5369.

~~Lat 652~~

935

Ling. Latina,

Lexica.

B. 429.

UNIVERSÆ PHRASEOLOGIÆ LATINÆ CORPUS, CONGESTUM

A

P. FRANCISCO WAGNER,
Societatis Jesu Sacerdote.

Cum Privilegio Sacræ Cæsareæ Majestatis,
ET
Permissu Superiorum.

AUGUSTÆ VINDELICORUM,
Sumptibus Georgii Schlüter & Martini Happach.

Francofurti ad Mœnum,
Typis MATTHIAE ANDREAE.
Anno M DCC XVIII.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Nobilibus, ac Strenuis Viris atque *DOMINIS*, DD. Consulibus, Prætori, Consultissimis Senatoribus Liberæ ac Imperialis Civitatis Liberæ Wangensis,

Dominis meis plurimùm obsservandis.

Nobiles, Strenui, Consultissimi Viri.

Quidem vitæ quod complexus sum instituto prohibeor, ne quem Patrem, nisi communem illum mortalium omnium Satorem ac Parentem; ne quos necessarios præterquam universo illo christiano charitatis vinculo colligatos; ne Pa-

triam aliam quàm ſuperam illam, bonísque omnibus propoſitam regionem agnoſcam. Neque tamen, ut exiſtimo, hactenus ea lex pertinet, ut vel grati animi lege ſolutos ſuos aut communi humanitatis ſenſu exutos velit. Quantumvis devoti ſumus & ſacri, licet hominibus & gratis eſſe; & ſentire patrii dulcedinem ſol:, & beneficiis pro modulo officia rependere. Ad eam, quam omnium commodis impenditis curam ac ſollicitudinem, multùm debeo, quod cum fortè poſt longum intervallum ad meos reviſerem, liberaliter ac perhonorificè publico nomine acceptus ſum; plus etiam quod æquos vos meis bonosque ſemper præbueritis, plurimùm quod petenti mihi veniam feciſtis, Conatum hunc meum Phraſeologicum veſtris auſpiciis, veſtris inſignitum nominibus in publicum emittendi. Id quod magno mihi honori verto, ad vos vix alia laus redibit, niſi quod civem habeatis, qui exſcribendi laborem inſigniter faſtidioſum, cum non nulla tamen utilitatis publicæ ſpe conjunctum ſuſcipere & pertolerare potuerit.

Alia vobis ſuppetunt domeſtica decora, quæ oppido veſtro, cætera cum magnis

Sue-

Sueviæ urbibus nec opulentiæ nec ditionis amplitudine, nec ædificiorum ſplendore, nec murorum ambitu aut munimentis comparando numerum nihilominus aliquem & nomen conficiant. Eſt imprimis vetuſtas tanta, ut jam Trajani ævo Vemaniæ nomine noteſceret, dignaque videretur, quæ Romanorum Civium colonia deduceretur, iis regionibus poſt Campodunum diu celeberrima. Id nomen fortaſſe à Vangionibus, Vangioniâ (Vangenâ) commutatum eſt ea ætate, qua cum plerisque Germaniæ populis (qui Allemanorum vocabulum ex re ſibi ſumpſerant) poſt infelix ad Argentinam cum Juliano C. prælium, in Helvetiæ montes veſtrumque agrum ex immani ſe ſtragerecepêre. Cujus rei argumentum eſt, quodidem Vangenæ an Vangioniæ nomen præter complura Sueviæ, tribus & viginti Helvetiæ locis hæſiſſe aliàs adnotavi. Ager porrò ille, quem de ſe Allemangojam, quaſi Allemannorum terram, hodie Algoiam dixere novi incolæ, novam Germaniæ univerſæ apud exteros Allemanniæ appellationem peperit; nobis quidem gloriosè, nec immeritò: Nuspiam enim veteris Germaniæ, qualem clari ſcriptores pinxêre, imago lu-

culentior, priſci moris veſtigia certiora, quàm hîc vicinaque Helvetiâ offendas. Patrum memoriâ vetus ille candor, ſimplicitas, fides, habitus, lingua originem ſuam olebant; quin hodiedum poſt tot peregrina vitia multiplicibus bellis haud parcè infuſa, earum laudum ſummæ velut lineæ, inviolatæ adhuc dum exiſtunt.

Poſt extinctos, quibus exinde Vemania paruerat, Sueviæ Duces in magno illo triſtis interregni naufragio libertatem cum plerisque Sueviæ oppidis nacta, ipſa nimirùm ſibi eâdem cum cæteris reipubl. legumque formâ imperare; excuſsâque humiliore clientelâ ab uno Cæſare jus petere cæpit, ſatis deinceps felix & fortunis uſa percommodis. Ager etſi modi non maximi, lætus tamen, & paſcuus, & intercurrentium paſſim rivulorum beneficio fæcundus, duo item, quibus includitur, flumina ſupera inferaque Arga non fertilitatem duntaxat, ſed ad papyri telæque nitidiſſimæ mercatum, ad ferrarias officinas, ad ingentem civium quæſtum, oportunitatem magnam præbentia, publicas, privatásque opes magnopere auxerant. Per temporum injuriam multum

equi-

equidem de priſtina opulentia, ne latum quidem unguem, de integerrima in Cæſares, Auſtriacos præſertim, fide diſceſſum eſt. Id quidem cum cæteris Sueviæ urbibus majoribus noſtris commune fuit, ut Germanicæ Reipublicæ ſalutem Auſtriæ felicitate contineri exiſtimarent; in communi periculo præ cæteris Imperii Ordinibus primi in fœdus & arma irent, recederent poſtremi; primi ſtatum militem numeris integris in campo repræſentarent; ſocio nihilominus militi ſtativa perpetua ac tantum non domicilium præberent, hoc eſt, hyeme juxta & æſtate belli mala perferrent, maximis laudibus à Leopoldo M. literisque honeſtiſſimis ſæpiùs commendari merentur.

Hanc, inquam, diviſam cum multis laudem habetis, propria illa & ad perpetuam patriæ commendationem planè ſingularis eſt, quod unam inter ac triginta Sueviæ imperiales civitates ſola propemodum Vemania, in fatili illâ latiſſimèque pervagata defectione patrum religionem, ſacra avita, ſummâ conſtantiâ tenuerit, nec Lutherana unquam dici, nec divorum cælitum

ſigna ignibus, ſacerdotes cum ſacrificio exiliis damnari ſuſtinuerit; cumque vicina circum oppida Lindavia, Ravenſpurgum, Campodunum, Memminga, Leutkircha, Isnya, novi Evangelii contage vel affectæ jacerent vel confectæ, una perſtiterit in gradu, idemque quod ante mille annos credere perrexerit. Eſt hæc tam illuſtris ad poſterorum memoriam pietas, ut talem mihi patriam obtigiſſe, magnopere gratuler, ut fidem tam raram cæleſtis Munificentia numinis multis beneficiis remunerari ſit viſa; quod è multis ſæpè, quibus planè haurienda videbatur, calamitatibus ſalva caput extulit; quod etſi in re tenui adoleſcentes magno numero liberalibus diſciplinis inſtituendos in extera Gymnaſia amittat, atque ubi cælo utimini bonorum ingeniorum ferace, permultos cenſeatis viros egregios, ſacrorum Cœnobiorum antiſtites, alios in utraque republica ſpectatos.

Pergite hac pietate, Magiſtratus Sapientiſſimi, pergite hac fide, integritate filios ad literas, ad concordiam cives, ad probitatem avis dignam omnes adhibere; ruinas

nas ſarcire, rempublicam induſtria curisque veſtris augere, meos item, ſi digni videbuntur, veteri benevolentiâ & gratiis complecti. Ita Vos DEUS O. M. valentes integrosque diu ſervet. Viennæ ad D. Annæ. M DCC XIIX. xx. Februarii.

Veſtro Nomini

devotus Cliens,

FRANCISCUS WAGNER,
è S. J.

FACULTAS & PRIVILEGIUM CÆSAREUM.

EGo *infra scriptus per Provinciam Austriæ Societatis JEsu Præpositus Provincialis, potestate mihi factâ ab A. R. P. Nostro Michaële Angelo Tamburino, Præposito Generali, facultatem concedo, ut liber, qui inscribitur Universæ Latinæ Phraseologiæ Corpus, à* P. Francisco Wagner, ejusdem Societatis, congestum, *& à Revisoribus memoratæ Societatis lectus & approbatus, typis mandetur. Quem in finem Dominis,* Georgio Schlüter, *&* Martino Happach, *Bibliopolis Augustæ, concedo jus Cæsarei Privilegii, quô Typographi omnes & Bibliopolæ prohibentur, ne ullos libros à quopiam ê Soc. Jesu conscriptos imprimant, recudant, aut alibi impressos venum exponant intra S. R. Imperii, regnorumq; ac dominiorum Suæ Cæsareæ Majestatis hæreditariorum fines absque Superiorum prædictæ Societatis permissione, in quorum fidem has litteras manu mea subscriptas, & consueto officii sigillo munitas dedi. Viennæ 4. Martii* 1717.

(L. S.)

Stephanus Dinarich.

Præ-

Præfatio ad humaniorum Scholarum Professores.

CUm noſtrorum, qui ab Religioſi Tyrocinii biennio humaniores literas pro more repetunt, domeſticæ ſcholæ præfectus fuiſſem, id propoſitum habebam maximè,& eò induſtriam omnem convertendam exiſtimabam, ut P. Juventii, harum literarum hodie inter nos facilè Principis,ſapienti monito obtemperarem. Primus, ait ille, Magiſtri labor erit,Latinum ſtylum illis optimum demonſtrare, & ut aſſequantur, adjuvare. Ergo putare mecum cæpi, quæ adjumenta offerrem præſentiſſima, queis viis Adoleſcentes non minùs ſciendi aviditate quàm ingenii præſtantiâ, ad omnem hujus literaturæ laudem paratiſſimos, ad Latinæ linguæ Proprietatem, Elegantiam, Copiam, quàm celerrimè, commodiſſimèque perducerem.

Proprietatem ut condiſcerent, hoc eſt, è barbarie vulgaris ſermonis ſordibuſque emergerent, præter expoſitos barbararum vocum Indices multiplices, ſi quam vocem ſuſpectam haberent, *Theſaurum Latinitatis* ſeu *Forum Romanum* conſulerent, juſſi. Ex eodem præcipuorum verborum ſyntaxin, uſumque Latinis proprium ipſe exſcripſi: quo labore perfunctus admoneor à Collega, dudum id à P. Pomæjo in ſuis Floſculis præſtitum. Etſi dolerem actum me egiſſe, deque libello tam pervulgato ignorâſſe puderet, in eandem tamen cum Viro egregio cogitationem, methodum ac prope verba incidiſſe, mihi gratulabar. Hos ergò flores tranſcribendos dedi meis; ſepoſui quot diebus quartam horulæ partem, quâ ſuſcitandos pertentarem ſingulos, conſtitutumque ejus diei penſum de memoria repeterem; ſi quà adhærerent explicabam; difficiliora paradigmatis illuſtrabam; & fiebat, ut quotidianæ ſcriptionis argumento ferè aliquid inſerere poſſent. Atque hiſce ſcriptitationis, auditionis, exercitationis induſtriis jam intra bimeſtre Latinum quid velut in herba efflореſcere non ſine jucundo animi ſenſu animadverti.

Ut

Ut verò ad *elegantiam* quoque perpolirentur, Turſellini particulas ſingulis, Schorum illis aut Doletum, Hadrianum aliis aut Goclenium &c ut copia erat, diviſi, monuiſque ne legerent duntaxat, ſed lecta in chartam compendio referrent, quò memoriæ commendarent altiùs, quæ ab lectione ſæpè, ut fit, minùs intentâ facilè devolatura erant.

Ut *Copiam* cum elegantia combiberent, Manutium à Buchlero auctum, & Schönslederum præbui, quos altera quavis periodo inſpicerent, quorum opibus ad ornatum, varietatemque nec timidè & liberaliter tantisper uterentur, dum uſu non admodum diutino, in jus ſuum aſſererent, quæ aliena fuerant; abjectisque centonibus de ſuo liberum quid & nativum contexerent; cogitarent autem præterea: hæc incipientium ſubſidia ad proritandum duntaxat, Latinôque aliquô ſapore imbuendum Tyronum palatum excogitata; cæterum germanæ Latinitatis ſpem omnem in aſſidua Ciceronis, bonorumque ex aurea ætate Authorum lectione collocandam; hos tanta cura pervolvendos, velut ſi nihil peractum paratumque accepiſſent à majoribus, ſed unis ipſis eruenda forent, quæ ex his venis tantis conatibus egeſsêre, quidquid hactenus fuit Phraſeologorum.

Hæc agenti cùm illud incommodum videbatur, quod tot libellorum, queis Diſcipulorum pluteos onerarem, turba mihi unde unde corradenda eſſet, tum quod iisdem, dum hinc Adverbia, Epitheta inde &c. faſtidiosè commendicant, plurimùm utiliſſimi temporis volvendo revolvendoque inaniter elaberetur. Hoc tædio ut levaremur, utrinque optare cæpi, eſſet aliquis, qui ſparſas has operas, eademque apud diverſos repetita in unum quoddam corpus conflandi conſilium caperet. Tot jam extare Criticorum, Grammaticorum, Phraſeologorum Indices, Enchiridia, Gazophylacia, Theſauros, Elegantias obſervavi, ut felicem ſe reputare poſſet is, quem tantam tam paratam materiam in unum volumen certo ordine ac methodo ædificandi animus inceſſeret, feliciores verò fore Diſcipulos, qui in magno viæ compendio progreſſiones tamen celeriores facerent, nec jam per rivulos concurſare deberent, quos in unum fontem Vir adeò beneficus corrivâſſet.

Externis verò noſtris ſcholaſticis quàm ejusmodi opera, non opportuna modo, ſed neceſſaria foret omnino! *Ciceronem, Ciceronem* ex alto ſuggeſtûs Juvenibus inclamamus magiſtri, in hunc vel-

ut

ut regulam omnisque Latinitatis exemplum respicere, hunc legere, imitari, exscribere jubemus, sed iis juvenibus, quorum parti maximæ præter fragmenta quædam suæ classis scholastico libro (quanquam & hunc quàm pauci emant) inserta, nullus domi Cicero; plurimis Terentii, Livii, Sallustii &c. ipsa nomina peregrina, plerique, quid Nizzolius aut forum Romanum hominis vel rei sint, perinde ut maragnonius quispiam ignorent. Et hos stimulis fodiemus? hos Latinos Ciceronianos effici volumus? qua autem ope, ad quem lydium lapidem suspectæ fidei voces explorent? barbaras secernant, melioribus commutent? unde colores, verasque pro adulterinis pigmentis elegantias petant? unde ad copiolam aliquam parandam vel Synonymiam exsugant? Huc certè flagitii vidi deveniſſe non nullos, ut Epistolam, chriam, orationem scripturi *in Synonymis, Gradibus ad Parnassum &c.* habitarent, qua re quid horribilius & ad corrumpendum stylum aptius excogitari possit? quod si opulentiores quidam filiifamilias circumfluant etiam, natentque Ciceronibus, Terentiis &c. quam pauci iis urantur igniculis, ut formulas inde, phrases, nexus &c. in adversaria excerperent, justam animi contentionem ad exhaurienda principiorum ardua afferrent?

Eædem atque his majores difficultates cum Poëticæ fores obsiderent, fuêre qui *Flavissas, Synonyma, Gradus ad Parnassum &c.* præclara adeò adjumenta elaborarent, ut brevi tempore poëticum aliquem colorem inde calorémque trahere multos experiamur. Quid est igitur, quod nemo dum ad oratoriam gradientibus de tali admiculo, de gradibus ad rostra gratificatus est? quid? quod optarunt hoc multi, nemo optantibus morem gessit? quid autem (ajebam) quin tutè hanc spartam occupas, & lexicon aliquod Phraseologicum, aut quodvis demum nomen habeat, vel ipse conficis, vel si per temporis angustias excludaris, typum denique & summas lineas designas, quas tali provocatione commoti alii depingant denique & absolvant.

Consilii dubium duæ res magnopere retrahebant, magnitudo laboris & ignobilitas? Infidâ utebar parumque firmâ valetudine. Operosæ Scholæ quotidianæ vacui utilisque temporis relinquebant minimum; & informaveram nonnulla, quorum Author minimum dici possem, cum è præsenti opere præter diligentis scribæ nomen nihil ad me rediturum cernerem. Titubantem Collega meus, externorum Rhetorum Magister Vir, & morum & Latinitatis puriſſi-

puriſſimæ candore longè ſuaviſſimus, *P. Gabriel Wimmert*, iteratis identidem hortatibus in propoſito retinuit, tantoque promptiorem habuit, quod ejusmodi, ut ego ſum, hominum genus, ab omni fumo alieniſſimum eſſe, idque pro honeſtiſſimo ducere debet, ſi magno quidem ſuo impendio, quæſtu minimo, plurimorum commodis ſervire poſſit.

Re deliberatâ Phraſeologos, quos nanciſci poteram, omnes tres in claſſes partior; horum alii *Proprietatem* docerent, ut Nieſſii, Cellarii, Vorſtii, Voſſii, Borrichii Commentarioli; *alii elegantiam* præſtarent, ut Hadrianus, Valla, Doletus, Turſellinus, Schorus, Fabri &c. Copiam denique nonnulli ſuppeterent, quorum chorum Manutius duceret & Schönslederus. Horum, inquam, operas omnes in unum Corpus cogendas, eximenda quæ apud ſingulos præcipua eſſent, atque ſub unum conſpectum objicienda conſtitui, eâ tamen adjectâ conditione, ut ne voluminis moles ita excreſceret, quin ab juvenibus in ſcholam ad ſtatas ſcriptiones comportari poſſet. Hanc verò, quam vides, methodum mihi deſcripſi:

I. Nizzolium equidem pro ſolo operis ſtravi, ejusdemque ordinem alphabeticum ſum ſecutus, quin tamen iisdem me carceribus includerem, iisdem religionibus obligarem; neque enim in ea ſum hæreſi, ut vel Ciceronem de omnibus argumentis diſputaſſe, aut non iisdem cum Vitruvio, Varrone, Livio, Cæſare &c. ſi de iisdem rebus loqui voluiſſet, vocabulis uſurum fuiſſe, exiſtimem. Quare aliorum quoque ex aurea ætate Authorum voces adjeci, aſteriſco notatas, ut ab Ciceronianis ſecernantur, non quod fugiendæ eſſent. Totus enim in ea ſum ſententia, juvenes intra hujus ætatis limites conſtringendos, & à Plinianis, Senecianis &c. omnino abſtinendos. Intelligent autem, quam hìc vocem non repererint, nullum habere idoneum Authorem: atque adeò meliore commutandam.

II. Vocabula nihilominus *ſacra* & *religioſa* ſuis locis, characterum forma diversâ intexui, easdemque è Pontano, quo nemo melius chriſtianè ſimul & Latinè loqui docet, Tympii opera collectis obſervationibus illuſtravi.

III. Cùm ad linguæ puritatem Etymologiæ cognitio plurimùm conferat, vocum origines ſeu *radices* è Feſto, Iſidoro, Nonio &c. adjectas oportuit; ego hoc properantiæ indulſi meæ, ut Denzlero, diligenti ut puto Lexicographo, confiderem, ac præter ejus Radices, alias fodere non laborarem. Compoſitorum ac derivatorum

Primi-

Primigenia, nempe quorum notitia obvia, omnino prætermiſi. Hæſi paululùm, num alphabeti neglecto ordine ſuam Primitivis familiam Denzleri Exemplo ſubjicerem, cæptum tamen tramitem ut quærentibus adoleſcentibus accommodatiorem retinendum decrevi. Qua cauſa per illud, V, *vide*, paſſim, qua porro eundum foret præſignavi.

IV. Synonyma ut in Nizzolio ſunt, ſimpliciter aſcripſi.

V. Contraria ſigno)(notata, ut quæ ſe ipſis offerrent, non erat, tu multa veſtigatione conquirerem.

VI Vocum, quas ferè pro idem ſignificantibus uſurpat vulgus, elegantiores verò haud paulum notionibus inter ſe differre obſervant, *Differentias* D. è Laurentio *Valla* dedi aliquas, ac revera cæpi potius, & quid voluiſſem oſtendi.

VII. Epitheta Ciceroniana *è Nunnio*, ſed, quod nolebam, promiſcuè nullôque ordine projecta ;

VIII. Adverbia è Suſannæo adjunxi, idque alieno potius indicio, ac ne quid prætermitterem, quàm quod momenti multùm inesſe cenſerem.

IX. Suam vocibus ſingulis ſyntaxin ſeu *uſum* peculiarem, ſententiis, formulisque lectiſſimis è Nizzolio, Pomæjo, aliisque multô diſcrimine decerptis attexui, quarum iterata lectio cùm alias utilitates afferet, tum ſi aliquam quampiam atque ab his alienam conſtruendi formulam adhibuerint Diſcipuli, ferè in Idiotiſmum ſe impactos admoneantur.

X. Vulgatiores barbariſmos ſeu Idiotiſmos Syntaxi Latinæ locis quibusdam è Schoro &c. ſubjeci ; ut venia ſit ingenuè confitenti, ubi minimùm oportebat, præparcus fui; nec enim ſolum demonſtranda erat via, quâ incederent, ſed infames quotidianis erroribus ſcopuli detegendi, ut ſuæ barbariei identidem admonerentur juvenes.

XI. Ad *Copiam* ſeu Phraſeologiam quod attinet, ut operis partem præcipuam, diſcentibusque deſideratiſſimam, plurimùm mihi negotii ſurgere videbam ; atque ſi Morhoffium ante legiſſem, quàm re jam perfectâ, ab incæptis bonâ fide abibam. Negat ille juſtum lexiton Phraſeologicum, niſi conjunctis plurium operis, confici poſſe, *quorum unus hunc, alter alterum Authorem ſecundum Indices componat*, unde poſtea aliquod Lexicon univerſale formetur. Equidem Plautinam Phraſeologiam *Paræus*, Cæſareanam Rothius congeſſit ; Livianam Diſcipulis, partitis inter ſe operis, colligendam dederam ;

deram; at quod nondum in locos suos composita omnia essent, nec digerere vacaret hanc præcipuè partem secundis curis multipliciter augendam servavi. Interim Roterodami, Manutii, Schönslederi Phrasibus suam utcunque penuriam solabuntur, dum plenis modiis admetiamur. Duabus in rebus ab Schönsledero discessi; imprimis quod sententias ab ipsis Authorum verbis paulum deflexas faciliori juvenum captui in formulas Manutianis similes detorsi; deinde quod Senecæ, Petronii, Plinii &c. aliásque è sequiori ævo elegantias eô cõsiliô prætermisi, ne ætatis aureæ sancta illa repagula pronæ alioquin in licentiam juventuti laxarem. Eâ vero in re planè mihi irascor, quod non item sua *Verbis* Præterita & Supina, *Nominibus* Genera, & Genitivos adjecerim, ut jam in imis Grammaticæ classibus pueruli hôc lexicô assuefierent. Jam prope manum de tabula tollebam, cùm ab librario, cujus ad hæc excudenda operam flagitâram, certior fio: Duo jam, quale ego molirer, lexica prostare, alterum *Mellificium* Meyfarthi, alterum *Florilegium Royeri* inscribi; viderem, num occupatô jam per alios forô mercem meam vendibilem fore crederem, se quidem tantô periculô impensas neutiquam facturum. Is nuncius in magnam me sollicitudinem conjecit, quod immani labore chartas, oculos, tempus perdidissem. Scribo, mitteret quantociùs utriusque exempla. Inspicio: cura simul omnis abscedit; quin sollicitudinis in locum nescio quid ambitionis succedit, & spei, fore, ut talibus rivalibus collatus ab idoneis æstimatoribus pluris etiam fierem. Royerianum florilegium suum pretium habet & usum, & salubriori odore futurum erat, ni peregrinos quosdam flores adlegisset; at Mellificium illud, veneficium est, denique & corruptela mera. Ipsa libri inscriptio vide quàm Latinis auribus dura accidat, & insolens. Verè adeò, quem sæpiùs nomino, Morhoffius: Inde *non tam mella quam lutum legendum est*. E lacunis haurit maximam partem, quod felicius vel ex ipsis fontibus, vel rivulis limpidioribus hauriri poterat. Si cui veræ Latinitatis laudem invides, huic se libro det, jube.

Habetis hic, RR.PP. Professores & Magistri, quid, quôque consiliô instituerim, & quàm longè aliud quam cogitatione informâram, opus exierit. Si præterquam, quod præstiterim, quantum insuper voluerim, apud vos existimabitis, conatibus nostris vestrô vestrorumque commodô benevoli utemini, fruemini.

Latinitatis ars brevicula,

d:

Tribus Latini Sermonis Virtutibus.

Caput I.

DIscipulus. *Satin' in Latinæ linguæ ſtudio proceſſi, ſi præter Latinas rerum omnium notiones* (ſignificationes) *regulas ſyntaxeos ita teneam, ut emendatè ſine ſolœciſmo ſcribam?* Magiſter. Initium hoc duntaxat eſt Latinitatis, nondum abſolutio. Nempe aliud eſt capitalium criminum reum, aut deformem non eſſe; aliud virtute etiam aut formâ præſtare. Et quemadmodum Poëta è proſodiæ regulis metri quidem errores devitare, ſyllabarum tempora dimetiri, non item concinnum carmen pangere condiſcit, niſi Merricam artem adjecerit; ita quantumvis intus & in cute ſyntaxiſta fueris, leges omnes ut digitos tuos tenueris, ſi nihil ultra addes, vituperationem quidem effugies, non item laudem ab Latinitate ullam mereberis.

D. *Quid adeò præterea ſibi Latinitas depoſoit?* *M.* In quavis vel Perſica vel & Sarmatica lingua poſtquam aſſecutus es, ut emendatè & ſine ſolœciſmo loquaris, elaborandum eſt præterea, ut 1. *Purè*, hoc eſt ad ſuum idiomatis ingenium nitidè ac propriè; 2. Nec vulgariter ſolùm, & ad trivialem modum, ſed cum verborum diſcrimine quodam *eleganter* & venuſtè; 3. denique ut *copioſè* loquare, hoc eſt, ſententiam unam multiplici varietate efferre nôris. Hæ porro tres ſermonis virtutes: *Puritas*, *Elegantia*, *Copia* in Latina tantò ſtudioſius conſectandæ ſunt, quod indignum eſt, in cultiſſimâ hac litterarum, litteratorumque omnium linguâ vel barbarum eſſe, vel impolitum, vel inopem.

D. *Qua arte verò ad hanc laudem, quâ viâ, quô duce contendam? Cum præter Soarii ſyntaxim & quædam è Cicerone fragmenta liber ad manum ſit nullus, nedum ut legerim?* *M.* Conclamant, nec immeritò, Præceptores omnes, in *lectione* ſita eſſe omnia, nempe quæ cum imitatione ac ſcribendi exercitatione conjungatur. At non ii ſunt mores noſtri, ut libris abundet juvenum vulgus; non is ſciendi ardor, ut vel diutinæ lectionis tædia perferant, vel (quod de Lipſio ac Voſſio ferunt) annos vix decem & octo nati libros egregiè Latinos ſcribere geſtiant. Ergo compendiariâ quâdam viâ deducendi ſunt. Eam in rem en tibi præcepta pauca: *Breviculam Latinitatis artem*, Exempla innumera: *Univerſæ Phraſeologiæ Corpus*; è quibus te, ſi monenti ritè morem geris, utcunque Latinum â me effici poſſe confido: uti juvenes meliore ingenio multos, erſi

lectioni non admodum deditos, solo *Artis metricæ ac Flavissarum, Synonymorum, Graduum ad Parnassum* præsidio carmen non insicitum condere experimur.

Caput II.

De Puritate, quæ est in singulis verbis.

D. *In' quo sita est, quam primo loco dixisti orationis Puritas, seu prop-prietas?* M. Pura dicitur oratio, quæ non aliis vocibus, loquendique generibus utitur, quàm quæ Latini idiomatis naturæ, mori, ingenio propria sint ac domestica; quæ demum optimis Roman. Reipublicæ temporibus, communi eloquentium hominum consuetudine recepta viguêre. Impura verò erit oratio, quæ voces, vel loquendi genera adhibet, seriùs à deterioribus Reipublicæ cum eloquentiâ defluentis ætatibus introducta, quæ *Novata* dicimns; vel ex alienis linguis invecta, quæ *Peregrina & barbara* appellamus: atque adeo nec veteri mori consentanea, & scriptoribus Latinitatis laude florentibus incognita sunt. Atque inde intelliges, duplicem esse puritatem: in singulis *verbis* alteram, in loquendi ratione seu tota *sententia* alteram.

D. *Ergo non omnes voces Latinæ erunt, quæ â Calepino, Frisio, Kônigio, Kirschio pro Latinis ascribuntur?* M. Id superi nolint! sanè immanis esset & pernicios issimus error, si credas, vocabula Dictionarii omnia sonum flexionemque Latinam præferentia, eo ipso proba, genuina, ac civitate donata esse. Collectores illi bona, mala, nova, obsoleta, suspecta, adulterina, semibarbara, semilatina sine delectu congerunt, ut notionem vernaculam quærentibus suggerant, non item ut in usum scribendi vertantur. Percurrenti solam litteram A Calepini, quot improbæ voces se offerunt! Vide sis:

Impropria.	Latina.	Impropria.	Latina.
Abannatio.	*Annuntius exilium.*	Æquanimis.	*Moderatus, æquo animo.*
Abbrevio.	*Notis compendiariis utor*	Æquivaleo.	*Tantundem valeo.*
Abbreviaturæ.	*Notæ compendiariæ.*	Ærumnalis.	*Ærumnosus.*
Abhortor.	*Dehortor.*	Æruscator.	*Qui malis artibus pecuniam cogit.*
Abloco.	*Loco.*	Affectuosus.	*Pius.*
Ablutio.	*Abluendi actus.*	Affectatio.	*Nimia diligentia.*
Abnocto.	*Foris pernocto.*	Affectatus.	*Exquisitus.*
Abolitio.	*Abrogatio.*	Aggressura.	*Aggressio.*
Abominosus.	*Abominandus.*	Activitas.	*Alacritas.*
Absento.	*Absentem facio.*	Agonizo.	*Animam ago.*
Absolutorius.		Allicefacio.	*Allicio.*
Acervo.	*Accumulo.*	Alitura.	*Nutricatio.*
Acumino.	*Acuo.*	Alumnor, aris.	*Alo.*
Adaquare.	*Irrigare, ad aquam agere.*	Altercator.	*Qui altercatur.*
Adcorporo.	*Adjungo.*	Alternatim.	*Alternis.*
Adjutorium.	*Adjumentum.*	Alternatio.	*Mutatio.*
Aduno.	*Congrego. Colligo.*		

Ama-

Impropria.	Latina.
Amanuensis.	*Scriba. Servus à manu.*
Amarico.	*Exacerbo, amarum reddo.*
Amaritudo.	*Amarities.*
Amodo.	*Dehinc, posthac.*
Amæniter.	*Amænè.*
Anguloſus.	*Angulatus.*
Animæquus.	*Æquo animo.*
Animoſitas.	*Vehementia, impetus animi.*
Annuatim.	*Quot annis.*
In anteceſſum.	
Apoſtatare.	*Deficere.*

Impropria.	Latina
Appronare.	*In genua ſe proſternere.*
Aquaticus.	*Aquatilis.*
Argutator.	*Sophiſta.*
Argumentoſus.	*Artificioſus.*
Ariolatio.	*Divinatio.*
Appetibilis.	*Appetendus.*
Artificialis.	*Arte factus.*
Attempero.	*Adapto, moderor.*
Atteſtatio.	*Teſtimonium.*
Attiguus.	*Contiguus.*
Audenter.	*Audacter.*

At enim verba ejusmodi apud Latinos doctosque Scriptores paſſim reperiuntur? M. Ingens eſt, ut inter voces, ſic authores diſcrimen. Doctos illos & ſubtiles, & in ſcientiis egregiè verſatos facilè dixero, Latinos fuiſſe nunquam conceſſero. Etenim, quæ fuit illorum temporum calamitas, cùm rerum quàm verborum ſolliciti ſunt magis, dicendi genere corrupto, inquinato, ſordido, rerum, quas afferebant, dignitatem verborum barbarie magnopere inumbrarunt. An tu Scriptorum hoc vulgus ignobile ſequendos cenſebis præ iis, qui omnium ſæculorum conſenſu Romanæ Linguæ principatum tenuêre; quorum imitatores ſe ipſi hi minorum gentium Scriptores falsò ferebant?

Quænam fuit illa ætas, quam Latinæ linguæ tam facilem lætamque illuxiſſe prædicas? M. Ducentos ferè, qui Chriſti ortum præceſſêre, annos complectitur; nimirum â ſecundo Punico bello ad extremam Auguſti Cæſaris ætatem. Hoc ævum uti Duces magno numero protulit clariſſimos, qui rem Romanam bello ad apicem dignitatis eveherent, ita ingenia maxima edidit, quæ Romanas litteras, ac Eloquentiam imprimis ad ſummum perducerent; quos ſecutæ deinceps ætates omnes pro exemplis ſibi ſtatuerent, admirarentur omnes, nemo æquaret. Quare merito *Aurea* dicitur. Succeſſit *Argentea*; hanc *Ænea*; dein *Ferrea* & *lignea*.

Poſſumne ætatis Aureæ ſcriptores ex te audire? M. Primas ſine rivali tenet M. T. Cicero, unus inſtar omnium, heros quidam & Deus omnis elegantiæ; Latinæ linguæ theſaurus & norma certiſſima. Alii ſunt: Plautus, Terentius, Lucretius, Virgilius, Horatius, Catullus, Tibullus, Propertius Poëtæ. Saluſtius, J. Cæſar, T. Livius, Cornelius Nepos Hiſtorici. Catonis item & Varronis fragmenta. Univerſim XV. quorum nomina fideli memoria tibi complectenda ſunt.

Ergo ejurandæ, ac tantum non proculcandæ mihi erunt voces omnes, niſi quas apud heroes hoſce reperero? M. Ita quidem, donec tyro eris; neque quantacunque religio in principiis hærenti nimia videri debet, aut ſuperſtitioſa. Valet hic vulgare illud: Æquum ut obtineas, iniquum impera. Certè hâc viâ tetendere, quotquot de Majoribus noſtris ad veræ Latinitatis decus adſpiratunt. Olim cum confirmatioribus nervis, de ſchola eman-

cipatus, è principiorum anguſtiis emerſeris, tuoque jure ac veluti ære vixeris, liberiori paulùm, non item præcipiti eſſe licebit, neque tum fortaſſe â Plinianis quibusdam & Suetonianis vel Agellianis, cum argumenti ratio poſtulârit, magnopere abhorrebis.

Quæ autem fuit ætas argentea? M. Primis â Chriſto non integris centum annis, quibus nitor ille vetus pedetentim defloreſcere, voces quædam ſuperioribus illis inuſitatæ ſubrepere, Cicero jam pro inimitabili haberi cœpit. Sunt autem Curtius, Vellejus Paterculus, Valerius Maximus, Petronius Arbiter, Mela Hiſtorici. Ovidius, Seneca uterque, Lucanus, Perſius, Juvenalis (etſi aliquanto poſterior) Poëtæ. Hyginus, Phædrus, Fabularum Scriptores. Cornelius Celſus Medicus.

Quænam apud hos novæ voces? M. Pauculas pro ſpecimine afferam.

Nullibi.	Pro	*Nusquam.*
Converſatio.		*Uſus familiaris, vitæ ſocietas.*
Officium.		*Procuratio, dignitas.*
Exceſſus.		*Delictum.*
Taxo, as.		*Reprehendo.*
Interim.		*Interdum.*
Inſulcire.		*Infercire.*
Conſumo, as.	Pro	*Perficio, abſolvo.*
Conſummatus.		*Perfectus, excellens.*
Imputare alicui.		*Aſſignare, aſcribere.*
Profectus.		*Progreſſus, progreſſio.*
Experientia rerum		*Uſus rerum.*
Privilegium.		*Beneficium.*
Sub meo nomine.		*Meo nomine, &c.*

Recenſe ætatem æneam. M. Secundum â Chriſto ſæculum occupat, habetque Plinium utrumque, Tacitum, Suetonium, Florum, Agellium, Solinum, Frontinum, Martialem, Silium, Statium.

Ferrea denique ætas quæ? M. Ea fuit, cum ab utroque ſole coorti innumerabiles barbari, Romæ non imperium ſolùm & mores, ſed litteras etiam ac linguam tantâ ſtrage oppreſſêre, ut inde ferè ab anno 400, ſi paucules Ciceronis imitatores diligentiores excipias, nemo fere ſcriptorum fuerit, cui non velut nativa ea barbaries adhæſerit, qui non ferrum lignumque loqueretur, qui ſtylicauſa ab quoquam ſano legi mereatur. Tenuitque ignoratio tam immanis ad Maximiliani I. ætatem ac ferè an. C. 1500. cùm utiliſſimis Eraſmi, Petrarchæ, &c. laboribus velut è ruderibus ſuis protracta Romana lingua, excoli denuo cœpit & refloreſcere.

Quæ autem hæc ſervitus, quæ inſcribendo tarditas, ſi ad vocabula ſingula hærendum, aurati illi Scriptores de jure conſulendi, aurea illa libella ſæpe tentanda erit? M. Inanem metum metuis. Plurimæ, quæ in uſu ſunt voces adeo Latinæ ſunt, ut de earum bonitate nullus ſit dubitandi locus. Ut verò ne in barbaras aut improprias imprudens impingaris, quædam tibi dubitandi ars addiſcenda eſt, per quam neque oſcitantiâ quâdam adulterina pro genuinis arripias, neque inani ſuſpicionum faſtidio identidem reſiſtas.

De tali dubitandi arte ego nondum audivi. M. Audi. Eæ imprimis voces ut ſuſpectæ in dubitationem revocandæ erunt, quæ 1. vel apertam peregrinitatem præferunt, atque Germanicam, Gallicam, Italicam originem ipsâ vocis naturâ indicant; 2. vel quæ terminationem habent ſuſpectam; vel 3. quæ in Alphabeto barbarico ſæpius perlecto te reperiſſe memi-

memineris. En è Carolo Freſnio vocum aliquarum apertè Germanicarum, Francicarum, Italicarum ſpecimen.

Barbara.		Latina.
Aquagangium.	Waſſergang.	*Aquæ ductus.*
Aventura.	Abentheur.	*Eventus.*
Affa,	Aff.	*Simius.*
Arrentare.	*Gall.* Mettre à Rente.	*Ad Emphiteuſim locare prædium, vel ad cenſum.*
Attachiare.	Antaſten. *Gall.* attacher.	*Comprehendere.*
Bodium.	Boden.	*Fundus.*
Bannire.	Verbannen.	*Proſcribere.*
Binda.	Binden. *Gall.* Bendes.	*Inſtita faſcia.*
Biſaccia.	*Italicè idem.*	*Duorum ſaccorum mantica.*
Burgus.	Eine Burg.	*Turris, aula, caſtellum.*
Caminata.	*Ital.*	*Conclave, in quo caminus.*
Camiſia.	Kamiſol.	*Interula.*
Camera.	Kammer.	*Conclave, Cubile.*
Caputium,	Kaputzen.	*Capitis tegumentum.*
Cellarium.	Keller.	*Promptuarium, penuarium.*
Caſare.	*Hiſp.*	*Matrimonió jungi.*
Clocca.	Glocken.	*Campana.*
Derobare.	*Gall.* Derober.	*Diripere.*
Diccus.	Flan. Dück.	*Agger.*
Feudum.		*Beneficium.*
Flaſca.	Flaſchen.	*Lagena.*
Foreſtare.	Zu einem Forſt machen.	*In ſylvam convertere.*
Foreſtum.	Forſt.	*Saltus, ſylva.*
Guidare.	*Ital.*	*Ducere.*
Guereggiare	*Ital.*	*Bellare.*
Herberga.	Herberg.	*Hoſpitium.*
Hueba.	Hueben.	*Villa, prædium.*
Hoſtagius.	*Gall.* Hoſtage.	*Obſes.*
Hoſa.	Hoſen.	*Caligæ.*
Leccator.	Ein Lecker.	*Nequam, Scurra.*
Lotum.	Ein Loth.	*Semuncia.*
Morgengeba	Morgengab.	*Dos.*
Marcha.	March.	*Terminus, limes.*
Nacca.	Nacken.	*Navigii genus, Scapha.*
Namium.	*Sax.*	*Pignus.*
Pifferus.	Pfeiffer.	*Tibicen.*
Pultrones.	*Ital. Gall.*	*Abjecti, vaniloqui homines.*
Quarteria.	Quartier.	*Stativa militum.*
Reiteri	Reitter.	*Equites.*
Reitres.		
Steura.	Steur.	*Cenſus.*
Saumerius.	Sämer.	*Clitellarius.*
Schuba.		*Chlamys.*
Torcia.	Torzen.	*Fax, Tæda.*
Tunna.	Ein Tonnen.	*Dolium vini, aquæ, &c.*
Torneare.	Turnieren.	*Haſtâ certare.*
Viare.		*Iter facere.*
Vadimare.	Vidimiren.	*Recognoſcere, &c.*

Sane seipsis natales suos produnt hæc vorborum monstra. M. Medii tamen ævi Scriptoribus frequentara & in deliciis fuêre, ut eorum barbariem sæculorum agnoscas, & ab iisdem scopulis tantò diligentius caveas.

Quænam illæ terminationes, quæ vocem mihi suspectam reddant? M. En observationes quasdam â Magistro quodam perdocto discipulis suis traditas. Igitur observa.

1. Barbaricè jungi Græcam vocem Latinæ; hinc malè dicitur *Proto-parens, Archi-Dux, Archi-Ducissa, Mon-oculus &c.*

2. Barbaricè plerumque jungi plures præpositiones & adverbia; unde barbaris adnumerant: *adimpleo, recommendo, abrenuncio, prædecessor, discooperior, coadjutor, &c.*

3. Suspecta esse sine authore Substantiva in *ia*, & penultimam quasi longam efferentia. Ut: *Sutoria, Pistoria, Sartoria &c.*

4. Parum valere substantiva non Græca in *ismus*, si neque origine sint Græca, ut *Germanismus &c.* aliud est de *Solœcismo, Catechismo, Hellenismo &c.* Græcis.

5. Eliminanda esse fœminina in *issa* non Græca, ut *Iudicissa, Priorissa, Comitissa, Principissa.*

6. Toleranda non esse Masculina in *ista* non Græca, ut *Parvista, Principista, Humanista, Iurista &c.* aliud est de *Syntaxista &c.* quia Græca sunt.

7. Tolerari non posse verba Latina in *izo* vel *isco*, ut: *Praceptizo, Sutoristo*; aliud est: *Evangelizo, Prophetizo, &c.*

8. Non esse facultatem Latinis formandi diminutiva ex Græcis more Latinorum, ut: *Theatreolum, museolum, &c.* sicut nec vicissim ex Latinis more Græcorum, ut: *Oratoridion, &c.*

9. Compositionem ex duabus vocibus Latinis more Græcorum factam barbaram esse, ut: *Corpore-parvus, parvo-corporus, &c.*

10. Vitanda esse sine autoritate abstracta in *eitas*, & *ietas*, ut: *Idoneitas, nimietas.* Item in *itas*, ut *garrrulitas, nativitas, robustitas*, item multa in *antia* & *entia* ex participiis deducta, ut: *festinantia, vacantia, carentia, &c.*

11. Ad Culinam releganda esse substantiva derivativa â supinis in *ura*, non Græca, ut: *confectura, clausura, tortura, creatura, &c. Literatura* bonum est, quia autores usurpârunt. Item in *mentum*, ut *optamentum, præparamentum, honestamentum, &c.*

12. Substantiva in *atus, etus, itus* dirivata ex adjectivis cum delectu adhibenda esse, unde non temerè usurpabis *tussitus* & similia. Licèt fortasse aliqua autoribus usitata sint.

13. Locum vix habere apud Latinos aliqua substantiva in *ale, orium*, & *ivum*, ut: *finale, calefactorium, motivum.* Etiam adjectiva ex Græcis sumpta male formantur in *alis*, neque enim dicendum: *Grammaticalis, Synodalis, Patriarchalis, &c.* sed *Grammaticus, Patriarchicus, Synodicus, &c.*

14. Excludi â Latinis ex puris adjectivis substantiva in *arius*, uti *Commissarius, Secretarius, Confessarius.* Dicuntur substantiva pura: *falcarius, notarius, pararius.* Græca derivata in *arius* omnino sunt semibarbara, ut *Bibliothecarius, Apothecarius, Apocrisiarius, &c.*

15. Cautè utendum esse sine authore adverbiis in *iter*, ut: *flexanimiter, cordialiter.* Item *inter* & *enter* ex participiis non oriunda, nec ex nominibus *ans* & *ens* deducta, ut: *Somnolenter, &c. Violenter* quidem habent authores. Suspectum etiam est *recenter*, licet â nomine deductum.

16. Participia in *dus* non variari per gradus comparationis, hinc Solœcismis annumerantur, *colendior, colendissimus, reverendissimus, observandissimus. Iucundior-issimus, &c.* non participia dicuntur.

17. Expurganda esse adjectiva in *ivus* sine autore, ut *locutivus, calefactivus, &c.* & in *bundus*, ut: *amabundus.* In *ficus* ex *facio*, ut: *salvificus*; in *parus* ex *pario*, ut: *tardeparus*; in *genus* ex *gigno*, ut: *piscigenus*; in *bilis*, ut: *loquibilis, visibilis*; in *isticus*, non Græca, ut: *humanisticus*; in *osus*, ut: *pompposus, præsumptuosus, &c. Fastuosus, lutosus, mendosus, menstruosus*, apud probos autores leguntur. In *alis* & *aris*, ut: *punctualis, monctaris, &c.*

18. Non

18. Non admittenda eſſe aliqua ſubſtantiva ſine autore per analogiam facta in *udo*, ut: *ingratitudo, promptitudo*:

19. Obſerva: quando res æquè Latinè ac Græcè eleganter efferri poſſunt, non eſſe utendum Græcis; ſic non dices: *Orexis* pro *deſiderio*, *eclipſare* pro *obſcurare*, &c.

Quodnam Alphabetum barbarum memineras? M. Ita appellare libet Catalogum quempiam alphabetico ordine vocum barbararum, quæ vulgò familiares magis, & uſu quotidiano teruntur ſæpiùs. Quis enim verborum monſtra omnia recenſeat? quorum millia aliquot è medii ævi ſcriptoribus *Carolus Freſnius* Gloſſario ſuo intulit. Catalogum hunc in tabellas deſcriptum publicè in Schola, velut proſcriptionis tabulas in foro, proſtare juverit, ac fortaſſe privatim exſcribi; ut cum vox quædam ejusmodi inter ſcribendum ſe obtulerit, admonearis, dubitesve, num proſcriptas inter legeris? En tibi Catalogi hujus initium quoddam & ſpecimen.

Barbara.	Latina.
A.	
Abuſivè.	*Per abuſum. Minùs propriè.*
Adhuc ſemel.	*Iterum.*
Adverſitas.	*Adverſa, res adverſa.*
Æque tot.	*Totidem.*
Affirmativa pars.	*Pars ajens.*
Agbilis homo.	*Induſtrius, ſolers, acer.*
Aliqualiter doctus.	*Utcunque doctus.*
Appropriare ſibi.	*Vindicare.*
Apotheca.	*Pharmacopolium.*
Aptitudo.	*Habilitas, facultas.*
Apparentia.	*Species.*
Approximare.	*Appropinquare.*
Arguo ſic.	*Argumentor.*
Arreſtare.	*Manus injicere.*
Artificialis.	*Arte factus. Artificioſus.*
B.	
Balneo.	*Lavo, nato.*
Baſſa vox.	*Depreſſa, gravis.*
Baſtardus.	*Nothus, ſpurius, è thoro illegitimo natus.*
Burſa.	*Crumena Loculi.*
Bene-factor.	*Bene meritus.*
C.	
Calefactivus.	*Vim calefaciendi habens.*
Calendarium.	*Faſti.*
Caliditas.	*Calor.*
Capitoſus.	*Contumax, ſententiæ tenax.*
Captivare.	*Capere, comprehendere.*
Cervicoſus.	*Contumax, ſententiæ tenax.*
Chorus.	*Odæum.*
Cholera.	*Stomachus, bilis.*
Circumlocutio.	*Circuitus verborum.*
Circumſtantiæ.	*Adjuncta.*
Coactè.	*Per vim.*
Coætaneus.	*Æqualis.*
Coævus.	

Barbara.	Latina.
Concivis.	*Civis.*
Collationem facere.	*Cænitare, cænulam sumere.*
Combinare.	*Connectere, componere.*
Commensalis.	*Convictor.*
Commendatariæ.	*Commendatitiæ.*
Compatior.	*Miseratione tangor. Vices doleo.*
Computus.	*Ratio sumptuaria.*
Conceptus ingeniosus.	*Commentatio, cogitatio.*
Concernit hoc Paulum.	*Pertinet ad Paulum.*
Concordantia vocum.	*Concentus.*
Concupiscentia carnis.	*Libido.*
Consanguinitas.	*Sanguinis conjunctio, necessitudo generis.*
Consodalis.	*Sodalis.*
Contrariari.	*Adversari.*
Confiscare.	*Publicare.*
Conterraneus.	*Popularis.*
Condoleo.	Latinis idem est, quod *doleo.*
Contractum facere.	*Pacisci.*
Contradictoria.	*Pugnantia.*
Controvertitur.	*Ambigitur, in quæstione est.*
Complices.	*Participes, Socii sceleris.*
Copia Scripti.	*Exemplum.*
Copiare.	*Exscribere.*
Cordialiter.	*Ex animo.*
Correspondentia.	*Mutuum commercium.*
Correspondere.	*Respondere inter se.*
Criminale.	*Capitale.*
Curabilis.	*Sanabilis.*
D.	
Deauratus.	*Inauratus.*
Deceptor.	*Impostor.*
Defalcare de summa.	*Decidere de summâ.*
Decollare. Decapitare.	*Securi percutere.*
Defectus multos habet.	*Multis vitiis laborat.*
Deforis.	*Extrinsecus, in extima parte.*
Delator, Delatio.	*Index, indicium.*
Deputare ad aliquid.	*Designare, destinare.*
Deturpare.	*Maculare.*
Devotio.	*Pietas, religio in Deum.*
Disparitas.	*Dispar ratio.*
Dispensare cum aliquo.	*Aliquem lege solvere, privilegio donare.*
Dispensator familiæ.	*Promus - Condus.*
Displicentia.	*Offensio, molestia.*
Diescit.	*Lucet.*
Discretus vir.	*Elegans, elegante judicio vir.*
Discretio.	*Elegantia judicii, discrimen.*
Distractiones animi.	*Evagationes animi.*
Distrahi animo.	*Alias res agere, animo evagari.*
Discursus.	*Sermo, oratio.*
Ditio.	Latinis idem quod *potestas, juris dictio.*

Barbara.	Latina.
E.	
Ebrio.	*Ebrium facio.*
Ecclesia.	*Ædes sacra, templum.*
Echo.	*Imago, saxa & solitudines voce respondentia.*
Econtrà.	*Contra.*
Effectivus.	*Efficiens.*
Essentia.	*Natura, vis, potestas.*
Evacuo.	*Exhaurio, inanio.*
Evitatio.	*Declinatio.*
Exactè.	*Accuratè, limatè, exquisitè.*
Exalto.	*Effero, proveho.*
Excessivè.	*Præter modum.*
Excessus.	*Superatus.*
Excopio.	*Describo.*
Exero.	*Ostendo. Declaro.*
Exinanitus.	*Enectus, effœtus.*
Exoptabilis.	*Optabilis, optatus.*
Expensa.	*Impensa, impendium.*
Expergefio.	*E somno suscitor.*
Explorator.	*Speculasor.*
Extraordinariè.	*Extra ordinem.*
F.	
Faciliter.	*Facilè.*
Factor cæli & terræ.	*Conditor, molitor, effector rerum omnium.*
Favorabilis.	*Benignus, popularis.*
Festivitas.	*Festus dies, festum.*
Fictitius.	*Commentitius.*
Figmentum.	*Commentum.*
Fidejussor.	*Sponsor.*
Fomes peccati.	*Vitiorum seminarium.*
Fraternitas.	*Germanitas.*
Furiatus.	*Furiosus, rabidus.*
G.	
Garrulitas.	*Inanis loquendi profluentia.*
Geniculare.	*In genua se demittere.*
Generatio.	*Ætas, sæculum.*
Gesta.	*Res gestæ.*
Glorifico.	*Extollo, prædico, celebro.*
Grossô modô.	*Crassâ Minervâ.*
H.	
Heroldus.	*Caduceator, Fecialis.*
Homagium.	*Clientela.*
Hortulanus.	*Olitor.*
Humilis.	*Modestus, demissus.*
Humilitas.	*Modestia, demissio.*
I.	
Jejunare.	*A cibis vel carnibus abstinere.*
Ignoranter feci.	*Imprudens, inscienter.*
Imaginare sibi.	*Concipere, volvere animô.*
Impossibile est.	*Fieri nequit, supra vires est.*

Barbara.	Latina.
Improbare.	*Exprobrare.*
Indesinenter. Incessanter.	*Nullo temporis puncto intermisso.*
Ex inconsideratione fecit	*Inconsulto, ex inconsiderantia.*
Incontinens.	*Intemperans, Immoderatus.*
Incorporeus.	*Corpore carens, corporis expers.*
Incorrigibilis.	*Insanabilis, Desperatorum morum.*
Infractus.	Latinis idem quod *fractus.*
Ad instantiam Pauli.	*In gratiam Pauli.*
Intrinsecus, a, um.	*Internus, intimus.*
Infirmitas.	*Morbus, ægrotatio.*
Immediatè.	*Quam mox, quantocyus, jam modo.*
Indivisibilis.	*Individuus.*
Intercessor.	*Deprecator.*
Intercedere.	*Deprecari.*
Intermediare.	*Intercedere alicui negotio. Conciliare.*
Inextinguibile odium.	*Infinitum, mortale, implacabile.*
Ingratitudo.	*Ingratus animus, oblivio beneficiorum.*
Inintelligibilis.	*Supra intelligentiam.*
Injuriare.	*Injuriâ afficere.*
Inopinatè.	*Nec opinatò.*
Inordinatio.	*Rerum confusio.*
Inordinatus.	*Perturbatus, Confusus.*
Insensatus.	*Stupidus.*
Insolubilis nodus.	*Inexplicabilis.*
In instanti.	*Momento temporis.*
Illibenter.	*Invitus.*
Intantum malus, ut &c.	*Usque eo perversus est, ut &c.*
Intentio.	*Scopus, finis, propositum, consilium.*
Intercedo.	*Deprecor.*
Interstitium.	*Intervallum.*
Intitulare librum.	*Inscribere alicui.*
Irrationalis.	*Expers rationis.*
Ire & redire.	*Commeare.*
Intricatus.	*Perplexus, confusus.*
Irreligiosus.	*Remotus ab omni religione.*
Irremissibile peccarum.	*Inexpiabile.*
L.	
Lapidare.	*Lapidationem facere, lapidibus petere.*
Laudabiliter.	*Cum laude, pulchrè.*
Lacticinia.	*Edulia è lacte.*
Licitè.	*Iure, bonis & honestis rationibus.*
Legenda vetus.	*Res gestæ, vitæ sanctorum.*
Licentiare aliquem.	*Missum facere, amandare, amittere.*
Linteamen.	*Lodix Linteolus, linteum lecti operimentum.*
A Longe.	*Eminus, è longinquo.*
Litigatio.	*Concertatio, jurgium.*
Locumtenens.	*Vicarius, Legatus.*
Lutosus.	*Lutulentus, Luteus.*
M.	
Maledicere alicui.	*Aliquem devovere.*

Barbara.	Latina.
Malefactor.	*Male meritus, noxius, vel improbus.*
Maſticare cibum.	*Comminuere, frangere dentibus.*
Menſurare.	*Metiri.*
Miraculoſus.	*Portentoſus.*
Moleſtare.	*Negotium facere.*
Multoties.	*Sæpe.*
N.	
Nativitas.	*Natalis dies, ortus.*
Neutralis.	*Neutrarum partium, medius, inter partes medius, neutri addictus.*
Notarius.	*Scriba publicus.*
Nullatenus.	*Nullo pacto.*
O.	
Obſtinatè, obſtinatus.	*Prafactè, contumax, prafractus.*
Obviare.	*Obviam venire, occurrere.*
Olfactus.	*Odoratus.*
P.	
Parcitas.	*Parcimonia.*
Paſſiones animi.	*Affectiones, perturbationes.*
Paſſio.	*Perpeſſio.*
Per accidens.	*Fortè, temerè, caſu.*
Perpendiculariter.	*Ad perpendiculum, ad lineam.*
Piſcatio.	*Piſcatus.*
Poſſibilitas.	*Vires, facultas.*
Poſta.	*Tabellarius, Veredarii.*
Practicus homo eſt.	*Uſum rerum habet, ſolers, induſtrius, ingenioſus.*
â Propè.	*Cominus, è vicino.*
Præſagium.	*Præſagitio.*
Prætextus.	*Simulatio, nomen, ſpecies.*
Præbenda.	*Sacerdotii fructus.*
Primatus.	*Principatus.*
Prodegit ſua.	*Effudit, diſſipavit, dilapidavit.*
Prodigaliter.	*Effusè per luxum.*
Profunditas.	*Profundum.*
Profeſſor.	*Magiſter.*
Prolongare.	*Producere, extrahere, proferre.*
Promptitudo.	*Alacritas.*
Propalare.	*Evulgare, efferre, enunciare.*
Proportionaliter.	*Proportione ratâ.*
Protector.	*Patronus.*
Proventus.	*Fructus annuus.*
Proximior.	*Propior.*
Proximus meus.	*Alius.*
Puſillanimitas.	*Timiditas, puſillus animus.*
Q.	
Qualis qualis.	*Cujusque modi, cujusmodicunque.*
Qualitercunque.	*Utcunque.*
Quietantia.	*Apocha, Chirographum â Creditor eacceptum.*

Barbara.	Latina.
R.	
Ratificare.	*Ratum habere, facere.*
Rationabiliter.	*Ratione, probabili ratione, probabiliter.*
Rebellio.	*Seditio, defectio.*
Reditus.	*Vectigal, fructus.*
Reduplicare.	*Conduplicare.*
Refocillare.	*Recreare, Reficere.*
Regaliter.	*Regificè.*
à Retro.	*A tergo, pone.*
Registrare.	*In tabulas referre.*
Rectè venit.	*Commodum venit.*
Recreatio.	*Relaxatio, remissio animi.*
Remorsus conscientiæ.	*Morsus, vermis, inquies.*
Respectivè.	*Comparatè.*
Resuscito.	*Ad vitam revoco.*
Revelare rem.	*Aperire, enunciare.*
Rixosus.	*Pronus ad rixam.*
Ruditas ingenii.	*Infirmitas, Stupiditas ingenii.*
S.	
Sagittare.	*Iaculô, sagittâ figere, ferire.*
Salvare.	*Servare.*
Scholaris.	*Scholasticus.*
Scibilis.	*Quod sciri potest.*
Scrupulosus.	*Religiosus, accuratus*
Sæcularis.	*Profanus, mundanus.*
Sigillare litteras.	*Obsignare, litteris sigillum imprimere.*
Significatio verbi.	*Notio, notatio, vis, potestas verbi.*
Simul tempore.	*Simul, simul ordine temporis.*
Somnolentia.	*Languor.*
Situatus.	*Situs.*
Specialiter.	*Speciatim, nominatim, singillatim.*
Spatiari.	*Inambulare.*
Spontaneus.	*Voluntarius.*
Spiculari.	*Spiculum jacere.*
Subditus Cæsaris.	*Subjectus Cæsari.*
Subjugare.	*Subjicere, subigere.*
Subitaneus, subitaneè.	*Subitus, subitò.*
Sublimitas ingenii.	*Excelsitas, præstantia.*
Sufficienter,	*Satis.*
Superabundanter.	*Abundanter.*
Summa summarum.	*Ad summam.*
Substitutus meus.	*Vicarius.*
Superbire.	*Extollere, efferre se; animos, spiritus sumere.*
Superfluitas.	*Redundantia.*
T.	
Taliter qualiter.	*Utrumque.*
Tenebrosus.	*Tenebricosus.*
Textus.	*Scriptum, Tabulæ.*
Titulus libri.	*Inscriptio.*
Tractatus magnus.	*Volumen, Codex ingens.*
Tractatio splendida.	*Convivium opiparum, Epulæ.*

Tri-

Barbara.	Latina.
Tribulatio.	*Calamitas, miseria.*
Tortura ingenii.	*Tormentum.*
V.	
Vagabundus.	*Vagus, inquietus.*
Visibilis.	*Aspectabilis,*
Visus bonus.	*Acris oculorum acies.*
Victualia.	*Commeatus, cibaria.*
Visito.	*Viso, inviso.*
Vituperium.	*Vituperatio.*
Unâ vice.	*Semèl.*
Ullatenus.	*Ullô pactô,*
Unanimis.	*Concors, voluntas consentiens.*
Unanimitas.	*Concordia.*
Undecunque.	*Ex omni parte.*
Unigenitus.	*Unicus matris.*
Universaliter.	*Universim, generatim, universè.*
Voluptuosus.	*Voluptarius, voluptatibus deditus.*
Vulgariter.	*Populariter.*
Z.	
Zelus.	*Religionis fervor, æmulatio.*

At enim multa sunt hodie nova inventa, aureo illo, quin argenteo & æneo ævo planè incognita. M. Rectè observas. Certè totius Reipublicæ sacræ & profanæ ratio adeo mirificè immutata est, ut plurimæ passim novitates in re Ecclesiastica, Politica, militari, forensi, scholastica, rustica, architectonica, nautica, vestiaria, cibaria, venatoria occurrant, quibus ex aurea illa ætate nomina nulla reperias. Cæterùm rebus novis nova excogitanda nomina ipse Cicero monuit, & ratio docet, nec putidius est quidquam, quàm hic fastidiosum esse & exquisitum. Ea tamen etit tenenda moderatio, ut, quæ Latinè reddi commodè possunt, & à bonis authoribus usurpantur, præ deterioribus uraris; in cæteris admodùm religiosus ne fueris. Exemplum habeto in re militari.

Vulgo.	Latinè.
Generalissimus.	*Imperator.*
Marescallus.	
Generalis armorum Præfectus.	*Peditatus Magister.*
Generalis Equitatûs.	*Magister equitum.*
Pro-Marescallus.	
Generalis vigiliarum Præfectus.	*Aciei structor.*
Colonellus.	*Tribunus.*
Colonelli Leutenantius.	*Subtribunus, Pro-Tribunus.*
Supremus vigiliarum Præfectus.	*Legionis structor.*
Capitaneus.	*Centurio.*
Leutenantius.	*Pro-Centurio, Sub-Centurio.*
Corporalis.	*Decurio.*
Regimen.	*Legio.*
Battaliones.	*Cohortes.*
Squadrones.	*Turma.*
Companniæ.	*Centuriæ.*

Hæc inquam, quidni cum probatis authoribus utcunque Latinè effe-ram? Alia contra etsi novata, quia tamen nisi longa & odiosa verborum circuitione exponi non possunt, neque tamen à vulgo intelligentur facile, retinenda potius, quam superstitiosè vitanda existimo. Qualia sunt:

Furnuli.	Furnell.
Forcipes.	Zangenwerck.
Revelinum.	*Revelin.*
Cortina.	*Cortin.*
Mortaria.	Mörser/ Kessel.
Grandifera tormenta.	Hagel-Geschütz.
Granatæ pilæ.	Granaten.
Reductus.	*Redouten.*
Approximationes.	*Approchen.*

Jam dubitare scio, sed quo authore ea me dubitatione exolvam? quis scrupulum eximet? M. Ad Lexicon isthoc quantocyus consulendi causâ recurres, ubi si dubiam vocem desiderari, omissamque videris, cavendum tibi, aliamque substituendam intelliges. Vel in Dictionario vocem eandem requires, ac nisi aurei ævi authorem ascriptum reperias, similiter pro damnata abjicies.

Cum dubitare, dubiumque deponere tam sit proclivè, puto me paritatem, quæ in singulis verbis est, non maximo negotio assecuturum? M Planissimè. Sed id quoque existimandum erit, infimam hanc esse Latinitatis virtutem, nec tam in laude ponendam, si teneas, quàm turpe, si careas. Majoris operæ est adversus eam, quæ in sola sententia est, Latini sermonis proprietatem nihil peccare.

Caput III.

De Puritate Sententiæ.

Potestne fieri, ut impura sit oratio, etsi & Latinis verbis & ad syntaxeos regulas rite constructis composita? M. Planè, uti è lapidibus scientissimè quidem quadratis, ordine nullô inscitéque aptatis inæquale ædificium consurgit ac pendens, ità è verbis merissimè Latinis, si aliter inter se composueris, si aliam potestatem vimque indideris, Latinæ linguæ mori & usui repugnantem, vel impropria sententia existet, vel omnino barbara. Et fædissimè sibi imposuêre multi, quos cum barbara verba ferro & igne insectarentur, in his eliminandis toti essent, nihilominus oratione uti vidimus sanè quàm inquinatâ & juvenili. Rem ab exemplo unico æstima: *Multæ voluntariæ oves eunt in unum ovile.* Verba singula Latinissima sunt, at totâ hâc sententiâ, quid ab veræ Latinitatis ingenio alienius?

Quonam id vitio evenit? M. Inde: Postquam Juvenes Thema Germanicum notionibus Latinis convertere, & ad syntaxis regulas flectere didicêre, quidquid Latinè ipsis dicendum, scribendumve est, ad Germanici nimirum sui sermonis modulum bonâ fide liberèque detorquent. Quod nondum è bonorum lectione authorum observârint, quæ ratio Latinis propria, & quam immani intervallô Teutonica loquendi genera ab Romanis

manis idiotismis dissideant. Unde ferè ridiculæ, inconditæ, Italico-Franco-Germanicæ scribendi formulæ in dies ab imperitis procuduntur. Atque Italicâ ejusmodi, Francicâ, Germanicâ Latinitate conscripti sunt ferè libri omnes ab anno Christi M. ad MCCCCL. Habe exemplum unicum, è quodam, qui fortuitò mihi in manus venit, Sacræ Hierosolymitanæ expeditionis Scriptore:

Jussit Imperator Alexius Cruce signatis dari mercatum, dixitque: nolite mihi transmeare fretum, donec conveniat maxima virtus Christianorum, quoniam vos tanti non estis, ut possitis cum Turcis præliare.

Ipsi vero Christiani nequiter deducebant se, & Palatia urbis sternebant & ardebant; Lombardi verò elegerunt Seniorem super se, Reinaldus nomine; & apprehenderunt unum castrum, ubi invenerunt satis comestibilium.

Postquam verò Turcæ iterum angariaverunt illud castrum circumcirca obsidentes, nostri fuêre in tanta afflictione sitis, ut flebotomarent equos suos, & sanguinem biberent. Confortabant eos Episcopi, sed ea tribulatio fuit per octo dies.

Tandem Rainaldus concordatus est cum Turcis, ut suos socios traderent. Turcæ illos ab invicem diviserunt sicut oves, alios miserunt ad ignum & sagittabant eos; alios vendebant sicut animalia; adunarunt ligna, ut eos comburerent; plerosque horribiliter martyrizarunt.

Audiens hoc Imperator mandavit pro illis, ut irent retro. Interim præclarissimus Godifredus Bari intravit mare & Dyrrhachii appulit; Ducis verò Dyrrhachii cor mala cogitatio tetigit, & jussit Christi milites astutè Constantinopolim duci, quo fidelitatem Imperatori facerent. Sed ille plenus iniqua cogitatione jussit quidem eos hospitari in Burgo, & cum fiducialiter putarent exire, quo vellent, Turcopulos suos misit in insidiis, ut Latinos capitalem sententiam subire facerent.

In eodem tempore Boamundus Princeps honestavit se ad incipiendum iter S. Sepulchri, & in partibus Bulgariæ invenit nimiam abundantiam alimentorum corporalium. Monuit autem suos, quod nemo accipiat plus, nisi quod ei sufficiat ad edendum in benedictione. Habitatores castrorum exierunt cum Processione, deferentes crucem, & venientes in præsentiam Boamundi cum lætitia permissi sunt abire.

Remansit deinde Tancredus, & Boamundus ivit prius, & intravit vallem plenam omnibus bonis, quæ corporalibus nutrimentis sunt congruæ. Malignus Imperator statim misit pro eo, ut veniret secreto simul secum loqui, & anxiens & bulliens irâ cogitabat, quomodo milites Christi destrueret.

Congregati ergo in unum Seniores consiliati sunt in unum, quod deberent facere sacramentum Imperatori. Ad ultimum, quid facturi erant? humiliaverunt se ad voluntatem nequissimi Imperatoris.

Solus Comes S. Ægidii meditabatur, qualem de eo vindictam habere posset, contrariatur ei Boamundus, & dicit: quia si injustum aliquid illi faceret, & fiduciam facere nollet, ipse ex Imperatoris parte fieret.

Perexe-

Perexerunt deinde Nicæam & invenientes Turcas graviter irruerunt, quod fugam darent, & esset mortua magna pars illorum, nec modicam contritionem perferrent.

Erat autem ex parte urbis lacus, in quo Turcæ mittebant naves, & exibant & intrabant, & ferebant herbam, ligna, & alia. Milites Christi attulerunt boves, qui naves traherent per montaneas, usque approximent lacus. Iis visis Turcæ timuerunt usque ad mortem plorantes & lamentantes. Franci gaudebant, & dabant gloriam Deo.

Videntes Turci, quod nullum adjutorium habere possent, legationem mandaverunt, quia civitatem spontè redderent, &c. &c.

Hactenus bonus ille Historicus. Nihil abs re fecero, si quot barbarismis, ac idiotismis scateat ea oratio, singillatim sub conspectum posuero.

Dari mercatum.	Freyen Marck zu gestatten.	*Rerum venalium forum præberi.*
Nolite transmeare. *Barb.*		*Ne trajeceritis.*
Maxima virtus Christianorum. *Idiot.*	Die gröste Macht der Christen.	*Robur Christiani exercitus.*
Vos tanti non estis. *Impr.*	Ihr seyd nicht so viel.	*Tantô numerô.*
Cum Turcis præliare *Barb*		*Prælium committere.*
Nequiter deducebant se. *Idiot.*	Führten sich übel auf.	*Malisciis non abstinebant.*
Palatia ardebant. *Barb.*		*Comburebant.*
Elegerunt super se. *Idiot.*	Uber sich erwehlet.	*Sibi legerunt.*
Raynaldus nomine. *Barb.*		*Cui nomen Rainaldo.*
Apprehenderunt castrum. *Idiot. Ital.*		*Occuparunt.*
Satis comestibilium. *Barb.*	Eß-Waaren.	*Annonæ.*
Angariaverunt castrum. *Barb.*		*Pressêre.*
Circumcirca obsidentes. *Idiot.*	Umb und umb belagern.	*Coronâ cingentes.*
Fuerunt in afflictione sitis. *Barb.*		*Tanta siti conflictabantur.*
Ut flebotomarent equos. *Barb.*		*Venas equis inciderent.*
Confortarunt. *Impr.*	Stärckten sie.	*Confiemarunt.*
Fuit tribulatio per octo dies. *Barb.*	Trübseligkeit.	*Ea calamitas tenuit octo dies.*
Concordatus est cum *Barb.*	Hat sich verglichen.	*Pacta initiit.*
Ab invicem divisérunt sicut oves. *Barb.*	Haben sie voneinander gesondert/ wie die Schaafe.	*Gregatim sparsêre.*
Misérunt ad signum. *Barb.*		*Pro meta statuêre.*
Sagittabant eos. *Barb.*		*Quò spiculis collinearent.*
Vendebant sicut animalia. *Idiot.*		*Pecudum ritu.*
Adunarunt ligna. *Barb.*		*Congestis lignis.*
Horribiliter martyrisarunt. *Idiot.*	Erschröcklich gemartert.	*Fadè excruciârunt.*

Manda-

Mandavit pro illis. *Idiot.*	Hat umb sie geschickt.	*Revocavit illos.*
Ut irent retro. *Idiot.*	Solten zurück gehen.	*Reverterentur.*
Intravit mare. *Impr.*		*Conscendit.*
Appulit. *Idiot.*	Hat angelendet.	*Appulsus est.*
Ejus cor mala cogitatio tetigit. *Impr.*		*Improbum consilium cepit.*
Ut fidelitatem illi facerent. *Impr.*		*Fidem suam sacramento obstringerent.*
Plenus iniquâ cogitatione. *Barb.*	Voll böser Gedancken.	*Perfidia plenus.*
Jussit hospitari. *Impr.*		*Hospitium prabuit.*
In Burgo. *Idiot.*	In der Burg.	*In aulâ.*
Fiducialiter. *Barb.*	Vertreulich.	*Tutò.*
Putabant exire, quò vellent. *Impr.*		*Quâ liberè oberrare se posse credebant.*
Misit suos in insidiis. *Barb.*		*Insidias tendere jussit.*
Capitalem sententiam subire facerent. *Impr.*		*De medio tollerent,*
In eodem tempore. *Barb.*	Zu selbiger Zeit.	*Eadem tempestate.*
Honestavit se. *Barb.*		*Comparavit.*
Ad incipiendum iter. *Impr.*		*Ineundum.*
Nimiam abundantiam. *Idiot.*	Allzugrosse Menge.	*Abundantiam.*
Alimentorum corporalium. *Idiot.*	Leiblicher Nahrung.	*Commeatûs.*
Monuit, quod. *Barb.*		*Monuit, ne.*
Accipiat plus. *Impr.*		*Extorqueat.*
Sufficit ad edendum. *Idiot.*	Was zu essen genug ist.	*Necessitas postulat.*
In benedictione. *Idiot.*	Mit GOttes Segen.	*Si Deo placuerit.*
Cum processione. *Barb.*		*Cum supplicatione.*
Venientes in præsentiam. *Barb.*		*Coràm adeuntes.*
Permissi sunt abire. *Idiot.*	Hat sie lassē mit Frieden davon gehen.	*Incolumes dimisit.*
Boamundus ivit prius. *Idiot.*	Ist voran gangen.	*Præivit.*
Quæ corporalibus nutrimentis sunt congrua. *Impr.*		*Queis corpora commodè curarent, famem explerent.*
Misit pro eo. *Idiot.*	Hat umb ihn geschicket.	*Accersit eum.*
Ut veniret loqui secum. *Idiot.*		*Ad colloquium secretum.*
Anxiens & bulliens irâ. *Impr.*		*Anxius & irâ æstuans.*
Quomodo eos destrueret. *Barb.*		*Eos perderet.*
Congregati in unum. *Barb.*		*Senatu coactô.*
Consiliati sunt. *Barb.*	Haben berathschlaget.	*Consilium cepêre*
Quod deberent jurare. *Barb.*		*jurandi.*

Fidelitatem jurarent. *Idiot.*	Treue angeloben.	*Iurejurando fidem Imperatori obligarent.*
Ad ultimum. *Impr.*		*Denique.*
Quid facturi erant? *Idiot.*	was wolten sie thun?	*Quid agerent?*
Humiliaverunt se ad voluntatem illius. *Barb.*		*Ejus imperiis morem gessêre.*
Quam vindictam habere posset. *Idiot.*	Was er vor eine Rach haben möchte.	*Quam vindictam de perfido sumeret.*
Contrariatur ei. *Barb.*		*Adversatur.*
Si injustum aliquid faceret ei. *Idioi.*	Wann er ihm was unrechtes thäte.	*Si injuriâ eum afficeret.*
Fiduciam facere. *Barb.*		*Fidem addicere.*
Ex parte illius fieret. *Impr*		*In ejus partes transiret.*
Perrexerunt deinde. *Barb.*		*Profecti sunt.*
Graviter irruerunt. *Impr.*		*Vehementem impressionem fecerunt.*
Quod fugam darent. *Id.*	Daß sie die Flucht gaben.	*Ut terga verterent.*
Esset mortua magna pars. *Barb.*		*Occumberet.*
Magnam contritionem perferrent. *Impr.*		*Magnam cladem acciperent.*
In lacu mittebant naves. *Impr.*		*Lacui immittebant.*
Exibant & intrabant. *Idiot.*	Giengen aus und ein.	*Commeabant.*
Ferebant herbam, ligna. *Idiot.*		*Pabulum, materiam.*
Attulerunt boves. *Idiot.*	Haben Ochsen beygebracht.	*Adduxerunt.*
Per montaneas. *Barb.*		*Montes.*
Usque approximent lacui. *Barb.*		*Ad lacuus usque.*
Timuerunt usque ad mortem. *Idiot.*	Fürchtetē sich zu todt	*Timore exanimes.*
Plorantes & lamentantes. *Impr.*		*Crebros inter ploratus &c.*
Dabant gloriam Deo. *Idiot.*	Gaben Gott die Ehre.	*Deum pradicabant.*
Nullum adjutorium habere. *Barb.*		*Omni se ope destitui.*
Legationem mandarunt &c. *Impr.*		*De deditione nuncios ablegabant.*

Nullus sim, si hæc historia aureum sæculum vidit, si non ferrea tota est & lignea. Festivum est, quod is, qui historiam eandem ornatiore dicendi genere recudendam cuipiam Baldrico commisit, hoc prologo utatur: *Legant alii & desudent ingentia Philosophorum revolvendo volumina, mihi siquidem mei admirandi Ciceronis scripta sufficiunt, suaque inexplicabili obdulceratione animum legentis relevando relevant, & oculum in eo jucundantis indicibiliter trahendo accendunt.* Neque hìc ego admirandi Ciceronis vel umbram video.

Quid autem est Idiotismus? M. Græcis idem est ac *proprietas*. Etenim Germanica, Italica, Gallica non alium duntaxat verborum sonum, sed

ſed & verba inter ſe ſtruendi modulos, formulas, conſuetudines, ſeu allegoricas, ſeu adagiales, aut ipſis denique linguæ originibus inſitas, ita peculiares ſibi propriasque habent, ut in alteram ſi transferantur, barbarum quid & abſurdum referant, quare, niſi addiſcant juvenes, quid Latina proprium habeat, quid ab ſua ipſorum vernacula diverſum, fiet, ut alia ſit Polonis, alia Gallis, nec eadem Germanis, quæ Italis Latinitas. Ut revera vel unô hôc Idiotiſmorum Teutonicorum indiciô nemo Germanicæ peritus authorem libelli *de Imitatione Chriſti* Germanum fuiſſe dubitet; etſi multis eum bellis Galli ſibi repetant & Itali. Hujuſmodi igitur domeſticis idiotiſmis niſi quis ſe exuerit, Cæſar ante erit, quam Latinus.

Cuperem exempla aliqua. M. Horum modios facile admetior, ſi juvenum Latinè familiariter inter ſe fabulantium circulo obſervator diligens adeſſe, vel è quotidiano ſcriptionis penſo gemmulas tales colligere libeat. Habe nonnulla.

Idiotiſmi Germanici,	*Latinè redditi.*
Non fiet hoc in omnem æternitatem.	*Id nunquam fiet.*
Es wird in Ewigkeit nicht geſchehen.	
Non tenebo illud pactum.	*Non ſtabo hoc pacto, abibo ab eo pacto.*
Selbigen Vertrag werde ich nit halten.	
Semper tenebo tecum.	*Tuas partes, te ſequar.*
Ich will allezeit mit dir halten.	
Accidat, prout velit.	*Utcunque res eveniat.*
Es geſchehe wie es will.	
Non poſſum de hac re audire.	*Non fero ejus rei mentionem. Aures mea abhorrent, non ferunt.*
Ich mag von dieſer Sach nicht hören.	
Loquuntur ad invicem.	*Loquuntur inter ſe.*
Sie reden miteinander.	
Pro magna mea fortuna.	*Magnô meô bonô. Fortuitò.*
Zu meinem groſſen Glück.	
Arriſit me.	*Arriſit mihi.*
Er hat mich angelacht.	
Vade ad patibulum.	*Abi in malam crucem, ad corvos.*
Gehe zum Galgen.	
Habe patientiam cum illo.	*Fer, tolerato hominem.*
Hab Gedult mit ihm.	
Permittas me videre hunc librum.	*Da videndum. Sine, videam.*
Laß mich diß Buch ſehen.	
Et quod adhuc plus eſt.	*Quid? quod,*
Und was noch mehr iſt.	
Appetitum tenere in fræno.	*Frænare, coërcere libidinem.*
Die Begierde im Zaum halten.	
Non facias, noli facere.	*Ne feceris.*
Thue es nicht.	
Hoc ſemel pro ſemper ſit dictum.	*Hoc ſemel dictum eſto.*
Dieſes ſeye ein vor allmahl geſagt.	
Volo parum tecum loqui.	*Paucu te volo.*
Ich will ein wenig mit dir ſprechen.	
Quomodo ſignificat iſte puer? Paulus.	*Quî vocatur? Paulus.*
Wie heiſt der Knab? Paul.	
Oportet dicere, quod veritas eſt.	*Oportet rem dicere.*
Man muß ſagen/was die Warheit iſt.	

Idiotismi Germanici.	*Latinè redditi.*
Concluſi mecum.	*Statui mecum. Fixum eſt.*
Ich hab bey mir beſchloſſen.	
Culinarium Latinum loquitur.	*Malè Latinè loquitur.*
Er redet ein Küchen-Latein.	
Melius ſtat cum illo.	*Melius eſt illi.*
Es ſtehet beſſer mit ihm.	
In perſona affuit.	*Ipſe affuit.*
Er iſt in Perſohn zugegen geweſt.	
Amicus perſonæ, inimicus cauſæ.	*A cauſa diſſideo, non ab homine.*
Freund von der Perſohn / Feind zum Gericht.	
Mittam, ibo pro illo.	*Accerſam, evocabo illum.*
Ich werde umb ihn ſchicken/ gehen.	
Dabit mihi multum ad agendum.	*Multum negotii faciet.*
Er wird mir viel zu ſchaffen geben.	
Non poſſum illum pati.	*Non fero hominem.*
Ich kan ihn nicht erleiden.	
Eſt planè contrarius mihi.	*Odioſus mihi eſt.*
Er iſt mir durchaus zuwider.	
Scit bene circuire hominibus.	*Devincire ſibi, bellè tractare homines novit.*
Er kan mit den Leuten wol umgehen.	
Hoſtes fugam dederunt.	*Terga verſerunt, fugerunt.*
Die Feind haben die Flucht gegeben.	
Bonus vir non habet cor.	*Nihil habet animorum.*
Der gute Freund hat kein Hertz.	
Factus eſt totus albus præ timore.	*Impalluit timore.*
Er iſt vor Furcht gantz weiß worden.	
Claudere unum oculum.	*Connivere.*
Ein Aug zumachen.	
Porcum fecit in charta.	*Lituram.*
Er hat eine Sau gemacht.	
Iſte eſt unus nebulo terribilis.	*Næ iſte nebulo eſt inſignis.*
Dieſer iſt ein greulicher Böſewicht.	
Multæ oves eunt in unum ovile.	*Multas oves capiet ovile.*
Viele Schaaf gehen in einen Stall.	
Nihil habes ad comedendum?	*Nihil eſt, quod edas?*
Haſt du nichts zu eſſen. ꝛc. ꝛc.	

Quodnam mihi antidotum in morbum tam pervulgatum? M. Ante omnia, quam ſupra memini *dubitandi* artem adhibebis, ac ut neceſſarias ejuſmodi ſuſpiciones tibi obmoveas, obſervabis: 1. num ſententia, quam ſub manu habes, apertè ac manifeſtè Germanicam originem præferat, id quod ex allatis Germanicorum Idiotiſmorum exemplis facilè agnoſces. 2. Indiculum ſententiarum ejuſmodi barbararum tibi conficias, quales tibi paſſim magnô numerô occurrent, ut earum admonitu cautior fias de cæteris. Viden' aliquam ſylvulam.

Sententiæ Barbaræ.	*Latinæ.*
A.	
Acceptavi Provinciam.	*Suſcepi.*
Accepit Deum in teſtem.	*Teſtem Deum vocavit.*
Acceptor perſonarum Deus non eſt.	*Nullum eſt diſcrimen apud Deum.*

Apud

Sententiæ Barbaræ.	*Latinæ.*
Apud pedes me accepit.	*Pedibus me prehendit.*
Accommoda mihi calamum.	*Commoda; mutuum, commodatò da.*
Annihilare rationes.	*Inducere.*
Allegare teſtes.	*Citare, afferre.*
Aſcendere ſuper arborem.	*Conſcendere arborem.*
Appulit navis.	*Appulſa eſt.*
Anguſtia mihi eſt maxima.	*Valde angor, in magna ſum moleſtia.*
Attulit ſecum fratrem ſuum.	*Adduxit.*
B.	
Bonificere debes damnum.	*Præſtare.*
Benedicamus Deo.	*Laudemus Deum.*
Beneficia tria Parochus habet.	*Curio tribus ſacerdotiis potitur.*
C.	
Capis omnia ad malum.	*In malam partem accipis.*
Capiam hoc ſuper me.	*Suſcipiam hoc negotium, meum faciam.*
Communiter hoc fit,	*Vulgò, ferè.*
Is confudit me valde.	*Pudorem incuſſit mihi, verecundiâ me affecit.*
Congruè ſatis loquitur.	*Aptè, ad rem.*
Contentus ſum.	*Nihil repugno, nihil recuſo.*
Contentabimus illum.	*Contentum reddemus.*
Concernit me ea res.	*Ad me attinet.*
Celebraſtis illud feſtum?	*Egiſtis?*
Competentem judicem petebat.	*Legitimum, ſuum.*
Conſcientia ducitur.	*Religione tangitur.*
Communicavi illi meum conſilium.	*Cum illo.*
Civem te faciemus.	*In civitatem adſcribemus.*
Cum tempore fiet.	*Tempore.*
Certò die adero.	*Statô die, ad conſtitutam diem.*
Cecidit in pœnam.	*Commiſſum ei eſt.*
Concludes inde.	*Inde efficies.*
D.	
Dedit mihi licentiam.	*Veniam, poteſtatem, facultatem fecit, dedit.*
Dixit mihi veritatem.	*Verum.*
Dimittas mihi multam.	*Condones, remittas.*
Diſpenſatum eſt cum illo.	*Lege ſolutus eſt; privilegium obtinuit; Venia legis, gratia legis ei facta eſt.*
Diſponere ſua negotia.	*Componere, curare.*
Diſpoſitus hodie non es.	*Non optimè conſtitutus, turbidus.*
Doctus in Grammatica.	*Peritus, doctus Grammaticæ.*
Diutius eſt quam una ſeptimana.	*Unâ hebdomadâ amplius.*
Damnatus eſt ad mortem.	*Capite, capitis damnatus eſt.*
De verbo ad verbum recitavit.	*Ad verbum recitavit.*
Deponeris ex officio.	*Locô, magiſtratu moveberis, abrogabitur tibi magiſtratus.*
Diſcurrit per urbem.	*Concurſat urbem.*

Sententiæ Barbaræ.	*Latinæ.*
Deliquium eſt paſſus.	*Animus eum liquit.*
Duplo plus dedit.	*Alterum tantum.*
Determinabo, quit ſit faciendum.	*Definiam, conſtituam.*
Dependet unum ab alio.	*Tendet, cohæret unum cum alio.*
F.	
Facere magnas expenſas.	*Sumptus.*
Feſtivus eſt hodie dies.	*Feſtus. Feſtum agitur.*
Famam peſſimam habet.	*Peſſimè audit, infamiâ laborat.*
Funus ad ſepulchrum tulimus.	*Funus extulimus.*
Fugam dedit.	*Fugit.*
G.	
Guſtum dare alicui.	*Oblectare.*
H.	
Habent me in deriſu.	*Deriſui, ludibrio me habent.*
Humiliandus eſt is nequam.	*Deprimendus, coërcendus.*
Hæreditatem partiamur.	*Cernamus, adeamus.*
Habet ita ſe res mecum.	*Ita meæ rationes ſunt. Mea ratio, mea cauſa, mea conditio hæc eſt.*
I.	
In ſpecie illud dixit.	*Nominatim, ſpeciatim.*
Inclinationem magnam habet ad iram.	*Propenſionem.*
Ite bini & bini.	*Bini.*
Impertinenter id dicitur.	*Extrarem, extra cauſam.*
Intimavit hoc mihi.	*Significavit, indicavit.*
Juxta amicitiam noſtram.	*Pro amicitia noſtra.*
Invicem luſerunt.	*Inter ſe luſerunt.*
Inveni gratiam coram illo.	*Inivi ab illo gratiam.*
Impegi pede.	*Offendi.*
Impinges certò.	*Puniêre, pœnam non effugies.*
L.	
Ludere in teſtudine, fidibus.	*Canere Cytharâ, fidibus.*
Liberum mihi non eſt id facere.	*Non eſt integrum.*
Lucrantur operarii denarium.	*Operæ denario merent.*
Lucrari ſibi affectum alterius.	*Gratiam conciliare, ſibi devincire.*
M.	
Maneas ſtans, ſedens.	*Conſiſte, aſſide.*
Moratur in hac platea.	*Habitat.*
Memoriter didici.	*Edidici. Memoriæ mandavi.*
N.	
Noli hoc dicere, facere.	*Ne dixeris, ne feceris.*
Non eſt bene affectus erga me.	*Æquus mihi non eſt, benevolè illè non utitur.*
Non fecit libenter.	*De induſtria, deditâ operâ.*
Neceſſe habeo re aliqua.	*Rem aliquam.*

Sententiæ Barbaræ.	*Latinæ.*
O.	
Opus habeo.	*Opus est mihi.*
P.	
Parum ante venit.	*Paulò ante.*
Parum tibi aliquid dicere habeo.	*Pauca te volo.*
Perrexit Lincium.	*Profectus est.*
Probato calamum.	*Experire.*
Pro posse meo.	*Pro virili parte, pro virili, pro viribus.*
ex Professo fecit iratum.	*De industria.*
Præsumpsi tibi scribere.	*Sumpsi hoc mihi, arrogavi, ausus sum.*
Permitras me aliquid valere.	*Gratiæ aliquem locum mihi tribue.*
Promisi me ad cænam.	*Condixi ad cænam.*
Processum lucratus sum.	*Causam obtinui. Secundùm me judicatum est.*
Processum intentare alicui.	*Iure experiri cum aliquo.*
Passa est Resp. detrimentum.	*Detrimentum accepit, cepit.*
Perdidit processum.	*Lite cecidit.*
Pati hunc hominem nequeo.	*Fero hominis fastidium. Intolerabilis mihi est.*
Ponamus ita esse.	*Fac esse, demus ita esse.*
Pulsat hominis vena.	*Arteria micat.*
Proposui hoc firmiter.	*Certum mihi & deliberatum est.*
Pro tempore consul.	*Tum, in præsenti.*
Q.	
Quomodo vocaris.	*Qui? Quod tibi nomen est.*
R.	
Respectu amicitiæ feci.	*Amicitiæ causa, intuitu.*
Regere se ipsum non potest.	*Sui potens non est.*
S.	
Successu temporis sapiet.	*Procedente tempore, olim.*
Supplevi illum in officio.	*Vices ejus, partes ejus obivi, gessi.*
Spectat hic liber ad me.	*Meus est.*
Spuere in vultum alteri.	*Censputare aliquem.*
Securavit me.	*Cavit mihi rebus & tabulis.*
Seduxit multos juvenes.	*Pervertit, corrupit, abduxit.*
Superscriptionem mihi facito.	*Litteras inscribe.*
Salvam guardiam habemus.	*Fidem publicam, commeatum.*
T.	
Tenet multos famulos.	*Alit.*
Traxit me apud capillos.	*Capillis me traxit.*
Tenuit me apud manum.	*Manu me tenuit.*
Tam vilissimus socius.	*Tam vile caput.*
Teneor hoc facere.	*Debeo, æquum est, oportet.*
Taxare damnum & interesse.	*Æstimationem damni facere.*
V.	
Ubi mansimus ultimatè.	*Ad ultimum, proximè ubi desitum est.*
Virum dedit suæ filiæ.	*In matrimonium alicui collocavit. Elocavit filiam.*

Sententiæ Barbaræ.	*Latinæ.*
Vocem habet in Capitulo.	*Ius ſuffragii in conſilio.*
Valde ſerò venit.	*Multa nocte.*
Valedixit mihi.	*Iuſſit me valere. Supremum ſalusare.*
Venam in Majo ſecabo.	*Incidi faciam.*
Virtuosè vivit.	*Cum virtute.*

Dubitationem porrò quîponam? M. Ad *Phraſeologiam* denuo te conſilii cauſa remitto. Vides, ut cuivis ferè vocabulo ſuus *uſus*, qualem nempe ævo aureo obtinuit, ſit adſcriptus; hoc eſt: quam compoſitionem admittat, quibus cum verbis, qua ratione conjungi poſſit. Igitur *ſuſpectæ* ſententiæ prædicatum vel ſubjectum, vel utrumque perquires in Phraſeologiâ, atque niſi veteribus in eodem, quo tu meditaris, uſu fuiſſe repereris, ut ſpuriam abjicies, ac probatiorem ex eodem libro facilè ſufficies. Vin' paradigma.

Sit *Sententia ſuſpecta. Praira vix apud me ſum*; Ich bin vor Zorn kaum bey mir. Quare in Phraſeologiâ vocem *apud*, & reperies: *Apud ſe non eſſe*, de inſano. Ergo proba eſt ſententia.

Sent. ſuſp. Accepit me apud manum; Er hat mich bey der Hand genommen. Quære V. *Accipe* & *apud*. Cùm neutrobique hunc uſum reperias, adulterina eſt ſententia.

Sent. ſuſp. Habebonum animum; Habe guten Muth. Quære V. *Animus* & *Habeo*, Et reperies iisdem ferè verbis, igitur tuta eſt ſententia.

Sent. ſuſp. Animum cadere permiſit; Er hat das Hertz fallen laſſen. Quære V. *Animus*. Cùm reperias *animus cecidit*, damnatæ illi hanc loquendi morem ſubſtitues.

Sent. ſuſp. Ut ſe initia dederint; Wie ſich der Anfang geben wird. Quære V. *Initium* & *do*, & comperies Latinam eſſe ſententiam.

Sent. ſuſp. Dedit mihi colaphum; Er hat mir eine Ohrfeige gegeben. Quære *uſum* V. *Colaphus*, & reperies Colaphos infligere, infringere. His utere. &c.

Igitur in Phraſeologiâ tuâ ſunt omnia? M. Aliàs dixi: Inſigne quidem eſſe tyronum adjumentum ad exacuendum nempe & inexpertæ adhuc Latinitatis guſtu imbuendum palatum; cæterum in *lectione* & *exercitatione* rei ſummam collocatam eſſe.

Quid legam igitur, & quomodo? M. E Ciceronis epiſtolis vel orationibus, è *Pontano*, *Curtio*, *Livio*, *Salluſtio* id leges totum, quod tuæ claſſi præſcriptum fuerit. Ea verò erit legendi ratio, ut præcipuè obſerves, *quo pacto ſententiam quamvis Germanicè aptè redderes*; quin eam converſionem in chartam referas, quò evidentius idiomatis utriusque diſcrimen percipias. Quâ legendi methodô ſpondere auſim, brevi tempore multum viæ emetieris. Vin' paradigma. Si *Livium* legere inceperis, hunc ita traduces.

Facturusne operæ pretium ſim, ſi à primordio urbis res populi Romani perſcripſerim, nec ſatis ſcio, nec, ſi ſciam, dicere auſim.	Ich bin es nicht allerdings vergewißt/ würde auch nicht ſagen dörffen / ob es vor mich rathſam / die Thaten des Römiſchen Volcks von der Stadt Rom Anbegin her zu beſchreiben.

Quippe

Quippe qui tam veterem tam vulgatam esse rem videam, dum novi semper scriptores aut in rebus certius allaturos aliquid, aut scribendi arte rudem vetustatem suppleturos credunt.

Indem ich gar wohl sehe / es auch ein alte und gemeine Sach ist / daß ihnen die neue Geschicht-Schreiber immer einbilden / sie werden entweder etwas gewisseres beybringen / oder durch ihre Schreib-Art es dem einfältigen Alterthum bevor thun.

Utcunque erit, juvabit tamen rerum gestarum memoriæ principis terrarum populi pro virili parte mea, & me ipsum consuluisse.

Es seye ihm / wie es wolle / so wird es doch nicht unnütz seyn / wann ich das Angedencken deren Geschichten des vor allen Völckern berühmten Römischen Volcks hiermit nach meinem Vermögen zu verewigen trachten werde.

Etsi in tanta scriptorum turba mea fama in obscuro est, nobilitate ac magnitudine eorum, qui nomini officient meo, me consolor.

Obwohlen mein Name unter so vielen Geschicht-Schreibern sehr unbekandt ist / tröste ich mich doch mit dem / daß die jenige / welche meinem Ansehen in dem Licht stehen werden / allerdings vortreffliche / und grosse Männer gewesen.

Res est præterea & immensi operis, ut quæ supra septingentesimum annum repetatur; & quæ ab exiguis profecta initiis eò crevit, ut jam magnitudine laboret suâ. Et legentium plerisque, haud dubito, quin primæ origines, proximaque originibus minus præbitura voluptatis sint, festinantibus ad hæc nova, quibus jam pridem prævalentis populi vires seipsas conficiunt.

Es ist dieses Werck beynebens eine so weitläufftige Sach / als welches über die 700. Jahr hinaus lauffet; welches auch von geringem Anfang so hoch erwachsen / daß dero Grösse ihr selbst gefährlich und beschwerlich fället. Ich zweiffle nicht / es werden die alte / und ihrem ersten Ursprung nahe Sachen denen Lesenden nicht besonders belieben machen / indem sie immer zu denen neuern eylen werden / da dieses übermächtige Volck nunmehr sich mit seinen selbst eignen Kräfften zu Grund richtet / und entkräfftet.

Ego verò contra hoc quoque laboris præmium petàm, ut me à conspectu malorum, quæ nostra tot per annos vidit ætas, tantisper certè, dum prisca illa totâ mente repeto, avertam, omnis expers curæ, quæ scribentis animum, etsi non flectere à vero, sollicitum tamen efficere possit, &c. &c.

Ich rechne mir auch dieses vor eine Belohnung meiner Mühe / daß indem ich mich in das Alte gantz vertieffe / unterdessen mein Absehen von jenen üblen entferne / durch welche unsere Zeiten so sehr gedrucket werden. Bin auch ausser allen Sorgen / welche mich zwar nicht so viel von der Wahrheit abwendig machen / doch einige Sorgfalt erregen möchten.

Hanc tuam versionem Germanicam in scrinium tantisper sepones, atque post unum alterumve mensem, tuâmet Latinitate vestties. Tum verò comparatione factâ videbis, quid Teutonica Latinitas ab Romana illa differat. Tu fortasse ira convertes:

Non sum omnino certus, nec dicere auderem, an mihi suadendum sit gesta populi Romani ab origine Urbis describere.

Nam satis bene video, & antiqua & communis res est, ut sibi recentiores scriptores semper imaginentur, se allaturos aliquid certiùs, vel simplicem antiquitatem modo scribendi superaturos.

Quomodocunque sit, non erit abs re, si memoriam gestorum primarii inter omnes populi pro posse meo perennare studuero.

Etsi meum nomen inter tam multos scriptores ferè ignotum est, consolor me tamen, quod illi, qui in lumine mihi sunt, maximi viri sint, ac præstantissimi.

Hæc res item longè fusissima est, & ad 700. annum excurrit, quæ etiam â parvis principiis eousque crevit, ut ipsa magnitudo sua eidem sit periculo.

Non dubito, quin antiquæ istæ res & suis originibus vicinæ legentibus non magnam delectationem afferant, cum semper ad nova sint festinaturi, quibus prævalentis populi vires seipsas destrunnt.

Æstimo hoc pro mercede laboris mei, quod dum priscis me immergo, interim obtutum meum ab iis malis removeo, quibus nostra tempora adeò premuntur.

Et sum extra omnes curas, quæ me, non quidem â veritate avertere, sed tamen aliquam sollicitudinem movere possent.

Hanc tuam versionem cum *Liviano* contextu singillatim compara; quod si sæpius iteraveris, pulchrè advertes, *quod* sit *Latinæ linguæ ingenium, qui idiotismi, quantum ab Germanicâ Phrasi diversi.*

Quam scriptionis rationem imperas? M. Heus tu, adesto animis! Cupio altissimè recondas animo monitum, quod ex me audies. Seu Epistolam, seu narrationem, Chriam vel orationem scribas, ne te piguerit quâvis ferè periodo inspicere Phraseologiam, vocem prope quamlibet ad eam amussim examinare, quemadmodum nullum prope verbum inconsultis suis synonymis in carmen referunt Poëtæ nostri. Hoc industriæ genere, si, dum in scholis es, usus diligenter fueris, fallacem me & fide posthac omni indignum hominem dicito. nisi brevi tempore colorem quendam antiquæ Latinitatis trahas, ac proprietatem Latinam cum elegantia vix sentiens imbibas.

Ut video, non tam in proclivi est, genuinæ Latinitatis gloriam consequi? M. Si Magistrum nactus fidelem, solertem, expertum, si rectam juvenis viam semel institeris, si ardore quodam laudis, sciendique cupiditate accensus constantem diligentiam attuleris, ea nimirum fundamenta pulcherrimi ædificii jacies, quæ per cæteram ætatem non maximô negotiô exædifices. Initium bonum dimidium est viæ. Memineris autem, tantam esse rei hujus dignitarem, ut sapientissimi viri multi ætatis partem magnam in hoc studio sibi collocandam existimarent.

Caput IV.

De Elegantia Sententiæ.

Quid ad sermonis puritatem ultrà requiris? M. *Elegantiæ* præterea studendum erit. Scythis, Troglodytis, Brasilis satis est, ita loqui, ut intelligantur; cultiores populi omnes, Turcæ ipsi ac Persæ, ut in habitu, ritibus, epulis delectum quendam adhibent, sic linguæ quoque nitori cujusmodicunque ac venustati student. Quis curam eandem in Latinâ, ipsius sapientiæ idiomate, aut aspernandam dicet, aut nimiam?

Qua in re sita est dictionis elegantia? M. In certis quibusdam *loquendi generibus*, â vulgari ac plebejo sermone remotis, ac nescio quid nobile ac pulchrum spirantibus; quas vulgò *phrases* appellamus, quæ velut gemmulæ quædam splendidiorem, ut condimenta dulciorem efficiunt orationem. Sed illud diligenter observes, ut nativæ sint hæ gemmæ, condimen-

dimenta domeſtica ; hoc eſt, elegantiæ tales, quæ Romanis authoribus recepta Romanæ linguæ ſint propriæ, non peregrinæ, ineptæ, ſpuriæ. Exemplis diſce, quid velim.

Cum vulgo dices.	*Elegantiùs dices.*
Amo te, quia virtutem amas.	*Virtus tua amicum me tibi fecit.*
Multum gaudemus, quia ſumus boni amici.	*Amicitiæ noſtræ integritas me valde delectat.*
Cæteri etiam ſiluerunt.	*A cæteris quoque ſilentium fuit.*
Læſus eſt ante, vel â tergo.	*Adverſum, vel averſum vulnus accepit.*
Nihil mihi charius.	*Nihil mihi antiquius, nihil potius.*
Abſentiam tuam ægrè fero.	*Deſiderium tui non fero.*
Impreſſum animo.	*Affixum in ſenſu atque inſitum.*
Laborare temporis anguſtia.	*Tempore, temporibus excludi.*
Videre aliquid.	*Oculus rem uſurpare.*
Vix non corruiſſem.	*Propius factum eſt nihil, quàm ut corruerem.*
Bene facere alicui.	*Bene mereri de aliquo.*
Terret me loci novitas.	*Moveor loci inſolentiâ.*
Amicorum ſuaſu.	*De amicorum ſententia.*
Militem agere.	*Stipendia facere ; merere.*

Unde phraſes has, hos flores, quonam ex horto petam ? M. E bonorum *lectione* authorum *excerpes*, atque in adverſaria tua referes loquendi genera omnia, quæ ab vulgari diſcedunt, & ſingularem elegantiam habent. Hæc deinde, multa exercitatione familiaria tibi reddes, atque in tuum, quod ajunt, ſuccum ſanguinemque vertes. Cæterùm quoniam hoc & longinquioris temporis, & operæ majoris eſt, & jam nunc epiſtolæ, narrationes &c. tibi ſcribendæ ſunt *Phraſeologiæ* præſidio utêris, in qua præter *uſum* vocis, *phraſes* quoque ex optimis Phraſeologis congeſtas reperies.

Nimium tu de Phraſeologia tua promittere videris ? M. En epiſtolam ſanè perbellam, quam Focus condiſcipulus tuus privatâ induſtriâ ab ſe domi confectam mihi attulit. Lege ſis, ſi potes, ſine invidia.

Gandolphus Cervinus Barbaræ ſorori charisſimæ S. P. D.

E publicis privatisque nunciis exploratum perſpectumque habebis, ùt, cùm exercitum haberemus multis partibus inferiorem, Turcicum nihilominùs in fædam fugam conjecerimus ; & Belgradum ad Cæſaris ditionem adjunxerimus, urbem ſitam cælo ſaluberrimo. agro lætiſſimo, abundantem omnibus copiis, ut cum præcipuis Europæ in contentionem venire poſſit. Rumore quidem ad vos perlatum fuerit, milites magno numero valetudine infirma proſtratos, quod æſtate præteritâ calores immenſos habuerimus ; nunc verò Deo opitulante pars maxima è morbis recreatur. Id commodè nobiſcum actum eſt, quod non item annonæ difficultate laboratum eſt, alioquin haud paulo plures lucis hujus uſuram amiſſuri erant. Ego quoque gravi morbo oppreſſus decubui, atque etiamnum viribus parum firmis utor, ſic ut vix pedibus inſiſtam. Certè præ debilitate veſtigium ex Ungaria movere non potero. At heus te, ſoror amantiſſima, multa mihi vobiſcum & æqua expoſtulatio eſt, imprimis quod mihi authores fueritis, ut militiæ nomen darem ; qua in re turpi fraude me circumveniſtis, nec aliud erat veſtrum conſilium, quàm ut aſtu patriis me penatibus detruderetis. Certè ſi conjecturâ aſſequi potuiſſem, conditione me victurum tam miſerâ, cala-

calamitatibus tot conflictaturum, domo pedem nunquam extulissem. Alterum est, unde acerbitatis molestiæque plurimum contraxi, quod licèt mihi identidem sanctissimè confirmassetis sæpiusculè scripturos vos, officio tamen vestro literarum crebritate parum satisfeceritis, ut adeò in animum inducam meum, vos de me minimè laborare. Denique cùm infimis precibus toties contendissem, ut incredibili pecuniarum angustiâ presso, nummorum aliquid aspergeretis, ne asse quidem submisso inopiam meam levaveritis. Nisi facta saltem nomina diluere potero, ad vos gravior, quam memet redundabit infamia. Quod si Parens noster veteres iras non deposuit, cum matre saltem diligentissimis precibus agito, ut ne me neglectum omnino ac desertum jacere patiatur, ne spes mihi omnis excluſa videatur. Vale. Belgradi, &c.

Quâ arte, quibus præstigiis puer syntaxi vixdum exgressus huc elegantiæ pervenisset? Tute manum admovisti; Foci id opus esse, non adduces, ut credam. M. Faxim credas, si quid ipse contulerim, quid adjecerit ille aperuero. Ego epistolam, puris quidem, sed vulgaribus sententiis contexram tradidi, jussi elegantiam adderet, eô artificiô, ut voces præcipuas in Phraseologia perquireret, & pro vulgaribus elegantiores subjiceret. Id ille hac ratione perfectum dedit:

Intellexeris publicis novis, ut Turcicus exercitus per nostrum *devictus sit*, & Belgradum se *dediderit*, urbs aurâ *sanissimâ*, agro *fertili*, & cum præcipuis Europæ *comparanda*. *Rumor* quidem ad vos venerit, milites nostros multis *morbis laborasse*, quia revera calidissima æstas fuit, sed tamen plerique jam *convalescunt*. In ea re *felices* fuimus, quod non item annonæ *caritas* fuit; aliàs multo plures *morituri* erant. Ego quoque graviter *ægrotavi*, atque etiamnum sum viribus tam *infirmus*, ut vix *incedere* possim, quare ex Ungaria vix *abire* hoc autumno potero. Sed, mea soror, multas vobiscum *conquerendi* causas habeo, primò quod mihi *suaseritis*, ut *miles* fierem. Qua in re planè me *decepistis*, nec aliud *volebatis*, quam me fraudulenter domo *amandare*. Certè si *providere* potuissem, me tot miserias *passurum*, nunquam domo *abivissem*. Alterum est, quod valde mihi *dolet*, quod licèt mihi *promiseritis*, sæpius vos mihi *scripturos*, rarò tamen *scripseritis*, ut adeò *credam*, me planè â vobis *contemni*. Denique, cum frequenter rogassem, ut cùm summè *egerem*, pecuniarum aliquid *mitteretis*, meam penuriam tamen nec nummo *juveritis*. Nisi debita saltem *solvere* potero, major erit vestra *infamia*, quàm mea. Quod si parens meus adhuc *iratus* est, matrem saltem roga, ne penitus me *deserat*, ac omnino mihi *desperandum* sit. Vale. Belgradi, &c.

Quære in Phraseologia Verbo

Intelligo.	Exploratum habeo & perspectum.
Vinco.	Cum exercitum haberet multis partibus inferiorem, Pompejum in fugam conjecit.
Deditio.	Adjungo ad imperium.
Sana aura.	Cælum salubre.
Fertilis.	Lætus.
Comparari.	In contentionem venire.
Divitem.	Omnibus copiis abundans.
Rumor.	Rumore perfertur.
Laboro.	Infirma valetudine prosternor.
Calidus.	Calores immensos habuimus.
Convalesco.	E morbo recreor.
Felices.	Commodè tecum actum est.
Caritas annonæ.	Annonæ difficultate laborare.
Morior.	Lucis usuram amittere.
Ægroto.	Morbo opprimor.
Infirmus.	Viribus parum firmis uti.
Incedo.	Gressum moliri.

Quære Verbo.	
Abeo.	Vestigium hinc non movebo.
Queror.	Æqua mihi tecum expostulatio est,
Suadeo.	Tibi author fio.
Miles fio.	Militiæ nomen dare.
Decipio.	Fraude circumvenire.
Expello.	Penatibus patriis detrudere.
Provideo.	Conjecturâ assequor.
Miseria.	Conditione esse miserâ. Calamitatibus conflictari.
Abeo	Pedem effero.
Doleo.	Molestiæ & acerbitatis plurimum contraxi.
Promitto.	Confirmo.
Scribo.	Exarare litteras.
Promissum fallo.	Fidem vestram non liberâstis.
Credo.	In animum induco.
Contemno.	Minimùm de aliquo laborare.
Rogo.	Infimis precibus contendo.
Penuria.	Incredibiles nos premunt pecuniæ angustiæ.
Do.	Aspergere aliquem pecuniolâ.
Solvo.	Ære alienô se liberare.
Infamia.	Gravior ad vos, quam me redundabit infamia.
Ira.	Iram depono.
Rogo.	Ago cum aliquo precibus diligentissimis.
Desero.	Neglectum jacere patior.
Desspero.	Spes omnis mihi excluſa est.

Estne hæc tota elegantiarum ars? M. Præter summa hæc sunt minora quæpiam, quæ tamen ad ornatum orationis magnopere conferunt, ac prope necessaria sunt. Etenim ut frontis forma non solâ humorum justâ temperie, sed coloris bonitate, membrorum dimenso, aptoque inter se nexu, minimis sæpè naturæ ductibus perficitur, ita è rebus in speciem minutis magnus dictioni decor accrescit. Has ego Elegantias ad *quatuor capita* revoco: Et est 1. *Particularum usus*, 2. *Verborum collocatio.* 3. *Lecti quidam & singulares Latinitatis flores.* 4. *Aptus partium omnium inter se nexus.*

Quis ille est particularum usus? M. Earum nomine *Præpositiones*, *Adverbia* &c. veniunt, quæ quoniam non partem aliquam, sed totum orationis corpus permeant, & alterâ quâque periodo redeunt, multùm interest, ut ritè, & ad linguæ ingenium accommodatè dispensentur. Certè qui *Gallicam*, *Italicam* &c. methodô docent magistri, multum operæ ponunt, ut *particularum* præcipuè vim discentibus inculcent, quod ad universi idiomatis cognitionem eos facile proficere compertum habeant, quibus earum usus expeditus fuerit. *Latinas particulas Tursellinus* aureo opusculo collegit, *Niessius* compendio tradidit, quod item adscribere est visum.

A.

A vel *Ab* eleganter jungitut *verbis neutris*; ut: *A Paulo occidi, interii.* Significat *causam propter quam*: *mare a sole collucet.* *Locum* aut *personam*, unde: *Ab Andrea numeravit aut solvit mihi pecuniam.* Significat idem quod, *Pro*: *A bonorum causa stat.* *A me est.* Idem quod *Post*: *A morte parentis hic decimus annus est.* Idem quod *Propter*:

Vir ab innocentiâ clementissimus est. Tuer â memoria præstantissimus. Idem quod *Præpositus alicujus muneri: Est mihi ab Epistolis : A rationibus ; a pedibus.*

Abhinc. Jungitur *Ablativo & Accusativo, & tempus præteritum* tantùm, non *futurum* significat : *Pragæ fui abhinc annis vel annos duodecim.*

Absque. Comicis relinquendum : in soluta oratione meliùs dicitur, *sine injuria*, quam, *absque injuriâ.*

Ad. Pro *usque ad* : *Perpotavit ad insaniam ; ad insaniam studuit ; ad obolum persolvit; ad unguem scit.* Pro *circiter* : *Ad centum sumus in Rhetoricâ.* Pro *apud* : *ad urbem est.* Pro *quod attinet ad* : *prudens ad consilia.* Pro *secundum* : *ad voluntatem mihi succedunt omnia.* Pro *adversus* : *Herbæ ad morsus bestiarum ; ad oculorum morbos ; ad vulnera.* Pro *præ*: *Doctus Iacobus est, sed nihil ad Antonium.*

Adeo. Pro *verò* : *Hanc adeo illi gratiam habeo.* Item pro *Imo* : *In Schola atque adeò vidente præceptore hoc egit.*

Adhuc. *Temporis* est, non *numeri*: *Adhuc nihil actum est.*

Admodum. Pro *Penè* : *Nihil admodum respondit ; viginti admodum juvenes in templo garriverunt.*

Adversus. In *bonam* etiam *partem* accipitur: *Pietas adversus DEUM.*

Æquè. Ponitur aliquando cum *Ac*: *Nemo libris æquè delectatur, ac Paulus.* Aliquando cum *atque*: *Me observat æquè atque te.* Aliquando cum *&* : *Non æquè grandes sunt labores magistro & discipulo.* Aliquando cum *ut*: *Non possum æquè esse in Scholâ ut alii.*

Alius. Sæpe jungitur cum *Ac, Et, Atque*: *Solet aliud mihi, ac tibi videri.* Rariùs cum *quam* à Cicerone.

Alias. *Temporis* plerumque est apud *Tullium* : *Canendum aliàs contentiùs, aliàs remissius.*

Aliter. Copulatur plerumque cum *Ac, Atque*, ut : *Quàm non salvus sim, si aliter scribo, ac sentio. Aliter, atque ostenderam, facio. Nescio, quid aliter audio, atque ut ad te scribebam, Ne aliter, quàm ego velim, meum laudes ingenium.*

Alterum tantum. Significat *duplo plus*: *Alterum tantum auri non mereat mihi.*

Amplius. Refertur ad *tempus*: *Amplius sunt sex menses.* Ponitur pro *Insuper. Decrevi hoc amplius.*

An. Eleganter *dubitat*: *Hoc dixit paucis, antequam mortuus est, diebus, an mensibus ?*

Antequam. Aliquando disjungitur: *Quæ causa ante mortua est, quàm tu natus esses.*

Ast. Rarum apud Oratores, non inusitatum. *Cicero* ad *Atticum* : *Crebras â nobis litteras expectas, ast plures mittito.*

Atqui. Pro *attamen*: *Atqui ne ex eo quidem tempore hoc egit.*

B.

Bene. Pro *valde* : *Bene longa oratio. Bene longus homo.*
Bellè. Id est, *satis benè* : *bellè cessit negotium ; belle habet.*
Brevi. Pro *paucis* : *Complectar brevi.*

C.

Citius. Pro *Potius* : *Citiùs dixerim jactasse se aliquos.*

Citra. Pro *Intra* : *Citra Almenium habitant Eystettenses.* Per *Translationem* : *Citra satietatem comedere.* Pro *sine*: *Citra Fastidium.*

Commodum. Id est, *opportunè*: *Commodùm obviam venisti.*

non Continuò. Id est, *non ideò* : *Non continuò, si me in gregem porcorum intuli, sum improbus.*

Continenter. Pro *sine intermissione*: *Continenter tres horas studuit, potavit, scripsit.*

Contra. Id est, *è contrario*: *Ut hi miseri, sic contra illi beati.* Jungitur cum *Ac, Atque, Quam*: *Contra ac licet. Contra atque oportet. Contra quam promissum est, egit Iacobus.*

Cum. Gaudet indicativo cum temporis est: *Multi anni sunt, Paulus in ære meò cùm est.*

Cur. Cum causa jungitur: *Non fuit Causa, cur tantum laborem caperes.*

D.

De. Pro *Ex*, accommodatur ad *Terſonam*: *Audivi hoc de Patre meo. De Fratre quæſivi.* Ad *locum*: *Clamat de viâ.* Ad *tempus*: *De nocte in templum venit.* Ad *gradum*: *De plebe homo.* Ad *multitudinem*: *Unus de multis, de ſeptem.* Idem pro *propter* aliquando ſumitur: *Non de nihilo flebat, non de ſuo ſupplicio.* Pro *quod attinet*: *De facie novi.* Huc pertinent & illa: *De Conſilio; De ſententiâ meâ feci; De induſtria; De integra; De ſcripto; De verbo; De meo; De tuo; Olent unguento de meo.*

Deinde. Eſt *ordinis adverbium*: *Anne ego tibi obviam non prodirem? primùm Appio Claudio, deinde Imperatori, deinde more majorum, deinde (quod caput eſt) amico.*

Deinceps. Ferè tantùm ſignificat, *Unum poſt alium*: Primò bibit Paulus, deinde Petrus, deinceps reliqui.

Dum. Pro *dummodò*: *Libenter ſervio tibi, dum ne mercedem neges.*

E.

Eatenus. Significat *usque ad eum terminum*: *Si quis eſſet ſordidior, ferebat eatenùs eum Stephanus, quoad ipſe per ſe negligeret eas ſordes.*

Enimvero. Vehementius affirmat: *Ain' vero? Aio enimvero.* Aliquando uſurpatur pro *ſcilicet*: *Tu enimverò homo lepidus es.* Aliquando pro *demum*: *Nunc enimverò occidi.* Pro *nimirum*: *Enimvero Dii nos quaſi pilas habent.*

Ergo. Pro *Cauſa*: *Nequitiæ ergo puer vapulavit.*

Et. Pro *Et tamen*: *Et dubitamus adhuc virtutem extendere factis.*

Etiam. Huic particulæ *Et* præponi facilè non ſolet; neque enim dicitur tam commodè, ſicut: *Atque etiam.* Aliquando vim habet affirmandi: *Aut etiam, aut non reſponde.* Repetitum *vehementiam* ſonat: *Etiam atque etiam te rogo.* Dicimus: *etiamnum* vel *etiamnunc*, pro *adhuc*; quemadmodum etiam & *tunc* pro eo, quod barbari: *usque tunc.*

E vel *Ex.* *Cauſam* ſæpe declarat: *E vitâ langues. Ex me doluiſti.* Jungitur *parti Corporis*: *Ex capite laboro; ex pedibus; ex oculis.* Non ita facile reperies: *Ex vertigine, ex inſania laborat*; quamvis aliquando reperies. Huc pertinent: *Unus è* vel *ex multis.* Item: *ex inſidiis aliquem conficere; ex improviſo, ex tempore diſce.* Item pro *ſecundum*: *Ex more aliquid facere; ex præceptis Decalogi.* Item: *Ex loco ſuperiore pugnare; ex intervallo ad ſtudia litterarum redire.* Referuntur ad *utilitatem* etiam: *E re meâ eſt. Ex Re publicâ. Ex noſtrâ dignitate, ex æquo decrevit.*

Extra pro *præter*: *Extra Clericos, omnes à Magiſtratu civili puniri poſſunt.*

F.

Facilè. Pro *ſine Controverſiâ*: *Facilè Princeps Oratorum Cicero.* Jungitur & cum *ſuperlativo*: *Facilè doctiſſimus.*

Fortè. Multum differt à *Fortaſſe*, & *Forſitan*, hoc idem ſignificat quod *caſu*: *Nicolaum fortè domi reperi.* Ubi non bene diceres *forſitan* aut *fortaſſe.* Notandum tamen, quoties antecedit *Si, niſi, ne*, dici *fortè* non *fortaſſe* aut *forſitan*: *Si quis veſtrum fortè miratur.* Niſi multa aliquando verba interponantur.

H.

Hactenus. *Usque ad hunc terminum* aut *locum* ſignificat. Per *translationem* frequentiùs uſurpatur: *De his hactenus.* Cum ad *tempus* refertur, non ita commodè uſurpatur: *Geſſit ſe bene hactenus.* Dicendum enim erit: *Adhuc bene ſe geſſit.*

Haud. *Haud ſcio, an*, ſignificat eleganter: *Fortaſſe eſt id quidem magnum, atque haud ſcio, an maximum. Haud paulo plus*, id eſt, *multo plus.*

Hic. Pro, *cum ita res ſe habeat*: *Hic non miramur tantam audaciam.*

Hinc, Illinc. Pro *hinc, inde*: *Hinc, illinc exhibes mihi negotium.*

I.

Iam nunc. *Ex hoc tempore*, ſeu quod barbari, *ex nunc*: *De ſupremo die Judicii cum cogito, jam nunc horreo.*

Iam diu. Huic non rectè ſubjicitur, *eſt quòd*; Ut: *Iam diu eſt, quòd ſtudeo*; ſed: *jam diu ſtudeo.*

Idem. Barbarè ſubjungitur huic voculæ *cum.* Unde non dices: *Idem eſt cum illo*; *ſum idem tecum*; ſed: *Idem atque ille*; *Idem ac Frater tuus.*

Identidem. Sæpiùs *per intervalla*: *Identidem in Febrim relabitur.*

In. Dicimus: *In dies, In poſterum, In primis, In diem vivere.* Diviſim, non conjunctim. *In caput alicujus pecuniam ſtatuere. Peregrinum in modum exornatus*: *In orbem bibere*, &c.

Infra. *Translatè* elegans eſt: *Infra me omnia humana duco.* Sumitur pro *poſt*: *Homerus non infra ſuperiorem Lycurgum fuit.*

Ipſe. Pro *omnino*: *Triginta dies ſunt ipſi, cum hæc*, &c.

Id. Dicimus: *Id ætatis, temporis*, pro, *Eo tempore, ætate.*

Iterum. Pro *Secundò*: *Iterùm, tertiùm, quartùm Conſul. Iterum ac tertiò ſeu tertiùm conſul factus eſt. Semel, iterum, tertiò* dicendum non eſt; non, *ſimel, bis, ter.*

Iuxta. Pro *Æquè*: *Iuxta boni, malique obtruncati ſunt.* Aſſumit *Ac ſi*: *Tum reliquis officiis juxta, ac ſi meus Frater eſſet, ſuſtentavit me.* Item *Cum*: *Iuxta tecum exiſtimo.*

L.

Longè. Idem eſt quod *procul*: *Longè abeſt*; non, quod barbari: *A longè illum vidi.*

M.

Maximè. *Vel maximè*; *ut cum maximè, ut qui maximè ſapit.* Elegantia ſunt.

Magnopere. *Dividitur* eleganter. *Magnò abs te opere peto.*

Male. Latina ſunt: *Malè accipere aliquem*; *Malè multare*; *Malè audire*; *Malè facere alicui*; *Malè eſſe*; *Malè habere*; *Malè narrare*, &c.

Malum. *Indignantis* eſt: *Quænam, malum! eſt iſta voluntaria ſervitus?*

Minimùm. *Vel minimum* dicitur; non tam benè, *ut minimum.*

Mirum. Jungitur cum *quàm, quantum*: *Mirum quàm*; *mirum quantum induſtrius juvenis.*

Modò. Pro *Tantummodò*: *Hi unum modò, quale ſit, ſuſpicantur.* Pro *tamen*: *Ad cælum pervenies, ſi modò bonus fueris.*

Mox. Jungitur cum *Quàm*: *Quàm mox hoc expedias velim.*

N.

Neque & Nec: *Neque opibus ſatis firmi, nec voluntate ſunt.* *Negationes* hæ poſt *non* vel *nihil*, vel *nullò modò* affirmant. *Non medius fidius præ lachrimis poſſum reliqua nec cogitare, nec ſcribere.*

Nihilo. Semper cum *comparativo* jungitur: *Nihilo minus. Nihilo beatior eſt Iupiter, quam Epicurus.*

Nihilominus dividitur eleganter ſæpe: *Nihilo tamen minus.*

Nimium quantum. Idem eſt, quod *mirum quantum*: *Sales in dicendo nimiùm quantùm valent. Nimiò plus te diligo.*

Niſi. Elegantiæ cauſa aliquando aſſumit *Si*: *Quemquam illudi nolo, niſi ſi ſe jactat.*

Nullus. Pro *non*: *Memini, tametſi nullus moneas.*

Numquid. Si addatur *nam*, vehementius *interrogat*: *Numquidnam vis?*

Nunc. Admittit aliquando *jam*: *Nunc jam ſum expeditus.*

Nusquam. Barbari dicunt: *Nullibi*; ut &, *ullibi* pro *usquam.*

O.

Ob. Significat aliquando *Ante*: *Ob oculos verſatur mihi ſemper mors.*

Omnino. Pro *nimirum*: *Omnino eſt amans ſui virtus.* Pro *tandem*: *Quid enim eſt omnino hoc?*

P.

Pariter. Additur illi *Ac, Atque, Et, Ut* : *Vultu, colore ac motu Corporis pariter atque animô varius. Pariter hoc fit, ut alia facta sunt.*

Parumper & Paulisper. Parvum tempus significat. Hinc non dices : *Expecta parum* ; sed, *parumper* aut *paulisper.*

Per. Refertur aliquando ad *tempus* : *Per eos dies gesta sunt.* Aliquando ad *Personam* : *Per Iagolum hæc transigit.* Aliquando ad *modum* : *Domum per potestatem Georgio abstulit prætor. Per simulationem* ; *Per speciem* ; *Per causam.* Hujus etiam loci sunt ; *Per ætatem, per valetudinem non licet. Per invidiam hoc factum est* : *Per* aliquando *concedentis* est : *Per me vel stertas, licet.* Aliquando *obsecrantis* est : *Per fortunas te tuas rogo.*

Perinde. Ponitur cum *ut* : *Perinde ut ego.* Cum *Quasi* : *Perinde loquitur quasi insanus.* Ajunt *proinde* ejusdem esse usus, nisi mendum in typo est.

Porro. Pro *Autem* : *Clamabat porrò Ioannes.* Pro *ultra* : *Ex loco porrò agere in alium equos.*

Post. Dicimus : *Post homines natos* ; *Post hominum memoriam.* Subjungitur eleganter *Quàm.* Post diem quartum, quàm ab urbe discessi.

Postea verò quàm : Plenum elegans est.

Posterius. Pro *postea* : *Posterius ista videbimus.*

Præ. Pro *propter* : *Prægaudio ubi sim, nescio.* Jungitur cum *ut* : *Parumpræ ut futurum est, vapulasti.*

Primùm : In tripartitâ enumeratione dici solet : *Primùm, tum, post* : vel *primùm, deinde, tum* : Vel *primùm, deinde, postremò.* Longiores enumerationes liberaliores sunt ; v. g. *Primùm, tum, deinde, post, tum, deinde.* Et quemadmodum in principio aliquando omittitur *primum*, sic in fine subjici potest, *ad extremum.*

Primò. Refertur ad *tempus* : *Primò, deinde, post hoc dicam.*

Primus. Eleganter numerabis : *Primus, alter, tertius*, tametsi *secundus* etiam dici possit.

Pro. Aliquando idem est quod *Ante* : *Pro foribus stat.* Idem, quod *In* : *Pro concione laudatus est S. Ignatius.* Idem quod, *alicujus loco* : *Iuda arbor pro patibulo fuit.* Idem quod, *secundùm* : *Non dubito, quin hoc pro tuâ singulari prudentiâ intelligas.* Dicimus etiam : *Pro re natâ* ; *Pro tempore* ; *Pro opibus meis te juvabo* ; *Pro meâ parte* ; *Pro virili mea* ; *Pro sequique*, vel, quod idem, *pro sua quisque parte* ; *Pro rata portione* ; *Pro eo ac merui* ; *pro ea ac temporis difficultas fert.*

Propter. Sæpe usurpatur pro *propè* : *Propter ædem sacram habito.* Usus est etiam hujus particulæ, cum *status in loco* significatur ; nam cum declaratur *motus*, *præter* tutius dicitur : *Præter fluvium transivi*, non *propter.*

Propterea, cum. Frequentissimè à Cicerone jungitur : *Cùm essem otiosus in Tusculano, propterea, quòd discipulos obviam miseram.* Cum eodem jungitur non infrequenter *ut* : *Propterea scripsi, ut me non sine causa laborare intelligeres.*

Q.

Qualiscunque. Interdum dividitur, *ut* : *Quale id cunque sit.*

Quasi. Cum *sic* : *Græcas litteras sic avidè arripuit, quasi diuturnam sitim explere cupiens.*

Quampridem. Quampridem hoc feci sti?

Quatenus. Significat, *ad quem terminum* : *Videndum est, quatenus amor in amicitia progredi debeat.* Refertur aliquando ad *tempus.* Item significat etiam *ex parte* : *Postulatum est, ut Bibuli sententia divideretur, quatenus de Religione dicebat.*

Quid cum genitivo : *Quid hominis? Quid mulieru? Quid animi?*

Quod. Dicitur : *Quod ad hoc* ; *Quod ad illud* : *non quoad hoc, quoad illud.*

Qui. Dicitur : *Quicum, quocum.* Pro *cum quo*, quod usitatum non est. *Quî*, pro *quomodo*, in interrogando locum habet.

Quidem. Jungitur cum *certè* pro *saltem* : *Summa habeam cætera, temporis vix certè satis habeo.* Cum *profectò*, magis affirmat : *Nunc quidem profectò satur sum.*

Quomodo. Pro *ut*, vel *sicut* : *Faciemus, quòmodo tibi placuerit.*

Quoad. Refertur ad *tempus, locum*, aliusve rei *terminum* : *Quoad fuit Eystadii Nicolaus, probus fuit.* Additur aliquando elegantiæ causâ: *Quoad ejus fieri poterit.*

Quisque: *Decimus quisque; centesimus quisque*, id est, *unus è decem, è centum.*

S.

Secus. Pro *malè*: *Rectè, an secus, nihil ad nos.* Communiter usurpatur pro *aliter* : *Res se secus habent, quàm intellexi.*

Secundùm. Pro *post* : *Secundùm ea quæro.* Item pro *In* : *Secundùm quietem vidi*, id est, *in somno* : *Secundùm crus læsus sum; in pede.*

Sin. Pro, *sed si* : *Si mecum sentis, places; sin cum Petro, non item.*

Sive. Ponitur aliquando cum *seu*; ut : *Sive ego taceo, seu loquor, scio scire* DEUM.

Sic sum. Pro *ita factus vel constitutus sum* : *Sic est vulgus, facile ut credat omnia. Sic est vita hominu, ut* &c.

Similiter. Jungitur eleganter cum *Ac, Atque, Et* : *Similiter egit, ac si insaniret.*

Simul. Iteratur nonnunquam : *Simul vorat, simul laborat.* Jungitur eleganter pro *quàm primùm* : *Simul intellexi, discessi.* Ejusdem significationis est: *Simul quàm primùm; Simul ut; Simul ac* seu *atque.*

Sodes. Dictum est, quasi *si audes*, & usurpatur pro *quæsò*, vel *si vis* : *Non pro socio* vel *amico dic, sodes, atque argue me.*

Sub. Aliquando est, *statim post* : *Sub dies festos.* Aliquando idem quod *circa* : *Sub lucem; Sub vesperam; Sub id tempus.* Dicitur etiam *sub dio*, seu *divo*; *Sub aspectum, sub sensum cadit.*

Subter. Contrarium habet *supra* : *Subter præcordia. Subter se*, id est : *Infra se. Subtus se* barbarum est.

Super. Idem est, quod *supra*: *Fronde super viridi.*

Supra. Significat aliquando *ante*: *Hoc suprà dixi*; non *superius*, quod barbarismum olet. Elegantissimum *Nihil supra*, es ist nichts drüber.

T.

Tam. Est *similitudinis*; unde in comparatione adsciscit *quàm* : *Tam Ambrosius, quàm Augustinus disertè scripsit.* Non in *copulatione*; malè enim diceres : *Ambrosius tam Græcè novit quàm Latinè*; sed *tum Græcè, tum Latinè*; vel, *& Græcè & Latinè novit.*

Tanquam. Hâc particulâ in *comparatione* libentius utitur Cicero, quàm *velut*; subjungitur illi, *sic, ita* : *Si tanquam levia vina nihil valent in aqua, sic Stoicorum ista gustata magis quàm potata delectant.*

Tantùm. Interdum *Epiphonemati* adhibetur : *Deducebatur cereo funerali & tubicine; tantum licentiæ dabat gloria.*

Tantulum : *Si tantulum mora fuisset. Tantulum malum. Tantâ panâ multatur?*

Tanti est. Pro *expedit* : *Fuit tanti. Est mihi tanti, hoc fieri* &c. *Nil tanti est.* Elegantissimè dicitur. *Iuratus tibi possum dicere, nihil tanti est.*

Temerè. Significat, quod barbari dicunt, *casu*: *Non temerè hoc scribo.*

Totidem. Dicimus : *Hanc Epistolam totidem verbis interpretatus sum, gemini fratres fuerunt, at hi non totidem annos vixerunt.*

V.

Ubi : *Ubi primùm hoc intellexi*, pro *quàm primùm. Ubi, ubi sit*, pro *ubicunque.*

Vel. Usurpatur pro *saltem* : *Si nihil aliud, vel hoc age.* Pro *etiam* affirmando: *Vel hoc pueri norunt. Superlativus* eleganter adjungitur: *Vel optimè; Vel maximè.*

Ullubi barbarum est : Latinus dicet *Usquam.*

Ultro citroque. Quod vulgus, *hinc, inde* : *Ultro, citroque cursare.* Per *translationem* significat *mutuo* vel *inter se* : *Beneficia ultro citroq; data & accepta.*

Unus, Alter, Tertius. Si numeratur, cum plures duobus sunt. Pro *Tertius* subjungitur aliquando *plures.* Dicitur: *Unus aliquis. Unus, quivis, quidam.* Dicitur: *Ad unum omnes. Unus ex omnibus, vel inter omnes. Unus* cum *superlativo* valde auget : *Iustissimus unus, qui fuit in Teucru.* Item eleganter : *Unus omnium loquacissimus puer.*

Usque adeo. Epiphonemati servit : *Dionysius Tyrannus expulsus Corinthi pueros docebat ; usq; adeo Imperio carere non potuit.*

Usque. Sæpè significat *assiduitatem* & *perseverantiam* : *Hoc mihi usque curæ erit.*

Ut Elegantet ponitur pro *quemadmodum* : *Præsertim ut nunc sunt mores.* Item pro *quamvis* : *Ut omnia possideas, nunc ad inferos ibis.* Latina sunt : *Ut nunc est ; Ut nunc habet ; Ut nunc fit.* Geminatur etiam : *Ut ut est,* pro *utcunq; est. Sit, ut sit,* dicit Barbarus. *Ut primùm ; Ut maximè ; ut cum maximè.* Usitatissima.

Uter. De duobus dicitur. Hinc si duo tantum peccârunt, quæres : *Uter fecit?* non *quis fecit?* Eôdem modô quæritur de duobus. *Utrum tibi placet, nigrum an album?* Quamvis apud Ciceronem *utrum* reperiatur etiam de pluribus.

Quid de verborum collocatione habes? M. Rhetoris quidem hæc ars propria, nec tamen vel tironi negligenda ; cum ad ornatum orationis vel squalorem plurimum interfit, quô ordine collocentur verba, sic ut eadem sententia, sed aliter disposita, jam se ipsâ elegantior videatur. Perinde ut capilli iidem, qui sparsi horrori fuerant, pectine compositi in ornamentum vertunt. Præcipuas quasdam de *collocatione* observationes ex *Sylvio* subnecto.

Elegantiæ Collocationis.

1. Verbum plerumque periodum terminat.
   Ex.gr. *Non enim procacitate linguæ vitæ sordes* diluuntur.
2. *Omnis, nullus, meus, tuus, suus,* eleganter in finem periodi rejiciuntur.
   Illa lex turpitudinem habet summam, gratiam nullam. *Si animum inspiceres* meum.
3. Comparativa & superlativa tum in fronte tum in fine periodi.
   Agricultura nihil melius, dignius *nihil invenitur.*
4. Cum idem vocabulum repetitur, continenter ponitur.
   Amicus amici *consuetudine gaudet.* Clavus clavo *truditur.*
5. Idem de derivatis intellige
   Oratori orationes *sunt legendæ.* Deformis deformitate *suâ ne dejiciatur.*
6. Duo contraria itidem continenter ponuntur.
   Docti indoctis *præstant. Alii* exultant, lamentantur *alii.*
7. E numerabilibus minor præponitur.
   Annus octavus *& tricesimus.* Sextus *decimus.*
8. Genitivus eleganter ab altero substantivo voce aliqua interjectâ separatur.
   Tuarum litterarum *admiratus sum* elegantiam.
9. Inter *magis quam* nihil interponitur.
   Laude delector magis quam *pecuniâ.*
10. Particula *quam* elegans est inter duos comparativos.
    Felicior quam *ditior. Laudas me amicius* quam *verius.*
11. Particula *quam* inter duo nomina eleganter ante comparativum ponitur.
    Re quam *verbis liberalior. Aristoteles* quàm *Plato doctior.*
12. Item ante verbum *malo.*
    Italiam, quam *vitam deserere malo. Intelligi me*, quàm *laudari malo.*
13. Inter *duo epitheta* vox aliqua interjicitur.
    Magnum *opus omnino atque* arduum.

14. Continuata *duo ſubſtantiva* vix ſine particula & ponuntur.
Tuus illum officiis & liberalitate adjuva.
15. Vocabula *compoſita* interdum dividuntur.
Magno *âte* opere *peto.* Rem *vero* publicam *ne deſere.*
16. Part. *antequam, priusquam, poſtquam* eleganter dividuntur.
Nullas ante *litteras accepi*, quàm *tu redieras.* Poſt *diem quartam*, quàm *in Britanniam ventum eſt, eum adii.* *Parandum* prius *bellum*, quàm *gerendum.*
17. Nomen *dignitatis* proprio præponitur.
Pontifex maximus *Clemens.* Cæſar *Carolus.*
18. *Cognomina* nominibus anteponuntur.
Phalereus *Demetrius.* Montecuculus *Raymundus.*
19. Præpoſitio ponitur poſt *cujus*, *quorum.*
Cujus ex *amicitia*; *quorum* in *ædibus.*
20. Accuſativus poſt infinitivum.
Contemni te *putas.* *Mirari* ſe *ait.*
21. Participio poſtponuntur *me, te, ſe.*
Viſurum me *ſpero.* *Amantem* me *redama.*
22. Ablativus abſolutus in fronte vel medio, certè ante verbum ponitur.
Re intellectâ *ad te properabo.*
23. *Ut ne*, loco *ne.*
Operam da, ut ne *fallare.*
24. Inter particulas *ne quidem, non ſolùm, non tantùm, non modò, ſed etiam*, aliquid elegantèr interponitur.
Amicitia non *mutua* ſolùm *colenda*, *ſed.* Non *Petrus* tantùm, *ſed omnis.* Non *pilis* tantùm, ſed *gladiis* etiam.
25. Part. *ſi, niſi*, non in fronte, ſed proximè verbum eleganter locantur.
Amantem ſi *negligis*; *id ille* ſi *fecerit.*
26. *Ut* in medio & proximè verbum.
Negotium ut *conficias, labora.* *Ita confuſa eſt oratio*, *nihil* ut *primum*, *nihil* ut *ſit ſecundum.*
27. *Qui, quæ, quod*; item: *cum, dum, cur, ne*, eleganter in medio.
Relictum quod *erat, arripui.* *Eam cauſam* cùm *ſuſcipio.* *Ambulatum* dum *iret.* *Fortunæ vim* ne *experire.*

Quas autem ſingulares Latinæ linguæ elegantias memorabas? M. Docti quidam viri & Latinitatis inſtaurandæ ſtudioſiſſimi, aſſidua è Ciceronis lectione, obſervationes quasdam & velut Idiotiſmos Latinæ elegantiæ collegêre, in quibus ſingulare quid & reconditum ſibi deprehendiſſe videbantur. Quæ revera ſi poſt diligentem lectitationem in rem tuam verteris, ſatur. Quæ revera ſi poſt diligentem lectitationem in rem tuam verteris, ſaporem quendam, neſcio quem, toti orationi aſpergunt. Horum tres centurias *Sylvius*, ex his lectiores CXLIX. *Buchlerus* congeſſit. Præ cæteris verò laudatur *Hadriani Cardinalis* opuſculum. Utriusque ſuccum tibi exprimendum cenſui.

Antequam *Sylvii* obſervationes adſcribam, afferenda mihi ſunt duo palmaria Elegantiæ artificia, quibus ſi juvenes egregiè aſſuefacti fuerunt, multùm ſe ad comparandam Latini ſermonis venuſtatem adjuvari ſentient. *Alterum* eſt crebrior Participiorum & Ablat. abſoluti uſus; *Alterum*, duarum ſententiarum in unam artificioſa contractio.

Crebrior participiorum uſus tanto commendatior ſit, oportet, Germanis adoleſcentibus, partim quod is breviorem, & ideo illuſtriorem, pinguiorem, venuſtiorem denique reddat orationem; partim quod cum Germanicum Idioma participiis futuri temporis, gerundiis, ablat. abſoluto omnino deſti-

destituatur, si Germanum item morem in Latino tenueris, impolita & nescio quid ruditatis spirans oratio exibit. Assume thema quodvis crebris particulis & contextum; participiis id commuta, neque alia additâ elegantiâ elegantiorem factam miraberis. Utimur verò participiis, cùm duæ sententiæ per particulas &, *cùm*, *dum*, *quando*, vel relativa *qui*, *quæ* &c. conjunguntur, quod syntaxistæ bene exercitato facilè ac promptum. Vide paradigmata.

Cùm ante biennium â te discederem, promisisti mihi, *quod* pecuniam transmittere velis, *quæ* mihi necessaria foret.

Discedenti mihi necessariam pecuniam missurum te receperas.

Advenit amicus meus, tunc manum ei dedi, & prandium apposui, & apud me manere jussi.

Advenienti amico meo porrectâ dextrâ epuliq; refecto hospitium obtuli.

Miror te, *quod cum* aliis toties scribas, *qui* tibi nihil rescribunt, mihi non scribas, *qui* diligentissimè rescribo.

Miror te ad alios nihil rescribentes scribere toties, mihi diligentissimè rescribenti silere.

Magister laudavit me, & primo loco posuit, & imagine donavit.

Magister laudato mihi prater primum locum imaginem donavit.

Fuit quidam rex, qui legem tulit, *quòd quicunque* subitò mori deberet, manè *ante ortum solis* ante domum ejus tubas canerent, & statim talis vestibus nigris se indueret, & sic ad judicium properaret.

Rex quidam legem tulit, ut quibus subitò moriendum esset, tubis summô manè ad domum canentibus pullis induti ad judicium properarent.

Ille rex magnum convivium fecit, & omnes satrapas regni vocari fecit, *qui* & venerunt. *Erant* hic omnes generis musici, *qui* ex suavi melodia magnum solatium convivis fecerunt, Rex vero nullum lætitiæ signum ostendit, & vultum tristem habuit, & suspiria emittebat.

Idem rex evocatos omnes regni satrapas magno convivio excepit. Symphoniacis suavi melodia convivas recreantibus, unus nullo ostenso lætitiæ signo fronte contracta suspiriis indulgebat.

Videntes hoc convivæ admirati sunt, & non audebant causam tristitiæ petere, & ideo fratri regis *dixerunt*, *ut* causam indagaret, qui & fecit. Ait Rex: Crastina die responsum audies.

Videntes & admirabundi convivæ, causamque tristitiæ petere non ausi, per germanum Regis rem indagant; Cui ille: Cras, inquit, responsum audies.

Et præcepit Buccinatoribus, sequenti die venirent ante fratris domum, & tubis canerent. Audiens hoc, commota sunt viscera ejus, & se vestibus nigris induit, & ad regem ivit.

Iussis verò postridie ad ejus ædes canere Buccinatoribus, vehementer commotus, pullatus ad Regem properat.

Hic fecit fieri foveam profundam, & ultra foveam cathedram fragilem, *quæ* quatuor pedes fragiles habuit, & fecit fratrem suum exui vestibus, & super cathedram poni. Cum esset in cathedrâ positus, fecit, ut supra caput gladius acutus per filum sericum penderet, & quatuor armati cum gladiis acutissimis starent, unus â parte anteriore, unus â posteriore, unus â parte dextra, unus â sinistra, &c. &c.

Ille paratâ profundâ fovea cathedram fragilem, quaternis fragilibus pedibus nixam, imponi, in eaque germanum vestibus exutum collocari jubet; præacutô etiam gladiô supra sedentis caput, è filo tenui suspensô, quatuor armatis ad singula latera appositis. &c.

Vide, quàm solâ hâc participiorum elegantiâ adjectâ longè aliam speciem induxerit hispida aliàs, & teutonicum sonans narratio. Putem non

aliâ arte illustrem adeo & veluti adipalem esse *Livii* brevitatem. En è prima pagina periodum unam, quâ quam multa, quàm breviter & eleganter dicit:

Inde Turnus Rutulique diffisi rebus ad florentes Hetruscorum opes, Mezentiumque eorum regem confugiunt. Qui Cære opulento tum oppido imperitans, jam inde ab initio minimè lætus novæ origine urbis, & tum nimiô plus, quam satis tutum esset accolis, rem Trojanam crescere ratus, haud gravatim socia arma Rutulis junxit.

Germanus verò quantô verborum circuitu sententiam eandem redderet! in hunc fortasse modum:

Turnus und die Rutuler fangen an aus ihrem Handel ein Mißtrauen zu schöpffen / wenden sich derohalben zu denen Hetruriern / so dazumahl sehr mächtig / und in grossem Ansehen waren. Sie hatten zu einem König Mezentium, welcher zu Cäre herrschete / welches derzeiten eine ziemlich reiche Stadt war. Dieser König hat sich schon dazumahl sehr bestürzet / da er den Anfang dieser neuen Stadt vermerckte / in Meynung / es würde sich die Macht der Trojaner mehr vergrösseren / als es die Sicherheit anliegender Völckern erleiden könte. Dahero er sich gantz willig mit den Rutulern in eine Bündnus eingelassen.

Tractandorum aptè participiorum imperitus fortasse ita redderet:

Inde Turnus & Rutuli rebus suis *diffidere incipiunt*, *atq; ideo* ad Hetruscos; *qui tum* opibus florebant, convertunt, *&* ad eorum regem Mezentium, qui tum Cære *imperabat* opulento oppido. Is jam tum minimè lætabatur, *cùm* nova urbs conderetur, & rebatur, rem Trojanorum magis crescere, quàm accolis sat tutum esset, *ideo* haud gravatè Rutulis socia arma junxit.

Alterum, quod dixi, Elegantiæ artificium est *in duarum sententiarum in unam contractione*. Ejus hæc est ratio: In longiore quovis orationis contextu maxima pars sententiarum aliæ ponunt aliquid, seu *affirmant*, aliæ dicti *rationem* reddunt; ambæ ferè per particulas illas causales inter se nectuntur, quales sunt: *quia, cum, quod, quoniam, eò, ideo, idcirco, propterea, nam, enim, quippe, etenim*. Verbum ejus sententiæ, quæ *rationem reddit*, in substantivum converte, sic ut ex duabus una ejusdem notionis sententia fiat, qua in re judiciô opus & exemplis. Horum habeto aliqua.

Ignosce, quod tardus fuerim.	*Ignosce tarditati.*
Annona defecerat, & *ideo* deditionem facere coactus est hostis.	*Annonæ inopiâ deditionem maturavit.*
Solvi debuit consilium, *quod* clamor obortus omnia turbaverat.	*Obortæ cum clamore turbæ consilium solvêre.*
Qua hyems erat asperrima, nihil agi potuit.	*Hyems rem agi prohibuerat.*
Cave pomeridianum somnum, magnum *enim* languorem creat.	*Cave ab consequente pomeridianum somnum languore.*
Ne eum læseris, *nam* validas ad vindictam vires habet.	*Validas hominis ad vindictam vires ne injuriâ provocâris.*
Quoniam diutinum laborem pauci tolerant, pauci item docti fiunt.	*Diutini laboris intolerantia paucos doctos procreat.*
Si Elegans esse cupis, diu te exercites oportet	*Diuturna exercitatione elegantiam quæres.*
Studiis aptus non sum, *quia* calidissimum tempus est.	*Immodicus calor studiis me ineptum facit.*

Noctu

Noctu ne vigiles, *quia* necesse erit, *ut* interdiu dormias.	*Nocturnis vigiliis diurnum somnum provocabis.*
Si juvenis otiaris, senex egebis.	*Otiosa juventus inopem senectutem trahet.*
Ut longævus sis, parentes honora.	*Honore parentibus habitô longævitatem emes.*

Sylvii Elegantiæ.

Loco	Elegantius.	Exemplum.
Valdè imbebillus.	*Comparativus.*	Corpus habet *imbecillius*, iram *impotentiorem.*
Quam ut.	*Quàm quem,*	Amor in te major est, *quàm quem* exprimere possim.
Quanto, tanto.	*Quò, hôc s. eò.*	*Quô* difficilius, *hóc* præclarius,
Secundùm quod quisque.	*Ut quisq;*	*Ut quisq;* optimus, ita & modestissimus est.
Non sum talis.	*Non sum is, quem.*	Nom sum *is, quem* impune contemnas.
Nullus.	*Nemo,* in fine	Hominem id nescire puto *neminem.*
Longus.	*Diutinus.*	*Diutinum* laborem non fero.
Non est opus, ut.	*Non est, nihil est.*	*Non est, nihil est, quid est,* cur gratias agat.
Suadeo ut.	*Hoc velim, facias.*	Gratum mihi, utile tibi feceris.
Quàm.	*Ac.*	Longè alius sum, *ac* tu existimes.
Primo, 2do, 3tio, 4to.	*Primum, deinde postea, denig;*	Deus primùm amandus, deinde patria, postea parentes, denique, amici.
Juxta, secundùm.	*Cum relativo.*	Tarditati meæ, *qua tua est humanitas,* facile ignoscis.
Quomodo, cum quo.	*Qui, quicum.*	*Qui* vales? *quicum* agis?
Interrogationi.	Tandem *adjungitur.*	Quid *tandem* te fiet?
Ad amici domum, â patris domo.	*Omittitur* domus.	Ad amicum, â patre venio. Ad te ibo.
Dignus amari.	*Cum relat.* qui.	Dignus, *qui* ameris. Idoneus, *qui* excellas.
Alius, a, ud.	*Repetitur.*	*Aliud* dicis, *aliud* cogitas.
Præcedens.	*Superior.*	Superiore annô, *superiores* litteræ.
Dicimus, quòd non.	*Negamus.*	Nobilitatem scientiæ præstare *negamus.*
Tantum abest.	*Cum gemino* ut.	*Tantum abest, ut* te oderim, *ut* etiam magnopere amem.
Sed.	*Omittitur subinde.*	Copiâ, non inopiâ labora.
Cibô non opprime, sed refice corpus.		Cibô refice corpus, non opprime.

Cæteras Buchleri elegantias ad hanc methodum suô quisque marte conscribet, atque memoriæ causa in adversaria referet.

Vidi quosdam in epistola vel Chria componenda Elegantiæ causâ Synonymis Poëticis utentes? M. Immani se piaculo obstrinxêre. Canunt Poëtæ, loquuntur oratores; Poësis voluptati utili, soluta oratio necessitati servit & utilitati; quare loquendi genera infinito inter se discrimine dissident; quod Poëtis decorum maximè apud oratorem longè putidissimum est. Quàm ridiculus foret is, quem subjicio, epistolæ è synonymis petitus ornatus;

Intellexeris è publicis nuntiis, ut Turcicus exercitus per noſtrum devictus ſit, & Belgradum ſe dediderit, urbs aurâ ſaniſſimâ, agro fertili, dives, cum præcipuis Europæ comparanda.

Intellexerìs è publicis Mercuriis, ut Biſtonidum haſtata ſeges per noſtra agmina devicta, trepidà formidine ceu fumus in auras abierit, & Belgradi Capitolia alta Eugenium Apollinea lauro cinctum tempora admiſerint. Urbs eſt cali facie ridentiſſima, ubere camporum fertiliſſimo, Cereris & Bacchi ferace; fulvi metalli dives, & præcipuis Europæ æſſimilanda.

Audieris etiam milites multis morbis laboraſſe, quia calidiſſima æſtas fuit, ſed nunc plerique convaleſcunt.

Audieris etiam è caduciferis dira morborum examina militum corpora ediſſe, quia Sirûs latrantis ardoribus vehementer toſti fuerant, at nunc plerosque Salus reſpicit & Diva Sanitas.

In ea re felices fuimus, quod annonæ copia fuerit, aliàs longè plures morituri erant.

In ea re vultu ſereno nobis riſit fortuna, quod pleno copiæ cornu annona nobis fluxerit, alioquin longe plures ad ſtygia atria ſubiiſſent.

Ego quoque graviter ægrotavi, ſic, ut hac autumno ex Ungaria abire vix poſſim, &c.

Mihi quoque tabificus morbus membra populatus eſt, & adhuc titubantes artus ita torpent, ut pampineo ac udo hoc anni tempore infauſtis hiſce oris excedere nequeam, &c.

Elegantia Poëtica.

Alii quidam ex authoribus aliis recentioribus, qui vulgo circumferuntur, excerpunt. M. Ingenti quidem ſuo malo. Uti Latini ſermonis puritatem ſectanti medii ævi barbaries omni conatu vitanda eſt, ità noſtrâ hâc tempeſtate novitiæ quædam elegantiæ enatæ velis remisque declinandæ ſunt. Sunt ſcriptores, quorum alii Metaphorico ac Poëtico dicendi genere, alii perpetua figurarum frequentatione, alii denique eruditiorum Græcorum nominum ſeſquipedaliumque vocum congerie pulchri ſibi & ornati videntur. Verbô, elegantias ſectantur, quarum non dicam aureâ, nec argenteâ, ſed nec æneâ ætate exemplum, aut veſtigium ullum reperias. Si autem ad claſſicos nihilominus etiam hodiernos legere cupis, *Sadoletum*, *Manutium*, *Bembum*, *Muretum*, *Perpinianum*, *Nigronium*, *Bencium*, *Juvencium*, *Stradam*, *Maffæum*, *Marianam* delige, quorum flores ad antiquam illam venuſtatem acceſſêre proximè. Vin' paradigmata frigidiſſimarum elegantiarum?

Ad extremas nauſeantis naturæ vomitu rejectas inſulas profugus.

Ad extremum naturæ deficientis limbum tua fama evolabit.

Adeo violenta pietas cælos evocat, ſuſpiriis divinas auras attrahit, per lachrymas divinorum beneficiorum onerarias deportat.

Non eam formam dico, quam deteſtanda idololatria, pediſequa vanitatis, mulieres cogitationum ſuarum circum, curarum amphiteatrum, plauſuum arenam deſiniunt; quin detractam cadaveribus comam inſigni ſacrilegiô ſuis capitibus immolant.

Cum primi florent anni, jam maturitas autumnabat in vultu.

Indoles puero eſt, calidè boni ſitibunda.

Non expandunt ſe hortenſem in iridem folia, niſi è laboris nubibus ſudoris pluviæ deſtillârint.

Capillos cogunt in ſuggeſtum; ſed credè mihi, nunquam illo de ſuggeſtu peroravit ſapientia; ſub illâ cæſarie nihil reperies quàm Ariſtophanis Nebulas, Polyſtra-

lyſtrati ſomnia, ſolasque tenebras in auguſtiſſimo illo Capitolio ſcilicet triumphantes.

Comitas illi tanta, quæ ſola *Comitem* efficere potuiſſet, etſi natales negâſſent.

Illæ lachrymæ, quas dolor excutit, occidentis ſunt ſolis mare, ſi unquam aliud amariſſimum; cujus undæ jam oculis innatant, & effractis veluti repaguiis per acerbiſſimos fluctus genis inſultant: cujus maris reciprocatio veſtri ſunt ſingultus: cujus fluctus ſunt ſævi, & alterno turbine in ſeipſos repercuſſi dolores: cujus murmura ſunt incondita, fumus proſequentium lamenta, cujus æſtus ſunt ſingultientes veſtri gemitus: cujus venti ſunt veſtra, Academici, ſuſpiria.

Bruta, quæ non Dædala Dei ſerva Phyſica in lucem ſuſcepit abſolutè, ſed quæ vix tenui fiſtula cohærentia edidit imperfectè.

Adſit *Plinius*, experientiſſimus *Plinius*, & enunciet, ubi vel in aëre inter volucres, vel flumine inter piſces, vel ſylva inter feras ceſſantium ſic obſervetur inertia, uti in alveolis inter apes. Glis ſomniculoſus eſt, extremè ſomniculoſus eſt, glires tolerant; vitulus marinus ignavus eſt, incredibiliter propemodum ignavus eſt, vituli non taxant; Fucus torpidus eſt, inceſſabiliter torpidus eſt, reliqui Fuci non curant. Sed apis, ſi ceſſat, quàm acriter ſociæ obſervant, quid? quàm duriter caſtigant; quid? quàm ſeverâ morte puniunt.

Hoc antequam faciam, â vobis bonarum artium & partium conſecraneis eo, quo poſſum & debeo, debeo autem omni, poſſum tenui, contendo opere, velitis meæ diſſertatiunculæ vela benevolentiæ veſtræ favonio, & auſcultationis Zephyro, & ſublevare & propellere, ſuum, ad quem tendit, ut portum conſequatur facilius & felicius.

Cum voluntas hominis infinitis apoſtematibus ulceroſa, appetitus & affectuum vomicis ad mortem usque decumbat ſaucia, in noſocomium illud & infirmarium, morum poliendorum heroina tanquam medica ſe penetrat: quò ſuis pharmacis, ſuis virtutum emplaſtris ſaucium ſanet, ulceroſum curet, ſaluberrima medica, omnium morborum peritiſſima medica! laboras morbo temeritatis? Ethica medica eſt; melancholia timiditatis? Ethica medica eſt; quartana pertinaciæ? Ethica medica eſt; phthiſi ingluviei? Ethica medica eſt; cancrô avaritiæ? Ethica medica eſt; peſtilentiâ laſciviæ? Ethica medica eſt; urgeris aſthmate ſordidæ tenacitatis? Ethica medica eſt; luce & vitiligine philautiæ? Ethica medica eſt; ſerpigine & impetigine ambitionis? Ethica medica eſt; Hydrope inflatæ elationis? Ethica medica eſt; dyſenteria garrulitatis? Ethica medica eſt; paralyſi ignaviæ? Ethica medica eſt; Apoplexia crudelitatis? Ethica medica eſt; lienteriâ & lubricitate ſcurrilitatis? Ethica medica eſt; adulationis podagrâ? Ethica medica eſt; injuſtitiæ hecticâ? Ethica medica eſt; tota voluntatis cachexiâ? Ethica medica eſt; Cachexiam voluntatis ad eupraxiæ, injuſtitiam ad juſtitiæ, adulationem ad humanitatis, ſcurrilitatem ad urbanitatis, crudelitatem ad manſuetudinis, ignaviam ad diligentiæ, garrulitatem ad taciturnitatis, invidiam ad benevolentiæ, ambitionem, elationem, philautiam ad modeſtiæ, ſordidam tenacitatem ad magnificentiæ, laſciviam ad caſtitatis, ingluviem ad ſobrietatis, pertinaciam ad conſtantiæ, timiditatem & temeritatem ad fortitudinis priſtinam, quantum in hac infirmitate fieri poteſt, redigit ſanam mediocritatem, ad mediocrem ſanitatem. Aurea medica! quis te non efferat laudibus, tui admirator? quis te non excolat ſtudiis? ſanitatis contempror. Victrix es, quis te ſuperciliosè negligat? vitiorum proſtibulum; affectus edomas, Imperatrix es, quis te faſtidioſè deſpuat? ſervitutis mancipium; rationi imperas.

Nominativi illi ſocii, Genitivi nummi, Dativi nulli, Accuſativi populi, Vocativi oculi, Ablativi loculi? gens nimium furtiva, furtiva intemperanter, gens lucratoria, lucratoria inexplebiliter, gens prædatoria, prædatoria per plateas; quid per plateas dico? parum hoc eſt, dicam per totas urbes; quid per urbes dico? & hoc parum eſt, dicam per integras provincias; Gens, quam, quia fraus nova eſt, novo nomine cum Misnia Kipticam Wipticam nominaverunt.

Fructuoſa eruditionis cæleſtis diſciplina eſt, edocet, præcipit, pollicetur, minatur ſupplicia, pollicetur præmia, præcipit bona, edocet vera, vera ſine fallacia, bona

ſine malitia, præmia ſine miſeria, ſupplicia ſine injuſtitia ; Jucunda Divini eloquii eſca eſt : ecquid ſentitur dulcius ? animam ſaginat, ecquid ſumitur avidius ? viſcera impinguat, impinguat morum ſapore, ſaginat fidei dulcedine. Lucida ſalvifici verbi lucerna eſt ; cæcutis ? illuminat ; exorbitas ? reducit ſine præcipitiis, illuminat ſine tenebris.

Verba, quæ volantia poëtæ appellant, ea verba detractis pinnis intra murum candentium dentium preme.

Gaudia ubi eſtis ? cælum vos provocat ; jubila ubi eſtis ? terra vos invitat ; cælum quod candicat, candicat ſerenitate ; terra quæ ridet, ridet jucunditate. Profecto ſi unquam ἀπὸ καρδίας γνώμης per omnes ſenſuum feneſtras juſtè erumpetis, nunc juſtiſſimè deliteſcitis. Auris audiat, pupilla videat, manus tangat, ecquæ tangit, niſi formoſa ? ecquæ videt niſi fructuoſa ? ecquæ audit niſi canora ? canora avium, avium quæ trutillant, ut citharæ, fritillant ut tibiæ, minuriunt ut barbiti, pipiunt ut ſeſe non æquiparent lituí. Fructuoſa, agrorum ; agrorum, qui copiam ſuam & horreis ad neceſſitatem, & cellariis ad hilaritatem, & penuariis non ita pollicentur ad ſaturitatem. Formoſa hortorum, hortorum, qui hic niveo, illic flammeo, hic eburneo, illic âureo, illic purpureo, hic colore ita luxuriant ſanguineo, ut artifici foret fas æmulari, nunquam poteſtas imitari.

Animi ſui pabulum vel Hiſtoricus expetit ? reperit in Virgilio : vel phyſicus indagat ? conſpicit in Virgilio : vel Politicus depoſcit ? haurit ex Virgilio : vel œconomicus inquirit ? coacervat ex Virgilio ? vel militaris annuit ? carpit, & quidem ad ſatietatem, ex Virgilio. Tu verò & Rhetor, & cum Rhetore Poëta Virgilium hunc tuum admirare, & admirando obſtupeſce.

Quæris gentem vel impudentem ? fæx vulgi eſt ; vel indoctam ? fæx vulgi eſt ; vel indocilem ? fæx vulgi eſt ; vel rudem ? fæx vulgi eſt ; vel incautam ? fæx vulgi eſt ; vel imperitam ? fæx vulgi eſt ; vel inertem ? fæx vulgi eſt ; vel infidam ? fæx vulgi eſt ; vel mobilem ? fæx vulgi eſt ; vel præcipitem ? fæx vulgi eſt ; vel diſcordioſam ? fæx vulgi eſt ; vel pavidam ? fæx vulgi eſt ; vel iniquam ? fæx vulgi eſt ; vel loquacem ? fæx vulgi eſt ; vel turbidam ? fæx vulgi eſt ; vel indomitam ? fæx vulgi eſt. Indomita, ſi Cantalycii ; Turbida, ſi Taciti ; agreſtis, ſi Pacifici ; Invida, ſi Augurelli ; & quidem â natura, ſi Lipſii ; loquax, ſi Strozii ; iniqua, ſi Politiani ; diſcordioſa, ſi Saluſtii ; pavida, ſi Claudiani ; præceps, ſi Annæi ; ad torrentis ſimilitudinem, ſi Herodoti ; mutabilis, ſi Valerii ; anceps, ſi Statii ; mobilis, ſi Syllii ; & quidem ſicut mare, ſi Livii & Curtii ; invita, ſi Horatii ; iners, ſi Luciani ; imperita, ſi Columellæ ; incauta, ſi Virgilii ; rudis, ſi Ovidii ; indocilis, ſi Mantuani ; indocta, ſi Apuleii ; imprudens, ſi fidem noſtram ea lamo tribuamus Fauſti.

Nihil igitur niſi ex alieno, nihil unquam de meo elegans erit ? M. Docet equidem Nieſſius, boni Rhetoris eſſe, non tam phraſes elegantes aliunde colligere, quam facere, hoc eſt, noſſe artificium copulandi verba more Latinorum. Author tamen fuero tironi, non aliis, quam illis ſuâ vel alienâ operâ collectis uti ; procedente ætate, firmiore jam judicio, ſuapte phraſes ipſe procudet, ſed veteribus imitatione ſimiles, modeſtas, probatas.

Quid amabo in tali loquendi genere non dicam cordatum, ſenatorium, virile, ſed quid elegans, quid non futile, ridiculum, puerile ? Talium verò facetiarum artifex idem *Mellificii* cujusdam author eſt, quod ita inſcribitur :

Quæ inſcriptio quàm Latinis auribus inſolens, quàm dura ſit, tute ſenties. At ſi è talibus floribus mel fabricare jubeantur apiculæ noſtræ, hæc, inquam, tam abſurda ſi ad imitandum diſcipulis proponantur, quis jam de corruptæ Eloquentiæ cauſis quærendum ultra cenſebit ?

Caput

Caput V.

De Copia Verborum.

SI *jam purè, si etiam eleganter scribo, in portu ero?* M. Nondum quidem, *Copiosè* insuper scribas. Unam aliquam sententiam semel nec impropriè nec inculte efferre multorum nec maximi negotii est. At rem eandem aliis atque aliis verborum formis variare toties, ac gestum in scenâ Roscius; nova sæpius convestire specie, ut cum idem dicas, aliud semper dicere videâre, hoc paucorum ac fortasse in Latinitatis studio summum est. Hac laude præcipue ita efloruit Cicero, ut, quibus affluebat, *orationis divitiis* jam Latinissimi sui ævi oratores in stuporem daret.

Vis dicere artem variandi? M. Equidem. Illud autem fero ægerrimè, quod cum voluntate vel in socordiæ vestræ supplicium *variatis* argumentum, inutiliter fere chartas tempusque projiciatis; Cum tamen hac in exercitatione tantum sit tamque necessarium futuro Poëtæ ac Rhetori adjumentum. Poëtæ certè uni alicui verborum formulæ velut compedibus alligati, quam miserè se suâ inopiâ discruciant, quibus facile carmen flueret, si copiam ante parassent. Quid oratore, quid concionatore miserabilius, qui eadem verborum crambe obtundit, nullâ varietate recreat audientes?

Quibus præceptis ea ars continetur? M. Ad *sex capita* revocari possunt omnia quæ alii diffusè tradidêre. Sunt autem hi copiæ fontes longè uberrimi: *I. Synonymia. II. Enallage, Latinis Commutatio. III. Periphrasis, Latinis circumscriptio. IV. Metaphora seu translatio. V. Comparatio. VI. Æquipollentia, Græcis Isodynamia.*

Nihil horum intelligo. M. Princeps Copiæ Fons *Synonymia* est, seu verborum idem aut prope idem significantium congeries. Hanc verò in Phraseologico opere habes; in ejus porro tractatione hâc viâ incedes:

1. Propositæ sententiæ partes omnes, verba, nomina, adverbia singillatim percurres, ac respondentia iis Synonyma in chartam adnotabis.

2. Quoniam vox ferè nulla est, quæ non similem ac affines plures haberet, neque tamen in Lexico singulis subjectæ sint singulæ, ideò sua iterum synonymis synonyma conquires.

3. Atque ut volvendi compendium aliquod facias, nec odiosè iter idem relegendum sit sæpius, eâdem operâ utrorumque synonymorum Enallagas seu commutationes exscribes. Exemplo, quod mox subjicio, rem disces melius.

Quid rei est Enallage seu commutatio? M. Figura est in speciem humilis, ad varietatem tamen orationi conciliandam momenti maximi. *Commutatio* dicitur, quod per eam verba paulum deflexa & commutata ponantur. Duobus potissimum modis constat, cum vel 1. pars orationis aliâ commutatur, vel 2. qualitas solùm, vel quæ vocant orationis accidentia immutantur.

Pars orationis alia commutatur his ferè modis:

Poëtam verborum copia plurimùm juvat.

Nomen.		
Substantivum in Adjectivum.	*Copia.*	*Copiosa* oratio.
	Poëtam.	Artis *Poëticæ* studiosum.
	Auxilium fert.	*Auxiliarem* manum porrigit.
Adjectivum in Substantivum.	*Ingeniosum Poëtam.*	*Ingenium* Poëtæ.
	Dives oratio.	Orationis *divitiæ.*
	Inops verborum.	Verborum *Inopia.*
Substantivum vel Adjectivum in Adverbium.	*Mirum in modum juvat.*	*Mirè.*
	Copia verborum.	*Copiosè* eloquens.
	Multam opem fert.	*Multùm* juvat.
Verbum.		
Activum in Passivum.	*Multum juvat Poëtam.*	Poëta plurimùm juvatur.
In nomen Substantiv. vel Adjectiv.	*Multùm juvat.*	Multum *adjumenti* confert.
	Admodum progredietur. si verbis abundet.	*Progressiones* magnas faciet, si verborum *abundantia* fuerit.

Vel mutatur Orationis qualitas, ut:

Numerus, ut:	*Adjumentum Poëtæ confert.*	*Adjumenta Poëtis* præbet.
	Verborum Copia.	*Copiæ.*
	Non hærebit ad scopulum.	Ad *scopulos.*
Persona, ut.	*Sine copia quid aget Poëta? parum proficiet.*	Quid ages? quid egero? Nihil proficies.
Casus, ut.	*Multum opis tibi impertietur, magnum auxilium erit.*	Multâ *te ope* impertietur. Magnô erit *auxiliô.*
Species in *Diminutivum.*	*Poëta verborum copia instructus in versu pangendo.*	verborum *copiolis* in *Versiculis* pangendis.
In *frequentativum.*	*Multum adjuvabitur.*	Adjutabitur.
In *Comparativ.* vel *Superlativum.*	*Si legendo se exercuerit.*	Si *lectitando* se *exercitârit.*
	Fertilis ubertas verborum.	*Fertilissima, fertilior.*
	Præsenti auxilio erit.	*Præsentissimo.*
Figura.		
In Compositum.	*Multum juvat.*	*Adjuvat.*
	Opem feret.	*Afferet.*
	Nihil hærebit.	Nuspiam *adhærebit.*
Tempus.	*Sterilem esse non sinet.*	Nunquam *sivit, sinet.*
	Si abundabis.	*Abundaveris.*
	Felix Poëta eris.	Poëta *fueris.* &c. &c.

Omnes hi modi multâ varietate distinguunt orationem præsertim temporum commutatio, item cum verbum in nomen ac vicissim convertitur. Sed ipse rem experiaris, velim.

Tute Experimentum præi; sequar? M. Sumamus sententiam maximè obviam, de hoc ipso quod tractamus argumento, in hunc modum: *Omnis ferè sententia multis ferè modis variari potest.* Cape Lexicon. Ratio quærendi hæc erit, 1. Conquire partibus sententiæ singulis sua synonyma & Enallagas. 2. Horum synonymorum nova synonyma cum suis Enallagis & Enallagarum synonymis. 3. A primo gradatim descendendo tamdiu per-

pervoles ſingula, dum ita excutias omnia, ut ſupereſſe nihil exiſtimes. Vide Paradigma.

Quære. Quævis. *Syn.* Quilibet, omnis, quicunque, nullus non, univerſus, quis omnium non?

Qu. *Sententia.* *Syn.* Dictum, oratio, ſermo, ſententiola.

Qu. *Multis.* *Syn.* Multiplex. Qu. *Multiplex.* *Syn.* Varius, copioſus. Qu. *Varius.* Diſſimilis, diſpar, diverſus, diſtans, commutabilis. Varietate diſtinctus, multiformis. Qu. *Diſſimilis,* Cum aliquo diſſimilitudinem habens. Qu. *Diſpar.* Diſparilis. Qu. *Diverſus.* Disjunctus, contrarius, totus ferè alius. *Enall.* Diverſitas. Qu. *Commutabilis.* Mutabilis. Qu. *Multiformis.*

Qu. *Modis.* Ratio.

Qu. *Variari.* *Syn.* Diſtinguo, varietatem facio, muto. *Enall.* Varietas. *Syn.* Diſſimilitudo, Diſparitas, mutatio, mobilitas.

Qu. *Diſtinguo.* *Enall.* Diſtinctio. *Syn.* Diſcrimen.

Qu. *Muto.* *Syn.* Immuto, permuto, commuto, verto, inverto. *Enall.* Mutatio. *Syn.* Permutatio, converſio. Item mutabilis, mutabilitas.

Qu. *Commuto.* *Enall.* Commutatio, commutabilis.

Qu. *Verto.* *Syn.* Flecto.

Qu. *Inverto.* *Enall.* Inverſio.

Qu. *Flecto.* *Syn.* Inflecto, torqueo, contorqueo, detorqueo, verſo. *Enall.* Flexibilis. Flexio. *Syn.* Anfractus, converſio, flexus. *Item.* Flexuoſus. *Syn.* Tortuoſus.

Qu. *Torqueo,* contorqueo. *Enall.* Contortio, contortus, contortè, tortus.

Qu. *Tracto.* *Syn.* Explico. *Enall.* Tractabilis, tractatio. *Syn.* Explicatio.

Qu. *Explico.* *Syn.* Expono, diſſero, dico, verbis rem amplector, in medio pono. *Enall.* Explicatio, explicatus, ûs.

Qu. *Expono.* Exprimo, ediſſero. *Enall.* Expoſitio.

Qu. *Diſſero.* Diſputo.

Qu. *Exprimo.* Oratione complector, effingo.

Qu. *Profero.* Promo.

Qu. *Diſputo.* *Enall.* Diſputatio.

Viden', ut e verbis verba pullulent; Ego ea ordinis cauſa in tabulam redigere ſoleo.

Diſtinguo.	Exprimo.	Flexus.	Varius.
Muto.	Profero.	Anfractus.	Mobilis.
Immuto.	Effero.	Contortio.	Diſtinctus.
Commuto.	Promo.	Tractatio.	Mutabilis.
Permuto.	Diſputo.	Explicatio.	Commutabilis.
Verto.	Orationc complector.	Diſputatio.	Contortus.
Inverto.	Effingo.		Flexibilis.
Flecto.			Flexuoſus.
Inflecto.	Varietas.		Tortuoſus.
Torqueo.	Diſtinctio.		Tractabilis.
Contorqueo.	Diſparitas.		
Detorqueo.	Mutatio.		
Verſo.	Mobilitas.		
Tracto.	Diſcrimen.		
Explico.	Commutatio.		
Expono.	Converſio.		
Dico.	Mutabilitas.		
Diſſero.	Flexio.		

Profecto ſub manu ſylva ingens ſuccreſcit. M. Majores verò opes *Circumſcriptio* ſeu Periphraſis pariet; Ita dicitur, quod rem eandem vel pe-

ejus

ejus definitionem, vel effecta, causas, partes, adjuncta circumscribendo enuntiet. Sint igitur verba *Abalieno*, *Abdo*, *Abeo*, &c. queistu Periphrasim aliquam cupias; scilcitare ex te ipso : Quid est *abalienare* â se quempiam ? Resp. Voluntatem alicujus â se, amorem in odium convertere. Quid *Abdere*? Resp. Ex præsentia, ex oculis subducere, submovere. Quid *Abire*? Resp. Ex uno loco in alium se conferre, gressum movere. En habes, quam volueras periphrasim.

Quid, si multum meditanti in mentem veniret nulla? M. Ne te uspiam quidquam moretur, viam sternam planissimam, vel enim primo quod promptissimum, Phrasim aliquam ê lexico excerptam periphrasis loco adhibebis, vel quod non minus expeditum, me, magistrum, inquam, consules, qui haud gravatè suggeram, quod rogâris. Sic *abalieno* circumscribes ê lexico : *Animum alicujus à conjunctione alterius avocare.* Loco *Abdo* : Intra tenebras se continere. Loco *Abeo* : Aliunde vestigium movere, &c.

Sed Periphrasis ejusmodi denique unicâ sententiâ finitur, nec adeò copiosa est. M. Imo cornucopiæ confertissimum, circumscriptionem namque cujusmodi suâ iterum synonymia, suis Enallagis, ut supra factum, locupletabis. In exemplo rem non videbis, sed manibus contrectabis. In argumento proposito Periphrasim peto ex Causâ : *Latina lingua valde copiosa est.*

Latina Lingua valde copiosa est.

Qu. *Latinus.* Romanus. *Enall.* Roma, Latium.
Qu. *Lingua.* Idioma, fermo.
Qu. *Valde.* Admodum, mirum *vel* majorem in modum, egregiè, non mediocriter, perquam, sanè quàm, impensè, inprimis.
Qu. *Copiosa.* Abundans, uber, dives. *Enall.* Copiosè, copia. *Syn.* Abundantia, ubertas, facultas.
Qu. *Abundans.* Affluens, circumfluens. *Enall.* Abundo.
Qu. *Uber.* Fæcundus, fertilis, ferax. *Enall.* Ubertas, uberrimè.
Qu. *Dives.* Locuples, opulentus. *Enall.* Ditesco, divitiæ.
Qu. *Affluens.* Refertus, plenus. *Enall.* Affluo, affluentia. *Item.* Circumfluens, circumfluo.
Qu. *Abundo.* Redundo, sum dives. *Enall.* Abundè.
Qu. *Fæcundus.* *Enall.* Fæcunditas.
Qu. *Fertilis.* Opimus. *Enall.* Fertilitas.
Qu. *Locuples.* *Enall.* Locupleto. *Syn.* Dito, Divitiis augeo.
Qu. *Opulentus.* *Enall.* Opes, opulentia.
Qu. *Divitiæ*, Abundantia, &c.
Qu. *Redundo.* Supero, superfluo. *Enall.* Redundantia. *Syn.* Profluentia.

Copiosa.	Locuples.	Fæcunditas.
Abundans.	Opulentus.	Fertilitas.
Uber.	Redundans.	Opulentia.
Dives.		Redundantia.
Affluens.	Copia.	Profluentia.
Circumfluens.	Abundantia.	
Fæcundus.	Ubertas.	Abundo.
Fertilis.	Divitiæ.	Ditesco.
Ferax.	Affluentia.	Dito.

Affluo.	Locupleto.	Superfluo.
Circumfluo.	Augeo.	
Redundo.	Supero.	Uberrimè, affluentiùs.

Etiam metaphoram velut copiæ matrem prædicabas. M. Et fæcundam admodum. Ut autem rei, de qua agitur, ſimile aliquid excogites, animò percurrenda erunt cæleſtia, elementaria, mineralia, arborum, plantarum, animalium, rerum humanarum claſſes omnes. Eum præſtantis ingenii indicium habere ajunt certiſſimum, qui in reperiendis ſimilibus fuerit felix; Tibi nihilominus indolis tam perſpicacis adoleſcenti, ſi metaphora pertinacior venire nollet, de meo interim præbebo. tu eandem ſynonymia & Enallagis pro more exauxeris. Quid autem huic ſimile occurrit? *Multis ne modis variari poteſt?* Reſp Multis modis *pingi*, *veſtiri*, ſeu *ornari* poteſt. Lexicum conſulas hic, ſi placet.

Quævis ſententia aliis & aliis verborum coloribus pingi poteſt.

Qu. *Color.* Pigmentum, fucus, ſpecies. *Enall.* Coloro. *Syn.* Colorem induco.
Qu. *Pingo.* Picturâ exprimo, expingo. *Enall.* Pictura, pictor, pictus, pigmentum. *Syn.* Fucus, ornatus.

Qu. *Ornatus.* Lux verborum, flos orationis. *Enall.* Ornamentum. *Syn.* Honor, dignitas, inſigne, lumen. *Enall.* Orno. *Syn.* Exorno, illuſtro, illumino, decoro, ornatum affero, ornamenta congero, collocupleto, inſtruo. *Item. Ornatus.* *Syn.* Politus, luculentus, excultus, comptus, expolitus, nitens, elaboratus.

Qu. *Illuſtro.* Colluſtro. *Enall.* Illuſtris, illuſtratio.

Qu. *Decoro.* Cohoneſto. *Enall.* Decus. *Syn.* Honeſtamentum.

Pingo.	Expolio.	Pictus.
Expingo.	Cohoneſto.	Coloratus.
Pictura exprimo.		Politus.
Coloro.	Pictura.	Luculentus.
Figuro.	Pictor.	Excultus.
Colorem induco.	Pigmentum.	Comptus.
Orno.	Fucus.	Expolitus.
Exorno.	Ornatus.	Nitens.
Illuſtro.	Lux verborum.	Elaboratus.
Illumino.	Flos orationis.	Illuſtris.
Ornatum affero.	Honor.	
Ornamenta congero.	Dignitas.	Luculenter.
Decoro.	Lumen.	Politè.
Collocupleto.	Inſigne.	Comptè.
Inſtruo.	Ornamentum.	Ornatè.
Colluſtro.	Decus.	

Metaphora Secunda.

Quævis ſententia alio & alio verborum habitu veſtiri poteſt.

Qu. *Habitus.* Forma, figura.

Qu. *Forma.* Notio, character. *Enall.* Formo. *Syn.* Figuro, fingo, effingo. *Item:* Formoſus. *Enall.* Formoſitas. *Syn.* Pulchritudo. *Item.* Formula.

Qu. *Figura.* *Enall.* Figuratus, Effiguro.

Qu. *Fingo.* Informo, adorno, adumbro. *Enall.* Figmentum.

Qu. *Informo.* Conformo. *Enall.* Conformatio. *Syn.* Informatio.

Qu. *Veſtio.* *Enall.* Veſtitus, veſtimentum.

Formo.	Conformo.	Formula.
Figuro.		Formositas.
Fingo.		Pulchritudo.
Effingo.	Habitus.	Figura.
Effiguro.	Forma.	Figmentum.
Informo.	Figura.	Conformatio.
Adorno.	Notio.	Informatio.
Adumbro.	Character.	

Quid post metaphoram? M. Comparatio copiæ vena itidem locupletissima, & ad varietatem maximi usûs, præsertim si plures congestæ fuerint. Quære, quid valde mutabile? quæ lingua valde copiosa? Resp. Dices: *Sententia quævis omni Proteo est mutabilior. Variari quælibet sæpius potest, quàm gestum Roscius in scenâ.* Hæc meo beneficio habebis, ad te synonymia & Enallage pro more redit. Verùm in præsenti eam prætermittemus, lassum enim te volvendo conspicio. Ad Æquipollentiam gradum promove.

Quid est Æquipollentia? M. Hæc cæterorum modorum una fæcundissima est varietatis mater, cum & Synonymiæ & Enallage & Periphrasi nodvam & æquè numerosam sobolem parturiat. Constat ea verbis contrariis additâ vel demptâ particulâ *Non.* Exempli gratiâ: Homo diligens, *non negligens.* Placet, *non displicet* &c. In nostro argumento dic: *Nulla sententia ijsdem verbis alligata est.* Periphrasi æquipollebit hæc: *Latina lingua minimè omnium egena est.* Age ac pro more tusque deque volvito.

Nulla sententia iisdem verbis est alligata.

Qu. *Alligata.* Obstringo, ligo, devincio, constringo.
Qu. *Obstringo.* Obligo.
Qu. *Ligo.* Vincio, colligo, constringo.
Qu. *Devinco.* Vincio. Qu. *Constringo.* Arcto, concludo.
Qu. *Obligo.* *Enall.* Obligatio. *Syn.* Authoramentum, servitus, vinculum.
Qu. *Arcto.* *Enall.* Arctus.
Qu. *Concludo,* Cogo, claudo.
Qu. *Servitus.* Servitium, famulatus. *Enall.* Servus, servio. *Syn.* Deservio, servitutem servio.
Qu. *Vinculum.* Qu. *Cogo.* Qu. Claudo. *Enall.* Claustrum.

Alligo.	Obligo.	Servitus.
Obstringo.	Cogo.	Servitium.
Ligo.	Claudo.	Famulatus.
Devincio.	Servio.	Vinculum.
Vincio.	Deservio.	Servus.
Constringo.	Servitutem servio.	Claustrum.
Arcto.		
Concludo.	Obligatio.	Arctus.
Includo.	Authoramentum.	Inclusus.

Æquipollentia Periphr.

Latina lingua minimè omnium egena est.

Qu. *Egens.* Indigens, cui quæsito opus est. *Enall.* Egeo. *Syn.* Mihi opus est, indigeo. *Item.* Egestas. *Syn.* Inopia, indigentia, mendicitas, domestica difficultas, paupertas.

Qu.

Qu. *Opus est.* Necessarium est.
Qu. *Indigeo.* Qu. *Inopia.* Qu. *Mendicitas.* *Enall.* Mendicus. *Syn.* Pauper.
Qu. *Paupertas.* Tenuitas, angustia rei. *Enall.* Pauper. *Syn.* Inops, egenus, tenuis, parvis opibus ac facultatibus, inanis.
Qu. *Tenuitas.* *Enall.* Tenuiter. *Syn.* Angustia.
Qu. *Angustus.* *Enall.* Angustè. *Syn.* Exiguè, exiliter, strictè.
Qu. *Exiguè.* *Enall.* Exiguitas.
Qu. *Exiliter.* Jejunè. *Enall.* Exilitas. *Syn.* Jenunitas.
Qu. *Exilitas.* Qu. *Iejunitas.* *Enall.* Jejunus. *Syn.* Aridus.
Qu. *Aridus.* *Enall.* Ariditas.

Vide divitem egestatem. Tabulas ordina.

Egeo.	Exilitas.	Inops.
Indigeo.	Exiguitas.	Egenus.
Quæsitô opus est.	Angustia rei.	Inanis.
Necessarium est.	Difficultas.	Parvis opibus.
Destituor.	Mendicitas.	Exiguus.
Deficio.	Jejunitas.	Jejunus.
	Ariditas.	Aridus.
Inopia.	Pauper.	Exiliter.
Indigentia.	Tenuis.	Jenunè.
Egestas.	Exilis.	Tenuiter.
Paupertas.	Augustus.	Angustè.
Tenuitas.	Arctus.	Arctè.
Mendicus.		

Quod autem hoc fastidium, si ad sententiolam quamvis toto Lexico volitandum est? M. Tyroni hæc exercitatio proponitur, non item veterano, quem usus, multa lectio, scriptio, auditio suapte locupletem fecit & copiosum Quanquam ne is quidem quidquam se indignum fecerit, si concionem, aut opusculum quoddam meditans hâc industriâ supellectilem parârit. Tyronem verò quanta possum contentione rogo & obtestor, sæpiusculè hanc exercitationem iteret; nisi ad scribendi facilitatem admirabile sibi adjumentum accessisse comperiat, chartam hanc unà cum Lexico Danubio, quà profundissimus est, non sine diris imprecationibus demergat.

Sed cum hâc sylva quid demum agemus? M Jam hoc tui ingenii, judicii, solertiæ est, paratam materiam erotundare, aptare, construere, figuras miscere, in speciem quandam & dignitatem elaborare. Figurarum præcipuæ sunt: Dubitatio, Allocutio; interrogatio, execratio, optatio, exclamatio, obsecratio, correctio, imprecatio, præteritio, contraposi um, communicatio. Inspicies item figuras Emmanuelis Thesauri tractatui Chriæ subjectas. Inter primas curas habebis, ut temporum & modorum Enallagas frequentes. Paradigmata quæ subjiciam, eaque imitandi industria, difficultatem plurimùm mollient. Ad rem progrediamur.

Synonymia & Enallage.

Omnis ferè ſententia modis variari poteſt multis.

Sententiam quamvis multimodis facilè *variaveris*. — *Vario.*
Varietatem maximam ſententiæ prope omnes admittunt. — *Varietas.*
Multo *diſcrimine* orationem quamcunque *diſtinguere* eſt. — *Diſcrimen. Diſtinguo.*
Sententiolam omnem multiplici verborum *contortione*, ſi artem tenes, *tractabis*. — *Contortio, tracto.*
Innumeris modis dictum idem *converti* poteſt. — *Converto.*
Mira eſt in varias loquendi formulas ſententiæ cujusvis *mobilitas*. — *Mobilitas.*
Incredibilem verborum *mutationem* invariata eadem ſententia recipit. — *Mutatio.*
Diverſiſſimos in modulos dictionem unam periti *verſare* nôrunt. — *Verſo.*
Dictum idem variari poteſt toties, ut *commutatum* â ſe atque aliud videri poſſet. — *Commuto.*
Infinitas verborum *permutationes* eadem oratio ſubire poteſt. — *Permutatio.*
Superi, in quot modulos â bonis Latinis dictiuncula una *flectitur*? — *Flecto.*
Sententiæ ſingulæ in plurimas formas faciles ſunt & *flexibiles*. — *Flexibilis.*
Plurimis *flexionibus* ſententiam quamvis permutaveris. — *Flexio.*
Infinities dictum idem docti homines *vertunt*. — *Verto.*
In quot *flexus* ſententia una ab docto homine *torquetur*! — *Flexus, torqueo.*
Conſtaret utinam juvenibus, quantum ars valeat, ad ſermonem quemvis aliter atque aliter verbis *effingendum*. — *Effingo.*
Nihil hominis oratione *commutabilius*, ita multipliciter & variè *contorqueri* ſe ſinit. — *Commutabilis.*
In maxima verborum *diſſimilitudine* nihil tamen de ſententia *immutatur*. — *Diſſimilitudo.*
Quæ omnium oratio eſt, quam in diverſos loquendi modos *detorquere* non liceat? — *Detorqueo.*
Artis hoc beneficium eſt, rem eandem diverſiſſimis formulis *complecti*. — *Complector.*
Novis itentidem verbis de re eadem eruditi *diſputare* ſolent. — *Diſputo.*
Idem ſermo aliter atque aliter *explicari* poteſt. — *Explico.*
Rem ſæpe eandem *dicimus*, verbis inter ſe plurimum diſſidentibus. — *Dico.*
Imperitus es ſanè, niſi magnâ verborum *varietate* in eodem argumento diu commorari poſſis. — *Varietas.*
Si una de re *differes* pluribus, cave eâdem verborum crambe utaris. — *Differo.*
Eſtne aliqua cogitatio, quæ una ſolum formulâ *exprimi* ſe patiatur? — *Exprimo.*
Minima ſententiola multimodis *tractabilis* eſt. — *Tractabilis.*
Expeditius nihil, quam animi ſenſu quælibet aliter atque aliter efferre. — *Effero.*
Inops nimium eſt, qui niſi unô verborum ſonô rem unam *explicari* non poſſe exiſtimat. — *Explico.*
Eandem ſententiam in maxima verborum *diſcrepantia* nullô negotiô retinueris. — *Diſcrepantia.*
Longior de eodem argumento *diſputatio* multiplici verborum *inverſione* tractanda eſt. — *Diſputatio. Inverſio.*
Erit eadem oratio, etſi multa verborum diverſitate *contorta*, &c. &c. — *Contorqueo.*

Peri-

Periphrasis cum sua Synonymia & Enallage.

Latina Lingua valdè est copiosa.

Da, si potes, linguam, cui *copia* major suppetat. — *Copia.*
Ne Græca quidem Romanâ *abundantior* est. — *Abundans.*
Insigni *ubertate* Latinum idioma gloriatur. — *Ubertas.*
Ut ærarii quondam *opibus*, sic linguæ copiâ Romanæ hodiedum gentes omnes superant. — *Opes.*
Quam mihi gentem dabis, quæ perinde *copiosè* loquatur? — *Copiosè.*
Quâ in lingua tantam verborum *fertilitatem* offendas? — *Fertilitas.*
Non abundat verbis solum Latium, sed propemodum *redundat.* — *Redundo.*
Putem agrum *feraciorem* nullum, quàm hunc antiqui Latii. — *Ferax.*
Nescio Cæsaribus argenti, an Tullio orationis *divitiæ* fuerint majores. — *Divitiæ.*
Venâ *uberrimâ* Latinus sermo fluit. — *Uber.*
Græcæ *opulentiam* æquat vel antecellit Latina. — *Opulentia.*
Quam fœcundus sit Romanus sermo, experiundo disces. — *Fœcunditas.*
Tam *locuples* est eruditorum hoc idioma, ut augeri nec possit, nec debeat. — *Locuples.*
Inexhausta quadam verborum *abundantia Latium linguam circumfluit.* — *Circumfluo.*
Si *ditiorem* proferre noveris, per me quidem Latinam aspernaberis. — *Dives.*
Paulum exercitato Latino verba etiam *superant.* — *Supero.*
Lætissima quædam *profluentia* verborum Romani sermonis peritô quôvis in argumentô deesse nequit. — *Profluentia.*
De verborum *sterilitate* non nisi ignavus & in Latio hospes queri potest. — *Sterilitas.*
Linguis quantumcunque *fertilissimis fertilior* Latina est. — *Fertilis.*
Qui studium adhibuëre, *superfluere* etiam sibi verba sensêre &c. &c. — *Superfluo.*

Metaphora cum sua synonymia & Enallage.

Quævis sententia variis verborum coloribus pingi potest.

Aliter atque aliter *colorari* potest eadem sententia. — *Coloro.*
Novis semper verborum *ornamentis* dictum idem *illuminandum* est. — *Illumino.*
Eidem Orationi alii aliique *colores induci* queunt. — *Colorem induco.*
Cum eandem orationem nova semper verborum luce *illustrare* didiceris, disertus eris. — *Illustro.*
Alia, interque se diversa *ornamenta* in idem dictum *congerimus* experti. — *Ornamentum. congero.*
Fidem superat, quàm multiplici variôque flore verbulorum *exornari* idem sermo queat. — *Exorno.*
Tentando disces, quàm sine negotio idem dictum multiplici verborum ornatu *cohonestetur.* — *Cohonesto.*
Illustrior semper ac *nitidior* eadem sententia reddi potest. — *Illustrior, nitidus.*
In novâ verborum *dignitate luculentior* usque existet oratio. — *Dignitas, luculentus.*
Qui artem callent, *politiorem* usque *comptioremque* orationem *elaborant.* — *Politior, compsius, elaboro.*

Idem ſermo aliis atque aliis *pigmentis adornatus*, ſeipſo videbitur pulchrior. — *Pigmentum.*

Unam ſententiam novô *expolitam* decore ſplendidiorem ſeipſâ ac prope novam reddideris. — *Expolitus.*

Aliter aliterque *pingi*, *fingique* ſermo idem poteſt. — *Pingo.*

Aliis, aliisque verborum *inſignibus* eandem ſententiam *decorare* eloquentium eſt. &c. — *Inſigne, Decoro.*

Æquipollentia.

Nulla Sententia iiſdem verbis eſt alligata.

Libera eſt oratio, nec certis ullis verborum limitibus *incluſa.* — *Includo.*

Oratio nulla eſt, quæ arctis pauculorum verborum *vinculis ligatur.* — *Vinculum, ligo.*

Non ſic in anguſtum *cogitur* Romæ lingua, ut una oratio unâ verborum formula *circumſcribatur.* — *Cogo, circumſcribo.*

Sententia nulla iiſdem verbis *conſtringitur.* — *Conſtringo.*

Probroſa foret ſervitus, ſi oratio ad certa duntaxat verba *arctari* ſe pateretur. — *Arcto.*

Certis verborum carceribus nemo Latinus *devinciri* ſe ſinit. — *Devincio.*

Amplior Romæ lingua eſt, quam ut ſententia ulla uni alicui verborum modulo *obſtringatur.* — *Obſtringo.*

Nulla ſententia anguſtis verborum terminis definitur. — *Anguſtus.*

Definito verborum dimenſo oratio nulla *obligatur.* — *Obligo.*

Æquipollentia Periphraſis.

Latina Lingua minime omnium eſt egena.

Parvis nimium opibus eſt, qui linguâ tam divite *tenuiter jejunéque* ſcribit. — *Tenuiter, jejunè.*

Copiâ citius, quam *Inopiâ* Latini laborant. — *Inopia.*

Inſcitiam ſuam, quam linguæ *egeſtatem* melius incuſarent juvenes. — *Egeſtas.*

In Romana Palæſtra probè verſatus verborum inops eſſe non poteſt. — *Inops.*

Si per ætatem nondum rerum doctus eſſe potes, ut ne verborum ſaltem *difficultate* labores, laborandum eſt. — *Difficultas.*

Anguſta penu eſt, qui in Latio cum verborum *paupertate* confligatur. — *Paupertas.*

Sponte ſe offerunt verba; *quæſitô* vix *optus* eſt. — *Quæſitô opus eſt.*

Ad Romanam linguam cæteræ omnes *exiles* ferè ſunt & *mendicæ.* — *Exilis mendicus.*

Miſeret me juvenum, cum verbis ſe *deſici ſcribentes* lamentantur. — *Deficio.*

Nec *jejuna* profecto eſt nec *arida* Romæ lingua. — *Jejuna.*

Ante Tyberis aquis, quam verborum flumine Latium *laborabit.* — *Laboro.*

Latinum ſcriptorem, ſi rem tenet, verba *deſtituere* non poſſunt. — *Deſtituo.*

Nemo ſanus Latinæ linguæ *exilitatem* unquam objecerit. — *Exilitas.*

Quem nec Ingenium, nec induſtria deſtituerit, verba *deſtituant* nunquam.

Vide & mirare copiam lætiſſimam, eamque paratu non admodùm difficilem. Id præcipuè animadvertendum tibi, quantum venuſtæ varietatis illa *perſonæ*, *numeri*, *temporum*, *modorum &c.* Commutatio addat. Adjungàm paradigma aliud nuper ab quodam ipſa hac methodo & in argumento longe ſteriliſſimo elaboratum. Thema erat;

Hoc

Hæc charta eſt valde alba.

Periphraſis ab effectis. Suo Candore oculos delectat.
2. Ad ſcribendum invitat.
Metaphora. Cujus non oculos hæ nives perſtringant?
Comparatio. Vernis floribus candidior eſt.
Cygnorum candorem ſuperat.
Æquipollentia: Hæc charta minime eſt atra.

Synonymia cum Enallage.

Charta hæc eſt valde alba.

Nihil hâc chartâ candidius.
Quantâ non elegantiâ exalbeſcit!
Quid hujus venuſtate chartæ jucundius?
Color qui poteſt eſſe ſinceriſſimus, ineſt in hac membrana.
In papyro venuſtiore nondum calamum duxi.
Nihil vidi purius hâc chartâ, nihil nitidius.
Æquè venuſta membranula nondum ſub oculos venit meos.
Quid eſt candidum, niſi hæc charta eſt?
Quis integellam hanc & nitidulam lini filiam non exoſculetur?
Utinam is, qui in chatta reſplendet candor, in hominum moribus enitеſceret!
Mundiorem hac papyro fruſtra requiras.
Tam bellæ tabulæ Venus ipſa ſuum nomen inſcribat.
Nitidiorem hac Diphtera vereor ut invenias.
Quid hoc macrocollo caſtius, concinnum magis, & politum?
Superi, quâ ſe venuſtate effert hæc charta!
Quis in tam candidula tabulâ non lubens ſcribat?
Macrocollium hoc mira puritate niteſcit.
Incorruptô hôc candore nihil caſtigatius.
Mirus in hac papyro candor renidet.
Incorrupti integerrimique hominis ſimilem hanc chartam dicas.

Periphraſis cum Enallage & Synonymia.

Papæ, ut oculos delectat hujus nitor membranæ!

Intuentes mirum in modum recreat hæc chartæ puritas.
Non uſum modò, ſed delectationem etiam ſcriptori præbet.
Aſpectum ſanè quàm exhilarat talis candor.
Lumina intuentium multa voluptate perfundit rara hæc membranæ mundities.
Tenentur ſuſpenſi contuentium oculi ab tanta luce.
Nulla videndi ſatietas obrepſerit hanc munditiem contemplanti.
Tenetur jucundè hoc candore oculus.
Non manus ſolùm jucundè in hoc æquor excurrit, ſed oculus ſimul hac tanta coloris jucunditate paſcitur.
Affigi ſentias oculos ad papyri hujus candorem, cum ſemel inſpexeris.
Diutius inſpice, amplius placebit hæc charta.

Periphr. Secunda.

Hic papyri Candor ad ſcribendum invitat.

Quis non hic litteras imprimere geſtiat?
Tabellarii manum provocat hæc macrocolli gratia.
Non in alia charta nigellæ Cadmi filiæ pulchriùs exſplendeant.
Subeſt in hâc chartæ venuſtate quædam ad ſcribendum provocatio.

Vel pigrum ſcriptorem hic Tabulæ decor trahat.
Velut blanditias quasdam admovet hic chartæ color.
Quis talem membranam litteris inarare nolit?
Sola hâc chartæ forma ad ſcriptionem excitari me ſentio.
Scribendi quidem tædium, in hac charta oboriri non poteſt.
Eſt ſua quoque chartæ forma, quâ utile lenocinium faciat.
Aúcupari ſcriptoris manum dicas, tantum illicii habet.
Nitidiſſimæ membranulæ gratia propemodum in amoribus mihi eſt.
Nemo in æquore tam bello ſcribere detrectet.
Manum, oculosque Scriptoris allicit hæc venuſtas.

Metaphora cum ſua Synonymia & Enallage.

Planè nivea eſt hæc membrana.

Supra puras nives, nullô tum pede calcatas manu te incedere credas.
Nivalem candorem imitatur hæc charta.
Si quid nivibus album eſt magis, hæc membrana eſt.
Virginali ſane candore gloriatur hæc papyrus, adeo intemerata eſt.
Ipſum ebur ad hunc candorem liveſcit.
Papyrum hanc non è lino, ſed recentium nivium floccis concretam dixerit.
Ninxit puto in hanc chartam, tam alba eſt.

Comparatio cum ſua Synonymia & Enallage.

Verni Arborum Flores huic candori decedunt.

Incredibili nitore hæc charta *efflores*cit.
Ne ver quidem chartâ floridius ridet.
Plane floret & vernat hæc papyrus.
Lux quædam candoris oculos ex hac membrana everberat.
In papyro florentiore nondum ſcripſi.
Ipſe primus arborum honos minus candeſcit.
Ad cygnorum colorem charta hæc accedit.
Cygneam quandam venuſtatem hic videas.
Chartâ utor gypſatiſſimâ.
Concretum lac te conſcribere exiſtimes.
Plusquam lacteus candor hanc papyrum commendat.
Aut Lactea eſt hæc charta, aut lac ipſum liveſcit.

Æquipollentia cum Synon. & Enallage.

Nihil in hac chartâ nigroris eſt.

Ab omni Labe remotiſſima eſt hæc charta.
Parte ſui nullâ ſquallet aut immundior eſt.
Quid in pulchello hoc æquore lividum aut ſqualidum?
Nihil hic invenuſtum aut luridum.
Coloris nobilitas minimè plebejam hanc chartam probat.
Ne umbrâ quidem maculæ ullius notatur charta hac.
Æthiops fiam, ſi nævum hic ullum detegas.
Labeculam ullam ſi hic repereris, magnò talentô redemero.
Nihil in hac papyro noctis, nihil fuliginis.
Quis tam malignus, qui hujus innocentiam membranæ carbone noſet.
Ne fortuita quidem labecula huc irrepſit.
Oculatus ſit, oportet, qui ſordis aliquid hic detegat.
Quæ lynx vel ſuſpicionem aliquam nævi hic inveniat?
Nihil uſpiam maculatum aut fædum.

Cave, puer, tantum candorem per incuriam uſpiam commacules.
Nihil hic, quod inquinet, aut oculos offendat &c. &c.

Si vel librum de alba charta conſcribere velis, puto ſupellectilis abunde futurum. Tertium paradigma adjicio ex Eraſmo, cujus ductum ac veſtigia maximè ſecutus ſum hactenus. Sententiam is ſumpſit natura (ut ait ille) non admodum fæcundam, neque ad varietatem idoneam, quò magis appareat, quantum poſſit hæc commutandi ratio, ſi uſu atque exercitatione confirmetur. Ea ſententia eſt hujusmodi: *Semper dum vivam, tui meminero.* At enim, bonâ tanti viri veniâ, & particula *ſemper* variarum circumſcriptionum eſt fertiliſſima, & in omnibus linguis nulla ferè res copioſiùs effertur, ac illud *vivere, mori.* Et aliàs in grammatica mea Philoſophica oſtendam, multiplici variationi aptiſſima eſſe verba, quæ actionem aliquam ſeu ad voluntatis affectiones ſeu intelligendi vim pertinentes ſignificant, è quibus eſt illud *memini, memoria.*

Semper, dum vivam, tui meminero.

Nunquam, dum vivam, tui non meminero.
Nunquam, quoad victurus ſum, tui me capiet oblivio.
Haud unquam, dum vixero, tu animo excideris meo.
Nunquam, donec vivam, mihi venies in oblivionem.
Nunquam, quoad in vivis ero, tui nobis veniet oblivio.
Non prius tui meminiſſe deſinam, quàm vivere.
Non me ante tui memoria, quàm vita ipſa reliquerit.
Uſque dum ſpirabo, tui memor ero.
Donec hac luce fruar, Tu animo hærebis meo.
E vivorum contubernio citiùs emigraverim, quàm tui memoria noſtro è pectore demigrârit.
Ipſe prius è vivis exceſſero, quàm Morus è noſtra exceſſerit memoria.
Lux hæc me prius deficiet, quàm tui immemor eſſe cæpero.
Vita me non ſerius deſtituet, quàm tam chari Capitis recordatio.
Idem dies mihi tui memoriam eripiet, qui vitam.
Eadem Lux oblivionem tui nobis eſt adductura, quæ mortem.
Idem noſtræ tui memoriæ, qui vitæ finis erit.
Dum memor ipſe fuero, tui meminiſſe neutiquam pigebit.
Non alius noſtræ memoriæ tui, quam lucis erit interitus.
Is ſolus dies tui memoriam extinxerit, qui vitam.
Ante mei ipſius quam tui obliviſci incipiam.
Noſtro è pectore non prius elabetur Mori memoria, quàm hæc anima.
Præter unam mortem nullus omnino te mihi caſus expectorabit.
Egone tam jucundi convictoris unquam vivus queam obliviſci?
Tum demum Mori ſui obliviſci poterit Eraſmus, cum ipſe ſui deſinet memor eſſe.
Dum mihi ſenſus ullus mei reliquus erit, tu ſemper animo noſtro obverſaberis.
Cordi meo charior es, quam ut vivo quidem in oblivionem venire poſſis.
Intimè noſtris in præcordiis repoſitus eſt Morus, ſic ut præter unam mortem nulla res illum illinc queat eruere.
Orco tradar ipſe prius, quam te mandem oblivioni.
Dum ſpiritus his oculis, his manibus imperabit, tu pectori inſidebis meo.
Dum ſpiritus hos reget artus, tui meminero.
Quamdiu ſupererit in nobis halitus, non quivero tui non meminiſſe.
Dum in vivis agam, vivet in me tui memoria.
Is mihi dies finis vitæ erit, qui tui oblivionis erit initium.

Idem casus hanc animam, teque è meo revellet animo.
Donec superstitem sinent esse superi, tui perpetuo recordabor.
Dum quidquam vitalis caloris, in hoc pectore palpitabit, tui memoriam non evanescet.
Non mihi diuturnior vita futura est, quam tuorum in me meritorum memoria.
Non mihi brevior fuerit tui memoria, quam ipsa vita.
Non minus durabilis erit tui capitis recordatio quàm hæc ipsa vita.
Me mihi eripiet is dies, qui tui memoriam adimet.
Ipse mihi subducas, priusquam te in memoria habere destitero.
Haud longior erit mihi lucis hujus functio, quam tuæ benignitatis memoria.
Non mihi posterius suppetet vivere, quàm tui meminisse.
Extra me fuero citius, quam Morus intra hoc pectus esse desinet.
Vita hæc tuique memoria pari stadio ad metam decurrent.
Prorsus non erit Erasmus, cum Mori immemor erit.
Non extabit hoc caput, ubi tam singularis amici quivero oblivisci.
Donec super terram acturus sum, non committam, ut obsolescat apud me tuæ Comitatis memoria.
Donec communem hunc aerem hauriam, tu crebrô animô occursabis meo.
Nunquam serius futurum est Erasmo vitam, quam tui memoriam obtinere.
Non ante de te cogitandi finem fecero, quam Atropos fatale filum secuerit.
Si qua Dies unquam tui paritura est oblivisCentiam, ea certe nunquam antecesserit ei, quæ me luce orbabit ipsa.
Sol hic, qui videt omnia, nunquam me videbit non memorem tui.
Mors una tui recordationem his è præcordiis emovebit.
Donec ulla vitæ portio his in artibus residebit, Morus ab Erasmi cogitatione nunquam aberit.
Quamdiu sanguinis ulla pars hoc in corpusculo calebit, nunquam apud me refrixerit Mori memoria.
Mihi quidem dum vita aderit, tu à mente mea nunquam es abfuturus.
Quousque manebit hujus animæ corpusculique copula, tu à mea memoria nullo tempore sejungeris.
Prius animus corpori, quàm tu animo meo præsens esse desines.
Spiritus ipse citius ex hujus corpusculi domicilio demigrabit, quàm animô impressa meô imago tui deleatur.
Æquè diuturna fuerit apud me tui memoria ac vitæ cursus.
Eadem erit & vivendi, & de te cogitandi meta.
Non arctioribus pomæriis tui recordatio claudetur, quam ipsa vita.
Quoad ulla vena mihi vitali tepore salicet, dulce fuerit tui meminisse.
Quantum mea Lachesis fatale stamen extenderit, tantumdem extendetur & mea tui memoria.
Eadem mihi & vivendi, & de te cogitandi meta fuerit.
Quoad corporis molem flatus vivificus sustinebit, animum maximè tui memorem geram.
Dum lucis usum cælitum indulgentia concedet, te semper animô feram.
Dum vitam permittent Superi non committemus, ut tam fidi unquam congerronis nobis obrepat oblivio.
Donec me non deficiet anima, animum hunc & memorem & gratum nunquam posuero.
Quoadusque sole volubili frui fas erit, hunc hominem habebis tui memorem.
Vivum non videbit Erasmum, qui videbit oblitum tui.
Quantô tempore vita mihi duratura est, mens quidem hæc manebit tui recordantissima.
Quamdiu superô hoc Jove continget frui, non mihi contigerit oblivisci tui.
Donec vita perseverabit, tu cordis obtutibus semper es obversaturus.
Nominis ante mei, quam tam rari amici ventura est oblivisCentia.

Ipſe mihi prius excidero, quam tui vultus imago.
Viventi quidem Eraſmo haud unqnam excidet Morus.
Nulla diuturnitas ævi tui apud me memoriam obliterabit.
Non niſi mecum tui extinguetur memoria.
Ante fatalem diem e noſtra memoria non eliminaberis.
Ante obitum non deſiſtam tui meminiſſe.
Ante ſuprema funera non ceſſabo tui memor eſſe.
Non ante exacta vitæ ſtamina, tui queam obliviſci.
Vivo quidem Eraſmo, Morica memoria haud unquam effluet.
Tui apud me memoriam nulla unquam ætas antiquabit.
Ante ſummum diem non abrogabitur in me memoria tui.
Nulla neque locorum, neque temporum injuria efficiet, quo minus tui quam maximè meminerim in vitâ.
Per omnem vitam tui meminero.
Hæc vita quam longa continget, cum tui memoria ſemper erit conjuncta.
Ad ipſum usque rogum me tui memoria proſequetur.
Mei ſenſu carebo, priusquam conjunctiſſimi hominis caritarus ſim recordatione.
A meis ipſe membris diſtrahar, antequam tu ab animo meo divelláre.
Mors mihi citius accidetit, quam oblivio tam dilecti capitis.
Certum eſt mortem oppetere potius, quam tui memoriam non jugiter obtinere.
Non niſi me ſepultô tui recordatio ſepelietur in me.
Tui quidem aut mecum aut nunquam eſt interitura memoria.
Donec expirem ipſe, ſpirabit in me Mori mei memoria.
Donec apud Superos agitabimus, nunquam mihi inceſſet tuæ benignitatis oblivio.
Ante obitum meum nunquam animo meo tui incurret oblivio; ſic enim loquitur Seneca.
Nihil tam arduum hæc vita mihi gignere queat, ut tui memoriam ex his præcordiis poſſit extundere.
Nulla res tam atrox mihi poſſit in hac exoriri vita, quæ tui conciliet oblivionem.
Vivo nil poteſt exiſtere, quod mihi tuæ erga me humanitatis conflet obliviſcentiam.
Sic in me radices egit memoria tui, ut nullis omnino caſibus, qui quidem vivis ſolent accidere, ſit unquam ceſſura.
His nimirum monumentis animo meo conſecratus es, ut ea nullum ævi ſpatium valeat demoliri, niſi mors, cui nihil rerum mortalium non cedit.
Niſi ipſe mortalis eſſem, non dubitarem hanc de te memoriam immortalem fore polliceri.
Si immortalis eſſet Eraſmus, immortalis itidem foret tui apud illum memoria.
Ejusmodi ſtatuam in mei animi penetralibus tua merita erexerunt, ut ea, quoad tellus ſuſtinebit, nullô caſu ſit diruenda.
His titulis Morus inſcriptus eſt cordi meo, ut eos nulla temporis injuria poſſit unquam exedere.
Non niſi una cum ætate recordatio tui in me conſeneſcet.
Ipſe mihi prius excutiar, quam Mori nomen ex adytis cordis exigatur.
Id unum tibi & confirmo & præſtabo, donec in mortalium numero futurus ſum, tui ê ſcrinio memoriæ noſtræ nunquam dimovebere.
Ut omnia tempus poſſit, certè hoc unum non licebit illi unquam, ut vivo mihi tui pariat oblivionem.
Semper hic animus tui cum primis meminerit, neque id me dies, quamvis longa, dedocebit.
Donec me tellus alet, unum illud nunquam quibo dediſcere, videlicet tam chari ſodalis meminiſſe.

Donec futurus ſum ἐπιχθόνιος, ut Homericô dicam verbô, Mori memoriam continenter obtinebo.

Quoad mihi continget inter σῖτον ἔδοντας, ut Homericè loquar, annumerari, nunquam hoc de pectore vultus Mori labetur.

Ὥ'φρ' ἂν ἔγωγε ζῶσι μελέω καὶ μοὶ φίλα, quemadmodum inquit Homerus, tu mihi nunquam es obliviſcendus.

Tui memoriam perpetuo pariter cum ipſo vitæ progreſſu producam.

Superſtiti Eraſmo ſublimitatis tuæ memoriam nullus unquam dies expunxerit.

Corpore quidem abs te diſtrahi potero, verum animô te ſemper intuebor, quoad vitam numina largientur.

Donec aura vitalis hos artus moderabitur, tu â noſtris cogitationibus nullô momento es abfuturus.

Usque adeo penitus his præcordiis tui impreſſa eſt memoria, ut nullo unquam pacto videatur eradenda.

Ut omnia tempore marceſcant, tui certè memoria ad occaſum usque vitæ apud me vigebit.

Arctius Morum meum animô complexus ſum, quàm ut vivo poſſit elabi.

Eadem me lux exanimem videbit, quæ tui conſpiciet immemorem.

Adeo vivam quendam imaginem tui pectori inſculpſiſti meo, ut vix etiam mors ipſa ſit abolitura.

Non erit Eraſmus tui memoriâ vivacior.

Tam vivax tui erit apud me memoria, ut ſim ipſe non futurus vivacior.

Nunquam intercidet apud me Morica memoria, donec ipſe non intercidero.

Semper hunc hominem experieris tui recordantem, donec vitæ particeps erit.

Expers hujus vitæ fuero, priusquam à tui memoria alienus.

Adeo vivax eſt in me tui memoria, ut ipſe non ſim illi futurus ſuperſtes.

Altius meæ memoriæ inſediſti, quàm ulla te res inde queat emoliri.

Tenacius inhæres cordi meo, quàm ut præter mortis caſum quicquam aliud inde te queat ejicere.

Penitius hoc in pectore conditus es, quàm ut hinc ullâ ratione ſis excludendus, donec mihi vitam fata non invidebunt.

Interius inſitus es animo noſtro, quàm ut inde incolumi quidem queas extirpari.

Fixius impreſſum eſt cordi meo ſimulacrum tui, quàm ut ſuperſtiti poſſit unquam detrahi.

Sic effigies tui cogitationi meæ penitus impreſſa eſt, ut eam nulla ſit ætas abrogatura.

Dum vita ſuppeditabit, nihil extiterit, quod fixam animo meo Mori ſtatuam valeat labefactare.

Fieri nunquam poterit, ut vel vivam parum tui memor.

Donec apud Superos commorabor, ne tota quidem Lethes aqua tui memoriam poterit abolere.

Donec aurâ veſcar ætherea, tui ſubinde reminiſcar.

Vitam modò DEUS impertiat, ego tibi mentem perpetuò tui memorem polliceor.

Si quis mihi vita functo ſenſus erit, tam dulcis amiculi recordabor, tantum abeſt, ut vivus ſim oblirurus.

Omnia mihi citius acciderint in vita quàm oblivio tui.

Tum prorſus verſus current amnes, ut Græcis eſt in proverbio, cum Erasmus Mori ſui poterit non meminiſſe.

Non alius me viſurus eſt oblitum tui, quam qui viſurus eſt arduis pronos relabi rivos montibus, & Tyberim reverti, ut ait Flaccus.

Ante leves alto paſcentur in æthere cervi, quam vivum Eraſmum Mori capiat oblivio.

His

His coloribus in tabula pectoris mei depicta est imago tui, ut eam nulla annorum series possit eluere.
Supremus vitæ dies me tui memorem deprehendet.
Sospite vitâ non me fugiet memoria tui.
Salvâ vitâ hâc non demorietur apud me memoria tui.
Quoad hæc mihi vita comes erit, comitabitur & tui recordatio.
Hæc me vita tui memorem relinquet.
Non avolabit à nobis tui memoria, nisi avolante vita.
Ad supremum usque vivendi limitem tui nobis memoria perseverabit.
In obtinenda tui memoria non fuero mihi dissimilis, nisi vivus esse desiero.
Donec hoc vitæ munus divina benignitas mihi salvum esse volet, non intermorietur apud me tuæ benignitatis memoria.
Vitâ defungor, prius quam tui recolere cessabo memoriam.
Diem obiero citius, quàm te ventis & auræ mandem.
Clavis adamantinis nostræ memoriæ infixus est Morus, quos non nisi una mors valeat abrumpere.
Ad ipsos usque cineres pergam tui meminisse.
Ad extremam usque Senectam tui me comitatura est memoria.
Per universum vitæ spatium Mori meminerit Erasmus.
Ad extremum usque rogum, tuorum erga me beneficiorum memoria prorogabitur.
Fatalis ille dies denique me tui memorem est reperturus.
Dabo operam, ut tuæ humanitatis recordatio ad Libitinam usque proferatur.
Nunquam mihi quidquam obtigerit in vita, neque tam lætum, neque tam acerbum, quod tui nominis recordationem ad Libitinam usque proferatur.
Nunquam mihi quicquam obtigerit in vita, neque tam lætum, neque tam acerbum, quod tui nominis recordationem è sinu pectoris mei queat expellere.
Quoad hic animus in hoc corpusculo tenebitur alligatus, non exulabit mea memoria Morus.
Citius futurum est, ut alterum in orbem tui memoriam mecum deferam, quàm ut hic abjiciam.
Animam egero prius, quam te memoria tenere desiero.
Si quando corpus umbram suam poterit effugere, hic animus tui quibit oblivisci.
Non antequam diem vitæ novissimum clausero, desiturus sum tuam in me beneficentiam circumferre.
Quàm longa dabitur vita, tam erit longa tui memoria.
Par nobis erit memoriæ, vitæque modus.
Tui meminero, quoad aures carpsero vitales.
Absit, ut mihi brevior fuerit tui memoria, quàm vita.
Quamdiu supererit Erasmus, tam diu tui meminisse non gravabitur.
Vita orbabor, antequam tui me relinquet memoria.
Supero privabor Lumine, ut Priscorum more loquar, citius quam *Morus* ex animo deleatur meo.
Ocyus hoc mihi corpusculum morte refrixerit, quàm tui memoria frigescat apud me.
Inextinctam tui memoriam semper tenebo.
Quantum temporis animâ fruar, sic enim loquitur Salustius, tantumdem tui meminero.
Perpetim tui recordatus fuero.
Sine fine tui meminero.
Nulla res tui oblivionem mihi invexerit, nisi quæ me ex hac luce evexerit.
Orbem hunc verterim citius, quàm animum hunc tui memorem vertero.
Vitâ me exuerit is casus, qui tui importabit oblivionem.

Crudelibus umbris occubuero, quemadmodum loquuntur Poëtæ, citius atque tui recolere memoriam desiturus sim.
Efferar ipse citius quàm tui memoria è corde efferatur meo.
Ad ipsum usque bustum tui memoria prosequetur.
Ne defunctus quidem tui potero oblivisci, nedum vivus.
Viventi mihi nunquam obsolescet hominis tam bene meriti recordatio.
Quando futurum est, ut apud Erasmum evanescat Mori memoria? nempe dum vita destituetur.
Usque eò tui memor ero, dum in vivis agam.
Usque tum spirabo, te corde gestabo.
Quamdiu dabitur animâ frui, ut Salustianô more loquar, non desinam tui memoriâ frui.

A von. *Syn.* ab, abs, de, ex, per,)(*Contra.* *Usus.* Ager à Filio emptus; conductus de Censoribus. Libri per Duûmviros aditi. Clientelæ per Cæsarem comparatæ. *Signif.* 1. *motum de loco.* Rêdeo à villa. 2. *tempori servit.* A puero. A prima adolescentia. 3. *post.* A morte illius. A cœna. A prælio. 4. *pro, cum verbis facio, dico, sum.* A senatu stare. A nobis facit. A reo dicit. 5. *munus aut procurationem.* A secretis. Ab epistolis Cæsari. A pedibus. 6. *contra.* Se à frigore defendit. 7. *versùs.* A sole. A dextra. 8. *cum ablat. personæ sign. ejus domum.* A Patre venio. Ab amico. A nobis redeo. 9. *per.* Salus nobis à bonis allata est. 10. *patriam denotat.* Græcus à Phocide. Principum à Lavinio liberi. 11. *quod attinet ad.* A memoria bene instructus. Firmus ab equitatu. Inops ab amicis. *Singulare est.* Ab aliquo, à sociis, ab Republica solvere. *Nomine aut pecuniâ reipublica.*

Abactus, a, abgetrieben. *Syn.* abductus, ablatus, dejectus, pulsus, expulsus, remotus, fugatus, actus, exactus. *Usu.* Abactus grex pecorum. Cajus magistratu abactus.

Abacus, i, Credentz-Tisch. *Syn.* mensa structoria; vasorum receptaculum & ad usum & ad pompam. *Usus.* Abacos complures ornavit argento auroque cælato.

Abalienatio, nis, Entfremdung. *Usus.* Abalienatio est ejus rei, quæ mancipi est, aut traditio alteri nexu, aut in jure cessio.

Abalieno, as, entfremden. *Syn.* alieno, distraho, rejicio, averto, disjungo, divello,)(*Concilio.* *Adv.* Celerrimè, valde, vehementer. *Usus* 1. *Ius rei nostræ in alienum transfero.* Vectigalia, agros populi vectigales, fundos, ædes. 2. *Transl. ad voluntates.* Studia hominum, judices à se, à sua causa abalienavit.

Abavus, i, Uhr-Ahn-Vatter. *Epi.* Omnium sapientissimus.

Abbas, Abt. *Syn.* Cœnobiarcha, archimandrita, monachorum præfectus seu antistes. Hæteriarchus, quasi princeps sodalitatis.

Abbatissa, æ. Abtissin. *Syn.* Antistita sacrarum virginum, ascetriarum præfecta, quæ DEO dicatarum virginum collegium moderatur, monacharum Mater maxima.

Abdicatio, nis, Abkündung. *Syn.* Actus abdicandi.

Abdico, as, verstossen / ablegen. *Syn.* privo, spolio, exuo, abjicio, depono, rejicio. *D.* abdicatur *filius, dum vivit pater,* exhæredatur *post mortem.* *Usus.* 1. Abdicare filium, generum. 2. *magistratum vel procurationem aliquam pono.* Præturam, Consulatum, vel se prætura abdicare. *Vul.* *Tradere summunus alteri.* *Phras.* Missos facito honores. Foro te subtrahe. Curiæ & honoribus multam, longam salutem dicito. De provincia discede. Provinciam, imperium, exercitum depone. Imperio, magistratu abito. Tutelâ, patrocinio, annonariæ rei procuratione te abdicato.

Abdico, is, absagen. *Syn.* augurale verbum est.)(*Addico.* *Usus.* Aves abdixêre.

Abditus, a, verborgen. *Syn.* latens, latitans, opacus, latebrosus, obscurus, secretus, arcanus. *Adv.* Penitus, penitissimè, prorsus, planè. *Usus.* Locus ab arbitris liber; abditi ac penetrales foci; auri venæ penitus abditæ. Homo hic sensus, consilia, voluntates abditas gerit, & retrusas. Reus ille carceri abditus est.

Abdo, is, verbergen. *Syn* occulto, retrudo, recondo, abstrudo, condo, abscondo, occulo, occulto, tego, obtego, contego, velo, involvo, operio, celo.)(*Pervulgo.* *Adv.* Latentiùs, longissimè, penitus. *Usus.* Abdere se ex conspectu. Abdere se rus, domum; se in locum occultum, in classem, in intimam Macedoniam, in bibliothecam, in scalarum tenebras vel tenebris, scholarum pulveres; gladium sub vestem, Arte quadam stultitiam suam abdere. *tegere.* V. *Abscondo. Tego.*

Abdomen, inis, Schmeer-Bauch. *Syn.* venter. *Epi.* turgens, insaturabile, inexpletum, obesum, unctum, pingue. *Usus* Homo abdomini natus; cujus studium unicum est abdomini inservire, indulgere, operam dare. *vide Pinguis.*

Abduco, is, **hinwegführen.** *Syn.* Removeo, aufero, averto, amoveo, abigo, abſtraho, tollo.)(*Adduco. Adv.* Cautè. *Uſus.* Servum ab hero, diſcipulos à præceptore, à Mario legiones; aliquem è foro, rus, in latomias, per vim abducere. Clavem de ſera abducere. *Transl.* 1. *ad intelligendi vim.* Aciem mentis à conſuetudine oculorum (*ratione, non oculis judicare.*) Cogitationem ab re aliqua, animum à cogitatione, commentatione, literariâ contentione &c. abducere. 2. *ad voluntatis ſtudia & affectiones.* Dabo operam, ut miſerum à vitio, licentiâ, libidine, irâ, turpi quæſtu abducam. Reſpira, animum à moleſtiis, angoribus, ſollicitudine, negotiis, republica, defenſione reorum; amicum ex acie (judiciis ac foro) abducito. Multos avaritia à fide, ab officio, à vero & honeſto ad nequitiam &c. abducit. Cave, ne fallaciis à veritate abducaris, abſtraharis, avertaris, avoceris, abripiaris.

Abeo, is, **hinweg gehen.** *Syn.* diſcedo, recedo, excedo, exeo, faceſſo, migro, egredior, proficiſcor, concedo.)(*Adeo, accedo, maneo. Adv.* Longè, longiùs, parumper, planè, intrò, peregrè, obviàm, iſthuc, hinc, illinc, iſthinc, inde, ab vel ex oculis. *Uſus.* 1. Ex urbe ad mercaturam, è medio, fugâ abire. Viam abire. Quin ego me hinc amolior, amoveo; avolo, ut in ultimam provinciam me conjiciam. Animus eſt in diſceſſu. Tui verò causâ hæc abitio evenit. 2. *Transl. negotium incœptum imperfectum deſerere.* Ab incœptis, ab emptione, actione, petitione abiit. 3. *ad triſtia, dum deſinunt.* Nauſea, peſtilentia, timor, morbus ſerò demum abiit. Somnus, ſpes victis, animi quies, memoria alicujus rei mihi abiit. Salus exulatum abiit. 4. *muto mentem.* Turpe eſt abire ad vulgi opinionem, ad alienos mores, ad ſententiam alienam. A ſenſibus, ab homine abiit. (*ab omni humanitate defecit.*) A propoſito ſermone, oratione longiùs abimus. Mos vetus in deſuetudinem; beneficia in oblivionem abiêre. 5. *imprecantis.* In malam crucem, in malam rem, peſtem, cruciatum, ad corvos abire. 6. *mori.* Vitâ, & ad plures abire. 7. *excreſcere, mutari.* Oppidum in urbem abiit. *Thras.* Ex Italia non abibo, non decedam, non recedam; ne latum digitum ab Italia diſcedam. Hinc nulla ratione neque pelli neque moveri potero. Nunquam hinc me movebo, commovebo. Pedem ex Italia non egrediar; nusquam hinc veſtigium movebo; pedem Italiâ non efferam. V. *Diſcedo.*

Aberceo, es, **abhalten.** * *Syn.* arceo, prohibeo. *Uſus.* Eam domo abercet.

Aberratio, nis, **Irrung.** *Syn.* digreſſio à recta via. *Epi.* Liberaliſſima, digniſſima. *Uſus. Transl. avocamentum a dolore.* Aberratio à moleſtiis erudito homini quærenda, deligenda eſt.

Aberro, as, **wenig irren.** *Syn.* recedo, deflecto, devio, erro, deerro, vagor. *Adv.* ab, de, ad, longiùs, unde. *Uſus.* 1. Ab recta via per errorem deflecto. 2. *Transl. Ab fine propoſito.* Conſilia tua à regula & præſcriptione vitæ, à communi utilitate, propoſito longiſſimè aberrant. 3. *diſcrepo, diſformis ſum.* Imago hæc ab exemplari, filii vultus à matre, orationes à ſe aberrant. Nos ab veſtra levitate non admodum aberravimus. 4. *à mœrore paulùper animum avoco.* Scribendis epiſtolis, amicorum ſermonibus aberro à miſeriis; dolore, angore non levor. 5. *fallor.* Conjecturâ, verbô aberro. *Item.* Aberrat oratio, *cùm extra fertur.* V. *Erro.*

Abhinc, **von jetzt an.** *Accuſ. & ablat. junctum refertur ad tempus præteritum, non item futurum.* *Uſus.* Annos abhinc vel annis ampliùs viginti. *Thras.* Ex, ab hac die, biduô ante libertus mihi domum condixerat.

Abhorreo, es, **Abſcheu haben.** *Syn.* deteſtor, abominor, aſpernor, exhorreo, religioni habeo, averſor. *D.* exhorreo *hanc rem, id eſt, expaveſco, ſemper cum accuſ.* abhorreo *ab hac re, id eſt, valde alienus ſum, ſemper cum ablat. Adv.* longè, longiſſimè, multùm, planè, plurimùm, prorſus, valde, vehementer. *Uſus.* 1. Abhorret alicui animus à nuptiis, literarum ſtudiis, forenſi ſtrepitu. Studio & voluntate abhorreo ab improbis civibus, ab aliorum ſententiis. Ad horum commemorationem flagitiorum auris abhorret & animus. Abhorret tua oratio ab aurium comprobatione. 2. *Transl. Repugno, alienus ſum.* Abhorret hoc facinus ab optimi viti

viri moribus, constantiâ, prudentiâ, à moribus omnium; dictum hoc à veritate, communi sensu, fide abhorret; hæc doctrina à præceptis communibus, ab auribus vulgi, opinione generis humani admodum abhorret. V. *Absilio.*

Abjectè, verächtlich. *Syn.* contemptim & abjecto animo. *Usus.* Nec abjectè, nec sine aliqua dignitate casum illum tulit.

Abjectio, nis, das Hinwerffen. *Syn.* rejectio, ejectio, dejectio animi, defectio, & penè desperatio, debilitatio, nimia trepidatio.

Abjectus, a, verworffen. *Syn.* desertus, contemptus, neglectus, despectus, spretus, vilis, humilis.)(*Se efferens, exaggeratus.* *Adv.* Omnino, planè. *Usus.* Animus humilis, demissus, afflictus, fractus, perculsus metu, abjectus. Causam tuam abjectam excitavi. Verba, gemitus, oratio abjecta. Poëtarum Dii ad sensus, morésque nostros abjecti.

Thras. Animo sanè es abjecto, fracto, molli, enervato, languido. Terreum quiddam in te est, & molle, quod ægritudine quasi tempestate quatiatur. Submissum, effæminatum, fractum animum geris. Cavendum tibi foret, ut ne quid timidè, ne quid ignavè, ne quid serviliter, muliebriterve facias; at tuo animo & perculso & abjecto. Pusillus ille tuus animus, fractus & dissipatus. Debilitas, abjectio, timiditas humilis tui animi palam est omnibus; quàm nihil in te virtutis, nihil animi, nihil nervorum insit, omnes vident. Ut te animo demittas, ut frangaris malis, ut animo consterneris, incommodis perturberis, mœstæ ac abjectæ sis indolis, neminem latet. V. *Vilis. Humilis.*

Abiegnus, a, aus Dannen. *Syn.* ex abiete. *Usus.* Abiegnæ trabes.

Abies, tis, Dannenbaum. *Syn.* Alpina & procerior arbor. *Epi.* Crispa.

Abigo, is, hinweg treiben. *Syn.* expello, pello, fugo, propello, ejicio, ago, exigo. *D.* arceo *prohibet accessum ad locum*, abigo *à loco rejicit.* *Usus.* 1. Pecudes furto & latrocinio. Abigere muscas, delatores ab ædibus, ab vel ex frumento anseres, hominem aliquò. Abigere partum medicamentis. 2. *Transl.* Membris lassitudinem, fastidium, molestias animô vini haustu abige. V. *Pello.*

Abjicio, is, verwerffen. *Syn.* depono, rejicio, relinquo, contemno, sperno, aspernor, despicio, negligo, respuo; *fere cum contemptu vel desperatione.* *Adv.* libenter, negligenter, prorsus. *Usus,* 1. Abjicere se humi, alicui ad pedes, insigne regium de capite, susceptum onus propter imbecillitatem; se in mare abjicere. 2. *Transl. abrumpo cæpta.* Consilium profectionis, ædificationem, voluntatem discendi; omnem de republica curam sibi abjiciendam putavit. 3. *animi vitia aut virtutes exuo.* Nunc demum socordiam veterem, superbiam, timorem &c. abjicito. Ecquid spem, gloriam, honestæ gloriæ studium, ingenii famam, hastam, te ipsum, humanitatem omnem turpiter abjicis? V. *Contemno. Relinquo.*

Abitio, nis, Abscheid. * *Syn.* abitus. *Usus.* Tui causâ hæc abitio evenit.

Abitus, ûs, Abreise/ Hinweggang. *Syn.* discessus, excessus, recessus, profectio, abitio, migratio. *Item.* Locus, per quem abire possumus.

Abjudico, as, etwas rechtlich absprechen. *Syn.* judicio aliquid alteri aut ab altero aufero.)(*Adjudico.* *Usus.* Agros, causam, fundum. Prætor Cajo abjudicavit. V. *Judicium.*

Abjungo, is, zertrennen. *Syn.* disjungo, separo. *Usus.* Lacrymas non teneo, cùm à me abjungeris; abjunxit se ab illa factione. *vide Discedo.*

Abjuro, as, verschweren. *Syn.* nego, pernego, abnego, abnuo, inficior cum juramento. *Usus.* *In judicio perjurio nego aliquid.* Creditum, depositum, pecuniam abjurare. *Vul. juramentum præstat, se non debere.*

Ablegatio, nis, Abfertigung. * *Syn.* ablegandi actus. *Usus.* Ablegatione juventutis ad bellum urbs levanda videbatur.

Ablego, as, absenden. *Syn.* amando, ejicio, pello, expello, dimitto, amitto, removeo. *Aliò mitto eum, qui molestus aut impedimento sit.* *Adv.* Aliquò, aliò, foras. *Usus.* Senatum, Consilium dimittere & ablegare. Odiosum hominem venatum, rus, in villam ablegavi. V. *Pello.*

Abligurio, is, ire, **verſchlemmen.** *Syn.* ligurio, voro, helluor. *Uſus.* Patria bona abligurire. V. *Vorax. Patrimonium.*

Abludo, is, **ungleich ſeyn.** *Syn.* differo, diſcrepo, abſum. *Adv.* Multùm, non multùm. *Uſus.* Hæc imago à te non multùm abludit. V. *Diſcrepo. Diſſimilis.*

Abluo, is, **abwaſchen.** *Syn.* lavo, purgo, eluo, rigo, expio, abſtergo. *Uſus.* 1. Quin tu maculas, ſordes eluis, deluis? vivo flumine perfunderis? 2. *transl. corrigo.* Superioris vitæ maculas egregiis factis abluit. Perturbatio animi piacatione abluitur, *lenitur.*

Abnego, as, **verlaugnen.** *Syn.* abnuo, renuo, recuſo, nego, pernego, improbo, retracto, denego. *Denego, quod dono petitur, aut commodatò.* *Uſus.* Depoſitum, pecuniam abnegare.

Abnormis, e, **ohn Ordnung.** * *Syn.* Enormis.

Abnuo, is, **abſchlagen.** A Græc. *νέυω.* *Syn.* renuo, recuſo, nego.)(*Annuo, ajo, concedo.* *Uſus.* Juſſa, imperia abnuit miles. Cognomen Bruti non abnuit. Nullum facinus abnuere ſolet. Tua erga me voluntas nihil unquam ſtudio meo abnuit, *negavit.* V. *Nego.*

Aboleo, es, **austilgen.** *Aboleſco*,)(*ἀλδήσκω, augeſco, creſco.* *Syn.* antiquo, reſcindo, tollo vel deleo, extinguo, oblitero. *Uſus.* 1. Aquis aliquid vel igne abolere. Homo perditus viris optimis magiſtratum, Senatui libertatem, vires reipublicæ, leges omnes abolevit; non item conſcientiam generis humani, non infamiam ſempiternam abolere poterit. Crimina & nomina reorum abolevit, è *tabulis expunxit.* 2. *trans. ad animi affectus.* Tempus dolorem, iram &c. abolet.

Aboleſco, is, **veralten / zu nicht werden.** *Syn.* antiquor, reſcindor, obſoleſco, tollor, deleor, decreſco. *Uſus.* Aboleſcunt creata, *decreſcunt.* Memoria hujus rei prope jam aboleverat. Conſtituta olim pœna penitus abolevit.

Abolitus, a, **veraltet / ungebräuchlich.** *Syn.* antiquatus, reſciſſus, obſoletus, abrogatus. *Uſus.* Mores abolitos unus retinet. Libros abolitos, accuſationes abolitas protrahit. Abolitas ædes inſtaurat.

Abominandus, a, **abſcheulich.** *Syn.* deteſtabilis, deteſtandus, execrabilis, execrandus, horrendus, deteſtatione dignus. *Uſus.* Infelicitas abominanda.

Abominor, aris, **verfluchen / Abſcheu tragen.** *Syn.* execror, deteſtor, fugio, horreo, abhorreo. *Uſus.* *Utimur hoc verbo, cùm aliquod verbum veluti ſiniſtri ominis causâ abominamur.* Regum inſigne aut perferendum tibi eſt, aut (quod abominor) in te ruet. Nominata inter epulas incendia fuſis aquis abominantur. *Thraſ.* Quis non abominetur, execretur, averſetur, deteſtetur civilis belli authorem? Cui non improbus & execrandus & deteſtabilis videatur funeſti & conſcelerati belli author; dignus, quem dira execratione, ac furiali carmine in ejus caput compoſito omnes proſequantur? V. *Horreo. Abhorreo. Form.* O miſera vitæ ratio! O rem miseram & calamitoſam! O me perditum! O me afflictum! O meam calamitoſam ſenectutem! O rem totam odioſam! O factum malè de hoc! Hoccine ſeculum? O genera ſacrilega! O hominem caput ſceleſtum & impium! Proh nefas!

Aborior, eris, *vel* iris, **entſpringen / aufgehen.** *Syn.* orior, exorior, exurgo. *Uſus.* Aboriri fœtus *dicitur, qui intempeſtivè naſcitur.* Abortum facio.

Abortio, nis, **unzeitige Geburt.** *Syn.* actus aboriendi. *Uſus.* Abortionem perſuadere.

Abortivus, a, **mißgeburtig.** *Syn.* abortu natus. *Uſus.* Filius, fœtus abortivus.

Abortus, ûs, **Mißgeburt.** *Syn.* intempeſtivus ortus, abortio. *Uſus.* Abortum facere, pati, inferre. Uno abortu duodecim puerperia egeſta. Abortioni operam dedit, ut partum enecaret.

Abrado, is, **abkratzen.** *Syn.* rado, corrado, derado, tollo, aufero, ſubripio. *Adv.* Penitus. *Uſus.* 1. Barbam, partem ſummam abradere. 2. *transl. elicio, extorqueo.* Vidit, ſe litium terrore nihil ab eo abradere (pecuniæ) poſſe.

Abripio,

Abripio, is, **wegnehmen.** *Syn.* rapio, abſtraho, rapto, ſurripio, eripio, tollo, aufero, protrudo. *Uſus.* 1. Procul à terra tempeſtate abreptus eſt. In vincula, ad quæſtionem abripi juſſus eſt. Filius à complexu matris, ſenator à complexu reipublicæ, Epaminondas ex ipſo victoriæ complexu abreptus eſt. A conjuge, liberis, aris focisque abripi. 2. *transl. ad vehementiores* animi affectus. Quaſi æſtus quidam ingenii, iracundiæ, doloris eum in altum abripuit. V. *Aufero. Fur.*

Abrodo, is, **abnagen.** *Syn.* rodo, corrodo, exedo, rodendo abſcindo.

Abrogatio, nis, **Aufhebung / Abſchaffung.**

Abrogo, as, **abſchaffen.** *Syn.* reſcindo, diſſolvo, aboleo, antiquo, adimo, aufero, minuo, interdico, refigo, abdico, diſſolvo, conſenſu publico irritum facio, derogo aliquid de lege, tollo, oblitero.)(*Rogare legem. Adv.* Æqualiter. V. *Irritus. Uſus.* Alicui magiſtratum, imperium, poteſtatem, jurisdictionem abrogare. *Vul. Deponere aliquem ex officio.* Suis ipſe factis ſibi fidem abrogat. Legem, plebiſcitum ſuffragiis, comitiis, abrogare, antiquare.

Abrumpo, is, **abreiſſen.** *Syn.* rumpo, avello, abſcindo. *Item* libero. *Adv.* Ex. Ex re aliqua abrumpere aliquid. *Uſus.* 1. Ab inſula triginta paſſuum millia abruptâ. Rem inchoatam abrumpere. 2. *transl. ad animi affectus.* Spem, metum, medios amores, diſſimulationem, fas omne, patientiam, ſermonem, conſilia vaſta abrumpere. Homo inſanus venas ſibi, vitam, lucem inviſam deſperatione abrupit.

Abruptio, nis, **Zertrennung.** *Syn.* ipſe abrumpendi actus. *Uſus.* Abruptio corrigiæ. Illa, quam ſcribis, abruptio non placet.

Abruptus, a, **abgeriſſen.** *Syn.* diſruptus, conſractus, loca divulſa, & ob id invia, quæ deſcenſum non habent, prærupta. *Uſus.* 1. Barathrum, vallis in ingentem altitudinem (profundum) abrupta. 2. *transl. ad hominem præfervidum, aut rem aliam inexpectatam.* Homo eſt præcipitis ingenii & abrupti; contumaciæ abruptæ. Orationis genere, initio, dictis, querelis abruptis utitur. Gaviſus ſum abrupto lucro, *præter ſpem oblato.*

Abs re, **nicht unnutz.** * *Syn.* non eſt alienum te intereſſe. Non eſt alienum meis inſtitutis.

Abſcedo, is, **hinweggehen.** *Syn.* recedo, diſcedo, abeo.)(*Accedo. Adv.* A, ab, de, procul, hinc, illinc, inde, retro, hàc, aliquò, è. *Uſus.* E conſpectu, ab republica ne veſtigium quidem abſceſſit. Sol, ſomnus abſcedit. Incœpto abſceſſit. Humor noxius in apoſtema abſceſſit. *vide Abjungo. Diſcedo.*

Abſceſſio, nis, **Abweichung.** *Syn.* abſceſſus.

Abſceſſus, ûs, **Abweichung.** *Syn.* receſſus.)(*Acceſſus, appulſus. Epi.* Longinquus. *Uſus.* Longinquo ſolis abſceſſu.

Abſcindo, is, **abſchneiden.** *Syn.* ſcindo, lacero, amputo, ſeco, reſeco, reſcindo, diſcindo, ſeparo. *Adv.* A, ab. *Uſus.* 1. Cervicibus caput abſcindere; tunicam à pectore. 2. *transl.* querelas, operas, & ſimilia. Abſcindere ſibi rerum omnium reſpectum, præterquam victoriæ, *nihil aliud cogitare.*

Abſciſſus, a, **abgeſchnitten.** *Syn.* abruptus, præruptus, præciſus. *Uſus.* 1. Aditus ad arcem abſciſſus & præruptus. Italiæ latus Siciliâ, terræ cœlo, undæ terris, inſulæ à continenti abſciſſæ. 2. *transl.* Res & ſpes abſciſſæ, *perditæ.* Genus caſtigationis abſciſſum, *durum & aſperum.* Abſciſſior & præfractior juſtitia in hoc foro viget. Oratione utitur aſperâ & abſciſsa.

Abſconditè, **verborgen.** *Syn.* occultè. *Uſus.* Non implicitè & abſconditè, ſed patenter & expeditè.

Abſconditus, a, **verborgen.** *Syn.* abditus, reconditus, abſtruſus. *Uſus.* Abſconditæ inſidiæ; jus Pontificum abſconditum, *obſcurum.*

Abſcondo, is, **verbergen.** *Syn.* occulto, celo, abdo, abſtrudo, retrudo, opprimo, condo.)(*Aperio, refero, recludo, emineo, appareo.* *Uſus.* Crimen tuum, ſtultitiam tuam penitiſſimo in pectore abſconde. *Phraſ.* Conſilia ſua, cupiditatem ſuam ſimulatione, diſſimulatione tegit, velat, occultat & diſſimulat. Habet clauſa ſua conſilia; voluntate eſt abdita & retru-

retrusâ. Ut cochlea abscondit & retentat sese tacitus. Naturam suam tegit, & quasi quibusdam velis obtendit. In occultum se abdidit; sub tabulas subrepsit; occultavit se, & domi continuit, *in latebras se conjecit.* V. *Tego. occulto. Clam.*

Absens, tis, **abwesend.** *Syn.* dissitus, remotus, non præsens. *Usus.* Utriusque nostrûm absentis desiderium epistolis leniamus. Absente altero secundùm præsentem judicatum; nulla absentis ratio habita.

Absentia, æ, **Abwesenheit.** *Epi.* Levior, longa, brevis, dura, mœsta, tristis. *Usus.* Vereor, ne absentia mea levior sit apud te, *minùs cures.*

Absilio, is, ire, **davon springen.** * *Syn.* saltu alicunde recedo.

Absimilis, e, **ungleich.** *Syn.* dissimilis, haud similis, dispar, impar. *Iungitur ferè cum particulis negativis:* Non, nec, neque, haud. *Usus.* Non absimilis Tiberio. V. *Dissimilis. Discrepo.*

Absisto, is, **abstehen.** *Syn.* discedo, abeo, abscedo, cesso, desino, desisto. *Usus.* 1. Absistere à sole, *ex sole abire.* 2. *transl. ab incœpto recedo.* Bello, pugnâ, furore, actione, obsidendo, peccando absisto. V. *Desino. Finio.*

Absolvo, is, **entledigen / loßsprechen / vollenden.** *Syn.* perficio, conficio, perago, finem impono, transigo, ad exitum perduco. *Adv.* Aperte, bene, copiosè, honestè, honestissimè, perfectè, planè. *Usus.* 1. *perficio.* Opus, pensum absolvo. *Phras.* Exædifica, quod instituisti; pertexe, quod exorsus es. Præclarè inchoatis tuis summa, extrema manus nondum accessit, eam nondum admovisti, nondum imposuisti. Bellum hoc affectum est (propè confectum) nondum confectum. Quæstio illa profligata (aliquò usque perducta) nondum ad exitum perducta. Res, controversia, lis nondum sublata, magna tamen ex parte profligata est. Consilia tua & instituta nondum ad exitum pervenerunt; longè absunt ab exitu; pene exitum attigêre; ad exitum pervenêre; exitum nondum habent. 2. *libero, solvo.* Fidem liberare, absolvere, *promissa repræsentare.* Navem, creditorem, pignus absolvit, *solvit. persolvit.* 3. *judiciô vinco.* Injuriarum, improbitatis, (*subaud.* crimine) affectati regni suspicione honestè, honestissimè, copiosè (multis sententiis) senatorum urnâ absolutus est. 4. *abire cupientem dimitto.* Absolve demum me; ne mè ultra morare. 5. *contineo.* Honestas omnis quatuor partibus absolvitur, *continetur, finitur.* V. *Perficio. Finis.*

Absolutè, **vollkommenlich.** *Usus.* Feliciter, absolutè, fortunatè vivere; perfectè atque absolutè beatus.

Absolutio, nis, **Entledigung/ Vollkommenheit.** *Syn.* perfectio. *Epi.* perfecta, constans. *Usus.* 1. Virtus rationis absolutio definitur. Ad hujus absolutionem operis multa desunt. 2. *in judicio.* Hominis improbi absolutio lex impunitatis putatur. Ego mea Oratione, intercessione absolutionem tibi confeci.

Absolutus, a, **vollkommen / ledig gesprochen.** *Syn.* perfectus, peractus, liber, judicio dimissus. *Adv.* perfectè, planè. *Usus.* 1. Culpâ, crimine absolutus. 2. Orator numeris omnibus absolutus, absoluta similitudo, elegantia.

Absonus, a, **übel lautend.** *Syn.* dissonus, malè consonus, non consonans, repugnans, malè conveniens, discors, discrepans. *Usus.* 1. Vox absona; voce absonus. 2. *transl.* Absoni fortunis motûs; dicta fidei absona; absonis moribus homo & inconditis. V. *Inconveniens.*

Absorbeo, es, **gantz austrincken.** *Syn.* sorbeo, voro, devoro, haurio, exhaurio, rapio, absumo. *Usus.* Vide, ne te aut consuetudinis aut gloriæ quidam æstus absorbeat. Quæ charybdis tam vorax tot res tam citò absorbere potuisset? *de homine rapace.* V. *Haurio. Abligurio.*

Absque, **ohn.** * *Syn.* Sine. *Usus.* Absque te foret, aliâ fortunâ uterer, *nisi per te stetisset.*

Abstemius, a, **der nicht Wein trincket.** *Usus.* Vini abstemius, abstinens; prandium abstemium. V. *Bibo.*

Abstergo, is, **abwaschen.** *Syn.* detergo, tergo, purgo, diluo, deleo, abluo. *Adv.* planè. *Usus. transl. sedo, tempero, fugo.* Epistola tua mihi metum omnem & luctum absterst. Senectu-

tis

tis moleſtias, faſtidia, ægritudinem blanda amicorum conſuetudine abſtergito.

Abſterreo, es, **abſchrücken.** *Syn.* deterreo, terreo, arceo, prohibeo, avoco, terrorem incutio. *Uſus.* Anſeres ab frumento, ab ſe ſupplicem abſterrere & excludere.

Phras. Minæ tuæ neutiquam me ab cœpto conſilio depellent; aut avocabunt a conatu. Minis tuis nihil moveor, nihil trepido. Deſperatione me non debilitabis. V. *Terreo, prohibeo.*

Abſtinens, tis, **enthaltend / mäſſig.** *Syn.* temperans, ſobrius, moderatus, parcus, ſuo contentus, continens, modeſtus. *Adv.* mirificè. *Uſus.* Non manus duntaxat, ſed & oculos abſtinentes habet. V. *Sobrius. Jejunus.*

Abſtinentia, æ, **Enthaltung / Mäſſigkeit.** *Syn.* modeſtia, continentia, parcus victus, modicus cibus, ſobrietas. *D. per* abſtinentiam *cohibemus nos ab alienis, per* continentiam *à voluptatibus. Epi.* admirabilis, incredibilis, provincialis, ſumma, parca, ſana, longa, ſancta, dura. *Uſus.* 1. Nulla re Prætor faciliùs Provincialium benevolentiam colligit, quàm abſtinentiâ & continentiâ. Summa eſt in magiſtratu abſtinentiæ laus. 2. Vini ciborúmque abſtinentiâ febris mitigatur. V. *Diæta. Sobrius.*

Abſtineo, es, **ſich enthalten.** *Syn.* prohibeo, tempero, contineo. *Adv.* facilè, vix. *Uſus.* 1. *A vitio ſe aut aliquem coërcere.* Se maledictis, à culpa; manus, mentem à ſcelere; manus ab alienis pecuniis; gemitus, ſermonem de re aliqua abſtinere. 2. *arceo, prohibeo.* Ægrum cibo, pupillum ab hæreditate patris abſtinere. Vim & bellum à finibus, vim ab aliquo & manus, ignem ab ædibus abſtinere. 3. Pugnâ, bello, publico, urbe, mari.

Phras. abſtinere cibo. Qui longævus eſſe velit, ne multi cibi ſit; cibo utatur tenui; ne ſe cibis ingurgitet; ſobriè, parcè, continenter, ſeverè, non delicatè aut molliter; frugaliter & modeſtè vivat. V. *Sobrius. Diæta.*

Abſto, as, **weit davon ſtehen.** *Syn.* diſto, longè ſto. *Uſus.* Longiùs abſtitit. *vide abſum.*

Abſtractus, a, **abgezogen.** *Syn.* avulſus, disjunctus, abductus.)(*Concretus. Uſus.* Sæpe animus à corpore abſtractus à Divino impetu concitatur. V. *ſeparo.*

Abſtraho, is, **abziehen.** *Syn.* abripio, avello, avoco, abduco, removeo, dimoveo, divello. *Adv.* à, ab, de, è, ad, valdè. *Uſus.* Ab omni me ſollicitudine, ab rebus gerendis, è conſpectu aliorum abſtraham. Civitatem à moribus inquinatis, à ſervitio abſtraxit. Incenſos animos à certamine, à vincendi cupiditate avocavit, abſtraxit. Sevocavit mentem ab oculis.

Phras. abſtrahendo ab impietate hominis, imperitiſſimus certò eſt. Si impietatem etiam ſubtraxeris, ſemoveris; ſepone impietatem; ſepoſita impietate; ſemota illa ratione; detracto eo, quòd impius, rudis etiam eſt, & ignavus. V. *Separo. Impedio.*

Abſtringo, is, **abſtricken / auflöſen.**)(*ſtringo. Uſus.* Nodum abſtringere, *ſolvere.*

Abſtrudo, is, **verbergen / verſtoſſen.** *Syn.* abſcondo, abdo, recondo, occulto. *Adv.* penitùs, foris, inter. *Uſus.* Natura veritatem penitùs in profundo abſtruſit. Triſtitiam abſtrudere ſapientis eſt. V. *Abdo.*

Abſtruſus, a, **verborgen.** *Syn.* latens, occultus, abditus, reconditus. *Adv.* penitus. *Uſus.* Diu reconditus & abſtruſus animi dolor. Homo abſtruſus & intra ſe abditus. V. *Occulto.*

Abſum, es, **abweſend ſeyn.** *Syn.* remotus, disjunctus, diſto, faceſſo, deſum, diſſitus.)(*Adſum. Adv.* longè, longiùs, diutiùs, diutiùs fruſtrà, dolenter, haud procul, longè gentium, longiſſimè, multùm, non longè, paulisper, perpetuò, plurimùm, procul, propiùs, prorſus nihil, nunquam, causà alicujus rei, bidui, biduum, parumper, hinc. *Uſus.* 1. Abeſſe à domo, foro, urbe, à ſuis. 2. *transl. alienus ſum, abhorreo, averſor.* Nihil à me abeſt longiùs, quàm avaritia. A laude boni civis, cogitatione, ſpe recuperandæ libertatis non longè abſum. A culpa, à maleficio, ab inſania, ab contentione, à ſcelere non longè abes. Ab officio boni civis non longè abſum. 3. *deſero, deſum.* Abeſſe amico in periculo.

riculo. Quid huic abeſt, niſi res & virtus? Propiùs abfui à morte. Abeſſe non poteſt, quin, qui hæc facit, ſit improbiſſimus: **Es wird kaum fehlen / daß ꝛc.** Tantum abeſt, ut hoc inficier, ut plurimùm affirmem etiam; *vel*, Tántùm abeſt, ut hoc inficier; affirmo etiam. *Adeò non inficior, ut affirmem, ferè cum duplici* ut, *quorum alterum eſt contrarium antecedentis. Thrax.* *Abſit.* Quod nolim; quod Dii prohibeant; quod Dii omen avertant, *vel*, obruant. Dii averruncent. Hæc abſint, velim. Dii immortales faxint, ne ſit. Dii meliora. Deteſtabile omne avertat Jupiter; ne id Jupiter ſinat, ſiverit. Procul abeſt, abſit talis fortuna reipublicæ. Nec iſtud Dii hominesque patiantur.

Abſumo, is, **verzehren.** *Syn.* conſumo, contero, conficio, perdo, exhaurio. *Uſus.* Fames illum & illuvies, denique mors fortuita abſumpſit. V. *Conſumo.*

Abſurdus, a, **ungereimt.** *Syn.* ineptus, turpis, inconveniens, minimè conſentaneus, alienus, abſonus, quod omnium mentes aſpernentur ac reſpuant.)(*Conveniens, aptus, accommodatus, tempeſtivus.* *Adv.* planè, valdè. *Uſus.* Res tam incredibilis, quàm abſurda, quâ abſurdius dici nihil poſſit. Homo, ſonus, vox abſurda, & abhorrens.

Abundans, tis, **überflüſſig.** *Syn.* affluens, circumfluens, copioſus, dives, fertilis, uber, plenus, refertus.)(*Inops, expers, deficiens.* *Uſus* Abundanti doctrinâ vir, ſed idem ſtudio, otioque abundans. Supellex non quidem luxurioſi, ſed tamen abundantis. Ex abundanti, **zum Uberfluß.** *vide Divitiæ. Pecuniæ.*

Abundanter, **überflüſſiglich.**)(*Preſsè, anguſtè.* *Uſus.* copioſè & abundanter loqui.

Abundantia, æ, **Uberfluß.** *Syn.* vis, numerus, *ut pecoris*, copia, ubertas, affluentia, magnitudo, acervus, fertilitas.)(*Egeſtas, tenuitas, anguſtia, inopia.* *Epi.* infinita, magna, vitioſa, larga, dives. *Uſus.* Ingenii juxta & otii, & rerum omnium abundantiâ felix. Eſt hæc quædam abundantia amoris erga me tui.

Abundè, **überflüſſiglich.** *Syn.* abundanter, copioſè, affatim, largiter. *Uſus.* Abundè magna præſidia.

Abundo, as, **überflüſſig haben.** *Syn.* ſum dives, affluo, redundo, circumfluo, magnam copiam habeo, affluo.)(*Deficior, egeo, deeſt.* *Uſus.* Otio, ingenio, conſilio, copiis omnibus, familiaritatibus, propinquorum amore, ornamentis circumfluere & abundare. V. *Habeo. Divitiæ. Copia.*

Abvolo, as, **abfliegen.** *Syn.* fugio, fluo, evaneſco. *Uſus.* Fluit corporis voluptas, & prona abvolat.

Abusque, **biß von.** * *Uſus.* Abusque manè ad veſperum.

Abuſus, ûs, **Mißbrauch.** *Syn.* malus uſus.

Abutor, eris, **mißbrauchen.** *Syn.* non rectè, non ſuô locô, malè, perversè utor. *Adv.* prorſus, immoderatè, inſolentiùs, eleganter, ingratè, impudenter, intemperanter, licentiùs, perversè, privatim perversè, publicè perversè. *Uſus. Sæpius in malam partem accipitur.* Tribunatu ad ſcelus; legibus & majeſtate judicum ad libidinem; legibus, alieno nomine ad ſuum quæſtum; ornamentis alicujus pro ſpoliis; auribus, fortunis, facilitate hominum donatione, gloriâ nominis & otio ad ſuperbiam; ſcelere & perfidiâ ad alicujus exitium abuti. *Subinde in bonam partem.* Omni tempore ad dicendum conceſſo abuſus ſum. Opera in ſtudiis abutor. Ignoratione tua ad ſalutem miſeri abuſus ſum.

Academia, æ, **Hohe Schul.** *Syn.* Gymnaſium Athenis, Ceramicus, Lycæum. *Epi.* adoleſcentior, antiqua, florens, media, nova, procax, recentior, recens, vetus, umbrifera, volatica, ſui ſimilis.

Academici, orum, **die ſich auf der hohen Schul aufhalten.** *Epi.* Sapientes, novi, veteres, diſerti, antiqui, quaſi certa cognitione certi.

Accedo, is, **hinzu gehen/ nahen.** *Syn.* adeo, venio, appropinquo, appello, contingo, tranſeo ad, addor, advenio, propinquo, adjungor, advento, advolo.)(*Decedo.* *Adv.* callidè, extrinſecùs, intempeſtivè, invitiùs, magis & propiùs, maturrimè, multùm ſanè pòſt, omnino non, occultiùs, preſſiùs, promptiùs,

ptiùs, propiùs ad, proximè ad, cominus, huc, obviam, voluntate, temerè, timidè, tutò, propiùs paulò, prudentiùs, quàm proximè. *Usus* 1. In Apuliam, ad Romam, in oppidum, in regnum, ad ludos accedere. 2. *Suscipio.* Ad causam alterius, ad conditiones certas ac pactiones accedere. Ad dignitatem, odium, ad amicitiam alicujùs accedere; ad periculum certum, ad rempublicam *gerendam* accedere. 3. *Consentio.* Ciceronis sententiæ, Pompeji partibus accedo. 4. *Similis sum.* Summa virtus proximè ad Deos, ad Deorum similitudinem accedit. Academici proximè ad nostram disciplinam accedunt. 5. *Additur.* Ex ea re magnus dolor bonis viris accessit; paulùm roboris ætati, vino ætas accessit. 6. *Transeundi ad aliud formula.* Huc accedit, quòd &c. Eò accedit, quòd &c. *Vide: Appropinquo. Phras.* Aditum molitus per saxa. Affectabat viam ad me. Adspirare ad locum aliquem. Cursum capessere ad senem. Gradum moliri. Ad senem invisere. Viam affectare, convolare, subire. Aditum quære ad senem. *V. Appropinquo.*

Accelero, as, herzu eylen. *Syn.* Maturo, celero, propero, celeritatem adhibeo, festino, premo, urgeo.)(*Tardare. Usus.* Mortem, opus, cœpta, gradum accelerare. *Phras.* Acceleratione uti. Properare, quæ incepto usui forent. Admaturare negotium. Præcipitem esse ad. Festinare ad aliquid. V. *Propero. Celer.*

Accendo, is, anzünden. *Syn.* Inflammo, illumino, illustro, incendo, uro.)(*Extinguo. Adv.* Leniter, sensim, contra, in aliquem. *Usus* 1. DEUS Solem ut lumen quoddam accendit. 2. *Transl. ad animi affectus vehementes.* Ea mentione commoveri videbatur & accendi. Luctu accensus & cupidine. In amorem, rabiem accensus est. *Phras.* Inflammatâ tœdâ, tœdâ candente ignem admovit. Ardentes faces in tecta injecit. Ignem ædibus intulit. V. *Incendium. Inflammo.*

Accensus, i, Stadt-Knecht. *Syn.* Minister, præco, apparitor Consulis. *Epi.* Conjunctus & proximus. *Usus.* Accensus eo sit numero, quo eum majores nostri esse voluerunt.

Acceptio, nis, Empfahung / Annehmung. *Syn.* Actus ipse accipiendi. *Usus.* Nec deditio, nec donatio sine acceptione intelligi potest.

Acceptus, a, angenehm. *Syn.* Charus, gratus. *Usus.* 1. Rumor in vulgus acceptus. Nihil DEO virtute acceptius. 2. Acceptum vel in acceptum referre, *tabulis acceptorum, vel codici acceptorum inferre receptam ab aliquo certam pecuniam.* Quod vivo, fortunas, liberos, rempublicam, senectutis quietem, tibi acceptum refero. Nemo virtutem DEO acceptam refert. 3. *Bene vel male habitus.* Inopiâ rerum omnium pessimè accepti sumus. V. *Gratus, Gratia. Gratiosus.*

Accersio, is, ire, hinzuberuffen. * *Syn.* Accerso, advoco. *Adv.* Aliunde, ultro. *Usus.* Accersire capitis aliquem.

Accerso, is, hinzuberuffen. *Syn.* accersio, advoco, voco, evoco, accieo, accio, appello. *Adv.* aliunde, ultro ab aliquo. *Usus* 1. Ex ultimis terris, ad aliquid, ad se, auxilia ab aliquo, ad societatem laboris alterum, ad negotium, ad bellum accersere. 2. Aliquem majestatis, capitis, vel invidioso crimine accersere, accusare, tribuere. V. *Voco.*

Accessio, nis, Vermehrung / Zusatz. *Syn.* Adjectio, incrementum.)(*Decessio. Epi.* digna, jucunda, legitima, nec ea vulgaris, libera, magna, maxima, permagna, probabilis, parva atque exigua, quantacunque. *Usus.* 1. *Hoc nomine veniunt, quæ supra stata vectigalia ac tributa exiguntur aut tribuuntur.* Pendit Sicilia modiûm sex & viginti millia, accessionem bis mille sestertiûm. Aratores jam passim nummorum accessionem dare coguntur. 2. Accessionem adjungere ædibus, etwas an das Hauß anbauen/ zubauen. 3. Accessio febris, das Fröstlein. 4. Magnæ tibi factæ sunt accessiones dignitatis & opum. Magna ad veteres clades, ad ægritudines priores ea re accessio facta, allata est. Accessio annorum lentiores denique facit. Vide: *augeo. Lucrum. Quæstus.*

Accessus, ûs, Hinzunahung. *Syn.* Appropinquatio, accessio, appulsus, adventus.)(*Recessus. Epi.* modicus, nocturnus ad urbem, popularis ac tribu-

nalis, proximus. *D.* accessus *est aditio sive appropinquatio*, accessio *autem adjectio atque incrementum*. *Usus* Luna accessu & recessu lumen Solis accipit, accessum & recessum marinum efficit.

Accidit, **es hat sich begeben.** *pro* Evenit, *solùm in tertia persona propriè de malis dicitur*, *uti* Contingere *de bonis*. *Syn.* evenit, usuvenit, cadit, casus incidit, tempus incidit, fit sæpè, ut &c. id factum est &c. potest accidere, ut &c. *Usus*. Si quid mali, adversi; si quis dolor, quæ calamitas acciderit, firmo animo esto. Si quid ex humanitate, moribusque alterius accidere jucundum homini potest, mihi ex te acciderunt. *Phras.* Si res acciderit; si res, si tempus, occasio tulerit, postulaverit, exegerit. Si se offerret, se daret, ostenderet occasio. Si fortuna occasionem obtulerit, detulerit, præbuerit. Si tempus, facultas accidet. Si fortuna feret, non committam, ut meo erga te officio desim. Accidit; casu factum est; factum est; casus tulit, fortuna fecit; fortunæ placuit; ut litem perderem. *V. Eventus. Evenio.*

Accido, is, **widerfahren / sich zutragen.** *Syn.* evenio, obtingo, advenio, intervenio, cado, contingo, fio, usuvenio, *Adv.* Aliter ac, aliter atque, casu, contra, divinitùs, fortuitò, humanitùs, incommodè, iniquè, maturiùs, meritò, opportunè, optatiùs, percommodè, perincommodè, perrarò, privatim, publicè, seperatim nihil, valde ex voluntate, permirum, acerbius ad, contra quàm, singillatim ad pedes. *Usus* 1. *evenire*. Si quid pupillo accidet humanitùs. Nihil ad dolorem acerbius, ad gloriam optabilius accidere posset. Ipsi aculei, calamitates ipsæ mihi non ingratæ accidêre. 2. *Procumbere juxta, ad aliquid cadere*. Ad pedes, ad genua accidere. Nescio, quæ vox mihi ad aures vel auribus accidit. 3. *Cadere*. Missa à Gallis tela graviùs accidêre. *V. Evenio. Eventus.*

Accîdo, is, **abhauen.** *Syn.* cædo, consumo, absumo, circumcido, extenuo, affligo, haurio. *Usus transl.* Uno prælio res, fortunæ, opes Carthaginis acciſæ sunt penitùs, afflictæ, imminutæ, extenuatæ. *V. Affligo.*

Accieo, es, **hinzu beruffen.** * *Syn.* accio. *Usus.* Jam ego illum huc acciebo.

Accinctus, a, **umbgürtet.** *Syn.* Industrius.)(*Discinctus, negligens. V. Paratus.*

Accingo, is, **sich umgürten.** *Usus.* Accingere se operi, ad rem naviter aggredi. Se prædæ accingere; in discrimen accingi. Ecquid ad sordidum lucrum, ad magicas artes accingeris, *immines? V. Paro.*

Accio, is, ire, **hinzuberuffen.** *Syn.* accerso, evoco, venire jubeo. *Adv.* peregrè, ex, ultrò. *Usus* 1. Properis literis ex Italia in regnum accitus est. 2. *transl.* Solet virtus magnam voluptatem accire. *V. Accerso. Accieo. Voco.*

Accipio, is, **bekommen / annehmen.** *Syn.* Suscipio, capio, recipio, sumo, assumo, prehendo.)(*Do. Adv.* omninò, patienter, proximè, publicè, rectè, repugnanter, seperatim, seriùs, vesperi, vicissim, apertè, amicè, admirabiliter, asperiùs, bene, clam atque extra ordinem, clementer, contra ac dicitur, duriùs, eleganter, extrinsecus, fortiter, graviter, hilarè, honorificè, leviter, libenter, libentissimè, liberaliùs, malè, malè satis, mirabiliter, moderatè, severè, vehementer. *Accipi*, pessimè, planiùs, valde copiosè, privatim. *Usus* 1. Satisfactionem, causam, *excusationem* non accipio. 2. *Tracto, excipio.* Aliquem liberaliter convivio, apparatis epulis, lautè, magnificè, familiariter, hilari, tepidóque ingenio accipere. *Aut contra.* Malè, indignis modis, multis verberibus, asperè accipere. 3. *Ferre, pati.* Animo æquo, moderatè admonitionem meam accepit. 4. *Interpretor.* In bonam, vel malam, vel aliam, vel optimam partem, sine offensione, æquis auribus, quo animo dicebam, dicta accepit. Quod in eum contuleris beneficii, ita accipiam, ut si in me contulisses. 5. *Intelligo, disco.* A tabellario, à majoribus auditione, famâ id accepimus. Artes à magistris, aliquid suo experimento, naturâ duce accipere. 6. *Suscipio.* Rempublicam, provinciam, imperium, exercitum, conditionem, leges à victoribus, jusjurandum à testibus, jugum, frœnum à victoribus, causam alicujus, judicium accipere. 7. Animum in aliquem quietum, fiduciam, honores, ignominiam, injuriam, metum, opinionem, lætitiam, voluptatem de virtute

tute alicujus, calamitatem, dolorem, offenſionem, plagam, detrimentum, repulſam accipere. In ſocietatem, amicitiam, deditionem accipere. *V. Obtineo, Acquiro.*

Accipiter, tris, Raub-Vogel. *Syn.* Avis rapax. *Ab accipiendo dicta. Epi.* præceps, ferus, velox, atrox, nulli avi ſatis æquus.

Acclamatio, nis, das zuſchreyen. *Syn.* admurmuratio, exclamatio, plauſus, applauſus. *Epi.* Acuta, attenuata nimis, adverſa, levior, magna, maxima, ſecunda, ingens, læta, canora. *Uſus.* Non acclamatione tantùm, ſed convitio & maledictis contradixit Senatus.

Acclamo, as, Zuſchreyen. *Dicitur de populo, dum orationem clamore probat aut improbat.* *Uſus.* Oranti populus cum riſu acclamavit.

Phras. Clamorem ſimul extollere; in quempiam conclamare; contumelioſo acclamationum genere lacerare mortuum. *V. Clamo.*

Acclino, as, zuneigen. * *Syn.* Ad aliquid flecto, inclino. *Uſus.* Acclinavit ſe ad illum.

Acclivis, e, auffgerichtet. *Syn.* Arduus, erectus. *De loco, ut: collis, via.*)(*Declivis.* *Uſus.* Pars viæ valde acclivis. Animus falſis acclivis.

Acclivitas, tis, das ringe Auffſteigen eines Bühels. * *Syn.* Loci facilitas in aſcenſu. *Uſus.* Ab eo flumine pari acclivitate collis naſcebatur.

Accola, æ, Feld-Nachbauer. *Juxta aquas montésve habitans.* *Syn.* Finitimus, vicinus habitator. *Uſus.* Amnis vadoſi accola.

Accolo, is, beywohnen. *Syn.* juxta colo, habito. *Uſus.* Lacum, fluvium, mare, ſylvam, montem accolere. *Dicitur etiam* fluvio, lacui accolere. *V. Habito. Prope.*

Accommodatio, nis, Bequemlichkeit. *Syn.* ipſe actus accommodandi. *Epi.* conveniens, decens, aptáque diſpoſitio & collocatio. *Uſus.* Elocutio eſt idoneorum verborum & ſententiarum ad orationem accommodatio. Ex liberali accommodatione magiſtratuum conſuetudo accommodationis introducta eſt.

Accommodatus, a, zugeeignet / bequem. *Syn.* paratus, commodus, proficuus, aptus, congruens, propenſus, proclivis.)(*Ineptus. Adv.* conſultò, vehementer. *Uſus.* Animal omne, quod naturæ vel ad naturam ſuam accommodatum apparet, appetit. Oratio ad probandum, ſententiæ ad perſuadendum accommodatæ. Lex hæc accommodata vobis eſt & utilis. Verres ad vim, ad facinus accommodatus. Tempora ad res gerendas accommodata, *apta, idonea.*

Phras. Hæc res, homo iſte optimè convenit cum ingenio meo; ad naturam meam mirè factus eſt; vehementer ad vitæ meæ rationem accommodatus. *V. Aptus.*

Accommodo, as, bequemen. *Syn.* colloco, digero, commodo, apto, refero, verſo, ad tempus rego, applico, adjungo, apto, comparo. *Uſus* 1. Enſem lateri, coronam capiti, vel ad caput, clypeum ad dorſum accommodare. Conſilium meum accommodabo ad tuum; me totum ad nutum tuum effingam & accommodabo. Fac, animum literis, curam agriculturæ, te, voluntatem ad rempublicam, res gerendas accommodes. Nomen meum, teſtimonium, jusjurandum ad amicorum cauſas libens accommodabo. 2. *Commodo.* Alicui de ædibus, ſuas amico ædes ad nuptias accommodare.

Phras. Boni civis eſt, voluntatem ſuam ad rempublicam accommodare, aggregare, adjungere. Conferre, conjungere voluntatem ſuam cum publica cauſa. In omni voluntate ſua, quid rationes publicæ ferant, poſtulent, ſpectare, intueri, attendere. Nihil unquam velle à publica re ſejunctum, alienum, ſeparatum, disjunctum, remotum, quod reipublicæ non conducat, expediat, quod reipublicæ commoda non poſtulent.

Rationes noſtræ accommodandæ ſunt ad tempus; temporibus aſſentiendum; tempeſtati obſequendum. Omnes ſe ad ejus viri voluntates, ad ejus nutum, ductum converterunt, applicaverunt, conformaverunt. Populo ſubinde & ſcenæ, ùt dicitur, ſerviendum eſt. Ajunt eum cuivis tempori hominem eſſe, *qui ſe & res ſuas ad omne tempus accommodare nôrit.* Æquare ſe in ſpeciem cœteris, reverâ alios in ſuos mores formare doctus. Aliorum ſe voluntati-

tatibus dedere, ſubſervire; eorum obſequi ſtudiis, eorum favori velificari; aptare ſe cœteris.

Accommodus, a, bequem / *Syn.* appoſitus, commodus, opportunus, aptus, idoneus.

Accreſco, is, zuwachſen. *Syn.* Creſco.)(*Decreſco.* *Uſus.* Flumen vehementer accrevit. Novi dolores, negotia veteribus accrevêre. Hæc conſuetudo cœpta à parvis tecum ſimul accrevit. Ex ea hæreditate patrimonio tuo multum accreſcet. *Vide Augeo, augeſco, addo.*

Accretio, nis, Auffwachſung. *Syn.* Incrementum. *Uſus.* Luna accretione & diminutione luminis dies notat.

Accubatio, nis, Beylåger. *Syn.* ſtatus, inceſſus, ſeſſio, accubitus. *Ept.* epularis.

Accubo, as, beyliegen. *Syn.* aſſideo, accumbo, accubito. *Uſus.* Juxtà eodem lecto accubare. *Dicitur de convivantibus.* Alicui, vel apud aliquem in convivio accubare.

Accubuò, beyliegend. * *Uſus.* Aſſiduò & accubuò tecum ero.

Accudo, is, zuſchmieden. * *Syn. transl.* addo. *Uſus.* Tres minas accudere potero.

Accumbo, is, zu Tiſch ſitzen. *Syn.* accubo, cubo, adjaceo, recumbo. Diſcumbo *ſemper de* pluribus dicitur. *Adv.* infra, ſupra aliquem, in ſummo *ſitus erat epulantium.* *Vul.* *Sedere ad menſam; ſedere ad edendum.*

Accumulo, as, mehren. *Aliquid ad cumulum addere.* *Syn.* augeo, adaugeo, addo, coacervo, congero, exaggero, conſtruo, compono, colligo, cogo.)(*Demo, imminuo.* *Adv.* acervatim. *Uſus.* Aliquem donis accumulare; alicui honorem accumulare.

Accuratio, nis, Fleiß / Sorg. *Syn.* Studium, diligentia, cura. *Epi.* diligentior, mera, major, veteratoria, oratoria. *Uſus.* Accurationem adhibere; accuratione in re aliqua uti. *V. Diligentia. Cura.*

Accuratus, a, mit Fleiß gemacht. *Diligenter curatum & perfectum.* *Syn.* meditatus, exquiſitus, elaboratus, abſolutus, perfectus, ſtudioſè factus. *Uſus.* Dicendi genus, ſermo, commentatio accurata. Accurata malitia, ſtudioſè excogitata. *Vul.* *Exactus.* *V. Diligens, ſolicitus.*

Accuror, aris, fleißig verſorget werden. *Syn.* curor, diligenter adminiſtror, gubernor. *Adv.* meliùs.

Accurro, is, zulauffen. *Syn.* ad aliquem curro, aliquò contendo, advolo, me confero, concurro. *Adv.* cupidè, libenter. *Uſus.* 1. Si accîero, ſi opus fuerit, Romam accurre, quæſo. 2. *transl. animo occurrere.* Iſtæ imagines, *ſpecies*, ita nobis dicto audientes ſunt, ut ſimul, atque velimus, accurrant. *Phras.* Gradum, curſum flectere ad aliquem. *V. Curro.*

Accuſabilis, e, Klagwürdig. *Syn.* accuſatione & reprehenſione dignus. *Uſus.* Quorum omnium accuſabilis eſt turpitudo.

Accuſatio, nis, Anklag. *Syn.* incuſatio, nominis delatio.)(*Excuſatio.* *Ep.* honeſta, diligens, illuſtris, mala, nugatoria, manifeſta, nobilis, glorioſa, vera, vetus, uſitata, acris, intenta, infans, muta, nova, opima, perpetua. *Uſus.* Accuſationem factitare, *profiteri.* *V. Actio.*

Accuſator, ris, Ankläger. *Syn.* Delator.)(*Defenſor.* *Epi.* acer, acerbus, vehemens, multùm acrior, æmulus, amens, bonus, diligens & firmus, falſus, ſatis firmus, gravis & vehemens, iratus, odioſus & aſſiduus, ridiculus, moleſtus, frigidiſſimus, gravis, idoneus, imbecillus, melior, temerarius, voluntarius. *Uſus.* Accuſatorem comparare in aliquem. Alicui accuſatorem opponere. Perſonam accuſatoris, ut ſumpſit temerè, poſuit. *Vide actor.*

Accuſatoriè, anklåglich. *Uſus.* Non hoc accuſatoriè, ſed liberè dixi.

Accuſatorius, a, das zum anklagen gehöret. *Uſus.* Spiritus, artificium, jus accuſatorium. Non animo accuſatorio.

Accuſo, as, anklagen. *R. ex ad & cuſo, quod ex cudo.* Vel *ad & cauſa.* *Syn.* citra judicium cauſam vel culpam in aliquem confero; culpam alicujus accuſo, poſtulo, inſimulo, arguo, compello, appello, criminor, arceſſo, redarguo.)(*Defendo, excuſo.* *Adv.* acriùs, aſperè & acerbè, conſtanter, copioſè, diligenter, diligentiſſimè, diſpoſitè, falsò, graviter, graviùs, graviſſimè, improbè, inhoneſtè, juſtè, juſtiùs, laborioſiſſimè, leviter, liberè, liberiùs, moderatè, nefariè, piè, præclarè, probabiliùs, publi-

publicè literis, ſeparatim, ſeverè, vehementer, verè. *Uſus.* Accuſare aliquem de epiſtolarum negligentia; alicujus inertiam, crimen, deſperationem. *In judicio.* Aliquem capitis, ambitûs, majeſtatis, probri apud populum accuſare. *Phras.* Catoni æmuli quinquagies diem dixêre; litem intendêre, intulêre. Catonem in judicio arceſſivêre; judicio perſecuti ſunt; criminis alicujus reum fecêre; in judicium, in crimen vocavêre; reum citavêre; in reos retulêre; ejus nomen detulêre; multa in eum crimina ab accuſatoribus conjecta ſunt, collata, illata, allata. Effectum, ut cauſam diceret; vitam ſuam & innocentiam probaret; judicium ſubiret; reorum loco ſederet; accuſatorum impura maledicta, convitia audiret; judicio exagitaretur, judicio conflictaretur. Dicam alicui ſcribere, ſubſcribere, impingere; actionem perduellionis intentare.

Acer, cris, ſcharff. *R. ab ἄκρος, ſummus. Syn.* magnus, ingens, fortis, vehemens, acutus. *Adv.* longè. *Uſus.* Homo acerrimô ingeniô, conſiliô, memoriâ. In rebus agendis, perveſtigandis ſolers & acer. Acerrima & fortiſſima eſt libertatis recuperandæ cupiditas. Acris oculorum acies. In acerrima & attentiſſima cogitatione tempus illud omne poſui. Unguentum acerrima ſuavitate conditum. *V. Vehemens.*

Acerbè, bitterlich. *Syn.* aſperè. *Uſus.* Aſperè accuſatus eſt; accuſationem acerbè tulit.

Acerbitas, tis, Bitterkeit / Strengheit. *Syn.* 1. ærumna, miſeria, moleſtia, calamitas, triſtitia. 2. Aſperitas, feritas, auſteritas. *Epi.* diuturna, magna, ſubita, ſumma. *Uſus* 1. Nullam acerbitatem, dolorem, cruciatum recuſo. Lacrymas in tuis acerbitatibus plurimas profudi. 2. Objurgatio tua multùm habet acerbitatis. Multâ uteris acerbitate. Ad ſummum imperium naturæ acerbitatem adjungis. In obvium quemque virus acerbitatis tuæ evomis. *V. Calamitas. Aſperitas.*

Acerbo, as, verbitteren. * *Syn.* aſpero. *Uſus.* Acerbare crimen, *q.* exaggerare.

Acerbus, a, Bitter / ſtreng. *R. ex acer. Propriè de fructibus dicitur.*)(*Maturus.* *Uſus.* Acerbum eſt ab aliquo circumveniri, acerbiùs à propinquo. Homo in vituperando acerbus. *V. Difficilis.*

Acerra, æ, Rauchfaß. *Syn.* Arcula thuraria. *Uſus.* Ne coronæ, ne acerræ prætereantur.

Acerrimè, auff das ſchärffeſt. *Uſus.* Acerrimè reprehendere aliquem, aliquid contemplari.

Acervatim, häuffig. *Syn.* Summatim. *Uſus.* Acervatim jam reliqua dicam.

Acervus, i, Ein Hauff. *R. q. aggervus, ab aggero. Syn.* cumulus, congeries. *D.* Acervus *ferè minutiorum rerum congeries,* ſtrues *propriè lignorum. Uſus.* Acervos tritici, nummorum, pecuniæ conſtruit avarus. Acervos corporum victor miles.

Acetum, i, Eſſig. *Uſus.* Aceto quempiam perfundere. Acetum habere in pectore.

Acidus, a, ſauer. * *Uſus.* Habet acetum acidiſſimum in pectore.

Acies, ei, die Schärffe oder Schneide am Eiſen. *R. ab ἀκὶς, cuſpis. Syn.* pars acuta ferri. *Epi.* acris, hebes, obtuſior, parva. *Transl.* 1. Acies, die Schärffe des Geſichts. *Syn.* Viſio, vis oculi, pupilla. *Epi.* hebes, obtuſior. 2. Scharffſinnigkeit. *Syn.* acumen, perſpicacia. *Uſus.* Ingenii acies diſputando exercetur, ſimul & exacuitur; otiô hebeſcit & obtunditur. Rerum magnitudo mentis aciem perſtringit, præſtringit. Sapiens ab oculorum conſuetudine mentis aciem abducit & deflectit. 3. Acies, Schlacht-Ordnung. *Syn.* exercitus, copiæ inſtitutæ. *Epi.* media, inſtructa. *Uſus* 1. *Aciem inſtruere.* J. Cæſar aciem ſcitiſſimè ſtruebat, exornabat, ſtatuebat, inſtituebat, dirigebat. Legiones in aciem collocabat. 2. *In aciem procedere*; prodire; legiones in aciem deducere, educere, producere, promovere. 3. *Aciem variè formare*; extendere, porrigere, ſeu extenuare, firmare ſubſidiis, erigere in collem, diſtrahere aciem, diſtendere, laxare. 4. *Inclinari acies dicitur*; ſaucii acie, ex acie excedunt; nutat, propè perfringitur; cornibus nudatur acies. 5. *Aciem ſiſtere*; hortatu, exemplo reſtituit, inſtauravit aciem, integravit, collegit, ſuſtinuit. K *Pugna. Prælium.*

Acinaces, is, ein Säbel. * *Syn.* gladius Perſarum ſive Medorum.

Acinus, i, allerhand Körner. *Uſus.* Acinus vinaceus.

Acipenſer, ris, Stör / ein Fiſch. *Syn.* genus piſcis. *Epi.* Decumanus.

Aconitum, i, Wolffs-Kraut. * *Syn.* herbæ genus.

Acquieſco, is, zu frieden ſeyn. *Syn.* quieſco, mihi requies eſt. *Adv.* aliquantum, facillimè, libenter. *Uſus.* In ore tuo & vultu, in tuis bonis, charitate erga me tua acquieſco. Libros, literas tuas reguſto identidem, in quibus ſuaviſſimè acquieſco. Tres in itinere horas acquieveram. *Vul. Pro aſſentior. V. Quies. Quieſco.*

Acquiro, is, Erlangen. *Syn.* quæro, comparo, concilio, adjungo, paro, adipiſcor, perſequor, conſequor, obtineo. *Uſus.* Acquirere honorem, dignitatem, opes.

Phras. Bonis & malis artibus pecuniæ colliguntur, conficiuntur, creantur. Ingenio authore dignitatem nactus ſum, dignitatem reperi, abſtuli, dignitate auctus ſum. Tribunatum mea virtute extorſi, non artibus mihi expugnavi, non ſuffragia eblanditus ſum. Laboribus meis dignitatem acquiſivi, conſecutus ſum, mihi peperi. Vigiliis meis hanc dignitatem acceptam refero, debeo, poſſideo, teneo. Bonis artibus honor mihi obtigit, honorem inveni, nactus ſum, impetravi, votorum compos ſum factus. *V. Obtineo. Accipio.*

Acrimonia, æ, Schärffe. *Syn.* vis animi, impetus, vehementia. *Uſus.* Sit in vultu pudor & acrimonia. Oratio tua multum acrimoniæ habet.

Acriter, ſcharff / hefftig. *Syn.* acri animo, vehementer, fortiter. *Uſus.* Intelligit, dicitque acriter; acutè videt & acriter.

Acroama, tis, kurtzweilige Red. *Syn.* Muſica ſymphonia fabulæ actibus intermiſceri ſolita. Aut ipſe muſicus, qui voce vel fidibus caneret. *Epi.* feſtivum. *Uſus.* Fuiſti in hac fabula non modò ſpectator, ſed actor & acroama.

Acroaſis, is, das Auffmercken. *Syn.* auſcultatio, audientia. *Uſus.* Hæc vel in acroaſi audeam legere, *in auditorum conventu.*

Ac ſi, als wann. *Syn.* ut ſi, tanquam ſi, pro eo ac ſi, quaſi, perinde quaſi, ſimiliter ac ſi, juxta ac ſi, non ſecus ac ſi, *Uſus.* Tecum agam non ſecus, ac ſi meus frater eſſes. V. *Quaſi. Similiter. Æque.*

Acta, orum, Thaten / Geſchichten. *Epi.* firma, irrita, multa, nefaria, præclara, publica, privata, rata & firma, reliqua, urbana. *Uſus* 1. *Aliquid in acta referre.* Sui conſulatûs acta ipſe Cicero confecit; res ſuas in actis habebat, numerabat. 2. *Acta reſcindere.* Acta Neronis ſublata, reſciſſa ſunt. Ejus actis auctoritas omnis & fides derogata eſt. 3. *Acta rata habere.* Acta Cæſaris firma erant, ſervabantur diligenter, cum laude commemorabantur.

Actio, nis, Handlung / Geſchäfft. *Syn.* actus, factum, negotium, procuratio. *Epi.* aperta, ardentior, civilis, congruens menti, conſiderata, crudelis & importuna, non tribunicia, ſed regia, divina, facilior, honeſta, integra, lenis, levior & facilior, liberalis, maxima, perjucunda gratiarum, comes eloquendi, popularis, prima, prior, ſingularis, tota, tragica, tribunicia, turpis, varia, vehemens, plena animi, plena ſpiritûs, plena doloris, plena veritatis, vehemens & gravis & copioſa, bona, certa, congruens virtutibus, conſentanea appetitionibus, conſtantiſſima atque optima, honeſta, multa, periculoſa, perpetua, præclara, publica, ſtultiſſima, forenſis. *Uſus.* Contemplatio ſine omni actione manca eſt. Æquabilitate vitæ & omnium actionum nihil venuſtius. Ea pueris ludendi licentia detur, quæ ab honeſtatis actionibus non ſit aliena. Actio mentis & agitatio; virtutis actio & uſus.

2. Actio *Oratoris officium, quod geſtum, motúmque corporis totius & pronunciationem continet.* *Epi.* Congruens & apta, ad animos promovendos accommodata. *Uſus.* Demoſthenes tribuit primas, ſecundas, tertias actioni.

3. Actio, gerichtliche Klage. *Syn.* oratio accuſatoria, jus perſequendi ſibi debitum, judicium, quæſtio forenſis, lis. *Uſus* 1. *Actionem inſtituere*, conſtituere, informare, ſuſcipere. 2. *Actionem habere*, alicui intendere; actionem quærere, poſtulare. 3. Actionem relinquere, excludere, tollere.

Actor,

Actor, ris, Thäter / Kläger / Comedi-Spieler. *Syn.* qui agit. *Epi.* multùm acrior, aversus, fortis & vehemens, fortissimus, idoneus, non invenustus, sed iners, & inimicus fori, jucundus, optimus, summus, diligentissimus, industrius, malus. *Usus.* In theatro etiam mali actores perpetiendi sunt. Idem inventor, compositor, actor.

Actuarium, ii, ringes Schiff. *Syn.* navis genus celeritate valens. *Epi.* minutum.

Actum est, geschehen. *Rem desperatam significat.* *Syn.* conclamatum est, absumpti sumus, ventum est ad finem; deploranda nobis est in perpetuum libertas. *V. Despero.*

Actuosè, geschäfftig. *Usus.* leniter, remissè, non actuosè agere.

Actuosus, a, geschäfftig. *Syn.* quod ab agendo non cessat. *Usus.* Virtus actuosa sit, oportet.

Actus, ûs, Handlung / Geschichte. *Syn.* actio, factum. *Epi.* extremus, perfectissimus & ornatissimus, turpissimus & flagitiosissimus vitæ, non solùm rectus, sed etiam pravus, varius. *Usus* 1. Pravitas animi in actum erupit. Respondendum tibi de actibus tuis pravis seu rectis. 2. *Actus pars comœdiæ seu tragœdiæ.* Vitæ nostræ veluti fabulæ mors extremus est actus.

Actus, a, geschehen. *Usus.* Bene tecum actum est. Acta ferme tibi ætas est, *exacta.* Actô negotiô serò venis. *Vul. post festa.*

Actutùm, behend / eilend. *Syn.* Statim, illicò, subitò, repentè, mox, confestim.

Aculeatus, a, spitzig. *Usus.* Aculeatas ad me dedisti literas.

Aculeus, ei, Stachel. *Syn.* vesparum vel apum stimulus. *Transl.* de iis, quæ pungunt, concitant, irritant. *Epi.* oratorii ac forenses, reconditi. *Usus* 1. *Dolor.* Domesticarum sollicitudinum aculeos & scrupulos occultare soleo. 2. *jocus acerbus.* Genus facetiarum, in quo multi aculei & contumeliæ insunt. *Item*, emittere aculeos severitatis in aliquem. Oratio sine sententiarum forensium aculeis. *V. Acerbitas. Contumelia.*

Acumen, inis, Scharffsinnigkeit. *Syn.* acritudo, perspicacia, ingenii vis, subtilitas. *Epi.* flebile, nimium, singulare, sæpè stomachosum, nonnunquam frigidum. *Usus.* Acumen Dialecticorum, styli acumen & argutiæ.

Acuo, is, spitzen / schärffen. *Syn.* exacuo, excito.)(*Obtundo.* *Usus.* Usus prudentiam acuit. Homo suaptè ferus ad crudelitatem acuendus non est. Gloria ingenium alit, acuit. Iras alicui aut metum acuere.

Acus, ûs, Nadel. *Syn.* qua sarcinatrix vel etiam ornatrix utitur. *Usus.* Vulnus acu punctum videbatur.

Acutè, spitzfündig. *Syn.* subtiliter, ingeniosè, argutè, cum ingenio, acumine. *Usus.* Acutè colligere, (in disputando) respondere. Tractare subtiliùs, tenuiùs, acutiùs. De faciendo aliquid acutè, argutè conjicere.

Acutus, a, spitzfündig. *Syn.* subtilis, acer, perspicax.)(*Hebes, pinguis, obtusus.* *Tribuitur* homini, orationi, sententiæ, ingenio. *Adv.* valde. *Usus.* Motus animi celer & acutus ad excogitandum. Homo acutus & naturâ perspicax. Dicendi genus acutum. 2. *Acutus acie*, quod in mucronem sive acumen desinit: palus acutus. *V. Ingenium.*

Ad, zu / bey / nach. *Syn.* in, apud, circa &c. *Usus* 1. *Motum ad locum vel personam.* Venit ad Messanam; ad Aquinum pervenit. Dedit ad consules literas. 2. *Interdum sine motu.* Remansit ad urbem. Senatus habitus est ad Dianæ, Veneris, Castoris, *subaud. fanum.* 3. *Apud.* Est mihi ad portum negotium. Hyeme ad exercitum mansit. Ad mulieres nihil obtineri potuit. Ad recuperatores causam dixi. 4. *Circa.* Expectabo te ad ea tempora. 5. *Comparantis est vel præferentis.* Nihil ad tuum equitatum; nihil ad illius formam; nihil est ad Ciceronem Brutus. 6. *Contra.* Ad illum mihi pugna est. Ad illum me obmuniam. Herba ad morsus bestiarum, ad oculos salubris. 7. *Post.* Ad decem annos redibo. 8. *Propter.* Ad meas preces janua nulla panditur. Abactæ boves ad desiderium relictarum immugiunt. 9. *Pro.* Argentum ad statuam, ad nuptias conferre. Adnotare aliquid ad memoriam posteritatis. 10. *Ante, coram.* Accusatus est ad judicem. Ad limen, ad pedes ejus adstitit. 11. *Secundum, & similitudinem significat.* Ad arbi-

arbitrium illius; ad nutum; ad exemplum; ad hunc modum; ad eandem normam; ad conjecturam alieni sensûs; ad præscriptum; ad naturam; ad rationem temporis; ad aliorum similitudinem omnia agere. 12. *Præter.* Ad ceteros dolores etiam isto premor. 13. *Circiter.* fuêre ad ducentos. 14. *Usque.* ad hanc diem, horam; ad multam lucem, noctem; ad exactam ætatem; ad insaniam concupiscere. 15. *Eleganter usum seu finem aliquem significat.* Erit hoc tibi ad privatum dolorem luctuosum, ad reipublicæ rationes glorioſum. Callidus ad fraudem. Quod ad pugnam fit utiliter, est ad aspectum venustum. Res varia & multiplex ad suspiciones. Ad laudem illustris, vir ad custodiendum diligens, ad supplicandum sagax, ad resistendum fortis. *Item.* ad literam rem ediscere. Ad hæc; ad ultimum; ad unguem; ad votum.

Adæquo, as, **gleich machen.** *Syn.* æqualefacio, æquo.)(*Supero, inferior sum.* *Usus,* Pompeius cum virtute fortunam adæquavit. Memoriam nominis sui cum omni posteritate adæquavit. *V. Proportio.*

Adagium, ii, **Sprüchwort.** * *Syn.* proverbium. *Usus.* Vetus est adagium. *V. Proverbium.*

Adamas, antis, **ein Demant.** * *Syn.* lapis durissimus. *Usus.* columnæ solido adamante.

Adamo, as, **sehr lieben.** *Syn.* valde amo, ardenter desidero, percupio, concupisco, exopto. *Usus.* Id adamas, quod nunquam vidisti. *V. Amo.*

Adaugeo, es, **vermehren.** *Syn.* cumulo, augeo.)(*Extenuo minuo.* *Usus.* Hæc indicia adaugent suspicionem. *V. Augeo.*

Adbibo, is, **trincken.** * *Syn.* bibo. *Usus.* Quando adbibero, alludiabo. *V. Bibo.*

Addecet, ere, **es gebührt sich wol.** * *Syn.* decet. *V. Decet.*

Addico, is, **zusprechen / übergeben.** *Syn.* dedo, mancipo, destino, adjudico, licitanti rem auferendam permitto, trado.)(*Libero.* *Usus.* Antonius regna, Senatus authoritatem exteris pecuniâ addixit. Nemini ancillatus sum, nemini me addixi. Judices corrupti sententiam suam, fidem, religionem, pretio largitoribus addicere nil pensi habent. Amores suos, cupiditates, voluntates alterius libidini, juventutem suam omni intemperantiæ addicere, *q. divendere.* V. *Trado. Deditus.*

Addictio, nis, **Zueignung / Ubergab.** *Usus.* Addictio & condonatio bonorum.

Addictus, a, **zugeeignet / ergeben.** *Syn.* adjudicatus, mancipatus. *Usus.* Me addictum, deditum, obstrictum habes. Homo in servitutem aut morti addictus. Pretio addictam habere fidem alteri & mancipatam. Urbs jam vastitati addicta. *V. Deditus.*

Addisco, is, **lernen.** *Syn.* Disco; ad ea, quæ didici, aliquid adjicio.)(*Dedisco.* *Adv.* velociùs. *Usus.* Orationem, carmina, novi aliquid addiscere. *V. Disco.*

Additamentum, i, **Zusatz.** *Syn.* appendicula, accessio. *Usus.* Inertissimi nobiles, in quibus præter nomen nihil est additamenti. *V. Accessio.*

Addo, is, **hinzusetzen.** *Syn.* adjungo, accessionem adjungo vel affero, adscribo, adjicio, appono.)(*Demo, adimo, detraho, deduco.* *Adv.* gradatim, minutatim, paululum, rectè. *Usus.* Addere aliquid de suo, aliquid in orationem. Eas literas in fasciculum tuarum addas. *Vul. includas.* Laude stimulos, animos, alacritatem studendi discipulis addito. Ad ornamenta nobilitatis doctrinæ laudem addere. *Vide accedo, augeo, Phras.* Me quoque tuis amicis adde, admisce; amicis tuis aggrega, accense, adjice; fac, ut tuorum amicorum additamentum sim. Novum & ascriptitium amicum me habeto. *V. Augeo, Adjungo.*

Addoceo, es, **lehren.** *Syn.* doceo.

Addubito, as, **zweifflen.** *Syn.* Subdubito,)(*Certus sum, certum scio.* *Usus.* Addubitavi paululùm, num & quomodo ita evenerit. De tua fide nihil addubito.

Adduco, is, **hinzuführen.** *Syn.* deduco, induco, contendo, contraho.)(*Remitto, deduco.* *Transl. Syn.* Invito, impello, pellicio, permoveo. *Adv.* magnopere, ocyùs, quamprimùm. *Usus* 1. Adducere habenas, vultum, lorum, arcum, *astringere, contrahere.* 2. *Permovere ad aliquam affectionem.* Aliquem in metum, ad iracundiam, indignationem, misericordiam, negligentiam, ad fletum, in dubitationem, dubium, in sum-

ſummam expectationem; ad nequitiam, in opinionem adducere. 3. *Redigere.* Aliquem in anguſtum, in ſummas anguſtias, in diſcrimen, in odium, aliquem in invidiam; fidem alicujus in ſuſpicionem adducere. *V. Moveo. Allicio. Perſuadeo.*

Adducor, eris, **hinzu geführet werden.** *Syn.* inducor, invitor. *Adv.* facilè, fortuitò. *Uſus. Conjungitur cum iis, quæ animos ad aliquid permovendi vim habent.* Non ſpe, non odio, non commendatione aliorum, nec officio, nec pretio, nec oratione adduci potuit, ut à propoſito diſcederet. *Item*, non adducar; non poſſum adduci, ut credam.

Adedo, is, **gantz auffeſſen.** *Syn.* comedo. *Uſus.* Non adeſum, ſed devoratum patrimonium. Jecur adeſum, *vitiatum. V. Abligurio.*

Ademptio, nis, **Hinnemmung.** *Syn.* ablatio. *Uſus.* Ademptio civitatis. *V. Iactura.*

Adeò, **ſo / alſo.** *Syn.* uſque eò, tam, tantùm, ſicut, adeò ut, magis adeò. *Uſus 1. eo.* Adeò jam res rediit. 2. *Itaque.* Propera adeò hinc tollere puerum. Unus adeò ſuperſum. 3. *Id verò, agedum.* Id adeò judices conſideratè. 4. *Etiam, inſuper, quin imò, quod plus eſt.* Adoleſcens tuus, atque adeò noſter. Túne, atque adeò vos geminæ voragines &c. Aliquid, atque adeò multa de ſuo addunt. Hoſtem intra mœnia, atque adeò in ſenatu videbis.

Adeo, is, ire, **hinzugehen.** *Syn.* Eo, venio, convenio, inviſo, vilo, viſito, accedo.)(*Abeo. Adv.* Caſtè ad divos, intempeſtivè ad aliquem, libentiùs, neceſſariò. *Uſus.* Adire aliquem, ad aliquem, ædes, fores, loco &c. Adire ad arbitrum de re aliqua; ad jus adire. *Transl.* 1. *aggredior, incipio, ſuſcipio.* Nunc demum ad opus diu detrectatum, ad rempublicam, ad factiones adiit. 2. *ſubeo.* Nullæ ſunt labores, nullum periculum, quòd reipublicæ causâ non adeam. Inimicitias, odia improborum adire non vereor. 3. *hæreditatem cerno.* Adiît hæreditates civium Romanorum. *V. Accedo.*

Adeps, ipis, **Feiſte/Schmeer.** *Syn.* axungia, pingue intra cutem & carnem. *Uſus.* Num mihi Lentuli ſomnus, Caſſii adeps, Cethegi temeritas pertimeſcenda eſt? *V. Abdomen. Pinguis.*

Adeptio, nis, **Erlangung.** *Syn.* acquiſitio, conſecutio. *Uſus.* Vita beata non in depulſione mali, ſed adeptione bonorum ſita eſt.

Adequito, as, **hinzu reiten.** * *Syn.* Juxta vel prope equito. *Uſus* Urbi adequitare.

Adfero. V. Affero.

Adhæc, **zu dem / darneben.** *Syn.* præterea.

Adhæreo, es, **anhangen.** *Syn.* hæreo, adhæreſco, nitor, infixus ſum, adjungor, applicor, adjaceo, conjungor. *Adv.* vix extremum, omninò. *Uſus* 1. Adhæret navis ſaxo, vel ad ſaxum. Adhærebunt tela in tuis viſceribus. 2. *Transl.* In freto æris alieni, in certo ſtudiorum genere adhæreſcere. Vide, ne fax illa ſeditionis & conjurationis ad hanc materiam adhæreſcat. Argumentum, oratio nuſquam adhæreſcit. *Phras.* Platoni ut magiſtro affixus es; nuſquam ab eo diſcedis. Inhæret menti; in intimis animis inſedit doctrina Platonis. *V. Hæreo. Conjungo.*

Adhæſio, nis, **Anhang / Hafft.** *Syn.* ipſe adhæreſcendi actus.

Adhibeo, es, **her-oder hinzu halten / brauchen.** *Syn.* adfero, adjungo, adapto.)(*Amoveo, removeo. Adv.* alacriter, apertè, bene, extrinſecùs, frequentiùs, liberaliter, nimirùm, publicè, rectè, ſeveriùs. *Uſus* 1. *utor.* Vir bonus præter curam & diligentiam, artem etiam & fidem adhibet in amicorum periculis; idem gravitatem in dolore, modum, moderationem in rebus ſecundis, ſtudium & ſolertiam in negotiis adhibet. 2. *admoveo.* Dignus tibi viſus ſum, quem in convivium, atque adeò in conſilium ad deliberationes, ad cauſas adhiberes. Aures dicenti, animúmque adhibere. Diis preces, partui Lucinam, equo calcaria, ſtimulos juventuti adhibere. 3. *habeo, gero.* Ita ſe in imperio, ut privatum adhibuit. 4. *affero.* Ægroto vinum, medicinam adhibere. Ad negotium aliquod curam omnem, rationem, animum, mentem, virtutem, gravitatem adhibere. Literis tuis aliquam mihi conſolationem adhibeto.

Adhinnio, is, ire, **anwiehelen.** *Equorum eſt. Transl.* Admiſſarius ille ad ſolum voluptatis nomen æſtuat, adhinnit.

Adhortatio, nis, **Ermahnung.** *Syn.* invitatio, exhortatio.

Adhortor, aris, **ermahnen.** *Syn.* Hortor,

exhortor, accendo, inflammo.)(*Dehortor. Adv.* meritò, antequam iret. *Usus.* Ad libertatem recuperandam, ad bellum faciendum vos etiam atque etiam adhortor. *V. Hortor. Moneo.*

Adhuc, **noch / biß jetzund.** *Adv. temporis, q. ad hoc tempus. Syn.* etiam nunc, etiam tum, jam tum, hactenus, *quod tamen est loci. Usus.* Unam adhuc epistolam à te acceperam. Adhuc hæc erant, ad reliqua tendebam.

Adjaceo, es, **beyliegen.** * *Syn.* Juxta vel prope jaceo. *Usus.* Thuscus ager Romano adjacet.

Adjectio, nis, **Zuwurff / Zusatz.** *

Adigo, is, **nöthigen.** *Syn.* vi impello, *cuneum, clavum in lignum*, cogo, impello, compello. *Usus* 1. Oves adigere in caulam; naves ad littus; telum ad certum spatium adigere. 2. *Transl. impello.* Ad insaniam, desperationem me adiges. *Item.* Legiones sacramento, jurejurando, vel, ad sacramentum, jusjurandum, vel, in verba Principis adiguntur, *coguntur conceptis verbis jurare. V. Cogo. Impello.*

Adjicio, is, **hinzuwerffen.** *Syn.* immitto, addo, applico, adhibeo, appello, adjungo.)(*Adimo, detraho. Usus* 1. Adjicere tela in castra hostium. 2. *addo.* Ad belli laudem doctrinæ gloriam adjecit. Cibo potionem adjecit. 3. *Transl. de animo & oculo.* Oculum adjecit hæreditati. Animum ad Poëticam, vel, Poëticæ adjecit. *V. Addo. Adjungo.*

Adimo, is, **wegnehmen.** *Syn.* aufero, eripio, detraho, præcido, tollo, extorqueo.)(*Adhibeo, addo. Adv.* improbiùs, inposterum libertatem, injustè, magnoperè, maturè, repentè. *Usus.* Dolor omnem mihi animi facultatem, somnum ipsum ademit. Pecuniam, libertatem, potestatem adimere. Civitatem adimere, *jus civitatis*, alicui. *V. Tollo. Eripio.*

Adinvenio, is, ire, **erfinden / erdencken.** *Syn.* invenio, comminiscor, ingeniosè & subtiliter invenio. *V. Invenio.*

Adipalis, e, **fett / feist.** *Usus.* Opimum quoddam & adipale genus dictionis.

Adipiscor, eris, **überkommen.** *Syn.* nanciscor, consequor, assequor, invenio, obtineo, colligo. *Adv.* aliquantùm, mediocriter. *Usus.* Senectutem, honores adipisci nemo non exoptat. *V. Obtineo. Acquiro. Habeo.*

Aditus, ûs, **Zugang.** *Syn.* via, introitus, vestibulum, os, portus, gradus, ascensus.)(*Exitus, discessus. Epi.* difficilis, difficilior, diuturnus, facilis alicui, facilior, quàm facillimus, intercluſus, munitus mirificis molibus, obstructus, plenus atque integer, præcluſus, primus, provincialis, unus, arduus, diurnus atque nocturnus, illustris, inter se diversi. *Usus* 1. Difficiles ferè sunt ad magnates aditus. Duo sunt in Ciliciam ex Syria aditus. 2. *Transl. Aditum aperire.* Tua præcipuè interceſſio aditum mihi ad Consulatum aperuit, patefecit, fecit, comparavit. Per te mihi aditus ad honores datur, patet. 2. *Aditum munire.* Aditum ad hoc scelus sibi aliis sceleribus munivit. Aditum ad honores munivit; primum velut aditum jecit. 3. *Aditum claudere.* Tuamet temeritate aditum tibi ad honores claudes, præcludes, obstrues, intercludes, prohibebis.

Adjudico, as, **rechtlich zusprechen.** *Syn.* Aliquid alicui per judicium tribuo.)(*Abjudico. Adv.* Gratìs. *Usus.* Ea domus, illa causa mihi demum adjudicata est. Miser ille in servitutem mihi adjudicatus est. *Phras.* Spero, fore, ut secundùm me judicetur, decernatur, judicium fiat; ut secundùm me possessio detur; pro me pronuncietur; lis & possessio mihi secundùm tabulas detur. *V. Lis. Iudicium.*

Adjumentum, i, **Hülff.** *Syn.* Subsidium, præsidium, auxilium, perfugium, suppetiæ, opes.)(*Detrimentum, incommodum. Epi.* Magnum, maximum, externum, adventitium, multum, multum magnúmque, parvum, plurimum, proprium oratorum. *Usus.* Adjumento alicui esse ad victoriam. A Philosophia omnia adjumenta beatè vivendi petenda sunt. Honorum avido adjumenta undique petenda, conquirenda sunt. Tua authoritas maximo mihi ad res meas adjumento erit; maximum adjumentum afferet, importabit; multum habet adjumenti ad res meas promovendas. *V. Auxilium. Præsidium.*

Adjunctio, nis, **Zusatz.** *Syn.* Animi propensio. *Epi.* Similis. *Usus.* Beneficio, spe, adjunctione animi & voluntate ducuntur homines.

Adjunctor, ris, **Zusammenfüger.** *Syn.* Qui aliquid adjungit. *Usus.* Ille Galliæ ulterioris adjunctor.

Ad-

Adjunctus, a, **hinzugethan / zugefügt.** *Syn.* Continens, propinquus. *Usus.* Summis viris quædam divinitùs adjuncta fuit fortuna. Sunt hæc propria & causæ adjunctiora. Ei Drusus proximè adjunctus fuit.

Adjungo, is, **zusammenfügen.** *Syn.* Adnecto, applico, aggrego, adhibeo, ascribo, accedo, complector, attexo, addo, adjicio.)(*Disjungo. Adv.* Divinitùs, foris, honestè, omninò, proximè, quamprimùm, rectè, rectissimè, separatiùs, studiosiùs, valde. *Usus.* Nempe voluptatem ad virtutem adjungere cupis. 1. *Sibi adjungere aliquem.* Beneficiis tibi plebem, Principes, civitates, multos socios adjunges. Urbanitate viros bonos ad tuam amicitiam, consuetudinem adjunges; benevolentiam, animos hominum, auxilium tibi adjunges. *Vid. Addo. Adjicio.* 2. *Se adjungere alicui.* Est, ut me tibi, ut me ad tuas rationes, tuam causam, tuam factionem, ad authoritatem Senatûs adjungam. *Thras.* Tuis beneficiis effecisti, ut me dem tibi; Omnibus in rebus assentiar; Voluntates meas ad tuam dignitatem aggregem; ut ad te transiverim; ad te accesserim, tuas partes tuendas susceperim; ad te me penitus applicuerim; me tibi contribuerim; tuis consiliis admiscear; tecum faciam; in tuorum numerum ascribi, in tuam familiam me conjicere gestiam; constrictum me tibi addixerim; in tuam consuetudinem me insinuârim; societatem tecum coierim. *V. Faveo.*

Adjuro, as, **hefftig schweren.** *Syn.* Juro. *Usus.* Adjurat ille, nullum esse periculum.

Adjuto, as, **helffen.** *Syn.* Adjuvo. *Usus.* An eum adjutem, dubito.

Adjutor, ris, **Helffer.** *Syn.* Administer, particeps, socius, fautor. *Ep.* Fortissimus, pragmaticus, improbus. *Usus.* Author in consiliis capiendis, adjutor in agendis. Sceleris adjutorem esse alicui. In scelere perpetrando, vel, ad scelus perpetrandum, vel, sceleri perpetrando adjutorem se præbere, dare, profiteri. Adjutorem te, quàm deprecatorem habere, capere, venire malo. *V. Socius. Adjungo.*

Adjutorium, ii, **Hülffe.** *Usus.* Juvenes adjutoria quædam senectutis sibi præparent. *V. Auxilium. Præsidium.*

Adjutrix, cis, **Helfferin.** *Usus.* Minerva consiliorum meorum adjutrix. Conjugem adjutricem sibi cœpit.

Adjuvo, as, **helffen.** *Syn.* Juvo, opitulor, adminiculor, auxilior, adjumento sum, adjumentum affero, suffragor, sublevo, præsidio sum, præsidium affero, adjutor sum alicui contra aliquem.)(*Impedio. Adv.* Aliquantùm, multùm, planè nihil, plurimùm, publicè, vehementer. *Usus.* Velim me in petitione consulatûs adjuves; dolorem meum & mœrorem consilio adjuves. *V. Opitulor. Iuvo.*

Adlaboro, as, **ernsthafft arbeiten / sich sehr bemühen.** *Syn.* Valde laboro, elaboro. *Usus.* Alicui adlaborare.

Admetior, is, iri, **messen.** *Syn.* Metior. *Usus.* Frumentum alteri admetiri.

Adminiculor, aris, **helffen.** *Syn.* Fulcio, adjuvo. *Usus.* Vites adminiculari, **Stecken schlagen.**

Adminiculum, i, **Hülffe.** *Syn.* Sustentaculum, seu fulcimentum, quale est pedamentum vitis. *Usus.* 1. Vites claviculis adminicula quasi manibus apprehendunt. Adminiculorum ordines. 2. *Transl. Auxilium.* Nullius adminiculo, suo rem marte confecit. *Vid. Adjumentum.*

Administer, stri, **Mitgehülff.** *Syn.* Minister. *Usus.* Timarchides omnium rerum transactor, cupiditatum administer. Scelerum administri & satellites. Multæ artes hujus virtutis comites sunt & administræ. *V. Administrator.*

Administratio, nis, **Verwaltung.** *Syn.* Curatio, procuratio, gubernatio. *Ep.* Communis cum aliquo, provincialis. *V. Munus. Officium. Gubernatio.*

Administrator, ris, **Verwalter.** *Syn.* Præfectus, moderator, gubernator, rector minister, curator, procurator. *Ep.* Pulcher. *Usus.* Imperator est administrator belli.

Administro, as, **verwalten / versorgen.** *Syn.* Gero, procuro, curo, obeo, guberno. *Adv.* Accuratissimè, admirabiliter, auspicatò, bene, commodè, diligentissimè, leniùs, meliùs, optimè, quàm commodissimè, rectè, temerè, vigilanter. *Usus.* Rem familiarem, leges, judicia, provinciam, bellum, civitatem, peritè, consilio & ratione, quàm commodissimè administrare & regere. *Phras.* Ecquis hac temporum

calamitate rempublicam attingat, capeſſat ? Suſcipere, gerere, tractare audeat ? Quis ſua ſtudia ad rempublicam conferat ? Operam det reipublicæ, in republica verſari velit ? *Item.* Res meæ meliùs haberent, ſi tu adminiſtraſſes, tractâſſes, curâſſes; ſi meis rebus præfuiſſes; ſi rerum mearum ad te cura pertinuiſſet; penes te fuiſſet; ſi in his tuâ operâ uſus fuiſſem; ſi te procuratorem, curatorem habuiſſent. V. *Rego. Provincia. Magiſtratus.*

Admirabilis, e, **wunderbar.** *Syn.* Admirandus, admiratione dignus, mirandus, admiratione affectus, nimius, habens admirationem. *Uſus.* Vir in dicendo & omnibus artibus admirabilis. Pro tua admirabili & ſingulari ſapientia. Admirabilis fama virtutum incredibilium alicujus. *V. Mirandus. Mirus.*

Admirabilitas, tis, **Verwunderung.** *Syn.* Admiratio. *Epi.* Magna, maxima. *Uſus.* Hæc tua rerum deſpicientia magnam admirabilitatem habet. *V. Admiratio.*

Admirabiliter, **wunderbarlich).** *Syn.* Mirificè, mirum in modum, inſigniter, ac velut cum admiratione quadam omnium. *Uſus.* Admirabiliter aliquem excipere, & magnificè; laudare mirificè; mirabiliter adminiſtrare provinciam.

Admiratio, nis, **Verwunderung.** *Syn.* Miratio, admirabilitas. *Epi.* Familiaris, incredibilis, inſuavis, jucundiſſima, magna, major, maxima, mediocris, perſpicua, popularis, ſimilis, ſumma, multa. *Uſus.* Eloquentiam, quæ admirationem non habet, nullam judico; quæ admirationem non movet, excitat, efficit; quæ audientes in admirationem non traducit, admiratione non afficit, obſtupefacit, nulla eſt eloquentia. V. *Miror.*

Admiror, aris, **ſich verwundern.** *Syn.* Suſpicio, admiratione afficior, demiror, miror.)(*Contemno. Adv.* Communiter, rectè, ſeparatim aliquem, ſeparatim in ſingulis, valde, vehementer. *Uſus.* Nihil admirandum homini, aut optandum, niſi quod honeſtum ſit. De illo vero ac de multitudine indoctorum plurimùm ſum admiratus. *V. Miror. Obſtupefacio. Stupor.*

Admiſceo, es, **vermiſchen.** *Syn.* Immiſceo, confundo, miſceo. *Uſus.* Cave, ne vulgi vitiis & erroribus te implices, & admiſceas. Nolo, me illis admiſceas, *inter illos eſſe cenſeas. V. Miſceo.*

Admiſſarius, ii, **Spring-Hengſt.** *Syn.* Equus, qui ad prolem ſervatur. 2. Pro homine libidinoſo.

Admiſſum, i, **Ubelthat.** * *Syn.* Commiſſum ſeu delictum. *Uſus.* Admiſſum hoc graviter puniri ſolet. V. *Crimen. Peccatum.*

Admiſſus, a, **zugelaſſen.** *Syn.* Incitatus. *Uſus* 1. Equò admiſsô in mediam aciem irruit. 2. *Malum admiſſum aut perpetratum.* Nullum à me commiſſum facinus, admiſſum dedecus.

Admiſtio, nis, **Vermiſchung.** *Syn.* Concretio. *Uſus.* Animus omni admiſtione corporis liberatus, purus & integer *à morte.*

Admiſtus, a, **vermiſcht.** *Syn.* Commixtus, concretus. *Uſus.* Aquæ admiſtus calor. Aër multo calore admiſtus. Nihil animis admiſtum, nihil concretum eſt.

Admitto, is, **zulaſſen.** *Syn.* Recipio, intromitto, excipio, ſuſcipio, adhibeo.)(*Prohibeo, arceo, repello. Uſus* 1. Aliquem in domum, cubiculum, ad, vel, in conſilium admittere. Ad colloquium, ad cauſam dicendam, ad aliquem admitti. *Phras.* Neminem à congreſſu meo abſterrui unquam; excluſi neminem; audivi omnes; nullum onus officii cuiquam reliquum feci. Admiſſionum mearum facilitatem omnes deprædicant. *V. Aditus. Facilis.* 2. *Pecco, committo.* Integer adeò, ut nullam unquam noxiam, flagitium, fraudem, maleficium, culpam, facinus, nullum in ſe dedecus admitteret. 3. *Concito.* Equum in hoſtem admiſit. V. *Pecco.*

Admodum, **ſehr.** *q. juxta modum. Uſus* 1. *valde.* Me tuæ literæ admodum delectant. 2. *Ferè.* Viginti admodum annos natus. Admodum nihil literarum ſcit. Nullus admodum. 3. *Pro reſponſione ſervit.* Advenit? R. Admodum. 4. *Cum adverbiis jungitur.* Nuper admodum; rarò admodum. *V. Valde.*

Admolior, iris, iri, **hinzu thun.** * *Syn.* Admoveo. *Uſus.* Rupes præaltas velut de induſtria natura admolita eſt.

Admoneo, es, **vermahnen.** *Syn.* Commoneo, ad memoriam rei alicujus aliquem excito.)(*Deterreo. Adv.* Amicè, ami-

amiciſſimè, breviter, præclarè, obſcurè, rectè, vulgò. *Uſ.* Præclarè, amicè ea de re me admonuiſti. Locus ipſe, ipſum nomen me admonet, ut &c. *V. Hortor. Moneo.*

Admonitio, nis, **Ermahnung.** *Syn.* monitum, præceptum, hortatio. *Epi.* accurata, familiaris, major, mediocris, ſimilis. *Uſ.* Admonitio veluti lenior objurgatio. Nec precibus, nec admonitioni locum relinquit. *V. Præceptum. Hortor. Incitamentum.*

Admonitor, ris, **Vermahner.** *Syn.* hortator, impulſor. *Epi.* nimis verecundus. *Uſ.* Admonitore non eges. Verecundus admonitor & urbanus.

Admonitus, ûs, **Ermahnung.** *Syn.* admonitio, admonitum. *Epi.* Similis. *Uſ.* Amici nempe hominis admonitu valde movemur.

Admordeo, es, **anbeiſſen.** * *Syn.* mordeo, abrodo. *Uſ.* Habet argentum, hunc mihi admordere lubet.

Admotio, nis, **Hinzuthuung.** *Syn.* applicatio. *Uſ.* Admotione digitorum ſonum edere.

Admoveo, es, **hinzuthun.** *Syn.* appono, adhibeo, applico, porrigo, extendo.)(*Amoveo. Adv.* propiùs ſe. *Uſ.* 1. Applicare ſe & propiùs admovere. Aurem admovere, & ſubauſcultare. Ignes alicui, laminas, cruciatus, aſpidem ad corpus admovere. 2. *transl.* Alicui ſtimulos, terrorem, preces, blanditias, vim admovere. Vultum, oculos ad rem aliquam admovere. *V. Adhibeo, Applico.*

Admurmuratio, nis, **das Brumlen/Beyfall.** *Syn.* approbatio, applauſio murmure facta, plauſus, acclamatio. *Epi.* divina, grata, multa & ſecunda. *Uſ.* Grata, ſecunda concionis, ſenatûs, aut adverſa admurmuratio facta eſt. *V. Plauſus.*

Admurmuro, as, **murmelen.** *Syn.* admurmurationem facio. *Adv.* valde. *Uſ. Senatûs aut concionis faventis.* Admurmurarunt univerſi. *V. Plaudo. Aſſentior.*

Admutilo, as, **abſtümplen.** * *Syn.* torqueo, plagis afficio. *Uſ.* Me uſque admutilaſti ad cutem.

Adnecto, is, **anknüpffen.** *Syn.* alligo. *Uſ.* Navem nautæ adnectunt.

Adnitor, eris, **mit Gewalt unterſtehen.** *Syn.* nitor, molior, conor, adlaboro, applico, ſeu applicor. *Uſ.* Vehementer Cæſar de triumpho adniſus eſt. Natura ſemper ad adminiculum aliquod adnititur, *natura ſe quoquo modo juvat. V. Conor. Nitor.*

Adnumero, as, **zuzehlen.** *Syn.* numero, ad numerum addo. *Uſ.* Age, ut cum candidatis adnumerêre.

Adnuto, as, *vide annuo.*

Adoleſcens, tis, **Jüngling.** *Syn.* ephebus, juvenis, pubes. *Epi.* abſtinens, acutus, bonus, bonus & eruditus, bonus & diſertus, bonus & fortis, & inprimis diſertus, bonus & prudens, dignus illo loco ac nomine, bonus & ſtrenuus, caſtus & diligens, clariſſimus atque fortiſſimus, omnium præſtantiſſimus, princeps civitatis, comicus, cupidus laudis, deditus mirificè alicui, deformis, delicatus, diſertiſſimus, divinus, florentiſſimus urbis & incolumis, fortunatus, gratiſſimus, gravis & doctus, honeſtus in primis, ornatus in primis, honeſtiſſimus, humaniſſimus atque optimus, imperitus, ingenioſus & bonus, non tam inſulſus, quàm non verecundus, non acriter intelligens, lectiſſimus, ornatiſſimus, modeſtiſſimus, nobilis, nobiliſſimus, optimus, mihique chariſſimus, ornatus omnibus rebus, nobili loco natus & prætorius, pecunioſus, perditus ac diſſolutus, potens, potentiſſimus, præditus ſumma ſpe & animi & ingenii, primarius, probus, propinquus, prudens, prudentiſſimus, ætate multò robuſtior duce, ſanctiſſimus, ſtudioſiſſimus, maximè familiaris, rectiſſimis ſtudiis atque optimis artibus præditus; non ſolùm indoctus, ſed etiam ruſticus; ingeniioſiſſimus & propè æqualis, locuples, loquax, miſer, perneceſſarius, & amicitia alicujus digniſſimus, plenus ingenio, ſegnior. *Adv.* admodùm, multùm. *Uſ.* Gravis bonâ indole; aut perditus, diſſolutus, vinolentus adoleſcens. *Phraſ.* Peradoleſcens; in flore ætatis primo; admodùm adoleſcens, ut qui prætextatus etiam tum eſſet; vix è pueris exceſſerat; imberbis; bene valens; integri ſanguinis adoleſcens.

Adoleſcentia, æ, **Jugend.** *Syn.* iniens ætas à 14 ad 25 vel 30 annum. *Epi.* impura, liberior, libidinoſa, & intemperans, magna, modeſtiſſima, plena ſpei

prima, proclivior ad libidinem, proterva, tota, turpis. *Uſ.* Libidinoſa, intemperans adoleſcentia effætum corpus tradit ſenectuti. *V. Iuventus. Puer.*

Adoleſco, is, **wachſen.** *Syn.* augeor ætate, creſco. *Adv.* ſenſim. *Uſ.* uti ratio, ita cupiditas cum ætate adoleſcit, & perficitur. *v. Creſco.*

Adoptio, nis, **Auffnehmung.** *Syn.* adoptandi actio. *Epi.* innumerabilis. *Uſ.* Adoptionem hæreditas nominis, pecuniæ, ſacrorum ſequitur.

Adoptivus, a, **das zur Auffnehmung gehöret.** *Uſ.* Sacra adoptiva.

Adopto, as, **an Kind-ſtatt annehmen.** *Syn.* filium facio, inſtituo. *Adv.* obſcurè. *Uſ.* 1. Æmilius Scipionem ſibi legibus adoptavit. 2. *deligo.* Adoptare aliquem defenſorem juris ſui, ultorem injuriarum. *v. Aſciſco.*

Adorea, æ, **Lob und Ehr.** * *Syn.* laus, gloria.

Adorior, iris, *vel,* eris, iri, **anfallen.** *Syn.* aggredior, invado, irruo, feror, involo. *Adv.* tumultuoſiſſimè. *Uſ.* Aliquem jurgio, fragmentis ſeptorum, gladiis, fuſtibus, à tergo adoriri. *v. Aggredior. Invado.*

Adorno, as, **zieren.** *Syn.* inſtruo, orno, paro, comparo, apparo. *Adv.* diligenter. *Uſ.* 1. Pompejus utrumque mare claſſibus adornavit. Bellum, claſſem, nuptias, petitionem conſulatûs, teſtium copiam adornare. 2. *honore afficio.* Omnes in hoc adoleſcente adornando conſpirant. *V. Comparo, Paro.*

Adoro, as, **anbetten.** * *Syn.* propitio religiones, ore precor. *Uſ.* Cæſar hoſtiâ Pacem Deûm adoravit. *v. Oro.*

Adpromitto, is, **für einen verbürgen.** *Syn.* promitto. *V. Promitto.*

Adrepo, is, **herzu kriechen.** *Uſ. transl.* In amicitiam alicujus; in ſpem hæreditatis; animo alicujus adrepere; *ſe inſinuare, gratiam captare.*

Adſciſco, is, **herzu ruffen.** *Syn.* approbo, recipio, attribuo. *Uſ.* 1. Romanas leges ſibi adſcivêre Latini. 2. *aſcribo, adjungo, adjicio, annumero, ſeligo.* Boni bonos ſibi adſciſcunt, ut propinquitate conjunctos. Adſciſcere ſibi ſocios ad fœtus. Civem adſciſcere. In civitatem, civitate adſciſci, *donari civitate.* 3. *comparo, retineo.* Romani à Græcis leges, ritus, conſuetudines, ſacra aſcivêre. Cura, ut laudem tibi adſciſcas. 4. *arrogo, tribuo.* Non mihi tantam ſapientiam aſciſco, ut &c. *v. Adopto.*

Adſcitus, a, **angenommen.** *Adv.* publicè. *Uſ.* Adſcitus hic eſt, non nativus candor.

Adſcribo, is, **darzu ſchreiben.** *Syn.* appono, adjungo, addo, aſſigno, adſciſco. *Uſ.* 1. Utinam ego tertius vobis amicus, vel, in amicitiam adſcriberer. Meam tuæ adſcribo ſententiam. Adſcribere aliquem civitati, vel, in civitatem. 2. *acceptum refero, aſſigno.* Hanc clademſuæ ſocordiæ, hunc eventum fatis adſcribant. *V. Accenſeo. Phraſ. Victoria tibi adſcribenda eſt*; tibi ſoli attribuenda; rei bene geſtæ decus tuo conſilio eſt aſſignandum; hæc victoria tui triumphi titulis accedat. *V. Tribuo.* 3. *Aliquid ad epiſtolam adjicio, appono.* Doleo, me hoc literis non adſcripſiſſe.

Adſcriptitius, a, **eingeſchrieben.** *Syn.* adſcriptus. *Uſ.* Novi & adſcriptitii cives.

Adſcriptor, ris, **der dem Kläger in ſeiner Sach beyſtehet/Beyſtänder.** *Syn.* ſubſcriptor, ſeu cauſidicus cauſam adjuvans. *Uſ.* Fuit is non modò defenſor, ſed adſcriptor dignitatis meæ. Author & adſcriptor mei honoris.

Adſtipulator, ris, **Beyſtimmer.** *Syn.* confirmator, defenſor. *Uſ.* In tua cauſa advocato me & adſtipulatore uteris. *V. Patronus amicus.*

Adſtipulor, aris, **verwilligen/eines Meynung ſeyn.** *Syn.* aſſentior. *v. Faveo, Adjungo.*

Adſum, es, **beyſeyn.** *Syn.* præſens ſum, præſto ſum, interſum.)(*Abſum. Adv.* coram, frequenter in cauſa, multùm, opportunè, paulò ante, præſtò, propiùs, publicè, tardiùs. *Uſ.* 1. Pugnis omnibus affui. Ad portam adeſt. Tempore ad judicium affuit, *comparuit.* Legibus, decretisque ſcribendis, judici in conſilio affuit. 2. *faveo.* Difficillimis licet rebus tuis ſemper adero. *Vul. ſtare ab alicujus partibus.* 3. *animo præſenti tribuitur.* Adſis animo, omitte timorem. Adeſte animis auditores. *V. Præſens. Coram.*

Adveho, is, **hinzuführen.** *Syn.* apporto, importo, comporto.)(*Aveho. Uſ.* Frumenti vis magna Romam advecta. An equo, an navi advectus es?

Advena, æ, **ein Frembder.** *Syn.* peregrinus,

nus, hoſpes, alienus, exterus, extraneus, alienigena.)(*Civis, domeſticus. Uſ.* In ipſa patria noſtra peregrini videmur & advenæ. *V. Peregrinus.*

Advenio, is, ire, **hinzukommen.** *Syn.* accedo, appropinquo, pervenio, devenio, adeo, appello, contingo.)(*Diſcedo, recedo, abeo. Adv.* præſtò. *Uſ.* Malum quodcunque advenerit, ferendum eſt. Senectus cum advenit, multa mala apportat. *V. Appello. Venio.*

Adventitius, a, **Fremder/ Angekomener.** *Syn.* fortuitus, inſperatus, non quæſitus.)(*Innatus, inſitus. Uſ.* 1. Mithridates multis nationum adventitiis copiis juvabatur. 2. *externus, alienus, non innatus, adveniens.* Transmarina & adventitia Græcorum doctrina. Adventitiis adjumentis uti. Bona, pecunia adventitia & aſſumpta.

Advento, as, **offt kommen.** *Syn.* advenio, appropinquo, accedo.)(*Procul ſum. Uſ. de tempore, perſona, & re dicitur.* Tu adventare, ac prope adeſſe debes. Adventat jam deſtinata dies. Legiones adventant.

Adventor, ris. **Frembder/ Gaſt.** * *Syn.* externus, non domeſticus. *Uſ.* Vide, ne quis adventor auſcultet.

Adventus, ûs, **Zukunfft.** *Syn.* acceſſus.)(*Diſceſſus. Epi.* minùs aptus ad res multas, clarus, expectatiſſimus, gratus & honeſtus, gratior, gratiſſimus, maturus, matutinus, nocturnus, occultus, optatiſſimus, primus, recens, repentinus, ſvavis, ſvaviſſimus, unus, gravis, improviſus, jucundus, modeſtus. *Uſ.* Uti adventus tuus ſvaviſſimus & optatiſſimus fuit, ita diſceſſus afflixit.

Adventus Domini. Dies ſacri Dominico adventui: hebdomades, quæ anniverſariam Chriſti naſcentis memoriam præcurrunt: quo tempore expectatio virginei partûs celebratur.

Adverſaria, orum, **Hand-Buch/ Sudel-Papier.** *Syn.* præſcriptiones, ephemerides. Tabulæ, in quas promiſcuè utcunque conjiciuntur omnia, quæ in ſuos Accepti & Expenſi codices dein referantur. *Epi.* menſtrua. *Uſ.* Solertis eſt in adverſaria referre omnia minutim. Adverſaria ſcribere, conficere.

Adverſarius, a, **Widerwärtig.** *Syn.* adverſus, oppoſitus, inimicus, hoſtis.)(*Amicus, defenſor. Adv.* maximè. *Uſ.* Hic obtrectator & adverſarius laudum mearum ſemper fuit acerrimus. Semper ſe adverſarium in meam dignitatem intendit. Perpetuum mihi cum eo bellum ſuſceptum eſt. Acerbiſſimo te inſectatore laudum mearum utor. *V. Hoſtis. Invidus. Infenſus.*

Adverſator, ris, **Widerſacher.** * *Syn.* qui adverſatur.

Adverſitas, atis, **Widerwärtigkeit.** *Barbarum. Vide. Calamitas. Fortuna mala.*

Adverſor, aris, **zu wider ſeyn.** *Syn.* repugno, obſiſto, contravenio, contra rem alicujus venio, contrà pugno, contrà facio, adverſarius ſum, in aliquem eo, reſiſto, reclamo, obtrecto.)(*Suffragor. Adv.* infenſiùs, mediocriter, valde, vehementer. *Uſ.* Quibus ornamentis adverſor tuis? cui dignitati tuæ repugno? omnibus in diſputando adverſabere? *Phraſ. Omnibus in rebus mihi adverſarius.* Me oppugnas, quàm potes acerrimè & graviſſimè. Nullam adversùm me injuriam prætermittis. Nullâ non injuriâ, nullâ non re laceſſis. Tuis contra nos viribus uteris. Quidquid habes virium, in nos confers. Tuam in nos vim confers. Omnia conaris, nihil non agis, moves, tentas, moliris, experiris, machinaris, moves omnes machinas; nihil non tentas ad perniciem noſtram. Adverſariô te utimur nimis acerbô, nimis infensô. Agis contra nos, in nos, pugnas adversùs nos iniquè nimis. Irruis in nos, quo potes impetu, quàm potes maximo. Facis maximum impetum contra nos. Adverſarius es nobis nimis infenſus, inteſtus, vehemens, ſævus, imminens in exitium noſtrum, noſtrum ſanguinem nimis avidè ſitiens, totus incumbens in perniciem noſtram. Nimis à nobis diſcrepas. Contra honorem noſtrum niteris. Undique refragaris; adversùs nos tendis. Adverſùs ſententiam noſtram adverſaris. *V. Inimicitia. Inimicus. Pugno.*

Adversùs, &, Adversùm, **wider.** *Syn.* contra.)(*Pro. Uſ.* 1. Homo adversùs rempublicam, leges, ſalutem civium armatus. Adversùs hoſtem aciem ſtruere. Adversùs clivum tendere. 2. *Erga, amicè.* Adhibenda eſt reverentia adversùs homines, adversùs Deos pietas, adversùs amicos humanitas, adversùs omnes officium. *V. Contra. Erga.*

Adverſus, a, zuwider. *Syn.* contrarius, incommodus, fluxus.)(*Proſper ſecundus.* *Uſ.* 1. Valetudo adverſa. Adverſa reipublicæ tempora. Bellum, prælium adverſum. Fortuna, res adverſa. Homo adversâ in vulgus famâ, *malâ.* 2. *oppoſitus, ratione loci.* Antipodes adverſis veſtigiis. Adverſum ſolem intueri. Adverſo flumine navigare. Adversâ viâ ire. In adverſam ripam evadere. 3. *In anteriore parte corporis.*)(*Averſus, in poſteriore* cicatrices; vulnera adverſa, *id eſt*, adverſo corpore excepta. *v. Adverſarius. Infelix.*

Adverto, is, auffmercken. *Syn.* aliquo, vel, ad aliquid verto, obſervo, attendo, animadverto, *Adv.* Obſcuriſſimè. *Uſ.* 1. In hanc plateam te adverte. Urbi agmen, navem littori, pedem ripæ, aures monitis, curſum aliquò advertere. 2. *transl. ad res incorporeas.* Advertere animum ad dicta. *Omiſſo animo advertere.* De re aliqua diligenter advertere. *V. Caveo, Attendo. Obſervo. Converto.*

Adveſperaſcit, es wird Abend. *Uſ.* Cùm adveſperaſceret, diſceſſimus. *Phraſ.* Veſpertinum crepuſculum adeſt. Non adventat. Lucem tenebræ pellunt. Veſpera appropinquat. Diei non ſuccedit. Dies abit inclinante jam, vergente, prono in occaſum ſole. Cedit jam nocti dies. *V. Veſperi.*

Advigilo, as, fleißig wachen. *Syn.* vigilo, pervigilo, diligenter vigilo. *Uſ.* Pro negotii gravitate advigilandum eſt. *V. Vigilo.*

Adulatio, nis, Schmeichlerey. *Syn.* aſſentatio, ſimulatio, blanditiæ. *Epi.* amans dominorum. *Uſ. Propriè adulantium heris canum eſt.* In amicitiis nulla major peſtis adulatione, aſſentatione, blanditiis. Semper magnæ fortunæ comes adulatio. *V. Aſſentatio.*

Adulator, ris, Schmeichler. *Syn.* aſſentator, palpator, divitum arroſor, &, *quod ſequitur*, irriſor, ſimulator, homo levis & fallax, ad voluntatem loquens omnia, nihil ad veritatem. Qui ad alterius non modò ſenſum & voluntatem, ſed etiam vultum atque nutum convertitur. *Uſ.* Nolo eſſe laudator, ne videar adulator. *V. Aſtutus.*

Adulor, aris, ſchmeichlen. *cum Accus.* *Syn.* blandior, aſſentor, auribus do; omnia ad voluntatem, nihil ad veritatem loquor, palpo. *Adv.* apertè. *Uſ.* Adulari fortunam alicujus. Feræ Dominum adulantes. *Phraſ.* Fictè loqueris. ut gratiam a me ineas. Das hoc auribus meis, ut gratiam meam aucuperis. Auribus inſervis. Blanda aſſentatione uteris. Aſſentationis artificio gratiam quæris. Blandè loqueris, ut me tibi adjungas, ut in meam te amicitiam inſinues. Lenocinaris. Blanditiis in aures concionis influere laboras. Abſurdam in adulationem progrederis. Palpo me percutis. Subparaſitandi artem tenes.

Adulter, eri, Ehebrecher. *R. q. ad alteram.* *Syn.* mœchus, alienæ conjugis corruptor. *Epi.* Sororius, temerarius, obſcœnus, nocturnus, turpis.

Adulterinus, a, falſch/ erdichtet. *Syn.* fucatus, adumbratus, non verus, non naturalis, non genuinus.)(*Verus, genuinus. Uſ.* Nummi, gemmæ, moneta adulterina. Adulterinô ſignô, *annulô*, teſtamentum corrumpere. *V. Falſus. Adumbratus.*

Adulterium, ii, Ehebruch. *Syn.* ſtuprum. *Epi.* neſarium, quotidianum. *Uſ.* Adulterium committere, facere, inire. In adulterio deprehendi. Stupra, adulteria, corruptelæ, & omne tale flagitium voluptate excitatur. *Phraſ.* Alicujus thorum contaminare, alienos thoros violare, adulterium committere, mœchari, adulterii crimen admittere; fœdus, fidem matrimonii frangere, derelinquere, deferere, falliere; adulterare, *ri*; involare in alienum matrimonium; neſariò alterius uxorem polluere, ad eam oculos impudicos adjicere. Matrimonii proditrix fœmina.

Adultero, as, ehebrechen. *Syn.* corrumpo, ſtupro, alienum cubile ineo. *Uſ.* 1. Latrocinari, fraudare, adulterare turpe eſt. 2. *fallaciter imitando aliquid adultero.* Judicium pecuniis, teſtamenti tabulas adulterare. *V. Corrumpo.*

Adultus, a, aufgewachſen. *Syn.* grandior, *progreſſa ætas, confirmatior*, major. *Uſ.* Adulta jam Roma; arbor adulta; adulta reipublicæ peſtis. *Phraſ.* Grandis jam & adultâ ætate puer. Non admodum grandis natu, ſed tamen ætate provectus. Grandiori ætate, corroborâ, confirmatâ, maturiſſimâ. In ea ætate, quæ jam confirmata, cui roboris multum acces-

acceſſit. Qui ſe jam corroboravit, vir inter viros. Jam ad puberem ætatem pervenit. Cujus ætas in medio virium robore, medio juventæ robore, flore. Jam virilem togam ſumpſit. Puerilitatis annos egreſſus. Ex ephebis exceſſit. Id ætatis vir.

Adumbratio, nis, **Entwurff/ Vorbildung.** *Syn.* Levis imago & ſpecies. *Uſus.* Alicujus rei, ſi non perfectio, at conatus tamen & adumbratio.

Adumbratus, a, **entworffen.** *Syn.* Non abſolutus.)(*Expreſſus. Uſus* 1. Sunt in hoc juvene maximarum non expreſſa ſigna, ſed adumbrata virtutum. Principiò adumbratas quasdam intelligentias concipimus. 2. *Fictus.* Gloria eſt ſolida quædam res expreſſa, non adumbrata. Homo adumbratus; comitia, opinio virtutis, judicium, lætitia adumbrata.)(*Vera.*

Adumbro, as, **entwerffen.** *Lineari pictura & umbratili aliquid fingo & ſimulo. Syn.* Effingo, imitor, deſcribo. *Uſus.* Conare Ciceronem, perfectæ eloquentiæ formam adumbrare. Facta alicujus dicendo, ſpeciem alicujus & formam adumbrare.

Aduncitas, tis, **Krümme.** *Uſus.* Quædam aves aduncitate roſtrorum cibum capiunt.

Aduncus, a, **krumm.** *Syn.* Curvatus, tortuoſus.)(*Rectus. Uſus.* Adunci ungues, ſerrula adunca.

Advocatio, nis, **das Fürſprechen.** *Syn.* Advocati officium, patrocinium. *Epi.* Copioſa. *Uſus.* Homo in re militari, quam advocationibus cautior. Ea advocatio clamoribus, lapidatione diſcuſſa, perturbata, repulſa eſt. Advocationes frequentiſſimæ.

Advocatus, i, **ein Fürſprecher.** *Syn.* Qui in judicio aut jus ſuggerit, aut præſentiam ſuam commendat amico. *Epi.* Armatus, perpauci. *Uſus.* Invocare aliquem advocatum ad defendendam cauſam ſuam. Eſſe alicui advocatum. Alicui advocatum venire. V. *Patronus.*

Advoco, as, **herzuruffen.** *Syn.* Accerſo, in auxilium voco, convoco.)(*Avoco. Uſus.* In cœtum, ad concilium. ad concionem advocare. Animum ad ſe ipſum à voluptate advocare. Advocare ſibi, cauſæ ſuæ aliquem. *V. Voco. Accerſo.*

Advolatus, ûs, **Zuflug.** *Epi.* Triſtis. *Uſus.* Triſti advolatu aduncis lacerans unguibus.

Advolo, as, **hinzufliegen.** *Syn.* Accurro, invado, convolo.)(*Avolo. Adv.* Planè, repentè, ſublimè. *Uſus.* Romam quàm mox advolabo. Cùm primùm literas recepero, in villam, ad te advolabo. V. *Accurro.*

Advolvo, is, **hinzuweltzen.** *Uſus.* Ad genua alterius advolvi.

Aduro, is, **anbrennen.** *Uſus.* Barbam, capillum adurere. V. *Uro.*

Adytum, **heimlicher Orth.** *Syn.* Pars templi ſecretior, occultior & remotior, penetrale.

Ædepol, **bey dem Tempel** Pollucis, **fürwahr.** *Jurandi verbum per ædem Pollucis.*

Ædes, is, **Kirch / Hauß.** *R. ab* ἕδος, *ſedes. Syn.* Domus, domicilium. *Epi.* Bona, magnifica, ornatiſſima, plena atque ornata, ſacra, aliena, amœniſſima, aurata, malè materiata, nobiliſſima in palatio, opima, peſtilens, ſalubris, profana, regia. *Uſus.* 1. Ædes privatæ, magnificæ. In intimis, mediis ædibus. 2. *Templum numero ferè ſingulari.* Ædem conſecrare, reparare. Ædium ſacrarum & publicarum depopulatio. *V. Ædificium.*

Ædicula, æ, **Capelle / Häußlein.** *Syn.* parva domus, tempellum. *Uſus.* Eam aram & ædiculam, & pulvinar dedicavit.

Ædificatio, nis, **Erbauung.** *Syn.* Ipſe ædificandi actus, conſtructio. *Epi.* Immenſa & intolerabilis. *Uſus.* Immenſa & intolerabilis ædificatio. Ædificationem abjicere, deponere, *ab ædificando deſiſtere.*

Ædificator, ris, **ein Bau-Herr.** *Syn.* Fabricator. *Epi.* Præſtans. *Uſus.* Opifex & ædificator mundi DEUS.

Ædificium, ii, **Gebäu.** *Syn.* Structura, *Epi.* Malum, magnificum, privatum, publicum, ſacrum & profanum. *Uſus.* Deturbare, vel, extruere in alieno ædificium. *Phras.* Inſanæ ſubſtructiones. Inſanæ ſubſtructionum moles. Ad cœlum villam extruit.

Ædifico, as, **bauen.** *Syn.* Extruo, exædifico, conſtruo, conſtituo, pono, colloco, facio, parietem duco.)(*Diruo, deſtruo. Adv.* Bellè, benè, privatim, publicè, ſceleratiùs, ſtrenuè. *Uſus* 1. Ædificare porticum, atrium, urbem. 2. Claſſem, navim ædificare. *Phras.* Urbem condidit, non villam. Saxo quadrato

drato ſubſtruxit. Ad culmen opus perduxit. Publicæ areæ inædificavit.

Ædilis, is, Baumeiſter. *Syn.* Sunt ædiles curatores urbis, annonæ, ludorúmque ſolennium. *Epi.* Curulis, deſignatus, religioſus.

Ædilitas, tis, Baumeiſter-Amt. *Syn.* Ædilitium munus. *Epi.* Curulis, furioſa, magnificentiſſima, præclara, ornatiſſima. *Uſus.* Ædilitatem petere, obtinere. Ædilitate fungi.

Ædilitius, a, das zu des Baumeiſters Amt gehöret. *Syn.* Spectans ad ædilitatem. *Item.* Qui ædilis eſt, aut fuit. *Uſus.* Homo ædilitius.

Ædituus, ui, Meßner. *Syn.* Æditimus, qui ſacris ædibus præeſt.

Æger, ra, kranck. *R. ab* ἀνιγρὸς, *triſtis*, *Syn.* Ægrotus.)(*Valens. Adv.* Graviter, mediocriter, maximè. *Uſus* 1. *de corpore.* Corpore ex vulnere æger. Ægra reſpublica & depoſita. Ægra & labans civitas. 2. *de animo mœrente & afflicto.* Animi vel animo æger. Amore, ex amore æger.

Ægrè, ungern / ſchwerlich. *Syn.* Difficulter, vix, gravatè, moleſtè.)(*Moderatè, facilè. Uſus.* Inveterata vitia ægrè depelluntur. Ægrè te careo.

Ægrè ferre, ungern ſehen. *Phras.* Immoderatiùs, graviter tuli; ſtomachatus ſum. Periniquô animô eam rem paſſus ſum. Pupugit me, quòd &c. Sanè aſperè accepi, ſubringebar, fremebam. Momordit me, diſcrucior. Non leviter commotus, indignatus, indignè, ægrè, iniquo animo paſſus ſum. Dolori mihi fuit & ægritudini. Torquebat me & lacerabat. Urebat me & percruciabat, cùm hunc hominem prælatum mihi viderem. V. *Invitus. Moleſtè. Repugno.*

Ægreſco, is, kranck und ſchwach werden. * *Syn.* Ægrior fio.

Ægrimonia, æ, Kranckheit. *Syn.* Ægritudo animi, dolor, mœror, ſollicitudo, cura. *Epi.* Nova. *Uſus.* Ferrem graviter, ſi novæ ægrimoniæ locus eſſet. V. *Ægritudo.*

Ægritudo, inis, Kranckheit. *Animi eſt, ut ægrotatio corporis. Syn.* Ægrimonia, moleſtia, angor, animi contractio, animi perturbatio.)(*Hilaritas. Epi.* Acrior, amplificata, crucians, deteſtabilis, flebilis, inanis, laborioſa, levior, mærens, maxima, miſera, naturalis; nova, ſed ea modica, premens, ſimillima ægris corporibus, permanens, tetra, univerſa, acerba, anxia atque acerba, gravior, graviſſima, incredibilis. *Uſus* 1. *Ægritudinem accipere.* Parvis ſæpè rebus movetur, oritur ægritudo. Res non maximæ ægritudinem afferunt, efficiunt, ægritudine afficiunt, premunt, opprimunt, conficiunt. Ad ægritudinem accedunt. Ex rebus minimis in ægritudinem incidimus, ægritudini nos dedimus, ægritudine debilitamur, quatimur. 2. *Ægritudinem lenire.* Philoſophia univerſam ægritudinem lenit, levat, ſedat, extenuat, elevat. Levatio, ſedatio, vacuitas ægritudinis ſiſtit in avocatione à cogitanda moleſtia, & revocatione ad contemplandas voluptates. 3. *Ægritudine vacare.* Ægritudinem Stoici ùt tetram & immanem belluam fugiendam dicunt, exuendam, abjiciendam, exturbandam ex animo. Ægritudo vetuſtate tollitur, nobis eripitur, eximitur, repellitur. V. *Morbus. Dolor.*

Ægrotatio, nis, Kranckheit. *Syn.* Corporis mala conſtitutio, functiones corrumpêns, ἀῤῥώϛημα, morbus. *Animadverte diſcrimen* morbi, vitii, ægrotationis. *Uſus.* Velut ægrotatio in corpore, ita ægritudo in animo. Morbum totius corporis corruptionem appellant. Vitium, cùm corporis partes inter ſe diſſident. V. *Morbus. Valetudo infirma. Infirmitas.*

Ægroto, as, kranck ſeyn. *Syn.* Ægro corpore ſum, morbo ſum affectus.)(*Valeo. Adv.* Graviter, graviùs, graviſſimè, leviter, periculosè, vehementer diúque, viriliter. *Uſus.* Graviter, periculosè ægrotare. Ægrotanti meliùs eſt factum. *Phras.* In morbum incidere; morbo affici difficillimo, dubia ſpe vitæ. Ejusmodi eſt morbus, qui vitam in diſcrimen adducat, in quo de vitæ prorſus agatur, in quo vita veniret in dubium. Affectus eſt graviter; morbo languet; malè ſe habet; valetudine utitur adverſa; decumbit morbo oppreſſus; laborat; valet peſſimè. Illi nequaquam bellè eſt. *V. Debilis. Valetudo infirma.*

Ægrotus, a, kranck. *Syn.* Æger. *Uſus.* 1. Ægrotus corpore. 2. *Transl.* Ægrota reſpublica; animus ægrotus. *V. Infirmus.*

Æmulatio, onis, Neid / Haß. *Syn.* Rivalitas,

litas, virtutis imitatio, invidia. *Unde & laudis eſt, & vitii. Epi.* Vitioſa. *Uſus.* Eſt æmulatio ægritudo animi, ſi eo, quod concupiêrit, alius potiatur, ipſe careat. *V. Invidia.*

Æmulator, ris, Nacheifferer / Beneider. *Syn.* Imitator, rivalis, æmulus. *Uſus.* Servilius æmulator Catonis. *V. Invidus. Imitor.*

Æmulor, aris, eifferen / neiden. *Syn.* Imitor, invideo. *Uſus.* Æmulari aliena bona, obtrectare, alicui æmulari. *V. Invideo.*

Æmulus, i, Nacheifferer / Beneider. *R. ab ἅμιλλα, certamen. Syn.* Æmulator, rivalis, invidus, *Ep.* Non moleſtus, multi. *Uſus.* Semper tu mearum laudum, meorum ſtudiorum æmulus fuiſti. *V. Invidus. Imitator.*

Æneus, a, von Erz. *Syn.* Quod ex ære eſt. *Uſus.* Signum, equus æneus.

Ænigma, tis, Räthſel. *Uſus.* Obſcuritates & ænigmata ſomniorum.

Æquabilis, e, gleich / eben. *Syn.* Æquus, par, ſimilis. *Uſus.* Habitus æquabiles & moderati. Æquabilem juris rationem tenere. Prædæ æquabilis partitio. Motus certus & æquabilis. Temperatum & æquabile genus orationis. Levis & æquabilis orationis tractus. *V. Par.*

Æquabilitas, tis, Gleichförmigkeit. *Syn.* Conſtantia, tenor unus, moderatio.)(*Levitas. Epi.* Maximè decora, præclara. *Uſus.* Æquabilitas univerſæ vitæ præclara eſt, & idem ſemper vultus, eadémque frons. In juris æquabilitate adhibenda eſt facilitas. Lenitas & æquabilitas orationis. *V. Tenor. Conſtantia.*

Æquabiliter, gleichförmig. *Syn.* Cum æquabilitate. *Uſus.* Oratio æquabiliter profluens. Prædam æquabiliter diſpartiri. *Phras.* Æquè, æquâ parte, æquâ conditione prædam partiri. Uno tenore, conſtanter, æquo & pari cum civibus jure vivere.

Æqualis, e, gleich. *Syn.* Par, ſimilis, æquus.)(*Impar. Uſus* 1. Stoici ajunt, peccata omnia æqualia. Oratio par & æqualis rebus ipſis. Æqualem verbis vitam agere. 2. *Coævus, ejuſdem ætatis.* Eſt eorundem temporum æqualis. Livius Ennio æqualis fuit, Lælius Scipioni. *V. Similis. Par. Convenio.*

Æqualitas, tis, Gleichheit. *Syn.* Æqualium & parium conditio, paritas, ſimilitudo. *Ep.* Fraterna, legitima, uſitata, ſumma. *Uſus.* Eſt inter nos æqualitas propè fraterna. In republica tuenda eſt civium æqualitas. Æqualitate judicandi offenſio vitatur. *V. Similitudo.*

Æqualiter, gleich. *Syn.* Æquabiliter, æquè, æquâ parte, æquâ conditione, eodem tenore, conſtanter. *Uſus.* Æqualiter in ſuos ac alienos ferox. Hæreditas æqualiter diſtributa. *V. Similiter. Æquè.*

Æquatio, nis, eine Ebene / Gleichheit. *Syn.* Adæquatio. *Uſus.* Societatis eſt æquatio juris. Æquatione bonorum, æquatione gratiæ, dignitatis, ſuffragiorum, quæ major poteſt eſſe in civitate peſtis?

Æquè, billig. *Syn.* Tam, pariter, ſimiliter, æqualiter, peræquè. *Uſus.* Nemo æquè, atque ego, eſt occupatns. Amicus æquè utrique fidelis. Hoc ad meum æquè atque ad tuum officium pertinet. *Phras.* Æquè ac ſi meus frater eſſes. Juxta, ac ſi &c. nihilô minùs, non minùs, quàm ſi frater eſſes. Hyemem juxta & æſtatem pati. Velle & poſſe mihi in æquo poſitum eſt. *V. Similiter.*

Æquilibritas, tis, gleich Gewicht. *Syn.* Æquabilitas, æqualitas.

Æquinoctium, ii, gleicher Tag und Nacht. *Uſus.* Æquinoctium navigationem noſtram moratur.

Æquiparo, as, gleich machen. *Syn.* Æquo, comparo, compono.)(*Excedo, ſupero.* *Uſus.* Nemo factis me æquiparare poteſt. *Phras.* Nemo exæquandus, aſſimilandus eſt mihi. Nemo te virtute aſſequitur. Tecum conferri, contendere nemo poteſt. Nemo, qui tibi par ſit, qui te vincat. *V. Comparo. Confero.*

Æquitas, tis, Billigkeit. *Syn.* Æquum & bonum, juſtitia. *Vel*, propenſus favor in aliquem.)(*Iniquitas. Epi.* Humana, mira, propria maximè juſtitiæ, ſumma. *Uſus* 1. Summa bonitas & æquitas cauſæ. Perſpice æquitatem animi mei. Æquitatem rejicere, *vel contra*, ſervare. 2. *Candor, probitas privata, tranquillitas.* Homo ſumma moderatione, ſumma animi æquitate. *V. Honeſtum. Juſtitia.*

Æquo, as, eben machen. *Syn.* Exæquo, aſſequor, gradus tollo, parem facio.)(*Supero, excedo.* *Uſus.* Cum Græcorum gloria Latinorum copia æquata eſt.

Cum

Cum aliquo æquari. Tenuiores cum Principibus temperamento aliquo æquantur. *V. Æquiparo. Confero.*

Æquor, ris, **ein Ebne.** *Syn.* Terræ aut aquæ planities. *Usus.* Babylonii in camporum patentium æquoribus habitant.

Æquus, a, **billig.** *R. ab ἐικὸς, Doricè ἀικὸς. Syn.* Habens æquitatem, non iniquus, verus, directus, justus.)(*Iniquus. Usus.* 1. Æquum me tibi semper præbui; tibi semper æquus fui; æquum me tibi habuisti; æquo me usus es. *Item:* Æquo cum civibus jure vivere. Æqua postulatio. 2. *Locus planus*, æquus. 3. Æquum & bonum impetrare; ex æquo & bono statuere; æqui bonique facere. *V. Justus. Honestus. Dignus. Decet.*

Aër, ris, **die Lufft.** *Syn.* Cœlum, anima, spiritus, æther. *Epi.* Adversus, crassus, cretus, crassissimus, finitimus, fusus & extenuatus, naturâ maximè frigidus, & minimè expers caloris, calore admistus, immensus & infinitus, plenus alicujus rei, purus ac tenuis, proximus terræ calidus, superior temperatus, nihil proni habens, effluens huc illuc. *Usus.* Aër alitur expirationibus terræ. Oritur ex respiratione aquarum. Terræ proximus crassus est, concretus in nubes cogitur. Aërem spiritu ducimus. *Phras. Aër salubris.* Cœlum tenue purúmque. Cœli temperies salubris. Cœli mollities refovendis membris idonea. 2. *Aër gravis.* Crassus nobis aër circumfunditur, offunditur. Pingue & concretum cœlum. Palustre cœlum caput gravat. Corpore vix sustineo hujus gravitatem cœli. *V. Cœlum.*

Ærarium, ii, **Schatz-Kammer.** *Syn.* Pecunia publica, locus ubi ea asservatur. *Epi.* Inops atque exhaustum, sanctius, vetus ac refertum. *Usus.* Rationes referre ad ærarium. Ærarii depeculator, hirudo. Pecuniam in ærarium sanctius referre. Ærarium exhaurire.

Ærarius, a, **das zur Schatz-Kammer gehöret.** *Syn.* Quod ad ærarium pertinet. *Usus.* Rationes ærariæ me sollicitum habent.

Ærarius, ii, **der des Bürger-Rechts beraubet ist.** *Qui præter æra, pro capite suo tributi nomine pendenda, cæteris civium Romanorum juribus ignominiæ causâ multabatur.* Usus. Ærarium aliquem facere; in, vel, inter ærarios referre. Ex ærariis eximere, *eâ ignominiâ solvere.*

Æratus, a, **verkupffert.** *Syn.* Ære tectum. *Usus* 1. Lecti ærati, candelabra ærata. 2. *Obstrictus alieno ære.* Milites ærati, *aliàs obærati.*

Aërius, *vel*, Aëreus, a, **lufftig.** *Syn.* Animalis, spirabilis, flabilis. *Usus.* Aërei volatus avium.

Ærugo, inis, **Erz-Rost.** *Syn.* Quasi æris quædam scabies ipsum corrumpens. *Usus.* Æs Corinthium in æruginem incidit.

Ærumna, æ, **Mühseligkeit.** *Syn.* Calamitas, labor, ægritudo laboriosa. *Epi.* Æterna, maxima. *Usus.* Graves, perpetuas ærumnas perpeti, superare. Miseriis, ærumnis premi. *V. Angustiæ. Miseria.*

Ærumnosus, a, **mühselig.** *Syn.* Miser, calamitosus. *Usus.* Qui se ægritudini dedêre miseri, afflicti, ærumnosi, calamitosi. *V. Miser. Calamitosus.*

Æs, ris, **Erz / oder Kupffer.** *R. ab Hebr. Ærez, terra. Syn.* Metalli genus. *Epi.* Alienum, circumforaneum. *Usus.* Æs temperare; statuam ex ære facere. Leges, pacta in æs incidere. In ære varias figuras celare. Æs signare, **prägen.** Æs figere, vel, refigere. 2. Æs alienum. *Syn.* Pecunia debita. *Epi.* Falsum, magnum & grave, maximum, novum, vetus. *Usus.* 1. *Debita contrahere.* Æs alienum cogere; æs alienum conflare, facere, contrahere. Ære alieno se obligare, *nempe pecuniâ vel mutuò vel fœneratò sumptâ se debitorem facere.* 2. *Debitis laborare.* Æs alienum habere; in æs alienum incidere; ære alieno laborare, opprimi, obstringi, obrui, premi; æs alienum crescit; esse in ære alicujus. 3. *Debita dissolvere.* Ære alieno liberari, levari; ære alieno exire; æs alienum dissolvere, relinquere, exonerare; æs alienum alicujus suscipere. *q. alterius debita in se recipere. Dicitur etiam:* Æs alienum meum, patris, filii, *quod ego, pater, aut filius contraxit.* Miles ære dirutus, *stipendio ignominiæ causâ privatus. V. Pecunia. Debitum.*

Æstas,

Æstas, tis, der Sommer. *Syn.* anni pars ferventior, æstivum tempus. *Epi.* iniens, integra, media, proxima, summa, tota. *Usf.* Æstas iniens, propè affecta, exacta.

Æstimabilis, e, schätzbar.)(*Inæstimabilis. Usf.* Æstimabile est, quod pondus aliquod habeat dignum æstimatione.

Æstimatio, nis, Schätzung. *Syn.* pretii judicium, impositio pretii. *q. taxatio. Epi.* æqua, æquior, communis, grata, mediocris, optima, non modò non incommoda, sed etiam grata, propria, remissior quàm, tolerabilis. *Usf.* 1. *facere æstimationem* prædiorum, censûs, possessionum. Habendæ æstimationis potestas solis Censoribus committebatur. Cæsar æqua æstimatione facta pecuniam pro præda soluit. 2. *æstimationem accipere, æstimationem dare, accipitur pro re ab arbitru æstimata.* Accipiendæ sunt tibi æstimationes Cæsaris jussu, *id est, loco pecuniæ debitæ.* Litis æstimatio tibi persolvenda est, Gerichts-Unkosten.

Æstimator, ris, ein Schätzer. *taxator. Syn.* judex, arbiter. *Epi.* acerrimus, æquus, æquissimus, injustus, callidus. *Usf.* Justus, acerrimus rerum æstimator. Unus tu dominus, unus frumenti æstimator callidus & iniquus fuisti. *V. Arbiter.*

Æstimo, as, schätzen. *R. ab as & τιμὴ, pretium.* *Syn.* æstimationem habeo. *Adv.* cariùs, carè, largè, liberaliter, necessariò, severè, tenuissimè, valde illiberaliter. *Usf.* 1. *de re venali, & bonis.* Æstimandis possessionibus præfectus. Frumentum, pecuniam, litem æstimare. 2. *judico, existimo, magni, vel, parvi facio.* Ex veritate, non opinione res æstimandæ sunt. De aliis æstimare difficile est, *judicium ferre.* Statua hæc non è materia, sed ex artificio æstimanda est. *Phras.* Magni te facio. Quem apud me locum teneas, quo apud me loco sis, qui apud me sis, satis nôsti. Quanta sit mea in te observantia, quantum tibi tribuam, tibi deferam; quæ mea sit de te opinio, voluntas, studium. Quem apud me locum obtineas, quô numerô sis, quantum te demirer & efferam, non ignoras. E virtute te tua pondero, pendo, existimo. In parentis, fratris, amici numero te puto, repono, duco, colloco, numero. Gradum, charitatemque filii apud me habes. Inter clarissimos viros te annumero. Alter mihi Cicero es. *Virtus ab omnibus gentibus æstimatur.* Summus virtuti honos habetur, honos persolvitur. Virtuti plurimum defertur; virtus tanti æstimatur, quanti est; magna imprimis & honesta est; in honore est; inter ea est, quæ prima dicuntur. *V. Contemno. Iudico. Pretium.*

Æstiva, orum, Sommer-Hauß. *Syn.* locus, in quo æstatis ardorem devitantes bestiæ & milites se continent.)(*Hyberna. Usf.* Æstiva attingere; in æstivis esse. Mediis caloribus in æstiva educere militem. Æstate sævissimè candente æstivare.

Æstivus, a, sommerlich. *Usf.* Menses, dies æstivi.

Æstuo, as, erhitzt seyn. *Syn.* ardeo, ferveo, angor, irascor, tangor, vexor.)(*Algeo. Usf.* 1. Aër caloribus æstuat. 2. *transl. ad animi perturbationes.* Desiderio, dubitatione, irâ, cupiditate, invidiâ exæstuare, æstuare. *V. Calor.*

Æstuosus, a, hitzig. *Syn.* æstu & calore plenus. *Usf.* Æstuosa & pulverulenta via.

Æstus, ûs, Hitz. *R. à Græc.* αἶθω, *ardor, vel ustus. Syn.* fervor, agitatio fluctuum.)(gelu. *Epi.* magnus, marinus, maritimus. *Usf.* 1. Æstus maritimi a Luna commoventur. Æstu febrique jactatur. 2. *transl. vis & vehementia.* Consuetudinis æstus multos absorbet. Æstus quidam gloriæ, æstus ingenii multos absorbet, abripit. *V. Calor. Fervidus.*

Ætas, tis, das Alter. *R. ab ævo q. ævitas dicta. Accipitur alias pro* sæculo; *aliàs pro* solo anno; *aliàs universim pro* tempore; *aliàs pro* tota vita hominis; *aliàs pro* vitæ humanæ partibus, infantia, pueritia, adolescentia, virilitate, senectute. *Quarum qualibet trifariam dividitur, ut alia sit* viridis, *alia* adulta. *tertia* præceps. 1. *Ætas viridis*; Iniens, prima, puerilis, infirma; ætas bona, optima, fervida, fervor, imbecillitas, infirmitas ætatis primæ; flexibilis ætas, inferior. *V. Adolescens.* 2. *Ætas media*; Progrediens, confirmata, corroborata, provecta, firmata, constans, adulta, integra, integerrima. 3. *Ætas præceps*; Ingravescens, matura, maturissima, affecta, confecta, decrepita, decursa, exacta demens-

demensque, extrema, grandior, præcipitata, provecta, superior, deflectens; ætatis flexus, maturitas, progressus, cursus; senectus peractio ætatis est. Homo id ætatis, *tam grandævus. V. Senectus. Usf.* Ætatem honestissimè agere; optimis in studiis terere, degere, conterere, consumere, exigere. Ætate progredi, procedere, provehi, præcurrere alios & anteire, præstare & antecellere. *V. Tempus.*

Ætatula, æ, **Kindheit.** *Syn.* tenera ætas. *Epi.* prima. *Usf.* Cave, primam tuam ætatulam ad libidines conferas.

Æternitas, tis, **die Ewigkeit.** *Syn.* tempus fine carens, immortalitas, perennitas. *Epi.* immutabilis, incredibilis, naturalis. *Usf.* Æternitatem nulla temporis circumscriptio metitur. Immutabili æternitate veritas continetur. Mihi populus eâ die non unius diei gratulationem, sed æternitatem immortalitatemque donavit. Nomen tuum & gesta immortalitati commendanda, consecranda sunt. *V. Immortalitas.*

Æterno, as, **unsterblich machen.** * *Syn.* æternum, immortale facio.

Æternus, a, **ewig.** *Syn.* sempiternus immortalis, perpetuus, quod toto vitæ tempore, quod immutabili æternitate continetur.)(*Caducus, mortalis. Usf.* Causæ immutabiles & æternæ. Æterni DEI æternum simulacrum mundus est.

Æther, eris, **der Lust-Himmel.** *Syn.* elementum ignis. *Epi.* æternus, ignifer, immensus, immoderatus, non satis aptus. tenuis ac perlucens, & æquabili calore suffusus. *Usf.* 1. Ex aëre æther. Aërem amplectitur æther. In æthere astra volvuntur. 2. *cœlum.* Omnia cingens & coërcens cœli complexus, qui idem æther vocatur, extrema ora & determinatio mundi.

Æthereus, a, **himmlisch/lufftig.** *Usf.* Æthereus ignis.

Ævum, i, **die Ewigkeit/oder immerwährende Zeit.** *R.* ἆιων, *q.* ἆεὶ ὤ͂ν, *semper existens. Syn.* Ætas duratura. *Epi.* æternum, sempiternum. *Usf.* Beati in cœlo ævo sempiterno fruuntur, æternum ævum agunt.

Affabilis, e, **holdselig mit Worten.** *Syn.* comis, mitis, placidus, maximè in sermone. *Usf.* In omni sermone affabilem se præbebat. *V. Facilii. Comitas.*

Affabilitas, tis, **freundliche Ansprechung.** *Syn.* comitas sermonis, facilitas in audiendo; alloquendi, audiendi lenitas. *Usf.* Difficile dictû est, quantùm animos hominum conciliet affabilitas, lenitasque sermonis. *V. Comitas. Admitto. Facilis.*

Affabrè, **künstlich.** *Syn.* fabrè, pulchrè, artificiosè. *Usf.* Statua miro artificio affabrè facta.

Affari, **zusprechen.** *Syn.* alloqui, compellare. *Usf.* Liceat mihi te versibus affari. *V. Alloquor.*

Affatim, **reichlich.** *R. à fatim, inusitat. q. factim, ad faciendum satis. Syn.* abundè. *Usf.* Affatim tibi satisfaciam. Vescêris, satiaberis affatim. *V. satis.*

Affectio, nis, **eine zufällige Bewegung des Leibs oder des Gemüths.** *Syn.* perturbatio, commotio, concitatio animi, sensus, impetus, πάθος, animi quidam dolor, studium, cupiditas. *Epi.* constans conveniensque, non distorta nec prava, firma corporis, invita, inconitans & à se ipsa dissentiens, laudabilis, interior, malitiosa animi, prima & optima, utilis, manens, recta. *Usf.* 1. Ut ad primam, optimamque animi affectionem pervenias, perturbatio ratione depellenda erit. Ea est animi mei affectio, commodi mei causa neminem ut violem. O te extra omnes humanorum pectorum affectiones positum! quem non lætitia, mœror, ira, gaudium exagitent, jactent, incessant. 2. *Status, us, constitutio.* Affectio astrorum varia multas res immutat. In puero refert, quâ cœli affectione primum spiritum duxerit. Affectio corporis firma, *dispositio.*

Affecto, as, **embsig begehren.** *Syn.* appeto, quasi arcessio, nimis exquiro, ambio. *Usf.* Lumina quædam orationis non equidem affectanda sunt, sed tamen adhibenda nonnunquam. Icer affectare. Munditiam non exquisitam affectare.

Affectus, a, **angethan/beschaffen.** *Syn.* paratus, comparatus, constitutus seu corpore, seu animo. *Adv.* maiè. Usf. 1. Oculi indicant, ùt animo affectus sis. Decumbendum est corporibus ita affectis, ut nihil sit, quod animis errorem afferat. Nunc ita affectus sum, tecum ut vivere non possim. 2. *præditus, cumulatus.* Honoribus, beneficio, imperio, præmiis abs te affectus sum. E literis tuis magnâ molestiâ, lætitiâ, dolore

dolore affectus ſum. Summis difficultatibus affectus. 3. *Vexatus*, *afflictus*, *tractatus*, *& acceptus malè*. Affecta & proſtrata respublica. Urbs ab illo prædone miſerè affecta. 4. *Inchoatus*. Affectum eſt bellum, nondum perfectum. Ætas affecta. Oratio, carmen affectum. *Vul. Propè factum.* 5. *Aptus*. Animus, oculus conturbatus non eſt probè affectus ad ſuum munus fungendum. 6. *Ægrotus*. Cæſarem Neapoli reliqui graviter affectum.

Affectus, ûs, **Zumuthung.** * *Syn.* Affectio. *Epi.* Laudabilis. *Uſus.* Affectus hominis ſunt amor, odium, ira, invidia, miſericordia, ſpes, lætitia, timor, moleſtia.

Affero, ers, **hinzubringen.** *Syn.* Dico, nuncio, profero, induco, in medium affero, infero, deporto, apporto, adhibeo.)(*Aufero. Adv.* Divinitùs, in perpetuum, nec ita multò poſt, repentè, ſimiliter, ſerò, violenter, ultrò. *Uſus* 1. Ad id munus ſpiritus magnos, animos, authoritatem afferas, neceſſe eſt. Ad eam artem diſcendam multum facultatis, induſtriæ afferre memineris. 2. *Do*, *exhibeo*, *præbeo*. Afferre alicui faſtidium, odium, moleſtiam, ſatietatem, calamitatem, detrimentum, angorem, perniciem, neceſſitatem, metum, dubitationem, dolorem, egeſtatem, luctum, errorem animis & perturbationem. Illud conſilium magnam tibi laudem, authoritatem, dignitatem, voluptatem, ſolatium afferet. 3. *Nuncio*. Aliquid novi literis affertur. Mandata odioſa, incertâ afferre. Ex ſermone rumor id attulit ad aures noſtras. 4. *Vul. Allegare*, *vel*, *citare*. Rationem aliquam facti, cauſam afferre, ſcriptum, legem, exempla, ſimilitudinem afferre. 5. *Infero*. Vitæ alienæ aut corporibus vim afferre. Sibi manus; ſenſibus vim afferre. Afferre conſulatum in familiam. 6. *Propono*. Quæſtionem afferre; in medium afferre.

Afficio, is, **bewegen.** *Syn.* Commoveo, permoveo, diſpono, *abſolutè. Adv.* Accommodatiſſimè, avidè, graviter, graviùs, nominatim, optimè, probè, rectè, valdè. *Uſus* 1. Literæ tuæ me variè affecêre. Variè animo affectus fuit. 2. *Bene vel malè afficio.* Aliquem ſummâ lætitiâ, laude, gratiâ, voluptate; *vel contra*: morte, exiliô, ſatietate, tœdiô, pudore, ignominiâ, moleſtiâ afficere.

Affigo, is, **anheften.** *Syn.* Ad aliquid figo, inſero, addo. *Adv.* Maximè, penitus, vehementer. *Uſus* 1. Minervæ talarium pinnas affigunt. 2. *Transl.* Animum literis affigere. Animo ſuo aliquid tenacius affigere. Num tu humi particulam Divinitatis affiges? *V. Hæreo. Adhæreo.*

Affingo, is, **dichten.** *Syn.* Fingo non vera, adorno.)(*Detraho. Uſus* 1. Affinge aliquid, ut ea, quæ affers, (nuncias) ſint lætiora. Sapiens ad ægritudinem nihil opinione affingit, *addit.* 2. *Addo*, *adjungo*. Peccat Poëta, qui probam orationem affingit improbo. Error multa, plus invidia affinxit. Rebus certis multa ferè falſa affinguntur. *V. Calumnior.*

Affinis, e, **Nachbar / Schwager.** *Syn.* Cognatus, conjunctus. *Epi.* Novus, ornatiſſimus omni virtute, officiosúsque, amans alicujus. *Uſus* 1. Tu me affinem tuum prodes? Affinem tuum à genibus repelles? 2. *Particeps*, *conſcius*, *conſentiens*. Sceleri illi, & flagitio, & turpitudini affinis judicatus eſt. Homines hujus affines ſuſpicionis. Facinoris, aut, facinori affines. *V. Propinquus.*

Affinitas, tis, **Schwagerſchafft.** *Syn.* Conjunctio affinitatis, neceſſitudo, cognatio. *Epi.* Gravior, impuriſſima, nova. *Uſus.* Sum cum illo maximis vinculis affinitatis & propinquitatis conjunctus. Cum illo affinitate me devinxi. Affinitate illum attingo. Sanguine ſociatus ſum. Affinitatem cum illo adſtrinxi. Per affinitatem multis innexus, multorum familiis immiſtus ſum. Affinitatibus, amicitiis, vicinitatibus conjunguntur cives. *V. Neceſſitudo. Cognatio.*

Affirmatè, **gewißlich.** *Syn.* Aſſeveranter. *Uſus.* Quod affirmatè quaſi DEO teſte promiſeris, id tenendum eſt. *V. Certè.*

Affirmatio, nis, **Beſtetigung.**)(*Dubitatio. Epi.* Gravior, religioſa. *Uſus.* Jusjurandum eſt affirmatio religioſa. Dubitationem illi omnem mea affirmatione exemi.

Affirmo, âs, **bekräfftigen.** *Syn.* Confirmo, aſſero, aſſevero, ajo, annuo, comprobo.)(*Nego. Adv.* facilè, nimis, teme-

temerè, verè, valdè. *Usus.* 1. Ecquid tanta asseveratione, tam valde affirmas? Nutus tuus fidem facit. 2. *Firmo, stabilio.* Dicta tua rationibus affirmes, oportet. Is rumor, opinionem, spemque conceptam valde affirmavit. Animo te affirmes, cura. *Phras.* Confirmare hoc tibi liquidò possum; id planè profiteor; præ me fero; asseveranter testificor. Ita planè statuo; id certum mihi fixúmque. *V. Confirmo. Form.* Moriar, ni hæc planè contemno. Ne vivam, si ejus dictis moveor. Ita vivam, ut hominis vanitatem derideo. Incredibile est, quàm ista non curem. Ne sim salvus; pendens illum curarem? An dubia est hominis ineptia?

Affixus, a, **angehefft.** *Syn.* Adjunctus, connexus, continuatus, annexus, cohærens, adhærens, infixus. *Usus.* Opinio hæc in animo meo penitùs affixa est, & insita. Ut magistro, ita mihi affixus es. Affixa ista sunt ad orationem tuam, non cohærent. *V. Hæreo. Adhæreo.*

Afflatus, ûs, **Anblasung.** *Syn.* Animi inflammatio, quasi furor, inflatus, instinctus, impetus, anhelitus, concitatio, incitatio & promotio mentis. *Epi.* Divinus, *Usus.* Nemo vir magnus sine afflatu divino, nemo Poëta sine insane afflatu divino, nemo Poëta sine inflammatione quasi furoris unquam fuit. Oracula divino afflatu funduntur.

Affleo, es, **mit einem weinen.** * *Syn.* Fletum simulo.

Afflictatio, nis, **Plag.** *Syn.* Ægritudo cum vexatione corporis. *V. Miseria.*

Affictio, nis, **Angst / Noth.** *Syn.* Angor. *Usus.* Habet ardorem libido, sed ægritudo majora quædam, tabem, cruciatum, fœditatem, afflictionem. *V. Miseria.*

Afflicto, as, **ängstigen / plagen.** *Syn.* Conficio, crucio, jacto, ango, vexo, affligo. *Usus.* Tu me accusas, quòd me afflictem. *V. Affligo.*

Afflictor, aris, **geängstiget / geplaget werden.** *Syn.* Angor, vexor, affligor. *Adv.* Acerbissimè, graviùs, turpiùs, vehementiùs. *Usus.* Viden', quantum fratris morte afflictetur, squaleat. Vehementer afflictatur respublica.

Afflictor, oris, **Peiniger / Verfolger.** *Syn.* Qui affligit & vexat. *Usus.* Odit te Senatus afflictorem & proditorem dignitatis, authoritatis, ordinis ac nommis sui.

Afflictus, ûs, **Peinigung.** *Syn.* Afflictatio. *Usus.* Effœminata virtus afflictu occidit. *V. Miser.*

Affligo, is, **zu Boden werffen.** *Ex antiquo fligere: totâ vi ad terram prosternere. Syn.* Vexo, perturbo, perdo, pessumdo, prosterno, deprimo.)(*Levo, recreo, erigo. Usus.* 1. Illius statuam deturbant, affligunt, comminuunt, dissipant. Navim ad scopulos affligunt. 2. *Transl.* Curæ animos, prava exempla juventutem affligunt. Quoties afflictum, eversum, perditum te, fractum & afflictum calamitate erexi, confirmavi? Afflicto jacenti dexteram porrexi? Luctu, mœrore, ægritudine, mœstitiâ afflictum; afflictam virtutem tuam, animum, salutem, fortunam, dignitatem levavi, restitui. *Phras.* Germaniam hæresis graviter afflixit; multa mala peperit; multa damna, detrimenta, incommoda, infortunia Germaniæ attulit, intulit, invexit. Germania ab hæresi damna tulit, pertulit, passa, perpessa est, cœpit, accepit; damnis affecta est; in damna incidit, incurrit. Graviissimis afflicta malis, vehementer vexata, debilitata, comminuta est ab novarum religionum sectatoribus. Iidem summis difficultatibus universam Germaniam affecêre, in multas difficultates conjecêre, impulêre. Magnæ ex hæresi calamitates accidêre, evenêre, obvenêre, contigêre, illatæ, allatæ, oblatæ sunt. Hæresis Germaniæ exitiosa, perniciosa; exitio, damno, calamitati fuit. Germaniam perdidit; fortunis omnibus evertit; in ultimum discrimen, in miserrimum statum, in hanc omnium deterrimam miserrimámque conditionem adduxit. Germaniæ exitium, perniciem peperit; salutem afflixit, calamitatem summam ac pestem importavit. *V. Torqueo. Doleo. Tristitia.*

Affio, as, **anblasen.** *Syn.* Aspiro, spiro, expiro, exhalo. *Usus.* Afflaverat nescio quid rumoris. Cave, ne quid mali tibi afflet. Poëtæ divino spiritu afflantur. Odor è floribus afflatur.

Affluentia, æ, **Uberfluß.** *Syn.* Ubertas, copia. *Usus.* Ex hac affluentia & copia omnium rerum arrogantia nascitur. *V. Copia.*

Affluo,

Affluo, is, **Uberfluß haben / hinzu rinnen.** *Syn.* Abundo, circumfluo. *Usus.* Urbs voluptatibus, hominibus, divitiis, uberrimis ingeniis, opibus, & copiis affluens. Homo bonitatè, unguentis, lepôre ac venuſtate affluens. Domus omni ſcelere affluens. *V. Abundo.*

Affulgeo, es, **anſcheinen.** * *Usus.* Magna ſpes, magna nobis fortuna affulget.

Age, **wolan.** *Interjectio hortantis, excitantis, conſentientis. Usus.* Age porro; age verò, age jam.

Agedum, **wolan.** *Idem. Usus.* Agedum, conferte hujus vitam cum illius moribus.

Agellus, i, **kleiner Acker.** *Usus.* Dii nec agellos, nec viticulas perſequuntur.

Agens, tis, **machend.** *Syn.* Efficax, proprius, vim habens. *Usus.* Utendum eſt imaginibus acribus, agentibus, inſignitis.

Ager, ri, **Acker.** *R. ab ἀγρὸς. Syn.* Territorium, ſolum, campus, ſaltus. *Epi.* Colonus, communis, compaſcuus, cultiſſimus, decumanus, fertilis, fidelis, fructuoſus, miſer atque jejunus, optimus & fructuoſiſſimus, privatus, propinquus & ſuburbanus, publicus & privatus, pulcherrimus, vectigalis, univerſus. *Usus.* 1. *Agrum colere.* Ager quantumvis fertilis, fructuoſus non eſt, niſi colatur, conſeratur, ſeratur, aretur, aratro perſtringatur, lætificetur. 2. Agri facilè emaciantur; ab hoſtibus infeſtantur. 3. *Agro exui*, exturbari, moveri, multari. *Phras. Ager bonus.* Cultiſſimus, latus ac fertilis, qui plurimum efficit, optimus & fructuoſiſſimus. Ager naturâ perbonus & diligentiâ culturâque melior, frugum fertilis, bonus pecori, arbori infœcundus, frugum pabulique lætus. *Ager malus.* Deformis atque horridus, aridus & frugum vacuus. *V. Fertilitas.*

Agger, eris, **eine Schantz.** *Syn.* Terræ aut cujusvis rei coacervatio ad loca munienda vel oppugnanda. *Epi.* Maximus. *Usus.* Aggere urbem cingere. Aggerem extruere. Aggerem fluvii inundationi objectum interſcindere. *V. Munio.*

Aggero, is, **auffhäuffen.** *Syn.* Congero, cumulo. *V. Accumulo.*

Agglomero, as, **zuſammen weltzen.** *Syn.* Glomero, implico, conjungo. *Usus.* Denſis ſe cuneis agglomerant.

Agglutino, as, **anleimen.** *Syn.* Adnecto.)(*Diſſolvo.*

Aggraveſco, is, **zunemmen.** *Syn.* Gravius fio, ingraveſco. *Uſ.* Metuo, ne vulnus aut morbus aggraveſcat.

Aggravo, as, **beſchweren.** *Syn.* Valde gravo, onero, premo, exaggero. *Usus.* Res noſtræ illo bello valde aggravatæ ſunt. *V. Onero. Premo.*

Aggredior, eris, **angreiffen.** *Syn.* Invado, adorior. *Usus.* 1. Quis adeò benè comitatum aggredi audeat? *Phras.* Latrones ex inſidiis viatores aggrediuntur. Ex occultis ſubitò, improviſò, repentino, nec opinato impetu viatores adoriuntur, invadunt, petunt; in viatores irruunt, impetum faciunt, impreſſionem faciunt, incurrunt, inſiliunt, in viatores ſeſe immittunt, injiciunt, inferunt. Viatores aſſiliunt; iteratis aggreſſionibus retentant. Superfundunt ſe viatoribus; arma iis inferunt. 2. *Accedo, inchoo.* Antequam ad dicendum, ad negotium, ad rem quampiam aggrediâre, adhibenda eſt præparatio diligens. *V. Invado.*

Aggrego, as, **ſammlen.** *Syn.* Adjicio, conjungo, congrego, addo, cogo. *Usus.* Studium ſuum & voluntatem & dignitatem alicujus aggregare, *adjungere.* Aliquem in amicorum numerum aggregare. Eodem crimine aliquem aggregare, in ſocietatem criminis vocare. *V. Adjungo. Annumero. Addo.*

Aggreſſio, nis, **Angriff.** *Syn.* Principium, exordium. *Epi.* Contraria, prima. *Usus.* Operam det orator, ut animos prima aggreſſione occupet.

Agilis, e, **hurtig.** * *Syn.* Levi & expedito corpore. *Usus.* Naves agiles. *V. Celer.*

Agilitas, tis, **Behändigkeit.** *Syn.* Habilitas, agendi dexteritas. *Uſ.* Agilitas, mollitieſque naturæ.

Agitatio, nis, **Bewegung.** *Syn.* Commotio. *Epi.* Æqualis, tanta, tam varia. *Uſ.* 1. *Corporis.* Agitatione linguæ cibus depellitur. Motus & agitatio fluctuum. 2. *Animi.* Nunquam animus motu & mentis agitatione vacuus eſſe poteſt.

Agitator, ris, **ein Roß-Treiber.** *Syn.* Auriga, qui currum & equos agit. *Epi.* Bonus, callidus. *Usus.* Bonus agitator equos vel in medio curſu ſuſtinet.

Agito, as, **bewegen.** *Adv.* Aliunde, bellè, celerrimè ſimul, copioſiùs, immoderatè, vehementer, mobiliter, celeriter, diſſolutè, ita multùm, omninò diſſolutè,

populariter, ſeverè. *Uſus.* 1. *Verſo, concito.* Feras inſectari, agitare, excitare. Atomi agitantur concurſu fortuito. 2. *Vexo, diſturbo.* Impii ſui ſceleris furiis ut tœdis ardentibus agitantur. Timidi curis perpetuis agitantur, *exercentur.* Metu atque libidine diversùm agitari. Animo formidines agitare. 3. *Inquiro, verſo in omnes partes, diſcutio.* Hæc ſententia multis diebus in ſenatu eſt agitata. Agraria lex vehementer agitata. Animus ſemper agitatur. Agitare & exquirere rationes. Aliquid animô ſecum agitare, commentari, reputare. Quæſtionem, conſilia cum vicinis agitare. Res hæc ſermonibus omnium agitatur. 4. *Ago.* Getuli in tuguriis agitant. Diem natalem, convivium agitare. Sacra, vigilias, vitam ſuavem, jocos, ludos, rem militarem agitare. *V. Vexo.*

Agmen, inis, **ein Hauff.** *Syn.* Copiarum ordo incedens, multitudo armata. *Epi.* Medium, perpetuum, quadratum. *Uſus.* Redeuntem Ciceronem perpetuum Italiæ agmen comitatum eſt. Agmen cogere, conſtituere, *contrahere.* Agmen extremum ſagitarii claudunt. Agmen ultimum hoſtes premebant. *V. Acies.*

Agnaſcor, eris, **nach des Vatters gemachtem Teſtament geboren werden.** *Syn.* Poſt vel juxta naſcor. *Uſus. Filius patri, nempe poſt teſtamentum factum,* agnatus.

Agnatio, nis, **Bluts-Freundſchafft vom Vatter.** *Syn.* Sanguinis cognatio & familiarum. *Uſus.* 1. Lex agnationum. Gentilitatum & agnationum jura. 2. *Communio & affinitas naturæ, ſive ſocietas & propinquitas.* Homines Deorum agnatione & ſtirpe tenentur.

Agnatus, i, **Anverwandter.** *Syn.* Qui per virilis ſexus perſonas conjuncti ſunt, gentiles.

Agninus, **lämmern/vom Lam.** * *Syn.* Quod ad agnum pertinet. *Uſus.* Agnina pellis, caro.

Agnitio, nis, **Erkantnis.** *Syn.* Cognitio. *Uſ.* Res ad animi agnitionem pulcherrima.

Agnomen, inis, **Zunahme.** *Syn.* Cognomen.

Agnoſco, is, **erkennen.** *Syn.* Intelligo, noſco, ſentio, audio, reperio, percipio, aſſequor, perſpicio. *Adv.* Facilè, leviter, libenter, nuper. *Uſus.* Quòd mihi gratularis, agnoſco humanitatem tuam. DEUs ex operibus agnoſcitur. *V. Intelligo. Percipio.*

Agnus, i, **ein Lamb.** *Syn.* Ove natus, ovium grex.

Agnus DEI. Syn. Cereæ Agni cœleſtis imagines, effigies: Agni è cera ritè conſecrata ficti; ſacrata in æra effigies Agni cœleſtis: Divinus Agnus in cerea effigie: Sacra Agni DEI imago: Sacra ſigillaria cerea Divini Agni.

Ago, is, **thun / machen.** *R. à Græc.* ἄγω. *Syn.* Tracto, curo, procuro, tento, molior, gero, agito, contendo, tranſigo, aggredior.)(*Ceſſo, quieſco. Adv.* Acerbè, acriter, acriùs, acerrimè, accuratè, accuratiùs, accuſatoriè, actuosè, ambitiosè, apertè, apertiùs, aſtutè, atrociſſimè, attentiùs, auſterè, bene, benigniſſimè, callidè, cautè, publicè, commodiùs, &c. &c. *Uſus.* 1. Cenſorem, civem, partes alicujus, lenonem agere. Id egi ſemper & agam, ut ne me bello immiſceam. Rem tuam, negotium egi optimâ fide. Egi cum amicis de tuis rebus. 2. *Litigo, diſcepto, judicio contendo.* Ego tecum non gladiis, ſed ex jure, ex ſyngrapha, ex ſponſo agam. Agere aliquem injuriarum, furti, *ſubintellige,* reum. Ad populum agere. 3. *Admoveo.* Turres, vineas ad urbem agere. 4. *Impello, urgeo.* Agere aſellum; aliquem in arma agere; in fraudem, in omnem libidinem agere. 5. *Celebro.* Agere ludos, diem feſtum, choreas, triumphum. 6. *Vivere.* Agere in bona ſpe. Inter homines agere. Ætatem deſidiosè agere. Hyemem ſub tectis agere. 7. *Agito, incito.* Aliquem diris. *V. Facio. Sunt & aliæ formulæ:* Animam agere, *emori.* Bene, præclarè tecum agitur; malè tecum agitur, *es in bona conditione.* Alias res, alia omnia agis, *extra rem vagaris.* Nihil agis, actum agis, *fruſtra laboras.*

Agrarius, a, **das zum Feld gehöret.** *Syn.* Ad agros pertinens. *Uſus.* Res, lex agraria.

Agreſtis, e, **bauriſch.** *Syn.* Quod ad agros pertinet, ruſticanum, incultum, aſperum ſylveſtre. *Uſus.* Homines duri & agreſtes. Fera & agreſtis vita; vox ruſtica & agreſtis. Vultu motúque corporis vaſtus & agreſtis. *V. Ruſticus.*

Agricola, æ, **Ackermann.** *Syn.* Agricultor. *Epi.* Aſſiduus, diligens, diligentiſſimus. *Uſus.* Diligentiſſimus agricola & pecuarius. *V. Ruſticus. Villicus. Agricultura.*

Agri-

Agricultura, æ, Ackerbau. *Syn.* Cultura agri, cultio agri. *Epi.* Bona, uber, dulcis, digna. *Usus.* Nihil agriculturâ melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil libero homine dignius. *Phras.* Agriculturæ operam dare laudabile est. Vacare, insudare, inservire agrorum cultui; dare, dicare, tradere se colendis agris. Agricolam agere; ruri opus facere; se exercere opere rustico, honori vertitur. *V. Rus.*

Agripeta, æ, der das Feld begehret. *Syn.* Agri competitor. *Usus.* Agripetas ejectos, concisos fuisse gaudeo.

Ajo, is, sagen/ reden. *Syn.* Affirmo, dico, loquor. *Usus.* Quid ergo Ajus iste, *Deus Loquutius*, ait? *V. Affirmo.*

Ala, æ, Flügel. *Qua volant aves. Syn.* horrisona. *Usus* 1. Alas extendere, protendere, premere. 2. *Transl. Turma, ordóque equitum.* Dextra, sinistra ala. Alam alicui committere. Alæ aliquem præficere. Alam hostis sinistram fregimus, dissipavimus.

Alacer, vel, alacris, e, frisch / frölich. *R. q. alis acer. Syn.* Erectus, hilaris, paratissimus.)(*Timidus, perterritus. Usus.* Lætus & alacer ad tutandam rempublicam; ad hostes invadendos. Animus, vultus alacer. Feræ bestiæ alacres & erectæ ad nocendum. Vide hominem erecto, alacri, celso, prompto vultu huc illuc intuentem. *V. Animus fortis.*

Alacritas, tis, Freudigkeit. *Syn.* Lætitia gestiens, ac nimia facilitas, & studium, aut cupiditas, animi vigor & erectio. *Usus* 1. Hilariores tuæ perturbationes, cupiditas avidè semper aliquid experta, inanis alacritas non multum ab amentia differunt. 2. *Alacritatem afferre.* Frequentia auditorum miram dicenti alacritatem affert, addit, fert, in dicente excitat. 3. *Alacritatem tollere.* Contrà infrequentia dicentis alacritatem omnem eripit, aufert, delet, extinguit. *Phras.* Juventus senectute haud paulò erectior. Juvenes inflammato ad bellum, ad labores animo, impigros se ad belli labores præbent. Feroces & suopte ingenio, & adhortantium senum vocibus. Juventæ vigore vividi, alacres & spiritu pleni, celsi corpore, vultúque læti adeò, ut eo te pugnam vicisse crederes.

Alarius, a, vel, Alaris, e, Flügel eines Heer-Zeugs. *Syn.* Milites in alis. *Usus.* Alarios sociis remisit; alariis utendum non duxit.

Alaudæ, arum, *Syn.* Legio quædam Romana. *Usus.* Alaudæ cæterique veterani rem strenuè gessêre.

Albatus, a, geweisset. *Syn.* Albo indutus.)(*Atratus. Usus.* Ipse epuli Dominus albatus accumbebat.

Albescit, weiß werden. *Syn.* Fit album. *Usus.* Mare à Sole collucet, albescit.

Album, i, Tafel / darinn Nahmen geschrieben sind. *Syn.* Tabula, in quâ nomina alicujus ordinis, vel res gestæ breviter notabantur, ut populo fieret copia. *Usus*, Album senatorium, Judicum, Decurionum, &c.

Albus, a, weiß. *R. ab* ἀλφὸς. *Syn.* Candidus.)(*Ater, niger. Usus.* Albus color DEO decorus. Albus sit, an ater, ignoro; *de re ignota.* Quasi albam avem, sic probum civem respiciunt; *quasi rem novam, peregrinam. Phras.* Manibus est mirè candidis; manibus gypsatissimis; eximio manuum candore. Albidis, cretatis, candidulis manibus.

Alea, æ, Würffel. *Syn.* Omnis ludus, in quo temeritas & casus, non ratio, nec consilium valet, qualis est talorum & tesserarum. *Usus.* 1. In lustris, popinis, aleâ, vino, tempus ætatis omne consumere. Aleâ ludere. Alios in aleam provocare. Aleæ multum tempus tribuere. De alea condemnari, *propter hunc ludum reddi infamem.* 2. *Fortuna, casus.* Aleam universi certaminis adire, subire. Aleam jacere, *rem fortunæ arbitrio committere.* Aleam sequeris, *eventum fortuitum*, non rationem. *V. Fortuna.*

Aleator, ris, Würffel-Spieler. *Syn.* Aleæ cupidus, aleæ lusor. *Usus.* Domus erat aleatoribus plena.

Aleatorius, a, das zum Würffel-Spiel gehört. *Usus.* Memorabantur damna aleatoria. Ritus aleatorii. Forum aleatorium.

Ales, itis, grosser Vogel. *Syn.* Volucer. *Epi.* nuncius. *Usus.* Aves, angues alites, *volantes.* Avis ales. Aves alites & oscines.

Algeo, es, frieren. *Syn.* Frigeo.)(*Æstuo. Adv.* Facilè. *Usus.* Militibus & algendum est, sæpe & esuriendum.

Algidus, a, kalt. *Syn.* Frigidus. *Usus.* Regio, loca algida.

Aliàs, ein andermal. *Syn.* Alio tempore, aliquando. *Usus.* 1. *De præterito.* De his rebus & sæpè aliàs commemoravi, & tum maximè, cùm &c. 2. *De futuro & præsenti.* Hoc ad te scribam aliàs subtiliùs. Homo aliàs modestus & temperans; aliàs constans & continens; aliàs beatus, aliàs miser; aliàs aliud loquitur. 3. *Adhibetur à Livio pro unquam.* Non aliàs Dux militi familiarior. Non aliàs tanta ad spectaculum multitudo confluxit. 4. *Jungitur & cum Interdum.* Geminatio verborum habet aliàs vim, interdum leporem.

Alibi, anderstwo. *Syn.* In alio loco. *Usus.* 1. Nusquam alibi reperiri potuit. 2. *Alia in re.* Nolo alibi, quàm in innocentia spem habere. Non alibi spes salutis est, quàm in pace.

Alicubi, in einem andern Orth. *Syn.* Uspiam, usquam.

Alicunde, etwan her. *Usus.* 1. *Ab aliquo loco.* Timent pueri, cùm minamur, eos præcipitaturos alicunde. Alicunde venis meditatus ex solo loco. 2. *Ab aliquo homine.* Non alicunde audivi, quàm ex te.

Alienatio, nis, Entfremdung. *Syn.* Defectio, diductio, animorum divisio, disjunctióque. *Epi.* Nimia. *Usus.* Subita defectio amicorum, cognatorum alienatio res meas admodùm perturbat.

Alienigena, æ, ein Fremder. *Syn.* Alienus, peregrinus, externus, alia ex gente.)(*Domesticus, indigena. Usus.* Homo longinquus & alienigena. Dii, religiones alienigenæ. Hostes domestici quàm alienigenæ nocentiores.

Alieno, as, entfremden. *Syn.* Abalieno, vendo, disjungo, studium avoco. *Adv.* In perpetuum, planè ab aliquo. *Usus.* 1. Cur vectigalia, cur à majoribus accepta alienas. 2. Invidi conantur meam à te voluntatem alienare. Juvenem illum non tam allicere volui, quàm alienare nolui. *Item*: Mente alienari, *delirare. Phras.* Invidi te à me abalienaverunt; mentem tuam à me averterunt; studium tuum à me alienaverunt; operâ suâ à tua me amicitia disjunxerunt; ab tua me conjunctione avocârunt; offensionem tam gravem, tantam voluntatis commutationem attulêre; te mihi immutârunt; animô mirandum in modum alienatô, animô non amicô reddidêre; effecêre, ut amici animum omnem de me ejicerres. *V. Infensus.*

Alienus, a, fremd. *Quod alterius est. Syn.* Abhorrens, remotus, aversus, non amicus, discrepans, alienatus. *Usus.* Alieni homines. Alienô more vivere. Alienæ domi esse. Alienum ab aliquo animum habere, gerere. Non alienum, *absurdum*, erit, de ea re disputare. Alienum hoc dignitate tua, majestate reipublicæ, alienum etiam tuis rationibus, & vivendi instituto, alienum ingenio tuo, ut in eam te causam immittas. *Item*: Alienissimo reipublicæ tempore, *maximè importunô.* Aliena loqui, *deliramenta, (per morbum) parum sana verba emittere.* Aliena agere, curare; ad alienam causam accedere, aspirare; negotiis alienis se illigare, immiscere; aliena melius videre & judicare, quàm sua, *alias res agere.*

Alimentarius, a, zur Nahrung dienstlich. *Syn.* Ad alimenta pertinens. *Usus.* Lex alimentaria.

Alimentum, i, Nahrung. *Syn.* Nutrimentum. *Usus.* Fruges & cætera alimenta. *Vide*: *Cibaria. Annona.*

Aliò, anderst wohin. *Syn.* In alium locum, ad aliam rem, in alium usum. *Usus.* Aliò sermonem transferre. Aliò responsionem derivare. Cupiditatem hanc tuam aliò serves.

Alioqui, Alioquin, sonsten. *Syn.* Aliàs, cæteroquin. *Usus.* Magnum delectum adhibeto, alioquin fallere.

Aliptes, is, der die Kämpffer salbet. *Syn.* Unctor. *Usus.* Aliptæ virium & coloris rationem habent.

Aliquà, etwa durch. *Syn.* Per aliquam partem vel locum. *Usus.* 1. Cuperet aliquà evolare, evadere, si posset. 2. *Aliquô pactô, aliquô modô.* Vereor, ne uxor aliquà rescisca.

Aliquamdiu, etwa lang. *Syn.* Satis diu. *Usus.* Athenis aliquamdiu restiti.

Aliquando, bißweilen. *Syn.* Aliàs, nonnunquam, interdum, quôdam tempore, tandem, aliquô tempore.)(*Nunquam. Usus:* Collegi me aliquando, *tandem*, Quirites. Sit aliquando discordiarum finis. Non diffido, fore aliquando, qui &c. *Phras.* Erit aliquando illa dies, quâ te vindicem. Lucebit, illucescet ille dies; veniet illud tempus, lucem illam aliquando videbimus. Diem aliquando illum

illum Sol afferet mortalibus, quô pœnas de te ſumam.

Aliquantò, **ein wenig.** *Syn.* Paulùm. *Uſus.* Aliquantò ante diluculum profectus eſt.

Aliquantulùm, **gar wenig.** *Syn.* Paululùm, paulùm, nonnihil, leviter, pauliſper, aliqua ex parte, aliquid. *Uſus.* Aliquantulùm deflectere de itinere, de recto.

Aliquantùm, **ein wenig.** *Syn. Ut priùs. Uſus.* Lectis tuis literis aliquantùm acquievi.

Aliquantus, a, **ein wenig groß.** * *Syn.* Mediocris. *Uſus.* Timor aliquantus, ſed ſpes amplior.

Aliquis, a, **etwa einer.** *Syn.* Quidam, quiſpiam, aliquiſpiam, ullus, nonnullus, unus aliquis, non nemo, aliquot, parum, paucus quis.)(*Nullus. Uſus.* Alicui aliquid ſuccenſere. Exime unum aliquem diem ex menſe. Confugere ad unum aliquem virtute præſtantem. Quid mihi ùt alicui Græculo inſultas?

Aliquò, **anderſtwo.** * *Syn.* In aliquem locum. *Uſus.* Aliquò profugit militatum.

Aliquot, **etliche.** *Numerum ſignificat; Uſus.* Accepi à te aliquot epiſtolas.

Aliquoties, **etlichemal.** *Adverbium* numeri.)(*Nunquam. Uſus.* Hanc cauſam aliquoties apud te egi.

Aliter, **anderſt.** *Syn.* Secùs, aliô pactô, aliô modô, non eôdem modô; non perinde, aliâ ratione. *Uſus.* 1. Aliter evenit, atque putâram. Eadem ſomnia aliis aliter evadunt. 2. *Alioqui.* Aliter amicitiæ ſtabiles eſſe non poſſunt. Jus æquabile ſit, oportet; aliter jus non eſſet.

Aliunde, **von einem andern Orth.** *Syn.* Ex alio loco, ex alia re. *Uſus.* Non poteras ſcire aliunde. *Pro* Alioquin *barbarum eſt. Phras.* Aliunde hoc deſcripſiſti; ex alieno largiris; non ex tuo ſenſu deprompta eſt hæc oratio, ex alieno opere accerſita. Hoc tralatitium & adventitium tuum auxilium. Sermo suus & inſititius eſt & inductus.

Alius, a, **ein anderer.** *R. ab ἄλλος. Syn.* Non idem, reliquus, alter, diverſus. *Adv.* Planè, longè. *Uſus.* Aliud ex alio peccas. Me quotidie aliud ex alio impedit. Alius aliô melior eſt. Res eadem aliis atque aliis effertur verbis. Ex alio alia nexa ſunt. Alia Solis lux eſt & lychnorum. Aliud mihi reſpondes, ac rogo. Alium me eſſe cenſes, atque olim fui. Nihil aliud ago, niſi ut mei cives ſalvi ſint. Quæ eſt alia pœna, ptæter mortem?

Aliusmodi, **anderſt.** *Syn.* Aliâ ratione, aliter. *Uſus.* Res aliuſmodi ſe habet, ac putes.

Allabor, eris, **hinzu fallen.** *Syn.* Accedo, adhæreo. *Uſus.* Humor allapſus extrinſecùs.

Allatro, as, **anbellen.** * *Uſus transl.* Allatrare aliquem, alicujus magnitudinem, *per invidiam criminari.*

Allecto. as, **locken.** *Syn.* Allicio, prolecto, blandè invito. *Uſus.* Vani homines aſſentationem ipſi invitant & allectant. *V. Allicio.*

Allegatio, nis, **Bottſchafft.** *Syn.* Privata legatio. *Epi.* Difficilis. *Uſus.* Ad hunc hominem omnes allegationes difficiles, omnes aditus ardui ſunt & occluſi.

Allego, as, **zu einem ſchicken.** *Syn.* Lego, mitto, idque privati negotii causâ. *Uſus.* Amicos allegare ad rem conficiendam.

Allegoria, æ, **verwendte Red.** *Tropus Rhetoric. Uſus.* Allegoriæ multæ obſcurant & enervant orationem.

Allevamentum, i, **Leichterung.** *Syn.* Allevatio, remedium. *Uſus.* E meis malis nullum allevamentum ſpero. *V. Levo.*

Allevatio, nis, **Leichterung.** *Syn.* Allevamentum. *Uſus.* In adverſis ſine ulla allevatione permaneo. *V. Levamentum.*

Allevo, as, **in die Höhe heben.** *Syn.* Leve facio, lenio, mitigo. *Uſus.* Allevor, cùm tecum per literas loquor. Tuæ literæ meas ſollicitudines allevant, leniunt, demulcent.

Allex, icis, **Anreitzung.** *Uſus.* Fœmina viri allex.

Alliatus, a, **daran Knoblauch iſt.** *

Allicio, is, **herzu reitzen.** *Syn.* Allecto, invito, capio, capto, prolecto, traho, duco, attraho, pellicio, permulceo, induco, excito, titillo, illicio.)(*Alieno, avoco. Uſ.* Hominum ſtudia ad has utilitates allicere. Allicere dicendo ad miſericordiam. *Phras.* Invitat atque delectat incautam juventutem voluptas. Illecta & inflammata libido facilè rapitur ad illicita. Suis illecebris voluptas trahit ad omne dedecus. Multa habet invitamenta libido, multas

illecebras. Quot juvenes voluptate ùt objecto cibo perliciuntur? Ad hanc illebram quis non commovetur, non æstuat? Quis non inescatur delinimentis vitiorum? *V. Attraho.*

Allido, is, **anstossen.** *Syn.* Impingo, incurro, affligor. *Usus.* Navis in scopulos allisa. In amicorum damnationibus allisus, *læsus.*

Alligo, as, **anbinden.** *Syn.* Obstringo, ligo, devincio, adstringo, stringo.)(*Solvo.* *Usus* 1. Alligare ad columnam; rei ad palum alligantur. 2. *Transl.* Aliquem stipulatione, beneficio alligare. Sceleri se alligare. *V. Impingo.*

Allino, is, **anstreichen.** *Syn.* Lino, applico. *Usus.* His sententiis nullæ sordes videbantur allini posse.

Allium, ii, **Knoblauch.** *Syn.* Genus oleris.

Allocutio, nis, **das Anreden.** * *Usus.* Allocutione aliquem solari.

Alloquium, ii, **das Ansprechen.** * *Syn.* Allocutio. *Usus.* Blando, benigno alloquio, comitate invitandi, beneficiisque sibi aliquem conciliare.

Alloquor, eris, **anreden.** *Syn.* Affari, compello. *Usus.* Te nunc alloquor, Africane. *Phras.* Aliquem verbis vehementioribus prosequi; duris appellare. *V. Loquor.*

Allubesco, is, **gefallen.** * *Usus.* Nunc mihi allubescit primulùm. *V. Libet.*

Alludo, is, **scherzen.** *Syn.* Ludere, & quod dicas, aliò referre. *Adv.* Variè. *Usus.* Galba variè & copiosè alludens, varias similitudines afferebat. Alludere ad mulierem.

Alluo, is, **hinzu fliessen.** *Syn.* Juxta fluo, lavo. *Usus.* Fluvius Mœnia alluit, mare terras.

Alluvio, nis, **ein Wasser-Guß.** *Syn.* Eluvies. *Usus.* Alluvionum & circumluvionum jura.

Almus, a, **der ernehrt / ansehnlich.** *Syn.* Sanctus, augustus. *Usus.* O fides alma! quò te terrarum recepisti?

Alo, is, **ernehren.** R. *à μολέω, molo,* *Syn.* Educo, nutrio, pasco.)(*Extinguo.* *D.* Nutrire parvulorum, alere *cæterorum.* *Adv.* Copiosiùs. *Usus* 1. Alere exercitum, magnas copias. Frugibus alitur hominum genus. 2. *Transl.* *Augere* Impunitate alitur hominum improborum audacia, spes, furor. Hominis mens; discendo, ingenium exercitatione, dicendi assiduitate, verborum copia alitur & crescit. *Phras.* E prædiis alitur. Prædiorum fructibus sustinetur; spiritum & vitam ducit; vitam propagat. Habet quasi nutriculas prædia. Ager educator & altor illum nutricatur. Alimenta prædiis expedit. Lacte atque pecore vivit; vitam tolerat. Curandis agnis victitat.

Alpes, ium, **die hohe Alpen-Berg.** *Syn.* Montes altissimi Galliam ab Italia disterminantes. *Usus.* Alpium vallum, murum contra transgressionem Gallorum natura objecit. *V. Mons.*

Alsus, a, **kalt.** *Syn.* Frigidus. *Usus.* Antio nihil quietius, nihil alsius.

Altare, is, **ein Altar.** *Syn.* Ara. *Epi.* Religiosum, religiosissimum. *Usus.* Altaria religiosissima Diis struere. Ab altaribus abstrahere.

Altare portatile, **Altar / so man tragen kan.** *Syn.* Subductile, explicatile, temporarium.

Altè, **hoch / tieff.** *Syn.* Sublimè. *Usus.* Altè spectare, atque ad cœlum contueri. Altè cadere, *ex alto.*

Alter, ius, **der ander.** *Syn.* Alius de duobus ac pluribus.)(*Secundus, uterque.* *Adv.* Penè. *Usus.* Una & altera dies interceßit, cùm &c. Numa alter ab Romulo rex. Alterius crudelitate oppugnor, alterius blanditiis. Necesse est, ut sit alterum è duobus, aut &c. In altero pudor, in illis libidines, &c. Primo, altero, tertio die Senatus habitus est. Alter adjutus ab altero. *Dicitur etiam: Alterum se esse.* Persuasum habent, te esse me alterum. Ad te tanquam ad alterum me proficiscar.

Altercatio, nis, **Hader / Zanck.** *Syn.* Jurgatio, jurgium, lis, disceptatio, concertatio, contentio, studium contentionis, genus litigandi in judicio. *Epi.* Magna, inutilis. *Usus.* 1. Quærere altercationem cum altero, aucupari. 2. Habere altercationem maximis clamoribus. Orta est mihi cum illo gravis altercatio. Dies multi altercationibus consumpti. Fregi illum altercatione. Altercationis ars & præcepta. *V. Controversia.*

Altercor, aris, **haderen / zancken.** * *Syn.* Rixor,

Rixor, litigo. *Usus.* Cum Vatinio altercari incipit. *V. Contendo.*

Alternus, a, **einer um den andern.** *Syn.* Quod alternatim, alternatis vicibus, viciſſim fit, aut viciſſitudinem habet. *Usus.* Epigramma alternis verſibus longiuſculis. Pedes alterni ſint, oportet. Alterna capita inter ſe contraria. Alterna conſilia rejecta. Alternis verbis, *altero quoque verbo.* Alternis *abſolutè, ſubintell. vicibus, annis, diebus.*

Alteruter, trius, **einer unter zween.** *Syn.* E duobus alter. *Usus.* Si in alterutro ſit peccandum, malim videri nimis timidus, quàm parum prudens. Alterutrum tibi eligendum eſt.

Altitudo, inis, **die Höhe.** *Syn.* Excelſitas, celſitas. *Epi.* Infinita, miranda, concava. *Usus.* 1. Opus ingens in mirandam altitudinem depreſſum. Labes agri ad infinitam altitudinem deſcendit. Montium, maris altitudo. 2. *Transl.* Animi altitudo; fortunæ & gloriæ altitudo. Altitudo & elatio orationis. *V. Altus.*

Altor, ris, **Ernehrer.** *Syn.* Educator. *Usus.* Omnium rerum ſeminator, & altor, & parens DEUS.

Altrinſecùs, **von der andern Seiten.** * *Syn.* E regione, vel ex altera parte. *Usus.* Aſſiite altrinſecùs.

Altrix, icis, **Ernehrerin.** *Syn.* Educatrix, nutrix, alumna. *Usus.* Terra, patria altrix noſtra.

Altum, i, **Tieffe des Meers.** *Syn.* Mare longè à littore. *Usus.* Tempeſtate in alto jactantur nautæ. Ex alto emergere.

Altus, a, **hoch / tieff.** *R. ab ἀλδέω, creſco. Syn.* Sublimis, excelſus, celſus, erectus, in altum editus, excitatus humo.)(*Abjectus, humilis.* *Usus* 1. Sua virtute pervenire in altiorem locum. Cœli altiſſimus complexus. Virtus altiſſimis defixa radicibus. *Phras.* Roma cænaculis ſublata atque ſuſpenſa; ædibus editiſſimis, in altitudinem ingentem elatis; latè eminentibus conſtructa; ædibus ad ingentem altitudinem perductis; mirâ altitudine ædium urbes omnes ſuperat, excedit. 2. *Transl. Ad animum.* Homo ſapiens & alta quadam mente prædituſ; nihil niſi altum & magnificum ſuſcipit, molitur. Humanarum rerum alta quædam deſpectio. Alta & exaggerata oratio, Altus & excellens vir. *Phras.* Altum quiddam ſpiras, excelſum, nihil timens, nemini cedens, ſemper invictum; ad altiora quædam & magnificentiora te natum meminiſti. Altum te natura videlicet & humana deſpicientem genuit. Alta ſpectas, virtutis gloriâ ad cœlum te effers. Animo es ſuper humanum faſtigium elato, ſupra fortunam animos geris.

Alvearium, ii, **Bienenſtock.** *Syn.* Apum cubile. *Usus.* Apes in alvearium concedunt.

Alveolus, i, **klein außgehölet Geſchirr/ Schach-Täfelein.** *Syn.* Tabula, in qua teſſeris & talis luditur. *Usus.* Alveolum, ludum quempiam quærere.

Alveus, i, **Rinne eines Waſſers.** *R. ab ἀυλὸς, tibia. Syn,* Vas amplum, quo in balneis utebantur. *Usus.* In alveum deſcendere.

Alumnus, i, **ein Erzogener.** *R. q. Alimnus. Syn.* Qui alit, quique alitur, fautor, procurator, diſcipulus. *Usus.* Eloquentia benè conſtitutæ civitatis velut alumna eſt & nutrix. Platonis, diſciplinæ Platonicæ alumnus, *diſcipulus.*

Aluta, æ, **lind Leder.** * *Syn.* Pellis mollior. *Usus.* Pelles pro velis, alutæque molliter confectæ.

Alutarius, ii, **Weißgerber.** * *Syn.* Coriarius, pellium & coriorum concinnator.

Alvus, i, **der Bauch.** *Syn.* Venter, inteſtina, uterus. *Epi.* Multiplex, tortuoſa. *Usus* 1. Mater alvo filium continet. 2. Alvum ciere, medicamentis citare, movere. 3. Alvum laxare, ſolvere, purgare, dejicere, bonam facere, ſubtrahere, mollire. 4. Alvum fluentem ſiſtere, tardare, inhibere.

Amabilis, e, **holdſelig / lieblich.** *Syn.* quod dignum eſt amari, dulce, ſuave. *Usus.* Nihil eſt virtute amabilius, nihil literis jucundius. Mores hominis amabiles. *Phras.* Dignus, qui diligatur, qui ametur; amore hominum dignus; ſunt in eo multa, quæ amorem conciliant; poſſidet, quæ ad colligendam benevolentiam valent, Ad alliciendas voluntates, ad animos adjungendos, ad comparanda hominum ſtudia nihil deſideres, nihil in eo requiras, nihil deeſſe dicas. Cauſas amoris in eo plurimas, odii nullas invenio. Amandus eſt propter multas ſuavitates ingenii, officii, humanitatis. Ejus ſuavitates, virtutes, ipſi ſtudium hominum

adjungunt, pariunt, gratiam comparant, adipiſcuntur. Ferreus ſit, qui illum non amet. Averſus ab omni humanitate, expers humanitatis; prorſus homo non ſit, qui illum amore non proſequatur. Diligo illum, non tam beneficiô provocatus, quàm judiciô incitatus meô, quàm inductione quâdam animi, quia amore dignum judico; quoniam meus in illum amor ex judicio fluxit. Mea de ejus virtutibus opinio hunc amorem peperit. Meum de illo judicium amor conſecutus eſt.

Amabiliter, holdſeliglich. *Syn.* Animô amicô, ſuaviter, humaniter.

Amabò, ich bitte dich. *Syn.* Si me amas, *rogantis eſt. Uſus.* Expecta, amabò te, dum te conveniam. Amabò te, incumbe in eam rem.

Amandatio, nis, Verſchickung. *Syn.* Rejectio, relegatio. *Uſ.* An hæc ruſticana vita rejectio atque amandatio appellabitur?

Amando, as, wegſchicken. *Syn.* Ablego, removeo, relego, dimitto, mando. *Uſus.* Amandatô Catone, Tulliô expulsô.

Amans, tis, der lieb hat. *Syn.* Diligens, obſervans, cupidus, ſtudioſus, gratioſus, fautor. *Uſus.* Ad nos tui amantiſſimos veni. Leniſſimis verbis & amantiſſimis accipere. Nemo me tui amantior.

Amanter, lieblich. *Syn.* Peramanter, ſtudiosè. *Uſus.* Valde hoc velim amanter diligenterque conficias. Materno nomine nihil amantius, indulgentius. Conjunctiſſimè & amantiſſimè vivere cum aliquo.

Amarus, a, bitter. *Syn.* Sapore præditum dulci adverſo. *Uſus.* 1 Senſus indicat dulce & amarum. 2. *Transl. Calamitoſum, inſuave, moroſum.* Amariorem me & ſtomachantem omnia ſenectus facit.

Amaſius, ii, ein Buhler. *Syn.* Amator. *Uſus.* Miſerrimum hunc hodie habebo amaſium.

Amator, is, Liebhaber. *Syn.* Cultor, obſervator, amicus. *Epi.* Acer, antiquiſſimus, communis. *Uſus.* 1. *In bonam partem.* Sapientiæ me amatorem profiteor. Ciceronis amatores. 2. *In malam partem.* An tu hunc amatorem non adulterum dices? Amatores puerorum.

Amatoriè, buhleriſcher weiſe. *Syn.* Amatorum more. *Uſus.* Amatoriè ſcripta, facta, dicta.

Amatorius, buhleriſch. *Syn.* Quod ad amorem pertinet, quod ad amorem allicit. *Uſus.* Amatorius ſermo. Poëſis amatoria. Carmen amatorium.

Ambages, um, Umbſchweiff. *Syn.* Circuitus. *Uſ.* Ambages fidei fallendæ exquirere.

Ambigo, is, zweiffelen. *Syn.* Dubito, contendo, diſcepto, in controverſiam voco, adduco, expendo. *Uſ.* Ambigunt agnati cum hærede, *diſceptant.* Ambigere de re aliqua. Hoc inter nos ambigitur. De fundo ambigitur. Ex contrariis ſcriptis ambigere aliquid. Hoc ambigi non poteſt, in dubium trahi. *Vul. Controvertere. V. Dubito. Dubium.*

Ambiguè, zweiffelhafftiglich. *Syn.* Dubiè. *Uſus.* Ambiguè dicta, ſcripta, poſita, dividenda ſunt & explananda.

Ambiguitas, tis, Zweiffel. *Syn.* Amphibologia, anceps, dubia, incerta, multiplex verborum poteſtas; quod in duas vel plures ſententias trahi poſſit; verba media & ſuſpenſa. *Uſ.* Nominum ambiguitas in multos errores inducit. *V. Dubitatio.*

Ambiguus, a, zweiffelhafftig. *Syn.* Anceps, dubius, incertus, multiplex, perplexus.)(*Perſpicuus. Uſus.* Non habeo ambiguum, non dubito. Obſcura, ambigua oracula. Ex ambiguo dicta exiſtunt argutiſſima. Invidiæ nomen ambiguum. *V. Dubius. Perplexus.*

Ambio, is, ire, umbgeben. *Syn.* Prenſo, circumeo. *Adv.* Valde, vicatim. *Uſus.* Vicatim obire urbem, ambire, petere, prenſare. *Phras.* Sine fuco & fallaciis conſulatum prenſat. Video illum valde petiturire. Qualem ſibi viam ad conſulatum muniat; quod iter affectet, video. Summâ ambitione, honoris contentione, ambitu contendit. Circuit & prenſat Patres juxta ac tribules.

Ambitio, nis, Ehrgeitz. *Syn.* Ambitus, ſtudium cupiditásque honorum, conciliatio gratiæ & amicorum. *Epi.* Levis, major, miſerrima, nimia, perniciosa, popularis, ſumma, timida. *Uſus.* Ambitione labi, ardere; ad ambitionem incumbere. Perniciosa civitatibus. In tuo favore mea ambitio tota nititur. *V. Arrogantia. Superbia.*

Ambitiosè, mit Ehrgeitz. *Syn.* Cum ambitione. *Uſus.* Regnum petere ambitiosè, provinciam. Facere aliquid, fovere aliquem ambitiosè.

Ambitioſus, a, Ehrgeitzig. *Syn.* ambitione plenus, honorum cupidus. *Uſ.* Amicitiæ

citiæ ambitioſæ, *in quibus aſſentationis plurimum, nihil rei.* Homo minimè ambitioſus. Ambitioſus, ut amicos omnes quotidie perſalutet. *V. Superbus. Gloriæ cupidus.*

Ambitus, ûs, **Umbgang.** *Syn.* converſio. circuitus, orbis. *Epi.* contractus, & brevis, & vehemens verborum, immanis, infinitus, par, perfectus, completusque verborum, rotundus, totus verborum, argutus, certusque & circumſcriptus verborum. *Uſ.* 1. Ambitus domûs. Secundus, tertius ſupra terram ambitus. Rotundi ſtellarum ambitus. 2. *circuitus verborum, & orationis periodus.* Comprehenſio & ambitus ille verborum, quem periodum vocamus.

Ambitus, ûs, **Ehrgeitz.** *Syn.* ambitio, largitio, ambitionis crimen. *Uſ.* Cicero legis ambitûs lator. Accuſari, damnari ambitûs.

Ambulacrum, i, **Umbgang.*** *Syn.* locus in ædibus ad deambulandum accommodatus.

Ambulatio, nis, **Spatzierung.** *Epi.* antemeridiana, inferior, pomeridiana, compitalicia. *Uſ.* 1. *ipſa ambulandi actio.* Conſtituimus inter nos, ut ambulationem ruri conficeremus; in ambulationem veniremus. 2. *locus ambulationis.* Noſtram ambulationem quæſo inviſas. Hedera intercolumnia ambulationis conveſtit. Nondum abſoluta eſt ambulatio, nondum ſub tecto.

Ambulatiuncula, æ, **Spatzier-Gänglein.** *Epi.* tecta. *Uſ.* Cum una ambulatiuncula & ſermone noſtro delicias urbis omnes non permutavero.

Ambulo, as, **ſpatzieren.** *R. ab ambeundo, vel ἀμφιβάλλω, circumjicio. Syn.* eo, vado, iter facio, deambulo, inambulo, contendo, decurro, pedibus peragro, obeo. *Adv.* artific. osè, contentiùs, rectè. *Uſ.* Xerxes maria ambulavit, terram navigavit. Intra horam plura paſſuum millia ambulare. Ambulare in ſole. Ambulare lentè ùt philoſophi. *Phraſ.* Spatiari in xiſto, in porticu, deambulationem peragere.

Amburo, is, **anbrennen.** *Syn.* circumuro. *Uſ.* Num tu ex ambuſtis fortunarum mearum reliquiis ſpolium petes? Vicina Cremona incendiô ambuſta, Mantua tamen ſalva evaſit.

Amens, tis, **unſinnig.** *Syn.* mente motus, perturbatus. *Uſ.* Homo amentiſſimus, atque omnibus conſiliis præceps ac devius. Vecors, excors, mente paululùm imminuta, animo parum validus, & amens. *V. Inſanus.*

Amentatus, a, **mit Riemen gebunden.** *Syn.* amentis, id eſt, loris religatum ad acriùs jaculandum & feriendum. *Uſ.* 1. Haſtæ amentatæ. 2. *transl.* Argumenta amentata, præclari oratoris lacertis viribuſque contorta, *valida.*

Amentia, æ, **Unſinnigkeit.** *Syn.* inſania, *Epi.* civilis, magna, mira, præceps, ſingularis, ſumma, tanta. *Uſ.* Amentia eſt animi affectio lumine mentis carens. Mens ſana confligit cum amentia. Inimicorum inſaniæ ſapienter decedes tantisper. Qua amentiâ inductus hoc egiſti? Hic homo in amentiam incidit; amentiâ tenetur, flagrat, rapitur; torquetur amentia & excœcatur. Amentia incredibilis hunc hominem tenet. *V. Furor, Inſania. Stultitia.*

Amica, æ, **eine Buhlerin.** *Syn.* impudica, amata mulier. *Uſ.* Alcibiades amicæ amiculo tectus. Septem currus amicarum plenas ſecum vehebat Verres.

Amicè, **freundlich.** *Syn.* benevolè. *Uſ.* Vivere ſimpliciter, fideliter, vitæque hominum amicè. Familiariſſimè & amiciſſimè, conjunctiſſimô animô cum aliquo vivere. Quòd tantum mihi tribuis, quòd tantum me ornâſti, facis, feciſtique ſanè amicè.

Amicio, is, ire, **bekleiden.** *R. q. ambjacio. Syn.* veſtio, operio. *Uſ.* Amictus toga purpureâ.

Amicitia, æ, **Freundſchafft.** *Syn.* benevolentia, conjunctio, familiaritas, neceſſitudo. *Epi.* adjutrix virtutum, comes vitiorum, afflicta, non ſolùm ampla, ſed etiam jucunda, concors, conjunctior, conſularis, deſiderata, ditior & affluentior, firmior, bona, gratuita, inſignis, intempeſtiva, inveterata, juſta, veraque, magna, uber, jucundiſſima, moleſta, naturalis, non brevis & ſuffragatoria, ſed firma & perpetua, officioſa, paterna, pervetus, pulcherrima & maximè naturalis, pyladea, remiſſior, & liberior, & dulcior, & ad omnem comitatem, facilitatemque proclivior, ſancta, ſumma, vetus, vetuſta, vulgaris aut mediocris, vera & perfecta, &c. &c. *Uſ.* 1. Amicitia, voluntas erga aliquem rerum bonarum illius ipſius causa.

Omnium divinarum humanarumque rerum cum benevolentia & charitate ſumma conſenſio. Amicitiâ nihil majus, uberius, jucundius. 2. *Amicitiam contrahere.* Cum aliquo appetere; expetere potentûm amicitias; parare, comparare, conciliare amicitias. Virtus amicitiam gignit, conflat, jungit, attrahit. Morum ſimilitudo allicit amicitiam, & attrahit. Amicitias inſtituit, conglutinat, conjugat, parit. Fores amicitiæ aperit ſimilitudo ſtudiorum. 3. *Amicitiam inire.* Ad amicitiam alicujus ſe adjungere, conferre, ſe applicare, adrepere. Aggregare ſe, venire ad amicitiam proborum; incidere in amicitias malorum. Ad alterius amicitiam adſcribi. Inſinuare ſe. *V. Adjungo. Phraſ.* Probis cum hominibus libenter amicitiam jungo. Eos facilè amo. Sponte meâ, & animi inductione quadam ad eorum amicitiam accedo; ad eos amandos propendeo, inclino, me do. 4. *Amicitiam cum aliquo habere.* Amicitias indulgere. In amicitia manere, permanere. Amicitiam colere, tueri, ſervare, gerere, retinere. Accipere aliquem in amicitiam. Novis ſemper amicitiis implicari. Eſt inter nos, inter nos intercedit vetus conjunctio. Eſt mihi tecum inveterata amicitia. *Phraſ.* Mutuò amamus inter nos. Viciſſim, pariter, non diſſimiliter, æquè, amore mutuo amamus inter nos. Par voluntas ab unoquoque noſtrûm redditur, & accipitur. *V. Neceſſitudo.* 5. *Amicitiam augere.* Cònfirmare altiùs, firmiorem reddere. In amicitia provehi, manere. Creſcit, accreſcit ſemper amicitia noſtra, non permanet duntaxat, & viget. 6. *Amicitiam imminuere.* Claudicat noſtra amicitia, labefactatur ſenſim ſermonibus malevolorum & elevatur. Vacillat, inclinat amicitiæ noſtræ ſtabilitas. Satietas quædam amicitiæ ſubit. Multis rebus violata eſt amicitia noſtra. *Phraſ.* Animus tuus in amicitia mihi non reſpondet. Non eum animum præſtas, quem debes. Parem in me benevolentiam non commonſtras. Tuus in me amor cum meo conferendus non eſt; longè meô inferior eſt, infrà eſt. Non es mutuô erga me animô; non æquè atque ego animatus. 7. *Amicitiam abrumpere.* Dirumpere, diſcindere, diſſociare, diſſolvere, diſſuere, præcidere, extinguere, frangere amicitiam. Deſerere jus amicitiæ; ſpernere, negligere, tollere, extinguere neceſſitudinem priſtinam. Amicitiam dimittere, deponere, excludere. In inimicitiam convertere; ab amicitia ſe removere. *Phraſ.* Hanc conjunctionem noſtram, hanc jucundiſſimam vitæ atque officiorum omnium ſocietatem fictis ſermonibus, falſis criminibus diremêre. Amabiliſſimum amicitiæ nodum ſuſtulêre. Collectam diu gratiam momento effudi. *V. Alienatio.*

Amictus, a, bekleidet. *Syn.* veſtitus, indutus. *Uſ.* Amictus lanâ, togâ purpureâ, palliô, amiculô.

Amictus, ûs, Kleydung. *Syn.* pallii genus. *Uſ.* Imitari alicujus amictus, aut ſtatum, aut motum.

Amicula, æ, eine Buhlerin. *Syn.* amica. *Uſ.* De amicula rixari.

Amiculum, i, eine Gattung einer Kleidung. *Syn.* palliolum, veſtis. *Epi.* aureum, frigidum, grave. *Uſ.* Dionyſius aureum Jovi detraxit amiculum.

Amiculus, i, Freund. *Syn.* amicus.

Amicus, i, Freund. *Syn.* amicior, amiciſſimus, benevolus, neceſſarius, benevolentiâ conjunctus, cupidus, ſtudioſus, totus noſter, alter ego, effuſus in aliquem.)(*Inimicus.* *D.* Amator *in malam partem*, amicus, *in bonam accipitur. Epi.* amans & obſervans, antiquior, antiquiſſimus, benevolus, blandus, bonus, communis, firmus & fidelis, fortior, fortis, gratiſſimus, ſatis honeſtus, indignus fortunâ aliquâ, infidus, inſolens, lepidus, locupletior, magnus, mediocris, multò juſtior, officioſiſſimus, pateruus ac perneceſſarius, præceps, privatus, prudens, recens, ſimplex & communis & conſentiens, ſtudioſus, amans & obſervans, ſvavis, verus, vetus, voluntarius, &c. &c. *Uſ.* 1. Amici maxima amoris conſpiratione conſentientes. Mihi nemo te amicior, jucundior, charior. 2. *Amicum aliquem ſibi reddere.* Facere, acquirere, eligere, deligere, amicum adſcribi. 3. *Amicum habere.* Obſervantiâ retinere, colere, in amicis alicujus eſſe. 4. *Amico orbari.* Vitam ab amicis deſertam & incultam agere. *Phraſ.* Amici noſtri & amatores com-

communes, quibus multis jam annis utor familiariter. Est ille ex domesticis meis & intimis familiaribus. In intimis meis, in meis familiarissimis est. Me planè suum numerat. Quocum mihi sunt omnes amicitiæ necessitudines. *V. Familiaris.*

Amissio, nis, Verlurſt. *Syn.* detrimentum in amittendo. *Epi.* tanta rerum, turpis. *Us.* Amissio omnium rerum, desperatio recuperandi.

Amita, æ, Baaß. *Syn.* soror patris.

Amitto, is, hinweg ſchicken. *Syn.* dimitto, offendo, jacturam facio, perdo.)(*Teneo, habeo, obtineo.* *Adv.* funditus, penitus, planè. *Us.* 1. Amittere occasionem. Prædam de manibus amittere. Dignitatem, civitatem, jus imperii, memoriam, mentem, vitam, lucem amittere. Vires & corpus ægritudine, vitam per dedecus amittere. 2. *Dimitto.* Captivum amittere. 3. *Abjicio.* Assiduitate malorum sensum omnem humanitatis ex animo amisimus. *Phras.* Ingentem jacturam fecisti. In hoc portu gloriæ dignitatis naufragium fecisti. Eversus es rebus omnibus, captus, orbatus. Omnia tibi illo jactu periêrunt, occiderunt. *V. Perdo. Eripio. Evanesco.*

Amnis, is, ein Fluß. *R. q. ammeans. Syn.* fluvius. *Epi.* funestus, incitatior, sedatus, magnus, nobilis, obscurus, profluens, contortus, deflexus. *Us.* Liquores perlucidi amnium, riparum vestibus viridissimi. Alter sine salebris amnis, alter concitatior fertur. Contortus & deflexus in alium cursum amnis. *V. Flumen.*

Amo, as, lieben. *Syn.* diligo, charum habeo, studio prosequor, benevolentiâ complector, magno amore vel studio sum in aliquem, vel existo; faveo, in deliciis habeo, in oculis fero, amore captus sum.)(*Odio habeo. D.* Amare *plus est*, Diligere *minus. Adv.* Admodùm, æquè atque, certatim, commodùm, fraternè, illustriùs, maximè, meritò & jam diu, meritissimò, mirabiliter, mirificè, multùm, nimiùm se; plus, plurimùm, præcipuè, rectè, turpissimè-valde, vehementer, unicè, vulgò. *Us.* Diligere, amplecti, ex animo amare, apertè, laudare aliquem. Quidam se ipsos amant sine rivali. Me aut amabis, aut, quô contentus sum, diliges. *Phras.* Amo te plurimùm. Sic te diligo, ut neminem magis, ne me ipsum quidem. Singulari erga te amore sum. Singulari sum in te benevolentiâ. Ego te ut oculos meos, aut si quid oculis est charius, diligo. Nemo est omnium, in quem magis, quàm in te, mea sit propensa benevolentia; qui mihi te sit charior; quem ego vehementiùs, quàm te diligam; quem ego majore, quàm te benevolentiâ complectar; quem ego magis ex animo, quàm te diligam. Quo amoris vinculo adstricti sumus, eo nihil potest esse arctius; id ejusmodi est, ut laxari nullo modo possit. Summè, vehementer, valde, magnoperè, maximopere, maximè, etiam atque etiam, mirè, mirificè, incredibiliter, unicè, singulariter, egregiè, insigniter, ex animo, ex intimo sensu, cumprimis, imprimis, apprimè, præcipuè, admodùm, oppidò, majorem in modum, mirum in modum, minimè vulgariter, non mediocriter te diligo. Omnibus tibi necessitudinis causis conjunctus maximè. Ita multæ mihi tecum necessitudinis causæ sunt, ut nihil possit esse jucundius. Omnes mihi necessitudines, necessitudinum causæ, omnia mihi necessitudinis summa jura tecum intercedunt. Mihi tecum omnia sunt. Amo te singulariter omnibus de causis. Omnibus ad te amandum causis adducor, moveor, impellor. Causam tui diligendi nullam non habeo. Arctissimo necessitudinis vinculo conjuncti sumus. Nihil est nostra necessitudine conjunctius. Pervenit ad summum amicitia nostra. Benevolentia in te mea ad summum pervenit, aucta sic est, ita jam crevit, ut nihil ad eam possit accedere. Amor in te meus is est, ita accumulatus est, ut addi nihil possit. Æquè; similiter, pariter ac me ipsum, itidem ut me ipsum, non aliter, non secus ac me ipsum te diligo. In te amando nemini concedo. Qui te vehementiùs diligat, concedo nemini. Amorem in te meum cogitatione fortasse consequi, complecti possum, verbis quidem exprimere, explicare, expromere profectò non possum. Cùm te multi diligant, in amore tamen omnes vinco, principatum appeto, primas partes mihi vendico,

dico, principem locum obtineo. Fero te in oculis. Mihi es in amoribus. Nihil mihi est te charius. Secundum DEUM, post DEUM, excepto DEO, cùm à DEO discessi, nemo mihi est charior. Primum in amore DEUM, te habebo proximum. Amor in te meus tantus est, quantus potest esse maximus. Hæres mihi in animo, in medullis, in intimis sensibus, Ut pater in filium, ita ego in te sum animatus. Habeo te locô fratris. Quid est, cur te non etiam atque etiam diligam? Quod vinculum, quod studii genus aut officii, quæ omninò res amori nostro, amicitiæ, conjunctioni, necessitudini nostræ deest, in amicitia nostra requiri aut desiderari potest? Amorem in te meum verbis exprimere quî possum, quem cogitatione vix complector, cujus magnitudinem vix mente comprehendo?

Amœnitas, tis, **Lieblichkeit**. *Syn.* suavitas locorum. *Epi.* summa *Us.* Hortorum & littorum amœnitates. Cogitationes amœnitatum ad delectationem habeo.

Amœnus, a, **lieblich**. *Syn.* voluptuarius, jucundus. *Adv.* sanè. *Us.* Amœnus sanè & arbitris semotus locus. Prædiola bellè ædificata amœnô locô & salubri.

Amor, is, **die Lieb**. *R. ab* αἷμα, *sanguis, nempe amoris causa. Syn.* benevolentia, gratia, pietas, studium, charitas.)(*Odium. D.* Amor *genus est ad omnia pertinens*, charitas *species ad homines tantùm. Epi.* gloriæ nimis acer, verumtamen honestus, communis, cultus, dulcis & optatus, flagitii & levitatis autor, fraternus, domesticusque, honestus, humanus, tam improvisus ac repentinus, tam castus, tam religiosus, tam sanctus, tam pius, inauditus, non ignotus, sed tamen gratus & optatus, incredibilis & bonus, insitus, jucundus, magnus, mediocris, mirificus, muliebris, mutuus, naturalis, novus, vetus, patrius, perpetuus, præcipuus, princeps, pristinus, sævus, singularis, sollicitus atque anxius, summus, turpissimus, verus, & fictus, veterrimus, verissimus, vetustus, &c. &c. *Us.* 1. Amor verus & fictus non facilè dijudicatur. Charum ipsum nomen est amoris. 2. *amorem excitare.* Utinam te patriæ amore inflammare possim; pietatem in patriam in te excitare, concitare, intendere possim. Efficere, ut in te nascatur, oriatur, exoriatur patriæ amor. *Phras.* Ille honestus amor est, qui è virtute nascitur, emergit, existit, emanat, effluit. Qui virtutem in diligendo amico, non fortunam sequitur. Judicio labitur, qui fortunam in amore, non virtutem spectat. 3. *amorem habere.* Amorem tui, quem à prima pueritia suscepi, à levibus principiis profectum retinui semper & auxi. Amorem, quô semel tibi conjunctus fui quô te prosecutus, quô captus sum, fovebo semper, augebo, colam, servabo, confirmabo. In amore tui semper provehor. Residet in me amor tui, eidem serviam semper. Summa mihi tecum sunt amoris vincula. Quem diu tecum constitutum habeo amorem, omnibus prædicabo, testificabor, demonstrabo. Respondebo tuo amori; certabo tecum amore; vel ex litteris meis percipies, recognosces meum tui amorem. *Phras.* Meam in te singularem benevolentiam; non mediocrem, non vulgarem, eximium, summum, incredibilem amorem quôvis officiorum genere testificabor, tibi probabo, testatum faciam, officiis ac studiis illustrabo. Nullum erga te officium hominis amantissimi prætermittam. 4. *amorem interrumpere.* Excutere, abjicere, deponere. Multum de amore nostro vetere detractum, laxatum est. Conantur me ab amore tui avertere, nostrum amorem dirimere. Amorem omnem ex animo ejicere.

Amotio, nis, **Hinwegnemmung**. *Syn.* remotio. *Us.* Doloris amotio successionem efficit voluptatis.

Amoveo, es, **wegthun**. *Syn.* arceo, prohibeo, removeo. *Usus.* Libidinem, odium, invidiam, metum, cupiditates omnes ab aliquo amovere. A se segnitiem, crapulam, metum amovere. Molestiam à foribus amove. Suspicionem à se aut opinionem amovere. *Phras.* Fames hostem ab urbe amovit, depulit, dejecit, detraxit. Procul adhibendus est, & abstinendus hostis. *V. Repello. Rejicio.*

Amphibologia, æ, **eine zweiffelhafftige Rede**. *Rectiùs* Amphibolia. *Syn.* ambiguitas.

guitas. *Epi.* acuta. *Uſ.* Amphibologias aucupantur Dialectici.

Amphora, æ, eine Weinkanne. *R.* ἄμφω, *duas anſas habens. Syn.* vaſis genus & menſura. *Uſ.* In ſingulas vini amphoras quaternos denarios portorii nomine exigunt.

Ampliè, weit/ herrlich. Ampliſſimè. *Syn.* magnificè, honorificè, honeſtè.)(*Abjectè, demiſsè, obſcurè, humiliter, miſerè, turpiter. Uſus.* Sublatè ampleque, elatè & amplè loquebatur, dicebat Cicero. Honores idem ampliſſimè ſibi ab Senatu decretos, magnificentiſſimè, ampliſſimè geſſit.

Amplector, eris, umbfahen. *Syn.* amplexu circumplico, amplexor, comprehendo. *Adv.* amiciſſimè, libenter, generatim, nequaquam ſatis, vehementer, ultrò & citrò, uſu vel officiis. *Uſus.* 1. Ille me amplexus & oſculans fallere prohibebat. *Phraſ.* Soleo eum amiciſſimè amplecti, amplexari; brachia homini in collum injicio; amplexu hominem peto, aggredior, vincio, arctè teneo, contineo, foveo; apertis brachiis eum amplexus adeo; ad ejus caput advolo; meum pectus ejus pectori committo, conſtringo, adjungo, appello, admoveo. In ejus amplexus effundor, ruo; ejus cervicibus innector; arctiſſimis complexibus illigor; totô pectore adſtringor. *V. Amicitia.* 2. *transl. amare, proſequi, colere.* Author tibi ſum, ut rempublicam, ut bonas artes, ut jus civile amplectare. Libenter amplector tuum in me animum. Cæſar me indies amiciùs amplectitur. 3. *Comprehendo, ſtringo.* Non is eſt, qui res tantas conſilio amplectatur; animô ac mente circumſpiciat. Paucis plurima, artem omnem paucis præceptis amplector.

Amplexor, aris, umbfahen. *Syn.* amplector, amo, amplexibus excipio, foveo ſinu, in manibus habeo. *Adv.* familiariter, hilarè, mirificè, rectè, vehementiùs. *Uſ.* Inimicum meum ſic amplexabantur, ſic in manibus habebant, ſic fovebant, ſic oſculabantur. Amplexari authoritatem Senatûs, certam ſententiam amplexari. *V. Amplector.*

Amplexus, ûs, Umbfahung. * *Uſ.* Pudici amplexûs.

Amplificatio, nis, Vermehrung. *Syn.* exaggeratio, acceſſio, augmentum, cumulus.)(*Diminutio. Epi.* magna, nemini nocens, vehemens. *Uſ.* 1. Amplificatio gloriæ, honoris, pecuniæ, rei familiaris. 2. *amplificatio Rhetorica*, gravior quædam affirmatio, quæ motu animorum conciliet in dicendo fidem.

Amplifico, as, groß machen. *Syn.* augeo, amplum facio, dilato, multiplico, verbis rem parvam magnam facio, locupleto.)(*Infirmo, extenuo, minuo, imminuo. Uſ.* 1. Semper ſtudui tuam amplitudinem & gloriam & honorem laudibus amplificare. Sermo tuus dolorem mihi meum amplificavit. Urbs, fortuna urbis indies amplificatur & augetur. 2. *amplifico dicendo. Phraſ.* Augere quid, & tollere altiùs dicendo; verbis exaggerare, extollere, rem tragicè & rhetoricè ornare; omnia dicendo auguſtiora, majora facere; verô majora jactare; ſpecioſam exaggerationem facere; in majus exaggerare. *V. Augeo. Amplus.*

Amplio, as, aufziehen. *Syn.* comperendino, ampliùs pronuncio, ampliandi facultatem concedo, rem profero. *Uſ.* Hæc cauſa ſepties eſt ampliata. Etſi lex ampliandi faciat poteſtatem, multi tamen judices ſibi turpe exiſtimant, non primò judicare. Quid hominem nefarium ampliatis?

Ampliter, herriſch/ reichlich. * *Syn.* amplè. *Uſ.* Ampliter in cœna apponere. Ampliter mentiri.

Amplitudo, inis, Weite/ Würde. *Syn.* gloria, dignitas, ſplendor, pondus, authoritas, gravitas, claritudo, præſtantia, majeſtas, claritas. *Epi.* cara, egregia, modica, ſumma. *Uſ.* Amplitudo eſt potentiæ aut majeſtatis aut aliquarum copiarum magna abundantia. Ipſæ injuriæ ſuam amplitudinem illuſtrabunt. Omne meum ſtudium ad tuam amplitudinem amplificandam, retinendam, conferam. Pompejus poſteris ſuis amplitudinem nominis, quam non acceperat, tradidit. Perveniſti ad ſummam amplitudinem. *V. Splendor. Dignitas. Præſtantia. Magnitudo.*

Ampliùs, mehr/ länger. *Syn.* plusquam, jam, præterea, ſupra, magis, inſuper. *Uſ.* Ampliùs ſunt ſex menſes. Ampliùs eſt triennium, quòd te non viderim. Centum romani cives ampliùs Syracuſis judicant. Non ampliùs decem cohortes pugnavêre.

Hôc

Hoc ampliùs, *accessionem significat.* Ita quidem Socrates; hoc ampliùs Theophrastus, quod &c. Morem tibi geram, hoc ampliùs út oraculum te audiam.

Amplus, a, weit. *R. ex Am & plus. De loco.*)(*Parvus.* Usſ. 1. *magnus, patens.* Ampla domus, theatrum celebritate refertissimum, magnitudine amplissimum. *Phras.* Locus præter modum amplus, ingentis laxitatis. Ædes spatiosæ & effusæ. Forum laxare, extendere, prolatare. 2. *præclarus, ingens, præstans dignitate, illustris, honestus.* Locus ad agendum amplissimus, ad dicendum ornatissimus. Amplissimus civis in amplissima civitate, amplissimo loco natus. Is est amplissimus, qui sua virtute in altiorem locum pervenit. Id curo unicè, ut respublica opibus firma, copiis locuples, gloriâ ampla, virtute honesta sit. *V. Clarus. Magnificus.*

Ampulla, æ, ein Flasche. *Syn.* vas vitreum ventre amplo & inflato.

Ampullor, aris, aufgeblasen seyn. **Syn.* turgeo, inflor. *V. Superbus.*

Amputatio, nis, Abschneidung. Usſ. Sarmentorum amputatio me delectat.

Amputo, as, abhauen. *Syn.* reseco, circumcido, refello, rejicio. Usſ. Amputetur, quidquid est in republica pestiferum. Sit aliquid in juvenis ingenio, quod circumcidam, quod amputem. *V. Præcido.*

An, ob. *Syn.* ne, utrum, an ne, num, ecquid? Usſ. Multùm interest, utrùm coram multis, an paucis dicatur. An licebit cunctis, tibi non licebit? patris partes suscipiam, an filii? Eloquar, an tileam?

Anagnostes, æ, Leser. *Syn.* lector, alicui serviens. Usſ. Puer festivus anagnostes noster.

Analogia, æ, Gleichförmigkeit. *Syn.* proportio. Usſ. Analogia me decipit ejus vocabuli.

Anas, tis, ein Entvogel. *Syn.* avis aquatilis. Usſ. Anatum ova gallinis supponimus.

Anatocismus, i, Wucher/ Zinß. *Syn.* fœnus, quod ex fœnore capitur. Usſ. Ille quidem ne centesimis cum anatocismo contentus est.

Anceps, itis, zweiffelhafftig. *R. à capite, utrinque habens caput, quod capi possit.* *Syn.* dubius, incertus, ambiguus.)(*Certus.* Usſ. Incertus est exitus, & anceps belli fortuna. Cura, disputatio, causa anceps. Anceps fatorum via. Anceps & multiplex verborum potestas. *V. Dubius Ambiguus.*

Anchora, æ, Ancker. *Syn.* ferrum aduncum ad firmandas naves. Usſ. Ergo ille malum erigi, vela fieri, anchoras præcidi, solvi jussit.

Ancilla, æ, eine Dienstmagd. *Syn.* pedissequa, famula. Usſ. An partus ancillæ in fructu sit habendus, disputant.

Ancillaris, e, der Dienstmagd gehörig. *Syn.* ancillarum propium. Usſ. Ancillare ac sordidum artificium.

Ancillor, aris, dienen. *Syn.* servio, adstringor. Usſ. Nemini uni ancillatus sum, aut privatim me addixi. *V. Servio. Addico.*

Ancillula, æ, Dienstmägdlein. Usſ. Juris scientiam eloquentiæ tanquam ancillulam & pedissequam adjungebant. Contra nunc est.

Andabata, æ, blinder Fechter. *Syn.* gladiatorum genus in tenebris vel oculis velatis pugnantium. Usſ. Quem antea ne andabatam quidem defraudare poteramus.

Androgynus, i, halb männlich / halb weiblich. *Syn.* qui utrumque sexum habet. Usſ. Androgyni ortus pro fatali monstro habebatur.

Anfractus, ûs, Krummer Umweg. *Syn.* circuitio, flexus, ambitus. *Epi.* non longus, longus ad spiritum & aptus, annuus, septenus. Usſ. Figura nihil habens incisum angulis, nihil anfractibus. Longo anfractu circumscripta oratio. Ætas tua septenos octies solis anfractus & reditus convertit, *es annorum* 56. Nihil est opus circuitione & anfractu. Quos tu Mæandros, quæ diverticula, flexionesque quæris? *V. Ambages.*

Angelus, i, ein Engel. *Syn.* Angelus, genius bonus, Spiritus cælestes, cælestes internuntii, mentes corporibus secretæ; corporibus semper vacantes; beatæ, ab omni concretione semotæ mentes; mentes illæ cælestes & ab omni concretione mortali segregatæ; cælestes animæ, quæ sunt ab omni admistione corporum remotæ, puræ atque sinceræ. Cætus Angelicus, chorus Angelorum, multitudo militiæ cælestis.

Angina, æ, des Zäpfleins im Halß Geschwulst. * *Usus.* Sues moriuntur anginâ.

Angiportus, ûs, &, i, ein enges Gäßlein. *Syn.* vicus, angusta via, & compendiaria inter domos. *Us.* Effusum frumentum vias omnes & angiportus constravit.

Ango, is, ängstigen. *Syn.* constringo, crucio, discrucio, premo, sollicito, vexo, torqueo.)(*Recreo. Adv.* vehementer. *Us.* Illa me cura vehementer agit, & sollicitat, sollicitum habet. Multùm de te, multis curis, vigiliis de tuis rebus angor & crucior. Intimis sensibus, animis, dolore præcipuo ea me res angit. *V. Dolor. Tristis.*

Angor, ris, Angst. *R. ab* ἄγχω, *Syn. suffoco.* vexans ægritudo, premens ac discrucians sollicitudo, *Epi.* utilis. *Us.* 1. Angores, sollicitudines, diurni nocturnique metus. Noli angoribus te dare, dedere, confici miserrimè. Ecquid angoribus te implicas? Sæpe pro amico angor capiendus est. 2. *angorem tollere.* Tuæ literæ angores meos levaverunt; ab angoribus me abduxêre; vacuitatem ab angoribus mihi præstiterunt. *V. Tristitia. Mæror. Anxius.*

Anguinus, a, von Schlangen. *Syn.* anguis peculiaris & proprius. *Usus.* Cervix anguina.

Anguis, is, eine Schlang. *Syn.* serpens. *Epi.* fœmina, mas, neuter, ingens, volucris. *Us.* Angues alites. Anguis ab ara extitit.

Angulatus, a, geecket. *Us.* Corpuscula rotunda, alia angulata.

Angulus, i, eine Eck / Winckel. *Epi.* summus, par. *Usus.* Angulum mihi provinciæ eligas reconditum ac derelictum.

Angustè, eng. *Syn.* arctè, strictè, exiguè, exiliter, tenuiter, pressè, jejunè.)(Latè, fusiùs, uberiùs. *Us.* Angustè, exiliter dicere; angustè urbem obsidere. Pressè, angustè definire. Angustè, tenuiter disputare, concludere.

Angustiæ, arum, Beängstigung. *Epi.* magna, incredibilis, summa. *Us.* 1. *fauces terræ marisque.* Corinthus in angustiis & faucibus Græciæ. 2. *paupertas.* Incredibiles angustiæ ærarii & pecuniæ publicæ. Ex meis rei familiaris angustiis illius sustento tenuitatem. 3. *difficultas.* Quid me in has verborum angustias revocas? Cur me in Stoicorum dumeta & angustias tantas adducis, compellis? Angustiæ temporis breviorem me fecêre. 4. *Infirmitas.* Non capiunt angustiæ pectoris tui, non egestas animi tantam personam.

Angustus, a, eng. *Syn.* arctus, brevis, *de loco præcipuè.*)(*Latus.* *Us.* In angustum quendam locum concludi. *Phras.* In Apennino sunt difficiles locorum angustiæ; impeditissimus est mons ad iter faciendum; labor est maximus eò iter habentibus; locorum difficultates in eo monte magno sunt iter facientibus impedimento. Nihil incommodius, quam illas angustias pertransire, ex illis angustiis evadere. Angusta se loca crebrò objiciunt, difficilem, ac laboriosam viam faciunt. Mons ille multis locis coangustatur. Angustiæ, fauces iter coarctant. Castra in exiguum orbem contracta, vix accipientibus quibusdam opera locis. In arcto stipati milites; magna plurium in angusto coarctatio. Velut in pristinum detrusi & compacti, ita angusto loco stringebantur, in exiguum gyrum compulsi.

Anhelitus, ûs, der Athem. *Syn.* spiritus, respiratio. *Epi.* frigidus. *Us.* 1. Magna est vis anhelitûs. Anhelitus latentem morbum indicat. Vix anhelitum recipiebam. 2. *terræ vapores.* Anhelitus terrarum inflabant mentes.

Anhelo, as, keichen. *Syn.* spiro, respiro. *Us.* Anhelantem scelus, furentem audaciâ, crudelitatem ex imo pectore anhelantem ejecimus.

Anhelus, a, keichend. * *Usus.* Equus anhelus.

Anicula, æ, ein altes Weiblein. *Syn.* anus, vetula mulier. *Epi.* minimè suspiciosa, indocta. *Us.* Aniculæ sæpe inediam biduô aut triduô ferunt.

Anilis, e, altweibisch. *Syn.* quod aniculam potius quàm virum decet. *Adv.* penè. *Us.* Ineptiæ, fabulæ aniles. Omnis superstitio imbecilli & anili animi est.

Aniliter, nach alter Weiber Arth. *Syn.* anicularum instar. *Us.* superstitiosè atque aniliter dicere aliquid.

Anima, æ, die Seel. *R. ab* ἄνεμος, *ventus, spiritus. Syn.* animus, ac vitæ prima causa. *Epi.* æterna, infecta, particeps consilii atque rationis, pura, tenuis,

nuis, chariſſima. *Uſ.* 1. In unius hominis anima ſpes noſtras poſitas omnes habemus. Ægroto dum anima, ſpes eſt. Animam agere, edere, efflare, amittere, *mori.* Ea cauſa in anima ſenſuque meo penitus inſita eſt & infixa. 2. *ſpiritus, vita, anhelitus.* Ducere animam de cœlo; continere, comprimere animam, *anhelitum.* Fœtet tibi anima. *Vulg. ex ore.* 3. *aër.* Inter ignem ac terram aërem DEUS, animamque poſuit. Anima, quæ ſpiritu in pulmones ducitur.

Animabilis, e, **lebendig machend.** *Uſ.* Aër animabili, ſpirabilique natura.

Animadverſio, nis, **Aufmerckung.** *Syn.* conſideratio, attentio, notatio. *Epi.* cenſoria, humaniſſima, liberaliſſima, paterna, mediocris. *Uſ.* 1. Notatio naturæ & animadverſio peperit artem. Noſſe regiones, animadverſionis eſt, aut conſuetudinis. 2. *pœna, caſtigatio, reprehenſio.* Animadverſio omnis & caſtigatio contumeliâ vacare debet. Continere improbos metu animadverſionis. Uti in aliquem animadverſione. Remittere, condonare animadverſionem. *V. Pœna. Objurgatio.*

Animadverſor, ris, **der ein Ding wol mercket.** *Epi.* acris, diligens. *Uſ.* Si acres & diligentes judices eſſe volumus, animadverſoresque vitiorum, magna intelligemus ſæpe ex parvis.

Animadverto, is, **mercken.** *Syn.* animum adverto, noto, attendo, animum attendo, deprehendo, ſentio, intelligo. *Adv.* curioſiùs, diligentiùs, facilè, graviter, maximè, planè, rectè, rectiſſimè, ſcientiſſimè, ſeriùs, vehementer, uſque eò. *Uſ.* 1. Si Dii non cutant, aut non animadvertunt, quid agamus. Animadverte, quæſo, pro tua prudentia, quæ fiant. 2. *punio, caſtigo.* Crudeliter in aliquem animadvertere. *Phraſ.* Animadvertit, quid velim. Cernit, cernit animô; videt, quid velim. Quid agam, ſentit. Præſentit, non nullum ſenſum habet, ſuboleo illi, quid conſilii parem. *V. Nolo. Adverto.*

Animal, lis, **ein Thier.** *Syn.* animans.)(*Inanimatus, inanimus. Epi.* aptiſſimum ad cultum, funeſtum ac nefariis ſtupris concretum &c. *Uſ.* Homo animal divinum, providum, ſagax. Animalium alia fugunt, alia carpunt, alia vorant, alia mandunt cibum. Homo animal acutum, plenum conſilii & rationis, ſempiternum, particeps pudoris & verecundiæ.

Animalis, e, **das Leben hat.** *Syn.* ſpirabilis, aëreus. *Uſ.* 1. Natura animantis vel terrena, vel ignea, vel animalis, vel humida. 2. *animæ proprium, ab anima vivens, vitale, animam præbens.* Intelligentiam animalem quidam etiam aſtris tribuunt. Corpora animalibus vinculis colligata.

Animans, tis, **alles das ein Seele hat.** *Syn.* animal *abſolutè. Epi.* aquatile, diſpar, divinum, atque cæleſte, mortale, pennigerum, & aërium, terreſtre. *Animantes.* armatæ cornibus, obductæ plumis, hirſutæ ſpinis, ſuperiores, tectæ coriis, veſtitæ villis. *Uſ.* Animantes aſpiratione aëris ſuſtinentur. Quidam mundum ipſum animantem, ſapientemque dixerunt.

Animatio, nis, **die Lebendigmachung.** *Epi.* divina. *Uſ.* Divinæ animationis ſpecies ex igne.

Animatus, a, **lebendig.** *Adv.* infirmè, optimè. *Uſ.* 1. Animatum eſt, quod motu cietur interiore. 2. *bene affectus vel malè.* Ut homines abs te affecti ſunt, ita in te ſunt animati. Magis animatus ad bellum quàm paratus. Erga te ſemper optimè animatus fui.

Animo, as, **das Leben geben.** *Syn.* animatum facio, animâ dono. *Uſ.* DEUS omnia animat, format, alit, auget. *Phraſ.* Laude animandi ſunt juvenes. Recreandi & excitandi. Juvenum animos laus auget; ſpei animorumque implendi ſunt juvenes. Ad opem & fiduciam erigendi torpentes. Demiſſi animi & oppreſſi laude confirmandi ſunt. Animi addendi; laude ſtimulandi juvenes. Laude incaleſcunt animi juventutis. *V. Impello. Excito.*

Animosè, **beherßt.** *Syn.* magnô animô, intrepidè. *Uſ.* Magnificè, graviter, animoſeque vivere. Non ſolum id animosè & fortiter, ſed conſideratè etiam ſapienterque fecerunt.

Animoſus, a, **herßhafft.** *Syn.* plenus animi, plenus roboris, non timidus.)(*Timidus. Uſ.* Senectus animoſior eſt quàm adoleſcentia. Et animoſos dicimus & bene animatos.

Animula, æ, **die Seele.** *Syn.* puſilla anima & vita infirma. *Uſ.* In unius mulierculæ animula quæ tandem jactura fit?

Animus, i, **das Gemüth.** *Epi.* abjectus, abjectior, acer & magnus, præſens & acu-

tus,

acutus atque verſutus, acrior, attentus, accuſatorius, æger, æquus atque fortis, paratusque, æquior, æquiſſimus, æternus, affinis alicui, afflictus arque fractus, agreſtis ac durus, alacer, & erectus, alienus, alienior, alieniſſimus, altus, altior, altiſſimus, & gloriæ cupidus, amicus, amiciſſimus, amplus & excelſus & patiens incommodorum, non omnino integer, anguſtus atque demiſſus, & jejunus, tamque parvus, &c. &c. *Uſ.* 1. *mens, anima, ratio.* Animus eſt, qui viget, ſentit, moderatur, & movet corpus, cui præpoſitus eſt. Animus habet memoriam & eam infinitam rerum innumerabilium. Ex mente divina decerptus longè lateque peregrinatur. Cernere animos, comprehendere, complecti, tenere. Animorum naturale quoddam pabulum eſt contemplatio naturæ. Animum à negotio ad ſe ipſum avocare, ſecum eſſe cogere, à corpore abducere. Animo excubare. Animi motus, cogitatio, contentio. 2. *ad benevolentiam vel malevolentiam refertur.* Alienum ab aliquo animum habere. Animo & voluntate diffidere ab aliquo. Præſtare, quem debemus, animum & facultatem alicui. Ex animo amare. Armatum retinere animum in aliquem. Quem tibi debeo animum, nunquam mutabo, quin confirmabo ſemper. 3. *pro conſilio vel deliberatione accipitur.* Animum inducere, vel in animum. In animo mihi eſt; animum habeo; animus mihi eſt, Romam abire. Jam diu animo volvo, ecqui res tuas expediam; diu cum animo conſideravi, reputavi meo; ſtatui denique apud animum meum. Poſtquam animo luſtravi, perluſtravi, intuitus ſum, perſpexi omnia, ita denique conſtitui; nec is animus excidet, diſcedet unquam. Ex animi mei ſententia planè ſic ſtatuo. Quem ſemel defixero animum, mutare non ſoleo. 4. *ad mentis fortitudinem vel debilitatem refertur.* Animus magnus, & ad omnes caſus ferendos conſtans, atque paratus. Animus tranquilliſſimus, qui totum iſtud æqui boni facit. Animo ſolutiore malim hæc olim ſcribere. Res acta animo ſanè virili. Magni animi fuit, non ſupplicâſſe victori. Animi maximi, animô magnô ac forti homo. Eſt in illo animus amplus, excelſus, incommodorum patiens, ſtabilis, firmus, acer & præſens, robuſtus, omni liber curâ & angore. Quid tui à te animi altitudo, firmitudo, gravitas, conſtantia poſtulet, tu videbis. Quantum in tuo animo roboris & nervorum, quàm incredibilis virtus inſit, quo ſis animi robore, qua indole virtutis, qua animi & conſilii magnitudine præſtanti, qua animi excelſitate, & quaſi exaggeratione, quis non videt? Colligendus eſt identidem è languore animus, erigendus, excitandus, redintegrandus, reficiendus, revocandus. Oratio tua animum mihi addidit, auxit, dedit, renovavit, attulit, firmavit. Ex oratione tua animus mihi acceſſit, animos ſuſtuli, cœpi animo ſtare, animo forti eſſe. *Item contra, ad mentis imbecillitatem.* Homo eſt animo fracto, puſillo, jejuno, inani, remiſſo, humili & imbecillo. In multis animus eſt abjectior, infirmior, tenerior, anguſtior. Homo animo parvo & pravo, perculſo & demiſſo. Eſt illi animus languens, mollis, perturbatus, irritabilis. Videas in illo homine ridiculam animi debilitatem, ſummam animi remiſſionem & diſſolutionem, languorem, imbecillitatem. Minimus terror ejus animum frangit, minuit, effœminat, illi animum adimit. Ad minimum terrorem animis cadit, animum deſpondet, contrahit, inflectit, demittit, animo deficit, conſternitur, tremit. 5. *animo bono.* Facere ſummâ fide, animo amiciſſimo. 6. *temeritas, feritas.* Animos alicujus & impetus retardare, contundere, noſco animos tuos & ſpiritus.

Annales, ium, Chronick / Jahr-Regiſter. *Epi.* maximi. *Uſ.* Ex vetuſtate annalium eruenda eſt memoria nobilitatis. Ex annalium monumentis, & veruſtis commentariis hæc petenda ſunt.

Annalis, e, zum Jahr gehörig. *Uſus.* Lex annalis, *quæ certos Magiſtratui cuivis capeſſendo annos præſcribit.* Majores noſtri leges annales non habebant.

Annecto, is, anknüpffen. *Syn.* agglutino,

tino.)(*Avello.* Uſ. Stomachus ad linguam annectitur.

Annellus, i, **Ringlein.** *Syn.* annulus parvus. Uſ. Epicuri imaginem in poculis & annellis habebant.

Anniverſarius, a, **das jährlich geſchiehet.** *Syn.* quod ſingulis annis recurrit, revertitur. Uſ. Agere ſacra anniverſaria, feſtos dies anniverſarios. Anniverſariæ cœli viciſſitudines.

Annô Domini, **von Chriſti Geburt an.** Annô poſt Chriſtum Natum; Chriſti nati: annô à ſalute humanâ hominum generi reſtitutâ, datâ, recuperatâ; anno à partu Virginis, Virgineo, à puerperâ Virgine, à Deipara Virgine, à partu matris ſemper Virginis; annô partûs Virginei, ſalutis per Chriſtum reſtitutæ, annô à Chriſto nato, Servatore; annô reparatæ, recuperatæ ſalutis humanæ, ſalutiferi partûs, ſalutiferæ incárnationis MDCCXVI hoc opus congeſtum eſt.

Annona, æ, **Nahrung.** *R. ab anno, anni proventus. Syn.* res frumentaria, aut alia res, quæ ad annum reponitur. *Epi.* cara, carior, cariſſima, durior. *Uſus. 1. annonæ penuria.* Summa annonæ caritas. Rei frumentariæ inopiæ difficultas premebat. Ingraveſcebat, fiebat durior annona. Frugum inopia, arcti commeatus; arctiorem annonam hoſtis, clauſum mare faciebat. Annonâ laborabatur. *2. annonæ vilitas.* Secuta tandem eſt annonæ levatio, vilitas. Levavit, laxavit, præſtitit annonam Magiſtratuum ſolertia. Apertis horreis pretia frugum levata ſunt. Conſecuta eſt ex ſumma inopia ſumma vilitas.

Annoſus, a, **alt.** * *Syn.* multos annos habens. Uſ. Annoſa arbor, anus. *V. Senex.*

Annoto, as, **aufzeichnen.** *Syn.* noto, obſervo. Uſ. Et meminiſſe, & annotare oportet. *V. Noto. Animadverto.*

Annularius, ii, **Ringleinmacher.** *Syn.* opifex annulorum.

Annulatus, a, **der Ringe trägt.** * *Syn.* annulis ornatus. Uſ. Quia incedunt cum annulatis auribus.

Annulus, i, **ein Ring.** *R. ex an præpoſit. inſeparab.* vel *ab ἀνείλω, obvolvo. Epi.* aureus. *Uſ.* Annulô in cera ſigillum imprimere.

Annumero, as, **darzu rechnen.** *Syn* in aliquorum numero pono, in eundem numerum refero. Uſ. 1. His libris innumerandi ſunt illi de republica. 2. *numerare ſimpliciter.* Pecuniam alicui adnumerare. Difficile ſit omnes de finibus ſententias annumerare.

Annuncio, as, **verkünden.** *Syn.* nuncio, denuncio. Uſ. Ei ſalutem à me annunciabitis.

Annuo, is, **verwilligen.** *Syn.* nutu capitis aſſentio. Uſ. Id ille toto capite annuit. Si annuerit, ſalvus ſum.

Annus, i, **Jahr.** *Epi.* abſolutus, perfectuſque, egregius, exiens, fatalis, funeſtus, graviſſimus & peſtilentiſſimus, integer, intolerabilis, judicialis, lenior, magnus, memorabilis, perfectiſſimus atque ornatiſſimus, peſtifer, plenus atque integer, poſterior, poſtremus, proximus, recentiſſimus, ſalubris, ſalutaris, ſimilis, ſuperior, totus, tranquillus, aut certè munitiſſimus, uberrimus, quæſtuoſiſſimuſque, vertens. Uſ. Homeri & Virgilii ætates non annis, ſed ſeculis ſunt disjunctæ. Annum ago quadrageſimum. Annus nunc tertius eſt, cùm conſulatu deceſſi. Annus integer abiit, exiit, præteriit, interceſſit, interfluxit, quòd te non viderim. Annô vertente, exeunte. *ad finem vertente. Phraſ.* Tempus, ſpatium annuum; annuæ commutationes. Biennium, triennium; commutationes temporum quadripartitæ. Solidus annus, qui ſolſtitiali circumagitur orbe, curſu ſolis. Decem æſtates, hyemesque continuas circumſeſſa urbs. *Annus vertens.* Anno circumacto; circumegit ſe annus; jam ferme in exitu erat; circumactum anni tempus. Biennium jam factum eſt, quòd abii domo.

Anni, de ætate. Pueri annorum ſenûm, denûm. Adoleſcens annorum vicenûm. Quinquenniô me minor es. Quinquenniô te major. Annos natus octo, nondum octavum ætatis egreſſus. Duorum fratrum ætatibus medius interjectus, **der mittlere Bruder.** *V. Ætas.*

Annuus, a, **jährlich.** *Syn.* quod unius anni ſpatio continetur. *Uſus.* Curſus annuus finitur ad rationem ſolis. Annuum tempus propè emeritum habes.

Anquiro, is, **Nachfrag haben.** *Syn.* inquire, quæro. Uſ. Omnes artis locos anqui-

anquirere, omni acie ingenii contemplari. Judicio anquirere. Capite *vel* capitis, *de aliquo crimine. Vul. Contra aliquem procedere criminaliter. V. Inquiro.*

Anſa, æ, **eine Handhabe.** *Syn.* manubrium, aut id, quò vas capi teneriqúe ſolet. *Epi.* plures. *Uſ. transl. pro occaſione.* Dare anſam ad agendum. Retinere anſam ad eum exagitandum. Capere anſam dicendi. *V. Occaſio.*

Anſatus, a, **der beyde Hände in die Seiten ſetzt.** * *Syn.* quod anſam habet. *Uſ.* Homo anſatus, qui ſubnixis alis ſeſe infert.

Anſer, is, **eine Ganß.** *Uſ.* Anſeribus in capitolio & canibus cibaria publicè præbentur.

Ante, **vor.** *Syn.* præ, pro, à fronte, in conſpectu, ob.)(*Poſt. Uſus. 1. loci ratione.* Ante tribunal, ante pedes veſtros, ante oculos, ante ſuum fundum Clodius Miloni inſidias parat. *2. ratione temporis.* Ante tempus Conſulatum inis. Idem jam quatriduo ante cogitâram. Proximè tu dices, ante ego cenſueram. *Interdum omittitur.* Quarto (*ſubintell.* ante) Calendas Novembres, Idus, Nonas. *3. magis, in comparatione.* Te ante alios diligo. Virgo longè ante alias ſpecie inſignis. Numidæ ante omnes barbaros in Venerem effuſi. Nulli mortalium armis aut fide ante Germanos.

Antea, **zuvor.** *Syn.* antehac, ante hoc tempus, ſuperioribus diebus, ſuperioribus temporibus. *Uſus.* Ad te antea, atque adeò priùs ſcripſi. Id magis nunc opportunum, quàm unquam antea.

Anteactus, a, **vorgeſchehen.** *Syn.* ſuperior. *Uſ.* Ex anteacta vita facere judicium de aliquo.

Antecaptus, a, **vorgekommen.** *Syn.* ante conceptus. *Uſus.* Antecapta quædam animô totius rei informatio, opinio.

Antecedo, is, **vorgehen.** *Syn.* anteeo, præeo, præcurro, prægredior, antegredior, anteverto.)(*Sequor. Adv* efficienter. *Uſ.* Biduum illum anteceſſi. Aliquem authoritate, ætate, uſu rerum antecedere.

Antecello, is, **übertreffen.** *Syn.* excello, præſto, anteſto.)(*Inferior ſum. Adv.* longè, longè & multum. *Uſus.* Vir ſapientiâ, humanitate, integritate, militari laude antecellens. Chaldæi aſtrorum ſcientiâ aliis gentibus antecellunt. Eloquentiâ; ingenii gloriâ antecellere.

Anteceſſio, nis, **Vorgang.** *Syn.* præcurſio, prægreſſio, præcurſus.)(*Conſecutio. Uſ.* Vir ſapiens cauſas rerum videt, earumque prægreſſus quaſi anteceſſiones non ignorat.

Anteceſſor, is, **Vorgänger.** * *Syn.* qui antecedit. *Uſ.* Res per ſpeculatores & anteceſſores equites nunciatur.

Antecurſor, ris, **Vorlauffer.** * *Uſ.* Cum antecurſoribus Cæſaris prælium commiſit.

Antedico, is, **zuvor ſagen.** *Syn.* prædico, ante prædico, *Uſus.* Augurum eſt, antedicere ea, quæ vitari poſſunt.

Anteeo, is, ire, **vorhergehen.** *Syn.* antecedo, Præeo, præcedo. *Uſ.* Præſtantia animi omnibus bonis corporis anteit. Si me amas, fortunam ipſam fortunis anteeo meis. Aliquem tempore, ætate, intelligentiâ, virtute anteire.

Antefero, ers, **vorziehen.** *Syn.* antepono, præpono. *Adv.* longè. *Uſus.* Iniquiſſima pax juſtiſſimo bello, bonus Imperator optimo Jurisperito anteferendus eſt. Catonis fortunam afflictam omnibus Cæſaris triumphis antefero.

Antegredior, eris, **vorher gehen.** *Syn.* progredior, antecedo, anteverto.)(*Sequor. Adv.* fortuitò. *Uſ.* Lucifer, cùm ſolem antegreditur; cùm ſubſequitur, Heſperus dicitur. Omnia, quæ fiunt, cauſis fiunt antegreſſis.

Antehac, **vor dieſem.** *Syn.* antea. *Uſ.* Antehac ſperare licebat, nunc etiam ſpes erepta eſt.

Antelucanus, a, **vor Tag gemachet.** *Syn.* quod ante lucem eſt, vel fit. *Uſ.* Tempus antelucanum. Literatus antelucanâ opificum induſtriâ ne ſe vinci ſinat. Cœnæ antelucanæ.

Antemeridianus, a, **das vor Mittag iſt/ oder geſchicht.** *Syn.* quod ante meridiem eſt, vel fit,)(*Pomeridianus, veſpertinus. Uſ.* Antemeridianus ſermo. Antemeridianis literis tuis me recreâſti.

Antenna, æ, **Segel-Stang.** *Syn.* tranſ-

verſum

versum in navi lignum ad malum, cui velum alligatur. *Usus.* Quid tam in navigio necessarium, quàm prora, puppis, antennæ, vela, mali?

Anteoccupatio, nis, **Vorkommung.** *Figura Rhetorica. Epi.* Impulsior.

Anteoccupo, as, **voreinnemmen.** *Syn.* præoccupo. *Usus.* Ut ante occupet, quod putat opponi.

Antepilani, orum. * *Usus.* Hoc agmen antepilanos vocabant.

Antepono, is, **vorsetzen.** *Syn.* Præpono, præfero, antefero, præstabilius puto, primas omnium alicui do, aliquid primum & summum habeo. *Adv.* Longè, nimirum, rectè, stultè. *Usus.* Ego nec meum consilium nec judicium tuo, nec laude probitatis me tibi antepono.

Anteprædico, is, **zuvor vorsagen.** *Syn.* Prædico. *Usus.* Itaque hoc apud vos testificor, denuncio, anteprædico.

Antequam, **Ehe dann.** *Syn.* Priusquam, antea quam. *Usus.* Scribam, antequam discedo. Dic priùs, quid facturus sis, quàm abeas.

Antesignanus, i, **der vor dem Fähnlein gehet.** *Syn.* Primipilus miles, qui ante signum in acie collocatur. *Usus.* Antesignanus miles, judex.

Antesto, as, **fürtreffen.** *Syn.* Præsto, antecello, excello. *Adv.* Multùm. *Usus.* Crotoniatæ olim corporis viribus omnibus antesteterunt.

Antevenio, is, ire, **vorkommen.** * *Syn.* Prævenio. *Usus.* Consilia & insidias hostium antevenire. Omnibus rebus amorem credo antevenire, *præstare.*

Anteverto, is, **vorkehren.** *Syn.* Prævertо, antecedo.)(*Subsequor. Usus.* Itinere illum antevertit. Antequam tecum agerem, antevertisti.

Anticipatio, nis, **Vorkommung.** *Usus.* Quis non habet sine doctrina anticipationem quandam Deorum? i. e. *Anteceptam animo informationem, agnitionémve Deorum.*

Anticipo, as, **vorkommen.** *Syn.* Anteoccupo; anteverto. *Usus.* Quid anticipas molestias diu post secuturas? Anticipatum est mentibus nostris, DEUM humana forma concipere.

Antipodes, um, **die Leuth/ die ihre Füß gegen uns kehren.** *Syn.* Adversi Orbis gentes. *Usus.* Antipodes è regione nobis, adversis stant vestigiis, adversa nobis urgent vestigia.

Antiquè, **alt.** * *Usus.* Quædam antiquè, pleraque durè dicit.

Antiquitas, is, **die alte Zeit.** *Syn.* Vetustas. *Epi.* Iucorrupta, mutata, ultima. *Usus.* 1. Antiquitas proximè ad Deos. In exemplis authoritatem habet antiquitas. 2. *Priscorum facta & mores.* Multis in rebus errabat antiquitas; nec omnia antiquitati concedenda. Cato documentum virtutis, antiquitatis, prudentiæ.

Antiquo, as, **abbringen.** *Syn,* Abrogo. *Usus.* Legem, rogationem antiquare. *V. Aboleo.*

Antiquus, a, **alt.** *R. q. ante avum. Syn.* Vetus, priscus.)(*Recens. D.* Senes, *quantum ad privatam vitam.* Veteres, *quantum ad publicum tempus*, Antiqui *utrique dicuntur, sed magis* veteres, *quam* senes. *Adv.* Admodum, non ita. *Usus.* Hæc nimis antiqua & obsoleta sunt. Hæc memoriâ nostrâ antiquiora sunt. Homo antiquus, *simplex*, qui ex suâ natura cæteros fingat. In hoc homine vestigia antiqui officii remanent. *Phras.* Quæ tu narras, antiqua sunt; horum non satis explicata recordatio, quæ propter vetustatem obsoleverunt; jam diu gesta & à memoria nostra remota. Perantiqua sunt ex annalium monumentis & regum memoriis repetenda. Res sunt vetustate, seniô & situ obliteratæ; vetustate nimia obscuræ, ut quæ ex magno intervallo non cernuntur. Exoleta vetustate annalium exempla; exesa vetustate monumenta; profundæ vetustatis caligine obducta. *V. Vetus.*

Antiqua verba. Phras. Versus affers, quos Fauni olim vatésque canebant; prisca verborum vetustate uteris; verba adhibes ex Faunorum & Aboriginum sæculo repetita. Veterum verborum cupidissimus es. Quasi cum matre Evandri loquare, sermone abhinc multis annis desito uteris. Exoletas & reconditas voces, verborum monstra aucuparis.

Antiquior, issimus. *Syn.* Charior, melior, potior, chariissimus, optimus, potissimus. *Usus.* Nihil tibi sanctius sit, & antiquiùs, quàm &c. Nihil habui antiquius, quàm salutem publicam. Nihil vitâ charius, nihil antiquius;

quius. Hæc mihi cura erit antiquiſſima. *V. Potior.*

Antiſtes, itis, Vorſteher. *Syn.* Primarius unius templi ſacerdos. *Uſus.* Cæremoniarum & ſacrorum antiſtites, religionum interpretes.

Antiſtita, æ, Vorſteherin. *Syn.* Primaria ſacerdos & vates. *Uſus.* Fani Cereris antiſtita.

Antrum, i, ein Höle. * *Syn.* Caverna.

Anus, i, ein Ingeweid des Leibs. *Uſus.* Anum appellas alieno nomine, cur non ſuo potiùs?

Anus, ûs, altes Weib. *Syn.* Vetula mulier. *Epi.* Delira, excors, fatidica. *Uſus.* Quæ anus ita ut tu deliret, ita ſomniis credat?

Anxiè, angſthafftiglich. * *Syn.* Sollicitè, curiosè, cum anxietate. *Uſus.* Anxiè rem tulit. Vir anxiè doctus, diligens.

Anxietas, tis, Angſt. * *Syn.* Proclivitas ad angorem. *D.* Anxietas *ab* angore, *ut* ebrietas *ab* ebrioſitate. *V. Sollicitudo. Dolor.*

Anxietudo, inis, Angſt. *Syn.* Anxietas. *Epi.* Prona ad luctum, & mœrens, ſempérque ipſa ſe ſollicitans.

Anxius, a, angſthafft. *Syn.* Qui naturâ proclivior eſt ad angorem. *Uſus.* Moroſi ſunt, iracundi, anxii, & difficiles ſenes. Sollicitus & anxius amor. Eſſe animo anxio. *Phras.* In anguſtiis ſum; omnibus rebus urgeor; in ſummas anguſtias adductus, incluſus; valde ſuſpenſô animô expecto, quî evadam. Angor animo; circumventum me video; metu conficior & angore. Non mediocriter pertimeſcit, circumſpicit, æſtuat. Qui illi æſtus, qui error, quæ tenebræ? Tremit animo, titubat, hæſitat; quo ſe vertat, neſcit. Cruciatur, æſtuat, tergiverſatur. Caput ſiniſtrâ perfricans ſecum commurmurat; nocturno metu & diurno vitam agit angorum pleniſſimam. Æger animi, trepidus rerum ſuarum, nec ſatis certus, quô locô res ſint ſuæ. Afflictat ſe, manus ſupplices ad cœlum tendit. Cogitationibus animos exedit, gravatum animi anxietate corpus ægrè trahit. Ea res miſerum ſollicitabat plurimis modis. Animo diſcruciatur. In anguſtum ejus coguntur copiæ. *V. Sollicitus.*

Apage, & Apagete, hinweg! *Syn.* Abigentis vox & faſtidientis aliquid. *Uſus.* Apage cum illo.

Aper, pri, wild Schwein. *Syn.* Sylveſter porcus. *Epi.* Ingens. *Uſus.* Hercules cum Erymanthio apro conſligens.

Aperio, is, ire, öffnen. *Syn.* Clauſum patefacio.)(*Claudo. Adv.* Aliquando, breviter, diligentius, paulùm, ſtudioſiùs. *Uſus.* 1. Non ita claudenda eſt res familiaris, ut eam benignitas aperire nequeat; nec ita reſeranda, ut pateat omnibus. *Phras.* Domum meam amicis aperio, pando, reſero; patet domus mea; nemini clauſa eſt amicorum. Adapertæ, expaſſæ fores; angulos ædium mearum omnes amicis pervios facio. 2. *Declaro, indico, demonſtro, explico, pando, diſſero apertè, facilè reddo.* Studia, conſilia, cogitationes, ſententias meas tibi aperire ſoleo. Philoſophiæ fontes Socrates primus aperuit. Ego in Senatu ſceleratorum conſiliorum fontes aperui. Virtus ſibi reditum in patriam aperuit. Fores amicitiæ; occaſionem ad invadendum aperire.

Apertè, öffentlich. *Syn.* Publicè, planè, non obſcurè, non diſſimulanter, rectè.)(*Circuitione, ex inſidiis, tectè.* *Uſus.* Apertiſſimè & planiſſimè rem explicare. Proferre aliquid apertè falſum. *Phras.* Simpliciter & candidè rem pandere. Res in aperto ac propatulo loco; in ore atque oculis provinciæ palam geſta; luce palàm; inſpectantibus omnibus. *V. Palam.*

Apertura, æ, Oeffnung. * *Syn.* Quaſi os quoddam in ædificiis. *Uſus.* Contra eas cellas relinquantur aperturæ.

Apertus, a, offen. *Syn.* Apertiſſimus, patens, manifeſtus, planus, ante oculos poſitus. *Uſus.* 1. Nihil tam clauſum, tam reconditum, quod iſtius cupiditati non apertiſſimum promptiſſimúmque foret. Apertam ſimultatem gerere, apertum ſcelus. Nihil tam apertum, tam perſpicuum. 2. *Facilis, perſpicuus, perſpectus, patens.* Multus tibi apertus eſt ad laudem curſus. Homo apertiſſimus. Aperta, dilucida narratio. *Phras.* Apertus ingenio, ſemper fuit apertiſſimus.

Eo ingenio natus, ut amicitiam & inimicitiam in fronte promptam gerat. Animum in vultu & lingua promptum habet. Simplice & aperto animo. *V. Sincerus.*

Apex, icis, **Knopff/ Spitz.** *Syn.* fastigium. *Usus.* 1. Apex senectutis est authoritas. 2. *Diadema, insigne regium.* Aquila Tarquinio apicem imposuit.

Aphractum, i, **ein ringfertig Schiff.** *Syn.* genus navigii Rhodiis usitati. *Us.* Morata est navigationem aphractorum imbecillitas.

Apis, is, **Beinlein.** *Syn.* insectum mellis opifex. Us. Homines mollitiâ fluentes apis aculeum ferre non possunt. Apum examina; quibus plurimùm natura ingenii atque artis tribuit. Dicuntur musarum volucres.

Apologus, i, **eine Fabel.** *Syn.* fabula, in qua bruta animalia inducuntur loquentia. *Us.* Narrationes apologorum.

Apophthegma, tis, **ein kurtzer wohlgefallener Spruch.** *Syn.* breviter & commodè dictum.

Apotheca, æ, **ein Gehalter.** *Syn.* taberna vel potiùs cella vinaria. *Usus.* Domos omnium & apothecas scrutari.

Apparatè, **herrlich/ köstlich.** *Syn.* cum apparatu, magnificè. *Us.* Itaque edit & bibit jucundè sanè & opiparè & apparatè.

Apparatio, nis, **Zubereitung.**)(*Inapparatio. Us.* Magnificentia & apparatio popularium munerum.

Apparatus, ûs, **Rüstung.** *Syn.* apparatio, magnificentia. *Epi.* epularum à magnificentia recedens, magnificus, non privatus aut plebejus, sed patricius & prætorius, major, maximus, minor, navalis, præclarus, regius, tantus, tam præclarus, tenuissimus. *Usus.* Delectant me magnifici apparatus, vitæque cultus cum elegantia & copia. Dies festus argento, veste, omni apparatu, ornatuque visendo agitur. Regiô epularum, prandiorum apparatu accipi. Nullô apparatu purè & dilucidè dicere. Hæc erat totius operis designatio & apparatus. Apparatu nobis opus est & rebus exquisitis undique, & collectis, accersitis, comportatis.

Appareo, es, **erscheinen.** *Syn.* adsum, videor, præsto sum, compareo, exto, existo, speciem habeo, in conspectum me do.)(*Occulto. Adv.* leviter, clariùs, facilè, nusquam prorsus, planè, seriùs. *Us.* 1. Nulla uspiam navis prædonum, equinulli, nulli equites apparuêre. DEUS ille sub anguis specie Syllæ appatuit. 2. *patet, liquet.* Ut apparet ex ejus orationibus, ut apparet ex granditate verborum, fuit vir doctus. Quò magis opprimitur, eò magis eminet & apparet, eò magis ejus virtus elucet, & quasi ex ipso perlucet, enitescit. Dilucebunt demum, detegentur fraudes tuæ. *V. Emineo.*

Apparitio, nis, **Erscheinung.** *Syn.* apparitoris officium. *Epi.* longa. *Us.* In longa ejus apparitione fidem ejus & abstinentiam cognovi.

Apparitor, is, **Diener/ Stadtknecht.** *Syn.* satelles, stipator, minister. *Epi.* humilis & abjectus, necessarius, recens. *Us.* Quis unquam apparitor tam humilis tam abjectus? *V. Accensus.*

Apparo, as, **zubereiten.** *Syn.* comparo, paro. *Adv.* omnino, opiparè. *D.* Præparare *est antea utilia parare*, apparare *ad dignitatem quandam, ac verius pompam.* *Us.* Bellum apparavit, suscepit, confecit. Convivium, cœnam, nuptias, prandium apparare & ornare. Crimina in insontem apparare. Ludi apparatissimi. Instructa & apparata domus rebus omnibus. *V. Paro.*

Appellatio, nis, **Appellation.** *Syn.* compellatio. *Epi.* improbissima, inanis, lenis, vænalis. *Us.* Regum appellationes vænales erant. Ea tribunorum appellatio intercessit auxilii causâ.

Appellator, is, **der appelliert.** *Us.* Vix manus ab illo appellatore abstinebantur.

Appello, as, **nennen.** *Adv.* asperiùs, blandè, blandissimè, comiter, commodè, communiter, duriùs, græcè, gravissimè, honorificentissimè, identidem, inutiliter, ita sanè, latinè, meliùs, nimirum rectè, nominatim, nusquam, omnino, omninò non, pessimè, prudenter, rectè, ritè, superbiùs, tectiùs, temerè, valde probè, verè, ultro, vulgo. *Us.* 1. *voco, compello, alloquor.* Rem suo nomine appellare. Salutare benignè, comiter, hilariter appellare unumquemque. Blando sermone milites appellare. Superbiùs,

biùs, aſperiùs, duriore verbo appellare quemquam. 2. *nomino, nuncupo.* Nunquam non Cæſar Pompejum honorificè appellat. Nominatim, nomine aliquem & tertio quoque verbo appellare. *Vul. Alloqui.* 3. *in jus voco, debitum repoſco.* Cur me poſt biennium primò appellas? ſponſores appellare. De pecunia quem appellare. 4. *invoco & confugio ad.* Quis mihi DEUS appellandus, quæ hominum fides invocanda, imploranda? A prætore ad tribunos, vel tribunos appellavit. *Vul. Majorem poteſtatem aut brachium imploro.* *V. Nomino. Voco.*

Appello, is, anländen. *Syn.* applico, admoveo, accedo. *Adv.* valde timidè. *Uſ.* 1. Claſſem, navim ad littus, ad ſcopulos appellere. 2. *transl.* Animum appellere ad literas, ad uxorem, ad ſcribendum. Nunquam tuas rationes ad eos ſcopulos appuliſſes, ſi &c. Claſſis appulſa. Appulſi in navibus hoſtes. *V. Accedo.*

Appendicula, æ, kleiner Zuſatz. *Syn.* corollarium. *Uſ.* Eſt hæc quaſi appendicula ejus cauſæ.

Appendix, cis, ein Anhang. *Syn.* additamentum, corollarium. *Uſ.* Appendix animi corpus.

Appendo, is, anhangen, *Syn.* pendo, annecto, ſuſpendo. *D.* Perpendo, *exactè pondero,* Expendo *ejusdem ferè ſignificationis;* Appendo, *ſuſpendo ad lancem, vel ſtateram pondero.* *Uſ.* Non adnumero verba, ſed appendo. Omnia ſua tibi adnumeravit, conceſſit, appendit. Aurum appendere aurifici.

Appetentia, æ, Begierd. *Syn.* appetitus. *Epi.* effrænata. *Uſ.* Lætitia profuſam hilaritatem, libido effrænatam appetentiam efficit.

Appetitio, nis, Begierd. *Syn.* appetitus, cupiditas.)(*Declinatio. Epi.* immoderata, nimia, naturalis. *Uſ.* Animi appetitiones omnes ad ſummi boni adeptionem tendant.

Appetitus, ûs, Begierd. *Syn.* appetitio, appetentia, impetus, ὁρμὴ. *Epi.* vehementior. *Uſ.* Natura belluis dedit ſenſum & modum, & cum quodam appetitu acceſſum ad res ſalutares. Appetitus rationi obediant, ſubjecti ſint, obedientes ſe præbeant, obtemperent. Contrahere & ſedare omnes appetitus, ut tranquilli ſint, & omni perturbatione careant. *V. Deſiderium.*

Appeto, is, begehren/ wünſchen. *Syn.* cupio, opto, peropto, deſidero, expeto, aveo.)(*Refugio. D.* Appeto *cum affectu qualiacunque,* Expeto *cum ratione honeſta & bona.* *Adv.* ardentiùs, cupidè, fruſtra, magnificentiùs, plùs ſemper, rabidè, ultro. *Uſ.* 1. Non ſolùm non recuſo, ſed appeto, repoſco. Homo voluptatum, gloriæ appetentior. Homo cupidus, laudis appetens. 2. *invado, impeto.* Vita ejus ſæpe ferrô inſidiis appetita eſt. Lapidibus ſe appetitum & percuſſum clamitat. *V. Peto. Deſidero.*

Appingo, is, zuſetzen. *Uſ.* Novis ſemper aliquid appingitur, *additur.*

Applaudo, is, frolocken. *Syn.* manuum vel pedum plauſu favorem ſignificat. *Uſ.* Cui civium generi maximè applauditur. *V. Plaudo. Admurmuratio.*

Applauſus, ûs, das Frolocken mit den Händen. *Syn.* favor popularis. *Epi.* magnus. *Uſ.* Aſſentiente populô magnô applauſu dixit. *V. Plaudo. Plauſus.*

Applicatio, nis, Zufügung. *Syn.* adjunctio, adjectio. *Uſ.* Amicitia potiùs ex applicatione quadam animi cum ſenſu amandi, quàm à cogitatione utilitatis ſecuturæ oritur. Jus applicationis.

Applico, as, zuſammenfügen. *Syn.* adjungo. *Adv.* familiariter, maximè, ſtudiosè. *Uſ.* 1. Applicare naves ad terram, terræ, in locum aliquem. Flumini caſtra, ſe ad arborem applicare. 2. *adjungo.* Se ad aliquem præſidii causâ; ſe ad ductum alterius, ad fidem & amicitiam populi applicare. Se ad doctorem, ad familiaritatem alicujus applicare. Alii ad jus civile, ad eloquentiam alii ſe applicant. Animum denique ad frugem applicuit. Ad deteriorem partem animum ægrotum applicare. *V. Adjungo.*

Appono, is, zuſetzen. *Syn.* affingo, adſcribo, addo, adjungo, antepono, pono, admoveo, adduco. *Uſ.* 1. Aliquid ad ignem apponere. Notam alicui rei, ad rem aliquam, ad malum verſum adſcribere, apponere. Ad illa præcepta aliquid de ſuo appoſuit. Nec dies tuæ epiſtolæ nec ſignum appoſitum eſt. 2. *pono.* vitiis modum; cuſtodem alicui apponere. Lucro apponere aliquid. 3. *è compoſito adhibeo.* Accuſatorem alicui, calumniatorem apponere. *Vul.* ſubornare aliquem, qui accuſet. *V. Addo. Adjicio.*

Apporto, as, hinzutragen. *Adv.* undique. *Uſ.* 1. Multos ſecum morbos ſenectus apportat. Clitellis frumentum eò apportandum eſt. 2. *nuncio.* Quid apportas novi? bonum, gaudium apportas, an malum? *V. Affero.*

Appoſitè, wol/eigentlich. *Syn.* aptè, accommodatè, convenienter. *Uſ.* Cœtera appoſitè tibi mandabo.

Appoſitio, nis, Zuſatz. *Syn.* additio, adjunctio. *Uſ.* Obſcuriora ſunt præcepta ſine appoſitione exemplorum.

Appoſitus, a, zugeſetzt. *Syn.* aptus, accommodatus. *Adv.* bene, maximè. *Uſ.* Locus minimè appoſitus ad pietatem, ad tolerandam calamitatem. Forma ad dignitatem appoſita. Tempus ad ſtudendum appoſitiſſimum amici eripiunt. *V. Accommodatus. Aptus.*

Apprehendo, is, ergreiffen. *Syn.* accipio, appeto. *Uſ.* 1. Alicujus manum apprehendere. 2. *Transl.* Quod ego apprehendebam, mox accuſator eripiebat è manibus.

Apprimè, überaus. *Syn.* valdè, multùm, perquam. *Uſ.* Apprimè doctus, nobilis, probus homo.

Approbatio, nis, Gütheiſſung. *Syn.* comprobatio. *Epi.* inutilis, magna, popularis, tanta, turpis. *Uſ.* Id vulgi aſſenſione, populari approbatione & plauſibus metiendum eſt.

Approbator, ris, Bewährer. *Syn.* author, comprobator. *Uſ.* Tu fuiſti ſuaſor, impulſor itineris mei, magis autem approbator.

Approbo, as, gut heiſſen. *Syn.* comprobo, laudo, fidem alicui rei tribuo, confirmo.)(*Improbo, repugno. Adv.* honorificè, mirabiliter, neceſſariò, temerè, valde, vehementer. *Uſ.* Milites Ducis ſententiam magno clamore, unâ voce approbârunt, laudârunt. Quod actum eſt, Dii approbent. Utinam tibi conſilium, officium meum approbem, *probem. Phraſ.* Summâ aſſenſione plebis, ſecundis admurmurationibus Senatûs auditus eſt. Conclamavêre omnes & approbavêre, ita fieri oportere. Rata omnes habuêre. Itum eſt, pedibus itum eſt in ejus ſententiam. In ejus ſententiam diſceſſio facta eſt. Niſi populus fundus factus eſſet, author, *comprobator*; nî & patres authores fierent, ratum non erat. In ejus ſententiam diſceſſum eſt. *V. Probo. Aſſentior. Aſtipulor.*

Approbantis Formulæ. Feſtivè, *ironicè.* Optimè. Non poſſum, quin exclamem: Bene hercle factum. Euge optimè. Hem illuc eſt, patrem eſſe æquum filio. Eu, probè. Eugepæ nunc places, *iron.* Vir es. *Probiſſimè.* Factum bene. Beâſti.

Appromitto, is, für einen verbürgen. *Syn.* promitto. *V. Promitto.*

Appropero, as, hinzu eilen. *Syn.* propero. *Uſ.* Ut approperent, adhortabor. *V. Propero.*

Appropinquatio, nis, das Hinzunahen. *Uſ.* Senectus eſt appropinquatio mortis.

Appropinquo, as, hinzu nahen. *Syn.* accedo, advento, prope, propiùs, proximè accedo, prope, propiùs ſum; prope, propiùs adſum; vicinus ſum ad faciendum aliquid, admoveo, propiùs admoveo, impendeo; pedem confero, ut ajunt, ſubſum.)(*Abſum. Adv. valde. Uſ.* Ejus rei maturitas nondum venit, etſi appropinquet. Impendet fatum aliquod, planè inſtat, certè appropinquat. Alicui, ad aliquem appropinquare. *V. Vicinus.*

Appulſus, ûs, Zulândung. *Syn.* invaſio, acceſſio. *Epi.* nimius. *Uſ.* 1. Tactus frigoris & caloris omnes appulſus nimios ſentit. 2. *commotio, incitatio.* Tribus modis Deorum appulſu homines ſomniant. *V. Adventus.*

Apricatio, nis, Wohnung an der Sonnen. *Uſ.* Unam in tua villa apricationem omnibus iſtorum regnis antefero. Caleſcere apricatione vel igni.

Apricor, aris, an der Sonnen ſeyn. *Syn.* adſolem manere. *Uſ.* Alexander apricanti Diogeni officiebat.

Apricus, a, am ſonnächtigen Orth gelegen. *R. q. apericus ab aperiendo. Syn.* ad ſolem apertus.)(*Opacus. Uſ.* Hortus, locus, vinea aprica.

Aptè, geſchicklich. *Syn.* appoſitè, accommodatè, congruenter. *Uſ.* Aptè dicere & numerosè. Facilè judicamus, quid aptè fiat, quid ab officio naturaque discrepet. Ad rerum dignitatem loqui aptè & quaſi decorè.

Apto, as, zuſammen ordnen. * *Syn.* accommodo, compono, paro.)(*Amputo. Uſ.* Hoc verbum ad hanc ſententiam bene aptatur. Pugnæ ſe aptare. *V. Accommodo.*

Aptus,

Aptus, a, geſchickt. *R. ab apiſcor, vel ἅπτω, connecto. Syn.* Accommodatus, appoſitus, conveniens, congruens, quod decet, conſtitutus, habilis, idoneus, conſentaneus.)(*Solutus, defluens, ineptus. Adv.* Benè, communiter, maximè, mirabiliter, vehementer, mediocriter, omninò. *Uſus.* 1. Ad dicendum natus aptus. Nihil tam aptum, tam convéniens ad res ſecundas vel aſperas amicitiâ. Calceus habilis & aptus ad pedem. Homo non aptiſſimus ad jocandum, ad docendum. Decet, quod aptum eſt & conſentaneum tempori & perſonæ. 2. *Cohærens, conſentiens.* Partes orationis omnes inter ſe aptæ & connexæ. Facilius eſt apta diſſolvere, quàm diſſipata connectere. Multa dixit, parum apta inter ſe & cohærentia. *Phras.* Naturâ aptus eſt ad omnia. Dederat hoc natura, quidquid aggrederetur, ut egregiè conficeret. Natus ad omnia videbatur. Ingenium acceperat à natura ad omnes res appoſitum atque accommodatum. Eo erat, eo utebatur ingenio, quidvis ut exequi, præſtare ſatis commodè poſſet. Præcipuo quodam naturæ munere aptus erat, accommodatus, appoſitus ad omnia. Habebat hoc à natura, ut quamcunque ad rem ſe conferret, quamcunque rem capeſſeret, eâ non peſſimè perfungeretur, ex ea cum laude diſcederet. Aptiſſimus erat ad omnes res. Nemo erat illo commodior aut aptior. Propriè factus à natura videbatur ad omnes res. Appoſitum quiddam poſſidebat ad omnes res. In omni re, in omni judicio elegantiſſimus eſt. Egregio judicio perpolitus eſt. Summa eſt in illo ingenii ſuavitas & elegantia. Nihil agit non aptè, non commode, non eleganter, non lautè, non venuſtè, non lepidè, non egregiè. Lepores, elegantiam, lautitiam, venuſtatem habet in omni re. Quidquid agit, cum lepore agit, cum elegantia, ſic, ut gratiam ab omnibus ineat, ut aptior, accommodatior, idoneus magis videatur eſſe nemo. Idoneus videbatur; probè affectus ad munus ſuum fungendum. Satis dexter; negotiis gerendis habilis. Negotiorum haud quaquam rudis. Ingenio commodo, verſatili. Dignus, cujus operam adhiberem. *V. Accommodatus.*

Apud, bey. Propinquitatem loci ſignificat. *Syn.* Propè, juxta, ad locum & perſonam, non procul. *Uſus.* 1. *Propè.* Apud Corfinium; apud Romam caſtra fecit. 2. *Cum, vel domi, vel inter.* Apud matrem rectè erat. Apud Pompejum cœnavi. Apud me inſidias ſibi dixit factas. 3. *Coram, aliquo audiente.* Apud Pontifices, apud populum dixit. Queritur apud me literis. 4. *Citantis.* Ut apud Poëtam, ùt apud Terentium eſt. Apud majores noſtros hoc erat in more poſitum. Apud priſcos quæſitum eſt. *Dicitur*: Apud ſe non eſſe, *de inſano. V. Verſor, cum.*

Aqua, æ, Waſſer. *R. q. à qua omnia, vel à Græco χόα, quod à χέω, fundo. Syn. Humor gelidus, rivus. Epi.* Alba, alumna, bellè fluens, calida, dulcis, gelida, intercus, jugis, nigra, pluvia, profluens & uber, ſumma, turbida & cadaveribus inquinata, uberior, marina, perennis, pulchra. *Uſus.* Aqua frigoribus conglaciat, nive concreſcit, concluſa facilè corrumpitur. Ducere, deducere aquam in villam. Aquam frigidam ſuffundere, *alicujus voluntatem immutare, alienare.* Aqua mihi hæret, *adagium.* Aqua & igni interdicere *proſcriptis. Phras.* Aquarum fluxiones, ductus, divortia. Aquæ perennes, bellè fluentes. Aqua imbribus aucta, terram inundans, abundans. Aquæ eo anno ingentes fuêre.

Aqua intercus, tis, Waſſerſucht. *Syn.* Morbus aquoſus. *Uſus.* Medicamentum dare ad aquam intercutem.

Aquæductus, ûs, Waſſerleitung. *Syn.* Ductus aquæ, tubus, Euripus. *Uſ.* Aquæductus, hauſtus, iter, actus.

Aquarius, a, zum Waſſer gehörig. *Uſ.* Obtigit tibi provincia aquaria, *aquarum cura.*

Aquarius, ii, der Waſſermann. *Epi.* Humidus. *Uſus.* Multùm mihi cum aquariis pugnandum eſt.

Aquatilis, e, das im Waſſer lebt. *Syn.* Aquarum incola, in aquis degens, vivens. *Uſus.* Beſtiæ aquatiles.

Aquatio, nis, das Tränken. *Uſus.* Hac aquatione carere non poſſum. Milites aquationis causâ longiùs progreſſi.

Aquator, is, Waſſer-Träger. * *Uſus.* Aquatores noſtri ab hoſtibus preſſi.

Aquila, æ, ein Adler. *Epi.* Argentea, ac omnibus pernitioſa ac funeſta. *Uſus:* 1. Nulla avis aquilâ vehementius

volat. 1. *Signum militare.* Aquilam inferre in medios hoſtes. Inter prædam decem aquilæ relatæ.

Aquilinus, a, adler-artig. * *Uſus.* Homo milvinis aut aquilinis unguibus.

Aquilo, onis, Nord-Wind. *Syn.* Septentrionalis mundi pars, & ventus ex ea flans. *Uſus.* Domus Aquiloni obverſa, Aquilonis frigoribus obnoxia.

Aquilonaris, e, Nordiſch. *Uſus.* Regio Aquilonaris.

Aquilus, a, adlerfarbig / braun. * *Syn.* Color fuſcus & ſubniger. *Uſus.* Homo corpore aquilo.

Aquor, aris, Waſſer ſchöpffen. *Uſus.* Oppidani ſine periculo aquari non poterant.

Aquoſus, a, waſſerächtig. * *Uſus.* Campus aquoſus.

Aquula, æ, Wäſſerlein. *Syn.* Aqua exigua.

Ara, ein Altar. *Syn.* Altare. *Epi.* Illuſtris, infima, princeps, vetus. *Uſus.* Aram conſecrare, dedicare. Ad aram confugere. Pro aris & focis certare, *pro religionibus & liberis.*

Aratio, nis, das Pflügen. *Syn.* Agricultura, agri cultio. *Epi.* Deſertæ, glandiferæ & fructuoſæ, magnæ, paternæ, relictæ, totæ, vacuæ. *Uſus.* Per bellum multæ arationes fructuoſæ alioquin deſertæ jacent. Vaſtatæ ſunt arationes, & agri vectigales.

Arator, is, ein Ackermann. *Epi.* Experientiſſimus ac diligentiſſimus, fortis & experiens, invitus, nobilis, inimicus, laborioſiſſimus, locupletiſſimus, magnus & gnavus, miſer, optimus, ſummus, remotiſſimus à foro. *Uſus.* Ex aratore oratorem fieri. Ager ille habuit aratores ducentos. *T. Ruſticus.*

Aratrum, i, der Pflug. *Uſus.* Aratro terram perſtringere; circumducere aratrum. Boum vires ad extrahenda aratra.

Arbiter, tri, ein Scheidsmann. *R. à βεαβευτὴς, judex.* *Syn.* Præſens, teſtis, diſceptator domeſticus. *Epi.* Honorarius, remotus. *Uſus.* Aliquid agere arbitris remotis. Secedere in loca arbitris remota. Ad judicandas controverſias meas cuperem te arbitrum mihi dari; te arbitrum poſtulo, capio, ſumo. Te rerum mearum arbitrum honorarium ſtatuo. Ad diſceptandas res meas te arbitro utar; te arbitrum adigo.

Arbitratus, ûs, Will / Meinung. *Syn.* Sententia, opinio, judicium. *Uſus.* 1. Meo arbitratu potiùs, quàm tuo agam, loquar, reſpondebo. 2. *Libitum, deſiderium, optatum.* Illius arbitratu de pace agam. *Vul. Ad placitum alicujus aliquid facere.* Se dare in arbitratum, ditionem alterius, *dedere.* *V. Arbitrium.*

Arbitrium, ii, Meinung. *Syn.* Arbitratus, voluntas, libido. *Epi.* Honorarium, *Uſus* 1. Ad alterius nutum & arbitrium fingere ſe totum & accommodare. Omnia ſua ad alterius arbitrium conferre. Ad noſtrum arbitrium & libidinem res noſtras conſtituemus. Legum arbitrium penes Principem eſt. Num id faciendum ſit, tuum eſto arbitrium. 2. *Judicium honorarium, arbitri ſententia.* Judicia legitima, arbitria honoraria. Minos ſevera arbitria facit apud inferos. *V. Placitum.*

Arbitror, aris, urtheilen. *Syn.* Puto, judico, autumo, cenſeo. *Adv.* Imprudenter, omninò, magis, neceſſariò, nimirum ſimiliter, prorſus non, rectè, ſimiliter, uſque eò. *Uſus.* 1. Patris eſt, arbitrari de filii rebus. Ita eſt, ut arbitror. 2. *Æſtimare.* Arbitrari facultates alterius. *V. Puto. Exiſtimo.*

Arbor, ris, ein Baum. *Epi.* Aurifera, novella, vetula, infelix, ſeneſcens. *Uſus.* Arbores & novellas & vetulas vivere & ſeneſcere dicimus. Proceritates arborum & directæ in quincuncem arborem. Ambulatio ab novellis arboribus opacata. Arbores ſerere, quæ alteri ſeculo proſint. Frugifera, felix arbor. *V. Ramus.*

Arbuſtum, i, Baum-Garten. *Syn.* Arbores multæ ad fructum conſitæ. *Uſus.* Arbuſta foliorum tegmine ornata.

Arca, æ, ein Kaſte. *Syn.* Armarium, capſa. *Epi.* Inanis, plena. *Uſus.* Animus hominis dives, non arca appellari ſolet. In arcam argentum ponere. Arcæ alicujus confidere.

Arcanò, heimlich. *Uſus.* Arcanò paucula cum illo collocutus ſum.

Arcanum, i, etwas heimlichs.

Arcanus, a, heimlich. *Syn.* Commiſſus, occultus. *Uſus.* Arcana occultáque omnia foras extulit. *Phras.* Non ſunt iſta arcana, non ex occulto aliquo genere literarum

qux-

quæsita, sed sumpta de medio. Non illa interiora; nihil, quod non in concione rectè legi possit. Nihil hic mysteriorum; nihil, quod non committi omnibus tutò possit. In secreto multa cum amicis volutaverat. *V. Occulto. Abdo.*

Arceo, es, **abhalten.** R. *ab ἀρκέω, propulso. Syn.* defendo, tueor.)(*Erumpo.* *Usus.* 1. Honestas, non pœna ab injuria homines arcere debet. Ferrô arcere contumeliam. 2. *Prohibeo, pello, removeo, averto.* Hostem finibus, pauperes aditu arcere. Flumina arcemus. Juventus à libidinibus arcenda est. Frigora, nives, Solem arcere. 3. *Coerceo.* Servi custodiis arcendi sunt & vinculis.

Arcesso, is, **beruffen.** *Syn.* Voco, advoco, accersio. *Usus.* 1. Olim ab aratro arcessebantur Consules. In patriam, in senatum arcessere aliquem. 2. *Repeto.* Longiùs inde à capite rem arcessere. Cave, ne verbum arcessitum videatur, *longiùs captatum, affectatum.* 3. *Accuso.* Aliquem in judicium capitis arcessere. Capitis, magno crimine in periculum capitis arcessere quempiam. Judicio aliquem arcessere. *V. Coërceo. Amoveo. Excludo.*

Archetypus, i, **das erste Model eines jeden Dings.** *Syn.* Prima forma, exemplar. *Usus.* Archetypus crebris locis refectus & inculcatus.

Archipirata, æ, **Hauptmann der Meer-Räubern.** *Syn.* Princeps piratarum. *Epi.* Subditicius, terrestris, vetus. *Usus.* Archipirata à latrone productus.

Architector, aris, **bauen.** *Syn.* Fabricor. *Adv.* Optimè. *Usus.* Mente quidlibet nobis fabricari possumus & architectari. Voluptates invenire novas & architectari. *V. Ædifico.*

Architectura, æ, **Bau-Kunst.** *Syn.* Architectandi ars. *Usus.* Honestæ artes sunt medicina, architectura.

Architectus, i, **Baumeister.** *Syn.* Machinator, princeps architectandi. *Epi.* Bellus, malus. *Usus.* 1. Omnium architectorum & machinatorum princeps Chrysogonus. 2. *Transl. Author, magister.* Stoici architecti verborum. Epicurus inventor voluptatis, & quasi architectus beatæ vitæ. Sceleris architectus.

Arctè, **eng beysammen.** *Syn.* Strictè. *Usus.* Arctè & graviter dormire. Arctè complecti aliquem.

Arcto, as, **zusammen trucken.** *Syn.* Constringo, angusto. *Usus.* Naves arctatæ. *V. Angustia.*

Arctus, a, **eng.** *Syn.* Adstrictus, devinctus, ligatus, obstrictus.)(*Laxatus, laxus.* *Usus.* Arctissimum amicitiæ vinculum. Arctioribus laqueis tenetur, quàm ut evadat. Arctus me somnus complexus est. *V. Angustus.*

Arcula, **ein Kistlein.** *Syn.* Capsula, parva arca. *Epi.* Muliebris. *Usus.* Meus liber omnes Isocratis arculas consumpsit.

Arcuo, as, **Gewölb machen.** *Syn.* In modum arcûs curvo. *Usus.* Curru arcuato vectus.

Arcus, ûs, **Bogen.** *Syn.* Jaculandi instrumentum. *Epi,* Côloratus, intentus, pulcher. *Usus.* 1. Animum tanquam arcum intentum habere. Arcum intendere, adducere; arcum remittere, laxare. 2. *Iris.* Arcus ille è nubibus efficitur.

Ardenter, **einbrünstiglich / hefftig.** *Syn.* Vehementer, intensiùs, majorem in modum cupere aliquid.

Ardeo, es, **brennen.** R. *ab arendo. Syn.* Flagro, conflagro, deflagro.)(*Refrigeror. Adv.* Acerrimè. *Usus.* 1. Domus ardebat non fortuitò, sed oblatô incendiô. 2. *Transl. Vexor, agor, angor.* Irâ & dolore ardet. Bellô ardet Gallia veluti communi incendiô. Ardent oculi; ardet illi ad ulciscendum animus. Cupiditate, amore, invidiâ, dolore ardet. Omnium bonorum odia in te ardent. *Phras.* Helenæ causâ Troja conflagravit; incendiô periit; igne absumpta est; consumpta est; arsit; exarsit; flagravit; deflagravit; incensa est. Non mediocre incendium excitatum; vehemens ignis accensus est; ædes multæ conflagrârunt; combustæ; igni correptæ, consumptæ, absumptæ sunt. Gravis periculi, summi damni flamma exorta est.

Ardor, is, **Hitze.** *Syn.* Incendium, flagrantia, æstus. *Epi.* Acerrimus & mobilissimus, cœlestis, clarus, expressus, imperatorius oculorum, integer & purus & liber, restinctus, summus, nimius, temperatus, tenuis & nulla admixtione concretus, ultimus & altissimus, atque undique circumfusus, & extremus, omnia cingens atque complexus.

plexus. *Usus.* 1. Solis ardore torreri; ardore conflagrare. Ardorem à vitibus pampini defendunt, *propulsant.* 2. *Fulgor, splendor.* Ille imperatorius ardor oculorum. Vide in eo magnum ardorem vultûs atque motuum. 3. *Vehementia, vis ingens.* Impetus animi, cupiditas vincendi, ardor mentis ad gloriam. Ardorem, cupiditatem restinguere, reprimere. Consedit ille animi ardor & studium. *V. Fervidus. Calor.*

Arduus, a, hoch. *R. ab* ὄρθιος, *in altum tendens. Syn.* Ascensu acclivi & aspero.)(*Facilis. Adv.* Vehementer. *Us.* 1. Oppidum difficili ascensu ac arduo. 2. *Transl. Difficilis.* Magnum, longi temporis, magnæque cogitationis opus conari. *V. Difficilis.*

Area, æ, ein Platz. *Syn.* Locus sine ædificio in urbe; in rure ager, & ubi frumenta excutiuntur. *Epi.* Præclara, pulchra. *Usus.* Æstimatores magni æstimant tuas areas. In areis fraudare Decumanum, *decimatorem.* Nemo frumentum de area tollat.

Arena, æ, Sand. *Usus.* Arenam emere, aut paludem.

Arenosus, a, sandächtig. *Usus.* Terra, littus arenosum.

Areo, es, fast dörr seyn. * *Usus.* Fauces arent siti.

Aresco, is, dörr werden. *Syn.* Viriditatem amitto.)(*Madesio. Usus.* Arescere herbæ & interfici incipiunt. In alienis malis lachryma citò arescit.

Argentaria, æ, Wechselbanck / Wechsel. *Syn.* Argentariorum munus, functio, vel taberna. *Epi.* Dissoluta, non ignobilis, maxima. *Usus.* Argentariam non ignobilem fecit. Dissolvere argentariam.

Argentarius, ii, Wechsler. *Syn.* Qui argentariam facit, trapezita, collybista, campsor. *Epi.* Gratiosus apud omnes homines. *Usus.* Augusti avus fuit argentarius. Vidi hoc in argentariorum tabulis.

Argenteus, a, silbern. *Usus.* Aquila, signa argentea.

Argentum, i, Silber. *Syn.* Metallum. *Epi.* Cælatum, expositum, grande, optimum, plenum artis, purum, tam præclarum, tam nobile. *Usus.* 1, In illa insula ne scrupulus argenti inventus est. 2. *Pecunia, nummi argentei.* Navis erat plena argenti facti & signati. Argentum cælatum. Argento aliquem emungere. *V. Pecunia.*

Argilla, æ, weicher Lett / Leim. *Syn.* Terra tenax. *Usus.* Hic homulus ex argilla & luto fictus.

Argumentatio, nis, Beweisung. *Syn.* Ratio, argumentum, inventi artificiosa expolitio. *Epi.* Aptissima ad judicationem, bipartita, expers artis, firma, firmior, firmissima, necessaria, probabilis, vehemens, accommodata, contraria, longa & brevis, multa. *Usus.* Argumentatio est argumenti explicatio. Argumentationem quærere, invenire, concludere.

Argumentor, aris, Beweiß führen / folgern. *Syn.* Argumentis ostendo, probo; argumentis vel conjecturis prosequor. *Adv.* Sedulò. *Usus.* Sed quid ego argumentor, quid plura disputo? Tu quidem sedulò argumentaris, quò ista pecunia pervenerit, quid de ea sperandum.

Argumentum, i, ein Beweiß. *Syn.* Ratio. *Epi.* Accusatorium, probabile inventum, certius, certissimum, commune, falsum, firmum, grave, gravissimum & firmissimum, magnum, majus, maximum, mediocre, molestum & difficile, multum, parvum, pertenue, præclarum & nobile, premendum, propositum, proprium, simile, universum, aptum quoddam & paratum singulis causarum generibus, certum, clarum, clarius lucę, consimile, expeditum, exquisitum, firmius, gravius, insitum aut assumptum, leve, levissimum, medium, plurimum, perfectum, probabile & necessarium, utile. *Usus.* 1. Argumentum est ratio, rei dubiæ faciens fidem. Argumentum proponere, excogitare, afferre. Argumentum ducere ab adjunctis, Stoicorum more breviter astringere, premere, dilatare. Ex re obvia nancisci, arripere, accipere. 2. *Conjectura, signum, indicium, nota, causa, occasio.* Extant certissima argumenta & indicia sceleris. Id magno argumento est, hominem innocentem esse. Id ego jam antea multis argumentis indicâram. 3. *Poëmatis, Comœdiæ, Tragœdiæ materia.* Tragici, cùm explicare argumentum nequeunt, ad Deos confugiunt. 4. *Quæcunque res, de qua agen-*

agendum, subjecta materia tractanda. Deest mihi argumentum scribendi. Egeo argumento epistolarum. Audite concionis ejus argumentum. *Phras.* Aliquid exquisitis rationibus confirmare; accuratè disserere; rationibus conquisitis disputare. Argumentis & quasi rerum notis uti ad probandum; rationibus concludere; brevia & acuta consectaria ducere. *V. Probo. Confirmo. Disputo.*

Arguo, is, straffen. R. *ab ἀργέω, ferior.* *Syn.* Accuso, insimulo, incuso.)(*Defendo. Adv.* Suspiciosè. *Usus.* 1. Aliquem gravis sceleris, de gravi scelere, facinoris reum arguere. 2. *Affirmo.* Arguo te pecunias in præmium sceleris accepisse. Tu arguis, ego nego. *V. Reprehendo. Culpo.*

Argutè, spitzfindig. *Usus.* Acutè mihi & argutè respondit. Callidè, argutèque aliquid conjicere. De difficillimis argumentis argutè disputavit.

Argutiæ, arum, Spitzfindigkeiten. *Syn.* Acumen, elegantia, jocus, urbanitas. *Usus.* Illa oratio multum argutiarum, acuminis, urbanitatis habuit. Argutiæ digitorum, *celeritas. V. Acumen. Iocus.*

Argutor, aris, schwätzen / klüglen. * *Usus.* Totam diem argutatur quasi cicada.

Argutulus, a, lüstig. *Usus.* Perfeci libros sanè argutulos.

Argutus, a, lüstig. *Syn.* Qui argutias habet, callet, festivus, urbanus, concinnus, elegans, acutus. *Adv.* Nimium, planè. *Us.* 1. Poëma facit ita argutum, concinnum, elegans, ut nihil supra. Quis in sententiis subtilior, argutior? Dialectici se compungunt suis acuminibus & argutiis. 2. *Mobilis.* Oculi nimis arguti, ut affecti simus, arguunt. Manus minùs arguta digitis. *V. Facetus.*

Aridus, a, dürr. *Syn.* Exiccatus. *Usus.* 1. Folia arida. 2. *Transl. Abjectus, tenuis, horridus.* In hac arida & horrida rusticorum vita. Genus dicendi aridum, exile, concisum, minutum.

Aries, etis, ein Widder. *Syn.* Animal notum, signum cœleste, machina bellica. *Usus.* Pellis inaurata arietis. Ariete murum verberare, percutere.

Arietinus, a, das vom Widder ist. *Usus.* Testiculi arietini.

Arieto, as, zu Boden stossen. *Syn.* Cornibus impeto. *Usus.* Nisus est cornibus in me arietare.

Ariolatio, nis, das Wahrsagen. *Syn.* Divinationis genus. *Epi.* Superstitiosa. *Usus.* Superstitiosæ ariolationes.

Ariolor, aris, wahrsagen. *Syn.* Divino, prædico. *Usus.* Sunt, qui quæstûs causâ ariolentur. *V. Divino.*

Ariolus, i, ein Wahrsager. *Syn.* Divinator. *Epi.* Impudentes, aut inertes, aut insani. *Usus.* Auruspicum, ariolorum, augurum, vatum, conjectorum furiosæ prædictiones.

Arista, æ, das Spitzlein am Korn / oder Aehre. *Usus.* Spica munitur vallo aristarum contra avium minorum morsum.

Arithmetica, æ, Rechen-Kunst. *Syn.* Ars numerorum. *Usus.* Homo remotus à Dialecticis, in Arithmeticis satis versatus, *pecuniæ deditus.*

Arma, orum, Waffen. *Syn.* Telum, ferrum. *Epi.* Aliena, aptissima, avita, civilia, domestica, firma, impia, justa, nefanda, parva, perniciosa, salutaria, scelerata, sempiterna, servilia. *Usus* 1. *Arma parare.* Movere; ad arma & bellum stimulare, concitare; ad arma plebem vocare; armis instruere imparatos. Armis & castris rem tentare. 2. *Ad arma descendere.* Arma capere; ad arma venire, concurrere; arma sumere, inferre, conferre, ferre. Armis cum hoste decernere, contendere, disceptare. In armis esse; rem armis committere. 3. *Ab armis discedere.* Arma vel conditionibus ponere, aut defatigatione projicere, abjicere. 4. *Propugnaculum, defensio.* Prudentiæ armis se tegere. Arma senectutis exercitationes virtutum. *V. Bellum.*

Armamenta, orum, Rüstzeug. *Syn.* Omnis generis instrumenta, ut navis, plaustri, belli.

Armamentarium, ii, Zeughauß. *Syn.* Navale; locus ubi armamenta, armáque servantur. *Epi.* Publica. *Usus.* Ex armamentariis publicis arma populo dividuntur.

Armarium, ii, Rüsthauß. *Syn.* In quo vestes, stragulæ, & alia profana servantur. *Usus.* Aurum ex armario proferre. Armarium perfringere.

Armatura, æ, Harnisch. *Syn.* Armandi genus & forma. *Epi.* Levis, melior, varia. *Usus.* Levis armaturæ miles.

Arma-

Armatura Romana Transalpinâ melior.

Armatus, a, **gewaffnet.**)(*Inermis, togatus.* *Usus.* 1. Armatos verè appellare possumus, qui scutis telisque parati ornatique sunt. 2. *Transl. Munitus, fortis, præditus* Incredibili audaciâ armatus.

Armentum, i, **ein Hauff grosses Viehes.** *Syn.* Majorum bestiarum grex. *D.* Grex *minorum pecorum*, armentum *majorum.* *Usus.* Greges armentorum. *V. Bestia.*

Armiger, i, **Waffen-Träger.** *Syn.* Qui arma domini sui gerit. *Usus.* Armiger Catilinæ, stipator tui corporis, signifer seditionis.

Armillæ, arum, **Arm-Zierd/ Arm-Bänder.** *Syn.* Militaria ornamenta è brachio pendentia. *Usus.* Armillæ, quæ brachialia appellantur.

Armo, as, **sich waffnen.**)(*Nudo. Adv.* Justiùs in aliquem. *Usus.* 1. Multitudinem hominum cogere, armare, instruere. 2. *Transl. Munio, orno, dono, confirmo, instruo.* Perditos cives religione Deorum, temeritatem plebis authoritate publica, se eloquentiâ armare.

Aro, as, **pflügen.** *R. ab ἀρόω.*)(ferior. *Syn.* Aratro perstringo. *Usus.* Sulcum altiùs imprimere, ut ager aratus, novatus, iteratus, meliores fœtus possit & grandiores edere.

Arrepo, is, **herzu kriechen.** *Adv.* Moderatè, sensim. *Usus.* Sensim & moderatè arrepere ad amicitiam alicujus.

Arrha, Arrhabo, onis, **Pfand-Schilling.** *Syn.* Pignus. *Usus.* Relicta est arrhaboni pro illo argento.

Arrideo, es, **gefallen / anlachen.** *Syn.* Subrideo.)(*Derideo. Adv.* Facetè, leniter, leviter, valde, vehementiùs, urbanè. *Usus.* 1. Arridere alicui. 2. *Placeo.* Quod mihi plurimùm arridet, tibi valde displicet.

Arrigo, is, **auffstrecken.** * *Syn.* Erigo, excito. *Usus.* Eorum animos oratione sua arrexit. Arrigere aures, animum advertere.

Arripio, is, **ergreiffen.** *Syn.* Apprehendo, rapio, accipio, capio, eligo, assumo, aggredior.)(*Relinquo. Adv.* Aliundè, avidè, celeriter, cursim, libenter, ita celeriter, serò, subitò. *Usus.* 1. Arripere facultatem lædendi. Maledictum extrivio; causam ad incendia & cædes arripere. Arripere sermonem. 2. *Disco, Intelligo.* Literas Græcas avidissimè arripui. Pueri celeriter res innumerabiles arripiunt. *V. Apprehendo.*

Arrisio, nis, **das Anlachen.** *Usus.* Exordiemur ab arrisione.

Arrodo, is, **nagen.** *Syn.* Rodo, consumo, perdo. *Usus.* Rempublicam arrodere.

Arrogans, tis, **stoltz / hoffärtig.** *Syn.* Insolens, superbus, temerarius. *Adv.* Stultè. *Usus.* Homo minax & arrogans. *Phras.* Arrogas tibi plus, quàm licet. Altiùs, quàm oporteat, ipse te extollis. Nimium tibi tribuis, arrogas, assumis. Nimium te effers, tibi placès, assentiris tibi ipsi & amas. Cùm de re judicas, non rationem consulis, non veritatem. Largiris ipse tibi plùs, quàm veritas concedat, plus quàm veritati. Plus tibi assumis, quàm deceat, liceat, conveniat, æquum sit, oporteat, ratio ferat, patiatur, concedat. Ita superbè agis, ut ferri non possis. Superbia est prorsus non ferenda. Parem tibi neminem esse vis. Te cunctis antefers. Omnes despicis, te verò unum suspicis. Tibi ipsi magnus es atque eximius. Amas ipse te sine rivali. Omnia putas esse in te uno collocata. Fortunam ipsam minùs esse te ipsô fortunatam putas. Persuasum habes tuis te fortunis ipsam fortunam anteire. Non mihi tantum tribuo. Non eam de me opinionem suscepi. Hoc mihi non sumo, assumo, arrogo, adsciscо. Non ita mihi assentor. Non ita mihi placeo. Non ita me effero. Non in me tantum statuo, pono, loco. Non ipse me tanti facio, æstimo, pendo, puto, reputo, duco. Ad hunc me sapientiæ gradum perveniisse non puto. Eam mihi sapientiam contigisse non sentio. Fateor, eò me sapientiæ non perveniisse, eâ me sapientiâ non esse, non usque adeò me sapere. *V. Tribuo. Superbus. Insolens.*

Arroganter, **hoffärtig.** *Syn.* Superbè, contumaciter. *Usus.* Arrogans homo, qui omnia revocat ad arbitrium suum. Nihil asperè, nihil arroganter, turpiter aut sordidè quidquam ab illo dictum. Contumaciter & arroganter scribere.

Arrogantia, æ, **Hoffart.** *Syn.* Superbia, insolentia, intolerantia, fastidium, contumacia.)(*Modestia. Epi.* Desipiens, gravis atque intolerabilis, inanis, molestissima, odiosa, summa. *Usus.* Sermo in-

intolerabilis odiosæ arrogantiæ plenus. Ex arrogantia odium, ex odio arrogantia nascitur. Alterius arrogantiam deprimere, minuere. *V. Ambitio. Superbia. Insolentia.*

Arrogo, as, **ihm selbsten zumessen.** *Syn.* Aliquid temerè sibi tribuere.)(*Derogo. Usus.* Non hoc mihi sumo & arrogo. Multùm tibi tribuo, illud mihi arrogo. *V. Vendico. Sumo.*

Ars, tis, **eine Kunst.** R. *ab ἀρετὴ, iners, solers, sine arte, sola arte. Syn.* Artificium, ratio faciendi, facultas, doctrina, scientia, studium, disciplina, via.)(*Inertia. Epi.* Amplissima, absoluta & perfecta, bona, difficilis, difficillima, divina, dux certior quàm natura, excellens, facilis, facillima, fidelis, humilis, inaudita, incompta, iners, intima, levis, loquax nimium, ludicra, magna & glorioſa, major & uberior, maxima, multa, mutua, nulla aut pertenuis, obscura & difficilis, opinabilis, optima, politissima, perfecta atque uber, plena delectationis, recondita, multiplex, subtilisque, rhetorica, solers, sordida, summa, tanta, támque fructuosa, támque operosa, & perinde fructuosa, tanta, támque varia, tota. *Usus.* 1. Ars est præceptio, quæ dat certam viam, rationémque discendi. Ars à natura proficiscitur. Artem efficit, parit animadversio naturæ. Non omnia ad artem & præcepta sunt revocanda. 2. Artibus aliquem instruere, erudire, tingere, inficere. 3. Homo multis artibus præditus; qui disciplinas egregiè coluit, percepit penitus, in arte multum versatus est. Quam quisque nôrit artem, in hac se exerceat, hanc artem factitet. Ex omnibus ejus dictis ars extat. 4. Artem desinere, *abjicere*; se ab arte abducere.

Arteria, æ, **Pulß-Ader.** *Epi.* Aspera, crebra, multáque. *Usus.* Micat arteria, velut igneo motu palpitat, facilè lædi-tur. Abactis febribus acquiescit.

Arthriticus, a, **Glieder-Gicht.** *Syn.* Qui articulorum dolores habet.

Articulatè, **deutlich.** *Syn.* Clarè, apertè. *Usus.* Illam à me articulatè salutabis.

Articulatim, **von Stück zu Stück.** *Syn.* Separatim, seorsim. *Usus.* Quæ fusè olim, nunc articulatim distinctèque dicuntur.

Articulus, i, **ein Glied.** *Syn.* Nodus, junctura. *Epi.* Singuli. *Usus.* 1. Terentia magnos habet articulorum dolores. 2. *Momentum, occasio, opportunitas, punctus temporis.* In ipso articulo temporis supervenit. Omnes commoditatis articulos fero. 3. *Membra & intervalla orationis.* Oratio sine nervis, sine articulis fluctuans & dissoluta. Articulis membrisque distincta oratio.

Artifex, icis, **ein Künstler.** *Syn.* Opifex, sciens, & peritus.)(*Inscius. Epi.* Callidus, egregius, politus, probus, summus, multus, scenicus. *Adv.* Planè. *Usus.* 1. Artificem non fortuitò, sed quem præcepta & comprehensa tenere videmus, appellamus. 2. *Magister, doctor, præcipuus author.* Græci dicendi artifices & doctores. Callidus comparandarum voluptatum artifex. DEUS mundi artifex. *V. Opifex.*

Artificiosè, **künstlich.** *Usus.* Artificiosè ambulare, aliquam rem digerere.

Artificiosus, **kunstreich.** *Syn.* Habens artem & vim artificii.)(*Naturalis. Usus.* 1. Natura, ignis artificiosus, magister artium reliquarum. 2. *Artificio præditus.* Artificiosum & divinum opus. Artificiosa divinandi genera. Præsensio artificiosa.)(*Naturalis divinatio.*

Artificium, ii, **Handwerck / Kunststück/** *Syn.* Opificis industria, opus, actio, præstantia, opera, ars ipsa. *Epi.* Accusatorium, alienum, antiquum, callidissimum, commodum, dissimile aliorum, incertum, intimum, levius, maximum, mirum, proprium, singulare, sordidum ancillaréque, suburbanum, summum, tenue & leve, urbanum, elegantius, magnum, necessarium, varium. *Usus,* 1. Omnia antiquô operè, & summô artificiô facta & summa arte. Non tam argenti illius, quàm artificii cupidus fuerat. 2. *Astus, dolus.* Homo artificiô simulationis eruditus. Non tantùm consiliô, sed & artificiô pugnare. 3. *Ratio, disciplina, præceptio, institutio, affectata diligentia, studium, apparatus.* Orator in artificio accusatorio callidus. Suspicio artificii minuit dicentis authoritatem & fidem. Non ex eloquentia artificium natum est, sed contra. *V. Ars.*

Artolaganus, i, **Brod-Küchlein.** *Syn.* Panis delicati genus, qualia sunt liba & pla-

& placentæ. *Usus.* Dediscendæ sunt tibi sportellæ tuæ & artolagani.

Artus, ûs, **Glied.** *R. ab ἄρθρον, membrum. Syn.* Membrum. *Epi.* Mollis, tremulus. *Usus.* 1. Vehementer omnes ejus artus laborant. Omnibus artubus cruciatur. 2. *Articulus, commissura, nodus.* Omnibus artubus contremisco. Nervi atque artus sapientiæ sunt, non temerè credere.

Arundo, inis, **ein Rohr.** * *Usus.* Arundine texta, stramento intecta ædificia.

Aruspex, icis, **Wahrsager.** *Syn.* Extispex, qui volatibus avium inspiciendis futura prædicit. *Usus.* Aruspices, augures, arioli, conjectores, vates prædicunt, quæ extis significentur.

Aruspicina, æ, **die Kunst des Wahrsagens.** *Syn.* Divinationis genus, ars aruspicum. *Usus.* Aruspicinam facere, colere, *exercere.*

Aruspicinus, a, **zur Wahrsager-Kunst gehörig.** *Syn.* Pertinens ad aruspices. *Usus.* Libri rituales, aruspicini.

Arvum, i, **Feld.** *Syn.* Ager, Campus. *Epi.* Frugiferum & fertum. *Usus.* Frugifera Asiæ arva.

Arx, cis, **Schloß/Vestung.** *Syn.* Castellum. *Epi.* Alta, communis, tota. *Usus.* 1. Amissô oppidô arx munita, retenta est. 2. *Perfugium, præsidium.* Roma arx omnium gentium. Feciſti ex illo templo arcem improbitatis, castellum forensis latrocinii.

As, assis, **ein Heller.** *Syn.* Minimus nummus. *Us.* 1. Negat, se vel assem daturum. 2. *Totum, cujus divisio est in assis partes.* Ex asse hæres, *totius hæreditatis.*

Ascendo, is, **auffsteigen.** *Syn.* Scando.)(*Descendo. Adv.* Altè, gradatim, omninò non, sensim in partem. *Us.* Quibus veluti gradibus in cœlum me ascendisse credebam. Crescere, ascendere, in altiorem locum virtute pervenire. Ascendere in oppidum.

Ascensio, onis, **das Auffsteigen.** *Syn.* Ascensus. *Usus.* Quæ fuerit ascensio, quàm difficilis optimi perfectio atque absolutio, deinde dicam.

Ascensus, ûs, **Auffsteigung.** *Syn.* Ascensio. *Usus.* Oppidum est arduo ascensu & difficili. Ad honoris amplioris gradum hic primus ascensus esto.

Ascia, æ, **ein Beyl.** *Syn.* Dolabra, instrumentum, quo ligna dolantur, & poliuntur. *Usus.* Ascia ligna polire.

Asciſco, is, **herzu ruffen / zueignen.** *Syn.* Appeto, approbo.)(*Repudio. Adv.* Undique. *Usus.* 1. Natura ipsa voluptatem asciscit, dolorem reprobat. Hæc Senatus, populúsque ascivit. 2. *Adscribo, adjungo, annumero, adjicio, seligo.* Plurimos ad ejus sceleris fœdus, societatem ascivit. Me patronum ascivit. Roni bonos sibi asciscunt & diligunt. In civitatem asciscere quempiam. 3. *Retineo, comparo.* Tyranni nomen asciscere. Consuetudinem aliquam, leges certas sibi asciscere. Non eam mihi sapientiam asciſco. Inest in eo ascitus quidam ac minimè nativus lepor. Laudem sibi asciscere. *V. Adsciſco.*

Ascribo, is, **zuschreiben.** *Syn.* Adjungo, assigno, asciſco. *Adv.* Vulgò. *Us.* 1. Ad judicium tuum ferè meam sententiam ascribo. Tu me tuis laudibus socium ascribis. Quæso in numerum tuorum, in tuam amicitiam me ascribe. 2. *Assigno, tribuo.* Bonos exitus Diis jure ascribimus. *Vul. Imputamus.* 3. *Quod vulgò immatriculare dicunt.* Homo Ephesо, Smyrnæ ascriptus; Tarsensibus ascriptus. 4. *Literis aliquid inserere.* Cajus salutem tibi ascribit. *V. Adscribo.*

Ascriptio, nis, **Zuschreibung.** *Us.* Declarat ista ascriptio.

Ascriptitius, a, **eingeschrieben.** *Syn.* Ascriptus. *Us.* Novi & ascriptitii cives.

Ascriptor, ris, **Beyständer / Zuschreiber.** *Syn.* Qui scripta in exemplum ducit, subscriptor, qui & causidicus est, causam adjuvans. *Us.* Fuit is non modò defensor salutis, sed & ascriptor dignitatis meæ. Reditus mei author & ascriptor. Venalis novitius ascriptor & subscriptor.

Asinus, i, **ein Esel.** *Syn.* Notum animal. Per contumeliam in segnes torquetur. *Epi.* Onustus auro. *Us.* Quid nunc te, asine, literas doceam?

Asotus, i, **der aller Wollust ergeben.** *Syn.* Prodigus, effusus.)(*Acerbus. Epi.* Acerbus, mundus & elegans, non religiosus. *Us.* Asoti, mundi, elegantes, optimis cocis, pistoribus, aucupio, piscatu, venatione.

Aspectabilis, e, **Beschauens werth / sichtbahrlich.** *Syn.* Vulgò visibile, quod sub aspectum cadit. *Us.* Corporeum & aspectabile,

bile, itemque tractabile est omne, quod natum est. *V. Visibilis.*

Aspecto, as, **stets ansehen.** *Syn.* Intueor, aspicio. *Usus.* Quid me aspectas?

Aspectus, ûs, **das Angesicht.** *Syn.* Acies, quod visum appellant. *Epi.* Acris, defixus. *Usus.* 1. Roma ad aspectum venusta, pulchra, præclara. E primo tui conspectu voluptatem maximam cepi, curæ omnes considere. 2. *Adducere in aspectum.* Proferre copias. Oculi aspectum, quò volunt, contorquent. Ista quidem sub aspectum veniunt, cadunt. Orator in contentione utatur aspectu acri. Plura sub uno aspectu ponere. 3. *Aspectum vitare.* Privare se publico aspectu, copia; ex aspectu hostium se subducere. Solem intuens aspectum amisit. *Vul. Visum.*

Aspello, is, **hinter sich treiben.** *Syn.* Pello, depello, *Us.* Longè à patria aspello. *V. Pello.*

Asper, a, **scharff / hart / rauch.** R. *ab ἄσπορος, sterilis, non seminatus.* *Syn.* Scaber, durus, habens aliquid asperitatis.)(*Lenis, levis.* *Usus.* 1. Loca aspera & insalubria. 2. *Transl.* Homo moribus asper & durus, omnibus iniquus, maledicus, toto genere fervidior atque commotior. Aspera, tristis, horrida oratio. Tempora horrida.

Asperè, **rauch / hart.** *Syn.* Durè, severè, rigidè, acerbè.)(*Leniter.* *Us.* Asperè & vehementer loqui, accusare aliquem. Asperè, ferociter, liberè dicta. Asperrimè eum tractavit.

Aspergo, is, **besprengen.** *Syn.* Respergo. *Adv.* Leviter, temerè. *Us.* 1. Sale carnem, aras sanguine aspergere. Aspersa temerè pigmenta in tabula. 2. *Transl. Lædo, maculo, inficio.* Dignitati alicujus labem, maculam aspergere. Hujus facti non modò infamiâ, sed ne suspicione unquam fui aspersus. Aliquem mendaciunculis. 3. *Miscere, adjungere.* Comitati gravitatem aspergere, sales orationi. Aliquid in literis aspergere. Pecuniolam homini asperge, ut sileat. *V. Conspergo.*

Aspergo, inis, **Besprengung.** * Salsa aspergo.

Asperitas, tis, **Rauhe.** *Syn.* Salebra. *Epi.* Judicialis, rustica. *Usus.* 1. Viarum, saxorum asperitates. 2. *Transl.* In his rerum asperitatibus, temporum angustiis morem tibi tamen geram. Agrestem, inconcinnam, nativam asperitatem humanitate ascitâ condire. *V. Durus. Inhumanus.*

Aspernatio, nis, **Verwerffung.** *Syn.* Contemptus, contemptio. *Us.* Perturbationes animi ex aspernatione rationis eveniunt. *V. Contemptus.*

Aspernor, aris, **verachten/verwerffen.** *Syn.* Respuo, refuto, recuso, repudio, rejicio, fugio, abhorreo.)(*Appeto, amo, consector.* *Adv.* Admodum, apertè. *Us.* Hæ eorum querimoniæ aspernandæ, contemnendæ non sunt. Nemo est, qui te non oculis fugiat, auribus respuat, recordatione ipsa perhorrescat. *V. Contemno.*

Aspersio, nis, **Besprengung.** *Syn.* Respersio. *Epi.* Fortuita, sumptuosa.

Aspicio, is, **ansehen.** *Syn.* Conspicio, intueor, contueor, aspecto, in aliquem oculos conjicio, obtutum in aliqua re defigo, in alicujus vultu habitant oculi mei. *Adv.* Decorè, furtim inter se, strictim. *Us.* Orationis vim & incitationem aspexi, vestigia ingressúmque non vidi. *V. Video.*

Aspiratio, nis, **das Anhauchen.** *Syn.* Exhalatio. *Us.* 1. Fiunt hæc ex cæli varietate, & disparili terrarum aspiratione. 2. *Spiritus.* Romani aspiratione in solis vocalibus utebantur. 3. *Spiratio.* Est ejus cœli aspiratio gravis & pestilens. Aëris aspiratione animantes sustinentur.

Aspiro, as, **anblasen/unterstehen etwas zu gelangen.** *Syn.* Accedo, pervenio. *Us.* 1. Nemo ad alienam causam nisi vocatus aspirare debet. Nemo ad laudem bellicam Scipionis hactenus aspiravit. Impedivi aditus omnes, ne hostes ad nos, ad urbem aspirare possint. Ita occupatus est, ut pauci ad eum aspirare possint. In curiam aspirare. 2. *Faveo.* Omnibus consiliis, omni ope mihi aspiravit. In rebus difficillimis aspirare alicui. *V. Desidero.*

Aspis, idis, **ein Schlang.** *Syn.* Serpens pernicioſissimus. *Usus.* Aspide ad corpus admotâ se sustulit.

Asportatio, nis, **das Hinweg-tragen.** *Epi.* Perdifficilis. *Us.* Earum statuarum asportatio & demolitio difficilis videbatur.

Asporto, as, **hinweg tragen.** *Usus.* Multa de suis rebus asportârunt, evexerunt. *V. Tollo. Amoveo.*

Aſpretum, i, ſchroffächtiges Orth. * *Syn.* Locus aſper & abruptus. *Uſus.* Tabernacula ſtatuere in aſpretis, & inæquabili ſolo.

Aſſecla, æ, ein Trabant. *Syn.* Aſſectator. *Uſ.* Aſſentatores omnium menſarum aſſeclæ. Legatorum, Prætorum aſſeclæ, *familiares amici.*

Aſſectatio, nis, Nachfolgung / Begleitung. *Uſus.* Tenues homines divitum aſſectatione ſe ſuſtinent.

Aſſectator, is, Gleitsmann / Gefehrt. *Syn.* Aſſecla. *Epi.* Vetus. *Uſus.* Aſſidua eum aſſectatorum & amicorum copia obſidet.

Aſſector, aris, emſig nachfolgen. *Syn.* Sector. *D.* Comitari *in itinere*, aſſectari *ferè per urbem. Uſus.* Aliquem aſſectari in petendo magiſtratu, *benevolentiam captare. V. Comitor.*

Aſſenſio, nis, Bewilligung. *Syn.* Aſſenſus, approbatio, applauſus, plauſus.)(*Diſſenſio. Epi.* Falſa, firma & conſtans, imbecilla, popularis, voluntaria, crebra, vera, nec tacita, nec occulta. *Uſus.* 1. Ea oratio magnâ omnium admiratione, approbatione populari, omnium aſſenſione audita eſt. 2. *Senſatio vulgò.* Aſſenſio fieri non poteſt, nullâ re foris excitatâ. *V. Conſentire. Concordia.*

Aſſenſor, is, der bewilliget. *Uſus.* Tu ex omnibus ſolus aſſenſor non fuiſti.

Aſſenſus, ûs, Bewilligung. *Syn.* Aſſenſio, approbatio. *Uſus.* Ab aſſenſu ſe ſuſtinere. Aſſenſum retinere, cohibere; *non conſentire.* Aſſenſu aliquid ſuo comprobare.

Aſſentatio, nis, Liebkoſung. *Syn.* Adulatio, blanditiæ, blanda vanitas, blandum mendacium. *Epi.* Adjutrix vitiorum, callida, faceta, moleſta, nimia, non digna homine aliquo, pernicioſa, turpis. *Uſus.* Aſſentationibus & blanditiis ſe in Cæſaris conſuetudinem immerſit. Aſſentatione ejus benevolentiam collegit, gratiam aucupatus eſt. Homo ad aſſentationem eruditus. Amovenda eſt vitiorum adjutrix aſſentatio.

Aſſentatiuncula, æ, das Liebkoſen. *Uſus.* Aſſentatiunculâ quâdam aucupari gratiam.

Aſſentator, is, Schmeichler. *Syn.* Adulator, ad voluntatem dicens. *Epi.* Græculus, pernicioſus. *Uſus.* Cave, ne aſſentatoribus aurem patefacias. Græculus, pernicioſus aſſentator ad alterius non modò ſenſum & voluntatem, ſed vultum etiam atque nutum convertitur. Aſſentatores divitum levitatem voluptate quaſi titillantes. *V. Fingo.*

Aſſentatoriè, ſchmeichleriſch. *Uſus.* Fraternè te non aſſentatoriè admoneo.

Aſſentio, is, ire, übereinſtimmen. *Syn.* Aſſertione approbo, aſſentior, cum aliquo ſentio, concedo.)(*Nego. Uſus.* Cave, ne temerè multitudini aſſentias.

Aſſentior, iris, iri, übereinſtimmen. *Syn.* Aſſentio, convenio, probo, blandè mentior, cum aliquo ſentio, plaudo, audio, in ſententiam alicujus eo, vel diſcedo, vel diſceſſionem facio.)(*Diſſentio. Adv.* Apertè, arroganter, certè, facilè, falsò, frequenter, imbecillius, libenter, omninò, paulùm, planè, prorſus, rectè, temerè, valdè, vehementer. *Uſus.* De ea re tibi aſſentior. Omnia tibi aſſentiar. *Phras.* Aſſenſorem Senatum habui; mihi aſſenſus eſt Senatus. Adſtipulatus eſt; in meam ſententiam diſceſſionem fecit. Univerſi ordinis ſenatorii aſſenſionibus nec tacitis, nec occultis, approbatione ſummâ dixi. Favit ſententiæ meæ, probavit, annuit totô capite Senatus, quæ dicerem. Subſcripſit orationi meæ; ſummô animô aſſenſus eſt, mihi acceſſit.

Aſſentor, aris, ſchmeichlen. *Syn.* Adulor, blandior. *Uſus.* Ne credas, me tibi aſſentari. Imperavi mihi, tibi aſſentari omnia. *V. Adulor.*

Aſſequor, eris, erlangen. *Syn.* Conſequor, nanciſcor.)(*Amitto. Adv.* Ampliùs quid, celeriter, facilè, gradatim, optimè, prudentiùs, ſubtiliùs. *Uſus.* 1. Summos honorum gradus, laudem, immortalitatem virtute aſſecutus eſt. Maturitatem aſſequi. 2. *Æquo.* Nemo illius prudentiam, eloquentiam, nemo ejus in rempublicam merita aſſequetur. 3. *Intelligo, conjicio.* Eam rem dudum conjecturâ & ſuſpicione aſſequebar. Scriptum tuum obſcurum & cogitationem nemo aſſequitur.

Aſſer, is, ein Brett. * *Syn.* Tabula fectilis. *Uſus.* Aſſeres ferreo unco præfigere. Querni aſſeres.

Aſſero, is, beſtättigen. *Syn.* Affirmo, Vendico. *Uſus.* Aliquem in ſervitutem aſſerere. In cauſa liberali aliquem manu aſſe-

asserere, *è servitute eximere.* Procurationem aliquam, nomen sapientis sibi asserere, *arrogare. V. Assevero,*

Assertio, nis, Bestättigung. *Usus.* Dicunt Academici, nihil oportere, neque profiteri, neque affirmare quemquam, neque assertione approbare.

Assertor, is, Erretter der Freyheit. * *Syn.* Vindex alienæ libertatis. *Usus.* Assertorem puellæ vocat Claudium.

Asservio, is, ire, dienen.

Asservo, as, behalten. *Syn.* Adservo, servo. *Adv.* Diligenter. *Usus.* Asservari interim hominem jussit. *Phras.* Ea scripta servo diligenter; sepositа habeo & recondita; fideli, intentissimâ custodiâ adservo. Dudum condidi & reposui. *V. Servo. Custodio.*

Assessio, nis, Beysitz.

Assessor, is, Beysitzer. *Syn.* Quia secundarius judex, qui juris dicendi causâ Principi assidet. *Usus.* Lacedæmonii Regibus suis augurem assessorem dedêre.

Asseveranter, vestiglich / gewißlich. *Syn.* Affirmatè. *Usus.* Asseveranter cum eo locutus sum. *V. Certè.*

Asseveratio, nis, Bestättigung. *Us.* Omni asseveratione tibi affirmo.

Assevero, as, bekräfftigen. *Syn.* Affirmo.)(*Iocor. Adv.* Firmissimè, pulchrè. *Us.* Ego nec asseverare, nec contendere ausim. Id se facturum firmissimè asseveravit. *V. Affirmo.*

Assideo, es, beysitzen. *Syn.* Assisto, propè sedeo. *Usus.* Simul ac assedisti, Senatus omnis surrexit. Amicis in hortulo assidere.

Assido, is, hinzu sitzen. *Syn.* Consido, consedeo, sedeo. *Usus.* Simul assidamus, si videtur.

Assiduè, embsiglich. *Syn.* Continenter, usque assiduus, totos dies, quotidiè, omnitempore, dies & noctes, diem & noctem, nullo temporis puncto intermisso. *Usus.* Frequenter, assiduissimè cum illo sum. *Phras.* Assiduitate & consuetudine quotidiana literis vacas; in literis volutaris. Hora tibi à lectione nulla vacua abit. Libros de manibus nunquam deponis. Nullam tibi indulges intercapedinem laboris. Nec nocte, nec interdiu conquiescis. Perseveratissimo studio ad libros hæres. *V. Semper.*

Assiduitas, tis, Embsigkeit. *Syn.* Perseverantia, opera quotidiana, diligentia. *Epi.* Nimia, pergrata, præclara, quotidiana & summa. *Usus.* 1. Talis erat ejus in rempublicam assiduitas, labor, dimicatio. Quotidiana amicorum assiduitas & frequentia. 2. *Frequentia.* Assiduitate potiùs literarum, quàm excusatione officium expetere stude. Assiduitate bellorum, malorum sensum omnem humanitatis amisimus.

Assiduus, a, embsig. *Syn.* Continuus, frequens, diligens. *Usus.* Magistri ad incudem assidui. Assiduus mecum ruri est. Assidua & diligens scriptura. Febricula assidua.

Assignatio, nis, Verordnung. *Syn.* Attributio. *Epi.* Firma, nova, rata. *Usus.* Cæsar venditiones & assignationes Sullanas ratas habuit. Assignatio agrorum.

Assigno, as, zuordnen. *Syn.* Attribuo, tribuo, ascribo. *Adv.* Æqualiter, publicè, quoquoversus. *Usus.* Duo jugera colono assignavit. Meis occupationibus assignato, si rariùs scribo. Id non tam prudentiæ quàm perfidiæ assignandum est. *V. Adscribo.*

Assilio, is, ire, hinzu springen. *Syn.* Aggredior. *Usus.* Non assiliendum statim est ad argutum illud genus. *V. Impeto. Invado.*

Assimilis, e, gleich. *V. Similis.*

Assimilo, as, vergleichen. *Syn.* Confero, comparo, compono. *Usus.* Colores assimilare.

Assimilatio, nis, das Gleichmachen.

Assimulo, as, erdichten/dergleichen thun. *Syn.* Simulo. *Usus.* Ulyssem furere assimulavit. Non me capies assimulatâ illâ specie virtutis. Assimulata amicitia. Assimulare annum. *V. Simulo.*

Assis, is, ein Häller. *V. As.*

Assisto, is, bey einem stehen. *Syn.* Assideo, sto, obsto. *Usus.* Accede, nate, assiste, aspice. Cocles contra omnes hostium copias unus in ponte astitit. Ad fores assistite. *V. Iuvo. Opitulor.*

Assoleo, es, pflegen. *Syn.* Soleo. *Usus.* Ille (quod assolet) me convenit.

Assuefacio, is, sich gewehnen. *Syn.* Usu doceo. *Usus.* In rebus, quibus me & natura & voluntas & consuetudo assuefecerat &c. Se labore quotidiano, se armis assuefacere. Legibus populos, Romano Imperio assuefacere. *Vul. Alicui*

rei, ad aliquam rem, cùm tamen ſolo ablativo jungatur.

Aſſueſco, ſich gewehnen. *Syn.* Conſuetudinem, exercitationémque capio.)(*Deſueſco. Uſus.* Aſſiduitate quotidiana aſſueſcunt animi. Homo labore aſſiduo, mendaciis aſſuetus. *Phras.* Nondùm laboribus aſſueviſti. Laboribus aſſuetus, aſſuefactus es. Labores ferre nondum conſueviſti. Labores nondum ſatis expertus es, ſenſiſti, tuliſti. Nondum in laboribus es plenè verſatus, exercitatus. Rudis, inſolens es in laboribus. Nondum manus tuæ opere concalluêre. Labor tibi callum nondum induxit. Nondum operi aſſuefactus es. In laborandi te conſuetudinem nondum adduxiſti; Labores omnes & pericula conſueta habes. Jam aſſuevi malis. Diuturnâ deſperatione obduruit animus ad novum dolorem. Obdurui jam ad iſta. Jam uſu obduruit & percalluit potentia. Diuturnâ malorum conſuetudine jam callum obduxit ſtomacho meo. Aſſuetudine malorum efferantur nempe animi. *V. Conſuetudo.*

Aſſuetudo, inis, Gewonheit. * *Syn.* Conſuetudo. *Uſus.* Ita aſſuetudine mali efferaverant animos.

Aſſula, æ, Brettlein / Schindeln. * *Syn.* Aſſerculus. *Uſus.* Aſſulæ ſecuribus excuſſæ. E foribus facere aſſulas.

Aſſulatim, brett-weiſe. * *Syn.* Minutim & in aſſulas. *Uſus.* Pulſando aſſulatim foribus exitium affero.

Aſſultus, ûs, Anlauff. * *Syn.* Aſſiliendi actus. *Uſus.* Variis aſſultibus aditum urgere.

Aſſumo, is, zu ſich nehmen. *Syn.* Accipio, ſumo. *Adv.* Aliunde, extrinſecùs, foris. *Uſus.* 1. Ad ſtudia noctis aliquantùm aſſumo. Quod alteri detrahis, tibi aſſumis. In ſenatum, conſilium, ſocietatem aliquem aſſumere. 2. *Tribuo, arrogo.* Nihil mihi aſſumo, quod quemqam poſſit offendere, 3. *Argumentor, concludo.* Aſſumis, quod probare non potes. *Phras.* Aſſumptus in Senatum eſt, cooptatus, receptus, adſcitus eſt in Senatum.

Aſſumptio, onis, Annehmung/ Auffnehmung. *Syn.* Ratio argumentandi. *Epi.* extrema, infirma, perſpicua. *Uſus.* Aſſumptio eſt, per quam id, quod ex propoſitione ad oſtendendum pertinet, aſſumitur.

Aſſumptivus, a, zu ſich nehmend. *Uſus.* Juridicialis partes duæ ſunt, altera abſoluta, altera aſſumptiva.

Aſſuo, is, annähen. * *Syn.* Suendo annecto. *Uſus.* Purpureum pannum aſſuere.

Aſſurgo, is, auffſtehen. *Syn.* Honoris causâ ſurgo. *Uſus.* Nemo tibi aſſurrexit, deceſſit, nemo ſalutavit, appetiit. *Vul. Surgere & ſalutare. V. Surgo.*

Aſſus, a, gebraten. *Syn.* Torridus, aridus, ſqualidus. *Uſus.* Pro iſto aſſo ſole nitidum unctúmque repetemus.

Aſt, aber. *Uſus.* Crebrò ſcribis; aſt ego ſæpiùs.

Aſtituo, is, neben zu ſtellen. * *Syn.* In loco colloco. *Uſus.* Ollas ad ignem aſtituere.

Aſto, as, dabey ſtehen. *Uſus.* In meo conſpectu intrepidus aſtat. *V. Aſſiſto.*

Aſtrictè, ſtreng zuſammen. *Uſus,* Oratio non aſtrictè, ſed remiſſiùs numeroſa.

Aſtrictus, a, verbunden / verpflichtet. *Uſus.* Non hæc tam arcta ſunt & aſtricta, ut laxari nequeant. Nullâ neceſſitate aſtrictus. Verborum aſtricta comprehenſio.

Aſtringo, is, verbinden. *Syn.* Alligo, obligo.)(*Relaxo. Adv.* Arctiùs, breviter. *Uſus.* Aliquem ſibi vel metu, vel ſpe, vel præmiis, vel armis, vel legibus, vinculis ſempiternis aſtringere. Magno ſe ſcelere, voluptatibus, libidinibus aſtringere. Aſtringere ſuam fidem alicui. Orationem numeris. Mercede ſe aſtringere. *Vul. cum Dativo; Veteres ſolo ablat. jungebant. V. Obligo.*

Aſtrologia, æ, Sterndeut-Kunſt. *Syn.* Aſtrorum ſcientia. *Uſus.* Cave, Aſtrologiam divinantem contingas.

Aſtrologus, i, Sterndeuter. *Syn.* Interpres aſtrorum. *Epi.* Novus, ſummus. *Uſus.* Aſtrologorum vaniſſimæ prædictiones. *Phras.* Qui ſiderum curſus & motus numeris perſequitur, ſtudio ſiderum ducitur; unicus cœli ſiderúmque ſpectator; qui ſiderum motus ſcitè ſpectet, cœleſtium notitiâ gloriétur.

Aſtrum, i, Geſtirn. *Syn.* Sidus, ſtella. *Epi.* Clarum, conglobatum, cruentum, errans, rotundum. *Uſus.* Aſtra ſuſpicere.

In

In aëre volvuntur aſtra, & ſe ſuo nixu conglobata continent.

Aſtus, ûs, **Liſtigkeit.** *Syn.* Aſtutia. *Uſus.* Ejus vel confidenti aſtutiæ, vel callidæ audaciæ vix reſiſtes. *V. Aſtutia.*

Aſtutè, **liſtiglich.** *Syn.* Callidè. *Uſus.* Nihil temerè dicas, nihil callidè reticeas. *V. Callidè.*

Aſtutia, æ, **Liſt / Betrug.** *Epi.* Confidens. *Uſus.* Bono homini abeſt ad præcavendum intelligendi aſtutia. *V. Dolus. Fraus. Malitia.*

Aſtutus, a, **liſtig.** *Syn.* Callidus, vafer, veterator, veteratorius, malitioſus.)(*Apertus, ſimplex, ingenuus. Adv.* Maximè. *Uſus.* Homo verſutus, obſcurus, aſtutus, fallax, malitioſus, callidus, veterator. *Phras.* Aſtuti mihi admodum diſplicent. Non amo aſtus, artes ſimulandi, fraudem artificio tectam, mores ab aperta quadam ſimplicitate alienos. Fucum, ac fallacias, vafritiem, nimiam calliditatem, aſtuta, vafra ingenia naturali odio proſequor. Eſt homo ingenii occulti, multiplicis & tortuoſi. Ex fraude, fallaciis, mendaciis conſtare totus videtur. Peritiſſimè & callidiſſimè ſe obtegit; qui cornicum oculos confixerit; qui plura aſtu, quàm virtute perficiat. Verſutior, quàm rota figularis. Colubrino ingenio; expromptæ memoriæ & aſtutiæ homo; veterator ſolertiſſimus. *V. Fraus. Malitioſus.*

Aſylum, i, **Freyheit.** *Syn.* Locus perfugii. *Uſus.* Aſylum aperit. Plebs ſub tutela inviolati templi aut libertatem aut impunitatem adipiſcitur. Ea religione & eo jure ſancto, quo ſunt templa, quæ aſyla Græci appellant.

At, **aber.** *Syn.* Sed, atqui, verùm. *Uſus.* 1. Honorificè loqueris, at aſperè agis. 2. *Cæterùm.* At meum quomodo egit? At enim quærit Socrates, quid ſit? 3. *Saltem, tamen.* Si non bonam, at aliquam rationem afferto. Si minùs re, at verbis beneficus eſto. Si minùs ſapiens eſt, at amicus certè. 4. *Amplificantis.* Plato dixit, at quantus vir. 5. *Sibi objicientis & reſpondentis.* At moribus commodis? Quis pertinacior?

Atat, **Aha.** *Syn.* Interjectio timentis.

Atavus, i, **Uran-Vatter.** Pater, avus, proavus, atavus.

At enim, **aber.** *Syn.* Verùm, verùm enim.

Ater, tra, **ſchwartz.** *Syn.* Quod refert colorem carbonum.)(*Albus. Uſus.* Atra bilis. Panem atrum appoſuit.

Atheus, ei, **GOttes-Verläugner.** *Syn.* Sine DEO. *Uſus.* Athei apertè naturam Deorum ſuſtulerunt.

Athleta, æ, **Fechtmeiſter.** *Syn.* Ad luctationem & certamen inſtitutus. *Uſus.* ſine arte athletæ & gladiatores nec vitando faciunt cautè, nec petendo vehementer.

Athleticè. * *Uſus.* Athleticè, pancraticè, pugilicè valere.

Atomus, i, **ein unzertheilig Ding/ Stäublein in der Sonne.** *Syn.* Individuum corpuſculum. *Epi.* Errantes, innumerabiles. *Uſus.* Infinita vis innumerabilium atomorum volitant, cohæreſcunt inter ſe. Atomorum corpuſculorum concurſio fortuita.

Atque, **und.** *Uſus.* 1. Is à conſtantia atque à ſe ipſe diſceſſit. 2. *Quàm.* Contra agis, atque oporteret. Alia dicis atque agas. Aliter atque ominabar, res evenit. 3. *Utì, ut.* Colitur æquè atque DEUS. Similiter nos affectos eſſe convenit atque illos. 4. *Imò, cum voce adeò.* Conſilio, atque adeò amentiâ tuâ impulſus. Ego princeps in adjutoribus, atque adeò ſecundus fui. *Vul. Imò, etiam.*

Atque etiam, **und auch.** *Syn.* Et verò.

Atqui, **und aber.** *Syn.* Sed, ſed enim, verùm. *Uſus.* 1. *Et, atque etiam.* Atqui ſi tempus ullum eſt necandi hominis. 2. *Adverſantis, at verò.* Ita quidem cogitabam, atqui &c. 3. *Tamen.* Atqui ne ex eo quidem tempore hoc egit Sextius.

Atramentum, i, **Dinte.** *Syn.* Succus ater. *Epi.* Sutorium, temperatum. *Uſus.* Atramenti effuſione ſepiæ ſe tuentur.

Atratus, a, **geſchwärtzt / der Leyd trägt.** *Syn.* Funebri veſtimento incluſus, funeſtus, fœdatus.)(*Albatus. Uſus.* Quis unquam cænavit atratus.

Atrienſis, is, **Pförtner.** *Syn.* Servus, cui atrii cura demandabatur. *Uſus.* Servi atrienſes.

Atriolum, i, **Höfleiñ.** *Syn.* Atrium minus.

Atrium, ii, **Vorhof.** *Syn.* Primus intra ædes aditus. *Epi.* Auctionarium, majus. *Uſus.* In atriis auctionariis potiùs, quàm in triviis aut compitis auctionentur.

Atrocitas, ris, **Grauſamkeit.** *Syn.* Diritas, immanitas, crudelitas. *Epi.* Indigna rerum, invidioſa, tanta, & tam

indigna. *Usus.* Locus communis, per quem facti atrocitas, aut indignitas, aut culpa augeatur, vel levetur. Atrocitatem habere *dicitur res atrox. V. Immanitas. Crudelitas.*

Atrociter, grauſamlich. *Syn.* Crudeliter. *Usus.* Nimis atrociter minari, dicere.

Atrox, cis, grauſam. *Syn.* Habens atrocitatem, crudelis, atro horrendóque aſpectu.)(*Mitis, lenis. Usus.* Conſules de re ſceleſta, atroci, nefaria quærunt. *V. Crudelis.*

Attactus, ûs, Berührung. * *Usus,* Levi attactu demulſit.

Attamen, aber / jedoch. *Syn.* Verumtamen, tamen. *Usus.* Si non pari, at grato tamen munere. Si non æquabis ejus merita, attamen narra.

Attendo, is, auffmercken. *Syn.* Animadverto, animum adverto, animum attendo, noto, diligenter percipio, attentô animô, ſummáque benignitate audio, mentem aureſque erigo, ſilentium tribuo, animum & mentem adhibeo, aures admoveo, attentum animum teneo, adſum animo.)(*Remitto, negligo. Adv.* Admodum, bellè, benè, commodiùs, diligenter, diligentiùs paulò, magnoperè, negligentiùs, parùm, pauliſper, paululum, poſtremò, rectè, ſtudiosè, maximè. *Usus.* Judex animum & aures diligenter attendat ad ea, quæ dicuntur. Attendere aliquem ſtudiosè, & verba aucupari. Attendite ſtuporem hominis. *Vul. Attendere alicui. Phras.* Percipite quæſo, quæ dicam, eáque penitus animis veſtris, mentíque mandate. Perattentos veſtros animos velim. Reficite vos ad ea, quæ dicturus ſum. Adeſtote omnes animis, qui corporibus adeſtis. Adhibete animos, non ſolùm aures, ad orationem graviſſimam. Audientiam mihi fieri depoſco. Cauſam totam quàm maximè intentis oculis, ut ajunt, acerrimè contemplemini, nemo obſtrepat. Hoc agite nunc jam. Auſcultate; operam date; mea dicta devorate. Aures vacuas advertite. Studete mihi hodie; favete; adeſte æquo animo, & rem cognoſcite per ſilentium. *V. Conſidero.*

Attentè, auffmerckſam. *Syn.* Silentio, attentô animô, diligenter. *Usus.* Peto, ut pro me dicentem benignè, contra illum attentè audiatis. Bonâ veniâ, attentè, & benignitate, quâ ſoletis, me audite.

Attentio, nis, Auffmerckung. *Usus.* Cura, attentio, animi cogitatio, vigilantia, aſſiduitas, labor, unô diligentiæ verbô continentur.

Attento, as, verſuchen. *Syn.* Tento, pertento. *Usus.* Animos aliorum cognoſcere, colloqui, attentare. Urbem inſidiis, pudicitiam virginis, fidem alicujus attentare. *V. Tento.*

Attentus, a, auffmerckſam. *Syn.* Excitatus, intentus, auditor.)(*Negligens, remiſſus. Usus.* Auditorem benevolum, docilem, attentum facito, teneto. Attentum ſe præbere dicenti; attentô animô excipere dicta. Tempus omne in attentiſſima cogitatione & acerrima poſuit. Attentus in re aliqua, ad aliquid.

Attenuatè, kurtz / und ſatt. *Syn.* Jejunè. *Usus.* Attenuatè, preſsèque dicere.

Attenuatio, nis, Verminderung. *Syn.* Extenuatio, imminutio. *Usus.* Suſpicionis attenuatione fidem facere.

Attenuatus, a, verminderet. *Syn.* Exilis, humilis, abjectus, demiſſus. *Usus.* Oratio nimis attenuata, ad uſitatam quotidiani ſermonis conſuetudinem demiſſa.

Attenuo, as, verminderen / verringeren.)(Amplifico. *Usus.* Grandia illa attenuanda ſunt. Bellum attenuatum atque imminutum. Attenuatæ prœliis legiones. *V. Imminuo.*

Attero, is, zerreiben. *Usus.* Poſtquam famam ejus & pudorem attriverat.

Atteſtor, aris, einen zum Zeugen nehmen. *Syn.* Teſtor, teſtem facio, comprobo. *Usus.* Pompejum atteſtatus eſt.

Attexo, is, anweben. *Syn.* Addo, adjungo. *Usus.* Immortali partem mortalem attexere.

Attineo, as, haben / behalten. *Usus.* Cultros attinet.

Attinet, ere, es gehet mich an. *Syn.* Pertinet, oportet, attingit. *Usus.* Quid ſentiam, nihil attinet dicere. Quod ad me attinet. Quod ad abſtinentiam attinet, ita me geſſi, ut &c. Quæ ad colendam vitam attinent. *Phras.* Ea res ad multos attinet, pertinet, ad plurimos ſpectat. Ita curandum ſingulis, ut ſi res omnium agatur. Hæc deliberatio omnis in rationem publicæ utilitatis cadit. Cauſa omnium eâ re contingitur, admiſcetur. *V. Pertinet. Refert. Oportet.*

At-

Attingo, is, anrühren. *Syn.* Tango, ago, accedo, aſſequor. *Adv.* Breviter, cautiùs, diffidenter, leniter, leviter, omninò, paulò ante, perbreviter, propriè, prorſus non, ſerò ac leviter, ſingillatim, ſtrictim, timidè. *Uſus.* 1. Extremis labris guſtare, extremis digitis attingere. Inſulam, portum attingere. Nihil de bonis meis, de præda attigit. 2. *Transl.* Id ne ſuſpicione quidem aut conjecturâ attigi. 3. *Specto.* Civitates, quæ officiis, fide, vetuſtate, & cognatione populum Romanum attingunt. Aliquem neceſſitudine, cognatione, ſanguine attingere. Attingit me ea cura, ſollicitudo. Partem ejus ſceleris nullam attigi. 4. *Tracto, indico.* Bonas artes ne attigiſti quidem. Illud breviter & ſtrictim attigi & perſtrinxi.

Attollo, is, aufheben. * *Syn.* Erigo. *Uſus.* Cùm ſe à gravi caſu attollere & levare vellet. Attollunt ſe montes ingentes. *V. Erigo.*

Attondeo, es, beſchären. *Uſus.* Ulmos, virgulta attondere. Laudem alicujus attondere.

Attonitus, a, erſchreckt. * *Uſus.* Novitate ac miraculô attonitus. *V. Obſtupefacio.*

Attraho, is, an ſich ziehen. *Syn.* Allicio, invito, allecto, adduco. *Adv.* Commodè. *Uſus.* Cur id tibi malum ultrò accerſis atque attrahis? Similitudo attrahit ad amicitiam. *Phras.* Tuis blanditiis me ad te pertraxiſti, traduxiſti, me tibi planè aſciviſti; me totum ad te redegiſti ita, ut &c. Honorum ſpe ad laudem me vocaſti, pellexiſti, ita ut te unum amplectar. *V. Allicio.*

Attrecto, as, anrühren. *Syn.* Sæpè tracto, & quaſi manibus tero. *Uſus.* Libri, quos tu contaminatis manibus attrectas.

Attribuo, is, zueignen. *Syn.* Aſcribo, tribuo, aſſigno, confero, conjicio, refero, addico, vendico, aſciſco, deſtino, affingo.)(*Demo. Adv.* Propriè. *Uſus.* Culpam calamitatis cauſam mihi attribuis, & adſcribis. Eam curam, provinciam, procurationem, negotium tibi attribuit populus. Certum mancipiorum numerum, pecuniæ modum alteri attribuere. *V. Arrogo.*

Attributio, nis, die Ubergebung des Gelds. *Syn.* Aſſignatio. *Uſus.* Scribit, ſe de attributione omnia feciſſe.

At verò, aber. *Plerumque adverſantis eſt, & in principio periodi uſurpatur.* *Uſus.* 1. Virtutem nemo unquam DEO acceptam retulit. At verò honoribus, opibus aucti Diis gratias agimus. 2. *Concludentis eſt interdum.* Qui ſocium fallit, vir bonus non eſt, at verò tu, &c.

Avarè, geitziglich. *Syn.* Avidè, parcè, reſtrictè.

Avaritia, æ, Geitz. *Syn.* Sordes, inhumanitas, aviditas, cupiditas)(*Liberalitas. Epi.* Ardens, cœca, fœda, hians, atque imminens, importuna, incredibilis, nimia, par, ſenilis, ſumma. *Uſus.* Omnium bona ſpe atque avaritiâ devorare. Homo avidò ingeniô, infinitâ rerum cupiditate, ardenti avaritiâ. Avaritia eſt alienorum appetitio injurioſa. Nullum officium tam ſanctum, tam ſolenne, quod non violet avaritia & comminuat. *V. Cupiditas.*

Avarus, a, geitzig. *R. avens aurum.* *Syn.* Alieni appetens, qui omnia in pecunia ponit, ſui nimium tenax, aſtrictus, parcus, avidus, ſordidus.)(*Liberalis, munificus, effuſus.* *Uſus.* Homo avarus & furax. *Phras.* Craſſus Romanorum avariſſimus. Avaritiæ nomine malè audiebat, ſuſpectus erat. Avaritiæ crimen Craſſo maximè objicitur, exprobratur. Avaritiæ infamiâ flagrat, laborat. In Craſſum avaritiæ crimen confertur. Craſſo avaritiæ nota inuritur. Exagitatur, ut in avaritiam pronior, ad avaritiam proclivior, divitiarum juſtô plus appetens, immoderatè ſitiens, ſupra modum cupidus, cupidior quàm ſatis eſt, in divitiarum cupiditate nimius. Auri ſitientiſſimus Craſſus putatur. Incumbere ad opes, opibus inhiare unus maximè exiſtimatur. Avaritiæ labe infectus, propenſus ad avaritiam, ſi quiſquam alter. In re quærenda, in opibus congerendis, in divitiis colligendis, comparandis, contrahendis plus operæ ponit, collocat, quàm æquum ſit. Craſſi avaritia ad ſummum pervenit; eò eſt progreſſa, quò maximè potuit, quò longiùs non datur, quò non licet ulteriùs. *V. Avidus. Sordidus.*

Auceps, cupis, ein Vogelfänger. *Syn.* Venator avium. *Usus.* Peritissimus voluptatum auceps. Auceps Syllabarum legulejus quispiam. *Phras.* Qui aucupio sagittarum vitam propagat. Concinnat aream, offundit cibum, aves assuescunt.

Auctio, nis, Gant. *Syn.* Publica venditio, in qua pretium augetur. *Epi.* Hæreditaria. *Us.* Bona alicujus auctione constitutâ vendere. Facere auctionem. *Vul.* *Venditio publica.*

Auctionarius, a, zur Gant gehörig. *Usus.* Tabulæ auctionariæ.

Auctionor, aris, verganten. *Syn.* Auctionem facio, auctione vendo, per præconem vendo, sub præcone subjicio. *Usus.* Dejotarus Rex auctionatus est, expoliare se maluit, quàm tibi non subministrare pecuniam.

Aucupium, ii, Vogleren. *Syn.* Avium captatio & venatio, atque etiam aliarum rerum. *Usus Transl.* Delectationis aucupium, elaborata concinnitas in oratione ne appareat. Aucupia verborum, literarum tendiculæ, putidæ sunt.

Aucupor, aris, Vögel fangen. *Syn.* Capto, consector, quæro, venor.)(*Repudio.* *Adv.* Necessariò. *Usus.* Ars dicendi plausus & opiniones hominum aucupatur. Assentatione gratiam divitum, alienâ obtrectatione famam aucupari. Levitatis est inanem aucupari rumorem, & umbras omnes etiam falsæ gloriæ consectari. Inanes rumusculos, verba aucupari. Tempus idoneum & occasionem aucupatur. *V. Quæro. Capto.*

Audacia, æ, Kühnheit. *Syn.* Confidentia, impudentia. *Epi.* Aperta, callida, digna odio majori, effrenata, ficta, gemina, horribilis, humana & toleranda, immanis, impia, incredibilis, intolerabilis, levior, magna, manifesta, nimia, perspicua, scelerata, similis, singularis, summa, tanta & tam perspicua, tam varia & tam nova, vera, urbana. *Usus.* Incredibili importunitate, & ad omne facinus audaciâ. Audaciâ, temeritate fretus, armatus. Nôsti os hominis, nôsti audaciam. Projectæ audaciæ & confidentiæ homulus.

Audacter, kühnlich / dapfferlich. *Syn.* Fidenter, *Usus.* Paulatim exultabat audacius. Audacter loquitur & liberè. *Phras.* Videte, quô vultu, quâ confidentiâ, quàm fidenter, quàm confidenter & calidè, quàm virili animo, sed consilio puerili agat, dicátque.

Audax, cis, kühn / dapffer. *Syn.* Confidens, temerarius, impudens, petulans, projectus ad audendum, cujus eminet audacia. *Adv.* Longè. *Usus.* Petulans, protervus, temerarius, audax ad omnia. *Phras.* Homo audax & protervus, confidens, impotens, gladiatoriô animô, volitat, furit; ferrei oris homo; promptissimæ vir audaciæ, rem Romanam sibi unus animô atque audaciâ sustinere videtur.

Audeo, es, dürffen. *R. ab* ἀυθάδης, *arrogans. Syn.* Non dubito.)(*Timeo, dubito. Adv.* Apertè, fidenter, nimirùm. *Usus.* Tu me hoc rogare ausus es? Effecit quod alius ne sperare quidem ausi. *Phras.* Non dubitavi id negotium in me recipere; vide, quantùm mihi sumpserim; quantam rem aggressus sim, invaserim, susceperim; quàm intrepidè aleam jecerim; quantum mihi animorum insit aut temeritatis.

Audientia, æ, das Zuhören. *Syn.* Attentio audiendi. *Epi.* Maxima. *Usus.* Compta & diserta oratio ipsa sibi audientiam facit. Rei pondus maximam audientiam mihi fecit dicenti.

Audio, is, ire, hören. *R. ab* ἀυδὴ, vox. *Syn.* Auribus accipio, exaudio, excipio, sentio, aures do, aures patefacio, auditionem accipio; ad aures meas venit, pervenit; famâ & auditione accipio, auditor sum, operam do. *Adv.* Admodum, alicunde, aliquandiu, aliquando, aliunde, amicè, assiduè, attentè, attentius, attentissimè, bene, benignè, benigniùs, celeriter, clementer, commodè, commodò, coram, diligenter, diligentiùs, diutiùs, gratis, malè, hilarè, intelligenter, Latinè, leniter, libenter, malè, studiosè, libentiùs, liberiùs, liquidò, malè, meliùs, meritò, nunc primùm, omninò non, nunquam, palàm, pariter, perattentè, perlibenter, perstudiosè, propiùs, prorsus nihil unquam, quàm celerrimè, quam tardissimè, statim à principio, studiosiùs, valde libenter, verè, vulgò. *Us.* 1. De tuis rebus diu nihil audivi. Potest fieri, ut, quod te audisse dicis, nunquam audieris. 2. *Exaudio.* Dii preces meas audiêre. 3. *Assentior, consentio.* Nec Homerum audio,

dio, qui &c. 4. *Sum discipulus.* Audire aliquem. Plato Socratem audiebat. 5. *Laudo aut vitupero.* Homo ingenuus vult bene audire, rumorem bonum colligere. Malè audire, malæ famæ esse. 6. *Obtempero, obedio, morem gero.* Nunquam labêre, si me audies. Si me amicissimè monentem audisses, aliter res tuæ haberent. Dicto audientem esse. *Phras.* De tuis rebus libenter audio; ad tuas res aures mihi semper patent; libenter auribus percipio, sed diu non tenuissimam quidem auditionem de te accepi. Gaudeo, si quid de te ad aures meas perveniat, accidat, permeet, veniat. Sitientes gero aures ad res tuas. Cupiam his vocibus assiduè circumsonare aures meas. Propitiis auribus accipio, capto de te nuncios. Libenter te audio; gaudeo, si vox tua ad aures advolet, aures verberet. Nimis libenter edo sermonem tuum. Cibus mihi est, quòd fabulâre. Orationem tuam placidè persequor, voces tuas in aures immitto meas. Sermo tuus haud invito ad aures accedit. Libenter tibi aurem præbeo. Auribus utêris æquissimis. Facilem habes in audiendo. *V. Auris.*

Auditio, nis, das Hören. *Syn.* Sermo dispersus, rumor. *Epi.* Ficta, tenuis, tenuissima. *Usus.* 1. Nolite fictis auditionibus, nec disseminato sparsoque rumori credere. De ea re ne tenuissimam quidem auditionem accepi. Eam rem famâ solùm & auditione accepi. 2. *Auditus.* Homines fabularum auditione ducuntur.

Auditor, ris, Zuhörer *Syn.* Discipulus. *Epi.* Æqualis, in dicendo non nimis exercitatus, in jure civili non inferior, novus, æquus, attentus, benevolus, docilis, doctus, frequens alicujus, indoctus, intelligens, mitior, stultus & credulus, bonus, certior, infestus, tardus, vetus. *Usus.* 1. Platonis auditor Aristoteles. 2. *Audiens.* Facere attentum auditorem.

Auditus, ûs, das Gehör. *Syn.* Sensus audiendi, auditio. *Us.* Hoc non perinde auditu, quàm cogitatione intelligi potest.

Aveho, is, hinweg führen. * *Usus.* Ex loco in alium vehere. Puerum à patria avehit.

Avello, is, hinweg reissen. *Syn.* Abstraho, aufero, abjungo, distraho, detraho, vello. *Usus.* Avellere filium de matris complexu. Avulsus à meis, ab amicis summo cum dolore. *V. Decerpo.*

Avena, æ, Haber. *Syn.* Segetis viliissimæ genus.

Aveo, es, begehren. *Syn.* Cupio, aviditas alicujus rei me tenet. *Adv.* Prorsus, valde. *Usus.* Valde aveo scire, quid agas. *V. Cupio. Desidero.*

Averrunco, as, abtreiben. *Syn.* Prohibeo, averto. *Usus.* Dii omen averruncent! *V. Averto.*

Aversor, aris, sich wegkehren. *Syn.* Refugio, recuso, terga do, me averto aliò. *Usus.* Ad quæstionem repentinam hærere ille, aversari, rubere. Preces alicujus, alicujus mores aversari, *abominari. V. Alienus. Alienatio.*

Aversor, oris, Abwender. *Usus.* Aversor pecuniæ publicæ.

Aversus, a, abgewandt. *Syn.* Qui terga dat.)(*Adversus.* *Usus.* Averso corpore vulneratus. Milites a prælio aversi, ad prædam conversi. E nuncio nihil à proposito aversus. Aversi Dii à salute populi Romani. Homo à literis, sermo à vero aversus, *abhorrens. Vul. De retro. à tergo. V. Alienatio.*

Averto, is, abwenden. *Syn.* Arceo, removeo, abduco, prohibeo, propello.)(*Converto. Adv.* Manifestè, parumper, repentè. *Usus.* 1. Ille suo consilio hostium furorem à pernicie civium, conatus improborum à republica, hostes ab urbe, pestem à cervicibus nostris avertit. Animum à sermone alicujus, cogitationem à miseriis avertere. Omnium oculos in se unum avertit. Aliò avertere flumen & dirigere. 2. *Aufero, compilo.* Pecuniam publicam, hæreditatem, prædam avertere in suos usus.

Aufero, ers, hinweg nehmen. *Syn.* Eripio, abripio, averto, adimo, tollo, abduco, detraho, removeo, præcido.)(*Do, affero. Adv.* Gratis, impudentiùs, longè hinc, mordicùs, occultè, omninò non, percelebriter, publicè, rectè, rectissimè, undique. *Usus.* 1. Operis præstantia imitandi spem omnem abstulit. Aliquid judicio auferre. Alicui suum jus, pecuniam de ærario auferre. Ab aliquo amorem auferre, *avertere.* 2. *Obtineo; quod petebatur, consequor, accipio.* Benignum demum responsum ab illo, decretum amplissimum, præmia, opem à Senatu abstuli. Ex eo facto laudem & gloriam maximam abstuli. 3. *Abeo.* Auferre se de convivio, è conspectu. *Phras.* Omnia ei ab hostibus ablata,

detracta, erepta sunt. De fortunis omnibus deturbatus est. Omnia per scelus erepta atque asportata. Omne instrumentum direptum, familia abducta, pecus abactum. In summa spoliatione omnium rerum; spoliatus & denudatus; rebus omnibus exutus. *Tua oratio metum mihi omnem abstulit*, dempsit, exemit, præcidit. Tua oratione metus omnis ablatus & sepultus; metum omnem discussit, dissipavit, delevit. *V. Absit. Abduco.*

Aufugio, is, **fliehen.** *Syn.* fugio. *Us.* Furto facto aufugit, non impunè laturus. *V. Fugio.*

Augeo, es, **vermehren.** *R. ab αὔξω. Syn.* majus facio, amplifico, addo, accessionem facio, exaggero, cumulo, multiplico.)(*Detraho, extenuo, diminuo, minuo. Adv.* copiosè, cumulatiùs, fusè, magnificentiùs, maximè, mirabiliùs, omnino, privatim, rhetoricè, summè, valde, vehementer. *Us.* Magnum beneficium tuum magnô cumulô auxisti. Auxit ea res mihi dolorem. Divitiis aliquem, commodis, honore, dignitate augere. *Phras.* Pompejus valde auxit imperium, amplificavit, multùm protulit, produxit, protendit imperii fines. Multum addidit, adjunxit ad ditionem Romani imperii. Magna per Pompejum ad imperii vires accessio facta est. Res Romanæ magnum incrementum cæperunt, acceperunt, magnopere auctæ sunt & locupletatæ; multò deinceps auctiores, copiosiores fuêre, ac antea. Tuæ litteræ mihi dolorem auxêre, majorem fecêre commemorando, retractando antiquum vulnus, velut attractatu & quassu dolorem amplificaverunt. Curam duplificavêre, multiplicavêre, ampliavêre tuæ litteræ. Illud malum indies augetur, quotidie ingravescit, corroboratur, cumulatur, propagatur. Longinquitate crescit malum, suis progressionibus augetur. Res ab exiguis profecta initiis eò crevit, ut &c. Malum ingentibus incrementis auctum; maximis auctibus crescit; tacitis augescit incrementis; serpit quotidie malum. *V. Amplifico. Cresco.*

Augesco, is, **wachsen.** *Syn.* adaugesco, cresco. *Us.* Semina temperatione caloris augescunt, aluntur, pubescunt.

Augur, is, **ein Wahrsager.** *R. quasi avigar-riens. Syn.* interpres auguriorum. *Epi.* bonus, optimus, perfectus, publicus, summus, verecundus, antiquissimus, interpres Jovis optimi maximi. *Us.* Romulus ipse magnus augur fuit. Augurum ars, disciplina, jus, prædicta.

Auguralis, e, **zum Wahrsagen gehörig.** *Us.* Vir auguralis; Libri augurales.

Auguratio, nis, **Wahrsagung aus dem Vogelgesang.** *Syn.* auspicium, divinatio. *Us.* Quæ tandem auguratio ex passeribus?

Auguratus, ûs, **Vogelwahrsagerey-Amt.** *Syn.* augurium, auspicium. *Syn.* pastoralis, non urbanus.

Augurium, ii, **Vogelwahrsagerey.** *Syn.* auspicium, authoritas rei bene gerendæ. *Epi.* addubitatum, contrarium, non tam artificiosum quàm superstitiosum, extremum, sinistrum, verissimum. *Us.* Augurium in arce agere solebant augures. Certo salutis augurio. *V. Divinatio.*

Augurius, a, **zum Wahrsagen gehörig.** *Syn.* auguralis. *Us.* Scientia juris augurii.

Auguror, aris, **weissagen.** *Syn.* augurium ago, auspicium ago, divino, auspicor. *Adv.* fideliter, pulcherrimè, rectè, verè. *Usus.* Quantùm ego animô auguror & conjecturâ, non despero &c. Bellum auguror. *V. Divino. Prædico.*

Augustè, **heiliglich/ herrlich.** *Syn* piè, sanctè, feliciter. *Us.* Augustè, sanctè venerari Deos, aliquem consecrare.

Augustus, a, **heilig.** *Syn.* sanctus. *Us.* Locus, templum augustum. E Platonis sancto augustus fonte.

Avia, æ, **Großmutter.** *Syn.* patris vel matris meæ mater.

Aviarium, ii, **Vogelkäfig.** *Syn.* locus, ubi aves domi nutriuntur.

Avidè, **begierlich.** *Syn.* cupidè. *Us.* Avidè expecto literas tuas. Avidè Græcas litteras arripui, quasi diuturnam sitim explere cupiens. Avidè appeto.

Aviditas, tis, **Begierd.** *Syn.* cupiditas, desiderium. *Epi.* infinita, inexhausta. *Us.* 1. Infinita me gloriæ aviditas tenet. Est in me summa aviditas; summâ aviditate gloriæ rapior. 2. *avaritia.* Homo longè pecuniarum avidissimus. *V. Desiderium.*

Avidus, a, **begierig.** *Syn.* valde appetens, cupidus. *Usus.* 1. Laudis avidissimus. 2. *avarus.* Animus temperans, non avidus. *V. Cupio.*

Avis,

Avis, is, ein Vogel. *Epi.* alba, adversa, interpres & satelles Jovis, postrema, excelsa, internuncia Jovis, minor. *Us.* Aves aliæ alites, aliæ oscines. *Phras.* Cœlo libero fruuntur aves, pennarum effugiis huc illuc volantes. Ad imitandum humanæ vocis sonum dociles.

Avitus, a, das von Vor-Eltern herrühret. *Syn.* quod avi fuit. *Us.* Paterna & avita possessio. Patria & avita Philosophia.

Avium, ii, Abweg. *Syn.* ubi nulla est via.

Avius, a, unwegsam. * *Syn.* per quod iri non potest. *Usus.* Nocturnis & aviis itineribus profectus. Sylvæ, valles aviæ.

Aula, æ, ein Saal / eines Fürsten Hof. *Syn.* atrium, regia. *Us.* Ornamenta aulæ. Rex omni authoritate aulæ communitâ.

Aulæum, i, Tapeten. *Syn.* aulæ ornamentum, peripetasma, peristroma, stragula, & vestis stragula.

Aulœdus, i, Singer / Pfeiffer. *Syn.* tibicen.

Avocatio, nis, Abführung. *Us.* Avocatio à cogitanda molestia.)(*Revocatio ad contemplandas voluptates.*

Avoco, as, hinwegruffen. *Syn.* traduco, abstraho, removeo, arceo, abduco.)(*Voco, adduco. Adv.* Sapienter. *Us.* Ab ea re me non commodum ullum meum abstrahet, non metus avocabit, non somnus retardabit. Aliquem à contentione, à discordiis, à vitiis avocare. *V. Abduco. Averto.*

Avolo, as, hinwegfliegen. *Us.* Experiar, ut hinc avolem.

Aura, æ, Lufft. *Epi.* minima, parva, popularis, clarisona, inferna, subita, valida. *Us.* 1. Subitis auris nubes diducta est. 2. *favor popularis.* Illum popularis aura justô longiùs provexit. Fertur populari aurâ. Aura honoris eum à recto non dimovit.

Auratus, a, vergüldet. *Syn.* inauratus. *Us.* Aries Colchorum auratus.

Aureolus, a, goldfarbig. *Us.* Aureolus libellus, aureola oratio.

Aureus, a, gülden. *Syn.* ex auro. Sellæ nummus aureus.

Auricula, æ, Ohrläplein. *Syn.* quod circùm foramen auris eminet. *Epi.* infima. *Us.* Sermo tuus adhuc mihi ad auriculas versatur. Auricula infima mollior, *adag. de effœminato.*

Aurifer, a, goldtragend. *Syn.* ferens aurum. *Us.* Arbor aurifera.

Aurifex, icis, ein Goldschmidt. *Us.* Aurificis statera.

Auriga, æ, ein Fuhrmann. *Syn.* currûum Rector. *Epi.* indoctus. *Phras.* Currum, cùm opus est, sustinet bonus agitator, rhedarius, essedarius. Indoctus auriga è curru trahitur, deripitur, eliditur, laniatur. Frænos inhibet, qui equos agit.

Auris, is, das Ohr. *Syn.* pars capitis, quâ vocem haurimus, accipimus, audimus. *Epi.* æquissima, aperta atque integra, avida & capax, elegans, erudita, hebetior, jejuna, inhumana & agrestis, non obtusâ criminatione, sed vacua, patientissima, teres & religiosa, trita. *Usus.* 1. Erigere aures, attendere animum. Aures præbere; dicenti aures arrigere, patefacere, admovere. Etiam malis Poëtis aures præbeo, do, dedo. Etiam ineptis aures meæ patent; ineptis aures vacuas accommodo, adhibeo. Semper auribus meis uteris æquissimis, libenter audiam. Aliquid auribus accipere, percipere. Pervenit ad aures meas. 2. *aures alicui complere querelis.* Nescio quid in aures susurrare, auribus inculcare, inani garritu aures obtundere, sermonibus refercire. Aliquid alteri ad aures oggannire, in aures immittere. Aliquid dignum hominum auribus efficere. In aures influit Orator. Calent adhuc dum sermonibus tuis aures meæ. 3. *Aures offendere.* Incondita verba lædunt, offendunt aures, quarum est superbissimum judicium. Auris tua & animus à me abhorret. Malis Poëtis aures claudimus, auribus peregrinamur, *animo non præsente audimus.* Aliquid auribus dare, *assentari. V. Audio.*

Aurora, æ, die Morgenröth. *Epi.* humida, prænuncia clari solis.

Aurum, i, Gold. *Syn.* metallum omnium præstantissimum. *Epi.* cælatum, melius, præclarum, coronarium. *Us.* Auri venæ reconditæ. Aurum cælatum, signatum, factum, coronarium.

Auscultatio, nis, Zuhörung. * *Syn.* auditio. *Usus.* Quæ hæc auscultatio est?

Auscul-

Auſcultator, is, Zuhörer. *Uſ.* Aut auſcultator eſt tantùm, aut diſceptator.

Auſculto, as, zuhören. *Syn.* aures admoveo. *Uſ.* Mihi auſculta. Voces meas, ſermonem meum auſcultando excepit. Ad fores ſuſpensô gradu placidè ire perrexi, acceſſi, adſtiti, animam compreſſi, aurem admovi, ita animum cœpi attendere, hoc modo ſermonem captans. *V. Audio.*

Auſim, is, it, ich dörffte. * *Uſ.* Nec ſi ſciam, dicere auſim.

Auſpex, icis, ein Wahrſager. *Uſ.* Auſpex legis. *V. Aruſpex.*

Auſpicatò, in einer guten Stunde. *Syn.* bonô auſpiciô, auſpiciô captatô. *Uſ.* Auſpicatò urbem condidit Romulus. Nihil gerit, niſi auſpicatò. *V. Feliciter.*

Auſpicatus, a, glücklich. *Syn.* auguratus, *Uſ.* Auſpicato in loco conſedit, annus auſpicatus.

Auſpicium, ii, Weiſſagung. *Syn.* ab aſpiciendis avibus augurium. *Epi.* auguſtum, coactum, conſulare, mentitum, externum, optimum, præclarum, ſecundum, verum, ſalvum, bonum, divinum, juge, malum, militare, populare, ratum, ſiniſtrum. *Uſ.* Auſpicium facere, agere, habere. Obtemperare auſpiciis. Bonô auſpiciô aliquid facere. Ductu, imperio, auſpicio alicujus agere.

Auſpicor, aris, weiſſagen. *Syn.* de cœlo ſervo, auſpicium ago. *Uſ.* Oblitus eſt auſpicari.

Auſter, ri, Mittagwind. *Syn.* ventus à meridie. *Epi.* adverſus, leniſſimus, ſummus, vehemens. *Uſ.* Lenis ac mitis Auſter.

Auſterè, rauh. *Syn.* durè, duriter, ſeverè. *Uſ.* Agit mecum auſterè & ſtoicè.

Auſterus, a, rauh/grob. *Syn.* ſeverus, acerbus.)(*Dulcis, decoctus. Uſ* Auſtero more & modô ſuô. Suavitas auſtera & ſolida. *V. Rigidus. Aſper.*

Auſtralis, e, das gegen Mittag ligt. *Syn.* ad meridiem, ad auſtrum. *Uſ.* Auſtrales regiones.

Aut, oder. *Syn.* vel. *Uſus.* Quid de pratorum viriditate aut arborum ordinibus, aut vinearum ſpecie dicam? *cave, huic particulæ particulam* vel *ſubjicias.*

Autem, aber. *Syn.* ſed. *Uſ.* 1. Poëta numeris aſtrictior, verbis autem liberior. 2. & Cùm pecuniam dediſſet, eſſent autem prædia, quæ &c. 3. *an.* Cur conſurgitis? vultis autem horum audaciam reprimere? 4. *præterea.* Cùm ita eſſet, ſuſpicarer autem &c. 5. in *interrogatione ſervit correctioni.* Meum eſt, providere, quid fiat. Fiat autem? imò verò quid futurum ſit.

Author, is, Urſacher. *R. ab αὐλὸς, ipſe. Syn.* ſuaſor, impulſor, hortator, machinator, architectus, adjutor, monitor, conſiliarius, præfectus.)(Diſſuaſor. *Epi.* amiciſſimus atque ſapientiſſimus, bonus imprimis, valde bonus, tam caſtus, tam religioſus, tam ſanctus, divinus, domeſticus, egregius, gravis, conſtans, præſtans virtute, prudentiâ, religione, æquitate, gravior, graviſſimus, idoneus, levis, locuples, locupletior, locupletiſſimus, luculentus, malus, melior, optimus, peritiſſimus, præclarus, præſens, privatus, recentior, religioſiſſimus, ſummus, certus, certiſſimus, eruditiſſimus, expers humanitatis. *Uſ.* 1. Author tibi non ſum, ut naviges. Magnopere illi author fui ad rem ſuſcipiendam. Magnis authoribus inductus id feci. 2. *magiſter, doctor.* Livius rerum Romanarum author locupletiſſimus. Malus Latinitatis author Apulejus. Utraque ſententia luculentos habet authores. 3. *nuncius.* Certis & idoneis authoribus comperi. Quô authore hic rumor fluxit? 4. *caput, princeps, dux.* Præbere ſe Senatui authorem, principem, ducem. Deditionis author, hortator. *V. Conſulo.*

Authoramentum, i, Beſoldung. *Syn.* obligatio & nexus. *Uſ.* In mercenariis ipſa eſt merces authoramentum ſervitutis.

Authoritas, tis, Gewalt/ Anſehen. *Syn.* pondus, teſtimonium, momentum, exiſtimatio, fides, vis, opinio, judicium. *Epi.* æterna, apex ſenectutis, clara, cenſoria, clariſſima, ſtabilis, conſularis, digna mutatione, divina atque inaudita, domeſtica, equeſtris, excellens, gravis, graviſſima; honeſta & digna verecundiâ, & cultu, & honore; illuſtrior, immortalis, imminuta, interpoſita, legitima ante, levior, magna & imprimis gravis, major, maxima, mediocris, minima, minor, naturalis, patria, perdita ante quàm, permagna, perpetua, pontificalis, priſtina, publica, rata, ſenatoria, ſenior, ſumma, tanta, tenuis, vetus, contraria,

traria, certa, privata. *Uſ.* 1. *authoritatem dare.* Non cani, non rugæ authoritatem dare, afferre, tribuere poſſunt. Cani authoritatem non conſtituunt, faciunt. 2. *authoritatem habere apud aliquem.* Magna eſt ejus apud me authoritas. Non modò authoritatem, ſed & imperium in ſuos tenet, obtinet. Eſt in illo, reſidet in illo ſumma authoritas. Floret apud omnes authoritate. Meis decretis illius authoritatem amplificavi. 3. *authoritatem violare.* Legum, Senatûs authoritatem frangere, imminuere, abjicere, exterminare. Victa jacet, hebeſcit legum vis & authoritas. 4. *authoritatem adjungere.* Senatus ſuam authoritatem interpoſuit, interceſſit Senatûs authoritas, authoritatem perſcribere. Senatûs, Cenſorum authoritatem ſequi, parere. 5. Rationibus, non authoritatibus pugnandum eſt. *V. Valeo multum.*

Authoro, as, **verpflichten/verbinden.** *Syn.* militiæ ſacramento obligo. *Uſ.* Ne authoraretur, profugit.

Autumnalis, e, **herbſtig.**

Autumnus, i, **der Herbſt.** *Phraſ.* Tempus ſeneſcenti æſtati adjunctum; autumnale æquinoctium inſtabat.

Autumo, as, **vermeynen.** *Syn.* opinor, cenſeo, puto. *Uſ.* Ecqui dautumas?

Avunculus, i, **der Mutter Bruder.** *Syn.* matris meæ frater. *Epi.* divinus ac ſingularis, magnus.

Avus, i, **Großvatter.** *Syn.* patris & matris pater. *Epi.* diſertiſſimus, nobilis, ſapientiſſimus.

Auxiliarius, a, **behülfflich.** *Uſ.* Miles, cohors auxiliaria.

Auxilior, aris, **helffen.** *Syn.* adjuvo, ſuffragor, opitulor, opem auxiliumque fero, auxilio ſum, auxilio ſuccurro, ſubſidio eo, vel venio, præſtò ſum, ſubvenio, ſublevo, adſum, præſidium fero; adjumento, ſubſidio, præſidio ſum, fidem dexteramque porrigo, ſubſidio proficiſcor. *Uſ.* Auxiliari cuipiam. *V. Opitulor. Opera. Faveo.*

Auxilium, ii, **Hülff.** *Syn.* ſubſidium, præſidium, adjumentum, opis adminiculum numen. *Epi.* adventitium, barbarum, bonum, certum, divinum; fideliſſimum & graviſſimum, & maximum; firmum, magnum & varium, mediocre, multum, nefarium, novum, noviſſimum, præſens, ſummum, verum, voluntarium. *Uſ.* Auxilium ab aliquo petere, implorare, efflagitare. Auxilium ferre, mittere, adjungere; auxilio eſſe. *Phraſ.* Tuo auxilio evaſi. Tu primus afflicto & jacenti conſularem fidem dexteramque porrexiſti. Te diligente patrono ſum uſus. Tu medicinam, præſidium attuliſti; ſummo ſemper ſtudio mihi præſtò fuiſti. In te velut arcem mearum rerum habui; labentem ac prope cadentem me ſulciebas. Te pro perfugio utebar, poſtquam amicorum conſilia, auxilia mihi occidêre. Tu ad pericula mea propulſanda concurris; meas ruinas tua virtute ſuſtinuiſti; egregiam mihi operam navâſti; labentem excepiſti; fortunis, fide ſulciviſti; amicum pendentem corruere non paſſus. Patrocinium mei ſuſcepiſti. Tui auxilii umbrâ tectus; ſub umbra tua latens; auxilii lationem nunquam diſtuliſti. Ad tuam opitulationem confugi. Cùm nec conſilii, nec auxilii copiam haberem, tu adjutor meus, monitor & præmonſtrator fuiſti. Veluti ſequeſter, interpres, confector negotiorum meorum, procurator & adminiſter.

Axilla, æ, **die Uchß.** *Syn.* locus ſubter brachium convacus.

Axioma, tis, **ein ungezweiffelter Spruch.** *Syn.* enunciatio, effatum, pronunciatum, breviter enunciatæ ſententiæ. *Epi.* falſum, verum.

Axis, is, **eine Wagen-Ax.** *Syn.* linea per mundi centrum ducta, circum quam cœlum convertitur. *Uſ.* Terra altrix noſtra trajecto axe ſuſtinetur.

B.

Bacca, æ, **Beerlein.** *Syn.* fructus arborum, quales ſunt, corni, oleæ. *Epi.* certæ, pulchellæ. *Uſ.* Baccæ arborum, terræque fruges.

Bacchatio, onis, **Unſinnigkeit.** *Syn.* Bacchantium furor, & alia inſaniendi ratio. *Uſ.* Nocturnæ Bacchationes & vigiliæ.

Bacchor, aris, **unſinnig ſeyn.** *Syn.* Furo, inſanio. *Uſ.* quibus gaudiis exultabas, quantâ voluptate bacchabâre! *V. Furo.*

Bacillum, i, **Stäblein.** *Syn.* Baculus, virga. *Epi.* incurvum, à ſummo inflexum.

Uſ.

Uſ. lituus, id eſt, incurvum & à ſummo leniter inflexum bacillum.

Baculus, i, * Stab. *Uſ.* inniti baculo.

Bajulo, as, * tragen. *Syn.* porto. *Uſ.* ego te bajulare poſſum.

Bajulus, i, ein Träger. *Syn.* Operarius appoſitus ad ferenda onera. *Uſ.* Operarii & bajuli.

Balbus, a, um, ſtammlend. *Syn.* linguâ hæſitans. *Uſ.* Domeſthenes ita balbus fuit, ut primam Rhetoricæ literam non poſſet dicere.

Balbutio, is, ſtammlen. *Syn.* linguâ hæſito. *Transl.* ineptè diſſero, male doceo, tracto, ago. Vel obſcurè, ambiguè pronuncio, dico.)(*apertè & clarâ voce loquor.* *Uſ.* vetuſtas de naturâ Dei balbutiebat denique.

Baliſta, æ, ein Geſchütz. *Syn.* arcus magnus cum manubrio. *Uſ.* Baliſtæ eò vehementiùs feriunt, quò ſunt contentæ, & adductæ magis. *V. Catapulta.*

Balneæ, arum, Bad. *Syn.* duo ædificia conjuncta, in quorum altero viri, altero fæminæ lavabant. *Uſ.* Balneæ publicæ. Nymphæa, & Balnearia.

Balneator, oris. Bader. *Syn.* balneatorum præfectus. *Epi.* temperans.

Balneum, Balineum, i, Bad. *Syn.* Locus, ubi domi privatim lavabant. *Uſ.* balneum calefieri jube.

Balo, as, blöcken. *Syn.* vox ovium propria.

Balſamum, i, * Balſam. *Syn.* arbuſcula odoratiſſima. *Uſ.* balſamum eſt arbor ipſa; Opobalſamum eſt ſuccus collectus ex arbore.

Balteus, i, * ein breiter Gürtel mit Spangen. *Syn.* cingulum è corio bullis ornatum. *Uſ.* auratæ vaginæ, aurata illis baltea erant.

Baptiſmus, i, die Tauf. *Syn.* Salutare Lavacrum. *Phraſ.* Sacroſancto Chriſtianorum ritu abluere; aquâ vitali abluere; baptiſmo ſeu ſacro fonte infantes aſpergere; baptiſmate inficere, ſancto ablutionis ſacramento initiare. Sacro baptiſmate abluí; ſacram ab eo ablutionem accepit; ſacro lavacro tingi; quâ horâ pueris ſacra aqua ad ſalutem inficiendis opera impenditur; tingi aquâ luſtrali. Salutari ablutus aquâ, baptiſmô, ſacrô rore tinctus; ſacroſancto æternæ ſalutis fonte ablutus, tinctus, initiatus. E ſacro fonte ſuſcipere. *Vulg. Patrinum agere.*

Baratrum, i, ein tiefer Orth. *Syn.* locus præceps, unde emergi non poſſit. *transl.* pro homine edace, bibace, meretrice omnia abſorbente. *Uſ.* Ex imo baratri emergere.

Barba, æ, Bart. *Syn.* Viri villus ad mentum. *Epi.* aurea, horrida, atque intonſa, major, maxima. *Uſus.* Capillatior quàm ante, & barba majore. Barbam promiſſam, prolixam alere. Barbam tondere, radere, ponere.

Barbarè, barbariſch. *Syn.* inquinatè.)(*purè, emendate* *Uſ.* Grammaticum ſe profeſſus, barbarè loquitur.

Barbaria, æ, Barbarey. *Syn.* Locus barbarus, vel fera gens. *Ep.* agreſtis, forenſis, immanis atque intoleranda, inveterata, tota vaſta. *Uſ.* 1. tam atrox nullus in ulla barbaria tyrannus fuit. 2. *mores barbari, duri, feri; crudelitas, barbaries.* Cæſar inveteratam quandam barbariam ex Gaditanorum moribus delevit. Barbaria forenſis.

Barbaricus, a, um, * barbariſch. *Syn.* barbarus. *Uſ.* barbaricæ veſtes, leges, mores.

Barbaries, ei, Barbarey. *Uſ.* 1. Regiones feræ & alienæ, Scythæ, Syri, & cuncta fera barbaries. 2. *vitioſa & à Latinitate aliena locutio.* Malè loquuntur; barbara & ſoloæca inſpergunt. Domeſtica aliqua barbaries eorum ſermonem infuſcavit, inquinavit.

Barbariſmus, i, *Syn.* vitium in locutione. Cùm verbum aliquod vitiosè effertur.

Barbarus, a, um, barbariſch. *Syn.* Immanis, incultus, agreſtis, ferus, crudelis, atrox.)(*humanus, cultus, doctus.* *Uſ.* Gentes immanitate barbaræ. Naturâ & moribus barbarus homo. 2. *incomptus, inelegans, ineptus.* Indocti & barbari ſcriptores. *Phraſ.* Gentes immanitate efferatæ, immani & intolerandâ barbariâ, quorum terris quid aſperius? quid oppidis incultius? quid nationibus immanius? Quis tam agreſtibus inſtitutis vivit, aut quis contra ſtudia naturæ tam vehementer obduruit? homines immanſueti, feri, omni diritate teterrimi, duri & agreſtes vultu, motuque Corporis; vaſti & agreſtes, moribus ritibusque efferatæ, magna ex parte latrociniis infames, quèis cibus caro ferina, atque humi pabulum utì pecoribus.

Barbatulus, i, der ein Bärtlein hat. *Syn.* ferè imberbis. Cum parva barba. *Uſ.* concurſabant barbatuli juvenes.

Barbatus, a, um, gebärtet. *Adv.* bene. *Uſ.* barbati illi veteres.

Barbula, æ, Bärtlein.

Bardus, a, um, plumb/ ungeſchickt. *Syn.* ſtupidus, hebes. *Uſ.* quis ſtupidum Socratem dicet aut bardum?

Baro, onis, pro homine ſtupido. 2. pro viro Principe. *Uſ.* Apud reliquos Barones te in gratia poſui.

Baſilica, æ, Königliches Hauß / Rath-Hauß. *Syn.* locus publicus & magnificè ornatus. *Uſ.* Baſilicam ſtruere, ornare.

Baſilicè, * *Syn.* magnificè. *Uſ.* Baſilicè feſtum agere.

Baſilicus, a, um, * *Syn.* regalis, magnificus. *Uſ.* Baſilicæ editiones, ſtatus, victus, facinora, baſilica.

Baſio, as, * küſſen. *Syn.* oſculor.

Baſis, is, Fuß/ darauf etwas ſtehet. *Syn.* Radix, pes, ima pars, ſuſtentamentum. *Epi.* adverſa, altior, excelſa, inanis, index ſui ſceleris. *Uſ.* Baſi ſtatuarum aliquid incidere, inſcribere.

Baſium, ii, * Kuß. *Syn.* oſculum. *Uſ.* baſium dare, figere. *V. Oſculor.*

Beatè, ſeelig. *Syn.* feliciter. *Uſ.* beatè vivere, eſt honeſtè rectéque vivere, vel in una virtute poſitum eſt.

Beatitas, atis, Glückſeeligkeit. *Syn.* Beatitudo.

Beatitudo, inis, Glückſeeligkeit. *Syn.* beatitas. *Uſ.* Beatitatis & beatitudinis verbum durum, ſed uſu mollitum eſt. *V. Felicitas.*

Beatus, a, um, ſeelig. *Syn.* Cui benè eſt, felix.)(*infelix, miſer.* *Adv.* Abſolutè, ardenter, perfectè, ſummè. *Uſus.* Beatus eſſe ſine virtute nemo poteſt. Quem tu ægritudine, metu, lætitiâ geſtiente, & libidine liberum, ſolutum, vacuum videris, num dubitabis beatum dicere? Beatus eſt, cui cumulata bonorum complexio adeſt, ſecretis malis omnibus. Qui beatus eſt, tutus ſit, oportet, inexpugnabilis, munitus, ſeptus, ſine timore, quem nulli metus terrent, nullæ ægritudines exedunt, nullæ libidines incitant, nullæ lætitiæ futiles languidis liquefaciunt voluptatibus. *Phraſ.* Beatus in cælo, cujus vitam & virtutem immortalitas excepit, piorum ſedem & locum eſt conſecutus; magnis jam, multis & perpetuis fruitur voluptatibus, nullô metu nec impediente, nec impendente; cujus animus, poſtquam è corpore exceſſit, in cælum quaſi in domicilium ſuum pervenit; in æternam ac planè in ſuam domum emigravit, ubi ævo ſempiterno fruitur. Æternæ ſalutis, beatitudinis particeps; hæres æternæ vitæ? particeps æterni gaudii; in utica ſalutis cogitatione defixus ſum, cætera minimi pendo. *V. Felix.*

Bellaria, orum, * allerley Speiſen. *Syn.* cibi ad irritandam gulam compoſiti. *Uſ.* mellita bellaria.

Bellator, oris, Kriegsmann. *Syn.* bellicoſus. *Uſ.* is minus vehemens orator fuit, quòd bellicoſus. *V. Miles.*

Bellatrix, icis, ein ſtreitbares Weib. *Syn.* Bellicoſa. *Uſ.* bellatrix iracunda.

Bellè, fein. *Syn.* benè, aptè, proſperè, commodè, æquô animô. *Uſ.* bellè & feſtivè, benè & præclarè ſentis. Bellè cecidit, cum &c. dolorem illum bellè fert; aqua bellè fluens.

Bellicosè, * kriegeriſch. *Uſ.* bellicoſiùs Romam aggreſſus eſt.

Bellicoſus, a, um, kriegeriſch. *Syn.* armis & bellicâ virtute valens.)(*imbellis.* *Uſus.* gentes bellicoſæ. *Phraſ.* Germani bellicoſi, belli gerendi peritiſſimi, longè omnes belli gloriâ & virtute ſuperant; bellicis laudibus abundant; operum militarium periti, bello invicti, multis fortibus factis, gloriâ militari illuſtres, in armis exercitatiſſimi, pugnaciſſimi, promptiſſimi bellatores, bello acres, ſtrenui, & conſilio boni; rem bellicam fortiter ac ſtrenuè tractant, gerunt, adminiſtrant. *V. Generoſus.*

Bellicum, i, Kriegs-Feld-Muſic. *Syn.* cantus ad arma vocans. *Uſ.* Bellicum quaſi canit Thucydides.

Belligero, as, are, kriegen. *Syn.* bellum gero. *Uſ.* cum fortunâ nobis belligerandum eſt.

Bello, as, kriegen. *Syn.* Belligero, bellum gero. *Uſ.* gigantum more cum Diis bellare. *V. Bellum.*

Bellua, æ, ein wildes Thier. *Syn.* Beſtia. *Epi.* audax, & nefaria, fera & immanis. immanis & tetra, importuna, importuniſſima, impura, tetra & peſtifera, teterrima, vaſtifica, vaſta & immanis.

Belluæ

Belluæ fluitantes, immanes & feræ, innantes, natantes. *Uſ.* Ægritudo, ut tetra & immanis bellua fugienda. Sed quid ego hoſpitii in hac bellua requiro?

Bellum, i, **Krieg.** *R. à bellus per antiphraſin, vel bellua. Syn.* duellum, Mars, belli contentio, certamen belli, tempus belli, arma.)(*pax. D.* totum militiæ tempus; *prælium* ſolum armorum certamen eſt. *Epi.* bella acerba, ac diuturna, civilia, continua, domeſtica, externa, gravia, graviſſima, hoſtilia, inutiſia, juſta hoſtiliaque, leniora, magna, majora, maritima terreſtriaque, maxima & periculoſiſſima, multa, parva, periculoſa, periculoſiſſima, peſtifera, præclara, priſtina, propria, ſuperiora, varia, vetera. Bellis ſuperioribus. Bello proximo. Bellum acerbum diuturnumque, inteſtinum, acerbiſſimum, acerbiſſimum & calamitoſiſſimum, acerrimum, acerrimum & maximum, acre & magnum, æternum, calamitoſum civibus & exitiabile, calamitoſiſſimum, commune, crudele & exitioſum, crudeliſſimum, crudeliſſimum & maximum, diuturnum, diuturnum & calamitoſum, domeſticum, dubium, duriſſimum, exitioſum, fædiſſimum, formidoloſiſſimum, grave, grave & vehemens, grave & diuturnum, grave & periculoſum, graviſſimum, horribile ac nefarium, horrificum ac nefarium, impium ac nefarium, inexpiabile, indictum, infinitum, injuſtum, injuſtum impiumque, non injuſtum quidem, ſed tum pium tum neceſſarium, internecinum, inteſtinum, inutile, juſtum, juſtiſſimum, longum, luctuoſiſſimum, magnum & grave, magnum & neceſſarium, magnum & periculoſum, magnum & vehemens, majus, maritimum, maximum crudeliſſimumque, maximum difficillimumque, maximum & periculoſiſſimum, merum, miſerum fataleque, miſerrimum, mortiferum, muliebre, naturale, navale & maritimum, neceſſarium, nefarium & crudele, novum, occultum, oppreſſum, periculoſum magnitudine, periculoſum & turpe, periculoſiſſimum maximumque, perniciſſimum, peſtiferum, piraticum, privatum, proximum, prudens, regium, repentinum ſacrilegum impiumque, ſæviſſimum prope omnium, ſceleratiſſimum periculoſiſſimumque, ſempiternum, ſervile, tetrum periculoſumque, ſociale, ſuperius, tetrum miſerumque, teterrimum periculoſiſſimumque; tantum, tam crudele, tam nefarium; tantum, tam diuturnum; tam longè, lateque diſperſum; tantum, tam inſidioſum; tantum, tam luctuoſum, triſte & turbulentum, turpe, vetus, latè diſperſum diffuſumque. *Uſus.* Bella, quibus imperii gloria propoſita eſt, minùs acerbè gerenda ſunt. 1. *Bellum parare.* Mithridates Romanis bellum immane, teterrimum, maximum, peſtiferum, crudele movit, commovit, excitavit, conflavit, ſuſcitavit. Contractis Aſiæ viribus bellum inſtruxit, comparavit, incepit, inchoavit; iniit exitioſum, acerbum, longè duriſſimum. Bellum jam devitari non poteſt. Nobis de bello cogitandum; ineunda de bello conſilia; belli initium capiendum, faciendum eſt. In bellum mente & animo inſiſtamus, totos nos ad belli cogitationem recipiamus, in bellum incumbamus, bello rem tentemus, hoſtes laceſſamus, ad bellum animum intendamus oportet. Bellum indicamus, ſumamus, ſuſcipiamus oportet. Impendet nobis, imminet bellum periculoſum, formidoloſum, difficile. Exardeſcet, orietur, naſcetur, exiſtet ex his ſcintillis bellum fædum, calamitoſum, exitiabile. Ad bellum omninò nobis ingrediendum; arma inferenda, eundum ad arma eſt. Verſamus in præſente belli diſcrimine. Adventat, appropinquat, adeſt jam grave bellum. Res ad arma ſpectat. Bellum capeſſendum, moliendum eſt. Bello reipub. noſtræ ſalus continetur. 2. *Bellum gerere.* Ardet, flagrat, conflagrat atroci bello Italia. Circumfertur, geritur ancipiti Marte bellum, de imperio certatur & libertate. Italia tota ardet, miſcetur, belli diſſidio diſtracta gemit, internecino bello affligitur, vexatur. Italiæ cum vicinis continentia bella intercedunt. Plurima mala Italiæ bellum infert, im-

importat. Nulla calamitas est, nullum exitium, nihil tam durum & acerbum, quod Italia in bello non persentiscat. Perculsa bello ac prostrata jacet Italia, belli flammâ uritur & consumitur. Perdit, corrumpit Italiam diutinum bellum. Magnâ belli contentione terrâ marique infestatur Italia. Nefario ac duriſſimo bello inflammatur. Bellum ducere; lento bello hostem circumducere. 3. *Bellum absolvere.* Alterius partis clade consenescere cœpit bellum, attenuari & imminui cœpit, illustri demum victoriâ confectum est, penitùs deletum, profligatum, propulsatum. Honestis conditionibus bellum atrox restrinximus, extinximus, diremimus, depulimus, avertimus. Bellum posuimus, cum pace mutavimus, penitùs oppressimus; arma posuimus, deposuimus. 4. *Bellum renovare.* Nondum satis oppressis belli reliquiis, fumantibus adhuc belli scintillis, belli consilium resumptum, instauratum, redintegratum est, ut adeo bellum ex bello seratur. Rediit, renatum est de integro bellum; jam extinctum denuò suscitatur; novo bello implicamur, involvimur. Novis fluctibus objicimur; in bellum denuò conjicimur. Ex præsente tranquillitate novæ tempestates commoventur.

Bellus, a, um, **fein.** *Syn.* aptus, conveniens. *Adv.* planè, valdè. *Us.* Erit hic locus pueris belliſſimus. 2. *Lepidus.* gratiſſimæ, belliæ literæ. Bellus puer, puella. 3. *urbanus, honestus.* Durius hoc accepit, quàm homines belli soleant. *V. Pulcher.*

Benè, **recht.** *Syn.* Præclarè, valdè, commodè, ratione, bonâ ratione. *Us.* Domus benè & ratione ædificata. Benè, sanè bene rem gessisti. 2. *valdè, satis.* Homo bene nummatus. Benè peritus. Benè multi, benè manè, benè magnus &c. *Phras.* Aptè ac rotundè, perbenè, scitè hercle, commodè & facetè, lepidè & sapienter dixit. 2. *Bene mecum agitur.* Pulchrè mihi est. Ego beatus sum. Perbono loco res sunt meæ. Præclarè se res habet. Benè me habeo. Rectiſſimè apud me sunt omnia. Optimè, commodiſſimè mecum agitur. Belliè me habeo. Expedita mihi sunt omnia, & explicata. Florentiſſimis rebus utor. Optatis meis fortuna respondet. 3. *Benè ac malè.* Seu rectè an perperam. Rectè an secus fecerim ignoro.

Benedico, icis, ere, **segnen.**)(*maledico.* *Us* Bene dicere est scienter, peritè, ornatè dicere. 2. *Laudo, aut benè precor.* Cui bono civi unquam benedixit?

Benedictio, Benedico, **Segen.** *Phras.* Bene precari; sanctâ benedictione afficere; faustâ cum prece dimittere. Solemni precatione aliquem lustrare.

Benedictum, i,)(*maledictum.* *Us.* benedicta malè interpretari.

Benefacio, is, ire, **Gutes thun.** *Syn.* Beneficiô afficio, benignè facio, beneficium tribuo, benè, optimè mereo, orno, beneficiis orno, benè promereor, beneficium confero, beneficio complector. *Us.* durum est malè tractari ab iis, quibus benefeceris.

Benefactum, i, **Gutthat.** *Syn.* bene, honestè factum, virtus.)(*malefactum.* *Us.* Multorum benefactorum jucundiſſima est recordatio. 2. *Beneficium, meritum* Beneficia malè locata, malefacta arbitror.

Beneficentia, æ, **Gutthätigkeit.** *Syn.* liberalitas, benignitas. *Epi.* Divina, præstans. *Us.* Quid præstantiùs bonitate & beneficentiâ?

Beneficiarius, ii, * **Wohlthat empfahend.** *Syn.* cliens. *Vulgus vasallum vocat.*

Beneficium, ii, **Wohlthat.** *Syn.* Benefactum, benignitas, liberalitas, meritum, promeritum, officium, gratia, munus.)(*maleficium.* *Epi.* Æternum, ampliſſimum, Divinum immortaleque, excellens atque Divinum, insigne & singulare. Magnum, majus, maximum, parvum, permagnum, præclarum in rempublicam, publicum, recens, singulare erga aliquem, summum. Beneficia ampliſſima, clariſſima & maxima, cælestia. Divina in aliquem, fructuosa alicui, grata alicui, immortalia, innumerabilia, jucundiora, mutua & grata, paterna, plurima, proxima, recentia, summa, vera, vetera, vilia.

Uſus. 1. *Beneficium petere.* Hanc rem in beneficii loco à te depoſco; tuo beneficio, ut mihi honos obveniat, peto; *tuâ operâ.*

2. *Beneficium dare.* Homini gratiori beneficium conferre, tribuere, deferre non potuiſſes. In gratiſſimum hominem contuliſti beneficium. Apud neminem beneficia tua melius ponere, collocare poteras. Hominem gratiſſimum beneficio auxiſti, ornaſti, obſtrinxiſti, complexus es. Immortalibus me beneficiis alligaſti tibi, & obligaſti.

3. *Beneficium conferre.* Contuli, quæ in illum officia potui, licèt remunerationem planè nullam expectarem. Quantum in me fuit, quantùm efficere & conſequi potui, pro meo ſtudio, meaque induſtria complexus illum ſum, affeci, auxi omnibus officiis; contuli in illum, quæ beneficia, quæ merita potui, quamquam ab eo minimè parem gratiam expectarem. Nullum officii genus aut ſtudii, nullam omnino rem, quæ vel ad utilitatem illius, vel ad laudem ſpectaret, omiſi, prætermiſi, infectam reliqui, licèt futurum non ſperarem, ut memorem & gratum experirer. Omnia, quæ quidem præſtare mihi licuit, profecta in illum ſunt; cùm tamen ſpe nullâ niterer, ſpes me nulla teneret futurum aliquando, parem ut mihi gratiam referret, ut officia mea paribus compenſaret officiis, remuneraretur officiis, æquaret officiis, ut ullum grati animi ſignum oſtenderet, ut ſe memorem gratumque probaret, ut ullum omnino ſtudiorum officiorumque meorum fructum ferrem. Meam in illum voluntatem & benevolentiam, quandocunque res tulit, ubi tempus & occaſio poſtulavit, probavi, oſtendi, ſignificavi, declaravi, patefeci; ſpe tamen adductus nullâ gratiæ referendæ. Bene meritus de illo ſum, quàm potui ſtudioſiſſimè, quamquam illius erga me voluntati diffiderem, quamquam pariter animatum in me fore non confiderem, ut paribus mihi reſponderet officiis. *Non magna in me beneficia contuliſti.* Non valde de me meritus es, Beneficium vel à te nullum accepi, vel accepi minimum. Exigua ſunt, quæ apud me beneficia collocâſti, poſuiſti. Non magnis à te affectus ſum beneficiis. Gravia non ſunt, exigui momenti, parvi ponderis ea ſunt, quæ meâ causa feciſti. Beneficia tibi debeo non ita magna, obligâſti me, obſtrinxiſti me mediocribus officiis.

4. *Beneficium accipere.* Plurima tibi, beneficia debeo. Innumerabilia tua in me beneficiâ ſuſtinere vix poſſum; quòd vivam, pro tuo beneficio habeo, in beneficii loco repono.

5. *Beneficium reddere.* Tuum erit tua beneficia tueri; meum beneficiis reſpondere, ſolvere, remunerari tot benefacta. Nunquam apud me interibit beneficium. Tua in me benefacta trabali, ùt dicitur, clavo in animo defigam.

Beneficus, a, um, dienſtbar. *Syn.* benignè faciens, benignus. *Uſ.* Beneficus eſt, qui non ſui, ſed alienâ causâ beneficâ voluntate movetur.

Benemereor, eris, eri, wolverdienen. *Syn.* Beneficio afficio, Beneficium cõlloco. *Uſ.* De republica de nomine ac dignitate Rom. benemeritus civis.

Benevolè, gutwillig. *Syn.* Amicè. *Uſus.* Præſto eſſe alicui benevolè, & fideliter.

Benevolens, entis. * gutwillig. *Syn.* benevolus. *Uſ.* Non ſum moleſta, ſed benevolens.

Benevolentia, æ, Gutwilligkeit. *Syn.* gratia, bona gratia.)(*Odium. Epi.* æqualis ætati alicujus, bona, fidelis, firmiſſima, grata animi, impar, incredibilis in aliquem, inſignis in aliquem, intemperata, major, mediocris, mirabilis, mutua, neceſſaria, non obſcura, par et mutua, perpetua in aliquem & maxima, perfectiſſima, præſtans in aliquem, propenſa & perpetua, ſempiterna, ſingularis, ſumma erga aliquem, ſumma & par. *Uſus.* 1. *Benevolentiam captare.* Benevolentia beneficiis capitur maximè, conciliatur, colligitur, contrahitur, movetur. Ad benevolentiam officia alliciunt. Beneficiis tibi benevolentiam amicorum adjunge, conjunge. 2. *Benevolentiam habere erga aliquem.* Quam in te ſuſcepi benevolentiam, ſemper tibi præſtabo, ſervabo, tuebor, augebo. Quam ſemel in te contuli, declaravi benevolentiam, eâ te ſemper complectar, hanc in te ſemper nava-

bo;

bo; hanc experiere, perſpicies plurimis indiciis. 3. *Benevolentiam tollere.* adimere, delere, extinguere.

Benevolus, i, **gutwillig.** *Syn.* Amans, inclinatione animi in aliquem propendens, amicus, ſtudioſus,)(*malevolus. Adv.* ſanè animus, verè. *Uſus.* Amiciſſimi benevolentiſſimique hominis officio ſemper ſum functus. *V. Amicus.*

Benignè, **gütig.** *Syn.* comiter, liberaliter. *Uſ.* Salutare benignè, comiter appellere aliquem, alicui benignè facere & liberaliter.

Benignitas, atis, **Gütigkeit.** *Syn.* clementia, comitas, humanitas, benignitas, pietas, liberalitas, comitas. *Epi.* grata, honeſta, incredibilis, jucunda aditu, major, nimia, privata, propenſa in calamitoſos, quæſtuoſa, ſumma in aliquem, utilis alicui. *Uſ.* ſummâ benignitate audire dicentem. Nunquam tibi meam benignitatem claudam, non exhaurietur mea benignitas. Benignitas naturæ, agrorum.

Benignus, a, um, **gütig.** *Syn.* comis, blandus.)(*aſper.* *Uſus.* Benignus ad commodandum. Oratione benignâ uti. 2. *Liberalis, munificus.* Benignus liberalisque dicitur, non qui fructum, ſed officium ſequitur.

Beo, as, are, * **ſeelig machen.** *R. à βίος*, vita. *Syn.* beatum facio. *Uſ.* Cælo aliquem beare.

Beſtia, æ, **ein wildes Thier.** *Syn.* bellua. *Epi.* Immanis ac pernicioſa, monſtroſiſſima, præclara, valentiſſima. Beſtiæ abditæ terrâque tectæ, agreſtes, ancipites in utraque ſede viventes, aquarum incolæ, aquatiles, cicures, feræ, gradientes, immanes, liberæ, mutæ, mutæ & nihil intelligentes, nantes, natantes, pravæ, ſerpentes, ſolivagæ, congregatæ, terrenæ, volatiles, volitantes, volucres. *Uſ.* Aliæ beſtiæ nantes, volucres, ſerpentes, gradientes.

Beſtiarius, ii, *Syn.* qui cum beſtiis pugnabat in publicis ludis. *Uſ.* Gladiatoribus & beſtiariis rempub. obſidere.

Beſtiola, æ, *Epi.* minima, beſtiolæ diſſimillimæ. *Vul. animalcula.*

Beta, æ, **mangoldt.** *Syn.* Olus. *Uſ.* Beta & malva.

Biblia, orum, **die heilige Schrifft.** *Syn.* Scriptura ſacra; ſacræ, ſanctæ, divinæ litteræ; ſcriptura ſancta; divini libri; divinarum legum, divinorum librorum, ſacrorum ſcriptorum, monumenta; cæleſtia ſcripta, cæleſtis doctrina, inſtinctu afflatuque cæleſti conſcripta.

Bibliotheca, æ, *Syn.* Librorum locus, multitudo. *Epi.* mirifica. *Uſus.* De bibliotheca tua ſupplenda, libris commutandis, aliis comparandis velim conficias.

Bibo, is, **trincken.** *R. à πίνω bibo. Syn.* Poto, perpoto, poculum exhaurio, potionem exhaurio, haurio, ſorbeo. *Adv.* jucundiùs, plurimùm. *Uſus.* Lex Græci convivii: bibat, aut abeat. *Phraſ.* Vinum intemperantiùs hauriunt Græci; avidè ſiccant pocula; Lagenas furtim exſicoant; ingens ſitientibus bibendi dulcedo. Propinant inter ſe; pluſculum quàm ſat, bibunt, Cyathos ſorbendo diem producunt. Poſcunt majoribus poculis, *provocant.* Totos dies perpotant, vino ſe obruunt; furiosâ vinolentiâ, circumpotationibus inundantur: Vinô ſe onerant. Merum è cantharis ſcitiſſimè exantlant.

Bibulus, a, um, * **der gern trinckt.** *Uſ.* potores bibuli. *V. Vinolentus. Ebrius.*

Biceps, cipitis, **das zwey Häupter hat.** *Uſ.* Biceps puella nata eſt.

Bicorpor, oris, **zweyleibig.**

Biduum, i, **zween gantze Tage.** *Syn.* duorum dierum ſpatium. *Uſus.* 1. *De tempore cum Acc. & Abl.* Biduô, vel biduum ibi fui. 2. *De loco cum Gen. Acc. Abl.* caſtra bidui, vel biduo, vel biduum abſunt ab urbe.

Biennium, ii, **Zeit von zweyen Jahren.** *Syn.* ſpatium duorum annorum. *Uſ.* biennio domo abfuit.

Bifariàm, **auf zweyerley Weiſe.** *Syn.* Bipartitò.

Biga, æ, * **ein paar Roß neben einander ziehend.** *Syn.* currus duorum equorum jugo actus. *Uſ.* citatis bigis vehi.

Bilis, is, **Gall / Zorn.** *Syn.* duplex humor in ſanguine. *Epi.* atra, ſecreta. *Uſ.* Mens ſæpius iracundiâ graviore, vel dolore vel timore, quam atra bile movetur. 2. Ira bilem mihi movit, commovit, concivit.

Bimeſtris, is, von zween Monathen. *Syn.* duorum menſium, bimenſis. *Uſ.* conſulatus bimeſtris.

Bimus, a, um, zwey-jährig.

Binus, a, um, zwey und zwey. *Uſus.* Bis bina quid ſint, Epicurus non didicit.

Bipartior, iris, entzwey theilen. *Syn.* in duas partes diſtribuo, ſeco. *Uſ.* Prædam bipartiti ſunt.

Bipartitò, in zween Theile. *Syn.* dupliciter, bifariam. *Uſ.* bipartitò claſſis, acies diſtributa eſt.

Bipedalis, is, zween Schuhe lang. *Syn.* duorum pedum longitudine. *Uſ.* Sol Epicuro bipedalis videtur.

Bipes, dis, zweyfüßig. *Syn.* quod duos pedes habet. *Uſ.* Homo omnium non bipedum modò, ſed & quadrupedum impuriſſimus.

Biremis, is, ein Schiff mit zween Ruder-Bäncken. *Syn.* Navis duorum remorum ordinibus. *Epi.* præclara.

Bis, zweymal. *Uſ.* in eodem facto bis improbus fuiſti.

Bivium, ii, * Wegſcheide. *Syn.* quod duas vias habet.

Blandè, lieblich/ freundlich. *Syn.* comiter, ſuaviter, manſuetè. *Uſ.* Appellare aliquem, petere blandiſſimè.

Blandiloquentia, æ, liebliche Rede. *Uſ.* tantâ illi blandiloquentiâ ſupplicavi.

Blandimentum, i, das Liebkoſen / Schmeichlen. *Syn.* blanditia. *Uſ.* Multa blandimenta nobis natura ipſa peperit. Blandimentis corrupta juventus.

Blandior, iris, liebkoſen. *Syn.* amplexor. *Adv.* mirificè, ſuaviter. *Uſ.* Voluptas ſuaviter ſenſibus blanditur. Blandiri, ſuppliciter inſinuare, gratiam blanditiis aucupari. Patris ſeveritatem blanditiis, illecebrisque impedire; ſermone blandô delinire; blandiri & lenocinari. *V. Adulor.*

Blanditia, æ, das Liebkoſen. *Syn.* aſſentatio, illecebræ.)(*mina. Epi.* apertæ, flagitioſæ, malitioſæ officiorum. *Uſus.* Populari accurſatione, aſſentatione, blanditiis civium benevolentiam colligere, in conſuetudinem potentium ſe immergere turpe eſt. Blanditiis in aures divitum influere, blandimentis nummos ab aliquo exprimere, aliquem corrumpere dedecet.

Blandus, a, um, liebkoſend. *R. q. planè dans.* *Syn.* Benignus, comis, lenis, ſuavis. *Uſ.* Blandâ voce vocare quempiam, blanda & ſupplici oratione fallere; homo ſum ùt hic minimè blandus. *V. Oratio blanda.*

Blatero, as, * ſchwätzen. *Syn.* ſtultè & præcupidè loquor. *Uſ.* Blaterare cum clamore.

Bona, orum, äuſſerliche Güter. *Syn.* commoda, fortunæ, res, poſſeſſiones, divitiæ. *Epi.* Aliena, anguſta, breviora, diverſa, divina & egregia, diuturniora, externa, fraterna, magna & Divina, quam maxima, multa, neceſſaria, nec opinata, opinata, paterna & avita, patria, pauciora, perexigua & minuta, plura, potiora, præſentia, præterita, propria alicujus, publica, publicata, ſumma & propria. *Uſ.* 1. *Bona parare.* Multa ſibi bona induſtriâ peperit. Sua eum induſtria multis in poſſeſſionibus cumulavit, auxit; multa illi tribuit. 2. *Bona adimere.* Imminet fortunis omnium & bonis. Prope eſt, ut tua bona publicentur, tibi eripiantur, voci acerbiſſimæ præconis ſubjiciantur. 3. *Bona perdere.* Ingluvie avita bona, rem familiarem, prædiola ſua brevi abligurivit, dilapidavit, diſſipavit, profudit, abſumpſit. 4. *Bona fortunæ.* Ea ſunt generis, propinquorum, amicorum, opum, valetudinis, formæ, virium, ingenii. 5. *Bona corporis.* Valetudo, firmitas, vires, pulchritudo, ſenſus integri, velocitas, candiduli dentes, venuſti oculi, color ſuavis, lenitudo orationis, mollitudo corporis, linguæ ſolutio, vocis ſonus, firma latera, conformatio quædam & figura totius oris, & corporis. Talis, inquam, omnibus naturæ fortunæque bonis inſtructus eſt. *V. Copia. Opes. Divitiæ. Felix.*

Bonitas, tis, Gütigkeit. *Syn.* probitas, integritas, virtus, benignitas, clementia.)(*malitia. Epi.* Divina, inuſitata, non inhumana virtus, non ſuperba neque immunis, priſtina, ſingularis, ſumma, vera. *Uſus.* Quidam bonitate naturæ, alii inſtitutione & diſciplinâ rectam ſectantur viam. Ejus fortunas tuæ bonitati commendo. Ingenii bonitate mirâ, ſingulari bonitate & modeſtiâ Vir eſt. *Thraſ.* Vir in-

ſigni

ſigni bonitate, ita moderatus ut præ ſe probitatem quandam & ingenuitatem ferat; vir bonus & ſapiens, & legibus parens & civilis, officii non ignarus; utilitati omnium pius quam ſuæ conſulit. Exemplum Innocentiæ; quô nemo integrior in civitate, nemo Sanctior. Apertus, ſimplex, ingenus, juſtus, vir bonus; cujus fidem bonitatemque omnes dilaudent. Probus & antiqui moris; antiquis moribus, antiqua homo virtute & fide.

Bonus, a, um, gut. *Syn.* Probus, præſtabilis, ſalutaris, frugi, integer, juſtus. *Adv.* æquè, planè, ſanè, ſat, valdè. *Uſ.* Bonum ſolum, quod honeſtum. Summum bonum in voluptate ponit Epicurus. Bonâ fide agere. Bonô uti Cæſare, *benignô*. Bona animi, corporis, fortunæ. *V. Probus.*

Boo, as, *brüllen wie ein Ochs. *Syn.* vox boum.

Bos, bovis, Ochs. *Syn.* pecoris genus notum. *Epi.* opimus, ſanctus, vivus, boves mollipedes, opimi. *Uſ.* Boum cervices natæ ad jugum, & vires humerorum & latitudo ad aratra extrahenda.

Bracha, æ, Niederkleid. *Syn.* Genus veſtis apud Gallos Tranſalpinos.

Brachatus, a, um, der ein Niederkleid anhat. *Syn.* braceis utens. *Uſ.* Gallia braccata.

Brachium, ii, ein Arm. *Syn.* Cubitus vel potiùs membrum corporis ab humero ad manum. *Epi.* Extremum, leve, molle. *Uſ.* Brachii projectio decet in contentionibus, contractio in remiſſis. Brachium cohibere, projicere, contrahere; molli brachio aliquid agere; *Leviter.*

Braſſica, æ, Kohl. *Uſ.* caules & braſſicam ne contigeris.

Bractea, æ, * ein dünnes Blech. *Syn.* lamina tenuiſſima.

Brevi, in kurtzer Zeit. *Syn.* Propediem in brevi, brevi tempore, exiguô tempore paucis diebus. *Uſ.* Reſpublica brevi reſpirabit. 2. *Paucis, perpaucis verbis, breviter.* Ad ea quæ petis, brevi reſpondeo.

Breviloquens, tis, der kurtz von einem Ding redet. *Uſ.* Breviloquentem me tempus ipſum facit.

Brevis, is, kurtz. *R. à βραχὺς, brevis. Syn.* Parvus, puſillus, contractus, conciſus, anguſtus, exiguus; præciſus temporis ſpatio. *Uſ.* Exiguum & breve vitæ curriculum. Contractiora ſunt vitæ ſpatia, quam ut &c. 2. *Oratione vel dictione brevis.* Ambitus verborum contractus, & brevis. Amputata Oratio, & abſciſſa.

Brevitas, atis, Kürtze. ſcilicet temporis. *Epi.* Amiciſſima alicui, conciſa, diſtincta, exigua vitæ, nuda atque inornata, pura & illuſtris, ſumma. *Uſus.* Brevitas diei, temporis. 2. *contractio, parvitas.* Brevitas non modò Senatoris, ſed & Oratoris magna laus eſt. Multos imitatio decipit brevitatis.

Breviter, kürtzlich. *Syn.* Exiguè, leviter, ſtrictim, ſummatim, brevi, cum brevitate, paucis verbis.)(*productè, pluribus verbis.* *Uſus.* Breviter, & abſolutè complector rem totam. *Thraſ.* Rem dicam breviter; rationem tribus verſiculis comprehendam. Ne multa, videamus nunc ſtrictim; rem perſtringam breviter; tribus verbis, paucis percurret oratio mea; ut in pauca rem conferam; ne longum ſit, perbreviter attingam, coarctabo, & peranguſtè referciam dictionem; Incidam media, ne nimis ſerò ad extrema veniam; celeriter exigueque dicam; paucis vos abſolvam; quàm potero, in verba conferam pauciſſima; verba quàm maximè ad compendium conferam; capita rerum ſtrictim percurram; verbo me expediam.

Bruma, æ, der kürtzeſte Tag im Jahr. *Syn.* Brumale tempus, Brumalis dies, hyemis breviſſimus dies.

Brumalis, e, winterlich. *Uſ.* Brumales dies.

Brutus, a, um, unvernünfftig. *Uſ.* fortuna bruta.

Bubile, is, * Rinderſtall. *Syn.* locus, ubi boves morantur.

Bubo, onis, * Stein-Eule. *Syn.* avis feralis & ſacra.

Bubulcus, i, Rinder- oder Kühhirt. *Syn.* boum cuſtos.

Bucca, æ, der Mund-Bagter. *Syn.* os ipſum, & interior malarum pars concava. *Epi.* Buccæ fluentes ceruſſatæ, atque dignæ Capuâ vetere.

Uſ. Conſul prodiit fluentibus buccis, gravibus oculis. Scribe, quod in buccam venerit.

Buccina, æ, **Poſaune.** *Syn.* Tuba belli. *Uſ.* ſignum datur buccinâ.

Buccinator, oris, **Hornblaſer.** *Syn.* Præco, tubicen. *Uſus.* Promittit ſe fore buccinatorem exiſtimationis meæ.

Bulla, æ, **eine Bull / eingeſchoſſene Halß-Zier/ Biſem-Knopff.** *Syn.* Bulla in togâ prætexta erat ornamentum pueritiæ in cordis figuram formatum. *Epi.* aureæ, multæ & graves. *Uſ.* Prætexta toga ſine bullâ. 2. *In valvis clavus.* Verres bullas aureas à valvis abſtulit.

Buſtuarius, ii, **Schwerdtfechter bey namhafften Leich-Begängniſſen.** *Uſ.* Si mihi cum illo buſtuario gladiatore certandum fuiſſet.

Buſtum, i, **Grab.** *Syn.* Locus, ubi aliquis combuſtus eſt, monumentum, ſepulchrum. *Uſ.* Buſtum violare. *Transl.* Homo impius, buſtum legum omnium, buſtum Reipublicæ.

C.

Caballus, i, * **ſtarcker Gaul.** *Syn.* Equus.

Cachinnatio, onis, **das Lachen.** *Syn.* ſolutior riſus. *Uſ.* ſi ridere conceſſum, vituperatur cachinnatio.

Cachinnor, aris, **über die maß lachen.** *Syn.* ſolutiùs rideo. *V. Rideo.*

Cachinnus, i, **das Kütteren.** *Syn.* Cachinnatio. *Uſus.* cachinnum ſuſtulit; ad cachinnos omnes commovit. *V. Riſus.*

Cacula, æ, * **Troßbub.** *Syn.* ſervus militis.

Cacumen, inis, * **der Gipffel.** *Syn.* vertex, ſeu ſummitas cujuscunque rei. *Uſ.* cacumina arborum. Cacumen pilorum capitis.

Cadaver, ris, **todter Cörper.** *Syn.* mortuum Corpus. *Epi.* Incruentum, informe, ſemiuſtulatum. *Uſ.* Ab hoc ejecto cadavere quidquam opis mihi ſpoudeam?

Cadaveroſus, a, um, * **eingefallen.** *Uſ.* cadaveroſa facies.

Cadit, **es fället zu.** *Syn.* Evenit, accidit. *Uſ.* Cadit bellè.

Cado, is, **fallen.** *R. à* κατέω vel κάτειμι, *deorſum eo.* *Syn.* Concido, labor, delabor, decido, corruo, præcipito.)(*ſto, conſiſto.* *Adv.* Cadere aliter rem, altè, aptè, aptè comprehenſionem, aptè verba, aptiſſimè, bellè, concinniùs, commodiùs, decorè in pedes, fortiter, fortuitò, graviter, jampridem conſilia, jucundè clauſulas, jucundè orationem, leviùs, malè, meliùs, meliùs orationem, meliùs verba in ſyllabas longiores, numerosè, numerosè & quadratè, numerosè comprehenſionem, numerosè clauſulas, numerosè ſententiam, omnino melius, optimè in pedem, pariter cum rep. percommodè, peropportunè, præclarè in remp. teterrimè quid, venuſtè. *Uſus.* Altè non cades. 1. *Evenio.* Bellè, opportunè, commodè, fortuitò, valde optanti cecidit. Verebar, quorſum illud caſurum eſſet. 2. *Convenio.* Cadit in eum ſuſpicio; hoc in virum bonum non cadit; in virum ſapientem dolor non cadit. 3. *venio.* Cadere in offenſionem alicujus, ſub aſpectum, in deliberationem, in poteſtatem, ſub imperium & ditionem alicujus. 4. *deſino.* Ira, arma de manibus, auſtri cadunt, remittunt. 5. *Solvi.* Legum authoritas, civitatis fides cecidit. 6. *Mori.* duo millia cecidêre. 7. *Vinci judicio.* Causâ cadere in judicio. *Vulg. perdere litem.* *Phraſ.* Vulneribus exhauſtus cecidit, ad terram defluxit, vulneribus ad terram datus eſt, de equo lapſus capite graviter offenſô; impactus ita eſt ſaxo, ut ſopiretur; præceps ad terram datus eſt; miſerabili caſu, fædâ prolapſione præcipitatus interiit. 2. *Ædes cecidêre.* Labefactata domus ruit, concidit, cum fragore ingenti procidit. Locus ſtrage ſemirutæ domûs cumulatus. Totum opus fundamentô lapsô ſecutum eſt; Ruêre tabulata, & homines in profundum ſecum traxêre.

Caduceator, oris, **Herold/Friedbott.** * *Syn.* Legatus pacis causà.

Caduceum, ei, *Syn.* Mercurii virga & ſceptrum.

Caducus, a, um, **hinfällig.** *Syn.* facilè cadens, brevis, fugax, fragilis, mobilis, mortalis, incertus.)(*erectus, firmus.* *Uſus.* Omnia alia falſa ſunt, incerta, caduca, mobilia, ſola virtus

eſt

est altissimis defixa radicibus. Corpus fragile & caducum. 2. Bona vacua & caduca; hæreditas caduca. *V. Incertus. Inconstans.*

Cadus, i, **Weinfaß.** * *Syn.* Genus vasis vinarii.

Cæcitas, atis, **Blindheit.** *Syn.* Privatio sensûs oculorum. *Epi.* Horribilis, misera, odiosa. *Usus.* An tibi luminis cæcitas plus obest, an libidinis? *Transl.* In furore animi, & cæcitate, & amentia.

Cæco, as, **blind machen.** *Syn.* Excæco, cæcum facio, oculis privo. *Usus.* Voluptate cæcantur hominum animi. Vitiis & cupiditatibus cæcatus adolescens.

Cæcus, a, um, **blind.** R. *quasi se ocus, sine oculis.* *Syn.* Sine visu, lumine captus. *Usus.* Catuli cæci nascuntur. 2. *Temerarius.* Cæcâ cupiditate rapi. Crudelitate & scelere cæcum fieri; homo cæcus & amens furore. Fortuna cæca cæcos efficit, quos complectitur. 3. *Obscurus, abditus, dubius.* Cur hoc ita obscurum est, & cæcum? Res cæcæ & ab aspectûs judicio remotæ. Nox cæca. *Phrus.* Cæcus est redditus, lumina amisit, aspectum amisit, luminibus est captus, cæcutit, oculorum lumine extincto caligat ad omnia; orbus, captus oculis degit.

Cæcutio, is, ire, **übel sehen.** *Syn.* Quasi semicæcus sum. *V. Cæcus.*

Cædes, is, **Mord / Todtschlag.** *Syn.* Occisio. *Epi.* Clara & recens, crudelissima omnium, cruenta, indignissima, infinita, jucunda, magna, maxima, misera crudelísque / nefaria, nocturna, plurima, propinqua, quotidiana. Cædes indignissimæ, maximæque, quotidianæ. *Usus.* Res mihi ad cædem spectare videtur. Cædem senatui moliuntur, quærunt cives improbi. Cædem atrocem facient, edent, perpetrabunt, efficient; Cædem equidem repriment alii, instaurabunt illi tantò acerbiùs, redintegrabunt, renovabunt. *V. Mors. Occido.*

Cædo, is, **schlagen.** R. *à καίνω.* *Syn.* Tundo, verbero, occido, trucido, interficio. *Usus.* Aliquem loris vel virgis cædere. Sylvam, armenta, magnum numerum hostium cædere. *V. Verbero.*

Cælebs, ibis, **unverehelicht.** *Syn.* Qui uxore caret. *Usus.* Cælebs muliere.

Cælo, as, **verbergen.** *Syn.* Occulto, obscurè fero. *Usus.* Si Deos omnes hominésque cælare possimus, nihil injustè faciendum est. Aliquem de concilio cælare. *V. Occulto. Tego.*

Cæmenticius, a, um, **von Schopp oder Bruchstein gemacht.** *Syn.* Quod cæmento constructum est. *Usus.* Cæmenticia fundamenta. Cæmentitiis parietibus extructæ altitudines.

Cæmentum, i, **Bruch-Stein.** *Syn.* Lapides rudes & fracti, quibus ædificia consurgant. *Usus.* Materiam, cæmenta, calcem convexit.

Cæruleus, a, um, **himmel-blau.** *Syn.* Color cœli. *Usus.* Cæruleus, cymatilis.

Cæsaries, ei, **lang Männer-Haar.** *Syn.* Coma, quæ cædi solet. *Usus.* Vide, cæsaries quàm decet!

Cæsim, **hauender weise.** *Syn.* Incisim. *Usus.* Membratim primò, dein cæsim diximus.

Cæsius, ia, um, **bleich-blau / grau.** *Syn.* Cæruleus, glaucus color, quales oculi felium. *Usus.* Cæsiis oculis Minerva.

Cæstus, ûs, **ein Streit-Kolben mit Leder / und mit Bley gefüttert.** *Syn.* Clava ex corio & plumbo. *Usus.* Pugiles cæstibus contusi, ne ingemiscunt quidem.

Cætera, orum, **das übrige.** *Syn.* Reliqua, alia, aliud, reliquum, itémque cætera, & quæ sequuntur, & alia hujus generis, hujusmodi, & si qua similia. *Usus.* In cætera vita satis splendidus. Avarus, cæterà doctus vir.

Cæteroquin, **ohne das / sonsten.** *Syn.* Alioquin. *Us.* Non Poëta solùm, verùm etiam cæteroquin doctus & sapiens.

Cæterùm, **aber / aber doch.** *Us.* Cæterùm, is mihi locus non displicet.

Calamister, ri, **Haar-Eisen.** *Syn.* Acus, quâ calefactâ capilli intorquentur. *Us.* Remove gemmarum ornatum, ne calamistri quidem adhibeantur. Frons calamistri notata vestigiis. 2. *Transl. Ornatus accersitus orationis.* Orationem calamistris inurere.

Calamistratus, a, um, **gekräuselt.** *Us.* Calamistrata coma, puella.

Calamitas, atis, **Jammer / Noth.** *Syn.* Miseria, ærumna, adversa vel incommoda fortuna, incommodæ res, offensio.)(*Prosperitas. Epi.* Civilis, communis, dissimilis, fatalis quædam,

honeſtiſſima, improviſa, incredibilis & ſingularis, indigniſſima, injuſtiſſima, inveterata, magna, major, maxima, neceſſaria in re aliqua, nova, par, præſens, privata, publica, ſingularis, ſumma, tanta, tota. Calamitates impendentes, incredibiles, maximæ, magnæ, ſingulares, veteres. *Uſus.* 1. *Calamitatem afferre.* Immi-net domui tuæ ingens calamitas; inimici tibi calamitatem machinantur; te tuosque in calamitatem graviſſimam trahent, ad calamitatem depellent, maximâ calamitate domum tuam afficient, affligent, calamitatem tibi importabunt. 2. *In Calamitatem incidere.* Reſpublica hôc annô calamitatem maximam cœpit, accepit, ſubiit, hauſit; in calamitatem venit, incidit. Atrocior eſt calamitas, quàm quæ ferri, quæ tolerari poſſit. In calamitate tabeſcere. Et ſerpſit calamitas latiùs. 3. *Calamitate liberare.* Cæſar nos non à calamitate modò, ſed & metu calamitatis defendet, prohibebit; calamitate nos, calamitatem levabit, nobis detrahet; efficiet, ut à nobis abſit omnis calamitas. *V. Miſeria. Ruina.*

Calamitoſus, a, um, **voll Jammer.** *Syn.* Ærumnoſus, miſer, calamitatibus oppreſſus, affectus. *Adv.* valdè. *Uſ.* Magis fortunâ, quàm ſuâ culpâ calamitoſus homo. Fuga flagitioſa & calamitoſa. Calamitoſus ager cælo & loco; tempeſtas calamitoſa. *V. Miſer. Infelix.*

Calamitosè, **jämmerlich.** *Uſus.* Calamitosè potiùs, quàm turpiter vivendum eſt.

Calamus, i, **Schreibfeder.** *Syn.* Frutex aquaticus ad ſcribendum aptus. *Epi.* bonus. *Uſus.* Calamo & atramento temperato, chartâ etiam dentatâ res agetur.

Calantica, æ, **Schleyer.** *Syn.* tegmen capitis muliebre. *Uſ.* Clodius calanticam capiti ſuo accommodavit.

Calcar, aris, **Sporen.** *Syn.* Equi ſtimulus equitis calci alligatus. *Transl. incitamentum. Uſus.* Aliis calcaria adhibenda, admovenda ſunt, aliis fræna.

Calceamentum, i, **Schuch.** *Syn.* calceus.

Calceo, as, * **Schuh anziehen.** *Uſ.* Nec ſatis commodè calceati & veſtiti.

Calceus, i, **Schuch.** *Syn.* Pedum veſtitus & tegmen. *Epi.* Calcei habiles, viriles. *Uſus.* Redivi cum calceis & toga, nullis nec caligis, nec lacernâ.

Calcitro, as, **der hinden auffſchläget.** *Syn.* Calce percutio. *Transl.* Renuo, reſpuo. *Uſus.* Amicum eum non habebis, calcitrat, reſpuit.

Calco, as, * **mit Füſſen tretten.** *Uſ.* Calcare uvas; calcare clientem.

Calculus, i, **Steinlein.** *Syn.* Lapillus, ratio. *Uſ.* Demoſthenes calculos in os injiciebat. *Item*: calculos ſubducere, ad calculum reducere, *rationem inire*, ad calculos vocare. *Æſtimare.* Revertamur ad illos calculos, quas abjecimus. *Conſilium amiſſum reſumamus.* Turpe eſt, exiguè nimis & exiliter amicitiam ad calculos revocare, ut par ſit ratio datorum & acceptorum.

Calefacio, is, **wärmen.** *Syn.* Calfacio. *Transl. irritor, commoveo. Adv.* luculentè aliquem ad populum. *Uſus.* Egregiè hominem ſuâ oratione calefecit. Calfacere hominem. Parthi vos calfacient.

Calendarium, ii, *Syn.* faſti, ephemerides. *Uſ.* anni obſervationem ad præſcriptum novi calendarii dirigere.

Calendæ, arum, **der erſte Tag eines jeden Monaths.** *Uſ.* Hæc ſcripſi ad VIII. calendas Decembris.

Caleo, es, **heiß oder warm ſeyn.** *Syn.* calidus ſum. *Transl.* vigeo. *Uſus.* Calent judicia ut quàm maximè. Calent rumores. Dum res calet, inſiſtendum eſt. Cùm calent omnes, ego in negotio frigebo? 2. *fervere, dum res adhuc recens eſt.* Calentes adhuc recenti pugnâ, & victoriâ feroces. 3. *Æſtuare, inflammari.* Studio ſcribendi, cupidine laudis calere.

Caleſco, is, **warm werden.** *Syn.* calidus fio. *Uſ.* Igni vel apricatione caleſcere.

Calidus, a, um, **warm.** *Uſ.* Calidior eſt animus, quàm hic aër.

Caliga, arum, **Hoſen.** *Syn.* tibiarum tegumentum.

Caliginoſus, a, um, **dunckel.** *Syn.* obſcurus,

obſcurus, caligine tectus. *Uſus.* Obſcurius, nebuloſum, humidum, caliginoſum cœlum.

Caligo, as, * **nicht heiter ſehen.** *Syn.* Cæcutire. *Uſus.* In ſole caligare.

Caligo, inis, **Dunckelheit.** *Syn.* Tenebræ. *Epi.* Cæca, obſcura. *Uſus. Transl.* Ex priori caligine temporum Reſpub. in lucem aliquam reſpexit. Diſcuſſa nunc eſt caligo illa temporum & tetræ tenebræ. Videbam aliquid, ſed quaſi per caliginem. *V. Tenebræ.*

Calix, icis, **Kelch / Becher.** *Epi.* Calices maximi. *Uſus.* Calix mulſi vini.

Calleo, es, **etwas wol können / wiſſen.** *Syn.* Scio, teneo, poſſideo. *Uſus.* Jura callet. *V. Scientia. Doctus.*

Callidè, **liſtiglich.** *Syn.* Aſtutè, non incallidè, cautè. *Uſus.* Callidè, argutè, peritè dicere.

Calliditas, tis, **Geſchwindigkeit / Verſchlagenheit.** *Syn.* Malitia, aſtutia. *Epi.* Perverſa, ſtulta, vetus. *Uſus.* Pœni calliditate valent. Calliditas aſtuta prudentiam imitatur. *V. Aſtutia. Fraus.*

Callidus, a, um, **geſchwind.** *Syn.* Aſtutus, verſutus, vafer, malitioſus, eruditus artificio ſimulationis, veteratorius, veterator, non incallidus. *Uſus.* Homo ad fraudem callidus. Aſtuta & callida interpretatio. *V. Aſtutus.*

Callis, is, **Fußpfad.** *Syn.* Semita.

Callum, i, **Schwillen an Händen und Füſſen vom Arbeiten.** *Syn.* Cutis uſu denſior. *Uſus. Transl.* Diuturna conſuetudo, diutinus dolor veluti callum obduxit ſtomacho meo.

Calones, onum, **Troß-Buben.** *Syn.* Militum miniſtri.

Calor, oris, **Wärme.** *Syn.* Ardor, nimius ſolis ardor.)(*Frigus. Epi.* Æquabilis, corporeus, maximus, nimius, ſalutaris & vitalis, ſimilis ſui. Calores magni, majores, maximi, nimii. *Uſus.* Frigora & calorum moleſtiæ viro ferendæ ſunt. Acquieſco in horto, dum ſe calor frangat. Tempus anni graviſſimum, calores maximi. *Phras.* Ecquid in iter te das caloribus ſummis, æſtu flagrantiſſimo? Ecquid hoc ardore, ſole meridiano torrendum te præbes? Solis radiis vehementiſſimis cur te exponis?

Calvitium, ii, **Kahlheit des Haupts.** *Syn.* Calvæ nuditas naturalis. *Uſus.* Calvitio mœror non levatur.

Calumnia, æ, **Verleumbdung.** *Syn.* Injuſta vexatio, fraudulenta interpretatio. *Epi.* Acerrima, miniſtra prætorum avaritiæ, nimis callida, frigida, jejuna, impudens, major, prætexta, calumniæ variæ. *Uſus.* Frigidam jejunámque calumniam adversùs me adhibuit. Calumniam æquo animo fert. Coërcenda eſt calumnia & contundenda. Totus eſt in inſtruendis calumniis. *V. Convitium. Maledictum.*

Calumniator, oris, **Verleumbder.** *Syn.* malitioſus interpres, qui falſum crimen objicit. *Epi.* Egens, improbus. *Uſus.* Bono viro improbum calumniatorem appoſuit.

Calumnior, aris, **verleumbden.** *Syn.* Calumniam adhibeo, vexo, malitiâ ago. *Uſus.* Is apertè ludificari & calumniari cœpit. *V. Detraho.*

Calvus, a, um, * **kahl / klatzechtig.** *Syn.* Qui calvam crinibus nudam habet, tonſus.

Calx, cis, **die Ferſen.** *Syn.* Pars poſterior pedis. *Uſus.* Certare pugnis & calcibus. Calcibus contundere aliquem. 2. *Finis ac meta.* Ad calcem decurrit, pervenit opus. A calce ad carceres revocari, *à fine ad principium.* 3. *Lapis excoctus pro ædificio.* Calx, cæmenta, materia, **Kalck.**

Camelus, i, **Kameelthier.** *Syn.* Notum animal. *Uſus.* Cameli adjuvantur proceritate collorum.

Camera, æ, **Gewölb.** *Syn.* Teſtudo, fornix, tectum incurvum. *Uſus.* Cameras quaſdam non probavi.

Caminus, i, **Ofen / Kamin.** *Epi.* Luculentus. *Uſus.* In hyeme camino luculento utere.

Campeſter, re, **feldächtig Orth.** *Uſus.* Campeſtris exercitatio.

Campus, i, **Feld.** *Syn.* Ager, ſaltus, planities, area. *Epi.* Deformis atque obſitus, fenicularius, ingens, immenſúſque, latior, magnus, ſanctus, tantus, tamque immenſus. *Uſus.* Agros habes uberrimos, opimos. *Transl. Amplitudo, copia, ubertas.* Magnus tibi campus patet in republica, apertus

ad gloriam curſus. In hoc tanto immensóque campo exultet oratio.

Canalis, is, Kanal. * *Syn.* Canales, per quos aqua confluit, aquæ ductus. *Uſus* Aquæ ductus fiunt tribus generibus, vel per canales ſtructiles, aut fiſtulis plumbeis, ſeu tubulis fictilibus.

Cancelli, orum, Gätter / Schrancken. *Syn.* Septa quædam è lignis modico intervallo connexis, quibus ſcenæ & tribunalia & feneſtræ muniebantur. *Epi.* Forenſes. *Uſus.* Applauſum eſt à totis cancellis. 2. *Transl. Terminus, finis, limes.* Non egrediar ex iis, quos mihi circumdedi, circumſcripſi, cancellis.

Cancer, cri, ein Krebs.

Candelabrum, i, Leuchter. *Epi.* Candelabra ænea. *Uſus.* Candelabrum è gemmis clariſſimis & opere mirabili perfectum.

Candeo, es, weiß ſeyn. *Syn.* Fulgeo, candore fulgeo. *Uſus.* Candens Orbis. *Via lactea.* Candente carbone ſibi capillum adurere. *V. Albus.*

Candeſco, is, weiß ſeyn. *Syn.* Candefacio, igneſco, candidum facio. *Uſus.* Unâ operâ ebur atramento candefacere poſtules.

Candidatorius, a, um. *Syn.* Spectans ad Candidatum. *Uſus.* Candidatorium munus.

Candidatus, a, um, weiß bekleidet. *Syn.* Candidâ veſte indutus, quales erant, qui Magiſtratum petebant. *Epi.* Conſulares, gratuiti, pares, ſinguli, firmior, ſapiens. *Uſus.* Officioſiſſima, exercatiſſima natio candidatorum.

Candidè, ohn alle Boßheit. *Syn.* Sincerè, purè, benignè. *Uſus.* Inimicitias ſimpliciter & candidè poſuit.

Candidus, a, um, weiß / gleiſſend. *Syn.* Albus, purus, ſincerus. *Uſus.* Purum & candidum dicendi genus; candidum hominis ingenium, vitæ candidæ homo, *inculpatæ. V. Sincerus, Apertus.*

Candor, oris, Weiſſe. *Syn.* Splendor, fulgor, lux. *Epi.* Exiguus, extremus, illuſtrior ſolis, nimius, ſplendidiſſimus. *Uſus.* Species cœli, ſolis, & candor. 2. *Albedo.* Mixtus candore rubor. 3. *Simplicitas.* Eximio morum candore vir.

Caneſco, is, grau werden / alten. *Syn.* Seneſco, inveteraſco. *Uſus.* Habet jam maturitatem, ſeneſcit oratio tua.

Cani, orum, graus Haar. *Syn.* Albi ſenum capilli. *Uſus.* Non cani, non rugæ authoritatem afferunt.

Caninus, a, um, hündiſch. * *Uſus.* Cœna canina.

Canities, ei, graue Haare. *Epi.* Turpis. *Uſus.* O turpem exactâ dementique ætate canitiem!

Canicula, æ, Hündlein. *Syn.* Stella.

Canis, is, Hund. *Syn.* Clarus, providus, venaticus. *Uſus.* Canum fida cuſtodia, amans dominorum adulatio, odium in externos, incredibilis ad veſtigandum narium ſagacitas, alacritas in venando. Canis ſollicitum animal.

Caniſtrum, ri, Korb. *Syn.* Fiſcina, ciſta viminea. *Epi.* Splendidiſſima. *Uſus.* Lancibus & ſplendidis caniſtris nos paſcis.

Canna, æ, Rohr. * *Syn.* Arundo.

Cano, is, ſingen. *Syn.* Sono, canto, cantus edo, vaticinor. *Adv.* Canere abſurdè, diligenter, flebiliter, intùs, intus ſibi, modulatè, præclarè fidibus, ſimiliter. *Uſus.* 1. Voce canere. 2. Fidibus, tibiis canere. Bellicum claſſicum, receptui canere. Eandem cantilenam canere. *Cramben retorquere. Vul. Ludere, inflare, fidibus vel inſtrumentis muſicis ludere. V. Muſica.*

Canon, onis, Regel. *Syn.* Regula. *Uſus.* Tu canon es meorum ſcriptorum.

Canonicatus, ûs. *Syn.* Opulentum ſacerdotium, Canonicorum Senatus, collegium; ſacratior Sacerdotum Senatus.

Canonizo, as. *Syn.* In divos referre; ad Sanctorum numerum, ordinem adſcribere; cœleſtes honores alicui decernere; inter divos cœlites annumerare, aggregare; ſolennibus ritibus alicujus memoriam conſecrare.

Canorus, a, um, wohl thönend. *Syn.* Ad cantum inflexus clarus. *Uſus.* Canora, ſuavis, volubilis vox.

Canterius, ii. *Syn.* Equus caſtratus. *Uſus.* Mulô vehâre, qui canterium comediſti.

Cantharis, idis, Spaniſche Mucken. *Syn.* Inſecti genus alatum, lethiferum.

Canticum, i, Geſang. *Uſus.* Actus comœdiæ, & pars liberior, & laſcivior cantus.

Cantilena, æ, Geſänglein. *Syn.* Cantio. *Uſus.* Crebrò mihi cantilenam illam ſuam inſuſurrat.

Cantio, onis, Geſang / Zauberey. *Syn.* Carmen

men veneficum. *Usus.* Id veneficiis & cantionibus Liciniæ factum. *V. Modulus.*

Cantito, as, **offt ſingen.** *Usus.* Carmina in epulis cantitata.

Cantiuncula, æ, **Geſänglein.** *Usus.* Cantiunculis aliquem oblectare.

Canto, as, **ſingen.** *Syn.* Cano, cantus edo, vel fundo. *Usus.* Pueri lepidi cantare, & pſallere docentur.

Cantor, oris, **Singer.** *Usus.* Cantor formularum, auceps ſyllabarum. Aves cantrices.

Cantus, ûs, **Geſang.** *Syn.* Symphonia, vocis inflexio. *Epi.* Durior, nauticus, obſcurior, quotidianus vocum, ſiniſter oſcinis; lugubres, modici, remiſſiores. *Usus.* Tibicines cantus numeróſque non ſuô, ſed multitudinis arbitriô moderantur. Cantibus ipſæ beſtiæ flectuntur & conſiſtunt. Fidium nervorúmque cantibus ædes totæ perſonant; ſuavitate modulorum aures tenere. Cantibus animos impellere, incitare.

Canus, a, um, **grau.** *Syn.* Albus, candidus.

Capacitas, tatis, **Weite oder Gröſſe.** *Syn.* Spatium capiendi. *Epi.* Tanta. *Usus.* Capacitas theatri, vaſorum. Utrum capacitatem in animo putamus eſſe? ùt *vulgus putat.*

Capax, cis, **fähig.** *Syn.* Quod aliquid capere poteſt. *Usus.* Ita capaces ſunt aures meæ, ut eas nec Demoſthenes impleat. Capax domus, ingenium.

Capedo, inis, **Opffer-Geſchirr.** *Syn.* Vaſis genus. *Epi.* Capedines gratæ. *Usus.* fictiles urnæ, capedines.

Capella, æ, **Zieglein.** *Syn.* Parva capra.

Caper, ri, **verſchnittener Bock.** *Syn.* Mas caprarum caſtratus.

Capeſſo, is, **zu oder an die Hand nehmen.** *Syn.* Peto, obtineo, appeto, conſector, aſſequor, *teneo*, *capio.* *Usus.* Rempublicam, Magiſtratum capeſſere. Quando tandem meliora capeſſes? Cibum, fugam capeſſere, *capere.* Capeſſere ſe domum, *ſubitò conferre.* *V. Capio.*

Capillatus, a, um, **haarächtig.** *Adv.* Benè capillatus adoleſcens. *Usus.* Corpore inculto & ſqualido capillatior quàm antè.

Capillus, i, **Haar.** *Syn.* Capitis pilus. *Epi.* Compti. *Usus.* Capillus compoſitus & delibutus, madentes cincinnorum fimbriæ, capillum ſollicitè comit, componit. Defluunt illi capilli.

Capio, is, **faſſen.** *Syn.* Comprehendo, accipio.)(*Do.* *Adv.* Aliquando animum patrium, comodè tempus adeundi aliquem, facillimè conjecturam, invitè, neceſſariò conſilium, perfacilè magiſtratus, ſcitè tempus adeundi aliquem, ſtrenuè arma. Capi brevi, crudeliſsimè prædam & fortunas, mirificè facetiis, opportunè locum, planè navim ſuo onere atque deprimi, rectè, ſortitò ſacerdotem Jovis, vix gloriam cœlo. *Usus.* Capere manum. Inſulam, urbem bello capere; capere cibum. 2. *Transl. Ad intellectum.* Conjecturam ex, vel de aliqua re, augurium de aliqua re; conſilium agendi, rationem agendi capere, *modum* invenire. Admiratio me capit. 3. *Ad actus voluntatis, & tum ſumitur tam activè quam paſsivè.* Ut: Cœpit me voluptas, captus ſum voluptate. Capere gaudium animis, lætitiam ex aliqua re. Amore capi. *Aut contra.* Luctus ingens, cura, metus, pavor maximus urbem cepit. Respub. magnam calamitatem, detrimentum cepit; dolorem, angorem, luctum, terrorem, miſeriam, metum magnum cepit. 3. *Sumo, aſſumo.* Laborem inanem, Magiſtratum, Conſulatum, Provinciam capere. Initia, primordia à Diis capienda ſunt. 4. *Delector.* Munditiis, argenti ſplendore &c. capitur. 5. *Decipio, delinio.* Verborum laqueis judicem, aures velut per inſidiás cepit. 6. *Contineo.* Gloriam conſecutus, quæ vix cœlo capi poſsit; Amentiam ejus civitas, regna capere non poterant. *V. Accipio.*

Capiſtrum, i, **Maulkorb.** * *Syn.* Capitis vinculum, quod jumentis adhibetur, ne fugiant. *Usus.* Ferratis capiſtris ora præfigere.

Capital, lis, **Haupttüchlein oder Schleyerlein / ſo man vorzeiten gebraucht / wann man opfferte.** Vetuſtum verbum. *Usus.* Qui non paverit, capital eſto.

Capitalis, e, **des Tods werth.** *Syn.* Perniciosus; crimen, quod aut civitatis, aut libertatis amiſsio ſequeretur. *Usus.* Qui erant rerum capitalium rei, condemnati à capitali hoſte, capitali odio diſſidere; capitalem fraudem admittere.

Capito, onis, **Groß-Kopff.** *Syn.* Magni capitis. *Usus.* Sili frontones, Flacci capitones.

Ca-

Capitulum, i, Libri. *Epi.* Primum, optimum, parvum, pulcherrimum.

Capra, æ, eine Geiß.

Caprificus, i, * wilder Feigenbaum. *Syn.* Ficus sylvestris.

Caprinus, a, um, geissisch. *Usus.* Pellis caprina.

Capsa, æ, Kiste. *Syn.* Arca. *Usus.* Si te ad meas capsas admisero.

Captatio, onis, das Nachstellen. *Syn.* Verborum aucupium, pugna verborum, Logomachia. *Usus.* Disputandi prudentiam captatio verborum imitatur.

Captator, oris, * Nachsteller. *Syn.* Qui venatur aliquid & ambit quôvis modô. *Usus.* Plebicola repentè omnisque auræ popularis captator.

Captio, onis, Fang. *Syn.* Deceptio, argutiæ, sophisma. *Usus.* Quasi præstigiis & captionibus à sententia sua depulsus, in aliam inductus est. Captiones refellere.

Captiosè, betrüglich. *Syn.* Vafrè, argutè. *Usus.* Captiosè interrogare.

Captiosus, a, um, betrüglich. *Usus.* Fallaces & captiosæ quæstiones. Societas captiosa, insidiosa.

Captivitas, tis, Gefängnüs. *Usus.* Is dies finem diuturnæ captivitatis, turpitudinis, servitutis attulit.

Captivus, a, um, gefangen. *Syn.* Vinctus & captus. *Epi.* Captivi frugi & diligentes, plures. *Usus.* Ducere aliquem captivum in triumphum. Redimere, duriter habere captivos.

Capto, as, etwa nachstellen. *Syn.* Aucupor. *Adv.* Mediocriter adventum. *Usus.* Aliquem aliquo emolumento, assentatione gratiam captare. 2. *Observo.* Tempora, occasio, momenta captanda sunt. 3. *Consector, peto.* Voluptatem, verba, plausum, benevolentiam populi captare.

Captus, a, um, gefangen. *Usus.* Mente, oculis, auribus, membris omnibus captus; amore, misericordiâ captus.

Captus, ûs, das Ergreiffen des Verstands. *Syn.* Ingenium, natura. *Usus.* Prudentes, ut est captus illorum hominum. Non malus, neque iners, ut est captus servulorum.

Capularis, is. * Senex capulo mortique contiguus.

Capulus, i, ein Hefft / Handhabe. *Syn.* Manubrium gladii. *Epi.* Verus. *Usus.* Quasi verò capulo esset occisus.

Caput, itis, Haupt. *Syn.* Princeps membrum. *Epi.* Adversum, certum legis, clarum, extremum, incolume, infirmum, integrum, liberum, magnum, laudabile & honestum, obstipum, parvum, præclarum, primum, proximum, pulcherrimum, summum, translatitium, superius. *Usus.* Caput aperire alicui; salutare aperto capite; tegere caput & operire. Caput cervicibus abscindere. 2. *Vita, salus.* Causa, judicium capitis agitur. De ordine, de civitate, de libertate, de capite contentio est. Caput tuum & fortunas semper defendi. 3. *Initium, principium, pars præcipua, origo.* Ad consilium dandum caput est, nôsse Rempublicam. Et quod caput est, novi hominem. Capita duntaxat orationis exposuit. Caput factionum Timogenes fuit. Duo epistolæ capita. Ad pontis capita castella sunt excitata. 4. *Vulgo capitale.* Aliquid de capite frumenti, de summa, de sorte detrahere. Nec caput nec pedes habet. *De re ineptâ impeditâ.* Ab imis unguibus ad summum verticem. *A capite ad pedes.*

Carbasæus, a, um, auß reiner Leinwath gemacht. *Syn.* Carbasus, lini optimi genus. *Usus.* Vela carbasea.

Carbasus, i, subtiler Leinwath. *Syn.* Genus lini miræ tenuitatis. *Usus.* Velum è carbaso factum.

Carbo, onis, Kohlen. *Epi.* Candens.

Carbonarius, ii, * Köhler. *Syn.* Qui carbones conficit.

Carbunculus, i, kleine Kohle. *Syn.* Parvus carbo.

Carcer, eris, Kercker. *Syn.* Custodia, vincula; locus, in quo asservantur rei. *Epi.* totus, vindex nefariorum scelerum. *Usus.* In carcerem mittere, ducere, deducere, contrudere, compingere, conjicere, condere. E carcere emittere, carceribus aliquem frænare, coërcere. In carcere asservari, detineri. Tradere in custodiam aliquem. *Phras.* Obtortâ gulâ de convivio in vincula & tenebras abreptus, in ferrum & vincula conjectus, æternis tenebris & vinculis mandatus, in carcerem & ergastulum datus, ad judicii diem in vinculis servatus, in latomias conjectus, in vinculis cohibitus est. *V. Custodia.*

Cardiacus, i, dem am Hertzen wehe ist. *Syn.* Morbus oris ventriculi, s. affectus ejus.

Cardinalis, Cardinal. *Syn.* Patres purpurati; Ecclesiæ, Orbis Christiani summum consilium; supremus Ecclesiæ Senatus; Illustrissimum Cardinalium, s. Purpuratorum PP. Collegium.

Cardo, inis, Angel. *Epi.* Altisonus, duplex. *Usus.* Postes cardinibus emovere, vellere; in eo cardo rei vertitur.

Carduus, ui, * Distel. *Syn.* Herba nota.

Carè, theur. *Syn.* Magnô pretiô, nimiò. *Usus.* Dimidiô carius emit domum, quàm æstimaretur.

Careo, es, mangeln. *Syn.* Vaco, vacuus sum, deficior, deseror, absum.)(*Abundo, potior, fruor. Adv.* Carere ægrè, ægriùs, diutiùs sermone, dupliciter culpâ, facilè, in perpetuum, necessariò, utilitate, nimiùm diu laude, omninò non voluptatibus, planè sobri, sapienter rebus externis. *Usus.* Is non caret, qui non desiderat; dolore carere. Pompejus foro, postea senatu caruit. *V. Pauper. Privo.*

Caries, ei, * Holtz-Fäule. *Syn.* Vetustas, vel putrilago. *Usus.* Cariem recipere, vel sentire.

Carina, æ, der Schiff-Boden. *Syn.* Navis dorsum, navis pars ima.

Caritas, tis, Theurung. *Syn.* Inopia frumenti vel alterius rei.)(*Vilitas, ubertas, copia. Epi.* Admirabilior, diuturna, gratuita, humana, maxima annonæ, naturalis, præsens. *Usus.* Sterilitas agrorum, inopia frugum, præsens caritas, futura fames, è fame cædes, direptio, incendia. Caritate cibaria facta sunt angustiora. *Phras.* Ita cara est annona, ut incommodis multis affici omnes cogantur. Ita gravis est penuria, ea caritas ac rerum omnium difficultas est, eæ sunt angustiæ; ita carè veneunt, tanti pretii sunt, tanti sunt res omnes, ut incommodis multis premi, laborare, vexari omnes cogantur. Ex immoderata penuria, ex nimia caritate annonæ, ex annonæ difficultate existunt, oriuntur, gignuntur, quæ ferri vix possunt, incommoda.

Carmen, inis, Gesang / Lied oder Gedicht. *Syn.* Versus, argumentum carmine tractatum. *Epi.* Absurdum, aptius, grande, grave, grave plenumque, lugubre, mollissimum, necessarium, præclarum, totum, triste. Carmina blandissima, mala, nova, probrosa. *V. Poëta. Versus.*

Carnarium, ii, * Fleisch-Banck. *Syn.* Locus, ubi carnes venduntur, vel domi reponuntur. *Usus.* Cænam è carnario emit. Taberna carnaria.

Carnifex, ficis, Hencker. *Syn.* Tortor, lictor. *Epi.* Crudelissimus civium internuncius. *Usus.* Advolat ùt carnifex ad reliquias vitæ lacerandas & distrahendas. Non sicarius, sed crudelissimus carnifex.

Carnificina, æ, Richtstatt. *Syn.* Supplicii & cruciatus locus, Cruciatus, crudelitas. *Usus.* Ægritudo summa carnificina; carnificinam facere, subire. *V. Cædes.*

Carnificor, aris, * grausamlich umbkommen. *Syn.* Excarnificor.

Caro, nis, Fleisch. *Epi.* Multa, subrancida, putida, rancida, venenata. *Usus.* Caro conditanea, tosta; piscium delicata. Assum vitulinum. *Caro vituli assa.*

Carpentum, i, * hangender Wagen. *Syn.* Genus vehiculi. *Usus.* Agere carpentum. Matronæ Romanæ Pilento ad sacra, carpentis festo profestóque utebantur.

Carpo, is, abbrechen / tadeln. *Syn.* Detraho, fugillo, maledico, lacero. *Adv.* undique & colligere. *Usus.* Qui more hominum invident, in conviviis rodunt, in circulis vellicant, non illo mimico, sed hoc maledico dente; alienam magnitudinem allatrant, famam lacerant, confodiunt. 2. *Imminuo, aufero opes alicujus*; aliquid de alienis laudibus carpere. 3. *Insector.* Ultimum agmen hostis carpsit.

Carptim, * eines hie / das andere dort hinweg zwickend. *Syn.* Hinc atque illinc sine ordine decerpendo. *Usus.* Res gestas carptim perscribere.

Carus, a, um, theur. *Syn.* Non vilis.)(*Vilis. Usus.* Annona in Macello solitô carior est. Annona magnæ pecuniæ est; amplificato pretio vænit. *V. Caritas.*

Casa, æ, Bauren-Häußlein. *Syn.* Tugurium, domus rustica & vilis.

Cascus, a, um, altvätterisch. *Syn.* Senex, vetus. *Usus.* Prisci illi, quos cascos Ennius appellat.

Caseus, ei, Käß.

Cassis,

Cassis, idis, Helm / Beckel-Haube. * *Syn.* Galea.

Cassis, is, Jäger-Garn. * *Syn.* Rete.

Cassus, a, um, nichts sollend. *Syn.* Vacuus, inanis. *Usus.* Sanguine cassus, aut luminibus.

Castè, keusch. *Syn.* Integrè, purè. *Usus.* Benè, ritè, castè Deos venerantur. In amicorum periculis castè & integrè versari.

Castellanus, i, * Schloß-Herr. *Syn.* Qui castellum habitat. *Usus.* Decem millia cum castellanis agrestibus in armis habuit. Multi ex Liguribus Castellani triumphi. *De capto castello acti.*

Castellatim, * von einer Vestung zur andern. *Usus.* Hostes castellatim dissipati.

Castellum, i, Schloß. *Syn.* Vicus seu rusticorum domus in agris clausa mœnibus. *Item*, munitiones ligneæ pro vallis erectæ ad arcendos hostes. *Epi.* Castella multa, munitissima, castellum munitum, necessarium. *Usus.* Aditus hostium castellis & aggeribus prohibetur. Castellum munire, defendere. 2. Expugnare, capere, diruere.

Castigatio, onis, Züchtigung. *Syn.* Objurgatio, reprehensio. *Epi.* Clemens. *Usus.* Omnis animadversio & castigatio contumeliâ carere debet.

Castigo, as, züchtigen. *Syn.* Objurgo, mulcto. *Usus.* Matres filios verbis & verberibus castigant. Castigare carmen.

Castimonia, æ, Reinigkeit. *Syn.* Castitas. *Usus.* Summâ corporis & animi castimoniâ vir, virgo, adolescens.

Castitas, tis, Keuschheit. *Syn.* Castimonia, virginitas. *Usus.* Religiosa munditia & puritas. *V. Pudicitia. Integer. Verecundus.*

Castra, orum, Lager. *Syn.* Locus, ubi exercitus in tentoriis manet. *Epi.* Æstiva, civilia, florentissima, maxima, media, infima, nefaria, plena curæ, præclara, stativa. *Usus.* 1. *Castra metari.* Castra posuit, dispposuit, locavit, constituit, habuit. Posita habuit loco opportunissimo. 2. *Castra movere.* In alium locum promovere, proferre, contrahere. Castra castris opponere, objicere, conferre; castra cum castris jungere. 3. *Castra tentare*, invadere, circumvenire, capere, occupare, hostem castris exuere. Hostium castris potiri.

Castrensis, das zum Lager dienet. *Syn.* Militaris. *Usus.* Eadem est castrensis & militaris ratio. Disciplina castrensis.

Castro, as. *Usus.* Nolo dici morte Africani castratam esse Rempublicam.

Castrum, i, Schloß / Vestung. *Syn.* Locus muris munitus, castellum majus, oppidò minus. *Usus.* Vallo & fossa circumdedi, sex castellis castrisque maximis sepsi.

Castus, a, um, keusch. *Syn.* Purus, integer, incorruptus. *Adv.* Maximè. *Usus.* Pompejus vir integer, castus, gravis. Casta domus, fœmina. Vir castus a cruore civili. Summa castimonia & integritate animus. *V. Purus. Integer. Verecundus.*

Casus, ûs, Zufall / Fall. *Syn.* Fortuna, eventus, sors, fors. *Epi.* Acerbissimus, cæcus, calamitosus atque funestus multis innocentibus, communis, communis & incertus, dissimilis, dubius, fatalis, vel glorioſus vel gravis, gravis & miserabilis, gravissimus atque acerbissimus reip. horribilis, repentinus, improvisus, incertus, incredibilis ac penè divinus, infestus, iniquissimus, levior, magnus, mediocris, melior, quidam mirificus, necessarius & fatalis pœnæ, nec opinatus, periculosissimus, pessimus, rectus, similis, tristior, ultimus, voluntarius. Casus adversi, alieni, ancipites incertíque dicendi, ancipites variíque, barbari, bellici, conjunctiores reipublicæ, conversi, dubii, gladiatorii, graves civitatis, gravissimi, horribiles miserique, humani, incerti, innumerabiles, multi, novi, plures, rariores, similes exitu, tanti támque præcipites, tetri, tristes. *Usus.* Casus incidit mirificus, casus intervenit fatalis. Multa is casu potiùs & felicitate, quàm virtute & consiliô gessit. Ad novos casus temporum consilia sunt accommodanda. Varii sunt rerum humanarum casus. 2. *Infortunium.* Meum illum casum horribilem, adversum, miserabilem, gravissimum tecta ipsa urbis lugebant; Aliorum opibus casus meos sustento; alieni casum meum levant; me è casu, quô afflictus jaceo, servant. 3. *Ruina.* Eô ictu me ad casum dedit. *Phras. Casu accidit*, fortè evenit, ut &c. Repentinâ aliquâ voluntate, & fortuitò iter arripui; In iter non consultò, sed casu

casu incidi. Casus me in hoc negotium induxit; fortè fortunâ factum est; per-opportunè te mihi fortuna obtulit, qui me adjuvares. Casus hæc invexit. Aliter accidit, ac putâram. *V. Accidit. Fortuna.*

Casus conscientiæ. Phras. Explicare quæstiones de moribus ad christianam vitam conscientiámque moderandam; tradere officia hominis christiani; res ad officium christianum pertinentes exponere; doctrinam perutilem, quid sit officium Christiani, tradere; explicare controversias, quæ ad conscientiam pertinent, quæ docentur de finibus bonorum & malorum in re christiana.

Catachresis, is, Mißbrauch der Worten. *Syn.* Abusio.

Catadupa, orum. *Syn.* Cataractæ seu loca, ubi se Nilus præcipitat ingenti sonitu.

Catamitus, i. *Syn.* Ganymedes, meritorius puer.

Catapulta, æ, * Schnellbanck. *Syn.* Genus bellicæ machinæ, quâ jaculum aut saxum longiùs torquetur. *Us.* Catapultas, balistas, tormentáque alia oppugnandæ urbi comparata devehunt.

Cataracta, æ, * Schutz-Gatter. *Syn.* Fores pendulæ è ligno ferróve, quæ demitti ac attolli possunt. *Usus.* Dejectâ cataractâ porta clausa erat.

Catè, listig. *Syn.* Astutè.

Catechismus, Christliche Lehr. *Phras.* Christianis præceptis pueritiam imbuere, expolire, excolere; Catechismo pueros, plebem, rudes imbuere; christianæ disciplinæ elementa, initia christiana, fidei christianæ præceptiones, dogmata, initia legis christianæ exponere; instituere scholas Catechismi; doctrinâ christianâ imbuere; christianis rudimentis, disciplinâ catechisticâ, lege christianâ erudire; fidei nostræ mysteriis, christianâ catechesi populum formare; christianæ doctrinæ rudimentis instituere pueros. Instituere pueritiam præceptionibus christianis.

Catena, æ, Ketten. *Syn.* Vinculum è connexis annulis. *Usus.* Legum catenis constringere, vincire, devincire aliquem. Innocenti catenas injicere.

Catenatus, a, um, an Ketten gebunden. *Syn.* Catenâ vinctus.

Cateno, as, an Ketten schmieden. * *Syn.* Catenis vincio.

Caterva, æ, Kriegs-Schaar. *Syn.* Turba. *Epi.* Imminens, magna, benè magna nova, tota, catervæ magnæ amicorum armatæ. *Usus.* Forum armatis catervis hominum improborum possidere. Catervæ atque conventus hominum. *V. Turba.*

Catervatim, schaar-weise. * *Syn.* Per catervas. *Usus.* Catervatim volant.

Cathedra, æ, Kantzel. * *Usus.* De cathedra surgere.

Catholicus, a, um. Phras. Catholica dogmata amplecti; cum Catholica Religione reconciliari; se ad Catholica mysteria convertere, adjungere. Ad Catholica sacra se transferre, conferre. In Catholicorum communionem venire.

Catulus, i, Hündlein. *Epi.* Catuli cæci. *Usus.* Omnia in perfectis meliora, ut in equo quàm equulo, in cane quàm catulo.

Catus, a, um, listig. *Syn.* Cautus, acutus, callidus, prudens. *Usus.* Prudens, &, ut ita dicam, catus.

Cauda, æ, Schweiff. *Epi.* Levis, lubrica, pinnata, spumifera, summa.

Caudex, icis, der Stamm an einem Baum oder Stock. * *Syn.* Stirps arboris. 2. *Transl. pro homine stulto. Usus.* Caudex, stipes, asinus, plumbeus.

Cavea, æ, Grube/ Käfig. *Syn.* Septum, quô aves & bestiæ includuntur. *Epi.* Multa, tota, ultima. *Item* locus, ubi populus sedens ludos spectabat. *Usus.* Cavea tota Plauto applausit. Quî clamores totâ caveâ? Emissus è cavea Leo.

Caveo, es, verhüten / Sorg haben. *Syn.* Vito, fugito, cautionem adhibeo, declino. *Adv.* Ampliùs populo, assiduè, diligenter, diligentiùs aliquem, diligentissimè alicui, magnopere, nominatim fædere cavere & excipere, sancire, perscribere, omninò omnia, studiosè ne, vigilantiùs aliquid. *Usus.* Cavere ab homine nefario, à veneno. Cave, putes; cave, existimes, mihi quemquam te chariorem. Cave facias. Omnia cavebo. 2. *Consulo.* Tu mihi meisque multa sæpè cavisti. In jure cavere & consilio. Hæredi testamento cavere. Agris, fœnori, ædibus, sepulchro cavere. *Vulg. Securare.* Lege, fædere cautum est, ne &c. *Phras.* Cave, ne malis confidas; vide, studium adhibe, consilio utere, diligenter animad-

animadverte, attende; quàm diligenter potes; ſumma tua cautio ſit & proviſio, ut ne temerè confidas. Adhibe cautionem, provide antè, & præcave; diſce, cui te credas, cui committas, à quibus caveas. Cauto eſt opus, ne ex iſta naſſa unquam eſcam petas; declina à perſonatis amicis. *V. Prudens.*

Caverna, æ, Höle. *Syn.* Locus in terra cavus, antrum, ſpelunca. *Uſus.* Terræ è cavernis ferrum eruimus.

Cavillatio, onis, Geſpött. *Syn.* Jocus, facetiæ, urbanitas, dictum ridiculum. *Uſus.* Hæc quidem cavillatio eſt, illa dicacitas fuit.

Caviſſor, aris, ſpotten. *Syn.* Jocosè ludo. Dicta jacio, dico. *Adv.* Familiariter. *Uſus.* Cum aliquo, vel in aliquem aliquid cavillari. In togam illius multo hominum riſu cavillatus ſum. Familiariter cum illo cavillari ſoleo.

Caula, æ, Schaaff-Stall. *Syn.* Stabulum.

Caulis, is, Kraut-Steugel. *Syn.* Braſſica. *Uſus.* Vites à caulibus & braſſicis, ut peſtiferis, refugere dicuntur & nocentibus.

Cavo, as, höhlen/ außgraben. *Syn.* Excavo, fodio, evacuo. *Uſus.* E ligno cavato navigium. Naves cavabant ex ſingulis arboribus.

Caupo, onis, ein Wirth. *Syn.* Caupo, tabernarius. *Uſus.* Ad cauponem multorum hoſpitum divertere. Vinum à caupone petere.

Caupona, æ, Wirthshauß. *Syn.* Taberna.

Cauponius, ii, Wirths-Knecht. *Uſ.* Quis hic cum tunicis longis, quaſi puer cauponius?

Cauponor, aris, wirthen/ feil haben. *Syn.* Lucri causâ quid facio. *Uſus.* Cauponari bellum, non belligerari.

Cauſa, æ, Urſach. *Syn.* Caput, origo, fons, radix, principium, occaſio, ſtirps, ratio, nomen. *Epi.* Abſoluta & perfecta per ſe, abſurda; adjuvans aliquid, & ſocia quædam efficiendi; adverſa, æqua, æquiſſima, æterna, Alexandrina, aliena, anceps & gravis, antecedens, antiquior memoriâ alicujus, antiquior & pulchrior & magis à natura ipſa profecta, antiquiſſima, aperta, aſſumptiva, bona; bona, imò optima; certa, certa definitáque, certiſſima, civilis, clariſſima, communis, communis ambitus, communis civitatis & libertatis, conjecturalis, & definitiva & translativa; conſimilis, conſularis & ſenatoria, damnata, deliberativa, demonſtrativa, judicialis, deterior, difficilis, difficilis manifeſtáque, difficilior, difficillima, digna, digna patrocinio alicujus, diſpar, diſſimilis, dubia, efficiens, expeditiſſima, externa & antecedens, facilis, facilis atque explicata, facilior, falſa, firma, per ſe ſtabilis, firmiſſima, fædiſſima, frumentaria, grata alicui, gratioſa arrogationis, gratiſſima, gravis, gravior, graviſſima, graviſſima ac una honeſta, honeſta aut neceſſaria, honeſta ac probabilis, honeſtior, honeſtiſſima, idonea quàm maximè, tam idonea, tam illuſtris, tam gravis, impia, impudentiſſima, inferior, integra, infima, judiciaria, juſta, juſta atque magna, juſta atque maxima, juſta neceſſitudinis; etſi non juſta, gravis tamen. *Uſus.* Ut ſemina arborum, ita tu hujus belli cauſa, autor fuiſti; Helena Trojanis cauſa exitii, peſtis fuit; Rerum cauſæ quærendæ, inveniendæ, exponendæ, explicandæ, aperiendæ ſunt; quam facti cauſam affers? Quis cauſam dedit? *Occaſionem.* Meâ causâ abi licet, *per me.* Cauſæ nihil eſt, quin abeas; *nulla eſt ratio.* Id faciendi nullas cauſas habui. 2. *Lis, judicium, controverſia.* 1. *Incipere cauſam,* in cauſam ſe demittere, in cauſam deſcendere, ingredi, cauſam recipere, ſuſcipere, accipere. 2. *Cauſam agere,* tueri, tutari, ſuſtinere, defendere, actitare. Cauſam ipſe meam informabo; orabo, declamabo, cauſam capitis dicam. 3. *Cauſam perdere.* Indormit ſuæ cauſæ, fluctuat ejus cauſa, cecidit causâ; amiſit, adverſariisque tradidit, depoſuit cauſam. 4. *Cauſam obtinere,* tenere, cauſa illi adjudicata eſt. Cauſam cum altero compoſuit, controverſiam ſedavit, etſi viciſſet. *Vulg. Amicabiliter tranſegit.* 4. *Negotium, onus, provincia.* Hanc mihi cauſam dedit. *Negotium impoſuit.* Suam cauſam, non reipublicæ curat. Exeundum tibi illâ causâ, dum adhuc integra eſt. *Negotium illud abdicandum.* 5. *Excuſatio.* Accipio cauſam. *Habeo te excuſatum.* 6. *Loco* propter *vel* pro. Non meâ ſed omnium ſalutis causâ abfui. Tuâ causâ debeo, cupióque omnia. *Phras.* Multas cauſas habebam te reprehendendi; juſtas magnáſque rationes ha-

habui, magnam reprehenſionis cauſam habui. Magnâ ratione fecero. Multa ſunt, quæ afferam ad te reprehendendum. Multos titulos habeo, nec longè quærenda eſt materia reprehenſionis. *Ipſi amici malorum cauſa fuêre.* In calamitatem me adduxêre, me in hanc perditam cauſam impoſuêre. Ex illo fonte & ſeminario hæc mala fluxêre. Ea calamitas ab amicis conflata, confecta eſt; eorum operâ factum eſt, ut miſerſim; in hanc miſeriam amicitia me detruſit. Ab his malum erupit. Hinc illæ lacrymæ; ſegetem ac materiem ægritudinis meæ amici præbuêre; viam patefecêre hoſtibus. Horum perſuaſu & inductu, alieno inductu hæ mihi calamitates importantur. Ab iis eſt natum, ut miſer ſim. Illi periculum invexêre. *V. Author. Origo.*

Cauſidicus, i, Redner/Fürſprecher. *Syn.* Non ſatis peritus cauſæ patronus. *Epi.* Non amplus atque grandis, ſubtilis tamen & elegans. *Uſus.* Non cauſidicum, neſcio quem, nec proclamatorem, aut rabulam, ſed amplum, grandem, ſubtilem & elegantem, & qui in forenſibus cauſis poſſit præclarè conſiſtere. *V. Patronus. Advocatus.*

Cauſor, aris, eine Außred ſuchen / ſich entſchuldigen. *Syn.* Cauſam affero. *Uſus.* An ætatem cauſabitur? an ignorantiam? an morbum? *Vulg. Pro prætextu afferre. V. Excuſo.*

Cautè, behutſamlich. *Syn.* Callidè. *Uſus.* Cautè dic.

Cautes, is, * rauher Felß. *Syn.* Saxum aſperum & abruptum.

Cautio, onis, Verſicherung/ Verſprechung. *Syn.* Proviſio. *Epi.* Communis, diligens, facilis, græcula, multa, ſumma. *Uſus.* A malis naturâ declinamus, quæ declinatio, ſi cum ratione fit, cautio appellatur. Rebus tuis cautionem adhibe & diligentiam. Ita bonus divinator, ut ad prædictionem cautionem adhibeat. Cautio pecuniarum, chirographi cautio. *Vulg. Securatio. V. Prudentia. Providentia.*

Cautor, oris, der Betrug verhütet. *Uſus.* Cautor alieni periculi.

Cautus, a, um, behutſam. *Syn.* Tutus, providus, protectus, prudens. *Uſus.* Cautus in periculis; cautus & diligens; conſilia cauta. *Phras.* Homo multæ cautionis & providentiæ, qui nihil niſi cautè ac pedetentim, nihil non timidè dicat. Quis illo conſideratior, quis tectior, quis prudentior? qui nihil niſi exploratè agat. Alienis malis eruditus, alienâ calamitate doctus, cautiſſimè omnia, omni cautione agit. Accuratè, doctè, diligenter omnia accurat. *V. Prudens. Providus.*

Cavus, a, um, hohl. *Syn.* Concavus. *Uſus.* Vena cava, funda cava.

Cedò, gib / ſag. *Syn.* Da, dic, exhibe. *Uſ.* Cedò tabulas; Cedò, quid novi affers?

Cedo, is, weichen. *Syn.* Concedo, locum do, me retraho.)(*Maneo. Adv.* Honeſtè, malè, non multum aut nihil omninò. Ceſſiſſe omninò à gladiatore. *Uſus.* Nihil Græcis cedunt Romani. Ceſſeram invidiæ, tempori, armis, factioni, Reipublicæ. Ceſſit tandem precibus; malis demum, oneri, amori ceſſit, *ſuccubuit.* Ingenii laude nemo eſt, qui cuiquam cedat. 2. *Abeo, diſcedo.* Foro, urbe, Italiâ ipsâ ceſſit. E vita cedere. *Mori. Phras.* Ceſſit denique hoſtium machinationibus. Ita fractus & debilitatus eſt, ut ſuccumberet fortunæ, ut moleſtiis tabeſceret. Victus campo ceſſit, & exterritus abjectô ſcutô. Manus dedit fortunæ. *Nihil de meo jure cedam.* Nihil remittam, de mea cauſa nihil concedam. *Cedite omnes de via.* Abſcedite, date viam; fugæ totæ plateæ pateant; ne quis mihi obſtiterit obviàm. Cubitis depellam de via. Si rex obſtabit obviàm, regem ipſum pervertam.

Cedrus, i, Ceder-Baum.

Celeber, re, berühmt. *Syn.* Quod celebratur, frequentatur & colitur. Præclarum, honeſtum, honorificum.)(*Deſertus. Uſus.* Celeberrima & frequentiſſima urbis pars. Res clara eſt, celeberrima, tota urbe notiſſima. In foro, concione celeberrimâ, frequentiſſimâ. *Phras.* Victoria clara eſt omnium ſermonibus celebrata. In luce Aſiæ, in oculis Europæ reportata, illuſtri laude celebrata, primi nominis victoria. *Vir eſt latè celebris.* Summô propter egregias virtutes honore & nomine; nobilis, clarus, ampliſſimus vir & clariſſimus, ſummum ſplendorem ſua virtute conſecutus, cujus virtutes majoribus quaſi theatris expoſitæ; qui non terras ſolùm, ſed & maria ſui fama nominis implet; omnium

ſtudiis celebratus, quem fama conſpectiſſimum facit, illuſtrat. *V. Egregius.*

Celebratio, onis, Zuſammenkunfft des Volcks. *Syn.* Laudatio. *Epi.* Quotidiana. *Uſus.* Nihil meâ celebratione mearum rerum commemoravi. 2. *Frequentatio.* Quæ domus? Quæ celebratio?

Celebritas, tis, Menge des Volcks. *Epi.* Domeſtica, frequentiſſima, magna, maxima, quinquennalis, tanta. *Syn.* Hominum cætus, concurſus, celebritas loci.)(*Solitudo. Uſus.* Odi celebritatem, fugio homines, lucem aſpicere vix poſſum. Nunquam comitia tanta omnis generis hominum celebritate floruêre. Mercatus celebratur ſummâ totius Græciæ celebritate. Theatri, judiciorum, fori celebritas & frequentia. 2. *Fama, laus, honor, dignitas, ſplendor.* Vir ſummâ famæ celebritate. Funeris celebritate ſpoliare aliquem. Summam celebritatem ſermonis hominum conſequi. Judiciorum celebritate diſtineri.

Celebro, as, rühmen. *Adv.* Celebrari maximè, privatim, publicè, vicatim, deſcriptionem ſervorum totâ urbe. 1. *Syn.* Orno, honeſto, comitor. *Uſus.* Populus magna frequentia me ad Capitolium uſque celebravit. Celebrare nomen, memoriam alicujus poſt mortem. Vir publicè privatimque celebratus. Celebrata hæc ſunt omnium litteris. 2. *Frequento.* Eſt hoc omnium ſermonibus celebratum. Viam illam ſuo comitatu celebrat. *V. Laudo.*

Celer, is, e, geſchwind. *Syn.* Incitatus volucer, velox.)(*Tardus, ſegnis, lentus.* *Uſus.* Mente nihil celerius. O celerem Reipublicæ commutationem! *Phras.* Eâ velocitate, ut volâſſe eum, non iter feciſſe diceres. Tantâ incitatione fertur, ut celeritas ejus, quanta ſit, ne cogitari quidem poſſit. Utitur feſtinatione, pernicitate, & velocitate præproperâ. Maximo vigore ac levitate corporum veloces juvenes. Levium corporum & multa exercitatione pernicium homines, ſummâ agilitate corporum. *V. Citò.*

Celeritas, tis, Geſchwindigkeit. *Syn.* Velocitas, pernicitas, feſtinatio.)(*Tarditas. Epi.* Admirabilis, divina ingenii, expedita & profluens quodammodo, gratior, ignea, incredibilis, ingens, major, maxima, mirabilis, præceps dicendi, prompta & parata in agendo & reſpondendo, ſumma, celeritates diſpares & inter ſe diſſimiles, nimiæ, pares. *Uſus.* Expedita ac perfluens in dicendo celeritas; homo volubili, præcipiti dicendi celeritate. Celeritate opus; celeritas in eo negotio adhibenda, ſuſcipienda; celeritate utendum eſt.

Celeriter, geſchwind. *Syn.* Citò, brevi tempore, maturè, quamprimùm, propediem. *Uſus.* Celeriter de ea re ſcribam, tranſigam. *V. Citò.*

Celero, as, eylen. *Syn.* Accelero, celeritate utor, celeritatem ſuſcipio.

Cella, æ, Keller / Zell. *Syn.* Templum, ſacellum; locus, ubi aliquid conditur, & aſſervatur, ut granum, oleum, vinum, carnes & quidquid ad penum. *Epi.* Mellaria, olearia, penuaria, vinaria, cellæ plenæ. *Uſus.* Referta cella vinaria, penuaria, olearia. Sicilia cella penuaria Reip. Romanæ. Frumentum in cellam emit, Ei totam cellam villámque tradidi.

Cellarius, ii, * Kellermeiſter. *Syn.* Qui præeſt cellæ.

Celſitas, tis, Hochheit. *Syn.* Elatio, excelſitas. *Uſus.* Celſitas animi & magnitudo. *V. Altitudo.*

Celſus, a, um, hoch. *Syn.* Sublimis, erectus, elatus. *Uſus.* Vir celſus & erectus, & omnia, quæ accidere poſſunt parva ducens. Celſa dignitatis ſedes. *V. Altus. ſublimis.*

Cenſeo, es, achten / ſchätzen. *Syn.* Arbitror, puto, exiſtimo, ſtatuo, decerno, æſtimo, cenſum habeo, æſtimationem habeo *Adv.* Ampliùs, ita uti è republica, magnoperè, nominatim videnda, planè, prorſus ita, ſimpliciter. *Uſus.* Magnoperè cenſeo tibi abeundum. Quid ſenſerim, quid cenſuerim, ſcis. 2. *Decerno.* Conſules cenſeant, quid agendum. 3. *In cenſum adſcribo.* Quintò quôque annô Sicilia cenſetur à Cenſoribus. *V. Iudico. Puto. Opinio.*

Cenſor, oris, Schätzmeiſter / Zuchtmeiſter der Sitten des Volcks. *Syn.* Qui præeſt moribus populi, magiſter morum, præfectus moribus. *Epi.* Bonus. *Uſus.* Magiſter veteris diſciplinæ & ſeveritatis.

Cenſorius, a, um, das dem Schätzmeiſter zugehörig. *Syn.* Quod cenſoris eſt. Qui cenſor eſt, vel fuit. *Uſus.* Cenſorium judicium, notatio, animadverſio; Cenſoria gravitas; Cenſoriæ ſeveritatis notâ aliquem inurere.

Cen-

Cenſura, æ, Verbeſſerung der Sitten. *Syn.* Cenſoris dignitas. *Epi.* Egregia, tota. *Uſus.* Cenſura morum ſeveriſſima magiſtra.

Cenſus, ûs, Zinß. *Syn.* Bonorum æſtimatio, & ipſa bona. *Uſus.* In cenſum venire. In cenſu habendo poteſtas omnis æſtimationis habendæ cenſori permittitur. Aliquem ſpectare ex cenſu, *æſtimare.* Homo ſine cenſu. Cenſum peragere, perficere. Aliquæ civitates cenſu liberatæ ſunt.

Centenus, a, um, hundert Jahr lang während. *Uſus.* Centena ſeſtertia.

Centeſimæ, arum, das hunderteſt. *Uſus.* Tributum ex centeſima collatum.

Centies, hundertmahl.

Cento, onis, * Kotzen. *Syn.* Stragula craſſiora filis paſſim pendentibus. *Uſ.* Centones injecerunt, ne tela contabulationem perfringerent.

Centrum, i, Mittel-Punct. *Syn.* Locus medius in ſphæra. *Uſus.* Terra in medio mundi ſita centrum obtinet.

Centum, hundert.

Centuria, æ, eine Rott von hundert Kriegs-Knechten. *Syn.* Centum homines. Erat enim populus Romanus in centurias diſtributus. *Epi.* Prærogativa. Centuriæ cunctæ, paucæ. *Uſ.* Omnium propè centuriarum voce Conſul factus, creatus.

Centuriatim, Rotten-weiſe/ je hundert/ und hundert. *Syn.* Per centurias. *Uſ.* Tributim & centuriatim deſcripti ordines.

Centuriatus, a, um, in eine Rott von hundert eingeſchrieben. *Syn.* In Centurias diſtributus, deſcriptus. *Uſ.* Centuriata & curiata comitia.

Centuriatus, ûs, Hauptmannſchafft über hundert. *Syn.* Munus Centurionis. *Uſus.* Centuriatus in caſtris palàm vendidit.

Centurio, as, je hundert in einen Hauffen abtheilen. *Syn.* In centurias diſtribuo, centurias conficio. *Uſus.* Vidi conſcribi homines, & centuriari.

Centurio, onis, Hauptmann über hundert. *Syn.* Centuriæ præfectus, Dux. *Epi.* Nobilis ſui generis. Centuriones pugnaces & lacertoſi. *Uſ.* Primipili Centurio.

Cera, æ, Wachs. *Epi.* Commutabilis, extrema, infamis & nefaria, legitima, molliſſima. *Uſ.* Mollem ceram ad noſtrum arbitrium formamus, & fingimus. Fictor è cera.

Cerarius, ii, der mit Wachs umbgehet. *Syn.* Qui ceram tractat.

Ceratus, a, um. *Syn.* Cerâ inductus & illitus. *Uſus.* Tabella cerata.

Cerebroſus, a, um, * hirnwitzig. *Syn.* Cui durum & pertinax cerebrum. *Uſus.* Senex hic cerebroſus eſt certò. *V. Obſtinatus. Pertinax.*

Cerebrum, i, das Hirn. *Uſus.* Alii dicunt in cerebro eſſe animæ ſedem.

Cereus, a, um, wächſern. *Syn.* E cera fictus. *Uſus.* Cereæ figuræ. Omne cereum mutari poteſt.

Cereus, ei, Wachs-Kertzen. *Syn.* Fax cerea. *Uſus.* Ad illas ſtaruas thus & cerei adhibentur.

Cerimonia, æ, Gebrauch der Kirchen. *Syn.* Religio, cultus, religio ſacrorum. *Epi.* Incredibilis, maxima, ſumma. Cerimoniæ maximæ atque occultiſſimæ, ſacræ, ſtatæ ſolemnéſque. *Uſus.* Ea Sacra maximis & occultiſſimis cerimoniis continentur. Sacra Cereris ſummâ religione cerimoniâque conficiuntur. Religio DEI curam & cerimoniam affert. Cerimoniæ ludorum, ſepulchrorum. Sacerdotio & ſacris religionis cerimoniis præeſſe.

Cerno, is, ſehen. *Syn.* Video oculis, ſed ſæpiùs animo. *Adv.* Civiliter ſine armis, meliùs, planè, penitùs, ſubtiliùs, tacitè non eſſe aptum illud. Cerni bipertitò, extrinſecùs. *Uſus.* Aut ſuperûm nihil aut obſcurè admodum cernimus. Ne nunc quidem oculis cernimus. 2. *Animo.* Cerno jam animô, mente video, quæ futura ſint. Verecundè tu quidem, ſed tamen ut cernerem tuum animum. 3. *Adeo, æſtimo.* Ex teſtamento hæreditatem hodie crevi. Sine me hanc alienæ gloriæ quaſi hæreditatem cernere. Illius mores cum hæreditate creviſſe videtur. *Vulg. Dividere cum aliquo bona & hæreditatem. V. Video.*

Cernuus, a, um, niedergebogen. *Syn.* Inclinatus, quaſi, quod terram cernat.

Certamen, inis, Kampff. *Syn.* Contentio, certatio. *Epi.* Æquum, difficile, extremum, forenſe, gladiatorium vitæ, grave belli, gymnicum, honeſtum, improbum, magnum, magnum & difficile, majus, mediocre, medium omnium rerum, præſens. *Uſ.* Acre mihi tecum eſt pro aris & focis certamen. Deſcendam tecum in certamen honoris & dignitatis. Nihil me ab hoc certamine gloriæ removebit. In

certamen & discrimen rerum omnium veniendum erit. 2. *Prælium, pugna, dimicatio.* Instante, orto certamine; accensi ad certamen militum animi; certamen tentant, experiuntur, faciunt, miscent. 2. *Certamen extrahere.* Sedatum est certamen, diremptum. *Phras.* Victoriam non aufert, nisi qui de imperio fortiter dimicet; contentionem, certaménque nullum fugiat, conflictetur, depugnet cum hostibus, armis disceptet, ferrum & manus cum hoste conferat, præliis utatur secundis, confligat, signa conferat, ad manus veniat, certamina serat. *V. Pugna. Contendo.*

Certatim, kampffs-weise. *Usus.* Omnes certatim accurrent.

Certatio, onis, Zanck/ Kampff. *Syn.* Contentio. *Epi.* Honesta, iniqua, magna, parva. *Usus.* Virtuti cum voluptate certatio est. Sit hæc inter eos honesta certatio. *V. Certamen.*

Certè, gewiß. *Syn.* Scilicet, profectò, certò, sine dubio, sine ulla controversia. *V. Enim. Usus.* Si me tanti facis, quanti certè facis. 2. *Concedentis.* Epicurus parabiles dixit divitias, certè nisi &c. 3. *Certè, at certè,* i. e. *Saltem.* Res fortasse veræ, certè graves. Victi sumus, at fracti certè & abjecti.

Certò, gewißlich. *Usus.* Id certò scio.

Certo, as, streiten. *Syn.* Decerto, contendo, belligero, certamen est mihi cum aliquo. *Adv.* Planè de sponsione, pugnaciter. *Usus.* Certare cum aliquo dicacitate, ingeniô. Æquô judiciô cum aliquo de aliqua re certare. *V. Contendo. Pugno.*

Certus, a, um, gewiß. *Syn.* Non dubius, non incertus, compertus, apertus, manifestus, notus, exploratus, minimè dubius, ratus, nihil habens dubitationis, in quo nulla dubitatio esse potest, quod manu tenetur, vel in manibus habetur, in præsentia, atque ante oculos. *Us.* Nihil certi & definiti habeo, quod nunciem. Pro certo habeo, Pompeium abiturum. Certi cælorum motus. 2. *Ratum & constitutum.* Certum est, deliberatúmque omnia palàm edicere. Certum mihi est, ad Brutum transire. 3. *Fidus, securus, fidelis.* Habebam certos homines, quibus litteras dare poteram. *Vulg. Misi proprium nuntium.* 4. *Quidam, definitus, peculiaris, proprius.* Haber certos sui studiosos. Sunt certa vitia, quæ nemo libenter fugit. Rem aliquam in certas partes dividere. 5. *Commonefactus, in comparativo.* Tu me de rebus consiliisque tuis fac certiorem. Utinam ejus rei certior factus essem. *Phras.* Exploratum habeo, rem ita evenisse; constat, comperi rem ita esse; ita animô video; quàm quæ oculis cernimus, persuasum magis, persuasissimum mihi est, ita accidisse. Mihi pro vero constat. Rem pro inquisitæ & comperta habeo. *V. Notus. Manifestus.*

Cervicula, æ, Genicklein. *Usus.* Cerviculam jactare.

Cervix, icis, Genick. *Syn.* Posterior colli pars, audacia. *Epi.* Anguina, dextra, longa, teres, cervices cruentæ, nefariæ, tumidæ, validæ. *Usus.* Imposuistis in cervicibus nostris Dominum. Tyrannum à cervicibus nostris avertit. Rempublicam vestris cervicibus sustinetis. Cladem à cervicibus omnium avertere, repellere, depellere.

Cerussa, æ, * Bleyweiß. Genus unguenti ex ramentis plumbi compositum. *Usus.* Cerussâ malas oblinere.

Cerussatus, a, um, angestrichen. *Syn.* Cerussâ illitus & dealbatus, seu fucatus.

Cervus, i, Hirsch.

Cespes, is, Wasen. *Usus.* Arma vel sunt cespites aut glebæ.

Cessatio, onis, Müssiggang. *Syn.* Intermissio, otium. *Epi.* Libera atque otiosa. *Usus.* Epicurus nihil cessatione melius existimat. Petit sibi liberam atque otiosam cessationem. Cessationem alicui dare. Damnare suam cessationem & excusare. *V. Otium.*

Cessator, oris, Faullentzer / träg. *Syn.* Otiosus, qui cessat & nihil agit. *Usus.* Non soleo esse cessator, præsertim in literis. Nequam & cessator Davus. *V. Otiosus.*

Cessio, onis, Übergebung eines Rechts-Handels. *Usus.* Abalienatio est rei, quæ mancipi est, aut in jure cessio.

Cesso, as, auffhören. *Syn.* Nihil ago, vaco, ferior, cessator sum, conquiesco, langueo. *Usus.* Pueri etiam, cùm cessant, (*dic*, vacat) exercitatione aliquâ delectantur. Scribo, ne tibi planè cessasse videar. *Vulg. Otiari, feriari.* 2. *Desino, finem facio, desisto.* Litteras scribere non cessavi, nec cesso. In opere ac studio nihil cesso. *V. Otior.*

Cetarius, ii, Fiſcher. *Syn.* Qui magnorum piſcium mercaturam exercet. *Uſus.* Cetarii, lanii, coqui, fartores, piſcatores.

Cetus, i, Wallfiſch. *Syn.* Bellua marina.

Character, eris, Mahlzeichen. *Syn.* Figura, forma, genus & figura dicendi. *Uſus.* Num te orationis meæ character delectat? Characterem optimi exponere difficillimum, quod aliud aliis optimum videatur.

Charitas, tis, Liebe. *Syn.* Amor, ſtudioſa propenſio. *Uſus.* Hominum charitas, amicitia, benevolentia, gratuita eſſe debet. Charitas inter natos & parentes. Omnes omnium charitates una patria complectitur. Satage, ut charitatem civium tibi concilies, gignas, retineas; ut charitate jungare cum civibus, ne hanc charitatem tibi quiſquam adimat, dirimat. *V. Amor. Benevolentia.*

Charta, æ, Papier. *Syn.* Chartula, membranula, macrocolum. *Uſus.* Num charta tibi deeſt, quòd non ſcribas? Impenſam feci in macrocola, *regiâ chartâ*; ſcapus chartæ. Ein Buch Papier.

Charus, a, um, lieb. *Syn.* Acceptus, jucundus, antiquus, qui ſuavitatem filii apud aliquem obtinet. *Uſ.* Comis, jucundus alicui & charus. Amiciſſimi homines. Sibi quiſque charus eſt. Paucos æquè ac te charos habeo. *Phras.* Commendo tibi juvenem chariſſimum, mel meum, & delicias, mea deſideria; nolim eum dimittas è ſinu tuo; commendo tibi noſtros amores, juvenem, qui mihi in oculis eſt, quem in oculis fero, qui mihi cordi eſt unicè, ocellum meum & dextellam, die rechte Hand. Delicias ac vitam meam. Qui mihi in medullis & viſceribus hæret; qui in deſiderio civitatis, in ore, in ſermone omnium habitat. Hôc dimiſsô videbar mihi partem viſcerum abrumpere. Qui unico mihi & unico magis eſt unicus, pro cujus charo capite meum caput offeram. Commendo tibi oculum meum, quo nemo charior meo animo, meo cordi. *V. Amo.*

Charybdis, is, Wirbel. *Syn.* Locus in mari Siculo periculoſus, quòd ibi mare ſit vorticoſum & præceps. *Epi.* Immanis, infeſta, vorax. *Uſ.* Charybdim bonorum, voraginem potiùs dixerim; nulla charybdis tam infeſta, quæ tantos gurgites hauriat, nulla tam vorax, quæ tot res tam citò abſorbere potuiſſet.

Chele, es, Krebs-Scheer.

Chirographum, i, Handſchrifft. *Syn.* Scriptum manu propriâ, vulgo. *Epi.* Chirographi falſi. *Uſ.* Quô me teſte convinces? An chirographo? Chirographum imitari. Miſi tibi cautionem chirographi mei. Chirographa, teſtificationes, judicia, quæſtiones. Falſum chirographum ſcripſit.

Chirurgia, æ, Wund-Artzney. *Syn.* Medicinæ pars, quæ manu medetur. *Uſ.* Diætæ tædet, chirurgiâ curari malo.

Chlamydatus, a, um, der ein ſolches Kleid trägt. ùt crepidatus. *Uſ.* Sylla Imperator chlamydatus.

Chlamys, dis, Rock. *Syn.* Veſtis militaris & regia, paludamentum. *Uſ.* Chlamys purpurea coloribus variis intexta.

Choragium, ii, Rüſtung zu einem Spiel. *Syn.* Scenicus apparatus totus, & pompa. Ponitur pro Thraſonica aliqua oſtentatione. *Uſus.* Fragile falſæ gloriæ choragium comparet.

Choragus, i, *Spielmeiſter. *Syn.* Dux chori, & ſuppeditator inſtrumenti ludicri, & expenſarum. *Uſus.* Ornamenta à chorago ſumere.

Chorda, æ, Saiten. *Syn.* Nervus. *Uſus.* Voces ut chordæ ſunt intentæ, quæ ad quemque tactum reſpondeant.

Chorus, i, Chor. *Syn.* Corona, multitudo, ſodalitium, numerus. *Epi.* Totus commeſſationis. *Uſ.* Choro juventutis ſtipatus. Epicurus è Philoſophorum choro tollendus eſt. Chorus canentium niſi numeris & certis modis præeuntis magiſtri conſentiat, diſſonum quid, & tumultuoſum canit; at ſi certis numeris ac pedibus, velut factâ conſpiratione, conſenſit ac concinuit, &c.

Chriſtianus, ein Chriſt. *Syn.* Qui Chriſti Religionem profitetur, Chriſto initiatus, chriſtianis Sacris imbutus, profitens nomen Chriſti; Chriſto addictus, authoratus. *Phras.* Chriſti ſanguine expiatus, regni cæleſtis hæres inſtitutus, nullâ ſe flagitiosâ actione commaculabit. Chriſto nomen dare, chriſtiana Sacra ſuſcipere, chriſtianam doctrinam amplecti, chriſtianæ militiæ adſcribi, ad ſanam religionem ab impia ſuperſtitione traduci. Rejectô ſimulacrorum cultu ad chriſtianam Eccleſiam ſe aggregare. Damnatis erroribus ad chriſtianæ veritatis lucem reſpicere.

Christus IESUS, GOttes und Mariä Sohn. *Phras.* Redemptor generis humani; mundi liberator, vindex ac advocatus, servator; sequester noster, qui extra omnem culpam vixit, & humanorum delictorum nullâ contagione fœdari potuit; qui inter cœlum & terram, inter Judæos & gentes, inter Deum & hominem placidissimam firmissimámque pacem composuit; cujus dirâ morte à sempiterna morte vindicati sumus, legatus, nuncius & Sacerdos summi Patris, qui intercluſum in cœlos aditum nobis aperuit, patefecit; qui ut nos liberaret, durissimis cruciatibus carnificandum se-se, deridendúmque objecit; pro salute nostra vindicanda, se excarnificari ac dilaniari passus est; ut Patrem nobis propitiaret, concidi se & dilacerari, tanquam à feris immanissimis sustinuit; qui effuso sanguine intercæptam & intercluſam ad cœlum viam aperuit; servile jugum à cervicibus nostris dejecit, hominum mentes expiavit, Patris numen humano generi infensum placavit; qui Divinæ severitatis tela, in homines intenta, unus pro universis excepit; sanguinéque suo omne humanum nefas extinxit. Mens Divinæ mentis, Filius DEI, Verbum Patris, speculum sine macula Majestatis DEI, fulgor sempiternus Solis sempiterni, incorreptissimus Judex & flagitiorum scelerúmque vindex justissimus atque acerrimus; à quo exanimes ad vitam excitati, mutorum linguæ in sermones solutæ, surdorum aures ad audiendum patefactæ, claudis libera gradiendi data facultas, iis, qui omnibus capti membris, totius corporis firmitas, fanaticis sua mens; in quo Christiani habent omne salutis præsidium constitutum.

Cibaria, orum, Speiß. *Syn.* Omnia, quibus animantes vescuntur & aluntur. *Epi.* Menstrua, uberiora. *Usus.* Cibaria coquere, conficere, petere, dare, præbere. Ex cibariis alienis tractare aliquem. *V. Annona.*

Cibarius, a, um, das zu Auffenthalt des Lebens dienet. *Usus.* Cibarius panis.

Cibus, i, Speiß. *Syn.* Esca, pastus, epulæ. *Epi.* Animalis, gravis, divisus, modificatus, multus, suavissimus, facillimus, terrestris. *Usus.* Epicurus utebatur eo cibo, eum cibum capiebat, sumebat, adhibebat, eo cibo famem depellebat, qui suavissimus esset, & ad concoquendum facillimus, qui inflationem nullam haberet. Cibo & potione onustum esse. *Phras.* Cibum capere; esculenta, poculenta, cibaria sumere, ad pastum accedere, cibo vires firmare, curare cibo corpora; liberaliore victu, obsonio corpora firmare.

Cicada, æ, * Heuschrecke.

Cicatrix, cis, Wundmahl. *Syn.* Signum relictum è vulnere. *Usus.* Ne obductam reipublicæ cicatricem refricem. Exceptæ adverso corpore cicatrices. Coit jam cicatrix.

Cicer, ris, * weisse Erbsen. *Syn.* Genus leguminis.

Ciconia, iæ, Storch. *Syn.* Avis nota.

Cicur, ris, zahm / heimisch. *Syn.* Animal mansuetum.)(*Ferus, immanis.* *Usus.* Bestiarum immanes aliæ, aliæ cicures.

Cieo, es, bewegen. *Syn.* Commoveo. *Usus.* Id venenum sævos cruciatus ciere solet. Animatum est, quod motu cietur interiore.

Cilicium, ii, ein härenes Kleid. *Syn.* Vestis è pilis caprarum contexta. *Usus.* Coria, cilicia, saccos imperavit.

Cincinnatus, a, um, kraußhärig. *Usus.* Cincinnatus ganeo.

Cincinnus, i, Haarlocken. *Syn.* Capillus ad ornatum intortus. *Usus.* Erant illi capilli compti, & madentes cincinnorum fimbriæ.

Cingo, is, umgürten. *Syn.* Coërceo, circumdo, munio, tueor. *Adv.* Diligentiùs urbem, cingi undique periculis. *Usus.* Urbes diligentiùs religione, quàm mœnibus cingendæ sunt. Ea septa porticu cingemus. Regio mari cincta & periculis.

Cingulus, i, Gürtel. *Syn.* Zona. *Epi.* Australis, medius & maximus. *Usus.* Videmus terram veluti quibusdam cingulis redimitam.

Cinis, eris, Aschen. *Usus.* Cur hunc dolorem cineri & ossibus parentis inuris? Videbitis miserandum patriæ cinerem.

Circa, bey / herumb. *Syn.* Circùm, ad locum refertur. *Usus.* Circa Capuam. Circa omnes portus missi exploratores. 2. *Ad personas*, multos circa se habebat.

Circiter, ungefährlich. *Syn.* Ad, non multo secus, propè, ferè. Refertus ad tempus. *Usus.* Hora sexta circiter. 2. *Ad numerum*, Pars media circiter.

Circueo, is, herumb gehen. *Syn.* Circumeo.

Cir-

Circuitio, onis, Umbgang. *Syn.* Circumſcriptio, anfractus, periphraſis, ornamentum oratorium. *Uſus.* Quid circuitione opus eſt & anfractu? Rem palàm edicito.

Circuitus, ûs, Umbgang. *Syn.* Converſio, periodus, comprehenſio & ambitus verborum, continuatio, circumſcriptio, circuitus Orbis. *Epi.* Brevior verborum, longior, ſapientiſſimus atque optimus, incitatior, naturalis, totus orationis. *Uſus.* Circuitus ſolis diem & noctem efficit. Circuitus orationis, quem Græci periodum vocant.

Circulator, oris, Landſtreicher. *Syn.* Circumforaneus homo, vagus, vulgaris, ſordidus. *Epi.* notiſſimus. *Uſus.* Notiſſimus quidam circulator.

Circulo, as, umbgehen. *Syn.* Caput ago & verſo. *Uſus.* Oſcitans judex, cum alio colloquens, nonnunquam etiam circulans &c.

Circulus, i, ein Kreiß *Syn* Orbis, forma plana in orbem acta, gyrus, rotundus ambitus, corona hominum colloquentium. *Epi.* Exiguus vitæ, immenſus gloriæ. Lacteus. *Uſus.* Quidam circulis deſcribendis delectationem capiunt. 2. *Converſio.* Stellæ circulos ſuos & orbes celeritate mirabili conficiunt. 3. *Cœtus, corona.* Sermo in circulis & conviviis liberior eſt. Subduxit ſe de circulo.

Circùm, herumb. *Syn.* Circa. *Uſus. Refertur ad locum.* Prætorem circum omnia fora ſectabatur. Circum hæc loca morabor.

Circumago, is, * herumb treiben. *Uſus.* Equum fræno circumagere. Jam ſe annus circumegerat. Hoſtis ſe ad diſſonos tumultus circumegerat.

Circumcido, is, umbſchneiden. *Syn.* Amputo, reſeco, demo, aufero. *Uſus.* Multitudinem ſententiarum circumcidere; *Minuere.* Locus omni aditu circumciſus.

Circumcircà, herumb. *Syn.* Ab omni parte, undique. *Uſus.* Cæpi regionem circumcircà proſpicere.

Circumclaudo, is, * allenthalben beſchlieſſen. *Uſus.* Veritus, ne duobus exercitibus circumclauderetur.

Circumcludo, is, einen umbgeben. *Uſus.* Mirâ diligentiâ circumcluſus commovere te tunc non potuiſti.

Circumcolo, is, * allenthalben ſeine Wohnung haben *Uſus.* Multipopuli eam paludem circumcolunt.

Circumcurſo, as, herumb lauffen. *Uſus* Obit, circumcurſat ſuas villas.

Circumequito, as, * umbher reiten. *Uſ.* Duæ turmæ mœnia circumequitabant.

Circumdo, as, umbgeben. *Syn.* Cingo, ſepio, vallo, ſtipo, circumſepio, circumfundo, veſtio, circumveho, circumplico, circumplector, circumligo, circumjicio, circumſiſto, circumvenio, incingo, circumſideo, circumvallo, ambio. *Uſus.* Non egredior cancellis, quos ipſe mihi circumdedi. Milites ignem domo circumdederunt. Oppidum foſsâ circumdatum. Foſſa oppidô circumdata.

Circumduco, is, herumb führen. *Uſus.* Aratrum circumducere. Aliquem ædes & conclavia circumducere.

Circumeo, is, umbher gehen. *Syn.* Circueo, eo circùm, circumdo. *Uſus.* Circumit veteranos.

Circumfero, ers, herumb tragen. *Syn.* Circumgeſto. *Uſus.* Sol circumfertur ad brumale ſignum.

Circumflecto, is, * herumb biegen. *Uſus.* Curſum circumflectere.

Circumflo, as, allenthalben anblaſen. *Uſus.* Ab omnibus ventis, à ventis invidiæ circumflari.

Circumfluo, is, umbher flieſſen. *Syn.* Abundo. *Uſus.* Circumfluit gloriâ; rebus omnibus, copiis abundat. Oratio circumfluens.

Circumforaneus, a, um, Schreyer. *Syn.* Qui circum forum ſpaciatur venditans aliquid. *Uſus.* Circumforaneus Pharmacopola.

Circumfundo, is, umbgieſſen. *Syn.* Ambio. *Adv.* undique. *Uſus.* Terra mari circumfunditur. Latent omnia tenebris circumfuſa.

Circumgeſto, is, umbher tragen. *Syn.* Circumfero.

Circumjaceo, es, * umbher liegen. *Uſ.* Reliquæ regiones, quæ circumjacent Europæ.

Circumjectus, ûs, das rings umbher werffen. *Uſus.* Qui terram vaſto circumjectu amplectitur.

Circumjicio, is, umbher werffen. *Uſus.* Circumjecta muris ædificia; campi circumjecti.

Circumligo, as, umbinden. *Syn.* Implico, complico. *Uſ.* Anguis eum circumligavit.

Circumluo, is, * umballen/umnetzen. *Uſus.* Peninſulæ in modum pars major circumluitur.

Circumluvio, onis, das Anlauffen des Wassers. *Usus.* Jura circumluvionum & alluvionum.

Circummitto, is, * umbschicken. *Usus.* Hostis suorum multos post montes circummisit. Circummissi Senatores delectus habuêre.

Circummunio, is, * allenthalben bewahren. *Usus.* Penè ut fœminas circummunitos se prohiberi aquâ fremebant.

Circummunitio, onis, * Bevestigung. *Us.* Id ne fieret obsidione, oppidique circummunitione cavebatur.

Circumpedes, um, Trabanten. *Syn.* Servi à pedibus. *Usus.* Circumpedes formosi & litterati.

Circumplector, eris, umbfangen. *Syn.* Circumplico.

Circumplico, as, umbfangen. *Syn.* Circumplector.

Circumpotatio, onis, Umbtrunck. *Syn.* Cùm pocula de manu in manum traduntur, & in circulum redeunt.

Circumrodo, is, umnagen. *Syn.* Arrodo. *Usus.* Dudum circumrodo, quod devorandum est.

Circumscribo, is, umschreiben. *Syn.* Determino, concludo, constituo, definio. *Adv.* Sceleratè Senatum. Circumscribi brevi & definiri numerosè verba. *Usus.* Natura exiguum vitæ curriculum nobis circumscripsit, æternum gloriæ. 2. *Dejicio, refello.* Senatum Prætorem circumscripsit. 3. *Concipio, termino.* Mente circumscribenda est priùs sententia, & verba confestim concurrent. *V. Definio.*

Circumscriptè, begreifflich. *Syn.* Paucis, definitè, breviter. *Usus.* Singulas res definimus, ac circumscriptè complectimur.

Circumscriptio, onis, Umbschreibung. *Syn.* Definitio, circuitio. *Epi.* Aperta. *Usus.* Æternitatem nulla circumscriptio temporis metitur.

Circumscriptor, oris, Betrieger. *Syn.* Deceptor. *Usus.* Quis testamentorum subjector? Quis circumscriptor? Quis ganeo?

Circumseco, as, umbschneiden. *Syn.* Circumcido.

Circumsedeo, as, umblägern. *Syn.* Circumsideo, obsideo, circumvenio. *Usus.* Urbs ab hostibus circumsedetur. Oppidum intercluſum circumsedere.

Circumsepio, is, umzäunen. *Syn.* Circumdo. *Usus.* Senatus armatis circumseptus.

Circumsessio, onis, Belägerung. *Syn.* Obsessio. *Us.* Circumsessionis causam in alium transtulit.

Circumsideo, es, umringen. *Syn.* Obsideo. *V. Obsideo.*

Circumsisto, is, einen umbgeben. *Syn.* Circumdo. *Usus.* Circumsistunt eum lictores valentissimi.

Circumsono, as, allenthalben schallen. *Adv.* Undique vocibus talibus. *Usus.* Vocibus tuis aures meæ circumsonant.

Circumspectio, onis, Beobachtung. *Syn.* Accurata consideratio. *Usus.* Circumspectione utendum est. *V. Cautio. Cautus.*

Circumspecto, as, allenthalben umbsehen. *Syn.* Circumspicio.

Circumspectus, ûs, das Wahrnehmen. *Us.* Facilis est circumspectus, quò eam &c. *V. Prudens.*

Circumspicio, is, umbsehen. *Syn.* Adverto, perpendo, agnosco, omnia oculis obeo, colluſtro, accuratè considero. *Adv.* Celeriter animo, diligenter, diligentissimè, magnificè se, paulisper. *Usus.* Circumspicite paulisper mentibus vestris. Circumspicite procellas imminentes. Magnificè se circumspicere. *Sibi placere. Phras.* Aciem mentis in omnes partes intendere. Circumferre oculos, oculis aliquem requirere. Prospectum in urbem & agros captare.

Circumsto, as, herum stehen. *Syn.* Circumdo, circumsisto. *Us.* Noctes & dies omnia nos fata circumstant. Circumstant te summæ authoritates, quæ te oblivisci laudis domesticæ non sinant. Frequentes me circumstetêre. *V. Circumdo.*

Circumvado, is, * zu allen Seiten überfallen. *Syn.* Invadendo circumdo. *Usus.* Anceps terror circumvasit barbaros, hinc arce captâ, illinc urbem scandente hoste.

Circumvallo, as, mit Bollwercken umbgeben. *Syn.* Vallo, munio. *Usus.* Oppidum bidui labore circumvallârunt.

Circumvectio, onis, Herumbfahrung. *Usus.* Solis circumvectio. Portorium circumvectionis.

Circumvectus, ûs. *Epi.* Tener. *Usus.* Æther circumvectu suo terram amplectitur.

Circumveho, is, * herumbführen. *Usus.* Equô circumvectus Dictator. Classe circumvehi insulam.

Circumvenio, is, hintergehen. *Syn.* Decipio. *Adv.* Acutè testes, indignè. *Usus.* Subvenire alicui, qui potentûm opibus cir-

circumveniri, urgeriqúe videtur. Innocentem judiciô, pecuniâ circumvenire & opprimere.

Circumveſtio, is, **umkleiden.** *Uſus.* Dictis circumveſtire ſua conſilia, *tegere.*

Circus, i, **Schau-Turnier-Platz.** *Syn.* campus, in quo populus, ludos ſpectans, conſidebat; circulus. *Epi.* candens, elucens candore, magnus, maximus.

Cis, **diſſeits.** *Syn.* citra.)(*Trans. Uſ.* cis Euphratem.

Ciſium, ii, **Karch mit zweyen Rädern.** *Syn.* genus vehiculi, quo quis citiſſimè vehatur.

Ciſta, æ, **Kaſten.** *Syn.* Fiſcina, caniſtrum, arca. *Uſ.* ciſtas dejicit.

Citerior, oris, **das näher diſſeit lieget.** *Syn.* Propinquior.)(*ulterior. Uſus.* Atque ut ad citeriora & notiora veniam.

Cithara, æ, **Lauten.** *Syn.* lyra. *Uſ.* citharâ canere.

Citharista, æ, **Lautenist.** *Syn.* qui citharâ tantum pulſat, non canit.

Citharœdus, i, **Lautenist.** *Syn.* qui citharâ pulſat & canit.

Citimus, a, um, **der Nächſte.** *Syn.* Proximus.)(*ultimus. Uſ.* Luna cœlo ultima, citima terræ.

Citiùs, **geſchwinder.** *Syn.* Ocyùs, priùs tempore. *Uſ.* citiùs repentinus morbus oculorum, quàm diuturna lippitudo ſanatur. 2. *Potius, verius, magis, aptius ratione.* Eum citiùs veteratorem quàm oratorem dixeris.

Citò, **geſchwind.** *Syn.* celeriter, maturè, quamprimùm, ſine mora, brevi tempore, mox, quàm mox.)(*tardè. Uſus.* Orationem tibi citò mittam. Puer citò diſcit. *Thraſ.* Citò eam rem conficiam. Quamprimùm, perceleriter, citiùs quàm æſtimas, protinùs, maturè rem confectam dabo. Momentò, inpigrè, properè, præproperè rem feſtinabo. Quàm ocyſſimè, quàm maturrimè, ſolertiſſimè, temporis punctô conficiam; celeritatem adhibebo. Priùs tuâ opinione, actutum, ſubitò, promptè, ſtrenuò rem agam. *V. Celer, Statim.*

Cito, as, **offt ruffen.** *Syn.* In jus voco, adeſſe jubeo, diem alicui dico, laudo, nomino. *Uſu.* Teſtem citabo totam Siciliam. Aliquem capitis reum in judicium per præconem citare. Citavit reſtes.

Citra, **diſſeits.** *Syn.* cis.)(*ultra. Uſ.* Exercitum habuit citra flumen.

Citreus, a, um, **von Citronen.** *Uſ.* menſa citrea.

Citus, a, um, **geſchwind.** *Syn.* Celer, maturus. *V. Celer. Propero.*

Civicus, a, um, **burgerlich.** *Uſ.* civica corona.

Civilis, is, **burgerlich.** *Uſ.* Bellum civile; ſtudium, jus civile; mos, conſuetudo civilis. Pro civili parte rempublicam ſalvam cupio.

Civiliter, **höflich.** *Uſ.* Ex jure civili, civiliter vivere. Cum aliquo civiliter contendere.

Civis, is, **Burger.** *Syn.* Municeps, popularis, liber. *Vulg. Conterraneus, compatriota, concivis. Uſ.* Civem aliquem deſignare, facere, habere. Civis reipublicæ amantiſſimus.

Civitas, tis, **die Stadt.** *Syn.* civium multitudo in unum locum congregata, libertas. *Epi.* Adjutrix ſcelerum, libidinum teſtis, prædarum ac fautorum receptrix. Aliena, amica alicui, amiciſſima & fideliſſima, ampla, illuſtris clara, ampla & nobilis, ampliſſima, beata, beata & honeſta, beata & libera, bella, clara, commendatior, commentitia, communis, conjunctiſſima & amiciſſima, antea copioſa, cuncta, erudita, fidelis, fidelior, aut copiis locupletior aut auctoritate gravior, fideliſſima, fideliſſima atque amiciſſima, firma, firma & valens, florens, florentiſſima conſilio & armis, fœderata, grata, gravis, gravis & locuples, ornata, graviſſima; graviſſima & moderatiſſima, graviſſima atque nobilis, honeſta, honeſta & antea copioſa, honeſtior, honeſtiſſima, illuſtris, illuſtris & nobilis, immortalis, immunis, improba, incolumis, ingrata, inutiliſſima, lauta, libera, libera & honeſta, liberta & in aliquam officioſa, locuples, maledicentiſſima, maledicta, maxima & locupletiſſima, miſera, miſera atque inanis, benè morata & libera, benè morata & benè conſtituta, neceſſaria, nobilis, nobiliſſima, nobiliſſima quondam & jam doctiſſima, nova, occupatiſſima, opportuniſſima ad aliquid, opulentiſſima & beatiſſima, orba, pacata & libera, parva, perdita, perparva & tenuis; tam

potens, tam libera immanis & barbara; princeps omnium rerum, proxima alicui loco, prudens & gravis, prudentiſſima, pulcherrima, quieta, ſancta, ſocia factorum & flagitiorum, ſolicita, ſplendidiſſima, ſuſpicioſa & maledica, tenuis, vitioſa, univerſa. *Civitates* Afflictæ, alternæ, amiciſſimæ, ampliſſimæ, doctæ, egentiſſimæ, felices, fœderatæ, graves, immunes ac liberæ, invictiſſimæ, liberæ, locupletiſſimæ, marinæ, maximæ, minimæ, minores, miſeræ, benè moratæ, multæ, nobiles, nobiliſſimæ, ornatæ atque honeſtæ, pacatæ tranquillæque, paucæ & parvæ, perditæ, permultæ, perpaucæ, ſalvæ & incolumes, amplæ atque potentes, tantæ & tam graves, totæ, univerſæ. *Uſus.* Concilia cætusque & conventicula hominum civitates appellantur. Romam urbem Civitas incolit. Cato ortu Tuſculanus eſt, civitate Romanus. Dicavit ſe in civitatem Romanam. 1. *Ius civitatis alicui impertiri.* Civitatem dare, donare, largiri alicui. In civitatem recipere, ſuſcipere, aſcribere aliquem. 2. *Civitatem amittere*, perdere, civitate mutari, civitatem adimere alicui. Libertatem, id eſt, civitatem nemo civis amittit niſi ſuâ culpâ.

Clades, is, Niederlag. *Syn.* Conflictus & calamitas, damnum. *Epi.* Horribilis, importuna, ingens, luctifica, magna, maxima, publica, ſubita, tanta, vetuſta. *Clades* generoſæ, importunæ, magnæ, priſtinæ. *Uſ.* 1. *Cladem inferre*, afferre, facere. 2. *accipere* cladem & reddere. *V. Damnum.*

Clàm, heimlich. *Syn.* Furtim, obſcurè, ex occulto, occultè, ex inſidiis.)(palàm. *Uſus.* Nec vi, nec clàm, nec precariò rem poſſidet. *Phraſ.* Clàm neſcio quid agitat, Clandeſtina conſilia miſcet; latenter, ex occulto, in occulto, neſcio quid machinatur; occultè cuniculis me oppugnat; ſecretò, arbitris remotis, in operto, clanculum, occultis ſermonibus neſcio quid ſerit. *V. Occulto. Tego.*

Clamator, is, Schreyer. *Uſ.* Odioſi ac moleſti clamatores.

Clamatorius, a, um, ſchreyeriſch. *Uſ.* Clamatorium genus.

Clamito, as, offt ſchreyen. *Uſ.* Supercilia illa tua calliditatem clamitare videntur.

Clamo, as, ſchreyen. *Syn.* Vociferor, clamorem edo, perſono, clamorem facio, voce contendo, clamorem profundo. *Uſ.* Hoc me tui cauſa feciſſe clamo ac teſtor. *Phraſ.* Ingentem clamorem ſuſtulêre. Vociferatione, profuſo clamore uſi. Redditus, ortus eſt ab tergo, circumſonat hoſtilis clamor; truci cantu, clamoribus variis, horrendo cuncta complent ſono. Ululatus cantuſque diſſoni audiuntur. Clamoribus ſtrepunt, perſtrepunt, tumultu perſonant omnia; terribilis inde ſonus accidit; incertis clamoribus, ſtridore horrendo omnia perſonant, aures fatigantur. Nemora vallesque circumjectas terribili ſono implent. *Clamorem ſedare.* Clamorem edere; vocem efferre, attollere, intendere, arctare, magna voce in clamore vociferari, conclamare.

Clamor, ris, Geſchrey. *Syn.* Vociferatio. *Epi.* Acutiſſimus, cæleſtis, concionalis, incredibilis, infeſtus atque inimicus populi, magnus, major, maximus, par, profundus. *Clamores* gladiatorii, magni, majores, maximi. *Uſus.* Clamorem movere, excitare, facere, edere, profundere, tollere, extollere. 2. *Acclamatio*, *admurmuratio.* Hæc ſunt, quæ clamores & admirationem in oratore afficiunt.

Clamoſus, a, um, laut.

Clanculùm, * heimlich. *Syn.* clam. *Uſ.* Hæc clanculùm dicta ſunto. *Vid. Clam.*

Clandeſtinus, a, um, heimlich. *Syn.* occultus. *Uſ.* clandeſtinum ſcelus. Clandeſtina cum hoſte colloquia miſcere. *V. Occultus.*

Clangor, oris, Schall. *Syn.* Tubarum cantus, item vox aquilæ & aliarum avium. *Epi.* tremulus, vaſtus.

Clarè, hell. *Syn.* Clarâ voce, explicatè, enodatè, manifeſtè, planè, apertè, dilucidè, luculenter. *Uſus.* Clarè gemuit. Semper id periculum clariùs apparet.

Clareo, es, hell ſeyn. *Syn.* Emico.

Clarigatio, onis, * Abſag-Brieff. *Syn.* belli denunciatio.

Clariſonus, a, um, hell-lautend. *Syn.* clarè ſonans, canorus.

Claritas, tis, Helligkeit. *Syn.* Splendor, amplitudo, Splendor nominis, altitudo, fortunæ.

tunæ & gloriæ, nobilitas. Est etiam claritas vocis. Usſ. Claritatem nominis aucupari, assequi, amittere. *V. Splendor.*

Claritudo, dinis, *Helligkeit/Heyterung/Ruhm. Usſ. Artes, quibus summa claritudo paratur. *V. Splendor. Gloria. Dignitas.*

Clarus, a, um, hell. *Syn.* 1. Planus, apertus, perspicuus, dilucidus, explicatus, evidens, pervulgatus, non obscurus, in promptu.)(*obscurus.* Usſ. Claris & illustribus exemplis usus sum. Clara hæc sunt, non immoror. 2. *Insignis, nobilis, qui tanquam in clarissima luce versatur.* Clarus, præpotens, honoratus vir. Clarissimus & ampliſſimus. Vir clarus & nobilis ex doctrina. Cujus virtus clarissima erit, & insignis ad posteros. Claram mortem oppetere. *V. Præclarus. Honoratus.*

Classiarius, a, um, * *Syn.* Qui in classe pugnat. Usſ. Classiarius miles.

Classicum, i, * das Lermen-blasen. *Syn.* sonus tubarum & ipsa tuba. *Usus.* Advocare ad concionem, silentium facere classico; canere, concinere classicum.

Classis, is, Flotte/ Schiff-Armada. *Syn.* Naves, navium multitudo. *Epi.* Bella, benè magna, magna & ornata, maxima; præclara in speciem, sed inops & infirma propter dissimilitudinem propugnatorum atque remigum; pulcherrima. (*Classes* armatæ, descriptæ, glorioſissimæ, maximæ, optimæ atque opportuniſſimæ. *Usus.* Classem ædificare, ornare, apparare, comparare, instruere. Classem hostilem frangere, deprimere, devincere. 2. *Ordo civium & distributio pro modo censûs.* Tributim & centuriatim describere ordines, ætates, classes. *V. Navis.*

Clava, æ, Kolbe. *Syn.* Teli genus. *Usſ.* Clavâ & fuste repulsus.

Claudicatio, onis, das Hincken. *Epi.* deformis. Usſ. Apparet in eo claudicatio non deformis.

Claudico, as, hincken. *Syn.* Altero pede nuto, non rectè incedo. Usſ. Num claudicat vir bonus? 2. *Transl. Titubo, vacillo, debilis, infirmus sum.* Claudicat hæc oratio. Claudicat amicitia nostra, vacillat & titubat. Claudicat in officio. Etiam summa felicitas semper ex parte aliquâ claudicat.

Claudo, is, ſchlieſſen. *Syn.* obstruo, oppilo, obturo, intercludo, comprimo,)(*Resero, aperio. Usus.* Alicui exitum, viam, transitum; fugam hosti claudere. Concilia sua clausa habere. Claudere aures optimis consiliis. Ejus consuetudinem mihi adhuc meus pudor clausit. Mare clausum nuncios moratur. Nullius domus satis clausa tuæ libidini. *V. Includo.*

Claudus, a, um, krumm/lahm. *Syn.* Altero pede læsus.

Claviculus, i, Nägelein. *Syn.* Capreolus in vite. Usſ. Vitis claviculis suis, quasi manibus, quidquid est nacta, amplectitur.

Clavis, is, Schlüſſel. Usſ. Alicui claves tradere, credere.

Claustrum, i, Schloß. *Syn.* quo aliquid clauditur, valvæ, fores, loca clausa. *Usus.* Claustra urbis, regionis hostibus committenda non sunt. Effringi multorum fores, revelli claustra.

Clausula, æ, Beſchluß. *Syn.* Extrema cujusque rei pars, præsertim in oratione, versu; verborum conclusio, exitus. *Epi.* Difficilis, præclara. *Clausulæ* variæ. *Usſ.* Clausula numerosè & jucundè cadens. Cùm argumentum scribendi non suppetat, utor consuetâ clausulâ. Clausula edicti.

Clavus, i, Nagel/ Steurruder. *Syn.* gubernaculum navis, cuneolus. *Epi.* trabalis. *Usus.* Clavum imperii tenere & tractare gubernacula reipublicæ.

Clemens, tis, gnädig/ gütig. *Syn.* Lenis, mitis, mansuetus, misericors, liberalis humanus. Usſ. Clemens & misericors judex, clemens castigatio. *V. Lenis.*

Clementer, gütig. *Syn.* Mansuetè.)(*dissolutè.* *Usus.* Clementer audire aliquem.

Clementia, æ, Gütigkeit. *Syn.* Lenitas, benignitas, animi lenitas, humanitas, misericordia, moderatio animadvertendi, placabilitas, mansuetudo, bonitas. *Epi.* Admirabilis, grata alicui, insidiosa, inusitata, inauditaque, jucunda auditu, popularis, singularis. Usſ. Clementia est, per quam animi, temerè in odium alicujus invectionis concitati, comitate retinentur. Clementia tanta, ut homini supplici non dextram fidem-

demque porrigeret, ſpem ſalutis oſtenderet, civibus indulgeret, eorum voluntatis & gratiæ deditus eſſet. *V. Lenitas.*

Clepo, is, ſtehlen. *Syn.* Furor, rapio, ſurripio. *Uſ.* Pueri Spartæ rapere & clepere diſcunt. *V. Furor.*

Clepſydra, æ, Waſſer-Uhr. *Syn.* Vas, è quo aqua paulatim effluens horas diſtinguit horologium. *Uſ.* Ad clepſydram declamare.

Cliens, tis, Vogt-Kind. *Syn.* Qui in fide alicujus eſt, & patronum habet.)(*patronus. Vulg.* Vaſallus. *Epi.* proprius, vetus. *Clientes* novi, plurimi. *Uſ.* Tibi nemo cliens eſſe, te nemo clientem habere volet.

Clientela, æ, Schirm/ Schutz. *Syn.* clientum defenſio, tutela, procuratio. *Vulg. homagium* vel *ſalva quardia. Epi.* honeſta, illuſtris, *clientelæ* maximæ, provinciales. *Uſ.* Conabaris clientelam illam ad te traducere. Eſſe in fide & clientela alicujus. Alicui ſe in fidem & clientelam tradere, dare, conferre.

Clitellæ, arum, Saumſattel. *Syn.* Ephippia, quæ jumentis imponuntur, ad melius ferendas ſarcinas. *Uſ.* Ea onera clitellis ſunt apportata.

Clitellarius, mulus, Saumroß.

Clivoſus, a, um, haldächtig. *Uſ.* clivoſus locus.

Clivus, i, Hügel. *Syn.* collis. *Epi.* plenus ſervorum.

Cloaca, æ, Miſt-Grub/ dadurch der Unflath von einem Ort hinweg laufft. *Syn.* Locus cavus, per quem ſordes eluuntur. *Uſ.* Cloacam maximam, receptaculum omnium purgamentorum urbis ſub terram agi juſſit.

Clypeus, i, Schild. *Uſus.* Abjecto clypeo fugit.

Coacervatio, onis, Zuſammenhäuffung. *Syn.* copia, cumulus, acervus, aggregatio, *Epi.* univerſa. *Uſ.* Coacervatio argumentorum, & frequentatio.

Coacervo, as, zuſammenhäuffen. *Syn.* Aggrego, accumulo, cogo, congero, cumulo. *Uſ.* Pecuniam immenſam cogere & coacervare.

Coaceſco, is, zu Eßig oder ſauer werden. *Syn.* Acidum fieri, aceſco. *Uſ.* Vinum vetuſtate coaceſcit.

Coactio, onis, ein Hauff oder Auffmunng. *Syn.* congregatio, conſpiratio, conventiculum. *Uſus.* Nocturnis vigiliis & hominum coactione turbata civitas.

Coactor, oris, Zwinger. *Syn.* qui pecuniam cogit & recipit officii nomine. *Vulg. Perceptor particularis. Uſ.* Non effugies noſtros coactores.

Coactus, a, um, gezwungen. *Syn.* Expreſſus. *Uſus.* Hæc non niſi coactus ſcripſi. 2. *Congregatus.* Copiæ in unum locum coactæ. *V. Invitus, Nolo.*

Coactus, ûs, Zwang. *Syn.* Impulſus. *Uſus.* Hæc tuô coactu ſcripſi.

Coadjutor Epiſcopi, *Syn.* Epiſcopus deſignatus.

Coadjutor. Converſus, *Syn.* Adminiſtrator rei domeſticæ; qui domeſtico opere exercetur; rei familiaris adjutor; ad Domeſtica miniſteria adſcriptus, adjutor operum.

Coædifico, as, zuſammen bauen. *Syn.* conſtruo.

Coæquo, as, gleich machen. *Syn.* Æquo. *Uſ.* Coæquare gratiam omnium difficile eſt. Coæquare omnia ad ſuas injurias & libidines.

Coævus, a, um, zu einer Zeit lebend. * *Syn.* Æqualis, cum aliquo ætate conjunctus.

Coagitatio, onis, Zuſammentreibung. *Syn.* Agitatio. *Uſ.* coagitatio pulmonum.

Coagmentatio, onis, Zuſammenfügung. *Syn.* Nexus, compoſitio, conſtructio, conjunctio. *Epi.* Diſſolubilis. *Uſ.* Copulatio rerum & quaſi conſentiens ad mundi incolumitatem coagmentatio naturæ. Coagmentatio non diſſolubilis.

Coagmento, as, zuſammen fügen. *Syn.* compono, conjungo, conſtruo, compingo.)(*diſſolvo. Uſ.* Nihil tam aptum, tam compoſitum, tam compactum, ac coagmentatum inveniri poteſt. Struere verba & veluti coagmentare. 2. *Conficio, tracto.* Pacem coagmentare.

Coagulum, i, * *Syn.* pars viſcerum, qua ad denſandum lac utimur.

Coaleo, es, * zuſammen wachſen. *Syn.* cohæreo, concreſco. *Uſ.* concordiâ coaluerant civium animi.

Coangueſto, as, eng machen. *Syn.* coarcto,)(*dilato. Uſus.* Hæc lex in cunctum ordinem dilatata coangueſtari poteſt.

Coar-

Coarctatio, onis, ✝ *Uſ.* coarctatio plurium in anguſto tendentium.

Coarcto, as, zuſammen zwingen. *Syn.* conſtipo, coanguſto.)(*dilato, explico. Uſ.* Fac, ut quæ coarctavit & peranguſtè referſit, dilatet, & explicet. Coarctari in oppido. Anguſtæ fauces iter coarctant.

Coarguo, is, überweiſen. *Syn.* Indico, redarguo, accuſo, convinco, detego. *Uſ.* coarguere aliquem, errorem, culpam, mendacium alicujus. Aliquem avaritiæ coarguere. Aliquem multis ſuſpicionibus, conjecturis coarguere. Vitæ turpitudine ſe ipſum coarguit. *V. Comprehendo. Accuſo.*

Coauctio, onis, *Syn.* Auctio.

Cochlea, æ, Schneck. *Epi.* Domiporta, ſanguine caſſa. *Uſus.* Iſte tanquam cochlea abſcondit, & retentat ſeſe tacitus.

Cocles, itis, einäugig. *Syn.* Luſcus, altero captus oculo.

Coctus, a, um, gekochet. *Syn.* maturus.)(*crudus. Uſ.* Poma matura & cocta. Sermo coctus & conditus.

Cocus, i, Koch. *Syn.* Qui cibos parat & condit. *Uſus.* Mitto cocos, piſtores, lecticarios. *Phraſ.* Cocus viliſſimum antiquis mancipium æſtimatione & uſu in pretio eſſe cœpit. Majoris pretii nunc cocus eſt, quàm villicus.

Codex, icis, ein Buch. *Syn.* Tabula, tabulæ accepti & expenſi, in quo publica acta ſcribebantur. *Epi.* falſus, interlitus. *Codices* multi. *Uſus.* In codicem referre, codicem obſignare, è codice delere; Non habere ſe hoc nomen in codice accepti & expenſi fatetur.

Codicilli, orum, Schreibtäfelein. *Syn.* literæ, tabellæ, libelli. *Uſ.* Exarare aliquid in codicillis, referre dicta in codicillis.

Cœlator, oris, Sigelgraber. *Uſ.* Artifices omnes, cœlatores, & vaſcularios convocat.

Cœlebs, bis, unverehlicht. *Syn.* Qui, vel quæ uxorem aut virum non habet, inuptus, extra conjugium vivens, mulier ſinè marito. *Uſ.* Cœlibes eſſe. Cœlibem vitam vivere prohibentur.

Cœleſtis, e, himmliſch. *Syn.* Divinus, Divus, Cœlites.)(*humanus. Uſ.* Rem geſiſti memorabilem ac penè cæleſtem. Cæleſtes orbes. Fama Herculem in concilio cæleſtium collocavit.

Cœlites, um, die Heiligen. *Syn.* cœlicolæ *Uſ.* cœlitum irâ invectum eſt id malum.

Cœli gaudia, die himmliſche Freuden. *Phraſ.* Aſcendere in cœlum, ad cœlos; Chriſtus ſe in cœleſtia templa tranſtulit, à nobis ſuper aſtra in locum altiſſimum emigravit, in beatiſſimas illas ſedes ſtupentibus Angelis aſcendit, in oras feliciſſimas ſeſe intulit. Sancti corporibus laxati in cœleſtia templa penetraverunt, exuti corpore mortali ad ſuperos migraverunt, ad bona nulla temporis longinquitate pereuntia; cum DEO beatiſſimam vitam ævo infinito vivunt, in beatorum domicilium accepti gaudiis omnibus affluunt & circumfluunt; cœleſti civitate donati, torrente voluptatum inundantur; hinc profecti rectà ad cœleſtium concilium, ad domum ſempiternam DEI, ad regiones immortalitatis evecti ſunt; illæ oræ, ubi placidiſſima quies & vita ſempiterna vigent; ubi talia bona nos manent, ut ea neque aſpectu oculorum comprehendi, neque auribus percipi, neque ulla cogitatione queant adumbrari; ubi nec viſa cuique mortalium ſunt, nec auribus arrepta, nec mente unquam tracta gaudia vigent, viguerunt, vigebunt, ſpatiis ſæculorum innumerabilium; ubi divinæ Majeſtatis aſpectu in omnium ſæculorum perpetuitatem inſatiabiliter perfruuntur.

Cœlum, i, der Himmel. *Syn.* 1. Altiſſimum DEI domicilium. *Uſus.* Omnibus idem curſus ad cœlum patet. Homo Divinus de cœlo delapſus videbatur; *de præſtantis virtutis Viro.* Nocturna cœli forma, ſyderum ornatus. Celerrima cœli converſio. 2. *Aër, ſpiritus circumfuſus.* Gravis & peſtilens eſt hujus cœli aſpiratio. Cœli gravitas, cœli natura & temperatio. 3. *Transl. ſummus locus & gradus.* Aliquem laudibus in cœlum ferre. In cœlo ſum, cœlum digitô attingo. *Hominis vox eſt felicis admodum & lætitiâ geſtientis.*

Coëmo, is, zuſammen kauffen. *Syn* Emo, coëmptionem facio.)(*vendo. Vid. Emo.*

Coëmptio, onis, Zuſammenkauffung. *Uſ.* Coëmptiones facere. *V. Emptio.*

Coëmptionalis, e, *Syn.* Qui frequens eſt in coëmptionibus.

Cœna, æ, Nachtmahl. *Syn.* Veſpertina menſa. *Uſ.* Ad cœnam me vocavit, perduxit. Cœnam fecit, dedit lautam. Cœnâ me accepit nitidâ. Condixi ad cœnam. Non ſoleo obire cœnas.

Cœnaculum, i, ein Saal zum eſſen. *Syn.* Triclinium, conclave. *Uſ.* Roma cœnaculis ſublata, & ſuſpenſa.

Cœnito, as, offt zu Abend eſſen. *Syn.* frequentiùs cœno. *Uſ.* Foris apud alios cœnitare non ſoleo.

Cœno, as, zu nacht eſſen. *Adv.* Bellè, frugaliter, honeſtè, libenter, malè, melius, nequiter, gravè, rectè, turpiter. *Uſ.* Cœnati diſcubuimus. Manus lava & cœna.

Cœnula, æ, ein kleines Nacht-Eſſen. *Syn.* Cœna parva.

Cœnum, i, Koth. *Syn.* lutum. *Uſ.* O cœnum! o portentum! *de homine inſigniter improbo.* Cœnô oblini. In cœno jacere. Cœnum olet homo ſordidus.

Coëo, is, zuſammen kommen. *Syn.* convenio, adjungor, congredior. *Uſ.* Cum hoc coire, convenire auſus es? Coivêre amici. 2. *Iungor, contrahor.* Coire ſocietatem cum aliquo, præmii vel ſceleris. Coire de ſalute alterius.

Cœpi, anfangen. *Syn.* inſtituo, ſuſcipio, incipio. *Uſ.* Magis pœnitet cœpiſſe, quàm deſiſtere liceat.

Cœpto, as, offt anfangen. *Syn.* Incipio.

Cœptum, i, * Anfang. *Uſ.* Ingentia cœpta pertexere.

Cœptus, a, um, angefangen. *Uſ.* Cœpti ſumus de rep. conſuli.

Cœptus, ûs, Anfang. *Syn.* Incœptum. *Uſ.* Hi primi cœptus rationis fuêre.

Coëquito, as, * zuſammen reiten. *Uſus.* Coëquitabant ſex millia equitum.

Coërceo, es, zäumen. *Syn.* 1. Contineo. *Uſ.* Mundus omnia complexu ſuo coërcet, & continet. 2. *Refreno, domo, reprimo.* Improbi vinculis, damno, ſuppliciis, morte, exilio refrenandi ſunt, & coërcendi. *Phraſ.* Concutienda eſt hominum licentia, frangendæ cupiditates, frænandæ libidines; audacia illorum, & conatus reſecandi, reprimendi; mali domandi, veluti fræni animis eorum geſtientibus imponendi. Circumſcribenda, contundenda eſt exultantium prædonum audacia, ferocitas, jactatio; debilitandi, comprimendi, exarmandi ſunt penitus. Danda eſt opera, ut impetus eorum reprimantur, cupiditatibus obviam eatur. *V. Cohibeo. Prohibeo.*

Coërcitio, onis, * Straff. *Uſ.* Pronunciaverunt coërcitionem adversùs tribuni interceſſionem.

Cœruleus, a, um, blau. *Uſ.* Cœrulei oculi Neptuno, Cæſii Minervæ.

Cœtus, ûs, Verſammlung. *Syn.* Concilium, conventus. *Epi.* populares, occulti, nefarii, ſolemnes ludorum. *Uſ.* Cœtum hominum dicendo tenere. Dimittere cœtum. Cœtus hominum jure ſociati.

Cogitatè, bedachtſam. *Syn.* cogitatò, meditatò, conſultò. *Uſ.* Accuratè, conſultò, cogitatè ſcribere. *V. Prudens.*

Cogitatio, onis, Betrachtung. *R. Quaſi Coagitatio. Syn.* Mentis ſenſus, , mentis agitatio, animi motus, animi ſenſus, intimus ſenſus, reconditus ſenſus, meditatio, commentatio, phantaſia, intimus ſermo, cura. *Epi.* Acerrima atque attentiſſima, deformis, diuturna, multò difficilior multoque obſcurior, dignisma virtutis alicujus, inanis, melior, multa, reliqua, ſumma, tacita. *Cogitationes* acerbæ, bonæ, certæ, inanes, intimæ, liberæ, malæ conſcientiæ atque animi, molliſſimæ, multæ & graves, poſteriores ſapientiores, priſtinæ, quietæ, quotidianæ, tacitæ. *Uſ.* 1. Sermo tuus cogitationem mihi injecit, in eam cogitationem me induxit, in cogitationem me adduxit. 2. *Cogitationem ſuſcipere.* Mens noſtra quidlibet cogitatione ſibi depingere, effingere, quidlibet percipere & comprehendere, mundum univerſum cogitatione percurrere, amplecti poteſt. Obſecro te, ſuſcipe cogitationem & curam te dignam, impertias te huic cogitationi, pone in hac cogitatione tempus aliquod; verſetur in animo tuo hæc cogitatio. In ea re cogitationem locato, defigito; ne in rem tam contemptam cogi-

cogitationem defigito. 3. *Cogitationem abjicere*, aliò avertere, traducere, avocare à moleſtiis.

Cogito, as, Bedencken. *D. Cogito*, prius eſt, poſterius *excogito*; uti prius rem *æſtimamus*, dein *exiſtimamus*. *Syn.* Meditor, commentor, contemptor, mente contrecto, mente complector, animo agito, mente agito, mecum quæro, exiſtimo, in animo habeo, mihi in animo eſt, cogitationem alicujus rei habeo, omnem meam curam defigo in aliqua re, animo & cogitatione comprehendo; in aliqua re cogitationem pono, omnem curam cogitationemque defigo; memoriam meam ad aliquam rem excito, ratione animoque luſtro, ante oculos meos propono, ſpeciem alicujus rei cogitatione percipio, mente & cogitatione verſor, cogitationem alicujus rei capio, cogitationem ſuſcipio. *Adv.* Cogitare acerbè de pernicie reip. acriùs, accuratiùs, acutiſſimè, altius, amabiliter, amantiſſimè, aſſutè, attentius quid, benè aliquando, callidè, crudeliter de exitio, crudeliſſimè, diligenter, divinè de republ. diu de aliquo, diutiùs, etiam atque etiam, humaniter in aliquem, inconditè, libidinosè, longiùs, monſtruosè, multum ſecum, multùm de aliquo, malè, multùm & diu, nefariè de vita alicujus, obſcurè, omnino, optimè de republ. planè parùm, plurimùm, præpoſterè, prudenter, rectè, ſæpè & multùm, ſæpenumerò, ſalutariter, ſapienter de republ. ſenſim, ſtultè, tantisper de reo, timidè de ſe, valde, verè. *Uſus.* Dies noctesque cum animo meo cogito. 2. In Tuſculanum, Romam cogito, *ſubintell. profiſciſci*. *Phraſ.* Diu mecum cogitavi, in animo volutavi; reputavi ipſe mecum, cum animo meo; omnia mente peragravi, mente complexus, amplexus ſum; acie mentis diſpexi omnia; meditatus ſum, collegi me, circumſpectavi, obſervavi omnia; animo me & cogitatione in omnes partes converti; commentabar, cognoſcebam omnia. *V. Conſidero.*

Cognatio, onis, Freundſchafft. *Syn.* Conjunctio, affinitas. *Epi.* Ampliſſima, continuata, materna, naturalis propinqua, propior certiorque, proxima. *Uſ.* Cupio mihi tecum cognationem eſſe; cognatione tecum jungi, conjungi, cognatione te attingere cuperem. Quæ cognatio propior quam patriæ?

Cognatus, i, ähnlich. *Syn.* Sanguine conjunctus, habens affinitatem, cognationem cum aliquo; qui alicujus cognatione tenetur, affinis, conveniens. *Epi.* Voluntarius, nobiliſſimus, optimè convenientes. *Uſ.* Nihil eſt tam cognatum mentibus humanis quam numeri & voces.

Cognitio, onis, Erkandtnuß. *Syn.* Agnitio, intelligentia, notio, ſcientia. *Epi.* Divina, facilis, facilior, infinita, magna, ſatis magna, magna atque ardua, magna ac difficilis, manca quodammodo atque inchoata, naturæ, neceſſaria, perfacilis, ſolivaga ac jejuna, ſubtilior, ſumma rerum civilium, utilis, vulgaris. *Cognitiones* uſitatæ perceptæque. *Uſus.* Ea res facilem habet cognitionem, in facili cognitione verſatur, *facilè cognoſci poteſt.* Diſceptatio & cognitio veritatis, 2. *Iudicium*, cùm dies cognitionis adeſſet. Orbis terræ cognitionem quis uni ſine conſilio dederit? *Vid. Notio.*

Cognitor, oris, Raths-Freund. *Syn.* Procurator, qui cognoſcit, qui alium in jure defendit. *Vulg.* procurator judicialis. *Epi.* Locuples, *procuratores* improbiſſimi. *Uſ.* Alicui in ſuam litem cognitorem dare. Nemo ejus cauſæ cognitor fieri, eſſe volebat.

Cognitus, a, um, bekandt. *Syn.* Spectatus, perceptus, comprehenſus, compertus, perſpectus, judicatus. *Uſ.* Homo virtute cognitâ & ſpectatâ fide. In utraque fortuna cognitus. Cognitum, id, pervulgatum, compertum eſt. *V. Manifeſtus. Noſco.*

Cognomen, inis, Zuname. *Syn.* Cognomentum. *Epi.* hæreditarium. *Uſ.* Glorioſum cognomen alicui addere. Magni cognomen à facto egregio traxit, invenit, ſibi ſumpſit, ſibi peperit, reportavit.

Cognomentum, i, Zuname. *Syn.* Cognomen.

Cognominatus, a, um, zugenandt. *Uſus.* Verba cognominata, non vulgata.

Cognoſco, is, erkennen. *Syn.* Noſco, agnoſco, percipio, attendo, diſco, non me latet, non me fugit, aſſequor, teneo, habeo, exaudio, animadverto, cognitum

gnitum habeo, intelligo, notum habeo, mihi notum eſt, perſpectum mihi eſt, cerno, notitiam alicujus rei habeo, cognitionem capio. *Adv. Cognoſſe* bene, diligentisſimè, jam ante de re, penitùs. *Cognoſcere* benè aliquem, bene leges, inſtituta; breviter rem totam, commodè conſuetudinem, diligenter ante; diligenter cauſas, verba, vim, naturam; diligentiùs, diligentisſimè, exploratè, facilè majorum accurationem. Facile rem totam, facilius ex aliquo, libentisſimè ex literis, maximè fidem, melius cauſam, modò, omnino, nunquam fontes, optimè, planè, penitus, prorſus non potuiſſe, quamprimùm, quàm ſæpisſimè, rectè; rectè bonitatem, prudentiam; ſenſim, ſeparatim de agro, ſerò, ſummatim, tardè. *Cognoſci* facillimè in partem optimam, modò; plenè percipi, ſerò & recipi. *Cognitus* bene, modò, diu, diligenter, facilè, maximè, planè, penitus. *Uſus.* Didici, cognovi è tuis literis. Benè tibi cognitus ſum. Jus civile cognovit, *didicit.* Ea res primo pertenui argumento indicioque patefacta eſt, poſt aperto ſuſpicionis introitu ad omnia intima iſtorum conſilia cognoſcenda ſine ullo errore pervenimus. 2. *Cognoſco cauſam.* Verres cauſam cognovit, Verres judicavit; deſignavit, qui cauſam cognoſcerent. *V. Intelligo.*

Cogo, is, zwingen/ nöthigen. *Syn.* Vim facio, impello, adigo, vim adhibeo, vim affero, neceſsitatem affero, compello. *Adv.* Cogere celeriter in ſenatum, planè & imperare; quàm celerrimè pecuniam. *Cogi* acerbè in ſenatum, neceſſariò in portum. Gratis publicè coacti fabri. *Uſus.* Legis eſt perſuadere, non omnia vi & metu cogere. *Phraſ.* Coactus quidem id feci; tuo coactu & flagitatu, imperio, metu, vi, dolo adductus, impulſus neceſsitate, imperio ſubactus rem ſuſcepi. 2. *Congrego, colligo.* Senatum, multitudinem hominum, armatos cogere. Pecuniam è decimis, à civitatibus, ſtipem cogere. Aër cogitur in nubem. 3. *Colligo, concludo.* E tua argumentatione, quod volumus, efficitur & cogitur. Aliud, quàm cogebatur, infers. *V. Violentus. Nolo.*

Cohærentia, æ, Vereinbahrung. *Syn.* compoſitio, conjunctio. *Uſus.* Siderum circuitus ad mundi cohærentiam pertinet.

Cohæreo, es, aneinander hangen. *Syn.* cohæreſco, convenio.)(*diſsjungo.* *Adv.* Aptè, neceſſariò, præclarè, quàm aptisſimè, vehementer. *Uſus.* Extrema cum primis inter ſe aptiſſimè cohærent. Mundus ita aptè cohæret, ut diſſolvi nullo modo poſſit. Non cohæret tua oratio. *Phraſ.* Virtutes omnes inter ſe cohærent; nihil illis aptiùs. Mirabilis eſt virtutum contextus, omnes inter ſe aptæ ſunt, nexæ & jugatæ. Eſt quædam admirabilis continuatio, ſeriesque virtutum, ut aliæ ex aliis nexæ, & omnes inter ſe aptæ, colligatæque videantur; aptiſſimè inter ſe cohærent, implicitæ ſunt. *V. Hæreo. Conjungo.*

Cohæres, dis, Mit-Erb. *Syn.* ſimul hæres.

Cohæreſco, is, aneinander hangen. *Syn.* cohæreo. *Uſ.* Atomi inter ſe cohæreſcunt.

Cohibeo, es, zaumen. *Syn.* Refræno, contineo. *Adv.* ardentiùs aſſenſionem. *Uſus.* Niſi Cæſar furentis impetus & conatus, furorem, importunitatem cohibuiſſet; Iracundiam cohibere; animum vincere; cohibere ab rebus incertis aſſenſionem. *Phraſ.* Cohibuit ſe ab alienis appetendis, revocavit ſe ac tantùm non refugit. Suſtinuit ſe, tenuit, continuit, repreſſit; ab alienis invadendis manus abſtinuit, nihil attigit, non manus ſolùm, ſed etiam oculos abſtinentes habuit; moderatione magnâ & modeſtiâ eſt uſus; mediocritatem ſectatur; cupiditati ſuæ modum conſtituit. *V. Comprimo. Coërceo.*

Cohibitio, onis, Verbot. *Syn.* Interdictum.

Cohoneſto, as, ehren/ loben. *Syn.* honeſto, decoro.)(*dehoneſto.* *Uſus.* Exequias honeſtare; ſua auctoritate ac laude cohoneſtare aliquem. *Vid. Orno.*

Cohorreo, es, erſchrecken. *Syn.* Horreo & frigore magno afficior. *Uſus.* Sudore cum cohorruiſſem, in febrim incidi. Cohorrui ad id ſpectaculum. *V. Horreo.*

Cohors, tis, ein Hauffen Kriegs-Volck. *Syn.* militum manus. *Epi.*

Auxilia-

Auxiliaria, impura, invita, nobilis, præclara prætoris, prætoria, ſtudioſa alicujus, tota. *Uſ.* Quot potuit, cohortes contraxit, conſcripſit, inſtruxit. Completas cohortes ſucceſſori tradidit. 2. *Transl. Caterva, multitudo varia hominum.* Conferte hujus cohortem impuram cum illius comitatu ſanctiſſimo.

Cohorticula, æ, ein Häufflein. *Syn.* parva cohors.

Cohortatio, onis, Ermahnung. *Syn.* hortatio. *Epi.* gravior, inanis, mirifica. Cohortationes pulcherrimæ, veteranæ, univerſæ. *Uſus.* Incredibiliter me tua cohortatio commovit, incitavit, excitavit ad inquirendam veritatem.

Cohortor, aris, ermahnen. *Syn.* hortor, adhortor.)(*deterreo.* *Adv.* Ardentiùs ad virtutem. *Uſ.* Te ſemper ad ſtudium virtutis, ac ſummæ laudis cohortatus ſum. *V. Hortor, Moneo.*

Coinquino, as, beflecken. *Syn.* Turpifico, commaculo. *V. Maculo.*

Coitio, onis, Zuſammenkunfft. *Syn.* Societas, ſodalitas, arcana pactio & factioſa. *Epi.* Sylveſtris. *Uſ.* coitionem facere; in candidatorum coitione interfui.

Colaphus, i, * Backenſtreich. *Syn.* alapa. *Uſ.* Incutere, infligere, infringere colaphos alicui.

Collabefio, is, * verderbt werden. *Uſ.* Naves perfracto roſtro, totæ collabefactæ.

Collabor, eris, * zu hauffen fallen. *Syn.* Labor. *Uſ.* Ruinâ collabi. *V. Cado.*

Collachrymatio, onis, das Mitweinen. *Uſ.* Signa doloris vultu, voce, collachrymatione oſtendit.

Collachrymo, as, mitweinen. *Syn.* lugeo, *Uſus.* Caſum meum toties collachrymavit.

Collatio, onis, Vergleichung. *Syn.* comparatio, ſimilitudo. *Uſus.* Philoſophia ex rationum collatione conſtat. Quæ eſt in iſta collatione ſimilitudo? *V. Confero.*

Collato, as, weitern. *Syn.* dilato.)(*coangusto.* *Uſ.* Oratio collatata & diffuſa.)(*angusta, conciſa.* *V. amplifico.*

Collaudatio, onis, das Loben. *Syn.* Laudandi actus. *V. Celebratio.*

Collaudo, as, loben. *Syn.* comprobo, laudo. *Adv.* indiſertè. *Uſ.* Clementiam Cæſaris collaudavi. *V. Celebro.*

Collecta, æ, Samblung/Steur. *Syn.* Pecunia, quæ colligitur à multis, ut fieri ſolet in diverſoriis à convivis & aliis in locis. *Uſ.* collectam à conviva exigere.

Collectio, onis, Zuſammenſamblung. *Syn.* congregatio. *Uſ.* Eorum collectio diſperſa celeritatem inſequendi retardavit.

Collectitius, a, um, geſamblet. *Syn.* Recens collectus, tumultuarius. *Uſ.* Cum tyrone & collectitio exercitu ſigna contulit.

Collega, æ, Mitgeſell. *Syn.* Qui ejusdem cum altero officii & poteſtatis eſt. *Epi.* Cuſtos ac vindex cupiditatis, cupidus Provinciæ, immanis & impurus, non indiſſertus, perhonorificus in aliquem & partium ſtudioſus ac defenſor bonorum, ſtudioſus alicujus. *Collegæ* conjunctiſſimi. *Uſ.* Habuit collegam in prætura Sophoclem.

Collegium, ii, Verſamblung. *Syn.* conventus, cætus, ut: *Sacerdotum, opificum, ſervorum, & id genus; dicitur etiam:* Sodalitas. *Epi.* Ampliſſimum, Decemvirale, deſperatum, frequens, maximum, prætorium, totum. *Collegia* innumerabilia, nova, vetera. *Uſ.* Pontificum, tribunorum, Sacerdotum ampliſſimum collegium. Aliquem in collegium adoptare. Nullum concilium, ſocietas, conſilium commune, collegium ſupereſt.

Collibet, gefallen. *Syn.* libet. *Uſ.* ſimul ac mihi collibitum fuerit, adero. *V. Libet.*

Collido, is, zerknitſchen. *Syn.* frango, contero. *Uſ.* Humor facilè comprimi & collidi poteſt.

Colligatio, onis, Zuſammenbindung. *Syn.* Vinculum, connexio. *Epi.* arctior, naturalis. *Uſ.* colligationem omnium cauſarum animô perſpicere. Arctior colligatio eſt propinquorum. *Vid. Necto.*

Colligo, as, zuſammenbinden. *Syn.* Necto, connecto, conſtringo, ligo, vincio.)(*diſſolvo.* *Uſus.* Corpora naturalibus vinculis colligata. Colligatæ inter ſe & aptæ virtutes. *V. Necto, Cohæreo.*

Colligo, is, ſammlen. *Syn.* cogo, congrego, in unum redigo. *Adv. Colligere* acutè

crimi-

crimina, aliquando ſe, amicè, benevole, breviter, commodiùs animo, copiosè ſententias, copiosè, diligentiùs, divinitùs omnia, eleganter, exquiſitiùs, facetè, memoriter, modicè benevolentiam, præclarè, propemodum Rhetoricè ſententias, ridiculè, ſingulatim ac diu tenuiter argumenta voluntatis, undique, undique omnes copias, undique omnes perditos. *Uſus.* Exercitum ex agris, ex ruſticis collegit. Argumenta multa in unum colligere. Res undique collectæ & comportatæ. 2. *Aucupor, acquiro, comparo, capio.* Benevolentiam civium aſſentationibus, ex aliquo labore magnam gratiam & dignitatem ſibi conciliare & colligere. Eo facto invidiam ſibi collegit. 3. *Me recipio, reficio, recreo.* Tu te collige, aliquid loci rationi da & conſilio. Quid eſt autem ſeipſum colligere, quàm diſſipatas animi partes rurſus in ſuum locum cogere? *Vulg. Animum reſumere.* 4. *Intelligo, noſco, concludo.* Ex eo colligere potes, quàm te amem. Hinc bene colligitur &c. *Phraſ.* Quantum potuit hominum, collegit. Convenerunt permulti corrogati. *Ægrè contracti.* Diſſipatos congregavit, ad belli ſocietatem convocavit, in unum locum compulit, magnam manum effecit, magnam hominum multitudinem coëgit. *Exterritus ſum primò, dein collegi me.* E pavore collegi me, & confirmavi, recreavi. Recepi me, animos collegi tantæ rei cogitatione confuſos.

Collineo, as, **den Zweck treffen.** *Syn.* dirigo, propoſitum aſſequor. *Vulg. ſcopum ferio, album figo, album* tango. *Uſus.* Quis totâ die jaculans non aliquando collineat? Collineas, oportet, quò propoſitum aſſequaris. *V. Scopus. Intentio. Propoſitum.*

Collis, is, **Berglein/ Hügel.** *Syn.* Mons, clivus. *Epi.* Colles excelſi, nitidiſſimi, viridiſſimi, deſerti. *Phraſ.* Editus in ſaltu collis, aditu arduus impedito agmini, expedito haud difficilis; In modum metæ, in acutum cacumen, à fundo ſatis latè faſtigiatus. Collis leniter ab infimo acclivis. Ex omni parte circumciſus, tumulus paulò editior. Clementer & molliter aſſurgens. *V. Mons.*

Collocatio, onis, **Stellung.** *Syn.* Diſpoſitio. *Uſ.* Collocationis eſt componere & ſtruere verba, ut ne aſper eorum concurſus, ne hiulcus, ſed quaſi coagmentatus ſit. 2. *Collocatio filiæ* in matrimonium.

Colloco, as, **an ein Orth legen.** *Syn.* Loco, diſpono, pono, ſtatuo, accommodo.)(*aufero.* *Adv.* Aptiſſimè inter ſe, benè, benè pretia apud aliquem & munera; diligenter res electas, diligenter verba, longè ſe ab, meliùs pecuniam, mirificè palam ſe in vita meretricia, penitùs legiones in hybernis, propalam ſigna, rectè, uſpiam in ſolitudinem. *Uſ.* Domicilium ac ſedes in aliquo loco; ſuo quidvis loco collocare. Legiones in cervicibus noſtris collocavit. In tuto eum collocavi. Inſidias alicui collocare. 2. *Cum fructu aliquid impendo aut ſecùs.* Apud hunc hominem beneficium benè collocabis, beneficium nusquam melius pones. Malè apud illum beneficium collocâſti. 3. *Nuptum do filiam.* Collocare alicui, in matrimonium filiam collocare.

Collocutio, onis, **Geſpräch.** *Syn.* Colloquium, ſermo. *Epi.* familiariſſima cum aliquo. *Uſ.* In familiarem collocutionem venire cum aliquo.

Colloquium, ii, **Geſpräch.** *Syn.* Collocutio, ſermo, congreſſus, dialogus, ſermonis communicatio. *Epi.* Non incommodum, clandeſtinum. *Uſ.* Rerum leviorum colloquia. Hoſtium Duces ad colloquium evocavit. Venêre illi in congreſſum & colloquium. Clandeſtina cum hoſtibus colloquia habere, facere. Colloquium amicorum, abſentium. *Literæ.*

Colloquor, eris, **mit einem andern reden.** *Syn.* Cum aliquo ſermonem habeo, vel confero, communico, colloquium facio. *Adv.* poſtremùm cum aliquo, quam ſæpiſſimè per literas. Secretò. *Uſ.* Velim, ſæpiſſimè mecum per literas colloquâre. Inter nos colloquemur de eo negotio. *Phraſ.* Velim ſæpiſſimè tecum colloqui, horas plurimas ſuaviſſimo ſermone conſumere. Sermonis communicatione, quæ tecum mihi ſuaviſſima eſſe ſolet, ægrè careo. Tecum congredi, colloquionem habere, colloquia ſerere, confabulari, conferre maximopere cupio. *V. Sermo. Loquor.*

Col-

Colluceo, es, ſcheinen. *Syn.* Luceo. *Adv.* Latè, longè. *Uſ.* Omnia tuis furtis collucent, fulgore auri collucet & illuſtratur templum. Mare à ſole collucet. *V. Luceo.*

Colludo, is, Kurtzweilen. *Syn.* Cum aliquo ludo, præſertim in diſſimulandis rebus aliquibus. *Uſ.* Cum hoſte colluſiſſe compertus eſt.

Collum, i, Halß. *Syn.* Cervici ſubjecta pars, cervix, cervices. *Epi.* procerum & tenue. *Uſ.* In collum alicui invadere. Amplexari. Homini collum in laqueum inſerenti ſubveni. Collo & cervicibus ſuſtinere pœnam temeritatis. Collum hominis ſecuit. Collum, jugulum pro tua ſalute præbui.

Colluſio, onis, Schimpffſpiel. *Syn* Diſſimulatio, quæ in rebus agendis fit cum aliquo. *Uſ.* Hominum nequiſſima colluſio. *V. Conjuratio.*

Colluſor, oris. * Mitſpieler. *Uſus.* Compranſores & colluſores alicujus. Conſeſſor & colluſor.

Colluſtro, as, beſichtigen. *Syn.* Aſpicio, illumino. *Uſ.* Pictura illuſtrata)(*opaca.* Sol omnia clariſſimâ luce colluſtrat. Cùm omnia oculis colluſtrarem. *V. Orno.*

Colluvies, ei, Unflath. *Syn.* Sordes feces; concurſus, confluxus ſordium. *Uſ.* Nempe in illa perditorum hominum colluvie regnabis?

Colluvio, onis, Schandbuben. *Syn.* idem. *Uſ.* Ille ſceleratiſſimus ex omnium ſcelerum colluvione natus. Diſcede ex hac turba & colluvione. Colluvio & interitus civitatis.

Collybus, i, Wechſel. *Syn.* Fœnus illud, quod pro permutatione pecuniæ argentariis ſolvitur. *Uſ.* Collybus eſſe quî poteſt, cùm utantur uno genere nummorum?

Collyrium, ii, * *Syn.* Medicamentum oculorum.

Colo, is, ehren. *Syn.* Amo, diligo, obſervo, veneror.)(*negligo.* *Adv.* Colere æque atque obſervare, æquè jus, aſſiduè, caſtiſſimè Deos, commodius inter ſe, diligenter & obſervare, diligenter ſolum, aliquem diligentiſſimè & tueri. Maximè unumquemque, mirificè, omnino prædia, piè, privatim, religioſè, religioſiſſimè templum, ſanctè neceſſitudinem, ſanctiſſimè amicitiam; ſanctiſſimè ſacra, auſpicia, ceremonias; ſtudioſè prædia & agros, ſuaviſſimè aliquem. *Coli* caſtiſſimè, frequentiſſimè partem urbis, vehementius ſtudia. Colendi Dii & retinendi. *Uſ.* Me ille mirificè coluit & amavit. Diligentiſſimè, ſuaviſſimè præcipuè me colit. Memoriam tui beneficii colam benevolentiâ ſempiternâ. Aliquem patris locô ſumma obſervantiâ colere. 2. *Diis tribuitur & ſacris.* Venerari & colere aliquem Deorum numerô. DEUM auguſtè, ſanctè, piè, templa Deorum piè ſanctèque colere. Religiones Deorum ſanctiſſimè colere. 3. *ſtudium in aliqua re pono.* Virtutem, literarum ſtudia, leges colere; amicitiam, officium, fidem, jus & juſtum colere. 4. *Habito, incolo.* Terram, urbem, domum aliquam colere.)(*deſerere.* 5. *Excolo.* Agros, prædia, rem ruſticam egregiè colit. *V. Honoro.*

Cultus, a, um, geziert. *Syn.* Excultus.)(*incultus.* *Uſus.* Animi culti. Cultum Philoſophiæ ſtudium.

Colonia, æ, das Lehen/ Lehen-Hof. *Syn.* Populus ex urbe aut regione aliò abductus & translatus. *Fiebant etiam coloniæ privilegio ſine loci mutatione.* *Epi.* fidiſſima fortiſſimaque, imprimis firma & illuſtris, firmiſſima & ſplendidiſſima, florens, florentiſſima, nova. *Coloniæ* imparatæ, novæ, veteres. *Uſus.* Aliquos in coloniam mittere, deducere. Novam coloniam conſtituere, collocare. Deducere novas colonias. Luſtrare, reficere veteres.

Colonus, i, Bauersmann. *Syn.* Agricultor. *Epi.* frugaliſſimus, modeſtiſſimus, optimus, parciſſimus, *Coloni* honeſtiſſimi. novi. *Uſ.* Coloni, & Oratores populi Rom. colonis agros aſſignare. Colonos in agros deducere.

Color, oris, Farb. *Syn.* pigmentum, ſpecies prima aſpectabilis. *Epi.* Albus, decorus, egregius, priſtinus, ſervilis, ſuavis, ſucco illitus, ſanguine diffuſus. *Colores* clari, diſpares, pauci. *Uſus.* Urbanitatis quidam color. Formæ dignitas coloris bonitate tuenda eſt. Oratio quaſi colore & ſucco quodam ornatur. 2. *Figuræ Rhetoricæ.* Orationis ornamenta & lumina.

Coloro, as, auſtreichen. *Syn.* Tingo, colorem induco. *Uſus.* Arcus e nubibus coloratus. Oratio ipſa ſe colorat & roborat.

Columba, æ, eine Taub. *Syn.* Plumæ verſicolores columbis.

Columbinus, a, um, das von Tauben iſt. *Uſ.* Gallus columbinus.

Columella, æ, kleine Säul. *Syn.* prima columna. *Epi.* Eminens.

Columen, inis, Stütz/ Pfeiler. *Syn.* culmen, princeps. *Uſ.* columen reipublicæ, amicorum, familiæ.

Columna, æ, Säul. *Epi.* Aurea, excelſa, altior, execrata, nova, ſolida; ſumma. *Columnæ* æneæ, antiquæ, marmoreæ, rectæ, politæ. *Uſ.* columnæ rectæ & ad perpendiculum exactæ.

Columnarii, orum, *Syn.* His tributis præfecti.

Columnarium, ii, *Syn.* tributum, quod in ſingulas columnas domum ſuſtentantes exigebatur. *Uſ.* Vide, ne columnarium debeamus.

Colus, i, Spinn-Rocken. *Syn.* bacilli, è quibus fæminæ penſa trahunt. *Uſ.* cum colo & lana.

Coma, æ, das Haar. *Syn.* capillus, cæſaries. *Epi.* calamiſtrata, intonſa, madens. *Uſus.* coma calamiſtrata, unguentis delibuta, unguentis madens.

Comatus, a, * das Haar hat. *Uſ.* Galliam togatam remitto, comatam poſtulo.

Combibo, is, trincken. *Syn.* bibo, haurio. *Uſ.* Infici debet his artibus puer, quas ſi combiberit, ad majora erit paratior.

Combibo, onis, Mitſauffer. *Syn.* compotor.

Comburo, is, verbrennen. *Syn.* uro, cremo, inflammo, incendo, exuro. *Uſus.* comburere aliquem vivum. *Phraſ.* Domus incendio ambuſtæ, flammâ deflagratæ, igni concrematæ, in cineres redactæ, igni deuſtæ. Infelicibus lignis ſemiuſtulatum cadaver.

Comedo, is, eſſen. *Syn.* edo, adedo, cibum capio. *Uſus.* Muſcæ te comedent. 2. *Prodigo, rapio.* Ego te jacente tua bona comedam? Rem ſuam familiarem omnem comedit, devoravit. Quis tuos nummos comedit? *Phraſ.* comede, ut vivas. Epulare, cœna opiparè, apparatè; tantum cibi & potionis adhibe, ut reficiantur vires, non opprimantur. Cibi potionisque deſiderio naturali, non voluptate modus finiatur. Ne cibis ventrem diſtendito. *V. Cibus.*

Comes, itis, Reiß-Geferth. *Syn.* Qui alterum ſequitur, aſſectator, aſſecla, ſocius. *Epi.* Charus atque jucundus, idoneus, importuniſſimus, mercenarius, mirificus, non moleſtus. *Comites* extremi, nequiſſimi, veteres.)(*recentes.* *Uſus.* Fuiſti mihi comes atque ſocius honoris & calamitatis. Comitem ſe alicui præbere, adjungere. Comes furoris. Voluptatum extrema comes eſt ſaltatio.

Comeſſabundus, a, um, * praſſend. *Uſus.* temulento agmine comeſſabundus inceſſit. *V. Vorax.*

Comeſſatio, onis, Schlemmerey. *Syn.* Intempeſtivum convivium, præſertim nocturnum & cœna. *Uſ.* totus ille Antonianæ comeſſationis chorus. *V. Gula. Convivium.*

Comeſſator, oris, Schlemmer. *Syn.* Intempeſtivis conviviis indulgens.

Comeſſor, aris, praſſen. *Syn.* intempeſtivis conviviis indulgeo. *V. Gula.*

Cometes, æ, Comet. *Syn.* Stella crinita. *Epi.* cometæ tremuli, magnarum calamitatum prænuncii.

Comicè, *Syn.* more comicô. *Uſ.* Tragica more comico tractat.

Comicus, i, der ein Spiel macht. *Syn.* ad comœdiam pertinens. *Uſ.* comicus ex artificio comico ſpectatur.

Cominùs, in der Nähe. *Syn.* propiùs, de propinquo loco.)(*eminus.* *Uſus.* Cum hoſte cominùs pugnare. Cominùs accedito.

Comis, e, holdſeelig. *Syn.* Humanus, habens comitatem, ſuavis, commodus, facilis, benignus, comitate præditus, præcellens.)(*Inhumanus.* *Uſus.* Quis Lælio comior, commodior, modeſtior, ſimplicior? comis erga omnes.

Comitas, tis, Höflichkeit. *Syn.* benignitas, facilitas. *Epi.* jucunda, multa, ſingularis, ſumma.)(*ſeveritas, gravitas, inhumanitas.* *Uſus.* comitas, affabilitaſque ſermonis maximè conciliat animos hominum. In illo ſumma gravitas cum ſumma comitate conjungitur. Gravitatem comitate

tate condire, gravitati comitatem aſpergere convenit. *Vid. Humanitas. Facilis.*

Comitatus, ûs, **Geſellſchafft.** *Syn.* comitum multitudo, clientela, cætus, numerus, chorus, caterva. *Epi.* familiaris, improbiſſimus, flagitioſiſſimusque, maximus ornatiſſimusque, muliebris & delicatus ancillarum puerorumque, multus magnusque, optimus, optimus beatiſſimusque, pulcherrimus, regius, turpiſſimus. *Uſus.* Legatus cum magno comitatu ingrediebatur. Septus, vallatus, ſtipatus ingenti comitatu incedebat. Regem cum toto comitatu hoſpitiô recepit.

Comiter, **höflich.** *Syn.* humanè, humaniter, benignè. *Uſ.* Salutare benignè, comiter appellare ſingulos.

Comitia, orum, **Lands-Gemeinde.** *Syn.* conventus populi, commune conſilium omnium ordinum, ad creandos Magiſtratus, ad ferendas leges, & alia cum populo agenda. *Uſ.* Edicit conſul comitia. Habet, gerit, obit comitia. Differuntur, detruduntur, extrahuntur comitia. Comitia ſæpe largitione inquinantur, corrumpuntur.

Comitialis, e, **das zu der Lands-Gemeinde gehört.** *Syn.* ad comitia pertinens. *Uſ.* Dies, menſis comitialis.

Comitium, ii, **der Ort/da ſich die Lands-Gemeinde verſammlet.** *Syn.* Locus, in quo comitia habentur. Campus Martius, commune conſilium. *Uſ.* comitium armatis obſidere.

Comitor, aris, **begleiten.** *Syn* Aſſector, ſector. *Uſus.* Avaritiam comitatur infamia. *Phraſ.* In omni te fortuna comitabor. In omni fortuna tibi comes ero, me tibi comitem adjungam, præbebo; hærebo tibi, hærebo lateri tuo, tibi affixus ero; à te, à latere tuo non diſcedam, non divellar. Semper, nunquam non, in omni tempore ac loco, aſſiduè, aſſiduus tecum ero. Nunquam abs te ſejungar; non digrediar, non recedam abs te, usque dum volueris, quoad volueris, dum tua voluntas feret, niſi te volente, lubente, concedente, permittente; nulla me res, niſi tua voluntas, abs te aveilet, amovebit, ſejunget, disjunget, abjunget. *Semper te honoris causâ comitabor*, euntem proſequar, deductum te veniam; inter deductores, aſſectatores tuos ero; te meo comitatu honeſtabo, comitem me tibi dabo. Cum laudibus ac favore domum proſequar. *V. Socius. Societas.*

Commaculo, as, **beſudlen.** *Syn.* maculo, turpifico, fædo. *Uſus.* Se ambitu, avaritiâ commaculare. *V. Macula. Labes.*

Commeatus, ûs, **ſicher Geleit/Proviant.** *Syn.* cibaria ad multitudinem aliquam alendam. *Epi.* publicus & privatus. *Uſus.* Amici, Socii nobis annonam & commeatum parabunt, locabunt, mittent, ſubvehent, devehent, portabunt, ſupportabunt, commeatus copiam ſubminiſtrabunt. 2. Commeatum recipiemus, commeatu abundabimus. 3. Niſi hoſtis nos commeatu prohibeat, commeatus intercludat, intercipiat; à commeatu nos intercludat. 2. *Tempus manendi, eundi, redeundi, quod alicui præſcribitur.* Ad diem comeatûs non venit.

Commeditor, aris, **fleißig betrachten.** *Syn.* meditor, verſo. *V. Cogito. Meditor.*

Commemini, **eingedenck ſeyn.** *Syn.* memini. *Adv.* rectè. *V. Memini.*

Commemorabilis, e, **Meldens werth.** *Syn.* memorabilis. *Uſ.* Vir commemorabili pietate, ac virtute præditus. *V. Memorabilis.*

Commemoratio, onis, **Erzehlung.** *Syn.* mentio, recordatio, *Epi.* Aſſidua, illuſtrior, multa, neceſſaria, ſplendidior, ſupervacanea. *Uſus.* Me commemoratio poſteritatis ad ſpem immortalitatis rapit. Totus eſt in commemoratione tuæ virtutis. *Vid. Mentio.*

Commemoro, as, **erzehlen.** *Syn.* memoro, dico, memini, proſequor, profero, ſermonem uſurpo, alicujus rei memoriam uſurpo, crebris uſurpo laudibus, laudo. *Adv.* Commemorare breviter, creberrimè, libentiùs laudes, planiùs, verè; veſperi quid dixeris, commemorata divinitùs. *Uſus.* Quid die totâ egerim, veſperi commemoro. Omnes de tua virtute commemorant. De te omnium celebratione commemoratum eſt.

Commendatio, onis, **ein Befehl.** *Epi.*

Accurata, communis hominum, & inter homines, naturalis, diligens, diligentisſima, dulciſſima, graviſſima, magna liberalitatis, major; non modò humana, ſed etiam Divina; obſcura & incerta, perpetua, ſingularis, non vulgaris. *Syn.* 1. Commiſſio. *Uſus.* Effice, ut meam commendationem & amicorum ſibi profuiſſe ſentiat. 2. *Laus, celebratio, comprobatio.* Magna eſt in vulgus opinio de te, magna commendatio. Liber iſte commendatione non eget. Per ſe cognitus vir nullâ commendatione majorum. Eo facinore magnam ſibi commendationem comparavit. *V. Laus.*

Commendatitius, a, um, **zur Fürdernuß dienlich.** *Uſus.* Literæ commendatitiæ.

Commendatrix, cis, **die da lobet.** *Uſ.* Lex eſt emendatrix vitiorum, commendatrix virtutum.

Commendo, as, **befelchen.** *Syn.* Fidei alicujus committo, in alicujus fide & religione depono, concredo, trado, repono, colloco alicujus virtuti, fidei, felicitati confido. *Uſus.* Filios ſuos tutelæ Populi Rom. Diis immortalibus commendavit. Salutem ſuam, rem familiarem fidei alicujus tradere & commendare. Religiones & ſacra Sacerdotibus commendantur. 2. *Laudo, comprobo, laudando extollo & confirmo.* Eloquentiam vocis ſuavitas commendat. Cura formam commendat. Nihil eum præter ſimulatam triſtitiam commendat. 3. *Mando.* Aliquid literarum monumentis, memoriæ; nomen ſuum & famam immortalitati; ſe fugæ commendare.

Commentariolum, i, **klein Regiſter und Auszug.** *Syn.* Libellus.

Commentarium, ii, **Druck-Buch/ Verzeichnis-Buch.** *Syn.* Liber ad ſubſidium memoriæ comparatus, in quo rerum & negotiorum capita notantur. *Epi.* paulò plenius, plurima. *Uſ.* Referre aliquid in commentarium ſuum. *Vulg.* *Regiſtrare.*

Commentarii, orum, idem. *Syn.* Commentarium. *Epi.* Antiqui, commenticii, falſi, infiniti, novi, nudi & venuſti, veteres. *Uſ.* Cæſar ſcripſit, confecit commentarios rerum ſuarum; Rerum urbanarum, Pontificum commentarii.

Commentatio, onis, **das Schreiben über ein Buch/ Betrachtung.** *Syn.* Meditatio, cogitatio. *Epi.* domeſtica, multa, plurima, *commentationes* accuratæ, quotidianæ. *Uſus.* Accuratæ & meditatæ commentationes multi ſudoris ſunt. Tantum poteſt exercitatio, meditatio, conſuetudo. Commentationibus quotidianis ſe exercet. In commentationibus multum operæ ponit. Orator locos ſuos multa commentatione paratos habeat oportet, & expeditos. *V. Meditor. Cogito. Conſidero.*

Commentitius, a, um, **erdichtet.** *Syn.* Fictus.)(*verus.* *Uſ.* Novum, commentitium, & futile crimen.

Commentor, aris, **erfinden/ gedencken.** *Syn.* Meditor, cogito, conſidero, mecum meditor conficio. *Uſ.* Aliquid ſecum de re aliqua meditatur & commentatur. Orationem commentari. *Componere.* 2. *Diſputo.* Commentandi inter ſe & diſputandi causâ convenêre. Cum Literatis omnibus quotidie commentatur. *V. Meditor. Cogito. Mens. Animus.*

Commentum, i, **Erdichtung.** *Syn.* Res ficta, excogitata, inventio. *Uſus.* Opinionum commenta delet dies. Commenta ſua & ſcripta memorabat.

Commeo, as, **etwahin reiſen.** *Syn.* venio, redeo, coëo. *Adv.* viciſſim, retrò, undique. *Uſ.* Crebrò illius litteræ ad nos commeant. Tabellarius, navis ad inſulas commeat. Animus per omnem rerum naturam commeat.

Commercium, ii, **Gewerb.** *Syn.* Uſus, familiaritas, affinitas. *Uſus.* Voluptas nullum habet cum virtute commercium. Mihi cum illo nullius rei commercium eſt.

Commereo, es, **verdienen.** *Syn.* mereor. *Uſus.* Quid de me commeruiſti? *Vid. Mereo.*

Commetior, iris, **meſſen.** *Syn.* Metior. *Uſ.* Sæpe oportet tempus cum negotio commetiri. *V. Metior.*

Commigro, as, **etwa hinziehen zu wohnen.** *Syn.* migro, domicilium muto, redeo, eo. *Uſ.* In aliam domum commigrat. *V. Migro.*

Commilito, onis, **Spieß-Geſell.** *Syn.* In bello

bello ſocius. *Uſus.* Cæſar milites ſuos commilitones appellabat.

Comminatio, onis, Dreuung. *Syn.* Minatio. *Uſus.* Ne comminationibus quidem movetur. *V. Minor.*

Comminiſcor, betrachten. *Syn.* Fingo, excogito. *Uſus.* Ne putes eum tantum ſceius commentum. *V. Excogito, Fingo.*

Comminuo, is, verkleinern. *Syn.* Minuo, frango, deturbo, affligo, diſſipo. *Uſus.* Hoſtem comminuere; ſpiritus alicujus, artogantiam, audaciam frangere & comminuere. Opes luxu, vires ingenii deſidiâ, rem familiarem convivando comminuit, peſſumdedit. *V. Detraho.*

Commiſceo, es, vermiſchen. *Syn.* Miſceo, permiſceo. *Uſus.* Nunquam ſapientia cum temeritate commiſcetur. Animum meum cum tuo commiſcui. *Vulg. Unanimes ſumus.* Conſilium ſuum cum aliquo, res ſuas cum rebus alterius commiſcere. *V. Miſceo.*

Commiſeratio, onis, Mitleyden. *Syn.* Miſeratio, miſericordia. *Uſus.* Commiſerationem brevem eſſe oportet. *V. Miſericordia.*

Commiſeror, aris, Mitleyden haben. *Syn.* Miſereor, miſeratione afficior, miſerationem exprimo verbis, geſtu. *Vulg. Condoleo. Uſus.* Num conqueri & commiſerari non licet? *V. Miſereor.*

Commiſſum, i, eine begangene That. *Syn.* Factum, facinus, delictum. *Epi.* Audacius, ſacrum. *Uſus.* Enunciare commiſſa, prodere conſcios. Audax commiſſum & facinus.

Commiſſio, onis, zweyer / oder mehrer Zuſammenlaſſung. *Syn.* Exhibitio plurium inter ſe concertantium. *Uſus.* Commiſſio ludorum.

Commiſſura, æ, Zuſammenfügung. *Syn.* Junctura. *Epi.* Aptæ ad ſtabilitatem & ad artus finiendos accommodatæ, mirabiles, moles digitorum. *Uſus.* Oſſium ac digitorum commiſſuræ.

Committo, is, zuſammen thun. *Syn.* 1. Admitto, patro, pecco. *Uſus.* Ingens flagitium, ſcelus, facinus; multa in Deos, in, vel contra leges multa commiſit. 2. *Patior, probo.* Non committam, ut tibi non proſim, ut accuſator audiam. Non eſt meum committere, ut negligens videar; committendum non putavi, quin &c. 3. *Mando, credo, concedo, trado.* Se itineri, fortunæ, diſcrimini, fidei alterius, in aciem, in diſcrimen committere. Hyemi ſe & fluctibus committere. Aliquid litteris, alicui negotium committere, demandare. 4. *Facio, ineo.* Prælium committere cum hoſte. 5. *Vulg. Confiſco*, als verfallen einziehen. Hæreditas templo Veneris commiſſa. Bona commiſſa, *in Fiſcum redeuntia*, mulcta commiſſa. 6. *Iungo.* Manus committere, duas inter ſe tabulas committere. *Phras.* Quidquid tibi commiſi, diligenter exequare. Quod tibi munus impoſui, quod tibi negotium dedi, quod tibi mandavi, quod tibi mandatum dedi, quam tibi mandavi provinciam, mandatam tibi a me rem, diligenter abſolvas, diligenter perficias. Fac, ut mea mandata dirigas, perſequare, conficias, exhaurias. *V. Commendo.*

Commodè, füglich. *Syn.* Bene, rectè, commodùm.)(*Incommode. Uſus.* Commodiùs, *melius* feciſſent, ſi. Feceris commodè mihique gratum, ſi. Scitè & commodè rem executus es. Commodè navigavi, commodè oratio ſcripta eſt. *Phras.* Si commodè potes, ſcribe. Quod commodo tuo fiat, opportunè, ex opportunitate, ut tibi maximè concinnum fuerit; ex utriuſque commodo ſcribes.

Commoditer, idem. *Syn.* Commodè.

Commoditas, tis, Gelegenheit. *Syn.* Opportunitas. *Epi.* Idonea ad aliquid faciendum, imitatrix praya virtutis, magna. Commoditates externæ, multæ, plurimæ & maximæ, tantæ. *Uſus.* Amicitia plurimas habet, continet commoditates; iſta ad vitæ commoditatem & jucunditatem plurimùm faciunt.

Commodo, as, einem einen Dienſt thun. *Syn.* Accommodo, utendum do. *Uſ.* Ædes alicui, aurum, aurem commodare. Hæc à virtute donata, cætera à fortuna commodata videntur. 2. *Aliquem juvo, inſervio, benignè facio, commodò ſum.* Tibi ego omnibus in rebus libentiſſimè commodabo. *V. Opitulor.*

Commodùm, zu rechter Zeit. *Syn.* Vix, tantùm, commodè, opportunè. *Uſus.* Commodùm, opportunè ad me venit.

Commodum, i, Nutz. *Syn.* Utilitas, bonum, ratio.)(*Incommodum. Epi.* Commune, magnum, majus, maximum, non mediocre, privatum, ſenatorium. *Com-*

moda. Communia, domeſtica, externa, majora, minima, multa, non paria, parva aut mediocria, plurima, provincialia aut urbana, publica, tanta, terrena, urbana. *Uſus.* 1. *Commoda comparare.* Suâ illâ arte ſibi magna commoda comparavit, adeptus eſt, cepit. Alienis commodis conſulere, ſervire. Commodis frui. 2. *Commoda impedire,* ſemper mea commoda oppugnas, labefactas, meis commodis obſtas, officis. Quod commodo reipublicæ fiat. *V. Utilitas.*

Commodus, a, um, nutzlich. *Syn.* 1. Opportunus, utilis.)(*incommodus. Uſus.* Commodior via, tempus commodius. Res noſtræ ſatis ſunt commodæ. 2. *facilis.* Homo commodis moribus. Catone nemo commodior, comior, moderatior fuit.

Commonefacio, ere, mahnen. *Syn.* commoneo, admoneo. *Uſ.* Aliquem etiam atque etiam de re aliqua commonefacere. *V. Moneo.*

Commoneo, es, warnen. *Syn.* admoneo. *V. Moneo.*

Commonitio, onis, Ermahnung. *Syn.* Admonitio.

Commonſtro, as, zeigen. *Syn.* Indico. *Uſ.* Viam commonſtrare, digitum ad fontes intendere. *V. Oſtendo.*

Commoratio, onis, Saumnuß. *Syn.* mora. *Epi.* diuturnior, urbana. *Uſ.* Illa villæ amænitas, diuturnioris commorationis eſt, non diverſorii. 2. Ornamentum Rhetoricum. *V. Mora.*

Commoror, aris, ſich ſaumen. *Syn.* maneo, ſubſiſto, conſiſto. *Uſ.* Diem unum, triduum apud te commorabor. Ad oppidum commorabor diutiùs. Verſare rem eandem, hærere & commorari in eâdem ſententia. 2. *Moror,* commorari aliquem. *V. Moror.*

Commotio, onis, Bewegung. *Syn.* Motio, motus, affectus, perturbatio. *Epi.* ſuaves, contrariæ, vitioſæ. *Uſus.* Temperantia moderatrix omnium commotionum.

Commotiuncula, æ, Bewegnuß. *Syn.* Febricula. *Uſ.* Tuis commotiunculis valdè afficior.

Commotus, a, um, bewegt. *Syn.* Affectus perturbatus. *Uſus.* Homo fervidior, commotior, libidine aut metu commotus.

Commoveo, es, bewegen. *Syn.* Moveo, perturbo, afficio, excito, concito, commuto, invito. *Adv.* Acerrimè ſenſus, aliquantùm, faciliùs conqueſtione, graviter, graviùs rebus, incredibiliter, leviter, maximè authoritate, maximè voce, magnopere, mediocriter, non minimè, parumper mentes, perleviter, prorſus, rectè ac meritò miſeriâ, ſanè, ſanè quam, ſimiliter atque, tantulùm, temerè ſe alicundè, valde, valde commendatione, vehementer amorem multitudinis, vehementer animum, vehementer literis, vehementer oratione, vehementiùs miſeriâ. *Uſus.* 1. Eâ re tumultum maximum, ac tantùm non bellum, odium certè, iram, invidiam, ſuſpiciones commovit, excitavit. Miſeriis alienis & querelis facilè animo commoveor. Ea res bilem aliis, aliis miſericordiam commovit, certè multorum ſtudia, expectationem magnam concitavit. 2. *Locum muto, proficiſcor.* Ne te inde commoveas. *V. Moveo.*

Communicatio, onis, Unterredung. *Epi.* Suaviſſima ſermonis, ſumma cum aliquo intermiſſa. *Uſus.* Suaviſima mihi tecum eſt ſermonis, utilitatum, ſtudiorum communicatio, ſocietas, & conjunctio. *V. Societas.*

Communico, as, mittheilen. *Syn.* confero, credo, refero, cum aliquo ſermones aut conſilia confero, participo. *Adv.* audacter cum aliquo, benigniſimè furta cum, coràm inter ſe, unà familiariſimè. *Uſus* Multa familiariſimè inter ſe communicare. Utinam mihi homo ſit, quîcum omnia mea communicarem! 2. *Partior, impertio, divido.* Cum amicis res adverſas, commoda, gloriam victoriæ, honores, laudem, pericula, communicas. *Phraſ.* Communicabo tecum rem meam. Impertiam tibi rem meam; rei meæ particeps eris, partem capis de re mea, communis erit inter nos res mea; non mihi magis quàm tibi, non minùs tibi, quam mihi, tibi pariter ac mihi; æque utrique noſtrûm res mea patebit. Utemur communi jure, æquo jure, pari poteſtate, meâ re. Juris tibi tantum, quantum ipſi mihi, erit in meâ re. Mecum meam

rem

rem communem habebis. *V. Particeps. Participo.*

Communio, onis, **Gemeinſchafft.** *Syn.* Communitas, conſociatio. *Uſus.* Literarum, vocum, conjugiorum, legum, juris, ſanguinis communione junguntur homines. Ego fortunas meas in communione tuorum temporum contuli. *In adverſa fortuna tibi affui. V. Communitas. Societas.*

Communitio, onis, **Bevеſtigung.** *Uſus.* Aditus ad cauſam & communitio.

Communio, is, **beveſtigen.** *Syn.* Munio. *Uſus.* Jus parum communitum. Autoritas aulæ communita. *V. Munio.*

Communis, e, **ins gemein.** *R. à κοινόμενος. Syn.* 1. Conjunctus. *Uſus.* Amicorum omnia communia. Dolorem meum & laudem tecum communem eſſe volui. Scelera tibi cum illo conjuncta & communia ſunt. Erat hoc ſtudium commune toti Græciæ. De communi ſententia. *V. Particeps.* 2. *Vulgaris, contritus, pervulgatus, de medio ſumptus, latè patens.*)(*Præcipuus, proprius, ſingularis.* Communis vita & vulgaris hominum conſuetudo. Communis omnium ſenſus, pervagata opinio. Præcepta communia & contrita. De communibus & pervulgatis rebus loqui. *Phras.* Communia ſunt & vulgaria, quæ affers, omnia poſita ſunt ante oculos, collocata in uſu quotidiano, in congreſſione hominum atque in foro decantata, ante pedes poſita, ſita ante oculos, in medio ſita, obſoleta, de medio ſumpta, audita, pervulgata, percelebrata & contrita ſermonibus, omnia promiſcua ſunt, quæ recenſeo. *V. Particeps.*

Commune, is, **gemein Weſen.** *Syn.* Reſpublica, civitas, univerſitas, collegium. *Uſus.* Commune Siciliæ. Commune Parmenſium multum contulit. Vexatum eſt commune illud atrociter.

Communitas, tis, **Geſellſchafft.** *Syn.* Communio, ſocietas. *Epi.* Apta naturæ, civilis, humana, immanis, magna, naturalis, *Uſus.* Quæ nobis cum iſto gladiatore conditionis communitas eſſe poteſt? Homines ad ſocietatem communitatémque humanæ vitæ naſcuntur. Veteri tecum communitate conjunctus fui.

Communiter, **gemeiniglich.** *Syn.* Promiſcuè de communi ſententia.)(*Propriè, ſeparatim. Uſus.* Res cum aliis communiter geſtæ. Communiter aliàs tibi commendavi Arpinates, nunc peculiariter Cajum. Aliquid cum altero communiter poſſidere. Communiter inter nos conſulemus, ſcribemus. *V. Simul.*

Commurmuror, aris, **zuſammen brummen.** *Uſus.* Neſcio, quid ſecum commurmuratus eſt.

Commutabilis, e, **wanckelbahr.** *Syn.* Mutabilis, inconſtans. *Uſus.* Aſſentatoris animus varius, commutabilis, multiplex. *V. Varius.*

Commutatio, onis, **Aenderung.** *Syn.* Converſio, mutatio, viciſſitudo. *Epi.* Miſera & in brevi tam celer reipublicæ, tanta voluntatis, uber & varia. *Commutationes* annuæ, aptæ ad maturitatem frugum, & ad temperationem. Civiles, variæ. *Uſus.* Brevi tempore ſæpè magna fit morum voluntatumque commutatio.

Commuto, as, **verändern.** *Syn.* Muto, converto, interverto, contrarium facio, commutationem affero. *Adv.* Audaciùs tabulas, breviter verba, facilè & libenter ſententiam, maximè actionem, paulùm ordinem verborum, vehementer ſententiam. *Commutari* penitùs, variè verba. *Uſus.* Mali nihili faciunt, ſi religionem pecuniâ, jura omnia cum quæſtu, leve compendium fraude maximâ commutent. Vitam morte commutavit. Commutavit ſe animo, ſententiam commutavit. *V. Muto.*

Como, is, * **zieren.** *Syn.* Orno, compono. *Uſus.* Mulieres dum comuntur, annus eſt.

Comœdia, æ, **Schauſpiel.** *Syn.* Fabula, comicorum ars. *Epi.* Antiqua, vetus. *Uſus.* Quo genere jocandi eleganti, urbano, ingenioſo, faceto Plautus, & antiqua comœdia referta eſt.

Comœdus, i, **Comödiant.** *Syn.* Actor comœdiarum.

Compactio, onis, **wohlgeſetzte Ordnung und Geſtalt.** *Syn.* Coagmentatio. *Uſus.* Compactione membrorum valida.

Compactò. *Syn.* Conſultò, compoſitò. *Uſus.* Non committendum, ut compactò prohibiti videamur.

Compactus, a, um, **wohl gemacht.** *Syn.* Coagmentatus, compoſitus, vinctus.

Compages, is, Hafft. *Syn.* Commiſſura, vincula. *Uſus.* Dum ſumus in compagibus corporis.

Compar, is, * gleich. *Syn.* Par.

Comparabilis, e, das zu vergleichen iſt. *Syn.* Quod habet comparationem.)(*Diſſimilis. Uſus.* Comparabile eſt, quod in diverſis rebus ſimilem aliquam rationem continet.

Comparatè, mit Vergleichung. *Syn.* Cum comparatione. *Vulg. Comparativè, relativè, reſpectivè. Uſus.* Cùm quæritur, quid res ſit, aut ſimpliciter quæritur, aut comparatè.

Comparatio, onis, Vergleichung. *Syn.* Collatio, contentio, ſimilitudo, facultas, compenſatio. *Epi.* Æqualis, brevis, facilis, neceſſaria, utilis. *Uſus.* Duorum inter ſe bonorum comparationem facere, quodnam altero majus? Duplicem lætitiam percepi in comparatione difficilem, quæ major. Si contentio quædam & comparatio fiat. 2. *Apparatus, præparatio, cautio.* Totum tempus in comparatione novi belli ponere. Nihil de mea comparatione diminuo. Comparationem criminis adornare, invenire. *V. Comparo.*

Comparativus, a, um, das man vergleichen kan. *Syn.* Comparabilis.

Compareo, es, erſcheinen. *Syn.* Videor, adſum, palàm ſum, *Vulg. Siſto me. Uſus.* Comparere in illa multitudine bonorum. Pompejus nuſquam comparet. 2. *Appareo.* Ita à fortuna deformata, ut tamen à natura inchoata compareant. *V. Appareo.*

Comparo, as, bereiten. *Syn.* Paro, præparo. *Adv.* Copiosè paſtum, diligenter argumenta argumentis, diligenter ex copia, diligentiſſimè ducem, indoneè animum ad, improbiſſimè quæſtum, prædam, in perpetuum præſidium, iniquè aliquem cum aliquo, inſcitè, largè paſtum, occultè milites, omninò diligentiſſimè ducem, magnificè convivium, propemodum res utriſque, prorſus, magnoperè, ſtudiosè tabulas pictas, ſtudioſiùs ſupellectilem. *Uſus.* Dum uxor ſe comparat, dum convivium comparatur, annus eſt. Inſtituere, comparare, perficere rem aliquam. Inſidias alicui, ſe ad iter comparare. 2. *Acquiro.* Labore ſuô & induſtriâ ſupellectilem, laudem, delectationem, virtutem, amicitias, auxilia ſibi comparare. *V. Aquiro.* 3. *Confero, compono; comparationem, contentionem facio.* Quæſo, hominem cum homine, tempus cum tempore comparetis. Comparare ſimilitudines. 4. *Ordino, conſtituo.* More majorum, legibus, naturâ comparatum eſt, ut &c. Ita comparati naturâ, vel à natura ſumus; ita comparata eſt vitæ naturæque noſtræ ratio, ut &c. Ita comparaverunt Majores noſtri, ut &c. *Phras.* Comparare Græca cum Latinis. Contentionem in Græcis Latiniſque facere. Græca ac Latina contendere, inter ſe conferre, Græca cum Latinis in contentionem adducere.

Compaſco, is, miteinander weiden. *Uſus.* Jus eſt compaſcere.

Compaſcuus, a, um, zur gemeiner Weid gehörig. *Uſus.* Ubi ager compaſcuus eſt, jus eſt compaſcere.

Compedes, um, Fuß-Seſſel. *Syn.* Soleæ ligneæ, quibus pedes captivorum conſtringi ſolent. *Uſus.* Compedes alicui imponere, indere, induere, impingere. In compedibus cuſtodire, habere, retinere aliquem. *V. Carcer.*

Compellatio, onis, Anredung. *Syn.* Appellatio. *Epi.* Crebræ vel potiùs quotidianæ, præclaræ in laudatione. *Uſus.* Edictô Ciceronem compellavit. Quotidianas compellationes meas non ferens urbe abiit.

Compello, as, anreden. *Syn.* Appello, nomino, nomine appello, alloquor. *Adv.* Nominatim, viciſſim aliquos. *Uſus.* Amicè, honore magno me compellavit. 2. *In judicium voco.* Lege, edicto aliquem apud populum compellere. *V. Voco. Appello.*

Compello, is, zuſammen treiben. *Syn.* Impello, cogo, congrego, vexo.)(*Diſpello, expello. Uſus.* Aliquem ad mortem, metum, ad graves anguſtias compellere. Diſperſos in unum locum compellere. *V. Pello.*

Compendiarius, a, um, das nechſt und kürtzeſte. *Syn.* Brevis. *Uſus.* Eſt hæc brevis & compendiaria via ad gloriam. Notis compendiariis utuntur, *qui abbreviant.*

Compendium, ii, kurtzer Begriff. *Syn.* Utilitas, quæſtus, lucrum, *putà* viæ, pecuniæ, operæ, temporis.)(*Diſpendium. Uſus.* Nihil agit compendii ſui causâ.

Mer-

Mercatores in quæstu & compendio versantur. Avaritia & egestas multos ad turpe compendium commovet. Magnum compendium facere. *V. Lucrum. Quæstus.*

Compensatio, onis, **Vergeltung.** *Syn.* Comparatio, præmium, merces, remuneratio. *Usus.* Vitæ incommoda sapiens commodorum compensatione lenit. Uti compensatione.

Compenso, as, **vergelten.** *Syn.* Compparo, remunero, repono, exæquo, assequor. *Usus.* Maximis laboribus compensatur discendi voluptas. Auditorum patientiam brevitate, ingenii tarditatem virtute, socordiam fide compensare. Precibus compensatur pecunia. *Phras.* Tua merita compensare non potero; nullam tuorum meritorum partem assequar; nulla mihi est satis digna tot officiorum remuneratio; nunquam satis cumulatè officium reddam; nullis officiis tuam humanitatem exæquabo; tuam voluntatem non satis ex æquo remetiar; nunquam te dignam gratiam referam. *Quod à fortuna damnum accepisti, compensabit virtus.* Resarciet virtus, quod à fortuna damnum retulisti. Quibus te calamitatibus implicavit fortuna, iis te virtus expediet. Medebitur iis malis virtus, quibus te afflixit fortuna; quò te fortuna conjecit. Ut acerbam fortunam sensisti, ita dulcem ac suavem virtutem experieris. Quantum detrimenti, incommodi, calamitatis, malorum à fortuna retulisti, tantos à virtute, atque adeò majores fructus capies, percipies, feres, colliges. *V. Reddo.*

Comperendinatus, ûs, **Anstellung eines andern Termins.** *Usus.* Adimere alicui comperendinatum.

Comperendino, as, **Frist geben / auffschieben.** *Syn.* Amplius pronuncio, amplio, profero, procrastino, differo. *Usus.* Reus comperendinatus. *V. Amplio.*

Comperio, is, **erfahren.** *Syn.* Certum reperio, deprehendo, comprehendo, compertum habeo. *Adv.* Manifestò pestem capitis sui, manifestò indicia mortis, maximè. *Usus.* Eam rem, de ea re certis autoribus, manifestis indiciis, oculorum testimonio comperi.

Compertus, a, um, **erfahren.** *Syn.* Certus, indubitatus. *Usus.* Facinus manifestò deprehensum & compertum; nihil comperti aut cogniti habeo.

Compesco, is, **hinterhalten.** *Usus.* Iram, dolorem, gemitus, lacrymas compescere, coërcere. *V. Coërceo.*

Competitor, oris, **Mitwerber umb eine Stelle.** *Syn.* Qui cum alio in petitione concurrit. *Epi.* Certus, liberalis, nobilis, pares suffragiis, peregrini, urbani. *Usus.* Cum competitore certamen est honoris & dignitatis. *V. Æmulus.*

Compilatio, onis, **Beraubung.** *Syn.* Furtum, fraus.

Compilo, as, **rauben.** *Syn.* Furor, fraudo, spolio, diripio. *Adv.* Apertissimè provincias, ostiatim oppidum. *Usus.* Æraria exhaurire, templa, urbem, rempublicam compilare. *V. Furor.*

Compingo, ere, **zusammenhefften.** *Syn.* constringo, conjicio. *Usus.* Servi in pistrinum, carcerem, vincula compinguntur. Homo è luto & sanguine, scelere ac ignorantiâ compactus.

Compita, orum, **Oerter / wo die Wege zusammen stossen.** *Usus.* In triviis & compitis auctionari.

Complaceo, ere, * **sehr wohlgefallen.** *Syn.* Benè vel vehementer placeo. *Usus.* Mihi complacitum est.

Complaudo, is, **frohlocken.** *Syn.* Simul plaudo. *V. Plaudo.*

Complector, eris, **begreiffen / umbfangen.** *Syn.* Complexu teneo, meo sinu complexúque recipio, in collum invado. *Adv.* Æquè benevolentiâ atque arctiùs, brevì, breviter memoriam rerum, celeriter, circumscriptè, etiam atque etiam officiis, liberalitate, extrinsecùs, memoriter rem, nimiùm multa, occultè viros ampliſſimos ad suum scelus, perdiligenter memoriam rerum, quàm liberaliſſimè aliquem, scientiſſimè. *Usus.* Complecti & lacrymari, lacrymis se conspergere. 2. *Amo, excipio, tracto amicè, charum habeo, foveo, suscipio, defendo.* Aliquem beneficiis, benevolentiâ, charitate eximiâ, familiaritate, comitate maximâ complecti. Complectere, quæso, adolescentem. 3. *Comprehendo, circumdo, ambio.* Paucis multa, uno crimine comprehendo omnia. Summum cælum reliquos complectitur. 4. *Assequor, apprehendo, teneo.* Sapiens totum mundum, mente, cogitatione, memoriâ complectitur. Tuas laudes

laudes oratione ac memoriâ amplecti vix poſſum. *V. Amplector.*

Complementum, i, Erfüllung. *Syn.* Supplementum. *Uſus.* Inania quædam verba, velut complementa numerorum.

Compleo, es, erfüllen. *Syn.* Impleo. *Adv.* Benè, perfectè, undique. *Uſus.* Aures ſonô, pectus maximarum & plurimarum rerum ſuavitate complere. Animum aliquâ re. 2. *Abſolvo, perficio, conficio.* Promiſſum complere. Complent hæc & abſolvunt beatiſſimam vitam. Complevit annos ſedecim.

Complexio, onis, Umbarmung. *Syn.* Comprehenſio, verborum periodus. *Epi.* Brevis negotii, longiſſima verborum, mira verborum, perſpicua, vera vel falſa. *Uſus.* Longiſſima verborum complexio, quæ unô ſpiritu volvi poteſt. 2. *Argumenti concluſio & ſumma rationum.* Per complexionem id, quod ex omni argumentatione conficitur, breviter exponitur.

Complexus, ûs, Umbfaſſung. *Syn.* Amplexus. *Epi.* Altiſſimus a domiciliis, extremus, omnia cingens & coërcens cœli, venereus, ultimus, indices falſi ſummæ benevolentiæ. *Uſus.* Illum reſpublica ſinu amplexúque recipiet. Abſtrahere filium de complexu matris. Aliquem complexu recipere. 2. *Ambitus.* Mundus omnia complexu ſuô coërcet & continet.

Complico, as, zuſammen legen. *Syn.* Involvo, claudo. *Uſus.* Epiſtolam complicare.

Comploratio, onis, * das Weinen. *Syn.* Lamentatio. *Uſus.* Comploratio eorum lamentabilis, flebileſque voces. *V. Gemo.*

Comploro, as, beſauren. *Uſus.* Complorare mortem, fortunam amicorum. Complorati mortui totam urbem lamentis impleverunt. *V. Gemo. Fletus.*

Complures, viel miteinander. *Syn.* Multi.

Compono, is, zuſammen ſetzen. *Syn.* 1. Conjungo, coagmento, conſtruo, conglutino, congero, conflo, miſceo, tempero. *Adv.* Cautiùs, diligenter, generatim, communiter, Græcè, ſcitè; jam diu compoſita & comparata, lepidè. *Uſus.* Componere & ſtruere verba, & ſyllabas propemodum dinumerare, & dimetiri. Veſtem, crines componere, os ori, manum manui componere. 2. *Diſpono.* Aciem, cauſam, fallaciam in aliquem, orationem componere. 3. *Fingo.* Denique ſe ad modeſtiam, ad ſenatûs reverentiam compoſuit. Se ad exemplum, vultum, mores alterius componere. 4. *Facio, conficio.* Carmen, poëma, librum, teſtamentum, Hiſtoriam componere. 5. *Compoſitionem facio, concilio.* Bellum, iras, averſos animos lenitate compoſuit. 6. *Comparo, confero.* Sophoclem cum Euripide componere & conferre.

Comporto, as, zuſammen tragen. *Syn.* Unà porto. *Adv.* Palàm arma. *Uſus.* Res undique accerſitæ, collatæ, exquiſitæ, comportatæ. Arma, frumentum comportantur. *V. Colligo.*

Compos, tis, theilhafftig. *Syn.* Particeps.)(*Inops. Uſus.* Homines rationis, conſilii, virtutis compotes, beati ſunt. Aliquem urbis compotem facere. *V. Fruor. Acquiro.*

Compoſitè, ordentlich. *Syn.* Diſpoſitè. *Uſus.* Compoſitè & aptè dicere.)(*Sine verborum modo & ordine.*

Compoſitio, onis, Zuſammenſetzung. *Syn.* Confectio, quaſi ſtructura, coagmentatio, compages, conſtructio, concordia, diſpoſitio, ordo, deſcriptio. *Uſus.* Compoſitiones unguentorum, ciborum conditiones. Compoſitio membrorum, conformatio lineamentorum. Incredibilis Stoicæ Philoſophiæ diſpoſitio & ordo. 2. *Concordia.* Spes compoſitionis me fefellit, autor compoſitionis & pacis fuiſti.

Compoſitor, oris, Setzer. *Uſus.* Inventor & compoſitor.

Compoſitus, a, um, zuſammen gemacht. *Syn.* Conflatus, concretus, conglutinatus, factus, inſtructus. *Uſus.* Oratio compoſita & ornata, & artificio quodam diſtincta. Certi homines compoſiti me monuerunt. Quomodo compoſitis ſideribus homo oriatur. Nemo paratior, compoſitior unquam in judicium venit.

Compotatio, onis, Zeche. *Uſus.* Græci convivium tum compotationem, tùm coneænationem vocant. *V. Vinolentus. Bibo.*

Com-

Compotor, oris, Zech-Bruder. *Syn.* Combibo.

Compranſor, oris, der mit einem zu Mittag iſſet. *Syn.* Qui ſimul prandet. *Uſus.* Cum compranſoribus, colluſoribus, compotatoribus agrum ſuum devorat.

Comprecatio, onis, * Gebett. *Uſus.* Non ſolùm apta, ſed etiam neceſſaria hæc ſolennis Deorum comprecatio fuit.

Comprecor, aris, bitten. *Uſus.* Deos comprecari.

Comprehendo, is, erwiſchen. *Syn.* Capio, deprehendo, comprehenſum contineo, devincio.)(*Dimitto. Adv.* Aptè ſententiam verbis, brevì, breviter, celeriter firmô animô, graviter, manifeſtè, manifeſtò, penitùs, ſolutè & facilè. *Uſus.* Ecquid comprehenſum hoſtem emiſiſtis? Volebant comprehendere Pompejum, & ad Cæſarem adducere. 2. *Aſſequor, proſequor, explico, exprimo, abſolvo.* Aliquid memoriâ & ſcientiâ comprehendere. Rem pluribus verbis comprehendit. 3. *Aſſequor, concipio, teneo, percipio.* Animô aliquid, ratione aliquam opinionem comprehendere. Propriis verbis ſententiam comprehendere. Veſtris animis & cogitatione rem totam comprehendite. Habere aliquid cognitum & comprehenſum. 4. *Amplector, amore devincio.* Multos amicitiâ, beneficiis comprehendere.

Comprehenſibilis, e, begreifflich. *Uſus.* Viſum comprehenſibile.

Comprehenſio, onis, Begreiffung. *Syn.* Deprehenſio. *Epi.* Aptè cadens, firma, longa, numeroſa, perfecta, plena, ſtabilis atque immutabilis, vera ac fidelis, univerſa. *Uſus.* Comprehenſio reorum, animadverſio Senatûs. 2. *Apprehenſio.* Ingreſſus, curſus, accubatio, inclinatio, ſeſſio, comprehenſio. 3. *Ambitus Orationis.* Comprehenſio & ambitus verborum, quem Græci periodum vocant, 4. *Agnitio.* Cognitiones, comprehenſionéſque rerum appetitiones movent.

Compreſsè, geſchmeidig. *Uſus.* Rhetores latiùs, Dialectici compreſſiùs.

Compreſſio, onis, Zuſammendrückung. *Uſus.* Oratores crebri ſententiis, compreſſione rerum breves.

Comprimo, is, zuſammendrücken. *Syn.* Fræno, ſedo, coërceo, cohibeo, frango, retardo. *Adv.* Arctè pugnum, vehementer, planè, in perpetuum. *Uſus.* Magiſtratus hominum audaciam comprimant, ferocitatem frangant; conatus furentium, furores, motus, turbas, iram, exultantem lætitiam comprimant. Comprimere atque reſtinguere cupiditatem alicujus. Voluptates comprimere & conſtringere. 2. *Abſcondo, occulto, tego, abdo.* Multa tua delicta compreſſi. Frumentum comprimere. *Vulg. Apud ſe tenere, intertenere frumentum. Premere, dum carius divendi poſsit.* 3. *Contraho, ſtringo, claudo, adduco.* Digitos in pugnum comprimere. *V. Coërceo. Prohibeo.*

Comprobator, oris, Rühmer. *Syn.* Approbator. *Uſus.* Autoritatis ejus comprobatores.

Comprobatio, onis, Bewährung. *Syn.* Approbatio. *Uſus.* Quis non movetur & offenſione turpitudinis, & comprobatione honeſtatis.

Comprobo, are, billigen / wahr machen. *Syn.* Approbo, laudo, collaudo.)(*Vitupero, rejicio. Adv.* Firmiùs acta, omninò, ſtudiosè libenterque, vehementiſſimè ſententiam. *Uſus.* Si tu honorem meum ſententiâ tuâ comprobâris. Sententiam, decretum aliquod ſtudiosè, libenter, vehementer comprobare. Rem teſtimoniô, ſuô judiciô comprobare. *V. Aſſentior. Approbo.*

Compromiſſum, einhellige Bewilligung auf einen Schiedsmann. *Syn.* Facultas à litigantibus data arbitro arbitrium proferendi & judicandi. *Uſus.* Arbitrum ſumere, compromiſſum facere, interponere.

Compromitto, is, einen Schied-Richter annehmen. *Syn.* Compromiſſum facio. *Uſus.* Tribuni compromiſerunt certam pecuniam.

Comptus, a, um, geziert. *Syn.* Ornatus, compoſitus. *Uſus.* Compti capilli, compta oratio.

Compungo, is, ſtopffen / ſtechen. *Syn.* Pungo, figo. *Uſus.* Dialectici ipſi ſe ſuis acuminibus compungunt. Barbarus Threiciis notis compunctus nudato enſe anteibat.

Com-

Computo, as, erwegen / überſchlagen. *Syn.* Subduco, ad calculos revoco, rationes confero. *Uſus.* Compellat hoſpitem, computat, pecuniam numerat.

Conatus, ûs, das Unterſtehen / Unterfangen. *Syn.* Vis, impetus. *Epi.* Gratus, magnus, crudeliſſimi, impii, nefarii, occulti, optimi & præclariſſimi, perditi. *Uſus.* Id conatu, ſtudióque magno egit, ut &c. Omnem conatum ſuum in mei perniciem parat. Conatum refutare, prohibere, comprimere, frangere, conatibus obviam ire, à conatu aliquid repellere. *V. Studium. Labor.*

Concalefacio, is, mit erwärmen. *Uſus* Cùm nos ſermonibus noſtris concalefecimus.

Concaleſco, is, wohl erwärmen. *Syn.* concaleo.

Concalleſco, is, erharten. *Syn.* Concalleo. *Uſus.* Quorum manus opere, animus uſu concalluit.

Concavus, a, um, hohl. *Syn.* Cavus, vacuus. *Uſus.* Speluncarum concavæ altitudines.

Concedo, is, zulaſſen. *Syn.* 1. Ignoſco, condono.)(*repugno. Adv.* Commodiùs, facetè adverſario, facilè, honeſtè, libenter, multùm perturbationi, neceſſariò, minus honeſtè, prorſus beneficia, rectè. *Uſus.* Sæpè liberûm peccata parentum virtuti & miſericordiæ conceduntur. Cupio mihi hunc reum concedi. 2. *Do, tribuo*, dono, largior, permitto, libertatem vel poteſtatem do, licentiæ aliquid do, poteſtatem defero, per me licet, facilè patior, cauſæ nihil dico, quin miſſionem facio. *Uſus.* Sepulturæ locum alicui dare ac concedere. Date hoc & concedite pudori meo. Primum locum alicui concedere. 3. *Cedo alicujus poſtulationi, abeo.* Ab eorum oculis aliquò conceſſit. Apes in alvearium conceſsêre. 4. *Cedo, fateor, non nego, non repugno.* Magiſtro ſuo de arte nihil concedit. Nemini concedo, qui majorem dolorem ex reipub. malis hauſerit. *V. Do. Permitto.*

Concelebro, as, feyren. *Syn.* Frequento, excolo. *Adv.* Paſſim, tributim convivia. *Uſus.* Convivia concelebrantur. *V. Celebro.*

Concentio, onis, das zuſammen-Singen. *Syn.* Concentus. *Epi.* Clariſſima.

Concenturio, are, ſammlen. *Uſus.* Fraudes in corde concenturio.

Concentus, ûs, Melodey. *Syn.* Harmonia, q. conſenſus. *Epi.* Major & melior, tantus, varii. *Uſus.* Omnium doctrinarum, virtutum concentus. Stellarum concentus. Concentum efficere, ſervare. *V. Muſica.*

Conceptio, onis, Empfängnus. *Uſus.* Conceptio mulæ contra naturam eſt. Conceptio judiciorum.

Conceptus, ûs, Empfängnus / Faſſung. *Syn.* Conceptio. *Uſus.* Ex hominum conceptu & ſatu editi gigantes.

Concerno, is, ſehen. *Syn.* Cerno, video. *Vulgus pro* pertinere ad aliquid *adhibet.*

Concerpo, is, zerreiſſen. *Syn.* Conſcindo, lacero, diſcerpo. *Adv.* Ferventiſſimè. *Uſus.* Calet homo, nam ferventiſſimè concerpitur. *V. Carpo.*

Concertatio, onis, Wort-Zanck. *Syn.* Certamen, contentio. *Epi.* Jejunæ, indignæ Philoſophiâ. *Uſus.* Verborum concertationes jejunæ, concertationum plenæ diſputationes. Concertationis ſtudio abripi. *V. Diſputatio. Controverſia.*

Concertatorius, a, um, miteinander ſtreitend. *Syn.* Contentioſus, vehemens. *Uſus.* Concertatorium dicendi genus; *judiciale.*

Concerto, as, miteinander ſtreiten. *Syn.* Pugno, contendo, diſcepto. *Uſus.* Hercules cum Apolline de tripode concertâſſe dicitur. Inter vos de his rebus controverſemini, non concertetis. *V. Certo.*

Conceſſio, onis, Erlaubnus. *Uſus.* Conceſſiones præmiorum; noſtra conceſſione hoc aſſecutus es.

Conceſſor, oris, der erlaubet. *Uſus.* Modò te conceſſore ſpectare liceat.

Conceſſus, ûs, Erlaubnus. *Syn.* Permiſſus, permiſſio, poteſtas. *Uſus.* Deorum conceſſu & munere nobis Philoſophia data eſt. Omnium conceſſu aliquid juventuti dandum eſt.

Concha, æ, Muſchel-Fiſch. *Syn.* Genus piſcis teſtâ contectum. *Epi.* Patula, grandis. *Uſus.* Conchas ad littus legere.

Conchyliatus, a, um, mit Purpur-Farb gefärbt oder angethan. *Syn.* Murice tinctus. *Uſus.* Conchyliata periſtromata.

Conchylium, ii, Meer-Schencke. *Syn.* Murex, conchæ genus, purpura. *Uſ.* Oſtrea

&

& conchylia omnia cum Luna crescunt & decrescunt.

Concido, is, ere, einfallen. *Syn.* Cado, ruo. *Adv.* Funditùs, indignissimè, repentè, subitò, tardè nimium. *Usus.* Contrahi animum, & quasi labi, atque concidere. Animô concidere. Senatûs auctoritas, fides, spes ipsa concidit. Pompejus in optima causa, ex summa fortuna concidit. *V. Cado.*

Concido, is, ere, zerhauen. *Syn.* Cædo, trucido. *Usus.* Cohortes, equites, exercitus concisus. Virgis aliquem concidere. 2. *Transl.* Senatûs auctoritatem, dictis aliquem, decretis, maledictis concidere. Concidere sententias & delumbare. *V. Cado.*

Concieo, es, * bewegen. *Syn.* Convoco. *Usus.* Multitudinem ad se conciere. Lites alicui, turbas, seditionem, hostes conciere. *V. Excito.*

Conciliabulum, i, Ort / allwo eine Zusammenkunfft gehalten wird. *Usus.* Conciliabula obire.

Conciliatio, onis, Versöhnung. *Syn.* Communio, communitas. *Epi.* Civilis, communis. *Usus.* Communionem humani generis consociationem & conciliationem tueri, colere debemus. 2. *Captatio, comparatio.* Dicere, facere aliquid ad conciliationem gratiæ.

Conciliator, oris, * Versöhner. *Usus.* Interpres conciliatoris.

Conciliatricula, æ, Vermittlerin. *Usus.* Nobilitas blanda conciliatricula.

Conciliatrix, cis, Vermittlerin. *Usus.* Virtutis opinio conciliatrix amicitiæ, & quasi lena.

Concilio, as, versöhnen / erwerben. *Syn.* Reconcilio, devincio, benevolentiam concilio, charitatem inter aliquos jungo, cum aliquo consuetudinem & amicitiam jungo, aliquem ad amicitiam adjungo, amicitiam cum aliquo constituo.)(*Dirimo, disjungo, separo, distraho. Usus.* Conciliare sibi voluntatem alicujus, amorem, benevolentiam, gratiam, charitatem, animos &c. & ad usus suos adjungere. 2. *Procuro, paro, comparo, acquiro.* Pacem inter cives conciliare. 3. *Adjungo.* Oratio conciliat inter se homines, conjugitque naturali quâdam societate. Parentibus & patriæ nos natura, feras inter se conciliat. Largitione sibi potentiam & legiones adjunxit Cæsar. *Phras.* Eum omnibus vinculis devinctum & constrictum teneo; beneficio valdè obligavi, largitione devinctum teneo, benevolentiam officiis allexi, donis obstrinxi, in ejus animum velut influxi; eum delinivi, delinimentum beneficiis objeci, meum planè reddidi, obnoxium mihi feci & fidum. *V. Iungo. Adjungo. Gratia. Reconcilio.*

Concilium, ii, Versammlung. *Syn.* Cætus, congregatio, consilium, numerus, classis. *Epi.* Amplissimum, laudabile atque populare, privatum, publicum orbis terræ, summum. *Usus.* Concilia cætúsque hominum jure sociati, qui civitates dicuntur. Concilium vocare, convocare. Concilium plebis habere. Aliquem in concilium adducere, mittere, adhibere. E concilio secludere, dimittere aliquem.

Concinnè, hübsch. *Syn.* Pulchrè, facetè. *Usus.* Concinnè, ùt multa, Timæus. Concinnè, sed non peritè dicere & scribere.

Concinnitas, tis, Zierlichkeit. *Syn.* Compositio lenis & numerosa concinnitudo, condecentia. *Usus.* Forma ipsa & ornata verborum concinnitas.

Concinnitudo, inis. *Syn.* Concinnitas.

Concinno, as, zieren. *Syn.* Adorno, aptè compono. *Usus.* Concinnavi tibi munusculum aliquod; vestem, epulas concinnare.

Concinnus, a, um, zierlich. *Syn.* Ornatus, numerosus, elegans, politus, facetus, aptus. *Nam cinnus commistio est. Usus.* Concinna, distincta, festiva, elegans oratio. Concinnæ & auctæ sententiæ. Homo ad persuadendum concinnus. *V. Elegans.*

Concino, is, zusammen singen. *Syn.* Simul cano. *Usus.* Pressis & flebilibus modis concinere. 2. *Convenio, quadro, consentio.* Omnia inter se mirè concinunt, respondent extrema primis. *V. Cano.*

Concio, onis, Versammlung des Volcks. *Syn.* Conventus vel multitudo populi, corona, consilium, concilium, scena. *Epi.* Conciones accuratæ, acerbissimæ, celeberrimæ & gratissimæ, crebræ, furiosissimæ, graves, improbæ, lentæ, malæ, miseræ, molestæ, multæ magnæque, necessariæ, perditæ, quotidianæ, sceleratæ, secundæ, seditiosæ, temerariæ, timidissimæ, tumultuosæ, tur-

turbulentæ, vehementes, *Usus*. Hominum egentium concio. In concionem ascendere, concionem habere, convocare, submovere, semovere, dimittere. 2. *Oratio ad populum*. Habuit de me luculentas, celeberrimas & gravissimas conciones. Legi tuam concionem. *V. Oratio*.

Conciuncula, æ, dim.

Concionalis, e, **der Versammlung oder Rede dienlich**. *Usus*. Clamor concionalis.

Concionarius, a, um, idem. *Usus*. Populus concionarius.

Concionator, oris, **Redner vor dem Volck**. *Usus*. Multùm interest inter levitatem concionatorum, & animum verè popularem. *V. Orator*.

Concionor, aris, **predigen. Zu dem Volck reden**. *Syn*. Concionem habeo. *Adv*. Impunè de aliquo, sordidè. *Usus*. Cato de religionibus concionatus est. *V. Dico*.

Concipio, is, ere, **empfangen**. *Syn. Cùm ad generandum pertinet, sign*. Comprehendo, colligo, accipio, imbibo. *Adv*. Firmè, animô, jamdiu. *Usus*. Terra concipit semina. Mulier ex aliquo concipit. 2. *Suscipio*. Ipsa senectus dedecus concipit. Materia facilè ignem concipit. Odium, iram in aliquem concipere. 3. *Nosco, intelligo, assequor, percipio, cogito*. Concipere animô flagitium, mente nefas, opinionem, spem, furorem ex maleficiis. Maculam concipere. Voluptas animo concepta & comprehensa. *V. Accipio*.

Concisio, onis, **Zertrillung**. *Usus*. Concisione verborum.

Concitatio, onis, **Anstifftung / Bewegung**. *Syn*. Motus, commotio. *Epi*. Popularis, graves, vehementiores. *Usus*. Vehementes animi concitationes & perturbationes; concitatio mentis. 2. *Tumultus*. Plebis concitatio & seditio.

Concitator, oris, **Anstiffter**. *Usus*. Seditionis concitator & stimulator.

Concito, as, **antreiben**. *Syn*. Excito, incito, moveo, facio, conflo, sollicito, inflammo, agito, ago.)(*Sedo*. *Adv*. Concitatæ conciones populariter, seditiosè; concitatus tumultus publicè, concitati animi temerè in odium. *Usus*. Concitare misericordiam, risum, invidiam in aliquem; gravem offensionem, magnum odium in aliquem. Bellum, expectationem sui concitare. *V. Moveo. Author sum*.

Concitus, a, um, **bewegt**. *Syn*. Commotus, coimpulsus. *Usus*. Ad rixam concitus.

Conclamo, as, **zusammen schreyen**. *Us*. Conclamant omnes & approbant. *V. Clamo*.

Conclave, is, **Gemach / Wohn-Zimmer**. *Syn*. Cubiculum, triclinium. *Usus*. Cubitum ivit in conclave. Corruit, concidit conclave optimè instructum.

Concludo, is, **einschliessen**. *Syn*. Claudo, cogo, constringo. *Adv*. Acriter, acutè, ad extremum, aliquando, angustiùs, apertè, numerosè, breviter, commodiùs, contortiùs dissimulant numeros, inconsideratè, malè clausulam, probabiliter, rectissimè, vitiosè, similiter, subtiliter. *Usus*. Ne bestiæ quidem concludi se, constringique patiuntur. 2. *Peroro, efficio, conficio, infero, complector, colligo*. Argumentum concludere more Dialecticorum. Quod concludunt adversarii, non efficitur ex eorum argumentatione. Concludebas deinde & colligebas, dolorem esse summum malum. Ratione concludere. 3. *Termino, circumscribo, claudo, finio*. Urbe portus concluditur. Totum civile jus in pauca capita concludi potest. In hoc singulare judicium causa omnis concluditur. *Phras*. Concludam epistolam, finem scribendi faciam, epistolæ hæc erit clausula, epistolam ita concludam; ita finem epistolæ faciam, imponam; epistolam denique absolvam, perficiam. *V. Finis. Absolvo*.

Conclusè, **eingezogentlich**. *Syn*. Definitè, circumscriptè. *Usus*. Aptè & conclusè dicere.

Conclusio, onis, **Beschluß / Ende**. *Syn*. Clausula, peroratio, epilogus, complexio & argumentatio ipsa. *Epi*. Acuta, artificiosa verborum; necessaria, postrema, simplex, tota, non solùm vera, sed perspicua, vetus & brevis. Breves & acutæ, innumerabiles, raræ. *Usus*. Conclusio est exitus & terminatio totius orationis.

Concœnatio, onis, **Abend-Gastmahl**. *Syn*. Symposion.

Concoquo, is, **dauen**. *Syn*. Digero. *Usus*.

Usus. Cibum concoquere. 2. *Transl. Vinco, strenuè fero.* Concoquere illum hominem nequeo. Odium illud, injuria, ira, non submovenda modò sunt, sed & concoquenda. Diu deliberare & concoquere, utrùm.

Concordia, æ, **Einhelligkeit.** *Syn.* Consensus, conspiratio.)(*Discordia. Epi.* Communis, gratissima, incredibilis, magna, pristina, singularis. *Usus.* Equites Senatui concordiâ conjuncti. Reconciliatio concordiæ. Id concordiam & pacem gignet gentibus. Ad concordiam adducet gentes; concordia conglutinabit, conjunget gentes. Concordiam constituet, confirmabit. 2. Vox una concordiam diremit. 3. In concordiam redire, reducere alios; concordiam reconciliare. *Phras.* Summâ concordiâ Provinciam administravimus; unâ voce ac mente consentientibus sensibus, communi sententiâ, sine studio dissensionis, unô ore, animô conjunctissimô versati sumus; summè inter nos, pulcherrimè convenie-bat; quasi unô animô, unâ mente viveremus, communiter, sine intercessione rem gessimus. Nunquam cum illo, nec ille mecum in gratiam rediit; concordibus animis, fraternâ unanimitate, ingeniô planè concorde vixi-mus. *V. Consensus.*

Concorditer, **einhellig.** *Usus.* Cum illo concordissimè vixi. Congruere concorditer inter se.

Concordo, as, **übereinstimmen.** *Syn.* Consto, congruo, consentio, cum aliquo sentio, idem sentio, concino, concentum servo.)(*Dissentio. Usus.* Cùm judicia & opiniones concordant. *V. Concordia.*

Concors, dis, **einhellig.** *Syn.* Consentiens, conveniens, conjunctus.)(*Discors. Usus.* Concordes sunt, quorum sensus in aliqua re congruunt. Senatus Principi concors. Moderatus & concors civitatis status. Mundus ipse se concordi quâdam amicitiâ & charitate complectitur. *V. Adjungo.*

Concredo, is, **vertrauen.** *Syn.* Credo, commendo. *Usus.* Alicui rem suam, aliquem in custodiam alterius concredere. *V. Committo. Commendo.*

Concremo, as, * **verbrennen.** *Usus.* Igni concremare.

Concrepo, are, **rauschen / krachen.** *Syn.* Perstrepo. *Usus.* Scabella concrepant, aulæum tollitur; digitis concrepare.

Concrescо, is, **zusammen-wachsen.**)(*Dilabor, liquefio. Usus.* Aqua nivibus & pruinâ concrescit.

Concretio, onis, **Zusammenwachsung.** *Syn.* Compositio. *Usus.* Deus, mens libera ab omni concretione mortali. Concretionis & liquoris causas investigare.

Concretus, a, um, **zusammen-gewachsen.** *Syn.* Mixtus, conflatus, compositus, quasi conglutinatus, coagmentatus, copulatus, fictus. *Usus.* Corpus ex elementis concretum. Cœlum grave & concretum. In animis nihil mixtum est, nihil concretum. Animal ex nefariis stupris, ex civili cruore, ex flagitiorum impunitate concretum.

Concubina, æ, **Beyschläfferin / Kebs-Weib.** *Usus.* In concubinæ locum uxorem ducere.

Concubinatus, ûs, * *Usus.* Illam in concubinatum sibi emit.

Concubitus, ûs, **uneheliches Beylager.** *Usus.* Conjunctio, complexus Venereus. *Usus.* Concubitus Deorum cum humano genere.

Concubius, a, um, **beyliegend.** *Usus.* Nocte concubia domô egreditur.

Concumbo, is, **beyschlaffen.** *Syn.* Concubo. *Usus.* Si peperit, cum viro concubuit.

Concupiscо, is, **hefftig begehren.** *Syn.* Cupio.)(*Respuo, contemno. Adv.* Infinitè, summè, vehementer. *Us.* Cæsar omnia omnium concupivit. Perniciosum aliquid, prædia alterius concupiscere. *V. Cupiditas.*

Concurro, is, **zusammenlauffen.** *Syn.* Convenio, convolo, fugio. *Adv.* Asperè verba, confestim, obscæniùs literas, statim, temerè, undique. *Usus.* Undique ad eum summâ expectatione concurritur. Tota ad eum Italia concurrit. Multorum sententiæ concurrêre. *Consensêre.* 2. *Confligo, contendo, pugno.* Adversis signis, maximô clâmore concurrere. 3. *Evenio.* Multa sæpè fortuitò concurrunt, *vulg. Coincidunt.* Res concurrere planè contrariæ. Sæpè con-

concurrit, ut mihi multa simul sint agenda. *V. Congredior.*

Concursatio, onis, das Zusammen- oder Hin- und her-lauffen. *Epi.* Acerba, formidolosa, quæstuosa liberis populis, diuturna puerorum, multa, nocturna, non obscura, operosa, tanta perturbationum. *Usus.* Quid illa concursatio nocturna? Non est obscura hominis concursatio & contentio.

Concursator, oris, * der allenthalben umbher lauffet. *Usus.* Concursator & levis hostis.

Concursio, onis, das Zusammen-lauffen. *Syn.* Concursus. *Epi.* Crebra verborum, fortuita, spirabilis, id est, animabilis, turbulenta, vitiosa. *Usus.* Concursio rerum fortuitarum. Crebior vocalium concursio. Corpusculorum concursio fortuita.

Concurso, as, zusammen lauffen. *Usus.* Templa, domos omnes, fora concursare. Armati noctes diésque concursant. *Vulg. Discurrere, cursitare per domos,* &c.

Concursus, ûs, das Zusammen-lauffen. *Syn.* Conflictio, conventio, motus, effusio, concursio. *Epi.* Admirabilis, felix, fortuitus, gravis, incredibilis, magnificentissimus, magnus, maximus omnium, quotidianus. *Usus.* Fiebant ad eum audiendum concursus maximi. Quid dicam effusiones hominum ex agris, concursus ad me? Constantiâ calamitatum concursu labefactata. Studiorum honestissimus concursus. 2. *Conflictus,* concursus asper literarum.

Concutio, is, ere, bewegen / schüttelen. *Syn.* Vehementer commoveo, perturbo. *Usus.* Rempublicam factionibus, aliquem metu concutere; concussa licentia, fractis cupiditatibus.

Condecentia, æ, Wohlstand. *Syn.* Ornatus, decorum, concinnitas. *Epi.* Apta. *Us.* Verba ad compositionem & condecentiam apta.

Condecet, * es ziemet sich / gebührt sich. *Syn.* Decet.

Condecoro, as, * auffbutzen. *Usus.* Ludos condecorare. *V. Decet.*

Condemno, as, verurtheilen. *Syn.* Damno, accuso.)(*Absolvo, libero. Adv.* Gratis, honestè reum. *Usus.* Aliquem crimine aliquo condemnare. Insigni notâ & ignominiâ condemnare. Aliquem sceleris, inertiæ, impudentiæ, aliquem aleâ, de vi condemnare. Capitis, injuriarum, pecuniæ publicæ turpissimô judiciô condemnari. *V. Innocentem condemnare.*

Condenso, as, * dicke machen. *Syn.* Cogo, spisso. *Us.* Oves se in unum locum condensant.

Condensus, a, um, * dick. *Usus.* Condensa turma, acies.

Condico, is, ansagen / bestimmen. *Syn.* Dicto convenio, significo. *Us.* Condicere ad cænam, vel condicere, *vulg. Præmittere se ad cænam venturum.* Alicui suam operam condicere.

Condignè, * würdiglich. *Syn.* Dignè.

Condignus, a, um, * würdig / werth. *Syn.* Dignus.

Condimentum, i, Gewürtz. *Syn.* Conditio, sapor, qui cibos commendat. *Epi.* Mediocre, aptum. *Usus.* Optimum cibi condimentum fames. Sermonum suavitas amicitiæ condimentum. Humanitatis condimento temerare gravitatem.

Condio, ire, würtzen / wolgeschmackt machen. *Syn.* Præparo, comparo, tempero. *Usus.* Gravitatem comitate, orationem salibus, tristitiam hilaritate condire. Nemo unquam urbanitate, lepore, suavitate conditior.

Condiscipulus, i, Schul-Gesell. *Usus.* Multos condiscipulos habes.

Condisco, is, erlernen. *Syn.* Disco. *Usus.* Condiscas, quæso, paulò diligentiùs supplicare. *V. Disco.*

Conditio, onis, Würtzung. *Syn.* Condimentum. *Usus.* Compositiones unguentorum, conditiones ciborum.

Conditio, onis, Zustand. *Syn.* 1. Modus. ratio, lex, pactum, pactio, conventio. *Epi.* Æqua, afflictior, valde bona, certa juris, commodior, quàm commodissima, communis, deterior, difficilior, durior, gravis, incerta, infima fortunæ, iniqua pacis, vitæ iniquissima, invidiosa, justior, melior & honestior, misera & indigna, mortalis vitæ, optima, perdita, præclara, regia, superior, tolerabilis, tota, tuta, valentior. *Conditiones* bellicæ & hostiles, æquæ ac verecundæ, duriores legum, malæ, miseræ, bonæ. *Usus.* Nullâ conditione permoveri potuere. 1. *Hanc conditionem Majores nostri statuêre,* constituêre, instituêre; hanc victis conditionem imposuere, obtulêre, tulêre, pro-

proposuêre. His conditionibus onerârunt victos, & astrinxerunt. 2. *Pactum, conventio.* 1. Ad conditionem veniam, si transigi commodè poterit; ad conditionem accedam, descendam; paciscar, capiam, accipiam, sequar conditionem; utar conditione; in conditione manebo, si probum pactum fuerit. 2. *Omittere*, respuere, repudiare, recusare conditionem. 3. *Status, fortuna.* Ea est temporum conditio. Meliore conditione es, ac ego. Hæc imperii conditio & status. Afflictior conditio. Conditio & fortuna servorum infima. Nascendi humana conditio.

Conditor, oris, **Abwürtzer.** *Syn.* Cocus, qui cibos condit & parat. *Usus.* Conditor & instructor convivii.

Conditor, oris, * **der etwas setzet / ordnet.** *Syn.* Autor. *Usus.* Legum conditor.

Condo, is, **verbergen / behalten.** *Syn.* 1. Abscondo, repono, recondo. *Usus.* Frumentum, pecuniam condere. Aliquid in visceribus medullisque, aliquid animô condere. 2. *Instituo, constituo, construo.*)(*Everto. Adv.* Auspicatò, obscurè, optimè, jucundiùs. Urbem condere. Rempublicam condere & constituere. 3. *Compono.* Carmen, orationem, leges condere.

Condocefacio, **abrichten / lehren.** *Syn.* Doceo, commoneo. *V. Doceo.*

Condoleo, es, **hefftig kranck seyn.** *Syn.* Doleo. *Usus.* Si pes, si dens, si corpus totum condoleat. *V. Doleo.*

Condolesco, is. Idem. *Syn.* Condoleo.

Condonatio, onis, **Verehrung.** *Usus.* Possessionum condonatio & addictio.

Condono, as, **schencken.** *Syn.* Dono, concedo, do, omitto. *Usus.* Bona aliena alteri condonare. Hunc tu mihi hominem condones. Totum me vobis condono. 2. *Indulgeo, ignosco.* Crimen suum alicui condonare. *V. Parco.*

Conducibilis, e, **ersprießlich.** *Syn.* Utilis. *Usus.* Amicum castigare utile est, & conducibile facinus. *V. Utilis.*

Conducit, **es ist nutz.** *Syn.* Utile est, convenit. *Usus.* Istud verò rationibus quidem tuis, non item Reipublicæ conducit. Ea maximè conducunt, quæ sunt rectissima. Vide, num conducant ista ad vitæ commoditatem, ad facultates rerum.

Conduco, ere, **zusammen führen.** *Syn.* Simul duco, congrego, cogo. *Adv.* Breviter, in unum locum, magnô domum, maximè rationibus. *Usus.* Milites unum in locum conducere. 2. *Ad tempus redimo, operam alicujus emo.* Domum, fundos, arationes conducere. Aliquod opus, statuam, pontem faciendum, pascendum gregem, docendum juvenem conducere. *faciendum in se suscipere.*

Conductio, onis, **Dingung.** *Syn.* Redemptio, collectio.

Conductitius, a, um, * **was zu dingen ist.** *Usus.* Operæ conductitiæ.

Conductor, oris, **Verdinger.** *Syn.* Redemptor. *Usus.* Ejus operis trecentis nummis conductor fuit.

Conduplicatio, onis. *Syn. Figura Rhetorica.*

Conduplico, as, **zweyfach legen.** *Usus.* Tenebræ conduplicatæ.

Confabulor, aris, * **Geschwätz treiben.** *Syn.* Colloquor.

Confatalis, e, **das zugleich geordnet.** *Usus.* Confatalis enim res est & copulata.

Confectio, onis, **Vollendung.** *Syn.* Absolutio, perfectio, compositio, comminutio. *Usus.* Libri, belli confectio mihi jucunda fuit. 2. *Collectio.* Confectio tributi. 3. *Præparatio.* Ciborum confectio simul à dentibus, simul à lingua adjuvatur.

Confector, oris, **Vollender.** *Syn.* Qui conficit & absolvit. *Usus.* Belli hujus confector erit, qui &c. Confector negotiorum.

Confectrix, cis, **Vollenderin.** *Usus.* Confectrix rerum omnium vetustas.

Confero, ers, **zusammentragen / gegeneinander halten.** *Syn.* Comparo, collationem facio, exæquo. *Adv.* Expeditissimè se ex loco, facillimè causam cum causa, facillimè se ex loco, maturè se in societatem. Necessariò se in fluctus, novissimè se aliquò, plurimùm benignitatis, potissimùm se ad hoc studium, propè necessariò se in fluctus, rectissimè parva magnis. Falsò quid in aliquem *conferri*, falsò causam criminis, falsò verbum in

aliquem, nunc primùm ſuſpicionem, propria crimina in aliquem. Collatum divinitùs. Conferenda maximè extrema. *Uſus.* Noſtra cum externis, bellum cum pace, inter ſe aliqua conferre. Rationes conferre accepti & expenſi. 2. *Sign. Motum.* In fugam ſe conferre; iter aliquò conferre; ſe ad amicitiam Pompeji contulit. 2. *Transfero, rejicio.* Crimen, invidiam, culpam in alium conferre. Vitia tua falsò in ſenectutem confers. In filium cauſam confert. 4. *Adhibeo, adjicio, conſumo, colloco, pono ſtudium & operam.* Omne noſtrum conſilium, diligentiam, operam, officia, cogitationes, curas, ſtudium, officium ad tuam dignitatem & amplitudinem conferemus. *Vulg. Impendemus.* Confer te, quæſo, ad eam curam. Omne ingenium, cogitationes ad Philoſophiam contulit. Vocem ſuam in quæſtum contulit, *præconem egit.* Se ad authoritatem, ad ſocietatem, amicitiam alicujus conferre. 5. *Miſceo, moveo.* Manus conferre cum hoſte, ſigna cum hoſtibus, caſtra caſtris conferre. 6. *Communico, commentor.* Conferre familiares ſermones inter ſe, ſollicitudines conferre. Capita inter ſe conferre. 7. *Contribuo.* Ex cenſu quotannis aliquid in commune conferre. *V. Comparo. Colloquor.*

Confertim, * hauffen-weiß. *Uſus.* Acriter & confertim pugnabatur.

Confertus, a, um, zugefüllet. *Syn.* Refertus, plenus. *Uſus.* Vita omnium voluptatum varietate conferta. *V. Plenus.*

Confeſſarius, ii, Beichtvatter. *Phras.* A confeſſionibus; qui nobis confitentibus aures dat; noſtræ conſcientiæ judex; qui delicta confitentibus aures commodat; quô ad ſacras confeſſiones utimur. Qui pro ſacro tribunali judex aſſidet; confitentes reos ſuorum ſordibus ſcelerum expiat; conſtrictos peccatorum vinculis animos divinâ quâdam poteſtate relaxat.

Confeſſio, onis, Bekanntnüß. *Syn.* Confitentis actio. *Epi.* Firma animi, gravior, improbiſſima, inuſitata, turpis & periculoſa, nefaria. *Uſus.* Sit erranti medicina confeſſio. Taciturnitas imitatur confeſſionem. Tuâ confeſſione convinceris, urgeris, teneris. Suâ ſe confeſſione induit ac jugulavit.

Confeſſio, onis, Beicht. *Phras.* Eluere animum peccatorum ſordibus; confeſſionis ſacramento perpurgare animum; patefacere conſcientiæ labes ac vulnera; vitæ commiſſa in ſacro animi judicio patefacere; conſcientiam deonerare, ſcelerumque quaſi ſarcinam apud Sacerdotem deponere; ſuæ turpitudinis quaſi virus apud Sacerdotem evomere; expiare peccatorum ſordes, purgare ſo ſalutari confeſſione peccatorum, commiſſorum; vitæ noxas confeſſione delere; peſtilentiæ virus evomere; obire confeſſionis ſacrum myſterium; crimina ſua apud Sacerdotem accuſare, exponere; Conſcientiæ maculas pœnitentiæ Sacramento eluere; Sacerdoti ſe ritu Catholico aperire; peccata confeſſione deponere, confeſſione ſordes peccatorum abſtergere; maculas abolere; accuſare ſe apud presbyterum; ſarcinulas ſuas apud confeſſarium deponere.

Confeſſio generalis. Generalem Exomologeſin obire; totius anteactæ vitæ noxas, ab ultima pueritia ductô initiô, in memoriam mihimet redigo, & in libellum confero, ut ſacerdoti exponam, qui me arctiſſimis vinculis, in quæ meopte nutu indui, levatum dimittat; expiare ſuperioris vitæ noxas; Confeſſio omnis anteactæ vitæ; omnium annorum confeſſione expiari; aperire omnia peccata, quæ vel à pueritia meminimus; totius vitæ flagitia ſacrâ confeſſione repetere; confiteri de peccatis totâ vitâ admiſſis; animi labes, quas in omni vita collegit, expiare. Totius vitæ maculas confeſſione eluere; non reticuit, quæ per omnem vitam deliquerit, ut alterius quaſi ordiretur vitæ initium; veteris vitæ omnis crimina ſacerdoti aperiendo repetiit, annorum omnium culpas expoſuit, de criminibus vel ab ipſa pueritia abſolutus eſt; noxiis, quas vel ab ipſa pueritia contraxit, confeſſione ſe eliberavit.

Confeſtim, geſchwind. *Syn.* Sine ulla mora, illicò, ſtatim, actutum.)(*Ex intervallo. Uſus.* Confeſtim huc advolavit. *V. Statim.*

Conficio, is, endigen / machen. *Syn.* Facio, curo, efficio, abſolvo, procuro, præſto,

præſto, exequor, compleo, expedio, tranſigo. *Adv.* Accuratè, amanter, benè curſum, benè dialogos, brevi, conſtantiſſimè, diligenter tabulas, glorioſiſſimè, jucundè curſum, magnificentiſſimè aliquid, nihilominùs legationem, penè aliquem, planè animum, quàm commodiſſimè negotia, rectè curriculum vivendi, ſtrenuè rem ſuam. *Confici.* Accommodatè genus dictionis, aliquando opere aut manu factum, quamprimùm negotium, tardiùs rem. *Uſus.* Manu ſuâ veſtem, pallium ſibi contecit. Exercitum, Bibliothecam, pecuniam conficere. Ea res famam tibi & opes maximas conficiet. Reditum in patriam, negotium conficere alicui. Nuptias, Sacra, rem Divinam conficere. 2. *Perficio, ad finem deduco.* Negotium per alterum, rem è ſententia confecit; bellum affectum confecit. Vitæ curriculum in litreris, diem ociô confecit. Longam viam conficere. In Senatu nihil confectum eſt. Perpolire orationem & conficere. 3. *Tranſigo.* Confice cum eo de hortis. Velim id diligenter, ut de libris conficias. 4. *Concludo, efficio.* Ex hac argumentatione conficitur, te &c. *Vulg. Conſequentia deducitur.* 5. *Affligo, perdo, abſumo, abligurio, peſſumdo, vexo.* Mœror, curæ, ſollicitudines, ſolitudo, me conficiunt. Conficit ſe curis &c. fame, frigore, ſenectute, morbo confici. Familiarem rem luxu confecit. Mœror animos exedit & conficit. Pudore conficior.

Confictio, onis, **Erdichtung.** *Syn.* Machinatio. *Uſus.* Criminis confectionem Cajus ſuſcepit. *V. Efficio. Perficio.*

Confidenter, **vertraulich.** *Syn.* Animosè, audacter. *Uſus.* Aliquid confidenter, malitiosè, flagitiosè geſtum.

Conſidentia, æ, **Kühnheit.** *Syn.* Impudentia, temeritas, audacia. *Arrogantia eſt. Uſus.* Hæc quidem ſigna confidentiæ ſunt, non innocentiæ. Magnam ſibi ſumit, magnam habet confidentiam. *V. Audacia.*

Confido, is, **vertrauen.** *Syn.* Audeo, non timeo.)(*Deſpero, diffido. Adv.* Confidere ferociùs ſuæ cauſæ, magnoperè & niti invidiâ, magnoperè cauſæ, legionibus, planè, plurimum ſibi, valdè literis malitiæ ſuæ, vehementer. *Uſ.* Nimiùm ſibi, cauſæ ſuæ confidit. Virtuti conſtantiæque tuæ plurimùm confido. Niti & magnoperè confidere de re aliqua, de voluntate alterius. *V. Fido. Spero. Innitor.*

Configo, is, **anheften.** *Syn.* Figo, vulnero. *Uſus.* Hercules ſuos configebat ſagittis. Cornicum oculos configere. 2. *Figo, pono.* Configere omnes curas & cogitationes in ſalute reip.

Confingo, is, **geſtalten / bilden.** *Syn.* Fingo. *Adv.* Credibiliter, ſuſpiciosè facinus. *Uſus.* Confingere & comminiſci rumorem, crimen, aliquid criminis. *V. Fingo.*

Confinis, e, **das aneinander veſt.** *Syn.* Vicinus, finitimus. *Uſus.* Eſt huic confine genus dicendi. *V. Vicinus.*

Confinium, ii, **March-Stein.** *Syn.* Finis. *Uſ.* Convenit in vicinitatibus & confiniis, æquum & facilem eſſe, multa de ſuo jure concedentem.

Confio, is, ieri, **geſchehen.** *Syn.* Conficior. *Adv.* Faciliùs. *Uſus.* Commodiùs cadere nihil poterat, quàm ſi res ſine ſanguine confieret.

Confirmatio, onis, **Beſtättigung.** *Syn.* Fides. *Epi.* Gravior. *Uſus.* Confirmatio eſt, per quam cauſæ fidem, autoritatem & firmamentum adjungit oratio. 2. *Conſolatio.* Non eget confirmatione virtus tua.

Confirmator, oris, **Bürg.** *Uſus.* Confirmator & ſequeſter pecuniæ deſideratur.

Confirmo, as, **beveſtigen.** *Syn.* Affirmo, aſſevero, promitto.)(*Refello, refuto, infirmo. Adv.* Benè ſe, fidenter, liquidò, magnoperè. Moleſtiùs, planè, præclarè, temerè. Confirmari impudentiſſimè caput legis, mediocriter, neceſſariò, vehementius, planè, multùm confirmatus animus. *Uſus.* Exemplis, rationibus, argumentis rem confirmare. Hoc ſine ulla dubitatione confirmaverim. De hoc tibi planè confirmo. 2. *Conſolor.* Erigere, confirmare afflictos bonorum animos. 3. *Corroboro, ſtabilio, firmum reddo, probo, comprobo.* Animum, ſe, ad omnia confirmare. E morbo confirmari. *Phras.* Imperium diuturnâ impunitate munivit, auctoritate roboravit; ſtabilivit Rempublicam, confirmatiorem reddidit; rem ſtabilivit, fortunâ collapſam affirmavit. *V. Probo. Conſolor.*

Confiteor, eris, **geſtehen / beichten.** *Syn.* Fateor, præ me fero, agnoſco.)(*Inficior, celo. Adv.* Apertè, ingenuè, impunè, liberè, neceſſariò, palam adulterium,

planè, tandem, aliquando, timidè, verè. *Usus.* Apertè & ingenuè confiteri alicui peccatum, confiteri de criminibus. *V. Fateor.*

Conflagro, as, **verbrennen.** *Syn.* Ardeo. *Usus.* Ardore flammæ conflagrare. 2. *Transl.* Invidiæ incendiô, irâ, odiô conflagrare.

Conflictio, onis, **Zusammenschlagung.** *Syn.* Conflictus, contentio, quasi concursus causarum. *Usus.* Rerum inter se pugnantium conflictio.

Conflictor, aris, **in einem fort streiten.** *Usus.* Multis & magnis incommodis, duriore fortunâ, iniquô judiciô, morbis, annonæ difficultate conflictamur. Cum his conflictari, & pro salute Reipublicæ dimicare oportet.

Conflictus, ûs, **Scharmützel / Streit.** *Syn.* Conflictio. *Usus.* Lapidum conflictu & tritu ignis elicitur. Nubium conflictus. Conflictu corporum magnæ acies pelluntur. *V. Certamen.*

Confligo, is, **miteinander kämpffen / streiten.** *Syn.* Contendo, concurro, dimico, prælior, prælio decerto, prælium facio, prælium committo, signa confero, manum confero. *Adv.* Temerè cum aliquo. *Usus.* Manu cum hoste confligere; armis cum hoste confligere, decertare. *V. Certo. Pugno.*

Conflo, as, **zusammen blasen / giessen / schmeltzen.** *Syn.* Cogo, conficio, paro, comparo, acquiro. *Usus.* Bellum tuâ operâ natum, conflatum, susceptum est. Unde hoc ductum & conflatum mendacium? Eâ res magnam invidiam atque infamiam, plurimum suspicionis, negotii ac periculi conflavit. Venus totam illam scenam, accusationémque conflavit.

Confluens, tis, **Zusammenfluß.** *Usus.* A confluente Rhodani copias movi.

Confluo, is, **zusammen fliessen.** *Syn.* Concurro, convenio, pervenio, fluo. *Usus.* Laus, honor, dignitas in domum tuam confluxit. Omnis reipublicæ sententina in ea castra confluxit. Multi ex omni orbe Romam confluunt.

Confodio, is, **graben / erstechen.** *Usus.* Confodere aliquem vulneribus.

Conformatio, onis, **Gestalt / Form.** *Syn.* Forma, compositio, exornatio. *Epi.* Insignita, impressa. *Usus.* Conformatio lineamentorum, compositio membrorum. Animantis figura & conformatio totius oris & corporis. Conformatio & moderatio continentiæ ac temperantiæ. Vocis, sententiarum, verborum varietas & conformatio.

Conformo, as, **eine Form und Gestalt geben.** *Syn.* Compono, fingo, effingo, figuro, formo, informo. *Usus.* Ad majora nos genuit natura, & conformavit. Animum cogitatione excellentium virorum conformare. Conformare se ad voluntatem alterius, ad illustre aliquod exemplum. Mores, vocem, animum conformare. *V. Accommodo.*

Confragosus, a, um, * **rauh / uneben.** *Syn.* Disruptus, rudis, incultus. *Usus.* Loca aspera & confragosa.

Confringo, is, **zerbrechen.** *Syn.* Frango, infringo. *Usus.* Rem, jura, consilia confringere, dissipare, consumere. *V. Frango.*

Confugio, is, **fliehen / Flucht nehmen.** *Syn.* Refugio, concurro, profugio, præsidium & auxilium ab aliquo peto, requiro.)(*Excipio. Adv.* Levissimè, privatim ad judices. *Usus.* Tot difficultatibus affectus, afflictus in tuam fidem, veritatem, misericordiam confugio; rebus meis diffidens ad autoritatis tuæ aram confugio. *Phras.* Miseri omnes ad te confugiunt, in fidem tuam & clientelam se conferunt, recipiunt; in æquitate tua paratissimum habent perfugium, confugium. Non alius portus est, in quem mallent pervehi miseri, te uno amico tecti ac beati; apud te velut arx, portus, ara miserorum; Tu miserorum receptaculum, columen, adminiculum certissimum haberis. *V. Opera.*

Confundo, is, **zusammen schütten.** *Syn.* Misceo, conturbo, perturbo.)(*Distinguo. Usus.* Verum cum falsis confundere. Confundere & conferre Græcos cum Romanis. Vis Divina toto mundo confusa. Confusa & perturbata oratio. Animô, dolore confusus. *V. Misceo.*

Confusè, **vermischt.** *Syn. Descriptè, electè, discretè. Usus.* Agere, loqui confusè & permistè.

Confusio, onis, **Vermischung.** *Us.* Perturbatio vitæ & magna confusio temporum; religionum, rerum omnium confusio. Conjunctio, confusióque virtutum à Philosophis distinguitur. *V. Refello.*

Con-

Confutatio, onis, Widerlegung. *Syn.* Diſſolutio, reprehenſio.

Confuto, as, widerlegen. *Syn.* Refello, refuto, reprehendo, diluo, coarguo, infirmo, diſſolvo, redarguo, explodo, convinco, frango, ejicio, abjicio, adverſaria everto, falſa eſſe doceo, tollo. *Uſus.* Argumenta alicujus confutare. Audaciam ejus confutavit, confregit. *V. Refello.*

Congelo, as, gefroren. *Syn.* Conglacio. *Uſ.* Gaudebam illum ociô congelaſſe.

Congeminatio, onis, *Verdoppelung. *Uſ.* Quid hoc conduplicationis, quid congeminationis?

Congemino, as, *verdopplen. *Syn.* Gemino. *Uſus.* Omnes congeminavimus.

Congemo, ere, erſeufftzen. *Syn.* Simul gemo. *Uſus.* Senatus congemuit frequens. *V. Gemo.*

Congero, ere, zuſammen tragen. *Syn.* Congrego, accumulo, comporto.)(*Diſſipo. Uſus.* Pecuniam aliquò, res direptas in regnum congerere. 2. *Transl. Confero.* Maledicta, crimina in aliquem congerere. *V. Congrego.*

Congerro, onis, * der andere an ſich ziehet/ Straſſen-Rauber. *Syn.* Cum quo familiariter verſamur, & facetè confabulamur.

Congeſtitius, a, um, gehäuffet. *Uſus.* Locus congeſtitius, ad jacienda fundamenta ineptus.

Congeſtus, ûs, Hauff. *Syn.* Comportatio. *Uſus.* Avium congeſtu, non humanis manibus.

Congiarium, ii, Ehren-Geſchenck. *Syn.* Imperatoris donum à congio, menſuræ genere, vini & ſimilium. *Uſus.* Cæſar muneribus, monumentis, congiariis epuis multitudinem imperitam lenivit, donavit.

Conglacio, as, gefroren. *Syn.* Congelo, durefio. *Uſus.* Aqua frigoribus conglaciat, sive & pruinâ concreſcit. 2. *Transl.* Ejus conſulatûs conſilia conglaciant.

Conglobatim, * häuffig. *Uſus.* Conglobatim & confertim pugnabant.

Conglobo, as, zuſammen rollen. *Syn.* Cogor, colligor. *Uſus.* Mare undique conglobatur æqualiter. Sparſim milites ſe in unum conglobârunt.

Conglutinatio, onis, Zuſammenfügung. *Syn.* Conjunctio. *Epi.* Recens.)(*Inveterata. Uſus.* Conglutinatio recens ægrè divellitur. 2. *Transl.* Conglutinatio verborum.

Conglutino, as, zuſammenfügen. *Syn.* Conjungo, copulo, conflo, compingo. *Uſus.* Voluntates noſtras conſuetudo conglutinavit. Amicitias morum ſimilitudo conglutinat. *V. Iungo.*

Congratulatio, onis, Glückwünſchung. *Uſus.* Omnium ordinum conſenſus, gratiarum actio, congratulatio me commovet. *V. Gratulatio.*

Congratulor, aris, Glück wünſchen. *Syn.* Signis lætitiam oſtendo, cum aliquo gaudeo. *V. Gratulor.*

Congredior, aris, zuſammen gehen. *Syn.* Convenio.)(*Digredior. Adv.* Coram. *Uſus.* Luna cum Sole congrediens. 2. *Conferendi causâ convenio.* Cum congreſſi fuerimus, tum ſi quid res feret, inter nos conferemus. Congredi cum aliquo. 3. *Pugno.* Contra Cæſarem armatus congreſſus eſt. Non is ſum, qui tecum congrediar, & lucter. Congredere mecum criminibus ipſis, remove calumnias.

Congregabilis, e, geſellig. *Syn.* Quod facilè congregatur, amans ſocietatis. *Uſus.* Apum examina naturâ congregabilia ſunt.

Congregatio, onis, Verſammlung. *Uſus.* Nos ad conjunctionem congregationémque hominum, & ad naturalem communitatem nati ſumus.

Congrego, as, verſammlen. *Syn.* Colligo, contraho, convoco, coacervo, aggrego, cogo, frequento, conjungo, in unum locum compello.)(*Diſgrego, diſpergo, diſtraho. Uſus.* Homines libenter ſe cum æqualibus congregant. Paulùm in eundem hunc numerum congregabimus. Tecum me & voluntas congregavit, & fortuna conjunxit. In unum locum congregata plebs. *V. Convenio. Colligo.*

Congreſſio, onis, Zuſammenkunfft. *Syn.* Congreſſus, colloquium, ſermo. *Epi.* Acerba & miſera, bellicoſa, ſevera. *Uſus.* Nemo illum aditu, congreſſione, ſermone dignum putabat. Erat non modò familiaritate, ſed congreſſione prohibendus. In congreſſionibus hominum; familiaris congreſſio.

Congreſſus, ûs, Zuſammenkunfft. *Syn.*

1. *Pugna. Epi.* Mediocris, quotidianus. *Usus.* Multa ante congressum fiunt. Nulli in eo congressu periére. 2. *Colloquium.* Venire in alicujus congressum. Sylla cum illis ne mediocri quidem sermone & congressu conjungebatur. Credebam pacem fore non modò sermone & disputatione, sed conspectu ipso, & congressu. *V. Conventus.*

Congruenter, gemäß. *Syn.* Convenienter. *Usus.* Congruenter naturæ, convenienterque vivere.

Congruo, is, übereinkommen. *Syn.* Convenio, consentio.)(*Discrepo, repugno, dissentio, dissideo. Adv.* Mirificè, valdè, vehementer. *Usus.* Cum suis moribus ac natura parum congruere. Congruit mea sententia cum judicio Senatûs. Dicta factis, extrema primis congruunt. Oratio, sententiâ discrepans, verbis congruens. *V. Consentio. Convenio. Similis.*

Conjectio, nis, Muthmassung. *Syn.* Conjectus. *Usus.* Conjectione telorum hostis fusus est. 2. *Transl.* Conjectionem somnorum ita definit.

Conjecto, as, * errathen. *Usus.* Eventu aliquid conjectare. Quid dicam, aut quid conjectem, nescio.

Conjector, oris, Außleger. *Syn.* Interpres somniorum, portentorum, vates. *Usus.* Vaticinationes & responsiones Sacerdotum conjectorum. Conjector somniorum.

Conjectura, æ, Anzeigung. *Syn.* Opinio, suspicio, divinatio, provisio, auguratio, existimatio, signum sensus. *Epi.* Bona, crudelis, difficilis, domestica, facilis, infinita, levis, multa, perspicua, probabilis, vera, verior, certa. *Usus.* Conjectura, quæ in varias partes duci potest, nihil incertius. Conjecturâ ducor ad suspicandum te. Quantum conjecturâ assequi, consequi possum. Scis, quò me conjectura ducat, quid odorer, quid conjecturâ augurer, quid suspicionibus & conjecturâ coarguam. Ex vultu de animis conjecturam facio, capio, percipio. Vultus mihi animi conjecturam affert. Quoties conjecturis nostris aberramus, fallimur.

Conjecturalis, e, das man muthmasset. *Syn.* Inficialis. *Usus.* Causa, genus orationis conjecturale.

Conjectus, ûs, Einwurff. *Syn.* Conjectio. *Usus.* Oculorum conjectus & hilaritas.

Conjicio, is, werffen / zusammen werffen. *Syn.* Conjecturâ assequor vel consequor, conjecturam facio, conjecturâ prospicio, vel perspicio, agnosco, auguror, interpretor, divino, existimo. *Adv.* Acutè, benè, bellè, malè, præclarè. *Usus.* 1. Se in pedes, in fugam, latebras, castra conjicere. Tela in aliquem conjicere. 2. *Confero.* Maledicta in aliquem, causam turbarum, crimen, flammam Reip. in aliquem conjicere. 3. *Divido, distribuo.* Causam totam in certos locos, multa in librum unum, in epistolam conjeci. 4. *Intendo, Converto.* Oculos in eum conjecit. 5. *Affero, redigo.* Remp. in magnas difficultates conjecit. Ne me, quæso, in tristitiam hanc, hoc malum, has tricas, hunc morbum conjicito. Conjecit se in nuptias. 6. *Divino, auguror.* Argutè, acutè hæc longè antè conjecerat. *Phras.* Multa è facie conjici de homine possunt. Multa à fronte videri, colligi, intelligi, deprehendi, percipi, conjectari possunt. Multa conjecturis assequi, augurari licet. Frons multa ostendit, significat, coarguit, patefacit, exprimit, demonstrat latentes animi morbos. E vultu nequaquam incerta conjectio, dubia aut obscura divinatio sumitur. Frons ad animi faciem proximè accedit. *V. Divino.*

Conjugatio, onis, Zusammenfügung/ Bindung. *Usus.* Capitum conugatio & religatio, & propagato vitium.

Conjugium, ii, die Ehe / der Ehestand. *Syn.* Connubium, matrimonium. *Usus.* Prima societa est in ipso conjugio. *V. Matrimonium. Nubo.*

Conjugo, as, zusammen jochen. *Syn.* Conjungo. *Usus.* Jucundissima est amicitia, quam morum similitudo conjugavit. *V. Iungo.*

Conjunctè, zusammen. *Syn.* Simul, conjunctim.)(*Simpliciter, sepaatim. Us.* Conjunctissimè & amicissimè vivere cum aliquo.

Conjunctim, beysammen. *Syn.* Simul, con-

conjunctè. *Uſ.* Conjunctim de eâ re poterit referri.

Conjunctio, onis, **Freundſchafft.** *Syn.* copulatio, neceſſitudo, affinitas, cognatio, ſocietas, conſociatio, congregatio, continuatio, quaſi conventus & conſenſio.)(*disjunctio, alienatio. Epi.* Æterna, humana, incolumis, invidioſa, jucundiſſima, magna, maxima, mediocris, nova, paterna, perdiuturna, perpetua, proxima neceſſitudini liberorum, repentina affinitatis, ſempiterna. Suavis inter aliquos, ſuaviſſima, ſumma, tanta, vera, vetus, infinita. *Uſus.* Affinitatis, vicinitatis, benevolentiæ, naturæ, amicitiæ conjunctio, conjunctionis mutuæ vinculum. Conciliare ſibi conjunctionem amicorum. Veterem noſtram conjunctionem labefactârunt, ac propè diremerunt, à conjunctione nos propè avocarunt, de vetere conjunctione multum diminuêre malevolorum artes. *V. Amicitia.*

Conjunctus, a, um, **vereiniget.** *Syn.* Junctus, copulatus, continens, adjunctus, cohærens, conſentiens, implicatus cum aliquo, communis, ſociatus, connexus, habens ſocietatem, conjunctionem gratiæ, quaſi devinctus, neceſſarius.)(*diviſus, disjunctus, ſolitarius.* *Uſus.* Habere aliquem uſu, affinitate, conſuetudine, officiis conjunctum; cognatione, amicitia inter ſe conjuncti. Familiaris, & omnibus rebus conjunctus; conjunctus alicui, cum aliquo. Mea cauſa cum tua eſt conjuncta. Virtuti tuæ fortuna conjuncta eſt. Vitam agit cum honeſtate conjunctam. Vita flagitiis & probris conjuncta. Summa miſeria cum ſummo dedecore conjuncta; Diſceſſus tuus cum gloria potius erat conjunctus, quàm cum probro. *V. Amicus.*

Conjungo, is, **zuſammenfügen / ſetzen / ſtellen.** *Syn.* Copulo, conjugo, conglutino, conſocio, congrego, coagmento, concilio, connecto.)(*disjungo. Adv.* Conjungi maximè vetuſtate, linguâ, ſocietate, mirificè cum, quàm maximè, propemodum. *Uſus.* Cum aliquo amicitias conjungere, cum gravitate comitatem. Nos ab ineunte ætate illius uſus, conſuetudo, ſtudiorum ſocietas, & ſimilitudo conjunxit. Cum aliquo neceſſitudinem conjungere. Sententiarum pondus cum elegantia verborum conjungere.

Conjunx, jugis, **Ehgatt / der Ehemann / und das Eheweib.** *Syn.* Particeps connubii. *Epi.* minimè avara, fidiſſima, fidelis, fideliſſima, integra à petulantia alicujus, miſera.

Conjuratio, onis, **Zuſammenſchwerung.** *Syn.* Conſpiratio, conſenſio. *Epi.* Civilis, conſtricta, exitioſa, impia, occulta, recens, ſcelerata, ſuperior, vetus. *Uſus.* Conjurationem facere. Deprehendere, patefacere, aperire conjurationem.

Conjuro, as, **zuſammen ſchweren.** *Syn.* Conſentio, conſpiro. *Uſus.* Cognitum eſt eos conjurâſſe. Tantum mihi eſt æris alieni, ut conjurare cupiam.

Connecto, is, **zuſammen hefften.** *Syn.* Conjungo.)(*Separo. Adv.* leviter. *Uſ.* Amicitia cum voluptate connectitur. *V. Iungo.*

Connexio, onis, **Zuſammenfügung.**

Connitor, eris, **etwas unterſtehen zu thun.** *Syn.* nitor, operando conor. *Uſ.* quantùm conniti animo potes, quantùm labore contendere, tantum fac, ut efficias. *V. Conor. Nitor.*

Conniveo, es, **durch die Finger ſehen / überſehen.** *Syn.* Palpebras oculorum moveo, modò claudens, modò aperiens: diſſimulo. *Uſus.* Dii ſæpe in hominum ſceleribus connivent. Quibusdam in rebus conniveo. *V. Indulgeo.*

Connubium, ii, **Eheſtand.** *Syn.* Conjugium. *V. Matrimonium.*

Conor, aris, **unterſtehen.** *R. à κονέω, operor. Syn.* Tento, experior, molior, enitor, connitor, incumbo, indago, ut &c. id molior, id pugno, ut &c. *Uſus.* Multa efficere, plura conari. Scelus conari. *Phraſ.* Conandum tibi erit nimiùm, magnô ſtudiô enitendum, contendendum, elaborandum, id moliendum ad agendum; ad eam te cogitationem accinge; nihil aliud machinare, rem ita adorna, inſtrue; intentus tibi animus habendus, qui nulli unquam labori ſuccumbat.

In hoc tibi toto corpore, atque omnibus ungulis, viris equisque, ùt dicitur, elaborandum est. Contende nervis omnibus & facultatibus; omni ope annitere, totis viribus accingere; nisu fortissimo, studiô summô hoc age. Manibus pedibusque, ùt ajunt, conare, ut solidam laudem consequâre. Toto pectore, omni vi incumbendum est tibi; Age pro virili parte, pro tua parte, pro cunctis viribus, totis viribus, omnibus nervis, omni studio, quantum est in te positum, quantum in te situm est, quoad potes, quoad vales, quantum quidem præstare vales, quantum consequi viribus licebit. Conferto ad hanc rem omnes vires, omnia studia, quidquid est in te industriæ, operæ, curæ, diligentiæ. Ne viribus peperceris, nullum studium prætermiseris. Da operam pro eo, quod in te erit. Ita contende, ut nihil magis. *V. Studeo.*

Conquassatio, onis, **Erschütterung/ Bewegung.** *Syn.* concussio, commotio. *Us.* Morbus è corporis conquassatione & perturbatione ortus.

Conquasso, as, **erschüttern/bewegen/ zerknirschen.** *Syn.* commoveo, concutio. *Usus.* Omnes Provinciæ bellis conquassatæ.

Conqueror, ereris, **sich klagen.** *Syn.* Queror, deploro, *Adv.* Graviter, gravissimè, mediocriter, publicè de factis, verissimè. *Us.* Nihil tecum de injuria fratris conqueror. Conqueri fortunam adversam, non lamentari decet. *V. Queror. Querela.*

Conquestio, onis, **eine Klag.** *Syn.* Querela.

Conquiesco, is, **ruhen.** *Syn.* Quiesco, consideo, desino. *Adv.* Libentissimè, paulùm adventu alicujus. *Us.* Bella hyeme, litteræ bello conquiescunt. Nunquam à bellis conquiescemus? ut ætas nostra gravior in charitate atque adolescentia tua ex omnibus molestiis & laboribus conquiescat. Animus è forensi strepitu conquiescat tantisper. *V. Quiesco. Relaxo.*

Conquiro, is, **mit Fleiß zusammen suchen.** *Syn.* Investigo, magnâ diligentiâ quæro. *Adv.* Curiosiùs, diligentissimè, studiosè, undique, undique pecuniam, undique suavitates. *Us.* Aliorum facta & eventa conquirere. Suavitates undique & delicias conquirit. *Vid. Quæro.*

Conquisitè, **mit Fleiß zusammen gesucht.** *Syn.* Exquisitè, diligenter, doctè. *Us.* Aliquid conquisitè scribere.

Conquisitio, onis, **Zusammensuchung.** *Us.* Exercitus durissimâ conquisitione collectus. In conquisitione orationis durissimum est exordium.

Conquisitor, oris, **Ersucher.** *Syn.* Cui aliquid conquirendum mandatur. *Us.* Nullus delectus, neque enim conquisitores comparere audent. **Werber.**

Conquisitus, a, um, **ersuchet.** *Syn.* Exquisitus, insignis. *Us.* conquisitissimi cibi, odores. Conquisitis flagitiis aliquem deformare.

Consalutatio, onis, **einhellige Begrüssung.** *Epi.* forensis, perhonorifica. *Us.* Forensis consalutatio.

Consaluto, as, **begrüssen.** *Syn.* Saluto. *Adv.* amicissimè inter se. *Us.* Qui inter se amicissimè consalutarunt. *V. Saluto.*

Consanesco, is, **gesund werden.** *Syn.* Sanus fio, sanor. *Us.* cum consanuisse videretur, recruduit vulnus. *V. Sano.*

Consanguineus, a, um, **Bluts-Freund.** Sanguine conjunctus, propinquus. *Us.* Nec se intelligunt esse consanguineos. *V. Propinquus.*

Consanguinitas, tis, * **Bluts-Freundschafft.** *Syn.* Sanguinis conjunctio. *Us.* Alteri consanguinitate propinquus. *V. Cognatio.*

Consaucio, as, **verwunden/ verletzen.** *Syn.* saucio, vulnero. *V. Vulnero.*

Consceleratus, a, um, **lasterhafftig.** *Syn.* Sceleratus. *V. Sceleratus.*

Conscelero, as, * **beflecken.** *Syn.* Scelere impleo. *Usus.* conscelerare aures paternas.

Conscendo, is, **auffsteigen/ in ein Schiff steigen.** *Syn.* Ascendo. *Usus.* conscende, quæso, & ad nos trajice. *subintell. navem.*

Conscensio, onis, **das Steigen in ein Schiff.** *Us.* conscensio in naves.

Conscientia, æ, **Gewissen.** *Syn* Recordatio, animi quædam ratio, vis & lex, à qua & de rectè factis & secùs admonemur. *Epi.* comes, communis, jucundissima benè actæ vitæ, præclara, recta, scelerata, stabilis, digna supplicio. *Us.*

1. *Conſcientia mala.* Magna vis eſt conſcientiæ, ut pœnam ſemper ante oculos verſari putent, qui peccârunt. E peccatorum conſcientia ingens timor exoritur. Suorum flagitiorum conſcientiâ cruciantur, ſtimulantur, vexantur, conſtringuntur. Quas conſcientiæ labes in animo habent, quæ vulnera? pœnas luunt non tam judiciis, quàm quòd eos inſectantur furiæ, non ardentibus tædis, ſicut eſt in fabulis, ſed angore conſcientiæ, fraudisque cruciatu. Eorum animi æternis ſollicitudinibus dies & noctes exeduntur. Impedita & oppreſſa mens ſcelerum conſcientiâ. 2. *Conſcientia bona.* In conſcientia rectè factorum ſat magnus laboris fructus eſt. Mea mihi conſcientia pluris eſt, quam hominum ſermo. Conſcientiâ optimæ mentis conſolor me, & ſuſtentor, recreor, & reficior. 3. *Notitia.* Conſcientiâ tenetur conjuratio tua. Remota hominum conſcientia quidlibet facturus videris. *V. Furia.*

Conſcindo, is, in Stücken zerhauen. *Syn.* diſcindo, ſcindo, diſcerpo. *Uſ.* Epiſtolam innocentem conſcidi. 2. *Transl.* Aliquem ſibilis, maledictis, pugnis, calcibus conſcindere.

Conſciſco, is, etwas gemeinlich und wiſſendlich anſehen und ordnen. *Syn.* Infero. *Uſus.* Mortem ſibi venenô, necem ſibi conſciſcere. Grande facinus conſcivi.

Conſcius, a, um, mitwiſſend. *Syn.* Particeps, ſocius, teſtis.)(*inſcius, ignarus. Adv.* maximè ſtudiorum, officiorum. *Uſ.* Excogita, ut occultè ſine teſte, ſine conſilio rem peragas. Nullius mihi culpæ conſcius ſum. Conſcius illi facinori eſſe putabar. *V. Conſcientia.*

Conſcribo, is, beſchreiben. *Syn.* ſcribo, compono. *Adv.* Celeriter veteranos, communiter edictum, diligentiùs, nominatim, perſpicuè, nominatim ſervos, perquiſitiùs & diligenter, publicè, ſeparatim, ſubtilius, vicatim homines. Conſcribi palàm & centuriari. *Uſus.* Librum, epiſtolam conſcribere. Exercitum militem conſcribere. *V. Scribo.*

Conſcriptio, onis, das Auffſchreiben. *Syn.* Scriptio. *Uſ.* conſcriptiones quæſtionum.

Conſecratio, onis, Heiligung. *Syn.* Dedicatio. *Uſus.* In conſecrationibus ſtatuebantur aræ, quæ religionem afferrent.

Conſecro, as, zueignen / weihen. *Syn.* Dico, dedico, ſacro, religioſum facio, monumentum facio, fanum alicui facio.)(*profano, profanum facio. Adv.* Auguſtè, nefariè aram, ſanctè, publicè, rectè. *Uſ.* Dare, donare, dicare, conſecrare aliquid Jovi opt. max. Delubra ſanctiſſimis religionibus conſecrata. 2. *Do, dono, dico.* Bona alicujus, aurum, argentum, agrum Deo conſecrare. Se patriæ dedere, & in ea omnia ſtudia ponere & velut conſecrare. Caput rei alicujus conſecratur. 2. *Immortalitati & memoriæ perpetuæ commendo.* Urbes, in quibus tuas virtutes conſecratas vides. Virtutes tuas conſecratas & in Deorum numero collocatas vides. Virorum fortium memoria Deorum immortalium honore conſecrata. *V. Sacra.*

Conſectarius, a, um, nachfolgend / nachbeginnig. *Uſ.* conſectaria me Stoicorum brevia & acuta delectant.

Conſectatio, onis, Nachſtellung. *Syn.* captatio, aucupium. *Uſ.* In hujus concinnitatis conſectatione princeps fuit Gorgias.

Conſectatrix, cis, die da nachſtellet. *Syn.* Auceps. *Uſ.* libidines ſunt conſectatrices voluptatis.

Conſectio, onis, Zerhauung. *Syn.* ſectio. *Uſ.* conſectio arborum.

Conſector, aris, nachſtellen. *Syn.* Imitor, quæro, ſequor, aucupor, capto. *Adv.* pueriliter, ſtudiosè, ſtudioſiſſimè, verè verba ſ. rem. *Uſ.* Inanem rumorem, omnes falſæ gloriæ umbras, opes & potentiam conſectatur. Alicujus benevolentiam largitione, aſſentatione conſectari. Vitioſa, rivulos præ fontibus conſectari. Multi verba præ rebus conſectantur. Conſectari genus dicendi abruptum. 2. *Inſequor, urgeo, vexo, premo, inſector.* Aliquem clamoribus, conviciis, ſibilis, linguâ petulanti conſectari, conficere, conſcindere. *V. Inſectari.*

Conſecutio, onis, Nachfolgung. *Syn.* conſequentia, connexum. *Epi.* neceſſaria. *Uſ.* Conſecutiones & cauſas rerum perſpicere.

Conſeneſco, is, alt werden. *Syn.* Senex

fio,

fio, annis & ætate ingraveſco. *Uſus.* In mœrore & lacrymis conſenuit. 2. *Transl. Deficio, imminuor.* Conſenuit jam rumor ille. Conſenuit ejus gloria, conſenuit potentia; nullo adverſario conſenuêre. *Vid. Ætas. Præceps. Senectus.*

Conſenſio, onis, **Einſtimmung.** *Syn.* conſenſus, conſpiratio. *Epi.* major, major & aptior, maxima, mira, mirifica Senatûs, incredibilis totius Provinciæ, ſingularis bonorum omnium, ſcelerata, ſumma. *Uſus.* Vis amicitiæ, voluntatum, ſtudiorum, ſententiarum ſumma conſenſio. Quorum ſocietas & ſceleratæ conſenſionis fides erupit. Bonorum omnium conſenſio.

Conſenſus, ûs, **Einhelligkeit.** *Syn.* conſenſio, conſpiratio, quaſi concentus, convenientia, cognatio. *Epi.* Graviſſimus, incredibilis, magnus, major, optimus, præclarus judicum, privatus, publicus, ſingularis, ſummus, unus omnium, mirus. *Uſus.* omnium conſenſus, naturæ vox eſt. Rerum natura uno conſenſu juncta eſt atque continens. Omnium ordinum conſenſus divulſus eſt. *Vid. Concordia.*

Conſentaneus, a, um, **mitſtimmig.** *Syn.* Aptus, conveniens, conſentiens, veroſimilis.)(*Diſſentaneus, repugnans.* *Uſus.* Obſerva, quid tempori conſentaneum & perſonæ. Mors vitæ conſentanea; quæ audivi, tuis litteris ſunt conſentanea. Obſcura ſomnia minimè conſentanea ſunt Majeſtati Deorum. Triſte & his temporibus conſentaneum dicendi genus. *V. Conveniens.*

Conſentio, is, **überein ſtimmen.** *Syn.* Idem ſentio, cum aliquo facio, in ſententia alicujus maneo; judicio, vel opinione alicujus ſto; cum aliquo in eadem voluntate vel opinione ſum, conſpiro, conjuro.)(*Diſſentio.* *Adv.* rectè, valdè, vehementer, undique, incredibiliter conſentiens voluntas. *Uſ.* Ad rempublicam conſervandam unà Dii omnes conſentiunt, conſentiunt ſe urbem inflammaturos. 2. *Congruo, convenio, reſpondeo.* Partes omnes inter ſe non ſine lepore conſentiunt. Mens mea cum tua voluntate & ſententia ſemper conſenſit. Oratio moribus, extrema primis, oculi cum corde conſentiunt. *Phraſ.* Conſenſit ſenatus, ſumma ſenatûs voluntate id decretum eſt. Author fuit ſenatus, huic ſententiæ voluntatem ſuam aſcripſit, in hanc ſententiam diſceſſionem fecit; non variè, ſed propè conjunctis ſententiis. Nec ille conſenſionis globus unius diſſenſione disjici potuit. Unum ſi cognôris, omnes nôris, ita inter ſe congruunt concorditer. *Vid. Sententia. Sentire idem.*

Conſepio, is, **einzäunen.** *Syn.* Sepio, claudo, munio. *Uſ.* Ager conſeptus ac diligenter munitus.

Conſequens, tis, **Nachfolg.** *Syn.* Inſequens, futurus, quod conſequitur.)(*Repugnans, primus.* *Uſus.* Philoſophi imprimis acuti, conſequentia & repugnantia videntes. Perſpicere quid in quoque conſentaneum, quid conſequens, quid repugnans.

Conſequentia, æ, **eine Folgung.** *Syn.* Conſecutio, conſectarium, connexum. *Epi.* præclara, contraria. *Uſ.* Curſum rerum eventorumque conſequentiam notarunt.

Conſequor, eris, **nachfolgen / folgen.** *Syn.* 1. adipiſcor, aſſequor, obtineo.)(*Repugno.* *Adv.* Ampliſſimè, brevi, commodiùs, continuò, difficillimè Sacerdotium, diligenter aliquid, facilè omnia, facillimè, honeſtiſſimè, injuſtè, plenè, ſimiliter, confeſtim, ſtudiosè, repentè, præclarè. *Uſus.* Victoriam, potentiam, priſtinam dignitatem & gloriam, magiſtratum, honorem conſequi. Non poſſum omnia ejus facta aut memoriâ conſequi, aut verbis complecti. 2. *Attingo, itinere æquo.* Si properaveris, itinere nos prægreſſos conſequêris. 3. *Sequor, perſequor, imitor, conſector.* Cornelium ætate conſecutus eſt Cato. Conſequitur, ut videamus. In eam fabulam magni riſus ſunt conſecuti. *V. Acquiro.*

Conſero, ere, **zuſammen richten.** *Syn.* Confero, conjungo, pugno. *Adv.* leniter manus, quietè manus. *Uſ.* Signa contulit, manum cum hoſte conſeruit.

Conſero, is, pflantzen. *Syn.* planto, ſemino. *Uſ.* Agros conſerere.

Conſervatio, onis, Erhaltung. *Syn.* Cuſtodia. *Epi.* tuta atque integra ſalutis. *Uſus.* Fructuum perceptio & conſervatio. Æquitatis, juris conſervatio.

Conſervator, oris, Erhalter. *Syn.* Servator, præſes, cuſtos.)(*Deſertor. Uſus.* Cuſtos & conſervator urbis & patriæ. *V. Cuſtos.*

Conſervatrix, icis, Erhalterin. *Uſ.* Omnis natura eſt ſui conſervatrix.

Conſervo, as, erhalten. *Syn.* Cuſtodio, tueor, retineo, ſervo, adſervo, tutor, reſervo, foveo, teneo.)(*Perdo. Adv.* Benignè, comiter Majeſtatem. Conſtanter, faciliùs antiquitatem, proinde diligenter ſtudia, ſanctiſſimè, ſaltem incolumes cives, ſtudioſiſſimè aliquem, usque quaque religionem, maximè genus & nomen conſervandum. *Uſus.* Ego hoc imperii domicilium ſartum tectum, ab omni periculo conſervavi. Velim, tuam priſtinam in me voluntatem, morem tuum conſerves. Tuorum meritorum memoriam conſervabo. *Phraſ.* Rem mihi à parente traditam cuſtodire ſatis eſt. Rem mihi à parente traditam, ſervare, tueri, conſervare, incolumem tueri, non imminuere ſatis eſt. Nullam patrimonii partem adimere ſ. imminuere ſatis habeo. Nihil de patrimonio detrahere, patrimonium in eodem ſtatu retinere ſatis habeo. Contentus patrimonio ſum; de augendo patrimonio nihil laboro, nihil cogito, curo, ſollicitus ſum, anxius ſum, curam nullam ſuſcipio, nulla me tenet cura, nulla ſollicitat, exercet cura. *V. Servo.*

Conſervus, i, Mitknecht. *Syn.* Eidem domino cum alio ſerviens.

Conſeſſor, oris, Beyſitzer. *Syn.* Aſſeſſor, qui alteri aſſidet. *Uſ.* Conſeſſores, convivæ. Conſeſſores judices, conſeſſor & colluſor.

Conſeſſus, ûs, Verſammlung. *Syn.* homines in eodem loco conſidentes. *Epi.* frequens theatri, magnus, maximus, turpior. *Uſus.* In conſpectu Senatorum & conſeſſu frequentiſſimo, honeſtiſſimo.

Conſideo, es, niderſitzen. *Syn.* Simul aſſideo. *Uſus.* Judices vix conſederant. 2. *Maneo, moror, ſum.* Quædam religiones ex ultima India accerſitæ apud nos conſedêre. In cujus mente juſtitia conſederit, In Platonis labellis examen apum conſedit. Conſedimus ad Capuam. 3. *Minuor, ſedo.* Conſedit tandem animi ille ardor, furor. Omnis de republica cura conſedit.

Conſiderantia, æ, Bedachtſamkeit. *Syn.* Conſideratio. *Uſus.* Tuam hac in re conſiderantiam laudo. *Vid. Providentia.*

Conſideratè, bedächtlich. *Syn.* Cogitatè cogitatò, conſultè, prudenter, judicio, meditatò. *Uſus.* Cum irâ nihil fieri rectè, nihil conſideratè poteſt. Conſideratiùs conſuluiſſes.

Conſideratio, onis, Bedachtſamkeit. *Syn.* Circumſpectio, animadverſio, ratio. *Epi.* accurata. *Uſus.* Eſt enim animorum ingeniorumque naturale quaſi pabulum conſideratio, ac contemplatio naturæ. Ex circumſpectione aliqua, & accuratâ conſideratione. *V. Prudentia.*

Conſidero, as, betrachten. *Syn.* Reputo, cogito, commentor, animadverto, circumſpicio, conſpicio, ſpecto, exiſtimo, contemplor, intueor, attendo, rationem habeo, expendo, ponderо, ante oculos meos pono vel propono, ratione animôque luſtro, animô & cogitatione complector, animum ad aliquam rem refero, ante oculos meos volitat, mente meâ circumſpicio, animô intueor, animô contemplor, expiſcor. *Adv.* Breviter, communiter, coràm, diligenter, diu, diutiùs, etiam atque etiam, diligenter, expeditiùs, faciliùs rationem ac viam, magnopere, mediocriter, ociosè, optimè, valdè, vehementiùs, verè, benè. *Uſus.* Age, nunc animum refer ſis ad veritatem, & conſidera. Velim, cum Pompejo de eo facto conſideres. Mihi vivendi ratio conſiderata atque proviſa eſt. Hoc lenti & conſiderati judicis eſt. Utitur conſiderata tarditate. *Phraſ* conſiderare rem accuratiùs, acie mentis diſpicere, in omnem partem conſiderationem intendere;

omni

omni ingenii vi, contemplari, inquirere, animo luſtrare; omni cogitatione pertractare, percontari ſe ipſum, circumſpicere res omnes, rationesque ſubducere; totam cauſam quàm maximè intentis oculis, quàm acerrimè contemplari. Omnia amplecti conſilio; animo ac mente circumſpicêre; in animis ſecum verſare, agitare; rem ſecum reputare; rationes omnes ſecum deputare. *Vid. Meditor. Commentor.*

Conſido, is, ere, ſich ſetzen. *Syn.* conſideo,)(*ſurgo. Adv.* diſtinctè, variè. *Uſus.* Conſidamus in umbra. In opinatione conſidere.

Conſigno, as, verſiglen. *Syn.* ſigno, obſigno, firmo. *Uſ.* Literis conſignare, monumentis mandanda. Ea acta publicis privatisque monumentis conſignata ſunt. Harum rerum memoriam nullam publicis commentariis conſignatam habemus. Tabulæ ſignis honeſtiſſimorum hominum conſignatæ. *Vulg. Sigillatæ.*

Conſiliarius, ii, Rathgeber. *Syn.* Autor, præſcriptor, ſuaſor, qui conſilium dat. *Uſ.* Tu me conſiliario non imperito uſus es. Memineris te magno Regi conſiliarium datum. *V. Suadeo.*

Conſilio, as, *item*, or, aris, einem Rath geben/ oder begehren. *Syn.* conſilium do, vel peto. *Uſ.* Amicis conſiliari. Difficilis ad conſiliandum legatio. *V. Conſulo.*

Conſilium, ii, ein Rath. *Syn.* Deliberatio, cogitatio, animadverſio, ratio, cogitatum, quod aliquis ſequitur, aut ſpectat, conſultum, ſententia. *Epi.* Amantiſſimum, ampliſſimum, aptum ad facinus, arrogans, bellicum, bonum, callidius cautum, certum, commune, conſideratius, crudeliſſimum, cupidum & audax, & temerarium, difficile, diſpar vitæ, divinum, divinum ac ſingulare, domeſticum, extremum, fidele, fidele & ſalutare alicui, firmum, fixum, gratum acceptumque, graviſſimum, honeſtum, humanum, imbecillum, inſperatum, integrum, inuſitatum, jucundum, magnum, majus, maximum, medium, minimè obſcurum, non minimum, multum, neceſſarium; non glorioſum, ſed tamen periculo vacuum & dolore; non mediocre, novum, optimum, par, paternum, periculoſum)(*tutum*, perutile, ſed minimè honeſtum; pium, plenum ſceleris & audaciæ, plenum prudentiæ & fidelitatis, præclarum, præſtans, primum, privatum, propoſitum ſuſceptumque, proprium, prudens, publicum atque privatum, puerile, ſalutare, ſanctiſſimum, graviſſimumque, ſapiens, ſecretum, ſempiternum, ſenatorium, ſeveriſſimum, ſingulare, ſordidum; ſtultum ac demens, ſuaviſſimum atque amantiſſimum, ſummum, ſuperbum, tacitum, temerarium ac repentinum, totum, triſte, turpiſſimum, vacuum periculo, varium, vehementiſſimum, verum, vetus, urbanum. *Conſilia.* Acerrima, alterna, bona, cautiora, clandeſtina, clariora luce, crudeliſſima, digna ſummâ laude, diligentia, diſſoluta atque perdita, divina, doloſa, fideliſſima atque amantiſſima, fortuita; glorioſa, ſed paulò ſalubriora; honeſta & expedita, humana, idonea ad negotium aliquod, meritiſſima, intima, juſta, languidiora, mala, maxima, mediocria, nova, nova & periculoſa & turbulenta, occulta, occultiora, optima, perdita amicorum; periculoſa & callida; & ſplendidiora, & majora; pernicioſa, perſpicua, plena prudentiæ, præpoſtera, privata, publica, puerilia, recta, vera, honeſta, ſalva atque honeſta reip. ſalutaria reipubl. ſceleratiſſima, ſenatoria, ſingularia, ſocia pacis & togæ, ſplendidiora & majora, ſuperiora, turbulenta, vetera. *Uſus.* Conſilium eſt quid faciendi, aut non faciendi excogitata ratio. 1. *Conſilium petere* ab aliquo & exquirere, ad conſilium aliquem adducere. 2. *Conſilium dare.* Conſilii alicujus Autorem, ducem, adjutorem, moderatorem, miniſtrum eſſe; Conſiliô juvare aliquem & inſtruere. Confirmare conſilium alicujus & probare. 3. *Sequi conſilium.* De conſilio tuo rem totam conſtituam; aſſentior tuis conſiliis, quibus parére ſemper & uti certum eſt. Nunquam conſilium tuum repudiabo, à conſilio tuo non diſcrepabo. 4. *Conſilium capere.* E re & tempore inire, ſuſcipere, inſtituere, habere. Conſilium è re ipſa naſcitur. 5. *Conſilium ſuum expoſuit* Senatui, narravit, indicavit, prompſit, enunciavit, aperuit.

Con-

Consiliorum suorum rationem altiùs repetiit. 6. In consilium *adhibere*, advocare aliquem, consilii participem facere. Consilium suum impertire cum amicis & conferre; consilium suum conjungere cum rationibus amici, accommodare ad utilitatem reip. 7. *Consilia hostium impedire*, prævenire, antevenire, frangere, consiliis occurrere, consilium extorquere. 8. *Consilii panitet.* Labat tuum consilium; abjecimus consilium belli, destitimus illo consilio. 9. *Consilium exequi*, explicare, explere. 10. *Consilii expers, inops*, temeritate vestri consilii perturbatus, nullius consilii particeps, consilium hæret ac propè torpor quidam mentes occupat. 11. *Tui consilii est*, consilium tuum est, consilii hæc sunt. 12. *Consilium, pro judicibus congregatis.* Advocare consilium seu concionem. De consilii sententia decretum est. Tardius in consilium venit. *Thras.* Non tuum judicium, sed aliena consilia mihi sequi videris. Video te auferri aliorum consiliis; intelligo, sentio, non te tuo duci, sed alieno abduci consilio; Non ipse te in consilium adhibes, non ipse te audis; non ipse pares, morem geris; non ipse tibi obtemperas, obsequeris, assentiris, sed alieno uteris consilio, sed aliena te consilia regunt, sed ab alienis consiliis voluntas tua pendet; non ipse tibi dux es, verùm alios sequeris. *Consilium senile optimum.* Sapienter ferè consulunt senes; senes non facilè peccant, errant, labuntur, offendunt in consilio; senum consilia non sæpe inutilia sunt, inania, stulta, absurda; rarò labitur senilis ætas in consiliis; sapienter ferè consulit senilis ætas; optimis ac firmissimis rationibus ferè semper nititur senilis opinio, sententia; optimam partem eligunt senes. Quorum grandior est ætas, qui longiùs ætate processerunt, is eorum esse solet sensus, qui à ratione non discedat, recedat, procul absit, qui cum ratione congruat, quem ratio confirmet, à quo ratio non dissentiat.

Consimilis, e, **gantz gleich**. *Syn.* similis, parilis,)(*dissimilis. Us.* Res gessit meis consimiles. *V. Similis.*

Consisto, is, **bestehen/ stillstehen**. *Syn.* sto.)(*ambulo. Adv.* Diutiùs in hoc, multum diu, nusquam, paulisper, planè, præclarè in causis, rectè & in loco, usquam. *Us.* In loco consistere. Si semel constiteris, nunquam cades. Hodie primò è gravi morbo consistere cœpi. Cum aliquo consistere. 2. *moror, commoror.* Alicubi, in loco aliquo, in Italia consistere & commorari. 3. *desino*, labor ætatis flexu consistit. Atque hic bellum constitit. Tibicen tacuit, ludus constitit. 4. *Consto, firmus sum.* Ille non mente, non linguâ, non voce constitit. Impii animo tranquillo, mente quietâ consistere non possunt. 5. *Versari, positum esse in aliquo.* Salus Reipublicæ, in unius hominis animâ posita est. Omne bonum in honestate consistit. Causa ejus belli in te consistit. Causidicus in foro præclarè consistit. Illo judice vix consistes.

Consitio, onis, **Pflantzung**. *Syn.* satio. *Us.* Non consitiones modò delectant, sed & insitiones.

Consitura, æ, **Pflantzung**. *Syn.* Consitio. *Us.* Agri consitura.

Consobrinus, i, **Schwester Sohn**. *Syn.* Ex fratre vel sorore matris genitus.

Consociatio, onis, **Vereinbahrung**. *Syn.* Societas, communio. *Epi.* Communis, humana. *Us.* Communis hominum generis consociatio & communitas.

Consocio, as, **zugesellen**. *Syn.* Jungo.)(*dissocio. Us.* Consociare consilia cum malis civibus. Naturâ ad civilem communitatem consociati sumus. Nunquam populus senatui tam consociatus fuit. *V. Socio. Iungo.*

Cosolabilis, e, **das man trösten mag**. *Syn.* quod consolationem admittit.

Consolatio, onis, **Trost/ Tröstung** *Syn.* Solatia, levamen, medicina, levatio, confirmatio. *Epi.* firmissima & usitata, grata, gravior, levis, longior, annua, magna, mediocris, misera, modica, multa, necessaria, nonnulla, optima, pervulgata, stulta, tenuis, vera, vulgaris, propria. *Usus.* Alicui consolationem offerre, adhibere; consolatione hac dolorem lenio. Hac una consolatione sustentor, utor in maximis malis. Nullam consolationem admittere, susci-

pere,

pere possum. *Phras.* Hæc tibi cogitatio consolationi erit. Hæc te non mediocriter cogitatio confirmabit. Hæc si tibi propones, hæc si apud animum tuum propones, hæc si animo tuo agitabis, animo spectabis, levabis tuum luctum; levabis te luctu, ægritudine, solicitudine; curam levabis, vulnus doloris tui ipse delenies. *V. Solatium. Consolor.*

Consolator, oris, Tröster. *Usus.* Consolatores ipsi se miseros confitentur, cùm se fortuna converterit.

Consolatorius, a, um, das tröstet. *Us.* A Cæsare accepi literas consolatorias.

Consolor, aris, trösten. *Syn.* Solor, levo, dolorem levo, mœrorem minuo, desiderium lenio, consolationem adhibeo, alicui perfugium & solatium præbeo; animum consolatione permulceo, consolatione sustento; dolorem, luctum, fletum abstergo. *Adv.* Amicissimè, communiter, vehementer. *Usus.* Spe, eloquentiâ consolamur afflictos; deducimus petterritos à timore; de communibus miseriis dolorem tuum, s. te consolari non sumo. Ego desiderium tui memoriâ commodorum consolabor. *Phras.* Consolari, consolationem afferre afflicto, excitare, suis opibus sustentare casus miserorum, levationem afferre, levationi esse miseris, perculsos ægritudine levare, allevare jacentes; fomenta, oblectamenta dolorum præbere, diffidentes suis rebus confirmare, fulcire ruentes, afflictos erigere, perditos recreare, miserorum ærumnam dictis allevare. *Nihil est, quod solatium prabere mihi possit.* Nihil est quod solatium afferre, parere mihi possit. Nihil est quod solatio, consolationi mihi esse possit; nulla est res, quæ animum meum possit recreare, levare, vindicare dolore, liberare sollicitudine, eximere dolore, abducere à cura, avocare à molestia, abstrahere s. avellere à mœrore; afflictum à mœrore animum, languentem, jacentem animum erigere, excitare, confirmare nulla jam consolatio potest. Affectum dolore animum sanare nulla ratio potest. Laboranti animo, ægrotanti, pessimè affecto mederi satis nulla ratio valet, parum apta remedia reperiuntur; inutilis, infirma, inanis, supervacanea prorsus omnis medicina est. Frustra in me consolando ponitur opera. Inanem operam sumit, qui ad me consolandum aggreditur. Ita dolore obruor, ut emergere nulla ratione possim. Ita malis opprimor, prorsus ut respirare non liceat. Respuit jam animus, quasi desperatâ salute, omnem medicinam, remedia cuncta, omnia consolationum genera. Insitus, infixus in animo dolor ita penitùs est, ut evelli nullâ ratione possit, ut nulla vis rationum possit evellere, extrahere, educere, eripere. Finem facere dolori meo, finem imponere, modum s. terminum statuere dolori meo, dolorem moderari, neque homo est, neque res ulla, quæ possit. Non est, ut possim in dolore mihi temperare, dolore abstinere, dolorem sedare s. abjicere, me ad hilaritatem s. eam jucunditatem, quam dolor ademit, revocare; referre me ad pristinam animi æquitatem, referre me ad eum statum, unde me dolor dejecit, deturbavit, depulit, detrusit, non possum. Quis jam homo (dicerem, nisi esset impium, quis jam DEUS) animo meo virtutem dolore ereptam, restituere possit? Quis ea sanare vulnera, quis iis vulneribus mederi, medicinam adferre, remedium invenire possit, quæ mihi fortuna intulit, imposuit, inflixit?

Consono, as, mitthönen. *Syn.* Respondeo, consentio, convenio,)(*dissono. Us.* Vide, ut oratio moribus consonet.

Consonus, a, um, mithällig. *Syn.* Conveniens. *Us.* Consonum, consentaneum non est, ut.

Consopio, is, einschläffern. *Syn.* obruo, occupo, teneo. *Us.* Somno consopiri sempiterno.

Consors, ortis, Mitgenoß. *Syn.* Particeps, socius. *Usus.* Socium & consortem te laboris, gloriæ habui. Consors alicui in lucris & furtis. *Vid. Particeps. Socius.*

Consortio, onis, Gemeinschafft. *Syn.* Consociatio. *Epi.* humana. *Us.* Dissolvatur omnis humana consortio. *V. Communio.*

Conspectus, ûs, das Anschauen. *Syn.* Aspectus, præsentia. *Epi.* dulcior patriæ, frequens, jucundissimus. *Usus.* Dare

se alicui in conspectum. Audes-ne in civium conspectum venire, prodire? loco excelso sita est laus tua, in conspectu urbis posita. Animus non cadit in conspectum. Stare in conspectu Senatûs. Conspectum fugere, vitare; è conspectu discedere, evolare, amittere; conspectu privare. Ab hominum oculis aliò concedere; hominum aspectum, lucemque defugere. *Phras.* Dare se in conspectum alicui, in conspectum venire, vultum alicujus subire; in oculis multitudinis, in ore omnium versari; populo se & coronæ dare, in populi conspectum se dare, in quotidianum populi conspectum se committere.

Conspergo, is, **besprengen.** *Syn.* Aspergo, respergo. *Us.* Lacrymis me conspersit. *Transl.* illum aliquâ hilaritate conspersi. *V. Aspergo.*

Conspicio, is, **in Obacht nehmen.** *Syn.* Aspicio, video. *Adv.* procul, prope. *Us.* Infestis omnium oculis conspici. 2. *Transl. Attendo, considero.* Conspicite eam mentibus vestris, quam oculis non potestis. *V. Video. Intueor.*

Conspicor, aris, *idem. Syn.* Video. *Us.* Occisum ut conspicatur.

Conspicuus, a, um, * **scheinbar.** *Us.* Mons latè conspicuus.

Conspiratio, **Zusammenrottung.** *Syn.* Consensus, conjuratio. *Epi.* Incredibilis, conflata, restincta, magna, sceleratissima, tanta. *Usus.* Summa est conspiratio consensusque virtutum. Conspirationem sceleratam conflare, facere; conspirationem dirimere, restinguere. Summa erat inter eos animorum conspiratio.

Conspiro, as, **zusammen verbinden.** *Syn.* Consentio. *Us.* Mirabiliter omnium ordinum consensus ad liberandam remp. conspiravit. Omnes ad dignitatem tuam defendendam conspirâsse videntur. *V. Consentio.*

Consponsor, oris, **Mitbürg.** *Syn.* qui cum alio spondet. *Us.* Communicabo rem cum consponsore tuo.

Conspuo, is, * **bespeyen.** *Us.* Ab omnibus derisus atque consputus.

Consputo, as, *idem. Syn.* Sputô aliquem fædô impetere. *Usus.* Clodiani nostros consputârunt.

Constabilio, as, * **bestättigen.** *Syn.* stabile & firmum reddo. *Usus.* Rem suam constabilire.

Constans, is, **beständig.** *Syn.* firmus, stabilis, gravis, præsens, perpetuus, conveniens, æquabilis, moderatus, singulari constantiâ præditus.)(*levis, inconstans, mobilis.* *Us.* Fortis animi & constantis est, non perturbari in adversis. Constans & perpetua vitæ ratio. Rumores afferuntur, iique satis constantes. Firmus, stabilis, constans amicus. Constans lunæ motus.

Constanter, **beständig.** *Syn.* fortiter, æqualiter, perpetuò, convenienter.)(*inconstanter.* *Us.* Constanter & liberè me gessi. Constanter & perpetuò placebit hoc consilium.

Constantia, æ, **Beständigkeit.** *Syn.* firmitas, stabilitas, gravitas, æqualitas, perseverantia, firmitas animi, firmum consilium, status constans & perpetua vitæ ratio, perpetuitas.)(*inconstantia.* *Epi.* Admirabilis, admirabilis incredibilisque, conveniens & conjuncta, diuturna animi, humana, magna, perpetua, placida & quieta, singularis, summa. *Us.* Cato gravitatem suam perpetuâ constantiâ roboravit, semperque in proposito susceptoque consilio permansit. Fortis animus sine æquabilitate & constantia nullus esse potest. Retinenda igitur est animi constantia, firmitas, perseverantia, gravitas. *Phras.* Scio te in sententia perstare, constare, nec de gradu dejici, dimoveri posse; scio te in eodem consiliorum tenore obstinatum, perstiturum firmiter, æquali semper tenore fore. Nosco animi tui firmitudinem, nihil mutabis. *Oportet in rectè agendo constantem esse.* Oportet in rectè agendo constantiam adhibere; animo esse conconstanti, firmo, stabili, immutabili, gravi, minimè levi, non fluxo, non variabili; animo minimè fluctuare, vacillare, titubare, labi, claudicare &c. *Hominem gravem cognovi.* Hominem certum, minimè mendacem, minimè falsum, studiosum veritatis, magnâ præditum gravitate semper cognovi, expertus sum. Nihil levitatis aut inconstantiæ, nihil inane, varium, mutabile, inconstans, nullam animi infirmitatem, nullam sententiæ varietatem, nullam consilii mutationem in eo deprehendi.

Is mihi ſemper viſus eſt, qui ſibi optimè conſtet, qui nihil leve committat, nihil inane cogitet, qui non facilè diſcedat à ſe ipſo, qui ægrè diſcedat à ſententia, ægrè mutet conſilium, ſusceptam opinionem abjiciat, ſenſus deponat, de ſuo ſtatu demigret; quem nulla res facilè abducat, avellat à ſententiis; cujus mentem ægrè huc & illuc traducat, cujus mentem in hanc vel illam partem non facilè flectas, cujus mentem, in quam velis partem, utram in partem velis, cum labore tu aducas, torqueas. Alio tempore nihil loquitur, nihil agit ineptè, nihil non locò agit, idem ei vultus in omni re, eadem ei mens eſt in omni fortuna. *Si quis in recta ſententiâ ſibi conſtat, ei magna laus debetur.* Tueri conſtantiam in recta ſententia laudabile eſt, laus eſt, laudis eſt, laudi eſt, laudem habet, adfert, parit, cum laude conjunctum eſt, egregium eſt, præclarum eſt, glorioſum eſt. Perſeverantem, pergentem, permanentem in recta ſententia laus & gloria proſequitur, laus excipit immortalis. In recta ſententia laudabilis admodum eſt, laudibus efferenda, ornanda, honeſtanda, decoranda, ſtabilis, firma & perpetua permanſio. *Vid. Animus fortis. Fortis.*

Conſternatio, onis, *Zaghafftigkeit. *Uſ.* Pavore & conſternatione territa cohors. *V. Perturbatio.*

Conſterno, is, verzagt machen. *Syn.* ſterno, effundo, tego, ſpargo. *Uſ.* Effuſum frumentum vias omnes conſtraverat.

Conſtipo, as, zuſammen ſchoppen. *Syn.* Coarceo, conſtringo, contrudo. *Uſus.* Ecqui tantus numerus hominum in eum agrum conſtipabitur? *V. Anguſtus.*

Conſtituo, is, fürnehmen. *Syn.* 1. decerno, ſtatuo, delibero, cogito, ſancio, præſcribo, deſigno. *Vulg. propono, propoſitum facio. Adv.* Aliquando ante, bene de rebus domeſticis, breviter, communiter, coràm, diligenter jura, graviter de aliquo, impune ſupplicium, iniquè, in poſterum legem, lentè, libenter conditionem, maturiùs ex re & tempore, obſcurè regnum, omnino cauſam in verbo, optimè, publicè patronum, repentè proficiſci, ſanctiſſimè, ſapientiſſimè, veriſiſſimè. *Conſtitutum* benè, divinitùs, moderatiſſimè, providentiſſimè, publicè, præclariſſimè, prudenter, ſapientiſſimè. *Uſus.* Ut conſtitui, adero. Conſtitui cum amicis de profectione mea. Conſtitutum planè habeo. Conſtituendum denique eſt tibi, quod vitæ genus eligas. Provinciam alicui conſtituere, *deſignare. Vulg. determinandum.* 2. *Præſcribo. Vulg. determino.* Diem tempusque colloquio conſtituere. Pactam & conſtitutam diem habere. 3. *Decerno, deſtino. Vulg. Ordino.* Accuſatorem, teſtes, quæſtionem, diſceptationem, vadimonium, actionem conſtituere. Judicium capitis in aliquem, alicui maleficio ſupplicium, pœnam conſtituere. 4. *Facio, condo, confirmo.* A Diis omnia conſtituta ſunt. Neceſſitudinem cum aliquo & amicitiam conſtituere. Conſtituere urbem, pacem, rem familiarem ſuam. 5. *Pono, propono.* Monumentum in aliquo loco, ſibi aliquid ante oculos conſtituere. Aliquem in locum Prætoris conſtituere. *Phraſ.* Ita quidem Senatus conſtituit, decidit, crevit, ea præmia virtuti deſignavit, his legibus civitatem devinxit; ita præſcripſit, confirmavit, ſancivit, iudicavit; ita ſenatus comparavit; ita ſtatutum cum animo ſuo habent & deliberatum. *Vid. Decerno. Delibero.*

Conſtitutio, onis, Beſtellung. *Syn.* Comparatio, inſtitutio. *Epi.* firma corporis, ſimplex, tota, quam plurimæ. *Uſ.* Quid ſentis de hujus belli conſtitutione? Conſtitutio Religionum Numæ debetur. 2. *Habitudo & compoſitio.* Corporis firma conſtitutio.

Conſtitutò, mit Fleiß. *Uſ.* Conſtitutò experiri cum aliquo.

Conſtitutum, i, Satzungen. *Syn.* Propoſitum. *Uſ.* Ajunt conſtitutum factum eſſe cum ſervis.

Conſtitutus, a, um, beſtellt. *Syn.* Inſtitutus, compoſitus, confirmatus, decretus. *Uſ.* Ad conſtitutam diem adero conſtituta atque acta omnia reſcindere. Si quid cum podagra conſtituiſti. Conſtituta res & definita. Propoſitum & conſtitutum iter. Corpus, animus bene conſtitutus.

Conſto, as, beſtehen. *Syn.* Componor, fio, conſtituor. *Adv.* conſtare certatim, mutuò

mutuò ſtudia officii, gratis navim, melius ſibi, multùm, parum ſibi, planè è numeris, planè non ſatis, præclarè ſibi, ſummè. *Uſus.* Judiciorum ratio ex accuſatione & defenſione conſtat. Hic ex fallaciis conſtat totus. Concio ex imperitiſſimis conſtat. Prudentia conſtat ex ſcientia rerum bonarum & malarum. 2. *Sum.* Quæ in toto mundo moventur & conſtant. Virtus ſine ratione conſtare non poteſt. 3. *Patet, liquidum, perſpicuum eſt.*)(*In dubio eſſe.* Res, de qua conſtat. Quæ cùm conſtent, liquidum eſt &c. Conſtant mea in te beneficia. Conſtat inter omnes. 4. *Convenio, congruo, cohæreo.* Iſta ſententia cum priore non conſtat. Oratio tua nec cum re, nec ſecum ipſa conſtat. Conſtare ſibi in vitæ perpetuitate; diſcedere à ſe, non conſtare ſibi. Mente vix conſtat. 5. *Permaneo, perduro, perſevero.* Laudo, quod in ſententia conſtiteris. Conſtabit tibi fructus otii tui. 6. *Pretii ratione*, Dimidiò minoris tibi conſtabit. *Vid. Pretium. Manifeſtus.*

Conſtringo, is, **zuſammen binden.** *Syn.* ſtringo, vexo, arcto, concludo.)(*Laxo, ſolvo. Uſus.* Rempubl. legibus conſtrinxit. Alicujus ſcelus ſupplicio conſtringere. Divulſa ac diſſipata conglutinare, conſtringere. Voluptatem virtute conſtringere. Dare ſe libidinibus conſtringendum.

Conſtructio, onis, **ein Bau.** *Syn.* Compoſitio, quaſi ſtructura quædam, conſecutio. *Epi.* Apta & quaſi rotunda verborum, magna & ornata, minuta, rota. *Uſus.* Quantô artificiô natura conſtructionem hominis fabricata eſt!

Conſtruo, is, **auffbauen.** *Syn.* Confucio, ædifico, fabricor, coacervo.)(*deſtruo. Uſus.* Aves ſibi nidos conſtruunt. Acervos nummorum conſtruere.

Conſtupro, as, **eine ſchänden.** *Syn.* ſtupro contamino.

Conſuaſor, ris, **Rathgeber.** *Syn.* ſuaſor.)(*diſſuaſor. Uſus.* Autore & conſuaſore Nævio.

Conſueſco, is, **gewohnen.** *Syn.* Soleo, meæ conſuetudinis eſt, Conſuetudinem habeo, conſuetudinem & exercitationem capio, multùm cum aliquo ſum, multùm unà ſum, diem cum aliquo pono, cum aliquo conjunctiſſimè & amantiſſimè vivo, in conſuetudinem me do, in conſuetudinem alicujus rei venio.)(*Diſſuaſio. Uſus.* Labori aſſuevi à teneris. *Vid. Aſſuefco.*

Conſuetudo, inis, **Gewonheit.** *Syn.* Mos, inſtitutum, uſus. *Epi.* Altera natura, artifex ſuavitatis, non ſatis avida, bona, civilis, communis, conſularis aut ſenatoria, diſſoluta, diuturna, domeſtica, elegans, familiaris. Immanis & barbara, incondita, indigna, jucunda, jucundiſſima cum aliquo & ſumma, judicialis fori, laſciva, libera peccandi, magiſtra non contemnendâ doloris ferendi, magna, mala & impia, mala ac moleſta, militaris, mirifica, multa & jucunda, notiſſima, nova judiciorum, perpetua, popularis & forenſis dicendi, priſtina, quotidiana & ſumma, regia, vetus, vitioſa & corrupta.)(*pura & incorrupta.* Unctior ſplendidiorque, vulgaris, uſitata. *Uſus.* Vetus conſuetudo naturæ vim obtinet. 1. *Conſuetudinem introducere.* Inducere, adſciſcere, excitare, aperire. 2. *Conſuetudinem capere*, nanciſci. Serpit, increbeſcit ea conſuetudo. Romani hac conſuetudine utuntur. Conſuetudo eſt Romanis. Veterum conſuetudinem tenere, retinere, ſervare, præſtare. 3. *Conſuetudinem immutare.* A vetere conſuetudine recedere. 4. *Ad conſuetudinem redire*, revertere. Ego veterem conſuetudinem longô intervallô retuli. Populum ad morem priſtinum & conſuetudinem revocavi. 2. *Vita communis, convictus, familiaritas.* 1. In conſuetudinem præſtantium virorum ſe dare, ſe inſinuare, in eorum conſuetudinem ſe immergere, cum iis conſuetudinem jungere, facere, conjungere, conſuetudine jungi, implicari, devinciri. Vetus cum illo mihi conſuetudo & familiaritas intercedit. 2. *Conſuetudinem intermittere.* Neſcio, cur à mea conſuetudine refugias, omnium conſuetudine privari. 3. *Ad conſuetudinem redire*, revocare. In conſuetudine mutua permanere. *Thraſ.* Mirari ſatis non poſſum,

sum, cur à tua consuetudine tam longè discesseris. Mirari satis non possum, cur à consuetudine tam longè receſſeris, tam valde desciveris, te removeris, te abduxeris; cur alius plane factus sis, cur à te ipso discesseris, cur te tui tam dissimilem præbeas, cur te tui similem non præstes; cur, qui adhuc fuisti, eum te non præstes; cur, qui hactenus fuisti, eum te non præbeas. Adduci non possum, ut te à tua consuetudine tam valde, tam longè discessisse existimem. Haud facile crediderim, ægrè mihi quis persuadere possit tuam te consuetudinem, te inveteratam istam vivendi rationem oblivioni tradidisse, deposuisse, abjecisse. *Mos hic omnium est, ut ab injuria nos tueamur.* Omnium hæc consuetudo est; institutum, mos est; consuetudinis, instituti est; mos obtinuit, invaluit, ut vim vi repellamus, mos omnium ita fert, ita fert omnium consuetudo, nemo non ita consuevit; omnibus hoc est à natura tributum, insitum; ita natura comparatum est, habent hoc omnes à natura; ita facti, ita instructi naturâ omnes sumus, ut vim vi repellamus. *Usitatum hoc est. Translatitium hoc est*, in more positum est, usuvenit, fit, accidit, factum est; usu, more comparatum est; mos obtinuit, invaluit; moris est, consuetudo fert, more fit, vetus hoc est.

Consul, is, **Burgermeister.** *Syn.* Tutor annuus Reipubl. publici consilii Princeps. *Usus.* Sine repulsa consul factus, effectus, designatus, renunciatus; consul nobis impositus fuit.

Consularis, e, **das dem Burgermeister zugehörig ist.** *Syn.* Vir, qui aliquando consul fuit. *Epi.* disertus, maximus; *Consulares* clarissimi, constantes, constantes & nobiles, meliores & fortiores & constantiores, timidi, turpissimi. *Usus.* Consulare officium, Provincia Consularis.

Consulatus, ûs, **das Burgermeister-Amt.** *Syn.* Amplissima potestas in republica. *Epi.* Antiquus, clarissimus atque optimus, Divinus, fatalis, paratissimus alicui, salutaris.)(*pernicioſus*, vituperabilis, urbanus, plures. *Usus.* 1. Consulatum sperare, cogitare. 2. Petere, alicui demandare consulatum. 3. Consulatum gerere. Consulatu aliquem dejicere, populus meum consulatum comprobavit. *Vid. Magistratus.*

Consulo, is, **rathen / rathsfragen.** *Syn.* Consilium peto, delibero. *Adv.* Bene reipubl. benè de rebus, commodè, consideratiùs, diligenter agris, diligentissimè valetudini, graviùs de se, graviùs de salute, liberè reipubl. malè suis rebus; meliùs sibi, famæ, pudicitiæ; multùm & diu, optimè alicui; optimè sibi, plurimùm, seriùs provinciis, maximè. *Usus.* De hoc negotio te consulendum duxi. Diu multumque inter nos consuluimus. 2. *Prospicio, alicujus rationem habeo, provideo, occurro.* Quibuscunque rebus poteris, consulas rationibus meis. Consulite vobis, prospicite patriæ, conservate nos, medemini incommodis hominum, saluti providete; civium utilitatibus, incolumitati, vitæ fortunis servite. Famæ ac pudicitiæ tuæ consulito. Deorum providentiâ humanis malis consulitur. *Phras. Consulo, consilium do.* Hoc tibi consilii do, tua si tibi laus curæ est. Tibi hoc suadeo, hujus tibi auctor sum; te hortor, adhortor, cohortor; hoc est meum consilium, mei consilii hoc est; mea hæc est sententia, opinio; meus hic est sensus, meum hoc est judicium, ita sentio; ita mihi videtur, placet, probatur; tuâ de laude si laboras, si tibi laus cordi est. *Si me audis, hoc facies.* Si meum consilium sequeris, mea tibi sententia si probatur, me approbante, de sententia, meo consilin, meo suasu, meo hortatu; si me putas quidquam sapere, si me putas non esse prorsus insipientem, si me putas aliquid videre; si meum consilium apud te habet aliquid ponderis, hoc ages, aggredieris, suscipies; hoc faciendum tibi judicabis, me auctore ita te geres. 2. *Consulo, consilium peto.* Sapientis est in ancipiti rerum statu amicos consulere. Sapientis est incertis in rebus, dubiis, ambiguis, obscuris; sapientis est, in rebus aliquâ in difficultate constitutis, in controversia positis, amicos in consilium adhibere,

re, ad amicos referre, ad amicorum arbitrium referre, amicorum judiciis ſtare, ad conſilium amicorum confugere, amicorum conſilio uti, amicorum ſententiam exquirere, adire ad amicos conſilii causâ, petere conſilium ab amicis; velle cognoſcere, quid amicis videatur, quid amici ſentiant, quid habeant opinionis; quod præbant, conſilium, quid cenſeant, judicent faciendum, exiſtiment; velle cognoſcere, quis ſit amicorum ſenſus, quæ ſententia. Ad ſapientem ſpectat, in rebus dubiis amicos de tua ſententia interrogare. *Qui ſuas cogitationes ad DEUM non adhibet, ſæpe is ab humana prudentia in fraudem inducitur.* Qui ſuis in cogitationibus non confugit ad DEUM, qui ſua conſilia ad DEUM non confert, cujus animus cum DEO nunquam loquitur, ſæpe illum fallit humana prudentia; ſæpe is ab humana prudentia in errores inducitur; ſæpe labitur, offendit, errat ab humana prudentia ductus; humanâ prudentiâ ductus, falsâ quadam rerum humanarum ſpecie deceptus. *V. Mos.*

Conſultatio, onis, **Rathſchlag**. *Syn.* Deliberatio. *Uſus.* Ea res venit in deliberationem & conſultationem. Expecto, quid reſpondeas conſultationi meæ.

Conſultò, **mit Fleiß**. *Syn.* cogitatò, deditâ operâ, de induſtria.)(*fortuitò. Uſ.* Simulat ſe conſultò feciſſe, quòd ille vel inſcitiâ vel perturbatione animi fecerat.

Conſulto, as, **rathſchlagen**. *Syn.* Deliberо. *Uſ.* Inquirere & conſultare de officio. Deliberationes conſultandæ ſunt.

Conſultor, oris, **ein Rathgeber**. *Syn.* Conſulens. *Uſ.* Conſultoribus, quorum domus plena, reſpondere.

Conſultrix, cis, **Rathgeberin**. *Uſ.* Natura conſultrix & provida utilitatum opportunitatumque omnium.

Conſultum, i, **Satzung**. *Syn.* Decretum: ut Senatûs conſultum. *Uſus.* Facta & conſulta ſapientum monumentis prodere.

Conſummo, as, **vollenden**. *Syn.* Perficio. *Uſ.* Geſta & conſummata bella. *V. Perficio. Abſolvo.*

Conſumo, is, **verbrauchen**. *Syn.* tero, contero, pono, impendo, exhaurio, abſumo, expromo, profundo, inſumo, diſſipo, comedo, conficio. *Adv.* tranquillè tempus. *Uſus.* Aliqua in re plurimum operæ ſtudiique conſumere. Operam, curam, otium in rebus magnis, orationem facetiis conſumere. 2. *Abſumo.* Per luxuriam effundere & conſumere bona omnia. Dolore confici & conſumi. In caſtris, popinis, aleis, ganea, tempus ætatis omne conſumpſit. *Phraſ.* Adesâ pecuniâ, devoratâ, profusâ, patrimonium ſuum omne, fortunas ſuas abligurivit. Res eum pridem & fides deficere cœperunt. Diſſipavit conviviis patrimonium. Rem confregit. Res per luxum dilapſa periit. In deliciis omnia ſua diſperdidit. *Vid. Diſſipo. Nepos.*

Conſumptio, onis, **Verzehrung**. *Uſ.* Conſumptione ſe hic & ſenio alebat.

Conſumptor, oris, **Verzehrer**. *Uſ.* Ignis noſter confector & conſumptor eſt omnium.

Conſuo, is, * **zuſammen nähen**. *Uſ.* Dolos conſuere. Conſuta tapetia.

Conſurgo, is, **mit einem aufſtehen**. *Syn.* Surgo, aſſurgo. *Adv.* honorificè. *Uſ.* Honorificè ei conſurgitur. Conſurrexit ſenatus cum clamore.

Conſurrectio, onis, **eine Aufwiſchung mit einem andern**. *Syn.* Conſurgentium actus propitius & honorificus. *Uſ.* Cepi maximum fructum ex conſurrectione omnium & comitatu.

Contabeſco, is, **ausdorren**. *Syn.* liqueſio, conſumor, extabeſco, labeſio. *Uſ.* Luctu confectus contabuit.

Contabulatio, onis, * **Tiele**. *Uſ.* Ubi turris altitudo perducta eſt ad contabulationem.

Contabulo, as, * **eine Tiele machen**. *Uſus.* Totum murum turribus contabularunt. Turres contabulatas aliaque machinamenta quatiendis muris portabant.

Contagio, onis, **erbliche Kranckheit**. *Syn.* Fæditas, virus, venenum, peſtis. *Epi.* periculoſa, ſervilis, interna. *Uſ.* Contagiones malorum, quæ ab uno ſerpunt latiùs. Animus a contagione & lue corporis ſevocatus. Latet, patet illius ſceleris contagio. Eſt quædam contagio ſceleris, ſi proditorem defendas. Contami-

navit ſe ejus prædæ contagione. Ad illum contagio conſcientiæ non pertinet.

Contagium, ii, * *idem, Syn.* contagio.

Contamino, as, **beflecken.** *Syn.* inquino.)(*honeſto. Uſ.* Nullum eſt flagitium, quo ſe non contaminârit, hominum poſt homines natos contaminatiſſimus, turpiſſimus. Contaminare veritatem mendaciô, ſe omni ſcelere, ſtupris, flagitiis, contagione prædæ contaminare. Omni ſcelere coopertus ac contaminatus. *Phraſ.* Omnia ſuis ſceleribus contaminavit, maculâ ſui ſceleris imbuit, omnibus ſe vitiis commaculavit, flagitiorum cæno & ſordibus inquinavit, religiones omnes ſuo ſcelere violavit. Deorum aras ac templa polluit, funeſtavit, omni dedecore maculavit, ſcelere obligavit. Omnia intolerandâ libidine fæda ac deformia effecit. *V. Macula.*

Contego, is, **zudecken.** *Syn.* Tego. *Uſus.* Natura eas partes contexit. Medicorum errores terra injecta contegit.

Contemno, is, **verachten.** *Syn.* deſpicio, deſpicatui duco, ſperno, abjicio, rejicio, inane ac leve exiſtimo, pro nihilo puto, aſpernor.)(*expeto, admiror, effero. Adv.* Apertè exiſtimationem, conſtanter, magnopere, mirificè, omnino ſententiam, penitùs aliquem, planè, præclarè res humanas, rectè pecuniam, ſeveriſſimè voluptatem, valde elegantiam ludorum, vehementer hominem, viciſſim maximè. *Uſus.* Contemnere aliquem ac pro nihilo putare, non curare, infra ſe ducere; irridere & contemnere alios præ ſe. *Phraſ.* Omnia humana contemnit, aſpernatur ac negligit; humana omnia conculcat, levia ducit, nullo loco numerat, flocci non facit, contemptim habet; deſpicatò, deſpicatui habet. Eſt in eo ſumma rerum omnium contemptio ac deſpicentia, proterenda iſta omnia & conculcanda duxit, altâ quadam deſpectione iſta intuetur; ſordent illi, riſui ſunt, in ſummam contemptionem apud eum veniunt res humanæ omnes. 2. *Majores noſtri divitias minimi putabant, unam virtutem ſequebantur.* Apud Majores noſtros minima divitiarum, virtutis erat ratio maxima. Nullo loco apud Majores noſtros Divitiæ fuerunt, virtus una vigebat maximè. Plurimùm ſemper apud Majores noſtros virtus valuit, minimum divitiæ. Majores noſtri divitias præ virtute contemnebant, divitias infra virtutes ducebant, opes poſt virtutem habebant, divitias virtute poſteriores judicabant. *Majores noſtri opes in minimis ponebant.* Majores noſtri rem familiarem, quæque nos bona appellamus, parvi pendebant, minimi, nihili reputabant, ducebant, æſtimabant, faciebant, flocci faciebant, flocci non faciebant. Poſtremæ omnium rerum divitiæ noſtris erant Majoribus. Opes apud majores noſtros minimi, minimi ponderis, nullô locô, parvi momenti erant, poſtremum locum obtinebant. *Æquè omnia contemno.* Æquè omnia faſtidio, reſpuo. Trahantur per me pedibus omnia, non laboro, nihil me tangit, nihil me afficit, nullâ re moveor, de quavis re ſuſque deque fero; Nulla res apud me pondus habet, ullius momenti eſt, in pretio eſt, ne minimi quidem apud me res ulla eſt. *Facilè patior te ita de me ſentire,* opinari. Tuum hunc eſſe de me ſenſum, nihili facio, minimùm curo. Contemno tuam de me opinionem, ſententiam, judicium. Tuam de me ſententiam inanem prorſus levemque duco. Parvi eſt apud me tua de me ſententia.

Contemplatio, onis, **Beſichtigung.** *Syn.* conſideratio, mentis agitatio. *Epi.* Diligens, magna ac diligens, manca naturæ atque inchoata. *Uſ.* Res magnâ contemplatione digna. Contemplatio naturæ eſt animi pabulum. *Vid. Meditatio.*

Contemplator, oris, **Beſchauer.** *Uſus.* Homo Deorum & cœli contemplator.

Contemplor, aris, **beſichtigen.** *Syn.* Meditor, conſidero, perſpicio, intueor, animo intueor. *Adv.* Acerrimè, ociosè, ſtudiosè. *Uſus.* Rem quamvis otiosè & conſideratè, ſummô otiô contemplabatur. Intentis oculis acerrimè

rimè aliquid contemplari. Cæli pulchritudinem oculis contemplari. *V. Considero. Meditor.*

Contemptio, onis, Verachtung. *Syn.* respectio, despicientia, contemptus. *Epi.* firma, stabilis doloris, magna. *Usus.* Fortitudo est malorum dolorumque contemptio. Mortis, pecuniæ, rerum humanarum contemptio.

Contemptus, ûs, * *Idem. Usu.* Contemptu laborabat etiam apud socios. *V. Contemno.*

Contendo, is, spannen. *Syn.* Nitor, curo, conor, laboro, enitor.)(*remitto. Adv.* Civiliter, contrà, copiosissimè, cupidissimè, diligentissimè, honestè, infestissimè, inimicissimè, magnopere, mirificè ab aliquo, planè, prorsus, summè, valde, vehementer ab aliquo, de salute, verecundiùs. *Usus.* Contende ita, ut nihil à te prætermissum esse videatur. Contende, ac elabora, animo connitere. Juvenes magna spectare debent, & ad ea, rectis ad gloriam studiis contendere. 2. *Pugno, luctor, certo, confligo, digladior, in contentionem venio, contentionem de aliqua re facio, contentionis aliquid cum aliquo habeo.* Cum aliquo, contra aliquem armis, vi, impetu, jure, acerrimè, inimicissimè contendere. Sacramento contendas mea non esse. Patere rationem meam cum tua contendere. 3. *Transl. Intendo, adduco.* Nervos omnes contendam, ut. Nihil usquam remittam, quin ætatis industriæque meæ nervos omnes in hoc contendam, ut &c. 4. *Comparo, refero, confero.* Contende inter te leges, & confer. Accusationem nostram cum tua contendito. 5. *Eo, vado, celeriter*, Româ Brundusium contendere. 6. *Posco, flagito, peto, efflagito.* Summè, omni studio, & paulò impudentius, ita contendo, ut nihil magis, ut mecum in gratiam redeas. Nihil ab invito contendam. *Thras.* Cum vicinis contendere solet. Contra vicinos identidem velitatur, depugnat, vociferatur. Jurgia, disceptationes, altercationes suscipit. In altercando multus est. Controversias à manè in noctem sæpe ducit. Novas identidem turbas & rixas homo concitus & ad jurgandum litigiosus commovet, cum omnibus certationem suscipit, cum vicinis bellum gerit, digladiatur, jurgiis contendit, omnibus obstrepit certatim, obloqui non desistit. Certamina serit, verba omnia in altercationem vertit, vicinos in disceptationes perpetuas trahit, jurgantis ira sæpe ad manus pervenit; jurgia, discordias, iras cum vicinis exercet; manus simul intendit, simul probra ingerit. Sæpe brevis altercatio inde ex iracundia muliebri in animorum contentionem exardescit, res sæpe parva studiis in magnum certamen excedit. *V. Conor. Laboro.*

Contentè, streng. *Syn.* vehementer, magnâ contentione, acriter. *Us.* Contentius ambulare. Alias contentiùs, aliàs submissius dicere, clamare.

Contentio, onis, Mühe und Arbeit/ Zanck. *Syn.* Certatio, controversia, luctatio, certamen, dimicatio, pugna, vis animi, vis, labor corporis, contentio animi.)(*relaxatio. Epi.* Accurata, acerrima, anceps, clarissima, commodior alicui, dispar, dissimilis, effusa, forensis, gravis, gravis meritorum in rempubl. incredibilis, injusta, legitima; magna laterum, animi; parva vocis, major vocis, media, mediocris, minima verborum, mira, nimia vocis, par, parva, prima adversariorum, sapiens. Similis animi, summa corporis, tanta, turpis, vehementissima, vera. *Contentiones* agrariæ. Crebræ, gravissimæ, honestissimæ, inanes, inimicissimæ, magnæ, multæ & magnæ, periculosæ. *Usus.* Accuratam & inimicitiis incensam contentionem suscipere. Omnem vitæ cursum in labore ac contentione conficere, major vocis contentio. Magna nobis de vita ac salute contentio impendet, in arduam contentionem vocamur. Excitatur ingens contentio, multæ & magnæ contentiones mihi tecum, *vel* inter nos erunt; contentionem tecum habebo, faciam. Illud verò in contentione ponitur, in contentionem incidit, venit, an. A contentione quotidiana animum laxare. In id negotium magna animi contentio adhibenda erit. 2. *Comparatio, collatio.* Hominum, fortunarum, bonorum contentio-

nem facere. *V. Certamen. Certo. Pugna.*

Contentus, a, um, **vergnügt.** *Syn.* 1. Quem non pœnitet, qui satis esse putat, qui facilè patitur.)(*Cupidus. Adv.* Facilè ad liberaliter vivendum. *Usus.* Cultu parvo contenta est natura. Parvo, minimo contentus. Dives est, qui contentus est. *Phras.* Contentus sum meâ sorte. Sufficit, satis est, abundè quod habeo. Acquiesco in rebus meis. Majora non appeto, plus à fortuna non postulo. Continet se intra hos fines, non excurrit, non prolabitur animus meus. Non se longiùs effert, non se altiùs tollit animus meus. Tenuis me victus cultúsque delectat, non me pœnitet conditionis meæ, summâ voluntate animíque æquitate fero hanc fortunam. Mihi unicè satisfacio, his me abundè expleo. 2. *Contentus, intentus, adductus.*)(*Remissus.* Contentô studiô, labore, operâ, cursu contentô telorum; tormenta contenta & vehementiùs adducta. Vox contenta.)(*Remissa.* Fides contentæ.

Contero, is, **zerreiben.** *Syn.* Tero, consumo. *Adv.* Frustrà tempus, meliùs diem. *Usus.* In studiis litterarum, in litibus, in rebus quærendis totam ætatem, otium, tempus omne conterere. Injurias tuas omnes voluntariâ oblivione contrivi. 2. *Vinco.* Cæsar cæteras nationes contrivit, domuit, pervicit *V. Consumo.*

Conterreo, es, **erschrecken.** *Syn.* Terreo. *Usus.* Vultu ipso aspectúque me conterruit. *V. Terreo.*

Contestatio, onis, **Zeugnüß.** *Syn.* Obtestatio. *Usus.* Maximâ contestatione à me petivit, ut &c.

Contestor, aris, **zum Zeugen nehmen.** *Syn.* Obtestor, judicium committo, constituóque. *Usus.* Cum eo litem contestatam habeo. Procuratores litem non contestabuntur. Perennis & contestata virtus. Deos hominésque contestari. *V. Testor.*

Contexo, is, **zusammensetzen.** *Syn.* Conjungo, compono, texo. *Adv.* Conjunctè cum reliquis, facilè, festivè crimen, longius carmen. *Usus.* Carmen contexere. Extrema cum primis contexere. Crimen contexere.

Contextè, **ohn Absonderung.** *Syn.* Conjunctè. *Usus.* Omnia naturali colligatione consertè, contextéque fiunt.

Contextus, ûs, **Zusammenhefftung.** *Syn.* Complexio. *Epi.* Mirabilis, totus. *Usus.* In toto contextu orationis hæc sunt servanda. Pennarum contextu corporis tegumenta faciunt. Mirabilis contextus rerum, respondent extrema primis.

Conticeo, es, **schweigen.** *Syn.* Taceo, reticeo.)(*Loquor, dico. Usus.* Conscientiâ victus conticuit. 2. *Transl. Deficio.* Studium nostrum subitò conticuit & obmutuit. Senatus obmutuit, judicia obticuêre.

Conticesco, is. *Idem. Adv.* Illicò, parumper, repentè, subitò obmutesco. *Usus.* In bello artes nostræ conticescunt. Quando lamentatio urbis & gemitus conticescent? *V. Taceo. Silentium.*

Continens, tis, **anstossend.** *Syn.* Junctus, adjunctus, affixus, conjunctus, proximus. *Usus.* Terræ continentes. Mari aër, Cappadocia Ciliciæ continens est. Natura rerum unô consensu continens est & juncta. 3. *Terra mari vicina.* Mare dissimile est proximo ei continenti. 3. *Temperans.* Vir continens & temperans.

Continenter, **stets.** *Syn.* Semper.)(*Interruptè. Usus.* Continenter labuntur & fluunt omnia. 2. *Temperanter.* Parcè, sobriè, continenter vivere. 3. *Continuatè, conjunctè, perpetuò.* Uno spiritu continenter multa dicere. *V. Semper. Assiduè.*

Continentia, æ, **Enthaltung / Eingezogenheit.** *Syn.* Temperantia, virtus voluptati resistens. *D. Abstinentia,* quæ avaritiæ resistit.)(*Cupiditas, voluptas. Usus.* Valetudo sustentatur continentiâ, in victu omni & cultu. Nihil eum ab summa integritate ac continentia deducere potuit. Nullâ re conciliatur faciliùs benevolentia populi, quàm continentiâ & abstinentiâ. *V. Verecundia. Pudicus.*

Contineo, es, **innhalten.** *Syn.* Comprehendo, complector, includo, concludo.)(*Diffluo. Adv.* Absconditè quæstionem recti, arctiùs, consultò se domi, diligentissimè linguam, modestè insolentiam, patientiùs & expeditius

quæ-

quæſtionem, ſimpliciter quæſtionem, vehementiùs, vix, facilè ſeſe regionibus officii. *Contineri*, aptè, diu, in cupiditate. *Uſus*. Multa animô ac memoriâ continere. Quæ vitam omnem continent. Continere aliquid animô incluſum. Hæc diſputatio uberrimos virtutis & doctrinæ fontes continet. Hac una virtute cæteræ omnes, hoc facinore omnia flagitia continentur. Tuâ ſalute noſtra ſalus continetur. Vita corpore continetur & ſpiritu; omnis honeſtas quatuor virtutibus continetur. 2. *Coërceo*, *fræno*, *cohibeo*. Eſſe abſtinentem, continere cupiditates. Te contine, ut alios contineas. Iracundiam, conceptum odium, vocem, gemitum continere. A pluribus exemplis, à reſpondendo, ab aſſentando ſe continere. 3. *Conſervo*. Fides Remp. maximè continet. Continere aliquem in officio. *Phras*. Equus Trojanus multos mortales capere non poterat. Equus Trojanus paucorum erat capax; admittere, amplexari, continere, cohibere, tegere non multos poterat. Pauci in equo Trojano deliteſcere poterant. *Si tibi parces in ſtudiis, firmior ac validior fies*. Si modum ſtudiis impones, facies, ſtatues, valetudine melior fies. Si tibi moderaberis in ſtudiis, valetudinem confirmabis. Si ſtudia moderabere, convaleſces quotidie magis. Mediocritatem in ſtudiis ſi volueris, firmitatis, virium, roboris, bonæ valetudinis in dies plus aſſequeris. Mediocritatem in ſtudiis ſi conſulas, ei ſtudeas, morem geras, ad perfectam valetudinem ſingulis diebus propiùs accedes. Si, quam debes, eam mediocritatis in ſtudiis tuis rationem habeas, roboris in dies ſingulos ad valetudinem tuam acceſſio fiet.

Contingit, es geſchicht. *Syn*. Evenit, accidit, ſuccedit, prorogatur. *Uſus*. Si mihi vita contigerit. Id facilitate potiùs, quàm culpâ meâ accidit. *V. Accidit. Fortuna.*

Contingo, is, berühren. *Syn*. Tango, attingo. *Uſus*. Luna terram propè contingit. Atomus alia aliam contingit. Hujus autoritatem loci contingere auſus non eſſem. Aliquem propinquitate, ſanguine contingere.

Continuatio, onis, Beharrung. *Syn*. Perpetuitas. *Epi*. Admirabilis, fatalis quaſi & immutabilis, non minùs longa verborum, mirabilis, ſoluta, apta atque jucunda verborum, tota verborum. *Uſus*. Mirabilis quædam continuatio, ſeriéſque rerum, ut alia ex aliis nexa, & omnes inter ſe aptæ colligatæque videantur. 2. *Sympathia*. Immutabilis continuatio ordinis ſempiterni. 3. *Periodus*. Continuatio eſt denſa & continens frequentatio verborum.

Continuò, alſobald / von Stund an. *Syn*. Statim, illicò. *Uſus*. Non continuò, ſi quis peccavit, puniendus eſt. Continuò omnes conſurrexêre. Continuò te meæ voluptatis participem faciam. *V. Statim.*

Continuo, as, beharren. *Syn*. Perpetùo. *Uſus*. Libertas hucuſque continuata permanſit. Natura cohærens & continuata cum omnibus partibus. Ager latiſſimè continuatur. Atomi inter ſe nexæ continuantur.

Continuus, a, um, ſtets. *Syn*. Continens, perpetuus, perennis.)(*Interruptus*. *Uſus*. Tot dies continuos quid egiſti? Aliquot annos continuos magiſtratu caremus. Continuis itineribus Romam veni.

Contor, aris, erforſchen. *Syn*. Percunctor. *Uſus*. Cùm ex me contaretur.

Contorqueo, es, krümmen. *Syn*. Convolvo, torqueo, jaculor, deflecto. *Uſus*. Ut verba, ut argumenta validè contorquet! Aliquem aliàs ad lætitiam, aliàs ad triſtitiam contorquere. Amnes in alium curſum contorquere. Contorta oratio; contorta & aculeata ſophiſmata.

Contortè, verworrener maſſen. *Syn*. Obliquè. *Uſus*. Perturbatè & contortè dicere, concludere aliquid.

Contorſio, onis, Verwirrung. *Syn*. Flexio. *Uſus*. Majus eſt has orationis contorſiones, quàm ſiderum flexus perdiſcere.

Contortus, a, um, gekrümmet / gebogen. *Uſus*. Stoici contortulis quibuſdam & minutis concluſiunculis utuntur.

Contrà, wider / entgegen. *Syn*. Adverſum, adversùs, in, *hoſtili modo*.

)(*Pro, secundùm. Usus.* Facere contra aliquem, contra populi studium stare. 2. *E contrario, ex contrario, potiùs, imò.* Quæ bona sunt, mala putant, contrà, quæ mala, bona. Non tua culpa est, contrà summa laus. 3. *Aliter, secùs.* Contrà faciam, atque in reliquis causis. Contrà, ac liceret, factum est. Contrà faciunt, quàm pollicentur. 4. *Ex alia parte, ex opposito.* Insulæ latus unum contra Galliam est. Agrum habet contrà eum ipsum locum, qui &c. *Phras.* Contrà censuit Senatus. In alia omnia ivit, frequens ivit in alia omnia, contrà putârunt, tibi à transverso sensêrunt, in aliam partem rem traxêre, adversi ivêre. Contra te loqueris; contrariè simul procedentia, inter se pugnantia dicis. In tota oratione tecum pugnas. Non modò non cohærentia dicis, sed maximè disjuncta, contraria, dissentanea.

Contractio, onis, **Verkürtzung / Zusammenziehung.** *Syn.* Brevitas, fuga. *Epi.* facilis. *Usus.* Meam parsimoniam contractio naturæ significat. Idem vitium est effusio animi in lætitia, ac contractio in dolore. Frontis, brachii, digitorum, supercilii contractio.)(*Remissio, porrectio.* Contractio & brevitas gravitatem non habet.

Contractiuncula, æ, **ein kleines Trauren.** *Usus.* Morsus quidam & contractiunculæ animi relinquuntur.

Contractus, a, um, **eng / kurtz / zusammen gezogen.** *Syn.* Brevis, adstrictus. *Usus.* Res nostræ contractæ & adductæ in angustum. Opus lucubratum contractioribus his noctibus. Studia in senectute contractiora esse debent. *Remissiora.* 2. *Admissus, patratus.* Molestè ferimus, quæ nostrâ culpâ contracta sunt. Consuetudines cum multis contractæ. *V. Brevis.*

Contradico, is, **widersagen.** *Usus.* Magnâ libertate palàm contradixit. *V. Contra. Adversor.*

Contraduco, is, **entgegen führen.** *Usus.* Exercitum contraduxit.

Contráho, is, **sammlen / zusammen bringen.** *Syn.* 1. Congrego, colligo, cogo. *Adv.* Vocem inusitatiùs, malè. *Usus.* Amicitia omnia contrahit, discordia dissipat. Copias, cohortes in unum locum contrahere. Vela, orationem contrahere. Appetitus sedare & contrahere. 2. Coarcto, coangusto, in arctum, in breve cogo, adstringo.)(*Explico, dilato, diffundo.* Contrahere animum in dolore. Varius canendi sonus, aliàs contrahit animos, aliàs remittit. Collum, frontem, digitos contrahere. 3. *Conflo.* Æs alienum, nomina contrahere. 4. *Concilio, comparo, acquiro, capto.* Molestias sibi, odium, invidiam, negotium, offensionem, multum damni contraxit. Suâ liberalitate multorum benevolentiam, amicitiam contraxit. Suâ temeritate bellum, certamen contraxit. 5. *Paciscor.* Cum aliquo rem aut rationem contrahere. Felix, qui nihil cum populo contrahit. Cum aliquo contrahere. *V. Brevis. Breviter. Angustus.*

Contrariè, **dagegen.** *Syn.* Repugnanter. *Usus.* Contrariè scriptum aut ambiguè.

Contrarius, a, um, **widerwertig.** *Syn.* Adversus, adversarius, pugnans, diversus. *Adv.* Maximè, valdè. *Usus.* Omnis voluptas honestati est contraria. Nihil tam contrarium rationi & constantiæ, quàm fortuna. Monstrum ex contrariis diversis, ac inter se pugnantibus naturæ studiis conflatum. In contrariam partem dicere, differere, contendere. *V. Contrà. Adversor.*

Contrascriptum, i, **eine Antwort-Schrifft.** *Usus.* Antonii edictum legi, & horum contrascriptum.

Contravenio, is, **entgegen kommen / darwider thun.** *Syn.* Adversor, contrapugno. *Usus.* Ita faveo tuæ sententiæ, ut ne in mentem quidem aliquid contravenerit. Aliquem contravenire.

Contrectatio, onis, **Berührung.** *Syn.* Tractatio, tractatus, attrectatus. *Usus.* Taurus equæ contrectatione gestit.

Contrecto, as, **betasten / berühren.** *Syn.* Tracto, attrecto. *Usus.* Librum contrectare. 2. *Transl.* Mente varias voluptates contrectare.

Contremo, is, **erzitteren.** *Syn.* Tremo. *Usus.* Cœlum tonitru contremit. *V. Tremo.*

Contribuo, ere, **mittheilen.** *Syn.* Confero, tribuo. *Usus.* Ad eam rem pecuniam dare, contribuere, solvere.

Contristor, aris, **betrüben.** *Syn.* Mœrore afficio. *V. Tristitia.*

Contritus, a, um, **zerstossen.** *Syn.* 1. Pervulgatus, vulgaris, communis, pervage-

vagatus. *Usus.* Communia & contrita præcepta. 2. *Consumptus.* Tota æstas in studiis contrita. *V. Communis. Notus.*

Controversia, æ, Span / Zanck. *Syn.* Disceptatio, contentio, discrimen, pugna. *Epi.* Brevis, civilis, conjecturalis, hæreditaria, judicialis, magna, parva, plena dissensionis, privata ac singularis, recens, similis, summa, tota. *Controversiæ* civiles remotissimæque, forenses, graves, legitimæ & civiles, plurimæ. *Usus.* Res aut verba in controversiam *veniunt*, vocantur, adducuntur, deducuntur. Ex levi gravis controversia *extitit*, orta est; in controversia & contentione esse, versari. Cum aliquo controversiam habere. Controversiam intendere, constituere. Alet ea res nostras controversias. 2. *Controversiam dijudicare*, transigere, componere, sedare, dirimere, tollere. 3. Sine controversia optimè scripsit. Fundus sine controversia meus est. *V. Lis. Contendo.*

Controversor, aris, spännig und stössig seyn. *Syn.* Contendo, litigo. *Usus.* Intra vos de hac re, ut libet, controversamini. *V. Lis. Contendo.*

Controversus, a, um, streitig. *Syn.* Litigiosus, dubius. *Usus.* Homo naturâ controversus. Jus, res, causa controversa, plena dissensionis. *V. Dubius. Anceps.*

Contrucido, as, greulich tödten. *Usus.* Rempublicam impiis armis contrucidârunt. *V. Interficio.*

Contrudo, is, zusammen stossen. *Syn.* Constipo, coarcto, extrudo. *Usus.* In carcerem contrusus est. Multos homines in navim contrudi imperat.

Contubernalis, is, Stuben-Gesell. *Syn.* Domesticus, familiaris, domesticus convictor. *Usus.* In militia, in consulatu contubernalis. Vicinus est meus, imò propè contubernalis. *V. Socius. Familiaris.*

Contubernium, ii, Gesellschafft. *Syn.* Victus, sodalitas. *Usus.* Consuetudo contubernii nos adeò conjunxit. *V. Victus.*

Contueor, eris, steiff anschauen. *Syn.* Aspicio. *Usus.* Aspicite, contuemini os hominis. *V. Intueor.*

Contuitus, ûs, Anschauung. *Usus.* Vester iste in me animorum oculorúmque contuitus.

Contumacia, æ, Halßstarrigkeit. *Syn.* Superbia. *Epi.* Libera, magna, par, singularis. *Usus.* Illa tua singularis insolentia, superbia, contumaciâ. Adhibuit liberam contumaciam à magnitudine animi ductam, non superbiâ. Non fero hominis contumaciam. Furit responsi contumacia. Fastidiô & contumaciâ efferri. *V. Pervicacia. Obstinatus.*

Contumaciter, halßstärrig. *Syn.* Superbè, præfractè. *Usus.* Graviter, arroganter, contumaciter solet scribere.

Contumax, cis, halßstärrig. *R. à tumendo. Syn.* Superbus. *Usus.* In superiores contumax, in æquos & pares fastidiosus, in inferiores crudelis. *V. Pervicax. Obstinatus.*

Contumelia, æ, Schmach-Rede. *Syn.* Convicium, ignominia, injuria. *Epi.* Extrema ac miserrima, insignis & nova, maxima, quàm minima, tanta. *Contumeliæ* gravissimæ, insatiabiles, maximæ, multæ, nefariæ, pertinaces, plurimæ, summæ. *Us.* In Epistola tua multi aculei contumeliarum insunt. Denique ad contumelias descendit. In aliquem contumeliam jacere. Contumeliam dicere, facere, imponere alicui. Dictum aliquod in contumeliam vertere. Contumeliis aliquem vexare, onerare, operire, lacerare; contorquere contumeliam. 2. Accipere, pati contumeliam. *Phras.* Contumeliis illum oneravit. Maledicè & contumeliosè de illo dixit, multâ orationis acerbitate & iracundiâ usus; asperrimis eum verbis accepit. Multô clamore & convitiô illum jactavit, conscidit; omnibus probris onerat, infandas contumelias edit. Probrosis sermonibus absentem lacerat. *V. Maledictum. Convicium. Injuria.*

Contumeliosè, schmählich. *Syn.* injuriosè. *Usus.* De absentibus maledicè, contumeliosè detrahendi causâ dicere.

Contumeliosus, a, um, der ein böß Maul hat. *Syn.* Injuriosus. *Usus.* Litteræ, oratio, voces in aliquem contumeliosè emissæ. In edictis, in congressu contumeliosus. *V. Injuria.*

Contundo, is, zerstossen. *Syn.* Obtero, frango. *Usus.* Uxorem lapidibus & fustibus debilitavit; manus ictibus contudit. 2. *Transl.* Audaciam exultantis prædonis; sævitiam, impetum, facta alicujus frangere & contundere. Ca-

lumniam

lumniam obtrivit & contudit. Animum contudi & vici. *V. Coërceo.*

Conturbatio, onis, Betrübung. *Usus.* Conturbatio est metus excutiens cogitata.

Conturbo, às, verwirren. *Syn.* Perturbo, confundo.)(*Dissolvo. Adv.* Magnoperè, mirificè, valdè. *Usus.* Multa conturbant animos specie utilitatis. Id me maximè conturbat, quòd. Frequentia hominum conturbat & infirmat imaginum notas. 2. *Decoquo, non solvo, dissipo pecuniam Domini, rationes debiti commisceo.* Num igitur conturbare oportebat? Putat sibi licere conturbare. Servus, postquam conturbässet, profugit.

Contus, i, * eine Stange / mit welcher die Schiffleuthe das Wasser ergründen. *Syn.* Sudes, seu hasta longior sine ferro.

Convalesco, is, wieder gesund werden. *Syn.* Sano, consanesco, valentior fio, ex morbo evado, è gravi morbo recreor. *Adv.* Commodissimè, illicò, impunè ad perniciem, tardiùs. *Usus.* Non omnes, qui curantur, convalescunt. Si fatum est convalescere è morbo, sine medico convalesces. 2. *Transl. Cresco, augeor.* Ut convalescere aliquando civitas, & sanari posset. *V. Confirmo. Valetudo. Morbus.*

Convallis, is, ein rund Thal mit Gebürg umbgeben. *Syn.* Planities ex omni parte montibus septa. *Usus.* Roma in montibus & convallibus posita.

Convaso, are, * einpacken. *Syn.* Vasa colligo.

Conveho, is, zusammen führen. *Syn.* Comporto. *Us.* Materiam, lapides convexit.

Convello, ere, außziehen / zerstöhren. *Syn.* Revello. *Usus.* Simulacrum, gradus convellere. 2. *Transl.* Videbantur convulsuri statum reis. Vires, potentiam, acta, gratiam alicujus convellere. Aliquem è suis hortis de pristino statu convellere. Opinionem inolitam, mentibus dudum insitam convellere.

Convenæ, arum, zusammen gelauffene Leuthe. *Syn.* Qui è diversis locis in una mœnia conveniunt. *Usus.* Romulus pastores & convenas consiliô congregavit & sapientiâ.

Conveniens, tis, das zur Sach dienet. *Syn.* Consonus, decorus, par, dignus, consentaneus, decens, concors, congruens, aptus.)(*Alienus. Usus.* Benè convenientes, propinqui. Nihil naturæ tam aptum, tam conveniens ad res adversas & prosperas, quàm amicitia. Quid Philosopho minùs conveniens, quàm Deos tollere? *V. Decet. Oportet.*

Convenienter, geschicklich / gleichförmiglich. *Syn.* Congruenter, secundùm, pro. *Us.* Convenienter naturæ vivere.

Convenientia, æ, Gleichförmigkeit. *Syn.* Conjunctio, cognatio, quasi concentus. *Epi.* Tanta. *Usus.* In amicitia est convenientia rerum, in ea stabilitas, in ea constantia. Pulchritudo, venustas, convenientia partium. *V. Amicitia.*

Convenio, ire, zusammen kommen. *Syn.* Coëo, concurro, congrego, simul venio.)(*Dispergor. Adv.* Aptè, clàm, inter se, maximè officiô, mirificè, optimè cum aliquo, paulisper, præclarè. *Usus.* Copiæ omnes in unum locum convenêre. Romam tota Italia convenit. Multæ causæ in unum locum convenisse, & inter se congruere videntur. 2. *Congruo, non abhorreo, aptus, vel conveniens sum.* Puto rem conventuram. Aliquid vel nihil inter illos convenire. Hi mores nostræ ætati non conveniunt. *Vulg. Hoc in eum competit, quadrat.* Vide, quid conveniat, quid deceat? Sunt in te aliqua, quæ in nullum alium convenire possunt. Mihi tecum convenit. Inter omnes convenit, ita esse. 3. *Adeo, ad aliquem eo, seu venio.* Neminem adhuc conveni. Convenio quotidiè plurimos. *Item:* uxores, quæ in manum viri convenerunt, mâtres familias sunt. *Phras.* Multi ad eum convenêre, sibi eo convento opus ducebant. Cuncta nobilitas accurrit, unum in locum congregata est. Coïtio hominum facta est, in ejus congressum & colloquium venêre plurimi, convolârunt, concurrerunt, affluxêre, concursus ad illum factus est. Multi se ad eum salutandum conglobârant. Ex tota urbe proripientium se, ex privato in forum concursus fuit. *V. Consentio. Societas.*

Con-

Convenit, es geziemet ſich. *Syn.* Decet, conducit. *Uſus.* Non convenit ad referendam gratiam eſſe tardiores. Fidei conducit in loco debitum retribuere. 2. *Decet, par eſt.* Vos his malis mederi convenit. 3. *Conſtat, decretum eſt.* Nominis quæſtio eſt, cùm de facto convenit. Convenit id mihi cum adverſariis, ſed. *V. Decet. Oportet.*

Conventiculum, i, Zuſammenkunfft. *Uſus.* Conventicula hominum & quaſi concilia quædam. Coitiones & conventicula.

Conventum, i, Vertrag. *Syn.* Pactum. *Uſus.* Stare conventis, reddere depoſitum. Dictorum conventorúmque conſtantia; promiſſum & conventum. *V. Pactum.*

Conventus, ûs. *Idem. Syn.* Conventum, pactum. *Uſus.* Pacta aliqua ſine legibus ſervantur ex conventu.

Conventus, ûs, Zuſammenkunfft. *Syn.* Turba, concio, cætus, multitudo hominum in unum locum congregata. *Epi.* Celeberrimus virorum, mulierúmque, digniſſimus republicâ, elegans, honeſtus, honeſtiſſimus maximúſque, magnus, meretricius, nocturnus, tantus. *Uſus.* Conventus celebrare, facere, agere, peragere, habere, conventum dimittere. In quibus oppidis Prætores conventum agere ſolent. Conventus ille Capuæ me Patronum adoptavit.

Converſio, onis, Verkehrung. *Syn.* Circumvectio. *Epi.* Annua, certa, definitáque, conveniens conſtánſque, incitatiſſima, longa, maxima, quotidiana, rotunda. *Converſiones* abſolutæ, cæleſtes, continuæ, naturales rerump. *Uſus.* Cæli converſio incitatior, anni converſiones & commutationes, perpetui curſus converſionéſque cæleſtes. 2. *Mutatio, viciſſitudo.* Naturales ſunt converſiones rerump. Converſio ſtatus & inclinatio communium temporum.

Converſio à peccatis. Phras. E peccatorum, ſcelerum gurgite extrahere quempiam; corrigere, emendare, errantem in viam reducere; ab errore, à vitiis, a gravitate vitæ, à ſceleribus avertere. Converſio ad frugem, bona; correctio, emendatio vitæ; reſipiſcentia, vitæ correctioris ſtudium. Redire in viam, abſtinere à ſceleribus, reſipiſcere. Ab improba peccandi conſuetudine ſe revocare. A corruptis moribus ad emendatiorem vitam traductus, ad bonam frugem reductus, adductus.

Converſio idololatræ. Phras. Qui rejectis tenebris vanarum ſuperſtitionum, luce divinitùs immiſsâ ad chriſtianam religionem ſe applicant; ſimulacrorum cultu abjecto, unius Chriſti cultui ſe conſecrant. Chriſtianis ſe ſacris addicunt, ad ſanctum Chriſti cultum animum adjiciunt.

Converſio hæretici. Phras. E ſumma caligine ac tenebris in lucem Catholicæ veritatis erecti, reſtituti; redditi Catholicæ religioni, ad Eccleſiam Catholicam reducti; qui poſitâ contumaciâ ſuaviſſimô Eccleſiæ jugô cervices ſuas ſubjecerunt; ad ſinum Catholicæ Eccleſiæ, ad Eccleſiæ autoritatem redierunt; religionem Catholicam reſpexerunt; Eccleſiæ reconciliati ſunt; de pravis opinionibus deducti; qui hæreſim abjecerunt, ejurârunt, orthodoxam doctrinam hauſerunt; Eccleſiæ ſe reddiderunt; perverſarum opinionum venenum, virus ejecerunt; abjuratâ hæreſi ſe cum eccleſia Catholica conjunxerunt, ſe à pravis opinionibus de religione ejecerunt; ſeditioſis è ſectis ſe extulerunt; ad cætum rectè ſentientium redierunt; ad imperium Romanæ Eccleſiæ ſe revocârunt; falſarum commenta opinionum repudiârunt; Romanæ Eccleſiæ manus dederunt; pravas opiniones excuſſerunt; peſtem, quam in animo habebant, ejecerunt.

Converſo, as, hin und wieder kehren. *Syn.* Sæpè converto. *Uſus.* Animus ſe ipſe converſans.

Converto, is, kehren. *Syn.* Commuto, traduco, refero. *Adv.* Aliquando ſe ad ſanitatem, malè, repentè ſe, rectè, retrò, feſtinè. *Uſus.* Arma ſua in perniciem reipublicæ, calamitatem aliquam ad ſalutem convertere; animos ad crudelitatem, vim, religiones, riſum & facetias convertere. Alienam rem in ſuam, omnia ad ſuum commodum convertit. Animos imperitorum à pravitate ad Deorum cultum convertit. In eundem ſe habitum colorémque convertit. Aliquò ſe animo & cogitatione convertere;

ſe

se totum ad pacem, ad literas. 2. *Volvo, circumago.* Terra circa axem se convertit ac torquet. 3. *Interpretor.* Græca in Latinum convertere. Non ut verbum verbo redderem, sed vim verborum servavi, nec ea annumeranda lectori putavi, sed velut appendenda.

Convestio, ire, **bekleiden.** *Syn.* Vestio, tego, orno. *Usus.* Hedera omnia convestivit.

Convexus, a, um, **allenthalben gewölbet.** *Usus.* Stella convexa videtur.

Convictio, onis, **Gemeinschafft.** *Syn.* Convictus. *Usus.* Jucundissima convictio.

Convictor, oris, **Tischgänger.** *Syn. Vulg.* Commensalis. *Epi.* Familiaris, quotidianus. *Usus.* Domestici convictores & quotidiani.

Convictus, ûs, **ordentliche Nahrung.** *Syn.* Convictio. *Epi.* Humanus. *Usus.* Quin redis ad convictum nostrum. Is tollit convictum humanum & societatem, qui &c.

Convinco, is, **überwinden.** *Syn.* Arguo, coarguo, redarguo, cogo, evinco. *Us.* Aliquem certi flagitii testibus, testimoniis manifestis, indiciis convincere. Aliquem devotionis esse convictum. Convictus, fractus, reprehensusq; discessit. Etsi causa tua non manifestissimis indiciis teneretur, mores te tui & vita convincerent. Convincam facilè, elinguem reddam; tuâ te confessione induisti & jugulâsti. *V. Arguo.*

Convitiator, oris, **Schmäher.** *Syn.* Maledicus. *Usus.* Huic convitiatori ego, de mea vita respondeam?

Convitium, ii, **Schmähung.** *Syn.* Maledictum, probrum, contumelia, crimen, opprobrium, maledictio, maledictum jurgii petulantis. *Epi.* Ferreum, grando, grave, justissimum, honestissimúmque, magnum turpéque, maximum, quotidianum, tacitum. *Usus.* Pompejus maximô convitiô jactatus est. Urgeor omnium vestrûm conviciô. Respondebo furiosi hominis convitiô. Cujus exercitationes cùm incredibili petulantia, tum impunitate diuturnâ munivit, ei grande convitium fecerunt. Consectari aliquem convitiis, convitiô aliquid flagitare. Sustinere quotidianum alicujus convitium. *V. Contumelia. Dedecus. Ignominia.*

Conviva, æ, **Gast.** *Syn.* Socius ad epulas, convictor. *Epi.* Consiliarii, consilii alicujus, hilari & benè accepti, singuli. *Usus.* Collectam exigere à conviva. Convivas benè, hilariter accipere.

Convivalis, e, * **das zum Gastmahl dienet.** *Usus.* Convivalia ludionum oblectamenta addita epulis.

Convivator, oris, * **der Gast-Geber.** *Syn.* Qui convivium facit & parat.

Convivium, ii, **Gastmahl.** *Syn.* Epulæ, accubatio epularis amicorum. *Epi.* Delicatum, flagitiosissimum, gladiatorium, gratum, jucundum & gratum, maximum, mirificum, moderatum & honestum, præclarum, publicum, pudicum & sobrium, tempestivum, turpe, *Convivia* honesta, impura, intempestiva, moderata, modica, muliebria, nocturna. *Usus.* Convivium apparare, ornare, instruere, parare. Convivium concelebrare, inire, agere. Conviviô aliquid accipere. *Phras.* Convivium opiparè adornatum, omnibus rebus instructum & paratum, ornatum magnificè & splendidè, adhibentur in convivium, permulti accubant, conditores structoresque convivii rem diligenter curant; comiter & jucundè, hilarem in modum epulantur; celebratur omnium sermone lætitiâque convivium.

Convivor, aris, **Gastung halten.** *Syn.* Convivium ago, epulas do. *Usus.* Quotidie in publico, & de publico convivatur.

Convocatio, onis, **zusammen-Berufung.** *Syn.* Conventus, congregatio. *Usus.* Nulla ad defendendam remp. populi convocatio.

Convoco, as, **beruffen.** *Adv.* Aliquando, omninò, seriùs, fusè. *Usus.* Convocare & congregare dissipatos, eos undique corrogare; Gallos accersit, servitia concitat, hostem evocat. Concientur miraculô novæ rei homines. Cætum indicere, in domos Consulum Senatum convocare. *V. Colligo.*

Convolo, as, **miteinander oder zusammen fliegen.** *Syn.* Concurro. *Adv.* Statim. *Usus.* Convolat tota Italia. Opus est vexillo, convolabunt. *V. Accurro.*

Convolvo, is, **zusammen winden.** *Syn.* Involvo. *Usus.* Sol se convolvens elabitur, ut abeat.

Conus,

Conus, i, der oberste Spitz auff einem Helm. *Syn.* Turbinis inversi figura, vel metæ, vel pyramidis. *Usus.* Conum, ais, & cylindrum, & pyramidem pulchriorem quàm sphæram videri.

Conisco, as, mit den Köpffen stossen wie die jungen Schaaffe. *Syn.* Arieto, frontem fronte percutio. *Usus.* Caput opponis cum eo conisçans.

Cooperio, is, * bedecken. *Syn.* Tego. *Usus.* Coopertum telis corpus. Sceleribus, miseriis coopertus homo. *V. Tego.*

Cooptatio, onis, Erwehlung. *Syn.* Constitutio. *Epi.* Censoria. *Usus.* Cooptatio collegiorum ad populi beneficium transferebatur.

Coopto, as, erwehlen / erkiesen. *Syn.* Eligo, adscribo, recipio. *Usus.* Aliquem in ampliſſimum collegium, in Senatum suâ nominatione cooptare.

Coorior, iri, sich erheben. *Syn.* Orior. *Usus.* Tum subitò tempestates coortæ sunt maximæ. *V. Orior.*

Copia, æ, Menge/Ueberfluß/Erlaubnüß. *R. ab ope. Syn.* Abundantia, ubertas, vis, facultas. *Epi.* Accurata orationis, admirabilis, assidua, assectatorum, bona, digna gloriâ imperii, exilis.)(*Uberrima*, festiva librorum, incredibilis, non inelegans orationis, magna, minima, mirifica, navalis, nimia, summa, tota, uberrima ad laudandum. *Copiæ.* Adventitiæ, affluentes, ampliſſimæ patrimonii, domesticæ, desperatæ, equestres ac pares, exiguæ amicorum, extenuatiſſimæ, firmæ, innumerabiles, magnæ, adventitiæ multarum rerum, bellicosæ, firmæ, maximæ, omnibus rebus ornatæ atque instructæ, nimiæ, novæ, pares, parvæ, pedestres, præclaræ, præsentes, veteranæ, veteres. *Usus.* Dicendi, verborum, ornamentorum copia, varietas, ubertas. Omnium rerum affluentibus copiis ditari. Alicui maximas copias suppeditare. Vir copiis rei familiaris locuples, & pecuniosus. Circumfluere, abundare, florere, affluere, præditum esse omnibus copiis, in summa rerum abundantia vivere. Moderator Remp. faciat opibus firmam, copiis locupletem, gloriâ amplam. Facere sui, sui consilii copiam. Majore curâ quàm copiâ & facultate rem gerere, voluptatum, frugum copia. 2. *Exercitus, manus.* Copias *parare.* Comparare, contrahere, cogere. *Habet* magnas copias, abundat copiis. 2. Copias *educere*, traducere in alia castra, producere in aciem, exponere, armare, instruere. 3. Vide, ne copiæ minuantur, profligentur. *Phras.* Maxima frumenti copia advecta est, magna vis, innumerabilis frumenti numerus, ingens frugum, pomorum modus advenit. Erit urbs ad societatem commeatuum copiâ instructa. *V. Multus. Exercitus.*

Copiosè, vielfältig. *Syn.* Uberrimè, largè, largiter, prolixè, abundanter. *Usus.* Pastum animalibus copiosè & abundanter natura comparavit. Subtiliter, copiosè de re aliqua dicere, disserere, disputare.

Copiosus, a, um, überflüssiglich / reich. *Syn.* Abundans, uber, dives. *Adv.* Admodum, planè & locuples. *Us.* Homo imprimis inter suos copiosus. Omnibus rebus ornatus & copiosus. Lautum & copiosum patrimonium. Multæ copiosæ variæque rationes. Homo ad dicendum copiosus. *Phras.* Est orator admodum copiosus, præ cæteris verbosus, fusè, copiosè, Rhetoricè auget, & ornat omnia, fusè latèque dicit, disputat, sua pertractat uberrimè, verbis effervescentibus & paulò nimiùm redundantibus utitur. Tantum est in eo flumen verborum, plurimi sanguinis est ejus oratio. Sermonis plenus orator. Tantùm non juvenili redundantiâ luxuriat. *V. Dives.*

Copula, æ, * ein Band. *Syn.* Nexus seu vinculum. *Usus.* Quæritant me, copulas gestant secum.

Copulatio, onis, Vereinbarung. *Syn.* Conjunctio. *Usus.* Copulatio rerum, coagmentatióque naturæ, congressus copulativus consuetudinum. Complexiones, adhæsiones, copulationes Atomorum. *V. Conjungo.*

Copulo, as, vereinbahren. *Syn.* Jungo, adjungo, compono.)(*Disjungo, divello, distraho. Usus.* Disjuncta conjungere, futura cum præsentibus copulare. Animi cum corporibus copulati. Equester ordo cum Senatu copulatus. Istâ cogitatione differunt, re copulantur. Nihil amabilius, nihil copulatius morum similitudine bonorum. *V. Iungo. Adjungo.*

Co-

Coquo, ere, kochen. *Syn.* Mitigo. *Adv.* Benè. *Usus.* Is qui coxerat, condimenta addidit. 2. *Transl.* Vir bonus miserè coquitur à curis. Sermone utitur benè cocto & condito.

Cor, dis, Hertze. *R. à κῆρ.* *Syn.* Pars in animali princeps, vitæ fons. *Usus.* Nec cor habet, nec palatum quidem. Animus mihi ardet, cor cumulatur irâ. Res tua mihi valdè cordi est. Hocque mihi tantò magis cordi est. *Vulgus pro* animo *usurpat.* Ut: *Non habes cor; duro, bono corde esse.*

Coram, zugegen. *Syn.* Ad, apud, ante, in conspectu, ante oculos, ante pedes, in oculis.)(*Absens. Usus.* Coràm & absenti mihi promisêre. Sed hæc pluribus & commodiùs coràm. *V. Conspectus. Præsens.*

Corbis, is, ein Korb. *Syn.* Canistrum, vas è vimine contextum. *Usus.* Messoriâ corbe se contexit.

Corbita, æ, ein Last-Schiff. *Syn.* Navigii genus.

Corculum, i, ein Hertzlein. *Syn.* Parvum cor. *Amatoriè. Usus.* Scipio corculum appellatus fuit.

Cordatè, * weißlich. *Syn.* Sapienter, prudenter.

Cordatus, a, um, weiß. *Syn.* Prudens, sapiens. *Cave cum vulgo pro* generoso, forti *accipias. Usus.* Scaurus homo egregiè cordatus. *V. Prudens.*

Cordolium, Hertz-Wehe. *Syn.* Cordis dolor. *Usus.* Rides ab cordolio. At mihi cordolium est.

Corigia, æ, ledernes Band. *Syn.* Lorum seu cingulus, à corio factum nomen. *Usus.* Pedis offensio, & corigiæ abruptio erit cavenda.

Corium, ii, Leder. *Usus.* Obvolutus, vestitus, tectus corio.

Corneolus, a, um, hart / wie ein Horn. *Syn.* Corneus. *Usus.* Aures duros & quasi corneolos habent introitus.

Corneus, a, um, hornfarb. *Usus.* Corneum rostrum.

Cornix, cis, Kray. *Syn.* Avis garrula. *Epi.* Cursans, fusca. *Usus.* Cornicum oculos configere.

Cornu, u, ein Horn. *Epi.* Dexteriùs, firmiùs, sinisteriùs. Hebetiora, acutiora. *Usus.* Lunæ nascentis cornua. Animantia cornibus armata.

Corolla, æ, * Kräntzlein. *Syn.* Corona.

Corollarium, ii, Zusatz. *Syn.* Appendix, accessio. *Usus.* Ad solitos fructus orationum aliquot nummorum corollarium adjicere. *V. Addo.*

Corona, æ, Krantz / Kron. *Syn.* Insigne regni, insigne regium, diadema, sertum. *Epi.* Aurea, civica, illuminata, laurea, longa, maxima, multiplex, publica, subita. *Usus.* Corona aurea, fulgentibus gemmis illuminata. Habere, ferre coronam auream in capite. Coronam civicam alicui imponere. Ponere, deponere coronam. 2. *Circulus audientium, cœtus.* Frequentissimâ coronâ cingi & sepiri. Causa erit ad maximam coronam dicenda. In corona hominum & consessu.

Coronarius, a, um, daraus man Kronen oder Kräntzlein machet. *Syn.* Quod ad coronas pertinet. *Usus.* Aurum coronarium dabatur consulibus ex Provincia decedentibus ad decorandum triumphum.

Corono, as, krönen. *Syn.* Coronam impono, coronâ dono. *Usus.* Epulas coronati ineunt.

Corporatus, a, um, das einer lieb hat. *Usus.* Mundus cernitur, & tangitur, & undique est corporatus.

Corporeus, a, um, leibhafftig. *Syn.* Corporatus, concretus. *Usus.* Corporeum & aspectabile omne necesse est esse, quod natum est.

Corporis Christi festum, Fest des Fronleichnams Christi. *Phras.* Dies, quô augustissimô ritu Eucharistiæ anniversarium sacrum colimus; qui corporis Christi Sanctissimi honoribus à majoribus dicatus est; quô omni apparatus genere planè triumphalem in modum augustissimum mysterium celebrat Ecclesia.

Corpulentus, a, um, * wol geleibet. *Syn.* Obesi corporis homo. *V. Pinguis. Abdomen.*

Corpus, oris, Leib *R. q. corrupus à corrumpendo. Epi.* Ægrum, benè constitutum, caducum & infirmum, castum, clarum, debile & infirmum, externum, extremum, figuratum, firmum, fragile, grave, gravidum, illustre, immane, immortale, imperfectum, impudicissimum, impurum, infandum, incultum & horridum, ingens, insipiens, integrum, inviolatum, maternum,

num, modicum quoddam, mortale, muliebre, mutabile, obliquum, planum & æquabile, ſanctiſſimum, ſanum, ſemiſerum, ſempiternum, totum, vas aut receptaculum animi, vitioſum. *Corpora* aſpera & levia & hamata, uncinatáque, ſolida ac individua, terrena concretáque, viva. *Uſus.* Corpus quaſi vas animi, & quoddam receptaculum. Corpus exercendum & ita afficiendum eſt, ut obedire rationi poſſit, in exequendis negotiis & in labore tolerando. Corporis infirmitas & imbecillitas. Corpora recaleſcunt, confirmantur, allevantur, revocantur agitatione & exercitatione, ac veluti conduplicantur. E morbo vires & corpus amiſi. Dandum eſt tempus corpori, ſerviendum eſt corpori. Voluptates ad corpus pertinentes. Corpus vulgare, *meretricum eſt.* 2. *Transl. Corpus Reipublicæ.* Non modò partes, ſed corpus Reipublicæ curâſti. 3. *Opus, volumen.* Ex his modicum corpus confici poſſet. Corpus defenſionis.

Corpuſcula, orum, **Leiblein.** *Epi.* Levia, aſpera, rotunda, angulata, & curvata, & adunca. *Uſus.* Democriti corpuſcula quædam levia, alia aſpera, rotunda alia, partim angulata, curvata quædam, & quaſi adunca, ex his, &c.

Corrado, ere, * **zuſammen kratzen.** *Uſus.* Illi, credo, hæc pecunia corraditur.

Correctio, onis, **Verbeſſerung.** *Syn.* Temperatio, emendatio. *Uſus.* Correctionem alicui adhibere. Hæc eſt veteris Philoſophiæ correctio & emendatio. *V. Emendatio.*

Corrector, oris, **Verbeſſerer.** *Syn.* Cenſor, emendator. *Uſus.* Corrector & emendator civitatis.

Correpo, ere, **ſchleichen.** *Syn.* Irrepo.

Corrigo, ere, **verbeſſeren.** *Syn.* Emendo, compenſo, correctionem adhibeo, aliquem ab errore averto.)(*Depravo. Adv.* Ambitiosè orationem. *Uſus.* Aliquem, mores aliorum, orationem, menda corrigere. Errorem pœnitendo correxit. Corrigere ſe, & reprehendere. *Phras.* Spero fore, ut ſe corrigat, ut ſe flectat & majores ſuos reſpiciat, ut ſanetur, ut ne exemplum in perniciem civitatis maneat, ut frugi evadat, ut virtute culpam corrigat, & novâ gloriâ flagitii memoriam aboleat. in rem emendabilem lapſus eſt. Spero fore, ut ſe reſtituat, ſe ad frugem corrigat, ad frugem animum applicet; ut in viam redeat, ab errore revocetur, objurgando melior fiat; ut correctionem admittat, ſubeat, ſuſcipiat; ut correctorem patiatur. *Correxit orationem.* Ad ineptos locos notam appoſuit, orationem limavit, multis lituris elimavit, perpolivit, menda ſcripturæ lituris ſuſtulit; demendo, mutando, interpolando crebris locis ſenſum reſtituit.

Corripio, ere, **ſtraffen.** *Syn.* Comprehendo. *Adv.* Acerrimè, occultè, ſeverè. *Uſus.* Hominem corripi & ſuſpendi juſſit. Dolore, amentiâ, irâ, morbô ſubitò corripi. 2. *Reprehendo, arguo, incuſo, accuſo.* Clamoribus maximis aliquem corripere. *V. Reprehendo. Objurgatio. Impetus.*

Corroboro, are, **ſtärcken.** *Syn.* Firmo, roboro, confirmo, ſancio.)(*Infirmo, frango.* *Uſus.* Spem alicujus lenitate, malâ, urbanâ; factionem indulgentiâ corroborare. Cùm ſe vox tua corroboraverit. Corroboratâ jam vetuſtate, audaciâ. Ætas corroborata, rerum cognitioni apta. *V. Firmus.*

Corrodo, ere, **zernagen.** *Syn.* Rodo. *Uſus.* Mures ſcuta corroſerant.

Corrogo, are, **zuſammen leſen / und raſpeln.** *Syn.* Rogo, peto, precibus quæro. *Uſus.* Neceſſarios ſuos corrogat, ut ſibi adſint. 2. *Congrego.* Vaſa, veſtimenta, militis corrogare. *V. Colligo.*

Corrugo, are, * **runtzlicht machen.** *Uſ.* Frontem corrugare.

Corrumpo, ere, **zerbrechen.** *Syn.* Depravo, vitio, in vitium impello, deſtruo. *Uſus.* Aliquem pecuniâ, judicem largitione, pretiô tribus corrumpere. Vitioſa & corrupta conſuetudo; corrupti ac depavati mores. Tabulæ publicæ lituris corruptæ. Oculi fletu, viæ lutô, veſtes uſu, ædes ſitu corrumpuntur. *Ne cum vulgo dixeris*, deſtruuntur. *Phras.* Cupiditates juventutem corrumpunt, deteriorem faciunt, à recto curſu & ratione detorquent, nervos omnes virtutis elidunt, corruptelarum illecebris irretiunt, contagionibus malorum juventus

evertitur. Facilè juventus in errorem inducitur. Juventutem morbus ille voluptatis facilè petvadit, facilè in omnia vitia præcipitat; veluti contactu facilè recipiunt vitia virus, facilè transversùm aguntur. Facilè serpunt contagiones malorum, malis moribus depravatur juventus; utì in summa pravitate & opinionum perversitate versamur, ad mala consilia facilè deducimur; flexibilis ætas capta pravis cupiditatibus, ad inertiam & voluptates corporis pessumdatur; facilè ad nequitiam inducitur, in fraudem illicitur: sollicitando & pollicitando juvenum animi lactantur, labefactantur. *Corruptus est pecuniâ judex.* Actor magnâ vi pecuniæ à vera accusatione deductus est; infinitâ largitione adversùm me usi sunt adversarii. Ob rem judicandam pecuniam accepit. Pretio addictam fidem habet judex; judicem pretiô mercati sunt, delinivêre, corrupêre. Tantum donis muneribúsque perfecêre, ut ab instituto suo deduceretur magnitudine pecuniæ. Jus pecuniâ est adulteratum, spe & metu depravatum. Levis ac nummarius judex, nummarius pacis interpres, cujus fides pretio labefactata concidit. Omni largitione saturatus, mercenarius judex, largitione cæcatus; cujus mens oppressa præmiô, lingua adstricta mercede; qui venalem linguam, fidem habet; homo mercede conductus, omnia habens venalia, qui vero pretium ac gratiam anteferat. *V. Deterius. Destruo.*

Corruo, ere, zu hauffen fallen. *Syn.* Ruo, cado.)(*Sto. Usus.* Ædes exesæ corruêre. Uno meo fato tu & omnes mei corruistis. Corruêre urbis opes. Ille timore, ego risu penè corrui. *V. Cado.*

Corruptè, verderbter weise. *Syn.* Malè, pravè, nequiter. *Usus.* Depravatè & corruptè de re aliqua judicare.

Corruptela, æ, Verderbung. *Syn.* Largitio; quod ad corrumpendum valet. *Usus.* Mores hâc dulcedine, corruptelâque depravati. Corruptela malæ consuetudinis. Stupra, corruptelæ, adulteria. Judicii corruptelam molitur. Aliquem corruptelarum illiciis irretire.

Corruptio, onis. *Idem. Usus.* Morbum appellant totius corporis corruptionem.

Corruptor, oris, Verderber. *Syn.* Largitor. *Usus.* Quis corruptor juventutis? Quem tu hujus tribûs corruptorem, venditorem clamitas?

Corruptrix, icis, Verderberin. *Usus.* Corruptrix provincia.

Cors, tis, ein Hof in einem Hause. *Syn.* Area villæ, spatium intra maceriem. *Usus.* Villam habes cum corte.

Cortex, cis, Rinden. *R. q. corio tegens lignum. Us.* Trunci obducuntur libro aut cortice, quò sint à frigoribus & caloribus tutiores.

Cortina, æ, Fürhang. *Usus.* Cortina theatri.

Coruscо, are, blitzen. *Syn.* Splendeo, emico. *Usus.* Flamma inter nubes coruscat.

Coruscus, a, um, gläntzend. *Syn.* Fulgens.

Corvus, i, Raab. *Usus.* Milvo est bellum naturale cum corvo.

Coryphæus, i, der Urheber. *Syn.* Dux, princeps. *Usus.* Zenonem Philo coryphæum Epicureorum appellat.

Cos, tis, Wetz-Stein. *Syn.* Lapis, quo cultri acuuntur. *Usus.* Iracundia cos est fortitudinis. Novacula cotem præcidere.

Costa, æ, * Ripp. *Usus.* Animalium, navium costæ.

Cotes, tium, Felsen. *Syn.* Aspera saxa. *Epi.* Scrupulosæ. *Usus.* A quibus tanquam è scrupulosis cotibus enavigavit oratio.

Cothurnus, i, Halbstieffel. *Syn.* Calceamenti genus tragœdis & virginibus familiare.

Crapula, æ, Trunckenheit. *Syn.* Helluonis vitium. *Usus.* Edormi crapulam & exhala.

Cras, morgen. *Syn.* Secundùm hanc diem, crastinus, crastina dies.

Crassè, * grob / dick. *Usus.* Crassè compositum aliquid.

Crassitudo, inis, Dicke. *Syn.* Impura quædam densitas. *Usus.* Crassitudo aëris mihi noxia.

Crassus, a, um, dick / grob. *Syn.* Densus, plenior, pinguis, concretus.)(*Tenuis. Us.* Crassus & concretus aër. Omnia crassis circumfusa tenebris. Cœlum crassum.

Crastinus, a, um, das morgen geschehen sol. *Usus.* Nisi me in crastinum differre mavis.

Cra-

Crater, eris, Trinck-Schaalen. *Syn.* Poculum.

Cratera, æ. *Idem.* *Syn.* Crater, vas ad hauriendam aquam. *Epi.* Fulgens, pulcherrima. *Usus.* Crateræ ex ære pulcherrimo.

Crates, is, Gitter. *Syn.* Tabula viminibus contexta. *Usus.* Locus conseptus cratibus.

Creatio, onis, Erschaffung. *Usus.* Creatio Magistratuum.

Creator, oris, Erschaffer. *Syn.* Procreator, genitor, effector. *Usus.* Creator urbis Romulus. *Phras.* Creator universi DEUS, effector & molitor mundi DEUS, quo nihil ab optimo genitore melius procreatum est. Opifex generator, ædificatórque mundi DEUS; rerum, quæ in tota natura constant, omnium opifex.

Creber, ra, um, offtmahlig. *Syn.* Frequens, densus. *Usus.* Thucydides creber est, rerum frequentia. Crebræ venæ toto corpore intextæ. Per hos dies creberrimus mihi sermo de te. *V. Sæpè. Frequento.*

Crebritas, tis, Offtheit. *Syn.* Frequentia. *Epi.* Pristina, tanta literarum. *Usus.* Tanta erat crebritas literarum. Crebritate officiorum priora errata sarciam.

Crebrò, offt. *Syn.* Frequenter. *Us.* Crebrò literas dare. *V. Sæpè.*

Credibilis, e, glaublich. *Syn.* Probabilis, verisimilis.)(*Incredibilis. Us.* Narratio credibilis esse debet. Credibile est, quòd sine ullo teste Auditoris opinione firmatur.

Credibiliter, glaublich. *Syn.* Verisimiliter, probabiliter. *Usus.* Quàm non modo non credibiliter, sed ne suspiciosè quidem.

Creditor, oris, ein Glaubiger. *Syn.* Is, cui quâcunque causâ aliquid debetur.)(*Debitor. Epi.* Cæteri, familiares, universi. *Usus.* Fraudare creditores. Cum omnibus creditoribus suis malè agit.

Credo, is, glauben. *R. q. cor do, id est, assensum. Syn.* Fidem habeo, tribuo; autoritatem tribuo, autoritatem & fidem adjungo, mihi persuadeo.)(*Abrogo. Adv.* Citò de aliquo, facilè, firmiùs, prorsus, rectè de aliquo, stultè, temerè pecuniam, valdè, dementer. *Us.* Ajunt nervos atque artus esse sapientiæ, non temerè credere. Adduci non possum, ut somniis credam. Nimiùm Quirites animis simplicibus, nimiùm creditur unicuique. Non credo de numero militum. 2. *Concredo, committo.* Se alicui, sua consilia, res omnes alicujus fidei credere. *Phras.* Ne temerè credas; ne omnes tibi fidem faciant, tibi aliquid persuadeant. Ne cuivis testimonio fidem tribuas, fidem adjungas, omnibus credulum te præbeas; propensè credito non temere; iis non credas, quorum virtuti fidem & autoritatem justa suspicio fidem derogavit. Inclinatus es ad credendum omnibus; ne omnibus credulitatem tuam addixeris; paulò segnior esto ad credendum. Id spectatissimum habe, quod ipsis oculis occurrerit. *V. Fides. Indico. Firmus.*

Credulitas, tis, Leichtglaubigkeit. *Syn.* Credendi facilitas. *Usus.* Credulitas error potiùs est quàm culpa, & in optimi cujusque animum facillimè irrepit.

Credulus, a, um, leichtglaubig. *Syn.* Simplex, antiquus, qui facilè credit.)(*Prudens, sapiens. Usus.* Verba mihi dare, facilè patior, néque libenter præbeo credulum. Creduli & improvidi juvenes. *V. Incautus.*

Cremo, are, verbrennen. *Syn.* Incendo. *Usus.* Corpore crematô animus in cœlum evolat. Primus Sylla igne voluit cremari.

Creo, are, erschaffen. *R.* ἀκραίνω, *perago. Syn.* Procreo, gigno, facio. *Adv.* De integro censores, injustè periculum, ritè consules. *Usus.* Creare, alere, confirmare; rerum, quas creat, & tuetur, natura. Artis proprium est creare & gignere. Periculum alicui creare. Luxuries in urbe creatur. Consules in urbe creantur. Consules & prætores creantur. *V. Facio.*

Crepida, æ, Pantoffel. *Syn.* Calceamenti genus. *Usus.* Statua Scipionis cum chlamyde & crepidis.

Crepidatus, a, um, der Pantoffel an hat. *Syn.* Soleatus.

Crepido, inis, Port am Gestatt. *Syn.* Ora terræ, quæ alluitur aquâ, vel ripa paulò eminentior. *Usus.* Pyrata ad omnes urbis crepidines accessit.

Crepitus, ûs, Knall. *Syn.* Sonus collisione excitatus, aut percussione. *Epi.* honesti, liberi. *Usus.* Terrorem pallor

& tremor & dentium crepitus consequitur. Num quis ſtrepitus, clamor, crepitus exauditus eſt? Stoici ajunt; crepitus æquè ac ructus liberos eſſe oportere.

Crepo, are, krachen. *R. à ſono. Syn.* Percrepo.

Crepundia, orum, Kinder-Spielwerck. *Syn.* Quæ pueris dantur oblectandi causâ.

Crepuſculum, i, *Abends-Zeit. *Uſus.* Primô crepuſculô.

Creſco, is, wachſen. *Syn.* Augeſco, adaugeſco, accreſco, adoleſco, exoleſco, ſerpo, ingraveſco, propagor, ætate procedo, aſcendo, in altiorem locum pervenio)(decreſco. *Adv.* Incredibiliter, plurimùm, pariter cum ætate ſtudia. *Uſus.* Respublicà privatis inimicitiis creſcit. Expectatio rubore creverat. Eos elige, è quibus creſcere poſſis. Locus præter modum crevit. *Thraſ.* Herbæ è terra creſcunt, naſcuntur; è terra maturatæ pubeſcunt, & maturitatem aſſequuntur. Diffundit terra, & elicit herbeſcentem viriditatem, è terra germina omnia effunduntur. *V. Augeo. Amplifico.*

Creta, æ, Kreiden. *Syn.* Terra alba. *Uſ.* Laudatio Aſiatiça illâ cretâ obſignata.

Cretatus, a, um, bekreidet. *Syn.* Cretâ ſparſus. *Uſus.* Cretatæ faſciæ.

Cretio, onis, eine gewiſſe Zeit. *Syn.* Hæreditatis aditio. *Epi.* Libera, ſimplex. *Uſus.* Puto cretionem ſimplicem fuiſſe.

Cribrum, i, Sieb. *Syn.* Vas piſtorum ad grana. Farinamque purgandam. *Uſ.* Mures cribra arroſêre.

Crimen, inis, Laſter. *R. à κρῖμα judicium. Syn.* Criminatio, infamia. *Epi.* Atrociſſimum, certum, commenticium, commune, decumanum, domeſticum ac vernaculum, fictum, falſum, tædiſſimum, grave & vehemens, inane, incredibile, ingens, iniquum, integrum, invidioſum, levius, magnum genere ipſo, nefarium, novum & ante hanc diem inauditum, obſcurum, parvum, perſpicuum, probroſum, ſuſpicioſum, tantum ac tam manifeſtum, totum, verum, vetus, vinarium. Crimina certa propiaque, diſſoluta, falſa, inaudita, infinita, manifeſta, nefaria, nova, abſoluta, permulta, quotidiana, reliqua. *Uſus.* Crimen in me quærit. Crimen mihi conflare molitur. Ea cædes illi crimini datur, vertitur. Ejus avaritia in crimen vocatur. Proditionis crimen in te conjecit, in te contulit, tibi intulit, attulit, obtulit. Iſta aut ſuſpicionem afferunt, aut crimen. Iſthoc tibi crimen aſcribunt, hoc tibi in crimine ponunt. 2. *Facinus, peccatum, fraus, noxa, culpa, delictum, maleficium.* Crimine aliquem accerſire vel accerſere, condemnare crimine; imprudens in crimen incurrit, in crimen venit. Staret hoc in illo crimen, at pronum tibi erit crimen tam atrox refellere, diluere, diſſolvere. In alium derivare, extenuare minimùm & elevare. Facilè effugies crimen, è crimine ëlabetis; non abes ab omni crimine, non cares omni crimine. Videtur condonandum illud crimen. *Thraſ.* Magnum crimen admiſiſti. Ecquî in hanc fraudem tam ſceleratam tam nefariam decidiſti, fraudem capitalem admiſiſti? Iſthoc tibi in nefario crimine & capitali fraude ponitur. In hoc facinore omnes inſunt maximæ culpæ. *V. Scelus.*

Criminatio, onis, Beſcheltung. *Syn.* Crimen, Accuſatio. *Epi.* Acerrima accuſatorum, falſa, inaudita, ſubita, tota. *Uſus.* Ab aliquo oblatas criminationes depellere. Nihil adhuc in Cajum criminationis eſt.

Criminor, aris, läſteren/ ſchelten. *Syn.* Criminationem vel crimen offero, infero; culpæ, vitio, crimini do; criminatione utor, criminis locô pono; in crimen voco, revoco.)(*Crimen diſſolvo. Adv.* Invidiosè potentiam. *Uſ.* Invidiosè meam potentiam ad populum criminaris. Non omnia libet criminari. De quibus illum criminatus es. *V. Crimen.*

Criminosè, läſterlich. *Syn.* Suſpicioſè, accuſatoriè, acerbè. *Uſus.* Qui ſuſpicioſiùs ac criminoſiùs diceret, audivi neminem.

Criminoſus, a, um, läſterlich. *Syn.* Suſpicioſus, quod criminis ſuſpicionem

nem affert. *Usus.* Non credebam hoc tibi criminosum fore. Orator acer, acerbus, criminosus. Officiosam amicitiam criminoso nomine inquinat.

Crines, ium, das Haar. *Syn.* Capilli.

Crinitus, a, um, haarechtig. *Syn.* qui crines habet, capillatus. *Us.* Gorgonis os anguibus crinitum. Stellæ crinitæ; *Cometa.*

Crista, æ. * Kamm / oder Strauß auff dem Kopff. *Us.* Crista Galeæ.

Crispus, a, um, krauß. *Syn.* Intortus.

Cristatus, a, um, * gekämmt. *Usus.* Galea cristata.

Criticus, i, Richter. *Syn.* Poëmatum aut similium operum judex. *Usus.* Ego, tanquam criticus antiquus, ùt Aristarchus quidam judicaturus sum.

Croceus, a, um, * gelb wie Saffran. *Us.* Chlamys crocea.

Crocodilus, i, Crocodil. *Syn.* Lacerta est Ægypti immensæ magnitudinis.

Crocota, æ, ein gelbes Frauen-Kleid / bey den Alten gebräuchlich. *Syn.* Vestimenti muliebris genus croceum.

Crocus, i, Saffran. *Usus.* Meliora sunt unguenta, quæ terram, quàm quæ crocum olent.

Crotalum, i, Zimbel. *Syn.* Instrumenti musici genus è laminis quibusdam æreis. *Usus.* Nec collegæ tui crotala & cymbala fugi.

Cruciamentum, i, Peinigung. *Syn.* Cruciatus, *Epi.* Gravia morborum. *Usus.* Cruciamenta morborum interdum sunt graviora, quàm tormenta carnificum.

Cruciatus, ûs, *idem.* *Syn.* Cruciamentum, tormentum, pæna, supplicium. *Ep.* Acerbissimus, mæstus, magnus, malus, summus, miseri, tetri. *Usus.* Magnô animi cruciatu vitam agere. Is se vel in cruciatum dari cupit. Cruciatu afficere aliquem. Confectus cruciatu summorum dolorum; cui morbus tetros cruciatus ciet. Summô cruciatu suppliciôque periit. *V. Dolor. Affligo.*

Crucio, as, peinigen. *Syn.* Cruciatu afficio, conficio, afflicto, torqueo, premo, exanimo; angoribus, supplicîis macto; majore malo macto. *Adv.* Diu, impunè. *Usus.* Fame & vigiliis cruciatur; tuæ te ærumnæ premunt, tuæ libidines te torquent, tu dies noctesque cruciaris & consumeris. *V. Vexo. Torqueo.*

Crudelis, e, grimmig / grausam. *R. q. cruore udus, à crudus.* *Syn.* Durus, inhumanus, ferreus, ferus, teter, immanis, importunus, omnis humanitatis expers, naturâ asper, singulari immanitate & crudelitate præditus, prædo barbarus atque immanis, inexorabilis, omni duritate atque immanitate deterrimus, immemor humanitatis, immansuetus, qui maximâ asperitate & immanitate naturæ est.)(*Clemens. Misericors.* *Usus.* Animus ferus, crudelis, inhumanus. Bellum crudele. Pater in liberos crudelis. *Thras.* Ingenio sanè est crudeli, quod nulla in barbaria quisquam tyrannus facit; ejus immani & fædâ crudelitate omnis barbaria superata est. Tyrannicè se gerit, crudelitate sanguinis perlitus, omni diritate deterrimus: cui volupe sit fœdum in modum lacerare miseros, carnificare jacentes, omnia exempla cruciatûs edere; omni sævitie, atrocitate plebem opprimere. *Crudelissimus existimaris.* Maximè inhumanus, impius, maximè asper, omnis expers pietatis, barbarie omni crudelior, remotus ab omni humánitate, inclemens, inamænus, sævus, sanguinarius, truculentus, trux, atrox, dirus æstimaris. Ferreus, immitis, implacabilis es. Cum immanissimis feris crudelitate comparandus es, omnes mortales crudelitate vincis. Tua ista crudelitas brutorum animantium ferocitatem non modò adæquat, verùm etiam (horreo verba tam horrida) superat. Ea est morum tuorum non asperitas (leve enim tibi vitium illud est) sed feritas, quam ne immanissimæ quidem ferarum omnium feræ attingere possunt. Tu Nerone mortalium omnium crudelissimô crudelior es. *Sævire in filios nunquam debemus.*

Sævitiam adversus natos exercere, crudeliter agere cum filiis nunquam debemus. Tanti esse nihil debet, ut crudeles in liberos simus, ut crudeles nos liberi experiantur. Si quid agitur cum filiis, crudelitas absit, nunquam crudelitati locus sit. Bonum est, imò necesse, pueros, in culpam lapsos, à parentibus non verbis solùm, sed etiam verberibus castigari; cavendum tamen est, ne crudelitati aditum ita patefaciat, ut. Sicut parentum est juveniles refrænare liberorum impetus, ita debent illi quoque manus, imò ipsum animum ab omni sævitiæ genere vindicare.

Crudelitas, tis, **Grausamkeit.** *Syn.* Sævitia, inhumanitas, feritas, acerbitas, atrocitas animi, importunitas, acerbitas morum, immanitas naturæ.)(*Clementia.* *Epi.* Arrogans, domestica, gravior atque crudelior, immanis & fera, importuna in aliquem, inaudita, incredibilis, inimica, insatiabilis, multò melior, nefaria, regia, singularis, summa, tanta, teterrima. *Usus.* Iste spumans ex ore scelus, anhelans ex infimo pectore crudelitatem, contorquet brachium; cujus crudelitas nulla miserorum calamitate expleri, saturari, satiari possit; qui crudelitatem in omnes promiscuè expromat, exerceat, adhibeat. Crudelitate excogitatâ necare insontes gaudet.

Crudeliter, **grausamlich.** *Syn.* Durè, acerbè.)(*Dissolutè.* *Us.* Crudeliter animadvertere in aliquem. Crudelissimè periit.

Cruditas, tis, **Unverdäulichkeit.** *Syn.* Stomachi affectio cùm malè concoxit, vel stomachi redundantia ex ægra concoctione. *Usus.* Cruditas morbi causa est.

Crudus, a, um, **roh / ungekochet.** *Syn.* Immaturus.)(*Maturus.* *Usus.* Poma ex arboribus cruda avelluntur, matura & cocta decidunt. 2. *Cruditate affectus.* Crudior ad prandium venit. Roscius, quia crudior, agere noluit.

Cruento, are, **blutig machen.** *Syn.* Sanguine imbuo, sanguinem elicio. *Adv.* impiè. *Usus.* Nolebam propter me cæde civium cruentari Rempublicam. Scelere cruentare secures suas. Cæde nefariâ se cruentare.

Cruentus, a, um, **blutig / grausam.** *Usus.* Cruentus civium sanguine.

Crumena, æ, * **Tasche.** *Syn.* Loculus.

Cruor, oris, **Schweiß.** *Syn.* Sanguis è vulnere. *Epi.* Jucundus, civilis, quàm recentissimus inimici. *Usus.* Cruorem inimici recentissimum ostendere. *V.* *Sanguis.*

Crus, ris, **Schinbein.** *Syn.* Tota illa pars, quæ à coxendicis cervice incipit, & ad extremos pedis digitos pertinet. *Usus.* Crura alicui frangere, confringere.

Crusta, æ, **Rauff / Rinde.** *Usus.* Vasis crustæ detrahebantur.

Crux, cis, **Creutz.** *Syn.* Patibulum. *Epi.* Multa, certa. *Usus.* Verres civibus Romanis crucem minatus est; crucem indemnatis fixit, constituit; multos in crucem sustulit, egit, cruci fixit, suffixit; multos cruciatu, cruce, morte affecit.

Crux S. **das heilige Creutz.** *Phras.* Lignum, in quo salus nostra, ingemiscente rerum natura, pependit; in quo tribus clavis mundi salus affixa pependit; signum pendentis JESU, simulachrum Christi Domini in cruce morientis.

Crucem facere. Crucis signum in fronte pingere, formare. Cruce se signare.

Cubicularis, e, **der Kammer zugehörig.** *Syn.* Quod ad cubiculum pertinet. *Usus.* Lectus cubicularis.

Cubicularius, ii, **Kammer-Diener.** *Syn.* Cubiculi minister. *Usus.* Nihil per cubicularium, omnia per janitores.

Cubiculum, i, **Kammer.** *Syn.* Conclave, cella, testudo. *Epi.* Alienum, altum, amplum, hybernum, subgrande. *Usus.* Grande cubiculum, altum, hybernum valde probavi. In cubiculum introducere.

Cubile, is, **Beth-Kammer.** *Syn.* Lectus. *Epi.* Duplex. *Usus.* Cubilia ferarum, inire alienum cubile. Nemo tam miser, qui non cubile suum aut lectum salvum velit. Omnes mortales non solùm vestigia, sed ipsa avaritiæ tuæ cubilia videre possunt.

Cubitalis, e, * **einer Ellen hoch.** *Syn.* Uno cubito altus.

Cubito, are, **offt liegen.** *Syn.* Sæpè cubo.

Cubitus, i, **Ellenbogen.** *Syn.* Mensura, quantum è cubito brachii ad extremam ma-

manum eſt. *Uſus.* Triennio ille tres cubitos non proceſſit. Columna tribus cubitis alta.

Cubo, are, liegen. R. à κύπτω, *cubo.* *Syn.* Recumbo, accumbo. *Uſus.* Deinde cubitum diſceſſimus. Ægrotus in lecto cubans.

Cudo, ere, * ſchlagen / ſchmieden. *Syn.* Ferio, percutio. *Uſus.* Cudere nummos vel argentum.

Cujas, tis, was Lands. *Syn.* Unde, qua ex gente. *Uſus.* Socrates rogatus, cujas eſſet? Mundanum ſe reſpondit, totius mundi incolam & civem.

Cujus, a, um, welches. *Uſus.* Cuja res, cujum periculum; cædes ei crimini detur, cuja interfuit.

Cujusdammodi, etlicher maſſen. *Uſus.* Animus non eſſe ſolum, ſed cujusdammodi debet eſſe.

Cujuſmodi, was oder wie / welcherley. *Uſus.* Legem, cujuſmodi ſit, conſervare.

Cujuſquemodi, allerley Art. *Uſus.* Homines cujuſquemodi.

Culcitra, æ, ein Beth. *Syn.* Pulvinus, Lectulus, ſtragulum. *Uſus.* Culcitra plumbea.

Culeus, i, lederner Sack. *Syn.* Saccus corio vel lino factus. *Uſus.* Parricidæ in culeum inſuti in fluentem abjiciuntur.

Culina, æ, Küche. *Syn.* Popina. *Epi.* Ingentes. *Uſus.* Puto, Philoſophia tua in culina eſt.

Culmen, inis, Gipffel. *Syn.* Columen. *Epi.* Parvum, tranſverſum.

Culmus, i, ein Halm / als vom Korn. *Syn.* Frumenti calamus à radice ad ſpicam. *Epi.* Geniculatus. *Uſus.* Herbeſcens viriditas ſenſim adoleſcit, culmóque nixa geniculato vaginis jam quaſi pubeſcens includitur.

Culpa, æ, Schuld / Mißhandlung. R. à καλαπτὸς, *noxius.* *Syn.* Cauſa, meritum, crimen, reprehenſio. *Epi.* Aliena, magna, minor, paterna, perpetua, præterita, propria, ſimilis, ſumma, turpis, varia. *Uſus.* 1. Culpam committere, contrahere, ſuſcipere, culpa ſe contaminare. Senatus in culpa eſt, in Senatu culpa eſt. Hujus rei culpa in te reſidet, in te hæret, in te conſiſtit; culpa teneris. Niſi culpam in amicos conferas, transferas, derives, injicias. Ego me, ſi quid mali evenerit, extra omnem cauſam culpámque pono. Nemo tum me culpæ coarguat. 2. Tu unus ejus peccati culpam ſuſtines, tibi ea culpa præſtanda eſt ac redimenda. Omnem ab eo culpam dimovit; eum omni culpâ liberavit, è culpa exemit; nulla culpa ſubeſt. 3. Abeſt ab omni culpa, procul abeſt ab eo culpa, extra culpam eſt; à culpa plurimum abhorret, remotus eſt. Omni culpa caret, vacat. *Phras.* Tua ſumma culpa eſt, tuô vitiô peris; omnes tibi culpam attribuunt, aſſignant; tot malorum cauſas in te omnes congerunt, in te inclinant; penes te culpam eſſe ajunt; ſe culpæ inſontes, exſortes clamant, te culpæ omnis reum faciunt. *V. Crimen. Reprehendo.*

Culpo, are, ſchelten / tadlen. *Syn.* culpæ do, culpæ alicujus tribuo, in culpa pono, reprehendo. *Uſus.* Sæpè patientiam ejus culpavi. *V. Reprehendo.*

Culter, tri, Meſſer. *Uſus.* Cultros metuit tonſorios, cultro ſuccinctus, cultrum ſtringere.

Cultio, onis, ein Dau. *Syn.* Cultura. *Uſus.* Cultio agri.

Cultor, oris, Ackersmann. *Uſus.* Veritatis, juſtitiæ cultor, fraudis inimicus.

Cultrix, cis, embſige Arbeiterin.

Cultura, æ, ein Dau. *Syn.* Cultio, cultus. *Epi.* Multa, ſalutaris agrorum. *Uſus.* Ager deſertus à cultura hominum; nihil ferens ſine magno labore ac cultura quæſitum. Ager ſuaptè bonus, diligentiâ & culturâ melior.

Cultus, ûs, Zierde. *Syn.* Vitæ ratio. *Epi.* Communis atque uſitatus vitæ, diligens, humanus civiliſque, optimus, Deorum caſtiſſimus atque ſanctiſſimus pleniſſimuſque pietatis, malus, molliſſimus, neceſſarius, parvus, pius, quotidianus, ſaluber & moderatus, ſegnior, tenuis, magni, magnifici. *Uſus.* Idem nobis cultus, idem victus. Homines à fera agreſtique vita ad humanum cultum civilemque traducere. Delectant magnifici apparatus, vitæque cultus cum elegantia & copia. Cultus & curatio

corporis nobis adhibenda eſt. 2. *Cultura, cultio.* Res ex ſe fructum nullum edunt ſine cultura hominum. 3. *Cura.* Tribuere alicui officium & diligentem cultum. *V. Colo.*

Cum, mit. *Præpoſ. Vim habet Conjunctionis, inſtrumenti ſocietatis. Uſus.* Cum magno labore, cum magna ſpe agit. Cum ferro invadit; cum magno fletu, cum voluptate auditur. Conſiderate cum animis veſtris. Habeo ſtatutum cum animo meo. *V. Simul.*

Cùm, dieweil. *Adverb. Sign. cauſam, occaſionem, tempus. Antiquis* quum & quàm. *Uſus.* Nox una interceſſit, cùm ille ita mutatus eſt. Aliquot ſunt dies, cùm te amo. Fuit id quondam tempus, cùm &c. Gratulor tibi, cùm tantum vales.

Cùm, tum. *Præcedit illud, hoc ſubſequitur. Syn.* Et, et; non ſolùm, ſed etiam. Cùm *minus quiddam*, tum verò *gravius & majus ſignificat. Uſus.* Hoc cùm utile, tum illud longè honeſtiſſimum eſt, quod. Cùm doctrina tum imprimis pietate excellens. Id fecit ſæpè cùm ſæpè aliàs, tùm verò hoc tempore. Cùm cætera, tum hoc dictum vitupero.

Cumprimùm, alſobald. *Syn.* Ut primùm, ubi primùm, ſimul atque. *Uſus.* Cumprimùm poſſe ingredi cœpit, non recuſabat, &c.

Cumprimis. *Syn.* Imprimis. *Uſus.* Homo cumprimis locuples & honeſtus.

Cumulatè, häuffig. *Syn.* Plenè, abundanter, majori menſura. *Uſus.* Cumulatè mihi gratias egit, ſatisfecit. Non modò liberaliter ab eo, ſed etiam ornatè cumulatèque tractatus ſum. Cumulatiùs augere munus aliquod.

Cumulo, as, auffhäuffen. *Syn.* Augeo, adaugeo, expleo, compleo, perficio.)(*Detraho, imminuo. Uſus.* Scipio bellicam laudem eloquentiâ cumulavit. Aliô ſcelere illud ſcelus cumulâſti. Maximô gaudiô, irâ, voluptate cumulor. Mirabar locum augendi in eo fuiſſe, quod dudum cumulatum videbatur. Homo omni laude cumulatus. *V. Augeo. Orno.*

Cumulus, i, ein Hauffe. *R. ab ὁμιλος, coetus. Syn.* Acervus, acceſſio, ſumma. *Uſus.* Ad ſummam ex illius reditu lætitiam cumulus gaudii acceſſit ex tuo adventu. Magnum beneficium tuum magnô cumulô auxiſti. Etſi alioqui illum amo, accedit tamen cumulus commendationis tuæ. Ad tua plurima de me merita maximus hôc factô cumulus acceſſit. De laudibus Dolabellæ cumulum deruam. Tuâ commendatione ad meam voluntatem cumulus accedit.

Cunabula, orum, Wiegen / Vogel-Neſter. *Syn.* Cunæ. 2. *Transl.* Rudimenta. *Uſus.* An alia putas eſſe rudimenta & cunabula virtutis?

Cunæ, arum, Wiegen. *Syn.* Incunabula, culcitræ infantum. *Uſus.* Vagire in cunis.

Cunctabundus, a, um, * langſam / träg. *Syn.* Segnis, reſiſtens.

Cunctanter, * langſam / träg. *Syn.* Lentè.

Cunctatio, onis, Verzug / Hinderniß. *Syn.* Mora, tarditas. *Uſus.* Studium ſemper adſit, cunctatio abſit. Sæpè tarditate & cunctatione, cùm otium volunt ſine dignitate retinere, utrumque amittunt. *V. Mora.*

Cunctator, oris, ein langſamer Menſch. *Uſus.* Nôſti, quàm Marcellus parum efficax, tardus, cunctator ſit.

Cunctor, aris, verziehen. *Syn.* Remoror, retardo, differo.)(*Propero. Adv.* diutiùs in vita. *Uſus.* In curſu bonorum conſiliorum cunctandum non eſt aut tergiverſandum. An etiam tum cunctabimini, quieſcetis, timebitis? *V. Remoror. Differo.*

Cunctus, a, um, allſamt. *R. Quaſi conjunctus. Syn.* Omnis, totus, univerſus.)(*ſinguli, nullus. Uſus.* Cuncta terra, cuncta ſidera, cunctus populus, cuncta Ægyptus.

Cuneatim, * von einem Häufflein zu dem andern. *Syn.* Per cuneos. *Uſus.* Cuneatim urbem oppugnabant.

Cuneolus, i. *dimin. Syn.* Parvus cuneus.

Cuneus, i, ein Keil. *Syn.* Quod inſeritur in ligno findendo. *Uſus.* Hos ille cuneos inſerens prorùpit artus.

Cuniculus, i, ein Gang unter der Erden. *Syn.* Foramen occultum ſub terra. *Uſus.* Quatuor homines cuniculus op-

oppreſſit. Cuniculum agere. Cuniculis oppugnare. 2. *Transl. dolus.* Prius vi, nunc cuniculis me oppugnat.

Cupa, æ, Trinckkopff. *Syn.* Vas vinarium latè patens. *Uſ.* Vinum à propola & de cupa.

Cupedia, orum; æ, arum, Schlecker-Bißlein. *Syn.* ſuaviores epulæ, vel earum cupiditas. *Uſ.* Ægrotationis ſubjecta ſunt avaritia, liguritio, vinolentia, cupedia, mulieroſitas.

Cupedinarius, ii, * Paſtetenmacher. *Syn.* Eſculentarnm rerum venditor.

Cupidè, begierlich. *Syn.* Studioſè, avidè, calidè. *Sæpius in vitium. Uſus.* Agros ſuos ſtudioſè colit, non alienos cupidè appetit. Monui, ne cupide quid agerent. Multa à Senatu cupidè, multa temerè fiebant.

Cupiditas, tis, Begierlichkeit. *Syn.* Aviditas, libido, deſiderium, deſideratio, ſtudium, amor, ardor, cupiditatis ſitis, impetus animi. *Epi.* Acerrima & fortiſſima, acrior & inſanior, apertior, cæca atque temeraria dominatrix animi, effrænata & furioſa, excellens laudis in omnibus rebus, flagrans, honeſta, impia, improbiſſima, inconſiderata, incredibilis, inexplebilis, infinita, inhoneſtiſſima, injuſta dominatûs, inſatiabilis, levis, liberalior, non mediocris, obſcura, occulta atque tecta, princeps & lubrica dominandi, projecta & effrænata, ſacra, ſummа, ſingularis, ſollicita, turpior vacua, tam varia, tam nova. *Cupiditates* contrariæ, diverſæ & inter ſe pugnantes, extraordinariæ, faciles & tolerabiles, immenſæ & innatæ, inanes adoleſcentiæ, indomitæ animi, inexplebiles, innumerabiles, multæ, quàm variæ, quàm infinitæ, naturales & inanes, naturales & neceſſariæ. *Uſus*: 1. *Alicui cupiditatem injicere.* Aliquem cupiditate incitare, incendere, inflammare, afficere. Aliquem in triumphi cupiditatem impellere; erigere cupiditatem, ſuffragari cupiditati alterius. 2. *Cupiditatem habere.* De triumpho nulla me unquam cupiditas tenuit, nunquam in me fuit; triumphi cupiditate ardet, inflammatur, rapitur, flagrat, hanc apertè præ ſe fert. 3. *Cupiditatem comprimere.* Docemur domitas habere cupiditates, libidines; coërcere, frangere, cohibere, reſtinguere cupiditates; imminuere certè & debilitare, imperare, modum ponere cupiditati, neque morem unquam gerere, ac parere libidini. Cupiditas conſilii gubernatione regenda eſt; vir omni carens, remotus ab omni cupiditate. *V. Avaritia.*

Cupido, inis, Begierd. *Syn.* cupiditas. *Uſ.* Bona pars hominum decipitur cupidine.

Cupidus, a, um, begierlich. *Syn.* Studioſus, appetens, avidus, amans, obſervans.)(*moderatus. Adv.* nimium decedendi, valdè ſpectandi, vehementer. *Uſ.* Eſt ille perſtudioſus tui & cupidus, homo noſtri cupidiſſimus, cupidus in perſpicienda veritate, Græci contentionis quàm veritatis cupidiores. *V. Avarus.*

Cupio, ere, begehren/ wünſchen. *Syn.* opto, deſidero, aveo, exopto, expeto, appeto, concupiſco, cupidus ſum, ſtudeo, ſileo, ſtudeo & cupiditate ardeo, avide ſum affectus, cupiditatem & libidinem habeo, cupiditas me tenet, cupiditate flagro, inflammatus ſum, cupiditate in aliquam rem immineo, deſiderio teneor, ſtudio efferor, alacer animo ſum, aviditas me tenet, geſtio, immineo, cupiditas alicujus rei eſt, ſtudio trahor, incendor. *Adv.* diu, mirabiliter, nefariè, planè, ſummè, valdè, vehementer causâ alicujus, vehementius. *Uſ.* Hoc nos vitare cupimus, ardenter aliquid cupere. 2. *Faveo, bene volo.* Dolabellæ causâ cupio omnia & debeo; vehementer alicujus cauſa cupere, tibi uni maximè cupio. Faveo Curioni, Cæſari honeſtiſſimè cupio, pro Pompejo emori volo. *V. Deſidero.*

Cur? warum? *Syn.* Quare? quam ob rem? quid eſt, quod? quâ ratione? quid eſt cauſæ? quid eſt, quam ob rem? *Uſus.* Quid eſt cauſæ, cur repudietur? cauſa, cur cuperes, non erat.

Cura, æ, Sorg. *R. q. cor uro, vel ab* οὖρα, *ſollicitudo. Syn.* diligentia, ſtudium, cogitatio, meditatio, angor, metus, moleſtia, ſollicitudo, acerbitas. *Epi.* Acris, anceps, antiquiſſima, aſſidua & perpetua ſalutis, difficilis alicujus rei, digniſſima virtutis alicujus, divina, domeſtica, fixa, gratiſſima, gravis, incredibilis, magna, majuſcula, non mediocris, minor, parva aut nova, reliqua, ſagax, ſempiterna, ſimplex, ſumma, vetus animi. *Curæ* anxiferæ, honeſtæ, incredibiles, magnæ,

miſerrimæ, optimæ, plurimæ. *Uſ.* Sit tibi mea dignitas curæ. Sit tibi curæ de mea dignitate, habeto curæ meam dignitatem. 1. *Curam afferre.* Ea res tibi magnam curam afferet, injiciet, dabit. Magnæ tibi curæ inde naſcentur; oportebit ſuſcipere, ſuſtinere magnam curam; magnis curis afficiêre, conficiêre, implicabere. Complectere, quæſo, Rempublicam tuis curis, curam omnem ad rempubl. conferto, ad reipubl. curam te animumque conferto, in maximis negotiis etiam huic cogitationi tempus impertire. In his ſtudiis omne ſtudium tibi & cura ponenda, adhibenda, conſumenda erit. In ea re curas tuas omnes figes, defiges, infiges, ut. In eam curam incumbes, cura tua in eo verſabitur, ut. Perpetua illa cura apud te excubet. Si qua reipubl. Cura te attingit. 2. *Curas adimere*, in alium derivare; magnâ me curâ levarunt; curam meam levarunt tuæ litteræ; multo metu curâque me ſolverunt, laxârunt, liberârunt tuæ litteræ. Jam nunc animum ab ea cura abducere, traducere ad lætiora licebit. 3. *Curam abjicere*, dimittere, deponere, fugere omnem de republica curam. E tuis litteris vetus illa cura planè conſedit; cura omni vacuus ſum. *V. Sollicitudo.*

Curantia, æ, **Sorg.** *Syn.* Cura.)(*non-curantia, incuria. Uſ.* Quod me admones de non-curantia rectè facis.

Curatio, onis, *idem. Syn.* procuratio, adminiſtratio. *Epi.* Agraria, regia, integra, periculoſæ & ancipites, variæ. *Uſus.* Cultus & curatio corporis erit adhibenda, admovenda. An Dii ab omni curatione & adminiſtratione vacent? Res annonaria eſt curationis meæ. Hæc curatio ad me delata eſt. Ejus provinciæ curationem ſuſcepi. Gravibus morbis ancipites & periculoſæ curationes adhibentur, præſcribuntur; omni curatione vacare. *V. Adminiſtratio.*

Curator, oris, **Schaffner.** *Syn.* Procurator, Præfectus. *Uſ.* Curatores urbis, annonæ; ludorum curatorem conſtituere, præficere.

Curia, æ, **Rathhaus.** *Syn.* Sedes ac templum conſilii publici, tribûs, privatæ domus pars. *Epi.* crudelis, elinguis, major, minor, multa, nova. *Uſ.* Curia vindex temeritatis, moderatrix officii; templum ſanctitatis, amplitudinis, mentis, conſilii; caput urbis, ara ſociorum, portus omnium gentium.

Curialis, is, **Zunfftgenoß.** *Syn.* tribulis; municeps. *Uſ.* Cimon in ſuos curialis, hoſpitalis.

Curiatus, a, um. *Uſ.* Lex curiata, curiata & centuriata comitia.

Curio, onis, * **Zunfftmeiſter.** *Uſ.* Sacerdos curiæ.

Curioſè, **ſorgſamlich.** *Syn.* diligenter. *Uſ.* Quærere, conquirere aliquem, aliquid curioſiùs.

Curioſitas, tis, **vergebliche Sorg.** *Syn.* Nimia diligentia. *Uſ.* ſum in ejus rei curioſitate.

Curioſus, a, um, **ſorgfältig.** *Syn.* Nimiùm in quærendo diligens. *Adv.* Bellè. *Uſ.* Nihil de aliis inquirere, minimèque in aliena re curioſum eſſe. Homo curioſus, & plenus negotiis. Servulus percurioſus. Non ſum in exquirendis juribus curioſus. Non ita latet, quin curioſis oculis perſpici poſſit.

Curo, as, **ſorgen/ heilen.** *Syn.* Do operam, laboro, elaboro, ſtudeo; diligentiam, curam adhibeo; medeor, curationem adhibeo, curam in aliqua re pono; curâ ac diligentiâ complector; diligentiam in aliquam rem confero, indulgeo; deſervio, mihi curæ eſt, procuro. *Adv.* Diligenter aliquem, de aliquo, mandatum, valetudinem, perferendas litteras, diligentiſſimè valetudinem, etiam atque etiam, etiam atque etiam diligenter, fideliter mercedes prædiorum, honorificentiſſimè decernendum de rebus geſtis, laxius, leviter ægrotantem, magnopere, mediocriter, omnino nihil, probè, prorſus, nihil aliud, ſtudiosè omnia, maximè. *Uſus.* Funus ei faciendum curavit. Deos non curat. Curare mandata alicujus, negotia aliena; inſidias alicui per aliquem curare. Signa, quæ mihi curâſti, reddita ſunt. 2. *Valetudini reſtituo.* Violentis medicamentis aliquem curare, qui graviùs ægrotat. Provinciam curavit, ſanguinem miſit. Corpora curare, *Cibo reficere. Thraſ.* Curabo res tuas diligenter, habebo rationem dignitatis tuæ, inſerviam honori tuo, ſumma contentione pro te decertabo,

tabo, ſuſcipiam propugnationem ac defenſionem dignitatis tuæ, rerum tuarum rationem ducam; in negotia tua omni cogitatione, totô pectore, curâque incumbam; omnia ſtudioſè, diligenterque curabo; rerum tuarum mihi, ſemper antiquiſſima cura erit. De rebus tuis ſecurus eſto, curabo pulchrè omnia; de te curam agam. *Gravem curam ſuſcepi.* Gravis me excepit cura, gravis in me incubuit ſolicitudo, acerba me invaſit ſolicitudo. *Ego tuas res, pro eo ac debeo, diligenter curabo*; tua negotia, quidquid ad te pertinebit, uti debeo, diligenter agam. *Mea negotia gerit*, meas res curat, adminiſtrat, meas rationes tractat, mea negotia procurat, meus procurator eſt. Is eſt, cui res meas commiſi, credidi, commendavi; ſuſtinet rerum mearum curam. *Curam ſuſcipe rerum mearum.* Fac, ut meæ tibi rationes curæ ſint. Proſpice, conſule, provide rationibus meis. Suſcipe me, reſpice fortunas meas. Tuere me, complectere me, fove me. *V. Sanare.*

Curriculum, i, Wägelein/ Lauff-Platz. *Syn.* Spatium, quo curritur; ſtadium, currus, curſus. *Epi.* Æternum; exiguum vitæ; æternum gloriæ; tam exiguum, tam breve vitæ; vetus. *Uſus.* Deflexit de curriculo mos majorum. Animum de curriculo litterarum negotii alicujus causâ deflectere. Vivendi curriculum honeſtè conficere. Exiguum vitæ curriculum nobis natura circumſcripſit. Hæ exercitationes ingenii, hæc curricula mentis. Curricula ſermonum. Omne curriculum meæ induſtriæ in amicorum periculis elaboratum eſt. De propoſito mihi curriculo nihil diſcedam.

Curro, ere, lauffen. *Syn.* Curſum confício, curſum teneo, curſum curro. *Adv.* Apertè eosdem curſus, certatim ad opus, furtim, longiùs, procliviùs, raptim in ſententiam. *Uſ.* Qui ſtadium currit, eniti debet, ut vincat. *Phraſ.* Ad aliquem currere; curſu tendere, contendere ad aliquem; curſu effuſo aliquò ferri, provolare. Curſim aliquò pergere; obire domos omnium & concurſare, ultra & citra curſare, non deſiſtere.

Currus, ûs, ein Wagen. *Syn.* Vehiculum. *Uſus.* Viſus eſſet ſibi in ſomniis curru quadrigarum vehi. Aliquem de curru detrahere, vehiculo eripere; de foro in capitolium currum flexit. Curru albis equis juncto invehitur. Vehi in rheda, ciſio pervolare.

Curſim, im Lauff. *Syn.* Curſu.)(*ſenſim. Uſ.* Quæ ego ſerò & curſim & ſucciſivis, ùt ajunt, operis arripui; curſim dicere, impetum facere.

Curſo, are, hin und wieder lauffen. *Syn.* frequenter curro. *Adv.* temerè, ultro.)(*citro. Uſ.* Curſare ultrò citroque, huc illuc.

Curſor, oris, Lauffer. *Uſus.* Curſores in ſtadio, curſor ad olympia profecturus.

Curſus, ûs, Lauff. *Syn.* Curriculum, lapſus, iter, navigatio. *Epi.* Admirabilis orationis, æquus, æternus gloriæ, apertus ad laudem, aſſiduus, brevis & ſempiternus, celerior ætatis, certus, concitatior, contentus, decorus, facilior ad gloriam, forenſis, incertus, incitatior, incredibilis, inuſitatus verborum, legitimus, lunaris atque infimus, magnus, maritimus, maximus, Olympiacus, otioſus vitæ, rectus, ſecundus, ſimillimus totius vitæ, ſummus, ſuſpectus honorum, tantus verborum. *Curſus* æquabiles æternique, ætherii, annui, celeres, certi & conſtantes, contrarii, diſpares aſtrorum, immoderati, immutabiles, maritimi, ordinati, perennes ac perpetui, ſtati & immutabiles, ſempiterni, tanti, vagantes, varii. *Uſus.* Contentô curſu claſſis Italiam petebat. Brevi tempore magnos curſus conficere. Secundô ventô curſum tenere. Vivendi curſus. Solis, ſtellarum curſus. 2. *Transl. Curſus animi & induſtriæ.* Vide, in quo curſu ſimus. Vita brevis eſt, curſus gloriæ ſempiternus. Non omnibus idem curſus in cœlum patet. Per rectum curſum ad honores non pervenit. Ab genere, curſuque meo vivendi nunquam deſciſcam.

Curtus, a, um, kurtz/ klein. *Syn.* Decurtatus, mutilus. *Uſ.* Nihil inconditum, nihil curtum, nihil claudicans. Meæ aures completo verborum ambitu gaudent, & curta ſentiunt, nec amant redundantia.

Curulis, e, dem Wagen ähnlich. *Uſ.* Sella curulis, ædilitas curulis.

Curvo,

Curvo, are, *krümmen. *Usus.* In arcum curvare.

Curvus, a, um, *krumm. *Syn.* flexus, contortus.

Cusor, oris, * ein Schmeltzer. *Us.* Monetæ cusores.

Cuspis, idis, * die Spitz. *Syn.* Aucta pars gladii.

Custodia, æ, Wacht/ das Auffsehen. *Syn.* Carcer, præsidium, vigilia, excubiæ, conservatio. *Epi.* Fida, infelix capitis, libera & non solicita, liberalis, optima tutissimaque, privata, publica, regia, horribilis, mirifica. *Usus.* Exercitus præsidium populi Rom. custodia Provinciæ. Illæ tabulæ privatâ custodiâ continentur. Illicò in hac custodia, velut in specula collocati sumus, ut populum metu vacuum nostrâ vigiliâ, & providentiâ servemus. Illam coloniam ego meis vigiliis & custodiis munivi. Advigilare ad custodiam ignis. Hominem comprehendere, & in custodiam dare, tradere, in custodia includere, custodiâ septum tenere. In custodiis habetur, tenetur, retinetur. Erhat den Stadt-Arrest. Aliquem è custodia amittere, educere, eripere, vinculis levare; urbis custodiam agere.

Custodio, ire, bewahren. *Syn.* Asservo, tueor, septum custodiâ teneo, in vigilia alicujus rei maneo, privata custodia contineo, incolumem servo, observo, præsideo, speculor, conservo. *Adv.* Diligentissimè librum, rectè, sanctissimè signa & ornamenta urbis. *Usus.* Me non solùm amicorum fides, sed oculi universæ civitatis custodiunt. Posse percipere animo, & custodire memoriâ. Delecta juventus ejus corpus custodit. Custodire litteris magnorum virorum dicta. *Vid. Carcer.*

Custos, odis, ein Hüter / Wächter. *R. quasi coastans.* *Syn.* Utriusque sexûs præses, antistes, conservator, vindex. *Epi.* Bonus defensorque Provinciæ, diligentissimus pacis & otii, præclarus ovium, malus, primus, totus. *Custodes* certi, multi, severi. *Usus.* Custos, præses, conservator urbis & libertatis. Malus custos diuturnitatis metus. Fani, urbis custodes. Sapientia custos & procuratrix hominis. Præficere custodem alicui rei. In aliqua re custodes ponere.

Cutis, is, die Haut/ Fell. *Syn.* Pellis, corium. *Us.* Aliquid intra cutem subest vulneris.

Cygneus, a, um, eines Schwanen. *Syn.* Cygnis peculiaris. *Us.* Cygnea vox, & oratio.

Cygnus, i, ein Schwan. *Syn.* Avis candidissima, olor. *Epi.* providentes. *Us.* Cygni non sine causa Apollini dicati sunt, sed quòd ab eo divinationem habere videantur, quia providentes, quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriuntur.

Cylindrus, i, langer/ runder Wältzstein. *Syn.* Quod volubile est, ut columnâ teres. *Usus.* Cylindrum volvere versare.

Cymba, æ, ein kleines Schifflein. *Syn.* Scapha, parva navis. *Us.* Cymbarum multitudo.

Cymbalum, i, Cymbel/ oder Schelle. *Usus.* Domus cantu & cymbalis personat.

D.

Dactylus, i, *Syn.* pes carminis heroici. *Epi.* accommodatior, æqualis.

Dactylicus, a, um, *Us.* numerus dactylicus.

Dæmon, is, *Syn.* lar.

Dæmonium, ii, *Syn.* genius sapiens. *Us.* Socrates ait, esse divinum quiddam, quod dæmonium appellat, cui semper ipse paruerit, nunquam impellenti, sæpe revocanti.

Damnatio, onis, Verurtheilung/ Verdammniß. *Syn.* condemnatio. *Epi.* aliena, misera, invidiosa. Damnationes acerbissimæ reorum, quotidianæ.)(*liberatio. Us.* omnes damnatione ignominiaque digni. Reorum damnationes acerbissimæ.

Damnatorius, a, um, *Us.* Judicium damnatorium.

Damnificus, a, um, *Us.* bestia damnifica.

Damno, as, verdammen. *Syn.* condemno, improbo, convinco.)(*absolvo. Adv.* damnari honestè, iniquè, à civibus, palàm, voce omnium. *Us.* Aliquem sceleris, injuriarum, stultitiæ damnare. Mulier unius peccati damnata unô judiciô, multorum convitiorum convicta puta-

putatur. Turpi judicio damnatus; nomine conjurationis de vi, de majestate damnatus. Capite damnatus. Causa judicata convicta, damnata. *V. Contemno.*

Damnosè, schädlich. *Usus.* Damnosè bibere.

Damnum, i, ein Schade. *R. à demo. Syn.* jactura, detrimentum, incommodum, malum, fraus, dispendium. *Epi.* magnum, majus, minus, novum, quæstuosum, tantum; damna aleatoria, maxima. *Us.* 1. damnis multis me affecit; damnum dedit, obtulit, injunxit. 2. In mercatura magnum damnum fecit, damna contraxit. 3. Damna illata tibi resarcienda, tibi præstanda sunt. *Phras.* Ea res mihi magno damno fuit, multum mihi mali dedit, magnæ calamitati mihi fuit. Ob eam rem in maximam fraudem incurri, incidi. Fraudi id mihi fuit. Magna inde rei familiaris naufragia feci. Id magnâ rerum mearum imminutione accidit. Existimatio mea graviter læsa, offensa est. Id rebus meis plagam maximam injecit. Plagam inde odiosam accepi. Magnum meæ res vulnus acceperunt, & mortiferum; magnum mihi vulnus impositum, inustum est. Multa detrimenta mihi allata, importata sunt. Ea res ad meam pernitiem pertinet, res meas labefactat, pestem mihi & exitium afferet; contra caput meum & existimationem hæc machina intenditur, magnas inde jacturas accipiam, carpar damnis quotidianis; ea res mihi noxæ fuit. *V. Incommodum. Detrimentum.*

Dapes, um, herrliche Speiß. *Syn.* Epulæ in sacrificiis Deorum, largiores & oppipari apparatus. *Us.* lautæ, opimæ, festæ dapes.

Daps, pis, *R. adeps. Us.* Sacerdotes ad ministerium & dapem adhibiti.

Dapsilis, * herrlich. *Syn.* abundans, largus. *Us.* sumptus dapsilis.

Dapsiliter, * herrlich. *Syn.* oppiparè, largè, magnificè, splendidè, abundè, liberaliter, lautè.

De, præp. von/aus. 1. *ex*, ad personam relatum. *Usus.* Audivi hoc de parente. Emit agrum de socero. 2. *Ex, ad locum refertur. Us.* Homo de schola venit, de via me inclamat; de Sicilia Provincia decedere. 3. *Ad tempus refertur.* Vigilat de nocte; naviges de mense Decembris. 4. *Ad gentem, multitudinem, condi-*

tionem accommodatur. Accusatur de plebe. Unus de multis. Senator de minoribus. 5. *Aliàs ad materiam.* Multa de suis rebus asportant; nihil de argento, quantùm visum est. 6. *Super,* Regulus de captivis egit. Legati de pace, de captivis redimendis. 7. *Propter.* Irascitur de nihilo, flebat de supplicio filii. Maximis gravibus de causis. 8. *Quod attinet ad.* De religione facilè tibi concedam. De pace aperta est simulatio. 9. *De consilio, de sententia alicujus.* De communi sententiâ, de tuo consilio hoc agam. 10. *De industria, deditâ operâ.* 11. De integrô, *denuo.* 12. De scripto. 13. De meo, de tuo, de suo. Potat de meo; sumptum faciam de meo. 14. *Ab.* De nuntiis hoc accepi; urbs de hostibus capta.

Dea, æ, Göttin. *Epi.* Bona, custos rerum intimarum, sanctissima, sapientissima. Deæ immortales, speculatrices & vindices facinorum & scelerum. *Usus.* Dii Deæque immortales.

Dealbo, as, *Syn.* tectorium induco. *Us.* duos parietes eâdem fidelià dealbare.

Deambulatio, onis, * Spatziergang. *Usus.* vel hæc me deambulatio, quamvis non laboriosa, ad languorem dedit.

Deambulo, as, spatzieren gehen. *Syn.* ambulo. *Usus.* eamus deambulatum.

Deamo, as, * *Syn.* valde amo. *V. Amo.*

Dearmo, as, * entwaffnen. *Us.* Dearmatum hostem, exercitum sub jugum misit.

Deartuo, as, * *Syn.* quasi per artus concîdo, *transl.* Deartuare opes.

Debacchor, aris, * wüten. *Syn.* præ ebrietate valde furo. *V. Furo.*

Debello, as, * überwältigen. *Syn.* expugno, victoriâ bellum finio. *Debellare est bello expugnare, pugnando vincere. Us.* cum Antiocho unô prælio debellatum est.

Debeo, es, sollen / müssen / schuldig seyn. *R. ex De-habeo. Syn.* faciendum est, ut &c. convenit, oportet. *Usus.* Juvare nos & maximè debebat, & poterat, 2. *refertur ad æs alienum:* multos mihi nummos debet. Talenta ducenta debet, 3. *ad res alias.* Hoc tibi beneficium debeo. Debeo hoc necessitudini nostræ. Reipublicæ studia omnia, meipsum debeo; summam tibi gratiam debeo. *Phr.* Nihil cuiquam pecuniarum debeo; in nullo ære alieno sum; æs alienum contraxi, conflavi nullum; in æs alienum inci-

incidi nullum; Ære alieno me non obstrinxi. Nomina nulla feci. Ære alieno liberavi me, levavi, expedivi. Exivi ex ære alieno, dissolvi nomina; nemo est, qui à me nomina exigat. Nullâ alieni æris magnitudine demersus gemo. Bonum nomen existimor, *bonæ fidei*. *V. Æs alienum.*

Debilis, e, schwach. *Syn.* mancus, infirmus, imbecillis, levis, fractus, debilitatus,)(*firmus*. *Us.* Homo animô debilis & corpore; Debilem præturam gessit; mancus, membris omnibus captus, ac debilis. *Phras.* Vires corporis tibi ademit vitæ ratio minimè moderata; vires corporis tibi minuit, diminuit, deminuit, imminuit, comminuit, infirmavit, debilitavit, abstulit, affixit tua incontinentia, intemperantia, nequitia, luxus libido. Vita immoderatè, incontinenter, intemperanter traducta; vita dissolutè, nequiter, sine modo, luxuriosè traducta ad infirmitatem, ad imbecillitatem, ad tenuitatem corporis te adegit, te adduxit; minùs te firmum, validum, valentem, robustum, infirmiorem, imbecilliorem reddidit. *V. Valetudo. Infirmus.*

Debilitas, tis, Schwachheit / Mattigkeit. *Syn.* infirmitas.)(*Integritas. Epi.* Misera. *Us.* tarditas ingenii, stupor debilitasque linguæ. Hoc agunt, ut à se morbos, debilitates, dolores repellant. Bonum, integritas corporis, misera debilitas. *Infirmitas.*

Debilitatio, onis, Schwächung *Us.* Debibilitatio, atque abjectio animi.

Debilito, as, schwächen. *Syn.* Infirmo, frango, infringo, debilem facio, minuo, comminuo, exhaurio, nervos incîdo, corrumpo, enervo, affligo.)(*Confirmo. Usus.* Tribunitios furores debilitare, & reprimere. Ea mentio vocem mihi debilitavit, mentem dolore impedivit. Noli me, meam virtutem, spem luctu debilitare. Debilitatâ virtute, fractô animô. Afflictus, debilitatus, mœrens, dolore exanimatus. Urbs ipsa nervis omnibus exsectis debilitata & soluta, abjecta metu, muta, fracta malis relinquitur. *V. Affligo. Frango.*

Debitio, onis, *Syn.* debitum. *Us.* nihil de emendo cogitat, debitione dotis satis torquetur. Dissimilis est pecuniæ debitio & gratiæ.

Debitor, is, ein Schuldner. *Syn.* propriè is est, a quô invitô exigi pecunia potest.)(*Creditor. Us.* pecunias creditas debitoribus condonare. Levior plaga est ab amico, quam a debitore.

Debitum, i, *Syn.* debitio, æs alienum, pecuniæ debitæ, nomen. *Adv.* jam diu. *Us.* fidei conducit in loco debitum solvere, retribuere. Turpe debito fraudare creditorem.

Debitus, a, um, schuldig. *Syn.* meritus, justus. *Usus.* Debitam tibi justamque gratiam refero. Reddere officium alicui debitum. Mortem naturæ debitam patriæ impendit. Solvere justas debitasque pœnas. Debiti mihi honores sunt habiti. Non injusta, merita, debita iracundia fuit.

Deblatero, as, * *Syn.* Stultè loquor. *Usus.* Rem totam vicinis omnibus deblaterâsti.

Decanto, as, *Syn.* Canto, celebro, pervulgo. *Us.* Decantata est fabula. Græcus Doctor pervulgata præcepta decantat.

Decedo, is, abweichen. *Syn.* Cedo, discedo.)(*Accedo. Adv.* alicunde, aliquando, de sententia, planè. *Us.* Metellus de civitate, quam de sententia decedere maluit. Inimicorum amentiæ, tribunitio furori, ac violentiæ decessit Cicero. Ex vel de provincia decedere. De possessione, de jure suo decedere coactus. 2. *Morior.* Tum omnes decesserant; de vita, de statione vitæ, de præsidio cùm decessero. *Vid. Cedo.*

Decem, zehen.

December, is, Christmonath. Mensis.

Decempeda, æ, *Syn.* Instrumentum, quô terram metiuntur metatores. *Usus.* Solis magnitudinem quasi decempedâ metiuntur Mathematici. Cum architectis & decempedis villas multorum peragravit.

Decempedator, is, *Syn.* agri metator. *Epi.* Æquissimus. *Usus.* Æquissimus agri publici & privati Decempedator Antonius.

Decemviri, orum, qui 12. tabulas perscripsêre.

Decemviralis, e, *Syn.* amplissimum collegium decemvirale.

Decemviratus, ûs, *Syn.* decemvirûm magistratus & officium.

Decén-

Decenter, gebührlich. *Syn.* Decorè. *Usus.* Jura à majoribus decentissimè scripta.

Decentia, æ, *Syn.* Convenientia, condecentia, venustas, decorum, ordo. *Us.* venustatem, ordinem, &, ut ita dicam, decentiam oculi videant, judicent.

Decerno, is, *Syn.* statuo, constituo, in animum induco, destino, mihi certum est, consilium est, animum intendo. Consilium capio, judico, censeo, sancio, decretum facio, decretum interpono; sententiam dico, vel fero. *Adv.* Atrociùs, amplissimè de salute, cautè, communiter, diligenter, fortiter de republicâ, gratis honores, graviùs, gravissimè, honorificentissimè, injuriosè, justè, liberè, maturè, nominatim de aliquo, ornatissimè, planè, rectè, sapienter, severè, de religione, variè, verè. *Us.* honores alicui, triumphum, supplicationem, Provinciam decernere. Contra aliquem vel secundùm aliquem decernere. De eâdem re alius alia decernit. 2. *Pugno, decerto:* unô judiciô de fortunis omnibus decernere. Fac, ne ferro, ne armis decernatur. In ea pugna de salute reipublicæ decernitur. *Phras.* Decrevi me Philosophiæ dare; certum mihi est philosophari, non remittam; definitum est, decretum mihi & stabile est. Ita mihi sententia est; decretum hoc mihi tuli, feci, naviter Philosophiam persequendi. *Vid. Constituo. Volo.*

Decerpo, is, abbrechen. *Syn.* Carpo, delibo, excerpo, aufero. *Usus.* Nihil sibi ex illa laude miles decerpsit. Cave, ne quid jocus de gravitate decerpat. Humanus animus decerptus è mente divinâ. *V. Minuo. Detraho.*

Decertatio, onis, *Syn.* Dimicatio, concertatio. *Usus.* Harum rerum decertatio consulibus permissa est. *V. Certamen.*

Decerto, as, kämpffen. *Syn.* Certo, depugno, dimico, concerto. *Adv.* Acerrimè, cominùs, ferro inter se, confestim, felicissimè, pretiis. *Us.* Jure & legibus disceptando, vi & armis contra vim decertare. Summâ contentione cum æmulis decertat, inter se acerrimè decertat. *V. Certo.*

Decessio, onis, *Syn.* abitus, discessus. *Epi.* matura, molesta, tarda. *Us.* Is mihi sæpe de tua mansione & discessione communicat. Decessionis dies appropinquat. 2. *Detrimentum, diminutio:* nescio, an accessionem vel decessionem de summâ mihi attulerit. Nulla fieri accessio, vel decessio poterat.

Decessus, ûs, *Syn.* decessio, mors. *Us.* Amicorum decessu valdè me ango. Decessus è provinciâ.

Decet, *R. à δίκη, fas. Syn.* Convenit, decorum est, æquum est, par est, postulat jus, dignum est, aptum est.)(*dedecet. Us.* nil decet invitâ Minervâ; quid deceat, quid aptum sit personis, videat orator. Quem muliebris ornatus parùm decet. Caput artis est decere. *Phras.* Quod decet, sectare. Quod decorum, quod te dignum, quod consonum, quæ tuarum partium est, quod tuum est; quod ingenium, genus, ætatem tuam addecet, sectare. Quod nec inhonestum, nec tibi indecorum est, age; quod jus fasque non sit, quod præter decentiam erit, devita. *V. Honestum. Refert.*

Decido, is, herabfallen. *Syn.* Cado. *Us.* De omnibus rebus decidimus. In miserrimam conditionem decidit respubl. *V. Labor. Cado.*

Decîdo, is, abhauen. *Syn.* Decisionem facio, transigo, pactionem facio, decerno. *Us.* talentis decem decîdit. Transigere & decidere cum aliquo.

Decies, * zehenmal. *Us.* decies dixi.

Decimo, as, * *Syn.* decimam partem accipio. 2. *Decimare legiones.* Decimum quemque è legione supplicio afficere.

Decimus, a, um, der Zehende. *Us.* hora diei decima.

Decipio, is, betrügen. *Syn.* Capio, impono, circumvenio, fraudo, circumscribo, induco, fallo, supplanto, fucum facio, in fraudem impello, in errorem induco, verba do, errorem objicio, errorem incutio, in fraudem deduco, aucupor, eludo. *Us.* Spem meam admodum decepit. *Phras.* Non erat, quod me deciperes, spem falleres, per dolum atquè insidias ageres, meam imbecillitatem aucupareris, in fraudem impelleres; me ludificares, destitueres, adversariis traderes, omni fraude & perfidia falleres, improbissimè fraudares. At enim totus ex fraude & mendacio factus videris; ad omnem fraudem

fraudem callidus, fallax & omni artificio ſimulationis eruditus, ingeniô ad fallendum paratô; qui nihil niſi dolos, fallacias, machinas, præſtigias animo diſponas; non niſi dolos nectas, intendas, non tam virtute, quàm dolô contendas, inſidiis nitaris. Sentio me tuis retibus captum, circumſcriptum, illuſum, deſtitutum, inductum, circumventum; captionibus tuis deceptum. *V. Fallo. Fraus.*

Deciſio, onis, *Syn.* tranſactio. *Uſ.* deciſionis arbiter Cæcilius fuit.

Declamatio, onis, **Ubung im Reden/Beruff.** *Syn.* domeſtica exercitatio & umbratilis, & commentatio incluſa, quâ pueri à Magiſtro exercentur. *Epi.* quotidiana, ſenilis, vulgaris & pervulgata. *Uſ.* vulgaris, & pervulgata declamatio.

Declamator, oris, **ein Redner/Außruffer.** *Uſus.* Declamator, de ludo tabula. Quis eum declamator ad clepſydram latrare docuit?

Declamatorius, a, um, *Uſ.* pueri declamatoriô illô genere delectantur.

Declamito, as, *Uſ.* Græci annos plures ſedentes declamitant.

Declamo, as, **eine offene Rede thun.** *Syn.* exerceor in declamationibus. *Adv.* Impunè in quemvis, vehementiſſimè. *Uſus.* inſanus ille contra me vehementer declamavit; cauſam declamare. Exercitatione quaſi ludicra prædiſcere & meditari.

Declaratio, onis, *Epi.* Jucundiſſima. *Uſ.* liber iſte transmiſſus quantam habet declarationem amoris erga me tui.

Declaro, as, **erklären/kundbahr machen.** *Syn.* ſignifico, demonſtro, oſtendo, indico, pronuntio. *Frequentius ad facta pertinet quam dicta. Adv.* Apertè, apertius litteris, faciliùs benevolentiam, obſcurè, parum, planè, maximè. *Uſ.* Populus univerſus me conſulem declaravit; declaravit eô factô, quantum me faceret; declarant illa acumen ingenii tui. Abundantia & ſatietas rerum copiam declarat. Mentem tuam illis literis non ſatis declarâſti. *V. Aperio, Significo. Explico.*

Declinatio, onis, *Syn.* deflexio. *Epi.* honeſta periculi, naturalis, parva. *Uſus.* Nullum animal eſt, cui non ſua appetitio naturalis ſit, & declinatio. Ictum parvâ declinatione corporis effugere. Declinatio brevis à propoſito.

Deçlino, as, **niderbiegen/entweichen.** *Syn.* deflecto, decedo, vito, declinationem efficio, de via deducor.)(*appeto, aſciſco. Adv.* aliquantulùm à propoſito, diligentiùs à vitiis, naturaliter, paululùm, rectè, impetum declino. *Uſus.* declinat à propoſito, deflectitque ſententiam; de via declinavi paulùm. 2. *fugio, devito:* laqueos judicii, vitia, periculum declinare; de ſtatu ſuo declinare. *V. Vito.*

Declivis, e, * **niederwärts.** *Syn.* inclinatus, incurvus. *Uſus.* Collis à ſummô. Æqualiter declivis; præceps & declivis locus.

Declivitas, tis, *Syn.* inclinatio. *Uſ.* exiguum loci ad declivitatem faſtigium magnum habet momentum.

Decoctor, oris, *Syn.* qui ſuam rem confecit, inſidiator, fraudator. *Uſus.* Exercitus è ſenibus, mendicis, decoctoribus collectus.

Decolor, oris, *Syn.* ſine colore. Quod colorem amiſit. *Uſ.* ſanguis decolor. *V. deformis.*

Decoloratio, onis, *Syn.* livor.

Decoloro, as, **entfärben.** *Uſ.* mortuum deformatum, tumore præditum, corpore decoloratô conſtat fuiſſe.

Decoquo, is, **einkochen/verſchwenden.** *Syn.* male rem gero, conturbo. *Uſ.* fortunæ vitiô, non ſuô, decoxit; agrum ſuum intra annum decoxit. Aleâ, potatione, ſcortatione decoxit. *V. Nepos. Conſumo.*

Decor, oris, **Zierd.** *Syn.* quod decet. *Uſus.* Metaphraſtus virtutem decore ſuo ſpoliavit.

Decorè, *Syn.* decenter. **zierlich.** *Uſus.* loqui ad rerum dignitatem aptè ac decorè.

Decoro, as, **Ehr erbieten/Lob geben.** *Syn.* celebro, orno, honeſto)(*dedecoro. Uſ.* hos majores noſtri omni laude, triumpho, honoribus decorârunt, auxerunt, honeſtârunt. *Vid. Orno. Honeſto.*

Decorum, i, *Syn.* decus. *Uſ.* Ut in vita, ſic in oratione nihil eſt difficiliùs, quàm quod deceat; πρέπον appellant Græci, nos decorum dicamus. Scio, quid gravitas veſtra, quid hæc advocatio, quid ille conventus, quid digni-

dignitas populi Romani, quid periculi magnitudo, ætas mea, honos, *decorum* denique poſtulet. *V. Indecorum. Decet.*

Decorus, a, um, zierlich. *Syn.* Decens, conveniens, πρέπον, conſonus. *Uſus.* Mihi eò ire decorum viſum non eſt; aurum & ad uſum aptum eſt, & ad ornatum decorum. Nihil magis decorum, quam æqualitas univerſæ vitæ. Quod non decorum eſt, nec Diis dignum.

Decrepitus, a, um, gar alt. *Syn.* Senectute affectus, confectus, invalidus; qui ſummâ ſenectute eſt. *Uſ.* triſtis, ac decrepitus ſenex.

Decreſco, is, *Syn.* Subſideo, decedo. *Uſus.* Conchylia omnia cum luna creſcunt, & decreſcunt, ſeu exhauriuntur.

Decretum, i, *Syn.* interdictum, conſultum, ſcitum. *Epi.* egregium, juſtum, interpoſitum, ſeverum; liberaliſſimum, obſignatum, præclarum, ſtabile, fixum, ratum, vetus. *Decreta* ampliſſima atque ornatiſſima, divina atque immortalia, falſa, firma, graviſſima, honeſtiora, honorificentiſſima, magnificentiſſima, multa, nova, ornatiſſima, ſuperiora. *Uſus.* Decretum facere, interponere. Decreti tabulas figere. Quis conſulum illorum decretum comprobabit? Honeſtiſſimum à Senatu Decretum abſtuli, obtinui. *Vid. Conſilium. Sententia.*

Decuma, æ, *Syn.* Decima pars, quam arator decumano dabat. *Epi.* Certæ, magnæ, reliquæ. *Uſ.* Decumas conducere, exigere acriter; dare decumas & accipere. Decumis rempublicam defraudare.

Decumanus, i, *Syn.* Publicanus, qui decumas exigit. *Epi.* Miniſtri ac ſatellites cupiditatum ſuarum, principes & quaſi ſenatores publicanorum.

Decumbo, is, ere, niederliegen. *Syn.* cubo, jaceo,)(*Sto. Uſ.* Honeſtè, turpiter decumbere.

Decuplus, a, um, * *Syn.* Decies tantum.

Decuria, æ, *Syn.* Claſſis, ordo Judicum Romæ, à decies centenis judicibus appellatus, qui in ſingulis curiis ſedebant. *Uſ.* Non ſuæ decuriæ munere, neque ex lege ſedit. Lex promulgata eſt de tertiâ decuriâ judicum.

Decuriatio, onis, *Syn.* in curias diſtinctio, & deſcriptio. *Uſ.* decuriatio tribuliu.n, deſcriptio populi.

Decurio, as, *Syn.* in curiam adſcribo. *Uſ.* Cùm vicatim decuriarentur ſervi, & conſcriberentur. Decuriatos habere exercitus peditum.

Decurio, onis, *Syn.* quaſi ſenator in municipio, vel conventu. *Uſ.* factus eſt Neapoli decurio.

Decurro, is, hinablauffen. *Syn.* Conficio, tranſigo, indico. *Adv.* Belliſſimè, cupidè ad jura, breviter. *Uſus.* Jam ad calcem decurſum eſt, nec velim decurſô ſpaciô ad carceres revocari. Propè actâ ætate & decurſâ. Quæ à te breviter decurſa ſunt, audire cupio.

Decurſio, onis. *Syn.* excurſio. *Uſus.* Decurſionibus equitum ea loca vaſtavit.

Decurſus, ûs, Ablauff. *Syn.* Spatium, functio. *Uſ.* decurſus mei temporis. Honorum decurſus. *V. Curriculum.*

Decurto, as, kürtzer machen. *Uſ.* decurtata oratio.

Decus, oris, Ehr / Lob / Zierde. *Syn.* Honor, laus, dignitas, honeſtas, ornamentum.)(*Dedecus. Uſus.* Decus & ornamentum Senatûs Cicero. Populi decus, & lumen Pompejus. Verum decus in virtute poſitum eſt. Decus antiqui ſummum dixêre. Nati ſumus ad laudem, & decus.

Decuſſo, as, *Syn.* In formam Litteræ X. diduco, divido, conſtituo; per medium ſeco.

Decutio, is, abſchlagen / abſchütteln. *Syn.* dejicio. *Uſ.* ſumma papaverum capita decuſſit.

Dedecet, es gezimet ſich nicht. *Syn.* indecorum eſt.)(*Decet, decorum eſt. Uſus.* Oratorem iraſci dedecet, ſimulare decet. *Vid. Dedecus. Indecorum.*

Dedecoro, as, ſchänden. *Syn.* turpifico. *Uſ.* Urbis & Magiſtri authoritatem dedecorâſti.

Dedecus, oris, Schande / Unehr. *Syn.* turpitudo, nota turpitudinis, infamia, probrum, labes, macula, ignominia, labes turpitudinis, opprobrium, flagitium. *Epi.* Æternum, commune, deteſtabile,

ſtabile, domeſticum, maximum, ſempiternum, ſummum, tantum. *Uſ.* vide, ne quid dedecoris admittas, concipias, ſuſcipias; ne in dedecus incurras, in dedecore voluteris, dedecori ſis tuis majoribus. *Phraſ.* vide, ne dedecori ſis majoribus; ne vita tua inſigni turpitudine notata, atque depreſſa dedecore, & infamiâ, illis probro vertat; ne dedecores, ignominiâ afficias, maculâ turpiſſimâ, genus tuum notes; generi tuo ignominiam inuras, ne hanc labem tot ſcelerum in familia relinquas; ne ſempiternam ſæviſſimæ turpitudinis notam habeas, dedecus tuis imprimas, majorum famam probris flagitiisque tuis violes; nomen tuum iis maculis obſcures, quæ nullâ temporum longinquitate abſtergi poſſint. *V. Contumelia. Infamia. Labes. Macula.*

Dedicatio, onis. *Syn.* Conſecratio. *Epi.* religioſa, ſuperſtitioſa. *Uſ.* Poſtem teneri in dedicationibus templorum oportet.

Dedico, as, **weihen.** *Syn.* Sacro, conſecro, religioſum facio, religionem in aliquem locum infero, aliquem locum religione devincio. *Uſ.* Smyrnæ delubrum Homero dedicârunt. Publicare, conſecrare, dedicare locum aliquem Deo. Ædes Caſtori & Polluci dedicata. *Phraſ.* Clodius domum Ciceronis dedicavit, ſempiternâ religione obligavit, religione devinxit, dedicationem celebravit. Multis de cauſis librum hunc tibi dedicare volui, nuncupare, donare, deſtinare, offerre, inſcribere; multæ me impellunt cauſæ, multæ ſunt cauſæ, quæ me moveant, ut has meas vigilias ſub tui nominis clypeo, auctoritate, fulgore, ſplendore edam; ut has meas lucubrationes prodire, exire, in lucem prodere, in publicum edere ſub nomine tuo, in tuo nomine apparere velim. *V. Conſecro.*

Dedignor, aris, * **unwürdig achten.** *Syn.* indignum habeo, contemno, *Uſ.* amicum dedignari. *V. Contemno.*

Dediſco, is, **entlernen / vergeſſen.** *Syn.* quæ didici, obliviſcor. *Uſus.* Juventus noſtra dediſcit penè docendo.

Deditio, onis, **Ergebung.** *Syn.* ſubjectio, cum quis ſe in hoſtium poteſtatem tradit. *Uſ.* 1. *ad deditionem invitare ob-ſeſſos:* Spe honeſtorum pactorum in deditionem impellere, inducere, majores noſtri multos in deditionem redigêre, ad deditionem ſubegêre. 2. *deditionem facere*, ſubire; in deditionem venire, concedere. Deditionem ſignificare, in deditionem accipere, recipere; deditionem cœptam omittere, abrumpere, deſerere.

Dediticius, a, um, **aus Gnade auffgenommen.** *Syn.* deditus. *Uſ.* Id decretum ad dediticios pertinet.

Deditus, a, um, **ergeben.** *Adv.* mirificè. *Uſus.* Puer his ſtudiis maximè deditus; authoritati ſenatûs, gratiæ alicujus & voluntati deditus. Aſtrictum me tibi ſemper, magnopere deditum, addictum penitus habebis. *Phraſ.* Homo litteris deditus, litterarum ſtudio flagrans, totus in litteris, unicus litterarum ſectator. *V. Studioſus.*

Dedo, is, **ſich ergeben.** *Syn.* abdico, trado, do, mancipo, quaſi conſecro. *Uſ.* Patriæ nos totos dedere, in eâ noſtra omnia ponere, & quaſi conſecrare debemus; alicui arti ſe totum dedere, totô animô libidini, deſidiæ, ægritudini, luctui ſe dedere. Mancinum hoſtibus dedidêre Romani. *V. Trado.*

Dedoceo, es, **entlehrnen.** *Syn.* ab eo, quod quis doctus eſt, deduco; ſecûs doceo. *Uſ.* docendus illa potius fuerat, quam dedocendus.

Deduco, is, **abführen.** *Syn.* abduco, revoco, removeo, detraho, deductionem facio. *Adv.* neceſſariò, gradatim, de publico, auſpicatò omnino, ſenſim. *Uſus.* In campum aliquem, domum, ad judicium, ex Provinciâ, de viâ deducere. Præſidia deducere oppidis. 2. *Adducere rem in locum aliquem, & ſtatum.* Eum in locum res deducta eſt, hucrem deduxit, ut &c. 3. *Transfertur ad animi motus:* Ab voluntate, mente, conſilio, bonô, ſententiâ cœptâ aliquem deducere, dimovere. Nunquam me divitiæ de fide, ab animi lenitate deducent. Oratione ab triſtitia, de pravitate animi illum deduxi. 4. *Detrahe.* Centum nummos ei deduxi. Addendo, deducendoque vide, quæ ſumma fiat reliqua. *V. Comitas.*

Deductio, nis, *Syn.* adductio, derivatio. *Epi.* Admirabilis, crudelis, miſera, mili-

militum. *Usus.* Mirabilis illa aquæ Albanæ deductio. Rivorum è fonte deductio. 2. *Detractio*, certis nominibus deductiones fieri solent.

Deductor, is, *Syn.* Qui honoris causa aliquem deducit. *Usus.* Deductorum officium majus est, quàm salutatorum.

Deerro, as, sich verirren. *Syn.* erro, aberro. *Us.* ne deerret orator ab eo, quod cœpit exponere. In itinere deerravimus. *V. Erro. Aberro.*

Defæco, as, * *Syn.* à fæcibus purgo. *Us.* Vinum defæcatum. *Transl.* animus defæcatus, omni anxietatum & dolorum sorde vacuus.

Defatigatio, onis, *Syn.* lassitudo. *Us.* ne qua possit defatigatio animum tuum retardare. Corpora defatigatione & exercitatione ingravescunt, animi levantur. *V. Languor. Lassitudo.*

Defatigo, as, müde machen. *Syn.* defatigationem vel laborem, lassitudinem, languorem affero. *Usus.* Aliquem negotiô aliquô defatigare. Noli conservandâ republicâ defatigari. Non conquiescam, nec defatigabor, donec &c. *V. Fatigo.*

Defectio, onis, Abfall. *Syn.* Eclipsis, defectus. *Usus.* Solis & lunæ defectiones; Defectio virium adolescentiæ vitiis tribuenda est, potiùs quam senectuti. Defectio animi. Intemperantia est à recta mente defectio, à virtute defectio. 2. *Animi studiique abalienatio, rebellio.* 1. Ad defectionem sermonibus seditiosis trahere, invitare, sollicitare. 2. defectionem moliri, parare, attentare; omnia ad defectionem spectant; nescio, à quibus defectionis initium sit oriturum; solum defectionis tempus circumspectant. 3. Defectionem inire, facere ab republicâ.

Defectus, ûs, Mangel. *Syn.* defectio. *Us.* Luna à defectu suo in initia recurrit.

Defectum, i, *Syn.* malum. *Us.* Ille quotidie defecti aliquid afferebat ad eos, à quibus audiebatur.

Defendo, is, schützen/ schirmen. *Syn.* tego, protego, propugno, adsum, studeo, foveo, pro aliquo dico, verba facio, causam alicujus suscipio, vel ago, sum advocatus, tueor, injuriam prohibeo; calamitate, vel periculo prohibeo, complector, sustineo.)(*Oppugno.* *Adv.* Accuratè, acerrimè, animosè, audacter, benignè, constantissimè, copiosissimè, diligentissimè, diu multumque, facillimè, feliciter, fortiter, gravissimè & verissimè, honestissimè, uberiùs, liberè, magnoperè, negligenter, ornatissimè, parum diligenter, præclarè, precariò, prudentissimè, publicè, pugnacissimè, religiosè, sanè, animosè, segniùs, simpliciter, timidè, vehementiùs, verè, versutiùs, vix satis honestè, usque ad extremum causæ, vulgò in Judiciis, studiosè. *Usus.* Pericula civium injuriam prohibere, defendere; uva vestita pampinis solis ardores defendit. Nunquam quid defendit Carneades, quod non probârit. Defendere aliquem de ambitu. *Thras.* Semper te defendam, pro tuis fortunis loquor; propugnationem & defensionem tuæ dignitatis suscipiam, in meis castris præsidiisque versaberis, inimicorum impetus propulsabo, meô patrociniô te sustentabo, tuam caulam quàm accuratissimè tutabor, tela à cervicibus tuis depellam, tui patrocinium suscipiam; defensor periculi tui & propugnator, ultor hostium tuorum, restitutor salutis tuæ ero; sub umbra mea tutò delitescès, sub tutela mea acquiescès, innocentiam tuam protegam, fulciam. *Vid. Tueor. Studeo. Faveo. Complector.*

Defensio, onis, Schutz / Schirm. *Syn.* propugnatio, patrocinium. *Usus.* Defensionem tui libenter suscepi, in susceptа perseverabo. *V. Defendo.*

Defensito, as, offt verthätigen. *Syn.* Defendo. *Adv.* studiosè. *Us.* Causas defensitare.

Defensor, is, Beschirmer. *Syn.* Propugnator, Patronus, tutor, advocatus, adstipulator, custos, qui aliquem in fidem suam suscepit, quem aliquis Parronum adoptat, qui aliquem habet commendatum.)(*Oppugnator, adversarius.* *Epi.* Acerrimus, assiduus, constantissimus, diligentissimus, fidelis, idoneus, nimiùm litigiosus, consuetus ad rixas,

ineptus ac ſtultus inter viros, inter mulieres; peritus juris & callidus, magnus. Defenſores ſtudioſiſſimi, multi, perpetui. *Uſus.* Defenſor cuſtosque libertatis. Propugnator ſenatûs, patronus publici conſilii, defenſor veſtræ voluntatis. Defenſorem ſibi conſtituere, adoptare, repudiare, aliquem. *V. Patronus.*

Defero, ers, **tragen / bringen.** *Syn.* Nuntio, affero, ſignifico. *Uſus.* Ille ad Pompejum detulit; res ad ſenatum delata eſt. Te valere, omnes ad nos deferunt. Acerbum nuncium mihi defert. 2. *Tribuo, trado, credo, concedo, refero.* Univerſum ſtudium meum & benevolentiam ad de defero; *vulg. præſentare.* Regnum illi detulit, voluntatem ei meam per litteras & ſtudium detulit. Plura, quàm velim, mihi detulit ſenatus. Omnia illi defert. 3. *Adduco*, munus ad aliquem deferre. Bona fortuna me ad hunc Magiſtrum detulit, 4. *Accuſo.* Meum nomen ad Judices detulit; de ambitu, de parricidio, me detulit. *V. Prodo.*

Deferveſco, is. *Syn.* Refrigeror. *Uſus. Transl.* ad *animum:* dum adoleſcentiæ cupiditates, dum ira deferveſcant. *V. Refrigero.*

Defeſſus, a, um, **abgemattet.** *Syn.* Fatigatus, laſſus, languens. *Uſus.* Languentem & defeſſum ad priſtinam virtutem revocavi. Animi negotiis defeſſi; aures convitio defeſſæ, defeſſus labore & itinere, æſtu diſputationis. *V. Fatigo.*

Deficio, is, **mangeln.** *Syn.* Deſum.)(Abundo. *Adv.* Planè ab aliquo. *Uſus.* Quod mihi alias adjumento erat, nunc deficit. Vires, vox, ſolatia me omnia deficiunt. Spes me, non voluntas deficit. Tempus citiùs & dies, quàm oratio deficiet; *vulgus: deficit mihi aliquid.* 2. *Sum alienus, deſciſco.* Multi ab Imperio & nomine populi Romani defecêre. Difficile eſt amicitiam manere, ſi à virtute deſeceris. Quantùm à te, à tuâ dignitate & conſtantiâ defeciſti! 3. *Minuor, defectum patior.* Sol, luna deficiunt. Animo non deficiam; calor nativus me deficiet. Animo & conſilio non deficiam. *Phras.* Vires me deficiunt, mihi deſunt, ætate oblanguêre; maturè nimiùm & celeritèr defloreſcunt anni; defeſſus & refrigeratus membrorum vigor decidit; defluit ætas, ac velut longo intervallo viriditatem amittit; flacceſcit, claudicat valetudo; labitur, conſeneſcit, ad extremam tabem corpus venit; defluunt laſſitudine vires. Hebeſcit virtus, ubi per ætatem vires & ingenium defluxère. *V. Minuo.* 2. *Defecerunt ab Romanis multi populi.* Deſcivêre, abrupêre ſe ab R. Imperio, magna defectio facta. Rebellionis crimen latè vagatur, ſollicitatis ad defectionem animis. Provinciæ ingeniô feroces, rebellatrices, apertè deſcivêre, jugum excuſsêre, ditioni populi ſe ſubtraxêre. *V. Defectio. Infidelis.*

Defigo, is, **anheften.** *Syn.* Colloco, pono, immitto, figo, intendo. *Uſ.* Sicam in conſulis corpore defigere, virtutes altiſſimis radicibus defixæ. 2. *Transl.* Omnes curas in ſalute reipublicæ defigere, ſententiam ſuam in aliorum mentibus defigere. In omnium fortunas oculos imprudentes ſpe, & mente defigit.

Definio, is, ire, **ein Ziel ſetzen.** *Syn.* Deſcribo, definitione explico; quid aliquid ſit, conſtituo. Definitione univerſam rei vim explico, perſcribo. *Adv.* Accommodatiùs ad intelligentiam popularem, benè, breviter, explanatiùs, generaliter, uberiùs, preſsè & anguſtè, preſſiùs, probè, ſimiliter, ſqualidius. *Uſus.* Aliquid breviter illuſtrare, verbisque definire preſsè & anguſtè; Philoſophorum more rem definire. 2. *Metior, terminis circumſcribo, complector, termino.* Mala dolore, bona voluptate definiunt Epicuræi. Poteſtatem illi definit in quinquennium. Quam vitæ rationem teneam, mihi, quæſo, definias. Optimas ſibi ſedes hortosque definiunt. Illi orbes cæleſtes, qui aſpectum noſtrum definiunt. *V. Termino.*

Definitè, **außdrücklich.** *Syn.* Apertè, finitè. *Uſus.* Lex illa definitè Pompejo poteſtatem civitatem donandi fecerat.

Definitio, onis, **eine kurtze Beſchreibung / was eine Sach eigentlich iſt.**

Syn.

Syn. Deſcriptio. *Epi.* Aperta & apta, explicata, honeſta, mala, ſubtilis, vera, utilis, definitiones conglobatæ, plures. *Uſus.* Definitio eſt rerum opertarum patefactio, evolutio involutarum.

Definitivus, a, um, **umſchrieben.** *Uſus.* Definitiva conſtitutio.

Definitus, a, um. *Syn.* Certus, decretus, conſtitutus. *Adv.* Fataliter, ſimiliter, propemodum. *Uſus.* Nondum mihi definitum & certum eſt de itinere conſilium. Definita animi moderatio.

Defit, **es mangelt.** *Syn.* Deeſt. *Uſus.* Mihi nunc animus potiùs defit, quàm facultas. *V. Careo.*

Deflagratio, onis, **Brunſt.** *Syn.* Exuſtio, flamma, ardor. *Uſ.* Deflagratio olim futura eſt cæli atque terrarum; mea domus ardore ſuo deflagrationem urbi minabatur.

Deflagro, as, **verbrennen.** *Syn.* Conflagro, comburor, ardeo. *Uſ.* Quot templa tuâ manu deflagrârunt? Tuis facibus incenſa mea domus, deflagravit.

Deflecto, is, **abwenden.** *Syn.* Declino, contorqueo. *Adv.* Aliquantulum de ſpatio, tantulùm. *Uſus.* De via deflectere. Contortus amnis & deflexus; 2. *Transl.* De virtute, de curriculo & conſuetudine majore deflectimus. De amicitiis ſapientum ad leves amicitias deflectis. De propoſito actionum mearum curſu tuâ causâ deflexi. A veritate, à religione deflectere. Ætas à laboribus ad otium deflexa. *V. Inclino. Averto.*

Defleo, es, **beweinen.** *Syn.* Ploro, deploro, comploro. *Adv.* Diu multumque. *Uſ.* Civilis belli initia deflevi. *V. Lugeo.*

Defloreſco, is, **verblühen.** *Syn.* Flacceſco, florem venuſtatemque amitto, deficio. *Uſus.* Formæ venuſtas, gratia principis, ingenium, opes, vires, celeriter & maturè defloreſcunt. *V. Deficio.*

Defloro, as, * **Blumen abbrechen.** *Syn.* Rei decus diminuo. *Uſus.* Victoriæ gloria deflorata eſt.

Defluo, is, **abfliessen.** *Syn.* Labor, delabor. *Uſus.* Ipſæ corollæ defluebant. 2. *Ceſſo.* Ubi ſalutatio amicorum defluxit, litteris me involvo. 3. *Accedo, delabor.* Nempe à vetere facundia ad elegantiora defluximus. 4. *Alienor.* A multis amicis plerique defluxêre. 5. *Tranſeo.* E ſophiſtarum fontibus id dicendi genus in forum defluxit. *V. Labor.*

Defodio, is, **vergraben.** *Syn.* Theſaurum defoſſum commonſtrare.

Deformatio, onis, **Schmach / Unehr.** *Uſus.* Deformatio, corporis & coloris.

Deformatus, a, um, **häßlich gemacht.** *Syn.* Turpis, formâ atque ornamentis omnibus ſpoliatus, turpificatus. *Uſus.* Deformatus corpore, fractus animô. Ludi deformati, inquinati, perverſi, conturbati. Vitiis deformatus. Parietes nudos & deformatos reliquit. *V. Deformis.*

Deformis, e, **ungeſtalt.** *Syn.* Turpis.)(*Formoſus.* *Uſus.* Me nunquam pœnitet, deformem eſſe natum. Motus ſtatusque deformis. Deforme eſt de ſeipſo prædicare. *Thraſ.* Valdè deformis, invenuſtus, informis es, inhoneſtâ facie, turpi facie. Corporis pravitates in te ſunt inſignes. Formæ tua omni vacat decore. *V. Forma.*

Deformitas, atis, **Unform.** *Syn.* Pravitas, turpitudo.)(*Dignitas.* *Epi.* Summa. *Uſus.* Cave, ne mala conſuetudo ad aliquam te pravitatem deformitatemque perducat. Nullum majus malum turpitudine; quæ ſi in deformitate corporis habeat aliquid offenſionis, quanta illa depravatio & fœditas animi debet videri? *V. Turpitudo.*

Deformo, as, **ungeſtalt machen.** *Syn.* Fœdo, turpo, maculo.)(*Orno, exorno.* *Uſ.* Fortunam honeſtam vitiis, plebem licentiâ deformare. Deformare aliquem, & ornamentis omnibus ſpoliare. Pœni Italiam deformârunt. *Vulg. Conſpurcare.* 2. *Depingo, primas lineas duco.* Tabulam, imaginem deformare. Suis aliquem coloribus deformare. *V. Maculo.*

Defraudo, as, **betriegen.** *Syn.* Decipio. *Uſ* Ne brevitas aures defraudet, ne longitudo obtundat. *V. Fraudo. Decipio.*

Defrico, as, **abreiben.** *Uſus.* Cæpit in balneo defricari.

Defringo, is, **abbrechen.** *Syn.* Decerpo, frango. *Uſus.* Ramum arboris defringere.

Defugio, is, ere, **meiden.** *Syn.* Refugio, recuſo.

recuſo. *Uſ.* munus aliquod, diſputationem defugere. *V. Vito. Declino.*

Defungor, eris, **ausrichten.** *Syn.* Exantlo, fungor. *Uſus.* Certamine, periculis, curis defunctus, morbo, Imperio defungi. *V. Fungor.*

Degener, is, * **übel gerathen.** *Syn.* qui majorum moribus non reſpondet. *Uſus.* degener animus.

Degenero, as, **abfallen.** *Syn.* Veteres majorum laudes obtero, deflecto. *Uſus.* Utinam ejus filii ne degenerâſſent à virtute paternâ; ab illâ perenni & conteſtatâ majorum probitate deſciviſſent. *V. Deterius fieri.*

Dego, is, ere, **zubringen.** *Syn.* Ago, tranſigo, traduco, vivo. *Uſus.* Vitam, ætatem in exilio, egeſtate degere. Vitam cum virtute, ſine moleſtiâ, in tranquillitate degere. *Vid. Vivo.*

Degravo, as, * **beſchweren.** *Syn.* premo, gravem ac ponderoſum reddo. *Uſ.* Etiam peritos nandi laſſitudo & vulnera degravant.

Degredior, eris, * **abſteigen.** *Uſ.* Eques ad pedes degreſſus.

Deguſto, as, **verſuchen.** *Syn.* delibo, guſto, attingo, agnoſco, conjicio. *Uſ.* Vellem, aliquid de his exercitationibus deguſtâſſes. Odorare hominem, deguſta convivam tuum; vis deguſtare vitam & fortunam meam?

Dehinc, **hinführo.** *Syn.* deinde, poſtea. *Uſus.* primùm divertit, dehinc cænavit. *V. Deinde.*

Dehiſco, is, * **aufſpalten.** *Uſ.* tellus, mare dehiſcit.

Dehortor, aris, **abmahnen.** *Syn.* diſſuadeo, deterreo, avoco. *Uſ.* res ipſa me invitabit, aut dehortabitur. *V. Deterreo. Avoco.*

Dejectio, onis, **Wegwerffung.** *Syn.* depulſio. *Uſ.* Qui illam vim dejectionemque fecerit.

Dejectus, ûs, * **Abwurff.** *Uſ.* viæ arborum dejectu impeditæ.

Dejero, as, **ſchweren.** *Syn.* Juro. *Uſ.* oneratus auro dejerat, & clamat.

Dejicio, is, **niederwerffen.** *Syn.* deturbo, demolior, depello, diſturbo, exturbo, præcipito, dimoveo, dejectionem facio. *Uſ.* Aliquem conſulatu, ædilitate, de gradu, de ſtatu vitæ, de poſſeſſionibus dejicere. Magiſtratum à gubernaculis reipublicæ, jugum cervicibus dejicere. Spe amicisque dejectus. 2. *Animo.* Metum hunc Siciliæ dejeci; vide, quantum Philoſophia de doloris terrore dejecerit. 3. *Adverto* nusquam à respublicâ dejeci oculos.

Dein, **demnach.** *Syn.* deinde. *Vid. Deinde.*

Deinceps, *Idem. Syn.* deinde, poſteà poſthac, rurſus. *Uſ.* Cavendum. ne quod ſemel diximus, deinceps dicamus. Primum eſt ſe conſervare, deinceps &c.

Deinde, *idem. Syn.* dein, exinde, exin, dehinc, poſt, poſtmodò, poſtmodùm, tùm, ſubinde, poſthac, deinceps, ſecundô locô. *Uſ.* Naturam primùm videte, deinde inventionem, deinde conſtantiam.

Deintegrò, **von neuen.** *Syn.* denuò. *Uſ.* in morbum de integro incidi. Eas leges deintegrò leni placet. *V. Iterum.*

Dejungo, is, **von einander trennen.** *Uſus.* quæ dejuncta fuêre, ſociantur.

Delabor, eris, **hinabfallen.** *Syn.* delabor, devenio, deflecto, defluo. *Uſ.* Aqua è tectis delabitur, Divinus homo è cælo delapſus. *Transl.* delabi in aliquod vitium, in turpitudinem, in morbum, in magnas difficultates. Delabitur ſermo ad alia; Quæ delapſa fluxerunt, ſeveris legibus vincienda ſunt. Rem familiarem delabi ſinere flagitioſum eſt. *V. Labi.*

Delatio, onis, **Anklag.** *Syn.* Accuſatio. *Epi.* ſalutaris & diligens. *Uſ.* Delatio nominis ad judicem; delationem dare alicui. *V. Accuſatio.*

Delectamentum, i, **luſt.** *Syn.* oblectamentum. *Epi.* inane, permulta delectamenta. *Uſ.* inania ſunt hæc & puerorum, delectamenta. *V. Delectatio.*

Delectatio, onis, **Erluſtigung.** *Syn.* oblectatio, fructus, jucunditas. *Epi.* Aliena ab aliqua re, diurna, diuturna, ingenua, digna, leviſſima, mira, puerilis, ſumma; delectationes multæ, plurimæ, veteres. *Uſ.* Delectatio eſt voluptas ſuavitate ſenſûs animum deliniens. Quæ populärem admirationem habent, mihi delectationem nullam afferunt. Habet ea res ſuavitatem magnam & delectationem. Negotiis ab omni delectatione impedior. *Thrſ.* Multa eſt in litteris delectatio. Mirâ me voluptate titillant, afficiunt litteræ; una ſenectutis

ctutis meæ requies & oblectamentum ſunt mihi litteræ, quidam velut humanitatis cibus, pabulum illud ſtudii & doctrinæ. Cum ſplendore fructum quoque jucunditatis pariunt litteræ. Mori videri poſſim in ſtudio. *V. Iucundus. Iucunditas.*

Delecto, as, **beluſtigen**. *Syn.* oblecto, ago, duco delectationem habeo, capio, affero. *Adv.* Admodum, incredibiliter, mirè, nimiopere, valdè, vehementer, æquè, magnopere, mediocriter, minùs, diu, mirificè, planè, prorſus, plùs, ſimiliter, unicè. *Uſus.* Pulchritudo corporis movet oculos & delectat. Cum Muſis delectabimur & ſapientiæ famâ. *Phraſ.* litteræ me delectant unicè, hæ dolores meos levant, in his acquieſco ſuaviſſimè. His oculos animumque paſco, hæc me nunquam aggravant; animum voluptate maximâ perfundunt. *Vid. Delectatio. Delector.*

Delector, aris, **erfreuen**. *Syn.* oblector, ducor, capior, teneor, delectatione videndi ducor, ex aliqua re fructum capio, voluptate afficior, morior in ſtudio faciendi aliquid, paſcor, perfruor, gaudeo, lætor. *Uſus.* Delectatur multitudo & oratione ducitur. His rebus, cogitatione, ſpe paſcor, perfruor. *Phraſ.* Libris delector magnopere, in libris quaſi in aliquo opportuno diverſorio requieſco, libri mihi voluptati ſunt, legendi ſtudiô teneor; è lectione humaniſſimâ voluptate animus completur, ac veluti ſaginatur. *V. Delectatio. Delecto. Iucunditas.*

Delectus, ûs, **Wahl**. *Syn.* diſcrimen, ratio, electio. *Epi.* Elegans, percautus, diligens, provincialis. *Uſus.* Verborum delectus origo eſt Eloquentiæ. Populus non delectu aliquo, & ſapientiâ judicat, ſed impetu & temeritate. Beneficiorum delectus eſt habendus. 2. *Delectus militans.* Delectum mandare, decernere, edicere. Militum ſuperbiſſimum delectum inſtituere, conficere, habere. Impedire, intermittere delectum.

Delegatio, onis, **gegebene Gewalt**. *Syn.* mandatum, provincia.

Delego, as, **übergeben**. *Syn.* mando, mitto. *Uſus.* Hanc curam, provinciam, laborem alteri delegavi. Quæ ad me delegâſti, admodùm placuêre.

Deleo, es, **vertilgen**. *R. à δηλέω, noceo. Syn.* Tollo, extinguo, adimo, obruo, abſtergo. *Adv.* Funditus, omninò. *Uſus.* Delere epiſtolam lacrymis. *Transl.* Delevit mihi omnem moleſtiam Epiſtola tua. Oblivione beneficia delere. Is eſt, qui nummulis acceptis fas omne & æquum, leges, religionem, patriam deleat & extinguat. Hujus infamiam è judiciis, hanc maculam nunquam ex hominum animis delebis. Bella præſentia & futura conſilio delevit. Urbem, exercitum, ædificium delere. *V. Tollo. Adimo.*

Deletrix, cis, *Syn.* pernicies, quæ delet. *Uſ.* Illa deletrix hujus imperii ſica.

Deliberabundus, a, um, * **Rathſchläger**. *Uſ.* Conſules deliberabundi capita conferunt, diu colloquuntur.

Deliberatio, nis, **Rathſchlag**. *Syn.* conſultatio, conſilium. *Epi.* Difficilis, difficilior, difficillima, magna, turpis, plurimæ. *Uſ.* Etſi tibi aſſentior, habet res deliberationem, *poſtulat.* Non oportebat eam deliberationem introducere, ſuſcipere, deliberationes de republica habere. *V. Conſilium.*

Deliberativus, a, um, **da von man Rath hält**. *Syn.* ex deliberatione conſtans. *Uſ.* Cauſæ, genus deliberativum.

Deliberator, is, **Rathſchlager**. *Syn.* qui de re deliberat.

Deliberatus, a, um, **vorbedacht**. *Uſus.* mihi certum eſt & deliberatum, nihil mihi deliberatiùs quam &c. *Vulg. ego concluſi mecum.*

Delibero, as, **rathſchlagen**. *R. à librâ, addito e. Syn.* conſulto, conſulo, conſilior, deliberationem habeo, conſilium exquiro, conſilium capio, conſidero, video, concoquo, inquiro. *Uſ.* Etiam cum hoſtibus deliberat. Tecum de capite & fortunis meis delibabo, & ſtatuam.

Delibo, as, **verſuchen**. *Syn.* quaſi libando minuo, decerpo, deguſto. *Uſ.* Vix delibaverat honorem novum. Nihil de laude tua ac gloria delibabo, *decerpâm.*

Delibutus, a, um, **geſchmiert**. *Syn.* unctus, oblitus. *Uſus.* Multis medicamentis delibutus. Compoſitus, & delibutus capillus.

Delicatè, küſtlich. *Syn.* molliter. *Uſ.* molliter & delicatè vivere, accubare.

Delicatus, a, um, zart. *Syn.* mollis. *Uſus.* libidinoſa ac delicata juventus. Delicatæ, obſcænæ voluptates. Delicatum ſermonem inferre convivio. Convivium delicatum. muliebri, lepido, delicato comitatu ſtipatus.

Deliciæ, arum, Wolluſt. *Syn.* delectamentum, ſuavitas, voluptas, amores, mel. *Epi.* magnæ, moleſtæ, multæ, pueriles. *Uſus.* Sinamus illi pueriles voluptates, epularum delicias. Publicanos habeo in delitiis. Terentia mel meum, & deliciæ. Delicias me facit, *ludibrio habet. Vulg. Amicus meus vel charus. Vid. Delectatio. Voluptas. Charus.*

Deliciolæ, arum.

Delictum, i, Ubertrettung. *Syn.* peccatum, error. *Uſus.* Quò Delictum majus, eò pœna gravior. Homines ſapientes delictô ſuô, non aliorum injuriâ, commoventur. *V. Error. Peccatum. Crimen. Scelus.*

Deligo, as, binden. *Syn.* ligo. *Uſ.* Deligare ad palum. *V. Ligo.*

Deligo, is, erwehlen. *Syn.* Lego, eligo, delectum habeo, delectum adhibeo.)(*Rejicio. Uſus.* Bona deligere, rejicere contraria; Magiſtratus deligere. Caſtris locum, aliquem ad conſilium deligere. *Vid. Eligo.*

Delinimentum, i, * Linderung. Delinimentis aliquem capere. *Syn.* Delinitio.

Delinio, is, ire, beſtreichen. *Syn.* lenio, placo, allicio, mitigo, demulceo.)(*Irrito. Uſ.* Blandô ſermone milites, blanditiis, ſpe prædæ delinivit. Voluptatum illecebris delinitus. *V. Demulceo.*

Delinitio, onis, Erweichung. *Syn.* mitigatio. *Uſus.* Delinitio multitudinis.

Delinitor, oris, Erweicher. *Syn.* blandusque lenisque moderator. *Uſ.* Judicis delinitor eſt orator.

Delinquo, ere, fehlen. *Syn.* pecco, errorem committo. *Uſ.* Delinquere in vita, in re aliqua. *V. Pecco. Erro.*

Deliqueſco, is, *Syn.* Diſſolvor, liqueſio, diffluo. *Uſ.* ne alacritate uſus futili geſtiensque deliqueſcat.

Deliquium, i, * Abgang. *Syn.* Defectus, diminutio. *Uſus.* Vereor, ne id mihi libertatis deliquio ſit. *Vid. Defectio animi.*

Deliramentum, i, * Thorheit. *Syn.* deliratio. *Uſ.* Deliramenta loquitur. *V. Deliro.*

Deliratio, onis, *Idem. Syn.* ſtultitia, error, inſania. *Epi.* incredibilis, ſenilis. *Uſ.* O delirationem incredibilem!

Deliro, as, irren. *Syn.* Deſipio.)(*Sapio. Uſus.* Falli, errore labi; decipi tam dedecet, quam delirare. Mente captum, dementem eſſe. Delirare in re aliqua. *Vid. Deſipio. Stultus. Mente Motus.*

Delirus, a, um, Thor. *Syn.* ſtultus, inſanus, mente captus. *Uſ.* Quæ anus tam delira, ut iſta timeat? *V. Stultus. Mente motus.*

Deliteſco, is, verborgen liegen. *Syn.* lateo. *Uſus.* In alicujus authoritate deliteſcere. Deliteſcit, dein repentè proſilit. *Vulg. Se abſcondere, in angulo latere. V. Lateo.*

Delubrum, i, Götzen-Tempel. *Syn.* templum. *Epi.* Communia, conſecrata, patria, religioſiſſima. *Uſus.* Delubra ſanctiſſimis religionibus conſecrata. *V. Templum.*

Deludo, is, betrügen. *Syn.* ludo, illudo, eludo, derideo. *Uſus.* Num deludi, ac contemni majeſtatem ſenatûs patiemini? *Vid. Illudo. Decipio. Derideo.*

Delumbo, as, lähmen. *Syn.* debilito, enervo. *Uſ.* ne minutior numerus delumbet ſententias.

Demando, as, befehlen. *Syn.* committo. *Uſ.* Demandare curam legato; demandare curæ alicujus aliquid. *Vid. Mando. Committo.*

Demens, tis, unſinnig. *Syn.* de mente ac ſanitate deturbatus, delirus, emotâ mente, inſanus, amens.)(*Sanus. Uſus.* Scelere ſuo demens. Tragico illo Oreſte dementior. *V. Inſanus. Amentia.*

Dementer. *Syn.* ſtultè.

Dementia, æ, Unſinnigkeit. *Syn.* amentia, ſtultitia. *Epi.* popularis, turbulenta, ſumma, utilis. *Uſ.* Dementiâ aliquâ ex civibus hoſtes facti. *V. Amentia. Stultitia.*

De-

Demereor, * verdienen. *Syn.* Meritô aliquô mihi quempiam adstringo. *Usus.* Beneficiô civitatem demereri. *V. Mereor. Concilio.*

Demergo, is, versencken. *Syn.* Mergo, immergo, obruo. *Usus.* Ære alieno demergi, opibus leges demergere, *opprimere.* Patriam demersam extuli. *V. Mergo.*

Demetior, iris, außmessen. *Syn.* Metior, describo, dimetior. *Usus.* Solis cursum demetiri. Ut verba verbis quasi demensa & paria respondeant.

Demeto, is, ere, abschneiden. *Syn.* Meto. *Adv.* Tempestivè. *Usus.* Tempestivè demetere & percipere fructus.

Demetor, aris. *Syn.* Describo, distinguo. *Usus.* Ita demetata signa sunt, ut in tantis cælorum descriptionibus divina solertia appareat.

Demensum, i, abgemessenes. *Usus.* De demenso suo id miser tulit. Defraudans genium suum. *Vulg. Portio.*

Demigro, as, wegziehen. *Syn.* Ad alias ædes, ad habitandum eò discedo. *Usus.* Nunquam de statu meo demigrabo. Demigrare & focos relinquere. *V. Migro.*

Deminuo, is, ere, ringeren. *Syn.* Imminuo.

Demiror, aris, verwundern. *Syn.* Valdè miror. *Usus.* Hæc te expectâsse demiror.

Demissè. *Syn.* Humiliter. *Usus.* Submiciter & demissè agere gratias. Demissè & humiliter loqui.

Demissio, nis, Demüthigkeit. *Syn.* Animi abjectio, infractio, debilitatio. *V. Humilitas. Modestia.*

Demissus, a, um, niedergelassen. *Syn.* Humilis, fractus, sordidulus, sordidus. *Usus.* Demisso capite perculsus domum abiit. Sylla mœrens, demissus, afflictus, fractô animô & demissô, non acer, non pertinax, non litigiosus, non acerbus. *V. Humilis. Modestus.*

Demitigo, as, besänfftigen. *Syn.* Mitigo, lenio. *V. Lenio.*

Demitto, is, ere, hinab lassen. *Syn.* Inclino, deprimo.)(*Effero, abjicio. Adv.* Se penitùs. *Usus.* Victores efferunt se lætitiâ, victi debilitantur, animósque demittunt. Metu vultum dejicere, demittere. Eam rem altè in pectus demisit. *V. Deorsum.*

Demo, is, hinweg nehmen. *R. ex de-emo. Syn.* Detraho.)(*Addo. Usus.* Sollicitudinem alicui & metum demere. Fidem fabulis demere. Alicui de molestia demere. *V. Aufero. Tollo.*

Demolior, iris, zerstören. *Syn.* Deturbo, dejicio, disturbo, everto. *Usus.* Demoliri muros, parietem. *V. Destruo.*

Demolitio, onis, das Niederreissen. *Syn.* Eversio.

Demonstratio, nis, Beweiß. *Syn.* Ratio validior. *Epi.* Necessaria, falsa, universa. *Us.* Argumenti conclusio, seu demonstratio.

Demonstrativus, a, um. *Syn.* Epidicticus. *Usus.* Genus orationis demonstrativum.

Demonstrator, oris, Beweiser.

Demonstro, as, erweisen. *Syn.* Commonstro, significo, declaro, satis signi do, præ me fero, apertè fero, non dissimulo, profiteor, digitum ad rem intendo, testificor. *Adv.* Breviter, cautè, commodiùs, diligenrissimè, dilucidè, necessariò, propriè. *Usus.* Demonstrare amorem in aliquem. Demonstravi hoc Senatui, simul id ostendi. *V. Ostendo.*

Demoror, aris, aufhalten. *Syn.* Detineo, remoror. *Adv.* Diutiùs. *Usus.* Ne diutiùs te demorer. *V. Moror.*

Demorior, eris, absterben. *Syn.* Morior. *Usus.* Romæ demortuus est. *V. Morior.*

Demoveo, es, wegthun. *Syn.* Removeo, dimoveo. *Us.* Nunquam me de sententia, de cura, de recto dimovebit. Alteros demovit, constituit alteros. *V. Moveo.*

Demulceo, es, schmeichlen. *Syn.* Leniter mulceo, delinio. *Usus.* Equi tergum demulcere. *V. Blandior.*

Demùm, endlich. *Syn.* Tandem. *Usus.* Exilium quantùm demum à perpetua peregrinatione differt? *V. Denique.*

Demuto, as, verändern. *Usus.* Mores ingenium demutant. *V. Muto.*

Denarius, ii, das zehen begreifft. *Syn.* Decima pars nummi aurei, drachmam penè ponderans. *Usus.* Emere denariô, quod sit mille denariorum. Sperabam me ad denarios deventurum.

Denego, as, versagen. *Syn.* Inficior, nego, recuso.)(*Annuo. Usus.* Etiam jucunda naturæ denego. Jure denegare possit occupatio tua, quod peto. *V. Nego.*

Denique, endlich. *Syn.* Ad extremum, post omnia. *Usus.* Omnes urbes, agros, denique. *Phras.* Tandem aliquando diuturnâ morâ interpositâ rediit in Patriam. Aliquando tandem, deniq;, ad extremum, demùm, postremò, post diuturnum tempus,

longô temporis intervallô, cùm temporis multum jam abiisset, transactô jam multorum annorum spatiô, longô post tempore, interjectô longô temporis curriculô, reversus est, revertit in patriam, recepit se ad suos lares, ad cunabula s. ad sedes patrias.

Denominatio. *Syn.* Figura Rhetorica.

Denomino, as, **nennen.**

Denoto, as, **zeichnen.** *Syn.* Significo, designo. *Usus.* Unâ epistolâ Mithridates Romanos in Asia omnes trucidandos denotavit. *V. Noto.*

Dens, tis, **Zahn.** *R. ab edens. Usus.* Dente extenuare, mandere, molere cibum. Dente maledico aliquem carpere. Terrorem dentium crepitus insequitur.

Densus, a, um, **dick.** *Syn.* Creber, crassus, confertus, spissus, stipatus, concretus.)(*Rarus. Usus.* Sylvæ sylvestribus sepibus densæ.

Dentatus, a, um. *Syn.* Mordax. *Usus.* Chartâ dentatâ res agetur.

Denudo, as, **entblössen.** *Syn.* Nudo, spolio. *Adv.* Crudelissimè. *Usus.* Spoliare & denudare aliquem suo ornatu. *V. Nudo.*

Denunciatio, onis, **Verkündigung.** *Syn.* Indicium, significatio, editio. *Epi.* Periculosa, præmatura. *Usus.* Denunciatio belli; terrere aliquem denunciatione periculi. Quæ est illa à Diis profecta denunciatio, & quasi denunciatio calamitatum?

Denuntio, as, **verkünden.** *Syn.* Quasi indico, palàm dico, testor, ostento, significo, prænuncio. *Adv.* Ante, apertè, apertiùs, singillatim, multò ante, palam. *Usus.* Inimicitias ille mihi denunciavit; Clodius metum, vim, terrores jacit & denuntiat. Judici vel in judicium, vel judicium alicui denunciare. Expectanti litteras denunciavit, ne scriberem.

Denuò. *Syn.* Deintegrò. *V. Iterum.*

Deni, orum, **zehen.** *Syn.* Decem. *Usus.* Puer denûm annorum.

Deonero, as, **entladen.** *Syn.* Exonero, depono. *Usus.* Suæ invidiæ aliquid in me deonerare & trajicere voluit.

Deorsum, **herab.**)(*Sursum. Usus.* Directè deorsum feror.

Depaciscor, eris, **Vertrag machen.** *Syn.* Paciscor, spondeo. *Usus.* Tria prædia sibi depactus est. Ad conditiones alicujus; cum aliquo depaciscì, ut aliquid fiat. *V. Pactum.*

Depascor, eris, **abfressen.** *Syn.* Absumor, resecor. *Usus.* Pecora agrum depascunt. Orationis luxuriem stylô depascere.

Depeculator, oris, *Syn.* Fur reipublicæ. *Usus.* Depeculator, vexator Provincialium. *V. Fur.*

Depeculor, aris, **berauben.** *Syn.* Furor, compilo. *Usus.* Civitates, regna, domos depeculatus est. Honorem alicujus & famam depeculari. Eum omni argento depeculatus est.

Depello, is, ere, **abtreiben.** *Syn.* Pello, repello, propulso, expello, declino. *Adv.* Facilè, ægriùs. *Usus.* Virgines voluntariâ morte nefariam turpitudinem à se depulêre. Tribuni furor eam ad calamitatem, dolorem, suspicionem, mortem depulit. Cædem à vobis, vastitatem, incendia, furorem malorum, jugum à cervicibus, meis laboribus depuli. Aliquem de loco, consilio, sententia depellere. *V. Pello.*

Dependeo, **hinab hangen.** *Syn.* Deorsum pendeo. *Usus.* Lychni è laquearibus dependent.

Dependo, is, ere, **bezahlen.** *Syn.* Pendo, solvo. *Usus.* Abjurare malo, quàm dependere pœnas criminibus suis; mercedem operis dependere; quod spopondisti pro alio, dependendum est. *V. Pendo.*

Deperdo, is, ere, **verliehren.** *Syn.* Amitto, perdo. *Usus.* Nihil de laude deperdidisti, aut honestate. *V. Perdo. Amitto.*

Depereo, is, ire, **verderben.** *Syn.* Pereo. *Usus.* Cave, ne servus depereat. *V. Pereo.*

Depingo, is, ere, **abmahlen.** *Syn.* Pingo, describo. *Adv.* Commodè, sanè. *Usus.* Mente & cogitationibus sibi aliquid depingere. *V. Pingo.*

Deploro, as, **beweinen.** *Syn.* Lamentor, conqueror, defleo. *Adv.* Copiosè, dolentiùs, divinitùs. *Usus.* Si ad saxa de injuriis tuis conqueri & deplorare velim. Querelas deplorare. Quis pro rerum atrocitate tantas calamitates non deploret? *V. Lugeo. Gemo.*

Depono, is, ere, **abthun.** *Syn.* Repono, colloco, abjicio, exuo, pono, commodo, cedo. *Adv.* Honestiùs inimicitias, honestissimè, humanissimè, pauliper, planè. *Usus.* In tuo sermone & sua-

ſuavitate curas omnes depono. Studium priſtinum, amorem, amicitiam deponere; timores, curas, ſpem, metum, offenſionem, memoriam doloris deponere. Factas contumelias ex animo deponere. Omnes moleſtias depoſui & ejeci. *Vulg.* *Ponere aliquid ex corde ſuo.* 2. Imperium, Provinciam deponere. 3. Ægrum deponere. *Deſperare.* Depoſita & conclamata eſt reſpublica. 4. Apud aliquem, in alicujus fide, cauſam ſuam, pecuniam deponere. *V. Abjicio.*

Depopulatio, onis, **Verhergung.** *Syn.* Vaſtatio. *Uſ.* Quis exciſionem, inflammationem, everſionem, depopulationem, vaſtitatem agris intulit? Non me bonorum direptio, non tectorum exciſio, non ædium ſacrarum, publicorum operum depopulatio movet.

Depopulator, oris, **Verherger.** *Syn.* Prædator, direptor. *Uſus.* Depopulator fori, obſeſſor patriæ.

Depopulor, aris, **verhergen.** *Syn.* Vaſto. diripio, depopulationem infero, exſcindo, everto, inflammo. *Uſ.* Agros depopulari. *V. Diripio. Vaſto.*

Deporto, as, **hintragen.** *Syn.* Affero, exporto, reporto, palàm porto, porto. *Adv.* Frugaliter, tutò, undique. *Uſus.* Non opes modò, ſed & humanitatem ex Italia deportâſti. Bellum in Africam & exercitum deportavit Pompejus. Triumphum ex provincia deportare. Romam ſe valetudinis causâ deportare. Deportare aliquem *in exilium.* *V. Portare.*

Depoſco, is, ere, **begehren.** *Syn.* Omninò poſcere, appeto, expeto.)(*Recuſo.* *Uſus.* Hoc non modò non recuſo, ſed depono. Has ſibi partes depopoſcit. Hunc Imperatorem ſibi ad bellum miles depoſcebat. *V. Peto. Poſco.*

Depoſitum, i, **Hinterlag.** *Syn.* Commendatum alicui, vel concreditum. *Uſus.* Depoſitum non reddere, injuſtiæ eſt.

Depravatè, **verkehrt.** *Syn.* Corruptè. *Uſus.* Depravatè de aliqua re judicare.

Depravatio, onis, **Verkehrung.** *Syn.* Corruptio, diſtortio. *Uſus,* Oris depravatio nobis indigna. Non re, ſed depravatione verbi me urgebat. Depravatio & fæditas turpificati animi ſi videri poſſit. Depravatio conſuetudinum, opinionum vanitas, animorum imbecillitas multos aliò flectit.

Depravo, as, **verderben.** *Syn.* Corrumpo. *Uſus,* Mores juvenum noſtrâ indulgentiâ, dulcedine, corruptelâque depravantur.

Deprecatio, onis, **Abbitt.** *Syn.* Deteſtatio, amotio, remotio, precatio, poſtulatio. *Uſus.* Deprecatio eſt, in qua non defenſio facti, ſed ignoſcendi poſtulatio continetur. Deprecatione uti. Afferet illi deprecationem periculi ætas illa, in qua tum fuit. *V. Corrumpo.*

Deprecator, oris, **Fürbitter.** *Syn.* Qui reo veniam & impunitatem depoſcit, & eximit periculô. *Uſus.* Sperabam me potiùs adjutorem tibi futurum, quàm miſeriarum deprecatorem. 2. *Defenſor.* Deprecator fortunarum, ſalutis meæ fuiſti. *V. Defenſor. Patronus.*

Deprecor, aris, **erbitten.** *Syn.* Deprecando impetro, ſupplico, recuſo, deteſtor, removeo. *Adv.* Paulatim. *Uſus.* Multorum vitam à tyranno deprecatus ſum. Pro reditu Ciceronis amici deprecati ſunt. *Vulg.* *Intercedere pro aliquo.* Calamitatem a ſe, mortem, ſupplicium deprecari. 2. *Propulſo, à me removeo.* Nullum periculum pro republica deprecor, aut refugio. *Phras.* Quæſo, pro me depreceris. Iratos illorum animos deprecare, deprecatorem te pro meo periculo præbeto, deprecatoris officium ſuſcipe. Precibus peccatum meum elue, defenſorem age.

Deprehendo, is, ere, **erdappen.** *Syn.* Comprehendo, animadverto, agnoſco, comperio. *Adv.* Itidem, manifeſtò. *Uſus.* Aliquem in maleficio, in manifeſto ſcelere, ipſis oculis facinus deprehendere. *V. Manifeſtus.*

Deprehenſio, onis, **Ergreiffung.** *Epi.* Manifeſta. *Uſus.* Manifeſta veneni deprehenſio.

Depreſſus, a, um, **niedergetruckt.** *Syn.* Demiſſus, abjectus, humilis. *Uſus.* Depreſſa, cæca, jacens domus; voce ſedatâ & depreſsâ uſus ſum. 2. *Demerſus.* Ajunt hoſtium claſſem profligatam & depreſſam. *V. Abjectus. Humilis.*

Deprimo, is, **untertrücken.** *Syn.* Affligo, protero, conculco, depello, demitto.)(*Extollo, erigo, effero.* *Uſus.* Vos etiam meam fortunam deprimitis, veſtram attollitis? Me vituperando affligitis, ex-

extinctum me vi atque impressione eversum cupitis? *V. Affligo.*

Depromo, is, herfürnehmen. *Syn.* Expromo, profero, expono, eruo. *Usus.* Pecunia ex ærario deprompta. Argumentum ex intimo artificio meo deprompsi.

Depugno, as, streiten. *Syn.* Decerto, dimico. *Adv.* Gratis, peregrè, valdè. *Us.* Cum facinorosis depugnandum aut serviendum est. *V. Pugno.*

Depulsio, onis, Vertreibung. *Syn.* Expulsio, inficiatio. *Usus.* Adeptio boni, depulsio mali, servitutis, doloris.

Depulsor, oris, Verstosser. *Syn.* Expulsor. *Usus.* Depulsor dominatûs, quàm particeps esse maluit.

Depurgo, as, säubern. *Syn.* Purgo. *Usus.* Crimen depurgare, iram deprecari.

Deputo, as, achten. *Syn.* Puto, constituo, destino, dico, consecro, despondeo. *Usus.* Vide, ne te hebetem esse deputes; deputabo mecum rationes, atque excutiam. Se indignum re aliquâ, alterius operam parvi deputare. Eam rem in lucro deputavit. *V. Puto.*

Derelictio, onis, Verlassung. *Syn.* Contemptio. *Epi.* Injusta. *Usus.* Communis utilitatis derelictio contra naturam est. *V. Solitudo.*

Derelinquo, is, verlassen. *Syn.* Desero. *Usus.* Causam communem derelinquere. Perditus, nec à fortuna tantùm, sed & spe derelictus. Incultus & derelictus ager. *V. Relinquo. Desero.*

Derepentè, unversehentlich. *Usus.* Derepentè corruit.

Derideo, es, außlachen. *Syn.* Ludo, eludo, irrideo.)(*Arrideo. Usus.* Contemnite illos, & deridete. *V. Contemno.*

Deridiculum, i, Verspottung. *Syn.* Irrisio. *Usus.* Verba alicui per deridiculum dare.

Derivatio, onis, Leitung. *Syn.* Deductio. *Usus.* Ductus aquarum, derivationes fluminum.

Derivo, as, leiten. *Syn.* Duco, deduco, traho, mano, accerso. *Usus: Transl.* Crimen culpámque in alium derivare. *Vulg. Culpam in alium rejicere.* Partem curarum in aliud studii genus, rem aliquam in suum usum derivare, convertere. *V. Adscribo.*

Derodo, is, abnagen. *Usus.* Clypei à muribus derosi.

Derogo, as, abthun. *Syn.* Detraho, delibo, minuo.)(*Arrogo. Adv.* Maximè. *Usus.* Fidem somniis meritò derogant sapientes. Ea res multùm de dignitate populi, de virtutis existimatione derogavit. Suspicio inimicitiarum authoritatem & fidem ejus derogavit dictis. Legi aut de lege aliquid derogare. Nimiùm tibi derogas, dum omnia arrogas. *V. Demo.*

Deruo, is, ere, hinabstürzen. *Syn.* Diruo, everto. *Usus.* De laudibus Dolabellæ cumulum deruam.

Desævio, is, ire. *Syn.* Desino sævire.

Descendo, is, ere, hinabgehen. *Syn.* E loco superiore venio, delabor.)(*Ascendo. Adv.* Obviam, omninò, pedetentim, propriè, timidè. *Usus.* Descendit de rostris in campum; in locum æquum se demisit hostis. 2. *Accedo.* Ad conditiones oblatas, vel in prælium tibi descendendum erit. Ad extrema consilia, ad dimicationem capitis descendi. Ad accusandum, causam agendam, ad animi remissionem descendere. Alterutram ad conditionem descendere vult Cæsar.

Desciscо, is, abfallen. *Syn.* Deficio, retrahor. *Adv.* Flagitiosè. *Usus.* A Senatu, à republica desciscere. A virtute, à seipso, à suis moribus planè descivit. *V. Deficio.*

Describo, is, beschreiben. *Syn.* Transcribo, exscribo. *Adv.* Commodiùs, decentissimè, falsò, generatim, mirificè, pauliper, summatim, variè. *Usus.* Librum describere. *Vulg.* Transcribere. 2. *Explico, fingo.* Crassum egregiè descripsit. Archimedes in pulvere figuras descripsit. Aliquem suis coloribus describere. 3. *Indico, designo, demonstro, dispono.* Rem definire breviter, & verbis describere. Tu mihi describe, quam viam ineam. Illi mè latronem nimirùm describebant. Neminem conscriorum sceleris describam. 4. *Decerno, designo, distribuo, edo, destino.* Singulis urbibus frumenti rationes, vectigalia, leges descripsit. Suum cuique munus, suum jus describere. Descripsisti urbis partes ad incendium. Descripsit pecuniam in bellum. Munus cuique suum dispositum & descriptum. Naturâ nihil descriptiùs. *Phras.* Statum reipublicæ egregiè mihi descripsit. Formam reipublicæ expressam misit; fortunam urbis exposuit, depinxit, deformavit, adumbravit, expinxit, oculis subjecit, veluti picturam reipublicæ delineavit. *V. Explico.*

De-

Deſcriptio, onis, **Abſchrifft.** *Syn.* Deſignatio, figura, forma, diſtributio, definitio, diſpoſitio. *Epi.* Æqua, æquabilis, brevis, cæleſtis, falſa, ſimilis, ſolers, ſubtilis, vetus, apta, tanta. *Uſus.* Deſcriptio civitatis à majoribus ſapienter conſtituta. Magiſtratuum deſcriptione omnis reipublicæ forma continetur. Regionum, rerum, ordinum deſcriptio. Urbis ſalubritas, deſcriptio, pulchritudo. Juris æqua deſcriptio, certáque vivendi diſciplina.

Deſeco, as, **abhauen.** *Syn.* Seco. *Adv.* Articulatim.

Deſero, is, ere, **verlaſſen.** *Syn.* Deſtituo, relinquo, derelinquo, non adſum, abſum, deſertum eſſe patior, prodo, à cauſa alicujus recedo, negligo, prætermitto. *Uſus.* Cauſam ſuam, vadimonium, virtutis viam deſerere. Turpe, auxilium implorantes deſerere. A voluptatibus, à malitia deſeruntur. A mente, conſilio, ſpe deſeritur. A re familiari deſertus. *Phras.* De aliis plurimum, de te ipſo tuiſque rebus minimè laboras. Aliena tibi curæ ſunt, tua negligis. Aliorum rationes pluris apud te, quàm tuæ ſunt. Propenſior ad alios, quam ad te ipſum tua voluntas eſt. Alienam voluntatem ut ſequaris, tuam deſeris; alienæ voluntati ut morem geras, te ipſum negligis, derelinquis. Ut aliis ſatisfacias, aliorum causâ te ipſum deſtituis. Præ aliis te ipſum negligis; quid aliis placeat, quid aliorum è re ſit, attendis; ratio rerum tuarum quid poſtulet, minimè cogitas. Ut ſequaris alios, diſcedis à te, deficis à te, deſciſcis à te ipſo; alienis commodis omni ſtudiô, curâ, labore inſervis, invigilas, operam das, dicas, navas, præſtas, tribuis, è tuis commodis nihil agis; tibi tua commoda minimè cordi ſunt. Aliorum commoda dum captas, tua negligis. Dum aliorum cauſam foves, juvas, auges, ſuſcipis, agis, tuam jacere, frigere, neglectam jacere pateris; tuam abjicis, nihil facis, parvi pendis. De aliena cauſa ſollicitus es, tuam nihil curas; tuæ cauſæ oblitus es. Alienæ cauſæ faves ut tuæ, non ſecùs ac tuæ; tuam cauſam ut alienam contemnis, tuam ut non tuam contemnis. Quod tuæ cauſæ ſtudium dicare deberes, id dicas alienæ; id ponis, collocas in aliena. *V. Relinquo.*

Deſertor, oris, **Verlaſſer.**)(*Conſervator Uſus.* An proditores ſalutis meæ eſtis vel deſertores, quos propugnatores ſperaveram?

Deſertio, onis, **Verlaſſung.** *Uſus.* Iſta quidem velut deſertio generis humani eſt.

Deſertus, a, um, **verlaſſen.** *Syn.* Relictus, incultus, vaſtus, vaſtatus, nudus.)(*Celebris. Uſus.* Ab hominum cultura deſertus eſt ager. Deſertiſſima ſolitudo. Via deſerta, inculta, frondibus incluſa. Deſertus ab officiis amicorum & abjectus. *V. Solus.*

Deſervio, is, ire, **dienen.** *Syn.* Servio. *Uſus.* Officia mea, operæ, vigiliæ amicis deſerviunt. *V. Servio.*

Deſes, idis, **faul / träg.** *Syn.* Otioſus, nil agens. *Uſus.* Sedemus deſides domi, mulierum ritu, inter nos altercantes. *V. Piger.*

Deſideo, es, ere, **müſſig ſitzen.** *Syn.* Reſideo, quaſi deſcendo. *Uſus.* Terra ad infinitam altitudinem deſedit.

Deſiderabilis, e, **das man verlangt.** *Syn.* Expetendus. *Uſus.* Nihil deſiderabile concupiſcunt.

Deſideratio, onis, **das Verlangen.** *Syn.* Deſiderium, cupiditas. *Uſus.* In ſenibus nec tanta titillatio voluptatis eſt, nec deſideratio. *V. Deſiderium.*

Deſiderium, ii, **Verlangen.** *Syn.* Cupiditas, ſtudium, amor, ſitis, igniculus deſiderii.)(*Satietas. Epi.* Diuturnum, graviſſimum, incredibile, magnum, melius, minus, mirum, par, ſummum, tantum, triſte. *Uſus. Deſiderium commovere*; injicere rei alicujus deſiderium, afficere deſideriô. Magnum ſui deſiderium civibus reliquit. 2. *Deſiderio ardere*, æſtuare, flagrare, exardere, incendi, angi. Elangueſco, contabeſco, morior tui deſiderio. Tenet me deſiderium. Teneor deſideriô tui incredibili; laboro, premor, angor deſideriô. 3. *Deſiderium lenire.* Tuæ litteræ paulùm minuêre tui deſiderium, nec tamen perficere potuêre, ut ponerem omninò. Vix deſiderium tui adventûs fero. 4. *Deſiderium renovare.* Augere, fletibus inſtaurare. *Phras.* Incredibili tui deſiderio teneor, ſummâ cupiditate inflammor, totus ſum in deſiderio tui, vehementer te expecto. Nihil mihi longius, quàm ut te videam; ſtudiô teneor acerrimô, admirabili ſtudiô concitor; dici non poteſt, ut immineam in adventum tui.

Re-

Revolvor animô identidem in te, inflammatô ſtudiô rapior. Ad inſaniam te videre concupiſco. Sitientiſſimum me tui profiteor; prægeſtit animus te videre. Efferor ſtudiô te complectendi; diſcupio tecum eſſe quamprimùm. Ingens tui cupido animos inceſſit. Ingens ardor macerat, remordet animos cupido tui. Ingens animum cupido ſtimulat, invadit, inceſſit me tui conſpectu explendi. *V. Studium.*

Deſidero, as, **verlangen.** *Syn.* Deſiderio alicujus rei flagro, in deſiderio alicujus rei ſum, requiro, poſtulo, ſitio, quæro, deſiderium me tenet, deſideriô laboro. *Adv.* Diutiùs, in poſterum, magnoperè, manifeſtiùs, maximè, mediocriter, pauliſper, planè, prorsùs, valdè, vehementer, graviter. *Uſus.* Deſiderant te oculi mei. 2. *Deſum.* Eo in negotio fidem tuam & prudentiam deſideravi. Nihil in Catone ad ſummam eloquentiam deſideres. Deſiderata dicuntur tria militum millia. Tuam operam & diligentiam deſidero. *Phras.* Mirum in modum tuam laudem exopto; mirè, mirificè, mirabiliter, mirandum in modum, admirabili quodam ſtudio tuam laudem, tuum decus ſpecto, cupio, deſidero, expeto, aveo, opto. Percupio tuam laudem, ſum in deſiderio tuæ laudis. Cupiditate tuæ laudis incredibili teneor, ardeo, flagro, ſum incenſus, ſum inflammatus, ducor, rapior, trahor. Amore flagro, tuæ laudis ſtudiô ſum incenſus. Alacris animô ſum, ut honeſtiſſimum te videam, ut te videam honoratum, laude florentem. Tua mihi laus chariſſima eſt, cordi eſt, curæ eſt, prima eſt, inter primas ducitur, antiquiſſima eſt inter maximas; inter ea, quæ apud me ſumma. *V. Aveo. Cupio.*

Deſidia, æ, **Trägheit.** *Syn.* Inertia, ignavia, languor, ſocordia, ſegnities.)(*Virtus. Uſus.* Deſidiæ ſe dedere, plenum eſſe deſidiæ. Non in umbris, deliciis, otio, languore, deſidia animum affecimus.

Deſidioſus, a, um, **müſſig.** *Syn.* Ignavus, ſocors, iners, otioſus. *Uſus.* Deſidioſam artem dicimus. Inertiſſimum otium, & deſidioſiſſimum.

Deſido, is, ere, **ſich ſetzen.** *Uſus.* Terra hiatu vaſto deſedit.

Deſignatio, onis, **Verzeichnung.** *Syn.* Deſcriptio. *Uſus.* Requiro totius urbis deſignationem & apparatum. Infinita quæſtio ſine deſignatione perſonarum & temporum.

Deſignator, oris, **der etwas ordnet.** *Syn.* Qui ludis funebribus præeſt, quique locum, tempus perſonis deſignat ad agendum. **Anſager.**

Deſigno, as, **bezeichnen.** *Syn.* Deſcribo, noto, ſignifico, conſtituo, deſtino, definio. *Uſus.* Notat & deſignat oculis nos ad cædem. Facinus, conſilium atrox deſignat. Caſtra, pontem, fabricam, operis totius formam deſignare. Deſignata ſunt à Deo cuncta. Deſignatus, declaratus, decretus Conſul in annum ſequentem.

Deſilio, is, ire, **herab ſpringen.** *Syn.* Celeriter, & quaſi ſaltu deſcendo. *Uſus.* In rheda deſiliit quaſi rejectâ penulâ.

Deſino, is, ere, **abſtehen.** *Syn.* Deſiſto, ceſſo, finem facio, amitto, conquieſco, confido, cado, prætermitto, intermitto.)(*Incipio. Uſus.* Diſputari deſitum eſt. Libenter aliquam artem deſinere. Deſine communibus locis. *Phras.* Ecquid litterarum ſtudia deſinis? Ceſſator eſſe noli, ecquid velut perfectâ re conquieſcis? Cur litteris deſiſtis? rationes litterarias deponis? exaruit tua illa vetus diſcendi cupiditas. Refrixit, defluxit, conſenuit illud animi propoſitum ardens. Receſſiſti à mente tua. Ecquid litterarum ſtudia tibi tam obſoleta? quâ vetuſtate & negligentiâ emortuum eſt, evanuit, obſolevit, interiit tuum Philoſophiæ ſtudium? Ecquid tibi velut finitus labor conſtitit? Cur Philoſophiam abjicis turpi ceſſatione? Cœptis abſiſtis? Conticeſcit, remiſit tuus diſputandi ardor? *V. Volo.*

Deſipio, is, ere, **aberwitzig ſeyn.** *Syn.* Demens ſum, deliro. *Uſus.* Nimiô gaudiô propè deſipiebam. Populus Athenienſis propè jam deſipiens vetuſtate. *V. Inſanio.*

Deſiſto, is, ere, **abſtehen.** *Syn.* Intermitto, ceſſo, dimitto, diſcedo. *Uſus.* Cauſas tandem agere deſiſte. Auctionem facere deſtitit. Orare Pompejum non deſiſto. De ſua ſententia *diſcedere. V. Ceſſo. Abrumpo. Deſino.*

Deſpectio, onis, **Verachtung.** *Syn.* Contemptio. *Uſus.* Conſolabitur eum magnitudo animi & humanarum opinionum altæ quædam deſpectio. *V. Contemno.*

Deſpectus, ûs, **Verachtung.** *Uſus.* Deſpectui & ludibrio eſſe omnium.

Deſpe-

Deſpectus, a, um, **verachtet.** *Syn.* Contemptus, abjectus. *V. Contemptus. Vilis. Humilii.*

Deſperanter, **verzagt.** *Uſus.* Deſperanter mecum locutus eſt.

Deſperatio, onis, **Verzweiffelung.** *Epi.* diuturna, falſa, magna. *Uſ.* Deſperatio eſt ægritudo ſine ulla rerum expectatione meliorum. A deſperatione ad ſpem me vocârunt. Tanta eſt rerum omnium amiſſio, & recuperandi deſperatio.

Deſpero, as, **verzweifflen.** *Syn.* diffido, perdidi ſpem, in perditis ac deſperatis habeo, animô cado, haſtam abjicio, à ſpe abſum.)(*Spero, confido, ſpem habeo. Uſus* Nec temerè deſperandum eſt propter ignaviam, nec nimis confidendum propter cupiditatem. Honores, vitam, ſalutem deſperare. Deſperatus morbus. Homo à ſe ipſo deſperatus, à cæteris relictus. *Thraſ.* Deſperatis medicina adhibenda non eſt. Perditis jam, & in laqueum collum inſerentibus, qui animo planè concidêre, magnâ deſperatione affectis, torpentibus, deploratis hominibus & propè depoſitis, conclamatis, animo labantibus, qui malis obruti animos deſpondêre, ægrè medelam adferas. Etſi me fortuna iis orbavit rebus omnibus, quæ hominum cariſſimæ ſunt in hac vita, non faciam tamen, ut omnem planè ſpem abjiciam. Etſi fortunâ mihi cariſſima quæque abſtulit, eripuit, ademit, non tamen committam, ut ipſe me planè deſeram atque deſtituam, ut ab omni ſpe animum abducam, ut de meliore ſtatu deſperem, ut ad deſperationem abducar, ſ. redigar. Fortuna me non prorſus omni ſpe ſalutis orbavit; fortunâ equidem adversâ premor, nec tamen nihil ſpero; licet excluſa ſpes omnis videatur, meliorum rerum aliqua tamen ſpe nitor, ſuſtentor, fulcior. Ex alta ſpe deciderunt ex magna ſpe deturbati, dejecti, detruſi, depulſi jacent. Spem illam, quam ſuſceperant, abjecerunt, depoſuerunt. Non ſpe tenentur, non aluntur ut anteà. Non eos, quæ anteà, ſpes tenet, paſcit, alit, fovet. Spes omnis jam abiit, diſceſſit, evanuit. Nulla prorſus jam ſpes eſt, firmâ ſe niti ſpe putabant; ea quàm ſit imbecillis, nunc intelliguut.

Deſpicatio, onis, **Verachtung.** *Syn.* Contemptus, deſpicatus, deſpicientia, *Uſ.* Odia, deſpicationes adverſantur voluptatibus. *V. Contemptus.*

Deſpicatus, ûs, *idem.* *Syn.* Deſpicatio. *Uſus.* Si quis deſpicatui, dicatur Myſorum ultimus.

Deſpicientia, æ, *Idem.* *Syn.* Contemptio. *Uſ.* Totam vim bene vivendi in deſpicientia rerum externarum collocemus.

Deſpicio, is, ere, **verachten.** *Syn.* Contemno, negligo, deſpicatui habeo. *Uſ.* Omnes deſpicit, hominem præ ſe neminem putat. Omnia deſpicere, & pro nihilo putare. 2. *Video, cerno, animadverto.* Res tot, tam varias in illa reipublicæ tempeſtate ſponte deſpexi. Deſpexit, quid illi moliantur. *V. Contemno.*

Deſpolio, as, **ausrauben.** *Syn.* Spolio. *Uſus.* Templa deſpoliate. *V. Spolio.*

Deſpondeo, es, ere, **vermählen.** *Syn.* paciſcor, promitto, deſtino. *Uſ.* Filiam ſuam alicui deſpondere. Lentulus Hortenſis tibi deſpondit domum. Deſponſam mihi laudem præripuit, & deſtinatam provinciam. Spes mihi nulla deſpondetur. Animos deſpondere.

Deſtino, as, **verordnen.** *Syn.* Deſpondeo, attribuo, deſigno, decerno, conſtituo. *Uſ.* Animo, animis, in animo aliquid deſtinare & deſignare. Necem alteri deſtinare. Deſtinata horâ adero. *V. Propono.*

Deſtituo, is, ere, **verlaſſen.** *Syn.* Deſero. *Uſus.* Roſcius miſeros ſocios induxit, decepit, deſtituit; res ſuas, fortunas deſtituere; viri boni ſæpe illuſi, & deſtituti. *V. Relinquo. Deſero.*

Deſtitutio, onis, **Verlaſſung.** *Syn.* derelictio. *Uſus.* Deſtitutione illâ perculſus hæſit.

Deſtruo, ere, **zerbrechen.** *Syn.* tollo, deleo, diruo, everto, diripio, excido, exſcindo, convello, vasto, opprimo, extinguo, occido, interficio, diſſolvo, diſturbo, nullum veſtigium relinquo, imaginem nullam relinquo, ruinam edo, extinguo, & funditus deleo.)(*Conſtruo, ædifico, coagmento.* *Uſus.* Ut navem, ut ædificium deſtruis facillimè, qui conſtruxit. *Thraſ.* Hoſtis eam urbem deſtruxit, diruit, afflixit, inflammavit, funeſtavit. Ædes eſt demolitus, demolitionem fecit, domus complanavit,

vit, ſedes tectáque convellit; ſaxis, ignibus, ferrò vaſtitatem urbibus intulit, tectorum exciſione diſſipavit; muros ab imo ſubruit, ad ſolum diruit. Hannibal Italiam fædè deſtruxit, effuſis ac diſſipatis pulcherrimæ regionis fructibus eam ad exitium & vaſtitatem vocavit. Tacuit illa proſtrata, perculſa & abjecta, ſummis calamitatibus fracta & afflicta, ab hoſte lacerata, alienô ſcelere deleta, exterminata. Italiæ terror, vexator, perditor, afflictor, everſor, exterminator Hannibal Romanos graviter labefactavit; magnis editis ruinis, magnis plagis inflictis opes Romanas vaſtatione, præliis proſtravit, cæde & incendiô omnia complevit; Rempublicam multis cladibus attrivit, præcipitem dedit. *V. Dammum.*

Deſubitò, eilend. *Syn.* Subitò.

Deſudo, as, eilen. *Syn.* Sudo, nitor, laboro. *Uſus.* Deſudare atque elaborare in re aliqua. *V. Laboro.*

Deſuefacio, is, ere, entwehnen. *Syn.* Conſuetudinem tollo. *Uſus.* Multitudinem jam à concionibus deſuefactam ad veterem conſuetudinem revocavit. *Phras.* A dicendo propè deſuefactus ſum, propè dicendi oblivio me cœpit, ea orandi conſuetudo propè mihi detracta apud me exoleverat.

Deſueſco, is, ere, * entwehnen. *Uſus.* Res dudum deſueta.

Deſuetudo, inis, * Entwehnung. *Uſus.* Populus armorum deſuetudine mollior.

Deſultorius, a, um, unbeſtändig. *Syn.* Qui ex equo in equum facilè deſilit. *Transl.* Inconſtans. *Uſus.* E prætorio candidato conſularis, quaſi deſultorius, &c. *V. Levis.*

Deſum, mangeln. *Syn.* Non adſum, deficio, abſum.)(*Adſum. Uſus.* Doctrina mihi non defuit, nec ingenium. Tibi nullum à me pietatis officium defuit. Nunquam occaſioni, officio, cauſæ defui. *Phras.* Deeſt, quod aliis largiar; omnia me deficiunt; omnium inopi, quod largirer, non eſt. Quod alteri deeſt, præſtò eſt plerumque alteri, at ego in ſumma penuria & egeſtate dego; nihil ſupereſt, quô aliorum inopiam ſuſtentem. *V. Careo.*

Deſumo, is, * hinweg nehmen. *Uſus.* Hoſtem ſibi certum deſumere. *V. Eligo.*

Detego, is, entdecken. *Syn.* Denudo, aperio. *Uſus.* Inſidias detegere. *V. Aperio. Manifeſtus.*

Detendo, is, ere, * ablaſſen. *Uſus.* Tabernacula detendere.

Detergo, is, ere, abwiſchen. *Syn.* Abſtergo. *Uſus.* Jucundo ſermone faſtidia, dolorem, moleſtias detergere.

Deterior, is, böß / arg. *Syn.* Pejor, nequiſſimus, durior. *Uſus.* Quod optimo diſſimillimum, deterrimum eſt. Res interdum verbis fiunt deteriores. Non ſum deteriore jure quàm cives. Non eſt mea cauſa deterior. Homo deterrimus. *Phras.* Rem omnem ſuâ importunitate deteriorem fecit. Diis, hominibuſque invitis negotium planè evertit, corrupit omnia & profligavit. Omnia nunc deteriora, in ſtatu deteriore; Nihil huic offenſioni mederi queat, verſa & mutata in pejorem partem ſunt omnia. Nimis à priore ſua virtute deflexit, à ſeipſo degeneravit, diſceſſit. Nimiùm deſcivit, nec gradu, ſed præcipiti curſu in vitia transcurrit. *V. Corrumpo.*

Deteriùs, *adverb.* ärger.

Determinatio, onis, Endung. *Syn.* Terminus, concluſio, finis. *Uſus.* Cœli complexus, extima ora & determinatio mundi. Concluſio eſt exitus & determinatio totius orationis.

Determino, as, Ziel ſetzen. *Syn.* Termino, concludo. *Uſus.* Quod dicit, ſpiritu, non arte determinat.

Detero, is, ere, zerbrechen. *Syn.* Deſtruo, corrumpo. *Uſus.* Calceos deterere. Laudes alicujus deterere ſeu imminuere.

Deterreo, es, ere, abſchrecken. *Syn.* Dehortor, abſterreo, tardo, revoco, avoco, deduco, repello, removeo, reſtinguo, averto, debilito; ſtudium alicujus tardo, vel reſtinguo.)(*Cohortor. Uſus.* A dimicatione aliquem, vel ſcribendo deterrere. Aliquem ab officio, mœrore, injuria, propoſito deterrere. *V. Abſterreo. Avoco. Abduco.*

Deteſtabilis, e, abſcheulich. *Syn.* Execrandus. *Uſus.* Scelus deteſtabile. Res miſera, peſtifera, tetra, invidioſa, deteſtabilis, execranda.

Deteſtatio, onis, Verfluchung. *Syn.* Deprecatio. *Uſus.* Pro deteſtatione tot ſcelerum unam aram conſecravit.

Deteſtor, aris, Abſcheuen haben. *Syn.* Deprecor, removeo. *Adv.* Diligenter. *Uſus.* Omnes te vitant, & tanquam auſpi-

auſpicium malum, memoriam tui, faciem ipſam tuam ac nomen deteſtantur. Belli exitum deteſtor. O Dii avertite, & deteſtamini hoc omen! *V. Abominor.*

Detexo, is, ere, **wieder auffthun.** *Uſ.* Rem à ſummo exordio detexam. Detexta retexere.

Detineo, es, ere. **auffhalten.** *Syn.* Teneo, moror, demoror. *Adv* Diutius, propè. *Uſ.* Diu ſuſpenſum me detinet. In alienis ferè negotiis detineor. Non te detinebo diutius, ita agam, ut non ſcindam pænulam; tantâ retentione non utar, nec te ſummâ vi retinebo, ac morabor. *V. Mora. Moror.*

Detorqueo, es, ere, **krümmen.** *Syn.* Deflecto, averto. *Uſus.* Voluptas animum à virtute detorquet. Voluntas teſtium facilè flecti & detorqueri poteſt. Pars corporis imminuta, & detorta. *V. Flecto.*

Detractio, onis, **Abwendung.** *Syn.* Diminutio. *Uſus* Detractio & appetitio alieni. Detractio confecti, & conſumpti cibi.

Detraho, is, ere, **abziehen.** *Syn.* Minuo, delibo, derogo, defero, aufero, decerpo, detractionem facio.)(*Addo. Adv.* Facilè. *Uſus.* De alieno honore, de fama alicujus, de honeſtate, detrahere. Multum venuſtatis Imagini diuturnitas detraxit. De ſuis commodis aliquem detrahere. Bona à fortunâ data hominum perfidia tibi detraxit. Calamitatem alicui, damna, conſuetudinem detrahere. 2. *Obtrecto.* Detrahere de aliquo, & in invidiam vocare. *Phraſ. Detrahere de honore.* Vehementer ſtudes meam famam detrimento afficere. Vehementer ſtudes de mea fama detrahere. Meam famam lædere; meæ famæ obeſſe, nocere, officere ſtudes. Id agis, ut æternas mihi infamiæ notas inuras. In id unum incumbis, ut iis meum nomen ſordibus inquinetur; ut iis meum nomen maculis afficias, inſpergas, quas nulla dies, nulla deinde res poſſit eluere, abſtergere, delere. Tuum Conſilium illud eſt, ſtudium tuum illud eſt, id ſpectas, ut me in perpetuum infamem reddas, ut me perpetuâ notes infamiâ, ut æternæ me infamiæ tradas, ut perpetuò malè audiam, ut perpetuò in infamiam abducar; æternâ ut infamiâ flagrem, laborem; ut in ſordibus infamiæ nunquam non jaceam, ut perpetuâ verſer in infamiâ.

Detrectatio, onis, **weigerung.** *Uſus.* Juniores Romani ad edictum ſine detrectatione convenêre. Detrectatio militiæ.

Detrectator, oris. **Verweigerer.** *Syn.* Qui renuit. *Uſ.* Cato haud detrectator laudum ſuarum.

Detrecto, as, **ſich weigern.** *Syn.* Fugio, vito, averſor, reſiſto. *Syn.* Pugnam detrectare. *V. Nolo. Invitus. Vito. Averſor.*

Detrimentum, i, **Schaden.** *Syn.* Damnum.)(*Emolumentum. Ept.* Magnum, majus, maximum, minus, ſummum, plura. *Uſus. Detrimentum inferre.* Multa damna reipublicæ eloquentia intulit, importavit, injunxit, impoſuit, invexit; multis rempublicam detrimentis affecit. 2. *Detrimentum capere.* Accipere, facere. 3. *Detrimentum* ſarcire, reſarcire, reconcinnare. *Phraſ. Detrimentum leve:* Lætor, quòd levi detrimento, quô erga me animô ſis, intellexi. Lætor, quod mercede non ita magnâ, non admodum gravi damnô, ſatis exiguâ jacturâ tuum in me animum, tuum in me ſenſum, quomodo ſis erga me animatus, quô erga me ſenſu ſis, qui tuus in me ſit animus, qui tuus in me ſit ſenſus, intellexi, perſpexi, cognovi. *V. Damnum.*

Detrudo, is, ere, **hinab ſtoſſen.** *Syn.* deturbo, expello, depello. *Uſus.* Neceſſitas me ad illa tentanda detruſit. Aliquem in mendicitatem, regnô detrudere. De ſententiâ hominem detruſi. In piſtrinum aliquem detrudere. In maximum mœrorem ſum detruſus. *V. Pello.*

Detrunco, as, * **abſchneiden.** *Syn.* Decîdo, ſeco. *Uſus.* Detruncatis arboribus ſtruem ingentem lignorum facit.

Devaſto, as, * **verwüſten.** *Syn.* Deprædor, ſpolio, profligo. *V. Vaſto.*

Deveho, is, ere, **wegführen.** *Syn.* Veho. *Uſus.* Vel jam devectus Brutum vidi.

Devenio, is, ire, **ankommen.** *Syn.* Venio, pervenio. *Adv.* Neceſſariò. *Uſ.*

In qualem fortunam deveni? Nolebam has litteras in alienas manus devenire. *V. Venio.*

Devexus, a, um, **niedergebogen.** *Syn.* Deflexus, inclinatus. *Uſ.* Ætas devexa ad otium. Sol paulùm à meridie devexus.

Devincio, is, ire, **verbinden.** *Syn.* Obstringo, alligo, constringo, comprehendo. *Uſ.* Eum mihi fœdere, cautione omni, & execratione devinxi. Beneficiis aliquem, ſuavitate ſermonis, affinitate, conſuetudine ſibi devincire. Hic maximo ſe ſcelere devinxit. Fœderibus etiam cum hoſte fides devincitur. Largitionê aliquem, amicitiæ vinculis, liberalitate, officiis, devinctum tenere. *V. Obligo. Obligatus.*

Devinco, is, ere, **überwinden.** *Syn.* Vinco, ſupero. *Uſ.* Duillius Pœnos claſſe devicit. *V. Vinco.*

Devitatio, onis, **Vermeidung.** *Syn.* Fuga, vitatio. *Epi.* Facilior & exploratior.

Devito, as, **vermeiden.** *Syn.* Vito. *Uſ.* Ut procellam temporis devitavi. Putat ſe a me devitari. Dolore devitare. *V. Vito.*

Devius, a, um, **abweg.** *Syn.* qui de recta via deflexit; à via remotus, alienus, averſus. *Uſus.* Itineribus de viis profectus. Homo amentiſſimus, omnibus conſiliis præceps, & devius. Oppidum devium.

Deunx, cis. *Syn.* Undecim unciæ, quaſi una de aſſe dempta.

Devoco, as, **herab forderen.** *Syn.* Revoco. *Uſus.* Ad triumphum, ad gloriam te devocant. Socrates primus Philoſophiam è cælo devocavit. In ſuſpicionem devocari. *V. Avoco.*

Devolo, as, **herab ſteigen.** *Syn.* Avolo, aufugio. *Uſ.* Ab una amicitia ad aliam devolas. Simul ùt fortuna defluxit, amici devolant.

Devolvo, is, ere, **weltzen.** *Syn.* Præcipitem ago, impello. *Uſus.* Omnes ad inanem ſpem pacis devoluti ſunt.

Devoro, as, **verſchlingen.** *Syn.* Ligurio, helluor. *Uſus.* Verbum ipſum voluptatibus devorabat. 2. *Inhio.* Spe, & opinione jam eam hæreditatem devorârat. 2. *Conſumo, diſſipo.* Patrimonium omne, prædia, rem familiarem Juvenis perditus devoravit. 3. *Fero, perfero.* Erit ea moleſtia devoranda. Hominum ineptias & ſtultitiam ſæpe devorare oportet. *V. Comedo. Conſumo.*

Devotio, onis, **Andacht.** *Syn.* Dedicatio, Conſecratio. *Uſus.* Deciorum devotione placati ſunt Dii. Devotione capitis mei ſervandam Rempublicam putavi.

Devotus, a, um, **geweihet.** *Syn.* Deſtinatus, conſtitutus. *Uſ.* Miloni ea hoſtia devota videbatur.

Devoveo, es, ere, **verheiſſen.** *Syn.* Voveo, deſtino, dedico, conſecro. *Uſ.* Devovere ſe pro ære alieno. Caput ſuum pro republica Diis devovere; aliquem diris omnibus devovere. Devovit Agamemnon Dianæ, ſe &c.

Deuro, is, **abbrennen.** *Syn.* Uro.

DEUS, i, **GOtt.** *Syn.* Divinus Spiritus, Numen præſtans æternaque natura, Divus, qui in Deorum numero eſt; ille, qui cælum atque terras tuetur & regit, procreator mundi, mens æterna; Optimus, Maximus; ſummi Rectoris & Domini Numen, opifex ædificatorque mundi, Dominator rerum & omnia nutu regens. Præſens & præpotens DEus, Antiquiſſima & rerum omnium princeps natura, Parens rerum, mundi fabricator, rector univerſi & machinator. *Epi.* Æternus, beatus, certiſſimus, effector mundi atque molitor. Fortis, immortalis, mens ſoluta quædam & libera, præditus ſummâ mente, opifex ædificatorque mundi, omnia providens & cogitans. Præpotens, princeps ac præpotens, præſens, pulcherrimus, ſanctiſſimus, ſapiens, ſempiternus, ſummus, ſupremus, tantus, altiſſimus, atque undique circumfuſus. *Phraſ. DEI virtutes.* Bonitas in DEO tanta eſt, quanta poteſt eſſe maxima. Singulari DEUS bonitate eſt. Incredibili virtute, Juſtitiâ is eſt; immensâ clementiâ, infinitâ poteſtate is eſt, qui cuncta creavit, condidit, architectatus eſt; qui cuncta ex nihilo creavit, formavit, finxit; qui omnia regit, gubernat, moderatur, temperat; qui rebus omnibus præeſt, dominatur, imperat; à quo uno pendent omnia; cujus unius à voluntate, nutu, Imperio pendent omnia;

omnia; cujus unius à voluntate omnia, cujus à poteſtate omnia ſunt; quem verentur omnia, cui parent omnia. Infinitâ bonitate eſt omnium rerum auctor, omnium rerum creator, conditor, opifex, artifex, effector. Nihil eſt in univerſo terrarum orbe, nihil ampliſſimis cæleſtium orbium cancellis circumſcribitur; nulla res, nulla virtus in ipſis cælis eminet, cujus auctorem DEum fateri non debeamus. Ecquis Spiritus, quis Angelus altiſſimum illum cœleſtis regionis verticem incolit, quem non DEus infinitâ vi ſuâ ex nihilo condiderit? Omnes omnium rerum perfectiones uni divinæ benignitati referendæ ſunt, Divino Numini acceptæ referendæ ſunt.

DEus benigniſſimus. Ampliſſima eſt Divina liberalitas. Patet omnibus, latiſſimè patet, ampliſſimè patet, ubique locorum eſt, nusquam non eſt Divina benignitas. Cui non benignè fecit DEus? ecquis eſt, in quem DEI benignitas non extat? Quis eſt, qui Divinam benignitatem non ſenſerit, non expertus ſit, non re ipsâ cognoverit, non perſpicuè viderit, non clariſſimè perſpexerit? Subvenit DEus invocantibus ſe; præſtò adeſt, opem fert, opitulatur DEus implorantibus ſe, confugientibus ad ſe egentibus. DEus miſeros ſublevat; deſperatione debilitatos confirmat, fulcit, ſuſtinet, aberrantibus ſubſidio eſt. Nemo Divinam opem fruſtra imploravit. Eſt DEus tranquillitas in noſtris infirmitatibus, calamitatibus; naufragium timentibus portus eſt. Afflictos facilè Divina pietas excitat. Perfugium habemus ad DEum in noſtris calamitatibus.

DEI opem implorare: In moleſtia oportet ad DEum confugere, perfugere, profugere. Divinum auxilium, opem implorare ſibi; præſidium in DEO ſtatuere. Cùm quis ærumnis premitur, ad DEum ſe ſe vertat, convertat neceſſe eſt.

DEO volente. Diis juvantibus, Diis approbantibus. Si Dii approbant. Diis adjuvantibus, ſi Dii juvabunt; Dii juvent. DEO bene opitulante.

Per DEI gratiam: Deûm benignitate, Deorum immortalium benignitate, ſi nos DEUS reſpexit. Sed hæc DEUS gubernavit, non ſine divina bonitate; DEI ductu & numine; Diis bene juvantibus; Deûm pace impetratâ; Divis præſentiam ſuam declarantibus; ſi Diis cordi ſit; ſi ita cælitum voluntas tulerit.

DEUS avertat. v. *Abſit.*

DEI voluntate. Non ſine Divino Numine, Divino Conſilio; Deorum immortalium nutu atque conſilio geſta hæc & proviſa videntur.

DEUM adorare, invocare: DEos venerari, Numen Divinum precibus placare. DEUM appellare, Diis ſupplicare, vota facere; ab Jove Optimo Max. opem auxiliumque petere. Ab Diis immortalibus pacem ac veniam petere; mentes Deorum immortalium precibus placare, Pacem Deûm expoſcere. DEOS circa omnia pulvinaria obſecrare; Diis, quantum maximum poſſumus honorem habere. Jovem ad auxilium devocare.

In DEUM peccare: DEOS ſcelere violare. DEOS ferocibus verbis increpare; ultorem religionum DEUM provocare.

DEUS benedicat. DEUS eam tibi rem fortunet, tuis rebus conſulat; Dii præſentes Numine atque auxiliô te defendant. Nihil rerum humanarum ſine Divino Numine geritur.

Devotus, gottsfürchtig. *Phraſ.* Religioſus, pius, Deum colens, pietatem & religionem colens, piè & religioſè vivens, Ducem DEum in omnibus ſequens, animum ac cogitationes ad Deum referens. Qui humana deſpiciens ſolis divinis incumbit; deditus ſoli contemplationi æternarum rerum; nihil non poſtponens chriſtianæ pietati; qui exemplô vitæ & ſanctiſſimâ doctrinâ animos ad exitium ruentes retrahit, & ad ſalutem dirigit; præſtanti religione erga DEUM, cæleſtis numinis amore magnopere devinctus; cujus mens omnium fluxorum immemor ad ſola immortalia & cœleſtia fertur; qui affectiones humanas rationis imperio ſubigit; cujus ratio cupiditati dominatur; qui laſcivientes corporis motus ad rationis divinarumque legum præcepta coërcet atque comprimit. Religioſiſſimus es; magna & antiqua religione, maxima cum religione,

gione, ardore in Deum, pietatem inprimis colis. Exemplar es religionis, vitam sanctè & piè exigis; in te tanquam in speculum intuentur, qui pietatem, qui religionem colunt; insigni es pietate erga Deum.

Dextella, æ. *Syn.* Parva dextera, deliciæ.

Dexter, a, um, **rechts.**)(*Sinister. Usus.* Dextra manus, dexterius cornu.

Dextera, æ, **die rechte Hand.** *Syn.* Dextra.)(*Læva. Epi.* Consularis, fida, firmior, hostilis, impia, violatæ fidei testis. *Usus.* Jacenti & supplici dexteram porrigere. Græcia dexteram tendit Italiæ, eique præsidium pollicetur.

Dexterè, **recht.** *Syn.* Aptè. *Usus.* Dexterè obire officia, uti fortunâ.

Dextrorsùm. *Syn.* Ad dextram.

Diabolus, i, **Teuffel.** *Phras.* Adversarius dolis instructissimus; mille artium summus ille artifex; qui olim esu pomi interdicti primævos parentes & per illos omnium seculorum mortales in immensam calamitatum voraginem è celsissimo fastigio præcipitavit; impurus, immundus, inquinatus spiritus; malorum, quæ geruntur, author; perditor hominum; spiritus contaminatus ac perditus; nequissimus inimicus ac vexator hominum; hostis perennis ac juratissimus humani generis; machinator, seminator omnium malorum; omnis honesti osor; veritatis & humanæ salutis vafer, perpetuus, sempiternus & infensissimus inimicus; qui nullam unquam tationem hominibus insidiandi intentatam omittit; veterator ille magnus, qui ex altissimo cæli domicilio dejectus, qui protoplastos primus corrupit, ac mentes eorum in transversum egit; cujus venenatissimis artibus pænè quôvis momentô appetimur.

Diadema, atis, **Kron.** *Syn.* Corona, apex s. insigne regni. *Usus.* Antonius collegæ diadema imposuit.

Diæta, æ, **Mäßigkeit.** *Syn.* Medicinæ pars, quæ victu morbos curat. *Usus.* Diætâ curari cupio, chirurgiæ tædet. *Phras.* Diæta nunquam oberit. Utile erit diætâ uti, vivendi regulam & modum servare; in victu modô & lege quâdam uti, certam quandam in victu rationem servare. Utile erit abstinere cibis noxiis, minimè salubribus, non idoneis, non utilibus, qui obsint, qui minimè prosint, qui haud in rem sint. *V. Abstinere à cibo.*

Dialectica, æ. *Syn.* Differendi ratio & scientia, veri & falsi judicandi scientia. Dialecticorum scientia, prudentia disputandi; ars intelligendi, quid quamque rem sequatur, & quid sit cuique contrarium. *Epi.* Dilatata, disceptatrix & judex veri & falsi, muta, loquax, similis pugno. *Usus.* Dialectica veri & falsa quasi disceptatrix & judex. Zeno Rhetoricam palmæ, dialecticam pugno comparavit. Dialectica cavet ratione, ne cui falso assentiamur, nevè unquam captiosâ probabilitate fallamur. Dialectica contracta & stricta eloquentia; oratio ratione concluſa. In dialectica exercebar.

Dialecticè. *Syn.* Dialecticorum more tenuiter, subtiliter. *Us.* Multa dialecticè dicta.

Dialecticus, a, um. *Syn.* Minutus Philosophus disputandi peritus. *Epi.* Valens. *Usus.* Dialecticæ captiones, acumen dialecticorum, perversa & præpostera dialecticorum sapientia. Ambigua ad dialecticum referenda sunt.

Dialogus, i, **ein Gespräch.** *Syn.* Disputatio, sermo in personas distributus. *Epi.* Mirificè. *Usus.* In iis sermonibus, qui dialogi appellantur. Nolunt personas viventes Dialogis illigari.

Diarium, ii, **täglichs essen.** *Syn.* Stipendium militibus in singulos dies propositum. *Usus.* Cæsar celeritatem militum iter facientium diariô incitat.

Diarrhœa, æ. *Syn.* Alvi purgatio, ventris fluxio. *Usus.* Diarrhœa me arripuit tanta, ut vixdum cœperim consistere.

Dibaphus, i. *Syn.* Bis tinctus, purpura. *Usus.* Dibaphum cogitat, sed eum infector moratur.

Dica, æ, **Rechts-Handel.** *Syn.* Judicium, actio. *Usus.* Dicam alicui scribere. Dicas sortiri.

Dicacitas, tis, **Spötterey.** *Epi.* Scurrilis. *Usus.* Sales, quorum duo genera: alterum facetiarum, æqualiter in omni ratione fusum, ingenuum & liberale; alterum dicacitatis scurrilis, quæ oratori fugienda. *V. Facetiæ.*

Dicatio, onis. *Syn.* Cum aliquis in civitatem aliquam se dicat, ac tradit. *Usus.* Non solùm dicatione, sed etiam postliminiò potest fieri civitatis mutatio.

Dicax, cis, **Schwätzer.** *Syn.* Paulò nimiùm facetus, promptus, paratus ad dicendum. *Adv.* Impuniùs. *Usus.* Demosthenes non tam dicax, quàm facetus, illud acrio-

acrioris ingenii, hoc majoris artis. Dicacibus & tacetis difficile eſt habere hominum rationem, & ea, quæ occurrant, cùm falſiſſimè dici poſſent, tenere. *V. Facetus.*

Dicis cauſa. *Syn.* Inſpeciem, per ſimulationem.

Dico, as, weichen. *R. à δικάω, judico, consecro, abdico. Syn.* Nuncupo, conſecro, addico. *Uſ.* Dicare ſe in aliquam civitatem. Totum ego me Craſſo, totum me tuis comodis & laudi dicavi. Dicare ſe in clientelam, in ſervitutem alicui. *V. Addico.*

Dico, is, ere, ſagen. *R. à δείκω, oſtendo. Syn.* Loquor, ajo, narro; verbum, vel verba facio; verba, ſermonem, orationem habeo, uſurpo, commemoro, expono, explico, profero, memoro; in concione vel oratione mea pono. *Uſus.* Cauſam, ſententiam dicere, ſalutem dicere. Diem alicui vel multam dicere. Dicere ex ſuperiore loco. Dicere nihil aliud eſt, quàm omnes, aut pleraſque illuminare ſententias. Aliud eſt oratio quàm diſputatio, nec idem dicere, & loqui. *Phras.* Ipſe hoc de te dixiſti, hæc in ſermonibus dictitare ſolebas; te prædicatorem & teſtem ajunt; te illam vocem conjeciſſe, hęc tua vox eſſe ſ. fuiſſe dicitur; hujus ſermonis auctorem te eſſe ajunt, faciunt. Te hæc commemorâſſe, hôc ſermone uſum, iſta effudiſſe temerè ac evomuiſſe ajunt. In te illa oratio confertur. Jactatæ, emiſſæ, conjectæ à te eæ voces feruntur. Celanda te exprompſiſſe, protuliſſe, palàm perſonuiſſe arguunt. *V. Loquor. Sermo. Mentio.*

Dicrotum, i, zweyruderich Schiff. *Syn.* Genus navigii, triremis. *Epi.* Bona. *Uſus.* Bono dicroto navigabam.

Dictator, oris, Angeber. *Syn.* Summa Romæ poteſtas, magiſter populi. *Epi.* Perpetuus, perſpicuus & invidioſus, proximus. *Uſus.* Dictatorem facere, efficere, dicere.

Dictatorius, a, um. *Uſus.* Gladius dictatorius.

Dictata, orum. *Syn.* Quæ magiſtri pueris dictant. *Uſus.* Ipſa quaſi dictata à te reddantur. Eadem dictata recantare.

Dictatura, æ. *Syn.* Dictatoris munus. *Epi.* Perpetua. *Uſ.* Dictaturam abdicare, exercere.

Dicterium, ii, Stichel-Wort. *Syn.* Salsè dictum. *Uſ.* Quę ſalsè, breviter, acutè dicimus, dicteria vocantur. *V. Iocus. Facetiæ.*

Dictio, onis, ein Wort. *Syn.* Oratio, dicendi genus, actio, vocabulum aut verbum unum. *Epi.* Attica, forenſis, perpetua, popularis, reliqua, tota. Subitæ, oratoriæ. *Uſus.* Se in dictionibus exercere, in forenſibus cauſis mea dictio verſatur. Dictionem totam in partes dividere oportet.

Dictito, as, offt ſagen. *Syn.* Sæpè dico. *Adv.* Palàm. *Uſus.* Cauſas dictitare.

Dicto, as, *Syn.* Dicere, quæ alius excipiat. *Adv.* Graviter, ornatè, ſyllabatim. *Uſ.* Orationem, epiſtolam dictare ſyllabatim.

Dictum, i, Spruch. *Epi.* Bonum, falſum, minimum. *Uſ.* Nullum petulans dictum in vita proferatur. In me & meos dicta multa dixit. Commodè, breviter, facetè, acutè dictum. Dictum Ennii. Ob dictum capite & fortunis accuſari.

Diduco, is, ere, zertheilen. *Syn.* Diſpergo, aperio. *Uſus.* Pugnum diduxi. Aciem in cornua diducere, aquam in vias. *Transl.* In varias curas diducitur animus. *V. Dilato. Separo.*

Diecula, æ. *Uſus.* Voluit dieculam addere.

Dies, ei, Tag. *Syn.* Lux, tempus, temporis curſus. *Epi.* acerbior, acerbiſſimus, æſtivus, beatus, brevior, brumalis, calamitoſus, certus, clariſſimus, compitalitius, conſtitutus, dirus, extremus, fauſtus, feſtus, fædus & flagitioſus, funeſtus, glorioſiſſimus, graviſſimus, gratiſſimus, gravis, honeſtiſſimus, horribilis, inclinatus, lętificus, lætior, lætiſſimus, legitimus, liberior, medius, multus, natalis, notus, perendinus, optatiſſimus, poſterus, præclarus, propinquus, religioſus, ignotus, pulcher, ſolſtitialis, ſummus, ſupremus, totus, triſtis, turbulentiſſimus, turpis, vacuus, utilis & gratus. *Dies feſtus*: ſanctiſſimus & celeberrimus. *Dies*: æterna, annua, antiquior, certa, exigua, heſterna, hodierna, miſera & infelix. Satis laxa, perexigua, tota, utilis. *Dies*: acerbi, feſtivi, æſtivi, apti, breviores, lætiſſimi, comitiales, compitalitii, continui, ἐυχαρίσιμοι, anniverſarii, non honeſti, jucundi, illuſtres, juſti, lætiores, longiores, multi, natales, odioſi, pauci, pauculi, perpauci, plurimi & lautiſſimi, præteriti, proximi, quieti, reliqui, ſuperiores, toti, vacui. *Uſus*: 1. *Dies illuceſcit* nobis lætiſſima, multùm jam dies proceſſerat. Inclinat in pomeridianum tempus dies; præcipitat, in noctem abit dies. Sacri dies & negotioſi. 2. *Diem tranſigere*. Diem in negotiis ponere, degere, conſumere; diem ineptiis conterere, terere, conficere. 3. Diem certam *conſtituere*, ſtatuere, deſtinare, præfi-

tuere, præfinire. Diem ſumere, dare ad deliberandum. Diem alicui dicere, ſcribere. Ad certum diem ſolvere. 4. *Diem inſtare*, adventare; appetebat, obrepebat, veniebat conſtitutus prælio dies. Dies una interceſſit, poſtquam &c. Ea myſteria in unum diem incidunt, incurrunt. 5. *Diem agere*, celebrare diem natalem; obire diem in judicio. 6. Diem differre, proferre, prorogare, prolatare, producere, intermittere. Diem dicendo ducere, extrahere, eximere, auferre. 2. *Dies, tempus.* Nullus dolor eſt, quem dies, quem longinquitas temporis non leniat. Dies quoque ſtultis mederi ſolet. Impetret ratio, quod dies interpretatura eſt. Invidiam dies mitigat. *Phras. Dies noctesque* ſcribo. Nullum tempus dimitto, neque diurnum, neque nocturnum, quin ſcribam. Diurnum nocturnúmque ſpatium ſcribo. Dierum ac noctium viciſſitudines me ſcribentem inveniunt. Dies noctéſque laboro. Perdiu & pernox ſcribo. Noctes & dies mihi ſcribendo exeduntur.

Differentia, æ, **Unterſcheid.** *Syn.* Diſſimilitudo, diſcrimen, varietas, diſtinctio, intervallum, diverſitas. *Uſus.* Magna eſt differentia inter principia naturalia. *V. Diſſimilitudo.*

Differo, ers, **auffſchieben.** *Syn.* Rejicio, prorogo, reſervo, produco, ſuſtineo, ſuſtento, profero, moram interpono, tardo, procraſtino, moror, celeritatem de cauſa detraho, cunctor, extraho. *Adv.* Multùm, non ferè multùm, paulùm, oppidò, plurimùm. *Uſus.* Differs me in aliud tempus, differre vadimonium; alii tempus differebant. *Phras.* Res dilata eſt multis cavillis, extracta, prorogata, etſi procraſtinationem & tarditatem non ferret; trahitur negotium, jacet jam biennium, etſi dilationem, cunctationem vix patiatur. Prolatatis uſque comitiis elangueſcent tandem omnia. Res illa moram & ſuſtentationem non fert. Jam diu expectatione ſuſpenſus per inutiles moras circumducor. Quis non damnet judicum lentitudinem, litem jam bienniô trahentium, me toties ampliantium, in aliud aliúdque tempus protrudentium, rei exitum morantium. Vide, ne quid ad hoc negotium temporis accedat; vide, ne qua mihi ad hoc negotium fiat acceſſio temporis, ne res longiùs ducatur, aut in aliud tempus reſervetur, ne ſit diuturnior hæc adminiſtratio, ne fiat longior adminiſtratio, ne ducatur longiùs. Cave tibi in hoc negotio; vide, in hoc genere, hoc munere, in hac adminiſtratione, ne quid mihi temporis prorogetur, protrahatur, extrahatur, protendatur, fiat longius. *V. Mora. Expedio.* 2. Differo, diſcrepo, diſto, alius ſum.)(*Similis ſum. Uſus.* Quantum inter ſe homines ſtudiis, moribus, veſtitu, totâ vitæ ratione differunt! Hæc cogitatione quidem inter ſe differunt, re verò copulata ſunt. *Phras.* Quantum doctus ab indocto differt! quantum diſcrimen! tanta eſt inter eos, quanta maxima eſſe poteſt, morum ſtudiorúmque diſtantia. Quantum hos inter & illos eſt interjectum intervallum! quantum hos inter & illos intereſt! *Multum inter res noſtras intereſt.* Meæ rationes admodum à tuis differunt, diſcrepant, diſtant, diſſentiunt. Difficillima, diverſa inprimis rerum noſtrarum ratio eſt. Non idem eſt mearum ac tuarum rerum ſtatus; meæ res aliter, diſſimiliter, diversâ quâdam ratione, diversè, prorſus aliô modô ac tuæ ſe habent. *Patris tui diſſimilis es.* Patrem non refers, Patrem non imitaris. Parentis tui in te conſuetudo deſideratur. Parenti tuo diſſimilem te præbes. Tua ratio à patris tui ratione longè diſtat. A patris conſuetudine longè diſcedis. Non agnoſcitur in te pater tuus. *Alius eſt rerum ſtatus.* Res meæ aliô locô ſunt, non eodem loco ſunt, non eodem loci ſunt. Alia nunc, diverſa, non eadem, immutata mea ratio, rerum mearum ratio eſt. Nihil ſimile habet res mea. Nihil habet res mea ſimilitudinis. Quid ſimile, quid non diſſimile habent res meæ? Aliter ſe habent res meæ. Nulla ſimilitudo, diſſimilitudo magna, diverſa omnia, diſſimilia prorſus omnia, omnia prorſus alia.

Difficilè, **ſchwerlich.** *Syn.* Difficulter.

Difficilis, e, **ſchwer.** *Syn.* Laborioſus, operoſus, habens multum difficultatis, arduus. Habens difficultatem; in quo multum eſt negotii, vel operis; in labore multo poſitus, magnus.)(*Facilis. Uſus.* Intelligo, quam locô difficili & ſcopuloso verſer. Contortas

res

res & difficiles discere. Difficillimis reipublicæ temporibus. 2. *Asper*, difficilis & morosus senex. Parens illepidus, & in filios difficilis. Res ad scribendum difficilis. *Phras.* Rem difficilem tentas; magnum est, quod conaris; rem tantam, tot difficultatibus impeditam aggrederis; perarduum est, elaborandum tibi erit in ea re. Hoc multô tuô labore fiet. Incidisti in difficilem nodum, quem vix expedies. In rem difficilem & inexplicabilem, inenodabilem te conjeciisti; spissum sanè opus, lentum & fastidiosum moliris. In quantas te dimicationes immisisti! Viam sanè arduam, asperam, confragosam, lubricam, plenam periculorum & laborum ingrederis. Subeundæ tibi erunt magnæ tempestates; res est multis obstructa difficultatibus. In magnas salebras incidisti; arduum factu est, res in difficili est; multis difficultatibus conflictaberis; multæ tibi difficultates, asperitates superandæ, vincendæ, pervadendæ erunt. Satis in ea re sudabis. Difficilis res est; laboriosa res est, gravissima, minimè facilis, non facillima, operosa res est. Res hæc difficultatis, negotii, laboris habet plurimum; non ea res est, quæ facili s. parvô negotiô, levi labore, non magnô studiô possit effici. Res est, hæc res est, res ea est magnæ difficultatis, multi laboris, non parvi negotii, non operis exigui; in qua sudandum sit, in qua sustinendi labores sint, in qua sit multum operæ ponendum; in qua sit vigilandum, animô excubandum; in qua non leviter sit laborandum; in qua studii multum, industriæ plurimum sit adhibendum.

Difficultas, atis, **Schwerigkeit**. *Syn.* Labor, angustia, asperitas. *Epi.* Domestica, incredibilis, magna, nummaria, odiosa, pecuniaria, publica, summa, tanta. Majores, multæ, summæ, tot tantæque. *Usus.* Multis difficultatibus affectus & afflictus delabitur, incurrit in summas difficultates. Res habens multum difficultatis & laboris. Difficultas vecturæ, navigandi, &c. *Phras.* Si hoc suscipis negotii, multum laboris habebis. Si hoc sumis, feres laboris plurimum, valde tibi erit laborandum; magnus in te labor, grave in te onus incumbet; multum oneris, laboris, molestiæ sustinebis. Si hoc aggrederis, rem difficilem, gravem, laboriosam, rem operosam, molestam inprimis ac duram senties, experieris, cognosces. Etiam atque etiam vide, quàm grave subeas onus. Etiam atque etiam vide, quantum facinus conêre, quid suspicias, quidve sustinere possis.

Difficulter, **schwerlich**. *Syn.* Difficilè, ægrè, vix, tristiùs, duriùs. *Phras.* Etiam atque etiam vide, quàm grave onus suscipias, quantum tibi oneris imponas; animadverte, cujus difficultatis, industriæ, operæ sit; quàm difficile, laboriosum, durum, operosum, spissum sit; quantum industriæ, quam facultatem, quas vires, quos nervos, quantum roboris postulet id, quod conaris, moliris, tentas; id quod instituis, suscipis, aggrederis.

Diffidenter, **mißtrauisch**. *Syn.* Timidè.

Diffidentia, æ, **mißtrauen**.)(*Fidentia, confidentia. Usus.* Metus est diffidentia expectati mali. *V. Metus.*

Diffido, is, ere, **mißtrauen**. *Syn.* Quasi desspero.)(*Confido. Vulg. Fidem non adhibeo. Adv.* Penitùs, valdè, summè. *Usus.* Ita æger est, ut Medicus diffidat. Ne defatigere, aut diffidas. Ingenio meo sanè diffido. De Othone diffido. Jacet, & diffidit, abjecit hastam. *V. Desspero.*

Diffindo, is, ere, **zerspalten**. *Syn.* Findo, divido. *Usus.* Saxum diffindere novaculâ.

Diffiteor, eris, **läugnen**. *Syn.* Nego, inficior. *Usus.* Non diffiteor, errasse me. *V. Nego.*

Diffio, as, * **zerblasen**. *Usus.* Tuô legiones spiritu diffâsti, ut ventus folia.

Diffluo, is, ere, **zerrinnen**. *Syn.* Liquesco, abundo, fluo. *Usus.* Otiô, luxuriâ, voluptatibus, sudore, risu diffluere.

Diffugio, is, ere, **hin und her fliehen**. *Syn.* fugio, dilabor. *Usus.* Metu perterriti diffugiunt. *V. Fugio.*

Diffundo, is, ere, **hin und her schütten**. *Syn.* Dispergo, dissipo, spargo, effundo. *Adv.* Latè, longè. *Usus.* Terra semen suô complexu diffundit. *Transl.* Animum, vultum diffundere.)(*Contrahere.* Laudes alicujus, rumorem latè diffundere. Flendo dolorem vel iram diffundere. *V. Spargo.*

Diffusè, **weitläufftig**. *Syn.* Dispersè. *Usus.* Res diffusè dicta.

Diffusus, a, um. *Usus.* Platanus ramis diffusa; jus civile diffusum; laus Pompeji latè diffusa; color sanguine diffusus.

Digero, is, ere, **verdäuen**. *Syn.* Concoquo, mitifico. *Adv.* Discretè. *Usus.* Stomachus

cruda digerens. *Transl. Ordino, distinguo, instituo, distribuo, divido.* Tabulas, acta, leges, argumenta in certa capita digerere. Crines digerere.

Digestio, onis, Verdauung. *Syn.* Concoctio, distributio. *Usus.* Digestio, quæ exornatio est, ea est partitio.

Digitus, i, Finger. *Syn.* Pars manûs pedisque. *Epi.* Extremi, transversus. *Usus.* Extremis digitis aliquid contingere; non discedam digitum à sententia. Digitum in aliquid intendere, & commonitrare.

Digladior, aris, fechten / haderen. *Syn.* Decerto. *Usus.* Digladientur per me Philosophi inter se.

Dignatio, onis, Würdigung. *Syn.* Dignitas. *Usus.* Nihil nisi de dignatione laborat.

Dignè, würdig. *Syn.* Pro dignitate. *Usus.* Philosophia nunquam satis dignè laudari potest.

Dignitas, atis, Würde. *Syn.* Honestas, honor, gradus, gradus dignitatis, gradus honoris, honoris amplitudo, splendor, aûthoritas, gloria, majestas, decentia, decor.)(*Indignitas. Epi.* Admirabilis, admiranda, ampliſſima, chara, chariſſima, communis, conjuncta cum utilitate communi, consularis, excellens, eximia, familiaris, imperatoria, jucundior, liberalis, magna, major, maxima, minor, nefaria, nova, otiosa, par, parva, præstabilior, præstans, præstantissima, præsens, insperata, pristina, publica, singularis, summa, tota, vera, vetus, virilis, salva. *Usus.* Dignitas est alicujus honesta authoritas, quæ & cultu, & honore, & verecundiâ digna est. 2. *Quærere dignitatem.* Honestis artibus quærere, sibi conciliare. Summum dignitatis gradum *tribuere* alicui, concedere, in dignitate locare, ponere. Ea res tibi dignitati erit, dignitatem afferet, adjunget. *Phras.* Hoc ante omnia te moneo, ut præ cæteris dignitatis rationem habeas. Hoc primùm te moneo, ut referas ad dignitatem omnia, ut propositum decus tibi sit; ut ante omnia dignitati servias, dignitatem spectes, dignitatem sequaris; ut nihil cogites à dignitate sejunctum, ut nihil alienum à dignitate cogites, ut nihil non cum dignitate conjunctum cogites, ut tuorum consiliorum finis honor sit; ut tuarum actionum terminus, scopus, honor sit; ut prima tibi sit, præcipua, antiquissima dignitatis cura. 2. *Ad dignitatem pervenire.* Ad amplissimos dignitatis gradus ascendere; dignitatem acquirere, consequi, reperire. Dignitate florere, præditum esse. Ea res magnam dignitatem habet. *Phras.* Nihil fecisti, nisi plenissimum ampliſſimæ dignitatis; omnia tua facta cum dignitate vehementer consentiunt. In omnibus tuis factis proposita tibi dignitas fuit. Omnia tua facta ad dignitatem retulisti. Quæcunque egisti, ad dignitatem omnia spectârunt. Scopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit. Tuarum actionum norma quædam & regula fuit dignitas. Tua sunt ejusmodi facta, ut eximiis ornanda præconiis, ut divinis decoranda laudibus, ut tollenda ad astra, ut ad cœlum efferenda videantur. Tuis omnibus factis æterna gloria, immortalitatisque præmia debentur. Gloria primum semper apud te locum obtinuit. Gloria tibi semper prima fuit, antiquissima fuit, maximi fuit. Gloria tibi ante omnia perpetua fuit, summo semper loco fuit. 3. Dignitatem tueri, retinere, ornare, defendere, amplificare, servare, augere; civitatis dignitatem sustinere. Dignitati suæ consulere, servire, alienæ suffragari, favere; omnia ad dignitatem referre, revocare. *Phras.* Magnam in omnibus rebus tuæ dignitatis rationem habebo. Semper mihi dignitas tua ante oculos erit, antiquissima erit; semper meæ cogitationes laudem tuam spectabunt. Animus meus in honore tuo fixus erit ac locatus. In omni re, quid honor tuus postulet, requirat, ferat, attendam. Divitias, divitiarúmque jacturam nihili facio, liceat modò dignitatem tueri. Adimi s. detrahi de fortuna, fortunam comminui, fortunarum jacturam fieri, fortunæ detrimenta fieri non recuso, nihili duco, in minimis pono; sit modò dignitas incolumis, liceat modò incolumem servare dignitatem, modò permaneat dignitas in eodem statu, modò ne cogar de statu dignitatis meæ demigrare, modò sit eadem dignitas; modò ne mutetur, ne diminuatur, ne lædatur dignitas mea; modò ne quâ injuriâ, ne quô damnô, ne quô detrimentô afficiatur

tur dignitas mea; modò ne damni quid faciat, ne quid jacturæ faciat dignitas mea; modò ne quam jacturam ſubeat, ſuſtineat, ferat, patiatur dignitas mea; modò ne de dignitate quid detrahatur, adimatur, imminuatur. Quod pollicitus ſum, id præſtabo, ut honorem tuum defendam. Quod pollicitus, id re præſtabo, ut tuear honorem tuum; ut honorem tuum defendendum, tuendúmque ſuſcipiam; ut honoris tui defenſionem, contentionem, certamen ſuſcipiam; ut pro honore tuo pugnem, contendam, certem. Dabo operam, ut ejus animum ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, convertam. Dabo operam, ut is omnia ſua ſtudia tuam ad dignitatem referat, conferat; ſuam operam tua in dignitate figat, locet, ſtatuat, ponat; induſtriam omnem ſuam dignitati tuæ dicatam velit, aſſignet, dedat, dicet. 4. *Dignitatem alicujus violare*, oppugnare, impugnare, diminuere, labefactare, deformare; deeſſe alicujus dignitati & invidere. Dignitatem alicui detrahere, de dignitatis gradu dimovere; dignitatem contumelia attingere; ſpoliare dignitate. *Phras.* Violari tuam dignitatem vehementer doleo. Dignitatem tuam offendi, minui, lædi, oppugnari, damnô affici, injurias pati, vehementer doleo. Detrahi de tua dignitate, minui, adimi, auferri, moleſtiſſimè fero. Jacturam fieri tuæ dignitatis iniquè patior. 2. *Dignitatem amittere*; deponere à dignitate, diſcedere. 6. *Dignitatem ereptam reſtituere*, reddere; recipere, recuperare dignitatem. Imaginem duntaxat & reliquias priſtinæ dignitatis recepit. 2. *Decor, pulchritudo, ornamentum, Decus, forma, liberalis ſpecies.* In formis aliis dignitas ineſt, in aliis venuſtas. Liberalis ſpecies & dignitas; formæ ſ. frontis dignitas coloris bonitate defenditur. Tranquillitas animi affert dignitatem,

Dignor, aris, **würdig achten.** *Syn.* Dignus habeor. *Uſus.* Qui apud nos tali laude, obſervantiâ, cultu, honore virtutis ergo dignantur. Vir probus ſummâ exiſtimatione dignandus.

Dignoſco, is, ere, **unterſcheiden.** *Syn.* Diſcerno. *Uſus.* Hoſtem cive dignoſcere. *V. Diſcerno.*

Dignus, a, um, **würdig.** *Syn.* Honeſtus, qui meretur, dignitate præditus, plenus dignitatis, habens dignitatem, qui cum dignitate eſt, idoneus, par, egregius, ſummum dignitatis gradum tenens.)(*Indignus. Adv.* Omninò, maximè, parum. *Uſus.* Quod non decorum, nec Diis dignum eſt. Majoribus ſuis dignus. Efficere aliquid expectatione publicâ, viribus ſuis dignum. Odiô dignus. Hoc te non eſt dignum.

Digredior, eris, i, **neben abweichen.** *Syn.* Egredior, diſcedo, aberro à via, aberro à propoſito, diverto. *Adv.* Longiùs, parumper, paululùm. *Uſus.* Sed ad id, unde digreſſi ſumus, redeamus, revertamur. Longiùs, quàm voluntas fuit, à propoſito digreſſa eſt oratio. *V. Aberro.*

Digreſſio, onis, **Abweichung.** *Syn.* Declinatio.)(*Congreſsio. Epi.* Acerba & miſera, non longa, perjucunda, ſuperior. *Uſus.* Miſerior fuit congreſſio, quàm digreſſio noſtra. Digreſſio à propoſita oratione. *Phras.* Fuit hæc non inutilis digreſſio orationis. Danda eſt opera, ut, unde aberrare cœperit, revocetur oratio; ne plus juſto ab rerum ordine declinet; aliò excedat, effundatur; aliò auferatur, ne liberiùs altiùsque procedat.

Digreſſus, ûs. *Idem. Syn.* Digreſſio, diſceſſus.)(*Congreſſus.*

Dijudicatio, onis, **Entſcheidung.** *Syn.* Diſceptatio, judicium, deliberatio. *Uſus.* Iſta quidem magna dijudicatio eſt.

Dijudico, as, **entſcheiden.** *Syn.* Diſcerno, diſtinguo, diſcepto. *Adv.* Callidè, diligenter, ſerò. *Uſus.* Verbis controverſias, non æquitate dijudicas. Controverſiam dijudicabis. Non facilè dijudicatur verus amor & fictus. *V. Diſtinguo.*

Dijungo, is, ere, **abſonderen.** *Syn.* Disjungo. *Adv.* Longiùs, facilè, ſæpè. *Uſus.* Dijungere me ab illo volo. *V. Separo.*

Dilabor, eris, **entfallen / vergehen.** *Syn.* Diffugio, diffluo. *Adv.* Malè, rapidè. *Uſus.* Fluvius rapidè dilapſus. Vide, ne ea res memoriâ dilabatur. Dilapsâ fortunâ amici devolant; vectigalia, fides, vires reipublicæ dilabuntur. *V. Abeo. Labi.*

Dilacero, as, **zerreiſſen.** *Syn.* Lacero.

Usus. Cadaver canibus dilaniandum objicere. *V. Lacero.*

Dilanio, as, zerhacken. *Syn.* Lanio.

Dilapido, as, verſchwenden *Syn.* Decoquo, diſperdo, conſumo. *Usus.* Dilapidare pecuniam; exhaurire ærarium; conſumere, minuere vectigalia. *V. Conſumo. Nepos. Luxus.*

Dilargior, iris, verſchencken. *Syn.* Dono. *Usus.* Omnia dilargiri. *V. Largior.*

Dilato, as, außbreiten. *Syn.* Collato, latè explico, propago.)(*Conangusto, coarcto, contraho. Usus.* Argumenta, orationem dilatare, ac diffundere. Latè funditur ac dilatatur nomen veſtrum. *V. Amplifico.*

Dilatatio, onis, Erweiterung. *Syn.* Mora, prolatio, retardatio. *Epi.* Nimia. *Usus.* Dilatatio & expectatio comitiorum. *V. Amplificatio.*

Dilaudo, as, loben. *Syn.* Prædico. *Usus.* Librum, quem dilaudas, emi. *V. Laudo.*

Diligens, tis, fleiſſig. *Syn.* Attentus, ſedulus, aſſiduus, ſtudioſus, diligentiam adhibens. *Usus.* Lentulus ſalutis meæ diligentiſſimus. Tota domus in omni genere diligens. *Phras.* Prudens & rerum ſuarum attentus paterfamilias; homo ſummi laboris & induſtriæ, prorſus intentus in omnia, qui advigilet ſedulò, & omnia accuret.

Diligenter, fleiſſig. *Syn.* Accuratè, exquiſitè, ſtudiosè, magna cum cura ac diligentia.)(*Negligenter. Usus.* Diligenter etiam atque etiam facere aliquid. *Phras.* Diligenter litteris dat operam. accuratiſſimâ diligentiâ, mirâ accuratione, non indiligenter, ſedulò, quàm diligentiſſimè, ſummâ curâ ſtudioque, totô animô atque omni curâ, perſtudiosè, intentiſſimâ curâ, enixô ſtudiô, ſummâ induſtriâ, totô pectore, impensè admodum, impensâ operâ, curiosè atque contentè, contentione maximâ litteras perſequitur.

Diligentia, æ, Fleiß. *Syn.* Aſſiduitas, sedulitas. *Epi.* Accuratiſſima, acerbiſſima, ampliſſima, artificioſa, cognita, crudelis, egregia, ſingularis, excellens, grata, inanis, incredibilis, inepta, magna, major, non mediocris, minuta, miſera, miſerabilis, moleſta, nimia, nova, pergrata, plena, privata, ſumma, tanta. *Usus.* Conferre diligentiam ad aliquam rem; diligentiam in rebus tuis adhibui maximam; magna cum cura ac diligentia ſcripſi de re tua. *Phras.* Summâ diligentiâ rem tuam curabo; omni meâ cura, opera, vigiliis, omni ſedulitate, omni non modò contentione, ſed etiam dimicatione in rebus tuis elaborabo. Res tuas ſummâ curâ complectar. Pugnabo, enitar, contendam, efficiam, gnavitatem omnem & operam adhibebo, ut res tuæ ritè curentur. Incumbam in tuam cauſam totâ induſtriâ; operæ ſtudiiſque plurimùm in tuis rebus pono, conſumo. Vigilabo dies atque noctes, & intentis oculis diſpiciam, ut res tuæ ſalvæ ſint; non ſine elaboratione & operæ conſumptione res tuas adminiſtro. Curam rerum tuarum ſuſcipiam; operam ſummam, nervos omnes & induſtriam afferam. Ardore quôdam & ſtudiô incitatô tua procurabo. Summa ope nitar, animum intendam, adjungam, ut tibi benè ſit. Velim, te plus diligentiæ in ſcribendo ponere; velim te plus operæ, curæ, induſtriæ, ſtudii in ſcribendo locare, collocare, conſumere. Plus diligentiæ ad ſcribendum conferri à te velim. Operam navari ſtudiô majori in ſcribendo expeterem. Tuis in ſcriptis diligentiam deſidero, requiro, majorem poſtulo. *V. Curo. Sollicitudo.*

Diligo, is, ere, lieben. *Syn.* Amo, charum habeo. *Adv.* Acriùs, admodùm, egregiè, eximiè, conſtantiſſimè, facilè, gratis, libenter, magnificè, maximè, mirificè, multùm, mutuò, nimiò, planè; plùs, plùsque indies. Præcipuè, plurimùm, quammaximè, quodammodò, ſeparatim, ſingulariter, valdè, herclè, vehementer, vehementiùs, vehementiſſimè, viciſſim, uſque eò, generatim, plurimùm, verè, unicè. *Usus.* Hunc amo, quem ante diligebam. Me aut amabis, aut diliges ſaltem. Eum non amore tantùm, ſed perpetuô quôdam judicio diligebam. *V. Amo.*

Dilorico, as, zerreiſſen. *Syn.* Diſcindo, aperio. *Usus.* Diloricare tunicam.

Diluceo, es, erſcheinen. *Usus.* Res Senatui planè dilucere viſa eſt.

Diluceſcit, ebat, Tag werden. *Syn.* luceſcit, lucere incipit. *Usus.* Diſcuſſa eſt illa caligo, diluxit. *V. Luceſcit.*

Dilucidè, ſcheinbarlich. *Syn.* Lucidè, perſpicuè, clarè, apertè, planè. *Usus.* Dilucidè, planèque loqui.

Di-

Dilucido, erklären. *Syn.* Declaro. *V. Explico. Declaro.*

Dilucidus, a, um, klar. *Syn.* Apertus, evidens. *Usus.* Quò brevior, eò dilucidior erit narratio. Dilucida, & perſpicua expoſitio.

Diluculum, i, morgenröth. *Syn.* Summo manè, prima lux. *Usus.* Primô diluculô nuntius venit. *Phraſ.* Surrexi diluculô, ſub galli cantum, matutinô crepuſculô, ineunte die, ſub ortum ſolis, in ortu ſolis, oriente ſole; cum lucere, luceſcere, illuceſcere inciperet. Expergefactus ſum primâ luce. Expergefactus ſum ſummô manè, bene manè, primô mane. Expergefecit me galli cantus. Luceſcit, ſol oritur; albeſcit. Dies appetit, adventat, adeſt. Crepuſculum matutinum eſt. Tenebras fugat lux. Nocti ſuccedit dies, noctem ſubſequitur dies. Abeunte nocte dies advenit. Abeunte nocte lux apparet.

Diluo, is, ere, ſpülen. *Syn.* Confuto, abſtergeo. *Adv.* Dilucidè, faciliùs.)(*Affirmo. Usus.* Diluere objecta crimina, infirmare argumenta. Curas, moleſtias jucundô alloquiô diluere. *V. Refello.*

Dimano, as, zerflieſſen. *Syn.* Profluo. *Usus.* Meus tui labor dimanavit ad æſtimationem hominum latiſſimè.

Dimenſio, onis, Meſſung. *Usus.* Dimenſio quadrati.

Dimetior, iris, meſſen. *Syn.* Metior, digero. *Usus.* Ab illo dimenſa ſunt omnia, & deſcripta.

Dimetor, aris, abmeſſen. *Uſ.* Siderum curſus dimetari.

Dimicatio, onis, Streit. *Syn.* Diſcrimen, contentio. *Epi.* Extrema, infinita, parva, periculoſa, plena laudis, tanta, maxima, tot ac tantæ. *Usus.* Dimicationem quærere. In dimicationem & aciem venire. Mihi fortunarum omnium fortuna ſubeunda erit. 2. Dimicationem mihi pro te nullam defugiendam putavi. Nemo me ab ea dimicatione continebit, deterrebit. *V. Certamen.*

Dimico, as, are, ſtreiten. *Syn.* Confligo. *Adv.* Paratiùs, privatim. *Uſ.* Prælio dimicare cum hoſtibus. De omnibus fortunis, de potentia dimicare. *V. Certo. Confligo.*

Dimidiatus, a, um. *Syn.* Medius.

Dimidius, a, um.)(*Omnis. Usus.* Diſcipulos ſuos dimidiô reddebat ſtultiores, quàm acceperat. Dimidium ejus, quod aliis datum fuerat, petiit. Dimidiô cariùs emit domum, quam æſtimata fuerat.

Diminuo, is, ere, verkleinern. *Syn.* Minuo, imminuo, attenuo, detraho, exhaurio, decerpo, derogo, remitto, levo, ad pauciora redigo, diripio, diminutionem facio.)(*Augeo. Usus.* Vide, ne quid de bonis tuis diminuas. Sententia imminuta ac infirmata. *V. Minuo.*

Diminutio, onis, Verkleinerung. *Syn.* Imminutio.)(*Accretio. Usus.* Imperio magna diminutio facta eſt. Diminutio vectigalium.

Dimiſſio, onis, Entlaſſung. *Usus.* Dimiſſio propugnatorum, relegatio amicorum.

Dimitto, is, ere, entlaſſen. *Syn.* Amitto, miſſum facio, remitto, depono, omitto.)(*Retineo. Adv.* Amantiſſimè, continuò, contumeliosè, libenter, multùm, prorsùs, nunquam. *Usus.* Dimittere ſenatum, concionem, ſcholam. *Vulg. Licentiare.* Exercitum, legiones, remiges dimittere; Facultatem rei gerendæ dimiſit. Utinam de ſua gravitate aliquid Pompejus, de cupiditate Cæſar non parum dimiſiſſet. *Phraſ.* Dimittere militem; exercitum purgare turbulentorum hominum miſſionibus; legiones miſſas facere.

Dimoveo, es, ere, verrucken. *Syn.* depello, permoveo, removeo, dejicio. *Adv.* Impoſterùm, temerè. *Usus.* Expurgare ſuſpicionem, & à ſe in alium dimovere. Aliquem de ſuo curſu, ſententiâ, inſtitutis, more dimovere; de dignitatis gradu & loco ſuo aliquem dimovere. *V. Amoveo. Abſtraho. Abſterreo.*

Dinumeratio, onis, Abzahlung. *Syn.* Frequentatio, exornatio, quædam verborum.

Dinumero, as, abzehlen. *Syn.* Numero. *Adv.* Propemodum. *Usus.* Dinumerare pecuniam alicui.

Diœceſis, eos, Verwaltung. *Syn.* Procuratio, vel gubernatio. *Usus.* Mirifica expectatio noſtrarum diœceſium.

Diœ-

Diœcetes, is, Verwalter. *Syn.* qui procurationem & quasi dispensationem regiam recepit.

Diploma, tis, *Syn.* Principum, & aliorum magistratuum codicilli, litteræque publicæ signô regiô munitæ, & sanctæ. *Usus.* diploma nondum quidem est datum.

Diræ, arum, Verfluchung. *Syn.* furiæ, tristia signa, minæ, execrationes, imprecationes. *Us* Diras abnunciare. Diræ, ùt cætera auspicia, omina sunt, non causæ malorum. Homo diris devotus credebatur affici maximo infortunio. *V. Furiæ.*

Directò, gerad zu. *Syn.* directè. *Us.* directè, deorsum ferri. Hæc ad fidem directè pertinent.

Directus, a, um, recht/gerad. *Syn.* rectus. *Us.* Arbores directô ordine consitæ. Directa via. Quid opus est circuitione & anfractu potiùs quam directo? Directum iter, paries directus.

Direptio, onis, Plünderung. *Epi.* acerba, fœda, impunita, libera, tanta. *Usus.* Vexatio & direptio urbis, sociorum. Impendebant fames, incendia, cædes, direptio.

Direptor, is, Plünderer. *Syn.* direptor urbis & vexator.

Diribeo, es, musteren. *Syn.* distribuo, dinumero, discerno, separo. *Us.* dum tabellæ diribentur.

Diribitio, nis, Zertheilung. *Syn.* distributio. *Us.* populi diribitio jam nihil expectanda est.

Diribitor, is, Musterer. *Syn.* distributor, qui populum in suas classes ad suffragia ferenda distribuit. *Usus.* Vos rogatores, diribitores, custodes tabularum fuistis.

Dirigo, is, ere, richten. *Syn.* refero, constituo, ordino, dispono. *Usus* omnia ad rationem & artem dirigere. Ad similitudinem pictor artem, manumque dirigit. Iter ad Romam dirigit. Ad illam cynosuram vitæ tuæ cursum dirigas. 2. *Metior, definio, describo, æstimo, circumscribo.* Turpe est officium utilitate dirigere, non honestate. Lituo Romulus Urbis regiones direxit. Omnia voluptate dirigunt Epicuræi. *Thras.* Omnia ad utilitates suas dirigit, cursum vitæ suæ omnem ad seipsum dirigit. Utilitas illi vitæ regula est; omnem suum conatum ad opes parat, atque meditatur; studia sua utilitatis regulâ metitur; vitam suam ita gubernat, ita moderatur, ut ab utilitate ne usquam discedat. *V. Moderor. Collineo.*

Dirimo, is, ere, zertrennen. *Syn.* divido, distraho.)(*Conjungo. Adv.* Acerbè, impudenter. *Usus.* Hanc nostram societatem, hanc vitæ conjunctionem falsis criminibus diremêre malevoli. Nox prælium, iras, rixas diremit, dirupit.

Diripio, is, ere, plündern. *Syn.* Prædor, aufero, rapio. *Usus.* Expliçare, vexare, diripere socios, patrimonium alterius. *Thras.* Urbs ea direpta est, direptioni & incendiis relicta, omnibus partibus disturbata, aut incensa; excisio, inflammatio, eversio, depopulatio, vastitas agris tectisque illata; fana expoliata, domus exinanitæ, pecuniis spoliatæ; expilata urbs, nudata, exhausta, depopulata; fit auri argentique fæda direptio; prædæ egeruntur improbissimè, discurrit ad prædam miles; ex alieno agro rapiunt, aguntque victores, prædas undique exsorbent. *V. Vasto. Præda.*

Diritas, atis, Grausamkeit. *Syn.* Crudelitas. *Usus.* Homo omni diritate & immanitate teterrimus. *V. Crudelitas.*

Dirumpo, is, ere, zertrennen. *Adv.* repentè. *Usus.* dolore propè se disrupit. Societatem, amicitiam dirumpere. Homo diruptus dirutusque. *Infelix. Vid. Rumpo.*

Diruo, is, ere, niederbrechen. *Syn.* excîdo, exscindo, everto.)(*Ædifico. Us.* diruere, ædificare. *V. Destruo.*

Dirus, a, um, grausam. *Syn.* Ferus, crudelis, immanis, infestus, infaustus, *Us.* Quæ augur injusta, nefasta, vitiosa diravè edixerit, irrita, infectaque, sunto. *V. Crudelis.*

Dis, tis, reich. *Syn.* dives. *Us.* Midas ditissimus.

Discedo, is, ere, hinweg gehen. *Syn.* abeo, proficiscor, cedo, solvo, migro, demigro.)(*Accedo. Adv.* Aliquantùm, commodùm, ferè, nonnunquam, flagitiosissimè, honestè, impunè, longè, longiùs, nec

nec verò, non libenter, nusquam, omnino, parumper, proximè, temerè, nunquam, tardissimè. *Usus.* à foro, de provincia, Româ discedere. 2. *Transl. desino, desicio, mutor.* A constantia, fide, mente, justitiâ, à seipso discedere, *sui dissimilem fieri.* A sententia sua, ab officio, à consuetudine sua discessit. 3. Discessit in alia omnia Senatus. In aliam opinionem, partes, sectam discedere. Febris quartana discessit. 4. Cælum bello Marsico discessit. Tellus discedit, cùm *aperitur & dividitur.* Vitâ discedere. *Phras.* Mihi est in animo discedere. Mihi est in animo digredi, locum mutare, abire, proficisci. De discessu cogito; discessum cogito, specto, in animo habeo, meditor; animus est in discessu. *V. Abeo.*

Disceptatio, onis, **Rechts-Handel.** *Syn.* Causa, controversia, lis, Judicium. *Epi.* Extrema, forensis, simplex. Forenses, infinitæ, legitimæ, liberæ. *Usus.* Disceptatio & cognitio veritatis. Rem aliquam in disceptationem vocare. Venit hoc, cadit in disceptationem. Hoc quidem in disceptatione versatur. *Vid. Controversia. Disputatio.*

Disceptator, oris, **Schiedsmann.** *Syn.* Judex. *Epi.* Domesticus, severissimus. *Us.* Populum Romanum disceptatorem non tantùm non recuso, non defugio, sed deposco. Hoc disceptatore & sententiæ moderatore uti statui.

Disceptatrix, icis, **Entscheiderin.** *Usus.* Dialectica veri & falsi Disceptatrix, & Judex.

Discepto, as, are, **thätigen.** *Syn.* contendo, decerro, disputo, dijudicio, cognosco. *Adv.* Justè, latiùs, sapienter. *Us.* Illi quæstioni præpositus, quô æquô jure disceptet. Inter se cum aliquo disceptare controversiis. In prælio disceptare & armis. *V. Disputo. Contendo.*

Discerno, is, ere, **unterscheiden.** *Syn.* dijudico, distinguo, dispicio, internosco, secerno, divido. *Us.* Animus discernit verum à falso. Alba & atra vix discernit. *V. Dijudico.*

Discerpo, is, ire, **zerreissen.** *Syn.* dilacero. *Us.* Incomptis unguibus Baccharum more discerpere, laniare aliquem. Animus nec distrahi, nec discerpi potest. Divulsum, & discerptum genus dicendi. *V. Lacero.*

Discessio, onis, **Abweichung.** *Syn.* Remotio, recessus, profectio, abitus, abitio, digressus, abscessus. *Epi.* matura. *Us.* Si in meam Sententiam Consules discessionem facerent. Sententia illa valuit, etsi discessio facta non est.

Discessus, ûs, *idem.* * *Accessus. Epi.* Acerbus, calamitosissimus, misericordiâ dignior, diuturnus, fœdus ac perturbatus, fœdissimus, fructuosus, fructuosissimus, longinquus, longus, perhonorificus, præclarus, subitus, summus, voluntarius. *Us.* Longinquus inter nos discessus, & digressus. Solis accessus & discessus. O præclarum discessum è vita! subitus discessus, præceps profectio.

Discindo, is, ere, **zerschneiden.** *Syn.* dilacero, dilorico. *Us.* Vestem discindere.

Discingo, is, ere, **aufgürten.** *Us.* Periculum propè est, ne discingere.

Disciplina, æ, **Lehrstück.** *Syn.* Institutum, ratio, institutio, ars, mos, consuetudo. *Epi.* acerrima & equestris, antiqua, bellica, bona, certa, dialectica, digna studiosis ingenuarum artium, domestica, vetus, Hetrusca, fortior, gravis & constans, gravis, continens, indocilis, inops, expedita, magna, mala, melior, meretricia, mollis, multa, navalis, nobilis, nota, nova, optima, perfacilis, perfectissima, præclara, præstans, publica, sanctissima, severa, severissima, tota, vetus, vetusta, voluptuaria, delicata, vulgaris. Clarissimæ, consentaneæ, domesticæ, gravissimæ, ingenuæ, optimæ, pueriles, variæ. *Us.* Senatores filios suos Hetruscis in disciplinam tradebant. Plerasque disciplinas à Græcis traditas accepimus. Nemo bonus orator, qui non antè Philosophiæ disciplinam perceperit, diligenter coluerit. Ratio vetustæ disciplinæ, quam à majoribus accepimus. Homo disciplinâ juris civilis eruditissimus. Quidam parentum disciplinâ meliores fiunt. Bonâ disciplinâ exercitatus. Bellica disciplina soluta, prolapsa restituenda est. Et horum nos hominum institutionem, disciplinam, sectam persequemur?

Disciplinam facio, **Disciplin machen.** *Phras.* Pœnæ nomine se acerrimè verberare; voluntariam de se pœnam verberibus sumere; volun-

voluntariâ verberatione corpus coërcere; se flagellis cædere; se voluntario cruciatu concidere; flagris, verberibus in suum corpus animadvertere; flagris se multare; ad domandum corpus verberum adhibere disciplinam; de se supplicium non leve voluntaria diverberatione sumere. Acerbissimis flagris castigare corpus; voluntariâ sui afflictatione Divinæ justitiæ severitati prævertere.

Discipulus, i, **Schüler.** *Syn.* Auditor, qui accedit aliquem, qui se alicui in disciplinam tradit. *Epi.* Rudis & integer. Dissimiles, probabiles. *Us.* Rudem me discipulum atque integrum accipe. *Phras.* Demosthenes fuit Platonis discipulus; Demosthenes sub Platonis disciplina fuit; Platone usus est Magistrô, præceptore; Platonem habuit præceptorem; à Platone eruditus fuit, excultus doctrinâ fuit; à Platone didicit, doctrinam hausit, litteris imbutus fuit; Platonis inter discipulos fuit; Platonis gymnasium frequentavit, trivit; Platonis præceptis imbutus est, Platonem audivit, Platonis auditor fuit, apud Platonem litteris operam dedit.

Discludo, is, ere, **ausschliessen.** *Syn.* Disjungo, separo. *Us.* Plato duas animæ partes discludere voluit.

Disco, is, ere, **lernen.** *Syn.* Percipio, disciplinam accipio, cognosco, perdisco, condisco, documentum accipio, exemplum ex aliquo capio, comprehendo, cognitionem accipio. *Adv.* Aliundè, diutiùs, facilè, fortiùs, meliùs, multùm, præclarè, studiosè, breviter, nimirum, omnino, perinde ut. *Us.* Qui non citò aliquid discit, nunquam omnino perdiscet. Discere apud aliquem Græcas litteras. Antiqui fidibus discebant. 2. *Intelligo* è tuis litteris, è tabellario didici, te &c. *Phras.* Græcas litteras didici ab illo, ac percepi; fieri studebam ejus prudentiâ doctior; Græcam grammaticam arte & cognitione comprehendere. Græcas litteras sic avidè arripui, quasi diuturnam sitim explere cupiens. Annos multos in hac disciplina permansi. Ad scientiam multarum rerum experientiâ duce pervenimus. Erudimur valdè, instruimur, expolimur, ex ignorantiæ tenebris educimur usu atque experientiæ beneficiô. Multarum rerum scientiam consequimur, experientiam secuti, experientiâ docti. Experientiâ Magistrâ multa discuntur, percipiuntur ab experientia. Multarum rerum scientia, cognitio, intelligentia, doctrina capitur, sumitur, hauritur ab experientia, & usu. Multa cognoscuntur experientiâ duce, multarum rerum Magister usus est. Multa docet, ostendit, patefacit, experientia. Viam aperit usus ad multarum rerum scientiam. *V. Discipulus.*

Discolor, is, **vielfärbig.** *Syn.* Diversus, dispar, dissimilis, varius. *Us.* Discoloribus signis sententias notare.

Disconvenio, **mißhällig seyn.** * *Syn.* Dissideo, discordo. *Us.* Disconvenit inter me & te. *V. Discordia.*

Discordia, æ, **Uneinigkeit.** *Syn.* Dissidium, dissensio, seditio, odium.)(*Amicitia.* *Epi.* civilis, major, magnæ, maximæ, multæ, perniciosæ, stultæ, tacitæ discordiæ. *Usus.* 1. *Discordiam concitare.* Excitare, in civitatem inducere. E cupiditatibus seditiones, discordiæ oriuntur, impendent. 2. Discordiam *tollere*, eloquentiâ dissipare, sedare, placare. Nullius discordiarum finis, quàm interitus, aut victoris dominatus. Urbs discordiis consumpta periit. *Phras.* Discordiæ mala plurima civitatibus creant, cædes & pericula afferunt; cùm Principes inter se dissident, & discordant, opinionum dissensione inter se discrepant, contentione & ambitione discordes dissident, magnas inimicitias & controversias agitant, in alia omnia discedunt, nunquam à jurgiis conquiescunt; cùm urbs secum ipsa discors intestinis odiis laborat, quando Patres inter & plebem magna discordiarum moles exoritur, dissensiones seruntur, intestinæ discordiæ fervent, propè ab interitu non abest respublica.

Discordo, as, **uneinig seyn.** *Syn.* Dissideo, discrepo, dissentio, non consentio. *Us.* Animus à se ipso dissidens, & discordans. *V. Dissentio.*

Discors, dis, **uneinig.** *Syn.* Dissentiens, discordans.)(*Concors.* *Usus.* Ambitione discordes, neque contentione. *V. Discordia.*

Discrepantia, æ, **Unterscheid.** *Syn.* dissensio,

sio, discordia. *Us.* scripti & voluntatis, rerum & verborum discrepantia.

Discrepo, as, **mißhällig seyn.** *Syn.* discrepans sum, abhorreo. *Adv.* multùm ab humanitate, paulùm, valdè.)(*Convenio, congruo. Usus.* Ego à tuis consiliis minimè discrepo, hæc verba ita inter se discrepant, ut idem sonare videantur. Hæc multùm ab humanitate discrepant. Cum aliquo, ab aliquo, in re aliqua, inter se discrepare. *V. Differo. Discordia.*

Discretè, **unterscheidentlich.** *Syn.* distinctè.)(*Conjunctè, confusè.*

Discretio, onis, **Unterscheidung.** *Syn.* distinctio, sejunctio.

Discrimen, inis, **Unterscheid/Gefahr.** *Syn.* Differentia, delectus, moderatio. *Epi.* Certissimum, externum, iniquum, magnum, majus, maximum, medium, pertenue, propinquum, summum, totum, extremum. *Usus.* Non est consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia. Est hoc discrimen inter gratiosos cives, & fortes. Discrimen omne & delectum tollere. 2. *Periculum:* Adducta est, venit, incidit, vocatur, devenit Respublica in summum discrimen; versatur, est in extremo discrimine. Sponte se in discrimen objicere, conferre, offerre, inferre. Discrimen totius belli in unius capite positum est.

Discrimino, as, **entscheiden.** *Syn.* Distinguo. *Us.* Hetruriam via Cassia discriminat.

Discrucio, as, **übel plagen.** *Syn.* excarnifico. *Us.* Discrucior, talem fundum à tam improbo homine possideri. Discruciatum aliquem necare. *Vid. Crucio.*

Discumbo, is, ere, **zu Tisch sitzen.** *Syn.* accumbo, cubo ad mensam, ad somnum. *Us.* cœnati discubuerunt.

Discupio, is, ere, **wünschen.** *Us.* te videre & omnia conferre discupio. *Vid. Cupio.*

Discurro, is, ere, **hin und wieder laufen.** *Usus.* Signô datô juventus Romana ad rapiendas Virgines discurrit.

Discursus, ûs, **Gelauff.** *Syn.* Ipse discurrendi actus. *Us.* præcipiti discursu passim se fugæ mandant.

Discus, i, **eine Blatte.** *Syn.* patina.

Discutio, is, ere, **vertreiben.** *Syn.* dispello, removeo, tollo, perturbo. *Us.* Periculum consiliô, factionem armis discutere & comprimere. Captiones alicujus & fraudes discutere.

Disertè, *Syn.* Doctè, peritè. *Usus.* Disertè & copiosè dicere. *V. Eloquenter.*

Disertus, a, um, **wohlberedt.** *Syn.* Doctus, peritus. *Us.* Disertos cognovi multos, eloquentem neminem. Disertissima oratio, epistola. *Vid. Eloquens.*

Disjicio, is, ere, **hin und wieder werffen.** *Syn.* dispergo. *Us.* Res dispersas & disjectas colligere. *V. Dissipo.*

Disjunctio, onis, **Absonderung.** *Syn.* separatio. *Epi.* falsa, molestissima, vera. *Us.* Animorum disjunctio dissensionem facit.

Disjunctus, a, um, **abgesondert.** *Syn.* procul remotus, discrepans, distans. *Usus.* Vita à cupiditatibus maximè disjuncta, cum officio conjuncta. Mores ejus longè à tali scelere disjuncti; populus a senatu disjunctus. *Vid. Alienus.*

Disjungo, is, ere, **absonderen.** *Syn.* disjungo, separo, abalieno, distraho; dissidium vel dissensionem, abalienationem disjunctionemque facio.)(*Conjungo. Adv.* longè, longissimè, maximè à cupiditate, procul. *Us.* Hominem amicum à me, à mea familiaritate, amicitia disjunxisti. Disjungere jumenta. Ab Oratoria me disjungo. *V. Alienatio.*

Dispar, aris, **ungleich.** *Syn.* disparilis impar, dissimilis, diversus, varius. *Adv.* multùm, longè. *Us.* Varia & dispar conditio, dispares mores disparia studia sequuntur. Par dignitas, dispar fortuna. Disparibus ætatibus alia placent. *Vid. Dissimilis.*

Disparatum, i, *Syn.* quod contradictorium indiserti vocant. *Usus.* Disparatum est, quòd aliquâ re per oppositionem negationis separatur, ùt: sapere, non sapere.

Disparilis, e, **ungleich.** *Syn.* dispar.

Dispartio, ire, & dispartior, iris, **zertheilen.** *Syn.* Divido. *Usus.* Aliquid dispartire in minima, Jurisconsulti simplicia in infinita dispartiuntur. *Vid. Divido.*

Dispello, is, ere, **wegtreiben.** *Syn.* discutio.

tio. *Uſ.* Caliginem ab oculis diſpellere. *V. Pello.*

Diſpendium, ii, **Verluſt.** *Syn.* quod immoderatæ & inconſultè expenditur. *Uſus.* Rem confeci ſine ſumptu, ſine diſpendio. *V. Detrimentum. Damnum.*

Diſpenſatio, onis, **Austheilung.** *Syn.* procuratio, adminiſtratio. *Uſ.* Ærarii diſpenſationem ſuſcipere; dare alicui, & committere. Senatus ei hanc diſpenſationem eripuit.

Diſpenſator, is, **Austheiler.** *Syn.* diſtributor. *Uſus.* Rationem à diſpenſatore accipere.

Diſpenſo, as, **austheilen.** *Syn.* Diſpono, procuro. *Uſus.* Res domeſticas diſpenſare. Inventa ordine diſpenſare & diſponere.

Diſperditio, onis, **Verderbnüß.** *Syn.* ruina. *Uſ.* Antonius ad diſperditionem urbis venire conatur. *V. Damnum.*

Diſperdo, is, ere, **verwüſten.** *Syn.* diſſipo. *Uſ.* Poſſeſſiones à majoribus acceptas diſperdere. *V. Perdo. Conſumo.*

Diſpereo, is, ire, **verderben.** *Syn.* pereo. *Uſus.* An pecuniam diſperire patieris?

Diſpergo, is, ere, **zerſtreuen.** *Syn.* Inſpergo, reſpergo, disjicio, diſſipo. *Adv.* confuſè, membratim, permiſtè, latè, longè, latequè. *Uſ.* Cur DEus tot mortifera terrâ marique diſperſerit &c. Bellum longè latèque diſperſum. Diſperſa cogere. *V. Diſſipo.*

Diſperſè, **zerſtreut.** *Syn.* diffusè. *Uſ.* Res diſperſè & diffusè dictæ.

Diſperſio, onis, **Zerſtreuung.** *Syn.* diſſipatio. *Uſ.* diſperſione civium urbs infirmatur.

Diſpertio, diſpertior, **zertheilen.** *Syn.* Diſpartio, divido, diſtribuo, diſtinguo. *Adv.* Æqualiter, valdè. *Uſus.* Diſpertire orationem in membra. Tempora laboris & otii diſpertiri. Bona, pecunias diſpertiri. Leges & exempla civitatibus diſpertiri & dare. *V. Divido.*

Diſpicio, is, ere, **entſcheiden.** *Syn.* Video, noſco, intelligo. *Uſus.* Imbecillis animus verum diſpicere non poteſt. Acie mentis futura diſpicere. Si quid diſpicere cœpero, ſcribam ad te. *V. Noſco.*

Diſpliceo, es, ere, **mißfallen.** *Syn.* odioſus ſum, injucundus ſum.)(*Arrideo. Adv.* vehementer, vehementiùs, vehementiſſimè. *Uſ.* diſplicet mihi conſilium tuum. *V. Odioſus. Moleſtus.*

Diſplodo, is, ere, **aufſprengen.** *Uſ.* Res Siculæ diſploſa, ac disrupta.

Diſpolio, as, **berauben.** *Syn.* Deſpolio, privo. *Uſ.* Honore aliquem ſpoliare. *V. Spolio.*

Diſpono, is, ere, **ordnen.** *Syn.* Diſpenſo, diſtribuo, colloco, ordino.)(*Confundo. Uſus.* Aciem, claſſem, ſigna, tormenta ſuô quæque locô diſponere. Schedia ſua ad honorem, ad utilitatem reipublicæ diſponere. Præſidia undique diſpoſuit. Verba iſta diſponunt oratores, ùt pictores colorum varietatem. *V. Ordino.*

Diſpoſitè, **ordentlich.** *Syn.* diſtinctè. *Uſus.* Non poſſum diſpoſitè iſtum accuſare.

Diſpoſitio, onis, **Ordnung.** *Syn.* Diſtributio, ordo, collocatio, œconomia. *Uſ.* Nihil pulchrius omni ratione vitæ, diſpoſitione, atque ordine. Diſpoſitio eſt ordo atque diſtributio rerum. Diſpoſitio locorum velut quædam eſt militum inſtructio.

Diſputatio, onis, *Epi.* Copioſa, communis, decora, paulò abſtruſior, exigua; magis facilis, quàm neceſſaria; penè intima, joculatoria, longa, bene longa & ſatis litigioſa, perpetua, meditata, puerilis, nova, perjucunda, perpetua, probabilis, propenſior, propria, ſimilis, ſimplex, ſplendida, ſubtilis, tota, verior, ad ſimilitudinem veritatis propenſior, univerſa. *Diſputationes* ancipites, anguſtæ & conciſæ, eruditiſſimæ, infinitæ, latæ eruditæque, multæ, & variæ, plenæ, diverſæ, voluptuariæ. *Uſ.* Concertationum plænæ, litigioſæ diſputationes. Nolo ambigua, quæ diſputationibus huc illuc trahuntur. Diſputationi intereſſe. *V. Diſputo.*

Diſputator, is, *Syn.* Dialecticus. *Uſus.* Diſputator ſubtilis, orator parum vehemens.

Diſputo, as, *Syn.* Diſſero jure & legibus, diſceptando decerto, dico. *Adv.* Acerrimè, accuratè, accuratiùs, accuratiſſimè, acutè, amanter, argutiſſimè, audaciùs, breviter, commodiùs, contra, copiosè, coràm, dialecticè, diligenter, eleganter, enucleatè, exiliter, exquiſitè, facetiùs, fortiſſimè, fusè, fuſiùs, graviter, ube-

uberiùs, jejunè, inſcitè, inſolenter, lentiùs, libenter, liberè, liberiùs, neceſſariò, omnino, optimè, prudenter, Rhetoricè, ſepâratim, ſeverè, ſubtiliter, ſubtiliùs, variè, latè, ſupra ſatis, multùm. *Uſus.* Diſputare de omni re in contrarias partes. Multa in eam ſententiam diſputavi. Dum de ſingulis ſententiis breviter diſputo, quæſo, attendite. Rationem cum aliquo expediendæ rei diſputare, inquirere. *Phraſ.* multum ea de re diſputavi, contendi, acriter eam diſputationem ingreſſus ſum. Multum cum adverſariis conflixi, diſputavi. Magna mihi fuit altercatio; certatio, contentio; perpugnare in diſputando mihi viſus ſum; habui bene longam diſputationem; accuratè, & rationibus undique conquiſitis, ſubtiliter, & copiosè diſſerui. Multa in rem eam probabiliter argumentatus ſum; nec defatigabor, donec ancipites illorum vias rationesque pro omnibus, & contra omnia diſputandi percepero. Quô pactô ſolvitur hæc quæſtio? quô pactô perſolvitur hæc quæſtio? quæ eſt hujus quæſtionis ſolutio? quæ dubitationis hujus enodatio eſſe poteſt? quânam ratione enodabitur hoc, de quo quæritur, ambigitur, dubitatur, contenditur, diſſeritur, diſputatur, diſceptatur; de quo lis eſt, quod in dubium vocatur, quod in controverſiam adducitur. Quomodo explicari poterit id, de quò eſt contentio, de quo eſt controverſia, quod in medio eſt.

Diſquiſitio, onis, **Umfrag.** *Syn.* inquiſitio, inveſtigatio. *Epi.* magna. *Uſus.* Pro argumento ſumere, quod in diſquiſitione, eſt vitioſum. Ad facinoris disquiſitionem par eſt adeſſe quàm plurimos.

Diſrumpo, is, ere, **zertrennen.** *Syn.* divido, rumpo, *Uſ.* Dirumpantur, qui invident. Diſrumpor dolore. Diſrumpitur eô pactô humani generis ſocietas.

Diſſemino, as, **ausbreiten.** *Syn.* diſpergo, ſpargo, diſſipo. *Adv.* latiùs. *Uſus.* Diſſeminato ſparſoque rumori ne fidem habeas. Latiùs opinione malum hoc diſſeminatur, manavit non ſolùm &c.

Diſſenſio, onis, **Uneinigkeit.** *Syn.* diſſidium, contentio. *Epi.* brevis, civilis, domeſtica, magna, major, multa, nova, parva, permagna, perpetua, priſtina, repentina, tanta, tolerabilior, ſimilis, ſumma, diuturna. *Uſus.* Fuit inter illos ſine acerbitate diſſenſio. Philoſophi in magna varietate ac diſſenſione conſtituti. Commovere, facere diſſenſionem; extinguere tumultum, ſeditionem, diſſenſionem civium. *Phraſ.* Multas respublicas admodum florentes perdiderunt civiles diſcordiæ; multas respublicas opibus admodum florentes everterunt, ſolo æquârunt, diruerunt, exederunt, affixerunt, ſuſtulerunt domeſticæ ſeditiones, inteſtina bella, controverſiæ intra cives, civium diſſenſiones, partium contentiones; è civilibus diſcordiis, contentionibus multarum rerumpublicarum pernicies fluxit, manavit, orta eſt. Multis urbibus perniciem, exitium, peſtem excidium, ruinam, interitum, attulerunt, exitiô fuerunt civiles ſeditiones. *V. Diſcordia. Alienus.*

Diſſentaneus, a, um, **uneinig.**)(*Conſentaneus. Uſ.* Vel ſimilia, vel diſſimilia; conſentanea, aut diſſentanea.

Diſſentio, is, ere, **widerwärtig geſinnet ſeyn.** *Syn.* diſſideo, diſcrepo, inter nos diſſenſio eſt, in alia voluntate vel opinione ſum; in alia omnia eo, vel diſcedo. *Adv.* Honeſtè, longè, magnoperè, occultè, paulùm, tantoperè, valdè, vehementer, vehementiſſimè, multùm, graviſſimè. *Uſ.* Galli à cæterarum gentium more diſſentiunt. Verba factis, vita orationi diſſentit. *Phraſ.* Opinione diſſentimus, non voluntate; non idem ſenſus eſt, eadem tamen voluntas; diverſa ſentimus, eadem tamen volumus. Opinionum eſt inter nos diſſimilitudo, non animorum. Animorum conſenſus inter nos, opinionum diſſenſio. Noſtræ ſententiæ non congruunt, cùm animi tamen noſtri in amore conſentiant. Diſcrepant ſententiæ noſtræ, cùm tamen æquè inter nos amemus, cùm mutuus inter nos amor ſit. Non idem judicium inter nos, eadem tamen benevolentia. Non tecum ſentio; non, quod tibi, idem mihi videtur, placet, probatur; opinionum diſſenſione diſcrepamus; non idem, ſed aliter, diversè, variè ſentimus. *V. Diſcrepo. Sententia.*

Dissero, is, ere, reden. *Syn.* disputo, dico. *Adv.* Absonditè, accerrimè, accuratè, accuratiùs, acutè, acutiùs, acutissimè, angustè, argutè, benè, breviùs, commodiùs, copiosè, dialecticè, diutiùs, doctè, dupliciter, duriùs, Græcè, uberiùs, ineptè, latiùs, Latinè, nervosiùs, præclarè, plurimùm, prudenter, rectè, remissiùs, splendidiùs, subtiliter, subtiliùs, tenuiter, verissimè. *Usus.* Multa subtiliter de immortalitate animorum disseruit Socrates. Inter eos disseritur.

Dissideo, es, ere, uneinig seyn. *Syn.* dissentio, discordo.)(*Congruo. Adv.* leviter, paululùm, plurimùm, multùm. *Us.* Non cum homine, sed cum causa dissideo. Animis & voluntate, moribus & studiis inter se dissident, & discordant, armis etiam & castris dissidebamus. *V. Dissentio. Discordia.*

Dissidium, ii, Uneinigkeit. *Syn.* dissensio, divortium. *Epi.* Justum, magnum, crudelissimum. *Usus.* Odia, dissidia, discordiæ inde enatæ sunt. Doce, quâ causâ dissidium factum sit. *V. Discordia.*

Dissilio, is, ere, * zerspringen. *Syn.* crepo, frango. *Us.* nimiô dissiluêre frigore corpora.

Distillo, as, tröpffelen. *Syn.* paulatim fluo.

Dissimilis, e, ungleich. *Syn.* dispar ab aliquo, cum aliquo dissimilitudinem habens. *Adv.* longè. *Us.* Aliquis mei dissimilis. Homo virtute & vitâ illius longè dissimilis. *Thras.* Fratres sæpe inter se admodum dissimiles sunt; quasi naturâ & genere disjuncti sunt; ita animô ac voluntate dissident; moribus, ingeniô dissentiunt, discrepant; moribus inter se longissimè remoti; magnâ naturarum differentiâ, diversis inter se voluntatibus distractisque sententiis, dispari conditione; sermone, moribus dissoni; quibus non mos, non vultus, non lingua communis; alter ab altero abhorrent. *V. Differo.*

Dissimiliter, ungleich. *Syn.* dissimili ratione. *Usus.* Res dissimiliter radicatæ.

Dissimilitudo, inis, Ungleichheit. *Syn.* Varietas, distantia, discrepantia, differentia. *Epi.* Incredibilis, tanta. *Usus.* Genus institutorum dissimilitudinem habet cum illius vivendi ratione. Locorum, morum, civitatum, legum dissimilitudo. *V. Varietas.*

Dissimulanter, verkehrt. *Syn.* obscurè. *Us.* non dissimulanter iratus.

Dissimulantia, æ, Verhelung. *Syn.* Ironia, dissimulatio.

Dissimulatio, onis, *idem. Syn.* Mala & non mala dissimulantia; ironia. *Epi.* perjucunda, urbana. *Usus.* Aliquando evolutus es ex illis integumentis dissimulationis tuæ. Dissimulatio est, cum alia dicuntur, ac sentias. Ex omni vita simulatio atque dissimulatio tollenda est. *V. Dissimulo.*

Dissimulator, is, Verhäler. *Us.* dissimulatores studiorum.

Dissimulo, as, verhelen. *Syn.* Occulto, conniveo. *Usus.* fingere, dissimulare, obtegere; non id obscurè ferebat, nec dissimulare poterat. Aliquid silentiô dissimulare. Occultant ac dissimulant appetitum voluptatis Epicuræi. *Thras.* Cupiebam dissimulare dolorem animi, vulnus vultu tegere & taciturnitate celare, dissimulatione obtegere; plagam illam tacitus concoquere, negligere, fronte occultare, & quasi per dissimulationem non intelligere. Omnem illam molestiam apud me devorare, animo magis quam vultu ejus criminationem accipere, dissimulare, tacitè habere patique, vultum fingere statueram.

Dissipabilis, e, zerstörlich. *Syn.* quod facilè dissipatur. *Us.* Aer naturâ maximè instabilis & dissipabilis.

Dissipatio, onis, Zerstreuung. *Syn.* dissolutio. *Usus.* Dissipatio pecuniæ publicæ.

Dissipo, as, zerstreuen. *Syn.* Disperdo, dispergo, dissolvo, diffundo, consumo, conficio, distraho.)(*Contraho, connecto. Us.* Amicitia omnia contrahit, discordia dissipat. Dissipare, perdere, deturbare, affligere classem, hostes. Rem omnem tuæ libidines dissipârunt. Famam & rumorem dissipare. Jus civile fusum, dispersum, dissipatum. Homo in ærumnis fractus ac dissipatus. *Thras.* Rem tuam consumis; rem tuam perdis, disperdis, malè perdis, dissipas; in res inutiles, inanes fines erogas. Rem partam, quæsitam, comparatam, congestam summis labo-

laboribus majorum tuorum; rem, quam majorum tuorum ſumma collegit induſtria, inaniter, inutiliter conſumis. Si rem tuam malè diſſipaveris, dedecori tibi erit. Rem tuam in res inanes ſi confeceris, infamiæ tibi erit & ignominiæ, turpe tibi erit, infamia conſequetur. *V. Conſumo.*

Diſſocio, as, **abſonderen.** *Syn.* disjungo. *Uſ.* Morum diſſimilitudo diſſociat amicitias. *V. Separo.*

Diſſolubilis, e, **auflößlich.** *Syn.* Diſſipabilis.)(*Indiſſolubilis. Uſ.* coagmentatio diſſolubilis.

Diſſolvo, is, ere, **aufflöſen.** *Syn.* ære alieno me libero.)(*Connecto. Adv.* feſtivè, ſeparatim, omnino, meliùs, prorſus. *Uſ.* Pecuniam creditori diſſolvere. 2. *Dirimo, disjungo.* Amicitiam, ſocietatem diſſolvere. Facilius eſt apta diſſolvere, quam diſſipata connectere. 3. *Reſolvo.* Dialectici multa inveniunt, quæ nec ipſi poſſunt diſſolvere. *Thraſ.* Amicitiæ diſſolvendæ magis ſunt, quàm diſcindendæ. Omnis conglutinatio etiam animorum recens ægrè, inveterata facilè diſſolvitur, perfringitur, divellitur, labefactatur, præciditur.

Diſſolutus, a, um, **auffgelöſt.** *Syn.* nimiùm remiſſus, negligens, effæminatus.)(*Fortis, animoſus, intentus, diligens, ſtudioſus. Uſ.* Diſſolutus, perditus, profuſus, diſſolutô animô, impudenti licentiâ, diſſolutus in re familiari & negligens adoleſcens. 2. *Infirmatus, fractus, diſſipatus, afflictus.* Ars, quæ rem diſſolutam coagmentaret. Leges diſſolutæ. *V. Negligens. Mollis.*

Diſſolutè, **liederlich.** *Syn.* remiſsè, indulgenter, negligenter, ignavè. *Uſ.* Non quidem ſeverè, ſed nec diſſolutè res confecta eſt. Nec crudeliter punire, nec diſſolutè remittere.

Diſſolutio, onis, **Aufflöſung.** *Syn.* Reſolutio, infirmatio, confutatio, rejectio.)(*Conſtructio. Uſus.* Mors eſt diſſolutio naturæ. An hæc lex, an legum omnium diſſolutio? an humanitas appellanda eſt in acerbiſsima injuria remiſsio animi, & diſſolutio?

Diſſonus, a, um, **mißhellend.** *Uſ.* Diſſonum quid, & tumultuoſum chorus canere videtur.

Diſſuadeo, es, ere, **widerrathen.** *Syn.* deterreo.)(*Author ſum. Uſus.* Diſſuadere legem; de ſententia, de propoſito deterrere, abſterrere, dehortari, à Philoſophia avocare. *Vid. Abſterreo. Abduco.*

Diſſuaſio, onis, **Widerrathung.**)(*Suaſio. Uſ.* Diſſuaſio legis.

Diſſuaſor, is, **Widerrather.**)(*Author. Uſ.* Diſſuaſor conſilii mei.

Diſſuavior, aris, **mit Freud küſſen.** *Syn.* Oſculor cum lætitia & voluptate multa. *Uſ.* Te vel in medio foro diſſuaviabor. *V. Oſculor.*

Diſſuo, is, ere, **aufftrennen.** *Syn.* ſenſim paulatimque diſſolvo. *Uſus.* Diſſuendæ ſunt amicitiæ, non diſcindendæ. *V. Separo.*

Diſtantia, æ, **Unterſchied.** *Syn.* differentia, diſcrimen. *Uſ.* Magna eſt inter eos morum & ſtudiorum diſtantia. Diſtantia locorum.

Diſtendo, is ere, **zertrucken.** *Uſus.* tot negotiis diſtentus, ut reſpirare vix poſſim; ſum diſtentiſſimus. Operâ diſtentus ſum, animo longè magis. *V. Occupo.*

Diſtermino, as, **untermarcken.** *Syn.* Separo, disjungo.

Diſtillo, **abtropffen.** * *Syn.* paulatim fluo.

Diſtinctè, **ordentlich.** *Syn.* diſpoſitè, distributè. *Uſus.* Diſtinctè, explicatè, abundanter, illuminanter, definitè, eleganter, partiter, articulatim, dicere.

Diſtinctio, onis, **Unterſcheid.** *Syn.* diſcrimen, diſtributio, interpunctio, diſſimilitudo. *Uſus.* Facilis eſt diſtinctio ingenui & illiberalis joci. Diſtinctio veri & falſi. Diſtinctio omnium ſyderum. Illam tuam diſtinctionem non probo.

Diſtinctus, a, um, **unterſchieden.** *Syn.* apertus. *Uſ.* Diſtincta alios intervalla, moræ, interpunctiones, reſpirationes delectant. 2. *Ornatus.* littora urbibus, pocula gemmis, cælum ſyderibus, oratio membris & articulis diſtincta.

Diſtinguo, is, ere, **unterſcheiden.** *Syn.* Separo, disjungo, ſecerno, diſcerno, interrumpo, vario. *Adv.* Acutè, dilucidè, meliùs, ſeverè. *Uſus.* Vera à falſis, quid inter naturam & rationem interſit, diſtinguere. Orationem

variare, & distinguere verborum sententiarumque insignibus. Rem ambiguam distinguere; voluntatem à simulatione distinguere.

Distineo, es, ere, **auffhalten**. *Syn.* Impedio, impeditum teneo:)(*Otiosus sum, vaco. Adv.* valdè, vehementer. *Us.* Ex hoc colligas, quantâ occupatione distinear. Distineor tandem, & divellor dolore. *V. Impedio.*

Disto, as, **entlegen seyn**. *Syn.* absum, differo, diversus sum, interest, *Us.* Contraria sunt, quæ plurimùm distant, ùt vita, mors; calor, frigus. A veris falsa non distant; mores hominis ab oratione, vultus ab animo distat.

Distorqueo, es, **herum biegen**. *Us.* Oculos distorquere.

Distortio, onis, **Verrenckung**. *Us.* distortio & depravatio membrorum.

Distortus, a, um, **verkrümmt**. *Syn.* contortus. *Usus.* Sapientes, si vel distortissimi sint, formosi sunt. Genus dicendi distortum.

Distractio, onis, **Zertrennung**. *Syn.* disjunctio. *Epi.* summa. *Us.* Non est nobis societas ulla cum tyrannis, sed potius summa distractio.

Distractus, a, um, **zerrissen**. *Syn.* disjunctus, alienatus. *Usus.* Vita ambitionis labore distracta. Cæsar & Pompejus malorum perfidiâ distracti de Imperio dimicant.

Distraho, is, ere, **verziehen**. *Syn.* Avello, disjungo, dissipo, deduco.)(*Congrego. Us.* Naturâ cohærentia distrahere, lacerare, & distrahere reliquias vitæ. 2. *Abstraho.* A complexu matris filium distrahere. Non possum à te distrahi sine dolore. 3. *Animo ancipiti, & variis rebus occupato tribuitur.* Industriam alicujus in plura studia distrahere. In deliberando animus in plures partes distrahitur.

Distribuo, is, ere, **austheilen**. *Syn.* divido, partior, tribuo. *Adv.* Æqualiter, bipartitò, breviter, centuriatim, commodè. commodissimè, tributim, tripartitò. *Us.* Pecuniæ maximæ distribuuntur. In tres partes distributa est sapientia. *V. Divido. Tribuo.*

Distributè, **abgetheilt**. *Syn.* distinctè. *Us.* Nec distributè, nec ornatè scribit.

Distributio, onis, **Austheilung**. *Syn.* divisio, partitio, descriptio. *Us.* Temporum distributionem servare. Cæli distributio.

Distributor, is, **Austheiler**. *Us.* Ut vos distributores tabularum.

Districtus, a, um, **verstrickt**. *Syn.* strictus, occupatus, distentus. *Us.* Nunquam a laboribus districtior fui. Ejus vita ambitionis labore districta. 2. *Eductus è vagina.* Districti in rem publicam gladii.

Distringo, is, ere, **verstricken**. *Syn.* constringo. *Adv.* confestim. *Us.* Fraus distringit, non dissolvit perjurium. 2. *Aperio, nudo. Evagino.* gladium distringere.

Disturbatio, onis, **Zerstreuung**. *Syn.* Eversio. *Us.* in disturbatione urbis.

Disturbo, as, **zerstören**. *Syn.* dejicio, molior, dissipo, perverto.)(*Construo, compono, dispono. Us.* Rem totam disturbavi & vobis integram servavi. Judicium vi & armis disturbare voluit. Vitæ societatem disturbat, qui fidem lædit. *V. Impedio.*

Ditesco, is, **reich werden**. *Syn.* dives fio. *V. Dives.*

Dithyrambus, * *Syn.* Genus versûs, quô Pindarus utitur.

Ditio, onis, **Gebiet**. *Syn.* Imperium, potestas, jurisdictio. *Usus.* Cæsar totam Galliam in ditionem Populi R. redegit, sub ditionem subjunxit. Tenere aliquem in sua ditione, & potestate. DEI nutu ac ditione omnia gubernantur. *V. Imperium.*

Dito, as, **reich machen**. *Syn.* locupleto. *Us.* Urbs spoliis ditata, ac triumphis. *V. Divitiæ.*

Diu, **lang**. *Syn.* perdiu, multos annos, multos dies. *Us.* quid est in hominis vita diu? *Phras.* Diu ægrotat, satis longô intervallô; morbi dolor longinquitate productus hominem tenet; dudum ægrotat. *V. Duro.*

Divaricor, aris, *Syn.* cruribus distrahor. *Us.* Divaricari hominem, & deligari jubet.

Divello, is, ere, **aufreissen**. *Syn.* distraho, separo.)(*Conjungo. Adv.* ægrè. *Us.* Nemo eum à me divellet, ac distrahet. Magnô dolore à te divellor. *V. Separo.*

Divendo, is, ere, **verkauffen**. *Us.* bona suâ divendere. *V. Vendo.*

Diversè, **unterschiedlich**. *Syn.* variè.

Diversor, aris, **zur Herberg seyn**. *Syn.* apud Hospi-

Hoſpitem ſum, verſor. *Uſ.* Tua in domo diverſabor. Vedius Romæ apud Pompejum diverſatus eſt admodum lautè.

Diverſor, oris, Gaſt. *Syn.* Hoſpes, qui recipitur, qui divertit. *Uſus.* Caupo eum cum quibusdam diverſoribus aſſequitur.

Diverſoriolum, i, kleine Herberg.

Diverſorium, ii, Herberg. *Syn.* Hoſpitium. *Epi.* aptum, peropportunum. *Uſus.* Varro villam illam ſtudiorum voluit, non libidinum diverſorium. Requieſcam in tuo ſermone, ùt quodam opportuno diverſorio. Ex vita diſcedo tanquam ex hoſpitio, tanquam ex diverſorio.

Diverſus, a, um, unterſchiedlich. *Syn.* Varius, diſpar, non idem, diſtans, impar, diſſimilis, disjunctus, contrarius terè, totus alter, alius, diſparilis.)(*Idem. Adv.* longè, longiſſimè, maximè. *Uſ.* Hoc eſt diverſum à reliquis. Varia & diverſa inſtituta, multùm inter ſe diſtantia. *V. Diſſimilis.*

Diverticulum, i, Wegſcheide. *Syn.* flexio viæ, anfractus. *Uſ.* Quæ diverticula, quas flexiones quæris? Fraudis diverticulum mox reperit. Ne diverticula peccatis darentur.

Diverto, is, ere, ablencken. *Syn.* divertor, de via decedo. *Uſ.* apud hoſpitem, amicum divertere. Redeamus, unde divertimus. *V. Digreſſio.*

Dives, itis, reich. *Syn.* fortunatus, locuples, copioſus, beatus, affluens, opulentus, pecunioſus, omnibus copiis circumfluens, opibus & copiis præditus, omni copiarum genere abundans, divitiis affluens, cui ampliſſimæ fortunæ ſunt, pecuniâ princeps, bene nummatus, à re paratus, re amplâ & prolixâ, à re firmus, à divitiis inſtructus, omnibus rebus ornatus, copiis ampliſſimus, bene peculiatus.)(*Pauper, humilis. Uſ.* Dives animus eſt, non arca. Soli ſapientes, divites.

Divexo, as, plagen. *Syn.* vaſto. *Adv.* fædè. *Uſus.* Omnia divexare & diripere. *V. Vexo.*

Divido, is, zertheilen. *Syn.* Diſtribuo, partior, diſpartior, diſpertio, partibus diſtribuo, ſeco, digero, diſtinguo, diſcrimino, diſtraho, ſegrego, excludo. ℵ *Conjungo, confundo, commiſceo. Adv.* Acutè, æqualiter, articulatim, inelegantèr, infinitè, ſubtiliter, tributim, tripertitò, viritim, utiliter, paſſim, ultro citroque, latè. *Uſus.* Amanus Syriam a Cilicià dividit. Dividere cauſam & proponere, partiri. *Phraſ.* Dividere exercitum, bipertitò ducere, militem partiri, in multas parvasque partes carpere; in diverſas regiones diſtrahere, diducere, latiùs diſtribuere, in duas partes abſcindere exercitum; dimittere plures manus, diducere militem, vires diſpartiri.

Dividuus, a, um, getheilt. *Syn.* quod recipit diviſionem. *Uſ.* Diſſolubile & dividuum eſt omne animal mortale. Materia dividua gignitur.

Divinatio, onis, Weiſſagung. *Syn.* Vaticinatio, augurium, prædictio, præſenſio, ſcientia rerum futurarum, auguratio, ariolatio, oraculum, conjectura. *Epi.* artificioſa, naturalis, opinabilis, vera. *Uſ.* Neſcio, quâ animi divinatione hoc præſenſi. Eò rem adducam, ne divinatione ſit opus. 2. *Genus cauſæ, quâ de accuſatore conſtituendo quæritur.* Divinatio in Verrem, Vatinium. *V. Conjectura.*

Divinè, göttlich. *Syn.* divinitùs. *Uſ.* Multa divinè præſenſa & prædicta reperiuntur.

Divinitas, atis, Gottheit. *Syn.* DEorum Majeſtas, ſumma præſtantia. *Uſus.* Ariſtoteles menti tribuit omnem divinitatem, aſtris alii. Ex divinitate ſua animum genuit DEUS. *Vid. DEUS.*

Divinitùs, von Gott. *Syn.* divinè, divinô numine. *Uſu.* Divinitùs inventa & inſtituta. Divinitùs de me meritus homo. Pompejus loquitur, ſcribit, diſputat divinitùs; Divinitùs accidit, ut &c. *Phraſ.* Divinitùs id nobis auxilium oblatum eſt, non humanô conſiliô; divinô munere, donô Deûm, velut cœlô demiſſà, illa auxilia venêre; velut divinâ virgulâ illa nobis bona ſuppeditata ſunt.

Divino, as, rathen. *Syn.* Vaticinor, auguror, conjicio, futura ſignifico, in poſterum præſentio, præſagio, ariolor, oraculum edo, conjecturâ proſpicio. *Adv.* Mirabiliter, naturaliter, prorſus. *Uſus.* Nemo divinare poterat. Futura, ſ. de futuris divinare.

Phras. Eam tempeſtatem multi ante divinârant, multis vaticinationibus; non ſine inſtinctu aliquo afflatúque divino, non ſine mentis incitatione divina ea prænuntiata ſunt. Non tam aruſpices & fulguratores, & interpretes, oſtentores, augures, aut vates furioſi, ſed viri ſapientes ac providi eam tempeſtatem augurabantur; non ſomniorum conjectione, non variâ auguratûs ſcientiâ, non portentorum interpretatione, non prognoſticis, non è fatidicorum & vatum effatis incognitis, ſed ex iis, quæ contra morem ac leges fierent, impendentem Reipublicæ calamitatem velut divinâ præſagitione præmonſtrârunt, præcinuerunt, præſenſerunt, præſignificârunt, augurati ſunt.

Divinus, a, um, göttlich. *Syn.* Cæleſtis. *Uſus.* Homo divinum ac cœleſte animal, divinâ religio, divina natura. 2. *Divinator*, *Magus.* Falluntur ſæpè divini, & Chaldæi. Melancholicos habere aliquid in animo divinum & præſentiens, exiſtimat Ariſtoteles. 3. *Excellens*, *illuſtris*, *minimè vulgaris.* Divinâ vir memoriâ, conſiliô, eloquentiâ, ingeniô. Divinis me laudibus extulêre illæ cæleſtes divinæque legiones. Divina hominis authoritas.

Diviſio, onis, Theilung. *Syn.* Diſtributio, partitio, divortium, diſſidium, ſectio. *Uſus.* Cauſarum orationis diviſio in ſuas partes. Trium regnorum diviſio, cœli, maris, inferorum.

Diviſor, oris, Theiler. *Uſus.* Italiæ diviſores. 2. *Qui tribubus Candidatorum nomine pecunias dividit*, *ad ſuffragia corrumpenda.* Diviſores tribuum ad ſe noctu vocavit. Per quem ſequeſtrem, quem diviſorem tribus corrupta eſt? Pœna in diviſores conſtituta.

Divitiæ, arum, Reichthume. *Syn.* Opulentia, ampla fortuna, magnæ fortunæ atque copiæ, ſumma copia, opes & copiæ, omnium rerum abundantia.)(*Summa inopia*, *paupertas.* *Epi.* Duces ad voluptatem & valetudinem bonam, inanes, ingentes, libidinoſæ, maximæ, certiſſimæ, naturales, opportunæ, parabiles, veteres, illibatæque. *Uſus* 1. Divitias expetere, quærere, parare. *Phras.* In re familiari augenda totus es. Præter divitias nihil ſpectas. Totus in divitias incumbis. Tuum omne ſtudium in quærendis opibus conſumis, locas, conſtituis. Id unum agis, ut divitias tibi pares, compares, colligas, congeras. Eò tantùm ſpectas, ut opes quæras, poſſideas; eò tuum ſtudium dirigis, ut opibus abundes, affluas; eò ſtudium tuum confers, ut divitiæ tibi redundent. Tuum conſilium illud eſt, ſit divitiæ tibi adſint maximæ. Tua planè ſingularis cogitatio eſt, ut divitiæ tuam in domum frequenter confluant; ut dives, ut copioſus, ut locuples, plenus, benè nummatus ſis. Nihil tibi potius eſt, quàm ut ſis multarum poſſeſſionum præſidiô munitus; ut ſis inſtructus, paratus, minimè inops; à re familiari, à re domeſtica, à divitiis, ab opibus, à copiis, à fortunis ut abundes; ut cumulatè poſſideas, & uberrima ſint omnia; ut omnium rerum ubertate floreas, ut fortunæ tibi ſint fortiſſimæ. 2. *Divitiis affluere.* Circumfluere, ad divitias pervenire, divitiis augeri, ornari. *Phras.* Rem poſſident copioſam inprimis mercatores Lugdunenſes; rem poſſident benè magnam, ampliſſimam, uberrimam; divitias tenent ſummas; abundant re, copiis, divitiis, opibus; divites oppidò ſunt, locupletes, copioſi, à re parati; amplâ re, prolixâ &c. utuntur. Ampla, prolixa, copioſa, minimè anguſta, bene multa res eſt mercatoribus Lugdunenſibus. Pariſienſes opibus & potentiâ valent. Pariſienſes opibus & potentiâ vigent, pollent, præſtant, excellunt. Pariſienſes neque divitias, neque opes deſiderant. *V. Bona.*

Divortium, ii, Scheidung. *Syn.* Affinitatis diſſidium, diſcidium. *Epi.* Subitum. *Uſus.* Quid audio, Lentulum feciſſe divortium cum uxore? Multa doctrinarum divortia. Syria à Cilicia aquarum divortiis dividitur.

Diurnus, a, um, täglich. *Syn.* Quod ad diem pertinet, aut fit de die. *Uſus.* Nullam partem neque diurnæ neque nocturnæ quietis cœpi. Annuum, menſtruum, diurnum ſpatium. Diurni & nocturni metus & dolores.

Diutinus, a, um, langwürig. *Syn.* Diuturnus.

turnus. *Usus.* Errore, morbô diutinô tenebatur.

Diuturnitas, atis, **Langwierigkeit**. *Syn.* Longinquitas temporis, vel temporum; magnus numerus dierum. *Usus.* Diuturnitas pacis Rempublicam firmavit. Diuturnitas maximos luctus vetustate tollit. Diuturnitas gloriæ, memoriæ.

Diuturnus, a, um, **langwierig**. *Syn.* Longus, diutinus, longinqui temporis, longinquus. *Usus.* Nihil simulatum diuturnum. Diuturna sitis, rerum difficilium perpessio. *V. Longum tempus.*

Divulgo, as, **verkünden**. *Syn.* Foràs edo, edo, in medium profero, in vulgus indico, in apertum refero, celebro, pervulgo; palàm recito, in publico propono, commemoro, patefacio, sermonibus tero, in ore habeo, crebriùs jacto. *Usus.* Librum divulgare. Inimici eam rem sermonibus divulgârunt. *V. Edo.*

Divus, a, um, **göttlich**. *Syn.* DEUS, homo divinus. *Usus.* Ad Divos castè adeundum.

Do, as, **geben**. *R. à δῶ vel δίδωμι. Syn.* Impertio, largior, defero, præbeo, exhibeo, trado, tribuo, dono.)(*Accipio. Usus.* Dare potestatem alicui, authoritatem. 2. *Verto.* Dare aliquid laudi, ignominiæ, honori; *colloco*, Pignori, fœnori aliquid dare. 3. *Trado, dedo.* Aliquem in caveam, pistrinum, custodiam, carcerem, mortem, laqueum, cruciatus dare. 4. *Committo.* Se fugæ, labori, itineri, otio, deliciis, somno, foro dare. 5. *Confero.* Se in partes Cæsàris, in factionem, in consuetudinem, familiaritatem, amicitiam alicujus dare. Dare se ad lenitatem. Ad dicendum, ad causas agendas se dare. 6. Dare aliquid auribus, dare gratiæ alterius. *Assentari.* 7. Dare pœnas, supplicium de se. 8. *Facio.* Impressionem, impetum dare. Malum alicui & incommodum. 9. Dare verba, *decipere.* 10. Senatum alicui, actionem dare. Fabulam dare. Operam dare liberis, litteris, magistro. Cœnam, solatium, negotium dare alicui. *Phras.* In dando est admodum munificus, omnia dilargitur; promit de suo, facilè erogat, concedit, annumerat, annuit, ministrat, præbet promiscuè & benignè, omnia cumulata dat. *V. Participo. Dono. Largior.*

Doceo, es, **lehren**. *R. à δοκέω, sentio. Syn.* Instituo, erudio, edoceo, præcepta do, vias trado, informo, disciplinam trado. *Adv.* Diligenter, dilucidè, fideliter, ineptè, iracundiùs, laborioiùs, Latinè, potissimùm, serò. *Usus.* Quid te, asine, litteras doceam? Juventutem mercede docere. Docere, tradere, inculcare. Docere judicem de injuriis suis. Senectus adolescentes docet, ad omne officii munus instruit. *Phras.* Docere pueros ad omnem humanitatem, informare, rebus optimis instituere; imperitos condocefacere, scientiâ augere, optimis institutis imbuere, salubria monita tradere, disciplinæ assuefacere. *V. Disciplina. Erudio.*

Docilis, e, **gelehrsam**. *Syn.* Qui facilè, libentérque docetur & intelligit, aptus ad disciplinam.)(*Indocilis. Usus.* Præbere se docilem ad aliquam artem, sententiam, disciplinam. Docilem facere auditorem.

Docilitas, tis, **Gelernsamkeit**. *Syn.* Discendi facilitas. *Epi.* Humana. *Usus.* Qui docilitatem memoriámque habent, ingenioi vocantur.

Doctè, **gelehrt**. *Syn.* Peritè, litteratè. *Usus.* Satis doctè ac peritè.

Doctor, is, **Lehrer**. *Syn.* Magister, præceptor, interpres. *Epi.* Intelligens, nobilis, summus, singularis; disjuncti, Rhetorici, summi, veteres. *Usus.* Græci dicendi artifices & Doctores. Sapientiæ doctores, & vivendi præceptores.

Doctrina, æ, **Lehre**. *Syn.* Eruditio, litteræ. *Epi.* Abundans, elegans, eximia, exquisita, facilis, fidelis, liberalis, magistra, vetus, mediocris, non moderata, multa, optima, perridicula, politissima, puerilis, reliqua, singularis, subtilior, summa, transmarina, uberior, vulgaris, ingenua, mala. *Usus.* Homo omni doctrinâ & virtute ornatissimus, in artium studiis liberalissimis doctrinâque versatus, in maximis occupationibus nunquam intermittens studia doctrinæ. Relaxare, recolere animum doctrinâ, & ad sapientiam præparare. Doctrinarum omnium studiosus. *V. Litteræ. Disciplina.*

Doctus, a, um, **gelehrt**. *Syn.* Litteratus, doctrinâ excultus, eruditus, intelligens, lit-

litteris perpolitus, homo abundanti doctrinâ, atque optimarum artium ſtudiis eruditus. Vir præclarâ, ac reconditâ eruditione ornatus. Omnis antiquitatis benè peritus, Græcis & Latinis litteris inſtitutus, à Philoſophia inſtructior; omnibus artibus, quæ ſunt libero homine dignæ, omnibus ingenuis diſciplinis, incredibili quâdam varietate rerum atque copiâ præſtans; doctrinâ nobilis & clarus; pereruditus, perlitteratus, litteris impensè deditus; in bonarum artium ſtudiô præcellens, eleganti litteraturâ, à quo nemo niſi doctior abeat. *Phras.* Benè doctus eſt medicâ ſcientiâ. Eruditus eſt medendi arte; inſtructus eſt medicis litteris. Sciens, peritus, intelligens, gnarus inprimis eſt medicinæ. Longè proceſſit in medicinæ ſcientia. Novit penitus medicinam. Medicinam tenet, poſſidet, callet. Medicinæ ſcientiam ita eſt aſſecutus, ut pauci; medicinæ ſcientiâ valet, floret, præſtat, excellit. Medicinæ doctrinâ, ſcientiâ, peritiâ, cognitione, intelligentiâ, eruditione cum paucis conferendus eſt, nemini eſt inferior. Nota ei præclarè medicina eſt; patent ei, quæ multos latent ex medicinæ ſcientia, ex medendi arte. Multum hauſit ex iis libris, unde manat ſcientiæ cognitio. Medicinæ ſcientiam planè complexus eſt; mente atque animô comprehendit, ingeniô ſibi aperuit, comparavit, peperit. *V. Peritus.*

Documentum, i, Beyſpiel. *Syn.* Admonitio, præceptum, exemplum, monumentum. *Epi.* Maximum. *Uſus.* Cato documentum antiquæ virtutis, integritatis, prudentiæ. Hinc documentum cape, quid poſſit fortuna; documentum ſtatuere, ne quis impoſterùm, &c. Jam ab adoleſcentia documenta dederas maxima, qui vir futurus eſſes; homo omnium ſcelerum & flagitiorum exemplum.

Dodrans, tis, neun Unțen. *Syn.* Novem unciæ, ſeu rei integræ tres partes. *Uſus.* Ejus ædificii dodrantem emit.

Dogma, atis, Erkanntnûs. *Syn.* Decretum, quaſi dictatum, ſcitum, placitum, præceptum. *Epi.* Commune, verum.

Dolabra, æ, Hobel. *Syn.* Inſtrumentum, quô dolantur ligna.

Dolenter, ſchwerlich. *Uſus.* Dolenter hoc magis dico, quàm contumeliosè.

Doleo, es, ſchmertzen/traurig ſeyn. *Syn.* dolorem capio, vel accipio, condoleo, indoleo, mœreo, angor animô, dolore ardeo, ingemiſco, acerbè fero, dolorem animô capio, moleſtiam capio, in dolore & mœſtitia ſum, dolor mihi accidit, in dolore ſum vel maximo mœrore potiùs. *Adv.* Graviter, impunè, intoleranter, leviùs, maximè, mediocriter, mirificè, pariter, poſtmodùm, plùs, proinde, valdè, præcipuè. *Uſus.* De febricula filiæ tuæ valde doleo. Tuum caſum luctúmque omnes doluimus. Id dolendum non eſt. *Phras.* Ea res valde mihi doluit, & ferrem graviùs, ſi novæ ægrimoniæ locus eſſet. Ea res gravem mihi dolorem inuſſit. Angebar animi mœrore neceſſario, magno & acerbo; ſine acerbiſſimo animi ſenſu rem audire non potuit; hauſi dolorem in vita vel acerbiſſimum; dolor vocem mihi debilitat atque intercludit; vel rei memoria meum pectus effodit. Fixus animô hæret dolor; pungit, perfodit, pervellit dolor animum. Senſi acrem morbum doloris, veluti faces doloris mihi admoverentur; vix conſolabilis erat ægritudo. Tabeſco, conficior, angor, maceror, diſrumpor dolore. *V. Dolor.*

Dolium, ii, Faß. *Syn.* Vas vinarium. *Uſus.* De dolio haurire.

Dolo, as, hoblen. *Syn.* Dedolo. *Uſus.* Homo è robore dolatus. Dolare orationem.

Dolor, is, Schmertz. *R.* ἀ δηλέω, *lædo.* *Syn.* Mœror, acerbitas, acerbus ſenſus animi vel corporis, animi cruciatus. *Epi.* Acerbus, acerbiſſimus, acris, alienus, apertus, aſper, moleſtus, odioſus, difficilis, brevis, communis, conjunctior, vix conſolabilis, diuturnus, domeſticus, fictus, gravis, longus, gravior, graviſſimus, hebes, humanus, inſtabilis, incredibilis, index profectionis ſuæ, ingenuus, inteſtinus, intolerabilis.)(*Tolerabilis.* Inveteratus, juſtus, juſtiſſimus, lenis, levis, longinquus, longior, longiſſimus, longus, magnus, malus, major, maximus, mediocris, medius, minor, minimus, mirus, miſerrimus, miſtus, mitior, moleſtus, muliebris, municipalis, naturalis, neceſſarius, nimius, novus, officioſus, perpetuus, pius, plebejus, præcipuus, præſens, præteritus, privatus, productior, ſempiternus, ſtabilis, ſummus, tantus, tolerabilis, verus, virilis, uni-

univerſus, aſper, gravis, parvus, proprius. *Uſus.* Dolor eſt ægritudo crucians. 1. *Dolorem afferre.* Tua Epiſtola mihi magnum dolorem dedit, fecit, inuſſit, incuſſit; dolor me incredibilis incurſavit, inceſsit. 2. *Dolorem habere.* Accepi ex ea re acerbiſsimum dolorem, percepi, ſuſcepi, hauſi. Dolore intolerabili impedior, conficior, angor, ardeo, tactus ſum, contabeſco. Iracundiæ dolori ſervire, parere, ſuccumbere te dignum non eſt. 3. *Dolorem augere*, amplificare, fovere, refricare. 4. *Dolorem lenire*, exhaurire; alicui eripere, detrahere dolorem; ſermonis tui ſuavitas magnam mihi doloris partem abſterſit, mitigavit, lenivit, minuit, detraxit, fregit, levavit; dolore me liberavit, privavit. 5. Dolorem deponere, jucundô colloquiô depellere, abjicere. A dolore tantiſper aberrare, doloris obliviſci. *Phraſ.* Dolorem ſuſtineo gravem; dolorem acerbum patior. Dolorem ejuſmodi fero, qui ferri vix poſſit. Dolorem incredibilem capio, ſuſtineo, ſuſcipio, traho, haurio; graviſſimô dolore angor, conficior, exerceor, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frangor; acerbiſſimô dolore diſcrucior, divellor, diſrumpor, perimor, interimor, exanimor, contabeſco, opprimor, premor. Omnes mentis meæ partes dolor exagitat, divexat, perturbat, afficit. Concidit animus meus ictu doloris, vi curarum ac ſollicitudinis, concurſu moleſtiarum labefactatus atque convulſus. Ita cecidit animus meus dolore perculſus, ut nulla res eum ad æquitatem poſsit extollere. Jaceo in mœrore ac ſordibus. Curis maceror. Ægritudine contabeſco. Vehementiſſimè ſollicitor. Acerbiſsimè doleo. Dolore angor incredibili. Angor intimis ſenſibus, me confit cura, me dolor exanimat. Ægritudine animi ita laboro, ut ſanari vix poſsim, vel potiùs planè non poſsim; ut ſpem ſalutis omnem amiſerim, ut ſalutem deſperem, ut de ſalute deſperem, ut ſpes ſalutis omninò nulla ſuperſit. Verſor in acerbiſsima ſolicitudine, in ſumo dolore, gravi cura, moleſtia, angore, mœrore. Dolorem ſuſtineo, quantum ferre vix poſſum, vel planè non poſſum; quantùm ferre vix, aut ne vix quidem poſſum. Ita fluctibus curarum jactor, ut à portu prorſus excludar, longè dimovear, amovear, ſubmovear, arcear. Ita doleo, ut nemo magis, ut nemini concedam. Triſtis valde ſum; animi dolore torqueor; hilaritas à me omnis abeſt; mœror ſummus ad me venit. Mœrore premor graviſsimô. Verſor in mœrore ac ſordibus, dedi me totum mœrori. Triſtitiæ me totum tradidi. Jacet animus meus mœrore oppreſſus; nihil me triſtius; mœrore laceror, urgeor, affligor, conficior. Mœror meus non is eſt, quem ulla ratio mitigare, lenire, mollire, ſanare, minuere, auferre, demere, eripere, conſolari, levare, abſtergere, exhaurire poſsit. Dolore conſumor. Me dolor interimit, perdit. Mihi dolor vitæ finem fecit. Tuus me morbus valde ſollicitat. Tuus me morbus ſollicitum habet, gravi afficit ſollicitudine; graviter angit, affligit; acerbè vexat, in magnam ſollicitudinem adducit; graviter commovet, movet; maximè perturbat; moleſtiſsimus mihi tuus morbus eſt. Valde gravis, vehementer acerbus, amarus inprimis, ſummæ moleſtiæ, incredibilis ſollicitudinis, immenſæ acerbitatis, maximæ curæ, ingentis doloris, admirabilis angoris mihi tuus morbus eſt. Summam ex tuo morbo moleſtiam capio, ſuſcipio, traho, haurio, ſumo. Ferendo dolori non ſum. Impar dolori ſum. Tantum doloris, acerbitatis, ſollicitudinis ſuſtineo, quantum ferri vix poſsit. Impares dolori vires meæ ſunt. Vires meæ dolore franguntur, vim doloris minimè ſuſtinent, ad dolorem infirmæ ſunt. Roboris in me tantum non eſt, ut acerbitatem tam gravem queam perpeti. *V. Mœror. Anxius. Afflictus.*

Dolosè, betrüglich. *Syn.* Malitiosè ex inſidiis, ex occulto. *Uſus.* Dolosè agere, & malô dolô.

Doloſus, a, um, betrüglich. *Syn.* Malitioſus. *Uſ.* Doloſis conſiliis regnô pulſus.

Dolus, i, Betrug. *Syn.* Fraus, fallacia, machina, inſidiæ, dolus malus.)(*Bona fides, virtus. Uſus.* Commoliri, conſuere, adhibere dolos malos & fallacias. Dolis aliquem ludere; circumvenire fallaciis, ac præſtigiis. *V. Fallacia. Fraus. Decipio.*

Domabilis, e, * leichtlich zu zähmen. *Syn.* Qui domari poteſt.

Domeſticus, a, um, Haußgenoß. *Syn.* Familiaris, inteſtinus, vernaculus, privatus,

tus, intimus.)(*Externus, alienus. Uſus.* Res familiaris & domeſtica, diſciplina domeſtica; domeſticum, inteſtinum, malum; domeſtica exempla. *V. Familiaris.*

Domicilium, ii, Behauſung. *Syn.* Domus, habitatio, ſedes, tectum. *Epi.* Ampliſſimum, aptum, divinum, honeſtiſſimum, priſtinum, proprium, ſacrum, ſtabile & certum, terreſtre, univerſum. *Uſus.* Humana figura domicilium mentis. Domicilium Romæ collocavit, ante non habuit. *Transl.* In hoc domicilio Imperii & gloriæ. Urbs hæc domicilium ſuperbiæ & luxuriæ. Domicilium in alterius auribus vel humanitate collocare. *V. Domus.*

Domina, æ, Frau. *Syn.* Princeps, Regina. *Epi.* Dura, improviſa & vehemens, imperioſa, blandiſſima, gravis. *Uſus.* Fortuna campi domina & rerum humanarum. Prudentia domina & regina virtutum. Voluptates blandiſſimæ dominæ.

Dominatio, onis. *Syn.* Dominatus, tyrannis, regnum. *Epi.* Accommodatiſſima, aliena; non modò crudelis & ſuperba, ſed ignominioſa etiam, & flagitioſa; firma & moderata, jucunda & honeſta, miſera, nova, regia. *Uſus.* Vita ſub dominatione miſera eſt; quærere, ſibi comparare, habere dominationem.

Dominator, is, Herrſcher. *Uſus.* Rerum dominator Deus.

Dominatrix, icis, Herrſcherin. *Syn.* Domina. *Epi.* Cæca ac temeraria. *Uſus.* Dominatrix animi cupiditas.

Dominatus, ûs, Beherrſchung. *Syn.* Dominatio, principatus.)(*Servitus. Epi.* Crudelis, impotens, novus, perpetuus, regius, ſuperbus, deterrimus. *Uſus.* Dignus dominatu omnium rerum. Dominatum Cæſar occupavit. Unius dominatu omnia tenebantur. Fortuna eum in ſummo dominatu locavit.

Dominor, aris, beherrſchen. *Syn.* Rerum potior, regno, dominatum teneo, dominatu teneo, dominatu premo, imperium in aliquos teneo, in ditione aliquem habeo. *Uſus.* Dominari in judiciis; eloquentia in liberis urbibus dominatur & floret. Dominari in ſuos. Ubi libido dominatur, licentia exulat.

Dominus, i, Herr. *Syn.* Rex, Princeps, tyrannus, Imperator.)(*Servus. Epi.* Agreſtis & furioſus, amicior, amiciſſimus, bonus, bonus & aſſiduus, clariſſimus, diſpar, familiaris, ignarus, impudicus, invitus, moleſtus, novus, crudelis, ſempiternus, ſummus, vetus & clemens, incolumis, improbus, juſtus. *Uſus.* Senatus eſt dominus publici conſilii. Populus dominus Regum, victor, imperator omnium gentium. DEUS animum ut dominum & imperatorem præfecit obedienti corpori. *Phras.* Dominus, penes quem ſumma poteſtas, qui omnia tenet, ad quem unum delata omnia, qui tenet rempublicam, in cujus poteſtate bona fortunæque omnium. Terrarum omnium rector. Imperioſa Majeſtas. *V. Rego. Imperium.*

Domiporta, æ, Schnecke. *Syn.* Cochlea. *Uſus.* Terrigena, tardigrada, domiporta, ſanguine caſſa.

Domitor, oris, Zähmer. *Epi.* Facetior. *Uſus.* Equorum domitores non verbera ſolùm adhibent, ſed & pabulum ſubtrahunt.

Domo, as, bemmen/zähmen. *R.* δομάω. *Syn.* Condoceſacio, edomo. *Uſus.* Equos domare verberibus. Domitas habere libidines. *Phras.* Cupiditates domandæ ſunt, vitioſa natura comprimenda; improbitas infringenda, frangenda, elidenda, ab feritate inſita mitiganda eſt. Ira ad manſuetudinem domanda. *V. Comprimo. Coërceo. Cohibeo.*

Domus, ûs, Hauß. *Syn.* Ædes, domicilium, tectum, Dii penates, lares, lar familiaris, lares familiares, ſedes focique patrii, aræ focique. *Epi.* Æterna, aliena, ampla, anguſta, antiqua, apertiſſima & perhoſpitalis, cæca, cæleſtis ac divina, caſtiſſima, commune perfugium, communis, diligens, egregia, exornata atque inſtructa.)(*Nuda atque inanis.* Familiariſſima, felix, fidelis, gratioſiſſima, honeſtiſſima, infamis, crudelis, facinoroſa & libidinoſa; plena integritatis, officii & religionis; inimica, inſtructior & apparatior, lætiſſima, mœrens, locuples & referta, locupletior, expers hujus injuriæ, locupletiſſima & ampliſſima, magna pulchráque, miniſtra alicujus facinoris, modeſtior, naturalis, nota, notiſſima & maxime hoſpitalis, operoſa, optima, parva, paterna, peſtilens, plena ornamentorum, plena ſignorum pulcherrimorum, plena dedecoris & flagitii, popularis, præclara & plena dignitatis, digna, prætoria, privata, pu-

pudica, pulchra, referta donis, regia, religiosa, referta aleatoribus, plena ebriorum, stabilis, studiosissima cupidissimaque salutis, superior, tota, vacua atque nuda, vacua suspicione religionis & pura, venalis, vetus, nova. *Domus* inanes, locupletissimæ, magnæ & nobiles. *Usus.* 1. Domum ædificare plenam dignitatis, facere, convestire, reficere, restituere. 2. *Domo exire*, excedere, emigrare, exulare, abesse. Domo se tenere, non commovere se domo; expectare aliquem domum. 3. *Familia.* Luxu domum exinavit, exhausit. Abiens amico domum commendavit. Offensam sibi domum reconciliavit. *Phras.* Domo Cicero utebatur cumprimis lauta, & pereleganti; habitabat Cicero lautissimè & jucundissimè. Hæ Ciceronis ædes erant, in quibus neque lautitiam, neque elegantiam desiderares. Erat in Ciceronis ædibus lautitiæ multùm, ac elegantiæ.

Donatio, onis, ein Geschenck. *Syn.* Amicè sponteque facta distributio. *Epi.* Singulari impudentiâ prædita, nova, incredibilis, falsa. *Usus.* Donationem facere.

Dono, as, schencken. *Syn.* Condono, largior, dono, munere afficio; munus do, affero; donum affero, stipendio afficio, muneribus ampliss imis orno. *Adv.* Effusè, largè, sigillatim, publicè, consuetò. *Usus.* Inimicitias suas Reipublicæ donare; Ciceroni Populus Romanus immortaliratem nominis donavit. *Phras.* Ampliter illum, effusè, largeque donavit; magna ei munera misit, opiparè eum muneravit, magnô congiariô donavit, ampliss imis donis decoravit, magnis muneribus eum obligavit, magna præmia rei pecuniariæ ei tribuit, locupletem ex egente fecit. *V. Do. Largior. Munus.*

Donum, i, eine Gab. *Syn.* Munus. *Epi.* Castum, regium, dignum, divinum, eximium atque pulcherrimum, regale. *Usus.* Multa donis muneribusque conficiuntur. Donis Deorum iræ placantur. Philosophia donum Deorum.

Dona naturæ. Egregia ei bona à natura, studio, fortuna data sunt. Nihil non ei à doctrina delatum videtur. *Dona Corporis.* Ita habilis, ita naturæ muneribus ornatus, ut non natus, sed ab aliquo DEO fictus esse videatur. *V. Munus.*

Dormio, is, schlaffen. *Syn.* Somnum capio, sopitus sum, quieti me trado, cubo. *Us.* Ex lassitudine dormire cœpit. Altè & graviter dormire. *Phras.* Cùm dormitum se confert, cubitum it, non nisi cum sole expergiscitur. Sine cura quiescit, stertit in altam diem. Ita stertit, ut vicini audiant. Cùm quieti corpus nocturnô tempore dat, artus languidas sopore placat. Multa se secundùm quietem vidisse credit. Arctissimus ferè eum somnus complectitur, cûm quieti se tradit. Cùm cibô vinôque gravatum corpus sopor oppressit, cùm somno vincitur ac quiescit, torpet. Cùm gravatum animi anxietate corpus reficit, ferè in lucem quiescit, adeò altè condormit. *Hâc nocte somnum capere non potui.* Hâc nocte oculi mei somnum capere, conciliare, videre, invenire, reperire non potuerunt. Hâc nocte oculi mei somno gravari, comprimi, obserari, claudi minimè potuerunt. Vigilem, insomnem, somnô vacuam, sine somno, somni expertem hanc noctem traduxi, transegi, duxi, peregi. Nunquam somnum hâc nocte vidi. Non potui hâc nocte soporari. Somnus nullus hâc nocte ad oculos meos accessit. Somnus hâc nocte oculos meos effugit, auffugit ab oculis meis, nunquam se obtulit oculis meis, refugit ab oculis; hâc nocte nunquam quievi; soporem nunquam gustavi, quies nunquam data est, insomniô laboravi, perpetuâ vigiliâ sum vexatus. Somnum oculis non vidi meis. Spatium noctis universæ pervigilavi. Fuerunt omnes mihi noctis partes vacuæ somno, expertes somni, sine somno.

Dormito, as, schläffern. *Syn.* Oscito. *Usus.* Dormitantem illam & oscitantem sapientiam æstimo.

Dorsum, i, der Rücke. * *Syn.* Posterior pars corporis.

Dos, tis, Heimsteuer. *Usus.* Multùm torquetur debitione dotis. Dotem filiæ nubili conficere. Dotem dicere alicui.

alicui. 2. *Ornamentum.* Artem indotatam verborum dote ornavit, & locupletavit.

Dotalis, e, zur Heimſteuer dienend. *Uſus.* Dotale matrimonium. Prædia dotalia.

Doto, as, begaben. *Syn.* Dare dono, orno. *Uſus.* Virgo bene dotata.

Drachma, æ, ſieben Kreutzer. *Syn.* Unciæ pars octava, denarius. *Uſ.* Drachmas dare, petere.

Draco, onis, Drach. *Syn.* Serpentis genus. *Epi.* Jubatus, lapideus, terribilis, tortus, torvus, totus.

Dubiè, zweiffelhafftig. *Uſus.* Dubiè datum pro certo accipere.

Dubitanter, mit Zweiffel. *Syn.* Timidè, difficulter.)(*Fidenter. Uſus.* Verecundè, dubitanterque facere aliquid; ſpe gloriæ ſublatâ non dubitanter occidam.

Dubitatio, onis, Zweiffel. *Syn.* Hæſitatio, ſcrupulus, dubium, aporia. *Epi.* Ignota, infinita, digna, minor, tenuiſſima. *Uſus.* 1. *Dubitationem injicere* alicui, & ſcrupulum. Iter meum in dubitationem te adduxit; dubitationem tibi attulit, dedit, reliquit. 2. *Dubitatione æſtuare*, jactari. Id quidem dubitationem nullam habet. In illa re magna dubitatio eſt. 3. *Dubitationem* tollere, adimere, eripere. Homo ſine dubitatione deterrimus. Eum Judices ſine dubitatione abſolvêre. *V. Dubito.*

Dubito, as, zweifflen. *Syn.* Addubito, hæreo, ambigo, quæro, timeo, mihi in dubium venit, dubium mihi eſt, dubium habeo, pendeo animi, mihi ipſi diffido, ambiguum habeo, in dubium venio.)(*Certo ſcio, confido, fido, perſuaſus ſum. Epi.* Diu, multùm, ſanè, planè, rectè, valdè. *Uſus.* Dum ille fidenter, ſanè nihil tam verens, quàm ne dubitare videretur. Mancinus in Senatum venire non dubitavit. Illud cave, dubites. Non dubito, quin, & quid credas. *Phras.* Omnibus propè de rebus dubitat, plerumque & ſibi diffidit, addubitat, nutat animis; in contrarias ſententias diſtrahitur illi in deliberando animus, affertque ancipitem cogitandi curam; implicatus ferè tenetur, nec firmum conſilium capeſſit, ſuſpicionibus & dubitationibus ſuſpenſus tenetur. Aqua paſſim illi hæret; quid agat, dicat, reſpondeat, ipſe neſcit; titubantem, hæſitantem, labantem animô & ferè fluctuantem videas. Confuſus animi, & incertus, variis voluntatibus impellitur, & repellitur; ſententiæ incertus perplexè ferè de rebus judicat, omnia in incerto relinquit; non ſatis in promptu habet, quò ſe vertat, quid probet, quid rejiciat; non ſatis animi conſtat, in dubio ponit omnia, diu animum in diverſa verſat. Ancipiti curâ diſtrahor; ancipiti curâ jactor, verſor; animi pendeo. Incertus animi ſum, pendet animus; huc illuc inclinat animus, fluctuat, jactatur. Animus incertus eſt. Quid conſilii capiam, utram in partem me dem, ignoro. Explicare conſilium, expedire me ex hac deliberatione, exitum meæ cogitationis invenire non poſſum. Diſtrahunt me diverſa conſilia. In utramque partem ita multa ſuccurrunt, ut ſit difficilis admodum, minimè expedita, minimè explicata, minimè explorata, minimè certa, perobſcura, haud ſatis aperta deliberatio. Anceps valde ſum, dubius ſum. Teneor implicatus, dubitatio me tenet, difficilis mihi deliberatio eſt. Variè diſtrahor. Dubia cogitatione diſtrahor. In ancipiti curâ verſor, nihil explico, explicare nihil queo, expedire me nequeo; valde hæreo, exitum non reperio. Conſilium capere neſcio, conſilium deeſt. Inops Conſilii ſum. Inops à conſilio ſum. Conſilium diu fruſtra quæro. Non diſpicio, non dijudico, utram in partem; me dem. Utrùm ſit eligendum, utrùm ſit rectius, utrùm ſit conducibilius conſilium, non explico; exploratum, apertum, certum non habeo; lubricus mihi eſt ad deliberandum locus; in utramque partem animus inclinat; animus in conſilio labat, volat, non conſiſtit; nihil habet explorati; non explicata, non explorata, impedita mihi eſt conſilii ratio, mihi deliberandi ratio eſt.

Dubius, a, um, zweiffelhafftig. *Syn.* Incertus, anceps, controverſus, lubricus, ſuſpicioſus, varius, habens aliquid quæſtionis, habens dubitationem, ancipiti cogitatione diſtractus.)(*Certus. Uſus.* In ea re minimè dubia tricatur. Eorum, quæ dubiæ ſunt, rationes pro iis, quæ certa, exempla afferentur. *Phraſ.* Dubium eſt, quis ſit belli exitus futurus. Dubitandum eſt, dubitari poteſt,

poteſt, in dubio eſt; eſt, cur dubitetur, dubitationem res habet, ambiguum eſt; in dubio eſt, verſatur; in dubio ſitum eſt; in ambiguo; in ancipiti poſitum eſt; planè non conſtat, planè non patet; non liquet; apertum, perſpicuum, dilucidum non eſt; dilucidè non patet, certò divinare non licet; certè conjicere, augurari, affirmare non licet; certa conjectura non eſt; exploratum non eſt, quis ſit belli exitus futurus. De belli eventu poteſt ambigi. In dubium vocari poteſt eventus belli. In dubium venire poteſt exitus belli. Exitus belli in dubitationem adduci poteſt. In utramque partem judicari de belli exitu poteſt. Anceps, dubia, ambigua, incerta, difficilis, admodum obſcura, quæ obſcuritatis & erroris habet plurimum, de belli eventu divinatio eſt; de belli eventu conjectura eſt non aperta, non ſimplex, non perſpicua; de belli eventu parum certa opinio eſt; conjecturam facere de belli eventu ſ. exitu cui licet? quid in bello cauſarum ſit, utram in partem inclinatura victoria, nemo diſpicit, intelligit, novit; exitum belli certa ratio non oſtendit, non promittit.

Dubium, ii, **Zweiffel.** *Syn.* Dubitatio, difficultas, controverſia. *Uſus.* Rem aliquam in dubium vocare, revocare. Dubium facere. Ea res meritò in dubium venit, in dubio eſt, ſine dubio tibi accedam. *Thraſ.* Eſt in ea re magnum dubium; nihil vidi unquam, quod minùs explicari poſſit. O rem odioſam & inexplicabilem, in quâ ſumma obſcuritas!
Dubitantis formulæ: Quid ergo eſt? nondum ſatis conſtat, moleſtiæ-ne plus, an? &c. Age, jam moleſtiæ plus id afferet, an &c. Quid faciam, aut quô me pactô geram? nunquam in majori dubitatione fui. Triâ ſunt autem: Arpinum eam, an Romam, ad Tuſculum? Quid igitur eſt? Romæ manebo, an Arpinum abeam? Utrum moleſtiæ plus, an periculi ſubibo? moleſtiæ plus, an diſcriminis inſtet, incertum habeo, hæreo; res mihi in incerto eſt.

Ducenti, orum, **zwey hundert.**

Ducenties, **zwey hundert mahl.** *Uſus.* Ampliùs ducenties retuli.

Duco, is, ere, **führen.** *Syn.* Deduco, ſumo. *Adv.* Extrinſecùs, omnino, publicè, rectè, bipertitò, maximè, nimiùm, diu. *Uſ.* Viri fortes, qui ordines, exercitum duxêre. 2. *Adduco, induco.* Ita me tua oratio ad credendum ducit. 2. *Judico, exiſtimo.* Ducere aliquem in numero hoſtium. Parvi, deſpicatui ducere, neminem præ ſe hominem ducit. Humana omnia infra ſe ducit. 4. *Produco, profero, protraho, traho.* Ducere tempus, ducere bellum. 5. *Derivo.* Ducere aquam per fundum alterius. 6. *Concipio*, Ducere, trahere, ſumere opinionem, ſuſpicionem in aliqua re. 7. *Obtineo.* Similitudinem ex aliquo ducere, commendationem à ſcelere ducit. 8. *Abeo* cum *me, te, ſe.* A gradibus, à domo ſe duxit. *Latenter abiit.* 9. *Promiſcuè.* Vires, nomen à regione duxit. Spiritum & vitam ducere. Initium ê re aliquâ ducere. Virtus omnium animas in ſe ducit. 10. *Ad ſupplicium* duci juſſit, multi ducti ſunt.

Ducto, as, **betriegen.** * *Uſus.* Ductare aliquem dolis.

Ductor, is, **Führer.** *Syn.* Dux, qui ordinem ducit. *Uſus.* Quoties ductores noſtri ad mortem non dubiam cucurrerunt!

Ductus, ûs, **Leitung.** *Uſus.* Adde ductus aquarum. Ductus oris; alterius ductu aliquid facere.

Dudum, **vor langem.** *Syn.* Jam pridem. De brevi tempore ferè dicitur, quandoque de longiore. *Uſus.* Dudum circumrodo, quod devorandum eſt.

Duellum, i, **Kampff zwiſchen zweyen.** *Syn.* Bellum. *Epi.* Juſtum, grave. *Uſ.* Antiqui nomina contrahebant, ut duellum, bellum.

Dulcedo, inis, **ſüßigkeit.** *Syn.* Dulcitudo. *Epi.* Concepta, maxima. *Uſus.* Dulcedine quadam gloriæ moti, commoti, capti, depravati Juvenes. Voluptas maximâ dulcedine ſenſum movet. Pecuniæ dulcedine non capior; ingenti dulcedine, ſummâ ſuavitate, jucundè me tua oratio perfundit.

Dulceſco, is, **ſüß werden.** *Uſus.* Uva maturata dulceſcit.

Dulcis,

Dulcis, e, ſüß. *R.* γλυκὺς. *Syn.* Suavis, charus, jucundus.)(*Amarus. Adv.* Valde. *Uſus.* Filiola tua, epiſtola dulciſſima. Ingenium ejus tam dulce, ut acetum Ægyptium. *V. Iucundus. Charus.*

Dulciter, ſüß. *Syn.* Jucundè, ſuaviter.

Dulcitudo, inis, Süßigkeit. *Syn.* Dulcedo. *Uſus.* Dulcitudo orationis. Guſtatus præter ceteros ſenſus dulcitudine commovetur.

Dum, biß daß / dieweil / wann. *Syn.* Ut. *Uſ.* Hæc dum Romæ geruntur. 2. *Donec.* Manè tantiſper, dum redeam. Nil ei longius videbatur, quàm dum rediret. 3. *Adhuc, nondum.* Nihil dum audieram, neque dum hic locus ſatis. 4. *Dummodò.* Age, quod lubet, dùm Romæ ne ſis. Nihil mea curo, dum rempublicam conſervem. 5. *Quamdiu.* Utere rebus meis, dum velis. *Phraſ.* Dum hominum memoria eſt. Res poſt hominum memoria eſt. Res poſt homines natos pulcherrimas poſt hominum memoriam, poſt genus hominum natum maxima.

Dumetum, i, ein Dornwald. *Syn.* Locus ſpinis abundans. *Uſ.* Septum undique & veſtitum vepribus & dumetis locum quæſivi.

Dummodò. *Syn.* Dum tamen, dum ut, modò ut, ſi modò. *Uſ.* Omnia negligunt, dummodò potentes evadant.

Dumoſus, a, um, dornächtig. *Syn.* Spinoſus, vepribus plenus. *Uſ.* Locus, Rupes dumoſa.

Dumus, i, eine Dornheck. *Syn.* Spina.

Duntaxat, allein. *Syn.* Tantùm, ſolùm, ſaltem. *Uſ.* Animô duntaxat vigeo.

Duo, orum, zwey. *Syn.* Gemini, bini, duplices.

Duodecies, zwölffmahl.

Duodecim, zwölff.

Duodenus, zwölffter. *Uſ.* Duodena jugera.

Duodeviginti, achtzehen. *Syn.* Decem & octo. &c. &c.

Duplex, icis, zweyfach. *Syn.* Geminus. *Uſus.* Duplices pupillas habet. Duplex eſt genus hominum.

Dupliciter, zweyfachig. *Syn.* Bipertitò. *Uſus.* Dupliciter me tuæ litteræ delectârunt. Iſta dupliciter dici poſſunt, & accipi.

Duplico, as, doppelen. *Syn.* Gemino, itero. *Uſus.* Duplicantur mihi curæ. Dupliplicatâ ex eo facto gloriâ diſceſſi. Duplicata verba & iterata.

Duplus, a, um. *Syn.* Alterô tantô. *Uſ.* Subire pœnam dupli. Duplô major, & alterô tantô major. Duplum & triplum intervallum.

Dupondius, ii, Kreutzer. *Syn.* Nummus duobus aſſibus valens.

Dureſco, is, hart werden. *Syn.* Durus fio. *Uſus.* Humor aquilonibus dureſcit.

Duritas, tis, Härte. *Syn.* Severitas, acerbitas, duritia.)(*Lenitas, Comitas. Uſ.* Duritas, ſeveritas, mœſtitia orationis. Quanta in hoc duritas, in illo comitas!

Duriter, härtiglich. *Uſus.* Verba duriter translata.

Duritia, æ, Härte. *Syn.* Durities, firmitas, aſperitas. *Epi.* Immanis, virilis.)(*Lenitas, comitas. Uſ.* Animi duritia, ſicut corporis ſtupor. Duritia & patientia virilis. In ſumma parſimonia & duritiâ vivere. *V. Severitas. Aſperitas.*

Durities, ei, Härtigkeit. *V.* Duritia.

Duriùs. *Syn.* Crudeliùs, graviùs, acerbiùs. *Uſus.* Durius accipere videris. Nihil dixi durius.

Duro, as, verharren. *Syn.* Maneo, diuturnus ſum, ſtabilis permaneo, diu hæreo. *Uſ.* Senſus moriendi ad exiguum tempus durat. *Phraſ.* Tua hæc gloria diu non durabit, perpetua non erit, non ſtabit, non conſiſtet. Nullam ſpem diuturnitatis attingit; non erit diuturna, nec ad longinquum tempus permanebit; vetuſtatem non feret, æterna non erit, diu ſuſtentari non poterit. Fluxa nimiùm eſt res hæc, imbecilla & caduca. Hæc ſi bella durabunt, actum de ſalute patriæ. Hæc ſi bella permanebunt; hæc ſi bella perpetua, diuturna, fixa erunt; ſi quò caperent curſum, procedent bella; ſi longiùs producentur bella, perit univerſæ patriæ noſtræ ſolum. Niſi bellis finis imponatur, niſi bellis finis afferatur; niſi bella finiantur, terminentur, ad exitum perducantur, deſperata omnis patriæ

salus est, suam salutem patria nostra desiderabit.

Durus, a, um, hart. *R.* δύρος, *ligneus. Syn. Transl.* Crudelis, asper, inhumánus, incultus, ferreus, horridus, agrestis, vehemens, inexorabilis, implacabilis, importunus, naturâ asper, inclemens, immitis, animô agresti & durô, vix homo.)(*Mollis. Usus.* Durum se & agrestem præbere; duriſſima reipublicæ tempora, dura servitus; moribus asper, durus; verbum durum, insolens, humile. 2. *Durus corpore.* Duratus usu armorum, invictô ad laborem corpore; in patientia laboris & periculi ferrei propè corporis & animi; à parvulis duritiæ ac labori studet. Vitæ cultu asperô, fatigatis humus cubile est; cibus eos, quem occupant, satiat; tempora somni potiùs quàm noctis sunt; promptissimi horridis ingeniis multùm ab omni luxu abhorrent, *V. Inhumanus.*

Duumviri, orum. *Usus.* Duumvirûm judicium. Ita triumviri, quatuorviri.

Duumviratus, ûs. *Syn.* Duumvirûm munus. *Phras.* Duumviratum gerere.

Dux, cis, Führer. *Syn.* Qui ducit exercitum. Ductor, Imperator, Princeps, signifer, qui ordines ducit, præfectus, autor. *Epi.* Clementissimus, certior, diligentissimus, idoneus, illustris, major, memor aliorum, oblitus sui, novus, paratior, præstantissimus, summus, togatus, verus. *Duces* acerrimi, adversarii, audaces, boni, clarissimi, desperati, experti, firmi, fortes, improbi, improvidi, innumerabiles, nefarii, negligentes, nobilissimi, notissimi, parati atque armati, præstantissimi, publici, summi; non solùm veteres, sed etiam recentes; vivi & incolumes. *Dux* certissima, nocturna, optima, molesta, mirifica. *Usus.* Natura optima vivendi dux. Ducem se præbere facinoris. Dux & magister ad faciendum aliquid. Rationem ducem sequâre. Belli dux summâ authoritate. *Phras.* Universa civitas eum ducem sequebatur. Universa civitas ei regendam se dederat. Ad ejus ductum applicaverant se, contulerant se, adjunxerant se vires omnes civitatis. Dux Cæsar fuit, quô nemo præstantior haberi possit. Cæsar præfuit exercitibus summâ cum laude; Imperator, rector exercituum, ductor copiarum fuit Cæsar nemini secundus. Copias duxit Cæsar admirabili rerum bellicarum scientiâ. Cæsar gessit bella suô ductu eâ virtute ac vigilantiâ, non modò ut non superiorem, sed nec omninò parem habuerit. *V. Imperator.*

Dysuria, æ, Harn-Winde. *Syn.* Urinæ difficultas. *Usus.* Morbus turpioris intemperantiæ, permolestus.

E.

E, vel Ex, von / aus. *Usus* 1. *Originis.* Eunuchi è Syria. Quidquid habuit, è disciplina habuit. 2. *Commodi, usus, utilitatis.* Erit id ex usu, erit è republica; decretum è re publica factum.

E regione, gerad gegen über. *Syn.* In conspectu, ex adverso, quasi rectis lineis oppositus. *Usus.* Luna, cùm est è regione Solis, deficit. Occurrunt sibi velut è regione contraria.

Eâ re, deßwegen. *Syn.* Propterea, ob eam rem. *Usus.* Is metuit, & eâ re fugit. Id quia turpe, eâ re non est faciendum.

Eatenùs, so fern. *Syn.* Hactenus, usque dum, usque ad eum finem, usque eò, quoad, usque eò ne. *Usus.* Ferre aliquem eatenùs, quoad ipse negligat. Hoc jus eatenus exercuêre, quoad voluêre.

Ebibo, austrincken. *Syn.* Exhaurio. *Usus.* Ebibere sanguinem alicui.

Eblandior, iris, etwas abschwätzen. *Syn.* Blanditiis extorqueo. *Usus.* Enitere, eblandire, effice, ut &c.

Ebrietas, tis, Trunckenheit. *Usus.* Inter ebrietatem & ebriositatem multùm interest.

Ebriositas, tis, Vertrunckenheit. *Syn.* Affectio, vel habitus ebrietatis.

Ebriosus, a, um, vertruncken. *Syn.* Facilis ad ebrietatem. *Usus.* Stilponem ferunt & ebriosum & mulierosum fuisse. *V. Vinolentus. Ebrius.*

Ebrius, a, um, truncken. *R.* ὄμβριος, *humidus. Syn.* Temulentus, vinolentus, vinô languidus, vinô obrutus; vinô madens, languens, confectus.)(*Sobrius, siccus. Usus.* Apud se ebrium factum esse dixit. *Phras.* Vinô somnôque mersus jacet; nondum hesterni convivii crapulam exhalavit; multorum dierum cra-

crapulâ gravis & impos fui; comeſſans & temulentus, temulentiæ notâ infamis, natus ad vina perdenda, gurges & helluo; quí vino ſe ingurgitare, replere, obruere, devincire ſoleat. *V. Vinolentus. Bibo.*

Ebullio, is, ire, auffwallen. *Syn.* Effervesco. *Transl.* Jacto, vel oſtento. *Uſus.* Solent illud ebullire Stoici; virtutes ebulliunt & ſapientias.

Ebur, oris, Helffenbein. *Syn.* Dens Elephantis. *Epi.* Caſtum, donum Deo gratum, non inutile, crebrum. *Uſus.* Tecta ebore & aurô fulgentia.

Eburneus, a, um, helffenbeinern. *Syn.* Ex ebore. *Uſus.* Signum æneum, eburneum, marmoreum.

Ecce, ſiehe. *Syn. Adv.* rem improviſam ſubitámque demonſtrat. *Uſus.* Ecce tuæ litteræ de Varrone. Ecce autem nova turba & rixa. Ecce miſerum hominem!

Eclipſis, is, Mangel. *Syn.* Obſcuratio, defectio. *Uſus.* Solis, Lunæ defectio. *Phras.* Luna incidens in umbram terræ. Cùm eſt è regione Solis interpoſita interjectáque terra, repentè deficit. Solis defectus, deliquium.

Eculeus, i, ein Inſtrument zu foltern. *Syn.* Genus tormenti, ut rota. *Uſus.* Ponite vobis ante oculos vincula, verbera, eculeum, carnificem, tortorem.

Edacitas, tis, Freſſigkeit. *Syn.* Vitium ventris & gutturis. *Uſus.* Morbus edacitatis.

Edax, acis, fräſſig. *Syn.* Vorax. *Uſus.* Edacem hoſpitem amiſiſti. *V. Vorax. Gula.*

Edera, æ, Epheu. *Uſus.* Omnia conveſtivit ederâ.

Edico, is, ere, ausſagen. *Syn.* Indico, proſcribo, expono. *Uſus.* Conſul Senatum, comitia, conventum ſociis, juſtitiam edixit. Prætor edixit. Ille ex edicto aquam poſſedit.

Edictum, i, Befehl. *Syn.* Interdictum. *Epi.* Æquum, atrox, improbum & inhumanum, inimicum, novum, peculiare, præclarum, provinciale, recens, repentinum, ſeverum, totum, translativum, uberrimum & quæſtuoſiſſimum, urbanum; acerba, duriora, jucunda, moleſta, nova & inaudita, præclara, prætoria, ſuperiora. *Uſus.* Qui Romæ edictum totum, omnia decreta evertit. Ex edicto in poſſeſſionem veni. Edictum edicere. Prætor edictô ſanxit, ne &c. Edictum: ne quis cum telo ſervus ſit. *Phras.* Edictum Prætor componit, ſcribit, interponit; edictô proponit, ne ſervus armatus incedat. Pronuntiat pœnam in ſervos armatos; cum vinculorum minis mortiſque edicit, ne cum armis incedant ſervi. *V. Decretum.*

Ediſco, is, ere, außwendig lernen. *Syn.* Memoriæ mando. *Uſus.* Homerum ediſcat, habeat in ore puer ſuaviſſimus. *V. Memoriter.*

Ediſſero, is, ere, außlegen. *Syn.* Expono. *Uſus.* Non ediſſeram, qui rei finis fuerit.

Editio, onis, an-Tag-Gebung. *Uſus.* Iſta editio ſummam habet acerbitatem.

Edititius, a, um. *Syn.* Qui ab omni tantùm parte judex electus eſt. *Uſus.* Edititios ſolùm judices ſecutus ſum.

Edo, is, ere, an Tag geben. *Syn.* Facio, profero. *Adv.* Magnificè, libenter. *Uſus.* Edere clamores; edere magnam ruinam, facinus atrox. Edere exemplum ſeveritatis alicubi. 2. *Divulgo.* Libros edere. Apollo oraculô edidit. Voluit, ut ipſi tuum nomen ederem, ut ſocium facti ederem. 3. Animam edere. Partu filiam edere. Ager meliores fœtus edit. *Phras.* Edam meas Epiſtolas; meo nomine emittam; faciam, ut id opus tandem appareat; pervulgabo, divulgabo, in vulgus edam; foras dabo; faciam, ut exeant meæ epiſtolæ; luci, in publicum dabo. Publici juris faciam.

Edo, is, ere, eſſen. *R. ab ἔδω*, eſſen. *Syn.* Comedo, cibum capio. *Uſus.* Jucundè, oppiparè, apparatè edit & bibit. *Phras.* Edere appetenter, cibum ſumere, uti cibo; cibo famem depellere, explere, ſedare; nitidè, ſuaviter, blandè cœnare. *V. Vorax. Comedo.*

Edoceo, es, lehren. *Syn.* Doceo. *Uſus.* Id magis veriſimiliter, quod uſus reapſe experiendo edocet. *V. Doceo.*

Edolo, as, ernewren/aushobelen. *Syn.* Dolo. *Uſus.* Orationem edolavi.

Edomo, as, meiſtern. *Syn.* Domo. *Uſus.* Vitioſam naturam oppreſſam & edomitam habere. *V. Domo.*

Edormio, is, außſchlaffen. *Syn.* Ope ſomni con-

conficio, expergefio. *Uſus.* Edormi crapulam, & exhala.

Educatio, onis, Aufferziehung. *Epi.* Non diſſimilis animantium, puerilis. *Syn.* Inſtitutio, diſciplina. *Uſus.* Inſtitutus liberaliter educatione, puerilique doctrinâ.

Educator, oris, Ernehrer. *Syn.* Altor, nutritius. *Uſus.* Omnium rerum ſator, altor, educator Deus.

Educatrix, icis, Ernehrerin. *Syn.* Nutrix. *Uſus.* Harum rerum educatrix & nutrix eſt ſapientia.

Educo, as, aufferziehen. *Syn.* Alo, nutrio, inſtituo. *Adv.* Ingenuè, liberaliter. *Uſ.* Non eſt boni parentis, quem procreârit & eduxerit, non veſtire & ornare. *Phras.* In meis manibus educatus eſt, me educatorem habuit, mea in familia educatus ingenuè, & inſtitutus eſt. Omni induſtria eum, non humili cultu, in gremio velut meo & ſinu educavi. Amavi pro meo, ingenium ejus enutrivi, præceptis utiliſſimis & ſaluberrimis finxi, magnam reipublicæ & claram lampadem accendi. *V. Alo.*

Educo, is, ere, ausführen. *Syn.* Extraho, duco, libero. *Uſ.* Educere in aciem copias, aliquem in jus; grandem molem, turrim educere. *Phras.* Educere improbos è civitate, extirpare, perſequi conjuratos & elidere, eruere ſtirpitùs, extrahere ſeditioſos è civitate.

Effari, ſagen. *Syn.* Loquor, enuntio. *Uſus.* Nullum verbum honeſtè effari potuit.

Effatum, i, Spruch. *Syn.* Pronunciatum. *Epi.* Verum, aut falſum, incognitum. *Uſus.* Effata Philoſophorum.

Effectio, onis, das Werck. *Syn.* Effectus, efficientia, peractio.

Effector, oris, Urſacher. *Syn.* Perfector, architectus, molitor, creator, autor. *Epi.* Optimus & præſtantiſſimus. *Uſus.* Stylus optimus dicendi effector, parens, magiſter. Deus mundi molitor, omnium rerum effector.

Effectrix, icis, Urſacherin. *Uſus.* Pecunia eſt effectrix multarum voluptatum.

Effectus, ûs, Würckung. *Syn.* Quod effectum eſt; eventus quandoque. *Uſus.* Effectus eloquentiæ eſt audientium approbatio. Radicum vim & effectum ignoramus.

Effero, erre, erheben. *Syn.* Edo. *Adv.* Aliquando ſe, altiùs ſe, inſolenter, inſolentiùs, ampliſſimè, ſupremô die, foràs, longiſſimè, membratim, conjunctè. *Uſus.* Ager uberiores fructus effert. Perfectiora ſunt, quæ aliquid ex ſe efferunt iis, quæ efferuntur. 2. *Profero, educo.* Pedem domô extulit. Filius patrem extulit *ad ſepulchrum.* Demerſam patriam efferre. 3. *Extollo, celebro.* Laudibus aliquem in cœlum efferre. Ad ſummum imperium, ad ſummam gloriam aliquem efferre & extollere. Quos fortuna evexit ad gloriam, virtus extulit ad laudem, ne inſolenter ſe efferant. 4. *Afficio.* Dolore, irâ, gaudiô, lætitiâ efferri, extra ſe ferri. Cupiditatibus efferri. 5. *Promo, pronuncio.* Efferre ſententiam gravem, verbis inconditis. 6. *Vulgo, divulgo.* Cave, hæc foràs efferas, ut ad vulgi aures perveniant. Ne has meas ineptias efferatis. Ne meus ſermo emanet, effluat, in vulgus permanet, enuncietur.

Efferor, aris, verwilden. *Syn.* In iram accendor, immanis fio. *Uſus.* In hominis figura animô efferatô; gentes immanitate efferatæ. *V. Barbarus.*

Effervesco, is, ſich erzürnen. *Syn.* Ebullio, erumpo. *Adv.* Vehementiùs. *Uſus.* Nimiùm efferbuit hujus ferocitas, & in gerendis inimicitiis pertinacia. Undæ comitiorum ut mare profundum effervesçunt. Effervescere in aliquem, & erumpere. *V. Præceps. Impetus. Ira.*

Efficacitas, tis, Krafft. *Syn.* Virtus, efficientia, efficiendi facilitas, facultas. *Uſus.* Tantum habet in libidine artis & efficacitatis. *V. Facultas.*

Efficax, kräfftig. *Syn.* Qui multum habet efficacitatis. *Uſus.* Nôsti, quàm tardus, quàm parum efficax, quàm cunctator ſit.

Efficienter, würcklich. *Uſus.* Quod cuique efficienter antecedat.

Efficientia, æ, Würckung. *Syn.* Vis efficiendi. *Uſus.* Cauſæ in ſe continentes efficientiam naturalem. Cùm Solis pulchritudinem & efficientiam miraretur.

Efficio, is, ere, würcken. *Syn.* Facio, reipsà efficiens ſum, effector ſum, præſto; perſequor, concludo, conflo, effero. *Adv.* Æqualiter, artificioſiùs, cautiùs, difficiliùs, faciliùs, funditùs, libidinosè, mirabiliter, neceſſariò, perturbatè, plurimùm, planè, politè, propemodùm, quamprimùm, ſubtiliter, latenter, maxi-

maximè, meliùs, omninò, neceſſariò. *Uſus.* Nihil hominum auribus, poſterorum memoriâ dignum effecit. Admirationes & clamores efficere. Enitere, labora, effice, ut &c. Mandata efficere. Mirabilia facinora effecit. Uſus progrediens familiaritatem efficit. Magnos proceſſus efficiebat. 2. *Concludo.* Efficere & concludere orationem. Minutis interrogatiunculis, quod propoſuit, effecit. Argumentis & ratione aſſenſum efficere. *Phras.* Utinam in tua cauſa aliquid efficiam, quôquo modô conficiam, rem è tua ſententia conficiam, negotium tuum benè geram, in rebus tuis aliquid proficiam, exitum aliquem reperiam, eniti aliquid & navare liceat, aliquid momenti faciam, irritô inceptô ne cogar abſcedere; rem ad effectum adducam, ut promoveam aliquid, rem tibi explicatam dem, efficacitatis aliquid habeam; rem tibi effectam reddam.

Effictio, onis, **Abbildung.** *Syn.* Ornatio ſententiarum. *Uſus.* Effictio corporis cujuſdam figuram vèrbis exprimit.

Effigies, ei, **Bild.** *Syn.* Species, imago, ſimulacrum. *Epi.* Eminens virtutis, expreſſa & polita ſummis ingeniis, plurima, ſolida, expreſſa, germana. *Uſus.* Filii effigies moris, ſermonis, animi mei, humanitatis & probitatis tuæ. Eminens virtutis effigies. Virtutum effigiem poſteris relinquere; ſummis ingeniis expreſſam & expolitam. *V. Imago.*

Effingo, is, ere, **abmahlen.** *Syn.* Exprimo. *Uſus.* Formam alicujus & mores effingere. Oris lineamenta in tabula effingere. Effingere animô, quæ memoria tenere velis. *V. Facio.*

Efflagitatio, onis, **Bitt.** *Syn.* Petitio, poſtulatio. *Epi.* Inſulſa. *Uſus.* Omnium efflagitatio una fuit.

Efflagitatus, ûs, **Bitt.** *Syn.* Efflagitatio.

Efflagito, as, **außbitten.** *Syn.* Magnoperè poſtulo. *Uſus.* Auxilium efflagitare & miſericordiam. Cùm epiſtolam à me convitiô flagites. *V. Peto.*

Efflictim, * **hefftig.** *Syn.* Valde, vehementer. *Uſus.* Efflictim deperire aliquem.

Effo, as, **hinauß blaſen.** *Syn.* Emitto, flo. *Adv.* Graviter. *Uſus.* Agere animam & efflare. *V. Flo.*

Efflóreſco, is, **außblühen.** *Syn.* Splendeſco, eluceo, eniteo, exiſto, mano. *Tribuitur iis, quæ cum copia quadam & venuſtate ex alio, ut flores è caliculis ſe exerunt & evolvunt. Adv.* Penitus. *Uſus.* E multa rerum cognitione oratio efflóreſcit; è familiaritate amor, ex aſperitate vitæ caſtimonia efflóreſcit. Efflóreſcere laudibus ingenii. *V. Floreo.*

Effluo, is, ere, **außfließen.** *Syn.* Elabor, excido, abeo. *Adv.* Planè.)(*Influo. Uſus.* Animô, memoriâ dudum illa effluxêre, quæ tu arcana putabas. Vita, ætas, tempus, voluptates effluunt & momentô dilabuntur. Cum ſanguine vita effluxit. Nihil mihi deeſt, nec abundat, aut effluit. *V. Fluo.*

Effodio, is, ere, **außhölen.** *Syn.* Eruo. *Uſus.* Marcelli memoria meum pectus effodit. Aurum effodere. *V. Fodio.*

Effæminatè, **verzagt.** *Syn.* Muliebriter.)(*fortiter. Uſus.* Cave, ne quid effæminatè facias.

Effæminatus, a, um, **verzagt.** *Syn.* Qui animum gerit muliebrem.)(*Fortis, virilis, durus. Uſus.* Homo effæminatus, impudicus, mollis, fractus, abjectus, humiliis, ſubmiſſus. *V. Mollis. Voluptas.*

Effæmino, as, **weibiſch machen.**)(*Corroboro. Uſus.* Effæminârunt aërem, quem Junoni tribuerunt Poëtæ.

Effætus, a, um, **ausgemärgelt.** *Syn.* Exhauſtus, confectus, debilis. *Uſus.* Intemperans adoleſcentia ſenectuti corpus effætum tradit.

Effrænatè, **freventlich.** *Syn.* Temerè. *Uſus.* Effrænatè in hoſtem irrupit legio.

Effrænatio, onis, **Unbändigkeit.** *Syn.* Impotentia, inſolentia. *Uſus.* Quæ effrænatio impotentis animi?

Effrænatus, a, um, **ungezähmt.** *Syn.* Projectus, præceps, indomitus, furioſus, impotens.)(*Domitus. Uſus.* O libidinem, cupiditatem effrænatam! Homines ſecundis rebus effrænatos, ſibi præfidentes, in gyrum rationis ducere oportet. *V. Petulans.*

Effrænus, a, um, * **ungezäumt** *Syn.* Effrænô equô in medios ignes infertur.

Effringo, is, ere, **zerbrechen.** *Syn.* Frango, dejicio, perfringo, revello, convello. *Uſus.* Fores effringere. Convulſis repagulis, effractis valvis, revulſis clauſtris, domum compilant.

Effugio, is, ere, **entfliehen.** *Syn.* Evito, elabor, evolo.)(*Incido, occurro. Uſus.* Vix omnem offenſionem, crimen, maledictum,

dictum, suspicionem effugies. Mori, & tanquam ex incendio effugere fortunæ. Nihil te effugiet, rescies omnia. *V. Fugio. Vito. Evado.*

Effugium, ii, Außflucht. *Syn.* Refugium, profugium, evasio. *Usus.* Effugium quærere, consequi, habere. Patet tibi effugium.

Effulgeo, es, glänzen. * *Usus.* Sol inter graves imbre nubes effulgens. *V. Fulgeo.*

Effundo, is, ere, außgiessen. *Syn.* Profundo, emitto.)(*Infundo. Usus.* Segetes effundunt herbas frugibus inimicas. Ætas hanc copiam effundit. 2. *Magnæ hominum multitudini tribuitur.* Tota civitas se effundebat. E carcere reos omnes effundere. Tota ad me effusa Italia. 3. *Prodigo, consumo.* Patrimonium, fortunas omnes, ærarium per luxuriam effundit. Multos in aliquem honores effundere. 4. *Animi mutus prodo.* Odium omne & furorem in me effudit. Se in aliqua libidine effundere. Se in lacrymas, questus, vota effudit. Evomere virus acerbitatis suæ. 5. *Effutio.* Effudi, quæ habui, omnia.

Effusè, weitläufftig. *Syn.* Largè, prolixè. *Usus.* Homo effusè petulans. Effusè donare, laudare. Inaniter & effusè exultat.

Effusio, onis, Außgiessung. *Syn.* Largitio, corruptela.)(*Infusio, parsimonia, avaritia. Epi.* Facilis, honesta. *Usus.* Liberalitatem effusio imitatur. Quas pecuniarum effusiones factas putatis? 2. *Dissipatio, populi in occursu obviatio.* Quis concursus ex agris, quæ effusiones populi? 3. Animi effusio in lætitia, ut contractio in dolore. *V. Liberalis.*

Effutio, ire, ausplaudern. *Syn.* Inaniter fundo. *Adv.* Temerè. *Usus.* Quidam temerè multa effutiunt. *V. Garrio.*

Egenus, a, um, dürfftig. * *Syn.* Pauper. *Usus.* Egenus consilii. *V. Pauper.*

Egeo, es, ere, Mangel haben. *Syn.* Mihi opus est, mihi quæsitô opus est, indigeo.)(*Quàm plurimùm habeo, abundo. Adv.* Indignè, magnoperè, vehementer. *Usus.* Incredibile, quàm egeam tempore. Consiliô, auxiliô, consolatione egere. Nihil hoc loco egentius, nihil spoliatius. Servi & egentes concurrunt. *Phras.* Non egeo tuis præceptis. Non indigeo tuis admonitionibus, consiliis. Tuis mihi monitis nequaquam opus est. Tuis carere monitis facilè possum. Supervacanea, parum utilia, nullius emolumenti, minimè necessaria sunt mihi præcepta tua. Tua monita apud me locum non habent. Non requiruntur, non desiderantur, non exiguntur, non expectantur à me tua præcepta. *V. Inopia.*

Egero, is, * außleeren. *Usus.* Egerere prædam ex hostium tectis.

Egestas, tis, Armuth. *Syn.* Inopia, indigentia, mendicitas, domestica difficultas.)(*Abundantia, copia. Epi.* Indignissima, summa. *Usus.* Ista paupertas, vel potius egestas. Egestatem & luxuriem domesticô latrociniô sustentavit. Non capiunt angustiæ pectoris tui, non egestas mentis tantam personam. Egestatem affert luxus. In egestate esse. *V. Paupertas. Inopia.*

Ego, ich. *Syn.* Ipse. *Usus.* Ego sum ille Consul.

Egredior, eris, hinauß gehen. *Syn.* Exeo, prodeo. *Adv.* Tardius. *Usus.* Certas mihi fines, terminos, cancellos describam, extra quos egredi non possim. Ex provincia, navi, urbe egredi. 2. *Exerro.* Suô officiô, à proposito egredi. *V. Exeo.*

Egregiè, fürtrefflich. *Syn.* Benè, valde, præclarè, bellè. *Usus.* Egregiè fortis, cordatus vir. *Phras.* Egregiè causam dixit, divinitus, luculenter, glorioßissimè, magnificentissimè, quàm festivè, acutè, compositè, excellenter, cumulatissimè summâ facundiâ dixit. *V. Valde.*

Egregius, a, um, außbündig. *Syn.* Excellens, præstans, præclarus. *Adv.* Medius fidius, omninò. *Usus.* Egregia & præclara indoles, egregius civis, in procuratione sua egregius. *Phras.* Est vir egregiâ, mirificâ, incredibili, singulari virtute; acerrimus vir & industrius; summa in eo gravitas & animi altitudo. Magnus, clarus, amplissimus, insignis ad laudem, ingenui animi, summam integritatis laudem consecutus, omnibus rebus vir ornatus; in quo summa probitas, innocentia; genere, honore, copiis existimatione facilè princeps. In quo summa probitas, dignitas & splendor; flos, robur, lumen reipublicæ & nobilitatis. Homo penè divinus, ornamentum & arx amicorum, decus urbis; in

quo eximia & præstantia omnia ; flos delibutus populi ab omni laude felix; excellenti animô & virtute , divinis quibusdam bonis instructus & ornatus; luculentus homo; quô nihil nobilius, sapientius; cumprimis honestus, summô honore & pudore , summô officiô; spectatissimus ordinis sui , probatissimus , prudentissimus , frugalissimus, integerrimus , velut de cœlo delapsus. Justitiâ & religione inclytus ; vir exempli recti , ingentis spiritûs ; longè ante alios eminens , sanctus & innocens, virtute conspicuus , columen ac sydus Reipubl. *V. Præclarus.*

Egressus , ûs , Ausfahrt. *Usus.* Magnâ frequentiâ meum egressum celebravit.

Eheu , ach. *Syn.* Doloris nota.

Eho. *Syn.* Vox admonentis. *Usus.* Eho,tu me non noscis?

Ejectio , onis , Vertreibung. *Usus.* Mortem timemus & ejectionem.

Ejero , as , verwerffen. *Syn.* Ejuro.

Ejicio , is , ere , vertreiben. *Syn.* Expello, exturbo , extrudo , detrudo , dejicio, extermino , effundo , profundo. *Adv.* Nominatim , tandem aliquando , funditùs. *Usus.* E domo illum ejecere. Ex numero hominum ejiciendus , ex finibus humanæ naturæ exterminandus. *Transl.* Ejicere ex animo amorem insanum, dolorem , memoriam alicujus. Ejicere partum. *V. Pello. Excludo.*

Ejulatio, onis, das Heulen. *Epi.* Lugubris. *Usus.* Lessus quasi lugubris ejulatio.

Ejulatus, ûs. *Idem. Syn.* Ejulatio. *Epi.* Acerbus , miser. *Usus.* Ejulatus ne mulieri quidem est concessus.

Ejulo , as , heulen. *Syn.* Ploro. *Usus.* Magnitudine dolorum ejulans ; ejulatu, questu , gemitu , fremitibus resonando multum flebiles voces refert. Gemere, ejulare,lamentari, frangi, debilitari dolore.Ploratus turpissimos edere.Effundi in planctus indecoros. *V. Gemo. Ploro.*

Ejuro, as , verschweren. *Syn.* Ejero, juro, detestor. *Usus.* De me querebantur, me ejurabant. 2. *Abdico.* Magistratum ejurare.

Ejusdemmodi , dergestalt. *Syn.* Ejusdem generis. *Usus.* Ejusmodi furias Orestes est expertus.

Ejusmodi , dergleichen. *Syn.* Talis,ejus generis. *Usus.* Genus belli est ejusmodi, ut &c. Reliqua sunt ejusmodi , quæ. 2. *Adeò,tam.* Ejusmodi cupidus. *V. Similis.*

Elabor , eris , entgehen. *Syn.* Excido, evado.)(*Teneo , amplector , complector. Usus.* Vinculis , criminibus , suspicione ipsâ elapsus. Sol elabitur & abit. Usitata è memoria dilabuntur. Elapsus est è prælio. *V. Evado.*

Elaboratio , onis. *Syn.* Labor , nimia cura. *Usus.* Id non fiet sine elaboratione & operæ consumptione.

Elaboro , as , ausarbeiten. *Syn.* Laboro, curo , operam do , contendo , enitor, elucubro , excudo.)(*Negligo , cesso. Us.* Qui in una tantùm re elaborant. Contende quæso, & elabora. Nullum tam asperum saxetum , in quo ruricolæ non elaborent. Diligenter elaborata , summâ industriâ , curâ & vigiliis ornata elucubrataque oratio. Omni non modò contentione, sed dimicatione elaborabo. *V. Laboro. Curo.*

Elanguesco , is , * untüchtig werden. *Syn.* Languore conficior , contabesco , infirmor. *Usus.* Elanguit cura hominum. Differendo res elanguit. Alienâ invidiâ elanguescendum erit. *V. Langueo.*

Elargior , iris , ausschencken. *Syn.* Largior. *Usus.* Multa tibi fortuna est elargita. *V. Largior.*

Elatè , hochmüthig. *Usus.* Elatè & amplè loqui & dicere.)(*Submissè , humiliter & demissè.*

Elatio , onis , Hochmuth. *Syn.* Præstantia.)(*Submissio. Epi.* Voluptuaria. *Usus.* Ex hac elatione & magnitudine animi facilè pertinacia nascitur. Lætitia quasi gestientis animi elatio voluptuaria. *V. Superbia. Arrogantia. Ambitio.*

Elatus , a , um , hochmüthig. *Usus.* Hôc animô amplô & elatô factum est. Vi naturæ & ingenii elatus. Cupiditate elatus & gaudio. *V. Superbus. Arrogans.*

Electè, erwehlt. *Syn.* Distinctè, disertè. *Usus.* Electè gerere.)(*Permistè.*

Electio , onis , die Wahl. *Syn.* Lectio, selectio , delectus.)(*Neglectio , contemptus , rejectio. Usus.* Judicium & electio verborum.

Elector , oris , Erwehler. *Syn.* Aliorum boni electores existimari volunt.

Eleëmosyna , æ , Allmosen. *Phras.* Præbere panem mendiculis ; invitus ista hominum mendicabula abs me inania dimitto ; in egentes benignus stipem confero , tenuiorum fortunis succurro; im-

impensè misereor egentium, eorúmque rationibus paterne provideo; egentes miseratione prosequor, iisque pro facultatibus benigne facio. Adolescentes idoneos erogata grandi in sumptum pecuniâ ad mercatum honestatis optimarúmque artium transmittere. Alienâ liberalitate victitantibus penum gratuitò suppeditare. De facultatibus suis DEO fœnerari.

Elegans, tis, schön. *Syn.* Luculentus, concinnus, politus.)(*Inelegans, contemptus, abjectus. Usus.* Vir mundus, urbanus, politus, facetus, acutus; in omni judicio, in dicendo elegans. In epulis apparandis elegans. Epistola elegantissima. *Phras.* Est orator admodum elegans, scitus, quo nihil potest esse pictius, in singulis verbis florentissimus, venustissimus & politissimus scriptor, limatulô sanè & politulô judiciô; quô nil venustius, limatius, lepidius, concinnius, nitidius.

Eleganter, zierlich. *Syn.* Scitè, ornatè, politè, enucleatè.)(*Ineleganter. Usus.* Cæsar omnium ferè oratorum Latinè loquitur elegantissimè. *Phras.* Eleganter dixit, doctè & delicatè. Blandè & concinnè, cum multa venustate & omni sale, aptè & rotundè, cum dignitate, scitè, festiviter, cum multa munditia ac luce verborum, facetissimè, jucundè, lepidè, mundè, subtiliter verba fecit.

Elegantia, æ, Zierlichkeit. *Syn.* Munditia, lautitia, Latinus Atticismus, venustas, lepor, festivitas. *Epi.* Accurata & sine molestia, diligens Latinè loquendi, inanis, sermonis necessaria, politior, summa. *Usus.* Eloquentia ab elegantia doctrinæ segregari non potest. Politior elegantia & munditia scribendi. Scriptorum tuorum subtilitas & elegantia.

Elementum, i, Element. *Syn.* Initium. *Epi.* Prima naturæ. *Usus.* Dialectica tradit elementa loquendi. Puerorum elementa. *Phras.* Aër, ignis, aqua, terra prima sunt quatuor rerum initia, principia rerum, è quibus omnia constant, omnia oriuntur. Terra infimum tenet locum, hanc inundat aqua; superior aëri, ignibus altissima ora redditur.

Elephantus, i, Elephas, antis, Elephant. *Usus.* Elephanto belluarum nulla est prudentior. Manus est data elephantis.

Elevatio Sacræ Hostiæ. Phras. Sacrosanctam Hostiam supra verticem attollere. Hostiam salutarem sublime tollere.

Elevo, as, erheben. *Syn.* Levo, sublevo.)(*Augeo. Usus Transl. Minuo.* Fidem adversarii, authoritatem, famam victoriæ, gloriam elevare & minuere.

Elicio, is, ere, hinauß locken. *Syn.* Educo, extraho, allicio, adduco. *Adv.* Curiosiùs. *Usus.* Ignem conflictu lapidum elicere. Elicere aliquem præmio, ut agat aliquid. Lachrymas, arcana, alicujus sententiam elicere, exprimere. Elicere, invitare ad certamen. Evocare mercede solertiam; blanditiis ad disputandum elicere. *V. Adduco. Allicio.*

Elido, is, ausschlagen. *Syn.* Frango, incido. *Usus.* Poëtæ nervos omnes virtutis elidunt. Ipsæ stirpes ægritudinis elidendæ sunt. Alicujus consilia elidere, evertere funditùs.

Eligo, is, erwehlen. *Syn.* Lego, deligo, carpo, excerpo, opto, adopto)(*Nego, contemno. Adv.* Diligenter, parum diligenter. *Usus.* Eligere è malis minimum oportet. Elige de duobus, quem velis. *Phras.* Quem tandem Consulem eligent, adoptabunt, Consulem esse volent, jubebunt? Quem Consulem legent, dicent, desument? Cui Imperium suffragiis mandabunt? Quem præcipuè Consulem designabunt, nominabunt, optabunt? Optimam partem elegisti, cum te ad ingenuarum artium studia contulisti. Sapienter vitam instituisti, rectum cursum cœpisti, optimô judiciô usus es; sapienter judicâsti, cum te ad ingenuarum artium studia contulisti. Exordium vitæ præclarum feciſti, cùm te DEO addixisti. Optimum cœpisti cursum, rationem præclaram iniisti, egregiô vitam principio inivisti, cùm tua omnia tèque ipsum DEO consecrâsti. *V. Initium.*

Elimino, as, * außrotten. *Syn.* Ejicio, extra limen trudo. *Usus.* Extra ædes eliminatur. *V. Ejicio.*

Elimo, as, ausfeilen. *Syn.* Perpolio, limo. *Usus.* Velim aliquid ad me elimes. Elimata oratio.

Elinguis, e, zung-loß. *Syn.* Mutus, in-

dissertus. *Us.* Convicit hominem, elinguem reddidit. *V. Mutus.*

Elixus, a, um, * gesotten. *Syn.* Quod aquâ coctum est. *Us.* Elixus cibus quàm assus suavior.

Eloco, as, verdingen. *Syn.* loco. *Us.* fundum elocare.

Elocutio, onis, Aussprach. *Syn.* Explicatio exornata & elaborata. *Epi.* commoda & perfecta, inanis & pene puerilis. *Us.* Elocutio est idoneorum verborum & sententiarum ad inventionem accommodatio.

Elogium, ii, *Syn.* Dictum seu sententia laudem alicujus vel vituperationem vel aliquid aliud declarans. *Epi.* Censorium, unicum. *Usus.* Quid ipsa Sepulchrorum monumenta, quid elogia admonent, nisi nos morituros? Solonis elogium.

Eloquens, tis, wohlberedt. *Syn.* Rhetor, copiosus ad dicendum, copiosè sapienterque dicens, in dicendo suavis, ornatus, non infans. *Adv.* perfectè. *Usus.* Is est eloquens, qui possit humilia subtiliter, magna graviter, mediocria temperatè dicere. *Phras.* Vir est admodum eloquens divinus in dicendo, perfectus in dicendo & perpolitus; dicendi gloriâ præstans; disertissimus, ad dicendum paratissimus, omnibus vel naturæ vel doctrinæ præsidiis ad dicendum paratus; eâ facundiâ, ut nemo linguâ promptior in civitate haberetur. Vir açer nec infacundus; celebratæ eloquentiæ. Claræ vir facundiæ.

Eloquentia, æ, Wohlredenheit. *Syn.* Eloquendi vis, dicendi ratio, dicendi gravitas & copia, summa copia & singularis facultas dicendi, divinum atque incredibile genus orationis, copiosè loquens sapientia.)(*Infantia. Epi.* Abundans sermonibus, verbis; accommodatior ad motus animorum & ad vulgi sensum, admirabilis, artificiosa, brevis; comes pacis sociaque otii, & quasi alumna quædam constitutæ civitatis; excellens, forensis, inanis quædam & puerilis, incredibilis, justa, laudabilis, magna, major, mediocris, orba, perfecta, popularis, præclara, præstabilis, res una omnium difficillima, sapientia loquendi, similis palmæ, summa, uberior atque latior, vera & absoluta, universa. *Usus.* Ut hominis decus est ingenium, sic ingenii lumen eloquentia. Eloquentia abundans sonantibus verbis, uberibusque sententiis; ad salutem hominum & conservationem data. Qui eloquentiæ veræ dat operam, dat eloquentiæ & prudentiæ. *Phras.* Qui vult eloquens evadere, det operam Ciceroni; qui vult suæ mentis cogitata eloquenter, copiosè, eleganter explicare, loqui, efferre, enunciare, det operam Ciceroni; qui bene dicere, qui verbis allicere, pertrahere; qui movere; qui verbis commovere, flectere, delectare vult; qui afficere vult audientium animos; ab audientibus benevolentiam & attentionem venari, captare, elicere vult; qui eos, apud quos dicit, attentos, dociles & benevolos sibi reddere vult; qui de quacunque proposita re aptè, prudenter, explicatè, abundanter, illuminatè, & rebus & verbis, numerosèque dicere vult, is verum existimet sibi Ciceronis lectionem, non tam utilem quàm necessariam. *Vid. Oratio.*

Eloquenter, wohlredentlich. *Syn.* disertè, eleganter.

Eloquium, ii, * Sprach. *Syn.* sermo, facundia. *Us.* Dulci, ac blandô eloquiô amicum solatur.

Eloquor, eris, heraus sagen. *Syn.* Dico, effero, enuncio, exprimo. *Adv.* compositè, copiosè, ornatè, politè, præclarè, prudenter. *Us.* Quisque in eo, quod scit, eloquens est. Multi præclarè sentiunt, nec id, quod sentiunt, politè eloqui possunt. Præclarè eloqui cogitata mentis. *V. Effero.*

Eluceo, es, leuchten. *Syn.* appareo, exto, emineo, excello, vigeo. *Adv.* densiùs, rariùs. *Us.* In ipso joco, aliquod probi ingenii lumen eluceat. Amicitia magis elucet inter æquales. Tenuitas tua quò magis occultatur, magis elucet. Nemo eloquentiæ studet, nisi in foro eluceat. *V. Appareo.*

Eluctor, aris, * sich loß machen. *Us.* E tot tamque validis manibus, è quibus eluctandum erat, sese eripuit. *V. Evado.*

Elucubror, aris, beym Liecht machen. *Syn.* elaboro, excudo. *Us.* Epistolam elucubratus sum. Elucubrata oratio.

Eludo,

Eludo, is, ere, **verlachen.** *Syn.* irrideo, fallo. *Adv.* facetiùs, impunè. *Uſ.* Quamdiu nos furor tuus ùt pueros eludet ? Nos ab illo nebulone facetè eludimur. *V. Derideo.*

Elugeo, es, **austrauren.** *Syn.* lugeo, defleo. *Uſ.* Patriam eluxi graviùs, quàm ulla Mater filium.

Eluo, is, ere, **ſäuberen.** *Syn.* Diluo, deleo, abſtergeo. *Uſus.* Maculam hanc nemo eluet.

Eluvies, ei, **Waſſerguß.** *Syn.* Macula, labes, contagio. *Uſus.* Labes, & eluvies civitatis.

Eluvio, onis, *idem. Syn.* Terræ hiatus, vorago aquarum vi facta. *Uſ.* Eluviones Peſtilentiæ.

Emacio, as, * **außmerglen.** *Syn.* macie conficio.

Emancipo, as, **frey laſſen.** *Syn.* Patriâ poteſtate libero, quaſi manu mitto. *Uſ.* liberos propriè emancipari, ſervos manumitti dicimus.

Emano, as, **ausfliеſſen.** *Syn.* exeo, effluo. *Uſ.* Metuo, ne ea fama, ne mala noſtra emanent. Ex Philoſophia eloquentia emanat. Vereor, ne is ſermo emanet. *V. Effluo.*

Emax, cis, **krämleriſch.** *Syn.* Qui libenter emit. *Uſ.* Non eſſe emacem, vectigal eſt.

Emblema, atis, *Syn.* Signa & ornamenta vaſorum, quæ detrahi poſſunt, nec non etiam aliarum rerum. *Uſus.* Vaſis cruſtas & emblemata avellenda curavit. Illigare & includere emblemata in aureis poculis. Emblema vermiculatum, *de pavimento.*

Emendatè, **ohne Fehler.** *Syn.* caſtigatè. *Uſ.* purè & emendatè loqui.

Emendator, is, **Verbeſſerer.** *Syn.* Corrector. *Uſ.* Siſenna quaſi emendator ſermonis uſitati eſſe volebat.

Emendatrix, **Verbeſſerin.** *Epi.* Præclara. *Uſus.* Lex eſt emendatrix vitiorum.

Emendatio, onis, **Verbeſſerung.** *Epi.* felicior. *Uſ.* Philoſophiæ veteris emendatrix, & correctrix.

Emendo, as, **verbeſſeren.** *Syn.* Corrigo. *Adv.* leviter. *Uſus.* Vitium cutis, dolorem capitis pharmaco emendare. Principum continentiâ emendantur mores civitatis. *Vid. Corrigo. Melioro.*

Ementior, iris, **liegen.** *Syn.* mentior, nego. *Uſ.* Æſchines legationem ementitus eſt. Genus ſuum ementitur. *V. Mentior.*

Emereor, eris, **verdienen.** *Syn.* mereo, ſtipendia facio, *Uſ.* Annuæ mihi operæ emerentur. Emeritis ſtipendiis ambitionis quieſcit.

Emergo, is, ere, **ausſchwimmen.** *Syn.* exeo, evado, exiſto.)(*Mergor, demergor. Adv.* aliquando, altè, commodè. *Uſus.* E ſervitute, mendicitate, valetudine ſiniſtra, ære alienô emergere, reſpirare, rejicere ſe, & extollere. Stellæ ſtatis temporibus emergunt. Veritas è calicibus emergit. E corrupta adoleſcentiâ in bonam frugem emergere. Homo emerſus è cœno vitiorum. *V. Libero. Evado.*

Emetior, iris, **ausmeſſen.** *Syn.* metior.

Emico, as, * **herfür ſcheinen** *Syn.* effulgeo, reſplendeo. *Uſ.* Ex oculis quaſi radii emicant. Pectus emicat, *ſubſultat.*

Emigro, as, **wegreiſſen.** *Syn.* Diſcedo, migro, excedo. *Uſ.* E vita velut è domo emigrate. *V. Migro.*

Eminens, tis, **fürtrefflich / heraus gehend.** *Syn.* editus.)(*Lacunoſum. Uſus.* Oculi eminentes, genæ leniter eminentes; eminens, porrecta in altum columna. 2. *Præſtans, Præclarus.* Vir eminenti litteraturâ. *Vid. Altus.*

Eminentia, æ, **Fürtrefflichkeit.** *Uſ.* Multa vident pictores in umbris & eminentiis, quæ nos non videmus.

Emineo, es, **herfürragen** *Syn.* exto, excedo.)(*Occultor. Adv.* foras, leviter. *Uſ.* Fiſtula aquam, vel ex aqua eminens. 2. *Appareo, eluceo, eniteo.* E fronte ipſa pudor eminet. Ex ore crudelitas, è voce facti atrocitas eminet. 3. *Præcello:* Demoſthenes unus eminet inter omnes in omni genere dicendi. *V. Excello. Præſtantia.*

Eminùs, **von fern.** *Syn.* E longinquo.)(*Cominùs. Uſ.* Eminùs haſtâ, cominùs gladiô uti.

Emiſſarius, ii, **Lauffer / Bott.** *Syn.* excurſor, vexator, calumniator. *Uſ.* Hunc præcurſorem habere ſolebat & emiſſarium, & excurſorem omnium deterrimum.

Emiſſio, onis, **Auslaſſung.** *Syn.* Jactus, ictus, conjectio. *Epi.* mortifera, gravior.

gravior. *Uſ.* Tormentorum emiſſiones ſunt graviores, quò pluribus pulveribus onerantur.

Emitto, is, ere, **auslaſſen.** *Syn.* dimitto, mitto. *Adv.* Repentè, temerè. *Uſ.* Emittere, conjicere telum; nullum verbum emiſit. Emittere oculos in omnem partem; aculeum, maledictum in aliquem emittere & contorquere. Emiſſus è carcere, è vinculis. 2. *Edo.* Librum emittere. *V. Dimitto.*

Emiſſitius, a, um. *Syn.* Quod emittitur. *Uſus.* Circumſpectatrix emiſſitiis oculis.

Emo, is, ere, **kauffen.** *R. ab ὠνέομαι.* *Syn.* Coëmo, mercor, paro, comparo, cauponor, nundinor, pecuniam in re aliqua colloco.)(*Vendo. Adv.* Æqualiter, apertiſſimè, benè, cariùs, impunè, libentiùs, malè, meliùs, porrò, publicè. *Uſus.* Emere parvô vel magnô. Emi de illo domum dimidiô cariùs, quàm æſtimaretur. Eâ emtione emiſti benè. *Phras.* Magnô hortum pretiô ſum mercatus; difficulter hortum comparavi; non niſi magnô ære addictus eſt, væniit mihi hortus. Præſentibus nummis hortum redemi. *V. Comparo.*

Emollio, is, ire, **weich machen.** * *Uſus.* Hoſtis Campaniæ amœnitate emollitus.

Emolumentum, i, **Nutz.** *Syn.* Acceſſio, utilitas, commodum.)(*Detrimentum. Epi.* Magnum, parvum. *Uſus.* Erit hoc vobis honori, amicis utilitati, Reipublicæ emolumentô. Sine præmio & emolumento quidpiam facere. Afferet ea res magna emolumenta, magnô emolumentô erit. *V. Utilitas. Commodum.*

Emorior, eris, **ſterben.** *Syn.* Morior. *Adv.* Libenter, miſerabiliter, piè. *Uſus.* Pro amico emori poſſum. *V. Morior.*

Emporium, **Gewerbſtatt.** *Syn.* Mercatus, vel locus ejus. *Uſus.* Emporium Puteolanum, Maſſilienſe.

Emptio, onis, **Kauff.** *Syn.* Coëmptio. *Epi.* Acerbior, falſa & ſimulata, præclara. *Uſus.* Poſt hanc emptionem factam pecuniam diſſolvit.

Emptor, oris, **Kauffer.** *Epi.* Malus, multi. *Uſus.* Venalem urbem dicebat, ſi emptorem haberet. Bonorum emptores.

Emungo, is, ere, **ſchneutzen.** *Syn.* Abſtergo. *Uſus.* Tuus pater cubitô emungere ſe ſolebat. 2. *Furari.* Argento aliquem naviter emungere. *V. Furari.*

Emunio, is, * **veſt machen.** *Syn.* Munio. *Uſus.* Emunitus in modum arcis. *V. Munio.*

En, **ſiehe da.** Demonſtrantis Adverbium, item indignantis. *Uſus.* En crimen, en cauſa; en, cur magiſter ejus ex oratore arator factus ſit.

Enarro, as, **erzehlen.** *Syn.* Explano, narro. *Uſus.* Somnium ſuum enarravit. *V. Narro.*

Enaſcor, eris, **herauß wachſen.** *Syn.* Naſcor. *Uſus.* E multis curis una enata eſt. *V. Naſcor.*

Enato, as, **ausſchwimmen.** *Syn.* Evado, eno, emergo. *Uſus.* Ex alieno ære tandem enatavi. *V. Nato.*

Enavigo, as, **entrinnen.** *Syn.* Evado. *Uſus.* E Logicis velut ſcopuloſis cotibus tandem enavigavit Oratio. *V. Evado.*

Eneco, as, **tödten.** *Syn.* Interficio. *Uſus.* Enectâ fame & ſiti provincia. Frigore, eluvie, ſqualore enecti, contuſi, debilitati. *V. Interficio.*

Enervo, as, **ſchwächen.** *Syn.* Debilito, frango, effæmino. *Uſus.* Non te enervat, non debilitat ſenectus. Homo fractus, enervatus, muliebris, afflictus, infirmus, exanguis. *V. Debilito.*

Enim, **dann.** *Syn.* Nam, namque, etenim. *Uſus.* Vos enim, &c. *Ponitur ſubinde à principio orationis.* Enim volo te adeſſe. Enim mihi morem geri æquum eſt.

Enimverò, **hingegen.** *Syn.* Verùm etiam, at enim, profectò. *Uſus.* Enimverò ferendum non eſt. Ille enimverò negat.

Eniteo, es, **ſcheinen.** *Syn.* Clareo, emineo, eluceo.)(*Iaceo, obſcurius ſum. Uſus.* In bello ejus virtus enituit. Non idem in omnibus eloquentiæ partibus enitere poteſt.

Eniteſco, is. *Syn.* Splendeſco. *Uſus.* Vetuſtate ſemper magis eniteſcit.

Enitor, eris, **unterſtehen.** *Syn.* Elaboro, connitor, contendo. *Adv.* Vigilantiùs. *Uſus.* Tu enitere, labora viribus omnibus, & conſiliô in ea re pugna & enitere. Omni operâ & ope effice, contende, ut quàm plurimis profis. 2. *Evado.* Ad conſulatum, honores, magnas opes enitere. *V. Conor.*

Enixè,

Enixè, nach Vermögen. *Syn.* Cupidè, conatu maximô. *Usus.* Meam causam omnes enixè susceperunt.

Eno, as, heraus schwimmen. *Syn.* Enato.

Enodatè, hell und klar.

Enodo, as, auswickeln. *Syn.* Explico. *Usus.* Verba, voluntatem legis enodare.

Ensis, is, Schwerdt. *Syn.* Gladius. *Epi.* Funestus.

Enthymema, atis, Schluß-Rede. *Syn.* Contrarium, contentio, conclusio ex repugnantibus sententiis.

Enubo, is, * aus dem Geschlecht freyen. *Syn.* Nubo. *Usus.* Quòd è Patriciis enupsisset nobilis, reprehenditur.

Enucleatè, klar. *Usus.* Presè & enucleatè de re aliqua dicere.

Enucleo, as, ausliegen. *Syn.* Explico, enarro, aperio. *Usus.* Genus dicendi enucleatum. *V. Explico.*

Enumeratio, onis, Erzehlung. *Epi.* Falsa, iniqua, necessaria, oratoria, reliqua, tota, vitiosa, utilis. *Usus.* Enumeratio res fusas & dispersè dictas in unum cogit.

Enumero, as, zehlen. *Syn.* Persequor, consequor, numero, recenseo. *Adv.* Copiosè, memoriter. *Usus.* Quis tua beneficia enumerare & consequi possit?

Enunciatio, onis, Ausspruch. *Syn.* Effatum, pronunciatum, axioma, enunciatum, pronunciatio. *Epi.* Vera, ac falsa. *Usus.* Explicanda est vis ratioque enunciationum.

Enunciatum, i, Ausspruch. *Syn.* Effatum.

Enuncio, as, auskündigen. *Syn.* Pronuncio, propono, effero, dico. *Adv.* Repentè. *Usus.* Si quærit, quid sentiam, planè enunciabo. Enunciare mysteria religionum. 2. *Patefacio, significo, aperio.* Sociorum consilia sociis enuntiavit.

Eo, is, ire, gehen. *Syn.* Vado, iter facio, iter habeo, iter mihi est, aliquò proficiscor, pergo, concedo, iter persequor, iter confero. *Usus.* In exilium ire. Inficias ire; *negare.* Pedibus in sententiam ire. In possessionem ire. Ire in hominem constitui, *invadere.* 2. *Progredior.* Incipit res meliùs ire. Prorsus res ibat. *Phras.* Multa passuum millia ivit miles, paucis horis decurrit, decem horis multa stadia pervolavit; pressô gradu incessit, ambulavit; continuatô agmine perrexêre, ad hostium castra tetendêre, alacriter progrediebantur, citatô gradu aliò concesserè.

Eò, darum. *Syn.* Idcircò. *Usus.* Eò feci, non quòd te egere putârim, sed quòd. Eò pluribus scripsi, ut &c. 2. *Tantò, cum vocibus maximè, magis; etiam magis. Et cum comparativis nominum & adverbiorum plus, minus.* Ille confidebat, & eò magis, quòd &c. 3. *Ad illum terminum.* Si non ad extremum, sed usque eò, quò opus erit. *Phras.* Eò res venit, ut propè desperandum sit. Eò rem produxêre, ad id loci ventum est; in eum locum res adducta est; eò progressi sumus; res eò loci est. Id illorum hominum malitiâ effectum est, huc recidêre omnia, in eum casum venimus, ea tela texitur, eò devolutum est, eò decursum est, in eo sumus, huc processum, in id loci redacti sumus; adeò res rediit, huc res nostræ evasêre, ut pro desperatis habendæ sint.

Ephebus, i, Jüngling. *Syn.* Puer. *Us.* Postquam ex ephebis excessit. E gregibus epheborum vix singuli pulchri.

Ephemeris, idis, Buch der täglichen Auffzeichnung. *Syn.* Liber, seu commentarius, in quem quotidiana acta referuntur. *Us.* In ephemeridem referre.

Ephippia, orum, Sattel. *Syn.* Stragula, quibus insternuntur equorum ornamenta, præsertim sella. *Usus.* Ephippiati equites.

Epicus, i. *Syn.* Heroicus. *Usus.* Ennius Poëta epicus.

Epigramma, atis, Uberschrifft. *Epi.* Pernobile. *Usus.* Epigramma in aliquem facere.

Epilogus, i, Beschluß-Rede. *Syn.* Peroratio, conclusio. *Epi.* Lenior, miserabilior, sanè disertus. *Usus.* Extat ejus peroratio, quæ epilogus dicitur. Conclusio est exitus & determinatio totius orationis, quæ à Græcis epilogus nominatur.

Epiphora, æ, ein Fluß in den Augen. *Syn.* Humoris destillatio. *Epi.* Tanta. *Usus.* Tantâ epiphorâ oppressus, ut loqui non posset.

Episcopus, i, Auffseher. *Syn.* Custos, speculator. *Usus.* Pompejus me Campanæ oræ Episcopum voluit.

Episcopus, i, Bischoff. *Phras.* Amplissimus, sanctissimus, integerrimus, vigilantissimus,

religioſiſſimus Antiſtes. *Uſ.* Epiſcopum, Epiſcopi partes agere, Epiſcopale munus ſuſtinere, Epiſcopatum gerere, adminiſtrare, obtinere. Epiſcopalia munera peragere, exequi, præſtare. Coepiſcopus, Vicarius Epiſcopi, initiator. *Vulg. Suffraganeus.*

Epiſtola, æ, **Brieff.** *Syn.* Litteræ, codicilli. *Epi.* Antiquiſſima, valde bella, brevis, brevior, breviſſima, diſertiſſima, dulciſſima, ἑωλος, elegantiſſima, extrema, falſa, grandis, gratiſſima, gravis, plena rerum, hodierna, inſcripta Patri ſuo, paulo gravior, inanis, innocens, intempeſtiva, interior, jucundior, levior, liberior, longior, longiſſima, maxima, minuſcula, modeſtior, objurgatoria, optima, perhumana, pervetus, pervulgata, plena conſilii ſummæque benevolentiæ, plena feſtinationis & pulveris, plena jucunditatis, plena ſtomachi & querelarum, plenior, πολιτικὴ, ponderoſa; plena omnium non modò actorum, ſed etiam opinionum; præclara, propior, proxima, puſilla, recens, recentior, recentiſſima, ſuavis & gravis, ſuperior, tantula, verboſior, vetus. *Epiſtolæ*: crebræ longæque, dignæ; primùm iniquæ, deinde contrariæ, poſtremò in aliquem contumelioſæ; jucundæ, moleſtæ, multæ, odioſæ, plenæ omnium probrorum, quotidianæ, ſelectæ; cùm ſparſæ ſale humanitatis, tum amoris notis inſignes; ſuaviſſimæ, ſubtiles. *Uſus.* 1. *Epiſtolam ſcribere* plenam feſtivitatis & leporis; exarare, elucubrare, dictare, texere epiſtolam benè longam. 2. *Epiſtolam elicere*; laceſſere epiſtolâ, obtundere. 3. *Epiſtolam afferre*, reddere. 4. *Epiſtolam expectare*, requirere. 5. *Epiſtolam afferre*, reddere. 6. *Epiſtola venit.* Accepi tandem tuam Epiſtolam. 7. *Epiſtolam complicare*, obſignare. 8. Epiſtolam reſignare, ſolvere, aperire; vinculum epiſtolæ ſolvere. 9. *Epiſtola reſcribere*, reſpondere. 10. *Epiſtolam dilacerare*, conſcindere, ſcindere, comprimere. *V. Scribo.*

Epitaphium, ii, **Grabſchrifft.** *Syn.* Sepulchri inſcriptio.

Epitome, es, **Außzug.** *Syn.* Compendium, capita libri & ſummam complectens. *Uſ.* Epitomen Bruti mihi mittas.

Epoto, as, **austrincken.** *Uſ.* Venenô epotô concidit.

Epulæ, arum, **Gaſtmahl.** *Syn.* cibi præſtantes. *Epi.* Conquiſitiſſimæ, funeſtæ, horribiles, moderatæ, profuſæ, pulcherrimæ, quotidianæ, ſolemnes. *Uſu.* Epulis exquiſitis menſas extruere. Apud vos nec libidinum, nec epularum, nec aliarum cupiditatum modus. Mens cogitationum epulis ſaturata. *V. Convivium.*

Epularis, **gaſtmahlig.** *Uſ.* Epularis accubatio amicorum.

Epulatio, onis, **Gaſterey.** *Uſus.* Quæ ad menſam, & epulationem attinent.

Epulo, onis, **Schlemmer.** *Uſ.* Præfecti epulonum, qui epulas Diis inſtituendi poteſtatem habebant. Epulones Jovis maximi.

Epulor, aris, **praſſen.** *Syn.* Convivor, epulas do. *Adv.* modicè, opiparè. *Uſus.* Opiparè, hilarem in modum cum ſodalibus epulabamur. *V. Epulæ.*

Epulum, i, **Gaſtmahl.** *Syn.* Convivium publicum. *Epi.* Funebre, magnificum. *Uſus.* Epulum dare populo. Sepulchrum alicujus cantibus & epulis celebrare.

Equa, æ, **Stutt.** *Syn.* Nobiliſſima. *Uſ.* Greges nobiliſſimarum equarum abacti.

Eques, itis, **Ritter.** *Syn.* Qui equô meret, vir ordinis equeſtris. *Epi.* Dignus contumeliâ, honeſtus, cumprimis honeſtus; eruditiſſimus & Græcis litteris, antiquitatisque noſtræ, ſcriptorum veterumque litteratè peritus. Amiciſſimus, locuples, ornatiſſimus, ſpectatus atque honeſtus, ſplendidus, ſplendidus & gratioſus, inprimis ſplendidus; atque honeſtus, ſplendidiſſimus. Auxiliarii, boni & locupletes, conjunctiſſimi concordiâ, cupidi alicujus rei, graves; non obſcuri, neque ignoti, ſed honeſti & illuſtres; non optimi ac veteres, multi, nudi, plurimi, lautiſſimi & honeſtiſſimi, proximi dignitate ordinis Senatorii. *Uſ.* Equitum turmæ. Equites ordini Senatorio proximi. *Phraſ.* Vix credas, quantùm in prælio valeat hæc equitum turma; vix credas, in prælio quàm firma ſit, cujus roboris ſit, quorum nervorum ſit hæc equitum turma. Hôc equitatu, hac equi-

tum

tum manu, hâc equitum turmâ noli putare quidquam acrius, aut pugnacius esse.

Equester, ris, reuterisch. *Syn.* Quod Equitum est. *Us.* Equestres pedestresque copia. Statua equestris. Cicero equestri loco ortus. Equestris pugna. Equestris splendor.

Equidem, zwar. *Syn.* Ego quidem, ego verò, & quidem, quidem. *Usus.* Equidem doleo, quòd meè habeas. Vestræ equidem cænæ jucundæ sunt.

Equinus, a, um. *Usus.* Secta equina.

Equitatus, ûs, die Reuterey. *Syn.* Equitum manus & turmæ. *Us.* Ita paratus ab equitatu, & peditatu, ut &c.

Equito, as, reiten. *Syn.* Equô vehor, vel avehor; in equo vehor, equô iter facio, in equo sedeo. *Usus.* Equitabat cum suis delectis equitibus.

Equuleus, i, Folter/ Füllen. *Syn.* Equulus. *Usus.* Equuleorum vis effrenata fame debilitatur.

Equulus, Rößlein. *Syn.* Junior equus, equuleus. *Epi.* Nobilis, argenteus.

Equus, i, Pferd. *Epi.* Æneus, alacer, ferocitate exultans, fortis, victor, inanis, intractatus & novus, melior, nobilis, pretiosus, publicus. *Usus.* 1. *In Equum ascendere,* insilire; equô proficisci, flumen transmitrere; Equô expeditus provolat. Ex equô pugnare; admittere equum, & incitare. Concitare calcaribus equum, & in medios hostes ferri, citatis equis ferri. Equô vectari, vehi. 2. *Ex æquo descendere* desilire. Ex equo decidere, cadere. Equô dejectus. In Equum sublatus, vix in eo hærebat senex. Detraxit frænos equis, atque ita concitatos calcaribus permisit, ut sustinere eos vis nullâ posset.

Eradico, as, * außreuten. *Syn.* Evello.

Erado, is, ere, * außkratzen. *Usus.* Ex animo cupidinem eradere.

Erectus, a, um, auffrecht. *Syn.* Stans, celsus. *Usus.* Is vagatur lætus & erectus totô forô. Alacri animô & erectô. Erectior hâc oratione Senatus.

Ereptio, onis, Raubung *Syn.* Ablatio.

Ereptor, is, Rauber. *Syn.* Direptor. *Epi.* acerrimus bonorum. *Usus.* Iste bonorum possessor, ereptor, expulsor. Civitatis, libertatis ereptor.

Erga, gegen. *Syn.* Adversùm, adversùs. *Usus.* Tua Voluntas erga me, meaque erga te par & mutua. Habere benevolentiam erga aliquem. Summa Pompeji merita erga me, meam salutem; tuum erga meam dignitatem studium.

Ergastulum, i, Gefängnis. *Syn.* Mancipiorum carcer. *Usus.* Compingere aliquem in ergastulum. Ergastula solvere, *captivos liberare.*

Ergo, darum. *Syn.* Igitur, causâ. *Syn.* Ergo nemo non miser est. Virtutis ergò præmiô donatus. Funeris ergo ne plangant mulieres.

Erigo, is, ere, auffrichten. *Syn.* Tollo, extollo, excito.)(*Inclino, abjicio.* *Adv.* Altè, paululùm se. *Us.* Natura cum cæteras animantes abjecit ad pastum, solum hominem erexit, & ad cæli conspectum excitavit. 2. *Excito, confirmo, consolor, invito.* Erigere animum demissum & depressum, & respirare è metu. Erigere, & recreare afflictum. Ad audiendum aures erigere, & animum attendere. Quem fortuna erexit ad gloriam, virtus extulit ad laudem. Erigere rectum, constituere, levare, attollere.

Eripio, ere, aus den Händen reissen. *Syn.* Aufero, adimo, extorqueo.)(*Do, confero.* *Adv.* Ad extremum è manibus, crudeliter, impunè, planè, planè alacritatem animi, privatim, publicè, indignissimè civitati, nominatim, penitùs, subitò, undique. *Usus.* Eripere sibi tempus aliquod ex summis occupationibus. Facultatem simul ac voluntatem rei gerendæ mihi eripuit. Lucem alicui, vitam, conspectum rei optatissimæ eripere. 2. *Libero.* Aliquem ê miseriis, alicui timorem eripere. E morte tuus te pudor eripuit. *Phras.* Vide, ne tantum tibi bonum eripiatur, è manibus extorqueatur, ne è manibus elabatur, ne tantum bonum tibi excutiatur, compiletur, expiletur; ne tantô bonô frauderis, ne alius id bonum occupet, & præripiat. *V. Libero. Privo.*

Erodo, ere, zernagen. *Syn.* Arrodo, derodo.

Erogatio, onis, Außtheilung. *Syn.* Distributio. *Us.* Erogatio pecuniæ.

Erogo,

Erogo, as, austheilen. *Syn.* Distribuo. *Adv.* Privatim, publicè. *Usus.* Erogâsti pecunias ex ærario. Pecunia in classem erogata. *V. Largior.*

Errabundus, a, um, umschweiffend. * *Syn.* Vagabundus. *Us.* Errabundi domos suas pervagabantur.

Erraticus, a, um, irrig. *Usus.* Vitis erratico & multiplici lapsu serpens.

Erratio, onis, Irrung. *Syn.* Error. *Us.* In cœlo nec fortuna, nec erratio, nec vanitas inest.

Erratum, i, Fehler. *Syn.* Mendum, Error. *Epi.* Commune, fabrile, intolerabile, minimum. *Usus.* Agnoscere erratum, errato veniam petere. Defendas velim tolerabile erratum. Non hoc meum erratum est, sed tuum. *V. Error.*

Erro, as, fehlen/irren. *Syn.* Labor, pecco, offendo, prolabor, per errorem labor, errore ducor, in errore versor, error mihi objectus est, consiliô labor, errore captus sum, in errorem rapior, in culpa sum. *Adv.* Diutiùs, latiùs, licenter, longè, multùm, pariter, propemodum, valde, vehementer. *Usus.* Cujusvis hominis est errare; nullius, nisi insipientis, in errore perseverare. Errare malo cum Platone, quàm cum his sapere. *Phras.* Errare, cujusvis hominis est; imprudentiâ labi, titubare subinde & hallucinari, vulgi opinione in errorem rapi omnium est. Nemo, qui non offendat sæpiùs, & aliquò incurrat; qui nihil peccati admittat, qui semper consistat, qui subinde ab officii religione non declinet, qui nihil peccet; cujus nullum sit delictum, lapsio, titubatio; cui nullus usquam error objiciatur, offundatur; qui de viâ, de recto non deerret; quem nullus error implicer. *V. Labi. Pecco.*

Error, oris, Fehler. *Syn.* Peccatum, erratum, erratio, lapsio, prolapsio, fraus, falsa opinio, culpa, flagitium. *Epi.* Communis, diuturnus, humanus, longus, magnus, maximus, mediocris, obscurus, perniciosus, similis, summus, tantus, turpis, magni, maximi, multi, privati, turbulenti, varii. *Usus. In errorem inducere.* Alicui errorem objicere, gignere, creare. 2. *Errore capi.* Facilè opinione falsâ ducimur, imbuimur, afficimur. Errorem cum lacte fugimus; quis non in aliquo errore versatur? errore inflatur? quem non error tenet? & veri ignoratio? 3. Errorem *adimere*, eripere, depellere, tollere, extorquere alicui. Sanô consiliô aliquem avertere, deducere ab errore. Errore alterum exsolvere, levare; corrigere errorem. 4. *Errorem deponere*, errore carere. *V. Peccatum. Flagitium.*

Erubesco, is, ere, sich schämen. *Syn.* Rubeo, pudet. *Usus.* Non erubuit ille ora Vestra. Pudici etiam de pudicitia loqui erubescunt. Digna res est, in qua omnes erubescant. *V. Verecundus.*

Eructo, as, grôpsen. *Syn.* Ructo, jacto, crepo, erumpo. *Adv.* Turpissimè. *Usus.* In Convivio eructant cædem bonorum.

Erudio, is, ire, unterweisen. *Syn.* Doceo, instituo, expolio, imbuo, instruo, ad humanitatem informo. *Adv.* Egregiè. *Usus.* Erudire juventutem laboribus, aliquem in jure civili. Instistituere filios ad Deorum cultum, ad majorum institutâ. *V. Doceo.*

Eruditio, onis, Geschicklichkeit. *Syn.* Doctrina, institutio. *Epi.* Digna, liberalis, perfecta, præclara, summa. *Usus.* Vir præstans ingeniô, præclarâ eruditione, doctrinâ perfectâ.

Eruditè, gelehrt. *Usus.* Eruditiùs disputare.

Eruditus, a, um, gelehrt. *Syn.* Doctus, perpolitus, Philologus. *Adv.* Leviter, liberaliter, maximè, perfectè, planè. *Usus.* Eruditus, qui omnibus bonis artibus politus est, Doctrinâ & optimarum artium studiis eruditus; Socraticis disciplinis & institutionibus eruditus. Homo de scholâ, & à Magistro & Græcis litteris eruditus; animus eruditus, qui semper aliquid ex se promat, quod delectat. Græci diutina servitute ad nimiam assentationem eruditi; eruditus in Philosophia. *V. Doctus. Peritus.*

Erumpo, is, ere, außbrechen. *Syn.* Exeo, evado, effervesco, exardeo, eruptionem facio. *Adv.* Aliquando, undique, fortiter. *Usus.* Erupit tandem è latebris suis conceptus dudum furor. Vis improborum diu collecta & inveterata

rata compreſsô odiô erumpebat in actum, in fortunas civium. Ventus, riſus erupit, vitia erumpunt. *Phraſ.* Erumpet aliquando hoc malum ad perniciem civitatis, ſi impunitum fuerit. Conſilia illa hactenus compreſſa & conſtricta ſubitò ſe profundent & ejicient. Emerget, ebulliet, prorumpet latens malum; vincla clauſtraque omnia perfringet tecta hactenus & diſſimulata perfidia. Fiet quædam velut vitiorum eruptio ſubita. Effundet ſe ad urbis perniciem ejus hominis diſſimulatio. *V. Impetus.*

Eruo, is, ere, **heraus reiſſen.** *Syn.* Eligo, eripio, extraho, protraho. *Uſus.* Aliquid indagare, invenire; è tenebris, ex abdito eruere; eruere obruta. Hoc nunquam mihi erues, *me â ſententia hac non dimovebis.* *V. Extraho.*

Eruptio, onis, **Außbruch/ Außfall.** *Epi.* Præclara, ſalutaris. *Uſus.* Fecêre obſeſſi acrem eruptionem. Fortius obſidentes eruptionem ſuſtinuêre, repulêre, repreſsêre.

Eſca, æ, **Speiſe.** *Syn.* Cibus. *Epi.* Contemptiſſima, temperata. *Uſus.* Voluptas eſca malorum, quâ capiuntur ùt hamo piſces. Tenuiſſimô victu, contemptiſſimis eſcis, & potionibus vivere. Eſcam cuidam objicere, ſpargere.

Eſculenta, orum, **Eßwaaren.** *Syn.* Eſcæ, cibus. *Uſus.* Ea pars oris, quâ eſculentis & poculentis natura iter patefecit.

Eſculentus, a, um, **eßbar.** *Syn.* Eſcas redolens. *Uſ.* Eligere quæ ſunt eſculenta. Fruſta eſculenta.

Eſſedum, i, **Wagen.** *Syn.* Genus vehiculi. *Uſus.* Vehebatur eſſedo tribunus.

Eſſedarius, ii, **Kutſcher.** *Syn.* Auriga eſſedi.

Eſto, **es kan ſeyn.** *Syn.* Vox concedentis. *Uſ.* Eſto hoc imperitè, eſto, concedatur hæc quoque acerbitas.

Eſuries, ei, **Hunger.** *Syn.* Fames. *Uſus.* Miſerabar ejus eſuriei. *V. Fames.*

Eſurio, is, ire, **hungerig ſeyn.** *Syn.* Fameſco. *Uſus.* Noſtri Milites eſurire, & algere conſueverunt. *V. Fames.*

Et, **und.** *Syn.* Què, etiam, jam verò etiam, item, itemque. *Uſus.* Ille tamen & alacer venit. Agrum ei dediſti, & immunem.

Etenim, **dann.** *Syn.* Nam, enim, ſed enim, nunc, quippe. *Uſus.* Etenim rem totam breviter recognoſcite. Etenim Quirites.

Eteſiæ, arum, **Lufftlein in Hunds-Tägen.** *Syn.* Venti ſtati, qui quot annis poſt caniculæ exortum flant diebus 40. *Uſ.* Venti Eteſiæ tempeſtivi, & ſalutares hominibus juxtà & pecudibus, quorùm flatu nimii temperantur calores, & maritimi curſus celeres, & certi diriguntur.

Ethnicus, **ein Heyd.** *Phras.* Qui nullam Chriſtianæ religionis diſciplinam acceperunt; quos DEUS verâ ſui cognitione non afflavit; quorum animi denſiſſimis errorum tenebris involuti, ea, quæ nobis divinitus affulſit, veritatis luce carent, caruerunt, tenebris denſiſſimis oppreſſi.

Etiam, **auch.** *Syn.* Et, item, vel. *Uſus.* Nobis etiam illa cognitio. Nihil hoc proderit, etiam nocebit graviſſimè. Voce, motu, formâ etiam magnificâ.

Etiamnunc, **noch.** *Syn.* Nunc etiam, etiamnum, adhuc, etiam tum, etiam cùm. *Uſus.* Sed tota res etiamnum fluctuat.

Etiamſi, **obwohl.** *Syn.* Etiam ut, quamvis, licet, quantumvis, tametſi, ut, utut, etſi. *Uſ.* Etiamſi periculum foret nullum, etiam ut periculi nihil ſit; ut res ſit minime periculoſa, tamen.

Etiam atque etiam. *Syn.* Magnopere, magìs ac magìs, magìs magisque, majorem in modum.

Etſi, **obwohlen.** *Syn.* Etiamſi, tametſi. *Uſus.* Etiamſi non dubitabam, quin.

Etymologia, **Urſprung eines Worts.** *Syn.* Notatio, Etymon vocabuli. *Uſus.* Verborum interpretationem & etymologiam inquirere.

Etymon, i. *Syn.* Etymologia, quod vid.

Evado, is, ere, **entgehen.** *Syn.* Effugio. *Uſus.* Summus vir, Orator inclytus, ex humili evaſit. Indies aſperior, durior evadit. 2. *Evenio, cado.* Videbo, quò hæc evaſura ſint, quorſum hæc evadant. Aliquando id, quod ſomniamus, evadit. Aliquid, ſicut prædictum fuerat, evaſit. 3. *Erumpo, exeo, aufugio,*

gio, evolo. Ægrotus evasit ex morbo, navis è periculo, exercitus ex insidiis. Cùm animus hic è corpore evaserit. *Phras.* Qui tandem ex hoc labyrintho evadam? Quâ tandem ratione è discrimine emergam; ex ista flamma, e periculo evolabo, hôc labyrinthô elabar; ex hoc judicio me eripiam; quæ ex hoc periculo me salus servabit? quâ vi, quâ ope ex his laqueis me exuam, his vinculis me explicabo, has insidias hæc tela effugiam; ex his angustiis enatabo, ex scopulis his enavigabo? nullum exitum reperio, adeò res tota vacillat & claudicat. Ex hac nassa non exibo, nisi occultè surripiam me. Diverticulum nullum reperio. Non modò non effugiam, sed nè moram quidem mali assequar. Ni aquila sum, non elabar.

Evagor, aris, **außschweiffen.** *Adv.* Longiùs. *Usus.* Appetitus longius evagantur, & velut exultantes, nisi ratione retineantur, finem & modum transeunt.

Evanesco, is, **vergehen.** *Syn.* Vanesco, ad nihilum recido, è conspectu omnium me aufero, exaresco, obsoletesco, in nihilum occido. *Usus.* Spes nostra extenuatur, & evanuit; Jam propè evanuerat Hortensius, *non eâdem famâ florebat.* Omnis gloria ejus, & memoria evanuit. *Phras.* Evanuit vigor tuus pristinus, consenuit tuus ille ardor; vix, aut ne vix quidem de tua vetere laude aliquid apparet; diuturnitate, vetustate vigor ille tuus contabuit, obscuratus est, exolevit; abiit vis illa corporis, dilapsus est animi vigor, ut jam vix eundem agnoscamus.

Evangelia, orum, **Botten-Brod.** *Syn.* Præmia, quæ dabantur ob jucundum nuncium. *Usus.* Epistolis tuis Evangelia, quæ reddam, nescio.

Evasto, as, * *Syn.* Vasto. Quod vide.

Eucharistia, æ, **das heilige Sacrament des Altars.** *Phras.* Divinæ mensæ accumbere. *Epi.* Epulas divinas inire; ad sacram synaxin, mensam accedere; panem cælestem, cæleste epulum accipere; cælesti pane, pabulo reficì; sacrosanctô Christi corpore pasci, cælesti excipi conviviô. Elutis animi sordibus divinum convivium celebrare; percipere sacrosancta mysteria; à cælesti convivatore cælestibus atque immortalibus epulis ad aram honorificentissimè accipi: sacrô muniri viaticô.

Eveho, is, ere, **erheben.** *Syn.* Tollo, effero. *Usus.* Signa plaustris evecta & asportata.

Evello, is, ere, **außrauffen.** *Syn.* Extirpo, convello.)(*Infigo.* *Adv.* Difficilìùs, penitùs, radicitùs, timidè. *Us.* Novas opiniones evellere. Hunc mihi ex animo scrupulum, has spinas è memoria non evelles. Omnia mala è republica funditus evellit. *V. Adimo. Libero.*

Evenio, is, **wiederfahren.** *Syn.* Evado, obvenio, cado, fio, obtingo, conficior, accidit, usuvenit, procedit, exitum habeo, intercedo. *Adv.* Bene, casu, contrà, facilè, faustè, feliciter, malè, nec opinatò, opinatò, optimè, perraro, profluenter, prosperè, rarò ac insolenter, temerè, vulgò. *Usus.* Nihil nobis adversi evenit. Multa improbis incommoda eveniunt. Evenit, ut dum Romæ essem. *Phras.* Verebar, ne res ita eveniat, ita cadat, eò evadat, ita contingat; ne ea, quæ prædixi, consequantur; ne ex illo consilio hæc emanent; ne hic casus ad nos recidat, ne res ad seditionem erumpat. Ea res mihi *bene ac feliciter* evenit; faustè, bellè, prosperè cecidit; ex sententia sua cessit, prosperè processit, habuit exitum optabilem. Lepidè sub manus successit negotium. Id Consilium *male* cessit, secùs cecidit ac ominabamur; bona initia non similes exitus habuêre; recta consilia non semper bene eveniunt. Haud quaquam prosperè, cùm ad effectum operis ventum est, cæptis successit. Secùs omnia procedunt, nec, quod intenderamus, effecimus. Haud quaquàm ad Consilium eventus respondit. *V. Accidit. Fortuna. Successus.*

Eventum, i, **Außgang.** *Syn.* Eventus, exitus, casus, res, fortuna. *Epi.* Commune, dubium. *Usus.* Eventa magis, quàm causas quæri oportet. Causæ eventorum magis movent, quàm eventa ipsa. Plerique consilia eventis ponderant. Conscribe historiam eventorum nostrorum.

Eventus, ûs, *idem.* *Syn.* Eventum, exitus, casus. *Epi.* Dubius, fatalis, humanus, incertus, adversus, secundus, prosper, varius. *Us.* Eventus est alicujus

alicujus exitus negotii. Consilia primùm, deinde acta, deinde eventus. In omnem eventum animo forti & paratum esse. Rem in casum ancipitis eventùs committere. *V. Successus.*

Everriculum, i, Zuggarn der Fischer. *Syn.* Retis piscatorii genus, ab everrendo dictum. *Usus.* Everriculum malitiarum omnium.

Everro, is, ere, * außkehren. *Us.* Omnes domos everrit.

Eversio, onis, Zerstörung. *Syn.* Ruina, casus, pernicies. *Usus.* Rerum publicarum eversiones; omnis vitæ eversio.

Eversor, oris, Zerstörer. *Usus.* Eversor civitatis, Regnorum.

Everto, is, umkehren. *Syn.* Deturbo, destruo, eversionem infero.)(*Statuo, constituo, confirmo. Adv.* Funditùs, penitùs, planè, sigillatim bonis. *Us.* Sua confirmare, adversarii evertere: vim edecrevit & impressione evertere; aliquem fortunis omnibus evertere. Virtutis lumen extinxit, virtutum penitùs evertit. *V. Destruo. Vasto.*

Evestigiò, von Stund an. *Syn.* Repentè. *Usus.* Evestigiò eò sum profectus.

Euge, * wolan. *Syn.* Interjectio laudantis, vel exultantis, vel gratulantis.

Evinco, is, ere, überwinden. *Syn.* Vinco, pervinco, multâ importunitate impetro. *Us.* Verres tot testibus evictus. *V. Convinco.*

Evidens, tis, scheinbar. *Syn.* Clarus, certus, perspicuus.)(*Obscurus, occultus, dubius. Usus.* Evidens est, de quo inter omnes convenitur. Narratio evidens. Res evidentes & perspicuæ. Argumentis agam evidentibus, & signis omni luce clarioribus, quasi hoc evidens esset & perspicuum, constetque inter omnes esse DEOS.

Evidenter, * klärlich. *Us.* Harum rerum tam evidenter pœnituit.

Evidentia, æ, Gewißheit. *Syn.* Perspicuitas. *Usus.* Græci energiam, nos evidentiam appellamus. Nulla oratio illustrior ipsâ evidentiâ.

Evigilo, as, erwachen. *Syn.* Vigilo, incumbo, elaboro.)(*Indormio. Us.* In tuo negotio curæ meæ omnes & cogitationes summò studiò evigilant. *Phras.* Hoc manè maturiùs experrectus sum, hoc manè temporiùs ex somno excitatus sum; somnò solutus sum, evigilavi, me somnus reliquit. *V. Vigilo. Dormio.*

Evincio, is, ire. * umbinden. *Syn.* Vincio. *Us.* Coronâ tempora evincire.

Eviscero, as, ausweiden. *Syn.* Viscera eximo, confodio, discerpo. *Us.* Ut tu unquam saxis fixus asperis eviscceratus latere penderes.

Evitatio, onis, Vermeidung. *Syn.* Declinatio. *Usus.* Evitatio incommodorum.

Evito, as, vermeiden. *Syn.* Vito, effugio.)(*Expeto. Usus.* Dolores omnes evitari non possunt. 2. Evito vitam. *Vitam aufero. V. Vito.*

Eumenides, um. *Syn.* Furiæ. *Usus.* Speculatrices & vindices facinorum, & sceleris Eumenides.

Eunuchus, i. *Syn.* Exsectus, castratus.

Evocatio, onis, das Hinaußruffen. *Usus.* Evocationes hominum.

Evocator, oris, Außruffer. *Usus.* Evocator servorum, & civium perditorum.

Evocatus, a, um, außgeruffen. *Syn.* Miles auxiliarius & externus, ex diversis locis coactus. *Us.* Evocatorum firma manus. 2. *Accersitus.* E patria evocatus, non expulsus.

Evoco, as, hinausruffen. *Syn.* Elicio, exsuscito, excito, invito. *Adv.* Magnoperè. *Usus.* Misericordiam oratione evocare. Mercede probitas evocatur. Nulla turpitudo, nullum damnum est, quod non eliciatur & evocetur voluptate. *V. Voco.*

Evolo, as, entrinnen. *Syn.* Avolo, aufugio. *Adv.* Altiùs, impunè. *Us.* E vinculis corporis tanquam ex carcere evolare. Evolavit jam è conspectu nostro; evolavit è Judicum severitate, ex illa judicii flamma. Tantus cursus verborum fuit, & adeò evolavit oratio. 2. *Ascendo.* Consultum non est, ut ille altiùs evolet. 3. *Vito, effugio.* Pœnam vix evolabit.

Evolvo, is, ere, außwickelen. *Syn.* Explico, expono.)(*Complico. Adv.* Accura-

curatius. *Usus.* Hujus rei nec principium invenire, nec exitum evolvere possum. Involutam animi sui notionem evolvere. 2. *Expendo animô.* Evolvere naturam omnium rerum. *V. Explico.*

Evolutio, onis, Außwickelung. *Syn.* Lectio. *Us.* Poëtarum, librorum evolutio.

Evomo, is, ere, sich erbrechen. *Syn.* Foràs projicio. *Adv.* Veriùs. *Usus.* Odium virus acerbitatis suæ in me evomuit. Evomet hanc pestem Patria. Quas devorârat pecunias, luxu evomet.

Euripus, i, Wassergänge. *Syn.* Ductus aquarum. *Us.* Quod fretum, quem Euripum, tot motus, tantas ac tam varias habere putatis agitationes fluctuum, quot iste &c.

Evulgo, as, * offenbar machen. *Us.* Civile jus evulgavit. *V. Vulgo.*

Evulsio, onis, Ausreissung. *Usus.* Æsculapius primus dentis evulsionem invenit.

Ex, aus. *Syn.* 1. Causæ efficientis, & occasionis. Ex quo, à quo, qua ex re, quo circà, unde. *Us.* Peperit è Pamphilo. Gaudium tibi ex me præstabo. Nunquam ex me doluisti. Ex te duplex me sollicitudo afficit. Ex lege, ex decreto, è formula, è testamento. 2. *Materiam designat.* Vas vinarium è gemma; prægrandi simulacrum ex ære. Poculum ex auro. 3. *Partijungitur.* Labòrat è renibus, ex oculis, capite. 4. *Ad numerum seu multitudinem refertur.* Ex intimis unus. Unus ex plebe, ex hominibus in DEOS relatis. Homo ex disertis. 5. *Ab.* Ex illo scivi; ex te totum negotium pendet. 6. *Post.* Diem ex die expectare. Ex intervallo regustare litteras. Ex quâ ætate, qui exerceri solent, laudantur. 7. *Propter.* Ex Cnei litteris te in amicitiam recipio. Ex doctrina clarus. 8. *Iuxta, secundum.* Hic status maximè est è natura. Vita è Philosophiæ præceptis acta. E sua natura alios fingere. Ex Patrum authoritate hoc egi. E communi hominum opinione id dixit. 9. *Modum significat.* Ex insidiis, ex improviso, ex insperato hoc mihi gaudium oblatum est. Ex occulto. 10. Ex animo, ex animi sententia. 11. Ex tempore capere consilium, effutire aliquid.

Exacerbo, as, verbitteren. *Syn.* Irrito, ad iracundiam provoco. *Us.* Exacerbata superbia.

Exactio, onis, Anforderung. *Syn.* Pensio, tributum, vectigal, stipendium. *Epi.* Acerbissima, extrema, perfecta, superior, publica. *Usus.* Acerbissima exactio capitum, & ostiorum. Kopff-Geld. Exactio pecuniarum, nominum. 2. *Expulsio. V. Vectigal.*

Exacuo, is, ere, ausweßen. *Syn.* Acuo, Cohortor.)(*Deterreo. Usus.* Mucronem exacuere in jugulum reipublicæ. 2. *Incito.* Industriam alicujus & mentem hortatibus, stimulis exacuere.

Exadversùs, gerad herüber. *Syn.* E regione, ex adverso.

Exædificatio, onis, außgemachter Bau. *Syn.* Constructio, compositio.

Exædifico, as, außbauen. *Syn.* Ædifico, *Usus.* Opus institutum exædifica. Templum, navim exædificare, atque efficere.

Exæquatio, onis, * Vergleichung. *Us.* Hanc exæquationem dignitatis non ferebat ille.

Exæquo, as, schlichten. *Syn.* Æquo; æqualem vel parem reddo, facio. *Us.* Amici superiores se cum inferioribus exæquare debent. Pecunia omnem dignitatem exæquat. Pauci pluribus exæquari non possunt.

Exæstuo, as, ungestüm seyn. *Usus.* Mare exæstuat.

Exaggeratio, onis, Auffhäuffung. *Syn.* Elatio. *Epi.* Altissima, maxima animi. *Usus.* Animi quàm altissimi exaggeratio.

Exaggeratus, a, um, auffgehäufft. *Syn.* Erectus, cumulatus, amplus.)(*Abjectus, humilis. Usus.* Animus excelsus, auctus virtutibus, exaggeratus. Exaggerata oratio. *V. Amplus. Altus.*

Exaggero, as, groß machen. *Syn.* Amplifico, augeo, verbis aliquid extollo, magnum facio.)(*Extenuo. Usus.* Beneficium tuum complector, exorno, exaggero. Rem familiarem omni ratione

ratione exaggerare, augere, amplificare. Exaggerare Orationem. *V. Amplifico.*

Exagitator, is, hin-und her-Treiber. *Syn.* Vexator. *Usus.* Plato exagitator omnium Rhetorum.

Exagito, as, vexieren. *Syn.* Vexo, divexo, insector, exerceo, jacto. *Adv.* Scitè, palàm. *Usus.* Exagitare aliquem. Exulceratus primùm plebis sermonibus, dein palàm à Consulibus exagitatur. 2. *Tracto, commemoro, disceptando excutio.* Ea causa, ea dissensio diu fuit exagitata. Fraudes alicujus & fallacias exagitare; suum errorem exagitare, commovendo augere. *V. Vexo.*

Exalbesco, ere, erbleichen. *Syn.* Expalleseo, extimesco. *Usus.* Tremere metu, & exalbescere. Objectâ re horribili. Exalbesco in principio dicendi.

Examen, inis, Erforschung/ Bienschwarm. *Syn.* Apum congregatio. *Epi.* Congregabilia. *Usus.* Examen apum in scenam venit.

Examen conscientiæ, Erforschung des Gewissens. *Phras:* Excutere conscientiam, in semetipsum diligenter inquirere; mente, omni alia cogitatione solutâ, recognoscere delicta sua; recolère sua piacula non sine acri doloris morsu; discutere cogitationes, sermones & actiones suas; sua dicta, factaque diligentissimè recognoscere; seipsum excutere, explorare quotidie latebras conscientiæ; & diurna facta ad Christianæ religionis rationem exquirere; quotidianâ perscrutatione intimos animorum recessus inspicere; totum diem secum scrutari, factaque & dicta omnia noctu remetiri.

Examino, as, erwegen. *Syn.* Perpendo, expendo, pondero, excutio, exquiro, in manibus jacto. *Usus.* Diligenter verborum omnium pondera, rem suis ponderibus examinare. Res populari quâdam trutinâ examinare, non artificis statera. *Phras.* Examinanda est diligenter hominis doctrina; momentis suis ponderanda, cognoscenda accuratè, cum legibus conferenda, perpendenda sunt hominis dogmata. Revocanda est ad veritatem ratio, lentè & fastidiosè probandus is liber est. Ad ejus rei disquisitionem interest, esse quàm attentos. Omnia ad leges dirigenda, ad solidæ disciplinæ præcepta sunt æstimanda.

Examussim, * schnur-richtig. *Syn.* examinatè ad regulam, rectè, & castigatè. *Usus.* Hic examussim rem enarrat.

Exanimus, a, um, & is, e. *Usus.* Uno ictu exanimem equô præcipitat.

Exanguis, e, *Syn.* Pallidus, decolor. *Usus.* Aridum & exangue genus dicendi. Aliquis supremô spiritu exanguis. enervatus, confectus.

Exanimatio, onis, Forcht. *Epi.* fracta. *Usus.* Exanimatio est metus subsequens & quasi comes palloris. In perturbationes & exanimationes incidere.

Exanimatus, a, um, erschrocken. *Syn.* Consternatus, metu conturbatus. *Usus.* Exanimatus sum tuis litteris; exanimatus metu, abjectus, perterritus, mutus, vix vivus relinquebar.

Exanimo, as, erschrecken. *Syn.* perturbo, perterrefacio. *Us.* Me quidem exanimant & interimunt hæ voces. Tulliæ meæ morbus metu me exanimat. *V. Terreo.*

Exantlo, as, starck arbeiten. *Syn.* Excipio, haurio, perfungor. *Us.* Omnes labores exantlare.

Exardesco, is, ere, entrinnen. *Syn.* Inflammor. *Adv.* Acriùs, subitò, graviter. *Usus.* Materia facilis ad exardescendum. 2. *Ad animi affectus, transl.* Amore, libidine, iracundiâ, libertatis desideriô, cupiditate exardescere. Mira in eum populi benevolentia exarsit. Ingenia multorum contra Stoicos exarsêre.

Exaresco, is, ausdorren. *Syn.* Exsiccor, exhaurior.)(*Reviresco. Usus.* Exaruêre omnes. 2. *Transl. Consumor, deficio.* Exaruit in me penitùs illa dicendi facultas; vetus illa mea urbanitas planè exaruit, & vereor, ut revirescat.

Exaro, as, ausspflügen. *Syn.* aro. *Adv.* omnino. *Usus.* Plus frumenti colligunt, quàm exarârunt. 2. *Conscribo.* Hoc epistolium in senatu exaravi.

Exaſpero, as, rauch machen.* *Syn.* Aſperiorem facio. *Uſus.* Animô exaſperatus. Comprimere, ac ſedare animos exaſperatos.

Exſatio, as, * *Syn.* Satio. *Uſ.* Ne morte quidem Scipionis exſatiantur.

Exaturo, as. *Syn.* Saturo. *V. Satio.*

Exauthoro, as, * abdancken. *Uſus.* Milites omnes exautoravit. *V. Dimitto.*

Exaudio, is, erhören. *Syn.* Audio. *Uſ.* Dicam voce clariſſimâ, ut omnes exaudiant. Progreſſus aliquantulum, ſubitò exaudit hinnitum. *Phraſ. DEUS preces noſtras exaudiat. Vulg.* DEUS nè averſetur, nè reſpuat, nè contemnat, nè deſpiciat, admittat, æquis auribus accipiat, ſuſcipiat, percipiat; nè averſis auribus audiat preces noſtras; DEUS noſtris precibus flectatur, moveatur. Aures nè claudat DEUS. Pateant aures DEI obſecrationibus noſtris. DEUS noſtris precibus aures det, præbeat, præſtet.

Excæco, as, verblenden. *Syn.* Senſu videndi orbo. *Uſus.* Num ergo excæcet nos, & ſenſibus orbet? *V. Cæcus.*

Excandeſcentia, æ, hitziger Zorn. *Syn.* Ira naſcens, & modò exiſtens.

Excandeſco, is, ere, zornig werden. *Syn.* Exardeſco. *Uſus.* Excanduit, & me inimicitiarum cauſam quærere clamitavit. *V. Impetus. Erumpo.*

Excarnifico, as. *Syn.* Diſcrucio. *Uſus.* Democritus à Cyprio tyranno dirè excarnificatus. *V. Torqueo.*

Excavo, as, außhöhlen. *Uſ.* Trulla excavata cum manubrio aureo.

Excedo, is, ere, außtretten. *Syn.* Emineo, præſto. *Adv.* Celeriùs. *Uſus.* Partium nulla extrà excedit. Ejus virtus modum virtutibus humanæ excedit. 2. *Abeo, exuo.* Cùm animus è corpore exceſſit; Cùm primùm ex pueris, ex ephebis exceſſit. Qui è vitâ exceſsêre. Id mihi nondum è memoria, nondum cura è pectore exceſſit. *V. Exeo.*

Excellens, tis, vortrefflich. *Syn.* Præſtans, præſtabilis, præcellens, antecellens, eximius, egregius, excellenti animô & virtute.)(*Vulgaris. Uſus.* Vir excellens omni genere laudis. Excellenti animô ac virtute vir. Pulchritudine excellens muliebris formæ; in arte illa excellens. *V. Egregius. Præclarus.*

Excellenter, vortrefflich. *Syn.* Magnificè, exceſſivè. *Syn.* Quæ magnô animô & fortiter, & excellenter facta ſunt. *V. Egregiè.*

Excellentia, æ, Vortrefflichkeit. *Syn.* Præſtantia. *Epi.* Magna. *Uſus.* Animi excellentia, & magnitudo. Perſonam nobis natura impoſuit magna cum excellentia, & præſtantia reliquorum animalium. *V. Præſtantia. Virtus.*

Excello, is, ere, übertreffen. *Syn.* Præſto, antecello, emineo, eniteo; princeps ſum, anteſto.)(*Inferior ſum. Adv.* Jamdiù, longè, maximè, mirabiliter, quàm maximè. *Uſ.* In arte pictoria Zeuxis omnibus excellit. Excellere ingeniô, & doctrinâ, in aliquo genere virtutis. *Phraſ.* Longè excellit inter æquales, ingeniô præſtat; multùm ad honorem antecellit, omnibus antecellit, ingenio exuperat. Animi viribus anteſtat, eminet inter omnes, ingenio primus habetur; Nobilis inter æquales fertur, clariusque exſplendeſcit, quàm generoſi condiſcipuli æquô animô ferre poſſunt. Quem longè ingenioſiſſimum ætas noſtra tulit; qui induſtriâ priorem neminem patiatur, plerosque anteveniat. Haud dubie ingenii palmam poſſidet.

Excelsè, hoch. *Syn.* Magnificè. *Uſus.* Excelſius dicere.

Excelſitas, Hoheit. *Syn.* Celſitas, altitudo. *Uſus.* Excelſitas animi, & magnitudo.

Excelſus, a, um, hoch. *Syn.* Altus, ſublimis.)(*Humilis. Uſus.* Excelſi colles. Vir magnus, & excelſus, & humana deſpiciens. Animi excelſi invictum robur. Excelſo & illuſtri locô ſita eſt laus tua. *V. Altus.*

Exceptio, onis, Außnehmung. *Syn.* Adjunctio. *Epi.* Abſurda, quæſtuoſa, vetus atque uſitata, prætoria, tacita. *Uſus.* Eſt inter nos rerum ſine exceptione communitas; quid attinet hominibus luxurioſis exceptionem, privilegium, dare? Non patior te cum exceptione laudari. Præcisè, & ſine exceptione, id mihi quod petebam, negavit. Quædam tacitis exceptionibus caventur.

Excepto, as, herauß nehmen. *Syn.* Excipio, extraho.

Excerpo, is, ere, außziehen. *Syn.* Decerno, deligo. *Uſ.* Non ſolùm ex malis minima eligenda, ſed ex his excerpendum eſt, ſi quid boni ineſt. *V. Colligo.*

Exceſſus, ûs, Abſchied. *Syn.* Abitus. *Uſus.* Romulus poſt exceſſum ſuum, *mortem.*

Excetra, æ, Brandtſchlang. *Syn.* Hydra. *Uſus.* Mactare excetram.

Excidium, ii, Zerſtöhrung. *Uſus.* Excidiô urbis magnum cæteris terrorem injecit.

Excido, is, ere, außfallen. *Syn.* Elabor, fluo, defluo. *Adv.* Fortuitò, omnino, repentè. *Uſus.* Gladius excidit, delapſus eſt de manibus. Nullum probum verbum ex ore hujus unquam excidit. Victoria excidit de manibus. 2. *Obliviſcor.* Iſta mihi dudum exciderant. Ex animo mihi iſta excidérant, è memoria, 3. Spe planè omni excidi. Mens illi & Oratio excidit, non conſtat ſibi. *V. Amitto. Perdo.*

Excido, is, ere, außfallen. *Syn.* Cædo, exſcindo, exciſionem, excidium infero. *Adv.* Penitùs. *Uſus.* Lucum, urbem, tectum exſcindere. Urbes ſacras excidit, expugnavit, incendit.

Exſcindo, is, ere, zerſtören. *Uſus.* Scipio Numantiam excidit.

Excio, ire. *Syn.* Evoco. *Uſus.* Juventutem ad arma excire.

Excipio, ere, außnehmen. *Syn.* Excludo, ſecerno. *Adv.* Extrinſecus, fortiter, humanè, nominatim, nusquam, ſimillimè, planè. *Uſus.* Ille ita edixit, ut me, & Lælium nominatim exciperet. Præter Xenophanem excipio neminem. 2. *Suſtineo.* Labentem aliquem excipere. Se à lapſu in poplites, in pedes poplitibus excipere. 3. *Suſcipio.* Amicorum causâ magnos labores, moleſtias, luctus excepit. 4. *Sequor, ſuccedo.* Una calamitas alteram excipit. 5. *Intercipio.* Litteras hoſtium, aliquem in fuga excipere. 6. *Recipio. Capio, arripio.* Herculis virtutem immortalitas excepit. Dicta mea omnia magnâ gratiâ excepit. Omnia Magiſtri verba accipere, & litteris mandare. Beatam Patriam, quæ hunc virum excepit! Rumores, ultimum filii ſpiritum excipere. Omnia tela, omnem vim improborum meo corpore excepi. Aliquem è fuga excipere & confirmare. *Phraſ.* Benignè omnes excepit; ſummâ lætitiâ, hoſpitaliter, benignô vultu, ingenti favore, cum plauſu & clamore exceptus ſum. Omnes, qui ad ipſum ſalutandum accedunt, perhumaniter excipit; ſalutantes eum honoris causâ hilari admodum ac benignô vultu excipit, complectitur; quisquis eum it ſalutatum, hunc blandè complectitur; unumquemque, qui ad eum honoris causâ venit, accedit, eum adit, omni genere humanitatis, quod vultu ac verbis exprimi poſſet, quàm licet humaniſſimè, ſic, ut nihil humanius, excipit. Omnes, qui ad ipſum ſalutandum accedunt, eô vultu, qui facilè gratiam ineat, benevolentiam conciliet, hominum animos amore devinciat, hominum animos ad amandum alliciat, excipit. Omnes, qui ad ipſum ſalutandum accedunt, incredibilem viri comitatem deprædicant. *V. Hoſpes. Tracto.*

Exciſio, onis, Zerſtörung. *Uſus.* Exciſio tectorum.

Excito, as, auffmuntern. *Syn.* Adhortor, inflammo, impello, invito, incito, allicio, commoveo, concito, ſtimulo, elicio, ſtimulos admoveo. *Adv.* Coràm, omnino, ſenſim, valdè, vehementiùs, aliquando, acriter, extrinſecùs, maximè, faciliùs, improviſò, latiùs, obſcæniùs, populariter. *Uſ.* Dormientem excitare, currentem incitare; Cunctantem & diffidentem laude, monitis, præmiis, litteris ad virtutem excitare; memoriam alicujus ad recordationem priorum calamitatum excitare. 2. *Confirmo, erigo, ſublevo, conſolor.* Confirmare & excitare animos; afflictos, abjectos, jacentes, ad priſtinam dignitatem revocare. 3. *Concito, occaſionem præbeo, edo, exhibeo.* Riſum ea res, clamorem, admirationem excitavit. Incendium excitare. Sapientia, ſi videretur, magnos ſui amores excitaret. Bellum, tempeſtatem, tragœdias excitare. Fletum, dolorem, iram excitare alicui. *Phraſ.* Litteræ tuæ me ad litteras vehementer excitárunt; ignes mihi ſubjecit, ſtimulos admovit, miram in me litterarum cupiditatem inflammavit

tua epiſtola. Calefecerunt me tuæ litteræ, faces admovêre, diſcendi ſtudia in me admovêre, me ad diſcendum accendêre, litterarum cupiditatem mihi moverunt, injecerunt; ingens mihi hortamen fuêre ad labores omnes ſuperandos; acuêre meam induſtriam; Diſcendi ardorem, qui reſederat, innovârunt; magnò mihi irritamentò fuêre, animos meos arrexêre, intendêre ad litterarum ſtudia ardentiùs perſequenda; Omnem mihi ſegnitiem & ſocordiam excuſſêre; induſtriam mirificè auxêre; ex torpente incenſum me, ex deſidioſo acrem & vigilem effecêre. *V. Hortor. Impello.*

Exclamatio, onis, **Geſchrey.** *Syn.* Acclamatio, clamor. *Uſus.* Exclamatio vel admirationis eſt, vel conqueſtionis.

Exclamo, as, **außſchreyen.** *Adv.* Majus, nominatim, temerè. *Uſus.* Non poſſum, quin exclamem. Itaque mihi licet exclamare: Proh!

Excludo, is, ere, **außſchlieſſen.** *Syn.* Arceo, diſtraho, extrudo, prohibeo, portas alicui claudo.)(*Includo, recipio, admitto.* *Adv.* Apertè, nominatim, undique. *Uſus.* Aliquem mœnibus, a republica excludere. Supplicem à ſe abſterrere, & excludere. Ratio vitia culpamque excludat. Aliquem gubernaculis civitatis, præmiis, honoribus, hæreditate excludere. 2. *Excipio.* Legati recepti, nec excluſus Pompejus. 3. Tempore excludor, quin. *Temporis anguſtiis impedior.* *Phraſ.* Excluſit hoſtem mœnibus, aditu prohibuit; aditum præcluſit hoſti; acerrimè ſubmoti ſunt hoſtes, & eliminati. *V. Arceo. Prohibeo.*

Excogitatio, onis, **Erfindung.** *Epi.* Difficilis, diligens & conſiderata. *Uſus.* Ea res non habet excogitationem difficilem.

Excogito, as, **außdencken.** *Syn.* Cogitando invenio, machinor, fingo, meditor. *Adv.* Callidè, cautè, diligenter, improbè, ingeniosè, omnino, verè. *Uſus* Excogitare mira furandi genera. Igitur cogita, vel potiùs excogita; *Phraſ.* Multa præclara excogitâſti. Præclara ſunt tua ſcripta, & inventa; rara multa eruiſti, meditatione peperiſti; ſolerti animò multa nova procudiſti, commentatus es. *V. Meditor. Invenio.*

Excolo, is, ere, **außzieren.** *Syn.* Exorno, expolio, colo. *Adv.* Vehementer. *Uſus.* Animum doctrinâ excolere. 2. *Diligo.* A propenſis vehementer excolimur & amamur. *V. Orno.*

Excommunico, as, **in die Acht thun.** *Phraſ.* Proſcribere, excommunicare, hoſtem judicare; Romanis ſacris, ſocietate, commercio, conſuetudine, uſu, communione, convictu chriſtianorum alicui interdicere: à piorum ſocietate ſecludere, excludere, removere, arcere; ab Eccleſiæ communione repellere; extra Eccleſiæ ſepta ejicere; anathemate percellere, jugulare; communione depellere, ſecernere, ſemovere, ſpoliare, dejicere; communionem alicui interdicere; anathemate ſacro perſequi; anathema dicere; abdicare aliquem, à corpore eccleſiæ ſegregare; dirum, grave anathema in aliquem contorquere, à ſacris amovere.

Excommunicatus, a, um. *Phraſ.* Nominatim dirò in eum carmine compoſitò panis inferorum devotus; communione piorum ejectus, dirus, ſacer, abominatus; ſacra deteſtatione jugulatus ſeu piorum communione exterminatus. Eccleſiæ caſtris, horrendo execrationis carmine expulſus, ſacer.)(Eccleſiæ communioni reſtituere, vinculò eccleſiæ ſolvere.

Excoquo, is, ere. * **außkochen.** *Uſus.* Excoquere malum alicui.

Excors, dis, **unbeſinnt.** *Syn.* Amens, Vecors. *Adv.* Admodùm. *Uſus.* Quæ anus eſt tam excors? Qui hoc non videt, ſentit, excors eſt. *V. Amens.*

Excreo, as, **ausſpützen.** *Syn.* Vi quâdam, ac cum tuſſi exſpuo.

Excrucio, as, **peinigen.** *Syn.* Conficio, exanimo, interimo. *Adv.* Mirabiliter, *Uſ.* Non me meæ miſeriæ magis excruciant, quàm tuæ; conficior mœrore. *V. Crucio.*

Excu-

Excubiæ, arum, Wacht. *Syn.* Diurnæ, nocturnæque vigiliæ. *Epi.* Miseræ. *Usus.* Excubias & custodias capitis mei cognovi. Excubias agere.

Excubitor, is, Wächter. *Syn.* Vigilans. *Usus.* Castra excubitoribus, ac firmis præsidiis tenebantur.

Excubo, as, Wacht halten. *Syn.* Vigilo, vigilans sum, excubias ago. *Usus.* Animô hic semper excubandum est, ut nihil improvisum possit accidere. Ego excubo pro salute vestra, nec partem ullam capio quietis. *V. Vigilo.*

Excudo, is, schmieden. *Syn.* Compono, elucubro. *Usus.* Excudam tibi aliquid commentarii de gloria.

Exsculpo, ere, ausstechen. *Us.* Aliquid è quercu exsculpere.

Excultus, a, um, geziert. *Syn.* Ornatus decoratus, præditus, institutus. *Usus.* Ingenia disciplinis exculta. Græcorum litteris & inventis omnem vitam legibus & institutis excultam constitutamque habemus.

Excurro, is, außlauffen. *Adv.* Longiùs, pariter, immoderatiùs. *Us.* Excurrere ex Africa. Campus, in quo excurrere virtus, & cognosci possit. Oratio producta & excurrens.

Excursio, onis, Ausfall. *Syn.* Decursio, incursio. *Epi.* Moderata atque rata, nocturna. *Usus.* Tueri fines suos ab incursionibus hostium & latrociniis. Nocturnam excursionem facere more populabundorum; latrocinii modo procursare.

Excursor, is, Partheygänger. *Syn.* Emissarius.

Excusatio, onis, Entschuldigung. *Syn.* purgatio, satisfactio, causa.)(*Accusatio.* *Epi.* Facilis, justa, justa & idonea, legitima, magna; misera quidem, sed tamen justa; sapiens & probabilis, similis, turpis. *Usus. Excusationem afferre.* Officii prætermissi & cessationis culpa imprudentiæ vel negligentiæ excusatione defenditur. Ignosco illi, qui vel pietatis, vel ætatis, vel necessitatis, excusationem probabilem affert. Valetudinis justâ, & idoneâ excusatione uti. Excusationem quærere, parare. Utriusque rei *excusationem accipere*; excusationem temporis, oculorum, valetudinis non accipiam. Excusationem ejus probare, admittere, audire non possum. 3. *Accusationem rejicere.* Accusationem ut parùm sapientem, parùm probabilem refellere. Ea pravorum consensio amicitiæ excusatione degenda non est.

Excuso, as, entschuldigen. *Syn.* Purgo, excusatione utor, excusationem affero, satisfacio, crimen removeo, culpâ libero, à culpa eximo, excusatione rei tego s. adumbro.)(*Accuso.* *Usus.* Atticæ ita me excuses, ut omnem culpam in te transferas. Quod te excusat, tuas causas nosco. Excusare tarditatem litterarum. Propinquitatem excusavit, antequam sententiam diceret. *Phras.* Excusat valetudinem, quin unà veniat; causam in valetudinem confert, morbi excusatione absentiæ crimen depellit; morbum suæ absentiæ prætendit, prætexit. In morbum noxam suam avertit. Morbi excusatione absentiam suam levat; purgat ille se, & firmissimô propugnaculô utitur, quòd valetudine retineretur. Titulum morbi speciosum suæ desidiæ præfert, prætexit. Etsi sexcentas causas colligere posset, Morbi excusatione se purgatum cupit. Non est, cur te excuses; hac excusatione, satisfactione, expurgatione, purgatione minimè opus est. Non opus est, ut excusatione, purgatione, expurgatione, apud me utaris. Non opus est, ut excusationem proponas, ut expurgationem afferas, ut satisfactionem pares. Supervacanea est apud me tuâ excusatio. Excusandi officium sine causa suscipis. Causam excusandi nullam habes. Minimè necessaria est excusatio tua; tuam excusationem non desidero, non exquiro, non expecto, non exigo.

Excutio, is, ere, außschlagen / außklopffen. *Syn.* Agito. *Adv.* Radicitus. *Usus.* Scrutari & excutere singillatim omnes. 2. *Examino.* Decemviri nostros Magistratus excutiant. 3. *Exploro.* Non metuo, non excutio te. 4. *Animadverto.* Explicare & excutere aliquod verbum. 5. *Rejicio.* Excutiemus omnes eorum delicias & ineptias. 6. *Excito.* Explica, & excute intelligentiam tuam, ut videas.

2. *Aufero, depello, abigo, eripio.* Excutiam tibi hanc opinionem, jactationem; omnem tibi mœrorem ex animo, ſtudia è manibus excutiam. *Vid. Eripio.*

Execo, as, **aushacken/ ausſchneiden.** *Syn.* ſeco, reſeco. *Uſus.* Qui execant peſtem aliquam tanquam ſtrumam civitatis. Medicina vicioſas partes execat.

Execratio, onis, **Verfluchung.** *Syn.* preces malæ, diræ, imprecatio. *Uſ.* Exiêrunt malis ominibus, & imprecationibus duo vulturii. Pompejus omni cautione, fædere, execratione me devinxerat.

Execror, aris, **verfluchen.** *Syn.* malè precor, imprecor, abominor. *Uſ.* Omnes te oderunt, tibi peſtem optant, te execrantur, malè tibi precantur. *V. Abominor.*

Exectio, onis, **Ausſchneidung.** *Syn.* exciſio. *Uſ.* Exectio linguæ.

Executio, onis, **Verrichtung.** *Syn.* perſecutio. *Uſ.* Quæritur, an actionem, petitionem ejus rei, & executionem habeat? *V. Efficio.*

Exedo, is, ere, **zernagen/ zerfreſſen.** *Syn.* Conſumo, conficio, corrodo. *Uſ.* ægritudo lacerat, exeſt animum, planeque conficit. Mœrores animos exedunt, conficiuntque curis.

Exedra, æ, **ein Ort voller Stühl.** *Syn.* locus, ubi ſint ſedes multæ paratæ, præterea nihil, quas vacuas aulas vocant. *Uſus.* Offendi eum ſedentem in exedra; tamen illâ exedrâ moveor.

Exemplar, is, **eine Form/ Vorbild.** *Syn.* exemplum, imago, ſpecies, quam artifex imitatur, & quam ſibi proponit ad imitandum; ad quod efficitur aliquid. *Uſ* Homo exemplar antiquæ religionis. Fabricator magni operis perfectiſſimum ſibi exemplar proponat, in illud intueatur, ne ab illo deficiat; ut illud ſequatur, exprimat, curet, ſi præclarum opus efficere velit.

Exemplum, i, **Beyſpiel.** *R. Exemplum aliunde. Syn.* Exemplar, imago, factum, authoritas, documentum, ſpecimen, clariſſimis munimentis teſtata conſignataque antiquitas, *Epi.* Acerbum, intolerandum, breviſſimum, domeſticum, facile, ac pervulgatum, generatum, æternum, illuſtrius, inſigne, laudabile & præſtans, novum, maximum, peſſimum, perditum, pernicioſum, perſpicuum, præclariſſimum, rarum, recens, ſuperius, vetus. Aliena, antiqua, clara & illuſtria, commentitia, ficta, glorioſa, grandiora, graviſſima, honeſta, innumerabilia, majora, maxima, mirabilia, notiora, oratoria, optima, perpauca, perſpicua, grandi vitio prædita, plena dignitatis & antiquitatis, plurima, præſentia atque viva; tot, tanta, ac tam nova; vetera. *Uſus. Supplicium vel animadverſio.* Severitatis exemplum edere, prodere, ſtatuere. 2. *Ad litteras refertur:* Exemplô eôdem duas epiſtolas ſcribere, exarare, dare, reddere, accipere. *Vulg. Copia vel forma.* Epiſtolæ exemplum deſcribere, mittere. 3. *Sua peculiari ſignificatione,* exemplum rem ornatiorem facit, cùm non niſi dignitatis causâ ſumitur; apertiorem, cùm id, quod ſit obſcurius, magis dilucidum reddit; probabiliorem, cùm magis veriſimile facit, ſ. ante oculos ponit; cùm exprimit omnia perſpicuè, ut res dicta propè manu tentari poſſit. Exempla clara & illuſtria à ſummis viris petam, ut ego ſim liberis meis nobilitatis initium, virtutis exemplum. Is vir eſt, unde pudicitiæ, pudoris, innocentiæ exempla petantur. Malè de republica merentur vitioſi Principes, quòd non ſolùm vitia concipiunt ipſi, ſed ea infundant in civitatem; neque ſolùm obſunt, quòd illi ipſi corrumpuntur, ſed etiam quòd corrumpant, plusque exemplô quàm peccatô nocent. In hoc homine adhuc veſtigia antiquæ pietatis remanent. Exemplum carpere, ſumere, expetere ab antiquitate. Exemplum pernicioſum prodere, relinquere, præbere poſteris. *Item:* Exemplô aliquid facere. Quod exemplô fit, jure fit. *Ad exemplum. Exemplô utens. Phraſ.* Cato exemplum innocentiæ; qui ſpecimen, documentum fuit noſtris hominibus virtutis; quem ſibi omnes documento ſumant, imitatione exprimant; Viri præſtantis ſimulachrum Cato, in cujus vitam ùt in ſpeculum omnes intueantur. *Exemplum malum, perniciоſum.* Cavendum, ne ætati maximè lubricæ atque incertæ exempla nequitiæ paren-

parentis vita præbeat; ne periculosam imitationem exempli filiis prodant; ne offensionem præbeant, ne pessimo exemplo suos ipsi corrumpant. *V. Imitor. Scandalum.*

Exentero, as, * ausweiden / das Eingeweid ausnehmen / ausfecklen. *Us.* Seni Marsupium exenteravit.

Exeo, ire, ausgehen. *Syn.* egredior, prodeo, progredior, pedem effero, foras me do, procedo, excedo, emergo, erumpo, emano, mano, evolo, evado, orior, nascor. *Adv.* commodiùs, similiter, tutò. *Us.* Exire legatum in Provinciam. Consideratum nihil ex tuo ore exit. Exire urbe, patriâ, de navi, è patriciis. Exiisse de potestate dicimus eos, qui effrænati feruntur libidine, aut iracundiâ; non enim sunt in potestate mentis, cui regnum totius animi à natura tributum sit. *Phras.* Repentè domô exivit, se domô proripuit, pedem limine extulit, extra domum visus est, domô se ejecit, in publicum processit, è domesticis tenebris emersit, ex latebris erupit, portis egressus est; extra s. ex ædibus se dedit, movit, eduxit, eripuit, penetravit. *V. Prodeo.*

Ex eo, aus diesem. *Syn.* Inde, ideo, idcircò, eâ re, quia. *Us.* Siquid in me est, ex eo est, quia. Ex eo, quòd multa committeret, sæpe in judicium vocabatur.

Exequiæ, arum, Begräbnüß / Leichbegängnüß. *R. extrà sequi. Syn.* Funus, pompa, justa, justa funeris, supremi diei celebritas, litatio, parentatio. *Us.* Funeris exequias celebrare. Funus, quô amici convenerant ad cohonestandas exequias. Exequias prosequi, ducere. 2. *Exequiis privare.* Exequiarum honore, laudatione, pompâ spoliare, orbare aliquem. Exequiarum honore carere. *V. Funus.*

Exequor, eris, ausrichten. Sequor, observo, præsto, perficio. *Adv.* usque ad extremum. *Usus.* Exequi sua officia aut mandata alicujus. 2. *Imitor.* Cur non factum illius executi sumus? Per valetudinem non omnes fugam illam exequi potuêre. 3. *Continuo*, quod semel cœpiti, quod ingressus es, ad extremum exequere. 4. *Explico, expono, attingo.* Multa sunt adhuc, quæ verbis exequi vix possum. Non exequar peccata juventutis tuæ. 5. Jus suum exequi. 6. *Æruminam*, egestatem exequi, *perpeti. V. Efficio. Perficio.*

Exerceo, es, ere, üben. *Syn.* Colo, excolo, exercitatione utor, versor in aliqua arte, consuetudinem atque exercitationem capio. *Adv.* acerrimè, familiariter, nimiùm, scienter, vehementer, vehementissimè, Latinè, studiosè, studiosissimè. *Usus* 1. Exercere memoriam, vocem, vires, corpus. Quotidianis se commentationibus exercere. Armis exerceri; in aliqua arte se studiosè exercere. 2. *Affligo*, plagen. Fortuna variis illum casibus exercet. Me litteræ tuæ, me fatum Reipublicæ valde exercent. 3. *Affectibus malis tribuitur.* Iracundiam in victos, inimicitias cum civibus, crudelitatem suam cum aliquo exercere. 4. *Ago, facio, factito, tracto.* Facere medicinam, exercere jus civile. Vectigalia exercere & exigere. Judicium, quæstionem exercere. *Phras.* Demosthenes se exercendo clarus orator evasit. Meditando, quasi ludicra exercitatione prædiscendo inclaruit. Industrius ac diligens in exercitationibus, commentationibusque multum operæ ponens, ad summam laudem pervenit. Exercitatione usuque discendi, consuetudine, agitatione mentis, litterarum tractatione assiduâ tantus Orator evasit.

Exercitatio, onis, Ubung. *Syn.* usus, tractatio, actio, meditatio, commentatio, consuetudo, munus studium, ludus, industria, agitatio, curriculum. *Epi.* Acerbior, bona, campestris, communis, domestica, egregia, elegans, facilis, forensis, honesta, laboriosa, ludicra, magna, major, maxima, multa, non inutilis, parva, magna, perfecta, plurima, popularis & forensis, propria, penè puerilis, quotidiana. Accuratæ, crebræ atque magnæ, laboriosæ, maximæ, modicæ, oratoriæ, rhetoricæ, subitæ. *Usus.* Ingenii, corporis exercitatio. Consuetudo, exercitatio & intelligendi acuit prudentiam, & eloquendi incitat celeritatem. Nec Medici, nec Imperatores, nec Oratores, quamvis artis præcepta perceperint, quidquam sine usu & exercitatione magnâ laude dignum consequi possunt. Exercitatione scelerum assuefieri.

Exercitatus, a, um, geübt. *Syn.* Versatus, exercitatione præditus.)(*Rudis. Us.* Ho-

mo in Dialecticis, Arithmeticis, in rebus maximis gerendis probè exercitatus. In maritimis rebus exercitatissimus.

Exercitium, ii, * Ubung.

Exercitus, ûs, Kriegs-Heer/ Armee. *Syn.* Manus, copiæ. *Epi.* Amplissimus, certus, clarus atque victor, consularis, cunctus, exiguus firmitate, fidelissimus & constantissimus, firmus, firmissimus, florentissimus & magnus, imbecillis, incolumis, infirmus, instructus, invictus, magnus & amplus, maximus, & fortissimus, melior, novus, vetus, optimus, ornatissimus, parvus, periculosus, pessimus, pulcherrimus, robustus & victor, tyro & collectitius, veteranus, universus. Boni, sed rudes; clari & magni, contrarii, optimi, parati, paratiores & fortiores, permagni, proprii, regii, valentes, veterani. *Us.* 1. *Exercitum scribere*, conscribere, cogere, colligere, parare, comparare, conflare, facere, conficere, Kriegs-Heer sammlen/werben. 2. *Exercitum habere*, lustrare, recensere, ductare, ducere, adducere, conducere, inducere, deducere, abducere, deportare de provincia. Exercitum collocare, castris continere; distribuere in stativa, einquartieren. Exercitum exponere, instruere, permutare. 3. *Exercitum* deponere, *dimittere*, die Armee abdancken. Dissipatus est, & dilapsus exercitus. 4. *Exercitum reficere*, recreare, confirmare; exercitum supplere, augere, multiplicare; exercitui supplementa scribere, recroutiren. *Phras.* Exercitum habemus egregium, satis probè ornatum auxiliis; copias, & genere, & numero, & fidelitate firmissimas. Exercitum censemus superbissimô delectu & durissimâ conquisitione collectum, veteranum, robustum, valentem, victorem, magnam manum pedestrium & equestrium Copiarum. Genere potiùs, quàm numero firmum exercitum habet Cæsar. Frequentes admodum Cæsaris copiæ non erant, sed fortitudine præstabant. Erat in castris Cæsaris virtus, multitudo non erat. Numero exiguus Cæsaris exercitus, firmitate amplissimus erat. Non militum copiâ, frequentiâ, numerô, sed eorum virtute, robore, fortitudine, animi præstantiâ corporis viribus valebat Cæsar.

Exero, is, ere, * hinaus strecken. *Syn.* extraho. *Us.* humerum exerere.

Exhæredo, as, enterben. *Syn.* hæreditate privo. *Us.* Pater filium exhæredare cogitabat.

Exhæres, dis, enterbt. *Syn.* hæreditate excluſus. *Us.* Excidit, exit lege, hæreditate paternâ; testamentô exhæres filius.

Exhalatio, onis, Dunst. *Syn.* Vapor, anhelitus terræ, afflatus ex terra, expiratio, aspiratio. *Us.* Cœlum humidum & caliginosum propter exhalationes terræ, cujus expirationibus aër alitur. Vapores, qui à sole ex agris tepefactis, & ex aquis excitantur.

Exhalo, as, dämpffen. *Syn.* Spiro, respiro, emitto. *Us.* Crapulam exhalare, den Rausch ausschlaffen.

Exhaurio, is, ire, ausschöpffen/ erschöpffen. *Syn.* aufero.)(*Repleo. Adv.* facilè. *Usus.* Ex Africa quas opes, quas ex ærario exhausit? Cassius suâ ipse manu vitam sibi & spiritum exhausit. 2. *Minuo*, malim meas laudes omnes ad te transferre, quàm de tuis minimum exhaurire. 3. *Exequor.* Mandata mea exhaurias. 4. *Evacuo, exinanio, spolio.* Dilapidat pecuniam, exhaurit ærarium, minuit vectigalia. Sentinam exhaurire. Civitates omnibus rebus exhaustæ. 5. *Perfero, suscipio.* Labores immanes, ærumnas, sollicitudines, tædia, sumptus, tuâ causâ exhausi. 6. *Voro, ingurgito.* Tantum vini exhausit, ut necesse esset vomere. *Phras.* Provinciam totam exhausit; quidquid potuit, detraxit; enectam, consumptam, nudam mihi tradidit provinciam; quantas prædas exsorbuit, quot fana spoliavit, domos exinanivit? quot tributis civium vires attenuavit, opes egessit? *V. Vasto.*

Exhibeo, es, darbringen/ darthun / beweisen. *Syn.* profero, ostendo.)(*Occulto. Adv.* saltem. *Us.* Exhibe, cedò tabulas. 2. *Facesso, adduco, paro, comparo.* Exhibere molestiam, curam alicui. 3. *Gero me, præbeo.* Authorem salutis se & supplicem alicui exhibere, affectum Patris alicui exhibere: *Phras.* Semper me tibi exhibui amicissimum; omnibus te rebus ita tractavi, ut intelligeres me tibi amicissimum; æquum me semper tibi præbui; eum me tibi præstiti, eô in te

te animô fui, quô ſolent amiciſſimi. Talem me adhibui tuis in rebus, ut ſemper pro amico eſſes. Qualem me tibi præbeo, talem viciſſim te mihi impertias. Optimè ſemper erga te me oſtendi; etſi ingeniô durior, lenem & commodum congerronem me tibi exhibui. *V. Praſto.*

Exhilaro, as, **erfreuen.** *Syn.* hilaro. *Vid. Hilaris.*

Exhorreſco, is, ere, **ſich entſetzen** *Syn.* horrore perfundor. *Uſ.* Exhorreſcere metu. *V. Terreo.*

Exhortatio, onis, **Ermahnung.** *Uſus.* Tuâ exhortatione impulſus feci.

Exhortor, aris, **ermahnen.** *Uſ.* Exhortari ad virtutis ſtudium aliquem. *V. Excito, moneo.*

Exigo, is, ere, **erfodern.** *Syn.* ad diſſolutionem cogo, poſtulo, flagito, extorqueo. *Adv.* Acerbè, acerbiùs, ampliùs, faciliùs, planè, præclarê. *Uſ.* Non urgeo, expectabo, neque exigam, quæ polliceris. Tributa, vectigal, penſionem, mercedem, benefacta, pro debitis nomina acerbiùs exigere. 2. *Profligo, pello, ejicio.* Reges civitate, uxorem thorô exigere. *Transl.* mœrorem ex animo, laſſitudinem è membris exigere. 3. *Abſolvo, perficio.* Opus, ærumnam exigere. Ferrum per medium corpus exigere. *Tranſigo.* Ævum, ætatem, annos, dies, per deſidiam exigere. 5. *Diſpono, dirigo.* Actiones ſuas ad normam rationis, columnas ad perpendiculum exigere. *V. Peto.*

Exiguè, **wenig.** *Syn.* tenuiter, exiliter. *Uſus.* Epiſtola, oratio exiguè ſcripta. Exiguè & exiliter ad calculos revocare amicitiam. Exiguè tibi à principe tributum eſt.

Exiguitas, tis, **Wenigkeit** *Syn.* Exilitas, *Uſus.* Exiguitas copiarum receſſum magis, quam pugnam ſuadebat.

Exiguus, a, um, **wenig.** *Syn.* Exilis.)(*Ingens. Adv.* valdè, ſanè. *Uſus.* Exiguis finibus Provincia. Tenui & exiguô ſermone diſputare. Exiguô & anguſtô tempore aliquid abſolvere. Tenues opes, facultates exiguæ, nullæ amicorum copiæ. *Vid. Parvus. Paucus.*

Exilio, is, ire, **auffſpringen.** *Syn.* proſilio, evado, me proripio. *Uſus.* Perlectis tuis litteris gaudiô exilio. Exiliit conſcientiâ ſceleris excitatus.

Exilis, e, **gering.** *Syn.* tenuis.)(*Plenus, nitidus. Adv.* ſanè. *Uſus.* Solum exile & macrum; genus orationis exile, aridum, conciſum, minutum. Spinoſa & exilis oratio. *Vid. Parvus.*

Exilitas, tis, **Wenigkeit.** *Syn.* tenuitas, jejunitas. *Uſ.* Quî diſcernes horum copiam & ubertatem ab illorum exilitate & penuriâ?

Exiliter, **gering.** *Syn.* tenuiter, jejunè. *Uſ.* Exiliter & jejunè diſputare, dicere, orare.

Exilium, ii, **Elend.** *Syn.* Patriæ vel civitatis privatio, exterminatio, pœna exilii, proſcriptio. *Uſus.* 1. Aliquem *exilio mulctare*, afficere; in exilium pellere, ejicere, projicere, mittere aliquem. 2. *In exilium proficiſci.* Ire, abire; in exilio eſſe; exportari in exilium. 3. *De exilio reducere. Phraſ.* Cicero in exilium miſſus eſt, exilii causâ ſolum vertit; fluctibus reipublicæ expulſus, in alienas terras exportatus, damnatus & ejectus, à ſuis fugâ diſtractus, Patriâ exulavit. Extorris patriâ, expulſus, finium interdictione mulctatus eſt; urbe, domô, penatibus, forô, luce, congreſſu, æqualium prohibitus, relegatus eſt; exilium patriâ ſede mutavit. Theſſalonicam habitatum conceſſit. Solum vertere juſſus eſt. *Vid. Exul.*

Eximiè, **vortrefflich.** *Syn.* Egregiè. *Uſus.* Eximiè me dilexit. *V. Valdè.*

Eximius, a, um, **vortrefflich.** *Syn.* egregius, præſtans. *Uſ.* Ea, quæ eximia aliis ac præclara videntur, parvi ducere. C. Pompeji ſingularis ac eximia virtus. Eximium ingenium, eximia pulchritudo. 2. *Exceptus.* Tu unus eximius es? Eximium facient neminem, *neminem excipient. V. Egregius. Summus.*

Eximo, is, ere, **heraus nehmen.** *Syn.* excludo, excipio.)(*Conjicio. Uſus.* Eximè è rebus humanis amicitiam, urbs nulla ſtare poterit. 2. *Libero.* Aliquem è vinculis, è culpa, miſeriâ, ſervitute eximere. Nomen alicujus de tabulis, ex reis, ex ærariis eximere. Curas alicui, ſuſpicionem, opinionem, laſſitudinem eximere. 3. *Conſumo,*

produco, protraho. Diem, horam, tempus dicendo eximere, ne ad negotii caput perveniri posset. *V. Libero.*

Exin, darnach. *Syn.* exinde.

Exinanio, is, ire, zu nicht machen. *Syn.* Exhaurio.)(*Impleo, repleo. Us.* Agros, domos vastare, & exinanire. *V. Exhaurio.*

Exinde, darnach. *Syn.* exin, deinde.

Existimatio, onis, meinung/Achtung *Syn.* Authoritas, fama, honestas, opinio, comendatio. *Epi.* bona, mala, cara, communis, facilior, gravis, honesta, incertissima, integra, magna, optima, perpetua, popularis, præclara, sanctissima, summa, tacita, turpis. *Usus.* 1. *Existimationem colligere, accipere.* Bonis artibus in magnam existimationem venire; in existimatione esse. Mei labores ad hominum existimationem dimanant. Existimationi consulere, & dignitati servire. Omnium existimationi satisfacere. Agitur existimatio ingenii. In discrimen existimationis venire. 2. *Alterius existimationem oppugnare*, violare, imminuere. Venire & facere contra alterius existimationem. Existimationem omnem amittere, perdere. 3. Existimationem *reconciliare*, conservare; suam alicui existimationem committere; existimationi hominum se venditare. *Vid. Fama. Opinio.*

Existimator, is, Richter/Schätzer. *Syn.* Judex, opinator. *Epi.* acerrimus, doctus & intelligens. *Usus.* Existimator alicujus artificii; acerrimus, non stultus existimator.

Existimo, as, vermeinen. *Syn.* Puto, reputo, sentio, æstimo, opinor, duco, judico, habeo. *Adv.* bene, contra, falsò, longè aliter, longè secus, malè, meliùs, minùs, optimè, pejùs, prorsus, rectè, secùs, valdè, verè, usque eò, invidiosè, privatim, vulgò, publicè, benè. *Us.* Rem malè, de aliquo minus bene existimare. Quod ex duobus malim, non possum facilè existimare. Alios suis moribus existimare. Ex eventu de consilio existimare. In existimando prudens. *V. Puto. Opinis.*

Existo, is, ere, entstehen/ seyn. *Syn.* sum, appareo. *Adv.* parumper, repentè, subitò. *Us* Latuêre, quæ in præsentia existunt; tua in me summa beneficia exterunt. Metuo, ne in filium existam crudelior. Ex luxuriâ existit avaritia. Minima Poëtarum copia / extitit. E vultu animi magnitudo existit, *elucet.* 2. *Prodeo, exeo, emergo.* Utinam ille ab inferis existat! E virtutibus beata vita solet existere. Anguis repentè ex ara, lignum ex aqua extitit. E silice ignis existit.

Exitiabilis, e, schädlich. *Us.* bellum exitiabile.

Exitialis, e, schädlich. *Syn.* Mortifer, calamitosus, damnosus. *Usus.* Exitus exitiales.

Exitiosus, a, um, schädlich. *Syn.* Perniciosus. *Usus.* Exitiosum consilium, conjuratio exitiosa.

Exitium, ii, Untergang. *Syn.* pernicies. *Epi.* Crudelissimum, publicum, commune, summum, luctuosissimum. *Usus.* Qui de hujus urbis exitio, de nostro interitu, de Reipublicæ pernicie cogitant. Exitium alicui comparare, dare; exitiô esse. *V. Perditio.*

Exitus, ûs, Ausgang Endschafft. *Syn.* Eventus, casus.)(*Initium. Epi.* calamitosus, difficilis, dignus vitâ ac factis, dubius rerum, facilis, felix, pernicios judici, fortunatus, glorios, incertus, iracundus, lautus, maritimus, molestus, notabilis, optabilis, perspicuus, prudens, similis, simillimus principio. Adversi, secundi, boni, contrarii, difficiles, diversi, exitiales, extremi, exitiosi. Fatales, gravissimi, improvisi, incerti, innumerabiles, maritimi, meliores, mirabiles, plurimi, prosperi, recentes, similes, spissi & producti, tristes, necessarii, utiles. *Usus.* Contigit rebus nostris exitus, quem optabamus; bonum exitum & felicem habuit hæc æstas; fugam quærebamus, quæ tamen exitum non habebat. Belli exitus semper incerti. Consulatus tuus in exitu est. Exitum expectare debemus. 2. *Finis, terminus, motus.* Vitam turpem honestô exitu concluśit. Quæ pollicitus es, exitu præsta. *V. Eventus. Finis.*

Exlex, egis, ohne Gesetz. *Syn.* qui lege aliquâ non tenetur. *Us.* Non quòd Syllam exlegem putarent. *V. Dissolutus.*

Exolesco. *Syn.* quasi inveterasco. *Us.* Ætas tua jàm exolevit.

Exolvo, is ere, auflösen. *Syn.* solvo, dissolvo, libero, absolvo. *Adv.* planè. *Usus.*

Usus. Nomina mea exolvi, expedivi. Aliquem religione, religionum nodis, metu, pœna exolvere; se suspicione, pudore aliquem liberare & exolvere; fidem, votáque exolvere. *V. Solvo.*

Exonero, as, * erleichtern / entlassen. *Syn.* Allevo, onus detraho. *Usus.* Exonerare aliquem. *V. Levo.*

Exopto, as, wünschen. *Syn.* Opto. *Usus.* Ut ea res tibi laudi sit, exopto. *V. Opto.*

Exorabilis, e, erbittlich. *Syn.* Placabilis.)(*Inexorabilis. Usus.* Exorabilis iracundia.

Exorbeo, es, ausschlucken / außschlürffeln / außschlürffen. *Syn.* Haurio, helluor. *Usus.* Civilem sanguinem exsorbueras. Quæ unquam charybdis tantos gurgites haurire posset, quantas ille prædas exorbuit? Multas difficultates exorbere.

Exorcismus. Phras. Dæmones ex vel à corporibus exturbare, ac profligare; ab energumenis obsessis dæmonas depellere; correptos, vexatos à dæmone restituere, liberare; sacris carminibus malos genios ex miserorum corporibus dejicere, fugare.

Exordior, iris, anfangen. *Syn.* Ordior, exordium capio, principium capio, duco.)(*Perficio. Adv.* Benè causam, gloriosè, potissimùm. *Usus.* Ab alio principio exorsus sum dicere. Exordiri à re ipsa. Pertexe, quod exorsus es. *V. Initium. Inchoo.*

Exordium, ii, Anfang / Eingang. *Syn.* Principium, exorsus, procœmium, dicendi initium, vestibulum & aditus ad causam. *Epi.* Commune, commutabile, difficillimum, exile aut nugatorium, aut vulgare, atque commune, facillimum, separatum, longum, translatum, vehemens & pugnans, vulgare. *Us.* Difficillimum est in omni conquisitione exordium. Exordium ab aliqua re capere; ducere, longum & altè petitum procœmium. *Phras.* Altiùs paulò repetam rationem consiliorum meorum; longinqua repetam, ut apertiùs exponam consilia mea; longè repetam mei sermonis initium, quò pateant illustriùs consilia mea; longinquum exordium capiet hic sermo, quem de meis consiliis habiturus sum.

Exorior, eris, entstehen / entspringen / auffgehen. *Syn.* Orior, existo, erumpo.)(*Occido. Adv.* Longiùs, paulùm, repentè, planè, perrarò. *Usus.* Ante extinctum sydus, quam planè exortum natumque esset. Repentè exorta est Catilinæ nefaria libido. 2. *Sumo animum, recreor, levor.* Ego nunc paulò exorior è litteris Româ allatis. Quâ gloriâ commotus Epicurus exoritur. *V. Orior.*

Exornatio, onis, Auszierung. *Syn.* Ornamentum, ornatus, conformatio, lepor, concinnitas, festivitas. *Epi.* Egregia. *Usus.* Sine exornatione aliquid simpliciter exponere.

Exornator, oris, Auszierer / Ausschmücker. *Usus.* Cæteri non exornatores, sed tantummodò narratores fuêre.

Exorno, as, auszieren. *Syn.* Expolio, illumino, illustro.)(*Deformo. Adv.* Amplè, dilucidè, magnificè, planè, privatim, publicè. *Usus.* Exornare orationem. Pythagoras Italiam artibus exornavit. Exornare triclinium magnificè. Aliquem Magistratu, urbem munimentis exornare. *V. Orno.*

Exoro, as, ausbitten. *Syn.* Impetro. *Adv.* Semel. *Usus.* Ajunt Stoici, viri non esse exorari aut placari; exoravit me frater, ut huc venirem. *V. Preces.*

Exors, tis, * nicht theilhafftig. *Syn.* Non particeps. *Usus.* Amicitiæ, culpâ exors.

Exorsus, ûs, Anfang. *Syn.* Exordium.

Exosus, a, um, gehässig / verhasst. *Syn.* Qui odiô habet, aut habetur. *Usus.* Jupiter Trojanis exosus. *V. Odium.*

Exoticus, a, um, * außländisch. *Syn.* Peregrinus, adventitius. *V. Peregrinus.*

Expallesco, is, erbleichen. *Syn.* Exalbesco. *Usus.* Expalluisse, erubuisse, titubâsse. *V. Pallesco.*

Expavesco, is, * erschrecken / Schrecken bekommen. *Usus.* Ensem expavescit muliebriter. *V. Metuo.*

Expectatio, onis, Hoffnung / das Warten. *Syn.* Spes. *Epi.* Acerba, adversaria, brevis, cæca, diuturna supplicii, firma, gravis & incredibilis, indigna homine libero, longa, magna, major, maxima, mirabilis, mirifica, non parva, quotidiana, sollicita, summa,

ma, ſuſpenſa, tacita, ultima, crebra. *Uſus* 1. *Expectationem movere.* Magnam omnibus expectationem commoviſti, concitâſti, feciſti, dediſti, attuliſti. 2. *In expectatione eſſe.* Summa eſt tui expectatio. Scito te in ſumma expectatione eſſe. Expectatione cæcâ ſuſpenſa urbs omnis tenetur. Angimur, cruciamur, torquemur expectatione nunciorum. 3. *Suſtinere expectationem* de ſe factam, & tueri. Expleviſti, quin viciſti, ſuperâſti, diuturni deſiderii noſtri expectationem. 4. *Expectationem fallere*, decipere. Longè infrà expectationem eſſe. *Phras.* Vereor, ne, quam tuis expectationem concitâſti, hanc ſuſtinere ac tueri non poſſis. Vereor, ut ſtudia tua expectationi hominum reſpondeant. Timeo, ne ſtudiorum tuorum eventus ab hominum opinione diſſentiat. Timeo, ne tuis ſtudiis non is, qui expectatur, ſit exitus. Magna me dubitatio tenet, ne non eum, quem homines expectant, ſtudia tua fructum ferant. Timeo, ne ſtudia tua cum hominum opinione non conſentiant; alium, atque expectatur, exitum habeant; qui expectatur, fructum non pariant; fallas hominum ſpes de te conceptas. Timeo, ne ſtudiorum tuorum eventus alius, atque expectatur, exiſtat.

Expecto, as, **erwarten.** *Syn.* Præſtolor, ſpero. *Adv.* Acriter, acerrimè, admodùm, amanter, ampliùs, avidè, avidiſſimè, commodiſſimè, jamdiu, maximè, meliùs, mirificè, omninò, privatim, prorſus, publicè, quotidie, ſummè, valde, vehementer, rectè, foris, prorſus, vehementer. *Uſus.* Reditum tuum ſpe expecto, abſentem memoriâ colo. Omnia volo à me poſtules & expectes. Diem ex die expectare. Charus omnibus & expectatus venies. Aliquis expectatus ad ſummam dignitatem. *Phras.* Diu jam te expecto, diu te operior; in diuturna expectatione eſt adventus tuus; te acerrimè, valde ſuſpenſô animô præſtolor; angor, crucior ſingularum horarum expectatione erectus; expectatione tui pendeo.

Expectoro, as, **das Hertz entladen / vom Hertzen treiben.** *Syn.* Pectore ejicio, expello. *Uſus.* Pavor omnem mihi ſapientiam expectoravit.

Expedio, is, ire, **entledigen / aufflöſen / entwirren.** *Syn.* Libero, explico, extrico.)(*Impedio, induo me in laqueos.* *Adv.* Brevì, breviter, elegantiſſimè, facilè, perſpicuè, planè, vehementer, celeriter. *Uſus.* Se omni moleſtiâ, occupatione, curâ, ſuſpicione expedire. Animum metu, mœrore expedire. 2. *Abſolvo.* Negotia, rei inſtitutæ exitum expedire. Nodum implicatum expedire. 3. *Promptum facio, & facilè ſine impedimento comparo.* Peto à te, ut eam expedias. Me aliud ex alio impedit, ſed ſi me expediero, &c. Expedire ſe, evolvere negotiis. *Phras.* Si certum tibi eſt, poſſe te regnum illud obtinere, cunctandum non eſt. Si exploratum tibi eſt, poſſe te illius regni potiri, producenda, differenda, proferenda, proroganda, protrahenda, longiùs ducenda res non eſt. Si habes exploratum, poſſe te illo regno potiri, differendum non eſt, immorandum non eſt, facienda mora non eſt, omnis abjicienda mora eſt, languor omnis abjiciendus eſt; ſine mora tentanda res eſt, ſine cunctatione incipienda res eſt, ſine ullo temporis intervallo aggredienda res eſt; immorari, cunctari, lentè agere, indormire non oportet.

Expedit, **es nutzet / es iſt vorträglich.** *Syn.* Utile eſt, conducit. *Uſus.* Cæſaris id conſilium ad diuturnitatem dominationis non expedit. Dubitat, quid ſibi expediat.

Expeditè, **leichtlich / fertig.** *Syn.* Planè, promptè. *Uſus.* Expeditè explicans quæſtionem.

Expeditio, onis, **Vollſtreckung / zu-Werck-Richtung.** *Syn.* Abſolutio. *Uſus.* Habes hic breviter comprehenſam multarum rerum expeditionem. 2. *Bellum.* Educere exercitum in expeditionem.

Expeditus, a, um, **fertig / rüſtig.** *Syn.* Promptus, paratus, facilis, nulla re implicatus. *Uſus.* Aditus ad cœlum bonis expeditiſſimus eſt. Expeditô & promptô homine nobis opus eſt. A natura ſatis aptus & expeditus ad dicendum. Credebat ille viam ſibi expeditiorem ad honorem. Expedita oratio. Expeditus in equo mihi obviam fit. *V. Paratus. Promptus.*

Expello, is, ere, austreiben. *Syn.* Ejicio, exigo, detrudo, exturbo, depello. *Usus.* Ejici, exterminari, expelli ab urbe, prædiis.

Expendo, ere, überlegen. *Syn.* Perpendo, exquiro, examino. *Adv.* Diligenter. *Usus.* Omnia diligenter expendere, seligere, æstimare. 2. *Do, pendo.* Pœnas alicui expendere. 3. *Pondero, mensuro.* Aurum expendere. *V. Pello.*

Expensus, a, um, ausgelegt / überlegt. *Syn.* Datus.)(*Acceptus. Usus.* Expensum ferre, *est, scribere se alicui pecuniam dedisse.* Quis tibi mille nummûm ferret expensum? Cur iis, quibus credebas, expensum non ferebas?

Expergefacio, is, ere, aufwecken. *Syn.* Somnô excito. *Usus.* Hic Italiam tumultus terrore subitô expergefecit. *V. Excito. Evigilo.*

Expergiscor, eris, erwachen. *Syn.* A somno, de somno excito; somnô solvor.)(*Dormio. Usus.* Si dormis, expergiscere. *Phras.* Gallorum cantus te suscitat, tibi soporem discutit, somno te excire solet, malis te tuis indormientem excitat, somnô te solvit. *V. Evigilo.*

Experiens, entis, erfahrend. *Syn.* Expertus. *Usus.* Homo navus, experientissimus, industrius ac diligentissimus.

Experientia, æ, Erfahrnus / Erfahrung. *Syn.* Periclitatio, usus, exemplum. *Usus.* Experientia patrimonii amplificandi. *Phras. Vulg. Magnæ experientiæ homo.* Quem longa vita ususque rerum maximarum plurimùm docuit, quem usus in plurimis rebus erudivit. Magnâ prudentiâ, magnô usu est atque experientiâ præditus, quem usus reapsè experiendo docuit. Multùm imburus usu, ætate & usu doctus. Non promptus ingeniô tantùm, sed usu etiam exercitatus. Magnæ solertiæ & usûs. In rebus admodum versatus & experiens. *V. Usus. Probo.*

Experimentum, i, eine Prob / Versuch. *Syn.* Argumentum. *Usus.* Sed hoc experimentum est maximum, quòd &c.

Experior, iris, erfahren. *Syn.* Periclitor, periculum facio; usu, tractando cognosco, tento. *Adv.* Maximè, pauliper. *Usus.* Experiri noli, quod assequi te posse diffidas. Experiar & tentabo omnia. Vim veneni in cane experiri. Par est eum multa experiri, qui res magnas animô volvit. Cum periculo experiri. Ultima experiri malo, quàm &c. 2. *Ago, in jure.* Experiri summô jure jus suum; de jure suo apud judices experiri. Cum aliquo adversus aliquem experiri judiciô. *Phras.* Omnia experiar, omnes vias persequar, quibus putabo ad id, quod volo, perveniri posse. Usu, tractando cognoscam, gustabo omnia; nihil non tentabo, nihil inexpertum & intentatum relinquam. Periclitabor omnia; periculum faciam, experimentum capiam rerum omnium, quibus optata consequi possim. *V. Tento.*

Expers, tis, unfähig / kein Theil habend an etwas. *Syn.* Non particeps, vacuus, immunis.)(*Particeps. Adv.* Funditùs, omninò, planè. *Usus.* Consilii, ingenii, eruditionis expers. Nulla pars vitæ summæ turpitudinis expers.

Expertus, a, um, erfahren. *Syn.* Pragmaticus, habens usum multarum ac magnarum rerum; multarum rerum peritus, experiens.)(*Rudis, expers. Usus.* Hoc experti scimus. Nec hoc conjecturâ, sed expertus dico; in aliqua re expertus. Virtus præsens, experta, perspectaque.

Expeto, ere, erfordern. *Syn.* Opto, cupio, peto, asciscо.)(*Vito. Usus.* Expetere pœnas ab aliquo. Vitam alicujus expetere, appetere. Probat Epicurus, voluptatem naturâ expeti. *V. Peto. Cupio. Desidero.*

Expiabilis, e, der Busse fähig. *Syn.* Placabilis.

Expiatio, onis, Versöhnung. *Syn.* Procuratio. *Usus.* Diis violatis expiatio debetur. Scelerum & impietatis nulla est expiatio.

Expilatio, onis, Plünderung. *Syn.* Direptio. *Epi.* Tanta. *Usus.* Expilationes & direptiones sociorum. *V. Furtum.*

Expilo, as, ausplündern / berauben. *Syn.* Diripio. *Usus* Expilare socios, diripere provincias. *V. Fur.*

Expingo, is, ere, beschreiben / abmahlen. *Syn.*

Syn. Pingo. *Usus.* Motus hominum & ferarum expingere. *V. Describo.*

Expio, as, ausſöhnen / ausbüſſen. *Syn.* Procuro. *Usus.* Expiare religiones, forum à veſtigiis ſceleris; hoc ſcelus niſi tuô ſupplicio expiari nequit. Tua ſcelera Dii in nobis expiârunt. Expiare Deum ſ. *placare. Phras.* Sua ſcelera expiare; debitam Diis expiationem facere. Devotionibus Deos placare. Placamina cæleſtis iræ, & piacula conquirere. Ipſum ſe cruciatibus offerre, piaculaque pro populo dare.

Epiratio, onis, Ausdünſtung. *Syn.* Exhalatio. *Usus.* Terræ expirationibus aër alitur.

Expiro, as, * aushauchen / ausdampfen. *Syn.* Spiritum emitto. *Usus.* Animam expirare; inter primam curationem expiravit, ſterben / den Geiſt auffgeben.

Expiſcor, aris, ausfragen / ausforſchen. *Syn.* Indago, inquiro. *Usus.* Omnia ab illo expiſcatus ſum.

Explanatè, deutlich / lauterlich. *Usus.* Definire aliquid explanatius & uberiùs.

Explanatio, onis, Auslegung / Erläuterung / Erklärung. *Syn.* Explicatio, enodatio, interpretatio. *Epi.* Illuſtris. *Usus.* Dii nobis objiciunt, quorum neque ſcientiam, neque explanationem habemus. Explanatio, quæ reddit apertam planámque orationem. Ad obſcura & ambigua explanatio adhibetur.

Explanator, oris, Außleger. *Syn.* Interpres, explicator. *Usus.* Grammatici Poëtarum explanatores.

Explano, as, auslegen / erklären / erläutern. *Syn.* Interpretor, interpretationem vel explanationem facio; interpretatione explico ſ. illuſtro aut expono, planum & perſpicuum facio, explico, aperio, patefacio. *Usus.* Diligentiùs, apertiùs aliquid explanare. *V. Explico.*

Explebilis, e, * leicht zu erfüllen. *Usus.* Libido non explebilis.

Expleo, es, erfüllen / ſättigen. *Syn.* Impleo, compleo, ſaturo, ſatio, abſolvo.)(*Exhaurio, exinanio. Adv.* Aptiùs nihilo, cumulatè, inſaturabiliter. *Usus.* Avaritiam ſuam pecuniâ, libidinem voluptatibus explere. Inimicitias, odium, diuturnam ſitim ſatiare & explere. Mortalitatem, ſupremum diem explere. Legiones ſupplementis explere. Sic explevit, quod utrique defuit. Res perfecta expletaque omnibus numeris ſuis & partibus; vita virtutibus expleta. *V. Impleo. Plenus.*

Explicabilis, e, leichtlich zu erklären. *Usus.* Difficilis res eſt, & vix explicabilis.

Explicatè, deutlich. *Syn.* Enodatè.)(*Implicitè, abſconditè. Usus.* Explicatè & diſtinctè dicere.

Explicatio, onis, Erklärung / Außlegung. *Epi.* Brevis quædam & circumſcripta, facilis, facilior, illuſtris perpolitaque, mira, ſuſpicioſa. *Usus.* Explicatio illuſtris ac perpolita. Explicatio fabularum, enodatio nominum.

Explicator, oris, Ausleger / Dollmetſcher. *Epi.* Gravior, commodior, prudens, gravis, ſeverus. *Usus.* Prudens, ſeverus, gravis explicator.

Explicatrix, icis, Auslegerin. *Usus.* Oratoria, explicatrix perpetuæ orationis.

Explicatus, a, um, ausgelegt / erklärt / deutlich gemacht. *Epi.* Difficilis. *Syn.* Apertus, definitus. *Usus.* Veterum rerum non ſatis explicata recordatio. Litteræ tuæ, quibus nihil explicatius, illuſtrius. Explicata ſalutis ratio.

Explico, as, auswickeln / auswirren. *Syn.* Expono, dilato, explano, in medio pono, enodo, evolvo, aperio, dico, recito; verbis rem complector, amplector; exitum reperio, extrico, interpretor. *Adv.* Accuratè, accuratiùs, acutè, apertiſſimè, brevi, breviter, commodiùs, copioſè, diligenter, diligentiſſimè, dilucidè, eleganter, enodatiùs, expeditè, facetè, facilè, faciliùs, graviter, uberiùs, Latinè, leviſſimè, magnificè, ornatiùs, planè, planiùs, planiſſimè, præclarè, ridiculè, ſimiliter, ſingillatim, ſubtiliùs, valde, variè, verè, facilè, omninò, propè, ſanè, non ſatis. *Usus.* Explicare ſe dicendo, mentem ſuam & cogitationes litteris. Chryſippus æſtuans, quô pactô factum explicet. Apertè, liquidè ſuam ſententiam explicare. 2. *Abſolvo, expedio, libero.* Urbem hoſtibus cinctam explicavit. Negotia, quæſo, mea explica. Explica te, ut ad nos quamprimùm venias. Se laqueis, inſidiis, periculis

culis explicare. 3. *Indico, demonstro, ostendo, excutio.* Vitam alterius totam explicare, & sub conspectum ponere. 4. *Produco.* Ædificium ad aliquem locum usque explicare. Aciem explicare. *Phras.* Ille locus difficulter explicatur; difficilis explicationis locus est; res est obscura, & difficiles explicatus habet; adhibendæ sunt explanationes interpretum subtiles; verbo satis digno res ea appellari vix potest; verba desunt, quibus eam appellemus; vix eam oratione complecti possumus. Locus est inenodabilis, vix explicabilis; vix satis enucleatè, apertè, ac planè exponi, exprimi potest.

Explodo, is, ere, spöttlich abfertigen und von sich weisen / höhnlich verwerffen. *Syn.* Ejicio, exsibilo. *Adv.* Jam pridem. *Usus.* Crates comœdus non modò sibilis, sed etiam convicio è scena explodebatur. Tam explosam & ejectam sententiam sequeris? *Phras.* Explodunt hominem meritò clamoribus & manuum collisione; eum conviciis, sibilis, strepitu, fremitu consectantur; sibilis conscindunt. Communi explosione ejectus, sedebat exanimatus, & refrigeratus convitiis.

Exploratè, der Sach gewiß / sicherlich / ohnzweiffelich / kündlich. *Syn.* Certè, plane. *Usus.* Exploratè perceptа res est, & cognita. Exploratè navigare.

Explorator, oris, Kundschaffter. *Usus.* Misit exploratores, qui observarent.

Exploratus, a, um, erkundigt / gewiß / ausgemacht. *Syn.* Certus, explicatus.)(*Dubius. Usus.* Exploratum, perspectum, cognitum habere aliquid. Cui exploratum est, se ad vesperum victurum? Explorata nobis est victoria. Magnâ spe, & propè exploratâ. Cùm mihi erit exploratum, scribam. Exploratus illi, & velut domi conditus videbatur consulatus.

Exploro, as, erkunden / erforschen / außforschen / kundschafften. *Syn.* Indago, exquiro, observo. *Adv.* Diligenter, maximè, planè. *Usus.* Explora rem totam, etiam futura. Africam exploravit. *V. Observo. Indago.*

Explosio, onis, Außlachung / Verspottung. *Usus.* Ludorum explosiones, funerumque.

Expolio, is, ire, polieren / glätten. *Syn.* Excolo, exorno, perpolio. *Usus.* Doctrinis omnibus vir expolitus. Nihil omni ex parte perfectum natura expolivit. Expolire partitiones.

Expolitio, onis, Polierung / Glättung / Schmückung. *Syn.* Exornatio, explicatio. *Epi.* Artificiosa alicujus inventi, urbana. *Usus.* Argumentatio & inventi artificiosa expolitio. Numerorum expolitio.

Expono, is, ere, außlegen. *Syn.* Edissero, exprimo. *Adv.* Absolutè, apertè, breviter, aptè, brevissimè, diligenter, diligentissimè, dilucidè, humanissimè, indiligenter, memoriter, ornatè, perbreviter, planiùs, planissimè, probabiliter, prudenter, simpliciter, summatim, verè. *Usus.* Rem, ut gesta est, exponam. Artem Rhetoricam exponere. Eam sententiam in originibus suis Cato exponit. 2. *Narro.* Summam cogitationum suarum, mandata alicujus alicui exponere. Quod ùt planiùs exponam, paulò altiùs repetam. Reddere & exponere rationem facti. 3. *Explico, propono, palàm pono, offero, exhibeo.* Frumentum, merces, vasa Samia exponere, numerare, vendere. Copias in terram exponere. Infantem exponere. *V. Explico.*

Exporrigo, is, ere, * außstrecken / hervorrecken. *Syn.* Extendo. *Usus.* Munitiones circùm extendere, porrigere; frontem exporrigere.

Exportatio, onis, Außtragung / Außführung.)(*Invectio. Usus.* Earum rerum, quibus abundamus, exportatio; & quibus egemus, invectio.

Exporto, as, außtragen / außführen.)(*Inveho. Usus.* Frumentum in fame exportare ausus est.

Expoſco, is, ere, erfordern. *Syn.* Poſco, Flagito. *V. Peto.*

Expositio, onis, Außlegung. *Epi.* Simplex & dilucida, junctæ & duplices. *Usus.* Perspicua & dilucida expositio sententiæ tuæ.

Expositus, a, um, außgelegt. *Syn.* Explicatus, declaratus. *Usus.* Capita multa exposita, nec explicata, 2. *Obnoxius, objectus.* Domus patens & adeò cupiditatibus exposita. *Phras.* Volens se Reipubl. omnibus periculis exposuit; ad omnes casus subitorum perículo-

culorum objecit ; invidiæ se dedidit; pro Republica se in plurimas dimicationes atque profligatorum hominum quotidianos impetus , vitam suam hostium telis objecit ; se periculis exposuit, oppositus ; nudus & expositus ad omnes ictus stetit.

Expostulatio , onis , Zanck. *Syn.* Criminatio , quædam accusatio.)(*Purgatio. Usus.* Flagitatur bonorum expostulatione. Cùm esset expostulatio facta. *V. Accusatio.*

Expostulo , as , fordern. *Syn.* Exposco, expostulationem facio , queror. *Adv.* Iracundiùs , vehementiùs. *Usus.* De injuriis expostulare , iracundè & vehementer ; expostulare cum alio injuriam. Auxilium expostulare. *V. Queror.*

Expressè , austrücklich. *Syn.* Planè, apertè. *Usus.* Expressè conscripta ponere licebat exempla. *Phras.* Id expressè vetitum est. Id lex disertè, dilucidè , planè , sine circuitione vetat.

Expressus , a , um , ausgetrückt. *Syn.* Firmus , confirmatus , apertus. *Usus.* Expressa sceleris vestigia extant. Expressa signa virtutis. Imago nostræ vitæ in alienis moribus expressa. Bellum Mithridaticum totum ab Archia expressum est.

Exprimo , ere , austrucken. *Syn.* Expono. eloquor , oratione complector , declaro , imitor , effingo.)(*Obscuro. Adv.* Ampliùs , breviter , diligenter , latè, necessariò , subtiliter , planiùs , præclarè , putidiùs , diligenter , faciliùs. *Usus.* Exprimere similitudinem , mores , vultum alicujus dictione. Aliquem imitando effingere & exprimere. Expressa & polita effigies. Expressum & illustre exemplum. Sonus nec expressus , nec oppressus. 2. *Aufero , extorqueo , cum labore obtineo.* Nummulos aliquos , vide, ut ab illis exprimas. Risum alicui , vel gemitum exprimere. Vitam exprimere tormentis. *Phras.* Vi illam pecuniam ex me expressit ; invito , atque ingratiis, quod non debui , extorsit ; illam sibi pecuniam expugnavit ; à me nummulos exterebravit , exsculpsit ; ex ore mihi eripuit. *V. Aufero.*

Exprobratio, onis, das Fürwerffen. *Usus.* Hæc commemoratio quasi exprobratio est immemoris beneficii.

Exprobro , as , verweisen. *Syn.* Objicio, probro , & vitio & culpæ do, verto, &c. *Usus.* Exprobrare languorem alicui, odiosum hominum genus officia exprobrantium. *Phras.* Nihil unquam tibi exprobravi ; nullum tibi probrum objectavi, objeci ; non in calamitate insultavi , nec adversam fortunam objeci ; nullum tibi ptobrum intuli, impegi , inussi. Nunquam væcordiam tuam culpavi , vitio & culpæ dedi. Nullum in te exprobrationis telum ejeci ; nihil in te criminis congessi. Non væcordiam probris increpui. Nihil in te criminis , nec mea in te merita commemoravi. *V. Objicio. Culpa.*

Expromo , is , ere , herfürziehen. *Syn.* Profero, expono.)(*Occulto. Adv.* Audaciùs. *Usus.* Odium , crudelitatem suam expromere. Leges , sententiam suam expromere. Causa hæc est, in qua omnis vis eloquentiæ possit expromi. *V. Profero.*

Expugnator, oris , Eroberer. *Usus.* Urbis expugnator; pudicitiæ expugnator.

Expugnatio, onis, Eroberung. *Epi.* Luctuosa , fani alicujus & acerba atque clara apud omnes, hostilis. *Usus.* Nocturnæ expugnationes.

Expugno, as, eroberen. *Syn.* Vi capio. *Us.* Sperabat se adolescentiam ejus & fortunas expugnare posse. Sapientis animus nunquam vincitur , vel expugnatur.

Expulsio , onis , Austreibung. *Usus.* Expulsiones vicinorum.

Expulsor, oris, Austreiber. *Usus.* Iste bonorum possessor , expulsor , direptor.

Expultrix , icis , Austreiberin. *Usus.* Philosophia expultrix vitiorum.

Expungo , is , ere , ausstreichen. *Usus.* Expungere nomen debitoris. *V. Deleo.*

Expuo , is , ere , ausspeyen. *Usus.* Cum fastidio rejicio , expello.

Expurgo, as , säuberen. *Syn.* Expio quasi. *Usus.* Expurgare suspicionem , dimovere crimen. *V. Purgo.*

Exputo , as , ausfinnen. *Syn.* Excogito, reputo. *Usus.* Quid illi in mentem venerit , exputare non possum. *V. Puto.*

Exquiro , is , ere , ausleſen. *Syn.* Quæro, inquiro , requiro , perquiro , investigo, per-

perſcrutor. *Adv.* Accuratiùs, diligenter, diligentiſſimè, magnoperè, quàm diligentiſſimè, ſtudiosè, undique. *Uſus.* Omiſſis authoritatibus in ipſa re & ratione exquirere veritatem. Exquirere de aliquo cauſam facti. *V. Inquiro.*

Exquiſitè, auserleſen. *Syn.* Accuratè, diligenter. *Uſus.* Accuratè & ëxquiſitè aliquid facere. Rationes exquiſitiùs colligere.

Exquiſitus, a, um, auserleſen. *Syn.* Accuratus, lectus, excellens. *Uſus.* Tua exquiſita & ſingularis doctrina. Verba exquiſita, dicendi genus exquiſitum. Nihil apud hunc lautum, nihil elegans, nihil exquiſitum. Reconditæ & exquiſitæ ſententiæ. Munditia odioſa & exquiſita nimis. Exquiſita ſupplicia. *V. Diligens.*

Exſaturo, as, erſättigen. *Uſus.* Paſcere oculos; exſaturare animum cruciatu alicujus. *V. Satio.*

Exſcendo, is, ausſteigen. *Uſus.* Navi in terram exſcendo.

Exſcenſio, onis, Ausſteigung. *Uſus.* Septem triremibus exſcenſionem fecit.

Exſcribo, is, ere, ausſchreiben. *Syn.* Deſcribo. *Uſus.* Tabulas exſcribere. *V. Deſcribo.*

Exſibilo, as, ausziſchen. *Syn.* Explodo, *Uſus.* Hiſtrio infacetus exploditur, exſibilatur, ejicitur. *V. Explodo.*

Exſicco, as, austrocknen. *Adv.* Furtim. *Uſus.* Lagenas furtim exſiccare. Exſiccatum genus dicendi.

Exſpolio, as, ausrauben. *Uſus.* Exſpoliare Pompejum exercitu & provinciâ. *V. Spolio.*

Exſuſcito, as, auffwecken. *Syn.* Expergefacio. *Uſus.* Hæc cura animos exſuſcitat. Memoriam, ſe exſuſcitat.

Exſuſcitatio, onis, Erweckung. *Syn.* Commotio.

Exta, orum, Därmer / Eingeweid. *Syn.* Præcordia. *Epi.* Argutiſſima, bona, prima, ſecunda, triſtiſſima. *Uſus.* Præſenſio per exta; exta pecudum interpretari.

Extabeſco, is, ere, mager werden/ ausdörren. *Syn.* Totus liquefio, contabeſco. *Uſus.* Corpus macie, ſententia illa diuturnitate extabuit.

Extemplò, alſobald. *Syn.* Illicò.

Extemporalis, e, eilfertig.

Extendo, is, ere, ausſtrecken. *Syn.* Projicio. *Uſus.* Extenſis brachiis aliquid de geſtu addidit. *Phras.* Latè ſe extendit tua induſtria ad alienas utilitates; latè ſe porrigit & explicat, latè patet, fluit; urbem totam amplectitur tua liberalitas. Ad exteros etiam porrigis, profers tuam induſtriam. *V. Dilato.*

Extenuatio, onis, Verringerung. *Epi.* Conciſa. *Uſus.* Diſtinctè conciſa brevitas, extenuatioque.

Extenuo, as, verringeren. *Syn.* Minuo, attenuo, deprimo.)(*Adaugeo, exaggero, amplifico. Adv.* Singillatim voluptates. *Uſus.* Amor omnes moleſtias extenuat. Munus ſuum ac beneficium verbis extenuare; extenuatur ſpes noſtra & evaneſcit. *V. Minuo.*

Exterebro, as, durchlöchern / durchbohren. *Syn.* Exterebrando extraho, perterebro. *Uſus.* Nummulos, aurum exterebrare ex aliquo.

Extergeo, es, go, is, auswiſchen. *Syn.* Tergendo purgo, ac mundum facio. *V. Tergo.*

Exterminator, oris, Vertreiber. *Syn.* Expulſor.

Extermino, as, vertreiben. *Syn.* Expello, ejicio. *Adv.* Contrà. *Uſus.* Exterminare ab urbe. Reipubl. authoritatem, Rempublicam exterminare. Peregrinos urbibus exterminare. *V. Pello. Ejicio.*

Externus, a, um, äuſſerlich. *Syn.* Extrarius, extraneus, exterus, alienigena, extrinſecùs accedens, adventitius, peregrinus.)(*Domeſticus. Uſus.* Externa commoda, & ad corpus pertinentia. Canum amor in dominos, in externos odium. Animos externâ & adventitiâ viſione pulſare. *Phras.* Homo peregrinus & externus, longinquus & alienigena, extraneus & advena; adjumenta externa & adventitia.

Extero, is, ere, ausreiben. *Syn.* Comminuo, digero, conficio. *Uſus.* Calor ſtomachi ad exterendum cibum.

Exterreo, es, erſchrücken. *Syn.* Perterreo. *Adv.* Præter modum. *Uſus.* Admotis dolorum facibus exterrentur plerique. *V. Terreo.*

Exterus, a, um, **außwendig.** *Syn.* Externus.)(*Domeſticus. Uſus.* Exteræ nationes. *V. Veternus. Peregrinus.*

Extimeſco, is, **förchten.** *Syn.* Pertimeſco. *Uſus.* Unum extimeſcendum eſt, ne quid turpiter faciamus. *V. Timeo.*

Extimus, a, um, **äuſſerſter.** *Syn.* Externus. *Uſus.* Orbis cæleſtis extimus.

Extinctor, oris, **Außlöſcher.** *Syn.* Non extinctor, ſed autor incendii, belli, ſeditionis. Extinctor patriæ, & proditor.

Extinctio, onis, **Außlöſchung.** *Syn.* Intertritus. *Uſus.* Supremus ille dies non extinctionem, ſed loci commutationem affert.

Extinguo, is, ere, **außlöſchen.** *Syn.* Reſtinguo, opprimo.)(*Incendo, exto. Adv.* Omninò animum, planè, maturiùs, ſimul, funditùs, jam pridem. *Uſus.* Vir egregius præmaturè extinctus; belli reliquias extinguere. Memoria tanti ſceleris non extincta quidem, ſed repreſſa vetuſtate. 2. *Deleo, interitum affero.* Extinguere Senatum, leges, rempublicam, imperium, judicia. Alicujus ſalutem extinguere, gloriam infringere. Furorem & audaciam alicujus opprimere, extinguere. *V. Deleo.*

Extirpo, as, **außrotten.** *Syn.* Extraho, evello. *Adv.* Funditùs. *Uſus.* Niſi omnem humanitatem ex ejus animo extirpatam credimus. *Idem de reliquis affectibus & virtutibus, vitiisve.* Vitia funditus extirpari non poſſunt.

Extiſpex, icis, **Wahrſager aus dem Eingeweid der Opffer.** *Syn.* Aruſpex. *Uſus.* Ars extiſpicum.

Exto, as, **herfür gehen.** *Syn.* Appareo. Conſto, ſum. *Adv.* Aliunde, nuſquam, repentè, ſubitò, divinitùs. *Uſus.* Extant multa fortitudinis exempla; multa tua in me merita extant. 2. *Emineo.* Navis ab aquis extat, quod eſt illuminatum magis, extare & eminere videtur. *V. Exiſto.*

Extollo, is, ere, **erheben.** *Syn.* Effero, erigo, animos tollo, inſolentem facio.)(*Deprimo. Uſus.* Aliquem laudibus in cœlum, aliquid verbis in majus extollere. Extollere jacentem, & erigere. Libertas preſſa tandem caput extollere, erigere, ſe recreare incipit. Opes illum admodum extollunt. Oculos, manus, caput extollere. *Cave, addas: ſuos oculos,* &c. *V. Laudo. Illuſtro.*

Extorqueo, es, ere, **abtringen.** *Syn.* Exprimo, aufero, eripio. *Adv.* Ingratis, ſerò. *Uſus.* Vi ferrum, arma, de manibus alicui extorquere. Sententiam alicui, humanitatem extorquere. Hic mihi error, dum vivo, non extorquebitur. *V. Eripio.*

Extorris, e, **Vertriebener.** *Syn.* Exul.

Extrà, **auswerts / auſſer.** *Syn.* Extrinſecùs, foris, vim exprimit remotioris loci.)(*Intrinſecùs, interius. Uſus.* Extrà urbem, oſtium eminere foras, & ea, quæ extrà ſunt, contemplari: in corpore, & extrà quædam bona ſunt. 2. *Præter:* Extrà tumultum Gallicum nemini armorum vacatio eſt. Sunt hæc extra modum abſona. Extra culpam ſe ponere. Extra hanc cauſam nemo arma ferat.

Extraho, is, ere, **heraus ziehen.** *Syn.* Extirpo, evello. *Adv.* Penitùs, radicitùs, ſtirpitùs. *Uſus.* Epicurus ex hominum animis radicitùs extraxit religionem. Extrahere ex animo ſententiam alteri. 2. *Libero, eripio.* Extrahere ſe è negotio quodam. Rempublicam periculis extrahere. 3. *Produco, differo.* Res variis calumniis extracta eſt. Diem, Senatum, judicium extrahere. Certamen in noctem extrahere.

Extraneus, a, um, **äuſſerlich.** *Syn.* Extrarius. *Uſus.* Res extraneæ, extranea bona. *V. Externus. Peregrinus.*

Extraordinarius, a, um, **ungewöhnlich.** *Syn.* Extra ordinem.)(*Legitimus, Uſus.* Extraordinarios honores accipere. Pecunia extraordinaria. Cupiditatibus extraordinariis adeò non indulgeo, ut vix quotidianis ſatisfaciam.

Extrarius, a, um, **äuſſerlich.** *Syn.* Externus.)(*Internus. Uſus.* Extraria defenſio.

Extremitas, atis, **das äuſſerſte.** *Syn.* Ora. *Uſus.* Cœli nulla ora, nulla extremitas. Omnem infinitatem peragrabat, in nulla extremitate conſiſtens.

Extremò, **letztlich.** *Syn.* Ad extremum, poſtremò.

Extremùm, **zum letzten.** *Syn.* Ultimùm, finis. *Uſus.* Quod non habet extremum, infinitum eſt. 2. *Adverb. tandem, cùm, ad. Uſus.* Non illi animus, non fides ad extremum defuit.

Ex-

Extremus, a, um, **letzter.** *Syn.* Poſtremus, ultimus, noviſſimus.)(*Intimus, primus. Uſus.* Cœlum extremum atque ultimum mundi. Extremum diſcrimen. In extremo, tertio libro. In extrema oratione noſtra dixi &c. Quibus in extremis litteris erat. *Phras.* Res ad extremum venit, ad ultimum dimicationis ventum eſt. Omnia extrema audenda, & tentanda ſunt. Ad ultimum laboris & periculi ventum eſt. Res eſt in extremum deducta caſum; ad ultima propellimur. *V. Finis.*

Extrico, as, **außwicklen.** *Syn.* Explico, expedio. *Uſus.* De negotio tuo nihil adhuc extrico. *V. Expedio.*

Extrinſecus, **außwendig.** *Syn.* Extrà, foris. *Uſus.* Pulmones adducunt ſpiritum extrinſecùs. Extrinſecùs inaurata columna. Re extrinſecùs terribili objectâ. *V. Extra.*

Extructio, onis, **das Erbauen / Auffbauung.** *Uſus.* Extructiones tectorum.

Extrudo, is, ere, **hinaus ſtoſſen.** *Syn.* Ejicio.)(*Retineo. Adv.* Quamprimùm. *Uſus:* Domo aliquem, quin amicitiâ extrudere. *V. Ejicio.*

Extruo, is, ere, **auffbauen.** *Syn.* Ædifico. *Adv.* Accuratè, verè. *Uſ.* Immortale monumentum extruere. Ad cœlum extruxit villam. 2. *Cogito.* Age, extrue animo altitudinem, & excellentiam virtutis. 3. *Onero.* Menſam exquiſitis libris extruere. *V. Ædifico.*

Extundo, is, ere, **außſtoſſen.** *Uſus.* Uſus extundit artes; labor fatidium extundit. *V. Exprimo.*

Exturbo, as, **vertreiben.** *Syn.* Per vim ejicio, expello, dejicio, everto. *Adv.* Nominatim. *Uſus.* Exturbari domô, omnibus fortunis, numerô vivorum. 2. *Transl.* Ægritudinem ex animo, laſſitudinem ex membris exturbare. *V. Pello.*

Exuberantia, *vid.* Exuperantia,

Exubero, as, **überfluß haben.** *Syn.* Abundo. *Uſus.* Annus pomis exuberat.

Exudo, as, are, **ausſchwitzen.** *Uſus.* Laborem exſudare.

Exugo, is, ere, **außſaugen.** *Uſus.* Sanguinem fortunáſque alicujus exugere.

Exul, is, **Verwieſener / Vertriebener.** *R. extra ſolum. Syn.* Extorris, ejectus, vi ejectus.)(*Civis.* Damnatus in exilium, ejectus in exilium, exilio mulctatus, ejectus è patria, qui in exilio eſt. E civitate ejectus. Qui domi ſtare non poteſt. Exilio affectus. *Uſ.* Vagus, exul errabat, excludebatur undique. Reducere, reſtituere exules. *Phras.* Complures viri inſignes iniquè è patria relegati ſunt. Multi inſignes viri iniquè a patria amandati ſunt in exteras regiones; è patria expulſi, ejecti, ablegati ſunt; exulaverunt; exilio mulctati, damnati ſunt. Patrium ſolum vertere compulſi, coacti ſunt; patriam exules reliquerunt; urbe, domo, penatibus, foro, congreſſu civium extorres fuerunt. Extorres à ſolo patrio fuerunt; Patriâ cedere coacti ſunt. *V. Exilium.*

Exulcero, as, **wund machen.** *Syn.* Ulcus facio, corrumpo.)(*Concilio. Adv.* Clàm. *Uſus.* Animus ſuſpicionibus exulceratus. Non modò non exulceraſti ejus gratiam, ſed conciliáſti.

Exulo, as, **im Elend ſeyn / das Elend bauen.** *Syn.* Exul ſum; exilii causâ ſolum verto, vel muto. *Uſus.* Athenis exulat. *Phras.* Tarquinii meritò Româ exacti fuêre. Tarquinii meritò Româ pulſi fuêre, extruſi, ablegati, relegati, exterminati. Tarquinii meritò Româ abire, cedere, excedere, recedere, exire, egredi, migrare, in exilium ire, exulatum abire juſſi fuerunt. Tarquinii meritò fuerunt coacti Romam relinquere.

Exultatio, onis, **Frohlockung.** *Uſus.* Illa exultatio Athamantis.

Exulto, as, **frohlocken.** *Syn.* Immoderatè jactor; gaudiô, triumphô, voluptate, vel lætitiâ nimiâ geſtio.)(*Lamentor. Adv.* Audaciùs, effusè, immoderatè, inaniter, palàm lætitiâ, palàm luctu, juveniliter. Alacris exultat improbitas in victoria. Otiô, rebus ſecundis, gaudiô exultare & triumphare. Elatus, animi lætitiâ exultans, temerè geſtiens, furens & exultans. Furor exultans. *V. Gaudium. Lætor.*

Exuo, is, ere, **außziehen.** *Syn.* Spolio.)(*Induo. Uſus.* Omnem humanitatem, fidem, obſequium, jus fasque exuere. Arrogantiam exuere. Hominem exuere. 2. *Extrico.* Laqueis ſe exuere. *Phras.* Spoliare & denudare ornatu ſuô

aliquem, nudare corpus, lacerare teſtem, detrahere veſtem. Scindere ac lacerare tunicam, corpus detegere. *V. Nudus.*

Exuperantia, æ, **Uberfluß.** *Uſu.* Populus omnem exuperantiam virtutis odit.

Exupero, as, **überwinden.** *Syn.* ſupero. *Uſus.* Dum animâ exuperabo meâ.

Exurgo, is, ere, **auffſtehen.** *Syn.* ſurgo, erigor. *Adv.* Honeſtiſſimè, paulisper. *Uſ.* Exurge, & erige te. Recreatus, ut exurgere & erigere ſe poſſit.

Exuro, is, ere, **ausbrennen.** *Uſus.* Mihi ex animo exuri non poteſt, eſſe DEos.

Exuſtio, onis, **Verbrennung.** *Uſ.* Exuſtiones, eluviones terrarum.

Exuviæ, arum, **Kleider / Beute vom Feind.** *Syn.* Spolia. *Uſus.* Locus exuviis nauticis, & claſſium ſpoliis ornatus. Exuviæ leonis, aſini, ſerpentis, bubulæ. Exuvias defuncti terræ demandare, **den Leichnam beerdigen.**

F.

Faba, æ, **eine Bohne.** *Syn.* legumen maximum. *Uſ.* fabâ Pythagorici abſtinuêre, quaſi eorum cibô mens, non venter infletur. Faba inflationem magnam habet.

Fabella, æ, **Mährlein / Fabel.** *Syn.* Fabula. *Epi.* tota, vetus, anilis, commentitia, Latina. *Uſ.* Vetus fabella narratur. *V. Fabula.*

Faber, ri, **Handwercksmann.** *Syn.* opifex, artifex. *Epi.* Lignarius & optimus. *Uſ.* Adhibere non modò ùt architectos, ſed ut fabros ad ædificandam rempubl. *V. Fabrico.*

Fabrè, **künſtlich.** *Syn.* Affabrè, artificiosè, ſcitè. *Uſus.* Argentum fabrè factum.

Fabrefacio, ere, * **künſtlich machen.** *Syn.* artificiosè aliquid compono, vel ædifico. *Uſ.* Aſtutiam fabrefacere, vaſa fabrefacta.

Fabrica, æ, **Gemächt / Gewerck / Werckſtatt.** *Syn.* Ipſa fabricatio, ars fabriis. *Epi.* Admirabilis, crudelis, diligens, divina, incredibilis. *Uſ.* Incredibilis illa naturæ fabrica. Quam ſolers, ſubtilisque deſcriptio, quamque admirabilis fabrica membrorum.

Fabricatio, onis, **Gewerckſchafft / das Zimmern.** *Syn.* fabrica. *Uſ.* Si erit tota hominis fabricatio perſpecta.

Fabricator, is, **ein Künſtler.** *Syn.* Architectus, artifex, ædificator. *Uſ.* minutorum opuſculorum fabricator. Ille fabricator tanti operis Deus.

Fabrico, as, **ſchmieden / bauen.** *Syn.* fabricor, architector. *Adv.* Incredibiliter. *Uſus.* Vim eſſe aliquam cum prudentia & conſilio, quæ finxerit & fabricata ſit hominem. *Thraſ.* Faber eſt admodum peritus; Inventor & machinator bellicorum tormentorum & operum; qui miri artificis machinationes ſummâ celeritate promoveat. Fabrilium operum Magiſter excellens.

Fabrilis, e, **zum Schmidt gehörig.** *Uſ.* Erratum fabrile.

Fabula, æ, **Mährlein / Fabel.** *Syn.* res commentitia, apologus, argumentum. *Epi.* decantata, falſa, ficta & commentitia, incredibilis, nova, obſcœniſſima. *Uſ.* Lupus in fabula, decantata fabula; Num fabulis credam? Authoritatem nullam vel fidem rebus commentitiis adjungere debemus. 2. *Comœdia, tragœdia, ſcena.* Feſtivè fabellam egiſti; fabulam ætatis peregit; fabulam dare, agere, peragere, exigere, conficere.

Fabuloſus, a, um, * **erdichtet / fabelhafft.** *Syn.* de quo multa finguntur. *Uſ.* fabuloſa antiquitas.

Faceſſo, ere, **hinweg gehen.** *Syn.* abeo. *Adv.* paulisper. *Uſ.* faceſſant homines importuni. 2. *Creo, exhibeo.* Periculum alicui, aut negotium faceſſere. *V. Abeo.*

Facetè, **artig / höflich.** *Syn.* falsè, concinnè, ridiculè, venuſtè. *Uſ.* facetè, venuſtè, breviter, acutè, ridiculè dicere.

Facetiæ, arum, **Schertz-Worte.** *Syn.* jocus, ſal, lepos, cavillatio, dicacitas, urbanitas, feſtivitas, argutiæ, ſuavitas. *Epi.* Aſperiores, multæ, perpetuæ, politiſſimæ. *Uſus.* libandus eſt ex omni genere urbanitatis facetiarum quidam lepos. Sale conditus, & facetiis Cæſar. Sale tuo & lepore, & politiſſimis facetiis multos exi-

xisti. *Thras.* Iis utitur dictis, ut singulis verbis risum commoveat; dicta dicit ejusmodi, ita facetiis valet, ut singulis verbis risum excitet. Ita belle, scitè, venustè, ita argutè, ingeniosè, festivè, lepidè, jocatur, ut audientes mirâ voluptate profundat. Ejus dictis, facetiis, jocationibus mirè capiuntur omnes; multæ facetiæ in eo sunt. Nihil est eô puerô festivius, lepidius; lepores hic puer habet, qui amorem concilient; lepore, festivitate, elegantiâ morum conferendus cum illo puero nemo est. *V. locus.*

Facetosus, a, um, schertzhafft. *Syn.* jucundus.

Facetus, a, um, kurtzweilig. *Syn.* falsus, urbanus, venustus, scitus, concinnus, festivus, argutus, dicax, elegans, acutus.)(*Insulsus. Usu.* Ante facetè dictum emissum hærere debet, quàm cogitari potuisse videatur. Faceti narratores quidam, vultu adjuvante, & voce, & ipsô genere sermonis. *Phras.* Homo est mire facetus, qui nusquam non urbanum, & venustum sermonem inducat; persalsè idem & perhumaniter jocatur; longè à scurrili dicacitate remotus; nemo illô lepore & festivitate conditior; cujus joci nihil de gravitate decerpant. Jocosa dicta scite admodùm in adversarios jactare gnarus; ingeniô nec rusticô, nec absurdô, minimè omnium severô & tetricô, & qui versus facere, jocum movere, sermone uti vel modestô, vel molli, vel pervicaci queat; prorsus occultæ facetiæ; cui leporis plurimum inest. Cavillator facetus & ridiculus. *Vid. locor.*

Facies, ei, das Angesicht. *R.* à Φάσις, *Syn.* species oris. *Epi.* clara, crebra, egregia, eximia, illustris, nova pulchrior, formidolosa. *Us.* Quæ nobis fingere non possumus, vultus, sonus. 2. *Forma, status, species, conditio.* Formam & tanquam faciem honesti videt, faciem præsentis Reipubl. Senatûs describere. *V. Vultus.*

Facilè, leichtlich. *Syn.* libenter, planè, prorsus, nullô negotiô, nullô labore, citò, procliviùs, nihil laboris est. X *Ægrè, tristiùs, difficulter, vix. Us.* Qui sperant faciliùs & procliviùs ad laudem nobilitatis perveniunt. Homo facilè deterrimus, facilè improbissimus, ordinis hujus facilè princeps. *Thras.* Satis leviter, qui sapientiâ valet, fortunæ resistit; non difficulter, non laboriosè, parvô negotiô, nullô negotiô, qui sapientiâ valet, fortunæ resistit. Sapienti facilè est, difficile non est, laborioſum non est, nihil negotii est, difficultatis non est, laboris non est, difficilis operæ non est, impetum fortunæ sustinere, tueri se ab injuriis fortunæ.

Facilis, e, leicht/ gutmüthig. *Syn.* proclivis, expeditus, explicatus, promptus.)(*Difficilis. Usus.* Mihi in causa facili & explicata perdifficilis & lubrica defensionis ratio est. Facilis & expeditus ad dicendnm. Materia facilis ad exardescendum. 2. *Lenis, comis, indulgens, exorabilis.*)(*Fastidiosus.* Facilem se omnibus præbere; comes; benigni, faciles homines; facilis Parens, & indulgens. *Thras.* Facilis est causa & explicata, quid negotii est hìc vincere? facillimè, nullô negotiô, nutu impelles judices; ludus erit illos flectere; facilis est, pervulgata causa, non laborabis admodum, perlevi momentô rem efficies; nutu, quod velis, consequêre; omnia ludibundus, dormiens etiam, per ludum omnia & negligentiam, perficies; si vel digitis concrepueris, rem perficies; non posset esse facilior, & solertior ratio. Omnia æqua erunt & plana, proclivia, prona; cuncta in expedito, in proclivi erunt omnia; non ægerrimè, non maximâ contentione rem perficies, ad exitum perduces. Res meas tibi tradidi optimè constitutas, satis aptas, explicatas, expeditas, nullis difficultatibus implicatas, ejusmodi ut tibi negotium aut nullum, aut certè minimum exhibere possint; ejusmodi, ut labori esse aut molestiæ nequaquam possint.

Facilitas, tis, Leichtigkeit/ Gutwilligkeit. *Syn.* lenitas, humanitas, comitas, indulgentia.)(*Difficultas. Epi.* admirabilis, nimia, *Us.* qui dignitate Principibus antecellit, facilitate

par infimis videtur. Exercenda eſt facilitas & altitudo animi. Quis congreſſum ejus, quis facilitatem ſermonis & humanitatis deſideravit?

Facinoroſus, a, um, **laſterhafftig.** *Syn.* ſceleſtus, flagitioſus. *Uſ.* Cum facinoroſis, audacibus, injurioſis hominibus verſari. *V. Malus. Sceleſtus.*

Facinus, oris, **eine gute oder böſe That.** *Syn.* Scelus, flagitium, nefas, *Epi.* Civile, commune, crudeliſſimum ac teterrimum, dignum, ferum & immane, improbum, inauditum, indigniſſimum, indignum, magnum, malum, manifeſtum, maximum, miſerum & indignum, nefarium, nobile & multis ſæpe locis commemoratum, tetrum, turpiſſimum, voluntarium. *Uſus.* Ad ſceleſtum ac nefarium facinus aliquem adducere, impellere. Facinus atrox facere, admittere, committere. 2. *Egregium factum & admirabile.* Facinus præclariſſimum pulcherrimum rectiſſimum ſuſcipere, obire, conficere, efficere. *V. Scelus. Flagitium.*

Facio, ere, **thun/ machen.** *Syn.* Ago, efficio, conficio, perficio, creo, tranſigo, præſto, conflo. *Adv.* Abjectè, abſurdè, accuratè, ambitioſè, amicè mentionem alicujus; ampliùs, animoſè, apertè, arrogantiùs, aſperè, aſtutè, atrociùs, audacter, bellè, hercle, benignè, breviter, callidè, cautè, celeriter, clementer, commodè, communiter, conſideratè, conſtanter, conſultò, copioſè, coram, crebriùs, cumulatè, cupidè, curioſiùs, decorè, de integro, difficiliùs, diligenter, diſſimulanter, diu quid, dolenter, effœminatè, egregiè, eleganter, enucleatè, etiam atque etiam, faciliter, fallaciùs, familiariùs, feliciter, fortiter, fraternè, furioſè, furtim, gratè, graviter, hoſtiliter, honeſtè, honorificè, humanè, jam dudum, ignavè, immoderatè, impenſiùs, impiè, improbè, improbiùs, impudenter, impunè, incontinenter, incautè, indecorè, indoctè, ineptè, indulgenter, inhumanè, inimicè, iniquè, injuſtè, inſcienter, inſidioſè, intemperanter, iracundè, juſtiſſimè, libenter, prolixè, celeriter, liberaliter, liberè, libidinoſè, liquidiùs longè, magnificè, magnoperè, malè, malitioſè, maturiùs, maximè, meliùs, modicè, moderatè, moleſtè, muliebriter, mutuò, neceſſariò, omnino, optimè, ornatè, palàm, parcè, perbellè, peritè, perperam, perpetuò, petulanter, planè, libenter, plurimis, poſtremò, præclarè, preſſè, pridem, probè, prolixè, prudenter, publicè, pueriliter, pulcherrimè, quàm diligentiſſimè, rabioſè, rectè, ridiculè, ruſticè, ſapienter, ſceleratè, ſcitè, ſedulò, ſerviliter, ſimiliter, ſimulatè, ſortitò, ſplendidè, ſtatim, ſtudioſè, ſtultè, ſubarroganter, tardè, temerè, teterrimè, timidè, turbulenter, turpiter, vafrè, vehementer, verè, vitioſè, vulgò, ſerò. *Uſus.* Facere aliquid humaniter, turpiter, ſtudioſè, libenter, conſultò, contra leges. Sumptus, cœnam, impetum, ſui copiam, injuriam, poëma, verſus facere. 2. *Æſtimo, judico.* Parvi, magni aliquem facere. 3. *Fingo, induco.* Plato facit Socratem diſputantem. 4. *Colligo, cogo.* Pecuniam facere, manum facere, copias facere. 5. *Affero, infero.* Convitium, plagam, cædem, favorem, honorem, timorem, vim facere. 6. *Exerceo* pyraticam, mercaturam, præconium, argentariam, quæſtum facere. 7. *Sacrifico.* Junoni Conſules facere debent rem divinam ad aras. 8. *Patior.* Detrimentum, naufragium, jacturam gloriæ, rei facere. 9. *Procuro.* Facere judicium, funus, juſta. 10. *Fingo, ſimulo.* Facio me dormire, 11. cum aliquo, ab aliquo, *convenire.* 12. *Promiſcuè,* compendium, conjecturam, conjurationem, contumeliam, convitium, diſceſſionem, executionem, fallaciam, fidem, fœdus, frugem, fugam, gratiam, indicium, metum, medicinam, operæ pretium, obnoxium ſibi aliquem, pactionem, pacem, periculum, verba, vim facere. *Phraſ.* Facito, quod è re viſum fuerit; guberna & moderare omnia ſapientiâ tuâ; rem age pro tua meaque dignitate; quas tibi impoſui partes & officium, imple; mandata noſtra exhaurias; noli committere, ut honoris noſtri causâ id facile, prolixè, libenter, celeriter non efficias; quod ſuſcepiſti onus officii, tibi ſuſtinendum eſt; poſtquam iſtam conditionem ſubivitti, tibi promiſſa implenda ſunt; facilè adducèris,

ducêris, ut facias, ut prolixè etiam cumulatéque facias, cogitata perficias; rem optimè tuo ductu geres; in negotii gestione solertiam adhibebis; rem diligenter administrabis; postulata perages; conata perficies, effectum dabis. Ea res mihi magnam invidiam fecit, confecit, conflavit, peperit, concitavit, attulit. *Fac totum.* Omnium rerum actor & administer, qui idem omnia, Sacerdos, Prætor, Parochus.

Factio, onis, **Zusammenrottung.** *Syn.* Ratio, partes, secta. *Epi.* Contraria. *Usus.* Provinciam per vim & factionem obtinuisti; Respubl. coitionibus factionibusque oppressa. In duas partes discessit, scissa est civitas. Antonii sectam quidam secuti, dissociatis civium animis, aliis hunc, illum sequentibus aliis. Adversariæ factionis duces. *V. Partes.*

Factiosus, a, um, **auffrührisch.** *Syn.* Seditiosus. *Us.* Si quis potens & factiosus. *V. Seditiosus.*

Factito, are, **thun / treiben.** *Syn.* Exerceo, usurpo. *Adv.* Vafrè omnia. *Usus.* Accusationem, versus, factitare.

Factum, i, **eine That.** *Syn.* Facinus. *Epi.* Ambitiosum, avarum, audacius, commune, crudele & turbulentum, tranquillum, clementissimum, egregium, extremum, gloriosissimum, gratum, honestum, illustre, improbissimum, laudabile, luculentum, obscurum, plenum flagitii atque dedecoris, præclarum, necessarium, protervum, rectum, simile, singulare, tetrum, crudele, nefarium & tyrannicum, tantum tamque præclarum, turpe, utile, honestum, versutum & callidum. *Usus.* Factum illud per se præclarum est, & divinum; facta illustria & gloriosa. *Thras.* Factum sanè egregium, gloriæ plenum & fortitudinis; facinus nobile, & commemorandum conciviisti; facinus edidisti, patrasti, incepisti, divinum & memorabile.

Facultas, atis, **Vermögen / Gewalt.** *Syn.* Commoditas, facilitas, occasio, ansa. *Epi.* Absoluta & perfecta, agraria, aliena, bona, communis, grata & ornata, gravis dicendi & plena dignitatis, jejuna atque nuda, incredibilis, levior, magna, major ac maturior dicendi, maxima, oblata, optabilis, oratoria, perpetua, poëtica, popularis, propria, non communis, quantulacunque, singularis dicendi. *Usus.* 1. Facultatem lædendi expetere, comparare, largiri, suppeditare. Opes superbiæ materiam dant, & facultatem. 2. *Facultatem adipisci.* Magnam in re difficillima facultatem consecutus, assecutus est; erit tibi, non deerit facultas benefaciendi. Habes facultatem maximam. Est in te facultas maxima ad rem perficiendam. 3. *Facultatem alicui adimere, eripere.* Prætermittere scribendi facultatem. Quoad facultas tulit, quoad potuimus. 2. *Ars, scientia.* Facultas differendi; excellere in arte aliqua & facultate. 3. *Divitiæ.* Facultates magnas corradere, habere, augere. Tantæ facultates ingenii, gratiæ, consilii.

Facundè, * **beredt.** *Syn.* disertè. *Usus.* Hostem sibi facundè eloquendo conciliare.

Facundia, æ, * **Beredtsamkeit / Wohlredenheit.** *Syn.* Facultas differendi cum gratia. *V. Eloquentia.*

Facundus, a, um, * **beredtsam / beredt.** *Syn.* Disertus, qui ea, quæ mente conceperit, facilè atque ornatè profert. *V. Eloquens.*

Falcarius, ii, **Mäder / Schnitter.** *Syn.* milites falcibus armati.

Fallacia, æ, **Betrug / Falschheit.** *Syn.* Fraus, præstigiæ, dolus, simulatio, machinæ, verbi laqueus. *Usus.* Hic ex fraude, fallaciis, mendaciis totus constare, consutus esse videtur. Fallaciam intendere in aliquem, fallaciis circumvenire. *Vid. Decipio. Fraus.*

Fallaciter, **betrüglich.** *Syn.* Dolosè, malitiosè, fictè, insidiosè, simulatè. *Usus.* Fallacissimè se alicui venditare.

Fallax, acis, **falsch / betrüglich.** *Syn.* Dolosus, fraudulentus, simulator.)(*Verax.* *Usus.* Viciniam cupio non fuca-

fucatam, non fallacem, non eruditam artificio ſimulationis. Malitia eſt verſuta & fallax nocendi ratio. Aſtrologi vani, fallaces; fallaciſſimus oculorum ſenſus. Spes falſa & fallax. *Vid. Aſtutus. Decipio. Fraus.*

Fallo, ere, betrügen. *R.* σφάλλω, *Syn.* Decipio, induco, fraudo. *Adv.* Dupliciter homines, longè opinione, multùm opinionem, occultè, omnino, planè, vehementer. *Uſus.* Tempus, curas, litteris, luſu fallere; ſpem de te meam, fidem fefelliſti; opinione falleris; Roſcius ſocios induxit, decepit, deſtituit, adverſariis tradidit, omni fraude & perfidiâ fefellit, niſi me fallit animus, niſi me fallunt omnia. *Phraſ.* Ubi ſe fraude circumventum intellexit, ipſe ſibi manus afferre conatus eſt; ubi ſe fraudatum, in fraudem inductum, fraude irretitum, captum, deceptum, fictis verbis inductum, fallaciis à veritate abductum ſenſit, vidit, cognovit, voluntariam ſibi mortem adferre conatus eſt. Ubi fraus illi patuit, ubi illi manifeſtæ fallaciæ fuerunt, ubi patefactus dolus illi fuit, voluntariam ſibi mortem conſciſcere, voluntariâ morte vitam abrumpere conatus eſt. *Tuô conſiliô ſi utêris, nihil errabis*, te ipſum ſi audies, ipſe tibi imperaveris, morem geſſeris & obſecutus fueris, nihil contra rem tuam committes, nihil à tuis rationibus alienum committes, non laberis, non offendes, non aberrabis, nullam offenſionem, nullum caſum aut errorem timebis, ſapienter ſtatues, rectè judicabis, optimam rationem inibis; tuô ſi ſtabis judiciô, bene tibi erit. *V. Decipio.*

Falsè, fälſchlich. *Syn.* falsò. *Uſ.* falsè alicui aſſentiri.

Falſitas, tis, Falſchheit. *Syn.* Vanitas.)(*Veritas.* *Uſ.* falſitas nihil virium habet.

Falsò, verlogen! / unrecht / falſch. *Syn.* falsè, fallaciter. *Uſ.* hoc falsò memoriâ proditum eſt.

Falſus, a, um, betrüglich / falſch. *Syn.* Adulterinus, vanus, inanis, mendax.)(*Verus.* *Adv.* Apertè, perſpicuè. *Uſus.* In quo nihil eſt niſi falſum & imitatione ſimulatum. Quæ ratione vacant, mentita, & falſa & erroris plena ſunt; complexus falſæ benevolentiæ extiterunt in amore ſimulato. Falſus rumor, ſpes falſa; falſis & mendacibus viſis homines conciliare. *Phraſ.* Vana, falſa, fallentia, naturâ odimus; falſam, fucatam, adulterinam, aſſimulatam, adumbratam virtutem quis amet? vanâ, imaginaria, ſuppoſita, ſuppoſititia virtutis ſpecies quem caperet? quod procul à vero, à veritate remotum quis æſtimet? *Vid. Vanus. Mendax.*

Falx, cis, Sänſe / Sichel. *Uſus.* Ille arma miſit, cornua, tubas, falces.

Fama, æ, gemeine Rede / Gerücht. *R.* à φημὴ opinio, exiſtimatio, nomen, ſermo, prædicatio, commemoratio nominis, celebritas ſermonis, celebritas, ventus quidam popularis. *Epi.* Admirabilis, antiquior, bona calamitoſa, communis, conſtans, falſa, forenſis, frequens, grata, gravis, illuſtris, incolumis, integra, perennis, popularis, temeraria atque inconſiderata, præclara, ſumma, triſtis. *Uſus. Famam expetere.* Deſideranda, colligenda, conficienda eſt fama bonorum, quæ verè ſola gloria nominari poteſt. *Famam conſequi.* Famæ ac dignitati ſervire, conſulere; famam tueri, conſervare, tenere; hominis inconſtantis famam ſubire. Inconſtantiæ famam alicui inurere. *Famam amittere.* Alicui de famâ detrahere; famam alicujus detrahere, atterere, depeculari, lædere; famâ ſpoliare aliquem. Hæret ad metas fama boni viri, omnis ingenii fama mihi abjicienda eſt; fama illius agitur. 2. *Rumor, ſermo diſſipatus, diſſeminatus diſperſusque.* Nulla adhuc de Cæſaris cæde fama ad nos venerat, pervenerat, manaverat. Ea fama neſcio unde nata eſt; mox totum imperium pervaſit, peragravit, undique percrebuit; Communi fama atque ſermone audivimus, accepimus; fama eſt, fama celebratur; famam reprimere difficile; ſuaptè

aptè ea fama *motietur*, reſtinguetur, refrigeſcet, evaneſcet. *Phraſ.* Conſtante famâ, omnium ſermone celebratum eſt, pertulit ad nos rumor; calent, fervent crebri de bello rumores; incerta multa vulgò jactantur; nuncii varios ſermones excitârunt; nondum vacuus factus eſt rumor; vulgi ſermonibus exagitatur; audimus, ſed adhuc ſine capite, ſine authore, rumore nuncio; rumoris neſcio quid nos afflavit; & ſerpit latiùs, etſi perobſcura fama; vanus rumor magnas procellas excivit. Differtur, exiit, diſſipatur, convaleſcit rumor.

Famam conſequi, ſich berühmt machen. *Phraſ.* Paucorum dierum ſtudio conſecutus es, ut aliquô apud homines locô eſſes; paucorum dierum ſtudio conſecutus es, ut aliquô numerô eſſes, ut aliquid exiſtimationis haberes apud homines, ut aliquem inter homines locum obtineres, ut aliquam adſciſceres exiſtimationem, ne prorſus jaceres, ne prorſus ignobilis eſſes; vilis; abjectus, nullius honoris ac nominis eſſes, ne ullo planè loco eſſes, ne tua eſſet inter homines obſcura aut infirma conditio. Parumper te honeſtavit, aliquo te in numero conſtituit; aliquem tibi locum tribuit, comparavit, peperit, paucorum dierum ſtudium. *Fama honeſta.* Id eſt cuique optandum, ut bene audiat; ut honeſtam famam, ut egregium nomen, ut bonam apud homines opinionem conſequatur, unicuique optandum eſt; Id eſt cuique optandum, ut ejus nomen fama divulget, pervulget, circumferat, circumgeſtet per orbem terrarum ſ. diſſipet, ad ultimas terras pervehat. *Fama perpetua.* Si tuis ſcriptis extremam manum impones, immortalis erit fama tua. Si tuis ſcriptis finem impones, fama tua perpetuaverit, æterna erit, nunquam deficiet, nunquam conſeneſcet, nunquam peribit, nunquam obſcurabitur, nullô tempore extinguetur, nullâ temporis longinquitate obſcurabitur. Si tua ſcripta ad exitum perduces, nulla dies famam tuam terminabit, famam tuam nullum temporis ſpatium circumſcribit, nulla temporis vetuſtas corrumpet, vigebit in omnes tua fama, omnis te poſteritas agnoſcet, tuas laudes excipiet ac tuebitur, omnis poſteritas de te loquetur, & audiet, immortalitatis præmia conſequêris; non ſimul, cum corpore nomen tuum mors extinguet, delebit, auferet. Si tua ſcripta perficies, conficies, abſolves, nomen tuum immortalitati commendabis, immortalitati donabis, ab interitu vindicabis, in hominum memoria retinebis, æterna laude illuſtrabis, decorabis, afficies, ornabis. *Vid. Opinio.*

Famelicus, i, * hunger-leidig. *Syn.* qui edendi cupiditate agitur.

Fames, is, Hunger / Hungers-Noth. *Syn.* Cibi appetitus, eluries. *Epi.* integra, vetus. *Uſus.* Cibi condimentum fames. Necare, enecare fame aliquem; fame confici, jugulari, ſuffocari, premi; famem tolerare & frigus; famem depellere, cibo explere, ſaturare. 2. *Charitas annona*, qui in fame frumentum exportare auſus eſt. *Phraſ.* Multi fame prope enecti, inediâ feſſi, per inediam tantùm non vitâ diſcedunt, fame macerantur, extabeſcunt, famam jam vix tolerant.

Familia, æ, Haußgeſind / Haußweſen. *R. ab Oſca* voce *famel, ſervus. Syn.* Agnatio, cognatio, ſtirps. *Epi.* abjecta & obſcura, acerrima, equeſtris, & ſeveriſſima ad judicandum, ægra, ampliſſima, chariſſima, conſularis, diverſa, florentiſſima, funeſta, gladiatoria, ſpecioſa, nobilis, glorioſa, honeſta, magna, maxima, nobiliſſima, patricia, prætoria, pura, ſumma, tanta, tota, vera, vetus, univerſa, urbana. *Uſus.* Unus homo familia non eſt. Familiæ gravis & conſtans diſciplina. In Læliorum familiam inſitus. Vetus, illuſtris, ampla familia. In familiam alicujus ſe conjicere; in familiam venire, adoptari, recipi, inſeri; naſci familiâ ampliſſimâ. 2. *Secta.* Peripateticorum familia in plures veluti

familias divisa. 3. *Tota Patris familias possessio.* Arbiter familiæ, Hæreditatis dividundæ. 4. *Servorum numerus.* Homines conjugum, liberorum, & familiarum suarum causâ frumentum condunt.

Familiaris, e, vertraulich/ vertraut/ bekandt. *Syn.* Familiaritate conjunctus, necessarius, intimus, domesticus, qui in intima familiaritate alicujus versatur, usu conjunctus.)(*Alienus. Epi.* Familiares domestici atque infimi. *Adv.* maximè, valdè, omninò. *Usf.* Homo familiarissimus & mihi omnibus rebus conjunctus. Habere homines, quibus cum familiares conferre possis sermones. Fieri familiarem alicui. Res familiaris, & domestica benè statuta. Multos annos utor eô familiariter, isque me vicissim; valde familiariter eô utor, ut nec familiariùs ullô nec libentiùs. Nihil est nostrâ familiaritate conjunctiùs. Quotidiana mihi cum eo consuetudo est; arctissimâ necessitudine, vinculis arctissimæ familiaritatis conjuncti sumus; alter alteri familiares admodum sumus; mutua est inter nos eaque summa familiaritas; multos annos magna mihi cum eo familiaritas, summus mihi cum eo usus, summæ mihi cum eo familiaritatis consuetudo intercessit; multis abhinc annis amicitia nostra summam ad familiaritatem pervenit.

Familiaritas, tis, Vertraulichkeit. *Syn.* Usus, consuetudo, necessitudo, conjunctio. *Epi.* Egregia, eximia, intima, magna alicujus cum aliquo, maxima, memorabilis, nimia, notissima, pervetus, summa, tanta. *Usf.* Familiaritatem cum aliquo contrahere; consuetudo familiaritatem inducit, conflat, affert. 2. *In familiaritatem alicujus venire,* penitùs intrare, ad magnorum familiaritatem se applicare, se dare, familiaritatem consequi. 3. *In familiaritate versari.* In familiaritatem aliquem recipere; familiaritate devinci, conjungi, implicari. Est mihi intima cum eo familiaritas; habeo cum aliquo familiaritatem; familiaritas mihi cum illo, eùm officiis ejus multis tùm consuetudine quotidianâ sic aucta, ut nihil sit hac nostra familiaritate conjunctius. *Thras.* Magna mihi cum eo familiaritas; dudum me in ejus consuetudinem insinuavi, cum eo familiariter vivo, penitùs me in ejus consuetudinem immersi; revocare me non possum familiaritate implicitus tantâ, ut prorsus unà vivamus, nec ab illo unquam recedam; intimè illô utor; nemo mihi charior, nemini magis studeo, dudum ab eo in amicitiæ familiaris jura & in arcanos sermones trahi sum cœptus. *V. Intimus. Necessitudo.*

Familias, gen. ant. Pater familias, Dominus & administrator rei familiaris Hauß-Vatter. *Usf.* Paterfamiliâs rerum suarum prudens & attentus. Sic: Mater familias, Filius vel filia familias.

Familiariter, freundlich/ vertraut. *Syn.* liberè, amicè. *Usf.* Cum aliquo licentiùs, liberiùs, familiariùs, amicissimè, solutiore animô vivere.

Famosus, a, um, berühmt oder verschreyt. *Syn. Infamis.*)(*Clarus, nobilis, honoratus, magnum nomen habens, qui est in magno nomine & gloria. Usf.* Mulier famosa; libelli famosi, scripta famosa; sparsi libelli, epigrammata in aliquem vulgata, carmina probrosa, libelli contumelioси. *V. Infamis.*

Famula, æ, Magd/ Dienerin/ Aufwärterin. *Syn.* Ancilla. *Usf.* Virtus famula fortunæ.

Famularis, e, zum Dienst gehörig. *Syn.* Servilis. *Usf.* famularis vestis.

Famulatus, ûs, Dienstbarkeit. *Syn.* Servitus. *Usf.* In famulatu alicujus esse. Miser virtutis famulatus, servientis voluptati. *V. Servitus.*

Famulor, aris, dienen. *Usf.* qui præesse deberent, famulantur.

Famulus, i, Diener/ Bedienter/ Aufwärter. *Syn.* Pedisequus.)(*Liber. Usf.* Adhibeant heri sævitiam in famulos, si aliter teneri non possunt. *V. Servus.*

Fanaticus, a, um, unsinnig. *Syn.* delirus, furens. *Adv.* Penè. *Usus.* Homo superstitiosus, & fanaticus. *Vid. Insanus.*

Fanum, i, Kirch/ Burg. *Syn.* Templum, locus Religiosus. *Epi.* Antiquum, antiquissimum nobilissimumque, Religiosum. *Usus.* Pro fanis & delubris pugnare. Athenienses fanum contumeliæ & impudentiæ fecere. *Vid. Templum.*

Far, ris, Korn / Dinckel. *Syn.* Quid-

quid

quid frugum terra fert. *Usus.* Farris seges.

Farcio, ire, **mästen/ füllen.** *Syn.* Impleo. *Us.* Pulvillus rosis fartus. *V. Impleo.*

Faris, e, atur, **reden/ sprechen.** *Syn.* loqui *Adv.* Probè. *Usus.* Ajunt ex oraculo ita fatam Pythiam. Tum ad eos DEUS ita fatur.

Fartor, is, **Wurstmacher / Füller.** *Syn.* qui lucanicas facit, & farcit; sive, qui aves farcit, & saginat. *Usus.* Cellarii, lanii, coqui, fartores. Fartor scelerum.

Fas, **recht/ billig.** *Syn.* Jus, quod licet. *Usus.* Jus & fas omne delere. Si hoc dictu fas est; Clodium nihil delectat, quod aut per naturam fas sit, aut per leges liceat. Quoad fas est, quoad licet. Per fas & nefas, seu jure, seu injuriâ. *V. Honestum.*

Fasciolæ, arum, **kleine Binde.** *Syn.* fasciæ, crurum integumenta. *Epi.* Purpureæ. *Usus.* Fasciolæ purpureæ, muliebres soleæ.

Fascia, æ, **eine Binden.** *Syn.* Fasciæ. *Us.* Pedes vincire fasciis.

Fasciculus, i, **Büschelein.** *Us.* Fasciculus litterarum. Aliquid in fasciculum addere.

Fascino, as, * **verzaubern.** *Us.* Oculis, linguâ fascinare aliquem.

Fascis, is, **Bürde/ Büschel/ Bündel.** *Epi.* fasces cruenti, ordinarii, formidolosi, laureati. *Usus.* Fasces prætoribus præferuntur.

Fasti, orum, **Calender/ Tagbuch.** *Syn.* libri, in quibus diei cujusque, & anni gesta continentur. *Vulg. Calendaria, diaria. Us.* In fastis Bruti nomen adscribendum curavi. Gratissimæ victoriæ memoria in fastis ut esset nota, feci. Consules non modò ex memoria, sed & fastis eximendi.

Fastidio, ire, **verschmähen.** *Syn.* fastidiô afficior, fastidium atque offensionem ad aliquam rem habeo.)(*Delector. Usus.* Non solùm improbitati irasci, sed & in rectè factis fastidire. *Vid. Tædium.*

Fastidiosè, **mit Verdruß.** *Syn.* Ambitiosè, lentè.)(*Cupidè, libenter. Usus.* Pudentiùs vel invitiùs vel etiam fastidiosius facere aliquid. Tum ego stomachans fastidiosè; diligenter ac propè fastidiosè judicare aliquid.

Fastidiosus, a, um, **feindseelig.** *Syn.* difficilis.)(*Appetens, cupidus. Adv.* sanè. *Usus.* Crassus in incipiendis causis fastidiosior. 2. *Abhorrens.* Homo litterarum fastidiosus. 3. *Insolens.* Inæquos & pares fastidiosus.

Fastidium, ii, **Verdruß / Unwillen.** R. ex fastus, & tædium. *Syn.* Offensio, tædium.)(*Appetentia, appetitio, appetitus, cupiditas. Epi.* Delicatissimum, ingenuum liberumque, insolens, minimum. *Usus.* Magna insolentia hominis. Magnum horum, si arrogantes essent, non possem ferre fastidium. Ab aliquo celeriter & satietate & fastidiô abalienari. Cibi satietas & fastidium. Depellere s. levare fastidium.

Fastigio, as, * **oben zuspitzen / erhöhen.** *Syn.* acumino, in fastigium erigo. *Us.* collis in modum metæ in acutum cacumen fastigiatus.

Fastigium, ii, **Gipffel/ Spitze.** *Syn.* columen, conus. *Usus.* Capitolii fastigium, imponere fastigium operi inchoato. Tectum multorum fastigiorum. *Phras.* Effugit ad ædium summa. *Us.* Fugâ se abripuit ad summas ædes; abdidit se in summas ædes; fugâ se contulit in summas ædes; fugâ evasit ad fastigium domûs, ad superiores, excelsiores, sublimiores ædium partes.

Fatalis, e, **unumgänglich/ bestimmt.** *Syn.* Ex omni æternitate definitus & constitutus.)(*Voluntarius. Usus.* Causæ fatales, fatalis necessitas, vis, casus, eventus. Hic annus fatalis videtur ad interitum reipublicæ. Clodius fatale portentum Reip. *V. Necessitas.*

Fataliter, **durch Fürsehung.** *Syn.* Necessariò. *Usus.* Omnia quæ fiunt, ea omni æternitate definita sunt fataliter.

Fateor, eri, **bekennen/ gestehen.** *Syn.* confiteor.)(*Nego, infitior. Adv.* acutè, satis apertè, planè. *Usus.* Non solùm fateri, sed profiteri aliquid, & præ se ferre. *Phras.* Fassus est de suo crimine. Patefactus indiciis & confessionibus suis, confessus est peccatum. Non modò non negat, sed apertè planè & ingenuè fatetur. Expressa tandem est ab eo sceleris confessio;

sio; adductus est ad facti confessionem.

Fatidicus, a, um, weiſſagen. *Syn.* Fatiloquus. *Usus.* Anus fatidica. Fatidicorum & vatum effata incognita.

Fatigo, as, müd machen. *Syn.* Delasso. *Usus.* Igne fatigatus. *Phras.* Oppidò fatigatus est miles, de via procubuit; Fessum cursu corpus trahit; Vires militem lassitudine deficiunt, duplicato cursu exanimatum & lassitudine confectum; continuo labore gravia genua succidêre. Longa via lassum reddidit militem; membra lassitudo tenet; quiete lassitudinem sedare cupit.

Fatisco, ere, * erliegen. *Syn.* Deficio. *Us.* Natura ætate fatiscit.

Fatuitas, atis, Narrheit/ Thorheit. *Syn.* Stultitia. *Usus.* Ostendit, non hanc impudentiam, aut casum, sed insciciam, negligentiam, fatuitatem, nominari debere.

Fatum, i, Verhängnus / Schickſal. *Syn.* Vis fatalis, fortuna, fatalis necessitas.)(*Consilium. Epi.* Extremum reip. grave, miserum funestumque, pernicioſum, publicum, singulare, supremum, totum. *Usus.* Fati necessitas, quod à Deo designatum & constitutum est, ut eveniat. Series causarum sempiterna. Causæ æternæ rerum futurarum; causæ immutabiles & æternæ; causæ inclusæ in rerum natura. Fatô ajunt fieri omnia, omnia gravi fato fixa & fundata tenere. Fati vis inexsuperabilis. Fuit hoc fatum meum. *Vulg. In hoc planeta vel sydere natus sum.* Hôc sum fatô natus, ut; Illud fati est, hoc consilii. Fatum illius fuit demergi. Dii omni ratione placati fata flexissent, mutâssent. 2. *Infortunium.* Jam fatum reip. extremum impendet. Meô fatô omnes corruistis. 3. *Vaticinium*, fata Sibyllina. *V. Necessitas.*

Fatuus, a, um, tölpiſch / närriſch/ thörlich. *Syn.* Stultus. *Adv.* Diutiùs, cum periculo, planè. *Usus.* Non modò nequam & improbus, sed fatuus & amens. Puer fatuus, & non gravis, nec continens. *V. Stultus. Mente motus.*

Fauces, ium, Schlund. *Syn.* Angustiæ gutturis. *Epi.* Impuriſſimæ. *Usus.* Patefactis terræ faucibus, Inhonestissimam cupiditatem ex faucibus alicui eripere. 2. *Locus angustus.* Corinthus posita in angustiis Græciæ. 3. *Periculum.* Urbem ex hostium impetu & totius belli ore & faucibus ereptam restitui. 4. *Aditus.* Sedens in faucibus macelli. *V. Angustia.*

Faveo, ere, gewogen oder geneigt ſeyn/ gönnen. *Syn.* Studeo, amo, complector.)(*Invideo. Odi. Adv.* Apertè, mirabiliter dignitati, mirè, validissimè alicui, verè. *Usus.* Saluti, dignitati, honori, laudi, induſtriæ & gloriæ tuæ mirabiliter faveo. Favete linguis. Favere alicujus voluntati & adjutorem esse. *Phras.* Favet tibi tota civitas; mirabilis te bonorum virorum benevolentia comitatur; firmissima te munit Civium benevolentia; ardent omnes ſtudio tui ac amore; tuâ causâ volunt cupiuntque omnes; uteris populo plane tuo; Existimationis tuæ cupidissimum ſtudioſissimumque habes populum totum; honori tuo omnes velificantur; Divinô in te omnes ſtudiô, constanti benevolentiâ exiſtunt; tui honoris fautores habes plurimos; honestissimè tibi cupiunt; tuorum ſtudia ardentia habes; gratioſus es omnibus; animô in te sunt singulari; benevolentiâ te summâ complectuntur; inclinatione voluntatis in te propendent; omnium animi ad dignitatem tuam propenſi; Plebs omni te favore complectitur; tui sunt omnes, tibi gratificari cupiunt; in te civitas versa est tota; ita in te effusi sunt omnes, tantâ & tam secundâ in te voluntate, ut ſtudia omnium in te unum inclinent, respiciant. *V. Gratia. Favor.*

Favilla, æ, * Funcke. *Usus.* Contectus ignis è se favillam discutit.

Favonius, ii, der Weſt-Wind. *Syn.* Ventus, Zephyrus ab occaſu flans.

Favor, is, Gunſt / Gewogenheit. *Syn.* Gratia, ſtudium, jactatio, aura curſusque popularis, proſper flatus fortunæ.)(*Invidia. Usus.* Eum amorem, &, ut hôc verbô utar, favorem in consilia advocabo. *Phras.* Tantas in me

me laudes confers, non judiciô tuô, merirôve adductus meô, ſed gratiæ causâ ad colligendam benevolentiam; gratiam meam his laudibus aucuparis, das hoc auribus meis, hoc largiris mihi; loqueris ad voluntatem; non ex animo tanras in me laudes confers, ſed eô conſiliô, id ſpectans, id ſecutus, mihi ut gratificeris, ſed meum tibi ut amorem hôc artificiô, hôc tuô quaſi meritô adjungas. Volo non ſolùm tuâ, verùm etiam tuorum amicorum causâ aliquid agere, quod tibi amicisque tuis gratum ſit, quod gratum ac jucundum tibi tuisque accidat, placeat, ſatisfaciat, voluptatem ac jucunditatem afferat; Inire gratiam officiis, non à te modò, verùm etiam ab amicis tuis velim; gratiam inire & apud te & apud amicos tuos eâ re velim, Opto rem gratam tibi tuisque facere. Opto aliquid efficere, navare, præſtare tuâ tuorumque causâ; ad id unum mea ſtudia converto, ut aliquid efficiam, ex quo tu & amici tui voluptatem, jucunditatem, lætitiam capiant, hauriant, ſumant, colligant. Servire non ſolùm tibi, ſed etiam amicis tuis cupio; ſervire voluptati, & commodo non ſolum tuo, verùm etiam amicorum tuorum volo. Tuam amicorumque tuorum officiis meis gratiam quæro. *V. Gratia, Faveo.*

Favorabilis, e, * günſtig / gunſtreich / annehmlich. *Syn.* Plenus favoris apud omnes. *Uſ.* Auram favoris popularis captare.

Fauſtè, glücklich. *Syn.* Fortunatè. *Uſus.* Fauſtè, feliciter, proſperè.

Fauſtus, a, um, glückhafft / beglückt. *Syn.* Fortunatus.)(*Horribilis. Uſus.* O nox fauſta Orbi! Quod bonum, felix, fauſtum, fortunatumque ſit, Veteres præfabantur. *V. Felix. Fortuna proſpera.*

Fautor, is, geneigter Patron / Gönner. *Syn.* Studioſus, ſtudens. *Epi.* Improbiſſimus. *Uſus.* Multi ſunt cupidi tui, multi fautores laudis tuæ. Ei ſemper factor & adjutor extiti. Ego conſiliorum tuorum author, dignitatis fautor & amplificator. *V. Patronus.*

Fautrix, icis, Patronin / Gönnerin. *Epi.* Fautrices, fideliſſimæ. *Uſus.* Amicitiæ fautrices fideliſſimæ voluptatum.

Favus, i, Bienen-Häußlein. *Uſ.* Apes favos fingunt.

Faux, cis, vide *fauces*, Rachen / Schlund.

Fax, cis, Fackel. *Syn.* Tæda, funale. *Uſus.* Ardentes faces ad reip. incendium furiis Clodianis miniſtrabat, in vicinorum tecta jactabat, malleolos ad incendendam urbem facesque comparabat. Non ſunt parvis in rebus adhibendæ hæ dicendi faces; dolorum faces admovere.

Faxir. *Syn.* Faciat. *Uſus.* Dii faciant; O daß GOtt wolte! ſi ſecus faxit.

Febricito, as, * das Fieber haben. *Syn.* Febre corripior, vel tentor. *Uſus.* Febricitavit aliquis, vel inhorruit.

Febricula, æ, Fieberlein. *Syn.* Commotiuncula. *Epi.* Aſſidua & ſatis moleſta. *Uſus.* In febriculam incido ſatis moleſtam.

Febris, is, das Fieber. *Syn.* Calor & ſiccitas in animante toto, minimè naturalis. *Epi.* Febres tertianæ, quartanæque. *Uſus.* Qui æſtu & febre jactantur, gelidæ hauſtu relevari videntur, deinde multò graviùs vehementiusque afflictantur. Ex quo, cum ſudore cohorruiſſem, cum febri domum redii. Cum biduô ſe cibô abſtinuiſſet, ſubitò febris deceſſit, ſ. ab ipſo diſceſſit; à febre relictus, liberatus eſt. Febri caruit; incommodâ valetudine emerſit febris. Conſtans febris reverſio, & motus. In tertium diem febris incurrit. *Phraſ.* In quartanam converſa eſt vis morbi, ſed jam ſine horrore eſt; Acceſſiones & remiſſiones quotidie habet plures; Febris accedit, deſinit, aſſiduè inhæret, ſe inclinat, pares acceſſiones habet, levatur, continuat, per acceſſiones increſcit, per diſceſſiones mollitur; circuitum habere ſolita finitur. Lentis febriculis detineri.

Fe-

Februarius, ii, der Hornung. *Syn.* Intercalaris menſis. *Epi.* Sterilis. *Uſus.* Februarius, menſis extremus anni.

Fecialis, is, Schlieſſer der Bündniſſen/ Herold. *Syn.* Idem & ſacerdos & orator. *Uſus.* Fœderum, pacis, belli, induciarum feciales Judices ſunto.

Fecialis, e, das dem Herold gehörig. *Syn.* A feciali factum conſtitutumque. *Uſ.* Belli æquitas jure feciali ſanctiſſimè perſcripta eſt.

Fel, lis, Gall. *Syn.* Flava bilis.

Felis, is, eine Katze. *Syn.* Domeſtica beſtia muribus infeſta. *Uſ.* Qui canem & felem ùt Deos colunt. Felis quô ſilentiô, quàm levibus veſtigiis avibus obrepit! Quàm occulto ſpeculatu in muſculos exilit!

Felicitas, tis, Glückſeeligkeit. *Syn.* Beatitudo, proſperitas, res ſecundæ.)(*Afflicta fortunæ.* *Epi.* Incredibilis, par, perpetua, ſumma. *Uſus.* Aliquid felicitate magis quàm conſiliô & virtute ab aliquo geſtum. Felicitas eſt fortuna adjutrix bonorum conſiliorum. Perpetuâ felicitate uſus deceſſit è vita. *Phraſ.* Nemo fortunâ utitur perpetuò bonâ; Nemini res ad voluntatem ſemper fluunt; nemo eſt, cui proſperè omnia ſuccedant. Cui nihil contrà voluntatem eveniat, cui nullum accidat infortunium, cui ſecunda ſint omnia, cui optata omnia contingant. Quis eſt, qui nihil unquam mali in vitâ videat? Quis eſt, qui nihil ſuſtineat incommodi, qui nullam ferat calamitatem; cujus ſit perpetua felicitas, nullis interrupta malis? Tuas fortunas nemo ſuperat; eâ fortunâ uteris, quæ poteſt eſſe maxima; tam beatus es, quàm qui maximè; ita beatus es, ut nemo magis; iis vel ornamentis vel præſidiis redundas, quibus majora nulla eſſe poſſunt. Nihil ad felicitatem tibi deeſt; nemo te potior ab iis rebus, in quibus ſita eſt felicitas. Proſperè tecum ſic agitur, ut invidere poſſis nemini; felicitate tecum conferri fortaſſe multi, præferri, anteferri, præponi, anteponi tibi certè nemo poteſt. Æquas omnium fortunas, rebus omnibus affluis; non eſt, quòd quidquam deſideres; nihil non optabile conſecutus es; Ea poſſides, quæ qui poſſidet, fortunam accuſare nullô pactô poſſit, nullius fortunam ſibi exoptare debeat; ea poſſides ac tenes, quæ beatam vitam efficiant, quæ ſunt in vita expectanda. Optimus eſt rerum tuarum ſtatus; animi & fortunæ bona ſic in te ſunt, ut in nullo magis. Tibi ſatis eſt vel ingenii, vel fortunæ ad benè beatequè vivendum. *V. Fortuna proſpera. Eventus. Succeſſus bonus.*

Feliciter, glücklich. *Syn.* Proſperè, fortunatè, fauſtè. *Uſus.* Resp. benè & feliciter geſta. *Phraſ.* Cauſam tuam feliciter egi, non invitâ Minervâ, profluenter, abſolutè, proſperè; res ſecundiſſimè proceſſit, res ſupra votum fluxit; Planè ex ſententia rem tuam geſſi. *V. Bene.*

Felix, icis, glückhafftig. *Syn.* Beatus, fortunatus, florens, cui bene eſt. *Uſus.* Felix ad caſum fortunamque. *Phraſ.* Te amico felix ſum, & beatus, digitô cœlum attingo, in cœlo ſum, ſecundum mihi vitæ ſine ullâ offenſione curſum polliceor; tranquilla & pacata habebo omnia; fortunam ipſam anteibo fortunis meis; rebus utar ſecundiſſimis; rebus omnibus florebo; nemo hominum me vivet fortunatior. *V.*

Femen, inis, die Hüffte/ die Weiche. *Syn.* Cruris ſeu coxendicis pars interior, & inferior. *Uſus.* Redundas pedibus, feminibus, cruribus.

Femur, oris, die äuſſere Dicke am Schenckel/ Hüfft. *Syn.* Cruris ſeu coxendicis pars exterior.

Feneſtra, æ, Fenſter. *Syn.* Locus apertus ad lumen accipiendum. *Uſ.* Feneſtrarum anguſtias quod reprehendis. Latis luminibus feneſtræ. Oportebat hominum corda feneſtrata, & aperta eſſe. Oculi quaſi feneſtræ animi.

Fera, æ, ein Wild/ Gewild. R. ab Æol. Φὴρ. *Syn.* Beſtia. *Epi.* Immanis. *Uſus.* Feræ rationis & orationis expertes.

Feralia, orum, aller Seelen Tag. *Syn.* Dies erant Diis manibus conſecrati, quòd ad tumulos epulas ferrent, ibi cœnas & epulum agitarent. *Uſ.* Feralibus præfecta eſt.

Ferax, cis, fruchtbar. *Syn.* Uber, fœcundus, fertilis, frugifer. *Uſu.* Nihil feracius ingeniis. *V. Fertilis.*

Fer-

Ferculum, i, Speiß-Trachten/ Gericht. *Uſ.* Pomparum ferculis ſimilis, ita lento greſſu ingreditur.

Ferè, ſchier / faſt. *Syn.* Ferme, propè, propemodum. *Uſ.* Probabile eſt, quod ferè fieri ſolet. Nihil ætate, aut ferè nihil differunt. 2. *Tantùm.* Hæc ferè dicere habui. 3. *Profectò.* E victoria non ferè quàm invidia civium cum conſecuta eſt. *Thraſ.* Illi ferè ſimilis, quàm propè æquabilis; Propiùs factum eſt nihil, ac ut alterum pro altero compellarem. Propemodum idem. Jam prope erat, non multùm abfuit, parum aberat, ut me ſimilitudo veſtra falleret. *V. Quaſi.*

Feriæ, arum, Feyertag. *Syn.* Dies feſti Cœleſtium, dies quietis. *Epi.* Forenſes, novendiales, publicæ. *Uſ.* Feriarum feſtorumque dierum ratio in litteris requietem habet litium & jurgiorum, in ſervis operum & laborum. Imperare ferias forenſes. Feriæ quantum mihi temporis indulſerint.

Feriatus, a, um, müßig. *Syn.* Otioſus, vacans. *Uſus.* Epicuræi DEUM feriatum volunt, otio torpere; non putes me feriatum à ſtudiis futurum. *V. Otioſus.*

Ferinus, a, um, wilder Art. *Syn.* Feris commune. *Uſus.* Ferinus victus.

Ferio, ire, ſchlagen. *Syn.* Percutio. *Uſ.* Feriunt hæc aures hominum; Oculi ſpectris feriuntur; hoſtem ferire; ſecuri ferire aliquem. 2. Ferire fœdus cum aliquo.

Feritas, tis, Grauſamkeit / wild Weſen/ Unbändigkeit. *Syn.* Immanitas.)(*Manſuetudo animi.* *Epi.* Humana. *Uſus.* Pars animi, in qua feritas ſit & agreſtris immanitas; ex feritate aliquem ad humanitatem & manſuetudinem transferre. *V. Crudelitas.*

Ferme, ſchier / faſt. *Syn.* Ferè. *Uſus.* mihi fermè acta eſt ætas. *V. Ferè.*

Fermentum, i, * Sauerteig. *Syn.* Portio farinæ ſubactæ, acidæ. *Uſ.* Uxor mea tota in fermento jacet. *Vehementer irata eſt.*

Fero, ferre, tragen. R. à Φέρω, idem. *Syn.* 1. Porto, gero. *Adv.* Abjectè, acerbè, acerbiſſimè diſſidium, ægrè, æquè adverſam ſortunam, apertè, aptè, atrociter, clàm, clementer, conſtanter, continenter, de integro, difficiliùs, diutiùs, egregiè, facilè, familiariter, fortiter, graviter, humanè, humaniter, jam dudum, immoderatè, indignè, inſolenter, lætè, lentè, leviùs, leviter, libenter, mediocriter, mirabiliter, moderatè, modicè, moleſtè, molliter, negligenter, nominatim, obſcurè, obviam ſe ſe, omninò, pariter, patienter; placatè, placidè, planè, moleſtè, pulcherrimè, quàm humaniſſimè, quàm leniſſimè, quietè, rectè, remiſſiùs, ſanè, moleſtè, ſapienter, ſedatè, ſtultè, ſubmoleſtè, tacitè, toleranter, tranquillè, valdè graviter, verè vitioſè. *Uſus.* Terra fert fruges, ferre aliquem in oculis. 2. *Opinor, conjicio, ſpero.* Ut opinio mea, ùt conjectura fert. 3. *Conſtituo, nuncio, decerno.* Ferre ad populum de re aliqua, ſuffragium ferre. 4. *Patior, tolero, perfero.* Æquô vel iniquô animô, modeſtè vel parum modeſtè, graviter, leviter, molliter, indignè, immoderatè, fortiter, ſapienter, caſus adverſos ferre. 5. *Requiro, volo, poſtulo, jubeo.* Uti natura, conſuetudo tulerit; ſi tuum commodum ita fert; ita credebam reip. tempora ferre; ùt amor tuus fert, perſcribe. 6. *Reporto, percipio.* Palmam, primas, Prædæ partem tulit; reſponſum tulit, fructum ex ea re maximum tulit. 7 *Affero, do.* Opem, auxilia, præſidium ferre. Hæc ætas primum Oratorem tulit. 8. *Celebro, laudo.* In Cœlum te omnes laudibus ferunt. 9. *Obtineo, conſequor.* Quot ſuffragia tuliſti? 10. *Dico, prædico.* Homo, ut ferunt, ut fertur, acerrimus. 11. *Attribuo, adſcribo.* Ferre alicui aliquid expenſum.

Ferocia, æ, Frechheit / Grauſamkeit. *Syn.* Ferocitas. *Epi.* Effrœnata, intoleranda, tanta. *Uſ.* Quos illorum animos, quos impetus, quam ferociam, quam intolerandam arrogantiam fuiſſe putatis? *V. Inſolentia.*

Ferocitas, atis, Hochmuth / Frechheit. *Syn.* Ferocia. *Epi.* Tanta.)(*Humanitas, manſuetudo.* *Uſus.* Ferocitatem & audaciam alicujus frangere, reprimere.

Ferociter, frech / übermüthig. *Uſus.* Male-

maledicta. In aliquem asperè, ferociter, & liberè dicta.

Ferox, cis, frech/ kühn/ keck. *Syn.* Vehemens.)(*Humanus. Usus.* Victoria reddidit hominem ferociorem, impotentiorem, arrogantem, infestum. *Phras.* Homo viribus ferox, efferatis longa militiâ animis; atrox ingenium & accendi facile; trux & sævus plebis insectator; truci ingeniô, præferocis animi, præcipuâ invidiâ vir; irarum & animorum plenus, indomitus & implacabilis, vultu truci, voce accusatoriâ, ingeniô asper, stolidâ audaciâ ferox. *V. Insolens.*

Ferramenta, orum, Eisen-Werck. *Syn.* Ferrea instrumenta. *Epi.* Bona. *Us.* Dicebat se bonorum ferramentorum studiosum. Quæ ferramenta, qui vectes?

Ferraria, æ, * Eisen-Grube. *Syn.* Ex qua ferrum extrahitur. *Usus.* Apud eos magnæ sunt ferrariæ.

Ferratus, a, um, * mit Eisen beschlagen. *Usus.* Hasta ferrata.

Ferreus, a, um, eisern. *Syn.* Durus. *Us.* O durum te, ferreum, inhumanum, qui ejus periculis non moveris. 2. *Impudens.* Os tuum ferreum.

Ferrum, i, Eisen. *Syn.* Metalli genus durissimum. *Epi.* Civile, impium. *Usus.* E terræ cavernis ferrum elicimus, rem ad colendos agros necessariam. 2. *Arma. Gladius.* Patriæ igni ferroque minatur. Homines certis locis cum ferro collocati.

Fertilis, e, fruchtbar. *Syn.* Ferox, fœcundus, uber, frugifer, fructuosus, opimus. *Adv.* Maximè. *Usus.* Agri opimi, jucundi, saluberrimi, maximeque fertiles. Agrum habet miræ, s. nobilissimæ fertilitatis. Abundans omni rerum copiâ Regio. Asia ubertate agrorum, varietate fructuum, magnitudine pastionis, multitudine earum rerum, quæ exportantur, facilè omnibus terris antecellit. *Phras.* Regio frugum hominumque fertilis, tam uber & pingue solum est, ut repelli à pastu pecora dicantur, ne satietas perimat. Solum pinguissimum & pabuli fertile, & crebris fontibus rigatum, uberrimum gignendis uvis solum.

Fertilitas, tis, Fruchtbarkeit. *Syn.* Ubertas agrorum, rerumque abundantia omnium; bonitas, agrorum & fœcunditas.)(*Sterilitas agrorum. Epi.* Barbara. *Usus.* Quæ sit vel sterilitas agrorum, vel fertilitas. *V. Ager bonus.*

Ferventer, hitzig / eifferig. *Syn.* Vehementer. *Usus.* De damnatione ferventer loqui cœptum.

Ferveo, ere; sieden / braten. R. à Φέρβω pasco, nutrio. *Syn.* Ebullio,)(*Frigeo. Us.* Fervet æstu pelagus; Usquè eò fervet, & fertur, & exæituat avaritiâ.

Fervidè, mit Eiffer/ eifferig. *Syn.* Callide.

Fervidus, a, um, hitzig / eifferig. *Syn.* Ardens.)(*Frigidus. Usus.* Oratio seria, fervida, petulans. *Phras.* Juvenis est naturâ præfervidus, magnum ardorem vultu præseferens, animo fetventior, fervore quôdam ætatis incitatior, effervescens sæpiùs; in verba effervescentia facilis; animô ardenti, ardore quodam & impetu ferox. Præproperum & fervidum ingenium prudenti & moderatô Virô adjunctô temperandum est. *V. Præceps. Vehemens.*

Fervor, is, Hitze / Eiffer. *Syn.* Ardor, calor.)(*Frigus. Epi.* Purior, perlucidior, nobiliorque, multò ob eas causas aptior ad sensus commovendos. *Us.* Iracundia est fervor mentis. Fervor ætatis, maris, pelagi. *V Impetus.*

Ferus, a, um, wild/ grausam/ unbändig. *Syn.* Barbarus, immansuetus, immanis.)(*Mitis. Mansuetus. Cicur. Usus.* Varia genera bestiarum & ferarum. Homo ferus & agrestis, ferus ac ferreus. Gentes feræ, & omni diritate & immanitate teterrimæ; mores feri, immanis natura Scytharum. *V. Crudelis. Barbarus.*

Fessus, a, um, müd / matt. *Syn.* Defessus, languens, de viâ lassus, defatigatus. *Us.* Fessus plorando de viâ, fessus inediâ. *V. Fatigo.*

Festinanter, geschwind/ eilend. *Syn.* Festinans, properans omni festinatione. *Usus.* Nimium festinanter facere aliquid, proficisci, abire.

Festinatio, onis, das Eilen. *Syn.* Properatio.)(*Mora. Us.* In festinationibus ne suscipiamus nimias celeritates.

Habes

Habes Epistolam plenam festinationis, & pulveris.

Festino, as, eilen. *Syn.* propero, maturo.)(*Moror, commoror. Adv.* valdè. *Usus.* Jam ad reliqua festinat animus, oratio. Plura scripsissem, ni festinarent nuncii. *V. Propero.*

Festinus, a, um, behend / geschwind / hurtig. *Syn.* Properans. *Us.* Festino, simillimus decurro.

Festivè, zierlich / fein. *Syn.* bellè, aptè. *Us.* At quam festivè crimen contexitur! 2. *Exactè*, bellè, & festivè dicere. Dialectica festivè tradit elementa loquendi.

Festivitas, tis, Holdseligkeit / Zierlichkeit. *Syn.* Lepor, jucunditas. *Usus*, Festivitas, splendor, concinnitudo, lepos hominis, orationis. Habet ea res festivitatem. *V. Iucunditas. Facetiæ.*

Festivus, a, um, zierlich / lieblich. *Syn.* festivus, lepidus, facetus, venustus. *Usus.* festivus materculæ suæ filius. Puer festivus. 2. *Egregius, eximius, magnus.* Habeo librorum festivam copiam. Festivum acroama. *Vid. Facetus. Lepidus.*

Festus, a, um, feyerlich. *Syn.* Dies festus, feriæ; dies celebrandus, qui est in honore. *Usus.* Dies festos anniversarios agere, celebrare dies festos Lydorum. *Phras.* Diem festum celebrare; Religiosos dies à majoribus institutos, constitutos, epulis ac lætitiâ ingenti celebrare, omni ceremoniarum genere celebres agere.

Fex, cis, Hefen. *R.* à πῆξις concretio. *Syn.* subsidens purgamentum, sentina, sordes, eluvies, labes. *Usus.* Perditissima, infima fex populi. Sordes urbis & fex. *V. Vilis.*

Fiber, ri, Biber-Thier. *Syn.* Castor. *Us.* fibri redimunt se eâ parte corporis, propter quam maximè appetuntur.

Fibra, æ, Härlein / Fäserlein an Wurtzeln. *Syn.* fibræ sunt veluti capilli, in extis animalium, radicibus stirpium, & in aliis rebus. *Usus.* Non ramos solùm amputare, sed & radicum fibras evellere.

Fibula, æ, eine Spange. *Syn.* ornamentum cinguli ad vestem subligandam. *Usus.* Prætor fibulis aureis donavit milites.

Fictè, fälschlich / erdichtet. *Syn.* simulatè.)(*Verè. Usus.* Fictè, fallaciter reconciliata gratia.

Fictilis, e, aus Erden / irden. *Syn.* quod ex terrâ, vel alia materiâ fictum est. *Usus.* Vasa fictilia, urna fictilis.

Fictor, is, Häffner / Töpffer. *Syn.* qui signa ex ære vel alia materia fabricat. *Usus.* Pictores, fictores ex cerâ,

Fictrix, cis, Erfinderin. *Usus.* Divina Providentia, fictrix & moderatrix naturæ.

Fictus, a, um, erdichtet / falsch / unwahr. *Syn.* commentitius, simularus, adumbratus. *Us.* Ficti & commentitii Dii. Hæc causa à te per summam malitiam & fraudem ficta est. *Thras.* Ficta omnia celeriter tanquam flosculi decidunt; ficti homines, vani, perfidiosi, impii, non diu placent. Fictiles commentitiasque sententias, opinionum commenta, dies delet. Homines fictè & fallaciter probi, fictæ & adumbratæ virtutes non diu in pretio sunt. *V. Simulatio. Vanus.*

Ficulneus, i, * vom Feigen-Baum. *Syn.* quod est ex fico arbore.

Ficus, i, Feigen. *Syn.* Pomum fici.

Ficus, ûs, Feigen-Baum. *Syn.* arbor fici. *Us.* suspendit se de ficu.

Fidelia, æ, Hafen / Krug. *Syn.* vas Samium ad plurimos usus. *Usus.* duos parietes de eâdem fidelia dealbare.

Fidelis, e, treu. *Syn.* fide præditus, qui fidem suam præstat.)(*Perfidus, infidelis. Adv.* Egregiè, maximè. *Usus.* firmus & fidelis amicus. *Transl.* Ager, domus, doctrina, ars fidelis. *Phras.* Famulus probus ac frugi tacitus ac fidelis debet esse. Hæ potissimùm virtutes in famulo requiruntur, fides & taciturnitas. Famulus probus ac frugi fide officiôque singulari semper esse debet. Oportet, ut famulus non sit ambiguâ fide, non fluxâ, non levi, sed optima & præstantissimâ, sed notâ & exploratâ. Oportet, ut famulus sit fidei plenus, fidem secum colat; is sit, cui omnia credi possint.

Fidelitas, tis, Treue / Glaube. *Syn.* fidei sanctior observatio.)(*Infidelitas Epi.* Perutilis, summa. *Us.* Amicorum me fidelitas & benevolentia custodit; nunquam iis fidelitas erga me

defecit; quantum ſtudiò & fidelitate conſequi poſſunt, nutui præſtò ſunt. Nunquam operam eorum & fidelitatem requiſivi, deſideravi. *V. Fides.*

Fideliter, **treulich**. *Uſus.* Prædia tua fideliter curabuntur.

Fidens, tis, **keck/ kühn/ frech**. *Syn.* audens)(*Dubius, timidus. Uſus.* Animus prudentiâ & conſiliô fidens. Fideli animô ad mortem gradi. Dubitans magis de ſuis rebus, quàm iis fidens.

Fidenter, **ſicherlich/ beherzt**. *Syn.* Audacter.)(*Timidè, dubitanter. Uſ.* fidenter reſpondere; fidenter agere, aggredi, colloqui.

Fidentia, æ, **Zuverſicht**. *Syn.* Securitas, fiducia, confiſio.)(*Diffidentia. Uſus.* fidentia eſt firma animi confiſio; ſcientia quædam eſt, & opinio gravis non temere aſſentiens, per quam magnis in rebus multùm ipſe animus in ſe fiduciæ certâ cum ſpe reponit. *Vid. Securitas.*

Fidiſſimè, **aufs treulichſte/ treulichſter Weiſe**. *Uſus.* fidiſſimè ac amantiſſimè te horum admonitum volui.

Fides, ei, **Treu/ Glaube**. *Syn.* Conſtantia, promiſſum.)(*Perfidia, fraudatio. Epi.* alma, apta, bona, clara, communis, conſularis, egregia, ſingularis, incredibilis, infirmior, inſignis, jucunda auditu, magna, mala, melior, mira, optima & ſperatiſſima, præſtans ac ſingularis, prompta, publica, ſancta. *Uſus.* Fides dictorum, conventorumque conſtantia & veritas. *Fidem dare*, fidem ſuam interponere. Nemini infideli fidem do, aut dedi, obſtrinxi, obligavi. Fidem habere alicui. *Fidem ſervare.* Quam tibi dedi de me fidem, præſtabo. Bonâ fide agam. Stabo, perſtabo in fide; tenebo, retinebo fidem. Fidem meam liberabo, exonerabo, ſalvam præſtabo. *Fidem violare.* Qui fidem frangit, oppugnat omnium commune præſidium. Si civitatis fides, juſtitiæ fundamentum, concidat, labefactetur, labaſcat, omnis humana ſocietas convellitur. 2. *Authoritas, confirmatio, firma opinio, perſuaſio.* Fidem faciat oratio. Nocturnis viſis fides non eſt habenda. Hoc authoritatem orationi affert, & fidem. Fidem alicui infirmare, minuere, abrogare. 3. *Tutela, patrocinium, clientela, defenſio.* In alicujus ſe fidem conferre, tradere; ſe alicujus fidei committere. Aliquem in fidem accipere, recipere. Sum in fide & clientelâ alicujus. In alicujus fidem ſe permittere. *Phraſ.* Non improbo, quod ad mercaturam exercendam te contuleris, te tamen horror, ſpem in fortuna nullam reponas. Non diſplicet conſilium, quod ad negotiandum, ad negotia gerenda ſ. adminiſtranda te contuleris; tamen tibi ſuadeo, ne fortunæ credas, confidas, fidem habeas; ne te fortunæ credas, committas, tribuas; ne multùm in fortuna ponas, à fortunâ expectes; ut cautè agas cum fortunâ, nihil tibi de fortunâ pollicearis, ſpem nullam in fortunâ conſtituas; ne fidam, ſtabilem, firmam, conſtantem, certam fortunam ducas. Non reprehendo, quòd ad mercaturæ ſtudium te dederis, tamen author tibi ſum, ut fortunæ inſtabilitatem, levitatem, inconſtantiam, varietatem, mutationem, varios caſus, viciſſitudinem pertimeſcas, extimeſcas.

Fides, ium, **Saitenſpiel**. *Syn.* Lyra. *Epi.* contentæ, plurimæ. *Uſus.* diſcere, canere fidibus; fidibus ſcire; fides pulſare.

Fidicen, inis, **Geiger/ Lauteniſt/ Harfeniſt/ Spielmann**. *Syn.* qui fidibus, lyrâ canit; lyricus. *Epi.* nobiliſſimus fidicen.

Fidicula, æ, **klein Seitenſpiel**. *Syn.* parva lyra. *Uſ.* Fidiculæ numerosè ſonantes, & tibiæ modulatè canentes.

Fiducia, æ, **Vertrauen/ Zuverſicht**. *Syn.* Spes certa. *Epi.* ſtabilis. *Uſus.* Artis ſuæ fiduciâ inſoleſcit. Hominis præpotentis fiduciâ, tuâ fiduciâ ita ſe effert. 2. *Pactum cum conditione redimendi, redhibendique, quod venditum eſt. Vulg. obligatio.* Qui fiduciam accepit, debet præſtare fidem. Commiſſam fiduciam tenere & poſſidere.

Fido, ere, * **trauen/ glauben**.)(*Diffido, dubito. Uſus.* Somniis, amicorum præſidiis fidere. *V. Fidelis.*

Fidus, a, um, **auffrichtig/ treu**. *Syn.* fidelis. *Uſus.* fidæ familiaritates amantium. *V. Fidelis.*

Figmentum, i, **Erdichtung**. *Uſ.* ſententiæ tam veræ, tam novæ, tam ſine figmentis, fuçôque puerili. *V. Fabula.*

Figo.

Figo, ere, veſt machen / annaglen. *Syn.* immitto, affigo. *Adv.* omni modô. *Uſ.* Beneficium trabali clavô figere. 2. *Pono.* mentem totam, cogitationem omnem, operam, induſtriam, ſtudia in conſulatu tuo fixi & locavi. Garrulitati, cupiditati modum figere. 3. Maledictis aliquem figere, vulnerare, perfodere.

Figura, æ, Figur / Geſtalt / Form. *Syn.* forma, ſpecies. *Epi.* apta, conglobata, diſſimilis, divina, habilis, humana, miranda, muliebris, mira, optima, pulchra, reliqua, tacita, tota, vaſtior. *Uſus.* Delectabant illum figura & lineamenta hoſpitæ. Tacita corporis figura conjecturam affert. Conformatio quædam & figura totius oris & corporis. Corporis partes, forma, ſtatura, figura. In hominis figura belluæ feritas. Formæ figura.

Figuro, as, geſtalten / formieren. *Syn.* formo, effingo. *Uſus.* Terga boum non ſunt ad onus ferendum figurata. Ita figuratum eſt hoc corpus, ut aliis excellat. Deus mundum hâc formâ figuravit. *V. Fingo.*

Filia, æ, Tochter. *Epi.* chariſſima, grandis, nubilis, major, optima, ſingularis, vetula, multarum nuptiarum, unica. *Uſus.* filiam ſuſcipere, habere. Filiam ſpondere alicui, paciſci, collocare; viro dare, mandare, committere.

Filicatus, a, um, dem Farnkraut ähnlich. *Syn.* quod filicis, herbæ, ſpeciem habet.

Filiola, æ, Töchterlein. *Epi.* chariſſima, dulcior, noſtra vita, parva, jucunda, triſticula. *Uſus*, mea blandiſſima filiola.

Filiolus, i, Söhnlein.

Filius, ii, Sohn. *Syn.* liberi, gnatus, natus, procreatus, chariſſima procreatio, ſpes Parentis, partus. *Epi.* Aſſiduus, belliſſimus, blandus & gratioſus, charus, conſularis, delicatior, dignus tantô Patre, diſertus, diſſolutus, feſtivus; gnavus, & prudens, & probus; grandis, honeſtiſſimus; imago animi & corporis paterni, imbecillus, immanis, impurus, innocens, avarus, non amans ſuorum; ferox fortaſsè, & arrogans, & infeſtus; præditus patriâ virtute, probus, pupillus, ruſticus, ſimillimus Patris, ſtudioſus, eruditus & modeſtus, ſuaviſſimus, venuſtiſſimus, unicus. *Uſus.* Filius effigies probitatis paternæ; imago animi & corporis paterni. Eſt is in me pietate filius, conſiliis Parens, amore frater. *Filium procreare*, gignere, producere, ſuſcipere; filium adoptare, ſupponere, exponere; efferre filium, *ad tumulum.*

Filum, i, ein Faden. *Syn.* linum. *Transl.* Orationis contextus. *Uſ.* Argumentandi tenue filum. Expetimus filum orationis tuæ. Munuſculum levidenſe craſſô filô. Linô adſtringere, vincire.

Fimbriæ, arum, Gebräme. *Syn.* Veſtium aut aliarum rerum extremitas. *Epi.* madentes. *Uſus.* Cincinnorum fimbriæ.

Findo, ere, zerſpalten. *Syn.* Diffindo, aperio, divido. *Uſus.* Hôc quaſi roſtrô finditur flumen.

Fingo, ere, geſtalten / erdichten. *Syn.* formo, informo, creo. *Adv.* omnimodò, commodè, extemplò, præclarè. *Uſus.* E cerâ, è materiâ, è marmore ſuos avos fingere; natura te ad honeſtatem finxit; ſe totum ad nutum, arbitrium, voluntatem alicujus fingere. 2. *Simulo, imitor.* Fingere ſibi vultum & inceſſum. Fingere, diſſimulare, obtegere. 3. *Comminiſcor.* Fingere crimen. 4. *Æſtimo.* Alios ex ſuâ naturâ fingere. *Phraſ.* Aliam ſe, quàm ſit, fingit, ementitur, venditat. Homo ingenioſus ad comminiſcendum. Simulator eſt artificioſus. Hic quaſi ab juventute ad oſtentationem virtutis compoſitus alium ſe gerit, alius eſt. *V. Simulo. Fictus.*

Finio, ire, zum End bringen. *Syn.* definio, perficio, conficio, abſolvo, finem facio, claudo, concludo, termino, modum ſtatuo, finem affero, in exitu ſum, compleo, faſtigium impono, perfungor, extrema perſequor, modum facio, terminum habeo, abſolutionem perficio, uſque ad finem exequor, modum vel finem conſtituo, modum definio, ad exitum perduco.)(*Exordior, fundamenta jacio, propago.* *Uſus.* Omnia utilitate finire. *Phraſ.* Bellum pace finire, finem controverſiarum conſtituere, à diuturnis diſſenſionibus conquieſcere, ad belli exitum pervenire; defungi, exire bello; tandem bellum finem invenit. *V. Abſolvo. Perficio.*

Finis, is, Ende/ Schluß. *Syn.* modus, terminus, exitus, ultimum, extremum.)(*Initium, principium, Epi.* similis, optimus, simplex, teterrimus, verus. *Usus.* Non faciam finem rogandi; finem precibus meis nullum reperiam, faciam, statuam, constituam; illa victoria finem bello attulit, præscripsit. 2. Causa, cujus *gratiâ*, cur? quem ad finem? finis causâ aliquid facimus. Finis bonorum, quò referuntur, & referenda sunt omnia. 3. *Locorum, ditionum, Provinciarum extrema*, unde *finitimi.* Lingua Latina finibus sanè exiguis continetur. Suos fines tueri, defendere ab incursionibus. Imperii fines proferre, propagare. *Phras.* Parum abest, quin res ad exitum pervenerit, sublata res tota non est, magnâ tamen ex parte profligata. Eò res processit, ut ab exitu non longè abfuerit, ut ad exitum penè pervenerit, ut exitum penè attigerit. Diu actum est, ad exitum tamen res non venit; diu deliberatum, consultatum est, tamen perfecta, confecta, absoluta, profligata res non est. *V. Extremus.*

Finite, mit Maaß *Syn.* definitè. *Usus.* Avarus erit, sed finitè; adulter, sed habebit modum.

Finitimus, a, um, nahe gelegen. *Syn.* vicinus, propinquus, appositus, confinis, proximus. *Usus.* Finitimus oratori poëta est. Falsa veris, ægritudini finitimus est metus. Vitia propinqua inter se & finitima; Regnum, gens finitima. *V. Vicinus.*

Finitor, is, Feld-Messer. *Syn.* Decempedator, metator, qui agrorum terminos constituit. *Usus.* Delecta finitorum juventus.

Fio, eri, werden. *Syn.* Consto, conflor, evado, evenio, accido. *Adv.* acriter, acriùs, acerrimè, amantissimè, animosè, aptè, arrogantiùs, atrociter, bellissimè, benignè, benevolè, casu, cautè, clariùs, cogitatò, commodè, considerate, constanter, consultò, crebrò certiorem de omnibus per litteras, cumulatiùs, cupidè, difficilè, diligenter, divinitus, diutiùs, dupliciùs, faciliter, fortè, fortuitò, frequentiùs, honorificè, honestè, humanè, improbè, improvisò, ineptè, injustè, insulsè, iracundè, lepidè, limatiùs, longiùs, maturè, meliùs, modestissimè, necessariò, obscurè, occultiùs, omninò, petulantissimè, piè, privatim, publicè, ritè, sedulò, severiùs, simulatè, suaviter, tardiùs, temerè, turpiter, variè, vehementer, verè, viriliter, vitiosè, utiliter. *Usus.* Sæpe fit, ut. Fato fiunt omnia. Si ita factum esset, ut Senatus haberetur, nobis magno usui fuisset. *Phras.* Vide, ne inde seditio fiat, existat, confletur; tumultûs aliquid enascatur; contentiones consequantur, gignantur; ne in seditionem res vertatur; ne ad tumultum res delabatur, degeneret; ne plebs ad tumultum traducatur; ne res in seditionem evadat. *V. Facio.*

Firmamentum, i, Stärcke/ Veste. *Syn.* stabilimen, robur, vires. *Epi.* contrarium, gravissimum. *Usus.* Hic ordo firmamentum est cœterorum. Flos Italiæ, firmamentum Imperii, ornamentum civitatis; est hoc firmamentum disciplinæ. Firmamentum & robur totius accusationis.

Firmè, kräfftig. *Syn.* firmiter. *Us.* habere aliquid bene cognitum, & firmè conceptum animo; graviter, firmissimè aliquid asseverare.

Firmitas, tis, Beständigkeit.)(*Infirmitas. Usus.* Constantia & firmitas animi.

Firmiter, steiff / starck. *Syn.* firmè.

Firmitudo, inis, Standhafftigkeit. *Syn.* firmitas. *Epi.* gladiatoria. *Us.* Firmitudo gravitasque animi.

Firmo, as, bevestigen. *Syn.* stabilio, firmum facio. *Usus.* firmare Imperium & augere; aliquid rationibus firmare. Corpora juvenum labore firmantur. *V. Confirmo.*

Firmus, a, um, vest/ beständig. *Syn.* stabilis, ratus, fixus, constans, immortalis, multùm firmamenti & virium habens; quod nunquam ullâ vi labefactari, nunquam dimoveri locô potest. *Adv.* benè. *Usus.* Firma, stabilis, perpetua amicitia. Senatus tuâ authoritate firmior. Tenere aliquid firmum. Firmus ab equitatu. Civitas firma & valens. Jam sum paulò firmior. Tenere aliquid firmum; firmiore corpore esse. *Phras.* Id quidem firmum teneo; mihi id confirmatissimum est. Hoc penitùs mihi persuasum, ut adeò animo insitum innatumque videatur, nec convelli

velli possit. Ab illâ opinione nullâ unquam conditione discedam, amovebor.

Fiscina, æ, ein Korb. *Syn.* Canistrum.

Fiscus, i, Geldsack. *Syn.* Sacculus ad majoris pecuniæ summam capiendam, & pecuniam publicam. *Usus.* Reperi fiscos complures cum pecuniâ Siciliensi.

Fissio, onis, Zerspaltung. *Us.* Terræ subiguntur fissione glebarum.

Fissum, i, Spalt/ Ritze. *Syn.* fissio. *Epi.* familiare & vitale. *Usus.* fissum jecoris; quid fissum in extis, quid fibra valeat.

Fistuca, æ, * Stempffel. *Syn.* Machina, quâ trabes in terram, vel fluminis alveum panguntur.

Fistula, æ, eine Flöte. *Syn.* Musicum instrumentum diversum à tibiâ. Item: *tubus. Epi.* Eburnea, pastoritia. *Us.* fistulâ canere, modulari.

Fistulator, is, Pfeiffer. *Us.* fistulatorem domi relinque.

Fixus, a, um, geschlossen. *Syn.* decretum, statutum, stabile, firmum, ratum. *Usus.* Manet ac fixum est; fixum in animo suo tenere. *V. Firmus. Decretum.*

Flabellum, i, Fliegen-Wedel. *Syn.* Instrumentum, quô æstate ventum facimus s. excitamus refrigerandi gratiâ. *Us.* Cujus linguâ quasi flabellô seditionis est concio ventilata.

Flabilis, e, lufftig. *Syn.* spirabilis, aëreus. *Us.* Nihil est in animis flabile, humidum, igneum.

Flaccesco, ere, schlampicht werden. *Syn.* languidus fio. *Usus.* Cum eum motus omnis animi tanquam ventus deficeret, flaccescebat oratio. *Vid. Langueo.*

Flacci, die hangende Ohren haben. *Syn.* qui aures habent magnas & languidas. *Usus.* Sili, flacci, frontones, capitones.

Flagellum, i, Geissel/ Peitsche. *Syn.* Virga, verber. *Us.* flagellis, loris aliquem cædere.

Flagitator, is, * der da fordert. *Syn.* Qui assiduè flagitat. *Usus.* non molestus, sed assiduus, & acer. Video flagitatorem fore, non quidem molestum, assiduum tamen & acrem.

Flagitiosè, lästerlich. *Usus.* flagitiosè, ac turpiter.

Flagitiosus, a, um, schändlich. *Syn.* flagitiis contaminatus, fœdus, ac turpis. *Usus.* Homo flagitiosissimus, libidinosissimus, nequissimus. *Vid. Turpis.*

Flagitium, ii, schändliche That. *Syn.* crimen cum dedecore & tupitudine conjunctum. *Epi.* Incestum, turpe, alienum, domesticum, fraternum, inauditum, manifestum, multum, occultum. *Usus.* Quæ libido ab oculis, quod facinus à manibus tuis unquam, quod flagitium à toto corpore abfuit? Flagitium facere, committere, admittere, flagitium suscipere; in flagitiis versari, volutari; flagitiis inquinari, nobilitari; in flagitia se ingurgitare. *V. Crimen. Scelus. Facinus.*

Flagito, as, stets bitten. *Syn.* Ardenter peto. *Adv.* admodum, privatim. *Us.* Vide quid acta vita, quid studia tua à te flagitent? Auxilium Consulis desiderat, implorat, atque adeo postulat. Postulatur à te dudum vel potiùs flagitatur historia. Postulo, non flagito. *V. Peto.*

Flagrantia, æ, Brunst/ Brand. *Syn.* ardor. *Us.* flagrantia oculorum.

Flagro, as, brennen. *Syn.* conflagro, ardeo. *Us.* flagrare odiô, amentiâ, odiô publicô, infamiâ, studiô dicendi, desideriô. Convivium stupris flagrans. Flagrant in illo libidines. *V. Ardeo.*

Flagrum, i, * Peitsche. *Syn.* flagellum. *Usus.* Vestalis flagrô cæsa.

Flamen, inis, Wind/ Blase. *Syn.* flatus, spiritus. *Epi.* Maximus, vehemens. *Us.* flamen Quirinalis, Carmentalis. Flaminem prodere, *creare.*

Flamma, æ, Flammen. *Syn.* mobilis & splendens ignis. *Epi.* fœdissima, perniciosissima, pestifera & nefaria, recens, tanta, tamque inveterata, tremula, vehemens, flammæ innumerabiles. *Usus.* Sulpitius in eâdem vitæ flammâ.

Flammeus, a, um, feurig/ röthlich. *Usus.* Stellæ naturâ flammeæ sunt.

Flammula, æ, Flämmlein. *Us.* Duæ è lucernâ flammulæ visæ sunt.

Flatus, ûs, Wind/ Blase. *Syn.* spiritus, flamen. *Epi.* Prosper. *Us.* Eô vela do, unde aliquis flatus ostenditur. Cùm prosperô flatu fortunæ utimur.

Flaveo, ere, * gelb werden. *Syn.* fulgeo, auri colorem refero.

Flavus, a, um, gelb/ bleich. *Syn.* Color fulvô clarior & albior. *Usus.* Flavi capilli.

Flebilis, e, der zu beweinen. *Us.* O flebilem speciem & miseram!

Flebiliter, kläglich. *Syn.* Miserabiliter. *Us.* flebiliter lamentatur.

Flecto, ere, biegen/wenden. *Syn.* Inflecto, torqueo, detorqueo, intorqueo. *Usus.* Versare suam naturam & regere ad tempus, atque huc illuc torquere, & flectere. Flectere aliquem oratione, precibus. Flectere animum à virtute ad vitium, in ambitionem; mentem suam ad alicujus dignitatem. Flectebar animô, & frangebar. 2. *Vito, caveo, muto.* Iter, consilium, sententiam flectere. *Phras.* Animal membra, quò vult, flectit, contorquet, porrigit, contrahit. Orator mentum in dicendo contorquens, caput leviter inflectit. *V. Inclino.*

Fleo, ere, weinen. *Syn.* fletum facio, lachrymor. *Adv.* Uberiùs, miserè. *Usus.* Omnes de morte filii flebant, lamentabantur. *Vid. Lachrymor. Lugeo.*

Fletus, ûs, das Weinen. *Syn.* Ejulatus, planctus, lachrymæ. *Epi.* Assiduus, fortior, mœrens, magnus, maximus, miserabilis, muliebris. *Us.* Quotidianæ querimoniæ, assiduus fletus, lugubris lamentatio fletusque mœrens, magnus, maximus, miserabilis; fletus totâ urbe gemitusque fit; fletum movere. Non possum præ fletu scribere, loqui. *V. Luctus. Lachrymæ.*

Flexanimus, a, um, Hertz-beweglich. *Syn.* suadens. *Us.* Flexanima atque omnium regina Oratio.

Flexibilis, e, leicht zu biegen. *Syn.* tener mollis. *Usus.* Materia omnium rerum flexibilis, commutabilis. Tenerum, flexibile, quod facilè sequatur, quòcunque ducas. Quod tuô arbitriô fingas. Mollis, tenera, flexibilis oratio.

Flexiloquus, a, um, zweiffelhafftig im Reden. *Usus.* Oracula flexiloqua, & ambigua.

Flexio, onis, Biegung. *Syn.* flexus, anfractus, conversio. *Epi.* Virilis. *Usus.* Flexio vocis, laterum. Quos tu meandros, dum omnes solitudines persequeris, quæ diverticula flexionesque quæsiisti?

Flexuosus, a, um, wohl zu biegen. *Syn.* tortuosus.)(*Rectus. Us.* flexuosus introitus aurium.

Flexus, ûs, Krümme. *Syn.* Anfractus. *Epi.* multus. *Usus.* In hoc quasi flexu ætatis. Aures habent introitum cum multis flexibus. Flexus viæ, fluminis.

Flo, as, blasen/wehen. *Adv.* bellè. *Usus.* suavissimus auster nobis ab Epiro flavit.

Floccifacio, ere, verachten. *Syn.* contemno, nihil facio.)(*Magni facio. Usus.* Neque tamen floccifacio.

Floreo, ere, blühen. *Syn.* Vigeo, floresco, eniteo, emineo, excellens sum. *Adv.* honestissimè. *Usus.* Hæc arbor ter floret. *Transl.* Florere omni genere virtutis, ingenii laude, acumine ingenii, lepóre, honoribus, rerum gestarum gloriâ, existimatione innocentiæ, laudibus, amicitiis, gratiâ, authoritate. Tu beatum te & florentem, & potentem existimas. Fortunâ utor florentissimâ. *V. Egregius. Vigeo.*

Floresco, ere, anfangen zu blühen. *Syn.* floreo. *Adv.* quotidie magis, nunc primùm. *Us.* Sulpitius ad summam gloriam eloquentiæ floresçens moritur. *V. Floreo.*

Floreus, i, * von Blumen/ *Usus.* Corona florea.

Floridus, a, um, blühend. *Usus.* floridior Cicerone, at minùs gravis.

Flos, ris, Blume/ Blust. *Syn.* Lux, decus, honor, ornamentum. *Epi.* Flores lectissimi. *Us.* florum omnium varietas. Suavitates odorum, quæ afflantur è floribus. *Transl.* Gratia non virtutis specie, sed ætatis flore conciliata. Flos nobilitatis & juventutis. Flos equitum, Senatûs Italiæ.

Flosculus, i, Blümlein. *Us.* ficta omnia celeriter ùt flosculi decidunt; flosculos in oratione aucupari.

Fluctuatio, onis, Schwäncknng. *Us.* fluctuatio animorum.

Fluctuo, as, ungestümm seyn. *Syn.* fluctibus jactor, vacillo, fluito. *Usus.* Tota res etiamnum fluctuat. in decreto non decet fluctuare; oratio fluctuans & dissoluta, eò quòd sine

ne nervis & articulis fluctuet huc illuc.

Fluctus, ûs, **Wellen/Flut.** *Syn.* unda, procella. *Epi.* fluctus cani, magni, maximi, præsentes, sedati. *Usſ.* Jactari, allui fluctibus. Fortunam tanquam fluctus à saxo frangi oportet. Sedatis reipubl. fluctibus, & tempestate commutatâ; omnes tempestates & procellas in illo concionum fluctu subire. Motus, agitatio, fremitus fluctuum; undarum sævientium fragor.

Fluito, as, **stets schwimmen.** *Syn.* fluctuo, *Adv.* immoderatè. *Usus.* Reip. navis ereptis Senatui gubernaculis fluitans in alto, tempestatibusque seditionum.

Flumen, inis, **ein Fluß.** *Syn.* fluvius, amnis, profluens, *Epi.* Aureum, frigidius, illustre, magnum, maximum, publicum, universum. *Usſ.* Erat hæc natura fluminis. Flumine secundô, vel adversô ferri. *Phraſ.* Flumen rapidè propter Romam fluit; infimâ valle perfluit; è montibus præ altô alveô defluit; muros præterfluit; prælatis ripis amnem coërcentibus; navigabilis amnis & graviſſimas naves perferens; opportunus ad comportanda quæ necessaria sunt. Editam urbem flumen subluit præruptis ripis. Flumen in mare *influit*, præcipitat, Tiberino amne miscetur, lapsu suo & cursu in mare profluit, infertur. Flumen exundans magnis tempestatibus; commotus Tyberis ita magnus & vehemens factus est, ut supra ripas effusus sine ullis cœlestibus aquis in altitudinem insolitam creverit. Agros inundavit cum magnâ tectorum pecorumque pernicie; latè restagnans amnis continuis imbribus auctus. Extra ripas diffluentem fluvium coercere. Propter latitudinem, rapiditatem, altitudinemque fluminis. Per prælatas fluvii ac profundas voragines hausti pene limo. Per tortuosi amnis sinus flexusque devolvebantur.

Fluo, ere, **rinnen.** *Syn.* labor, mano, defluo. *Adv.* Incitatiùs, liberè, longè lateque, longiùs orationem, tardiùs numerum, æqualiter. *Usus.* Quæ naturâ fluunt atque manant, ùt aqua. 2. *Diſſluo, dilabor.* Fluit voluptas corporis. Fluunt omnia, nec diutiùs unô eôdemque statu perdurant. Mollitiâ fluere. Quæ delapsa fluxerunt, severis legibus sunt vincienda. 3. Inde malum omne defluxit. Multa à Lunâ fluunt. Hæc ex eodem fonte fluunt. Fracta quædam & fluens oratio. *V. Flumen.*

Fluviatilis, e, **vom Fluß.** *Syn.* bestiæ aquatiles, ut fluviatiles testudines.

Fluvius, ii, **ein Fluß.** *Syn.* flumen, amnis, profluens. *Epi.* Atratus, magnus, & jucundus. *Usſ.* fluvius sanguine fluxisse dicitur. *V. Flumen.*

Fluxio, onis, **das Flieſſen.** *Syn.* cursus. *Usſ.* Fluxiones aquarum.

Fluxus, a, um, **unbeständig.** *Syn.* Incertus inconstans. *Usus.* Res nostræ ut in secundis fluxæ, ita in adversis bonæ.

Foculus, i, **Camin.** *Usſ.* Positô in rostris foculô.

Focus, i, **Heerd.** *Syn.* locus, ubi ignis fovetur. *Epi.* Foci abditi, penetrales, patrii & privati, publici. *Usus.* Ejicere aliquem domô nudum. Ab focis Patriis, Diisque Penatibus, sedibus, aris, exturbare. Pro aris & focis pugnare. *V. Ignis.*

Fodico, as, **grübelen.** *Usſ.* res fodicantes, quas malas arbitramur.

Fodio, ere, **graben.** *Syn.* effodio, perfodio. *Usus.* Fodit, invenit auri aliquantum. Pungit dolor, imò fodit. Vin', stimulis te fodiam? *Phraſ.* Tumulos fossione exinanire, humum altè egerere, cuniculos agere, facili & levi humo acceptante opus. Humum moliri. Cuniculis silex sæpe impenetrabilis ferro occurrit.

Fœcunditas, tis, **Fruchtbarkeit.** *Syn.* Ubertas, fertilitas.)(*Sterilitas, Epi.* Calamitosa. *Usus.* Cœli temperatio, fœcunditas terrarum, agri uberrimi maximeque fertiles, in quibus multa propter fœcunditatem fingi gignique possunt. O mulieris miseræ fœcunditatem!

Fœcundo, as, * **fruchtbar machen.** *Syn.* Fructiferum facio. *Usſ.* Nilus Ægyptum fœcundat.

Fœcundus, a, um, **fruchtbar.** *Syn.* ferax, uber, fertilis.)(*Sterilis. Usus.* Fossionibus fit terra fœcundior. Pectus fœcundum; Orator, homo fœcundus. *V. Fertilis. Ager bonus.*

Fœderatus, a, um, verbündet. *Syn.* fœdere & amicitiâ conjunctus. *Uſ.* fœderati populi, civitates. *V. Socius.*

Fœdiſſimè, häßlich. *Syn.* turpiſſimè.

Fœdifragus, a, um, Bund=brüchig. *Syn.* Qui fœdus frangit. *Uſus.* Pœni fœdifragi.

Fœditas, tis, Unflätigkeit. *Syn.* turpitudo, macula. *Epi.* flagitioſa, intolerabilis. *Uſ.* depravatio & fœditas turpificati animi. *V. Turpis.*

Fœdo, are, beflecken. *Syn.* maculo. *Uſ.* Romam fœdavit adventus tuus. Templa omni turpitudine, aliquem nefario ſcelere fœdare. *V. Maculo.*

Fœdus, a, um, garſtig/ ſchändlich. *Syn.* turpis, flagitioſus.)(*Purus. Uſ.* Luxuria omni ætati turpis, tum ſenectuti fœdiſſima eſt. *V. Turpis.*

Fœdus, eris, Bündnüß. *Syn.* Pactio, fides; amicitia Regum & Populorum, lege & Religione ſancita. *Uſus.* 1. fœdus cum aliquo facere, agere, ſancire, jungere; negligere, ferire, icere; paciſci cum aliquo, in fœdus tranſire, fœderibus cum hoſte devincire fidem; fœdere ſtare. 2. *Fœdus violare.* Frangere, rumpere; adversùs fœdus ſtare, contra fœdus facere. 3. Fœdus renovare, confirmare, publicas Religiones fœderum inſtaurare. *V. Societas.*

Fœmina, æ, Weibs=Bild. *Syn.* mulier, fœtum in ſe gignens animal.)(*Mas. Epi.* bona & locuples, ſanctiſſima, optima, præſtantiſſima, primaria, probatiſſima, & ſummo loco nata. *Uſus.* Prudentiſſima, diligentiſſima, eximiâ formâ fœmina. *V. Mulier.*

Fœmineus, a, um, weiblich. *Uſus.* fœmineus plangor.

Fœnebris, e, * wucheriſch. *Syn.* ad fœnus pertinens.

Fœneratio, onis, Wucher. *Syn.* fœnoris exercitatio, pecuniæ nundinatio. *Uſus.* Non hoc beneficium habendum eſt, ſed fœneratio. Fœneratio pecuniæ publicæ.

Fœneratò, * wucheriſch. *Uſ.* Pallam fœneratò abſtulit.

Fœnerator, is, Wucherer. *Syn.* Qui fœnus exercet. *Uſ.* fœneratorum quæſtus odia hominum incurrit.

Fœneror, aris, wucheren. *Syn.* fœnori do. *Uſus.* Non fœneramur beneficium. Pecuniam centeſimis fœnerari.

Fœneus, a, um, aus Heu gemacht. *Uſus.* ſimulacra hominum ex fœno; homines fœnei, quibus objectis tauri ad ſpectacula irritentur.

Fœnum, i, Heu. *Uſus.* fœnum ſecare, demetere, furcillis verſare, colligere, conſtruere, in ſtriam coarctare, in manipulos colligere, in metas extruere, ſub tectum congerere, in tabulata componere.

Fœnus, oris, Wucher. *Syn.* uſura. *Epi* grande, grave, iniquiſſimum, perpetuum, renovatum, tolerabile. *Uſ.* Pecuniam graviſſimô fœnore ſumere, accipere; fœnore iniquiſſimô trucidare cives.

Fœteo, ere, ſtincken. *Syn.* malè oleo. *Uſus.* anima illi fœtet.

Fœtidus, a, um, ſtinckend. *Uſ.* os fœtidum.

Fœtor, is, Geſtanck. *Syn.* putidus & malus odor. *Uſus.* jacebat in ſuo fœtore, & ſimô. *Phraſ.* Fœtente eſt ſpiritu; non modò non animum integrum, ſed ne animam quidem puram conſervare potuit. Ore fœtidô teterrimam peſtem nobis inhalat; quis in illo ganeorum tuorum nidore, atque fumo, perſiſtat vivus? Homo contaminatô ſpiritu, qui omnes abs ſe odoris fœditate depellat, locum mutare cogat; qui aliorum naſis maximam exhibeat moleſtiam; plenus ætatis, animâ fœtidâ ſenex.

Fœtus, a, um, trächtig. *Syn.* gravidus. *Epi.* uberior. *Uſus.* Terra fœta frugibus.

Fœtus, ûs, Junge. *Syn.* partus, proles, ſoboles, fructus. *Epi.* majores, multiplices, uberiores & grandiores. *Uſus.* fœtum procreare, fundere, edere; nullâ ætate Poëtarum uberior fœtus eſt; edit meliores fœtus ager aratus, innovatus.

Fœtura, æ, das Tragen des Viehes. *Uſus.* libertas lactis & fœturæ.

Folium, ii, ein Blat. *Epi.* aridum. *Uſ.* In arboribus truncus, folia, rami. Platani foliorum tegmine ſepti.

Folliculus, i, ein ledern Säcklein. *Syn.* Parvus ſaccus, quô parricidarum caput involvebatur. *Epi.* lupinus. *Uſus.* Os folliculô obvolutum.

Follis, is, Blasbalg. *Syn.* inſtrumentum ad ignem excitandum. *Uſ.* Id ſine follibus & incudibus effici non poteſt. Folle fabrili ad caput fiſtulæ appoſitô flando accenderunt. Admotis follibus, flatu ignem accendere.

Fomen-

Fomentum, i, warmer Uberſchlag. *Syn.* quaſi remedium & delinitio. *Uſus.* Hæc ſunt ſolatia, hæc fomenta humanorum malorum. Fortitudinis fomentis mitigatur dolor. *V. Remedium.*

Fons, tis, Brunn. *Epi.* Dulcis atque pleniſſimus piſcium, perennis, ſanctus auguſtusque; fontes recentes, reconditi. *Uſus.* Fons aquæ dulcis, fontium gelidæ perennitates. Lucum fons perenni rigabat aquâ. Summa loci ſalubritas & copia, pluribus circumjectis fontibus perennium aquarum. Fontis venas intercidere, venas avertere; fontem exhaurire. 2. *Principium, origo, caput.* E fontibus potiùs hauriant, quàm rivulos doctrinæ conſectentur; Philoſophiæ fontes aperire; Conſiliorum, calamitatum omnium fontes.

Foramen, inis, Loch. *Uſus.* Foramina illa, quæ patent ad animum à corpore. *Senſus.* *Phras.* Foramen in muro facere; parietem perfodere, perforare, perrumpere; punctum anguſtiſſimum in muro; murum terebrare.

Foras, hinaus. *Syn.* Extra. *Uſus.* Scripta foras dare; foras projicere, extrudere. Foras projecta acceſſio ædium, foras eminens.

Forenſis, e, gerichtlich. *Syn.* Judicialis, publicus. *Uſus.* Oratio judicialis, fotenſis, concertatoria; negotia forenſia & extranea.

Fores, ium, eine Thür. *Syn.* Janua, oſtium, aditus. *Uſus.* Fores aperire, claudere, effringere, pulſare. 2. *Ingreſſus, initium.* Amicitiæ & familiaritatis fores alicui aperire, patefacere.

Fori, orum, Gang im Schiff. *Syn.* Tabulata navium à puppi ad proram per mediam navim. *Uſus.* Alii malum ſcandunt, alii per foros currunt.

Foris, draußen. *Syn.* Extrinſecùs, in luce atqne oculis civium.)(*Domi, intus.* *Uſus.* Conſilium domi, arma foris; foris delatæ merces.

Forma, æ, äuſſerliche Geſtalt. *Syn.* Figura, ſpecies. *Epi.* Certa, magna, maxime ſibi cognata, duplex, egregia, eximia, formoſior, generoſa, magnifica, globoſa, humana, ignea, impolita, rudis, inſita in mentibus noſtris, muliebris, mutabilis, nova, perfecta, rotunda, ſimilis, tota, virilis, ultima, una & conſentiens Philoſophiæ. *Uſus.* Omnium animantium formam vincit figura hominum. In formis aliis dignitas ineſt, in aliis honeſtas. Imago, forma, nota, ſimulacrum. Liberali, egregiâ formâ & honeſtâ ſpecie Adoleſcens. 2. *Character, notio.* Exprimere formam reip. horum temporum. Forma ædificii; forma & figura dicendi. Officii, honeſti forma. *Phraſ.* Formâ eſt non admodum venuſtâ; figurâ & lineamentis non admodum pulcherrimis; facie, ſtaturâ non optimâ. Corporis & lineamentorum conformatio, membrorum compoſitio non eſt in eo venuſtiſſima; Aſpectu horridiore, ſpecie & figurâ Tauri, horribilem ſpeciem præbet; non homo videtur, nec quidquam præter vocem in eo hominis agnoſcas.

Formica, æ, ein Ameiß. *Uſus.* In formica non modo ſenſus, ſed etiam mens, ratio, memoria eſt.

Formido, inis, Furcht. *Syn.* Timor, pavor. *Epi.* Horribilis, ſubita & improviſa, ſumma, tanta. *Uſus.* Formido & terror permanens; minas jactare, formidines, fugas, terrores; Formidinem injicere, imponere. *V. Metus.*

Formido, as, fürchten. *Syn.* Metuo, paveo. *Uſus.* Formidare omnia. Unus auſus eſt, quod omnium fugiſſet formidaſſetque audaciam. *Vid. Timeo.*

Formidoloſè, furchtſam. *Syn.* Timidè. *V. Timidè.*

Formidoloſus, a, um, erſchrecklich. *Syn.* Horribilis. *Uſus.* Dubium & formidoloſiſſimum bellum. *Vid. Terribilis.*

Formo, as, geſtalten. *Syn.* Figuro, fingo, effingo.)(*Deformo.* *Adv.* Decorè. *Uſus.* Formare orationem, eamque variare & diſtinguere. Nos verba & ceram fingimus & formamus. Diſcrepantia non poſſunt iisdem verbis formari & præceptis. Ut temperatus eſt aër, ita pueri animantur & formantur.

Juventutem præceptis, consuetudinem, mores formare. Se ad alterius mores fingere, formare. *V. Fingo.*

Formositas, tis, **Schönheit.** *Syn.* Pulchritudo, forma. *Usus.* Decorum positum est in tribus rebus, formositate, ordine, ornatu ad actionem apto. *V. Pulchritudo.*

Formosus, a, um, **schön / hüpsch.** *Syn.* Pulcer, qui eximia facie est.)(*Deformis. Usus.* Formosissimæ Virgines. *V. Pulcher.*

Formula, æ, **Vorschrifft.** *Syn.* Præscriptum, norma. *Epi.* Augustissima, antiquissima, certa, plena, consentanea rationi. *Usus.* Testamentorum, sponsionum, postulationum, judiciorum, jurisconsultorum formulæ. 2. *Norma, regula.* Formula quædam constituenda, quam sequentes ab officio nunquam aberremus. Erit hæc formula Stoicorum disciplinæ maximè consentanea.

Fornax, cis, **ein Ofen.** *Us.* Ardentes fornaces.

Fornicatus, a, um, **gewölbt.** *Syn.* Qui fornicem habet. *Us.* Cum fornice paries fornicatur.

Fornix, cis, **Schwibbogen.** *Syn.* Camera, arcus.

Fors, **Glück.** *Syn.* Fortuna. *Epi.* Domina Campi. *Usus.* Fors domina campi. Ut fors tulerit, aut si quis est, qui curet Deos.

Forsitan, **vielleicht.** *Syn.* Fortassis, fortasse. *Usus.* Forsitan quæratis, quid sit?

Fortasse, **vielleicht.** *Syn.* Forsitan. *Usus.* Puer fortasse fatuus.

Fortassis, **vielleicht.** *Syn.* Fortasse.

Fortè, **ungefehr.** *Syn.* Casu, fortunâ, fortasse. *Usus.* Fortè evenit, ut Puteolos veneram.

Fortifico, as, **starck machen.** *Us.* Animum fortificare.

Fortis, e, **starck / mächtig.** *Syn.* Magnanimus, acer, strenuus, constans, potens, robustus, valens, invictus, magnus, animosus, multum roboris habens, in quo multum est roboris & virtutis, maximi animi, qui omnia in se esse posita ducit, & humanos casus virtute inferiores putat.)(*Ignavus. Adv.* Egregiè, maximè, sanè, verè. *Usus.* Viri fortes, quorum opera eximia in rebus gerendis extitit. Vir fortis, acris magnique animi, animi impetu fortissimô. *Phras.* Vir fortis singulari animi magnitudine, qui humana omnia premat, casus contemnat humanos; omnia quæ in hominem cadere possent, subter se habeat, & despiciat. Celsus & erectus, & ea, quæ homini accidere possunt, omnia parva ducens; firmiore animô præditus; stabili, firmô, & magnô animô; altus & excellens, verè fortis, infra se omnia humana ducens, robustô animô & invictâ constantiâ; cui suppetunt animi ad invidiam superandam; quem nullus unquam terror dejiciat; ingens virium & animi copia. *V. Expositus. Robustus.*

Fortiter, **männlich.** *Syn.* Animosè, viriliter, constanter, nervosè, acriter, strenuè, magnô animô. *Usus.* Quidquid acciderit, fortiter & sapienter ferendum est. Injuriam, dolorem fortiter ferre. *Phras.* Fortiter tulit injuriam; in atroci calumniâ nihil contremuit; magnô elatôque animô, nullô trepidationis signô, animô strenuô ac prævalidô casum excepit acerbissimum.

Fortitudo, inis, **Stärcke.** *Syn.* Magnitudo animi & robur, animi excelsi atque invicti magnitudo, animi excellentia, elatio magnitudoque animi. Animi excellentis præstantia, præsentia, robur, vis, excelsitas & magnitudo; acer animus & præsens, magnâ vi & incredibilis animus.)(*Ignavia, inertia, timiditas. Epi.* Custos dignitatis, incredibilis, jucunda auditu, præsens, princeps, propria viri, rabiosa, robusta & stabilis. *Usus.* Fortitudo est considerata periculorum susceptio, laborumque perpessio, dolorum laborumque contemptio. Ejus proprium est, nihil extimescere, omnia humana despicere; nihil, quod homini accidere possit, intolerandum putare. Præcipuè in mortis & doloris contemptione spectatur. Fortitudo est scientia perferendarum rerum, vel affectio animi in patiendo, humanæ legi parens sine timore. Ejus comites, magnitudo animi, gravitas, patientia, rerum humanarum despicientia. Venientibus malis obstat. Est rerum magnarum appetitio, rerum humilium contemptio, laboris cum utilitatis ratione perpessio. *Phras.* Graviter

viter me oppugnat fortuna, ego tamen ad omnes casus, quibus humana vita expositа est, fortis sum. Vehementer s. acriter me vexat, urget, premit fortuna, ego tamen ad humana omnia fortis sum; ad omnes casus, qui humanæ vitæ impendent, quibus humana vita subjecta, s. expositа est, patet, fortis sum. Contra fortunam paratus, firmus, armatus, validus sum, firmissimis Conscientiæ præsidiis munitus sum. Res humanas planè contemno, negligo, despicio, aspernor; minimùm laboro de rebus humanis, susq; deque res humanas facio; humanis casibus animi præstantiâ, virtute, fortitudine resisto. Fortunæ conatibus obviam eo, occurro, objicio me, oppono me fortiter atque acriter; sperno fortunam fretus conscientiâ. Adversa, infesta, infensa, iniqua mihi est fortuna, tamen valet, seipsô nititur, sua in seipso præsidia ponit, à se ipso præsidium omne petit animus meus adversùs fortunæ vim, impetum, conatus, injuriam, tela omnia. Inimica mihi est fortuna, tamen mea me conrra fortunam conscientia fortem facit, confirmat, auget viribus, validiorem reddit; mihi animos, virtutem, vires, fortitudinem, firmitatem addit. Acerbè exagitat me fortuna, tamen minimùm res me humanæ movent, afficiunt, perturbant.

Fortuitò, ohngefehr. *Syn.* Fortuitu.)(*Consultò. Usus.* Casu & fortuitò factum est. Repentinâ aliquâ voluntate & fortuitò incidere in aliquid agendum.

Fortuitu, ohngefehr. *Syn.* Fortuitò, temerè, casu. *Usus.* Inconsideratè, negligenter, temerè, fortuitò aliquid facere. *Vulg. Quod fit ultro, sponte cadit.*

Fortuitus, a, um, unversehen. *Syn.* In fortunâ positus, non provisus. *Usus.* Fortuita bona; fortuita atomorum concursio; fortuita & subita oratio.

Fortuna, æ, Glück/ Fall. *Syn.* Sors, fors, hora, casus, temeritas, eventus, conditio.)(*Consilium, ratio. Epi.* Adversa, aversa, afflicta, perdita, aliena, amplissima, anceps, cœca, communis, dispar, dissimilis, diuturna, domina rerum humanarum, dubia, dura, crudelis, egregia, excellens, exigua, eximia, externa, extrema, falsa & volucris, fataiis, florentissima, fluxa, fortunatior, fragilis, gravis acerbaque, inclinata & prope jacens, incolumis, incredibilis, inferior, infesta, infima, insana, integra, levis, magna, mala, moralis, multa, optabilis, optima, particeps, perdita, popularis, præcipua, præstans florensque, pristina, propitia, prospera, æquabilis perpetuaque, singularis, spoliata, stabilis, summa, tanta, tota tranquillaque, turpis, vaga volubilisque, vetus, volucer. *Us.* Nihil tam contrarium rationi & constantiæ, quàm fortuna; ab temeritate & inconstantiâ sejungi non potest; vide quàm varia, commutabilis, vaga, volubilis, falsa, volucris sit fortuna. Fortunæ se committere, fortunam tentare, fortunæ periculum facere; Fortunæ obsequi, cedere; magna est vis fortunæ in utramque partem, seu ad res secundas, seu adversas. Ferre, subire pulcherrimè secundam & adversam fortunam. 2. *Conditio.* Homines infimâ fortunâ. Num, versor tecum in eâdem fortunâ. Fortuna servorum infima. *Phras. Fortunæ se committere.* Ut negotium meum casus gubernabit, quemcumque cursum fortuna dederit, acquiescam; in dubiam aleam ivi, quam fortuna rem dabit, in eam vires & cônsilium inclinabo. Sorti rem commisi. Fortunæ mea consilia applicabo. Etsi sui cuique mores plerumque fingant concilientque fortunam, faber sit suæ quisque fortunæ, eventui tamen, quàm consilio, plùs confido.

Fortuna bona & mala. Ferè conjunctio est secundæ dubiæque fortunæ. Tam secundas fortunas amittere cogimur, & in adversis sine ullo remedio atque allevamento manere. Passim ab excitata fortuna ad inclinatam & propè jacentem desciscimus; jam florentissimâ utimur, jam duriore conflictamur; sed is demum vir est, cujus animum statu suô neç prospera efferat, nec adversa infringat.

Fortuna bona. Fortunâ prosperâ moderatè utitur; in rebus secundis & ad voluntatem suam fluentibus minimè elatus aut effrænatus, in secundissimis rebus fortunâ suffragante etiam res maximas consecutus minimè insolescit, nec superbum se ostendit, præbet; scit modum imponere rebus secundis, nec

nimis

nimis credere ſerenitatis præſentis fortunæ; prudens homo & merito felix, cum præſtò habeat ubique fortunam, eandem tamen veretur, quâ aſpirante tot res geſſit.

Fortuna mala. Fortuna mihi undique adverſatur, nihil ſecundi eſt, tempeſtates procellæque perpetuæ mihi ſubeundæ ſunt; fortunæ fulminibus unus petor; undique me infeſtat, conſilia mea evertit, diſcutit, profligat adverſa fortuna. Pertinax fortuna me urgere, ſe mihi objicere non deſinit. At enim innumeris fortunæ telis expoſita eſt, patet hominum vita; impendent, imminent hominum vitæ. Caſus plurimi, eventus rerum varii ſingulis prope horis extimeſcendi. Quisquis vitam ingreditur, quisque in hanc lucem prodit, quisquis ſpiritum è cœlo ducit, quisquis hujus lucis uſurâ fruitur, eum caſus innumerabiles manent; ei, & quæ velit, & quæ nolit, expectanda multa ſunt; ejus animus ex vario rerum eventu perpetuò fluctuet, neceſſe eſt. Omnium rerum humanarum viciſſitudo eſt, nulla nobis non timenda, non expectanda; nulla non ſperanda, non metienda. Dum in terris ſumus, degimus, manemus, ætatem exigimus; dum inter vivos agimus, eſt viciſſitudo, eſt fortunæ inclementia, eſt fortunæ vis in utramque partem. Quàm vaga volubilisque fortuna, tam varia, commutabilisque vitæ noſtræ ratio eſt; in caſu atque fortunâ bona corporis, & quæ extra corpus, ſita ſunt & collocata.

Fortuna inconſtans. Varietas eſt propria fortunæ, volubilis ejus rota verſatur ſemper; varii ſunt incertique caſus; usquè variat fortuna; momentò temporis vertitur, nunquam diu eôdem ſtat veſtigiô; lubrica eſt & verſatilis, nec invita teneri poteſt. Crebra fortunæ eſt varietas; jactamur invicem per ludibria fortunæ; nihil tam contrarium conſtantiæ quàm fortuna; fortuna amica varietati, conſtantiam reſpuit; ſejungi non poteſt fortuna ab inconſtantiâ. Propria eſt fortunæ varietas, quæ cùm in humanis rebùs dominetur, cui cùm obſequamur, quam cùm vitare nemo poſſit, omnes ejus viciſſitudines excipere & experiri compellimur.

Fortunæ, arum, Reichthum. *Syn.* Bona, copiæ, divitiæ, pecunia. *Uſus.* Per fortunas! *Formula obteſtantis.* Aliquem fortunis augere, cumulare. Fortunas ſuas & dignitatem obtinere; fortunis frui. 2. *Fortunis ſpoliare.* Exuere, orbare, evertere aliquem; deturbare quem de fortunis; in fortunas alicujus invadere; rem alicujus & fortunas prodere, diſſipare; alienis fortunis imminere; *Fortunas amittere*, morte dimittere, deſperare.

Fortunatè, glücklich. *Syn.* Feliciter. *Uſ.* Fortunatè beateque vivere. *V. Feliciter.*

Fortunatus, a, um, beglückt. *Syn.* Felix, cui venti valdè ſecundi.)(*Infelix, miſer.* *Adv.* Verè. *Uſus.* Integer, nobilis, fortunatus homo. *V. Felix.*

Fortuno, as, ſegnen. *Syn.* Servo, augeo. *Uſus.* Tibi Patrimonium Dii fortunent! Honorem tibi Deos fortunare volo.

Forum, i, Marck. *Syn.* Macellum; forum boarium, olitorium, piſcarium. *Epi.* Celeberrimum, commune, iniquum, maximum, medium, moleſtum, mutum, plenum, refertum militibus, totum, transverſum; non modò vacuum à bonis, ſed etiam à liberis inane. 2. *Iudicia.* Forum egit in Provincia. Poſtquam forum attigiſti, nihil feciſti, niſi plenum dignitatis; forum colere; forum refrixit.

Foſſa, æ, Grub/ Graben. *Epi.* Abundans gurgitibus, lata. *Uſus.* Oppidum foſſâ & vallô circundare. Foſſam ducere. Rheni foſſa gurgitibus altis abundans; prærupta præcipitesque foſſæ, pluribus locis objectæ, iter abruperant. Voragines eluviesque præruptæ.

Foſſio, onis, das Graben. *Syn.* Ipſa fodiendi actio. *Epi.* Recens. *Uſus.* Agri foſſiones & repaſtinationes. Terra recenti foſſione fumans.

Foſſor, is, *ein Graber. *Syn.* Qui fodit.

Fovea, æ, eine Grub. *Syn.* Foſſa. *Uſ.* In foveam incidit.

Foveo, ere, warm halten. *Syn.* Tego, alo, tueor, retineo. *Uſus.* Inimicum meum ita fovebant, ita in manibus habebant, ita oſculabantur. Fove amorem,

rem, & auge, quô in me ferebaris. Semper te fovebo, & quibuscunque rebus potero, augebo. Omnibus me rebus ſemper aluit, ornavitque. *V. Alo, Tueor. Faveo.*

Fractus, a, um, zerbrochen. *Syn.* Infractus, debilitatus, afflictus. *Uſus.* Qui me animo nimis fracto eſſe atque afflicto loquebantur.

Fragilis, e, vergänglich. *Syn.* Caducus.)(*Firmus, ſtabilis. Uſus.* Corpus fragile, caducum, animus ſempiternus. Quis ſtabile futurum & firmum confidat, quod fragile, & caducum ſit? *V. Infirmus. Humanus.*

Fragilitas, tis, Zerbrüchlichkeit. *Uſus.* Fragilitatem naturæ communis, & imbecillitatem & caſus humanos, & incertos eventus valetudinis pertimeſco.

Fragmentum, i, ein abgebrochen Stück. *Syn.* Rei fractæ pars, fruſtum. *Uſus.* Fragmenta lapidum, lignorum.

Fragor, is, das Krachen / Knall. *Syn.* Rei fractæ ſonitus, ſtrepitus.

Fragro, as, * ſtarck riechen. *Syn.* Odorem reddo.

Frango, ere, zerbrechen. *R.* Φράγνυμι. *Syn.* Infringo, perrumpo, confringo, comminuo, infirmo, contundo. *Adv.* Facilè audaciam, vehementiùs. *Uſus.* Fores frangere. 2. *Coërceo, cohibeo.* Animos alicujus, ſpiritus, impetum, audaciam, furorem, cupiditates, libidines frangere, & contundere. Metu, dolore, morbô, animô frangi, abjici, debilitari; fidem, fœdus frangere. Frangit ſe calor. *Remittit. Phraſ.* Frangere muros & comminuere, convellere; repagula, valvas demoliri; interſcindere muros, clauſtra infringere; valla vellere, quaſſare; mœnia lacerare, pinnas derergere, decutere portas, exſcindere; compages murorum laxare. *V. Deſtruo.*

Frater, tris, Bruder. *R.* Φραδὴς, prudens. *Syn.* Germanus. *Epi.* Amantiſſimus, chariſſimus, impius, levis, major, minimus, miſer, optatiſſimus, optimus, ornatiſſimus, Patruelis cognatione, amore germanus. Præditus pari pietate, & induſtriâ, ſuaviſſimus, Fratres amantiſſimi & conjunctiſſimi. *Uſus.* Volo, mi frater, fraterculo tuo credas. Concordiſſimi Fratres.

Fraterculus, i, Brüderlein. *Syn.* Frater.

Fraternè, brüderlich. *Syn.* Germanè. *Uſus.* Epiſtolæ non fraternè ſcriptæ. Fraternè debes ignoſcere.

Fraternus, a, um, brüderlich. *Uſus.* Fraterna neceſſitudo. Fraternum amorem demonſtrare in aliquem.

Fratricida, æ, Bruder-Mörder. *Uſus.* Parricida, Fratricida.

Fraudatio, onis, Betrug / Untreu.)(*Fides. Uſus.* Inter bonos benè agier oportet, & ſine fraudatione.

Fraudator, is, Betrieger. *Syn.* Inficiator. *Uſus.* Fraudator Creditorum.

Fraudo, as, betriegen. *Syn.* Fraudem facio, fallo, deſtituo, ludifico. *Adv.* Improbiſſimè, palàm. *Uſus.* Fraudare Creditores. Qui ſocium pecuniâ fraudaverit, & fefellerit. *Vid. Decipio.*

Fraudulentus, a, um, voll Betrugs. *Syn.* Fallax, doloſus, mendax, malitioſus. *Uſus.* Homo, ſermo fraudulentus.

Fraus, dis, Betrug / Liſt. *Syn.* Dolus, malitia, fallacia, machina, inſidiæ, error, præſtigiæ, calumniæ, circumſcriptio. *Epi.* Capitalis, familiaris, impia, minima, præſens, ſcelerata & nefaria, ſumma, valentior. *Uſus.* In fraudem homines *impellere*, deducere, agere, conjicere, Doleo te in eam fraudem delatum, delapſum eſſe, in fraudem incidiſſe. Fraudem creare alicui. Filio pietas erga Patrem fraudi eſſe non debet. Hoc mihi ne fraudi ſit, aut noxæ. 2. *Fraudem admittere*, ſuſcipere facere, concipere. *V. Decipio.*

Fremebundus, a, um, zornig. *Syn.* Furens, indignatione plenus.

Fremitus, ûs, Getöß. *Syn.* Strepitus horribilis, incredibilis, magnus. *Uſus.* Horribilis fremitus armorum.

Fremo, ere, murren. *Syn.* Perſtrepo. *Uſus.* Fremuit ereptum ſibi conſulatum. Fremunt gaudio erecti. Fremant omnes, dicam quod ſentio.

Fren-

Frendeo, ere, zerbeiſſen. *Syn.* Fremo, ſævio. *Uſus.* Leo frendens.

Freno, as, zäumen. *Syn.* Reprimo, domo, retineo. *Uſ.* Furores alicujus frænare, voluptates frenare. *V. Cohibeo. Coërceo. Comprimo.*

Frenum, i, Zaum. *Syn.* Inſtrumentum, quo equum moderamur. *Epi.* Novum. *Uſus.* Alteri calcaria adhibenda, alteri freni; frenos furenti injicere; frænum recipere, mordere.

Frequens, tis, emſig. *Syn.* Multus.)(*Infrequens, rarus.* *Uſus.* Frequentes fuimus ad ducentos. 2. *Numeroſus.* Frequens regio, municipium; frequens Senatus convocatus eſt. Frequentiſſimum theatrum. 3. *Creber & crebrò.* Frequens in Senatum venio. *V. Copia. Sæpe.*

Frequentatio, onis, Häuffung. *Syn.* Crebritas, multitudo, coacervatio, dinumeratio. *Epi.* Denſa & continens, univerſa. *Uſ.* Denſa & continens verborum frequentatio.

Frequenter, offt/ ſtetig. *Syn.* Frequens, crebro. *Uſ.* Frequenter & aſſiduò. *V. Sæpe.*

Frequentia, æ, Menge/ Vielheit. *Syn.* Crebritas, multitudo.)(*Paucitas, ſolitudo.* *Epi.* Gravis & plena rerum, incredibilis, magna, ſimilis, ſolida, tanta, uſitata. *Uſus.* Maximâ frequentiâ domum reducebar. Summa hominum, aſſidua amicorum frequentia me celebrat & ornat. *V. Celebritas. Multi.*

Frequento, as, offt beſuchen. *Syn.* Celebro, ſæpe adeo.)(*Deſero.* *Adv.* Acervatim, ſummè. *Uſus.* Religionem aliquam coloniis, populis frequentare. Vocem aliquam frequentare, *ſæpe in ore habere.* Maritima loca cum voluptate frequento. *Phraſ.* Maritima loca cum voluptate frequento, in maritimis facillimus ſum, jucundè verſor in maritimis. Maritimâ regione libenter utor; in ora maritima verſari jucundum eſt. Paſcor maritimæ regionis aſpectu. Meis oculis maritimâ regione nihil eſt jucundius, miram hauris jucunditatem maritimæ regionis aſpectu. Maritima ſedes me capit, oblectat, tenet. *V. Adeo.*

Fretum, i, Meer-Enge. *Syn.* Locus anguſtus in mari, maris æſtus. *Epi.* Horriſonum, medium. *Uſus.* Fretô Sicilienſi tranſire.

Fretus, a, um, ſich verlaſſend. *Syn.* Confiſus, nixus, fultus. *Uſus.* Ingeniô ſuô & innocentiâ, gratiâ potentûm & amicitiis fultus.

Frico, as, kratzen. *Uſus.* Dentes fricâre.

Frigeo, ére, Froſt leiden. *Syn.* Algeo, conglacio.)(*Caleo.* *Adv.* Planè, valdè. *Uſ.* Sine Baccho & Cerere Venus friget. *Tranſl. Langueo.* Studia populi, judicia animi frigent. *Phraſ.* Magnum frigus eſt, maximè friget, maximè alget, cœlum valde friget. Magna frigoris vis eſt, ſummum eſt trigus, intolerabile frigus eſt.

Frigeſco, ere, * kalt werden. *Uſus.* Nos hic frigore frigeſcimus.

Frigidus, a, um, kalt. *Syn.* Gelidus, algidus. *Uſ.* Acumen frigidum, jejuna & frigida calumnia; lentus in dicendo ac propè frigidus orator. *V. Languidus.*

Frigus, oris, Froſt / Kälte. R. ῥῖγος. *Syn.* Vis frigorum.)(*Calor.* *Epi.* Gelidum, intolerabile, maximum, tantum, tremulum. *Uſ.* Frigus impendebat intolerabile; Frigore obriguimus; Vix in tectis ipſis frigus declinatur; Vis frigoris pellitur, depellitur. Frigus ſe remittit. *Phras.* Ingens eſt regionis ejus frigus, propinquitate Alpium prægelida; Infames frigoribus Alpes; incolarum corpora rigentia gelu torpent; torpentibus frigore nervis, vix artus flectere poſſunt. Nunquam non humus gelu riget; imbres frigoris vis concretô gelu adſtringit; acrior vis frigoris eſt; è montibus afflat; ſunt tamen incolarum corpora patientia algoris.

Frivolus, a, um, unnütz. *Syn.* Nugatorius. *Uſus.* Frivolus ſermo, & illiberalis. *V. Ineptus.*

Frondes, ium, grüne Zweige. *Syn.* Arborum folia. *Uſus.* Via deſerta, & frondibus, & virgultis intercluſa.

Frondeſco, ere, grün werden. *Syn.* Frondes emitto. *Uſus.* Arbores vernâ tempore tepefactæ frondeſcunt.

Frondoſus, a, um, * laubicht. *Syn.* Quod Frondibus abundat. *Uſus.* Montes frondoſi.

Frons,

Frons, tis, Stirn. R. ὀφρὺς. *Syn.* Spatium ab oculis ad capillos. *Epi.* Bella, familiaris, priſtina, veriſſima. *Uſus.* Frons eſt animi janua. Frontis contractio gravitatis judicium. Tune auſus es iſtâ fronte te oſtendere? fronte & oratione magis quàm ipſô beneficiô capiuntur homines. *Frontem contrahere,* corrugare, caperare, obducere; frontem ferire, *quod eſt iraſcentis.* Frontem explicare, porrigere, exporrigere. *V. Vultus.*

Fronto, onis, der eine groſſe Stirn hat. *Syn.* Tumidâ magnâque fronte præditus,

Fructuarius, a, um, der die Frucht hat. *Syn.* Vectigalis. *Uſus.* Agri fructuarii.

Fructuoſus, a, um, fruchtbar. *Syn.* Frugifer, utilis. *Uſus.* Ager fertilis natura, cultu fructuoſior; res ruſtica bene culta & fructuoſa. Beneficia iis, à quibus proficiſcuntur, fructuoſa. *V. Fertilis.*

Fructus, ûs, Obſt/ Früchte. *Syn.* Fruges, fœtus, partus, delectatio, voluptas, utilitas. *Epi.* Ampliſſimi, annui, deſperati, extremi, integri, læti & uberes, mirifici, novi, præſentes. *Uſus.* Lætos & uberes conſilii, laboris & vigiliarum mearum fructus cepi, percepi, meſſui. Fructus mihi immortales conſilium id tulit, genuit, reddidit. Hoc conſilium, maximo mihi fructui fuit. Liberalitas pecuniæ fructus eſt pulcherrimus. Magnum gloriæ fructum è rebus geſtis percepi. *V. Utilitas.*

Frugalis, e, fromm= mäßig. *Syn.* Frugi.)(*Nequam. Uſus.* Optimus colonus, parciſſimus, frugaliſſimus. Homo moderatus & temperatus. *V. Parcus.*

Frugalitas, tis, Fromm=Mäßigkeit.)(*Nequitia, intemperantia. Epi.* Singularis & admiranda. *Uſus.* Singulari vir & admirandâ frugalitate. Frugalitas, ùt opinor, à fruge. *V. Parcus.*

Frugaliter, mäßiglich/ fromm. *Syn.* Modeſtè, moderatè.)(*Nequiter.*

Fruges, um, Erd=Früchte. *Syn.* Omnes fructus terræ. *Epi.* Certæ, inimiciſſimæ, minutæ, uberiores. *Uſus.* Terra fœta frugibus; Frugum ubertas, copia, perceptio, conſervatio. Fruges, & alimenta cuſtodienda ſunt claustris. Terra fruges fundit; natura fruges ad ſpicam producit. 2. *Melior vitæ ratio.* Ad bonam frugem ſe recipere. *Phras.* Magna fuit frugum ubertas, expedita fuit res frumentaria, egregia frumentatio fuit. Ingentes frumenti acervos ſuſtulerant coloni. Demeſſis ſegetibus ſumma annonæ vilitas extitit. *V. Annona. Levitas.*

Frugi, gut/ nützlich/ ſparſam. *Syn.* Moderatus, modeſtus, temperans, abſtinens, innocens.)(*Nequam. Uſus.* Frugi, honeſta, ſobria, ſerena vita; Frugi homo.

Frugifer, a, um, fruchtbar. *Uſus.* Tota Philoſophia frugifera, & fructuoſa eſt.

Frumentarius, ii, Korn=Händler. *Uſus.* Mercatores frumentarii.

Frumentarius, a, um, zum Korn gehörig. *Uſus.* Lex frumentaria, lucrum frumentarium.

Frumentatio, onis, Kornſammlung. *Syn.* Frumentorum demeſſio vel collectio. *Uſus.* Omnes noſtras pabulationes frumentationesque obſervabat.

Frumentator, is, Proviant=Meiſter. *Uſus.* Improviſô impetu cum frumentatoribus eſt circumventus.

Frumentor, aris, Getreyd ſammlen. *Syn.* Frumentum colligo. *Uſus.* Milites frumentatum miſſi.

Frumentum, i, allerley Korn. *Syn.* Triticum. *Epi.* Copioſum, decumanum, multum, privatum & publicum, unum & idem. *Uſus.* 1. Frumentum ſerere, metere. Frumentum pulcherrimè provenit, maturat. *Frumentum providere.* Importare, ſupportare, in loca tuta comportare, convehere. Frumentum imperare deditiiis. *Frumentum comprimere*, corrumpere, hoſti intercludere.

Fruor, eris, genieſſen. *Syn.* Potior, fructum voluptatemque percipio.)(*Careo. Uſus.* Tuô beneficiô incredibili fruor lætitiæ voluptate. Summô bonô, pace, gratiâ, opibus, propriâ libertate frui. Utatur ſuis bonis & ſtuatur oportet, qui beatus eſt. *Phras.* Utere, fruere meis rebus; quos ex me capere potes, fructus tibi patent; mea omnia utenda tibi & poſſidenda dedi. Rebus meis ut tuis lætare & perfruere; qui fructus quæque utilitates è rebus meis percipiuntur,

tur, tuas existima. Quem ex meis usum habere potes, fidenter decerpe. Patent tibi fontes mei, unde haurias pro arbitratu. *V. Utor.*

Frustrà, vergebens. *Syn.* Sine causâ, nec quidquam, inutiliter perdere operam; opera & oleum periit. *Usus.* Frustrà & sine causâ Deus nihil agit. *Phras.* Frustra tantos labores suscepi; tantam operam profudi planè, ac perdidi; omnia agendo, nihil demum egi, nihil profeci; labores mei omnes fracti, abjecti, repudiati. Oleum & opera perdita est; quam navavi operam, planè periit; actum egi, nec quidquam incassum, cassè, tantum tempus còntrivi. Irritus, vanusque est omnis labor. Frustra operam contrivi; lusi, nugas egi, *V. Labor inanis. Irritus.*

Frustratio, onis, Betrug. *Syn.* Vanus conatus, labor, inanis, error. *Us.* Frustratio mihi majorem dolorem intulit.

Frustror, aris, betriegen. *Usus.* Provinciæ & honoris spes eum frustata est. Amicus, vide, ne frustretur. *V. Labor inanis. Irritus.*

Frustum, i, ein Stuck. *Syn.* Fragmentum. *Us.* Frusta esculenta.

Fruticor, aris, ausspossen. *Syn.* Surculos emitto, revirescо. *Usus.* Excisa est arbor, non evulsa, quam fruticari vides.

Fucatus, a, um, geschminckt / falsch. *Syn.* Fallax, fucosus, eruditus artificiô simulationis.)(*Naturalis. Us.* Naturalis nitor inerat, non fucatus. Iisdem ineptiis fucatum te video. *V. Fictus. Fallax.*

Fuco, as, färben / anstreichen. *Syn.* Coloro. *Usus.* Formare, fucare, colorare; animare non possunt.

Fucosus, a, um, gefälscht. *Syn.* Fucatus. *Usus.* Ambitiosæ & fucosæ amicitiæ; merces fallaces, fucosæ.

Fucus, i, Betrug / Falschheit. *R.* φῦκος. *Syn.* Pigmentum, ornatus peregrinus & accersitus, fallacia, fraus, simulatio. *Epi.* Puerilis. *Usus.* In his inest quidam sine fuco veritatis color. Fucum facere alicui, fraudemque comparare. Sine figmentis, fucoque puerili. Color sanguine diffusus, non fucô illitus. Vitia corporis fucô occulere. *V. Fallacia. Simulatio.*

Fuga, æ, Flucht. *R.* φυγὴ. *Syn.* Aversio, omissio. *Epi.* Acerbissima, communis, deserta & inculta, desperata, flagitiosa & calamitosa, nobis gloriosa, Patriæ calamitosa, incerta & periculosa, mœsta, misera, sed turpis, miserabilis, miserrima, molesta, nefaria, remotissima, repentina, scelerata, tota, turpissima. *Usus.* Fuga literarum, laboris, doloris. 2. *Fugam parare*, adornare, ornare, quærere. *In fugam se conferre*, in fugam conjicere; fugæ se dare, mandare, committere; fugam facere. Hostem in fugam dare. *Fugam reprimere*, suos à fugâ avocare, reducere. Ex fugâ in conflictum redire; fugam in impressionem acerrimam mutare; è fugâ pugnam redintegrare, instaurare. Cæsis hostibus fugam intercludere, intercipere. *Phras.* Cùm aliquandiu pugnâssent, in fugam se conjecerunt. Cùm aliquandiu pugnâssent, in fugam se dederunt, fugam arripuerunt, fugâ salutem petiverunt, fugâ sibi consuluerunt; fugâ distracti sunt, dissipati, dispersi, disjecti. Distraxit eos fuga, dissipavit, disjecit.

Fugax, cis, flüchtig. *Syn.* fluxus, ignavus, timidus, qui libenter fugit. *Usus.* Pedes fugaces, bona brevia, caduca, fugacia. *V. Timidus.*

Fugio, ere, fliehen / meiden. *Syn.* Vito, declino, abhorreo, aspernor.)(*Sequor. Adv.* Consultò multitudinem, libentissimè, magnopere conspectum, superbiam, dicacitatem, perversè, tantò ante, turpiter, valde urbem, maximè, vehementer. *Usus.* Vitium longâ animi provisione fugiendum est. Inertiâ vituperationem fugere. 2. *Ratio ignorantiæ & oblivionis.* Nulla res est, quæ hujus viri scientiam fugiat. Non fugit Catonem. Nisi fortè illa me fugiunt. 3. Vinum fugiens. *Vulg. Crassescens, pendulum. Phras.* Mala naturâ fugimus, studiò vitamus, declinamus; temporum & fortunæ procellas summâ cau-

cautione devitamus. Naturalis nobis est declinatio & vitatio malorum. Naturâ desugimus adversa. Miles noster fœdè fugit, terga vertit, effusè loca tuta petiit, fugam capessivit, quæ sisti non poterat; vix ex dissipato cursu colligi poterat. Fugientes sylvæ texerunt. Passim in fuga dissipati, sublatis raptim signis, quam citatissimò poterant agmine, se se abripuerunt. Qua cuique proximum fuit, in fugam effundebantur. Velut apium examina ad crepitum primum missilium avolavêre. Effuse ac sine respectu fugêre. In fuga sibi præsidium posuëre. Fugâ salutem petere intendëre. Metu præcipites, quà cuique via patebat, erumpunt, in pedes se conjiciunt, in fugam convertuntur. *V. Vito. Declino.*

Fugitivus, a, um, flüchtig. *Syn.* Servus, qui à Domino fugit. *Usus.* Athenio Princeps fugitivorum.

Fugito, as, offt fliehen. *Usus.* Qui quæstionem fugitant.

Fugo, as, verjagen. *Syn.* Fugam facio, pello, repello. *Usus.* Armis, lapidibus, & ferrò fugare hostem. *V. Bello.*

Fulcio, is, unterstützen. *Syn.* Sustento, sustineo. *Adv.* Undique. *Usus.* Remp. consiliis, amicos literis fulcire. Labentem & cadentem corruere non sinit, fulcit, sustinet, re, fortunâ, fide. Labefactam rempub.icam, Consulum ruinas humeris fulcio. *Vid. Tueor. Sustineo.*

Fulcrum, i, * eine Stütze. *Usus.* Lecti fulcrum aureum.

Fulgeo, ere, schimmern. *R.* φλογερὸς. Flammeus. *Syn.* Splendeo, fulguro. *Adv.* Latè. *Usus.* Si fulserit, si tonuerit, si tactum fuerit de cœlo. Jupiter tonans & fulgens. Tecta aurô & ebore fulgentia.

Fulgor, is, Schein/ Glantz. *Syn.* Splendor. *Epi* Eximius, micatus, prosper & salutaris generi hominum, rutilus horribilisque, dexter. *Usus.* Auri fulgore facilè oculi perstringuntur.

Fulgur, is, Blitz. *Syn.* fulgor, fulgetrum. *Usus.* Fulgura interpretari.

Fulgurator, is, der aus dem Blitz weissaget. *Syn.* Fulgurum interpres.

Fulguritus, a, um, * vom Blitz verbrennet. *Syn.* Fulmine ictus.

Fulguro, as, blitzen. *Syn.* Coruscо. *Usus.* Jove tonante & fulgurante.

Fulguralis, e, *Usus.* Hetruscorum fulgurales libri. Bücher/ die vom Blitz handeln.

Fuligo, inis, Ruß am Ofen. *R.* Quasi *fumiligo*, à *fumus*. *Syn.* Fumi nigra materies, caligo, tenebræ. *Usus.* Fuligine os alicui sublinere.

Fulix, cis, Wasser-Hun. *Syn.* Fulix avis maritima.

Fulmen, inis, Donner-Strahl. *Syn.* Aëris ardor, fulgur, fulgor. *Epi.* Igneum, crispisulcans, sinistrum, terribile. *Usus.* Ictu fulm nis deflagrare. Jupiter fulmen jacit, emittit; fulmine icit, percutit; Scipiones reipubl. fulmina. Dolores & fortunæ fulmina contemnere. *Phras.* Fulmine ictus concidit, tactus de cœlo; nubium conflictu expressus ardor hominem percussit, cœlesti igne exanimavit.

Fulmino, as, * donnern. *Syn.* Fulmen emitto; fulmine percutio, affo.

Fulvus, a, um, dunckel-roth. *Syn.* Color aureus.

Fumo, as, rauchen. *Syn.* Fumum emitto, ardeo. *Usus.* Ita fumabat domus, ut judicia ejus sermonis multa redolerent.

Fumosus, a, um, rauchig. *Usus.* Fumosæ imagines.

Fumus, i, Rauch. *R.* τύφομαι fumo. *Usus.* Fumo aliquem excruciare. In illo ganearum nidore & fumo. Fumus ingens velut quadam nube cœlum absconderat.

Funale, is, Fackel/ Wind-Licht. *Syn.* Cereus, seu fax è fune & cerà.

Functio, onis, Amt. *Syn.* Actio. *Epi.* Jucundior. *Usus.* Labor est functio quædam vel animi vel corporis; gravioris operis & muneris functio.

Funda, æ, Schläuder. *Usus.* Balearia funda.

Fundamentum, i, Grund-Veste. *Syn.* Solum, sedes, gradus, aditus.)(*Perfectio.* *Usus.* Tantum abes à perfectione magnorum operum, ut me fundamenta quidem jeceris. Sunt hæc fundamenta firmissima pacis & libertatis, qui-

bus nititur Resp. Fundamenta & robur quæstionis, defensionis.

Funditor, is, Schläuderer. *Usus.* Expedita funditorum & sagittariorum manus.

Funditus, gantz und gar. *Syn.* Prorsus. *Usus.* Funditùs evertere, perdere, tollere fidem, amicitiam, religionem.

Fundo, as, bevestigen. *Syn.* Stabilio, constituo; fundamentum jacio, pono, ago. *Adv.* Accuratè, verè, præclarè. *Usus.* Magnis laboribus fundatum Imperium. Multa virtute stabilita libertas. Illud maximè vestrum fundavit Imperium. Stratus reip. fixus, & fundatus. *V. Servo.*

Fundo, ere, giessen. *Syn.* Emitto. *Adv.* Æqualiter, latè, inconditè, latiùs fundi; latissimè, numerosè, volubiliter orationem. *Usus.* Quæ te belluam, non hominem ex utero fudit? 2. *Profero, edo, enuncio, eloquor, cano.* Fundere verba, versus, vocem. 3. *Gigno.* Terra flores, fruges, baccas fundit. 4. *Dissipo, dispergo.* Magnas hostium copias, exercitum fundere. 5. *Diffundo.* Funditur malum latissimè. Vitis funditur in omnes partes.

Fundus, i, Grund / Boden. R. βόθυνος. *Syn.* Possessio, prædium. *Epi.* Antiquus, communis, extremus, fructuosissimus, incertus, maritimus, melior, ornatissimus, paternus, avitusque, privatus, proximus, publicus, pulcherrimus, suburbanus, venalis. Fundi alieni, nobilissimi, privati, optimi, fructuosissimi. *Usus.* Fundos suos aut res rusticas obire vel fructûs causâ vel oblationis. His fere rebus fundi fructus, & cultura continetur.

Funebris, e, traurig. *Syn.* Lugubris. *Usus.* Laudatio ad funebrem concionem. Epulum, vestimentum funebre, *V. Funus.*

Funero, as, * begraben. *Syn.* Sepelio. *Usus.* Ictu arboris funeratus.

Funesto, as, verunreinigen. *Syn.* Quasi funere inquino, fœdo. *Usus.* Humanis hostiis Deorum aras funestare. Curiam inflammari, incendi, funestari.

Funestus, a, um, tödtlich. *Syn.* Inquinatus, pernicios us. *Usus.* Pestifer & funestus magistratus. Funesta reip. pestis. Dies non funesta.

Fungor, eris, ein Amt verwalten. *R. à fine & ago.* *Syn.* Præsto, exerceo, facio, efficio, colo. *Usus.* Fungar officio, quo tu functus es in meo luctu; munere, omni fortunâ prosperè fungi. *V. Facio.*

Fungus, i, Erdschwamm / Dacht im Liecht.

Funiculus, i, ein kleines Seil. *Usus.* Funiculus è puppi religatus.

Funis, is, * ein Strick. *Us.* Convellere, religare, incidere funes.

Funus, eris, Begräbnuß. *R. à Φόνος.* Jon. Φῶνος, cædes. *Syn.* Exequiæ, supremæ diei celebritas, exequiæ funeris. *Epi.* Acerbissimum, amplum, aptum, familiare, funestum, justum & indictum, miserum atque acerbum, paternum, perluctuosum. Funera acerba, magna, sumptuosa, & lamentabilia. *Usus.* Mater filio funus fecit, exequias filii prosecuta est; Conveniunt amici ad funus, ad exequias honestandas. Funus curare, ducere. Funere efferri. Funeri operam dare. *Phras.* Funus ei satis amplum faciendum curavi. Funere ut honestissimô efferretur, curavi; exequias funeris prosecuti sunt plurimi. Justa illi facta, persoluta sunt pompâ maximâ. Parentatum est illi honestissimè, amplissimè supremô suô die elatus est. *V. Sepelio.*

Fur, is, ein Dieb. *R. à Dor. Φώς, à Φέρω, fero.* Vel à Φὼς fucus, qui furtim devorat mella apum. *Syn.* Plagiarius. *Epi.* Nocturnus. *Usus.* Fures earum rerum, quas cœperint, signa commutant. *Phras.* Fur est & sicarius, latro, grassator, rapax, trium literarum homo; rapinis, furtis, latrocinio vivit. Furari, rapere, compilare aliena solitus; quem si semel ad capsas admiseris, multis custodibus opus habeas. Nullum unquam tale everriculum mea in domo fuit, cui non plus auri quàm monedulæ committas; qui omnium domos furacissimè scrutatur.

Fura-

Furaciſſimè, diebiſcher Weiſe. *Uſus.* Domos ſcrutatur furaciſſimè.

Furax, cis, diebiſch. *Syn.* Qui facilè furatur, & furtis faciendis animum applicat. *V. Fur.*

Furca, æ, Galgen/ Gabel. *Uſus.* Hunc ſub furca vinctum inter verbera & cruciatus videre poteſtis?

Furcifer, i, ein Schelm. *Syn.* Sceleſtus, furcam ferens. *Uſus.* Id tu, furcifer, tibi ſumes.

Furens, tis, wütend/ tobend. *Syn.* Furibundus, maximô furore inflammatus, concitus, inſanus, veſanus, effrœnatus, præceps, mente permotus, violentus, qui mentis ſuæ compos non eſt, qui mentis ſuæ non eſt, cui mens è ſede ſuâ & ſtatione demota eſt, præcipite amentiâ homo; qui de poteſtate, de mente, de conſilio exiit. *Uſus.* Furentis ac violenti impetus. Furens audacia, ſcelus anhelans. Furentem & exultantem comprimere. *V. Inſanus.*

Furenter, unſinniglich. *Syn.* Furiosè. *Uſus.* Furenter iraſci.

Furia, æ, ein Teuffel. *Epi.* Teterrima, aſſiduæ domeſticæque. *Uſ.* Illa furia & peſtis Patriæ. Furiæ ſpeculatrices & vindices facinorum. Furiæ agitant & inſectantur impios, non ardentibus tædis, ſed angore conſcientiæ & fraudis cruciatu. Agitari, perterreri, vexari, torqueri, rapi, præcipitem ferri, incitari furiis. *V. Conſcientia mala.*

Furialis, e, toll/ unſinnig. *Syn.* Furens. *Uſ.* Furialis illa vox.

Furibundus, a, um, wütig/ raſend. *Syn.* Mens alicujus furibunda. Crudeles & furibundos impetus latronis retardavit.

Furiosè, unſinniglich. *Syn.* Furenter.

Furioſus, a, um, wütig/ raſend. *Syn.* Furens, furibundus, veſanus, mente incitatus. *Uſus.* Furioſa vis cupiditatis quò te rapuit? Mulier non jam morbo, ſed ſcelere furioſa. Fervidum, petulans, furioſum dictum. *V. Inſanus. Furens. Furo.*

Furo, ere, raſen/ toben. *Syn.* Inſanio, bacchor, vaticinor, furore inflammor, abſtrahor à ſenſu mentis; à conſtantiâ atque à me ipſo diſcedo. *Adv.* Acerrimè. *Uſus.* Valetudinis vitiô furunt, & melancholici dicuntur. Luctu furere, & dolore injuriæ. *Phraſ.* Quæ te tanta pravitas mentis tenet, quis furor? homo amentiſſime, & in omnibus conſiliis præceps, & devie; nullum furori & effrœnatæ violentiæ modum impones? Quis te furor, quæ mentis ad omnia cœcitas exagitat? velut lymphatus & Bacchi ſacris permotus oculis ardentibus rabiem oſtentas; inflammato & ignito furore præceps raperis; effrœnatus ac propè demens ruis; incitatâ & væcorde mente tuâ, inuſitatâ rabie in omnes invadis promiſcue; agitantibus furiis velut lymphatus & attonitus, irâ in rabiem verſus, rabie accenſus, fanaticô furore percitus, in rabiem efferatus omnia conturbas.

Furor, is, Raſerey. *Syn.* Inſania, animus, ſpiritus.)(*Sanitas. Epi.* Comes ſceleris & audaciæ, conſceleratus, conſularis, credibilis, divinus, effrœnatus, exultans, incredibilis, inflammatus, infractus, libidinoſus, magnus, maximus, mirus, nefarius, notiſſimus, perniciosus, præceps, ſimilis, ſummus, tantus, totus, tribunitius, vetus, vinolentus. *Uſus.* Furorem eſſe ajunt mentis ad omnia cæcitatem, Furore occæcari. Furor hominem invadit. Furorem improborum comprimere, ſedare, mitigare. Furor conſidere dicitur, cùm remittit. *Phraſ.* Quia litem perdidit, furere cœpit; quia causâ cecidit, ad inſaniam, dementiam, amentiam, furorem redactus eſt, mente captus eſt; mentem amiſit; mens eum remiſit, defecit, deſtituit, incidit in inſaniæ morbum; prolapſus eſt in furorem; à ſeipſo diſceſſit, à mente diſceſſit.

Furor, aris, ſtehlen. *Syn.* Furtum facio, compilo, expilo, eripio, ſurripio, clam eripio, de medio amoveo, aliena in meam rem converto, bonis alienis manus affero; de medio removeo, averto, interverto. *Uſus.* Furatur & clam eripit. *Phraſ.* Furtum facere, avertere pecuniam publicam; depeculari, compilare provinciam; prædam facere; ex compoſito aliquid ſubducere; furtis ſe adſtringere, illigare.

Furtim, heimlich / verſtohlen. *Syn.* Clam.)(*Palam, liberè. Uſus.* Occultè latère reconditum eſſe, Furtim facere aliquid.

Furtivè, diebiſch / heimlich. *Syn.* Furtim.

Furtivus, a, um, heimlich. *Syn.* Occultus. *Uſus.* Furtivum iter facere.

Furtum, i, Diebſtahl / Raub. *Syn.* Compilatio, rei alienæ fraudulenta tractatio. *Epi.* Apertum, improbiſſimum, impudens, impudentiſſimum, manifeſtum, maximum atque impudentiſſimum. Furta improbiſſima, magis occulta, minora ac illuſtriora; mira, multò plura & majora, notiſſima & maxima, ſordidiſſima, tanta, tam aperta. *Uſus.* Furtum facere; furti alligari, damnari. *V. Facere.*

Furunculus, i, kleiner Dieb. *Epi.* Olim crudelis, nunc verò rapax, ſordidus, contumax, ſuperbus, fallax, perfidioſus, impudens, audax.

Fuſcina, æ, Fiſcher-Gabel. *Syn.* Telum, tridens ad piſcandum.

Fuſcus, a, um, braun. *Uſus.* Purpura plebeja, & pene fuſca.

Fuſè, weitläufftig. *Syn.* Diffuſè, diſperſè.)(*Articulatè, diſtinctè. Uſus.* Fuſè latèque diſputare, & dicere.

Fuſio, onis, Guß / Ausguß. *Epi.* Univerſa. *Uſus.* Fuſiones autem Deorum.

Fuſtis, is, ein Brügel. *Uſus.* Fuſtem alicui impingere; Clamor, lapides, gladii, fuſtes. Fuſte coërcere aliquem. *Phras.* Fuſte illum malè mulctare volebat; Volebat illum fuſte malè accipere, fuſte percutere; fuſtis amaros ictus guſtare, ſenſu percipere; fuſtis vim & gravitatem ſuſtinere, ferre, pati volebat; fuſtem illi impingere volebat.

Fuſtuarium, ii, das Brüglen. *Syn.* Fuſtium caſtigatio, verberatio. *Uſ.* Fuſtuarium meritus.

Fuſus, a, um, gegoſſen. *Syn.* Diſperſus. *Uſus.* Genus ſermonis liquidum, fuſum, profluens. Aër fuſus, & extenuatus.

Futilis, e, liederlich. *Syn.* Vanus, levis.)(*Gravis.* Quis non odit vanos, futiles, ſordidos, leves? futilis lætitia. *V. Vanus. Levis.*

Futilitas, tis, Leichtfertigkeit. *Syn.* Vanitas. *Uſus.* Hæc ſunt plena futilitatis & ſummæ levitatis. *Vid. Vanus. Levis.*

Futurus, a, um, zukünfftig. *Syn.* Conſequens, inſequens, poſterus, reliquus, impendens, eventurus, venturus. *Uſus.* Proſpicere, providere, quod futurum ſit. *Phraſ.* Futura quis divinet? reliqui temporis eventus in incerto eſt; conſequentis ac poſteri temporis ratio incerta eſt. In longum quidem conſulendum eſt, ſed quid dies ferat, planè latet.

G.

Galea, æ, Helm. *Syn.* Capitis armatura. *Epi.* Ænea. *Uſus.* Loricæ, galeæque æneæ. Alii galeas buculasque tergere.

Galeatus, a, um, der einen Helm hat. *Uſ.* Galeata Minerva.

Gallina, æ, eine Henne / Hun. *Syn.* Oviferum præ reliquis altile. *Epi.* Permultæ.

Gallinaceus, a, um, von Hünern. *Uſus.* Galli gallinacei.

Gallinarius, i, Hünerwarter. *Syn.* Qui gallinas curat.

Gallus, i, ein Hahn. *Syn.* Avis nota. *Epi.* Gallinaceus. *Uſus.* Galli noctis ſilentio favent faucibus, rurſus cantu planctuque premunt alas.

Ganeæ, arum, ein Sauff- und Huren-Hauß. *Syn.* Luſtra, loca libidini & helluationibus apta. *Uſus.* Ganearum fumus & nidor.

Ganeo, onis, Hurenwirth. *Syn.* Helluo. *Epi.* Cincinnatus, facinoroſiſſimus, & egentiſſimus. *Uſ.* Quis ganeo, quis nepos? *V. Nepos.*

Gannio, ire, * bellen wie ein Fuchs. *Syn.* Vox vulpium. *Uſus.* Quid ille gannit, quem vult?

Garrio, ire, ſchwätzen. *R.* γηρύω. *Syn.* Eſt avum, ſed uſurpatur pro *loqui* ſine delectu. *Uſus.* Quidquid in buccam venerit, garrire. *Phras.* Garrit, quidquid in buccam venerit; totis diebus timuit; homo odioſus, ac loquax, loquaciter litigioſus; in cujus confabulatione nihil arguriarum, nihil ſuavitatis; linguæ celeris & exercitatæ, immodicæ linguæ, naturâ garrulus; quem cauſidicum, proclamatorem, rabulam dicâs; futili & importunâ loquacitate omnibus obſtrepens; infrœnis linguæ blätero garrit, quô neque pes neque caput compareat. *Vid. Loquor.*

Garrulus, a, um, ſchwätzig. *Syn.* Loquax *Uſus.* Garrulus, ventoſæ & immodicæ loquacitatis.

Gaudeo, ere, ſich freuen. *R.* à γάννυμαι. *Syn.* Lætor, exulto, triumpho; lætitiâ, gaudiô exulto; gaudiô triumpho, afficior; lætè fero. *Uſus.* Meum factum probari à te triumpho & gaudeo. *Phraſ.* De proſpero rerum tuarum ſucceſſu immortaliter gaudeo, lætitiâ exulto, voluptate propè inſanio. Res tuæ ſecundæ mihi ſummæ jucunditati ſunt; capio ex iis voluptatem non mediocrem; in ſinum gaudeo, lætitiis perfundor, inſatiabili gaudiô impleor; tantâ lætitiâ auctus ſum, ut mihi non conſtem; omnibus lætitiis inceſſi, nimiô gaudiô penè deſipio, incredibili gaudio ſum elatus; manus ſuſtuli ego & amici, tuum gaudium gaudebamus. Etſi turpis eſt effuſio animi & lætitia exultans, geſtiens, immoderata, comprimere tamen vim gaudii non potui; vix præ gaudio mei compos fui, ſuperfundenti ſe lætitiæ non temperavi; lachrymæ mihi gaudiô manârunt; tanta mihi lætitia oborta eſt, ut &c. *V. Lætus. Lætor. Jucunditas.*

Gaudium, ii, Freud. *Syn.* Lætitia, fructus. *Epi.* Commune, exile, falſum, incredibile, inſatiabile, maximum, nimium, ſummum. Gaudia perpetua, plenaque, vera. *Uſus.* Gaudio affici, compleri, perfundi. *Gaudio efferri*, exilire, exultare, triumphare, cumulari. Gaudium erumpit. Infauſtô nunciô publica gaudia contaminare. *V Lætitia.*

Gaza, æ, Schatz/ Reichthum. *Vox Perſica. Syn.* ærarium, pecunia, theſaurus, regiæ opes, bona fortunæque. *Epi.* Maxima, Regia, Gazæ pacatiſſimæ atque opulentiſſimæ. *Uſus.* Omnium locupletum fortunæ, omnium Provinciarum fructus, omnium regum bona, vectigalia, divitiæ. *Vid. Divitiæ.*

Gelidè, * kalt. *Uſus.* Res omnes gelidè timidèque miniſtrare.

Gelidus, a, um, Eiß-kalt. *Syn.* Frigidus. *Uſus.* Gelidæ fontium perennitates.

Gelu, * Eiß. *Syn.* Glacies. *Uſus.* Hyems rura gelu claudit. *V. Frigus. Hyems.*

Geminatio, onis, Verdoppelung. *Syn.* Exornatio verborum.

Gemino, as, verdoppeln. *Syn.* Duplico.

Geminus, a, um, zweyfach. *Syn.* Similis. *Uſus.* Par eſt avaritia, ſimilis improbitas, eadem impudentia, gemina audacia. 2. *Duplex.* Vos geminæ voragines reipublicæ, gemini fratres.

Gemitus, ûs, das Seufftzen. *Syn.* Suſpirium, vox dolore expreſſa. *Epi.* Lamentabilis, imbecillus, abjectus, flebilis, liber, magnus, maximus, tantus. Gemitus acerbi, miſeri. *Uſus.* Totâ urbe gemitus factus, & fletus; lamentatio, ejulatus totô forô. *V. Luctus.*

Gemma, æ, Edelgeſtein. *Syn.* Lapillus pretioſus. *Epi.* Pergrandis, gemmæ clariſſimæ, duriſſimæ & plurimæ, fulgentes, magnæ, multæ. *Uſus.* Corculum ex auro gemmis diſtinctum clariſſimis. 2. *Oculus & germen in ſtirpibus.* Gemma in vitibus ineunte vere.

Gemmo, as, ausſchlagen. *Uſ.* Gemmare vites ruſtici dicunt, prata ſitire, lætas eſſe ſegetes.

Gemo, ere, winſeln. *Syn.* Gemitum facio, ingemo, ingemiſco.)(*Lætor. Uſus.* Gemere tuam fortunam non deſinam & lugere. *Phraſ.* Turpe eſt viro forti gemere, malis ſuis ingemere; ejulatus, complorationes, voces indecoras edere; miſerum ſe &

infelicem lamentari, appellare. *V. Lugeo. Luctus.*

Genæ, arum, **Wangen.** *Syn.* Malæ. *Epi.* Exangues, subjectæ leviterque eminentes, pilosæ. *Us.* Pilosæ genæ; muliebres lacerationes genarum.

Genealogi, orum, **Geschlecht-Beschreiber.** *Syn.* Qui de ortu & originibus scribunt.

Gener, i, **Tochtermann.** *Syn.* Filiæ vir.

Generalis, e, **allgemein.** *Syn.* Communis, universus, confusus, latè manans, ad multa pertinens, latè patens. *Us.* Generale quoddam decorum est, quod in omni honestate versatur.

Generaliter, **insgemein.** *Syn.* Communiter, unâ comprehensione. *Usus.* Generaliter aliquid definire. *Vulg. Universaliter.*

Generatim, **überhaupt.** *Syn.* Generaliter, universè. *Usus.* Non nominatim, sed generatim institutæ proscriptio. Quid singillarim potiùs quàm generatim loquar? sed generatim quæritur, an?

Generator, is, **Gebährer.** *Syn.* Genitor.

Genero, as, **gebähren/ zeugen.** *R. Ab antiqu. geno, γείνω*; quod de maribus solum dicitur, abusivè de fœminis. *Syn.* Gigno. *Usus.* Hominem generavit, & ornavit DEUS. An mundus nullo sit generatus ortu, unde sit generatus, ortus, concretus. Liberos procreare, parere, gignere, generare.

Generosus, a, um, **tapffer/ großmüthig.** *Syn.* Qui altiore animô est, magnanimus, præstans, magnificus, clarus. *Usus.* Civili & generosâ stirpe profectus. Forma magnifica & generosa. Generosus equus umbrâ quoque virgæ regitur, ignavus ne calcari quidem concitatur. *Phras.* Quicunque locô honestô natus est, ei major quàm cæteris colendi præclara studia necessitas imponitur. Quicunque clarô, non obscurô, summô locô natus est; quicumque claris Parentibus natus est; qui ex nobili s. honestâ familia, clarâ stirpe ortus est; qui optimæ inter cives conditionis est, ei major quàm cæteris colendi præclara studia exercendarumque laudandarum artium necessitas imponitur. Ad primarios, honestos, honoratos imprimis pertinent bonarum artium studia. Quem familiæ nobilitas commendat, oportet eum ad liberalium doctrinarum studia, ad studium summæ laudis, ad omnem laudem ac decus eò studiosiùs incumbere, ad excellentem omnium rerum cupiditatem eò vehementiùs incitari. Habet hoc nobilitas & familiæ splendor, ut vitæ laudabiliter, & cum virtute traducendæ non modò occasionem, verùm etiam causam, neque causam tantùm, sed etiam necessitatem afferat. Si quis egregiâ, nobili, illustri domô natus est, majore quam quivis alius urgetur virtutis repetendæ necessitate. *V. Expositus. Fortis. Altus animus.*

Genialis, e, **der Wollust ergeben.** *Syn.* Nuptialis, voluptuarius. *Usus.* Lectus genialis.

Geniculatus, a, um, **voller Knoten.** *Syn.* Geniculis distinctus. *Usus.* Culmus geniculatus.

Genitalis, e, **dienlich zu gebähren.** *Syn.* Gentilitius.

Genitor, is, **Vatter/ Urheber.** *Syn.* Generator. *Epi.* Optimus & præstantissimus. *Us.* Imitari genitorem, & effectorem suum.

Genitrix, cis, **Mutter.** *Syn.* Procreatrix.

Genius, ii, * **angebohrne Neigung.** *Usus.* Curare, defraudare genium. Indulgere genio.

Gens, tis, **ein Volck.** *Syn.* Natio. *Epi.* Acuta & controversa, barbara aut immanis, fallacissima, fera, fortis, humana atque docta, immanis ac barbara, mansueta, fera, sæva. Gentes antiquæ, barbaræ; multitudine innumerabiles, locis infinitæ, omni copiarum genere abundantes; bellicosæ, efferatæ, extremæ atque ultimæ, feræ & armatæ, finitimæ, immanes, immanissimæ, inimicæ aut infidæ, incognitæ aut feræ, & immanes & barbaræ & bellicosæ, integræ, integerrimæ, pacatissimæ, majores, maximæ, minores, multæ, plurimæ, tantæ, ultimæ, universæ. *Usus.* Propior est ejusdem gentis, nationis, linguæ. Cœteræ nationes & gentes. 2. *Genus & familia.*

Gens

Gens Valeria, Cornelia. Majorum vel minorum gentium patritii. Dii minorum gentium.

Gentilis,e, ein Volck/ Gemeine. *Usus.* Gentiles sunt, qui inter se eôdem sunt nomine ab ingenuis oriundi. Homines Deorum quasi gentiles sunt. Degere in Gentilium, & agnatorum potestate.

Gentilitas, tis, Freundschafft. *Syn.* Gentilitium jus, conditio, ratio, habitudo, nexus. *Usus.* De toto agnationis & gentilitatis jure disputandum fuit.

Gentilitius, a, um, das einem Stamm gehöret. Genti & generi commune. *Us.* Gentilitia sacra.

Genu, u, Knye. *Syn.* Nodus, in quo femora desinunt, cujus pars posterior poples. *Epi.* Dextrum, flexum, inflexum, sinistrum. *Usus.* Genu flexus, qui genu flexô connititur. A genibus suis supplicem repellere; in genua subsidere; genibus alicujus advolvi; ad genua alicujus volutari, jacere.

Genuinus, a, um, eigentlich. *Syn.* Proprius. *Usus.* Dentes genuini dicti.

Genus, eris, Art/ Geschlecht. *Syn.* Natura commune genus, genus primum, genus universum. *Us.* Genus est notio ad plures differentias pertinens. Genus humanum. 2. *Ratio, modus, discrimen, res, ordo.* Tuum consilium de toto genere belli; prudentia tua in omni genere singularis; varia furandi genera; In omni genere & varietate artium excellere. 3. *Familia, stirps.* Homo nobili, generosô genere ortus, natus. Genus ab aliquo ducere, ementiri. *Phras.* Uterque est ejusdem generis; ambo summô locô nati, prosapia sunt illustri; ad illustrissimos majores genus suum & originem referunt; familiam suam à stirpe ordine ad hanc ætatem enumerare possunt; progenie nati sunt honestissimâ. Ambo vetustæ prosapiæ & multarum imaginum. *V. Nobilis.*

Geographia, æ, Erd-Beschreibung.

Geometra, æ, Erd-Messer. *Usus.* Geometræ, Musici, Grammarici.

Geometres, æ, Erd-Messer. *Syn.* Geometra.

Geometria, æ, Land- oder Feld-Messerey. *Epi.* Falsa. *Usus.* In geometria lineamenta, formæ; intervalla, magnitudines. Geometriam discere, tractare, in summo honore habere.

Geometricus, a, um, zum Feldmessen gehörig. *Usus.* Geometricum quid explicare.

Germanè, brüderlich. *Syn.* Fraternè.

Germanitas, tis, Bruderschafft. *Syn.* communio sanguinis, consanguinitas. *Vulg.* Fraternitas. *Usus.* Moveat se honorum pietas, moveat germanitas.

Germanus, a, um, eines Stammes. *Syn.* Ex eâdem stirpe & genere orti, præsertim fratres & sorores. *Us.* Hic cum nescio quid mutilum locutus esset, germanum se Thucydidis arbitrabatur. Conjuges, liberi, germani. 2. *Verus, Syncerus.* Num hoc germanum esset? Veteres illi & germani Latini; veræ ac germanæ justitiæ effigies. 3. *Congruens.* Homo Stoicis germanissimus.

Germen, inis, * der Saamen. *Usus.* Alieno ex sanguine germen.

Gero, ere, haben/ thun. *Syn.* Facio administro, servo. *Adv.* Abstinenter se; acerbè bellum, acerrimè; amplissimè honores, apertè bellum; aptè, auspicatò, benè negotium; constanter se; diligenter morem studio, cupiditati; excellentiùs, feliciùs, felicissimè, fortiter, fortuitò, graviter consulatum; honestè, justè bellum & piè, libenter negotium, liberè se, magnificentissimè consulatum, malè negotium, malè rem, malitiosiùs rem mandatam; modestè se, negligentiùs, omnino nihil jure. Optimè consulatum, rem, rempublicam; otiosè negotium suum, palam rem, perditè se, piè bellum; præclarè negotium; privatim, publicè, sanctissimè se, severè Consulatum, sumissiùs se, teterrimè se in Provinciâ, truculentiùs se, turpissimè se; tutò magistratum, valde bene, valde honestè. Geri bene, obscurè quid, pulcherrimè. *Usus.* Suscepturn negotium pro tuâ fide & diligentiâ ex voluntate Cæsaris gerito. Bene sapienter remp. gerere; Inimicitias, bellum,

perſonam civitatis, rem alicujus gerere; ingenium muliebre, animum laude dignum gerere. 2. *Vivo, me exhibeo.* Cum *me, te.* &c. Turpiſſimè, prudenter, malè ſe gerere; Gerere ſe pro cive. 3. Morem gerere. *Obtemperare. Thraſ. Bene ſe gerit*, ſanctiſſimè ſe & prudenter gerit; Eximia ejus in rebus gerendis opera exiſtit. Ejus labor in reip. negotiis caſtè integrèque verſatur. Egregia ejus in totâ vitæ ratione virtus enitet; Excellenter ſe gerit. In rebus tractandis præcipua eſt ejus gloria, virtus eximia; operam dat, ne quis eum civium virtute præſtet; Conſulatum egit nobiliſſimè. *Malè ſe gerit.* Turpiſſimè, flagitioſiſſimè; res libidine gerit, non ratione; permulta malè agendi causâ fraudandoque facit; admodum degeneravit, veteres ſuas laudes imminuit; Nihil fortiter, nihil feliciter gerit.

Geſta, orum, herrliche Thaten. *Syn.* Acta facta. *Epi.* Ampliſſima, tanta. *Uſus.* Geſta ſua recenſere.

Geſtio, ire, frohlocken. *Syn.* Geſtu corporis deſiderium aliquod oſtendo, prægeſtio; ſtudiô efferor; tantâ lætitiâ affectus ſum, ut mihi vix conſtem.)(*Mœreo, afflictus* ſum. *Adv.* Temerè. *Uſus.* Geſtio ſcire omnia; nimiâ voluptate geſtio. *V. Gaudeo.*

Geſtio, onis, Verrichtung. *Syn.* Actio, tractatio. *Uſus.* Geſtio negotii.

Geſto, as, tragen. *Syn.* Fero, porto.

Geſtus, ûs, Gebehrden. *Syn.* Actio, motus corporis. *Epi.* Imminens, ſcenicus, venuſtus. *Uſus.* Geſtum agere; geſtu decenti moveri; geſtum ſedulum, conſtantem, elegantem habere. In geſtu nimium eſſe, nimiô geſtu uti. Hiſtrionum geſtûs ineptiis rarò vacant.

Gigas, antis, ein Rieſe. *Syn.* Titanes. *Uſ.* Gigantum more pugnare cum Diis. *V. Magnus.*

Gigno, ere, gebähren. *R.* γίγνομαι. idem. *Syn.* Genero, creo, procreo, profero, pario, ſuſcipio. *Adv.* Aliunde. *Uſus.* Ad majora quædam nos natura genuit. Inde pax extraneis gignetur.

Glacies, ei, Eis. *R.* a gelu, quaſi *gelacies.* *Epi.* Liquefacta, dilapſa. *Uſus.* Glacies liquefacta calore & dilapſa diffunditur. Aquilonibus reliquisque frigoribus adjectis dureſcit humor, & idem viciſſim mollitur tepefactus, & tabeſcit calore. Indurata glacies. Aquæ gelû durantur, conſtringuntur. *V. Frigus. Hyems.*

Gladiator, is, Fechter. *Syn.* Laniſta, mirmillo. *Epi.* Amens, bonus, rudis, buſtuarius, certiſſimus, confectus & ſaucius, crudeliſſimus, dictatorius, furioſus, importuniſſimus, mediocris, nefarius, nequiſſimus, nobilis, ſceleratus & par, ſceleratiſſimus, timidus, vetus ac nobilis, vetulus. Gladiatores nobiles, nobiliſſimi, theatrales. *Uſus.* Ex mirmillone Dux, è gladiatore Imperator. Plurimarum palmarum vetus & nobilis gladiator.

Gladiatorius, a, um, fechteriſch. *Uſ.* Luſus, certamen gladiatorium; gladiatoria corporis firmitas.

Gladius, ii, Schwerdt/ Degen. *R.* à *Clade.* *Syn.* Sica, pugio, enſis. *Epi.* Cruentus, fulgens, plumbeus, reconditus in vagina, ſtrictus, vacuus vaginâ. *Uſus.* Gladiô plumbeô jugulare aliquem, *levi futilique argumentô*; ſuô gladiô jugulari. *Suô dictô dolore capi.* Gadium nudare, ſtringere, diſtringere, educere; In gladium incumbere; Gladium in vaginam recondere; gladiô confici.

Glandifer, a, um, das Eichlen trägt. *Uſus.* Glandifera quercus.

Glans, dis, eine Eichel. *Syn.* Querc⁊s nux. *Uſus.* Sues glande paſcuntur.

Glarea, æ, grober Sand. *Syn.* Arena, vel lapides minûtiſſimi cum arenâ.

Gleba, æ, Erden-Klotz. *Syn.* Ceſpes terræ. *Uſus.* Injecta gleba tumulis.

Gliſco, ere, wachſen. *Syn.* Creſco. *Uſus.* Ad juvenilem libidinem copia voluptatum gliſcit, ut ignis oleo.

Globoſus, a, um, rund / kugelich. *Syn.* Rotundus. *Uſus.* Stellæ globoſæ & rotundæ. Globoſus mundus.

Globus, i, runde Kugel. *R. Ab Hebræo galab, volvit.* *Epi.* Cœleſtis, eminens, extimus, habitabilis & cultus, medius. *Uſus.* Terræ, ſtellarum globi.

Glomero, as, hurtig wicklen. *Uſus.* Glomerare clades; venæ inter ſe glomerantur.

Gloria, æ, Lob/ Ehre. *Syn.* Claritas ſplendor, lux, amplitudo.)(*Turpitudo, probrum. Epi.* Abjecta, admirabilis facti, æterna; non æterna, ſed ne diuturna quidem; aliena, ampliſſima, antiqua, antiquior, bellica, pura, comes mortis, comes rectè factorum, communis cum aliquo, continuata, divina, dulcior, dulcis, eximia atque immortàlis, falſa, ficta, frequens de aliquo, illuſtris & pervagata, illuſtrior, immenſa, immortalis, intemperans, non inſolita adoleſcentibus, juſta & merita, magna, major, maxima, militaris, minor, muliebris, navalis, neceſſaria & ſalutaris alicui, nota, nova, par, vel paterna vel avita, popularis, præſtantior omni patrimonio, virtutis præſtantiſſima, priſtina, propria ingenii, ſempiterna, ſingularis, ſolida veraque, ſtabilis, ſumma ingenii, ſumma & perfecta, tanta bonorum, tanta, ſibi neceſſaria ac ſalutaris, vera, gravis, ſolida, veriſſima, univerſa. *Uſus.* Gloria eſt frequens de aliquo fama cum laude; illuſtris & pervagata multorum & magnorum in ſuos, patrium hominum genus, fama meritorum; conſentiens laus bonorum, incorrupta vox bene judicantium de excellente virtute; cujus gradibus videntur homines in cœlum aſcendere. Ex omnibus virtutis præmiis ampliſſimum eſt gloria. 1. *Gloriam appetere.* Gloriæ ſtimulis, æſtu agi. Quærere, acquirere, parere ſibi ampliſſimam gloriam; in gloriâ aliquem ponere; ea mihi gloriam dederunt maximam. Gloriæ dulcedine tangi, capi, excitari. 2. *Gloriam adipiſci*, capere, tenere, retinere, alere, augere, multiplicare, duplicare, amplificare. Gloriâ florere, circumfluere, præſtare. In gloriam ſummam venire. Gloriæ ſervire; ad gloriam virtutis viâ graſſari. 3. *Gloriam minuere*, imminuere, infringere. A gloriæ ſtudio aliquem refrænare, revocare; gloriam abjicere. *Phraſ.* Fertur ille vir gloriâ; flagrat, volitat, ardet cupiditate laudis; ſummus ardor mentis ad gloriam eum rapit; nec in pecuniâ, nec gloriâ concupiſcendâ modum novit; inanem aucupari gloriam amat, & omnes umbras etiam falſæ gloriæ conſectari. Conſectatur non illam eminentem effigiem virtutis, ſed adumbratam imaginem gloriæ; laborat, ut aliquod falſæ choragium gloriæ comparet. Quam ſis gloriæ cupidus, non ignoro; omnes tuos ad laudem impetus novi. Quam ſis ad laudem propenſus, inclinatus; quanti ſit apud te laus, quàm labores de laude, quàm vehementer in laudem incumbas, quàm laudi ſtudeas, quô ſtudiô laudem ſequaris, quæ tuæ ſit laudis cupiditas, præclarè novi, habeo cognitum. Jam inde à pueritia gloriæ ſtudio atque amore flagrabas, inflammatus ad gloriam à puero fuiſti. Spectaſti gloriam ante omnes res à primis annis. A primis annis tibi erat gloria omnium rerum antiquiſſima; tibi gloria in animo erat, tibi gloria in oculis erat, in amoribus erat, in deſideriis erat. *Gloriam æternam conſequi.* Quos nunc ſuſcipis labores, ii te apud poſteros æternâ gloriâ donabunt; quos nunc ſuſcipio labores, ii te apud poſteros æternâ gloriâ afficient, illuſtrabunt, ornabunt, decorabunt; tuum nomen immortalitati commendabunt, ab hominum oblivione & interitu vindicabunt, tui nominis famam in omnia ſæcula diffipabunt; tuum nomen poſteritati tradent omnium ſermonibus & ſcriptis exornandum, extollendum, celebrandum, honeſtandum, tuendum. Conſecutus es tuis laboribus, ne qua dies tui nominis famam delere poſſit, ut omnis de te poſteritas loquatur, ut nullæ tuas laudes litteræ taceant, ut nullæ litteræ de tuis laudibus conticeſcant. *V. Fama. Amplitudo. Exiſtimatio.*

Gloriatio, onis, Rühmung. *Uſ.* Gloriatione digna eſt beata vita.

Gloriola, æ, kleiner Ruhm. *Uſ.* Etiam hiſce eum gloriolæ inſignibus ornemus.

Glorior, aris, ſich rühmen. *Syn.* prædico, de me prædico, gloriâ me & prædicatione effero.)(*Gemo. Adv.* honeſtè, bene, inſolenter, intolerantiſſimè de divitiis, quodammodò, rectè. *Uſ.* De tuis divitiis, de tuis rebus geſtis inſolenter intoleranterq; gloriaris. *Phr.* In ſuâ nobilitate valde gloriatur, infert ſe & intrudit. De majoribus ſuis ſe jactat inſolentiùs, venditat genus ſuum; aſciſcendæ laudis causâ ſubdius de ſe loquitur; ſumâ venditatione & oſtentatione ſe effert inſolentiùs. Martem ipſum ſui generis conditorem fert; immodicus ſui æſtimator, præ ſe ignobiles

omnes & plebejos prædicat. Jactator & venditor ineptè gloriatus.

Gloriosè, prächtig. *Syn.* magnificè, elatè. *Usus.* De seipso glorioſiùs loqui.

Glorioſus, a, um, ruhm-redig. *Syn.* Ostentator.)(*Calamitoſus. Uſ.* Militem glorioſum imitaris. 2. *Praclarus, qui in maximâ gloriâ & gratiâ.* Mihi exilium ad reip. rationes glorioſum fuit. Facta illuſtria & glorioſa. Magnifica & glorioſa oſtentatio civitatis. *V. Clarus. Oſtentator.*

Glutinator, is, Buchbinder. *Uſ.* librorum glutinatores.

Gnarus, a, um, erfahren. *R. à γνώριμος* idem. *Syn.* Peritus, ſciens. *Uſ.* Gnarus reip. gnarus malorum impendentium. *V. Peritus.*

Gnatus, i, Sohn. *Syn.* Filius.

Gnaviter, * fleißiglich. *Syn.* diligenter. *Uſus.* Gnaviter pugnare, agere aliquid.

Gnavus, a, um, * fleißig. *Syn.* celer, ſtrenuus.

Grabatus, i, Faulbett. *Syn.* lectulus.

Gracilis, is, * mager/ rahn. *Syn.* tenuis corpore, macilentus. *Uſus.* Virgo gracilis.

Gracilitas, tis, die Dünne des Leibs. *Syn.* Corporis habitudo tenuior, ſubtilitas.)(*Magnitudo, craſſitudo. Epi.* ſumma. *Uſ.* Eſt in illo ſumma gracilitas, & infirmitas corporis.

Gradatim, Staffel-weis. *Syn.* gradibus, per gradus. *Uſus.* Ab humilibus ad ſuperiora, ad honores gradatim conſcendere. Minutatim & gradatim interrogare.

Gradatio, onis, das Aufſteigen. *Syn.* Exornatio rhetorica.

Gradior, gehen. *R. ab Hebr.* דרג *Darag, ire. Syn.* ambulo, eo, ingredior.)(*Serpo. Uſus.* fidenti animô gradi ad mortem. *V. Eo.*

Gradus, ûs, Staffel/ Stiege. *Syn.* Quô in locum altiorem aſcenditur. *Transl.* locum & dignitatem, & momentum, & ordinem, & progreſſum quemdam greſſumque ſignificat. *Epi.* Altus dignitatis, altior, altiſſimus ampliſſimusque dignitatis, facilis, inferior, facilior, infimus, plenus, primus, ſenatorius; ſtabilis, & non expers dignitatis, ſumus atque altiſſimus. Gradus ampliſſimi, beati, malè hærentes, multi, novi, pares honorum, diſpares gloriæ, plures, reliqui. *Uſ.* ſunt certi gradus officiorum, ut prima charitas Diis, ſecunda Parentibus, tertia Patriæ debeatur. Altiſſimum dignitatis gradum *aſſequi*, conſequi, aſcendere. In altiſſimo gradu *locare*, collocare, ponere aliquem. Pervenire ad ſummos honorum gradus. *Tenere*, obtinere conſularis dignitatis gradum. De ſummo gradu *dejici*, dimoveri. *Phraſ.* Ad eum, quem volebas, gradum evectus fuiſti; ad eum, quem volebas, gradum aſcendiſti, conſcendiſti, evolâſti, perveniſti, pervaſiſti, promotus ſ. elatus fuiſti; eum gradum, ad quem aſpirabas, attigiſti, pertigiſti, adeptus ſ. aſſecutus es. *V. Promoveo.*

Græcè, griechiſch. *Uſ.* M. Cicero ſenex dicebat, ut quisque optimè græcè ſciret, ita eſſe æquiſſimum.

Græcia, æ, Griechenland. *Epi.* magna, Princeps eloquentiæ, vera atque integra, vetus. *Uſ.* Interdum verborum inops Græcia.

Græculus, i, Griechlein. *Epi.* otioſus & loquax, fortaſſe doctus, atque eruditus. *Uſus.* Græculus aſſentator; Græculi contentionis cupidiores, quam veritatis. Quid mihi tanquam Græculo otioſo & loquaci quæſtionem ponis?

Græcus, a, um, griechiſch. *Syn.* Grajus. *Epi.* Græci leves aut immanes atque barbari, ſacrilegi & jam pridem improbi. *Uſus.* Homo levitate Græcus, crudelitate barbarus. Græcæ litteræ. Latina lingua tam copioſa eſt, quàm græca.

Gramen, inis, Kraut/ Gras. *Syn.* Herba.

Gramineus, a, um, graſicht. *Uſ.* gramineæ haſtæ.

Grammatica, æ, Sprach-Kunſt. *Uſus.* Grammatica, Rhetorica.

Grammaticus, a, um, zur Sprach-Kunſt gehörig. *Uſ.* Ars grammatica.

Grammaticus, i, der die Grammatic lehret. *Epi.* Interpretes poëtarum. *Uſus.* Grammatici eſt Poëtarum pertractatio, verborum interpretatio, ptonunciandi quidam ſonus.

Granarium, ii, * Kornhauß. *Uſ.* adſtringere & laxare granaria.

Gran-

Grandævus, a, um, * wolbetaget. *Syn.* Grandis ævi, provectioris ætatis. *Vid. Senex.*

Grandesco, ere, groß werden. *Syn.* cresco. *V. Cresco.*

Grandiloquus, a, um, pralerisch. *Syn.* In oratione grandis, gravis, plenus, copiosus, amplus. *Uſ.* Nam & grandiloqui fuerunt amplâ ſententiarum gravitate, & majeſtate verborum.

Grandis, e, groß/ wichtig. *Syn.* magnus, immanis. *Uſ.* Jam grandis puer. Grandis & tragicus orator. Perſpicuum & grande vitium. Ætate provectus, non tamen grandis natu.

Granditas, tis, die Gröſſe. *Uſus.* Id apparet ex genere, & granditate verborum.

Grando, inis, Hagel/ Schloſſen. *R. à granis*, pluvia congelata, in granorum formâ decidens. *Epi.* minuta, ſubita, præcipitans. *Uſ.* Grando miſta imbri, ſubito præcipitans cecidit.

Granum, i, ein Kern. *Uſus.* Tritici grana.

Graphicè, * meiſterlich. *Syn.* Eleganter, politè. *Uſus.* Graphicè ornatus, facetus.

Graſſator, is, Straſſen-Rauber. *Syn.* Latro. *V. Latro.*

Graſſor, aris, * ſchwermen. *Syn.* Sævio. *Uſ.* Graſſari in poſſeſſionem agri publici. Jure graſſari, non vi. Graſſari ad gloriam virtutis viâ.

Gratè, danckbarlich. *Syn.* animô gratô. *Uſ.* Quid piè, quid gratè, quid humaniter fecit, aut tulit?

Grates, um, Danckſagung. *Syn.* Gratias. *Uſus.* Grates tibi ago. *Vid. Gratia.*

Gratia, æ, Danck. *Syn.* Animus gratus & beneficii memor, voluntas referendæ gratiæ, grati animi fidelis memoria, grates, beneficium. *Epi.* æquabilis, bona, excellens, fideliſſima, illuſtris, non invidioſa, juſta & debita, magna, major, mala, maxima, merita Diis immortalibus, merita debitaque, muliebris, mutua, nimia, par, permagna, popularis præclara, præſens, reconciliata, ſubita, ſumma, tanta, vetus, vetus & equeſtris. Gratiæ bonæ, multæ, excellentes, immortales, incredibiles, juſtiſſimæ, magnæ, majores, maximæ, meritæ, miræ, mirificæ, plurimæ, reliquæ, ſingulares, *Uſus.* Gratia, in quâ amicitiarum & officiorum alterius memoria, alterius remunerandi voluntas continetur. Maximam tibi gratiam debeo. Maximam gratiam tibi habere & agere debeo. Meritam alicui gratiam memori mente perſolvere. Illi ſi non parem illius meritis, at pro noſtro tamen ſtudio meritam gratiam debitamque referamus, reddamus, perſolvamus, tribuamus. Etſi tanta gratia referri non poteſt, quantam debemus, habenda tamen eſt, quantam maximam ânimi noſtri capere poſſunt. Gratiæ aliquid alicui opponere. 2. *Favor, amor, amicitia.* Gratiam alicujus ſequi, aucupari, conciliare, aſſequi, conſequi. Aliquem in magnâ gratiâ apud aliquem ponere. Gratiam inire cum aliquo, apud aliquem, ab aliquo. *In gratiâ eſſe apud aliquem*, cum aliquo; gratiam alicujus tenere, retinere. In gratiam aliquem recipere, admittere. Aliquô factô veterem gratiam exulcerare. Aliquem in gratiam reducere, reſtituere; gratiam componere inter aliquos, & reconciliare. In gratiam redire. 3. *Authoritas, plauſus, favor popularis.* Gratiam aucupari, quærere, colligere, acquirere, afferre, parere, conſequi, excipere; gratiâ florere. Gratiam debilitare, extinguere; effundere collectas gratias. 4. *Cauſâ.* Prolis, quæſtus, oblectationis gratiâ aliquid facere. *Phraſ.* Factum eſt non tuâ, ſed tuorum culpâ, ut è *gratiâ populi excideris.* Factum eſt minimè tuâ, ſed tuorum culpâ; vitiô tuorum, non tuô contigit; à tuis potiùs, quàm à te ipſo, per tuos potius quàm per teipſum contigit; non per te, ſed per tuos effectum eſt; non à te, ſed à tuis commiſſum eſt; non tuô, ſed tuorum meritô, injuriâ tuorum potius, quàm tuâ effectum eſt, ut populi ſtudium amiſeris, ut populi gratiam & benevolentiam perdideris, ut è ſtudio è benevolentia populi excideris; ut populus non amplius tibi faveat, ſuffragetur; ut populus tui non amplius ſtudioſus ſit, ut populus non amplius bene ſit in te animatus; ut, quâ florebas hominum gratiâ, eam amitteres; ut eſſes non ut antea hominibus; ut eâ gratiâ hominum, quâ fruebaris antea, prorſus excideres; ut amit-

amitteres hominum ſtudia, ut ex animis atq; favore hominum excideres, ut gratioſus apud populum minimè ſis; ut carus populo non amplius ſis, ut in populi gratiâ minimè ſis, ut nullum populi ſtudium teneas, nullam ut populi gratiam obtineas, nullam ut populi benevolentiam poſſideas; ut populum tui ſtudioſum, bene in te animatum, tibi amicum jam non habeas; ut favente, ſuffragante, benignô, tibi amicô, bene erga te animatô, tui ſtudioſô populô non utaris; ut ex amore populi effluxeris; ut perierit quod habebas gratiæ. Studium populi, ſtudium apud populum, gratiam populi non tua, ſed tuorum culpa extinxit, perdidit, afflixit; benevolentiam populi non tua, ſed tuorum injuria omnem apud omnes delevit, tibi eripuit, abſtulit, ademit.

In gratiam redire. Cum Craſſo in gratiam redii; voluntates copulavimus; reconçiliata inter nos ex inimicitiis gratia eſt; ſimultatem Craſſus humaniſſimè depoſuit; placatæ inter nos ſunt iræ, diſcordiæque noſtræ; oblivione præteritorum diſcordias finivimus; ad amicitiam conſuetudinemque priſtinam nos traduximus. Gravi odiô & ſimultate, quâ diu conflictati ſumus, depoſitâ complexi ſumus inter nos; conjunctisque jam voluntatibus amiciſſimè vivimus.

Gratificatio, onis, **Dienſt-Erweiſung.** *Syn.* gratia, beneficium.)(*Injuria. Epi.* imprudens. *Uſus.* Gratificationem & benevolentiam ponere.

Gratificor, aris, **willfahren.** *Syn.* beneficium, gratiam facio. *Adv.* honeſtè. *Uſus.* Gratificari cuiquam aliquid, quod ei obſit. Cur tibi de eâ re non gratificer, neſcio. *Phraſ.* Gratificare mihi in ea re; obſequere voluntati noſtræ; ſtudiis noſtris ſervias velim; da hoc mihi, da tuæ amicitiæ; non eſt, cur non velificeris nobis; obſequere amico; in juſtam meam cupiditatem incumbe, quæſo; pro jure amicitiæ noſtræ hoc à te peto; pro tuo in me officio, meo in te ſtudio, hoc voluntati meæ largire: Volo non ſolùm tuâ, verùm etiam tuorum amicorum causâ aliquid agere; cupio, ſtudeo aliquid agere, quod tibi amicisque tuis gratum ſit, quod gratum ac jucundum tibi tuisque accidat; quod tibi tuisquè placeat, ſatisfaciat; quod tibi tuisque voluptatem, jucunditatem, lætitiam afferat; inire gratiam officiis meis non à te modò, verùm etiam ab amicis tuis velim. Gratiam inire & apud te, & apud amicos tuos ex hac re velim. Opto rem gratam tibi tuisque facere. Opto aliquid efficere, navare, præſtare tuâ tuorumque amicorum causâ. Ad id unum mea ſtudia converto, ut aliquid efficiam, ex quo tu & amici tui voluptatem, jucunditatem, lætitiam capiant, ſumant, hauriant, colligant. Servire non ſolùm tibi, ſed etiam amicis tuis cupio. Servire voluptati & commodo non ſolùm tuo, verùm etiam amicorum tuorum volo; tuam amicorumque tuorum officiis meis gratiam quærere ſtudeo.

Gratioſus, a, um, **angenehm.** *Syn.* Qui apud omnes plurimùm gratiâ poteſt, valet. *Uſus.* Homo potens, gratioſus, diſertus. Homines in civitatibus ſuis apud omnes ordines gratioſi. *Phraſ.* Ea temporum ratio eſt, ut qui plùs opibus valent, magis excellant gratiâ; ea temporum ratio eſt, ut qui magis ab opibus firmi, parati ſunt, ut qui magis copiis inſtructi ſunt, magis excellant gratiâ, gratioſiores ſint. Conferunt libenter homines ſua ſtudia in locupletiores; libenter homines ditioribus, divitioribus favent, ſuffragantur, ſtudent, præſtò ſunt.

Gratis, **umſonſt.** *Syn.* gratuitò, ſine ſolutione vel pecuniâ.)(*Pretiô. Uſus.* ſervire gratis alicui, habitare gratis in alieno. *Phraſ.* Gratis omnibus ſervit; ſine ullo munere gratiam ſuam exhibet omnibus; minimè mercenarius; non gravatè & gratuitò ſervit; gratuita eſt ejus comitas; gratiis, non præmiô comem ſe oſtendit & beneficum; liberalis eſt, non exigit gratiam, nec beneficium fœneratur.

Gratuitò, **ohne Gewinn.** *Syn.* Gratis.

Gratuitus, a, um, **freywillig.** *Syn.* ſine præmio & mercede.)(*Mercenarius, conductus. Uſus.* Innata eſt homini probitas gratuita, non voluptatibus mutuata, nec præmiorum mercedibus evocata. Liberalitas gratuita, non mercenaria.

Gratulatio, onis, **Glückwünſchung.** *Syn.* Com-

Communis gaudii demonſtratio, lætitia publica.)(*Lamentatio. Epi.* celeberrima, exigua, exoptatiſſima, jucunda, maxima, multa civium, nova, præpoſtera, probatiſſima, recens, ſera, ſumma. Gratulationes gratæ, maximæ & innumerabiles, tantæ. *Uſus.* Nos in hominum cœtibus, gratiis agendis, & gratulationibus habendis & omni ſermone celebramur. Maxima illi gratulatio facta eſt. Diana ſummâ Civium lætitiâ & gratulatione reducta. 2. *Supplicatio ad fana.* Decernere, facere alicui ſervatæ reipublicæ gratulationem.

Gratulator, is, **Glückwünſcher.** *Epi.* lætior. *Uſ.* Sæpe gratulator lætior eſt, quam is cui gratulatur.

Gratulor, aris, **Glück wünſchen.** *Syn.* Congratulor, lætor, alicui ſum gratulationi; gratulationem facio, habeo. *Adv.* publicè, ſeriùs, tardiùs, valdè, vehementer, verè, verecundè, nimis. *Uſ.* Quod mihi de filia gratularis, agnoſco humanitatem tuam. Gratulor reip. recuperatam libertatem, & gaudeo. Alacres & læti inter ſe gratulantur. *Phraſ.* Suum Ciceroni reditum omnes gratulabantur; ejus ad urbem acceſſus incredibili hominum multitudine & gratulatione florebat. Ominibus optimis eundem omnes perſequebantur; non ſine magnis gratulantium amoribus Romam petiit; Romani ovantes ac gratulantes eum accepêre, feſtis vocibus excepêre; nemo quisquam fuit, qui non complecteretur, exoſcularetur, laudibus ejus reditum cumularet; omnes unô ore omnia bona dicere, & laudare fortunam reip. quæ tantum Virum recepiſſet.

Gratus, a, um, **danckbar.** *R. Ex Χαρίεις, εντος* idem. *Syn.* Qui meritam alicui gratiam memori mente perſolvit, qui beneficia accepta meminit, non ingratus. *Uſus.* Bene de me meritis gratum me præbeo, reipsâ atque animo gratiſſimum. Nomen alicujus & beneficia gratâ memoriâ proſequi. Erga ſalutis ſuæ authores gratus. Gratus eſt, qui in referendâ gratiâ non commodum, ſed eum ipſum, cui refert gratiam, cernit. 2. *Acceptus, jucundus, optatus.* Officium tuum, judicium, mihi pergratum fuit. *Phraſ.* Gratum te eſſe decet erga Patronum, memorem te animum præſtare decet; ut ſpectata tua ſit in referendâ gratiâ pietas, perpetua tibi ſit referendæ gratiæ voluntas; Viro optimè merito referas, quod debes; meritam gratiam juſtis honoribus & memori mente perſolvas; gratus in te ſit animus & beneficii memor; ut grati animi fidelis memoria plurimum apud te valeat, parem & cumulatiſſimam gratiam referes. Tua in me beneficia nunquam obliviſcar; tua erga me merita, magnitudinem tuorum erga me meritorum ſemper meminero, memoriâ tenebo; perpetuâ memoriâ tuebor, cuſtodiam, conſervabo. Nulla dies, nulla temporis vetuſtas, non caſus ullus, non fortuna magnitudinem tuorum erga me meritorum imminuet; ex animo delebit, tollet, auferet; oblivione delebit, obruet, obſcurabit, extinguet. Vigebit in me tuorum beneficiorum æterna, perpetua, nunquam interitura memoria. Nunquam apud me tuum beneficium intermoriturum exiſtima. Tuam in me ſingularem benignitatem, tuam in me incredibilem liberalitatem ſemper in animo, ſemper in oculis, habebo; perire apud me, evaneſcere nunquam patiar. Hærebunt mihi in animo, mente, memoriâ tua beneficia. Fixa permanebunt; impreſſa in animo ac mente patebunt, extabunt tua beneficia. Vitæ par & æqualis erit recordatio meritorum tuorum. Qui mihi vitam dedit, ille ipſe tuorum officiorum memoriam terminabit; finis mihi ac terminus & vitæ & memoriæ benignitatis in me tuæ idem erit, futurus idem eſt. Semper meminerim, memoria tenebo, tuebor mente atque animô, nunquam obliviſcar, nunquam apud me delebit oblivio beneficia, officia, merita erga me tua; memorem me tibi, quæcunque ſe occaſio dederit, obtulerit, probabo. Gratum me tibi memoremque præſtabo; præſtabo tibi eam, quam debeo memoriam meritorum tuorum. Gratum me nullô non locô, nullô non tempore memorem, nunquam non gratiæ referendæ memorem & ſtudioſum ſenties, experieris, cognoſces. Grati animi laudem in me non requires, non deſide-

desiderabis. Non committam, ut ingratum me appellare possis; ut in illo officio, quod bene merentibus debetur, jute me ac meritò quisquam reprehendat. Enitor, ut in ingrati animi vitium, crimen non incidam; ne quis mihi turpem ingrati animi notam possit inurere, ne quis mihi ingrati animi culpam objicere possit. Enitar, ut ab ingrati animi vitio, crimine, culpâ, turpi infamiâ, longissimè sejungar, discedam, absim valde, procul absim. Enitar, ut eâ culpâ vacem, vacuus sim, caream; ejus culpæ sim expers, quam committunt, qui nullam referendæ gratiæ curam suscipiunt, qui de referenda gratia minimùm laborant; Enitar, &, ut spero, consequar, ut de me optimè esse meritum lætèris, ut officia erga me tua voluptati ac lætitiæ tibi sint; ut ex tuis in me officiis voluptatem capias; ut officiorum tuorum fructum feras, percipias, colligas; ut gratiæ tuæ gratiam à me feras; ut parem tibi referam gratiam, par pari referam; ut officia tua omnibus officiis æquem, compensem, remunerer. Quam amanter me tractaveris, quàm benignè mihi feceris, quàm studiosè in omni re me comendaveris; quàm humaniter ac beneficè, quibus officiis amicitiam nostram colueris, prosecutus sis; quibus me rebus auxeris, ornaveris, honestaveris, ipse mihi atque etiam aliis commemorabo; ita diu recordabor, quamdiu mihi vivere contigerit, semper memiuero.

Gravatè, **ungern.** *Syn.* difficulter, ægrè,)(*Benignè, comiter.* *Usus.* Benignè, non gravate, comiter.

Gravedinosus, a, um, **schnuppicht.** *Syn.* ad gravedinem proclivis. *Usus.* Gravedinosos quosdam dicimus, quosdam hernioſos, non quia jam sint, sed quia sæpe sint.

Gravedo, inis, **Schnuppe/ Haupt-Fluß.** *Syn.* Destillatio capitis nares claudens, vocem obtundens, siccam tussim movens. *Epi.* molesta. *Usus.* Gravedine tentari, laborare. Gravedini subvenire, occurrere, obsistere; gravedinem removere, abigere, repellere.

Graviditas, tis, **Schwangerschafft.** *Vf.* Graviditates & partus affert luna, à sole illuminata.

Gravido, as, **schwängern.** *Syn.* gravidum facio. *Usus.* Terra seminibus gravidata.

Gravidus, a, um, **schwanger/ voll.** *Syn.* prægnans, plenus, fœtus. *Usus.* Ubera gravida vitali rore.

Gravis, e, **schwer / wichtig.** *R.* ἀβαρὴς, idem. *Syn.* Ponderosus.)(*Levis, infirmus.* *Usus.* Gravia omnia suô pondere in terram feruntur. 2. *Arduus, difficilis, molestus.* Vereor, ne tibi gravis sim. Eum graviore verbulo compellavi. Tempus reipublicæ, anni gravissimum. 3. *Magnæ authoritatis, ponderis, dignitatis.* Vir prudens & authoritate gravis; nomen vestrum mihi grave & sanctum est. 4. *Severus.* Gravis sine arrogantia. Cato omnium gravissimus & severissimus. 5. Vox gravis, *depressa,* humilis.)(*Acuta.*

Gravitas, tis, **die Schwere.** *Syn.* pondus.)(*Levitas. Epi.* Acrior verborum, admirabilis, ampla sententiarum, censoria, digna exspectatione, divina orationis, plena antiquitatis, incredibilis & inaudita, magna, major, naturalis ac necessaria, paterna, perpetua, orationis singularis ac penè divina, summa, tanta, vetus judiciorum. *Usus.* Catoni incredibilem natura tribuit gravitatem; vitæ gravitate præstat; in omnibus rebus gravitatem adhibere, tenere, servare, tueri. 2. Cœli gravitas tanta est, quam vix sustineo. *Vulg. Non est bonus aër,* *Phras.* Cato vir maximæ gravitatis, divinâ quadam gravitate, morum majestate; quam gravis incedebat, quàm decoro aspectu! nihil unquam nisi severissimè & gravissimè fecit. Erat in illa gravitate condita comitas, in cujus non sententia solùm, sed nutu residebat authoritas; in quo summa authoritas & amplitudo; prisci moris vir & sanctus; in quo nihil solutum, leve, inconsideratum.

Graviter, **beschwerlich/ hart.** *Syn.* ægrè, molestè. *Usus.* Graviter aliquid ferre, accipere; graviter queri, ægrotare. *Severè,* fixè, graviter narrare, dicere, segerere.

Gravor, aris, **etwas weigeren.** *Syn.* Gravatè aliquid facio, grave mihi duco, pigror. *Usus.* Non gravabor dicere, quod sentio. Non sum tam inhu-

inhumanus, ut eô graver, quod vobis expedit.

Gregalis, e, zur Heerd gehörig. *Syn.* Sodalis ex eodem grege. *Uſ.* Gregales catilinæ & conſiliarii.

Gregarius, a, um, gemein. *Syn.* Collectitius, vulgaris. *Uſus.* Gregarii milites.

Gregatim, Hauffen-weis. *Syn.* per greges. *Uſ.* Gregatim in ſupplicium rapti cives.

Gremium, ii, die Schoos. *Syn.* ſinus, complexus. *Uſ.* E ſinu gremioque Patriæ abſtractus Cicero. Filius in gremio matris educatus.

Greſſus, ûs, ein Gang/ Schritt. *Syn.* Inceſſus, ingreſſus.

Grex, gis, Schaar/ Herd. *R. ab ἀγείρω, Congrego. Syn.* Congregatio, cœtus, turba. *Epi.* Impuriſſimus prædonum, medius, totus, vetus. Greges flagitioſi hominum, magni amicorum, mercenarii, ſordidiſſimi. *Uſus.* Greges armentorum, equorum, amicorum, Philoſophorum. E grege Imperatorum.

Grunnitus, ûs, Grunzen der Schweine. *Syn.* vox porcorum.

Grus, uis, Kranich. *Uſ.* Grues in tergo prævolantium capita reponunt.

Gubernaculum, i, das Steur-ruder im Schiff. *Syn.* Clavus. *Transl.* adminiſtratio, munus, officium. *Uſ.* Reipubl. Imperii gubernacula prendere, tractare; ad gubernacula admoveri, ſedere. 2. A gubernaculis aliquem repellere, dejicere. Recedere à reip. gubernaculis.

Gubernatio, onis, Regiment. *Syn.* adminiſtratio, procuratio. *Epi.* facilis, magna. *Uſ.* Cupiditas conſilii gubernatione regitur. Gubernationi præficitur. A gubernatione removere quempiam. *V. Poteſtas. Adminiſtratio.*

Gubernator, oris, Regierer. *Syn.* Rector. *Epi.* bonus, ſcientiſſimus. *Uſus.* Cuſtos & gubernator reip. Probô navigiô, gubernatore peritô, ſummâ tranquillitate navigare.

Gubernatrix, icis, Regentin. *Epi.* præclara. *Uſ.* Eloquentia gubernatrix Civitatum.

Guberno, as, ſteuren. *R. à κυβερνάω*, per navem regere. *Syn.* adminiſtro, procuro, rego, gero, moderor, clavum teneo, gubernacula teneo, ad clavum, ad gubernacula ſedeo.)(*Everto. Adv.* Benè, directiùs, pulcherrimè. *Uſus.* Sed hæc DEUS aliquis gubernabit. Fortunæ motum, dolorem ratione gubernare. Rem totam ita gubernes, ut nemo queri poſſit. *V. Rego. Moderor.*

Gula, æ, der Schlund. *R. à γυάλον, Cavus. Syn.* collum, guttur. *Epi.* immenſa, inſulſa, obtorta. *Uſus.* Gulam alicui elidere, ſtringere, frangere; gulam irritare; gulæ indulgere, deditum eſſe. Obtortâ gulâ aliquem in vincula rapere. *Phraſ.* Non facilè convaleſcunt, qui gulæ indulgent; quibus neque quantum comedant, neque quid comedant, curæ eſt. Non facile convaleſcunt, qui, quod comedunt, neque quantum, neque quale ſit, animadvertunt; quibus omnem in cibis modum, omne judicium, omnem propè rationem gula eripuit; quibus neque modus edendi, neque ulla deligendi cibi ratio eſt. Qui & plus appetunt in mensâ, quàm ſatis eſt, & ex eo genere, quod obſit. Multos Adoleſcentes perdit immoderata victûs ratio; multos adoleſcentes conficit, immaturâ morte afficit cruditas, crapula, diſſoluta victûs ratio. Largiore, uberiore, pleniore cibô utuntur adoleſcentes, quàm ut vitæ conducat; quàm ut ſtomachus digerere, ferre, ſuſtinere poſſit; id quod ſæpè illis immaturæ mortis cauſam attulit. *V. Vorax.*

Gurges, itis, Waſſer-Strudel. *R. quaſi gyrgens, gyrum agens. Syn.* Vorago. *Epi.* Helluatus, immenſus, profundiſſimus, rapidus. *Uſus.* Gurges & vorago Patrimonii, libidinum. Immenſa vitiorum vorago, turpitudinum omnium gurges; natus abdomini ſuo.

Gurguſtium, ii, Sauff-Herberg. *Syn.* locus ſeu taberna, obſcura & anguſta. *Uſus.* Neſcio, è quô gurguſtio prodit.

Guſtatus, tûs, Koſtung. *Syn.* Guſtus. *Epi.* Jucundus. *Uſ.* Guſtatus eſt ſenſus ex omnibus maximè voluptuarius, qui dulcedine præter cæteros ſenſus commovetur. Pomorum jucundus non guſtatus ſolùm, ſed odoratus & conſpectus.

Guſto, are, koſten/verſuchen. *R. à γευς ὸς,* guſtabilis. *Syn.* Deguſto, cibos attingo. *Adv.* Paulùm, perpaululùm, ſummatim cauſas & genera. *Uſus.* Primoribus labris vix guſtavit Philoſophiam. Aliquam partem voluptatis guſtare.

Guſtus, ûs, der Geſchmack. *Syn.* Guſtatus. *Uſ.* Uva guſtui peracerba. Libidinoſi laudis guſtum non habent.

Gutta, æ, ein Tropff. *Epi.* guttæ cadentes, cruentæ, liquatæ. *Uſ.* Guttæ imbrium quaſi cruentæ.

Guttur, is, Gurgel/ Kehle. *Syn.* gula. *Epi.* tremulum. *Uſus.* Vitium ventris & gutturis.

Gymnaſiarchus, i, Schulmeiſter. *Syn.* Gymnaſiis præfectus.

Gymnaſium, ii, Schul. *Syn.* locus ad exercendum; ùt Palæſtra, ſchola. *Epi.* ampliſſimum, nobiliſſimum, ſuburbanum, ſuperius, totum. *Uſ.* ſæculis multis antè gymnaſia inventa ſunt, quàm in his Philoſophi garrire cœperant, qui nunc omnia gymnaſia tenent. *Vid. Schola.*

Gymnicus, a, um, Schau-Spiele. *Uſus.* Ludi gymnici.

Gynæceum, i, Frauenzimmer-Gemach. *Syn.* locus ædium ſepoſitus, ubi ſolæ mulieres veſſantur.

Gypſatus, à, um, geweiſſet/ gegypſet. *Syn.* candidus, tenax, quale gypſum eſt. *Uſus.* Medea manibus gypſatiſſimis.

Gyrus, i, ein Ring/ Creys. *Syn.* Circulus, ambitus. *Epi.* exiguus. *Uſ.* Homines ſecundis rebus effrœnatos in gyrum rationis duci oportet.

H.

Habenæ, arum, Zügel/ Zaum. *Syn.* lora, quæ frœno utrinque alligantur ad equum regendum. *Epi.* laxiſſimæ. *Uſus.* Commodiſſimum eſt, quàm laxiſſimas habenas habere amicitiæ, quas vel adducas, cùm velis, vel remittas. Moderandi ſui habenas ac poteſtatem alicui tradere.

Habeo, ére, haben / beſitzen. *R. ab Hebr. chabah, abdidit ſe.* *Syn.* Poſſideo, utor, mihi non deeſt, penes me eſt, particeps ſum.)(*Careo.* *Adv.* Accuratè orationem, acerrimè delectum, ampliùs centum cives, anguſtiùs, bellè, bellè ſe, benè, brevì commodiùs ſe, rem, copiosè & diligenter conſtitutam diſciplinam, copiosè coràm ſermonem de præſentibus, diutiùs ſollicitos, teteriùs ſe; diligenter rationem, diligentiùs prædam notatam, deſcriptam, diligentiſſimè delectam; extrinſecus rationes ſuſpenſas vivendi, generatim honores, græcè nomen, graviter ſe, jam pridem multa, jam pridem, non aliquem in promptu, liberius mulierem, magnopere quod ſcribas, meliùs ſe, memoriter orationem, nauci, non neceſſariò, omninò non locum, non oculos opportunè implicatos conſuetudine, optimè ſe, palam decretum in aliquem, palam ſecum, planè bellè ſe, planè inimicum; planè nihil, quod ſcribas; præcipuè hoc juris, præclarè ſe, publicè honores, quamplurimùm ſecum aliquem, quaquaversùs pedes quinque, rectè, ſatis ſuperquè, tutò & liberè ſenatum, verè quod narres, vitiosè se, ultrò citròque verba. Haberi commodiſſimè, de integro quæſtionem, quam liberaliſſimè victu, prudentiſſimum ſapientiſſimumque, tantummodò uxores. *Uſus.* Habere animum magnum, habere in ſuâ poteſtate aliquem vel aliquid; cum aliquo commercium, inimicitias. 2. *Scio, neſcio, poſſum.* Nihil habeo ſcribere; tantum habeo polliceri, nec plùs; ſic habeto, quod. 3. *Facio, tracto.* Habere verba, ſermonem. 4. *Iudico, dico.* Aliquid in bonis, in perditis, in deſperatis habere; aliquid in beneficio, pro derelicto; aliquem in loco aliquo & numero habere. 5. *Rationes, ſtatus rerum.* Præclarè ſe res habet; ego me bellè habeo. 6. *Tracto arctè, duriter.* Parcè aliquem habere, habere aliquem in deliciis, habere alicujus rationem. 7. Cum *participiis paſſivis.* Ita perſuaſum, perſpectum, exploratum habeo. 8. *Promiſcuè.* Habere in votis; Religioni habere; honorem alicui, gratias, rationem abſentis habere 9. Præclarè, bene ſe res habet; bellè me habeo. *Vulg. Benè malè res ſtat.* *Phraſ.* Amicos multos & opes habet; beatiſſimus eſt ab opibus; nummorum plurimum poſſidet; utitur amicis potentiſſimis; amicis & fortunis floret, præditus eſt; pluri-

plurimorum amicitias obtinet, tenet copiosus ab opibus; summá rerum abundantiá potitur. *V. Fruor.*

Habilis, e, geschickt.)(*Ineptus. Usus.* Res aptæ, habiles, accommodatæ ad naturam; habilis ad pedes calceus. *Vid. Aptus.*

Habilitas, tis, Geschicklichkeit. *Syn.* Agilitas. *Us.* Omitto habilitates, opportunitatesque reliqui corporis.

Habitabilis, e, wohnbar. *Usus.* Regio habitabilis.

Habitatio, onis, Wohnung. *Syn.* Usus domicilii. *Usus.* de habitatione alicui accommodare. *V. Domus.*

Habitator, is, Einwohner. *Syn.* Incola.

Habito, as, wohnen. *Syn.* colo, , domicilium habeo, sum, habeo. *Adv.* frequentissimè. *Usus.* Laxè & magnificè habitare. 2. *Moror, assiduus sum.* Habitare in foro, in libris. In vultu illius mei oculi habitant. *Phras.* Domum Romæ conduxit, comparavit; Romæ habitat, sedem Romæ & domicilium comparavit, collocavit; sedem omnium rerum ac fortunarum suarum Romæ collocavit; Romam incolit, colit; Romæ vivit. Hic sedes perpetuas statuere, figere decrevit.

Habitudo, inis, des Leibs Beschaffenheit. *Syn.* habitus. *Epi.* bona. *Us.* Corporis habitudo.

Habitus, ûs, Gestalt des Leibs. *Syn.* Affectio muneris, consuetudo, exercitatio, confirmatio. *Epi* Consentaneus naturæ; moderati æquabilesque opimi corporis, præclarus, solidus. *Usus.* Habitus est animi aut corporis constans & absoluta in re aliquâ perfectio, ut virtutis, vel artis. Justitia est habitus animi. Quidam sine doctrinâ, naturæ ipsius habitu prope divinô, moderati extitêre & graves. 2. *Forma, figura, habitudo, ratio corporis.* Metellus integerrimâ ætate, optimô habitu, maximis viribus corporis. Mediocris habitus; oris & vultûs habitus. Orationis ejus habitus non erat inurbanus.

Hactenus, biß jetzund / bißher. *Syn.* ad hunc diem, huc usque. *Usus.* Hoc hactenus, redeo ad urbana; hæc artem duntaxat hactenus requirunt, ut certis luminibus ornatur oratio. *Phras.* Inaudita hæc hactenus, antè hoc tempus, ad hunc diem; usque ad hoc tempus plane peregrina. Hactenus felix temeritas; ad id locorum, adhuc locorum non infelix audacia.

Hædus, i, Bock / Geiß. *Syn.* Capræ fœtus.

Hædinus, a, um, böckisch / von Geissen. *Us.* Pelliculæ hædinæ.

Hæreditarius, a, um, erblich. *Usus.* Controversia hæreditaria; jure hæreditariô.

Hæreditas, tis, Erbschafft / Verlassenschafft. *Syn.* Patrimonium, bona hæreditaria. *Epi.* Communis, falsa, fraterna, magna, major, optima, paterna, permagna, molesta, reliqua, tanta; hæreditates caducæ, non honestæ, privatæ. *Usus.* Hæreditas est pecunia, s. res quælibet, quæ morte alicujus ad quemquiam jure devenit. In partem hæreditatis vocare aliquem; hæreditatem paternorum bonorum tradere. 2. Hæreditatem capere, adire, cernere, tenere, obtinere. 3. Hæreditatem avertere, detorquere, auferre, eripere; hæreditate aliquem excludere. *Phras.* Cicero fuit hæres plurium amicorum suorum; multorum Cicero factus est, relictus est hæres; multorum bonorum Cicero successor fuit; multorum bona Cicero adeptus est. Ciceroni contigerunt, venerunt, obvenerunt, obtigerunt, multorum bona. Ciceroni testamento relictæ sunt fortunæ multorum; multorum res, hæreditatem adiit, cepit, tenuit Cicero; multorum bona ad Ciceronem venerunt, pervenerunt.

Hæreo, ére, hafften / kleben / anhangen. *R.* αἱρέω. *Syn.* Adhæreo, adhæresco, defixus sum, habito. *Adv.* Communiter, malè. *Usus.* in meditullio mihi & visceribus beneficia tua, in æterna memoria hærent. Memoria tuorum factorum hærebit in omnium gentium sermonibus, ac mentibus. 2. *Dubito.* Hærere in aliqua re. Aqua illi hæret; hæret in salebris. Cavendum est, ne implicatus hæream. *Phras.* Intima hæret animô ea opinio; in animis omnium insedit; insitum est in natura & ingenitum, ut ita sentiamus; ingenerata est omnibus ea sententia; in ipsâ natura posita est & infixa, omnibus innata

est, & in animis quasi insculpta ea opinio. *V. Adhæreo.*

Hæres, edis, ein Erb. *R. ab hæreo. Syn.* bonorum Dominus ab alicujus morte. *Epi.* Extraordinarius, proximus, repentinus, secundus, verus. *Usus.* Aliquem Hæredem *instituere*, scribere, facere, factitare, relinquere. Hæredem alicui *succedere*, alicui esse. Hæres ex parte dimidia. *V. Hæreditas.*

Hæresis, is, eine Sect/ Ketzerey. *Syn.* Secta. *Usus.* Cato est in ea hæresi. *Vide Hæreticus.*

Hæsitantia, æ, Zweiffel / Stammluug. *Syn.* Hæsitatio, titubatio. *Us.* Hæsitantia linguæ.

Hæsitatio, onis, Zweiffel / Anstoß. *Syn.* Dubitatio. *Usus.* Quæ hæsitatio, quæ dubitatio, tractusque verborum! *Vid. Dubitatio.*

Hæsito, as, zweifflen/ hangen. *Syn.* Dubito, timeo, titubo. *Us.* Dubitant, hæsitant, revocant se interdum. Cùm hæsitaret, cum teneretur, quæsivi, an? *V. Dubito.*

Halitus, ûs, der Athem. *Syn.* Spiritus. *Epi.* extremus. *Usus.* Efflare extremum halitum.

Hallucinor, ari, fehlen/ irren. *Syn.* aberro. *Usus.* Epistola hallucinatur. *V. Aberro.*

Hamatus, a, um, krumm. *Syn.* aduncus.

Hamus, i, ein Angel. *Us.* Plato escam malorum voluptatem appellat, quod eâ capiantur homines, ùt hamo pisces.

Hara, æ, Saustall. *Syn.* stabulum porcorum. *Us.* Epicurus ex harâ productus, non scholâ.

Harmonia, æ, Zusammenstimmung. *Syn.* Concentus. *Usus.* Harmoniam ex intervallis sonorum noscere.

Hasta, æ, Spieß. *Syn.* telum. *Epi.* Cruenta, infinita. *Usus.* Hastam torquere, jactare; Hastis ora hostium fodere. Hastam abjicere, pro *desperante.* 2. *Venditio, publicatio.* Hastam venditionis in foro posuit, fixit. Hastæ subjicere bona alicujus.

Hastatus, a, um, Piquenirer. *Syn.* Hastâ armatus.

Hastile, is, Wurff-Spieß. *Syn.* Hastili niti.

Haud, nein/ nicht. *Syn.* Non. *Usus.* Quem haud scio, an rectè compellarim. *V. Non.*

Haudquaquam, gantz und gar nicht. *Syn.* Nequaquam. *Usus.* Haudquaquam id est difficile.

Haurio, ire, schöpffen. *R.* ἀ*ρύω*, *Syn.* traho. *Usus.* E re aliquâ magnam voluptatem, dolorem, calamitatem haurire; e fontibus Stoicorum abditis & reconditis, quoquomodo videbitur, hauries, potius, quam consectaris rivulos. Artes & scientias ab Græcis hausimus. Animi nostri è divinitate hausti, accepti, libati. *V. Recipio. Traho.*

Haustus, ûs, das Schöpffen. *Syn.* hauriendi actus.

Hebdomas, adis, ein Woche. *Syn.* septem dies, vel septenarius. *Us.* Vide, ne in quartam hebdomadem incidas.

Hebes, etis, grob / tölpisch. *Syn.* tardus, pinguis, naturâ tardior, obtusus, retusus.)(*Acutus, acer. Us.* Hebes æquè ac pecus. Sensus hebetes, tardi, & pingues. Erat aliquis dolor, sed hebes; ingeniô est hebetiore. *V. Stupor. Stupidus.*

Hebesco, ere, stumpff werden. *Syn.* obtundo, retundo. *Us.* Hebescere & languere in otio. An patiemur hebescere aciem authoritatis nostræ?

Hebeto, as, stumpff machen. *Syn.* obtundo. *Us.* Gladii hebetati.

Helluatio, onis, das Schlemmen. *Usus.* In lustris & helluationibus vitam degere. *V. Bibo. Convivium.*

Helluo, onis, ein Prasser. *Syn.* Ganeo, gurges. *Epi.* Concinnus, musicus, immanis, impurus, nequissimus, spurcissimus. *Usus.* Helluo Patriæ, Patrimonii. Helluo librorum Cato. *V. Nepos. Vorax.*

Helluor, ari, fressen/ prassen. *Us.* Ille helluo helluatus est tecum reipubl. sanguinem. *V. Consumo.*

Hem! Ey/ ach/ siehe da. *Syn.* Vox indignantis. *Us.* hem, nos homuli indignamur!

Hera, æ, Hausfrau. *Syn.* Domina.

Herba, æ, Gras / Kraut. *Syn.* stirpium infimum genus. *Us.* Quarundam herbarum utilitates longinqui temporis usu & periclitatione percepimus. Herbas arescere & interfici videmus.

Herbesco, ere, grün werden. *Usus.* herbescens viriditas.

Herbeus, a, um, Graß-grün. *Usus.* Color herbeus.

Her-

Hercisco, i, **theilen.** *Syn.* Partior, divido. *Uſ.* Neſcit, quibus verbis herciſci oporteat. Arbiter familiæ herciſcundæ.

Hercle, **beym Hercule.** *Syn.* Herculè. *Uſ.* bene hercle faciunt.

Herculè, **ein Schwur der Heyden.** *Syn.* Jurantis vox, me hercules! *Uſus.* Nam herculè inquit.

Heri, **geſtern.** *Syn.* Heſternô die.

Heroicus, a, um, **heroiſch.** *Syn.* Herous. *Uſus.* Heroicis temporibus, ætatibus, ſæculis.

Heros, ois, **ein Held.** *Syn.* Divus Princeps. *Uſus.* Ignari quantùm in illo heroe eſſet animi. Heroum veteres caſus, fictique.

Herous, a, um, **ritterlich.** *Syn.* Heroicus.

Herus, i, **Haus-Herr.** *Syn.* Dominus.

Heſternus, a, um, **geſterig.** *Uſus.* Heſternus dies.

Heu, **ey! ach!** *Syn.* Eheu! *Uſus.* Heu me!

Heus, **holla! hör!** *Syn.* vox vocantis, vel & attentionem poſtulantis. *Uſus.* Heus tu!

Hiatus, ûs, **Spalt/ Klufft.** *Syn.* labes, eluvio. *Uſ.* Repentini terrarum hiatus. *Phraſ.* Cùm terra imbribus diſceſſiſſet, in ingentem ſinum, hiatum deſedit; in immenſam altitudinem, & quæ expleri non poſſet, deſedit.

Hic, hæc, hoc, **der/ die/ das.** *Uſus.* Hunc, iſtum pacis hoſtem.

Hic, adverb. **hie/ bey mir.** *Uſ.* hìc tu miraris?

Hilarè, **frölich/ luſtig.** *Syn.* hilariter.

Hilaris, e, **frölich muthig.** *Syn.* Hilarus, promptus.)(*Triſtis, mæſtus. Uſ.* Vultu, animô hilari & promptô ad jocandum. *V. Iucundus. Lætus. Iocus.*

Hilaritas, tis, **Frölichkeit.** *Syn.* feſtivitas, jucunditas.)(*Mœſtitia, triſtitia. Epi.* multa, perpetua, profuſa, ſumma. *Uſ.* Hilaritate condiamus temporum triſtitiam. Erepta eſt mihi omnis illa hilaritas, & ſuavitas, quæ te adeo delectabat. Eſt in illo multa hilaritas, lepor, lætitia. Superciliorum remiſſio, aut contractio, mœſtitia, hilaritas. *V. Iucunditas. Feſtivitas.*

Hilariter, **freudig.** *Syn.* hilarè.

Hilaro, as, **erfreuen.** *Syn.* Exhilaro. *Uſus.* Acceſſus ſolis lætificat terram, ut cum cœlo hilarata videatur. *Vid. Recreo.*

Hilarus, a, um, **frölich/ hurtig.** *Syn.* Hilaris. *Uſus.* Vita hilara.

Hilum, i, **ein nichtswürdig Ding.** *Syn.* Res minimi pretii.

Hinc, **von hinnen.** *Syn.* à loco. *Uſ.* Via, quæ hinc eſt in Indiam. Hinc in cœlum profectus. 2. *Transl.* Hoc nimirum eſt illud, quod. Hinc odium, hinc oſtenſio, hinc ſicæ, hinc venena naſcuntur. 3. Hinc & illinc exhibent mihi negotium. *Vulg. hinc inde. Phraſ. Hinc inde vagatur. Vulgò.* Diſpersè, multiplici & erraticô greſſu circumfertur. Paſſim, multifariam huc & illuc oberrat.

Hinnio, ire, * **wiehern wie ein Pferd.** *Syn.* Vox equorum.

Hinnitus, ûs, **das Schreyen der Pferd.** *Syn.* Vox equi.

Hio, as, **klaffen.** *Syn.* apertum eſſe, malè hærere, disjunctum eſſe. *Uſ.* Verſus hiantes. Aſperô vocalium concurſu hiáns oratio.

Hircus, i, * **ein Bock.** *Syn.* Caper. *Uſ.* Hircum olet.

Hirſutus, a, um, **haaricht.** *Syn.* aſper, horridus.)(*Glaber. Uſ.* Animalia ſpinis hirſuta.

Hirudo, inis, **ein Egel.** *Syn.* ſanguiſugam vulgus vocat. *Uſ.* Hirudo ærarii.

Hirundo, inis, **ein Schwalbe.** *Syn.* avis. *Uſ.* Hirundines æſtivô tempore præſtò ſunt, frigore pulſæ recedunt.

Hiſco, ere, * **das Maul aufthun.** *Syn.* Præ ſomno aut tædio os aperio. *Uſ.* Reſpondebis ne ad hæc, aut hiſcere audebis?

Hiſpidus, a, um, **rauch/ bartig.** *Syn.* ſetoſus, horridus. *Uſus.* Facies hiſpida.

Hiſtoria, æ, **Geſchicht/ Erzehlung.** *R. ab ἱστορία. Syn.* Rerum geſtarum expoſitio. Annales, memoria publica, memoria rerum veterum; monumenta temporum, locorum, hominum, rerum geſtarum; omnium ſæculorum memoria, omnis antiquitas & exemplorum vis. *Epi.* finitima, mendacior, multa, plena exemplorum, teſtis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magiſtra vitæ; nuncia veritatis, perpetua, pura & illuſtris. *Uſ.* Hiſtoriam ſcribere, tenere, perficere, aliquid hiſtoriæ mandare. Hiſtoria teſtis temporum, vita memoriæ.

Hiſtoricus, i, **Geſchichtſchreiber.** *Syn.* Rerum geſtarum & memorabilium ſcriptor. *Epi.* antiquus.

Hiſtrio, onis, Schau-Spieler. *Syn.* Veritatis incitator, comœdus, tragœdus, homo ſcenicus. *Epi.* Exterior, peſſimus, facetus, hiſtriones exercitati, noviſſimi. *Uſus.* hiſtrionum levis ars. Roſcius & Æſopus hiſtriones clari; hiſtrio motu corporis ſummum amorem ſibi ab omnibus conciliat; qui omnem perſonam in ſcenâ tractat.

Hiulcè, geborſten. *Uſus.* aſperè, vaſtè, hiulcè, ruſticè loqui.

Hiulcus, a, um, aufgeſpalten. *Syn.* hians.)(*Concinnus, aſper. Uſus.* hiulcus & aſper verborum concurſus.

Hòc, deſto mehr. *Syn.* eò. *Uſ.* Conſiliô tuô utar hòc libentiùs, quòd. Hòc ſcribo parciùs, quòd.

Hodie, heut. *Syn.* hòc die, hodiernô die, nunc, hoc tempore.

Hodiernus, a, um, heutig. *Uſus.* Diſputatio hodierni & heſterni diei.

Homicida, æ, Todtſchläger. *Syn.* Sicarius.

Homicidium, ii, Todtſchlag. *Syn.* cædes. *Uſ.* homicidii reus.

Homo, inis, Menſch. *R. ab humo, vel ὁμὸς, ſimilis, ſcilicet Deo*, quia ad Dei ſimilitudinem factus eſt. *Syn.* Mortalis, perſona, vir, caput. *Uſ.* Animal providum, ſagax, multiplex, acutum, memor, plenum rationis & conſilii; ad cœli, quaſi domicilii ſui conſpectum, excitatum. Ortus ad mundum contemplandum, ad imitandum Deum. Deorum immortalium quaſi gentilis, omnium animantium principatum tenens, ad intelligendum & agendum ortus.

Homulus, i, Menſchlein. *Epi.* factus ex argillâ & luto.

Homuncio, onis, Menſchlein. *Syn.* homulus.

Homunculus, i, kleiner Menſch. *Syn.* homuncio.

Honeſtas, atis, Zucht/ Ehrbarkeit. *Syn.* honeſtum, dignitas, decus, laus.)(*Turpitudo. Uſ.* In officio colendo pulchrum atque decorum, quòd ſuâ ſponte petitur. Ubi dignitas, niſi ubi honeſtas? Virtus, honeſtas, pudor, me in Pompeji partes traxêre. Unâ honeſtate continetur vita beata. Honeſtatem cum voluptate, ùt hominem cum belluâ copulare. Honeſtas dictorum & factorum. Homo honeſtate omni privatus, ſpoliatus. *V. Virtus.*

Honeſtè, ehrlicher Weiſe. *Syn.* decorè laudatè, rectè, laudabiliter, graviter. *Uſ.* Honeſtè ſe gerere. Honeſtè acta vita.

Honeſto, as, Ehre erzeigen. *Syn.* honoro orno, decoro.)(*Contamino. Uſus.* laude, decretis honorificis aliquem honeſtare. Beneficium honeſtare, augere. *V. Honoro.*

Honeſtus, a, um, ehrlich/ züchtig. *Syn.* Decorus, honoratus.)(*Inhoneſtus, turpis. Uſ.* Cæſarem honeſtum, honoratum cupio. Ampla, honeſta civitas. Is mihi dies honeſtiſſimus fuit. Nihil, niſi quod honeſtum, decorumque ſit, expetendum. Homo honeſtus, ingenuus, liberaliterque educatus. 2. *Modeſtus, moderatus, minimè turpis.* Convivium moderatum, & honeſtum. *V. Honoratus. Probus. Moderatus.*

Honeſtum, i, Ehrbarkeit. *Syn.* decens, fas, æquum, rectum, decorum. *Adv.* mirificè, verè. *Uſus.* Nihil utile, nihil quod rectum honeſtumque. Tanta vis eſt honeſti, ut utilitatis ſpeciem obſcuret; illud honeſtum, quod ex animo celſo magnificoque quærimus. Honeſtum etiam detractâ omni utilitate ſine ullis præmii fructibus per ſe poteſt laudari. *Thraſ.* Non quidquid libet, licet; non quidquid libet, convenit, decet, conveniens eſt. Non par eſt, conſentaneum, non eſt decorum; non jus, neque fas eſt; non honeſtum eſt, quidquid in libidinem cadit.

Honor, is, Ehr / Ruhm. *Syn.* ornamentum, laus, gloria, decus, amplitudo, dignitas, honeſtas.)(*Ignominia, ſupplicium. Epi.* Ambitioſus, amplior, communis, contumelioſus, debitus, diuturnus, extraordinarius, falſus, honeſtiſſimus, incredibilis, infimus, jucundus alicui, juſtus, magnus, paternus, popularis, priſtinus, ſenatorius, ſingularis, ſummus, tantus, utilior, uſitatus, pervulgatusque. Honores ampliſſimi, divini immortalesque, eximii; leves, meriti & debiti, neceſſarii, tanti, viles, vulgares. *Uſus.* Honoris mei causâ id feci; honoris causâ illum nomino. *Exquirere honorem.* Viris fortibus meritò honores decernuntur, deferuntur, tribuuntur, habentur. In fortem meritò honores ampliſſimi con-

conferuntur, effunduntur. 2. *Honoribus* abundare, procedere augeri. In honorem maximum ascendit eloquentia; est in honore, honorem maximum consequitur, recipit eloquens; in eloquentem facilè honor confluit. Honorem alicujus imminuere, depeculari; honore privare. Honorem præfari decet, *cum aliquid obscœni dicendum est.* 3. *Magistratus; honorum cursus, gradus,* honores affectare, petere. 4. Deferre alicui & mandare; ad honores quem evocare, ad honores *obrepere*, ascendere; honores administrare; honoribus fungi, uti, florere. Honores *missos facere*, honore dejici. *Thras. Honorem tribuere.* Mihi probatur mos & consuetudo tua, quòd eos colas, qui virtute potiùs, quam divitiis abundant. Placet mihi valde, satisfacit mihi mos & consuetudo tua; laudem tuæ consuetudini tribuo, quòd eos honore, observantiâ, studiô, prosequaris; quòd eos honore afficias, observantiâ colas; quòd iis honorem habeas, præstes, tribuas; quod iis observantiam ac studium præstes, qui virtute potiùs, quàm divitiis excellunt, eminent, valent; qui sunt ad virtutes paratiores, quos virtus potiùs quàm divitiæ commendant, qui virtutem magis quàm fortunam possident. Majores revereri oportet; majores honorare, revereri necesse est. Oportet unumquemque erga majores esse reverentem; se gerere cum majoribus reverenter, agere reverenter. Debet quivis majoribus piè reverentiam, quam merentur, atque observantiam præstare, exhibere, deferre. Majoribus omnibus debetur honos, veneratio, reverentia, observantia.

Honorem consequi. Si, ut instituisti, perges, omnia, quæ sunt in rep. amplissima, consequêris. Si cursum institutum tenebis; si tuam consuetudinem servabis, tueberis; si, ùt instituisti, perges, præmium feres tuæ virtutis, eximios honores; ad summos honores viam aperies, patefacies, strues, munies; honorem in republ. nullum frustra petes, multi etiam non petenti ultrò deferentur; optima consequetur fama, hominum existimatio, præmium, &c.

Honori alterius favere. Etsi te in conservanda amicitia satis levem cognovi, à me tamen omnia in te ornamenta proficiscentur. Etsi te in tuendâ, colendâ amicitiâ parum constantem, minùs firmum cognovi, tamen nullum in te ornando, honestando, colendo locum, aut tempus prætermittam. Favebo tuæ dignitati, existimationi, honori, nullô non locô, nullô non tempore, quibuscunque rebus potero. Conferam, referam, intendam ad honorem ac dignitatem tuam omnia mea studia, officia; omnem meam industriam, curam, operam, diligentiam. Figam & locabo in tuâ dignitate omnia mea studia. Augebitur meô studiô tua dignitas; tuæ dignitatis accessiones meô studiô consequêris; meum studium honori tuo nullô non locô aderit.

Honorem ladere. Hæc honori tuo adversantur, dignitati tuæ adversa sunt; hæc tuæ laudi nocent, officiunt, labem inferunt, maculas injiciunt, tenebras offundunt, damno sunt, jacturam afferunt. Hæc lædunt, imminuunt, turpi labe inficiunt, obscurant honorem tuum. Nihil potest nominis splendori officere. Nihil potest splendorem nominis tui perstringere, tui nominis lumini officere, nomen tuum obscurum reddere; tui nominis splendori tenebras obducere, offundere; tuo nomini lucem eripere, tuo nomini obscuritatem afferre. Hoc unum cures potissimum, ne tuæ dignitatis jacturam facias; omni industriâ, omni studiô, omnibus viribus contende, labora, conare; incumbe toto pectore; confer huc tuas omnes vires, intende omnes nervos; enitere, elabora, quantum in te est; cunctis viribus ac nervis hoc age; quàm diligenter potes; quantam potes, adhibe diligentiam summumque studium; studiô contende, quàm licet, maximô; labores imprimis præter cœteras res, præcipuè, ante omnia, ne tua dignitas violetur, nequid adversi tua dignitas patiatur, ne de tua dignitate detrahatur, ne quod in tuâ dignitate damnum facias, nequid in honore tuo feras detrimenti; ne qua labe aspergatur, ne qua labe inficiatur, ne quam labem suscipiat, ne quam labem contrahat honor tuus, ne splendor tuæ dignitatis obscuretur; ut

nihil unquam facias, quod contra tuam exiſtimationem eſſe queat.

Honorum aditum intercludere. Sæpe fecit inopia, ſæpe ex inopia contigit, ut honores conſequi non liceret; ſæpe commiſſum eſt inopiæ culpâ, ne liceret expedire, progredi, procedere, curſum tenere in honorum via. Prohibet, ſubmovet, arcet ab honoribus rei familiaris inopia. Impedimento egeſtas eſt, quò minùs ad ea, quæ ſunt in civitate ampliſſima, liceat pervenire; aditum ad honores intercludit rei domeſticæ difficultas. Euntibus ad honores magnas difficultates objicit, magna impedimenta opponit, viam obſtruit, obviam it, occurrit inopia. Imparatis à re domeſticâ honores obtinere non facile eſt, multi negotii, magni operis eſt. Repulſam ùt plurimùm pauperes ferunt, accipiunt; non patent honores inopiæ. *V. Ornamentum.*

Honorabilis, e, **ehrwürdig.** *Syn.* honorificus. *Uſ.* Hæc ipſa ſunt honorabilia.

Honorarium, ii, **Ehren-Geſchenck.** *Syn.* munus, quod honoris causâ datur. *Uſus.* Vi extortum non poteſt dici honorarium.

Honorarius, a, um, **was einem zu Ehren geſchicht.** *Syn.* ſpectans ſ. pertinens ad honores. *Uſ.* Honorarius arbiter; honorariam operam alicui accommodare.

Honoratè, **ehrlich.** *Syn.* honorificè. *Uſus.* Honoratè de aliquo loqui.

Honoratus, a, um, **geehrt / in Anſehen.** *Syn.* Qui in honore & pretio eſt.)(*Inglorius.* *Adv.* valdè. *Uſus.* Clarus & honoratus vir. *Thraſ.* Vir honeſtus & honoratus ampliſſimâ dignitate, ſemper in laude verſatus, inſolens infamiæ, circumfluens gloriâ, omnibus præſidiis ornatus, florens in urbe, cui omnes vulgò exhibeant levia quidem illa, ſed honorabilia: ſalutare, appetere, aſſurgere, deducere, reducere, conſulere; de quo omnes mirabiliter loquuntur & ſentiunt; communi omnium laude, magnificentiſſimis ſæpe decretis honeſtatus. *V. Honeſtus.*

Honorificè, **mit Ehren.** *Syn.* honoratè. *Uſus.* Liberaliter aliquem & honorificè tractare; ornatè & honorificè de aliquo prædicare. *Thraſ.* Licet non optimè de me ſis meritus, honorificè tamen de te ſum locutus; tamen tibi bene dixi; mea fuit in te honorifica oratio. Verbum nullum ex ore meo exiit, niſi tua cum laude conjunctum; laudavi, extuli, ornavi te; laudes in te contuli, licèt immerentem, licet immeritô tuô; dixi de te, quæ tibi laudem parerent; iis verbis uſus ſum, quæ ad te honeſtandum valerent, vim haberent, licet immeritô tuô.

Honorificus, a, um, **ehrſam.** *Syn.* decorus, dignus. *Uſ.* Honorificus in aliquem, verba honorifica.

Honoro, as, **Ehr erweiſen.** *Syn.* Honorem habeo, adhibeo, honeſto, honorificis verbis proſequor, honorem debitum præſto; honore augeo, orno. *Uſ.* Nusquam non virtus honoratur. *V. Honor.*

Hora, æ, **Stund.** *Epi.* antecedens, conſequens, calamitoſior, vacua periculis. *Uſ.* Horam conſumere, terere. Hora abit; in horam vivere. Horâ ampliùs ludunt; ſuis horis uti.

Horizon, tis, **Geſicht-Kreiß.** *Syn.* finiens. *Uſus.* Illi orbes, qui cœlum quaſi medium dividunt, & aſpectum noſtrum definiunt, quos Græci ὁρίζοντες nominant, à nobis finientes recte nominari poſſunt.

Hornotinus, a, um, **heurig / jährig.** *Syn.* hujus anni. *Uſ.* Frumentum, vinum hornotinum.

Hornus, a, um, * **heurig.** *Syn.* hujus anni. *Uſ.* Vina horna.

Horologium, ii, **Sonnen-Uhr.** *Syn.* ſolarium.

Horrendus, a, um, **greulich.** *Syn.* horrificus, horribilis, formidoloſus, metuendus, pertimeſcendus, res multæ trepidationis. *V. Horribilis.*

Horreo, ére, **fürchten / erzittern.** *Syn.* metuo, cohorreo, formido, timeo. *Adv.* imbecilliùs. *Uſ.* Horrere minas alicujus. Horreo, quorſum id evadat. Horret animus cogitare. Horret corpus frigore. *Thraſ.* Naturaliter horremus & formidamus dolorem; horrore nos dolor perfundit; nomen ipſum doloris horrori eſt; abhorrent omnes, ut immanem quandam ac pernicioſam beſtiam peſtemque refugiunt, mortis inſtar putant dolorem; ut ab inimico hoſte refugiunt ab horrore. *V. Timeo. Terreo.*

Hor-

Horreſco, ere, erſchrecken. *Syn.* perhorreſco. *Uſus.* Injecto terrore mortis horreſcunt. *V. Horreo.*

Horreum, i, Keller/ Scheune. *Syn.* Cella. *Uſ.* Neque in ſegetibus, neque in areis, neque in horreis.

Horribilis, e, erſchrecklich. *Syn.* horrendus, horrificus, formidabilis. *Uſ.* Hanc tam tetram, tam horribilem, tam infeſtam, ac pertimeſcendam reip. peſtem effugimus. Horribiles & miſeri caſus aliorum. *V. Horrendus.*

Horridè, unlieblich. *Syn.* aſperè, duriter. *Uſ.* Incultè, horridè dicere, vivere.

Horridulus, a, um, etwas unlieblich. *Uſus.* Orationes horridulæ.

Horridus, a, um, garſtig/ rauch. *Syn.* Incultus, aſper, durus.)(*Nitens, nitidus. Adv.* Omnino, ſemper, planè. *Uſus.* Cum eum incultum, horridum mœſtumque vidiſſem. Horridioribus verbis uti. *Phraſ.* Quàm teter incedebat, quàm truculentus, quàm terribilis aſpectu, ægreſtis homo & inurbanus! naturâ aſper, & iniquus omnibus, doctrinâ aſperior & durior.

Horrifer, a, um, das Zittern macht. *Syn.* horrificus.

Horrificus, a, um, erſchrecklich. *Uſ.* horrificum bellum. *V. Horridus.*

Horriſonus, a, um, das ein greulich Getöß macht. *Uſ.* Horriſonum fretum.

Horror, is, Erzitterung. *R.* ὀρθύνω, *excito. Uſ.* Quis me horror perfudit? *V. Metus. Timor. Terror.*

Hortatio, onis, Vermahnung. *Syn.* cohortatio. *Epi.* grata, maxima, neceſſaria. *Uſus.* Non hortatione neque præceptis, ſed precibus tecum fraternis ago.

Hortator, is, Anreitzer. *Syn.* Suaſor, conſuaſor, author. *Epi.* aſſiduus. *Uſus.* Adjutor, author, hortator, interceſſor ad agendum aliquid. Hortatore non eges, ſponte enim exardeſcis ad litterarum ſtudia. *V. Author.*

Hortatus, ûs, Erinnerung. *Syn.* hortatio. *Uſus.* Id feci aliorum conſiliô, authoritate, hortatu.

Hortor, ari, anmahnen. *Syn.* adhortor, ſuadeo, ſum author, cohortor, excito, impello, acuo.)(*Dehortor, deterreo. Adv.* aliquando, amicè, etiam atque etiam, jam dudum, magnopere, ſeparatim, vehementer. *Uſ.* Currentem magnopere hortari. In excitando & acuendo plurimùm valet, ſi laudes eum, quem cohortêre. Proponam tibi claros viros, quod ſolent ii, qui hortantur. *Phraſ.* Hortatione meâ non indiges; currentem quid incitem? Hoc non eò dico, ut te oratio mea dormientem excitet, ſed potiùs currentem incitet, acuat, ad majorum tuorum imitationem cohortetur; cum ad omnem laudem tuâſponte properes, non impulſu meô, non eſt, quod te exhorter ad virtutis ſtudium, adhortatione animum firmem, ad virtutem arrigam. Impellere filios parentes debent ad eas artes, quarum eſt æterna poſſeſſio. Incitare filios Parentes debent ad eas artes; conſilio, rationibus, argumentis, adducere filios Parentes debent ad eas artes; laudare filiis Parentes debent eas artes, oſtendere filiis Parentes debent earum artium fructum, hortatores eſſe filiis ad eas artes Parentes debent; id conſilii dare, ita conſulere parentes filiis debent, ut eas artes complectantur; authores filiis Parentes eſſe debent, ut ad eas artes, ad earum ſtudia ſe ſe conferant, applicent, animum adjungant, totô animô incumbant, quarum poſſeſſio vitam æquet, quarum nobis fructum una mors adimit. Ea demum eſt ad filios egregia parentum cohortatio, quâ impelluntur ad eas diſciplinas, quarum uſus interitu tantùm vitæ, nullâ re præterea terminetur. Decet Parentes illos, qui liberis conſultum volunt, non eos ad rem cohortari, quam facilè, nullô negotiô, arbitratu ſuô tum largitur, tum eripit fortuna, verùm ad eas artes, quarum vitæ par uſus & poſſeſſio eſt. *V. Excito.*

Formulæ hortantis. Age, age verò, agedum; ſtudia, amabo, proſequere; macte virtute; perſequere cœpta, ſi vir es; ſodes, *ſi audes*, age, ſi quid agis.

Hortulus, i, Gärtlein. *Epi.* jucundior, hortuli propinqui. *Uſus.* Democriti fontibus Demetrius hortulos ſuos irrigavit.

Hortus, i, ein Garten. *Epi.* apricus, horti paterni, pretioſi, venales. *Uſus.* Deliciarum causâ & voluptatis quosdam in hortis ſuburbanis ſuis cum mitrella ſæpe videmus.

Hoſpes, itis, Wirth / Gaſt. *Syn.* apud quem alius, vel qui diverſatur. *Epi.* antiquus, edax, minime edax; tam inimicus cœnæ, & ſumptuoſus; gravis, nobilis, nobiliſſimus & ſanctiſſimus, ſplendidiſſimus atque ornatiſſimus, vetus & amicus. *Uſ.* Ad hoſpitem divertere; hoſpites admittere, accipere, recipere. Orator nullâ in re rudis, aut tyro, nec hoſpes aut peregrinus eſſe debet. Adeòne tu hoſpes hujus urbis? *Phraſ. Hoſpitem recipere.* Hoſpitii jus & amicitiæ officium præſtare; commodô hoſpitiô, hoſpitali mensâ blandè & benignè accipere. Decorum eſt, patere domos hominum illuſtrium hoſpitibus illuſtribus. Humaniſſimè me tuus affinis excepit, humaniſſimè tuus affinis me tenuit hoſpitiô, ſuis me ædibus excepit. Humanus mihi hoſpes tuus affinis fuit. Affine tuô, humanô hoſpite uſus ſum. Hoſpitium affinis tui expertus ſum. Affinis tuus apud ſe diverti me voluit. *Hoſpes, qui recipitur.* Ad affinem ſummâ illius voluntate diverti; ſatis lautè apud amicum diverſatus ſum; deductus ſum ad affinem hoſpitem, apud affinem collocatus ſum; dudum cum eo hoſpitium amicitiamque junxeram. Convictibus & hoſpitibus non alius magis indulget. *Vid. Excipio.*

Hoſpita, æ, Wirthin. *Epi.* vetus. *Uſ.* Figura & lineamenta hoſpitæ.

Hoſpitalis, e, gaſtfrey. *Syn.* qui libenter recipit. *Uſus.* Hoſpitales Dii. Domus omnibus apertiſſima & hoſpitalis.

Hoſpitalitas, tis, Gaſtfreygebigkeit. *Uſ.* Valde à Theophraſto laudatur hoſpitalitas. *V. Excipio.*

Hoſpitaliter, * gaſtfrey. *Uſ.* Invitati hoſpitaliter per domos.

Hoſpitium, ii, Gaſt-Hauß. *Syn.* Diverſorium, familiaritas, amicitia; domus, quæ gratis & libenter amicis patet; ſedes hoſpitalis. *Epi.* Agreſte, avitum, liberale, magnificentiſſimum, maritimum, publicum, vetus, vetuſtum. *Uſus.* Hoſpitium facere cum aliquo, hoſpitiô jungi. Hoſpitiô accipere, recipere quempiam. Eſt mihi vetus cum illo hoſpitium. Hoſpitio renunciare.

Hoſtia, æ, Schlacht-Opffer. *Syn.* victima. *Epi.* Maxima, proxima; hoſtiæ balantes, decoræ. Gratæque, humanæ, majores. *Uſ.* Diis hoſtias immolare; humanis hoſtiis DEUM placare. Præbere hoſtias ad Sacrificium; hoſtias adducere, ducere, cædere.

Hoſticus, a, um, * feindſelig. *Syn.* hoſtilis. *Uſ.* Vagi milites in hoſtico errabant; enſis hoſticus.

Hoſtilis, e, feindlich. *Syn.* inimicus, infeſtus. *Uſus.* hoſtilem in modum vexare quempiam. Hoſtili in rempublicam animô.

Hoſtiliter, feindſeliger weiſe. *Syn.* inimicè, hoſtilem in modum, infeſtè, iniquô animô.

Hoſtis, is, ein Feind. *R. ab* ὄστις, *quicunque peregrinus eſt, cujus nomen ignoratur.* *Syn.* inimicus, perduellis, qui contrà arma fert, qui bellum Patriæ indicit.)(*Amicus, ſocius.* *Epi.* acerbiſſimus, acerrimus atque infeſtiſſimus, amentiſſimus & profligatiſſimus, antiquus, antiquiſſimus, armatus, capitalis, certus, crudelis, domeſticus, externus, ferus & immanis, fœdiſſimus, importuniſſimus, impurus & impius, juſtus & legitimus, nefarius, perditus, perpetuus, potens, præſens, ſceleratus, teter, teterrimus, togatus. *Uſus.* Ad hoſtes *deficere*, confugere, transfugere, tranſire, ſe conferre; hoſtes *diſſipare*, rejicere, fundere, proſternere, occidere. Eſt capitalis, ſempiternus, communis omnium hoſtis & prædo. *V. Inimicus. Adverſarius. Infeſtus.*

Huc, da / hieher. *Syn.* ad hæc, ad hanc rem. *Uſ.* Huc te pares, hæc cogites. 2. *Horſum*, huc hominem & illuc rapere. Rem huc adduxi.

Hui, huy / ey. *Syn.* Admirantis & optantis vox. *Uſus.* hui, quam hoc velim ſcire!

Hujusmodi, dergleichen. *Syn.* Id genus, hujus exempli.

Humanè, freundlich. *Syn.* Humaniter, benignè. *Uſus.* Feciſti humanè, quòd.

Humanitas, tis, Höflichkeit. *Syn.* humana natura ingeniumque. *Epi.* communis, digna ſcientiâ, in aliquem excellentior, mira, multa, politior ſingularis, ſumma, tanta. *Uſus.* Huma-

ma-

manitatem omnem exuere, abjicere, extirpare; obdurescere malis. Petere veniam errato, ex humanitatis communis jure & misericordiâ. Omnem humanitatis sensum amittere. 2. *Lenitas, facilitas, placabilitas, mansuetudo, comitas, urbanitas, suavissimi mores, benignitas, mansuetudo, morum atque sermonum lepos.* Nemo Catone commodior, comior, moderatior fuit, ad omnem rationem humanitatis, & morum suavitatem; Humanitatem alicui tribuere, habere. Difficillima est illa societas gravitatis cum humanitate. 3. *Eruditio, doctrina.* Artes, quibus ætas puerilis ad humanitatem erudiri solet; quæ ad humanitatem pertinent. In omni recto studio & humanitate versari: Homo non communium litterarum. Homo non hebes, exercitatus, humanitate politus, neque communium litterarum & politioris doctrinæ expers. Artes, quæ repertæ sunt, ut puerorum mentes ad humanitatem fingerentur. *Thras.* Cæsar præter multas, quibus floruit, virtutes eâ fuit humanitate, ut nihil supra posset. Ut virtutes, quibus Cæsar enituit, multas omittam, ejus humanitatis fuit, ut nemo cum illo conferendus, comparandus, æquandus esset. Ut virtutes, quæ in Cæsare viguerunt, multas silentiô præteream, ea præditus humanitate fuit, ut nemo par illi fuisse videatur. Humanitate Cæsar excelluit, omnibus antecelluit, præstitit, omnes vicit. Nihil Cæsare humanius. Humanitatem Cæsar ita coluit, ut nemo magis. Cæsare nemo fuit ad humanitatem propensior. Cæsar propriô quôdam naturæ munere factus ad liberalitatem videbatur. Singularem in exercendâ liberalitate & præcipuâ quâdam laude dignum Jure Cæsarem dixeris. Laudem liberalitatis præter cæteros Cæsar tulit. Laus liberalitatis uni maximè Cæsari debetur. Qui sit Cæsari humanitate præferendus; qui plus habeat, possideat, ostendat humanitatis; in quo plus quàm in Cæsare humanitatis sit, resideat; Cæsare qui magis ad humanitatem propendeat; qui humanitatis laude sit Cæsare præstantior; qui præstaret, antecelleret humanitati Cæsaris, neminem reperiri posse puto, neminem adhuc agnovimus. Nemo Cæsarem humanitate vincere potuit. Nemo unquam Cæsare humanitate magis abundavit. Nemo fuit Cæsare humaniore sensu.

Humaniter, höflich. *Syn.* Humanè, benignè. *Usus.* Humaniter fecit, quòd ad me venit. 2. *Ut hominum conditio poscit.* Sin aliter acciderit, humaniter feremus.

Humanitus, menschlich. *Syn.* Humano more, ùt solet, ût fere fit. *Usus.* Si quid humanitùs acciderit.

Humanus, a, um, menschlich/ gütig. *Syn.* Ad hominem pertinens.)(*Inhumanus.* *Usus.* Aliquem à fera & agresti vita ad humanum cultum civilemque traducere. 2. *Affabilis, benignus, comis, blandus, facilis, commodus, urbanus.* *Usus.* Vir humanissimus & facillimus. *Phras.* Humanæ res omnes fragiles caducæque sunt, humani generis imbecillitatem, fragilitatemque quis non extimescat; summa est hominum infirmitas, incerta omnia, & mobilia, & caduca. Casus humanos, & eventus incertos valetudinis, & naturæ communis fragilitatem, quis non extimescat? summa est hominum infirmitas. Incerta omnia, posita non tam in nostris consiliis, quam in fortunæ temeritate. nihil humano certi est, vice forrunarum humanarum quis non commoveatur? Humanæ sorti quis non illachrimetur?

Humanis moribus. Me summa comitate complectitur, familiariter atque hilariter amplexatur; nihil illô amantius, suavius, comius, jucundius; in omni sermone affabilis; benignô alloquiô, comitate, invitando beneficiis, quos potest, conciliando, vultu ac sermone in omnes placato, omnium sibi amores collegit. Non te ad hanc rem utilitatis aut præmii spes, sed humanitas impulit, sed benignitas & naturæ facilitas adduxit. Agis hoc non præmii spe commotus, sed humanitate adductus, benignitate impulsus, studiô liberalitatis incitatus. Dedisti hoc humanitati

tuæ, non præmiis; debet hoc humanitati tuæ acceptum referri; ad hoc te incitavit natura tua, ad humanitatem propensio; mirifica tua eluceſcit urbanitas.

Humanioribus litteris à pueritiâ eruditus, à teneris annis humaniores diſciplinas ſtudiosè amplexus es; à Puero floruiſti actibus iis, quæ ab humanitate nomen acceperunt. Jam inde à puero diſciplinas eas coluiſti, quæ humaniores nuncupantur. Ab ætatis initio humanitatis ſtudia complexus es.

Humatio, onis, Begräbnus. *Syn.* Sepultura.

Humecto, as, * befeuchten. *Syn.* Humidum facio, humore aſpergo. *Uſus.* Vultum lachrymis humectare.

Humerus, i, Schulter/ Achſel. *Syn.* Suprema brachii pars. *Epi.* Lævus, levis, ſiniſter. *Uſus.* Italia Ciceronem ſuis humeris reportavit. Totum negotium unus ille gubernat, & humeris ſuis ſuſtinet; Aliquem in humeros efferre.

Humeſco, ere, * feucht werden. *Syn.* Madeo, humidus fio. *Adv.* Modicè. *Uſus.* Terra humeſcens.

Humidus, a, um, feucht/ naß. *Syn.* Humorem habens, aëreus. *Uſus.* Ligna viridia, & humida.

Humilis, e, niedrig. *Syn.* Demiſſus, *loci ratione*, jacens, abjectus.)(*Altus, alacer, clarus, præſtans.* *Uſus.* Vites, & quæ humiliora ſunt, ſe attollere à terrâ non poſſunt. 2. *Transl. conditione, ſtatu, fortunâ demiſſus, mœrens, afflictus,* Humilis, imbecillis, infirmus, minimè generoſus animus. Qui altiore animô ſunt, nihil humile, nihil abjectum captant, cogitant. 3. *Iudicio, voluntate, artificiô, conſiliô abjectus.* Fractô atque humili animô ſupplicare; mens anguſta & humilis. Vir humilis. *Phraſ.* Summam in eo animi humilitatem cognovi; ſummam in eo animi demiſſionem, abjectionem, infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem cognovi; ſummas animi anguſtias in eo expertus ſum. Hominem eſſe vidi exigui admodum animi, nihil ſpectantem in laude poſitum, nullius laudis cupiditate flagrantem, averſum ab omni gloriæ ſtudio; in humiles ac plane ſordidas cogitationes dejectum, tanquam humi ſerpentem. *V. Abjectus. Vilis.*

Humilitas, tis, Niedrigkeit.)(*Altitudo, ſublimitas, loci ratione.* *Uſus.* Sydera inter ſe altitudine & humilitate diſtantia. 2. *Abjectio, ignobilitas, contemptio.* Deſpicere humilitatem alicujus; propter humilitatem & obſcuritatem generis, in ignoratione hominum verſatur. *Phraſ.* Tu ſubmiſsè agis, ac magnâ humilitate cum æqualibus tuis, tuæ non parcens exiſtimationi, obſequium præſtas, morem geris. Præter omne decorum, plusquam par eſt, omni decorô neglectô, nullâ decoris ratione habitâ, contra dignitatem tuam, nihil conſulens dignitati tuæ, præter omnem modum te humilem præbes, abjectum reddis apud tuos æquales. Tibi nihil, æqualibus multum defers. Etſi te das tuis æqualibus, non ſunt tamen præponendi. Etſi de das iis, qui tuæ ſunt conditionis, qui ex eodem ſunt claſſe, qui ejusdem ſunt ordinis, eundem ac tu dignitatis gradum obtinent, qui tibi nulla in re inferiores ſunt, non ſunt tamen præponendi, *V. Abjectus. Vilis. Animus imbecillis.*

Humiliter, niederträchtiglich. *Syn.* Submiſsè, demiſsè; animô humili, vili, imbecillô.

Humo, as, begraben. *Syn.* Sepelio. *Uſus.* Humare corpora. *Vid. Sepelio. Funus.*

Humor, is, Feuchtigkeit. *Syn.* Aqua, liquor. *Epi.* Non inutilis ad aliquid depellendum, mollis. *Uſus.* Frigoribus dureſcit humor. Humor infuſus in corpore.

Humus, i, Erdboden. *Syn.* Terra, gleba, tellus. *Uſus.* Humus ſubacta atque pura.

Hyberna, orum, Winter Läger. *Syn.* Loca, in quibus milites hyemant. *Uſus.* In hyberna ducere, dimittere. Ex hybernis educere exercitum.

Hybernaculum, i, * Winter Quartier. *Uſus.* Communia hybernacula.

Hyberno, as, überwintern. *Syn.* Hyemo.

Hybernus, a, um, winteriſch. *Syn.* Hyemalis.)(*Æſtivus.* *Uſus.* Hyberni menſes, non hyberna.

Hydra, æ, Waſſer-Schlang. *Syn.* Excetra, anguis.

Hy-

Hydria, æ, Waſſer-Krug. *Syn.* Urna.

Hydrops, pis, Waſſerſucht. *Syn.* Aqua intercus.

Hyemalis, e, winterlich. *Syn.* Hybernus. *Uſus.* Nudi hyemalem vim perferunt.

Hyemo, as, überwintern. *Syn.* Hyberno. *Adv.* Jucundè. *Uſus.* Ubi hyemabis?

Hyems, is, Winter. *R.* ὕω, *pluo.* *Syn.* Hybernum tempus, hyemale tempus, durum anni tempus.)(*Æſtas. Epi.* Extrema, maxima, ſumma, teterrima. *Uſus.* Hanc vim frigorum hyememque vix urbis hujus tectis ſuſtinemus. Hyemem tolerare. Præcipitat, ſeneſcit, conficitur, abit hyems. Propter hyemis magnitudinem navigare non potui. *Phras.* Hyems hoc anno nive ſævâ & omni tempeſtatum genere fuit; arbores, quæ obnoxiæ frigoribus ſunt, decuſſit omnes. Nivis altitudo inexſuperabiles montes fecit; inſignis eſt annus hyeme gelidâ & nivosâ, adeò ut viæ clauſæ, flumina ſint innavigabilia. Tempus brumæ aſperrimum, prægelidum, nivale. Hyems eſt tetertima ac fœdiſſima. Hyeme utimur injucundâ, triſti, & perodiosâ. Nihil hâc hyeme fœdius, nihil horribilius. *Vid. Frigus.*

I.

Jaceo, ére, liegen / fallen. *R. ab* ἵζω κέω, *vi poſitus ſum.* *Syn.* Procumbo.)(*Vigeo, floreo.* *Adv.* In perpetuum, longè, obſcurè, ſæpe & diu ſtratum ad pedes, ſigillatim, tamdiu, turpiter, valde. *Uſus.* Mater mihi diu ad pedes miſerè ſtrata jacuit; mœrens jacebat in loco. 2. *Neglgor.* Jacent litteræ, ingenia, Religiones, leges, ſtudia. Abiens in tenebris, in oblivione diu jacuit, dum in lucem reip. extraheretur, In ſordibus & luctu jacere. *Phras.* Vix erat, ubi jacerent, plerique fuſi in herba recubuêre, vix erat, ubi ſternerent corpora. In ſarcinarum cumulum ſe conjecére, nihil erat, cui incubarent.

Jacio, ere, werffen / legen. *R.* ἵζω σείω, *quaſi vi quatio.* *Syn.* Immitto, objicio. *Uſus.* Immittere, jacere, contumeliam

in aliquem; probra, injurias, terrores, minas, pericula, jacere in quendam, *denunciare.* Is caſus me in mediam contentionem jecit. Jacere fundamenta, ſuſpicionem, gradum, aditum ad gloriam. *Phraſ.* Saxa, tela jacere, emittere, conjicere in hoſtem; tela intorquere, tela ingerere in ſubeuntes; miſſilibus inceſſere hoſtem; quidquid fors in manus dedit, jaculari, mittere in hoſtem. *V. Conjicio.*

Jactatio, nis, Ruhmredigkeit. *Syn.* Favor, aura. *Epi.* Magna, inanis, modica, multa, popularis. *Uſus.* Non jactatione populari, ſed dignitate & innocentiâ ſe tuetur. 2. *Oſtentatio.* Jactatione verborum & periculorum terrere aliquem. 3. *Commotatio.* Jactatione maris feſſus. Jactatio corporis exigua. *V. Glorior.*

Jacto, as, rühmen. *Syn.* Magnificè loquor, glorior, verbis me magnum facio, gloriâ me & prædicatione effero, me oſtento, de me prædico. *Adv.* Dupliciter ſe, graviſſimè, inconſtanter, inſolentiùs, intolerantiùs, leniter primas haſtas, magnificentiſſimè, non ita diu, ſumptuoſiùs, turbidè, valde, vehementiſſimè, vehementiùs. Jactari facetiùs, graviùs, immoderatè, petulantiùs, vulgo, iniquè, valde. *Uſus.* Magnificè ſe & inſolenter de re aliqua jactare. 2. *Iacio, agito, commoveo.* Oculos, caput, cerviculam jactare. 3. *Injicio, infero.* Terrorem, minas, pericula, jactare. 4. *Exagito.* Convitiis, clamore aliquem, æquitatem multis modis jactare; æſtu, febribus, labore forenſi, tempeſtate populi jactari. *Vid. Glorior. Superbus.*

Jactura, æ, allerley Verluſt. *Syn.* Damnum. *Epi.* Immanis, magna, mediocris, minima, tanta, tolerabilis, turpis. *Uſus.* Rei familiaris jacturam facere. Magna jactura in pecunia, vel pecuniæ eſt facta. *V. Damnum. Detrimentum.*

Jactus, ûs, Wurff / Streich. *Syn.* Conjectus. *Uſus.* Fulminum jactus.

Jaculator, is, * ein Schütz. *Syn.* Qui jaculum emittit. *Uſus.* Sæpe optimi jaculatores errant.

Jaculor, aris, ſchieſſen / werffen. *Syn.* Torqueo, conjicio. *Uſus.* Equitare, jaculari ad metam.

Jacu-

Jaculum, i, Wurff-Pfeil. R. à *jaciendo*. *Syn.* Telum. *Uſ.* Murum telo trajicere.

Jam, ietzund. *Syn.* Vi temporis elapſi. *Uſus.* Jam illo tempore, cum; jam à principio belli, jam inde ab adoleſcentia. Jam à Socrate; jam usque ab heroicis temporibus; jam jamque pluit; jam delector. Jam verò.

Jamdiu, ſchon längſt. *Syn.* Jam pridem, aliquot jam per annos, multorum jam dierum intervallo, jamdudum. *Uſ.* Res jam diu geſtæ.

Jampridem, eine geraume Zeit. *Syn.* Jamdiu. *Uſus.* Jam ſum pridem tuus.

Jambus, bi, Vers-Glied. *Syn.* Pes carminis. *Epi.* Duplex, extremus, frequentiſſimus. *Uſus.* Jambus in oratione vitioſus, ſi extremus ponatur.

Jambicus, a, um, zum Vers gehörig. *Uſus.* Jambicus verſus orationi ſimillimus.

Janitor, oris, Thorhüter. *Syn.* Januæ cuſtos, ſeu præfectus.

Janua, æ, die Thür. R. ab ἴέναι, ire. *Syn.* Oſtium, aditus. *Epi.* Conſularis, effracta, & evulſa. *Uſus.* Ejus janua & veſtibulum quotidie magnâ hominum frequentiâ celebratur. *Phras.* Januam claudere; obices portarum, clauſtra portatum; ſores diligenter oppeſſulare, obſerare, occludere ambobus peſſulis; foribus peſſulum obdere. *Effringere januam.* Foribus aſſultim exitium ferre; poſtes, limina ſecuribus comminuere, foribus facere aſſultus, foribus protervè injuriam facere, fores arietare.

Januarius, a, um, zum Jenner gehörig. *Uſ.* Calendæ januariæ.

Januarius, ii, der Jenner. *Uſus.* Menſis primus Januarius.

Ibi, daſelbſt. *Syn.* In eo loco. *Uſus.* Nemo eſt qui non ubivis, quàm ibi, ubi eſt, eſſe malit. 2. *Eâ occaſione.* Ibi Cecinna poſtulare cepit. *Phraſ.* Ibi eſt, eò loci res eſt; eò ſpectat oppidum, quò; inibi, illinc, in illiſce ædibus, eò eſt.

Ibidem, eben da. *Syn.* In eodem loco. *Uſ.* Ibidem, in quo læſi, ſolabor; ibidem te operiar.

Iccirco, da rum. *Syn.* Idcirco, ideo, ob eam rem, eâ re.

Ico, ere, ſchlagen. *Syn.* Ferio, ictum facio. *Uſus.* In pactione fœdus icere.

Ictus, ûs, Streich/ Wurff. *Syn.* Percuſſio, petitio. *Epi.* Contrarius, flammatus, levis; non tribunitius, ſed conſularis; validus. *Uſus.* Ictu fulminis deflagravit. Ictu & conjectione telorum cominus magnæ ſæpe copiæ pulſæ ſunt; eôdem tecum ictu concidi. *Thruſ.* Multis & gravibus ictibus concidit; gravioribus, vehementioribusque plagis, pugnis, & calcibus conſciſſus; plagis confectus interiit. Inter dolorem crepitumque plagarum, accipiens graviſſimas plagas, ſilentiô tulit. Multis ictibus acceptis datisque corruit; recentibus verberum veſtigiis lividum corpus circumfert.

Id, das/ dieſes. *Syn.* Hoc, iſtud. *Uſus.* Venit ad me, & quidem id temporis, cùm. Id ætatis vir.

Idcirco, derohalben. *Syn.* Ideo.

Idea, æ, Geſtalt/ Muſter. *Syn.* Forma, ſpecies, ſpecies rerum, prima & inchoata intelligentia. *Uſus.* Has rerum formas Plato appellat ideas. *Phraſ.* Concepit animô eloquentiæ quandam ideam; inſidebat in ejus mente ſpecies eloquentiæ. Habuit comprehenſam animô quandam formam eloquentiæ; ſimulacrum quoddam & exemplar eloquentiæ apud ſe informârat. *Vid. Imago.*

Idem, eadem, idem, eben daſſelbige. *Syn.* Hic ipſe, is ipſe, unus, par, perpetuus, geminus.)(*Alius.* *Uſus.* Amicus tanquam alter idem. Hoc unum & idem videtur eſſe. Fuêre, qui idem ornatè, idem graviter dixêre. Cauſæ inter ſe ſimillimæ, vel potiûs eædem. Vir bonus idemque eruditus. *Phras.* Idem ferè dicebat, quod alter; rebus congruentes, nominibus differebant. Eadem dicit, nulla in re diſcrepat; una eſt utriusque cauſa; hujus cauſa & illius ſejungi non poteſt, eòdem revolvitur; eandem cum illo incudem tundit. *V. d. Similis.*

Identidem, immerfort. *Syn.* Frequenter. *Uſ.* Hoc identidem dicitis.

Ideò, derhalben. *Syn.* Idcirco, eò quod; eâ re, quòd; digna cauſa, cur; ob haſce res, ei rei; eâ gratiâ quòd; eò, id; hòc quòd. *Uſus.* Hæc ideò diligentiùs pertracto. *V. Ex eo.*

Idio-

Idiota, ein Ungelehrter. *Syn.* Imperitus, illiteratus, rudis. *Usus.* Illi idiotæ, ùt tu appellas. *V. Rudis.*

Idolum, i, Bild/ Götz. *Syn.* Simulacrum imago, spectrum. *Usus.* Imagines, quæ idola nuncupantur.

Idololatra, æ, Abgötterer. Idolorum cultor, colens idola, idololatriæ teterrimâ caligine mersus, superstitionumque tenebris altissimis obsessus & sepultus.

Idoneè, bequemlich. *Syn.* Aptè, commodè. *Usus.* Exordio idoneè comparatur auditor ad reliquam orationem.

Idoneus, a, um, geschickt. *Syn.* Aptus, commodus, tempestivus, constitutus, dignus. *Usus.* Non est idoneus author. In deligendis idoneis hominibus judicium & delectum adhibere. Idoneum tempus, locus opportunus; Idonea verba. Imagines ad monendum idoneæ. *V. Accommodatus. Aptus.*

Idus, uum, der 15. Tag in den Monaten. *Syn.* Dies qui singulis mensibus nonas sequuntur à dividendo dicti. *Usus.* Idibus Martiis.

Jecur, oris, die Leber. *Syn.* Hepar. *Epi.* Nitidum atque plenum, horridum & exile, opimum. *Usus.* Cerebrum, cor, pulmones, jecur.

Jecusculum, i, ein Leberlein.

Jejunè, schlecht. *Syn.* Tenuiter, exiliter. *Usus.* Jejunè dicere, agere.

Jejunitas, tis, Mangel. *Syn.* Tenuitas.)(*Ubertas & copia. Us.* Cavenda Oratori jejunitas, siccitas, inopia. Verborum jejunitatem ac famem quàm ubertatem nimiam malo. *V. Tenuitas.*

Jejunium, ii, * Fast-Tag. *Syn.* Tempus, quô à cibis abstinemus. *Vid. Abstinere cibis.*

Jejunus, a, um, nüchtern. R. ab ἰνέω vacuo. *Syn.* Qui nihil edit, aridus, tenuis. *Us.* Biduum ita jejunus, ut ne aquam gustarem. *Transl.* Jejuna, misera verborum concertatio. Animus jejunus & angustus. *Phras.* Biduò jejunus sum, cibi nihil cepi; jejunum mihi tessumque corpus inediâ. Biduum sine alimento traho. Jejunium, quod instituì, sorvabo. Bidui abstinentiâ siccus & languens, biduanô jejuniô corpus exhaurio, incœnatus, impransus. Esuriales ferias ago biduum. *V. Tenuis.*

Jentaculum, i, * Frühstück. *Syn.* Cibus, qui ante prandium sumitur.

Igitur, nun/ demnach. *Syn.* Ergo. *Usus.* Jejunas igitur aures affers.

Ignarus, a, um, unwissend. *Syn.* Imprudens, inscius, rudis, imperitus, indoctus, nec opinans. *Usus.* Quid agatur, ignarus sum. Ignarus rerum mearum. Facundæ orationis ignarus. *V. Rudis.*

Ignavia, æ, Faulheit. *Syn.* Inertia.)(*Fortitudo. Epi.* Moderata, summa. *Usus.* Fortitudini contraria est ignavia. Ignaviam suam, inertiam, desidiam, luxuriam, parietum custodiis tegere. Ignaviæ se dedere. Ignaviâ oblanguere. *Phras.* Causam hujusce facti in ignaviam conferebant. Comissum hoc ex ignaviâ homines interpretabantur. Referebant hoc ad ignaviam, inertiam, desidiam, languorem. Hoç adscribebant ignaviæ, assignabant; hoc ignavi esse hominis ajebant. In hoc omnibus negligentiæ nomine suspectus erat; hoc illi tribuebatur. *V. Animus imbecillis. Negligentia.*

Ignavè, faul/ träg.)(*Contentè. Usus.* Vide, ne quid ignavè, muliebriter, abjectè, serviliter facias. *Vid. Negligenter.*

Ignaviter, * faul/ träg. *Syn.* Ignavè.

Ignavus, a, um, verzagt. *Syn.* Iners.)(*Fortis, audax. Usus.* Ignava, iners, somniculosa senectus. *Phras.* Hic omnes pigritiæ morbo laborant, omnes languent, omnes torpent, omnes frigent; Hìc omnia jacent, omnes ignaviæ labe infecti sunt. Hìc veternus omnes occupavir. Hìc nemo est, in quo diligentiam non requiras, in quo diligentiam invenias. *V. Piger. Negligens.*

Ignesco, ere, feurig werden. *Syn.* Conflagro, ardeo. *Us.* Ad extremum omnis mundus ignescet.

Igneus, a, um, feurig. *Us.* Callida & ignea sydera dixit Cleanthes. Ignea motu arteriæ micant.

Igniculus, i, klein Feuer. *Syn.* Parvus ignis. *Epi.* Matutini igniculi parvuli, viriles. 2. *Facilitas ingenita. Usus.* Virtutum igniculi & semina. Igniculos viriles jacere.

Ignis, is, Feuer. R. ἀνεξηλιχῶς à geno, quia sine calore nihil gignitur.

Syn.

Syn. Flamma, incendium. *Epi.* Ætherius, æternus, artificiosus, clarus, confector & consumptor omnium, exiguus, hybernus, novus, perpetuus & sempiternus, vitalis, & salutaris. *Usus.* Ignis omnibus rebus vitalem impertit calorem. Hic noster ignis, quem usus vitæ requirit, confector est & consumptor omnium. Ignem lapidum conflictu atque tritu elicere, facere. Ignes jacere, tectis injicere, inferre, adhibere, admovete. Ignem exstinguere, aquâ refrigerare; pati ab igne; ignem capere, concipere solet arefacta materia.

Ignitus, a, um, feurig. *Usus.* Inflammatus atque ignitus furor.

Ignobilis, e, schlecht/ unedel. *Syn.* Humilis ignobili locô natus, infimô locô natus, obscuris ortus parentibus; unus de multis, è populo; humili atque obscurô locô natus, inferiore genere ortus, ex infimo genere & fortunæ gradu; homo tenuis, cujus vis & fortunæ conditio infima est; cujus stirps & genus ignoratur, qui parentibus natus est humilibus; homo ignotus & sordidus, obscurus, abjectâ & obscurâ familiâ, nullâ commendatione majorum, homo per se cognitus, ignobilis, omnium infimus & sordidissimus, humilis sanè & minimè generosus; inferiore genere hominum, & infimorum hominum filii; terræ filius, minorum gentium.)(*Nobilis, clarus, præstans, rerum multitudine nobilitatus.* *Phras.* Multos infimæ conditionis extulit atque illustravit virtus. Multos humillimæ sortis, obscuri loci, nullâ Parenrum aut majorum laude commendatos, obscurô locô natos; ignobili, obscurô, infimô genere editos extulit atque illustravit virtus. Multos generis humilitate jacentes virtus erexit; Nobilitantur atque honestantur virtute multi genere ignobiles & obscuri. *Vid. Vilis. Humilis. Abjectus.*

Ignabilitas, tis, unedle Geburt. *Syn.* Humilitas, humilitas generis, obscuritas, conditio atque fortuna hominum infimi generis.)(*Nobilitas. Usus.* Aderit paupertas, ignobilitas, humilitas. *Vid. Humilitas, Contemno.*

Ignominia, æ, Schand / Schmach. *Syn.* Infamia, dedecus, contumelia, macula, nota, probrum, labes. *Usus.* Ignominiâ aliquem *afficere*, notare, appetere, deformare. Ignominiam inurere alicui & imponere. Ignominiam *accipere*, graviter ferre. *V. Dedecus. Contumelia.*

Ignominiosus, a, um, schimpfflich. *Usus.* Dominatio ignominiosa.

Ignorabilis, e, unbekandt. *Syn.* Quod ignorari potest, aut ignoratur. *Usus.* Quod non ignorabile, non fortuitum.

Ignorans, tis, unbekandt. *Syn.* Ignarus. *Usus.* Ignorantem superbire flagitiosum est. *Phras.* Turpe imprimis est hospitem esse in iis rebus, quæ ad Patriam pertinent; turpe imprimis est in Patria peregrinari. Dedecus est, ea non tenere, ea scientiâ non comprehendere, ea usu doctrinâque non percipere, in quibus res Patriæ agitur. *Vid. Imperitus. Rudis.*

Ignorantia, æ, Unverstand. *Syn.* Ignoratio, inscitia, inscientia. *Usus.* Ignorantia litterarum. *Phras.* Non est, cur miremur, si sæpe labitur is, qui est omnium imperitissimus; si sæpe labitur is, qui est omnium rudis, maximè inscius; cujus ignorantia, inscitia summa est; qui omnes inscitiâ vincit, cui neminem inscitiâ parem invenias, quem omnia latent, qui nihil prorsus novit, qui nullam partem doctrinæ tenet.

Ignoratio, onis, Unwissenheit. *Syn.* Ignorantia.)(*Scientia. Us.* Versari in summa rerum ignoratione. Nescio, quis nos teneat error, & misera veri ignoratio.

Ignoro, as, nicht wissen. *Syn.* Sum ignarus, sum nescius, prorsus ignoro, nec usu nec ratione aliquid cognitum habeo. *Adv.* Diutiùs, impunè, omninò, nequid, turpiter aliquid, vehementer causam. *Us.* Ignorans planè de filio. *Phras.* Quid eventurum sit, ignoro; quid casurum sit, quid consequi possit, ignoro; non dispicio, quid tempus laturum sit; exploratum non habeo, latent me, quæ nasci possunt. Futura me fugiunt; non assequor ea, non conjecturâ assequor; divinare non possum, aut mente percipere, ferre, patefacere, quæ dies ipsa potest. Futuri casus aperti mihi non sunt, mihi non patent,

tent, me fugiunt, prætereunt, latent. *V. Nescio.*

Ignoſco, ere, **verzeihen.** *Syn.* Parco, concedo, veniam do, remitto. *Uſus.* Sceleris pœnam prætermittere, ignoſcere vocatur. Præteritis ignoſcere, futura concedere. Hoc mihi, quæſo, ignoſce. *Vid. Parco. Venia. Condono.*

Ignotus, a, am, **unbekandt.** *Syn.* Obſcurus, qui in hominum ignoratione verſatur. *Uſus.* Ignotus homo; res in vulgus ignota. *Phraſ.* Homo eſt omnibus ignotus, incognitus; quem nemo noſtrûm vidit unquam; nemo, noſtrûm vidit unquam; nemo, qui mortalis eſſet, audivit. Albus, aterve fuerit, ignoramus; cujus prima ætas propter humilitatem in hominum ignoratione verſatur. *Vid. Neſcio.*

Ilia, orum, **das Gedärm.** *Syn.* Molles & cavæ ad latera partes, ad lumbos & pecten. *Uſus.* Inflata dolore ilia rumpere.

Illabor, i, **hinein flieſſen/ oder fallen.** *Syn.* Influo. *Uſ.* Senſim pernicies illapſa in civium animos. Voluptas ad ſenſus affluit, & illabitur.

Illachrymo, or, aris, **beweinen.** *Uſus.* Socratis morti ſemper illachrymor. *Vid. Lachrymor.*

Illaqueo, as, **verſtricken.** *Syn.* Irretio, capio. *Uſus.* Illaqueatus legum periculis. *Vid. Implico.*

Ille, illa, illud, **der/ die/ das.** *Uſus.* Ipſum quidem illud. Ego ille ipſe ſum. Illa illa virtus. Homines miuimè mali illi quidem.

Illecebra, æ, **Anreitzung.** *Syn.* Invitamentum, incitamentum, lenocinium, ſtimulus, blandimentum, blanditia, illicium. *Epi.* Maxima, tanta. *Uſus.* Vitiorum, corruptelarum, & libidinum illecebris Juvenum animos invitare, delinire, irretire, carpere, excitare, trahere. Illecebris ſe dedere. *V. Blanditiæ. Voluptas.*

Illepidè, * **unlieblich.** *Syn.* Injucundè, infacetè. *Uſ.* Craſsè & illepidè conquiſitum aliquid.

Illepidus, a, um, **unholdſelig.** *Syn.* Infacetus, putidus.)(*Lepidus. Uſus.* Parens avarus, illepidus, in liberos difficilis. *V. Ineptus.*

Illibatus, a, um, **unberührt.** *Syn.* Intactus, purus. *Uſ.* Flos illibatus populi. Veteres & illibatas majorum divitias profundere.

Illiberalis, e, **unhöfflich.** *Syn.* Ignobilis, ſordidus, avarus.)(*Liberalis. Uſus.* Genus jocandi, quæſtus illiberalis. *Vid. Parcus. Sordidus.*

Illiberalitas, tis, **Kargheit.** *Syn.* Sordes, avaritia.)(*Liberalitas. Phras.* Neminem, qui tam eſſet alienus ab humanitate, unquam vidi; neminem, qui tam longè ab humanitate abeſſet, qui tam expers humanitatis eſſet, in quo minus eſſet humanitatis, unquam vidi. Omnem prorſus humanitatem liberalitatemque ſic ignorat, ut nemo magis. Minimè omnium de humanitate laborat, officium negligit. Ita nihil agit liberaliter, ut illiberalitatem eſſe virtutem exiſtimare videatnr. Nulla apud eum benignitas eſt.

Illiberaliter, **untreulich.** *Syn.* Sordidè, avarè, ingratè. *Uſus.* Neque indigenter, neque illiberaliter.

Illic, * **dort.** *Uſ.* Illic ſum, atque.

Illicet, * **wer will.** *Syn.* Affirmantis adverbium.

Illicio, ere, **anreitzen.** *Syn.* Allicio, induco, allecto. *Uſus.* Similitudo illicit ad amicitiam. *V. Allicio.*

Illicitum, **verboten / unziemend.** *Syn.* Non licitum.

Illicium, **Anreitzung.** *Syn.* Invitamentum, incitamentum. *Uſus.* Profectionis meæ Frater illicium fuit. *V. Illecebra.*

Illicò, **alsbald.** *Syn.* Continuò. *Uſus.* Simul atque bellum cœpit, artes noſtræ illicò conticeſcunt. *Vid. Statim.*

Illido, ere, **anſtoſſen.** *Syn.* Confundo, confringo. *Uſus.* Serpens illiſus & compreſſus morietur.

Illigo, as, **einfaſſen.** *Syn.* Implico, irretio. *Adv.* Scitè, commodiſſimè. *Uſ.* In oratione aliquâ omnes illigare dicendi lepòres; Bellô aliquem, ſermoni illigare.

Illinc, **von dannen.** *Syn.* Inde. *Loci & perſonæ ratione.*)(*Hinc. Uſus.* Omnem amorem ejecit illinc, atque in hanc transfudit.

Illino, ere, **ausſtreichen.** *Syn.* Induco, inungo. *Uſus.* Color fucô illitus. Sordes illinere.

Illitteratus, a, um, **ungelehrt.** *Syn.* Idiota.)(*Lit-*

)(*Litteratus. Usus.* Incidunt in sermone varia, nec illiterata, nec insulsa. *Vid. Rudis.*

Illò, dorthin. *Usus.* Illò facilè venies.

Illotus, a, um, ungewaschen. *Syn.* Sordidus. *Usus.* Sermone illoto uti & inhonesto.

Illuc, an das Ort. *Usus.* Huc atque illuc intueri. *Vulg. Hinc inde.*

Illuceo, ere, Tag werden. *Syn.* Eluceo, appareo.

Illucesco, ere, die Sonn bricht an. *Syn.* Illuceo, exorior, appareo. *Adv.* Aliquando, repentè. *Usus.* Hic lætus tibi dies illucescit. Tantæ perturbationi repentè vox & authoritas Consulum illuxit. Ut dies illuxit.

Illudo, ere, verspotten. *Syn.* Ludo, ludificor. *Adv.* Diutiùs, viciſſim, meritò, planè, ultrò. *Usus.* Carneades Rhetorum præcepta & nimium acumen illudere solebat. Miseriis alicujus, authoritati Senatûs illudere. Dialecticam totam illudere. In aliquem illudere. *V. Irrideo.*

Illuminatè, klärlich/ hell. *Syn.* Ornatè.

Illumino, as, erklähren. *Syn.* Orno, distinguo, lucem vel lumen affero, lumen præfero, colluſtro, illuſtro.)(*Obscuro. Usus.* Quod tanquam ſtellis quibusdam notat & illuminat orationem. *V. Orno.*

Illusio, onis, Verlachung. *Syn.* Irrisio.

Illustratio, onis, Erleuchtung. *Syn.* Fulgor, splendor. *Usus.* Solis illustratio.

Illustris, edel/ tapffer. *Syn.* Nobilis, clarus.)(*Obscurus. Us.* Homo illustris honore, & nomine. Illustris ac nobilis domus. Testatum, & glorioſum, & illustre factum. Hoc erit tibi ad laudem illustre. Erunt hæc tantò expressiora & illustriora. *Vid. Clarus. Nobilis, summus.*

Illustro, as, erklären. *Syn.* Illumino, colluſtro, orno.)(*Obscuro. Adv.* Breviter, maximè, valde. *Us.* Patefacere & illustrare veritatem, obscura. Illustrabit tuam amplitudinem hominum injuria. Illustrare laudibus aliquem. *Phras.* Illustrabit tuam amplitudinem inimicorum injuria. Quò magis obscurare atque exſtinguere tuam dignitatem tui inimici conabuntur, eò plùs ad eam splendoris accedet, eò clariùs elucebit, eò apparebit illustriùs, eò fiet clarior, & illustrior. Magni oratoris est, efferre, excitare atque erigere ea, quæ jacere videntur, humilia tollere, obscuris dare lucem, obscuris splendorem afferre, obscura illustrare.

Illuvies, ei, Unflath. *Syn.* Sordes. *Usus.* Pectus illuvie scabrum. *V. Sordes.*

Imago, inis, Ebenbild. *Syn.* Simulacrum, species, exemplar. *Epi.* Larvata, expressa, multa. *Usus.* Filius tuus imago animi tui & corporis. Noſtrorum temporum imaginem in antiquis videmus. Imagines fluunt à corporibus solidis, & à certis figuris. Animi imago, vultus, indices oculi. Te ut unum è barbatis illis imaginem antiquitatis intuemur. *Phras.* Juvat præstantium virorum imagines intueri, simulacra magnorum Ducum, monumenta formæ ac nominis, effigiem ac simulacrum clarorum hominum identidem respicere; Picturæ, tabulæ, imagines ex ære vel marmore præclarè factæ, ad virtutem nos hortantur. *V. Idea.*

Imaginari. Vulgò. Phras. Vos ante oculos, animosque vestros proponite; vultum ejus & inceſſum animis intuemini; id animô contemplemini quod oculis non potestis; cogitatione vobis hominis mores depingite. Fingite animis & cogitatione depingite; constituite, exſtruite animô summæ virtutis hominem; sumite, effingite vobis virum quemdam præstantem; concipite, comprehendite animô quantamlibet virtutis magnitudinem, reputate apud vos ac animis repræsentate; obversetur ante oculos animosque vestros divinâ vir virtute. *V. Cogito.*

Imbecillis, e, & us, a, um, schwach. *Syn.* Infirmus, debilis, enervatus, exanguis, parum firmamenti & virium habens, tenui & nullâ valetudine.)(*Valens. Usus.* Homo à valetudine & natura infirmior. Omnis superstitio animi imbecillis & anilis est. Imbecilla ad pugnandum resp. *Vid. Infirmus, Debilis.*

Imbecillitas, tis, Unvermöglichkeit. *Syn.* Infirmitas, debilitas, defatigatio, fragilitas. *Epi.* Humana, maxima. *Usu.* Nosti imbecillitatem hominis, luxum, mollitiem. Suſceptum onus propter animi imbecillitatem deponere. Ætatis & virium

rium imbecillitas illum moratur. *Vid. Debilitas. Infirmitas.*

Imbecilliter, krafftloß. *Syn.* Languidè.

Imbellis, e, furchtſam. *Syn.* Ignavus. *Uſ.* Nunquam periculi fugâ faciendum eſt, ut imbelles & ignavi videamur. *V. Timidus.*

Imber, ris, Platz-Regen. R. ab ὄμβρος, idem. *Epi.* Lapideus & ſanguineus, maximus, aſſiduus & magnus. *Uſ.* Magnos & aſſiduos imbres habuimus. Magnô nube ambulare. *V. Tempeſtas. Pluvia.*

Imberbis, e, ohne Bart. *Uſus.* Imberbis Adoleſcentulus.

Imbibo, ere, hinein trincken. *Syn.* Haurio, concipio. *Uſ.* Malam animô opinionem de aliquo imbibere.

Imbrex, icis, * Hohl-Ziegel. *Syn.* Tegula curta atque obtorta, quæ tectis applicari ſolet.

Imbuo, ere, unterweiſen. *Syn.* Inſtituo, inficio, tingo, combibo. *Uſus.* Pueri animos bonis opinionibus, ingenium artibus, pectus pietate, imbuere; Tela venenò, lanam colore, bellum odiô, gladium ſcelere imbuere. Errorum pravitate imbui. *V. Doleo.*

Imitabilis, e, leicht nachzumachen. *Syn.* Quod imitatione aliquis aſſequi poteſt. *Uſus* Imitabilis orationis ſublimitas.

Imitatio, onis, Nachfolgung. *Syn.* Æmulatio. *Epi.* Depravata, fallax, nimia, periculoſa. *Uſus.* Excellentium hominum virtus imitatione digna. Periculoſam exempli imitationem, poſteris prodere. Imitatione conſequi virtutem alicujus. Comœdia eſt imitatio vitæ.

Imitator, is, Nachahmer. *Syn.* Æmulator, æmulus. *Epi.* Imitatores faceti, multi, permulti. *Uſus.* Æmulus & imitator ſtudiorum meorum; majorum ſuorum, veterum facinorum imitator.

Imitatrix, cis; Nachfolgerin. *Syn.* Æmula. *Epi.* Prava, temeraria & inconſiderata. *Uſ.* Gloriæ imitatrix fama popularis.

Imitor, aris, nachthun. R. ab μιμητὴς, idem. *Syn.* Quaſi fingo, ſimulo, adumbro, exprimo, imitatione exprimo, exemplum ab aliquo transfero, ſequor, exequor. *Uſus.* Heroum veteres caſus, antiquitatem imitari & exprimere. *Phraſ.* Decet te majores imitari, majorum laudem cupidiſſimè perſequi; viram avorum & conſuetudinem exprimere, imitando conſequi; è majoribus ſimilitudinem ducere, majorum veſtigia perſequi, ad majorum facta te exercere, in majorum velut unici exempli mores formare & fingere, in malorum mores & inſtituta abire, ad æmulandum Patrum decus accendi te convenit; inſiſtere, ingredi veſtigia majorum, facta eorum & conſuira ſectari, adumbrare. Nec deeſt ex majoribus tuis, quem imitêre, quem ſequare, cujus teras veſtigia, cujus veſtigia ſequaris, cujus veſtigiis inhæreas ſ. inſiſtas; à quo tibi exemplum habeas, capias, ſumas; quem tibi exemplar proponas, cujus exemplô vivas, cujus exemplum ſequâre, qui tibi exemplo ſit, cujus ad imitationem vivas; cujus ſis imitator, diſcipulus; quem auctorem habeas. *V. Exemplum. Sequor.*

Immanis, e, grauſam. *Syn.* Ferus, importunus.)(*Mitis, manſuetus. Uſus.* Immanis & fera natura, audacia, facinus. *V. Crudelis.*

Immanitas, tis, Grauſamkeit. *Syn.* Feritas, diritas. *Epi.* Sylveſtris, barbara, deteſtabilis, nefaria, nova, ſingularis, tanta, vetus. *Uſus.* Omni diritate & agreſti immanitate teterrimus, efferatus. *V. Barbaries.*

Immanſuetus, a, um, unbändig. *Syn.* Ferus, barbarus.)(*Manſuetus. V. Atrox.*

Immaturitas, tis, Unzeitigkeit. *Syn.* Nimia celeritas, acerbitas, importunitas. *Epi* Tanta. *Uſus.* Quid hæc feſtinatio, hæc tanta immaturitas?

Immaturus, a, um, unzeitig. *Syn.* Crudus, peracerbus, acerbitate permiſtus.)(*Maturus.* Idem: Intempeſtivus, præpoſterus, perverſus, alieniſſimus. *Uſus.* Mors immatura. Immatura gratulatio & præpoſtera.

Immedicabilis, e, * unheilbar. *Uſus.* Malum immedicabile. *V. Deſpero.*

Immemor, is, vergeßlich. *Syn.* Oblitus. *Uſus.* Mandati immemor. *V. Obliviſcor.*

Immenſitas, tis, Unermäßlichkeit. *Syn.* Infinitas. *Uſus.* Immenſitates camporum.

Immenſus, a, um, ſehr groß. *Syn.* Profundus, infinitus.)(*Dimenſus, finitus. Uſus.* Ingens, immoderata, infinita, imminenſa cupiditas, vitiorum vorago.

Immerens, tis, * unverdient. *Usus.* Innocentem & immerentem premis.

Immergo, ere, eintuncken. *Syn.* Ingurgito. *Adv.* Penitus. *Usus.* In alicujus se consuetudinem immergere. *V. Mergo.*

Immeritò, unbillich. *Syn.* Injuriâ. *Vid. Injuria.*

Immigro, einziehen. *Syn.* Migro, commigro. *Usus.* Immigrare in aliam domum, in mores alienos. Avaritia & luxuria pedetentim in remp. immigrat. *V. Migro.*

Immineo, ere, nahe seyn. *Syn.* Impendeo. *Usus.* Carthago diu Romæ imminebat. Cupiditate imminere in hæreditatem alienam; animis in spem propinquam, in occasionem hostis evertendi imminere. Avaritia imminens alicui. *Phras.* Multa nobis mala imminent, hostes in capite ac propè cervicibus nostris; fatum nobis aliquod impendet, aut instat jam planè, aut certè appropinquat. In tergis nostris hostes hærent; supra caput est hostis; eadem in nos fortuna ingruit, quæ alios afflixit.

Imminuo, ere, mindern. *Syn.* Diminuo, attenuo. *Usus.* Imminuere de voluptate alicujus. *Vid. Minuo. Detraho.*

Imminutio, onis, Verminderung. *Syn.* Diminutio. *Usus.* Sine diminutione dignitatis tuæ id fiet.

Immisericors, dis, unbarmhertzig. *Syn.* Superbus, inimicus, immisericors. *V. Durus. Superbus.*

Immissio, onis, Einpflantzung. *Usus.* Sarmentorum aliorum imputatio, aliorum immissio.

Immitis, e, unbarmhertzig. *Syn.* Asper, sævus, crudelis. *Usus.* Uva immitis, cruda, & immatura. Princeps immitis, ac sævus. *V. Asper. Crudelis.*

Immitto, ere, hinein schicken. *Syn.* Mitto, facio, impello, inculco.)(*Emitto. Usus.* Jacere & immittere injuriam in aliquem; immittere se in armatos hostes, in voluptates.

Immò, ja! ja auch. *Syn.* Etiam atque etiam, jam verò etiam, citiùs dixerim. *Usus.* Causa igitur non bona est? imò optima. *Phras.* Ignoscet factum, imò laudabit, quin etiam laudabit; haud scio, an non etiam laudabit.

Immobilis, e, unbeweglich. *Syn.* Torpens. *Usus.* Terra immobilis, manens, imâ sede semper hærens.

Immoderatè, unmäßig. *Syn.* Non moderatè, extra modum, immodicè, immodestè.)(*Moderatè. Usus.* Adversas res ùt secundas immoderatè ferre levitatis est.

Immoderatio, onis, Unmäßigkeit. *Syn.* Procacitas, petulantia. *Usus.* Efferri immoderatione verborum.

Immoderatus, a, um, unmäßig. *Syn.* Immodestus, intemperans, nimius. *Usus.* Alexander superbus, immoderatus, crudelis. Immensa, infinita, immoderata cupiditas, intemperantia. *V. immodestus.*

Immodestè, unbescheiden. *Syn.* Immoderatè.

Immodestia, æ, * Unmäßigkeit. *Syn.* Immoderâtio, intemperantia. *Usus.* Incogitantia excors, immodestia summa.

Immodestus, a, um, unmäßig. *Syn.* Immoderatus.)(*Modestus. Phras.* Locum in aula Regia non habuit ob immodestiam, ob impudentiam, temeritatem, immoderatam vitæ rationem. In aula Regia locus ei non fuit, quia parum modestus est, non satis modestè vivit, ratione non utitur, modestiam ignorat, longè abest à modestia, parum modestis est moribus, de modestia non-nihil laborat, nullum illi modestiæ studium est; expers est modestiæ, judicii, prudentiæ, rationis; temerè, imprudenter, sine ratione, sine modo agit; immoderatè, immodicè, inconsideratè, inconsultè, prorsus sine modo agit; inconsultus est, imprudens, temerarius, inconsideratus, immoderatus, immodestus, immodicus.

Immodicè, über die Maaß. *Syn.* Immoderatè.

Immodicus, a, um, unbescheiden. *Syn.* Immoderatus. *V. Immodestus.*

Immolator, oris, Opfferer / der opffert.

Immolo, as, opffern. *Syn.* Sacrifico. *Adv.* Studiosiùs, crebriùs. *Usus.* Hostias immolare. *V. Sacra.*

Immorior, ori, * über ein Ding sterben. *Us.* Conjurationi immortuus est.

Immortalis, e, unsterblich. *Syn.* Indissolubilis, sempitetnus.)(*Mortalis. Us.* Quorum vivit immortalis gloria & fama. Immortalem fructum ex re aliquâ capere.

Im-

Immortalitas, tis, **Unſterblichkeit.** *Syn.* Immortalis memoria nominis; ſempiterna, immortalis gloria; perpetuitas, immortalis conditio vitæ, memoria hominum ſempiterna, memoria æternitatis.)(*Mortalitas.* *Uſus.* Facta alicujus & famam immortalitati tradere, mandare, commendare, donare, ad immortalitarem conſecrare; immortalitatem alicui donare. *V. Poſteritas.*

Immortaliter, **trefflich.** *Syn.* Incredibiliter, maximopere. *Uſus.* Immortaliter gaudere.

Immotus, a, um, * **ſtandhafft / ſteiff.** *Uſ.* Firmum immotumque animô ſedere.

Immundus, a, um, **unſauber.** *Uſus.* Humus immunda.

Immunis, e, **dienſt-frey.** *Syn.* Vacuus à munere, qui vacat muneribus. *Uſus.* Agri, civitates immunes. *Phraſ.* Virtute ſuâ conſecutus eſt nihil, ùt publicè penderet; virtute ſua conſecutus eſt fructum, ut nullum publicè penderet, ut vectigalis non eſſet, ut eſſet immunis; ut ex eorum numero, qui publice aliquid pendunt, eximeretur; nihil ut publicè penderet; ut eſſet expers eorum onerum, quæ publice imponuntur; ut nullam pecuniam in commune ferret, ut publicis oneribus vacaret, tributarius ut non eſſet, tributum ut nullum conferret.

Immunitas, tis, **Freyheit.** *Syn.* Vacatio, libertas. *Epi.* Infinita. *Uſus.* Dare alicui immunitatem munerum.

Immunitus, a, um, **unbewahrt.** *Syn.* Apertus, non ſeptus.)(*Munitus, ſeptus. V. Imparatus.*

Immutabilis, e, **unveränderlich.** *Syn.* Immobilis, perennis.)(*Mutabilis.* *Uſus.* Res ſtabilis & immutabilis; æternum & immutabile fatum.

Immutabilitas, tis, **Unveränderlichkeit.** *Syn.* Neceſſitas.)(*Mutabilitas.*

Immutatio, onis, **Abwechſelung.** *Syn.* Metonymia. *Epi.* Crebra, parva.

Immuto, as, **wechſeln.** *Syn.* Muto. *Uſ.* Ne quid move & immuta. Quibusdam in rebus me immutavi. Ille te mihi immutavit; Cave, ne quid de prioribus inſtitutis immutes. *V. Muto.*

Impar, is, **ungerad.** *Syn.* Diſpar.)(*Par.* *Uſus.* Ab hoc impari certamine atque injuſtâ contemtione avocabar. Numerus par, impar.

Imparatus, a, um, **unbereitet.** *Syn.* Non pararus, incautus, immunitus.)(*Paratus.* *Uſus.* A militibus & pecuniâ imparâtus. Imparatus in paratos inciderat; Inermem & imparatum aggredi, adoriri.

Impartio, ire, **mittheilen.** *Syn.* Impertio, impertior, do, tribuo, *Uſus.* Sua impartire civibus, communicare cum proximis. *Vid. Largior. Participo.*

Impatibilis, e, **unleidlich.** *Syn.* Quod ferri non poteſt.)(*Patibilis, tolerabilis.* *Uſus.* Dolor impatibilis malis, bonis tolerabilis.

Impavidè, * **hertzhafftig.** *Syn.* Audacter. *Uſus.* Nullô trepidationis ſignô datô impavidè poculum hauſit. *V. Intrepidè.*

Impavidus, a, um, * **unerſchrocken.** *Syn.* Qui nihil timet, audax, intrepidus. *V. Audax.*

Impedimentum, i, **Hindernuß.** *Syn.* Impeditio, mora. *Uſus.* Inferre moram alicui & impedimentum. 2. *Impedimentum in re bellica.* Impedimenta in tuto collocare, abdere. Impedimenta diripere; Impedimentis hoſtem exuere; hoſtium impedimentis potiri. *Phraſ.* Timeo, ne tua negotia deturbaverim, intetruperim, impediverim, interturbaverim; ne tuis rebus aliquid moræ, aliquid impedimenti attulerim; ne tibi moleſtus fuerim, ne tibi moleſtiam exhibuerim, ne me tibi intempeſtivè obtulerim. Nolo tuas occupationes interpellare. Nolo jam tibi occupato moleſtus eſſe, moleſtiam adhibere, obſtrepere. Nolo tuorum negotiorum curſum impedire; nolo avocare te à tuis negotiis, curis, occupationibus.

Impedio, ire, **verhindern.** *Syn.* Impedimento ſum, impedimentum affero, interpello, obſto, excludo, interpono.)(*Permitto.* *Adv.* Foris, præclarè. *Uſus.* Ea mentio mentem dolore impedivit. Curis ſe & negotiis impedire, me quotidie aliud ex alio impedit. Impedire ſe in plagas. *Phraſ.* Ego illum impediendum non cenſui; rem propè explicatam perturbare, tollere, ac diſturbare nolui; ego reprimendum hominem, cœpta ejus perimen-

menda non duxi; nolui ejus luminibus obſtruere; ego cœpta pertexendi facultatem illi eripere, à cœptis eum prohibere, obſtare illi & officere, ejus rationes conturbare, ejus cœpta præcidere, disjicere, diſtrahere nolui. Ejus commoda labefactanda aut jura oppugnanda non cenſui; viam illi ad honores præcludere; ejus conſilia diſcutere, comprimere, retardare; ejus rebus obſtrepere, intercedere nolui. Crebræ amicorum ſalutationes me interpellant, ut prorſus me ab ſtudiis abducant, ita me interpellant, ut prorſus me à ſtudiis avocent. abſtrahant, abripiant, avellant, amoveant; omnem prorſus colendi ſtudii facultatem, poteſtatem frequentes amicorum ſalutationes eripiunt. Frequentes amicorum ſalutationes nullam mihi ſtudiorum copiam; nullam ad colenda ſtudia, ad rractandas litteras vacuam horam; nnllum ad colenda ſtudia, ad tractandas litteras liberum tempus relinquunt. Fit ſalutationibus amicorum adeuntium ad me, ventitantium ad me; fit amicorum officiô, ut ſpatii nihil habeam ad animum litteris excolendum, ad ingenium ſtudiis exercendum. Ita ſum occupatus, occupationis habeo tantum in excipiendis iis, qui ad me officii causâ adeunt, ut otii nihil ſuperſit ad ſtudia litterarum tractanda, ut nullam diei partem arbitratu meô in ſtudiis ponere, ad ſtudia conferre liceat.

Impeditio, onis, **Verhinderung.** *Syn.* Occupatio. *Uſus.* Animus ab omni impeditióne curarum liber.

Impello, ere, **antreiben.** *Syn.* Urgeo, adduco, induco, jacto, incito.)(*Retardo, revoco. Adv.* Graviſſimè, leviter, minimè. *Uſus.* In ſcelus, ſpem, maleficium, metum, fraudem impellere aliquem. Ratio me & authoritas impulit, ut crederem. Impellere præcipitantem, perditum proſternere. *Phraſ.* Ad gloriæ ſtudium te impellere non deſinam, te ad gloriam ſectandam incitare, incendere, animum tuum gloriæ ſtimulis concitare atq.e admonere, ſollicitare vehementer, inſtigare non deſiſtam; Impulſus mea invitatione, inſtigatione gloriæ ſtudebis; magnum ad magna audenda invitamentum & illecebra eſt gloria. *V. Excito.*

Impendeo, ere, **vorhanden ſeyn.** *Syn.* Immineo, jam jam adſum, appropinquo, inſto. *Uſus.* Magnæ reipubl. formidines, procellæ, calamitas; terrores ab improbis civibus impendent. Nox impendet. *V. Immineo.*

Impendiò, **ſehr.** *Syn.* Multò. *Uſus.* Nunc impendiò magis odit ſenatum.

Impendium, ii, **Unkoſten.** *Syn.* Impenſa. *Uſus.* Quæſtum ſibi inſtituit ſine impendio. 2. *Uſura.* Fœnus & impendium recuſare.

Impendo, ere, **an ein Ding wenden.** *Syn.* Inſumo, impenſam ago, vel facio, pecuniam in aliquam rem conjicio, conſumo. *Uſus.* Poſtquam aliquid impendit, mediocri quæſtu contentus non erat. Laborem & ſumptum impendere in rem aliquam. *V. Sumptus.*

Impenetrabilis, e, * **unzugänglich.** *Uſus.* Stagnum impenetrabile.

Impenſa, æ, **Unkoſten.** *Uſus.* Ne moleſtiam tibi cum impenſa exhibeam. Impenſas facere, agere in rem aliquam. *V. Sumptus.*

Impenſè, **faſt/ überaus.** *Syn.* Vehementer, valde. *Uſus.* Impenſè rogare. Nunc id eò facio impenſiùs, eò impenſiùs accendor. *V. Valde.*

Imperator, is, **Oberſter eines Krieg-Heers.** *Syn.* Dux, qui exercitui præpoſitus eſt. *Epi.* Abſens, acutus, ambitioſus & invidus, bonus & felix, bonus & fortis, certus, clariſſimus, dignus aliquô nomine, egregiè fortis & bonus, gravis, ignavior, infeliciſſimus, invictiſſimus, liberaliſſimus, magnus, melior, nobilis, novus, optimus, præclarus, præpoſterus, rudis, ſeverus, ſingularis, ſummus, ſumus atque perfectus, vetus. *Uſus.* Adminiſtrator belli gerendi, qui patriæ conſuleret, vitæ non parceret; In ſummo Imperatore quatuor has res eſſe oportet: ſcientiam rei militaris, virtutem, authoritatem, felicitatem. Imperatorem exercitui præficere, Ducem veteranum bellô fortiſſimum. Univerſi exercitûs acclamatione Imperator ſalutatur. Omnem cogitationem, omnia conſilia, mentem prorſus à bellis abduxit Imperator; omnem cogitationem, omniaque conſilia, mentem prorſus à bellis avocavit is, qui nomine

Im-

Imperatoris insignitur, qui Imperatoris titulo decoratur, qui Imperatoriâ dignitate eximiâ fungitur, qui Imperium in omnes habet, cujus Imperium est atque jus imperandi.

Imperatorius, a, um, fürſtmäſſig. *Usus.* Imperatorius ardor oculorum; laus Imperatoria.

Imperatrix, cis, Regentin / Herrſcherin.

Imperfectus, a, um, unvollkommen. *Syn.* Inchoatus, manens, non absolutus, præcisus, impolitus, adumbratus, acerbus, infinitus. *Usus.* Imperfectum, & rude, nec absolutum. Affectum est bellum, nondum perfectum.

Imperiosus, a, um, der immer meiſtert. *Syn.* Superbus. *Usus.* Cupiditas honoris quam dura, quàm imperiosa! Imperiosi populi & illustres. *V. Superbus. Insolens.*

Imperitè, ungeſchickt. *Syn.* Inscitè, indoctè, imprudenter.

Imperitus, a, um, unerfahren. *Syn.* Inscius, rudis, ignarus, indoctus, barbarus.)(*Peritus. Usus.* Homo dicendi, juris, rerum omnium imperitus, & rudis. *Phras.* Homo omnium rerum imperitus remp. audet tangere, non ætatem modò, sed & usu rerum Tyro, ad remp. venit nudus & inermis; nullâ cognitione rerum, nullâ scientia ornatus; qui inscitè faciat, dicatque omnia. Rerum indoctus & ignarus; omnis eruditionis expers, hebes, inexercitatus, impolitus, communis; literarum & politioris humanitatis expers; rabula indoctus, inurbanus, rusticus, moribus agrestis; in quo literarum minimum. Homo remotus à dialecticis, sine ulla bona arte, sine humanitate, sine ingenio, sine litteris, ad remp. se conferre audet? *V. Rudis.*

Imperium, ii, Gewalt/Herrſchafft. *Syn.* Potestas, ditio, publica dignitas, magistratus Provinciæ. *Epi.* Annuum, clarissimum, commune, consulare, cruentum atque funestum, diligens ac moderatum, divinum, domesticum, extraordinarium, honorificum, illustre, infinitum, justum, legitimum, magnum, majus, maritimum, maximum, militare, molestum, necessarium, novum, populare, præclarum, prætorium, regium, severum, summum, vetus. 1. *Imperium militare* decernere, alicui deferre, Imperii summam tradere alicui & committere. Imperium mandare, Imperio præficere. 2. *Imperii summam* in suos tenere, capere, accipere, gerere, habere, cum Imperio esse; Ab Imperio *removere.* Imperium alicui abrogare, adimere. 2. *Dominatio.* Pompejus Romanum Imperium victoriis fundavit, dilatavit, propagavit; multa Regna ad Imperium adjunxit. Multi populi sub Imperium & ditionem populi Romani cecidêre. 3. *Iussio, mandatum.* Imperium observare, revereri, exequi, persequi; Imperio parere. *Phras.* Optabile est Imperium in multos habere; optabile est habere multos, quibus liceat imperare, qui pareant imperanti; habere multos, quorum operâ jure tuô, pro tuo jure, pro potestate, tuo arbitratu possis uti; multis dominari, multis præesse; paratos ad voluntatem, ad imperium, ad nutum habere multos. Gessi maxima imperia, amplissimô Imperiô non semel usus sum, curam gessi rerum maximarum; summis rebus præfui; sustinui, administravi maximas res; summa mihi commissa, credita, mandata, tradita sunt imperia.

Impero, as, gebiethen/befehlen. R. ab *in* & *paro.* *Syn.* Leges alicui impono, præscribo.)(*Pareo.* *Usus.* Cupiditatibus suis imperare. Qui bene imperet, paruerit aliquando, necesse est. *Phras.* Audio Lugdunum te summo cum imperio obtinere; audio tuam esse summam potestatem, tuam esse summam in administrandis Lugduni rebus potestatem; præesse te Lugduno eô jure, quod amplissimum esse potest; præesse te Lugduno eâ potestate, quæ potest esse maxima; ita te Lugdunum regere, ut summô utaris imperiô; ut liceat tibi, quidquid velis. *V. Rego. Potestas. Dominus.*

Imperterritus, a, um, * unerſchrocken. *Syn.* Qui nullâ re terretur. *V. Audax.*

Impertio, ire, theilhafftig machen. *Syn.* Impartio, impertior, do, tribuo. *Adv.* Gratuitò. *Usus.* Studium suum medicinæ, laborem suum hominum periculis sublevandis impertire; alicui suum dolorem, multam salutem, laudem & misericordiam impertire. *Vid. Do. Largior. Communico. Participo.*

Impertior, iris, **mittheilen.** *Syn.* Impertio.

Impeto, ere, * **anfallen.** *Syn.* Invado. *V. Invado.*

Impetrabilis, e, **leicht zu erlangen.** *Syn.* Quod facile impetrari & obtineri potest. *Usus.* Votum impetrabile, omnia impetrabilia, & tuta.

Impetratio, onis, **Erwerbung.** *Usus.* Impetrationes noſtræ nihil valent.

Impetro, as, **erbitten/ erhalten.** *Syn.* Exoro, exigo, aufero, induco, ut facias aliquid, invenio. *Adv.* Libenter. *Usus.* Impetrare vitam, ſalutem alicui. Omnia in hâc gratiâ ac potentiâ tuâ me impetraturum confido. Nec fas eſſe arbitror quidquam me rogantem abs te non impetrare. *V. Acquiro. Obtineo.*

Impetus, ûs, **Anlauff.** *Syn.* Impreſſio, vis, violentia, incurſio, incurſus, ferocia, conatus. *Epi.* Acerrimus, cœcus crudelis & furibundus, fortiſſimus, hoſtilis, immanis, inconſideratus, juſtus, magnus, nocturnus, par, perceler, rectus, regius, repentinus, ſceleratus, ſimilis, ſingularis, ſubitus, tantus, totus, tribunitius. *Usus.* Impetus quidam & commotio animi. Multi multa faciunt temeritate quâdam, ſine judicio vel modo, impetu qnodam mentis & voluntate. In hoſtes impetum *facere*, dare; perferre impetum alicujus, *excipere*, conſtanter ferre. Furioſi hominis impetum comprimere, reflectere, cohibere, propulſare, frangere. Hoſtium impetum ſuſtinere, tardare, retardare, incurrere; ferri cœcô impetu in aliquem, in aliquid. *Phraſ.* Impetum in ejus fortunas fecêre hoſtes, in fortunas ejus invaſerunt, opes ejus vexârunt; infeſtis propè ſignis in eum inferebantur; incurſio atque impetus armatorum in eum factus eſt; in eum homines concitati irruêre; eum impetu perculêre, in ejus domum irrupêre, invasêre, impreſſionem gravem dedêre; in eum ivêre. Quò erit gravior impetus inimicorum, eò major ad tuam exiſtimationem fiet acceſſio. Quò plus ad te oppugnandum ſtudii conferent inimici tui, eò plus accedet ad tuam laudem, eò clarior tuæ dignitatis ſplendor elucebit, eò clarior atque honoratior evades, eò tua laus fiet illuſtrior; eò magis augebitur, amplificabitur, extolletur, illuſtrabitur honor tuus; eò ſublimiùs tui gloria nominis aſcendet, extolletur, efferetur, evehetur. Quò ſtudioſius evertere te ac tua commoda conabuntur inimici tui; quò acriùs & vehementiùs in te hoſtes irrumpent, incurrent, irruent, invadent, impetum faciunt, impreſſionem facient, ſuas vires impendent, ſuos nervos contendent, ſeſe imittent, eò plus amplitudinis, dignitatis, gloriæ, laudis, exiſtimationis, honoris acquires, obtinebis, aſſequêris, conſequêris, adipiſcêris, tibi paries, tibi comparabis. Magnum in hoſtes impetum dedêre, agros incurſavêre, in hoſtem ſe concitavere; illati primô impetû ſigna hoſtium turbant, adversùs hoſtium procellam ſubitum pavorem effundunt; ſubitô incurſu fudêre hoſtem; ferociter citatô agmine invecti, infeſtis haſtis provolant; ſummâ vi ſe in medios hoſtes intulêre; omnibus ſubitô copiis provolârunt, confertiſſimô agmine incurrêre, incurſum fecêre.

Impexus, a, um, * **ungekämmt.** *Usus.* Barba impexa.

Impiè, **gottloß.** *Syn.* Barbarè, ſceleratè.

Impietas, **Gottloſigkeit.** *Syn.* Impia fraus. *Usus.* Nihil tam miſeros facit, quàm impietas, & fraus.

Impiger, a, um, **fleißig/ emſig.** *Syn.* Diligens.)(*Piger. Usus.* Impiger ad labores belli. Patientem & impigrum ſe præbere. *V. Diligens.*

Impigrè, **hurtig.** *Syn.* Diligenter.

Impigritas, tis, **Emſigkeit.** *Syn.* Diligentia.

Impingo, ere, **wieder etwas werffen.** *Syn.* Jacio, impello, objicio, allido, obtrudo. *Usus.* Fuſtem alicui, culpam in aliquem impingere. *Phras.* Improvidi in multos ſcopulos impingunt, in multis periculis ſæpe offendunt; in multa pericula incurrunt, inferuntur. Quis eſt autem, qui nihil offendat, nusquam incurrat? *Vid. Labi.*

Impius, a, um, **gottloß.** *Syn.* A pietate remotus, conſceleratus.)(*Pius. Adv.* Admodum. *Usus.* Sunt ſuæ impiis aſſiduæ furiæ. In conſceleratos & impios certæ à Diis immortalibus pœnæ ſunt conſtitutæ. *Phras.* Impius homo Religionem impuriſſimè teterrimèque violat, impurus omnium

Re-

Religionum hostis; in hoc homine perfidia plusquam Punica, nihil veri, nihil sancti, nullus Deûm metus, nullum jusjurandum, nulla religio. *V. Sceleratus. Malus. Nequam. Mores mali.*

Implacabilis, e, **unversöhnlich**. *Syn.* inexorabilis. *Usus.* Durum se, & implacabilem alicui præbere. *V. Durus.*

Impleo, ére, **erfüllen**. *Syn.* compleo, expleo, augeo.)(*Exhaurio. Usus.* Demosthenes non semper impletaures meas. Profiteri; quod non possis implere, imprudentiæ est. Numeros omnes boni Principis, officium & munia consulatûs implere. Aliquem spei, formidinis implere. *V. Plenus.*

Implicatio, onis, **Einwickelung**. *Us.* Nervorum implicatio toto in corpore.

Implicitè. *Syn.* absconditè.)(*Patentiùs, expeditiùs.*

Implico, as, **einwickeln**. *Syn.* irretio, illaqueo, circumretio.)(*Explico. Adv.* penitûs. *Usus.* Homo multis familiaritatibus, officiis, occupationibus implicatus. Aliquem responsis incertis, molestiis, religionibus implicare. Reipublicæ procuratione implicari & adstringi. Maleficiô aliquô, severitate judicum, morbô implicari. *Phras.* Multis periculis implicatus tenetur; irretitus odiô bonorum omnium, in multos se laqueos inducit, quorum ex nullo se explicare possit; imprudens eò, quò minimè vellet, revolvitur, nihil expedit; ita res contractas habet & inexplicabiles, tot controversiis implicatas, ut exitum non videat.

Imploratio, onis, **klägliche Bitt**. *Epi.* acerba. *Usus.* Si te illius acerba imploratio & vox miserabilis non inhibebat, ne civium quidem fletu commoveberis?

Imploro, as, **hertzlich bitten**. *Syn.* invoco, exposco, testor, flagito, posco, appello, obtestor, voce miserabili opem alicujus peto. *Adv.* etiam atque etiam. *Us.* Deûm hominumque fidem, auxilium, jura civitatis implorare. *V. Peto. Preces. Auxilium.*

Implumis, e, * **ohne Federn**. *Us.* implumes pulli.

Impluvium, ii, **Regen-Sarg**. *Syn.* locus sine tecto in ædibus, quo impluere imber in domum possit.

Impolitè, **grôblich**. *Syn.* inornatè, ruditer, incultè dicere.

Impolitus, a, um, **unausgebutzt**. *Syn.* rudis.)(*Politus. Adv.* admodum. *Usus.* Genus hominum rude; forma dicendi impolita; res impolitæ & acerbæ. *V. Rudis.*

Impono, ere, **auflegen**. *Syn.* superpono. *Us.* Per vim imponere leges alicui; diadema alicui, victoribus coronam imponere. 2. *Injungo.* Magnum onus alicui, multos labores, negotia imponere. Has mihi partes, hanc personam, hanc necessitatem Cæsar imposuit. 3. *Mando, impero.* Frumentum, pecuniam in remiges imponere. 4. *Præficio.* Villicum pecori, agro imponere. 5. *Infero.* Vulnera alicui, plagam mortiferam reipublicæ, injurias & contumelias imponere. 6. *Decipio.* Imponere alicui.

Importo, as, **hinein tragen**. *Syn.* infero, affero, præbeo, exhibeo.)(*Exporto. Us.* Ea res magnam nobis calamitatem, multa odia, suspiciones, pericula importavit. *V. Affero.*

Importunè, **ungelegentlich**. *Syn.* molestè.

Importunitas, tis, **Ungelegenheit**. *Syn.* immanitas. *Epi.* Incredibilis, molesta, tanta. *Usus.* Quem propter audaciam & importunitatem animi nemo tectô vellet recipere; animal ex omnium scelerum importunitate concretum.

Importunus, a, um, **unruhig**. *Syn.* immanis, infestus.)(*Opportunus. Us.* Immanis & importuna natura; incommoda & importuna clades civitatis. *V. Odiosus. Molestus.*

Impos, tis, * **unsinnig**. *Usus.* Adolescens animi impos, animi parùm sani.

Impotens, tis, **übermüthig**. *Syn.* effrœnatus, qui in sua potestate non est, qui dolori vel iracundiæ paret. *Us.* Victoria feroces reddit & impotentes. Effrœnatio impotentis animi; impotens, iracundus, contumeliosus, superbus, iratus fecit, & impotenti animô. Lætitiâ impotente efferri. 2. *Invalidus, infirmus.* Valeant hæc ad salutem impotentium. *V. Ferocia. Præceps.*

Impotenter, * **tyrannisch**. *Us.* Impotenter se gerere, impotentiùs regi.

Impotentia, æ, **Unvermöglichkeit**. *Syn.* animi effrænatio. *Usus.* Dictorum atque factorum impotentia. *V. Insolentia. Impotens.*

Imprecor, * **fluchen**. *Syn.* precor. *Sapiùs in malam partem accipitur.*

Impreſſio, onis, Nachtruck. *Syn.* Efficientia, effectio, vis, violentia, incurſio. impetus. *Epi.* Explanata. *Uſus.* Impreſſionem in hoſtes facere, dare; impreſſione aciem hoſtilem fundere, evertere, ponere.

Imprimo, ere, einpreſſen. *Syn.* Quaſi informo, ſigno, inſcribo. *Adv.* Similiter, ſubtiliter. *Uſus.* In omnium animis Deorum notitiam impreſſit natura. Aliquid altè in mente & animo imprimere. Dedecus reipublicæ, veſtigia flagitiorum omnibus Provinciis imprimere. Hæc cum videram tot veſtigiis impreſſa.

Improbabilis, e, verwürfflich. *Syn.* Non probabilis. *Uſus.* Nos alia improbabilia, alia probabilia dicimus.

Improbatio, onis, Verwerffung.)(*Approbatio. Uſus.* Hæc ad improbationem teſtium pertinent.

Improbè, bußfertiglich. *Syn.* Injuſtè, iniquè, perversè, nequiter. *Uſ.* Præda improbe parta.

Improbitas, tis, Bußfertigkeit. *Syn.* Perverſitas. *Epi.* Alacris, aperta, inſignis, mirifica, perſpicua, robuſtior, ſimilis, ſingularis, ſumma, varia. *V. Malitia.*

Improbo, as, verachten. *Syn.* Vitupero, rejicio, damno.)(*Approbo. Uſus.* Ego iſta ſtudia non improbo.

Improbus, a, um, boßhafftig. *Syn.* Impurus; ſceleratus.)(*Probus. Bonus vir. Uſus.* Callidè, jam pridem, inſignitè. Homo poſt natos homines nequiſſimus & improbiſſimus, perfidioſus. *V. Nequam. Sceleratus. Gerere ſe male.*

Impropero, as, fürwerffen. *Syn.* Crimen objicere.

Improvidè, unfürſichtig. *Syn.* Incautè. *Uſus.* Non pro veteri prudentiâ ſe & remp. improvidè in præceps dederat.

Improvidus, unfürſichtig. *Syn.* Incautus.)(*Providu, prudens. Uſus.* Improvidus & credulus ſenex. Ætas Improvida. *V. Imprudens.*

Improviſò, unfürſichtig *Syn.* Ex improviſo, ex inopinato, de improviſo, derepente, ſubitò, repentè, repentinò, inſperatò. *Phraſ.* Improviſò hoc mihi accidit, præter opinionem, inſperanti mihi accidit, ut. Fuit hæc vis ſanè inexpectata, inopinata; inſcio, ignaro, nec opinanti oblata. Imprudenti, ex inopinato, ex inſperato id mihi evenit.

Improviſus, a, um, unverſehen. *Syn.* Inopinatus, novus, improvidus, repentinus.)(*Proviſus. Uſus.* Malum improviſum gravius. Bellum ſubitò & improviſò natum. Fortuna efficit multa improviſa nobis.

Imprudens, tis, unweiß / unbehutſam. *Syn.* Inſciens, inſcius, ignarus, errans per imprudentiam.)(*Sciens. Adv.* Bene, inſigniter, naviter. *Uſus.* Id imprudenti mihi & invito excidit. Imprudens feci, quod maximè nolebam. 2. *Ignarus.* Agis imprudens. *Phraſ.* Nimiùm te inconſideratum cognovi; nimiùm te imprudentem, expertem conſilii, inopem conſilii, expertem rationis, inopem rationis à ratione averſum, propenſum ad temeritatem, immoderati ſenſûs, præcipitis conſilii, nimis in agendo præcipitem, ſtultum cognovi. *V. Temere.*

Imprudenter, unweißlich. *Syn.* Per imprudentiam, per ignorantiam, inſcienter.)(*Scienter, prudenter. V. Temerè.*

Imprudentia, æ, Unvorſichtigkeit. *Syn.* Inſcitia, inſcientia.)(*Scientia, prudentia. Uſ.* Id non imprudentiæ, ſed perfidiæ aſſignandum. 2. *Error.* Imprudentia in purgationem confertur, cujus partes ſunt inſcitia, caſus, neceſſitas. Emiſſi teli imprudentia. *V. Error. Temerè.*

Impuber, ris, unmannbar. *Syn.* Adoleſcentulus.

Impudens, tis, unverſchämt. *Syn.* Inverecundus, exhauſtô rubore, os durum.)(*Pudens. Uſus.* Qui verecundiæ fines ſemel tranſierit, eum bene & naviter oportet eſſe impudentem. *Phraſ.* Homo planè impudens, qui audacter, impudenter dicat faciatque omnia. Os hominis & impudentiam agnoſcite; dudum os perfricuit, præmortui jam pudoris homo, ingeniô inverecundô, incredibili importunitate & audaciâ, inſignitè impudens. Audax es nimiùm in petendo, petis cum audaciâ; nimiùm es confidens, fidens, procax, impudens; nihil ſervas pudoris; promptus es, non hæres in petendo; nihil te pudet; non vereris, non erubeſcis petere. Tuæ petitiones

omnis

omni rubore carent, vacant; abſunt, procul ſunt ab omni pudore, verecundia, & ſunt omnis ruberis expertes. Tu in petendo nullô rubore ſuffunderis; muſcâ improbior es, muſcâ impudentior es.

Impudenter, **unverſchämter Weiſe.** *Syn.* confidenter, audacter.

Impudentia, æ, **Unverſchamtheit.** *Syn.* confidentia.)(*Verecundia. Epi.* admirabilis, impudica, incredibilis, inſignis, non minor, mira, perſpicua, ſimilis, ſingularis, ſumma, tanta, tam varia. *Uſus.* Audaciâ fretus & impudentiâ in omnem licentiam effunditur. *Phraſ.* Si tuam imitarer impudentiam omnibus ſine dubio moleſtus eſſem; ſi tuum os haberem, omnibus ſine dubio moleſtus eſſem. Si eſſem æquè ac tu, pariter ac tu, ſimiliter ac tu, non aliter ac tu, ita ùt tu, uti tu, quemadmodum tu, ſicuti tu impudens, ad impudentiam propenſus, pudoris expers ac modeſtiæ, averſus à pudore, omnibus ſine dubio moleſtus eſſem.

Impudicitia, æ, **Unkeuſchheit.** *Uſ.* Impudicitiæ ſe dedere. *V. Luxuria.*

Impudicus, a, um, **unzüchtig.** *Syn.* Impunis.)(*Pudicus. Uſus.* Impudica loqui; mulier impudica. *Vid. Luxuria.*

Impugnatio, onis, **Widerfechtung.** *Syn.* oppugnatio.

Impugno, as, **beſtreiten.** *Syn.* oppugno.)(*Defendo. V. Oppugno.*

Impulſio, onis, **Antrieb.** *Syn.* Impulſio, commotio, affectus. *Epi.* vehemens. *Uſ.* Impulſio eſt, quæ ſine cogitatione per quandam affectionem animi facere aliquid hortatur; ut amor, iracundia.

Impulſor, is, **Anhetzer.** *Syn.* Suaſor, author, ſocius.)(*Dehortator.*

Impulſus, ûs, **Anreitzung.** *Syn.* Impulſio, inductus. *Epi.* alienus, externus, primus, ſimilis, ſummus. *Uſus.* Non alieno impulſu, ſed ſuâ ſponte moveri. 2. *Impetus.* Sonus impulſu & motu efficitur.

Impunè, **ohngeſtrafft.** *Syn.* ſine pœna, vel periculo, tutò, tranquillè. *Uſus.* Videbat ſe hoc non impunè laturum. *Phraſ.* Id quidem impunè tibi non abibit, non dimittam inultam impunitamque injuriam; non tibi impunè dilabentur maxima tua crimina; nondum es aſſecutus ſcelerum impunitatem.

Impunitas, tis, **Verzeihung/ Gnad.** *Syn.* licentia, venia. *Epi.* Diuturna, juvenilis, ſempiterna, ſumma, tanta. *Uſus.* Errorem ſuum deponèntibus veniam & impunitatem dandam exiſtimo. Juvenilis impunitas & licentia dicendi. Impunitatis ſpes maxima eſt illecebra peccandi. Garriendi tanta eſt impunitas. *Phraſ.* Pœnam effugit, elapſus eſt, impunè ille fecit; impunitatem eſt aſſecutus; pœnam nullam ſuſtinuit, perpeſſus eſt; evaſit ex judicio, abſolutus eſt, abſolutionem eſt adeptus.

Impunitus, a, um, **ungeſtrafft.** *Syn.* Inultus.)(*Punitus, mulctatus. Uſus.* Poſſumus ne hanc injuriam inultam permittere? num hæc tanta injuria impunita diſcedet? num impunitam feremus hanc audaciam? *Phraſ.* Supplicium de nocentibus ſæpe nullum ſumitur; ſæpe non animadvertitur in homines nocentes; ſæpe homines improbi, culpæ, criminum, delictorum, flagitiorum ſcelerum affines, criminum labe infecti prorſus atque inquinati, noxii, ſontes, judicio liberantur judicum ſententiis; ſuppliciô vindicantur, pœnâ eximuntur, pœnas vitant, evadunt ex judicio, expertes omnis culpæ judicantur; nullius culpæ inſontes, affines, nullô adſtricti ſcelere, nullô contaminati flagitiô judicantur; non puniuntur, non vindicantur, meritâ non coërcentur pœnâ, pœnas non dant, pœnas non luunt, non pendunt, debitas pœnas non perſolvunt, debitô ſuppliciô non mulctantur, non afficiuntur pœnâ; pœnas factis, moribusve dignas, improbitati meritas non ferunt, non ſuſtinent, non patiuntur, non ſentiunt.

Impurè, **ſchändlich.** *Syn.* ſpurcè. *Uſ.* Impurè, tetrè, flagitiosè, intemperanter multa facere.

Impuritas, atis, **Unreinigkeit.** *Syn.* flagitia, turpitudines. *Uſus.* Cùm omnes impuritates tuâ in domo ſuſciperes. *V. Luxuria.*

Impurus, a, um, **unrein/ wüſt.** *Syn.* contaminatus, lutulentus, ſpurcus, improbus, ſceleratus.)(*Purus. Uſ.* omnium non bipedum ſolùm, ſed quadrupedum impuriſſimus. *V. Luxuria.*

Imus, a, um, **der Unterſte.** *Syn.* Infimus.)(*Summus. Uſus.* A ſummo, à medio, ab infimo; ab imis unguibus ad ſummum verticem.

In, **an/ in/ auf.** *Syn.* præpoſitio. 1. Actio conſtituta in diem poſterum, in annos multos ſolis defectiones prædicantur. 2. *In dies.* In ſingulos dies vitium creſcit; in dies opinio magis invaleſcit. 3. In *diem vivere* barbari ſolent. 4. In *poſterum*, in *perpetuum.* Aliquem à ſe in perpetuum alienare. 5. *Diſtributionem ſervit.* Pretium in capita ſtatuere; ſingulas in militem tunicas imperat. 6. *Quæ ad pretium pertinent.* Quatuor denarios in ſingulas vini amphoras exegit. 7. *In modum.* Ornatus peregrinum in modum; ſervilem in modum, miſerandum in modum necare; mirandùm, mirabilem in modum gaudeo. 8. In hanc, in eandem ſententiam cùm multa dixiſſet. 9. In *ſpeciem* validus exercitus, reverà infirmus & inops. 10. *In manibus eſſe.* Res eſt in manibus, *jam agitur.* Victoria eſt in manibus. 11. In *manibus habere.* Omiſi ea, quæ in manibus habebam. 12. In *orbem*, pro *per vices.* Senæ horæ in orbem operi attributæ. 13. *Contra.* in aliquem peccare. 14. *In*-ante diem XV. Calendas.

Inacceſſus, a, um, * **unbetretener Ort.** *Uſ.* Aditus inacceſſi. *V. Anguſtus.*

Inædifico, as, **auf etwas bauen.** *Uſus.* In domo tuâ eſt inædificatum ſacellum.

Inæquabilis, e, **uneben/ ungleich.** *Uſus.* Inæquabilis varietas.

Inæqualis, e, **ungleich.** *Uſus.* Annus inæqualis.

Inæqualiter, * **bald ſo/ bald ſo.** *Uſus.* Inæqualiter eminentes rupes ſcandere.

Inæquo, as, * **eben machen.** *Syn.* Complano.

Inæſtimabilis, e, **unſchätzbar.**)(*Æſtimabilis. V. Pretium.*

Inambulatio, onis, **das Hin- und her-Gehen.** *Syn.* ambulatio.

Inambulo, as, **ſpatzieren.** *Syn.* Deambulo.)(*Quieſco. V. Ambulo.*

Inanimatus, a, um, **leblos.** *Syn.* Inanimis, muta, expers animi res.

Inanimus, a, um, **ohne Seel/ leblos.** *Syn.* Inanimatus. *Uſus.* Inanimum eſt omne, quod pulſu agitatur exteriore.

Inanis, **leer/ vergeblich.** *Syn.* vacuus, ſupervacuus, levis, caſſus, vanus, ſine causâ.)(*Plenus. Uſ.* Inaniſſimarum cupiditatum nullus modus. Conſilium prudentiæ inaniſſimum. Inanis elocutio, & puerilis. *Phraſ.* Inania ſequeris, levioribus rebus tuum ſtudium das, tibi placent levitates. Contemplaris, ſequeris, amas inania; colis ea, quæ non conſiſtunt, quæ nihil habent firmitudinis; quæ nihil habent gravitatis, nihil ponderis; quæ inania, levia, nullius ponderis, infirma, minimè ſolida ſunt. Homo planè inanis, quô leviorem vidi neminem, nihil eſt in eo gravitatis, nihil eſt eo vanius, verbo levior eſt, aëre inanior eſt; lævior eſt arundine, ventis omnibus obnoxius. *V. Levis, Vanus. Ineptus.*

Inanitas, tis, **Leere/ Eitelkeit.** *Syn.* Inane, vanitas. *Epi.* ſumma. *Uſ.* In ſumma inanitate verſamur. *V. Levitas.*

Inaniter, **ohne Urſach.** *Syn.* falsò. *Uſus.* Inaniter ſæpè & effusè animus exultat.

Inapparatio, onis, **Unfleiß.** *Syn.* nullus apparatus.

Inaudibilis, e, **nicht zu hören.** *Syn* Inſolens, perditus, qui audiri non debet. *Uſus.* Fidem infirmare alicui inaudibili.

Inaudio, ire, **genau hören.** *Syn.* audio, exaudio, de rebus ferè occultis. *Uſ.* Erupit tandem illa vox, de quâ ego aliquid inaudieram. *V. Audio.*

Inauditus, a, um, **unerhört.** *Syn.* Inuſitatus.)(*Auditus. Adv.* omnino, ante hoc tempus. *Uſ.* Nihil dicam reconditum, inauditum, novum. Res in omni memoria inaudita. *V. Novus. Rarus.*

Inauguro, as, **weihen/ einſegnen.** *Syn.* Initior, conſecro, dedico. *Uſ.* Templum inaugurare.

Inauris, is, **Ohren-Ringlein.** *Syn.* Ornamentum aurium, quô mulieres utuntur.

Inauro, as, **vergülden.** *Syn.* aurô tego. *Adv.* Extrinſecus. *Uſ.* Pallâ inauratâ indutus. Malo conſuli à Cæſare, quàm inaurari.

Inauſpicatò, **unglücklich.** *Syn.* Vitiô, auſpiciô non captô, malis omnibus.

Inca-

Incalesco, ere, erwärmen. *Uf.* Vinô incalescere.

Incallidè, einfältig. *Syn.* Incautè. *Usus.* Non incallidè tergiversari.

Incallidus, a, um, ungescheid. *Syn.* simplex, incautus, antiquus, credulus. *Usus.* servus non incallidus, sed frugi & integer. *V. Simplex. Apertus.*

Incanesco, ere, * grau werden. *Syn.* canus fio.

Incanto, as, verzaubern. *Syn.* Verbis, aut aliis rebus supra naturam molior. *V. Magia.*

Incassum, vergeblich. *Syn.* frustra. *Uf.* Incassum tela jactantur. *V. Frustra.*

Incautè, unvorsichtiglich. *Syn.* Incallidè.

Incautus, a, um, unbehutsam. *Syn.* Improvidus. *V. Imprudens. Simplex. Temerè.*

Incedo, ere, gehen/ treten. *Syn.* Ingredior, ambulo. *Adv.* sensim. *Uf.* Quam teter incedebat! Incessi repentè omnibus lætitiis. *Phras.* Modestè incedendum est, ne aut tarditatibus utamur in gressu mollioribus, aut pomparum ferculis similes videamur, aut in festinationibus suscipiamus nimias celeritates. Tardiùs, plenô gradu ingredi. Magnificè erectus, & alacer incedit, se infert.

Incendium, ii, eine Brunst. *Syn.* ardor, flamma. *Epi.* acerrimum, commune, domesticum, fortissimum, impium, malum, præsens, tantum, universum. *Usus.* Mori, & tanquam ex incendio effugere fortunæ invidiam. Incendium facere, excitare; incendiô conflagrare. Ab incendio eripere, liberare; incendium ruinis extinguere. *Phras.* Ortum est ingens incendium; mea domus inflammata conjectis ignibus, ardore suô deflagrationem toti urbi minatur. Ardet noitra domus non fortuitò, sed oblatô incendiô. Exuruntur tecta; templa incendiô fumant; latiùs usque funditur incendium; propè abest, ut urbs tota incendiô hauriatur; incendiô urbs deleatur, conceptô igne tecta conflagrent.

Incendo, ere, anzünden. *Syn.* inflammo, incendium facio; ignem vel faces infero, admoveo, subjicio; concremo, uro, exuro. *Adv.* Vehementiùs. *Usus.* Naves incendi jussit. (2. *Transl. Hortor, ineito, excito.* Aliorum in se odia, cupiditatem, desideria alicujus incendere. Gloriæ studio incendi. *V. Excito. Impello.*

Incensio, onis, Ansteckung. *Syn.* Incendium. *Usus.* Incensione urbem, internecione cives, vastitate Italiam liberavi.

Incensus, a, um, angezündet. *Uf.* Mulier incensa odiô: Imperator incensus ad rempublicam bene gerendam. *V. Fervidus.*

Incertus, a, um, ungewiß. *Syn.* obscurus, fallax, opinabilis, dubius; in dubia opinione, in casu positus; non constans.)(*Certus. Adv.* valdè. *Uf.* Incerti animi hominum & exitus præliorum. Ætas puerilis, maximè lubrica & incerta. Suspensus & incertus, obscurâ spe pendeo; omnia in dubium incertumque revoco. *V. Dubius. Inconstans.*

Incesso, ere, * anfallen. *Syn.* invado. adorior. *Uf.* Jaculis hostes incessere. Incessit omnes admiratio, cupido, cura, religio. *V. Invado.*

Incessus, ûs, der Gang/ Tritt. *Syn.* Ingressus, gressus. *Epi.* Equestris, gravis, acutus, rarus, nec ita longus. *Usus.* Fingere sibi vultum & incessum. Muliebris ornatus & incessus.

Incestè, blutschänderisch. *Syn.* fœdè, turpiter.

Incestum, i; us, ûs, Blutschand. *Syn.* flagitium incestûs, stuprum. *Usus.* Peperit, fecit igitur incestum.

Inchoo, as, anfangen, *Syn.* Incipio exordior, attingo, informo. *Pertexo, finio, perficio. Usus.* Si idem extrema persequitur, qui inchoavit, jam perfecta omnia videbimus. Inchoare & informare oratorem perfectum. Natura hominem inchoat, sapientia perficit. *Phras.* Tantum abest, ut opus ad finem perduxeris, ut minimùm ultra principium processeris; ut in ipsis pene principiis constiteris, hæseris. Opus non modò non perfectum, confectum, absolutum, ad unguem factum, sed inchoatum, ac rude reliquisti. Tantùm abes à perfectione operis, ut principia vix appareant; vix opus instituisti, egressus es; vix operis initium fecisti, à fine autem longè distas. Rem tu quidem habes institutam, sed perpolitio requiritur; instituta res est, non per-

perpolita. Operis tu quidem fundamenta jeciſti, faſtigium adhuc nullum videmus. *V. Incipio.*

Incido, ere, **hinein fallen.** *Syn.* accido, contingo, evenio. *Uſus.* Si caſus inciderit, nec mori recuſabo. Tales caſus ſæpe fortisſimis Viris incidunt; incidit mea ætas in illa tempora; nihil mali incidit civitati; quocunque mens & oculi inciderint. 2. *Incurro.* In manus hoſtium, in ſcopulos vitæ incidere; in febriculam, in morbum, in peccatum, furorem, inſaniam incidere. 3. *Venio.* In æs alienum, in amorem, contentionem, in mentionem alicujus rei, in ſermonem incidere, ac velut improvisò venire; homini ſanè præter opinionem incidi. *Phraſ.* Incidit in hoſtem, fortuna in eum caſum hominem demiſit; delatus vivus in manus hoſtium, in hoſtes impudens præcipitavit.

Incído, ere, **abhauen.** *Syn.* Cædo, reſeco, ſecurim injicio, præcído, elido. *Adv.* Æqualiter, conſultò, crudeliſſimè, de improviſo, de integro, divinitùs, fœdisſimè, fortuitò, improvisò, planè, retrò. *Uſus.* Alicui nervos, pennas incidere. Deliberationem omnem & ſpem incidere. *V. Abrumpo.*

Incipio, ere, **Anfang machen.** *Syn.* cœpi, inſtituo, ingredior; initium facio, duco, ſumo, affero; introduco; principium capio, duco, habeo; primordium, exordium capio; exordior, ordior, inchoo, informo, fundamenta jacio; rudimentum pono, duco. *Uſus.* Incipio ſperare, inducor in ſpem. *Phraſ.* Bellum duces noſtri gerere incipiunt, ſuſceptarum rerum & jam inſtitutarum magnis oneribus premuntur; naſcenti bello vacant naviter, à parvo initio grande bellum exſurgit. Hoc, quod conceptum respublica bellum parturit, vim orientem & congregatam duces noſtri facilè conſiliô diſcutient, & compriment. Jam informatum eſt bellum, cui abſoluto brevi tanquam faſtigium imponemus; quanquam, quâ noſtimus januâ ingreſſi ſumus in bellum, facilè tamen exitum reperiemus. *V. Inchoo.*

Inciſè, **ſtück-weiſe.** *Uſ.* inciſè, membratimque dicere.

Inciſim, **ſtück-weis ſagen.** *Syn.* cæſim, inciſè.

Inciſio, onis, **Zerſchneidung.** *Uſ.* de membris & inciſis, & inciſionibus.

Inciſum, i, **Einſchnitt.** *Syn.* inciſio.

Incita, æ, * **höchſte Armuth.** *Syn.* paupertas, indigentia. *Uſus.* Ad incitas redactus.

Incitamentum, i, **Anreitzung.** *Syn.* invitamentum, illecebra. *Epi.* ſummum. *Uſus.* Hoc hominibus maximorum laborum & periculorum incitamentum eſt.

Incitatè, **ſchnell / eilend.** *Syn.* incitatiùs ferri.

Incitatio, onis, **Behändigkeit.** *Epi.* acris, vehemens, divina. *Uſ.* Acri & vehementi incitatione inflammari animum. Magnâ incitatione fertur; incitatio languentis, moderatio effrœnati populi.

Incitatus, a, um, **getrieben / bewegt.** *Adv.* planè, vehementius. *Uſ.* Totius mundi incitatiſſima converſio.

Incito, as, **anreitzen.** *Syn.* impello, exacuo, excito, ſuſcito, accuſo, incendo, cohortor, irrito, ſtimulos admoveo.)(*Deterreo, ſedo, retardo.* *Adv.* Effrœnatè, temerè. *Uſ.* incitare aliquem ſpe laudis, beneficiis ad faciendum aliquid; mentem alicujus incitare, ſeu reflectere. Incitata odia, ira; ſtudium ad inveſtigandum incitatum. *V. Excito. Impello.*

Inclamo, as, **anſchreyen.** *Syn.* voco, altiore voce clamo. *Uſus.* Expeditus facito, ut ſis, ut cùm acclamavero, advoles. *V. Voco.*

Inclemens, tis, * **unbarmhertzig.** *Syn.* aſper. *V Durus.*

Inclementer, * **unbarmhertziglich.** *Uſus.* inclementer aliquid in aliquem dicere.

Inclementia, æ, * **Unmildigkeit.** *Syn.* Duritas. *V. Durities. Inhumanitas.*

Inclinatio, onis, **Neigung.** *Syn.* Converſio ſtatûs, mutatio, permutatio, conatus, flexio, inflexio. *Epi.* Divina, magna, repentina, tanta, maxima, parva. *Uſus.* Minimis momentis maximæ inclinationes temporum fiunt. Inclinatio quædam ad meliorem ſpem viſa eſt fieri. Inclinatione voluntatis propendere in aliquem. Converſio ſtatûs, inclinatio reipublicæ.

Inclino, as, **hängen / neigen.** *Syn.* vergo, propendeo.)(*Sto, erectus ſum.* *Uſ* Sententia Senatûs inclinat ad pacem. 2. *Deficio.* Eloquentia, opes, fortuna rci-

reipublicæ inclinat. Inclinat acies, animi militum. Se ad Stoicos, ad aliquam ſententiam inclinat. In vitium, in fugam inclinare. *Phraſ.* In alteram partem inclinat, proclivior eſt Senatus; ad lenitatem ſe dat, & ſuâ ſponte, quò impellimus, inclinat atque propendet. Summâ propenſione ſ. proclivitate in leniora fertur Senatus, inclinatiſſimis ad lenitatem animis huc ſe applicat. Multis argumentis inclinatum ac naturâ propenſum te ad turpiſſimum & execrabile vitium avaritiæ judicavi. Quod multis argumentis potuerim conjicere, colligere, intelligere, ſuſpicari, ad avaritiæ vitium naturâ propendes; tua te ad avaritiam natura ducit. Avaritiæ ſtudioſus es hortante naturâ; naturali quôdam ſtudiô ad avaritiam inclinas; ſequeris avaritiam naturali quâdam naturæ inductione.

Includo, ere, **einſperren.** *Syn.* claudo, comprehendo.)(*Excludo. Adv.* aptè, intus argutè, divinitùs, diutiùs. *Uſ.* imaginem alicujus in clypeo, in ſceptris aureis includere; bene orationem in Epiſtolam incluſi; dolor mihi & admiratio vocem incluſit. *Phraſ.* Certis finibus orationem includam, circumſcribam, circumdabo. Cancellos, non egrediar, quibus teipſum circumſcripſi; certos mihi fines terminosque conſtituam, extra quos egredi non poſſim, ſi maximè velim. *V. Termino.*

Incluſio, onis, **das Einſchlieſſen.** *Uſ.* incluſione contentus non eras, interficere volueras.

Inclytus, a, um, **berühmt.** *Syn.* Clarus, nobilis, inſignis. *V. Nobilis. Clarus.*

Incœptio, onis, **Anfang.** *Syn.* initium, Principium.

Incognitus, a, um, **unbekandt.** *Syn.* ignotus.)(*Cognitus, notus. Uſus.* Condemnare aliquem causâ incognitâ. *V. Ignotus.*

Incogitans, tis, **unbedacht/ jäh.** *Uſus.* incogitantem, imprudentem oppreſſit. *V. Temerè.*

Incogitantia, æ, **Jähe/Unbedachtſamkeit.** *Syn.* impudentia. *V. Imprudentia.*

Incola, æ, **Einwohner.** *Syn.* Habitator. *Uſus.* Socrates totius mundi Civis & incola.

Incolo, ere, **einwohnen.** *Syn.* Habito, incola ſum. *Uſ.* Qui earum civitatum fines incolunt. *V. Habito. Domus.*

Incolumis, e, **geſund/ friſch.** *Syn.* Salvus, integer. *Adv.* Aliquamdiu. *Uſ.* Domum ſuam incolumem à calamitate ſervare non potuit. Cives integros & incolumes ſervavi. *Phraſ.* Incolumes tibi ſunt adhuc res tuæ, integræ, ſalvæ; ſalva ſunt apud te omnia, nihil dum perdidiſti; ſtatus idem eſt, qui antea rerum tuarum. Eôdem locô ſunt, quô antea, fortunæ tuæ; nihil detractum eſt de rebus tuis, de fortunis tuis. Nullam res aut fortunæ tuæ jacturam fecerunt. Nullum res aut fortunæ tuæ damnum tulêre, detrimentum paſſæ ſunt. Nihil adverſi res tuæ ſubierunt, nullam partem dederas fortunarum tuarum; nihil tibi eripuit, abſtulit, ademit, detraxit, avertit fortuna. Incolumitatem obtinent res, rationes, fortunæ tuæ; bene eſt rebus tuis; nihil præter voluntatem tibi accidit; nihil ſecùs, nihil contra, quam velis, tibi accidit. *V. Salvus.*

Incolumitas, tis, **Wohlſtand.** *Syn.* Salus. *Epi.* explorata. *Uſ.* incolumitas eſt ſalutis tuta atque integra conſervatio. Alicujus ſalutem & incolumitatem deſerere. *Phraſ.* Dum reipublicæ ſalus erat integra, liberaliter agebas, nunc in faciendo ſumptu parcus, & illiberalis. Salvis rebus, rebus nondum perditis, cum ſalvi eramus, ante publica mala; incolumi, ſtante, vigente republ. cum reſp. ſuum jus obtineret, poſſideret; cùm reſp. ſui juris eſſet, cum ſuo jure uteretur reſp. cùm optimus eſſet reipublicæ ſtatus, ante caſum reip. antequam reſp. concideret, occideret, periret, liberalitatem colebas, exercebas; eâ utebaris; eos, quibuscum tibi res eſſet, liberaliter tractabas, nunc ſatis moderatè vel anguſtè potiùs impenſam facis; nunc in omni re frugaliter, parcè, tenuiter, reſtrictè, infra modum potiùs quàm ſupra modum ſumptum facis; nunc tuos ſumptus nimis ad frugalitatem revocas, nimis accuratè frugalitatis regulâ metiris. *Vid. Salus. Status bonus.*

Incomitatus, a, um, **unbegleitet.** *Syn.* ſine comite, ſolus. *Uſ.* Ars indotata, incompta, incomitata. *V. Solus.*

Incommodatio, onis, **Ungelegenheit.** *Syn.* incommodum.

Incom-

Incommodè, **ungelegen.** *Syn.* moleſtè. *Uſ.* Cum illo actum optimè, mecum autem incommodè.

Incommoditas, tis, **Unbequemheit.** *Syn.* Incommodum. *Uſ.* In hâc incommoditate illud ineſt commodi. *V. Incommodum.*

Incommodo, as, **hinderlich ſeyn.** *Syn.* officio, incommodum do. *Uſus.* Qui alteri nihil ſcientes incommodant, nihil ipſis jure incommodi accidere poteſt. *Phraſ.* Si tibi utilis eſſe non poſſum, incommodare tibi nolo; nolo incommodo tibi eſſe, incommodo te afficere; incommodum tibi afferre, parere, præbere. Quod ad me attinet, facilè patior, modò ſine tuo incommodo fiat; modò ita facias, ne tibi incommodes, ne incommodo tibi ſis, ne incommodo tibi ſit, ne contra tuum commodum ſit, ne tuo commodo adverſetur. Id ego concedam, quod absque incommodo tuo facere poſſis, quod commodè facere poſſis, quod ſine moleſtiâ tuâ fiat. *V. Noceo.*

Incommodum, i, **Schade / Nachtheil.** *Syn.* damnum, detrimentum.)(*Commodum. Epi.* alienum, commune, domeſticum, inſperatum, magnum, parvum, præcipuum. *Uſus.* Incommodum *invehere* alicui, ferre, dare; incommodis afficere. Incommodum *capere*, accipere. Illud quoque acceſſit, ad me pervenit incommodum; illud etiam in incommodis eſt. Incommodis & difficultatibus angi. Incommodum *propulſare*, levare, ſarcire, refutare; incommodis mederi; rejicere, devitare, diminuere incommoda. *Incommodi* expers; ab incommodo integer, ſincerus. *V. Damnum. Detrimentum.*

Incommodus, a, um, **ungelegen / ſchädlich.** *Syn.* inutilis, adverſus, alienus. *Uſ.* Valerudine uti incommodâ. Pater alioquin facilis, ſed filio incommodus. In rebus incommodis ſublevare aliquem. *V. Alienus.*

Incompertus, a, um, * **unerkandt.** *Uſus.* Res vetuſtate incomperta. Quid rei fuerit, incompertum eſt. *V. Ignotus.*

Incompoſitè, * **unordentlich.** *Uſ.* In hoſtem negligenter & incompoſitè occurrunt.

Incompoſitus, a, um, * **unordentlich.** *Uſ.* Agmen incompoſitum. *Vid. Sine ordine.*

Incomprehenſus, a, um, **unergriffen.** *Syn.* Non perceptus, incognitus.)(*Comprehenſus.*

Incomptus, a, um, **ungeziert.** *Syn.* Inornatus, incultus.)(*Concinnus. Uſus.* Oratio incompta & horridula.

Inconcinnus, a, um, **ungereimt.** *Syn.* moleſtus, inurbanus, præpoſterus, abſurdus, ineptus. *V. Ineptus.*

Inconditè, **ungeſchicklich.** *Syn.* inſulsè. *Uſ.* Nihil tam inconditè, tam præpoſterè, tam monſtrosè dici poteſt, quod non poſſimus ſomniare.

Inconditus, a, um, **ungeſtaltet.** *Syn.* Inconcinnus, inſuliſus, non compoſitus. *Uſus.* Inconditum jus, orator, oratio. *V. Odioſus.*

Inconſiderans, tis, **unbeſinnt.** *Syn.* Inconſideratus. *V. Temerè.*

Inconſiderantia, æ, **Unbeſonnenheit.** *Syn.* Inconſulta ratio, temeritas. *Vid. Temere.*

Inconſideratè, **unbedächtlich.** *Syn.* inconſultè, temerè, leviter, negligenter, fortuitu dicere aliquid, aut tacere.

Inconſideratus, a, um, **unbedachtſam.** *Syn.* inconſiderans, inconſultus, amentiſſimus, temerarius.)(*Conſideratus. Uſ.* Inconſideratiſſima & dementiſſima temeritas. *V. Incautus. Imprudens.*

Inconſtans, tis, **wanckelbar.** *Syn.* mobilis, levis, volaticus, volubilis, qui à ſeipſo deſciſcit; qui tum hoc, tum illud dicit; leviſſimus transfuga, neque in hâc neque illâ parte fidem habens.)(*Qui idem ſemper dicit. Uſus.* Ridiculè mihi viſus eſt inconſtans. *Phraſ.* Inconſtantes ſunt hominum voluntates; animô ſunt in omnem partem mobili, fluctuante; plumâ aut foliô faciliùs moventur; vagâ & mutabili ratione, ſummâ levitate & inconſtantiâ huc illuc feruntur, parum conſtanter ferè in cœpto permanent; nihil tam flexibile, lubricum, devium, quàm hominum conſilia. *V. Levis.*

Inconſtanter, **unbeſtändiglich.** *Syn.* leviter. *Uſus.* Inconſtanter & turbidè jactari.

Inconſtantia, æ, **Wanckelmüthigkeit.** *Syn.* Levitas, mutabilitas, mobilitas varietas.)(*Conſtans & perpetua vita ratio. Epi.* maxima, tanta. *Uſus.* Fortuna ab inconſtantiâ & temeritate ſejungi non poteſt. Nemo doctus unquam mutatio-

tationem consilii inconstantiam dixit. *Phras.* Non puto mihi famam inconstantiæ pertimescendam, si tam ingratum hominem, tam immemorem officii, prosequi officiis novis nolui. Non vereor, nequis mihi tribuat, adscribat, assignet inconstantiæ, levitati. Ne quis in me inconstantis, levis, mobilis, instabilis, parum firmi animi vitium conferat; nequis mihi notam inurat inconstantiæ; ne inconstantiæ nomine malè audiam, suspectus sim; ne accuser, quasi discesserim à pristina consuetudine, à me ipso, tam ingratum hominem, tam immemorem officii prosequi novis officiis nolui.

Inconsultè, **ohne Betrachtung.** *Syn.* inconsideratè, impudenter ac imprudenter, temerè dicere aliquid & facere. *V. Temerè.*

Inconsultus, **unvorsichtig.** *Syn.* Inconsideratus, temerarius. *V. Imprudens.*

Incontaminatus, a, um, * **unbefleckt.** *Usus.* Ne quid sinceri, ne quid incontaminati sit. *V. Integer.*

Incontentus, a, um, **ungespannet.** *Syn.* Remissus.)(*Contentus. Usus.* Fides omnes æquè incontentæ.

Incontinens, tis, **unkeusch/ geil.** *Syn.* libidinosus.

Incontinenter, **unmäßiglich.** *Syn.* Intemperanter, dissolutè, libidinosè.

Incontinentia, æ, **Unmäßigkeit.** *Syn.* Intemperantia.)(*Continentia. Vid. Luxuria.*

Inconveniens, tis, **ungereimt.**)(*Conveniens. Usus.* Hæc nostra facta sunt, nec subita, nec inconvenientia. *Phras.* nihil inconveniens egit; nihil odiosum, aut à moribus suis alienum, quod ab ejus moribus abhorreret, quod non cœteræ ejus ætati responderet, admisit; nihil absonum suo generi, aut indecorum fecit.

Incoquo, ere, * **einkochen.** *Usus.* Radices Vinô incoquere.

Incorporeus, a, um, **leibloß.** *Syn.* Quod formâ & corpore caret. *Usus.* Rerum incorporearum æstimatio.

Incorruptè, **ohne falsch.** *Syn.* Castè.

Incorruptus, a, um, **unversehrt.** *Syn.* integer, purus, inviolatus, saluber, sanus, sincerus, castus, religiosus, naturalis, non fucatus.)(*Vitiosus, corruptus, fucatus. Us.* Sanitas, Latinitas, vestis incorrupta; sanguis, testis incorruptus. *V. Integer.*

Increbresco, ere, **wachsen.** *Syn.* Pererebresco, pervagor. *Usus.* Hæc consuetudo dudum jam increbuit. Numerus Oratorum increbrescit; sermo, fama, rumor increbrescit.

Incredibilis, e, **unglaublich.** *Syn.* inauditus, absurdus, monstro vel portento similis, singularis, humanam fidem excedens, ultra fidem.)(*Credibilis. Adv.* Prorsus. *Usus.* Singularis & incredibilis virtus, audacia; agere alicui gratias incredibiles. *Phras.* Credibile non est, incredibile est, credendum non est; non est, ut credatur; non est, ut credi possit; non est, ut habeatur fides; fidem superat, verisimile non est, mendacium videtur, mendacii speciem habet, mendacium præfert, veritatis imaginem nullam ostendit; ejusmodi est, ut fide careat, ut adjungi fides nulla possit.

Incredibiliter, **unglaubiger weiß.** *Syn.* Immortaliter.)(*Credibiliter. Us.* incredibiliter gavisus sum.

Incredulus, a, um, * **unglaubig / mißtrauig.**

Incrementum, i, **Zunehmung.** *Syn.* Accessio. *Us.* Incrementum afferre. Maximis incrementis augetur hostium potentia. *V. Accessio. Augeo.*

Increpo, as, **beschelten.** *Syn.* redarguo, accuso. *Us.* Alicujus ignorantiam increpare. Quidquid increpuerit, jam ille pertimescit. *V. Reprehendo.*

Increscо, ere, * **wachsen.** *Usus.* Increscit audacia; increscente certamine. *Vid. Cresco.*

Incruentus, a, um, * **unblutig.** *Us.* Victoriam incruentam referre.

Incrusto, as, * **vertäfflen / übertönchen.** *Syn.* Crustam duco; applico crustam.

Incubo, as, **auf etwas liegen.** *Syn.* quasi inhio. *Us.* Spe atque animis thesauro incubare. Litteris incubare.

Inculco, as, **eintretten.** *Syn.* Infercio, ingero, objicio, seu offero, impello. *Usus.* Animis aliquid, auribus inculcare. Versus leviores inculcat identidem.

Incultè, **ohne Zierd.**)(*Concinnè, nitidè. Usus.* Inornatè, horridè, incultè dicere, vivere.

Incultus, a, um, **ungezieret.** *Syn.* horridus, incomptus, tenuis, squallidus, inornatus.)(*Cultus. Usus.* Inhabitabilis terræ regio & inculta & derelicta; inculta & syl-

ſylveſtris vita; durus, horridus, inculcatus, mœſtus.

Incumbo, ere, ſich auf etwas legen. *Syn.* innitor, inhæreo, elaboro, enixè operam do. *Adv.* Acriùs, eò maximè, graviùs. *Uſus.* Murus in lævam incumbit. *Transl.* In perniciem alicujus, in ſalutem reipublicæ incumbere; totô pectore, omni ſtudiô, omni cogitatione curâque, totô animô ad ſtudia incumbere; voluntatum inclinatio in illum incubuit. *V. Inclino.*

Incunabula, orum, Kinds-Wiegen. *Syn.* Cunabula, cunæ, rudimenta. *Uſus.* Ab incunabulis noſtræ veteris doctrinæ.

Incuria, æ, Liederlichkeit. *Syn.* Negligentia. *Epi.* tanta.)(*Cura. Vid. Negligentia.*

Incurro, ere, in etwas gerathen. *Syn.* incido. *Adv.* neceſſario. *Uſus.* In eadem veſtigia incurris. Incurrere in apertam perniciem, in odia hominum, morbos, difficultates, varias reprehenſiones. Quis eſt, qui nihil offendat, nusquam incurrat, in oculos aliorum & invidiam non incurrat? *Vid. Impingo.*

Incurſio, onis, feindliches Einfallen. *Syn.* Excurſio, incurſus. *Epi.* ſempiterna. *Uſus.* Incurſio atque impetus armorum; incurſio ſeditionis, vis multitudinis. In hoſtes incurſionem facere; hoſtium incurſionem ſuſtinere.

Incurſo, as, anfallen. *Syn.* incurro, excurro, invado, infeſto. *Uſ.* Incurſare in fortunas omnium. Incurſabit in te dolor meus.

Incurſus, ûs, Einfall. *Syn.* incurſio.

Incurvo, as, biegen. *Uſus.* Bacillus de induſtriâ incurvatus.

Incurveſco, ere, krumm werden. *Uſ.* Rami ſolent incurveſcere.

Incurvus, a, um, gebogen. *Syn.* Incurvatus.

Incus, udis, Amboß. *Syn.* Eandem incudem noctu diuque tundere.

Incuſo, as, anklagen. *Syn.* accuſo, reprehendo. *V. Accuſo.*

Incuſatio, onis, Anklag/ Klag. *Uſus.* loci communes incuſationem habent, aut querelam.

Incutio, ere, hineinſchlagen. *Syn.* Injicio, defigo. *Uſ.* Errorem, terrorem, metum, dolorem incutere alicui.

Indagatio, onis, Erforſchung. *Syn.* inveſtigatio, inquiſitio.

Indagatrix, cis, Nachſucherin. *Uſ.* Philoſophia Virtutis indagatrix, expultrix vitiorum.

Indago, as, ausſpühren. *Syn.* veſtigo, inveſtigo, inquiro. *Adv.* acutiſſimè. *Uſ.* Initia exitii indagavi, patefeci. Aliquid indagare, invenire, è tenebris eruere, acutiſſimè indagare, odorare omnia.

Indago, inis, Geſpur/ Fehrt. *Syn.* Inveſtigatio, inquiſitio. *Uſ.* Saltum indagine cingere. *Phraſ.* Philoſophia verum indagat; omnibus veſtigiis, diligentiſſimis disquiſitionibus verum perſcrutari & reperire ſolet; pertentat, veſtigat omnia, ut verum perſpiciat; omni contentione verum invenire, ſummâ curâ, ſtudiôque veritatem exquirere, protrahere in lucem adlaborat, rimatur omnia, ad inveſtigandum eſt admodum curioſa, verum veluti odore, aut aliquo leviter preſſô veſtigiô perſequitur, ſcrutatur omnia & excutit. Hoſtem indagare, diſcurrere circa vias, oculis perluſtrare omnia; è tuto hoſtem ſpecularî; agitata occultis conjurationibus conſilia necdum vulgata invenire, patefacere; conquiſitores emittere. *V. Inquiro. Quæro.*

Inde, von dannen. *Syn.* Procul inde, illinc. *Uſus.* jam inde a principio; ab ortu hujus Imperii; inde has litteras dedi.

Indecenter, * ungebührlich. *Uſus.* Indecenter obſtrepunt.

Indecorè, heßlich. *Syn.* Præter decorum. *Uſus.* Cave, ne quid indecorè aut effœminatè facias.

Indecorus, a, um, übel anſtändig. *Syn.* quod non decet, turpis, inhoneſtus, pravus. *Uſus.* Indecorum de rebus parvis ampliſſimè dicere. *V. Turpis.*

Indefenſus, a, um, * unbeſchirmt. *Uſus.* Indefenſi, inulti peribitis?

Indemnatus, a, um, unverurtheilt. *Syn.* Non damnatus.)(*Condemnatus. Uſ.* Indemnatum, innocentem civem occidere.

Index, icis, Anzeiger. *Syn.* quod aliquid indicat. *Epi* Neque obſcurus, neque incertus; falſus, verus. *Uſus.* Vox index ſtultitiæ. Animi indices oculi; indices detulerunt, rei confeſſi ſunt.

In-

Indicium, ii, Anzeigung. *Syn.* Signum, argumentum, documentum, veſtigium, nota, ſpecimen, inſigne. *Uſus.* Certiſſima indicia & argumenta ſceleris *oſtendere*, afferre, deferre, patefacere, facere. Indicium ſceleris *habere*, accipere. *V. Signum.*

Indico, as, anzeigen. *Syn.* Indicium facio, do; indicio ſum; oſtendo, indicia oſtendo, ſigna patefacio, monſtro, coarguo, innuo, loquor; indicia affero, defero. *Adv.* Ridiculè, apertè, aliquando, aliter. *Uſus.* Vultus indicat mores. Ut apertiſſimus eſt, indicavit, quæ alii celata volebant. *Phras.* Puer rem omnem Dominæ indicavit, ad Dominam pertulit; ſermones tuos ad Dominam retulit, Heræ propoſuit; quid facere cogitares, demonſtravit; rei indicium expoſuit, atque edidit; protulit omnia & detexit; commiſſa tua enunciavit, conſcios prodidit, haud perplexè indicavit. *V. Prodo. Oſtendo. Defero.*

Indíco, ere, ankünden. *Syn.* Denuncio, promulgo. *Adv.* Omnino. *Uſ.* Bellum voluptatibus, juſtitiam foro, funus reip. indicere. Cœnam, tributum, legem, mortem indicere.

Indictus, a, um, unerhört. *Syn.* Non indicatus. *Uſus.* Indictâ causâ civem condemnare nefas.

Indidem, von dannen. *Syn.* Inde, ex eodem loco.

Indifferens, tis, gleichgültig. *Uſus.* Quod Græci adiaphoron dicunt, id mihi occurrit, ut indifferens dicerem. *Phraſ.* Planè indifferens ſum, neutram in partem moveor, in medio me teneo, neutram in partem inclino, ſuſpenſam ſententiam teneo, neutris me partibus addico. *V. Neuter.*

Indigena, æ, * daheim gebohren. *Uſ.* Majores eorum non indigenæ, ſed advenæ fuerunt.

Indigentia, æ, Mangel. *Syn.* Egeſtas. *Uſus.* Indigentia eſt libido inexplebilis. *V. Paupertas.*

Indigeo, ère, bedörffen. *Syn.* Indigens ſum. *Egeo.*)(*Habeo, abundo. Adv.* ſeparatim. *Uſ.* Tu mei ad illud negotium non indiges. Conſolatione meâ indiget. *V. Egeo. Opus eſt.*

Indignabundus, a, um, * unwillig. *Syn.* indignans.

Indignatio, onis, Zorn/ Unwill. *Syn.* ſtomachus, ira. *Epi.* mala. *Uſus.* In aliquem gravem offenſionem & indignationem concitare, concipere. *V. Ira.*

Indignè, unbillich. *Syn.* miſerabiliter. 2. *Inique*, indigniſſimè necari. 3. *Ægrè moleſtè*, indignè pati.

Indignitas, tis, Unbillichkeit. *Syn.* Impietas, turpitudo, atrocitas. *Epi.* ſumma. *Uſ.* Nequeo verbis conſequi indignitatem rei; non ſatis ſeverè pro rei indignitate decretum eſt.

Indignor, ari, ſich erzürnen. *Syn.* graviter fero, ſtomachor, mihi indignum videtur. *Uſ.* Eum periiſſe ſanè indignor. *V. Iraſcor.*

Indignus, a, um, unwürdig. *Syn.* non dignus, alienus, turpis, ſceleratus, iniquus.)(*Dignus. Adv.* valdè. *Uſ.* Hoc te indignum eſt. Res indigna & intoleranda. Indignum à pari vinci, indignius ab inferiore. *Phraſ.* Res eſt ſanè indigna. Quod hoc portentum Dii immortales! O rem miſeram & indignam! quo nihil acerbius, neque iniquius proferri poteſt. Res univerſis indigna & nefaria videtur. Inde tantô dolore afficior, ut nihil mihi indigniùs ferendum videatur. Omnibus id acerbum luctuoſumque videbatur. Verſatur mihi ante oculos facti atrocitas, calamitatis indignitas. Quis tantas indignitates diutiùs ferat?

Indignus amore. Indignus eſt amore ac benevolentiâ filius tuus. Filius tuus indignus eſt; qui ametur; non eſt, qui ametur; nullam virtutem poſſidet, quæ amorem conciliet; nulla præditus eſt arte, quæ amorem conciliet. Omnia prorſus animi bona, omnia deſiderat ornamenta filius tuus, quibus benevolentia colligitur; quæ ad colligendam, quærendam, comparandam benevolentiam faciunt, valent, ſpectant, apta ſunt, accommodari idonea, appoſita ſunt. Nihil eſt in filio tuo, quod homines ad ſe amandum alliciat; nihil eſt in filio tuo, quare diligatur; nullâ arte, nullâ ſcientiâ, virtute nulla planè recommendatur filius tuus, ut inire gratiam ab hominibus queat; non ita natus, edueatus filius tuus, ut adjungere ſibi homines aliquâ benevolentia poſſit.

Indignus beneficiô. Tantô meritô indignus es; non is es, in quem tanta gratia conferatur; non ita meritus, non ea tua merita ſunt, ut affici beneficiô de-

beas, ut ferre tantum beneficium debeas. Non is est animus tuus, qui tantam gratiam capiat; qui tantam gratiam comprehendere, complecti, capere, concipere, excipere possit. Ineptus est animus ad tantam gratiam excipiendam. Beneficii magnitudo tua merita vincit; impar es tanto beneficio.

Indigus, a, um, **bedürfftig.** *Us.* opis indigus. *V. Egeo.*

Indiligens, tis, **liederlich.** *Us.* Homo nequam nimiùm indiligens. *V. Piger.*

Indiligenter, **unfleißiglich.** *Syn.* negligenter. *Usus.* Rem non indiligenter exposui.

Indiligentia, æ, **Hinläßigkeit.** *Syn.* Negligentia.)(*Diligentia.*

Indisertè, **unausgetruckt.** *Syn.* inornatè.

Indisertus, a, um, **unberedt.** *Syn.* inornatus, parum eloquens, infans.)(*Disertus.*

Indissolubilis, e, **unauflößlich.** *Syn.* qui dissolvi non potest.)(*Dissolubilis.*

Indissolutus, **verknüpfft.** *Syn.* Dissolutus.

Individuus, a, um, **unzertheilich.** *Syn.* simplex.)(*Dividuus. Usus.* Atomi, corpuscula scilicet individua; Corpus individuum; quod dirimi distrahique non potest.

Individuum, i, **ein unzertheilich Ding.** *Syn.* Corpus individuum. *Usus.* Species ex individuis innumerabilibus existens.

Indo, ere, **hinein legen.** *Syn.* impono. *Usus.* Nomen, cognomen alicui indere. *V. Impono.*

Indocilis, e, **ungelehrsam.** *Syn.* tardus.

Indoctè, **unverständig.** *Syn.* imperitè.

Indoctus, a, um, **ungelehrt.** *Syn.* Rudis, ineruditus, imperitus.)(*Doctus. Adv.* planè. *Usus.* indoctus homo, & agrestis; rudis, & indocta oratio. *V. Imperitus. Rudis.*

Indolentia, æ, **Unempfindlichkeit.** *Syn.* Vacuitas doloris. *Epi.* major, maxima.)(*Dolor. Usus.* Num voluptas idem est, quod indolentia?

Indoleo, ere, **trauen.** *Syn.* Doleo. *Usus.* Quis non indoluit te tam serò cognitum? *V. Doleo.*

Indoles, is, **Natur.** *Syn.* indicium animi, specimen futuræ virtutis, spes summæ virtutis, optima spes, puerorum dignitas. *Epi.* bona, egregia, magna, mirifica, præclara, summa. *Us.* Bona spes & magna indoles in adolescente; multa jam dat signa pudoris & ingenii; summa in filio spes, summa ingenii indoles, summaque virtus; optima indole præditus puer. *V. Ingenium.*

Indomabilis, e, ***der sich nicht bändigen läst.**

Indomitus, a, um, **unbändig.** *Syn.* Qui imperium recusat, intractatus & novus, ferocitate exultans, effrœnatus, insociabilis.)(*Domitus. Vid. Ferocia.*

Indormio, ire, **einschlummern.** *Syn.* Malis suis, negotio, legationi, causæ indormire. *Rem segniter tractare. V. Negligo.*

Indotatus, a, um, **unausgesteurt.** *Syn.* sine dote, sine ornatu.)(*Dotatus.*

Induciæ, arum, **Stillstand der Waffen.** *Syn.* Belli ad tempus cessatio. *Usus.* inducias agitare, inire, facere, pacisci.

Induco, ere, **bewegen / anreitzen.** *Syn.* Adigo, impello, adduco. *Adv.* Diligentiùs, paulisper animum, porro, rectè, subtiliter. *Usus.* Jacentem amicum in spem meliorem inducere. Aliquem promissis, spe dotis s. hæreditatis, ad aliquid inducere. 2. *Affero, infero, introduco.* Novum morem, consuetudinem, novas Religiones, legesque inducere. 3. *Obduco.* Parietes marmore vel albario, scuta pellibus inducere. 4. *Deleo.* Inducere nomina, imaginem, scripturam. 5. *Applico, adhibeo, accommodo.* Animum inducere non potui, ut viderem; induxi animum divitias contemnere. *V. Suadeo.*

Inductio, onis, **Einleitung.** *Syn.* Derivatio. *Epi.* ficta. *Usus.* Aquarum inductionibus terris fœcunditatem damus. 2. *Introductio.* Personarum ficta inductio. 3. *Applicatio.* Tantum firma animi inductio valet.

Inductus, ûs, **das Uberreden.** *Us.* Alieno inductu feci.

Indulgenter, **verzärtelter weis.** *Syn.* familiariter, leniter, molliter. *Us.* Ne nimis indulgenter, sed potiùs cum gravitate aliqua loquâre.

Indulgentia, æ, **Nachlassung.** *Syn.* obsequium, patientia; lenitas, præsertim in filios. *Epi.* Maxima, naturalis, nimia, patria,

patria, similis. *Usus.* Homines naturali quâdam inter se indulgentiâ & benevolentiâ continentur. Animo à corporis obsequio indulgentiâque discedendum est. Multi filii Patrum indulgentiâ depravantur. *Vid. Levis.*

Indulgentiæ, Ablaß. *Syn.* Condonationes, indulgentiæ plenariæ, jubilæi, expiationes publicæ.

Indulgeo, ere, nachsehen. *R. quasi in re algeo. Syn.* Obsequor, indulgentiam tribuo, assentor; in aliquem sum ambitiosus, facilis. *Usus.* Genio, animo, lusui amori, dolori, iræ indulgere; indulgere se alicui; alicujus voluntati & gratiæ deditum esse; indulgens in aliquem. *Phras.* Peccatis indulgens præcipitem amicum ferri sinit, nimia ejus in amicum indulgentia ad perspicienda pericula eum minùs sagacem facit; malè amico consulit, qui solùm lenitate utitur, omnibus in rebus connivet, illius libidini malefacta omnia condonat, ejus amoribus obsequitur, delicti cujusvis gratiam facit, animum explere sinit; ineptâ lenitate, pravâ facilitate, ad vitia invitat. *V. Facilis. Lenis. Venia.*

Indumentum, i, Kleid / Kleidung. *Syn.* Vestimentum. *V. Vestis.*

Induo, ere, anlegen / anziehen. *R. ab ἐνδύω. Syn.* Vestio, induco.)(*Exuo. Us.* Talaria sibi induit. 2. *Transl. Assumo.* Exuere Amici Personam, induere Judicis. Mores pudicos, novum ingenium, Philosophi personam, hostiles spiritus induere. *Implico.* Se in laqueos, magnas difficultates, fraudes, negotia induere. Suâ se confessione induit, & jugulavit. *Phras.* Hispanorum more indutus erat, Hispanicnsi ornatu indutus erat; speciem hominum Hispanorum vestitu referebat, præferebat; indutus erat, ut Hispania solet, ut Hispaniæ mos & consuetudo fert.

Induperator, is, Kriegs-Obrister. *Syn.* Imperator.

Induro, aris, verharten. *Usus.* indurata glacies.

Industria, æ, Fleiß / Mûh. *Syn.* ars, solertia, ingenium, diligentia, sedulitas, labor. *Epi.* Aliena, antelucana, aperta, forensis, illustris, incredibilis, major, multa, par, probabilis, singularis, summa, tanta. *Usus.* ingenium alitur industriâ. Industriam in re aliqua ponere. Illius industria latè manat, languescit ejus industria. De industria aliquid facere; *Scienter, prudenter. V. Diligentia. Cura. Labor.*

Industriè, fleissig. *Syn.* artificiosè, diligenter.

Industrius, a, um, emsig / witzig. *Syn.* ingeniosus, solers, laboriosus, vigilans, navus, in rebus gerendis acer, diligentissimus, experientissimus. *V. Practicus.*

Inedia, æ, Hunger / das Fasten. *Syn.* fames, esuries. *Us.* E vita per inediam discedere; inediâ necari, consumi. *V. Fames.*

Inelegans, tis, unzierlich. *Syn.* impolitus, inconcinnus.)(*Elegans.*

Ineleganter, heßlich / wüst. *Syn.* impolitè, inconcinnè.)(*Elegantèr.*

Inenodabilis, e, gantz verwirrt. *Syn.* inexplicabilis, inextricabilis.

Ineo, ire, hinein gehen. *Syn.* adeo, vado, ingredior.)(*Exeo. Usus.* Convivia inire. 2. *Incipio.* Prælium, Magistratum inire. 3. *Invenio, capio.* Inire gratiam ab aliquo. 4. *Suscipio, aggredior.* Societatem cum aliquo, connubium, rationem facinoris, vitæ societatem, consilia inire. Rationem inire; ineunda est ratio & via.

Ineptè, ungeschickt. *Syn.* insulsè.)(*Bene. Us.* ineptè, odiosè, putidè dicere.

Ineptiæ, arum, Narren-Werck. *Syn.* nugæ. *Epi.* aniles, innumerabiles. *Us.* Summa ineptia de quâcunque re, quôcumque in loco argutissimè disputare. *Phras.* Hominis illius ineptias ferre non possum; illius hominis intemperiem, fastidium, insulsitatem quis ferat? quis aniles ineptias ferat] hominis portenta & miracula non dissetentis, sed somniantis? qui puerilibus fabulis sermonem implet; nauseans effutit, quæ & dicuntur stultissimè, & plena sunt futilitatis, summæque levitatis. O licentiam hominis jocularem! Ad quas ineptias abit! quàm frigida, quàm jejunia, levia, nugatoria, quæ deliramenta puerilia effutit, quas nugas agit! *Vid. Nugæ.*

Ineptio, ire, * närrisch thun. *Us.* non desines ineptire? *V. Nugor.*

Ineptus, a, um, ungeschickt. *Usus.* Qui, aut

aut tempus quid poſtulat, non videt, aut plura loquitur, ut ſe oſtendat, aut eorum, quibuscum eſt, vel dignitatis, vel commodi rationem non habet, aut denique in aliquo genere vel inconcinnus, vel multus eſt, ineptus dicitur. *Uſus.* In loquendo multus; ineptus ad ſummam impudentiam. *Phraſ.* Quem tu hominem hôc ineptiorem vidiſti; qui tantas turbas, cum tam nugax eſſet, commovit; qui ita pueriliter faciat? Quem futiliorem, intolerabiliorem, ſtultiorem vidiſti unquam? Puerum dices, & fortaſſe fatuum, non gravem, non continentem, incondītum, ridiculum, inſolentem, unum omnium loquaciſſimum. Dii! quàm ineptus, quam ſui amans, ſine rivali! Carmen fundit cœteris cûm rebus abſurdum, tum verò nullô uſu; nugatorem agit ſtolidus homo, & impudens, inhabilis ad omnia, inſcitus, inſulſus, frigidus, rudi ingeniô, barbarè ſtolidus. *V. Inurbanus.*

Inermis, e, **unbewaffnet.**)(*Armatus.* *Uſus.* Perterritos, inermes, ſaucios, nudos, armis exutos, duces perſecuti non ſunt.

Inermus, a, um, **wehrloß.** *Syn.* Inermis.

Iners, tis, **faul/ unerfahren.** *Syn.* Ignavus, piger, ſeditioſus, deſidioſus, ſomniculoſus, vœcors, languidus.)(*Operoſus, ſemper agens aliquid, & moliens.* *Uſ* Arres, quibus qui carebant, inertes a majoribus dicebantur. Iners otium. *V. Piger. Languidus.*

Inertia, æ, **Unwiſſenheit.** *Syn.* Ignavia deſidia, ſegnities, nequitia, negligentia, pigritia, fuga laboris. *Epi.* ſingularis, turpis. *Uſ.* Condemnare aliquem inertiæ. *V. Pigritia. Imperitus.*

Ineruditus, a, um, **ungelehrt.** *Syn.* Indoctus, rudis, abſurdus.)(*Eruditus. V. Rudis. Imperitus.*

Ineſco, as, * **betriegen.** *Syn.* Decipio. *Uſ.* Eô ſucceſſu ineſcata eſt Conſulis temeritas. *V. Allicio.*

Inexercitatus, a, um, **ungeübt.** *Syn.* Rudis, tyro, qui uſum non habet. *Uſus.* Miles promptus, nec inexercitatus.

Inexercitus, a, um, **ungeübt.** *Syn.* Inexercitatus.

Inexhauſtus, a, um, **unerſchöpflich.** *Uſ.* Aviditas immenſa, inexhauſta.

Inexorabilis, e, **unerbittlich.** *Syn.* Implacabilis, inexpugnabilis, inexpiabilis.)(*Exorabilis, placabilis.* *Uſus.* Vehemens, inexorabilis in alios. *Vid. Durus.*

Inexpectatus, a, um, **unerwartet.** *Syn.* Inſperatus, repentinus. *V. Improviſò.*

Inexpertus, a, um, **unerfahren.** *Syn.* Intentatus, nullâ experientiâ probatus. *Uſ.* Nihil inexpertum relinquere; miles inexpertus.

Inexpiabilis, e, **unverſöhnlich.** *Syn.* Implacabilis, quod expiari purgarique non poteſt. *Uſus.* Fraus, ſcelus, bellum inexpiabile.

Inexplebilis, e, **unerſättlich.** *Uſus.* Inſatiabilis, inſaturabilis cup ditas.

Inexplicabilis, e, **unauflößlich.** *Syn.* Inenodabilis, difficilis.

Inexpugnabilis, e, **das nicht zu erobern.** *Syn.* tutus, munitus, ſeptus, invictus.

Inexſuperabilis, e, * **unüberwindlich.** *Uſ.* Vis fati, Alpes inexſuperabiles.

Inextricabilis, e, **gar verwirrt.** *Syn.* Inexplicabilis.

Infacetus, a, um, **unhöflich.** *Syn.* Inurbanus, inconcinnus. *Uſus.* Mendacium infacetum.

Infacundus, a, um, * **unberedt.** *Uſ.* Vir acer, nec infacundus.

Infamia, æ, **Schmach.** *Syn.* Dedecus, nota, macula, probrum, labes, ignominia, contumelia, nota turpitudinis. *Epi.* communis, falſa, gravis, inſignis, magna, ſempiterna, ſumma, tanta, vera, vetus. *Uſus.* 1. *Inferre*, conflare infamiam alicui. Infamiâ aliquem aſpergere, inurere. Concipere magnam infamiam. *Fugere*, effugere, levare, ſarcire infamiam. *Flagrare*, laborare infamiâ; ſubire, habere infamiam. *Phraſ.* Infamiam magnam ſubii; inuſta eſt mihi nota ad ignominiam ſempiterna; æterna macula meo nomini inuſta; qui me eâ infamiâ eripiam, non video; infamiæ ſuſpectum eſt nomen meum; gravi ignominia ſum affectus; ignominioſè tractatus ſum. Dedecore & infamia opprimor.

Infamis, e, **ehrloß / verſchreyt.** *Syn.* turpis, habens infamiam, omnium ſcelerum libidinumque maculis notiſſimus, ſceleribus notatus. *Uſus.* Turpis adoleſcen-

lescentia, vita infamis, omni dedecore cooperta. *V. Dedecus.*

Infamo, as, **verläumden**. *Syn.* noto; ignominiam, notam, maculam inuro; ignominiâ noto; existimationem offendo, deformo, famæ detraho; infamiam affero, notâ atque ignominiâ condemno, maledictorum notis inuro. *Phras.* Plus ipsi subibunt infamiæ, quàm tu; plùs illi ipsi subibunt dedecoris, quàm tu. Hoc illis plus afferet infamiæ quàm tibi; plus illi ferent ignominiæ quàm tu. Gravior ad eos, quàm ad te redundabit infamia; hoc illis magis vitio dabitur, quàm tibi; hoc illis potiùs vitio tribuetur, quàm tibi; id majori illis fraudi erit, quàm tibi; plus illi ferent culpæ quàm tu; culpæ plus in eos conferetur, quàm in te. *V. Labes. Maculo.*

Infandus, a, um, **unsäglich**. *Syn.* nefandus, execrandus.

Infans, tis, **Kind/ unmündig**. *Syn.* Puer, infans parvus, vagiens puer. *Usus.* Nutrices omnia mansa pueris infantibus in os inserunt. Infantum incunabula.

Infans, tior, tissimus, **unberedt**. *Syn.* Indisertus.)(*Eloquens, disertus. Usus.* Dialectici infantissimi. Nihil illô accusatore infantius. Scipionem accepimus non infantem fuisse.

Infantia, æ, **Unberedtsamkeit**. *Syn.* Jejunitas Orationis, inopia.)(*Eloquentia. Epi.* Incredibilis, naturalis. *Usus.* Infantia ejus & inscitia causam perdidit.

Infatuo, as, **bethören**. *Syn.* fatuum stultumque reddo. *Adv.* magis. *Us.* Aliquem mercede infatuare.

Infector, ris, **Färber**. *Usus.* Infector me moratur.

Infectus, a, um, **ungemacht/** it. **gefärbt**.)(*Factus. Us.* Habere aliquid factum pro infecto. Re infectâ abire; irrita sunt infectaque, quæ augur nefasta dixerit, & otiosa. Infectus purpurâ. 2. *Vitiatus.* Animi hominum infecti partibus.

Infelicitas, tis, **Unglück**. *Syn.* adversa vel incommoda fortuna, incommoda res, calamitas. *Usus.* Infelicitatem omnem in dolore ponunt. Sit hoc infelicitatis tuæ. *V. Miseria.*

Infelix, cis, **unglückselig**. *Syn.* Miser, calamitosus, dejectus ad calamitatem, durâ & crudeli fortunâ, infortunatus, funestus, inauspicatus. *Usus.* Si quis reipublicæ sit infidus, is felix esse non potest. *Phras.* Nemo fortunâ utitur perpetuò bonâ; nemini res ad voluntatem semper fluunt. Nemo est, cui prosperè omnia succedant, cui nihil contra voluntatem eveniat, cui nullum accidat infortunium, cui secunda sint omnia, cui optata omnia contingant. Quis est, qui nihil unquam in vitâ mali videret? Quis est, qui nihil sustineat incommodi, qui nullam ferat calamitatem; cujus sit perpetua felicitas, & nullis interrupta malis? *V. Miser.*

Infensè, **feindseliglich**. *Us.* Nemo mihi infensiùs est adversatus.

Infensus, a, um, **erzürnt/ ungünstig**. *R. Plusquàm inimicus* ab *antiquo. Syn.* Inimicus. *Adv.* vehementer. *Usus.* In te concitati infensique sunt. Esse infensum fortunis alicujus. Civibus suspectus, graviterque infensus. *V. Inimicus. Alienus.*

Infercio, ire, **einstossen / stopffen / füllen**. *Syn.* Inculco. *Us.* Ne inferciens verba, quasi rimas expleat.

Inferi, orum, **die Höll**. *Syn.* Dii manes, inferorum animæ, subterranei. *Usus.* Ab inferis revocare, excitare, elicere testem veritatis. Apud inferos impiorum supplicia perferre. Agi præcipitem ad inferos, sceleratorum sedem ac regionem. Ad inferos pœnas parricidii luere. Triceps apud inferos Cerberus.

Inferiæ, arum, **Seel-Amt**. R. *scilicet feriæ* ab *inferis*; *Gentiles enim mortuos ad inferos descendere credebant. Syn.* Denicales, justa, feralia, mortuorum sacra. *Usus.* Inferias alicui afferre, dare.

Inferior, is, **niedriger**.)(*Superior. Usus.* Prudentiâ & usu me non est inferior. Inferioris ordinis amici. In inferiores crudelis, in superiores contumax, in æquos & pares fastidiosus. Superior Ordine, inferior fortunâ.

Infernus, a, um, **das unten ist**. R. Quidam volunt ab inferendo, quod mortui inferantur humo.

Infero, erre, **hinein bringen**. *Syn.* In-

veho, importo, indúco, affero, infero, intrudo.)(*Effero. Adv.* maturè, posteriùs, ultrò. *Us.* Terrorem, cladem, metum, calamitatem alicui inferre; inferre sermonem de re aliquâ; vim alicui, manus, periculum capitis inferre. Pedem inferre; inferre facinus in famam & fortunas alterius; infert se funestus in senatum.

Inferus, a, um, das unten ist. *R. ab infra. Syn.* Infernus.)(*Superus.*

Infestè, feindselig. *Syn.* inimicè contendere cum aliquo.

Infestus, a, um, feindlich/gefährlich. *Syn.* Infensus, infestus, inimicus, adversus, molestus.)(*Propitius. Adv.* maximè. *Usus.* Fortuna mihi olim propitia, nunc infesta est; omnia mihi summam per injuriam infesta. Infestis omnium oculis conspicior. Fertur infestus in omnes. Iniquo infestoque animo intueri aliquem. 2. *Plenus discriminis.* Viæ excursionibus infestæ; saltus latrociniis infestus. *V. Alienus. Inimicus.*

Inficiatio, onis, Verneinung. *Syn.* Negatio, depulsio. *Usus.* Crimina plerumque inficiatione defendimus.

Inficiator, is, Laugner. *Usus.* Una eademque est fraudatoribus & inficiatoribus impudentia.

Inficio, ere, färben. *Syn.* imbuo. *Adv.* planè. *Usus.* Teneros & rudes inficere & flectere. 2. *Corrumpo, vitio.* Opinionum pravitate, languore, otiô, desidiâ animos infecimus & corrupimus. *V. Corrumpo.*

Inficior, ari, laugnen. *Syn.* nego.)(*Confiteor. Adv.* verè. *Us.* Cùm posset inficiari crimen, cùm in alios derivare, confessus est. *V. Nego.*

Infidelis, e, meineydig. *Syn.* Infidus.)(*Bonus, fidelis. Us.* non do, non dedi cuiquam infideli fidem. *Phras.* Nulla est fides, quæ infideli data sit. Hominibus infidis & barbans, perfidiosis, improbis, in quibus insidiosa, fallacia omnia, perfidia plùs quàm Punica; in quibus nihil veri, nihil sancti, nullus Deûm metus, nullum jusjurandum, nulla Religio, fides habenda non est.

Infidelitas, atis, Meineyd. *Syn.* Perfidia. *Usus.* Quantæ infidelitates in amicis! *Phras.* Erit, cur de tua fide non bene homines existiment. Venies in suspicionem infidelitatis, parum bonæ fidei, parum rectæ fidei. Tua fides in suspicionem adducetur, in dubium veniet, in dubium vocabitur; suspectus eris nomine infidelitatis; causam afferes de tua fide secùs existimandi.

Infideliter, unglaubig. *Syn.* Perfidiosè.

Infidus, a, um, treu-loß. *Syn.* Infidelis.)(*Fidus. Us.* Nihil enim stabile, quod infidum est. Multi iniqui & infideles regno. *V. Infidelis.*

Infigo, ere, hinein stossen. *Syn.* Impingo.)(*Evello. Adv.* fidenter. *Us.* Hæc cura semper mihi erit, animoque meo infixa. Infixus animo hæret dolor; infixum in Patriæ charitate animum gerit. *V. Imprimo.*

Infimus, a, um, der geringste.)(*Summus. Us.* Ex infimo genere & fortunæ gradu. Infima fæx populi. Infimo cuique gratissima animadversio. Infima condicio servorum.

Infinitas, atis, Unendlichkeit. *Syn.* Immensitas, infinitio, innumerabilitas. *Us.* Infinitas locorum, rerum, atque naturæ; infinitatem omnem mente peragrare.

Infinitè, unauffhörlich. *Syn.* sine modo & fine. *Usus.* Divitias infinitè concupiscit. Materia infinitè dividi & secari potest.

Infinitio, onis, Unendlichkeit. *Syn.* Infinitas.

Infinitus, a, um, ewig / beharrlich. *Syn.* Cujus nulla est ora, nulla extremitas; immensus, innumerabilis, inexhaustus. interminatus.)(*Definitus. Usus.* Immensa, infinita, immoderata cupiditas; infinitam potestatem alicui permittere; infinita altitudo, quæ non habet extremum. Infinita poteritas.

Infirmatio, onis, Schwächung. *Syn.* Debilitatio, confutatio, refutatio. *Epi.* Conjecturalis, comparativa. *Usus.* Infirmatio rerum judicatarum.

Infirmè, sehr blöd. *Syn.* parum. *Us.* Videbam infirmè animatos.

Infirmitas, tis, Schwachheit. *Syn.* Imbecillitas, debilitas. *Usus.* Me conficit solicitudo, ex quâ etiam infirmitas corporis. Infirmitatem corporis animi virtu-

virtute ſuperare. Infirmitas laterum; imbecillitas virium, animi; ætatis, valetudinis infirmitas. *Vid. Debilitas.*

Infirmo, as, **krafftloß machen.** *Syn.* Infirmum facio, debilito, frango.)(*Confirmo. Uſus.* Infirmare fidem alicujus, fidem convellere, pacta infirmare. Legem, Senatum, veritatem infirmare. Infirmare objecta & diluere. *V. Debilito. Frango.*

Infirmus, a, um, **unpäßlich.** *Syn.* Imbecillis, debilis, enervatus, carens viribus, fractus.)(*Firmus. Adv.* omnino. *Uſus.* Homo ætate affectâ, infirmis viribus, afflictus, caducus, infirmus. Corpus caducum & infirmum. *Phraſ.* Corpore eſt admodum infirmô; eſt membris omnibus captus, & debilis; perimbecillus; effœto corpore, animo corporeque fracto & debilitato; enervatus & exanguis; parum firmamenti, parum in eo virium eſt; quâ imbecillitate, quâ macie! Summa gracilitate, atque infirmitate corporis.

Inflammatio, onis, **Entzündung.** *Syn.* ardor. *Uſ.* Inflammatio animi & quidam quaſi afflatus furoris.

Inflammo, as, **anzünden.** *Syn.* incendo, inflammationem infero.)(*Reſtinguo, extinguo. Adv.* neceſſariò. *Uſus.* Templa inflammare. 2. *Hortor, incito, confirmo.* Animorum motus, animos inflammare. Inflammatus ad gloriam; irâ, odiô, ſcelere, furore inflammatus; furens libidinibus. Inflammatur & exardeſcit in dicendo. *V. Hortor. Excito. Impello.*

Inflatio, onis, **Geſchwulſt/ Blehung.** *Syn.* tumor. *Epi.* magna. *Uſ.* Fabæ magnam inflationem habent.

Inflatus, a, um, **aufgeblaſen.** *Syn.* Afflatus, tumidus. *Adv.* vehementiùs, graviùs. *Uſus.* Serpens inflatô collô. 2. *Superbus, elatus.* Hoſtes ſpe animisque inflati. Lætitia inflatus & inſolens. Errore, opinionibus inflati. *V. Superbus.*

Inflatus, ûs, **das Einblaſen.** *Syn.* afflatus. *Epi.* divinus, primus. *Uſus.* Primo tibicinis inflatu. Inſtinctu inflatuque divino.

Inflecto, ere, **biegen/ einbiegen/ fürwenden.** *Syn.* flecto. *Adv.* Leviter, obliquè. *Uſus.* Jus civile non gratiâ inflectitur, non potentiâ perfringitur. Ne injuria animi tui magnitudinem inflectat. Inflexa, mollis & tenera Oratio. *V. Flecto.*

Inflexio, nis, **Einbiegung/ Umwendung.** *Syn.* flexio. *Epi.* fortis ac virilis. *Uſ.* Inflexio laterum.

Infligo, ere, **einen Streich geben.** *Syn.* Infero. *Uſ.* Mortiferam plagam reipubl. infligere. Id tibi dedecus, turpitudinem ſempiternam infliget. *V. Impingo.*

Inflor, aris, **aufgeblaſen werden.** *Syn.* Inflationem habeo. *Uſ.* Inſolentiâ, timore, ſpe, lætitiâ inflari.

Influo, ere, **einflieſſen.** *Syn.* Illabor, redundo.)(*Effluo. Uſ.* In animos, in aures concionis blanditiis orationis influere. Ex illâ lenitate ad hanc vim influat aliquid, oportet. Influunt in urbem hoſtes. *V. Fluo.*

Infodio, ere, * **eingraben.** *Uſus.* Corpus terræ infodere.

Infœcundus, a, um, * **unfruchtbar.** *Syn.* ſterilis.

Informatio, onis, **Beſchreibung/ Unterricht.** *Syn.* Notio, conformatio. *Epi.* Antecepta, inſita in animo. *Uſ.* Antecepta animo rei quædam informatio. Habemus in animo inſitam informationem quandam Dei. In unius verbi imagine ſæpe totius ſententiæ informatio eſt. *Vulg Projectum.*

Informis, e, **ungeſtaltet/ häßlich/ unförmlich.** *Uſ.* Cùm res muta & informis ſit eloquens & formata.

Informo, as, **entwerffen/ unterrichten.** *Syn.* Conformo, formo, adumbro, inſtituo. *Uſus.* Conſilium quoddam, cogitationem, judicium informare, *ruditer adumbrare.* 2. *Imbuo:* Juventutem artibus informare. *V. Doceo.*

Infortunatus, a, um, * **unglückhafftig.** *Syn.* Calamitoſus, ærumnoſus. *Vid. Miſer.*

Infortunium, ii, * **Unglück/ Unfall.** *Syn.* Calamitas, ærumna. *Uſus.* Magnum ſibi infortunium invenit. *V. Calamitas. Miſeria.*

Infra, **unten/ drunten.** *Syn.* ſub.)(*Supra. Uſus.* Non modò ex numero vivorum, ſed infra mortuos amandandus; humanas res infra ſe ducere, arbitrari.

Infractio, onis, **Zaghafftigkeit / Kleinmuth.** *Syn.* Abjectio. *Uſ.* Infractio quædam animi & demiſſio.

Infractus, a, um, verzagt / kleinmüthig. *Syn.* fractus, demissus. *Usus.* Non modò non infractô, sed & confirmatô animô erat. 2. Interdum etiam idem est quod *constans*, non fractus, beherzt / muthig / unerschrocken. Esse animo infracto. *V. Fortis. Demissus.*

Infreno, as, * aufzäumen. *Syn.* Equis frenum impono.

Infrequens, tis, selten geschehend / ungäng / unemsig. *Syn.* Parum frequens.)(*Frequens. Usus.* Senatus infrequens. Et Romæ & in prædiis sum infrequens. *V. Rarus.*

Infrequentia, æ, schwache Versammlung. *Syn.* Paucitas, solitudo.

Infringo, ere, zerbrechen. *Syn.* frango, concido, elumbo. *Usus.* Animos alicujus, spem, audaciam, vires, dignitatem, authoritatem infringere. Elanguescit, debilitatur, infringitur tua industria. *V. Frango.*

Infucatus, a, um, geschminckt. *Syn.* fucatus, coloratus.

Infugio, ere, Zuflucht nehmen. *Syn.* Confugio. *Usus.* Ne in tribunatûs portum infugeret.

Infula, æ, Infel. *Syn.* Mitra, diadema. *Usus.* Sacerdotes cum infulis & verbenis. Venditis Imperii infulis.

Infumo, as, * räuchern / im Rauch dörren. *Usus.* Carnes infumatæ.

Infundo, ere, eingiessen. *Syn.* fundo, instillo.)(*Effundo. Usus. Transl.* luxum vitia in civitatem infundere; se in stirpem, genus alienum infundere; in memoriam, ùt in vas, ea, quæ meminimus, infunduntur. Infusa in urbem barbaries, peregrinitas.

Infuscо, as, schwärtzen. *Syn.* Inficio. *Usus.* Quos aliqua barbaries domestica infuscat. Vicinitas non infuscata malevolentiâ. *V. Inficio.*

Ingemino, as, * mehren / doppelen. *Syn.* gemino.

Ingemisco, ere, seufftzen / ersseufftzen. *Syn.* Gemo. *Usus.* Pueri Spartani non ingemiscunt verberum dolore laniati. *V. Gemo.*

Ingenero, as, einpflantzen. *Syn.* Ingigno. *Usus.* Natura amorem in filios Parentibus ingenerat; ei familiæ ingenerata frugalitas videtur.

Ingeniosè, künstlich / sinnreich / gefchicklich. *Syn.* Solerter, acutè, subtiliter.

Ingeniosus, a, um, sinnreich. *Syn.* habens ingenii multum, acutus, solers; eximiô; acerrimô ingeniô.)(*Hebes, tardus. Usus.* Aristoteles docet, omnes ingeniosos melancholicos esse. *Phras.* Homo ingeniosus est & peracutus, mira quædam & nova excogitare solitus; acer investigator rerum, quæ à naturâ involutæ videntur. Quô nihil solertiùs, qui solertissimè perspiciat omnia; sagax, providus ad futura perspicienda; mente acri & perspicaci, prudentiâ præditus; egregiâ ingenii acie; in quo multa docilitas & memoria, quæ fere ingenii nomine appellantur; animi motibus celeribus, ad invenierdum acutis, ad memoriam firmis, ad explicandum ornandumque expeditis; quem summum atque excellens ingenium armavit ad omnia; Vir summâ indole, abundantiâ quâdam ingenii præstans, incredibili ingenii magnitudine, propè singulari & divinâ quâdam vi ingenii; fulgebat jam in Adolescentulo indoles major, ingenium versatile sic pariter ad omnia, ut natum ad id unum diceres, quodcunque ageret.

Ingenium, ii, natürlicher Verstand. *Syn.* Industria, solertia, acumen. *Epi.* Acre, acutum, bonum, dignum immortalitate, divinum, elegans, excellens, exiguum, eximium, fidum, hebes, humanum, illustre, immemor, inverecundum, lene, magnum, mediocre, mirum, miserum, muliebre, multiplex, optimum, oratorium, par, parvum, peracre, præstans, sanè probabile, probum, singulare, splendidissimum, summum, tantum, tardum. *Usus.* Industria alit, suppeditat, acuit ingenium. Abundat, valet, floret, plenus est ingenio; in omnibus rebus eximium ejus ingenium elucet; opinio ingenii. 2. *Natura, mores.* Ad ingenium redire, se recipere. Inverecundum animi ingenium; ferox, mutabile, servile ingenium. *Phras.* Ingenium in te sentio esse summum; ingenium in te sentio esse eximium, egregium, non mediocre, non vulgare, non quale multis contigit; exquisitum, rarum, singulare, præstans, acutissimum, planè divinum. Acutissimam esse aciem ingenii tui, egregiote à natura instructum ingenio,

genio, minimè te esse hebetem, ad id, quod melius sit, intelligendum, judico. Eam esse ingenii tui aciem judico, nihil ut non videas, assequaris, facilè intelligas, scientiâ comprehendas. Ingenii tantum in te esse duco, quantùm potest esse plurimum; ingenium tuum, quod tu partim naturâ accepisti, partim accepisti, mirificis te laudibus afficit. De ingenii tui præstantia, vi, acie ita statuo, neminem anteferri tibi, paucos admodùm conferri posse. Præstare, excellere, florere te ingenio; ingenio te vel omnibus anteceliere, vel certè nemini concedere, judico. Cùm amori, quem inter nos mutuum esse intelligo, multum tribuo, tum de ingenii tui præstantiâ ita judico, ut neminem tibi anteponam, comparem paucos.

Ingens, tis, **sehr groß.** *Syn.* immanis, insanus, immensus. *Usus.* Ingens, immanis pecunia, præda. *V. Magnus.*

Ingenuè, **auffrichtig.** *Syn.* Candidè, liberè, sincerè, *Usus.* Cupere me laudari, apertè & ingenuè fateor.

Ingenuitas, tis, **Auffrichtigkeit.** *Syn.* Liberalitas, honestas, probitas. *Usus.* Præ se ferre probitatem quandam & ingenuitatem. Vitandâ verborum turpitudine ingenuitatem suam & ruborem præstare. *V. Honestas.*

Ingenuus, a, um, **auffrichtig / rechtschaffen.** *Syn.* Liberalis, liber, honestus. *Adv.* Imprimis, maximè. *Usus.* Nihil in eo apparet moderatum, pudens, pudicum, ingenuum. Homo ingenuus, liberaliter educatus. Vita, animus, artes ingenuæ & liberales. *V. Honestus.*

Ingero, ere, **hinein thun.** *Syn.* Infero, intrudo. *Usus.* Sed quid ego ingero præterita?

Ingigno, ere, **einpflantzen.** *Syn.* Ingenero. *Usus.* Ingenita naturæ virtus. Veri inveniendi cupiditatem nobis natura ingenuit.

Inglorius, a, um, **unberühmt.** *Syn.* Inhonoratus.)(*Honoratus. Usus.* Vita inhonorata, ignobilis, ingloria. *V. Contemptus.*

Ingluvies, ei, * **Fraß / Freßigkeit.** *Syn.* Voracitas. *V. Gula. Vorax.*

Ingratè, **undanckbarlich.** *Syn.* Animô ingratô, illiberaliter, immoderatè, & ingratè, nostrâ facilitate abutuntur.

Ingratiis, * **wieder und ohne Danck.** *Us.* Tuis ingratiis abibo. *Te invitô ac repugnante. V. Invitus.*

Ingratìs, **ungern.** *Syn.* Inultè, cum mala gratia.)(*Cum bona gratia. Us.* Extorquendum est ingratìs & invito, quod debet.

Ingratus, a, um, **unangenehm.** *Syn.* Immemor beneficii vel gratiarum.)(*Gratus. Adv.* Crudeliter, impiè. *Us.* Nihil cognovi ingratiùs, in quo vitio nihil non mali inest. Ingrati animi crimen horreo. 2. *Molestus* Si ingrata tibi sunt officia mea, desinam. Ingratus animus, **Undanckbarkeit.** Cave, dicas *ingratitudo. Thras.* Gratiam non refers, gratiam non reddis, gratiam à te non fero, ingratum te præbes, officium non præstas, ingratè agis; officium in te requiro, desidero; meis in te meritis non respondes, mea erga te non imitaris officia; non solvis, id quod debes; officia mea tuis officiis non compensas. Vitium animi ingrati pessimum; nullum odiosius mihi crimen est ingrati animi culpâ. Nullum hominum genus acerbiùs odi, acerbiore insector odiô, quàm qui gratiam bene meritis non referunt, quàm qui de gratiâ referendâ minimùm cogitant, parum laborant. Cùm omne crimen, tùm verò prætermissæ gratiæ s. neglecti officii culpa gravis admodum, molesta, odiosa mihi est. *V. Odiosus, Molestus.*

Ingravesco, escere, **schwerer werden.** *Syn.* Glisco, cresco, gravior fio. *Adv.* Vehementiùs. *Usus.* Ingravescit in dies malum. Annona ingravescit. Corpora defatigatione ingravescunt.

Ingredior, di, **eingehen / hineingehen.** *Syn.* Intro, introëo, adeo, me infero, ineo, pedem pono, pedem infero, accedo, invehor. *Adv.* Audaciùs, æqualiter, paulò seciùs, pedetentim, penitùs, similiter, tardè, timidè. *Usus.* Iter, causam, vitam honestam ingredi. Hôc die primùm in spem libertatis, ad dicendum ingressus sum. Vestigiis Patris, majorum ingredi. 2. *Aggredior, incipio.* Ingredi aliquid dicere aut facere, consilium ingredi; rationem vivendi, bellum ingredi. 3. *Gradior, eo.* Liberè ingredi; hanc viam vix sine casu aliquo, aut prolapsione ingrediêre. *Thras.* Fores tibi patent, subi, introi, intro veni, transi, accede, quoties velis,

Tuæ ædes nemini clauduntur; tuæ ædes nulli obſerantur, apertæ & expoſitæ ſunt omibus. Fores tuarum ædium nemini clauſæ ſunt, neminem aditu prohibent, omnes recipiunt ſ. admittunt. Nemo eſt, cui tuarum ingreſſus ædium denegetur, liber non ſit. Quicunque vult, tuas ædes ingreditur. Nemo ab ædibus tuis excluditur, repellitur. Nemo tuas ædes adit, quin intromittatur. *V. Incedo.*

Ingreſſio, onis, **Eingang.** *Syn.* Aggreſſio, introitus. *Epi.* Obſcura, antiqua, moderara. *Uſus.* Interdum orationis curſus eſt incitatior, interdum ingreſſio moderatior.

Ingreſſus, ûs, **der Gang/ Eingang.** *Syn.* Inceſſus. *Uſ.* Veſtigiis odorari ingreſſus cujuspiam. Orationis veſtigia ingreſſumque non vidi.

Ingruo, ere, * **anfallen / hineinfallen.** *Syn.* Impendeo. *Uſ.* Periculum, metus, morbus ingruit. *V. Immineo.*

Ingurgito, as, **in ſich ſchlucken/ſich füllen.** *Syn.* Infero, immitto. *Uſus.* Se in copias alicujus, in multa flagitia ingurgitare.

Inhabilis, e, **ungeſchickt/ unbequem.** *Syn.* Ineptus.

Inhabitabilis, e, **unbewohnt.** *Syn.* deſertus, vaſtus, incultus.)(*Habitabilis.*

Inhabito, as, * **wohnen/ einwohnen.** *Syn.* habito.

Inhæreo, ére, **anhangen.** *Syn.* Hæreo, inſideo. *Adv.* penitus. *Uſus.* Animi corporibus inhærentes. Inhæret viſceribus dolor. Inhæret id in mentibus omnium. *V. Adhæreo.*

Inhalo, as, **anblaſen.** *Syn.* Exhalo, afflo. *Uſus.* Teterrimam nobis popinam inhalabas.

Inhibeo, ére, **verhindern.** *Syn.* Cohibeo, cœptum inhibeo, ſuſtineo. *Uſus.* Inhibere remos, remiges. An te non inhibet vox miſerorum? *V. Cohibeo. Reprimo. Coërceo.*

Inhibitio, onis, **das Aufhalten/ Verbot.** *Uſ.* Inhibitio remigum.

Inhio, as, **hefftig begehren.** *Syn.* Incumbo. *Uſus.* Uberibus puer inhians. *V. Deſidero.*

Inhoneſtè, **ſchändlich.** *Syn.* Spurcè.

Inhoneſtus, a, um, **unerbar.** *Syn.* turpis.)(*Honeſtus. Uſus.* Turpe, inhoneſtum, indecorum, pravum, flagitioſum.

Phraſ. Deſeri à te Patrem tot affectum incommodis inopiæ, valetudinis, ſenectutis, minimè honeſtum eſt, hauò æquum eſt, haud par eſt, minimè rationi conſentaneum eſt, non decet, non convenit, non oportet, jus non eſt, fas non eſt, neſas eſt, iniquum eſt, flagitium eſt, criminis eſt, turpe eſt. Ut Parentem deſeras afflictum inopiâ, morbo, ſenectute, in ſummis conſtitutum difficultatibus inopiæ, valetudinis, ſenectutis, honeſtum non fert, non patitur, ratio non permittit, non concedit. Si Patrem deſtitues afflictum inopiâ, morbo, ſenectute, culpam committes, flagitium facies, flagitioſè facies, facies iniquè; facies injuſtè, inhoneſtè, turpiter, improbè; facies præter honeſtum, æquum, jus; facies contra honeſtum, æquum, jus; non ut honeſtum ſuadet, non ut æquum eſt, non ut jus eſt, non ut par eſt, non ut decet, non ut convenit, facies. *V. Turpis.*

Inhonoratus, a, um, **verachtet.** *Syn.* Inglorius.)(*Honoratus. V. Vilis.*

Inhorreſco, ere, **grauſam werden.** *Syn.* Exhorreſco. *Uſ.* Inhorreſcit mare, tenebræ conduplicantur. *V. Horreo.*

Inhoſpitalis, e, * **ungeheuer/ wild/ ungaſtfrey.** *Syn.* Deſertus, incultus, aſper.

Inhoſpitalitas, atis, **Unfreundlichkeit.** *Syn.* Inhoſpitalitas eſt opinio vehemens, fugiendum eſſe hoſpitem.)(*Hoſpitalitas.*

Inhumanè, **unmenſchlich/ gröblich.** *Syn.* Inhumaniter.

Inhumanitas, tis, **Unfreundlichkeit.** *Syn.* Immanitas, crudelitas. *Epi.* domeſtica, moleſta, impudens, crudelis, moderata. *Uſus.* Manſuetudinem in inhumanitatem convertere. *Vid. Crudelitas. Morez mali.*

Inhumaniter, **unfreundlich.** *Syn.* Inhumanè.

Inhumanus, a, um, **unmenſchlich / unfreundlich.** *Syn.* crudelis, humanitatis expers, vitæ communis ignarus, nunquam particeps humanitatis, immemor humanitatis, multùm ab humanitate diſcrepans, inurbanus, inops humanitatis, ab omni humanitate derelictus, difficilis, agreſtis, inſuavium morum, non homo, communi hominum ſenſu carens, aſper, ferus, durus. *Uſ.* In hoc animo nihil inhumanum, nihil agreſte eſt.

est. *Phras.* Nihil tam inhumanum, tam ferum, quàm aspera ejus natura, difficilis aditus, gravis vultus, superba responsa, insolens vita; omnem humanitatem exuit. Summâ morum acerbitate & immanitate naturæ omni humano generi insociabilis; ut feræ quædam nunquam mitescunt, sic immitis, implacabilis ejus hominis animus est, à cultu & humanitate longissimè remotus. *V. Barbarus. Durus. Crudelis.*

Inhumatus, a, um, **unbegraben.** *Syn.* Insepultus. *Usus.* Diogenes se inhumatum projici jussit.

Inibi, **eben daselbst.** *Syn.* Ibidem.

Injicio, **hinein werffen.** *Syn.* Objicio, immitto. *Us.* Dubitationem alicui & scrupulum injicere. Cogitationem alicui, ardorem, spem, metum, religionem, cupiditatem injicere. Frœnos furori, alicui manus injicere. *V. Impono.*

Inimicè, **feindlich.** *Syn.* Infestè, inimicô animô.)(*Amicè. Usus.* Infestissimè, inimicissimè agere, contendere cum aliquo, insectari aliquem.

Inimicitia, æ, **Feindschafft.** *Syn.* simultas, alienatio, disjunctio. *Epi.* aperta, summa. *Us.* Inimicitias *appetere*, indicere, concipere, denunciare; ad inimicitias vocare. Inimicitias *capere*, suscipere, adire, subire, habere, exercere, gerere, persequi, explere. Ad inimicitias cum aliquo venire, descendere; inimicitiæ mihi tecum intercedunt, sunt mihi tecum inimicitiæ. Inimicitias *deponere*, candidè & simpliciter ponere, extinguere, Patriæ condonare, concedere; ab inimicitiis discedere; ex inimicitiâ revocari in gratiam. *Phras.* Graves suscipies inimicitias; graves subibis, adibis inimicitias, grandes tibi erunt inimicitiæ, venies ad inimicitias, grave odium adversùs te concitabis, odium subibis acerbissimum; habebis, qui tibi vehementer offensi sint. Incurres in odium capitale. Excitabitur odium adversùs te, adversùs te odium creabitur, in odium venies, odium suscipies. *V. Odium.*

Inimicus, a, um, **feindlich.** subst. **Feind.** *Syn.* Hostis, infestus, infensus, adversarius, alienatus, non æquus, iniquus, invidus obtrectator. *Epi.* acer, acerbus, communis, gravis, incolumis, innocens, magnus, odiosus, paternus, pecuniosus, potentissimus, valens, verecundus, voluntarius. *Adv.* acriùs, apertè, crudeliter, gravitèr, valdè, usque eò. *Usus.* Aspicere te non potest, adeò in te inimico est animo. *Phras.* Perennis est meus inimicus, dudum se a me abalienavit, se inimicissimum reddidit, ostendit; infestissimus est meis fortunis & laudibus, tradendas posteris inimicitias pertinacissimè persequitur. *V. Hostis. Odium.*

Iniquè, **unbillich.** *Syn.* Injustè. *Usus.* Ita iniquissimè comparatum est; iniquè expulsus.

Iniquitas, tis, **Unbillichkeit.** *Syn.* Injuria. *Epi.* tanta.)(*Æquitas. Usus.* Æquitas certat cum iniquitate; habet ea res magnam iniquitatem; in tanta hominum perfidiâ & iniquitate vivimus. *Vid. Injuria.*

Iniquus, a, um, **ungerecht.** *Syn.* Habens iniquitatem, injustus, non habens æquitatem, injurius, inimicus.)(*Æquus. Adv.* obscuriùs, valdè. *Us.* Quæ res iniquissima, & acerbissima est, nec ferenda. Homo naturâ asper, omnibus iniquus. Iniquo infestoquè animo intueri aliquem. *V. Injustus.*

Initia, orum, **Fest der Göttin der Früchten.** *Syn.* Sacra Cereris.

Initior, aris, **eingeweyhet werden.** *Syn.* devoveor, consecror, sacris imbuor, inauguror. *Us.* Initiari sacris. Sacra initiata & devota.

Initium, ii, **Anfang.** *Syn.* Principium, fundamentum, elementum. *Epi.* accommodatum naturæ, falsum. *Us.* Ut malè posuimus initia, sic cætera sequentur; ut initia se dederint, ad me perscribas. Belli initium ducetur, sumetur, capietur à fame. Bonis initiis orsus malè finiit. Initia & tanquam semina; belli initium inde profectum est, quòd. *Phras.* Belli initium satis fortunatum fuit, primô belli progressu à principio satis felices fuimus, incunabula belli & rudimenta bene se dedêre; lætissima armorum principia, belli primordium satis lætum; in limine, exordio, ingressu belli res nostræ satis bellè habebant. Levi ex principio magnum bellum conflatum est, sed ut initia inchoavimus, ita persequenda sunt cœpta; incœptô abeundum non est; inchoata nostra gloria nondum perfecta est. *Vid. Incipio. Inchoo.*

In-

Injucunditas, tis, **Unlieblichkeit.** *Syn.* Asperitas.

Injucundè, **unangenehm.**)(Jucundè.

Injucundus, a, um, **unlieblich/ unluſtig.** *Syn.* Inſuavis, acerbus. *Uſus.* Labor mihi minimè injucundus. *V. Odioſus. Moleſtus.*

Injungo, ere, **aufflegen.** *Syn.* Importo, impono, affero. *Uſus.* Aliquid damni reip. ſervitutem alicui, neceſſitatem injungere.

Injuratus, a, um, **unbeſchworen/ unbeeydet.** *Syn.* Qui non juravit, ſine jure jurando. *Uſus.* Tibi vel injurato credendum; linguâ juravi, mentem injuratam teneo.

Injuria, æ, **Unrecht/ Ehrverletzung.** *Syn.* Iniquitas.)(*Beneficium. Uſus.* Injuria eſt, quæ aut pulſatione corpus, aut convitiô aures, aut aliquâ turpitudine vitam alicujus violat. Duobus modis fit, vi & fraude. Injuriam alicui *facere*, imponere, afferre, inferre, conflare; injuria afficere, onerare, lacerare quempiam; injuriam jacere, mittere in aliquem; inde nata, orta eſt injuria; injuriam accipere, ferre, pati æquô animô præſtat, quâm inferre; injuriâ affligi. Injuriis teſiſtere; ab injuriâ deterrere ſ. detrahere aliquem; injurias propulſare, ulciſci, inſectari, perſequi; injuriâ levare, injuriam aliquam prohibere; *abſtinere* injuriâ; injurias oblivione conterere. 2. *Immeritè*, non injuriâ ſuſpectus es. *Injuriam inferre.* Jure hæc in me confers; Si quando tecum iniquiùs egiſſem, jure hæc in me conferres. Si iniquior tibi fuiſſem, ſi injurioſus in te fuiſſem, ſi injuriosè te tractâſſem.)(ſi injuriam tibi feciſſem, intuliſſem, impoſuiſſem, obtuliſſem; ſi te aliquâ affeciſſem injuriâ; ſi à me accepiſſes, tuliſſes injuriam; ſi me injurium, injurioſum, iniquum, gravem ſenſiſſes, expertus eſſe; ſi quâ te læſiſſem, ſi tuus eſſet animus à me offenſus, ſi tuus animus aliquam moleſtiam à me accepiſſet, ſi tuis commodis aliquando detraxiſſem; ſi tuis commodis obfuiſſem, obſtitiſſem, adverſatus eſſem; ſi quâ eſſes à me laceſſitus, provocatus, commotus injuria. Iniquè mecum egiſti, ſceleris cum idem tibi reponam; injuriosè me tractâſti; tractâſti me acerbè, iniquè, amarè, contra jura omnia, adverſùs juſtitiæ leges, contra quàm juſtitia præſcribit, contra quàm meritus ſum. Injuriam mihi feciſti, intuliſti; injuriam adversùs me intuliſti; injuriâ me affeciſti, provocâſti; injuriam abs te tuli, paſſus ſum; læſus à te ſum immerito meo, nullo meo merito, nullâ culpâ, nihil tale meritus; læſiſti me immerentem, innocentem, nullius affinem culpæ, omnis expertem culpæ, ab omni vacuum culpa, ſed parem aliquando gratiam referam, ſed pari te munere remunerabor, ſed par pari referam, ſed merita meritis compenſabo; ſed erit, cùm idem tibi reponam.

Injuriam referre. Facilè idem reponam, poſſum par pari referre; is ſum, qui injuriam facilè referre poſſim; poſſum æquè te tractare; feres à me, quod intuliſti; impunè tibi non erit, quòd injuriâ me affeceris; ulciſcar injurias tuas; impunita non erit, inulta non relinquetur injuria tua. Memorem injuriæ me ſenties, experieris.

Injurias obliviſci. De ultione nihil planè cogito, omnem acceptæ inopiæ memoriam ex animo deleo; ultionem minimè cogito; animus ultionem non ſpectat; ultionis omne libenter conſilium abjicio, depono, omitto; abduco animum ab ulciſcendi conſilio.

Injuriosè, **ſchimpfflich.** *Syn.* Per contumeliam, contumeliosè.)(*Iure. Uſus.* Temerè atque injuriosè de aliquo ſuſpicari.

Injurioſus, a, um, **unbillig.** *Syn.* Injurius. *Uſus.* Injurioſa & facinoroſa vita.

Injurius, a, um, * **unrecht / unbillich.** *Syn.* Iniquus.

Injuſſus, ûs, **ungeheiſſen / keinen Befehl habend.** *Syn.* Sine juſſu, authoritate, conceſſu.)(*Iuſſus. Uſus.* Injuſſu hoc populi egiſti.

Injuſtè, **wider Recht/ unbillig.** *Syn.* Iniquè, injuriosè, contra fas. *Uſus.* Injuſtè in quemquam impetum facere.

Injuſtitia, æ, **Ungerechtigkeit.** *Syn.* Iniquitas.)(*Iuſtitia. Epi.* Capitalior, moderata. *Uſus.* Injuſtiriæ duo ſunt genera, alterum eorum, qui inferunt, alterum eorum, qui ab iis, quibus infertur, non propulſant injuriam.

Injuſtus, a, um, **ungerecht.** *Syn.* iniquus, injurius, injurioſus, immeritus, indebitus.

bitus.)(*Iuſtus. Adv.* Dupliciter. *Uſus.* Qui pernicioſa & injuſſa populis juſſa deſcribunt. Vir maleficus naturâ & injuſtus. Ira non injuſta, ſed merita & debita. Injuſtum onus alicui imponere. *V. Injuria.*

Innaſcor, eris, **eingepflantzt werden.** *Syn.* Ingignor. *Uſus.* Quibus recta ratio, conitansque innaſcitur.

Innato, as, **ſchwimmen in etwas.**)(Enato. *Uſus.* Piſciculi parvi in concham innatant. *V. Nato.*

Innatus, a, um, **angebohren.** *Syn.* Inſitus, ingenitus, ingeneratus.)(*Aſſumptus, adventitius. Uſus.* Innata eſt homini probitas vel potiùs inſita.

Innavigabilis, e, * **unſchiffbar.**

Innecto, ere, **anknüpffen.** *Syn.* Necto.

Innitor, eris, **ſich anlehnen.** *Syn.* Inclinor, reclinor. *Uſus.* Reſpublica in unius humeris innititur. Apollo, lunæ innixus. *Thraſ.* In te uno reſp. innititur, tuum eſt fulcire labefactatam; ſalus Civitatis in te uno conſiſtit; in tui ſpe requieſcit; fortunæ noſtræ unicè tuæ fidei innituntur.

Inno, as, * **ſchwimmen in etwas.** *Syn.* Innato.

Innocens, tis, **unſchuldig.** *Syn.* Integer, qui nulli injuriam facit, qui nihil nocet, culpâ vacans, ad quem ne ſuſpicio quidem criminis perveniat, ab omni etiam ſuſpicione remotiſſimus, nullius probri compertus, à culpâ vacuus, crimine innoxius. *Uſus.* Vir innocens, integer, religioſus. Innocens dicitur, non qui leviter nocet, ſed qui nihil nocet. *Phraſ.* Longè remotus à culpa ſum, in me conferenda culpa non eſt; mihi aſſignanda, adſcribenda, attribuenda culpa non eſt; culpâ careo, procul abſum ab culpâ, culpâ vaco, culpam ego non ſuſtineo, expers culpæ ſum; affinis culpæ non ſum, purus culpâ ſum, culpam ignoro, longiſſimè abſumà culpâ; tam abſum à culpa, quàm qui maximè; culpæ mihi non ſum conſcius; extra culpam ſum, in culpâ non ſum.

Innocentem accuſare: Accuſas me innocentem, immerentem, inſontem; nullô meô meritô, injuriâ, injuſtè, inique, contra jus & æquum, abſque meâ culpâ; commiſſum à me nihil eſt, quare videar accuſandus. Non erravi, non peccavi, nôn deliqui, lapſus non ſum, nullam in culpam incidi, nullam commiſi culpam; nihil commiſi, admiſi, perpetravi; nullo me ſcelere adſtrinxi, obſtrinxi, maculavi, inquinavi, tamen abs te accuſor. Tu vacuum à culpa damnas, culpas, in judicium vocas, reum facis, perſequeris. Vitio tribuis, vitio vertis, fraudi das innocenti, ei qui culpam non commiſit; confers culpam in me expertem criminis, me innoxium exagitas, in culpam vocas, in infamiam vocas, in infamiam adducis, ſine cauſa, immeritò.

Innocentem condemnare. Sæpe condemnantur innocentes, qui culpam non admiſerunt; damnantur judiciô, judicum ſententiis damnantur. Multi falsô ſcelere damnantur. Multi immeritâ damnatione afficiuntur.

Innocenter * **unſchuldiglich.** *Uſus.* Vita Innocentiſſimè acta.

Innocentia, æ, **Unſchuld.** *Syn.* Integritas vitæ, & morum. *Epi.* Par, ſingularis, ſumma, vetus. *Uſus.* Innocentia eſt talis affectio animi, quæ noceat nemini. Vir ſummâ integritate & innocentiâ. *V. Integer.*

Innocuus, a, um, * **unſchädlich.** *Syn.* Innocens. *V. Integer.*

Innovo, as, **erneueren.** *Syn.* Renovo, novum facio.

Innoxius, a, um, * **unſchuldig.** *Syn.* Imnocens, inculpatus. *Vid. Innocens.*

Innumerabilis, e, **unzehlbar.** *Syn.* Infinitus, innumerus. *Uſ.* Infinita vis numerabilium atomorum. *V. Multi.*

Innumerabiliras, tis, **Unzehlbarkeit.** *Syn.* Infinitas, ùt ita dicam. *Uſ.* Innumerabilitas atomorum.

Innumeri, **unzahlbare/ unzehliche.** *Syn.* Innumerabiles.

Innuo, ere, **wincken.** *Syn.* Nutu aliquid ſignifico, nutu capitis loquor. *Uſus.* Hunc aditum ad te patefacio & innuo. *V. Nutus.*

Innuptus, a, um, **unverehlichet / unverheurathet.** *Syn.* Non nuptus.)(*Nuptus. Uſ.* Innuptæ nuptiæ.

Inobſcuro, as, **verfinſtern.** *Syn.* Infuſco.)(*Declaro, illuſtro.*

Inoffenſus, a, um * **unverletzt.** *Uſ.* Pedem inoffenſum referre.

Inofficioſus, a, um, **undienſtbar.** *Syn.* Illiberalis, inhumanus. *V. Illiberalis.*

Ino-

Inopia, æ, Armuth/ Mangel. *Syn.* Egestas, indigentia)(*copia. Epi.* magna, summa, tanta. *Usus.* Aliquem ad inopiam redigere. Inopiâ consilii laborare. Inopiâ levare aliquem, inopiæ mederi; Inopiam ferre æquô animô ac tolerare. Inopia Oratoris & jejunitas. *Thras.* Cæsar Hispaniensi bello Pompeji copias in summas angustias compulit, in maximas omnium retum difficultates conjecit. Cæsar Hispaniensi bello Pompeji copias eò redegit, ut omnium rerum penuriâ laborarent, ut inopiâ premerentur, & conficerentur; ut rerum omnium inopiâ pessimè acciperentur; ut in maximis angustiis difficultatibusque versarentur, ut pluribus incommodis afficerentur, ut plurima sustinerent incommoda. Hispaniensi bello Pompeji copias Cæsar ad rerum omnium egestatem adduxit; Pompeji exercitum Cæsar non solùm ad summam rerum bellicarum indigentiam, sed ad ipsius victûs angustias redegit. *V. Egeo. Pauper.*

Inopinans, tis, * ungewahr / nicht vermuthend / nicht vermeinend. *Us.* Multos in agris inopinantes deprehendit.

Inopinatè * unversehens / unvermuthlich. *Usus.* Inopinatè, præter spem accidit.

Inopinatus, a, um, unvermeinet/ unvermuthet. *Syn.* Nec opinatus, recens, improvisus. *Us.* Omnia repentina & inopinata, graviora. Dictu inopinatum atque mirabile. Ex inopinato observare aliquem. *V. Improvisò.*

Inopportunus, a, um, grob / ungelegen/ ungereimt. *Syn.* Importunus, alienus, incommodus.)(Opportunus. *V. Odiosus.*

Inops, pis, dürfftig/ bedürfftig/ arm. *Syn.* Pauper, nudus, impotens.)(*abundans. Usus.* Inops rei alicujus, à re aliqua; Inops ærarium, & exhaustum. Humanitatis inops & inurbanus homo. *V. Pauper.*

Inordinatus, a, um, ungeordnet. *Syn. Perturbatus, confusus.*)(*ordinatus. Us.* Ex inordinato in ordinem reducere. *V.* Sine *Ordine.*

Incornatè, Unzierlich. *Syn.* Incultè.

Incornatus, ungeziert. *Syn.* Inconditus, incomptus, agrestis, horridus, sine nitore & palæstra.)(*ornatus. Usus.* Inornata mulier, oratio. Nuda & inornata inventio. *V.* Incultus.

In præsentiâ, anjetzo / gegenwärtig. *Syn.* In præsenti, *in* præsens tempus, in hoc tempore præsenti,)(*in posterum. in posteritatem. Usus.* Periculum in præsentiâ atque ante oculos positum est.

Inprimis, fürnemlich. *Syn.* Cumprimis. *Usus.* Inprimis te amo. Argumentum inprimis firmum.

Inquam, ich sage. *Syn.* Dico, ut dico, ut dixi, ùt institui dicere. *Usus.* Hoc, inquam, dico.

Inquies. * unruhig. *Syn.* Inquietus. *Usus.* Humanum genus inquies & indomitum.

Inquietatio, nis * Verunruhigung.

Inquieto, as * beunruhigen. *Syn.* turbo.

Inquietus, a, um * unruhig. *Syn.* Turbulentus. *Usus.* Ingenio inquieto & in novas res avido. *Phras.* Homo est inquieto planè ingenio; sine furore & amentia animus ejus consistere non potest; nec vigilans nec in somnis mente consistit; acer, ad vim promptus, ad seditionem paratus, turbulenter & turbidè facit omnia; vir moribus turbidus & ingenio minimè otium patiente. Inopiâ rei familiaris & conscientiâ scelerum indies ejus animus magis agitatur. Impiger, factiosus; avidus potentiæ honoris, divitiarum; cui solenne nihil; nihil neque intactum neque quietum pati, omnia agitare.

Inquilinus, Einwohner. *Syn.* qui in alienis ædibus habitat, præsertim conductis. *Usus.* Non inquilini solùm, sed & mures ex ædibus migrârunt. Philosophia inquilina.

Inquinatè, unflätig. *Syn.* Barbarè, pravè, incomptè loqui.

Inquino, as, besudeln / bemackeln. *Syn.* Contamino fœdo. *Usus.* Vitiis se, flagitiis, omnibus scelerum sordibus, libidinibus inquinat. Famam alicujus criminibus, humanitatem civitatis sævitiâ inquinare. Voluptatibus inquinare. *V. Maculo.*

Inquiro, ere, nachforschen / erkundigen. *Syn.* perquiro, acquiro. *Us.* In se, in civium mores, in reum inquirere; Inquirere in ea, quæ memoriæ sunt prodita, *V. Indago.*

Inquisitio, nis, Nachfrag / Nachforschung.

ſchung. *Syn.* Diſquiſitio, inveſtigatio veri. *Epi.* prænuncia, propria. *Uſus.* Reus abſens contra inquiſitionem accuſationis eſt defenſus.

Inquiſitor, is, **Ausforſcher.** *Syn.* Conquiſitor. *Uſus.* Reorum inquiſitorem ſapientem eſſe decet.

Inſanabilis, e, **unheilbar.** *Syn.* deſperatus. *Uſus.* Morbus, plaga, contumelia inſanabilis.

Inſanè, **gar ſehr/ hefftig.** *Syn.* vehementer, cum impetu.

Inſania, æ, **Unſinnigkeit / Tollheit.** *Syn.* furor. *Epi.* Non mediocris, moleſta, naturalis, præſens, ridicula, tolerabilis, utilis. *Uſus.* Inſania eſt mentis ægrotatio & morbus. In inſaniam incidere; aliquem ad inſaniam adegit. Inſaniâ & dementiâ flagrare. *Phras.* Vi doloris ita inſaniit, ut mentem, ut rationem nunquam receperit; ut rationem in perpetuum amiſerit, ut ad ſanitatem nunquam redierit. Vi doloris in morbum inſaniæ ita incidit, ut nunquam poſtea convaluerit, ut nunquam furorem depoſuerit, ut bonam mentem nunquam revocaverit, ut à furore & dementiâ nunquam ſe ad ſanitatem retulerit. Vi doloris ita diſceſſit à mente, ita mentem perdidit, ut illum nemo poſtea ratione præditum viderit. Inſaniæ morbo ita affectûs eſt vi doloris, ut nunquam poſtea convaluerit. *Vid. Furor.*

Inſanio, ire, **unſinnig ſeyn.** *Syn.* Deſipio, furo, mentem amitto, alienus ſum à ſanitate, vaticinor, ſanus non ſum, deliro. *Adv.* apertiſſimè. *Uſus.* Inter omnes, qui inſaniunt, inſaniſſimus. In alienos inſanus inſaniiſti. *V. Furens. Furo.*

Inſanus, a, um, **unſinnig / thöricht.** *Syn.* non ſanus, amens, furens, fanaticus, veſanus, alienus à mente, à ſanitate, à conſtantiâ, à ſeipſo diſcedens; ſuæ mentis non compos, cui ſanitas non eſt, cui mens à ſua ſede & loco dejecta eſt; qui non eſt in poteſtate mentis; qui de poteſtate mentis, de conſilio, de ratione, de mente exivit. *Uſus.* Homo fraternis flagitiis, ſororis ſtupris inſanus. *Phras.* Inſanus eſt; præceps, amentiâ fertur; mente effrœnatâ eſt ac præcipiti; væcors, mente captus; Tragico Oreſte & Athamante dementior, vinculis conſtringendus; à mente deſertus, limphato ſimilis, à ratione averſus, delirat; mens eum reliquit, mentis lumine obcœcatus eſt. *Vid. Furioſus. Furens.*

Inſatiabilis, e, **unvergnüglich/ unerſättlich.** *Syn.* Inſaturabilis. *Uſus.* Inſatiabili gaudiô completur. Inſatiabilis voluptas, cupiditas. *V. Satis.*

Inſaturabilis, **unerſättlich.** *Syn.* Inſatiabilis. *Uſus.* Inſaturabile abdomen.

Inſaturabiliter, **unerſättlich.** *Syn.* ſine ſatietate.

Inſcendo, ere, * **auffſteigen/ einſteigen.** *Syn.* Inſcendere in arborem.

Inſciens, tis, **ungeſcheid / unwiſſend.** *Syn.* Imprudens.)(*Sciens. Uſus.* Inſciens feciſti, an ſcieus? *Vid. Imprudens.*

Inſcienter, **unwiſſentlich.** *Syn.* Imprudenter.

Inſcientia, æ, **Unwiſſenheit / Unvernunfft.** *Syn.* Ipſum non ſcire, inſcitia.)(*Scientia. Epi.* multa. *Uſus.* In maximis mihi erroris & inſcientiæ tenebris lumen prætuliſti. Inſcientia multa verſatur in vitio. *V. Ignorantia. Ignoro.*

Inſcitè, **ungeſchicklich.** *Syn.* Imperitè.)(*ſcitè. Uſus.* Inſcitè nugari.

Inſcitia, æ, **Unwiſſenheit.** *Syn.* Inſcientia, imprudentia, ſtultitia. *Epi.* Miſerabilis, ſumma. *Uſus.* Ineuntis ætatis inſcitia ſenum prudentiâ eſt regènda. Magna eſt in illo inſcitia. *V. Stultitia.*

Inſcitus, a, um, **ungeſchickt.** *Syn.* Inelegans, malè compoſitus, abſurdus. *V. ineptus.*

Inſcius, a, um, **unverſtändig.** *Syn.* Inſciens, rudis, imperitus. *Uſus.* Tu me ignarô, inſciô, nec opinante hoc auſus es? Non ſum inſcius, magnam eſſe Hiſtoriæ utilitatem. *V. Ignarus.*

Inſcribo, ere, **einſchreiben.** *Syn.* Incido, imprimo. *Uſus.* Veſtris monumentis, in veſtris monumentis, nomen ſuum inſcripſit. Libellum meum Oratorem inſcripſi. Epiſtola Patri inſcripta. Sibi aliquid in animo inſcribere. *Vid. Scribo.*

Inſcriptio, nis, **Uberſchrifft / Auffſchrifft.** *Syn.* titulus. *Epi.* Plenior, præclara, falſa. *Uſus.* Decernere alicui ſtatuam cum inſcriptione præclarâ.

Inſcul-

Insculpo, ere, eingraben. *Syn.* Imprimo, inscribo. *Us.* Natura inscripsit in mentibus nostris, esse Deos. Res animo insculptas habere; omnibus insita est, & insculpta Deorum notitia. *V. Sculpo.*

Inseco, as, einschneiden. *Syn.* Incido, seco.

Insectatio, nis, * Scheltung. *Us.* Abstinere aliorum insectatione.

Insector, aris, nachsetzen / nachhängen / nachfolgen. *Syn.* Consector, insequor, peto, agito, exagito. *Adv.* nimicè, insolenter, petulantissimè, vehementer. *Us.* Clamore aliquem, contumeliis, minis, maledictis insectari. Insector ultrò, & instо accusatori, & urgeo. Miserorum fortunam insectari; invehi in aliquem. *V. Agito, Vexo.*

Insedatus, a, um, ungestillet. *Syn.* Commotus.)(*Sedatus. Usus.* Grave, turbulentum, insedatum genus hominum.

Insepultus, a, um, unbegraben. *Syn.* Inhumatus.)(*Sepultus. Usus.* Miseri & insepulti acervi Civium.

Insequor, i, nachfolgen / nacheilen. *Syn.* Insector, sequor, persequor, subsequor, excipio. *Adv.* acriter, longiùs, necessariò, undique. *Usus.* Insequor fugientem; Insequi aliquem stricto gladio. Suspicio subsequitur facta improborum. *V. Sequor.*

Infero, ere, einmischen / hinein thun. *Syn.* Impono, immitto. *Us.* Pueris cibum in os inferere; collum in laqueum, manum in peram inferere. 2. *Immisceo.* Deos minimis rebus, falsa veris, se negotiis inferere.

Inservio, ire, dienen / dienstlich / nutz zu etwas seyn. *Syn.* Servio, operam do, vel navo, *Adv.* fideliter, studiosè. *Us.* A quo plurimum sperant, huic plurimum inserviunt. Inservire suis commodis, reip. commodo, alterius honori, voluptati, auribus. *V. Servio.*

Insideo, ére, auf etwas sitzen. *Syn.* hæreo, inhæreo. *Adv.* Penitùs. *Us.* Macula in repub. penitus inhæsit atq; inveteravit. Ita tibi insidet suspicio, ut penitus evelli non possit. Si hic fervor mentis tanquam in venis medullisque inhæserit, &c. Insidet in animo dictum, opinio, dolor.

Insidiæ, arum, Hinterlist / Nachstellung. *Syn.* Fraus. *Epi.* Abstrusæ, clariores luce, crudeles, domesticæ, fictæ, manifestæ, mediæ, multæ, nefariæ, occultæ, præsentes, quotidianæ, tantæ & tam absconditæ, urbanæ. *Us.* Nullæ sunt occultiores insidiæ, quàm quæ latent in simulatione officii. Insidias fortunis alicujus s. alicui *tendere*, moliri, parare, comparare, machinari, struere, instruere, facere, ponere, opponere, collocare, adhibere. In insidias se *ponere*, locare, collocare. In Insidiis considere; In insidias *incidere*, venire, intrare. Insidias *cavere*, antevenire, vitare, patefaeere, detegere, excipere. *Phras.* Insidias Clodii vix effugit Tullius; multi Tullio doli nectebantur; multas ejus petitiones ita conjectas, ut vitari vix posse viderentur, parva quâdam declinatione, &, ut ajunt, corpore effûgit. Multis captabatur insidiis Cicero; multos in ejus caput subornabat Clodius; Intestinâ fraude & domesticis insidiis de ejus vitâ nefariè cogitabat & moliebatur; ferrô & insidiis ejus caput appetebat, ut prope abesset, quin in insidias præcipitaret.

Insidiator, is, Laurer / Nachsteller. *Usus.* Insidiator bonorum.

Insidior, aris, lauren / heimlich nachstellen. *Syn.* Insidias facio, pono, tendo; periculum intendo; insidias adhibeo, paro, comparo, instruo; observo, vim vel arma intendo. *Usus.* Catilina insidiatus est. *Phras.* Quorum ego fide nitebar maxime, ii mihi insidias fecerunt. Quibus ego fidei habebam plurimum, quibus apprimè credebam, quorum in fide multum ponebam, quorum esse minimè dubiam aut infirmam fidem existimabam, ii mihi insidiosè vim, damna, ignominiam intulerunt, detulerunt; ii me insidiosè tractarunt, insidiis me petiverunt, obsederunt, oppressérunt, prodiderunt; ii à me defecerunt, desciverunt; ii mihi insidiati sunt mihi insidias paraverunt; contra me dignitatemque meam insidias posuerunt; per insidias nocere mihi conati sunt, insidias mihi collocârunt, insidias mihi per nefarios homines comparârunt, ex insidiis vitam meam petiverunt, insidiis jugulum meum petiverunt.

Insidiosè, betrüglich / hinterlistig. *Syn.* Fraudulenter, ex insidiis. *Usus.* Insidiosissimè & perfidissimè tractare aliquem; Insidiosè redire in gratiam.

Insidiosus, a, um, hinterlistig / nachstellend. *Syn.* Fraudulentus, dolosus, perfidiosus, simulator, fallax. *Usus.* Apertis inimicis resistere, insidiosis amicis non credere. *V. Perfidus.*

Insigne, is, ein Zeichen / Kennzeichen. *Syn.* Signum, indicium, nota, monumentum, ornamentum. *Epi.* Clarissimum, obscu-

rum,

rum, oppreſſum, regium, ſingulare. *Uſ.* Faſces & ſecures dignitatis inſignia. Bulla ornamentum Pueritiæ, inſigne fortunæ. Omnia honoris, Imperii inſignia & ornamenta cecidêre. Multi inſignia virtutis ſine virtute conſequuntur. Toga pacis inſigne & otii. Inſignia & lumina Orationis.

Inſignio, ire, * **zeichnen/ bezeichnen.** *Syn.* Signis noto, diſtinguo. *Uſus.* Inſignitæ notæ veritatis.

Inſignis, e, **gezeichnet / ausbündig / vortrefflich/ berühmt.** *Syn.* Manifeſtus, clarus, apertus, nobilis, nobilitatus, conſpiciendus, notatus, egregius, præſtans. *Uſ.* Vir genere inſignis. Res ad laudem & gloriam inſignis; vir notis turpitudinis inſignis. Inſigne indicium mei in te amoris habes. *V. Egregius. Summus.*

Inſignitè, **fiberaus/ ausbündig.** *Syn.* Inſigniter, apertè. *Uſus.* Homo inſignitè improbus.

Inſigniter, **gar ſehr/ trefflich.** *Syn.* Inſignitè *Uſ.* Inſigniter impudens; inſigniter aliquem diligere. *V. Egregiè.*

Inſilio, ire, * **auf etwas ſpringen.** *Uſus.* Inſilire in equum.

Inſimulatio, nis, * **Beſchuldigung/ Zeihung.** *Syn.* Accuſatio.

Inſimulo, as, **beſchuldigen / zeihen.** *Syn.* Accuſo, criminor, arguo. *Adv.* Communiter, falsò. *Uſus.* Probri, flagitii inſimulare aliquem. *V. Culpo.*

Inſinuatio, nis, **Einſchleichung.** *Syn.* Circuitio. *Uſus.* Inſinuatio ejusmodi debet eſſe, ut occultè per diſſimulationem benevolum faciat Auditorem.

Inſinuo, as, **ſich einliebeln.** *Syn.* Influo, irrepo. *Adv.* Familiariter, penitus. *Uſus.* Inſinuare ſe & immergere in familiaritatem, conſuetudinem aliorum, in ſermonem, in cauſam. Cave, ne blandiatur & ſe inſinuat improbus. Dolorem animis inſinuare. Sol æſtum per tecta inſinuat. *V. Familiaritas.*

Inſipiens, tis, **Thor/ unweiß.** *Syn.* Stultus, excors, vecors, ſine corde & palato. *Uſ.* Animus inſipiens. Nihil inſipiente fortunato intolerabilius. *V. Stultus.*

Inſipienter, **thörlich.** *Syn.* Stultè.

Inſipientia, æ, **Thorheit.** *Syn.* Stultitia. *Uſus.* Nullum inſipientiâ magis malum eſt. *V. Stultitia. Ineptia.*

Inſiſto, ere, **auf etwas ſteiff und ſtet ſtehen.** *Syn.* Conſiſto. *Adv.* Importunè. *Uſ.* Donec ad finem perveniat oratio, & inſiſtat. Exercitus non referet pedem, ſed inſiſtet. Inſiſtere ſingulis gradibus. 2. *Urgeo.* Curæ, rebus magnis, veſtigiis laudum ſ. majorum inſiſtere. Munus ſuum, negotia, iter inſiſtere. Via lubrica, in qua inſiſtere vix poſſis.

Inſitio, nis, **Einzweigung/ Einpfropffung.** *Syn.* Conſitio.

Inſitivus, a, um, **eingeſetzt/ eingeimpffet.** *Syn.* Non nativus, inſitus.

Inſitus, a, um, **eingepflantzt.** *Syn.* Innatus, ingenitus, naturalis, ingeneratus, inhærens, inuſtus.) (*Aſſumptus, adventitius. Uſ.* Quod eſt penitus inſitum moribus, quod in anima penitus inſitum eſt & affixum. Huic populo libertas eſt inſita. Inſitæ & cognatæ in animo notiones. 2. *Inſertus.* In Læliorum gentem ſubitò inſitus. *V. Hæreo.*

Inſatiabilis, e, **ungeſellig.** *Uſus.* Homo omnibus inſociabilis.

Inſolens, tis, **ſeltſam / ungewöhnlich/ frech.** *Syn.* Imperitus. *Uſ.* Harum rerum planè ſum inſolens & ignarus. 2. *Inſolitus.* Nullum verbum inſolens ponere audebat. 3. *Superbus, elatus.* Honores inſolentem te faciunt. Inſolens in dicendo. 4. *Cupidus.* Inſolens in pecuniâ. 5. *Moleſtus.* In re pervulgata multus ſum & inſolens. *Phras.* Homo eſt ex honoribus admodum inſolens; honores ei multam verborum jactationem excutiunt; intolerabili petulantiâ, quam etiam diuturna impunitate munivit, utitur. Potens ac florens per medium forum volitat; inſolentiâ dominatus animos extulit; nemo hominem furentem, exultantem, alacrem, lætum, ſibi præſidentem, tripudiantem, inſultantem in omnes, inſolenter ſe efferentem ſatis contineat; legum laqueis conſtringat. Quanta inſolentia hominis, quantum faſtidium, qui ejus animi, quis impetus, quæ ferocia, quæ intemperies? Non privati inſaniam, ſed Regis inſolentiam diceres; unius animos ac ſpiritus vix urbs capit, adeò jam diu per licentiam ſummam eludens Magiſtratibus inſultat. Ferocem honores faciunt, quòq; impunitiorem, eò effrenatiorem. Nimiis animis omnes ſpernit; Ingenio ferox & amicis fretus, ſecundis rebus immodeſtus & intolerabilis, tantam ſibi arrogantiam, tantos ſpiritus ſumit, ut ferendus non videatur. Incedit per ora vulgi magnificè.

Insolenter, hoffärtigl ch/ vermessen. *Syn.* immoderatè, arroganter, superbè. *Us.* Efferre se, gloriari insolenter.

Insolentiâ, æ, Ungewöhnlichkeit/ Uebermuth / Hoffarth. *Syn.* Intolerantia. *Epi.* singularis. *Usus.* Illa tua singularis insolentia, superbia, contumacia. Tanta insolentia, ut neminem liberum ducat. 2. *Consuetudo.* Moveor loci insolentia. *V. Superbia. Arrogantia.*

Inso itus, a, um, ungewöhnlich / nicht balderhört. *Syn.* Insolens, insuetus, novus, inusitatus, minimè tritus, inexpertus. *Usus.* Insolitam lucem aspicere; Insolita gloria mihi advenit. *V. Novus.*

Insomnium, ii, Traum/Traum-Gesicht. *Syn.* somnium. *Us.* Hæc metuo, ne insomnia sint.

Inspectio, nis, Besichtigung. *Us.* Nos nunciationem solùm habemus, Consules etiam inspectionem.

Inspecto, as, besichtigen. *Usus.* Me inspectante hoc fecisti.

Insperans, tis, der nicht hoffet.)(*Sperans. Usus.* Salutem insperantibus reddidisti. Insperatum ac improvisum malum nos oppressit.

Insperatus, a, um, unverhofft. *Us.* Occasio insperata, nec opinata; gaudium insperatum. *V. Improviso.*

Inspergo, ere, besprengen. *Syn.* Perspergo, respergo. *Us.* Inspergere aliquem linguâ. Molam ac vinum extis inspergere.

Inspicio, ere, Ansehen / Einschauen. *Syn.* aspicio, conspicio, speculor, inspecto. *Us.* Hortos, ædes, tabulam, agros inspicere. Quid discat puer, inspiciam læpissimè.

Inspiro, as, * einblasen. *Usus.* venenum Inspirare. *V. Instinctm.*

Instabilis, e, unbeständig. *Syn.* mutabilis fortuna. *V. Inconstans.*

Instans, tis, gegenwärtig / vorhanden *Syn.* Præsens tempus, punctum temporis, vestigium temporis. *Us.* Fit ad punctum temporis, qnod dicunt in instanti. 2. *Imminens.* Instans periculum.

Instar, gleichwie. *Usus.* Quasi simile, ferè. *Us.* Navis instar urbis. Tu mihi es instar omnium. Latére est mortis instar. *Vid. Similis. Quasi.*

Instauratio, onis, Erneuerung/ Wiedereinrichtung. *Syn.* Renovatio.

Instaurativus, a, um, wiederum erneuert. *Usus.* Ludi instaurativi.

Instauro, as, erneuern. *Syn.* Renovo. *Us.* Instaurare animum collapsum. Aciem, bellum, cædem instaurare.

Instigatio, nis, Anhetzung / Anreitzung. *Syn.* Permotio, impulsio.

Instigo, as, anreitzen/anhetzen. *Syn.* Sollicito, impello. *V. Impello. Excito.*

Instillo, as, eintröpffeln. *Usus.* Lumini oleum instillare. *V. Infundo.*

Instinctus, a, um, angercitzt/verhetzt. *Syn.* Instigatus. *Usus.* Homo nefariô furore, irâ, audaciâ instinctus.

Instinctus, us, Anmuthigung / Verhetzung. *Syn.* Instigatio, afflatus, impulsus. *Usus.* Non sine cœlesti & divino afflatu atque instinctu.

Institor, is, * Krämer / Unterhändler / Trödeler. *Syn.* Negotiator. *Us.* Institorum & opificum multitudo. *V. Mercator.*

Instituo, ere, fürnehmen/ Anschlag machen. *Syn.* Decerno, constituo. *Adv.* Occultè, sapienter, malè, bene, liberaliter, non ita, optimè, parum. *Usus.* Portorium, pœnam instituere. Institueram ad te scribere. Iniquam legem & conditionem instituit. 2. *Incipio.* Picturam, amphoram, sermonem instituere. Perge, ut instituisti. Adhibe diligentiam, quam instituisti. 3. *Compono, ordino, dispono, confio.* Actionem, rationem rei peragendæ; litem instituere; Civitates instituere. Leges scribere, officinam instituere, perficere rem aliquam. 4. *Facio, citeo.* Instituere hæredem, tutorem, testes, accusatores. 5. *Erudio.* Instituere filios ad majorum instituta. Vir litteris, omnibus disciplinis imbutus, institutus. Vita instituta præceptis Philosophorum. *V. Incipio. Ordino. Propono.*

Institutio, nis, Vorhaben / Anordnung/ Unterrichtung. *Syn.* Institutum, disciplina, educatio. *Epi.* antiqua, firma, præclara, puerilis. *Usus.* Institutio Doctoris ad cujuscunque naturam accommodanda est, iisdem præceptis, eadem institutione formatur. Ratio & institutio gubernandæ reip. Stoicorum sectam & institutionem persequi. *V. Disciplina.*

Institutum, i, Gesetz / Anstalt / Vorhaben. *Syn.* Instituta, ratio, mos, consuetudo. *Epi* Meretricium, nefandum atque inauditum, novum, nefarium, patrium, vetus. *Usus.* Civitatis leges, Juris publici instituta, mores, consuetudinem nôsse.

Tene-

Tenere idem institutum & servare; non natura, sed institutô moderatus. Suo instituto uti. Ab instituto aliquem abducere. Ad institutum redire, reverti. *V. Consuetudo. Mos.*

Insto, as, **antreiben/ anhalten.** *Syn.* Urgeo. *Adv.* Cupidiùs, planè, remissiùs, vehementiùs, ultrò. *Usus.* Victis ferociter instare. Operi, vestigiis majorum instare; cupidè instare alicui de aliquâ re. 2. *Immineo, impendeo.* Fatum aliquod impendet nobis, aut instat jam planè aut certè appropinquat; iter, bellum instat. *V. Immineo.*

Instrenuus, a, um, * **faul/ trâg/ saumselig.** *Syn.* Indiligens ad res gerendas, minimè promptus. *Usus.* Est hoc signum animi prudentis & non instrenui. *V. Timidus.*

Instrepo, ere, * **rauschen.** *Us.* Si quid terroris instrepat.

Instructio, onis, **Bericht/ Nachricht.** *Syn.* Apparatio, dispositio. *Us.* Instructio militum, lignorum, rei bellicæ. *Vulg. doctrina.*

Instructor, is, **Zurûster/ Zubereiter.** *Syn.* Structor, qui convivii & mensæ instruendæ curam habet. *Us.* Instructores & conditores convivii. Instructores legionum.

Instructus, ûs, * **Zurûstung/ Zubereitung.** *Syn.* Apparatus. *Us.* Eôdem instructu ornatuque comitatus.

Instrumentum, i, **Werckzeug.** *Syn.* Supellex, apparatus, subsidium ad aliquid agendum. *Epi.* forense, litigiosum, acre, fractum ex vulgi opinione, exiguum sanè atque modicum, magnum, præ arum, tantum, vulgare. *Us.* Homo multa instrumenta habet ad discendum. Æs & ferrum belli instrumenta. Arationes magnâ impensâ magnôque instrumentô tueri. Eloquentiam graviorum disciplinarum instrumento locupletare.

Instruo, ere, **zubereiten/ anordnen/ unterrichten** *Syn.* paro, apparo, molior, adorno, comparo, suboino, armo, instituo, ordino, compono. *Adv.* Diligenter, magnificè, scitè, angustiùs, benè, mediocriter, separatim. *Us.* Domum, hortos, convivium instruere, & ornare. Actionem, calumniam alicui, bellum, consilia, classem instruere & apparare. Aliquem ad omne officii munus, consiliis ad negotium idoneis, cultioribus ad eloquentiam acuendam doctrinis instruere & comparare. Accusator instructus & subornatus. Homo ab historia instructus; Provincia copiis & exercitu instructa.

Insuavis, e, **unlieblich.** *Syn.* Injucundus, insulsus.)(*Suavis. Us.* Insuavis sine litteris vita. *V. Odiosus.*

Insuefacio, ere, * **gewöhnen.** *Syn.* Assuefacio. *V. Assuefacio.*

Insuesco, ere, * **gewohnen.** *Syn.* Consuesco. *V. Assuesco.*

Insuetus, a, um, **nicht gewohnt/ ungewohnt.** *Syn.* Insolens, imperitus.)(*Assuetus. Usus.* Insuetus belli. *V. Imperitus.*

Insula, æ, **eine Insul/ Eyland.** *Syn.* Terra undique aquis cincta. *Epi.* Extrema, inculta, magna, media, parva & referta divitiis, plena atque ornata, sacra, tenera, tota, venalis. Insulæ fructuosissimæ, multæ. *Usus.* Fabulæ ferunt in beatorum insulis immortale ævum degere.

Insulsè, **ungeschickt.** *Us.* Ineptè, frigidè loqui.

Insulsitas, tis, **Grobheit/ Ungeschicklichkeit.** *Syn.* Vanitas, stultitia, ineptia. *Usus.* Quis ejus insulsitatem ferat? *V. Ineptia.*

Insulsus, a, um, **ungereimt/ ungeschliffen.** *Syn.* Ineptus, frigidus, absurdus.)(*Salsus. Us.* Adolescens non insulsus. O gulam insulsam! *V. Ineptus.*

Insulto, as, **ungestümlich überher springen.** *Syn.* Irrideo, irruo, illudo. *Adv.* vehementiùs. *Usus.* In miserias alicujus, in omnes, in rempublicam insultare. In calamitate insultare. *V. Insolens.*

Insum, es, **darinnen seyn.** *Syn.* sum, insideo. *Usus.* Nullum dedecus reperiri potest, quod in hoc non insit. Inest in oratore perfecto omnium scientiarum absolutio. In hac vita nihil inest nisi miseria.

Insumo, ere, **ausgeben/ verbrauchen/ verthun.** *Syn.* Impendo. *Us.* Insumere sumptum aut laborem in rem aliquam. *V. Consumo. Impendo. Sumptus.*

Insuo, ere, **einnähen.** *Syn.* Includo. *Usus.* Insui in culeum.

Insuper, **über diß/ ferner.** *Syn.* Præterea.

Insuperabilis, e, * unersteiglich/unüberwindlich. *Usus.* Insuperabilis Alpium transitus.

Insurgo, ere, auffstehen/ empor kommen. *Usus.* Altiùs insurgere.

Insusurro, are, einblasen/in das Ohr blasē. *Syn.* Flo, in aurem loquor. *Adv.* Familiariter, simulatè. *Usus.* In aurem ejus quædam insusurravit. Insusurrare eandem cantilenam.

Intabesco, ere, verdorren. *Syn.* Extabesco. *Usus.* Diuturnô morbô intabescere.

Intactus, a, um, unberühret. *Us.* Integer, intactus à subditis Hortensius pervenit ad senectutem. Prima ætatis integra & inviolata servare. Integri omnino, invulnerati, atque inviolati perstitêre.

Intaminatus, a, um, unbefleckt. *Syn.* Incontaminatus.

Integer, ra, rum, unversehrt/ gantz. R. ab *in* & inusit. *tago* vel *tango*. *Syn.* Incorruptus, inviolatus, intactus, castus, solidus, plenus, incolumis.)(*Contaminatus, vitiosus. Adv.* diutissimè, planè. *Us.* Cùm esset exemplum innocentiæ, quô nemo integrior, nemo sanctior; vitæ innocentissimæ, integerrimæ. Dum existimatio, valetudo est integra. Integerrimas gentes, florentes ac integros hostes devicit. 2. *Absolutus, liber.* Omnem causam alicui integram reservare. Rem ad meum reditum integram esse jussi. Recipe me rudem & integrum discipulum. Rem integram ad Senatum referam. 3. *Quod licet.* Si mihi integra omnia & libera essent. Mihi integrum est facere, vel non facere. Hæc re adhuc integrâ feceram. Viderint, quibus integrum est. *Phras.* Integrò & florente exercitu integram victoriam retulit; vulnere intacti, nusquam ante libatis viribus, integri vigentesque cum fessis pugnârunt; eâ victoriâ regnum nobis stetit; Imperium incolume, sarta tecta resp. mansit.

Integrè, unversehrt/ rein/ keusch. *Usus.* Vita integerrimè acta. In amicorum periculis incorruptè, integrè, castè versari.

Integritas, tis, Unsträfflichkeit. *Syn.* Innocentia. *Epi.* Cautior & diligentior, gratissima, incorrupta, par, provincialis, singularis, spectata, summa, tanta. *Usus.* Integritas corporis, valetudinis. Singularis alicujus integritas & continentia; fides multis magnisque rebus spectata. Integritas incorrupta Latinâ sermonis.

Integro, as, erneuern / ergäntzen. *Syn.* Reficio, recreo. *Usus.* Animus defessus audiendo risu vel admiratione integratur.

Integumentum, i, Decke / Kleid. *Syn.* Involucrum. *Usus.* Frontis integumentô uti ad occultanda vitia. Aliquando evolutus es integumentis dissimulationis tuæ. Per quædam involucra & integumenta perspicere aliquid.

Intellectio, onis, Verstand. *Usus.* Intellectio est, cùm totum de parte vel contrà intelligitur.

Intelligens, tis, verständig / gelehrt.)(*Idiota. Usus.* Teretes aures habet & intelligens judicium. Existimatur doctus, & cujusvis generis intelligens.

Intelligenter, verständlich. *Syn.* Cum docilitate. *Vulg.* Intelligibiliter. *Usus.* Intelligenter audiri.

Intelligentia, æ, Verstand/ Einsicht/ Erfäntnis. *Syn.* Prudenria, cognitio, scientia, notio. *Epi.* Animalis, communis, difficilis, magna, mediocris, popularis, præstans, propria, vitiosa, vulgaris. *Usus.* Homines principio rerum omnium adumbratas intelligentias animo ac mente concipiunt, capiunt, habent. Ratione aliquid & intelligentiâ tenere, comprehendere. Honestum in nostram intelligentiam cadit. Intelligentiam suam intendere, infigere in aliquid. Intelligentiâ præstare & aliis anteire. Pars animæ, intelligentiæ & rationis particeps. Commune judicium & popularis intelligentia.

Intelligo, ere. verstehen. *Syn.* Cognosco, sentio, teneo, capio, percipio, interpretor; mente complector, perspicio; cogitatione comprehendo, complector, perspicio, animadverto; intelligentiam rei habeo, intelligo, accipio, disco, animo percipio; intelligentiâ & ratione comprehendo, teneo, constrictum conscientiâ teneo; persequor, sententiam alicujus interpretor. *Adv.* Acriter, diligenter, haud sanè, malè, meliùs, non ferè, non tam, optimè, penitus, planè, præclarè, prorsus, prudenter, pulchrè, quàm primùm, rectè. *Usus.* Cernere & intelligere aliquid animô. Intellexi ex epistolis tuis.

Phras.

Thraſ. Plus ſe quam cœteros ſapere, & intelligere arbitratur. In rebus oratoriis ſe præcipuâ intelligentiâ eſſe, ſolertiſſimè ſe perſpicere omnia, nihil ſuæ intelligentiæ vim & notionem fugere, ſibi uni eruditos oculos eſſe arbitratur. Litteræ tuæ, quod facile cognoverim, ei perjucundæ fuerunt. Litteræ tuæ, quod facilè intellexerim, ſenſerim, conjecerim, judicaverim, nôſſe potuerim, ei perjucundæ fuerunt. Tuæ litteræ, quod facilè intelligere, ſentire, conjicere licuit, ſummam ei voluptatem attulerunt. Litteræ tuæ, quantùm conjecturâ conſequi licuit, lætitiam ei pepererunt. Ut percipere, colligere, animadvertere potui; ùt ſignis, cogitatione comprehendere potui; ùt animo, animis, mente, mentibus comprehendere potui, litteræ tuæ ſummum ei gaudium, ſummamque jucunditatem attulerunt. Quantùm mens mea capere poteſt; ùt ego à multis, quorum minimè dubia fides eſt, accepi, tuæ litteræ magnâ eum lætitiâ affecerunt; tuæ litteræ magna eum voluptate perfuderunt.

Intemperans, tis, **unmäßig.**)(*Temperans. Syn.* Immoderatus, intemperatus, qui ſe in omni libidine effundit, libidinoſus, impurus, cupidus.)(*Temperans. Adv.* valdè. *Uſus.* Intemperans in rei alicujus cupiditate. Libidinoſa, intemperans Adoleſcentia. Immoderatiſſimæ perpotationes. *V. Immodeſtus.*

Intemperanter, **unmäßiglich.** *Syn.* Intemperatè, inſolenter, immoderatè re aliquâ abuti.

Intemperantia, æ, **Unmäßigkeit.** *Syn.* Intemperies, incontinentia, inſolentia.)(*Temperantia. Epi.* Immoderata, impudentior, impura, inimica, moderata, multa, tanta, turpior. *Uſus.* Intemperantia eſt à tota mente, & rectâ ratione defectio, omnium eadem perturbationum mater. Explere alicujus intemperantiam. *V. Luxuria.*

Intemperatè, **unmäßiglich,** *Syn.* Intemperanter.)(*Temperatè.*

Intemperiæ, arum, **hölliſche Plag-Geiſter.** *Uſus.* Quæ te intemperiæ agitant? *V. Furiæ.*

Intemperies, ei, **Unmäßigkeit.** *Syn.* Immodeſtia, procacitas. *Uſ.* Intemperiem hominis ferre non poſſum. *V. Immodeſtus.*

Intempeſtivè, **ungelegen.** *Syn.* Præpoſterè.

Intempeſtivus, a, um, **unbequem/ungelegen.** *Syn.* Præpoſterus, perverſus. *Uſus.* Intempeſtivum convivium, intempeſtiva, loquacitas, epiſtola.

Intempeſtus, a, um, **ſtiller Nacht-Zeit eigen.** *Syn.* Concubius. *Uſus.* Nocte intempeſtâ adfuit.

Intendo, ere, **ausſpannen.** *Syn.* Porrigo, extendo, intento.)(*Remitto. Adv.* longiùs, malitiosè, quàm maximè. *Uſus.* Intendere oculos, mentem, cogitationes ad rem aliquam, ad negotia. 2. *Exerceo, ago, utor.* Intendere & remittere vocem, animum. 3. *Conor, enitor.* Aliquò ſuam cupiditatem intendere. Curam rei alicui intendere. Quid intendit, quid cogitat? Animos defigere & intendere aliquò. 4. *Infero, paro, molior.* Litem, crimen, actionem, in aliquem intendere; ſe adverſarium in magiſtratum alicujus intendere. *V. Conor.*

Intensè, **ernſtlich.** *Syn.* Ardenter, vehementer, acriter, magnâ cupiditate. *Uſus.* Illud longè intenſiùs concupiſcimus, quod &c.

Intentio, onis, **das Ausſtrecken/Spannen/Abſicht/Zweck/Meynung.** *Syn.* contentio, diligentia.)(*Remiſſio. Uſus.* Mentem à cogitationum intentione ad tranquillitatem revocare. Animi intentio. 2. Mens, *conſilium, ſcopus, animus.* Facti vel intentionis adverſariorum cum ſcripto contentio. *Phraſ.* Hoc eâ intentione feci; id eâ mente, cogitatione, eo conſilio feceram; id contendebam, volebam, ſpectabam, deſtinabam; id animo deſignabam, huc ferebar cogitatione. *V. Scopus. Propoſitum.*

Intento, as, **abſchrecken/trohen.** *Syn.* Minor. *Uſus.* Arma, crimen, vim, faces, periculum capitis intentare alicui. *V. Minor.*

Intentus, ûs, **das Ausſpannen.** *Syn.* Projectio, porrectio.

Intentus, a, um, **aufmercksam.** *Syn.* attentus. *Uſus.* In eas imagines mentem intentam & defixam habebat. Animus intentus ad faciendum. Intentis oculis aliquid acerrimè contemplari. Intentus Dux recipiendo exercitui. Erecti ſuſpenſique in minimè gratum ſpectaculum intentos oculos habebant. *V. Attentus.*

Inter, unter. *Syn. ratione numeri.* Galba inter tot æquales unus excellens. Inter me & te multa sæpè disceptatio. 2. *Vicissim.* Se amant, loquuntur inter se. Homines inter alii aliis prosunt. Mirum, quòd vos inter vos risum tenere possitis. *Phras.* Inter doctos censeri velim; in gregem doctorum me conferri, in doctorum numero reponi, in doctis referri, ad doctos aggregari valde cupio.

Intercalaris, e, einzuschaltend / einzurückend. *Syn.* Februarius, quòd in eo dies unus interponitur. *Us.* Calendæ interealares, dies intercalaris, Schalttag. Mensis intercalaris, Schaltmonat. Annus intercalaris Schaltjahr.

Intercalarius, a, um, darzwischen kommend. *Syn.* Intercalaris.

Intercalo, as, zwischen einsetzen/ einrücken/ einschalten. *Syn.* Interpono, adjungo, prorogo. *Usus.* Num Romæ intercalatum sit, ad me perscribe. Cura, ut simus annui, ne intercaletur.

Intercapedo, inis, geraume Zeit. Intervallum, intermissio. *Us.* Non pœnitet me intercapedinem scribendi studendique fecisse.

Intercedo, ere, darzwischen seyn/ darzwischen kommen. *Syn.* Interfum, intervenio. *Usus.* Gaudiis fere ægritudo, læta tristibus intercedunt; inter nos vetus usus, consuetudo, amicitia, magna officia & paria intercedunt. Inimicitiæ mihi cum illo, dissensio intercedit. Nox una interceserat. 2. *Rogando impetro.* Verbitten/ einen vertretten. Nullum meum dictum factumve pro Cæsare interceserat. 2. *Commendando procurare.* Intercessi pro eo magnam pecuniam, auswürcken. 3. *Obsto, adversor, reluctor, resisto.* Sententiæ, legi, authoritati alicujus intercedere. Meæ rogationi nemo tribunorum intercessit.

Interceptio, onis, Auffahung. *Us.* Interceptio pocuii, prædæ, manubiarum.

Interceptor, is, * Auffänger. *Usus.* Prædæ interceptor, & fraudator.

Intercessio, onis, Widerstand/ Vorbitt. *Syn.* vulgus oppositionem vocat in causis forensibus. *Epi.* Pestifera. *Us.* Intercessio stultitiam intercessoris arguebat.

Intercessor, is, Verhinderer/ Vorbitter. *Syn.* obstans & resistens. *Epi.* gravissimus, iniquissimus. *Us.* Nullo intercessore legem pertuli. Interceſſorem parare.

Intercido, ere, verfallen. *Syn.* cado. *Usus.* Pereant amici, dum unà intercidant inimici. *V. Cado*

Intercido, ere, zerschneiden. *Syn.* interscindo. *Usus.* Meæ ædes interciſæ.

Intercipio, ere, auffangen. *Syn.* In itinere capio, aufero. *Usus.* Literas operire, intervertere, intercipere.

Intercisè, zerschnittener weis. *Usus.* permistè dicere.

Intercludo, ere, verhindern/ hintertreiben. *Syn.* Prohibeo, nego. *Usus.* Iter alicui, fugam, commeatum, adversæ fortunæ perfugium, libertatem intercludere. Aditus ad aliquem omnes intercludere. Locum præsidiis intercluſum tenere. Legio à reliquo exercitu intercluſa. Locus frontibus intercluſus; animam alicui intercludere. *V. Impedio.*

Interciuſio, onis, Verhinderung. *Syn.* Impedimentum, occupatio. *Usus.* Animæ intercluſio atque ſpiritûs anguſtiæ.

Intercolumnium, ii, Weite zwischen zweyen Säulen. *Syn.* columnarum intervallum. *Usus.* Signa omnibus intercolumniis diſpoſita.

Intercurro, ere, dazwischen lauffen. *Syn.* Intercedo, intervenio. *Usus.* Pugnantibus intercurrêre civitatis Principes. *V. Intervenio.*

Intercurſus, ûs, * Vermittelung/ Darzwischenkunfft. *Syn.* Interventus, interceſſio. *Us.* Conſulum intercurſu rixa ſedata eſt.

Intercus, cis, das zwischen Fell u. Fleisch iſt. *Us.* Aqua intercus eſt morbus, quem hydropem Græci vocant. Waſſerſucht. Medicamentum dare ad aquam intercutem.

Interdico, ere, verbieten/ unterſagen. *Syn.* Prohibeo, veto, decretum interpono. *Us.* Aquâ & igni interdictus. Pro meretriciis amoribus interdictum eſt. Prætor de foſſis minimisque rebus interdicit. Huic fune vox interdicatur. Societate Chriſtianorum alicui interdicere Eccleſiæ eſt. Commercio, conſuetudine, uſu, ſacris, ſacrorum uſu, fanis, convictu Chriſtianorum alicui interdicere. Chriſtianorum cætu aliquem arcere, excludere, Eccleſiæ eſt. *V. Prohibeo.*

Interdictio, onis, Verbiethung/ Unterſagung. *Syn.* Interdictum.

Interdictum, i, Verboth. *Syn.* Prætoris edictum, vetandi formula. *Epi.* Tyranniçum,

nicum, quotidianum. *Uſ.* cum aliquo interdicto contendere. Interdicta reſpuere.

Interdiu, des Tags über. *Uſus.* Noctu an interdiu?

Interductus, ûs, Zwiſchen-Zug. *Syn.* diſtinctio vel nota. *Uſus.* Oratio non ſpiritu pronunciantis, nec interductu librarii, ſed numero coacta debet inſiſtere.

Interdum, bißweilen. *Syn.* Eſt, cum; non nunquam. *Uſ.* Geminatio verborum interdum vim habet, alias leporem.

Interea, unterdeſſen. *Syn.* Interim tantisper, mediis diebus, hoc interim ſpatio.)(*Poſtea.* Hæc dum Romæ geruntur, Quintius interea. Tu interea ceſſabis.

Interco, ire, ſterben/ untergehen. *Syn.* Morior. *Adv.* funditus. *Uſus.* Sine dolore interire. Tabulæ illæ incendiô interiêre. *Phraſ.* Multi Cives peſte interiêre, magna civium interitio facta eſt. Internecio civium conſecuta; ad occaſum, interitum, exitium civitatis vergunt omnia; ad interitum omnia ruunt; peſte civium plurimi confecti, deleti, perditi interiêre. Peſte velut incendiô deflagravit civitas. Res, copiæ, civitates peſtilentiâ admodum ſunt acciſæ, perinde ac ſi internecino bello certatum eſſet, ita exhauſta eſt civitas. *V. Pereo.*

Interequito, as, * darzwiſchen reiten. *Uſus.* Dux interequitans ſuos alloquebatur

Intereſt, es ligt daran/iſt daran gelegen. *Syn.* Refert, ad rem eſt. *Uſus* Tuarum rerum multùm intereſt; omnium intereſt; plùs, multùm, permagni intereſt, quibus modis res fiant. 2. *Differt, diſtat, differentia* vel *diſcrimen eſt.* Inter doctum & rudem plutimùm intereſt, Inter me & te minùs intereſt. Inter Zenonem & Ariſtotelem præter verborum novitatem nihil intereſt. *Phraſ.* Hoc tuâ minimùm refert, mea plurimùm; hoc tuâ nullam in partem intereſt, meâ plurimùm. Hoc ad te nihil, ad me valde pertinet; tua res in hoc nulla, mea verò tota agitur. Hoc ad tuas res momenti nihil habet, vim nullam habet, minimùm valet; ad meas res valet in omnes partes, ad meas res multùm intereſt, refert; ad meas res multùm habet ponderis. *V. Refert. Oportet.*

Interfari, * einreden/ in die Rede fallen. *Uſus.* Tum Appius interfatur.

Interfector, is, Mörder/ Todtſchläger. *Syn.* Percuſſor. *Uſus.* Hoſtes & interfectores reipublicæ.

Interficio, ere, tödten. *Syn.* Neco, eneco, occído, ferrô vitam eripio, morte vitam mulcto, interimo, mortem affero. *Adv.* Impunè, nefariè, apertiſſimè, publicè. *Uſus.* Per inſidias eum interfeciſti. *Phraſ.* Multi ſanè interfecti ſunt. Cædes maxima eſt facta. Hoſtium copiæ occiſione deletæ; mortem multi oppetiêre, ſibi concivêre; mors allata, oblata multis. Acerbiſſimâ morte affecti, & numero viventium exturbati, jugulati, trucidati, de medio ſublati, interempti, luce privati; multi cervices jugulum dedêre, ferrum corpore recepêre; Lux erepta multis, multi ſecuri percuſſi, vitâ expulſi, ferrô concidêre; ſuis ipſi manibus vitam exhauſêre, ſeipſos morte multârunt. Obtruncati multi, magna cædes perpetrata; mortiferis vulneribus icti cecidêre, quamplurimi ſpiculis perfoſſi, gladiis per adverſum pectus transfixi, moribundi procubuêre; magna eſt edita cædes, ſtrages; pecoris modo conſciſſi, ingenti cæde proſtrati, exanimes quoque diſcerpti ſunt. *Vid. Cædes.*

Interjaceo, ere, * dazwiſchen oder in der Mitte ligen. *Uſus.* Interjacebat campus, colles imminebant.

Interjectio, onis, Einwurff. *Syn.* Interpoſitio. *Uſus.* Interjectio verborum.

Interjectus, ûs, Zwiſchenlegung. *Syn.* Interjectio. *Uſus.* Luna tetræ interpoſitu interjectuque deficit.

Interjicio, ere, darzwiſchen werffen. *Syn.* Interpono. *Uſ.* Naſus quaſi murus oculis interjicitur. Inter illorum ætates interjectus eſt Cato. In voluptate maxima nullo intervallo interjecto dies noctesque verſari. Alii aliis interjecti.

Interim, unterdeſſen. *Syn.* Interea tantisper, hoc interim ſpatio. *Uſus.* Interim Varus Uticam venit.

Interimo, ere, tödten/ umbringen. *Syn.* Interitum affero, interficio. *Uſ.* Lucretia ſeipſam interemit. *V. Interficio.*

Interior, is, innerer.)(*Exterior. Uſus.* Nihil mente interius. Interior epiſtola, ædium pars. Interiores litteræ & reconditæ.

Interitus, ûs, **Untergang / das Verderben.** *Syn.* Occasus, obitus. *Epi.* Acerbus, crudelis, immaturus, justus, optatissimus, paternus, perceler, repentinus, similis, universus, voluntarius. *Us.* Natura omnium rerum interitus atque obitus conficit. Nihil non aliquando ad interitum redigetur. Ea res interitum reipublicæ afferet. Interitus & dissipatio.

Interloquor, eris, * **in die Rede fallen/ darzwischen reden.** *Usus.* Siccine mihi interloqueris.

Interluceo, ere, **dazwischen scheinen.** *Syn.* emineo, eluceo.

Intermedius, a, um, **mittelster / dazwischen seyend.** *Syn.* medius. *Usus.* Est quidam interjectus intermedius, & quasi temperatus, in neutro excellens; utriusque particeps, vel utriusque potiùs expers. *V. Medius.*

Interminatus, a, um, **ohne End seyend.** *Syn.* Infinitus, immensus.)(*Terminatus.*

Interminor, aris, * **sehr drohen.** *Syn.* Minor. *V. Minari.*

Intermissio, onis, **Unterlassung/ Stillstand.** *Syn.* Intervallum, intercapedo, relaxatio. *Usus.* Nunc propter intermissionem forensis operæ sine ulla minimi temporis intermissione dies & noctes litteris vaco.

Intermitto, ere, **unterlassen.** *Syn.* Interdum conquiesco, intermissionem vel intercapedinem facio.)(*Retineo. Adv.* jam diu. *Usus.* In maximis occupationibus nonnunquam intermitto studia doctrinæ, consuetudinem pristinam. *V. Omitto.*

Intermorior, **ersterben.** *Syn.* Pereo, morior. *Us.* Nullum apud te officium intermoritur.

Intermundia, orum, **das Mittel der Welt.** *Syn.* Inter mundos Epicuri spatia. *Us.* Tanquam modò ex Epicuri intermundiis descendisset.

Internecinus, a, um, **verderblich / höchstschädlich.** *Syn.* Inexpiabilis, crudelis, ubi necesse sit omnes necari. *Us.* Bellum internecinum.

Internecio, onis, **Tödtung / gäntzlicher Untergang/ endliches Verderben.** *Syn.* Extinctio, interitus. *Epi.* magna. *Usus.* Internecione cives liberavi. Internecionem facere.

Interneco, as, **alles nieder machen und ermorden.** *Usus.* Hostibus internectis. *V. Interficio.*

Internosco, ere, **unter andern kennen/ eines von dem andern kennen und unterscheiden.** *Syn.* secerno, discerno. *Adv.* difficulter, perdifficiliter. *Us.* Verum à falso; dignum quid sit, an indignum internoscere. *V. Discerno.*

Internuncius, ii, **Unterhändler.** *Syn.* Interpres. *Epi.* assiduus. *Usus.* Assiduis cum illo internunciis egi.

Intero, ere, * **einbrocken.** *Us.* Tu intrivisti, tibi exedendum est.

Interpellatio, onis, **Verhinderung durch Widerspruch.** *Syn.* Interventus. *Usus.* Interpellatione mei familiaris interrupta est mea epistola.

Interpellator, is, **Verhinderer/ Widersprecher.** *Syn.* Interventor. *Epi.* minus molestus. *Usus.* In litteris sine interpellatoribus molestis versor.

Interpello, as, **verhindern / widersprechen/ einwerffen.** *Syn.* Interrumpo, impedimento sum. *Adv.* odiosè, paulùm. *Us.* Tu verò, ùt me interpelles, & appelles, & obloquâre, & colloquâre velim. Ab aliquo interpellari. *V. Impedimentum.*

Interpolo, as, **verbessern/ ausbutzen.** R. πολέω, verto. *Syn.* Renovo. *Usus.* Togam prætextam quotannis interpolare. Ædes, albarium interpolare.

Interpono, ere, **zwischen ein setzen.** *Syn.* Interjicio, in medio colloco. *Adv.* facetè. *Us.* sæpe etiam versus interponitur. Se, suam fidem in aliquam rem interponere. Authoritatem suam ac operam, studium, laborem pro aliquo interponere. Non interpono meum judicium. Audaciæ alicujus se, legem, religiones interponere. *Phras.* Mediæ orationi leviora argumenta interponimus, inserimus, texímus, includimus, interjicimus. Me ego nihil interpono, non intercedo rogationi tribunorum, non me sciens prudensque eò demittam, unde exitum videam nullum; in res turbulentissimas me non immittam, non inferam, non intrudam, non offeram, non me implicabo, non me immiscebo; non curabo aliena, meis satis distentus. *V. Implico.*

Interpositio, onis, **Unterhandlung.** *Syn.* Interjectio. *Epi.* difficilior. *Us.* Cum personarum certarum interpositione.

Inter-

Interpositus, ûs, Zwischensetzung. *Syn.* Interjectus terræ.

Interpres, tis, Dollmetscher/ Ausleger. *Syn.* Explanator, internuncius, conjector. *Epi.* præclarus, religiosus, vaferrimus. Interpretes exercitatissimi, fallaces, indiserti, molles, pudentissimi, publici, veteres. *Us.* Interpretes Poëtarum Grammatici. Astrologus cœli interpres. Per interpretem agere, loqui. Per amicos, sequestres & interpretes judicium corrumpere.

Interpretatio, nis, Auslegung/ Dollmetschung. *Syn.* notatio, Etymologia. *Epi.* satis acuta, nimis calida, indigna, magna, malitiosa, mendax, non molesta. *Us.* Juris, verbi, scripti, vis & interpretatio. Somnia interpretatione explicare.

Interpretor, aris, verdollmetschen/ auslegen. *Syn.* Interpretationem facio; expono; interpretatione explico, expono; rem obscuram declaro. *Usus.* Legum, verborum vim interpretari. Interpretari voluntatem alicujus ex facto. Bene dicta malè, vel mitiorem in partem interpretari. *Phras.* Interpretari Græcum librum, Platonem de Græcis convertere; eadem prope iisdem verbis versa dicere. Quæ Plato Græco sermone tractavit, Latinis litteris mandare. Quæ Græcè leguntur, Latinè reddere, in Latinum convertere.

Interpunctio, onis, Unterscheidung. *Syn.* Interpunctum, interductus. *Usus.* Res parvæ propè in singulis litteris, atque interpunctionibus verborum occupatæ.

Interpunctum, i, Unterschied. *Syn.* Interpunctio, distinctio. *Usus.* Interpuncta verborum.

Interpunctus, a, um, unterzeichnet/ unterschieden. *Syn.* distinctus. *Us.* Interpuncta alias & distincta intervalla Orationis delectant.

Interquiesco, ere, mit unter und dazwischen ruhen. *Syn.* Requiesco. *Adv.* Paulum.

Interregnum, i, Zwischen-Regiment bey verledigtem Thron/ Anstand. *Syn.* tempus, quo Rege vacat regnum, dum novus creatur. *Usus.* Res ad interregnum venit, deducta est.

Interrex, gis, zeitlicher Statthalter/ Interims-Verweser bey verledigtem Thron. *Syn.* qui demortui Regis locum tenet. *Us.* Interregem facere, creare, eligere, prodere.

Interrogatio, onis, eine Frage. *Syn.* figura rhetorica. *Epi.* aptæ; interrogationes captiosæ, faciles, fallaces, pauciissimæ, stultissimæ.

Interrogatiuncula, æ, eine kleine Frage. *Syn.* Rogatiuncula. *Epi.* interrogatiunculæ angustæ, minutæ. *Usus.* Cato minutis interrogatiunculis, quasi punctis, quod proposuit, effecit.

Interrogo, as, fragen/ forschen. *Syn.* quæro, percunctor, rogo.)(*Respondeo.* *Us.* Interrogari ab aliquo de aliqua re. *Phras.* Multis eum interrogavi, interrogando ursi; quæsivi, quid egisset; requirebam ex eo, sciscitabar, captiosô etiam interrogationis genere utebar, percontabar sollicitè, rogitabam, nihil tamen percontationibus ex eo exsculpere potui.

Interrumpo, ere, verhindern/ unterbrechen. *Syn.* Interpello, dirimo, deleo. *Usus.* Pontem interrumpere. Amicitiam interruptam instaurare. Interruptis ac morientibus vocibus.

Interruptè, zertheilt. *Syn.* Intercisè, incisim, permittè dicere.)(*Continenter.*

Interscindo, ere, zerschneiden. *Syn.* Pontem ei â tergo interscindi jussit.

Interscribo, ere, zwischenschreiben. *Usus.* In literis tuis aliquid interscripseras.

Intersecо, as, zerspalten. *Syn.* seco.

Intersepio, ire, * verzäunen/ unterzäunen. *Usus.* Urbem vallô intersepire. Iter interseptum.

Intersceptus, a, um, verzäunt/ verlegt/ vermacht. *Syn.* Intercluſus, obstructus, vallatus, munitus. *Us.* Iter ad gloriam nemini est intersceptum.

Interspiratio, onis, Athem-Holung. *Syn.* Respiratio. *Us.* Æqualibus interspirationibus uti.

Interſum, es, gegenwärtig/ dabey seyn. *Syn.* adsum.)(*Desum.* *Usus.* Consiliis, in consiliis aliquorum interesse. Ipse interfui, præsens vidi. 2. *Intercedo.* Inter eos Tiberis & pons interest. *V. Præsens.*

Intertrimentum, i, Verlust/ Schade. *Syn.* Detrimentum.

Interturbatio, onis, * Unruhe/ Beunruhigung. *Us.* Animi interturbatio.

Interturbo, as, * irr machen / beunruhigen. *Syn.* valde turbo.

Intervallum, i, Weite/Raum/Zwiſchenraum. *Syn.* Spatium, diviſio, diſcrimen. *Epi.* Infinitum, longum, majus, minimum, perlongum, latum, tantum. Intervalla æqualia, certa, diſtincta, interpuncta, dupla & tripla, imparia, modica, multa, reliqua, ſesqui- altera. *Uſus.* Temporum locorumque longo intervallo disjuncti ſumus. Dolor ſi longus, eſt levior; dat enim intervalla & relaxat. Intervalla vocis, ſonorum, in loquendo. 2. Pro *tempore.* Tanto intervallo ad te reviſi. Longo intervallo te non vidi. Atticiſmus mihi ex intervallo reguſtandus eſt. *V. Spatium.*

Intervenio, ire, darzu oder darzwiſchen kommen. *Syn.* De improviſo venio, intercurro, intercedo, interſum. *Uſus.* Vereor, ne moleſti quidam loquentibus nobis interveniant. Caſu interventum eſt.

Interventor, is, ein Verhinderer. *Uſus.* Vacuô, ac ab interventoribus liberiore die.

Interventus, ûs, Darzwiſchenkunfft. *Syn.* Inopinatus adventus. *Uſus.* Interventu ejus & interpellatione jurgium diſcuſſum eſt.

Interverto, ere, vervortheilen. *Syn.* præripio, intercipio. *Uſus.* Dona, pecunias, ædilitatem intervertere alteri, atque ad ſe transferre.

Interviſo, ere, heimſuchen. *Syn.* Inviſo. *Adv.* Crebrò. *V. Viſo.*

Inteſtabilis, e, untüchtig zum Zeugen. *Syn.* qui nec teſtem agere, nec teſtimonium facere poteſt. *Uſ.* Homo ſacer, ſceleratus & inteſtabilis.

Inteſtatò, ohne Teſtament. *Syn.* Nullo facto teſtamento. *Uſ.* Inteſtatò mortuus eſt.

Inteſtatus, a, um, der kein Teſtament gemacht. *Syn.* Inteſtatò mortuus.)(*Teſtatus.*

Inteſtinum, i, ein Darm. *Syn.* Ilia, viſcera. *Epi.* Medium. *Uſ.* Graviter ex inteſtinis laborabam. Tum adſtringentibus ſe inteſtinis, tum relaxantibus.

Inteſtinus, a, um, einheimiſch. *Syn.* Intimus, domeſticus.)(*Extraneus. Uſ.* Occultum, inteſtinum, incluſum bellum, malum. Inteſtinus timor, dolor.

Intexo, ere, miſchen. *Syn.* contexo, interpono, implico. *Adv.* prudenter. *Uſus.* Aliquid in cauſa prudenter intexere. Veſtis coloribus variis intexta.

Intimè, innigſich. *Syn.* enixè, ex animo. *Uſ.* Intimè aliquem commendare.

Intimo, as, * kund thun. *Syn.* denuncio. *Uſus.* Intimavit filio, ut milites ſcriberet.

Intimus, a, um, der innerſt. *Syn.* reconditus. *Uſ.* Intimi ſenſus animi, ſermo, angor, conſilia intima; ex intimâ arte & Philoſophiâ multa diſputavi. 2. *Domeſticus, familiaris.* Antonius Clodio intimus. Eſt in meis intimis. Tectiſſimus ad alienos, intimis apertior ſum. *Phraſ.* Intima ſua mihi concredit; ad intima ejus conſilia perveni; arcana ejus omnia elicio; abditosque ejus ſenſus ſpeculor; arcana ejus vel ex ipſo prodente cognoſco; intimus ſum ejus conſiliis. *V. Arcanus.*

Intingo, ere, * naß machen. *Syn.* madefacio, humecto.

Intolerabilis, e, unerträglich. *Syn.* Non ferendus, intolerandus.)(*Tolerabilis Adv.* Admodum. *Uſ.* Dolor, fœditas intolerabilis. *Phraſ.* Intolerabilis eſt ejus arrogantia; res eſt indigna, acerba, & omnibus intoleranda; immenſa eſt ejus nec ferenda inſolentia. Quis eum cum hâc ſuperbiâ & inſolentiâ ferat?

Intolerandus, a, um, unerleidlich.)(*Tolerandus. Uſ.* Intoleranda licentia.

Intolerans, tis, * ungedultig. *Syn.* Impatiens, impotens. *Uſ.* Corpora laboris intoleraniſſima. *V. Impatiens.*

Intoleranter, unleidlich. *Syn.* Inſolenter. *Uſus.* Intoleranter dolere, ſe jactare.

Intolerantia, æ, Ungedult. *Syn.* Inſolentia. *Uſ.* Hæc non privati inſania, ſed regis intolerantia eſt.

Intono, as, donnern. *Syn.* Sono, tono. *Uſus.* Heſternâ concione ejus vox jam intonavit.

Intonſus, a, um, unbeſchoren.)(*Tonſus. Uſus.* Coma intonſa.

Intorqueo, ére, umdrehen. *Syn.* immitto, jacio, jaculor. *Uſus.* Telum, calumniam intorquere in aliquem.

Intra, innerhalb. *Syn.* Inter, in interiore parte. *Uſus.* Intra muros, intra modum

dum loqui. Hæc intra decem annos ſunt geſta.

Intractatus, a, um, **unabgericht.** *Uſus.* Equus intractatus, indomitus, novus.

Intremo, ere, * **erzittern.** *Syn.* Tremo.

Intrepidè, * **unerſchrocken.** *Syn.* ſine pavore, audacter.

Intrepidus, a, um, * **unerſchrocken.** *Syn.* Impavidus. *V. Audax.*

Intricor, aris, **verwirren.**)(*Extrico. V. Implico.*

Intrò, **hinein.** *Uſus.* Ire, ferre intrò.

Intro, as, **hinein gehen.** *Syn.* introëo, ineo, ſubeo, ingredior, accedo.)(*Exeo. Adv.* penitùs. *Uſus.* Intrare limen, regnum, domum. In alicujus familiaritatem intrare. *Phraſ.* Tu meam domum intrare auſus es? tu meas ædes penetrare, pedem inferre, veſtigium facere, accedere, te eò inferre, ibi pedem ponere auſus? Nemo ab ingreſſione tam caſtæ domûs propulſavit, nemo ingredientem repulit. *Vid. Ingredior.*

Introduco, ere, **hinein führen.** *Syn.* Induco, facio, adduco, fingo, invenio. *Uſ.* Introducere aliquem loquentem. Conſuetudinem, ambitionem in urbem introducere. Illum reprehende, qui initium introduxit.

Introductio, onis, **Einführung.** *Uſus.* Adoleſcentum nobilium introductiones Judicibus pro præmio fuêre.

Introëo, ire, **hinein gehen.** *Syn.* Intrò in aliquem locum adeo.)(*Exeo. Adv.* honeſtè. *Uſus.* in urbem, in domum, in vitam introire. *V. Intro.*

Introferor, ri, **hineingetragen werden.**)(*Efferor. Uſ.* Noctu introferri ſolitus eſt ad mulierem.

Introitus, ûs, **Eingang.** *Syn.* Aditus. *Epi.* Apertus, clandeſtinus, deſertus, nocturnus, primus. *Uſus.* Ad omnes portas & introitus armatos homines opponit. 2. *Ingreſſio.* Hic ſit introitus defenſionis.

Introëo, ire, **hinein gehen.** *Syn.* Intrò in aliquem locum adeo.)(*Exeo. Adv.* honeſtè. *Uſus.* in urbem, in domum, in vitam introire. *V. Intro.*

Introferor, ri, **hineingetragen werden.**)(*Efferor. Uſ.* Noctu introferri ſolitus eſt ad mulierem.

Introitus, ûs, **Eingang.** *Syn.* Aditus. *Epi.* Apertus, clandeſtinus, deſertus, nocturnus, primus. *Uſus.* Ad omnes portas & introitus armatos homines opponit. 2. *Ingreſſio.* Hic ſit introitus defenſionis.

Intromitto, ere, **einlaſſen.**)(*Emitto. Uſ.* Limen patefactum eſt, ut intromiſſus me in lecto trucidaret.

Introrſum, us, **einwerts.** *Uſus.* Introrſum turpis.

Introſpicio, ere, **einſehen.** *Syn.* Inſpicio. *Adv.* penitùs. *Uſ.* Agite, inferte oculos in Curiam, introſpicere omnes reipublicæ partes, perſpicite omnium mentes. *V. Conſidero.*

Introvolo, as, **hinein ruffen.**)(*Evoco. Uſ.* Accerſo, advoco.

Intrudo, ere, **eintringen.** *Uſus.* Ipſe ſe inferebat, intrudebat. *V. Implico. Interponere ſe.*

Intueor, eris, **anſehen.** *Syn.* Video, tueor, contueor, contemplor, aſpicio. *Adv.* Acriter, bene, paulisper, ſtudiosè. *Uſ.* Intuebamur, nec tuendi ſatietas nos capere poterat. Intueri aliquid oculis, animo complecti. Animo aliquem infeſto, iniquo, infenſo intueri. Aliquid acriter intueri, & defixum eſſe. *Phraſ.* Hic eſt mos hominum, ut in repentinis adverſisque caſibus cœlum intueantur. In more poſitum eſt, ut homines, ſi quid & præter opinionem, & contra voluntatem accidit, cœlum ſuſpiciant ſ. aſpectent, ſpectent ad cœlum, oculos tollant, aciem oculorum intendant, ad cœlum intueantur. *V. Video.*

Intumeo, vel eſco, * **geſchwellen.** *Syn.* Inflor, in tumorem convector. *V. Tumeo.*

Intus, **drinnen.**)(*Foris. Uſus.* Intus incluſum periculum, intus equus Trojanus eſt.

Intutus, a, um, **unſicher.** *Syn.* Infeſtus, periculoſus. *V. Periculum.*

Invado, ere, **angreiffen.** *Syn.* Impetum facio, involo, irruo, irrumpo, peto, vim facio. *Uſus.* Invadere in aliquem, in alicujus nomen, in prædam; mirus furor, dolor, terror, cupido hominem invaſit. In arcem cauſæ invaſi. *V. Aggredior, Impetus.*

Invaleſco, ere, **ſtarck werden.** *Syn.* novas vires ſumo, confirmatior fio. *Uſ.* Opibus valere. Invaluit, potentius jam malum eſt, quàm ut ſedari poſſit. Corroborata jam vetuſtate eſt ejus audacia. *V. Creſco.*

Invaletudo, inis, **Unpäßlichkeit.** *Syn.* Valetudo infirma. *Uſus.* Invaletudine tuâ valde commoveor, & conturbor.

Invalidus, a, um, * **ſchwach/ blöd.** *Syn.* Infirmus. *Uſus.* Invalidi milites, *V. Debilis. Infirmus.*

Invectio, onis, **Einführung.**)(*Exportatio. Uſus.* Rerum, quibus abundamus, exportatio, quibus egemus, invectio.

Inveho, ere, hinein führen. *Syn.* Importo. *Adv.* acerbiùs, apertè, aſperiùs, contumelioſiùs, copioſè, gtaviter, liberiùs, paratiùs, petulanter, rhetoricè, vehementiùs. *Uſus.* Pecuniæ in ærarium invectæ. Quemcunque caſum fortuna invexerit, feram. 2. *Inſurgo, inſulto, invado.* Acerbè in aliquem invehi, & maledicere & inſectari. Vehementiùs in illum nugatorem invehebar. Invehens in Catonem Cæſar. *V. Objurgatio.*

Invenio, ire, erfinden. *Syn.* reperio, deprehendo, perveſtigo, nanciſcor, convenio. *Adv.* Acutè, planè, ſapientiùs, ſubdolè, verſutè. *Uſus.* Facinus, aſtutiam, crimen, remedium, rationem invenire & comminiſci. Invenio te in culpâ eſſe. *Phraſ.* Plerasque artes invénit Græcia inventrix doctrinarum; Primi Græci artes peperêre, protulêre, excoluêre. *V. Excogito.*

Inventio, onis, Erfindung. *Epi.* facilis. *Uſ.* Illa vis, quæ inveſtigat occulta, inventio & excogitatio dicitur.

Inventor, is, Urheber / Erfinder. *Syn.* Author. *Uſ.* Cicero Princeps & author copiæ verborum, inventor, compoſitor, architectus.

Inventrix, cis, Urheberin / Erfinderin. *Uſ.* Inventrix & Magiſtra legum Philoſophia.

Inventum, i, ein erdacht Ding. *Epi.* probabile ac neceſſarium, antiquis divinum. *Uſus.* Tot artes, tot ſcientiæ, tot inventa. Eorum inventis & legibus omnem rempublicam conſtitutam habemus.

Invenuſtus, a, um, unholdſeelig. *Uſus.* Quod propoſuit, explicat expeditè non invenuſtus actor.

Inverecundus, a, um, unverſchämt. *Syn.* Impudens, non verecundus.)(*Verecundus. Uſus.* Inverecundum animi ingenium poſſidet. *V. Impudens.*

Inverſio, onis, Verkehrung. *Syn.* Ironia.

Inverto, ere, verkehren. *Syn.* immuto, verto, perverto. *Uſus.* Pompeius totum nobis negotium invertit. Quàm cirò ſe invertit!

Inveſtigatio, onis, Erkundigung. *Syn.* Inquiſitio, indagatio, conquiſitio veri ſ. naturæ. *Epi.* Facilior, propria.

Inveſtigator, is, Erforſcher. *Epi.* Acer & diligens. *Uſus.* Venator antiquitatis Varro.

Inveſtigo, as, nachgrübeln. *Syn.* Exquiro, indago, ſcrutor, perſcrutor, perquiro, perſequor, veſtigiis odoror. *Adv.* diligentiùs. *Uſus.* Perquirere, patefacere, inveſtigare conjurationem. *V. Indago. Quæro.*

Inveteraſco, ere, veralten. *Syn.* Invetero, conſeneſco. *Uſus.* Inveteravit jam ea opinio. Nihil inveteraſcere, nihil extingui, nihil cadere debet eorum, in quibus beata vita conſiſtit. Macula hæc inſedit & inveteravit in nomine Populi Romani. Inveterata noſtra amicitia.

Inveteratio, onis, Alterthum. *Syn.* Vetuſtas. *Uſ.* Ut in Corporibus inveteratio ægrè pellitur, ſic in animis perturbatio.

Invicem, von einander. *Syn.* Viciſſim. *Uſus.* Totos dies eramus ſimul invicem.

Invictus, a, um, unüberwindlich. *Syn.* qui vinci non poteſt, inexpugnabilis, inſuperabilis.)(*Devictus. Uſus.* Quibus viris reſpublica invicta ſtat. Nomen invictiſſimi Imperatoris conſecutus. Animi excelſi atque invicti magnitudo.

Invidentia, æ, Neid / Haß.)(*Miſericordia. Uſ.* Invidentia eſt ægritudo ſuſcepta propter alterius res ſecundas, quæ nihil nocent invidenti.

Invideo, ére, neiden. *Syn.* Alienis bonis mœreo.)(*Faveo. Adv.* apertè, maximè, obſcurè, occultè, paululùm, vehementer, valdè, ſanè quàm. *Uſus.* Alterius honori, virtuti, fortunis præſtantibus & florentibus invidere, *Phraſ.* Sunt, quos meus in hac republ. ſplendor offendat, lædat, pungat, angat, ſollicitet, afficiat, urat, torqueat, excruciet, gravius afficiat. Non deſunt, quos mea dignitas, mea amplitudo malè habeat; quibus dolori ſit meus honor. Florere me dignitate, exiſtimatione, honore; tantum honoris mihi haberi; tantùm mihi dignitatis, authoritatis, gratiæ, exiſtimationis, ſplendoris haberi, nonnulli moleſtè, graviter, acerbè, ægrè, iniquo animo, non ſatis æquo animo, non facilè, non leviter, non patienter ferunt. Angit animos quorundam hic ſplendor meus; ſollicitos habet quos-

quosdam hæc ſpecies, hæc dignitas mea; multi mihi dignitatem invident; multos in invidiam rapit honor meus. Permulti invidiâ flagrant, conflagrant, diſrumpuntur; permulti invidiæ incendio conflagrant, quod me in republ. videant eminentem. Valde me multorum exercet invidia; mihi multum eſt cum invidis negotii; novi multorum animos in me malevolentiâ ſuffuſos. Invidiam habent plurimi ex eo, quòd ad tantos honorum gradus in republica conſcenderim.

Invidia, æ, **Mißgunſt/ Abgunſt / Neid.** *Syn.* Malevolentia, offenſio. *Epi.* Aliena, communis, deteſtanda, falſa, imbecilla, iniquiſſima, inveterata, juſtiſſima, magna, par, popularis, recens, ſenatoria, ſingularis, ſumma, tribunitia, vehemens. *Uſus.* Alicui invidiam *conflare*, concitare, commovere, facere, parare; in aliquem invidiam quærere; in invidiam rapere, vocare, adducere. Invidiam transferre à ſe, conferre in aliquem. In invidiam *venire.* Invidiam ſubire, aſſumere, ſuſtinere, habere; in invidiâ eſſe. Ex invidiâ laborare; invidiâ premi, flagrare, conflagrare. Invidiam *augere* inflammare. Invidiam *lenire*, ſolet modeſtia, ſedare, comprimere, reſtinguere, extinguere. Modeſta vivendi ratio multum de invidiâ opum deonerat; invidiâ levat, liberat; efficit, ut invidia ponatur, deponatur, decedat; invidiæ quaſi ſanguis mittatur.

Invidiola, æ, **kleine Mißgunſt.** *Uſus.* Neſcio, quid invidiolæ inter eos exortum eſt.

Invidioſè, **mißgünſtiglich.** *Syn.* odioſè aliquem criminari.

Invidioſus, a, um, **verhaſſt.** *Syn.* Odioſus, inviſus; habens, acquirens invidiam. *Uſ.* Invidioſæ poſſeſſiones. Erit hoc tibi invidioſum. Aliquis invidioſus, ac multis offenſus. *Phraſ.* In ſummam omnium invidiam incidit; in ſummam omnium invidiam actus eſt; ſic egit, ita ſe geſſit, ut odio illum omnes habeant, ut in illum nemo ſit optimè animatus, ut nemo illi faveat, ut nemo de illo bene exiſtimet; nullâ fruitur hominum benevolentiâ. Premitur odiò multorum. Invidiæ eſt, odio eſt, in invidia eſt, in odio eſt. Quis eſt, quem nulla unquam attigit invidia? Quis eſt, qui invidiam non experiatur? Quem non mordet invidia?

Invidus, a, um, **neidiſch.** *Syn.* Obtrectator, niger, malevolus, lividus, iniquus, maledicus, inimicus, alienis bonis mœrens. *Phraſ.* Multi ſunt tibi invidi, tuæ laudis inimici; multos habes obtrectatores malevolentiſſimos; de te minùs commodi ſermones malevolorum volitant; ſunt quædam peſtes hominum alienâ laude dolentium, alienis bonis mœrentium; homines malevoli & lividi, ad criminationem expediti. Lacerant te famamque tuam invidi non pauci; magna invidiæ tempeſtas tibi imminet.

Invigilo, as, ***fleißig wachen.** *Uſus.* Cum cura & ſollicitudine vigilo. *V. Sollicitus.*

Inviolatè, **unverſehrt.** *Syn.* integrè, incorruptè.

Inviolatus, a, um, **unverletzt.** *Syn.* integer, incorruptus.)(*Violatus. Uſ.* Inviolata ſtabit veſtra amicitia.

Inviſo, ere, **heimſuchen.** *Syn.* viſo, *Uſus.* Sæpiùs domum noſtram inviſas, rogo. *V. Viſo.*

Inviſus, a, um, **verhaſſet.** *Syn.* Odioſus; quem æquo animo videre, ferre, intueri non poſſumus; qui in odio eſt apud aliquem. *Uſ.* Quò quis callidior & verſutior, hòc inviſior & ſuſpectior eſt. *V. Odioſus.*

Invitamentum, i, **Einladung.** *Syn.* Invitatio, incitamentum. *Epi.* multum. *Uſ.* Multa habet invitamenta urbis & fori. Invitamentum afferre. *Vid. Illecebra.*

Invitatio, onis, **Einladung.** *Epi.* Crebra, liberalis. *Uſ.* Invitationes adventusque noſtrorum hominum.

Invitatus, ûs, **das Einladen.** *Syn.* Invitatio. *Uſus.* Primò meâ ſponte, deinde tuô invitatu hoc egi.

Invitè, **ungern.** *Syn.* repugnanter, invitò, coactè.

Invitò, **mit Unluſt.** *Syn.* invitè.

Invito, as, **einladen.** *Syn.* Voco, allicio.)(*Deterreo, dehortor. Adv.* Aliquoties, benignè, honorificentiſſimè, liberaliter, magno-

magnopere, paſſim, publicè, ſtudiosè, valdè, vulgò. *Uſus.* Tu invita mulieres, ego cives accivero. Quis eſt, qui eum rectò domôque non invitet? Invitare aliquem & allicere præmiis ad agendum aliquid. Gloriâ invitari ad magna audenda. *V. Voco.*

Invitus, a, um, **ungern.** *Syn.* Non libenter, rogatus, reculans, tergiverſans, contra voluntatem, repugnans, repugnanter, coactus, dolens, neceſſariò, moleſtè, perinvitus. *Uſus.* Invitus, per vim, & imperium feci. Sapiens nihil facit invitus, dolens, coactus. *Phraſ.* Invitus illum adii, abhorreo ab ejus conſuetudine; nihil mihi inimicitius illius ſermone eſſe poteſt, cujus etiam nomen invitus audio; cum magna mea moleſtia eum compellavi; adverſante & repugnante naturâ, contra voluntatem meam, cunctabundus & reſiſtens, propè reſiſtens ad eum pertractus ſum; Ingratiis & coactus ad illum attrahendus fui. *V. Abhorreo. Nolo.*

Invius, a, um, * **unwegſam.**)(*Pervius. Uſus.* Invii ſaltus.

Inultus, a, um, **ungeſtrafft.** *Syn.* Impunitus.)(*Ultus. Uſ.* Inultum aliquid pati, relinquere. *V. Impunitus.*

Inundo, as, **überſchwemmen.** *Syn.* Alluo, obruor. *Uſus.* Terram inundat aqua.

Invoco, as, **anruffen.** *Syn.* Imploro. *Uſus.* Lucinam in pariendo invocant. Sociorum ſubſidium invocare. Clamo, poſtulo, obſecro, oro, ploro atque imploro fidem ſ. opem civium. *V. imploro.*

Involatus, ûs, **das Fliegen.** *Syn.* volatus avium.

Involo, as, **anfallen.** *Syn.* Invado. *Uſ.* Involare in aliena. *V. Impetus.*

Involucrum, i, **Decke.** *Syn.* Integumentum, velut vagina vel theca. *Epi.* Involucra multa. *Uſus.* Multis ſimulationum involucris tegitur, & quaſi velis quibusdam obtenditur cujusque natura. Clypei involucrum.

Involvo, ere, **einwicklen.** *Syn.* Circumplico.)(*Evolvo. Uſus.* Litteris me involvo. Virtute ſuâ ſe involvere. Occulta, involuta, latentia aperire. Videbam pacis nomine involutum fore bellum.

Inurbanè, **bäuriſch.** *Syn.* Inſulsè, inconcinnè.)(*Urbanè.*

Inurbanus, a, um, **unhöflich.** *Syn.* Inſulſus, infacetus, inhumanus, inops humanitatis, putidiuſculus, ineptus, odioſus, putidus.)(*Urbanus. Vid. Inhumanus.*

Inuro, ere, **einbrennen.** *Syn.* Infligo, imprimo. *Uſus.* Æternas alicujus nomini maculas, famam ſuperbiæ alicui, dolorem oſſibus & cineri alicujus inurere. Cenſoriæ ſeveritatis notam alicui inurere. Odium inuſtum penitùs hominum mentibus.

Inuſitatè, **ungewöhnlich.** *Syn.* Inſolenter.

Inuſitatus, a, um, **ungebräuchlich.** *Syn.* Inſolens, inauditus, præter conſuetudinem, novus.)(*Uſitatus. Uſus.* Inuſitata ſunt, priſca ferè & vetuſta, ac ab uſu quotidiani ſermonis intermiſſa. Ecquid in rebus inuſitatis Græcorum more verbis etiam utamur inauditis? Nova ſunt rerum novarum facienda nomina. *V. Inſolitus. Novus.*

Inutilis, e, **unnütz.** *Syn.* ad nullam rem utilis, ad nullam partem utilis, qui nulli uſui eſt.)(*Utilis. Adv.* ſummè. *Uſ.* Pernicioſus & inutilis civis.

Inutilitas, tis, **Schade.** *Syn.* damnum.

Inutiliter, **unnützlich.** *Syn.* Fruſtra aliquid proferre & inutiliter.

Invulneratus, a, um, **unverletzt.** *Syn.* Integer, inviolatus.)(*Vulneratus.*

Jocatio, onis, **Scherzhafftigkeit.** *Syn.* Joeus, urbanitas, cavillatio. *Vid. Facetiæ.*

Jocor, ari, **ſchertzen.** *Syn.* cavillor. *Adv.* Familiariùs, humaniſſimè, liberè. *Uſus.* Cavillari familiariter & multa jocari cum aliquo. Homo in jocando ſuavis. *Phraſ.* Homo ad jocandum aptus, narrator facetus, multa ridicula dicit, per riſum & jocum familiariter ludit, facetè cavillatur. *V. Nugor.*

Jocosè, **ſchimpflich.** *Syn.* facetè, urbanè aliquem ludere.

Jocoſus, a, um, **lächerlich.** *Syn.* facetus, urbanus.)(*Serius. V. Facetus.*

Jocularis, e, **ſchnackiſch.** *Syn.* Ridiculus, ludicrus. *Uſ.* O licentiam jocularem! *V. Ineptus.*

Joculator, is, **Poſſenreiſſer.** *Syn.* Nugator.

Joculatorius, a, um, **ſchertzhafft.** *Syn.* Jocoſus, feſtivus. *Uſ.* Joculatoria diſputatio.

Jocus,

Jocus, i, Scherz/ Schimpff. *Syn.* ludus, risus, facetiæ, lepor, sal, hilaritas, festivitas, cavillatio, jucunditas. *Epi.* Comis, dignus, familiaris, ingenuus, oratorius, scurrilis, suavis. *Usus.* Dicere aliquid per jocum, extra jocum. Non hilaritate, nec lascivia, nec risu & jocô, qui levitatis nota, beati sumus; nec enim ad ludum & jocum facti sumus. *Phras.* Joca tua plena sunt facetiarum; ridicula joca tua & salsa, jocationes tuæ & dicta brevia hilaritate & joco, plena, urbanitas tua & tantum non lascivia, ridicula tua versibus intexta, cavillationes tuæ venustæ, nos admodum delectant.

Ipse, a, um, er selbst.)(*Alter. Usus.* Illô ipsô tempore; ille ipse Cæsar. Decem ipsos dies ibi fui. Istud ipsum miserrimum puto. Hoc quid sit, per seipsum non video, sed ex sequentibus.

Ira, æ, Zorn. *R. ab* urendo *quasi* ura, *vel ab* ire, *quod qui irascitur, extra se eat. Syn.* Iracundia, indignatio, stomachus, dolor. *Epi.* Acerbior, inveterata, naturalis, recens. *Usus.* Ira est libido puniendi ejus, qui videtur læsisse injuriâ; cum qua nihil rectè aut considerate fieri potest. Facere aliquid per iram, iram concire, gerere, evomere; irâ *incendi*, ardere, cumulari. Orta est ira, est ira inter illos. Ira *defervescit*, sedatur. Iram missam facere, expedire. Decessit ira; ab illo abscessit ira. *Phras.* Homo est ad iram proclivis, qui animi quôdam impetu dolori ferè & iracundiæ paret; summa naturæ acerbitate, truci ac præfervidâ irâ; qui iram non teneat, nec ejus sit potens; qui nullum animo spatium det, sed in præcipiti ferè irâ perseverat. Cujus ira in rabiem ferè degenerat; qui indignationem intra se non premit, non continet; Cupidine ac irâ pessimis consultoribus grassatur. Iram mihi commovet, etsi nequaquam iracundus homo naturâ sum. Stomachum mihi facis, me inducis, impellis, incitas ad iram etsi nequaquam iracundus homo naturâ sum. Facis ut irascar, ut irâ commovear, afficiar, corripiar, ut excandescam, ut irâ flagrem, etsi non proclivis sum ad iram; etsi non pronus, propensus, inclinatus sum ad iram; etsi non iræ deditus sum; etsi non is sum, qui ad iram facilè labar; etsi sum alienus, longè remotus ab ira; quanquam juris in me parum habet ira, quanquam minimè mihi dominatur ira; quamvis non admodum ad iram propendeam, inclinem. Exarsit iracundia vehementi; vehementer commotus, incensus est. Inflammatus est irâ vehementi; vehementer exarsit, excanduit, furere cœpit, stomachari cœpit. Furor illum invasit, animô irato ac percito omnia facit; irâ atque furore percitus est.

Iracundè, zornigklich. *Syn.* per iram, cum iracundia, rabiose.)(*Lenter, quietè. Usus.* Vehementer ago, non iracundè. Iracundè & intemperanter facere.

Iracundia, æ, Zornmüthigkeit. *Syn.* Ira, acerbitas quædam naturæ & rabies.)(*Lenitas. Epi.* Bellatrix, effervescens, gladiatoria, gravior, inimica, injusta, justa, præsens, vehemens, utilis. *Us.* Peripatetici iracundiam quasi cotem fortitudinis esse dicebant. Aliquem ad iracundiam adducere. Iracundia & stomachô *effervescere*, eflerri, inflammari, ardere, furere; iracundiam exercere. Iracundiæ servire, obsequi. Sapientis est iracundiam *reprimere*, remittere, omittere, continere, dimittere, sedare; iracundiæ resistere.

Iracundus, a, um, leichtzornig / zornsüchtig. *Syn.* qui facilè & citô irascitur, concitus ad rixam, fervens. *Us.* Sunt morosi, anxii, iracundi, & difficiles senes. Iracundus est factus. *Phras.* Quicquid irato animo ages, ages cum tuo dedecore; quidquid animo irâ commoto ages, quidquid animo irâ agitato, irâ affecto ages, ages cum tuâ infamia, tuâ cum ignominiâ. Quidquid agis irâ commotus, adductus, inductus, impulsus, incitatus, actus, incensus, inflammatus, dedecus consequetur, infamiæ turpis nota consequetur; si quid iracundiæ vi compulsus ages, turpi te maculâ inquinabis, turpi te labe inficies.

Irascor, eris, zornig seyn. *Syn.* Incendor, irâ incendor, alicui iratus fio, succenseo, animô incitor, excandesco; stomachô & iracundiâ excandesco, vel effervesco. *Adv.* Admodum, facilè, furenter,

ter, juſtius, occultè, omninò, temerè. *Uſ.* Peripathetici Virum negant eſſe, qui neſciat iraſci. *Phraſ.* Non facilè iraſcor amicis; etiam in ſtomacho ridere ſoleo; non temerè excandeſco, commoveor, animo incitor, dolore ardeo; indignor, etſi læſus ab amicis. Non mihi facilè indignatio oboritur; indignatione non accendor, irritor; non facilè erumpo, etiam cum maximè excandeſco.

Iratus, a, um, **zornig.** *Syn.* Incenſus, irâ incenſus; iracundiâ incitatus, inflammatus; in aliquem infeſtus, infenſus, offenſus, qui animo alieno & averſo eſt ab aliquo.)(*Propitius. Adv.* Diſſimulanter, meritò. *Uſus.* Irati proprium eſt cupere, à quô læſus videatur, ei quam maximum dolorem inurere. Iratum propriè dicimus exiſſe de potestate. *Phraſ.* Illud iratus dixit. Irâ incenſus, animô iratô & percitô, incenſus odiô, iracundiæ permittens dominatum animi; irâ infenſus, flagrans, occæcatus tumens; impotens iræ; præceps ingeniô in iram, in eas contumelias erupit.

Ironia, æ, **Spottrede/ Stichelrede.** *Syn.* Inverſio, diſſimulatio, diſſimulantia. *Uſus.* Libenter uti ſolitus eſt diſſimulatione, quam ironiam Græci vocant.

Irrauceo, ére, **heiſſer werden.** *Syn.* raucus fio. *Uſ.* Æſopus, ſi paulum irraucuerit, ridetur.

Irreparabilis, e, * **unerſetzlich.** *Syn.* Tempus irreparabile.

Irrepo, ere, **einſchleichen.** *Syn.* Arrepo, influo, illabor. *Uſus.* In gratiam, familiaritatem, in ſenſus alterius, in teſtamenta irrepere. Credulitas in optimi cujusque mentem facilè irrepit.

Irretio, ire, **beſtricken/ verſtricken / ins Netz bringen.** *Syn.* Implico, illaqueo, impedio. *Uſus.* Erratis ſe irretire ætate improvidâ. Diſputationum laqueis aliquem irretire. Irretitus odiô bonorum omnium. Adoleſcentulos illecebris corruptelarum irretire. *Vid. Implico.*

Irretortus, a, um, * **unverwendt.** *Syn.* rectus. *Uſus.* Oculo irretorto aliquem ſpectare.

Irrevocabilis, e, * **unwiederrufflich/ unwiederbringlich.** *Uſ.* Ætas irrevocabilis.

Irrideo, ere, **verlachen / auslachen.** *Syn.* derideo, deludo. *Adv.* facetè, turpiter, maximè. *Uſus.* Irridens inſontes, olim viciſſim irridebitur. *Phraſ.* Irridere aliquem, ludibriô lædere, convicium facere; multa dicere in aliquem, quibus totus explodatur; cum riſu cavillari aliquid. Eſt ejusmodi, quem pueri ſectentur, ut omnes, cùm loqui cœperit, irrideant; per riſum & jocum contemnant; cui omnes illudant; qui omnium irriſionibus ſit ſubjectus, quem ludificentur; qui in ora hominum pro ludibrio abeat, omnibus civibus ſpectaculo ſit, per civium ora traducatur, deridiculo habeatur; licentiſſimè eludatur. *Vid. Explodo.*

Irrigatio, onis, **Wäſſerung/ Anfeuchtung.** *Uſ.* Agrorum irrigationes.

Irrigo, as, **befeuchten / wäſſeren.** *Syn.* rigo. *Uſus.* Ægyptum Nilus irrigat.

Irriguus, a, um, * **wäſſerich.** *Syn.* quod facilè irrigari poteſt. *Uſus.* Hortus irriguus.

Irriſio, onis, **Verlachung.** *Syn.* ludibrium. *Uſus.* Cum irriſione audientium imitari militem glorioſum.

Irriſor, is, **Spötter.** *Uſus.* Irriſores orationis.

Irritabilis, e, **zornmüthig/ leicht zu reitzen.** *Syn.* qui facilè irritatur & accenditur, iracundus.)(*Placabilis. Uſus.* Animi bonorum ſæpe irritabiles ſunt.

Irritamentum, i, * **Reitzung.** *Uſ.* Certaminum irritamentum.

Irritatio, onis, * **Reitzung.** *Syn.* Accenſio. *Uſus.* Animorum irritatio.

Irrito, as, **anreitzen.** *Uſ.* Irritare & laceſſere aliquem. *V. Excito.*

Irritus, a, um, **umſonſt ſeyend / vergeblich / nicht gültig.** *Syn.* Vanus, inanis.)(*Ratus. Uſus.* Irritum & infectum facere aliquid. Teſtamentum irritum. *Phraſ.* Irritus fuit meus omnis labor. Actiones meas omnes radicitus evellere velle videntur. Quæ geſſeram, concidêre omnia; ad nihilum recidêre, in irritum cecidêre, vana atque irrita evasêre. Labor meus omnis in irritum redactus eſt; cœpta mea omnia inania cecidêre. Acta mea Senatus irrita declara-

clamavit; acta mea rescidit, infirmavit, evertit, convellit; mea decreta sustulit, subvertit, *V. Frustra. Labor inanis.*

Irrogatio, onis, **Aufferlegung**/ *Syn.* Constitutio, *Usus.* Irrogatio mulctæ.

Irrogo, as, **aufferlegen**. *Syn.* Legem in aliquem fero, constituo. *Usus.* Irrogare leges, privilegium, pœnas, mulctam.

Irrumpo, ere, **einbrechen** / *Syn.* invado, irruo,)(*erumpo, adv.* æquabiliter, temerè, cursim, derepente, effrenatiùs, extrinsecus, improvisò. *Usus.* Hostis in castra irrupit. Invidi in meas fortunas, in civitatem irrupêre. *V. Impetus.*

Irruo, ere, **einfallen** / **einbrechen**/ *Syn.* impetum in aliquem facio, invado, in aliquem me mitto, influo, redundo; *Usus.* in alienas possèssiones irruit; impetum pertulit. *V. Impetus.*

Irruptio, nis, **Einfall**/**Angriff**/**Einbruch**. *Syn.* incursio.)(*eruptio, Usus.* Irruptionem facere.

Is, ea, id, **derselbe** / **dieselbe** / **dasselbe**/ *Syn.* talis, hic, iste. *Usus.* Is tu vir es, qui. In eo reprehensus est, quòd &c. &c.

Iste, a, ud, **derselbe** / **dieselbe**/ **dasselbe**/ *Usus.* Hic iste hostis pacis.

Isthic; **da** / **daselbst**/ *Usus.* Ubi malis esse quam isthic?

Isthinc, **da** / *Usus.* Qui isthinc veniunt.

Istiusmodi, **dergleichen** / *Usus.* delectatur disputationibus istiusmodi.

Isthuc, **eben das**/ *Syn.* Istud, *Usus.* quid idem isthuc dicunt.

Ita, **also**/ *Syn.* Sic, ita enimverò, præclarè, certè, sicut dicis, dici aliter non potest, verò quidem, admodum, ut maximè, protectò. 2. *valde*, Simulacra præclara, sed non ita antiqua.

Itaque, **derohalben** / *Syn.* idcircò, quamobrem. *Usus.* Itaque me quærunt.

Item, **ingleichem** / *Syn.* similiter, etiam, quoque, non minus. *Usus.* Solis defectiones, itemque lunæ. 2. cur, Tu ineas epistolas concerpito, ego item tuas. 3tiò. *Ita, sic.* fecisti item, uti prædones solent. Vel si è meo capite natus sis, item, ut ajunt, Minervam.

Iter, ineris, **Weg**/ **Reise**/ *Epit.* alienum, devium, difficillimum, festivum, flexuosum, gloriosum, inceptum, longum, medium, molestum, necessarium, nefarium, reliquum, simplex, solenne, subitum, totum, tritum, tutum, verum. *Usus.* Faciam, ut tibi nota sit omnis ratio dierum atque itinerum meorum. Quæ fuit tui itineris summa? Tuorum itinerum tempora scire velim, Iter in Galliam ferrô patefecimus, aperuimus. Iter apparare, componere, gubernare. Iter *suscipere*, petere, ingredi, habere, facere, inire, maturare, convertere aliquò, dirigere; itineri se committere. Iter meum bellè processit. Iter equo, pedibus conficere; Iter *reprimere*, supprimere, impedire, intercludere; itinere desistere. *Phras.* Instat mihi iter sanè molestum ac longinquum. Conficiendum erit iter æstuosâ & pulverulentâ viâ. Italia tota mihi erit percursanda. Longum sanè iter, & via inepta est. Tot loca adire, tot cursus conficere debebo? Itineri terrestri Romam contendam. Ultimæ Italiæ oræ peragrandæ, adeundæ mihi erunt; emetienda mihi Italia erit. Iter ne suscipias, nisi corpore bene firmo; ne te viæ committas, ne te in viam des, ne iter aggrediaris, ne viam ineas; itineris consilium abjice, omitte, demitte, nisi bene vales, nisi optimâ utaris valetudine, nisi confirmatô corpore sis. Peregrinandi consilium, nisi valetudine firmâ utaris, omitte. *Vid. Proficiscor.*

Iteratio, onis **Wiederhohlung**/ *Syn.* geminatio, repetitio, redintegratio. *Usus.* Verborum iterationes.

Itero, as, **wiederholen**/ *Syn.* repeto, gemino, duplico. *Usus.* Verba geminare.

Iterum, **wiederum** / *Syn.* rursum. *Usus.* Iterum aliquem atque iterum rogare. Iterum ac tertiùm Consul, *Phras.* Quæ jam dixeram, iterum dicenda fuêre. Locus ille de integro tractandus fuit; renovare debui & instaurare dictionem; ad priùs dicta redire, eòdem devolvi debui; renata est, quasi decursô spatiô à calce ad carceres revocata est oratio; ad priora reverti; priora recolere debui; *V. Repeto. Rursus.*

Itidem, **gleichfals**/ *Syn.* similiter, pariter, item. *Usus.* Vinctus itidem à Saturno filius.

Itio, onis, Gang/Reiſe. *Syn.* Inceſſus, iter, itus. *Uſ.* De obviam itione faciam, ùt ſuaẽdes. Illi domum itio conceſſa eſt, ac data.

Ito, as, offt gehen. *Syn.* Frequenter eo. *Uſus.* ad cœnas itare.

Itus, ûs, Gang/das Gehen. *Syn.* Itio. *Uſ.* Quis noſter itus, inceſſus, vultus?

Juba, æ, die Mähnen oder lange Haar am Hals der Pferde und Löwen ꝛc. *Syn.* Crines collo equorum & aliarum beſtiarum fluentes. *Uſ.* Equus jubam quatiens.

Jubatus, a, um, Mähnen am Hals habend. *Syn.* Jubâ ornatus.

Jubeo, ére, heiſſen/ befehlen. *Syn.* hortor, impero.)(*Veto. Adv.* Liberaliter, publicè, valdè, apertè. *Uſ.* Jubeo te bene ſperare, ſalvere. Populus hanc legem juſſit. Senatus decrevit, Populus juſſit. *Phraſ* Omnia mihi dura imperas ſ. mandas, mandata das ardua, negotium dediſti difficile. Jubes, ut tua mandata digeram, perſequar, conficiam, exequi properem; mandatis paream; verùm id fieri à me vis, quos perficere vix poſſum. Imperare ſoles ea mihi, quæ ſuſtinere vix poſſum; dura, difficilia, gravia nimis mihi imperas; magni negotii eſt, ſummæ difficultatis eſt, operæ non exiguæ eſt, ad exitum perducere, quæ in mandatis à te habeo; ea mihi imperas, quæ vires meas exuperant, quæque honeſtatis fines tranſilire videntur. Ea jubes, ea mihi præcipis, ea fieri à me vis, quæ exequi, efficere, præſtare neque debeo, neque poſſum. Das mihi rem in mandatis parùm honeſtam, & ejusmodi, quæ vires meas exuperet. *V. Impero. Præſcribo.*

Jucundè, freundlich/ lieblich. *Syn.* Suaviter, dulciter. *Uſus.* In convivio comiter & jucundè fuimus.

Jucunditas, tis, Beluſtigung/ Annehmlichkeit. *Syn.* Feſtivitas, lepor, hilaritas, fructus.)(*Moleſtia. Epi.* firma, major, multa, ſumma, tanta. *Uſus.* Relaxare animum, & dare ſe jucunditati. Ex re aliquâ jucunditatem fructumque percipere. Delectatio, tranquillitas, & jucunditas animi. Hoc conducit ad vitæ commoditatem, jucunditatemque. Urbani agri jucunditas.

Jucundus, a, um, luſtig/ lieblich. *Syn.* Amœnus, dulcis, ſuavis, gratus. *Adv.* magnoperè, maximè, ſummè, vehementer. *Uſus.* Eſt mihi jucunda & grata in malis tua voluntas. Comes alicui charus & jucundus. Verba ad audiendum jucunda; Ager, conſpectus, odor jucundus. *Phraſ.* Tecum omnia mihi erunt jucundiora, hilariora. Dulciſſimus erit mihi tuus reditus, omnes amœnitates in te uno habebo; jucundiſſimâ tua conſuetudine nunquam animum explebo. Gratiæ omnes tecum remigrabunt. Plurimùm ſuavitatis habebit tuus reditus; luculentiſſimus & optatiſſimus erit tuus reditus.

Judex, icis, Richter. R. à *Iure*; *quia jus dicit. Syn.* Arbiter, diſceptator, animadverſor, recuperator, cognitor, exiſtimator, æſtimator, cenſor. *Epi.* Acer, æquus, attentus, benevolus, bonus, cupidus, durus, erectus, fortis, graviſſimus, ſatis idoneus, immanis, iniquus, integer, iratus, juratus, miſericors, nequam, obſcurus, ſapiens, ſeverus, triſtis, veriſſimus. *Uſus.* Judicem ſortiri, legere. Judicem alicui decernere, dare, conſtituere, ponere. Is mihi obvenit judex, illum judicem accepi, ſumpſi, qui litem æſtimet, pœnamque conſtituat. *Phraſ.* Certò & verò ſenſu judicas, quod iſti ne faciant, malevolentiâ & livore impediuntur. Non tuæ mentis oculos livor obducit, rectum animi ſenſum in judicando ſequeris; tuum judicium ratio dirigit, & moderatur. Quod ratio præſcribit & probat, id ſequeris, quod iſtis per malevolentiam non licet. Tuum judicium cum ratione congruit, quam iſtis facultatem eripuit livor & malevolentia.

Judicatio, onis, Urtheilung. *Syn.* diſceptatio, propria judicis, quæſtio. *Epi.* Comparativa, dubia, ſimplex. *Uſus.* Quæſtio in conjecturali eadem, quæ judicatio.

Judicatum, i, End-Urtheil. *Syn.* Res judicata. *Epi.* difficilius & majus, ſolitarium aut rarius. *Uſus.* Judicatum eſt, de quo jam ante ſententia alicujus aut aliquorum conſtituta eſt. *Phraſ.* Judicatum ſolvere, facere. Judicato ſtare. Judicatum ſolvi negare, reſcindere, infirmare, irritum facere.

Judicialis, e, gerichtlich. *Syn.* Spectans ſ. perti-

pertinens ad judicium, forensis. *Usus.* Judiciali jure & consuetudine; Judiciale dicendi genus.

Judiciarius, a, um, **gerichtlich**. *Syn.* Judicialis. *Us.* Lex, quæstio, controversia judiciaria.

Judicium, ii, **Gericht/ Urtheil**. *Syn.* Judicum deliberatio legitima; cognitio, notio, controversia causalis. *Epi.* Acerbum, acre, admirabile, æquum, alienum, amplum, certum, civile, commune, corruptum, damnatorium, divinum, domesticum, exquisitum, gratum, grave, honestum, incertum, inclytum, infinitum, iniquum, insolitum, integrum, invidiosum, leve, liberum, singulare, sociale, stabile, usitatum. *Usus.* Omnia judicia aut distrahendarum controversiarum, aut puniendorum maleficorum causâ reperta sunt. *Phras.* Judicium alicui *intendere*, conflare. Judiciô aliquem circumvenire, perfundere. Judiciô, vel in judicium accersere, vocare, adducere, deducere. In judicium *venire*, Judiciô conflictari, certare. Judicium *exercere*, pronunciare, alicui dare, constituere. Judicium committitur inter aliquos. Calent judicia. Judicia *tollere*, dissolvere, extrahere, sistere, disturbare, comperendinari, rescindere. Judicia frigent, silent, conticescunt, conglaciant. Judicium *corrumpere*, contaminare, construprare. Judiciô *jugulare*, opprimere aliquem. Judiciô *liberari*. evadere, elabi. 2. *Sententia, opinio, existimatio.* Tui judicii est, quid faciendum censeas. Alterius judicium exquirere. Suum judicium interponere, dicere, edere, ferre. Meum judicium semper fuit, oportere nostros &c. Meô judiciô. Alieno judiciô, quàm suô stare præstat. Suô cuique judiciô est utendum. Judicium suum mutare, flectere. Judicium facere, habere. Vir judiciô eruditissimô. *Iudicium forense.* Miserum est judiciô conflictari. Pedibus trahi in judicium, litigare, rem deducere in judicium, miseriùs iniqui judicii procellâ everti; iniquissimis judiciis interire; Judicii laqueis stringi, teneri, irretiri; litem amittere, causam perdere. Miserum est in jus rapi, de capite causam dicere, causæ dictionem denunciare alicui; miserrimum iniquè damnari, tristem illam litteram auferre.

Iudicium privatum seu sententia. Utrum is, qui judiciô valet, naturæ debeat, an arti, nescio. Utrum is, qui rectè judicat, qui optimô judiciô utitur, qui judiciô præstat, excellit, qui facultatem habet optimè judicandi, qui judiciô abundat, naturæ debeat, an arti, nescio. Naturæ-ne privilegiô concedatur, an sit ab arte, an disciplinâ petendum judicium, nescio. Judicii præstantia, excellentia, vis, subtilitas utrum à naturâ, an ab arte ac disciplinâ proficiscatur, contingat, manet, nescio. Naturale-ne sit judicium bonum, an potiùs in studiô, arte, disciplinâ, doctrinâ, ratione situm, haud planè scio. An bonum judicium sit ejusmodi, quod doctrinâ tradatur, à præceptis ducatur, discitur à magistris, haud planè scio. Nondum planè constitui; nondum satis compertum, constitutum, deliberatum, exploratum, explicatum, certum habeo, naturæne an disciplinæ beneficiô judicium contingat.

Iudicii extremi Dies, **letztes Gericht/ jüngstes Gericht**. *Phras.* Dies extremi judicii, dies extremus, extremum judicium, extremus seculorum dies; dies ille formidolosus, quô universi mortales in judicium vocabuntur, totius vitæ rationem reddituri; dies ille, quô hominum corpora è somno mortis ad lucem alterius vitæ excitabuntur. Dies, quô ad Christi severum judicium omnes sistemur; quando ad vitam revocatis, quotquot unquam nati sunt, DEI filius è cœlo ad Judicium exercendum, sententiamque pronunciandam descendet. Dies ab omni æternitate præstitutus, quô in vitam genus humanum revocabitur, & prole quisque apud divinum tribunal causam dicet. Dies ille novissimus, quô Christus de cœlo ad judicia exercenda descender, quô omnium seculorum mortui reviviscent; ille dies de omnibus annis nostris & transacta vita sententiam laturus. Extremus volventium seculorum dies, cùm animæ vitâ functæ rursum corpora induerint; cum DEUS ipse judex in celeberrimo superûm inferûmque conventu sententiam feret. Cum supremus dies volventibus annis advenerit.

Judico, as, **urtheilen/ richten**. *Syn.* Ju-

dicium facio, cognoſco, diſcepto, litem decerno; ſtatuo, conſtituo; ſententiam dico, vel fero; judicium meum interpono, dijudico. *Adv.* Apertè, acriùs, acutiùs, benè, corruptè, diligenter, diſſolutè, explotatè, fortiter, gratis, honeſtè, incorruptè, honeſtè, liberè, longè, malè, optimè, perperam, publicè, rectè, religioſè, ridiculè, ſeverè, temerè, verè, *Uſ.* Judicare de re aliqua inter aliquos ex vero & bono. Serviendum eſt iis judicibus, qui multis poſt ſeculis de nobis judicabunt. Judica & perpende. Tu de re à certo ſenſu judicas. *Phras.* Tu de re totâ judices; id omne arbitrium ad te juſtum æſtimatorem defero, confero; rem tuô ingeniô & conjecturæ committo, tu facillimè exiſtimabis; propter infirmitatem mei conſilii tuô judiciô ſtabo, tibi rem penſitandam relinquo. E tuo vultu ac nutu pendebo; malo alienis mentis animi circumagi, alienæ prudentiæ confidere, quam meæ.

Ius adminiſtro. Modò in hoc, modò in illo oppido jus adminiſtrat, agit; modò in hoc, modò in illo oppido jus dicit, diſtribuit, litigantes audit, res judicat, cauſas cognoſcit, judicat de controverſiis, diſceptat controverſias, ſ. de controverſiis.

Jugatus, a, um, **zuſammen gejocht / oder gejpannt; aneinander hangend/** *Syn.* junctus, *Uſ.* Omnes virtutes inter ſe jugatæ, nexæque ſunt.

Jugerum, **ein Juchart/ Acker von einem Tagwerck/** *Syn.* terræ menſura, quantum unô boum jugô unô die exarari poteſt. *Uſus.* Ut aratores jugera ſationum ſuarum profiterentur.

Jugis, e, **ſtreng.** *Syn.* perennis. *Uſus.* Juges putei; aqua jugis.

Jugiter * **ohn Unterlaß/ ſtets/** *Syn.* continuè.

Juglans, **die Nuß/ Nußbaum.** *Syn.* Nux arbor, & fructus ipſe.

Jugo, are, * **ins Joch ſpannen/ anjochen/ anſpannen.** *Uſus.* Virtutes inter ſe jugatæ.

Jugulatio, nis, * **Erwürgung Todtſchlag.**
Jugulo, as, **erwürgen.** *Syn.* jugulum ferio, neco, *Uſus.* Se cauſam ſuam ſuô gladiô, ſuô argumentô & confeſſione jugulare, *v. Interficio.*

Jugulum, i, **die Gurgel.** *Syn.* Pars colli anterior. *Uſus.* Dare, oſtentare jugulum hoſti. A jugulo crudelitatem hoſtis avertere. Jugulum alicujus petere.

Jugum, i, **das Joch.** R. à *jungo*, vel ζυγὸς *Syn.* Quô boves junguntur. *Epi.* crudeliſſimum ſervitutis, commune, grave, nefarium, ſervile. *Uſus.* Boum cervices natæ ad jugum. Multis jugis arare. 2. *Dominatio, dominatus.* Hoſtes ſub jugum mittere, victis jugum imponere. Jugum txcutere, dejicere. 3. *Montis vertex.* Conſtitit in ſummis jugis.

Jumentum, i, **Zug = Vieh / Laſt = Thier.** ut equus, mulus, bos. *Uſus.* Agere jumentum, quà velis. Jumenta dorſô onera portantia.

Junctio, onis, **Zuſammenfügung.** *Syn.* conjunctio. *Uſus.* Partes junctione aliquà tenentur.

Jungo, ere, **zuſammen fügen.** *Syn.* conjungo, copulo)(disjungo. *Uſus.* Prudentiam jungere cum eloquentia. Conſuetudinem cum aliquo & amicitiam jungere. Puellam matrimoniô junxit. Dles noctesque fletibus jungit. *Phraſ.* Libenter me tibi jungam; ad tuas me rationes adjungam. Tecum me & voluntas congregat, & fortuna conjungit; res meas tecum ſ. tuis conſociabo, ad te unum mea omnia conferam, ſocietatem tecum & fœdus inibo, ſummâ conjunctione tecum agam. Omnia membra aptè inter ſe junguntur, inter ſe implicata & connexa ſunt, inter ſe cohærent, mirabiles commiſſuras habent, ipſa ſecum & inter ſe ex commiſſuris junguntur, alia ex aliis nectunrur, arctè inter ſe continentur.

Junior, oris, **jünger.** *Syn.* Adoleſcentior, ætate poſterior, minor natu, aliquot annis minor. *v. Adoleſcens,*

Jure, **mit Recht/mit Fug.** *Syn.* rectè, non injuria, meritò.)(*immeritò. Uſus.* Jure optimô ridemus. Jure occidi potuit.

Jurgium, ii, **Zanck/ Hader.** *Syn.* contentio, rixa, *Uſus.* Exiſtet ſeu gignetur ex ea re ingens jurgium. Jurgiô contendo. Jurgiis & litibus abſtinere ſe. *v. Litigium. Contentio.*

Jurgo, as, **zancken/ hadderu.** *Syn.* Jurgiô contendo, rixor. *Uſus.* Vicini inter ſe jurgant, non litigant. *v. Contendo.*

Juridicialis, e, **zum Rechtgehörig.** *Uſus.*

Juri-

Juridicialis conſtitutio vocetur, quamvis moleſtum hoc nomen ſit.

Jurisconſultus, Rechtsgelehrter. *Syn.* Jureconſultus, Inrerpres juris, Interpres legum, Jurisperitus, prudens in jure civili, qui conſulitur & reſpondet de jure; qui jura interpretari populo, & reſpondere de iis ſoliti ſunt. *Uſus.* Jurisconſulti domus eſt oraculum civitatis. Jure conſultorum ingeniis pleraque corrupta ſuut. Legum & conſuetudinis, qi â privati utuntur, ad agendum & cavendum peritus.

Jurisdictio, Gebiet/ Herrſchafft. *Syn.* Facultas & poteſtas juris dicendi. *Uſus.* Jurisdictionem abſolvere. Subigere gentem ſub jus, jurisdictionem ac poteſtatem ſuam. Venalem jurisdictionem habere; *v. Ditio, Poteſtas.*

Jurisperitus, i, Rechtsgelehrter. *Syn.* Jurisconſultus. *Uſus.* Jurisperitorum eloquentiſſimus, eloquentium juris peritiſſimus.

Juro, as, ſchweeren/ einen Eyd thun. *Syn.* adjuro, jurejurando devincio, jusjurandum do, *Uſus.* In certa verba, ex animi ſententiâ, non linguâ tantum jurare. Jurare Jovem lapidem, Stein und Bein ſchweren. *Phraſ.* Magnâ voce pulcherrimum & veriſſimum jusjurandum juravi; ſacramentô contendi, rem eſſe meam; ſacramentum dixi, jusjurandum interpoſui, jurejurando me obſtrinxi; Juratus ea teſtabar; conceptis verbis more majorum juravi.

Jurandi formulæ, Ita me Deus amet! ita mihi propitius ſit Deus! ita mihi Deus benefaciat, faveat, adſit! ita me Deus reſpiciat, juvet, tueatur, non deſerat! Ita mihi à Deo proſpera contingant omnia! Ita mihi optata contingant omnia! Ita, quæ opto, feliciter eveniant! Ita mihi bene ſit! Ira meis rebus feliciter eveniat! Ita vivam! Ita diu feliciterque vivam! Ita ad voluntatem cuncta fluant! Ita diuturna lucis uſurâ fruar! Ita mihi cùm diuturnus vitæ curſus, tum facilis eriam! Ita meis optatis fortuna reſpondeat! Ita ſim incolumis, felix, beatus, malorum expers, ignarus adverſæ fortunæ! Ita nihil adverſi videam in vitâ! Ita nunquam adverſam fortuna experiar! Ita fortunâ utar perpetnò bonâ! Ira malè mihi Deus faciat! Ita perdat me Deus! Ita moriar! Ne vivam! Ne ſim ſalvus! Diſpeream! Deum ſentiam iratum! Malè mihi ſit! Nihil mihi ex animi ſententia ſuccedat! Excludar omni commodo! Adverſa mihi ſint omnia! Cadat infeliciter, quidquid ago! Infenſa, iniqua, adverſa omnia experiar!

Jus, ris, das Recht. R. *quaſi Iovis os; omne enim jus à Deo eſt; vel* â jubendo; *nam quod leges & magiſtratus jubent, jus eſt,*)(*injuria. Ep.* Acculatorium, æquum, bellicum, callidum, civile, conſulare, equeſtre, feciale, firmum, hæreditarium, imperatorium, iniquum, patrium, pontificiale, prætorium, regium, tribunitium. *Uſus.* Jus & æquitas vincula ſunt civitatis. Summè ſtrictô jure cum aliquo agere. Id jus ratumque eſt. Imperandi jus & poteſtas. Meô jure hoc dico faciamque. Æquô jure *agere*, decertare cum aliquo. De ſuo jure aliquid concedere, detrahi ſinere, decedere. Jus *poſtulare*, dare, tribuere. Reſpondere de jure; certum jus ſtatuere, conſtituere; jus dicere, jndicia exercere. In jus aliquem *vocare*, adducere, educere; in jus adire. Jus ſuum perſequi, exequi. Jus ſuum tenere, obtinere, adipiſci, rerinere. A jure abire, *v. Æquum.*

Jusjurandum, i, Eydſchwur. *Syn.* Sacramenti fides, vel Religio jurisjurandi, Religio, fides. *Uſus.* Religio jurisjurandi eſt metus Deorum immortalium in teſtimonio dicendo. Jurejurando devincta authoritas. Jurejurando nullum vinculum ad ſtringendam fidem arctius eſſe voluerunt majores. Aliquid jurejurando firmare Diis interpoſitis. Aliquem ad jusjurandum adigere; jusjurandum dare, conſervare, negligere, violare.

Juſſum, i, Befehl/Befehlung/ Geheiß. *Syn.* mandatum, *Epith.* Ratum atque firmum. χ *vetitum. Uſus.* Injuſta juſſa populis deſcribere. Juſſa noſtra comprobat populus.

Juſſus, ûs, Befehl/Geheiß. *Syn.* Imperium. *Uſus.* Meô juſſu. *v. Imperium.*

Juſta, orum, Begräbniß/ Leich-Begängniß/ Leich-Beſtattung. *Syn.* Exequiæ, Inferiæ. *Uſus.* Paterno funeri juſta ſolvere, peragere, facere.

Juſtè, billich/ mit Fug und Recht.

Syn. Jure, rectè, legitimè.)(*iniquè.* *Usus.* Juste & legitimè imperare.

Justitia, æ, Gerechtigkeit / Billichkeit. *Syn.* Æquitas, jus, fas, justum. *Epi.* Germana, jucunda, magna, necessaria, optabilis, summa, vera, utilis. *Usus.* Justitia, quæ suum cuique tribuit, societatem humanæ conjunctionis magnificè tuetur. Fundamentum justitiæ est fides. In laude justitiæ sunt fides & æquabilitas. Erga Deos Religio, erga Parentes pietas, in moderatione lenitas bonitasque appellatur. *Phras.* Justitia omnes virtutes complectitur, continet, comprehendit. Omnes insunt in unâ justitia virtutes; virtutes omnes justitia continentur, comprehenduntur; omnes ad unam justitiam virtutes referuntur; omnes virtutes ab una justitia pendent, in unâ justitiâ includuntur. Qui justitiam tenet, non est, ut virtutem ullam præterea desideret, requirat, expetat. Nullâ virtute justus caret; nulla virtus abest a justo; conjunctæ sunt, colligatæ sunt cum justitia virtutes omnes.

Justitium, ii, Gerichts-Anstand / oder Feyer. *Syn.* Jurisdictionis intermissio. *Usus.* Justitium edici, jurisdictionem intermitti, claudi ærarium, judicia tolli, justitiam remittere oportet.

Justus, a, um, gerecht / billich. *Syn.* Æquus, verus, meritus, debitus, legitimus.)(*Iniquus.* *Adv.* verè. *Usus.* Justum id est, debitumque. Justum & jus alere. *Phras.* In administranda republica id solum spectare debemus, quid justitia postulet. In omni publico munere considerandum est, quid sit justitiæ, quid rationi consentaneum; quid cum justitia, quid cum ratione congruat, conveniat, consentiat. In administranda republica habenda justitiæ summa ratio; una spectanda justitia, nihil præterea; de unâ justitia laborandum, honestum tuendum est solùm. Nostra consilia nostras actiones ad unam justitiam referre decet; propositam habere justitiam debemus; justitiæ servire, colere s. exercere unam debemus justitiam. Non est in administrandâ republica ne latum quidem unguem à justitiâ recedendum.

Juvenilis, e, jung/ der Jugend gemein. *Usus.* Juvenilis libido, redundantia, licentia.

Juveniliter, kindisch/ läppisch. *Syn.* more juvenum. *Usus.* Juveniliter exultare.

Juvenis, is, ein Jüngling. *R.* *à juvando.* *Syn.* Adolescens. *Epi.* nobilis. *Usus.* Infirmitas puerorum est, ferocia juvenum.

Juventus, tutis, Jugend. *Syn.* Ætas florens. *Epi.* delicata, formosa, libidinosa. *Usus.* Imberbis juventus; ætas vigens, firma, valida, integra. *Phras.* Si quid insidiarum in vita sit, minùs despicio, minimè miror, cùm adhuc intra juventutis annos tua versetur ætas. Si, quid insidiarum in vita sit, minùs vides, non miror, cùm in ea sis ætate, quæ valet viribus quidem, sed à prudentia infirma est. Cum in ea sis ætate, quæ viribus floret, sed à prudentiæ maturitate procul abest; quæ longè distat à prudentiâ, in quâ prudentia locum non habet; cum ætas juventutis, in qua tu es, usu rerum & experientiâ vacet, careat, vacua sit, non miror &c.

Juvo, as, helffen. *Syn.* adjuvo. *Usus.* Juvare, ornare quempiam, quibuscunque rebus possis. 2. *Delectat.* Juvat me ludere. *V* *Auxilium.*

Juxta, nach. *Syn.* Non secus, similiter, secundum. *Us* Juvit me, juxta ac si meus frater esset. 2. *Propè, propter.* Sepultus juxta viam Appiam. 3. *unà.* Juxta cum ignarissimis ignoro. Juxta boni malique, strenui & imbelles obtruncati sunt.

L.

Labefacio, is, fällen/ verderben/ zerrütten / schwächen. *Syn.* Labefacto, corrumpo, perfringo, dissolvo, conquasso, destruo, concutio, solvo, enervo, frango, debilito, infirmo.)(*Sustento, restituo.* *Usus.* Virum fortem nulla unquam vis, nullæ minæ, nullæ invidiæ labefecerunt. Is pugnis mihi dentes omnes labefecit. *V.* *Labefacto.*

Labefacto, as, *idem.* *Adv.* mediocriter, vehementer. *Usus.* Homo improbus Rempublicam, jura, leges, vitas hominum,

num, probè ab aliis conſtituta, ſocietatem & conſpirationem bonorum, dignitatem, Conſulatum Ciceronis vehementer labefactavit. Ecquid commoda mea, ecquid oratores labefactas, & oppugnas? 2. *Commovere, à propoſito avertere.* Firmns ſum, non me labefactabis. Ne crede, te fidem meam pecnniâ; cogitationem, ſententiam, amicitiam inſidiis labefactare poſſe.

Labes, is, Fall / Fleck / Mackel / Gebrechen / Schande. *Epi.* Domeſtica, nefaria & pernicioſa. *Uſus.* Multis locis labes agrorum facta, terræque deſederunt, Einſinckung des Erdreichs. *Macula, ignominia, pernicies, ruina, dedecus, infamia, vitium, nævus, peſtis, lues.* *Uſ* Num tu hanc conſcientiæ, animiq; labem & vulnera perferre diutius poteris? Vide, ne quæ labes integris, probrum caſtis, infamia bonis inferatur. Hunc hominem reipublicæ, provinciæ labem fore prævideo. Labem ejus dignitati aſperſit, intulit. *V. Macula. Dedecus.*

Labium, ii, Leffze / Lippe. *Syn.* Labellum.

Labo, as, niederfallen / niederſincken / zu Boden und plötzlich dahin fallen. *Syn.* Ruo, repentè cado, vacillo, nudo, in caſum vergo; caſum, ruinam minor; corruo, cado, ruinæ proclivis ſum. *Uſus.* Refice ædes labantes: *Transl.* Vides Conſilium tuum, animos militum labare atque deficere. Sana, confirma Rempublicam, fortunam civitatis labantem magnopere & inclinantem.

Labor, eris, fallen / einfallen. *Syn.* Prolabor, dilabor, inclino. *Adv.* Continenter, longiùs, procliviùs, turpiſſimè, tutò. *Uſus.* Labuntur omnia, fluunt, occidunt. Res cum ſemel labi cœperit, proclivis eſt in perniciem. *Transl. Deficio.* Mores civitatis in mollitiem lapſi. Cave, ne ad illos, ad illorum opiniones delabaris. 2. *Erro, fallor, decipior.* Imprudentiâ potius quàm malitiâ, conſiliô, opinione meâ lapſus ſum. Si me audies, nunquam labêris. Ambitione labi. *Phraſ.* Quis in tam lubricâ, tam difficili rerum humanarum via non labitur? quis non offendit? cui non timenda offenſio? quis effugit, vitat omnem offenſionem? quis ab offenſione præſtare ſibi quidquam poſſit? quis eſt, qui nusquam incurrat imprudens?

Labor, oris, Arbeit / Mühe. *Syn.* Afflictio, labor corporis, contentio animi, opus, vigiliæ, ſudor, aſſiduitas. *Epi.* Alienus a noſtra ætate & dignitate, aſſiduus & quotidianus, continuatus, certus, clarus & nobilitatus, gravior, medius, vitæ tolerabilis, domeſticus, glorioſus, incredibilis, major, extremus, facilis & jucundus, maximus, forenſis, ſummus, illiberalis, inanis, oratorius; tum infinitus, tum puerilis; injucundus, levis, magnus, parvus, ſuperior induſtriâ, tantus, durus, juſtus atque honeſtus, militaris, minor, multus aut magnus, minimè neceſſarius, plurimus, priſtinus, utilis, ſollicitus, inſomnis. Labores nocturni, officioſi, patibiles, quotidiani, reliqui, tanti, veteres. *Uſus.* Suſcipere, ferre, ſuſtinere, finire laborem. Multùm laboris ac operæ in Latinitatem inſumpſi, impendi; multum operæ in his ſtudiis conſumpſi, exantlavi. *Phraſ. Labor magnus.* Multis oneribus ſuſceptarum rerum premor; multum mihi oneris impoſui, injunxi; laboribus aſſiduis & concurſationibus conficior; multam operam pono; nunquam mihi opus deeſt; multa me deprimit laborum moles. Ea res immenſi operis, multi certaminis eſt.

Labor inanis. Fruſtra laboravi; laborem inanem ſumpſi, ſuſcepi; ſpes meæ laborantibus fundamentis & infirmis nituntur. Spem ſecutus ſum cæcam; arido ſolo, campo infructuoſo, arenæ ſemina mandavi, commiſi; oleum & operam perdidi, inutiliter conſumpſi; inani ſtudiô ductus operam luſi; nulli uſui labor meus eſt; nullus mei laboris fructus extat; inutiliter ſtudium omne conſumpſi, locavi. *V. Conatus.*

Laboriosè, arbeitſam / mühеſam. *Syn.* diligenter.

Laboro, as, arbeiten. *Syn.* Elaboro, contendo, laborem ſuſcipio, opus facio, labore me exerceo, laboribus me frango; operam do. *Adv.* Æquè ut, graviter, magnoperè, mediocriter, non ita valde, præcipuè, vehementer, vehementiùs.

Phras. Digna res est, in quâ nervos omnes ætatis industriæque contendas, in quâ omne vitæ tuæ curriculum conficias. Quid est, quod in Musis te conteras, tot curis ac vigiliis angaris; tantum laboris exhaurias, subeas; huic rei tantum operæ tribuas? Viden', ut sûdem, ut diligentia omni enitar, quantum certamen mihi exsudandum sit? 2. *Curo, sollicitus sum.* De republicâ magis, quàm de tuis rebus laboras. Nihil de me, de famâ meâ laboro. Nunc in minimis habeo, de quibus antea maximè laborabam. 3. *Afficior, vexor, discrucior; relatum ad morbos corporis.* Ex intestinis, renibus, pedibus, stomacho, fame, re frumentariâ laborare. *Transl. ad animi morbos.* Insciliâ, ambitione, animô, cerebrô, ex desiderio alicujus laborare. Ex invidiâ laborat; *invisus est.* Alienâ injuriâ laboro, *commoveor, afficior*; Domesticâ crudelitate, intestinis hostibus laborat Respublica. *V. Conor.*

Laborioſus, a, um, **arbeitſam/geſchäfftig.** *Syn.* Industrius, sedulus, sollicitus, assiduus, operosus, studiosus, durus. *Usus.* Laboriosa exercitatio, deambulatio. *Phras.* Quid nobis sollicitum magis ac exercitum fingi potest, quibus nec in communi quidem otio otiosos esse liceat? Næ tu es homo multæ industriæ & magni laboris. Operosus & semper aliquid agens, aliquid moliens. *V. Diligens. Studiosus.*

Labrum, i, **Lefftze/Lippe.** *Syn.* Labium, labellum. *Epi.* Tremens. *Us.* Oris humani extrema labra sunt. Summis, primoribus labiis gustavit Philosophiam, *leviter attigit.* Versatur mihi in primoribus labiis, **es ligt mir auf der Zungen.** 2. *Extrema ora fontis, fluvii, lacûs. Vasis genus ad lavandum aptum.*

Lac, ctis, **Milch.** *Epi.* Lætum, dulce, pingue, primum. *Usus.* Lacte fætum depellere.

Lacer, a, um, * **zerriſſen/ zerfleiſchet.** *Us.* Artus laceri.

Laceratio, nis, **Zerreiſſung/ Zerfleiſchung.** *Syn.* Laniatus. *Usus.* Muliebres lacerationes genarum. Tui corporis laceratio mihi dolori fuit.

Lacerna, æ, **Kleid.** *Syn.* Vestis virilis ac ferè militum.

Lacero, as, **zerreiſſen / zerfleiſchet.** *R.* â λακίζω. *Syn.* Concerpo, dirumpo, conscindo, discindo, carpo, dilacero, dilanio. *Usus.* Laceratum corpus fœdè abjicere. Virgis tergum lacerare. *Transl. graviter lædere. Usus.* Meus me mœror, animum ægritudo, patriam s. Rempublicam improbi cives omni scelere ac injuriâ miserè lacerant, exedunt, conficiunt. Verborum contumeliis, oratione virulentâ laceravit illum & cruentavit. Num & vitæ, quæ superest, reliquias lacerabis & distrahes?

Lacertoſus, a, um, **ſtarckgliederig/ ſtarck von Gliedern.** *Syn.* Robustus, nervosus. *Us.* Pugnaces & lacertosi centuriones. *V. Robustus.*

Lacertus, i, **der Obertheil des Arms.** *Syn.* Vires, nervi, robur, torus. *Epi.* Obesior, carnosus. *Usus.* Oratoriis lacertis viribusque argumenta torquere.

Laceſſo, is, ere, **anreitzen/ verbittern.** *Syn.* Provoco, irrito, tento. *Adv.* Ultrò, mediocriter.)(*Reprimo, respondeo. Usus.* Neque te ferrô, nec maledictis, nec injuriâ, ne verbô quidem unquam lacessivi. Non sum ad lacessendum procax.

Lachryma, æ, **Zäher / Thräne.** *R.* à δάκρυον. *Epi.* Diuturnæ, gratæ, invidiosæ, multæ & assiduæ, plures, plurimæ, populares, pueriles, quotidianæ. *Us.* Ea commemoratio lachrymas mihi commovit, excivit, lachrymas nolenti excussit, deduxit. Ecquid te lachrymis dedis, tradis; lachrymas effundis, profundis; lamentis te conficis? gravis viri est tenere lachrymas, cohibere, reprimere; imperare dolori, temperare lachrymis. Citò arescit, consumitur lacryma in alienis malis. *V. Gemo.*

Lacrymo, as; or, aris, **weinen.** *Syn.* Illachrymor, ploro, fleo, lugeo. *Phras.* Has Epistolas lacrymis propè delevi. Lacrymis debilitor & conficior, fletu impedior, oculos miserè corrumpo, lachrymæ vocem mihi & spiritum intercludunt. Lachrymis nunquam abstineo. In lachrymis jaceo; lachrymis nullum finem impono. Luctu consumor, contabesco. Modum lugendi nullum facio; totus in luctu versor. Luctum non intermitto, omitto. Assiduæ, perennes lachrymæ ex oculis defluunt. Lachrymis usque indulgeo. Captâ urbe ingens com-

comploratio ab omni turbâ mulierum exorta. Mulierum ac puerorum ejulantium, lamentantium ploratus. Præ gaudiô effudi lacrymas ; lachrymæ mihi manârunt. *V. Gemo. Triſtitia. Luctus.*

Lachrymabilis, e, das zu beweinen iſt. *Uſus.* Lachrymabilis gemitus. *V. Triſtus.*

Lachrymabundus, a, um, * weinend.

Lachrymoſus, a, um, * weinend/ weinerlich. *Uſ.* Poëmata lachrymoſa.

Lactens, ſäugling / ſaugend. *Syn.* Lac ſugens.

Lacteo, es, ſaugen. *Syn.* Lac ſugo. *Uſus.* Romulum parvulum lac lactentem.

Lacteſco, is, ere, zu Milch werden. *Syn.* In lac convertor, vel lacte impleor.

Lacteus, a, um, milchhafft/milchähnlich. *Uſ.* Orbis lacteus, circus candens.

Lacto, as, ſäugen. *Syn.* Lac præbeo.)(*Lacte depello*, entwehnen. *Transl. Per blanditias aliquem circumduco, decipio.* Lactâſti nempe me & falsâ ſpe produxiſti.

Lacuna, æ, Pfütze / Graben. *Syn.* Foſſa. *Item.* Vacuitas, inopia, indigentia. *Epi.* Cæca. *Uſus.* Vide, ut illam rei familiaris lacunam expleas, *damnum ſarcias.*

Lacunar, is, Bühne / Balcke / Träger. *Uſus.* Laquearium. *Uſ.* Gladius è lacunari ſetâ equinâ pendens.

Lacus, ûs, See/ Sumpff. R. à λάκκος. *Epi.* Plurimi.

Lædo, is, ere, verletzen / beleydigen. R. à δηλέω, lædo, corrumpo. *Syn.* Offendo, violo, injuriam facio, aliquid malì alicui infero. *Adv.* Apertè, contumeliosè, graviſſimè, imprudenter, injuſtè, libere. *Uſus.* Perjuriô, dictis aut factis, ludibriis aliquem lædere. *Phraſ.* Tuô, ut dicitur, gladiô rem tuam confeciſti, *laſiſti*; in tuum mucronem incurriſti; multum offenſionis, incommodi tibi â temet ipſo accidit, oblatum eſt; Cauſa tua graviter ab temetipſo vulnerata eſt. Ex illo lapſu crus tibi vitiatum, perſtrictum, afflictum eſt.

Ladere Honorem. Ejus maledicta nominis tui laudi non officient, nocebunt, labem inferent, maculas injicient, tenebras offundent, jacturam afferent, detrimento erunt, non obſcurabunt honorem tuum; non ſplendorem tui Nominis perſtringent, obſcurum reddent; obſcuritatem afferent, tenebras obducent; tuo Nomini lucem eripient. Nihil inde adverſi tua dignitas patietur, nihil de tua dignitate detrahetur; non dignitatis damnum facies, dignitas tua nulla labe afficietur, nullam maculam honor tuus contrahet. *V. Offendo.*

Læna, Oberrock/ Regenmantel. *Syn.* Veſtis auguralis, amiculum.

Læſio, Beleydigung/ Verletzung. *Quoddam oratorum ornamentum. V. Offenſio.*

Lætabilis, e, erfreulich. *Syn.* Lætandum, lætitia dignum; *Uſus.* ut ea res lætabilis tibi ſit & glorioſa opto. *V. Lætus.*

Lætè, luſtig/ freudig. *Syn.* Iucundè, hilariter, hilare.)(*Severe.*

Lætifico, as, Freud machen / Freud bringen / erfreuen. *Syn.* Lætitiam affero, lætitiâ afficio, hilaro, exhilaro, oblecto, recreo. *Uſus.* Solis accellus terram, agros lætificat. *V. Lætitia.*

Lætitia, æ, Freud. *Syn.* Lætitiæ voluptas, gaudium, hilaritas. *Epi.* Ingens, inſolens; inſolita. *Uſus.* 1 *Lætitiam facere.* Is Nuntius magnam mihi lætitiam attulit, dedit, objecit; inſolitam in lætitiam me conjecit; magna lætitiâ me extulit, afflecit. 2. *Lætitiam capere*, percipere; omnibus lætitiis inceſſi, exilii, exultavi, perfrictus ſum. 3. *Lætitiam adimere.* At nuntius alter omnem lætitiam ademit, detraxit, labefactavit penitùs. *V Gaudium.*

Lætor, aris, ſich erfreuen/ frolocken. *Syn.* Exulto, triumpho, lætitia efferor, lætitiam apertè fero, lætitiis incedo. *Adv.* Magnoperè, mirabiliter, valdè, vehementer, vehementiſſimè. *Uſus.* De tua fortuna lætor; tuis præclaris operibus, in tuis progreſſionibus magnopere mihi lætandum eſt. *Phraſ.* Tuis rebus valde lætor; lætitiam ſumo, haurio, ſuſcipio ex tuis rebus; gaudium mihi tuæ res pariunt, præbent; gaudio me afficiunt res tuæ. Magna mihi inde voluptas, jucunditas, delectatio oritur. Lætitiâ me res tuæ ſecundæ complent, cumulant, perfundunt. Magnam mihi hilaritatem colligo ex ſecundis rebus tuis. *V. Gaudeo.*

Lætus, a, um, freudig/ luſtig/ muthig. R. λάω, *vel* λαύω, *fruor*, *video*. *Syn.* Alacer, hilaris, lætanti animô; bonô alacri,

alacri & erectô animô. *Usus.* Vultus lætus, lætissimi fructus; quô nihil lætius. Vir omnibus lætitiis lætus. *Vid. Hilaris.*

Lævigo, glatt machen / poliren / glätten. *Usus.* Parietes tectoriô lævigantur.

Lævis, e, glatt / schlipfferich / R. à λεῖος. idem. *Syn.* Quod tactu asperum non est, glaber, lubricus.

Lævus, a, um, linck. R. λαιὸς. *Syn.* Sinister. *Usus.* Læva manus, auris. Lævus homo, *ineptus.* Lævum tonitru, *faustis ominis.*

Lagena, æ, Flasche. *Syn.* Genus vasis. *Epi.* Exsiccatæ, inanes.

Lambo, is, ere, lecken. R. λάπτω. *Us.* bos linguâ se lambit, detergit. Mel mihi lambere s. lingere videor.

Lamentatio, nis, Wehklag. *Ægritudo cum ejulatu. Syn.* Querimonia, questus, lessus, plangor, gemitus, querelæ, *Epi.* Mœrens, lugubris. *Usus.* Lamentationе forum complevere, fletus muliebrum, & lamenrationes fieri solitæ. *Vid. Gemitus. Luctus. Querela.*

Lamentor, aris, wehklagen / wehemüthige Klage. *Syn.* Deploro, lamentationem facio. *Adv.* Flebiliter, modicè, temerè. *Usus.* Lapides ipsi cæcitatem tuam, casus tuos flevissent & lamentati essent. *Vid. Luctus. Gemo. Queror.*

Lamentum, i, Wehklag / wehemüthige Klage. *Syn.* Lamentatio. *Usus.* In lachrymis, sordibus, lamentis muliebribus jacuisti. Num lamentis, querelis te dedes? *V. Lamentatio.*

Lamina, æ, Blech oder klein geschlagen Blatt von Metall. *Syn.* Candentes. *Usus.* Titulus laminæ aureæ inscriptus.

Lampas, dis, Ampel / Lampe. Syn. Lychnus, lucerna. *Usus.* Lampadibus multis illustratum templum. Cœli lampades stellæ.

Lana, æ, Wolle. *Epi.* Candidior, alba, tenera. *Phras.* Carpere, ducere, facere lanam s. lanas. Rixari de lana caprina.

Laneus, a, um, wüllen / von Wolle. *Us.* Pallium laneum.

Languefacio, es, matt machen / krafftloß machen. *Syn.* Languorem affero.)(*Incito, commoveo.*

Langueo, es, schwach und matt seyn / erliegen. *Syn.* Flaccesco, languidus fio, torpeo, torpesco, marcesco.)(*Exulto. Adv.* Planè. *Us.* Otiô, senectute, corpore languescit. Ne patere industriam languere tuam. Languet tua oratio, & jacet. *Phras.* Languet juventutis nostræ industria. Ut pulcherrimè calebat, ita ignaviter nunc facit omnia; indormit, restincto studiorum ardore; ita frigidè agit, ut nolle existimetur. Juventute utimur frigidissimâ. Ardor omnis refrixit penitus & obriguit, fractis animis elanguescit, cessatione torpet. Veternus quidam occupavit, invasit juventutem; tam solutè, tam leviter, tam oscitanter agit. Nisi faces admoveamus, ni calefaciamus, frigore frigescunt s. conglaciant eorum studia. Otiô senescere, hebescere juventutem videmus; Juventus non gloriâ movetur, non utilitate; Juventus elanguit; non jam eadem juventus est, tardè commovetur, rarò incalescit.

Languidè, langsam / träg / saumselig. *Syn.* Cunctanter, negligenter.

Languidus, a, um, schwach und matt / krafftloß. *Syn.* Languens, tardus, debilitatus, mollis, enervatus, remissus.)(*Operosus, semper aliquid agens. Usus.* Senectus, oratio, studia languida. Homo segnis, remissus & frigidus, lentus & penè frigidus. Desides animi & imbelles. Languida studia & evanida. Homo, in quo nihil vigoris, spiritûs, igniculorum.

Languor, is, Mattigkeit / Trägheit. *Syn.* Stupor, desidia, torpor. *Epi.* Gravis, segnis, lentus. *Us.* Expectatio diutina, otium & solitudo manuum affert languorem. 2. Languori se dare, permittere, dedere.

Laniatio, nis, Zerreissung. *Syn.* Laniatus.

Laniena, æ, * Fleischbanck / Schlachthauß / Schirrn. *Syn.* Officina, in qua venduntur carnes.

Lanio, as, zerreissen / zerfleischen. *Syn.* Discindo, dilanio.

Lanista, æ, Fechtmeister. *Syn.* Gladiatorum Magister.

Lanius, ii, Ein Metzger. R. à *laniandis & vendendis carnibus. Syn.* Carnarius.

Lanu-

Lanugo, inis, Gauch-Haar/ Milch-Haar/ erſte Bart-Haar. R. Prima pilorum eruptio, ita dicta à lanæ ſimilitudine, qualis in Adoleſcentum genis & pomis quibusdam. *Epi.* Prima.

Lapidicina, æ, Steinbruch. *Syn.* Latomia.

Lapidatio, nis, Steinigung/ das Steinwerffen. *Syn.* Lapidum jactus. *Epi.* Ampla, magna. *Uſus.* Inde fit ſaxis magna lapidatio. Lapidatione & hominum concurſu prohibitus eſt a noſtris.

Lapidator, is, Steiniger. *Syn.* Percuſſor, de homine improbo, ſeditioſo.

Lapideus, a, um, ſteinern / von Stein ſeyend. *Uſ.* Lapideus murus.

Lapido, as, ſteinigen. *Syn.* Lapidibus cooperire, inceſſere, obruere; ſaxa conjicere. Magna vis lapidum grandinis modò in claſſem effuſa eſt.

Lapidoſus, a, um, ſteinig / ſteinächtig. *Uſus.* Terra, ager, loca lapidoſa.

Lapis, idis, Stein. *Epi.* Redivivus, neceſſarius. *Uſ.* Lapidibus aliquem appetere, percutere. Homo de lapide emptus, *è quò præco, venalia mancipia pronunciabat; & de capite viliſſimo dicitur.* Ad tertium, quartum lapidem ab urbe, drey oder vier Meilen vonder Stadt. *Nam lapidibus per intervalla defixis milliaria deſignabant veteres.*

Lapſus, ûs, Fall. *Syn.* Prolapſio, lapſio, caſus. *Epi.* Certus, multiplex, præceps, vetuſtus. Multi, populares, variique. *Uſ.* Lapſus fluminis & curſus. Continere temeritatem in lapſu, arduum eſt. *V. Error.*

Laquear, ris, * Gewelb. *Uſ.* Tecti laquearia.

Laqueus, i, ein Strick/ Strang. *Epi.* Aptior, laquei multi. *Uſ.* 1. *Vinculum aut res quæcunque, qua irretiri aut capi poſſumus*, ut: Diſputationum, legum, verborum laqueis imperitum rerum irretire, tenere, conſtringere. Laqueos alteri tendere, *inſidiari.* In laqueum collum inſeruit; laqueô vitam finivit. *Declinare*, evitare laqueos judicii ſolertiâ.

Laqueatus, a, um, vertäfelt/ überzogen. *Uſ.* Laqueatum aurô templum.

Lar, is, Hauß-Götz / Hauß-Gott. *Syn.* Focus, penates; dii patrii, domeſtici. Ipſæ ædes. *Epi.* Familiaris. *Uſus.* Relinquere, redire ad larem ſuum.

Largè, reichlich/ überflüſſig. *Syn.* Largiter, largiſſimè, liberaliter, effusè, munificè, copiosè. *Uſ.* Largè dare aliquid, largè parare convivium, largè promittere.

Largior, iris, ſchencken / freygeben / vergünſtigen. *Syn.* Dono, gratificor, largitionem facio. *Uſ.* Natura tua facultatem inſignem & copiam dicendi largitur. Largire hoc animi noſtro.)(*Eripio. Adv.* Apertiſſimè, inconſultò, liberaliſſimè. *Thraſ.* Non tui moris eſt largiri multa, dona dare, in quemquam conferre, liberalitate uti, liberalitatem exercere; munere afficere quemquam. *V. Liberalis. Munus. Do. Dono.*

Largitas, tis, Freygebigkeit. *Syn.* Liberalitas. *Uſus.* Ne liberalitate ſ. largitate nimius ſis, aut parſimoniâ. *V. Liberalitas.*

Largiter, reichlich/ überflüſſiglich. *Syn.* Largè.

Largitio, nis, Schenckung / Beſchenckung / reichliche Beſchenckung. *Syn.* Effuſio, corruptela. *Epi.* Agraria, frumentaria, infinita, maxima, modica, intolerabilis, neceſſaria, pernicioſa, popularis, regia, ſalutaris, ſingularis, turpis, maxima. *Uſus.* Largitio fundum non habet; â liberalitate ſejungenda eſt. Largitione quendam corrumpere, emere, animos conciliare. 2. *Conceſſio*, in largitione civitatis, civitatis communicatione generoſi fuêre Romani. 3. *Expenſa ad aucupandum favorem in petitione Magiſtratûs.* Effusè largitionibus rem perdidit.

Largitor, is, Begaber/ Schencker / Beſchencker / der gern ſchencket. *Syn.* Corruptor. *Epi.* Factioſus, prodigus.

Largus, a, um, freygebig / reichlich. R. à λαῦρος, copioſus. *Uſ.* Duo genera ſunt largorum quorum alteri prodigi, alii liberales. Larga compenſatio.

Larva, æ; æ, arum, Geſpenſt. *Uſus.* Num hunc hominem larvæ, intemperiæ, inſaniæ, agitant? 2. *Perſona.* Mummerey/ Maſque/ Larve. *vulg. Maſcara.* Non illi larvâ opus eſt.

Larvatus, verlarvet / vermummet / maſquerirt. *Syn.* Furioſus, mente motus, á larvis exterritus, territus. 2. Perſonatus, verſtellet.

Laſci-

Laſcivia, æ, Frechheit/ Geilheit/ Uppigkeit. *Syn.* Petulantia, hilaritas, mollities, procacitas *V. Luxuria.*

Laſcivio, is, ire, meiſterloß / üppig/ frech und ausgelaſſen ſeyn / gailern. *Uſus.* Petulanter agere, luſitare, exultare ut equi indomiti. Longô otiô plebs laſcivire cæpit.

Laſcivus, a, um, gail/ üppig/ meiſterloß/ frech / ausgelaſſen. *Syn.* Petulans, procax, mollis. *V. Petulans.*

Laſſitudo, nis, Müdigkeit. *Moleſtia ex labore. Syn.* Defatigatio. *Uſus.* Abigere ſ. eximere membris laſſitudinem. Vinô abſtergere laſſitudinem, aut interpoſitâ quiete. *V. Fatigo.*

Laſſus, a, um, müd/ matt/ ermüdet / laß und träg. *Syn.* Labore tam animi quàm corporis fatigatus. *V. Fatigo.*

Latè, breit. *Syn.* Latiſſimè, laxè. *Uſ.* Bellum longè latèque diſperſum, weit und breit ſich erſtreckend. Latius opinione diſſeminatum malum, ad multos pertinens, latè diffuſum ; malum longiùs ſerpens, quàm credatur. Tua doctrina latè fluxit; latiſſimè manavit tua induſtria. Laus tua per latè diffuſa.

Latebra, æ, Höle/ Klufft/ Schlupffwinckel. *Syn.* Receſſus; locus, in quo latére quid poſſit. *Epi.* Malefica, parva, tanta. *Uſus.* Multæ ſunt animorum latebræ, multi receſſus. Erupit è latebris tenebriſque conſpiratio, in quas impulſa abdita que fuerat, in quas ſe conjecerat. 2. *Transl. excuſatio, declinatio rei objecta.* Quære latebram tuo perjurio. Non eſt latebra danda populo, in qua &c. Suſpicionum, obſcuritatis latebræ.

Latebroſus, a, um, höllicht / voll höhlen. *Uſus.* Via latebroſa, plena latebris.

Latens, verborgen / verſteckt. *Syn.* Obſcurus, involutus.

Latenter, heimlich. *Syn.* Clàm, occultè.

Lateo, es, verborgen liegen. *Syn.* Latéſco, deliteſco, clam ſum. *Adv.* Abditè, occultè, uäliter. *Uſus.* Non latebat me tuum flagitium. Sub nomine pacis bellum latet. Non íd abditum aut latebat in tenebris, ſed in oculis vobis poſitum erat. *Thraſ.* Homo verſutus fefellit quæſitorum induſtriam, occultorum locorum latibulis delituit, latitavit in tenebris abditus & retruſus. Nempe ignaviam tuam tenebrarum ac parietum cuſtodiis teges, condes, occules, occultabis, Latet ſ. fugit me, *ignoro.*

Laterna, æ, * Latern/ Lucern.

Latibulum, i; Höle/ Schlupffloch ; ferè *eſt proprium ferarum. Uſ.* Latibula, pérfugium quærere, Ausflucht ſuchen. Latibulis ſe tegere. *V. Latebra.*

Latinè, Lateiniſch. *Uſus.* Planè ac Latinè loqui. Græca Latinè reddere. Perbene, non peſſimè Latinè loqui, gut Latein reden/. Latinè ſcire, Latein könnē.

Latinitas, tis, Latinität. *Syn.* Sermonis Latini puritas. *Uſ.* Latinitas eſt, quæ ſermonem purum conſervat ab omni vitiô remotum. *Phraſ.* Incorruptâ quâdam Latini ſermonis integritate, locutione emèndatâ & Latinâ, caſtè purèque uteris Latinâ linguâ. Tibi verba Latinitate donare non licet ; non es idoneus autor Latinitatis, kein gute: Lateiner ſeyn.

Latinus, a, um, Lateiniſch. *Uſus.* Probè Latinus es ; Latinas litteras præclarè calles, tenés, exhauſiſti.

Latio, nis, Tragung/ Bringung. *Uſ.* Expectabo legis lationem, Geſetzgebung.

Latito, as, verborgen ſeyn. *Syn.* R. à λήθω, *Dor.* λάθω. *Uſ.* Non latitabis, nec me ludificaberis diutius.

Latitudo, nis, Breite / Breitung.)(*Angustia. Uſ.* Tuarum latitudinem poſſeſſionum tueri non poteris.

Lator, is, Uberbringer / Träger. *Uſ.* Quis talis latorem legis perferret ? Geſetzgeber.

Latratus, ûs, das Bellen.

Latro, as, bellen. *Uſ.* Latrant hi oratores, non loquuntur. *Transl. vociferari.*

Latro, nis, Mörder / Straſſenrauber/ Strauchdieb / Buſchklopffer. *Syn.* Prædo, ſicarius, graſſator, excurſor, qui in cæde atque ex cæde vivit, qui maleficiô & ſcelere paſcitur, qui per latrocinia & rapinam vitam tolerat. *Epi.* Funeſtus, demens, paratiſſimus ad omnia, expeditus, perditus abjectusque, fortis, impurus, maleficus, ſceleratus atque egens, ſceleratiſſimus, deterrimus, impunè latrocinans, turpiſſimus : Latrones armati, conſcelerati, fœdiſſimi, furentes, importuniſſimi, noti ac inſignes, nefarii, perditiſſimi.

Latrocinium, i, Todtſchlägerey / Mörderey / Straſſenrauberey. *Syn.* Excurſio. *Ep.* Apertum, caſtrenſe, civile, domeſticum, forenſe, honeſtum, impium,

um, intolerabile, inteſtinum, nefarium, nocturnum, novum ac ſingulare, ſceleratiſſimum ac deterrimum. Latrocinia frequentia, funeſta, magna. *Uſus.* Hoc equidem latrocinium eſt, non judicium. Tueri fines ab excurſionibus & latrociniis. Per latrocinium tu hunc hominem deſpoliâſti, latrociniô oppreſſiſti inſontem.

Latrocinor, aris, **rauben / morden.** *Syn.* Prædor, excurro, graſſor. *Uſ.* Duo millia latrocinari dicuntur.

Latumiæ, ſ. Latomiæ, arum, **Steinbruch / Steingruben.** 2. Carcer Syracuſanus.

Latus, a, um, **breit / weit.** *Syn.* Amplus, laxus.)(*Anguſtus.* 2. *particip. â fero.* Nihil de hoc fœdere ad populum latum; nulla rogatio, nulla quæſtio lata.

Latus, eris, **Seite.** R. πλατὺς, *idem Syn.* Situs ac regio ad dextram, vel ſiniſtram. *Epi.* Bonum, valens. *Uſus.* 1. Provincia altero latere mari abluitur. 2. *Dextra vel ſiniſtra pars corporis.* Latus ei condoluit. Lateris dolore conſumptus eſt. Ad Cæſaris latus aſſedit. Per alicujus latus ferire alterum.

Lavatio, nis, **Bad / Abwaſchung.** *Syn.* Balneum. *Uſus.* Cura aut, cum venero, lavatio parata ſit.

Laudabilis, e, **löblich / rühmlich / lobwürdig.** *Syn.* Laudandus, probatus, prædicabilis, prædicandus, præferendus. *Uſus.* Honeſtum etſi â nullo laudetur, laudabile eſt naturâ, prædicabile item ac præferendum. Ingenium probabile, probabilis orator, *laudabilis.*

Laudabiliter, **löblich / rühmlich / preißwürdig.** *Syn.* Rectè, laudatè, honeſtè, cum laude.

Laudatio, nis, **Belohnung / Preiſung / Rühmung / Herausſtreichung.** *Syn.* Præconium, commendatio, funebris oratio.)(*Vituperatio. Epi.* Gravis & honeſta; data alicui laudatio.

Laudator, is, **Lobſprecher / Rühmer / Lobredner.** *Syn.* Teſtis innocentiæ alicujus, ſuaſor. *Uſ.* Te mihi laudatorem mearum rerum, teſtem, authorem cupio. Decem laudatores in judiciis dari ſoliti. Habebis in me tuæ virtutis præconem, probatorem rerum tuarum, & buccinatorem.

Laudatus, a, um, **belobt / gelobt / gerühmt / bekant.** *Syn.* Spectatus, probatus, laudibus abundans.)(*Nullâ illuſtri laude celebratus, in obſcuro verſans, inclebris. Uſus.* Homo ſuâ ſponte, non alienô teſtimoniô, omnium conſenſione laudatus.

Laudo, as, **loben / rühmen / preiſen / heraus ſtreichen.** *Syn.* Collaudo, commendo, celebro; laudem tribuo, contribuo, impertio vel impertior; multùm alicui tribuo, eximiâ laude orno, nomen orno; verbis ampliſſimis, maximis laudibus orno; laudibus afficio, laudibus effero; in cælum laudibus tollo, extollo, fero; Nobilito, laudem alicujus celebro, gloriâ & prædicatione effero, in aliquem omnes laudes confero; aliquem verbis effero, probo, approbo; laudes de aliquo habeo, in gloriâ & laude aliquid pono. *Adv.* Apertè, commodè, copiosè, copioſiſſimè, egregiè, graviter, honorificentiſſimè, meritò, mirificè, nimis valdè, nominatim, ornatiùs, planè, privatim, publice, rectè, valdè, vehementer, verè, veriſſimè, unicè. *Thraſ.* Vir dignus eſt, qui ab omnibus dilaudetur, qui omnium vocibus ſcriptisque decoretur, cujus laudes nemo conſequitur, cujus virtus ſatis extolli nequit, qui omnium laudibus ornetur ſ. cumuletur; Cujus fama per omnem terrarum orbem celebretur, æternis laudibus floreat; quem ſemper omnes in ore animisque habeant. *V. Illuſtro.*

Lavo, as, **waſchen.** *Uſ.* Ubi nos laverimus, ſi voles, lavato.

Laurea, æ, **Lorbeerkrantz.** *Syn.* Corona laurea, laureola. *Uſus.* quem currum, quam lauream cum laudatione tuâ conferam?

Laureatus, a, um, **mit Lorbeern geziert.** *Uſ.* Lictores, faſces laureati; laureatæ litteræ.

Laureola, æ, **Lorbeerkräntzlein.**

Laurus, i, **Lorbeer-Baum.** *Uſus.* Sed incurrit hæc laurus noſtra in oculos malevolorum. Lauri baccæ, **Lorbeeren.**

Laus, dis, **Lob / Ruhm / Preiß.** R. gr. λαῦσις à λάω, fruor. *Syn.* Præconium, commendatio, gloria, ſplendor, decus. *Epi.* Summa, divina, domeſtica, publica, admirabilis, æqua, aliena, amplior, antiquior, bellica, communis, conſimilis, immortalis, egregia, eximia, exigua, forenſis, gratiſſima, honeſta,

ſta, ſatis idonea, illuſtris, imperatoria, inanis, infinita, jucunda, magna, digna, media, non mediocris, militaris, mira, modica, nova, oratoria, par, perennis, perfecta, popularis, præcipua, præclara, propria, ſempiterna ſingularis, ſolida, ſumma, tenuis, vera, falſa, una, regia.)(*Vitium. Uſ.* 1. laudem quærere, petere, venari, ſibi adſciſcere, parere, colligere, comparare, conſequi. In laudem incumbere totis animis; laudem nanciſci, excipere. 2. *Laudem habere.* Brevitas non habet laudem, non eſt in laude. Ille floret laude, abundat, cumulatur laude, laudibus procedit. 3. *Laudem alteri tribuere.* Pulchrum eſt & ingenuum favere, ſuffragari, ſubſervire, ſubvenire, præeſſe amici laudibus. In amicum laudem transfundere, laudes amici diffundere. 4. *Laudem alteri præripere*, de alterius laudibus delibare; laudem alicujus minuere, imminuere, obterere. *V. Gloria. Splendor.*

Lautè, herrlich.

Lautia, orum, Ehren-Geſchencke. *Syn.* munera, quæ præbebant alienis legatis per quæſtores Romani. *Vid. Dona.*

Lautitia, æ, Pracht/ Herrlichkeit. *Epi.* Nova. *Syn.* Munditia, elegantia.

Lautus, a, um, prächtig. *Syn.* Elegans, ſplendidus, dives, mollis, delicatus. *Uſ.* Lautus victus ac elegans. Villa lautius ædificata, in quâ nihil non lautum, exquiſitum, magnopere ſumptuoſum. Patrimonium ſanè lautum, copioſum, ſplendidum luxu diſſipavit. Lautus homo & urbanus.

Laxamentum, i, Erweiterung. *Syn.* Dilatatio. *Transl.* Remiſſio, relaxatio. *Uſus.* Ab curis paulùm laxamenti nactus ſum. Cauſæ tuæ nihil laxamenti datum eſt.

Laxitas, tis, Weite. *Syn.* Dilatatio. *Uſ.* In ædibus adhibenda cura laxitatis.

Laxo, as, erweitern/ erquicken. *Syn.* Dilato, ſolvo.)(*Aſtringo. Uſus.* Quàm te à libidinum vinculis laxatum vellem! Animi corpore laxati in cælum evolant. 2. *Remitto.* Facilè laxatur, diffluit, dilabitur, remittit legum ſeveritas. Facilè diſceditur ab acri nimium contentione. Multùm à conſuetudine & diligentiâ meâ diſcedo. Remiſſiſſimô vir ad otium & omnem comitatem animô. Curis & moleſtiis te, animum à contentione laxa; laxamenti aliquid tibi indulge. *Vid. Relaxo.*

Laxus, a, um, weit. *Syn.* Amplus.)(*Adductus. Uſus.* Laxæ ædes; laxè habitas & magnificè. Amicitiæ fræna laxiſſima ſint oportet, quæ ex uſu adducas & remittas. 2. *Longus.* Diem tibi ſtatuo ſatis laxum, *tempus ſat longum. V. Amplus.*

Lectica, æ, Tragſeſſel/ Sänffte. *Syn.* Lecticula, hexaphorus, octophorus. *Epi.* aperta, operta. *Uſus.* Lecticulâ in curiam illatus, delatus eſt.

Lecticarius, ii, Seſſeltrâger/ Sänfftenträger. *Syn.* qui lecticam fert.

Lectio, onis, Leſung. *Syn.* Legendi actus. *Item*, electio. *Uſus.* Hâc tali Judicum lectione grande reipubliçæ inuitum eſt dedecus.

Lector, is, Leſer/ Vorleſer. *Syn.* Anagnoſtes, autor, recitator.

Lectus, i, Bett. *Syn.* Lectulus, cubile, torus, ſtratum, grabatus. *Epi.* Ligneus, æratus, genialis, cubicularis. *Uſus.* Laborat in pedibus, in lecto ſe collocavit; in lecto eſt; dolor eum lectulo affixit. In aureo, pellibus hædinis conſtrato pulvino jacet.

Lectus, a, um, erleſen/ auserwählt. *Uſus.* Vir, Adoleſcens lectiſſimus; fœmina lectiſſima & ornatiſſimis moribus.

Legatio, onis, Geſandtſchaft/ Bottſchaft. *Syn.* Actus legandi; & ipſi legati. *Epi.* libera; quæ honoris cauſa, tituiô tenùs deferebatur, alioquin ſua negotia agendi in Provinciâ. Votiva, *voti prætextu ſuſcepta. Uſus. Legationem accipere*, ſuſcipere, gerere, habere, obire, perficere. *Negotia legationis.* In legatione eſſe. 2. Legationem renuntiare, *referre legationis acta.*

Legatus, i, Abgeſandter / Geſandter/ Bottſchaffter. *Syn.* Orator, nuntius Pacis & belli; Curator, interpres bellici Conſilii; autor, miniſter muneris Provincialis. *Epi.* Conſularis; dignus Imperatoribus, clariſſimis exercitibus, ornatiſſimis provinciis; improbiſſimus, quæſtorius, regius, temperatiſſimus. *Uſus.* Legatos adhibuit & deprecatores. Legatio benignè audita.

Legio,

Legio, onis, Regiment Soldaten. R. à legendo & delectu militum dicta. Dividitur in decem cohortes, cohors in 50. manipulos, manipulus in 20. milites; quamquam varietur admodum numerus. *Epi.* Acris aut pugnax, avida, cæleſtis & divina, digna imperatore, hiberna, luculentiſſima, martia, veterana, univerſa, aliena, firma, fortis. Legiones frequentes, inimiciſſimæ, idoneæ, invictæ, honeſtæ, paratiſſimæ ad liberandam patriam. *Uſus.* 1. *Legiones conſcribere*, improbô delectu quinque legiones conſcripſit, ſcripſit, confecit. Multitudinem omnem in tres legiones diſtribuit. Supplementa legionibus ſcripſit, legiones implevit, recroutiren. 2. *Legionibus præeſſe*; legiones accipere, habere. *V. Exercitus.*

Legionarius, a, um, zum Regiment gehörig. *Syn.* Miles de legione, autres alia ad legionem pertinens.

Legislator, is, Geſetzgeber. *Syn.* Lator legis, legis ſcriptor. Qui legem vivendi dat populis; qui leges fert, jura ſtatuit, jura civibus præſcribit.

Legitimè, rechtmäßig. *Syn.* Juſtè, verè. *Uſus.* Nihil legitimè, nihil more majorum, nihil jure, nihil legibus actum. Bellum juſtum & pium & legitimè geſtum.

Legitimus, a, um, rechtmäßig. *Syn.* Juſtus, verus, æquus, ſecundùm legem. *Uſus.* Juſta & legitima poteſtas, concio, quæſtio. Dies habendis comitiis legitimus. Jus legitimum.

Lego, as, Bottſchaft oder Geſandtſchafft ſchicken. R. λέγω, *mitto*. *Syn.* legatum mittere. *Uſus.* Siculi Andronem ad Senatum legârunt. 2. *Alteri teſtamentô vel codicillis aliquid relinquo*, vermachen. Uſum-fructum omnium bonorum uxori legavit.

Lego, is, ere, leſen. *Syn.* Recito, cognoſco, volvo, evolvo, voluto, pervoluto, volutor, verſor, lectionem ad librum aliquem adhibeo.)(*Rejicio. Adv.* Attentè, diligenter, diligentiùs, libentiùs, nihil, ſtudiosè, curiosè atque contentè, curſim, ſuaviſſimè & peritiſſimè, clarè & intentè, de plano. *Uſus.* Omnium bonarum artium autores legendi ſunt & pervolutandi. 2. *Colligo*; preces, flores, nuces, poma legere. 3. *Seligere*, Senatum, milites legere. Aliquem in demortui locum legere. *Phraſ.* Libros Ciceronis legendo contrivi, in his acquieſco unice, hos inexhauſtâ aviditate revolvo, in his evolutandis tempus pono ſ. conſumo; hos curiosè, atque contenrè, lectione plurimâ evolvo. Cicero mihi aſſiduè in manibus eſt; eſt mihi voluptas plurima in ejus commentariis itendidem reguſtandis, accuratè lectitandis, aſſiduè tractandis, in ſinu circumferendis ſ. circumgeſtandis. Unius Ciceronis lectio animum meum paſcit; Unus Cicero placet mihi, delectat me, capit ſ. tenet me. In uno Cicerone ſtudium omne colloco; uni Ciceroni ſtudium meum omne dicavi; ad unum Ciceronem operam omnem meam contuli; meas uni Ciceroni vigilias dedi, dicavi, tradidi, addixi; ab hoc avelli non poſſum. Ciceronis lectioni ita affixus ſum totis animis, ut &c. Unus ſibi horas meas omnes vendicat, rapit Cicero.

Legulejus, ii, Geſetz-Lehrer/ Geſetz-Verſtändiger. *Syn.* Formularius, cantor formularum, præco actionum, *formularum duntaxat forenſium & albi gnarus, peritus*. *Epi.* Cautus & acutus.

Legumen, inis, Hülſen-Frucht. *Syn.* quod legitur à terra; ùt piſa, fabæ, ciceres, lenticulæ, phaſeoli, cannabis, milium, panicum, ſeſama, lupinum, linum, &c.

Lembus, i, * Schifflein. *Syn.* Navicula brevis & velox.

Lemma, tis, ein unwiederſprechlicher Spruch oder Satz. *Syn.* Aſſumptum.

Lena, æ, Kupplerin/ Hurenwirthin. *Syn.* Conciliatrix. *Uſus. Transl.* Vide, ut blanda conciliatrix & veluti lena naturâ ſit.

Lenio, is, ire, lindern/ mildern/ ſänfftigen/ beſänfftigen. *Syn.* placo, mitigo, flecto, ſedo.)(*Inflammo. Uſus.* Cæſar irritatos muneribus lenivit. Incommoda commodorum compenſatione lenienda ſunt. Multùm me litteræ tuæ, multâ conſolatione leniunt. Deſiderium tui litteris accipiendis leniam. *Phraſ.* Oratione commodiſſimè temeritas, furor, ira vulgi placatur, ſedatur, prohibetur. Plebs per-

permulcendo, trahendoque paulatim manit escit, ad mansuetudinem traducitur. Quantæ tempestates oratione discutiuntur? Iratum Patrem, quæso, tranquillum mihi fac, & propitium, & placabilem. Lenita tandem est hominis ira. Dedit se ad lenitatem. Relanguit; remisit Spiritus indomitos; compressit animos suos. Ætas, dies intempetiem illam mitigavit. Omnis animi motus, quasi ventus hominem defecit; vehementes illius ac repentini impetus consenuêre. Perturbationes animi sedatæ & restrictæ. Resedit vetus ille impetus & ardor animorum. Nihil illo placidius, aut quietius. Tam placitus quam ovis evasit. Deferbuit adolescentiæ æstus, *V. Injuriam oblivisci, in gratiam redire.*

Lenis, e, gelind/ mild/ sanfft/ geschlacht. *Syn.* facilis, mitis, indulgens, clemens, humanus, mansuetus, comis, placidus, minimè austerus.)(*Acer, fortis, severus, asper, durus. Usus.* Romani in hostes leniissimi. Tractus orationis lenis & æquabilis. *Ph.* Scito, leni me animô natum, auriculâ infimâ molliorem, naturâ leniissimum. Nonnullis ad lenitatem propensior erat. Quibusdam mea lenitas selutior visa èst. In fratre meo summa comitas, jucunditas, mollis animus ad accipiendam & deponendam offensionem. Omnibus se placabilem, exorabilem præbet. Summâ placabilitate, atque clementiâ, summâ animi mollitiâ & facilitate, leni & victô animô est, Lenior, tranquillior, quàm mutum mare in alcyoniis.

Lenitas, Sänfftigkeit/ Mildigkeit/ Gelindigkeit/ Milde. *Syn.* Lenitudo, quasi quædam mollitia. *Epi.* æquabilis, grata, nova, perpetua, pristina, soluta, *Usus.* Lenitatem mollitia quædam animi imitatur. Nostrum est mentes ad lenitatem & misericordiam revocare, traducere. Asperitate tuâ hominem de lenitate suâ deduxisti. Profluens o. ratio æquabili lenitate. *V. mansuetudo.*

Leniter, lind/ mild/ sanfft. *Syn.* leniimè, molliter, suaviter, molli manu, molli brachiô,)(*asperè, Usus.* leniter sentire ac dicere. Leniter arridere alicui. Sensim ac leniter accendere animos. Remissè ac leniter dicere, procedere, *minimè festinaneer.*

Lenitudo, inis, Milde / Lindigkeit. *Syn.* clementia, suavitas. *Epi.* nimia. *Usus.* lenitudo orationis, mollitudo corporis.

Leno, onis, Kuppler Hurenwirth/ Hurenführer. *Syn.* Minister libidinis, minister improbissimæ cupiditatis, scortarum productor. *Epith.* Impudentissimus, improbissimus, perjuriissimus, turpissimus, impuriissimus.

Lenocinium, ii, Kupplerey/ Hurenwirthschafft/ Huren-Herberge/ Schmeicheley/ Lockung. *Syn.* Delinimentum, allectamentum, *Epi.* Domesticum. *Usus.* Nempe vitiorum se illecebris & cupiditatum lenociniis dediderunt. Egestatem lenociniô sustentat; lenocinium facit, *qui lenonem agit.*

Lenocinor, aris, kuppelen / liebkosen / zärtlen/ schmeichlen/ locken/ *Syn.* blandior, allicio. *Usus.* tibi serviet, tibi lenocinabitur. *V. Assentor, Allicio.*

Lentè, weich / träg / langsam / gemachsam/ *Syn.* remissè. *Us.* lentè aliquid ferre. Lentè respondere.

Lentitudo, inis, Langsamkeit / Trägheit/ *Syn.* tarditas,)(*gravitas. Epith.* semper viridis. *Usus.* quod nos lenitatem dicimus, illi vitiosô lentitudinis vocabulô appellant. Hoc aliàs gravitatis est, alias lentitudinis.

Lentus, a, um, weich / träg / langsam / biegsam. *Syn.* tardus, frigidus, remissus, tener, flexibilis,)(*lacer. Usus.* lentior fuit pugna; lentum negotium; lentus homo, ac propè frigidus. Vinculæ lentiora; radices lentæ; lentus salix. *V. Tardus.*

Leo, nis, Löw/ *Epith.* Magnus *Usus.* fraus quasi vulpeculæ, vis leonis videtur,

Lepidè, holdselig / fein. *Syn.* Venustè, eleganter, festivè. *Usus.* Lepidè hoc tibi effectum tradam.

Lepidus, a, um, holdselig / zierlich/ *Syn.* Festivus, venustus, elegans. *Usus.* Puer lepidus & delicatus, Lepida oratio & concinna. *Phras.* Nemo illô unquam urbanitate, lepóre, suavitate conditior; in quo imaginem antiquæ & vernaculæ suavitatis agnoscas. Amandus homo & in omni

omni genere jucundus. Atticis & urbanis talibus omni venuſtate & lepõre mirè affluens, ſumma in illius moribus feſtivitas, ſplendor, concinnitudo. *V. Facetus.*

Lepor, óris, Holdſeeligkeit / Lieblichkeit. *Syn.* Feſtivitas, jucunditas, venuſtas, hilaritas, humanitas, urbanitas. *Epi.* Admirabilis, eximius, inuſitatus, magnus, major, multus, oratorius, tantus, vetus. *Uſus.* Sunt in oratione tuâ omnes verborum, omnes ſententiarum lepóres. Elucet in eâ ſpecies humanitatis, ſalis, ſuavitatis, lepóris; facetiarum oratorius non ſcurrilis lepos.

Lepra, æ, * Auſſatz. *Syn.* Morbus elephantiacus.

Lepus, oris, Haaß. *Uſus.* Lepus es, & pulpamentum quæris. Lepore timidior.

Leſſus, i, Traurlied. *Syn.* Lugubris ejulatio. *Uſus.* Mulier genas ne carpito; ne leſſum funeris ergo habeto.

Lethalis, e, tödtlich. *Syn.* mortifer. *Uſus.* Vulnus lethale.

Lethargus, i, Schlaffſucht. *Syn.* Morbus inexpugnabilis à ſomno, torpor. *Uſus.* Gravi lethargô oppreſſus.

Lethum, i, der Tod. *Syn.* Mors. *Uſus.* Vide, quàm turpi lethô pereamus.

Levamen, inis, Hülff / Erleichterung. *Uſ.* Si quod eſſet levamen, eſſet in te uno. *V. Auxilium.*

Levamentum, i, Erquickung / Erholung. *Syn.* Allevamentum, levamen, fomentum, allevatio, levatio. *Uſus.* Erit ea res tibi levamento. *V. Foveo.*

Levatio, nis, Erholung. *Syn.* Levamentum, levamen. *Epi.* Magna, ſumma. *Uſ.* Id majorem, quàm expectas, tibi levationem afferet. Reperies malis tuis, dolori, ægritudini levationem maximam. *V. Auxilium.*

Levis, e, glatt / leicht. *Syn.* Politus, cujus partes omnes æquabiles,)(*Aſper, ſcaber, gravis, ponderoſus.* *Uſus.* Democriti corpuſcula levia alia, alia rotunda. *Item* levis, de *pondere.* Levis armaturæ milites. 3. *Vanus parvi momenti, tenuis, inanis, futilis.* Hoc minimè grave iis videtur, qui ipſi leves ſunt. *Phraſ.* Homo leviſſimus, ventoſiſſimus. De grege nugatorum, ventoſi ingenii; ſummâ mobilitate, vanitate, animi levitate; volatilis & inſtabilis, inconſideratus; ingeniô infirmô, minimè gravi. Contemplatur, ſequitur, amat inania. Colit ea, quæ minimè conſiſtunt; quæ nihil habent firmitatis, nihil gravitatis, nihil ponderis; quæ ſolidum nihil habent. Qui nec reticere, quæ audierit, neque ſuâmet ſcelera occultare prorſus, neque dicere neque facere quidquam penſi habeat. *Vid. Inanis. Vanus.*

Levitas, tis, Geringheit / Leichtigkeit. *Syn.* Politura.)(*Aſperitas.* *Epi.* Aliena, nimia, perpetua, popularis, propria, ſublimis, ſui ſimilis, ſumma, amatoria, comica. *Uſus.* In ipſo tactu eſt modus & mollitudinis & levitatis. 2. *Inconſtantia, futilitas, mobilitas, vanitas.* Amatoriis levitatibus deditus. Levitate Græcus, crudelitate barbarus. Quid levitate, inconſtantiâ, vanitate turpius? *Vid. Inanis. vanus.*

Leviter, leicht / gering. *Syn.* Tenuiter, leniter, molliter, levi manu & brachiô.)(*Graviter.* *Uſus.* Leviter ægrotare, lippire; leviter eruditus, ornatus, ſaucius. Mala mea leviſſimè fero. E ſingulis leviter pauca tangam. Leviter ſuccenſere. Ut leviſſimè dicam, *obiter.*

Levo, as, ringeren / leichtern. *Syn.* Allevo, elevo, relevo, ſublevo, minuo, lenio, levationem facio vel affero, laborem detraho, levationi ſum.)(*Affligo, urgeo, ingraveſco.* *Adv.* Magnoperè, mitiùs, multùm, valde, ſenſim, paulum. *Uſus.* Curas animi & angores, laborem, dolorem, calamitatem, ſumptum mihi ſæpe tuus ſermo, tuæ litteræ, tua liberalitas levârunt. Ægritudine me ſæpe lævâſti, uti levavit me adventus tuus, ita afflixit diſceſſus. Is ſum, qui levari non poſſum, *conſolationem non admitto.* Caritatem annonæ, annonam ſuppeditatô frumentô levare. Animi levantur exercendo. 2. *Elevo, minuo.* Studuit levare ſuſpicionem, atrocitatem rei. Authoritatem ejus inconſtantia levat. *Leviorem fecit. V. Auxilium. Tueor. Minuo.*

Lex, gis, Geſetz. *Syn.* Juris & æqui Regula. *Alia privata, & continetur* pactis, conditionibus, jure. *Publica alia, qua Reſpublica conſtituitur* rogatione, ſcitô, ſenatus conſultô, privilegiô, decretô, Judicis ſententiâ *Epi.* acerbiſſima, acerrima, commodata alicui, accuſatoria, æqua, agraria, alimentaria, annalis, apta, bona, mala, cenſoria, certa, civilis, publica, contraria, communis, curiata, conſularis, ſancta, diligentiſſima, divina, fecialis, frumentaria, grata populo, gravis, improba, multò impudentior, iniqua, invidioſa, juſta, nefaria, naturalis, perfecta, popularis, princeps & ultima, recens, ſancta, ſalva; non ſcripta, ſed nata, ſempiterna, tribunitia, viaria, utilis. *Annales*, antiquæ, cenſoriæ, fatales, neceſſariæ, honeſtæ, militares, pernicioſæ, præclaræ, proximæ, rariores, ſacratæ, ſalutares, tyrannicæ, uſitatæ. *Uſ.* 1. *Legem ferre*, perferre, rogare. Autorem legis eſſe, fieri; legem ſancire, ſciſcere, condere, facere, ſcribere, promulgare, incidere in æs. *Inciſæ publicis locis ponebantur.* Legem civitati dare, imponere, ponere, conſtituere, inſtituere. Tabulas figere. Legibus munire urbem. 2. *legem accipere*, obſervare, conſervare in legem jurare. Legibus teneri, legibus devinctum eſſe; agere lege. *Iure conſtituto certare, ſua judicia repetere; item:* lege agere. *Judicis ſententiam exequi.* 3. *Legem abrogare*, infirmare, irritam facere, diſſolvere, antiquare, convellere, delere, conculcare, perrumpere, perfringere. Fraudem legi facere. Aliquem lege ſolvere. *Diſpenſare, vulg.*

Libatio, nis, Opfferung / Koſtung. *Syn.* libamentum. *Uſus.* Libationes Indorum, ſacrificiorum libamenta.

Libella, æ, kleine Waage / eine Art Gewicht / *Syn.* As. *Uſus.* quis illi vel libellam unam dediſſet. 2. Norma perpendiculum, Richtſcheid / Richtſchnur / Bleywaage.

Libellus, i, ein Büchlein / kleine Schrifft / *Syn.* Commentarius, codex. parvus liber. Commentarioli, codicilli, chirographi. *item*, Libellus ſupplex. *item*, litteræ. *Epith.* parvus, exilis, non magnus, puſilli contempti-que, Rhetorici. *Uſus.* libellum componere, in libellum referre memoriæ causâ.

Libens, tis, willig. *Syn.* lubens, lubentiſſimus. *Uſus.* Non patienti, ſed libenti animô hæc tolerabo. Libentiſſimis omnibus hoc munus conſequêre. *V. Libenter.*

Libenter, willig / gern. *Syn.* libenti animô, magnâ voluntate, ſtudiosè, ardenti animô, non repugnanter, non gravatè, ne recuſans quidem; non modò non recuſans, ſed ultro etiam & ſponte ſe offerens; non repugnans, ſinè excuſatione, ſummô ſtudiô, ſummâ voluntate, egregiâ animi alacritate,)(*invitus. Phraſ.* Reducem te cupidè & libenter videbo, delectabit me tuus reditus; lætabor, acquieſcam tuô reditu; eſt in optatis te coràm amplecti; hilarè & libenter tibi obviam procedam; lætè, comiter te accipiam; lætus te videbo. *libenter tibi gratificabor.* Animô libenti prolixôque, non gravatè, benignè, facilè, facillimè, ſtudiosè ac perlibenter, propensè; animô æquô, imò verò gaudenti; pronis animis, ſtudiô effuſô tibi omnia concedam; utrâque manu, alacritate ſummâ dabo omnia.

Liber, a, um, frey / ledig / ungebunden. *Syn.* non impéditus, expeditus, liberatus, ſolutus, nullâ re implicatus; nullius dominationi parens, ingenuus, qui ſui juris eſt & mancipii, in ſua qui poteſtate eſt, ſuo jure libertateque utitur, Jus ſuum retinet, nemini mancipatus, vacuus, purus, integer)(*ſervus, impeditus, implicatus. Uſus.* Integrô, ſolutô, expeditô animô vivere, ſcribere, agere. Homo à delictis liber; à cupiditatibus animi, perturbationibus ſolutus. Scelera impunita & libera. *Phraſ.* gratulor te à multis oneribus liberum, rerum omnium vacatione commodiſſimâ uti; omnium rerum immunem, nullis legibus alligatum ſeu conſtrictum, nullis legibus impeditum libertate uti, ut agere atque vivere poſſis ut velis; integra tibi eſſe omnia & libera, operum immunem, legum vinculis exſolutum, tuo arbitriô relictum; nullis neque temporis, neque juris incluſum anguſtiis, quò minùs omnia ita geras & adminiſtres, ut tua tem-

tempora poſtulabunt; in nullius, ne fortunæ quidem, jure & ditione te, tuæ duntaxat authoritatis eſſe.

Liber, i, Buch / R. λέπος vel λεπυρὸν, *Cortex*. *Syn.* Cortex, opus, opuſculum, libellus, commentarii, monumenta, volumen, ſcripta, chartæ, lucubratio. *Epith.* auguralis, extremus, graviſſimus, improbus, magnus, notior, optimus, plenus, refertus ſententiis, ſuaviſſimus, ſuperior. *Uſus. Evolvere librum*, percurrere, pervolutare; devorare, *aſſiduè legere*. 2. *librum ſcribere*, contexere, componere, abſolvere, perpolire. 3. *Edere librum*, foras dare, emittere, in lucem emittere. Exiit me invitô liber ille; imprudenti mihi excidit, evulgatus eſt.

Liberalis, e, freygebig / *Syn.* largus, munificus, beneficus, prolixus,)(*avarus, ſordidus, avidus*. *Uſus*. Eſt hoc illiberale officium, ſerere beneficium, ut metere poſſis fructum. Quid te liberale magis, regium, honorificum? *Phraſ.* Erga omnes æquè liberalis es; totum te in alios profundis; eſt in te benignitas incredibilis, benignè facis omnibus, prolixior ferè quàm res patitur; nemo non à te liberaliſſimè tractatur; liberalitatem nemo in te deſiderat; naturâ ad beneficentiam propenſus, ſic ut nihil magis. Fructus liberalitatis tuæ uberrimi ad multos pervenerunt, pertinuerunt. *V. Beneficium, dona.*

Liberalis, e, ehrbar / freygebig / *Syn.* ingenuus.)(*illiberalis*. *Uſus*. Artes, quæſtus, artificia liberalia & ingenua, *V. Ingenuus.*

Liberalitas, tis, Freygebigkeit / *Syn.* benignitas, beneficentia, largitas, bonitas, benefica voluntas, voluntas bene merendi de aliquo, clementia. *Epit.* Cautior, diſſolutior, moderata, divina, præſtans, commemoranda.)(*avaritia*. *Uſus*. liberalitate uti, alios ſibi devincire beneficiô. Liberalitatem exercere maximus eſt divitiarum fructus. *V. Beneficentia.*

Liberaliter, freygebiglich. *Syn.* Ingenuè. *Uſus*. Homo liberaliter educatus. 2. largè, benignè, liberaliter dedit.

Liberario, nis, Erlaſſung / Erlediqung / Befreyung / Errettung / *Syn.* Abſolutio, *Uſus*. Liberationem culpæ ſimul & errati veniam impetravi. liberatio & vacuitas omnis moleſtiæ.

Liberator, ris, Erlediger / Erlöſer / Erretter / Heyland. *Syn.* Vindex libertatis. *Uſus*. Qui egregiô factô jugum ſervile à cervicibus civitatis dejecerat.

Liberè, frey / ledig / *Syn.* ſolutè.)(*ſtrictè*. *Uſus*. liberè peccat & licenter. Conſtanter ſe gerit & liberè. *Phraſ.* Liberè illum reprehendam; libertate animôque maximô erumpit aliquando ex me vox; dicam ſine cunctatione, quod ſenrio; liberè exprobrabo & fidenter.

Liberi, orum, Kinder / *Syn.* filii, nati, proles, ſoboles, *Epith.* Suaviſſimi, chariſſimi. *Uſus*. ſuſcipere, tollere ex uxore liberos. Liberis operam dare, re honeſtum eſt, nomine obſcœnum.

Libero, as, erlöſen / erledigen / erretten / befreyen / *Syn.* Vindico, libertatem do; in libertatem vindico, reſtituo; in integrum reſtituo, recupero, expedio, ſolvo, laxo, relaxo, levo. *Uſus*. aliquem ſollicitudine, metu, crimine, ſuſpicione cupiditatis, moleſtiis animum liberare. Aliquem ære alienó levare, liberare. *Phraſ.* Metum vobis omnem dejiciam; ex cæde, vinculis eripiam; jugum à veſtris cervicibus depellam, amovebo. Ex improborum faucibus ac manibus rempublicam eripiam, à formidinum terrore vindicabo; laqueos ſervitutis abrumpam; faciam, ut ex illo metu reviviſcat, ut cura omni relevetur, ut emergat, ut metu defungatur reſpublica; ſervos ad pileum vocabo. *V. Levo.*

Libertas, tis, Freyheit. *Syn.* licentia.)(*Servitus*. *Epith.* Cariſſima, dulciſſima, non infeſta acerbitate ſupplicio-rum, jucundior, licita, præclara, ſancta, ſumma, otioſa, tacita, tranquilla, equeſtris. *Uſus*. 1. *Libertatem dare*, largiri, concedere, conſtituere, donare. 2. *Libertatem habere*, accipere, recipere, tenere.

tenere. 3. *Libertatem adimere*, præcidere, occludere, amittere. Se libertate abdicare. 4. *Libertatem recuperare*, vindicare; urbem in libertatem restituere. 4. *Effrenis animi licentia*, Frechheit / Meisterlosigkeit. *Syn.* Licentia. *Usus.* Libertate immoderatâ & concionum licentiâ concidit Roma.

Libertinus, i, der von einem Freygelassenen her ist. *Syn.* E servitute manumissus.)(*Ingenuus*, *Usus.* Patre libertinô natus.

Libertus, i, Ein Freygelassener. Justâ servitute manumissus. *Epi.* Gratiosus, paternus & probatissimus, nequam, improbus.

Libet, es beliebet oder gefällt. *Syn.* Collibet, placet, delectat, non displicet, sum contentus, volo. *Usus.* Alterum non licebat, non libebat alterum. *Phras.* Si libet tibi, si collibitum s. placitum est; si juvat, si commodum tibi est, si cordi est; si ita tua lubido fert, cras me invise. *V. Placeo.*

Libidinosè, geil / üppig / muthwillig. *Syn.* Intemperanter, luxuriosè. *Usus.* Cave, ne quid per libidinem, libidinosè, crudeliter, nefariè dicas, aut cogites.

Libidinosus, a, um, üppig / muthwillig / geil. *Syn.* Intemperans, mulierosus, lascivus, impudicus, procax, salax, voluptarius, voluptuosus.)(. *Temperans.* *Phras.* Homo turpissimâ libidine incensus, volutabundus in voluptatibus, qui parum honestè pudicitiam habeat; qui vitam immoderatè, incontinenter, intemperanter, dissolutè, nequiter, sine modo, luxuriosè traducat. Voluptatibus deditus, mollitia & luxu diffluens; omnia ad libidinem, voluptatem referens; in voluptate omnia ponens.

Libido, inis, Geilheit / Uppigkeit / Muthwill / Lüsterkeit. *Syn.* Furor, impetus non rectus, effrenata cupiditas. *Epi.* Effusa, nefaria, non mediocris, profana, indomita. *Usus.* *Concipere libidinem.* Exoritur, nascitur ex rerum affluentia libido. 2. *Libidinem habere.* Parere libidini & indulgere; abripi cupiditate. Quæ libido ab oculis, quod facinus a manibus, quod flagitium a toto corpore unquam abfuit? 3. *Libidinem reprimere*, cohibere, domitam habere; ratione, non libidine vivere; coërcere cupiditatem. 4. Voluntas, desiderium, arbitrium, eigen Gefallen / Belieben / eigener Willen. *Us.* Judicat, loquitur, fingit ad libidinem. Quæ in mentem aut libidinem venerint, exequitur. Ad arbitrium libidinemque vivit.

Libo, as, verkosten / versuchen. *Syn.* Delibo, carpo, decerpo. *Adv.* publicè. *Usus.* Libanda sunt ex omnibus, quæ veritatis specie maximè moveant. Libavimus ex maximis ingeniis excellentissima quæque, & excerpsimus optima. 2. *Sacrificare.* Sacerdotes fruges libant. *V. Gusto.*

Libra, æ, eine Wage. *Syn.* Statera, trutina, id est, *instrumentum*, *quô respondetur.* *Epi.* anceps. *Usus.* In altera libræ lance ponere.

Libramentum, i, das instehende Gewicht. * *Usus.* Libramenta plumbi.

Libraria, æ, * Bücherey / Buchladen. *Syn.* Bibliotheca, taberna libraria.

Librarius, ii, Abschreiber der Bücher. *Epi.* librarii plurimi, accurati. *Syn.* Scriba, qui exscribit, describit libros. *Usus.* Legem illam per plures librarios scribi feci.

Libro, as, wägen. *Syn.* Pondero, trutino, æstimo ex animo. *Usus.* Terra suis librata ponderibus.

Libenter, frech / außgelassen. *Syn.* Immoderatè, nimis liberè, familiariter. *V. Liberè.*

Licentia, æ, Frechheit / Erlaubnuß. *Syn.* Libertas, impunitas, venia, libertas immoderata, intemperantia, procacitas, improbitas, scelerum libertas. *Epith.* Infinita, intoleranda. *Us. Licentiam dare.* Magistratus improbus his sceleribus licentiam dat, permittit, concedit, largitur. 2. *Licentiam habere.* Arrogant sibi licentiam, quidlibet faciendi. Possident, nacti sunt, potiti s. adepti sunt summam licentiam. Patet illis peccatorum omnium licentia. Redundant, superfluunt licentiâ & impunitate. 3. *Licentiam morum demere*, severis edictis tollere, præcidere, comprimere. *V. Impunitas.*

Liceo, es, schätzen. *Syn.* Liceor, æstimo.

Liceor, eris, feilschen / darauff bieten. *Syn.*

Syn. In licitationem pono, pretium defero, præconi publico ſubjicio; ſub præcone, voci acerbiſſimæ præconis bona alicujus ſubjicio. *Uſus.* Miſeri hæredes liceri cogitant.

Licet, es iſt erlaubt oder vergönnt/ es ziemet/ oder gebühret ſich. R. λύσις, *ſolutio.* *Syn.* Licitum eſt, jus eſt, integrum eſt, jus habeo, fas eſt, licentiam habeo, decet, convenit, datur, poteſt, legibus conceditur. *Uſus.* Hoc tibi per leges non licet, non eſt tibi hoc integrum, inconceſſum eſt; dictu, auditu nefas. *Adv.* Impunè, rectè, tutò, omnino. *Uſ.* Id facere laus eſt, non quod licet, ſed quod decet.

Licèt, wiewohl. *Syn.* Quamquam, quantumvis, etſi, quamvis.

Licitatio, nis, Feilſchung/ Gebott auff die Waare. *Syn.* Auctio, haſta. *Uſ.* Licitationem facere.

Licitator, is, Steigerer der auf ein Ding mehr bietet. *Syn.* Qui rei ſub haſta poſitæ pretium auget.)(*Emptor.*

Lictor, is, ein Scherg/ Büttel/ Stadtknecht. *Syn.* Apparitor, ſummotor, vindex rerum capitalium. *Duodecim horum virgas, faſcesque præferebant Conſuli Phraſ.* Lictor, colliga manus, *Formula vetus.*

Lien, is, * das Miltz. *Syn.* Splen; unum ex viſceribus.

Lignatio, nis, das Holtzmachen. *Syn.* Lignorum deſectio, vel deportatio. *Uſus.* Lignationis causâ Cæſaris milites egreſſi ſunt.

Lignator, is, * Holtzhacker/ Holtzhauer. *Uſus.* Oppreſſis ſubitò lignatoribus.

Ligneus, a, um, von Holtz/ höltzern. *Syn.* Quod eſt ex ligno. *Uſus.* Signum ligneum.

Lignor, aris, Holtz hauen/ machen.* *Syn.* Ad ferenda ligna eo. *Uſus.* Pars cohortem lignatum ac pabulatum miſſa eſt.

Lignum; Holtz. *Syn.* Materia, lignea materia, robur. *Epi.* infeliciſſima, humida, viridia. *Uſ.* Struem lignorum ingentem faciunt. Lignatum, lignationis causâ exeunt legiones. Materiari, *ligna colligere.*

Ligo, as, binden/ zuſammen knüpffen. *Syn.* Vincio, conſtringo.)(*Diſſolvo.* *Phraſ.* Catenis ligare.

Ligo, nis, Haue/ Hacke/ Karſt. Inſtrumentum ruſticum ad culturam hortorum, agrorum, arborum.

Ligurio, is, praſſen/ ſchlemmen/ durch die Gurgel jagen. *Syn.* Helluor. *Uſus.* Non liguriunt furta, ſed devorant; avidè conſumunt, hauriunt bona aliena, his ſe ingurgitant. *V. Hauris.*

Liguritio, nis, Schlemmung/ Praſſung. *Syn.* Helluatio.

Limatus, a, um, abgefeilet. *Syn.* Limatulus, perpolitus, elimatus, limatior. *Uſus.* Transl. Judicium limatum; vir urbanitate multâ, oratione ſubtili & preſsâ limatus.

Limbus, i, Saum/ Schweiff am Rock. *Syn.* Pars veſtis extrema, quæ inſtita dicitur.

Limen, inis, Thürſchwelle. R. λιμὴν, *aditus.* *Syn.* Introitus, janua, oſtium, ſuperior inferiorque januæ pars. *Epi.* Sanctiſſimum. *Uſus.* Limine aliquem, aditu, & veſtibulô prohibere. Pedem limine, extra limen, efferre; pro limine adſtare.

Limes, tis, Schrancken/ Grentzſteine *Uſ.* Limes ægro poſitus.

Limo, as, ausfeilen. R. λείωμα, *lævigamentum.* *Syn.* Elimo, polio, detraho. *Uſus.* Animi acumen arte limandum eſt. Limare ſe ad cauſas dicendas. Limatur in diſputatione veritas, & elicitur. Stylus omnia polit ac limat.

Limoſus, a, um, * leimicht/ ſchlammicht/ kothig. *Syn.* Limô plenus, cænoſus,

Limus, a, um, * ſcheel/ überzwerch. *Syn.* transverſus, obliquus. *Uſus.* Limis oculis aliquem intueri. *Torvè, obliquè.*

Limus, i, Leime/ Lette/ Schleim/ Koth. *Syn.* Lutum.

Linea, æ, eine Lini/ Richtſchnur/ Strich. *Filum, quô fabri materiarii utuntur ad ſignandam materiam.* *Epi.* recta. *Uſus.* *Transl.* In dicendo, agendo lineam teneto, *non exerrato.* *Uſ.* Peccare eſt tanquam lineas tranſire.

Lineamentum, i, Strich/ Zeichnung/ Zug/ Geſtalt. *Syn.* Linea, figura, forma, quæ linearum ductu conſtat. *Epi.* extremum, pulchrum. *Uſus.* Pulchriora ſunt lineamenta animi, quàm corporis. Compoſitio membrorum, conformatio lineamentorum, lineamenta oris, pulchri rudo hoſpitæ mirè rapit ho-

minem. Numerus orationi velut extrema lineamenta affert. *Vide Norma.*

Lingo, is, ere, * lecken/ schlecken/ R. λείχω. *Usus.* mel mihi videor lingere.

Linio, is, ire; seu potius

Lino, is, ere, salben / bestreichen / überschmieren/ überziehen. *Usus.* Liniuntur cede sagittæ, carmina linenda cedrô.

Lingua, æ, die Zung / Sprache. R. à *lingendo dicta. Epi.* hæsitans, titubans, volubilis, celer, impigra, exercitata. *Usus.* 1. *lingua* adhuc dum illi *constitit*; lingua fuit primùm solutâ. 2. *linguâ hæsitavit*, titubavit. 3. linguam comprimere, adstringere, compescere oportet. Favete linguis, *silete.*

Lingua, æ, Sprach/ *Syn.* Sermo. *Usus.* lingua Latina inops quidem, sed uberior Græca. Cura ut Latinam linguam luculenter calleas, scias, teneas, benè Latinè fari noveris, ne ab optimè loquentibus degeneres. Hujus commerciô linguæ ad discendi aviditatem exciteris, *V. Latinitas.*

Lineus, a, um, leinen/ flächsen/ *Usus.* pannus lineus.

Linter, Fischer-kahn/ Nache/ * *Syn.* Navicula è cavâ arbore facta.

Linteatus, a, um, mit Leinwad angethan/ überzogen/ * *Syn.* linteô indutus, *Usus.* Ea legio linteata dicta est.

Linteum, leinen Tuch / Leinwad. *Epi.* purum, tenuissimum. *Us.* Linteis indutus.

Linum, i, Flachs / Leinwerck/ *Usus.* Semen lini, Leinsaame.

Lippio, is, ire, triefende Augen haben. *Usus.* cum leviter lippirem, has literas dedi.

Lippitudo, nis, triefende Augen / *Epith.* diuturna, molesta, odiosa, perodiosa. *Usus.* Non occupatione, sed parvulâ lippitudine adductus sum, ut dictarem hanc epistolam.

Liquefio, is, zerrinnen/ zerfliessen/ weich werden. *Syn.* liquesco, tabesco. *Usus. transl.* Cave, ne voluptates liquefaciant animum; ne voluptate fluas, liqueseas.

Liquesco, is, idem quod liquefio. *Syn.* liquidus fio, mollesco. *Usus.* liquescere voluptate.

Liquet, es ist offenbahr / und am Tag. *Syn.* constat. *Usus.* Dicebant Judices: non liquere.

Liquidè; klärlich / offenbahr / unleugbar. *Syn.* liquidò.

Liquidò, idem quod liquidè. *Syn.* certò. *Usus.* Probare, confirmare hoc liquidò possum.

Liquidus, a, um, flüssig/ fliessend/ weich.)(*siccus, aridus, confusus. Usus.* Liquida voluptas; genus orationis liquidum, profusum, purum, profluens.

Liquo, as, schmeltzen / fliessend machen/ zerlassen. *Syn.* Liquidum facio. *Usus.* guttæ solis ardore liquatæ.

Liquor, ris, Safft/ flüssig Ding. R. *à verbo hebr.* Leach, *humiditas. Syn.* humor.)(*concretio. Epi.* Vivens, inamœnus, jucundus, purus.

Lis, tis, Zanck / Streithandel / Hader/ *Syn.* Controversia, concertatio, causa, res, judicium, disceptatio, *Epi.* intestata, insolita, nova, privata, tota; lites privatæ, reliquæ. *Usus. litem alicui creare*, intendere, inferre, habere cum aliquo, serere lites ex litibus. Litem contestari, *ante Iudicem litis capita enarrare, exponere.* Litem dare secundum tabulas alicujus. *Iudicare secundum instrumenta.* Litem æstimare, litis æstimationem facere, *expensarum in litem factarum, ad quas reus* item *condemnatur.* Litem suam facere, *tanquam suam suscipere*, vel *in rem suam vertere.* 2. *litem perdere*, amittere, causâ cadere. *V. Controversia. Causa.*

Litania, æ, demüthige Kirchen-Bitte/ Litaney. *Syn.* Divinæ, religiosæ supplicationes, modulatum litaniarum carmen, quibus Sanctorum suffragationes exposcimus.

Litatio, nis, Opfferung. * *Usus.* Hostiæ sine litatione cæsæ.

Litatò, mit GOtt versöhnt. *Syn.* auspicatò.

Litigator, ris, Zäncker Haderer/ der gern rechtet / *Usus.* Rusticus illiteratusque litigator.

Litigiosus, a, um, zanckstichtig/ zanckhaft/ haderhafft. *Syn.* Litium cupidus, calumniator, controversus. *Us.* Litigiosus homo, prædium litigiosum.

Litigium, ii, Gezänck / Streithandel. *Syn.* Lis. *Us.* Num quid ego litigii inter vos contrahere cupio? *V. Lis.*

Litigo, as, zancken / hadern. *Syn.* Disputo, contendo, altercor. *Usus.* litigare cum aliquo; Judiciis confligari. *V. Contendo.*

Lito,

Lito, as. opffern / *Syn.* ſacrifico. Deos placo, votum impetro. *Uſus.* Mola ſalſa litant, qui thura non habent.

Litor, aris, idem quod lito, vertröſten. *Syn.* bene ominata promitto, *Uſus.* Quî evenit, ut litetur uni, alteri non litetur.

Littoreus, a, um, zum Geſtad oder Ufer gehörig. *Uſus.* Arbores, aves littoreæ. *V. Litus.*

Littera, æ, Buchſtab / *Syn.* Nota, literæ, ſcriptura. *Ep.* brevis, longa, forenſis, inſuaviſſima, nulla, prima, ſalutaris, vaſtior, triſtiot. *Uſus.* Una & viginti ſunt formæ litterarum. Accepi epiſtolam tuam vacillantibus litetis, quas aliàs formas clariſſimas & compoſitiſſimas. Homo trium literarum, *fur.* 2. Literæ. Wiſſenſchaft. *Syn.* Eruditio, doctrina, peritia, *Ep.* Non vulgares, reconditæ, interiores exquiſitæ, diſertæ. *Uſus.* 1. Totum ſe ille ad literas abdidit, litteris involvit. Sunt in eo multæ litteræ; litteris eſt egregiè politus, doctus, eruditus, inſtructus. *Phraſ.* Studiis humanioribus admodum delector, in litterarum ſtudio verſor; in ſtudiis humanitatis, tanquam in mercaturâ bonarum artium, verſor. Ingenuas artes ita colam, ut excellam. Cum manſuetioribus Muſis me delectate ſeu rationem habere cogito. Eloquendi elegantiam, litterarum ſcientiam, totis animis perſequar; in his ætatem omnem ponam, agam. 3. Litteræ, Schrifften, Urkunden. *Syn.* Memoria ſeu monumenta, tabellæ, libelli. *Uſus.* Mandare litteris memoriæ poſterorum cogitationes ſuas. Literis artes omnes & voluminibus continentur, cuſtodiuntur. 4. Literæ, Brieff / ſchreiben ſendſchreiben. *Syn.* Epiſtola, tabulæ, codicilli. *Epi.* Quotidianæ, recentes, proximæ, veteres, antiquæ, humanæ, humanitatis ſale ſparſæ, ſuaves, facetæ, amabiles, commendatitiæ, officiô refertæ, officii & amoris plenæ. Aculeatæ, ſtomachatæ, atroces, odioſæ, ardentes, minaces, acerbæ, diſertæ, rerum plenæ, inanes, languidæ, ſomnum afferentes, frigidæ. *Uſus.* 1. *litteras ſcribere*, exarare, conficere. Appellas me toties, obſtrepis mihi tuis litteris, nempe ut & à me elicias, ut adeò per litteras colloquamur. 2. *litteras mittere*, Dare alicui, *latori*; ad aliquem, *cui ſcribimus*; committere fido homini litteras, i. e. ſenſus ſuos, & cogitationes litteris committere, 3. *Litteras perferre.* Ait ſe tibi retuliſſe, ad te attuliſſe, dediſſe, reddidiſſe meas (literas.) 4. *litteras accipere*, commeârunt ad me celeriter, volârunt tuæ; crebræ mihi ab amicis veniunt litteræ. 5. *litteras intermittere.* Ecquid oblanguit, conquievit tuus ſcribendi ardor? 6. *litteras expectare.* Diu tuas (litteras) requiro, deſidero; multum jam temporis ab his litteris mutum eſſe doleo. 7. *litteras intercipere*, reſignare, aperire, recitare. In alienas manus incidêre literæ. 8. *litteris reſcribere*, reſpondere; litteras perſolvere. 9. Litteras conſignare, verſiegelen / verpitſchieren.

Litteratè, weißlich. *Syn.* ſcitè, eleganter. *Uſ.* Litteratiùs cæteris, bellè Latinè loquitur.

Litterator, ris, ein Seichtgelehrter / *Syn.* qui literas novit, non perfectus, ſed imbutus iis.

Litteratura, æ, Geſchrifft / das gelehrte Thun / Gelehrſamkeit. *Syn.* Ipſa ſcriptura. *Uſus.* Memoria litteraturæ velut germana ſoror eſt. 2. *Varia eruditio.* Erat in Cæſare ingenium, ratio, litteratura, cogitatio.

Litteratus, a, um, gelehrt. *Syn.* Liberaliter eruditus, doctus & ſciens, plenus litteratâ prudentiâ. Litterarum otium; ſenectus litterata. *V. Doctus.*

Litura, æ, Ausleſchung / Durchſtrich / Durchſtreichung. *Syn.* Linea inducta ad aliquid delendum. *Epi.* Flagitioſa. *Uſus.* Menda lituris corriguntur; hoc nomen in liturâ eſt.

Litus, oris, Geſtad / Ufer. *Syn.* Ora, terminus terræ ad mare *Epi.* Delicatiſſimum, deſertum. *Uſus.* Oblectat me orarum & littorum amœnitas, riparum veſtitus viridiſſimi, quà fluctus alludunt.

Lituus, i, Biſchoffs-Stab / Feld- und Heerhorn / Trompete / Schalmey. *Syn.* Bacillus à litando dictus, clariſſimum auguratûs inſigne. *Epi.* auguralis, inſignis, clariſſimus. *Uſus.* Lituus auguralis, ab ejus litui, quô canitur, ſimilitudine nomen accepit.

Liveo, es, vel Livesco, is, ere, * schwartz-blau werden. *Usus.* Digiti in pedibus livescunt. 2, Invidum fieri, neydig/ abgünstig werden. Livescere fas non est.

Lividus, a, um, blau-gelb/ neydig. *Syn.* Invidus, malevolus.

Lixa, æ, Sudel-Koch/ Schmutz-Koch/ Feld-Koch. *Syn.* Militum servus. *Us.* Impedimenta subsequi jussit, & calones, lixasque & invalidos milites.

Locatio, nis, Setzung/ Miethung/ Verdingung. *Syn.* Conductio. *Epi.* scelerata, falsa, inanis. *Usus.* Porticus, quæ ex locatione reficiebatur. Postularunt ut induceretur locatio.

Loco, as, setzen/ an ein Ort/ stellen/ ordnen. *Adv.* publicè. *Syn.* Repono, colloco. *Usus.* Locare aliquem in amplissimo dignitatis gradu; civitatem in fide alicujus locare. Membra suô locata locô, gerade Glieder. 2. *Eloco, conducentitrado; do faciendum, curandum mercede constitutâ.* Fundum locavi; statuam, opus, viam sternendam conductori locavi.)(*Conducere.* (Conductor dicitur, qui rem faciendam, curandamve mercede suscipit.)

Locuples, tis, reich/ begütert/ haabselig. *Syn.* Dives, abundans, copiosus.)(*Egens.* *Adv.* maximè, parum, quidem, certè, sanè. *Us.* Locuples domus, oratio locuplés, Cicero locuples testis & author. *V. Dives.*

Locupleto, as, bereichern. *Syn.* Dito, Divitiis augeo, orno, fortunis locupleto, augeo. *Usus.* Orationem locupletasti graviorum artium instrumentô. Vil. Jam picturis, civitates fortunis locupletasti, exaggerâsti.

Locus, i, ein Orth/ Stelle. *Syn.* λόχος vel λέχος *cubile.* *Usus.* 1. *Locus bonus*; opacus, frigidus, amænus, remotus, ab arbitris, opportunus, commodus, saluber. *Usu.* Summa est hujus loci amœnitas. Quæ regio orave terrarum hâc nostrâ lætior? O loca ab omni turba intetpellantium vacua, venusta, abdita certè, &, si quid scribere velis, ab arbitris libera. Locus naturâ & arte munitus, opportunissimus & fructuosissimus, ædificiis frequens, uberrimô agrô, mitissimô cœlo, clementibus accolarum ingeniis. 2. *Locus malus.* Nihil illis terris asperius, oppidis incultius, nationibus immanius. Locus latronum receptator & furiarum quoddam castrum. Locus *septus* densis sentibus, virgultis obsitus, arduus, iniquus, in una parte præceps, aditu difficilis; confragosa loca; implicatæ vallium flexibus viæ; angusta, ac difficilis exitus Loca aspera, montosa; locorum squalor & solitudines inviæ; loca tetra, inculta, horrida. *Locus superior.* E superiore loco dicere, agere; è superiore loco dicit orator, qui pro rostris dicit; ex *æquo*, qui in senatu; ex *inferiore*, qui ad Judicès. *Item, priore locô* causam dicere, antè defendere, quam reus sit accusatus. *Posteriore* loco dicere, *esse defensorem.* 1. *Status, conditio.* *Usus.* In eum locum res rediit, venit, ut pejore esse non posset. Quæris, quô locô res sit, in quem locum res deductæ sint? Perbonô certè, difficili, pessimô locô res nostræ ac fortunæ sunt; locô optimô stat respublica. 2. Pretium, *æstimatio, amor, gratia.* Est, magnô locô apud Cæsarem. Tenet primum, principem locum; Nostris monitionibus locum nullum reliquit. Ascendit in locum civitatis summum; locum summum obtinet, tenet. Nullus rationi s. precibus locus relictus; nullus est bonitati, virtuti locus. Locô motus, deturbatus, dejectus, exclusus est. 3. *Occasio, tempus.* Nullum habeo docendi, proferendi in alios beneficii locum; severitatem res postulat; lenitati loci nihil est; nihil loci dubitationi. Locus jurandi nullus est. 4. *Genus.* Homo honestô, summô, clarissimô, equestri, honestissimô, vel ignobili, obscurô, infirmô locô natus. 5. *Loci Rhetorici* proprii, communes; sedes & domicilia argumentorum, 6. Locus, quem *passum barbari vocant*, Schrifft-Stelle. Nunc Platonis locum tangendum non putavi, integrum reliqui. Eum locum fusè persequitur in suis libris Carneades.

Locò, an statt. *Syn.* Vice. *Usus.* Locô parentis te colo; Parentis mihi numerô es; curam fidemque parentis mihi præstas. Duco, habeo, numero te in parentis loco. Tui loco negotium agam, tuis vicibus fungar, vicariam operam tibi præstabo. Tuis curis, tuo muneri

neri quasi vicarius succedam. Velut in tui locum suffectus, tibi substitutus rem curabo. Sollicitudinem tuam in negotio præstabo. *V. Vice.*

Locutio, nis, die Rede. *Syn.* Sermo.)(*Reticentia. Epi.* emendata & Latina. *Usus.* Sermo est oratio remissa, & finitima quotidianæ locutioni.

Logica, æ; e, es, Disputir-Kunst. *Syn.* Dialectica, quærendi ars & differendi.

Logodædalus, i, Wohlredner. *Syn.* Verborum artifex & auceps. *Epi.* Exaltantes.

Logi, orum, lächerliche Reden/ Possen. *Syn.* Sermones vel dictum ridiculum.

Lolium, ii, * Unkraut / Lulch/ Tresper. *Syn.* Herbæ genus longè inimicissimum segetibus.

Longanimitas, tis, Langmüthigkeit. *Syn.* Animus fortis & amplus, amplissimus, fortis & magnus, excelsus & patiens, stabilis patientia, patiens & lentus.

Longè, fern/ weit. *Syn.* Procul, longinquè.)(*Prope. Usus.* 1. Longè, *loci*: Longè hinc Romam est, longè a nobis, à domo abes. *Phras.* Magnô locorum intervallô disjuncti sumus; longâ locorum longinquitate disjungimur. In iis locis sum, quò propter longinquitatem tardè omnia perferuntur. Maria, montes, regionum magnitudines inter nos intersunt. Devectus es in ultimas maris terrarumque oras; ablegatus eò, unde ad nos nec nomen nec fama tui accedere possit; Regiones colis, quas natura, longè, summovit. 2. Longè, *temporis; diu.* Tempus muneris dandi longè abest. 3. Longè, pro *multum.* Longè talleris opinione; longè processisti ad virturem; longè omnes superas; longè prospicis, provides in futurum; â vitio longissimè abhorres; longè ab improborum societate disjunctus es. 4. *Cum superlativo.* Longè optimus. 5. Longè rem petere; ab ultimis, ex alto rei series repetenda est. *V. Procul.*

Longinquitas, atis, Entfernung / Weite. *Syn.* Diuturnitas.)(*Propinquitas. Us.* Dolor longinquitate productus vehementiùs torquet. Nihil est, quod longinquitas temporis non efficiat. 2. *Loci.* Nil audio de te ob locorum longinquitatem. *Phras.* Dolorem mollit & minuit temporis longinquitas, temporis longinqui vetustas; dies denique minuit dolorem, cum tempore languescit morbus.

Longævus, a, um, langlebig / langwierig. *Usus.* Longæva senectus.

Longinquus, a, um, weit entfernet. *Syn.* Diuturnus, longus.)(*Propinquus; brevis. Usus.* Nec propinquis beneficus, nec exteris, alienis & longinquis. Longinquus locus & reconditus. Longinqui temporis usu multa discuntur. Rem differre in longinquum.

Longitudo, nis, Länge. *Syn.* Diuturnitas, longinquitas; proceritas. *Usus.* Longitudo itineris, orationis me retardavit.

Longus, a, um, lang. *Syn.* Longinquus, diuturnus, procerus, productus; temporibus, longinquitate productus.)(*Præcisus, brevis. Usus.* Breve tempus ætatis satis est longum ad bene honestèque vivendum. Nihil mihi longius fuit, ac te videre. Nihil illi longius, ac argento illo potiri, die Zeit wird ihm lang und bang. *Phras.* Longus homo, præcipuæ staturæ vir; ita magnus ut ad limina ei ferè caput demittendum sit. Est in eo proceritas enormis; prælongis cruribus est.

*Loquacitas, tis, Gewäschigkeit/ Geschwätzigkeit. *Epi.* Insolita, perennis & profluens, quotidiana, rudis & indisserta. *Usus.* Facit non loquacitas mea, sed benevolentia, longiores epistolas.

Loquaciter, plauderhafft / geschwätzig/ wäschig; *Us.* Homo loquaciter litigiosus.

Loquax, cis, geschwätzig / plauderhafft. *Syn.* Multus in loquendo, garrulus.)(*Multus. Usus.* Malo indisertam prudentiam, quàm stultitiam loquacem.

Loquor, eris, reden. R. λόγος, *sermo. Syn.* Sermonem habeo, commemoro, dico, ajo, verbum facio, vocem mitto, voces habeo, sermonem confero, mihi oratio est cum aliquo, *Adv.* Abundanter, accuratiùs, accusatoriè, acutè, amicissimè, amplè, asperè, asseveranter, bellè,

bellè, commodè, confusè, copiosè, desperanter, dilucidè, gloriosè, Græcè, graviter, hiulcè, honorificè, humanè, improbè, indulgenter, inquinatè, imprudenter, Latinè eleganter, liberè, liberaliſſimè, magnificè, obſcurè, ornatè, placidè, planè, populariter, propediem, pulchrè, ſplendidè, ſincerè, ſuaviter, verè, verecundè, uſitatè, vulgò. *Uſus.* Inter nos locuti ſumus. Tu quidem hæc ex ore alterius, tuô tamen ſenſu & dolore loqueris. *Phraſ.* De tuis rebus multùm intet nos locuti ſumus; diu collocuti ſumus, diſputavimus, diſſeruimus, inter nos communicavimus, commentati ſumus, quâ ratione potiſſimùm &c. Res tuæ multùm nobis ſermonis dant, ſæpe in ſermonem veniunt, de iis ſermocinamur. Cùm eam orationem ingrederemur, multæque jam eſſent emiſſæ ejusmodi voces, amicus tuus intervenit. De rebus tuis nunquam nos oratio deficiet; in iis nec infacundi ſumus, nec inprompti. Res tuæ nobis in ore ſunt ſemper. Suavitate mirâ de te ſermones conſerimus, de te confabulamur; non aliud prope verbum excidit nobis, aut elabitur. Laudes tuas crebris ſermonibus uſurpamus. Nunquam conticeſcet noſtra de te oratio, aut obmuteſcet. Dum ſermones cædimus, verba inter nos commutamus multa de te. Ut puer hic *bellè loquitur* & commodè! ut mulſa loquitur! ut pudicè, cogitatè, commodè, modeſtè fabulatur, ſermonem ſerit, ſermonem exequitur! quàm inconſideratè effutit omnia; *ſtultè loquitur*! quantâ effertur immoderatione verborum! ut temerè effutit omnia! Dum cautè & expeditè loqui vult, infantiſſimum ſe præbet. Ut incondita quæque ebullit! quoties vox ejus pernicioſa intonuit! quoties vox ejùs ſolida ac propè vecors in concione audita eſt! ut balbutit! nullos tempori aptos ſermones ſerere novit.

Lorica, æ, **Bruſt-Harniſch.** *Syn.* Corporis contra tela munimentum, è laminulis, catenulis, aut alia materiâ. *Epi.* Firmiſſima, ferrea, inſignis, ænea. *Uſus.* Cùm loricâ ambulat, metuit enim.

Loricatus, a, um, **geharniſcht.** *Uſus.* Loricati milites, quos cataphractos vocant.

Loripes, dis, **krummfüſſig.** *Syn.* Diſtortis pedibus in modum loripedis.

Lorum, i, **Rieme.** *Syn.* Corrigia. *Uſus.* loris aliquem cædere.

Lubens, tis, **willig.** *Syn.* Libens. *Uſus.* Non me lubente hoc facies. *V. Libenter.*

Lubenter, **willig / gern.** *Syn.* Libenter.

Lubet, **es beliebet.** *Syn.* Libet. *V. Libet.*

Lubido, nis, **Begierde.** *Syn.* Libido. *V. Libido.*

Lubricus, a, um, **ſchlipfferig.** *Syn.* Præceps, periculoſus, quod incitatum in proclive labitur.)(*Planus, ſtabilis. Uſ.* Ætas puerilis maximè lubrica eſt & incerta. Natura oculos fecit lubricos, incertos & mobiles. Viæ adoleſcentiæ lubricæ, quibus illa inſiſtere aut ingredi ſine caſu aliquô aut prolapſione vix poteſt.

Lucellum, i, **kleiner Gewinn.** *Syn.* Quæſticulus.

Luceo, es, **leuchten.** *Syn.* Splendeo.)(*Obſcuror. Adv.* Ferè jam, nihilo minus. *Uſus.* Imperii noſtri ſplendor illis gentibus lucet. Æquitas, virtus ipſa per ſe lucet. Ornamenta in virtute & induſtriâ poſita lucent.

Lucerna, æ, **Leuchte.** *Syn.* Lumen, lychnus. *Uſus.* In ſole lucernam adhibere.

Luceſcit, **Tag werden.** *Syn.* Diluceſcit, lucere incipit.)(*Adveſperaſcit.*

Lucet, **es taget.** *vulg. dies eſt. Uſ.* Exivi, antequam luceret. Nondum ſatis lucebat, ut legere poſſemus.

Lucidè, **liecht/ klar.** *Syn.* Dilucidè & breviter dennire.

Lucifer, i, *Syn.* Stella Veneris.

Lucifugus, a, um, **liechtſcheu.** *Uſ.* Ecce autem, alii minuti & anguſti, & omnia ſemper deſperantes; & malevoli, & invidi, difficiles, lucifugi, maledici, monſtroſi.

Lucrifacio, is, ere, **Gewinn machen Vortheil bekommen.** *Syn.* Lucror. *V. Lucrum. Quæſtus.*

Lucror, aris, **gewinnen.** *Syn.* Lucrifacio, lucrum facio, quæſtum facio, compendium facio, quæro, mereo, quæſtum conſequor, in lucro pono.

Adv.

Adv. Impunè.)(*Perdo. Usus.* Auri pondo decem lucrari. *Phras.* In forum multi veniunt, ut lucri plurimum faciant; in forum multi veniunt, ut lucrentur plurimùm, ut quæstus maximos faciant; lucri spe & cupiditate adducti, lucelli dulcedine illecti; lucrum spectantes, secuti; lucro commoti. Multos in forum lucri cupiditas ad agendas causas impellit. Facit augendæ rei cupiditas s. ditescendi spes, ut multi in forum se conferant. Facit spes cogendarum opum, comparandarum divitiarum, pecuniæ colligendæ, ut multi vocem in quæstum conferant, ut multi agendis causis se dent, ut multi industriam suam in agendis causis exerceant.

Lucrum, i, **Gewinn.** R. *â luo, quod luitur, id est, solvitur ex re accessionis vice.* *Syn.* Quæstus, compendium, fæneratio. *Epi.* Immensum atque infinitum, invitum, non magnum, præclarum, præsens. *Usus.* Plerique quæstu ducuntut & lucrô. De lucro vivere. Omnia ad lucrum revocare. Hoc in lucro, in lucris ponendum. *Phras.* Homo est uni lucro intentus, planè mercenarius, omnia ad quæstum & nundinationem traducit; ut lacunam rei familiaris expleat, audet agitque omnia. Rem quærit omnibus modis. Dum quæstum ex quâvis re faciat, omnia honesta atque inhonesta perinde habet. Quôvis lucellô & quæsticulô ducitur. Quæstus maximos, sed turpissimos fecit. Rem fecit turpissimè: Divitias artibus quæsivit quidem, sed inhonestè, sordidè, parum laudabiliter, cum dedecore lucratus est. Cum infamia lucrum consecutus est. Tanti lucrum fecit, ut expetendum sibi vel cum dedecore existimaverit. Eâ cupiditate ad lucrum incubuit, ut expetendum sibi turpi etiam infamiâ duxerit.

Luctatio, nis, **Streit.** *Syn.* Concertatio. *Epi.* Incerta, magna. *Usus* Sine adversario nulla est luctatio. *Vid. Certatio.*

Luctator, is, * **Kämpffer.**

Luctificus, a, um, **traurig/ trübselig.** *Syn.* Clades luctificæ.

Luctor, aris, **ringen.** R. λυγίζω, *Torqueo.* *Syn.* Concerto, contendo, altercor. *Adv.* Amplius. *Usus.* Luctari cum aliquô, & congredi. *Vid. Contendo.*

Luctuosus, a, um, **traurig.** *Syn.* Luctu præditus, funestus, quod habet luctum. *Usus.* Afflicta & prostrata virtus maximè luctuosa est. Misera, luctuosa, gravia, acerba tempora. Dies populo acerbus & luctuosus. *V. Tristu.*

Luctus, ûs, **Trauer.** *Syn.* Mæstitia, mœror, squalor, sordes, lachrymæ, fletus, sordes lugubres, desiderium. *Epi.* Acerbissimus, continuatus, domesticus, gravissimus, impudens, magnus, publicus, summus, tantus, tristis. *Usus.* Luctus est ægritudo, ex ejus, qui charus fuerat, acerbo interitu. Habet ea res luctum. Nolo te in eundem luctum vocare. *Incsdere* in maximos luctûs. Erat in maximis luctibus civitas; squalebat, in squalore erat senatus; in sordibus, lamentis luctuque jacebant, manebant; luctu conficiebantur; maximum luctum percipiebant, hauriebant omnes. Luctum *levare*, tollere, deponere, sedare. *Phras.* Luges Reipubl. tempora, calamitas publica te ad fletum impellit. Publica mala te ad fletum impellunt. Miseriæ tibi publicæ lacrymas excutiunt. Lugendi causam adfert adversa fortuna Reipublicæ. Tuus fletus exoritur, existit, manat, proficiscitur à publicis malis. *V. Gemo. Mœror. Lachrymo. Lugeo.*

Lucubratio, nis, **Arbeit/ oder Studieren bey Liecht.** *Syn.* Vigiliæ nocturnæ, commentatio.

Lucubro, as, **zu Nacht studieren.** *Syn.* Excudo, elaboro, elucubro. *Usus.* Accipe opusculum his contractioribus noctibus lucubratum. *Vide Compono.*

Luculentè, **hell/ deutlich.** *Syn.* Copiosè, splendidè. *Usus.* Luculentè scribere, dicere.

Luculenter, **hell.** *Syn.* Luculentè, egregiè.

Luculentus, a, um, **verständlich.** *Syn.* Elegans, præstans, insignis, grandis. *Us.* Luculentus scriptor. Luculentam plagam mihi inflixit. Est homo luculentus.

Lucus,

Lucus, i, Wald. *Syn.* Nemus ſacrum. *Epi.* Sanctus.

Ludibrium, ii, Verſpottung. *Syn.* Irriſio. *Uſus.* Ludibrio & deſpectui alicui eſſe, haberi. Ludibria fortunæ expertus. *Vid. Contemptus, Irrideo.*

Ludibundus, a, um, ſpielend/munter. *Syn.* Alacer. *Uſus.* Omnia ludibundus perficies.

Ludicrus, a, um, kurtzweilig. *Syn.* Jocularis. *Uſus.* Sermo ludicrus. Armorum exercitatio ludicra.

Ludifico, as, verlachen. *Syn.* Illudo. *Uſus* Si quis latére diutius & ludificare velit. *V. Decipio.*

Ludificatio, nis, betrügen. *Uſus.* Omni morâ, ludificatione, calumniâ Senatum remoratur.

Ludius, ii, Gauckler. *Syn.* Hiſtrio.

Ludo, is, ere, ſpielen. *Syn.* Ludô utor, delectationis causâ exerceor. *Adv.* Iocosè ſatis, familiariter, lautiſſimè, lepidè, ſtudioſè, multùm ac diu. *Uſus.* Pilâ ludere. 2. *Deludo:* Luſit in me, ùt ſolet. 3. *Iocor.* Ludens id dixeram. Ludere operam in re aliquâ. *Phraſ.* Ludô non delector; non libenter ludo; non libenter me ludendo exerceo, non multum reperio in ludendo voluptatis; magnam ex ludo non accipio voluptatem; exiguam ex ludo voluptatem haurio; non ſoleo libenter ludo indulgere, ludis operam dare; non capior ludis.

Ludus, i, Spiel. *Syn.* Munus ſpectaculum. *Epi.* Campeſtris, compitalitius; gladiatorius, jucundus, novus, talaris. Ædiles, ampliſſimi, antiquiſſimi, apparatiſſimi, magnificentiſſimi, caſti, ſolennes, caſtiſſimi, lætiores, magni, grati, maximi, mediocres, plebei, primi, publici, Romani, ſanctiſſimi, ſcenici, ſummi, ſumptuoſi, votivi. *Uſus.* Ludos apparare publicos, curare, facere, edere, committere. Ludos inſtaurare, intermittere. Ludos ſpectare, iisque delectari cum imperitis, 2. *Exercitatio.* Detur aliquis ludus illi ætati; Exercitatione ludôque campeſtri uti. 3. *Iocus* per jocum & ludum aliquem evertere. Iſta perdiſcere ludus eſt. 4. *Schola,* Schul. Ludum aperire. Ex eo ludo ac pueritiæ diſciplinâ multi clari viri profecti ſunt. Ludus & officina diſcendi. *Ph* Ludi dati magnificentiſſimi; omnia ſolemnia & juſta ludorum obſervata ſummâ cum cærimoniâ. Ludi more inſtitutiſque maximè caſti, ſolemnes, religioſi habiti; maxima fuit ludorum celebritas, apparatus, ſplendor; maxima munerum magnificentia, ſpectacula præbita ſunt jucundiſſima; ludi opulentiùs inſtructiùsque, quam antehac, celebrati.

Lues, is, Seuch. *Syn.* Peſtis. *Epi.* Impura. *V. Peſtu.*

Lugeo, es, trauren. *R.* λοιγὸς, *pernicies.* *Syn.* In luctu ſum, ſqualeo, mœreo.)(*Lætor. Adv.* Apertè, graviter, quam honeſtiſſimè. *Uſus.* Lugere mortem filii, fortunam Reipubl. *Phras.* Mortuum meritò omnes lugebant; flebant de morte tanti viri; lugubri lamentatione & fletu proſequebantur mortuum. Ejus mortem æquo animâ nemo tulit; mœrebat ſenatus, tota civitas confecta ſeniô, ſqualebant municipia, afflictabantur coloniæ, agri denique tam beneficum, tam ſalutarem, tam manſuetum civem deſiderabant. Propter unum hic tot civium ſqualor; hic luctus, hæ ſordes ſuſceptæ ſunt. Eluxêre eum graviùs ac diutiùs, quam ulla mater unicum filium. Tanti fletus gemitusque fiebant, ut acerbiſſimus tota urbe luctus verſari videretur. Omnes boni abditi & incluſi mœrebant; etſi non viderentur deteſtabilia genera lugendi, pedores, muliebres lacerationes genarum, pectoris, feminis, capitis percuſſionis, collachrymavêre tamen plerique, lachrymis ſe dedêre. Comploratio omnium vocesque flebiles exaudiebantur. Urbs impleta lamentis, crinibus paſſis ſciſſaque veſte concurſârunt nonnulli, conceſſum in omnem formam luctûs, in queitus ſe flebiles profudere. Lamentis, ploratu urbs tota reſonabat. *Vid. Luctus. Mœror.*

Lugubris, e, traurig. *Syn.* Funebris. *Uſ.* Fratris mei lachrymæ ſordesque lugubres. *V. Triſtis.*

Lumbus, i, Hüfft. *Uſus.* Lumborum tenus.

Lumen, inis, Licht. *Syn.* Lux.)(*Tenebræ. Epi.* Æternum, altum, autumnale, bonum,

bonum, clarum, commune, crebrum, dilucidum, breve, probabile, illuſtre, ſuave, divinum, graviſſimum, honeſtum, lætum, magnum, mediocre, obſcurum, perpetuum, plenum, rutilum, ſummum, ſuperum, tenue, tenuiſſimum, varium, vernum, certum, ſervidum, illuſtre, lætum, vitale, volitans. *Uſus.* Lumen alicui in tenebris præferre; tabulæ pictæ in bono lumine. Animi, conſilii, ingenii lumen civibus tendere atque porrigere. Luminibus alienis obſtruere. 2. *Feneſtra.* Credebat ab ædium venditore mutata lumina. 3. *Oculi.* Amiſſis luminibus.

Luminare, is, **Licht.** *Syn.* Lumen. *Uſus.* Incolumi ſenatu, nondum tot luminaribus Reipubl. extinctis.

Luminoſus, a, um, **hell/liecht.** *Syn.* Clarus. *Uſ.* Partes vitæ maxime luminoſæ, & quaſi actuoſæ.

Luna, æ, **Mond.** *Epi.* major, nova. *Uſ.* Summâ humilitate fertur, terram prope contingens. Acceſſu ſuô & receſſu ſolis lumen accipit. Solis annuos curſus ſpatiis conſequitur. Solis annuam luſtrationem menſtruô ſpatiô complet. Ortus naſcentium moderatur; maritimorum motuum acceſſus & receſſus motibus ſuis gubernat; accretione & diminutione luminis quaſi faſtorum dies notat & ſignificat. Naſcentis hebetiora, alias acutiora ſunt cornua. Creſcit luna, ſeneſcit, laborat, deficit. Defectione ſuâ vanum multis terrorem incutit.

Lunaris, e, **dem Mond eigen.** *Uſus.* Lunaris & infimus curſus.

Luo, is, ere, **büſſen.** R. λύω *ſolvo, vel* λούω *lavo.* *Syn.* Perſolvo, abſtergo, expio. *Uſus.* Peccati mei pœnas luo. Collegæ ſui temeritatem morte ſuâ luit. Stuprum oblatum Lucretia voluntariâ morte luit. Innocentium ſanguis juſtis ſuppliciis luendus.

Lupa, æ, **Ertzhure.** *Syn.* Meretrix, ſcortum.

Lupinus, a, um, **vom Wolff ſeyend.** *Uſ.* Folliculus lupinus.

Lupus, i, **Wolff.** R. λύκος. *Uſus.* Lupus in fabulâ.

Lurco, nis, **Praſſer.** *Uſus.* Lurco tribunus plebis.

Luridus, a, um, **bleyfarbig.** *Syn.* Supra modum pallidus. *Uſus.* Corpus luridis maculis maculatum.

Luſcus, a, um, **halb blind.** *Syn.* Unô captus oculô.

Luſio, nis, **Kurtzweil.** *Epi.* Laborioſæ, multæ. *Uſus.* Pueri luſionibus vel laborioſis delectantur; ſenibus ex tot luſionibus tali demum & teſſeræ relinquuntur.

Luſor, is, **Spieler/ Betrieger.** *Syn.* Qui ludit aut decipit. *Uſ.* Luſorem ſuum deludere.

Luſtralis, e, **zur Reinigung/Verſöhnung gehörig.** *Syn.* Quod ad luſtrum ſeu ſacrificium pertinet.

Luſtro, as, **beſichtigen.** *Syn.* Peragro.)(*Obſcuro.* *Uſus.* Licet animis, ut oculis, totam luſtrare terram; exercitum, populum luſtrare. *Thraſ.* Exercitum meum luſtravi, copias recognovi, legiones meas recenſui.

Luſtrum, i, **Zeit von fünff Jahren.** *Syn.* Quinquennale ſpatium, Græcis Olympias. *Epi.* Infelix, ſuperius. *Uſ.* Luſtrum condere. Superioris luſtri nomina extinguere. 2. *Ganea, popina.* Emenſus e tenebris luſtrorum; popinis, aleâ, vinô, in luſtris, tempus ætatis omne conſumpſit.

Luteus, a, um, **kothig.** *Syn.* Nullius ponderis aut pretii, levis, ineptus, hebes. *Uſus.* Luteum negotium eſt, nec dignum quod &c. Homo luteus.

Lutulentus, a, um, **kothig.** *Syn.* Luto plenus & impurus. *Uſus.* Perſona illa lutulenta, impura, inviſa; ut lutulentus ſus cum quâlibet volutatur.

Lutum, i, **Koth.** *Syn.* Terra humore ſoluta & putris. *Uſus.* Homulus ex luto & argillâ factus. O lutum, o ſordes!

Lux, cis, **Liecht.** R. λυχ, λύχη. *Syn.* Lumen.)(*Tenebræ.* *Epi.* Aliena, centeſima, clara, communis, dulcis, forenſis, illuſtris, inſolita, larga, ſuaviſſima, ſupera, tenuis, varia, veriſſima. *Uſus.* Communem lucem accipere; in lucem proferre, luce privari- 5. *Perſpicuitas.* Authoris ſententiæ lucem deſiderant. 6. *Dignitas, honor.* Lucem rebus Reipublicæ afferre. In clariſſimâ luce verſari. *Item:* mea lux, meum deſiderium! In Aſiæ luce degit. Lucem fugere. 4. *Dies.* Luce palàm in forô ſaltare. Ad

eum

eum bene ante lucem veni. 5. *Vita.* Lucis usuram alicui eripere.

Luxuria, æ; es, ei, **Unmäſſigkeit.** *Syn.* Luxus, libido. *Epi.* Agreſtis, nova & inaudita, privata, profuſa, ſingularis, vitioſa. *Uſus.* In urbe luxuries creatur, è luxuria avaritia, ex avaritia erumpit audacia. Turpe eſt diffluere luxuria; per luxuriam ſua bona profundere, conſumere, effundere. Luxuria cum omni ætati turpis, tum ſenectuti fœdiſſima eſt. 5. *Inutilu absque fructu laſcivia, redundantia.* Herbarum, ſtyli luxuries. *Phraſ.* Turpe eſt luxuriâ ſolvi, vitiô ventris & corporis indulgere; delicatè, molliter vivere; otioſam vitam, plenam & confertam voluptatibus luxuriosè vivere. Per luxum & laſciviam in Venerem effundi; fortunæ indulgentiâ & felicitate ad laſciviam abuti. *Vid. Libidinoſus.*

Luxurio, as, **geilen/überflüſſig außſchlagen/wollüſtig ſeyn.** *Syn.* Abundo, profundo; laſcivio. *Uſus.* Depoſitô periculorum metu luxuriaverunt animi.

Luxuriosè, **unmäſſig.**

Luxurioſus, a, um, **unmäſſig.** *Syn.* Aſotus, intemperans.)(*Temprrans. Vid. Luxuria.*

Luxus, ûs, **Verſchwendung.** R. λύσις. *Solutio;* Syn. Intemperantia profuſioque in victu & cultu corporis. *V. Conſumo. Nepos.*

Lyceum, i, *Syn.* Schola Ariſtotelis.

Lychnuchus, i, **Liechtſtock.** *Syn.* Quidquid lucernam ſuſtinet. Eſt enim candelabrum candelæ, lychnuchus lucernæ fulcrum. *Uſ.* Ad lychnuchum ligneolum ſcripſi.

Lychnus, i, **Lampe.** *Syn.* Lucerna. *Uſ.* Alia ſolis lux eſt, & lychni.

Lymphaticus, a, um, **unſinnig.** *Syn.* Furioſus, inſaniens. *Uſus.* Pavor lymphaticus.

Lymphatus, a, um, **unſinnig.** *Syn.* Furens, inſanus. *Uſus.* Velut lymphati & attoniti munimentis ſe continebant. *V. Furens.*

Lynceus, a, um, **ſcharffſichtig.** *Syn.* Perſpicax. *Uſus.* Quis eſt tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nulquam incurrat?

Lyra, æ, **Geigen/Leyer.** *Syn.* Fides. *Uſus.* Lyrâ canere.

Lyricus, a, um, *Syn.* Poëta Lyricus.

M.

Maceilum, i, **Speiß-Marckt.** *Syn.* Locus, in quo venduntur omnia, quæ in urbem veſcendi causâ afferuntur.

Macer, a, um, **mager.**)(*Pinguis. Uſus.* Solum exile & macrum.

Maceria, æ, **leimerne Wand oder Mauer/Zaun.** *Syn.* Murus in agrô & villa.

Macero, as, **außhungeren.** R. μακρὸς. *Syn.* Attenuo, contero. *Uſus.* Aliquem ſollicitudine, fame macerare. Se ſollicitudine, curis, invidiâ conficere & macerare.

Machina, æ, **Gebäue/Gerüſt.** *Syn.* Machinatio. *Uſ.* Hæc tota lex ad te evertendum quaſi machina comparatur. 5. *Aſtutia, dolus, ars.* Adhibere, comparare, commoliri dolum, machinam, fallacias, præſtigias.

Machinamentum, i, **Gerüſt.** *Syn.* Machina. *Uſ.* Variaquatiendis muris machinamenta.

Machinatio, nis, **Erbauung.** *Syn.* Artificium. *Uſus.* Iudex velut machinatione quâdam & ſolertiâ in rei partes eſt flectendus.

Machinator, is, **Erfinder.** *Syn.* Architectus, fabricator.

Machinor, aris, **außſinnen.** *Syn. Transl.* Struo, molior, excogito. *Uſus.* ſibi ipſi peſtem, aliis necem vel calamitatem machinari. *Adv.* Iamdiu, ſceleſtiſſimè.

Maceſco, is, ere, **mager werden.** *Syn.* Macer fio, tabeſco, conſeneſco. *Uſus.* Mœrore maceſco.

Macilentus, a, um, **mager.** *Syn.* Macie attenuatus.

Macies, ei, **Magerheit.** *Syn.* Corporis tenuitas, ſiccitas, gracilitas. *Epi.* Grandis. *Uſus.* Homo grandi macie torridus, contemptus, abjectus. Corpus imbecillitate, ſollicitudine, macie contabuit, extabuit. Equi macie corrupti.

Macro-

Macrocollum, i, eine Art von Papier. *Syn.* Charta, membranula.

Mactè, wolan! frischauf! *Syn.* Vox hortantis. *Usus.* Mactè virtute juvenes! Mactè virtute milites estote: Mactè animo!

Macto, as, umbringen. *Syn.* Interficio. *Usus.* Æternis suppliciis mactabuntur impii, improbi. Quam Lentulo victimam gratiorem mactabis? *Vid. Hostia.*

Maculà, æ, Mackel. R. â Græco μίασμος, macula. *Syn.* Labes.)(*Splendor. Syn.* insignis, magna, minuta, maculæ æternæ. *Usus.* Est autem corporis macula nævus. Maculam & notam alicui inurere. Est hujus sæculi labes quædam & macula virtuti invidere. Maculâ aliquem aspergere, afficere. Maculam ê re aliquâ concipere, suscipere. Macula illa eluenda tibi & delenda est. *V. Labes.*

Maculo, as, bemacklen. *Syn.* Maculâ afficio, contamino, commaculo, inquino, oblino, polluo, fædo, labem infero, maculis aspergo, maculæ sum. *Us.* Omni dedecore maculare splendorem alicujus.

Maculosus, a, um, befleckt. *Syn.* Maculis aspersus. *Usus.* Maculosi Senatores. Vestis maculosa.

Madefio, is, naß werden. *Syn.* Perfundor, respergor.

Madeo, es, naß seyn. *Syn.* Madefio.

Madidus, a, um, naß. *Syn.* Perfectus. *Usus.* Fasciculus ille totus madidus redditus est.

Magicus, a, um, zauberisch. *Usus.* Carmen magicum.

Magis, mehr. *Syn.* Plus, plus plusque, magè.)(*Minus. Us* Semper magis magisque suspicor. Annos natus sum magis quadraginta. Magis est, quod lugeat, quam quod &c.

Magister, i, Lehrmeister. *Syn.* Præceptor, Doctor; auctor.)(*Discipulus. Epi.* Bonus & eruditus, familiaris, gratissimus, imbecillis, magnus & sapiens, molestus, novus, præstantissimus, perfectior, senior, summns. Exquisitus, germanus, ineptus, Rhetoricus. *Usus.* Magistrum habere, aliquô Magistrô uti; apud Magistrum pueri exercentur. Dux & magister ad faciendum aliquid. Plato author & magister intelligendi; virtutis, animi; stylus perfector dicendi & magister. Vestri præceptores & virtutis magistri. Sub haud pœnitendo Magistro eam rem didicit.

Magisterium, ii, Meisterschafft. *Syn.* Magistri dignitas & omnium, cura. *Epi.* Novum, nequissimum. *Us.* Magisterium morum. Magisteria à majoribus instituta me delectant.

Magistra, æ, Lehrmeisterin. *Usus.* Legis æternæ vis, quasi dux & magistra vitæ & officiorum.

Magistratus, ûs, Obrigkeit. *Syn.* Dignitas, honor, potestas, fasces, procuratio negotii & muneris publici, qui cum potestate est, qui potestatem gerit.)(*Privatus. Epi.* Æquus, amplus, annuus, certus, furibundus, levissimus & divulgatus, mutus, lex loquens, Patricius, Provincialis, sanctissimus, summus. Amentes, annui, avariores, egregii, improbi & rapaces, inepti, liberi, maximi, Ministri, minores. Novi, patricii, præsentes, proximi. *Usus.* Munus est Magistratûs, intelligere, se gerere personam civitatis, debereque ejusdem decus & dignitatem sustinere, servare leges, jura describere, ea fidei suæ commissa meminisse. Magisttatum petere; Magistrarum *creare*, ordinare, constituere, facere. Magistratum alicui mandare, committere, dare. Aliquem Magistratum *assequi*, adipisci, accipere, inire. In Magistratum venire. Magistratum ingredi, gerere, habere, peragere; in Magistratu esse. Magistratum *deponere*, Magistratu abire, se abdicare. Alicujus Magistratum imminuere. *Phras.* Non dubito, quin summum atque altissimum gradum civitatis obtineas. Nulla me dubitatio tenet, quin ea consequâris, quæ in Republicâ putantur esse amplissima- Nihil mihi dubitationis relinquitur, quin futurus in civitate sis honestissimus, amplissimus, maximè eximius. Non est cur dubitem, quin honestissimô locô, summô locô, singulari locô futurus in civitate sis. Non est, cur dubitem, quin Magistratum sis consecutus. Pater tuus eximiam ex hoc

Magi-

Magiſtratu laudem coegit. Pater tuus eximiam ex hoc magiſtratu laudem tulit, cœpit, adeptus eſt, conſecutus eſt. Egregiè ſe Pater tuus in hoc munere tractavit, geſſit. Frater tuus hunc Magiſtratum pro ſuâ reique publicæ dignitate adminiſtravit. Præclarè Pater tuus hunc honorem geſſit. *Vid. Officium. Dignitas.*

Magnanimitas, tis, **Großmüthigkeit.** *Syn.* Magnitudo animi, celſitas, amplitudo, præſtantia, altitudo & quaſi exaggeratio quàm altiſſima animi, maximè eminens contemnendis & deſpiciendis doloribus. Magnus animus & excelſus. *Phraſ.* Novi animi tui magnitudinem. Novi animi tui firmitatem, conſtantiam, vim, fortitudinem, excellentiam, præſtantiam, altitudinem, ſublimitatem, Novi, quam forti, quàm conſtanti ac firmô, non demiſsô, non imbecilli, non humili, non fractô animô ſis. Novi, quàm ad omnem eventum, ad omnes caſus ferendos, ad omnem fortunam, ad omnes temporum motus viciſſitudinesque ſtabili ac paratô ſis animô. *V. Altus. Splendor.*

Magnanimus, a, um, **großmüthig.** *Syn.* Vir magni animi; vir fortis, altus & excellens. *Phraſ.* Majorem aut virtutis, aut præſtantis animi opinionem apud homines conſecutus eſt nemo. Plus famæ conſecutus eſt nemo. Tuâ virtute & magnitudine animi nihil eſt nobilius. Singularis in te laus ob tuam virtutem atque animi præſtantiam confertur. *Vid. Altus.*

Magnes, tis, **Magnetſtein.** *Syn.* Lapis terrum ad ſe alliciens.

Magnifacio, is, **hoch ſchätzen.** *Syn.* Magni æſtimo. *Phraſ.* Tui libri paſſim magni fiunt; apud omnes in honore ſunt. Libri tui omnibus vigent. Egregia de tuis libris opinio, exiſtimatio eſt. Præclarè de tuis libris omnes exiſtimant, ſentiunt, judicant. Tui libri omnium judiciô probantur; omnium laudibus ac teſtimoniis probantur, ornantur; omnium in manibus habentur, omnium manibus teruntur; omnium ſinu voventur, circumgeſtantur, circumferuntur, aſſiduè tractantur, accuratè legitantur. *V. Æſtimo.*

Magnificè, **herrlich.** *Syn.* Splendidè. *Uſ.* Magnificè ac ſplendidè convivium ornare, laudari ab aliquo. Amplè, laxè, magnificè habitare, loqui, ſe jactare, aliquem diligere.

Magnificentia, æ, **Herrlichkeit.**)(*Inertia, deſpicientia, luxuria. Epi.* Laudanda, publica. *Uſus.* Magnificentia eſt rerum magnarum & excelſarum cum animi ampla quadam & excelſa propoſitione agitatio & adminiſtratio, in qua gravitas eſt & authoritas. Magnificentia, apparatio, & ſumptus epularum. In omnibus rebus magnificentiam adhibere. *V. Splendor.*

Magnificè, **herrlich.** *Uſus.* Gloriosè ſe jactare ac magnificè.

Magnifico, as, **hoch rühmen.** *Syn.* Te unum ex omnibus magnificare voluit. *V. Laudo.*

Magnificus, a, um, **ſtattlich.** *Syn.* Lautus, ſplendidus, amplus, glorioſus, ſummô ſplendore præditus, delicatus. *Uſ.* Magnificus ornatus, munera, cænæ, venatio, oratio, animus, villa, vectigal. *V. Splendidus.*

Magniloquentia, æ, **Wort-Pracht.** *Uſus.* Hometi magniloquentia.

Magnitudo, nis, **Gröſſe.** *Syn.* Amplitudo, granditas, moles, ubertas. *Epi.* Admirabilis, ſingularis, excellens, eximia, immenſa, incredibilis, interminabilis, inſignis, inuſitata, mirabilis, multa, nova, par, paterna, præſens, ſubita, ſumma, tanta, tenuis, vera & ſapiens. *Uſ.* Magnitudinem animi tui ne inflecti ſinas. Amoris, odii, frigorum magnitudo. *Phraſ.* Magnitudinis immenſæ ſunt gigantes; extraordinariâ, inuſitatâ, immensâ magnitudine ſunt gigantes; maximi inter cæteros homines feruntur eſſe gigantes; vaſtiſſima ſunt gigantum corpora; non ſunt gigantes cum cæteris hominibus corporis magnitudine conferendi. Nemo noſtrûm eſt, qui gigantum magnitudinem æquet; qui gigantes magnitudine adæquet, aſſequatur, quaſi gigantibus par ſit; excellunt gigantes magnitudine inter reliquos homines; gigantes magnitudine cæteris hominibus præſtant, antecellunt. Gigantum magnitudo caret exemplô, extra ordinem eſt, præter naturæ morem eſt; validior eſt, quàm mos naturæ ferat.

Magni eſſe, facere, habere &c. **hoch ſchätzen.** *Uſ.* magni erunt mihi tuæ litteræ.

Magnô,

Magnô, theur. *Syn.* Magnô pretiô.)(*Parvô. Usus.* Agrosillos maguô emit.

Magnoperè, sehr. *Syn.* Nimiô opere. *Usus.* Magnô hic te opere rogat. Magnopere tibi author sum. *Phras.* Summè, etiam atque etiam, vehementer, maximè, mirè, valdè, mirificè, incredibiliter, singulariter, insigniter, præcipuè, unicè, egregiè, apprimè, admodùm, oppidò, eximiè, magnopere, cumprimis, inprimis, majorem in modum, mirum in modum, mirandum in modum, supra modum, extra modum, non vulgariter, non mediocriter, non parum, non minimè, non ad aliorum exemplum, non ex communi consuetudine, non ùt solet, non ùt mos est, extra morem, non more, non ordine, non aliorum exemplô, prætet exemplum, extra ordinem, sic ùt nihil magis, sic ùt nihil tale, sic ùt nihil supra, sic ùt nihil ultra, sic ùt nihil ad illud, sic ùt conferri nihil possit; sic ùt nihil simile, par, æquale; sic ùt ejusmodi nihil sit. *V. Valde.*

Magnus, a, um, groß. R. μέγας. *Syn.* Amplus, grandis, non mediocris, non parvus, uberior, bonus, latè patens, immanis, infinitus, vastus, insanus, longè latèque patens. *Epi.* Æquè, plenè, planè, hercle, ita, mirificè, sanè, valde. *Usus.* Hâc arte tu magnus es. Vir inprimis magnus. Magnus es veterator. Magnum ac honestum te esse volo. *Phras. Res magnæ.* Res magnas, magnitudine præstabiles, novitate primas, genere singulares, non nisi magna suscipere ac profiteri videtur. Nihil medium, nec spem, nec curam, sed immensa omnia & amplô animô volvit; non nisi magna, magnæ molis negoria molitur.

Magnus corpore. Corpus magnitudine inusitatâ; eximia species corporis, ampia & magnifica; homines immani corporum magnitudine; ingentes corporum vastorum moles. Humanæ magnitudinis formam propemodùm excedens; vel inter barbaros corporis specie eminens.

Magnus opibus. Vir summus, potentissimus, florentissimus; ornamentum ac lumen Reipublicæ; omnium gentium, omnium sæculorum, omnis memoriæ facilè princeps; ampliſſimus vir & clarissimus.

Magus, i, ein Weiser/ Zauberer. *Usus.* In Persis magi augurantur & divinant, sapientes & docti habentur. *Phras.* Est magicæ artis professione celebris; magicis carminibus, veneficiis & incantationibus utitur; inaudita & nefaria sacra exercet, cùm inferorum animos elicere, cùm puerorum extis Deos manes placare soleat, venena coquat, diris carminibus & incantationibus utatur.

Majalis, e, Borck/ verschnitten Schwein. *Syn.* Verres castratus.

Majestas, tis, Herrlichkeit/ Hoheit/ Majestät. *Syn.* Imperium, summa amplitudo & dignitas civitatis; suprema dignitas, gravitas. *Usus.* Majestas est amplitudo ac dignitas civitatis, quam qui minuit, imminuit, solvit, capitis pœnâ afficiendus est. Magnum nomen est, magnum decus, majestas Consulis. Majestatem conservare, recipere. *V. Dignitas. Amplitudo.*

Major, is, grösser. *Usus.* Majora omnia re quam famâ videbantur.

Majores, um, Eltern/ Vorfahren/ Voreltern. *Syn.* Patres. Avi, superiores.)(*Posteri, postertores. Epi.* Nostri, obscuri. *Us.* Patres majoresque nostri, optimi & probatissimi.

Malacia, æ, Meerstille. *Syn.* Maris tranquillitas. *Usus.* Tanta repente malacia extitit, ut se loco movere non possent.

Majus, ji, Maymonat. *Syn.* Mensis Majus, rosarum ferax.

Mala, æ, Wange. *Syn.* Maxilla.

Malè, übel. *Syn.* Propè, nequiter incommodè, vitiosè, improbè, malâ ratione.)(*Bene. Usus.* O factum malè! malè agere, audire, loqui.

Maledicè, schmählich / anzüglich. *Us.* De absentibus maledicè contumelioseque loqui.

Maledico, is, ere, übel reden / verfluchen. *Syn.* Maledictis figo, carpo, rodo, vellico, obtrecto, detraho, morbo procacitatis utor, petulanti linguâ aliquem consector, malis onero, maledicta in aliquem confero, convicium facio; probris & maledictis vexo, lacero; maledictis lacesso, maledictorum notis aliquem inuro; laudibus obtrecto.

)(*Benedico. Adv.* Contumelioſiſſimè, petulanter, turpiſſimè. *Uſ.* Si quis alteri maledixit, petulans videtur. *V. Maledictum.*

Maledictio, nis, **Schmähwort.** *Syn.* Maledictum.

Maledictum, i, **Schmähung / Verfluchung.** *Syn.* Convicium, probrum, contumelia. *Epi.* Pervulgatum, commune, volucre.)(*Laus. Uſus.* Maledictum arripere de trivio. In maledicti loco àliquid objicere. Maledictis opprimere, laceſſere, appetere, figere, vexare, obruere aliquem. Maledicta in aliquem conferre, conjicere. Omne maledictum effugere, extinguere. *Phras.* Omnes acerbiſſimè de te loquuntur. Peſſimè tibi omnes dicunt. Omnes tibi graviſſimè obtrectant. Omnes turpia quædam atque inhoneſta in te conferunt, de tuâ exiſtimatione multùm detrahere conantur, liberrimè invehuntur in te, maledictis te onerant graviſſimis. Omnes maledicta in te conferunt, congerunt, conjiciunt. Te valde omnes exagitant, jactant, inſectantur, vituperant, accuſant, carpunt, vellicant. Omnes nefaria quædam de te diſſipant, jactant; ita de te loquuntur, ut honorem tuum turpi labe inficiant. *V. Convicium.*

Maledicus, a, um, **ſchmähſüchtig.** *Subſt.* **Läſterer / Geifferer.** *Syn.* Obtrectator, mordax, petulans, procax, habens aculeos, momus. *Uſus.* Conviciator maledicus – Quis in maledicentiſſima civitate crimen omne effugiat?

Malefacio, is, **übel thun.** *Syn.* Malè mereor, perniciosè mereor.)(*Benefacio. Uſus.* Dii homini huic malefaciant! *Phras.* Non eſt meum cuiquam malefacere. Nolo cum quoquam improbitate certare; petulanter me gerere; ferri cæcum & præcipitem, turpiter aut nequiter facere nemo me inſimulaverit. Quod unquam magnum ſcelus concepi? quod in me facinus? quid dedecoris admiſi? Hôc me conſolor, quod nihil à me delictum putem, nihil peccaverim; ſceleratè, perperam fecerim; nulli unquam aut dictô potervô, aut factô nocuerim; ab omni injuriâ & maleficiô temperaverim.

Malefactum, i, **Ubelthat.**)(*Benefactum. Uſus.* Beneficia malè locata, malefacta arbitror.

Maleficentia, æ, **Beleydigung.** *Uſ.* Iter per provinciam ſine ullâ maleficentiâ facere.

Maleficiosè, **boßhafftig.** *Syn.* Malitiosè, nefarie.

Maleficium, ii, **Ubelhat.** *Syn.* Malefactum, damnum. *Epi.* Cogitatum, levius, majus, manifeſtum, minimum, præſens, recens, ſimile, tantum, tam atrox, tam ſingulare, vehementiſſimum, voluntarium, vulgare. *Uſus.* Sine ullô maleficiô iter per provinciam facere. Committere, admittere, ſuſcipere, facere maleficium. Contaminare ſe maleficiô. A maleficio temperare; prohibere maleficium.

Maleficus, a, um, **ſchädlich.** *Syn.* Reus, male meritus.)(*Beneficus. Uſ.* Vir maleficus naturâ & injuſtus.

Malemeritus, a, um, **übel verdient.** *Uſ.* Ulciſci oportet malemeritos.

Malemateriatus, **übel zugerichtet und erbauet.** *Syn.* E malâ materia factus, *Uſus.* Ædes malè materiatæ.

Malevolentia, æ, **Ungunſt.** *Syn.* Mala gratia, livor. *Epi.* Abſcondita, non infuſcata, non aſſueta mendaciis, non fucata, non fallax, non erudita artificiô ſimulationis. *Uſus.* Malevolentia eſt voluptas ex malo alterius ſine emolumento ſuo. Novi animum tuum malevolentiâ in omnes ſuffuſum, infuſcatum. Occurrendum eſt malevolentiæ improborum. *V. Invidia.*

Malevolus, a, um, **ungünſtig / abhold.** *Syn.* Malevolentia in aliquem ſuffuſus.)(*Benevolus. Adv.* Turpiter. *Uſus.* Homo naturâ maledicus, malevolus, lividus; ſermones malevoli. *Vid. Invidus.*

Malignè, **boßhafftig / bößlich.** *Syn.* Perverſè. *Uſus.* Ager malignè diviſus.

Malignitas, tis, * **Boßheit.** *Syn.* Parcitas, perverſum, & depravatum ingenium.

Malignus, a, um, * **boßhafftig.** *Syn.* Invidus, difficilis, avarus, parvus. *Uſ.* Mente malignâ aliquid facere.

Malitia, æ, **Boßheit.** *Syn.* Fraus, ars, calliditas. *Epi.* Summa, vetus, uſitata. *Uſus.* Malitia eſt verſuta & fallax nocendi ratio, fraus, improbitas, perfi-

perfidia, levitas. Malitia vult se videri prudentiam, à qua longissimè abest. Discedere à perfidiâ, & insidiosâ malitiâ.

Malitiosè, boßhafftig. *Syn.* Callidè, subdolè, versutè, vafrè, dolosè.

Malitiosus, a, um, boßhafftig. *Syn.* Versutus, callidus, astutus, fallax, tectus, obscurus, veterator, perfidus, dolosus, artificiosus, vafer. *Usus.* Nimis callida, & malitiosa juris interpretatio. Rem malitiosè gerere. Num malitiosum te negas & fraudulentum? *V. Nequam. Malus. Improbus.*

Malleus, i, * Hammer. *Syn.* Fabrile instrumentum.

Malleolus, i, ein Rebschoß. Surculus utrinque capitatus, præsertim vitis. *Usus.* Malleoli plantæ, sarmenta. 2. *Manipulus sparteus pice confectus.* Malleolorum plena omnia ad urbem incendendâm.

Malo, malle, lieber wollen. *Syn.* Magis volo.)(*Nolo. Adv.* Omninò, planè. *Us.* Multis partibus id malo, quàm &c. Malo cum Pompejô vinci, quàm cum Cæsare vincere. *Phras.* Domi manere multò malo, nec quidquam habeo tolerabilius, quàm solitudinem. Solitudo mihi quâvis provinciâ optatior, potior. Solitudinem cuivis frequentiæ anteposuero. Animus mihi magis in solitudinem inclinat; hanc præ omni celebritate præopto; latère mihi satius est, quam in urbis luce versari. Forum libens cum solitudine commutavero. Non mihi tantæ voluptati est forum, quàm solitudo. Citiùs, æquiùs forô quam solitudine caruero. Nullô pretio solitudinem dimisero.

Malum, i, Apffel. *Syn.* Pomum.

Malum, i, das Ubel. *Syn.* Damnum, incommodum, pestis mala, detrimentum. *Epi.* Æternum & infinitum, alienum, appropinquans, civile ac domesticum, commune, duplex, extremum, infinitum, sempiternum, intestinum, ingens, intolerabile, inveteratum, occultum, odiosum, parvum, triste, turpe. Mala civilia, aliena, exigua, externa, imminentia, improvisa, præsentia, pauciora, majora, leviora, orbiculata. *Usus.* Omne malum nascens facilè opprimitur, non item inveteratum. Malum magnum *imminet*, impendet. Erumpet malum ac latè manabit. Serpit, crescit, ingravescit malum indies. Magnum alicui malum afferre, dare, inurere. Malis onerare aliquem & urgere. Malum contrahere, facere. Malum *sustinere.* Esse, jacere in maximis malis. Mala invictô animô exhaurire, subire. Malum *cavere*, depellere, sedare, sanare. E malis emergere, malis liberari: *Phras.* Magna ab hoc homine mala nobis imminent; magnam mali molem meditatur. Nihil ab eô nisi pravum & perversum produci potest. Ad veteres nostras ruinas multùm acerbitatis addet. Insanabilis est hominis pernicies. Inclusum domi intestinum ac domesticum malum habemus.

Malum! pfuy! *Syn.* Vox indignantis. *Usus,* Quæ, malum! ista est amentia?

Malus, a, um, boß / übel. *Usus.* Philosophi, non illi mali quidem, sed parum acuti. Malô dolô agere. *Phras.* Homo est insigniter malus, insigniter improbus, omni diritate & immanitate teterrimus; non modò nequam & improbus, sed fatuus & amens; portentum hominis audacissimi & perditissimi; impotens, iracundus, contumeliosus, superbus, semper poscens, semper ebrius; capitalis homo, perniciosus civis, sceleratus, libidinosus, impius, audax, facinorosus, præposterus semper & perversus. Impurus helluo; ad vim, ad facinus, ad cædem accommodatus; fortunâ egens, vitâ turpis, existimatione damnatus, imprudentiâ atque audaciâ fretus; labes ac flamma reipublicæ. Jam pridem ad pœnam exitiumque præceps, unus omnium nequissimus, semissis homo; magnus nebulo, reus, audax, pecuniosus, profusus, perditus, nequam, turpis, multis flagitiis contaminatus. Nihil illô levius, egentius, inquinatius; Patrimoniô naufragus, inimicus atque bonorum hostis, effusè petulans, furibundus, furiosus, sordidus; singulari cupiditate, audacia, scelere præditus. Homo singulari luxuriâ & inertiâ; cui nihil divini, aut humani sanctum. Homo post hominum memoriam turpissimus, deterrimus. *V. Nequam.*

Malus, i, Segelbaum / Mastbaum. *Syn.* Navis,

Navis arbor. *Epi.* Celsi, alti. *Usus.* Malum erigere, scandere, incidere. Malus ventô quassatur.

Malus, i, **Apffelbaum.** *Syn.* Pomus, arbor pomifera.

Mamma, æ, **Brust/ Zitze/ Dutte.** *Syn.* Uber. *Usus.* Puer lactens mammam appetens. Lupa submissis infantibus adeò mitis præbuit mammas.

Manceps, is, **Zöllner/ Vorkauffer.** R. q. *Manu capiens, qui aliquid publicum redimit.* *Syn.* Qui conducit vel emit aliquid publicum. *Usus.* Mancipes à civitatibus pro frumento pecunias exegêre.

Mancipi, **eigenthümlich Gut.** *Syn.* Res omnis, quæ alienari potest. *Usus.* Abalienatio est rei omnis, quæ est mancipi, in jure cessio, aut traditio alteri facta.

Mancipium, ii, **Leibeigener.** *Syn.* Servitus, res mancipi. *Epi.* Aliena, honestissima, pauca, plurima, pretiosissima, sordidata, frequentia. *Usus.* Ager ille meus est mancipiô & nexu, tuus autem usu & fructu. Sui jam juris & mancipii est Respublica. Eum agrum Crasso mancipio des, velim, eâ sumâ, quam constitui. Quidquid in mancipiô fuerit vitii, venditor nisi dixerit, præstato. Mancipio aliquid accipere. 2. *Servus, captivus.* Italia à mancipiis conculcatur. *V. Servitus.*

Mancipo, as, **zueignen / leibeigen machen.** *Syn.* Subjicio, in alterius potestatem trado. *Usus.* Senectus honesta est, si nemini mancipata. Venditum ac mancipatum tribunatum plebi addixit.

Mancus, a, um, **presthafft / schadhafft/ mangelhafft.** *Syn.* Curtus, debilis. *Usus.* Mancus, membris omnibus captus, debilis. Cognitio naturæ sine omni actione manca est.

Mandatum, i, **Gebott/ Befehl.** *Syn.* Res mandata, imperium, voluntas, jussio. *Us.* Mandata alicui *dare*; quendam ad aliquem cum mandatis mittere; mandatis onerare. Mandata *accipere* ab aliquo, recipere, habere. Mandata alicujus data *perferre* ad aliquem, deferre, afferre, exponere. Mandata *exequi*, curare, agere, digerere, efficere, conficere, exhaurire, persequi, mandatis satisfacere.

Mando, as, **befehlen/ befehlichen.** R. *quasi in manus dare, vel manu do.* *Syn.* Jubeo, impero, impono, præscribo.)(*Mandatum accipio.* *Adv.* Accuratissimè litteris, diligenter, nominatim, penitus, planè, privatim, probè, publicè. *Usus.* Mandavi filio, quæ fieri velim. 2. *Commendo, committo, trado, concedo, consigno.* Honores alicui, magistratum, sacerdotium mandare. Res gestas scriptis, litteris, monumentis, historiis, versibus mandare. Rem posteris, annalium monumentis mandare. Vitam suam solitudini & tenebris, se fugæ mandare, mortuum humo mandare. 3. *Dimitto.* Aliquem in ultimas terras mandare. *Vid. Iubeo, Impero.*

Mando, is, ere, **kauen.** *Syn.* Dentibus conficio. *Usus.* Alia animalia sugunt, alia vorant, alia mandunt. Dentibus manditur, extenuatur, mollitur cibus.

Manè, **frühe.** R. à μανὸς, *rarus; quia tunc tenebræ raræ sunt.* *Syn.* Diluculô, primô diluculô, primâ luce, cum primâ luce, simul atque luceret, antelucanô tempore, matutinô tempore, cum nondum luceret, ad primam auroram, sub noctis exrremum, luce apperente, sole oriente, ortâ luce, ante ortum solis, sub lucem, albente cælô, sub diei ipsum ortum, ubi dies cœpit, ubi lux adventabat, pariter cum ortu solis, dubiô adhuc die.

Maneo, es, ére, **bleiben.** R. μένω. *Syn.* Remaneo, commoror, resto, sto, sum, hæreo.)(*Abeo, discedo.* *Adv.* Constanter, diutiùs, firmiùs, in perpetuum, perpetuò, propemodum, rectè, bene. *Us.* In vita, in voluntate, in officio, in conditione, in factô, in sententiâ pristinâ manere. Id animô fixum manet. Manet mihi vetus cum eo contentio. Illud maneat & fixum sit, rem esse nullam &c. Multa diutiùs commemoratione manent, quàm stare naturâ possint. Idem te fatum manet. *Phras.* Ego mihi domi manendum censeo; Domestica statio, mansio placet. In arcanô domùs me sustineo. Domi mihi habitandum, commorandum, residendum, consistendum existimo. Tectis ac tenebris me contineo. Parietum præsidiô me à tumultu tueor.

Domi

Domi me teneo, domi incluſum me contineo, hæreo domi, parietum umbris me occulo. Commoratio, permanſio domeſtica, me obiectat. Domi lubens ſedeo, conſideo. Portâ pedem non effero. Publicô me arceo, atque intra meum limen me contineo.

Manes, ium, Abgeſtorbene. *Syn.* Inferorum animæ, dii manes. *Uſus.* Mortuorum manes re aliquâ expiare.

Manica, æ, Ermel. *Uſus.* Antonius ſolet accipere manicas.

Manicatus, a, um, das Ermel hat. *Uſus.* Manicatæ ac tritæ & talares tunicæ.

Manifeſtè, offenbahr. *Syn.* Manifeſtò, palàm, apertè. Perſpicuè, clarè, non obſcurè. *Uſus.* Aliquid manifeſtè deprehenſum.

Manifeſtò, offenbahrlich. *Syn.* Manifeſtè.

Manifeſtus, a, um, offenbahr. *Syn.* Clarus, perſpicuus, apertus, non obſcurus, inſignis, illuſtris, palâm, promptus, propoſitus, vulgatus, teſtatus, conteſtatus, de quo conſtat, de quo liquet, luce ſolis clarius, quod in promptu eſt, quod patet & notum eſt omnibus, quod tenetur, res ipſa certa & majoribus quaſi theatris propoſita, ante omnium oculos poſitum, quod ante oculos eſt, in medio poſitum. *Uſus.* Scelus manifeſtum & deprehenſum. *Phraſ.* Res manifeſta eſt; manifeſtò comperio & manu teneò; ſic id vidi, ùt, quæ oculis cernuntur; minimè latet; res eſt ita perſpicua, ut oculis judicare poſſitis; nec obſcurum eſt, nec abſconditum; res non conjecturâ, ſed oculis tenetur; res patefacta & in forum prolata eſt. In clara res luce eſt; ſigna extant clariora omni luce. Illuſtrata, patefacta, comperta ſunt omnia. Res confeſſa eſt & manifeſta; haud per ambages rem teneo.

Manipularis, e, zur Rotte gehörig. *Syn.* qui de manipulo ſeu parvâ militum manu eſt. *Uſus.* Doleo, me Pompejum ut manipularem quendam ſecutum.

Manipulatim, * von Rotte zu Rotte. *Syn.* Per manipulos. *Uſ.* Acies manipulatim ſtructa.

Manipulus, i, eine Handvoll. *Syn.* Faſciculus, quem quis metendo manu apprehendit. 2. *Exigua militum manus pars centuriæ.* Armatos manipulos ad ſigna convocat.

Mano, as, flieſſen. *Syn.* Fluo, redundo, fundo, diſſeminor, diſpergor, latiùs diſſipor, ſerpo, percrebeſco. *Adv.* Latè, communiter, longè. *Uſ.* Serpit malum, rumor, ſermo, & manat latiùs, per omne corpus funditur & in omnes partes. Multa è lunâ fluunt manantque. Non patiar eam rem ad urbis perniciem manare. Manavit & diſſeminatum est malum per Italiam, tranſcendit Alpes, obſcurè ſerpens occupavit multas provincias. Omnis honeſtas è quatuor fontibus manat. Hoc conſilium è tuo capite manat. Rem à capite arceſſere; videre, unde cætera manent.

Manſio, nis, Herberg.)(*Deceſſio. Epi.* Cautior. *Uſ.* Manſio in vitâ.

Manſuefactus, a, um, zahm gemacht. *Syn.* Domitus, *Uſ.* Manſuefacti & exculti ad elegantiora defluximus.

Manſuefacio, is, mild/ oder zahm machen. *Syn.* Manſuetum reddo. *Uſ.* Plebs manſuefacta & exculta.

Manſuetè, ſanfft. *Uſus.* Manſuetè facere aliquid.

Manſuetudo, inis, Sänfftigkeit / Sanfftmuth. *Syn.* Lenitas, humanitas, facilitas.)(*Atrocitas. Epi.* Incredibilis. *Uſ.* Omnia plena clementiæ, manſuetudinis, liberalitatis.

Manſuetus, a, um, zahm / ſanfftmüthig. R. q. *manu aſſuetus. Syn.* Mitis, lenis, facilis.)(*Ferus, immanis. Uſ.* Oratio placida, ſubmiſſa, lenis, manſueta. Nihil vidi tam mite, tam pacatum, tam mitis ingenii, quàm te hominem naturâ, conſuetudine, diſciplinâ leniſſimum, manſuetiſſimum. *Vid. Lenis.*

Mantica, æ, * Felleiſen / Rantze. *Syn.* Pera viatoria. *Uſ.* Non videmus, manticæ quod in tergo eſt.

Manubiæ, arum, Raub. R. q. *manu habia. Syn.* Præda, ſpoliaque ex hoſtibus capta. *Epith.* Imperatoriæ, tantæ. *Uſus.* Manubias Marti conſervare, in monumenta Deorum conferre. *Vid. Præda.*

Manubrium, ii, Handhabe. *Syn.* Capulus. *Epi.* Aureum.

Manufactus, a, um, mit der Hand gemacht und gearbeitet.)(*Naturalis. Uſ.* Portus, opera manufacta.

Manumissio, nis, Freylassung/ Loßsprechung. *Syn.* Libertatis datio.

Manumitto, is, ere, freylassen. *Syn.* Libertatem do.

Manus, ûs, Hand. *Epi.* Adversa, antiqua, apta, arguta, confracta, contaminata & cruenta, dextra, facinorosissima, firma, hostilis, impia, importuna, sancta, sinistra, tremebunda, victrix. *Usus* Sumere in manus aliquid; in manu tenere; de manibus extorquere. Platonem è manibus non dimitto, non depono. Disciplina per manus tradita *vulg. de manu in manum.* 2. *Facultas. potestas* Est hoc in manu tua. Manibus excidit victoria. 3. In *promptu est, suppetit.* Res est in manu, sub manu, sub manus. In manu tenemus, habemus victoriam. Præ manibus habere aliquid. 4. *Vis, arma, ferrum.* Ad manus ventum est. Manus sibi afferre, manus dare; manus conserere, conferre. Abstinere, continere manus. 5. *Copia.* Militarem manum cogere, facere, habere.

Mappa, æ, * Tischtuch.

Mapale, is, * Häußlein/ Hüttlein. *Syn.* Casa agrestis.

Mare, is, Meer. R. ab Hebr. *Mara*, amarum. *Syn.* Altum, salsum, profundum, pelagus, pontus, ponti gurges, æquor. *Epi.* Portuosum, scopulosum, infestum, inflatum, murmurans, purpureum, refertum, præclarum, tempestivum, tranquillum, tutum, vastissimum, universum. *Usus.* Turbatum, agitatum mare. Mare cælo miscere. Terra marique conquirere aliquid. *Phras.* Erat mare sanè tempestuosum, fremitus murmurantis maris nos exterruit; cœpit subitò horrescere mare, crebros & altos fluctus in littus evolvere, exæstuare, vix ut in altum evehi possemus.

Marcesco, is, ere; eo, ere, * verwelcken. *Syn.* Torpesco, marcesco, putresco. *Usus.* Luxuriâ, vinôque marcere.

Margarita, æ, Edelgestein/ Perle. *Syn.* Unio. *Us.* Ornatus insignis quasi margarita.

Maria, die Mutter GOttes/ die hochgebenedeyte Jungfrau Maria. *Phras.* Totius humani generis advocata; hortus voluptatis, virtutum omnium fructibus & charismatum floribus abundantissimus.

Marinus, a, um, vom Meer seyend. *Syn.* Maritimus.

Maritimus, a, um, vom Meer seyend. *Syn.* Marinus. *Usus.* Loci, homines maritimi. In maritimis sum.

Maritus, i, Ehemann. *Syn.* Vir. *Epi.* Charior. *Usus.* Ut maritus quàm optimæ mulieri, & hæc optimo viro nupta sit.

Margino, as, * einen Rand machen. *Usus.* Censores vias sternendas marginando locaverunt.

Marmor, is, Marmorstein. *Us.* Simulacrum è marmore, signum marmoreum.

Marmoreus, a, um, marmorsteinern. *Us.* Columnæ, tecta marmorea.

Mars, tis, Kriegsgott bey den Poeten. R. *mas*, vel ἀνὴρ. *Usus.* Mars belli communis, & incerti casus; incertus pugnarum exitus & Mars communis. Suô rem Marte gerit. *V. Bellum.*

Marsupium, ii, Beutel/ Seckel. *Syn.* Saeculus nummarius.

Martyr, Blut-Zeuge. Qui sanguinis sui pignore Christum testatus, pro veritate evangelica supplicium mortis subiit; propter Christum carnifici collum non invitus exporrexit; qui pro Christi confessione strenuè dimicârunt, & summâ alacritate variô lethi genere animas liquerunt; ad cruciatus velut ad convivia læti & alacres iverunt, spernentes facultates, tyrannorum minas ac promissa nihili facientes s. pendentes; qui vitâ, sanguine fidem commendârunt, confirmârunt; signis & portentis divinâ vi factis coruscârunt; suis laboribus nocentissimas idololatriæ stirpes evulserunt; christianam fidem plantârunt, suisque sudoribus & lacrymis, imò etiam sanguine rigârunt & consignârunt; per vulnera & mortes regi suo præclarum testimonium dederunt; qui Dei causâ quæcunque cruciamenta ipsamque mortem, cujus imaginem oculis fugimus, mentionem auribus respuimus, quam animis aversamur & sola recordatione perhorrescimus, constantissimè oppetiverunt; qui tormentis immanissimis excarnificati, dirissimos Christi causâ cruciatus exhauserunt,

runt, se seque in mortem acerbissimam obtulerunt. Gladio desectis cervicibus ad mortem dati; quos nulla, quamvis acerbissimorum cruciamentorum vis, vel ad mutandam sententiam adigere, vel extortô spiritu ad mortuos aggregare potuit; proscriptis, ereptis ac direptis facultatibus exiliô sunt affecti, fustibus ad mortem contusi, sagittis confixi, compressis laqueô faucibus elisi, quibus prætruncatæ manus &c.

Mas, ris, Manns-Bild.)(*Fœmina. Usus.* Et Deos mares & fœminas esse dicitis.

Masculus, a, um, starck / mannlich. *Syn.* Fortis.

Massa, æ, * Teig. *Syn.* Farina ad pinsendum aquâ subacta, & quidquid densum est vel spissum ad similitudinem farinæ subactæ. *Usus.* Auri, ferri, picis massa.

Mater, tris, Mutter. R. Μήτηρ. *Syn.* Parens, educatrix, genitrix, procreatrix. *Epi.* Cæca, conscelerata, egregia, gravida, præclara, infesta, libera, magna; misera, lamentansque & abjecta; plena pietatis, victrix, optima. *Usus.* Sapientia Mater omnium bonarum artium. Matris terræ sinus & gremium.

Matercula, æ, Mütterlein. *Usus.* Matercula suæ festivus filius.

Materfamiliâs, æ, Haußmutter.)(*Paterfamiliâs. Usus.* Matremfamiliâs secùs, quàm Matronarum sanctitas postulat, nominamus.

Materia, æ, Materie / Zeug. *Syn.* Substantia, ex quâ fit aliquid. *Usus.* Plato ex materiâ in se omnia recipiente esse mundum factum censet. 2. *Lignorum apparatus, sylva.* Nulla materia nisi admotô igne ignem concipit. Materiam comportare milites jubentur. Ex insula materiam, calcem &c. advexêre. Permista & confusa sylva & materia omnium argumentationum. 3. *Id, de quô sunt facultatum tractationes, leges, materia subjecta.* Materia artis est, in qua ars versatur. Crescit mihi materies scribendi. Quid illum odisset, segetem & materiem suæ gloriæ? 4. *Facultas.* Deformitas corporum apta ad jocandum materies. Opes libidini materiam dant, præbent. Moderatio subtrahit, adimit materiam furori *Thras.* Materies scribendi mihi non deest. Semper est aliquod epistolæ argumentum. Copiâ rerum, quas scribam, impedior potiùs quàm inopiâ. Nec res, nec voluntas ad scribendum mihi deest. *V. Occasio.*

Materiarius, ii, * Zimmermann/Werckmeister. *Syn.* Faber lignarius.

Materiatus, a, um, von Holtzwerck seyend. *Syn.* Quod ex materia constat. *Usus.* Domus maiè materiata.

Materior, aris, * Holtz zuführen. *Syn.* Ligno. *Usus.* Eôdem tempore & materiari & frumentari neeesse erat.

Maternus, a, um, mütterlich. *Usus.* Nomen maternum amantius & indulgentius.

Matertera, æ, der Mutter Schwester / Muhme. *Syn.* Matris soror.

Mathematicus, a, um, zur Mathesi gehörig / darinn erfahren. *Epi.* Magnus, sapiens, sempiternus. *Usus.* Mathematicæ artes, scientiæ. Pulvis mathematicorum eruditus. Mathematici magnâ in obscuritate rerum, & reconditâ in arte, & multiplici subtilique versantur.

Matricida, æ, Mutter-Mörder. *Syn.* Qui matrem occidit, parricida. *Epi.* Certissimus, crudelissimus, impius.

Matricidium, ii, Mutter-Mord. *Us.* Matricidii accusatur Orestes.

Matrimus, i, der noch die Mutter bey Leben hat. *Syn.* Cujus mater adhuc vivit.

Matrimonium, ii, Ehestand. *Syn.* Conjugium. Viri & mulieris legitima conjugatio. *Epi.* Dotale, stabile & certum. *Us.* Collocare aliquam in matrimonium. Aliquam in matrimonium ducere, habere.

Matrimonium ineo. Contrahere, inire matrimonium, nuptias, connubium, societatem vitæ perpetuam ac mortis tantùm vi dirimendam, onerosam & ærumnosam; ad rem uxoriam animum adjungere; domum ducere uxorem; thalamum alicujus ambire. Thori consortem accipere; in sanctum connubii fœdus & indissolubilem vitæ thoriquæ societatem convenire,

In matrimonio habere uxorem; habere conjugem, matrimonii fœdere junctam, copulatam, vinculis socialibus sibi

junctam ; vivere cum aliqua in conjugio, matrimonio ; ducere, sibi adiciscere uxorem ; in matrimonium accipere uxorem ; conjungere matrimoniô, suscipere aliquem conjugem ; accipere aliquem in matrimonium; nuptiis sibi jungere, copulare aliquam.

Matrimonium copulo. Matrimoniô nubentes conjungere, fœdere indissolubili copulare, conjugio alicui copulare aliquam.

Matrimonium secundum. *Phras.* Ad secundos, tertios thalamos procedere; post virum suum primum alterum nescire ; conjugiô secundo devinctus; conjugii expers, ad secundas nuptias pergere.

Matrona, æ, **Haußfrau / ehrbare Frau.** *Syn.* Marita, mulier, uxor, materfamiliâs. *Epi.* Opulentæ, optimates. *Usus.* Matronarum dignitas & sanctitas.

Matronalis, e, **ehrbar und den Frauen anständig.** *Us.* Matronalis gravitas, pudicitia, decus.

Maturatio, nis, **Eilung.** *Syn.* Festinatio, properatio.

Maturè, **frühzeitig / ungesäumt.** *Syn.* Citò, celeriter, tempori, sine morâ, celeriter, tempestivè. *Usus.* Eò, quò intendit, maturè perveniet.

Matureſco, is, ere, **zeitigen / zeitig oder reiff werden.** *Syn.* Perficior, absolvor.

Maturitas, tis, **Zeitigung / Reiffung.** *Syn.* Tempestivitas, tempus maturum.)(*Immaturitas.* *Epi.* Prima dicendi, tanta, tempestiva. *Usus.* Hæc studia in adolescentiâ tanquam in herbâ significant, quæ virtutis maturitas, & quantæ fruges industriæ sint futuræ. Canescit jam tua eloquentia, & quandam maturitatem habet, s. assecuta est. Ejus rei maturitas nondum venit. Videtur id jam perfectum, & maturitatem habebere suam. Usus maturitatem dat, affert.

Maturo, as, **eilen / befördern.** *Syn.* Maturitatem affero, accelero, propero. *Us.* Maturare mortem alicui. Quæso, matures venire.

Maturus, a, um, **reiff / zeitig.** R. *à matutâ & uro, qs. tempestivè coctus.* *Syn.* Coctus, tempestivus, mitis.)(*Præcox, immaturus.* *Us.* Poma matura & cocta decidunt. *Maturus* & mitis orator. Ætas maturissima. Vitæ satietas maturum mortis adfert tempus,

Matutinus, a, um, **morgendlich.**)(*Vespertinus.* *Usus.* Matutina tempora lectione consumo.

Maxilla, æ, **Wauge.** *Syn.* Mala.

Maximè, **meistens / zum meisten.** *Syn.* Summè, nec minimè, potissimùm, immortaliter, magnoperè. *Usus.* Ut quisque maximè indigus, ita ope dignissimus. Tam sum amicus Reipubl. quàm qui maximè. Domus celebratur ùt cùm maximè. 2. *Præsertim, cumprimis.* Eos amo maximè, qui &c. Eò maximè te amo, quòd &c.

Maximopere, **sehr / über die Maaß / hefftiglich.** *Syn.* Summopere, maximè, præsertim, præcipuè, potissimùm. *Usus.* A te maximopere peto & quæso.

Maximus, a, um, **grösseſter.** *Syn.* Amplissimus, summus, immanis, singularis, incredibilis, ingens, unicus, divinus, immortalis, maximè rarus.

Meatus, ûs, * **Gang / Lauff.** *Usus.* Solis cursus & meatus.

Mecum, **mit mir.** *Usus.* Tecum ipse meditare : mecum sum, mecum vivo. Tecum habita, & nôris, quàm sit tibi curta supellex. **Kehr für deiner Thür.**

Medeor, eris, eri, **heilen.** *Syn.* Sano, curo; medicinam adhibeo, affero, facio; curationem adhibeo; remedium adhibeo, facio, procuro. *Adv.* Facilè. *Usus.* Afflictæ Reipubl. capitì, oculis mederi. Laborantibus succurrere, mederi ægris, afflictos excitare. *Phras.* Dolorem minuit ac mollit temporis longinquitas, vetustas. Quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera, sanantur vetustate. Vis doloris cum tempore languescit; detrahit de dolore dies, atque adeò extinguit omnem planèque tollit. Quôvis dolore affectis medetur tempus ; quôvis malô laborantibus medicinam dies affert. Vetustas fert opem ; vetustas opitulatur, subvenit, auxilio est, subsidio est; finem doloris dies affert. Habet hoc tempus, ut quemvis dolorem, quamvis acriter in animo insitum, evellat atque abjiciat. Est hoc temporis, ut omnem malorum memoriam, omnem adversæ fortu-

tunæ recordationem ex animo deleat, auferat, eripiat, expellat, amoveat.

Mediastinus, i, Haußknecht. *Syn.* Mancipium viliſſimum. *V. Servus.*

Medicamen, inis, Artzney/ Hülff-Mittel. *Syn.* Medicamentum.)(*Venenum. Epi.* Violentum. *V. Remedium.*

Medicamentum, i, Artzney. *Syn.* Medicamen, medicina, remedium. *Epi.* Multa, ſalutaria, violenta. *Uſus.* Medicamentis delibutus; medicamentis partum abigere. Fucata candoris medicamenta. Medicamentum dare ad aquam intercutem. *V. Remedium.*

Medicina, æ, Artzney. *Syn.* Medicamentum, remedium, valetudinis ratio, ars medendi. *Epi.* Conſularis, animi, grata & multis probata, pluribus ſuſpecta & inviſa, imbecillior, major, perpetua; tarda, ſed magna; tempeſtiva. *Uſus.* Facere, afferre medicinam alicui: Nulla tot incommodis medicina reperietur. Medicinam exercere, facere, adhibere, afferre. Ere ægroti eſt in tempore accipere medicinam. *V. Remedium. Medicus,*

Medicus, i, Artzt/ Leib-Artzt. *Epi.* Callidus, jam incognitus & ſæpe victor, diligens, ignobilis, index, nobiliſſimus, optimus, ſtudioſior, ſuavis, ſummus. *Uſus.* Ad morbos difficillimos nobiliſſimus medicus quæritur. Medicum adhibere, medicô uti. Medico honos habendus eſt. Medici causâ morbi inventi, curationem eſſe inventam putant. Medico non ſolum morbus, ſed conſuetudo valentis, & natura corporis cognoſcenda. Medici ex quibusdam rebus & advenientes & creſcentes morbos intelligunt.

Medicor, aris, * heilen. *Syn.* Medeor.

Medietas, tis, halbes Theil/ Helffte/ das Mittelſte. *Syn.* Media pars, medium. *Uſ.* Bina media; vix audeo dicere medietates.

Medimnum, i, ein Maaß. *Syn.* Genus menſuræ ſenûm modiorum.

Mediocris, e, mittelmäſſig. *Syn.* Nonnullus, modicus.)(*Maximus. Uſus.* Ingeniô, prudentiâ eſt mediocri. Mediocris eſt in dicendo.

Mediocritas, tis, Mittelmäſſigkeit. *Syn.* Modus; nec nimiùm, nec parum. *Epi.* Inhabilis. *Uſus.* Omnis virtus eſt mediocritas. Virtutes omnes mediocritate quâdam eſſe moderatas conſtat. Certus eſt villarum modus & ad mediocritatem revocandus. Mediocritas, dicendi.

Mediocriter, mäſſig. *Syn.* Modicè.)(*Valde, maximè. Uſ.* Injurias mediocriter ferre. Poſſem mediocriter laceſſitus leviter repungere. Mediocriter à naturâ inſtructus, anguſtiùs etiam à labore & diſciplinâ.

Mediterraneus, a, um, vom Meer weit abgelegen/ mitten auff dem veſten Land belegen. *Syn.* A mari remotus. *Uſ.* ita mediterranei non eſſe putant.

Meditatè, bedächtlich. *Uſ.* Illorum rem perquam meditatè tenes.

Meditatio, nis, Betrachtung. *Syn.* Commentatio, exercitatio. *Epi.* Multa, ſtulta, quotidiana, pia. *Uſ.* Multi naturæ vitium meditatione atque exercitatione ſuſtulerunt.

Meditor, aris, bedencken / betrachten. *Syn.* Attente cogito, commentor. *Adv.* Maximè, multò antè. *Uſus.* Tu ea meditare, para, cogita, ne imparatum te offendam. Forum, ouriam, accuſationem meditatur. Quæ in forô agenda ſunt, exercitatione quaſi ludicrâ perdiſco, & meditor. Nihil fecit non diu ante conſideratum, præparatum, meditatum. Meditatus ad dicendum acceſſi. *Phraſ.* Nunquam non aliquid meditaris, in aliquâ meditatione, in perpetuâ cogitatione verſaris, aliquid contemplatione dignum mente cogitas, animum intendis, animô longè latèque peregrinaris; ſemper aliquid attentiùs cogitas. Multâ commentatione & meditatione dicendi locos omnes paratos & expeditos habes; tempus omne in acerrimâ atque attentiſſimâ cogitatione ponis, contemplaris aliquid ſalubre, conſideras rerum ſuperarum atque cæleſtium cauſas. Spectator ac contemplator diligens, conſideratione ac contemplatione pulcherrimarum rerum animum paſcis, oblectas, latè circumducis. *Vid. Cogito.*

Medius, a, um, der Mittlere / Mittelſte. R. μέσος. *Syn.* Intermedius, interjectus, inter aliquos interjectus, dimidiatus.

diatus.)(*Ultimus, extremus. Uſus.* Oratio vel oriens, vel media, vel cadens. In mediô jure civili verſari. Qui ſe medium, *neutralem*, eſſe vult, in patriâ manet; qui proficiſcitur, aliquid de alterutrâ parte vindicat. In mediam turbam ſe injecit. Interjectus mediusque duas inter partes, ætates. Inter bellum & pacem nihil eſt medium. In mediam dimiçationem ſe offerre. Mediis conſiliis ſtandum. Mediâ viâ conſilium capiendum. De medio tollere, removere, recedere. In medio poſitum.)(*Obſcurum.* Res de medio ſumptæ, *omnibus notæ.*

Medius fidius. Jurandi formula vetus.

Medulla, æ, das Marck. R. & *Syn.* Oſſium medium replens pingue. *Transl. intimus animus. Uſus.* In medullis mihi & viſceribus hæret. Venis & medullis inſidet malum.

Mel, lis, Hönig. R. μέλι. *Uſ.* Villa abundat lacte, caſeô, melle. Sermo melle dulcior.

Melancholia, æ, Melancholey / Traurigkeit. *Syn.* Atra bilis. *Uſ.* Quem nos furorem, Græci melancholiam vocant, quaſi atrâ ſolum bile mens moveatur. Naturâ triſti & reconditâ ſunt melancholici.

Melancholicus, a, um, melancholiſch/ traurig. *Uſus.* Qui valetudinis vitiô furunt, & melancholici dicuntur, habent aliquid in animis præſagiens & divinum.

Melior, is, beſſer. *Syn.* Potior, commodior, præſtabilior, lectior.)(*Deterior. Uſ.* Res meliore in loco eſt. Incipit res melius ire, quàm putâram. *Phraſ.* Nemo doctus quemquam ſe meliorem arbitratur; neminem ſe potiorem ducit; aliis ſe præfert omnibus; ſuperiorem & præſtabiliorem cæteris, nemini inferiorem exiſtimat. Præcipuam putat ſuam eſſe doctrinam, nec communem ulli. Doctrinâ ſe omnes præcedere, antecellere, anteire, excellere, præſtare certiſſimum habet. *V. Potior.*

Melius, beſſer. *Syn.* Commodius, ſatius potiùs, præſtabiliùs. *Uſ.* Millies perire eſt melius quàm &c. Meliore locô, jure, conditione ſunt, quàm, &c. *Phr. Meliorare, vulg.* Ejus operâ melius jam habet civitas. Correxit urbem, & ſingulis medicinam conſilii ſui, quam potuit, attulit; medebatur incommodis; Rempubl. velut in ſedes ac ſtatum ſuum revocavit; urbis partem corruptam correxit; in veterem dignitatem vindicavit; in antiquum ſtatum reſtituit; urbem recreavit, perditam & afflictam erexit. Rem prolapſam reſtituit, ſanavit, ſuperiora incommoda ſarcivit; ſpecies eſt adeò reviviſcentis Reipublicæ. Surrexit ejus operâ ex intolerabili ſtatu reſpublica; conſiſtit it Reſpublica, convaleſcit & ſanatur civitas. Fieri quædam ad meliorem ſpem inclinatio videtur. Emersêre cives, & ſe ad frugem bonam recepêre. Ad ſanitatem revertitur civitas; lux quædam affulgere viſa eſt civitati.

Mellarium, ii, mellaria cella, Bienen-oder Immenſtock.

Mellitus, a, um, ſüß / Hönig-ſüß. *Syn.* Suavis, jucundus. *Uſus.* Mellitus puer.

Melos, Geſang. *Syn.* Cantus. *Uſ.* Dulce melos. Repercuſsô dulcior aura melô.

Membrana, æ, Pergament. *Epi.* Tenuiſſima, pellucida. *Uſus.* Natura oculos membranis tenuiſſimis ſepſit.

Membrum, i, Glied. Pars corporis, *Transl.* aliarum quoque rerum. *Syn.* Articuli, artus. *Epi.* Proximum, turbidum, turgidum, tumidum. *Membra* commutabilia, humana, imbecilla, minutiora, reliqua, tenuiſſima. *Uſus.* Comparatio membrorum. Aptæ & integræ partes corporis. Partes & membra Philoſophiæ.

Memini, gedencken. *Syn.* Memoriâ teneo, memoriâ repeto, commemini, commemoro.)(*Obliviſcor. Adv.* Diligentiſſimè, gratè, jucundè, meliùs, omninò, probè, rectè, ſuaviter. *Uſus.* Memini, nec unquam obliviſcar noctis illius. Memini tua mandata. *Phraſ.* Semper tui meminero; nunquam ex animo meo diſcedet tui memoria; anni conſequentes excipient tui memoriam. In memoriâ meâ penitus inſedisti. Semper in meâ memoriâ hærebis; erit infixa menti meæ tui imago: complectar abſentem te cogitatione. Suavis mihi ſemper erit tui recordatio, ita viſceri-

viſceribus hæres. Virtutes tuas gratâ ſemper memoriâ perſequor.

Memor, is, eingedenck. *Syn.* Qui non obliviſcitur, memoriam alicui præſtat.)(*Oblivioſus. Uſus.* Diligens, ſobrius, memor, ingenioſus, acutus orator. *V. Memoria.*

Memorabilis, e, gedenckwürdig. *Syn.* Memorandus, memoriâ dignus, commemorabilis. *Adv.* Maximè. *Uſus.* Memorabilis ejus & divina virtus. Res à te geſta memorabilis & penè cæleſtis. Vir commemorabili pietate ac virtute; multa fecit digna memoratu, ad memoriam inſignia.

Memoria, æ, Gedächtnüs. R. *μνάομαι, recordor. Syn.* Facultas animæ, rerum perceptarum cuſtos. *Epi.* Acris, acerba, æqualis, æterna, altior, bona, brevis, clara, cuſtos rerum, digna, divina, diuturna, excellens, fidelis, grata, germana, hebes, immortalis, infinita, non ingrata, inſignis, mira, jucunda, naturalis, nimia, præſens, immortalis, publica, recens, ſingularis, ſuavis, ſuperior, tanta, theſaurus omnium, vetus, viva, ingratiſſima, ultima pueritiæ. *Uſ.* Memoria eſt theſaurus rerum inventarum & cuſtos. Hortenſius tantâ fuit memoriâ, ut &c. Homo poſt hominum memoriam optimus, peſſimus. Bella noſtrâ & patrum memoriâ geſta. 2. *Recordatio.* Memoriâ comprehendere aliquid & complecti; geſta aliqua memoriæ *tradere*, prodere, conſecrare, mandare; ad memoriam propagare. Memoriam ſui relinquere. In memoriâ *habere*, memoriam alicujus ſummâ cum benevolentiâ tenere; in memoria retinere aliquid; memoriam rei alicujus ſervare, conſervare, uſurpare. Superiora tempora memoriâ repetere. Ea res penitus mihi in memoriâ inſidet, hæret. Memoriâ *vacillare*, hujus beneficii memoriam nulla dies obſcurabit, delebit, abſterget, extinguet, tollet, adimet, expellet, evellet. Memoriam alicujus rei *deponere*, abjicere. Memoriâ aliquid deponere. Non dilabetur id è memoria; non morietur ejus apud me memoria. Memoriam *refricare*, renovare, redintegrare, referre. In memoriam reducere, revocare, redigere. In memoriam rei redire. 2. *Monimentum, nomen, fama.* Fortium virorum memoriam honore proſequi; ex annalium monumentis colligere, accipere, recipere; ampliſſimis monumentis conſecrare. *Phraſ.* Juvat hæc ſubinde in memoriam revocare, rem commemorando renovare, vetera recognoſcere, excitare antiquitatis memoriam, mentem ad antiqua revocare, jucundâ recordatione in antiquis verſari; animum ad vetera illa referre, antiquitatis ſpeciem repræſentare animis.

Memoriâ es optimâ; memoriâ es inſigni, egregiâ, præſenti, ſingulari, incredibili, tenaciſſimâ, non vulgari, minimè labili; fideli es memoriâ; memoriâ multùm vales; memoria præſtas, excellis; memoriâ minimè falleris; memoriâ minimè vacillas; non tibi labat memoria; tibi maximè viget memoria. Quæcunque legis aut audis, memoriâ tenes, memoriæ mandas, tibi in memoriâ penitus inſident; nihil tibi memoriâ excidit, labitur, effluit.

Memoriter, durch Hülffe des Gedächtniſſes/ außwendig. *Syn.* E memoriâ, ſine ſcripto. *Uſus.* Memoriter recitare, enumerare, narrare, reſpondere. Rem memoriter complecti, ex memoria exponere.

Memoro, as, gedencken / ſich erinnern. *Syn.* Commemoro, proſequor. *Adv.* Nimis obſcurè. *Uſus.* Clarorum virorum laudes memorare. *V. Loqnor. Mentio.*

Mendaciam, ii, Lügen/ Unwarheit, *Syn.* Falſitas, vanitas, orationis vanitas.)(*Veritas. Epi.* Magnum atque impudens; modeſtum, & non infacetum; honeſtum ac miſericors. Craſſum, perniciоſum, officioſum, jocoſum, turpiſſimum, infeſtum, ſplendidum, triumphale. *Uſ.* Homo ex fraude & mendaciô compoſitus. Improbi hominis eſt mendaciô fallere, mendacium dicere. Aliquid aſpergere mendaciis. Probi viri à mendacio temperant. *Phraſ.* Homo è mendaciis conflatus; qui, ut placeat, cuilibet ſuum mendacium accommodat; qui omnia mendaciunculis aſpergit; qui improbè, impudentiſſimè mentitur; qui veritatem mendaciis contaminare nihil veretur, qui ubivis inſignem

insignem orationis vanitatem adhibet; qui mendacia struit, fundit; qui non infeliciter, compositis mendaciis semper est instructus.

Mendax, cis, Lügner. R. â *mente*. *Syn.* Vanus, totus ex fraude & mendacio compositus, futilis.)(*Verax*. *Usus*. Mendaci homini verum quidem credere solemus. Nihil interest inter perjurum & mendacem; nam qui mentitur, pejerare consuevit. Vanus, perfidiosus, fraudulentus, impius, ex fraude, fallaciis, mendaciis constare totus videtur. *V. Mendacium*.

Mendicitas, tis, Betteley / höchste Armuth. *Syn.* Paupertas, inopia, *Epi.* Aviditati conjuncta, summa. *Usus*. Mendicitatem perpeti; è mendicitate emergere; ad mendicitatem redigi. Hic in summa mendicitate est, vivit. *V. Paupertas. Inopia.*

Mendico, as, bettlen / vor den Thüren heischen / heischen gehen. *Syn.* Vitæ alimenta ostiatim postulat.

Mendiculus, i, ein geringer Bettler. *Us.* Exercitus è mendiculis rusticis collectus.

Mendicus, a, um, bettlerisch. *Subst.* Bettler Bettlerin. *Syn.* Pauper, qui pedem in suo ponere non potest, der nichts eigenes hat. *Epi.* Beatus, dives, sapiens. *Us.* Si paupertas malum est, nemo mendicus beatus. Hoc genus forense exiguum est, & mendicum. *Vid. Pauper.*

Mendosè, voller Fehler / falsch. *Us.* Libri mendosè & vitiosè scripti.

Mendosus, a, um, voll Fehler. *Syn.* Vitiosus. *Us.* Historia mendosa, in quâ pars aliqua deest & superat.

Mendum, i, Fehler / Schnitzer / Irrthum. R. *μινύθω, minuo*. *Syn.* Vitium, erratum. *Epi.* Magnum. *Usus*. Mendum liturâ corrigere; menda tollere.

Mens, tis, Gemüth. R. *μένος*, Animus; qs. eminens. *Syn.* Ratio, princeps animi pars, intelligentia. *Epi.* Acrior, humilis, conscelerata, constans, divina, domestica & civilis, effrenata & præceps, firma, fons sensuum, humana, impia, imbecilla, incredibilis, infinita, integra, intenta, liberalis, provida, sagax, præstans, tranquilla, vegeta, demens, ignara, improvida, nefaria, singularis, sancta, tarda. *Usus*. Mentis *errore* affici, à mente discedere, mente captum esse, mente emotâ esse. De mente deturbari, dejici; à mente deseri. *Mentis suæ esse*, mentis compotem esse; mente constare s. consistere. 2. *Memoria*. Venit mihi in mentem illius temporis. 3. *Consilium, sententia, propositum voluptas, sensus*: Dii tibi illam mentem dederunt, indiderunt, injecerunt; in eam te mentem impulêre. Dii fecêre, ut ad illud mentem appelleres; ut mentem in eâ re locares, figeres; ut eam mentem susciperes. Nihil me ab bâc mente *deducet*, avocabit; nihil mentem meam flectet, mutabit; nullô pactô ab hâc mente deflectam, desistam. Mente totâ & omni animi cogitatione in rem aliquam incumbere.

Mensa, æ, Tisch. *Epi.* Argentea, extructa, hospitalis, maxima, publica, sancta, sana, secunda, extrema, solemnis. *Usus*. Mensam exquisitissimis cibis construere, apponere. Mensæ accumbere, discumbere. De mensa aliquid alicui mittere. Mensam removere, tollere. Manum in mensam porrigere. Mensarum assecla, Schmarotzer. Quæ ad mensam quotidianam atque epulationem pertinent. *V. Convivium*.

Mensarius, ii, Wechsler. *Syn.* Trapezita, argentarius.

Mensio, nis, Maaß / Messung. *Syn.* Dimensio.

Mensis, is, Monath. R. *μὴν. μηνὸς*. Aliis *à metiendo*. *Usus*. Mensis, quando luna lustrato suo cursu solem consecuta est. Lunæ cursus, quia mensa spatia conficiunt, menses nominantur.

Menstruus, monatlich.)(*Æternus*. *Syn.* Quod ad mensem durat & singulis mensibus fit. *Usus*. Tabulæ menstruæ. Solis annuam lustrationem luna menstruô spatiô conficit.

Mensura, æ, Maaß. *Syn.* Modus. *Epi.* Cumulatior, evidens, major. *Usus*. Quæ acceperis utenda, majore mensurâ, si modo possis, reddito. Cumulatiore mensurâ uti.

Mentha, æ, Garten-Münz. Nota herba.

Mentio,

Mentio, nis, Meldung. *Syn.* Sermo, commemoratio, uſurpatio. *Epi.* Fatua, honorifica, indigna. *Uſus.* Caſu in eam mentionem incidi. Mentionem facere Cæſaris, de Cæſare. Mentionem rei intermittere. *Phraſ.* Sæpe de te ſiletur; non in oblivione jaces, ſed in aſſiduâ commemoratione; ſæpe memini-mus & commemoramus de te. Mentionem de te ſerimus, agitamus, inferimus.

Mentior, iris, lügen. *Syn.* Ementior, mendacium dico, orationis vanitatem adhibeo, temporis causâ fingo. *Uſus.* Mentiri in aliquâ re, de re aliquâ. *Phraſ.* Quidquid tu dicis, falſum eſt. Quidquid tu dicis, minimè eſt verum; alienum, ſejunctum à veritate eſt; abeſt à vero; adverſatur veritati; mendacium eſt. Falſa eſt omnis oratio tua. Quidquid loqueris, falsò loqueris. *V. Mendacium.*

Mentum, i, das Kien. R. qſ. *moventum, quia movetur inter edendum:* Pars ſubjecta ori. *Epi.* Paulò attritius. *Uſ.* Mentum in dicendo intorquere. Siniſtrâ mentum ſublevare.

Meracus, a, um, ungemengt/ lauter. *Syn.* Merus. *Uſus.* Vinum meracius ſumere.

Mercator, is, Handelsmann / Kauffmann/ Einkauffer. *Syn.* Negotiator, venalitius, mercaturam faciens, venditor & emptor. *Epi.* Callidus, peritus. *Uſus.* Sordidi putandi ſunt, qui mercantur à mercatoribus, ut ſtatim vendant. *Phraſ.* Mercator eſt diligens, in multis regionibus negotiatur, quæſtus causâ latè proficiſcitur ad mercatum, multa negotia gerit, magnam contrahit mercem, multa eſt ejus negotiatio.

Mercatura, æ. Handelſchafft / Kauffmannſchafft / Gewerb. *Syn.* Negotiatio, mandinatio. *Epi.* Æqua, certa, iniqua, magna, parva, pauca, publica, fucoſa, fallax. *Uſus.* Mercaturam facere, & exercere. Mercaturis faciendis honeſtè rem quærere. Ad gymnaſium tanquam ad mercaturam bonarum artium profectus.

Mercatus, ûs, ein Kauff. *Syn.* Nundinæ, emporium, conventus, Panegyris. *Epi.* Domeſticus, tantus, turpiſſimus. *Uſus.* Domi ſuæ turpiſſimô mercatu omnia habet venalia. Mercatum inſtituere, edicere.

Mercenarius, a, um, taglöhneriſch/ *Subſt.* Taglöhner. *Syn.* Operarius, conductus cum mercede.)(*Gratuitus. Uſus.* Liberalitas mercenaria non eſt. Illiberales & ſordidi quæſtus mercenariorum, quorum opera, non artes, emuntur. *V. Merces.*

Merces, dis, Lohn. R. à *merendo ære.* *Syn.* Penſio, præmium, pretium, fructus. *Epi.* Æqua, iniqua, magna, parva, pauca, publica. *Uſus.* Mercedem laborum *conſtituere*, promittere, proponere, exigere. Mercedem *dare*, tribuere, ſolvere, perſolvere. Mercedem *accipere*, recipere. In loco mercedis numerare. Mercede docere. Merces ac pretium pietatis. *Phraſ.* Nihil ſine pretio & mercede agit; Eſt illi merces auctoramentum ſervitutis. Nonniſi mercedulâ adductus, evocatus, quidquam officii præſtat. Magna laboris præmia petit, exigit. Magnum ſuæ operæ pretium eſſe vult. Manuum mercede inopiam tolerat. Magnum ſuæ arti pretium ſtatuit.

Mercimonium, ii, Gewerb. *Syn.* Merx.

Mercor, aris, kauffen. *Syn.* Mercor, nundinor, emo. *Uſus.* Pretio aliquid mercari de aliquô. *V. Mercator.*

Mereo, es; mereor, eris, verdienen. R. μείρομαι. *Syn.* Commereo, promereo, luctor. *Adv.* Malè, meliùs. *Uſus.* Diurnâ operâ decem nummos meretur. Bene de aliquo, malè, perniciosè merere. Pro eô ac quisque meretur, gratiam referre. 2. *Militu*; equô, pedibus merere; ſtipendia in bello merere. *Phraſ.* Non tantum mereor; non tantum mereo, promereo; tantum me non mereri, ingenuè fateor. Hoc non eſt pro merito meo. Fit hoc immerenti. *V. Meritum,*

Meretricius, a, um, hüriſch. *Uſ.* Meretricia vita, quæſtus, mores, diſciplina, mos, amores.

Meretrix, cis, Hure. *Syn.* Scortum, lupa, mulier vulgata omnibus; quæ ſe omnibus pervulgat, proſtituit; quæ domum ſuam patefacit omnium cupiditati; quæ corpore quæſtum facit. *Epi.* Publica.

Mergo, is, ere, verſencken. R. q. *mari ago.*

ago.)(*Emergo, Usus.* Aves, quæ se in mari mergunt & emergunt. Mergere in aquam. Voraginibus mersus. Mersa navis omnes destituit. In præruptum gurgitem hausti sunt duo &c.

Meridianus, a, um, **mittäglich.** *Us.* Tempus meridianum.

Meridiatio, nis, **Schlaff nach dem Essen/ Mittags-Schlaff.** *Syn.* Meridianus somnus. *Usus.* Nunc valetudinis causâ, quod non solebam, & lucubrationes detraxi, & meridiationes addidi.

Meridies, ei, **Mittag.** *Syn.* Media diei pars, tempus meridianum, medius dies, medium diei. *Usus.* Ante meridiem; post meridiem. Ambulatio antemeridiana, sessio pomeridiana. 3. *Australis mundi regio* : Sol ad meridiem devexus.

Meritò, **billich.** *Syn.* Jure, optimô jure, non injuriâ.)(*Immeritò. V. Iure.*

Meritorius, a, um, **einträglich / Gewinn bringend / unzüchtig.** *Syn.* Impudicus.)(Ingenuus. *Usus.* Meritoria taberna, **Garküchen.** Meritorium vehiculum, **ein Mietwagen.** Meritorius puer, **Schand-Bube.**

Meritum, i, **Verdienst.** *Syn.* Promeritum, beneficium. *Epi.* Amplissimum, Divinum, egregium, immortale, innumerabile, magnum, petpetuum, præcipuum, singulare, summum, præstantissimum. *Usus.* Nullam tuorum meritorum partem non modò referendâ, sed ne cogitandâ quidem gratiâ consequi possum. Pro tantis eorum meritis honores illis gratiæque habeantur. Tot tua extant, constant in me merita. Dare & accipere merita. Id si feceris, omnia tua priora merita ad nihilum venient. Nullis suffragantibus meritis consulatum est consecutus. Hôc meô meritô peto. Ejus meritô Pisonem amo.

Meritus, a, um, **billig / verdient.** *Adv.* Omnino, populariter, rectè. *Usus.* Justa, debita, merita iracundia.

Merula, æ, **Amsel / it. Meer-Schleyen.** *Usus.* Merula fusca, sylvatica, novalium.

Merus, a, um, **lauter.** *Syn.* Solus, purus, liquidus. *Usus.* Mera monstra nuntiat. Merum bellum loquitur. Meræ nugæ. Purus putus hic sycophanta est.

Merx, cis, **Waar.** R. *μέρος, pars;* quia per partes venditur. *Syn.* Res vænales. *Usus.* In eam insulam omnes cum mercibus & oneribus commeant. Proba merx facilè emptorem reperit.

Messis, is, **Erndte.** *Usus.* Messis cô annô nulla fuit. Messem facere.

Messor, is, **Schnitter / Erndter.** *Usus.* Messores videris imitari.

Messorius, a, um, **zur Erndte gehörig.** *Us.* Corbis, falx messoria.

Meta, æ, **Ziel.** *Syn.* Conus, terminus. *Usus.* Umbra terræ, quæ est meta noctis. Certos fines terminosque constituam. Fama ejus paulùm ad metas hæsit.

Metallum, i, * **Ertz.** R. à *μεταλλᾶν, inquirere, scrutari. Epi.* perfectum, Cyprium, **Kupffer.** *Thras.* Metallum gignitur, invenitur, torretur, uritur.

Metator, is, **Feldmesser / Furier.** *Epi.* Callidus, peritus. *Us.* Castrorum ante metator, nunc urbis, quam decempeda divisit.

Metior, iris, **messen.** R. *μετρέω. Syn.* Dimetior, permetior, pondero, definio, dirigo, describo normâ, s. regulâ. *Us.* Sua omnia voluptate metiri. Pecuniæ fructum utilitate metiri. Summum bonum honestate metiendum est. Ex suâ naturâ cætetos fingere & metiri. Non brevitate orationis, sed rerum magnitudine orator metiendus est. *V. Dirigo.*

Methodus, i, * **Weise / Lehr-Art.** *Syn.* Via, ars, ratio.

Meto, is, ere, **erndten.** R. *ἀμητὸς, messis tempus. Syn.* Demeto. *Usus.* Ut semen tem feceris, ita meres. Serito beneficium, ut metere possis fructum.

Metor, aris, **außmessen.** *Usus.* Castra metari, **Läger schlagen.**

Metuo, is, ere, **förchten.** R. *μόθων, terrens, turbans,* vel qs. à *motu cordis. Syn.* Timeo, horreo. In metu sum, in metum ponor, metum habeo.)(*Spero. Adv.* Diligentiùs, magnopere, planè, valde. *Us.* Non tam de tuâ vitâ quàm Republica metuit. *V Timeo.*

Metus, ûs, **Forcht.** *Syn.* Timor, formido, suspi-

ſuſpicio, terror, pavor, exanimatio. *Epi.* Amplior, communis, conſularis, diurnus ac nocturnus, falſus atque inanis, finitimus, inſtinctus furore, magnus, non mediocris, novus, parvus, permanens, præcipuus, præſens, quotidianus, reliquus, ſubſequens, ſummus, tantus, temerarius, inanis. *Uſus.* Metus eſt mali expectatio, futuræ ægritudinis ſollicita recordatio. Metum alicui *afferre*, offerre, injicere, objicere, incutere. In metum adducere, metu afficere aliquem. Metum *habere*, in metu eſſe, metu frangi, debilitari, exanimari, ſuſpendi. A metu *reſpirare*, meru liberari; aliquem metu levare; metum alicui levare, demere, adimere; metum amovere, ex metu aliquem eximere. Metum *depellere*, abjicere, abſtergere; metu vacuum eſſe. *V. Timor, Terror.*

Meus, a, um, **mein.** *Uſus.* Nihil addo de meo. *V. Proprius.*

Mico, as, **ſcheinen / leuchten.** *Syn.* Vibro. *Uſus.* Venæ & arteriæ micant. 2. *Digitis jactis ludo.* Dignus eſt, qui cum in tenebris mices.

Migratio, nis, **Wanderung.** *Syn.* Loci mutatio, diſceſſus. *Epi.* Multæ, in alienum ſolum. *Uſus.* Mors eſt quaſi migratio commutatioque vitæ.

Migro, as, **wandern.** R. *meo, qſ. meo agros.* *Syn.* Alio ad habitandum eo; ſolum verto, vel muto.)(*Maneo. Uſus.* Sedem omnium fortunarum ſuarum & rerum alicubi collocare. Migrare de vitâ. 2. *Negligo, transgredior, infringo.* Qui jus conſervat, juſtus; qui migrat, injuſtus eſt. *Phraſ.* Hoſpitium ei renunciat; domo ejus emigrat; in alia loca demigrat; hujus civitatis ſolum mutatione vertit, in aliam civitatem nomen dat; ſublatis rebus Romam commigrat; aliud domicilium, alias ſedes petit, fortunam, quæcunque accidat, experturus. *V. Abeo. Diſcedo.*

Miles, itis, **Soldat.** R. μῶλος, *Bellum.* *Syn.* Bellator. *Epi.* Ignavus, timidus, inexercitatus, prudens, veteranus; non legionarius, ſed ne auxiliarius quidem; fortiſſimus, glorioſus, horridus, nocturnus. Milites acres, boni, crudeliſſimi, ſanctiſſimi, firmi ad tuendum aliquid, optimi, paratiſſimi, fame & egeſtate perditi, egentes, permulti, veteres. *Uſus.* Miles tyro, veteranus, auxiliarius, legionarius. Milites imperare, conquirere, contrahere, facere, ſcribere, deligere. Milites à ſignis dimittere, dilabi ſinere, amittere.

Militariter, **kriegeriſch / zum Krieg gehörig.** *Syn.* More militari. *Uſus.* Oratio militariter gravis.

Militaris, e, **kriegeriſch / zum Krieg gehörig.** *Syn.* Bellicus, Caſtrenſis. *Uſus.* Rei militaris virtus præſtat cæteris omnibus. Militaris labor.

Militia, æ, **Kriegs-Weſen.** *Syn.* Res militaris, bellum. *Epi.* Communis, muliebris, plena ſolicitudinis, prima, vetus, urbana. *Uſus.* Juvenis in militiæ diſciplinam profectus. Obligare aliquem militiæ ſacramentô. Militiam ſubterfugere.

Milito, as, **kriegen / Krieg führen.** *Syn.* Mereo, ſtipendia mereor, ſtipendia in bello mereor. *Uſus.* In Catonis exercitu juvenis militârat.

Mille, **tauſend.** *Uſus.* Quid illa fortiſſimorum virorum millia?

Milleſimus, a, um, **der tauſende.** *Uſus.* Milleſima pars.

Milliare, is; milliarium, ii, **Meile.** *Syn.* Millium, mille paſſus. *Uſ.* Ad quintum milliare tibi occurram.

Millium, ii, **Meile.** *Syn.* Milliarium. *Uſ.* Quot millia tuus fundus abeſt ab urbe?

Millies, **tauſendmahl.** *Uſus.* Mori millies præſtat, quam hæc pati.

Milvinus, a, um, **dem Weyhen eigen.** *Uſ.* Pullus milvinus.

Milvus, i, **Weyhe / Geyer.** *Syn.* Avis rapax, gallinis infeſta.

Mima, æ, **Gaucklerin.** *Epi.* Comis. *Uſ.* Omnia mimæ condonavit.

Mimicus, a, um, **gaucklériſch.** *Uſ.* Scurrilis jocus & mimicus.

Mimus, **Gauckler.** *Syn.* Qui dicta aliorum & geſta geſtu quôdam cum laſciviâ & obſcænitate imitatur. *Epi.* Communes, Ethologi. *Uſus.* Alter mimos commentatur, tragœdias agit alter. *V. Hiſtrio.*

Mina, æ, **eine Summe Münz.** *Syn.* Libra æris, & Pondo apud Romanos. *Uſus.* Aquæ ſextarium minâ emere.

Minaciter, **bedrohlich.** *Syn.* Minis, aſperè.

Minæ,

Minæ, arum, Drohungen. R. ἀμύνω, *propello*. *Syn.* Minatio, comminatio, terror, terrores, terror verborum.)(*Blandiviæ*. *Epi.* Facetæ atque inanes. magnæ, *Usus*. Minæ, quæ mihi proponuntur, modicè me tangunt. Alicujus minis & terrore commoveri. Minas jactare, pericula intendere, formidines opponere. Clamore & minis aliquem insectari. *V. Minor.*

Minatio, nis, Drohung. *Syn.* Comminatio.

Minax, cis, drohérisch / trotzig. *Syn.* Horrificus. *Us.* Minaces & acerbæ litteræ. Homo minax & arrogans.

Miniatus, a, um, mit Mennig beſtrichen/oder gemacht. *Syn.* Ruber, miniatulus.

Minimè, wenigſt / mit nichten. Minimùm, minimè omnium, nequaquam, nullô pactô, nullis conditionibus, nullâ ex parte.

Minimùm, wenigſtens.)(*Plurimùm*. *Usus*. Præmia apud me minimùm valent. *Phraſ.* Minimùm res meas curas; in minimis res meas ponis, in extremis habes, ne digitô quidem res meas attingis.

Minimus, a, um, der kleinſte/ geringſte. *Syn.* Tantulus, tenuiſſimus. *Usus*. Omnia minima, maxima, ad me ſcribas, velim.

Miniſter, i, Diener / Auffwärter. *Syn.* Adminiſter, adminiſtrator.)(*Rex*. *Epi.* Impuriſſimus, publicus. *Us.* Miniſter ac ſatelles cupiditatum. Manus multarum artium miniſtræ. Omnium rerum transactor & adminiſtrator. Magiſtratus legum *Miniſtri*. *Miniſtrum* ſe præbere ad aliquid.

Miniſtrator, is, Diener/ Auffwärter. *Syn.* *Miniſter*-

Miniſtratrix, cis, Dienerin/ *Syn.* *Miniſtra*. *Epi.* Acerbiſſima.

Miniſtro, as, dienen / auffwarten. *Syn.* Servio. *Epi.* Diligenter, commodiùs. *Usus*. *Miniſtrare* pocula alicui. Formoſi pueri miniſtrabant. Quò commodius tibi miniſtretur &c.

Minitabuudus, a, um, dreuend / bedrohend. *Syn.* *Minitans*.

Minitor, aris, drohen. *Syn.* *Minor*. *Adv.* Atrociter. *Usus*. Horribilia nobis omnia, ferrô igneque miniratur.

Minor, aris, drohen. *Syn.* *Minitor*, minas jacto, terreo, clamore & minis aliquem insequor; verbis terreo, terrorem alicui infero, denuntiatione peticuli terreo, periculum capitis alicui ostento, vim denuntio, periculum judicii alicui intendo, periculum vel judicium alicui denuntio. Belli & vastitatis metum infero, terrorem injicio, terrorem jacto & oppono, metum cædis injicio.)(*Benepromitto*. *Adv.* Acerrimè, crudeliter, graviùs, mediocriter, vehementer, quotidiè. *Usus*. Hostis teterrimus omnibus bonis tormenta & cruces minitatur. *Phraſ.* Minari cœpit acerrimè, capitis periculum ostentabat, & certè ultra minas procedebat; minis territabat, cædem prædicebat & denunciabat.

Minuo, is, ere, mindern/ verringern. *Syn.* Diminuo, detraho, derogo, delibo, exhaurio, extenuo, levo, elevo, debilito, remitto, deceſſionem de ſumma facio. *Usus*. *Minuere* vectigalia, ſumptus. *Phraſ.* Homo improbus gloriam meam remque minuit; pennas mihi facultatesque meas incídit; de laudibus meis cumulum diruit; de meâ amplitudine multùm detraxit, de opibus meis multùm deripuit, de præſidiis meis multum ſe diminuturum ſperavit; deformandi mei causâ, detrahendæ ſpoliandæque dignitatis gratiâ multa molitur; non modò ad ſalutem meam extinguendam, ſed & gloriam infringendam contendit; invidia laudem virtutis meæ obtritum ivit.

Oratio tua mirificè mihi dolorem minuit, omnes moleſtias extenuat, luctum levat, ſollicitudines elevat, dolorem lenit; extenuationem, levationem doloris affert. *Magna* oratione tuâ de dolore diminutio facta eſt; decrevit dolor, evanuit, deferbuit, attenuatus eſt & imminutus; ſublata ac ſepulta eſt omnis triſtitia. Tuæ orationis fomentis mitigatus eſt dolor; doloris ille æſtus ſubſedit, conſenuit, infractus eſt & debilitatus.

Res tua in dies imminuitur. Res tua indies deterior fit, deficit, conſumitur, minor evadit, minor fit, in deterius ruit; ad interitum ruit, tendit; corroditur, delabitur; non ſolum non augetur, verùm etiam aliquid deperdit.

Rei

Rei tuæ indies detrahitur. Fortunæ tuæ indies aliquod detrimenti capiunt, comminuuntur, diminuuntur, dilacerantur.

Minùs, **weniger**. R. *μινυὸς*, *pro μικρὸς*, *parvus*.)(*Plus*. Præstitimus Patriæ non minus quam debuimus. Quatuor mensibus, sex diebus minùs navigavimus. Sæpe quæ prædicta sunt, minùs eveniunt.

Minutatim, **stückweise**. *Syn*. Gradatim, perexiguè, tenuiter, parcè, molliter. *Usus*. Minutatim interrogare.

Minutè, **fast klein**. *Syn*. Exiliter, angustè, jejunè, tenuiter, subtiliter. *Usus*. Grandia minutè dicere.

Minutus, a, um, **klein**. *Syn*. Angustus, parvus.)(*Grandis*. *Adv*. Sanè. *Usus*. Genus orationis minutum, exile, aridum, concisum, fractum. Animus minutus & angustus. Orator præstat minutis Imperatoribus. *Minutâ* diligentiâ utitur & anxiâ.

Mirabilis, e, **wunderbarlich**. *Syn*. Admirabilis, mirus, mirificus, mirandus. *Usus*. Hæc non modò mirabilia sunt, sed prodigiis simillima. Re & dictu inopinatum & mirabile. *Mirabilis* copía dicendi.

Mirabilitas, tis, **Wunderbahrlichkeit / Verwunderung**. *Syn*. Admiratio. *Usus*. Hæc tanta rerum despicientia mirabilitatem magnam habet.

Mirabiliter, **wunderlich**. *Syn*. Admirabiliter, mirandum in modum, mirè, mirificè, quod mirandum sit. *Usus*. Omnes mirabiliter de te loquuntur & sentiunt.

Miraculum, i, **Wunderwerck**. *Syn*. Prodigium, portentum. *Usus*. Miracula edere, patrare.

Mirandus, a, um, **verwunderlich / wunderswerth / wunderbahr**. *Syn*. Mirabilis, admirabilis, habens aliquid admirationis. *Usus*. Opus mirandam in altitudinem extructum. *Phras*. Erat res miranda; obstupuêre; admiratione obstupefacti s. affecti sunt omnes; nulli non admirationem movit res inopinata. Vehementer mirabamur, ut etiam manus sæpe tolleremus; admirabilitatem magnam ea res fecit, habuit; exhorruimus profectò ad novitatem rei; admiraculo nobis fuit; stupor omnes admiratione rei tam peregrinæ defixit. Pavor cum admiratione, stupor ac silentium omnes defixit; silentio defixi stetimus.

Miratio, nis, **Verwunderung**. *Syn*. Admiratio.

Mirè, **wunderlich / wunderbahr**. *Syn*. Mirabiliter. *Us*. Omnes tibi mirè favent.

Mirificè, **wunderlich**. *Syn*. *Mirè*, admirabiliter. *Us*. Mirificè me delectat hoc.

Mirificus, a, um, **wunderlich**. *Syn*. *Mirus*, admirandus, admirabilis. *Usus*. mirificam cœpi voluptatem.

Mirmillo, nis, **Kämpffer / Fechter auffs Leben**. *Syn*. Gladiator.

Miror, aris, **sich wundern**. *Syn*. Admiror, demiror; mihi mirum, mirabile, admirandum videtur; stupesco, obstupesco; *Epi*. Admodum, magnopere, vehementer, maximè. *Usus*. Non dubito, quin mirêris & stomacheris etiam. *Miror*, quid causæ sit de eâ re. Id vehementer miror. *Phras*. De hâc re valde miror. *Magna* me tenet admiratio hujus rei. *Magnâ* rei hujus capior admiratione, magnam hæc res habet admirationem; admirationem facit. Magna mihi de hoc negotio incidit, s. me incessit admiratio. *Maximè* miror exitum hujus rei, negotii. *Mihi* mirabilis s. admirabilis est, me maximâ afficit admiratione exitus hujus negotii. Hujus negotii eventu obstupesco, stupesco. *V. Obstupefacio*.

Mirus, a, um, **wunderbahr**. *Adv*. Privatim, publicè. *Usus*. *Mirum*, ni videas. Mirum me desiderium tenet. Sales in dicendo mirum quantùm valent. Nec mirum, si &c. *Phras*. *Mira* sunt, quæ narras; portento similia narras. Quid tam novum, tam præter consuetudinem, tam inauditum, tam inusitatum, tam singulare, tam incredibile? *Mera* monstra nuncias. Portento simile illud & miraculo est. Nimis mira memoras.

Misceo, es, ere, **mischen / mengen**. *Syn*. Permisceo, turbo, confundo, perturbo. *Usus*. *Miscere* venenum, potionem medicatam. Rempublicam turbare & miscere. *Phras*. *Miscentur* & turbantur omnia, confusa sunt omnia. Quanta inde perturbatio rerum omnium, quanta confusio consequetur? *V. Turbo*.

Miſellus, a, um, elend / erbarmenswürdig. *Syn.* Miſer.

Miſer, a, um, elend / erbarmenswürdig. *Syn.* Calamitoſus, ærumnoſus, infelix, afflictus, proſtratus jacens, qui in miſeria eſt.)(*Beatus*, *Adv.* Omnino, certè, valde, ſummè. *Uſus.* Nihil tam miſerabile, quàm ê beato miſer. *Phraſ.* In magnâ calamitate verſor. In ſummâ verſor infelicitate; Premor, circumventus ſum, conflictor, afficior maximâ calamitate. Jaceo in calamitate. Duco, fero, ago, exigo, vivo vitam calamitoſam. Miſerrimâ ſum conditione. Eâ videor conditione natus, nihil ut boni videam in vitâ; nihil ut mali non ſubeam, ſuſtineam, perferam. Nemo omnium, qui vivunt, me unô infelicior aut infortunatior eſt. Meas miſerias nulla æquat infelicitas. Mea eſt miſerrima conditio. Omnibus vexor, perturbor, exagitor infortunii calamitatibus, miſeriis, malis. Omnes me premunt miſeriæ. Infeſta, infenſa, adverſa, iniqua mihi ſunt omnia. Nulla eſt tam miſera fortuna, quam mea fortuna non ſuperet; quæ ſit cum meâ fortunâ conferenda; quæ non infra meam fortunam ſit. Miſerrimô ſum fatô; ſingulari ſum fatô. Deteriore fatô ſum, quàm quivis omnium, qui in terris degunt. Meum eſt ſingulare fatum. Singulari utor fatô. Singulari fatô natus ſum. Fatum hoc meum eſt, ut miſerrima quæque ſuſtineam. Hæc mihi naſcenti dicta lex eſt, ut amariſſimam fortunam in omni vitâ deguſtarem; nunquam ut ſecundâ fortuna uterer; nunquam ut miſer non eſſem; perpetuis ut vexarer miſeriis; perpetuis ut angerer, cruciarer, torquerer, afficeret malis. Infauſtô nimium adverſôque ſydere natus ſum. Mecum agitur infeliciter. Prorſus infeliciter ago. Suas in me vires nunquam fortuna non exercet. Omnibus me fortuna machinis, omni me fortuna telorum genere, ſuis me fortuna quantascunque habet opibus ac viribus oppugnat. Non adverſa tantùm, ſed everſa penitus eſt mea fortuna. Quis eſt mortalium iniquiore conditione, quam ego? quis deteriore loco, quam ego? Eò te redactum video, ut actum ſit prorſus de ſalute tua. Eò te redactum video, ut actum prorſus de te ſit; ut actum prorſus de fortunis tuis; ut ſpem habere melioris fortunæ nullam poſſis; ut ſpes melioris eventus nulla relinquatur; ut ope humanâ ſervari non poſſis; ut ipſa te Salus ſervare non poſſit.

Miſerabilis, e, erbärmlich / Erbarmenswürdig / elend. *Syn.* Miſerandus.)(*Irridendus.* *Adv.* Mirè. *Uſus.* Caſus fortunæ miſerabilis. *Phraſ.* Videre licet multos, qui ſe credunt, quia laborant inopiâ, in ſummâ infelicitate verſari ſ. conſtitutos eſſe; peſſimè fortunatos eſſe, afflictâ penitus fortunâ eſſe, miſerrimæ conditionis eſſe, omnibus malis affligi, omnibus miſeriis opprimi, omnibus Infortuniis vexari, redactos eſſe ad ſummam infelicitatem; prorſus infeliciter, miſerrimè, peſſimè ſecum agi; fortunâ ſe nequiſſimâ, adverſâ, gravi, infenſâ inprimis uti. Videre licet multos, qui credunt, quia egeſtate premuntur, ſuas rationes ſ. ſuas fortunas peſſimô locô eſſe; afflictas, everſas, perditas eſſe.

Miſerabiliter, erbärmlich / elendig. *Syn.* Miſerandum in modum. *Uſ.* Epiſtola miſerabiliter ſcripta. Miſerabiliter mortuus.

Miſerandus, a, um, erbärmlich / Erbarmenswürdig. *Syn.* Miſerabilis.)(*Irridendus.* *Uſus.* Oratio tua omnibus miſeranda eſt viſa. *Phraſ.* Si, quæ tui ſimilibus viris in omni ætate acciderint, iſtô tuô triſtiſſimô tempore in memoriam revocabis, admodum juvarite ſenties, non leve ſolatium capies. Si, quæ tui ſimilibus viris in omni ætate acciderint, tecum in animô volves, hæc te valde cogitatio ſuſtentabit in hâc tuâ tam gravi fortunâ; in hâc tua tam adverſa, tam miſera & planè deſperata, fortuna; in tantis miſeriis, in tam miſero rerum ſtatu, tam miſeris temporibus; in iſta, qualem nemo unquam ſenſit, infelicitate; nunc, dum res tuæ peſſimè ſe habent, peſſimô locô ſunt; nunc, cum tuæ fortunæ planè perditæ ac nullæ ſunt; nunc, cum te premit infenſa fortuna; nunc, dum te modis omnibus fortuna vexat, tibi negotium exhibet, moleſta eſt, gravis eſt; nunc, dum te fortuna ſuis viribus oppugnat; nunc, dum fortuna omnes ad te oppugnandum machinas adhibet atque admovet.

Miſeratio, nis, **Erbarmnus / Mitleiden.** *Syn.* Commiſeratio, miſericordia.)(*Odium. Epi.* Multa, flebilis. *Uſus.* Miſeratione, ad miſerationem permovere judices. Odia incitantur, & miſeratio naſcitur.

Miſerè, **elendiglich / erbärmlich.** *Uſus* An pace turpiter, an bellô miſerè vivendum eſſet?

Miſereor, eris, **ſich erbarmen.** *Syn.* Me miſeret; miſericordiam alicui tribuo vel impertior; miſericordia alicujus me tenet; alicujus miſeriis, miſericordiâ commoveor.)(Invideo. *Uſ.* Supplicum tandem miſerere. *Phraſ.* Frangor ſæpe miſeri cordiâ egenorum. Miſericordiam capio, fortunam illorum miſerot. Propenſus ſum ad miſericordiam, facilè ad miſericordiam adducor.

Miſeret, **es erbarmet.** *Uſus.* Miſeret me tui. *V. Miſericordia.*

Miſeria, æ, **Elend.** *Syn.* Calamitas, ærumna.)(*Felicitas. Epi.* Diuturna, inſignis, perennis, præſens, ſempiterna, ſumma, ſummô dedecore conjuncta, voluntaria, afflicta, aliena, communis, maxima, ſumma, tanta. *Uſus.* In maximam miſeriam *incidere*; in miſeriis verſari, eſſe. Miſeriis cooperiri, premi. Miſeriam *levare*, lenire; è miſeriis eripere, à miſeria vindicare. Tantiſper à miſeriâ aberrare. *Phras.* In ſummis miſeriis verſatur Respublica. Res aſperæ, turbidæ. Duriſſima ſunt Reipublicæ tempora; undique urbium vulnera, querimoniæ, calamitates perſonant; in diſcrimen extremum venimus. Nihil eſt, unde nos reficiamus, aut ubi lapſi reſurgamus. In fortunâ miſerrimâ & luctuoſiſſimâ deſtituti ſumus. Quanta hæc caligo temporum! Quanta vis illa, peſtis, flamma quaſſatæ Reipublicæ! Maxima paſſim civium & miſerrima naufragia fiunt. In his aſperitatibus rerum, acerbitatibus temporum, in hac orbis terrarum perturbatione, in tanta rerum omnium amiſſione ac deſperatione recuperandi; in fortunis adeo afflictis; in his, quibus jactamur fluctibus; in tantis Reipubl. tenebris quis lachrymas teneat? In hac iniquiſſima conditione vitæ, quis non in lachrymis jaceat ac ſordibus? Ita ſunt jam debilitata omnia & prope extincta, tanta malorum impendet ilias; adeò nihil conſilio, nihil ordine, nihil ratione agitur, ut nihil poſſit eſſe miſerius, perditius, fœdius. Tantis incommodis conflictamur, in tot miſerias projecti ſumus & præcipitati; in his anguſtiis res eſt, tantis difficultatibus premimur, ut &c. Maximis undique miſeriis obſideor; graviſſimô perculſus vulnere mihi omnia intolerabilia ſunt ad dolorem; fingi nihil poteſt mali, quô non urgear. Circumventus morbô, inopiâ, exiliô; afflictus & omni ſpe ſalutis orbatus; prorſus nihil abeſt, quin ſim miſerrimus; tantis difficultatibus afflictus, everſus, debilitatus, proſtratus, afflictus mœrore ſum, & miſeriis perditus, ut &c.

Miſericordia, æ, **Erbarmniß / Barmhertzigkeit.** *Syn.* Miſeratio, clementia.)(*Invidia, invidentia. Epi.* Aliena, grata, jucunda, magna, maxima, mira, priſtina, ſimilis, ſingularis. *Uſus.* Miſericordia eſt ægritudo ex miſeria alterius, invidiâ laborantis ſuſcepta. Miſericordiam aliorum *expoſcere*, requirere, captare, implorare, movere, commovere, concitare, allicere; ad miſericordiam vocare, revocare, adducere; miſericordiâ moveri, commoveri, capi, teneri; miſericordiam alicui *tribuere*, impertiri, adhibere.

Miſericors, dis, **barmhertzig.** *Syn.* Clemens, cujus animus alienô incommodô commoveatur.)(*Severus, crudelis, ferus. Uſus.* Miſericordem ſe vir bonus mitisque præbuit.

Miſeror, aris, **ſich erbarmen.** *Syn.* Commiſerot.)(*Invideo, irrideo. Uſus.* Non queo fortunam & eventum ſatis miſerari.

Miſſa, **die Meß / Meß-Opffer.** *Syn.* Sacrificium Miſſæ. Piaculare ſacrum. Sacrificium euchariſticum. *Epi.* Sacroſancta, celebrata pro defunctis. *Uſus. Et Formul.* Ite, miſſa eſt.

Miſſam audio, **Meß hören.** Intereſſe Divinis, ſacris, divino ſacrificio, rem divinam obire.

Miſſam facio, **Meß leſen.** Sacrificare; ſacrificium, ſacrum, res ſacras, ſacra, rem divinam facere, conficere, peragere; ſacris operari, ſacra perpetrare, cæleſtem hoſtiam immolare, rem divinam apparatiſſimâ pompâ

conficere ; ſolemnia miſſarum inire.
Ad miſſam miniſtro, zur Meſſe dienen. Sacerdoti ſacris operanti miniſtrare ; ſacra peragenti ſcitè, civilemque in modum inſervire.

Miſſilis, e, * zum Wurff bequem oder dienlich. *Uſ.* Lapides, ſaxa, tela miſſilia.

Miſſio, nis, Sendung / Schickung. *Uſ.* De litterarum rariore miſſione fruſtra accuſor. 2. *Dimiſſio.* Miſſione militem donare.

Miſſus, ûs, Schickung/ein Wurff. *Syn.* Miſſio. *Uſus.* Miſſio Cæſaris noctu ad me venit. Miſſus telorum, lapidum.

Miteſco, is, ere, mild werden. *Syn.* Mitior fio. *Uſus.* Uvæ à ſole miteſcunt.

Mitigatio, nis, Milderung. *Syn.* Delenitio, excuſatio. *Uſus.* Licentiam multis mitigationibus lenire.

Mitigo, as, verſöhnen / begütigen. *Syn.* Mitiorem facio, lenio, placo, ſedo, flecto. *Adv.* Facilè. *Uſus.* Eum ordinem tibi reconciliés, multisque humanitatis condimentis mitiges. Dolor vetuſtate mitigatur. Ætas omnia & dies mitigabit. Ex agreſti vita ad humanitatem mitigatus.

Mitis, e, mild. *Syn.* Moderatus, placatus, lenis, manſuetus.)(*Aſper, durus, ferus, immanus.* *Uſus.* Homo mitiſſimus & leniſſimus. *V. Lenis.*

Mitra, æ, Hauptzierde / Hauptſchmuck. *Syn.* Redimiculum, muliebre capitis ornamentum, quaſi corona quædam.

Mitto, is, ere, ſchicken / ſenden. R. *A meatu ; eſt enim mitto, meare facio.* Syn. Ablego.)(*Accipio.* *Uſus.* Nullam pro Republica vocem miſit. Miſi filio, ut veniret. 2. *Omitto.* Certamen, iram, lachrymas mittere. Mitto deperditâ exercitûs parte. *Phras.* Hominem, ſi nondum profectus eſt, ſtatim mittas ; quamprimùm fac, extrudas ; in Græciam amandes, releges, rejicias ; ſtatim eum ad nos ableges.

Mixtus, a, um, vermiſcht. *Syn.* Concretus, confuſus. *Uſus.* Voluptate & moleſtiâ mixtus amor. *V. Miſceo.*

Mobilis, e, beweglich. *Syn.* Volaticus, volubilis, argutus, quod modò huc modò illuc transfertur.)(*Conſtans, ſtabilis.* *Uſus.* Oculus mobilis & lubricus. 2. *Varius, fluxus, levis, inconſtans, caducus.* Te tamen mobili adeò in me animô fore non credebam. *Vid. Varius.*

Mobilitas, tis, Beweglichkeit. *Syn.* Motus inconſtantia.)(*Conſtantia.* *Epi.* Celeberrima. *Uſ.* Quid inconſtantiâ, mobilitate, levitate turpius ? *Vid. Inconſtantia.*

Mobiliter, beweglich. *Uſus.* Animus mobiliter agitatus.

Moderatè, mäſſig/beſcheidentlich. *Syn.* Modeſtè, modicè. *Uſus.* Adverſam fortunam moderatè ferre & placatè. *Phras.* Moderatè ſe geſſit in Prætura ; modeſtè & abſtinenter, modicè & ſcienter honore eſt uſus ; egit temperatè ; parçè, & molliter imperavit ; in jubendo verecundus & parcus ; modicè, parcè, ac reſtrictè negotia tractabat.

Moderatio, nis, Mäſſigung/Beſcheidenheit. *Syn.* Modeſtia, modus, temperantia, mediocritas, temperatio, gravitas.)(*Superbia, libido, incitatio.* *Epi.* Certa, continens, divina, facilis, magna, ſingularis, ſumma. *Uſ.* Etiam in jocando adhibenda, tenenda, ſervanda eſt moderatio. Cognoſcite meam in dicendo modeſtiam & temperantiam. Ad uſum noſtrum eſt definitâ moderatio rei familiaris. Ordo, conſtantia, moderatio in omnibus rebus. Præſcriptionem & moderationem tenere.

Moderator, is, Verwalter / Verweſer/ Auffſeher. *Syn.* Rector, gubernator. *Uſus.* Tu eris moderator omnium Conſiliorum meorum. Divina Providentia fictrix & moderatrix naturæ.

Moderatus, a, um, beſcheiden. *Syn.* Temperatus, æquabilis, conſtans.)(*Aſper, durus.* *Uſus.* Vir caſtus, moderatus, ſanctus. Temperati mores & moderati. Nihil in eo ingenuum, moderatum, pudens, pudicum. Otium, convivium moderatum & honeſtum. *Phras.* Vir eſt moribus ſanè moderatis, quô nullum juſtiorem habuimus hominem ; ſummâ æquitate, temperantiâ & bonitate naturæ ; qui in omnibus rebus mediocritatem ſectatur ; in quô ſumma verecundia, &

qui-

quidam quasi ornatus vitæ temperantiâ & modestiâ ; modô quôdam temperans impetus suos ; moderationis expertæ , medii & moderati consilii vir, & qui severitatem comitate misceret.

Moderos, aris, **meistern/Auffsicht über etwas haben.** *Syn.* Modum adhibeo , rego , tempero , guberno , metior , moderationem adhibeo. *Adv.* Diligenter , vehementer , magnopere. *Us.* Te hortor , ut omnia gubernes , & modereris prudentiâ tuâ. Sententiam suam non suâ, sed Reipubl. utilitate moderari. Auditorum aures moderantur oratori.

Modestè, **bescheiden / ehrbar.** *Syn.* Moderatè. *Usus.* Modestè , temperanter , & graviter se gessit. *V. Moderatè.*

Modestia, æ, **Bescheidenheit / Eingezogenheit.** *Syn.* Modus , moderatio , pudor , frugalitas.)(*Inertia. Epi.* Singularis , summa , virginalis. *Usus.* Modestia est in animo continens moderatio cupiditatum omnium; quæ fiunt, quæque dicuntur ordo & motus ; per quam pudor honestus claram & stabilem comparat authoritatem ; Scientia earum rerum , quæ agentur aut dicentur , locô suô colloçandarum. *Vid. Moderatio.*

Modestus, a, um, **bescheiden/ sittsam.** *Syn.* Commodus , sui cognoscens.)(*Immodestus. Usus.* Modestus & frugi vir ; modestus , probus , integer. *Phras.* Homo modestissimis moribus , minimè ambitiosus , minimè in rogitando molestus; prudens , à cupiditate omni remotissimus, modestus & sedatus; summô pudore ac temperantiâ moderatus. *V. Moderatus.*

Modicè, **ziemlich/ mässiglich.** *Syn.* Moderatè , mediocriter , modestè. *Usus.* Modicè & scienter re aliquâ uti. Modicè illum laudabo , & etiam intra modum.

Modicus, a, um, **wenig / mässig.** *Syn.* Paucus , parvus.)(*Innumerabilis. Adv.* Valde. *Usus.* Pecunia est mihi ad luxum modica. 2. *Mediocru, temperatus.* Genus dicendi modicum. Corporis jactatio modica decet. Escâ modica uti. *Vide. Paucus. Parvus.*

Modificatus, a, um, **auff Gesangs Weise gerichtet.** *Syn.* A propriâ naturâ ad aliquem modum traductus , & immutatus. *Usus.* Verba ab oratore modificata & inflexa quodammodo.

Modius, ii, **Kornmaaß.** *Syn.* Sexta pars medimni. *Epi.* Multi, pleni.

Modò, **bald/ nur.** *Syn.* Paulò ante, memoriâ nostrâ. *Usus.* Modò unô tempore tot viri clari interîêre. 2. *Saltem, tamen.* Qui hæc mediocriter modò considerat. A studiis ante solatium, modô nunc etiam salutem petimus. 3. *Nunc, aliquando :* Academia volatica modo huc , modo illuc. 4. *Solummodò, tantummodò.* Hæc omnibus, qui ea mediocriter modò considerarint, pertractata esse possunt.

Modulatè , **nach dem Tact eingerichtet.** *Syn.* Concinnè, numerosè , compositè. *Usus.* Fidibus modulatè canere.

Modulor, aris , **in den Schlag/ oder nach dem Tact singen.** *Syn.* Metior, moderor. *Usus.* Ipsa natura modulatur avium cantum , hominum orationem. *Vid. Cano.*

Modulus, i , **Maaß / Leist.** *Syn.* Parvus modus. *Us.* Metiri se quemque suô modulô ac pede, par est.

Modus, i , **Weise / Art.** R. *ex Hebr. mad, vel maadon , mensura.* *Epi.* Amabilissimus , antiquus , aptus , austerus, bonus , certissimus , florentior , gravis, humanus , magnus , bonus , naturalis, novus , bonus , simplex , varius. Hostilis , incredibilis , major , mirandus , miserandus , saliaris , servilis ; multi , pressi & flebiles , tardiores , toti. *Us.* Id more & modô fecit. Tristitiæ modum res ipsæ temperabunt. Omnibus in rebus modus *tenendus* , faciendus , retinendus , servandus est. Modum transire , prætergredi non licet. Unicuique rei modum certum statuere, constituere , finire , definire , terminare. In omni vitâ modum adhibentes & ordinem , honestatem & decus retinebimus. Magnum agri modum possidet. Extra, præter, supra modum sumptu prodire. Homo mirum in modum , mirandum s. admirabilem in modum , sagax. Servilem in modum patiens. 2. *Finis.* Modum tandem orationis faciamus. Quare faciam modum lugendi ? 3. *Conditio.* Homines cujusque modi. Ejusdem modi. To-

tum jus prætorium uniusmodi & simplex. *Phras.* Perge, quô cœpisti modo. Quam hactenus viam, quam rationem rerum gerendarum secutus es; genus institutorum & rationum, quod suscepisti, persequere. Quô artificiô, quibus artibus, quibus pactis cæpisti; quam rationem rerum tuarum iniisti; quô tenore res tuæ fluere cœpere; quam rationem viamque tentâsti; quam instituisti, quam es ingressus, perge tenere viam. Quibus consiliis sensibusque, quâ multimodâ arte cœpisti, iisdem persequere.

Mœchus, i, **Ehebrecher.** *Syn.* Adulter. *V. Adulterium.*

Mœnia, orum, **Stadtmaur.** *Syn.* Muri urbis. *Epi.* Extrema. *Usus.* Tum domicilia conjuncta, quas urbes dicimus, mœnibus sepserunt, circumdederunt, cinxerunt, vallârunt.

Mœreo, es, ere, **trauren.** *Syn.* Doleo, lugeo, gemo; in mœstitia sum, jaceo; voce & querelis dolorem indico. *Usus.* Graviter filii mortem, de filii morte, mœrebat, inclusus & abditus, gemens & sordidatus luctu. *Vid. Lugeo. Gemo.*

Mœror, is, **Traurigkeit/ Betrübniß.** *Syn.* Ægritudo flebilis. *Epi.* Assiduus, communis, dignus, domesticus, incredibilis, infinitus, luctuosus, magnus, major, novus, patrius, quotidianus, summus, tantus. *Usus.* Mœrorem minui, dolorem non potui. Alieno bono mœrere. *Mœrorem suscipere*, se mœrori dare; mœrore lacerari, urgeri, affligi, confici; in mœrore esse, versari, jacere. *Mœrorem minuere*, diminuere, deponere; à mœrore recreari. *Vid. Luctus. Tristitia. Lachryma.*

Mœstè, **traurig.** *Syn.* Cum mœrore.

Mœstitia, æ, **Betrübnis/ Traurigkeit.** *Syn.* Mœror, tristitia, luctus, squalor.)(*Hilaritas. Epi.* Præsens, tanta. *Usus.* Severitas & quasi mœstitia orationis. Graves modi mœstitiam inferunt; in mœstitiâ esse; resistere mœstitiæ. *Vid. Mœror.*

Mœstus, a, um, **traurig/betrübt.** *Syn.* Tristis, mœrens, sordidatus, incultus, horridus, capillatus, squalidus.)(*Hilaris. Usus.* Vultu mæstô & conturbatô. Mœstum senem excitavi, in spem aliquam adduxi. *V. Tristis.*

Mola, æ, **Mühl.** *Syn.* Far tostum, sale respersum, libatio. *Usus.* Extis molam simul & vinum inspergunt. 2. *Lapis, quô frumentum frangitur.* Rhodi molis potius quam Moloni operam dedit.

Moles, is, Last. R. *μῶλος, pondus. Epi.* Tanta, major, insana, mirifica. *Usus.* Moles oppositæ fluctibus. Molitione ac mole lapidum munitus fons. Ad utrumque portûs cornu moles jecimus. Molem injuriæ vix sustineo. Molem mali à cervicibus Reipubl. depellere. Quas aras ille cæsis lucis substructionum insanis molibus oppresserat. Gallus supernè velut moles imminens. Moles superba, magnifica.

Molestè, **beschwerlich/ mit Verdruß.** *Syn.* Graviter. *Usus.* Rem molestè tulit. *Phras.* Nonnullorum stultitiam non facilè fero. Nonnullorum stultitiam ægrè sustineo, haud satis æquô animô fero. Adduci non possum, à me ipso non queo impetrare, dementias nonnullorum ut animô non iniquô feram. *V. Ægrè.*

Molestia, æ, **Verdruß/ Beschwerlichkeit.** *Syn.* Cura, sollicitudo, angor, negotium, ægritudo permanens.)(*Iucunditas. Epi.* Consequens, honestissima, incredibilis, ingens, judicialis, magna, minor, par, propria, provincialis, vetus. Undique confusæ, diuturniores, maximæ, inultæ ac magnæ, variæ, tantæ. *Usus.* Molestiam alicui *afferre*, exhibere, gignere, aspergere; molestiæ causam dare; molestiâ afficere. *Molestiam capere*, suscipere, habere, contrahere, anticipare ex re aliquâ. Molestiis conflictari, fungi, perfungi; in magnâ molestiâ esse. Tua epistola omnem mihi *delevit* mœstitiam, & molestiam lenivit, levavit, mitigavit, minuit, diluit, extenuavit, laxavit, sedavit, dimovit, depulit, dempsit; molestiâ omni me liberavit, expedivit; animum meum à molestia abduxit; me à molestia vindicavit. Molestiam omnem *deposui*, à molestiis absum, molestias omnes devoravi, molestiis vacuus sum, à molestiis aberrationem aliquam & vacuitatem habeo. Molestiam *renovare*, refricare, augere. *Phras.*

Nole

Nolo te moleſtiâ aliquâ afficere. Nolo, ex meâ opportunitate moleſtiam capias, meis rebus angaris, otiô tuô non gaudeas. Non ita creber ero epiſtolis, ut pertimeſcas. Animum tuum ab omni ſollicitudine abducere malim, adeò nihil oneris tibi imponere vel audeo, vel debeo. Domeſticarum ſollicitudinum aculeos & ſcrupulos occultare malo, quam tibi moleſtiam afferre. Non obtundam te pluribus epiſtolis, nec negotium tibi conflabo ſ. faceſſam. Non obſtrepam ſæpiùs litteris.

Moleſtus, a, um, überlegen/beſchwerlich. *Syn.* Gravis, intempeſtivus, odioſus, negotioſus, laborioſus. *Adv.* Omninò, valde, magnoperè, ſanè, diuturnè. *Uſus.* Nihil negotioſius aut moleſtius hâc provinciâ. Amicitia nunquam moleſta eſt. *Phraſ.* Curabo, ne unquam tibi ſim moleſtus, ne moleſtus tibi interveniam, ne moleſtiam exhibeam, ne tibi gravis ſim, ne te offendam; ne labori tibi ſim, oneri aut ſumptui; ne ineptè, odiosè, putidè dicam; ne quid in me jucunditatis habeat tua mecum conſuetudo; ne importunitatem animi mei accuſare poſſis; ne aliquid incommoditatis importunô tempore afferam; ne te ſermonis inſolentiâ offendam; ne faſtidio ſim & odioſus; ne tibi ægrè façiam. *V. Odioſus.*

Molimen, inis, * das Unterſtehen / Unterwindung / Beginnen / Vorhaben. *Syn.* Molitio. *Uſ.* Res ſuô ipſa molimine gravis.

Molior, iris, etwas vorhaben / ſich unterfangen / unterſtehen. *Syn.* Ago, ſtruo; conor, & quodammodo machinor; paro, comparo. *Adv.* Aliquandò, ampliùs, maximè, nefariè, occultè, obſcurè, palàm. *Uſus.* Moliri alicui calamitatem, bellum, periculum, inſidias, peſtem, corruptelam judicii. Moliri aliquid ſemper & agere. Naves è terrâ moliri. *V. Conor.*

Molitio, nis, Unterwindung / das Fürnehmen / Unterſtehen / Unterfangen. *Syn.* Machinatio, fabricatio. *Epi.* Nova, tanta. *Uſus,* Quanta molitio, qui vectes, ferramenta!

Molitor, is, Urheber / Werckmeiſter / Schöpfer. *Syn.* Machinator, fabricator, architectus. *Uſus.* Effector mundi & molitor Deus.

Mollio, is, ire, weich und gelind machen. *Syn.* Mitigo, moderor.)(*Durum facio.* *Uſus.* Poëtæ molliunt animos noſtros. Miles otiô langueſcet, mollietur, effæminabitur.

Mollis, e, weich / gelind / gediegen. *Syn.* Tener, tractabilis, flexibilis, effæminatus.)(*Durus.* *Adv.* Nimis. *Uſ.* Philoſophus mollis, enervatus, languidus, omnia ad voluptatem corporis referens, delicatus, voluptuarius; infimâ auriculâ mollior. Oratio mollior. Modeſtior & ad præcepta capienda mollior adoleſcens. *Phras.* Homo eſt nimiùm mollis, qui unguentis niteat, purpurâ fulgeat; lepidus ac delicatus, unguentis oblitus, vinô vigiliisque languidus, comâ calamiſtratâ; cujus domus crotalis ac cymbalis perſonat; cui capilli compti, madentes cincinnorum fimbriæ, fluentes ceruſſatæque buccæ. Cogitationibus molliſſimis effæminatus; enervatô animô ac muliebri; mollitiâ liqueſcens ac fluens, quæ umbris, deliciis, otiô, languore, deſidiâ animos dudum infecit; infirmus mollisque naturâ; cultu molliſſimô.

Molliter, weich / zart / gelind. *Syn.* Cum luxu.)(*Duriter.* *Uſus.* Molliter ac delicatè vivere, recubare. 2. *Leniter.* Id ſapienti ferendum eſt molliter.

Mollitia, æ; es, ei. Lindigkeit / Weichlichkeit. *Syn.* Mollitudo, teneritas, lentitudo.)(*Duritia.* *Uſ.* Civitatis mores lapſi ad mollitiem.

Mollitudo, inis, Weichlichkeit / Zärtlichkeit / Lindigkeit. *Epi.* Spongiæ ſimilis. *Uſus.* Mollitudo corporis, vocis, pulmonum.

Momentum, i, Augenblick / Zeit-Punct. *Epi.* Magnum, parvum, par, perleve. *Syn.* Punctum temporis, pondus, vis, motus; item & loci veſtigium & temporis. *Uſus.* Obſervare momenta omnia temporis. Minimis momentis maximæ ſunt temporis inclinationes. Res æſtimare, ſuisque momentis ponderare. Ea res magnum affert, ſ. habet momentum; magnô momentô eſt ad beatè vivendum. Si

quid habet momenti commendatio mea &c. Nihil in his est momenti.

Monachus, i, Mönch / Closter-Bruder. *Phras.* In religiosorum domicilium se includere, & eorum institutа profiteri; capite raso cucullum induere; omnia vitæ hujus blandimenta deserere, despicere, conculcare; rebus humanis & caducis, hujus vitæ comodis & voluptatibus nuntium remittere, & totum jam in cælis animo & cogitatione consistere; rebus mortalibus valere jussis, mancipare se cœnobiis; addicere se religioni; adscribi in societatem Jesu; inter Franciscanos admitti. Adscitus s. adscriptus in familiam s. ordinem Benedictinorum; in commilitium nostrum adscripti, ut in religiosorum familiis humanarum rerum curâ soluti Deo liberiùs operentur. Ad Christi vexilla confugere; concludere, includere se in cœnobia; Deo se devovere in religione; in religiosam se dicare familiam; religionis arctissimô se sacramentô obligare; monasticæ vitæ se addicere; religiosorum instituta profiteri; Christianæ militiæ, Capucinorum ordini nomen dare; ad religiosorum ordinem appellere animum; religiosorum vitam inire; religiosorum castra sequi; in cœnobium se causâ religionis conferre; in monachum est tonsus. In familia Deo dicata vivere, nec amplius sæculi fluctibus involvi.

Monedula, æ, Dole / Thole. *Syn.* Graculus, auri argentique cupida, dicta qs. Monetam quæ abstulit & surripiat.

Moneo, es, ere, warnen / erinnern / ermahnen / anrathen. R. μνάω. *Syn.* Admoneo, suadeo, hortor, præcipio, prædico, author sum vel fio.)(*Objurgo.* *Adv.* Acriùs, accuratissimè, amicè, diligenter, itentidem, magnopere, prudenter, rectè, sapienter, sero, temerè, variè. *Usus.* Authoritate aliquid de aliqua re monere. Non deero, monebo, prædicabo, denunciabo, testabor Deos & hnmines, quid sentiam. *Phras.* Monere non desitam, & commonefacere te officii; Monitis, consiliis, scriptis perurgebo; benevolentissimô animô præmonebo; admonitu & invitatu meô, precibus & admonitionibus urgeberis; officii te commonere non desinam. *V. Hortor. Excito. Impello.*

Moneta, æ, Müntz / Geld-Müntz. *Usus.* Juno moneta.

Monetalis, e, zur Müntz gehörig. *Syn.* Qui monetam cudit.

Monialis, Kloster-Jungfrau / Nonne. *Phras.* Virgo Christo consecrata, Deo addicta; quæ perpetuæ religioni & castitati se consecravit; quæ Virginitatis sponsione se se obligavit; quæ in cœnobium Virginum se devovit. Deo se in religiosarum familiis dedicare; Virginitatem suam in perpetuum Domino consecrare.

Monile, is, Halsband. *Usus.* Monile ex auro & gemmis.

Monimentum, i, monumentum, i, Merckmahl / Denckzeichen. *Syn.* Memoria, litteræ, commentarii, extructio, ornamentum, publicum opus, trophæum, moles, sepulchrum. *Us.* Cupio res meas monumentis litterarum commendari s. mandari. Amplissimis monumentis consecrare memoriam nominis. Monumentis proditum testatumque reperimus. Publicis monumentis rerum gestarum, annalium monumentis celebrare. Monumentum statuere, relinquere. Testimonium & monumentum virtutis.

Monitio, onis, Ermahnung / Erinnerung / Anrathung. *Syn.* Admonitio, monitum. *Usus.* Monitio acerbitate, objurgatio contumelia vacare debet.

Monitor, is, Warner / Vermahner. *Syn.* Admonitor, magister. *Epi.* Fatuus. *Usus.* Cæsar author & monitor hujus sententiæ.

Monitum, i, Warnung / Vermahnung / Einrathung Erinnerung. *Syn.* Præceptum, monitio. *Usus.* Meæ aures tuis monitis semper patuere; monitis tuis semper auscultavi; tuis monitis ac præceptis ducendum me semper præbui. Semper tuis monitionibus ac consiliis nitar. *V. Consilium.*

Monitus, ûs, Warnung / Vermahnung. *Syn.* Monitio. *Usus.* Divinô monitu.

Monogrammus, i, mager / schwach / armselig / von schlechtem Mahlwerck. *Syn.* Pictus, tenuis, otiosus. *Usus:* Epicurus

curus monogrammos Deos nihil agentes commentus est.

Mons, tis, Berg. R. *tumor terræ altus, qs. minens, id est, eminens.* *Syn.* Alpes. *Epi.* Communis, altus, apricus, sacer; altissimi, impendentes, patrii, sylvestres, vestiti. *Usus.* Genus hominum in montibus & sylvis dissipatum. *Phras.* Regio nostra præaltis montibus distinguitur. Alpium murô hostes absterreri possunt. Impendentes montium altitudines nos cingunt. Altissima juga nobis imminent. Montes cacuminis in altitudinem ingentem editi. Montes ab natura & humano cultu vasti. Perpetuum montium jugum regionem hanc intersecat. Montes parturiunt. Montes promittere. Mons cum monte non miscetur. Duo montes non facilè junguntur. Montes frumenti.

Monstro, as, zeigen. *Syn.* Demonstro, commonstro, ostendo, doceo, patefacio, digitum ad rem intendo. *Adv.* Benignè, comiter, non gravatè. *Us.* Viam erranti comiter monstrare. Monstrabis, quæ non intelligo. Digitô vult monstrari & dici: hic est. *Vid. Ostendo.*

Monstrosus, a, um, abscheulich/ wunderlich. *Syn.* Portentosus. *Usus.* Monstrosa bestia. Monstrosus partus. Vita scriptisque monstrosus.

Monstrosè, wunderlich/ abscheulich. *Us.* Nihil tam inconditè, tam præposterè, tam monstrosè cogitari potest.

Monstrum, Wunderding/ Mißgeburt/ Ungeheuer. *Syn.* Portentum, ostentum, prodigium. *Usus.* Immanissimum ac fædissimum monstrum; fæda omnia & deformia errantisque in alienos fætus naturæ visa.

Montanus, a, um, bergicht / gebirgig. *Usus.* Ligures montani, duri & agrestes.

Montosus, a, um; montuosus, a, um, bergächtig.)(*Planus.* *Usus.* Aspera & montuosa Regio.

Monumentum, i, Ehrengedächtnis / Grabmahl / Denckmahl. *Syn.* Monimentum. *Epi.* Adversum, æternum, amplissimum, celeberrimum, clarum, glorioſum, gratum, illustrissimum, immortale, marmoreum, antiquissimum, Atticum, certum, gravissimum; pauca, plena, præclara, publica, pulcherrima, religiosa, sempiterna, summa, tecta, vetera. *Usus.* Honoris, virtutis, laudis, gloriæ, rerum gestarum monumenta.

Mora, æ, Weile / Verzug. R. μόρος. *Syn.* Cunctâtio, dilatio, prolatio, tarditas, rêtardatio, procrastinatio, tergiversatio, sustentatio.)(*Celeritas.* *Epi.* Justa, longa, minima, multa, parva, utilior, probabilis. *Us.* Ista legatio bello moram afferet, faciet, inferet, injiciet; non modò non effugium, sed ne moram quidem mortis assequi s. acquirere potuit. Nullam moram interponendam s. injungendam putavi. Mora in me nulla erit, quin &c. Moram nullam faciam, producam; sine morâ & abjectâ cunctatione adero. *Phras.* Moram nullam faciam, non retardabo; non extraham quemquam, nec morabor diutius; non faciam longiùs; manum non injiciam, nec consistere paulisper & commorari cogam; neminem per altercationem ducam, nam res cunctationem non recipit.

Moralis, e, sittlich/ ehrbar/ ziemend/ anständig. *Usus.* Decet augentem Latinam linguam, Philosophiam moralem appellare, quæ de virtutibus & vitiis, omninoque de bonis & malis quærit.

Morator, is, * Zauderer/ Verhinderer. *Us.* Adversus unum moratorem publici commodi &c.

Moratus, a, um, gesittet / ehrbar. *Syn.* Moribus præditus & perpolitus, constitutus, institutus. *Adv.* Bene, mirabiliter. *Usus.* Bene morata & constituta civitas. Institutus ac bene moratus adolescens. *Vid. Mores boni.*

Morbidus, a, um, * ungesund / kränckelich. *Syn.* Morbosus. *Usus.* Morbida pecus, morbidum corpus. Apes morbidæ.

Morbosus, a, um, idem. *Syn.* Morbis obnoxius. *Usus.* Majores nostri iracundos solos morbosos nominârunt.

Morbus, i, Kranckheit / Siechthum. *Syn.* Ægrotatio, invaletudo, malum.

Epi. Difficillimus, gravis, perniciosus, diuturnus, ingravescens, miser, mortifer, novus, perpetuus, relevatus, senescens, tantus, vetus; alieni, insanabiles, odiosi, opinabiles & voluntarii. *Usus.* Homines morbo ægri cum febri æstu jactantur. In gravem *morbum incidere*, cadere, delabi. Morbi ægrotationesque cùm nascuntur, tùm adsunt. In *morbo esse*; mortifero morbo implicari, impediri, affici. Gravi morbô urgeri, confici, affligi, opprimi, teneri, intabescere. Crescit morbus & ingravescit indies, aggravescit. Morbô vires & corpus amisi. Ex morbo *convalescere*, ex longinquitate gravissimi morbi recreari, levari; morbam medicamentis depellere, removere. Senescit morbus; morbô defunctus sum; è morbo evasi. *Phras.* E morbo, in quem incideram, nondum planè convalui. Quô confectus fueram languore, nunc liberatus sum; quibus totius corporis doloribus oppressus fueram, de ii nunc triumpho. Etsi contra vim gravitatemque veteris morbi contendam, nondum tamen eô me potui liberare. Qui morbus debilitate me subitâ adortus est, eô adhuc tam gravi ac periculosô decumbo; needum laxata est vis morbi; redeunt subinde commotiunculæ aliquæ, utsanum me, aut omnino confirmatum, dicere nequeam.

Mordax, cis, beissig. *Syn.* Aculeatus, dentatus. *Usus.* Mordax homo, solicitudo, verum.

Mordeo, es, ere, beissen. *Syn.* Figo, carpo, perstringo. *Usus.* Valde me momordit epistola tua. Si paupertas momordit, si ignominia pupugit, par pari referam, quod te mordeat.

Mordicus, mit Beissen/ beissig. *Syn.* Arctè, constanter, tenaciter. *Usus.* Perspicuitas, quam mordicus tenere debemus. Auriculam tibi mordicùs abstulit.

Moribundus, a, um, sterbend / dem Tod nahe. *Syn.* Moriens. *Usus.* Moribundum vidistis illum.

Morigeror, ari, folgen / gehorsamen. *Syn.* Morem gero, obsequor, satisfacio, placeo. *Usus.* Voluptati aurium morigerari debet oratio. *Vid. Obedio.*

Morior, eris, sterben. *Syn.* Emorior, occido, intereo, decedo, animam ago, naturæ satisfacio, vitam pono, mortem obeo, mortem oppeto, de vitâ decedo; è vitâ, ex vita, a vita discedo, recedo, migro, emigro, demigro, excedo; vitam amitto, effio, ago; vitam dimitto, reddo; extremum vitæ spiritum edo; vitam pro patriâ profundo, desero; ab hominibus demigro, eripior; ago supremum vitæ diem; conficio extremum vitæ diem morte; discedo è vita; vitam naturæ reddo; lucis usuram reddo; intereo, dissipor, dissolvor; vitam cum morte commuto; mortem occumbo; diem obeo; extinguor; extremum spiritum effundo; ex corporis vinculis tanquam è carcere evolo; mortem capio; de vitâ exeo; Naturæ concedo; anima naturæ cedit; morbô naturæ debitum reddo; fato cedo, perfungor; lethum oppeto; animus se corporis vinculis relaxat; Deus me corporis custodiis liberat; ex his tenebris in illam lucem excedo; vitam edo; extremum vitæ diem morte conficio; è vita tanquam è theatro exeo; humanitùs aliquid mihi accidit; morbô consumor; Mihi spiritus aufertur, vita adimitur; è corpore excedo, demigro; è corporis ergastulo solvor. *Usus.* Mori & agere animam. Sapientissimus quisque æquissimô animô moritur, stultissimus iniquissimô. *Phras.* Paterni obitûs dolorem omnibus hæc ratio depellat, quòd mors impendet; quòd hæc omnia lege creata sint, ut morte deleantur, ut morte extinguantur s. tollantur; quòd nemo tela mortis effugiet, effugere queat; quòd nulli vim mortis repellere & defendere homines possint; quòd clypeus nullus tela mortis retundere s. propulsare valeat. *V. Mors.*

Moror, aris, sich weilen/ auffhalten/ verweilen/ verziehen. *Syn.* Commoror, maneo, cunctor, in mora sum. *Adv.* Diutius, parum, valdè. *Usus.* Brutus valde moratur, non tergiversans, sed expectans. 2. *Impedio, retardo; moram affero, injicio; moram & impedimentum infero.* Non morabor te, quin mox conscendas. *Phras.* Nescio, qnantum Venetiis temporis ponam. Nescio, quot dierum erit mea Venetiis commoratio. Nescio, quam diu Vene-

Venetiis morabor, immorabor, ero, versabor, detinebor, fururus sim, moram faciam. Incertus sum, quamdiu me Venetiæ habebunt, tenebunt. *V. Differo.*

Morosè, feindselig/ mürrisch/ unfreundlich. *Syn.* Fastidiosè, importunè. *Usus.* Piso iracundiùs respuebat ineptias hominum, sive morose, sive ingenuò liberòque fastidiò.

Morositas, tis, Feindseligkeit / Unfreundlichkeit. *Syn.* Difficultas. *Ept.* Inutilis, odiosa.)(*Comitas, humanitas. Usus.* Ne irascamur importunè petentibus, ne in morositatem inutilem & odiosam incidamus. *V. Asper. Durus.*

Morosus, a, um, feindselig/ mürrisch/ unfreundlich. *Syn.* Difficilis, inhumanus, importunus.)(*Facilis, comis. Us.* Senes anxii sunt, morosi, iracundi, difficiles. Ridicula, stomachosa & submorosa fœmina. *Vid. Inhumanus. Asper. Durus.*

Mors, tis, der Tod. R. μόρος, *fatum; vel à morsu primi hominis, quò fatum meruit. Syn.* Interitus, occasus, fatum, lethum, exitus, discessus, supremus alicujus dies, discessus, excessus é vita, extremus vitæ dies, excessus, fatum mortis; fatum extremum, supremum; dissolutio, finis naturæ. *Epi.* Acerba, atrocior, beata, bellica, peregrina, bona, certa, communis, consentanea vitæ, crudelis, miserabilis, divinior, dubia, extrema, fatalis, fœda, glorioſa, fortunata, faterna, matura, honesta, indigna, immatura, levior, media, melior, misera, nefaria, paterna, perniciosa, propinqua, repentina, teterrima, stabilis, subita, turpis, voluntaria, vulgaris. *Usus.* Putant aliqui mortem non esse interitum omnia delentem atque tollentem, sed quandam quasi migrationem commutationemque vitæ. Mortem rerum omnium, extremum omnibus natura proposuit. Mors propter incertos casus quotidie imminet, & propter vitæ brevitatem nunquam longè potest abesse. Mortem, qui leviorem faciunt, somno simillimam volunt. Mortem alicui *afferre*, offerre, minitari. Mors impendet, imminet omnibus. Ad mortem mittere, dare aliquem. Morte afficere, multare. Mortem sibi *consciscere.* Mortem petere, oppetere, capere, obire, cum vitâ commutare. Morte deleri. Mortem sibi accelerare.

Morsus, ûs, Biß. *Syn.* Dentium ictus vel rostri. *Epith.* Acer, immanis, viperinus, ulceratus. *Usus.* Acer morsus doloris; ægritudo quasi morsum aliquem doloris efficit.

Mortalia peccata, Todtsünden. Capitale crimen, facinus mortiferum; lethale peccatum s. crimen; pestiferæ maculæ animorum; lethalis noxæ piaculo obstrictus.

Mortalis, e, sterblich. *Syn.* Dissolubilis, morti opportunus.)(*Immortalis, Divinus, æternus. Usus.* Mens soluta & libera, segregata ab omni concretione mortali. Pro mortali conditione vitæ immortalitatem estis consecuti. Sciebam me genuisse mortalem. *Vid. Homo.*

Mortalitas, tis, Sterblichkeit. *Syn.* Mortalis vitæ conditio, naturæ communis fragilitas. *Usus.* Omne, quod ortum est, mortalitas consequitur. Multa illi supra mortalitatem sunt attributa.

Mortarium, ii, * Pflaster-Pfanne/ Kalchtrog / Mörser. *Usus.* Contundere in mortario.

Mortifer, a, um, tödtlich. *Syn.* Pestifer, pernicioſus, lethalis, mortem afferens.)(*Salutaris. Us.* Morbus, plaga, vulnus, mortifera.

Mortuus, a, um, gestorben/ todt. *Syn.* Morte deletus, sensu ac vitâ carens, qui nusquam est, qui ex hâc vitâ migravit, é vitâ excessit, morte consumptus, perfunctus fatô, exangue corpus. *Adv.* Brevi, intestatò, omninò, proximè, repentinò, acerbè. *Us.* A mortuis excitare, à morte ad vitam evocare, ab inferis excitare. Infra mortuos amandandus; ex numero vivorum amandandus.

Mos, ris, Weiß / Sitten / Gewonheit. R. νόμος, *lex. Syn.* Consuetudo, institutum, ritus, disciplina, usus, modus. *Epi.* Accusatorius, antiquus, austerus, civilis, communis, conscius, perversus, usitatus, vetus, novus, patrius,

trius, domeſticus, regius, Rhetoricus. Amabiles, boni, modeſti, commodi, corrupti, diſpares, domeſtici, extremi, faciles, feri, grati, immanes, improbi, imperiti, barbari, juſti, integri, religioſi, timidi, mali, moleſti, perditi, ruſtici, ſuaves, ſeveri, temperati, feri, perditi. *Uſus.* Moribus id factum eſt. Hoc factum eſt more & modô. Omnia ſunt hic ex optimo more & ſanctiſſimâ diſciplinâ. In more majorum id non fuit. Virtus natura vel more perfecta. Meô, non tuô more agam. Non patiar novum morem induci; non patiar id in morem perduci, induci, transferri; hoc in more poſitum eſt; more comparatum, confirmatum eſt. Morem ſuum tenere, ſervare, retinere, revocare. *Phraſ. Mores boni.* Juvenis eſt optimis moribus, gratiſſimus & humaniſſimus naturâ; ſanctus & religioſus, moribus commodis, ſummâ facilitate ac comitate; moribus bonis & ad præcepta capienda mollioribus, & modeſtioribus; ingenti facilitate ac jucunditate naturæ adoleſcens. Summa illi comitas, & ad omnia naturalis ingenii dexteritas. Mitis ingenii juvenis; moribus placidis, liberalibus, ſummâ ſuavitate temperatis ſ. conditis.

Mores mali. Homo barbaris & immanibus moribus, petulans, protervus, intemperans, ignavus, animô minutô & anguſtô, deſperans omnia, malevolus, maledicus, moroſus; ſummâ ingenii duritate & aſperitate; quem vereantur omnes, ferre nemo poſſit; Naturâ difficillimâ & intractabili. *V. Conſuetudo.*

Motio, nis, Bewegung. *Syn.* Commotio, motus. *Epi.* Continuata, perennis, transverſa, diſpar, ſuavis. *Uſ.* Orbium cæleſtium motio. 2. *Affectus*: motiones animæ atque rationes.

Motus, ûs, Bewegung. *Syn.* Motio, monumentum, agitatio, impulſus, pulſus.)(*Status. Epi.* Acerrimus, alienus, aſper, celer, certus, neceſſarius, conſtans, deformis, divinus, dulcis, exterrus, igneus, inanis, incertus, incredibilis, interior, jucundus, magnificus, minimus, naturalis, novus, opinabilis, oratorius, pronus, obliquus, ſupinus, repentinus, ſempiternus, ſolutus, temerarius, turbidus, venuſtus, voluntarius. Accommodati, admirabiles, averſi, uberes, acuti, conſtantes & rati, diſpares, diſſimiles, finiti, æquabiles, inimici, non temperantes, liberi, magni, odioſi, palæſtrici, mediocres, ſoluti, vagi, turbulenti, volucres. *Uſus.* Deus motum dedit cæio. Animalia motu cientur internô. In maximis motibus & mutationibus cæli. 2. *Affectus, perturbatio, commotio.* Magnos animorum motus efficere. Motus animi rationi obtemperantes. Motus cogitationis celeriter agitatus. Nunquam animus agitatione & motu vacuus eſt. 3. *Concurſus, turba, tumultus, impetus.* In quo motu temporum, quanta in converſione rerum & perturbatione verſamur! Catilinæ inſanos motus cohibuit, compreſſit. Motum concitare, moliri. Motus Reipubl. afferre. Magno res in motu eſt.

Moveo, es, ere, bewegen. *Syn.* Cieo, agito, impello, pello, verſo, agito, ago.)(Sto. *Adv.* Conjuncte, leviter, longius, magnoperè, mirabiliter, neceſſariò, permultùm, valdè, vehementiùs, acutè, conſtanter, dulciter, facilè, fortuitò, immoderatè, inaniter, jucundè, liberè, mediocriter, non ita placidè, ſolutè, peracutè, tardiùs, vehementer, velociter, verè. *Uſus.* Urſere illi, ut nos locô moverent. 2. *Abduco.* Movere aliquem de ſententiâ. Senatu movere. 3. *Muto.* Tot annorum poſſeſſiones movere intutum. 4. *Diſcedo; cum pronomine.* Ne te Româ moveris. Movere caſtra. 5. *Vexo, ſollicito, ango.* Multa me movent in diſceſſu. 6. *Invito, allicio, hortor.* Illa me cauſa movet. 7. *Efficio, excito.* Clamores, riſus, lachrymas, hominum ſtudia movere. Movit ea res ſuſpicionem. *Phraſ.* Movit me tua oratio; animum meum flexit, ut ſequi conſtituerim, quòcunque torqueas. Priorem voluntatem meam ſanavit, ſuſtulitque oratio tua. Fingis tua eloquentiâ hominum voluntates, nullòque negotiô flectis ſ. ducis. Animos omnium ſenſim ac leniter incendis. Dulcem motum animis affers; mentes allicis, ſ. voluntates impellis, quò vis. Ad motus inflammandos vel extinguendos

dos plurimùm vales. Animorum motus dicendo miſces; & agitas. Ita peragras hominum animos, ac ita ſenſus mentesque pertractas, ut nemo reſiſtat. Nihil non flexile ad bonitatem; nihil quod non, quò velis, unô ſermone poſſis perducere, Ad commutandos hominum animos, atque omni ratione flectendos, perappoſita eſt oratio tua. Percellis animos; aculeos in audientium animis relinquis; quæ ad ſtimulandos hominum animos aculeum habent, affers; concitatos flectis; languentis populi incitationem, effrænati moderationem in manu habes; animorum impetus impellis aut reflectis, excitas, incendis, lenis, componis pro arbitrio; graviratem ſenatûs in tuam ſententiam convertis. *V. Perſuadeo.*

Mox, bald. *Syn.* Quàm mox, ocyus, ſtatim. *Uſus.* Mox revertar. *Vide. Statim.*

Mucro, nis, Spitze an einer Klinge / Schreibfeder ꝛc. Schwerd / Degen. *Epi.* Cruentus, tribunicius. *Uſus.* Hic eſt mucro defenſionis meæ. Cenſorii ſtyli mucro. Mucrones jam in civium jugulis fixos rejecimus.

Muginor, aris, ſchläfferig verrichten / zaudern. *Syn.* Cunctor, moror. *vrrb. antiq.*

Mugio, is, ire, brüllen wie ein Ochs. *Syn.* Boare. *Uſ. Transl.* Terram mugire videbis.

Mugitus, ûs, das Brüllen. *Uſus.* Terræ mugitus & fremitus. Mugitus ciere, edere. Mugitibus implere viciniam. Mugitus nemorum.

Mula, æ, Mauleſelin. *Uſus.* Mulæ partus mirabilis, quia rarus.

Mulceo, es, ſanfft machen / ſchlichten / ſtreichlen / begütigen. R. *q. molliceo, a mollis.* *Syn.* Permulceo, lenio. *Uſus.* Carmina mulcent mentes. Cervix mulcetur dextra. Cervi mulcentur fiſtulâ paſtorali, & cantu.

Mulcta, æ, ſ. Multa, æ, Geldbuſſe / Geldſtraffe. *Syn.* Pæna. *Uſ.* Mulctam alicui *dicere*, irrogare, ab aliquo petere. Mulctam *remittere*, condonare. Mulctæ gratiam facere; Mulctam alicui depellere. *V. Pæna.*

Mulctatio, nis, Auffiegung einer Geldſtraff. *Syn.* Direptio. *Uſus.* Miſera mulctatio bonorum, exilium civium.

Mulctatitius, a, um, * ſtraffmäſſig / zur Geldbuß gehörig. *Uſ.* Mulctatitia pecunia.

Mulcto, as, ſtraffen / um Geld ſtraffen. *Syn.* Mulctâ afficio, punio. *Adv.* Crudeliſſimè, malè. *Uſ.* Morte mulctare reos, corpus exiliô. 2. *Malè accipio ſ. tracto.* Diſceſſit ab oppugnatione, malè mulctatus. Clavis & fuſtibus mulctatus. Virgis, morte mulctare aliquem. *V. Punio.*

Mulgeo, es, * melcken. *Syn.* Lac ê Mammis exprimo. *Uſus.* Mulgere oves. *Mulgere hircos*, de re palam abſurda.

Muliebris, e, weibiſch. *Syn.* Quod eſt mulieris, mollis. *Uſ.* Mundus muliebris. Enervata & muliebris ſententia. Excellens muliebtis formæ pulchritudo.

Muliebriter, weibiſch. *Syn.* Effæminatè. *Uſ.* Lamentis ſe & lachrymis muliebriter dedere. Ne quid muliebriter & ſerviliter faciamus.

Mulier, eris, Weib / Frau. *Syn.* Fœmina. *Epi.* Ægra, ærumnoſa, aliena, amens, avara, audax, beata, nobilis, conſularis, copioſa, locuples, crudelis, imporruna, deterrima, digna, dives, felix, furioſa, gravida, ignota, immoderata, imperita, importuna, ingenioſa, inſana, libera, libidinoſa, locuples, miſella, miſera, moleſta, nefaria, nobilis, nota, optima, pecunioſa, dives, propinqua, proterva, ſeditioſa, ſuavis, temeraria, procax, irata, timida. Beatiſſimæ, caſtiores, miſeræ, formoſæ, inornatæ. *Uſ.* Mulierum famam ut multorum oculis lux clara cuſtodiat, diligenter ſanciendum eſt. Mulier abundat audaciâ, conſiliô & ratione deficitur. Mulieres omnes propter infirmitatem conſilii majores in tutorum poteſtate eſſe voluêre. *Phraſ.* Cornelia fœminarum præſtantiſſima, primaria, ſpectatiſſima, prudentiſſima lectiſſimaque matrona; non, ut fœminarum reliquæ, parvis rebus ſæpe mobilis, nec, quæ impotenti naturæ frænos daret, nullumque licentiæ modum faceret, indomita & animi impos ferretur.

Mulierarius, a, um, feig / verzagt / weiberſüchtig. *Uſus.* Manus mulieraria.

Mulier-

Muliercula, æ, Weiblein. *Epi.* Impura, deterrima, publica. *Usus.* Bellum cum mulierculis gestum. Ista quidem pueris, mulierculis, servulis grata sunt.

Mulierositas, tis, Weiberſucht. *Syn.* Cupiditas fœmineæ voluptatis, seu viri in mulieres amor.

Mulierosus, a, um, weibiſch / weiberſüchtig. *Syn.* Mulierum appetitor. *Usus.* Homo & ebriosus & mulierosus.

Mulio, nis, Eſeltreiber. *Syn.* Qui mulos agit, agaso. *Usus.* Mulionem agere.

Mulionius, a, um, eſeltreiberiſch. *Usus.* Penula mulionia.

Mullus, i, Barmen / Barben. Genus piscis. *Epi.* Barbati. *Us.* Ne mullum cupias, si sit tibi gobio tantùm in loculis.

Mulsum, i, Wein-Mett. *Syn.* Potio è melle vinoque confecta. *Us.* Demus scutellam dulciculæ potionis, calicem mulsi ei impingamus, ut plorare desinat.

Multifariàm, vielfältig. *Syn.* Multis locis. *Usus.* Aurum multifariam defossum.

Multiformis, e, vielerley geſtalt / mancherley. *Syn.* Varius, diversus. *Us.* Principes qualitates variæ sunt, & diversæ, & multiformes.

Multijugis, e; multijugus, a, um, mancherley / vielerley. *Syn.* Multus & varius, multiplex, plures. *Usus.* Multijugas Epistolas simul accepi.

Multimodis, mancherley. *Syn.* Multis modis. *Usus.* Multimodis sum excoriatus.

Multimodus, a, um, * vielerley / mancherley. *Usus.* Multimoda ars.

Multiplex, icis, vielfältig. *Syn.* Multus, varius, copiosus. *Usus.* Varia multiplexque natura; genus orationis vagum, multiplex. Tortuosum ingenium. Anceps & multiplex verbi potestas.

Multiplicabilis, e, das zu vermehren tüchtig. *Syn.* Multiplex.

Multiplico, as, vermehren. *Syn.* Augeo. *Usus.* Auctô exercitu, multiplicatis auxiliis, multiplicatâ cum gloriâ re dii.

Multitudo, inis, Menge / Vielheit. *Syn.* Frequentia, celebritas, turba, cætus, caterva, chorus, populus, vulgus, corona, manus, colluvies. *Epi.* Armata, concitata, congregata, Domestica, egens, imperita, incredibilis, indocta, infima, infinita, innumerabilis, magna, miranda, repentina, splendidior, tanta, turpis, urbana, universa. *Usus.* Homo multitudinis fugiens, vitans; solitudinis amantior. Hominum multitudinem congregare, cogere. Quanta multitudo, quanta vis hominum. 2. *Copia, vis.* Magnitudo, varietas, multitudo causarum.

Multò, viel. *Syn.* Longè, multis vel omnibus partibus, non paulò, haud paulò, impendiò, longò intervallò. *Usus.* Meô judiciô multo stare malo, quam aliorum. Multò doctior.

Multùm, viel. *Syn.* Valdè, bene, sanè, sanè quam, ita non parum, non paulùm, nescio quid.)(*Parum.* *Usus.* Res diu multumque agitata. Multum ad salutem alicujus conferre.

Multus, a, um, viel. R. *ad Hebr. malach. plenum esse.* *Syn.* Multiplex. *Adv.* Ita, ut, non ita, non parum, quàm minimè, nimis, fortasse, valde, minus. *Usus.* Multi, plures, complures, frequentes. 2. *Præclarus.* Tuum nomen multum est in his locis. 3. *Prolixus, longus, nimius.* Qui in aliquo inconcinnus est, vel multus, ineptus dicitur. Multus in laudando. Multus sermo, ad multum diem extractus. *Phras.* Multi convenêre; innumerabiles, conferti aderant; frequentes multitudines ei affuêre. Multitudo horum campos inundârat. Mille, sexcenta indies nova consilia.

Mulus, i, Maulthier / Mauleſel. R. μόλος, *labor.* *Us.* Mulus clitellarius. Mutuùm muli scabunt. *Prov.*

Mundanus, a, um, weltlich. *Usus.* Socrates togatus, cujas esset? mundanum se dixit, nempe mundi civem & incolam.

Munditia, æ, Reinigkeit / Sauberkeit. *Syn.* Elegantia, lautitia. *Epi.* Non odiosa. *Usus.* Adhibenda est munditia non odiosa, nec exquisita nimis.

Mundus, a, um, rein / ſauber. *Syn.* Elegans, lautus.)(*Sordidus.* *Us.* Elegans, non

non magnificus, ſplendidus, non ſumptuoſus, omni diligentiâ munditiem non affluentem affectabat.

Mundus, i, die Welt. R. *ab unda, quâ mundamur.* *Syn.* Univerſitas mundi, ſeu univerſitatis corpus; omnis natura, rerum natura, quod in naturâ rerum omne eſt, univerſa natura, hoc templum orbis terrarum, civitas communis Deorum atque hominum. *Epi.* Æternus, amans & ſapiens. Aptus, beatus, bonus, pulcher, ſalutaris, ornatus aſpectu, conſtans, communis; diſertus quidem & mathematicus, & muſicus, omnium doctrinarum etuditus, poſtremo Philoſophus; expers conſilii, globoſus, immenſus, immundus, parum mundus, levis undique, æquabilis, & à medio ad ſummum par, & perfectus & abſolutus. Literatus, melior, mortalis, ſempiternus, præditus animô & ſenſibus, rotundus, ardens, pulcher, quietus, ſimilis, ſingularis atque unigenus; omnium rerum, quæ naturæ adminiſtrantur, ſeminator, & ſapiens, & parens, ut ita dicam, & educator atque auctor; univerſus, ſtabilis, volubilis. *Uſus.* Naturam mundi & pulchritudinem contemplari. Mundum cenſent regi numine Deorum. Democritus ait, innumerabiles eſſe mundos. Mundus nunquam fit mundus. Mundi ætates, partes.

Munero, as; or, aris, beſchencken. *Syn.* Largior. *Adv.* Oppiparè. *Uſus.* Oppiparè me muneratus eſt. *Vid. Remuneror.*

Munia, orum, Ambt/ Verwaltung. *Syn.* Munera, onera. *Uſus.* Suis cervicibus publica munia ſuſtinere, obire. *V. Officium, munus.*

Municeps, icis, Landsgenoß. *Syn.* Civis, popularis, qui ê municipio eſt. *Epi.* Honeſtiſſimus, ornatiſſimus. *Uſus.* Municipes ſunt cives Romani, ex municipiis ſuô jure & legibus ſuis utentes; muneris tantùm cum Populo Rom. honorarii participes, à quo munere capeſſendo appellati videntur.

Municipalis, e, bürgerlich. *Syn.* Ex municipio. *Uſus.* Homines municipales, & ruſticani.

Municipium, ii, Bürgerſchafft / Mitgenoſſenſchafft / Stadt-Flecken. *Syn.* Conventus, Præfectura, Colonia. *Epi.* Antiquiſſimum, clariſſimum, fideliſſimum, & frequentiſſimum, frequens mæſtumque, gratum, grave, firmum, honeſtum, illuſtre, immune, integerrimum, ruſticanum totum; reliqua, ruſticana, vetera. *Uſus.* Scis, cujus municipii ſim.

Municè, freygebig. *Syn.* Liberaliter, largè, prolixè. *Uſus.* Municè & largè dare aliquid.

Munificus, a, um, freygebig. *Syn.* Liberalis, largus. *V. Liberalis.*

Munimen, inis; Munimentum, i, Schantze / Bevеſtigung / Bollwerck. *Uſus.* Illa quoque foſſa haud parvum urbis munimentum.

Munio, is, ire, bevеſtigen / umſchantzen. R. *à mania qſ. murica.* *Syn.* Paro, adorno, firmo, confirmo, obvallo, corroboro, ſepio, obſepio. *Adv.* Præclarè. *Uſus.* Viam ſibi ad honores muniebat. Munire communem arcem bonorum; tueminivos oppidum, atque præſidiis, cuſtodiis, vigiliisque munite; Obſtruite perfugia improborum. *Phraſ.* Urbem contra hoſtem munire; firmiſſimis præſidiis munimentisque adornare, firmare; quaſi ſepimento aliquo vallare; oppidum, vallô, foſsâ augere, cingere; foſſam & alia munimenta urbi circumjicere; aditus atque itinera præſepire. Ita munivimus nos, ut nihil tam clauſum ad exitus, tam ſeptum undique, nihil tam tutum ad cuſtodiam nec fieri nec excogitari poſſit. Oppidum ex omni parte præmunitum, præſidiis militum tectum, probè obvallatum; munitionibus validum habemus. Oppidum vallô, vallum congeſtis arboribus ſepſimus, ne quà intrare in munimenta hoſtis poſſit. 2. *Sternere, ſubſternere, facere.* Munire viam. 3. *Reficere, reparare.* Munire alveum, ripam, aditum. 4. *Transl.* Viam & aditum ad aliquem ſibi munire. Tueri & munire ſe adverſus incumbentia diſcrimina; benevolentiâ multorum ſe munire.

Munitio, nis, Schantz / Bollwerck / Bevеſtigung. *Uſus.* Operibus & munitionibus ſepire urbem. Operis munitione, & concurſu militum, & telorum repulſu ſubmotus hoſtis.

Munitor,

Munitor, is, * Schantzgräber.

Munitus, a, um, **beveſtiget/ umſchantzet.** *Syn.* Septus, vallatus, ſtipatus, armatus.)(*Obſeſſus. Uſus.* Regulus ſuarum virtutum præſidiô & comitatu ſtipatus. Amicitiis & opibus fretus, & munitus firmiſſimâ hominum benevolentiâ. Tutus, clauſus, ſeptus, munitus contra aliquem. Urbs naturâ & locô munita, ſuccincta portubus, armata muris. 2. *Transl.* ſapientiâ munitum pectus gerere.

Munus, eris, **Geſchenck / Gabe.** R. *ab Hebr. minchah, oblatio. Syn.* Donum, beneficium, largitio. *Epi.* Ædilicium, amplum, gratum, annuum, candidatorium, conſulare, dignum, expletum, divinum, exiguum, extraordinarium, latum, magnificum, mediocre, perfectum, præclarum, provinciale, proprium, publicum, ſervile, ſordidum, priſtinum, ſenatorium, certum. *Uſus.* Munera homines Deosque placant. *Phraſ.* Muneribus, epulis, congiariis populum delinire ſ. corrumpere. Dare, largiri, præbere, mittere, afferre munus alicui. Munera ſua apud aliquem bene collocare. Munus concinnare, verbis ornare. 2. *Officium, Provincia*, **Ampt/ Dienſt/ Pflicht.** Hoc præſtare tuum munus eſt; tu ad idem munus revocandus es; tuum hoc munus, tuæ partes, tuum opus eſt. Muneri ampliſſimo aliquem *præficere*, præponere; munus deferre, aſſignare; ad munus gerendum inſtruere. Munus *ſuſtinere*, obire, ſuſcipere, exequi, efficere, præſtare, explere, conficere, tueri, tenere, colere. Muneri ſuccedere. Muneribus ac Reipubl. oneribus fungi, perfungi. Munus mihi obvenit graviſſimum. Munus *defugere*, eripere; muneribus omnibus orbare aliquem & exuere. Munerum Reipubl. immunitatem dare alicui. *V. Donum. Officium.*

Munuſculum, i, **ein klein Geſchenck.** *Syn.* Parvum munus. *Epi.* Tenue. *Uſ.* Munuſcula non ingrata miſit.

Muralis, e, **zur Maur gehörig.** *Uſus.* Tormentum murale; muralis corona.

Muria, æ, **Sultzbrühe / Saltzlacke oder Waſſer.** Aqua multô ſale condita. *Uſ.* caro muriâ condita.

Murmur, is, **Getöß / Geräuſch / Gemurmel / Getümmel.** *Syn.* Mugitus, fremitus maris, ſtrepitus. *Phraſ.* Rodere ſecum murmura. Cæca murmura.

Murmuro, as, **rauſchen / Gethön geben.** *Uſ.* Vagire, mugire, murmurare. Fremitus murmurantis maris.

Murus, i, **Maur.** *Syn.* Mœnia, propugnaculum. *Epi.* Firmiſſimus. *Uſus.* Leges propugnacula & muri ſunt tranquillitatis & otii. Murô urbem ſepire, cingere, circumdare. Murum altitudinis ingentis perduximus, duximus. Faciè ſubruitur ab imo murus, quòd cæmenta non calce durata erant, ſed interlita lutô, ſtructuræ antiquæ genere. Detergere murorum pinnas. Murus humilior & ſcalis facilè ſuperabilis.

Mus, ris, **eine Mauß.** *Uſus.* Platonis Politiam nuper apud me mures corroſerunt.

Muſa, æ, **Geſang.** Muſæ, arum, **Göttinnen des Studierens.** *Epi.* Agreſtiores, manſuetiores, proximæ, pulchellæ, ſuperiores. Uſus. Cum omnibus Muſis rationem habere cogito. Quis tam averſus à Muſis? Quis cum Muſis, id eſt, cum humanitate ac doctrinâ, non habet commercium? Cum Muſis commercium haber unicè. Manſuetiores Muſæ. A Muſis averſus. Delectare ſe cum Muſis.

Muſca, æ, **eine Fliege / Mücke.** *Syn.* Puer, abige muſcas. Depellere muſcas. Ne muſca quidem.

Muſcoſus, a, um, **mauſicht.** *Syn.* Humore ſordidus, ſqualidus, abſolutus.

Muſcus, ci, * **Mooß.** *Uſus.* Saxum ſæpius volutum non obducitur muſcô.

Muſica, æ, **Muſic / Singkunſt.** *Syn.* Cantus, ſymphonia. *Uſus.* Leges muſicæ. In muſicis numeri, voces, modi. *Phraſ.* Muſica valde delector; ſtudiô ſonorum capior. Uti Græci ſummam eruditionem ſitam cenſebant in nervorum vocumque cantibus; ita me in vocis, tibiarum, nervorum cantibus varietas ſonorum, molliſſimæ & delicatiſſimæ in cantu flexiones mirificè delectant; quibus namque oblectatio magnâ ex parte inventa eſt & temperatâ varietate & naturâ ſonorum. Fidibus ſcienter pulſis, fidiculis numeroſè ſonantibus, modulatè canentibus tibiis,

tibiis, delector. Vocum gravitate & cantibus, ſymphoniâ compelluntur, incitantur animi vehementiſſimè. Ipſis Deorum pulvinaribus ſides præcinunt.

Muſicus, i, Singer / Sänger. *Uſus.* In Græciâ Muſici floruerunt; muſicis eruditi; ſymphoniaci ſervi muſici, qui quondam erant Poëtæ. Muſici, pſaltriæ ſambuciſtriæque, & convivalia ludionum oblectamenta addita epulis.

Muſtaceum, ii, Kuche / Flade. *Syn.* Cibi genus. *Uſus.* Laureolam in muſtaceo quærere.

Muſtela, æ, Wieſel. *Uſus.* Muſtela catulos ſuos quotidie transfert.

Muſtum, i, Wein-Moſt. *Epi.* Novum, dulce. *Uſus.* Nova iſta quaſi de muſto fervida oratio.

Mutabilis, e, veränderlich. *Syn.* Habens mutationem. *Uſ.* Omne corpus mutabile eſt. Mutabile vulgus. Varium & mutabile animal mulier. Polypo mutabilior. *Vid. Varius. Inconſtans.*

Mutabilitas, tis, Veränderlichkeit / Unbeſtändigkeit. *Uſus.* Inconſtantia & mutabilitas mentis.

Mutatio, nis, Veränderung / Abwechſelung. *Syn.* Permutatio, motus, converſio, inclinatio. *Epi.* Crebra, magna, manifeſta, miſera, ſuſpicioſa, imbecillis, minuta, varia. *Uſus.* Optimus eſt portus pœnitenti mutatio conſilii. Coloris, morum, officiorum mutatio. Mutationes quatuor temporum. Mutationem moliri, facere, ſubire. Omnis mutatio periculoſa eſt.

Mutilo, as, ſtümmlen. *Syn.* Diminuo. *Uſ.* Mutilatum exercitum in Galliam duxit. Nasô, auribus, membrorum parte mutilati.

Mutilus, a, um, geſtümmelt. *Syn.* Diminutus, mutilatus.)(*Integer. Uſ.* Mutila quædam & hiantia loqui. Cornibus mutilus.

Muto, as, verändern. R. qſ. *Moto, quia nulla fit mutatio abſque motu. Syn.* Mutationem facio, permuto, inverto, converto, imminuto, commuto, vario. *Adv.* Turpiſſimè, leviter, paulatim, repentè, valdè. *Uſus.* Pactiones, conſilium, genus dicendi, mores, veſtem, ſententiam mutare. Civitatem, ſolum mutare. *Phraſ.* Locum mutavit, non ingenium; non correxit mores; nihil de inſtitutis ſuis immutavit; novum ingenium non induit; mores antiquos non exuit, nec in diverſa animum mutavit; nihil eum ab actionum ſuarum curſu deflectit. Credebam eum loci mutatione averſum à priori cogitatione, ad alia ſe conſilia collaturum, ſed commutatio loci quidem facta eſt, ab ingenio ſuo tamen nihil variat. In alios ritus, mores leges non abibit facilè.

Mutuatio, nis, das Borgen / Borgung / Entlehnung. *Uſ.* Multos, minutis mutuationibus defraudavit.

Mutuè, gegeneinander / wechſelsweiß / hinwieder. *Syn.* Viciſſim, mutuò. *Uſus.* Officiis mutuè reſpondere. Dienſt mit Gegendienſt vergelten.

Mutuò, wechſelsweiſe / hinwieder. *Syn.* Mutuùm. *Uſus.* Fac valeas, meque mutuò diligas.

Mutuor, aris, entlehnen / borgen. *Syn.* Quod non habeo, aliunde ſumo; mutuum aliquid ſumo, utendum accipio. *Adv.* Aliunde. *Uſus.* Orator ſubtilitatem à Philoſophia mutuatur, & viciſſim reddit ubertatem orationis & ornamenta dicendi.

Mutus, a, um, ſtumm. *Syn.* Elinguis, tacitus.)(*Loquens, eloquens. Uſ.* Civitas fracta malis, muta, debilitata, fracta metu; curia elinguis; mutum forum. Tempus mutum à litteris.

Mutuùm, wechſelsweiß / hinwiederum. *Syn.* Mutuò. *Uſ.* Pecuniam mutuùm dare, lumere.

Mutuus, a, um, geborgt / geliehen; eins ums ander. *Syn.* Par, pariter atque, æqualiter reſpondens. *Uſ.* Pecuniam mutuam dare. Beneficientia mutua debet eſſe & grata. Voluntas mutua, Officia mea erga te, tua erga me mutua. In amici mutua benevolentia conquieſcere.

Myoparo, nis, Raubſchiff. *Syn.* Navis pyratica. *Epi.* Pauci, perennes, inopes relicti. Egregius, pulcherrimus, pyraticus.

Myſterium, ii, Geheimnuß. *Syn.* Initia, ſacra, res occulta. *Epi.* Auguſtum, tantum. *Uſus.* Hoc tacitum tanquam myſterium teneas. Myſteria aperire ſ. enunciare nefas. E-

pistola tua multum habet mysteriorum.

Mystagogus, i, **Obrister Priester.** *Syn.* Rex sacrorum & minister.

N.

Næ, **Fürwahr/allerdings.** *Syn.* Profecto, valde. *Usus.* Næ, illi vehementer errant.

Nænia, æ, **Traurgesang/Klaglied.** *Us.* Næniæ nomine Græci lugubres cantu appellant.

Nævus, i, **Mangel/Gebrechen/Flecken/Mackel.** *Syn.* Corporis macula. *Usus.* Farina decocta in aceto nævos tollit.

Nam, **denn.** *Syn.* Enim, namque, etenim, siquidem, atqui, quoniam, quippe, nimirum, videlicet, sanè.

Namque, **sintemahl.** *Syn.* Siquidem.

Nanciscor, eris, **erlangen/habhafft werden/überkommen.** *Syn.* Invenio, adipiscor, consequor, assequor, mihi obvenit. *Usus.* Si quid firmitatis, virium, laxamenti nactus fuero.

Naris, is; nares, ium, **Naßloch.** *Syn.* Nasi foramen geminum. *Usus.* Nares semper patent. Fasciculum ad nares admovere.

Narratio, nis, **Erzehlung.** *Epi.* Aperta, brevis, probabilis, dilucida, ficta, jucunda, longa, obscura, perspicua, probabilis, suavis, verisimilis; breves, incredibiles, indoctæ, molestæ. *Syn.* Rerum gestarum expositio. *Usus.* Narrationes credibiles non historicô modô, sed prope quotidianô sermone exponere s. explicare.

Narrator, is, **Erzehler.** *Usus.* Imitator & narrator facetus.

Narro, as, **erzehlen.** R. *à gnarus, qu. gnaro,* sive à γνωρίζω, notum facio. *Syn.* Rem gestam narratione expono, rem demonstro, dico. *Adv.* Bene hercule, breviter, diligenter, dilucidè, enodatè, graviter sanè & probè, jucundè, malè, memoriter, multùm, novissimè, probabiliter, sanè, venustè, lnterruptè, jucundè, ornatè, palàm, pervariè. *Usus.* Plurima de tuis narrantem multâ voluptate audivi. *Phras.* Tibi rem omnem ordine narrabo; tibi dicam, eloquar, aperiam, significabo, exponam, explicabo rem omnem, ùt gesta est. Scies, cognosces, audies ex me, quæ facta sunt.

Narthecium, ii, **Apothecker-Schachtel/Artzney-Büchse/Würtzlade.** *Syn.* Myrothecium. *Usus.* Medicamenta illa tanquam de narthecio promebat.

Nascor, eris, **gebohren werden.** R. γεννάω. *Us.* Otior; in vitam venio, introeo, ingredior; ortum habeo; in lucem edor, suscipior; alicujus fatu edor, patefio, procedo; primam lucem aspicio, lucem accipio, cælesti spiritu augeor.)(*Morior. Adv.* De integro, improvisô, similiter. *Usus.* A se oriri & suapte sponte nasci. Nascitur homini ab homine pestis. *Vid. Orior.*

Nassa, æ, **Fischer-Reussc.** *Syn.* Vas vimineum ad capiendos pisces. *Usus.* Ex hac nassâ exire cupio, non ad fugam, sed in spem mortis melioris.

Nasturtium, ii, **Garten-Kressig/Kressen.** R. *a narium tormento dictum quasi nasitortium.* Herbæ genus, acri odore & sapore. *Usus. Transl.* Nasturtium sermonis tui.

Nasus, i, **die Nase.** *Us.* Nasus ita locatus, ut quasi murus oculis interjectus videatur. Nasô suspendere aliquem, *illudere alicui.*

Nasutulus, **naßenweiß/spötterisch.** *Us.* Uxor dicacula & nasutula.

Nasutus, i, * **großnäsig.** Homo nasutus, **Spötter/naßenweiß.**

Natalis, is, **Geburtstag.** *Usus.* Agere diem natalem suum quotannis. Scripsi hæc natali meô. Natalitia in hortis dedit. Non minùs jucundi & illustres sunt dies, quibus conservamur, quàm quibus nascimur.

Natalis, e, **zur Geburt gehörig.** Natale solum, *patria*; natalis dies.

Natalitius, a, um, **zur Geburt gehörig.** *Syn.* Ad natalem diem pertinens. *Usus.* Natalitia prædicta, sidera, omina.

Natatio, nis, **Schwimung das Schwimmen.** *Syn.* Natandi actus.

Natio, nis, **Geschlecht/Nation.** *Syn.* Genus, gens. *Epi.* Eruditissima, levissima, magna, officiosissima, religiosa, tota;

tota; acerrimæ & maximæ, bellicosissimæ, cæteræ, communes, deditæ scientiis, exteræ, externæ, conquassatæ, immanes, inimicissimæ, miseræ, multæ, sociæ, ultimæ. *Usus.* Cæsar natione Romanus. Deum non curare singulos homines, nec nationes, civitates, gentes, putas? 2. *Ordo.* Tota Nario Candidatorum.

Nativitas Domini, Christi Geburtstag. *Phras.* Augustissimus, & omnium, qui post homines natos mundo illuxerunt, faustissimus dies, quô rerum universarum adeoque hominum rector atque opifex humanis se membris cooperuit, & salvis utriusque naturæ discriminibus tam conjuncta inter eas est instituta consociatio, verbumque & caro tam indissolubili & arctô nexu in unam personam coierunt, ut quidquid ibi Dei est, non sit ab humanitate distinctum, quidquid autem hominis, non sit à Deitate divisum. Dies, quo sponsus ex ornatissimo & pudicissimo Virginis thalamo processit.

Natâlitia, orum, Geburts-Tag / Geburts-Fest. *Usus.* Natalitia celebrare, dare.

Nativus, a, um, natürlich. *Syn.* Ortum habens.)(*Delectus, repertus. Usus.* Ajunt Nativos esse Deos. 2. *Germanus, apud nos ortus,* Hujus gentis domesticus ille, & nativus sensus est. Malum nativum. Verba nativa & simplicia.

Nato, as, schwimmen. *Syn.* Trano, transno. *Usus.* Natabant pavimenta vinô. *Phras.* Flumen natando trajecit; incolumis ad suos tranavit; in littus alterum natatu, natatione evasit; incubans cortici secundô flumine ad urbem deferebatur; inflati utres eum transvexêre; subivit aquam & occultô lapsu ad urbem usque penetravit; nando in tutum pervenit.

Natrix, cis, Wasserschlange. Serpentis genus.

Natu, der Geburt nach / von Geburt. *Syn.* Ætate aut major aut minor. *Usus.* Grandis natu matrona. Minor, minimus, major, maximus natu.

Natura, æ, Natur. *Epi* Paulo acrior, admirabilis, angusta, animalis, antiqua, apta, aspera, beata, mortalis, sempiterna, blanda, cælestis, communis, commutabilis, conservatrix, congrua, continuata; depravata, deterrima, eximia, expers rationis, fera, immanis, fervida, generata, humida, idonea, ignea, ignota, imbecilla, importuna, impurissima, inanima, infensa, intelligens sapiensque, invicta, locupletior, quasi lena sui; mira, mitis clemensque; mortalis, multiplex, firmior, obscura, præstans, parens, patibilis, perfecta, obscura, perpetua, plenior, præpotens, prolixa, benefica, propria, provida, solers, pulcherrima, recta, simplex, singularis, socors, spirabilis, superior, tacita, terrena, tristis, recondita, vana, varia, vitiosa, universa; Dissimiles, divinæ, multæ, optimæ. *Syn.* Communis hominum parens, Deus ipse. Natura Provida solersque mater rerum omnium. Ad majora nos genuit, & conformavit natura. Natura est, quæ mundum omnem continet ac ruetur. 2. *Vis ingenita, causa entima in rebus universis.* Natura ipsa nos admonet. Naturæ speculator, ita naturâ comparatum. Natura non artificiosa, solum, sed planè artifex, rerum omnium Princeps, ad quam leges omnes diriguntur. 3. *Mundi moles, rerum universitas.* Naturæ fabrica incredibilis. In Rerum natura duo quærenda sunt: quæ natura, quæ forma. 4. *Essentia.* Cujus rei ea vis est, ea natura, ut &c. Naturâ patibile est omne animal. Vis & natura justitiæ. 5. *Ingenium, mores.* Victoria naturâ insolens. Natura in pueris, ut in spectaculis, cernitur. Homo optimâ, tristi, reconditâ naturâ. Naturæ asperitas. Ad naturam eximia quoque ars accedit. 6. *Animus, mens, consilium, judicium, ratio.* Naturâ duce errari non potest. 7. *Temperatio.* A medico corporis natura in ægroto cognoscenda est. 8. *Initium, origo, ortus, principium.*)(*Ars, institutum.* Hoc non naturâ fit, sed institutô quòdam. Naturâ ita erat factus, ut &c. Hæc vitia à naturâ habes. 9. *Status, conditio, cursus.* Ea erat natura temporum, *is cursus* &c. *Phras.* Natura parum in te benigna ac liberalis fuit. Naturam expertus es parum liberalem.

Parcè tibi ſua bona eſt elargita natura ; ſatis anguſtè natura te ſuis copiis inſtruxit. Natura tibi de ſuis muneribus non, quantum opus erat, impertivit. Suis te bonis abundare natura noluit. Tibi non contigit, ut naturæ bonis excelleres. Inops es à naturæ bonis. Eſt, cur deſideres naturæ bona. Naturæ adjumenta, opes, divitiæ, ſubſidia tibi deſunt, te deficiunt, in te deſiderantur, in te reqniruntur, in te non agnoſcuntur. Natura ſic tecum egit, ut noverca potius, quam mater fuiſſe videatur. Non optimè de te merita eſt natura. Non multum naturæ debes. Non eſt, cur naturæ gratias agas. Poſſum in te quidvis potius, quam naruram laudare.

Naturalis, e, **natürlich.** *Syn.* Phyſicus, innatus, inſitus, naturæ conjunctus vel copulatus, à naturâ profectus vel orbus, ſecundùm naturam, quod à natura eſt, naturæ congruens.)(*Fucatus, artificioſus. Adv.* Maximè. *Uſus.* Naturalis, non fucatus nitor. Milvo naturale bellum eſt cum corvo. Quæſtiones, res naturales.

Naturaliter, **natürlich/ von Natur.** *Syn.* A naturâ, ſecundùm naturam, ipſius naturæ habitu, naturâ. *Uſus.* Quod homini naturaliter inſitum eſt, eô uti decet.

Natus, i, **Sohn/ Kind.** *Syn.* Procreatus, filius.)(*Parens, procreator. Uſus.* Naturaliter à procreatoribus nati diliguntur.

Natus, a, um, **Gebohrner / gebohren/ erzeuget.** *Syn.* Editus, ortus, procreatus, factus, progenitus, prognatus, alicujus in ſatu vel partu editus. *Adv.* Fortuitò, neceſſariè, optimè, ex improviſo. *Uſus.* Honeſtò, obſcurô, amplô locô natus. Honeſtè, patriciô ſanguine natus Scipio ad excidium Carthaginis natus. Aptus factus, natus aptus natus ad omnem eloquentiam. Quidam ita habiles, ut non nati, ſed à Deo quodam ficti videantur. Natus ſervituti, abdomini ; pecuniæ perdendæ ortus, in lucem editus ſuſceptusque.

Navale, is ; Navalia, ium, **Meer-Haven/ Schifslende.** *Syn.* Armamentarium ; locus, in quo naves ac opera navalia fiunt, & ſervantur. *Uſus.* Muri, navalia, portus.

Navalis, e, **zum Schiff gehörig.**)(*Pedeſtris. Uſus.* Pugna, diſciplina navalis. Bellum navale.

Navarchus, i, **Schiffherr.** *Syn.* Gubernator & Magiſter navis, navicularius.

Nauci, **nichtswerth.** *Syn.* Juglandis putamen, res nihili. *Uſus.* Nauci habeo ; facio nauci.

Naufragium, ii, **Schiffbruch.** qſ. navifragium. *Syn.* Jactura, quæ fit in mari, nave fractâ. *Ep.* Æterna, maxima, miſſa, extrema. *Uſus.* Naufragium facere. Naufragium reficere, colligere. Naufragiô projici, expelli. 2. *Transl. Calamitas.* In naufragiô Reipublicæ, fortunarum, rerum, rei familiaris, patrimonii. Hæc una è naufragio mihi tabula ſupereſt. Tot clariſſimorum Regum Ducumque nauftagia conſidera.

Naufragus, a, um, ſ. navifragus, **ſchiffbrüchig/ der Schiffbruch leidet.** *Syn.* Ejectus, qui naufragium facit, mari hauſtus. *Epi.* Natans, ſapiens. *Uſus.* Corpora, ſaxa naufraga, fretum naufragum.

Navicula, æ, **Schifflein.** *Syn.* Parva navis.

Navicularia, æ, **Schiffkunſt.** *Syn.* Ars nautica. *Uſus.* Navicullariam facere.

Navicularius, ii, **Schiffmann.** *Syn.* Naviculator, navis gubernator, navarchus.

Naviculator, is, **Schiffmann.** *Syn.* Navicularius.

Navigabilis, e, **ſchiffreich/ ſchiffbar.** *Uſus.* Flumen navigabile.

Navigatio, nis, **Schifffahrt.** *Syn.* Curſus maritimus, navigationis curſus. *Epi.* Bona, hiberna & odioſa, longa, hyemalis, portuoſa, perdifficilis, vehementior. *Uſ.* Tandem è diutinâ navigatione in portum veni. *V. Navigo.*

Navigium, ii, **Schiff.** *Syn.* Navis. *Uſus.* Proficiſci probô navigiô, bonô gubernatore ac tranquillitate.

Navigo, as, **ſchiffen.** *Syn.* Navem ago ; navi, ſ. in navi vehor. *Adv.* Belliſſimè, bene, cautè, commodè, conſideratè, diligenter, expeditius, exploratè, feliciter, incommôdè, omnino, periculosè, proſperè, quam cautiſſimè, rectè, ſtrenuè, tardè, tardiùs, temerè, tutò, ultrò citròque. *Phraſ.* Tempus eſt navigandi. Non ſolum nauta, ſed favonius ipſe inſuſurrat, navigandi tempus eſſe. Mare trans. mittendi tempus eſt ; malum erigi, vel,

vela fieri, anchoras præcidi volo, ut quamprimum bonâ ac certâ tempestate conscendamus, contentô cursu mare trajiciamus, in Græciam transportemur. Dyrrachium navibus accedamus; & spero fore, ut cursum teneamus, belliſſimè decurramus ſ. navigemus, in continentem descensionem faciamus. Cùm anni tempus navigabile jam præbeat mare, vela faciamus; nacti idoneum tempus et ventum è portu exeamus, ad Græciæ littora cursum dirigamus, atque eò naves ejiciamus, res nostras transportemus, Dyrrachium naves advertamus.

Navis, is, Schiff. R. νᾶυς. *Syn.* Navigium. *Epi.* Bona, constrata & magna, idonea, inanis, instructa & ornata, longa, maxima, oneraria, onusta, optima, parva, plena, postrema, pulcherrima, referta, recta, rostrata, salva, tuta ac fidelis. *Usus.* Navim *ædificare*, comparare, instruere, fabricare, sumere, armare, conscendere; in navem ascendere, se collocare. *Navem gubernare*, tenere, ex portu educere; Navim ad terram detrahere, subducere, deducere; constituere navim & ad littus appellere. E Navi *egredi*, desilire, se projicere. Navem *frangere*, in ipso portu evertere, ê maximis turbinibus ereptam in portu amittere; Navis interit. Navis tormentis hostium bellicis depressa interiit. Navem *reficere* laceratam, colligere de integro, & ornare. Navim retrò, remos in hibere

Navita, æ, Schiffmann. *Syn.* Nauta, *quod vide.*

Navitas, tis, Emsigkeit/ Fleiß. *Syn.* Industria, opera.)(*Ignavia. Usus.* Navitas tua & animus in rempublicam est admirationi. *V. Diligentia.*

Naviter, fleiſſig/ emsig. *Syn.* Strenuè.)(*Ignavè. Us.* Naviter dicere, pugnare, amare aliquem. *V. Diligenter.*

Navo, as, befleiſſigen. *Syn.* Præsto, exhibeo. *Usus.* Operam alicui & studium navare. Utinam pro tuis amplissimis erga me studiis benevolentiam quoque meam tibi & suffragia navare possim. Navare atque venditare suam operam alicui.

Nausea, æ, Eckel. *Syn.*. Stomachi fastidium, vomitusque cupiditas. *Usus.* Navigavimus sine timore & nausea. Ne nauseæ molestiam susciperes æger.

Nauseo, as, einen Eckel oder Grausen haben. *Syn.* Stomachi fastidiô laboro, abhorreo. *Usus.* Sudat, pallet; quidlibet, modò ne nauseet, faciat.

Nauta, æ, Schiffmann. *Syn.* Naviculator, naviculærius, remex. *Epi.* Inviti, timidi. *Usus.* Nautarum alius malos scandit, sentinam exhauriunt alii, alter clavum tenens ad puppim sedet quietus. Homines in maritimis rebus exercitatissimi; nautica ministeria impedire.

Nauticus, a, um, zum Schiff gehörig. *Usus.* Nauticarum rerum scientia. *Inhibere* verbum est totum nauticum.

Navus, a, um, emsig/ fleiſſig. *Syn.* Strenuus, impiger, industrius.)(*Ignavus.*

Ne, nicht/ damit nicht. *Syn.* Utne, quò ne, ne minus. *Usus.* Quidvis age, dum ne abieris, 2. *Non.* Illud ne quis admiretur. Operam dant, ut ne judicia fiant. 3. *Neque.* Ne istius quidem laudis sum cupidus. Nullas à te litteras habeo, ne famam quidem. 4. *An, utrum.* Humíne an sublimè putrescat, perinde habet.

Nebulo, onis, Lotterbub/ Böſewicht. *Syn.* Qui mendaciis & dolis nebulas offundit & tenebras, nugator, nequam. *Epi.* Certior, magnus. *V. Nequam.*

Nebulosus, a, um, nebelich. *Usus.* Turbulentum, caliginosum, nebulosum cælum.

Nec, nicht; weder/ noch. *Syn.* Non, neque. *Usus.* Nec bona, nec mala. Neve in hoc, neve in aliis.

Necdum, noch nicht. *Syn.* Nondum.

Necessariè & necessariò, nothwendig. *Syn.* Necessitate, ex necessitate, necessariis & maximis causis.)(*Libenter.*

Necessarius, ii, Gefreundeter. *Syn.* Conjunctus, intimus, familiaris, necessitudine conjunctus, non alienus, aliquem necessitudine attingens. *Epi.* Cari, honesti, paterni, communis, conjunctus, inferior. *Usus.* Inter necessarios mihi conjunctissimus. Eos necessarios habere oportet, quos ineunte ætate dileximus, Necessarius & propinquus meus. *V. Familiaris.*

Necessarius, a, um. nothwendig. *Syn.* Opus, habens aliquam necessitatem, fatalis.)(*Voluntarius. Adv. Æquè,*

maximè, eò magis, vehementiſſimè, ſummè. *Uſus.* Neceſſarium eſt, quod imperatur; voluntarium quod permittitur. Leges fatales ac neceſſariæ. Neceſſaria conſequentia, conſecutio. *V. Neceſſitas.*

Neceſſe, **nothwendig.** R. q. *quod nec eſſe aliter poteſt.* *Syn.* Neceſſum, neceſſarium, neceſſitas. *Adv.* Planè, quodammodò, valde. *Uſ.* Hoc mihi facere neceſſe eſt. Neceſſe autem eſt id, ſine quo ſalvi & liberi eſſe non poſſumus. Comitas omnibus eſt neceſſe *Phraſ.* Neceſſe erat id facere. Caſus erat fatalis & neceſſarius. Impoſita mihi fuit neceſſitas ita agendi. Neceſſitas ultimum ac maximum telum huc me adduxit. Parendum erat neceſſitati, quam ne dii quidem ſuperant. Omnia experiri neceſſitas ſubigebat. Neceſſitudo, quæ etiam timidos fortes reddit, me eò coëgit. Opus etat ita agere. *V. Opus eſt. Decet.*

Neceſſitas, tis, **Nothwendigkeit.** *Syn.* Neceſſitudo, fatum, vis.)(*Cupiditas. Epi.* Crudelis, divina, fatalis, honeſta, magna, multa, nimia, nova, probabilis, ſumma, tanta. *Uſus.* Fatalis neceſſitas. Alicui neceſſitatem imponere, afferre. Invitus hoc feci & neceſſitate *coactus.* preſſus, aſtrictus. Ea mihi neceſſitas obvenit. Sic tempus & neceſſitas flagitant. *Neceſſitati parere,* ſervire. Neceſſitatem effugere. 2. *Vinculum, conjunctio amoris.* Neceſſitatem, amicitiamque violare.

Neceſſitudo, inis, **Nothwendigkeit / freundſchafftliche Vereinigung.** *Syn.* Neceſſitas. *E.* Abſoluta, certiſſima, communis, conjuncta, fraterna, jucunda, juſta, leviſſima, magna, paterna, privata, recens, ſanctior, ſimplex, ſingularis, ſumma, tanta, vetus, magna, nova; ſimplices & abſolutæ. *Uſus.* Neceſſitudo eſt, cui vi nullâ obſiſti poteſt. Simplex & abſoluta neceſſitudo eſt. 2. *Conjunctio in amore.* Conjungere neceſſitudinem cum aliquo. Quos natura aut voluntas neceſſitudine aut benevolentia conjunxit. Bonos viros ad ſuam neceſſitudinem adjungere, cum aliquo neceſſitudinem conſtituere, habere, facere, efficere. Aliquem in neceſſitudinem recipere. Vetus mihi cum illo neceſſitudo intercesſit. Neceſſitudine me attingit. Neceſſitudinem colere, conſtituere, conſervare. *V. Familiaritas.*

Nec ne, **oder nicht.** *Syn.* An non? *Uſus.* Sit miſſum nec ne, neſcio.

Neco, as, **umbringen.** *Syn.* Necem affero, occido. *Adv.* Manifeſtò, rectè, acerbè, crudeliſſimè. *Uſus.* Fame, verberibus aliquem necare, excruciatum ſuppliciis trucidare. *V. Interficio.*

Nectar, is, **Honig-ſüſſer Tranck / Götter-Tranck.** *Syn.* Deorum immortalium potio.

Necto, is, ere, **flechten / knüpffen.** *Syn.* Connecto, colligo. *Uſus.* Videtis, quanta ſit rerum ſeries, ut aliæ ex aliis nectantur.

Nedum, **nicht allein / zu geſchweigen.** *Syn.* Non modò, non minus. *Uſ.* Optimis temporibo non potuere, nedum iſtis miſeris

Nefandus, a, um, **ſchändlich zu ſagen.** *Syn.* Nefarius, deteſtabilis.

Nefariè, **läſterlich.** *Syn.* Sceleratè. *Uſus* Nefariè, libidinosè, crudeliter, egit.

Nefarius, a, um, **laſterhafft.** *Syn.* Sceleratus, conſceleratus, ſceleſtus, impius. *Adv.* Maximè. *Uſus.* Scelus nefarium facere. *V. Sceleratus.*

Nefas, **Schand / Ungebühr.** *Syn.* Non fas, deteſtandum ſcelus.)(*Licet. Uſus.* Nefas dictu. Ajebat id ſibi nefas eſſe. Tu nihil mihi nefas cenſes.

Nefaſtus, a, um, **unziemlich.** *Syn.* Nefarius, impius, religioſus, infelix. *Uſus.* Quæ augur injuſta, nefaſta, dira, vitioſa dixerit, irrita infectaque ſunto. *V. Impius.*

Negantia, æ, **Läugnung.** *Uſus.* Deinde addunt conjunctionum negantiam.

Negatio, nis, **Abſchätzung / Verneinung.** *Syn.* Inficiatio, negantia. *Uſus.* Negatio & inficiatio facti.

Neglectio, nis, **Verſaumung / Vernachläſſigung.** *Syn.* Neglectus.)(*Curatio.*

Neglectus, ûs, * **Verachtung / Hindanſetzung / Vernachläſſigung.** *Uſus.* Rem neglectui habere.

Negligens, tis, **nachläſſig.** *Syn.* Socors, indormiens, diſſolutus.)(*Sedulus diligens. Uſ.* Eum ſocors & negligens natura tardavit. *Phraſ.* Vulgò negligens homo audit & oſcitans. Rebus ſuis planè indormiens; ſegnis ad imperata; dormitans; ſolutè, leniter, oſcitanter agens omnia.

Cùm

Cùm maxima ipſum negotia circumſtant, ſedet & oſcitatur. Negligentiâ, pigritiâ, inertiâ diffluit. Segniter, otiosè, contumaciter agit omnia. Multùm à veteri induſtriâ remiſit. Indies ſit indiligenrior, animô remiſſiore, ſocordior. Nec collectam ante famam conſervat, neque, ut reliqui temporis ſpem confirmet, laborat.

Negligenter, liederlich / nachläſſig. *Syn.* Indiligenter, oſcitanter.

Negligentia, æ, Nachläſſigkeit / Faulheit. *Syn.* Indiligentia, incuria, pigritia, ſocordia, inertia.)(*Diligentia. Bpi.* Agreſtis & inhumana, diligens, diſerta, non ingrata, mira, plena, ſumma, turpis. *Uſus.* Diligentia comparat divitias; negligentia corrumpit animum. Fugere agreſtem & inhumanam negligentiam. Negligentiæ ſe dedere. Negligentiâ languere, obtorpeſcere.

Negligo, is, ere, verſäumen / hindanſetzen. *Syn.* Mitto, non curo, curare omitto, deſero, prætermitto, omitto, leviter fero, diſſimulandum puto, excludo, contemno.)(*Curo. Adv.* Omnino, maximè, neceſſe, planè, crudeliter. *Uſus.* Omnia exempla majorum, leges, authoritatem Senatus, religiones, publica jura neglexiſti. *Phraſ.* Litteras olim diligenter cultas nunc planè negligit. Nihil ad ſe pertinere arbitratur. Non laborat de paranda ſciendi famâ, nec profectûs ſui rationem ullam ducit. Nulla illum de litteris cura jam tangit, nulla cogitatio. Obduruit planè ad litteras. Famam ingenii planè abjecit; ſolutô & quietô agit animô. Nihil de ſtudiis litterarum ſollicitus eſt. Non abhorret à ſocordis hominis famâ. Litteras nil penſi habet, viles habet. Jacet miſer, refrixit ille diſcendi ardor. Oblivio litterarum eum cœpit. Summa apud eum rei maximè neceſſariæ incuria.

Nego, as, leugnen / abſprechen / verneinen. *Syn.* Denego, inficior, recuſo, abnuo, diſſimulo.)(*Fateor, dico, affirmo. Adv.* Ad extremum, bellè, jucundè, liquidò, omnino, moleſtiùs, palam, planè, præcisè, prorſus, rectè, valdè, verius, usquam, vulgo. *Uſus.* Præcisè negare alicui aliquid. *Phraſ.* Negat ſe à te quidquam accepiſſe. Id pernegat, renuit, abnuit, ſine ullâ excuſatione præcidit, inficias it, denegat, perjurat.

Negotialis, e, zum Geſchäffte gehörig. *Syn.* Negotialis conſtitutio.

Negotiatio, nis, Handlung / Gewerbſchafft / Geſchäfft. *Syn.* Mercatura. *Epi.* Vetus.

Negotiator, is, Handelsmann / Kauffmann. *Syn.* Mercator. *Epi.* Germanus, obſcurus, improbus. *V. Mercator.*

Negotior, aris, handlen / Gewerb treiben. *Syn.* Negotium gero, negotiationem facio vel exerceo.

Negotioſus, a, um, geſchäfftig. *Syn.* Plenus negotiorum. *Uſus.* Provincia eſt moleſta & negotioſa.

Negotium, ii, Geſchäfft / Gewerb. *Syn.* Res, munus, cura, labor, provincia.)(*Otium. Epi.* Audax, certum & jucundum, dignum, facetiſſimum, impudens, ineptum & Græculum, fortunatum, lautum, lentum, luteum, odioſum, otioſum, ſalubre & honeſtum, ſuſpicioſiſſimum, turbulentum, vulgare & notum, moleſtum & operoſum, invidioſum, plenum laboris & periculorum, aſſiduitate moleſtum, à dignitate alienum, expeditum, forenſe. *Uſus.* Nullô negotiô rem efficiam. Id non magni negotii eſt. Certum negotium *mandare*, imponere, dare, deferre alicui. Negotio præficere aliquem & præponere. In negotium mittere. Negotium contrahere. Negotium *ſuſcipere*, ſuſtinere, adminiſtrare, obire, agere, gerere, expedire, explicare, conficere, tranſigere cum aliquo. Negotium attingere. Multis negotiis impediri, implicari, detineri, obrui, diſtineri. Negotia curare, tractare, tueri. In negotio verſari. Negotio præeſſe. Eſt mihi tecum aliquid negotii. Tument ut cùm maximè negotia. E negotiis *emergere*; negotia fugere, deponere; ſe à negotiis removere. Totum negotium invertere. 2. *Moleſtia.* Alicui negotium faceſſere, præbere, exhibere. Negotium alicui, efficere. *Phraſ.* Multa me circumſtant negotia; multæ curationes, procurationes ad me deferuntur. Res mihi multæ tractandæ ſunt & curandæ. Maxima onera in Republ. ſuſtineo. Summè diſti-

neor. *Magnitudine negotii hujus ut fluctu obruor.* Illa procuratio multis officiis implicatum me tenet, & constrictum. Sum occupatissimus. *Maximis curis sum adstrictus.* Res suscepi plurimas & maximas. Valde sum commotus, cùm eos audivi negotium tibi facessere, qui summa tibi beneficia debent. Valde sum commotus, eum eos audivi molestiam tibi exhibere, molestos s. infensos tibi esse, solicitudinem inferre, quos maximis beneficiis ornâsti. Valde sum commotus, cum audivi te vexari, iniurias accipere, affici molestiâ ab iis, de quibus bene meritus es maximè.

Nemo, inis, **Niemand.** *Syn.* Ne quis omnium, non ullus, nemo omnium; quis omnium?)(*Aliquis adv.* omnino. *Usus.* Nemo de Senatoribus affuit. Te amo, ut neminem. Magis te idoneum scio neminem.

Nempe, **nemlich.** *Syn.* Scilicet, videlicet, nimirum, quippe, certè. *Usus.* Quibus autem hostibus? nempe qui &c. Nempe igitur éa restant.

Nemus, oris, **Lustwald.** *Usus.* Agros & nemora peragrare.

Nemorosus, a, um. * **waldig/ büschig/ gebüschig.** *Usus.* Insula nemorosa.

Neo, es. * **nehen.** *Syn.* filum torqueo.

Nepos, tis, **Enckel.** *Syn.* qui ex filio vel filia natus. 2. *Patrimonii dissipator.* Perditus, luxuriosus ac profusus in rebus suis ac patrimonio, nepos. *Phras.* Luxu omnia dissipavit. In vino ac luxu jacet, gurges atque helluo. Natus abdomini suo, non laudi atque gloriæ. Patrimonium eius profundæ libidines devorant. Edit bibit, ludit, vomit. Ganeo manu, ventre bona patria lacerat. In cauponâ delitescit; ad vesperum perpotat, pergræcatur, voluptati obsequitur. *V. Consumo. Luxuria.*

Neptis, is, **Enckelin.** *Usus.* Ex filio vel filiâ nata.

Neptunus, i, **Meers-Gott.** *Syn.* Maris Deus.

Nequam, **Schalck/ Bube/ Lotter-Bube. Bößwicht.** *Syn.* Homo nihili, improbus, impurus.)(Frugi. *Us.* Homo flagitiosissimus, libidinosissimus, nequissimus. *Phras.* Homo improbus & nequam, quô inertior s. ignavior proferri non potest. Nemo est unquam inventus tam profligatus, tam perditus, tam ab omni non solùm honestate, sed honestatis simulatione remotus, relictus. Quæ nota domesticæ turpitudinis non est inusta vitæ ejus? Inter omnes mortales pessimus, nihili, incontinens, negligens, nequissimus omnium qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt; officina nequitiæ, diversorium flagitiorum omnium. *V. Malus.*

Nequaquam, **gar nicht/ keines wegs/ mit nichten.** *Syn.* Nullò pactò, nullâ ex parte, minimè, haud quaquam, neutiquam. *Usus.* Illud nequaquam prætermittere possum, quod &c.

Neque, **weder/ noch.** *Syn.* Nec. *Usus.* Neque tum peccavi, neque modò.

Nequeo, is, ire, **nicht vermögen/ nicht können.** *Syn.* Non queo, non possum; non habeo, quemadmodum; mihi liberum s. integrum non est. *Usus.* Illud prætermittere nequeo. *V. Possum.*

Necquidquam, **vergeblich / umsonst/ durchaus nicht.** *Syn.* Frustra. *Us.* Ea res nequidquam mihi angorem attulit.

Nequiter, **böslich/ boßhafftiger Weise.** *Usus.* Ille pravè, turpiter, male, nequiter fecit.

Nequitia, æ, **Schalckheit/ Muthwillen/ Boßheit.** *Syn.* Flagitium, malitia, inertia.)(*Frugalitas. Epi.* Insignis, perdita, singularis, summa, victrix. *Us.* Homo singulari nequitiâ præditus; summâ nequitiâ, libidinum infamiâ præditus. Officina nequitiæ, diversorium flagitiorum omnium. *V. Flagitium.*

Nervosè, **kräfftiglich / nachdrücklich.** *Syn.* Enixè, fortiter, callidè, firmiter. *Usus.* Nervosè disserere.

Nervosus, a, um, **kräfftig/ nachdrücklich.** *Syn.* Fortis, robustus. X *Dissolutus. Usus.* Quis Aristotele nervosior?

Nervus, i, **Spann-Ader/ Flachs-Ader/ Nerve/ Sän-Ader/** *Syn.* Torus vis, vires, robur. Vinculum & firmamentum nervorum. *Epi.* forenses, honesti. *Usus.* Nec enim Dii venis, nervis, ossibus continentur. Nervorum implicatio totô corpore pertinens. Nervi in omne corpus ducuntur. 2. *Musici nervuli*, **Saiten.** Nervi in fidibus ita sonant, ut à digitis sunt pulsi. 3. *Virtus, vis, robur. Transl.* Quantum in tuo animo roboris

est

est & nervorum! Contendere, intendere, adhibere omnes nervos in re aliquâ. Incidere nervos virtutis, Reipubl. Pecunia belli nervus. Pecunia nervus rerum, die Seel vom Handel und Wandel.

Nescio, is, ire, nicht wissen / einem verborgen seyn; *Syn.* Ignoro, sum ignorans, inscius sum & rudis, id scientiam meam fugit; id latet me. Juxta cum ignarissimis ignoro. *Us.* Fateor, me nescire, l. quod nescio. Nemo in eo, quod nescit, disertus esse potest. Homo, nescio quis. Nescio quid, timere videtur. *Phras.* Quis verò id nescit? quis in eâ re adeò hospes? cujus aures ita peregrinantur? Quis omnium tam est rerùm ignarus, tam rudis in republica, tam nihil de se cogitans? Quem præterit s. fugit? quem id fallere potest? Quis in sua patria ram peregrinus est & advena; ut rem adeo vulgatam ignoret? Quis in tanta ignoratione rerum omnium versatur? Quis tantâ laborat inscientia? Cui id incompertum esse possit? *V. Ignoro.*

Nescius, a, um, unwissend / unkundig. *Syn.* Inscius. *Usus.* Non eram nescius, quantùm is, &c. ich wusts wohl. *V. Ignorans.*

Neuter, a, um, keiner aus beyden. *Syn.* Indifferens, nullarum partium, qui in neutram partem movetur, qui medius manet, qui medium quendam cursum tenet, qui ancipitem se & medium gerit, qui nihil magnopere ad ullam partem inclinatur, qui ex ancipiti temporum mutatione pendet.)(*Alter, uterque. Vulg. Neutralis. Us.* In neutram partem commoveri. Neuter vestrûm mihi carior est, Neuter angvis, *neque mas neque fœmina.*

Neutiquam, mit nichten / gar nicht. *Syn.* nequaquam.

Neutrò, auf keinen Theil / auf keiner Seite. *Syn.* In neutram partem. *Us.* tempus teritur neutrò inelinatâ spe.

Nex, cis, der Tod. *Syn.* Mors violenta. *Epi.* crudelis. *Us.* Necem sibi consciscere, sich selbst ermorden / Hand an sich selbst legen / sich leibeigenen. Necem alicui afferre.

Nexum, i; us, ûs, das Gebände / Binden / Band. *Syn.* Obligatio quædam civilis, Verbundenheit. *Usus.* Nexorum & mancipiorum multa sunt jura. Nexu obligari alicui. Nexum inire, *Se & corpore & bonis devincire creditori.* Nexu solutus, *post dissolutum æs alienum.*

Ni, wo nicht. *Syn.* Nisi. *Us.* Mirum, ni domi est.

Nidor, is, Geschmack / Geruch von etwas. *Syn.* Odor præsertim rerum assarum. *Us.* In illo nidore ganearum tuarum.

Nidus, i, Nest. *Us.* Aves cubilia nidosque fingunt, construunt, eosque, quàm possunt, mollissimè substernunt.

Niger, a, um, schwartz. *Syn.* Ater, atratus, fuscus.)(Albus. *Us.* Quæ alba sunt, nigra dicere, aus recht lincks / aus weiß schwartz machen. Hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.

Nigror, is, Schwärtze. *Usus.* Noctis excæcat nigror.

Nihili, nichts. *Syn.* Nihilum, nequidquam, nihil quidquam, non quidquam, nulla pars, ne pilus quidem. *Usus.* Nihil potest fieri nec commodius, nec &c. Si nihil habebis, tamen, &c. Eum nihil hominis esse aiunt. Nihil tibi obligor, nihil tibi cedo. *Phras.* Nihil penitùs reliquit. Ne vestigium quidem ullum rei illius est reliquum. Tegulam in Italia nullam reliquit. Ne minimam quidem rem fecit reliquam; nec argenti scrupulum, nec umbram quidem; non modò granum nullum, sed ne paleam quidem; non glebam ulli reliquit; ne imago quidem veteris opulentiæ nobis relicta est; nihilô minus habemus.

Nihildum, noch nicht. *Syn.* Nihil adhuc, non adhuc, nondum quidquam.

Nihili, nichts / nichtswürdig. *Syn.* Nequam. *Usus.* Nihili facere. Nihili homo.

Nihilominus, nihilo minus, nichts destoweniger.

Nihilum; Nichts. R. *ex* ne & hilum. *Syn.* Nihil. *Usus.* Uti ex nihilo orta, nata sunt omniâ, ita in nihilum recident, in nihilum occident, interibunt. Res tota ad nihilum veniet. Contemnere alios; pro nihilo ducere, pendere, putare, habere. Nihilo majori in discrimine es, ac ego. Nihilô magis, quam tu, ego possum. Pro nihilo

nihilo condemnare innocentem. In nihilum redigere aliquid.

Nil, nichts. *Syn.* Nihil; *quod vide.*

Nimbosus, a, um, regnerisch / zum Regen-Wetter geneigt. *Syn.* Pluviosus, ventosus. *Usus.* Montes, ventus, bruma, astra nimbosa.

Nimbus, i, Platz-Regen / Wolckenbruch. *Syn.* Imber, pluvia. *Us.* Nimbi nives, grandines. *V. Imber.*

Nimirum, nemlich. *Syn.* Nempe, scilicet, videlicet, nam. *Usus.* Hoc nimirum est illud.

Nimiopere, gar viel / gar sehr. *Syn.* Maximopere. *Usus.* Nimiopere me ædificia delectant.

Nimiò, gar viel / gar sehr. *Usus.* Nimiò, plus te diligo.

Nimis, Nimium, zu viel. *Syn.* Immoderatè, extra mödum, præter modum, ultra quam satis est, ultra justum, nimis valde, plus æquô, nimiopere, nimiô plus.)(*Parum. Us.* Homo non nimis modestus. Magis offendit nimium, quàm parùm. Sed hæc nimis requiro. Ne quid nimis, *Prov. Phras.* Nimis in dicendo longus est; præter modum, nimis dicendo progrederis; Satietate audientes enecas; est quædam in tê dicendi exuberantia; immoderatione verborum efferris; immoderata, immensa, infinita tua est oratio; nimia reseces, opottet; modum excedis, egrederis; profusum nimis & immodestum dicendi genus sequeris; Depasce tuam styli luxuriem.

Nimius, a, um, gar zu viel / übermässig. *Syn.* Immoderata, intemperans, plus æquô, quod superfit, nimis magnus, nimis multus, acer.)(*Modicus. Usus.* omne nimium vertitur in vitium. Nullam ego in re tantâ diligentiam nimium arbitror. Nimius animi, imperii. Nimius in decernendis premiis, & quasi prodigus.

Ningo, is. * schneyen. Ningit, es schneyet. *Us.* Totô ningit æthere.

Nisi, wo nicht. *Syn.* Ni, si non, nisi quod, præter, præterquam. *Usus.* Veniam, nisi impeditus fuero. Nihil video, nisi quod nihil videam.

Nisus, ûs, Bemühung / Vorhaben / Unterwindung. *Syn.* Conatus, gressus, incessus. *Usus.* Pedetentim ito, & sedatô nisu. Insoliti nisus. Pedum nisus. *V. Conor.*

Nitedula, æ, Feldmaus. Muris genus agreste.

Niteo, es, ere, glänzen / schimmern. *Epi. Quasi niviteo, nivis instar splendeo. Syn.* Nitesco. splendeo, floreo.)(*Squaleo, obsolesco. Adv.* Valde. *Us.* Nitet oratio; unguentum nitet; cœlum nitescit.

Nitidè * schön / sonderlich. *Syn.* Splendidè clarè.

Nitidus, a, um, schön / sauber / glänzend. *Syn.* Nitens, cultus.)(*Incultus, horridus, agrestis. Us.* Nitida oratio, verba, dictio. Nitidi campi, colles.

Nitor, is, Zierde / Glantz. *Syn.* Cultus, mundities.)(*Squalor. Epit.* Naturalis, non fucatus, nimius, parilis. *Us.* Inest in eo naturalis nitor, non fucatus. Ejus nitor urbis Italiam illustrat, intuens ejus purpuram, & nitorem corporis.

Nitor, eris, sich unterstehen / unterfangen / unterwinden. *Syn.* Enitor, connitor, adnitor, fulcior, confido, pendeo. *Usus.* Ad immortalitatem nomiuis niti. Divinatio conjecturâ nititur. Ubi nitar, non habeo. Consiliô, studiô, labore, gratiâ omni nitebar. Sustentabimus nos, & omni, spe nitemur. Egone hujus pecudis consiliô aut præsidiô niterer? *V. Conor. Laboro. Innitor.*

Nivalis, e, schneyicht. *Syn.* Nive plenus. *Usus.* Nivalia loca, nivalis dies.

Niveus, a, um, schneeweiß. *Usus.* Candor niveus. Massa nivea Schneeballen. Nivea manus virginis.

Nivosus, a, um, * voll Schnee / schneeicht. *Usus.* Nivosa grando.

Nix, vis, Schnee. *Usus.* Risi nivem atram. Nives jam omnia oppleverant. Nix cumulata ingredientes impediebat, fatigabat. Iter perpetuis obsitum nivibus, quas frigoris vis gelu, adstrinxit. *V. Hyems.*

Nixûs, ûs, Bemühung / Beginnen. *Syn.* Nisus. *Usus.* Magno nixu aggredi aliquem.

No, as, schimmen. *Syn.* Nato. *Usus.* Natura bestias nantes aquarum incolas voluit. *V. Naso.*

Nobi-

Nobilis, e, edel. *Syn.* Clarus, insignis; genere nobili natus; summô, honestô locô natus, bonô locô natus, clarissimô patre satus & natus, non ignobili; inclytis avis s. majoribus, equestri locô, regali sanguine creatus; nobilissimâ familiâ natus; stirpe antiquissimâ ortus; in summâ familia ortus; natus in antiquissima familia amplissimaque; bonis parentibus atque honestô, locô, equestri, amplâ & honestâ familiâ editus; civili, generosâ stirpe profectus; honestissimi & nobilissimi generis vir; generosus, quasi majorum; gentium; non ignobilis, non obscurus; in veteri dignitate fortunaque natus. Genere insignis. Vir honestissimæ imaginis veteris prosapiæ, multarum imaginum, de summô locô, prognatus genere summô & summis divitiis.)(*Obscurus, ignotus, ignobilis.* *Usus.* Vir inter suos illustris ac nobilis; ex pietate nobilis ac clarus; inter suos excellens. *Adv.* Admodum, sanè, facilè.

Nobilitas, tis, der Adel. *Syn.* Claritas, antiquitas s. dignitas generis, amplitudo nominis, vetustas familiæ.)(*Ignobilitas, novitas generis.* *Epi.* Excellens, clarissima, gloriosa, inimica, integra, innocens, major, notior, par, præclara, præstans, summa, tanta, vera, insignis, præclara, princeps, illustris, antiqua, nulli secunda, ingenua, obscurior. *Us.* Nobilitate florere, præcellere. Ad memoriam laudum domesticarum & illustrandam nobilitatem tuam. Nobilitas nihil est aliud, quám cognita virtus. *Vid. Genus.*

Nobilito, as, adlen / in Adel-Stand erheben. *Syn.* Illustro, orno, celebro. *Us.* Poëtæ, opifices, post mortem nobilitari volunt. Nobilitatus multitudine rerum gestarum. Spectatâ & nobilitatâ virtute vir. *V. Illustro.*

Nocens, tis, schädlich/ schadend/ schuldig. *Syn.* Noxius,)(*Innocens.* *Usus.* Libido hominum pestiferorum & nocentissimorum, naturâ improborum ac turpium. Reus, nocens. *V. Reus.*

Noceo, es, schaden/ schädlich seyn. *R. A nece; quænocent, qs. necant.* *Syn.* Officio, obsto, fraudi sum. *Adv.* Ineptè, leviter, mediocriter, quàm minimum. *Usus.* Non licet sui commodi causa nocere alteri. | Nihil nocuerit, si cum balbo fueris locutus, *V. Malefacio. Damnum. Detrimentum.*

Noctua, æ, Nacht-Eule. *Us.* Noctuam Athenas mittere. *Prov.* Noctua inter cornices *Prov.*

Noctu, nächtlicher Weile / bey Nacht-Zeit. *Syn.* Nocturnô tempore, in tenebris, nocte. *Usus.* noctu, an interdiu.

Noctuabundus, a, um, zu Nacht herum wandernd. *Syn.* De multâ nocte ambulans.

Nocturnus, a, um, nächtlich.)(*Diurnus.* *Usus.* Nòcturni diurnique labores. Fur nocturnus.

Nocûus, a, um, schädlich. *Usus.* Nocuum civem vinculis coerceto. *V. Malefacio.*

Nodosus, a, um, * knorricht/ knodicht. *Syn.* Multos habens nodos.

Nodus, i, ein Knode/ Knopff. *Syn.* Colligatio, vinculum. *Epi.* Æternus, Difficilis, magnus, cælestis. *Usus.* Amabilissimus nodus amicitiæ. *Thras.* Nectere nodos, nodum solvere, explicare, tollere; adstrictum plurimis nodis, in semetipsos implicatis, & celantibus nexus. Unde nexus inciperet quove se conderet, nec ratione nec visu percipi poterat. Quasi nodum vinculumque desiderant. 2. *Difficilis ad explicandum locus, res, quæstio.* Incideramus in nodum difficilem. Inopia rei frumentariæ magnus in republicâ nodus.

Nolo, lle, nicht wollen. *Syn.* Non volo, non libet, pœnitet, negligo. *Adv.* Minimè, omnino, planè, prorsus, valdè. *Usus.* Noli putare. Is dixit se nolle. *Thras.* Nolo ultra in negotio progredi; totum simul consilium abjeci; non faciam, non committam, ut magis implicere; ab illo consilio penitùs absum; Studeo effugere quod cœpi; parcam ulteriori labori; non recipit meæ vitæ conditio tales molitiones, aspernatur, repellit. Animum posthac talibus curis vacuum & integrum servabo. Non me illis negotiis ultra dabo; repudiavi simul omnia; Non laboro, non angor, ut res eveniat; alii sibi eam provinciam habeant; omnia, quàm

quàm illam provinciam malo; non inducam in animum; permoveri non potero, ut pergam. Aversatur planè animus, detrectat, abnuit, fastidit illam procurationem. Nego me ultrà progressurum, atque in hoc perseverabo, neque restitantem me & tergiversantem quisquam ad aliud consilium traduxerit. Tædet me illorum laborum, & pœnitet. *V. Invitus.*

Nomen, inis, Namen/ Ruhm. *Epi.* Æternum, alienum, ambiguum, amantius, amplissimum, anile, aureum, carum, certum. clarum, bonum, commune, consulare, contrarium, divinum, divulgatum, dulce, durius, falsum, fatale, finitimum, frumentarium, geminum, gratissimum, gravans, grave, honestum, hostile, illustre, inane, inauditum, incolume, infimum, inimicum, invidiosum, invisum leve, magnum, miserum, molle, molestum, nobile, notum, novum, obscurum, paternum, patrium, perditum, plenum, populare, pulchrum, recens, regale, regium, sanctum, splendidum, triste, tutum, vitiosum, usitatum, vulgare; aptiora, læta. *Syn.* Verbum, vocabulum, appellatio. *Usus.* Nomina nova rebus novis *ponenda*, imponenda, danda. Res novæ, novô nomine appellandæ, signandæ, notandæ sunt. Nomine aliquem appellare. Hôc, puto, nomine est; hoc illi nomen est. Africanus à sua victoria nomen traxit, invenit, reperit, adeptus est, induxit; nomen ab Africa habet. Meô illum nomine roges, salutes. 2. *Causa, prætextus, titulus.* Græci multis nominibus reprehendendi. Fautôt multis nominibus mihi colendus, s. suspiciendus. Nomine Reip. nullum laborem detrugere. Voluptatis nomine omnia facere. Honestis nominibus consilium aliquod suscipere. Eô nomine nihil de fortunâ queri possum. Ejus nomen barbaris tuis moribus prætendis. 3. *Debitum, creditum.* Nomina facere, nomina exigere. Nomina solvere, expedire, explicare, expungere, de tabulâ tollére. Decem millia in nominibus habeo, in numerato nihil. 4. *Fama, existimatio, authoritas, gravitas, dignitas.* Dignus celebratissimâ & amplissimâ nominis gloriâ. Clarum nomen captare, adipisci, consequi, obtinere, habere. Viget, floret invictum ejus nomen. Nemo ejus nomini officiet. Ejus nomen nulla vetustas delebit, debilitabit, extinguet, obscurabit. 5. *Ad rem bellicam pertinens.* Milites nullâ recusatione, summô studiô nomina dant. Ad nomen respondere; nomen alicujus accipere. *Phras.* Nomen sine re. Honorum vocabula habent, non dignitatis insignia. In amplissimis honorum nominibus non modò dignitas nulla est, sed & summa deformitas. Inania honorum nomina proponuntur. Nomina illa cassum quid sunt, & inanis vocis sonô declarata; ejus tamen honoris vastum vanumque titulum multi appetunt. Honorem id appellant, non tam solidô, quàm speciosô nomine. Virgilius libros suos de agrorum cultu Georgica nominavit, nuncupavit. Virgilius libros suos de agrorum cultu Georgica inscripsit, nuncupari voluit; Georgicorum titulum ferre, habere voluit; Georgicorum titulum, appellationem illis dedit, indidit.

Nomenclatio, nis, Benahmsung / Nahmens-Gebung / Benennung. *Syn.* Appellatio, nominatio.

Nomenclator, is, Nenner / Benenner. *Syn.* Monitor, qui civium & servorum nomina noverat.

Nominatim, nahmentlich / mit Namen.)(*Generatim sine nomine.* *Usus.* Nominatim honore aliquô excludi.

Nominatio, nis, Benamsung / Benennung. / *Usus.* Meâ nominatione eum cooptabo.

Nomino, as, nennen / benahmsen. *Syn.* Appello, nuncupo, voco; nomen pono, imponos; nomine appello, nomen appello, verbô noto, propriô nomine signo; nomine noto, usurpo, compello. *Adv.* Acerrimè, bene, brevi, imperitè, irerum, melius, præclarè, verè. *Usus.* Rem aliquam suô certô ac propriô nomine nominare. Brutus, quem ego honoris causâ nomino. *Phras.* Filium suum Ascanium nominari voluit; parens Ascanio filio nomen dixit, edidit; Ascanio nomen dedit s. indidit; filio Ascanium nomen imposuit; Ascanii nomine prædicari &

nomina-

nominari voluit ; ab Aſcanio illo nomen mutuatus eſt ; Aſcanii nomine nuncupatus ; Aſcanio illi nomen eſt.

Non, *nicht / nein / mit nichten.* *Syn.* Haud, haut parum , minus , nihil, neutiquam , haudquaquam.)(*Etiam. Uſus.* Non enim , ſi mundus non erat, ſæcula non erant. Non ita valde cupio. *Phras.* Non eſt tibi monitore opus ; nihil admonendus es ; nihil eſt , quod te horter ; nefas eſt te hortari ; quis eſt tam demens , qui non ſentiat tibi monitore non eſſe opus ? Facies , etſi nullus moneam.

Nonageſimus, a, um, der Neuntzigſte.

Nonæ, arum , der fünffte oder ſiebende Tag im Monat.

Nonagies, neuntzigmahl.

Nonaginta, neuntzig.

Nondum , noch nicht. *Syn.* Necdum , neque dum, nihil dum, etiam nunc non, non adhuc. *Uſus.* Nondum, neque etiam dum ſcit rem pater.

Nongenti, orum, neunhundert.

Nonne ? ob nicht ? *Syn.* An non ? *Uſ.* Nonne ita eſt ? iſt dem nicht alſo ? Nonne oportuit præſciſſe me ante ?

Nonnihil , in etwas / etlicher maſſen / zum Theil. *Syn.* Aliquantum. *Uſus.* Nonnihil commoveor.

Nonnullus , a, um , etlicher. *Uſ.* Nonnullus honos , nonnullum officium. Nonnulli dicunt.

Nonnunquam , bißweilen. *Syn.* Aliquando, interdum ; eſt, cùm &c.

Nonus, a, um, der Neundte.

Norma, æ, Richtſchnur / Regel / Winckelmaß. R. *qſ. gnoma, γνώμων.* *Syn.* Lex quædam , regula , præſcriptio. *Epi.* Acerrima , certa , naturalis. *Uſ.* Non hæc ſunt Philoſophorum acerrimâ regulâ ac normâ dirigenda. Natura eſt norma legis. Non eſt Epicurus ad iſtam normam ſapiens. Plura homines judicant odiô aut amore , quàm veritate, aut præſcriptô, aut rationis normâ aliquâ.

Noſco, is , ere, erkennen. R. *γινώσκω.* *Syn.* Cognoſco , notum & cognitum habeo. Notitiam alicujus rei habeo, percipio & comprehendo.)(*Ignoro. Adv.* Bene, funditus, omninò, paululùm, modò , planè, penitùs, probè, pulchrè , rectè , ſatis. *Uſus.* Jubet nos Pythius Apollo, noſcere nos ipſos. Non leges civitatis, non jura novit. Noſcamus bona noſtra. Si Cæſarem bene novi, is eſt, qui &c. *Thraſ.* Noſco perbene adoleſcentem illum. Ita mihi notus eſt , ut ſenſum ejus & naturam planè perſpexerim ; pertractatas penitùs , perceptasque res illius habeo ; percalleo ejuſdem perfectiones ; pulchrè novi adoleſcentem ; rerum ſuarum nihil ignoro ; ſenſus ejus omnes habeo cognitos ; ingenium ejus & mores optimè teneo ; animorum ejus ignarus non ſum. *Vid. Intelligo. Notus.*

Noſter, a , um , unſer. *Uſus.* Noſter eſt. Noſter ſocer, video, venit.

Noſtrâs , tis, unſerig. *Syn.* Noſter ; noſtræ gentis , conſuetudinis , artis, ſectæ. *Uſus.* Capior facetiis maximè noſtratibus. Noſtrates ; noſtratia verba.

Nota, æ, ein Zeichen / Anmerckung. *Syn.* Signum, inſigne , veſtigium. *Epi.* Certa, falſa, inſignis, juſta, melior , quaſi naturalis, propria , ſempiterna, turpis , certæ, inſcriptæ, inſignitæ, optimæ, tenues, obſcuræ, veriſimiles , veriſſimæ. *Uſus.* Nomina ſunt tanquam rerum notæ. Notam opponere ad malum verſum. Ego illum de meliori notâ commendavi. Optimæ notæ homo .3. *Infamia , dedecus , ignominia.* Quæ nota domeſticæ turpitudinis non eſt inuſta vitæ tuæ ? quod dedecus non hæret infamiæ ? Notam inurere alicui. Cenſoriæ ſeveritatis notâ inuſtus. 3. Quod *vulgus* cifras appellat. Reliquis Epiſtolis notam apponam , quæ mihi tecum convenit. *V. Signum.*

Notabilis , e , merckwürdig / merckenswerth. *Syn.* Inſignis , conſpiciendus, ſuſpiciendus, notandus, animadvertendus, conſpicuus. *Uſus.* Si exitu notabili concluduntur &c.

Notatio, nis, Bezeichnuß / Gemerck. *Syn.* Etymologia , interpretatio. 2. *Obſervatio , animadverſio , deſcriptio.* Notatio naturæ peperit artem Chaldæis in notatione & prædictione vitæ. Diligens notatio imaginum. 3. *Caſtigatio.* Notatio cenſoria. Straff / Buß.

Notitia , æ, Wiſſenſchafft / Kundſchafft. *Syn.*

Syn. Notio, cognitio, prudentia. *Epi.* Dura, nova. *Usus.* Nullum animal præter hominem Dei notitiam habet; hæc homini soli ab ipsâ naturâ facta, aperta, ingenita est.

Notio, nis, das Wissen / Kenntschafft/ Kundschafft. *Syn.* Cognitio, intelligentia, notitia, judicium, significatio. *Epi.* Certa, complicata, naturalis atque insita. Communes, informatæ, consignatæ. *Usus.* Unde postea notiones rerum animis imprimuntur, è quibus non principia solùm, sed latiores quædam ad rationem inveniendam viæ aperiuntur. Natura nobis sine doctrina ingenuit notiones seu notitias parvas rerum maximarum; informata, impressa est in animo Dei notio. Insitæ & quasi consignatæ in animis notiones. Rerum omnium quasi adumbratas intelligentias mente concipimus. Huic verbo, *beatus*, subjecta est notio gravissima.

Noto, as, mercken/ bezeichnen. *Syn.* Animadverto, observo, distinguo. *Adv.* Asperè, insigniter, maximè, scienter, turpiter, serò, separatim. *Usus.* Hæc vulgus ipsum notat. Demonstrare & notare locum. Conservare & notare tempora. Multa diutinus usus notavit. 2. *Designo, describo, signo, indico.* Notare res novis nominibus. Quis guttarum cadentium numerum notet? Id præcipuè notavi, & descriptum tibi misi. 3. *Reprehendo, ignominiâ afficio.* Aliquem dedecore, maculâ, ignominiâ, notare, Eum censores furti nomine notárunt.

Notus, a, um, bekant. *Syn.* Cognitus, omnium sermone celebratus, patens omnibus, quod tenetur, pervulgatus, manifestus, testatus, non ignotus.)(*Ignotus. Adv.* Maturiùs, penitus, sanè. *Us.* Res notæ, testatæ, manifestæ. Notus est tractatus & locus. *Phras.* Nihil nisi notum afferam. Quæ minimè sunt obscuræ, quæ pervulgata ac toti populo testata, quæ planè perspecta, cognita, indicataque habeo, afferam. Id, quod alioquin jam palàm factum, quæ jam decantata est fabula, quæ in medio posita, quæ inter omnes constant, commemorabo; Res dudum clara totâ regione celeberrima atque notissima, quæ in sermone omnium versatur, à me narrabitur. Res est tam illustris, tam non ignota, quasi majoribus theatris proposita ac nobilis, ut ne recensenda quidem videatur.

Novacula, æ, Scheermesser. *Syn.* Culter tonsorius. *Us.* Præstat super novacula, quam super fastu ingredi. Versari in acie novaculæ, *in præsentissimo periculo.*

Novè, neun. *Usus.* Ne quid ambiguè, ne quid novè dicamus.

Novellus, a, um, neulich.)(*Vetulus. Us.* Novellæ arbores.

Novem, neun.

Novendialis, e, neuntägig. *Usus.* Feriæ, sacrum novendiale.

Noverca, æ, Stieffmutter. *Usus.* Novercа filii. Flere ad novercæ tumulum, *simulare dolorem.* Fortuna noverca.

Novissimè, unlängst/ letzthin/ neulichst/ jüngsthin. *Syn.* Nuperrimè, postremò. *Usus.* Primùm, deinde novissimè. *V. Nuper.*

Novissimus, a, um, der Letzte/ Neulichste. *Syn.* Postremus.)(*Primus. Usus.* Novissimus ego in castra veni.

Novitas, tis, Neuheit / Neuigkeit. *Syn.* Novæ rei ratio, conditio.)(*Vetustas. Usus.* Magnam cupiditatem hominibus injicit novitas. Novitate delectamur. Nominis, generis novitas. Novitate ad causas inquirendas excitamur. Commovit me ea novitas. *Phras.* Cupidus es rerum novarum. Res novas quæris. Novitatem amas. Novis rebus studes. Novitati faves, studes. Status hic novus te minimè delectat. Novitatis studiosus.

Novitius, a, um, Neuling / Anfängling. *Syn.* Tiro, novus. *Us.* Syrus nescio quis, de genere novitiorum factus Consul.

Novo, as, erneuern. *Syn.* Innovo, novum facio. *Usus.* Verba novamus & facimus ipsi. Multa novare volebant.

Novus, a, um, neu. R. qs. *neus, à νέος, novus.* *Syn.* Recens, inauditus, inusitatus, per se cognitus, à se ortus, præter consuetudinem, monstri similis, peregrinus, inopinatus, nuperus.)(*Vetus. Adv.* planè, omnino. *Usus.* Novum id & admirabile. Hoc mihi planè novum accidit ac præter opinionem. Rerum novarum cupidus, novis rebus studere. Novi nil novi.

Nox, ctis, die Nacht. R. *à nocendo vel à Græco,*

Græco, νὺξ, νυκτὸς, *quod ab Hebr. nuach, requies.* *Syn.* Tenebræ. *Epi.* Acerbissima, cæca, prope extremâ, hyberna, obscura, atra, serena, fausta, funesta, ac luctuosa, intempesta, præceps, longa, proxima, media, multa, sempiterna, tocia, stellans; noctes contractiores, **kurtze Nächte.** *Usus.* Ipsa terræ umbra Solii officiens noctem efficit. Nocte, de nocte, nocte intempestâ & concubiâ ad me venit. In multam noctem, in serum noctis sermo extractus. Noctem aliquam rebus etiam claris offundere. *Phras.* Media nocte ad me venit; mediô noctis silentiô, quod tempus mortales altissimô somnô premit; ubi plerumque noctis processit, cum terras nox opacâsset. Multâ, provectâ nocte ad me accessit.

Noxa, æ, **Schuld/ Schade.** *Syn.* Culpa, noxia. *Epi.* Minima. *Usus.* In noxa esse; extra noxam esse. Noxæ aliquem eximere, veniam criminis facere; noxæ dedere aliquem, *pœnæ dare.* Sine noxa esse. *V. Culpa. Crimen.*

Noxia, æ, **Mißhandlung/ Unthat.** *Syn.* Noxa, culpa, crimen. *Usus.* Castigare aliquem pro commeritâ noxa, ob meritam noxiam. Noxiam inferre, *damnum creare.*

Noxius, a, um, **schädlich.** *Syn.* Malus, pernicioſus. *Us.* Nec obediens nec noxius civis coërcetur. *V. Malefacio.*

Nubes, ium, **Wolcken.** R. à νέφος, νεφέλη, *nubes; vel ab Hebr. nef, stillavit.* *Syn.* Concretus in aëre vapor. *Epi.* Opacæ, atræ, acres, cæcæ, densæ, cælestes, ceruleæ. *Us.* Aër concretus in nubem, humoremque colligens terram auget imbribus. Cum illi anhelitus se in nubem inducrent. Nubium magnitudo, vis ventorum. Conflictu nubium ardor exprimitur. In illis Reipubl. tenebris, cæcis nubibus & procellis. Nubes testium, militum, *multitudo.* Nubes belli. Objicere nubem fraudibus.

Nubilis, e, **mannbar/ erwachsen.** *Syn.* Apta viro. *Us.* Grandis & nubilis filia.

Nubo, is, ere, **einen Mann nehmen/ heurathen/** feminis proprium. *Syn.* Elocor, in matrimonium collocor, conjungor cum aliquô. *Us.* Venerem Adonidi nuptam tradunt. Nubere in amplissimam familiam. *V. Matrimonium.*

Nudius tertius, **vorgestern/ ehegestern.** *Syn.* Nunc est tertius dies.

Nudo, as, **blössen/ entblössen.** *Syn.* Spolio.)(*Vestio, tego.* *Usus.* Aliquem omnibus præsidiis nudare & exuere, flagitii principium est nudare inter cives corpora.

Nudus, a, um, **nackend / bloß.**)(*Indutus, vestitus.* *Usus.* Urbs nuda præsidiô, ab omnibus rebus vacua. Decore nuda mulier. Nudus à propinquis, ab amicis.

Nugax, cis, **schwätzhafftig/ geschwätzig.** *Syn.* Nugator.

Nugæ, arum, **Possen/ Mährlein.** *Syn.* Tricæ, ineptiæ.)(*Res graves, seriæ. Epi.* Meræ, tantæ. *Us.* Meras nugas loquitur. Delectari nugis. *V. Facetiæ. Ineptiæ.*

Nugator, is, **Schwätzer.** *Syn.* Nugax.

Nugatoriè, **unnütz.** *Syn.* Inaniter, ineptè.

Nugatorius, a, um, **geschwätzig.** *Syn.* Ineptus, levis, futilis. *Usus.* Nugatoria argumentatio.

Nugor, aris, **schwätzen/ plaudern.** *Syn.* Ludo, jocor. *Adv.* Insciè omnino. *Usus.* Democritus non insciè nugatur. *Phras.* Tui similes nugæ minimè decent. Tui similem sectari nugas, nugacem s. loquacem & futilem esse, perpetuas nugas agere, perpetuò fabulari, garrulum esse, semper garrire, tinnire, obgannire, nunquam tacere, silere nunquam, nullum dicendi finem facere, plus loqui quàm sat sit, tot verba fundere, alios obtundere minimè decet.

Nullus, a, um, **keiner.** R. *non ullus.* *Syn.* Non ullus, non aliquis, ne ullus quidem, unus nullus, nemo.)(*Omnis. Adv.* Omnino. *Usus.* Res quæ nullius usus s. nulli usui sunt. 2. *Levis, irritus.* Homo nullâ memoriâ. Argumentum hoc nullum est. 3. *Non.* Exinde vir ille summus nullus fuit. Nullus dubito.

Num, **ob es nicht?** *Syn.* An, ecquid, numne, nunquid. *Usus.* Num quod vestigium? num quæ trepidatio? mihi stipendium dent, an non decernant?

Numen, inis, **göttliche Macht und Herrlichkeit.** R. *à nuo vel Gr.* νεῦμα, *nutus divinus, quia omnipotens peragit omnia.* *Syn.* Divina vis, potestas, providentia. *Epi.* Divinum, grave, sanctum, ingens, lætum, magnum, summum, vetustum. *Us.* Omnes naturæ divino numini parent. Vos, qui apud me vim & numen Deorum tenes

tenetis. Numen horrere, precibus placare. Summi rectoris at domini numen. Accidit id non sine numine. Numen Senatûs, *autoritas & potestas.*

Numero, as, zehlen. *Syn.* Adnumero, dinumero, numerando percenseo, commetior, numerum ineo. *Adv.* Rectè, adstrictè, numerosiùs. *Usus.* Exponere & numerare alicui pecuniam de suo. 2. *Censeo, judico, existimo.* Voluptatem nullô locô numerant. Numerare aliquid in bonis, in onere, in loco mercedis vel beneficii. Propè alter Cicero numeratur. Hostem te numero, non amicum. Prodigii id simile numeratur. Munera ne numera, Deus numerat & munerat. *Phras.* Si subduxeris rationes tuas, rei tuæ familiaris jacturam deprehendes. Si subductis rationibus summam facies, conficies, colliges, in unum coges, aperies damna rerum tuarum. Si putaveris supputaveris, duxeris rationem rerum tuarum detrimenta patefacies, intelliges, senties. Ut rationem ineo, quò die prælium est commissum, eôdem naves ptofectæ sunt. Ut ratione colligo, ùt ex ratione conjicio, ùt mea ratio est, ùt mihi ostendit ratio, ùt mihi ex ratione liquet, liquidò patet s. facilè constat, quô die pugnatum est, eôdem etiam naves solverunt.

Numeratò. * baar bezahlt. *Usus* Placet conditio, sed numeratò malim, quam æstimationem.

Numerosè, nach dem Tacte/ zahlreich. *Us.* Fundere orationem numerosè, volubiliter, aptè, circumscriptè. Numerosè cadit sententia.

Numerosus, a, um, nach Zahlen Weise/ zahlreich. *Syn.* Aptus numeris, similis numerorum. *Usus.* Numerosum est in omnibus sonis ac vocibus, quod metiri possumus intervallis æqualibûs. Oratio numerosa; quæstus numerosior, exercitus numerosus.

Numerus, i, Zahl. *R.* à μείρω, divido. *Syn.* Multitudo, vis, summa, copia. *Epi.* Absolutus, perfectus, accommodatior, magniloquentior, adstrictus, solutus, æquus, aptus, certus, difficilis, exiguus, frequens, grandior, jambicus & dactilicus, impar, incolumis, ingens, innumerabilis, integer, invidiosus, legitimus, longior, magnus, bonus, mollis, musicus, novus, oratorius, par, plenus, poëticus, proceerior, proprius, repentinus, simillimus, tantus, verus, vitiosus. *Us.* Frumenti, mellis, vini maximus numerus. Classis mille numerô navium. Homo nullô numerô, *nihili.* Nos numerus sumus, fruges consumere nati, Maximus vini s. frumenti numerus. Ex numero dissertorum. Aliquem in dilectorum numerum adscribere, referre; in amicorum numero ponere, existimare, putare. In sapientûm numero colere, habere aliquem. Is aliquem numerum obtinebit, aliquo numero erit. Quod perfectum & absolutum est, omnes numeros habet; omnibus suis partibus & numeris expletum & perfectum est. Omnibus numeris absolutus. Ex numero amicorum sejungere, eximere, tollere, ejicere. 2. *Musica & oratoria mensura, & modus.* Numerus in canru. Modus & numerus in solutâ oratione. Atrici maximè numero serviunt. Oratio adstricta certâ quâdam numerorum ratione & pedum.

Nummarius, a, um, zum Geld gehörig. *Syn.* quod ad nummos pertinet. *Usus.* Esse in summâ difficultate nummariâ. Rem nummariam bene constituere.

Nummatus, a, um, reichan Geld/ bemittelt. *Us.* Homo bene nummatus.

Nummus, i; numus, i, Müntz / Geld-Müntz/ Pfennig. *Syn.* Denarius, sestertius, pecunia. *Us.* Adventus noster ne nummô quidem sumptui fuit. Nummos cudere, Geld schlagen / müntzen/ prägen. Ad nummos pervenire. Quid in nummis habeam, ipse ignoro, Assident, subducunt ad nummum. Nummos adulterinos pro veris dare, spargere. Nummos corrogare. *V. Pecunia,*

Nunc jetzt. *Syn.* Hoc tempore, in præsentiâ, hodie, per hæc tempora.)(*Tunc. Us.* Erat tunc excusatio, nunc nulla est. Nunc autem, s. nunc verò ea vis est in homine, ut &c, Si non nunc, tamen tunc.

Nunquam, niemahlen. *Syn.* Nullô tempore, nullâ ætate, non post hominum memoriam, non ex omnium sæculorum

rum memoria, contra omnia vetuſtatis exempla. *Uſ.* Frigidum, ùt nunquam antea.

Nunquis, æ, od? iſt einer? Nunquis fundus venalis eſt?

Nunquid? obdenn? *Syn.* Anne, num, ecquid. *Uſ.* Nunquid duas patrias habes?

Nunciatio, nis, Verkündigung. *Syn.* Renunciatio.

Nuncio, as, verkündigen / ausſagen / vermelden. *Syn.* Affero, renuncio, ab aliquo alicui nuncium perfero. *Adv.* pertumultuosè, quamprimùm, verè, longè, non dubiè, obſcurè, veſperi. *Uſ.* Qui boni aliquid volunt afferre, affingunt aliquid, quò faciant id, quod nunciant, lærius. *Phraſ.* Nunciatum eſt nobis; perlatum eſt ad nos; citatis equis nuncius ad nos perlatus eſt; certos nuncios accepimus; ordine res omnis nobis renunciata eſt; lætus nobis nuncius allatus eſt; latus nobis nuncius apportatus eſt.

Nuncius, ii, Bott / Bottſchafft. *R. ex νέος, novus, & ἐνέγκαν, ferens, qſ. nova ferens.* *Syn.* Author, miſſus; is, cui litteræ dantur; tabellarius, curſor, internuncius, *Epi.* Acerbus, certior, domeſticus, exoptatus, verus, falſus, gravis, jucundus, malus, optatiſſimus, ſuperior, volucer. Adverſi, boni, fallaces, proximi, quotidiani, triſtes, varii, univerſi. *Uſus.* Per litteras ac nuncium me rei certiorem fecit. Hanc epiſtolam multi nuncii, fama ipſa celeritate ſuperabunt. Legatorum nuncio parendum erit. Nuncios in omnem partem dimitrere. 2. *Rumor, auditio, res allata, narrata,* Gerücht / Zeitung. Optatiſſimi nuncii nobis venêre; ad nos allati, delati, perlati ſunt. Nuntios accepimus lætiſſimos. 3. *Divortii ratione ac repudii.* Superiori uxori nuncium remiſit. Virtuti dudum nuncium remiſiſti. *Phraſ.* Adverſa quadam de illo erant allata. Rumores de illo duriores erant. De illo nuncii venerant triſtes, adverſi, infauſti, parum commodi, minimè læti, parum ſecundi. Gravior de illo fama pervenerat; diſſipata, diſſeminata, diſperſa, divulgata erat. Duriora quædam & graviora erant ſignificata, ſermonibus diſſipabantur.

Nuncupo, as, nennen. *Syn.* Appello, nomino. *Adv.* Plenius. *Uſus.* nuncupare aliquem ſuô nomine. Vota nuncupare pro Republ.

Nundinæ, arum, Jahrmarckt. *Syn.* Mercatus. *Epi.* Domeſticæ, flagitioſiſſimæ, mutæ. *Uſus.* Caput nundinæ ruſticorum. In hujus ædibus totius Reipubl. nundinæ.

Nundinatio, nis, Gewerb / Krämerey / das Marcken / Kauffſchlagen. *Syn.* Quaſi mercatura. *Epi.* Plena, referta, nova. *Uſus.* Nundinatio juris.

Nundinor, aris, kramen / kauffſchlagen / handeln. *Syn.* Mercor, emo, caupono. *Uſus.* Ordinem ſenatorium pretio nundinatus eſt.

Nuper, neulich / jüngſt. *Syn.* Paucis antè diebus, ſæculis, annis, horis; noviſſimè, memoriâ noſtrâ. *Uſus.* Nuper? quid dico nuper? imò verò modò, ac paulò ante.

Nuptiæ, arum, Hochzeit / Heyrath. *Syn.* Matrimonium, nuptiarum & matrimonii dies. *Epi.* Diuturnæ, innuptæ, legitimæ, maritimæ, multæ, nefariæ, terrenæ. *Uſus.* Nuptiæ plenæ dignitatis & concordiæ. Nuptiæ non matrimonii dignitate, ſed ſceleris ſocietate conjunctæ. Nuptiis junguntur. Earum nuptiarum conciliator fuiſti. Nuptias ornare, parare, conficere, facere, apparare. Nuptias res improviſa diſturbavit. Nuptias fugere, effugere. *V. Matrimonium.*

Nuptialis, e, hochzeitlich. *Syn.* Faces nuptiales. Dona nuptialia.

Nurus, Schnur. *Syn.* Filii uxor.

Nusquam, nirgend. *Syn.* Nullô in locô,)(*Usquam, uspiam.* *Uſ.* Nullus delectus, nusquam noſter dux. 2. *Nunquam.* Ut nusquam ventum aut abitum putetur.

Nuto, as, wincken / nicken mit dem Haupt / ſich ſeitwärts ſencken / wancken. *Syn.* Vacillo, *Uſ.* Democritus nutare videtur in natura Deorum. Statua nutabat.

Nutricius, ii, * Ernehrer / Pfleger. *Uſus.* Nutritius ejus pueri.

Nutricor, aris, nehren / pflegen. *Syn.* Nutrio. *Uſus.* Mundus omnia nutricatur & continet. *V. Alo.*

Nutricula, æ, Ernehrerin / Pflegerin / Säugerin. *Uſus.* Nutricula ſeditioſorum.

Nutrimentum, Nahrung. *Syn.* Cibus, alimentum. *Uſ.* Educata ſuis nutrimentis eloquentia. *V. Cibus.*

Nutrio, is, ire, nehren/ ernehren. R. q. νέον τρέφω. *Syn.* Alo, educo. *Vid. Alo.*

Nutrix, cis, Ernehrerin/ Säugamme/ Pflegerin. *Syn.* Alumna. *Uſus.* Cum lacte nutricis errorem ſuxiſſe videntur.

Nutus, ûs, das Wincken/ der Winck. *Syn.* Vis, nixus. *Epi.* Regius. *Uſus.* Gravia ſuô nutu ac pondere deorſum feruntur. 2. *Gravior ſignificatio, voluntas.* Ejus nutu atque arbitriô omnia gubernantur, reguntur, fiunt; ad ejus nutum præſtò ſunt omnes. Ad alterius ſe nutum fingere & accommodare. Ad alicujus ſe voluntatem totum convertere. Ad nutum illius geruntur omnia. Ejus nutus obſervant, intuentur omnes. Nutu aliquid ab aliquo conſequi.

Nux, cis, eine Nuß. R. ἀὸ νύσσω, *Fut.* νύξω, *fodio, percutio.* *Uſus.* Nucem frangere.

O.

O! O! dolentis, gàudentis, vocantis *Adverb.* *Uſus.* O Cæſar! O rem odioſam! O litteras lætas!

Ob, wegen/ um willen. *Syn.* Propter, ratione finis. Ob eam cauſam, derhalben. 2. Ratione *efficientiæ.* Dii pœnas ob delictum à te repetent. 3. *Ante*, für. Mors mihi ſemper ob oculos verſatur. *V. Propter.*

Obæratus, * mit Schulden beladen. *Syn.* Ære alienô obligatus ſ. obſtrictus; debitor. *Uſus.* Ex omni colluvie exules obærati. *V. Æs alienum.*

Obambulatio, nis, das Spatzieren auf und ab. *Syn.* Inambulatio. *V. Ambulatio.*

Obambulo, as, * hin und her ſpatzieren/ auf und abgehen. *Uſ.* Urbem, portas obambulare.

Obcæco, as, verblenden. *Syn.* Occæco, excæco, obſcuro. *Uſ.* Stultitiâ occæcatus.

Obdo, is, ere. * fürſtoſſen/ fürlegen. *Uſus.* Obdere peſſulum oſtio.

Obdormio, is; iſco, ere, entſchlaffen/ entſchlummern. *Syn.* Dormio. *Uſ.* Quid meliùs, ac in mediis vitæ laboribus obdormiſcere, & ita conniventem ſomnô conſopiri ſempiterno? *Vid. Dormio.*

Obduco, is, ere, fürziehen/ zudecken. *Syn.* Obnubo, obſtruo, obtego, oppono.) (*detego.* *Uſ.* Rebus clariſſimis tenebras obducere. Labor callum dolori obduxit. Frontem obducere, *contrahere*, die Stirn rümpffen. Aliquem alicui obducere, *competitorem excitare.* *Uſ.* Obducta jam Reipubl. cicatrix. *V. Tego.*

Obductio, nis, Uberzug. *Uſus.* Obductio capitis abſit a cive Romano.

Obduro, as, ertragen/ ausſtehen/ überſtehen. *Syn.* Conſtanter, æquô animô perfero, tolero, fero. *Adv.* Vehementer. *Uſus.* Obduretur hoc triduum.

Obdureſco, is, ere, hart werden/ erharten. *Syn.* Callum obduco. *Uſus.* Jam ad illa obduruimus, & humanitatem omnem exuimus. Uſu ac conſuetudine obduruit ac percalluit incredibilis noſtra patientia, eines Dinges gewohnen / drinn verharten. Deſperatione animus ad dolorem, contrà dolorem obduruit. *V. Durus.*

Obedienter * gehorſamlich. *Uſ.* Spondent ſe ſub imperio obedienter fideliterque futuros. Id obedienter eſt curatum.

Obedientia, æ, Gehorſam/ Folge. *Syn.* Obtemperatio. *Uſus.* Appetitus relinquunt & abjiciunt obedientiam, nec rationi parent, cui ſunt ſubjecti lege naturæ. Servitus & obedientia fracti animi ſunt, & abjecti, & arbitriô carentis ſuô.

Obedio, is, ire, gehorſamen/ folgen. R. *Ex ob & audio.* *Syn.* Pareo, audio, auſculto, obtempero, obſecundo, aſſentio, ad nutum paratus ſum, imperium non recuſo, monita ſequor, obediens ſum, dicto pareo, audiens ſum, mandata exequor, alienæ voluntati pareo, morem gero, obſequor, ſequor; meam voluntatem ad alienam aggrego; cum alienâ voluntate meam conjungo. *Uſus.* Ad verbum obedire alicui. Non ſolum obtemperandum magiſtratui; ſed colendus etiam ille eſt & diligendus. *Thraſ.* Obedire oportet DEI voluntati. In DEI authoritate, in DEI poteſtate ſumus. Intentiſſimi

tissimi ad DEO parendum simus. Antiquissima nobis DEO parendi causa sit, opottet. DEO nos obedientissimos esse decet. Legitima DEI imperia haud quaquam abjectô animô aut invitô exequamur. Morigeros nos DEO esse, ejus studio servire decet.

Obeo, is, ire, **um etwas herum gehen.** *Syn.* Peragro, lustro. *Adv.* audaciùs, diligenter, flagitiosè. *Us.* Urbem totam, regionem, Provinciam, pedibus obire. 2. *Terago, ago, tracto.* Munus suum diligenter, facinus, rem privatam & publicam, sacra obire. Diem edicti, vadimonium obire neglexit. Obire diem s. mortem, mori. *V. Fungor. Administro.*

Obequito, as, ***um etwas herum reiten.** *Us.* Castris vel castra obequitare.

Obesus, a, um, **feist/ fleischig.** *Syn.* Pinguis. *Usus.* Naris obesæ juvenis, **dumm und grob/ ungeschlieffen.**)(Naris emunctæ homo. *V. Pinguis.*

Obex, icis, *** Riegel.** *Syn.* Obstaculum. *Us.* Ruptiobices. *V. Impedimentum.*

Obfirmo, as, *** wiedersetzen / dargegen sich auflehnen und sträuben.** *Us.* Animum obfirmare.

Obfirmatus, a, um, **beständig.** *Us.* Pertinax & obfirmatus in iracundia. *V. Pertinax.*

Objectatio, nis, **Verweiß/ Vorwurff.** *Usus.* Exprobratio.

Objecto, as, **vorwerffen/ Verweiß geben.** *Syn.* Objicio. *Us.* Objectare probrum, falsum crimen alicui. *V. Objicio.*

Objectus, ûs, **Fürwurff.** *Us.* Objectu lateris aliquem defendere.

Objectus, a, um, **fürgeworffen.** *Syn.* Oppositus. *Usus.* Objecta species voluptatis. Objectus fortunæ. Ad omnes casus subitorum periculorum objectus & oppositus.

Objicio, is, ere, **fürwerffen / fürrupffen.** *Syn.* Oppono, objecto, exprobro, aliquid in aliquem dico, maledicti & contumeliæ locô pono, crimini do, jacio, conjicio, offero. *Adv.* Falsò, verè, variè. *Us.* Objeci meum caput in tot ac tantas dimicationes atque in hos impetus Civium furori ac ferro pro salute reipublicæ. Alicui religionem objicere, spem metum, sollicitudinem, moram, laborem, molestiam. Aliquid alteri in *criminis loco*, aut crimini, objicere.

Obiter, **obenhin; nicht gründlich.** R. ab *Ob & iter*, qs. *in transitu*, præter propositum. *Syn.* Leviter, tenuiter, mediocriter;)(perfectè, funditus, ex asse. *Phras.* Scientias obiter & primoribus duntaxat labris gustavit; extremis, ut ajunt, digitis attigit. Serò ac leviter litteras attigit, quasi per transennam præteriens strictim literas aspexit; molli brachiô, levi brachiô tractavit; leviter transiit; quasi præteriens, quasi per nebulam, tenuiter, cursim literas decurrit.

Obitus, ûs, **der Tod / das Absterben.** *Syn.* Occasus. *Usus.* Siderum ortus & obitus, **Auf- und Niedergang.** 2. *Interitus.* Obitus consulum.

Objurgatio, nis, **Ausscheltung.** *Syn.* Castigatio. *Epi.* Longior, lenis, necessaria, plena, mediocris, utilis. *Usus.* Objurgatio habens multùm asperitatis. Monitio acerbitate, objurgatio contumeliâ vacare debet. In objurgationibus utendum subinde vocis contentione majori & verborum gravitate acriori.

Objurgator, is, **Bestraffer/ Ausschelter.** *Syn.* Severus admonitor. *Epi.* Benevolus. *Usus.* Non est ferendus objurgator, qui, quod in altero vitium reprehendit, in eo ipse deprehenditur.

Objurgo, as, **bestraffen/ verweisen/ Verweiß geben / schelten.** *Syn.* Castigo, asperiùs admoneo, asperius appello. *Adv.* Vehementer, mediocriter. *Us.* Cæsar meam in rogando verecundiam, de meâ me verecundiâ, objurgavit. *V. Reprehendo.*

Oblanguesco, is, ere, **erliegen/ müd werden.** *Usus.* Refrigesco, defervesco. *Us.* Litterulæ meæ tui desiderio oblanguerunt. *V. Langueo.*

Oblectamentum, i, **Ergötzlichkeit.** *Syn.* delectatio, oblectatio, delectamentum. *Epi.* Longius. *Usus.* Oblectamenta & solatia senectutis. *V. Delectatio.*

Oblectatio, nis, **Ergötzlichkeit.** *Epi.* Oblectamentum. *Epi.* Honesta, libera, ingenua. *Us.* Interdum oblectatio quæritur animi, requiesque curarum. *V. Delectatio.*

Oblecto, as, **belustigen/ ergötzen.** *Syn.* Delecto. *Us.* In libris, in hortulis se oblectare. *V. Delecto.*

Oblector, aris, **sich erlustigen / ergötzen.** *Syn.* Delector, ducor, oblector. *Adv.* Commodè. *Usus.* ludis oblectamur & ducimur. *V. Delecto.*

Obligatio, nis, Verpflichtung / Verbindung. *Syn.* Authoramentum, servitus quædam & quasi vinculum. *Epi.* Gravis & difficilis. *Usus.* Difficilior est animi pro altero ac sententiæ, quàm pecuniæ obligatio.

Obligatus, a, um, verbunden / verpflichtet. *Syn.* Obstrictus, devinctus, gratiam alicui debens, alligatus. *Usus.* Tenere aliquem beneficiis obligatum. *Phras.* Tantum tibi sum obligatus, tantum tibi teneor, quantum vix aut ne vix quidem solvendo sum. Tantum tibi debere existimo, quantum persolvere difficile est. Magna tibi debeo beneficia, nec solvo. Cui re ipsâ referre gratias possum, ei verbis non patitur res satisfieri. Pro te mori possum. Vitam tibi debeo. Videre te scio, quantum officii sustineam. Incredibilem tibi amorem quendam, & omnia in te summa ac singularia studia debeo. Magna sunt tua in me non dico officia, sed merita. Magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accessit. *V. Obnoxius.*

Obligo, as, verbinden / verpflichten. *Syn.* Obstringo, in perpetuum obligo, devincio, astringo, religo, comprehendo, alligo. *Adv.* In perpetuum, nusquam, valdè. *Usus.* Obligare aliquem militiæ sacramento, pactionibus. Sibi aliquem summô beneficiô obligare in perpetuum. Studebo obligare fidem meam apud te pro illo. Domum alicujus religione, populum scelere obligare. Legum & judiciorum pœnis obligatur. Obligare vulnus. *Phras.* Maximis me beneficiis tibi obligâsti. Omnia tibi debeo, maximis me beneficiorum vinculis astrictum tenes. Mancipiô & nexu quodam tui proprius sum, non usu tantum & fructu. Multis beneficiis velut pignoribus authoratum me habes. Agere mecum potes velut è syngrapha, ita me tibi devinctum tenes. *V. Beneficium. Officium.*

Obligurio, is, verprassen / durch die Gurgel jagen / verschlemmen. *Syn.* Ligurio, devoro. *Usus.* Fortunas suas obligurire, patrimonia profundere. *V. Consumo.*

Oblimatus, a, um, mit Leimen und Koth besudelt. *Syn.* Limô pinguis. *Usus.* Nilus oblimatos agros relinquit.

Ob lino, is, ere, bestreichen / überstreichen / beschmieren. *Us.* Eloquentiæ Asiæ moribus oblita. Vita hominis libidine oblita. Unguentis, cænô oblitus.

Obliquè, schepp / schlimm / seitlings / zwerch / krumm.)(*Rectè, per rectum cursum.* *Us.* Rectè, obliquè ferri.

Obliquus, a, um, krumm / schlimm / zwerch. *Syn.* Transversus.)(*Rectus.* *Us.* Motu corporis obliquô. In obliqua & transversa hostium latera invectus.

Oblittero, as, abtilgen / auslöschen / durchstreichen / in Vergessenheit bringen. *Usus.* Beneficii memoriam oblitterare. *V. Obliviscor.*

Oblivio, nis, Vergessenheit. *Syn.* Obliteratio, memoriæ lapsus.)(*Memoria.* *Epith.* Exigua, perpetua, sempiterna, voluntaria. *Us.* Omnem memoriam injuriarum sempiternâ oblivione delendam, obruendam, extinguendam, conterendam existimavi. Tuas laudes nulla unquam obscurabit oblivio. Nunquam me tui capiet oblivio. Nunquam in oblivionem venient tuæ laudes, nulla vetustas obruet. Erunt semper, qui laudes tuas ab oblivione & silentio hominum vindicant. *Phras.* Jucundior tibi vita esset, si tuos casus oblivisceremis. Lætior s. tranquilliot tibi vita esset, tranquillius ageres, si tuos casus ex animo tuo, mente tuâ, memoriâ tuâ, deleres, evelleres; si memoriam tuorum temporum omitteres, deponeres, abjiceres; si tua pristina mala, tuos casus, malorum tuorum temporum anxietates oblivione voluntariâ deponeres, contereres; si temporum miserias apud de deleret oblivio.

Oblivioſus, a, um, vergeßlich / vergessen. *Syn. Immemor.*)(*Memor.*

Obliviscor, eris, vergessen / aus der Acht lassen. R. *Ab oblivi, delevi.* *Syn.* Me fugit, mihi excidit; ex animo meo excidit, effluit; oblivio me capit, ex animo amitto, ex memoriâ depono, memoriam amitto, alicujus rei memoriam depono, in oblivionem venio, oblivione perpetuâ deleo. Oblitero, ex animo meo discedit alicujus rei memoria. Aliquid è memoriâ labitur, aliquid meâ memoriâ dilabitur. *Us.* Obliviscor injurias, injuriarum; depono memoriam doloris mei. *Phras.* Nunquam tui obliviscar; ê memoriâ mea nunquam

nunquam evelleris. Ita mihi tua memoria ſ. imago tui inſedit, ut excidere non poſſit; nunquam ex animo meo effluet. Tua beneficia nullâ diuturnitate apud me in oblivionem adducentur. Nullâ vetuſtate tui memoria abibit; nunquam memoriâ meâ cedes; nunquam è memoria mea tua beneficia excedent; nulla ætas tui memoriam expellet, obſcurabit, obliterabit,

Oblongus, a, um, * länglicht. *Uſus.* Figura oblonga.

Obloquor, eris, i, wiederſprechen. *Syn.* Obtrepo. *Uſus.* Tu me appelles licet, & interpelles, & obloquaris. *Phraſ.* Totus ei Senatus oblocutus eſt, magnum ei ab omnibus convicium factum, reclamatum à toto Senatu; fremitus univerſi Senatûs obortus; obſtrepebat, carpebat tuam ſententiam Senatus univerſus.

Obluctor, aris, * wiederſtehen. *Uſus.* Hoſti obluctari.

Obmolior, iris, bey ſeit ſchaffen / aus dem Weg thun. *Uſus.* Omnes ad obmoliendа, quæ ruinis ſtrata erant, concurrerunt.

Obmuteſco, is, ere, verſtummen. *Syn.* Conticeo, reticeo. *Adv.* Planè. *Uſ.* Nulla unquam vetuſtas de te obmuteſcet. Homo diſertus ac loquaciſſimus repentè obmutuit.

Obnitor, eris, i, wiederſtehen / wiederſtreben. *Syn.* Obſiſto, occurro.

Obnoxius, a, um, unterworffen / ſchuldig. *Syn.* Subjectus. *Uſ.* Vivat, qui obnoxius & ſubjectus vivere velit. *V. Obligatus.*

Obnubo, is, ere, verbergen / verhüllen. *Syn.* Obtego.

Obnunciatio, nis, Anzeigung / Verkündigung. *Syn.* Auguris ſignificatio de periculo imminente. *Uſus.* Dirarum obnunciatio neglecta.

Obnuncio, as, böſe Zeitung bringen / wiederfechten / Wiederpart halten. *Syn.* Nuntio, prænuncio. *Uſ.* Legem tulit, ne obnunciare conſilio aut comitiis liceret.

Oborior, eris, entſtehen. *Syn.* Exorior. *Uſus.* Quanta mihi libertatis tuæ lux oboritur! *V. Orior.*

Obrepo, is, ere, herbey ſchleichen. *Syn.* Irrepo. *Adv.* Extrinſecus. *Uſ.* Senſim ſine ſenſu ſeneſcimus, & obrepit ſenectus non intelligentibus. Obrepere ad honores, in animos hominum. In animos dormientium multæ imagines obrepunt.

Obrigeo, es, erſtarren. *Uſ.* Nive & pruina, obriguêre.

Obrogo, as, abſchaffen. *Syn.* Aliam legem rogare, ut prior ab alio lata infirmetur. *Uſ.* Per legem Clodiam promulgare, derogare, obrogare, abrogare non licet.

Obruo, is, ere, bedecken. *Syn.* Operio, ſepelio,)(*Eruo.* *Uſ.* Magnitudine negotii tanquam fluctu obruor. Homo ære alienô obrutus. Criminibus & teſtibus aliquem obruere.

Obſcœnè, unflätig. *Syn.* Turpiter.

Obſcœnitas, tis, Wuſt / Unflat. *Syn.* Turpitudo, deformitas. *Epi.* Non digna. *Uſ.* Verborum rerumque obſcœnitas vitanda.

Obſcœnus, a, um, unflätig. R. *Ex ob & cœnum.* *Syn.* Turpis, teter. *Uſ.* Genus jocandi illiberale, petulans, flagitioſum, obſcœnum. *V. Petulans. Libido. Turpis.*

Obſcuratio, nis, Verfinſterung. *Syn.* Obſcuritas. *Epi.* Magna, tanta. *Uſ.* Obſcuratio ſolis. Inde mentis obſcuratio conſequitur.

Obſcurè, dunckel / düſter. *Syn.* Clam, per caliginem.)(*apertè, palàm.* *Uſ.* Non agamobſcurè. Malum ſerpit non obſcurè.

Obſcuritas, tis, Dunckelheit / Finſterniß. *Syn.* Obſcuratio, tenebræ, caligo, ænigma. *Epi.* Diuturna, maxima, involuta,)(*Lux.* *Uſ.* Cauſa latet obſcuritate naturæ involuta. Habet ea res magnam obſcuritatem & dubitationem. Oratio quæ lumen rebus adhibere debet, ſæpe obſcuritatem & tenebras affert.

Obſcuro, as, verdunckeln / finſter machen. *Syn.* Lucem eripio, noctem rebus vel tenebras offundo, obſcuritatem affero, tenebras obduco, obcæco, inobſcuro, officio, obſtruo, perſtringo.)(*Illuſtro. Adv.* negligenter, ſenſim, planè. *Uſ.* Lumen lucernæ obſcuratur, & effunditur luce ſolis. Obſcurata & evaneſcens memoria.

Obſcurus, a, um, dunckel / finſter. R. *Ex ob & cura, quia obſcuris cognoſcendis ſingulari opus eſt curâ; vel ex ob & σκιερὸς, σκιαρὸς, umbroſus.* *Syn.* Habens obſcuritatem, tenebricoſus, tortuoſus, involutus, â naturâ involutus, latens, opertus, flexiloquus, ſpiſſus, cæcus.)(*Apertus, illuſtris.* *Uſ.* Multa erant obſcura, ambigua, involuta, ut explanationes interpretum eſſent adhibendæ. Homo obſcuris natalibus. *Phras.* Homo obſcurus & ignotus hæc auſus eſt;

cujus fama in obscuro; re nullâ nobilis; quem nemo è suis tenebris & sordibus extrahat. Homo intolerandus, ex cæno nescio quo atque ex tenebris. Liber est nimis obscurus, difficiles explicatus habens; liber totus summâ obscuritate circumfusus; abstrusa multa continet, omnia crassis occultata & circumfusa tenebris, longissimè ab imperitorum intelligentiâ sensuque disjuncta. Narrario tota obcæcata, & oraculis similior; ita loquitur, ut nihil intelligatur. Cujus orationi oedipo conjectore opus est. *V. Vilis. Tenuis.*

Obsecratio, nis, **Bitte.** *Syn.* Preces, Deprecatio, obtestatio. *Epi.* Gravis, humilis ac superba. *Usus.* Obsecratione uti, obsecrationem repudiare.

Obsecro, as, **bitten.** *Syn.* Amabo te. *Adv.* Amantissimè, magnoperè, verè. *Usus.* Ille pro salute meâ populum obsecravit. Non hortabor solùm, sed & obsecrabo, neque solum consilium dabo, Obsecro te per fratris mortui cinerem, per nomen propinquitatis. *V. Rogo.*

Obsecundo, as, **folgen / gehorsamen / zu Gebot stehen.** *Usus.* Cui cives assenserint, hostes obedierint, venti obsecundârint. *V. Pareo.*

Obsepio, is, ire, **verzäunen / umzäunen.** *Syn.* Sepio, intercludo. *Usus.* Viam ad honores alicui obsepire. *V. Munio.*

Obsequentia, æ, * **Gehorsam / Bewilligung / Vergünstigung.** *Syn.* Morigeratio. *V. Obedio.*

Obsequiosus, a, um, * **folgsam / gefolgig / Gehorsam.** *Syn.* Qui facilè obsequitur.

Obsequium, ii, **Willfahrung.** *Syn.* Indulgentia, patientia. *Epi.* Molestum. *Usus.* Obsequiô suô mitigare aliquem. Multa in homines obsequia. Animus ab indulgentia & obsequio corporis discedat. Obsequium amicos, veritas odium parit. *V. Officium.*

Obsequor, eris, **gehorsamen / folgen / willfahren.** *Syn.* Morem gero, indulgeo, morigeror, satisfacio, gratificor, placeo.)(*Repugno.* *Usus.* Tempestati navigantes obsequuntur. De ea re tibi obsequor. Consuetudini auribus indulgenti libenter obsequor. *V. Indulgeo, gratificor.*

Obsero, as, * **verrieglen / zuschliessen.** *Syn.* Serâ impositâ occludo. *Us.* Ædes, aures obseratæ. *V. Claudo.*

Obsero, is, ere, **besäen.** *Syn.* Sero, circumsero. *Usus.* Terra frugibus obserebatur. Loca tenebris, virgultis obsita.

Observans, tis, **in Obacht nehmend / ehrerbietig / der beobwachtet.** *Syn.* Studiosus, cupidus, diligens. *Usus.* Homo mei observantissimus. *V. Studiosus.*

Observantia, æ, **Ehrerbietung.** *Syn.* Reverentia, veneratio. *Epi.* Diligens, perpetua, præsens, summa. *Usus.* Observantia est, per quam aut ætate, aut sapientiâ, honore, dignitate antecedentes colimus & veneramur. Mea tibi observantia nunquam defuit. Amicos observantiâ retinere. *V. Officium. Revereor.*

Observatio, nis, **Beobachtung / Anmerckung.** *Syn.* Animadversio. *Epi.* Diuturna, constans, longinqua, summa, supina. *Usus.* Observatio diuturna peperit artem.

Observo, as, **beobachten / in Acht nehmen / anmercken.** *Syn.* Animadverto, noto, speculor, aucupor, quasi insidior, servo, pertracto, in speculâ sum. *Adv.* Æquè, assiduè, diligentius, peramanter, perofficiosè, sanctissimè, strictè, valde, vehementer. *Usus.* Motus stellarum observare. Observa, quæso, hominis consilia. 2. *Amo, colo, veneror.* Observare & colere aliquem ut alterum parentem. Quasi devincti meis veteribo magnis officiis vehementer & peramanter me observant. *Phras.* Omnia mea diligenter observat, notat. Ejus oculi assiduè in me conjecti, intentique sunt; aures ejus & oculi speculantur me & custodiunt; undique subauscultat, quid loquar. Ex invidiis clanculùm sermones meos captat; hinc & illinc, quid agam, observat. Velut è speculâ custos mea omnia prospicit. *Vid. Colo. Veneror.*

Obses, idis, **Pfandmann / Geissel.** *Syn.* Pignus, fiducia. *Epi.* præcipuus; incolumes, multi. *Us.* Obsides victis imperare; dare obsides, habere, accipere, mittere.

Obsessio, nis, **Belägerung.** *Syn.* Obsidio, obsidium. *Usus.* Obsessio fori, occupatio templorum, oppressio curiæ.

Obsessor, is, **Belägerer.** *Syn.* Oppressor, Depopulator.

Obsideo, es, ere, **umgeben / belägern.** *Syn.* Circumsideo, obsessum teneo, occupo, fossâ & vallô septum teneo, oppugno. *Adv.* omnino. *Us.* Obsidere, oppugnare,

gnare, labefactare urbem. Obsidere tempus alicujus, *observare*. *Phras.* Romani diu Numantiam obsedêre; obsidione munitionibusque pressêre, coronâ circumdedêre, cinxêre; vallô, aggere, operibus oppugnavêre; ab omni parte mœnia aggressi sunt. Omni vi circumsessa Numantia, capta tandem & direpta est. Tormentis Numantiam verberârunt; ne punctum quidem temporis oppugnatio respiravit, totius belli instrumentis & apparatu actum; muri arietibus percussi; non solùm missa tormenta, sed etiam, quæ pondere suô provoluta graviter in hostem inciderent; machinis muros quatiebant, ferebant; magna murorum pars tormentis decussa; quatiendo magna murorum pars nudata, viæ omnes aditusque insessi. Omnes aditus armati obsident. Armis obsidet Senatum.

Obsidio, nis, **Belagerung.** *Usus.* Urbem aliquam in obsidione habere; obsidionem continuare. In obsidione esse. Obsidionem *solvere*, relinquere; obsidione urbem *liberare*, eximere; obsidionis periculis liberare. *Phras.* Camillus urbem Romanam obsidione Gallorum liberavit, ab obsidione Gallorum vindicavit, ex obsidione Gallornm eripuit. Camillus urbem Romam obsessam, septam copiis Gallorum, copiis Gallorum undique cinctam s. oppressam liberavit, in libertatem restituit, libertate donavit, liberam reddidit, servavit incolumem, salvam incolumemque reddidit, salute atque incolumitate donavit. Camillus Gallos urbem obsidentes, urbem obsidione prementes, urbem obsidionis coronâ cingentes & circumsidentes, castris positis ad urbem sedentes, urbis liberati castris circà collocatis imminentes expulit, ejecit, in fugam convertit, disjecit, fugavit, dissipavit, summovit, fudit fugavitque.

Obsidionalis, e, * **zur Belagerung gehörig.** *Usus.* Corona obsidionalis.

Obsignator, is, **Versiegler / der unterzeichnet.** *Usus.* Litterarum obsignatores & testes.

Obsigno, as, **versiegeln / unterzeichnen.** *Syn.* Signo, consigno)(*resigno*. *Usus.* Epistolam, decretum, tabulas obsignare. Judicum signis testamentum obsignatum est.

Obsisto, is, ere, **widerstehen.** *Syn.* resisto, repugno, occurro. *Adv.* Audacter, malitiosè, perniciosè, vehementer. *Usus.* Multorum odiis nullæ opes obsistere possunt. Audacter alicui, dolori, vitiis obsistere. *V. Resisto.*

Obsoleſco, is, ere; eo, ere, **veralten / in Abgang kommen / nicht mehr in Uebung seyn.** *Syn.* Tenebris vetustatis opprimor.)(*Splendeo*. *Usus.* Vetustate ista, vel propter vetustatem jam obsoleverant.

Obsoletè, * **altvätterisch.** *Usus.* Homo obsoletissimè vestitus.

Obsoletus, a, um, **altvätterisch / abgegangen.** *Syn.* Insolens, antiquus, inusitatus, sordidus. *Usus.* Vestibus obsoletior; corpus incultum, & horridum. Hæc vulgaria, abjecta sunt & obsoleta. *Vid. Antiquus.*

Obsonium, ii, **Kost / Zugemüß.** *R.* ὀψώνιον. *Syn.* Quidquid cibi ad panem vinumque adjicitur. *V. Cibus.*

Obsono, as, **Speiß einkauffen.** *Syn.* Obsonium comparo. *Usus.* Famem ambulando obsonabat Socrates, *excitabat, acuebat.*

Obstaculum, i, * **Wiederstand / Hinternuß.** *Syn.* Impedimentum. *Us.* Opposita obstacula perrumpere.

Obstetrix, icis, * **Hebamme / Kinder-Mutter.** *Syn.* Quæ opem fert parienti. *Ept.* Fida, peritissima, felix.

Obstinatè, * **hartnäckig / halßstarrig.** *Usus.* Nefariè, obstinatè negavit omnia.

Obstinatio, onis, **Hartnäckigkeit / Halsstarrigkeit.** *Usus.* Ille omnia obstinatione quâdam sententiæ repudiavit.

Obstinatus, a, um, **hartnäckig / halsstarrig.** *Syn.* Pertinax, pugnax, durus. *Usus.* Illius voluntas obstinatior est. *Phras.* Nimis es obstinatus. Nimis es pugnax, pertinax, pervicax, capitosus cerebrosus. Duræ cervicis es; cervicosus, inexorabilis, durus, difficilis, obfirmatus, immutabilis es. Ad tuam Voluntatem acriter recumbis. Non animi judicio uteris, sed constantiâ. Nimia in te perseverantia est. Nimiùm tui juris sententiæque tenax es. Ni-

mis præfractè voluntatem tuam tueris; perſtas in voluntate; tua voluntas obſtinatior eſt. Te de ſuſceptâ voluntate nulla vis, nullum periculum poteſt dejicere ſ. depellere. Quod temerè conſtituiſti, tueri fortiſſimè perſeveras. Tu es opinionis pertinax. *Vid. Pertinax. Durus.*

Obſto, as, **entgegen ſtehen/ widerſtehen.** *Syn.* Obſiſto, officio, impedio. *Adv.* Vehementer. *Uſus.* Quid obſtat, quin facias? Officere & obſtare commodis alterius. *V. Reſiſto. Impedio.*

Obſtrepo, is, ere, **wiederſtreben.** *Syn.* Obloquor, objicio. *Uſus.* Litteris tibi obſtrepere auſus non ſum.

Obſtringo, is, ere, **verbinden / verknüpfen.** *Syn.* Devincio, obligo. *Adv.* In perpetuum.)(*Libero, ſolvo. Uſus.* Ære alienô obſtrictus. Obſtrictus voluptatibus tenetur. Maximis beneficiorum vinculis obſtrictus. Religione civitatem obſtrinxit. *V. Obligo.*

Obſtructio, nis, **Verſtopffung.** *Syn.* Intercluſio. *Epi.* Diuturna. *Uſus.* Obſtructionibus ventris obnoxius.

Obſtruo, is, ere, **verſtopffen/ vermachen.** *Syn.* Obſero, obtrudo, oppilo.)(*Aperio. Uſus.* Luminibus alicujus obſtruere. Vias omnes & perfugia obſtruere. *Phraſ.* Aditus omnes hoſti obſtruximus, obturavimus; dejectu arborum, ſaxorumque ingentium nos munivimus. Vias omnes firmô obice armisque clauſas ſeptasque inveniet hoſtis. Quæ ruinis patefacta erant, obſtruximus; arborum truncos ſaxaque, quà via patet, admoliti ſumus.

Obſtupefacio, is, **erſchrecken/ Schrecken einjagen.** *Syn.* Stupefacio. *Uſus.* Catilina perterritus & admiratione obſtupefactus. *Phraſ.* Malorum conſuetudine ſenſus amittitur. Malorum conſuetudo ſenſus adimit, ſentiendi vim aufert; ſtuporem inducit, injicit, infert; ſenſus obſtupefacit; ſenſus obſtupefit, *adimitur*, aufertur uſu diuturnô calamitatum. Adverſas res minimè ſentiunt, ſ. non percipiunt ii, quorum occalluit animus, quorum animis callum obduxit diuturna conſuetudo, qui ſecundis rebus uſi perquam rarò ſunt, qui ſecundas res haud ſæpè noverunt. Adverſas res minimè ſentiunt ii, quorum animis tantùm abeſt, ut recentes ad infortunia ſint, ut inſolentes ad injurias fortunæ ſint, ut malorum uſu & conſuetudine potius prorſus obduruerint, ſ. callum contraxerint. *V. Miror. Stupor.*

Obſtupeſco, is, ere, **erſtaunen / erſchrecken.** *Syn.* Stupeo, ſtupeſco. *Uſus.* Sic ille obſtupuerant, ſic terram intuebantur. Obſtupeſcent poſteri geſtorum tuorum magnitudinem. *V. Obſtupefacio, Stupor.*

Obſum, eſſe, **ſchaden / ſchädlich ſeyn.** *Syn.* Officio, noceo.)(*Proſum. Uſus.* Non modo non oberat, ſed ſuâ commendatione plurimùm proderat. *V. Adverſor.*

Obſurdeſco, is, ere, **Gehör-los/ oder taub werden; das Gehör verliehren.** *Syn.* Senſum audiendi amitto. *Uſus.* Hôc ſonitu completæ aures obſurdeſcunt, nec ea, quæ monemur, audiunt.

Obtego, is, ere, **verdecken / zudecken.** *Syn.* Contego, obduco.)(*Detego. Uſ.* Fingere, diſſimulare, obtegere. Sordibus obtectus. Vita multis virtutibus obtecta. *V. Tego.*

Obtemperatio, nis, **Folgung / Gehorſamung.** *Uſus.* Juſtitia eſt obtemperatio legibus.

Obtempero, as, **folgen / gehorſamen.** *Syn.* Obedio, pareo. *Adv.* Diligenter, multùm. *Uſus.* Cupiditati alicujus obtemperare. *V. Obedio.*

Obtendo, is, ere, **fürziehen/ fürſpannen.** *Syn.* Obduco, prætendo. *Uſus.* Cujusque natura obtegitur, & quaſi velis quibusdam obtenditur. *V. Prætendo.*

Obtero, is, ere, **zertretten / zerreiben.** *Syn.* Contundo. *Adv.* Apertè. *Uſus.* Veteres majorum laudes obterere. Seneſcentem populi majeſtatem obtrivit planè & contudit. Poſternere & obterere obtrectationes malevolorum.

Obteſtatio, nis, **angelegentliche Bitte.** *Syn.* Imploratio, obſecratio, deprecatio.

Obteſtor, aris, **ernſtlich bitten/ beſchweren.** *Syn.* Teſtor, appello, imploro. *Uſ.* Deos omnes imploro, & obteſtor. Obteſtor vos Judices, ut miſericordiam huic tribuatis. Flens flentem te obteſtor, ſalutem viri tibi commendo. Quæſo, oro, obteſtor, ne me perditum omninò velitis. *V. Rogo.*

Obticeo, es, ere, ***ſchweigen / verſtummen.**

men. *Syn.* Conticeo. *Usus.* Turpiter obticuit chorus.

Obtineo, es, ere, **erlangen / erhalten.** *Syn.* Teneo, adipiscor, vinco.)(*Amitto.* *Adv.* Diutiùs, in perpetuum. *Usus.* Obtinere Provinciam cum Imperio. Altissimum honoris gradum, jus suum, causam obtinere. 2. *Custodio, conservo, retineo.* Morem suum, veterem consuetudinem obtinere. 3. *Habeo.* Alterius parentis locum apud me obtinet. Quem apud me locum obtinuisti? quô numerô fuisti? 4. *Sustineo.* Obtinere partes accusatoris. *Phras.* Obtinui tandem, quod dudum volui; teneo, consecutus sum tandem, quæ cupiebam; perfeci denique, quæ volebam. Perpuli, evici instando, extudi, effeci, obtinui, quæ volebam, *V. Acquiro. Assequor.*

Obtingo, is, ere, **begegnen / wiederfahren anstossen.** *Syn.* Obvenio. *Usus.* Clara mihi provincia obtigit. Quidquid obtigerit, æquô animô feram. *V. Evenio.*

Obtorpesco, is, ere, **erstarren.** *Syn.* Torpeo, obstupesco. *Usus.* Miror, ei non & linguam obmutuisse, & manum obtorpuisse.

Obtorqueo, es, * **umschlingen / umwinden / umdrehen.** *Usus.* Obtortâ gulâ in carcerem abripere quempiam.

Obtrectatio, nis, **Verleumbdung / Beschelt ung / Beschimpffung.** *Syn.* Calumnia, reprehensio, vituperatio. *Epi.* Domestica, occulta, communis. *Usus.* Obtrectatio invidiæ solet lacerare plerosque; Hæc res habet obtrectationem. *V. Maledictum.*

Obtrectator, is, **Ehrendieb / Verleumbter / Lästerer.** *Syn.* Invidus, maledicus, iniquus, calumniator. *Usus.* Adversarius & obtrectator laudum mearum. Quid sperem potentissimô inimicô, infidelibus amicis, pluribus invidis, nullô sociô & consorte laboris, omnibus obtrectatoribus. *V. Maledicus.*

Obtrecto, as, **verleumbden / schmähen / verunglimpffen / lästern.** *Syn.* Maledico, vitupero, calumnior. *Usus.* Obtrectare, vel vitiosâ æmulatione, quæ rivalitatis similis est, æmulari, quid habet utilitatis? Cum æmulans angatur alienô bonô, quod ipse non habeat, obtrectans, quod idem etiam alius habeat. *V. Detraho. Maledico. Vitupero. Calumnior.*

Obtrunco, as, are, **enthaupten / den Kopff abschlagen.** *Usus.* Puerorum obtruncat membra, articulatim dividit.

Obtrudo, is, **fürstopffen / zustopffen / aufdringen.** *Syn.* Detrudo, deturbo. *Usus.* Ea quia nemini obtrudi potest, itur ad me.

Obtundo, is, ere, **stumpff machen.** *Syn.* Retundo, perstringo, onero.)(*Acuo, exacuo, corroboro.* *Usus.* Multa, quæ mentem obtundant. Non obtundam aures tuas sermonibus, non epistolis longioribus. Homo ad omnia hebes, & obtusus. Aures obtusæ. *Vid. Molestus.*

Obturbo, as, **Unruhe stifften / Verwirrung anrichten.** *Usus.* Obturbare solitudinem alicujus. *V. Impedio.*

Obtu us, ûs, **das Anschauen.** *Syn.* Aspectus, conjectus oculorum.)(*Reflexus.* *Usus.* Figere obtutum oculorum aliquò.

Obvallo, as, **verschantzen / umschantzen / bevestigen.** *Syn.* Munio, circumvallo, firmo. *V. Munio.*

Obvenio, ire, **begegnen / auffstossen / wiederfahren / zu handen stossen.** *Syn.* Obtingo. *Usus.* Hæreditas ei opulenta obtigit, obvenit. *V. Evenio.*

Obversatio, nis, **das Hin- und Hergehen / das Auff- und Abwandeln.** *Syn.* Obambulatio.

Obversor, aris, **vorschweben / vor Augen schweben.** *Syn.* Versor, occurro, *Us.* Obversatur mihi ante oculos Reipublicæ dignitas. *V. Versor.*

Obverto, is, ere, **entgegen halten / kehren und wenden.** *Us.* Os alicui, navem aliquò obvertere. *V. Verto.*

Obviàm, **entgegen.** *Usus.* Obviam mittere, egredi, proficisci, ire, properare, procedere, prodire, venire. Obviàm fieri alicui, **einem auffstossen / begegnen.** Obviàm se ferre, offerre alicui, obviàm effundi. 2. *Contrà.* Obviàm ire conatibus improborum.

Obvius, a, um, **begegnend / ungefehr auffstossend.** *Syn.* Occurrens. *Usus.* Fac, ut litteræ tuæ mihi veniant obviæ; obviæ mihi fiant.

Obumbro, as, * **überschatten / beschatten.**

ten. *Usus.* Arbor vestibulum obumbrat.

Obvolvo, is, ere, verwicklen/ verdecken/ umwicklen / verhüllen / vertuschen. *Syn.* Tego, obduco, *Us.* Obvolutus & obligatus coriô.

Occæco, as, verblenden. *Syn.* Cæco. *Usus.* Cupiditate occæcatus.

Occallesco, is, ere, erharten. *Syn.* Percallesco, obdurescо. *Adv.* Prorsus, non dubitanter, planè. *Usus.* Jam prorsus ad omnem dolorem occallui.

Occasio, nis, Gelegenheit. *Syn.* Locus, tempus, opportunitas, facultas, ansa, campus, causa, diverticulum, tempestas, tempus oblatum, opportunitas. *Epi.* Tanta, ampla, amissa, bona, mirifica, oblata; quantæ, præclaræ. *Usus.* Teneo, quam captavi occasionem. Ea res illi occasionem maximæ laudis dedit, peperit, obtulit. Habeo, nactus sum occasionem egregiam ad agendum aliquid. Occasionem amittere, omittere. Occasione privari. Si occasio tulerit. Occasione uti, occasioni occurrere. *Phras.* Occasionem egregiam habes rem bene gerendi. Nisi urges, occasionem istam & facultatem non aliàs æqualem adipiscêris. Magnum theatrum tibi gloriæ panditur; locus aperitur rei strenuè agendæ; multæ tibi facultates dantur; tenes ansam; munita tibi est via ad ingentem laudem; patefactus cursus virtutis; materia crescendi per summam gloriam tibi suppeditatur; non deest tibi materia crescendi; offerentibus se rebus, non omitte ê manibus ea, quæ mox repeti non possunt; ne fastidias, quod ultrò offertur; quid dubitas uti temporis opportunitate? Quem ad magna conanda nactus es aditum, quam rei bene gerendæ facultatem habes, ne amitte; cura, ne tempori desis; ne pereat hæc tibi occasio, quæ ùt in bello, sic cæteris rebus plurimùm valet. *V. Opportunus, Materia. Facultas.*

Occasus, ûs, Abgang / Niedergang/ Untergang. *Syn.* Obitus, interitus.)(*Ortus, exortus.* *Usus.* Sol ab ortu ad occasum commeans. Senectus est quasi occasus vitæ. Reipubl. interitus & occasus imminet.

Occatio, nis, das Egen. Agricolarum verbum.

Occo, as, egen. *Syn.* Crate occulto & deprimo jacta in agrum semina.

Occidens, tis, Niedergang / Untergang. untergehend. *Syn.* Occasus, obiens.)(*Oriens.* *Usus.* In orientis aut occidentis solis partibus. Vitæ alicujus occidenti opem ferre.

Occído, is, ere, tödten / umbringen/ schlachten metzeln. *Syn.* Interficio, interimo, cædo, neco, macto, jugulo, trucido, perimo, vitam eripio, de medio tollo, luce communi privo, vitam aufero, necem affero, mortem affero, cædem facio, vitâ privo; morte multo, afficio; vitam adimo, exhaurio; mortem consciscо, alicujus cædem efficio, interitum alicui affero; vitâ expello, occisione occído, conficio; vitam violo. *Adv.* Vulgò, nefariò, palam. *Usus.* Hostium copias occisione occidit Pansa. *V. Interficio.*

Occidio, onis, * das Umbringen/ das Todtschlagen Niedermetzelung. *Us.* Occidione occidere, *ad internecionem delere.* Occidione occumbere.

Occino, is, ere, * entgegen oder zusingen/ ansingen. *Usus.* Si avis occinuerit.

Occipio, is, ere, * anheben / anfangen. *Syn.* Incipio. *V. Incipio.*

Occisio, onis, Todtschlag/ Mord. *Syn.* Cædes, occidio. *Usus.* Tu vim negabis esse factam, si cædes & occisio facta sit?

Occludo, is, zuschliessen/ verschliessen. *Syn.* Claudo. *V. Claudo.*

Occulo, is, ere, verbergen / verstecken / vertuckeln / verheelen. R. *ab antiq.* gulo, *idem quod* celo, *vel ab* ἐγκυλίω, *involvo.* *Syn.* Occulto, abscondo. *Us.* Parietum se umbris occulit. *Vid. Occulto, Tego.*

Occultatio, nis, Verbergung / Verstekkung/ Verheelung. *Usus.* Aliæ feræ fugâ, morsu aliæ, aliæ occultatione se tuentur. Turpis occultario sui.

Occultator, is, Verberger/ Heeler. *Syn.* Receptor. *Usus.* Occultator & exceptor latronum locus.

Occultè, heimlich / verborgener Weiß. *Syn.* Abditè, ex occulto, ex insidiis per ambages, circuitione, tectè.)(*Rectè, apertè.*

apertè. *Uſ.* Quæ res apertè petebatur, ea nunc cuniculis oppugnatur. Conditum eſſe, & abditè latere.

Occulto, as, **verſtecken/ hinterhalten/ verhalten/ verbergen.** *Syn.* Tego, obtego, contego, celo, recondo, ſupprimo, involvo, tenebris obſcuro, ab oculis removeo, diſſimulo, obſcurè fero. *Uſus.* Occultare ſententiam ſuam, animi ſenſus. Multæ ſunt in animis hominum latebræ & receſſus, queis ſe occultant.

Occultus, a, um, **verborgen/ verſteckt/ heimlich/ geheim.** *Syn.* Latens, abditus, abſconditus, reconditus, involutus, abſtruſus, tectus, obſcurus, tacitus, penetralis, clandeſtinus, furtivus.)(*promptus, apertus, manifeſtus.* *Adv.* Conſultò, mirabiliter. *Uſus.* Occultum, inteſtinum & domeſticum malum. *Phraſ.* Me uteris aſſiduè, verumtamen non omninò mei tibi ſenſus patent. Aſſiduus tibi mecum intercedit uſus, verumtamen planè non tenes animum meum; prorſus non calles conſilia mea; non penitus, non perfectè, non usque quaque tibi pateo; me ignoras; me intus & in cute non nôſti. Conſuetudo inter nos aſſidua eſt, me uteris aſſiduè, verumtamen meum morem, ingenium, meam voluntatem, mentem, conſuetudinem, mea ſtudia, meas rationes non cumulatè, non ſatis, non affatim, non exactè, non adamuſſim, non undiquaque, non ex omnibus partibus, non ex omni parte explorata, comperta, cognita, perſpecta, perceptâ, certa, nota habes.

Occumbo, is, ere, **erliegen/ umkommen.** *Syn.* Obeo, oppeto. *Adv.* Honeſtè. *Uſus.* Pro patria mortem non dubitavit occumbere. *V. Morior.*

Occupatio, nis, **Geſchäfft/ Beſchäfftigung.** *Syn.* Impedimentum, negotium. *Epi.* Aſſidua, magna, ſumma, tanta, vetus, magna, recondita & exquiſita, moleſta, ſumma, tanta. *Uſus.* Summis occupationibus impediebar, implicabat, diſtinebar. Moleſtiſsimis occupationibus vix me relaxare, minùs exolvere, expedire, explicare poteram. Vix mihi tempus erat ad hanc epiſtolam ſcribendam, idque ſummis occupationibus ereptum. *Phras.* Permultis iisque gravibus occupationibus ſum implicatus. Graviſsimus rerum ſuſceptarum oneribus premor. Occupatiſsimus ſum. Multis in rebus maximi ponderis ſum occupatus. Diſtentiſſimus ſum. Graviſſimarum rerum cura meum animum occupat, detinet. Plurimis occupationibus impedior, detineor, diſtineor.

Occupatus, a, um, **beſchäfftiget.** *Syn.* Diſtentus, diſtrictus, impeditus, diſtractus, implicatus. *Adv.* Æquè, honeſtè. *Uſus.* Quamvis occupatus ſis, otii tamen plùs habes. Habere animum occupatum in re aliquâ. Id me occupatum habet. *Phraſ* Occupatiſſimus ſum, nunquam diſtrictior fui. Noctes & dies in eo opere urgeor. Sum diſtentiſsimus; plenus ſum negotii; ſummis occupationibus ſum deditus, ſum alligatus.

Occupo, as, **einnehmen/ erobern/ bemeiſtern/ innhaben beſitzen.** R. *ab Ob & capio.* *Syn.* Obſideo, teneo, uſurpo, poſſideo, præſidiis intercluſum teneo, præſidiis, devinctum habeo. *Uſus.* Cæſar præſidiis Italiam totam occupat. Regnum, tyrannidem occupare. Tanta religio eorum mentes occupavit. 2. *Prævenio, occurro:* Ortum ſolis, ſermonem alicujus, aliquem occupare. *Phraſ.* Aliena bona vi occupavit, in meos fundos armatos immiſit; armatis catervis rem meam poſſidet, patrimonium meum injuriâ circumplexus, quaſi theſaurum. Draco agri mei poſſeſſiones occupavit; conſedit in fundis meis; tenuit, obſedit mea.

Occurro, is, ere, **entgegen gehen/ begegnen/ auffſtoſſen.** *Syn.* Repugno, obſto, reſiſto. *Adv.* Abundantiùs, anguſtiùs. *Uſus.* Malevolentiæ hominum, conſiliis improborum occurrere & obſtare. 2. In *mentem venio.* Nihil te effugiet, atque omni acie contemplanti, quidquid in re fuerit, oſtendet ſe & offeret, occurret animo & incidet. Occurrunt mihi aliqua, ſed hæc coràm. 3. *Obviam fio:* Miſericordia tua occurrit ſupplicibus nullis precibus evocata. Scripſi illi, ut mihi occurrat. *Phras.* Nihil mihi tum occurrit; diu cogitandi ſuccurrit nihil; nihil in mentem venit, quod aptè dicerem; quidquid in buccam venit, tum reſpondi; quidquid

ſuppe-

ſuppeteret, quidquid in oculis animoque verſaretur, in mentem incideret, ſine delectu reſpondi. *V. Obviam.*

Occurſatio, nis, Begrüſſung / Begegnung. *Syn.* Obviamitio; ſtudium illud occurrendi, ſalutandique ac prenſandi eos, à quibus honorum ſuffragia expectamus. *Epi.* Facilis. *Uſus.* Veſtras occurſationes, ſtudia, blanditias populares ſecum ablata eſſe ait.

Oceanus, i, das groſſe Welt-Meer. Gr. ὠκεανὸς. *Uſus.* Oceanus orientalis, occidentalis, auſtralis, hyperboreus ſ. ſeptentrionalis; Atlanticus; Gaditanus, Perſicus, Indicus, Germanicus. Oceani frera. Terra circumfuſa illo mari, quod magnum, quod oceanum apellatis. Oceano fervor conſtantiſſimus. Oceano fines terminârunt Romani, qui orbem terrarum amplexu finit. *V. Mare.*

Ocellus, i, Aeuglein / kleines Aug. *Syn.* Parvus oculus. *Uſ. Transl.* Ocelle mi. Ocelli radicis.

Ocrea, æ, * Stieffel. *Uſus.* Siniſtrum crus ocreâ tectum,

Ocreatus, a, um, * geſtieffelt / mit Stiefeln angethan.

Octo, acht. Octavus, der achte. Octies acht mahl. Octingenti achthundert. Octingentiſſimus der achthunderte. Octogeſimus, der achtzigſte. Octogies achtzig mahl. Octonus acht / der achte / Octoginta, achtzig. Octuplus, achtfach.

Octophorus, a, um, Sänffte / Tragſeſſel. *Syn.* Lectica, quæ ab octo ſervis geſtatur.

Oculatus, a, um, * ſcharffſichtig. *Uſus.* Teſtis oculatus, der was mit Augen geſehen.

Oculus, i, Aug. *Syn.* Lumina. *Epi.* Abſtinentes, perſpicaces, acres atque acuti, aperti, integri, nimis arguti, cæci, cærulei, perverſi: non ſolum curioſi, ſed etiam errantes, licentiores, eminentes, lubrici & mobiles, venuſti, tenebricoſi, in cernendo ſubtiles, emiſſitii & exploratores; Caſſii quidam, ſed vigiles & in aſpectu micantes, variantes; teſtes & indices animi, humanitatis ac benevolentiæ pleniſſimi, ampli, protuberantes, tumidi, blandientes, lucidi, albicantes, læti & quaſi gaudiô toti, doliſque circumſepti, parvi, ampli, concavi, ſubnigri, maculoſi, cæſii, ſanguinei, truces, ignei, flaveſcentes, tenebricoſi. *Uſus.* Oculorum eſt in nobis ſenſus acerrimus, quorum tum intentione, tum remiſſione, tum conjectu, tum hilaritate motus animorum ſignificamus. *Oculos* in aliquem *conjicere*, die Augen auf einen werffen. Cupiditatis oculos ad aliquid adjicere. Alicui rei vel ad rem aliquam oculos adjicere. Scelus alicujus *ante oculos ponere*, ſtatuere; in oculis atque auribus omnium gentium proponere, conſtituere. Ea res oberrat oculis, verſatur ante oculos. Oculos ab aliquo nunquam *dejicere*. In oculis aliquem gerere, in oculis ferre. In oculis alicujus habitare. Oculos alicujus conſpectu paſcere. *Amoris plenæ ſunt locutiones.* Res palam eſt omnium oculis. Oculos effodere, eripere, Oculis capi.

Ocyus, geſchwind. *Syn.* Citiùs.)(*Tardius.*

Odeum, ei, Sing-Orth. *Syn.* Locus ædium muſicis cantibus deſtinatus.

Odi, iſti, haſſen. *Syn.* Odio habeo, odium in aliquem habeo, magnô in aliquem ſummôque odiô feror; Invideo, alienum animum habeo, odium alicujus rei habeo. *Adv.* Acerbè, apertè, clam, impendiò magis, libenter, malè, palàm, pejùs, penitûs. *Uſus.* Quem metuunt, oderunt. *V. Odium.*

Odioſus, a, um, häßlich / gehäßig. *Syn.* Moleſtus, faſtidioſus, odio dignus. *Uſ.* Omnis arrogantia odioſa. In fragili corpore odioſa eſt omnis offenſio. *Phraſ.* Nimiùm in conſuetudine acerbus es. Nimiùm in conſuetudine difficilis, durus, aſper es. Tua conſuetudo difficilior eſt. Abeſt conſuetudo tua ab omni ſuavitate. Non ea conſuetudo eſt tua, quæ propter ſuavitatem expetatur; minimè jucunda eſt, amara potiùs atque odioſa tua conſuetudo. Aſperitatis ac perverſitatis tantum habet natura tua, quantum in conſuetudine ferri vix poteſt. Uſus tibi nullo cum homine diuturnus interceder, ita difficilis ac durus es; iis moribus, ſ. eô præditus ingeniô es. Hic vitæ tuæ curſus offendit omnes. Hâc tuâ vitâ, hâc tuâ vivendi ratione fit, ut nemo te diligat, ut nemo tibi optimè cupiat. Quis naturæ tuæ perverſitatem in conſuetudine ferat? Quis te poſſit uti homine omni-

omnium difficilimô, aſperrimô? Quis tuam conſuetudinem expetat carentem omni ſolariô, omni ſuavitate, nulla re jucundam. *V. Moleſtus.*

Odium, ii, der Haß/ Feindſchafft/ Groll. R. ὀδύσσω, *iraſcor. Syn.* Invidia, offenſa, offenſio. *Epi.* Acerbum, acre, apertum, capitale, diuturnum, inveteratum, civile, grave, hoſtile, immane, incredibile, infeſtum, infinitum, injuſtum, inſimum, inſigne, penitus inſitum, intimum, juſtum, leve, magnum, majus, mediocre, mirificum nefarium, obſcurum, populare, priſtinum, privatum, proprium, publicum, ſingulare. Venenum amicitiæ, totum, vetus, univerſum, utile. *Uſus.* Odium eſt ira inveterata. In aliquem magnum *odium concitare*, ſtruere, excitare, conflare, ſgignere, creare. Alicui grave odium conciliare. In odium vocare aliquem. Neſcio, quomodo omnibus in *odium venerim*; In omnium odia offenſionesque incurrerem; omnium odia ſubierim, in me converterim; odia populi in me ardeant; communibus odiis premar; odio ſim ſ. in odio ſim omnibus, apud omnes; atrox in me odium omnes ſuſceperint. *Odium concipere*; in aliquem capere, habere, profiteri, indicare, expromere, ſaturare, explere. Odio diſſidere ab aliquo; odium me hominis tenet; odium juſtum in illum habeo; odiô mihi eſt. *Odium lenire*; precibus mitigare, ſedare, placare, reſtinguere, ſublevare. Odium concoquere, ſorbere. Odium ab aliquo depellere, propulſare. Odium deponere. *Odium renovare*, incendere; ad odium revocare judices. *Phras.* Omnes te ſummô odiô habent, infeſti tibi & offenſi ſunt omnes; atroci in te odiô ſunt incenſi; â te penitus averſi ſunt; capitali â te odiô diſſident; inexpiabili odiô deteſtantur te & execrantur; omnibus tecum maximæ ſimultates ſunt & diſſidia; in invidiam omnium vocaris; omnium odiô conflagras; publicum es populi odium; nomen tuum gentibus omnibus odio eſt, & acerbitati. *V. Inimicitia. Invidia.*

Odor, is, Geruch/ das Riechen. R. ὀδωδὴ. *Syn.* Afflata ſuavitas, odoratione percepta. *Epi.* Suavis, jucundus, teterrimus, nonnullus, *Uſus.* Suavitates odorum afflantur à floribus. Odores incendere. Odoribus capi. Odorem non ferre.

Odoratus, ûs, Geruch/ das Riechen. *Syn.* Odoratio. *Uſus.* Tractationum, & odorationum voluptates.

Odoratus, a, um, mit Geruch angefüllt. *Uſ.* Lauri nemus odoratum.

Odoror, aris; o, as, riechen/ Geruch empfinden *Syn.* Olfacio. *Adv.* Coram, diligentiùs, feſtivè, ſagaciùs. *Uſ.* Canes venatici optin. è odorantur omnia, & perveſtigant. 2. *Transl. Animadverto, quæro, tento, experior, agnoſcere curo, odore quôdam ſuſpicionis aliquid ſentio.* Diligenter, ſagaciſſimè, acutiſſimè odorabor, quid ſentiant judices. *V. Conjectura.*

Oeconomia, æ, Haußweſen/ Haußhaltung.

Oeconomicus, a, um, haußhälteriſch/ zum Haußhalt gehörig. *Uſus.* Liber, qui œconomicus inſcribitur, de tuenda re familiari.

Oeconomus, i, Haußhalter/ Schaffner. *Syn.* Pater familias, Herus.

Oenophorum, i, Wein-Gefäß. *Syn.* Vas vinarium.

Offa, æ, Brey/ Biſſen. *Syn.* Globoſus, orbiculatus cibus. *Uſ.* In offam pultis invadere.

Offendo, is, ere, verletzen/ beleidigen. *Syn.* Offenſionem affero, injuriam facio. *Adv.* Graviter, vehementer, paulùm, tantulùm. *Uſus.* Neminem unquam non re, non verbo, non vultu denique offendit. Pergraviter mihi videris offenſus. Exiſtimationem meam graviſſimè id dictum offendit. 2. *Impingo, incurro, irruo.* Quis tam lynceus, ut in tantis tenebris nihil offendat, nusquam incurrat? In arrogantiam offendere. 3. *Pecco, delinquo.* In quo ipſe offendis, ne alium reprehenderis. 4. *Invenio.* Non offendes eundem, qui olim fuit. Offendes vaſtata tecta, laceratam Italiam. 5. *Lædo.* Brachium is lapſus offendit. *Phraſ.* Non id egi, ut eum graviter offenderem. Dedi operam, ut eum parcè & molliter læderem. Nihil paulò graviùs in illum cogitavi. Commovere illum leviter voiui, non acerbè vexare. *V. Lædo.*

Offenſa, æ, Beleydigung/ Verletzung. *Epi* Magna. *Uſ.* Magna in offenſa ſum. Magnam offenſam ſubiit apud Pompejum.

Offenſio

Offensio, nis, Beleydigung/ Verletzung. *Syn.* Incommodum, detrimentum, damnum, molestia, calamitas.)(*Benevolentia, delectatio. Epi.* Acerba, non dissimilis, gravis, magna, odiosa, periculosa, popularis, privata, vitiosa, contraria. *Usus.* Graves solent esse offensiones è gravibus morbis. Corporum offensiones sine culpâ accidere possuut, animorum nonitem. Præstabo, te nihil inde offensionis habiturum. 2. *Odium, simultas, dissidium, inimicitiæ.* Ea res illi magnam *offensionem concitavit*, fecit, attulit; offensioni fuit. Justa inde *offensio nata* est & exorta. Id offensionem populi incurrit, in offensionem populi cecidit. *Offensionem sublevare*, lenire, omittere, deponere, oblitterare omnes pristinas offensiones. Quis offensionem omnem vitet, effugiat ? *V. Odium.*

Offensiuncula, æ, Beleidigung / Verletzung. *Syn.* Offensa.

Offensum, Beleydigung/ Verletzung/ Anstoß. *Syn.* Offensio. *Usus.* Offensum est, quod eorum, qui audiunt, voluptatem lædit.

Offero, ers, erre, antragen/ anbieten. *Syn.* Polliceor, profiteor, defero.)(*Recuso. Usus.* Operam navare, testimonium polliceri. Offerre se in discrimen pro salute alterius. Quod fors obtulit, hoc agam. Ultrò se offerre alicui & projicere sese. Morti se pro patriâ, ad mortem offerre. 2. *Præbeo, affero:* Alicui spem, metum, luctum, mœrorem, gaudium, religionem, mendicitatem, incendium, injuriam, offerre. 3. *Oppono, resisto.* Sceleri ejus & dementiæ me obtuli.

Officina, æ, Werckstatt. *Syn.* Locus sellæ atque operis & quæstûs quotidiani. *Us.* Nihil ingenuum potest habere officina, Officinas armorum instituere, instruere. Hæc domus officina nequitiæ. Philosophi ludos instituêre, velut officinas sapientiæ.

Officio, is, ere, schaden/ schädlich seyn. *Syn.* Noceo, obsum, obsto, obsisto, obscuro. *Usus.* Cur meis commodis, fortunis, officis atque obstas? Nec mentis luminibus officit altitudo fortunæ. Umbra terræ soli officit.

Officiosè, dienstwillig / dienstfertig. *Syn.* Amanter, amicè.

Officiosus, a, um, bereitwillig/ geflissen/ dienstfertig. *Syn.* Plenus officii, in quo inest liberalis gratificandi voluntas.)(*Inofficiosus. Adv.* Summè. *Usus.* Homo summè in omnes officiosus. Homo officiosissimus, liberalissimus, humanissimus. *Phras. Officia sua deferentis formulæ:* Nihil non agam in tua causa. Subibo omnia tui causâ. Nullum pro te laborem, nullum onus aut officium recusabo. Tuis in rebus totô pectore, cunctis viribus contendam. Nervos omnes, ubi res tuæ postulabunt, intendam. Omnia mihi pro te suscepta, nec difficilia, nec injucunda erunt. Mea tibi studia atque officia præstò erunt. Omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tuis rebus consumam, ponam. Officium meum nunquam, nusquam requires. Mea studia non desiderabis. Omnia tibi studia, omnia prorsus officia debeo tuis beneficiis. Præstare cogor tuâ causâ, quidquid possum; quantùm valeo, quantùm viribus consequi possum, quantum in me situm est. Omnia mea in te studia conferre debeo. Tua in me beneficia meum omne studium, omne officium, omnes â me curas, omnem industriam, omnia denique, quæ in me sunt, non solum postulant, verùm etiam exigunt. Obsequi tuæ voluntati, morem gerere, parere, inservire tuæ voluntati prorsus in omni re debeo. Omnia tibi studia præstare debeo. Quæcunque tibi commodare potero, omni curâ ac diligentiâ complectar. Quæ tibi intelligam esse accommodata, omni studiô persequar, diligentèr præstabo. Meum in te studium iis maximè declarabo, quibus plurimùm significare protuero. Tuam mihi existimationem & dignitatem esse chariſſimam, studium meum dignitatis tuæ vel tuendæ, vel etiam amplificandæ & augendæ summum omnes intelligent. Nihil tibi erit tam promptum aut paratum, quàm in omnibus, quæ ad voluntatem, ad commodum, ad amplitudinem tuam pertineant, operâ, curâ, diligentiâ meâ uti. Profiteor atque polliceor eximium & singulare meum studium in omni genere officii, quod ad honestatem, ad gloriam, ad rem tuam perrinet. Nulla tibi in re neque studium, neque benevolentia mea deerit, præstò non erit. Qui an-

tea fui, idem inposterum futurus sum in te amando & amplificando. Quæcunque mihi tui honestandi potestas dabitur, nihil prætermittam, quod positum sit aut in ipsa re, aut in honore verborum. Nunquam mihi tui aut colendi aut ornandi voluntas deerit. Polliceor tibi studium meum, operam meam sine ullâ exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis. Quidquid valeo, universum studium meum & benevolentiam, ad te defero. Vincam meis officiis cogitationes tuas. Ea tuâ causâ præstabo, quæ vix credas, quæ â me præstari nunquam credidisses. Dabo operam, ut intelligas, me neminem esse majoris officii, officii studiosiorem, in officio studiosiorem s. diligentiorem, in quo plus officii sit s. resideat. Velim, utâris meâ operâ. Quid est, quod tuâ causâ non debeam?

Officium, ii, Ampt / Pflicht / Dienst. *Syn.* Partes, munus, muneris officium, opus. *Epi.* Antiquum, civile, commune, consulare, debitum, diuturnum, domesticum, egregium, fictum, gratum, humanum, inchoatum, integrum, interruptum, justum, pium, liberale, necessarium, magnum, maximum, mediocre, medium, melius, mirificum, multum, novum, obscurum, perpetuum, perfectum, pristinum, privatum, proprium, provinciale, publicum, quæstorium, quotidianum, recens, rectum, salvum, sanctum, simplex, singulare, summum. *Usus.* Officium suscipere, exequi, facere. Officiô fungi, officiô præesse. Officium oratoris est, persadere. De officio decedere; aliquid ab officii dignitate, & functione alienum admittere. 2. *Beneficiorum promeritum*, officium suum polliceri alicui. Officiis aliquem prosequi, devincire, comprehendere, amplecti, complecti, vincere. Officia præstare, tribuere alicui. Munus officii exequi. Conferre in aliquem officia. Multa à te officia in me collata sunt, profecta sunt; multa mihi tecum officia intercedunt. Fungi officiô; in officio manere, esse. Officium amici explere, tueri, retinere. Multa extant, constant ejus in me officia. *Officium* receptum *reddere*, cumulatè solvere, persolvere. Officiis mutuò respondere. Vincere studiis amicorum officia. Officium *negligere*, interrumpere, intermittere, prætermittere. Tibi nullum â me amoris, studii, pietatis officium defuit; nunquam officio amici defui; nunquam ab officio boni viri recessi, discessi, cessavi, declinavi, abduci me passus sum; non comittam, ut meum officium desideres, requiras. *Phras.* Consulis officium suscepit, cœpit. Postquam ad Rempublicam accessit, consularis procuratio s. honor ei mandatus est. Consulatûs munia suis cervicibus atque rempublicam sustinet. Officia Consulis & partes suscepit. Consulatum magnificentissimè atque optime gerit, obit. *V. Magistratus. Dignitas. Honor.*

Offundo, is, ere, entgegen giessen / auffgiessen. *Syn.* Objicio, offero. *Usus.* Tu Majoribus tuis magnas offudisti tenebras. Errorem alicui offundere & noctem.

Olea, æ, Oelbaum. *Epi.* Sempiterna. *Usus.* Agricola, cùm florem oleæ videt, baccam quoque se videre putat.

Olearius, a, um, zum Oel gehörig. *Usus.* Cella olearia.

Oleaster, ri, wilder Oelbaum.

Oleo, es, ere, riechen / Geruch geben. R. ὀλεθρὸς, *fœtidus. Syn.* Redoleo, odorem spargo s. spiro. *Transl.* Indico. *Adv.* Bene, malè. *Us.* Mulieres bene olent, quæ nihil olent. In tuâ oratione multa peregrinum quid sonant & olent.

Oleum, ii, Oel. *Usus.* Ignis gliscit oleo. Aristæus inventor olei. Oleum & operam perdere, Hopffen und Maltz verlieren.

Olfacio, is, ere, riechen / den Geruch empfinden. *Syn.* Odoror, odorem percipio. *Usus.* Olfacere aliquid, fasciculum ad nares admovere.

Olim, vorzeiten / weiland. *Syn.* Quondam, quôdam tempore, aliquando, antiquitùs, jam diu.)(*Nunc. Usus.* Sic olim loqnebantur.

Olidus, a, um, * wohl oder übel riechend. *Syn.* Bonum vel malum odorem habens.

Olitor, is, Gärtner. *Usus.* Olitorem pro horto conducere.

Olitorius, a, um, * zum Kraut gehörig.

rig. *Usus.* Forum olitorium, Kraut-marckt.

Oliva, æ, Oelbaum / Oelbeer / Oliven. *Syn.* Olea.

Olivetum, i, Oelgarten. *Syn.* Collis olivis consitus.

Olla, æ, ein Hafen / Topff. *Syn.* Denariorum implere ollam.

Oluſculum, Kräutlein/Salat. *Syn.* Minutum olus.

Olus, eris, * Kraut / Küchſel-und Garten-Gekräute/ Kräuterwerck. *Syn.* Herba ſativa, quæ eſt in uſu cibario. *Uſ.* Oler a faſtidire.

Omen, inis, Vorzeichen / Anzeichen. *Syn.* Dictum, aut factum caſu exceptum, quo rei cujuspiam eventus portendi poſſe videatur. *Epi.* Clarum, deteſtabile, prærogativum, paganum, bonum, funeſtum, triſte, malum. *Uſus.* Omnibus bonis vel triſtibus abeuntem proſequii. Capio, accipio omen. Quod Dii omen avertant, obruant, prohibeant! Nullis auſpiciis, funeſtis ominibus & execrationibus rem aggreſſus, territis omnibus, velut fœdô omine incipiendæ rei. Id âplerisque in magni terroris omen acceptum eſt. Nomen & omen habere, den Namen mit der That haben.

Ominator, is, * Wahrſager/Zeichendeuter. *Syn.* Qui omina capit.

Ominor, aris, prophezeyhen / weiſſagen / wahrſagen/ muthmaſſen. *Syn.* Auguror. *V. Augurium.*

Omitto, is, ere, unterlaſſen. *Syn.* Mitto, prætermitto, relinquo, dimitto, miſſum facio, prætereo, non exequor. *Adv.* Omnino, planè.)(*Adipiſcor.* *Uſus.* Omitte timorem, iram, ſolicitudinem, timorem, ſpem &c. inanem. Omiſit pietatem & humanitatem. *Phraſ.* Omitte, quæſo, cœptum illud negotium; officium illud melius repudiabis, prætermittes; non exiſtimo utendum tibi eâ curâ; tranſibis meliùs tacitèque præteribis, quæ cœpiſti; tutò relinques, negliges, abrumpes cœpta; meliùs ſuperſedebis eo negotio. *V. Relinquo.*

Omnino, gäntzlich / allerdings / allzumahl. *Syn.* Utique, usquequaque, Planè, prorſus, funditus. *Uſus.* Vix aut omnino non poteſt fieri. *Phraſ.* Malum illud vix omnino ſanabitur; vix radicitùs, ab ipsâ ſtirpe, funditùs auferetur, extrahetur; rami fortaſſe amputabuntur, non item omnes radicum fibræ evellentur; malum id planè vitari non poterit; malum illud omnino, in omnes partes, per omnia moleſtum, vix removebitur ex integro, ſic ut nihil ſuperſit.

Omnipotens, tis, allmächtig. *Verbum Poëticum.*

Omnis, e, all/ aller. R. ὁμῶς, *ſimul unà.* *Syn.* Totus, cunctus, univerſus, quicunque, quivis, quis omnium non? Privati, ſummi, infimi, omnes ad unum. *Adv.* Omnino.)(*Nullus.* *Uſus.* Totâ mente atque omni animô. Omnia minima, maxima per ſe agit. Nemo omnium. *Phraſ.* Omnes te amant, quidquid eſt hominum in urbe; omnes certatim, alius ardentiùs aliô te diligunt. Omnium generum, ætatum, ordinum homines; omnes viri ac mulieres; omnis fortunæ ac loci homines; omnes populi cunctæque gentes; Dii, cives, peregrini; omnes te viri, mulieres, liberi, ſervi; quantum eſt civium, ad unum omnes, ſinguli & univerſi, te in amoribus habent.

Omnivagus, a, um, hin und her ſchweiffend. *Uſus.* Diana omnivaga dicitur.

Onager, ri, Waldeſel. *Syn.* Aſinus ferus, & ſylveſtris.

Onerarius, a, um, mit Laſt beladen/ laſtbar. *Uſus.* Oneraria navis, Laſt-Schiff.

Onero, as, beladen / beſchweren. *Uſus.* Aures alicujus onerare mendaciô. *Vid. Onus.*

Oneroſus, a, um, beladen / ſchwehr. *Syn.* Gravis, ponderoſus. *V. Gravis.*

Onus, eris, Laſt / Beſchwerde / Bürde. R. *ab* ὄνος, *aſinus.* *Syn.* Pondus, partes, munus. *Epi.* Commune, grave, leve, magnum, tantum. *Uſus.* Grave alicui onus imponere, addere. Onus laboris maximum in me recepi, ſuſcepi. Onus ſuſtuli, ſuſtineo, habeo graviſſimum. Onere premi, opprimi. Onere levare; onus allevare; onus deponere. Honos onus, Würde / Bürde; Ehre / Beſchwerde. *Phraſ.* Hoc onus, ſi tu ex parte aliquâ allevabis, feram, ut potero, ſtudiô & induſtriâ; ſi

â te deſerar; tamen animô non deficiam; quod ſi perferre non potero, opprimi me onere officii, malo, quam id, quod mihi ſemel cum fide impoſitum eſt, aut propter perfidiam abjicere, aut propter infirmitatem animi detrectare. Non impones equidem cervicibus meis onus, quô concidam; non injunges, quibus ſuccumbam; ſi omnia tamen in me inclinata fuerint onera, feram, ùt potero.

Onuſtus, a, um, beladen / beſchwert. *Uſus.* Aſellus onuſtus auro.

Opaco, as, dunckel machen / ſchatticht machen verdunckeln. *Syn.* Obſcuro. *Uſus.* Terras nox oppacat. Platanus patulis diffuſa ramis ad opacandum locum aliquem. *V. Obſcuro.*

Opacus, a, um, ſchattecht / dünckel. *Syn.* Obſcurus, ater, frigidus, umbroſus.)(*Apricus. Uſus* Opaca nubes, locus opacus & frigidus in ſylvis.

Opera, æ, Arbeit / Mühe / Fleiß. *Syn.* Adminiſtratio, munus, ſtudium, actio, opus, procuratio, cura. *Epi.* Egregia, forenſis, fortis fidelisque, gratior, inſignis, non mediocris, melior, militaris, mirifica, multa, magis opportuna, par, patria, publica, ſingularis, ſumma, tenuis. Annuæ, gratioſiſſimæ, mercenariæ, pulcherrimæ, ſucceſſivæ, urbanæ, *Uſus.* Operam ſuam profiteri. Græcis litteris multùm operæ dedi; in Græcis multum laboris & operæ conſumpſi, poſui. Majorem operam ſuſcepi, quam eæ litteræ exigerent. Multam curam operamque in Græca, ad Græca contuli; multam Græcis operam dedi, navavi; multum operæ amicis tribuo, loco, dico. Operâ illi meâ diligenter utuntur. In eorum rebus omni operâ ac diligentiâ enitor. Operam dedi Platoni, *auditor ſum Platonis.* Operam dare rebus divinis, libris, ſapientiæ. *Operæ parcere*, de priore operâ multum detraxi, operam â Græcis litteris removi; operam omnem perdidi, luſi. Opera mihi omnis periit. In eo inſtruendo oleum & operam perdes. Datâ deditâ operâ id fecit. Vix erit operæ pretium, es verlohnet ſich kaum der Mühe. 2. *Mercenarius, homo ad operas conductus, operarius*, Arbeitsleuthe / Taglöhner / Handlanger. Operæ mercenariæ, multitudo conducta. Venditat ſe operis.

Operarius, a, um, was zum Arbeiten gehörig.

Operarius, ii, Arbeiter / Taglöhner. *Syn.* Bajulus. *Uſus.* Operarii, qui in tabernis ſunt amantiſſimi otii; operæ publicæ, tabernarii. Operarius homo, Handwercker / Handwercksmann. Lapides operarii, Werckſtück. *V. Mercenarius, merces*

Operatio, nis, Werck / Wirckung / das Arbeiten. *Syn.* Opera.

Operculum, i, Deckel / Stürtze. *Uſus.* Arteria tegitur quôdam quaſi operculô. Dignum patella operculum, *Prov.* auff ſolchen Topff gehört eine ſolche Stürtze.

Operimentum, i, Decke / Uberzug / Futteral. *Syn.* Integumentum, operculum,

Operio, is, ire, bedecken / überziehen. *Syn.* Tego, obvolvo. *Uſus.* Capite eſt fere opertô.

Operoſè, mühesam. *Syn.* Laborioſè, nimiâ curâ & operâ. *Uſus.* Ne fiat operoſè, eſſet enim nimius labor.

Operor, aris, beſchäfftigt ſeyn / arbeiten. *Syn.* In opere aliquo faciundo laboro.

Operoſus, a, um, arbeitſam / mühesam. *Syn.* Laborioſus, actuoſus.)(*Iners, languidus. Uſus.* Scribebam ſpiſſum ſanè opus & operoſum, Senectus non modò languida & iners non eſt, verùm operoſa, ſemper agens aliquid & moliens cum labore moleſto & operoſo. *Thraſ.* Hæc magni negotii res eſt; res admodum operoſa; res occupationis non exiguæ. Res ejusmodi, ut curam ac diligentiam non mediocrem poſtulet; ut non leviter curanda ſit; ut non frigidè, aut languidè agenda, ſ. tractanda videatur. *V. Difficilis.*

Opes, um, Reichthum / Haabſeligkeit / Vermögen / Güter. *Syn.* Potentia, divitiæ, facultates, copiæ. *Epi.* Alienæ, divinæ, exiguæ, firmiores; incredibiles; invidioſæ, magnæ, mediocres; nimiæ, novæ, præſtantes, priſtinæ, regiæ, tantæ, tenues, violentæ, urbanæ, utiles. *Uſus.* Opibus *affluere*, abundare, præditum eſſe. Augere, conſectari opes. Opes *evertere*, frangere. Omnibus opibus ac viribus repugnare alicui.

Fundatæ ac bene constitutæ opes. *Vid. Divitiæ. Copiæ. Fortunæ.*

Opifex, cis, Handwercksmann / Werckmeister / Handreicher / Handlanger. *Syn.* Artifex. *Usus.* Opifex & ædificator mundi Deus. Opifices & tabernarii, fex illa civitatum. Omne opificum instrumentum, omnis opera ac quæstus, frequentiâ sustinetur, alitur otiô.

Opimus, a, um, feist / mastig / fett. *Syn.* Pinguis, amplus, magnificus.)(*Gracilis, tenuis, strigosus, subtilis. Usus.* Spolia, præda opima. Terra opima & fertilis. Oratio opima & adipale dicendi genus.

Opinabilis, e, glaublich / vermuthlich / muthmaßlich. *Syn.* Quod in opinione positum est. *Usus.* Artes, quæ conjecturâ continentur, sunt opinabiles.

Opinatio, nis, Meinung / Vermuthung / Muthmassung. *Syn.* Opinio. *Epi.* Vehemens.

Opinatò, vermeintlich / muthmaßlich / vermuthlich.)(*Præter opinionem, præter spem, improvisò. Usus.* Nec opinatò eum offendi.

Opinator, is, Wähner / Muthmasser / Zweiffeler.)(*Sapiens. Usus.* Magnus opinator sum, non enim sum Sapiens.

Opinio, nis, Meinung / Vermuthung / Muthmassung. R. *â Græc.* πινύω, *intelligo. Syn.* Sententia, sensus, existimatio, conjectura. *Epi.* Adversaria, æterna, bona, censoria, certa, communis, conciliatrix amicitiæ, dubia, effrenata, errans, ementita, falsa, firma, gravis, stabilis, honesta, imbecilla, improba, incommoda, incorrupta, penitus insita, jucunda, longior, magna, mala, necessaria, obscura, perniciosa, popularis, publica, recens, tacita, tanta, varia, vehemens, vera, vetus, vulgaris, vitiosa, brevis, depravata, glorioſa, humana, laudabilis. *Usus.* Opinio est imbecillis assensio. Hæc opinio est populi Rom. Ita fert opinio. In eam opinionem adductus est populus, eâ opinione imbutus. Ea opinio urbem pervalit, implevit; edita est in vulgus ea opinio; eam opinionem imbibêre; eam de te opinionem accepêre; in eam opinionem venêre, discessêre, incidêre omnes; eam opinionem habent, tenent; in eâ opinione sunt cives; inveteravit hæc opinio; multa erant, quæ eam opinionem confirmârunt; opinionem eam nemo deponet; nihil homines ex eâ opinione movebit. 2. *Sententia*: Inserere, tradere novas opiniones; evellere, convellere, excutere antiquas. 3. *Fama, existimatio.* Conceptæ de se opinioni respondere; opinionem de se præbitam superare & vincere; opinione meliorem se ostendere. *Phras.* Unus omnium bonorum est sensus; eadem est omnium sine ullâ varietate opinio; eòdem concurrunt omnium sententiæ; idem omnes spectant, probant, opinione tuentur; sequuntur idem omnes; opinionum nulla est varietas.

Opinioſus, a, um, wahnsüchtig / voll Einbildung / einbildisch. *Syn.* Magnus opinator. *Usus.* Homo omnium opinioſissimus. *V. Pertinax.*

Opinor, aris, meynen / vermeynen / wähnen / muthmassen. *Syn.* Opinionem habeo; opinio mea est, fert; puto, in opinione sum, existimo. *Adv.* Falsò, temerè. *Usus.* Homines multa in vita falsò opinantur. *V. Indico. Puto.*

Opiparè, herrlich / stattlich. *Syn.* Lautè, apparatè, splendidè, jucundè epulari.

Opiparus, a, um, * stattlich / herrlich. *Syn.* Magnarum opum.

Opis, is, Hülff / Vorschub / Beystand. *Syn.* Auxilium. *Usus.* Opis indigere; in calamitatibus opem petere, implorare, expectare. Salutem indigentibus & opem ferre, afferre, porrigere, tendere. Quâcunque ope potero, te juvabo. *V. Auxilium. Faveo.*

Opitulor, aris, helffen / beyspringen / beystehen. *Syn.* Opem fero, subvenio. *Usus.* Homini oppresso jam & desperato opitulatus sum. Ut quisque opis maximè indiget, ita opitulari decet. *Phras.* Laborantibus amicis opem ferre debemus; laborantibus amicis opitulari, præstò esse, auxilium ferre, auxiliô esse, subvenire, subsidio esse, adesse, minimè abesse; amicos miseriis oppressos levare æquum est, jus est, decet, convenit; si quod in malum ceciderit amicus, occurrere & erigere jacentem debemus. Fer opem occidenti patriæ;

excipe

excipe cadentem patriam; medere patriæ graviſſimè laboranti; eripe è ſummis miſeriis patriam; auxiliare patriæ; adjuva patriam; noli deeſſe patriæ; noli committere, ut auxilium tuum patria deſideret, in tam adverſâ fortunâ, in tantis malis, calamitatibus, infortuniis, miſeriis, tam duris ac triſtibus ſ. perditis temporibus. *V. Auxilium. Faveo.*

Oportet, es iſt vonnöthen / es muß. R. *q. opus eſt, vel opus portat. Syn.* Convenit, attinet, decet, neceſſe eſt, *Adv.* Omnino, contrà, jam pridem. *Uſus.* Contra, ac oporteret, egiſti. Ex rerum cognitione efflioreſcat neceſſe eſt, oportet, oratio.

Operio, ire, bedecken / zudecken. R. *ex ob & pario. Syn.* Tego, contego, obvelo. *Uſus.* Operire caput, das Haupt bedecken.)(Aperire caput, das Haupt entblöſſen / den Hut abnehmen / abziehen. Operire oſtium, luctum.

Opperior, irl, warten. *Syn.* Expecto. *Uſus.* Ibidem te opperiar. *Vid. Expecto.*

Oppeſſulo, as, * verrieglen. *Uſus.* Fores oppeſſulatæ. *V. Ianua.*

Oppeto, is, ere, ſterben. *Syn.* Morior, occumbo, obeo. *Adv.* Millies. *Uſus.* Mortem pro republica oppetere.

Oppidanus, a, um, ſtädtiſch. *Uſus.* Oppidanum dicendi genus.

Oppidò, ſehr / faſt viel / über die Maaß. *Syn.* Sanè. *Uſus.* Homo oppidò ridiculus.

Oppidum, i, Stadt / Marckflecken. R. ab ope petenda. *Syn.* Urbs. *Epi.* Antiquum, celebre, clarum; frequens, volckreich; nobile, ornatum, devium, lautiſſimum, locuples, honeſtum, munitum, non maximum, vetus, ſanum, tenue, vacuum à bello, florentiſſimum, miſerrimum, proſtratum ac dirutum. *Phraſ.* Conſtituere oppidum, anrichten.

Oppignoro, as, verpfänden / verſetzen. *Syn.* Do pignori, relinquo pignori.

Oppilo, as, verſtopffen / zuſtopffen. *Syn.* Obſtruo, claudo. *V. Obſtruo.*

Oppleo, ere, zufüllen / voll füllen. *Syn.* Impleo.

Opploro, as, vor einem weinen / in eines Angeſicht weinen. *Syn.* Ploro. *Uſus.* Non auribus meis opplorare deſines.

Oppono, is, ere, widerſetzen. *Syn.* Objicio, contra ſtatuo. *Adv.* Falsò, formidolosè. *Uſus.* Sed quid oppones tandem? authoritatem ſuam invidiæ opponere. *V. Reſiſto.*

Opportunè, zu rechter und gelegener Zeit. *Syn.* Non incommodè, locò, in loco, tempore, in tempore.)(*Iniquò locò, alienò tempore, Uſus.* Opportunè adeſt.

Opportunitas, atis, Gelegenheit / Bequemlichkeit. *Syn.* Occaſio, tempus actionis opportunum, utilitas.)(*Importunitas. Epi.* Divina, idonea, major, maritima, melior, magna, maxima, plurima. *Uſ.* Opportunitas idoneorum ad agendum temporum. Tenendam hanc horam puto, urgendam opportunitatem; Loci oppotunitatem, credo, ſecutus eſt. 2. *Uſus* Magnæ ſunt fluminum opportunitates. Natura provida utilitatum opportunitatumque omnium.

Opportunus, a, um, wohl gelegen / bequem. *Syn.* Commodus,)(*Importunus. Adv.* Maximè. *Uſus.* Opportunum actionis tempus. Nihil poſt hominum memoriam opportunius accidere vidi. Opportunum diverſorium. *Phraſ.* Opportunus ſanè fuit adventus tuus; commodùm adveniſti; maximâ opportunitate; planè per tempus, ſcitè ſatis & commodè, tempeſtivis ſanè temporibus nobis adveniſti. *Vid. Commodus, aptus.*

Oppoſitio, nis, Gegenſatz / Gegenſtand. *Syn.* Oppoſitio Negationis.

Oppoſitus, ûs, Gegenſatz / Gegenſtand. *Uſus.* Non modò excubias, ſed oppoſitûs noſtrorum corporum tibi pollicemur.

Oppoſitus, a, um, widergeſetzt / entgegen geſtellt. *Syn.* Diverſus, adverſus, contrarius, ê regione ſitus. *Uſus.* Propugnaculum hoſtibus oppoſitum & objectum. Moles oppoſitæ fluctibus, fluminibus.

Oppreſſio, nis, Unterdruckung. *Syn.* Obſeſſio, oppugnatio, occupatio. *Epi.* Tetra, deteſtabilis. *Uſus.* Oppreſſio curiæ, legum, libertatis.

Oppreſſor, is, Unterdrücker. *Uſ.* Vindex & oppreſſor conjurationis.

Opprimo, is, ere, unterdrücken. *Syn.*

Servitute oppreſſum teneo, ſubigo, abſcondo, obruo. *Adv.* Maximè, miſerè, improviſò, ſtudioſiùs, funditùs, indigniſſimè, planè, jam pridem. *Uſus.* Onere, dolore opprimi. Circumveniri te dicis & opprimi. Conficere & imparatos opprimere hoſtes. Contumeliis opertus, & oppreſſus. Captus, obrutus, oppreſſus malis. *V. Vexo. Affligo.*

Opprobrium, ii, Schmachred / Beſchimpffung. *Syn.* Dedecus, ignominia, *V. Ignominia.*

Opprobro, as, fürwerffen/ſchmähen/beſchimpffen. *Syn.* Exprobro probrô afficio, probrum objicio. *Vid. Exprobro.*

Oppugnatio, nis, Beſtürmung / Anfall zum Sturm.)(*Defenſio. Epi.* Publica. *Uſus.* Oppugnationem inferre, ſuſtinere.

Oppugnator, is, Stürmer / Beſtürmer. *Syn.* Qui contra pugnat, qui fert arma contra.)(*Defenſor. Uſus.* Patriæ, ſalutis meæ oppugnator. *Vid. Adverſarius.*

Oppugno, as, ſtürmen / beſtürmen / bekriegen. *Syn.* Impugno, arma contra fero, oppugnationem infero, prodo.)(*Propugno, defendo. Uſus.* Obſidere, oppugnare, labefactare aliquam urbem. Clandeſtinis inſidiis, cuniculis caput alicujus oppugnare. *V. Adverſarius. Inimicus.*

Optabilis, e, Wünſchens werth. *Syn.* Optatus, optandus, expetendus, potior. *Uſus.* Quæ vulgò expetenda & optabilia videntur.

Optabiliter, nach allem Wunſch. *Syn.* Deſideriô, optatò.

Optatio, nis, Wunſch / Wahl. *Syn.* Optio, optatum. *Uſus.* Cum ei trés optationes dediſſet, optavit ptimum.

Optatò, nach Wunſch und Verlangen. *Syn.* Optabiliter. *Uſus.* Optatò veneris.

Optatum, i, Wunſch. *Syn.* Somnium, deſiderium, votum. *Uſus.* Furioſorum optata. Fortuna reſpondens optatis. Illud præter optatum meum accidit. Eſt mihi in optatis proficiſci.

Optimas, tis, der Fürnehmſte. *Syn.* Senator ex ſummis civitatis viris, primarius, princeps, nobilis. *Epi.* Graviſſimi, nocentes. *Uſus.* Contra voluntatem omnium optimatum. Optimates matronæ. *V. Summus. Princeps.*

Optimè, ſehr gut. *Syn.* Præclarè.

Optimus, a, um, der Beſte. *Syn.* Lectiſſimus, beneficentiſſimus, præſtantiſſimus. *Uſus.* In omnibus rebus difficilis eſt optimi perfectio, & abſolutio. *Phraſ.* Vir eſt omnium optimus, longè commodiſſimus, flos civitatis, ornamentum & firmamentum Reipublicæ noſtræ; in quo omnia ſumma; columen rerum noſtrarum. *V. Præſtantia. Egregius.*

Optio, nis, Wahl. *Syn.* Poteſtas, electio. *Epi.* Miſera. *Uſus.* Utrò frui malis, tua ſit optio. Optionem eligendi alicui dare, deferre, facere.

Opto, as, wünſchen. R. ὀπτομαι, *diſpicio.* *Syn.* Cupio, deſidero, exopto, expeto, vota facio, eligo. *Adv.* Valde, falsè, amicè, ſuaviſſimè, maximè. *Uſus.* Tibi favemus, tibi omnia bona cupimus; tibi optamus ea, quæ &c. *Vid. Deſidero. Cupio.*

Opulentia, æ, Reichthum / Vermögen. *Syn.* Opes.)(*Inopia. Uſus.* Opulentiam parâſti ex ſanguine civium. *Vid. Divitiæ.*

Opulentus, a, um, reich / vermögend / bemittelt. R. *q. opibus oppletus. Syn.* Dives.)(*Inops. Uſus.* Opulentiſſima & beatiſſima civitas. *V. Dives.*

Opus, eris, ein Werck. R. *ab* ἔπω, *facio, vel* ἄπω *labor. Syn.* Munus, opera, artificium. *Epi.* Antiquum, artificioſum, bonum, cenſorium, declamatorium, egregium, grave, inchoatum, ingens, magnificum, magnum, arduum, difficile, menſtruum, mirabile, multum, nimium, operoſum, optimum, oratorium, perfectum, elegans, elaboratum, ſingulare, ſpiſſum, ſummum, ſupervacaneum, totum, vitioſum, urbanum; annua, divina, florentiſſima, grata multis, humana, inculta, ruſtica, ſacra, tanta. *Uſus.* Magnum opus eſt, & fortè de humanis maximum. Homo unius operis. Vas antiquô, præclarô opere, ſummô artificiô. Arcem magnis operibus ſepſit. Opus magnum & arduum perfeciſti, confeciſti, concinnâſti, abſolviſti. Galeæ opere Corinthio celatæ. Opera manufacta. Opus vel in hac urbis magnitudine conſpiciendum.

Opu-

Opuſculum, i, Wercklein. *Epi.* Lucubratum, parvum, minutum. *Syn.* Minutorum opuſculorum fabricator.

Opus eſt, es iſt vonnöthen. *Syn.* Convenit, tempus fert, res fert, ſi uſus eſt, ſi ita commodum veſtrum fert, neceſſe eſt. *Adv.* Multùm, planè, valde, vehementer *Uſus.* Opus quidem eſt, minùs tamen neceſſarium; factô nunc opus eſt. Omnia mihi pollicitus eſt, quæ mihi opus forent. Acutô & expeditô homine nobis opus eſt. *Phraſ.* Si ita factô opus erit, per me facies. Si ita res cogit, rerum ordo poſtulabit, res deſiderabit ſ. flagitabit, ſi ita rationes tuæ poſtulabunt, ſi rei neceſſitatem tibi impoſitam videbis; ſi cauſa poſtulabit, aut ipſa neceſſitas coget; ſi operæ pretium fuerit; ſi ita res feret, ac poſtulabit; ſi fuerit, cur rem aggrediare; ſi attinuerit, ſi res celeritatis indiguerit, ſi oportuerit, ſi neceſſe fuerit, ſi operæ fuerit, ſi ſatis cauſæ fuerit, ſi ita res comparatæ, ſi uſus fuerit, tranſiges, ùt videbitur. *V. Oportet. Intereſt.*

Ora, æ, Bort/ Gräntze/ Marckung. *Syn.* Regio, pars terrarum, extremitas. *Epi.* Altiſſima, auſtralis, externa, latior, maritima, prima. *Uſus.* Æther extrema ora, & determinatio mundi. Ora maritima.

Oraculum, i, Weiſſagung/ Göttliche Antwort. *Syn.* Deorum reſponſio, vaticinium. *Epi.* Celebre, gratum, proprium, verax, verum. *Uſus.* Ab Apolline oraculum petebant. Oracula afflatu divino funduntur, dantur, eduntur. Juſſum & oracnlum. Diſcordia reſponſa velut ex ancipiti oraculo dare.

Oratio, nis, eine Rede/ Gebät. *Syn.* Locutio, ſermo, concio. *Uſus. Oratio laudata.* Oratio ſcripta elegantiſſimè, perelegans & ſubtilis, copioſiſſima, ornatiſſima, bonis artibus inſtituta, curis & vigiliis elaborata. Diu & multis elucubrationibus commentata, puris & electis verbis compoſita, ſapientiſſimis ſententiis & gravibus verbis ornata atque perpolita, compoſita, ornata, & artificiô quôdam & perpolitione diſtincta; fortis, lenis, placida, ſubmiſſa, plena, docta, erudita, admirabilis, polita, conſperſa ſententiarum & verborum floribus, luminibus verborum & ſententiarum frequentata, altiùs exaggerata, incitata, volubilis, æquabilis, vibrans, accurata, tracta & fluens, contorta, acris, plena, litteratæ ſenectutis, fervidior, pugnax, pacata, ſedata, lenis, ſententiis arguta, verbis ſonans, adipalis, opima, perpetua, cohærens, concinna, feſtiva, juncta, pura, ſplendida.

Oratio vitioſa, oratio diffluens, diſſoluta, turgens, inflata, jejuna; priſcis, novis, & duriter translatis verbis compoſita; arida, exanguis, ſpinoſa, exilis, jejuna, abhorrens ab auribus vulgi, inanis, obſtricta, contracta, numeris diſſipata, inculta, diffluens, diſſoluta, anguſta, rapida, celeritate cæcata, aſpera, horrida, triſtis, neque perfecta, neque concluſa. *Orationis flos*, Copia, facultas, lumen. *Orationis ſeveritas*, triſtitia, ariditas, exilitas, jejunitas, paupertas, duritas. *Orationem dicere*, habere, inſtituere, informare, efflorescere, conſiſtere. Oratio canescit; orationis facultas exareſcit.

Oratio blanda: Compta iſta oratio mihi non arridet, compoſita hæc blandaque & aulica verba minimè deſidero. Faceſſat, valeat hæc officiis plena oratio. Supervacanea ſunt apud me officioſa hæc verba. Non opus eſt verborum circuitione. Translatitia hæc verba, quæſo, prætermitte. Majorum more ſine fuco mecum agas, oportet.

Oratio brevis. Ut rem paucis complectar. Ut rem paucis perſtringam, comprehendam. Ut ſummatim exponam. Ut brevitate utar. Ut paucis concludam. Ut in pauca multa conferam. Ut ſatietatem longæ orationis effugiam. Ne multa: ne multis: ne plura: ne pluribus: ne te multis morer, teneam: ne longam orationem ſuſcipiam: ne longam ac odioſam orationem contexam: ne longâ oratione caput, aures obtundam: ne orationis longitudine importunus videar, faſtidium pariam, moleſtiâ te afficiam, pluribus tecum agere non debeo. Longiorem orationem tua non expectat, non patitur, non fert, non ſuſtinet, rejicit, recuſat, renuit, reſpuit humanitas. Amicitia noſtra minimè patitur, ut te pluribus rogem. Quid quaris? quid plura? quid pluribus? quid multa?

ta ? quid multis ? quid opus multis ?

Oratio longa : Si verborum in copiâ ſita ſit eloquentia, tu omnium, qui vivunt, eloquentiſſimus es. Si, cujus eſt longior, ſuberior oratio; ſi, qui diutiùs loquitur; ſi, qui longiorem ſermonem habet; ſi, qui plura verba facit, is eloquentiam poſſidet, tu omnes mortales eloquentiâ anteis. Si ei, qui verboſior eſt; ſi, qui pluta effundit verba, ei laus eloquentiæ debetur, tu omnium, qui vivunt, eloquentiſſimus es. Hâc de re cum tuo fratre multa verba feci. Hac de re cum fratre tuo ſatis diu locutus ſum, longum habui ſermonem, longam habui orationem, multis verbis egi; oratio mihi cum fratre tuo fuit uberrima.

Oratio ornata : Orationem dixit ſanè ornatam, lepidam, claris coloribus pictam, quaſi ſtellis quibusdam notatam & illuminatam. Reconditas exquiſitasque ſententias mollis & pellucens veſtiebat oratio; in qua omnes verborum, omnes ſententiarum illigantur lepôres; quam multa variant & diſtinguunt verborum & ſententiarum inſignia. In dicendo eſt perornatus; diſtinctè, explicatè, abundanter, illuminatè & rebus & verbis dicit; & in ipſa oratione quaſi numerum quendam verſumque conficit; omnes undique floſculos carpit & delibat.

Oratiuncula, æ, **eine kleine Rede/ kurtze Rede.** *Syn* Orario. *Epi.* Aureola.

Orator, is, **Redner / Wohlredner.** *Syn.* Eloquens, legatus. *Epi.* Accommodus ad probandum, mediocris, bonus, præſtans, ſimplex & gravis, acer, acerbus, incenſus, canorus, acutus, ornatus, amplus, copioſus, argutus, verbis dulcis, volubilis, vehemens, perfacetus, induſtrius, clarus, compoſitus, mollis, teterrimus, magnificus, ſuavis, exercitatus, politus, ſapiens, intermedius, quaſi temperatus, magnus, mirabilis, uber, fæcundus, aptus ad erudiendum, fortis, grandis, tragicus, ardens, ſubtilis, miſerabilis, callidus, jejunus, illuſtris, modicus, preſſus, levis, remiſſus, ſanus, ſingularis, ſtatarius & ſermonis plenus, tardus, humilis, elegans, audax, infacundus, verecundus in transferendis verbis, parcus, demiſſus, tardus, immemor, tenuis, non vulgaris, diſertus, operarius, perfectus, inurbanus, inops urbanitatis, locuples oratione, dignus, otioſus, tolerabilis, vitioſus, minùs retundans, concinnus, grandiloquus. *Uſus.* Orator plenus & perfectus, canorus, volubilis, compoſitus, inconditus. *Phraſ.* Orator eſt inprimis elegans, cui ſummam copiam facultatemque dicendi natura largita eſt. In dicendo copioſus, hominum diſſertiſſimus; ſi cauſa oranda eſſet, eloquentiſſimus; qui declamando primùm in notitiam populi, denique ad honorem pervenit.

Oratoriè, **redneriſch.** *Syn.* Ornatè, copioſè, ſplendidè.

Oratorius, a, um, **redneriſch.** *Uſus.* Vim illam oratoriam inanis quædam profluentia imitatur. Stoicè nullis adhibitis ornamentis oratoriis dicere. Oratoria ars, **Redkunſt.**

Oratus, ûs, **Bitte.** *Uſus.* Oratu tuo ſcripſi.

Orbiculatus, a, um, **rund wie ein Teller/ Kugel-rund.** *Uſus.* Malis orbiculatis paſtus.

Orbis, is, **ein Kreiß / Circkel / Ring / Welt.** R. *ab* ὁρίζω. *definio.* *Syn.* Circus, circulus, ambitus, rotundus ambitus, mundus. *Epi.* Anguſtus, brevis, brumalis, cæleſtis, certus, converſus, expers, exterior, immobilis & conſtans, immutatus, rectus, inferior, inſitus, latus, magnus, parvus, perpetuus, proximus, ſaltatorius, ſignifer, ſolſtitialis, ſummus, tardior, ſuperus, totus, diſpares, finientes. *Uſus.* Circuitus & quaſi orbis verborum. Vir princeps orbis terræ. Citiùs quàm putâram, converſus eſt orbis hic Reipublicæ.

Orbita, æ, **Kreiß / Wagengeleiß.** *Syn.* Roræ currentis veſtigium.

Orbitas, tis, **Wayſenſtand / Mangel.** *Syn.* Liberorum ſolitudo. *Epi.* Maxima, miſera. *Uſus.* Filiorum orbitati egregium tutorem inſtituit.

Orbo, as, **berauben / (inpr. der Eltern.)** *Syn.* Privo, ſpolio, nudo. *Uſus.* Omni ſpe ſalutis, auxiliô orbata Respublica. Hæc Philoſophia ſpoliat nos judicio, orbat ſenſibus. *V. Privo.*

Orbus, a, um, **beraubet/ verwaiſet/ Vater-**

Muta

Mutter-loß. *Syn.* privatus, desertus. *Usus.* Orba ab optimatibus civitas. Orbus rebus omnibus.

Orchestra, æ, Sitz im Schauplatz. *Syn.* Locus in theatro vel scena, ubi sedebant Senatores.

Orcus, i, Hölle. *Syn.* Dis Pater, Pluto. *Epi.* Niger, formidabilis. *Usus.* Verres ùt alter Orcus venit Ennam.

Ordinatè, ordentlich. *Syn.* Ordinatim, ordine, compositè, distinctè, ex ordine, distributè. *Usus.* Ille passim, ego ordinatè.

Ordinarius, a, um, ordentlich. *Usus.* Ordinaria consilia.

Ordinatim, ordentlicher Weise.)(*Passim.* *Syn.* Ordinatè.

Ordino, as, ordnen. *Syn.* Compono, constituo, decerno, designo, digero, ratione dispono, in ordinem adduco vel redigo. *Usus.* Cum omnia ordinarentur, instituerentur, pararentur. *Phras.* Sapientis Imperatoris est, aciem bene constituere, collocare, componere, optimè dirigere; in ordinem omnia redigere, ordinare; in certum ordinem milites omnes cogere, in certas partes distribuere, milites in certos numeros distribuere, ac suô quemque locô statuere. Rempublicam habemus pulcherrimè ordinatam, omnia suis ordinibus moderata. Ex inordinatâ Rempubl. in optimum ordinem adduximus; artificiosè digestam, suis momentis atque summô judiciô dispensatam ac dispositam habemus.

Ordior, iris, anfangen/ anheben/ beginnen. R. q. *ortum rei dare.* *Syn.* Incipio.)(*Finio.* *Usus.* Unde orta est, in eodem terminetur oratio; ordiri à facillimis.

Ordo, inis, Ordnung. R. ὀρθὸς, *rectus.* *Syn.* Ratio, dispositio, collocatio, societas. *Epi.* Accommodatus, admirabilis, alienus, amplus, magnus, pergratus, singularis; florentes, directi. *Usus.* Ordo est compositio rerum aptis & accommodatis locis. Præcepta suum habent ordinem. Domestica ordine administrantur. In omnibus rebus ordinem *adhibere*, tenere, sequi, servare, conservare; ad ordinem se referre; in ordinem redigere, adducere; Ordinem immutare, perturbare. Hoc rectè atque ordine & è re publ. eum fecisse, videtur. Ex ordine rogare sententiam. Extra ordinem; præter ordinem. 2. *Hominum classis, cætus, gradus, natio.* Ordo senatorius, equestris. Ordo pecuariorum, mercatorum, oratorum. Omnium Ordinum consensus. Ordines ducere, *Præfectorum militarium est.* Altiorem ordinem assignare, adipisci. In ordinem cogere, redigere. *Phras.* Nihil in omni vitæ ratione pulchrius dispositione atque ordine; ut nihil agas confusè, nihil perturbatè, non perturbatô ordine, temporibus præpolteris, rebus permixtis ac perturbatis, sed omnibus in rebus agendarum rerum ordinem sequaris, nec rerum tenorem abrumpas. Milites sine ordine hostem aggressi, effusi, inordinatè, contemptim, incompositô agmine, sparsi & inconditi, dispersi & palantes obstrepunt portis; acrior adeò animis quàm ordine compositior pugna fuit.

Orichalcum, i, Messing. *Syn.* Æris genus auri colore.

Oriens, tis, entstehend / auffgehend / der Auffgang/Orient. *Syn.* Ortus.)(*Occidens.* *Usus.* Qui terras ab oriente ad occidentem colunt, vom Auffgang biß zum Niedergang.

Origo, inis, Ursprung / Beginn. *Syn.* Principium, initium, causa, ortus, stirps, semen, fores, caput, author, *Usus.* Originem rei alicujus quærere, persequi, reperire. Verborum delectus origo est eloquentiæ. *Phras.* Fuit illa malorum omnium origo; quædam quasi stirps & fons omnium calamitatum. Nisi illas malorum fibras persequimur & elidimus, vigebit malum. Ille unus fons miseriarum & caput. His denique vestigiis ad caput mali perveniemus; hinc enim omnium malorum principium natum reperietis; inde malum omne profluit, dimanat, oritur, se diffundit; inde ducta est illa malorum catena; inde ortum, exortum, enatum est, quid quid est mali; ab illâ scintillâ tot ignes exarsêre; is casus tot mala nobis peperit, progenuit; inde tot tristia nobis creata sunt, provenêre, redundârunt, profecta sunt; inde tot mala extitêre,

provenêre, erupêre, manavêre. *Vid. Cauſa.*

Orior, iris, entſtehen/entſpringen/ auffgehen. R. *ab ὄρομαι, excitor, ſurgo. Syn.* Naſcor, exorior; in vitam introëo, proficiſcor, mano.)(*Occido. Uſus.* A ſe oritur illa herba, & ſua ſponte naſcitur. Hoc ſolum, in quo tu ortus & procreatus es. Ortu nobili ſatus; ſatu nobili ortus.

Oriundus, a, um, entſprungen/ entſtanden/ gebürtig. *Syn.* Ortus. *Uſus.* Ab ingenuis ortus, oriundus.

Ornamentum, i, Zierde/ Schmuck. *Syn.* Honor, dignitas, decus, inſigne, lumen. *Uſus.* In animis veſtris ego omnes triumphos meos, ornamenta omnia honoris, monumenta gloriæ, laudis inſignia condi volo. Cato decus & ornamentum civitatis. Plurima in aliquem ornamenta conferre, congerere; ornamentis afficere. Multa à me in illum ornamenta profecta ſunt. Aliquem ornamentis ſpoliare. Tollere alicui vetera ornamenta & minuere. Recuperare dignitatis ornamenta. *Phraſ.* Multis ornamentis ſuperbus incedit; multis honoris inſignibus, imperii infulis, inſigni margaritarum ornatu, naturali & non fucatô nitore ſublimis incedit. Eſt in eô venuſtas minimè quæſita, nec elaborata concinnitas, egregia ſpecies & nativa. *Vid. Honor. Dignitas.*

Ornatè, zierlich / geſchmückt / auffgebutzt. *Syn.* Non inornatè, eleganter, politè, non inculte, ſplendidè, luculenter, compoſitè.

Ornatus, ûs, Zierde/ Schmuck. *Syn.* Lux Verborum, flos orationis. *Epi.* Acerbus & lugubris, admirabilis, amplus, aptus, non dignus, elegans, inſignis, magnificus, magnus, militaris, mirabilis, muliebris, novus, oratorius, perpetuus, Perſicus, regalis, rarus, pulcherrimus. *Uſus.* Ornatus orationis tanquam veſtis. Removere, negligere omnem ornatum. Hæc quaſi lumina magnum afferunt ornatum orationi. 2. *Veſtitus.* Non inceſſu ſolùm, ſed ornatu & comitatu. Pulcherrimô veſtitu, ornatu regali. Statua ornatu militari.

Orno, as, zieren/ putzen/ ſchmücken. R. *ὠραῖος, venuſtus. Syn.* Exorno, diſtinguo, illuſtro, illumino, noto, pingo, vario, ornatum affero, ornamenta congero, ornamento ſum, ornamentô officio, honoro, decoro, honeſto, augeo, amplifico, locupleto, commodis augeo, laudo, adorno, paro, inſtruo.)(*Spolio. Adv.* Magnificè, mirabiliùs, rhetoricè, tragicè, ſplendidè, vehementer, juſtiſſimè, meritò, copiosè, leviter, probè, maximè, ampliſſimè. *Uſus.* Claſſem convivium ornare & apparare. Beneficiis aliquem veris & divinis laudibus, honorum inſignibus ornare. Oppidum exercitu inſtructum. Locus ad dicendum ornatus. Domicilium ſignis, picturis, rebus omnibus neceſſariis ornatum. Authoritate, præſidiis aliquem & ſtudiis ornare. *Phraſ.* In te ornando omnes conſpirant. Ut decoris tibi aliquid afferant, te condecorent, te honeſtent, decoris aliquid tibi addant ſ. adjiciant, viſendum te efficiant, omnia honeſtamenta pacis & belli præmia in te conferant, omnes allaborant. Maximum hominibus accedit ornamentum ex litteris; maximum homines ex litteris ſuſcipiunt ornamentum; literæ maximè homines ornant, exornant, illuſtrant; litteræ maximum homini afferunt ſ. conferunt ornamentum; maximo ſunt hominibus ornatui; non vulgari ſunt hominibus ornamento; homines maximè honeſtant, adornant; homines maximè ornatos, honeſtos reddunt, efficiunt.

Oro, as, bitten/ bittlich erſuchen. *Syn.* Rogo, obſecro, obteſtor. *Adv.* Etiam, meliùs, planè, vehementer. *Uſus.* Multis atque ſupplicibus verbis te etiam atque etiam orat. 2. *Orationem habeo.* Nemo capitis cauſam melius oravit.

Oro, as, bäten/ ſein Gebät thun oder verrichten. *Syn. & Phraſ.* Precari, preces fundere, precibus ſolicitare, votis ſupplicibus fatigare Deum; Deum, ſine quo conatus & ſtudia hominum parum ſunt efficacia, precibus colere quàm religioſiſſimè; piè pronuntiare ſolitas preces; ſolemnem precationem edere; conſulere per preces ac ſacrificia ſuppli-

citer

citer Dominum; effundere se totum in precationem ardentissimam; ad preces, precibus se dare crebrò; precibus & contemplationibus divinis vacare; continenter ad Deum confugere, perfugere, profugere; divinum auxilium s. præsidium, divinam opem implorare; sibi præsidium in Deo statuere. Cum quis ærumnis premitur, ad Deum se vertat, convertat necesse est. Junctas manus cælo attollere, & animum suum ad Deum transferre; conjunctis manibus & in cælum suspiciendo statas precationes distinctè, citra festinationem, cum ardentissimâ cogitatione ac pietate pronuntiare. Solidas noctes in votis ponere, Deo adhibere preces. In divinas precationes sese effundere, precationes inire.

Ortus, ûs, **Uhrsprung/ Beginn/ Aufgang.** *Syn.* Exortus)(*Occasus. Epi.* Gravior & verior; moderatus & constans, præclarus, similis & minimè generosus; clari, nitidi. *Us.* Multæ à Socrate ortæ & proseminatæ familiæ. Multæ sectæ à Socrate ortum habeat; ac genitæ sunt. Siderum ortus & obitus, seu occasus. Cato ortu Tusculanus, **der Geburt nach.** Ortus omnium artium rudis fuit & exilis.

Os, ris, **der Mund/ das Maul.** *Syn.* Pars animantis, in quam cibus ingeritur. *Epi.* Alacre & promptum, aptissimum, ardens, coruscum, durissimum, ferreum, ferum, fœtidum, importunissimum, impurissimum, incolume, infame, infestum, intimum, plenius, pristinum, pulcherrimum, superius, supinum, tacitum. *Us.* Inserere cibum in os alicui. 3. *Coràm, palàm, conspectus, præsentia, facies.* Frequens in foro, in ore, in oculis. In ore vulgi omnium versabatur. Tu, cujus os mihi ante oculos solet versari. 3. *Sermo.* Id tibi valde solet in ore esse. Brutus in ore & desiderio omnium est. 4. *Introitus, aditus.* In ore portus, in ore & angustiis ponti. 5. *Impudentia.* Nostis os hominis & audaciam. Os tuum ferreum senatum convitiô verberavit. Dudum os perfricuisti. Ore plenô, in os laudare aliquem.

Os, sis, **Bein.** *Usus.* Quid dicam de ossibus, quæ subjecta corpori mirabiles commissuras habent, & ad stabilitatem aptas, & ad ortus finiendos accommodatas, & ad motum, & ad omnem corporis actionem. Cineri & ossibus mortui illudere, inurere maculam.

Oscen, inis **Sing-Vogel.** *Syn.* Avis ore vel cantu auspicium faciens. *Usus.* Aves, & alites, & oscines.

Oscitans, tis, **gähnend/ giehnend.** *Syn.* Negligens, ignavus, segnis. *Prov.* Oscitante unô, oscitat & alter. *V.* Piger.

Oscitanter, **hinläßig/ nachläßig/ saumselig.** *Syn.* Negligenter; indiligeuter. *Usus.* Tam solutè, tam leniter, tam oscitanter,

Oscitatio, nis, * **das Gähnen/ Giehnen.**

Oscitor, aris, **gähnen/ giehnen.** *Syn.* Dormito, otior. *Usus.* In tanta calamitate tu oscitaris adhuc dum?

Osculatio, nis, **das Küssen/ Hertzen.**

Osculor, aris, **hertzen/ küssen.** *Syn.* Suavior, suavium do, disuavior. *Usus.* Inimicum meum sic amplexabatur, sic in manibus habebat, sic fovebat, sic osculabatur. *Phras.* Quin te deosculer, nequeo. Ita me dii amant, ùt ego vix reprimo labia, quin te deosculer; quin aliquod suavium, osculum, basium tibi dem; quin te deosculer, suavier, dissuavier.

Osculum, i, **Kuß.** *Syn.* Suavium. *Usus.* Osculum dare s. ferre matri.

Ostendo, is, ere, **zeigen/ weisen.** R. qs. Ex *Ob* & *tendo*, id est, *ob oculos tendo. Syn.* Demonstro, doceo, propono, planum facio, declaro, significationem habeo. *Adv.* Apertè, contra, insidiosè, neque, opinatò, optimè, palàm, paulùm, probabiliter, quàm brevissimè, ultrò, vulgò, *Usus.* Os tuum non modò ostendis, sed offers. Illi se nobis ostendunt, videntur amicissimi. Ostendere in aliqua re generositatem suam. *Phras.* Demonstravi hoc, simul illud ostendi; viam commonstravi, digitum intendi, clarè exposui, planum feci; rationes, demonstrationes, quæ vim afferrent, quæ cogerent, congessi; clarè exhibui, repræsentavi, explicui. Ut se res haberet.

Ostentatio, nis, **Pracht/ Hoffart/ Prahlen/ Brüstung/ Aufgeblasenheit.** *Syn.* Venditatio, simulatio, vanitas, gloria. *Epi.* Gloriosa, inanis, insolens, magnifica, popularis, puerilis. *Usus.* Vitanda est ingenii ostentationisque suspicio.

Qui simulatione & inani ostentatione, vultu & sermone fictô, stabilem se gloriam consequi posse arbitrantur, vehementer errant. *V. Glorior.*

Ostentator, is, Pranger/ Prahler/ Auffgeblaſener/ Ruhmräthiger. *Syn.* Glorioſus. *Epi.* Pecunioſus. *V. Superbus.*

Oſtento, as, ſich brüſten/ prangen/ prahlen/ auffgeblaſen ſeyn. *Syn.* Vendito. *Adv.* Apertè. *Uſus.* Oſtentare prudentiam, venditare ingenium. 2. *Præmefero, expono, præbeo.* Bellum ex alterâ parte oſtentat, ex altera cædem. Aliud moliri, aliud ſpecie ſimulationis Oſtentare. *V. Glorior.*

Oſtentum, i, Wunderzeichen/ Ebentheuer. *Syn.* Portenrum. *Epi.* Grave, triſte. *Uſus.* Magnorum periculorum metus ex oſtentis portenditur. Appius oſtenta facit de ſignis & tabulis. *V. Omen.*

Oſtentus, ûs, * Zeigung/ Weiſung. *Uſus.* Egone Jugurthæ oſtentui eſſem?

Oſtiatim, von Thür zu Thür / von Hauß zu Hauß. *Uſus.* Non agam hoc crimen oſtiatim. Oſtiatim panem quærere, vor den Thüren betteln.

Oſtium, ii, Hausthür. *Syn.* Janua. *Uſ.* Portûs oſtium & aditus. Fluminis oſtium.

Oſtiarium, ii, * ein gewiſſer Tribut von Häuſern. *Syn.* Tributum in ſingula domorum oſtia imperatum. *Uſus.* Frumentum, oſtiaria, arma, vecturæ imperabantur.

Oſtrea, æ, Meerſchnecke. *Uſus.* Oſtreis & conchylibus abſtinere.

Otior, aris, müſſiggehen/ faullentzen. *Syn.* Nihil ago, ceſſo, vaco, otiô perfruor.)(*Negotior. Uſus.* Otiandi, non negotiandi causâ, Syracuſas abeſt. *Phraſ.* Non cupio otiari, non me in otium referam; non ero feriatus â meis ſtudiis, nactus pufillum laxamenti; non ita complectar otium, ut avelli non poſſim. Etſi ſit juſta cauſa ceſſandi, in otio conſidendi, ad otii portum confugiendi; etſi vacare poſſim & totos dies ſedere, non omittam tamen, ut hebeſcam, & langulam. Non mihi vacationem laborum appeto; non gerendis negotiis orbari penitus, neque ut delicati pueri nihil ceſſatione melius exiſtimabo; non torpebo ceſſatione; ſi nihil agam, mihi omnino non eſſe viderer; etſi animô ſim vacuô, non inde otiô diffluo; etſi rebus prolatis, non tamen indormiam; non committam, ut, quod ſolet, animus otio luxuriet, ſeneſcat, laſciviat; certè nihil agenti mihi ſcientiæ nequaquam in ſinum devolabunt. Turpe eſt compreſſis, ùt ajunt, manibus ſedere; otiô, ſitu, deſidiâ marceſcere; otiô, ſegnitie demittere animos; otio ſe tradere. *V. Pigritia.*

Otiosè, hinläßig, müßig/ faul. *Syn.* per otium, vacuô animô.

Otioſus, a, um, müßig/ hinläßig/ nachläßig / faul. *Syn.* Ceſſans, nihil agens, feriatus, vacuus, laxatus curis, otiô nimiô affluens; qui animô vacuô eſt, ſolutus corpore, qui curâ vacat & negotiô; qui ſecum eſt, ſecùmque, ùt dicitur, vivit; vacans animô, iners, languidus.)(*Operoſus, ſemper aliquid agens. Adv.* Nimium, nunquam. *Uſ.* Ceſſatio libera & otioſa. Nihil otiosâ vitâ jucundius, ſi quoddam doctrinæ atque ſtudiorum pabulum habeat. Alienæ calamitatis otioſus ſpectator. *V. Piger.*

Otium, ii, Nachläßigkeit Faulheit/ gute Tage. R. *ab* ὄκνος, *piger, tardus. Syn.* Tempus, ſpatium, vacuum tempus, laxamentum, ceſſatio libera atque otioſa, remiſſio, quies, vacatio ætatis, tranquillitas vitæ, facultas vacui & liberi temporis. *Epi.* Commune, domeſticum, forenſe, honeſtum, inertiſſimum & deſidioſiſſimum, jucundum, litteratum, luxurioſum, majus, moderatum, multum, nimium, nimis otioſum, præparatum, primum & ſummum, tantum, urbanum. *Uſ.* Rarò mihi otium datur; rarò otium nanciſcor, & id, quod datur, ferè in philoſophiâ conſumo. Otiô languere, tabeſcere, diffluere, abundare, affluere, hebeſcere. Otium & tempus conterere in re aliquâ; Per otium aliquid facere. Si otium fuerit & ſolitudo, ad ſcribendum me conferam. Otium & ſolitudo languorem afferunt hominibus. Inertiſſimô & deſidioſiſſimô otio frui & perfrui. Otium perturbare. *Phraſ.* Si quid otii nactus fuero, litteras ad te dabo. Si otium erit, ſi vacabo, ſi negotiis vacabo, ſi per occupationes licebit, ſi permittent curæ, ſi quid habebo vacui temporis, ſi quid erit ſparii, ſi quod ſurripere ſpatium licebit. Si quid ab occupationibus impetrare temporis licebit, niſi occupationes urgebunt, ſi quâ horâ meô arbitratu licebit,

cebit, si mei juris fuero, si liber â negotiis ero; si me iis rebus, quibus nunc teneor implicatus, explicavero; si dabitur otium, si quiescere licebit â curis, â negotiis, ab occupationibus, à molestiis, a me quam primùm litteras accipies. Si vinculum illud occupationum, quô & assiduè adstringor, & arctissimè, non dico, prorsus exolvetur, sed paululum modò, paulisper, aliquantulùm, aliquantisper, non nihil, aliquâ ex parte laxabitur, litteras â me quam primùm accipies,

Ovans, tis, erfreut / freuend / jauchzend. *Syn.* Propè triumphans. *Usus.* Ovanti urbem ingredi, capitolium conscendere concessum est.

Ovis, is, ein Schaaf. R. *ὄϊς.* *Syn.* Pecus. *Usus.* Ovium villis atque contextis homines vestiuntur. O præclarum custodem ovium, quod ajunt, lupum! Ovium usus nullus, ubi pastor deest. Ovem lupo committere. *Prov.* den Bock zum Gärtner machen.

Ovum, i, ein Ey. R. *ὠὸν.* *Epi.* Recens hypenemium, zephyrium s. irritum, durum, molle, tremulum s. sorbile, geminum, frixum. *Usus.* Anatum ova gallinis supponimus. Pisces ova cùm genuerint &c. Integram famem ad ovum afferre. Ova gignere, parere, Eyer legen. Ovis incubare, brüten. Ex ovis pullos excludere, ausbrüten. Ovi album s. albumen. Ovi vitellus. Putamen s. testa ovi. Ovum ovo tam simile s. similius non est, *Prov.* de rebus invicem simillimis.

P.

Pabulum, i, Futter / Weid. R. *q. pavulum, â pascendo,* *Syn.* Pastio. *Epi.* Naturale, pingue. *Usus.* Consideratio pabulum animi. Pabuli â terra procreati ubertas vel tenuitas. Magna est hôc annô pabuli copia. Frumenta in pabulum missa.

Pabulatio, nis, Sammlung des Futters. *Usus.* Hostes pabulatione prohibere,

Pabulator, oris, Futtersammler. *Usus.* Missi pabulatores.

Pabulor, âris, weyden / füttern / auf die Fütterung ausgehen. *Syn.* Pabulum quæro. *Usus.* Pabulandi causa; Pabulatum missa cohors.

Pacatus, a, um, ruhig / gestillet. *Syn.* Quietus, tranquillus.

Pacificatio, nis, Befriedigung. *Us.* Ne te in hanc pacificationem interposueris.

Pacificator, oris, Friedmacher / Friedensstiffter. *Syn.* Qui pacem facit.

Pacificatorius, a, um, der Frieden sucht. *Usus.* Legatio pacificatoria.

Pacificus, a, um friedsam. *Syn.* Quietus.

Pacisco, ci, übereins kommen / Friedmachen / sich vergleichen / sich vertragen. R. *â pace.* *Syn.* Pago, *antiq.* pacem pango, depacisco, spondeo, despondeo, promitto, constituo, pactum vel pactionem facio, pactionem cum aliquo conflo, fœdus cum aliquo ferio, cum aliquo pactionem vel fœdus facio. *Adv.* Iniquè. *Us.* Pacisci sibi præmium, mercedem ab aliquo. *V. Pactum.*

Paco, are, befriedigen / versöhnen. *Syn.* Placo, mitigo, lenio. *Usus.* Civitates pacatæ. *V. Concilio, gratiam redintegro.*

Pactio, nis, Vertrag / Vergleich. *Syn.* pactum, conditio, fœdus, promissio, decisio, *Epi.* Nefariæ, bellicæ & hostiles, iniquæ; non modo publicæ, verùm etiam privatæ oratorum. *Us.* Ad pactionem venire, adire, accedere. Pactionem conflare cum aliquo, facere, conficere. Pactione præmiorum aliquem sibi obstringere, obligare. Manere in pactione; à pactione recedere.

Pactor, is, Schiedsmann / Friedstiffter. *Usus.* Societatis pactores recitantur.

Pactum, i, Vertrag / Vergleich. *Syn.* Pactio, conventum, conventio, conditio. *Usus.* Pacta, conventa, stipulationes. Pacta & promissa, nec vi, nec malo dolo facta, præstanda & servanda sunt. Pactô manere. Nescio, quô pactô fiat. *Thras.* Quæ è pacto tibi debeo, fideliter præstabo; de quibus inter nos convenit, quâ pactione obstrictus teneor, quâ conditione tecum pepigi, decidi; quod inter nos pactum confectum, transactum, decisum est, præstabo; stabo conventis, pactis; Qui inter nos compositus est rei gerendæ modus, quem lege firmavimus, à me summâ fide servabitur; à pacto & constituto pretio non recedam.

Pædagogus, i, Zuchtmeister / Lehrmeister. R. *ἀπαὶς & ἀγωγὸς,* Pueri dux. *Syn.* Pueri Custos. Paga-

Paganus, a, um, dorffhafftig/ der auf einem Dorff ist. *Usus.* Nullum est hac in urbe collegium, nulli pagani, nulli montani,

Pagella, æ, ein Blätlein im Buch. *Usus.* Extrema pagellæ pupugit me.

Pagina, æ, ein Blat im Buch. R. *q.* Pangina â pangendo. *Syn.* Altera folii pars. *Epi.* Extrema, postrema, prior. *Usus.* Quasi in extremâ paginâ. Meam parsimoniam hujus paginæ contractio significat. Pagina tua me perturbavit, magnæ molestiæ fuit.

Pago, *antiq.* melius Pango, ere, einen Vertrag oder Vergleich machen. *Syn.* Paciscor. *Us.* Si quid inter se pepigerunt.

Pagus, i, ein Dorff. R. *â pango, id est, conjungo; aliis â πηγὴ, fons, quod ad fontes ædificabantur ad aquanda pecora. Syn.* Villa, curia.)(*Urbs. Us.* Pagorum & vicinitatum omnium collegium.

Pala, æ, das Kästlein an einem Ringe. *Syn.* Annuli pars latior, cui gemma & signum insculpitur.

Palæstra, æ, Fechtschul / Fechtboden/ Ringplatz / Kampffplatz. *R. à πάλη,* Lucta. *Syn.* Gymnasium. *Us.* Palæstræ dare operam. Istuc palæstræ multum habet & olei. *V. Scholæ.*

Palæstricè, ringmäßig/fechterisch. *Syn.* Palæstritarum more spatiari in xysto.

Palæstrita, æ, Fechter/ Ringer.

Palam, öffentlich. R. *à Φαλὸν splendidum. Syn.* Manifestè, apertè, in conspectu, in oculis omnium, in ore atque oculis omnium.)(*Clam, per præstigias, ex occulto, & insidiis, obscurè. Us.* Lucè & palàm, apertè, in foro. Nondum palam factum erat scelus. *V. Conspectus, præsens.*

Palatium, ii, Fürstlich Hauß / Pallast. R. *à Φαλὸς, splendidus. Syn.* Mons Romæ, urbis locus pulcherrimus.

Palatus, i, der Rachen/ Gaume. *Syn.* pars oris interior, in quâ sensus est gustatûs. *Epi.* Extremus & infimus, varius. *Us.* Voluptas, quæ palato percipitur. (Ad palantum hoc non est.)

Palla, æ, Spreu / Spreuer. *Usus.* Palearum navem evertit.

Palinodia, æ, Wiederruff. *Syn.* Contraria cautio, retractatio. *Us.* Canenda tibi erit palinodia; repetenda, revocanda nuper dicta; jurandum nolle dicta, quæ in insontem protulisti; receptum habes nimis pertinacis sententiæ. Palinodiam canere. *Prov.*

Palimpsestum, i, Schreibtäfelein. *Us.* Laudo quod in palimpsesto scripseris, in chartulâ mallem.

Palla, æ, Frauen-Mantel. Vestis muliebris genus.

Palladium, ii, Bildnis der Pallas. *Syn.* Palladis signum. *Us.* Libros ex medio incendio velut Palladium sustulit.

Palleo, ere, bleich werden / erbleichen/ erblassen. *Syn.* Expallesco, exalbesco *Usus.* Sudat, pallet, erubescit, titubat. *V. Pallor.*

Palliatus, a, um, mit einem Mantel angethan. *Usus.* Græcus judex modò palliatus, modò togatus.

Pallidus, a, um, * bleich/blaß. *Us.* Pallidô cortice arbor.

Palliolum, i, ein Mäntelein. *Epi.* Sordidum. *Us.* Sæpe est sub palliolô sordidô sapientia.

Pallium, ii, ein Mantel. *Syn.* Amiculum, quod Græcorum proprium fuit, ut toga Romanorum. *Epi.* Aptum ad omne tempus, laneum, purpureum. *Usus.* Iste cum pallio purpureo. Pallium collo injicere. Palliô tegere. Pallium alicui detrahere. Onerare humerum palliô.

Pallor, oris, blasse Farbe / Bleichheit/ bleiche Farb R. *à πελὸς, ſ πελλὸς, lividus. Usus.* Terrorem pallor & dentium crepitus consequitur. Magnô cum tremore & pallore aliquid dicere. Pallor deinde suffusus est, & totum corpus color vitalis reliquit. Exanguis ille & æstuans, & pallore deformis,

Palma, æ, die flache Hand. R. *à παλάμη,* vola explicata. *Syn.* Manus pars interior. *Epi.* Dextra, difficilis. *Us.* Rhetorica palmæ. Dialectica pugno similis. 2. Arbor, Palm/Palmbaum. *Epi.* Lemniscata, procera & tenera, urbana, Palmæ agrestes, infames, multæ, plurimæ. *Us.* Palma nobilissima illa arbor, nullo cedit ponderi, sed contra assurgit & reluctatur. Palmarum agrestium multitudo in Sicilia. 3. *Transl. Victoria, laus, principatus alicujus rei.* Eloquentiæ palmam dare, deferre. Ille de omnibus palmam tulit, retulit, accepit. Plurimarum palmarum vetus & nobilis

gladia-

gladiator. Palmum alicui dubiam facere, præripere alicui.

Palmaris, e, zur Gedächtnus eines Siegs gehörig. *Syn.* Palmâ victoriaque dignus. *Usus.* Statua palmaris. Palmaris illa Philosophorum sententia.

Palmarius, a, um, *idem.* *Usus.* Id est, quod mihi puto me palmarium reperisse. das beste und fürnehmste / Ehr einzulegen.

Palmus, i, * einer Hand oder Spannen breit. *Syn.* Mensuræ genus.

Palatio, onis, * Einschlagung der Pfähle. *Syn.* Fundamenti genus in aquis aut uliginosis locis, à palis, qui in terram depanguntur, dictum; fistucatio. *Usus.* In palustribus locis, infra fundamenta ædificiorum palationibus crebrè fixa alnus permaneat immortalis.

Palor, aris, * umher schweiffen und streiffen. *Syn.* Vagor, dispergor. *Usus.* Vagi per agros palantur milites. Exercitus per sylvas fugâ palatus. *Vid. Vagor.*

Palpor, aris, vel o, as, streichlen / tätschlen / heuchlen. *Syn.* Adulor, blandior, assentor. *Adv.* Planè. *Usus.* Palpari aliquem.

Palpebræ, arum, Augbram. *Syn.* Tegumenta oculorum molliſſima tactu, ne cæderent aciem, munitæ tanquam vallô pilorum. *Epi.* Molliſſimæ, resectæ.

Palpito, are, zittern und klopffen. *Syn.* Est moveri & exilire, sed motu frequenti & leni. *Usus.* Cor animantis evulsum ita mobiliter palpitabat. *V. Trepido.*

Palpum, i, * das Schmeichlen / Streichlen / Heuchlen. *Syn.* Blanditiæ. *Usus.* Palpum alicui obtrudere. Aliquem palpô percutere.

Paludamentum, i, * Leibrock unter dem Harnisch. R. *quasi belli indumentum.* *Syn.* Insigne ac ornamentum militare, præcipuè Imperatorum.

Paludatus, a, um, mit einem Leibrock angethan. *Syn.* Paludamentô ornatus.

Palus, i, ein Pfahl. *Syn.* Lignum in terrâ infixum, & patibuli genus. *Usus.* Damnati producuntur, ad palum alligantur.

Palus, udis, eine Pfütze / Sumpff / Pfuhl / Morast. R. ἅπηλὸς, *lutum.* *Usus.* Paludes siccare. Tandem ereptus è paludibus emersit.

Palustер, re, * mosächtig / sumpffig / pfützig. *Usus.* Locus palustris.

Pampinus, i, Räb-Blat. *Syn.* Folium vitis. *Usus.* Uva vestita pampinis nimios solis defendit ardores.

Panchrestus, a, um, zu allen Kranckheiten heilsam. *Syn.* Optimum, præstantissimum, panchrestum medicamentum.

Pandiculor, ari, * sich recken / strecken / dehnen. *Syn.* Oscito. *Usus.* Ut pandiculans oscitatur.

Pando, ere, auffthun / öffnen / ausbreiten. R. *à* πετανύω. *Syn.* Aperio. *Adv.* Longè se, latè se. *Usus.* Oratione vela pandere. Passis velis provehi.

Panegyricus, i, Ehren- und Lob-Rede. Lobgedächtnuß. R. à πᾶν & ἀγείρω. *Syn.* Laudatio, sive oratio & concio in conventu habita.

Panegyris, is, eine feyerliche Versammlung oder Zusammenkunfft. *Syn.* Nundinæ, solennis & publicus conventus seu celebritas. *Usus.* Erat illô ipsô die nundinarum panegyris.

Pango, ere, einschlagen / einhefften / einstecken / einsetzen / einpflantzen. *Syn.* Figo, jungo. Compono, condo, scribo. *Usus.* Carmen, societatem, pacem pangere. *V. Pago.*

Panis, is, Brodt. R. *à* πάω. *vescor, vel à* πᾶν, *omnis; quòd cum omni cibô apponatur; vel potius à pascendo.* *Usus.* Pistor domi nullus, panis cibarius nullus, nulla cella.

Pannosus, a, um, übel bekleidet / hudelicht / zerlumpt. *Syn.* Malè vestitus, sordidatus.

Pannus, i, ein Tuch. *Usus.* Pannis annisque obsitus. Pannis lacer, *homo vilis & rejectus.*

Panthera, æ, Leopard / Pantherthier. *Syn.* Bestia maculosa.

Papaver, eris, * Magsaamen / Mohnsaamen.

Par, ris, ein paar / gleich. *Syn.* Parilis, æqualis, æquus, similis, socius alicujus rei.)(*Superius, dispar, princeps, impar.* *Epi.* Conjunctius, geminum in scelere, usitatum, inauditum, ferum & barbarum.

rum, nobiliſſimum gladiatorum, ſimile. *Adv.* Planè, omninò, nequaquam, propè, pares abſolutè, æquè inter ſe, perfectè. *Uſus.* Hoc mihi par tecum eſt. Par eſt, quod inter omnes æquale eſt. Æquô & pari jure vivere. Neminem in dicendo habuit parem. Par pari referre. Tot hoſtibus pares non ſumus. 2. *Par eſt, æquum eſt, decet.* Dubito, quid me facere par ſit. *Phraſ.* Omnibus ferè rebus pares ſumus; ejusdem fortunæ conſortes; in eâdem æquatione gratiæ, dignitatis; in communi fortunâ ſumus, æquamus, adæquamus inter nos; factis nos æquiparamus, æquabiles ſumus; maxima eſt inter nos æqualitas & ſimilitudo; inſtitutis animisque nihil inter nos diſſidemus, ſummè congruimus; maxima inter nos eſt rerum omnium exæquatio; nos juxtà gerimus, juxtà exiſtimamus, æquâ fortunâ utimur.

Par pari referre, dare, reddere; idem reponere, **gleiches mit gleichem vergelten.** Qui alteri exitium parat, eum ſcire oportet, ſibi paratam peſtem, ut participet parem; ùt meruerit, habebit. *V. Similis.*

Parabilis, e, das zu bekommen iſt. *Syn.* Facilis inventu & paratu, *Uſus.* Parabilis victus, convivium, divitiæ.

Paradoxa, orum, unerhörte ſeltzame Ding. *Uſus.* Paradoxa Græci, nos admirabilia dicamus, & contra opinionem omnium.

Paralyſis, is, der Schlag / der halbe Schlag. *Syn.* Reſolutio nervorum. *Uſus.* Paralyſi laborar, **vom Schlag gerührt.**

Paraſceves dies, Charfreytag / Rüſttag / ſtiller Freytag. Dies, quo ſe pro nobis Chriſtus in cruce tradidit; ſoteria; dies dicatus redempto orbi; ſolennes feriæ, quibus cæleſtes iras in omne genus humanum intentas olim ſuo potiſſimum capite Chriſtus excepit.

Paraſitus, i, Tellerſchlecker / Schmarotzer. *Syn.* Menſarum aſſecla.

Paratè, bereit / gefliſſen. *Uſus.* Sumptô ſpatiô ad cogitandum paratè, accuratèque dicere.

Paratus, a, um, fertig / bereit / willig. Inſtructus, armatus, promptus, expeditus, qui præſtò eſt.)(*Imparatus. Ad.* Bene, bene ad fortitudinem, jam pridem ad cædem, omninò, eſt armatus contra fortunam, præclarè. *Uſus.* Paratus ab exercitu, ab rebus neceſſariis; ad omne facinus paratiſſimus. Paratus ac bene meditatus in forum venit. Omnibus naturæ & artis præſidiis ad dicendum paratus. *Phraſ.* Diligenter, præclarè paratus, atque inſtructus adero. Nemo me paratior, vigilantior, compoſitior, expeditior. Ita exercitatus, erectus, armatus animis adero; ita dimicationi inſtructus intentúsque, ita paratis compoſitisque rebus, ita alacri animô adero, ut nihil in me moræ ſit, ut per me non ſtet, quin res tota extemplò conficiatur. Non eſt, ut currentem incites, ita ad omnia præſtò ſum. *V. Expeditus.*

Parcè, ſparſam / genau. *Syn.* Reſtrictè, ſobriè, parum, continenter.

Parco, ere, verſchonen. *Syn.* Ignoſco, concedo, remitto, condono, veniam do, tempero, impunitatem do, impunitum ſcelus fero.)(*Perdo, ſpolio. Adv.* Gratis alicui, omninò alicui, omninò noni, parum valetudini. *Uſus.* Non parcam operæ. Mihi, quæſo, parcas ac dignitati meæ, prædia mea ne attingas. Hic nec ſuæ unquam, nec alienæ pudicitiæ pepercit. *Phraſ.* Dignus es, ut tibi parcatur; dignus es, ut tibi condonetur, remittatur, ignoſcatur, venia detur, indulgeatur; mereris veniam, impunitatem; dignus es veniâ, impunitate dignus es, ut ad hanc culpam conniveatur; mereris, ut impunè habeas, abeas, feras, facias. *V. Venia.*

Parcus, a, um, ſparſam. *Syn.* Parvô contentus, frugalis.)(*Prodigus, luxurioſus.* 2. *Avarus, tenax, cupidus. Uſus.* Parcus pater & tenax. *Phraſ.* Homo naturâ parcus es; ad largiendum reſtrictior, ruſticanâ quâdam parſimoniâ; in parſimoniâ maximum vectigal reponis: Homo ſummâ malignitate & ſordibus. Parcè nimiùm ſumptus facis; nimiùm ad rem attentus, durus, difficilis, tenax. Parcus es in conferendis muneribus, quia copiæ tibi non ſuppetunt. Anguſta eſt tua liberalitas, pro tenuitate copiarum; ideo benignus & liberalis valde non es, quia non valde abundas ſ. copioſus es. Largiris tenuiter; largiris infra modum, potiùs,

potiùs, quàm ſupra modum, quia non ſatis â copiis paratus es. Ideo largè non das, quia, quod des, non habes. *V. Illiberalis.*

Parens, tis, Vatter oder Mutter. R. *quaſi pariens, â pariendo.* *Syn.* Pater & Mater, procreatores, *Epi.* Antiquior, antiquiſſima & ſanctiſſima, bonus & liberalis, communis omnium, grandis natu, iners, impurus atque improbus, juſtus, optimè meritus, miſerrimus & optimus, mitiſſimus. *Parentes* chari, clariſſimi, humiles, miſeri, multi, perpetui. *Uſus.* Parentes oon alere nefarium eſt. Parentes, propter quos ſuaviſſimam hanc lucem aſpeximus, chariſſimos habete debemus, quòd ab iis vita, patrimonium, libertas, civitas, diſciplina tradita eſt. Me ſicut alterum parentem diligit & obſervat. Horum ego operum parens & effector ſum.

Parentalia, um. Todtenmahl. *Syn.* Juſta & convivia funebria.

Parentes, die Eltern. *V. Parens.*

Parento, are, den todten Eltern/einem Verſtorbenen das Jahr-Gedächtnus begehen. *Syn.* Juſta ſolvo, funus duco, funus indico. *Uſus.* Alicui parentare.

Pareo, ére, erſcheinen/ gehorchen. R. *â παρέω, πάρειμι, adſum.* *Syn.* Obedio, obtempero, dicto audiens ſum, morem gero.)(*Impero.* *Adv.* Diligentiſſimè, moleſtè, occultiſſimè, proximè legi. *Uſus.* Dolori, iracundiæ parére. Neceſſitati, tompori parére & ſervire. Alicujus conſiliis, cupiditati ſuæ parere. *V. Obedio.*

Paries, tis, Mauer / Wand. *Syn.* Maceries, privatus murus. *Uſus.* Nihil mihi intra parietes meos tutum, nihil inſidiis vacuum video. Parietem ducere, veſtire, dealbare. Parietem perfodere, diſturbare. Duos linire parietes, *Prov.* auff beyden Achſeln tragen.

Parietinæ, arum, baufällige Wand. *Syn.* Parietum reliquiæ, rudera.

Parilis, gleichförmig. *Syn* Par, ſimilis. *Uſus.* Parilis ætas, vox, honor.

Pario, ere, gebähren. *R. ab Hebr. Parah. fœtificare.* *Syn.* Gigno, procreo, profero, partum edo, acquiro, fætum fundo, partum enitor. *Adv.* Aliquando. *Uſus.* Factis ſibi maximam gloriam, pecuniis voluptatem peperit. Perfugium ſibi pedibus parere. Ægritudinem ea res mihi maximam peperit.

Pariter, gleichfalls/ ebenmäßig / ebenfalls. *Syn.* Simul, ſimiliter, æqualiter, æquè, viciſſim. *Uſ.* Creſcunt pariter & decreſcunt cum Luna piſces. Pariter cum vitâ ſenſus abit. Pariter æqualitérque inter ſe amare. Ille mecum pariter moleſtè fert.

Parma, æ, * runder und kleiner Schild. *Syn.* Breve ſcutum peditum.

Paro, are, bereiten/ zurüſten/ überkommen / zuwegen bringen / erwerben. *Syn.* Comparo, apparo, orno, adorno, inſtituo, inſtruo, molior, munio, viam munio. *Adv.* Bene; repentè hortos; ſenſim omnia, turpiſſimè eloquentiam, utrobique hoſpitium. Acerrimè bellum; diligenter, meliùs, publicè, convivia. *Uſus.* Inſtruere & parare convivium. Huc te para, huc cogita. *Phraſ.* Parat ſe ad iter, accingitur, accingir ſe itineri; itineris apparatu diſtinetur; diligenter ſe comparat; præmeditatur omnia, quæ paratô opus ſunt; iter magnâ diligentiâ adornat. *V. Inſtituo. Inſtruo. Comparo.*

Parochus, i, Koſtfreyhaltender/gaſtfreyer Wirth. *Syn.* Publicus miniſter curatorque, qui peregrinis publicô nomine neceſſaria procurabat. *Epi.* Publicus.

Parricida, æ, Vatter- oder Mutter-Mörder / Verräther des Vatterlands. *Syn.* Patrius interfector. *Epi.* Certiſſimus patriæ, importunus atque impius, impuriſſimus, teterrimus, audaciſſimus. *Uſus.* Parricidas inſui voluerunt in culeum atque in flumen dejici.

Parricidiosè, * Vatter-mörderiſcher Weiſe. *Uſus.* Parricidioſè vituperare parentem.

Parricidium, ii, Vatter- oder Mutters Mord / Verrath des Vatterlands. *Epi.* Familiare, fædiſſimum & teterrimum, fraternum, manifeſtum, nefarium. *Uſus.* Nefariô ſe patriæ parricidiô obſtrinxit.

Pars, tis, Theil/ Stück. *Syn.* 1. *Forma, ſpecies.* *Epi.* Abſoluta & aſſumptiva & negotialis, alicujus viæ, adverſa, æqua, æqualis aut alterô tantô major, dimidia, diverſa & diſſimilis, exigua, extrema, gravior, honeſtior, inchoata, interior,

ferior, interior, interna, & vehemens, intima urbis, læva.)(*Dextra.* Laudabilis orationis, leniſſima animi, leviſſima, libera, logica philoſophiæ, magna bonorum, urbis, noctis; magna & maximè ægra, & propè depoſita Reipublicæ, maritima provinciæ, neceſſaria, optima, princeps rationis & intelligentiæ, turpis calamitoſaque vitæ, tenuiſſima, contraria. *Partes* certæ, ceteræ, communes, generales conſtitutionis, honeſtiores corporis, præcipuæ, primæ, poſteriores, priores, ſimiles principio, ſui ſimiles, ſingulæ, ſiniſtræ, ſuperæ, ſuperiores, ultimæ, utiles. *Uſ.* Genus eſt, quod plures amplectitur partes. 2. *Membrum, portio,* **Portion/ Antheil.** In partem prædæ vocare, venire; Patrimonii partem legare, dare; Partem prædæ exigere, condonare, remitrere. 3. *Regio, locus.* Ab orientis partibus advenit. Multas in his partibus copias cenſemus, 4. *Officium, munus.* Videntur etiam hic aliquæ meæ partes. Perſonam aliquam & partes ſibi deposcere. Alicui imponere, dare partes, mittere in negotium. Has ego partes, hoc officium volens ſuſcepi, ſumpſi, volens ſuſtineo, ago, habeo, obtineo. 5. *Magnam partem,* **die meiſte Zeit über/ meiſtens / meiſtentheils.** Magnam partem tui conſulatus abfui. Majorem diei partem deſideo. Magnam partem tuis rebus occupor. Noctis magnam partem vigilavi. 6. *In utramque partem, & aliæ formulæ.* Multa mihi in utramque partem occurrunt. Magna vis eſt fortunæ in utramque partem. Hæc ſctipſi in eam partem, ne offenſum me credas. In eam partem decretum factum eſt. Hæc accipias in optimam partem. In eam partem potius peccant, quæ cautior eſt. Pro parte meâ te audivi. Pro civili parte. Pro illâ tenui infirmâque parte Remp. defendi. Ex magnâ parte tibi aſſentior. Hæc illa aliquâ ex parte habebat. Ex quadam parte mortalis, non ex altera. 7. *Primas & ſecundas, tertias partes alicui dare, id eſt primum &c. lotum, gradum, laudem.* Hortenſius facilè primas tenebat, ferebat. Primas alicui dare, cedere, tribuere, concedere (ſcil. partes.) 8. *Factio, ſecta.* Pompeji partes ſequi, fovere. Pompeji partibus inſici; ſtudere, favere; Pompejanarum partium eſſe. Cæſaris partes deſerere, oppugnare. Nullius partis eſſe, ab omnibus diſſentire.

Parſimonia, æ, **Sparſamkeit.** *Syn.* Frugalitas, moderatio, mediocritas ſumptuum. *Epi.* Ruſtica atque inculta, ſumma, vectigal magnum, apta. *Uſ.* Summa parſimonia eſt ſumma diligentia, quâ res familiaris conſervatur, retinetur, augetur. Parſimoniâ ſeim tueri. *Vid. Parcus.*

Particeps, cipis, **theilhafftig.** *Syn.* Conſors, ſocius, non expers, compos.)(*Expers, carens.* *Adv.* Maximè. *Uſ.* Socius ac particeps ſceleris. Homo mentis & rationis particeps. Hujus conſilii ego & particeps & adjutor & ſocius eſſe cogor. *Phras.* Fac me tuarum laudum participem; in ſocietatem me tuem laudum venire patere; communices mecum tuas laudes; ne me expertem tuorum decorum ſinas; partem aliquam tuæ gloriæ in me deriva; aliquid mihi tuæ laudis impertire; in partem me tuorum decorum voces; conſocia mecum tuas delicias.

Participo, are, **theilhafftig machen/ mittheilen.** *Syn.* Impertior, communico, partem capio. *Uſ.* Parem peſtem participabit. *Phraſ.* Tu velim amoris me tui participem imprimis facias. Cupio amoris tui, ſingulari quâdam ratione particeps eſſe. Ne patiaris me partem amoris tui minimam ferre. Effice, quæſo, tuum ut amorem participem; effice, quæſo, de tuô ut amore cumprimis participem. Noli committere, ut partem amoris tui minimam capiam; ut exiguum ab amore tuô fructum feram, colligam, ſumam, percipiam; fructum amoris tui velim non eſſe exiguum, vulgarem, mediocrem. *V. Communico.*

Particula, æ, **kleiner Theil/ Stücklein/ Particul.** *Syn.* Articulus, appendicula. *Epi.* Parva urbis, breviores.)(*Longiores*; imminutæ, impares, æquales, minimæ, ſimiles inter ſe, tenuiſſimæ. *Uſus.* Omne animal quaſi mundi particula eſt. Particulam tuarum literarum legi. Hæc particula tantùm eſt ſcelerum tuorum.

Particulatim, **Stückweiß/ von Stück zu Stück/ in Theile getheilet.** *Syn.* Artic-

articulatim, membratim, ſingillatim. *Uſus.* Si ſummatim, non particulatim narrabimus.

Partim, theils. *Syn.* Quæ pars, ex parte quâdam. *Uſus.* Eorum partim in pompa, partim bellò illuſtres fuerunt. Partim temerè effutita. Ex quibus partim tecum ſentiebant, partim adverſabantur.

Partior, iris, theilen / zertheilen. *Syn.* Divido, partio, partitionem facio, communico. *Adv.* Æqualiter, breviter, commodè, paulò ſecus. *Uſus.* Bona ſua cum ſociis partiri. *V. Divido.*

Partitè, getheilt/ausgetheilt. *Syn.* Diſtributè, ordinatè, diſtinctè.

Partitio, nis, Theilung / Zertheilung/ Eintheilung. *Syn.* Diviſio. *Epi.* Æquabilis, commodior, generalis, iniqua, utilis in aliquô genere, utilior & aptior ad bene beatèque vivendum. *Uſus.* Partitio bonotum, urbis, Italiæ, ærarii. Mihi pecunia è partitione debetur.

Partitor, oris, Theiler/ Zertheiler. *Uſus.* Non te cuſtodem ad continendas, ſed partitorem ad partiendas merces miſſum putato.

Parturio, íre, in Kindsnöthen liegen/ kreiſten/ gebähren wollen. *Syn.* Pariendô labœro, enitor. *Adv.* Jam diu. *Uſus.* Utinam aliquando dolor populi Romani pariat, quod jam diu parturit.

Partus, ûs, Geburt. *Uſ.* Luna ſole illuminata graviditates & partus affert, facit. Jam appropinquat, inſtat partus. 2. *Fœtus.* Partum herbis & medicamentis abigere, partu levari. Aureus matris ſuæ partus.

Parvitas, tis, Kleinheit/ Kleinigkeit. *Uſus.* Cerni non poſſunt propter parvitatem.

Parum, wenig. *Syn.* Paulùm, modicùm, paululum, leviter, ad exiguum tempus, minimùm, minùs.)(*Multùm.* *Uſus.* Sunt hæc parum firma, *Phraſ* Eſt homo parum diligens; parcè, timidè, & molliter laborem contingit; breviter, malignè, modicè, reſtrictè, leviter, perleviter ſe labori indulget. Si perparum, ſi tantulùm, ſi pauſillùm, ſi punctum temporis allaboret, emori ſe autumat. Tenui diligentiâ homo, ac propè nullâ. *Parum abeſt*, quin &c. *Tantum abeſt, ut &c, ut potius &c.*

Parumper, auf wenig Zeit/ auf eine kleine Weile. *Syn.* Pauliſper, aliquantum, ad breve tempus, ad punctum temporis paulùm, perpaulùm, tantulùm. *Uſus.* Abduco parumper animum à moleſtiis.

Parvulus, a, um, ſehr klein. R. *απαύρος, pauceus.* *Adv.* Admodum. *Syn.* Puſillus, exiguus, modicus, brevis, anguſtus, tenuis, minutus, modicâ magnitudine.)(*Magnus.* *Uſus.* Parva exigui temporis uſura. *Phraſ.* Parvum eſt hoc tuum beneficium; exile, minimum, tenuiſſimum; leve & contemptum munus; munus perexiguum, pertenue, minutum; propter ſuam exiguitatem & parvitatem vix memoratu dignum.

Paſcha, tis, Oſter-Feſt/ Oſtern. R. Πάσχα, ex *Hebr. Peſach, tranſitus.* *Syn.* Tempus maximis gaudiôque effertiſſimis opimitatibus refertiſſimum ac prorſus aureum, quâ memoria triumphi illius omnium poſt homines natos illuſtriſſimi, ſplendidiſſimique per orbem terrarum recolitur, ac celebratur.

Paſco, ere, weiden. R. *a Βόσκω, paſco.* *Adv.* Bene ſatis. *Uſus.* Paſcere equos, ſues. Cruciatu paſcere oculos, animum picturis; paſci, delectari, perfrui pacis fructibus.

Paſcua, orum, Weide. *Epit.* Læta, herboſa.

Paſſer, Spatz/ Sperling. *Uſ.* Ex paſſeribus augurari.

Paſſim, hin und her / hin und wieder. *Syn.* Diſpersè, ubique, undique, ſine ordine. *Uſ* Paſſim per forum volitare aves huc illuc paſſim vagantes.

Paſſio Domini. *Phraſ.* Multæ quoque res & ſenſibus orbatæ interitum creatoris ſui luxerunt; Dies in noctem conceſſit, elementa turbata ſunt, ſaxa quaſi doloris vim non ferentia crepuerunt, tumulis apertis cadavera redeuntibus animis jam olim efflatis prodierunt; tantô Rege ac Dominô ſic agitatô, concuſſô, raptatô tota tellus cohorruit atque contremuit, petræ diſſiluerunt, tenebræ terris incubuerunt, ſol tenebris obtectus, velum templi diſruptum, &c. Acerbiſſima Chriſti nox, mors, exceſſus, cruciatus; tormenta pro humano genere obita; aſperi cruciatus Chriſti.

Paſſus, ûs, Schritt. *Syn.* Gradus, *Epi.*

Perpauculi. *Uſ.* Disjunctas terras paſſibus peragrare. Urbe aberat mille paſſus.

Paſtio, onis, **Weydung des Viehes.** *Syn.* Pabulum, paſtus. *Uſus.* Alia Regio fertilior eſt magnitudine paſtionis.

Paſtor, oris, **Hirt/ Viehhirt.** *Syn.* Pecoris Magiſter, ut Bubulcus, aſinarius, ſubulcus, opilio. *Epi.* Cupidi literarum,

Paſtoralis, e, **einem Hirten ziemend/ gehörig.** *Syn.* Paſtoritius.

Paſtoritius, a, um, idem. *Uſ.* Paſtoralis fiſtula. Paſtoralis habitus, cantus.

Paſtus, ûs, **Weide.** *Syn.* Paſtio, cibus, locus paſcuus. *Epi.* Aptus, ferus, immoderatus, præſens, ſuaviſſimus. Diverſi, novi oratorum, tetri, varii & abundantes, veteres oratorum. *Uſus.* Paſtum animantibus largè natura comparavit, paravit. Animalia, quæ ad vivendum ſunt neceſſaria, inquirunt paſtum & latibula. Partes corporis, ad paſtum capeſſendum & conficiendum. Oblectatio induſtrio ſuaviſſimus animorum paſtus.

Patefacio, ere, **Aufthun/ einlaſſen/ eröffnen/ offenbaren.** *Syn.* In lucem profero, divulgo. *Uſus.* Hoſtibus portam patefacere. Is & ſcelerum indicia oſtendit, & periculorum ſigna indagavit, patefecit, protulit. Ea res feneſtram ad omnem nequitiam, latam avaritiæ viam patefaciet. Patefacere & illuſtrare veritatem. Iter hoſtium internecione patefacere. *V. Manifeſtus. Prodo.*

Patefactio, onis, **Offenbahrung.** *Syn.* Evolutio, explicatio rerum apertarum.

Patella, æ, **ein Pfanne/ Topf/ Schüſſel.** *Syn.* Vas picatum vel fictile, ſacrificiis faciendis aptum. *Epi.* Argentea, grandis.

Patenter, **öffentlich.** *Syn.* Apertè)(*Abscondite.*

Pateo, ere, **offen ſtehen/ kund und offenbar ſeyn.** R. *à πετάω, Aperio. Syn.* Apertus ſum.)(*Clauſus ſum. Uſus.* Patet janua. Huc tibi aditus patere non poteſt. Patent hæc & in promptu ſunt omnibus. Non omnibus idem curſus in cælum patet. 2. *Concedo, non nego, facilis ſum.* Velim, ut mihi tui libri, ut gratiæ reditus, ut tua omnia mihi pateant. Putant peccatorum omnium licentiam ſibi patere. 3. *Vim habeo magnam, amplam naturam.* Hæc ars latiſſimè patet, & ad plurimos pertinet. Ejus beneficia latè patent.

Patet, **es iſt klar/ es iſt am Tage.** *Syn.* Conſtat. *Uſus.* Diſcuſſa eſt caligo, diluxit, patet, videmus omnia.

Pater, tris, **Vatter.** R. *à πατὴρ, quaſi παῖδας τειρῶν, conſervans liberos. Syn.* Parens, genitor, procreator, generator, ſator, educator, altor. *Epi.* Ærumnoſus, Altitonans, (*Deus*) amens, amiciſſimus, beatior quam &c. blandus, certus, clariſſimus, conſularis, doctus dulcis, durus vehemensque, facilis & liberalis, felix, ferox & arrogans, infeſtus, fortiſſimus, grandis natu, inprimis honeſtus, humaniſſimus & chariſſimus, humilis, imberbis, importunus & crudelis, improbus, innocentiſſimus, levis, mendax & avarus, amans ſuorum, miſer, naturalis, negligens & diſſolutus, nobiliſſimus, parcus ac tenax, paratus, ſeverus, parum ſplendidus, turpiſſimus, fideliſſimus. *Uſus.* Parente natus eſt ſapiente, ſanctô, ſeverô. Vehemens pater, durus, ferreus; qui ſine cauſa oderit, quem procreârat. 2. *Senator, ſenior, majores,* Patrum noſtrorum ætate. Patres conſcripti, patriæ pater.

Paterfamiliâs, **Haußvatter/ Haußherr.** *Uſus.* Rei familiari tantum operæ dabat, quantum attentus & non indiligens paterfamilias.

Patera, æ, **eine Taß/ Trinckſchale/ Becher.** *Syn.* Poculi genus latum ac patens. *Epi.* Aurea, gravis, moleſta. *Uſus.* Excipere ſanguinem paterâ.

Paternus, a, um, **väterlich.** *Syn.* Patrius. *Uſus.* Paterna neceſſitudo bona hæreditas.

Pateſco, ere, **weit werden/ ſich weiterun/ öffnen/ aufthun.** *Syn.* Pateo.

Patheticus, a, um, **beweglich.** *Syn.* Genus dicendi, quô perturbantur animi & commoventur.

Patibilis, e, **leidentlich/ leidlich.** *Uſus.* Omne animal patibilem habet naturam. Dolor non patibilis me invaſit.

Patibulum, i, **Galgen.** *Syn.* Crux. *Uſus.* Patibulô affigi.

Patiens, tis, **leidend/ gedultig.** *Uſus.* Nimiùm patiens, lenis lentusque ſum. Non modò patiens, ſed & libenti animô parebo. *Phras.* Patiens eſt admodum,

facilis

facilis & lenis, perferens injuriarum, ultima omnia fortiter ferens; qui hilari animô dura omnia devorat; cujus patientiam, moderationem; in injuria tranquillitatem omnes demirantur.

Patienter, gedultiglich/ mit Gedult. *Syn.* Toleranter, placidè, sedatè, moderatè, tranquillè, patiente animô, lente, leniter, leviter, tolerabiliter, non repugnanter, fortiter, constanter. *Us.* Placidè, patienter ferre dolorem.

Patientia, æ, Gedult. *Syn.* Tolerantia. *Epi.* Expetenda, incredibilis, mira ac singularis, præclara famis ac frigoris. *Us.* Patientia est honestatis causâ rerum arduarum ac difficilium voluntaria ac diuturna perpessio. Ostendere suam patientiam famis, frigoris, inopiæ rerum omnium. Patientia & obsequiô mitigare aliquem. Nescio, quomodo usu obduruerit, & percalluerit tua patientia. Tentare alicujus patientiam, eâque abuti. Brutus usus est incredibili patientiâ.

Patina, æ, eine Schüssel. *Syn.* Quâ dapes in mensam inferuntur. Lanx. *Usus.* Animus est in patina. *Prov.*

Patior, i, leiden/ dulten/ erdulten/ ertragen/ vertragen. R. *Ex* ἔπαθον, *verbi* πάσχω. *Syn.* Fero, perfero, suffero, tolero, perpetior, sustineo, haurio, subeo, capio, permitto, sino, quiesco. *Adv.* Ægrè, demissè, difficillimè aculeum, diutiùs, graviter, & iniquô animô, indignè, molestè, tolerabiliùs dolores, toleranter dolorem, turbulentè humana. *Usus.* Non feram, non patiar, non finam. Non modò facilè patior, sed etiam gaudeo te abire. Quantum meus pudor & dignitas patiebatur. Non patitur se illigari negotiô. *Phras.* Quis porrò ista patiatur? quis ultrà perpeti & sufferre possit? quis non stomachetur, acerbè ferat? quis in tantâ perpessione dolorum tot plagas silentio ferat; tot labores exantlet, tot molestias tacitus s. silens devoret, concoquat? Quis animis ista æquis pertoleret, sileat ac dissimulet? Quis patienriam in tantâ insolentia non abrumpat? quis animô sit tam obfirmatô, ut ista fortiter, animô remissô, fronte & vultu nihil variatô, perpetiatur? *V. Fero.*

Patria, æ, Vatterland. *Syn.* Sedes natales; Dii penates, patrii; terra parens, altrix; patriæ solum. *Epi.* Antiquissima & sanctissima parens, afflicta, chara, multò charior, communis, deformis, germana, ingrata, media. *Usus.* Hæc germana mea, atria esset; Et quid domestica sede jucundius, dulcius? Deseres hanc terram, quæ te genuit & aluit, quam matrem appellas? Hoc cælum, sub quo natus es, & educatus, patrium hoc solum relinques?

Patriè, vätterlich. *Syn.* Paternô affectu. *Usus.* Non inimicè corripere, sed patriè monere.

Patritius, a, um, Geschlechter/ aus einem Edlen Raths-Geschlecht deren Römern entsprossen. *Syn.* Ex Patrum & Senatorum ordine.)(*Plebejus. Usus.* Tu ais, nisi qui Patritius sit, neminem bonô genere esse natum. Progenies Senatorum patritii sunt appellati. Patritii minorum gentium.

Patrimonium, ii, vätterliches Erb. R. *q. Patris munus. Epi.* Satis amplum, lautum, copiosum, luculentum, magnum, ornatissimum, publicum, tantum. *Syn.* Bona hæreditas. *Usus.* Filio meo satis amplum patrimonium relinquam, memoriam nominis mei. Patrimonium amplum constituere, *obtinere.* Patrimonium per scelus & luxum *comedere*, devorare, effundere, conficere, dissipare, dilapidare, consumere. Alicui patrimonium eripere; è patrimoniô expellere; spoliare, dejicere patrimoniô.

Patrimus, i, der noch den Vatter im Leben hat. *Syn.* Cujus Pater vivit adhuc.

Patrius, a, um, vätterlich. *Syn.* Paternus. *Usus.* Patrius animus in liberos. Res patriæ atque avitæ. 2. *Antiquus.* Est hic mos patrius.

Patro, are, begehen/ verüben. *Syn.* Committo, perficio. *Usus.* Quæ non Verres in Asia patravit?

Patrocinium, ii, Schutz und Schirm. *Syn.* Defensio, advocatio. *Epi.* Nec opinatum, repentinum. *Usus.* Deserti alicujus patrocinium suscipere, arripere. Patrocinium repudiare, reculare: itaque illud patrocinium orbis terrarum verius, quam imperium nominari poterat. *V. Defensio, Tueor.*

Patrocinor, ari, * schirmen/ schützen/ vertheydigen. *Syn.* Imbecilliorem

protego. *Vide Defendo, Tueor, Faveo.*

Patrona, æ, Beſchützerin. *Syn.* Defenſatrix.

Patronus, i. Vorſprecher / Vertheidiger / Schirmer / Schützer / Förderer. *Syn.* Defenſor, cuſtos, tutor, propugnator. in cujus fide & clientela aliquis eſt,)(*Clions. Epi* Deterrimus obſcuriſſimusque, dignus, indignus conſulatu, minimè diligens in cauſis cognoſcendis exponendisque, diligentiſſimus, diſertiſſimus; fervidior paulò totô genere atque commotior, diligentiâ tamen, virtute animi atque vitæ bonis auctior in ſenatu. Maximè incautus, luculentus, aſper, maledicus, malus, mercenarius, optimus, quidam perilluſtris, tolerabilis, nec rudis in jure çivili & virtute & genere orationis liberæ. *Patroni* æquales & conſulares, ampliſſimi, antiquiſſimi, certiſſimi, iidemque acerrimi, ingenioſi, magni, multi, novi, pertinaces, principes, veteres. *Uſus.* Aliqnem ſibi, ſuæ cauſæ patronum adoptare, cooptare, aſciſcere, adhibere; patronum alicui dare & conſtituere. *Phraſ.* In agendis cauſis Cicero omnibus antecelluit. In agendis cauſis Cicero omnibus præſtitit, vicit omnes, excelluit inter omnes, anteivit ſ. anteceſſit omnes. Cauſidicorum coryphæus Cicero fuit. Patronus Ciceroni conferendus nemo fuit, neque eloquentiâ, neque ſtudiô, neque fide. Ad judices, ad tribunalia, ad cauſas tantum eloquentiæ, ſtudii, fidei, quantum Cicero, nemo attulit. In judiciis. in foro, in forenſibus cauſis, in forenſi munere, in tractandis cauſis, in cauſarum patrociniis, in defendendo & accuſando par Ciceroni nemo fuit. *V. Patrocinia.*

Patruelis, is, des Bruders Sohn. Patrueles, Kinder von zweyen Brüdern. *Syn.* Fratrum inter ſe filii. *Uſ.* Cognatione parruelis, amore germanus.

Patruus, ii, des Vatters Bruder / Vetter. *Syn.* Mei patris frater. *Epi.* Ampliſſimus, clariſſimus, pertriſtis.

Patulus, a, um, allezeit offen. *Syn.* Patens. *Uſus.* Patulis ramis diffuſa platanus.

Paucitas, atis, Wenigkeit / Mangel. *Syn.* Exigua quantitas, parvus numerus, inopia. *Epi.* Mirâ, ſumma, magna. *Uſus.* Magna ſemper fuit oratorum paucitas.

Paucus, a, um, wenig / nicht viel / in geringer Anzahl. R. *à παῦρος.* *Syn.* Rarus, modicus, exiguus, minus multi. perpauci.)(*Innumerabilis, multi. Adv.* Admodum, oppidò, valdè, quàm. *Uſ.* Modica & pauca dicere. Paucis te volo. Paucis abſolvam; ad pauca redigere. *Phraſ.* Paucos nunc viros egregios numerat Reſp. Magna eſt penuria in omni gradu; virorum talium maxima eſt orbitas, ſie ſind dünne geſäet; minimè multi ſunt, parum multi, perpauti, nequaquam ſatis multi præſtantes; tenui præſidiô, exiguâ manu, paucis atque admodum paucis egregiis civibus inſtructa eſt civiras; quotus quisque enim eſt, qui emineat? Summa eſt infrequentia, mira paucitas, exiguus numerus, minima copia præſtantium virorum; infrequentes, rari ſunt & perpauculi egregii viri; haud quisquam ferè eſt excellentium virorum.

Paveo, ere, ſchüchtern oder erſchrocken ſeyn / zittern und beben / ſich fürchten / erſchrecken. *Syn.* Timeo. *Uſus.* Pavet animus ad memoriam rei. *Vid. Timeo.*

Pavidè, * erſchrecklich / furchtſamlich. *Syn.* Timidè, meticuloſè.

Pavidus, a, um, * erſchrocken / furchtſam / ſchüchtern. *Uſus.* Urbs formidine pavida. *V. Timidus.*

Pavimentatus, a, um, gepflaſtert. *Uſus.* Porticus pavimentata.

Pavimentum, i, Boden / Eſtrich / Pflaſter. *Syn.* Solum arte factum, ſtratum aliquâ materiâ in ædibus. *Epi.* Marmoreum. *Uſus.* Natabant pavimenta vinô. Facere pavimentum, ein Eſtrich ſchlagen.

Pavio, ire, ebnen / eben machen / gleich ſchlagen. *Syn.* Ferio, peto, tundo. *Uſ.* Pulli terram paviunt.

Paulatim, langſam / allgemach. *Syn.* Senſim, minutatim, leniter.

Pauliſper, eine wenige / kleine oder kurtze Zeitlang. *Syn.* Aliquantùm, paulùm, ad breve tempus, ad punctum temporis.)(*In perpetuum. Uſ.* Abeſſe ab domo paulisper. Expecta pauliſper.

Paulò, wenig / nicht viel / ein klein wenig / nur

nur in etwas. *Syn.* Haud multum. *Usus.* Paulò liberius, faſt / ſchier / beynahe. Paulò plùs, paulò ampliùs. Paulò antè, kurtz vorher / ein wenig vorher. Imo proximè. Paulò magis illud placet, etwas / in etwas gefälliger. Paulò poſt adero, bald / alsbald / ſtracks. Si paulo rideas extra decorum.

Paululùm, etwas / in etwas / ein wenig. *Syn.* Puſillùm. *Usus.* Nihil ferè, aut admodum paululùm. Sol paululùm à meridie devexus.

Paulùm, ein wenig / in etwas / faſt in etwas. *Adv.* Admodum. *Usus.* Reſpice paulùm. Iſta me paulum recreant.

Pavo, onis, ein Pfau. *Usus.* Cauda pavoni à natura ad ornatum additur.

Pavor, oris, groſſer Schrecken und Furcht. *Syn.* Pavor metus eſt mentem locò movens. *Phraſ.* Pavor me cepit. *V. Timor.*

Pauper, ris, arm / dürfftig. *Syn.* Inops, egens, qui eget, tenuis, tenuior, humilis, parvis opibus ac facultatibus prædìtus, inaniſſimus, cui egeſtas imperat, cui parva eſt res familiaris, qui in paupertate eſt. *Usus.* Hic non modò non copioſus & dives, ſed etiam inops & pauper eſt cenſendus. *Phraſ.* Maximè inops eſt. Egentiſſimus, tenuiſſimus, inaniſſimus, miſerrimus, pauperrimus eſt. Summâ egeſtate eſt. Nimiùm rerum egenus eſt. Tenuiſſimis ac ferè nullis opibus eſt. Nihil habet præter miſeram animam. In eum locum deductus eſt, in eas redactus eſt anguſtias, eò redactæ ſunt fortunæ ejus; eò eſt à fortunâ dejectus, detruſus, deturbatus; eò cecidit, ut, unde viveret, non haberet; ut ei ad victum neceſſaria minimè ſuppeterent; ut inopiâ premeretur earum rerum, ſine quibus vix, aut ne vix quidem hominum vita ſuſtentatur; ut ea deſideraret, ea requireret, quæ vivendi neceſſitas poſtulat atque exigit. Eò redactus eſt miſeriarum, eò devenit, ut iis rebus deſtitueretur ſ. careret; ut ab iis rebus eſſet imparatus, inops, egens; ut earum rerum eſſet inops; ut ea illum deficerent, ea illi deeſſent; ut earum inopiâ laboraret, ſine quibus ægrè vivitur, vel potiùs nullô modô vivitur. *Vid.* Egeo,

Pauperies, ei, Armuth / Dürfftigkeit. *Syn.* Paupertas.

Paupertas, tis, Armuth. *Syn.* Tenuitas, anguſtia rei familiaris, inopia, penuria, egeſtas, mendicitas, domeſtica difficultas. *Epi.* Summa, tolerabilis. *Usus.* Paupertas, ignobilitas, humilitas, cujus onus diſputando levamus, docentes, quam parva & pauca ſint, quæ natura deſideret. Homo patientiâ paupertatis ornatus. *Phraſ.* Bonus vir in ſummâ paupertate verſatur. Nihil illô ſpoliatius, nihil egentius; tanta eſt hominis tenuitas, tanta implicatio rei familiaris, copiis familiaribus eſt adeò exiguis, ita domeſticis malis impeditur, ad ultimam egeſtatem redactus tantâ vexatur inopiâ, ut inter miſerrimos & deſertiſſimos numerari poſſit. *V. Inopia. Tenuis. Humilis.*

Pax, cis, Friede / Einigkeit / Ruhe. *Syn.* Concordia, otium, tranquillitas, compoſitio.)(*Bellum. Epi.* Certa, civilis, communis, diuturna, explorata, externa, fraterna, nondum ſatis firma, honeſta, iniqua, injuſta, magna, maritima, opinabilis, optatiſſima, periculoſa, perpetua, peſtifera, piâ & æterna, placidiſſima, præſens, ſempiterna, ſtabilis, ſumma, turpis, tuta tranquillaque, vera, utilis. *Usus.* Pax vel injuſta utilior eſt, quàm juſtiſſimum bellum in civibus. Nomen pacis dulce, res ipſa ſalutaris. Pacem *petere*, orare, expoſcere, tentare, de pace agere. Pacem *impetrare*, redimere, jacturâ aliquâ; Pacem *facere*, conficere, dare, jungere, paciſci. Pacem recuperare, reducere, conciliare, parere, gignere, coagmentare, ponere, ad conditiones pacis adducere. Pax inter partes convenit. Pacem *accipere*, ſervare, confirmare, habere. Pace uti, pax eſt. Pacem turbare; irritam, infectam facere; pacem obruere, imminuere, excludere, eripere. 2. *Formulæ.* Tuâ pace dixerim. Quod dicam, in bonam partem accipies. Pace Magiſtri dictum ſit. *V. Tranquillitas.*

Paxillus, i, Pfahl / Pflock.

Peccatum, i, Sünde / Miſſethat / Übertrettung / Übelthat / Verbrechen. *Syn.* Delictum, erratum, crimen, culpa, error,

error, vitium, noxa, noxia, maleficium, pravus actus, animi labes.)(*Rectè factum.* *Epi.* Commune, levius, majus, manifestum, non mediocre, par. *Usus.* Præter culpam & peccatum nihil homini accidere potest pertimescendum. Multis nostris peccatis in has ærumnas incidimus. Vitæ totius peccata recordari, confiteri. Hoc tui peccati est, non mei errati. Peccato indulgere; peccatum corrigere; carere peccatô. *Phras.* Omnes in omni scelerum flagitiorumque genere volutantur. Omnes in omnem culpam prolabuntur. Omnem improbitatem omnes amant. Incurrunt homines in omnem improbitatem, iniquitatem. Nulla culpa est, quæ hodie non subeatur. Nullum hodie flagitium ignoratur, prætermittitur, committitur. *Si culpam commiseris non mediocre damnum consequetur.* Si quid offendes, errabis, secus efficis, committes, admittes, peccabis. Si laberis, si quam in culpam incideris, si te minùs honestè tractaveris, sive minùs sapienter te gesseris; si te, quem non decet, eum præbueris, magno tibi constabit; non levis jactura, non leve detrimentum consequetur; tuam culpam gravi damnô solves, tuam culpam magna mercede redimes, gravissimè lues. Offensionem imprimis esse periculosam, offensionem magnô tibi futuram damnô, tibi affirmo. *V. Error. Crimen. Scelus. Vitium.*

Peccatum originale, **Erb-Sünde/ angebohrne Schuld.** *Syn.* Nativa labes, insitum naturæ crimen, peccati inhærentis contagio, peccatum originis, malum hæreditarium; primi hominis crimen, in posteros homines lethali contagione transfusum.

Peccatus, ûs, * **das Sündigen Vergreiffen/ Ubertretten.** *Usus.* Nemo ita in manifesto peccatu tenebatur.

Pecco, are, **sündigen/ frevlen/ übertretten mißhandlen.** R. *a* pecus; *peccatum enim hominem pecori reddit similem. vel ab Hebr.* Pak *titubavit.* *Syn* Delinquo, aliquid admitto, committo, scelus admitto, scelere me astringo, obstringo, devincio, rem nefariam committo, facinus edo, scelus in aliquem edo, flagitium committo, scelera facio; culpam suscipio, contraho, committo; vitium, scelus concipio.)(*Rectè facio.* *Adv.* Consultò, impune, vehementiùs. *Usus.* Semper est turpe peccare. Si quid in te peccavi, ignosce. In hoc eodem, in eandem partem & tu peccâsti. Multa peccare solemus indies. Peccare est tanquam transilire lineas. *Phras.* Animi labes nec diuturnitate vanescere, nec amnibus ullis elui potest, si quod nefas contractum. Si quid adversus DEum facias, delinquas; si quid maleficii, flagitii committas; si aliquid culpæ suscipias, admittas; si quod in te peccatum hæreat, ignosci quidem, non item infectum fieri potest. *Gravissimè peccas.* Scelerate agis, summum dedecus admittis; immane scelus, facinus, flagitium, maleficium admittis; nefarium scelus facis, committis; detestabile scelus suscipis, edis; infestum ac immane scelus perficis; scelestè, impiè agis; scelestum facinus patras, perpetras; Piaculum committis; iniquissimè facis; Maximô te celere astringis, obstringis; culpam gravem committis. *Hanc nunquam subivi culpam*; hanc ego nunquam attigi culpam; hoc me crimine nunquam contaminavi, inquinavi, infeci, pollui; hæc me nunquam culpa polluit, labefecit; hujus criminis, flagitii, sceleris, vitii labe, maculâ infectus nunquam sum; vacavi semper istâ culpâ; nunquam hac in re peccavi. *V. Error. Crimen. Scelus. Vitium.*

Pecten, inis, * **Weberblat / Hechel/ Kamm.** *R. à πεκτέω, pecto.*

Pecto, ere, **kämmen/ strälen / schlichten.** *Usus.* Pexô capillô nitidus.

Pectus, oris, **Brust.** R. *quasi* pactus, *à compactis costis.* *Syn.* Anterior pars à gulâ usque ad ventrem. 2. Animus, nervi, vires. *Epi.* Apertum, avidum, clarum, jucundum, latum, scabrum, sordidum, validum. *Us.* Totô aliquem pectore amare; totô pectore in aliquid, in laudem incumbere; totô pectore de re aliquâ cogitare. Onerare, complere pectus rerum plurimarum copiâ.

Pecuaria, orum, **eine Heerde Viehes.** *Syn.* Pecorum greges & armenta. *Usus.* Cui præsidio pecuaria nostra credemus?

Pecuarius, a, um, **zu der Heerd und Vieh-**

Vieh-Zucht gehörig. *Syn.* Quod ad pecora pertinet. *Usus.* Pecuaria res ampla, res rustica satis culta.

Pecuarius, ii, ein Viehe-Hirt. *Syn.* Magister pecoris. *Usus.* Aratores, pecuarii, coloni.

Peculator, oris, ein Dieb des gemeinen Guts. *Syn.* Ærarii violator, fur publicus.

Peculatus, ûs, Diebstahl des gemeinen Guts. *Syn.* Crimen ejus, qui publicam pecuniam avertit; pecuniæ publicæ furtum. *Epi.* Certissimus. *Usus.* Peculatûs (scil. *crimine*) accusari, damnari.

Peculiaris, e, eigen/ eigenthümlich / sonderlich. *Syn.* Præcipuus. *Usus.* Hoc illis peculiare est. Edictum peculiare.

Peculiatus, a, um, reich am Geld / wohlbemittelt. *Syn.* Nummatus, pecuniosus. *Adv.* Planè, benè. *Usus.* Balbus planè benè peculiatus.

Peculium, ii, Eigenthum an Vieh / eigen-erworben und errungen Gut. *Syn.* Proprium lucrum præsertim servorum. *Usus.* Cupiditate peculii nullam servitutem recusant.

Pecunia, æ, Geld. R. à pecus; *olim enim signô bovis, ovis &c. signabatur*, & ap. antiquos omnes in pecudibus sitæ erant divitiæ. *Syn.* Fortunæ, nummi, argentum, patrimonium, divitiæ, opes. *Epi.* Abundans, adventitia, aliena, ampliſſima, antiquior & suavior aliquâ re, certa, cruenta, dux ad rem aliquam, effectrix multarum & magnarum voluptatum, expeditissima, extraordinaria, grandis, satis grandis & satis impudens, hæreditaria, immanis, patula, honesta, sordida, munda, acerba, propriâ in causâ & in judiciô collocata, inanis, incerta, infinita, ingens, innumerabilis, invidiosa, jucunda.)(*Acerba*, leviſſima, magna, mediocris ad opinionem vulgi, non mediocris, sed etiam tenuis, minor, modica ad opinionem alicujus, multa, necessaria, parva, patria, pergrandis; permagna, tam plena, tam præclara, præsens propria in causâ & judiciô, publica & maxima, publica & privata, summa, sordida, tanta, nulla & sordida, tenuis, vectigalis, universa. *Pecuniæ* alienæ, desperatæ, funestæ, ingentes, innumerabiles, insperatæ repentinæque, magnæ, multæ, publicæ, residuæ, tantæ, tam infinitæ. *Usus.* Pecuniam civitatibus imperare; Exigere a civitatibus multam pecuniam; pecuniam *corrogare*, conficere, conflare, facere, conciliare, parare, cnrare, redigere. Pecuniam *solvere*, dissolvere, numerare, dare, perdere, erogare. Pecuniam alicui decernere, assignare, ascribere, perscribere, attribuere, legare, credere. Pecuniâ *abundare*, affluere; ad magnam pecuniam venire. Magna mihi pecunia venit, ad me pervenit, mihi obvenit. Suppetit mihi abundè pecunia. Ingentem pecuniam construere, coacervare, cogere, congerere, parare. Alienam pecuniam *auferre*, corripere, avertere, depeculari; in alienas fortunas invadere. Pecuniam, summam pergrandem per luxum dissipare, effundere, dilapidare, devorare, comedere, adedere, exhaurire, profundere. *Phras.* Incredibiles angustiæ sunt pecuniæ publicæ. Ex illâ immoderatâ effusione, erogatione, dissipatione consecuta est maxima æris egestas. Summa est difficultas nummaria, pecuniaria; vix ullum in numeratô argentum habemus. Si qui sumptus faciendi, de vivô aliquid erit resecandum. *V. Divitiæ.*

Pecuniarius, a, um, Zum Geld gehörig. *Usus.* Inopia rei pecuniariæ.

Pecuniosus, a, um, reich am Geld / geldreich. *Syn.* Bene nummatus, peculiatus. *Usus.* Vir copiis rei familiaris locuples & pecuniosus. *Phras.* Magnam vim auri argentique possidet, pecuniæ multum possidet; bene nummatus, bene peculiatus est, abundat nummis, copiosus est pecuniâ, mimè pecuniam desiderat, multum habet in arca, refertus est pecuniis, pecuniæ illi multum est, in numeratô multum habet.

Pecus, oris, & udis, Vieh. R. *â πέκος, pellis.* *Syn.* Armentum.)(*Homo. Epi.* Apta hominibus ad vescendum, impuriſſima & intemperatissima, languida & tarda, reliquum. *Pecora* æqualia, aliena, magis crebra & jam propè quotidiana, innumerabilia, leviora, magna,

magna, minora, multa, parva, propria, reliqua, ſumma, tanta, tolerabilia. *Pecudes* expertes rationis, mutæ, reliquæ, multæ. *Uſus.* Multitudo pecorum partim ad veſcendum, partim ad cultus agrorum, partim ad corpora veſtienda. Agri depaſcuntur à pecoribus. Hæc impuriſſima & intemperantiſſima pecus; *de homine improbô.*

Pedalis, e, Eines Schuhes lang / oder breit. *Syn.* Pedis unius menſuram habens. *Uſus.* Sol pedalis videtur.

Pedarius, a, um, zu Fuß in Rath gehend. *Syn.* Qui in Senatu ſententiam ipſi non dicunt, ſed in aliorum pedibus eunt, Jaherren. *Uſ.* Pedarii in eam ſententiam ſummâ voluntate iverunt, cucurrerunt.

Pedes, itis, Fußgänger. *Uſus.* Peditum equitumque copiæ.

Pedeſter, re, zu Fuß gehend. *Uſ.* Statuæ, pugna; copiæ pedeſtres; die zu Fuß dienen/ Fußvolck.

Pedetentim, Fuß für Fuß / Schritt für Schrit / Tritt für Tritt / allgemach / nach und nach. *Syn.* Senſim, gradatim. *Uſus.* Senſim erit & pedetentim mutatio facienda.

Pediſequa, æ, junge Magd / Nachtretterin / Zofe. *Syn.* Famula, ancilla. *Uſ.* Divitiæ virtutis pediſequæ.

Pediſequus, i, Diener / Laquay / Nachtreter. *Syn.* Famulus.

Peditatus, ûs, Fußvolck. *Syn.* Pedeſtres copiæ. *Uſus.* Equitatu, peditatu, & pecuniâ paratus & inſtructus.

Pedor, oris, Unflath am Menſchen / übeler Geſtanck / Bauch-Wind. *Syn.* Fætor. *Uſ.* Situ nidoris, barba pedore horrida.

Pegma, atis; Pegmata, um, höltzern Gerüſt; höltzerne Rüſtung / die leicht fortzurücken. *Syn.* Ornamenta & machinæ quædam ligneæ.

Pejero, are, falſch ſchwören. *Syn.* Fidem & jurisjurandi religionem violo, negligo, relinquo. *Uſ.* Conceptis verbis pejerare. Qui ſemel pejeret, ei credi poſtea vel per plures Deos juranti non oportet. *V. Juro.*

Pejor, ris, ärger / böſer / ſchlimmer. *Syn.* Deterior. *Uſus.* Turpitudo pejor eſt quam dolor.

Pelagus, i, die Tieffe des Meers / das Meer. *Syn.* Mare.

Pellex, icis, Kebs- oder Neben-Weib / Beyſchläfferin. *Syn.* Concubina, quæ cum alienô maritô corpus miſcet.

Pellicatus, ûs, Huren- und Buben-Leben / Schand-Leben / Betrügerey. *Syn.* Pellicis flagitium. *Epi.* Nefarius matris. *Uſus.* Uxor pellicatûs dolore concitata; pellicatum non ferens.

Pellicio, ere, mit betrüglichen und falſchen Worten anlocken. *Syn.* Allicio, induco, capio, delinio. *Uſus.* Adoleſcentis animum pellexit omnibus irritamentis, quibus illa ætas capi & deliniri ſolet. *Vid. Allicio.*

Pellis, is, Haut / Fell. *Epi.* Caprina. *Uſus.* Pellis arietis inaurata; ſub pellibus hyemare.

Pellitus, a, um, bepeltzet / mit Peltz gefüttert oder überzogen. *Uſ.* Pelliti Patres.

Pello, ere, treiben / vertreiben / außtreiben / verjagen / verſtoſſen. R. à πάλλω, *moveo, vel* βάλλω, *jacio.* *Syn.* Moveo, agito, depello, *Adv.* Acriter, privatim, vehementiùs. *Uſ.* Species utilitatis ejus animum pepulit. Nulla me inſignis injuria pepulit. Id animos auresque hominum pepulit. *Thraſ.* Dignus eſt, quem ex urbe pellamus, exterminemus, ejiciamus, extrudamus; quem tanquam peſtem civitas evomat, ac ſoras projiciat; qui è civium numero tollatur, nudus urbe atque præceps expellatur; de ſtatione demoveatnr, ac a penatibus funditùs exterminetur; aras & focos relinquere cogatur, vi urbe detrudatur. Pellere in exilium. Hoſtes locô pulſi ſunt; dejecti ex murô, è campô armati; periculum audaciâ diſcuſſum eſt. Vim oblatam vi fregimus & refutavimus, ferrô dejecimus hoſtes, præcipites campô exegimus, impetum ruentium retudimus; trepidos ex præſidiis deturbavimus; hoſtem primum in ruinam muri expulimus, dein impeditum & trepidantem deturbavimus, denique fuſum & fugatum in caſtra redegimus. Pellere mœſtitiam ex animo.

Pellucens, tis, durchſichtig / durchſcheinend / durchſchimmernd / glänzend. *Syn.* Pellucidus.

Pena-

Penarius ſ Penuarius, a, um, zu Küchen und Keller/Speiß und Tranck gehörig. *Uſus.* Cella penuaria, Speißkammer/ Vorraths-Speicher.

Penates, ium, Hauß-Götter. *Syn.* Dii patrii, lares, foci. *Epi.* Patrii familiaresque, penetrales, incurvi. *Uſus.* Dii penates ac familiares mei, patrii; exterminare aliquem à Diis ſuis penatibus.

Pendeo, ere, hangen. *Syn.* Suſpenſus ſum, orior, proficiſcor. *Adv.* Aliunde, diutiùs, vehementer, animi, valdè, promiſſis. *Uſus.* Qui ex imperitorum ſermone pendet, in magnis viris non eſt habendus. Salus noſtra ſpe exiguâ pendet. Ex unius tui vitâ vita pendet omnium. E Brutô pendet Reſp. Ex alienô conſiliô, nutu, levitate, ex fortuna pendere. Suſpenſum & incertum obſcurâ ſpe & cæca expectatione pendere. 2. *Hæreo, dubito* vehementer animi pendeo de te & me. Expectandô & deſiderandô vehementer animis pendemus, cruciamur, angimur.

Pendo, ere, wägen. *Syn.* Æſtimo. *Uſus.* Rem vobis proponam, vos eam ſuis ponderibus penditote. 2. *Solvo, do.* Pendere uſuram, pecuniam alicui; pendere vectigal. 3. *Patior.* Maximas pœnas meæ temeritati pendo.

Pendulus, a, um, * Hangend / abhangend. *Syn.* Penſilis.

Pene, ſchier / faſt. *Syn.* Propè nihil propiùs eſt factum, quàm ut; parum abeſt, quin, &c. *Uſus.* In hoc oratori Poëta penè par.

Penes, bey. *Syn.* In manu, in poteſtate. *Uſus.* Rerum omnium poteſtas penes Cæſarem eſt. Penes illum eſt ſumma laus Eloquentiæ.

Penetrabilis, e, * durchdringend. *Syn.* Quod facilè penetrat. *Uſus.* Penetrabile Boreæ frigus, grimmige Kält.

Penetrales, ium, alles was inwendig im Hauß iſt. *Syn.* Loca interiora & ſecretiora domûs vel templi. *Uſ.* Abditi & penetrales foci.

Penetro, are, hineindringen / durchdringen. *Syn.* Pervado, pertingo, permano, ſerpo. *Uſus.* Ad urbes ſedesque barbarorum penetravimus. Per anguſtias navis penetravit. Nullâ eſt tanta ingenii acies, quæ in cœlum penetret. Nulla res magis penetrat in animos. *Phraſ.* Gloria noſtra quòvis gentium penetravit; per animos hominum, per agros, urbem, oras omnes pervaſit. Per omnem mundum quaſi incendium pervaſit, penetrat, pertigit, permeat, ad omnes gentes permanavit.

Penicillus, i, Pinſel. *Uſus.* Pingam rem coloribus & penicillô meô.

Peninſula, æ, Halb-Inſul oder Eyland.

Penitùs, gäntzlich / gantz und gar. *Syn.* Prorſus, omnino. *Uſus.* Me tibi totum penitus commendo atque trado. Penitus rem intelligo. 2. *Interius.* Aurum penitus abditum. Ea penitùs animis veſtris mandate. Periculum incluſum penitùs in medulla & viſceribus Reipublicæ. Penitus reconditum, defixum, defoſſum. *V. Omnino.*

Penna, æ, Feder. *Syn.* Pinna. *Epi.* Leviſſima, geminæ, tremebundæ. *Uſ.* Aves pullos pennis fovent.

Pennatus, a, um, gefiedert/ geflügelt. *Syn.* Pinnalus,

Penſilis, e. * hoch auffgehenckt / abhangend. *Syn.* Pendulus.

Penſio, onis, gangbahre Zinß. *Syn.* Merces, vectigal. *Epi.* Exigua. *Uſus.* Erat ea pecunia tribus penſionibus ſolvenda. Penſio prima eſt Calendis Jan. Penſio exſoluta eſt ante diem. Penſionem debere, exigere.

Penſito, are, offt und reifflich erwegen/ fleiſſig betrachten. *Syn.* Pendo.)(*Exigo.* *Uſus.* Vectigalia nobis penſitant.

Penſo, are, vergelten/ wiedergelten/ erwiederu / wett machen. *Uſ.* Penſare officiis & operis id, quod violatum eſt. *V. Compenſo.*

Penſum, i, das man beobachtet hat/ Arbeit/ Tagwerck. *Uſ.* Penſum exigere, conficere, abſolvere. Meæ diligentiæ penſum magis eſt exigendum. 2. Penſi nihil eſſe, nihil penſi habere, *nihil curare.*

Penula, æ, ein Reyſe-Mantel. *Syn.* Pallium pro itinere.

Penulatus, a, um, mit einem Reyſe-Mantel bedeckt. *Syn.* Penulâ indutus, amictus.

Penuria, æ, Abgang/ Mangel.)(*Copia.* *Uſus.*

Usus. Penuria magna est doctorum virorum.

Penus, i, allerley Vorrath / Proviant. *Uſ.* Penates a peno ductô nomine; est enim omne, quô vescuntur homines, penus.

Per, durch. *Usus.* 1. *Ratione operæ, vel auxilii.* Per scelus, vim, metum, amicitiam, simulationem aliquid agere. Per malitiam, fraudem, impudentiam venire in necessitatem. Per ludum & negligentiam; per risum & jocum contemnere. Per se, per amicos aliquid efficere. Per litteras colloqui, supplicare. 2. *Ratione loci & spatii.* Quasi per caliginem ea videbam. Per tuum latus me petebant. 3. *Ratione concessionis.* Hoc neque per leges, neque per naturam fas est, per me quidem licebit. 4. *Culpâ, vel gratiâ.* Si per valetudinem potes, naviga. Per auspicia non licebit. Per gratiam, per beneficium aliquid contendere ab aliquo. 5. *Prætextu.* Per fidem, simulationem aliquem fallere. 6. *Iurandi modô.* Per omnes Deos, per conjugem tuam; per fortunam populi Romani jurare. 7. *Temporis ratione.* Per idem tempus, per hyemem iter facere. Per ætatem nondum sat validus es. Per somnium curis vacuus animus.

Per se, durch sich / an und vor sich selbst. *Syn.* Ex se, vi suâ, propter se, suô nomine, suis viribus, suâ sponte, â naturâ, naturâ & specie suâ, separatus. *Usus.* Per se, nullô adjuvante rem confecit. Amicitia per se, propter se est expetenda.

Peractio, onis, Vollendung. *Syn.* Finis, extremum. *Usus.* Senectus peractio ætatis est, tanquam fabulæ.

Perago, ere, vollenden / vollbringen / endigen. *Syn.* Perficio. *Usus.* Consulatum, fabulam peragere. *V. Perficio.*

Peragratio, onis, Durchreisung. *Syn.* Percursitatio, perlustratio. *Uſ.* Peragratio itinerum.

Peragro, are, durchwandern / durchreysen. *Syn.* Pedibus obeo, lustro, concurso. *Usus.* Infinitas regiones, quarum nulla esset ora, nulla extremitas, mente peragrare. Peragrare orbem terrarum, lustrare, pedibus obire. *Vid. Iter. Proficiscor.*

Perambulo, are, * durchgehen / durchwandern. *Usus.* Rura perambulare.

Peramo, are, sehr lieben. *Usus.* Homo nostri peramans. Perofficiosè & peramanter me observat.

Perbacchor, ari, toll und voll sich saufen / im Luder liegen und zechen. *Syn.* Bacchor. *Adv.* Turpissimè in villâ.

Percalleo, ere; esco, ere, sehr erharten / durchaus hart werden. *Syn.* Obduresco.

Percelebro, are, allenthalben außbreiten kund machen / sehr rühmen. *Syn.* Maximè divulgo. *Usus.* Audita & pervulgata & celebrata sermonibus res est.

Percello, ere, zu Boden schlagen / niederstossen / hefftig erschrecken. *Adv.* Vehementer percussa jam diu & afflicta Græcia. *Usus.* Hæc te vox non percussit, non perturbavit? Quos repentina aliqua vis ac tempestas percussit, afflixit, avertit exultantes. *Vid. Terreo.*

Percensco, ere, fleissig erzehlen. *Syn.* Recensco, percurro. *Usus.* Quis tua merita numerandô percenseat?

Perceptio, onis, Empfahung / Nutzung / Genuß / Einsammlung. *Syn.* Collectio, comprehensio. / *Epi.* Firma animi ad aliquid, inchoata. *Uſ.* Fructuum perceptio.

Percipio, ere, genau fassen und begreiffen. *Syn.* Capio. *Adv.* Bene, celeriter, diligenter, expeditè, extrinsecus, planè, rectè, summatim, tardè percepi; perceptum exploratè penitùs. Necessariò, assidue. *Usus.* Capere voluptatem; percipere luctum. Omnia nomina percipere. Disciplinas omnes percipere. 2. *Assequor, intelligo.* Aliquid animô percipere, memoriâ custodite. Artis præcepta, consilium cognoscere atque percipere. *V. Intelligo. Capio.*

Percitus, a, um, sehr bewegt und auffgebracht. *Usus.* Animô iratô, percitô, concitatô, incitatô aliquid facere.

Percrebresco, ere, bekant werden/ überall kund werden. *Syn.* Increbresco, divulgor. *Adv.* omnino. *Usus.* Ea opinio sermone omnium percrebuit. In ore & sermone omnium cœpit esse. Multa de tuis laudibus fama percrebrescit.

Percunctatio, onis, Außforschung/Nachfrage/Ausfrage. *Syn.* Interrogatio, rogatio. *Epi.* Finitima alicui, servilis. *Usus.* Aliquid non percunctatione quæsitum, sed dolore expressum.

Percunctor, aris, erforschen / fragen/ aushohlen. *Syn.* Quæro, scisciror. *Usus.* Quæso, nobis explica, quæ ex te de republ. percunctati fuerimus. *Vid. Quæro.*

Percupio, ere, * inständig begehren. *Syn.* Valdè cupio. *V. Cupio.*

Percurro, ere, durchhin lauffen. *Syn.* Percenseo, abeo, strictim attingo, breviter decurro. *Adv.* Brevi, valdè breviter. *Usus.* Oratione aliquid percurrere. Multa animô, plura legendô percurrit. *V. Proficisci.*

Percursatio, onis, Durchwanderung. *Syn.* Peragratio. *Epith.* Præclara.

Percursio, onis, Durchmarsch / Durchzug. *Usus.* Propter animi multarum rerum brevi tempore percursionem.

Percussio, onis, Zerschlagung. *Usus.* Digitorum percussione hæres fieri possum. Aptæ numerorum percussiones.

Percussor, oris, Mörder/ Bandit/ Todtschläger. *Syn.* Interfector. *Usus.* Percussorem immittere in aliquem.

Percutio, ere, schlagen / wohl zerschlagen. *Syn.* Ferio, cædo. *Usus.* Aliquem lapide, gladiô, securi percutere. Fulmine percussus interiit, vom Donner erschlagen. 2. *Transl.* Percussit animum excogitatio. Percutere fœdus cum aliquo, einen Bund machen. *V. Fustis. Ictus.*

Perdisco, ere, fertig lernen/ außwendig lernen. *Adv* Diligenter, necessariò res controversas, omnino nunquam. *Usus.* Hic locus totus est perdiscendus. *V. Disco.*

Perditè, verderblich. *Syn.* Flagitiosè nequiter. *Usus.* Perditè se gerere.

Perditor, oris, Verderber / Verwüster / Zerstörer. *Usus.* Perditor, & vexator Reipubl. qui servator & custos esse debuerat.

Perditus, a, um, verdorben/ verlohren. *Syn.* Profligatus. *Usus.* Nihil potest fieri miserius, perditius, fœdius. Homo profligatissimus, perditissimus, dissolutissimus. Obrutis, adversis, amissis ac perditis rebus omnibus. Lacrymis scelere & egestate perditus. *V. Sceleratus.*

Perdo, ere, verderben/ verliehren. *Syn.* Amitto, deperdo, offensionem accipio, jacturam alicujus rei facio, damnum facio, detrimentum facio vel accipio, aliquid damni contraho.)(*Lucror, sustineo, recipio, recupero. Usus.* Operam perdidi omnem. Filium, causam, oculos, tempus perdere. 2. Disperdo, affligo, prosterno, profligo. *Vulg. Destruo.* Jupiter urbes delevit, fruges perdidit. Patriam, cives suos perdere. *Phras.* Patriam ipse suam perdidit, se suosque funditus evertit, remp. profligavit, possessiones Majorum dissipavit ac disperdidit. Pernicies & pestis reip. vastitati omnia addixit. Labes ac pernicies civitatis, pestisque opportunissima; ad excisionem, inflammationem, eversionem, depopulationem patriæ sua consilia omnia dirigit; exitium patriæ comparat; ad disperditionem urbis se accingit. *V. Evanesco. Amitto.*

Perdoceo, ere, gründlich lehren. *Syn.* Edoceo. *V. Doceo.*

Perduco, ere, durchführen. *Usus.* Vallum, murum in certam altitudinem perducere. Aliquem ad suam sententiam, ad conditiones certas perducere. Vitam ad centesimum annum perduxit. Hæc vitæ ratio facilè ad honores perducit. Ajacem contemptus ad furorem & mortem perduxit. *Vid. Duco.*

Perductor, oris, Durchführer. *Syn.* Qui vel invitum ducit. *Usus.* Lenones perductores.

Perduellio, onis, eine Verletzung oder Beleydigung der Obrigkeit. *Syn.* Crimen imminutæ Majestatis, *Usus.* Actio-

Actionem, judicium perduellionis alicui intentare.

Perduellis, is, ein Verletzer oder Beleydiger der Obrigkeit. *Syn.* Hostis patriæ, qui Majestatem minuit. *Vid. Hostis.*

Perduro, are, * außdauren. *Syn.* Usque ad finem duro. *V. Duro.*

Peredo, ere, durchfressen / durchbeissen. *Usus.* Lachrymæ genas peredunt.

Peregrè, über Land / in der Frembde. *Syn.* In peregrinatione, foris.

Peregrinabundus, a, um, * herumb wanderend / oder reisend. *Usus.* Nec peregrinabundum, neque circa amænas oras vagantem ducem.

Peregrinatio, onis, Wanderung / Wanderschafft / das Reisen. *Usus.* Omne tempus in peregrinatione consumsit.

Peregrinator, oris, Wanderer / Wandersmann. *Syn.* Peregrinabundus.

Peregrinitas, tis, Auffhaltnng / oder Wohnung an einem frembden Ort / das Leben in der Frembde / Frembdlingschafft. *Usus.* Infusa in urbem morum, linguæ, vestium, verborum peregrinitas. *V. Novitas.*

Peregrinor, aris, wanderen / wallfahrten / in die Frembde reisen. *Syn.* Peregrinator, peregrinus sum. *Adv.* Delicatè, ineptè, latè, longè. *Usus.* Tu solus ignoras? tu solus hospes in hac urbe versaris? an aures tuæ & oculi peregrinantur in hoc tam pervagatô civitatis sermone? Longè latéque Asiâ totâ peregrinari.

Peregrinus, a, um, frembd / außheimisch. *Syn.* Advena, hospes alienus, externus.)(*Civis, incola. Usus.* Homo peregrinus, ex ultimis terris deductus, peregrè adveniens. Orator in nullâ facultate rudis, tiro, peregrinus & hospes esse debet. Ista verba aliquid peregrinum olent, redolent, sonant. *Phras.* Oportet benignè excipere atque amplecti hospites, peregrinos, extraneos, exteros, advenas extráneos, externos; eos, qui absunt â patriâ, domô, suis regionibus; eos, qui sunt in exteris locis; eos, qui sunt procul ab amicis & affinibus; eos, qui non sunt nostri populares, cives; eos, qui non sunt ejusdem linguæ, nationis, gentis.

oerendie, übermorgen. *Syn.* Perendinô die. *Usus.* Hodie, cras, perendie.

Perendinus, a, um, übermorgentlich. *Usus.* Statuere non possumus, utrum diem tertium, an perendinum dici oporteat.

Perennis, e, stätig / langwährend / immerwährend / fortdaurend. *Syn.* Perpetuus, continuus, jugis, continuatus. *Usus.* Idem pristinus ac perennis meus erga te est animus. Perennis ac profluens loquacitas. Sermo nullus unquam de ullo perennis fuit. Fons perennis.

Perennitas, tis, Langwierigkeit / Stätigkeit. *Syn.* Perpetuitas. *Usus.* Fontium gelidæ perennitates.

Pereo, ire, verderben / verlohren werden / zu Grund gehen. *Syn.* Intereo. *Adv.* Certè, crudelissimè, fædè, funditùs, necessariò, planè, præclarè, prorsùs, tacitè, occulteque, turpiter. Ad summum quatriduô perituras, brevi peritura Troja. *Usus.* Tuô vitiô peribis. Tanta pecunia, oleum & opera nobis periit. *Vid. Intereo.*

Pererro, are, * umher schweiffen / durchschweiffen / in der Irre gleichsam herum gehen. *Usus.* Omnem locum pererrat.

Perfectè, vollkömmlich / völliglich. *Syn.* Absolutè, plenè, cumulatè, ex totô. *Usus.* Oratio perfectè erudita & diserta. Nihil nisi perfectè, nisi cum summâ venustate agebat Roscius.

Perfectio, onis, Vollkommenheit. *Syn.* Expletio, absolutio.)(*Inchoatio, adumbratio, susceptio, fundamentum. Usus.* Tantum abes a perfectione magnorum operum, ut fundamenta nondum jeceris. Hanc ego absolutionem perfectionémque ab oratore desidero. Virtus â susceptione primò, non ab ipsa perfectione judicanda.

Perfector, oris, Vollender / Vollbringer. *Usus.* Stylus perfector dicendi & Magister.

Per-

Perfectus, a, um, **vollendet/vollkommen.** *Syn.* Absolutus, perfectè absolutus, planus, summus, completus, expletus, cumulatus, elaboratus, perpolitus, maturus, verus, expletus omnibus suis partibus; quod, ut Stoici dicunt, omnes numeros habet; quod omnes habet, in se numeros veritatis; rectè facta, quæ Græci appellant κατορθώματα, omnes numeros virtutis continent.)(*Inchoatus, imperfectus, adumbratus, conatus.* *Usus.* Perfecta virtus & cumulata; expleta & perfecta forma honestatis. Homo in Philosophia perfectus. Opere mirabili perfectum candelabrum. Non vivitur cum perfectis hominibus. Perfectus orator, cui nihil deest, quod in suo genere expletum atque cumulatum est. Præclarè inchoata multa, nondum perfecta, & maturitatem adepta. Illud, cui addi nihil possit, summum & perfectissimum judico.

Perfero, erre, **überbringen/übertragen/erdulten/außstehen.** *Syn.* Perpetior, tolero, obduro. *Adv.* Diligentius, attentiùs, tacidissimè omnia. *Us.* Ruinas, nives, impetum & crudelitatem hostium, molestias amicorum perferre & perpeti. 2. Legem aliquam perferre. 3. Litteras, jussa, nuncium, mandata alicujus ad aliquem perferre. *V. Patior.*

Perficio, ere, **vollbringen / vollenden / ausführen** *Syn.* Absolvo, conficio, transigo, efficio, perago, extrema persequor, absolutionem alicujus rei perficio, perpolio, munus susceptum expleo.)(*Attingo, inchoo.* *Adv.* Callidè, castè nihil, perspicuè & protinùs benevolum, omnino nihil, ritè nihil, aliundè, commodiùs rem, planè. *Perfectum* cumulatè, facilè, Græcè, plenè. *Usus.* Cogitata, instituta, inchoata, Poëma perficere. *Phras.* Librum illum nondum perfeci; nondum operi ultima manus accessit; affectum habeo librum, nondum perfectum; Nondum exædificavi, quod institui; nondum pertexui, quod exorsus sum; nondum ad exitum deduxi mea cogitata, nec ultimam manum admovi; nondum perpolivi, elaboravi, quæ cœperam. *V. Absolvo. Finio.*

Perfidia, æ, **Untreue / Maineyd / Betrug.** *Syn.* Fraus, destitutio. *Epi.* Similis, summa, tanta. *Usus.* Illius perfidiâ deceptus, circumventus sum. Perfidiæ suspicionem & iniquitatis fugere. Illud non ejus imprudentiæ, sed perfidiæ assignandum est. *V. Infidelitas.*

Perfidiosè, **treulosser Weise.** *Syn.* Fallaciter.

Perfidiosus, a, um, **treulos / untreu / eydbrüchig / maineydig.** *Syn.* Perfidus, insidiosus, fallax, improbus. *Adv.* Æquè & nefarius.

Perfidus, a, um, **verrätherisch / treulos/** *Syn.* Perfidiosus. *Usus.* Si fide societas colitur, perfidus est, qui socium prodit. Aliud agentes, aliud simulantes, perfidi, improbi, malitiosi sunt. *V. Decipio. Infidelis.*

Perflabilis, e, **lüfftig.** *Syn.* Per quod flatus penetrare potest, tenue. *Usus.* Locus perflabilis.

Perflo, are, * **durchblasen/durchwehen.** *Usus.* Venti terras perflant.

Perfluo, ere, **durchrinnen/durchfliessen.** *Usus.* Charta perfluit, schlägt durch. Plenus sum rimarum, hac illac perfluo, **kan nichts verschweigen.**

Perfodio, ere, **durchbohren/aushöhlen/durchlöchern / durchgraben.** *Syn.* Perforo, perfringo. *Adv.* Impunè parietes.

Perforo, are, **durchbohren/durchlöchern.** *Syn.* Perfodio, patefacio. *Usus.* Navem, murum perforare.

Perfrico, are, **sehr zerkratzen / zerreiben.** *Usus.* Frontem perfricare, pudorem ponere. Perfrictæ frontis homo. Impudens.

Perfringo, ere, **zerbrechen/ zerstücken / zertrümmern.** *Syn.* Infringo, effringo, labefacto. *Usus.* Leges devincere & perfringere. Adversa vi & virtute perfringere. Perfringere & labefactare bonorum conspirationem. *Vid. Frango.*

Perfruor, i, **gäntzlich und wohl geniessen.** *Syn.* Utor, potior. *Adv.* Mirificè fructu otii. *Usus.* Otiô, lætitiâ, sapientiæ laude perfrui, pasci, delectari. *V. Fruor. Delector.*

Perfuga, æ, **Abtrünniger/ Uberläuffer.** *Syn.* Transfuga, proditor.

Perfugio, ere, **irgend hinfliehen / sich auff die Seite / und aus dem Staub**

be machen/überlauffen. *Syn.* Transfugio ad hostes.

Perfugium, ii, Zuflucht in der Noth. *Syn* Portus, præsidium, arx, asylum. *Epi.* Commune, desperatissimum, honestum, melius aut paratius, paratum, postremum, præsens, sanctum, tutum oratorum, unum. *Usus.* Fortunæ alicujus miseræ, jactatæ & naufragæ perfugium præbere. Hoc unum nobis perfugium, hæc spes, hoc solatium omnium laborum & sollicitudinum nobis supereſt. Perfugiô uti. Improbis omnia perfugia obstruere. Omni perfugiô malos excludere. *Vid. Præsidium.*

Perfunctio, onis, Verwaltung / Verwesung. *Usus.* Laborum, honorum perfunctio.

Perfundo, ere, begiessen/ über und über begiessen. *Syn.* Respergo. *Usus.* Hæc res animum meum summâ suavitate, voluptate, horrore, religione perfudit. Quis me horror perfudit?

Perfungor, i, verrichten / vollbringen / vollenden/ vollstrecken. *Syn.* Exantlo, utor.)(*Ingredior.* *Usus.* Laboribus, bellô, magistratu, muneribus, periculis perfungi.

Pergo, ere, fortfahren/ eylen/ anhalten. *Syn.* Eo, iter facio, tendo, peto, contendo, sequor, continuo, insisto. *Adv.* Cursim, longiùs, porrò, potinus, rectà. *Usus.* Perge conficere iter reliquum. Pergam & insequar longiùs. Perge porrò; perge reliqua. Perrexit illi obviàm.

Pergræcor, ari, * prassen / schlemmen/ schmausen / im Sauß und Schmauß leben. *Syn.* Epulis & potationibus inservio.

Perhibeo, ere, vorgeben / vorwenden. *Syn.* Dico, ajo, volo. *Adv.* Vulgò. *Usus.* Summâ, ut vos quidem perhibetis, injuriâ affecti estis. Plato Socratis Auditor fuisse perhibetur.

Perhorresco, ere, erschrecken / in Schrecken gerathen. *Syn.* Exhorresco, pertimesco. *Adv.* Valdè. *Usus.* Nemo est, qui hos non oculis fugiat, auribus respuat, animô aspernetur, recordatione ipsâ non perhorresçat. Non solum animô commoveor, sed perhorresco. *V. Horreo.*

Periclitatio, onis, Versuch/ Probe. *Syn.* Experientia. *Usus.* Multarum herbarum utilitates longinqui temporis usu & periclitatione percepimus.

Periclitor, aris, in Noth und Gefahr seyn / einen Versuch thun / wagen. *Syn.* Periculum facio, experior, tento, cum periculo experior.)(*Cautu sum.* *Usus.* Belli fortunam tentare & periclitari. Omnia circumspicere, vires suas periclitari. 2. *Discrimen, periculum habeo.* Non est in uno homine periclitanda salus Reip. Periclitantur jura & vita omnium. *Thras.* Eodem in discrimine versaris. Idem tibi periculum impendet; æquè tua salus agitur; æquè tuæ fortunæ periclitantur; æquè periclitaris; eadem tibi imminet calamitas; eôdem loci res tuæ sunt; versaris in eodem periculo, in eadem fortunâ; eadem te fortuna manet, urget; eadem tibi fortuna impendet, imminet. Pari es conditione; par, similis, eadem, non dissimilis, non dispar, non alia tua conditio est; non minùs de te agitur; tua res æquè agitur; de tua re itidem agitur; eadem tibi instant mala; haud meliùs tecum agetur; haud meliore locô res & fortunæ tuæ erunt; tua res periclitatur; tua res periculum subit; in periculum tua res adducitur, venit. Nolo salutem Reip. in discrimen adducere. Nolo summam Reipublicæ, s. publicam rem in dubiam fortunam adducere, in discrimen deducere. Non committam, ut incertam fortunam respublica subeat. Non committam, ut periclitetur, ut in dubium vocetur, ut in periculum vocetur, ut in discrimen veniat Reipubl. salus.

Periculosè, gefährlich / mißlich. *Syn.* Cum periculô. *Usus.* Periculosè ægrotare, navigare.

Periculosus, a, um, gefährlich / mißlich. *Syn.* Lubricus, anceps, præceps, non procul â periculô. *Usus.* Periculosa, turbulenta, temeraria & callida consilia. Ejus animi magnitudini tempestas est oblata formidolosissimi temporis. Ancipiti, dubiô, infestô tempore.

Periculum, i, Gefahr. R. *à πεῖρα, tentamen rei.* *Syn.* Discrimen, dimicatio. *Epi.* Alienum, certum, commune, com-

commune incertumque, domesticum, extremum, gravius, honestissimum, incertum vitæ, non legitimum, magnum, minimum, perspicuum, præsens, proprium, publicum, perpetuum, simile, sordidissimum, summum, tantum, *Pericula* asperrima, domestica, dubia, vitæ gravissima, integerrima & maxima, levia, magna & imprudentia, minora, multa & magna, plura, plurima, præcipua, propria, quotidiana, recentia, repentina, subita, summa, tanta támque improvisa. *Usus.* Maximum ab universo naufragio periculum est; periculum dudum denunciatum. Aliquem in capitis periculum *vocare*, adducere, arcessere. Periculum alicui comparare, creare, moliri, struere, conflare, intendere, curare, procreare, facessere, injicere, afferre, inferre. Periculis maximis cingimur, includimur. Magna instant, impendent, imminent pericula. Periculum *adire*, subire; in media se pericula immittere, mittere, committere, inferre. Periculum suscipere, in periculum venire. Periculô defungi, negligere suum periculum. Periculum *depellere*, propulsare, declinare, refugere, subterfugere. A periculô prohibere, è periculô eripere, extrahere, periculis liberare. *Extra periculum esse*; â periculô abesse, vacuum esse â periculô, periculi expertem esse. 2. *meô, tuô, suô, alicujus periculô*; sumptu, periculôque meô, rem exequar. Meô semper periculô, respublica vivit. 3. *Experimentum*, **Versuch / Probe / Wagung.** Facere, sumere periculum innocentiæ alicujus. *Phras.* Vir est in periculis quàm intrepidus; pericula adit non dubitanter; in extremô discrimine & dimicatione fortunæ, in quotidianis capitis insidiis, in maximis difficultatibus sui perinde similis, in locum quemvis præcipitem non dubitat se committere. De vita & ornamentis suis fortissimè decernit, in quemcunque casum tendit alacer; omnem periculi procellam in se unum avertit. Non equidem cæcus ruit in certamina, nec rerum summam in periculum fructu nullô revocat, aut in unius aleæ casum commitit, quidquid tamen urget periculi, quidquid scopuli minatur, minimè exhorrescit, trepidat, movetur. *Vid. Discrimen.*

Perimo, ere, **tödten / fällen / zernichten / zu Grund richten.** *Syn.* Interimo, deleo. *Usus.* Si quæ vis meum reditum, honorem peremisset: Alicujus consilium, curas perimere. *Vid. Interficio.*

Perinde, **also / gleichviel / eben als gerade als.** *Syn.* Proinde, quasi, similiter, juxta, eô locô. *Usus.* Perinde est, ùt putas. Perinde, ac si jam vicerint, triumphant; quod ego perinde rebar, ac si, s. quasi jam peractum. *V. similiter.*

Periocha, æ, **kurtzer Begriff.** *Syn.* Argumentum, complexio totius rei brevis.

Periodus, i, **eine vollkommene Rede / Umbgang.** *Syn.* Ambitus, circuitus. *Usus.* Circuitus orationis, quem Græci periodum nos ambitum, comprehensionem, continuationem, circumscriptionem dicimus.

Peripatheticus, a, um, **der Peripatetischen Secte eigen / zugethan.** *Syn.* Lycei studiosus.

Peripetasma, tis, **Umbhang / Fürhang.** *Syn.* Peristroma, stragulum, stragula vestis, Aulæum.

Peristroma, tis, **Fürhang / Umbhang.** *Epi.* Conchyliata.

Peristylium, ii, **ein mit Säulen umbgebener Ort.** *Syn.* Locus columnis undique clausus & ornatus. *Epi.* Amplissimum.

Peritè, **verständiglich / weißlich / Klüglich / listiglich / künstlich / meisterlich.** *Syn.* Scienter, callidè.

Peritus, a, um, **erfahren / gelehrt / verständig.** *Syn.* Sciens, gnarus, exercitatus, intelligens, in aliqua re artifex.)(*Imperitus.* *Adv.* Bene juris, antiquitatis, literarum, literatè, scriptorum veterum, sanè juris, valde juris. *Usus.* Peritus ad usum & disciplinam belli. Juris, legum, antiquitatis, belli gerendi peritissimus. Doctus & usu peritus. *Phras.* Vir fortis, rei militaris peritus; â naturâ usuque callidus, in bellicis rebus summô studiô & intelligentiâ; vetus bellator; in suô artificiô callidus & acutus; magnam habet rei bellicæ prudentiam; militiæ scientissimus. Cui nihil novum, peregrinum, improvisum accidere possit, ni-

hil, quod non usu diu ac multâ periclitatione didicisset. *Vid. Scio. Intelligo.*

Perjurium, ii, **Meineyd/ Eydbruch.** *Syn.* Perfidia. *Epi.* Illustre atque insigne, manifestum, nimium. *Usus.* Perjurii pœna Divina exitium, humana dedecus. In perjuriô fides & jusjurandum negligitur.

Perjurus, a, um, **meineydig/ eydbrüchig.** *Syn.* Qui fidem & jusjurandum violat, negligit. *Usus.* Nihil interest inter perjurum & mendacem. *Vid. Infidelis.*

Perlabor, i, **durchfallen.** *Usus.* Perlapsus est ad nos Hercules.

Perlego, ere, **durchlesen.** *Usus.* Perlegi tuum librum. *V. Lego.*

Perluceo, ere, **durchscheinen / hindurchleuchten / durchstrahlen.** *Syn.* Eluceo.

Perlucidus, a, um, **durchsichtig / hell / durchscheinend.** *Syn.* Pellucidus, illustris. *Adv.* Maximè. *Usus.* Membranæ oculorum perlucidæ.

Perlustro, are, **durchsehen / durchsuchen.** *Syn.* Diligenter & attentè lustro. *Usus.* Oculis, animô perlustrare omnia. *Vid. Lustro.*

Permaneo, ere, **beharren / verbleiben/ im Stande und unverändert bleiben.** *Syn.* Consto. *Adv.* Constanter, parum in causâ. *Usus.* In meâ erga te voluntate, in meâ sententiâ pristina stabilis & firmus permaneo, Opto, ut tua fortuna semper florentissima permaneat. *V. Maneo.*

Permano, are, **durchfliessen/ hindurchrinnen.** *Syn.* Mano, pervenio, penetro, permeo. *Adv.* Latentius in venam, usque eò in animum. *Usus.* Permanârunt hi sermones ad aures nostras. dicta tua ad animos, ad permovendas mentes non permanant. Venenum potum permanat in venas. *Vid. Mano. Penetro.*

Permansio, onis, **Beharrung / Verbleibung.** *Epi.* Perpetua, stabilis. *Usus.* Permansio perpetua in eadem sententiâ.

Permeo, are, **durchgehen / hindurchwandern.** *Syn.* Penetro, permano. *Usus.* Intelligentia per omnia permeat & transit.

Permetior, iri, **messen/ abmessen.** *Syn.* Dimetior. *Usus.* Solis magnitudinem quasi decempeda permensus est.

Permisceo, ere, **vermischen/ durcheinander mengen.** *Syn.* Commisceo. *Us.* Ne tuas sordes cum clarissimorum virorum laudibus permisceas. Non modò illa permiscuit, sed et in his turbavit. Implicata & permista oratio. *V. Misceo.*

Permissio, onis, **Bewilligung/ Erlaubnus/ Zulassung/ Vergünstigung.** *Syn.* Remissus, concessus. *Epi.* Grata. *Usus.* Quod tibi mea permissio tuæ mansionis grata sit, gaudeo, *V. Venia.*

Permissus, ûs, **Gestattung / Verwilligung/ Erlaubnuß / Zulassung/ Vergünstigung.** *Syn.* Permissio. *Usus.* Meô permissu abiit.

Permistè, **vermischt / durch einander gemengt.** *Syn.* Confusè.)(*Separatim.*

Permissio, onis, **Vermischung/ Vermengung.** *Syn.* Admistio, confusio. *Epi.* Superior.

Permitto, ere, **zulassen/ verwilligen/ gestatten/ erlauben vergünstigen.** *Syn.* Dimitto, concedo, sino, patior, potestatem facio vel concedo, do, dedo.)(*Veto, cogo. Adv.* In posterum potestatem. *Usus.* Totum ei negotium permisi, meque in ejus potestate dixi fore. Committere se alicujus fidei; judicis permittere potestati aliquid. Permitto aliquid iracundiæ tuæ. Hostibus se, vitam rei judicum sententiis permittere. *V. Concedo.*

Permotio, onis, **Bewegung.** *Syn.* Motus, perturbatio. *Epi.* Divina, intima. *Usus.* Permotio animi. Quæ permotione mentis maximè sentimus. *V. Perturbatio.*

Permoveo, ere, **sehr und durchaus bewegen.** *Syn.* Commoveo, perturbo, perpello. *Adv.* Quàm maximè mentes, vehementer. *Usus.* Si quem hæ calamitates permovent. *V. Moveo.*

Permulceo, ere, **liebkosen / streichlen und schmeichlen.** *Syn.* Mulceo, delinio, mitigo. *Usus.* Animum voluptate, aures leni sonô, senectutis tædia consolatione aliquâ permulcere.

Permunio, ire, *** wohl bewahren/ starck bevestigen.** *Usu.* Absolvo, quod munire cœperam. *V. Munio.*

Permutatio, onis, **Aenderung/ Wechsel/ Tausch/**

Tauſch/ Verwandelung. *Syn* Mutatio. *Epi.* Magna, publica, quadrantaria. *Uſus.* Virtus nec tempotum nec tempeſtatum permutatione permutatur.

Permuto, are, ändereu/ verändern/ verwechſeln / vertauſchen / verwandeln. *Uſus.* Sententiam permutare. Permutatum ſolvere cum quæſtu. Permutare pecuniam, mutuari. *Vid. Muto.*

Perna, æ, * Schincke/ Hamme. *Epi.* Fumoſa.

Pernego, are, durchaus oder beſtändig leugnen. *Syn.* Proríus nego. *V. Nego.*

Pernicies, ei, Verderbnuß/ das Verderben/ Schade/ Untergang. *Syn.* Exitium, labes, peſtis, calamitas.)(*Salus. Epi.* Aperta, communis, conjuncta cum magna calamitate reip. inteſtina, major. *Uſus.* Reip. perniciem moliri, comparare; in perniciem alicujus incumbere; in perniciem ipſe ſuam incurrit; Communi pernicie oppreſſus eſt. Perniciem à capitibus omnium depellere. *V. Ruinæ. Calamitas.*

Pernicioſè, verderblicher Weiſe/ ſchädlich/ höchſt-nachtheilig. *Syn.* Peſtiferè. *Uſus.* Quam diſſolutè, quam turpiter, & pernicioſè.

Pernicioſus, a, um, ſchädlich / verderblich / höchſt-nachtheilig. *Syn.* Exitioſus, capitalis, peſtifer, infelix, noxius. *Uſus.* Conſilium non modò inutile, ſed etiam pernicioſum reip. *Vid. Noxius.*

Pernicitas, tis, Geſchwindigkeit/ Schnelligkeit / Behendigkeit. *Syn.* Magna celeritas, velocitas.

Pernix, cis, * ſchnell / geſchwind / behend. *Uſus.* Canis pernix. *V. Celer.*

Pernocto, are, über Nacht ſeyn / übernachten. *Syn.* Noctem ago, traduco. *Uſus.* Pernoctant venatores in nive. Amæniora ſtudia pernoctant nobiſcum & ruſticantur.

Pernoſco, ere, eigentlich und gründlich erkennen. *Uſus.* Mores hominum pernoſcere, penitus. *V. Noſco.*

Pernox, ctis, * durchnächtig / die gantze Nacht wachend/ oder während *Syn.* Noctem totam vigilans. *Uſus.* Pernox luna erat.

Peroro, are, außreden / die Rede zu End bringen. *Syn.* Oro, perorationem habeo. 2. Concludo. *Adv.* Brevi, vehementiùs, graviter & ornatè. *Uſus.* Odiô & ſtrepitu Senatùs coactus eſt tandem perorare. *V. Oro.*

Peroſus, a, um, * ſehr haſſend / ſehr auffſätzig und feind ſeyend. *Uſus.* Plebs conſulum nomen peroſa. *Vid. Odioſus. Odium.*

Perpello, ere, antreiben/ anſtrengen / zu etwas vermögen. *Syn.* Impello, permoveo. Vultus hujus te oculique perpulerunt. *V. Excitus. Impello.*

Perpendiculum, i, Bley-Waag/ Senckel/ Bleyſchnur / Richtſchnur. *Uſus.* Si id crederemus, non egeremus perpendiculis, non regulis, non normis. Columnas exigere ad perpendiculum. Ferri ſuô pondere deorſum ad lincam.

Perpendo, ere, wohl betrachten / fleißig erwegen und überlegen. *Syn.* Expendo, dirigo, cogito, examino. *Adv.* Diligentiſſimè momenta officiorum. *Uſus.* Hæc ſi ad utilitatem dirigas recta ſunt; ſi ad honeſtatem perpendas, praviſſima. Amicitia veritate perpenditur. *V. Conſidero.*

Perperàm, unrecht/ fälſchlich. *Syn.* Malè, pravè, perverſè, præpoſterè, nequiter. *Uſus.* Seu rectè, ſeu perperam agas.

Perpeſſio, onis, das Erleiden / Außſtehen/ das Erdulten/ Erdultung/ Vertragung. *Syn.* Perpeſſus. *Epi.* Conſiderata laborum, facilior, indigna homine liberô, voluntaria & diuturna. *Uſus.* Dolorum, laborum perpeſſio.

Perpetior, i, erleiden / erdulten / außſtehen/ ertragen. *Syn.* Suffero, patior, fero. *Uſus.* Dolorem fortiter perpeti. *V. Tatior.*

Perpetro, are, * vollbringen / verüben / begehen *Syn.* Perficio. *Uſus.* Perpetrare cædem. Bellô, pugna, ſacrificiô perpetratô. *V. Perficio.*

Perpetuitas, tis, Ewigkeit / Stätigkeit/ Immerwährigkeit/ Beharrung. *Syn.* Perennitas, continuatio, diuturnitas. *Uſus.* Amicitia ad perpetuitatem fidelis eſt & conſtans. Sibi ipſi in vitæ perpetuitate conſtare. Perpetuitas ſermonis, orationis.

Perpetuò, ſtets / immerdar / unauffhörlich/

lich/ ohn unterlaß. *Syn.* In perpetuum. *V. Semper.*

Perpetuo, are, ohne Unterlaß beharren/ immer anhalten. *Syn.* Continuo.)(*Mitigo. Usus.* Magistratuum potestas perpetuanda videtur.

Perpetuus, a, um, immerwährend/ stätig/ beharrlich. *Syn.* Perennis, constans, æternus, sempiternus, universus, continens. *Usus.* Hilaritatem illam in perpetuum amisi. Perpetuis & contextis voluptatibus fruitur. Oratio, historia, disputatio perpetua. Firma, stabilis, constans, perennis, sempiterna amicitia. Agmen perpetuum, nusquam interruptum.

Perplaceo, ere, sehr wohl gefallen. *Usus.* Ea lex mihi perplacet. *V. Placeo.*

Perplexè, * undeutlich/ verworren. *Usus.* Perplexè agere, respondere.

Perplexus, a, um, * verwirret/ zweiffelhafftig/ undeutlich. *Syn.* Intricatus. *Usus.* Responsum perplexum. Dubii, ambigui, perplexi sermones. *Vid. Implico.*

Perpluo, ere, * durchregnen. *Syn.* Pluviam transmitto. *Usus.* Amor in pectus perpluit meum.

Perpolio, ire, wohl außpoliren/ wohl glätten/ auffbutzen. *Syn.* Expolio. *Usus.* Imperfectum aliquid expolire, & absolvere. Extremum perpoliendi operis laborem adhibere.

Perpolitio, onis, Außbutzung/ Außschmückung/ Glättung/ Außpolirung. *Syn.* Expolitio.

Perpotatio, onis, stätiges Sauffen und Schmausen Luder-Leben. *Epi.* Intemperantissima. *Usus.* Quid cum tuis sordidissimis gregibus intemperantissimas compotationes commemorem? *V. Bibo.*

Perpoto, are, allezeit sauffen und zechen. *Adv.* Similiter. *Usus.* Totos dies perpotare, Tag aus Tag ein sauffen und zechen. *V. Bibo.*

Perpurgo, are, ersäubern/ außfegen/ wohl reinigen. *Usus.* Nunc illud crimen mihi perpurgandum est. *Vid. Purgo.*

Perquam, sehr/ gar/ fast/ aus der Massen. *Syn.* Valdè. *Usus.* Illud perquàm puerile, ridiculum, ineptum. *Vid. Valdè.*

Perquiro, ere, fleißig suchen und nachforschen/ genau erkundigen. *Syn.* Exquiro, inquiro. *Usus.* Res occultas perquirere ab aliquo. *Vid: Quæro. Indago.*

Perquisitè, genau untersucht/ mit fleissiger Nachforschung. *Syn.* Exquisitè, diligenter.

Perquisitor, oris, * Durchsucher/ Erkundiger/ Nachforscher. *Usus.* Malevoli actionum perquisitores.

Perrumpo, ere, durchbrechen. *Syn.* Disrumpo, perfringo, vi aperio, perseco. *Usus.* Insidias, legum pœnam perrumpere. *Phras.* Ipsas alpes perrupit Hannibal; cupiditate ac furore invadendæ Italiæ perfregit ac prostravit; omnia claustra alpium refregit; objectas montium altitudines, omnes difficultates & obices vi ac virtute perfregit; corporibus armisque nixi Pœni cuneo viam rupêre; ferrô atque audacia per ipsas alpes iter sibi fecit; cùm tot tam difficiles viæ eluctandæ essent, sese eripuit; per invias alpes audacissimè penetravit, perrupit.

Persalutatio, onis, fleissige Begrüssung. *Syn.* Salutatio.

Persaluto, are, fleißig und offt grüssen. *Syn.* Saluto, *quod vide.*

Perscindo, ere, * durchschneiden. *Usus.* Omnia perscindente ventô.

Perscribo, ere, überschreiben/ überbrieffen. *Syn.* Refero, datum alicui refero, in tabulas publicas refero. *Adv.* Accuratè omnia; apertè, quid cogites; brevi, cautè, diligentissimè, enucleatè, infrà, nominatim furta exportata, parciùs, planè, quam diligentissimè omnia, spurcissimè, summatim, variè & copiosè sermones, verè, separarim, honorificentiùs triumphum, divinitùs, literatè literas, scitè rationes, sanctissimè. *Usus.* Pecuniam se ad ædem sacram reficiendam perscripsisse ait. Falsum nomen perscribere. Judicum dicta perscribere. Tu ad me explorata omnia perscribas. *Vid. Scribo.*

Perscriptio, onis, das Auffschreiben. *Epi.* Falsa. *Usus.* Suarum perscriptionum adversaria proferre. Controversia de tabulis & perscriptionibus.

Perscriptor, oris, Schreiber. *Usus.* Perscriptor fœnerationis.

Perscrutor, ari, ergründen/ ergrübeln/ erfor-

erforſchen. *Syn.* Exquiro, inquiro, indago, exploro. *Adv.* Penitus, naturam rationémque. *Uſus.* Speculari, inveſtigare, perſcrutari omnia. *V. Indago. Inquiro. Quæro.*

Perſeco, are, zerſpalten / zerſchneiden / von einander ſchneiden oder ſpalten. *Uſus.* Naturas rerum ecquid perſecare, aperire, dividere poſſumus.

Perſecutio, onis, Nachſuchung / Verfolgung / Nachſtellung. *Syn.* Extraordinaria juris actio. *Uſus.* Perſecutionum cautionúmque præceptio in jure civili.

Perſentiſco, ere, * befinden / empfinden / prüfen / mercken. *Uſus.* Niſi eſſem lapis, hæc perſentiſcere debui. *Vid. Sentio.*

Perſequor, i, nachſtellen / nacheilen / nachjagen / verfolgen. *Syn.* ſequor, colo, imitor. *Adv.* Acriter, commodiſſimè res aliquas, crudeliſſimè, cupidiſſimè laudem, deinceps reliqua, dignè injuriam, diligenter mandata, diligentiſſimè omnia, graviſſimè verſibus, nominatim, publicè bellô, ſapienter extrema, ſeverè dedecus, ſtudioſiſſimè utilia, ſubtiliter, ſubtiliſſimè membra locorum, vehementiſſimè injurias, uſque eò ducem. *Uſus.* Sectam Academicam, mores Patris perſequitur. Eò perveniſti, quò ego ægrè petſequi potero. Diverticula, ſolitudines, flexiones perſequi. 2. *Tueor.* Perſequi jus ſuum, rem ſuam. Bona ſua lite & judiciô repetere, perſequi. 3. *Exequor.* Tua mandata perſequor diligenter. 4. *Ulciſcor.* Inimicitias ſuas, injurias ulciſci & perſequi. Aliquem bellô perſequi. 5. *Complector, comprehendo.* Rem totam publicis jam literis ſum perſecutus. Pharſaliam verſibus eſt perſecutus Lucanus. Nec reliquorum ætates ſcrupuloſiùs perſequamur. *Phraſ.* Hoſtem fugientem perſequi, inſectari, in tergis fugientium hærere, fuſos agere hoſtes; extremos agminis carpere & morari; noviſſimos carpere & premere; veſtigiis abeuntium inſiſtere. *V. Sequor.*

Perſeveranter, * beſtändig / unabläßig / beharrlich / fort und fort. *Syn.* Conſtanter.

Perſeverantia, æ, Standhafftigkeit / Beharrung / Beſtändigkeit. *Syn.* Aſſiduitas; conſtantia. *Epi.* Grata alicui & jucunda, nimia, ſtabilis; & perpetua permanſio. *Uſus.* Retinenda igitur vobis eſt conſtantia, gravitas, perſeverantia. *V. Conſtantia*

Perſevero, are, beſtändig und unermüdet verharren / ſtandhafft bleiben. *Syn.* Perſiſto, permaneo, perſto. *Adv.* fortiſſimè, ſtultè, & diu in parum cognito. *Uſus.* In vetere ſententiâ, in vitiis perſeverare. Cujusvis eſt errare, nonniſi inſipientis perſeverare in errore. Quod turpiter ſuſceperas, perſeverare & tranſigere non debuiſti. *Vid. Maneo.*

Perſiſto, ere, ſtehen bleiben. *Syn.* Perſto, perſevero. *Uſus.* In eo perſtitiſti.

Perſolvo, ere, bezahlen / abſtatten. *Syn.* Solvo. *Adv.* Cumulatè promiſſa. *Uſus.* Perſolvi, quod debui. 2. *Præſto.* Perſolvere officium, gratiam, rationem officii ſui. Perſolvere pœnas judicio. *V. Solvo.*

Perſona, æ, eines Menſchen Geſtalt. R. *qs. per ſe una.* *Syn.* Proprietates, quêis homo ab homine differt, quas Rhetores *attributa* vocant; ut: Pater, filius; &c. Judex, Imperator, &c. 2. *Munus partes, officium.* *Epi.* Aliena, apta ad aliquam rationem, aptior, certa, communis, extrema, fœda, gravis, magnifica, præſtans, tam gravis, tam ſevera, graviſſima, idonea, improba, impuriſſima, levis, luculènta, mera, muta, pacifica, quæſtoria, ſtultiſſima, tanta, turpiſſima, vehemens & acris. *Perſonæ* antiquæ, confuſæ, difficillimæ, diſſimillimæ, fictæ, graves heroicæ, innumerabiles, obſcuræ, propriæ. *Uſus.* Perſonam Principis, civis egregiè ſuſtinuit, geſſit, tenuit, tuitus eſt. Alicui perſonam Magiſtratûs imponere vel detrahere. Magiſtratus gerit perſonam civitatis. Non capiunt anguſtiæ pectoris tui perſonam conſulis tam gravem tam ſeveram. Hominum innumerabiles perſonæ. 3. *Facies ficta, hiſtrionica,* Larve / Vermummung der Comödianten in Schau-Spielen. Ardere mihi ex perſonâ oculi hiſtrionis videbantur.

Perſonatus, a, um, vermaſquirt / vermummet / verſtellt. *Uſus:* Ne Roſcium quidem perſonatum laudant ſe-

nes noſtri. Cur perſonatus ambulem?

Perſono, are, erklingen/ erſchallen/lauten Schall von ſich geben. *Syn.* Percrepo. *Adv.* Acerbiſſimè. *Uſus.* Tota vicinia cantibus perſonabat. Aures noſtræ vocibus adhuc dum illis perſonant.

Perſpectus, a, um, wohl betrachtet/wohl erkundiget. *Syn.* Certus, cognitus, exploratus, pertractatus. *Uſus.* Quorum vita perſpecta eſt in magnis rebus; perſpectæ virtutis; Tua in me perſpecta benevolentia. *Vid, Notus. Cognitus.*

Perſpergo, ere, beſprützen. *Syn.* Reſpergo, profundo.

Perſpicacia, æ, Scharffſinnigkeit. *Syn.* Conſideratio, acumen. *Vid. Ingenium. Acies.*

Perſpicacitas, tis. *Idem. Syn.* Solertia, acumen. *Uſus.* Quâ es perſpicacitate, hæc facile intelliges. *V. Acies. Acumen. Ingenium.*

Perſpicax, cis, verſtändig / ſcharffſinnig. *Syn.* Solers, acutus, ingenioſus. *Uſus.* Homo naturâ perſpicax & acutus, prudens. *V. Ingenioſus.*

Perſpicientia, æ, genaue Betrachtung oder Nachſinnung. *Syn.* Conſideratio, contemplatio, cognitio, intelligentia. *Uſus.* Quod honeſtum eſt, in perſpicientiâ & ſolertiâ veri verſatur.

Perſpicio, ere, eigentlich erkennen/ wohl betrachten. *Syn.* Animadverto. *Adv.* Acutiſſimè, altiùs, dilucidè, etiam atque etiam, optimè, planè, penitus, præclarè, ſolertiſſimè lineamenta operum, ſtudioſè, maximè, planè, facilè. *Uſus.* Rem cum conſiliò & curâ perſpicere non potui. Perſpicite etiam atque etiam, penitus introſpicite iſtorum mentes. Perſpicere, quid in quâque re verum ſit; rerum naturam. *V. Adverto.*

Perſpicuè, klar / verſtändlich / deutlich. *Syn.* Manifeſtè, apertè, dilucidè. *Uſus.* Res perſpicuè falſa, turpis.

Perſpicuitas, tis, Klarheit/Deutlichkeit. *Syn.* Evidentia.

Perſpicuus, a, um, durchſichtig / klar/ hell. *Syn.* Clarus, evidens, apertus, manifeſtus, minimè dubius. *Uſus.* Hoc perſpicuum eſt, conſtatque inter omnes. Rem ſuſpicioſam, perſpicuam facere. Ivit ad perſpicuam mortem. *V. Evidens.*

Perſto, are, beſtändig bleiben / beharren. *Syn.* Perſiſto, perſevero. *Uſus.* Perſtat in ſententiâ, in conſilio.

Perſtrepo, ere, * ein groß Geräuſch machen.

Perſtringo, ere, hart oder veſt binden. *Syn.* Percurro, leviter tango, ſtrictim attingo, breviter ſtrictimque dico, non longiùs perſequor, delibo. *Adv.* Breviter locum, celeriter curſum, leviter aliquem, impunè voluntatem facetiis, perquàm breviter attingere. *Uſus.* In animo eſt, tranſire celeriter, breviter perſtringere rem unamquamque. 2. *Carpo, pungo, reprehendo.* Summa libertate, verbis aſperioribus, nec ſine contumeliâ aliquem perſtringere. 3. *Obcæco.* Voluntas rationi inimica mentis oculos perſtringit. Dignitas mea & ſplendor perſtringit aciem oculorum tuorum. 4. *Effodio.* Terram oratrô perſtringere. *V. Reprehendo.*

Perſuadeo, ere, überreden / bereden. *Adv.* Penitus ſibi, prorſus, planè, temerè quidquam. *Syn.* Probo, ad credendum duco, fidem facio. *Uſus.* Hoc perſuaſum ſit omnibus. De paupertate vix perſuadebis. *Thraſ.* Philoſophiæ ſtudium mihi perſuaſiſti; tuô ſuaſu & inſtinctu ad Philoſophiam me conferam; Ab hoc ſtudio deduci me non patiar; in tuam me ſententiam adduxiſti, perduxiſti; in Academiam me totum compuliſti; Animum meum ab omni aliâ cogitatione ad hanc unam traduxiſti; vi orationis ex intimis meis animis illum Philoſophiæ honorem evelliſti, ſ. evulſiſti. Ut ſermonem cum illo habeam, perſuadere nunquam poteris. Ut illum adeam; ut ad illum ad eam, accedam, me conferam; ut illius vultum ſubeam; ut illum alloquar, ipſe mihi perſuadere non potero, animum inducere non potero, animo vim inferre non potero, adduci nunquam potero; neque adduci meâ ſponte, neque ullâ impelli ratione potero; imperare mihi non potero, impetrare â me non potero. Nihil mihi difficilius, laboriosius, moleſtius; nihil mihi majoris negotii, quàm ut cum illo ſermonem jungam; quam ut illi ſermonem

monem edam; quàm, ut loquar cum illo *V. Moveo. Induco.*

Persuasio, onis, eine gefaſſete Meinung/ Uberredung *Syn.* Persuasus. *Usus.* Dicere appositè ad persuasionem.

Persuasus, ûs, gefaßte Einbildung. *Syn.* Persuasio.

Persulto, are, * in die Höhe hüpffen/ vor Freuden auffspringen. *Usus.* Memores, quoties hostis agrum ipsorum persultasset.

Pertendo, ere, außstrecken / außdehnen. *Syn.* Contendo, confero. *Vid. Contendo.*

Pertento, are, unterstehen / unterwinden. *Syn.* Attendo, tento, exploro. *V. Tento.*

Perterebro, are, durchbohren. *Syn.* Exterebro, perforo.

Perterrefacio, ere, sehr erschrecken/ schüchtern machen/ in grosses Schrecken setzen. *Syn.* Perterreo. *V. Terreo.*

Perterreo, ere, sehr erschrecken / Furcht und Schrecken einjagen. *Syn.* Terreo, conterreo, exterreo, metum affero, perterrefacio, exanimo, obstupefacio. *Adv.* Vehementiùs, subitò vultu alicujus perterreri. *V. Terreo.*

Pertexo, ere, ein Geweb außweben. *Syn.* Detexo, perficio. *Adv.* Graviter, valde graviter. *Usus.* Pertexe modò, quod exorsus es.

Pertimesco, ere, sich befahren / das ungewisse Glück fürchten/ stutzig werden. *Syn.* Perhorresco. *Adv.* Graviter, magnoperè, non mediocriter, vehementius invidiam, incredibiliter. *Usus.* Pertimescere de honore & famâ. *V. Timeo.*

Pertinacia, æ, hartnäckigkeit/ halsstarrigkeit. *Syn.* Pervicacia, obstinatio.)(*Moderatio.* *Epi.* Nefaria, perseverantiæ finitima. *Usus.* Nec cum pertinaciâ, nec cum iracundiâ disputari rectè potest, Pertinaciæ studium vincendi aliis constantia videri posset. Libertas non in pertinaciâ, sed moderatione posita est.

Pertinaciter, mit Standhafftigkeit / halsstarriger Weise. *Syn.* Cum pertinaciâ. *Usus.* Pertinaciter illi infensus est.

Pertinax, cis, hartnäckig / wiedersinnisch. R. â pertineo, *tenax sui sensus.* *Syn.* Obstinatus, obfirmatus, pervicax.)(*Demissus.* *Adv.* Valdè. *Usus.* Demissus, non acer, non pertinax, non litigiosus, non acerbus, cupidus, iratus. Sermo levis, non pertinax. *Phras.* Pertinax est in sententia; persistat in imprudentia; nimiùm sui juris & sententiæ est; obstinatis animis resistit; pervicacis ad omnia, quæ agitat, animi; non interritus modò, sed contumax, ad repugnandum obstinatus.

Pertineo, ere, an etwas reichen und anstossen. *Syn.* Permano, permeo, penetro. *Adv.* Eò orationem, magnoperè ad dicendum, omnino nihil ad se, nunc certè, publicè ad civitatem, valde ad rem, vehementer. *Usus.* Vis cælestium corporum ad plantas pertinet. Vis per totum corpus pertinens. Nervi totô corpore pertinentes. Deus pertinens per omnes naturas, per terras, per mare. Romani Imperii ditio ad Rhenum pertinet.

Pertinet, es gehöret zu etwas. *Syn.* Attinet, spectat, attingit, valet, partes meæ præcipuè sunt, hoc officium præcipuè est.)(*Alienum est.* *Usus.* Intelligere, quò quidvis pertineat. Hoc te non attingit, ad me pertinet. Summa illuc pertinet, ut sciatis. *Vid. Attinèt. Oportet.*

Pertractatio, onis, Abhandlung / das Durchlesen. *Syn.* Usus, evolutio, explicatio. *Epi.* Multa rerum publicarum. *Usus.* Multarum rerum pertractatione multa discimus. Diligens Poëtarum pertractatio.

Pertracto, are, offt anrühren / unter den Händen haben. *Syn.* Tracto, explico, verso, pervolvo, *Adv.* Diligenter narrationem, molliùs, penitus. *Usus.* Orator sensus mentesque hominum pertractare debet. Gesti negotii rationem diligenter & sæpe pertractare. *V. Tracto.*

Pertundo, ere, * zerstossen. *Usus.* Cave, ne quisquam crumenam pertundat.

Perturbatè, unordentlich, *Syn.* Confusè.

Perturbatio, onis, Betrübnuß / Bestürtzung. *Syn.* Affectio animi, motus animi turbidus, dolor, confusio.)(*Cognitio, serenitas, consilium & judicium, constantia.* *Epi.* Brevis animi, diuturna, fœda, gravis ægritudinis, magna

animi, opinabilis, tanta, vehementior, vitiosa, universa, voluntaria. *Perturbationes* cælestes & maritimæ & terrenæ, hilariores, magnæ animi, moderatæ, naturales, naturales & rationis expertes, novæ, pestiferæ, tabificæ mentis, vitiosæ, voluntariæ, *Usus.* Perturbationes sunt turbidi animorum concitatique motus, aversi à ratione, rationi non obtemperantes, inimici mentis vitæque tranquillæ. Nulli perturbationi animi aut fortunæ succumbere oportet. Cavendum, ne in perturbationes exanimationesque incidamus. Magna sum perturbatione commotus, exanimatus. In maximâ perturbatione sum, versor, jaceo. Impetu quodam animi & perturbatione potiùs quam consiliô regi, incitari. Sapiens omni perturbatione vacat. 2. *Confusio.* Quid est tumultus nisi perturbetio Reipublicæ? In quantô motu temporum, conversione rerum, quantâ confusione & perturbatione versamur! *Phras.* Ratione componendæ sunt animi perturbationes; opera danda, ut mens turbidô animi motu semper vacet, & animi ægrotatione; ne condolescat, concupiscat, extimescat, efferatur lætitia; ne voluptate, libidine, metu, ægrotatione jactetur & permisceatur; absint fervidæ, tabificæ mentis concitationes, motus turbulenti, jactationesque animorum incitatæ, & impetu inconsideratô elatæ, rationem omnem expellentes; sit animus vacuus, liber, solutus â gravibus illis concitationibus tam inter se dissentientibus, atque distractis. *Vid. Turbidus.*

Perturbatrix, cis, **Betrüberin.**

Perturbo, are, **sehr unruhig und unlustig oder unmuthig machen / sehr verstören.** *Syn.* Turbo, perturbationem affero, concito. *Adv.* Valde, vehementiùs. *Usus.* Non me clamor tuus perturbat. Civitas seditionibus perturbata. Perturbatô ordine, discerptis sententiis, confusus personis, præposteris temporibus. *Vid. Turbo.*

Pervado, ere, **durchgehen.** *Syn.* Pervenio, permano. *Usus.* Ne quid in aures, quod noceat, possit pervadere. Rumor, fama, clamor, urbem, per urbem pervasit, penetravit. Incendium per fata, tempestas per vineta pervasit. Ea opinio, is pavor omnium animos pervadit. Quaquâ iter faceret, calamitas quædam pervadere videbatur.

Pervagatus, a, um, **der alles durchwanderet.** *Syn.* Divulgatus, pervulgatus, vulgaris. *Usus.* In re tam clara, tam testata, tam illustri, tam pervagata. Vulgare, quotidianum, pervagatum. Res est notissima & pervagata. *Vid. Notus.*

Pervagor, ari, **durchwandern.** *Syn.* Erro. *Adv.* Similiter, longè & latè. *Usus.* Molestiæ, lætitia, timores animos hominum pervagantur.

Perveho, ere, **fortführen.** *Syn.* Eveho, perduco. *V. Veho.*

Pervello, ere, **herupffen.** *Syn.* Vello, vellico.

Pervenio, ire, **an ein Ort kommen oder gelangen.** *Syn.* Devenio, pertineo, mano, permano, perducor, accedo. *Adv.* Commodiùs ad exitum; gradatim, maturè, occultè ad; ocyùs ad suum, penitùs in disputationem, procliviùs in laudem; spissè, tutò, tardiùs ad fructum laborum; volubiliter ad extremum. *Usus.* Non potui, quò contendebam, pervenire. Jacta illa injuria ad me, ad animum meum nunquam pervenit. Ad paucos licentia, pœna, pecunia, infamia, culpa pervenit. Virtus sine fortunæ præsidiis, labore & constantiâ, quò vult, pervenit. *Vid. Venire.*

Perversè, **verkehrt / boßhafftig.** *Syn.* Præposterè, perperam. *Usus.* Perversè beneficiô, re aliqua abuti.

Perversitas, tis, **Boßheit / Verkehrtheit.** *Syn.* Pravitas. *Epi.* Incredibilis hominum, magna, summa opinionum, tanta. *Usus.* Est incredibilis hominum perversitas, improbitas, pravitas, amentia.

Perversus, a, um, **verkehrt / boßhafftig /** *Syn.* Pavus, improbus, præposterus. *Usus.* Strabonum perversi oculi. Perversa sapientia. Ludi contaminati, perversi, deformati, inquinati, conturbati. *V. Malus. Improbus.*

Perverto, ere, **verkehren / umkehren / umwenden.** *Syn.* Inverto, subverto. *Usus.* Jura omnia Divina & humana labefactare & pervertere, Omnia rapinis,

nis, incendiis, ſacra inexpiabili ſcelere pervertere. Nunquam ille me opprimet conſiliô, nunquam artificiô perpervertet.

Perveſtigatio, onis, Nachfrag/ Nachſpührung/ Nachforſchung. *Syn.* Inquiſitio. *Epi.* Diligentiſſima Orationis.

Perveſtigo, are, nachfragen / durchſuchen/ nachforſchen nachſpüren. *Syn.* Invenio, reperio. *V. Quæro.*

Pervicacia, æ, Hartnäckigkeit / Halßſtarrigkeit. *Syn.* Pertinacia. *Vid. Pertinacia.*

Pervicax, cis, * hartnäckig/ halßſtarrig. *Syn.* Durus, contentioſus, nulli cædens. *V. Pertinax. Obſtinatus.*

Pervideo, ere, durchſuchen. *Syn.* Video. *Adv.* Penitus.

Pervigilatio, onis, das lange Wachen. *Syn.* Vigilia. *Epi.* Nocturna.

Pervigilo, are, immer wachen. *Syn.* Pernocto. *V. Vigilo.*

Pervinco, ere, überwinden. *Syn.* Vinco.

Pervius, a, um, durchgängig. *Syn.* Apertus.

Perungo, ere, beſchmieren/ überſalben. *Syn.* Ungo.

Pervolo, are, durchfliegen. *Adv.* Velociùs. *Uſus.* Unâ horâ ſex paſſuum milia pervolavit.

Pervolvo, ere, fort weltzen. *Syn.* Verſo. *V. Lego.*

Pervoluto, are, ſehr offt weltzen. *Syn.* Pertracto, evolvo, voluto. *V. Lego.*

Peruro, ere, durchbrennen. *Uſus.* Hominem peruſtum etiamnum gloriâ volunt incendere.

Pervulgatus, a, um, ſehr gemein. *Syn.* Jactatus, pervagatus, vulgaris. *Uſus.* Clarum, notum apud omnes, teſtatum, pervulgatum eſt. *V. Notus.*

Pervulgo, are, gemein / ruchtbar oder bekannt machen. *Syn.* Divulgo. *Uſus.* Librum pervulgare, edere. Mulier, quæ ſe omnibus pervulgat.

Pes, dis, Fuß. R. *à πᾶς, ποδὸς. Epi.* Dexter, ſiniſter, extremus. *Pedes* contaminati, duriſſimi, extremi, heroi, liberiores, medii, minuti, rudes, poſteriores, primi & poſtremi. *Uſus.* Pede terram percuſſit. Pedis offenſio, pedis ſuploſio. Ex pedibus laborare. *Pedibus proficiſci*, iter facere, ire, reverti. Pedibus ingredi, flumen tranſmittere. Pedem in alienô ſolô ponere, veſtigium imprimere, pedem conferre ac propius accedere; pedem referre. Trahantur per me pedibus rei omnes. Negotium iſtud, oratio iſta nec pedes, nec caput habet. *Pedibus mereri*, ſtipendia facere; ad pedes deſilire, ſe dare. *Ad pedes alicujus ſe abjicere*, ſternere, projicere; ad pedes alicujus jacere, volutari, ſupplicem accidere.

Peſſundo, are, mit Füſſen tretten. *Syn.* Concutio, protero. *Vid. Perdo. Deſtruo.*

Peſtifer, a, um, tödtlich/ ſchädlich. *Syn.* Perniciosus.)(*Salutaris. Uſus.* A peſtiferis, nocentibus, funeſtis rebus refugere.

Peſtiferè, tödtlich/ ſchädlich. *Syn.* Perniciosè.

Peſtilens, tis, höchſt ſchädlich / tödtlich. *Syn.* Peſtifer.)(*Salubris. Uſus.* Locus peſtilens, cælô calamitoſus. Annus peſtilentiſſimus.

Peſtilentia, æ, Peſtilentz / gifftige Seuche.)(*Salubritas. Uſus.* Abiit de loco peſtilentia, nec me attigit. Cauſæ eluvionis, vaſtitatis, peſtilentiæ, belluarum repentinæ multitudines. *Phraſ.* Præter ita peſtis inſignis fuit. Peſtilentia, peſtis, contagio, peſtiferum illud tempus, peſtilentiæ vis maximè ſæviit. Peſtilentia gravis incidit; peſtilentia maximè nos attrivit, laceravit. Peſte inſigni laboravimus. Maximè peſtifer annus fuit. Peſtilentiâ multa juventus amiſſa; contagio ipſa vulgabat morbos; fædus erat annus cæli intemperie, urbem agroſque urente peſtilentiâ, urbe totâ gravi peſtilentiâ conflictante.

Peſtis, is, Peſt/ Seuche. R. *à πεσεῖν, ſ. πίπτειν cadere, , vel πεῖσις, læſio. Aliis quaſi* paſtis *â* paſcendo, *quod homines catervatim quaſi incendium depaſcat. Syn.* Pernicies. *Epi.* Adulta, calamitoſa, capitalis, communis, deteſtabilis, funeſta reip. immanis, importuna, magna, mala, miſerrima, neſaria, perniciosa, præſens, terra & horribilis & infeſta, *Peſtes* anxiæ, naturales, nefariæ, publicæ ſociorum, reliquæ. *Uſus.* Nulla tam deteſtabilis peſtis eſt, quæ non homini

mini ab homine naſcatur. Furia ac peſtis Reip. Peſtem alicui ac perniciem *machinari*, afferre, importare: Peſtem a rep. *depellere*, avertere; peſtem comprimere, reprimere, exſecare, extinguere.

Petaſatus, a, um, mit einem Schatten-Hut bedecket. *Syn.* Petasô, id eſt, latô pileô tectus.

Petaſus, i, * breiter Schaub-Hut. *Syn.* Capitis tegmen, galerus.

Petitio, onis, Bitte / Werbung. *Syn.* Actio privata, rogatio, ambitus. *Epi.* Aliena, anguſta, apta, extraordinaria, integra, plena pompæ, illuſtris, ſplendida, popularis, tota. *Uſus.* Petitionem Conſulatûs adornare. Petitioniſe dare. Petitionem alicujus oppugnare. 2. *Percuſſio, invaſio, ictus, conjectio.* Has petitiones conjectas, ego parva corporis declinatione effugi, vitavi, eluſi, declinavi.

Petitor, oris, der Anſprecher vor Gericht. *Syn.* Actor, ambiens.)(*Reus. Epi.* Bonus. *Uſus.* Perſonam petitoris ſuſcipere, accuſatoris deponere.

Peto, ere, begehren / verlangen / bitten / erſuchen. R. πόθέω, *deſidere. Syn.* Poſco, poſtulo, quæſo, contendo, expoſco, flagito, imploro.)(*vito. Adv.* Æquè, aliunde copiam dicendi, altè proœmium, altiùs initium rei, amantiſſimè, apertè exercitum, aſſiduè ac diligenter, arroganter, audacter, blandiùs, breviter, contrà, deinceps magiſtratum, diligentiùs quid, etiam atque etiam, etiam atque etiam majorem in modum peto & contendo. Jam pridem, imprudenter, magnoperè, majorem in modum, maximô opere etiam atque etiam, neceſſariò, negligenter ædilitatem, nominatim tribunatum alicui, ordinatim honores, paulò quidem pòſt, perſpicuè pacem, proximè conſilium, prudentiſſimè, ſimiliter quid, ſummoperè ſapientiam, tamdiu nihil, valde, vehementer etiam atque etiam. *Uſus.* Singulari ſtudiô, majorem in modum à me petebat; cupidiſſimè inſtabat, ſummô ſtudiô requiſivit. A philoſophia conſolationem peto, veniam, honorem petere. 2. *Appeto, invado, quæro.* Contumeliis, lapidibus, fraude, inſidiis petere. Jugulum, ſanguinem, vitam alicujus petere. Fugam petere, fugâ ſalutem petere. 3. *Eo, vado.* Romam petere contendi. Loca calidiora petere.

Petra, æ * Felſen. R. Gr. πέτρα, a πέτρος, *ſaxum. Syn* Rupes.

Petulans, tis, muthwillig / frech / ausgelaſſen. *Syn.* Protervus, procax, audax. *Adv.* Effusè *Uſus.* Fervidum, petulans & furioſum dicendi genus. Jocus illiberalis, petulans, obſcænus, flagitioſus. Homo petulans & planè inſanus. *Phraſ.* Nihil illo juvene petulantius; nihil immodeſtius aut minùs ingenuum. Temerarii & procacis adoleſcentis furor & protervitas, intemperantiâ, licentiâ, procacitas effrænata frangi ſatis non poteſt. Ad officium ſe redigi non minis, non blanditiis patietur. *V. Audax.*

Petulanter, muthwillig / frech. *Syn.* Licenter. *Uſus.* Petulanter in aliquen invehi.

Petulantia, æ, Muthwilligkeit / Frechheit / Außgelaſſenheit. *Syn.* Procacitas, protervitas.)(*Modeſtia, pudor. Epi.* Aperta, tolerabilis, inimiciſſima. *Uſus.* Hinc pudor pugnat, inde petulantia, & furor. In petulantiam incidere; petulantiam alicujus frangere.

Petulcus, a, um, ſtöſſig / muthwillig / geil. *Syn.* Laſcivus.

Phalanx, gis, * ein Kriegsheer von 8000. Fußknechten. *Syn.* Agmen militare Macedonum.

Phaleræ, arum, Roß-Zierden / Pferd-Schmuck. *Syn.* Equorum ornamenta. *Epi.* Nobiles.

Phaleratus, a, um, * geſchmückt. *Syn.* Phaleris ornatus.

Phantaſia, æ, Erſcheinung / Geſicht / Einbildung. *Uſus.* Ex impulſione extrinſecùs oblatâ, quam Phantaſiam vocamus.

Pharetra, æ, * Köcher Pfeil-Geſtecke.

Pharmacopola, æ, Apothecker. *Syn.* Unguentarius. *Epi.* Circumforaneus.

Phaſelus, i, Faſeln welſche Bohne. *Syn.* Myoparo. *Epi.* Epiſcopius.

Philologia, æ, Liebe der freyen Künſten / ſonderlich der Sprachen. *Syn.* Studium vel amor ſermonis.

Philologus, i, Liebhaber der Künſten o-

der

der der Sprachen. *Ut.* Homines nobiles, ſed nullò modò Philologi.

Philoſophia, æ, Welt-Weißheit / Liebe zur Weißheit. *Syn.* Studium, vel amor ſapientiæ. *Epi.* Acutior, antiqua, antiquiſſima nobiliſſimaque ars vitæ, commentatio mortis, cultura animi, frugifera & fructuoſa, intima, magna, media, medicina animi, moleſta, orba, patria & avita, referta, quædam procreatrix & quaſi parens laudatorum artium, præpotens & glorioſa, ſimilis alicujus. tota, vera, vera & antiqua, vera elegansque, veriſſima, vetus, univerſa. *Uſus.* Triplex Philoſophia Platonis: Moralis, Phyſica, Dialectica. Exponere Philoſophiam. Philoſophia omnium mater artium, donum & inventum Deorum, laudandarum artium omnium parens & procreatrix, ars vitæ, mater omnium bene factorum & bene dictoruin; animi medicina, cultura animi; quæ vitia extrahit radicitùs; officii & bene vivendi diſciplina; Commentatio mortis, miſeriarum portus; in tres partes diſtributa: in naturæ obſcuritatem, diſſerendi ſubtilitatem, vitam & mores; quò bonò nullum optabilius, neque præſtantius datum eſt hominibus Deorum munere & conceſſu. *Phras.* Velim ad Philoſophiam tuum ſtudium applices. Velim te ad Philoſophiam conferas; velim Philoſophiam complectaris; velim Philoſophiæ te dedas, ei operam tradas, ei tuum ſtudium dices; velim rerum humanarum atque etiam Divinarum cognitionem ſtudioſè colas; velim te ad ejus ſtudium ſcientiæ adjungas, unde naſcitur atque alitur moderatio vitæ, unde rectê vivendi ratio atque omnis ordo manat. Tu velim generis humani parentem Philoſophiam, quantô poteris ſtudio, complectâre. Tu velim omnes animi tui vires ad ſapientiæ ſtudium conferas.

Philoſophicus, a, um, zur Welt-Weißheit gehörig.

Philoſophor, ari, der Welt-Weißheit befliſſen und ergeben ſeyn. *Syn.* Philoſophiam colo. *Adv.* Ad extremum omninò. *Uſus.* Admirabili quôdam ad Philoſophandum ſtudiô concitatus.

Philoſophus, i, Welt-Weiſer. *Syn.* Naturæ interpres. Phyſicus, Magiſter virtutis, qui rerum cognitione & doctrina delectatur. *Epi.* Elegantiſſimus omnium & eruditiſſimus, graviſſimus, non ignobilis, imperioſus, magnus, mollis & languidus, enervatus, nobiliſſimus & clariſſimus, nobiliſſimus & prudentiſſimus, optimus & graviſſimus, politiſſimus & acutiſſimus omnium, præſtantiſſimus, ſeverus & gravis, ſummus. *Philoſophi* Abſoluti & perfecti, antiqui; auctores rerum, non fabularum; non contemptiſſimi, ſed clari & acuti; minimè contemnendi, diſcrepantes, vulgo imperiti & ſimiles imperitorum, non inepti, innumerabiles; minimè mali, ſed ſatis acuti; minuti, multi & magni, nobiliſſimi longe atque principes, perfecti, plebeji, præſtantiſſimi, ſuperſtitioſi & penè fanatici, veteres, voluptuarii. *Uſus.* Inventa Philoſophorum. Philoſophus omnium rerum Divinarum & humanarum cauſam naturamque noſcit, omnem bene vivendi rationem tenet ac perſequitur.

Phyſica, æ, Natur-Kündigung. *Syn.* Explicatio naturæ.

Phyſica, orum, Bücher / ſo von natürlichen Dingen handlen. *Syn.* Res Phyſicæ vel naturales.

Phyſicè, natürlicher Weiſe. *Syn.* Acutè Phyſicorum more.

Phyſicus, i, Naturkündiger. *Syn.* Speculator venatorque naturæ. *Epi.* Obſcurus, politior.

Phyſiognomus, i, Natur-Deuter. *Uſus.* Phyſiognomus profitetur ſe hominum mores naturasque, è corpore, oculis, fronte, vultu pernoſcere.

Phyſiologia, æ, Kunſt und Geſpräch von natürlichen Dingen. *Syn.* Naturæ ratio. *Epi.* Tota.

Piacularis, e, * zum verſöhnen dienlich. *Syn.* Quod ad ſatisfactionem peccati pertinet. *Uſus.* Sacrificia peculiaria. Egone ob tuam ſtultitiam piacularis fiam?

Piaculum, i, Sühn-Opffer / Buß. *Uſus.* Porcô piaculum pati.

Pictor, oris, Mahler. *Epi.* Summus, malus. *Uſus.* Perfectus pictor.

Pictura, æ, Gemählde / Mahlwerck. *Syn.* Tabula.)(*Res, veritas.* *Epi.* Antiquiſſima; non egregia, ſed etiam evaneſcens

nescens vetustate; nobilis, placidissima, textilis & in tabulis, vetus. *Picturæ* egregiæ, novæ, veteres. *Usus.* In picturis alios horrida, inculta, abdita, opaca; alios nitida, læta, colluſtrata delectant.

Piè, gottsfürchtig/ fromm. *Syn.* Religiosè, sanctè.)(*Sceleratè.* *Usus.* Memoriam mei piè inviolatèque servato.

Pietas, tis, Gottesfurcht/ Frömmigkeit *Epi.* Clara & in omnibus grata, commemorabilis, divina, eximia, immunis, incredibilis, insignis, jucunda, magna, mira, nimia, par, præsens, singularis, summa, tacita. *Usus.* Pietas est, per quam sanguine conjunctis officium & diligens tribuitur cultus. Pietas est justitia erga DEOS & parentes; fundamentum omnium virtutum; vultu sæpè læditur, DEUM placatum efficit. Pietas & charitas & bonitas quasi idem valere videntur. Pietas, Sanctitas, Religio. Vir summâ pietate. Pieratem præstare alicui. Eâ pietate pectora omnium imbuit. Gravissimum ac sanctissimum pietatis nomen.

Piger, ri, faul / träg / nachläßig. R. *ex Hebr.* Pigger, *piger vel defectus viribus fuit.* *Syn.* Segnis ad aliquid agendum. *Usus.* Ad literas scribendas pigerrimus. *Phras.* Nihil hoc homine pigrius vidi & remissius; inertissimæ segnitiei homo est. Somni plenus, imperitus, cessator, naturâ socors & negligens, ventri deditus & somno, incultus indoctusque vitam transigit; bonum otium socordiâ atque desidiâ conterit; mollitiâ diffluit & inertia; otiô hebescit & languet; cessator ignavissimus, metu laboris obtorpescit, languori deditus & desidiæ.

Piget, verdrossen seyn / es verdreußt. *Syn.* Tædet, pœnitet. *Usus.* Me non solùm piget stultitiæ tuæ, sed etiam pudet. Inductus ad pigendum. *V. Pœnitet. Tædet.*

Pigmentarius, ii, ein Farbenbereiter / oder Verkauffer.

Pigmentum, i, angestrichene Farb / Schminck. R. *9.* pinguentum, *â* pingendo. *Syn.* Fucus, color, ornatus. *Usus.* Sententiæ sine fuco & pigmento puerili; pigmentum aspergere. *Vid. Fucus.*

Pignerator, oris, der Pfand nimmet.

Pigneror, ari, pfänden. *Syn.* Pignus aufero, fiduciam accipio. *Usus.* Mars fortissimum quemque ex acie pignerari solet.

Pignus, oris, Pfand. R. *à πηγνύω, confirmo, pr. quod* pugno *datur.* *Syn.* Fiducia, obses, hypotheca.)(*Gratia. Epi.* Magna & multa. *Usus.* Pignus dare, pro pignore aliquid tradere. Pignus capere; magnis multisque pignoribus me sibi obligatum tenet.

Pigritia, æ, Faulheit / Trägheit / Verdrossenheit. *Syn.* Negligentia, ignavia, inertia. *Usus.* Pigritia metus est consequentis laboris. Pigritiæ se dedere. Tabescere pigritia.

Pigror, aris, faul und verdrossen seyn. *Syn.* Gravo. *Usus.* Scribere ne pigreris.

Pila, æ, Ball. *Usus.* Pila, tali, tesseræ. Pila ludere. Pilam retorquere.

Pilentum, i, * Gutsche. *Syn.* Vehiculi genus.

Pileus, i, * Filtz-Hut. R. *à πῖλος.* *Syn.* Tegmen capitis. *Usus.* Servi ad pileum vocati.

Pilosus, a, um, rauch/ haaricht.

Pilum, i, Wurff-Spießlein. *Syn.* Genus teli. *Usus.* Sparorum pilorumque multitudo.

Pilus, i, Haar. *Usus.* Vallô pilorum munitæ palpebræ.

Pingo, ere, mahlen. *Syn.* Picturâ exprimo. *Adv.* Bene, egregiè, variè locum, præclarè, pulcherrimè. *Usus.* Britanniam pingam tuis coloribus, meô penicillô. *Phras.* Apelles Veneris caput â summo pectoris singulari expressit atque exornavit artificiô: Sed hoc mirum esse minimè debet; res enim omnes coloribus adeò perfectè pingebat, ut naturam ipsam non modò adæquare, sed etiam superare videatur. Apelles Veneris caput politissima arte perfecit; mirè, egregiè pinxit; egregiis picturæ coloribus illustravit; perfecit ac perpolivit egregiè; sic pinxit, ut nemo melius; sed hoc mirum esse minimè debet, erat enim pictor egregius, erat enim pingendi arte præstantissimus, penicillô namque nihil non imitabatur; nam in pingenda hominis

specie

ſpecie nemini ſecundus, omnium primus fuit.

Pinguis, e, fett/ feiſt. R. *à πίων*. *Syn.* Opimus, craſſus, rudis. *Uſus.* Thebis craſſum cælum, itaque Thebani pingues & vacantes, pingui Minervâ. *Phraſ.* Pinguedine diffluit extra modum, quod ingenii tarditatem arguit. Pinguis eſt, obeſus eſt; quod hebetis, tardi, ſtupidi ingenii ſignum eſt. Ex illa pinguedine, ex illo abdomine, ex illo ſumine nobiles, elegantes, præclaræ cogitationes minimè excitantur. Quî poteſt in tam vaſta corporis mole ingenio aut menti locus eſſe? Quî poteſt in tanto abdomine ſpiritus locum habere. *Niſi cibô parcus utare, pinguior evades, quàm ſatis eſt.* Niſi cibo parcas, niſi â cibo abſtineas, niſi cibum minuas, niſi de cibo detrahas, niſi tibi temperes ſ. modereris in cibis, nimiùm pingueſces, nimiam pinguedinem induas, plenior ſ. obeſior fies, nimiâ pinguedine laborabis.

Pinna, æ, Flügel / Feder. *Syn.* Penna. *Epi.* Patula.

Pinnatus, a, um, geflüglet / gefiedert. *Syn.* Pennatus, penniger.

Pinſo, ere, * backen.

Pio, are, verſühnen / ſtillen / zu frieden ſtellen. *Syn.* Expio. *Uſus.* Oſtenta piare.

Pirata, æ, See-Rauber. *Syn.* Prædo. *Epi.* Barbarus, conſceleratus, nefarius, nobiliſſimus. *Uſus.* Pirata non eſt ex perduellium numerô definitus, ſed communis hoſtis humani generis.

Piratica, æ, See-Rauberey. *Uſus.* Neceſſitate coactus piraticam facit.

Piraticus, a, um, zum See-Raub gehörig/ ſeerauberiſch.

Piſcator, oris, Fiſcher. *Prov.* Piſcator ictus ſapit.

Piſcatorius, a, um, zum Fiſchen gehörig. *Uſus.* Navis piſcatoria.

Piſcatus, ûs, Fiſchfang / das Fiſchen / Fiſcherey.

Piſcaria, æ, Fiſch-Teich / Fiſch-Marck. *Epi.* Publica.

Piſcinarius, a, um, der viel Fiſchweyer hat / der Luſt zum Fiſchwerck hat. *Syn.* Qui piſcinis delectatur.

Piſcis, is, Fiſch. R *à πίσκω, ſ πίνω, bibo.* *Epi.* Squamoſi. *Uſ.* Pisces hamô capiuntur. Quot genera, quàm diſparia piſcium, partim ſubmerſorum, partim fluitantium!

Piſcor, aris, fiſchen / Fiſch fangen. *Syn.* Piſcatione me oblecto.

Piſculentus, a, um, * fiſchreich. *Uſus.* Fluvius piſculentus.

Piſtor, oris, Becker / Pfiſter. *Syn.* Qui panem conficit.

Piſtrinum, i, Stampff-Mühle. *Syn.* Locus, ubi frumentum tundebatur molâ verſatili. *Uſus.* Aliquem in piſtrinum contrudere, compingere, dare, dedere, tradere.

Pituita, æ, das ſchleimige Waſſer im Geblüt / Rotz. *Syn.* Aqueus corporis humor. *Uſus.* Cùm pituita, aut bilis redundat in corpore.

Pituitoſus, a, um, rotzig / voll wäſſeriges und ſchleimigen Geblüts.)(*Exſiccatus, aridus.* *Uſus.* In aliis locis ſunt homines pituitoſi & quaſi redundantes, in aliis aridi atque exſiccati.

Pius, a, um, fromm / gottsfürchtig. R. *ab ἤπιος, mitis.* *Syn.* Qui pietatem colit.)(*Impius.* *Uſus.* Pia, æterna pax. Pius dolor. *V. Pietas. Religioſus.*

Pix, cis, * Bech. *Epi.* Liquida.

Placabilis, e, verſöhnlich. *Syn.* Exorabilis. *Uſus.* Placabilem ſe præbere & manſuetum & æquum.

Placabilitas, tis, Verſöhnlichkeit. *Syn.* Clementia, lenitas, manſuetudo. *Uſus.* Nihil magnô virô dignius placabilitate.

Placatè, ſänfftlich, gütlich. *Syn.* Sedatè, placidè, patienter, humaniter, remiſſè. *Uſus.* Omnia placatè & moderatè feramus.

Placatio, onis, Außſöhnung / Verſöhnung. *Syn.* Pax, venia, moderatio, tranquillitas. *Epi.* Tanta Deorum. *Uſus.* Perturbatio animorum placatione abluatur. Placatione Deorum peſtis avertenda erit.

Placatus, a, um, verſöhnet / geſtillet / befriediget. *Syn.* Placabilis, placatus, tranquillus, quietus.)(*Iratus, irâ incenſus, turbulentus.* *Uſus.* Sunt mihi res minimè turbulentæ; pacata, quieta omnia. Homo in aliquem mitis & placatus.

Placeo, ere, gefallen / gefällig ſeyn. R. *à πλαάζω pro πελάζω appropinquo, accedo.* *Syn.* Non diſpliceo, ſatisfacio, arrideo, jucundus ſum, videtur, probatur, cordi

di est.)(*Displiceo. Adv.* Admodùm, constanter, egregiè, perpetuò, planè, prorsus, rectè, valdè, vehementer. *Usus.* Scribe, quid tibi de eâ re placet. Meum mihi placet, illi suum. Senatui placuit Cæsarem proficisci. Nunquam mihi minùs ac herì placui. *Thras.* Literæ tuæ mihi admodum placuerunt, mihi perjucundæ fuêre, maximopere me oblectarunt, maximè jucundæ acciderunt mihi, vehementer probantur; magnam, mirificam ex iis voluptatem cæpi; planè mei stomachi fuêre, ut perfectæ epistolæ speciem adamavi, devoravi tuam epistolam; ita arrisit, tam grata fuit, quam quæ gratissima; multùm te amo, quod ita scripseris.

Placet, es gefället / es ist gefällig. *Syn.* Scitum est. *Usus.* Non placet Stoicis. De Provinciis ita placitum est, ut Pompejus mitteretur.

Placidè, gedultig. *Syn.* Leniter, pacatè. *Usus.* Placidè & sedatè dolorem ferre.

Placidus, a, um, sanfft. *Syn.* Pacatus, tranquillus. *Usus.* Semper in animo sapientis placidissimam esse pacem &c. Oratione placidâ, submissâ, leni; ex irato placidum, placidum & molliem quem reddere. *Vid. Lenis. Tranquillus.*

Placo, are, stillen / versöhnen / befriedigen. *Syn.* Lenio, mitigo, placatum efficio, reconcilio, expio, procuro.)(*Ulciscor. Adv.* Aliquando. *Usus.* Animos concordiâ quâdam placare & lenire; odia improborum, iras judicum placare. Divinum Numen sceleribus violatum precibus placare. *Vid. In gratiam redeo. Lenio.*

Plaga, æ, Jäger-Garn / Netz; Wunde / Striemen. *Syn.* Rete, laquei, vulnus, percussio. *Epi.* Gravissimæ, majores. *Usus.* Plagam alicui imponere, injicere, infligere, facere. Plagam accipere. 2. *Regio.* Cæli plagas scrutari. 3. *Retia.* Si ex his laqueis te explicueris, in illas plagas incides. Stoici contra se plagas texunt. Tendere plagas. Conjicere aliquem in alicujus plagas. *V. Vulnus.*

Plagiarius, a, um, Menschen-Dieb.

Plagosus, a, um, *voll Wunden / voll Striemen. *Syn.* Plagis plenus.

Planè, gäntzlich / gantz und gar. *Syn.* Clarè, apertè, perspicuè, lucidè. 2. *Omnino, prorsus. Usus.* Perfectè planèque eruditus. Res penitùs perspectæ planèque cognitæ.

Planeta, æ, Planet / Irr-Stern. *R. Gr.* πλανήτης à πλάνη, *error. Syn.* Stellæ errantes.

Plango, ere, *schlagen. *Syn.* Tundo, percutio, *Usus,* Procellæ littora plangunt. 2. *Ploro, defleo.*

Plangor, oris, Streich / Schlag. *Syn.* Ejulatus, ploratus.)(*Plausus. Usus.* Plangore & lamentatione opplevêre forum. *V. Lamentatio.*

Planities, ei, ein eben Feld / die Ebene. *Syn.* Æquor, campus. *Usus.* Quo in summo est æquata agri planities. Ubi ventum ad hanc urbem est, repentè velut maris vasti, sic immensa panditur planities, ut subjectos campos termināre oculis haud facile queas.

Planta, æ, Zweig / Pflantze. *Syn.* Surculus, stirps. *Usus.* Malleoli, plantæ, sarmenta, vites, traduces, propagines.

Planus, a, um, eben / gleich / flach. *Syn.* Æquus, æquabilis.)(*Montosus, præceps, lubricus. Usus.* Capua planissimo in loco explicata. Quid tam planum, quam mare? 2. *Apertus.* Id objicis, quod planum facere non possis. Oratio plana & evidens.

Platanus, i, Maßholder-Baum / Baum mit breiten Blättern. *Syn.* Arboris genus umbriferum, patulis diffusa ramis. *Epi.* Umbrifera.

Platea, æ, *Gasse. *Epi.* Ampla, frequens. *Usus.* In hac platea habitat.

Plaudo, ere, frolocken / klatschen mit Händen. R. *antiq.* plodo, *à sono. Syn.* Assentior, approbo, plausum alicui do, vel tribuo. *Adv.* valdè, effusè. *Usus.* Omnes ei effusè plausere.

Plaustrum, i, Lastwagen. *Syn.* Carrus.

Plausus, ûs, das Klatschen oder Klopffen mit den Händen / das Froiocken. *Syn.* Applausus, admurmuratio, vox, clamor, judicium, testimonium, studium populi s. spectatorum.)(*Plangor. Epi.* Æquabilis, facetus, incredibilis, infinitus, magnus & æquabilis, mortuus, multiplex, perpetuus, popularis, similis. Effrenati, exiles & rari, infiniti, maximi, tanti. *Usus.* Plausum quærere, captare. Plausum dare, impertiri, tribuere. Emoritur, refrige-

scit

ſcit priſtinus ille plauſus. *Phraſ.* Magnô plauſu accepta eſt ejus oratio. Conſecutus eſt ſtrepitus & gratia concionis admurmuratio, omnes orationem plauſu proſecuti ſunt.

Plebecula, æ, **Völcklein.** *Epi.* Miſera & jejuna, urbana.

Plebejus, a, um, **dem gemeinem Volck eigen.**)(*Patritius. Epi.* Importunus. *Uſus.* Plebejô ſermone uti. De plebeja fæce ſellulariorum. *Vid. Vilis. Ignobilis.*

Plebicola, æ, **dem gemeinen Volck günſtig.** *Syn.* Qui plebem colit, qui plebi ſervit. *Uſus.* Protruci infectatore plebis repente plebicolæ atque omnis auræ popularis captator evaſit.

Plebiſcitum, i, **Satzung / die vom gemeinen Volck gemacht.** *Syn.* Populi ſcitum, tribunitia rogatio, *Uſus.* Plebiſcito vetare fieri aliquid. Hoc plebiſcitum eſt? hæc lex? hæc rogatio?

Plebs, bis, **das gar gemeine Volck / Pövbel.** R. *Ex πλῆθος, multitudo.* *Syn.* Plebes, vulgus, turba, infima multitudo, obſcura atque humilis multitudo, infima fæx populi, miſera & jejuna plebecula.)(*Optimates. Epi.* Aliena, infima, optima atque modeſtiſſima, orba tribunis, ſuſpenſa & incerta, urbana & perdita.

Plecto, ere, **ſtraffen.** *Syn.* Punio. *Uſus.* In ſuo quisque vitio plectatur. Vis capite, avaritiæ mulctâ, honoris cupiditas ignominia ſauciatur, culpa plectatur ſine invidia. *V. Punio.*

Plectrum, i, **ein Fiedelbogen / Fiedelbaum / der unten an die Säiten-Spiel ſchläget.** Item. **Harpff-Eiſen oder Hämmerlein.** *Syn.* Inſtrumentum, quô citharœdi chordas lyræ plectunt, ſeu percutiunt.

Plenè, völliglich. *Syn.* Planè, perfectè, cumulatè. *Uſus.* Homo non plenè ſapiens & perfectè.

Plenitudo, inis, **Völle / Fülle.** *Syn.* Magnitudo.

Plenus, a, um, **voll.** R. *ἁπλέος refertus.* *Syn.* Refertus, confertus, completus, repletus, oppletus, frequens, frequentatus, redundans, affluens, cumulatus, integer, perfectus.)(*Iejunus, exilis, imminutus, enectus. Uſus.* Homo ſtupri, vini plenus. Confertum & plenum ornamentis dicendi genus. Ratio belli gerendi plena fidei & pietatis. Plenô ore laudare aliquem. *Phraſ.* Militum plena ſunt omnia. Urbes militibus complenrur, ſtipantur. Villæ referciuntur, onerantur, complentur, replentur copiis; omnia referta, inundata militibus; nulla regionis pars â militibus vacua.

Plerique, der mehrere Theil / die meiſten. *Syn.* Major pars, plerique omnes.

Plerumque, mehrentheils. *Syn.* Magnâ vel majori ex parte, majore parte, majorem partem, maximam ſ. magnam partem, perſæpè, ferè.)(*Nonnunquam ſemper. Uſus.* Fortuita ſunt, quæ plerumque, nonſemper eveniunt.

Ploratus, ûs, **Beweinung.** *Syn.* Planctus, ejulatus. *Epi.* Virginalis, turpiſſimus. *Uſus.* Ploratum edere. *V. Gemo.*

Ploro, are, **freinen / flennen / weinen.** R. q. *πολὺ ὠρύω multum rugio.* *Syn.* Ploratum edo. *Uſus* Senatum plorare & ſupplicare prohibuerunt. *Vid. Gemo. Lachrymo.*

Pluit, es regnet. R. *à πλύνω, antiq. πλύω, lavo.* *Syn.* Imber effluit. *Adv.* Pluens aqua bellè, ſanè. *Vid. Pluvia.*

Pluma, æ, **eine zarte Feder / Pflaum-Feder.** *Epi.* Rutila, verſicolor. *Uſus.* Plumâ aut foliô faciliùs movetur.

Plumatus, a, um, **befederet / gefiederet.** *Syn.* Pinnatus.

Plumbeus, a, um, **bleyern.** *Uſus.* Homo in Phyſicis planè plumbeus. Illum plumbeô gladiô jugulavit.

Plumbum, i, * **Bley.** *Syn.* Notum metalli genus.

Plumeus, a, um, **von oder aus Federn.** *Syn.* Plumis refertus.

Plurimùm, ſehr viel / am meiſten. *Syn.* Multùm, nimiùm.

Plus, ris, **mehr / mehr als viel.** *Syn.* Magis, ampliùs, præter, ultra, ante. *Uſus.* Plus, plusque te indies diligo. Nunquam Romæ plus triduô fui. Tantundem & plus etiam nunc vales gratia. Quæſo, ne plus ſit annua provincia. *Phraſ.* Nolo te pluribus fatigare. Non progrediar longiùs, non plus negotii tibi faceſſam. Non contexam orationem,

nem longiùs. Non rem exequar uberiùs, alias de tota re agam abundantiùs. Non excedam modum, non fatigabo te ſuprà, quam velis, nimio jam multò plùs te detineo. Plus etiam faciam, quàm expectes. Expectationem tuam mea diligentia vincet. Plùs etiàm, quàm pars virilis poſtulat, oneris ac muneris ſuſcipiam. Paulò etiam longiùs, quàm finis officii poſtulat, progrediar Plùs quàm pro virili parte annitar. Supra virès ſe extendet mea induſtria.

Pluſquàm, **mehr als / mehr denn.** *Syn.* Ultra quàm ampliùs, antè.

Pluteus, i, * **ein Sturm-Dach.** *Syn.* Machinæ bellicæ genus.

Pluvia, æ, **der Regen.** R. *quaſi* fluvia, *quia fluit guttatim*, *vel* à pluo. *Syn.* Imber. *Phraſ.* Maximô imbre Capuam veni. Magnos & aſſiduos imbres habebamus; aër concretus in nubes cogebatur, humoremque colligens terram augebat imbribus; repente ingentibus procellis effuſus eſt imber, cum Capuam inirem. Ingenti fragore cœli procella effuſa imbres continui campis omnibus inundantes iter prope interclueſerant, nimbus cum fragore cœli decidens obſtrepebat; pluvia, imber ingens grandine miſtus ita turbaverat, tanta vis aquæ dejecta fuerat, tanta erat continuatio imbrium; largum imbrem excuſſerant procellæ, procella ingens imbrem vix ſub tectis tolerabilem effudit; obruti nimbô campi, imber violentiùs quàm aliàs fuſus campos lubricos fecerat; tanta repentè cœlo miſſa aquæ vis, ut iter pergere vix poſſem.

Pluvialis, e, * **vom Regen / regenicht.** *Uſus.* Venti pluviales.

Pluvius, a, um, **vom Regen/regenicht.** *Uſus.* Aqua pluvia nocens.

Poculentus, a, um, **was gut zu trincken iſt.** *Syn.* Quod in potum ſumi poteſt. *Uſus.* Ea pars oris, quàm eſculentis & poculentis patefecit natura.

Poculum, i, **Trinck-Geſchirr / Becher.** R. *quaſi* potulum à potus. *Syn.* Sciphus. *Epi.* Exhauſtum, mortiferum, aureum, frequens, immane, magnum, minutum atque rorans non pauca. *Uſus.* Poculorum magnitudine & bibendo cunctos Græci ſuperant. Poſcunt majoribus poculis.

Podagra, æ, **das Podagra / Zipperlein an Füſſen.** *Syn.* Dolor arduum, dolores pedum. *Uſus.* Podagræ doloribus maximis ardet, cruciatur, nec remittunt pedum dolores.

Poëma, tis, **Gedicht / Reim-Gedicht.** *Syn.* Poëtæ opus. *Epi.* Electum, recens. *Uſus.* Poëma facere, componere, condere.

Pœna, æ, **Straff.** R. *à ποινή. Varroni à* puniendo. *Syn.* Supplicium, animadverſio, damnum, incommodum, multa.)(*Beneficium, commodum. Epi.* Acerbiſſima, certa edicti, communis, crudelis, digna ſcelere alicujus, divina)(humana, dulcior, gravis, iniqua, injuſta, inſignis, juſta, legitima atque maxima, levior, nimis magna, minor, nova, par, præſens, recens, ſempiterna, ſingularis, tanta, tardior, triſtis. *Pœnæ* certiſſimæ, diſpares, juſtæ & graves, patriæ, præpetes; ſeræ, ſed juſtæ tamen ac debitæ. *Uſus.* Sceleri multæ ſunt à Diis pœnæ *conſtitutæ*, ſtatutæ, comparatæ. Graves perjurii pœnas Dii à ſceleratis petent, repetent; pœnis afficient perjuros; graves ad perjuros pœnæ pervenient, in perjuros convertentur; Dii pœnam perſequentur à ſceleratis. Flagitii ſui pœnam *ſubire*, ſuſtinere, ferre, ſuſcipere, capere; erroris ſui pœnam pendere, dependere, dare, dedere, dependere, ſolvere; pœnas ſtultitiæ ſuæ luere; in pœna eſſe; in pœnis hærere; pœnâ teneri. Judiciorum pœnis obligari. Pœnam *effugere*, è pœna elabi, pœnâ liberari.

Pœnitens, tis, **den etwas gereuet.** *Uſus.* Optimus eſt portus pœnitenti mutatio conſilii.

Pœnitentia, æ, * **Reue / Buſſe.** R. *gſ.* punientia, *eò quod homo ſe ipſum puniat.* *Syn.* Dolor ob admiſſa peccata. *Uſus.* Celer quidem pœnitentia, ſed inutilis ſecuta eſt. *Phras.* Pœnitentiâ duci, tangi; pœnitere admiſ-

admiſſi peccati ; ad ſanam mentem redire, ad pœnitentiam ſe dare, à malis partibus ad bonas partes animum adducere. Rebus duris, quæ ad incommoda & macerationem corporis pertinent, numini propitiando operam dare. Labem aliquo piaculo diluere ; Voluntatis pœnas ultrò ſuſcipere; præteritæ vitæ peccata quàm acerrimè vindicare ; in ſuum corpus ſævire & debita vitæ licentiùs actæ ſupplicia à ſemetipſo exigere ; corpora crebris & voluntariis afflictata ſupplicîis & nocturnis ægra pervigilationibus.

Pœnitet, es gereuet / ſich etwas gereuen laſſen. *Syn.* Tædet, piget, dolore affici. *Adv.* Vehementer intemperantiæ, vitæ valdè. *Uſus.* Suæ quemque fortunæ pœniter. Sapientis eſt proprium, nihil, quod pœnitere poſſit, facere. Si liceret, ut iis, qui in itinere deerrârunt, ſic vitam deviam ſecutos corrigere errorem pœnitendo, felicior eſſet emendatio temeritatis. Non me conſilii mei pœnitet.

Poëſis, is, Dichtung / Dicht- oder Reimen-Kunſt. *Syn.* Poëtica, Poëma. *Epi.* Amatoria, tota. *Uſus.* Claris coloribus picta vel Poëſis eſt vel Oratio.

Poëta, æ, ein Poet / Dichter. *Syn.* Poëticè peritus. *Epi.* Aſtrictior verſu orator, bonus ; non bonus, ſed tamen non inutilis, clariſſimus, diſertiſſimus, Divinus, duriſſimus, egregius. Epicus, ſummus, facetiſſimus, familiaris. Finitimus oratori ; numeris adſtrictior paulò, verborum autem licentiâ liberior; multis generibus ornandi ſocius, ac penè par ; Gravis & ingenioſus, iners, ineptus, non inutilis, liber, magnus, malus, obſcurus, prudens, rudis, ſapiens, ſuavis, ſummus, tragicus. *Poëtæ* veterrimi, æquales, comici, frequentiores & liberiores in re aliqua, nobiles, novi, ſancti, veteres, veri. *Uſus.* Poëtam ajunt neminem bonum eſſe poſſe, ſine inflammatione animorum, & ſine quodam afflatu velut furoris. Poëta virtutes oratoris perſequitur, cùm ſit numeris aſtrictior, cæterarum rerum ſtudia & doctrina & præceptis & arte conſtant; Poëta naturâ ipſâ valet, & mentis viribus excitatur, & quaſi divinò quôdam ſpiritu afflatur, quare ſancti appellantur Ennioſ, quàſi Deorum aliquo dono & munere commendati nobis eſſe videantur.

Poëtica, æ, Reimen-Kunſt oder Dicht-Kunſt / Vers-Kunſt. *Syn.* Ars & ratio faciendorum carminum. *Uſus.* O præclaram emendatricem vitæ Poëticam.

Poëticè, Poetiſcher weiß / Reimen-weiſe / Vers-weiſe. *Syn.* Poëtarum more & modô.

Poëticus, a, um, Poetiſch / dichteriſch / reimmäſſig / dichtermäſſig. *Uſus.* Numerus, verbum Poëticum.

Pol, fürwahr! *Syn.* Vox jurandi.

Polio, ire, glätten / glatt machen / poliren / ausbutzen / ausſchmücken. *Uſus.* Polire, expolire orationem. Abſolvere & perpolire aliquid imperfectum. Sculpere, polire, lævigare gemmas.

Politè, zierlich / glatt / polirt / geſchmückt. *Syn* Ornatè, eleganter, ſplendidè, aptè, ſubtiliter dicere, ſcribere.

Politia, æ, Policey / gemein Weſen oder gemein Regiment. *Syn.* Respublica. *Uſus.* In Platonis Politica.

Politicus, a, um, ſtädtiſch / bürgerlich / politiſch. *Uſus.* Politici Philoſophi, libri.

Politus, a, um, ſchön außgebutzt / polirt / glatt gemacht / geſchliffen.)(*Impolitus.* *Uſus.* Vir omni liberali doctrinâ politiſſimus. Homo ad perſuadendum concinnus, perfectus, ſcitus, politus è ſchola. Veneris caput politiſſimâ arte perfecit. Oratio ornata & artificiô quôdam, & expolitione diſtincta. Politè ſcribit & luculenter. Politus, urbanus, elegans.

Polleo, ére, vermöglich ſeyn / vermögen / gelten. *Syn.* Poſſum, valeo. *Uſus.* Filius plùs pollet, potiorque eſt patre. Pollere ſcientiâ & virture. Ejus judicium & voluntas plurimùm apud eum pollet. *V. Valeo.*

Pollex, cis, Daume. *R. Digitis cæteris prælongus* pollens.

Polliceor, eri, verheiſſen / zuſagen / verſprechen. *Syn.* Promitto, profiteor, profero, offero. *Adv.* Cumulatiſſimè omnia, benignè, celeriter, gratis, frumentum in cellam, liberaliter, liberaliſſimè omnia, prolixè, ſtudioſè, ultrò. *Uſus.* Ego tibi profiteor, ac polliceor eximium ac ſingulare meum ſtudium,

Qua

Quæ polliceris, expectabo ego, nec exigam, ſed grata erunt, ſi ſolveris. Ultrò, benignè, liberaliter mihi pollicetur, imò recipit. Græcia dextram tendit Italiæ, eique ſuum præſidium pollicetur. *Thraſ.* Polliceor tibi hoc bonâ fide. Pro certo hoc tibi polliceor, & confirmo, me eam rem perfecturum. Hoc promitto & ſpondeo, nec conſtantia fidesque dcerit promiſſis. Promiſsô hôc teneri volo, & ſummam promiſſi mei certò complebo, nec fruſtra ſpe & promiſſis te tenebo; ſtabo promiſſis; impiebo ſponſionem, quâ me obſtrinxi, quô me ſponſionis vinculo obligavi, ſtabo; fidem tibi do, me tuâ cauſâ facturum omnia, nec te, pluribus promiſſis ac pollicitationibus onerabo, quàm quæ ſolvere ſit animus. *V. Promitto.*

Pollicitatio, onis, **Verheiſſung / Zuſage / Verſprechung.** *Syn.* Promiſſio. *Epi.* Infinitæ. *V. Promiſſum.*

Pollicitor, ari, * **offt verheiſſen / heilig verſprechen / theuer zuſagen.** *Uſus.* Sollicitando & pollicitando eorum animos lactas.

Pollinctor, oris, * **Todten-Salber.** *Syn.* Curator funerum, unctor cadaverum.

Pollinctura, æ, * **Salbung der Todten / das Todten-Salben.** *Syn.* Curatio funeris.

Polluo, ere, **beflecken / beſudlen / verunreinigen.** *Syn.* Violo, maculâ afficio, inquino, contamino, maculo, fædo, perverto, conturbo. *Uſus.* Omnia Divina & humana jura inexpiabili ſcelere, omni flagitiô polluit labes illa impura.

Polus, i, **der Angel / oder Spitze unô Gipffel des Himmels.** *R. à* πολέω, *verto; circa polos enim cælum vertitur.* *Syn.* Vertex.

Pomarium, ii, **Baum-Garten.** *Syn.* Hortus arboribus conſitus.

Pomeridianus, a, um, **nachmittägig.** *Syn.* Poſtmeridianus. *Uſus.* Tempus, ſomnus, deambulatio pomeridiana.

Pomœrium, ii, **Zwinger / eine Weite inn- und auſſer den Stadt-Mauren herum.** *R. quaſi* ponè mœnia. *Syn.* Locus circùm mœnia vacuus. *Uſus.* Jura pomœriorum.

Pompa, æ, **Pracht / Gepräng / Pomp.** *Syn.* Spectaculum apparatusque ſolennis cum oſtentatione & magnificentia quadam, qualis fieri ſolet in publicis ſupplicationibus & triumphis. *Epi.* Acerba, moleſta, tota. *Uſus.* In dicendo ſpeciem & pompam adhibere. Cadaver exequiis, pompâ, laudatione ſpoliatum. Tota petitio illuſtris, ſplendida, pompæ plena, ſummam ſpeciem ac dignitatem habens.

Pomum, i, **Apffel.** *R. à* πῶμα, *ſ.* πόμα, *potio; antiquitus enim ex pomis fiebat potio.* *Epi.* Crudum.)(*Maturum & coctum.* *Uſ.* Pomorum jucundus non guſtatus ſolùm: ſed odoratus etiam & aſpectus.

Pondero, are, **wägen / erwägen.** *Syn.* Pendo, appendo, expendo, examino, æſtimo. *Uſus.* Cauſæ ratione, non vocibus ponderari debent. Quô animô fecerit, inprimis ponderandum eſt. Judiciô certô aliquid ponderate. Fides ex fortuna non eſt ponderanda; rem non ſuis ponderibus, ſed populari quadam trutinâ examinare. *Vid. Examino.*

Ponderoſus, a, um, **wichtig / ſchwerwichtig.** *Uſus.* Ponderoſam aliquam epiſtolam, plenam omnium non modò actorum, ſed etiam opinionum tuarum.

Pondo, **Pfund.** *R. â pendo.* *Syn.* Mina, quod alii libram vocant.

Pondus, eris, **Gewicht / Schwere / Schwerigkeit.** *Syn.* Gravitas, momentum. *Epi.* Contrarium, dignum æſtimatione, inæſtimabile, grande, grave, infinitum, innumerabile, magnum auri, majus argenti, permagnum argenti, naturale, par. *Uſus.* In terram feruntur omnia ſuô pondere. Grande auri pondus. Suis rem ponderibus examinare. 2. *Vis, autoritas, gravitas, momentum.* Tuæ litteræ maximi ſunt apud me ponderis. Verborum pondera. Singula verba, ſingula pondera.

Ponè, **nahend / nahe dabey.** *Syn.* Poſt. *Uſus.* Ante, ponè; ad dextram, ad lævam; ſurſum, deorſum.

Pono, ere, **ſetzen / legen / ſtellen.** *R. à* πονέω *tolero, ſuſtineo.* *Syn.* Propono. *Uſus.* Rem in medio conſpectu ponere.

Ponere

ponere alicui quæſtionem. 2. *Depono* tunicam, arma, bellum, inimicitias. 3 *Adhibeo, adjicio.* In re aliqua multum, operæ, curæ, totum animum, curam, diligentiam ponere. 4. *Conſumo* diem, multum temporis in aliquo negotio ponere; ponere longam orationem in re aliqua. 5. *Figo, ſtatuo, repono, cenſeo, reputo, colloco, judico, puto.* Ponere mortem in malis; aliquid in laude vel vitio, in beneficii loco, in minimis, in lucro ponere. Multum in alicujus fide & prudentia ponere. Beatam vitam multi in voluptate ponunt. Ponere beneficium apud ingratum. Se extra culpam ponere. *Ponamus ita eſſe.* Fingerem ita habere. Facita eſſe. Ponere ante oculos.

Pons, tis, Brücke / Steg. *R. à* ponendo. *Epi.* Anguſtus, aureus. *Uſus.* Pontem *facere*, efficere, fabricare, ſtruere, Flumen ponte jungere; pontem imponere flumini. Pontem *reſcindere*, diſturbare, interrumpere, a tergo interſcindere. Pontem *reficere*, inſtaurare. Pars oppidi anguſtô ponte adjungitur & continetur.

Pontifex, cis, Prieſter / Ober-Prieſter. *R. quaſi* Potifex *à* potis, *&* facio, *qui poteſt facere, cui licet ſacrificare. Syn.* Antiſtes ceremoniarum & ſacrorum, author & magiſter publicæ religionis; qui publicis ſacerdotiis præeſt, qui ſacris præeſt; Antiſtes Deorum immortalium. *Epi.* Magnus, maximus, peritiſſimus; veteres, minores. *Uſus.* Metellus Pontifex diu ei ſacerdotio præfuit. Amplitudo ſacerdotii. Pontificis partes, munia ſuſtinere, agere, gerere. *V. Sacerdos.*

Pontificalis, e, das zum Prieſter gehörig. *Uſus.* Autoritas, jus pontificale.

Pontificatus, ûs, Prieſterthum. *Syn.* Sacerdotium. *Uſus.* Statæ cærimoniæ Pontificatu continentur.

Pontificius, a, um, das den Prieſtern zugehöret. *Syn.* Pontificalis. *Uſus.* Jus pontificium.

Pontus, i, das Meer. *Syn.* Mare.

Popina, æ, eine Gar-Küche / Zehr-Hauß. *Syn.* Ganea, culina. *Epi.* Teterrima, tenebricoſa. *Uſus.* In luſtris, popinis, aleâ, vinô tempus ætatis omne conſumere.

Poples, itis, Knie-Scheiben. *Syn.* Pars poſterior genu.

Populabundus, a, um, * alles raubend und verwüſtend. *Uſus.* Populabundi magis in fines excurrerunt, quàm juſti more belli.

Popularis, e, gemein / des gemeinen Volcks eigen. *Syn.* Vulgaris. *Adv.* Maximè, verè, fallaciter, fictè, ſapienter, vehementer. *Uſus.* Verba popularia, ad popularem modum ſenſumque accommodata. 2. *Populi ſtudioſus.* A gravitate patrum deſciſcere; popularem fieri. Qui ea faciunt, dicuntque, quæ multitudini jucunda, populares dicuntur. Cauſa plauſibilis & popularis. Rumuſculos populares aucupari; auræ popularis captator evaſit. 3 *Civis conterraneus*, Landsmann. Socrates non popularis alicujus loci, ſed civis mundi. Solon popularis meus.

Populatio, onis, * Beraubung / Verwüſtung / Plünderung / Verheerung / Verwüſtung. *Uſus.* Illa gens populationibus incurſionibusque melior eſt, quàm juſtâ pugnâ. Latè populationem facere. Hoſtem populatione prohibere.

Populor, aris, verwüſten / öd machen / verheeren / plündern. *V. Vaſto.*

Populus, i, das Volck / gemeiner Hauff. *R. à* πολὺς, *multus, per reduplicationem. Syn.* Multitudo, civium multitudo, vulgus, plebecula urbana. *Epi.* Abſens, amiciſſimus, appetens omnium bonorum, concionarius, deſipiens, diverſus, exorabilis, facilis, fidelis & illuſtris, fœderatus, fortis & bonus, frequens, gratus, ingratus, invictus, invitus, languens & effrænatus, languens labensque, liber, leviſſimus, orbus, peculiaris, præclarus, princeps, omnium gentium dominus atque rector, ſollicitus, terribilior; virtute, juſtitia charior; vacuus metuum, vanus, verus, univerſus, urbanus. *Populi* proceriſſimi, boni firmique, externi, florentes atque integri, fœderati atque liberi, immenſi, immunes, imperioſi, integri & parati, liberi, opulenti, potentes, privati, univerſi, non ſolùm conſcii libidinis, ſed etiam injuſti. *Uſus.* Populus

Romanus victor omnium gentium. Populus, non omnes cætus multitudinis, communione ſociatur. Qui ex errore imperitæ multitudinis pendet, ſapiens non eſt. Populus ferè regenti ſimilis eſt; ex incertiſſimo animos ſumit.

Porcus, i, **ein Schwein/ eine Sau.** *Syn.* Sus, notum animal. *Epi.* Fœmina. *Uſus.* Porci, ſues glande paſcuntur. Porco anima pro ſale indita eſt, ne putreſceret.

Porrectio, onis, **das Ausſtrecken/ Darreichung.** *Syn.* Projectio. *Epi.* Facilis. *Uſus.* Brachiorum, digitorum projectio, ſeu contractio.

Porrigo, ere, **ausſtrecken/ darreichen.** *R. quaſi* porro rego, *vel ex Gr.* ἐπορέγομαι. *Syn.* Tendo, admoveo, intendo, projicio, extendo.)(*Contraho. Adv.* Aliquando. *Uſus.* Porrigere ſuam fidem, dextram, ſupplici, jacenti, afflicto. Spem ſalutis porrigere, oſtendere. Urbs in longum porrecta. Manus in menſam porrigere.

Porrígo, inis, ***Erb-Grind.** *Syn.* Genus morbi inter pilos. *Uſus.* Impexâ porrigine fœdum caput.

Porrò, **gewißlich/ weiter/ ferner/ forthin.** *Syn.* Sed, igitur. *Uſus.* Vide porrò cætera. 2. *Sanè.* Ea nos male dicimus, ſed porrò exigua.

Porta, æ, **Thor/ Pforte.** *R. à* porto. *Quia hàc onera importantur. Epi.* Triumphalis. *Uſus.* Bibulus pedem portâ non extulit. Moliri obices portarum. Refringere portas, & ſeras, & clauſtra revellere. Ad opertæ portæ fores. Porta, cataractâ dejectâ, clauſa erat, eam partim vectibus levant, partim funibus ſubducunt in tantum altitudinis, ut ſubire poſſent.

Portendo, ere, **zuvor andeuten/ vorbedeuten/ Anzeichen geben.** *R. Ex* porro & tendo. *Syn.* Præmonſtro, prænuncio, prædico. *Uſus.* Significationes rerum futurarum, quæ tum vigilantibus, tum dormientibus portenduntur. Magnorum periculorum metus ex oſtentis portenditur. Quod oſtendunt, portendunt, monſtrant, prædicunt, oſtenta, portenta, monſtra, prodigia dicuntur.

Portentoſus, a, um, **ſeltzam/ wunderlich/ vorbedeutlich.** *Syn.* Monſtroſus, prodigioſus.

Portentum, i, **ein Anzeichen/ Wunder-Zeichen/ Vorbedeutungs-Zeichen/ ſo etwas vorbedeutet.** *Syn.* Monſtrum, prodigium. *Epi.* Certiſſimum, fatale, maximum. Tarda & ſera nimis. *Uſus.* Clodius fatale portentum prodigiumq; reip. *V. Prodigium.*

Porticus, i, **Schwibbogen/ ein bedeckter Gang.** *Syn.* Ambulatio, exedra, xyſtus. *Epi.* Excelſa, inferior, minùs operoſa, & multò quidem facilior, pulcherrima. *Uſus.* Pavimenta porticus, in qua inambulabimus. Porticu ædes cingere.

Portio, onis, **Antheil/ Portion.** *R. q.* partio, *à* parte. *Syn.* Pars. *Epi.* Rara. *Uſus.* Omnes Aſiæ civitates pro portione in provincias deſcripſit. Nunquam emptum in Sicilia frumentum, quia pro portione Mamertinis imperaretur.

Portitor, oris, **ein Mautner/ Zöllner/ Färcher.** *Syn.* Publicanus exigendis portoriis præfectus. *Uſus.* Portitorum quæſtus in omnium odium incurrit. Nolo eundem populum & imperatorem & portitorem terrarum.

Porto, are, **tragen.** *R. à* Φόρτος, *onus, quod â* Φέρω, *fero. Syn.* Fero, comporto, defero. *Adv.* Undique furta. *Uſus.* Magna vis frumenti ad Antonium portatur. *Phraſ.* Omnia mea mecum porto. Aliò deporto, mecum inveho, pro me gero, mecum conveho.

Portorium, ii, **allerley Zoll/ Fahrgeld/ Frachtlohn/ Fuhrlohn/ Schifflohn.** *Syn.* Vectigal, quod in portu exigitur, pro rerum portatione. *Epi.* Certum. *Uſus.* Portorium *imponere*, locare alteri, aut conducere. Portorii nomine aliquid exigere. Portorium *dare.* Omnia Italiæ portoria ſublata ſunt. *V. Vectigal.*

Portuoſus, a, um, **voll Schifflenden/ oder Anfurten.** *Uſus.* Navigatio, mare, minimè portuoſa.

Portus, ûs, **ein Port/ Schifflände/ See-Haven/ Anfurt.** *Syn.* Locus in littore tutus, ab omni tempeſtate perfugium. *Epi.* Celeberrimus & pleniſſimus navium, optimus, propior, tranquillus & tutus, tutus & clauſus, ultimus.

mus. Manufacti, munitissimi. *Usus.* Fugæ portus erat in tuis castris, & subsidium salutis. Ex portu *prodire*, progredi; hostiles naves in portum cogere, conjicere, compellere. In *portu* ac in tuto *esse*, in portum invehi, deferri, venire, se recipere; portum capere, portum tenere, in portu navigare, extra periculum esse. *Thras.* Portum reflante ventô tenere non potuimus; rejecti sumus â portu reflante ventô; portum ventus eripuit; summovit nos ventus â portu; ne portum obtinere licuerit, cùm omni studio conaremur, ventus effecit. Portum reflante ventô ingredi, inire, obtinere, assequi non licuit. Venti vis adversi portu nos exclusit, prohibuit, arcuit, amovit. Portum inire conantes repulit ac rejecit ventus; repulit, rejecit adversa venti vis.

Posco, ere, **fordern / ernstlich begehren.** *R. Ex Hebr.* Bikesch, *popposcit. Syn.* Pero, flagito, requiro. *Usus.* Non desinit â me literas poscere, postulare, efflagitare. *V. Peto.*

Positio onis, **Gelegenheit / Lager und Gegend eines Orts.** *Usus.* Urbis positio pulcherrima.

Possessio, onis, **eine Besitzung / Innhabung.** *Syn.* Jus possidendi, bona, prædia fundi. *Epi.* Caduca & vacua, certa & stabilis, flagitiosa, incerta, infinita, libera & immanis, major, perpetua, privata, propria, pulcherrima, tota, vetus. *Possessiones* alienæ, diuturnæ, ineptæ, atque in casu positæ, innumerabiles, invidiosæ, paternæ atque avitæ, reliquæ, relictæ, sacrosanctæ, vacuæ, variæ & multæ, venales & prosceriptæ, voluptariæ, urbanæ, rusticæ. *Usus. Dare possessionem* secundùm tabulas; in possessionem ex edicto mittere. Possessionem *occupare*; irruere, proficisci, venire in possessionem bonorum. In possessionem quasi vacuam & caducam involare. Pedem in possessionem ponere. Possessionem *habere*, tenere, in possessione aliquid retinere, in possessione manere; in possessione esse, consistere. Possessione aliquem *pellere*, depellere, deturbare, exturbare, movere, dimovere, dejicere. Possessione *cedere*, decedere. Possessionem *recuperare*, restituere.

Possessor, oris, **ein Besitzer / Innhaber.** *Epi.* Acerrimus, turpissimus. *Usus.* Omnium virtutum possessores num pauperes nominabimus? Possessores suis ædibus pelluntur.

Possideo, ere, **besitzen / innhaben.** *R. quasi* possum sedere, *vel* potenter insidere. *Syn.* Teneo. *Adv.* Communiter, honestiùs, longè aliter, precariò, propriè, verè, imprudentissimè, publicè, rectè. *Usus.* Plus fidei quàm artis in se possidet. Magnam vim & religionem possidet paternus sanguis. Forum armatis possidet.

Possum, sse, **können / mögen / vermögen.** *R. ex* potis sum. *Syn.* Licet, queo, valeo, polleo, potestas est, potestatem habeo, potestate valeo, facultas est, facultatem s. vim habeo, potis sum; facultas, potestas datur; optio & potestas mea est, mihi liberum est, nulla est recusatio, facultas fert. *Adv.* Ampliùs nihil, amplius quid, commodissimè, contrà fortasse, cumulatissimè facere, facillimè, meliùs; multum autoritate, in suffragiis; juvare multùm apud aliquem laude; non facile esse, nusquam omnino nihil, parum usu, multum ingeniô, perridiculè, planè non, planè nullô modô, plurimum apud aliquem, plurimùm in dicendo; multum mari, opibus, pecuniâ; per scelus plurimum perficere, plurimum viribus, pulchrè, non curare, rectè, quam maximè, quôquô modô, supra nihil, tutò non. *Usus.* Ego usu parum, nec ingeniô satis possum; quod fieri poterit, non negligam. Quantum valeo, quantumque possum. Non possum, quin exclamem. *Thras.* Si terre possem, non detrectarem onus. Si meorum nervorum esset, si tantam rem efficiendi facultatem haberem, si res mihi integra foret & libera, si solutissima mihi essent omnia, si oneri ferendo essem, si copia foret; si haberem, quod pollicerer; si liceret, onus lubens subirem. Non potui me ultrà defendere; non reperiebam, quemadmodum me defenderem; nihil erat, quô me tuerer; jam me omnis defensio defecerat; erepta mihi fuit, & adempta omnis potestas me tuendi; nequibam porrò mihi consulere. Rerum mearum planè eram impotens, nec fugæ nec pu-

gnæ ſatis potens deprehenſus ſum in medio; nec enim pugna mihi conſtare potuit. Eò proceſſeram, unde receptum ad pœnitendum non haberem. Ad ulteriorem defenſionem loci & virium infirmitas me impediebat; non jam copia erat, non facultas ultrà hoſti obſiſtendi. *DEUS omnia poteſt.* Deus arbitratu ſuô cuncta moderatur ac regit; DEus orbem tenet univerſum, tenet omnia, regnat, dominatur, imperat. Penes Deum eſt poteſtas & dominatus rerum omnium; penes Deum omnia ſunt; penes Deum eſt imperandi jus, eſt in omnes imperium. In manu Dei ſunt omnia; ita DEI poteſtas latè patet, ut omnia complectatur. Ad DEUM omnia ſunt delata. DEI voluntas pro legibus; â DEI voluntate ac nutu pendent omnia; omnia poſita ſunt in unius DEI voluntate.

Pro poſſe, nach äuſſerſtem Vermögen. *Vulg.* Defendam te pro virili parte; agam, quoad feret facultas, quoad ejus facere potuero; quoad ejus fieri poterit. Si quô pactô potero, te ſtrenuè defendam.

Poſt, nach/ hinterwärts. R. *ex ὀπισθεν, poſt anum.* *Syn.* Poſtea, poſthàc, vel poſt id tempus, ſub, poſterius, ſecundum.)(*Ante, â fronte, initiô, primò.* *Uſus.* Aliquot poſt menſes. Poſterius iſta videbimus. Conſul poſt urbem conditam feliciſſimus. Paucis poſt diebus; paucos poſt dies. *Phraſ.* Paucos poſt illud prælium annos; pauçis annis, quàm pugnatum eſt; ſecundùm decretorium illud certamen; paucis ab illo prælio annis.

Poſteà, darnach/ hernach/ deme nach/ nach dieſem. *Syn.* Poſt, poſthac, præterea, poſterius, deinceps, tum inde, ſecundùm ea, reliquô tempore. *Uſus.* Cedò, quid poſtea? quid tum inde?

Poſteaquam, nachdem/ als. *Syn.* Poſtquam. *Uſus.* Poſteaquam ego veni. Poſtea verò, quâm ego veni.

Poſteri, orum, die Nachfahren/ Nachkommen/ Nachkömmlinge. *Syn.* Poſteritas, qui inferioris ſunt ætatis. *Uſus.* Horum poſteri degenerârunt, ut eſſet ad poſteros miraculi ejus monumentum, Maxima pars ejus gloriæ in poſterorum memoriam promineat.

Poſterior, oris, der Folgende/ Nachkommende/ Nachfolgende.)(*Superior, prior.* *Uſus.* Poſteriores cogitationes, ut ajunt, ſapientiores ſolent eſſe. Ætate poſterior, non gloriâ. 2. *Minus charus.* Suam ſalutem utilitati reip. poſteriorem ducere. Nihil vita antiquius exiſtimare; omnia libertate poſteriora ducere.

Poſteritas, tis, Nachwelt/ Nachkömmlingſchafft. *Syn.* Poſteri. *Epi.* Immemor, infinita. *Uſus.* Optimus quisque poſteritati maximè ſervit. Ne poſteritas quidem infinita & omnium ſæculorum hujus rei erit immemor. Commemoratio nominis noſtri non cum vitæ tempore dimittenda, ſed cum omni poſteritate adæquanda. *Thraſ.* Tua gloria ad tuos nepotes propagabitur. Tua gloria ad eos perveniet, qui ex te naſcentur ſ. orientur; ad tuos ſucceſſores; ad eos, qui abs te originem ducent, trahent; ad eos, qui genus abs te ducent; ad eos, qui abs te deſcendent, prodibunt, manabunt, gignentur, propagabuntur. Poſteritas tuæ gloriæ particeps erit.

Poſterus, a, um, nachgehend/ folgend/ nachfolgend. R. *à* poſt, *vel ab ὀπισεῳ.* *Syn.* Conſequens.)(*Primus.* *Uſus.* Die poſterô. In diem poſterum rem diſtulit. Longè in poſterum proſpicere, providere. Ita præſentit in poſterum, ut nihil niſi ſempiternum ſpectare videatur. Illud verò poſterum eſt & conſequens.

Poſthabeo, ere, nach- und hindan ſetzen/ minder achten/ gering ſchätzen. *Syn.* Negligo. *Uſus.* Omnibus rebus poſthabitis ſe Philoſophiæ dat totum.

Poſthac, hernach/ nach dieſem/ nachdem. *Syn.* Deinceps, deinde.)(*Antehac, hôc tempore.* *Uſus.* Nihil poſthac mihi tecum erit.

Poſthæc. *Idem.* *Syn.* Deinde.

Poſthumus, i, nach des Vatters Tode gebohren. *Syn.* Natus poſthumatum patrem.

Poſtis, is, Thür/ Pfoſte/ Hinterpfoſte der Thür. *Syn.* Januæ tabula, ſeu latus portæ. *Uſus.* Poſtem teneri in conſecratione templi oportet; ibi enim poſtis

ſtis eſt, ubi templi aditus & valvæ ambulationis.

Poſtliminium, ii, Recht der Wiederkunfft. *Uſus.* Poſtliminio redire.

Poſtmeridianus, a, um, nachmittägig. *Syn.* Pomeridianus.)(*Matutinus. Uſus.* Tempore pomeridianô abibit.

Poſtmitto, ere, unterlaſſen / nicht achten. *Syn.* Poſtpono, omitto.

Poſtpono, ere, nachſetzen / minder achten. *Syn.* Poſthabeo. *Uſus.* Omnia poſtpoſui, dum patri obedirem. Privatum dolorem poſt communem cauſam habere. Opes ſuas libertati poſtferre, poſteriores ducere ſalute publicâ.

Poſtquam, nachdem / als / demnach. *Syn.* Ubi, ùt, ſimul, ſimul ac, ſimul ùt, ſimul atque. *Uſus.* Poſtquam mihi propoſui, ſimul ùt vires defecêre.

Poſtremò, letztens / zuletzt / zum letzten mal. *Syn.* Poſtremùm, noviſſimè. *Uſus.* Quæro igitur primùm, deinde &c. poſtremò.

Poſtremùm, zum letzten / letztlich. *Syn.* Poſtremò.

Poſtremus, a, um, der letzte / allerletzte. *Syn.* Ultimus, extremus, noviſſimus.)(*Primus.* 2. *Peſſimus.* Poſtremi homines. *v. Extremus.*

Poſtridiè, morgens am folgenden Tag. *Syn.* Poſterô die. *Uſus.* Hoc ſcripſi poſtridie ejus diei. Poſtridie Bacchanalium.

Poſtulatio, onis, das ernſtliche Begehren / Anforderung. *Syn.* Poſtulatum. *Epi.* Æqua & honeſta, brevis, impudens, turpis, valentior opinione. *Uſus.* Conceſſit Senatus poſtulationi tuæ. Si vobis æqua & juſta poſtulatio videtur.

Poſtulatum, i, Forderung / ernſtliches Begehren. *Syn.* Poſtulatio. *Epi.* Commune, graviſſimum in aliquem, intolerabile, novum, ridiculum. *Uſus.* Reliquum eſt, ut accipiantur & remittantur poſtulata per litteras. Poſtulata ſuo interponere, edere, ad aliquem deferre. Poſtulata Geometrarum.

Poſtulatus, ûs, * Forderung / das Erfordern / das Anbringen / ernſtliches Begehren. *Uſus.* Matris poſtulatu.

Poſtulo, are, fordern / ernſtlich begehren / anfordern. R. *quaſi* poſcitulo, a poſcendo. *Syn.* Peto, poſco, deſidero, requiro.)(*Recuſo. Adv.* Acriùs ampliùs, arroganter; impudenter, nominatim, planè, præclarè, vehementiùs, nimirùm, ſtultè. *Uſ.* Omnia â me poſtulas & expectas; ut temporis ratio, ut tua fides poſtulavit. Poſtulârunt me de fœdere. Poſtulare fidem publicam. 2. *Accuſo.* Ego Appium eadem lege de Majeſtate poſtulavi. *Vid. Peto. Deſidero.*

Potatio, onis, das Trincken / Zechen und Sauffen. *Syn.* Perpotatiô. *Epi.* Modica. *Uſus.* Heſternâ potatione oſcitans.

Potator, oris, Trincker / Säuffer / Zecher. *Syn.* Potor.

Potens, tis, vermögend / mächtig. *Syn.* Valens, qui in magna potentia eſt; magnas vires, magnas opes habens; ſummâ poteſtate præditus, magnis opibus præditus, opibus & copiis affluens, fortunatus, opibus firmus, potentiâ omnes antecedens; opibus, armis, potentiâ valens; magnus & opulentus. *Uſus.* Ampla, florens, terrâ marique præpotens civitas. Florens ac potens per medium forum volitabat. *Vid. Magnus.*

Potentia, æ, Gewalt / Macht. *Syn.* Opes, vis, poteſtas, nervi. *Epi.* Aliena, Gratioſa, intolerabilis, invidioſa, inutilis, levis atque inops, magna, nimia, nova, pernicioſa, ſenatoria, ſingularis, ſumma, periculoſiſſima. *Uſus.* Potentia eſt ad ſua conſervanda, & alterius obtinenda, idonearum rerum facultas. Magnam potentiam conſequi. Quæ nec vis temporum, nec potentia magiſtratuum, nec populi poteſtas, labefactare poſſit. Potentia in vi & armis poſita eſt. Omnia in unius poteſtate & moderatione vertuntur. Intolerabilis eſt ejus potentia. *V. Poteſtas.*

Poteſtas, tis, Macht / Vermöglichkeit / Gewalt. *Syn.* Facultas, copia, optio, ditio, imperium, magiſtratus, jus, jurisdictio, vis poteſtatis, manus. *Epi.* Incredibilis, infinita, integra, juſta & legitima, libera, magna, nimia, par, patria, peſtifera, prætoria, privata, regalis, regia, ſempiterna, ſumma, tenuis, tota, tribuniria, ampliſſima, extraordinaria. *Uſus.* Magiſtratuum poteſtatem obſidere. Habere aliquem in ſua poteſtate, redigere aliquem in

ſuam poteſtatem ac ditionem. Sub alterius ſe poteſtatem ſubjicere, venire in alicujus arbitrium. Iram in poteſtate habere. Tota poteſtas ejus rei tua eſt. Lentulus totus eſt in Pompeji poteſtate. Se in mea poteſtate futurum dixit. Habere judicandi poteſtatem. Liberum ſpiritum ducendi nullam habeo poteſtatem. Aliquem in poteſtate tenere, continere, retinere. Judices cùm ſui poteſtatem non facerent. Loquendi poteſtatem *facere*, dare, concedere, permittere, tradere, deferre; in poteſtate alicujus aliquid ponere. In poteſtatem *ſuſcipere*, è ſua poteſtate dimittere aliquem. Eſt hoc in mea poteſtate ſitum, Eſt penes me hæc poteſtas; eſt mihi ejus rei ampliſſima poteſtas. Poteſtatem nocendi *adimere*, præcidere, eripere, abrogare, deiere; poteſtate nocendi exuere, privare. De poteſtate exire, *inſanire*. Pro poteſtate aliquid imperare. *Phraſ.* Omnia ſunt in poteſtate ac ditione virtutis. Planè rerum omnium domina omniumque regina virtus eſt. Virtus latè dominatur. Virtus una regnat ubique locorum; ſummum imperium, ſummum jus habet in omnes res; vim habet infinitam, valet ad omnia, aſſequitur omnia, ſummum poſſidet jus, omnes opes vincit, omnes ſuperat difficultates, duriſſima quæque perrumpit, quaslibet anguſtias & quævis clauſtra pertranſit, illuſtrat omnes tenebras, lucet in tenebris, pulſa locô manet, non ſurripitur furtô, non eripitur vi, non vetuſtate ſeneſcit, non incendiô corrumpitur, nullis capitur inſidiis, nullos formidat impetus, nullos fortunæ caſus extimeſcit. omnia poſſidet, omnia jure ac poteſtate complectitur; omnia temperat, regit, moderatur, adminiſtrat. Præeſt virtus cunctis rebus humanis. Virtus nemini, ei omnes & omnia parent. Imperium virtus habet in omnia. Summa virtutis poteſtas eſt; virtuti cuncta parent, cedunt. Virtuti ſubjecta ſunt humana omnia. Quid eſt, quod aſſequi virtus non poſſit?

Potio, onis, Tranck / Getränck. *Syn.* Potus. *Epi.* Dulcicula, media, prima, contentiſſima, modica. *Uſus.* Medicus prima potione mulierem ſuſtulit.

Potior, oris, der beſſer iſt / fürträglicher oder lieber. *Syn.* Antiquiùs, longiùs, chariùs, meliùs, priùs. *Uſus.* Mors mihi ſervitute ſemper erit potior. Cùm ad te veniſſem, nihil mihi fuit potius, quam ut &c. nihil mihi mea famâ potius. *Phraſ.* Cives potiores ſunt, quam peregrini. Honore cives peregrinos antecedunt, digniores ſunt, peregrinorum principatum obtinent. Civium in urbe partes ſunt præcipuæ; Civium magna eſt præ alienis prærogativa; peregrinos cives prævertunt, anteferendi ſunt exteris.

Potior, iri, erobern / erwerben / bemächtigen / erlangen / überkommen. *Syn.* Teneo, fruor, impetro, poſſideo.)(*Careo.* *Adv.* Abundè rebus. *Uſus.* Rerum, civitatis, regni potiri. Pace potiamur. *V. Fruor. Habeo.*

Potiſſimùm, fürtemlich / hauptſächlich. *Syn.* Maximè, quàm maximè, potius, præcipuè. *Uſus.* Quærenti mihi, quid ad te potiſſimùm ſcriberem

Potiùs, ehender. *Syn.* Citius, priùs, magis. *Uſus.* Magnus homo, vel potiùs ſummus.

Poto, are, trincken. *R. à πότος. Syn.* Bibo, perpoto. *V. Bibo.*

Potor, oris, * Trincker / Säuffer / Zecher. *Uſus.* Aquæ potores.

Potus, ûs, ein Tranck / Getränck. *Syn.* Potio. *Epi.* Immoderatus. *Uſus.* Immoderatô potu & paſtu obſtupefactus animus.

Practicus, thätig / emſig und würcklich übend. *Vulg.* *Syn.* Homo ad excogitandum acutus, ad audendum impudens, ad efficiendum acer; homo expeditus & paratus; in rebus gerendis acer, ad induſtrius; ad omnes res aptus, conſiliique plenus; magnâ vi animi atque ingenii. *Vid. Inquietus.*

Præ, vor / gegen / vorher. *Syn.* Propter. *Uſus.* Non poſſum præ lachrymis ſcribere. 2. *Comparando.* Præ ſe alios pro nihilo ducit. Hominem præ ſe neminem putat. Tu præ nobis felix & beatus.

Præbeo, ere, darreichen / überreichen. *Syn.* Impertio, adhibeo, exhibeo, præſto. *Adv.* Libenter ſe credulum, minutatim, perexiguè, publicè victum, viciſ-

viciſſim ſe auditorem præbere. *Uſus.* Leniſſimum ſe, vel duriorem alicui, æquum ſe judicem præbere. Qualem te olim erga me præbuiſti placabilem & moderatum, talem nunc te impertias. Os ſuum ad contumeliam præbere.

Præbitor, oris, **Außgeber/Verwalter/Verweſer.** *Uſus.* Macedones non te Regem, ſed miniſtrum ſuum & præbitorem putant.

Præcaveo, ere, **verhüten / vorbiegen.** *Syn.* Antecaveo, declino, vito. *Adv.* Diligentiſſimè peccata, difficillimè. *Vid. Caveo.*

Præcellens, tis, **trefflich / vortrefflich.** *Syn.* Excellens, præſtans. *Uſus.* Vir animô & virtute, vir rebus omnibus præcellentiſſimus. *V. Egregius.*

Præcentio, onis, **das Vorſingen/ Vorgeſang.** *Syn.* Cantus, qui aliquid præcedit. *Epi.* Firma animi, propria, ſimilis, tribunitia, diverſa.

Præceps, tis, **ſchnell/ übereilig/ unbeſonnen.** *R. â* capite, *capite antrorſum ruens, vel â* capio. *Syn.* Inconſideratus, ruens, periculoſus, ſubitus. *Adv.* Jam pridem ad pœnam. *Uſus.* Homo in omnibus conſiliis præceps & devius, ferox rapidusque & linguâ immodicus, qui in præcipitem ſe locum & lubricum committat; demens & in exitium ipſe ſuum præceps, amentiâ præceps; cæcus & præceps, nullô conſiliô fertur; quem conſcientiæ ſuæ præcipitem agunt; dignus, qui præceps ex urbe exturbetur, **über Halß und Kopff.** *V. Inquietus.*

Præceptio, onis, **Lehre / Gebott.** *Syn.* Præceptorum explicatio, doctrina. *Uſus.* Propria ea eſt Stoicorum præceptio.

Præceptor, oris, **Lehrmeiſter.** *Syn.* Doctor. *Epi.* Fortis. *Uſus.* Artium Liberalium Magiſtri, vivendi & dicendi doctores, conſiliorum omnium authores. Præceptorem aliquem habere, aliquô præceptore uti.

Præceptum, i, **Lehre / Gebot.** *Syn.* Monita, admonitio, inſtitutum, juſſum, via, ratio. *Epi.* Acutum, breve, commune, diſſimile, extremum, majus, neceſſarium, vetus. *Præcepta* certa, contraria & communia, firma, ſtabilia & conjuncta naturæ, hiſtorica, magna, mortifera, ſalutaria, multa, oratoria, peracuta, pervulgata, plurima, præclara, propria, reliqua, ſumma, ſuperiora, vera. *Uſus.* Præcepta de re militari alicui trædere, dare; præceptis erudire; hoc præceptum diligenter noſcendum, diſcendum, tenendum, ſervandum. His præceptis te obtemperare oportebit.

Præcerpo, ere, **von einem andern nehmen und abreiſſen.** *Syn.* Præripio. *Uſus.* Non præcerpo fructus officii tui.

Præcertatio, onis, **Vorſpiel zum Streit.** *Syn.* Decertatio.

Præcído, ere, **abhauen.** *Syn.* Incído, ſeco, amputo, perſeco, præcludo. *Adv.* Planè aliquid, planè ſine ulla exceptione. *Uſus.* Amicitiam magis ſenſim diſſuere decet, quàm repentè præcidere. Spem alicui omnem, ſibi ipſi licentiam libertatemque præcidere. Sermonem præcidere. Præcide ſemel, & ſtatue, quid velis.

Præcingo, ere, **Umgürten.** *Syn.* Cingo.

Præcino, ere, **vorſingen.** *Syn.* Prænuncio, prædico, antecapio. *Uſus.* Eâ re magnum aliquid Dii præmonſtrant & præcinunt.

Præcipio, ere, **vorher hinweg nehmen / voraus nehmẽ.** *Syn.* Prænoſco, præſentio. *Adv.* Accuratiùs, amiciſſimè, benè, commodiſſimè, deinceps, leviter, pro autoritate ſua, malè, rectè, ſapienter, communiter, præclarè multa, ſeparatim. *Uſus.* Cogitatione præcipere, quæ futura ſunt. Animô ſpem victoriæ præcipere. Gaudia animis præcipere. Pecuniam præcipere. 2. *Mando.* Idem ille hortatur & præcipit. *V. Iubeo.*

Præcipito, are, **gählings herabſtürtzen.** *Syn.* Præcipitem ago, dejicio, alacriter deſcendo, ruo, deſcendo, ſuſtineo, jaceo. *Uſus.* Hoc quidem præcipitare eſt, non deſcendere. Sol, hyems præcipitat; præcipitantem remp. ſuſtinere, retinere. Jacentem & præcipitantem impellere, inhumanum eſt. Ubi Nilus in mare præcipitat.

Præcipuè, **fürnehmlich / inſonderheit / ſonderlich / ſonderheitlich.** *Syn.* Potiſſimùm, maximè.)(*Communiter.* *Uſus.* Omnes Brutum præcipuè obſervant.

Præcipuus, a, um, **der fürnehmſte /**

fürtrefflichſte. R. *à* præcipiendo, *quod præ aliis capitur.* *Syn.* Peculiaris, proprius.)(*Communis.* *Uſus.* Quod mihi præter cæteros præcipuum fuit, nunc cum cæteris eſt commune. 2. *Inſignis.* Præcipuò quôdam dolore angi, amore in eum fertur ſingulari, ſtudiô præcipuô. *V. Proprius.*

Præciſè, fürtrefflich. *Syn.* Breviter.)(*Plenè, perfectè.* *Uſus.* Præciſè aliquid negare alicui, ac ſine ulla exceptione præcidere.

Præciſio, onis, Abſchnitt/ Abſchlag/ Abſchneidung. *Syn.* Ornamentum quoddam Rhetoricum.

Præclarè, fürtrefflich / vornehmlich / hauptſächlich. *Syn.* Rectè, probè, optimè. *Uſus.* Præclarè cum iis agitur, ſi habeant vel ſimulacrum virtutis. Præclarè aliquid dicere, facere.

Præclarus, a, um, ſehr heiter und hell / berühmt/ vortrefflich. *Syn.* Eximius, egregius, commemorandus, rarus, præcipuus, inſignis.)(*Tarvus.* *Uſus.* Multi in Philoſophia præclari & nobiles. Quæ eximia aliis & luculenta & magnifica videntur; egregia & præclara indoles. *Phraſ.* Omni virtute ornatus es. Omni virtute, omni virtutum genere illuſtris, præditus, inſignis, exornatus, expolitus, excultus es; clarus, conſpicuus, excellens, præſtans, perfulgens, affluens es; decorus, decoratus, prænitens, ſplendens es; concinnus, concinnatus, eleganter inſtructus es. Inſignis es ad omnem virtutem.

Præcludo, ere, die Thür für einem zumachen. *Syn.* Claudo, intercludo, præcido.)(*Aperio.* *Adv.* In perpetuum ſibi curiam, jam pridem aditûs præcluſit. *Uſus.* Omnem tibi ſpem defenſionis, omnem exitum ipſe præcluſiſti. Animus mihi præcluditur ad exponendam rei indignitatem. *Vid. Tollo.*

Præco, onis, Auskündiger Ausruffer / Herold. R. *à* Præcieo, *unde etiam* Præcio *vocatur â Feſto.* *Syn.* Buccinator, prædicator. *Epi.* Humanus, publicus, verecundus. *Uſus.* Alexander egregium laudum ſuarum præconem invenit Curtium. Præconis voci bona alicujus ſubjicere. Per præconem ſibi audientiam facere,

Præcognoſco, ere, zuvor erkennen. *Syn.* Præſentio.

Præconium, ii, Ausruffung / Auskündigung. *Syn.* Ars præconis. *Epi.* Acerbum, æternum ſuorum laborum, domeſticum, miſerum. *Uſus.* Præconium facere, alicui deferre. 2. *Laudatio.* Non præconium mihi ſolùm tiibutum, ſed & grave clari hominis teſtimonium impertitum.

Præcordia, orum, Häutlein umb das Hertz / das Gemüth. *Syn.* Jecur, inteſtina. 2. *Animus.* Cùm jam in præcordiis conceptam mortem teneret.

Præcox, cis, * frühzeitig. *Syn.* Præmaturus.

Præcurro, ere, vorlauffen. *Syn.* Anteeo, ſupero. *Uſus.* Appetitus rationem præcurrere & prævertere non debet. Aliquem ætate, virtute, moribus præcurrere. Uterque Socratis ætatem præcucurrit. Lingua mentem præcurrit. *V. Præcedo.*

Præcurſio, onis, Vorlauffung / das Vorlauffen. *Syn.* Anteceſſio. *Uſus.* Non fieri aſſenſiones ſine præcurſione viſorum.

Præcurſor, oris, Vorlauffer. *Syn.* Excurſor, prodromus, emiſſarius.

Præda, æ, Raub / Beut. R. *Ex Hebr.* Tereb, *rapina.* *Syn.* Rapina, ſpolium, manubia. *Epi.* Certiſſima, communis, frumentaria, ingens immanisque, integra, magna, mediocris, opima, optima præclaraque, parta, popularis, præſens, prætoria, tanta, univerſa. *Prædæ* judiciales, novæ. *Uſus.* Milites noſtri maximas prædas fecêre, egêre, pepererê, agitavêre; prædæ illis datæ ſunt, prædæ fuêre hoſtium caſtra. Prædam captam inter ſe dividere, condonare; militem â præda cohibere, repellere.

Prædamno, are, * vorher und voraus verdammen. *Uſus.* Prædamnatâ ſpe dimicant & præciſâ.

Prædator, oris, Rauber/Plünderer. *Syn.* Prædo, direptor.

Prædatorius, a, um, * raubiſch/ rauberiſch. *Uſus.* Claſſis prædatoria.

Prædiator, oris, der ſich auff liegende Güter wohl verſtehet. *Syn.* Juris prædiatorii peritus.

Prædiatorius, a, um, zu den liegenden Gütern gehörig. *Syn.* Quod ad prædia

& poſſeſſiones pertinet. *Uſus.* Jus prædiatorium.

Prædicabilis, e, **ruhmwürdig / preißwürdig.** *Syn.* Prædicandus, gloriandus, præferendus. *Uſus.* In miſera vita nihil eſt prædicabile, aut gloriandum.

Prædicatio, onis, **Ausruffung / Preiſung / Rühmung / öffentliche Auskündigung.** *Syn.* Celebratio, commemoratio, laudatio. *Epi.* Acerba & luctuoſa, grata; non grata potiùs, quàm arrogans beneficiorum; furibundæ, veteres. *Uſus.* Grata hæc beneficiorum prædicatio. Prædicatio de laude alicujus, Philoſophorum eſt prædicationem & nobilitatem fugere. *V. Laus.*

Prædicator, oris, **ein öffentlicher Rühmer / Ausruffer / Predicant.** *Syn.* Laudator, Præco, Buccinator. *Uſus.* Te ipſò Prædicatore, & teſte, & authore facti.

Prædico, are, **ausruffen / auskünden / preiſen / rühmen.** *Syn.* Canto, decanto, celebro, commemoro, glorior, perſono, dico. *Adv.* Falſò de aliquo, honorificè, glorioſiùs, graviter, ornatè, optimè. *Uſus.* Mihi licet iſta de me cum vera gloria prædicare. Multa de aliquo graviter & honorificè, honoratè, glorioſè prædicare. Omnes de ſe prædicari volunt. *V. Laudo.*

Prædico, ere, **vorſagen / vorher verkündigen / weiſſagen.** *Syn.* Antedico, cano, præcino, moneo, prænuncio, denuncio, præſignifico, teſtificor, oraculum edo, præmonſtro. *Adv.* Multò ante defectiones Solis & Lunæ, non obſcurè, temerè, divinè. *Uſus.* Monere, intelligere, & prædicere futura. Solis defectionem prædicere. *Vid. Divino.*

Prædictio, onis, **Weiſſagung / Vorherſagung / Vorherverkündigung.** *Syn.* Prædictum, divinatio, ſignificatio, nunciatio, vaticinatio, præſenſio. *Epi.* Divina. *Uſus.* Prædictiones & præſenſiones rerum futurarum debent habere fidem. Prædictio noſtra, augurium & divinatio.

Prædictum, i, **Weiſſagung / Vorherverkündigung.** *Syn.* Prædictio. *Epi.* Divinum, natalitium. *Uſus.* Aliqui Chaldæorum, Aſtrologorum prædicta defendunt.

Prædiſco, ere, **zuvorlernen.** *Syn.* Prædiſcere & meditari dicenda.

Præditus, a, um, **der mit etwas begabt iſt / der da hat.** *Syn.* Cumulatus, ornatus, decoratus, inſtructus, armatus, affectus, auctus, amplificatus, confectus. *Adv.* Maximè virtute. *Uſus.* Adoleſcens optimis artibus, ſummâ ſpe ingenii, autoritate, virtute &c. præditus. Homo ſingulari audaciâ, amentiâ, luctu &c. præditus.

Prædium, ii, **liegend Gut / Land-Gut.** *R. quaſi* præbium *à* præbendo; *præbet enim victualia alis*, *à* præs, prædis. *Syn.* Fundus, poſſeſſio. *Epi.* Deterius, par, parvum, præclarum, propinquum. *Prædia* aliena, colenda, continentia fundo, dotalia, immunia, libera, ſerva, mediocria, nobiliſſima, paterna, plurima & pulcherrima, pretioſa, propria, propinqua, pulchra & fructuoſa, ruſtica, urbana, vacua. *Uſus.* Colere prædia. Prædiola noſtra bellè ædificata & ſatis amæna.

Prædo, onis, **Rauber.** *Syn.* Prædator, pirata. *Epi.* Amantiſſimus, barbarus atque immanis, communis, felix, frumentarius, improbiſſimus, maritimus, nefarius; domeſtici, multi, *Uſus.* Omnium templorum, tectorum, totius urbis prædo.

Prædor, ari, **rauben.** *Syn.* Prædam facio ſ. ago. *Adv.* Apertè palamque, improbè, impudentiſſimè, variè. *Uſus.* Spes rapiendi & in omnibus rebus prædandi illorum animos excæcat. *Phraſ.* Decurſionibus hoſtium audio regionem infeſtari, vaſtari, loca diripi, excurrere hoſtes audio, & loca diripere. Incurrere hoſtes in regionem dicuntur, & ex ea prædas agere, eam damnis afficere, eam vaſtare prorſus ac perdere.

Præeo, ire, **vorangehen.** *Syn.* Anteeo. *Uſus.* Huc natura præeunte ducimur. Præire ſacramenti verba, voce, verbis, ſcripto.

Præfari, **vorreden.** *Syn.* Proloqui. *Uſus.* Veteres omnibus rebus agendis, *quod bonum fauſtumque eſſet*, præfabantur. Honorem præfari, *cum quid turpiculè eſt dicendum.*

Præfatio, onis, Vorrede. *Syn.* Exordium.

Præfectura, æ, Vogthey / Pflege. *Usus.* Dare, deferre præfecturam alicui; petere præfecturam. *V. Magistratus.*

Præfectus, i, Amptmann / Amptsverweser. *Syn.* Præpositus negotio alicui & rei præfectus. *Usus.* Classis, urbis præfectus. Libidinum, moris præfectus.

Præfero, erre, vortragen. *Syn.* Antefero, præ me fero. *Adv.* Apertè sensus. *Usus.* Cui non adlibidinem facem prætulisti? Præferre salutem reip. suis commodis. Eum sensum apertè prætert. *V. Potior.*

Præferratus, a, um, * vornen mit Eisen beschlagen. *Syn.* Quod ferrum habet in cacumine.

Præficio, ere, vorsetzen. *Syn.* Præpono. *Adv.* Nominatim rei maximæ. *Usus.* Huic procurationi certum Magistratum præfecerat. Aliquem curatorem, custodem exercitui, negotio, regioni præficere. *V. Præsum.*

Præfestino, are, * zu sehr eilen. *Syn.* Ante tempus festino.

Præfido, ere, zu viel trauen. *Syn.* Confidere. *Usus.* Homines secundis rebus effrænati, sibique præfidentes, exultantes & indomitos legum habenis reprimere. *V. Audax.*

Præfigo, ere, * vorstecken / vorbezeichnen. *Usus.* Lineas itineri præfigere. Præfixa ferro jacula.

Præfinio, ire, vorschreiben / vorstimmen. *Syn.* Præstituo, præscribo. *Adv.* Restrictè. *Usus.* Præfinire diem alicui, cætera ego non tam strictè tibi præfinio.

Præfractè, zu hart / trotziglich. *Syn.* Pertinaciter, pugnacissimè.

Præfractus, a, um, zuvor abgebrochen. *Syn.* Pertinax, pugnax, ferreus. *V. Tertinax.*

Præfulcio, ere, vor den Fall unterstützen. *Syn.* Præmunio, sustento. *Vid. Fulcio.*

Præfulgeo, ere, vorleuchten / vorglänzen. *Syn.* Præter modum fulgeo.

Prægestio, ire, ernstlich / angelegentlich begehren. *Syn.* Valde cupio, gestio.

Prægno, are, schwanger seyn. R. *quasi* prægigno, *ab antiq.* geno. *Syn.* Plenus, gravidus sum, ventrem fero. *Usus.* Cùm illum prægnans mater alvô contineret. Cum esset gravida, & jam partus appropinquare videretur.

Prægravo, are, * überladen. *Usus.* Multitudine urbem prægravante.

Prægredior, i, vorgehen. *Syn.* Præeo, antecedo.)(*Regredior, sequor.*

Prægressio, onis, Vorgang. *Syn.* Præcursio.

Prægustator, oris, ein Credentzer / der vorher verkostet. *Syn.* Qui cibos principis prægustat. *Usus.* Clodius prægustator libidinum tuarum.

Prægusto, are, * vorher versuchen. *Usus.* Cibos prægustare.

Præjudicatus, a, um, vorher geurtheilet. *Usus.* Res semel atque iterum præjudicata. Tantùm opinio præjudicata potest, ut etiam sine ratione valeat authoritas.

Præjudicium, ii, Vorurtheil. *Syn.* Exemplum judicii facti in simili causa, judicii conceptum specimen. *Epi.* Proximum, grave in aliquem ordinem. *Usus.* Cur non ejus damnatione aliquid ad hoc judicium præjudicii comparasti? Duobus jugulatus præjudiciis. Eos tot præjudiciis confossos prædamnatosque venire ad populi judicium?

Præjudico, are, ein Vorurtheil ergehen lassen. *Syn.* Præjudicium facio. *Adv.* Arroganter, semel atque iterum. *Usus.* Quod nondum senatus censuit, id arroganter non præjudico, neque revoco ad arbitrium meum.

Prælabor, i, vorher fallen.

Præligo, are, vornen anbinden. *Syn.* obligo.

Prælior, ari, eine Schlacht thun / streiten. *Syn.* Prælio dimico, pugno, certo; prælium facio vel committo. *Adv.* Acriter, vehementer. *V. Certo. Pugna.*

Prælium, ii, eine Feld- oder See-Schlacht. R. Ex πρὸ & ἴλη, *turma militum.* *Syn.* Dimicatio, certamen, pugna. *Epi.* Calamitosum, difficile magnumque, fatale, firmissimum, maximum, rectum, secundum. *Prælia* acerrima, multa, plurima, præclara. *Usus.* Prælium in certum diem *pronunciare*, prælio hostem lacessere, ad prælium illicere; ciere prælium. Prælium *inire*, inferre, incipere, conserere, edere,

edere, facere, committere, pugnare. In prælium ruere. Prælio decertare, contendere, confligere. Prælium sustinere, conficere. Prælium *dirimere*, intermittere, abrumpere. Prælio abstinere, supersedere, excedere; è prælio elabi. Prælium *renovare*, redintegrare, restituere. *V. Pugna. Certamen.*

Præloquor, i, zum ersten reden. *Syn.* Prædico.

Præluceo, ere, vorleuchten. *Syn.* Lucem vel lumen præfero. *Adv.* Imposterum *Usus.* Majoribus meis virtute præluxi.

Præludium, ii, ein Vorspiel. *Syn.* Præcentio.

Præmandò, are, vorher befelchen.

Præmaturus, a, um, unzeitig. *Syn.* Præproperus, immaturus, intempestivus.

Præmeditatio, onis, Vorherbetrachtung. *Syn.* Meditatio, prævisio futurorum malorum. *Epi.* Diuturna.

Præmeditor, ari, zuvor betrachten. *Syn.* Meditor, cogito, domô affero, paro, præparo. *Adv.* optimè jam. *Usus.* Ex qua formâ me fingere possim & præmeditari, quô animô accedam ad urbem. Sapientis est, quidquid homini accidere possit, id præmeditari, ferendum modicè, si advenerit, esse. *Vid. Meditor.*

Præmefero, erre, vorher tragen/ von sich blicken lassen/ vorgeben. *Syn.* Præme gero, profiteor, demonstro, indico, conniteor, vultu promptum habeo & linguâ. *Usus.* Poëtæ magnam sapientiæ speciem præseferunt. Id me consecutum non profiteor, secutum esse præmefero. Probitatem quandam præsefert. *V. Species.*

Præmitto, ere, vorher oder voraus schicken. *Usus.* Præmittere in locum aliquem.

Præmium, ii, Belohnung/ Verehrung. *R. quasi* præbium *vel* præhibium *à* præhibendo. *Syn.* Merces, fructus, beneficium.)(*Pœna, supplicium. Epi.* Alienum, amplissimum, eximium sceleris, invidiosum, satis magnum, mercenarium, meritum, novum, par, pervulgatum, erectum, summum. *Præmia* humana, juncta & casta virtutis & officii, moderata & infinita, permagna, tanta. *Usus.* Duabus rebus continetur resp. præmiô & pœnâ. Legibus & virtuti propositæ sunt præmia, & peccatis supplicia debentur. Fructum laborum, præmia periculorum contemnere. Promissa militibus præmia cumulatè persolvere, solvere. Præmiis invitare virtutem. Præmia dare merentibus, tribuere. Præmiis donare, decorare, honestare, afficere. Præmium deferre. Verus, justus atque honestus labor præmiis atque splendore decoratur. Nullum ego à vobis præmium virtutis, nullum insigne honoris, nullum monumentum laudis postulo, præterquam hujus diei memoriam sempiternam. Rectè factis pretium præmiumque debetur. *Phras.* Deferenda sunt omnibus laborum suorum præmia, persolvenda, danda sunt. Oportet, ut omnes suorum laborum præmia ferant, capiant, præmiis donentur. Extare, proposita esse debent omnibus laborum præmia. Decorandus præmiis honestus labor. Præmiô afficiendi sunt, mercedem accipere debent, mercede donari s. honestari debent omnes, qui laborem susceperunt s. sustinuerunt; danda cuique merces laboris sui. *Magna sunt rectè agentibus proposita præmia*, constituta; summa rectè agentes manent præmia. Omnes, qui sese in recta vivendi ratione exercent, magna merces manet. Fructum certum rectè factorum viri boni uberrimum, præstantissimum ferent, colligent, capient, percipient. Vitæ laudabiliter actæ, cum virtute tractæ præmium est, & decus, & earum rerum copia, quas qui possidet, optimè cum illo agi existimatur. Præmiorum spe magnâ admodumque firma niti possunt ii, quorum vita cum virtute traducitur. Egregia præmia pro certo expectare, sine dubio sibi polliceri, planè sperare licet iis, qui virtutem colunt, qui rectè atque honestè & cum virtute vitam agunt, peragunt, ducunt, traducunt, vivunt. Mercedem actionum suarum, virtutis suæ, suæ probitatis, officii sui, optimorum consiliorum atque factorum expectare certissimam possunt, qui virtutem in vita primam habuerunt, quibus in vita virtus fuit antiquissima. Præclaram honestamque vitam res utilissi-

lissimæ consequuntur. *V. Remuneratio. Remuneror.*

Præmoneo, ere, vor erinnern / vorher verwarnen. *Usus.* Me magnopere, ut caverem, præmonebat.

Præmonstrator, oris, Vorzeiger. *Usus.* Hic adjutor meus, & monitor, & præmonstrator.

Præmonstro, are, vorher weisen / vorher zeigen. *Syn.* Prænuncio, monstro.

Præmorior, i, * ehe sterben. *Syn.* Ante tempus mori.

Præmunio, ire, vorbewahren. *Syn.* Præfulcio, præparo.

Præmunitio, onis, Vorbewahrung. *Syn.* Præparatio. *Usus.* Sine præmunitione acerbè in aliquem invehi.

Prænomen, inis, Vor- oder Tauffnamen. *Epi.* Vetus. *Usus.* Aliquis, cui Prænomen sit Decio.

Prænosco, ere, zuvor wissen. *Syn.* Præsentio.

Prænotio, onis, das Vorwissen. *Syn.* Prima notio, antecepta animo, rei informatio. *Usus.* Hanc habemus seu anticipationem seu prænotionem Deorum.

Prænuncio, are, zuvor verkündigen. *Syn.* Præmonstro, prædico. *V. Nuncio.*

Prænuncius, a, um, vorher verkündigend / Vorbotte. *Usus.* Stellæ magnorum calamitatum prænunciæ.

Præoccupo, are, vorher einnehmen. *Syn.* Occupo, ante occupo, anteverto, anticipo. *Usus.* Quas partes mihi sumpseram, præoccupâsti.

Præopto, are, * sehr angelegentlich begehren. *Usus.* Mortem in certamine quàm vinci præoptantes.

Præparatio, onis, Vorbereitung. *Syn.* Provisio, præmeditatio. *Epi.* Diligens. *Usus.* In omnibus negotiis, priusquam aggrediâre, adhibenda est præparatio diligens. Provisio animi & præparatio multùm prodest ad minuendum dolorem.

Præparo, are, vorbereiten / zum voraus zurüsten. *Syn.* Præparationem adhibeo, præmunio, præfulcio. *Adv.* Diligenter. *Usus.* Ad vitam agendam præparare res necessarias. Præparatô animô, auribus præparatis ad concionem accedere. Literis ante excoli animos & ad sapientiam concipiendam imbui, & præparari decet. *V. Paro.*

Præpedio, ire, verhindern. *Syn.* Impedio, irretio. *Usus.* Morbô præpeditus. *V. Impedio.*

Præpes, etis, schnell. *Syn.* Celer, citus. *Usus.* Avis præpes. *V. Celer.*

Præpondero, are, zuvor betrachten / vorher überlegen. *Syn.* Pondero, perpendo, examino, ponderis plus habeo. *Us.* Qui omnia metiuntur utilitate, neque eam honestate præponderari volunt

Præpono, ere, fürsetzen. *Syn.* Antepono, præfero, antefero; antiquior, potior mihi est. *Adv.* Rectè, longè. *Usus.* Præponere amicitiam patriæ. 2. *Præficio.* Aliquem legioni præponere. *V. Potior.*

Præpositio, onis, ein Vorsatz. Orationis pars.

Præpositus, a, um, vorgesetzt. *Syn.* Præfectus. *Epi.* Turpissimus. *Usus.* Negotio, navibus præpositus.

Præposterè, verkehrt / umgekehrt / das hinderst zu vörderst. *Syn.* Perversè, percram.)(*Ordine. Usus.* Præposterè tecum agam, mox ad ordinem me referam.

Præposterus, a, um, verkehrt / das hinderst zu vorderst gekehrt. *Syn.* Perversus. *Usus.* Vide, ne quid perturbatum, discrepans, & præposterum sit. Itaque ut erat semper perversus & præposterus. Præposteris consiliis utimur, & acta agimus.

Præpotens, tis, sehr mächtig / viel vermögend. *Syn.* Omnipotens. *Us.* Clarus, excellens vir & præpotens. Præpotentium virorum, Principum amicitiæ infidæ.

Præpropere, * viel zu schnell / übereilt. *Us.* Præpropere omnia egit ac ferociter.

Præproperus, a, um, gar schnell / übereilt. *Syn.* Præmaturus, nemis celer. *Usus.* Præpropera festinatio, pensatio.

Præripio, ere, zuvor hinweg nehmen / vor dem Maul weg nehmen. *Syn.* Præcerpo, ante fero. *Usus.* Cui desponsam jam & designatam laudem præripere iniquum est. Non præcerpam fructum officii tui, non præoccupabo gloriam, non præripiam victoriam. *V. Eripio.*

Prærogativa, æ, Vorzug / Rang. *Syn.* Tanquam specimen, tanquam præjudicium. *Usus.* Suæ voluntatis prærogativam dare.

Prærogativus, a, um, das einen Vorzug hat. *Syn.* Quod primò rogatum est,

ùt

ùt centuria prærogativa, quæ prima ferebat ſuffragium. *Uſus.* Omen prærogativum.

Prærogatus, a, um, erſtens gefragt. *Syn.* primùs rogatus.

Præruptus, a, um, jäh/übel zu erſteigen. *Uſus.* Prærupti montes, ſaxa.

Præs, dis, Vertröſter/Bürge. *R. Ex* præſum, *Feſto ex* præſtò. *Syn.* Sponſor, qui pro altero ſe obligat, in cauſa præſertim pecuniaria. *Epi.* Bonus. *Uſus.* Prædem dare, accipere. Prædem pro aliquo eſſe. Prædibus & prædiis cavere.

Præſagio, ire, weiſſagen/ vorher verkündigen oder bemercken. *Syn.* Præſentio. *Uſus.* Præſagiebat mihi animus. *Thraſ.* Dudum id eventurum præſagiveram; divinâ quâdam præſagitione id præſenſeram; neſcio, quâ permotus animi divinatione nihil boni prævidebam; animus meus, maximus ad hoc tempus vates, id mihi præſagiebat; præſagientis animi divinatione id ita futurum prævideram.

Præſagitio, onis, Weiſſagung/Vorherſagung. *Epi.* Divina. *Uſus.* Ineſt in animis præſagitio extrinſecùs injecta, & incluſa divinitûs.

Præſagus, a, um, * vormerckend/vorherſagend. *Uſ.* Mens malorum, futuri præſaga.

Præſcio, ire, * vorwiſſen. *Syn.* Anteſcio. *Uſus.* Nonnè hoc præſcîſſe oportuit? *V. Præſagio.*

Præſcius, a, um, * vorwiſſend. *Uſus.* Vates futuri præſcius.

Præſcribo, ere, vorſchreiben. *Syn.* Definio, præfinio, præſtituo, voce præeo. *Adv.* Commodè, diligenter ante, nominatim alicui. *Uſus.* Natura homini præſcripſit. Ita majorum mores legesque, ratio ac doctrina præſcribunt. Jura civibus præſcribere. *Phraſ.* Nihil tibi præſcribo, leges tibi non imponam; agendarum rerum modum tibi non deſcribo. Tuo arbitratu ages; nihil tibi certum aut reſtrictè præfinio, nec præſtituam, quid te agere velim; non ad meum præſcriptum, ſed tuum arbitrium vives. Nihil imperabo; ages, ut voles.

Præſcriptio, onis, Fürſchreibung/ Maaßgebung. *Syn.* Præſcriptum. *Uſus.* Hæc norma, hæc regula, hæc præſcriptio eſt naturæ. Præſcriptio vitæ moderatioque tenenda. Intemperantia â præſcriptione rationis averſa.

Præſcriptum, i, gebottene/fürgeſchriebene Ordnung. *Syn.* Præſcriptio, formula, norma, regula, certa quædam & definita lex. *Epi.* Commune, certum. *Uſus.* Ex communi præſcripto civitatis rem adminiſtrare. Plura homines affectu judicant, quàm veritate aut præſcriptô, aut juris normâ aliquâ, aut judicii formulâ, aut legibus.

Præſens, tis, gegenwärtig. *R. à* præſum *aliis, quaſi* præ ſenſus, *ut ſit quaſi* præ ſenſibus. *Syn.* Teſtis, arbiter, inſpectans, inſtans.)(*Abſens. Adv.* Impoſterùm. *Uſus.* Ipſe interfuit & præſens vidit. Si facultas mihi tui præſentis eſſet. Quod præſens tanquam in manu datur, jucundius eſt. Me præſente, audiente, inſpectante. Hæc ad te in præſens, in præſenti ſcribenda habui. 2. *Magnus, alacer.* Animus acer & præſens. Præſentes ad nocendum vires habere. Præſente Deô ac propitiô. 3. In rem præſentem venire, *nempe in locum*, vel *fundum, de quo lis eſt.* Placuit de amicorum ſententia conſtituere, quô die in rem præſentem veniretur. *Phraſ.* Ipſe interfuit, & præſens vidit; adfuit ipſe; ſupra caput fuit homo ſordidus, comparuit, audaciam ſuam in oculis veſtris mentibusque defixit; præſtò fuit, in capite & cervicibus noſtris reſtitit; præſentem habuimus, cum præſente egimus; coràm fuit, in oculis civium; nunquam ab oculis noſtris abfuit; in oculis noſtris hærebit, &, ſi licebit, in faucibus; præſentem videmus; ejus mentem, ſenſus, os intuemur; ſemper eum ſub oculis, ſupra caput habemus.

Præſenſio, onis, Vormerckung/ vorgängige Empfindung/ Ahndung. *Syn.* Præſagitio. *Epi.* Artificioſa, Divina, non fortuita, innumerabilis. *Uſus.* Præſenſiones & prædictiones rerum futurarum.

Præſentia, æ, Gegenwart. *Syn.* Conſpectus, aſpectus. *Uſus.* Alicujus aſpectum & præſentiam vitare. Præſentiæ tuæ deſiderium meô labore minuam. 2. *Vis, virtus.* Præſentia animi & fortitudo.

Præſentio, ire, zum voraus empfinden. *Syn.* Cogitatione præcipio, ſ. præſagio.

futura antè ſentio, præcognoſco. *Uſus.* Furore divinô incitatus animus futura præſentit. *V. Præſagio. Prævideo.*

Præſepia, orum, Viehſtall/ Krippe. *Syn.* Luſtra, ganeæ.

Præſepio, ire, *umzäunen. *Uſus.* Maximis defixis trabibus aditus omnes præſepit.

Præſertim, ſonderlich / inſonderheit / voraus / vornehmlich/ zumahl. *Syn.* Cumprimis, maximè, præcipuè, nec minimè. *Uſus.* Admiror, & te præſertim.

Præſes, idis, ein Land-Vogt/ Statthalter/ Vorſteher. *R. à præſidendo. Syn.* Cuſtos, vindex, antiſtes. *Uſus.* Cuſtos, præſes, propugnator libertatis.

Præſideo, ere, vorſtehen / verwalten. *Syn.* Cuſtos, præſes ſum. *Uſus.* Dii huic loco temploque præſident.

Præſidium, ii, Beſatzung in der Veſtung. *Syn.* Statio. *Epi.* Bonum, certiſſimum ac tutiſſimum, civile, commune, extraordinarium, firmum, fortiſſimum & graviſſimum, honeſtum, improviſum, inſperatum & repentinum, leve, maximum, neceſſarium & voluntarium, nocturnum, populare, publicum, ſtativum, ſummum, tenue, terreſtre. *Præſidia* aliena, contraria, firmiſſima, gratiora alicui, multa ac firma, neceſſaria, parva, publica, regia, ſalutaria & neceſſaria, tanta, urbana, utiliora alicui. *Uſus.* Armati in præſidiis collocentur. 2. *Comitatus, cuſtodes, numerus militum.* Magna & firma præſidia *parare*, comparare; præſidia ponere, collocare, diſponere, Præſidium urbi imponere; militem in præſidium mittere, in præſidiis collocare; urbem præſidiis *obſidere*, intercludere, intercluſam tenere. Præſidiis firmare; regionem ſepire, munire, confirmare. Præſidia *dimittere*, præſidiis nudare provinciam. De præſidio decedere, abire; præſidium relinquere. 3. *Auxilium, ſpes, ſecuritas, perfugium.* Alicui laboranti præſidium afferre, ferre; præſidio eſſe. Ego amicorum, virtutis bellicæ præſidiô tectus, hoſtem repreſſi. Is magnum ſibi præſidium & adjumentum ad beatè vivendum comparat, qui &c.

Præſignifico, are, vorher anzeigen / und bedeuten. *Syn.* Prænuncio, cano, præmonſtro, præcino.

Præſtabilis, e, fürtrefflich. *Syn.* Præſtans. *Uſus.* Nihil virtute homini præſtabilius, nihil pulchrius.

Præſtans, tis, fürtrefflich. *Syn.* Excellens, antecellens, præſtabilis, egregius, eximius, habens præſtantiam. *Uſus.* Vir ingeniô, virtute præſtans. In poëtica præſtans. *V. Egregius.*

Præſtantia, æ, Fürtrefflichkeit. *Syn.* Excellentia.)(*Æquabilitas. Epi.* Cæleſtis & divina, excellens, major & divinior, minima, ſingularis. *Uſus.* Dii omnium rerum præſtantiâ excellentes, præſtantiam aliquam ingenii & virtutis conſequi.

Præſtat, es gezimet ſich mehr / iſt beſſer und fürträglicher. *Syn.* melius eſt, conducit. *Uſus.* Emori præſtat, quàm ſervire.

Præſtigiæ, arum, Vergalterungen/ Verzauberungen / Behexung / Verblendung. *R. Ex* præ & tego, *vel* præſtingo. *Syn.* Incantamenta. *Uſus.* Doli, machinæ, præſtigiæ, fallaciæ, captiones, verborum præſtigiæ. *V. Decipere.*

Præſtigiator, oris, * ein Leutverblender/ Zauberer/ Hexenmeiſter.

Præſtino, are, * kauffen. *Uſus.* Piſces in macello præſtinare.

Præſtituo, ere, vorher beſtimmen/ vorher anſetzen und verordnen / oder anberaumen. *Syn.* Præfinio, præſcribo, dico. *Uſus.* Tempus alicui præſtituere.

Præſto, are, geben/ leiſten. *Syn.* Excello, antecello, anteullo præſtanti virtute & conſiliô, exiſto, præcurro, ſto, tueor, ſupero. *Adv.* Longè multumque, longè inter æquales ſuos, longè lepore, humanitate, multùm gloriâ cæteris hominibus, nimirum omnibus ingeniô, fortunâ, plurimùm æqualibus virtute. *Uſus.* Nemo his viris gloriâ præſtat. Contemplatio rerum longè omnibus ſtudiis præſtat. 2. *Exequor, perficio, abſolvo, facio, ſervo, efficio, præbeo, exhibeo.* Fidem ſuam, officium, benevolentiam, memorem animum alicui præſtare. Promiſſa præſtare & perſolvere. Præſtare ſuum munus. Gratum ſe, ſapientem, gravem præſtare. 3. *Polliceor, recipio, curo.* Horum dicta omnia & facta nobis præſtanda ſunt. 4. *Fide jubeo.*

jubeo. Vitium rei venditæ si scit venditor, præstare debet. Communes illos casus præstare nemo potest. Quis præstare poterit nullos fore prædones? Cur tuum fructum, vitium, culpam præstare debeamus omnes?

Præstò, gegenwärtig/ bereit. *Syn.* Paratus, in promptu. *Usus.* De mea autem in te voluntate sic judices, me operâ & consiliô, studiô quidem certè, rei, famæ, saluti tuæ præstò futurum. Amicis ad præsidium præstò esse.

Præstolor, ari, warten. *Syn.* Expecto. *Usus.* Ego tibi, spei illi, & expectationi diu præstolabar.

Præstringo, ere, hart und veſt zuſammen binden. *Syn.* Hebeto, fallo. *Usus.* Quorum utrumque præstringere aciem mentis solet.

Præstruo, ere, vorhin bauen. *Usus.* Sibi fidem præstruere.

Præsulto, are, vortantzen.* *Usus.* Ferox hostium signis præsultans Gallus.

Præsultor, oris, Vortäntzer. *Syn.* Princeps aliorum.

Præsum, præesse, vorſtehen. *Syn.* Præsideo, præpositus s. præfectus sum. *Adv.* Crudelissimè consiliis, omnino reip. pnblicè ædificandæ navis negotio, sacris. *Usus.* Quæstioni, negotio, Provinciæ præesse. *V. Administro.*

Præsumptio, onis, Ubermuth/ vorgefaßte Meinung / Vorurtheil. *Usus.* Præsumptio, quam Græci prolepsim vocant.

Prætendo, ere, einſtrecken/ vorwenden. *Syn.* Prætexo. *Usus.* Hominis integerrimi nomen turpissimis suis moribus prætendere,

Prætento, are, vorhin verſuchen. *Usus.* Tota causa prætentata, & perspecta.

Præter, ohne. *Syn.* Extra, citrà. *Usus.* Hoc nemini præter me videtur, id videris præter ætatem, & præterquam te res hortatur tua, facere. Id præter spem, præter modum accidit. 2. *Ante.* Præter domini oculos hoc facere ausi sunt servi. 3. *Supra, ex numero.* Quæ me res ergo præter cæteras impellere potuit? *Phras.* Præter minas etiam vim intulêre. Prærerquam quòd mercarentur, etiam violenti erant; super minas etiam facta addidêre. Super quam quod minas primo jactârunt, etiam manus intulêre. Extra quàm minarentur, etiam cædem fecêre.

Præterea, über dieſes/ über dem/ noch dazu. *Syn.* Etiam, tum etiam, tum præterea, adhæc, insuper. *Usus.* Addebant præterea Remp. fore salvam. *Phras.* Illud præterea scire oportebit; accedit etiam, quod; huc accedit, quod; quin & illud accedit, quod; nam quid ego de illo dicam? Adde eòdem & illud; adde ad hoc; adde, quod; Illud insuper adde; quid multa? nam quid de illo dicam? Aliud quid? etiam. Quid aliud? Quid? scire & illud oportet; quid est præterea? nihil nisi illud? Quod reliquum est. Quid ergo est? Videte jam porrò cætera; Cæterùm, deinceps & illud dicendum; quid jam de illo? exinde & illud non tacendum.

Prætereo, ire, fürüber oder vorbey gehen. *Syn.* Omitto, missum facio, prætermitto, linquo, reticeo. *Adv.* Consultò multa, omninò neminem, tacitè, temerè, turpiter penè authoritatem. *Usus.* Ut relinqua scelera tua præteream, & missa faciam, id præterire non queo. 2. *Negligo*, populos saepe dignos praeterire solet. 3. Non me fugit, non praeterit, ut me inflecteris. *Phras.* Vidè, ut nihil praetereas, ne quidqaum praeterlabatur, ne praeterfluere quidquam sinas, ne nos fugiat & praetervolet quidquam; ne rem ullam tua oratio tiansiliat, nihil in praeteritis relinquat; praetermissa repete, inchoata persequere, nihil praetereas; vide, ne quidquam praetervehare.

Praeterequito, are, * vorbey oder vorüberreiten.

Praeteritus, a, um, vergangen. *Syn.* Anteactus, transactus. *Usus.* Praeterita mutare non possumus, nec è falsis in vera convertere. Praeteritorum memoria, futurorum providentia. *Phras.* Juvat praeteritorum meminisse. Quoad longissimè potest mens praeteriti spatii tempus respicere, superiora lustra, imaginem vetustatis & reliquias repetere, vetera illa & oblitcrata commeminisse.

Praeterfluo, ere, fürüber flieſſen. *Syn.* Elabor, praetergredior. *Usus.* Animus praesentem voluptatem percipit, venientem prospicit, praeteritam praeterfluere sinit.

Prae-

Praetergredior, i, fürüber oder vorbey gehen. *Syn.* Praeterlabor.

Praeterlabor, i, fürüber schleichen. *Syn.* Praeterfluo, praetervolo.

Praetermissio, onis, Außenlassung Unterwegenlassung. *Usus.* Formae, in quas genus dividitur sine ullius praetermissione.

Praetermitto, ere, unterwegen lassen / bleiben lassen. *Syn.* Praetereo, relinquo, omitto, negligo. *Adv.* Necessariò, omnino. *Usus.* Nihil praetermisi; quantùm eniti potui, nullum hominis amantissimi cultum, officium praetermisi; diem nullam, quin te colerem, praetermisi. *Prætereo.*

Praeterquam quod, ausgenommen / ohne daß. *Usus.* Haec praeterquam nobis sunt utilia, praeterea & vobis jucunda. Praeterquam quod fieri non potuit, ne fingi quidem valebat.

Praetervectio, onis, Fürüberfahrt. *Syn.* Vectio.

Praetervehо, ere, fürüber fahren. *Usus.* Sirenes morabantur eos, qui praetervehebantur. Insulam totam est praetervectus. Non est praetervecta aures vestras oratio, sed animis totis insedit.

Praetervolo, are, fürüber fliehen. *Syn.* Praterfugio. *Usus.* Id me fugit & praetervolavit. Praetervolat Oratio. Non praetervolabo ista, sed dilatabo.

Praetexo, ere, fürstrecken / fürwenden. *Syn.* Creo, constituo. *Usus.* Omnia, quae fiunt, natura lenioribus principiis praetexuit. 2. *Prætendo, indico.* Nemo exercitum petit, nisi triumphi cupiditatem praetexat.

Praetexta, ae, ein langer Rock. *Syn.* Toga praetexta. *Usus.* Pueri togam sumentes praetextam abjiciunt.

Praetextatus, a, um, der einen langen Rock träget. *Syn.* Qui nondum virilem togam sumpsit, *Epi.* Grandis, magnus. *Usus.* Scin', te praetextatum decoxisse? praetextatus pupillus.

Praetor, oris, Feldherr / Schultheiß / Landpfleger. *R. q.* Praetor *à praeundo.* *Syn.* Qui cum imperio praetorio est. *Epi.* Æquus & sapiens, cupidus bonae existimationis, gravissimus, improbus, infestus alicui, integerrimus atque honestissimus, fortissimus, laboriosus ac diligens, mediocris, mercenarius, nequissimus inertissimusque, palaestricus, proximus, pulcher ac beatus, sapiens, severus & diligens, turpissimus atque improbissimus, urbanus. *Prætores* amicissimi, innocentes, justissimi, jurati, urbani. *Usus.* Praetores jus dicunt, judicium exercent, causas cognoscunt. Postulare aliquem apud Praetorem.

Praetorianus, a, um, das dem Schultheissen zustehet / eignet und gebühret. *Usus.* Comitia praetoriana.

Praetorium, ii, des Feldherrn Hauß. *Syn.* Domus praetoria. *Epi.* Certum.

Praetorius, a, um, das dem Schultheissen zustehet. *Usus.* Cohors, provincia, classis prætoria.

Praetura, ae, Schultheissen- oder Richter-Ampt Land-Pflege. *Syn.* Praetoris munus. *Epi.* Acerba, multis indigna atque misera, innocentissima diligentissimaque.

Praevaricatio, onis, das Tragen auff beyden Achseln / Ubertrettung. *Usus.* Verus accusator, cui contrarium est nomen praevaricationis.

Praevaricator, oris, Ubertretter. *Syn.* Accusator, reus pecunia corrumpens judicium; falsus, corruptus accusator. *Usus.* Praevaricatoris nomen significat eum, qui in contrariis causis quasi variè positus. Praevaricator causae publicae. 2. *Corruptor.* Piso praevaricator Catilinae.

Praevaricor, ari, übertretten / untreulich handlen. *Syn.* Colludo. *Adv.* Turpissimè. *Usus.* Non defendere, sed praevaricari accusatione videbatur.

Praeveho, ere, * fürüber führen. *Usus.* Equites per obliqua campi praevecti fugientibus se obtulêre.

Praevenio, ire, fürkommen. *Syn.* Praeripio, antefero. *Usus.* Feciisset, ni casus aliquis aut occupatio consilium praeveniisset. *Phras.* Malum illud praevenire oportebit. Id consiliô & prudentiâ nos praecipere decet. Ratione repraesentanda, anteferenda erit medicina; praeoccupanda erit vis mali; malum praevertendum; praemoliendum est aliquid, quô malum avertatur; praevertere malo oportebit.

Praeverto, ere, vorkommen / vorbeugen. *Syn.*

Syn. Anteverto, prævenio. *Usus.* Fugâ ſupplicium prævertere. Pietatem rebus omnibus præverti decet. *Vid. Prævenio.*

Prævideo, ere, **vorher ſehen.** *Syn.* Proſpicio, animo proſpicio, cogitatione præcipio, præſentio, præcaveo. *Adv.* Multò ante, maximè & caveo. *Usus.* Animus prævidet, *Phraſ.* Dudum hæc prævideram; conjecturâ, mente, cogitatione proſpexeram; res tota mihi prævisa & præcauta fuerat; in poſterum jam præſenſeram iſta; dudum animô excubabam, hæc meditabar, ſagaciter odoratus fueram; hæc cogitatione præceperam; auguratus fueram; animus divinatione quâdam ſuggeſſerat; horum præmeditatione malorum me adverſùs dolorem præmuniveram. *V. Præſagio.*

Prævius, a, um, **vorgehend.** *Usus.* Stella Auroræ prævia.

Prævolo, are, **fürfliegen.** *Usus.* Grues in prævolantium tergo colla reponunt.

Præuro, ere, ***vornen verbrennen.** *Usus.* Haſtam præuſtam ad fines eorum tulit.

Pragmaticus, a, um, **des Handels erfahren / geübt.** *Syn.* Expertus, vir in agendo verſatus. *Usus.* Vir pragmaticus, actuoſus.

Prandeo, ere, **zu Mittag eſſen.** *Usus.* Caniô conſule nemo pranſus eſt, impranſi omnes manſêre, nemini uni prandium antepoſitum eſt.

Prandium, ii, **das Mittag-Eſſen.** *R. A* πρὸ, *ante, &* ἔνδιον, *meridianum. Vel ex Dor.* πρὰν *pro* πρωΐ, *mane, &* ἔδω, *edo. Usus.* Aliquem ad prandium vocare, invitare, denunciare. Alicui ad prandium condicere. Prandium parare, dare, apparare, anteponere. Prandiô aliquem accipere lautô & magnificô.

Pranſor, oris, ***der zu mittag iſſet.** *Uſ.* Bonum anteponam prandium pranſoribus.

Pratum, i, **eine Matte/ Wieſe / Gras-Feld.** *R. à Dor.* πράτιος, *pro* πράσιος, *viridis.* Vel quaſi *paratum* ad fruges, ſcilicet ferendas. *Syn.* Pratorum viriditas. *Usus.* Prata herbis conveſtita.

Pravè, **ungerathen / krumm / böſlich.** *Usus.* Ille porrò pravè, malè, nequiter.

Pravitas, tis, **Krümme / Ungeradheit / Ungeſtaltigkeit / Schlimmheit / Boßheit.** *Syn.* Vitium, perverſitas, deformitas *Epi.* Tanta, perinſignis. *Usus.* Ne malâ conſuetudine ad aliquam deformitatem, pravitatemque veniamus. Alieni oris pravitatem & diſtortionem imitari. Quæ te tanta pravitas mentis tenet? Quô pravitatis errore imbutus es? An perſtabis in hoc vitio? non deducêre de hac pravitate?

Pravus, a, um, **ungleich / krumm / ungeſtalt / böß.** *Syn.* Perverſus, diſtortus.)(*Rectus. Usus* Si quæ in membris prava, debilitata, imminuta ſunt. Inter rectum & pravum, ut inter verum & falſum intereſt, *Vid. Malus. Nequam.*

Precariò, **bittweiſe / bittlich.** *Syn.* Prece, vel precibus. *Usus.* Nec vi, nec clàm, nec precariò poſſidere.

Precarius, a, um, **was man erbittet / oder erbetten hat.** *Usus.* Petere ſalutem precariam ab aliquo. Facere quæſtum precarium.

Precatio, onis, **Bitte.** *Epi.* Externa, ſimilis, ſolennis, ſumma. *Usus.* Illa ſolennis comitiorum precatio. Simili precatione Agamemnon uſus eſt.

Precator, oris, ***Vorſprecher / Vorbitter.** *Usus.* Ne tibi precatorem, aut aram paraveris.

Precis, is, **Gebät.** *Syn.* Rogatio, precatio, rogatus, obſecratio, obteſtatio, execratio. *Epi. Preces* diuturnæ, faciles, fraternæ, juſtæ, longæ, miſeræ atq; luctuoſæ, quotidianæ, ſceleratæ. *Usus.* Nec prece nec gratiâ. Sceleratæ preces & nefaria vota. Incredibilis fuit Pompeji contentio & preces. Precibus agere cum aliquo, Precibus aliquid petere. Preces audire. Precibus cedere. Preces flentis ſuperbè repudiare.

Precor, ari, **bitten / bittlich erſuchen / wünſchen.** *Syn.* Precibus peto, preces adhibeo, peto, imploro, quæſo, deprecor, ſupplico. *Adv.* Malè alicui. *Usus.* Quid veneramur, colimus, precamur DEOS? Quid precibus veneramur, imploramus Numina? utinam eveniant, quæ precaris, ut fiant. O-

mnes tibi cives ſalutem, incolumitatem precantur. A Deo bona precari, auxilium petere. *Phraſ.* Immortalem DEUM precemur, ut reip. in tanta neceſſitate adſit propitius. Vota pro imperio & communi ſalute nuncupemus; vota faciamus ad DEUM, ad vota nos vertamus, ſupplicatum eamus, pacemque Deûm expoſcamus, precibus ab DEO petamus, obſecrationes in templis faciamus, ut exitium ab urbis tectis & mœnibus avertat. Manus ad cælum tollentes precemur, obſecrationem in aliquot dies indicamus, ſtrati ad DEûm aras veniam irarum cæleſtium finemque peſti expoſcamus; ad preces obteſtationesque convertamur, ſupplicationibus votisque DEOS fatigemus, ſupplicationes & obſecrationes habeamus; nec incaſſum mittantur preces, annuent Dii precationibus, rata habebunt vota pro ſalute reip. ſuſcepta.

Benè precantis formulæ: Iter iſtud feliciter evenire volo; iter tibi DEOS fortunare volo; proficiſcere optimis ominibus! Quod tibi benevertat! quod bonum, felix, fauſtumque ſit! quod bene tibi vertat! Dii approbent, quod agis & acturus es! Bene ambulato!

Malè precantis formulæ: Quod tuo capiti malè ſit! Dii tibi malè faciant! Dii tibi ſint irati! Dii mortuum te perdant! Abi malis ominibus & execrationibus omnium! utinam eveniant, quæ tibi precantur! Tibi peſtem omnes optant, te execrantur; quin abis in malam crucem, malam peſtem, malum cruciatum; iratis Diis omnibus abito! Jupiter te, tuos peſſimô lethô afficiat, peſſimis exemplis interficiat! &c. *Vid. Rogo.*

Prehendo, ere, greiffen / erwiſchen / erhaſchen / erfaſſen. *R. Ex Græc.* πιλαμβάνω, *prehendo, capio* *Syn.* Capio, prendo. *Uſus.* Craſſum manu prehendit.

Prehenſo, are, rupffen und anwerben. einem um etwas hart anliegen. *Syn.* Prenſo, *quod vide.*

Premo, ere, trucken / preſſen. *Uſus.* Urgeo. *Adv.* Mordicus caput, valde cauſam, vehementiùs, probè aliquem, leniter. *Uſus.* Quæ neceſſitas te premebat? Bellô, inopiâ, ære alienô premi. Odiô communi & invidiâ premi & urgeri. 2. *Occulto.* Odium, dolorem, iram premere.

Prendo, ere, greiffen / faſſen. *Syn.* Prehendo, prenſo, ambio.

Prenſatio, onis, das Werben angelegentliches Erſuchen und Bitten. *Syn.* Ambitio. *Epi.* Aliena, præpropera.

Prenſo, are, werben / bittlich erſuchen oder anliegen. *Syn.* Ambio, prehendo, prendo. *Uſus.* Prenſat unus ſine fuco, ſine fallaciis, more Majorum. *Thraſ.* Nullum in prenſando ſtudium prætermittis; ſed vereor, ſpe ne fruſtreris. Nullum in prenſando officium prætermittis; tam prehenſas diligentet, quam qui maximè; tua eſt diligentiſſima prenſatio. Prenſas diligenter, ambis; in ambiendis hominibus nemo eſt unô te diligentior, nemo aptior; ſed vereor, ne non ſuccedat exitus, ne te fallat, ne ſecùs accidat; ne non ex animi tui ſententia recedat, ſuccedat, contingat, eveniat. *Fac, in conveniendis ſenatoribus tuum ſtudium extet;* in prenſandis, rogandis, appellandis ſenatoribus adhibe ſtudium ac diligentiam, quàm licet, maximam; age diligenter cum ſenatoribus. *Vid. Ambitio.*

Preſſè, Kurtz / ohne allen Umſchweiff. *Uſus.* Preſſè, anguſtè, leniter dicere, definire. *V. Breviter.*

Preſſus, ûs, das Drucken / das Preſſen. *Syn.* Compreſſio. *Uſus.* Ipſô preſſû oris & ſonô.

Pretioſè, köſtlich / theuer. *Syn.* Eleganter, operoſè, artificioſè. *Uſus.* Vaſa magnifica pretioſè cælata.

Pretioſus, a, um, köſtlich / theuer. *Syn.* Magni pretii; multorum nummorum ſ. ſumptuum. *Uſus.* Pretioſa veſtis, horti, vaſa. Armillæ magni ponderis, aliaque, quæ hominibus ſancta & chara ſunt; quæ hominibus prima ducuntur & pretioſiſſima habentur. *Thraſ.* Magnæ æſtimationis eſt mea bibliotheca; multorum nummorum eſt, pretii magni eſt, plurimi eſt mea bibliotheca. Carè mihi conſtat bibliotheca mea; magni mihi conſtant libri mei; carè libros meos emi.

Pretium, ii, Lohn / Werth. *R. à* πεάσις, *venditio.* *Syn.* Merces, præmium.)(*Gratis.* *Epi.* Certum, incertum, magnum,

gnum, pactum, parvum, ſummum, tantum. *Uſus.* Certum labori ſ. merci pretium *ſtatuere*, conſtituere, facere. Certum pretium paciſci. habet ea res maximum pretium, maximi eſt pretii; mercari aliquid magnô pretiô. Pretiô & mercede duci ad faciendum aliquid. Conſtitutum, pactum *dare*, perſolvere, enumerare, pendere. Jacent pretia agrorum, tanta eſt annonæ vilitas. Nullô pretiô me induci ſinam, ut &c. *V. Æſtimo.*

Pridem, längſt / längſthin. *Syn.* Dudum.

Pridie, am vorigen Tag/vorigen Tags. *Syn.* Ante diem.)(*Poſtridiè. Uſus.* Pridie quàm has literas dedi; usque ad pridie Calendas Septembres. Ad pridie Idus Maji. Pridie ejus diei venit.

Primarius, a, um, fürnehm. *Syn.* Principum aliquis.)(*Secundus, poſtremus. Uſus.* Vir, ſenator, locus primarius. *Phraſ.* Omnium Siculorum primus & nobiliſſimus, columen ſuæ familiæ, lumen & ornamentum ſuæ civitatis; Princeps, Author, ſignifer juventutis; dux omnium, ſummum apud ſuos gradum dignitatis tenet & gratiæ, penes eum eſt populi principatus. Siculi nominis longè princeps; inter primores, ſummates, & capita civium; authoritate atque opibus longè primus.

Primigenius, a, um, Erſtling / Erſtgebohren.

Primipilus, i, ein Hauptmann der erſten Rotte. *Syn.* Primus vel primæ cohortis centurio.

Primò, erſtlich. *Syn.* Primùm, initiô, à primo, principiò.)(*Poſt.*

Primordium, ii, Anfang / Urſprung / Beginn. *Syn.* Principium, cauſa præcurrens. *Epi.* Majus, princeps. *Uſus.* A Diis capienda ſunt agendi primordia.

Primores, um, die Fürnehmſten / Vörderſten. *Syn.* Summæ vel extremæ quæque res. *Uſus.* Primoribus labris aliquid deguſtare.

Primùm, erſtlich. *Syn.* Primò. *Uſus.* Ut primùm attigi forum; cùm primùm veni; ùt modò primùmque naſcentia, commodùm advenit.

Primus, a, um, der Erſte. *Syn.* In numero primarius, princeps.)(*Poſtremus, novisſimus.* *Adv.* Facilè municipii, longè civitatis. *Uſus.* Genere, nobilitate ſui municipii primus; primus in ſuam familiam conſulatum intulit. Vir magnus imprimis, cum primis locuples. Primas tibi ſapientiæ defero. Primô quôque tempore te expecto.

Princeps, is, Fürſt / Fürnehmſter. *R.* *quaſi* primas capiens, *vel* primum caput. *Syn.* Primus, primarius, autor, inventor, dux, optimates, coryphæus, excellens, columen, qui cæterorum obtinet principatum, qui honeſtiſſimum locum civitatis tenet, qui ſententiæ principatum tenet, qui primos ordines ducit. *Adv.* Facilè, longè. *Uſus.* Te ſigniferô & principe. Roma orbis princeps & rerum caput. Princeps Philoſophiæ, ſ. caput. Cicero in eloquentia princeps. Principem locum tenere. Profiteri ſe principem & autorem Senatui. 2. *Primus ordine temporeque ante alios.* Sicilia princeps ſe ad Romanos applicuit. Earum qualitatum aliæ ſunt principes, aliæ ex iis ortæ. Herodotus Princeps hoc genus ornavit.

Principalis, e, fürſtlich / das fürnehmſte / *Syn.* Princeps. *Uſus.* Cauſæ principales & perfectæ aliæ adjuvantes.

Principatus, ûs, Herrſchafft / Oberherrſchafft. *Syn.* Dominatus, primæ. *Epi.* Divinus, præſtans, regius. *Uſus.* Principatum *petere*, concupiſcere, appetere. Principatum eloquentiæ alicui *deferre*, dare, tribuere. Principatum *tenere*, obtinere, ferre. Delere principatum, & auferre. *Vid. Poteſtas.*

Principiò, erſtlich / anfänglich / anfangs. *Syn.* Primò, initiô, primùm omnium. *Uſus.* Principiò omnibus animantibus eſt inſitum, ut &c.

Principium, ii, der Anfang / Beginn. *Syn.* Initium, primordium, origo.)(*Exitus, finis. Epi.* Accuratum, immortale, naturale, ultimum, acutum, breve & longum, falſum, funeſtum, ſævius, multum, optimum, parvum; non bene proviſum, & diligenter exploratum; ſolidum & expreſſum, ſuſpicioſum, tardum, verecundum; non elatis intenſum verbis, ſed acutum ſententiis. *Uſus.* Omnium rerum magna-

rum principia à diis sunt petenda, ducenda. Hujus rei ego nec principium invenire, net evolvere exitum possum. Omnium rerum principia parva suis progressionibus augentur. A principio instituere aliquid, idque perficere. Principium natum est â me. 2. *Causa efficiens, author.* Principii nulla est origo. Omnium causarum unum est naturale principium. 3. *Rudimentum seminarium, elementum.* Nunc Juris principia videamus. Ea sunt naturæ principia, quibus parére debeamus. Fuit hoc principium & velut seminarium urbis. *V. Initium. Origo.*

Prior, oris, der Erstere.)(*Posterior. Syn.* Habitudine primus. *Usus.* Quid? posterius priori non convenit. 2. *Absolutè primus.* Priore locô causam dicere. 3. *Superior, transactus.* Priore æstate, annô.

Priscè, auff alte Weiß. *Syn.* Antiquè, horridè, asperè, priscô more. *Usus.* Severè, graviter, priscè agere cum aliquo.

Priscus, a, um, alt / aus der alten Zeit *Syn.* Antiquus. *Usus.* Verba prisca, obsoleta. Veteres & prisci viri. *Vid. Antiquus.*

Pristinus, a, um, der zuvor gewesen. *Syn.* Vetus, antiquus, prior. *Usus.* Ut pristinam tuam gloriam consequâre.

Privatim, für sich selbst / sonderbahrlich. *Syn.* Propriè.)(*Publicè. Usus.* Privatim dicere. *Phras.* Privatim tecum agam. Intra parietes domesticos disceptator adero; privatô consiliô rem statuemus. Privata, seductaque à conscientia plurium consilia miscebimus. In secreto, intra parietes & partes nos continebimus, nihil ut in publicum effluat.

Privatio, onis, Beraubung. *Usus.* Dolori non voluptas contraria est, sed doloris privatio.

Privatus, a, um, für sich eigen und besonder. *Syn.* Suus, domesticus, proprius.)(*Publicus, seu qui cum potestate & imperio est. Epi.* Furiosus, opulentus ac potens, plurimus. *Usus.* Res privata & publica,

Privigna, æ, Stieff-Tochter.

Privignus, i, Stieff-Sohn. *Syn.* Cujus alter non est verus parens, sed vitricus, vel noverca.

Privilegium, ii, besonderes Gesetz / Begnadigung / Gnaden-Befreyung. *R. quasi* privum legis, *vel* priva lex. *Syn.* Lex privata homini irrogata. *Epi.* Tyrannicum, injustum, nefarium. *Usus.* Leges privatas hominibus irrogare in privatos leges ferre; id enim privilegium est. Privilegium tollere, infirmare.

Privo, are, berauben. *R. à πρίω, divido. Syn.* Orbo, spolio, exuo, dispono, expolio, excludo, expertem facio. *Adv.* Indignissimè, in perpetuum, crudelissimè, paulò amplius.)(*Augeo, orno. Usus.* Aliquem civitate, suô jure ptivare. *Phras.* Eum hostes rebus suis omnibus privârunt; ornamentis omnibus nudârunt; præsidiis omnibus exuêre; bonis everterunt funditùs; è patrimonio tanquam è naufragio nudum expulêre; inanis & egens abiit, cessit, patriis bonis expulsus s. deturbatus. Tot amicorum jacturam vix fero; ægrè, vix patior, sustineo. Ægrè fero, tot amicis privari, orbari. Amicis omnibus destitutum, spoliatum, orbatum, privatum esse me, vehementer doleo; miserrimus ego talibus amicis otbatus, quales nulli unquam erunt, ut arbitror, & ùt confirmare possum, nulli certè fuerunt. Quis me tam ab amicis orbum, miserum non dicat? Quæ mihi vita nunc traducitur, cùm tot amicis caream; cùm tot amici mihi desint; cùm eos amicos, quos fidelissimos expertus sum, desiderem? *V. Eripio. Adimo.*

Priùs, viel eher / erstlich. *Syn.* Ante. *Usus.* Sed priùsquàm illa attingam, antequam tuas literas acceperam. Non anteà, quàm tuas legissem, quidquam respondi.

Pro, für. *Syn.* Locô. *Usus.* Hæc pro certis ad te scribo. Jam pro hærede se gerit. Jam pro damnato habebatur. Unus mihi Cato pro millibus. 2. *Propter.* Pœnam pro peccato metuit. Pro jure amicitiæ nostræ hoc â te peto. Is â me pro summis suis virtutibus valde observatur. Pro consulari authoritate te moneo. 3. *Secundum, juxta, pro ratione.* Hunc pro dignitate satis laudare non possum. Reliqua pro tua prudentia, pro tempore, pro re natâ, curabis.

Pro

Pro opibus te juvabo. Id pro mea consuetudine breviter. 2. *Causâ, alicujus gratiâ, defendendi ratione & favoris.* Hoc non pro me, sed contra me est. Vendicare aliquid pro suo. Pro aliquo decernere. Pro se quisque certabat; pro me Senatum obsecravit. 5. *Ante.* Pro omnibus templis, pro æde Castoris sedens. Pro tribunali.

Proavus, i, der Altvatter/ Anherr. *Syn.* Avi materni vel paterni pater. *Epi.* Privatus.

Probabilis, e, glaublich/ der Wahrheit ähnlich / wahrscheinlich/ vermuthlich. *Syn.* Verosimilis, credibilis.)(*Incredibilis.* *Adv.* Leviter, maximè, sanè, omninò. *Usus.* Probabile est, quod ferè fieri solet, aut quod in opinione positum est, aut ad hoc aliquam habet similitudinem. Probabilem facti rationem reddere. Causam alicujus reddere probabilem. 2. *Laudandus, tolerabilis, vendibilis.* Probabilis Orator. Ingenium probabile.

Probabilitas, tis, Glaubwürdigkeit. *Syn.* Veri similitudo. *Epi.* Capitiosa, magna. *Usus.* Quodcunque nostros animos, aliquâ verisimilitudine percussit. Multa sunt, quæ nos magnâ probabilitate fallunt.

Probabiliter, glaublich wahrscheinlich. *Syn.* Credibiliter, ad hominum opinionem. *Usus.* Ex quo potest probabiliter confici.

Probatio, onis, Beweisung / Bewährung. *Syn.* Approbatio.)(*Improbatio.* *Epi.* Gratuita, locuples, grata. *Usus.* Non ob probationem datum est pretium, cùm multa sint improbata.

Probator, oris, ein Annehmer/ Bewilliger/ der etwas vor genehm hält. *Syn.* Approbator. *Usus.* Nihil interest inter suasorem facti & probatorem.

Probatus, a, um, bewiesen / bewährt/ gebilligt. *Syn.* Spectatus. *Usus.* Vita constans, spectata & probata. *Vid. Probus.*

Probè, wohl. *Syn.* Rectè, præclarè. *Usus.* Quod cùm probè scirem, tenerem; de eâ re probè curâsti.

Probitas, tis, Gütigkeit/ Frömmigkeit. *Syn.* Bonitas, integritas, virtus. *Usus.* Tanta vis est probitatis, pudoris, virtutis; tanta est probitatis commendatio, ut eam vel in hoste diligamus. *Thras.* Probitatem qui possidet, nihil ad felicitatem præterea requirit. Probitatem qui possidet, simul is possidet summum bonum. Unam qui colit probitatem, ei deesse ad felicitatem nihil potest; is ad felicitatem nihil desiderat, nihil requirit. Bene sentire, rectèque facere satis est ad benè beatèque vivendum. Quicunque rationem ducem in vita sequitur, ei ad felicitatem ampla maximèque certa patet via. Boni mores & honestæ rationes felicitatem pariunt. Felicitas integritate comparatur. Si quis in colenda probitate totus est, feliciter admodum ac beatissimè cum illo agitur.

Probo, are, billigen/ gutheissen / genehm halten. *Syn.* Approbo, assentio.)(*Improbo, nego.* *Adv.* Admodùm, brevi, fastidiosè, lentè maximè ex omnibus, mirificè, nimiùm, non, perfacilè, planè, planè non, prorsus, rectè, vehementer, valdè, vulgò, magis magisque, non sanè, imprimis, multùm. *Usus.* Quis est, qui non probet, non laudet, non in eâdem voluntate ac opinione sit? Libros meos spero tibi valde probari. 2. *Me purgo, satisfacio.* Qua in legatione ita se omnibus probavit. 3. *Argumentis tueor, confirmo, fidem facio; argumentor, doceo,* **beweisen/ bewähren/ erhärten.** Quod tibi probare non potes, alteri ne persuaseris. Id vel severissimis disceptatoribus probabo. Nullam rem defendit, quam non probaret; nullam oppugnat, quam non everteret. *Phras.* Probare crimen non potuit; convincere illum, crimen planum facere, certis argumentis atque oratione firmare non potuit. Non satis docuit hæc ab eo commissa; id quidem efficere, cùm multa argueret, non potuit. *V. Approbo. Assentio.*

Probrosus, a, um, schmählich/ schändlich/ voll Schmach und Schand. *Syn.* Ignominiosus. *Usus.* Probrosum crimen, factum.

Probrum, i, Büberey/ Unthat/ Schmach und Schand. *R. quasi* prohibrum. *Syn.* Dedecus, convicium, maledictum. *Epi.* Paternum, magnum, privatum. *Usus.* Probrum alicui objicere s. objectare; probra inferre, ingerere; maledictis probrisque vexare. Probri insimulare innocentem. Id tibi probro

futurum est. E paternis probris emergere. Probro aliquid & crimini dare, vertere. *V. Dedecus. Ignominia.*

Probus, a, um, fromm/ fein. *R. quasi* probibus, *quod malo se* prohibet. *Syn.* Bonus, moratus, benè institutus, spectatus, integer, frugi, probatus, religiosus, castus, antiquus, purus, sanctus, modestus.)(*Improbus. Usus.* Navus & pudens & bene moratus, probus filius. Probum navigium. *Phras.* Pauci sunt, qui probitate delectentur; qui probitatem colant, ament, sequantur. Qui suum studium in probitate ponant, pauci sunt, reperiuntur, numerantur; paucos invenies. Minimè æstimatur morum integritas, Parvi est hodiernô die probitas, integritas; vita illa, quæ cum virtute traducitur, â paucis hodie probatur, amatur; probati mores â paucis hodie coluntur; procul abest ab hominibus probitas.

Procacitas, tis, Muthwill / Frechheit. *Syn.* Petulantia. *Usus.* Non enim procacitate linguæ vitæ sordes eluuntur.

Procaciter, * freventlich. *Usus.* Flagitatum stipendium procaciùs, quam ex more & modestia militari erat, & probra in tribunos jacta.

Procax, cis, frech/ muthwillig. *Syn.* Petulans, temerarius. *Usus.* Scio te non esse procacem in lacessendo. *Vid. Petulans.*

Procedo, ere, fürhin gehen. *Syn.* Proficio. *Adv.* Bene cui quid, longius in dando & credendo, minùs, diutius, contrariè, multùm, non ita multùm, obviàm, longissimè, parum, paulùm, prosperè, temerè, pulcherrimè. *Usus.* Procedere & progredi in virtute, doctrinâ. Longè ad virtutem proceſſit Doctrinâ & naturâ. Is honoribus proceſſit. 2. *Progredior, transeo, adeo, pervenio, attingo, accedo.* Ætate multùm proceſſit. A primis ad ultima procedere. Longiùs proceſſit, in ipsum Pompejum invehi cæpit. 3. *Exeo, incedo, ingredior.* Procedere in publicum. Tota urbs illi obviàm proceſſit. 4. *Evenio, accido, contingo.* Non satis è sententia eventus dicendi procedit. Quid agam, cui nihil procedit, eaque, quæ cogitata sunt diligentissimè s. deterrimè cadunt? Omnia ei bellè, pulcherrimè procedunt.

Procella, æ, Sturmwind / Ungewitter/ Sturmwetter. *R. q. à* procellendo. *Syn.* Tempestas. *Epi.* Horribilis. *Usus.* Imbres, nimbi, procellæ, turbines, tempestates, naufragia. Tu procella patriæ, turbo pacis. Vitare procellam temporum. *V. Tempestas.*

Procellosus, a, um, * voll Ungewitter. *Usus.* Venti procellosi.

Proceres, um, die fürnehmsten Häupter einer Stadt. *Syn.* Principes.

Proceritas, tis, die Länge. *Syn.* Longitudo.)(*Brevitas. Usus.* Proceritates arborum admirantur.

Procerus, a, um, sehr lang. *R. q. à* procrescendo. *Syn.* Longus. *Usus.* Procérum & tenue collum. *Vid. Magnus.*

Processus, ûs, Fortgang. *Syn.* Progressus.)(*Reditus. Epi.* Longior, tardus. *Usus.* Gradus tuos & quasi processus dicendi velim cognoscere. Tantos proceſſus in dicendo faciebat, ut evolare, non excurrere videretur.

Proci, orum, Werber / Freyersmann/ Mitbubler. *Syn.* Qui eandem amant. *Usus.* Proci impudentes.

Procido, ere, * niederfallen. *Syn.* Pronus cado, procumbo. *Usus.* Ad pedes alicujus procidtre,

Procinctus, ûs, Zurüstung und Anstalt zum Streit / Schlacht-Ordnung. *Syn.* Sine ritu solenni, ut in castris. *Usus.* Facere testamentum in procinctu sine tabulis.

Proclamator, oris, ein Ausruffer. *Syn.* Præco, cantor, rabula.

Proclamo, are, ausruffen. *Syn.* Vociferor. *Usus.* Adsunt, defendunt, proclamant, fidem hujus implorant.

Proclivis, e, nieder sich oder für sich haltend/ oder neigend. *Syn.* Propensus, facilis, pronus.)(*Laboriosus. Usus.* Adolescentia proclivior est ad libidinem, incitata semel in proclive labuntur. Dictu quidem proclive est, effectu arduum. *V. Facilis.*

Proclivitas, tis, Neigung. *Syn.* Facilitas. *Usus.* Proclivitas ad varios mores, varia vitia.

Procliviter, leichtlich/ gählig. *Usus.* Faciliùs & proclivius ad laudem nobilitatis, ad honorem perveniunt.

Proconsul, is, der die Stelle eines Statthallers vertritt. *Syn.* In pro-

vin-

vinciam missus cum potestate consulari.

Procrastinatio, onis, Verzug / Verzögerung / Auffschub. *Epi.* Odiosa. *Usus.* In rebus gerendis tarditas, & procrastinatio odiosa est.

Procraltino, are, verziehen / verzögern / auffschieben. *Syn.* Differo, tardo, tempus differo, ex die in diem differo. *V. Differo. Moror.*

Procreatio, onis, das Kinderzeugen / Gebähren. *Syn.* Proles, progenies. *Epi.* Charissima. *Usus.* Charissimam suam quisque procreationem habet.

Procreator, oris, Zeugvatter. *Syn.* Genitor.

Procreo, are, erzielen / zeugen / gebähren. *Syn.* Creo, pario, gigno, vitam trado, liberos suscipio. *Usus.* Quàm multiplices fœtus procreant. Procreare alicui periculum.

Procudo, ere, länglich oder breit schmieden. *Syn.* Exacuo.

Procul, weit / fern. *Syn.* Longè, longiùs. *Usus.* Cælestia procul sunt à nostra cognitione. Procul remotus à vero. Procul ab omni metu. Procul videre, attendere, auscultare aliquid. Procul à patria. *Phras.* Procul à nobis abest. Magnô locorum intervallô disjuncti sumus; disjunctissimis terris habitamus; in ultimis terris, in extremis terræ finibus, apud homines in extremis atque ultimis gentibus positos, nimiâ longinquitate locorum remotos degit; magnis intervallis distamus; longè ab domo excitus, in ultimas maris terrarumque oras devectus, quas natura longè submovit regiones, colit. Eò ablegatus est, unde nec ad nos nomen famaque ejus accedere possit; inter nos multa maria, montes, regionum magnitudines intersunt. *Vid. Longinquitas.*

Procumbo, ere, * sich legen / niederlegen. *Syn.* Prosterno, proclivis jaceo. *Usus.* Fessus viâ procubuit.

Procuratio, onis, Verschaffung / Verwaltung / Verwesung. *Syn.* Curatio, administratio, gubernatio. *Epi.* Frumentaria, magna, plena, quæstoria. *Usus.* Aliquem ad civitatis, negotii procurationem vocare. Procurationem committere; procurationi præficere. Procurationem rerum multarum habere. Aliquem à procuratione amovere; liberare aliquem procuratione, quæ illum multis officiis implicatum & constrictum tenebat. 2. *Expiatio.* Constituendæ, faciendæ nobis procurationes & obsecrationes. *Vid. Administratio.*

Procurator, oris, Schaffner / Verweser / Verwalter. *Syn.* Qui aliena negotia procurat, alienô præpositus negotiô, qui alteri operam dat; cognitor, qui alterum absentem in jure defendit, alieni juris vicarius. *Epi.* Æquus, diligens, familiaris & propinquus, necessarius, voluntarius, villicus. *Usus.* Cum villicos procuratores dedissem. Qui nostras res domesticas dispensat, qui curationem & quasi dispensationem regiam suscepit. Procuratoris negligentiâ factum est, ut &c.

Procuro, are, verschaffen. *Syn.* Curo, gero, administro, guberno, *Usus.* Hæreditatem, negotia, rationes alicujus procurare. 2. *Expio.* Vide, ut ea monstra procurentur & expientur. *Phras.* Velim, rem meam diligenter procures; in negotii procuratione, rerum mearum curatione & administratione nihil diligentiæ prætermittas; dispicies omnia, rem ut tuam fide summâ geras, administres. *Vid. Administro. Curo. Gero.*

Procurro, ere, fürlauffen. *Syn.* Excurro. *Usus.* Sed ut productus studiò ultrà procurras. Cum ab stationibus præcurreretur.

Procursatio, onis, * Auslauff / Streiffery. *Usus.* A quibus per procursationem commissa pugna.

Procursator, oris, * Vorlauffer. *Usus.* Breve certamen cum procursatoribus fuit.

Procurso, are, * fürlauffen. *Usus.* Procursantibus à statione, qui lacesserent.

Procursus, ûs, * Auslauff. *Usus.* Tumultuariô prœliô ac procursu magis militum, quàm ex præparato certatum.

Prodeo, ere, ausgehen. *Syn.* Exeo, procedo. *Adv.* Obviàm, necessariò. *Usus.* Scio te in publicum non prodire. In lucem, in aciem prodire. Prodire obviàm alicui. *Phras.* Prodiit acies nostra in campum, in medium processit,

prosiluit, è castris erupit, è tabernaculis prosiliit, in campum provolavit; consurrectum repentè est ex latebris, & in patentem ad conspectum undique campum prolata signa; è latebris suis omnes pariter exoriebantur; è castris repentè existebant; castra armatos repentè edidere. *V. Exeo. Maneo.*

Prodigè, verschwenderisch. *Syn.* Effusè.

Prodigium, ii, Warnungs-Zeichen. *R.* à pro & ago, *q. procul agat DEUS; vel* à pro & do. *Syn.* Monstrum, portentum, ostentum. *Epi.* Fatale, exitiosum, importunum, recens, religiosum. *Usus.* Clodius portentum & prodigium reip.

Prodigo, ere, * vergeuden/ verthun / verschwenden/ verprassen. *Syn.* Consumo, ultra modum erogo.

Prodigus, a, um, verthuisch/verschwenderisch. *Syn.* Profusus, effusus, nepos, luxuriosus, nepos dissolutus, perditus, nimius, luxu profligatus. *Usus.* In honoribus decernendis prodigus ac ferè nimius. *V. Nepos.*

Proditio, onis, Verrätherey. *Syn.* Grata, scelerata. *Usus.* In proditionis crimen vocari.

Proditor, oris, Verräther. *Syn.* Desertor, oppugnator patriæ. *Epi.* Vetus, nefarius. *Usus.* Patriæ extinctor, imperii proditor.

Prodo, ere, verrathen. *Syn.* Trado, mando, edo, commendo, scribo.)(*Defendo. Adv.* Impostèrùm, nefariè, falsè, temerè. *Usus.* Prodere posteris memoriam alicujus facti. Quod est memoriæ literis, literarum monumentis proditum. Liberis pernicioſum exemplum ad imitationem prodere. 2. *Pronuncio, dico, creo.* Consulem prodere. 3. *Oppugno, defero, perfidè vexo.* Fidem suam, salutem alicujus, consciros, patriam prodere. Tu nos relinquas? deferas? ad adversarios transeas, spolies, oppugnes? fidem violes?

Prodromus, i, Vorlauffer/Vorbott. *Syn.* Præcursor.

Produco, ere, herfür führen. *Syn.* Duco, in longius duco, profero, proveho, promoveo.)(*Subduco. Adv.* Longiùs ab homine, vitam mirabiliter, doctrinam ultrà quàm satis est, coràm, valdè. *Usus.* Convivium, sermonem longiùs, in multam noctem producere. Vitam, bellum producere. Conditionibus aliquem, verbis, falsâ spe producere, pascere, detinere. 2. *Adduco, duco, deduco, traho.* Copias in aciem, testes ad judices, aliquem in conspectum & concionem populi producere & constituere. 3. *Gigno, cieo, suspicio.* Pater simillimum sibi filium produxit.

Productè, nach der Länge.)(*Breviter.*

Productio, onis, Verlängerung.)(*Brevitas. Usus.* Productio verbi, literæ, temporis.

Profanus, a, um, ungeweyhet. *Syn.* Nihil habens religionis, à religione remotus.)(*Consecratus, sacer, religiosus. Usus.* Cùm omnia illa ex sacris profana fecisset. Locus profanus.

Profectio, onis, eine Reiß. *Syn.* Discessus.)(*Reversio, reditus. Epi.* Misera, præceps & inutilis & periculosa, subita. *Usus.* Consilium profectionis & reversionis meæ accipe. *V. Iter.*

Profectò, fürwahr / allerdings. *R. quasi* pro facto. *Syn.* Certè, quidem.

Profero, erre, herfür bringen. *Syn.* Recenseo, dico, prodo, edo, promo, adduco, commemoro. *Adv.* Absurdè, foràs, jam dudum, latiùs diem, longiùs fines officiorum, immoderatè. *Usus.* Aliquid in medium, in lucem proferre, explicare, palàm collocare, proponere. Sua merita, testes, leges proferre. *Vulg. allegare.* 2. *Produco, prorogo, differo.* Fines imperii, limites regni proferre. Judicii diem proferre. Audaciam suam ultrà proferre. *Phras.* Multa de te in medium protulit, commemoravit, deprompsit, aperuit, in lucem protulit, patefecit, exhibuit; occulta multa in lucem extraxit, in promptu reliquit.

Professio, onis, eine öffentliche Bekantnuß. *Syn.* Certa confessio & denunciatio apud Prætorem eorum, quæ quisque possideret. *Usus.* Jugerûm subscriptio, ac professio. 2. *Promissio, sollicitatio.* Sciebam fructuosam mihi fore tuæ voluntatis professionem. 3. *Facultas.* Vis oratoris ipsaque dicendi professio.

Professus, a, um, * zu den Werck-Tägen gehörig. *Usus.* Dies professi, Werck-Tage.

Proficio, ere, zunehmen/ wachsen. *Syn.* Asse-

Aſſequor, procedo, valeo, poſſum. *Adv.* Aliquantùm, multum, neceſſariò multùm, permultùm; plurimùm lepôre, facetiis. *Uſus.* Nihil eâ re ad ſummam profectum puto. Multùm in Philoſophia profecit. Nulla res tantum ad dicendum, ad virtutem proficit, ac &c. Contentio tam diu ſapiens eſt, quamdiu proficit aliquid. *Thraſ.* Multùm in Philoſophia profecit; diſcendo, ſeque exercendo multum proceſſit; magnos in Philoſophicis progreſſus habuit; diſcendi laude admodum proceſſit; multùm affectus eſt ingenii bonitate & progreſſione diſcendi; melior fit indies & doctior; magnas progreſſiones facit; ad ſummi Philoſophi laudem profecit.

Proficiſcor, i, reiſen. *R. à* proficio. *Syn.* Diſcedo.)(*Remaneo.* *Adv.* Celeriter, clàm, communiter ſuſpiciones ex negotio, copioſè, cupidè, feſtinanter, honeſtè, inde unde, longè â ſedibus ſuis, maturè, non ita multò poſt, obviam, privatim quòquam, protinus à diſciplina, publicè, rectà, ſeparatim, tandem aliquando, tardè. *Uſus.* Româ in Aſiam profectus. 2. *Autor Sum.* Multa â me beneficia in illum ſunt profecta. Ea doctrina ab Ariſtotele eſt profecta, *Thraſ.* Tarſum proficiſci cogito; Tarſum accedere, iter facere, ire cogito; Tarſum me recipere cogito. Iter in Ciliciam dirigo; in Ciliciam me trajiciam; iter Tarſum facere inſtitui; Cupio excurrere in Ciliciam. *V. Iter.*

Profiteor, eri, öffentlich bekennen. *Syn.* Præbeo, polliceor. *Adv.* Amplius, apertiſſimè, palàm, verè. *Uſus.* Ad aliquid operam ſuam profiteri. Contrà facere, quàm quis profeſſus & pollicitus ſit. Suſcipere & profiteri magnum aliquid. Triduô me juris conſultum eſſe profitebor. 2. *Doceo.* Qui profitetur Philoſophiam, gravem perſonam ſuſtinet. Nihil excipit, de quo non profiteatur. 3. *Præmefero, jacto me, glorior.* Grammaticum ſe, ſapientem, oratorem profiteri. Tantam facultatem conſecutum me non profiteor. 4. *Poſſeſſionum mearum modum Magiſtratui denuncio, ſignifico.* Quisque, quantum habeat prædæ, manubiarum, aratores jugerum modum apud Prætorem profiteantur.

Profligatus, a, um, vertrieben/ verjagt. *Syn.* Perditus. *Uſus.* Homo omnium profligatiſſimus ac perditiſſimus. *Vid. Perditus.*

Profligo, are, zu Boden werffen / übern Hauffen werffen. *R. ex* pro *& antiq.* fligo. *Syn.* Affligo, proſterno, depello. *Uſus.* Hoſtium copias, remp. profligare ac perdere. *V. Perdo.*

Profluens, tis, ein Fluß. *Syn.* Fluvius, flumen, torrens. *Uſus.* Eum in profluentem abjici juſſit. 2. *Fuſus, liquidus, expeditus.* Expedita ac profluens oratio.

Profluenter, überflüſſiglich. *Syn.* Abundanter, copioſè.

Profluentia, æ, Fülle / Uberfluß. *Syn.* Affluentia, abundantia, copia. *Epi.* Inanis. *Uſus.* Oratoriam vim inanis quædam profluentia imitatur.

Profluo, ere, außrinnen / überflieſſen. *Syn.* Emano. *Uſus.* Cujus ore melle dulcior profluebat orario.

Profugio, ere, hinweg fliehen. *Syn.* Perfugio, transfugio. *Adv.* Clam, planè. *Uſus.* Filius domô ad me profugit. Extorrem in exilium profugere. *V. Fugio.*

Profugium, ii, Zuflucht. *Syn.* Perfugium, portus.

Profugus, a, um, * flüchtig / ein Flüchtling. *Syn.* Æneâ Duce profugi ſedibus incertis vagabantur.

Profundo, ere, außſchütten / vergieſſen. *Syn.* Effundo. *Adv.* Sæpè & multùm. *Uſus.* Profundere patrimonium ſuum & fortunas abligurire. Laborem omnem, omnes ingenii vires profundere & perdere. Vitam, ſanguinem, animam pro aliquo profundere. Magnam vim lacrymarum profundere. Profundere ſe in aliquem; odium ſuum intùs incluſum in aliquem profundere, effundere. *V. Effundo.*

Profundus, a, um, tieff. *R. quaſi à* fundus, procul, vel porrò fundum habens. *Uſus.* Mare profundum & immenſum & infinitâ altitudine. Spes profunda & in mirandam altitudinem depreſſa. Palus profunda & inexuperabilis altitudinis. Foſſæ profundæ, multos pedes altæ, multorum in altitudinem pedum, multos pedes humi depreſſæ. Latens in profundo veritas.

Profuſè, * überflüſſig. *Uſus.* Profuſè intendentibus obſtitit.

Profulus, a, um, vergossen/ ausgeschüttet. *Syn.* Immodestus, immoderatus. *Usus.* Quanti & quam profusi sumptus! Profusæ epulæ. Hilaritas profusa. *V. Prodigus.*

Progenero, are, * gebähren / zeugen / erzielen. *Usus.* Aquilæ columbam non progenerant. *V. Genero.*

Progenies, ei, Kinder oder Geschlecht/ Leibes-Frucht. *Syn.* Proles, genus. *Epi.* Divina, optima, tanta. *Usus.* Veteres se progeniem Deorum dicebant.

Prognatus, a, um, gebohren / erzeugt. *Syn.* Natus. *V. Filius.*

Progigno, ere, gebähren/ erzeugen. *Syn.* Procreo, gigno.

Prognosticon, i, eine Anzeigung künfftiger Dinge. *Syn.* Conjectura, signum rei futuræ, divinatio. *V. Divinatio.*

Progredior, i, fortgehen/ fürter gehen. *Syn.* Progressionem vel progressum facio, procedo, serpo, quasi *pergo facere.*)(*Regredior.* *Adv.* Impune, longius, sensim & pedetentim, nusquam, paulum. *Usus.* Multorum dierum iter jam progressus. Quò pervenire potuit hominis improbitas, progressus est. At enim progredientur longiùs, non continebuntur, efferentur. Progredi in virtute. *Thras.* Longiùs quam voluissem, progressus sum; Eò accessi, quò non volebam; latiùs opinione evagatus, elatus, profectus sum. Altiùs me immisi, immersi, quàm initiò destinaveram. *V. Proficio.*

Progressio, onis, Fortgang. *Syn.* Progressus. *Epi.* Admirabilis. *Usus.* Progressionem ad virtutem ajunt fieri, non item levationem vitiorum.

Progressus, ûs, Fortgang des Alters. *Syn.* Progressio, processus.)(*Regressus.* *Epi.* Firmus, præceps, constans & ratus stellarum errantium, tantus. *Usus.* Qui rerum causas, earumque progressus sciunt. Magnos in studiis progressus fecit; â progressu arcere, refrenare.

Proh! * O! *Usus.* Proh scelus!

Prohibeo, ere, verhüten / verbieten. *Syn.* Veto, interdico, excludo, obsto, inhibeo, non permitto, intercludo. *Adv.* Acriter, diutiùs, omnino; neque semel, sed sæpiùs; maximè. *Usus.* Aditu, Provinciâ, sepultura aliquem prohibere. 2. *Arceo, summoveo, repello.* Vim hostium ab oppido, ignes â navibus, ab urbe fures prohibere. Conatus alicujus prohibere. 3. *Tueor.* Aliquem injuriâ, periculô, conviciis, calamitate prohibere. *Phras.* Nihil hominem insanum prohibebit, quin insanire pergat; non magnitudine pœnæ à maleficio submovebitur; non religio, quam nullam habet, non verecundia eum arcebit; interdici sibi non patietur, quin pro more insaniat. *Vid. Cohibeo.*

Projectio, onis, das Außwerffen der Armen. *Syn.* Porrectio. *Usus.* Brachii projectio.

Projectus, a, um, hingeworffen / weggeworffen. *Syn.* Objectus, porrectus. *Usus.* Urbs in altum projecta. 2. *Profusus, contumax, imprudens, profligatus, ad omnia progrediens.* Projectus homo ad audendum; projectâ quâdam & effrænatâ cupiditate. *V. Audax.*

Projicio, ere, hinwerffen / von sich wegwerffen. *Syn.* Rejicio, expello. *Adv.* Foràs. *Usus.* Quando hanc pestem urbs evomet, projiciet? 2. *Negligo, amitto.* Se, libertatem, suam vitam, projicere. 3. *Proripio, abjicio.* Se ad pedes alicui projicere. Quò se tandem hæc libido projiciet? *V. Abjicio.*

Proin, darum / derohalben. *Syn.* Proinde.

Proinde, derohalben / derowegen. *Syn.* Itaque, proin. *Usus.* Proinde bonô animô sis. Proinde, ut se res habuerit, laborabo. Proinde quasi aliter isti sentiant.

Prolabor, eris, niederfallen / zu Boden fallen. *Syn.* Delabor, ruo. *Adv.* Longiùs. *Usus.* Timore prolabi. 2. *Accedo, venio.* Libenter ad hunc tecum sermonem delapsus sum. *V. Labi.*

Prolapsio, onis, das Fallen / das Hinfallen. *Syn.* Lapsus, lapsio. *Usus.* Viam tam lubricam vix sine prolapsione facies. *V. Lapsio.*

Prolato, are, auffziehen / auffschieben / verzögern. *Syn.* Procrastino, differo. *Usus.* Illud malum sustentando & prolatando vix opprimi poterit. *Vid. Differo.*

Prolatio, onis, Fürbringung/ Verzögerung / Auffschiebung. *Syn.* Dilatio. *Usus.* Judicii prolationem impetravit.

2. *Commemoratio.* Exemplorum prolatio fidem facit. *V. Mora.*

Prolecto, are, herfür locken. *Syn.* Allecto, illicio. *V. Allicio.*

Proles, is, ein Zucht-Kind / Leibs-Frucht. *R. quasi* pro-oles, *ab* olescendo. *Syn.* Progenies, soboles. *Epi.* Ferrea.

proletarius, a, um, * gemein / schlechtgültig. *Syn.* Vilis, plebejus. *Usus.* Sermo proletarius. *V. Tenuis.*

Prolixè, weitläuffig / umschweiffig. *Syn.* Largè, liberaliter, cumulatè. *Usus.* Id mihi prolixè est pollicitus, * & promissis prolixè, liberaliter, celeriter stetit.

Prolixus, a, um, lang und breit / weitläufftig. *Syn.* Liberalis, benignus. *Usus.* Animus, natura prolixa, benefica. 2. *Facilis, expeditus.* Cætera spero tibi omnia prolixa fore. *Vid. Longus.*

Prologus, i, * Vorrede. *Syn.* Præfatio. *V. Exordium.*

Proloquor, i, herauß sagen. *Syn.* Profiteor. *V. Loquor.*

Proludo, ere, ein Versuch-Spiel thun. *Syn.* Specimen exhibeo. *Vid. Præludium.*

Proluo, ere, * wohl waschen. *Usus.* Vinô, mulsô se proluit.

Prolusio, onis, Versuch-Spiel. *Syn.* Quasi proœmium.

Proluvies, ei, Wust / Unflath. *Syn.* Eluvies, eluvio. *Epi.* Mira. *Usus.* Mira Romæ proluvies, magna vis aquæ.

Promereor, eri, verdienen. *Syn.* Mereor. *Adv.* Optimè. *V. Mereor.*

Promeritum, i, Verdienst. *Syn.* Meritum, beneficium. *Epi.* Universum, majus. *V. Meritum.*

Promineo, ere, * herfür gehen. *Syn.* Ultra emineo. *Usus.* A tota acie prominens. Id factum in memoriam ac posteritatem prominebit. *V. Exto.*

Promiscuè, ohne Unterschied. *Syn.* Sine discrimine.)(*Propriè, Usus.* Promiscuè & communiter datum. Poterunt iis uti promiscuè.

Promiscuus, a, um, * vermischet. *Syn.* Mistus, confusus, incertus. *Usus.* Connubia, cædes promiscua. Divina atque humana habere promiscua; nihil pensi neque moderati habere.

Promissio, onis, Verheissung / Zusage / Verspruch / Versprechung. *Syn.* Pollicitatio, pactio. *Epi.* Pernicioſa. *Usus.* Promissione auxihi aliquem solari.

Promissum, i, Zusage / Verspruch / Verheissung. *Syn.* Fides, receptum. *Epi.* Uberius aut majus; *promissa* cruenta, tetra, scelerata, diis hominibusque invisa, nec diutu rna, neque salutaria.)(Honesta, integra, glorioſa, plena lætitiæ, plena pietatis; firma, certa, rata, inutilia, multa. *Usus.* Cæsar multa multis promissa *fecit.* Promissis suis tenetur. Multi sua ab Cæsare promissa *repetunt*, exigunt, flagitant, expetunt; & spes est fore, ut promissis *stet*; promissa servet, solvat, exsolvat, persolvat; suo promisso satisfaciat, promissa & conventa efficiat, fidem suam liberet, promissi munus conficiat. *Phras.* Volo, stes promissis. Volo, promissa serves; volo, fidem tuearis; velim, solves quod promisisti; re præstes; cum tuis verbis facta consentiant; promissa tua exitus confirmet; ne fidem tuam fallas; falsa ne fuerint promissa tua; inania, irrita ne fuerint promissa tua; deponendum tibi est, quod promisisti. *Dabo operam, ut stem promissis.* Dabo operam, ut præstem fidem meam, ut servem fidem; ut probem, non deseram fidem; ut fidei non desim; ut promissa observem, tuear, persolvam, præstem; promissis ne desim; ne quod pollicitus sum, re non præstem; ut exitu promissa præstem, exequar, efficiam, re confirmem. Dabo operam, ut fidei satisfaciam, ne de fide mea parum videar laborare; ut â meis verbis exitus rei non dissentiat; ut ab affirmatione mea, a verbis, à promisso meo exitus rei non dissentiat; ut verba res confirmet; ut id, quod dixi, veritas probet; ut â promissis non discedam. Quæ pollicitus sum, exitu præstabo.

Promitto, ere, verheissen / versprechen / zusagen. *Syn.* Polliceor, spondeo, recipio, profiteor, constituo, offero, defero, paciscor, fidem meam obligo, me aliquid facturum ostendo, promissum facio. *Adv.* Affirmatè, quasi Deô teste, benè, benignissimè, exploratiùs, honestè, honorificè, largè, liberalissimè, prolixè alicui, promptè, separatim.

tim. *Usus.* Quod promitto, præstabo. Prolixè de sua voluntate promittere. Alicui ad cænam promittere. 2. Barbam promittere, *alere.* *Phras.* Mea omnia studia atque officia tibi polliceor. A me omnia in te studia atque officia, quæ quidem ego præstare potero, velim, expectes. Præstò me tibi semper fore existimes, planèque tibi persuadeas. Si quid valebo, valebo tibi. Hoc tibi confirmo, ac re præstabo, nullum me studii aut officii genus, quod in rem tuam sit, s. quod ad rem tuam, laudem, dignitatem valere videatur, ullô esse locó prætermissurum.

Promo, ere, herfür bringen. *Syn.* Profero. *Usus.* Pecuniam ex ærario, vestem ex armario, libros è bibliotheca promere. Animus semper ex se aliquid promens, quod delectet.

Promontorium, ii, ein Berg der ins Meer hinaus langet / Vorgebürg. *Syn.* Mons in mare projectus; lingua in altum excurrens.

Promoveo, ere, fortrucken / befördern. *Syn.* Proveho, produco. *Usus.* Sedulò movens se nihil promovet. *Phras.* Multos ad honores suâ operâ promovit; Ad dignitates perduxit; multis fortunarum amplificatorem se dedit; multos extulit, ornavit, auxit, ad honores extulit, ad maxima fastigia provexit. Multi ejus operâ crevêre, in altiorem locum ascendêre, altiorem dignitatis gradum ejus beneficiô sunt consecuti, per eum in ampliſſimum locum pervenêre, in altissimo gradu positi sunt; evolârunt ad summum gradum; ad honores ejus operâ processêre; in principum dignationem venêre; ejus gratiâ ad id fastigii extracti sunt; ab humili ordine ad sublimem gradum permoti; ad magna & honorata ministeria ejus suffragatione producti, in magnum fastigium emersêre, huc magnitudinis processêre. *V. Gradus.*

Promptè, hurtig. *Syn.* Alacri animô, sine cunctatione.

Promptus, a, um, fertig / geschwind / bereit. *Syn.* Paratus, expeditus, alacer, hilaris, ardens, erectus, expositus, manifestus, propositus, in promptu, *Adv.* Æquè. *Usus.* Prompta & parata in respondendo celeritas, ad jocandum hilaritas. Ore ac vultu alacri ac promptô intueri. Quod animô sentio & linguâ & vultu promptum habeo. Promptissimus homo & experiens. *Phras.* Promptus ero ad te juvandum. Tua virtus mihi juvandi alacritatem addet. Aberit cunctatio omnis; aderit tibi opitulandi studium, quod in te semper habuit; & est mihi quædam animi incitatio atque alacritas innata naturaliter, quæ benefaciendi studiô incenditur. *V. Paratus.*

Promulgatio, onis, Auskündigung / Ausruffung / Kundmachung. *Syn.* Legis alicujus propositio in publicum. *Epi.* Nefaria, fatidica. *Usus.* Illæ leges nullâ promulgatione latæ sunt, aut scriptæ.

Promulgo, are, auskünden / ausruffen / kundmachen. *R. quasi* provulgo, a vulgus. *Syn.* Edò, publicè propono. *Adv.* nominatim, publicè, separatim. *Usus.* Rogationem, legem promulgare. De salute alicujus vel honore promulgare.

Promulsis, idis, ein Tranck / aus Honig gemacht. *Syn.* Potio mulsi condita.

Promus, i, * ein Speiß-Meister. *Syn.* Cellarius.

Pronepos, tis, Uhr-Enckel.

Pronominatio, onis, Vorwort zur Zierde. *Syn.* Ornatus quidam verborum.

Pronunciatio, onis, das Aussprechen / die Aussprach. *Syn.* Prolatio, propositio legis. *Epi.* Dulcis, vera aut falsa. *Usus.* Nondum lege & pronunciatione damnatus. 2. *Oratorum in actione munus, vocem moderans.* Quis cantus moderatæ orationis dulcedine suavior?

Pronunciator, oris, ein Aussprecher. *Syn.* Historicus. *Epi.* Sincerus & grandis rerum gestarum.

Pronunciatum, i, das Aussprechen / Ausspruch. *Syn.* Effatum, axioma.

Pronuncio, are, öffentlich heraus sagen. *Syn.* Dico, prædico, lingua nuncupo, edico. *Adv.* Ampliùs, memoriter. *Usus.* Memoriter multos versus pronunciare. Pugnam in posterum diem, victorum nomina, militibus certa præmia pronunciare, & edicere. *Phras.* Orator eximiâ pronunciatione, sonô dulci utens, literas nec exprimit, nec opprimit; quorum alterum obscurum, alte-

alterum putidum; non exprimit literas putidiùs, non obscurat negligentiùs, non inflata & quasi anhelata graviùs, sono vocis ita recto & simplici, ut nihil ostentationis, aut imitationis afferri videatur.

Pronus, a, um, für sich geneiget / und gebeuget. *R. à* πρηνὴς, *Dor.* πρανὴς. *Syn.* In anteriorem partem flexus.)(*Supinus. Usus.* Motus corporis pronus. *V. Inclino.*

Proœmium, ii, eine Vorred. *Syn.* Exordium, principium orationis, *Epi.* novum, mercenarium. *Usus.* Longum & altè petitum proœmium. Exordium habet proœmium, & insinuationem.

Propagatio, onis, Fortpflantzung. *Syn.* Procreatio, amplificatio. *Usus.* Propagatio imperii, vitæ, temporis, miseriarum.

Propagator, oris, Fortpflantzer. *Syn.* Amplificator Provinciæ.

Propago, are, erweiteren/ fortpflantzen. *Syn.* Profero, produco, amplifico, dilato. *Usus.* Vitam propagare venatu, victu ferinô. Ad memoriam propagandam & posteritati prodendam; gloria ejus latissimè propagata est. *Vid. Amplifico.*

Propago, inis, ein Reben-Schoß. *Syn.* Vitis ad solem suppressa.

Propalàm, offenbahr/ bekanntlich. *Syn.* Palàm, in aperto, in loco propatulo.

Propatulus, a, um, öffentlich / kund und offenbahr. *Syn.* Apertus. *Usus.* In propatulo, more ferarum vivere.

Propè, nahe darbey. *Syn.* Propter, juxta.)(*Longè, remotè, procul. Usus.* Prope urbem, ripam. Propiùs nihil est factum, quam ut. Propiùs à me abes. Propiùs urbem movere castra. 2. *Penè, ferè, quasi, propè dicam, propè jam.* Propè centum annos natus. Quid profecit? propè dicam plurimùm. Ille, propè dicam, insanit. *Vid. Vicinus.*

Propediem, ehisten Tages / ehistens. *Syn.* Brevi. *Usus.* Propediem te videbo.

Propello, ere, von sich treiben. *Syn.* Propulso. *Adv.* Paulùm remis. *Usus.* Hostium impetum, navem remis propellere. *V. Pello.*

Propemodum, schier/ beynahe/ fast. *Syn.* Propè, ferè.

Propendeo, ere, für sich hangen. *Syn.* Inclino. *Usus.* Summâ voluntatis inclinatione ad nos propendet. Si se dant & suâ sponte, quò impellimus, inclinant, & propendent. *V. Inclino.*

Propensè, mit geneigtem Willen. *Syn.* Ex animo, libenter, voluntate, sponte.

Propensio, onis, Zuneigung / guter Wille. Proclivitas, inclinatio voluntatis. *Usus.* Summa in virtutem aut vitium propensio. *V. Inclino.*

Propensus, a, um, geneigt / günstig / wohl zugethan. *Syn.* Proclivis. *Usus.* Propensio, benignitas in calamitosos. Ad lenitatem, ad misericordiam naturâ propensus; suâ sponte ad voluntatem, ad dicendum propensus. Alius ad alia vitia proclivior. *V. Inclino.*

Properantia, æ, * Eilfertigkeit/ Eil. *Syn.* Festinatio.

Properatio, onis, Eilung/ das Eilen. *Syn.* Festinatio.

Properè, * geschwind / eiligst / unverzüglich. *Usus.* Properè se recepit.

Propero, are, eilen. *R. à* propè, *vel à Gr.* προπορεύω, *procedo, porro tendo. Syn.* Festino, accelero, celeritate utor, maturo. *Adv.* Magnoperè, necessariò, protinus, vehementer. *Usus.* Remis et velis in patriam propero. Sive retardabis seu properabis. *Phras.* Hæc properans scripsi. Mea festinatio celeritatis etiam avida fuit; præproperâ festinatione hæc exaravi; festinavi ad alia; acceleravi, maturavi literas; festinatio curam exemit nitidiùs scribendi; approperatô opere, cursu magis quàm itineris modô, summâ properantiâ has deproperavi.

Propino, are, zu trincken geben/ zutrincken. *R. à* προπίνω, *præbibo. Syn.* Trado, offero.

Propinquitas, tis, Verwandtschafft / nahe Befreundung. *Syn.* Agnatio, conjunctio sanguinis, vel affinitatis necessitudo.)(*Longinquitas. Epi.* Maxima, pia. *Usus.* Pietate propinquitas colitur. Cum illo maximis vinculis cognationis & propinquitatis conjunctus.

Propinquo, are, nähereren/ annähereren/ näher

nâher kommen. *Syn.* Accedo viciniùs, propinquior fio.

Propinquus, a, um, der nahe iſt. *R.* â prope, *qui prope eſt. Syn.* 1. Locô, intervallô, ſpatiô vicinus, proximè accedens, citimus, proximus, finitimus, neceſſarius, cognatus, appoſitus.)(*Longinquus. Uſus.* Propinqui & finitimi horti. 2. *Tempore.* Propinquam mortem denunciat. 3. *Cognatione, amicitiâ propinquitate.* Arctior colligatio eſt ſocietas propinquorum. 4. *Naturâ.* Gravi propinquum eſt inflatum. *Phraſ.* Propinquis & affinibus flores; â propinquis optimè paratus, munitus es; propinquis abundas; copiâ flores propinquorum. *V. Vicinus.*

Propior, oris, näher. *Syn.* Arctior, junctior. *Uſ.* Omnibus ſua pericula propiora videntur, quàm aliena. Cauſa fuit propior & exitu conjunctior. *Phraſ.* Propior eſt ejusdem gentis, nationis, linguæ ſocietas; interior, arctior conjunctio eorum, qui ejusdem ſunt civitatis.

Propitio, are; or, ari, * verſöhnen / begütigen. *Syn.* Propitium reddo, placo.

Propitius, a, um, geneigt / günſtig. *R. q.* prope itans. *Syn.* Secundus, præſens.)(*Infeſtus, iratus. Uſus.* Ita mihi Deos omnes propitios velim. *Vid. Benevolus.*

Propola, æ, Fürkäuffer. *Syn.* Qui mercatur â mercatoribus, quod ſtatim vendat.

Propono, ere, fürtragen / fürſtellen / fürlegen. *Syn.* Pono, ante oculos mihi conſtituo. *Adv.* Breviter, paulò poſt, vehementer, aliquando tandem, amantiſſimè quid, fidiſſimè quid, ad timorem. *Uſus.* Ediſcendum aliquid publicè proponere. Ab eo, quod tibi propoſueris, minùs aberrabis. Propone tibi duas leges, idque animô contemplare, quod oculis non poteſt. Qui leges ſcribunt, utilitatem reip. ſibi proponere debent. Rei alicujus imaginem & memoriam ſibi proponere. *Phr.* Nihil mihi præter gloriam propoſui, hanc unâ perſequi in animo eſt. Nihil mihi deliberatius eſt, hoc unicè intendo, hoc unum inſtitui, me in hoc ſtudium præclarè confirmavi; unam gloriam deſtinatam habeo; certum mihi eſt & obſtinatum, hoc totis animis imbibi, fixum hoc eſt in animo & deſtinatum; quem ad gloriam impetum cæpi, proſequar. Ad communem omnium libertatem ſtudia mea contuli, Ad unam civium libertatem meas curas intendi. Ad libertatem reip. meas cogitationes detuli. Nihil aliud à communi libertate quæſivi; nihil præter communem libertatem curavi, ſecutus ſum, ſpectavi; propoſita mihi nulla res fuit, nihil mihi propoſui præter Reipubl. ſalutem.

Proportio, onis, Vergleichung gegen einander / Gleichmäſſigkeit / durchgängige Gleichheit *Syn.* Comparatio. *Uſus.* Quod aër aquæ, hoc aqua terræ proportione reddit. Habent hæ lineæ eandem proportionem & comparationem, quam habent centum ad ſexaginta. Peræqua proportio.

Propoſitio, onis, Vortrag / davon man handeln will; ein vorgenommener Spruch. *Epi.* Ampla & ſplendida, infirma, perſpicua. *Uſus.* Hujus vitæ propoſitio & cogitatio.

Propoſitum, i, das Vorhaben / der Vorſatz. *Syn.* Scopus, mens, conſilium, propoſita ratio, ſuſceptum conſilium, inſtitutum. *Uſus.* A propoſito declinare & deflectere ſententiam. Egredi, aberrare à propoſito. Permanere in propoſito, ſuſceptoque conſilio. Ad propoſitum redire, reverti. Nullâ re â propoſito deterrebor; perficiam, quod animô intendi; exequar deſtinata. *V. Propono.*

Propoſitus, a, um, vorgeſetzt / beſchloſſen. *Syn.* Objectus, ſuſceptus, manifeſtus, promptus. *Uſus.* Hoc unum mihi in omni vitâ propoſitum erit. Omnibus fortunæ telis propoſita eſt vita noſtra.

Proprætor, oris, Statthalter. *Syn.* Cum prætoria poteſtate miſſus.

Propriè, eigentlich. *Syn.* Privatim.)(*Communiter, publicè, promiſcuè. Uſus.* Quòd me amas, tibi commune eſt cum multis; quod ipſe amandus es, propriè tuum eſt. 2. *Ad rem, legitimè, verè.* O hominem nequam, nihil enim magis propriè dicere poſſum.

Proprietas, tis, Eigenſchafft. *Syn.* Naturæ vis, natura propria. *Epi.* Singularum rerum proprietates & naturæ.

Proprius, a, um, eigen. *R. a* propè *vel quaſi* proprivus. *Syn.* Singularis, peculia-

culiaris. *Adv.* Maximè. *Usus.* Non debes propriam fortunam, aut præcipuam poſtulare. Artis maximè proprium eſt creare & gignere. 2. *Legitimus, germanus, certus.* Certa & propria rei nota; nomen, vocabulum proprium rei. 3. *Conſtans.* Illud perenne & proprium manebit. *Phraſ.* Eſt ea tua laus propria, & ſingularis, & domeſtica; in eum locum à te ortus, te unô nixus aſcendiſti. Hujus gloriæ ſocium habes neminem. Totum tuum eſt, nihil tibi ex ea laude quisquam decerpit. Hoc tibi præcipuum à natura datum eſt. Copiarum hoc potiùs eſt quàm virtutis. Non hoc in virtute, ſed in opibus ſitum eſt. Facit hoc non virtus, verùm copia divitiarum; divitiarum, non virtutis hoc eſt. Pertinet hoc ad copiam, non ad virtutem; non hoc virtus, verùm divitiæ præſtant; pendet hoc à divitiis, non virtute.

Propter, umb / wegen. *Syn.* Ob, pro, *ratione cauſæ impellentis*, culpâ. *Uſus.* Propter reliquæ ætatis peccata pœnas perſolvo. Legibus propter metum parére. 2. *Finis.* Tironem propter humanitatem ejus amo. 3. *Prope.* Propter flumen ambulare. *Phraſ.* Non propter quæſtum ea præſtiti; non quæſtûs cauſâ, nec lucri nomine ea feci. Ea in re non cupiditati meæ ſerviebam, non utilitatem aucupabar, non tam de mea re ſollicitus eram; non tam ad ſpem mercedis, quàm charitate ea præſtiti; nec avaritiâ, nec ſtudiô aliô id officium tibi exhibui; lucri ergo huc me nunquam demiſſurus eram. Non in lucrum meum contendebam, non quæſtu ducebar ſ. movebar, ut ea præſtarem.

Propterea, darumb. *Syn.* Ideo, idcirco, ex eo, eâ re. *Uſus.* Atque hæc propterea dixi.

Propterea, quod, darumb daß. *Syn.* Propterea quia, ideo quòd, ex eo quòd, propter hanc cauſam quòd, ob eam rem quòd, eâ re, propter hanc dubitationem, quod. *Uſus.* Etſi hæc conſolatio ſera eſt propterea, quod &c. *V. Ideo.*

Propudium, ii ein Unflath/Scheuſal. R. *a quo* procul pudor. *Syn.* Res pudenda. *Uſus.* Propudium illud & portentum.

Propugnaculum, i. Veſtung/Bollwerck. *Syn.* Locus munitus, unde propugnari poſſit. *Uſus.* Leges propugnacula ſunt & muri, & præſidia tranquillitatis publicæ. Propugnaculis imperii ſocios defendere. Propugnaculum opponere, objicere, dejicere. Adjutorium ſenectutis & propugnaculum præparare.

Propugnatio, onis, Schutz / Vertheidigung. *Syn.* Defenſio. *Epi.* Perpetua.

Propugnator, oris, Beſchirmer / Beſchützer / Vertheidiger / Verfechter. *Syn.* Defenſor. *Epi.* Acerrimus, communis libertatis, ſtudioſiſſimus, levior & timidior. *V. Defenſor.*

Propugno, are, verfechten / vertheidigen / ſchützen und ſchirmen. *Syn.* Pugno.)(*Oppugno.* *Adv.* Acerrimè. *Uſus.* Pro ſalute alicujus propugnare. *Phraſ.* Egregiâ laude ſe dignum oſtendit, quia patriam fortiter tutatus eſt. Quia acriter, ſtrenuè, vehemen ter patriæ commoda propugnavit; quia acerrimus patriæ ſ. patriæ libertatis propugnator ac ſtudioſiſſimus defenſor fuit; quia acerrimum ſe patriæ defenſorem præbuit, præſtitit, oſtendit; quia hoſtibus patriæ ſuum corpus objecit, oppoſuit, ſummam laudem conſecutus eſt. Ita pro patria pugnavit, patriam propugnavit, ut fortitudinis laudem tulerit. Prælia ſuſtinuit pro patria; vires omnes ad ſalutem patriæ contulit; pro ſalute patriæ defendenda contendit omnes vires. *Vid. Defendo.*

Propulſatio, onis, das Abtreiben / Verjagen. *Syn.* Depulſio.

Propulſo, are, abtreiben / wegtreiben / verjagen. *Syn.* Repello, arceo, depello, propello. *Uſus.* Injuriam à ſe, impetum inimicorum, frigus & famem propulſare. *V. Pello.*

Propylæum, i, Vorhoff. *Syn.* Veſtibulum. *Epi.* Præclarum.

Pro-Quæſtor, Statthalter. *Syn.* Quæſtoriâ poteſtate præditus.

Prora, æ, das Vördertheil des Schiffs. *Syn.* Anterior pars navis. *Uſus.* In navigio latera, carina, prora, puppis.

Prorepo, ere, fortkriechen. *Syn.* Ultrà repo.

Proripio, ere, geſchwind ſich davon machen. *Syn.* Subduco. *Adv.* Repentè

ſe,

se, undique se. *Usus.* E curia se proripuit, ejecit. *V. Prodeo.*

Prorogatio, onis, Auffzug / Verschub / *Syn.* Prolatio. *Usus.* Utar unius diei prorogatione.

Prorogo, are, verlängern / verzögern / aufschieben. *Syn.* Differo, profero, propago, produco.)(*Concedo. Usus.* Imperium alicui, provinciam prorogare. *V. Differo.*

Prorsus, gäntzlich / gantz und gar. *Syn.* Penitus, plane, omnino, funditùs, radicitus, in totum, utique, usque quaque, omni ex parte, undique, sine ulla exceptione.)(*Nulla ex parte. Usus.* Prorsus non est dubium.

Prorumpo, ere, herfür brechen. *Syn.* Erumpo. *Usus.* Prorumpet hominum audacia. *V. Erumpo. Impetus.*

Proruo, ere, * verwüsten. *Usus.* Pars fossas explebant, pars vallum vellebant, atque in fossas proruebant.

Prosapia, æ, Geschlecht / Stamm. *R. à Pro sapando disseminando. Syn.* Genus, stirps. *V. Genus.*

Proscenium, ii, * die Bühne oder Vorgerüst auff dem Schauplatz. *Syn.* Locus ante scenam porrectus.

Proscindo, ere, * zerspalten / zerspltern. *Usus.* Terram aratrô proscindere.

Proscribo, ere, öffentlich anschlagen / öffentlich feil bieten. *Syn.* Publico, proscriptionem facio, edico. *Usus.* Familia Catonis tota proscripta est. *V. Exilium.*

Proscriptio, onis, Verschickung ins Elend. *Syn.* Damnatio, publicatio. *Epi.* Acerbissima, informata, mediocris, nova & multò crudelior, præclara, irrita. *Usus.* Ferre, facere, instaurare proscriptionem de capite & bonis civium. *V. Exilium.*

Proscriptus, a, um, öffentlich feil gebotten. *Syn.* Publicatus, neci addictus civis, venalis decretus.

Prosemino, are, ausstäen. *Syn.* Procreo. *Usus.* Multæ familiæ Philosophorum â Socrate proseminatæ.

Prosequor, i, nachfolgen. *Syn.* Sequor, insequor, subsequor. *Adv.* Longiùs. *Usus.* Discedentem me & lachrymis, animô, corpore, copiis prosecutus est. Bona existimatio eum usque ad rogum consecuta est. Aliquem benevolentiâ prosequi. 2. *Orno, onero. cumulo.* Laudes clarorum virorum prosequi; plausu aliquem, officiis alicujus memoriam prosequi; verbis vehementioribus aliquem prosequi. 3. *Ago, tracto.* Non id prosequor longius. 4. *omitor.* Mirabilis eum civium benevolentia prosecuta est. *V. Sequor.*

Proserpo, ere, * herfür kriechen.

Prosilio, ire, herfür springen. *Syn.* Exsilio, prorumpo. *Adv.* Temerè. *Vid. Erumpo.*

Prospecto, are, offen oder beharrlich sehen. *Syn.* Prospicio, specto.

Prospectus, ûs, das Sehen / Aussehen / Gesicht. *Syn.* Locus editus & apertus ad prospiciendum, specula. *Epi.* Præclarus, pulcherrimus. *Usus.* Nescio an magis tumulis & prospectu an ambulatione delecter. pulcherrimus maris prospectus. Omnis ora maris latè patentis ex tam alto jugo prospectu oculis subjicitur.

Prospeculor, ari, * vorher ausspähen. *Syn.* Speculor. *Usus.* Ad locum castris capiendum prospeculatum misit.

Prosper, a, um, glücklich. *R. Ex* pro & spero; *alludit ad Græcum* πρόσφερος, *utilis. Syn.* Secundus, felix, ad voluntatem fluens.)(*Adversus, incommodus, sinister. Usus.* Cum prospero fortunæ flatu utâre. Prospera, æquabilis, perpetuaque fortuna; vitæ sine ulla offensione, cursus prosperrimus. *Vid. Felix.*

Prosperè, glücklich / nach Wunsch. *Syn.* Feliciter. *Usus.* Omnia tibi prosperè cedent, evenient, procedent.

Prosperitas, tis, das Wohlwesen / Wohlstand. *Syn.* Res secundæ, commoditas, felicitas, secundus fortunæ flatus.)(*Afflictæ fortunæ. Usus.* Improborum prosperitates & secundæ tes. *V. Felicitas. Bona.*

Prospicio, ere, sehen / vorher sehen. *Syn.* Prævideo, præsentio. *Adv.* Æquè, altè, ante, impostèrum, longè, multò ante, multùm. *Usus.* Animo, conjecturâ longè antè futuram reip. tempestatem tanquam ex specula prospexi. 2. *Consulo, provideo.* Famæ, sociis, vectigalibus prospicite. *V. Prævideo.*

Prosterno, ere, zu Boden schlagen / oder werffen. *Syn.* Abjicio, affligo, profli-

go,

go, ad casum do, perdo, obtero, perverto. *Usus.* Præcipitantem impellere, perditum prosternere. Prosternere se & supplicare alicui. *V. Dejicio.*

Prostibulum, i, * eine gemeine Hure. *Syn.* Scortum.

Prostituo, ere, * zu verkauffen geben / öffentlich feil bieten. *Syn.* Publicè statuo. *Usus.* Corporis potestatem facere promiscuè; pudicitiam prostituere.

Prosto, are, * herfür ragen / herfür stehen. *Syn.* Prostituor.

Prosum, prodesse, nutzlich oder verträglich seyn. *Syn.* Proficio, utilitatem vel fructum affero, emolumentum facio, consulo, orno. *Adv.* Admodum, multùm facetiis, necessariò, posteriùs, vehementer. *Usus.* Nec sibi nec aliis prodest. *V. Opitulor. Utilis.*

Protego, ere, beschützen / beschirmen. *Syn.* Tueor. *Usus.* Jacentem & spoliatum protege. *V. Defendo. Tueor.*

Protendo, ere, herfür strecken. *Syn.* Prorogo. *Usus.* Comitia in alterum mensem protendimus.

Protero, ere, vertretten / zertretten. *Syn.* Conculco.

Protervè, * muthwilliglich / freventlich. *Syn.* Immoderatè, superbè. *Usus.* Fidenter, protervè loqui.

Protervitas, tis, Muthwill / Frevel. *Syn.* Petulantia. *V. Petulans.*

Protervus, a, um, frech / muthwillig. *R. quasi* protorvus, *vel à* proterendo. *Syn.* Petulans, audax. *v. Petulans.*

Protinùs, flugs / alsobald. *Syn.* Statim. *Usus.* Rogo, protinùs Romam pergas. *V. Statim.*

Protraho, ere, herfür ziehen. *Syn.* Traho. *V. Mora.*

Protrudo, ere, herfür stossen. *Syn.* Propello, impello. *V. Moveo.*

Proturbo, are, * hinweg treiben. *Syn.* Repello. *Usus.* Telis, missilibusque hostem proturbare. *V. Pello.*

Provectus, a, um, fortgeführet. *Syn.* Natu grandior. *Usus.* Non admodum grandis natu, sed tamen ætate provectior. 2. *Progressus.* Longiùs quam voluissem provectus sum.

Proveho, ere, fortführen. *Syn.* Produco, promoveo. *Adv.* Longiùs, paulò longiùs, multùm, nec ita multùm. *Usus.* Res nostræ ad optatum exitum provehuntur. Populari aurâ lætissimè provehitur. Navis in portum provehitur. *V. Progredior.*

Proven o, ire, heraus oder herfür kommen. *Syn.* Exorior, venio. *Usus.* Nec, quid proventurum sit, provident.

Proventus, ûs, * das Einkommen / jährliche Gefälle. *Usus.* Calamitatum & miseriarum tot proventus. 2. *Successus.* Multum huc facit animi magnitudo, superioris temporis proventus.

Proverbium, ii, ein Sprichwort. *Syn.* Adagium. *Epi.* Contritum vetustate, sermone; verum & vetustate contritum, vetus laudatumque, vulgare, commune, verum. *Usus.* Hujus iniquitas in ore vulgi & communibus proverbiis versabatur. Tritum sermone proverbium. Contritum vetustate proverbium. *Phras.* Summum jus, summa injuria, vetus est proverbium; ùt vulgò dicitur; quemadmodum dicitur; veteris proverbii admonitu; ut est in vetere proverbio; ùt ajunt; quomodo ajunt; quod vulgo dici solet; quod proverbii locum obtinet; quod in proverbii consuetudinem venit; ùt proverbii locô dicitur.

Providentia, æ, Vorsichtigkeit / Behutsamkeit. *Syn.* Cura, gubernatio, consilium, divinum imperium, administratio, regnum, tutela, prudentia, numen. *Epi.* Diligèns & solers, divina, victrix & moderatrix. *Usus.* Providentia est, per quam futurum videtur, antequam eveniat. Deorum providentiâ mundus, ùt constitutus est, ita regitur, administratur; iidem rebus humanis consulunt, non universis solùm, sed singulis.

Providenter, fürsichtiglich. *Usus.* Ratio providentissimè constituta.

Provideo, ere, etwas muthmassen / vorsehen. *Syn.* Prospicio, consulo, medeor. *Adv.* Ante, diligenter, divinitus, imposterum, longissimè, magnopere, multùm, publicè, sapienter, vehementer, benè, fortuitò, nihil. *Usus.* Vigilare, consulere omnibus, mederi incommodis hominum, providere saluti. 2. *Prævideo, præsentio.* Boni consulis est non solùm videre, quid agatur, sed & in posterum providere. Rebus è sententia paratis, compositis, provisis. 3. *Præcaveo.* Ante animus oc-

cupatur iracundiâ, quàm providere potuerit. *Phraſ.* Ego inimicorum inſidias provideo, perſpicio, odoror; cerno, intelligo, prævideo, cognoſco, ſentio. Non me latent, fugiunt, fallunt; non mihi ignorantur, obſcuræ mihi non ſunt, clam mihi non ſunt, quas inimici mei mihi parant inſidias; quos mihi laqueos tendant, video, novi, didici, comperi, detexi. Quæ inimici mei adverſùm me moliantur, mihi ignota minimè ſunt; mihi patent, aperta ſunt, liquent; me imprudente non fiunt; ſunt mihi explorata, comperta, certa, nota, clara, manifeſta perſpicua, apprimè cognita.

Providus, a, um, fürſichtig / behutſam. *Syn.* Providens, cautus, multùm inpoſterum providens, ſagax, proſpiciens. *Uſus.* Homo animal naturâ providum, ſagax. *Phraſ.* Sapientiâ præditi res futuras ùt præſentes intuentur, tanquam oculis cernunt, longè in poſterum proſpiciunt. Sapientibus ante oculos futura ſunt. Sapientibus eventa rerum patent. Sapientes futura cogitatione, animô percipiunt; conjecturâ futuras res aſſequuntur; ea, quæ impendent, tanquam ex aliquâ ſpeculâ proſpiciunt. *V. Prudens.*

Provincia, æ, Landſchafft. *Syn.* Regio bellô devicta. *Epi.* Aliena, annua, antiquiſſima, fideliſſima & proxima, apta explicataque, aptiſſima ad bellum renovandum, aquaria, citerior, clariſſima, corruptior, cuncta, egregia & ad conſulatum apta, Expeditiſſima, fidelis & amica alicujus, fructuoſiſſima atque opportuniſſima; non tam gratioſa & illuſtris, quàm negotioſa & moleſta; illuſtris, infeſta alicui, legatoria, levis atque inops, libera â prædonibus, locuples ac referta & vetus, longa, maxima, miſera perditaque, nuda, officioſa, ornata, pacata per ſe & quieta, perdita & afflicta; plena laboris, periculi, detrimenti; propinqua, fidelis, recens, ſalva, ſplendida, ſuburbana ac plena optimorum ſociorum, tacita & quieta, tribunitia, triumphalis, uberrima, vectigalis, urbana. *Provinciæ* conſulares, digniſſimæ aliquô, finitimæ, frumentariæ, graviſſimæ, novæ, prætoriæ, totæ. *Uſus.* Provinciam obtinere conſulari imperiô. 2. *Transl. negotium, munus, onus, partes, opus, opera, penſum, labor, officium, officii munus.* Provinciam ſibi & negotium depoſcere. Provinciam alicui aliquam *decernere*, dare, tribuere, conferre, provinciæ alicui præficere. Provinciam *capere*, accipere, habere, ſuſtinere, obtinere, gubernare, adminiſtrare, obire. In provinciâ verſari. Provinciam *deponere*, finire, alicui abrogare. Provinciâ ſe abdicare.

Provincialis, e, zur Vogthey gehörig. *Uſus.* Viri, negotia, officia provincialia.

Proviſio, onis, Fürſehung. *Syn.* Remedium, cautio. *Epi.* Longa animi. *Uſus.* Horum incommodorum ſumma cautio eſt atque proviſio, ne nimis citò diligere incipiamus. 2. *Præſenſio.* Multùm poteſt proviſio animi & præparatio ad minuendum dolorem.

Provocatio, onis, Ausforderung / Auffforderung / Beruffung auff etwas. *Syn.* Auxilium. *Uſus.* Provocatio patrona illa civitatis ac vindex libertatis. Ad populum provocatio eſto.

Provocator, oris, Ausforderer.

Provoco, are, hinaus laden / auffordern / ausfordern. *Syn.* Laceſſo, tento, voco.)(*Reſpondeo.* *Adv.* Vehementer. *Uſus.* Aliquem ad pugnam provocare. Injuriis aliquem provocare. Ad Catonem provoco.

Provolo, are, * herfür fliegen. *Uſus.* Ingenti clamore in locum & vicem aliorum ante ſigna provolant.

Provolvo, ere, * niederfallen. *Uſus.* In mediam viam aliquid; ſe ad genua, ad pedes alicujus provolvere.

Prout, wie dann. *Syn.* Ut, perinde ut. *Uſus.* Prout res tulerit, agam.

Proximè, jüngſthin / unlängſt / letzthin. *Syn.* Nuperrimè, poſtremò, paulò ante, maximè in proximo. *Uſus.* Literas, quas ad te proximè dedi. 2. *Valdè propè.* Quàm proximè hoſtem accedere. Equites ad ſenatorem quàm proximè accedunt.

Proximus, a, um, der nächeſte.)(*Ultimus, longiſſimus, remotiſſimus.* *Uſus.* *Temporis vi præterlapſi.* Conſul annô proximô. 2. *Ratione loci.* Proximus Pompeio ſedebam. 3. *Dignitate, gradu, honore, meritis, ſtudio.* Eques Senato-

natoris dignitati proximus. *Thraſ.* Primus Cicero, huic proximus Antonius; ad eum propius accedit; haud multum infrà Ciceronis eloquentiam Antonius. *Vid. Vicinus.*

Prudens, tis, klug/ fürſichtig. *R. contractum ex* providens. *Syn.* Prudentiâ præditus, ſapiens, multarum rerum peritus, magni uſûs, magni conſilii vir. *Adv.* Satis ſuperque. *Uſus.* Vir peracutus & prudens, gravis, providus, cautus, ad conſilia prudens. *Thraſ.* Vir prudens, & moderatus; moderator quidam & gubernator civitatis; & animô & conſilio paratus; ſapientiâ præditus propè ſingulari; quô conſideratiorem vix reperias; ad proſpiciendas inſidias inſigni prudentiâ; plùs conſilio quàm fortunæ confidens; qui prudentiâ velut divinatione quâdam utatur, conſideratè faciat omnia; ſagax & circumſpectus, in exiſtimando ſciens prudensque ſatis.

Prudenter, klüglich / fürſichtiglich. *Syn.* Sapienter, providè. *Uſus.* Multa prudenter prævisa.

Prudentia, æ, Klugheit/ Vorſichtigkeit/ Weißheit. *Syn.* Sapientia, intelligentia.)(*Temeritas. Epi.* Civilis, communis, domeſtica & civilis, dulcis alicui, eximia, fidelis, grata, valdè grata, non indiſerta, mediocris, moderatrix eloquentiæ, quædam naturalis, perſpicua, præſtans; non præſtans, ſed propè vulgaris & communis; ſimillima rerum omnium, ſingularis, ſumma, tanta, vacua, vetus illa & excellens, vulgaris. *Uſus.* Prudentia intellectu bonorum & malorum cernitur; ars eſt vivendi, ut medicina valendi; multarum rerum memoria & uſus complurium negotiorum; ſcientia opportunitatis, idoneorum ad agendum temporum; ſenectutis propria, ut temeritas florentis ætatis. Prudentia in judicando, differendo. *Phraſ.* Impetum perditorum hominum tua prudentia, tuum conſilium, tuæ mentis acumen & vis eximia franget, debilitabit, irritum faciet, inanem reddet, reprimet, retundet. *Vid. Conſilium.*

Pruina, æ, Reiff. *R. q.* πρωΐνη, matutina, *quia eſt matutini temporis gelatus ros, vel q.* perurina, *à* peruro, *quia gramina perurit. Uſus.* Aqua nive pruinaque concrescit. Obrigeſcere pruinâ.

Prurio, ire, * beiſſig und kratzig oder juckend ſeyn. *Uſus.* Animus mihi prurit.

Pſallo, ere, auff Saiten ſpielen. *Syn.* Fidibus cano, lyram pulſo.

Pſeudothyrus, i, heimliche oder verborgene Thür. *Syn.* Falſa janua, poſticum vocant. *Uſus.* Voluptates non januâ admiſſæ, ſed pſeudothyrô intromiſſæ.

Puber, eris, mündig / mannbar / erwachſen. *Syn.* Adoleſcens. *Uſus.* Pater filium puberem habens. Nemo pubes tum fuit, qui non arma caperet.

Pubertas, tis, Mündigkeit / Mannbarkeit. *Syn.* Pili, qui primi puberibus efflorescunt.

Pubes, is, mündig/mannbar, *R. à Gr.* πόη. *Syn.* Puber.

Pubeſco, ere, mannbar werden *Syn.* Adoleſco. *Uſus.* Cùm primùm pubeſceret Hercules, in ſolitudinem abiit.

Publicanus, i, Zöllner. *Syn.* Qui vectigal exercet & exigit, vectigalis. *Epi.* Paulò cupidior, fortiſſimus & maximus, novus, afflictus, amantiſſimus alicujus; non firmus, ſed alicui amiciſſimus; levis in exigendis vectigalibus, miſer, moleſtus. *Uſus.* Ordo publicanorum.

Publicatio, onis, Verhafftung in der Gemeine Namen / öffentliche Einziehung der Güter. *Syn.* Proſcriptio bonorum.

Publicè, öffentlich. *Syn.* Vulgò.)(*Privatim. Phraſ.* Res publicè geſta, in oculis omnium, ante oculos, in luce, in publico, palàm populo. Vulgò, in propatulo, propalam geſta. *Vid. Conſpectus.*

Publico, are, verkündigen / gemein machen / ausruffen. *Syn.* Proſcribo, publicum facio, Præconi publico ſubjicio. *Uſus.* Agros, domùm publicare, die Güter einziehen.

Publicus, a, um, gemein. *R. quaſi* populicus *à* populus. *Syn.* Communis. *Uſus.* Proponere epiſtolam in publico.

Publicum teſtimonium. *Phraſ.* In publicum prodire. Non latere in tenebris; in publicum cætum prodire; in civium conſpectu, in luce habitare; in ſolem & pulverem procedere; in foro verſari; in publicum procurrere, ſe recipere; velut in aliquo theatro verſari.

Pudens, tis, ſchamhafftig. *Syn.* Verecundus. *Uſus.* Eſt in eo liberale ingenium, pudens, pudicum.

Pudenter, zůchtiglich/ ſchamhafftig. *Syn.* Verecundè. *Uſus.* Pudenter vivere, appellere, rogare aliquem.

Pudet, ſich ſchämen. *R. Ex* ἐπαιδέμην, *pudet, erubeſco.* *Syn.* Pudore afficior, erubeſco. *Adv.* Serò, & necquicquam. *Uſus.* Sunt homines, quos infamiæ ſuæ nec pudeat, nec tædeat. Quem non pudet, hunc pœnâ dignum puto. *Phraſ.* Pudebat eum plura proloqui; erubuit ora veſtra; pudor eum penè ſubruſticus, ne plura diceret, deterruit; ne pluribus verbis ageret, verecundiâ impediebatur; pudore fractus ſ. confectus conticuit; plura dicendi verecundiâ rubor fuit; verecundiâ motus, deterritus, præpeditus plura non addidit. Tot Hominum conſpectus ruborem ei incuſſit, loquendi verecundiam attulit; timidum eum pudor quidam obſtupefecit.

Pudicitia, æ, Schamhafftigkeit. *Syn.* Pudor. *Epi.* Aliena, ſumma. *Uſus.* Parcat juventus pudicitiæ ſuæ, ne ſpoliet, expugnet, eripiat alienam. Hunc nec pudicitia â cupiditate revocavit. Erubeſcunt pudici etiam loqui de pudicitia. *V. Verecundia.*

Pudicus, a, um, ſchamhafftig. *Syn.* Verecundus, caſtus; homo timidus, virginali verecundiâ, pudentiſſimus & optimus. *Uſus.* Domus pudica. *V. Verecundus.*

Pudor, oris, Zucht/ Scham. *Syn.* Verecundia, rubor, ingenuitas, integritas, modeſtia.)(*Petulantia, protervitas.* *Epi.* Honeſtus, mirificus, moderator cupiditatis, periculoſus, ſingularis, ſubruſticus, ſummus. *Uſus.* Pudor eſt moderator cupiditatis, ornamentum florentis ætatis. Si non famæ pudor, ſupplicii metus te abſterreat. Pudorem dimittere. *Vid. Modeſtia. Verecundia.*

Puella, æ, Mägdlein/ Jungfräulein. *Uſus.* Belliſſima puella.

Puer, i, Knab/ Bube. *R. Ex Hebr.* Bar, *idem, vel a* purus. *Syn.* Filius, infans, ſervus. *Epi.* Acerbus, charus & jucundus, clarus & nobilis, conſcius, egregius, fatuus & non gravis & non continens, feſtivus, formoſus, non grandis, humaniſſimus, infans, inſignis, miſer, modeſtiſſimus & ſuaviſſimus, nobilis, optimus, parvulus, parvus, patrimus & matrimus, prætextatus, pulchellus, pulcherrimus, ſapientior, ſuavis & amans alicujus, ſupplex, teter & fœdus. *Pueri* Delicati, feſtivi, formoſi, ingenui.)(Meritorii, lepidi ac delicati, regii, ſymphoniaci, venales. *Adv.* Penè, potiùs, planè. *Uſus.* His pueris nihil poteſt eſſe feſtivius. Inter ſuos omnium deliciarum, omnium artium puerulos. Infirmâ ætate puer, imbecillâque vi mentis. Artes, quibus a pueris dediti fuimus. *Phraſ.* A puero, a teneris unguiculis, â pueritia, ab adoleſcentia, ab initio ætatis; ab ineunte pueritia, ætate; inde usque à togâ pura, â pueris, â primis temporibus ætatis noſtræ, â parvis, â primo tempore adoleſcentiæ, ab incunabulis, â parvis; â parvulis doctrinæ fuit ſtudioſus. Multa temerè in pueritia committuntur; multa leviter, multa inani quôdam ſtudiô, in teneris annis, in primis temporibus ætatis, ab ineunte pueritia, â primo ætatis initio committuntur.

Puerilis, e, bůbiſch/ läppiſch/ kindiſch. *Uſus.* Exercitatio, delectatio, ſpecies puerilis.

Pueriliter, kindiſcher Weiſe. *Syn.* Stultè.

Pueritia, æ, Kindheit. *Syn.* Primum tempus ætatis, primus actus vitæ, ætatis tyrocinium. *Epi.* Extrema, iners, petulans. *Uſus.* A pueritiâ mihi cognitus es.

Puerulus, i, Knäblein/ kleiner Knab. *Syn.* Puſio.

Pugil, is, Kämpffer/ Fechter. *Syn.* Athleta. *Epi.* Olympionices, cupidus olympiorum, inexercitatus.

Pugilatio, onis, das Fechten/ Kämpffen.

fen. *Syn.* Pugilum exercitatio. *Usus.* Pugilatio, luctatio, curriculi.

Pugio, onis, Stoß-Degen/ Dolch. *R. ab antiq.* pugo, *pro* pungo. *Syn.* Gladius brevis, sica. *Epi.* Cruentus, plumbeus, præsens, stillans.

Pugna, æ, ein Streit/ Gefechte / Treffen/ Schlacht. *R. à* pugnus; *veteres ante armorum usum pugnis certabant.* *Syn.* Prælium, certamen. *Epi.* Acerrima, calamitosa, equestris, gladiatoria, incredibilis, mala, navalis. *Pugnæ* innumerabiles, maximæ præclarissimæque, mirificæ, pedestres. *Usus.* Certum pugnæ diem *constituere.* Pugnæ locum quærere. Hostem ad pugnam evocârunt nostri, elicuerunt. Pugnæ copiam ac potestatem hostibus fecêre. Pugnam denique nostri *capessunt*, committunt, conserunt, faciunt; ad pugnam procedunt, procurrunt, summâ contentione pugnâ decertant. Post horas aliquot *laxata* est pugna, remisit, senuit, sedata, inclinata, &, postquam aliquamdiu extracta, per noctem dirempta est. *Detrectabant* pugnam hostes, suos â pugna cohibebant, prohibebant, continebant. Pugnam *iterare*, instaurare, restituere de integro. Denuò in pugnam succedere. *Phras.* In illo prælio ducenti homines insigni fortitudine ceciderunt; in illo conflictu, bello, congressu, certamine ducenti homines virtute præstante mortem oppetierunt, occubuerunt, desiderati sunt. Ducentos homines pugna sustulit. *Vid. Certamen. Prælium.*

Pugnaciter, streitbarlich *Syn.* Pertinaciter. *Usus.* Pugnacissimè defendere suam sententiam.

Pugnator, oris, * Kämpffer / Streiter / Fechter. *Epi.* Maximus, & considerratus, & lentus. *Usu.* Fortissimi quique pugnatores cecidêre.

Pugnax, cis, streitbar / tapffer. *Syn.* Pertinax, bellicosus.)(*Pacatus.* *Usus.* Oratio pugnax, centurio pugnax & lacertosus. In disputando perpugnax.

Pugno, are, streiten/ kämpffen / fechten. *Syn.* Dimico, certo, congredior, depugno, contrarius sum.)(*Pacem accipio.* *Adv.* Acriter, apertissimè, cominùs in acie, contrà, magnopere, mirabiliter, mirificè, periculosè, simulatè, vehementer, verè. *Usus.* Conditione pacem accipere malui, quàm pugnare. Hæc inter se Stoici cum Peripateticis pugnant. 2. *Curo, contendo.* Illud pugna, & enitere, Hoc non magnopere pugno. *Phras.* Pugnatum est acerrimè; tumultuoso & minaci pugnæ genere excitus hostis; potiùs acie decernere visum, quàm inclusi de tectis mœnibusque decertarent; manus consertæ cominùs cum hoste, signa collata, tandem ad universæ rei dimicationem ventum est; pugnam capessivêre, Duces suismet ipsi corporibus miscuêre certamina; prælio cum hostibus contendêre; jam ad gladios, ad manus, ubi Mars est atrociissimus, ventum; aliquoties æquô campô collatisque signis certatum; peditum acies ingenti vi conflixit; ferrô decernere est visum; infestis cuspidibus, infestis animis concursum; pugna inita, anceps prælium, multos utrinquè & fortissimum quemque absumpsit; coorti omnes in pugnam; rumultuariô prælio ac procursu magis militum, quam ex præparato, aut jussu Imperatorum atrox dimicatio fuit. Procursariones primùm leviaque certamina variô eventu inita; descensum deinde in aciem, signisque collatis justô prælio per multas horas pugnatum. Equestri imprimis prælio quotidie contendêre; cruentâ pugnâ denique depugnatum, decertatum est. *V. Certo.*

Pugnus, i, Faust. *R. à πυγμὴ.* *Usus.* Pugnis & calcibus concidere aliquem. Verbis inter se & pugnis contendere; certare pugnis, calcibus unguibus, morsu.

Pulcer, ra, um, schön / fein / hübsch / wohlgestalt. *R. à πολύχροος, multicolor.* *Syn.* Formosus, decorus, præclarus, visendus, egregius, egregiâ formâ, specie liberali, egregia facie, eximiâ facie, formæ præstantiâ. *Usus.* Suum cuique pulchrum est. Hominem pulchrè nôram. Pulcherrimè ferre adversam fortunam. *Phras.* Adolescens perpulcer; mirâ quâdam suavitate & lepôre, summâ formæ dignitate; Cujus candor, proceritas, vultus oculique neminem non percellunt;

aptâ membrorum figurâ; mirâ coloris ſuavitate, inſigni venuſtate & corporis pulchritudine; mirâ ſpecie, dignitate, pulchritudine inſignis; formâ lepidâ & liberali; facie concinnâ & venuſtâ; lcitus adoleſcens, & longè feſtiviſſimus æqualium.

Pulchritudo, inis, Schönheit/ feine Geſtalt / Hübſchigkeit. *Syn.* Forma, ſpecies, dignitas, forma & ſpecies liberalis. *Epi.* Excellens, formæ muliebris eximia, inſatiabilis, mera, recens atque integra, tanta. *Uſus.* Pulchritudo corporis aptâ compoſitione membrorum movet oculos & delectat, quòd inter ſe partes omnes cum lepore conſentiant. Virtus tantam habet pulchritudinem ac ſplendorem, ut nulla ſpecies excogitari poſſit ornatior. Fæminam venuſtas decet, virum dignitas. *Thraſ.* Lucretia erat eximiâ pulchritudine; incredibili venuſtate, gratiâ, decentiâ, decore, formâ prædita erat; formâ ornata, exornata erat; formâ fulgebat, affulgebat, excellebat, præfulgebat, præſtabat, pollebat, conſpicienda erat, florebat; belliſſimâ ſpecie erat, ſpecioſa erat. Lucretia pulchritudinis omnis exemplar erat. *V. Forma.*

Pulcrè, ſchön/ hübſch / fein. *Syn.* Decorè, bellè, *Uſus.* Mihi pulcrè eſt; beatus ſum. Pulcherrimè factum.

Pullarius, ii, ein Hüner-Hirt. *Uſus.* Oblata eſt religio pullariorum admonitu.

Pullus, a, um, ſchwartz. *Syn.* Ater, niger. *Uſus.* Veſtis, toga pulla.

Pullus, i, das Junge eines jeden Thiers. *Syn.* Tener, volucris. *Epi.* Columbinus, milvinus, ſaturi. *Uſus.* Attulit in cavea pullos.

Pulmentum, i, Zugemüß. *R. quaſi* pulſimentum *à* puls. *Syn.* Obſonium.

Pulmo, onis, Lunge. *Syn.* Hauriendo ſpiritui pars apta. *Uſus.* In pulmonibus ineſt raritas quædam & ſimilis ſpongiis mollitudo, ad hauriendum ſpiritum aptiſſima.

Pulpamentum, i, ein Leckerbißlein / ſchleckerhafft Stück Fleiſch. *Syn.* Cibus lautior. *Uſus.* Mihi pulpamentum fames eſt.

Pulpitum, i, * ein Gerüſt oder Bühne/ Cantzel / Pult *R. à* βολβὸς, *eminentia. Syn.* Locus ante ſcenam editior, ſuggeſtus.

Puls, tis, Brey/ ein Mueß. *R. à* πόλτος. *Uſus.* Offa pultis.

Pulſatio, onis, Schlagung/ Klopffung. *Syn.* Verberatio.

Pulſo, are, ſchlagen/ klopffen. *Syn.* Verbero, percutio. *Adv.* Vehementius, extrinſecus. *Uſus.* Pueri tui modò me pulſabunt. Januam pulſare.

Pulſus, ûs, ein Stoß/Trieb/Schlag/ das Klopffen. *Syn.* Motus, impulſus, agitatio. *Epi.* Adventitius, alienus, externus, extremus. *Uſus.* Intermiſſò impetu, pulſuque remorum. Inanimum eſt, quod pulſu agitatur externô.

Pulverulentus, a, um, ſtaubicht.

Pulvinar, is, Polſter / Haupt-Küſſen / Pfülbe. *Syn.* Lectus religione in templo poſitus & conſecratus Diis. *Epi.* Sanctiſſimum. *Uſus.* Ad omnia pulvinaria Deorum ſupplicatio decreta eſt.

Pulvinus, i, ein Pfülbe/ Küſſen/ Haupt-Küſſen. *Syn.* Lectulus, quô utimur, ut commodius ſedeamus. *Uſus.* Sella cum pulvino roſâ Melitenſi farto.

Pulvis, eris, Staub / Pulver. *R. à* pulſu, *quia vento pedibusque pulſatur. Syn.* Trita, arida, levis terra. *Epi.* Eruditus, multus. *Uſus.* Multus in calceis pulvis. Ortus ex diſtantibus locis pulvis velut nube inductâ omnia opplevérat. Altior denſiorque pulvis ſublatus hoſtis adventum indicabat. Proſpectum ademerat pulveris nubes, donec pulvis conſideret. 2. *Forenſis acies, Doctrina.* Educere orationem ex umbratili exercitatione in pulverem.

Pumex, icis, * Reib-Stein / Bims-Stein / Tug-Stein / Bad-Stein. *R. q.* ſpumex *à* ſpuma, *eſt enim lapis levis & cavernoſus ſpongiæ inſtar. Syn.* Lapidis genus cavernoſum.

Punctim, * mit Stechen/ ſtichweiß. *Uſus.* Hiſpani punctim magis quàm cæſim feriunt.

Punctum, i, ein Punct / Tipflein. *Syn.* Lineæ extremum, quod magnitudinem nullam habet. 2. *Momentum.* Unô punctô temporis tot cædes editæ. Omnibus

mnibus minimis temporis punctis diligenter utere. Ne punctum quidem temporis oppugnatio respiravit. 3. *Suffragia.* Quot in ea tribu puncta tulisti? Punctis singulis honorem colligere. 4. *Capita rationum præcipua, vel conclusiones ipsæ.* Minutis interrogatiunculis quasi punctis conficit, quod proposuit.

Pungo, ere, stechen. *Syn.* Ango, malè habeo, molestiam affero, perstringo, stimulo, stimulum admoveo, stimulis fodio. *Adv* Perleviter. *Usus.* Hunc mihi ex animo scrupulum evelle, qui me dies & noctes stimulat & pungit. Pupugit me tua epistola.

Punio, ire, strafen / rächen / anthen. *R. à* pœna. *Syn.* Vindico, castigo, plecto, ulciscor, pœnâ vel supplicio afficio, supplicio constringo, animadverto, pœnam sumo, supplicium adhibeo, supplicio vindico, supplicium alicui irrogo; mulctam vel pœnam irrogo, alicui tribuo; supplicium adhibeo, exemplum in aliquem edo. *Adv.* Crudelius, levius. *Usus.* Sontes, maleficium, peccata punire. *Phras.* Æquum est scelera severè punire, vindicare, expiare; mulcta, vinculis, verberibus coërcere; verbis castigare; pœnam sontibus irrogare; pecuniâ aliquem mulctare. Æquum est, ut rei pœnas scelerum pendant, dependant, persolvant; pœna capitis constituatur in reos; pœnis legibusque judiciorum teneantur; vitia hominum & fraudes morte mulctentur; ut pœnam meritam habeant, meritissimis plagis concidant; pares sint noxis pœnæ, suôque quisque vitiô plectatur. Severa sit animadversio & castigatio; meritum mali infortunium ferant; spretorum Numinum magnam mercedem habeant, ut in summum cruciatum veniant, supplicium de se dent, pœnas legibus debitas ferant. Quò enim impunitior fuerit iniquitas, hôc erit efferatior. Animadvertendum est in homines nocentes. Justa est in illos animadversio; animadversione uti adversùs improbos oportet; afficiendi sunt pœnâ, vindicandi, plectendi, ulciscendi, puniendi, castigandi, multandi, malè multandi sunt. Sumendum est de improbis supplicium; capere pœnas de improbis æquum est; Luant improbi pœnas factis dignas; Debitum supplicium persolvant; dignâ eorum factis animadversione plectantur, afficiantur. Oportet pœnas ab improbis judiciô persequi. Id agendum est Magistratibus, ut pœnas ab illis debitas judiciô exigant. Improborum audaciam meritâ pœnâ comprimere Magistratus debent.

Punitor, oris, Straffer / Rächer. *Syn.* Ultor, vindex.

Pupilla, æ, Augapffel. *Usus.* Fœminæ visu nocent, quæ duplicem pupillam habent.

Pupillus, i, ein Wäißlein / Mündling. *Syn.* Impuber, qui desiit esse in patris potestate. *Epi.* Infans. *Usus.* Pupillum fraudare, cujus ætatem & solitudinem, etiamsi tutores non essent, defendere Prætor debuit.

Puppis, is, der hintere Theil eines Schiffes. *Syn.* Pars navis posterior.)(*Prora.* *Usus.* Gubernator sedens in puppi, convertere navim ad puppim.

Purè, rein / sauber. *Syn.* Castè, simpliciter, candidè. *Usus.* Quietè, purè, eleganter acta ætas.

Purgatio, onis, Reinigung / Säuberung. *Syn.* Satisfactio, excusatio. *Usus.* Inediâ, purgationibus, vi morbi consumptus. Purgatio est, cùm factum conceditur, culpa removetur.

Purgatorium, ii, Fegfeur. *Phras.* Locus & regio apud inferos, in quo elapsi è corporibus humanis piorum animi, antequam in beatorum sedes transferantur, salutarium flammarum ignibus lustrantur & perpoliuntur.

Purgo, are, reinigen / säubern. *R. quasi* purum ago; *ex* purus & ago. *Syn.* Expurgo. *Adv.* Diligenter, præcipuè. *Usus.* Alvum purgare; Educ tuos tecum, purga urbem. 2. *Excuso, defendo, culpâ libero.* Purgavit se mihi per literas de negligentia scribendi & veniam petit. *V. Excuso.*

Purpura, æ, Purpur / Purpur-Schneck. *R. à* πορφύρα. *Epi.* Demissa ad talos, plebeia ac penè fusca. *Usus.* Purpurâ qui fulgent; Regali purpurâ ornatus.

Purpurasco, ere, roth werden / wie Purpur. *Syn.* Purpureum fieri.

Purpuratus, a, um, **mit Purpur bekleidet.** *Syn.* Conchyliatus, purpurâ ornatus. *Usus.* Illum regnantem videbam, istum illius purpuratum.

Purpureus, a, um, **von Purpur/purpurfarbig.** *Usus.* Vestis, pallium purpureum.

Purus, a, um, **rein / sauber.** *R. à πῦρ, ignis; quia is omnia purificat. Syn.* Mundus, castus, inviolatus, integer, liquidus.)(*Crassus & concretus. Usus.* Castus animus & purus, omni admistione corporis liberatus. Mens pura ac integra. Aër tenuis & purus. Nihil in historia dulcius purâ & illustri brevitate. Suspicione omni vacui mores & puri.

Pus, ris, **Eiter.** *R. à πύθω. Syn.* Sanies.

Pusillus, a, um, **klein / sehr klein.** *Syn.* Parvus, brevis. *Adv.* Valdè. *Usus.* Pusilla epistola, liber. *V. Parvus.*

Pusio, onis, **ein junges kleines Kind.** *R. à παῖς. Syn.* Puerulus.

Pustula, æ, **Bläßlein / Blätterlein.** *R. quasi* perustula *à* perustus. *Syn.* Tuberculum in summo cutis nascens.

Putamen, inis, **eine Schaale/ Schelffe.** *Syn.* Nucis durior cortex.

Putatio, onis, **das Beschneiden der Bäume oder Wein-Reben.** *Usus.* Putatio vitium & arborum.

Puteo, ere, **stincken.** *Syn.* Malè olet.

Puteus, ei, **eine Pfütze / Ziehbrunn.** *Usus.* Haurite aquam de puteo. *Vid. Odor.*

Putidè, **stinckend.** *Syn.* Fastidiosè, molestè, ineptè, odiosè dicere, se gerere.

Putidus, a, um, **stinckend.** *Syn.* Odoris mali, malè olens, insuavis, molestus, gravis, fastidiosus. *Usus.* Hæc molesta fortasse tibi & putida videntur. *Vid. Odiosus.*

Puto, are, **vermeinen.** *Syn.* Reor, sentio, opinio mea fert, in ea opinione sum; eô sum consiliô, ut putem; censeo, habeo, judico, æstimo, existimo, mihi persuadeo, opinio me tenet. *Adv.* Acutè, ad extremum, etiam atque etiam, falsò, planè ita, rectè, non, vanè. *Usus.* Primum illud debes putare, nihil esse quod &c. Pro nihilo putare aliquem. Ego te unum plurimi puto. Rem ipsam putemus. 2. *Inc.* Putare rationes cum publicanis. *Thras.* Puto exitum fore, qualem sum auguratus; opinor, arbitror, autumo, existimo, judico, censeo, duco, reor, sentio, ita mihi persuasi, ita in animum induxi meum, pro certo habeo, exploratum habeo, minimè dubito, planè credo. Prorsus, omnino, penitùs, certò, pro certo, minimè dubitanter credo, exitum fore, qualem sum auguratus, qui auguriô meô respondeat, quem prædixi. *V. Opinio, Iudico.*

Putrefacio, ere, *** stinckend machen.** *Syn.* Corrumpo, dissolvo.

Putresco, ere, **verfaulen / stinckend werden.** *Usus.* Sui, ne putresceret, anima pro sale data est.

Putridus, a, um, **faul/stinckend.** *Syn.* Rancidus.

Putris, e, *** vermodert/ stinckend/ faul.** *R. à πύθω, putrefacio. Syn.* Putridus, corruptus.

Putus, a, um, **rein/ sauber.** *Syn.* Purus, sincerus.

Pyxis, dis, **eine Büchse der Apothecker/ oder Kramer-Büchse.** *Usus.* Venenum pyxidem tradere, expedire.

Q.

Quà, **dahindurch.** *Syn.* Partim, quâ parte vel ratione. *Usus.* Quà dominus, quà servi. Licet mihi vagari, quà volo. Quà itineris, quà navigationis consilia.

Quàcunque, **wohinaus.** *Usus.* Quàcunque velis vagari.

Quadrantarius, ii, **der auch um einen Heller die verächtlichste Dienste thut.** *Syn.* Qui quadrante nummi meret.

Quadrageni, æ, a, **viertzig/je viertzigmal.** *Syn.* Quadragies. *Usus* Quadragena millia, **viertzig tausend.**

Quadrans, tis, *** der vierdte Theil.** *Syn.* Quarta pars assis.

Quadratus, a, um, **viereckig.** *Usus.* Triangula illa Geometrarum & quadrata.

Quadriennium, ii, **Zeit von vier Jahren.**

Quadrifariam, *** in vier Theil getheilet.** *Syn.* Quadripartitò. *Usus.* Quadrifariàm diviso exercitu.

Quadrigæ, arum, vier Roſſe neben einander an einem Wagen / vierſpännicger Wagen. *Syn.* Rheda quatuor equis vecta. *Epi.* Poëticæ, pomeridianæ. *Uſus.* Bruti adoleſcentia per medias laudes quaſi quadrigis vecta.

Quadrigarius, ii, ein Fuhrmann/der mit vier Roſſen fährt. *Syn.* Qui quadrigas agitat.

Quadrijugus, a, um, vierſpännig. *Uſus.* Curru quadrijugô raptari.

Quadrimus, a, um, vierjährig. *Syn.* Quatuor annos habens.

Quadringenti, vierhundert. Quadringentesimus, der vierhundertſte. Quadringenties, vierhundert mahl. Quadringenus, vierhundert mahlig. Quadripartitus, in vier Theile getheilet. Quadriremis, vierruderig.

Quadro, are, viereckig machen / ſich zuſammen ſchicken und reimen. *Syn.* Convenio. *Adv.* Apertè. *Uſus.* Omnia turpia in hunc hominem quadrant. Sunt quædam in te ſingularia, quæ in nullum hominem neque dici, neque convenire poſſunt. Agmine quadratô incedere.

Quadrum, i, etwas vierſchrôtiges / oder viereckigtes / ein Viereck. *Transl.* à Geometris perfectionem ſignificat, cùm nihil excurrit, nec deeſt. *Uſus.* Redigere ſententias in quadrum, numerumque. Arripe inconditam alicujus ſententiam & diſſipatam, eamque verborum commutatô ordine in quadrum redige.

Quadrupes, dis, vierfüſſiges Thier. *Syn.* Beſtia. *Epi.* Vaſta, multæ. *Uſus.* Nihil inter te & quadrupedem intereſt.

Quadruplator, oris, Vorſchwätzer/heimlicher Angeber / der die Leuthe vor Gericht anaiebt. *Syn.* Delator criminum publicorum, cui pars quarta cedat bonorum ejus, quem detulit. *Uſus.* Homo omnium quadruplatorum teterrimus.

Quadruplex, icis, vierfach.

Quadruplum, i, idem. *Uſus.* Dare judicium in aliquem in quadruplum. Quadrupli çondemnari.

Quæro, ere, forſchen/ſuchen/fragen. *R. Ex* ἐρέω, *vel compoſit.* ἐπερέω. *Syn.* Scrutor, veſtigo, indago, excutio, aucupor, requiro, exquiro.)(*Reſpondeo. Adv.* Aliunde, ampliùs, apertè, contumelioſè, copioſiùs, curioſè de aliquo, diligenter, extrinſecùs, aliunde, falſò, foris, honeſtè, jam diu nihil, identidem, magnopere, multum diuque, non proprie, omnino, otioſè, privatim, procul, rectè omninò, ſeparatim, ſigillatim, ſubtilius, usquequaque. *Quæri* Commodius, ſeparatim, comparatè, communiter, generatim, maximè & primùm, nusquam, obſcurè opes, ſecretò, ſimpliciter, vehementer. *Uſus.* Quærere & quaſi percunctari. Rem mercaturis faciendis honeſtè quærere. 2. *Volo ſcire, peto, ſciſcitor, conſulo, interrogo, contor, percontor.* Multa ex eo quæſivi, ab eo, de eo. 3. *Quæſtionem habeo.* More majorum de ſervis in Dominum quæri non licet. Quærere de pecuniis repetundis, de cæde. *Phraſ.* Undique hominem quæro, inveſtigo & conquiro; oculis hominem quæro, voce poſco; ut terrâ marique conquireretur, mandavi; ſcrutatus ſum, quæ potui, & quæſivi omnia; circumſpexi, luſtravi, perquiſivi omnia, neque tamen ejus veſtigium ullum apparet. Defeſſus ſum urbem totam perveſtigando; omnia circumcurſavi, omnibus in latebris perreptavi, oculis, auribus, ut hominem perveſtigarem. Ut Poëtarum fabulæ narrant, multùm ſtudii poſuit Ceres in filia perquirenda, quam inferorum DEUS Pluto ſurripuerat. Ut Poëtarum fabulæ narrant, diu ac multum Proſerpinam Ceres perquiſivit, inveſtigavit, valde vigilavit in filia perquirenda; omnia loca permeavit, perluſtravit, inveſtigavit, penetravit Ceres, ut filiam reperiret. Nullum Ceres locum, nullas in quærenda filia latebras omiſit. Quò non ivit, quò non acceſſit Ceres, ut filiam reperiret? *V. Inquiro. Indago.*

Quæſitor, oris, der Obriſt-Lieutnant oder Gerichts-Herr über einen peinlichen Handel. *Syn.* Judex quæſtionis. Prætor vel Judex, qui judicium exercet, vel qui præeſt quæſtioni rerum capitalium & de repetundis. *Epi.* Æquus, gravis, firmus. *Uſus.* Hunc quæſitorem & judicem fugiebant.

Quæſo, ich bitte dich; ey lieber. *Syn.* Obſecro, quæro, peto. *Adv.* Magnopere,

pere, maximopere. *Usus.* Quæso, quid mihi faciendum? *Phras.* Dic, quæso, quid facto opus? Obsecro, amabo te, quid agendum suades? amabo te, si consilium dederis. *V. Rogo.*

Quæstio, onis, Frage. *Syn.* Dubitatio, controversia, inquisitio, disceptatio. *Epi.* Absoluta, acerrima, communis, constituta, definita, definitiva, diffusa, ficta, incorrupta, infinita, iniqua, integra, judicialis, legitima, magna, nova, obscura, perdifficilis & obscura, periculosa & infinita, perpetua, plena catenarum atque judicum, ex altera parte peculatus, publica, pulcherrima ad cognitionem animi & ad considerandam religionem necessaria, quanta & quàm periculosa & quàm infinita, subdifficilis, superior, tota. Quæstiones definitæ, infinitæ, crudelissimæ, maximæ & minimæ & salutares, obscuræ & naturales, perpetuæ, remotæ ab officio oratoris, totæ, universæ, modicæ & paucæ. *Usus.* Aliquid in quæstionem ac disceptationem vocare. Id in quæstione versatur, ponitur, Poëtæ quæstionem illam attulerunt, posuerunt, diligenterque tractârunt. 2. *Diligens in foro criminis, etiam per tormenta, inquisitio.* Quæstionem de injuria â judice postulare. Quæstionem decernere, constituere. Quæstionem habere, exercere de perduellione. In caput alicujus quæstionem de furto habere.

Quæstor, oris, Cassirer / Reuthmeister / Schösser / Amtmann. *Syn.* Ærarii & pecuniæ publicæ præfectus. *Epi.* Ædilicius, bonus, custos pecuniæ, dignus, infirmus & inops, levis, libidinosus, opratior, salax, sordidior, urbanus.

Quæstorium, ii, Renth-Kammer / Rentherey / das Renthen-Amt. *Syn.* Domus quæstoris.

Quæstorius, a, um, dem Säckel- oder Pfennig-Meister gehörig. *Usus.* Persona, vis, comitia quæstoria.

Quæstuosus, a, um, gewerbhafftig / gewinnsüchtig / wucherisch. *Syn.* Qui quæstum facit; Id, ex quo quæstus capitur. *Usus.* Mercatura, prædia quæstuosa & fructuosa.

Quæstura, æ, Amt eines Säckel-Meisters / Schösserey / Renth-Amt. *Syn.* Quæstoris munus. *Epi.* Funesta, grata & clara, hæreditaria, nefaria, tota.

Quæstus, ûs, Gewerb / Gewinn / Wucher. *Syn.* Lucrum, compendium, commodum, emolumentum, merces. *Epi.* Domesticus paternusque, fæcundus uberque totus, campestris, forensis, frumentarius, honestus atque concessus, illiberalis & sordidus, immortalis, improbissimus, judiciarius, magnus, maximus, mediocris, meretricius, nocturnus, precarius, quotidianus, turpis & odiosus. Illiberales & sordidi, immanes, immensi & intolerabiles, improbissimi, liberales. Sordidi, magni atque uberes, maximi. *Usus.* Habere Remp. quæstui. In mercaturâ magnum sibi & uberem quæstum fecit, comparavit. Vocem, linguam, se totum in quæstum conferre. *V. Lucrum.*

Qualis, e, welcherley / was für einer. *Syn.* Cujusmodi, cujus generis. *Usus.* Qualis sit status rerum, inde cognosces. Qualis vir sit, quid hominis & cujusmodi, qui vir, cujusque animi, ut affectus sit, inde senties.

Qualiscunque, er seye wie er wolle / wie er auch ist. *Syn.* Quicunque, cujusmodi, cujuscemodi, cujusque modi, cujusmodicunque, qualis libet.

Qualitas, tis, Gattung / Art / Beschaffenheit. *Usus.* Qualitatum aliæ sunt principes, aliæ ex iis ortæ.

Quàm, als. *Cum* ante & *quibusdam aliis.* *Usus.* Duobus ante seculis, quàm Plato floreret. Tertiô post die, quàm veneram. 2. *Cum comparativo*, sed hoc majus est, quàm ut â te postulem. Vehementior dolor, quàm ut ferri possit. Suscipere plus, quàm quantum præstare possis. 3. *Cum* possum & *superlativo.* Dico ergo quàm possum maximâ voce. Nidos quàm mollissimos struunt aves. 4. *Contra quam.* Contra faciunt, quàm pollicentur. Supra feret quàm fieri possit. 5. *Pro valde.* Oratio quàm elucubrata; sunt vestrûm quàm multi: sanè quàm gaudeo. Quàm volueris multa dicam.

Quamobrem, warum. *Syn.* Quare, quid ita? cur, quò. *Usus.* Quamobrem ita statuas, velim.

Quamprimum, mit ehestem / auff das ehiste / ehistens. *Syn.* primô quôque tem-

tempore. Quàm mox, nullâ morâ, quam maturiſſimè.

Quamvis, wiewohl. *Syn.* Quantumvis, quanquam, licèt.

Quandiu, wie lang. *Syn.* Dum, quantum, quoad, quam, quousque, quem ad finem.)(*Tamdiu. Uſus.* Quousque, quamdiu, quem ad finem nos iſte furor tuus eludet?

Quando, ſintemahlen / wann. *Syn.* Cùm, ubi. *Uſus.* Quando tandem? Quando, cum tibi ſcripſero, te moveas, velim &c. 2. *Cum, quia, quoniam, poſtquam, quandoquidem.* Quando verò res ita habent. Quando te video ita deſidera-re, obſequar voluntati tuæ.

Quandocunque, ſo offt und viel. *Syn.* Quôcunque tempore.

Quandoque, bißweilen. *Syn.* Aliquando.

Quandoquidem, ſintemahlen. *Syn.* Nam, quia. *Uſus.* Quandoquidem potes, fac tandem promiſſa. 2. *Cum, poſtquam.* Quandoquidem honeſtum ipſa virtus eſt.

Quanquam, wiewohl / obgleich / obſchon. *Syn.* Tametſi, etſi, ſcilicet, quamvis. *Uſus.* Quanquam ea verba ſatis ſunt impropria.

Quantopere, wie ſehr.)(*Tantopere. Uſus.* Non tantopere deſiderabam, quantopere delector.

Quantuluscunque, ſo geringe als es iſt. *Uſus.* Quantulum id cunque tibi eſt.

Quantum, wie viel / als viel / ſo viel möglich. *Syn.* Ut maximè, quàm, quot, quatenus. *Uſus.* Laborabo, quantum maximè poſſum; quantum in me eſt. Quantum judico. Quantum in me ſitum eſt; quantum ex illo cognovi; quantum eſt in occaſione, in celeritate. *Phraſ.* Enitar, quantùm poſſum, quà valebo, quoad rei natura patietur, quoad licebit, pro virili parte, quam potero; contendam, quod in me fuerit.

Quantumvis, wiewohl / obſchon / obgleich. *Syn.* Licèt, quamvis.

Quantus, a, um, wie viel / wie groß. *Uſus.* Dixi tantâ contentione, quantum forum eſt. Ignoras, quæ, qualis & quanta ſit vis amicitiæ.

Quantò, je / wie viel mehr. *Syn.* Quò. *Uſus.* Quantò magis philoſophari delectabit.

Quantuscunque, ſo groß und viel es ſeye. *Uſus.* Totum hoc quantumcunque eſt, tuum eſt.

Quapropter, warum / darum. *Syn.* Quare, quamobrem, quocirca. *Uſus.* Quapropter vos oro, Judices.

Quaqua verſus, allenthalben / überall.

Quare, warum / weßhalben. *Syn.* Quamobrem, quapropter, ex quo. *Uſus.* Quare illud reſtat. 2. *Cur.* Quare hoc negaſti? *Thraſ.* Quare id conſilii cœpit? Quem in finem? Quid erat, quod ita ſtatueres? ut quid? quid ita? quam ob cauſam ita apud te conſtituiſti? quid erat? quamobrem? Quid accidit, cur iſta velles? Quibus rebus adductus? Quid eſt cauſæ, cur ita potiſſimum velles? quid ita? quò tandem nomine ita conſuluiſti? quâ gratiâ? quid eſt, quapropter ita ſtatueres? Quid tibi iſthuc in mentem venit?

Quartana, æ, viertägiges Fieber. *Epi.* Levior. *Uſus.* In quartanam converſa eſt vis morbi.

Quaſi, als / ſchier / gleichwie / gleichſam. *Syn.* Tanquam, quodammodo, perinde ac ſi. *Uſus.* Quaſi deſperatos eos relinquamus. *Phraſ.* Negotium tuum quaſi rem meam procurabo; tanquam mea res eſſet; perinde quaſi de me ageretur; velut mea cauſa eſſet; rerum mearum modo; inſtar meæ rei curabo; non ſecus ac meas res curabo; mearum rerum ſimilem curam geram; quaſi ſi mea procurarem, ſic tua procurabo.

Quaſſatus, a, um, zerquetſcht / zerſtoſſen / zerſchüttelt. *Syn.* Fractus, debilitatus.

Quatefacio, ere, erſchütteren. *Uſus.* Nullô præſidiô quatefeci Antonium.

Quatenus, wie weit / ſo weit / in ſo fern. *Syn.* Quantum, *finis, termini, menſuræ ratione.* *Uſus.* In omni re videndum & ſtatuendum eſt, quatenùs. Id videamus, quatenus amor in amicitiis progredi debeat. 2. *Quod attinet, ex ea parte, quà, quâ in parte, tum.* Advertendum etiam, quatenus ſermo delectet. Accipio excuſationem ex ea parte, quatenus.

Quatuordecies, vierzehen mahl. Quaternus.

Quatio, ere, erſchüttern / quetſchen.

R. à κεδάω, ſeu σκιδάω, diſſipo. Syn. Quatefacio.

Quatriduum, i, die Zeit von vier Tägen. Quatridui abeſt. Quatriduo ante venit.

Quatuorviratus, ûs, die Würde und Hochheit der Vier-Herren. *Syn.* Quatuorviri.

Quemadmodum, gleichwie. *Syn.* Ut, ita ut, perinde ut, ſicut. *Uſus.* Exquire, quemadmodum ſe nunc gerat. 2. *Quomodo, quâ ratione, quâ viâ.* Semper providi, quemadmodum ſalvi eſſe poſſemus. *V. Sicut.*

Queo, ire, mögen / vermögen / können. *Syn.* Poſſum. *Uſus.* Non queo ad te ſine lacrimis ſcribere. *V. Poſſum.*

Quercus, i, & ûs, Eich-Baum. *Epi.* Glandifera, vetus.

Querela, æ, Klage. *Syn.* Querimonia, conqueſtio, lamentatio. *Epi.* Graviſſima, iniquiſſima, inveterata, invidioſa, juſta, magna, mira, miſera & luctuoſa, neceſſaria. Publicæ, aſſiduæ, inauditæ, multæ, quotidianæ. *Uſus.* Nunc venio ad querelam & ſuſpicionem tuam. Querelis quotidianis nihil proficio. Epiſtola plena ſtomachi & querelarum. *Phraſ.* Plena erant omnia querelarum; lacrimantes queſti ſunt; dolorem ſuum nobis impertiverunt, querebantur cum luctu & gemitu; fremebat urbs tota; querimoniæ de inimicorum injuriis conventusque habebantur. Expoſtulabant de injuriis; fuit communis omnium vociferatio; fama communis & querimonia, concurſus plorantium, tempeſtas querelarum ſecuta eſt; primò ſecretæ multorum indignationes exaudiebantur, dein ad criminationem & publicam querimoniam res exceſſit. *Vid. Lamentatio.*

Queribundus, a, um, kläglich. *Syn.* Lamentabilis.

Querimonia, æ, Beſchwerung / Klage. *Syn.* Querela, lamentatio. *Epi.* Communis, juſta, magna, quotidiana, ficta. libera.

Queror, i, klagen / ſich beklagen oder beſchweren. *R. à κινύζομαι, idem. Syn.* Conqueror, expoſtulo, deploro, querelam vel querimoniam habeo, querelas deploro, querelas jacio. *Uſus.* Cum luctu & gemitu de injuriis mecum querebatur, DEûm atque hominum fidem implorabat. *Phraſ.* Jure de te queror, conqueror, queritor. Æqua eſt mea de te querela expoſtulatioque; Cognoſco æquitatem querelæ expoſtulationis, querimoniæ meæ. Æqua mihi tecum eſt poſtulatio; jure te accuſo; quod in me commeruiſti, juſtam habet querelam. Æquam de te querimoniam habeo. Locus videtur eſſe tecum expoſtulandi, querendi de te, tui accuſandi.

Queſtus, ûs, Klage / Jammerklage / Beſchwerung. *Syn.* Querela, lamentatio. *Uſus.* Qui queſtus, qui mœror in tanta calamitate? *V. Querela.*

Qui? wie? *Syn.* Quomodo? *Uſus.* Qui hoc eſſe poterit?

Quia, dieweil. *Syn.* Quòd. *Uſus.* Nemo dolorem, quia dolor eſt, amat. Quod ni tu voluiſſes.

Quicquam, etwas. *Syn.* Prorſus. *Uſus.* Virtus, ſine quâ nihil quicquam egregium.

Quicquid, alles das / alles und jedes. *Syn.* Quæcunque res.

Quicunque, ein jeder. *Syn.* Quisquis, quivis, quisque.

Quid? was? *Uſus.* Quid eſt cur? quid pecuniâ fiet. Quid ejus ſit, videbo.

Quidam, jemand. *Syn.* Nonnullus, aliquis, certus, ullus, quisquam unus, *Uſus.* Hoc majus eſt quoddam, quam tu cenſeas. Quidam ex amicis.

Quiddam, etwas. *Syn.* Aliquid.

Quidem, ja / zwar. *Syn.* Etiam, profectò. *Uſus.* Cupio quidem certè. Hoc quidem verum eſt profectò. Non ſatis prudenter ille quidem.

Quidquid, alles das. *Syn.* Quod velis, quodcunque.

Quies, tis, die Ruhe. *R. Ex Gr. ἡσυχία, quies. Syn.* Requies, tranquillitas, laxamentum, otium, vacatio, ceſſatio, remiſſio, finis, reſpiratio.)(*Actio, labor. Epi.* Diurna & nocturna, placidiſſima, ſempiterna. *Uſus.* Excubabat animô, nec partem quietis admittebat; nec eum labor ad quietem revocabat; non eum quies, non remiſſio delectabat. Nunquam ſibi quietem dabat vel otium. Quiete uti & ſuavitatibus nefas habebat. /2. *Somnus.*

Ad

Ad quietem eamus. Quieti nos tradamus. In quiete, ſecundùm quietem ſæpe videre nobis aliqua & audire videmur. *Phraſ.* Utimur ſummâ quiete; ſumma nobis pax, ſumma tranquillitas data, in ſummo otio vivimus; reſpiramus denique & acquieſcimus; ocioſam ætatem & quietem agimus; Locô vivimus quietis & tranquillitatis pleniſſimô. Vitam tranquillam, remotam â procellis, invidiarum & judiciorum anfractibus, ſequimur. In viam beatæ, placatæ, tranquillæ vitæ deducti ſumus; ſine vi, ſine metu, ſine periculo ad otium nos totos referimus, tranquillis rebus, tacitis & pacatis utimur; in utramque aurem, ut ajunt, dormimus. Animis vacuis, ſine tumultu aut periculo jucundiſſimè reſpiramus.

Quieſco, ere, **ruhen.** *Syn.* Acquieſco, conquieſco.)(*Laboro, ago.* *Adv.* Contra, ita. *Uſus.* Quieſcamus denique & taceamus. *Phraſ.* Poſt tot moleſtias quieſcas licet. A tot moleſtiis quieſcas, quietem capias; quieti te tradas, quietô animô vivas, quietus eſto, vitam traducas quietam & ocioſam, vitam traducas quietè; vitam in quiete degas, licet. Labori finem impoſui, labori finem feci. Labori graviſſimo quies aliquando ſucceſſit; laborem terminavi, ad finem ad exitum perduxi; ſuſtinui, quoad oportuit; perfunctus, levatus, liberatus, ſolutus, exemptus ſum; Labor ad finem pervenit; jam me non urget, non premit, non vexat labor.

Quietè, **ruhig.** *Syn.* Tranquillè.

Quietus, a, um, **ruhig.** *Syn.* Tranquillus, compoſitus, conſtitutus.)(*Immoderatè agitatus, & fluctuans.* *Uſus.* Quietâ mente conſiſtere. Vitam quietam & ocioſam ſine ullo labore & contentione traducere. *Phraſ.* Quies nunc à negotiis eſt. Quieſcunt negotia, nec geruntur. Negotiorum nihil eſt. Quieſcunt homines; feriæ ſunt à negotiis. Prolatæ ſunt res. Rerum nihil geritur. Vacatio eſt â rebus gerendis; vacationem â rebus, quietem â negotiis concedit tempus.

Quilibet, **ein jeder.** *Syn.* Quivis, quivis unus, quicunque, unus quislibet.

Quin, **daß nicht.** *Syn.* Ut non, cur non, qui non. *Uſus.* Prorſus nihil abeſt, quin ſim miſerrimus. Nemo eſt, quin acutiùs &c. Nemo eſt, quin malit, quin exiſtimet.

Quincunx, cis, **fünff Unzen.**

Quindecies, **fünffzehen mahl.** Quindecim, **fünffzehen.** Quindecimvir, **Fünffzehen-Herr / Fünffzehener.**

Quinetiam, **ja auch.** *Syn.* Quin imo, atque etiam, quin præterea. *Uſus.* Id meum dolorem non levabat, quin etiam augebat.

Quingeni, **je fünffhundert.** Quingenti, **fünffhundert.** Quingenteſimus, **der fünffhundertſte.** Quinquageſimæ, **der fünfftzigſte Theil.** Quinquageni, **je fünffhundert.** Quinquaginta, **fuufftzig.** Quinque, **fünff.** Quinquennalis, **fünffjährig.** Quinquennium, **Zeit von fünff Jahren.** Quinque partibus, **in fünff Theilen.** Quinqueremis, **fünffruderig.** Quinquevir, **ein Fünffter-Herr.** Quinqueviratus, **Fünffter-Amt.** Quinquies, **fünffmahl.** Quintilis, **der Heumonat.** Quintus, **der fünffte.** Quinus, **je der fünffte / allemahl der fünffte.**

Quippe, **als / ſintemahl.** *Syn.* Nam, etenim, nempe, nec mirum, utpote.

Quiritatio, onis, * **Klage / Jammer-Klage / Winſeln / Klag-Geſchrey /** *Syn.* Lamentatio. *Uſus.* Fuga comitum & quiritatio facta eſt; tumultus totâ urbe diſcurrentium.

Quirites, tum, **die Römer / oder Burger zu Rom.** *Syn.* Populus Romanus.

Quirito, are, **klagen / winſeln / wehklagen.** *Syn.* Fidem populi Romani imploro. *V. Queror.*

Quis, quæ, quid, **wer? welcher?** *Syn.* Quæ res. *Uſus.* Quis autem dubitet? Quis enim eſt? Ecquisnam eſt?

Quisnam, **wer?**

Quiſpiam, **etwan einer.** *Syn.* Aliquis, quisquam.

Quisquam, **einer / jemand.** *Syn.* Aliquis.

Quisque, **ein jeder.** *Syn.* Unusquisque, quivis, quilibet. 2. *Cum comparativo.*

Quò

Quò quisque est ingeniosior, hòc docet laboriosiùs. Ut quisque optimè natus est, ita honoris cupidissimus.

Quisquiliæ, arum, Auskehricht / Kehrsel. *Syn.* Sordes.

Quisquis, jeder. *Usus.* Quisquis ille est, si modò est aliquis.

Quivis, ein jeder. *Syn.* Quilibet.

Quò, wohin. *Usus.* Quo tibi tantum opus erat? quo tantam pecuniam? quò faciliùs, hòc tardius. Non quò dubitem. Quorsum hæc oratio? Quò se miser vertet?

Quoad, wie lang/ so viel als. *Syn.* donec, usque dum. *Usus.* Quoad ejus fieri poterit. Eatenùs progredere, quoad liceat. Commodes te ei, quoad tua fides patietur.

Quocirca, wes wegen/ des wegen. *Syn.* Unde, ex quo, quò, itaque, quamobrem. *Usus.* Quocirca benè majores nostri.

Quòcunque, wo auch/ wohin auch. *Usus.* Quòcunque veneris.

Quòd, darum/ daß/ dieweil. *Syn.* Quia, quò. *Usus.* Gratum est, quòd quieveris. Quòd utinam vitæ minùs cupidus fuissem. 2. *nam si.* Quòd si mihi permisisses.

Quodammodò, auf Arth und Weise/ etlicher massen. *Syn.* Quasi.

Quomodò, wie/ welcher Gestalt. *Syn.* Quô pactô, quemadmodum, quâ ratione, quî, quâ viâ, ut, quibus præsidiis & adjumentis. *Us.* Quomodò nunc sum, miserrimus certè sum.

Quomodocunque, wie es wolle/ wie es auch ist. *Syn.* Utut, utcunque, quoquomodo, quôcunque modô, quibus rebus possis. *Usus.* Quomodòcunque se res habet, ad nos advola.

Quondam, ehemahls/ ehedessen/ vor diesem/ weiland/ vor alters. *Syn.* Olim, quôdam tempore, aliàs; fuit quoddam tempus, cùm. *Us.* Et aliàs sæpè, & quondam apud Hortensium.

Quoniam, darum/ dieweil. *Syn.* Quia, pro eo, quod, quando. *Us.* Moriendum fuit, quoniam homo erat.

Quòquam, etwahin. *Syn.* Quocunque.

Quoquè, gleich auch. *Syn.* Etiam.

Quoquò, wohin auch. *Syn.* Quocunque.

Quoquomodo, auf was Arth/ und Weise/ wie auch. *Syn.* Quomodo, quôcunque modô, quâcunque ratione, omni ratione. *Usus.* Quoquò modo sis meritus.

Quorsam, wohin. *Syn.* Quò, ad quid, quem in locum? quem in finem? *Usus.* Quorsum hæc tua oratio? Quorsum hæc spectant? pertinent? Quorsum ista evadent, recident, fluent, erumpent?

Quot, wieviel. *Usus.* Quot, quantæ calamitates.

Quotannis, jährlich/ Jahr aus Jahr ein. *Syn.* Singulis annis.

Quotcunque, wieviel.

Quotidianus, a, um, täglich/ alltäglich. *Syn.* Communis, assiduus. *Usus.* Sermo fictus, cultus, vulgaris, usitatus, & quotidianus.

Quotidiè, täglich/ Tag vor Tag. *Syn.* Singulis diebus, indies, in singulos dies, nullâ non die, quôvis die. *Us.* Quotidiè magis obdurescit.

Quoties, (ens) wie offt/ so offt. *Usus.* Quoties, & quot nominibus auferes?

Quotiescunque, so offt nur. *Syn.* Quôcunque tempore, quandocunque.)(*Toties.*

Quotquot, so viel es nur seye/ so viel es auch ist. *Usus.* Duo aut quotquot fuerint.

Quotus, a, um, der wievielste. *Usus.* Quotusquisque est, qui &c. Quotus est ille denarius?

Quousque, wie lange. *Syn.* Quamdiu, quem ad finem, quoad, quatenus. *Usus.* Quousque, inquies? Quoad erit integrum.

Quum. * als/ nachdem. *Syn.* Cum.

R.

Rabidè, wüthend/ tobend/ rasend. *Syn.* Furenter, rabiosè. *Usus.* Omnia rabidè appetens cum inexplicabili cupiditate.

Rabidus, a, um, toll/ rasend/ wüthend. *Syn.* Furens, rabiosus. *Us.* Aspectu rabido. *V. Furens.*

Rabies, ei, Grimm/ Zorn/ Tollheit/ Wuth/ das Rasen/ Raserey. *R. a Sono literæ* R. *vel a* rapiendo. *Syn.* Furor. *Epi.* inusitata. *Usus.* Hecuba propter animi acerbitatem & rabiem in canem versa fingitur. *V. Furor. Ira.*

Rabiosè, unsinniglich/ rasender Weise. *Syn.* Rabidè, furiosè.)(*Leniter, quietè.*

Rabiosus, a, um, vom Zorn erbitzt/ wüthend/ tollsüchtig/ rasend/ tobend. *Syn.* Rabidus. *V. Furens.*

Rabula, æ, R. *qs. qui* rabidâ *contentione* radit;

radit; & nimia verbositate aures ferit. Zungendrescher; ein toller unsinniger Wäscher und Plauderer / sonderlich vor Gericht; ein schwätziger Advocat. *Syn.* Causidicus rabiosus, & ineptus. *Epi.* Probabilis. *Us.* Declamator de ludo, Rabula de foro.

Radicitus, von Grund aus. *Syn.* Stirpitùs, funditùs, omnino. *Usus.* Opiniones aliquas radicitùs ex animis extrahere, evellere, excutere. *V. Omnino.*

Rad.o, as, schimmern/ strahlen. *Syn.* Radios emitto, fulgeo.

Radiosus, a, um, * glänzend / schimmernd/ strahlend. *Usus.* Sol radiosus.

Radius, ii, Strahle/ Glantz. *Syn.* Quasi luminis jaculum.

Radix, cis, Wurtzel. *R. à Grac.* ῥίζα, quod idem significat. *Syn.* Stirps. *Epi.* Altissima. *Usus.* Vera virtus radices agit, radices habet altissimas, altissimis est defixa radicibus, quæ nullâ vi labefactari potest; firmissimis radicibus nititur. Non ramos solùm amputare vitiorum, sed ipsas radicum fibras evellere oportet.

Rado, ere, schaben/ kratzen/ abscheeren. *Usus.* Superciliis rasis.

Ramentum, i, * abgeschabtes Ding/ Abschabsel/ Abschnittlein/ Abgänglein. *Syn.* Tenuis particula, *quasi* a radendo. *Usus.* Argenti, auri ramenta.

Ramosus, a, um, * voll Aeste/ ästig.

Ramus, i, ein Ast/ Zweig. *Usus.* Arboris ramum defringere.

Rana, æ, Frosch/ Laub-Frosch.

Rancidus, a, um, * schimmlicht/ faul/ schmutzig. *Syn.* Putidus. *Us.* Rancidum Appium laudabanr antiqui.

Rapa, æ, eine Rübe. *Syn.* Rapum.

Rapacitas, tis, Rauberey/ Raubgierigkeit. *Syn.* Rapiendi cupiditas.

Rapax, cis, rauberisch. *Syn.* Prædo. *Usus.* Iste crudelis olim furunculus, nunc etiam rapax. 2. Citus, velox, rapax fluvius. *V. Prædo.*

Rapidè, eilend/ behend/ ungestümmlich. *Us.* Velociter & rapidè ferri.

Rapiditas, tis, * Behendigkeit/ Schnelligkeit (des Wassers.) *Usus.* Rapiditate fluminis ad transeundum impediuntur.

Rapidus, a, um, rauberisch / behend/ schnell/ hinreissend. *Syn.* Velox.

Rapina, æ, Raub/ Beuthe. *Syn.* Furtum vi factum. *Usus.* Spes prædæ & rapinarum. *V. Præda.*

Rapio, ere, gewaltsam/ wegnehmen/ hinreissen/ rauben/ plündern. *Syn.* Abripio, aufero, eripio, furor, prædor. *Usus.* Detrahere aliquid alteri & sibi rapere. 2. *Impello, ago, allicio, traho.* Voluptas omnes ad se rapit, trahit & convectat. Quò te effrœnata tua cupiditas rapiet? Curâ omni & studiô ad Philosophiam rapitur. 3. *Adduco.* In invidiam aliquem, in odium rapere. *V. Furari.*

Raptim, in der Eil. *Syn.* Cursim, subsecivis operis. *Usus.* Raptim cùm ageret & turbulentè.

Rapto, as, mit Gewalt wegschleppen/ hinreissen/ rauben. *Usus.* Quem vexâstis, raptâstis, omni crudelitate lacerâstis.

Raptor, is, * Räuber Dieb / Spitzbube.

Raptus, ûs, gewaltsame Entführung/ Raubung. *Syn.* Stuprum. *Usus.* Raptus Virginis.

Raritas, tis, Löcherigkeit/ Dünnigkeit/ Seltenheit. *Usus.* In pulmonibus inest raritas quædam.

Rarò, selten. *Syn.* Rarenter, insolenter, non sæpe, minùs sæpe.)(*Vulgo. Usus.* Acipenser rarò admodum capitur.

Rarus, a, um, dünn gesäet/ durchsichtig/ selten. *R. à ἀραιὸς. Syn.* Quotus, paucus.)(*Multus, frequens. Adv.* maximè. *Usus.* In omni re optimum est rarissimum. *Phras.* Id quidem rarò s. perrarò accidit; ita rarò, ut, si quando auditum sit, portenti ac prodigii simile numeretur; quasi albam avem acciperent; nihil eâ re infrequentius, peregrinius.

Ratio, nis, die Vernunfft/ Sinnlichkeit/ Verstand. *R. à* reor, ratus sum. *Syn.* Vis cogitandi. *Usus.* 1. *Mens, Animus.* Ratio præsit, appetitus obtemperet. 2. *Mentis actio, Iudicium, intelligentia, consilium.* Ratio, quasi dux lumenque vitæ, Domina omnium & regina. Rationis participem esse, ratione uti. Rationi & consilio locum dare. Rationi parère, obedire. Modô & ratione omnia facere. De ratione deduci, abire, discedere. A totâ mente & ratione deficere. 3. *Argumentatio, argumentum.* Beweiß-Grund/ Vernunfft-Schluß.

Autho-

Authoritates omnes contemnis, rationibus ſolùm pugnas. Veritatem rationibus exquiris. Rationes ſuæ ſententiæ colligere, afferre, exponere, explicare. Rationem ſuæ ſententiæ reddere, oſtendere; rationibus diſputare. Probare rationem alicui. Adverſariorum rationes refutare, rejicere. 4. *Modus, via, conſilium, inſtitutum, genus, conditio, menſura*, Art und Weiſe. Belli gerendi modus & ratio. Aliquem in ſuam rationem & conſuetudinem inducere. Mea in dicendo ratio hæc ſolet eſſe. Meæ vitæ rationes me inde avocant. Magnâ hoc ratione fecit. Vitæ ratione quantum inter ſe homines differunt! Tua ratio poſtmodum eſt commutata. Nunc alia ratio eſt rerum omnium. 5. *Res, negotium, factum*. Meas rationes ſemper tuæ ſaluti antepoſui. Incumbe totô animô in eam rationem, quâ adhuc uſus es. Erat ea res meis rationibus ſanè noxia. Adjungere ſe ad rationes alicujus. 6. *Commercium, ſocietas*. Omnis, quibuscum mihi ratio eſt aut fuit, quibuscum mihi ratio interceſſit, quibuscum rationem contraxi. 7. *Cura, reſpectus*. Vulg. Habere, ducere rationem alicujus. Majorem rationem tuæ benevolentiæ habeo, quàm conſtantiæ. Sui commodi rationem ducere. Dignitatis tuæ ſummam rationem habebo. 8. *Ratio Adminiſtrationis & reipecuniariæ*, Rechenſchafft/ Rechnung. Rationes putare, cum aliquo conferre, ſubducere, tractare, conficere, inire. Rationes alicui edere, ab aliquo repoſcere. Ad ærarium rationes referre, deponere. *Phraſ.* Hæc mihi ratio rei gerendæ non probatur; non agis, ut agendum cenſeo; aliter agis, atque ego agendum exiſtimo; tuam agendi rationem improbo; conſuetudo tua mihi non arridet; cum ita agis, à judicio meo diſcrepas, diſcedis, diſſentis, procul abis. *V. Modus.*

Ratiocinatio, onis, Vernunfft-Schluß. *Epi.* Diligens & conſiderata. *Uſus.* Nullæ leges afferuntur, ê quibus ratiocinatio naſcitur.

Ratiocinativus, a, um, * vernunfftmäſſig. *Uſus.* Ratiocinativum genus orationis.

Ratiocinator, is, Rechen-Meiſter. *Syn.* Rationum ſubducendarum peritus. *Vulg. Calculator. Epi.* Hilaris. *Uſus.* Boni ratiocinatores addendo demendoque vident, quæ reliqui ſumma fiat.

Ratiocinor, ari, vernünfftig ſchlieſſen oder urtheilen. *Syn.* Rationem habeo, rationem ineo. *Adv.* Rectè. *Uſus.* Ratiocinari, quid in ſimilibus fieri ſoleat. De Pecuniâ ratiocinari ſordidum eſt.

Rationalis, e, vernünfftig. *Syn.* Quod in ratione verſatur.

Ratis, is, Floß / Flott. R. à ῥοώδης, fluens. *Syn.* Genus navigii planum, & trabibus tantùm inter ſe nexis aptisque vinctum.

Ratus, a, um, ſteiff und veſt / gewiß beſchloſſen / beſtimmt / anberaumt. *Syn.* Firmus, conſtans, fixus)(*Irritus. Uſus.* Aſtrorum rati & immutabiles curſus. Acta Cæſaris omnia rata habeantur. Hoc fixum & in perpetuum ratum, firmum, ſtabile ſit. Ratô tempore fieri aliquid debet; pro ratâ parte plus, aut minùs. *V. Firmus.*

Raucus, a, um, rauh/ heiſſer. R. à βράγχος, *raucedo. Syn.* Obtuſâ voce, dicendo, clamando feſſus. *Uſus.* Vox naturâ ſubrauca. Ipſe rumor jam raucus eſt factus.

Rauduſculum, i, ungeprägtes Silber. *Syn.* Pecuniola.

Ravis, is, Heiſſerkeit / Rauhigkeit der Stimme. *Syn.* Raucedo. *Uſus.* Ad ravim clamore poſcere.

Re, in der Sach/ im Werck und That ſelber / thätlich. *Syn.* Exitu. *Uſus.* Non tam verbô, quàm re & exitu præſtare aliquid.

Reædifico, as, wiederum bauen. *Syn.* Reſarcio, inſtauro.

Reapſè, in der That ſelbſt / würcklich. *Syn.* Reipſâ. *Uſus.* Formæ reapſè nullæ ſunt, ſpeciem tamen exhibent.

Rebellatrix, is, * Auffrührerin. *Uſus.* Ingeniô ferocem, & rebellatricem provinciam conficere.

Rebello, as, * auffrühriſch ſeyn. *Uſus.* Plures diverſis locis rebellare cœperunt,

Recalcitro, as, hinten ausſchlagen / mit den Hinter-Füſſen ausſchlagen. *Syn.* Calcitro.

Recale-

Recaleſco, ere, wieder warm werden. *Syn.* Concaleſco, reſerveſco.

Recanto, as, * nachſingen / ein ander Lied ſingen / wiederruffen. *Uſus.* Jacta in aliquem probra recantare. *V. Palinodia.*

Recedo, ere, hinweg gehen / zuruck gehen. *Syn.* Diſcedo, abeo. *Adv.* Longiùs, ne tantulum quidem, neceſſariò, paululum. *Uſus.* Ab armis, officio, cauſâ, à vetere conſuetudine recedere, *V. Deficio.*

Recèns, erſt neulich friſch. *Adv.* Recèns natus.

Recens, tis, neu / friſch. R. à νεαρὸς, novellus. Syn. Novus.)(*Antiquus, vetus.* *Uſus.* Non ex recenti hominum ſermone, ſed annalibus. Aliter inveterata, aliter recentia. Eſt res in recente memoriâ. Homo è ſchola, è ludo recens. Recens ab illorum ætate.

Recenſeo, ére, muſtern / überzehlen / erzehlen. *Syn.* Percenſeo, perſequor, percurro.

Recenſio, nis, Erzehlung. *Syn.* Cenſus, recognitio. *Epi.* Publica.

Receptaculum, i, Zuflucht / Herberge / Unterſchleiff / Schlupff-Winckel / Behältnis / Auffenthalt. *Syn.* Locus receptator, perfugium. *Uſus.* Cui templum illud fuit arx civium perditorum, receptaculum ſeditioſorum, caſtellum forenſis Latrocinii.

Receptor, is, Einzieher / Einnehmer / Herberger / der Unterſchleiff giebt / hauſet und herberget. *Uſus.* Meſſana furtorum receptrix.

Receptum, i, Verheiſſung / Zuſage / Verſprechung. *Syn.* Promiſſum. *Uſus.* Promiſſum ac receptum intervertit.

Receptus, ûs, Abzug vom Streit / Wiederkehr. *Syn.* Perfugium, avocatio ex bello. *Uſus.* Receptui canere. Nullum receptum, niſi ad te, ad tuam opem habeo.

Receſſus, ûs, Abweichung / Abtritt. *Syn.* Digreſſus.)(*Acceſſus.* *Uſus.* Luna acceſſu receſſuque ſuo maris acceſſum receſſumque gubernat. 2. *Latebra.* Multæ in hominum animis latebræ, multi receſſus.

Recído, ere, abſchneiden / abtrennen. *Syn.* Incído. *Uſus.* Recidere ornamenta ſuperflua.

Récido, ere, widerfallen / zuruck fallen. *Syn.* Convertor, cado, redundo, incido. *Uſus.* Ex lætitia in luctum, in priorem fortunam recidere. Ea res in hunc annum recidit. Mala conſilia in authorem recidunt. Huc tandem omnia recidêre? Ad nihilum molitio tota recidit. *V. Cado. Venio.*

Recino, ere, wieder ſingen. *Syn.* Reſono.

Recipio, ere, wieder nehmen / zurücknehmen. *Syn.* Accipio, reſciſco, recupero. *Adv.* Brevi, difficillimè, tardiùs. *Uſus.* Aliquem in fidem ſuam, in gratiam, amicitiam ac familiaritatem recipere. Aliquem ſplendidè hoſpitiô, ad epulas recipere. 2. *Abeo, exeo, redeo, Proficiſcor.* Domum ſe, in caſtra, in Italiam è provinciâ recipere. Ad mores priſtinos, ad ingenium ſuum, ad meliorem frugem ſe recipere. Recepit ſe hoſtis. 3. *Colligo*, ſe à timore, animum è magno metu recipere. 4. *Polliceor.* Mandata effice, quæ recepiſti; ſcis, quid ribi de me receperim. Recipere & confirmare aliquid alicui. Tibi ſpondeo, in meque recipio.

Reciproco, as, wiederkehren. *Syn.* Viciſſim remeo. *Uſus.* Quid Euripo in motu reciprocando conſtantius?

Recitatio, nis, Ableſung / Herſagung / Erzehlung. *Syn.* Lectio. *Uſus.* Litterarum recitatio.

Recitator, is, Leſer / Herſager / Erzehler. *Syn.* Author, lector.

Recito, as, laut ableſen / herſagen / nacheinander her erzehlen. *Syn.* Tracto, reddo, percenſeo, pronuncio. *Adv.* Clariùs, denuò, identidem, palàm. *Uſus.* De tabulis publicis recitare. Epiſtolam, ſcriptum ex ordine recitare.

Reclamatio, nis, Anruffung / Zuruckruffung. *Syn.* Acclamatio. *Epi.* Præclara, luculenta.

Reclamo, as, widerſprechen. *Syn.* Repugno, adverſor, contradico. *Adv.* Fortiſſimè, vehementer. *Uſus.* Tota theatra, omnes unâ voce reclamârunt. *V. Adverſor.*

Reclino, as, zuruck biegen. *Syn.* Reflecto, inclino.

Recludo, ere, eröffnen / wieder auffschlieſſen. *Syn.* Aperio.

Recogito, as, nochmahls bedencken / weiter überlegen. *Syn.* Meditor. *Vid. Cogito.*

Recognitio, nis, Beſichtigung. *Syn.* Recenſio. *Uſus.* Ejus animus nunc in recognitione ſcelerum ſuorum verſatur.

Recognoſco, ere, betrachten / wieder in Augenſchein nehmen. *Syn.* Æſtimo, conſidero, agnoſco, recenſeo. *Adv.* Penitus, perlibenter. *Uſus.* Nihil novi audietis, vetera ſolùm recognoſcetis. Recognoſce mecum illam noctem. Reminiſcendo recognoſcere aliquid. *V. Conſidero.*

Recolligo, ere, wieder zuſammen leſen / erholen / wieder erholen. *Syn.* Mitigo, reconcilio. *Uſus.* Alicujus animum recolligere. *V. Colligo.*

Recolo, ere, erneuren. *Syn.* Recognoſco, animadverto. *Uſus.* Priſtina ſua ſtudia recolere. Pueritiæ noſtræ artes inter nos recognoſcimus.

Reconciliatio, nis, Vergleich / Verſühnung / Vertrag. *Syn.* Reditus in gratiam. *Uſus.* Cæſar agit de reconciliatione gratiæ ſuæ, & Pompeji. *Phraſ.* Ut tua mihi voluntas reconcilietur, operam dabo, enitar, contendam, elaborabo. Efficiam, ut gratiam mihi tuam meô meritô reſtituas; ut mecum in gratiam redeas, ut te mihi reconciliem. Efficiam, ut animus tuus, qui antea erat, idem in poſterum erga me ſit; ut ſis in me ſicut antea animatus; ut ſi quid alienæ opinionis, aut parum amicæ voluntatis adverſùs me ſuſcepiſti, deponas, abjicias, dimittas.

Reconciliator, is, * Verſöhner / Schiedsmann.

Reconcilio, as, mit einander vertragen / vergleichen / verſöhnen. *Syn.* Placo, in gratiam reduco, in veterem gratiam reſtituo, diſtractos in priſtinam concordiam reduco, controverſiam dirimo, reduco in gratiam, pacem concilio; gratiæ reconciliationem efficio, procuro. *Uſus.* Hic me meus animus cum Cæſare reducit, reconciliat; reſtituit in gratiam, à qua hactenus alienatus fueram. Inimici in gratiam reconciliabuntur. *Phraſ.* In gratiam rediimus, reconciliati ſumus; odium amore commutavimus. Depoſitis odiis mutuam benevolentiam ſuſcepimus. Inimicitias, ſimultates, odia depoſuinus, abjecimus, dimiſimus. Omnem veterem injuriarum memoriam, omnem ulciſcendi voluntatem ex animo delevimus. Pulſô odiô ſucceſſit amor. Orta eſt inter nos, vetere prorſus extinctô odiô, mutua benevolentia. Animorum noſtrorum in amore mutua conſenſio; animorum noſtrorum ad amandum mutua propenſio; animorum noſtrorum ac voluntatum ſimilitudo diuturno ſucceſſit odio. *V. In gratiam redire.*

Reconcinno, as, wieder zurecht bringen oder machen. *Syn.* Reficio.

Reconditus, a, um, verborgen / verwahrt / verſchloſſen / geheim. *Syn.* Occultus, retruſus, abditus, abſtruſus.)(*In promptu.* *Uſus.* Quod celari debebat, habebat reconditum & ſepoſitum. Interiores & reconditæ litteræ. Homo naturâ triſti, & reconditâ. Natura in ſpecie oris reconditos mores effinxit.

Recondo, ere, verbergen / verwahren / auffheben / verſchlieſſen / beyſeit thun. *Syn.* Condo, ſepono, abdo, abſtrudo. *Adv.* Nimium, penitus. *Uſus.* Gladium in vaginam recondere. Mens viſa arripit & recondit, inde memoria oritur. *V. Abſcondo.*

Recoquo, ere, wieder kochen. *Uſus.* Nemo me tanquam Peliam recoxerit.

Recordatio, nis, Erinnerung. *Syn.* Memoria, revocatio. *Epi.* Acerba, apta, aſſidua, non ſaris explicata, grata, jucunda, ſana, ſecura, ſuavis. *Uſus.* Recordationes fugio, quæ quaſi morſu quôdam dolorem efficiunt. Repetere animô veteris memoriæ recordationem. *V. Memoria.*

Recordor, aris, wieder gedencken / ſich erinnern. *Syn.* Reminiſcor, memoriâ teneo, memoriâ cuſtodio, memoriam alicujus rei habeo, in memoriam redit aliquid, alicujus rei in memoriam venio, recogito, animum in aliquam rem refero; memoriâ retineo, memoria alicujus rei me tenet, menti infixum eſt; memoriam alicujus rei teneo, ſervo; aliquid in mente verſatur, memoriam excieo, animô ac memoriâ teneo, venit in mentem, memo-

memoriâ repeto, in memoriâ mihi eſt, revoco animum ad memoriam, memoriam conſervo, ex animo meo non diſcedit, mea memoria eſt. *Adv.* Diligentius, multùm, verè. *Uſus.* Recordor tua conſilia, tuorum conſiliorum, de tuis conſiliis; reipſâ admonitus recordor, & reminiſcor. *V. Memoria.*

Recreo, as, **ergetzen / erquicken / laben / erluſtigen.** *Syn.* Reficio, relaxo, colligo, reſtituo, relevo. *Adv.* Neceſſariò, ocyus, paululum. *Uſus.* Recreat me & reficit aſpectus veſter. Aliquem fugientem excipére, diffidentem confirmare, afflictum erigere, perditum recreare. Litteris tuis ſuſtentor & recreor. Cum animus ſe collegit, & è mœrore ſ. timore ſe recreavit. E morbo recreari, & convaleſcere. *Phraſ.* Libenter me à magnis curis recreo, triſtitiam & ſeveritatem ludô, aliquô relaxo & mitigo; ab diſputationum contentione animos curasque laxo; ex diuturnâ perturbatione, ſuavitate amicorum me recreo; vires amiſſas revoco; curam animi quiete aliquâ remitto; me confirmo, relevo; in ipſâ occupatione delectationes aliquas quæro; requietem aliquam corpori & animo indulgeo. Jucunditati me do; ad omnem animi remiſſionem deſcendo; ab ceteris oblectationibus & voluptatibus deſertus otiô me ſuſtento, & recreo. Cum amicis me quàm feliciſſimè oblecto. Varias à moleſtiis aberrationes, ac velut diverticula quædam, & requiem animo meo quæro; Inter labores jam exhauſtos & mox exhauriendos intervallum aliquod interjicio; corpus, animumq; revoco, ad novos labores de integro ferendos. Ab aſſiduis contentionibus ſtudiorum animum laxo, remitto; ſic mihi animus redditur, redit, curæ eæ corde excedunt.

Recreſco, ere, * **wieder wachſen.** *Syn.* Rurſum creſco.

Recrudeſco, ere, **ärger / ſchlimmer werden / wieder auffbrechen.** *Uſus.* Illa, quæ conſenuiſſe videbantur, recruduêre.

Rectà, **gerades Wegs.** *Syn.* Rectâ viâ, directè.)(*Obliquè, circuitione & anfractu.* *Uſus.* Mihi rectà iter Romam eſt. Rectà ê navi ad me venit.

Rectè, **recht/wohl.** *Syn.* Bene, probè, præclarè, jure, more, rite, ordine, ratione, per rectum curſum,)(*Perperam, obliquè, vitiô, per circuitionem, per anfractum.* *Uſus.* Rectè atque ordine, & è rep. factum eſt. Si rectè homines novi. Rectè, an ſecus, nihil ad nos. Rectè & meritò commovêris. Rectè, ordine, ratione feciſti. Atomi rectè feruntur aliquæ. *V. Bene.*

Rectio, nis, **Herrſchung / Regierung.** *Syn.* Gubernatio, adminiſtratio. *Uſus.* Non privatæ ſolùm rei ratio, ſed & reip. rectio.

Rector, is, **Regierer / Herrſcher.** *Syn.* Gubernator. *Epi.* Comior, juſtus, ſummus. *Uſus.* Rector publici conſilii, author, Gubernator urbis & conſervator. Rector navis; DEUS Rector, ſummus moderator, & architectus tanti operis.

Rectus, a, um, **recht / gerecht / auffrichtig.** *Syn.* Bonus, directus.)(*Pravus.* *Uſus.* A rectâ conſcientiâ transverſum unguem diſcedere, non oportet. Rectâ intelligentiâ, rectis oculis aliquid intueri. Rectiſſima ſunt, quæ maximè conducunt.

Rectum, i, **das Recht/Billigkeit.**)(*Pravum.* *Uſ.* Rectum eſt, quod cum virtute & officio fit. Rectum non ſolius laudis causâ ſequendum eſt. Te nihil ſcribere, rectum vix eſt. *V. Honeſtum.*

Recubo, as, **ligen / ruhen.** *Syn.* Recumbo, jaceo, quieſco. *Uſus.* Molliter & delicatè recubans.

Recudo, ere, * **wieder ſchmieden.** *Uſus.* Vetera metalla recudunt.

Recumbo, ere, **ligen / ſitzen.** *Syn.* Cubo. *Uſus.* In herba recumbo.

Recuperatio, nis, * **Wieder-Erlangung.** *Uſus.* Iſta præclara eſt libertatis recuperatio.

Recuperator, is, **zu ſonderbahren Sachen verordneter Richter.** *Syn.* Judex in cauſis privatis & civilibus. *Epi.* Improvidus. *Uſus.* Alicui recuperatorem dare.

Recuperatorius, a, um, **ſolchem Richter eigen und gehörig.** *Uſus.* Judicium recuperatorium.

Recupero, as, **wieder überkommen / wieder erlangen** R. *quaſi* recipero, *ex* re & paro, *vel à* recipiendo. *Syn.* Recipio, redimo, reparo. *Uſus.* Erepta recupe-

rare, reſtitui in antiquum ſtatum; recipere amiſſa; reconciliare, recuperare exiſtimationem perditam. *Vid. Reſtituo.*

Recurro, ere, **zurück lauffen / wieder kommen / ſich wieder einſtellen.** *Syn.* Redeo, revecto. *Uſus.* Velim quàm primùm ad nos recurras.

Recuſatio, nis, **Weigerung.** *Syn.* Declinatio.)(*Conceſſio. Epi.* Juſta. *Uſus.* Omnes ſine morâ, ſine ulla recuſatione, ſummô etiam ſtudiô & alacritate negotium ſuſceperunt; nemo abnuit, nemo deprecatus eſt.

Recuſo, as, **abſchlagen / ausſchlagen / verweigern.** *Syn.* Refuto, abnuo, recuſationèm habeo, defugio, refugio, declino, aſpernor, nolo, ejuro, devito, repudio, nego, deprecor, averſor, rejicio, tergiverſor, abhorreo, declino, dejicio, à me removeo.)(*Concedo. Adv.* Diu, honeſtè, valdè, vehementer. *Uſus.* Nihil, quod homini accidere poſſit, recuſandum eſt. Nihil cauſæ eſt, nihil tergiverſandum, quin negotium illud quantocyùs ſuſcipias. *Vid. Nolo.*

Redamo, as, **Gegen-Liebe bezeugen / wieder lieben.**

Redarguo, ere, **mit Worten ſtraffen.** *Syn.* Convinco, coarguo, pervinco.)(*Probo. Uſus.* Inconſtantiam alicujus redarguere. 2. *Increpo, accuſo. Uſus.* Redargue me, ſi mentior. *Vid. Arguo. Reprehendo.*

Reddo, ere, **wieder geben.** *Syn.* Reſtituo, refero, perſolvo, do, tribuo, remunero. *Adv.* Celeriter, commodè, cumulatè, diligenter, juſtè, Latinè, opportunè, probabiliter, ſtudioſè, tardè, viciſſim, verboſiùs. *Uſus.* Eâdem menſurâ vel etiam cumulatiore, quàm acceperis, reddere. Suum cuique reddere. 2. *Recito.* Quæ quis didicerit, totidem verbis reddere. Quæ Græcè legeram, Latinè reddebam. 3. *Narro.* Sententiæ ſuæ rationem reddere. 4. *Similis ſum. Uſus.* Filius matrem reddit. 5. *Efficio, præſto.* Vacuum reddere, cupiditas reddit homines cœcos. *Phraſ.* Redde, quod debes, reſtitue mutuum, refer gratiam acceptorum; repone, adnumera, redde, renumera, retribue, quod debes aurum.

Redemptio, nis, **Kauff / Dingnus.** *Syn.* Conductio. *Uſus.* Publicani temeritate redemptionis penè everſi.

Redemptor, is, **Verdinger / Auslöſer.** *Syn.* Operis faciendi, vel vectigalium conductor. Qui à Cic. manceps dicitur. *Uſus.* Redemptor ille, qui de Torquato columnam conduxerat faciendam.

Redeo, ire, **wieder kommen / zurück kehren.** *Syn.* Revenio, reverto, vel revertor, me recipio. *Adv.* Gradatim, inſidioſè, peregrè, ſerò, veriſſimè. *Uſus.* Ad quos dies redibis? In gratiam redire cum aliquo. Ad ingenium ſuum & mores rediit, ſe retulit. In priſtinum ſtatum res rediit, parum ex illo agro redit. *Phraſ.* Cupio quamprimùm ad vos redire, ad vos me recipere; in optatis mihi eſt, ut me aliquando veſtri & patriæ fortuna compotem faciat; me in Patriam pedes referant; in meam domum remigrem, in agros meos & ſedes revertar; domum me referam; reditu aut potius reverſione meâ vos exhilarem; ut ad vos recurrere, poſtliminiò redire, patriæ me reddere liceat. Dii faciant, ut expeditum in Patriam receptum habeam, domum reveniam; laribus meis denuò reſtituar; focos meos tandem recuperem.

Redire. *De oratione.* Sed ut redeam ad id, unde cœpi; ſed redeo ad prima; ſed redeamus rurſus ad ea, quæ inſtitueram; ut ad prius revertar; redeat ad altercationem oratio. Hæc adhuc, ſed ad præterita revertamur. Verùm, ut ad altercationem, de quâ digreſſa eſt, revertatur oratio. Verùm ut ad jurgium illud, quo loco digreſſus ſum, revertar. Sed adhibeat oratio modum, & redeat illuc, unde deflexit. Ut eò, unde digreſſa eſt, ſe referat oratio; ſed ut eò revocetur, unde huc declinavit oratio; ſed redeamus ad inceptum.

Redhibeo, ére, **wieder geben / zurück geben.** *Syn.* Quaſi retro habeo. *Uſus.* Rem emptam, cujus vitium non dixerit venditor, emptori redhibere. *Vid. Reddo.*

Redigo, ere, **zu oder in etwas bringen und zwingen.** *Syn.* Vi recipio, adduco, pertraho. *Uſus.* Bellicoſas gentes in ditionem ſuam ac poteſtatem, ſub impe-

imperium & jurisdictionem redigere. 2. *Conficio, colligo, revoco, reduco.* Ex prædâ, ê bonis venditis, magnam vim pecuniæ redigere. Inventa redigere in ordinem. Aliquid in memoriam redigere.

Redimiculum, i, Hauben-Band/Haupt-Binde/Kopff-Binde.

Redimio, ire, zieren. *Syn.* Orno, corono. *Usus.* Sertis redimire jubetis, rosâ, coronis.

Redimo, ere, erkauffen/auslösen. *Syn.* emo, recupero, conduco. *Adv.* Palàm, publicè, rectè, malè. *Usus.* Re viliſſima maximam redemit. Culpam redimere. Ego vitam omnium meô periculô redemi. Iſta vel vitâ rectè redimi poſſint. *Phraſ.* Redimere captivos ab hoſtibus; quâcunque pactione eos aſſerere; magnum auri pondus captivorum pretium fuit. Magna vis auri pro captis appenſa. Magnô pretiô hoſtes compoſiti.

Redintegratio, nis, Erneuerung/Wieder-Ergäntzung. *Syn.* Renovatio, iteratio. *Usus.* Vehementer movet Auditorem ejusdem verbi redintegratio.

Redintegro, as, wieder gantz machen/ergäntzen/erneuern. *Syn.* Renovo, inſtauro. *Usus.* Bellum, prælium, vires redintegrare; animum, memoriam redintegrare. *V. Renovo.*

Reditio, nis, Wiederkunfft/Wiederkehr. *Usus.* Celeritas reditionis.

Reditus, ûs, Wiederkunfft/Zurückkunfft. *Syn.* Reditio, reverſio.)(*Diſceſſus. Epi.* Acerbus, capitalis & pertiſer, celer, crudelis, difficilis, facilis, florens, glorioſus, gratuitus, illuſtris, conſtans, maturus. *Usus.* Patet tibi gratiæ reditus. Gratiæ reditum tibi aperiam, conficiam. Nemo te reditu prohibebit, Reditum tuum impediet.

Redivivus, a, um, wieder lebendig. *Syn.* Renovatus, in vitam renovatus.

Redoleo, ére, riechen/Geruch von ſich geben. *Syn.* Oleo. *Usus.* Ejus ſermonis multa indicia redolent; Oratio, verbum antiquitatem redolens.

Reduco, ere, zurück führen. *Syn.* Reſtituo, redigo, reporto.)(*Ejicio. Usus.* Diſtractos aliquos in concordiam reducere. Aliquid in memoriam reducere. Medicinâ quâdam ægrum reducere ad ſalutem. De exiliô domum reducere, reportare aliquem.

Reductio, nis, Zurückbringung/Zurückführung.

Reductor, is, * Wiedereinſetzer/Wiederbringer. *Usus.* Plebis in Urbem reductor. Litterarum ſeneſcentium reductor.

Redundantia, æ, Uberfluß. *Syn.* Profluentia. *Epi.* Juvenilis.

Redundo, as, überlauffen/überflieſſen. *Syn.* Supero, ſuperfluo, effluo. *Epi.* Aliquantùm. *Usus.* Pituita aut bilis cùm in corpore redundat. Homo omnibus ornamentis redundans. Infamia majorum ferè in poſteros, amici laudes in amicum redundant. Nihil prætermittatur, nihil redundet. E tuo facto multum invidiæ in me redundabit. E rerum cognitione floreſcit & redundat oratio. Is redundantes nos & juvenili licentiâ ſuperfluentes repreſſit.

Reduvia, æ, Wurm am Finger. *Syn.* Ulcus digitorum. *Usus.* Cùm capiti mederi debebam, reduviam curavi.

Redux, cis, wieder kommend. *Syn.* Ex periculo aut exilio revocatus.

Refello, ere, widerlegen. *Syn.* Redarguo.)(*Confirmo. Adv.* Palam, ſtudioſiſſimè. *Usus.* Refellere & coarguere mendacium alicujus. Ea exemplis magis, quam argumentis refellit. Moribus oratio refellitur. *Phraſ.* Ejus argumenta facilè refellam, haud difficulter frangam, refutabo. Ejus tela facilè refellam, & vulneribus medebor. Criminationem totam diſſolvam. Diluam, quæ objecit; fidem ejus infirmabo. Propugnaculum illud, quo contra impetus meos ſe uſurum putat, facilè dejiciam. Objecta facilè infirmabo & convellam. Eam illius opinionem ratio convellet, oratio labefactabit, veritas denique extorquebit. Illud minimè probabit; corruent argumenta ejus univerſa; argumenta ejus facilè obruam, irrita reddam, proſternam, proteram.

Refercio, ire, vollſchöpffen/vollfüllen. *Syn.* Repleo. *Adv.* Perangustè. *Usus.* Animos vulgi ſuperſtitionibus, ſermonibus aures alicujus refercire.

Refero, erre, wiederbringen. *Syn.* Reveho,

veho, reporto, reduco. *Adv.* Apertè, callidè, cumulatiſſimè, identidem, magnopere, occultè, pariter, publicè, rectè, ſeparatim, ſimpliciter, verè. *Uſus.* Pedes me Tuſculanum referunt. 2. *Renuncio.* Miſit, qui nuncios exciperent, & ad ſe referrent. 3. *Revoco.* Veterem conſuetudinem, laudem, legem referre. 4. *Reddo.* Meritam debitamque gratiam referre. 5. *Adſcribo, deſcribo.* Aliquid in commentarium, tabulas, volumen, codicem referre; rationes ad ærarium referre. 6. *Defero, profero, propono, deliberandum propono.* De re aliqua ad ſenatum, de rebus obſcuris ad Apollinem, de Religionibus ad ſacerdotes referre. Ad alium, ad alterius arbitrium rem totam referre. 7. *Puto, cenſeo.* Virtutem nemo unquam Deo acceptam retulit. 8. *Dirigo.* Omnia ſua conſilia ad gloriam, ad voluptatem omnia referre. 9. *Similis ſum.* Vultu Patrem refert, moribus avum. 10. *Converto, revertor.* Se ad intermiſſa ſtudia literarum referre. Animum, oculos aliquò referre.

Refert, es iſt daran gelegen. *Syn.* Intereſt, ad rem pertinet, ad rem eſt. *Uſus.* Tuâ id maximè refert; meâ id parvi refert. *Phraſ.* Mea quidem id parum refert, rebus tuis ſunt illa conjunctiora; ad rem meam nihil intereſt. In eô fortunæ meæ poſitæ non ſunt; nihil ad me; non me contingunt magnopere; eâ res non eſt, cur me angam, diſcruciem. *V. Intereſt.*

Refertus, a, um, angefüllet / vollgefüllet. *Syn.* Confertus, plenus. *Uſus.* Locuples & referta domus; bonis omnibus abundans & affluens. *V. Plenus.*

Refervesco, ere, in vollem Sod oder Kochen ſeyn / überlauffen. *Uſus.* Jam quaſi refervescit oratio.

Reficio, ere, verbeſſern / wieder beſſern. *Syn.* Reconcinno, recreo, reſtituo. *Uſus.* Nil eſt jam, quô nos reficiamus, aut ubi lapſi reſiſtamus. Cùm animus ſe à forenſi ſtrepitu refecerit & recreaverit. Reficere ædes, quæ vitium fecerant. Reficit me, recreat tua epiſtola. *V. Recreo.*

Refigo, ere, wieder anheffren; wieder abreiſſen. *Syn.* Reſcindo, evello, infringo. *Uſ.* Acta Antonii & leges refixiſtis.

Reflatus, ûs, Gegen-Wind. *Syn.* Contrarius ventus. *Uſus.* Naves reflatu Uticam actæ. Fortunæ reflatus ſemper metuendus.

Reflecto, ere, nachſinnen. *Syn.* Revoco, ſedo. *Uſus.* Animum ad vindictam incitatum reflecto & revoco. *V. Flecto.*

Reflo, as, entgegen blaſen. *Syn.* Contra flo. *Uſus.* Cum fortuna reflârit, affligimur. Ventis reflantibus in littus rejecti ſumus.

Refluo, ere, *zurück flieſſen / rückwärts flieſſen. *Syn.* Rurſum fluo.

Reformidatio, nis, Furcht / Entſetzung. *Syn.* Formido, metus. *V. Metus.*

Reformido, as, ſehr erſchrecken / ſich ſehr fürchten. *Syn.* Refugio. *Uſus.* Dolorem imbelles horrent & reformidant. *V. Timeo, Abhorreo.*

Refractariolus, i, etwas widerſpenſtig / faſt halsſtarrig. *Syn.* Concertatorius.

Refragor, ari, widerſtreben. *Syn.* Adverſor. *Uſus.* Homini amiciſſimo nolui refragari. *V. Adverſor.*

Refræno, as, im Zaum halten. *Syn.* Coërceo, reprimo, comprimo, cohibeo, circumſcribo, retardo, rejicio, contraho, ſedo, debilito, edomo, frango, moderor, tempero, remitto, teneo, reſtinguo, reſtringo. *Uſus.* Refræner priùs libidinem, iram teneat, coërceat avaritiam. *Vid. Cohibeo. Comprimo.*

Refrico, as, wieder auffkratzen / erneuern. *Syn.* Retracto, renovo, revoco. *Uſus.* Dolorem alicujus, citatricem, vulnus refricare. 2. *Iterum vexo.* Hæc me refricant.

Refrigeratio, nis, Erfriſchung / Labung / Kühlung / Erquickung.

Refrigero, as, erkühlen / erfriſchen / erquicken / laben.)(*Calefacio.* *Uſus.* Stella Saturni refrigerat. Umbris & aquis refrigerari.

Refrigeſco, ere, wieder erkalten / wieder kalt werden. *Syn.* Refrigeror, deferveſco. *Adv.* Planè, ſanè quidem. *Uſus.* Belli apparatus, impetus ille animorum planè refrixit. Interpellata belle ſtudia refrixêre. Cauſa illa omninò refrixit.

Refringo, ere, wieder auffbrechen. *Uſus.* Clauſtra illa nobilitatis refregi.

Refugio, ere, fliehen / entfliehen. *Syn.* Abhorreo, fugio, recedo, caveo, trepido,

pido, formido, horreo.)(*Appeto. Adv.* Prorsus, longè. *Usus.* Refugit animus ea commemorare. Ab impiorum consuetudine refugere. Refugit ab dicendo animus. *V Abhorreo.*

Refugium, ii, Zuflucht/ Schirm. *Syn.* Perfugium, portus, præsidium, arx. *Usus.* Nationum omnium portus & refugium Senatûs.

Refulgeo, ére, wiederglänzen. *Syn.* Reluceo.

Refundo, ere, wiedergiessen/ rückgiessen. *Syn.* Rursus fundo.

Refutatio, nis, Wiederlegung. *Syn.* Confutatio.

Refuto, as, verwerffen / wiederlegen/ Confuto, refello, repello, despicio, aspernor.)(Complector, augeo, confirmo. *Adv.* Fortiùs, liberiùs, graviùs. *Usus.* Libidinem alicujus & conatus, cupiditatem suâ libertate refutare. Nostra confirmare argumentis, adversa refutare. Refutare & aspermari extera. *V. Refello.*

Regalis, e, königlich. *Syn.* Regius. *Usus.* Potestas, nomen, ornatus, purpura regalis.

Regero, ere, hintertreiben/ entgegen stellen oder setzen. *Syn.* Oppono, objicio. *Usus.* Convicia regerere.

Regia, æ, königlicher Pallast. *Syn.* Domus & aula Regis. *Epi.* Maxima.

Regiè, königlich/ herrlich. *Syn.* More regiô.

Regificè, königlich/ köstlich. *Syn.* Apparatu regiô.

Regimen, inis, * Herrschung/ Regierung. *Syn.* Rectio. *Usus.* Regimen totius Magistratus apud Appium erat. *V. Magistratus. Potestas.*

Regina, æ, Königin. *Syn.* Regni socia, Domina. *Usus.* Omnium virtutum Regina Justitia.

Regio, nis, Landschafft/ Gegend. R. *à* regendo; *est enim tractus terræ, qui ab aliquo regitur.* *Syn.* Ora, plaga, fines, termini, tractus, provincia. *Usus.* Immensa & interminata in omnes partes regionum magnitudo. Regio Lunæ. 2. *Spatium.* Vitæ spatium exiguis regionibus circumscriptum. Officii regionibus se continere. E regione tuæ villæ mea est sita.

Regius, a, um, königlich. *Syn.* Regalis.

Regnator, is, * Herrscher/ Beherrscher/ Regierer.

Regno, as, regieren / herrschen. *Syn.* Impero, dominor. *Usus.* Hic verò regnat & triumphat Oratio. Regnat in centuriis; Omnibus gentibus imperans latissimè dominetur. *Vid. Rego. Impero.*

Regnum, i, Königreich. R. *quasi* reginum *à* regendo. *Syn.* Dominatus, Dominatio, possessio, ditio, Principatus. *Usus.* Regnum non modò Romano, sed ne Persæ quidem tolerabile. Regnum appetere. Regnum alicui *deferre*, dare. Regnum occupare, obtinere; Regnô potiri. Sub, vel in regnô alicujus esse, degere, vivere. Regnô aliquem *pellere*, expellère, ejicere. Regnum adimere; Regno spoliare. In Regnum *restituere*, reducere. Regnum recuperare, in Regnum redire.

Rego, ere, regieren/ lencken/ beherrschen. R. *quasi* re ago, *vel*, rem ago *populi.* *Syn.* Animus regit corpus, & moderatur. Versare suam naturam & regere ad tempus. Mundus regitur Numine Deorum. *Thras.* Civitatem juxtà ac semetipsum præclarè regit. Totius Consilii moderator, rerum potitor, Civitati egregiè præest. Remp. administrat, gubernat; unius nutum tota civitas intuetur; omnia moderatur, movet, regit; ei populus sui velut habenas tradidit; ad ejus ductum se applicuit; Ejus rationem, administrationem mirificè probat; Regimen urbis penes eum est, rei summæ præest, ad gubernacula reip. assidet; summa rerum illi tradita est. Ad ejus arbitrium judiciumque summa rerum redit.

Regredior, eris, umkehren / zurück kehren. *Syn.* Pedem refero. *Usus.* Regredi, quàm progredi malo.

Regressio, nis, Wiederkunfft / Zurückkunfft / Rückkunfft. *Usus.* Exponam vobis consilium profectionis, & regressionis meæ.

Regressus, ûs, das Wiederkehren / das Zurückkehren. *Syn.* Recessus.

Regula, æ, Richtschnur/ Regel. *Syn.* Norma, lex, exemplum, formula, præscriptio. *Epi.* Notissima, optima, pravissima. *Usus.* Consilia sua omnia ad regulam virtutis dirigere & referre.

Servare regulam de Cœlo ad cognitionem omnium delapſam. Ab regula & præſcriptione vitæ aberrare. Studia ſua naturæ regulâ metiri. Lex eſt juris & injuriæ regula. Non egemus perpendiculis, normis & regulis.

Regulus, i, Königlein/Landherr.

Reguſto, as, noch einmahl verkoſten. *Syn.* Iterum guſto, deguſto. *Uſus.* Crebrò reguſto tuas litteras. *Relego. V. Relego.*

Rejectanea, orum, verwerfflich Ding. *Syn.* Rejecta.

Rejectio, nis, Verwerffung.)(*Selectio. Uſus.* Rejectio Judicum facta eſt.

Rejicio, ere, wegwerffen / verwerffen. *Syn.* Aſpernor, repudio. *Adv.* Feliciter, planè. *Uſus.* Deligere bona & rejicere contraria. Cauſam ad ſenatum rejicit. Ab iis libris obſcuritas me rejecit. *Phraſ.* Ea ſententia ab omnibus rejecta eſt, & irriſa. Omnes eam ſententiam aſpernantur, reſpuunt, pro nihilo putant, explodunt, ejiciunt, ineptam judicant, reprobant, refutant; Fuit ea ſententia plerisque parum credita, ſpreta, damnata. *V. Amoveo.*

Relabor, i, * niederfallen/zurückfallen. *Uſus.* Relabuntur, refluunt, revertuntur flumina eò, unde fluxerunt.

Relangueo, ere, krafftloß werden. *Syn.* Obtangueo.

Relatio, nis, Fürtrag/Nachricht. *Epi.* Salutaris & diligens. *Uſus.* Relatio criminis actio & querela.

Relator, is, Erzehler/der benachrichtiget. *Uſus.* Te Authore & relatore.

Relaxatio, nis, Erquickung / Labung. *Syn.* Remiſſio. *Uſus.* Otii fructus eſt non contentio animi, ſed relaxatio.

Relaxo, as, Erweitern/lockermachen/aufflöſen. *Syn.* Remitto, diſſolvo, ſolvo.)(*Aſtringo. Uſus.* Animum relaxare & remittere. Riſus triſtitiam mitigat, & relaxat. Longior dolor intervalla dat, & relaxat. Se ab occupationibus relaxare, & remittere, ac jucunditati dare. Cùm ſe animus corporis vinculis relaxârit, ac liberârit. Alvus cùm vel aſtringitur, vel relaxatur. *Phraſ.* Rus cogito, ut animum relaxem, animi causâ, ut animum parumper ab moleſtiis abducam, ut animus parumper acquieſcat à curis, ut animum curis diſtractum, variéque diſſipatum recolligam, ut animus ſine cura quieſcat, ut animus ex curarum tædio recreetur, ut aliquid jucunditatis deguſtem, ut aliquid jucunditatis deguſtem, ut aliquâ jucunditate fruar, ut amiſſam animi jucunditatem recipiam. Rus cogito, ut, quam mihi negotiorum & curarum otioſa conſuetudo hilaritatem ademit, abſtulit, eripuit, in me extinxit ſ. perdidit, eam rerum jucundiſſimarum aſpectu atque uſu recuperem, recipiam. *Vid. Remitto.*

Relegatio, nit, Verſchickung / Verweiſung ins Elend. *Syn.* Amandatio. *Epi.* Jejuna, ruſticana.

Relego, as, verweiſen / ins Elend verſchicken. *Syn.* Amando, exiliô mulctô, expello, ejicio.)(*Reduco. Uſus.* Pater hunc in prædia ruſtica relegavit; amandavit hominem. *V. Ejicio.*

Rélego, ere, wieder leſen / noch einmahl leſen. *Uſus.* Crebrò tuas relegi literas & reguſto.

Relevo, as, wieder auffheben. *Syn.* Levo, conſolor, minuo. *Uſus.* Jam tandem relevata & recreata reſpublica videtur relevare communem caſum. Tu, qui toties dolorem meum, curam & angorem animi ſermone tuo relevâſti; apud quem malis meis levationem reperi. *Vid. Conſolor. Voveo. Recreo.*

Relictio, nis, Verlaſſung. *Syn.* Derelictio, deſperatio, proditio.

Religatio, Anbindung. *Syn.* Colligatio.

Religio, nis, Gottesdienſt. *Syn.* Pietas, ſanctitas, cultus Deorum, ceremoniæ, ſacra, religiones ſacræ & ceremoniæ, res divinæ. *Epi.* Antiqua, communis, divina, domeſtica, externa, ficta, inexpiabilis, juſta, magna, mira, nimia, perverſa, priſtina, privata, publica, pura, ſancta, ſempiterna, ſingularis, ſolennis, ſumma, tanta, utilis. *Uſus.* Religio Deorum piô cultu continetur. Religionem alicui offerre, aſferre, injicere, inducere. *Vulg. Scrupulum & conſcientiam alicui facere.* Aliquid in Religionem vertere, trahere. In re aliqua religionem interponere, adhibere. Religione *obſtrictus*, implicatus,

catus, impeditus. Obligare ſe, vel aliquem illigare religione. Ea res in religionem venit Populo. Alias religiones inducere, ſuſcipere. Religione quadam tactus eſt; id merito ſibi religioni habuit, duxit. Religionem piè *colere*, Religioni ſervire. Homo nefandus religiones omnes polluit, ab omni religione declinat. Alicui Religionem *eximere*, adimere, tollere, eripere; aliquem Religione ſolvere, exolvere, liberare; a Religione abducere. *Phraſ.* Qui ſe Deo dicat, egregiè ſibi conſulit. Qui ſe Deo addicit, dedit, totum tradit, præclarè vitam inſtituit, ſapienter facit, optimam partem eligit, rectam init viam, curſum accipit laudabilem. Qui ſe ad unum Deum confert, qui ſuas omnes cogitationes, omnia ſtudia in uno Deo figit ac locat; qui ab uno Deo pendere vult; qui divina ſtudiä, præterea nihil colit; qui Chriſtianam pietatem non communi vulgarique inſtitutô, ſed propriô quodam ſtudiô, propriâ quâdam mentis inductione complectitur; qui pius in Deum eſt, qui honorem Deo præſtat, qui Deum animô ſpectat, qui Deo ſervit; qui ſuum animum, ſuas cogitationes, ſua conſilia ad Deum refert; qui piè religioſèque vivit, qui cum pietate vitam ducit, qui omnibus in rebus duce Deo utitur; qui ad Deum ſpectat; cujus eſt vita cum pietate conjuncta; qui nihil non piè cogitat, qui nihil non cogitat cum religione conjunctum, is omnium optimè ſuis rationibus conſulit ac proſpicit; ei feliciter omnia ſuccedunt, ei nihil non proſperè ſuccedit. *Vid. Pietas.*

Religioſè, **gewiſſenhafft.** *Syn.* Bonâ fide, candidè, ſanctè, accuratè.

Religioſus, a, um, **gottsfürchtig / gewiſſenhafft.** *Syn.* Summâ religione præditus, ſanctus, ſacris deditus, animus religione perfuſus, auguſtus.)(*Impius. Uſus.* Integer, innocens, religioſus; qui omnia, quæ ad Deorum cultum pertinent, diligenter pertractat. Vir naturâ ſanctus, in teſtimonio religioſus, qui totos dies precatur, & immolat. *Phraſ.* Religioſiſſimus es; magnâ es & antiquâ religione; maximâ cum religione vitam traducis. Pius, ſanctus es. Pietatem imprimis colis. Exemplar es Religionis. Vitam ſanctè & piè exigis. In te tanquam in ſpeculo intuentur, qui religionem colunt. Inſigni es pietate erga Deum. Qui inde usque ab unguiculis ad vitæ ſanctimoniam incumbit; ſe DEO dicat, addicit, dedit, totum tradit, egregiè ſibi conſulit, præclarè vitam inſtituit, ſapienter facit, rectam init viam, curſum capit laudabilem. Qui ſe ad unum Deum confert, ſuas omnes cogitationes ſ. omnia ſtudia in uno DEO figit ac locat, ab uno DEO pendere vult; Divina ſtudia, præterea nihil colit; Chriſtianam pietatem non communi vulgarique inſtitutô, ſed propriô quôdam ſtudiô, propriâ quâdam mentis inductione complectitur. *V. Probus.*

Religo, as, **anbinden.** *Syn.* Vincio, colligo. *Adv.* Entrinſecùs. *Uſus.* Ad currum religatus Hector.

Relino, ere, **auffthun / auffſpünden / öffnen.** *Uſus.* Dolia omnia relinere.

Relinquo, ere, **hinterlaſſen / verlaſſen / nachlaſſen.** *Syn.* Linquo, reliquum vel reliqui facio, miſſum facio. Relictum eſſe patior, omitto, mitto, deſero, dimitto, relictum facio, tardo, prodo, removeo, diſcedo. *Adv.* Admodum nihil, trepidè, diſſolutè, feliciter, fortiter, in perpetuum, indignè, largiter, antequam, omnino, nihil ſcripti, omnino nullam memoriam, planè, prorſus nihil, ſapienter, ſtudioſè ſtatuas, turpiter, intus, conſultò. *Uſus.* Nullum precibus meis locum, deſiderium ſui magnum reliquit. Aliquem non ſolùm relinquere, ſed etiam prodere. *Phraſ.* Reliquit ſtudia ſua priora; multam ſalutem ſtudiis ſuis dixit; depoſuit planè Philoſophiam; diſceſſit, deſcivit penitus à priſtino conſilio; ſubtraxit ſe ſtudiis; miſſa facit, neglexit priora ſtudia; deflexit de curriculo ſuo; abiit, diſceſſit à vetere contentione; bonâ gratiâ dimiſit, ne primoribus quidem digitis contingit jam litteras; obſolevit jam, deſertum ab eo ſtudium. Removit ſe ab honeſtis litteris; ſegregavit ſe penitus à Muſis; abdicavit ſe bonis litteris. Amici me omnes relinquunt; ita ſum deſtitutus, ut nemo me afflictum erigat. Deſtitutione tantâ quis non

percellatur? Causam meam deserunt omnes; desunt amico amici; proditum, inductum, conjectum in fraudem jacere nempe patiuntur. Ab amicis repudiatus, ab propinquis nihil sublevatus, in summa solitudine vivo; turpissimâ defectione deseruetunt me, & dereliquerunt amici. *V. Desero.*

Reliquiæ, arum, Uberrest/Uberbleibsel/ *Syn.* Residua. *Epi.* Angustæ, egentes, illustres, immortuæ, intermortuæ, magnæ, meliores, miseræ, pristinæ, seniles. *Usus.* In his pristinis fortunæ reliquiis miseris & afflictis. Reliquias hostium persequi. Cibi reliquiæ. Voluptatum reliquias ille colligebat. Sitas Marii reliquias dissipari jussit Sylla.

Reliquus, a, um, übergeblieben/ übrig. *Syn.* Residuus, rejectus, relictus, reliqua pars. *Usus.* Nullum mihi jam solatium est relictum in omni vitâ. De reliquo quid dicam? Hunc tantùm è multis reliquum fortuna fecit. *Phras.* E priori fortunâ nihil mihi est reliquum; nihil mihi est residui; nec reliquiarum quidem quidquam mihi est relictum; nihil restat; ita desertus sum, ut quidquam mei non extet; ne tenues quidem reliquiæ prioris meæ felicitatis supersunt; nihil mihi è fortunis meis superat; præter vitam supersest nihil.

Reluceo, ére, glänzen/wieder scheinen. *Syn.* Refulgeo.

Reluctor, ari, * widerstehen/ widerstreben. *Syn.* Adversor. *V. Adversor.*

Remaneo, ére, darhinten bleiben/ zurück bleiben. *Syn.* Maneo, resto, resideo. *Usus.* Nemo omnium apud me remansit. *V. Maneo.*

Remansio, nis, das Zurückbleiben. *Syn.* Mansio.)(*Profectio. Usus.* Tuam remansionem non probo.

Remedium, ii, Artzney/ Hülffsmittel. *Syn.* Medicina, medicamentum, cautio, provisio, fomentum. *Epi.* Præclarum, præsens, præsentissimum. *Usus.* In adversis rebus sine ullo remedio atque allevamento permanere. Quærere remedium ad rem aliquam. Suo malo, suis incommodis & vulneribus remedium invenire, comparare, adhibere. Acrioribus remediis huic malo occurrendum. Strenuum & præsens remedium ægroto adhibere. *V. Medeor. Medicina.*

Remeo, as, * zurück kommen / zurück kehren. *Syn.* Redeo. *Usus.* Ex Italia, ex urbe remeare. *V. Redeo.*

Remetior, iris, * wieder messen. *Syn.* Rursum metior, reddo.

Remex, igis, Ruder-Knecht. *Syn.* Qui remos agit. *Epi.* Vesanus. *Usus.* Remiges civitatibus imperare.

Remigatio, nis, das Rudern. *Syn.* Impetus pulsusque remorum, remigium.

Remigium, ii, das Ruder-Werck/ Gesellschafft der Ruder-Knechte. *Syn.* Remigatio, vel remigum multitudo.

Remigo, as, rudern. *Syn.* Navem remis propello. *Adv.* Paululum. *Vid. Navigo.*

Remigro, as, nach Hauß ziehen/ zurück reisen. *Syn.* Redeo, remeo. *Usus.* Remigrare in domum suam.

Reminiscor, eris, wieder gedencken/ sich wieder erinnern.)(*Obliviscor. Usus.* Præterita reminisci & recordari. *Vid. Recordor. Memoria.*

Remissè, nachlässiglich. *Syn.* Leniter, molliter, levi animô & remissô. *Usus.* Remissè, urbanè, leniter dicere, agere.

Remissio, nis, Nachlassung/ Trägheit. *Syn.* Languor, abjectio. *Epi.* Humanissima ac liberalissima. *Usus.* Remissio animi & dissolutio. 2. *Solatium, otium.* Ad omnem animi remissionem, quietem, ludumque descendere. 3. *Decrementum, detractio.* Senescentis morbi remissio. 4. *Intermissio.* Tales amicitiæ remissione usûs sunt levandæ. *Vid. Relaxatio.*

Remissus, a, um, faul/ nachlässig/ gelind. *Syn.* Lenis contractus, demissus, timidus.)(*Acer, contentus. Usus.* Animô esse leni & remissô, Sermo quietus & remissus. In ulciscendo, in bello gerendo, in disputando remissus. *Vid. Laxus.*

Remitto, ere, wieder schicken / zurück senden. *Syn.* Retrò mitto. *Adv.* Aliquantùm, dissolutè, largiter, perscienter, nequaquam. *Usus.* Librum, nuncium remittere. 2. *Dimitto*, opinionem ante conceptam remittere. 3. *Condono, concedo.* Supplicium debitum pœnamq; remittere. De meo tibi, aliquid remitto. 4. *Minuo, diminuo, detraho.* De

ſeveritate priſtina, de virtute remittere. Iracundiam remittere. Hyems, dolor podagræ, frigus remittit. 5. *Relaxo.* Animum, vocem, arcum remittere. *V. Condono. Relaxo.*

Remolleſco, ére, * **weich werden.** *Syn.* Otiô remoleſcunt homines.

Remora, æ, * **Verhinderung.** *Syn.* Retardatio. *Uſus.* Multæ res obſtant, remoramque faciunt rei privatæ & publicæ. *V. Mora.*

Remordeo, ere, * **wieder beiſſen.** *Syn.* Crucio, ſollicito. *Uſus.* Multæ me curæ remordent. *V. Crucio.*

Remoror, aris, **verhindern/auffhalten.** *Syn.* Retineo, retardo. *Uſus.* Quæ cœteros remorari ſolent, me nihil retardârunt. *V. Moror.*

Remotio, nis, **Abſetzung / Wegraumung/ Entſetzung.** *Uſus.* Remotio criminis eſt, cùm facti intentio in alium derivatur.

Remotè, **von weitem.** *Uſus.* Stellæ aliæ propiùs, aliæ remotiùs.

Remotus, a, um, **hinweg gerucket/weggeraumt/ abgeſchafft/ abgeſetzt.** *Syn.* Alienus, abhorrens, *Uſus.* Hoc à moribus, ſapientia, natura hominis optimi remotiſſimum eſt. Ab omni cupiditate vir remotiſſimus. Hæc à vulgari intelligentiâ remotiora ſunt. 2. *Diſtans.* Res à memoriâ noſtrâ remotæ. Locus remotus, ſalubris, amœnus.

Removeo, ére, **hinweg thun / abſchaffen / weg raumen / beyſeit ſchaffen.** *Syn.* Amoveo, dimoveo, moveo, abduco, aufero, ejicio, deduco, transfero, abſtraho, avoco, averto, deterreo, deprecor, deteſtor, derivo. *Uſus.* Removere ſe ab aliquo negotio, ad otium perfugere, ab amicitia alicujus ſe removere. Ex præſidiis militem removere. *V. Amoveo.*

Remugio, ire, * **wiederſchallen/wiederthönen.** *Syn.* Reſono.

Remulcus, i, * **Zug-Seil des Schiffs.** *R. à Græc* ῥυμὸν ἕλκων. *Uſus.* Submerſam navim remulco, multisque funibus reduxerunt.

Remuneratio, nis, **Wiedergeltung/Belohnung / Vergeltung.** *Syn.* Gratia, viciſſitudo ſtudiorum vel officiorum. *Epi.* Expedita, celer. *Uſus.* Nihil remuneratione benevolentiæ, viciſſitudine officiorum jucundius. Officia tua nunquam officiis paribus æquabo; nullam unquam tuorum meritorum partem aſſequar; nunquam non modò referendâ, ſed ne cogitandâ quidem gratiâ tuum beneficium conſequar. Nunquam ne minimâ quidem ex parte tuis in me meritis ſatisfaciam. Nunquam omnino tibi ſolvam, quantum debeo, ac ne ulla quidem ex parte. Officia tua nunquam rependam, remunerabo, remetiar, compenſabo.

Remunero, as, vel or, aris, **wieder vergelten / belohnen.** *Syn.* Retribuo, compenſo, beneficium reddo; mutuam gratiam reddo, refero; parem gratiam pro beneficio alicui refero, gratiam reſtituo, mercedem do, repono. *Uſus.* Velim te ſimili munere remunerari. *Phraſ.* Cumulatis tuis in me meritis ſatisfaciam, probabo me gratum ac memorem paribus officiis; beneficia beneficiis compenſabo. Quæ in me contuliſti, eadem recipies, aut paria; parem gratiam referam. Tuis beneficiis reſpondebo; quæ debeo, ſolvam; reddam beneficia. Remunerabo, remunerabor te, remunerabor tua merita. Qui tibi ex me fructus debentur, eos uberrimè colliges, capies, percipies, ex me feres. Eo, quô premor, tuorum beneficiorum onere levabor. Laxabo me quaſi vinculis quibusdam, ſi planè ſolvere non potero, beneficiorum tuorum. Dum vivam, quòad vivam, quatenùs vitam producam, donec vivere licebit, dabo operam, diligenter id omni ſtudiô agam, curabo, omni ſtudiô enitar, contendam, in illud ſtudium in cumbam; in illam cnram, in unam illam rem incumbam; id mihi propoſitum erit in omni vitâ, eò ſpectabit animus meus in omni vita; eò curæ, cogitationesque referentur, intendentur, eò conſilia mea dirigentur, ut me tibi memorem gratumquè probem; par pari ut referam, ut in me gratum animum deſiderare non poſſis, ut officia tua paribus à me compenſentur beneficiis. In omni vitæ curſu nihil mihi potius erit, nihil mihi antiquius erit, res mihi non tam erit ulla propoſita, nulla de re laborabo magis, nulli rei ſtude-

ſtudebo magis, aut ſerviam diligentiùs, quàm ut de me optimè meritum te eſſe læteris.

Remus, i, Schiff-Ruder. *Uſus.* Remis navem propellere.

Renaſcor, i, wieder gebohren werden. *Syn.* Denuò naſcor, exorior, renovor. *Uſus.* Renatum eſt bellum, malum nuper primò extinctum.

Renavigo, as, wieder zurück ſchiffen.

Renavo, as, Fleiß anwenden. *Uſus.* Renavabo operam.

Renes, um, Nieren. *Uſus.* Ex renibus laborare.

Renideo, ére, * ſchimmern / wiederſtrahlen / glänzen. *Syn.* Reſplendeo, lætor, gaudeo.

Renitor, i, * ſich widerſetzen / ſtreuben. *Syn.* Contrà, vel adverſùm nitor. *Vid. Adverſor.*

Renovatio, nis, Erneurung. *Syn.* Redintegratio. *Uſus.* Renovatio timoris magnam moleſtiam affert.

Renovo, as, erneuren. *Syn.* Renovationem facio, interpolo, inſtauro, reficio, integro, redintegro, refero, repræſento. *Uſus.* Renovare & inſtaurare memoriam, amicitiam, bellum, ſtudia. Veterem curam, & moleſtiam mihi tuæ litteræ renovârunt. *Phraſ.* Nolo deſiderium tuum & dolorem renovare, revocare; non faciam, ut, quæ conſenuêre, recrudeſcant; ut quæ cicatricem duxerunt, refricentur vulnera. Nolo dolorem tuum retractare. Nolo, revireſcat, ab longo intervallo ſe referat, redintegretur, renaſcatur deſiderium tuum; dolorem tuum jam ſeneſcentem irritare non cupio, nec enim novis vulneribus veteres rumpendæ ſunt cicatrices. *V. Iterum.*

Renunciatio, nis, Verkündigung. *Syn.* nunciatio. *Uſus.* Renunciationis & dignitatis non idem ordo eſt. Suffragiorum renunciatio.

Renuncio, as, verkündigen / auffkündigen / auffſagen.. *Syn.* Significo, expono. *Adv.* Auſpicatò. *Uſus.* Legati rem geſtam renunciârunt. 2. *Pronuncio.* Aliquem renunciare Conſulem. 3. *Refello, remitto.* Alicui hoſpitium, conductionem, ſocietatem, pactionem renunciare, *Vid. Nuncio.*

Renuo, ere, abſchlagen / verweigern. *Syn.* Omitto, aſpernor. *V. Nolo. Recuſo.*

Reor, eris, darfür halten / oder achten. *R. à ῥέω, dico.* *Syn.* puto, cenſeo, arbitror.

Repagula, orum, Riegel. *Syn.* Vectes, quibus januæ clauduntur. *Uſus.* Omnia pudoris, juris, officii repagula convellere, perfringere, effringere.

Repandus, a, um, krumm gebogen. *Syn.* Incurvus, reflexus.

Reparatio, nis, * Erneuerung / Wiederverbeſſerung. *Uſus.* Regni reparatio.

Reparo, as, ausbeſſern / erneuern. *Syn.* Recupero, iterum acquiro. *Vid. Renovo.*

Repaſtinatio, nis, Wieder-Umgrabung. *Syn.* Secunda occatio.

Repedo, as, zurück gehen. *Uſus.* Domum cum laude repedandum.

Repello, ere, abtreiben / zurück treiben.)(*Impello.* *Uſus.* Vim vi, impetum à ſe, dolorem avertere & repellere. Homines audaces à templo, foro, repellere. *V. Pello.*

Rependo, ere, erſtatten / wieder gut thun / wieder erſtatten. *Syn.* Reddo, repono. *Uſus.* Pro Grachi capite aurum repenſum. *V. Compenſo.*

Repens, tis, kriechend / ſchleichend. *Syn.* Repentinus.

Repentè, plötzlich / ſchnell. *Syn.* Derepente, ſtatim, ſubitò, repentinò. *Uſus.* Repentè amicitiam præcidere; modò egens, repentè dives; repentè præter ſpem, è veſtigio, ſubito atque ex tempore. *Thraſ.* Exarſi repente, repens ira me inceſſit, præſente iracundia exarſi; repentinò, de improviſo, repentinâ nec inopinatâ irâ ſuccenſus ſum; ſubitanea, minimè proviſa me ira invaſit. *V. Subitò.*

Repentinò, plötzlich / geſchwind / fluchs. *Syn.* Repentè.

Repentinus, a, um, unverſehens / plötzlich. *Syn.* Improviſus, inſperatus, inexpectatus, repens, inopinatus. *Uſus.* Omnia repentina & inſperata graviora. Temperarium ac repentinum conſilium. *V. Improviſo.*

Repercutio, ere, * wieder zurück ſchlagen oder prallen / wiederſchallen. *Uſus.* Valles clamoribus repercuſſæ.

Repetio, ire, finden / antreffen. *Syn.* Invenio. *Adv.* Difficillimè, nusquam, per-

perægrè, rectè, usquam. *Usus.* Exitum rei finemque reperiemus. Ineunda est ratio, & via reperienda. Si quæras, reperies, *V. Invenio.*

Repetitio, nis, **Wiederhohlung / Wiederforderung.** *Syn.* Ornatus Rhetoricus. *Epi.* Crebra.

Repeto, ere, **wieder fordern / wieder holen.** *Syn.* Exigo, peto, repoſco, revoco. *Adv.* Altè & à capite, ampliùs, inde usque, longè, rectè. *Usus.* Jus ſuum, promiſſa, officii præmium & fructum, res ablatas ab aliquo repetere. 2. *Exordior, incipio, renovo, revoco, facio, recordor, reſtituo, aſſumo.* Repetere memoriam ſuperiorum temporum. Aliquid nimium longè repetete & petere. Rem altè à capite repetere. Ab ultimis, à primis initiis repetere. Suæ ſententiæ gravitatem ab ipſa natura à Platonis authoritate repetit. Repete mea præcepta. *Vid. Iterum.*

Repetundarum, **Anklag wegen Diebſtahls.** *Syn.* De pecuniis repetundis, captæ pecuniæ. *Usus.* Lege pecuniarum repetundarum teneri, damnari.

Repleo, ere, **erfüllen.** *Syn.* Refercio.

Replicatio, nis, **das Umkehren.** *Syn.* Converſio mundi & replicatio.

Replico, as, **zurück gedencken.** *Syn.* Repeto. *Usus.* Si velis annalium temporum memoriam replicare, invenies.

Repo, ere, * **kriechen / ſchleichen.**

Repono, ere, **wieder hinlegen.** *Syn.* Colloco. *Usus.* In aliquo, in humanitate, in opibus alicujus ſpem omnem & ſalutem reponere. 2. *Annumero, numero, recenſeo, adſcribo, reputo.* Aliquem in numerum, vel numero amicorum, Deorum, proborum civium, in ſuis reponere. 3. *Recondo.* Fructus, alimenta in hyemem reponere. 4. *Rependo.* Næ ego tibi reponam, cùm veneris. Pro damno quid repones?

Reporto, as, **zurück tragen / davon tragen.** *Syn.* Refero, reduco, reveho, conſequor, obtineo. *Usus.* Exercitum à Provinciâ reportare; laudem & benevolentiam omnium, victoriam de hoſte reportavit. 5. *Defero, denuncio.* Rem reportare ad judices.

Repoſco, ere, **wieder begehren / wieder fordern.** *Syn.* Repeto. *Usus.* Bona ſua repoſcere, ac perſequi lite & judiciô. *V. Peto.*

Repotia, orum, **Nach-Hochzeit.**

Repræſentatio, nis, **Bezahlung.** *Syn.* Pecuniarum ſolutio.

Repræſento, as, **darſtellen / zeigen.** *Syn.* Præſentem pecuniam ſolvo. Præſentem alicui gratiam refero, gero; perſonam gero; aliquid re præſenti exhibeo, præſto. *Usus.* Reliquam pecuniam, cùm dies promiſſorum advenerit, repræſentabimus. Templum illud repræſentabat memoriam Conſulatûs mei. 2. *Antecapio, prævenio.* Non expectanda eſt temporis medicina, quam ratione repræſentare poſſumus. Meâ morte libertatem repræſentare ac præſtare poſſum.

Reprehendo, ere, **mit Worten ſtraffen / ſchelten.** *Syn.* Increpo, arguo, redarguo, accuſo; verbis caſtigo, exagito, inſector, aſperiùs appello; in crimen voco, damno, condemno, culpo. *Adv.* Brevi, graviùs, leviter, liberè temeritatem, errorem malè, magnopere, meritò quid in aliquo, pergraviter, planè, rectè, verè, commodè, ita valdè, ſubtiliter, vehementer, vulgò judicium. *Usus.* Non hôc modò te crimine arguo, ſed ne illâ quidem vituperatione reprehendo, *Phraſ.* Cato vehementer reprehendit Pompejum, graviter invectus eſt in Pompejum; gravi objurgatione conſcidit, multis contumeliis perſtrinxit, malè verbis accepit, inſigniter notavit vituperavitque, magnâ vocis libertate perſtrinxit, increpuit, objurgavit Pompejum. Pompejus apud Catonem in magnam vituperationem venit, in varias Catonis reprehenſiones, maledicta, convitia, incuſationes, querelas incurrit; multis ille à Catone jurgiis laceratus, verbis ſæpe increpitus eſt.

Reprehenſio, nis, **Beſcheltung / Beſtraffung.** *Syn.* Vituperatio. *Epi.* Bella, difficilis & lubrica, falſa, familiaris, inanis, juſta, levior, minima, nobilis. *Usus.* Culpæ reprehenſio, vitæ ac ſtultitiæ vituperatio. Habet ea res juſtam reprehenſionem. In reprehenſiones incurrere; à reprehenſione longè abeſſe. Caret ejus vita reprehenſione. Omnem reprehenſionem fugere. *Thraſ.* Hanc

in me culpam conferunt, vitio mihi dant, vertunt; fraudi tribuunt, hoc in me conferunt, hoc mihi ascribunt; hâc me culpa condemnant, hujus mihi culpæ notam inurunt, hoc me nomine accusant, hujus me culpæ insimulant, hoc me crimine arguunt; hoc illi vitium in me, ac si meum esset, increpant; mihi graviter succensent, licet ab illâ culpa longè remotus sim; in hoc me illi malè accipiunt, exagitant, insectantur. Convitiis me urgent, carpunt.

Reprehensor, is, **Straffer.** *Syn.* Exagitator, accusator.

Repressor, is, **Abhalter.** *Syn.* Vindex.

Reprimo, ere, **zuruckhalten.** *Syn.* Contineo, comprimo, coërceo. *Adv.* Aliquantulùm, valdè, paulisper. *Usus.* Vim, conatum, audaciam alicujus reprimere. Se à supplicio sumendo, ab irâ reprimere & continere. *Phras.* Improbam illius cupiditatem repressi, refutavi, retudi, fregi, abjeci; oppositi me illius cupiditati, libidini, intemperantiæ. Feci atque effeci, ne posset cupiditati suæ satisfacere, libidini obtemperare, inique cogitata perficere, improba consilia ad exitum perducere. Longiùs cupiditate processisset, nisi ego incurrissem, occurissem, obviàm ivissem, restitissem, impediviss̃em, impedimento fuiss̃em, impedimenta objeciss̃em. Rapiebat eum cupiditas, ego repressi; efferebat eum libidinis impetus, ego modum statui; effrœnatam ejus libidinem refrænavi; indomitam ejus cupiditatem domui. Eum ego ab effrænata cupiditate refrænavi. *Vid. Coërceo.*

Reprobo, as, **tadeln/ verwerffen/ mißbillichen.** *Syn.* Improbo, rejicio. *Usus.* Reprobare alterius sententiam. *Vid. Rejicio.*

Repromissio, nis, **Gegen-Verheissung.** *Syn.* Restipulatio. *Epi.* Recens.

Repromitto, ere, **zusagen/ dagegen versprechen.** *Syn.* Restipulor, stipulanti promitto vel spondeo. *Usus.* In referenda gratia hoc vobis repromitto. *Vid. Polliceor.*

Repudiatio, nis, **Verwerffung/ Mißbillichung.** *Syn.* Rejectio. *Usus.* Repudiatio supplicum superbiam arguit.

Repudio, as, **verwerffen / mißbillichen.** *R. ex re & pudet, vel à Græc. ἀποδέω, pello.* *Adv.* Certè, constanter, contumaciter, fortiter, funditùs, ingratè, impiè, planè, sapienter, superbissimè, valde. *Usus.* Consilium alicujus, vota, preces repudiare. Conditionem æquissimam repudiavit. *Vid. Rejicio. Abjicio.*

Repueraſco, ere, **kindisch werden.** *Syn.* Ad puerilem ætatem redeo, iterum puer fio, *Adv.* Incredibiliter. *Usus.* Utinam repueraſcerem!

Repugnanter, **ungedultig.** *Syn.* invitè.

Repugnantia, æ, **Gegensatz.** *Syn.* Pugna, contentio. *Usus.* Tu tot rerum repugnantiam non vides?

Repugno, as, **widerstreben / widerstehen.** *Syn.* Adversor, obsisto, reclamo.)(*Pugno, consequor.* *Adv.* Acriter, apertissimè, leniter, multùm, planè, valde, vehementer. *Usus.* Fortunæ, crudelitati alicujus repugnare. Nemo repugnat, age, quod lubet, Illud vehementer repugnat, parumque consentaneum est. *V. Adversor.*

Repulsa, æ, **abschlägige Antwort.** *Syn.* Offensa, repudiatio à Magistratu. *Usus.* Repulsam ferre, accipere, referre, pati, & suffragiis præteriri. *Vid. Rejicio.*

Repulsus, ûs, **das Zurücktreiben.**

Repungo, ere, **wider stechen.** *Syn.* Vicissim pungo. *Adv.* Leviter. *Usus.* Possem lacessitus repungere.

Reputo, as, **bedencken/ überlegen.** *Syn.* Animô agito, cogito, expendo. *Usus.* Hæc ego mecum reputo, Apud animum meum dies & noctes cogito. 2. *Decerno, statuo, constituo, perspicio, intelligo.* Ita facilè est reputare, an &c.

Requies, tis, vel ei, **Ruhe.** *Syn.* Quies. *Usus.* Animô defatigatô otium quærere, & requiem ab occupatione; oblectationem animi requiemque curarum alicui afferre. Quantum temporis conceditur ad requiem corporis & animi!

Requiesco, ere, **ruhen / schlaffen.** *Syn.* Conquiesco, acquiesco. *Adv.* Paululùm, diu, satis. *Usus.* Curam animi remittere; sollicitudines & angores, amicorum consiliô & sermone requiescunt. *V. Quiesco.*

Re-

Requiro, ere, **ſuchen/ fragen.** *Syn.* Quæro, poſtulo, flagito, depoſco. *Adv.* Æquè nihil, diligenter, magnopere, multùm, rectè, valde, vehementer, ultrà. *Uſus.* Hominis in negotio gerendo fidem & prudentiam requiro. Beatus quid requirat, ut beatior ſit? Verum quidem dicis, ſed requiram diligentiùs. *Vid. Quæro.*

Res, ei, **ein Ding/ Sach.** *R. à Gr. ῥῆσις. Syn.* Quod non nulli ens dicunt. 1. *Negotium, rerum ſtatus, conditio.* Ea res magna eſt, luculenta, operoſa, plurimi otii. Ea nunc eſt rerum natura, *perturbatio*, confuſio, varietas, motus, turba, gravitas, tumor, is rerum curſus, ſtatus. Res noſtræ *perturbatæ* ſunt admodum, turbulentæ, dubiæ, incommodæ, calamitoſæ, periculoſæ, deſperatæ, perditæ, everſæ, deteriores, contractæ, converſæ. Rerum noſtrarum interitus, occaſus imminet. Noſtræ res *ſalvæ* ſunt, integræ, bonæ, ſecundæ, florentes, ampliſſimæ, optimæ. Rem totam ad aliquem *deferre*, Alicui committere, credere. Rem libenter ſuſcepit, naviter procurat, bene agit ſ. gerit, obit; Res noſtræ eum in locum, in id diſcrimen adductæ ſunt. Eô locô ſunt res noſtræ, ita res noſtra ſe habet. Ad rem accedere. Rem expedire, conficere, obtinere. 2. *Facultas, utilitas, pecunia, patrimonium.* Res familiaris, domeſtica, militaris, pecuniaria, frumentaria, literaria, ruſtica. Rei familiari dare operam; rem quærere. Rem familiarem augere, amplificare. Rerum ſuarum ſatagere, rebus ſuis providere, aliquid in rem ſuam convertere. Erit id in rem tuam; è re tua erit, ex uſu & utilitate rem facere. Res noſtra familiaris valde *diminuitur*, comminuitur, diſſipatur ſenſim & conficitur. Rei noſtræ familiaris multa naufragia facimus. Alteri de re familiari commodare, impertiri. 3. *Imperium.* Rerum potiri. 4. *Contentio.* Res mihi cum illo fuit. 5. *Variæ locutiones.* Pro re natâ. Ut res tulerit. Re & ſpe opulentus. Non re, ſed opinione hominum. Nihil ad rem. Re triſte & verbô. Rerum & ſententiarum copia. Reverâ.

Reſaluto, as, **wieder grüſſen.** *Uſus.* Neminem reſalutavit.

Reſarcio, ire, **erſetzen/ ergäntzen.** *Syn.* Reſtituo, reficio. *Uſus.* Veſtem, damna reſarcire. *V. Reſtituo.*

Reſcindo, ere, **abſchneiden.** *Syn.* Infirmo, reſero, diſcindo, diſſolvo, labefacto. *Uſus.* Acta alicujus, leges, pactiones, inſtituta majorum reſcindere. *Vid. Valere nihil.*

Reſciſco, ere, **erfahren/ innen werden/ dahinter kommen.** *Syn.* Intelligo, cognoſco. *V. Scio.*

Reſcribo, ere, **wieder ſchreiben.** *Syn.* Litteris reſpondeo. *Uſus.* Non mihi grave erit, non gravabor epiſtolæ tuæ reſcribere.

Reſeco, as, **abhauen.** *Syn.* Exſeco, excido. *Uſus.* Ad vivum reſecare; libidinem reſecare, coërcere juventutem.

Reſero, as, **wieder auffſchlieſſen/eröffnen** *Uſ.* Reſerare januam; Italiam hoſtibus.

Reſervo, as, **ſparen/vorbehalten/ zurückbehalten.** *Syn.* Servo, conſervo. *Adv.* Impoſterum. *Uſus.* Non te urbi, ſed carceri reſervari. Ad extremum reſervatus. Aliquid proximo ſermoni reſervare. Vitam ſuam ad meliora tempora reſervare. *Vid. Servo.*

Reſes, idis, * **müſſig / faul.** *R. à* reſidendo, *qui reſidet. Syn.* Qui remanet obtioſus à labore vel opere, quod exercere ſolebat. *Uſus.* Timebant Patres reſidem in urbe plebem. *Vid. Piger.*

Reſideo, ere, **ſitzen / niederſitzen.** *Syn.* Conſiſto, remaneo, maneo, moror *Uſus.* In villa, in oppido reſidere. 2. *Perduro, permaneo, ſuperſum.* Non patiar, eas inter vos inimicitias reſidere; ne ſimultatis quidem reliquiæ ullæ in eo reſident. Si in morte ſenſus ullus reſidet. 3. *Inſum, vigeo, reluceo.* In eo tota reip. authoritas reſidet. Tota mea ſpes in te reſidet. 4. *Sedo, placo.* Cum iræ, cum timor animo reſediſſent. Cùm bella pace reſediſſent, deferbuiſſent, deferviſſent. 5. *Hæreo.* Cujus culpa in te reſidet. Res geſtæ, in quibus nulla poteſt reſidere inertiæ ſuſpicio.

Reſido, ere, * **ſich ſencken.** *Uſus.* Si montes reſediſſent.

Reſiduus, a, um, **übrig/ alt / hinterſtellig.** *Syn.* Reliquus. *Uſus.* Quid relatum, quid reſiduum ſit. *Vid. Reliquus.*

Reſigno, as, **öffnen / auffbrechen.** *Syn.* Aperio, ſolvo.)(*Obſigno. Uſus.* Tabulas, litteras reſignare.

Reſi-

Reſignatus, veſt entſchloſſen. *Vulgò.* Ita cum animo paratus, ut nec depugnare, ſi occaſio tulerit, nec obſideri, ſi neceſſe fuerit, nec mori, ſi caſus inciderit, pro vobis paratior quisquam fuerit.

Reſilio, ire, zurück ſpringen. *Syn.* Refugio.)(*Aſſilio. Vid. Refugio.*

Reſipiſco, ere, ſich beſſern / klüger werden. *Syn.* Adſanitatem redeo, ad me redeo, me colligo, erroris pœnitet. *Phraſ.* Velim, te cohibeas; velim, te colligas, ad modum revoces, ad rectam rationem redeas, intra rationis gyrum revoces ſ. traducas. Perditis in adoleſcentiâ moribus multi ſunt, qui deinde reſipiſcentes honeſtè vitam inſtituunt; qui deinde meliorem adepti mentem, honeſtioris vitæ initium ordiuntur; qui meliorem ad mentem, qui ad meliorem ſententiam revocati, laudabiliorem vitam exordiuntur. Vivunt multi turpiter in adoleſcentia, qui ſuos tandem mores conformant; Multi ſtudent vitiis, turpem vitam colunt, inhoneſtè vitam traducunt, pecudum more vitam tranſigunt, proclives ad vitia ſunt, turpi voluptate capiuntur, culpam facilè committunt in adoleſcentia, qui ſuos tandem mores conformant.

Reſiſto, ere, widerſtehen. *Syn.* Repugno, obſiſto, par ſum. *Adv.* Acriter, acutiùs, acerrimè, apertè, fortiter, impudenter, neceſſariò, ſtudioſiùs, vehementer. *Uſus.* Libidini alicujus, dolori, hoſtibus reſiſtere. 2. *Reſto, perſiſto, inſiſto.* Sed ego in hoc reſiſto. Nihil eſt, ubi reſiſtamus à lapſu. *Phraſ.* Reſiſtam hominis audaciæ, obſiſtam pro viribus, refragabor; omni non contentione modò, ſed dimicatione elaborabo, repugnabo, objiciam me; quòad poſſum, ejus conatus refutabo; ſceleri & audaciæ me opponam; luctabor cum homine improbo, vel inermis contra armatum conſiſtam; conſiliis occurram, audaciam debilitabo. Si quod in me telum contorſerit, legum & judiciorum arma arripiam; lateris mei oppoſitu obnitar, ibo in hominem, non me feret; obluctantem contundam, ferociam exultantis frangam. *Vid. Adverſor.*

Reſolvo, ere, aufflöſen. *Syn.* Diſſolvo, numero, perſolvo. *V. Solvo.*

Reſono, as, wiederſchallen. *Syn.* Perſono, percrepo. *Adv.* Urbaniùs. *Uſus.* Ex hâc vocum concordia dulce quid & amicum reſonat. 2. *Reſpondeo.* Gloria virtuti reſonat tanquam imago. Cornua, quæ ad nervos reſonant in cantibus.

Reſpecto, as, ſtets herum ſehen. *Syn.* Reſpicio. *Uſus.* Hæc ita prætereamus, ut tamen intuentes & aſpectantes relinquamus.

Reſpectus, ûs, Anſehen / Ehre. *Syn.* Aſpectus averſus. *Epi.* Mirabilis. *Uſus.* Meus animus in acie eſt, nec reſpectum ullum quærit. 2. *Ratio.* Sine reſpectu Majeſtatis, nullâ ſenatûs ratione habitâ. *V. Curo.*

Reſpergo, ere, beſprengen. *Syn.* Aſpergo, perfundo, conſpergo.

Reſperſio, nis, Beſprengung. *Uſus.* Nec ſumptuoſa reſperſio, nec coronæ & acerræ prætereantur.

Reſpicio, ere, zurück ſehen. *Syn.* Parco, rationem habeo, curo. *Adv.* Iracundiùs, longè, retrò, meliùs, moroſè. *Uſus.* Reſpicite ſalutem veſtram; commoda reip. reſpicite, ſi veſtris non proſpicitis. 2. *Adjuvo.* Niſi quis Deus nos reſpiciat. 3. *Aſpicio, retro aſpicio.* E tenebris lucem aliquam reſpicere. Præteriti temporis memoriam cogitatione reſpicere. *Phraſ.* Sæpiſſimè te reſpicere ſoleo; ad te oculos animumque referre, oculos ad te retorquere, aſpectum meum in te referre, oculis te meis cuſtodire ſoleo & ſequi.

Reſpiratio, nis, Athemholung / das Athemen. *Syn.* Interpunctio, interſpiratio. *Uſus.* Alios intervalla, moræ, reſpirationes delectant. 2. *Exhalatio.* Aër oritur ex reſpiratione aquarum. 3. *Spirantis actus.* Sine reſpiratione animal intermoritur.

Reſpiro, as, verſchnauffen / Athem holen. *Syn.* Expiro, reddo, ſpiro, ſpiritum duco, anhelo. *Adv.* Liberè, paulum. *Uſus.* Pulmones ductam animam reſpirant ac reddunt. 2. *Recreor, quieſco, animum erigo.* Erigere animum, paululum à metu reſpirare. Reſpirabo, ſi te videro, & acquieſcam. 3. *Ceſſo.* Oppugnatione puncto quidem temporis reſpiravit. *Phraſ.* Cum tui cogita-

tio

tio venit in mentem, paulùm respiro; acquiesco, paululum requiesco in meis miseriis, anhelitum recipio, spiritum malis intercluſum recipio. *Vid. Recreo.*

Resplendeo, ére, **hell ſcheinen**. *Syn.* Refulgeo.

Respondeo, ére, **antworten**. Responſum do, refero, responſum reddo, reſcribo.)(*Interrogo. Adv.* Absurdè, acutè, æqualiter, amicè, argutè, asperè, audacter, bene, benignè, commodiſſimè, conſideratè, conſtanter, copioſè, cumulatè, demiſſè, dolenter, dilucidè, falsò, flebiliter, ferociter, graviter, Græcè, honeſtè, honorificè, humanè, impudenter, inhumanè, inſcitè, lentè, liberaliter, literatè, luculenter, malè, memoriter, pariter, perbenignè, probè, rectè, ſeparatim, ſuppliciter, triſtiùs, vehementer, venuſtiſſimè, veriſſimè, confuſè. *Uſus.* Absurdè, aſperè, vultu verbisque respondeo. Ad interrogata reſponde, extra ea cave vocem mittas. Id à me quoque reſponſum tulere. 2. *Convenio, congruo.* Extrema primis, virtus tua hominum opinioni, majorum laudibus reſpondet. Optatis meis fortuna reſpondit. Inter eos mutuò officiis reſpondetur. *Phraſ.* Neſcio, cur ad ea, quæ te rogo, minimè reſpondeas; reſponſum non des; reſponſum minimè reddas, præbeas. Neſcio, cur me ſine reſponſo dimittas, ad rogata nihil dicas; ne verbum quidem ex te ad ea, quæ rogo, ſ. nullum reſponſum auferre, elicere poſſum.

Responſio, nis, **Antwort**. *Syn.* Reſponſum. *Epi.* Brevis, inimica. *Uſus.* Indigna reſponſione quæſtio.

Reſponſum, i, **Antwort**. *Syn.* Reſponſio. *Epi.* liberale, præclarum & homine doctô dignum. *Uſus.* Reſponſum dare, reddere; ab aliquo auferre reſponſum.

Respublica, æ, **das gemeine Weſen**. *Syn.* Politia, communis res. *Epi.* Ægrota, afflicta, perdita, aliena, amantiſſima, clara, conjunctiſſima, florens, fortunata, germana, grata, imbecilla, infirma, ingrata, labens, libera, miſera, municipalis, perturbata, perdita, privata, quieta, ſana, ſalva, ſumma, tenuis, tota, tranquilla, turbulenta, vetus, univerſa. *Uſus.* Plato novam quandam rempub. conſtituit, ædificavit, ſevit. Nihil dignius ac tuô labore remp. ſtabilire, confirmare, amplificare, fundare. Serò ad remp. ſe *contulit*; Remp. capeſſivit, accepit, attigit; remp. gerere, tractare, adminiſtrare cœpit, ſed eandem pulcherrimè ſuſtinet; legibus optimis temperat, regit, tenet, gubernat; totus in remp. incumbit; Dii ab iis pœnas repetent, qui remp. *oppugnant*, vexant, perturbant, labefactant, violant, convellunt, opprimunt, delent, vaſtant, profligant, obruunt, à republ. deficiunt. *Inclinat* ſanè reſp., præcipitat, cadit, tantùm non occidit, & interit. Tu eam conſiliis tuis excita, erige, fulci, contine, ſerva; fac, ut reviviſcat, exurgat, ſibi reſtituatur. *Phraſ.* Difficilis ars eſt, rectè remp. gerere; gubernacula reipubl. prendere; ad gubernacula reipubl. ſedere; Patriæ gubernacula ſibi depoſcere; Cuſtodem, gubernatoremque reip. agere; clavum Imperii tenere; res communem utilitatem continentes adminiſtrare.

Respuo, ere, **verachten / verwerffen**. *Syn.* Aſpernor, repudio. *Adv.* Vehementer. *Uſus.* Reſpuere aliquid, pro nihilo putare. Aſpernari aliquem & reſpuere. Conſolationem omnem & conſilium reſpuit. *Vid. Nolo. Invitus. Recuſo.*

Reſtinctio, nis, **Leſchung**. *Syn.* Sedatio. *Uſus.* Reſtinctio ſitis.

Reſtinguo, ere, **ausleſchen**. *Syn.* Sedo, comprimo.)(*Inflammo. Uſus.* Repreſſi impetum, ardorem reſtinxi. Eloquentiâ cupiditates iracundiasque reſtinguimus. Ignem, ſitim reſtinguere. *V. Comprimo. Coërceo.*

Reſtipulatio, nis, **Gegen-Verſprechung**. *Syn.* Repromiſſio.

Reſtipulor, aris, **dargegen verheiſſen**. *Syn.* Repromitto. *Adv.* Diligenter, porro.

Reſtis, is, * **Seil / Strick**. *Syn.* Funis.

Reſtituo, ere, **erſtatten / wieder erſetzen**. *Syn.* Inſtauro, corrigo. *Adv.* Æquè, diſſolutè, honorificè, perniciosè, planè, turpiter, in integrum. *Uſus.* Pretium, veterem poteſtatem reip. reſtituere. Reſtituere, ac corrigere depravata. 2. *Repono.* Aliquem in integrum, in antiquum gloriæ & honoris locum, in veterem poſſeſſionem

gratiamque reſtituere. Vix ſibi è gravi calamitate reſtitui cœperat. Quem autoritate, ſtudiô, ſententiis reſtituiſtis, nunc manibus quoque veſtris in ſedibus meis collocetis. 3. *Veniam do.* Condemnatum clementer reſtituit.

Reſtitutio, nis, **Erſtattung / Erſetzung.** *Uſus.* Damnatorum reſtitutio.

Reſtitutor, is, **Wiederbringer / Erſtatter.** *Uſus.* Lentulus reſtitutor ſalutis meæ.

Reſto, as, **übrig ſeyn.** *Syn.* Maneo, remaneo, reſideo. *Adv.* Omninò. *Uſus.* Romæ reſtiti pauliſper, dum cœpta perficerem. 2. *Relinquor, ſupero, ſuperſum, reliquum eſt, reſiduum eſt.* *Uſus* Nihil ei præter hortos reſtabat. Hæc reliqua pars eſt, hic reſtat actus. Unicus mihi amicus reſtat. *Vid. Reliquus.*

Reſtrictè, **ſtreng / genau.** *Syn.* Anguſtè, ſtrictè. *Uſus.* Cur id tam reſtrictè parcèque faciat, ignoro.

Reſtrictus, a, um, **geitzig / karg / filtzig.** *Syn.* Tenax, parcus, avarus, naturâ ad largiendum reſtrictior.

Reſupinus, a, um, **rücklings.** *Syn.* Supinus.

Reſurgo, ere, * **auffſtehen.** *Uſus.* Reſurgunt res Romanæ contra ſpem. *Vid. Surgo.*

Retardatio, nis, **Hindernus / Einhalt.** *Syn.* Mora, commoratio.

Retardo, as, **verhindern / Einhalt thun.** *Syn.* Moror, commoror, moram affero, moram facio, moram & impedimentum infero. *Uſus.* Celeritatem alicujus, hoſtium animos & impetum retardare, comprimere, frangere. Ne animum tuum à ſcribendo defatigatio ulla retardet. *Vid. Differo. Moror.*

Rete, is, **Netz / Garn / Fiſcher-Netz.** *Syn.* Plaga, laqueus.

Retego, ere, **entdecken / kund machen.** *Syn.* Aperio, evolvo. *V. Aperio.*

Retentio, nis, **Hinterhaltung.** *Uſus.* Aſſenſionis retentio.

Retexo, ere, **aufflöſen.** *Syn.* Diſſolvo, renovo. *Uſus.* Dialectica quaſi Penelopes telam retexens. Num, quod adoleſcens præſtiti, commutem, & velut meipſum retexam? retexo orationem meam; *quod negabam, confiteor. V. Repeto.*

Reticentia, æ, **Verſchwiegenheit.** *Syn.* Taciturnitas.

Reticeo, ère, **verſchweigen.** *Syn.* Taceo, conticeo, obmuteſco.)(*Dico. Adv.* Aſtutè prorſus, nullô modô. *V. Taceo.*

Reticulum, i, **ein Netzlein.**

Retineo, ère, **behalten.** *Syn.* Detineo.)(*Dimitto. Adv.* Diligenter, diutiùs, in perpetuum, mediocriter, melius, perpetuò, vehementer, vix. *Uſus.* Sui juris retinendi quisque cupidus. Retine hominem, ni fortè profectus eſt. 2. *Conſervo.* Retinent tamen charitatem in paſtores. 3. *Delecto.* Ipſe hiſtoriæ ordo nos retinet. *V. Detineo.*

Retorqueo, ère, **zurück treiben.** *Syn.* Reflecto. *Uſus.* Retorquet oculos in hanc urbem.

Retractatio, nis, **Widerruffung.** *Syn.* Revocatio, recognitio. *Uſus.* Confices igitur, idque ſine dubitatione ullâ & retractatione. Sine retractatione ullâ dicere libere audeo. *Vid. Palinodia.*

Retracto, as, **wider ruffen.** *Syn.* Revoco. *Uſus.* Locus ille a me retractabitur. Retractando, dolorem vulnerum augemus. *V. Revoco.*

Retraho, ere; **zurück ziehen.** *Syn.* Revoco, abſtraho. *Adv.* Non ſanè, facilè proficiſcentem. *Uſus.* Retrahere aliquem à cœpto, à rep. Revocat virtus, vel potiùs reprehendit manu. A turpi conſilio, à ſcelere retrahere aliquem, & revocare.

Retribuo, ere, **vergelten.** *Syn.* Rependo, refero. *Uſus.* Retribuere, quod quis debeat. *V. Reddo.*

Retrò, **von hinten zu / rückwerts.** *Syn.* A tergo. *Uſ.* Quid retrò, & a tergo fieret, ne laboret. Effluſos hoſtes ab tergo adoriri. Ab tergo ſe objicere; Hoſtis poſt tergum relinquendus non eſt. A tergo inſequens. Tam longè, retrò reſpicere non poſſunt.

Retrudo, ere, **zurück ſtoſſen.** *Uſus.* Simulacra Deorum retruſa, abdita, recondita.

Retundo, ere, **ſtumpff machen.** *Syn.* Obtundo. *Adv.* Bellè aliquem. *Uſus.* Sermones, improbitatem alicujus, diſtrictos

ctos in remp. gladios retundere. *V. Teneo.*

Reveho, ere, zurück führen. *Usus.* Sed paulò ad superiorem ætatem revecti sumus.

Revello, ere, abreissen/ abpflücken/ abzopffen. *Syn.* Refugio. *Usus.* De corpore saucii tela revellere; claustra, januam, injurias illas revellere.

Revenio, ire, wieder kommen/ zurück kommen. *Syn.* Redeo. *Usus.* Cum domum revenero. *V. Redeo.*

Reverâ, fürwahr/ allerdings. *Syn.* Reipsâ, reapse.

Reverentia, æ, Ehrerweisung/Ehrerbietung. *Syn.* Honor, observantia. *Us.* Adhibenda est quædam adversus homines reverentia. *Phras.* Magna adversus Parentes reverentia filium decet; par est, ut Genitoris auctoritatem filio vereatur, judicium sequatur; ut deum quemdam vereatur Parentem; ut Parentis quâdam verecundiâ ducatur, pudore regatur; Parentum verecundiâ à malis arceatur; ne unquam genitorum reverentia excidat filiorum animis.

Revereor, eris, Ehrerweisen / oder bezeigen. *Syn.* Vereor, colo, observo, cultu qnodam & honore dignor. *Usus.* Observantia est, per quam ætate, aut sapientiâ, aut honore, aut aliquâ dignitate antecedentes reveremur & colimus. *Phras.* Dejectus est in summas miserias, quia quos maximè debuit, eos minimè veritus est; quia quos minimè debuit, eos contempsit, nihili fecit, aspernatus est, nullô locô habuit, minimi duxit. Cecidit, concidit, perditus est, extinctus est, periit; exitium, perniciem, ultimam calamitatem subiit, sustinuit, tulit, perpessus est, sensit; extremam fortunam subiit, adivit, sensit; quia in postremis habuit, quos minimè debuit, quos minimè æquum erat; quia nullam rationem habuit, eorum voluntatis, aut commodi, à quibus pendere debuit; quorum voluntatem remque spectare debuit; quibus consulere, quorum rationibus consultum esse debuit; quorum voluntati parere, obsequi, morem gerere, officiô cogebatur.

Reversio, nis, Zurückkunfft / Wiederkunfft. *Syn.* Reditus,)(*Profectio. Usus.* Reversio & motus febrium. De reditu vel potius reversione meâ lætantur.

Revertor, eris, wieder kommen/zurückkehren. *Syn.* Reverto, revenio, redeo, refero me, reversionem facio, remigro. *Adv.* Acriter, crebrò, retrò. *Usus.* Ad propositum revertor. Sed ad jus publicum revertar. *V. Redeo.*

Revincio, ire, rückwärts binden. *Usus.* Revinctis post terga manibus.

Revinco, ere, überweisen / überzeugen. *Syn.* Convinco. *Usus.* Nunquam is argumentis aut alienô judiciô revinci se patietur. *V. Convinco.*

Revirescо, ere, wieder grünen / oder ausschlagen. *Syn.* Fruticor, renovor, revivisco, reflorescо. *Usus.* Reip. rationes senatorum operâ revirescent.

Revisо, ere, heimsuchen/ besuchen. *Syn.* Iterum viso, invisо. *Usus.* Cum poteris, nos revises.

Revivisco, ere, wieder lebendig werden. *Syn.* In vitam redeo, renascor. *Adv.* Necessariò. *Usus.* Ut tua causa toties jugulata faciliùs reviviscat. Ex metu mortis, luce libertatis recreatus revixit. In spem reviviscere, respirare à metu cædis, emergere è fluctibus servitutis.

Revocatio, nis, Widerruff. *Epi.* Contraria, brumalis, solstitialis. *Usus.* Receptui signum, aut revocationem à bello nondum audimus.

Revoco, as, zurück ruffen / wieder ruffen. *Syn.* Avoco, removeo, abstraho, retraho.)(*Voco. Adv.* Actiùs, arroganter, identidem. *Usus.* Revocare mentem à sensibus. Aliquem à scelere, ab incœpto, ab instituto cursu, à cupiditate & furore, revocare. 2. *Refero.* Revocare omnia ad scientiam, ad veritatem. 3. *Resumo, aggredior, instauro.* Retuli me ad ea studia, longô intervallô remissa revocavi. Vires amissas revocavi. Aliquid in dubium, in memoriam, in animum revocare. Cum fortuna ex adversis in meliorem statum revocatur. Ad incertum revocabuntur possessiones omnium.

Revolo, as, zurück fliegen. *Syn.* Retrò volo.

Revolvo, ere, umwältzen. *Syn.* Rapio, reduco. *Adv.* Necessariò. *Usus.* Identidem eòdem revolvor; Imprudens eò, quò minimè vult, revolvitur. *Vid. Iterum.*

Reus, ei, Beklager/ Schuldiger. *Syn.*

Ille, unde petitur, qui causam dicit, qui lege aliquâ tenetur, maleficus, qui aliquâ culpâ erroris tenetur humani, qui arguitur, de cujus re disceptatur; qui de capite, famâ, civitate, fortunis, liberis dimicat; circùm Patronos cursat, sordidatus, mœstus ad populum circumit. *Epi.* Afflictus, humilis, improbus, innocens, invidiosus, locuples, mœstus, nobilis, nocens, perditus, turpis. *Usus.* Aliquem capitalis rei, de furto reum facere, agere, peragere, inter reos referre; Crimini se reum pro aliquo supponere; sontibus reis opitulari.

Rex, gis, König. *Syn.* Princeps, dominus. *Epi.* Afflictus, alienus, clarissimus, doctissimus, generosus, ignobilis, impius, impudens, nobilis, opulentus, potentissimus, præstans. *Usus.* Reges, orbis terrarum Domini. Rex sedens cum purpura & sceptro; habens regalem potestatem; qui regali potestate præest.

Rheda, æ, eine Kutsche. Genus vehiculi. *Syn.* Essedum. *Us.* Rhedâ vehor. In Rheda sedere. Cum duobus essedis & rhedâ equis junctâ.

Rhetor, is, ein Redner/ Wohlredner. *Syn.* Orator, dicendi artifex & doctor, qui dicendi præcepta tradit, rhetoricus Doctor, Magister declamandi. *Epi.* Antiquissimus, doctissimus, eloquens, magnus, nobilis. *Us.* Vis & artificium rhetoris. *V. Orator.*

Rhetorica, æ, Red-Kunst. *Syn.* Ars Rhetorica. Rhetoris ars, vis oratoria, Oratoris facultas, ratio dicendi, copia dicendi & commoditas orationis. *Epi.* Forensis, paulò hebetior, similis palmæ. *Usus.* Scripsit artem rhetoricam Cleanthes.

Rhetoricè, künstlich/ wohlredneriſch. *Syn.* Rhetorum more, splendidè, copiosè, ornatè. *Usus.* Rhetoricè mavis, an dialecticè disputare?

Rhetoricus, a, um, redneriſch. *Usus.* Exercitationes, libri, artes rhetoricæ.

Rhytmus, i, Reimen/ Spruch. *Syn.* Numerus.

Rhytmici, orum, gewisse Dichter. *Syn.* Poëtæ lyrici, musici numerorum studiosiores.

Ricinium, ii, Trauer-Kleid. *Syn.* Vestimenti genus.

Rictus, ûs, der Rachen. *Syn.* Os minax & hians.

Rideo, ére, lachen. *Syn.* Risum edo vel facio, derideo. *Adv.* Familiariter, doctè, vehementius, valdè. *Usus.* Risi nivem atram, teque hilari esse animô & promptô ad jocandum gaudeo. Risi imprudentiam hominis. *Phras.* Magnos eâ re risus excitavi; non mediocris risus est consecutus; magnos risus movi; quotquot aderant, magnos risus edidere; Risu penê corruêre; ridere omnes, cachinnari, nemo risum tenere; cachinnos sustulêre; risus omnibus obortus; risu prope emortui sunt.

Ridiculè, lächerlich. *Syn.* Facetè, per ridiculum, jocô. *Usus.* Quidam ridiculè insanus,

Ridiculum, i, ein Spaß/ lächerlicher Schertz. *Syn.* Jocus, facetiæ; digna res, quæ omnium irrisione ludatur. *Epi.* Civile, frequens, impatiens ac lentum, sub obscœnum. *Usus.* Vitabit etiam ridicula quæsita, nec ex tempore ficta, sed domo allata, quæplerumq; sunt frigida.

Ridiculus, a, um, poßierlich/ lächerlich/ schertzhafft/ spaßhafft. *Syn.* Jocularis. *Epi.* Petulans. *Us.* Facie magis quam facetiis ridiculus; homo perridiculus. O licentiam jocularem, & merito deridendam!

Rigeo, ére, sehr frieren. *Syn.* Conglacio, congelo. *Usus.* Aut frigore ingenti aut calore uruntur. Vestes gelu rigent.

Rigidus, a, um, erstarret. *Syn.* Durus, erectus, rudis. *Us.* Aves rigidis cruribus, procerô rostrô. *V. Severus.*

Rigo, as, befeuchten/ wässern/ netzen. R. βρέχω, omisso β. *Syn.* Respergo. *Usus.* Nos aquarum inundationibus terris fœcunditatem damus. Nilus Ægyptum rigat.

Rima, æ, Riß/ Ritze/ Spalte. R. à ῥῆγμα. *Syn.* Hiatus. *Usus.* Domus rimas agit. Ne inferciat verba orator, tanquam rimas expleat. Domus hæc vitium facit, Labem ducit.

Rimor, aris, nachgrüblen. *Syn.* Scrutor, inquiro.

Ringor, eris, zornig/ unmuthig seyn/ schnauben.

Ripa, æ, Ufer/ Gestad eines Flusses. R. à ῥιπή. *Syn.* Impetus alluentis aquæ. *Epi.* Aversa, contraria, viridis, opaca. *Usus.*

Fluvi-

Fluvium extra ripas redundantem coërcere. In viridi & opaca ripa obambulare.

Risus, ûs, Gelächter. *Epi.* Magnus, maximus, mediocris. *Usus.* Risum captare, quærere, excitare, movere, facere. In risum convertere. Risum edere; risu corruere, emori. Risum vix tenui. *Phras.* Cùm nonnullorum inepti-as considero, risum tenere nequeo; ridere cogor; quin rideam, non possum; à risu abstinere non queo; risum statim edo; eos cogor risu excipere. Nonnullorum ineptiæ mihi risum excitant, faciunt; à me risum eliciunt.

Ritè, gebührlich/ geziemend. *Syn.* Rectè. *Usus.* Ritè & rectè dicere, facere. *V. Rectè.*

Ritus, ûs, Gebrauch. R. à ῥητὸς, *constitutus.* *Syn.* Mos, consuetudo, rata & firma, præcipuè sacra. *Epi.* Optimi, patrii. *Usus.* Ex ritu patrio Deos colere. Ritu pecudum vivere. Variis ritibus fana dedicantur.

Rivalis, is, Mit-Buhler. *Syn.* Æmulus, competitor. *V. Æmulus.*

Rivalitas, tis, Eyferſucht. *Syn.* Æmulatio. *V. Æmulatio.*

Rivus, i, * Bach. *Usus.* Tanquam rivorum à fonte deductio.

Rixa, æ, Stänckerey/ Zänckerey/ Hader. R. à ῥῆξις, *ruptura.* *Syn.* Turba, jurgium; verbosa, plena jurgii contentio. *Epi.* Nova, magna. *Usus.* Rixam concitare, excitare, concire. Nostræ Academiæ cum veteri magna rixa est. In quorum rixam si Academicus incurrerit, &c. *V. Certamen.*

Rixor, ari, zancken/ hadern/ keiffen. *Syn.* Contendo, jurgor. *Usus.* De amiculâ rixantur. *V. Contendo.*

Roboro, as, bevestigen/ vest machen. *Syn.* Corroboro, confirmo, sancio. *Usus.* Ut hæc authoritate suâ roboraret. *V. Confirmo.*

Robur, oris, Stärcke/ Eiche. *Syn.* Quercus, seu lignum durissimum. *Epi.* Firmissimum, incredibile animi. 2. *Vis, virtus, firmitas, nervi, firmamentum.* Quantum in animo cujusvis roboris est & nervorum. Copiarum robur deletum est. Cum aliquid roboris accesserit ætati. Milo incredibili animi robore septus. Animi invicti magnitudo, & robur. *V. Vires.*

Robustus, a, um, starck/ baum-starck. *Syn.* Fortis, valens, potens, nervosus, habens firmamentum & robur, lacertosus, maximis corporis viribus.)(*Confectus. Adv.* Benè. *Us.* Robustioris jam impietatis est. Malum inveteratum fit robustius. Audax & robustus satelles. *Phras.* Neminem cognovi te fortiorem; neminem cognovi te validiorem. Neminem cognovi, in quo plus roboris, firmitatis, virium inesset; qui firmior esset à viribus; qui virium firmitate præstaret; qui te robore corporis anteiret; qui viribus magis valeret; cujus esset præstantior fortitudo. Tam firmus es, tam validus, tam fortis, tam robustus, quàm qui maximè. *V. Fortis.*

Rodo, ere, nagen/ zernagen. *Syn.* Corrodo, derodo, exedo. *Usus.* Mures noctem & diem aliquid rodentes. 2. *Transl. Carpo.* Qui aliquem in conviviis rodunt, in circulo vellicant, ubique carpunt.

Rogatio, onis, eine Bitte. *Syn.* Rogatus, obtestatio, preces. *Epi.* Consularis, gratiosissima, justa, sceleratissima, similis, tribunitia. *Usus.* Ego Curtium rogatione tuâ diligo. 2. *Lex.* Rogationem ferre, perferre, promulgare; rogationi intercedere; abrogare rogationem.

Rogator, is, Bitter/ Bettler. *Syn.* Qui rogat, petit, quærit; qui cistas defert colligendis suffragiis per tribus. *Epi.* Justus. *Us.* Vos rogatores, vos diribitores, vos custodes fuistis tabularum.

Rogatus, ûs, eine Bitte. *Syn.* Oratus, rogatio. *Usus.* Meô rogatu rem impetravit.

Rogo, as, bitten/ begehren/ bittlich ersuchen. *Syn.* Oro, precor, precariò precor, quæso, deprecor, obsecro, obtestor. *Adv.* Acriùs, arroganter, auspicatò, blandè, breviter, contumaciter, diligenter, etiam atque etiam, familiariter, iterum & sæpius, magnopere, modestè, nominatim, penitus, perpusillùm, planè, precariò, propriè, prorsus, tacitè, vehementer. *Usus.* Hoc beneficium ita te rogo, ut majore studiô non possim; sententiam ejus rogavi. Hæc ego de te rogo. *Phras.* Hoc de te vehementer rogo, imò obsecro. Cœlum terramque contestans & flens obtestor; hoc maxima obtestatione à te peto;

oro, ploro, atque imploro tuam fidem; ſummis precibus obſecro. Ad pedes tuos ſtratus, jacensque ſupplico; ſupinas manus tendens, infimis precibus contendens, obteſtationibus te fatigare non deſinam. Rogo te, quam ſtudioſè poſſum, à te maximopere pro ſumma noſtra conjunctione etiam atq; etiam peto, & quæſo. Precibus tecum ago quàm diligentiſſimis; ſingulari ſtudio, quam poſſum ſtudioſiſſime, valde hoc & ex animo à te contendo. Noli pati meas eſſe irritas & inanes preces; ſit apud te meis precibus locus. Exaudi, excipe meas preces; meis precibus facilem te præbe. Ne me rogantem ſuppliciter a te rejicias; ſine me hoc à te impetrare; hoc in me confer gratiæ, hoc impertias gratiæ; da, largire hoc mihi. Velim exiſtimes, quod à te peto, id ejusmodi eſſe, ut meæ fortunæ omnes in eo conſtitutæ ſint. Velim exiſtimes, quod à te peto, id ejusmodi eſſe, ut meæ omnes fortunæ in eo agantur, conſiſtant, in eo locatæ ſint, repoſitæ ſ. ſitæ ſint. Sic à te peto, quaſi in eo mihi ſint omnia; quaſi rationes meæ ex eo pendeant; quaſi rationes meæ ad unum illud referantur. Hoc a te ita poſtulo, hoc à te ita peto, ſ. contendo, ut fortunas in eo meas poſitas putem, ut nihil unquam magis.

Rogus, i, Scheiter-Hauffe/ Holtz-Hauffe. R. à rogando, *quod in eo Dii manes rogantur.* *Epi.* Ardens, extinctus. *Uſus.* Metallum filii in rogum impoſuere. Bona exiſtimatio nos uſque ad rogum comitetur.

Roro, as, tröpfflen. *Uſus.* Pocula rorantia.

Ros, ris, Thau. R. Ex δρόσος omiſſo δ. *Epi.* Vitalis. *Uſus.* Nocturnum rorem excipiunt.

Roſa, æ, eine Roſe. *Uſus.* Cum roſam videret, tunc incipere ver arbitrabatur. Sertis redimiri & roſâ.

Roſtratus, a, um, geſchnäbelt. R. à rodo, *ut raſtrum à rado.* *Uſus.* Navis roſtrata.

Roſtrum, i, Schnabel/ Rüſſel. *Syn.* Os, os avis & aliorum animalium. *Uſus.* Sus roſtrô literam effingens. Aduncitas roſtrorum. Roſtra navium.

Rota, æ, ein Rad. *Syn.* Orbis. *Epi.* Fervida. *Uſ.* Fortunæ rotam pertimeſcere.

Rotundè, fein/ nett/ rund aus. *Syn.* Concinnè, explicatè.

Rotundo, as, rund machen/ ründen. *Syn.* Rotundum facio. *Uſ.* Ad volubilitatem rotundavit.

Rotundus, a, um, fugel-rund. *Syn.* Globoſus, conglobata figura. *Uſus.* Stellarum rotundi ambitus, quarum motus in orbem circumferuntur. Formâ rotundâ nulla pulchrior. Flumen velut circino circumdatum urbem ambit. Verborum quaſi rotunda conſtructio. Rotundus orator.

Rubeo, ére, roth ſeyn. *Syn.* Erubeſco, pudet.

Ruber, a, um, roth. *Uſus.* Mare rubrum.

Rubens, tis, *roth. *Syn.* Ruber.

Rubicundus, a, um, * röthlicht. *Syn.* Rubore plenus.

Rubiginoſus, a, um, * roſtig/ verroſtet. *Syn.* Rubigine plenus.

Rubigo, inis, *Roſt.

Rubor, is, Röthe. *Uſus.* Pudorem rubor conſequitur. Verborum obſcœnitate vitandâ ruborem ſuum præſtare; mixtus rubori candor. Rubore ſuffundi.

Rubrica, æ, roth Erdreich/ Röthel. *Syn.* terra rubra.

Ructo, as, krülzen/ görpſen/ reuſpern. *Syn.* Cruditatem exhalo. *Uſus.* Ructans & nauſeans. Ajunt ructus liberos eſſe opportere. Alicui in os ructare.

Ructus, ûs, Schlucken/ Krölzer/ Krülzer/ das Aufſteigen in Halß. *Syn.* Cruditatis exhalatio. *Uſus.* Stoici ajunt, crepitus æquè ac ructus liberos eſſe oportere.

Rudens, tis, ſchreyend wie ein Eſel. R. à rudendo, *quia rudit.* *Uſus.* Clamor, tonitruum rudentium ſibilus.

Rudimentum, i, die erſte Lehre/ und Unterweiſung eines Anfänglings. *Uſ.* Sunt hæc rudimenta & incunabula virtutis. Rudimentum aliquod ponere.

Rudo, ere, ſchreyen wie ein Eſel. *Syn.* Aſinorum vox.

Rudis, e, unwiſſend/ roh/ grob/ unbereitet. *Syn.* Imperitus, indoctus, impolitus, ignavus, inſcius, tyro, hebes, tardus, pinguis, ſtupidus, bardus, agreſtis, infacetus.)(*Exercitatus.* *Adv.* Omninò, planè. *Uſus.* Multitudo imperita & rudis, hæſitans, rudis in jure civili.

Homo

Homo ſine ſenſu, ſine ſapore, elinguis, rudis, tardus. Harum rerum rudis, & ingenii expers, & imperitus. *Phraſ.* Imperitus es; ab uſu rerum imperitus es, nullius experientiæ es, nullô uſu es, uſu minimè doctus es, uſu expers es; rudis & tanquam hoſpes, novus, planè peregrinus in rebus es; rerum inſciens, ignarus, expers es; peregrinaris in rebus; res non tractâſti; experientiâ cares, vaçας; uſum rerum ignoras, non habes; non ſatis, ſ. parum es in tractandis rebus verſatus. Non ſum huic rei aſuetus; ad hanc rem aſuefactus, conſuefactus non ſum. Novus & inſolens, rudis tyro, non exercitatus, uſu non bene firmatus ſ. confirmatus hanc rem aggrediOr; inexercitatus hoc ſuſcipio. *V. Imperitus. Stupidus.*

Rudis, is, Spitz-Ruthe. *Syn.* Virga, quâ donabantur emeriti. *Uſus.* Tam bonus gladiator rudem tam citò accepiſti. Rude aliquem donare, *miſſum facere.*

Ruga, æ, Runtzel der Haut. *Syn.* Cutis à Senectute contracta. *Uſus.* Hic rugis nos & ſupercilio decepit.

Rugoſus, a, um, * voll Runtzeln / runtzelich. *Uſus.* Senectus rugoſa.

Ruina, æ, ein Fall / Verfall / Untergang. R. à *ruendo.* *Syn.* Caſus, tempeſtas, procella, pernicies, peſtis. *Epi.* Magna, nimia, propria alterius legibus. *Uſus.* Ruina nobis impendet, inferetur. Ingentes ruinas edet hoſtis; ruinâ oppreſſus interiit. *Phraſ. Ruina fortunarum.* Mearum omnium fortunarum jacturam feci; mearum omnium fortunarum perniciem tuli, ſubii, paſſus ſum; perierunt omnes fortunæ meæ; afflictæ, everſæ, extinctæ, perditæ, profligatæ meæ res omnes ſunt; omnes & induſtriæ & fortunæ fructus perdidi; ex meis priſtinis ornamentis & commodis nullum obtineo; prorſus actum eſt de fortunis, de rebus meis; nihil mihi reliqui fortuna fecit; Ita perii, ita ſum perditus, ut ſalutem planè deſperem; oppreſſæ jacent, everſæ ſunt graviſſimæ fortunæ meæ & opes. Res omnes meæ, & fortunæ ita perditæ ſunt, ut eas ſervare nec ſalus quidem ipſa poſſit. Naufragium feci rei familiaris, periit mea res domeſtica. Perdidi omnia bona; evertit me bonis omnibus fortuna; everſus ſum omnibus fortunis; rerum mearum quid jam habeo, poſſideo, quid mihi reliquum fortuna fecit?

Ruina reip. Periit reſp., concidit, nulla prorſus eſt; formam planè amiſit reſp. Actum eſt penitus de rep.; formam, imaginem, ſimulacrum veteris reip. nullum agnoſces; veſtigium reip. nullum agnoſces; communis res ita delapſa eſt, ut nec ſpes quidem, melius aliquando fore, prorſus ulla relinquatur. Periit omnino reip. ſalus; non adverſa tantùm eſt, verùm etiam penitùs everſa fortuna reip. Tractæ ſunt opes, afflictæ ſunt vires, amiſſa eſt dignitas, extincta eſt ſalus reip.

Ruina urbis. Vi fortunæ aliquando percuſſæ & proſtratæ jacebunt præſtantiſſimæ urbes. Fortunæ viribus perculſæ concident aliquando florentiſſimæ urbes; Erit aliquando, cùm urbes ampliſſimæ jaceant, perculſæ vi fortunæ atque proſtratæ. Præclaras urbes obſcurabit atque extinguet, tollet, perdet, malè perdet, prorſus affliget, planè opprimet, penitùs evertet, omnino debilitabit aliquando fortunæ vis.

Ruinoſus, a, um, baufällig / zum Fall geneigt. *Syn.* Quod ruinam minatur. *Uſus.* Ædes malè materiatæ, ruinoſæ.

Ruminatio, onis, das Widerholen / Wiederkeuen. *Syn.* Recordatio. *Epi.* Quotidiana.

Rumor, is, Geſchrey / gemeine Sage / Gerücht. R. à ῥῆμα, *verbum*; vel à rumine, *quaſi obtuſô ſonô.* *Syn.* Fama. *Epi.* Bonus, falſus, firmus, inanis, jucundus, magnus, nuncius, plenus timoris, raucus, ſecundus. *Uſus.* Rumores *auoupari*, rumorum ventos colligere; rumores excipere, ſpargere, diſſipare. Neſcio, unde *ortus eſt* is rumor; neſcio, quid rumoris afflavit, rerum à te bene geſtarum rumor pertulit ſ. attulit. Rumor *eſt.* Calet rumor creſcitque, te rem bene geſſiſſe; ſed vereor, ne brevi *refrigeſcat*, extinguatur, raucus fiat, ſedetur, moriatur is rumor. *Phraſ.* Rumores ſunt ſatis illi conſtantes, ſed ſine auctore; rumor eſt, ſed ſine capite; rumor eſt, rumore ipſô nunciô; ſermones exaudiuntur, prorſus tamen incerti, inanes, orti ex voluntate. Sermones diſſipati ſunt, qui nulla veritate nituntur, ſine causâ,

auctore, nuncio. Jactantur hæc sermonibus incertis; sermones dissipantur ii, quibus haberi fides nulla debeat, unde meritò fides absit, in quibus non sit pondus, qui nihil certum sequantur; qui neque nunciis neque litteris comprobentur, quas veritas nulla confirmet; qui nullâ veritate, nullô satis firmô testimoniô, nullô prorsus argumentô ratioñéve nitantur.

Rumpo, ere, brechen / zerreissen. R. ex Græc. ῥήττω, olim *rupo*. *Syn.* Dissolvo, discindo. *Usus.* Fœdera negligere, violare, rumpere. Testamentum rumpere; dolore rumpebar.

Rumusculus, i, kleines Gemürmel / gemeine Sage. *Syn.* Levis rumor. *Usus.* Imperitorum hominum rumusculos aucupari.

Ruo, ere, fallen / hinfallen / über n Hauffen fallen. R. à *Græc.* ὀρόω, *impetum facio*. *Syn.* Ruinam edo, præcipito; præceps agor, vel feror. *Usus.* Ruere illa non possunt, nisi hæc eadem labefactata motu concidant. Ad interitum voluntarium ruit. In agendo ruere, & sæpè peccare. *V. Cado.*

Rupes, is, * Klippe oder Felß. *Usus.* Cum ex omni parte altissimas rupes despectasque haberet, unâ eâ parte adītus patebat.

Rursus, um, wiederum / hinwieder. *Syn.* Iterum, denuò, de integro. *Phras.* Rursus pugnare jubet; redintegrare prælium, retractari arma, instaurari certamen; prælium intermissum reparare jubet; revocantur ad signa; novatô impetu signa inferuntur. Nova pugna integratur. *V. Iterum.*

Rus, ris, Feld / Acker. *Syn.* Locus extra Urbem, ubi agri sunt & villæ, villa.)(*Urbs. Epi.* Amœnum & suburbanum. *Usus.* Ruri esse, habitare, vitam agere; in sua rura venire animi causâ. Rus amœnum & suburbanum. *Phras.* Voluptatem ex rure capio mirificam: ruri esse perjucundum est. Otium & quies rustica mirum in modum me delectat, oblectat, recreat, reficit, afficit, capit. Rus mihi affert delectationem, voluptatem, jucunditatem, hilaritatem; rus mihi delectationi est; rus me delectatione afficit. Rus animo meo jucundissimum est; delectationem, voluptatem, jucunditatem ex rure capio, percipio, suscipio. Otiô illô atque quiete, quam rustica parit habitatio, libentissimè fruor; si ullâ re, otiô capior & quiete rusticâ. Animus meus voluptate perfunditur, expletur ex otio rustico. Ruri habitare delectat imprimis; rus colere jucunditatem habet. Rusticari summæ voluptatis est. Cum rusticis esse, malè affectum animum recreat. In agris est mœrorem fugat; rusticam vitam agere mœroris medicina est.

Rusticanus, a, um, bäurisch. *Syn.* Rusticus. *Usus.* Homines rusticani ex municipiis.

Rusticatio, onis, Bauer-Leben. *Epi.* Communis. *Usus.* Labores pacis & belli, id est, rusticationis & militarium stipendiorum. *V. Rus.*

Rusticatus, ûs, Wohnung auf dem Land / Land-Leben / Dorff-Leben / Baurs-Leben. *Syn.* Rusticatio.

Rusticè, tölpisch / grob / bäurisch. *Syn.* Inurbanè, duriter, importunè.)(*Urbanè. Usus.* Rusticè aliquid urgere.

Rusticor, ari, auff dem Felde seyn / auff m Land oder Dorff leben / bäurisch leben. *Syn.* Ruri habito. *Usus.* Litteræ rusticantur nobiscum. *V. Rus.*

Rusticus, i, ein Bauer / Bauersmann / Ackersmann / Landmann. *Syn.* Agrestis, rusticanus, inurbanus, insvavium morum, difficilis.)(*Urbanus. Epi.* Mendiculus, non incautus. *Usus.* Vita rustica honestissima & suavissima. Rusticis vir moribus, vitâ incultâ atque asperâ. Homo morum imperitus, voce rusticâ. Homines asperi, operi rustico intenti; Vitâ agresti, atque rusticô cultu, inter pecudes habitantes; rure & procul à cœtu hominum agrum colunt, Urbis immemores, procul à foro & ambitione.

Ruta, æ, Raute. R. à ῥύτη. Herba amara.

Ruta, orum, allerley Haußrath. *Syn.* Cujusvis generis supellex, lapides etiam ac ligna. *Usus.* Cùm quæritur, quæ sint ruta cæsa.

Rutilo, as, * glintzern / schimmern. *Syn.* Splendeo. *Usus.* Rutilantia arma.

S.

Saburra, æ, * grober Sand. *Syn.* Arena, quâ naves onerantur. *Usus.* Onerarias duxit multâ ſaburrâ gravatas.

Saccus, i, ein Sack. *R. à Græc.* σάκκος. *Usus.* Coria, ſaccos, cilicia imperavit.

Sacellum, i, Capelle / klein Kirchlein / Hauß-Kirchlein. *Syn.* Cella, templum privatum. *Epi.* Maximum & ſanctiſſimum.

Sacer, cra, crum, heilig / GOtt geweihet. *R. à Græc.* ἱερὸς. *Syn.* Religioſus, conſecratus, habens Religionem.)(*Profanus.* *Usus.* Sacra & religioſa ſigna. Rem ſacram facere. Sarta tecta ædium ſacrarum locorumque communium tueri. Inſula Jovi ſacra, ſacrata, donata, dicata, conſecrata. 2. *Execrandus, devotus, diris devotus*, verflucht / verdammt. Homo ſacer & inteſtabilis. Ejus caput Jovi ſacrum eſt, ac devotum.

Sacerdos, tis, Prieſter. *Syn.* Flamen, miniſter publicus Dei, ſanctiſſimô ſacerdotiô prædítus, qui ſacris præeſt; Antiſtes fani, cæremoniarum, & ſacrorum. *Epi.* Caſtiſſimus, expulſus & exſpoliatus ſacerdotiô, Religioſus, Sibyllinus. *Usus.* Præſtò mihi ſacerdotes cum infulis fuêre. *V.* Sacrum.

Sacetdotalis, e, * prieſterlich. *Syn.* Quod ad ſacerdotem pertinet.

Sacerdotium, ii, Prieſterthum. *Syn.* Sacerdotis munus. *Epi.* Ampliſſimum, populare, ſanctiſſimum. *Usus.* Aliquem ad ſacerdotium *eligere.* Sacerdotium alicui mandare, tribuere. Sacerdotium ampliſſimum *conſequi*, habere, inire. In ſacerdotium venire, ſacerdotio præeſſe, prædítum eſſe.

Sacra, orum, Gottesdienſt / Heiligthum. *Usus.* Religio ſacrorum ne minuatur. In ſacris tradendis divinæ mentis interpretes. *Phraſ.* Homo ſaeris deditus, religionibus deditus, animus religionum peritus; cujus eſt, res divinas facere; Deos ſacris anniverſariis religioſè colere; ſacra anniverſaria facere, conficere; Res divinas ritè perpetrare; ſacra obire; ſolennia & ſtata ſacrificia facere; ſacra ritè curare; perpetrare, quæ ad pacem Deûm pertinent.

Sacramentum, i, Eyd. *R. à* ſacrando, *ut* juramentum *à* jurando. *Syn.* Solene jus jurandum. *Epi.* Juſtum, injuſtum. *Usus.* Sacramentô cum aliquo contendere. Agrum alienum ſacramentô petere; obligare, adſtringere aliquem militiæ ſacramentô. Sacramentô teneri; ſolvere aliquem ſacramentô.

Sacrarium, ii, Sacriſtey. *Usus.* Locus, ubi res ſacræ reponuntur, & aſſervantur. *Epi.* Infimum, patrium, perantiquum. *Usus.* Sacrarium facere, conſtituere. *V. Templum.*

Sacratus, a, um, geheiliget / geweihet. *Usus.* Leges ſacraræ.

Sacrificatio, nis, Opfferung. *Syn.* Sacrificium. *Epi.* Extrema.

Sacrificium, ii, Opffer. *Syn.* Sacrum, res divina, Sacra. *Usus.* Sacra, ſacrificia ſtatuere, facere, factitare; ſacrificia violare, polluere. Ad ſacrificium hoſtias præbere. *V. Sacra.*

Sacrifico, as, * opffern. *Usus.* Summo Jovi ſacrificare. *V. Sacra.*

Sacrificulus, i, * Prieſter. *Syn.* Qui ſacra facit.

Sacrilegium, ii, Kirchen-Raub. *Syn.* Rei ſacræ furtum. *Usus.* Sacrilegiô ſe obſtringere.

Sacrilegus, a, um, Kirchen-räuberiſch. *Syn.* Parricída. *Usus.* Impurus & ſacrilegus. *Phraſ.* Fur, ſacrilegus fana expilavit, Deorum ſimulacra ſanctiſſima è delubris religioſiſſimis ſuſtulit, fanum depopulatus eſt, per ſcelus & latrocinium ſigna ſanctiſſima nefariô auſu abſtulit; Religiones maximas violavit. Sacella ſuffodit, incendit, oppreſſit, fana depeculatus eſt, templis antiquiſſimis impias & ſacrilegas manus afferre conatus eſt; Templorum ſpoliator & expugnator; ſacrorum omnium hoſtis, religionumque prædo

Sacriſtia, æ, Sacriſtey. *Usus.* Sacrarium, templi penetralia, adyta; veſtiarium, in quo reponitur ſacra ſupellex, ſacer ornatus, ſacrum inſtrumentum.

Sacro, as, weyhen / heiligen / einweyhen. *Syn.* Conſecro, dedico.

Sacroſanctus, a, um, hochheilig. *Usus.* Sacroſanctum eſſe nihil poteſt, niſi quod popu-

populus plebsve sanxisset; Ut sacrosancti viderentur. Sacrosanctam vacationem habere.

Sacrum, i, Gottesdienst. *Syn.* Sacrificium. *Usus.* Sacris initiari; sacra curare, facere, conficere, piè colere. Sacra violare, polluere. *Phras.* Singulari non modò manuum, sed animi imprimis munditiâ debet sacerdos rem divinam facere; sacrificium, sacrum, res sacras facere, peragere; res sacras perpetrare; committere sacrum, sacra, sacrificium; sacrificare. Facere, *absolutè.*

Sæpè, offt/ offt und viel / zum öfftern. *Syn.* Frequenter, frequens, magnâ ex parte, identidem, crebrò. *Usus.* Sæpe & multùm; semel & sæpiùs hoc mecum cogitavi; semel atque iterum ac sæpius. Nimiùm sæpe id mihi venit in mentem. *Phras.* Quàm sæpissimè sum in foro; urget forum; multùm in foro sum; sæpenumerò, totos dies, frequentissimè in foro conspicior; planè in foro habito. Rarò ab foro absum.

Sæpenumerò, sehr offt / öffter. *Syn.* Sæpè.

Sævio, ire, wüten/ toben. *Syn.* Sævitiam in aliquem adhibeo, exerceo; crudelitatem adhibeo.

Sævitia, æ, Grimm / Grausamkeit / Wuth / das Toben. *Syn.* Crudelitas.)(*Clementia. Usus.* Adhibenda est heris sævitia in famulos. *V. Crudelitas.*

Sævus, a, um, gransam / wüthend und tobend. *R. Ex Græc.* σκαιὸς, *stolidus. Syn.* Ferus, crudelis. *Usus.* Sævi turbines extitêre. *V. Crudelis.*

Saga, æ, Hexe / Unholdin / Zauberin. *Usus.* Saga anus.

Saga, æ, Vestis militaris genus. *V. Sagum.*

Sagacitas, tis, Listigkeit / Verschlagenheit. *Syn.* Calliditas, solertia. *Epi.* Incredibilis, tanta. *Usus.* Incredibili ad investigandum sagacitate præditus. *V. Solertia.*

Sagaciter, scharffsinnig/ listig/verschlagen. *Syn.* Callidè. *Usus.* Tu illud sagacissimè præsensisti.

Sagatus, a, um, soldatisch bekleidet. *Usus.* Galli sagati & togati.

Sagax, cis, verschlagen / gewürffelt / listig/ abgericht. *Syn.* Callidus, acutus, prudens. *Usus.* Sagax ad pericula perspicienda. Sagire enim sentire acutè est, ex quo sagaces canes dicti sunt. Homo animal providum, sagax, multiplex. Mens acris & sagax. *Vid. Ingeniosus. Acies.*

Sagina, æ, Mast-Speiß/Mastung. *R. Ex Gr.* σάγμα, *onus jumenti, vel a* σηκίζω, *sagino. Syn.* Cibus, offa ad saginandum apta. *Usus.* Plebem non authoritate, sed saginâ sibi conciliat.

Sagino, are, mästen/ fett machen.

Saginor, aris, fett werden. *Syn.* Pinguesco. *Adv.* Jam pridem. *Usus.* Proditor ille jam diu reip. sanguine saginatur.

Sagitta, æ, ein Pfeil. *R. à* sagaci, *veloci ictu vocata. Syn.* Jaculum quod arcu vel balistâ jacitur.

Sagittarius, ii, Bogen-Schütz / Pfeil-Schütz. *Usus.* Barbari sagittarii.

Sagulum, i, Filtz-Mäntelein.

Sagum, i, (Saga, æ,) Kriegs-Kleid / Campagne-Rock. *R. Ex Grac.* σάγω. *Syn.* Vestis militaris, index belli, ut toga pacis. *Usus.* Justitium edicere, saga sumere, ad saga ire. Sagum sumere solebant Romani, cùm tumultus decerneretur.

Sal, Salis, Saltz. *R. Ex* ἅλς, *Sal, vel à* saliendo, *quod in igne* exiliat, *vel a* salo & sole, *quod in mari* ° *gignatur, & a* sole *coquatur. Usus.* Multos modios salis simul edendos esse amicis ajunt. Commercium salis. Urbanitatis lepor, quô tanquam sale perspergatur oratio.

Salarius, a, um, * zum Saltz gehörig. *Usus.* Vectigal ex annonâ salaria statuerunt.

Salax, cis, geil / unkeusch. *R. à* saliendo. *Syn.* Levis, libidinosus. *V. Libido. Voluptas.*

Salebra, æ, unwegsamer sand- und steiniger Ort. *Syn.* Sunt locorum offensiones, seu loca aspera & inæqualia. *Usus.* Ejus oratio sine salebra ùt sedatus amnis decurrit, fluit. Hærere in salebra, incidere in salebram.

Salebrosus, a, um, * sehr unebeu / sandig/ steinig. *Syn.* Asper, multas salebras habens.

Sales, ium, höfliche Schertz-Reden / oder Schwäncke. *Syn.* Joci, facetiæ, urbanitas. *Epi.* Barbari, salsiores, veteres,

teres, urbani. *Usus.* Specimen humanitatis, salis, leporis, suavitatis. Romani veteres, & urbani sales in dicendo plurimùm valebant. *Vid. Facetiæ. Iocus.*

Salicetum, i, Weiden-voller Ort. *Syn.* Locus salicibus consitus.

Salinæ, arum, Saltz-Gruben. *Syn.* Loca, ubi sal fit.

Salinum, i, * Saltz-Faß. *Syn.* Salillum, vas, in quo sal reponitur.

Salio, ire, * hüpffen und springen. *Us.* Salire de muro. Cor mihi salit.

Saliva, æ, * der Speichel. *Syn.* Sputum.

Salix, cis, Weiden/ Felber. *Syn.* Genus arboris.

Salsamentarius, ii, der gesaltzene Speisen verkaufft. *Syn.* Qui salsamenta facit aut vendit.

Salsamentum, i, gesaltzene Waare/ Pöckel-Fleisch. *Syn.* Quod sale conditum est in diuturnum usum & cibum.

Salsè, vernünfftig/ artig. *Syn.* Facetè.

Salsus, a, um, possierlich/ artig. *Syn.* Facetus. *Adv.* Omnino. *Usus.* Accedunt salsiores joci, quàm veterum Atticorum. Homo salsus, facetus, ridiculus. *V. Facetus.*

Saltatio, nis, das Tantzen. *Usu.* Intempestivi convivii, multarum deliciarum, extrema comes est saltatio.

Saltator is, Täntzer. *Epi.* Calamistratus. *Usu.* Histrioni actio, saltatori motus est certus datus.

Saltatus, ûs, * Tantz. *Syn.* Saltatio.

Saltatorius, a, um, täntzerisch / tantzmässig. *Syn.* Cum saltatorium illum orbem versaret.

Saltem, zum wenigsten. *Syn.* At certè, at saltem, tamen, minimùm. *Usus.* Fratres saltem exhibe.

Salto, as, tantzen / hüpffen und springen. *Syn.* Numero me moveo. *Adv.* Palàm. *Usus.* Nemo fere saltat sobrius. Per urbem ire canentes carmina cum tripudiis solennique saltatu jussit. Ad tibicinis modos saltantes, haud indecoros motus dabant. Ajunt saltare eam commodè, & elegantiùs quàm probam deceret.

Saltuosus, a, um, * büschigt / waldig. *Syn.* Locus saltibus plenus. *Usus.* In loca saltuosa recessit exercitus.

Saltus, ûs, dicker Wald / Busch-Wald/ Gebüsch. *R. à* saliendo, *ubi feræ* saliunt. *Syn.* Campus, ager. *Usus.* De saltu, agroque communi vi detruditur. Loca saltuosa.

Salubris, e, heilsam/ nütz/gesund. *Syn.* Salutaris, incorruptus, sanitatem afferens, utilis.)(*Pestilens. Usus.* Salubris, an pestilens annus futurus sit. Sententiam dixit saluberrimam & necessariam. Res utiles & salutares. Summâ salubritate & amœnitate locus.

Salubritas, tis, Gesundheit / Heilsamkeit. *Syn.* Affectio sanitatem afferens,)(*Pestilentia. Usus.* A juris consultis salubritas quædam, ab oratoribus salus petitur.

Salubriter, heilsamlich / gesund / nützlich. *Usus.* Ubi refrigeraberis salubrius?

Salveo, ére, grüssen. *Usus.* Vale, salve. Dionysium velim salvere jubeas. *Vid. Saluto.*

Salum, i, das Meer. *Syn.* Mare.

Salvo, as, erretten / erlösen / befreyen. *Syn.* Salutem do, salutem fero atque affero, salutem reddo, salvum præsto, salutisum. *Usus.* Iterum salvabo remp. si cessero. *Phras.* Patriam servavi; Patriam ab exitio vindicavi, Patriæ incendium extinxi; salutem attuli, peperi, dedi patriæ. Operâ meâ stat Patria. Cadentem, labentem Patriam sustinui, confirmavi, excepi. Ego salus Patriæ fui. A me salutem accepit Patria. Patriam ab exitio, à pernicie, ab interitu, à peste eripui, liberavi, tutatus sum. Sanavi Patriæ mala. Incolumitatem Patriæ attuli; Patriæ pestem abstuli; graviter laboranti Patriæ opem tuli.

Salus, tis, Heil / Wohlstand. *R. ab Hebr.* schalom. *Syn.* Incolumitas, sanitas, requies, bonum.)(*Exitium, pestis. Epi.* Afflicta, bona, chara, communis, desperata, dubia, dulcis, propè fatalis, improvisa, infestior, integra, magna, multa, perpetua, perspicua, plurima, posterior, precaria, propria, publica, summa, universa, utilis. *Usus.* Agebatur ea in re salus reip. Petebat à te salutem resp. Tu ejus salutem destruisti, ejus saluti defuisti. Per te ejus salus afflicta est. Nunquam non tuæ saluti *consului*, servivi; saluti tuæ opem & salutem tuli, attuli, dedi. Perditam

tam tibi ſalutem reddidi, reſtitui. Primam ſalutis tuæ rationem habui, duxi; Jacentem te & afflictum, ad ſalutem vocavi, reduxi; ſæpe tibi in extremo periculo ſaluti fui; ſalutem tuam à Principe deprecatus ſum. Quoties à me deſperatam ſalutem *recuperâſti*, accepiſti, retinuiſti! 2. *Salutandi ratio.* Ego verò multam ſalutem & foro dicam & curiæ 5 *relinquam.* Tulliolæ meæ ſalutem dices, nunciabis, mittes, aſcribes, imperties. *Phraſ.* Salutem tuam ſtrenuè ſummâ contentione defendi; ut caput tuum incolume eſſet, ut capiti tuo famæque conſuleretur, ut à mortis limine te reſtituerem, innocentiam tuam tueri pro virili adlaboravi. Incolumitas tua, ſalutis tuæ tuta atque integra conſervatio ſemper mihi cordi fuit.

Salutaris, e, heilſam/ erſprießlich/nutzlich. *Syn.* Salubris. *Uſus.* Conſilium, remedium ſalutare. Civis beneficus & ſalutaris. Salutaris ſeveritas. *Vid. Salubris.*

Salutariter, nützlich / erſprießlich/ heilſamlich. *Syn.* Salubriter, utiliter.

Salutatio, nis, Begrüſſung. *Syn.* Perſalutatio, conſalutatio. *Epi.* Aptior communis, grata, gratioſior. *Uſus.* Multum temporis ſalutationibus conſumitur.

Salutator, is, Begrüſſer. *Uſus.* Deductorum magis officium eſt quàm ſalutatorum.

Saluto, as, grüſſen. *Syn.* Salutem dico. Saltem nuncio, conſaluto, perſaluto. *Adv.* Benignè, liberiùs, maximè, negligenter planè. *Uſus.* Domus te noſtra tota ſalutat. Salutari, appeti, deceſſi, aſſurgi, deduci, conſuli. Salutare benignè, comiter appellare ununquemque. *Phraſ.* Salutant te amici omnes; ſalutem meis verbis annunciant; impertiunt tibi multùm ſalutis; à ſe te ſalvere volunt; ave tibi dicunt; mallent coràm dextras jungere, complecti inter ſe, ſalutem dare invicem & reddere; ſalute ſe mutuò impertire.

Salvus, a, um, friſch und geſund / der wohlauff iſt. *Syn.* Conſervatus, incolumis, integer. *Uſus.* Cæſar te ſalvum & ampliſſimum cupit, omnia tua ſalva & incolumia retinere; idque ſalvis legibus, vectigalibus, ſociis; ut tuarum omnium fortunarum ſtatus ſalvus & incolumis maneat, exoptat.

Sanabilis, e, heilbar / leicht zu heilen/ geneſtlich. *Syn.* Quod ad ſanitatem reduci poteſt. *Uſus.* Malum, morbus, animus ſanabilis.

Sanatio, nis, Heilung / Geſundmachung. *Syn.* Sanitas, ſalus. *Epi.* Certa & propria. *Uſus.* Eorum malorum in unâ virtute poſita eſt ſanatio. *V. Remedium.*

Sancio, ire, ernſtlich ordnen und gebieten / ſtifften. *Syn.* Fero, decerno, conſtituo, ſciſco, confirmo. *Adv.* Diligenter, impoſterum, penitus. *Uſus.* Solon capita ſanxit, ne quis &c. De ſervis acerbum ſupplicium ſanxit Cæſar. Ut veſtram impoſterum authoritatem ac obſervantiam ſanciret; edictô ſanxit Prætor. Id lege communi & jure gentium ſancitum eſt. *V. Decerno.*

Sanctè, heiliglich. *Syn.* Auguſtè. *Uſus.* Piè ſanctèque Deum colere.

Sancti, die Heilige im Himmel. *Syn.* Cæleſtium agminibus inſertus; cælô jam receptus; quem in cælum merita vocaverunt; DEI filii, quibus ruinæ cæleſtes inſtauratæ, & viduata magnam partem civibus ſuis illa beata & aurea Hieruſalem, his deductis coloniis iterum completa eſt; quibus inenarrabilia & ſempiterna ſunt in cælo præmia conſtituta; quos ex infinita mortalium multitudine ſelegit Deus, quò vitam puram & caſtam agentes in terris, poſtea beati ævô ſempiternô fruerentur in cælo; qui pro ſalute æterna præliantes, tamque potentes inimicos devincentes, cæleſtibus & immortalibus coronis digni judicati ſunt. Virgines, quæ æſtuantem in corporibus flammam reſtinguere, & pudicitiæ ſuæ florem pulcherrimum indecerptum conſervare potuerunt. Martyres, qui per mortes & vulnera regi ſuo præclarum teſtimonium dederunt. Divi, qui in edomandis libidinibus, afflictandisque corporibus vehementer quotidie ſudârunt.

Sanctos colere. *Phraſ.* Præcipuô quôdam honore ſ. cultu D. Petrum venerari; in S. Pauli maximè clientelam fidemque confugere; in fidem ac patrocinium D. Magdalenæ ſe conferre; religione magna S. Catharinæ teneri;

Joanni

Joanni Baptiſtæ eximiô cultu ac præcipuâ religione deſervire.

Sanctimonia, æ, **Heiligkeit.** *Syn.* Sanctitas. *Epi.* Summa. *Uſus.* Quid mihi cum illâ ſanctimoniâ ſuâ? *Vid. Virtus.*

Sanctio, nis, **Satzung/Stifftung/Verordnung.** *Uſus.* Sanctiones fœderis, pactorum.

Sanctitas, tis, **Heiligkeit / Frömmigkeit.** *Syn.* Sanctimonia, ſanctitudo. *Epi.* Patria, vetus. *Uſus.* Deos placatos efficit ſanctitas, pietas, religio. Sanctitas eſt ſcientia colendorum Deorum. Exemplum veteris ſanctitatis Cato. *V. Probitas. Virtus.*

Sanctitudo, inis, **Gottesfurcht/Heiligkeit.** *Syn.* Sanctitas. *Uſus.* Sanctitudo ſepulturæ.

Sanctus, a, um, **heilig / fromm.** *Syn.* Auguſtus, religioſus, caſtus, inviolatus. *Uſus.* Qui ſancti? qui caſti? niſi qui meritam Diis immortalibus gratiam juſtis honoribus & memori mente perſolvunt. Exemplum innocentiæ, quô nemo integrior ſanctiorque in civitate. Nullum eſt officium tam ſanctum, ſolenne, religioſum, quod non avaritia violet; vir ſanctiſſimus, ſummâ in Deos pietate. Nulla ſancta ſocietas, nec fides regni eſt.

Sanè, **recht und wohl / fürwahr.** *Syn.* Hercle, oppidò, ſanè quàm, licet. *Uſus.* Acutus ſanè homo & probatus. Sanè quàm illum puduit.

Sanguinarius, a, um, **blutdürſtig.** *Syn.* Siriens ſanguinem, crudelis.

Sanguineus, a, um, **blutreich.**

Sanguinolentus, a, um, **blutig / voll Bluts.** *Syn.* Sanguine atratus.

Sanguis, nis, **Blut / das Leben.** *R. Ex Gr.* σάειν ſ. σόειν γυῖα, *quod ſervet membra. Syn.* Vitalis in animali ſuccus. *Epi.* Ater, civilis, communis, decolor, domeſticus, incorruptus, multus, paternus, plurimus, priſtinus, quotidianus, timidus, tribunitius, verus. *Uſus.* Sanguinem verum depravare, & vitioſum colligere. Sanguinem mittere, detrahere, elicere. Iniquô judiciô ſanguinem exſorbere. 2. *Cognatio.* Magnam vim habet maternus & paternus ſanguis. Transalpini ſanguinis cognatio.

Sanies, ei, **Blut-Eyter.** *Syn.* Putridus corruptusque ſanguis, aut humor. *Uſus.* Saxa ſpargens ſanie, tabô, ſanguine atrô.

Sannio, nis, * **Hof-Narr / Schalcks-Narr.** *Uſus.* Quid tam ridiculum, quàm ſannio? ore, vultu, imitandis moribus, voce, denique corpore ridetur ipſô.

Sanitas, tis, **Geſundheit.** *Syn.* Salus, valetudo bona, integra valetudo, integritas valetudinis, corporis bona habitudo, firma corporis conſtitutio, firma corporis affectio. *Epi.* Incorrupta. *Uſus.* Corporis temperatio, cùm ea congruunt inter ſe, quibus conſtamus, ſanitas eſt. Homo integerrimâ & incorruptâ ſanitate. 2. *Ratio, conſilium rectum.* Suum quemque ſcelus de ſanitate deturbat; ſanitate ſpoliat; alienum à ſanitate reddit. Oratione ad ſanitatem aliquem revocare, reducere. Ad ſanitatem redire, ſe convertere. Sanitas animorum poſita eſt in tranquillitate quâdam & conſtantiâ.

Sano, as, **heilen/geſund machen.** *Syn.* Curo, medeor, ad ſalutem reduco, ſanum facio; ſalutem do, reddo, reſtituo; libero, morbum depello. *Adv.* Celeriter. *Uſus.* Remp. labentem & ægram curare, confirmare, ſanare. Horum voluntates nefarias ego nullis remediis ſanare potui. *Phraſ.* Ego te languentem ad priſtinam valetudinem virtutemque revocavi. Ego te jacentem, male affectum ad priſtinam valetudinem virtutemque revocavi; meô beneficiô priſtinas vires recuperâſti, recepiſti, confirmatus es. Factum eſt à me, ut à morbo planè convaleſceres; ut ex infirmo validus fieres; ut amiſſam valetudinem recuperares; ut in ſtatum valetudinis priſtinum, optimum reſtituerêris. *V. Confirmo.*

Sanus, a, um, **geſund/friſch.** *R. à* σάος, *ſ.* σόος, *ſoſpes. Syn.* Firmus, valens, validus, ſalubris, ſalvus, cui valetudo eſt, qui firmô corpore eſt, qui incorruptâ ſanitate eſt; integer, firmus, ſanæ mentis.)(*Ægrotus, demens, inſanus, furioſus. Adv.* Bene, malè, vix ſatis. *Uſus.* Sanum aliquem facere. Nulla reip. pars ſana eſt & ſalva. Nihil in ejus oratione, niſi ſanum, ſiccum, ſincerum. Homo ſanæ mentis, ſani conſilii.

Phraſ. Velim te quamprimum ſanum videre & integrum; ſenſibus ſanis & valentibus te eſſe, vires tibi & colorem redire vehementer cupio; nihil laboro, niſi, ut ſalvus ſis, belle habeas, corpus tuum allevetur, ut morbo defunctus corpus habeas ſalubrius; tantâ proſperitate valetudinis utaris, ut ne medicamentis egeas; ut ea adhibeas, quæ valetudini tuæ maximè conducunt; Indulge valetudini tuæ. Depopone omnia, & corpori ſervi; cura, ut firmâ ſis corporis affectione; veterem imbecillitatem abjicias.

Sapiens, tis, weiß / klug / verſtändig / witzig. *Syn.* Sophos, bene ſanus, magni conſilii, divinâ mente & conſiliô prædítus, altâ quadam mente & ſapientiâ prædítus, omnis divini humanique juris conſultiſſimus, qui ſapientiâ omnes vincit.)(*Stultus.* *Adv.* Perfectè, planè, ſerò, valdè. *Uſus.* Qui maximè perſpicit, quid in unaquaque re veriſſimum ſit, quique & acutiſſimè & celerrimè poteſt & videre & explicare rationem. Qui divina imitatur, humana negligit, & virtute inferiora ducit; moderatione & conſtantiâ quietus eſt animô, nec tabeſcit moleſtiis, nec frangitur timore, nec ſitienter quid appetens ardet deſideriô, nec alacritate futili geſtiens deliqueſcit; ſemper temperatus & conſtans, ſine metu, ſine ægritudine, ſine libidine, ſolus Rex, beatus, dives, formoſus. Ita aciem in omnes partes intendit, ut ſemper videat ſedem ſibi ac locum ſine angore vivendi; ut, quemcunque caſum fortuna invexerit, hunc aptè & quietè ferat. *Phraſ.* Tuæ ſapientiæ eſt veram laudem in unâ virtute poſitam exiſtimare. Suæ ſapientiæ veram laudem in unâ virtute poſitam, ſitam, locatam, conſtitutam exiſtimare, in una virtute conſiſtere, ab una virtute pendere. Pertinet ad ſapientiam tuam, ſpectat ad eam ſapientiam, quâ tu excellis; eſt ejus ſapientiæ; tuum eſt, qui ſapientia præſtas, abundas, in quo ſapientiæ plurimum eſt, laudem in ſolâ virtute collocare. Virum ſapientem, qualis tu es, decet animum inducere, pro certo habere, ſic habere, ita credere, exiſtere veram laudem in una virtute; naſci, fluere, manare, proficiſci veram laudem ab una virtute; verum decus in una virtute ſitum, locatum, conſtitutum eſſe; ſolidam gloriam non aliunde, quàm à virtute pendere.

Sapienter, weißlich / klüglich. *Syn.* Scitè, perſapienter, conſideratè.)(*Temerè.* *Uſus.* Sapienter & fortiter caſus humanos ferre. *Phraſ.* Omnino conſtitui meum factum rationibus tueri; omnino decrevi, deliberavi, meum factum purgare, probare. Id mihi propoſitum planèque certum eſt, ut rationem reddam conſilii mei. Agere, probare, tueri, defendere, ſuſtinere meam cauſam prorſus volo. Argumentis minimè dubiis oſtendere, rationibus perſuadere volo, non me caſu, temerè, inani quâdam voluntate, repentinô mentis impetu, nullâ ſatis firmâ certâve cauſâ impulſum, commotum, adductum id feciſſe. Quod feci, oſtendam jure, conſiliô factum, optimis de cauſis, ratione ſuadente, ratione duce, certô judiciô, rectè & conſideratè factum; ita factum, ut reprehendi non poſſit. Quod feci, oſtendam ita factum, ut mihi temeritatem, inipruden-dentiam, inopiam conſilii nemo poſſit objicere; ut nemo poſſit in controverſiam, in dubium vocare; ut nemo poſſit meritò damnare, vituperare, accuſare, exagitare, vitio dare.

Sapientia, æ, Weißheit / guter Verſtand / Klugheit / Witz. *Syn.* Prudendentia, rerum cognitio, Philoſophia; lumen animi, ingenii, conſiliique.)(*Temeritas.* *Epi.* Admirabilis ac ſingularis, callida, antiqua, carior, comes naturæ & adjutrix hominis, cuſtos & procuratrix hominis, digna opinione & cognomine alicujus, erudita, excellens perfectaque, glorioſa, incredibilis ac penè divina, jucunda, copioſè loquens, magna, mater omnium bonarum rerum, moderatrix omnium rerum, nova. *Uſus.* Sapientia eſt rerum divinarum humanarumque cognitio, ars vivendi, princeps omnium virtutum, hominis cuſtos & procuratrix; Eloquentia uti cæterarum rerum fundamentum, ita mater omnium bonarum artium, domina rerum, quâ nihil à Diis immortalibus uberius, nihil præſtabilius hominum vitæ datum

eſt.

est. Magnam sapientiam consequi. Sapientiâ munitum esse, præstare.

Sapio, ere, verſtändig ſeyn. *Syn.* Intelligo, sapientiâ præditus sum. *Adv.* Serò, planè. *Usus.* Puer cùm primùm sapere cœpit, plusquàm cæteri sibi sapere videtur. Tibi semitam non sapis, & alteri viam monstras. *Phras.* Si saperes, rem omnino omitteres; si aliquid videres, si aliquid sapientiæ ac sanitatis haberes, si consiliô aliquid posses, si satis sanus esses ac sobrius, si munitum sapientiâ pectus gereres, dispiceres certè & provideres, in quæ te mala induas. *V. Prævideo. Prudens.*

Sapor, is, der Geſchmack eines Dings. *Syn.* Quod gustatu percipitur. *Usus.* Voluptas, quæ sapore percipitur. Is non odore, non tactu, non sapore capitur. 2. *Sal, Urbanitas.* Artigkeit / Höflichkeit. Æthiops, sine lingua, sine sapore, sine sensu.

Sarcina, æ, * Bürde/ Bündel. *Usus.* Alicui imponere sarcinam.

Sarcio, ire, außbeſſeren/ flicken/ ergäntzen. *Syn.* Reficio, cursu tarditatem corrigo. *Usus.* Damnum illatum, injuriam sarcire. Crebritate & magnitudine officiorum priorem meam cessationem sarciam. *V. Compenso. Renovo.*

Sarculum, i, Egge/ Rad-Haue/ Jät-Rechen. *Syn.* Instrumentum, quô segetes sarciuntur, id est, purgantur.

Sarissa, æ, Macedoniſcher Spieß. *Syn.* Hasta Macedonica.

Sarmentum, i, Reißig/ Reißholtz/ Wellenholtz. R. *quasi* Sarrimentum *à* sarriendo. *Us.* Sarmentorum aliorum amputatio. Vitis putanda est, ne sarmentis sylvescat.

Sarracum, i, Rüſt-Wagen. *Syn.* Genus vehiculi.

Sartor, is, * ein Schneider. *Usus.* Sartor, satorque scelerum.

Sartus, a, um, ſchadloß/ gantz/ wohl behalten. *Syn.* Incolumis. *Usus.* Imperium, rempublicam sartam tectam & integram servare, tueri. Amicum ab omni periculo ac detrimento sartum tectum præstare. *V. Integer.*

Satago, ere, * ſich bemühen/ beſtreben. *Usus.* Multum rerum suarum satagit. *V. Studeo. Sollicitus.*

Satelles, itis, Trabant/ Leib-Diener. *Syn.* Stipator, minister, apparitor & comes, cultos corporis, minister & satelles. Potestatis administer, minister. *Epi.* Diligentissimus. *Usus.* Manlius audaciæ administer ac satelles. Scelerum satelles, administer cupiditatum.

Satietas, tis, Gnüge/ Gnugſamkeit/ Fülle und Hülle. *Syn.* Fastidium.)(*Cupiditas. Usus.* Hæc res hominibus multum satietatis affert, parit, facit, dat; satietate afficit. Mirum me urbis desiderium *tenet*, satietas Provinciæ; satietas me Provinciæ cœpit; satietate defatigatus, defessus sum. Satietati *occurrere*; Satietatem vitare, fugere, depellere, relevare, vincere, superare.

Satio, as, ſättigen/ erſättigen. *Syn.* Saturo, expleo, pasco, famem expleo, satietate afficio. Satietatem affero, facio, satietate expleo.)(*Exhaurio. Usus.* Explere cupiditates, satiare odium. Frugali cœnâ naturæ desideria satiare. Auditor ne similitudinis fastidiô satietur. Nec satiari legendo potuit. *Phras.* Legendo satiari non potuit; infinita inexhausta cupiditas saturari legendo non potuit; mens ejus bonarum cogitationum opulis expleri, saturari, expleta ac satura à lectione recedere non potest; nequit à lectione depelli; nec satietatem ullam insaturabilis legendi cupiditas admittit.

Satio, onis, das Säen/ Ausſäung. *Syn.* Satum. *Epi.* Æquabilis, perpetua. *Usus.* Jugera sationum suarum profiteri.

Satis, genug / genugſam. *Syn.* Sat, sanè. *Usus.* Hæc subtiliùs, quàm satis est, disputata. Plusquàm satis est, doleo. Homo satis eruditus. Laudis, plus quàm satis est, avidus. Satis superque eam rem audivi. *Phras.* Sed de joco satis est, affatim prorsus, saturi jam sumus jocorum; satietas nos tandem jocandi capiat, abundè risimus. Satietas nos tandem jocorum capiat.

Satisdatio, nis, Bürgſchafft/ Vergnügung.

Satiùs est, es iſt beſſer. *Syn.* Præstat, meliùs est. *Usus.* Mori satiùs est, quàm turpiter vivere. *V. Potius.*

Satisaccipio, ſich verſichern laſſen. *Syn.* Prædes accipio, ab aliquo caveo. *Usus.* Judicatum solvi satisaccipiat.

Satisdatio, onis, Bürgſchafft. *Syn.* Vadimonium. *Usus.* Sunt aliquot satisdationes secundùm mancipium.

Satisdo, verſichern/ Bürgſchafft ſtellen. *Syn.* Prædes do, fide jubeo, vadimonia promit-

promitto.)(*Satis accipio. Usus.* Qui pro sociis transigit, satisdat, neminem eorum postea petiturum.

Satisfacio, ere, **gnug thun/ vergnügen.** *Syn.* Impleo, placeo, morem gero; quod debeo, solvo. *Usus.* Satisfacere officio suo erga aliquem, legibus, naturæ. Amori erga te meo satisfactum puto. Nunquam mihi pro tuis in me injuriis satisfacies. Cumulatè satisfactum est tibi. Factis dictisque odium explêsti.

Satisfactio, onis, **Vergnügung/ Gnugthuung.** *Syn.* Purgatio. *Usus.* Tu satisfactionem meam non accipis?

Sator, is, **Säer/ Säemann.** *Syn.* Seminator.

Satur, a, um, **satt** R. à. *satis. Syn.* Saturus, plenus, satiatus.

Saturitas, tis, * **Ersättigung.** *Syn.* Fœcunditas. *V. Satietas.*

Saturo, as, **ersättigen/ satt machen.** *Syn.* Satio, expleo. *Usus.* Explevi animos invidorum. Placavi odia imperitorum, saturavi perfidiam perditorum. *V. Satio.*

Satus, ûs, **das Säen/ die Saat.** *Syn.* Satio. *Epi.* Humanus, primus. *Usus.* Ex cœli satu terræque conceptu editus & generatus. Philosophia præparat animos ad satûs accipiendos. Parentum optimorum satu editus adolescens.

Sauciatio, onis, **Verletzung/ Verwundung.** *Syn.* Vulneratio.

Saucio, as, **verwunden/ blutrünstig machen/ verletzen.** *Syn.* Vulnero, consaucio. *Adv.* Graviter, leviter. *Vid. Vulnus.*

Saucius, a, um, **verwundet/ blutrünstig.** *Syn.* Vulneratus. *Usus.* Medea amore saucia. Saucios & confectos ex acie efferre. *V. Vulnus.*

Saxetum, i, **steinigter Ort.** *Syn.* Locus plenus saxis.

Saxeus, a, um, **steinern/ hart wie Stein.** *Usus.* Moles saxea.

Saxosus, a, um, * **steinicht.** *Usus.* Loca saxosa.

Saxum, i, **Stein.** *Syn.* Silex, lapis. *Epi.* Saxa aspera, prærupta. *Usus.* Saxorum asperitates. Saxis facta lapidatio. Ventum ad rupem ita rectis saxis, ut &c. Exesæ fluctibus rupes. Inter saxa & rupes anfractibus cavas; ingentis magnitudinis saxa per montium prona devolvunt; Invia saxa, præruptæ cotes.

Scabellum, i, **Bäncklein.** R. *quasi* scamellum, *a* scamno. *Syn.* Scamnum.

Scaber, ra, um, **raudig/ schabicht/ krätzigt/ grindig.** *Syn.* Asper. *Us.* Pectus illuvie scabrum.

Scabies, ei, **Raude/ Krätze/ Grindsucht.** *Usus.* Scabies corpora invasit, & contagium morbi etiam in alios vulgatum est.

Scabo, is, **kratzen/ krauen.** *Prov.* Muli mutuum scabunt.

Scalæ, arum, **eine Leiter.** *Usus.* Sub scalas se conjecit.

Scalmus, i, **Ruder-Ring.** *Syn.* Lignum, quô nituntur remi.

Scalpo, ere, **ausstechen/ schneiden.** R. à σκάπτω, *fodio. Syn.* Incído. *Vulg. Sculpo. Usus.* Ad pingendum, fingendum, sculpendum. E saxo sculptus, aut ebore dolatus.

Scalpellum, i, **Messerlein.** *Syn.* Chirurgi ferrum. *Usus.* Scalpellum sanæ parti adhibere.

Scalprum, i, * **Schab-Messer/ Schab-Eisen.** *Syn.* Diversorum artificum instrumentum.

Scamnum, i, **Banck/ Stuhl.** R. à σκάμνον. *Syn.* Sedes, Scabellum.

Scandalum. Vulgò: **Aergernuß.** *Syn.* Offensio, pravum exemplum. *Usus.* Cave, ne ætati maximè lubricæ atque incertæ Parentis vita nequitiæ exempla præbeat; ne periculosam exempli imitationem filiis inposterum prodas; ne tua perversitate offensionem præbeas; ne malô exemplô facias aliquid, aut dicas.

Scando, ere, **auffsteigen.** *Syn.* Conscendo.

Scapha, æ, **Schifflein.** *Syn.* Linter longis navibus subserviens. *Us.* E navi in scapham se conjecit.

Scaphium, ii, **ein Schaff/ Kammer-Geschirr/ Kammer-Kachel/ Nacht-Geschirr.** *Syn.* Scyphus in scaphæ modum formatus.

Scapula, æ, * **Schulter-Blat.** *Syn.* Humerus.

Scatec, ére, **auslauffen/ herfür quellen/ auffwallen.** *Syn.* Scaturio.

Scaturio, ire, **auffwallen/ herfür quellen/ entspringen.** *Syn.* Emano, effluo, erumpo. *V. Orige.*

Scele-

Sceleratè, * schändlich/ lästerlich. *Usus.* Bellum sceleratè susceptum in alios, sceleratissimè gestum.

Sceleratus, a, um, lasterhafftig/ schändlich. *Syn.* Conscelleratus, sceleſtus, impunis, nefastus, nefarius, improbus, capitalis, impius, scelere contaminatus, parricidiis contaminatus, omni scelere coopertus. *Usus.* Impurus homo & sceleratus. *Phras.* Homo sceleratus; in quo nihil sit præter maxima peccata, maximamque pecuniam; qui multa in Deos, hominesque impiè nefariéque commisit; plurimis se sceleribus obstrinxit, maxima in se scelera concepit; omnia repagula juris & honestatis, pudoris & officii perfregit; qui omni scelere affluit, crudelitate cœcus & scelere, furens audaciâ, scelus anhelans, maximô furore inflammatus, summis sceleribus obstrictus. Homo post homines natos turpissimus; omni flagitiô contaminatus; omnium scelerum flagitiorumque documenrum, nefarius, ex omnium scelerum colluvione natus, summorum facinorum homo; in omnia se flagitia ingurgitans, unus omnium latronum teterrimus; libidine & irâ effrœnatus; omnia divina & humana jura nefariô scelere polluens; in omni flagitiorum genere volutatus; fingi flagitium nullum potest, quo se ille non contaminaverit. Homo omnium, quos terra sustinet, conscelleratissimus; omnium flagitiosorum postremus; sacrilegus, & perjuriis assuetus; vitiorum ac probrorum pleniſſimus.

Sceleſtè, leichtfertig/ schändlicher weise. *Syn.* Sceleratè.

Sceleſtus, a, um, schelmisch/ schändlich/ lasterhafft. *Syn.* Sceleratus.

Scelus, eris, grobes Laster/ Schand-That/ Unthat/ Ubelthat/ Missethat. R. à σκολιὸς, *Obliquus, navus.* *Syn.* Flagitium, facinus, fraus, atrocitas sceleris. *Epi.* Acerbissimum, alienum, apertum, clandestinum, consulare, detestabile, domesticum, immane, impium, importunum, inauditum, incredibile, indignum, inexpiabile, insigne, intestinum, meditatum, nefandum, tantum, usitatum. *Usus.* Scelerum architectus & machinator. Scelus atrox *concipere*, moliri, facere, perficere. Scelus ingens admisit, suscepit, edidit. Insigni se scelere contaminavit, devinxit, alligavit, astrinxit. Scelus scelere cumulat, omnium scelerum genere imbutus; in scelere volutatur. *Abest* à scelere longissimè; scelere solutus, a scelere liberatus est. *Phras.* Scelus atrox admisit, ad ejus improbitatem nihil addi potest; nefarium ac sceleſtum facinus ausus est; atrox, singulare maleficium admisit, contraxit; multa improbè; multa audaciter, multa perfidiosè fecit; ab uno scelere ad aliud spectat; grande piaculum admisit, contraxit; capitalem fraudem ausus est; inexpiabile facinus ausus est, admisit; cupiditas effrœnata, præcipitem animum ad ultimum nefas impulit. Nullum scelus gravius est, aut detestabilius, quàm Patri manus afferre, quàm erga Patrem impietatem exercere, quam Patrem malè habere, quam Patri injuriam facere s. inferre. Maximô se astringit scelere, grave piaculum admittit, impiè facit, qui Parentem violat, lædit; qui violat eam pietatem, quæ Patri debetur. Nullum scelus abest ab eo scelere; in uno illo scelere omnia insunt scelera, cùm Parenti vis infertur.

Scena, æ, Schau-Bühne. R. à σκηνὴ. *Syn.* Cavea, fabula. *Epi.* Argentea, magna, referta, sceleribus. *Usus.* Ludorum elegantia, scenæ magnificentia. In scenam redire; Scenæ servire, *tempori se accommodare.*

Scenicus, a, um, Comödiantisch/ zum Schauspiel gehörig. *Usus.* Scenicæ personæ, ùt mimi, histriones.

Sceptrum, i, Scepter. R. à σκῆπτρον. *Syn.* Virga regis. *Usus.* Rex cum purpura & sceptro, & insignibus regiis.

Scheda, æ, Schreib-Tafel. *Syn.* Tabella, pagella.

Schema, tis, Red-Zierde. *Usus.* Verborum ornamenta & sententiarum lumina, quæ schemata Græci vocant.

Schola, æ, Schule. *Syn.* Gymnasium, ludus litterarius. *Usus.* Hominem audietis è schola atque a magistro. Scholæ strepunt discentium vocibus; cujus domus quasi ludus quidam patuit & officina discendi; neque e scholis cantilenam requirunt. Scholas Græcorum

more habere. Homo concinnus, perfectus, politus è scholâ. *Phras.* In Gymnasiis progressiones, progressus uberrimos non in bonis tantùm artibus, non in artium ingenuarum solùm studiis, sed in virtutibus etiam juventus faciet. Qui scholas frequentant, in id unum incumbant, ut cum disciplinis virtus conjungatur. Præcipua scholarum laus est, hâc præcipuè laude scholæ florent, quòd in eis non scientia tantùm, sed virtus etiam divinusque cultus vigeat. In id unum, ad id unum incumbent præceptores, Doctores, Magistri, Gymnasiarchi, Gymnasiarchæ, moderatores vel gubernatores ludi, ut pueri, adolescentes, adolescentuli, juvenes, disciplinas simul & virtutes imbibant; disciplinis simul & virtutibus imbuantur & erudiantur. Alumnis scholarum laus debetur, si non modò doctrinæ, sed etiam virtutis studiosi sint. Scholarum alumni diligentiam omnem ad comparandam sibi tum doctrinam tum virtutem adhibebunt.

Scholion, ii, kurtze Erklärung und Anmerckung über einẽ dunckelen Spruch. *Syn.* Interpretatio brevis, vel defensio.

Scienter, wissentlich. *Syn.* Scitè, intelligenter, aptè. *Usus.* Scienter versari in re aliqua. Iis, quæ habeas, scienter uterei & modicè.

Scientia, æ, Wissenschafft *Syn.* Cognitio intelligentia, doctrina, disciplina, prudentia, studium scientiæ, rerum cognitio.)(*Insciția, ignoratio. Epi.* Ancillula eloquentiæ, pedissequaque juris. Admirabilis & incredibilis, & pene divina, certissima, civilis, excellens, eximia, finitima, incredibilis, litigiosa necessaria, obscurior, par, peregrina, externa, perfecta, potior, præstabilis, quæstuosa, similis, summa, tanta, tenuis, vicina, utilis. *Usus.* Omnes ducimur & trahimur ad cognitionis & scientiæ cupiditatem.; sic cognitio & scientia perquiritur. Scientias facilè percipere, aliquid scientiâ comprehendere; habere scientiam magnarum artium. Scientias alicui tradere. Oratoris actio scientiâ non continetur. Scientia rei militaris, oratoriæ, juris civilis. *Phras.* Geometricis literis est perfectè eruditus; penitùs cognovit Geometriam, callet omninò Geometricam scientiam; excellit in geometria; perfectam, absolutam, singularem, eximiam Geometriæ scientiam possidet. Ita processit in Geometria, ut ad summum pervenerit. Vincit omnes, præstat omnibus, antecellit omnibus, nemini secundus est, habet neminem parem, superior est omnibus in Geometrica scientia; disciplinâ illâ apprimè excultus est.

Scilicet, nemlich. *Syn.* Videlicet, nam, enim, nimirum, nempe, certò, profectò. *Usus.* Quis? Tu ipse scilicet. Arma quærenda sunt scilicet, ut novum Dominum patiamur. Lectis tuis litteris scilicet lætatus sum.

Scindo, ere, spalten / zerhauen / zerschneiden / zersplittern. *Syn.* Conscindo, discindo, findo, amputo, reseco, seco, cædo, diffindo. *Usus.* Ipse dolorem meum ne scindam. Comam scindere.

Scintilla, æ, Funcklein. *R.* ἀστινταὴς. *Syn.* Igniculus. *Usus.* Ne qua scintilla deterrimi belli relinquatur.

Scintillo, are, * funckeln. *Syn.* Splendeo, emico. *Usus.* En, ut oculis scintillant.

Scio, ire, wissen / erfahren. *Syn.* Habeo, teneo, cognosco, cognitum habeo, non ignoro, non sum nescius, scientiam meam non fugit, me non præterit, scientiâ comprehendo, scientiam habeo, perspectum mihi est, me non fugit, mihi conscius sum, mihi de re aliqua certum est, apertum mihi est, non est obscurum, notum mihi est; patet mihi res, in promptu est; non est ignotum, liquet mihi, exploratum perspectumque habeo.)(*Nescio. Adv.* Admodum, nihil, celeriter, certò, Latinè, Græcè, lentè, luculenter, maturè, mediocriter, meliùs, planè, probè. *Usus.* Latinè luculenter scio. De iis nihil scire aut existimare queo. Sed non venerat, quod sciam. *Phras.* Scio, quid consilii, quid virium habeas; fecisti me consilii tui participem; non sum rudis rerum tuarum; probe scio, non est occultum, exploratissimum est, non me fallit, teneo, memoriâ teneo, non ignoro, quid moliaris; cognitum & compertum habeo, quantùm possis; teneo, quid animi tui sit;

ad me quoque rerum tuarum conſcientia pertinet, quando ipſe me conſcium voluiſti.

Sciſcitor, aris, erforſchen/ nachforſchen/ nachfragen. *Syn.* Scitor, quæro, percontor. *Uſus.* Ab aliquo, ex aliquo ſciſcitari ſententiam, vel de ſententiâ.

Sciſco, ere, wiſſen/ erfahren/ inne werden/ verordnen uud gebieten. R, *à* ſcio. *Syn.* Sancio, edico, ſcitum facio. *Adv.* Nominatim. *Uſus.* Sciſcere legem. ein Geſetz machen.

Scitè, ſchön/ artig/ weißlich/ geſchicklich. *Syn.* Scienter, non inſcitè.)(*Inſcitè.* *Uſus.* Statua ſcitè & venuſtè facta. Scitè dicere aliquid.

Scitor, aris, nachſuchen/ nachforſchen. *Syn.* Sciſcitor.

Scitum, i, Gebott/ Satzung/ Ordnung. *Syn.* Juſſum, lex. *Epi.* Vetus. *Uſus.* Brutus ſcitum fecit, ne &c.

Scitus, a, um, angenehm/ fein/ zierlich/ artig. *Syn.* Lepidus, elegans, feſtivus. *Uſus.* Scitum eſt illud Catonis. Scitô ſermone & Atticô eloqui. *Vid.* *Venuſtus.*

Scopa, æ, Beſem. *Epi.* Diſſoluta. *Uſus.* Non hominem, ſed ſcopas ſolutas.

Scopuloſus, a, um, felſig/ ſchrofig. *Uſus.* Intelligo, quàm ſcopuloſô & difficili locô verſer. Mare infeſtum & ſcopuloſum.

Scopulus, i, Stein-Klippe/ Felß/ Schrofe/ Stein-Felß. *Syn.* Saxum. *Uſus.* Nunquam tuas rationes ad eos ſcopulos appuliſſes. Ad ſcopulum oſtendere. Syrtis Patrimonii, ſcopulum libentiùs dixero. Navis ad ſcopulum afflicta.

Scopus, i, Zweck/ Endzweck/ Ziel. R. *à* σκοπὸς. *Syn.* Quò ſpectamus, finis, propoſitum. *Uſu.* Sed neutri ſcopus eſt iſte, ut beati ſimus; quò alioquin omnia bene vivendi, rectèque faciendi conſilia ſunt referenda, huc collineandum unicè. *Phraſ.* Conſilium meum hoc fuit, ut diſcipuli mei non in ſcientiis tantùm, ſed in virtute etiam progreſſum facerent. Hoc ſpectavi, hoc ſecutus ſum, id egi, huc retuli mea conſilia, huc retuli meas cogitationes, huc mentem direxi, huc conſilia contuli, huc ſpectavit animus meus, hic animo meo meisque conſiliis ſcopus fuit; hic eſt terminus, finis, ſcopus, quò intenduntur cogitationes meæ; hæc eſt quaſi meta, quò ut perveniam, elaboro atque vigilo; huc me voluntas ducit, huc judicio & ratio ducit, ut diſcipuli mei non in ſcientiis tantùm, ſed in virtute etiam progreſſum facerent. *V. Conſilium. Propono.*

Scorpius, ii, Scorpion.

Scortator, is, Huren-Jäger/ Hurer. *Syn.* Scortorum amator.

Scortor, aris, Hurerey treiben/ hurem.

Scortum, i, Hure/ gemeine Metze. *Syn.* Meretrix, lupa. *Epi.* Vulgare. *Uſus.* Cum ſcorto liberè volutari. In vinô & aleâ commeſſationes quærere.

Screo, as, * reuſpern/ kodern.

Screator, is, * Reuſperer/ Koderer.

Screatus, ûs, * das Reuſpern/ das Auswerffen.

Scriba, æ, Schreiber. *Syn.* Librarius, Scriptor. *Epi.* Ædilitius. *Uſus.* Scriba, qui rationes ad ærarium retulit. Scribæ, qui nobiſcum in rationibus, monumentisque publicis verſantur.

Scribo, ere, ſchreiben. *Syn.* Litteras conſcribo, exaro, do, mitto; litteras de aliqua re mitto, litteris conſigno, ſcriptis mando, prodo litteris, prodo, literis conſcribo, publicis monumentis conſigno, memoriæ trado, memoriæ propago, monumentis mando, monumentis annalium mando; ſempiternis monumentis prodo, perſequor; ſcripturâ perſequor; efficio librum, conficio, compono, pono; poſteritati propago, hiſtoriæ mando, chartis prodo, in codicillos refero, literis memoriæque mando, hominum memoriæ ſempiternæ trado. memoriæ poſteritatique prodo, litteris conſecro; immortalitati trado, vel mando, vel commendo, trado; publicis litteris conſigno. *Uſus.* Alii rem verſibus luculentè ſcripſêre; liber de rebus ruſticis ſcriptus; litteras ſcribere. *Phraſ.* *Scribere, de literis.* Crebrò velim ad me ſcribas; res omnes literis perſequere & confice; ne quæſo literis parcito; eôdem oleô & operâ etiam aliquid ad me exorato; oſtende te, jocare etiam, ſi lubet, per literas; crebris nos litteris appellato, libet enim tecum garrire. Etſi pagellâ

altera procedat, tertiam etiam completo.

Scribere, de libris. Historiam Thucydides scripsit quàm luculentam; egregia scripta reliquit; Græcorum res divinitus perscripsit, litteris mandavit; ea monumentis mandavit, Græcisque litteris illustravit, quorum ne posteritas quidem omnium seculorum unquam erit immemor; Græcorum gesta litteris custodivit; eorum nomen scriptis celebravit, & illustravit; pulcherrimè bella Græcorum contexuit; rerum Græcarum commentarios confecit absolutissimos; scribendi arte rudem vetustatem longè superavit.

Scribis egregiè, scribendi laude excellis, sublimiter & eleganter scribis; ita scribis, ita versaris in scribendo, tua ut excellat industria; scribis ùt pauci; propriam quandam laudem in scribendo consequeris; præclara sunt, quæ ingenio studiôque paris; quæ tua parit industria, mirabiles, minimè vulgares ingenii & industriæ tuæ fructus. Quidquid ex te promis, alios delectat; te ipsum laudibus illustrat.

Scriptio, nis, das Schreiben. *Syn.* Stilus, scriptura. *Epi.* Philosophica. *Usus.* Nihil ad dicendum magis proficit, quam scriptio.

Scriptor, is, ein Schreiber/ Schrifftsteller/ Scribent. *Epi.* Astutus, sanè bonus, doctus, ferreus, luculentus, peritus, politus, præstans, sanctus, egregiè subtilis, vetustissimus. *Usus.* Omnes bonarum artium scriptores & doctores pervolutandi; ferreus scriptor; bonus auctor. Scriptor ùt temporibus illis luculentus, ita &c.

Scriptum, i, Schrifft oder Buch. *Syn.* Scriptura, monumentum, literarum monimentum, memoria. *Epi.* Absurdum, inutile, indignum, ambiguum, antiquius, legitimum, necessarium, privatum, probabile. *Usus.* De scripto dicere, recitare. Plato in scriptis reliquit, scriptum reliquit. Scriptis res suorum temporum mandare, celebrare, illustrare. *Phras.* Ita veteres de virtute scripserunt, ut in libris eorum singularis eluceat industria; adeò præclare sunt a veteribus ad bene vivendum de virtutis præstantia scripta, tradita, prodita, memoriæ mandata, monumentis consignata, commendata, comprehensa, expressa, explicata, ut in libris eorum singularis eniteat, semper emicet, excellat industria. Scriptæ Varronis magis ob doctrinam quàm eloquentiam, ex doctrinâ potiùs, quàm eloquentiâ; rerum causâ, non verborum, probantur ab omnibus. Libros Varronis, s. ea, quæ Varro chartis mandabat, litteris committebat; ea, quæ Varro litteris persequebatur, litteris explicabat; quæ litterarum monumentis tradebat, prodebat, mandabat, committebat, commendabat, probant omnes rerum fructu potiùs, quàm specie verborum adducti.

Scriptura, æ, Schrifft. *Syn.* Scriptum. *Epi.* Assidua, contraria, diligens, superior. *Usus.* Mendum scripturæ liturâ tollitur. 2. *Scriptio.* Ea, quæ scripturâ persecutus est, genus scripturæ liberum & incitatum. 3. *Ratio eorum, qui portoria, pascua publica, vel decumas redimebant.* Magnas operas in portu & scriptura Asiæ pro magistro dedit. Per magistros scripturæ, & portus, & nostrarum diœcesium.

Scrobs, is, Grube. *Syn.* Scrobem facere, subigere, invertere.

Scrupi, orum, Loßungs-Steine. *Syn.* Lapides, quibus in tesserarum ludo utebantur.

Scrupulosus, arum, steinig/ voll Steinlein. *Syn.* Asper. *Usus.* E quibus tanquam scrupulosis cautibus enavigavit Oratio. 2. *Transl.* Anxius, tristis, solicitus, dubius, schwer/ angsthafftig/ tieffes Nachsinnens/ zweiffelig/ zweiffelhafftig/ ungewiß. *Phras. Scrupulosum esse*, scrupulos oder zweiffelhafftig seyn. *Syn.* Obstrictum esse religione, anxiis scrupulorum aculeis malè accipi; magnis affici solicitudinum aculeis scrupulisque ex recordatione vitæ prioris, nullamque animô prorsus ægrô & sauciô quietem capere; amarissima superstitione superiorum annorum delicta occupatum animum torquent; suspiciones, ægritudines, pavores, metus, fluctus æstusque solicitudinum, conscientiæ stimuli, infelix sui calumniandi miseria &c.

Scrupulus, i, Sand-Steinlein. *Syn.* Exiguus lapillus calceo injectus. *Transl.*

Solli-

Sollicitudo, dubitatio, ſuſpicio, Scrupel / Zweiffel / Angſt / Kummer. *Uſus.* Hunc mihi ex animo ſcrupulum evelle, exime, qui me dies noctesque pungit atque ſtimulat; quem mihi odioſum de filio ſcrupulum injeciſti, adhuc in me reſidet. Domeſticarum ſollicitudinum aculeos & ſcrupulos occultare. *Phraſ.* Injectus eſt populo ſcrupulus; credidit ſe religione obſtrictum populus; adeò ſuperſtitio mentes omnium occupavit; ea res populo in religionem venit; Religioni ſibi populus duxit ultrà progredi. In religionem habebant, vertebant omnia; paucorum animi religione erant intacti; multitudo juſtæ religionis impleta, religione attonita multitudo. Religionibus ſe credebat impediri, nec multæ res religionem incuſſerant hominibus ſimplicibus, ac religioſis. *Vid. Anxietas.*

Scruta, orum, allerley altes Gerümpel. *Uſus.* Vilia ſcruta vendere.

Scrutor, aris, nachſuchen / erforſchen / nachfragen. *Syn.* Inquiro, excutio. *Adv.* Furaciſſimè. *Uſus.* Libros reconditos ſcrutari, excutere. *Vid. Indago.*

Sculptus, a, um, geſchnitzet. *Uſus.* Ex ſaxo ſculptus.

Scurra, æ, liederlicher Tropff/Schand-Bube / Lotter-Bube. *R. à σκὼρ, ſtercus, ſordes. Syn.* Sannio. *Uſus.* Scurra facetus, omnibus modis riſum captans. Populi deliciæ, qui ſeipſum ſcurram improbiſſimum exiſtimari vult. Cavillator facie magis, quàm facetiis ridiculus. *Epi.* Facetus, improbus, locuples, petulans.

Scurrilis, e, leichtfertig / liederlich / bübiſch. *Syn.* Obſcœnus, qualis mos ſcurrarum eſt. *Uſus.* Riſus, jocus, dicacitas ſcurrilis, & mimica.

Scutatus, a, um, einen Schild tragend. *Uſus.* Milites ſcutati, haſtati.

Scutella, æ, Schüſſelein / kleine Schaale. *Uſus.* Demus ſcutellam dulciculæ potionis.

Scutica, æ, * Karbatſche / Peitſche. *Syn.* Flagellum ex pelle. *Uſus.* Dignus ſcuticâ.

Scutum, i, Schild. *Syn.* Clypeus. *Uſus.* Ignavus abjectô ſcutô fugit, quantum poteſt.

Scyphus, i, Becher / Trinck-Geſchirr. *Syn.* Poculum.

Secedo, ere, abtretten / Abtritt nehmen / beyſeit tretten. *Syn.* Decedo, recedo. *Uſus.* Secedant improbi, ſecernant ſe à bonis.

Secerno, ere, abſondern / von einander ſondern. *Syn.* Separo, diſtinguo, dijungo. *Uſus.* Secernete à pravis. Secernere & internoſcere unum ab alio; ſalutaria à peſtiferis, vera à falſis, animum à corpore ſecernere. *Vid. Separo.*

Seceſſio, nis, Abtrettung. *Syn.* Abſceſſio, diſceſſio. *Uſus.* Seceſſionem crebebam, non bellum. *V. Seditio.*

Seciùs, minder / anderer geſtalt. *Syn.* Minùs. *Uſus.* Impedimentum eſt, quò ſeciùs lex feratur.

Secludo, ere, ausſchlieſſen. *Syn.* Secerno. *Uſus.* Domus ſecluſa à ſtrepitu populari.

Seco, as, ſchneiden. *R. à ψίξ. Syn.* Exſeco, reſeco. *Uſus.* Corpus uri, & ſecari patimur.

Secretio, nis, Abſonderung / Voneinander-Sonderung. *Syn.* Disjunctio. *Uſus.* Eſt enim interitus quaſi diſceſſus & ſecretio, & direptio earum partium, quæ.

Secretò, heimlich / in geheim. *Syn.* Clàm, remotis arbitris. *Uſus.* Hæc inter paucos ſecretò narrantur. *Vid. Clam.*

Secretus, a, um, abgeſondert / heimlich / geheim. *Syn.* Separatus, ſejunctus, ſecluſus. *Uſus.* Succus ſecretus à reliquo cibo; ſtellarum ſphæra ab ætherea conjunctione ſecreta & libera.

Secta, æ, Secte / Parthey / Spaltung. *Syn.* Familia, ſchola, diſciplina, certa quædam diſciplinæ formula, pars, vel partes, factio, Hæreſis, ſtudium, ratio vitæ, Ratio philoſophandi. *Epi.* Difficilis atque ardua. *Uſus.* Horum nos hominum ſectam, & vitæ inſtitutiones ſequimur, proſequimur. Cæſaris imperium & ſectam ſecutus. Philoſophorum hæreſis, ſecta, diſciplina.

Sectator, is, Nachfolger. *Syn.* Conſectator, amator, æmulus. *Uſus.* Lex fabia de numero ſectatorum.

Sectio, nis, Theilung / Abtheilung / Ein-

Eintheilung. *Syn.* Auctio. *Usus.* Prædæ sectio væniit. Pecnniam pro sectione debere.

Sector, aris, folgen / nachfolgen. *Syn.* Assector, comitor. *Usus.* Sectari aliquem totos dies per omnia fora. Ejusmodi est, ut eum pueri sectentur. *Vid. Sequor.*

Sector, is, Theiler des verfallenen Guts. *Syn.* Qui sectorum bona in auctione emit. *Epi.* Audacissimus. *Usus.* Antonius sector Pompeji.

Sectura, æ, ein Schnitt / Hieb. *Usus.* Secturæ ærariæ, ferrariæ, *fodinæ.*

Seculum, i, Zeit von hundert Jahren. hundert-jährige Zeit. *Syn.* Ætas, multorum annorum spatium. *Usus.* Sempiternis seculorum ætatibus non mutari. Est hujus seculi labes quædam & macula, invidere virtuti. Hujus seculi insolentiam vituperabat. Id alreri seculo proderit. Omnium seculorum posteritas.

Secundanus, a, um, *zur anderen Ordnung gehörig. *Usus.* Milites secundani.

Secundarius, a, um, der nächeste nach dem ersten / der andere / zweyte. *Syn.* Secundus, proximus. *Usus.* Primum illud, secundarium verò istud.

Secundò, zum andern / zweytens. *Syn.* Iterum, deinde.

Secundo, as, *glückgeben / beglücken. *Syn.* Prosperum reddo. *Usus.* Dii incœpta secundent.

Secundùm, nach / neben. *Syn.* Pòst. *Usus.* Secundùm Calend. Jan.; secundùm hunc diem adero. Secundùm Deum Parentes honorandi; secundùm te nihil est mihi amicius solitudine. 2. *Pro, juxta, ad, ex.* Prætor secundùm me tulit sententiam. Quæ secundùm naturam fiunt, habenda sunt in bonis; secundùm tabulas litem dare. 3. *Non procul, ad, prope, propter.* Secundùm litus ambulare.

Secundus, a, um, der ander oder folgende / der zweyte. *Syn.* Alter. *Usus.* Omnium judiciô secundus. 2. *Prosper, ad voluntatem nostram fluens.*)(*Adversus.* *Usus.* Exercitus noster secundô pretiô est usus. Homines secundis rebus, secundis ventis effrœnati, sibique præfidentes. Omnia secundissima nobis, adversissima illis accidêre. Secundâ concionis admurmuratione audiri. *V. Felix.*

Securis, is, ein Beil / Barte. *R.* à secando. *Epi.* Funesta, gravior. *Usus.* Aliquem securi ferire, percutere. Cervices alicujus securi subjicere. Securim infligere, injicere reip., rebus alicujus. *Vehementer ladere.*

Securitas, tis, Sicherheit. *Syn.* Requies curarum, esse sine curis. *Epi.* Blanda, maxima, optata, mira. *Usus.* Securitatem civibus & tranquillitatem præstare. Securitatem appello vacuitatem ægritudinis. *V. Securus.*

Securus, a, um, ohne Sorg / ruhig / sicher. *Syn.* Sine cura. *Usus.* De eâ re securus sum. Securum te reddo, s. te esse jubeo. *Phras* Miror, qui in tanto motu securus sis adeò; quod his tempestatibus prope solus in portu sis; in alteram aurem dormias; non modò sine cura quiescas, sed sine metu spirare etiam possis; omnia tuta & insidiis vacua arbitreris; aliorum naufragia velut ex terrâ intuearis; tempestatem adeo periculosam, insidiosam, infestam non formides; res tuas in tuto collocaras, extra teli jactum positum te existimes; nihil tot saxa & cautes timeas; velut sine omni periculo, ita sine metu agites; florens sine metu ætatem agas; animô agas otiosô & tranquillo; velut in portu naviges; in aurem utramvis otiosè dormias, velut res tuæ in vado salutis, in tuto, in tranquillo essent.

Secùs, anders. *Syn.* Contrà, aliter. *Usus.* Rectè an secùs, nihil ad nos. Longè secùs. Non dixi secùs ac sentiebam.

Sed, aber / sondern. *Syn.* At, ac, quidem, certè, autem, verumtamen, porro, verùm, haud scio an, verò. *Usus.* Sed non de me dixi, sed de sapiente.

Sedatè, still / ruhiglich. *Syn.* Tranquillè, leniter, dolorem ferre.

Sedatio, nis, Ruhe / Stille. *Syn.* Tranquillitas, placatio.)(*Perturbatio.* *Usus.* Temperantia & modestia, omnisque sedatio perturbationum animi, ægritudinum, dolorum.

Sedeo, ére, sitzen. *Syn.* Assideo. *Usus.* Malo in illâ tuâ sedeculâ sedere, quàm illorum sellâ. 2. *Maneo, moror.* Totos dies sedere in villâ.

Sedes,

Sedes, is, ein Stuhl / Sitz. *R. à Grac.* ἕδος. *Epi.* Alta, antiqua, celsa, certa, domestica, hospitalis, maxima, publica, stabilis. *Usus.* Pulvinos poposcit, & in iis sedibus sub platano consedit. In sella sedere, & requiescere. Tibi concedo meas sedes. Sedem capere, sessum se recipere, in sede considere. 2. *Locus, vis, gradus.* Sola ponatur in summi boni sede, quam quærimus. 3. *Domicilium, fundamentum, patria, origo.* Urbs hæc sedes omnium nostrûm, domicilium Imperii. Sedes alibi ac domicilium collocare. Roma ipsa prope sedjbus suis convulsa. Is Romæ sedem omnium fortunarum suarum collocavit.

Seditio, nis, Auffruhr/ Meuterey. *R. quasi* se itio, *vel* seorsum itio, *ex* se, *id est*: seorsum, & itio, *à dissensione civium, quod* seorsim eant, *alii ad vel contra alios.* *Syn.* Discordia, dissensio, vis, turba; impetus populi, vel militum; motus populi, tumultus, secessio. *Epi.* commota, concitata, & nocturna, domestica, pernicioſa. *Usus.* Ingens momentô seditio *concitata*, excitata, facta, commota est. Et facilè in levi vulgo seditio *oritur*, gl[illegible]t, & quamvis sopita recrudescit. Castra tota seditione ardent; Duces seditionem vix sustinent; ægrè Duces eam seditionem *lenivêre*, sedavêre, compressêre, extinxêre, vindicavêre. *Phras.* Omnia seditionibus ardent; crebræ ex concursu multitudinis concitationes fiunt; vulgus ingeniô mobili, seditiosum, rerum novarum cupidum, quieti & otio adversum; seditionibus inter seipsos sæviunt cives; turbæ ac tumultûs concitatores, vulgi concitatores, seditiosi, facinorosique homines omnia discordiis miscent; Populô concitatô res prope ad manus revocatur; turbulentis, seditiosis concionibus omnia fervent.

Seditiosè, auffrühriſcher Weiß. *Usus.* Seditiosissimè dicere,

Seditiosus, a, um, auffrühriſch. *Syn.* Turbulentus, popularis. *Usus.* Seditiosus civis & turbulentus.

Sedo, as, beſänfftigen / begütigen / ſtillen. *R. quasi à* sedendo; *sedere, vel* subsidere *facio.* *Syn.* Placo, mitigo, lenio, mollio, contraho, restinguo, sedationem affero.)(*Incito.* *Usus.* Discordias, animorum motus, temeritatem malorum, bellum sine tumultu sedare ac componere.

Seduco, ere, beyſeits führen/ verführen. *Syn.* Adduco, in aliam partem duco. *Usus.* Cum hæc disseruissem, seducit me Brutus. Seduxit Crassum, ad eumque retulit. *Phras. Seducere. Vulgò pro* corrumpere. Cave alienâ pravitate corrumparis; ne te auferant aliorum consilia; ne ab hominibus nequam inducaris; ne te de fide ac probitate tua deducant, de vetere pietatis laude dejiciant, animum tuum nondum consiliô, & ratione firmatum iis rebus pelliciant, quibus illa ætas capi ac deliniri potest; ne dementiâ aliquâ depraveris, in errorem inducaris, ab recto & honesto transversum agaris. *Vid. Corrumpo.*

Seductio, nis, das Beyſeits-Führen / Verführung. *Usus.* Seductiones testium, secessio subscriptorum,

Sedulitas, tis, Emſigkeit / Fleiß. *Syn.* Officium, diligentia. *Epi.* Arguta, digna aliquô præmiô, insidiosa, simulata. *Usus.* Cornelii operam & sedulitatem laudo, dignamque præmiô censeo. Sedulitas nimiùm arguta non placet. *V. Diligentia.*

Sedulò, fleiſſig / emſiglich. *Syn.* Diligenter.

Sedulus, a, um, fleiſſig / emſig. *Syn.* Officiosus, diligens.

Seges, tis, allerley Saat. *R. quasi* seres, *à* serendo. *Syn.* Arva, ager. *Epi.* Deterior, fœcunda, læta. *Usus.* Seges spicis uberibus & crebris. Seges matura messi. Segetes agricolæ subigunt aratris. 2. *Ipsæ fruges.* Segetes lætissimæ. 3. *Occasio, causa.* Quid Clodium odisset, segetem ac materiam gloriæ suæ?

Segnis, e, träg / faul / nachläſſig / hinläſſig. *R. quasi* sine igne, *torus tardus.* *Syn.* Piger, languens. *Usus.* Ego si cui videor segnior, &c. *V. Piger.*

Segniter, * liederlich / nachläſſiglich. *Usus.* Otiosè, negligenter, contumaciter omnia agere, nec pudor, nec metus coërcebat.

Segnitia, æ; es, ei, Trägheit / Faulheit / Nachläſſigkeit / Hinläſſigkeit.

Syn. Inertia. *Epi.* Inertissima. *Usus.* Vir sine segnitiâ verecundus. *Vid. Tigritia.*

Segrego, as, absondern / von einander scheiden. *Syn.* Separo.)(*Congrego. Usus.* Eloquentia nos à vita fera segregavit; scelus suum ipsum a rep. segregavit. *V. Separo.*

Sejugo, as, scheiden / von einander scheiden / absondern. *Syn.* Sejungo. *Usus.* Pars animi, quæ sensum habet, non est ab actione corporis sejugata.

Sejunctio, nis, Absonderung / das Von-einander-Scheiden. *Syn.* Transitio, ornamentum verborum.

Sejungo, ere, absondern / von einander scheiden. *Syn.* Separo, segrego, semoveo. *Adv.* Privatim. *Usus.* Fortunam nemo ab inconstantiâ sejunget. Orator à Philosophiâ sejunctus. *Vid. Separo.*

Selectio, nis, Erkiesung / das Erkohren / Erwählung. *Syn.* Electio, secretio. *Usus.* Malorum enumeratio, vitiorum selectio.

Seligo, ere, auslesen / erkiesen / auswehlen. *Syn.* Deligo, sejungo.)(*Rejicio.* Exempla certa è multis seligere. Omnia expendere ac seligere, nec copia imprudenter uti. *V. Eligo.*

Sella, æ, Stuhl / Sessel. *R. quasi* seda *a* sedendo. *Syn.* Sedes. *Epi.* Aurea, curulis, proxima, vacua. *Usus.* Sedebat in sellâ aureâ.

Sellularius, ii, Sesselmacher. *Usus.* De plebejâ fece sellulariorum.

Semel, einmahl. *Usus.* Antonius semel induxit in animum, sibi licere omnia. *Vulgo: Semel pro semper.* Cum semel gladium imbuisset sanguine, nullum finem fecit.

Semen, inis, Saame. *R. quasi* serimen, *a* serendo. *Syn.* Materia serendi. *Epi.* Perexiguum. *Usus.* Semen spargere, jacere; Prodit, exit, grandescit semen. Seminum vis ad creandum & gignendum plurimùm valet. Aliquid hominibus à stirpe generis & seminis ingeneratur. Cum terra gremiô mollita & subacta semen sparsum exceperit. 2. *Principium, origo, materia.* Stirps ac semen belli, malorum omnium. *Phras.* Innata nobis sunt virtutum semina, virtutum quasi scintillas jam in pueris videmus. Ingeniis nostris congenita quædam sunt virtutum principia; in parvis etiam vis quædam elucet, & rudimenta virtutum.

Sementis, is, die Saat. *Syn.* Satio. *Epi.* Tanta malorum. *Usus.* Semente prohibita, messe amissa.

Semestris, e, halb-jährig. *Syn.* Sex mensium.

Semianimus, a, um, halb-todt. *Syn.* Exanimatus, semivivus.

Semiassus, i, halb-gebraten. *Syn.* Semiustus.

Semicirculus, halber Circul. **Semidoctus**, halb-gelehrt. **Semihora**, halbe Stund. **Semiliber**, halb-frey. **Semiplenus**, halb-voll. **Semivivus**, halb-lebendig. **Semiustulatus**, semiustus, halb verbrandt. **Semisomnis**, halb schläfferig.

Semigro, as, hinweg ziehen / wandern. *Syn.* Secedo.

Seminarium, ii, Baum-Schule / Pflantz-Garte. *Syn.* Semen. *Usus.* Ex illo fonte & seminario triumphorum. Id autem erat principium urbis, seminarium reip.

Seminator, is, Säemann / Aussäer. *Syn.* Sator. *Usus.* Omnium rerum seminator, s[illegible], educator, altor est mundus. Malorum omnium sator.

Semino as, säen / aussäen. *Syn.* Sero.

Semissis is, der halbe Theil. *Syn.* Assis dimidium, vel nummi pars.

Semita, æ, ein schmaler Weg / Fußsteig. *R. quasi* semi iter. *Syn.* Trames, via. *Usus.* Quâ viâ modò exivit, eâdem semitâ revertatur, eandem semitam teneat.

Semoveo, ere, beyseit legen / auff die Seit schaffen / weg thun. *Syn.* Secerno, removeo. *Adv.* Fortissimè, omnino, feliciter.

Semper, immerdar / allezeit. *Syn.* Omni tempore, totos dies, dies omnes ac noctes, dies noctesque, in omni vita, dum hominum genus erit, in perpetuum, nunquam non, ab æternitate, omne tempus ætatis; hoc vigebit memoriâ sæculorum omnium, omnibus horis.)(*Paulisper. Usus.* Quod semper movetur, æternum est. *Phras.* Semper tui meminero, manebit mihi tui memoria, dum anima superabit; punctum temporis nullum tui memoriâ vacuum abibit, sine tui memoria præterire pa-

tiar; dum anima ſpirabit mea, tui memoria erit infixa animo ſempiterna.

Poſt hominum memoriam nil unquam virtute præſtantius fuit; poſt homines natos, poſt noſtram patrumque memoriam, ex omni memoria nihil unquam virtute glorioſius ſ. præſtantius fuit; ii ſemper gloriâ maximè excelluerunt, qui virtute maximè præſtiterunt.

Sempiternus, a, um, ewig/ ſtätig / immerwährend. *Syn.* Æternus. *Uſus.* Veræ amicitiæ ſempiternæ ſunt; conſilia noſtra in ſempiternum ſpectare debent.

Semuncia, æ, halbe Unze/ ein Loth.

Senarius, ii, ſechszahlig / ſechs in ſich haltend. *Syn.* Verſus Jambicus ſex pedum.

Senator, is, ein Raths-Herr. R. à *ſenex*, quia prudentiâ ſenes in ſenatum olim legebantur. *Syn.* Pater conſcriptus. *Uſus.* Senator, qui conſiliô ac ſapientiâ gubernat remp. Auctor publici conſilii & regendæ civitatis dux.

Senatorius, a, um, rathsherriſch. *Uſus.* Ordo, gradus, ſubſellia ſenatoria.

Senatus, ûs, der Rath. *Syn.* Ordo ampliſſimus, ſummus ordo, conſilium ſenatûs, conſilium publicum, ampliſſimum conſilium, ampliſſimus Senatûs Magiſtratus. Princeps ſalutis reique publicæ; reip. cuſtos, præſes, propugnator. *Uſus.* Senatum *convocare*, vocare, cogere, frequentem efficere. Senatum habere; aliquem in ſenatum legere, cooptare; in ſenatum venire. Alicui ſenatum dare, præbere. Senatu movere aliquem; ex ſenatu rejicere. Senatum *dimittere*, mittere, diſceſſit ſenatus. Homo ſeditioſus delendum ſibi ante omnia, extinguendum, tollendum ſenatum cenſuit.

Senatus conſultum, i, Raths-Schluß oder Spruch. *Syn.* Decretum ſenatûs, lex ſenatûs, authoritas ſenatûs, ſcripta Principum decreta. *Epi.* Honorificentiſſimum, magnificentiſſimum. *Uſus.* Senatus conſultum factum fuit, extat, præſcriptum fuit.

Senectus, tis; a, æ, das Alter / Alterthum. *Syn.* Propè acta jam ætas, decurſaque; ultimum tempus ætatis, maturitas ætatis, ingraveſcens ætas; exacta, extrema ætas; canities, vetuſtas, ætas præcipitata, jam à diurnis laboribus devexa ad otium. *Epi.* Animoſa & fortis, calamitoſa & præceps, gravis, honorata, jucunda, levis, ſevera. *Uſus.* Senectus eſt occaſus vitæ. Ad ſummam ſenectutem vivere. Homo ſenectute confectus, magnam ſenectutem adeptus valetudine optimâ. *Phraſ.* Extremæ ſenectutis onus ſuſtineo, ſatis diu vixi, ſatis naturæ vixi, ætatis ſatis vixi, naturæ ſatisfeci ætate; vixi vitam ſatis diuturnam; vixi, quatenùs homini licet; vixi, quatenus homini ſatis eſſe poſſit; jam me ad exitum vitæ penè natura ipſa perduxit; Curſus mihi vitæ jam penè confectus & abſolutus eſt; decurſum mihi jam prope vitæ ſpatium eſt, decurſa mihi jam propemodum eſt ætas; tanquam à carceribus ad metam vitæ jam perveni; extrema mihi vitæ pars agitur; ſatis longè vitam perduxi; ſatis longum vitæ ſpatium peregi; non eſt, cur me pœniteat, quantùm vixerim; hôc vitæ ſpatiô contentus eſſe poſſum; non moriar immaturus, non evellar immaturus à vita; quantulum mihi vitæ ſpatium reſtat, ſupereſt, reliquum eſt, relinquitur!

Seneſco, ere, alt werden/ gran werden. *Syn.* Conſeneſco, ſenex fio. *Adv.* Senſim. *Uſus.* Senſim ſine ſenſu ſeneſcit ætas; Oratorum laus jam ſeneſcit, & ad nihilum videtur ventura. *Phraſ.* Ecquis eſt, qui ſeneſcere non velit, qui diuturnam vitam non amet; qui diuturnam vitam non cupiat, exoptet, expetat? Ecquis eſt, cui diuturna vita non placeat? quis diu vivere, diu vitam agere, vitam diuturnam ducere ſ. traducere, vitam diuturnam agere ſ. tranſigere, diuturnam vitam vivere non cupiat? quis diuturnâ lucis uſurâ frui, diu inter homines agere, diu inter homines verſari, diu in terrâ morari non cupiat?

Senex, is, alt/ betagt/ greiß. R. à Sanach *Hebr.* *Syn.* Ætate confectus, exactâ ætate; confectus ſeniô, vel ſenectute; admodùm ſenex. *Epi.* Debilis, diſertus, pene agreſtis, formoſus, firmatus, imbecillus, miſer, orbus, pudentiſſimus atque optimus, ſtultus, credulus, oblivioſus. *Adv.* Admodùm. *Uſus.* Antiquum proverbium, quod monet, maturè fieri ſenem, ſi diu velis eſſe ſenex. Senex ſtultus nimiumque credulus, oblivioſus.

viosus. *Phras.* Vereor, ne non tam diu vivam; vereor, ne non usque eò vitam traducam; explorata ad eum diem vita non est; vitam mihi quis præstet ad illud tempus? Optandum est, ut ad id tempus ducere spiritum possem.

Senilis, e, altvätterisch / ältlich / veraltet. *Usus.* Specie puerili, sed senili prudentiâ.

Senium, ii, das Alter / Alterthum. *Syn.* Senectus. *Usus.* Civitas ista seniô confecta. *V. Senectus.*

Sensim, langsam / sachte / nach und nach / allgemach. *Syn.* Pedetentim, leniter.)(*Repentè. Usus.* Omnis mutatio sensim est & pedetentim facienda. Sensim ille dicebat causæ propria, tu cursim aliena.

Sensum, i, Gemüths-Meynung. *Syn.* Sententia, sensus animi, consilium. *Usus.* Sensa mentis & consilia verbis explicare.

Sensus, ûs, Sinn / Verstand. *Syn.* Quinque illi sensus animæ intelligentis, intima cogitatio. *Epi.* Acerbissimus, acerrimus, æternus, charus, certus, communis, divinus, domesticus, extremus, gravis humanus, intimus, liberior, moderatus, nimius, rectus, voluptarius, vulgaris. *Usus.* Sensus interpretes ac nuncii rerum in capite tanquàm in arce mirificè ad usus necessarios collocati sunt. Sensus velut via quædam ad oculos, nares, aures. Veri, tanquam nuncii & satellites. Quod sensibus percipi non potest. Cum spiritu sensum jucunditatis amisit. Fovere hominum sensus, delinire animos. Abstractus a sensu mentis. 2. *Sensum, sententia, animus, mens, cogitatio.* Quis est tuus sensus eâ de re, quæ cogitatio? Vultus ostendit, quô sensu quidvis pronuncietur. Oratio ad animorum sensus exprimendos. 3. *Notitia, judicium, captus, existimatio, vis, pondus.* Est hic communis omnium sensus; longè hoc est ab imperitorum intelligentiâ sensuque. *Phras.* Mortuis nullus inest sensus, mortui carent sensu, sentiendi vis morte extinguitur,, morte sensus amittitur, mors nullum habet sensum, extra sensum mors est.

Sententia, æ, Meynung / Spruch. *R. quasi* sentientia, *a* sentiendo, animô conceptus sensus. *Syn.* Dictio & oratio brevis & præclara. *Epi.* Accommodata, acuta, antiquissima, certa, communis, consularis, digna, dubia, firma, gravissima, illustris, libidinosa, ornatissima, perspicua, regalis, senatoria, virilis, utilis. *Usus.* Sententia utraque optimos habet autlores. 2. *Consilium, mens, opinio, voluntas, suffragium.* Rem ex sententiâ gessi, & confeci. Facere aliquid de sententiâ alicujus; nihil nisi de tua sententia, *consilio* statuam. Ex animi sententia hoc tibi confirmo ac juro. Ire in sententiam alterius, in Bruti sententiam Senatus decrevit. Cicero totum Senatum ad suam sententiam sæpè *traduxit*, perduxit, duxit. Senatus totus in Tullii sententia ferè manet, permanet, peritat, perseverat; retinet senatus Tullii sententiam. Nemo me de arrepta sententia *dimovebit*, deterrebit, movebit, deducet, depellet, dejiciet, detrudet, meam sententiam franget. Non *mutabo*, repudiabo meam sententiam; non desistam, discedam de mea sententia. 3. M. Catò sententiam rogatus severam dixit, tulit, pronunciavit; reus omnibus sententiis damnatus, nullius absolutus est. 4. *Argumentum.* Epistolæ argumentum ac sententia ea erat. *Phr.* Omnium sententia eadem fuit, Pacem bello præhabendam; pars major in eam sententiam ivit, censuit, consensit, discessit, pedibus ivit. Stetêre plerique omnes in eâdem sententiâ; in pacem inclinavêre plerique; haud dispar erat animorum habitus; nullius sententia in diversum tendebat; omnium sententiæ eo decurrerunt, ut pax, si posset, æquis, sin minùs, tolerandis conditionibus peteretur. Omnes in idem consilium descendêre; huc omnes consentiebant; pax præ bello probata est, placuit omnibus.

Non permanes in eâdem sententiâ; non persistis, non perseveras, non pergis in eadem sententiâ; tuam sententiam non retines, non tueris, non servas; mutas sententiam, consilium, opinionem. Sensum mutas, deponis. Diversam opinionem suscipis, capis. Tibi non constas; aliter existimas; discedis à tua sententia, à consilio,

ab opinione ; à te diſſentis ; labas in ſententia ; â priſtina ſententia deſciſcis; eadem non eſt, fixa non eſt, infirma eſt tua ſententia. Senſus tuus non idem eſt , alius nunc eſt , immutatus eſt. Iſtorum improbis artibus factum eſt, ut abjectâ vetere illâ ſententiâ novam ſuſceperim ; iſtorum malevolentiſſimis obtrectationibus, iſtorum improbis artibus, iſtorum infenſâ iniquâque imprimis operâ de vetere illa mea ſententia deſcivi , depulſus ſum , dejectus ſum, detruſus ſum, deturbatus ſum. Factum eſt horum culpâ , commiſſum eſt horum iniquitate, ut à mea vetere illa ſententia deſciverim , diſceſſerim ; ut animum â ſententia abduxerim , ut inſtitutæ curſum opinionis flexerim, mutaverim, aliò converterim.

Sententioſè , **ſpruchreich / voller Sprüche/nachdrücklich/lehrreich.** *Syn.* Graviter, ſaitè.

Sententioſus, a, um , * **lehrhafftig/lehrreich/ nachdrücklich.** *Uſus.* Aſiaticæ dictionis duo ſunt genera , unum ſententioſum, & argutum alterum.

Sentina , æ , **chiff-Grund oder Unrath und Unflath / Grund- uppe.** R. à ſentiendo *quod ejus fœtor* ſentiatur. *Epi.* Magna & pernicioſa. *Syn.* Fundus ſeu ima pars navis. *Uſus.* Ejicere pernicioſam ſentinam urbis & exhaurire.

Sentio, ire, **fühlen / empfinden.** *Syn.* Senſum accipio, ſenſibus percipio, ſenſum alicujus rei capio , ſenſum ex mœrore patrio percipio , odore quodam ſuſpicionis aliquid ſentio , ſenſu guſto , ſenſum alicujus rei habeo , guſtum alicujus rei habeo, intelligo, attendo, audio, exaudio.)(*Senſu doloris careo.* *Adv.* Acerbiſſimè , acutè , amiciſſimè , apertiſſimè, conſtantiſſimè , demiſſè , fortiſſimè , humiliter , improbiſſimè , admodùm , peræquè , ſapienter , ſerò. *Uſus.* Quidam ſtupore quodam cibi ſuavitatem non ſentiunt. 2. *Judico, cenſeo, conſentio* , **urtheilen / meynen/ darfür halten.** Neſcio, cur non animo quoque non ſentiant. Sentire cum aliquo ; omnes idem ſentiunt. 3. *Agnoſco , intelligo.* Non ſolùm video , quid velis , ſed planè audio , ſentioque. *Phraſ.* Omnes idem ſentiunt, idem volunt, defendunt ; omnia conſilia cum conſilio illius conjuncta ſunt ; nulla varietas eſt opinionis, voluntatis, ſermonis ; judicium omnium par fuit , atque unum ; nulla in re judiciis diſſenſere , in unam ſententiam omnes dixêre ; ſumma eſt conſenſio ac ſocietas conſiliorum ac voluntatum ; omnium ſenſus congruunt , unâ mente conſentiunt. Ita ſentio , ſic ſtatuo , ita ſtatutum habeo , ita mihi perſuadeo , hoc mihi planè hæret , ita meus eſt animus , hæc mea ſententia , mea ſic eſt ratio , ſic animum induco meum , ſic planè meus eſt ſenſus.

Dolores ſentio acerbiſſimos ; ſenſum doloris percipio acutiſſimum , neque tam ſum fortis , ut velut alienatô a ſenſu animô hæc perpetiar ; neque ab ſenſu doloris animum avertere ſatis poſſum.

Senticetum, i , * **Dorn-Buſch / Dorn-Gebüſche.** *Syn.* Locus ſentibus plenus.

Sentis, is , **Dorn-Stachel.** *Syn.* Spina.

Seorſùm , **beyſeits/ ins beſondere / ſonderheitlich.** *Syn.* Separatum. *Uſus.* Seorſum hoc ab illo tractandum eſt.

Separabilis, e, **leicht abzuſondern.** *Uſus.* Anima à corpore ſeparabilis.

Separatim , **abſonderlich / ſonderheitlich.** *Syn.* Seorſum, ſingillatim, præter ceteros.)(*Communiter.* *Uſus.* Dii ſeparatim à ſingulis univerſos diligunt. Qui non una aliqua in re ſeparatim elaborant, ſed omnia nihil divulſa aut quaſi diſcerpta comprehendunt.

Separo, as , **ſcheiden / ſondern / abſondern.** *Syn.* Sejungo, diſtinguo, ſecerno, ſevoco, diſtraho, divello , diſtermino, diſcludo.)(*Conjungo.* *Adv.* Diligenter , paululum. *Uſus.* Ab ſua hiſtoria id bellum ſeparavit. Diſcrimine tenui ſeparata maria. *Phraſ.* Separandi ſunt, ne juncti noceant ; dirimenda eſt eorum conjunctio ; ſegregandi inter ſe, dividendi, ac diſtrahendi ſunt , ſeparatim divellendi, eorum manus diducendæ , diſſociandi illorum animi, alienatio atque disjunctio aliqua ſerenda ; alius ab alio diverſus aggrediendus eſt ; aliqui ab ſocietate aliorum abripiendi ; avellendi ſecreti aliqui , ſegregatique à ceteris invadendi ; diſſidium & animorum quoddam divortium inter eos eſt procurandum.

Sepe-

Sepelio, ire, begraben/ zur Erd bestatten. *Syn.* Humo, in sepulchro condo; corpus terræ reddo, humô injectâ contego; supremô officiô fungor, in rogum impono, tumulô contego, funus duco; funero, funus effero; justa persolvo, sepultura afficio, ad sepulturam do, in sepulchrum infero, tumulo mando; mortuum in aliquem locum infero, compono. *Usus.* Quis vos in complexu liberorum trucidatos incendiô Patriæ sepelire est conatus? *Phras.* Non omnes, qui obierunt, sepulti sunt; non omnes, qui obierunt, sepulturâ affecti sunt, in sepulchro conditi sunt, ad sepulturam dati sunt, in sepulchrum illati sunt, tumulo mandati sunt, sepulturæ honorem adepti sunt; aliquot ex iis, qui obierunt, honore sepulturæ caruerunt, insepulti jacuerunt. *V. Funus.*

Sepes, is, Zaun / Garten-Zaun. *R. à σκέπω, munio.* *Syn.* Septum. *Usus.* Loca sylvestribus sepibus sepsa.

Sepia, æ, Black-Fisch / Kuttel-Fisch / Meer-Spinne. *R. à σήπια.* *Syn.* Genus piscis.

Sepimentum, i, Zaunwerck / Gezäune / Verzäunung. *Syn.* Vallum. *Usus.* Atque hæc velut sepimentô quôdam vallabit eloquentia.

Sepio, ire, zäunen / umzäunen / verzäunen. *Syn.* munio, vallo. *Adv.* Sedulò, undique, religiosè. *Usus.* Domicilia mœnibus sepserunt. Ubi hæc omnia cogitatione, memoriâ sepseris &c. Oppidum castellis & operibus sepire. Tutus, clausus, septus, armatis stipatus satellitibus. *V. Munio.*

Sepono, ere, beyseit setzen / beyseit thun oder stellen/ weg thun. *Syn.* Segrego, reservo, separo. *Usus.* Sepponi ita & occultari possunt. Nullum mihi ad ea negotia tempus possum seponere; aliqua prædæ pars seponi, in publicum secerni potest.

Seps, is, Zaun/ Zaunstange.

Septem, sieben. September, September oder Herbstmonat. Septemdecim, septendecim, siebenzehen. Septemvir, ein Siebener/ Siebenherr. Septemviralis, dem Siebener-Amt gehörig. Septemviratus, Siebener Amt. Septenarius, sieben-zahlig. Septentrio, Mitternachts Gegend. Septenus, je sieben und sieben. Septies, siebenmahl. Septimùm, septimò, zum siebenden mahl. Septimus, der Siebende. Septimus decimus, der Siebenzehende. Septingenti, sieben hundert. Septingentesimus, der siebenhunderste. Septuagesimus, der Siebenzigste. Septuaginta, siebenzig. Septunx, sieben Unzen.

Septum, i, ein umzäunter Ort/ Zäunsel. *Syn.* Munitio, sepimentum, sepes. *Usus.* Quibus septis tam immanes belluas continebimus? Septa diruere, revellere.

Sepulcrum, i, Grab. *Syn.* Tumulus, bustum, monumentum. *Epi.* Alienum, altum, desertissimum, nobile, operosius, ornatum, patrium, summum. *Usus.* Sepulcrum alicui decernere, construere, ponere. Aliquem in sepulcro condere, in sepulcrum inferre. Sepulcri magnificentia & religio. *Phras.* Funus ei satis amplum faciendum curavi; dedi operam, ut funere satis amplô, magnifico, honorificô efferretur; dedi operam, ut exequiis honoraretur; exequiis eum honorificis prosecutus sum; honorificè sepultus est, sepulturâ honestatus est; funeris, exequiarum, sepulturæ honore non caruit. Habuit in funere, quæ illum decorarent, illi honorem adderent, illi honori essent. *V. Sepelio.*

Sepultura, æ, Begräbnus. *Syn.* Humatio, bustum. *Epi.* Humilis, insepulta, optima. *Usus.* Sepulturâ aliquem afficere. Corpus ad sepulturam dare. Humili sepulturâ cremare. Honore sepulturæ carere. *V. Sepelio.*

Sequester, ri, & ris, Schiedsmann/ Unterhändler. R. a sequendo, *quòd Dominum sequatur.* *Syn.* Apud quem pecunia corrumpendis judiciis deponebatur. *Usus.* Interpres, confector negotiorum, sequester corrumpendi judicii. Quô sequestrô usus est?

Sequor, eris, folgen / nachfolgen. *R. ex Græc. ἕπομαι, π in q. verso, Syn.* Comiter excipio, consequor, insequor, comes sum, exequor, prosequor.)(*Antecedo, præeo.* *Adv.* Acerrimè, bellè, confestim, eleganter, facilè, necessariò. Studiosè, temerè, vehementer, vitiosè. *Usus.* Cæsar popularem viam sequitur. Platonem in Philosophia sequor; quæ pœna scelus illud sequetur? *Phras.* Te præci-

præcipuè ſequendum mihi ſtatui; te audiam, tibi obtemperabo; meum conſilium potiſſimùm ad tuum accommodabo; tuam authoritatem, tuam ſectam ſequar; tuis itineribus ibo; humanitatis tuæ exempla imitabor; tuarum veſtigia virtutum perſequar. Ad authoritatem me tuam contuli; tibi obſequor; ad id, unde aliquis ſtatus oſtenditur, vela do; communis mihi tecum regio & vici; tuam ſectam & inſtituta perſequor, tuô judiciô ſtare decrevi; tuum me æmulum profiteor; te aſſectabor; tibi in omnibus aſſentior. Seditionem bellum eſt ſecutum; ſeditioni domeſticæ bellum externum continuatur; domeſticum tumultum bellum excepit, conſecutum eſt. *V. Imitor.*

Sequitur, daraus folget/ es folget. *Syn.* Relinquitur, fit, conficitur, colligitur; *apta ad concludendum verba. Uſus.* Sequitur de locis ſacris; ſequitur de pecuniis captis; ſequitur igitur hoc, ut &c.

Sera, æ, * ein Schloß an der Thür/ Mahl-Schloß/ Vorleg-Schloß. *Syn.* Qua clauduntur oſtia.

Serenitas, tis, helles/ heiteres/ ſchönes Wetter. *Syn.* Serenum tempus, ſerena tempeſtas, cœlum ſerenum.)(*Cœli perturbatio, nubilum.*

Sereno, as, * hell und klar machen. *Uſus.* Tum ille ſerenatâ fronte. Freundlich/ aufgeraumt Angeſicht.

Serenus, a, um, ſchön/ hell/ heider/ klar. R. *à* σειράνω, *depuro.*)(*Nebuloſus. Uſus.* Auſtrô leniſſimô, cœlô ſerenô. Frons ſerena & tranquilla. *Thraſ.* Jam diu cœlô ſerenô utimur; diu jam nullus unquam dies tam magnâ turbulentâque tempeſtate fuit, quin aliquô tempore ejus diei ſolem viderimus; ex turbida etiam die ſerena mox & tranquilla lux redit; mirâ ſerenitate diu fruimur, fugatis jam diu nubibus ſerena nobis lux affulget.

Sericum, i, * Seiden. *Uſ.* Serica variis textilibus.

Series, ei, Zeit/ Ordnung/ Reihe. *Syn.* Contextus vel quædam continuatio rerum, ordo. *Uſus.* Fatum eſt ordo ſeriesque cauſarum. Mirabilis quædam ſeries, conciliatioque rerum, ut alia ex alia, & omnes inter ſe aptæ colligatæque videantur.

Seriò, ernſtlich/ ohne Scherz/ im lautern Ernſte. *Uſus.* Seriò rem dico. *Thraſ.* Seriò rem agit, minimè ludibundus, nec per ludum & negligentiam, nec pro domeſtica & umbratili exercitatione, ſed contentione magna, ſeverè, acerrimè, extra jocum res agitur; verè vehementerque pugnatur; non tam ſimulatè, quàm ex animo, nec tam fronte quàm mente res agitur; non hæc ludorum & pompæ eſt contentio, ſed reverà in aciem & dimicationem venitur.

Serius, a, um, ernſthafftig. *Syn.* Gravis, verus.)(*Iocoſus. Uſus.* Si de rebus ſeriis loquatur, ſeveritatem adhibeat; ſi de jocoſis, lepôrem. Sermo ſerius & jocus liberalis. *Thraſ.* Gravis admodum res eſt; hæc res multum habet ponderis, gravitatis. Hæc res minimè levis eſt, ineſt in hac re gravitatis ponderisque multum, non mediocre pondus. Hoc rem continet, in hoc tota res agitur, in hoc ſunt omnia; in hoc ſita, poſita, collocata, conſtituta ſunt omnia; ex hoc omnia pendent, hoc intereſt, hoc valet in omnes partes; hoc tanti eſt, ut omnia comprehendat; hoc ejus ponderis eſt, hoc ejusmodi eſt, ut omnia complectatur. *Vid. Gravis.*

Sermo, nis, Rede. R. à ſerendo, *vel ab* εἰρμὸς. *ſeries, nexus. Syn.* Locutio, mentio, oratio. *Epi.* Sermo *ſuavis*, ludicrus, liberior. Sermo longus, multus, urbanus, commodus, præclarus, honorificus. Sermo *vanus*, obſcurus, tectus, dubius, petvagatus, exploratus, quotidianus. Sermo *malevolus*, ſtultus, puerilis. *Uſ.* Malevoli varios de te ſermones *exeitârunt.* Multos de te ſermones inferunt, inducunt; multum illis ſermonem das; multam ſermonis materiam, anſam præbes; ſæpè in eorum ſermonem venis; ſæpè de rebus tuis ſermonem arripiunt, captant, aucupantur; frequenter eorum ſermonibus vapulas; eorum ſermones tibi ferendi, ſubeundi, ſuſtinendi ſunt; facilè eſt ſermonis materiam nanciſci; in varios ſermones *delabi*, venire; ſermones diverſos inſtituere; accedere ad ſermonem, eumque in multam noctem ducere, trahere, produce-

ducere, perpetuare. Varios inter se sermones habere. Se in sermonem aliorum *adjungere*, insinuare; sermonem cum aliquo conferre, communicare. Is sermo in circulis, disputationibus, congressionibus omnium versatur; res est in ore ac sermone omnium; omnium sermonibus ea res *usurpatur*, celebratur, pervulgatur, divulgatur; sermo is latissimè dissipatur; urbs iis sermonibus refercitur; latissimè perfertur, defertur is sermo; latissimè emanavit, manavit, permanavit. Quis omnes hominum sermones *vitet*, effugiat? ab alicujus sermone se avertere. Dissipatus ille sermo ægrè *reprimetur*, sedabitur, extinguetur, exhaurietur, retundetur, refrigerabitur, obmutescet. *V. Loquor.*

Sermocinatio, onis, Gespräch zwischen zweyen/ Unterredung. *Syn. Figura.*

Sermocinor, aris, schwatzen/ sich miteinander bereden oder besprechen/ sich unterreden. *Syn.* Sermonem habeo, loquor. *Adv.* Diligenter. *Usus.* Diligenter cum eo sum sermocinatus.

Serò, spätt/ langsam. *Syn.* Tardè. *Usus.* Serò, actô negotiô venisti; sera tua est gratulatio. *Phras.* Serò admodum ad me venit, paulò antequàm sol occideret, primis se tenebris intendentibus, post occasum solis; jam præceps in occasum sol erat & nox appellens; jam serum diei erat; sub solis occasum, sub primas tenebras, præcipite in noctem die ad me affuit.

Sero, is, cre, in eine Ordnung setzen oder stellen/ säen/ aussäen/ pflantzen. R. à Græc. σειρέω, connecto. *Syn.* Sementem facio, semen spargo, semino. *Usus.* Sere beneficium, ut metere possis fructum. Serere arbores, quæ alteri sæculo prosint. Sermones, discordias serere.

Serpens, tis, eine Schlange. *Usus.* Repentè te tanquam serpens è latibulis, oculis eminentibus, inflatô collô, tumidis cervicibus extulisti. Immani specie, tortuque draco.

Serpo, ere, fortschleichen/ gemächlich kriechen. *Syn.* Progredior. *Adv.* Longiùs, obscurè, occultè, paulatim, sensim. *Usus.* Ea consuetudo, rumor, malum latiùs serpit, manat, funditur.

Serra, æ, eine Säge. *Usus.* Ne stridorem quidem serræ audiunt.

Serrula, æ, Hand-Säge/ kleine Säge. *Usus.* Serrula adunca ex omni parte dentium & tortuosa.

Sertum, i, ein Krantz/ Krone. *Syn.* Corona. *Usus.* Sertis redimiti.

Servator, is, Erhalter Erlöser. *Syn.* Conservator.)(*Perditor. Usus.* Urbis, capitis mei servator & custos.

Servilis, e, knechtisch/ sclavisch/ niedergeschlagen. *Syn.* Famularis. *Usus.* Metu servili debilitata respublica; munus, vestis, color servilis. Servilem in modum cruciari.

Serviliter, zaghafftig/ knechtisch/ sclavisch. *Syn.* Abjectè, timidè. *Usus.* Ne quid serviliter aut muliebriter faciamus.

Servio, ire, dienen. *Syn.* Deservio, servitutem servio, servitutem patior, prætò sum, consulo, operam alicui do, lenocinor, obsequor, pareo, morem gero. *Usus.* Populum Romanum servire fas non est; tempori, corpori, auribus alicujus servire; gloriæ, laudi, cupiditatibus, valetudini servire. 2. *Gravor, obligor. Cum ad prædia rustica refertur.* Ædes, prædia non servient, quæ servierunt.

Servitium, ii, Dienst/ knechtischer Dienst. *Syn.* Servus. *Usus.* Servitia ad cædem incitare.

Servitus, tis, Dienstbarkeit/ Knechtschafft/ Sclaverey. *Syn.* Famulatus, servitium.)(*Libertas. Usus.* Grave servitutis jugum in libertate exuatis. Servitus postremum malorum omnium. servitutem alicui *imponere*, afferre. In servitutem socios tradere, dare, adjudicare, abstrahere. Diu acerbissimam servitutem *perpessi* sumus, in durissimam servitutem venimus, servitutem servimus, servitute oppressi jacemus. Quis tandem hoc servitutis jugum à nobis *depellet*, repellet, rejiciet, demet, propulsabit? quis servitute liberabit? servitutis vincula rumpet?

Servo, as, erhalten/ erretten/ erlösen. *Syn.* Conservo, observo, asservo, tueor, custodio, teneo, non discedo. *Adv.* Constanter, diligenter, diu, magnoperè, optimè, sanctè. *Usus.* Servare amicitiam, jus, leges, summâ fide. Servare se integrum & castum. *Phras.* Tu unus me servasti, parens, decus, salus vitæ nostræ,

noſtræ, fortunæ, nominis; tuâ unius operâ ſalvus ſum; ſartum tectum que me, ut ajunt, ab omnique incommodo, detrimento, moleſtia ſincerum integrumque conſervaſti; quibuscunque rebus auxiſti; ſervatorem te meum & liberatorem ſemper prædicabo; Parentem te fortunæ meæ ſtatuo, agnoſcamque ſemper. *Vid. Salvo. Salus.*

Serus, a, um, ſpätt/ langſam. *Syn.* Tardus. *Uſ.* Sera nimis auxilia.

Servus, i, Knecht/ Sclav/ Diener. *Syn.* Servitium, famulus, puer, mancipium, ſerviens, qui non eſt ſui juris, qui libertatem perdidit, arbitriô ſuô carens.)(*Liber. Uſus.* Servi, quorum vis & conditio infima. Servus à pedibus. Cupiditatum ſervus.

Sesqui, anderthalb. *Uſus.* Sesquiplex. Sesquialter, ſesquimodius, ſesquioctavus, ſesquitertius. *De his vide alios.*

Sesquipedalis, e, * anderthalb-ſchuhig. *Uſus.* Tigna ſesquipedalia.

Seſſio, onis, das Sitzen. *Uſus.* Status inceſſus, ſeſſio, accubatio, inclinatio, curſus.

Seſſus, ûs, das Sitzen. *Syn.* Seſſio, vel ordo ſedentium.

Seſtertium, ii, Seſtertius, ii; *de his vide alios.*

Seta, æ, Borſte/ Schweins-Borſte/ Pferdhaar. *Epi.* Equina. *Uſus.* Gladius è ſeta equina pendulus.

Setoſus, a, um, * borſtig. *Syn.* Quod ſetis abundat.

Seu, oder/ es ſeye. *Syn.* Sive.

Severè, ernſthafftiglich / im lautern Ernſt/ ernſtlich/ ſtreng. *Syn.* Auſtere, ſtoicè, graviter. *Uſus.* Ætas ſeveriſſimè acta.

Severitas, tis, Strenge/ Ernſthafftigkeit. *Syn.* Gravitas, triſtitia, duritas.)(*Humanitas, comitas. Epi.* Acerba, cenſoria, magiſtra pudoris & modeſtiæ, incredibilis, patria, priſca, ſalutaris, ſingularis, non invidioſa, vetus. *Uſus.* Summa ſeveritas cum ſummâ humanitate jungatur, lenitate condiatur, gravitati comitas & facilitas aſpergatur. Oratione mitigare patris ſeveritatem & humanitatis condimentis. Laxare Judicum animos, & ad hilaritatem riumque traducere. Adhibere ſeveritatem in aliquo. Senatum ad priſtinam ſeveritatem revocare. Severitatem revocare. Severitatem probo, non item acerbitatem. Durities, mæſtitia, ſeveritas orationis.

Severus, a, um, ernſtlich/ ernſthafftig/ ſtreng. *Syn.* Gravis, triſtis, auſterus, acerbus, vehemens, aſper, durus, ac penè agreſtis.)(*Diſſolutus, indulgens. Adv.* Valdè. *Uſus.* Qui nuper indulgens in Patrem, idem acerbus & ſeverus in filium. Imperia ſine acerbitate iracundiæ ſevera. *Phraſ.* Vir admodum ſeverus, naturâ implicatus, proclivis ad ſeveritatem, in omnes ſeverum ſe & vehementem præbens; horridus, ſapiens, ſanctus, pertriſtis quidam cenſor & magiſter; tetrica ac triſti veterum diſciplinâ imbutus; ſeveriſſimi imperii vir, priſcæ ac nimis duræ ſeveritatis; ſeverè, graviter agens omnia; nihil remiſſè, leniter, urbane indulgens.

Sevoco, as, bey Seits ruffen / auff die Seite ruffen. *Syn.* Separo, abduco, aufero. *Adv.* Haud mediocriter. *Uſus.* Mentem ab oculis, animum ab omni negotio, à ſocietate corporis ſevocare. *V. Avoco.*

Sex, ſechs.

Sexageni, je ſechzig. Sexageſimus, der ſechzigſte. Sexagies, ſechzig mahl. Sexaginta, ſechzig. Sexennium, Zeit von ſechs Jahren. Sexcenteni, ſexceni, je ſechshundert. Sexcenti, ſechshundert. Sexcenties, ſechshundert mahl. Sexies, ſechsmahl. Sexprimi. Sextans, ein Sechstheil. Sextarius, echtmaß/ Nöſel. Sextilis, der Auguſtmonat. Sextula, der ſechſte Theil einer Unz. Sextum, ſechſtens/ zum ſechſten. Sextus, der ſechſte. Seni, je ſechs und ſechs.

Sexus, ûs, Geſchlecht/ Art/ Gattung. R. *olim* ſecus, *à* ſeco; *natura enim animalium in marem & fœminam diſſecta eſt. Uſus.* Virilis ſexus & muliebris.

Si, wann/ wenn. *Syn.* Ut, cum, etiamſi. *Uſus.* Si volo iſe eſſe, ero.

Sibilo, as, ziſchen/ pfeiffen. *Syn.* Vagire murmurare, mugire,, ſibilare.

Sibilus, i, das Ziſchen/ das Pfeiffen. *Uſus.* Non modò ſibilis, ſed & convitiis explodebatur. Sibilum metuis? nemo te ſibilis conſectabitur. *Vid. Ludibrium.*

Sic, alſo/ ſo. *Syn.* Eâdem ratione, ita, item, quod in hunc modum, hôc modô, iſtô modô, perinde, ſimiliter, æquè. *Uſus.* Locutus eſt Cæſar ſic, ut nullus unquam æquè. Sive ſic ſit, ſive illô modô, ſic vivitur. *V. Similiter. Æquè.*

Sica, æ, Dolch/ Stilet/ kleiner Stoß-Degen. *Syn.* Gladius. *Uſus.* Sicam vibrare, diſtringere. Sicam de manibus furentis extorquere.

Sicarius, ii, Mörder/ Bandit/ heimlicher Straſſen-Rauber. *Syn.* Gladiator, graſſator, percuſſor. *Epi.* Vetus, facinoroſus, armatus. *Uſus.* Non ſicarium, ſed crudeliſſimum carnificem in judicium duximus.

Siccè, trocken/ dürr. *Uſus.* Preſsè, ſubtiliter, ſicca dicere.

Siccitas, tis, Trockne/ Dürre. *Syn.* Aquæ vel pluviæ penuria. *Uſus.* Magnâ ſiccitate laboratum eſt; ſiccitate accreſcebant omnia. 2. *Gracilitas*, ſiccitas corporis ſequitur continentiam in victu. Siccitas orationis & jejunitas.

Sicco, as, trocken machen/ trocknen/ dörren. *Syn.* Exhaurio.

Siccus, a, um, trocken/ dürr. *Syn.* Jejunus, ſobrius, preſſus.)(*Vinolentus. Uſus.* Quædam terræ imbribus ſicciores fiunt. Attici Oratores ſani & ſicci.

Sicubi, wo etwan. *Syn.* Si quo in loco.

Sicundè, irgends woher. *Syn.* Si alicunde *Uſus.* Sicunde poteris, erues.

Sicut, ſicuti, wie/ gleichwie. *Syn.* Ut, æquè ut, item ut, ita ut, perinde ut, ſimiliter atque, tanquam, velut. *Uſus.* Te ut Parentem alterum amo. *Phraſ.* Te ſicut Parentem amo, Parentis numerô te colo; filii ritu, ſimillimè ut filius colere te debeo. Perinde te amo ut Parentem; in modum Parentis te amo; vice Parentis mihi es.

Sido, ere, * ſich ſetzen. *Syn.* Subſido.

Sidus, eris, * Geſtirn/ Stern. R. *Varroni à* ſido. *Syn.* Aſtrum, ſtella. *Epi.* Radians. *Uſus.* Sidera innumerabilia cœlo inhærentia. Illi ſempiterni ignes, qui ex nobiliſſima, puriſſimaque ætheris parte gignuntur. Forma cœli undique ſideribus ornata.

Sigillatim, abſonderlich/ beſonders. *Syn.* Singillatim, ſingulatim.)(*Generatim. Uſus.* Ad pedes omnium ſigillatim accidi.

Sigillatus, a, um, gezieret. *Syn.* Signis ornatus, criſtis & emblematis ornatus. *Uſus.* Scyphi, ſimulacra ſigillata.

Sigillum, i, das Siegel/ Pittſchier-Siegel. *Syn.* Parvum ſignum. *Uſus.* Apoſuit patellam, in quâ ſigilla erant egregia.

Signifer, ri, Fähndrich. *Syn.* Qui ſignum aut vexillum præfert. *Uſus.* Torquatus ſignifer juventutis. Cauſæ Dux & ſignifer. 2. Zodiacus.

Significanter, deutlich. *Syn.* Clarè, apertè, acriter.

Significatio, onis, Anzeigung/ Bedeutung. *Syn.* Sententia, vis, notio, virtus. *Epi.* Aperta, certa, clara, digna, exigua, magna, minima. *Uſus.* Digna eſt ſcriptoris prudentiâ ſignificatio, quâ utitur. Significatio ſæpe eſt major, quam oratio. 2. *Indicium, ſignum, argumentum, conteſtatio.* Literæ tuæ exiguam erga me voluntatis tuæ ſignificationem habebant, dabant, præbebant; nullam ferè tuæ benevolentiæ ſignificationem obſervavi, animadverti. In hoc juvene magna ſignificatio virtutis elucer, appareret. A Diis profecta ſignificatio & denunciatio calamitatum. Obſervatis longô tempore ſignificationibus futura prænunciare. Morbi ſignificationes.

Significo, as, anzeigen/ bedeuten/ benachrichtigen. *Syn.* Noto, declaro, indico, oſtendo, demonſtro, deſigno, deſcribo; ſignificationem tribuo, facio, conficio; ſignum do, ſignum oſtendo, documentum do, ſignum mitto, aliquid argumenti habeo, ſignum ſum, ſententiam ſignifico, vim vel ſententiam habeo, ſono. *Adv.* Apertiùs, aptè, breviter, ingenuè, leviter, planiùs, plurimùm, rectè. *Uſus.* Litteræ breves, ſed multam benevolentiam ſignificantes. Hoc non ſignificandum ſolùm, ſed etiam declarandum arbitror. Idem verbum ſæpè duas res pluresve ſignificat. Aſſenſi omnes, inter ſe ſignificare, & colloqui cœpêre. Ratio, poteſtas, mens, numen, ſive quod eſt aliud verbum, quô planius ſignificem, quod volo. Dolorem meum non ſignificarem? *Phraſ.* Diligenter expénde, quid vox voluptatis ſignificet, quid ſonet, quæ res huic voci ſubjiciatur, quæ ſit vis hujus verbi; quid valeat illa vox, quæ ſit

illi

illi subjicienda sententia, quæ sit hujus vocis potestas. Crinita illa stella multas calamitates significat, denunciat, nunciat, magna pericula portendit, cædes Principum ostendit; multorum malorum significationem facit.

Signo, as, zeichnen/ bezeichnen/ bedeuten. *Syn.* Designo, consigno, imprimo. *Adv.* Publicè. *Usus.* Objectum visum imprimit ac signat in animo suam speciem. Signare argumentum. Aliquem signare in animis nostris.

Signum, i, ein Zeichen/ Anzeichen/ Merck/ Merckmahl. R. σημεῖον. *Syn.* Indicium, nota, significatio, argumentum, vestigium, monumentum, insigne. *Epi.* Æneum, marmoreum, eburneum, amplum & excelsum, brumale, certum, commune, grave, improvisum, pervetus. *Usus.* Puer iste magna pudoris & ingenii signa *dat*, ostendit, habet, paretacit, objicit. In hoc puero multa probitatis signa observare licet. 2. *Simulachrum, imago, statua.* Deorum signa fabricare, conflare, extruere, ponere, palam collocare. 3. *Sidus cæleste.* Signum leonis oritur, occidit, obit. Signorum ortus & obitus definitum quemdam ordinem servant. 4. *Sigillum.* Nec signum epistolæ tuæ, nec dies apposita est; non utar meô chirographô nec signô; litteræ alienô signô consignatæ, obsignatæ. Librum tuum sub signo habeo, asservoque diligenter. 5. *Vexillum*; multas legiones sub signis *habuit*, duxit Cæsar; multi ejus signa sunt secuti, sub ejus signis militarunt; signa movere; expedire aliquò militum signa; collatis signis pugnare; convertere signa. Palantem militem ad signa revocare; dilapsus à signis miles tandem ad sua signa convenit. 6. *Nota militaris.* Datô, editô signô, canentibus signis, acceptô signô, magnam pugnandi alacritatem præseferunt legiones. *Phras.* Elucent in hoc puero multa probæ indolis signa, multa virtutis specimina, notæ luculentæ ac vestigia probitatis; multi indices indiciaque excellentis indolis; non nisi probitatem olet, vultuque tota clamitat; multa optimæ spei argumenta præbet.

Silentium, ii, das Schweigen/ Stillschweigen. *Syn.* Taciturnitas, reticentia. *Epi.* Æternum, diuturnum, magnum, mirum, perpetuum, præsens, summum, tantum. *Usus.* Silentium fieri jussit, & consecutum est magnum silentium; silentiô magnô est auditus, gravissimos dolores silentiô ferre. Eâ de re magnum nunc silentium est. Multa Oratorum officia, judicia jam diu in silentio jacent. Aliquid silentiô transire, præterire, prætermittere, prætervehi. Facti memoriam à silentio vindicare.

Sileo, ere, schweigen / stillschweigen/ verstummen. R. *Ex Græc.* σιγάω. *Syn.* Taceo, reticeo, silentium facio, obmutesco, silentiô prætereo, silentiô utor, tacitus prætereo, tacitum aliquid prætermitto. *Usus.* Silent leges inter arma. Silere de re aliquâ.

Silex, cis, Kieselstein. R. à Gr. χάλιξ. *Syn.* Lapis durus, ex quo ignis excuti solet. *Usus.* Non enim è silice nati sumus.

Silus, a, um, der eine Affen-Nase oder Angesicht hat. *Syn.* Nasô bene extante & repandô.)(*Simus.*

Simia, æ, ein Aff. *Syn.* Simius. *Usus.* Simia est simia, etiamsi aurea gestet insignia.

Similis, e, gleich/ ähnlich. *Syn.* Consimilis parilis, æqualis, par, geminus, ejusdem modi, germanus, instar, cui similitudo est cum aliquo, qui similitudinem gerit speciemque alicujus, qui ad aliquid habet similitudinem, exprimens aliquem, qui habent similitudinem inter se.)(*Dissimilis, dispar, diversus.* *Usus.* Voluntate inter se similes. Nihil est tam unum, unitum, simile, quàm nos omnes inter nos. Formâ, moribus similes inter se. *Phras.* Alter alteri simillimus est; par probitas, eadem virtus, gemina religio, simillima utriusque & maximè gemina indoles; proximè ad alterum alter accedit; respondet unus alteri; alter penè alter; moribus & naturâ perfectè congruunt; finitimi planè inter se & propinqui; alter alterius imago; alterius imaginem moresque præsefert, possidet alter.

Similis gaudet simili, gleich und gleich gesel-

geſellet ſich. Nulla etiam bellua eſt, quæ non ſui generis belluâ maximè delectetur. Pares cum paribus, quod proverbiô dicitur, facillimè congregantur. Ea eſt jucundiſſima amicitia, quam ſimilitudo morum conjugavit. Contrahit celeriter ſimilitudo amiços. Mater & conciliatrix amicitiæ æqualitas. *V. Par.*

Similiter, gleicher Weiß / gleichmäſſig. *Syn.* Simili ratione, item, idem, æquè, pariter, ſimili modò, eodem modô, unò & eodem modô, ſic. *Uſus.* Qui ſimiliter faciunt, ut ſi roges. Omnia ſimiliter & eôdem modô dicuntur. *Phraſ.* Similiter ego me geram; eôdem pactô, ſimili ratione, eodem tenore, eôdem inſtitutô me habebo. Idem mihi ſermo placet, idem inſtitutum teneo. Idem ùt tu agam, juxta tecum rem agam. *V. Sicut.*

Similitudo, inis, Gleichheit / Aehnlichkeit. *Syn.* Exemplar, forma, ſpecies, collatio, imago.)(*Diſſimilitudo. Epi.* Difficilis, inſignis, levis, maxima, tanta. *Uſus.* Similitudinem quandam gerunt ſpeciemque ſapientum. Ad ſimilitudi em ſapientum faciunt. Ducere ex re aliquâ ſimilitudinem. Orationem ad ſimilitudinem hiſtoriæ dirigere. Conferre, comparare ſimilitudines. Hanc ſimilitudinem multi ſecuti ſunt. *Phraſ.* Nulla eſt rerum tuarum diſſimilitudo; inter res noſtras nihil intereſt; nihil eſt, quò res tuæ differant à meis; res tuas nihil à meis intelligo differre, dilcrepare; congruunt res tuæ cum meis; ſimillima, eadem rerum noſtrarum ratio eſt; qui tuas res intuetur, meas intueri ſe dicet; tuis in rebus res meas ſ. mea agnoſco; Rerum mearum imaginem in tuis rebus video.

Simius, ii, ein Aff. *Syn.* Simia. *Uſus.* Simius, non ſemiſſis homo, contra me arma tulit.

Simplex, icis, einfach / ehrlich / ſimpel / einfältig. *R. quaſi* ſine plica. *Syn.* Uniusmodi, apertus, ſincerus, ſolitarius, purus, credulus, antiquus.)(*Callidus, vetuſtus, varius, multiformis, conjunctus cum aliquo, connexus. Uſus.* Quædam in rebus ſunt ſimplicia, quædam copulata. Vir bonus & ſimplicis veritatis amicus. Hominis ſimplicis pectus vidimus; qui nihil celat, homo antiquus, qui ex natura ſua cœteros fingat. Simplex eſt & abſoluta neceſſitas. *Thraſ.* Homo eſt mirè ſimplex minimè malus, minimè vafer, non promptiſſimus, ingeniô tardô; cujus eſt ſimplex in agendo veritas; priſci moris, rerum imperitus & fraudis; à quo nemo fraudatum ſe queratur. *V. Apertus. Sincerus.*

Simpliciter, auffrichtig / blößlich / lediglich / einfältig. *Syn.* Singulari modô, aperte, candidè, ſincerè.)(*Dupliciter, tripartitò. Uſus.* Simpliciter dicam & breviter. Cum homine ſimplice ſimpliciter agam. Vivere ſimpliciter, fideliter, vitæque hominum amicè. *Phraſ.* Loquar ſimpliciter, Latinè, nullò apparatu, purè & dilucidè, breviter, & abſolutè. Id ſe facturum ſimpliciter negavit; ſine ulla exceptione, præciſè facturum ſe negavit.

Simplum, i, einfach. *Uſus.* Simplum, duplum.

Simpulum, i, ein enges Geſchirr oder Gläßlein. *Uſus.* Vaſis genus.

Simul, zugleich / mit einander. *R. à* ſimilis. *Syn.* Una, pariter, communiter, cum, in unum, ſimul ac. *Uſus.* Res, quas tecum ſimul didici. Id ſignum ſimul aſpectum & probatum eſt; ſimul & illud cogita; abjicé voluntatem ſimul cum ſpe discendi. *Thraſ.* ſimul omnia perdidi; totum repentè evolavit; omnia effudi; ſingillatim ac diu collecta unô tempore perdidi; unam feci rerum omnium jacturam; una omnia interiere.

Simul ac, ſo bald als / ſtracks / ſtuchs / angeſichts. *Uſus.* Simul ac poterit, veniet.

Simulacrum, i, Bildnuß / Vorbildung. *R. à* ſimili, *quaſi* ſimilacrum. *Syn.* Imago, forma, ſpectrum, idolum, effigies, ſpecies, exemplar. *Epi.* Æternum, majus, mutum perantiquum, religioſum, ſanctiſſimum, ſummum. *Uſus.* Nullum ſupereſt ſimulacrum ac veſtigium civitatis; ſtatuæ & imagines corporum ſimulacra ſunt, non animorum. Cupidinis effigies & ſimulacrum. *V. Imago.*

Simulatè, Gleißneriſch / zum Schein. *Uſus.*

Usus. Sive fictè & simulatè, sive ex animo loquaris.

Simulatio, nis, **Heucheley / heuchlerische Verstellung / Schein-Werck / Spiegel-Fechten.** *Syn.* Species simulationis, species quædam assimulatæ virtutis. *Epi.* Aperta, bella, difficilis, diuturna, ficta, inveterata, periculosa, summa, verbosa, vitiosa. *Usus.* Errant, qui simulatione, & inani ostentatione, sermone vultuque fictô stabilem gloriam quærunt; simulatio tollit judicium veri, idque adulterat. Fronte ac vultu facillimè simulalio sustinetur. Summam prudentiam fictæ stultitiæ simulatione tegere. Æquiratis simulatione fallere. Nullæ insidiæ occultiores, quam quæ latent in simusatione officii. *Phras.* Virum bonum simulatio non decet; non cadit in virum bonum simulatio; ab omni simulandi studio vir bonus longè abest; Virum bonum non decet simulare; in viro bono figmenta non probantur. Aliud sentire & loqui non est ejus, qui vir bonus haberi velit. Viri boni non est fingere; Artem simulandi qui sequitur, bonorum in numerô non est, bonorum numerô excluditur, longè à bonorum consuetudine discedit. *Vid. Astutia.*

Simulator, is, **Gleißner / verstellter Schmeichler und Heuchler.** *Syn.* Adulator, assentator, derisor.)(*Benevolus.* *Epi.* Dulcis, facetus, studiosus. *Usus.* Dulcis, faceti, festivi sermonis homo, & in omni oratione simulator.

Simulatus, a, um, **falsch / scheinheilig / verstellt / gleißner- und heuchlerisch.** *Syn.* assimulatus, fictus, imitatione simulatus, fucatus, adumbratus, fallax, irritus.)(*Verus, sincerus.* *Usus.* Ficta omnia celeriter ùt flosculi decidunt, nec simulatum quidquam potest esse diuturnum. Amor solers & simulatus. *Vid. Fictus. Astutus.*

Simulo, as, **gleich gestalten / sich zum Schein verstellen.** *Syn.* Assimulo speciem simulationis ostento. *Adv.* Facile, perbellè, solertiùs. *Usus.* Simulavi id invitus, & dissimulavi cum dolore. *Phras.* Nihil in illo nisi simulatum; aliud spe, aliud specie simulationis ostentat; ad speciem & usurpationem virtutis fictus, adumbratâ virtute fallens; nihil in illo nisi fallax; imitatio, simulatioque virtutis; in fronte ostentatio, intùs scelus tegitur; perbellè simulat. Personatus ambulat, multis simulationum involucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur; assimulatâ virtute laudem captat, longè alius ingeniô, quàm cujus simulationem induit; alienam personam fert, ex industria factus ad simulationem probitatis; probi hominis speciem in omnibus præsefert; specie quâdam occultat se, & virum frugi assimulat.

Simultas, tis, **Feindschafft / heimlicher Groll und Widerwillen.** *Syn.* Inimicitia. *Epi.* Vetus. *Usus.* Cum aliquo simultates nescio quas suscipere, habere, gerere, exercere, retinere. Simultatem bonâ fide deponere. *V. Inimicitia.*

Sin, **wann / wo nicht.** *Syn.* Si. *Usus.* Educ tecum omnes, sin minus, quàm plurimos.

Sincerè, **auffrichtig / ohne falsch / redlich / hertzlich gemeint.** *Syn.* Candidè, verè, ingenuè, sine assentatione, sedulò, sine dolo malo, sincerâ fide, sine fraude. *Usus.* Sincerè tecum agam, nihil tibi indulgens; genuinè, & fraternè. *Vid. Simpliciter.*

Sincerus, a, um, **rein / lauter / auffrichtig / ungefärbt / ohne falsch.** *R.* quasi sine cera; *aliis ex σὺν & κῆρ, quasi cum corde.* *Syn.* Purus, verus, integer. *Usus.* Amicum mihi sincerum integrumque conserva. Prudens & sincerum judicium videt, quid in re quaque sanum sincerumque sit. *Phras.* Sincerus mihi animus est, simplex, apertus, directus, candidus, nullâ simulatione tectus, nullâ arte coloratus; purus ab omni fraude, purus ab omni labe mihi animus est. Simulationem, simulandi artificium natura mea, mea consuetudo respuit. Simulandi studium à me prorsus abest; neque libenter, neque facilè fingo; simplicem, apertam veritatem amo. Odi artes, quibus veritas uti involucro quodam obtegitur; simplex homo sum, non duplex; non sum animô duplici, versutô. Cùm ingenium meum perspexeris, nihil in me insidiosum aut fallax agnosces.

Cùm ingenium meum cognoveris, expertus eris', usu perspectum habueris, ipsâ re cognitum habueris, abesse me ab omni dolo omnique fraude; minimè astutum, insidiosum, fraudulentum, dolosum, minimè tractandis fraudibus assuetum, minimè parandis dolis s. struendis insidiis assuetum; esse me sinceri animi, esse me simplicis ingenii, apertæ voluntatis, rectæ mentis; esse me alienum ab arte simulandi; esse me alienum ab arte fraudandi, fallendi, decipiendi agnosces. *Vid. Apertus. Simplex.*

Sine, ohne. *Syn.* Absque, citra, extra.)(*Cum. Usus.* Sine ingenio cum infamia. Homo sine re, sine fide, sine spe, sine sede, sine fortunis. *Phras.* Dicam hoc liberè sine omni metu, omni timore vacuus, remotô omni metu, nullô metu, semotâ omni trepidatione, extra metum; liber, solutus omni timore; metûs expers, propulsô omni metu. Sine dubio ita est, sine controversia, sine dubitatione; mihi dubium non est; nemo vocabit in dubium.

Singillatim, eines nach dem andern / jedes ins besonder / nach einander. *Syn.* Singulatim. *Usus.* Singillatim unamquamque rem attingere.

Singularis, e, einig / eintzel / sonderlich. *Syn.* Maximè rarus, summus, inauditus, incredibilis, divinus.)(*Vulgaris. Adv.* Prope. *Usus.* Vir summus ac singularis. Singulari in te amore feror. 2. *Proprius, peculiaris, præcipuus*, eigen / fürtrefflich / sonderlich. Sunt quædam in me singularia, quæ in nullum alium convenire possunt.

Singulariter, insonderheit / sonderlich / ins besondere / sonderheitlich. *Syn.* Unicè, simpliciter, singulari modô.)(*Dupliciter, bipertitò.* Hunc singulariter semper dilexi.

Singuli, orum, ein jedweder / jeder insonderheit. *Syn.* Quisque, unusquisque. *Usus.* Singulis & privatim data beneficia. Bini milites in singulos domos. Militibus viritim, ac in singulos pecuniam magnam polliceri. Crescit in dies singulos malum.

Singultus, ûs, das Hetschen / Gluckse / der Schlucke. *Syn.* Gemitus. *Usus.* Fletus cum singultu. *V. Fleo.*

Sinister, ra, rum, linck. *Usus.* à sinistrâ. Cornu sinistrum.

Sinistra, æ, die lincke Hand. *Syn.* Læva, (scil manus.)

Sinistrà, zur lincken Hand oder Seiten. *Usus.* Supra, infra, dextra, sinistrà.

Sinistrè, * übel / böß / unrecht. *Usus.* Sinistrè cecidit.

Sinistrorsum, * linckwärts. *Usus.* Sinistrorsum se flexit.

Sino, ere, lassen / zulassen / verhengen / gestatten. *Syn.* Permitto, patior, fero, lumen do. *Usus.* Plebem Senatui parére non siverunt. Non patiar, non feram, non sinam. *V. Patior.*

Sinus, ûs, Meer-Busem. *Syn.* Curvatum littus. *Usus.* Omnes maris sinus & portus. 2. *Gremium, complexus, intima familiaritas*, Schooß / Busem / hertzliche Vertraulichkeit. In sinu gaudere; in sinum alicujus se conferre, confugere. Aliquem in sinu gestare, *valde amare.* Cæsar mihi in sinu est, neque discingor. Ex suo sinu homines submisit improbos. Aliquem ex suo sinu dimittere. Græcia in sinu ac gremio pacis posita.

Siparium, ii, der Fürhang. *Syn.* Velum, quô scena obtendebatur.

Siquidem, dann / sintemahl / nachdem / wofern. *Syn.* Si tamen, quippe si. *Usus.* Fortunatum te, si quidem, qui es, permanseris.

Sirenes, um, Meer-Fräulein / Wasser-Weiblein. *R. Ex* σειρὴν, *monstrum marinum juxta fabulam. Usus.* Multa Homerus de sirenibus, & earundem vocis suavitate confinxit.

Sisto, ere, darstellen / fürstellen. *R. ab* ἵστημι. *Syn.* Exhibeo. *Usus.* Siste te nobis vegetum. Aliquem in judicio, in vadimonio sistere.

Sitella, æ; Situla, æ, Eymerlein / Kübel / Schöpff-Geschirr. *Syn.* Cista, in qua colligebantur suffragia, Körblein / Kästlein.

Sitienter, dürstiglich. *Syn.* Avidè.

Sitio, ire, dürsten. *Adv.* Ardentiùs, graviùs. *Usus.* Gloriæ, virtutis sitiens. Honores sitire, desiderare gloriam. *Vid. Desidero.*

Sitis, is, Durst. *Epi.* Diuturna. *Usus.* Cibo & potione famem sitimque depellere.

lere, explere, ſatiare, extinguere. Ardentibus ſiti faucibus, Siti enectus Tantalus. *V. Deſiderium.*

Situs, a, um, geſetzt/ geſtellt/ belegen. *Syn.* Poſitus, locatus. *Uſus.* In quo vitam beatam ſitam putas? Hæc in noſtra poteſtate ſita ſunt. Ante oculos ſitum eſt.

Situs, ûs, die Gegend / Lands-Gegend/ Lager eines Orts. *Syn.* Poſitio, natura. *Uſus.* Urbs & naturâ, & ſitu, & deſcriptione ædificiorum nobilis. Situ, mœnibus, loci cœlique naturâ præclara ad aſpectum. 2. *Illuvies, ſordes*, der Schimmel/ Unflath und Fäuligkeit. Situ nidoris horridus.

Sive, oder/ entweder. *Syn.* Seu, vel. *Uſus.* Sive ſic eſt, ſeu eô modô.

Soboles, is, Geſchlecht/ Stamm/ Kinder und Nachkömmlinge. *Syn.* Propagatio, proles. *Uſ.* Propagare ſobolem.

Sobrie, nüchtern/ mäſſiglich *Uſus.* Parcè, continenter, ſobriéque vivere.

Sobrini, orum, Geſchwiſter-Kinder/ Gevettere.

Sobrius, a, um, nüchtern/ mäſſig. *R. ex* ſe & ebrius, *id eſt*: non ebrius. *Syn.* Siccus.)(*vinolentus*, *ebrioſus.* *Uſus.* Homines frugi ac ſobrii. Furere apud ſanos, & bachari inter ſobrios vinolentus videtur. *Phraſ.* Non multi cibi ſum, minimè ſum edax, tenui cibô utor, ſobrius ſum. Non me cibis ingurgitare ſoleo; ſobriè, parcè, continenter, ſeverè, non delicatè, aut molliter vivo; frugaliter ac modeſtè vivo. *V. Abſtinere.*

Sociabilis, e, * geſellig. *Uſus.* Bini Spartæ Reges diu ſociabilem conſortionem inter ſe tenuêre.

Socialis, e, * geſellig. *Uſus.* Bellum ſociale, fœdus, jus ſociale; cœtus, equitatus, exercitus ſocialis.

Societas, tis, Geſellſchafft / Gemeinſchafft/ Cameradſchafft. *Syn.* Conſociatio, conjunctio, communio, communitas, commercium, comitatus, pactio, fœdus, ordo. *Epi.* Captioſa, celer, civilis, communis, conjunctior, copioſa, difficillima, divina, firma, grata, hæreditaria, humana, infirma, infinita, jucundiſſima, nefaria, ſancta. *Uſus.* Vir conjunctiſſimus mecum omni conſiliorum ſocietate. Aliquos ad ſocietatem ineundam *convocare*, accerſire. Clodius multas nefarias ſocietates conflavit, in improborum ſocietatem ſe contulit, ſe improborum ſocietate implicuit. Dudum cum illo rerum omnium ſocietatem *inivi*, feci, coivi, pactus ſum, habeo; diu inter nos, mihi cum illo intima eſt ſocietas, multis pactionibus confirmata, ſervataque hactenus. Dudum ad illius ſocietatem acceſſi; cum illo in ſocietatem veni, neq; illam ullus unquam caſus *dirimet*, labefactabit, abrumpet, nos à ſocietate disjunget; & ſi quid ſecùs accidat, ſocietatem quamprimum *renovabimus*; in ſocietatis veteris conjunctionem redibimus. *Phraſ.* Non eſt cum improbis hominibus jungenda ſocietas; coire nos ſocietatem, coire in ſocietatem cum perditis hominibus minimè debemus. Dare ſe in ſocietatem perditorum; conferre ſe, applicare ſe, adjungere ſe ad homines perditos; conjungere ſe cum hominibus ſceleratis; vinculô ſe ſocietatis obſtringere cum perditis hominibus, utilitatis vel maximâ ſpe propoſita, vel ſi ſpes utilitatis maxima oſtendatur, non decet, turpe eſt. Qui ſe ſocium ad perditos homines adjungit, qui cum perditis hominibus coit, qui perditos ſequitur, qui comitem ſe præbet improbis, facit turpiter, facit contrà quàm decet, facit minimè laudabiliter.

Socio, as, geſellen/ zuordnen / vereinbahren / zuſammen fügen oder paaren. *Syn.* Conjungo. *Uſus.* Sapientiam ſociare cum eloquentia.

Socius, a, um, geſellig. *Subſt.* Geſell/ Mitgeſell/ Geſpan/ Cammerad/ Genoß. *R. ex σύνοιχος.* *Syn.* Particeps, conſors, gregalis, comes. *Uſus.* Me ſemper tuarum actionum, ſententiarum, voluntatum, rerum omnium comitem ſociumque habebis, adjutorem periculorum & laborum. Dudum me tibi ſocium fideliſſimum adjunxiſti, aſcripſiſti. Socium me tibi profiteor. *Phraſ.* Fidum te temper ſocium habui, veterem aſſectatorem, & ex numero amicorum; totos dies ſimul eramus; conſiliorum authorem, ſollicitudinum ſocium, omnî in cogitatione conjunctum, ſodalem & contubernalem optimum ſemper expertus

sum; inter nos omnia nostra conjuncta sunt; convivam, comprensorem, colluforem, compotorem, quin & laborum socium ac consortem te semper adhibui. *Vid. Conjungo. Amicus.*

Socordia, æ, Trägheit/ Faulheit/ Nachlässigkeit. *Syn.* Stupiditas, desidia. *V. Piger.*

Socorditer, * liederlich / nachlässig. *Usus.* Res ab Albanis socordius est acta.

Socors, dis, träg/ unbesonnen/ langsam/ faul/ verdrossen/ schlos. *Syn.* Stupidus, deses. *V. Piger.*

Socrus, ûs, Schwieger / Schwieger-Mutter. *Syn.* Uxoris aut mariti mater.

Sodalis, is, Gesell / Gespan / Genoß. *Syn.* Socius.

Sodalitas, tis, Gesellschafft/ Cammeradschafft/ Gespanschafft / Genoßschafft. *Syn.* Coitio, collegium. *Epi.* Fera & planè pastoritia, honesta. *Usus.* Officia sodalitatis ab aliquo flagitare, sodalitates constituere. *V. Societas.*

Sodalitium, ii, Bruderschafft / Gesellschafft/ Zunfft. *Syn.* Sodalitas. *Usus.* Erat in iis ædibus sodalitium eô die futurum.

Sodes, sage mir/ lieber! mein! ich bitte dich. *Usus.* Libenter verba copulando jungebant veteres, ut *sodes*, pro, si audes.

Sol, is, die Sonne. *R. a Græc.* ἥλιος. *Syn.* Phœbi fax, rota fervida; solis signum præpotens. *Epi.* Adversus, æstivus, assus, calidus, clarus, geminatus, igneus, inusitatus, lætus, magnus, nitidus, summus, tantus. *Usus* Videmus, sol ùt circumferatur, moderator & dux temporum; dux, Princeps reliquorum luminum, mens mundi & temperatio; tantâ magnitudine, ut cuncta sua luce lustret, & compleat. Sol oriens, à meridie deflexus, præcipitans, obiens. Sol ingenti æstu torrebat pectora. In solem procedere, in sole ambulare.

Solarium, ii, Sonnen-Uhr / Sonnen-Zeiger. *Usus.* Ne ad solarium quidem idoneus es

Solatium, ii, Trost / Ergetzung / liebliche Auffrichtung. *Syn.* Consolatio, fomentum. *Epi.* Extremum, magnum, miserum, unicum. *Usus.* Solatium alicui dare, præbere, afferre; è re aliqua solatium reportare, habere; solatiis aliquibus & dolorum fomentis servitutis mala levare. Solatiô uti, frui. Solatiô se consolari. *Thras.* Secundô locô me consolatur recordatio meorum temporum; altera est ratio, quæ mihi solatium affert, præbet, parit, solatio est; alterum illud est, quo sustentor, recreor; illa res est, quæ me consolatur; altera ratio, malorum meorum recordatio; accedit illud ad animum meum sustentandum, quod quibus olim quantisque adversæ fortunæ fluctibus agitatus sim, memoriâ teneam; deinde sustentor meorum malorum memoriâ. *V. Recreo.*

Soleæ, arum, Pantoffel / Sohlen-Schuhe/ Schlapp-Schuhe. *Syn.* Crepidæ.

Soleatus, a, um, Schlapp-Schuhe anhabend/ in Pantoffeln gehend. *Usus.* Soleatus prætor cum pallio purpureo.

Solennis, e, gewöhnlich / feyerlich/ jahrzeitlich / jährlich. *Syn.* Quod cum quadam ceremonia consecratum, celebre, festum. *Usus.* Deorum immortalium solennes & festi dies. Sollenne, statum sacrificium; Prisca & sollennia verba. Observemus solenne illud nostrum.

Solenniter, * herrlich / feyerlich/ gewöhnlich. *Usus.* Omnibus solenniter peractis.

Soleo, ére, im Brauch haben / pflegen / gewohnt seyn. *Syn.* Consuevi, est meæ consuetudinis. *Usus.* Ratio consuetudinis meæ, quâ quondam solitus sum uti. Omnes reprehendere solet, assolet, assvevit.

Solers, tis, fleissig / embsig/ munter/ wacker/ lustig. *Syn.* Ingeniosus, perspicax, sagax.)(*Iners. Usus.* Provida & solers natura. *Vid. Ingeniosus. Acies.*

Solerter, sorgfältig / wacker /fleissiglich. *Syn.* Sagaciter. *Usus.* Solertissimè perspicere quid.

Solertia, æ, Geschwindigkeit / Rüstigkeit / Munterkeit / Emsigkeit / Wackerheit. *Syn.* Sagacitas, perspicax prudentia, animorum incredibilis mo-

tus, celeritasque ingeniorum. *Epi.* Divina, peſtifera, tanta. *Uſus.* Homines congregati adhibent agendi cogitandique ſolertiam. Mundus ſine divina ſolertia effici non poteſt. *Phraſ.* Neminem ex illis quibus uſus ſum æquè ac te ſolertem agnovi; non puto in duobus tribusve ſummùm, ad ſummum, ex tot hominum numero, quibuscum verſatus ſum, ſolertiam perſpexiſſe parem tuæ. Non facilè poſſum multos recenſere ex iis, quibus cum conſuevi, in quibus eam, qua polles, qua præditus es, quâ præſtas, excellis, qua mirus es, effulges, quâ ornatus es prudentiam, ſolertiam, ſagacitatem, id ingenii acumen comperierim, perviderim, obſervaverim, invenerim, repererim. Paucos reperias prudentes, cautos, circumſpectos, ſolertes, callidos, aſtutos, ſcitos, ſagaces, vafros, providos, æquè ac tu ſis.

Solicitatio, ſ. ſollicitatio, onis, Anreitung/ Anſtrengung/ Beunruhigung/ Bemühung. *Uſus.* Amor, nuptiarum ſollicitatio me in diverſum trahunt.

Solicito ſ. ſollicito, as, bekümern/ kräncken/ hart anliegen/ zu etwas reitzen und anſtrengen. *Syn.* Afficio, ango, ſolicitum habeo, miſerum habeo. *Adv.* Summè, valdè, vehementer. *Uſus.* Ea cura me vehementer ſolicitat, & angit.

Solicitudo, ſ. ſollicitudo, inis, Bekümmerung/ Sorgfältigkeit/ Angſthafftigkeit des Gemüths. *Syn.* Angor, cura, metus, moleſtia, negotium.)(*Securitas.* *Epi.* Aſſidua, incredibilis, ingens, ſempiterna, ſumma. *Uſus.* Ea cura mihi magnam ſolicitudinem *affert*, conficit; in magnos me metus & ſolicitudines adducit; ſolicitudines mihi duplicat; magnâ me ſollicitudine afficit; ingenti ſollicitudini eſt; vix ſcribere poſſum, tanta in me *hæret* ſollicitudo, tantam de tuis rebus habeo, ſuſtineo, ſolicitudinem; tot ſolicitudinibus langueo, opprimor, miſerè exedor; in tantâ ſum ſolicitudine. Neque tum eſt, qui diurnos illos nocturnosque timores & ſolicitudines *allevet*, demat; ſolicitudini meæ ſubveniat; à ſolicitudine animum abſtrahat, abducat; ſollicitudine me liberet. Sollicitudinem omittere. *Phraſ.* Sollicitudo, ægrimonia cum cogitatione multa me circumſtat; multorum malorum timor impendet; multa me ſollicitum habent; tot curæ vix mihi vitam reliquam faciunt; plurimas ipſe mihi ſtruo, accerſo ſolicitudines; ſollicitudines meas præſens rerum ſtatus exacuit. In ſolo ſomno laborum & ſollicitudinum perfugium habeo.

Solicitus, ſ. ſollicitus, a, um, ſorgfältig/ bekümmert/ ſorgſam/ bemühet. R *quaſi* ſolo excitus *à* cieo, *vel* ſolitus ciere *Syn.* Anxius, ſuſpenſus, perturbatus, laborioſus, exercitus,)(*Securus, ſolutus, à cura liberatus.* *Uſus.* Civitas ſollicita ſuſpicione, ſuſpenſa metu, perturbata ſeditionibus. Res tuæ me valdè ſollicitum habent; de tuis rebus mirificè ſum ſollicitô animô & anxiô. *Phraſ.* Vehementer ſum ſolicitus, & in communibus miſeriis præcipuô quôdam dolore angor; multa ſubvereor; rebus meis metuo; non diſcedo, non oculos unquam dejicio de rebus meis; totos dies atque noctes de rebus meis cogito; nondum mihi omnis metus deceſſit; tacitâ curâ incenſum animum ac ſuſpenſum gero; multæ me curæ in diverſum trahunt; ingens mihi cura incuſſa eſt; neque dum ſollicitudine animum exoneravi meum; multi me angores impediunt, animumque in diverſa trahunt; multi aculei pectus mihi compungunt, exedunt.

Solidè, * gäntzlich/ dauerhafft/ wahrhafft/ veſtiglich/ vollkömmlich/ eigentlich. *Syn.* Integrè. *Uſ.* Scio illum meæ gaudia gaviſurum.

Soliditas, tis, Daurhafftigkeit/ Veſtigkeit/ Gediegenheit/ Währhafftigkeit. *Syn.* Firmitas, eminentia. *Epi.* Terrena. *Uſus.* Soliditas corporis individui.

Solido, as, * beveſtigen/ auff die Dauer und Währung machen/ dicht und veſt machen. *Syn.* Roboro, firmo. *Vid. Firmo.*

Solidus, a, um, ſteiff/ ſtarck/ gediegen/ veſt/ dicht/ währ- und dauerhafftig. *Syn* Habens ſoliditatem, verus, eminens. *Uſus.* Solidum nihil, quod terræ ſit expers. Paries directus, ſolidus vel fornicatus. Corpora ſolida. 2. *Verus, conſtans, ſtabilis, certus.* Non tam ſolidô, quàm ſplendidò nomine virtutis. Solida, gravis, germana & vera laus, non

adumbrata & fucata; ſolida bona; utilitas ſolida. *V. Firmus.*

Soliſtinus, a, um, gewiſſen Glücks fähig. *Syn.* Augurii genus.

Solitarius, a, um, allein/einſam/von Leuten abgeſondert/ alleinig. *Syn.* Solus, ſolivagus, remotus ab oculis populi, vitâ incultâ & deſertâ ab omnibus.)(*Conjunctus*, & *ſociatus* cum *altero*. *Uſus.* Solitarius homo & in agris vitam degens. *Phraſ.* Alienus ab omnium conſuetudine & moribus; cum nemine prorſus tibi convenit; tui mores ab omnium moribus abhorrent; aptus non es ad mores, ad conſuetudinem cujusquam; minimè accommodatus es ad cujusquam ingenium; ineptus es ad naturam cujusquam; neſcis uti cujusquam conſuetudine; non facilè tuos mores ad cujusquam mores conformas; moroſus es, nimiumque difficilis in conſuetudine & uſu; ſolitarius homo es; meliùs tibi eſt in agro vitam agere, quàm inter homines vivere. Ita aliorum mores faſtidis, ut nemo te, tu nemine uti poſſis; ut neque tu quemquam, neque te quiſpiam ferre poſſit; ut neque tu conſuetudine cujusquam, neque tuâ quisquam uti poſſit. *V. Prodeo.*

Solitudo, inis, Einöde/ Einſamkeit/ einſames Leben. *Syn.* Regio derelicta, locus deſertus, receſſus, ſeceſſus.)(*Frequentia, celebritas. Uſus.* Audiſtis, quæ ſolitudo in agris eſſet, quæ vaſtitas. Quis beatus eſſe in ſolitudine queat? 2. *Viduitas, derelictio.* Alicujus inopiæ, calamitati & ſolitudini præſidio eſſe. *Phraſ.* Semper ſolitudinem peroſus fui; loca abdita, atque ab arbitris remota petere non eſt animus. Ad ſaxa & ſcopulos mea mala conqueri, & deplorare; in aſperas & denſas ſylvas me abſtrudere, vitam mutæ ſolitudini mandare; vitæ genus inter feras ſolitarium, ab hominum ſocietate disjunctum ſectari, non eſt animus. *V. Maneo domi.*

Solivagus, a, um, einſam/ einſiedleriſch. *Syn.* Solitarius.

Solium, ii, königlicher Thron / oder Stuhl. *Syn.* Sedes. *Epi.* Fœderatum, paternum. *Uſus.* Sedere in ſolio, ornatu regio.

Solœca, orum, altväterиſche/ungeſchickte und barbariſche Red-Arten/ Schnitzer/ Fehler. *Uſus.* Multa in ejus ſcriptis ſolœca.

Solœcismus, i, unförmliche Wort-Art und Fügung. *Uſ.* Solœciſmus eſt, cum pluribus verbis conſequens verbum ſuperiori non accommodatur.

Solor, aris, tröſten/ auffrichten/ ermuntern. *Syn.* Conſolor. *V. Conſolor.*

Solſtitialis, e, ſonnenwendiſch. *Syn.* Brumalis. *Uſus.* Dies ſolſtitialis.

Solſtitium, ii, Sonnen-Wende.

Solùm, allein/ lediglich/ bloßlich/ bloß und allein/ nur. *Syn.* Tantùm, modò. *Uſus.* Non oratione ſolùm, ſed & armis.

Solum, i, Erdboden/ Erdreich. *Syn.* Terra. *Epi.* Charum, commune, exile, incultum. *Uſus.* Patriæ ſolum omnibus charum. Exilii causâ ſolum mutare. Quod ſolum tam exile & macrum? Terrarum ſola ultima. 2. *Spacium, area,* ut *pavimentum.* Solum & quaſi fundamentum orationis eſt.

Solvo, ere, erledigen/ ledig machen/ auflöſen/ entbinden/ zahlen/ Schuld abtragen. R. *à Græc.* συλλύω. *Syn.* Perſolvo, diſſolvo, pendo, dependo, appendo, numero, adnumero, repræſento, pretium enumero, pretium do, pecuniam do, ſatisfacio, reddo, confero; ære alieno exeo, vel me libero. *Adv.* Omninò, præclarè, rectè. *Uſus.* Miſimus, qui æs alienum, qui pro vectura ſolveret. Solve, quod Patriæ debes. Ab aliquo (*alicujus nomine*) ſolvere. 2. *Explico, enodo.* Captioſa argumenta ſolvere. 3. *Libero*, befreyen. Legibus aliquem ſolvere. *Vulg. diſpenſare.* Animum metu, curisque ſolvere. Religione ſolvere civitatem. 4. *Nautica.* Ancoras ſolvere, portu ſolvere, abſeglen/ vom Land ſtoſſen/abfahren/ auslauffen. *Phraſ.* Fideliter te ſolvam; cavebo, ne ſolutione dilatâ mea apud te fides concidat; ſatisfaciam quamprimùm, & fidem liberabo; nomina diſſolvam; quod ſpopondi, dependam. Arcæ meæ confidito; explicare vel repræſentatione (*paratâ pecuniâ*) me poſſe non dubito; ad diem cum fide ſolvam; pecuniam præſentem numerabo; expediam, unde ſatisfaciam. Solvendo non ſum; non eſt, ut poſſim ſolvere; non habeo, unde ſolvam; non ſuppetit, unde creditoribus ſatisfaciam; periculum eſt, ne forò cedam, ne ſolum ver-

vertam; in magno decoquendi periculo verſor.

Solus, a, um, **einꝛig/ allein / alleinig.** *Syn.* Solitarius, unicus, unus ſolus, ſolus per ſe, unus ex omnibus.)(*Cum altero.* *Uſus.* Illô ſolô unô diſſentiente. *Phraſ.* Solus ferè degit, præter ipſum ſe neminem ſecum habet; relictus & deſtitutus à ceteris, lucem conventumque vitat; ſecum, ut dicitur, vivit; in ſolitudinem tanquam in portum ſe recepit; plerumque tempus in ſecreto terit; multos annos urbe & omni cœtu caruit hominum. Sine arbitris, ſuarum rerum neminem mortalium ſocium habet, aut conſcium. *V. Solitarius.*

Solutè, **frey/ ledig und loß.** *Syn.* Expeditè. *Uſus.* Solutè & ſuaviter dicere. 2. *Remiſsè, frigidè, jejunè.* Tam ſolutè egit, tam leniter, tam oſcitanter.

Solutio, onis, **Bezahlung.** *Syn.* In re pecuniaria enumeratio, diſſolutio. *Epi.* Neceſſaria. *Uſus.* Difficillima ſolutionis tempora. Solutio rerum creditarum, ſolutio linguæ.

Solutus, a, um, **frey/ loß/ ledig.** *Syn.* Liber, diſſolutus, promptus.)(*Alligatus.* *Uſus.* Animô eſſe liberô & ſolutô. Homo ſolutus, à curâ liberatus; à natura ad dicendum expeditus & ſolutiſſimus.

Somniculosè, * **ſchläfferig / träg.** *Uſus.* Somniculosè & negligenter aliquid facere.

Somniculoſus, a, um, **ſchläfferig/ träg/ faul.** *Syn.* Somnô plenus. *Uſus.* Iners, ignava & ſomniculoſa ſenectus. *Vid. Piger.*

Somnio, as, **einen Traum haben / träumen.** *Syn.* Secundùm quietem video, in quiete video, in ſomnis videre videor, in quiete mihi videtur, ſomnium facio, in ſomnis cerno, in ſomnis video, ſecundùm quietem aliquid mihi videtur, dormienti mihi videtur. *Uſus.* Si ea dormientes agerent, quæ ſomniarent, alligandi eſſent omnes, qui cubitum irent. *V. Dormio.*

Somnium, ii, **Traum Geſicht im Schlaff/ Nacht-Geſicht.** *Syn.* Viſum, viſum ſomnii, inſomnium. *Epi.* Clarum, illuſtre, recens, verum. *Uſus.* Somnio ſtimulatus. Id mihi ſomnium objectum eſt. Somnia interpretari. Animus cum languore corporis nec membris nec ſenſibus uti poteſt, incidit in varia viſa & incerta. Ex earum rerum reliquiis inhærentibus, quas vigilans geſſerit, aut cogitârit, quarum perturbatione mirabiles interdum exiſtunt ſpecies ſomniorum. Repentè tamquam ſomnio beatus. Mens falſis & mendacibus viſis concitata.

Somnus, i, **Schlaff.** *R. à Græc.* ὕπνος. *Actus dormientis. Syn.* Sopor, quies.)(*Vigiliæ.* *Uſus.* Somnus eſt perfugium omnium laborum & ſollicitudinum. Nihil morti tam ſimile quàm ſomnus; imago vel ſimulacrum mortis. Animus per ſomnum curis vacuus. Vehementer me ſomnus urget, ſomnum vix teneo. *Dabo* me denique ſomno; ſomnum capiam, videbo; arctiſſimus me ſomnus complectetur; opprimor ſomnô. Curæ me ſæpè è ſomno *excitant*, ſuſcitant; ſomnum mihi adimunt, ſomnô me privant. *V. Dormio.*

Sonipes, edis, **Pferd/ Roß/ Gaul.** *Syn.* Equus.

Sonitus, ûs, **Thon/ Getöß/ Laut/ Schall.** *Syn.* Sonus, cantus buccinæ. *Uſus.* Hoc ſonitu completæ aures obſurduerunt. Verborum inani ſonitu fertur ejus oratio.

Sono, as, **klingen/ thönen/ lauten.** *Syn.* Cano, ſonum refero; ſonum, ſonitum efficio, reddo. *Adv.* Acutè, graviter, malè, numerosè, optimè. *Uſus.* Hæc oratio nihil olet, nihil ſonat peregrinum. Hæc duo verba idem ſonant; Extrema alia acutè, alia graviter ſonant.

Sons, tis, **ſchuldig.** *Syn.* Nocens. *Uſ.* Comprehendere ſontes, conſervare multitudinem. *V. Reus.*

Sonus, i, **Thon/ Klang/ Laut/ Schall.** R. *ab Heb.* Schaon, *clamor. Syn.* Strepitus, exaudibilis ſpecies, vox, vocis ſonus, vocis cantus. *Epi.* Abſurdus, acutus, agreſtis, certus, diſcrepans, graviſſimus, inanis, incredibilis, inflexus, miſerabilis, rectus, ruſticus, triſtis. *Uſus.* Varietas ſonorum, intervalla, diſtinctio, & vocis genera diverſa. Curſus vocis per omnes ſonos; nihil tam facilè in animos teneros atque molles influit, quàm varii canendi ſoni. Aures ſonum recipiunt, ſonô complentur. Nervorum ſonum

elicere; inanem ſonum fundere. *Phraſ.* Delectatus ſum ſonô ſvaviſſimô; tibiæ modulatè canentes & fidiculæ numerosè ſonantes, canorum ille vocum & dulcis ſonus aures meas complevere.

Sophiſma, tis, falſche/ liſtige Rede/ unbündige Schluß-Rede. *Uſus.* Contorta quædam & aculeata ſophismata, ſic enim appellantur fallaces concluſiunculæ.

Sophiſtes, æ, ſpitzfündiger Mann/ Witzling/ Verdreher und Verkehrer. *Uſus.* Qui oſtentationis aut quæſtûs causâ philoſophatur.

Sopio, ire, * ſchlaffen machen/ einſchläfern. *Syn.* Soporem induco.

Sopor, is, ſtarcker Schlaff oder Schlummer/ Schlaffſucht. *Syn.* Somnus. *Uſus.* Cùm jam quieti corpus dedi, ſopore placans artus languidos.

Sorbeo, ére, ſchlucken/ einſchlürffen. *Uſ.* Iſta odia non ſorbeo ſolùm, ſed concoquo.

Sordeo, ére, ſtincken. *Uſus.* Antonio ſordebat Macedonica Provincia. *V. Displiceo.*

Sordes, ium, Wuſt/ unflath. *Syn.* Lutum, fex, immunditia. *Epi.* Alienæ, domeſticæ, ingentes, lugubres, miſerrimæ, ſummæ, turpiſſimæ. *Uſus.* Populus non amat profuſas epulas, ſordes multò minùs. 2. *Avaritia.* Sordes hominis odi. 3. *Dedecus, macula, nota, culpæ flagitium.* Virtus nullis unquam ſordibus obſolefcit. Sordes illæ elui non poſſunt. 4. *Luctus, mœror, dolor.* Mater ſqualore filii & ſordibus lætatur; Filium in ſqualore & ſordibus jacentem, fletum aſſiduum filii ſordesque lugubres parum reſpicit. 5. *Contumeliosè* cœnum, fæx, pro homine abjecto & viliſſimo. O lutum! o ſordes! Ex ſummis ſordibus Conſul factus. Sordes urbis & fæx.

Sordidatus, a, um, verächtlich. *Syn.* Sordidus. *Uſus.* Mœſtus ac ſordidatus ſenex.

Sordidè, geitziglich/ filtzig. *Syn.* Avarè.

Sordidus, a, um, unflätig/ geitzig. *Syn.* Pauper.)(*Elegans, mundus.* *Uſus.* Homo egens & ſordidus. 2. *Turpis* Sordidiſſima, leviſſima, vaniſſima gens Parthorum. 3. *Avarus, cupidus.* Qui liberales habendi ſint, qui ſordidi. *Phraſ.* Homo ſordidus, parum ſplendidus, apud quem nihil lautum, nihil elegans; oblitus cruore & luto; in quo nihil non ſordidum, & humile; incultis moribus, lutulentus homo, pannis obſitus, neglectus; immundus illuvie, ſordidatus, ſordibus ſqualidus.

Sorites, æ, betrügliche Schluß-Art. *Syn.* Sorita, genus argumentationis.

Soror, is, Schweſter. *Uſus.* Soror germana.

Sororicida, æ, Schweſter-Mörder.

Sororius, a, um, von der Schweſter/ ſchweſterlich. *Uſus.* Homo fraternis flagitiis, ſororiis ſtupris infamis.

Sors, tis, Looß. *Syn.* Quod ad divinationem, fatumque pertinet. *Uſus.* Ex ſortibus, ex oraculis, ex reſponſis ſortes quæ ducuntur. Sortes eductæ in rem aptè cadere poſſunt divinitùs. Sortis religio. 2. *Fortuna, caſus.* Ea Provincia mihi ſorte obvenit. Eam provinciam ſors mihi dedit. Quod ſors obtulerit, acturus videtur. *Phraſ.* Res ad ſortem revocetur; in hydriam ſortes conjiciantur, cujus nomen exiverit, is habeat eum Magiſtratum; ſortes educantur, ut cujusque ſors ceciderit ſ. exciderit; nominibus in urnam conjectis, cujus nomen ſors ediderit, is primas ferat; ſortes conſulantur, ſortium beneficiô unus aliquis eam dignitatem auferet.

Sortilegus, i, Weiſſager aus dem Looß. *Syn.* Divinus, ariolus.

Sortior, iris, das Looß werffen. *Syn.* Sortitò capio, in ſortem conjicio, ſortitionem facio, fortunæ judiciô committo. *Uſus.* Sortiri paucos è multis ad pœnam, & hominum delictum fortunæ judiciô committere. Sortiri bona cum aliquo. Provincias inter ſe ſortiuntur.

Sortitio, onis, das Looſen. *Syn.* Diſtributio, quæ ſortitò ſeu ductis fit ſortibus. *Epi.* Ædilitia, contentioſa, præclara, religioſa, veſpertina. *Uſus.* Sortitione in quosdam animadverſum eſt. Sapienter à majoribus ſortitio Magiſtratuum conſtituta eſt.

Sortitò, nach dem Looß/ durch das Looß. *Syn.* Sortitione, ductis ſortibus. *Uſus.* Sortitò mittebantur in Provincias.

Sortitus, ûs, das Looſen. *Syn.* Sortitio.

Soſpes, itis, geſund/ friſch. *Syn.* Salvus. *Uſus.* Soſpites omnes Romam pervenêre. *V. Salvus.*

Soſpi-

Sospita, æ, Helfferin in Noth/ Nothhelfferin. *Syn.* Salutaris. *Usus.* Juno sospita.

Sospito, as, * vor Gefahr behüten/ unbeschädigt erhalten. *Syn.* Incolumem servo. *Us.* Deum ptecibus exposcunt, ut propitius suam semper sospitetprogeniem. *V. Salvo. Salus.*

Soter, is, Heyland/ Erlöser/ Nothhelffer/ Erretter. *Syn.* Servator, conservator.

Spargo, ere, streuen/ ausstreuen. R. à *Græc.* σπείρω, semino. *Syn.* Fundo. *Usus.* Nummos populo spargere; gesta sua in memoriam sempiternam spargere; semina doctrinæ in suis libris spargit. *Phras.* Latè spargitur, victores esse nostros; sermones hujusmodi dissipantur; rumor latè diffunditur, disseminatur; sermonibus multorum divulgatur, differtur, circumfertur. *V. Rumor.*

Spatior, aris, spatzieren/ ausgehen/ spatzieren gehen. *Syn.* Ambulo, deambulo. *V. Ambulo.*

Spatium, ii, die Weite/ Platz/ Raum. *Syn.* Loci intervallum, curriculum, cursus, regio. *Epi.* Æquum, æternum, annuum, extremum, immensum, liberum, longinquum, medium, menstruum, simile. *Usus.* In ambulatione duo spacia aut tria facere, ingens spatium conficere, decurrere. De spatio deflectere. 2. *Temporis intervallum.* Spatium ad cogitandum sumere, aliquid spacii sibi ad setibendum surripere; meditandi spacium mihi non datur; spaciô aliquô interjectô redibo; non habeo, non est mihi spatium scribendi.

Speciatim, insonderheit/ namentlich/ sonderheitlich. *Syn.* Nominatim.

Species, ei, Gestalt/ Art/ äusserlicher Schein. *Syn.* Forma, figura, spectrum, notio, facies. *Epi.* Admirabilis, æterna, beata, blanda, clara, consularis, divina, eximia, falsa, forensis, formosa, honesta, liberalis, pura, sancta, singularis. *Usus.* Excellentis eloquentiæ speciem, & formam adumbrare. Obversentur animô species honestæ. 2. *Exemplum, imago, similitudo.* Me species quædam inanis commovit; Boni viri speciem tueri. Aliud moliri, aliud specie & simulatione ostendere. Clementiæ specie multos devinxit. Ea res speciem præbuit s. fecit magni exercitûs. Speciem boni viri gerere, præseferre. 3. *Forma, venustas, dignitas.* Petitio habeat summam dignitatem & speciem. Quæ pertinent ad liberalem dignitatem & speciem. 4. *Pulchritudo.* Honestum per se placet, suâque specie permovet. 5. *Aspectus.* Vir liberali, honestâ specie. Forma, species, statura ad dignitatem apposita. 6. Pars generis. *Phras.* Vir in speciem bonus, sub pietatis obtentu, per causam pietatis multos fallit; imaginem quandam probitatis & speciem fallacem præ se fert.

Specillum, i, Wund-Eisen/ Sucher.

Specimen, inis, Probe/ Prob-Stück/ Meister-Stück. *Syn.* Indicium, significatio. *Usus.* Specimen virtutis capere, dare. 2. *Exemplum.* Cato specimen temperantiæ ac prudentiæ. *Phras.* Juvenis optima specimina dat; optimè se ostendit, egregia de se pericula præbet; dat documenta maxima egregii ingenii; experimenta edit præclara; multa in eo virtutis specimina cernuntur, elucent.

Speciosè, schön/ köstlich/ niedlich. *Usus.* Speciosè cum ornatu ingredi.

Speciosus, a, um, wohl gestaltet/ schön/ köstlich. *Syn.* Illustris, eximius. *Usus.* Reversionis has speciosas causas habeo.

Spectabilis, e, ansehnlich. *Syn.* Aspectabilis. *Usus.* Corpus cœli spectabile factum est.

Spectaculum, i, Schau-Spiel. *Syn.* Res ad spectandum proposita, præsertim cum pompâ & apparatu, quales sunt ludi & alia ejus generis. *Epi.* acerbum, egregium, jucundum, luctuosum, miserrimum, præclarum. *Usus.* Res cœlestes, quarum spectaculum ad hominem tantum pertinet; spectaculum dare, præbere. Magnus ex iis spectaculis plausus est excitatus. *V. Ludo.*

Spectat, es gehöret. *Syn.* Pertinet. *Usus.* Alia ad singulos spectant, alia ad universos pertinent. *Vid. Attinet. Interest.*

Spectatio, onis, Ansehung/ Betrachtung. *Syn.* Inspectatio. *Usus.* Animus levatur spectatione.

Spectator, is, Zuseher/ Zuschauer. *Syn.* Contemplator. *Epi.* Diligens. *Usus.* Spectatorem se otiosum præbere alienæ ca-

lamita-

lamitatis. Spectator homo rerum cœlestium & superarum.

Spectatus, a, um, bewährt/ ansehnlich. *Syn.* Cognitus, probatus. *Usus.* Vir spectatæ integritatis. Vir fortis & spectatus.

Specto, as, schauen / sehen betrachten. *Syn.* Spectator sum, æstimo, cerno. *Adv.* Procul, altè, directè, ad extremum, foràs, planè. *Usus.* Hominem non ex censu, sed moribus & vitâ spectare oportet. Alterius animum ex suo spectare & æstimare. Res ad arma, ad bellum spectat; nil nisi gloriam laudemque spectat; hoc spectant leges, hoc volunt, ut &c. Domus ad mare spectans; *respiciens.* *Vid. Propono.*

Spectrum, i, Gespenst/ Ungeheuer. *Syn.* R. *a* spectando. *Syn.* Idolum, simulacrum, visio. *Us.* Quæ illi idola, nos spectra appellamus.

Specula, æ, eine Warte/ Schillerhäußlein / Wachthütte/ Wachthauß. *Syn.* Vigilum locus, vigiliæ. *Usus.* Tanquam ex aliqua specula prospexi tempestatem futuram. Homines in speculis sunt, observant, ut vos geratis in retinendâ religione. Velut in speculâ hac collocatus, constitutus sum. 2. *Parva spes.* Hac speculâ me sustinebam unicè.

Speculator, Ausspäher / Kundschaffter/ Laurer. *Syn.* Physicus, speculator venatorque naturæ.

Speculatorius, a, um, * zum Ausspähen dienlich. *Usus.* Navigia speculatoria.

Speculor, aris, auskundschafften / ausspähen / auslauren. *Syn.* In speculis sum, excubo, observo. *Adv.* Prope. *Usus.* Omnia ante speculabantur & scrutabantur; multorum te oculi speculantur & aures. *V. Prævideo. Observo.*

Speculum, i, Spiegel. R. *à* speculando. *Usus.* versus, in quibus se velut in speculo quisque possit intueri. Comœdia est imitatio vitæ, speculum consuetudinis, imago veritatis.

Spelunca, æ, Höhle/ Klufft/ Grufft. *Syn.* Specus.

Specus, ûs, Höhle/ Grufft/ Klufft. R. à σπέος.

Sperno, ere, verachten / nichts achten. *Syn.* Refuto, respuo, renuo, despicio, repudio, repello, rejicio. *Us.* Spernit nos, & pro nihilo putat.

Spero, as, hoffen. *Syn.* Spem habeo, spes est, sum in spe, in spe aliquid habeo, spe ducor, inducor in spem, expecto, aspiro, confido, spem pono, spe atque animô incubo, ad spem erectus sum, revivisco, spem propositam habeo, mihi spes est proposita.)(*Despero.* *Adv.* Bene, insipienter, optimè, plurimùm, rectè, saltem, temerè. *Usus.* Spero, & confido te jam valere; jubeo te de me bene sperare, bonô & securô animô esse. 2. *Timeo, vereor.* Si à te, quod non spero, deserar. *Phras.* Bene de te spero. Tantum in te confido, ut omnia in te collocem; omnes meas rationes in te sitas & collocatas habeam; te unum spectem; tuis præcipuè viribus nitar, nihil aliunde expectem; præsidia ad omnes casus omnia in te uno constituam; spes me tenet, alit, sustentat, pascit, fovet, alterum te mihi Parentem fore. Pro mea quidem spe, nisi me spes fallit, ut animus meus auguratur, quemadmodum ipse mihi polliceor, nihil est, quod à te non expectem, & impetrem. Hoc videor mihi esse consecutus, ut optimam spem habere possimus; hoc videor mihi esse consecutus, ut optimâ spe niti possimus. Eo rem perduxisse mihi videor, ut eventum sperare quàm secundissimum liceat. Jacta sunt à nobis fundamenta rei, sic, inquam, ut certa propemodum in spe reliqua sint. Rem, ùt opinor, ita constitui, in eo statu collocavi, in eum statum adduxi, nihil ut contra voluntatem, ut omnia secunda, ut qualia volumus, ut omnia ex nostra voluntate, ut omnia ex animi sententia sperare possimus. Rem, ùt opinor, ita composui, atque conformavi, nihil ut adversum timere possimus.

Spes, ei, Hoffnung. R. ab ἔπομαι, Poët. ἔσπομαι, *sequor; spes enim futura bona sequitur, & expectat.* *Syn.* Boni expectatio, fiducia, firmamentum, cupiditas.)(*Timor. Epi.* Abjecta, bona, certa, exigua, explorata, fallax, firma, incerta, infinita, nova, pertenuis. *Usus.* Eximia, explorata

plorata, certa ſpes ſe oſtendit; tenuis, exigua, extrema, desperata ſpes eſt. Litteræ tuæ ſpem mihi magnam *afferunt*, offerunt, faciunt, oſtendunt, oſtentant; ingentem mihi ſpem præbent, ſubminiſtrant, dant, proponunt, injiciunt; in ſpem recuperandæ libertatis certiſſimam me vocant, inducunt, excitant; in ſpem meliorem me impellunt; ad ſpem me erigunt, rapiunt; ſpe ingenti me complevêre. Spem *concepi* veriſſimam, meliùs deinceps proceſſura omnia; eâ ſpe teneor, ſuſtentor, ea ſpes mihi eſt ſ. in me reſidet, ea in ſpe ſum, eâ præditus ſpe ſum, in ſpem veni ſ. ingreſſus ſum, fore, ut melius procedant omnia. Eam ſpem nactus ſum, in eam ſpem inductus ſum, ea ſpes animum ſubit, eam ſpem video, ad ſpem devolutus ſum ſ. exarſi; ea ſpes me conſolatur, fore, ut ad votum cadant omnia. In te uno, in tuis opibus & humanitate ſpem meam omnem *pono*, repono, repoſitam habeo. In te uno ſpes meas omnes defixi, conſtitui, collocavi; hâc unâ ſpe nitor, hanc unicè ſpem ſequor, eam ſpem veluti in manibus habeo, hâc ſpe inflor, fore, ut nusquam me derelinquas. Tua promiſſa ſpem meam augent, alunt, erigunt, confirmant; ſpe devoravi ea, quæ daturum te recepiſti; ſpe veriſſimâ tuis promiſſis incubo. Siniſter ille eventus & inopinatus ſpes omnium magnopere *debilitat*, remoratur, infringit, extenuat, labefactat; ſpem libertatis propè omnem incidit, præcidit. *Concidit*, inveteraſcit ferè ſpes meliorum. A ſpe animos omnium avertit; ſpem eripit, adimit, tollit, aufert funditùs; de ſpe optima nos dejicit, depellit, deturbat. Spem omnem *perdidimus*, de ſpe decidimus; ſpe caremus; ſpe orbati ſumus propemodùm omni; nunc ſpem omnem licet abjiciamus; vehementer noſtra nos ſpes fefellit, fruſtrata eſt, eluſit; ſpes nos omnis planè deficit; ſpes tota nos deſeruit, deſtituit; eâ ſpe lapſi ſumus. Spem *redintegrare*. Fortaſſe olim dabitur. Juvenis illius virtus ſpem noſtram multùm ſuperavit, vicit. *Phraſ.* Non video, cur ſperes; non video, quare, quamobrem, quâ causâ, quâ de cauſa, quam ob cauſam, quâ ratione inductus, quâ causâ commotus, quô impulſus argumentô ſperas. Tuæ ſpei cauſam me ignorare confiteor. Spei tuæ cauſa me præterit, me fugit, me latet, mihi quidem aperta non eſt; mihi quidem perſpicua, manifeſta, clara, nota, ſatis clara non eſt; perobſcura apud me eſt, explorata mihi non eſt, obſcuritatis apud me habet plurimùm. Quæ te ratio, quid te rationis in hanc ſpem induxit ſ. impulit? Cur in hanc ſpem veniſti? quam rationem ſecutus es? quid effecit, ut ſperares? quæ te duxit aut hortata eſt ſpes? Spem affers eximiam ſummæ virtutis; adducis me ſummam in ſpem eximiæ virtutis; facis, ut ſperem de tua virtute omnia, eaque minima; es tu quidem apud me in egregiâ ſpe virtutis; propè ſingularis es; inclinat animus meus, a te videlicet impulſus, ad optimam ſpem tuæ virtutis eximiæ.

Sphæra, æ, **Kugel / runder Ball oder Kreiß.** *Syn.* Globus. *Uſus.* Habent ſuam Sphæram ſtellæ errantes.

Spica, æ, **Korn-Aehr.** *Epi.* Uberes & crebræ. *Uſus.* Seges ſpicis crebris & uberibus.

Spiculum, i, **ein Pfeil.** *Syn.* Telum, ſagitta. *Uſus.* Craſſus ſpiculis propè ſcrutatus eſt Alpes.

Spicilegium, ii, * **Aehren-Leſung.** *Syn.* Collectio ſpicarum.

Spina, æ, **Dorn-Stachel.** *Epi.* Valida. *Uſus.* Spinas vellere. 2. *Subtilis.* Ratio & preſſa, ſpinæ diſſerendi Dialecticæ.

Spinoſus, a, um, **dornicht / ſtachelicht.** *Syn.* Durus, aſper. *Uſus.* Spinoſum & ſubtile diſputandi genus. Spinoſa & exilis oratio. *Phraſ.* Aggredienda tibi eſt ſpinoſa illa Dialectica; tortuoſum illud diſputandi genus tibi omninò complectendum eſt. Compellêris vel invitus in anguſtias illas & dumeta Dialecticorum; vellendæ tibi erunt ſpinæ illæ, illæ partiendi & dividendi contorſiones. Illæ Orationis contortiones, breves & acutæ concluſiuncuiæ, diſſerendi ſpinæ ac acerbitas multum tibi negotii præbebunt.

Spira, æ, * gewundener Kreiß / Circulächte oder rundlichte Krümmung / Kringel. *Usus.* Anguis se in spiram colligit.

Spirabilis, e, das Athem oder Leben bringt. *Syn.* Flabilis, animalis. *Usus.* Hæc spirabilis animalisque natura, cui nomen est aër.

Spiratio, nis, das Athemen / Athemholung / Lufftschöpffung. *Usus.* Animalia spiratione aëris sustentantur.

Spiritus, ûs, Athem / Geist / Leben / Lufft. *Syn.* Vapor sanguinis purissimus. *Epi.* Angustior, cœlestis, communis, contaminatus, divinus, extremus, infinitus, liber, minimus, tranquillus, regius, jucundus, vilis, vitalis, tribunicius. *Usus.* Spiritus per omnes arterias funditur. Vita corpore & spiritu continetur. 2. *Respiratio, spiratio, anhelitus.* Ad extremum nullum unquam tranquillum & otiosum spiritum duxi. Animæ intercluſio, angustiæ spiritus. Extremô spiritu confectus & exanguis. 3. *Vita.* Spiritum alicui eripere & auferre. Patriæ reddere spiritum. 4. *Aer.* Potestne tibi hujus cæli spiritus esse jucundus? In puero refert, ex quâ affectione cæli primum spiritum duxerit. 5. *Elatio animi, tumor, fastus, inflatio,* Auffgeblasenheit / Rüstung / Hochmuth. Res gestæ nescio quos spiritus ei attulerunt. E rebus gestis magnos spiritus sumpsit. Gestientes & ferociter exultantes spiritus comprimere, contundere.

Spiritus Sanctus, der Heilige Geist. *Phras.* Ille immensus atque sempiternus spiritus, cujus afflatu atque numine omnia sustinentur & conservantur, humanæque mentes divinis sensibus afficiuntur; certissimum pauperis vexati atque afflicti præsidium; tutissimum inopis in calamitate propugnaculum; turbinis atque procellæ perfugium; jucundissimum ad æstus ardorem depellendum omnibus, qui ejus clementia nituntur, umbraculum; qui animis nostris gratiæ suæ rorem ubertim instillat.

Spiro, as, athemen / Lufft schöpffen / blasen / leben und weben / wehen / weben. R. q. ἀείρω ἀέρα, *haurio aerem.* *Sy.* Spiritum duco, animam duco, vivo. *Usus.* Mens Platonis adhuc in ejus scriptis spirare videtur. Dum spirabo, dum animam de cælo ducam, tui meminero.

Spissè, dicklich. *Syn.* Ægrè, difficulter, vix.

Spissus, a, um, dick / beschwerlich. *Syn.* Densus, difficilis. *Usus.* Spissum sanè opus & operosum. Omnia adhuc tarda & spissa.

Splendeo, ére, glänzen / schimmern. *Syn.* Luceo, fulgeo, mico. *Usus.* Virtus splendet in tenebris, per seque lucet semper & illustratur.

Splendidè, ansehnlich / herrlich. *Syn.* Amplè, magnificè, illuminatè. *Usus.* Splendidè accipere aliquem.

Splendidus, a, um, ansehnlich / vortrefflich / herrlich. *Syn.* Magnificus, delicatus. *Usus.* Vir ornatissimus & splendidissimus. Nihil in Curii domo ornatum vel splendidum præter ipsum. *V. Magnificus.*

Splendor, is, Glantz / Scheinbarkeit / Vortrefflichkeit / Ansehen. *Syn.* Nitor, claritas, dignitas, deliciæ. *Usus.* Imperii nostri splendor gentibus omnibus lucet. Omnia ad splendorem & gloriam revocare. Dignitatis suæ splendorem obtinere. Habet maximum splendorem virtus. Antiquæ virtutis splendor obsolevit moribus nostris deformatus, deletus, maculatus. Splendore nominis ejus & virtutis capti cives. *Phras.* Honestissimi homines, summô splendore præditi; quorum dignitas omnium oculos perstringit; sumptibus & publicâ magnificentiâ propè extra modum exeuntes; lectis cælatis, laqueatis, ædibus omni luxu & opulentiâ instructis, amplè ac magnificè exornati, glorioſi & magnifici.

Spoliatio, nis, Plünderung / Beraubung. *Syn.* Privatio, direptio. *Usus.* In tanta spoliatione omnium rerum.

Spoliator, is, Rauber / Freybeuter / Plünderer. *Syn.* Prædo, direptor.

Spolio, as, berauben / plündern.)(*Orno.* *Syn.* Exuo, nudo, denudo, orbo, despolio, privo, spolia detraho, eripio, detraho. *Usus.* Apollonium omni argento spoliâsti, depeculatus es. Nihil illô spoliatius, nihil egentius. *Vid. Privo.*

Spolium, ii, Raub / Beute / Ausbeute / geplündert Gut. R. ex Gr. σύλα, σύλη, *quidquid hosti detrahitur.* *Epi.* Cruentum.

tum, novum, pulcherrimum. *Syn.* Exuviæ, præda. *Usus.* Cruenta alicui spolia detrahere. Magna spolia ex hoste cœpimus. Aliorum spoliis suas opes augere turpe. *V. Præda.*

Sponda, æ, eine Seite des Betts / Bett-Bret / Span-Bett. *Syn.* Lecti latus.

Spondeo, ére, verheissen / zusagen / versprechen. *Adv.* Vehementer. *Syn.* Promitto, confirmo, sponsionem facio. *Usus.* Tibi dependendum est, quod pro illo spopondisti. Id spondeo, inque me recipio. Sponsionem meam interpono. Quibus honores & præmia spopondisti.

Spongia, æ, Schwamm. *Usus.* Spongiâ extergere sanguinem.

Sponsa, æ, Braut. *Usus.* Sua cuique sponsa, mihi mea. Quæ uni ex Curiatiis desponsa fuerat à Parente.

Sponsalia, ium, das Versprechen / Verlöbniß. *Syn.* Sponsio & repromissio nuptiarum, & quæ ad sponsam spectant. *Usus.* Sponsalia facere.

Sponsio, nis, Verheissung / Versprechung / Zusag. *Syn.* Sponsum, omnis stipulatio & promissio. *Usus.* Coëgit eum sponsionem facere. Sponsione me lacessivit. Aliquem in angustissimam formulam sponsionis includere. Vincere sponsionem. Sponsione vincere. Grandi sponsione vinciri.

Sponsor, is, Bürg. *Syn.* Præs. *Usus.* Pompejus idem mihi de voluntate Cæsaris sponsor, & de meâ testis. Tulliola præmium postulat, me sponsorem appellat. Marcellus pro Mario sponsor est factus.

Sponsum, i, Verheissung / Zusag. *Syn.* Sponsio.

Sponsus, i, Bräutigam.

Sponte, freywillig ungezwungen / aus eigenem Trieb / von sich selbst. *Syn.* Ultrò, suâpte naturâ, suâpte, vi suâ, suâ voluntate, suô judiciô. *Usus.* Suâ sponte, quò impellimus, inclinat. *Phras.* Suâ sponte venit; suôpte nutu & pondere ultrò se mihi obtulit; nullius coactu, voluntarius, suô judiciô, sciens ac prudens, voluntate venit; nullius adminiculis, nullius hortatu, impulsu, invitatu, suâpte affuit. *V. Libenter.*

Sporta, æ, * Zöger / geflochtener Korb. *Syn.* Vasis genus, quasi fiscella.

Spuma, æ, Schaum. *R. a* spuendo. *Usus.* Spumas agebat in ora, ardebant oculi.

Spumosus, a, um, * Schaum. *Usus.* Spumosum littus.

Spumo, as, schäumen. *Usus.* Spumans ex ore scelus, anhelans crudelitatem.

Spuo, ere, speyen. *Syn.* Salivam emitto.

Spurcè, schändlich. *Syn.* Obscœnè, fœdè, turpiter, flagitiosè.

Spurcus, a, um, schändlich. *Syn.* Lutulentus, impurus, obscœnus, turpis. *Usus.* Tempestas spurcissima. *Vid. Turpis.*

Sputum, i, Speichel.

Squaleo, ére, voll Koth seyn / unsäthig / schmutzig seyn.)(*Niteo. Syn.* Sordeo, mæreo, afflictor. *Usus.* Squalebat civitas, erat in luctu Senatus.

Squalidè, unartig / unsätig / schmutzig.

Squalidus, a, um, unsauber / unsätig / schmutzig. *Syn.* Horridus, incultus, sordidus. *Usus.* Domus, oratio squalidior, sine nitore. *V. Sordidus.*

Squalor, ris, angesessener Koth / Schmutz / Unflath / Scheußlichkeit. *Syn.* Sordes, mœror. *Usus.* In luctu & squalore jacere. Squalore obsitus reus. Spectaculum tanti squaloris, luctûs, sordium. *V. Sordes.*

Squamma, æ, Schuppen.

Squammosus, a, um, schuppicht.

Squilla, æ, Meer-Krebs / Meer-Zwiebel. *Proverb.* E squilla non nascitur rosa.

Stabilio, ire, bestättigen / zu Stand richten / errichten / auffrichten. *R.* à stando. *Syn.* Firmo. *Usus.* Rempubl. leges, libertatem stabilire. Pedem stabilire in suo. *V. Firmo.*

Stabilis, e, beständig / dauer- und währhafft. *Syn.* Firmus, constans, immutabilis, multùm firmitudinis habens, qui in stabilitate est, immortalis, certus, perennis, perpetuus, proprius, habens aliquid stabilitatis, fixus, fundatus, optimè constitutus.)(*Lubricus, incertus. Usus.* Nulla domus tam stabilis, tam firma, tanta temporis diuturnitate confirmata, tam robusta & stabilis est, quæ non posset odiis dissidiisque everti. Maneat hæc stabilis & fixa sententia. *V. Constans.*

Stabilitas, tis, Beſtändigkeit / Dauerhafftigkeit / Währung. *Syn.* Firmitas. *Uſus.* Respublica quaſſata, multa amiſit præſidia ſtabilitatis ſuæ. Quis corporis firmitate aut fortunæ ſtabilitate confidat? Amicitiam non adolescentulorum more, ardore quôdam & impetu amoris, ſed ſtabilitate & conſtantia judicemus. *V. Conſtantia.*

Stabulor, ari, * im Stall ſtehen. *Uſus.* Stabulatur pecus melius ad hybernos exortus.

Stabulum, i, Stall / Stallung. *Uſus.* Paſtorum ſtabula.

Stadium, ii, eine Griechiſche Meil Wegs / Lauff-Bahn / Renn-Platz / *Syn.* Spatium 625. paſſuum. *Uſus.* Is locus circa Romam eſt ſtadia triginta. Multa ſtadia confecit. 2. *Curriculum*, *ſpatium*, *ſtudium*. Qui ſtadium ingreditur, ſtadium currit, contendere debet, ut vincat. In ſtadium artis Rhetoricæ prodire non audet.

Stagno, as, überlauffen / auffſchwellen / überſchwemmen. De aquâ, quæ nec effluit, nec ſorbetur.

Stagnum, i, ein See / Teich / ein ſtillſtehend Waſſer.

Statarius, a, um, ſtandhafft. *Syn.* Qui ſtat; firmus, ſtabilis permanet. Item, qui in dicendo agendove geſtu, motuque utitur moderato. *Uſus.* Statarius & ſermonis plenus orator. Pugna ſtataria.

Statera, æ, Waage / Schnell-Waage / Gold-Waage. *Syn.* Libra, trutina. *Uſus.* Non aurificis ſtaterâ, ſed populari judiciô rem examinare.

Statim, bald / alsbald / ſtracks / flugs. *Syn.* Continuò, illicò, mox, quàm mox, protinus, jam jamque, quamprimùm, confeſtim, actutum, è veſtigio, repentè, ſine ulla mora, nullâ interpoſitâ morâ, ſine excuſatione, abjectâ omni cunctatione, primô quôque tempore, extemplò, haud cunctanter, properè, perniciter, nullâ interpoſitâ dubitatione. *Uſus.* Ut me ſalutavit, ſtatim abiit. *Phraſ.* Statim tua mandata exequar; omni morâ abjectâ, ne minimô temporis ſpatiô interjectô, ad nutum, primô quôque tempore, ſimul ac potuero, rem perficiam. Punctum temporis non morabor, nox nulla intercedet; celerrimè, maturè, ſine mora mandata exhauriam.

Statio, nis, Stand / Stelle / Platz und Ort. *Syn.* Manſio, & locus, in quo naves ac milites ad tempus tutò ſtare poſſint. *Uſus.* Stationes diſponere; cohortes in ſtatione habere, in ſtationem educere; ſtationes ingruente hoſte in caſtra ſubducere; ſtationes agere. Submiſſis manipulis aliquot ſtationes firmare. Athenis nunc ſtatio placet.

Stativa, orum, Quartier / geſchlagen Lager / Stand-Lager. *Syn.* Statio. *Uſus.* Stativa miles noſter habet opima. Militem in ſtativis habere.

Stativus, a, um, auffgeſtellt zur Wacht. *Syn.* Firmus. *Uſus.* Hæc mea cuſtodia eſt, hoc meum præſidium ſtativum.

Stator, is, Stadt-Diener / Stadt-Knecht / Weybel. *Syn.* Nuncius, apparitor, tabellarius. *Uſus.* Litteras â te ſtator tuus mihi attulit.

Statua, æ, eine Bild-Säul / Ehren-Säul. *R.* à ſtatuendo, *vel* ſtando. *Epi.* Equeſtris, pedeſtris, nuda, palmaris, perſimilis, aliena, publica, turmalis, inaurata. *Syn.* Signum, imago, forma, ſpecies, ſimulacrum. *Uſus.* Senatus ei ſtatuam auream decrevit, poſuit, ſtatuit, fixit, locavit, conſecravit, collocavit. Statuam alicujus evertere, diſſipare, affligere, deturbare.

Statuo, ere, beſtellen / ordnen / beſchlieſſen. *Syn.* Conſtituo, delibero, decerno, ſancio. *Adv.* Certè, exploratiùs, faciliùs, honeſtiùs, omnino, prorſus, rectè, regiè. *Uſus.* Ut de Cæſaris actis cognoſcerent, ſtatuerenr, judicarent. Rerum omnium jura ſtatuere. 2. *Conſeo*, *puto*, *judico*. Ego quidem ita ſtatuo, nihil eſſe. Ego te parentem ſtatuo fortunarum mearum. 3. *Pono*, *colloco*. Statuite documentum, ne qui &c. Victori trophæum, ſtatuam collocare & ſtatuere. *V. Conſtituo.*

Statura, æ, Leibs-Länge. *Syn.* Figura corporis parva vel magna, brevis vel procera. *Uſus.* Corporis figura, forma, ſtatura appoſita ad dignitatem. Corpus magnitudine eximium. Viſu & ſpecie æſtimantibus vir magnus.

Status, a, um, gewöhnlich / angeſetzt / beſtimmt / gewiß anberaumt. *Syn.* Solennis, ſtatutus, certus. *Uſus.* Stati dies. Statæ & ſolennes cæremoniæ.

Sta-

Status, ûs, Stand/ Zuſtand. *Syn.* Ampliſſimus, bonus, certus, moderatus, & concors civitatis, tranquillus, tolerabilis, priſtinus, quietus, & placatus, erectus & celſus Reipub., deterior, perturbatus, mediocris, incertus fortunæ. *Syn.* Conditio, fortunæ conditio, ordo, locus, caſus. *Uſus.* Scio, quis noſter ſit ſtatus, res noſtræ quemadmodum habeant. De totius urbis dignitate, ſtatu, commodis agitur. Nihil ſemper ſuô ſtatu manet. Reipubl. ſtatum *fundare*, collocare. Viri ſapientis eſt eundem vitæ ſtatum usque ad ſenectutem *tenere*, retinere, tueri; in eodem ſtatu, quô primùm conſtitutus fuerat, conſiſtere. Ita animum comparet vir ſapiens, ut nullis hominum vel fortunæ inſidiis de ſtatu ſe ſuo *dejici*, deduci, dimoveri patiatur. Virtutis ſtatum mali mores labefactant, convertunt, convellunt. Nunquam de ſtatu dignitatis meæ *decedam*, diſcedam, declinabo; nunquam, quod ſpero, hunc ſtatum amittam, ex hoc ſtatu concidam. Ex incertis & perditis rebus in meliorem ſtatum Respub. *revocatur*; in ſtatum priſtinum reſtituitur, redit. Priſtinum ſtatum recuperat. 2. *Standi actus.* In omni motu & ſtatu moderationem tenet. *Phraſ.* Vide, quis ſit rerum noſtrarum ſtatus; quanta rerum varietas; ut ſe negotia noſtra habeant; quem in locum deducta ſit res; qui curſus rerum, qui exitus futurus ſit; quemadmodum ſe res habeant; quæ ſit forma reipubl. quæ fortuna, quæ conditio.

Peſſimus eſt rerum noſtrarum ſtatus; omnem non modò ſuccum & ſanguinem, ſed etiam colorem & ſpeciem dignitatis priſtinæ amiſſimus; tanquam ſi nox quædam offuſa eſſet rebus noſtris, ita in tenebris ruunt & miſcentur omnia; Quantâ in rerum converſione ac perturbatione, quo temporum motu verſemur, vides. Deterrimô ſtatu ſumus; in propinquo eſt ſervitus, vel interitus; in tanto diſcrimine civitatis, everſis rebus omnibus, inclinatis & turbulentis; in hoc incendio Reipub. rebus tam trepidis, arctis & dubiis non ſanè tranquillò uavigamus, ſed jam procellis aliquot penè ſubmerſi ſumus.

Optimus eſt civitatis ſtatus; è ſuperiorum temporum caligine & tenebris lucem aliquam in Republ. reſpicere cæpimus; Respubl. in veterem dignitatem & libertatem vindicari, reſpirare, reflorescere videtur. Res ſuum ſtatum tenent; æquabiliùs & conſtantiùs ſe res noſtræ habent, meliùs fluunt. Respub. turbata in tranquillam redigitur, reviviſcit, caput attollit.

Stella, æ, Stern. *R.* à ſtando, *quòd* ſtellæ ſtare *videantur*. *Epi.* Illuſtris & perlucida, micans, ſalutaris, præclara.)(Infima, terræque proxima, obſcurior & caliginoſa, parva, terris finitima. *Syn.* Sidus, aſtrum, formæ igneæ, flammæ cæleſtes, fulgor, luces, lumen. *Uſus.* Stellæ immutabilibus ſpatiis ab ortu ad occidentem commeant, Studioſè Chaldæi ſtellarum magnitudines, intervalla, curſus inquirebant. Mundum ſignis & luminibus ornavit Deus. Lucidi ſtellarum globi.

Stellatus, a, um, geſtirnt/ beſtirnt.

Stelliſer, a, um, Idem. *Syn.* Stelliger. *Uſus.* Cæli ſtelliferi curſus.

Stercoro, as, düngen / mit Miſt bedüngen/ bepferchen. *Syn.* Oblino, ſtercus per agros ſpargo, & ſterno.

Stercus, oris, Miſt/ Düngung / Koth. *R.* à *Græc.* σκώρ, *vel ab* abſtergendo. *Uſus.* Nolo ſtercus curiæ dici Glauciam.

Steriliſ, e, unfruchtbar. *Syn.* Nihil ferens.

Sterilitas, tis, Unfruchtbarkeit.)(*Fertilitas Uſus.* Sterilitas agrorum, frugum inopia, annonæ caritas.

Sterno, ere, ſtreuen /zu Boden werffen. *R.* à *Græc.* ſορέω, ſορεννύω. *Syn.* Conſterno. *Uſus.* Genialem lectum ſternere.

Sternutamentum, i, das Nieſſen. *Uſus.* Superſtitioſi etiam ſternutamenta obſervant.

Sterquilinium, ii, Miſtlache/ Miſthauſe. *Uſus.* Heu tu leno, ſterquilinium publicum.

Sterto, ere, ſchnarchen/ hart ſchlaffen. *Syn.* Arctè & graviter dormio. *Vid. Dormio.*

Stigmaticus, a, um, gebrandmercket. *Syn.* Servus compunctus notis Threjiciis, ſtigmaticus.

Stillicidium, ii, * die Trauffe / Dachtrauffe. *Uſus.* Jura ſtillicidiorum.

Stillo, as, trauffen/ tröpffeln. *R.* à *Gr.* σαλά-

σαλάζω. *Usus.* Stillantem sanguine pugionem protulit.

Stimulo, as, **stupffen / anspornen / reitzen / antreiben.** *Syn.* Stimulum adhibeo, vel admoveo; pungo, excito, incito, curam affero. *Usus.* Evelle mihi sctupulum, qui me dies noctesque pungit, ac stimulat. Cessantem ad agendum stimulo. *V. Excito. Impello.*

Stimulus, i, **Stachel / Gärte; Reitzung / Antrieb.** *Syn.* Aculeus, incitamentum. *Usus.* Illecebræ libidinum multæ, industriæ & laboris stimuli. Stimulos alicui adhibere, ignes admovere. Stimulô fodere, concitare aliquem.

Stipatio, nis, **das Umgeben / Umringen / Geleit / Convoy.** *Syn.* Comitatus.

Stipator, is, **Trabant / Leib-Diener.** *Syn.* Apparitor, satelles.

Stipendiarius, ii, **das Steuer geben muß / steuerbar.** *Syn.* Vectigalis. *Usus.* Vectigales & stipendiarios populos multos habemus.

Stipendium, ii, **Steuer und Schatzung / Kriegs-sold.** *R. q.* stipipendium, *à* stips, & pendo. *Epi.* Annuum, menstruum. *Syn.* Tributum, vectigal. *Usus.* Civitatibus Galliæ stipendium imposuit Cæsar. Solvêre stipendia, pendunt, dependunt, persolvunt civitates. Multis stipendium remissum est. Bene meritos suô stipendiô fraudare iniquum. 2. *Ad rem militarem pertinet.* Stipendia bellô merere. Victori stipendium decernere, dare, numerare; stipendiô afficere, remunerare. Animus mihi est solutus, tanquam emeritis confectisque stipendiis. *Phras.* Stipendia militi ritè solvuntur; militaria æra ritè procedunt; assignatus æris numerus rectè dependitur, dividitur; dignam emeritis stipendiis mercedem damus; opulenta sanè ac pinguia stipendia facit miles noster; magna operæ pretia meretur, magnô meret.

Stipes, itis, **Stock / Pfahl / Zaunstecke.** *R. à Græc.* στύπος. *Syn.* Truncus. *Usus.* Non hic homo est, sed stipes. Teretes stipites, ab summo præacuti & præusti.

Stipo, as, **verschoppen / verstopffen / dicht vermachen.** *R. a Græc.* στύφω. *Syn.* Constipo, circumvallo. *Usus.* Antonius Senatum armis stipavit. Amicorum, armatorum, improborum gregibus stipatus.

Stips, is, **Steuer / Beysteuer / Allmosen / Gnaden-Geld.** *Syn.* Pecunia, quæ vel in ærarium reponitur, vel diis offertur, vel mendicis erogatur. *Usus.* Stipem colligere, spargere, cogere.

Stipula, æ, * **Halm / Stengel / Stopffel.** *Usus.* Stipula levior.

Stipulatio, nis, **erforderte Zusag / Angelöbnis.** *Syn.* Promissio in jure. *Usus.* Pacta, conventa, stipulationes. Pecunia ex stipulatione debetur.

Stipulator, is, **Heischer oder Anforderer einer verbindlichen Verheissung.**

Stipulor, aris, **ihm angeloben lassen.** *Syn.* Postulo mihi aliquid promitti solenni formulâ restipulandi, *Vid. Tolliceor.*

Stirpitus, **von Grund aus.** *Usus.* Radicitus, stirpitus aliquid extrahere.

Stirps, is, **Pflantze / Stamm / Wurtzel.** *R. à Græc.* στερφός, *firmus.* *Syn.* Planta. *Usus.* In seminibus causa est arborum & stirpium. 2. *Truncus, caudex.* Quod è terra ortum, stirpibus nititur suis. 3. *Origo, caput, initium.* Stirps ac semen malorum omnium. Stirps juris â naturâ repetenda est. 4. *Genus, familia.* Ex antiquissima stirpe oriri, stirpe generosâ proficisci. Ambo stirpis ejusdem sunt & familiæ. Improbitate suâ stirpis suæ gloriam inquinat, contaminat. Stirps illa optima plurimùm degenerat. *V. Genus.*

Stiva, æ, **Pflugstertze.** *Syn.* Manica aratri. *Usus.* Homines de stivâ.

Sto, as, **stehen.**)(*Sedeo. Adv.* Constantiùs, consultò, diutiùs, occultè, paulisper, planè, pulcherrimè. *Syn.* Consisto, sum. *Usus.* Contra aliquem stare. Stare ab aliquo, cum aliquo, ejusque partes tueri s. suscipere. 2. *Permaneo, perduro, vigeo, servo.* Stamus animis. Utinam staret Respubl. quô steterat locô! Stare fide, promissis, conditionibus, conventis, jurejurando. 3. *Consentio, sum contentus.* Stabo judiciô tuô, opinione tuâ ac sententiâ. Stat sententia, hominem deserere. Per me, per illum non stat, quò minùs id fiat. Stabamus pulcherrimè; res nostræ locô optimô stabant. 4. *Consto.*

Ea victoria Cæsari multô sanguine stetit. 5. *Datur.* Modo nobis stet illud: nihil esse, quod &c.

Stoicè, auff stoische Art und Weise / stracks und ernstlich. *Syn.* Severè, Stoicorum more, austerè.

Stoicus, i, der stoischen Secte zugethan. *Syn.* Genus Philosophorum. *Epi.* Acutissimus, perfectissimus, severus.

Stola, æ, allerley Kleidung. Vestis, muliebris genus.

Stolidè, unsinnig / thörlich / unklug. *Usus.* Homo stolidè ferox.

Stolidus, a, um, thöricht / närrisch. *Syn.* Stupidus. *Usus.* Quietum, nihil agens, & quodammodo stolidum hominum genus. *V. Stupor.*

Stomachor, aris, Verdruß schöpffen / ungehalten seyn / sich entrüsten / erzürnen. *Syn.* Indignor, indignè patior, fero molestè, irascor. *Usus.* Amariorem eum senectus facit, fastidiosè stomachatur omnia. *V. Indignor ægrè.*

Stomachosè, verdrüßlich / unwillig / zornmüthiglich. *Syn.* Iracundè.

Stomachosus, a, um, verdrüßlich / zornmüthig / unwillig / unleidig. *Syn.* Iracundus. *Usus.* Acumen stomachosum, frigidum, submorosum. *V. Iracundus.*

Stomachus, i, der Magen. *Syn.* Gula seu guttur 5 gulæ extremum, per quod & in quod labitur cibus, ut concoquatur. *Epi.* Languens. *Usus.* Stomachi calore etiam ostrea concoquit. Esse stomachô languente. Consuetudo malorum diuturna jam callum stomacho meo induxit. 2. *Bilis, ira*, Zornsucht / Unwille / Unlust. Querula tua epistola stomachum mihi movit, fecit. Cave, ne in stomachum in te erumpam. Iracundiâ exarsi & stomachô. Stomachum omnem jam funditùs perdidi. Nôsti stomachi mei fastidium. Risi in stomacho. *V. Ira.*

Strabo, nis, Schieler / der scheel sihet. *Syn.* Qui oculis est perversis.

Strages, is, Niederlag in einer Schlacht. *R. q.* strates, *à* sterno. *Epi.* Horribilis, *nocturna.* *Syn.* Clades. *Usus.* Quas ille strages edidit, dedit, fecit! Ruinæ similem stragem, quàcunque pervasit, dedit. Per stragem lapidum & ruinas enisus in muros miles.

Stragula, vestis, allerley Deckzeug. *Syn.* Stragulum.

Stragulum, i, allerley Deckzeug. *Syn.* Peristroma. *Epi.* Textile, pictum. *Usus.* Collocavit hominem in lectulo pulcherrimo, textili stragulô, magnificis operibus picto.

Stramen, inis, Stroh.

Stramentum, i, Streue. *Usus.* Calæ stramentis tectæ. Somnus quiesque in stramentis erat.

Strangulo, as, würgen / sträugeln. *R. à Græc.* στραγγαλόω *Syn.* Faucibus premo, suffoco, ango. *Usus.* Patrem strangulavit, fauces ejus interstrinxit.

Stranguria, æ, Harn-Winde. *Syn.* Dysuria.

Stratagema, tis, Kriegs-List. *R. à Gr.* στρατήγημα.

Stratum, i, Streue / Lager / Bett. *Syn.* Peristroma. *Usus.* Strata pulcherrima.

Strenuè, tapffer / strenglich. *Syn.* Naviter, fortiter. *Usus.* Ædificat, agit strenuè.

Strenuus, a, um, tapffer / gestreng / mannvest. *R. à Græc.* στρηνὸς, *acutus.*)(*Ignavus.* *Usus.* Vir erat strenuus, ad labores impiger, manu promptus, in periculis interritus & ardens. *V. Generosus.*

Strepitus, ûs, Geräusch / Getöß / Getümmel. *Epi.* Forensis, ingens, reconditus. *Syn.* Sonitus, stridor. *Usus.* Hic tibi strepitus, crepitus, fremitus, clamor tonitruum. *Thras.* Ingens inde strepitus, & horribilis fremitus armorum. Cum horrendo fragore strepitus editus est, extitit; ingens armorum strepitus ad cælum ferebatur. Tumultuantium fremitus obstrepentibus ventis ab hoste exaudiri non poterat.

Strepo, ere; rauschen / mit den Füssen ein Geräusch machen. *R. à Græc.* στρέφω, *verto.* *Syn.* Rixor, jurgor. *Usus.* Cùm Achivi inter se cæpissent strepere.

Strictè, eng / gar genau.)(*Laxè.* *Syn.* Restrictè, arctè. *Usus.* Strictè observa, ne plus reddas, quàm acceperis.

Strictim, kurtz / mit wenig Worten. *Syn.* Compressiùs. *Usus.* Strictim alia

& breviter; alia copiosissimè dicentur.

Strideo, ere, * kirren/girren oder knirschen. *Usus.* Stridebant cardines.

Stridor, is, Geräusch/ das Girren/ Knirschen/ Pfeiffen. *Syn.* Strepitus. *Epi.* Densus, horrifer. *Usus.* Ne ferræ quidem stridorem ferebat.

Strigilis, is, Striegel/Roß-Kamm.

Strigosus, a, um, sehr mager/ hager/ fast dürr. *Syn.* Gracilis, tenuis, exhaustus. *Usus.* Oratio strigosior.

Stringo, ere, fassen/ zusammen klemmen/zusammen stricken und drücken. *Us.* Nullum vinculum ad stringendam fidem, jurejurando est arctiùs.

Strix, gis, ein scheußlicher Nacht-Vogel/ Uhu/ Hex. *Syn.* Nocturna quædam avis, infausta.

Strophium, ii, Schnuptuch/Brusttuch/ Brustkoller.

Structor, is; Werckmeister/ Baumeister/ Fürschneider. *Syn.* Minister ad cibos struendos, mensamque instruendam.

Structura, æ, ein Bau/ das Gebäu. *Syn.* Compositio, constitutio, coagmentatio. *Syn.* Structura verborum.

Strues, is, ein Brieg/ Holtz-Hauff/ Scheiter-Hauff. *Syn.* Cumulus seu moles, ùt tignorum.

Struma, æ, Kropff/schwammichtes Halß-Gewächs. *Syn.* Tumor colli. *Usus.* Qui exsecant pestem aliquam tanquam strumam civitatis.

Struo, ere, bauen/ auffbauen/ zusammen setzen. *Syn.* Molior. *Usus.* Alicui pestem, insidias, calamitatem, perniciem struere. Aciem, domum structè struere. Componere verba & struere.

Studeo, ére, fleissig und emsig seyn/ studieren. *R. à Græc.* σπουδάζω. *Adv.* Summè, vehementer, exquisitiùs litteris. *Syn.* Operam do, studium in aliqua re pono, colloco. *Usus.* Laudi, gloriæ, virtuti, pecuniæ, voluptatibus, rebus novis studere. 2. *Faveo.* Pompejo Crassus studet. Omnes ei student, omnes adjuvant. 3. *Opto.* Studeo scire, quid egeris. Ego illum ulciscì non studeo. *Phras. Studere alicui disciplinæ.* Meam operam ad hæc studia jam inde â puero contuli; in hoc studio meam operam dudum consumpsi, collocavi; meam operam his studiis dedi. Hanc doctrinam, hanc studiorum rationem ab ineunte ætate sum secutus, colui diligentissimè. A puero hæc me scientia delectavit, illi à teneris devinctus s. deditus fui; à teneris in hoc studiorum genus incubui. Hoc studium unicè me delectat, capit, tenet, mihi placet. Uni huic meas vigilias dicavi, dedi, tradidi, addixi, dicatas volui.

Studeo noctu. Nocturnas vigilias ad diurnum studium adjungo. Ad studia etiam noctis aliquantulum assumo, decerpo, sepono. Studiorum causa etiam noctem pervigil, pervigilem ago. Somni partem mihi detraho, eripio.

Studeo diligenter. Nunquam studia intermittis, aut usum studiorum; nunquam te à studio sejungis. Totus es in studiis. Noctem cum die studendo conjungis. Tua studiorum sitis, tua legendi sitis nunquam extinguitur, satiatur, expletur. Assidue studia colis, exerces, tractas. Nimius es in studiis. Nimia studiorum cupiditate flagras, exæstuas. Immoderatè, intemperanter te studiis indulges. Nimium laboriosè studia tractas. Sustines laboris, plusquam satis est, in studiis tractandis s. exercendis. Sic in studiis elaboras, evigilas, ut vires imminuas s. exhaurias, consumas, debilites, infirmes, affligas. Modum in studiis non retines, servas. Libros de manibus nunquam deponis, assiduè in manibus habes, volvis, legendo conteris, evolvis, tractas. Præter modum; supra, extra, ultra modum; minùs moderatè studiis vacas.

Studiô, mit Fleiß/ mit Ernst. Studiô id fecit; consultò, certô judicio; dedita operâ, de industriâ, consilio, sedulò, sciens, prudens, ex composito, ex destinato, compactô id egit, dixit.

Studiosè, fleissiglich/ emsiglich/ mit Fleiß und Ernst. *Syn.* Cupidè, studiò, diligenter. *Usus.* Studiosè, naviter, diligenter negotium curare.

Studiosus, a, um, fleissig/ emsig. *Adv.* Mirè, valdè, summè. *Syn.* Cupidus, amans, observans, qui litteris delectatur, cui aliqua res in studio, qui studio est alicujus, alicujus rei studiô prædi-

tus, flagrans. *Usus.* Homo est existimationis meæ & laudis, mei studiosissimus, mei perstudiosus & fautor. Habet multos sui studiosos. Vir dicendi, doctrinæ, eruditionis studiosus.

Studium, ii, ernstlicher Fleiß / Emsigkeit. *Epi.* Acre, admirabile, ardens, commune, desidiosum, divinum, eximium & singulare, flagrans, incredibile, insigne, languidius, mediocre aut obscurum, mirificum, par, populare, pristinum, rectum, regale, stultum, tantum, totum. *Syn.* Opera, labor. *Usus.* Studium suum & operam arti alicui tradere, dicare, addicere; in arte aliqua studium suum locare, collocare, ponere, consumere. 2. *Litteræ.* Litterarum studiis mirè *tenetur*; studio sapientiæ flagrat, ardet, incenditur, inflammatur; ad studia litterarum se totus contulit. Studia diligenter exercet, colit, celebrat. Naviter ad doctrinarum studia *incumbit*; in scientiis studium omne ponit, adhibet; tempus omne & ætatem in studiis consumit, conterit, exigit. Doctrinæ studia nunquam *intermittet*, omittet, abjiciet, deseret, deponet; iis salutem non dicet, nuncium bonis litteris non mittet, alio suam industriam nunquam traducet s. transferet. Silent equidem & obsolescunt inter arma doctrinarum studia, nihil tamen ejus studium franget; nullius tumultus hunc discendi ardorem restinguet, ab his studiis abducet. *Reperet* intermissa paulùm studia; ad disciplinas se referet, revocabit. Repetet, recolet, renovabit superiora studia. 2. *Voluntas, animus, ardor, amor, cupiditas, benevolentia.* Populi studia sibi multô artificiô, arte, simulatione conciliat. Studia in te mea & officia facilè perspicies, nec minora à te studia expecto. Studium suum alicui *navare* & operam, alicui profiteri, dicare, declarare. Maximâ voluntate & studiô erga aliquem esse, ferri. Ad aliquem sua studia conferre. Populi studia *amittere*, impedire; populi studiis obsistere. Multùm de veteri tuo studio detractum sentio. Prætermittis, deposuisti pristina tua erga me studia & officia. *Phras. Studia paulum intermittere.* Feriari licet à studiis; animum à studiis abducere, avocare; deponere studiorum onus; labores parumper dimittere, remittere; levare animum studiorum onere pressum. Danda est vacatio à studiis, Nisi animus relaxatur à studendi contentione; si nulla vacatio, cessatio, intermissio concedatur, nocebit plurimùm incitata illa studendi aviditas.

Studia intermissa repetere. Ad sua se studia referre, conferre; ad studiorum usum & consuetudinem redire; cum Musis in gratiam redire; intermissas operas studiis reddere; revocare se ad industriam priorem; novum ardorem ad interpellata tantisper studia afferre.

Studiorum summa utilitas. Studia summam utilitatem, emolumentum, fructum, gloriam pariunt. Studiorum utilitatem nulla dies imminuet. Horum utilitas non terminetur spatiô temporis, non definitur ullâ die, in sempiternum spectat s. pertinet; studiis secundæ res ornantur, adversæ sublevantur, adjuvantur. De studiorum utilitate nihil fortuna nihil hominum injuria, ne tempotis quidem longinquitas detrahet, deteret, decerpet.

Stultè, unweißlich / alber / thörlich / närrisch.)(*Sapienter. Syn.* Dementer, insipienter, incautè. *Usus.* Homo stultè arrogans.

Stultitia, æ, Narrheit / Alberkeit / Thorheit. *Epi.* Alta, incredibilis, loquax, media, misera, par, senilis, singularis, summa, superior, tanta. *Syn.* Fatuitas. *Usus.* Non omnis error stultitia est dicendus. Stultitia est insania, id est, inconstantia sanitate vacans. *Phras.* Quæ hæc tua stultitia est? Quâ stultitia occœcatus hæc agitas? In quam amentiam miseram & infelicem incidisti? Quantæ hoc insciticæ est? O delirationem incredibilem! ô stultitiam senilem, dementiam & fatuitatem singularem, quâ te constringendum, abripiendum, deridendum dedisti!

Stultus, a, um, thöricht / närrisch / unweißlich / alber.)(*Sapiens. Syn.* Fatuus, delirus, mente captus, malè sanus, demens, amens, nullius consilii. *Usus.* Hominem stultum magis etiam infatuatis? malo indisertam prudentiam, quàm stultam loquacitatem. Homo stultus & credulus. *Phras.* Stul-

tiorem hoc homine non vidi; perinde desipientem, stulte omnia & incautè agentem, tam infatuatum, tam excordem, insciturn, temerarium nondum vidi. Homo est sine mente, sine sensu, stolidus & stipes; non nisi deliramenta cogitat, & loquitur. Hominum insciissimus, insulsus, tardus; omnium, qui sunt, qui fuerunt longè stultissimus; qui mortales omnes exquisitâ stultitia longè anteit.

Stupa, æ, Abwerck vom Hanff / oder Flachs. *R. a.* στυπειον. *Syn.* Crassius lini purgamentum cortici proximum.)(Linum subtile.

Stupefactus, a, um, erschrocken / erstaunet.

Stupeo, ere, erstaunen / sehr erschrecken sich entsetzen. *R. à Græc.* στύπος, stipes, *sensu omni carens. Usus.* Stupuêre omnes. malum cum stupore ac miraculo torpidos defixit, defixos tenuit; quasi formidine attoniti, neque animo neque auribus aut lingua quisquam ullus constabat; stupor omnes & torpedo invasit. Exangues, attonitisquè similes stabamus, respectantes inter nos per metum etiam voce suppressâ.

Stupro, as, ein Weib schänden / eine zu Fall bringen. *Syn.* Constupro, stuprum infero, stuprum alicui affero, vim affero, pudicitiam eripio, stuprum cum aliqua facio. *Epi.* Infectum, sacrilegum, nefarium, turpe. *Usus.* Stuprata per vim Lucretia.

Stuprum, i, Weibs-Schändung. *Syn.* Incestum, omnisque lege vetita libido. *Usus.* Stuprô maculare aliquam. Stuprum virgini offerre, inferre. Vir stupri plenus. Stupra, corruptelæ, adulteria, incesta.

Stylus, i, ein Schreib-Griffel. *Epi.* Artifex, censorius, effector ac magister optimus, exercitatus, impurus, opifex. *Syn* Instrumentum, quô scribebant veteres. Hinc pro scriptione accipitur. *Usus.* Stylus, optimus dicendi effector & magister; dicendi opifex & artifex. Exercitatione & stylo limanda, formanda, ornanda est Oratio. In summa ubertate inest luxuries quædam, quæ stylo decidenda est. Oratio Articô stylô scripta.

Suadeo, ére, rathen / einrathen. *R. à Græc* ἁδέω, *laudo. Suademus enim landando.*)(*Dissuadeo. Adv.* Amicè, fideliter, prudenter, sapienter. *Syn.* Sum, fio author; moneo, hortor, suasor & author sum alicujus rei. *Usus.* Non solùm suasit, sed & rogavit. *Phras.* Suasi illi, ut vela verteret; autor ei, suasor & impulsor fui, ut consilium mutaret; si meis monitis pareret, meam sententiam amplecteretur, meô sermone commoveretur, meum consilium exquireret, meis monitis si stare vellet, me authorem sequi s. mihi morem gerere vellet, alia omnia instituisset. *V. Moneo. Excito.*

Suasio, nis; Einrathung / guter Rath. *Syn.* Hortatio, consilium, monitum.)(*Dissuasio.*

Suasor, is, Einrather / Rathgeber / Ermahner. *Syn.* Consuasor, author, hor-

hortator.)(*Dissuasor. Usus.* Deditionis suasor, impulsor, author, probator fui.

Suaviloquentia, æ, süsse Redens-Art.

Suavior, aris, küssen. *Syn.* Osculor; suavium do, figo. *Usus.* Atticam nostram cupio suaviari.

Suavis, e, annehmlich / lieblich / süß. *R. à Græc.* ἡδὺς. *Syn.* Dulcis, conditus, jucundus. *Usus.* Hic suavis haberi mavult, quàm gravis; & suavitate eâ, quæ perfunderet animos, non quæ perfringeret. *V. Iucundus.*

Suavitas, tis, Annehmlichkeit / Lieblichkeit / Süssigkeit. *Syn.* Suavitudo, dulcitudo, jucunditas. *Usus.* Suavitates odorum efflantur ê floribus. Suavitas sermonis, orationis, humanitatis. Conquirit undique suavitates. *Vid. Iucunditas.*

Suaviter, annehmlich / lieblich / süß. *Syn.* Jucundè, dulciter. *Usus.* Video, quàm suaviter voluptas sensibus blandiatur.

Suavitudo, inis, Lieblichkeit / Annehmlichkeit / Süssigkeit. *Syn.* Suavitas.

Suavium, ii, ein Kuß. *Syn.* Osculum.

Sub, under / unter. *Syn.* Subter, subtus. *Usus.* Sub terrâ habitantes. Sub scalas se abscondit. 2. *Antè.* Nuliô simulachrô sub oculis positô. Res sub aspectum, sub intelligentiam cadens. 3. *Circiter.* Sub dies festos, sub meridiem, sub noctem venit. 4. *Post.* Sub eas statim tuæ sunt recitatæ litteræ. 5. *In.* Sub nomine pacis bellum latet. Sub alienâ personâ latet.

Sub manu, unter der Hand. Præstò, in promptu, ad manum res est.

Subactio, nis, Uebung / Bezwingung. *Syn.* Cultura, exercitario. *Usus.* Subactio autem est, usus, auditio, lectio litteræ.

Subcisivus, a, um, zu den müssigen Neben- und Feyer-Stunden gehörig. *Syn.* Subsecivus. *Usus.* Hæc ego subcisivis horis contexui. Subcisiva tempora, horas mihi perire, frustra elabi non patior.

Subditicius, a, um, unterthan / untergeschoben / untergelegt. *Syn.* Fictus, subornatus. *Usus.* Litteræ, proles subditiciæ.

Subditus, a, um, unterlegt / unterthan / untergeschoben. *Usus.* Subditus in locum alterius infans. Aquæ subditis ignibus effervescunt. *Phras. Subditi. Vulg.* Cæsar multos subjectos numerat; sub Cæsaris dominatu, in Cæsaris ditione & potestate multi populi censentur; in multos dominationem habet, exercet; dominatu ejus multi tenentur; subjectos imperio suo & obnoxios multos populos habet; sub imperio Cæsaris multi obedienter & fideliter degunt, agunt, vivunt. Multi Cæsaris jugum accepêre, imperata faciunt.

Subdo, ere, unterlegen / unterschieben. *Syn.* Substituo. *Usus.* Quis in meum locum subdetur?

Subdolè, arglistiglich / hinterlistiglich. *Syn.* Versutè, callidè.

Subdolus, a, um, hinterlistig / arglistig. *Syn.* Callidus, versutus, vafer. *Vid. Astutus.*

Subduco, ere, entziehen / entrücken. *Syn.* Subtraho, removeo. *Usus.* De circulo se subduxit. Cibum alicui subducere. Periculo se & pugnæ trepidè subducere, sich heimlich wegstehlen. 2. *Ad ratiocinatores relatum.* Subducamus summam. Rationes & calculos subducamus.

Subductio, nis, Rechnung / Abzug. *Syn.* Subtractio.

Subeo, ire, eingehen / sich unterziehen. *Syn.* Patior, fero, adeo. *Usus.* Aleam, fortunam, judicium multitudinis imperitæ, notam turpitudinis, odium publicum subîre. 2. *Ineesso.* Subiit animum timor, pudor quidam & pœnitentia factorum. Spes, verecundia, cogitatio nescio quæ mentem subiit. 3. *Venio.* Tectum paternum, vultum Patris subire non audet. 4. *Succedo.* Una legio subit alteri.

Subjectio, nis, Unterthänigkeit / Unterwerffung / Unterschiebung. *Syn.* Rerum, quasi gerantur, sub aspectum subjectio.

Subjector, is, Unterwerffer / Unterschieber. *Syn.* Testamentorum subjector, qui falsa testamenta subjicit s. supponit.

Subigo, ere, überwinden / bezwingen / untereinander mengen oder kneten. *Syn.* In potestatem, vel ditionem meam redigo, subjicio, subjungo. *Usus*

Tertiam orbis partem ſubegit Africanus. *V. Subditus. Subjicio.*

Subjicio, ere, **unterwerffen / unterwürffig oder unterthänig machen.** *Syn.* Addo, ſubjungo, ſubjicio, induco, ſubjungo. *Uſus.* Rationem dictorum & exempla ſubjecit. 2. *Subdo, repono, comprehenſum indico.* Verborum inanem ſonitum edunt nullâ ſubjectâ ſententiâ. Arti materiam ſubjicere. 3. *Obnoxium reddo, objicio.* Subjicere ſe Imperio, ſub poteſtatem alicujus. Quæ ſit vis huic ſubjectæ voci, tu intelliges. 4. *Propono.* Oculis aliquid & cogitationi, aliquid ſub aſpectum ſubjicere. 5. *Adultero.* Subjicere teſtamenta. *Phraſ.* Multos ſibi populos Cæſar ſubjecit, Galliam totam ad imperium populi R. adjunxit, in poteſtatem redegit; Cæſari ſe Gallia tota ſubmiſit, ſubtravit; armis & legibus Galliam ſempiternis vinculis adſtrinxit, armis oppreſſit; Gallia ſe ſuaque omnia alienæ poteſtatis fecit; ſe ſub Cæſaris nutum atque arbitrium ſubjecit.

Subinde, **darnach / immerzu / nach der Hand.** *Syn.* Deinde, ſtatim poſt.

Subitò, **plötzlich augenblicklich / ſchnell / uhrplötzlich.** *Syn.* Repentè, repentinò, continuò, ecce tibi.)(*Sumptò ſpatio.* *Uſus.* Tabellario properanti ſubitò litteras dedi. Subitò ex tempore dixi. Subitò præter opinionem omnium. *V. Repentè. Improviſò.*

Subjungo, ere, **beyſetzen / an die Seite ſetzen oder ſpannen.** *Syn.* Subjicio, ſubjugo. *Uſus.* Multas urbes ſub Romæ imperium ſubjunxit.

Sublatè, **hochtragend / hochtrabend.** *Syn.* Elatè. *Uſus.* Sublatè, & amplè dicere.

Sublatio, nis, **Hochtragenheit / hochtrabend Weſen.** *Syn.* Elatio. *Uſus.* Voluptas eſt ſublatio animi ſine ratione. *V. Elatio.*

Sublego, ere, **heimlich entwenden.** *Syn.* Furto aliquid ſurripio. *V. Furari.*

Sublevo, as, **überheben / erheben / hülffliche Hand leiſten.** *Adv.* Leniſſimè. *Syn.* Suſtento. *Uſus.* Miſeros, miſerotum inopiam & ſolitudinem ſuis opibus ſublevare. Calamitates, cauſam alicujus juvare, adjuvare, ſublevare. 2. *Erigo.* Stratum & abjectum ſublevare. 3. *Compenſo.* Nominis novitatem dicendi gloriâ ſublevare. *V. Conſolor. Iuvo.*

Sublica, æ, * **ein Pfahl / Brücken-Pfahl.** *Syn.* Palus ligneus, qui rectus in aquam defigitur ad pontis conſtructionem. *Uſus.* Non ſublicæ modò directæ ad perpendiculum, ſed pronæ ac faſtigiatæ, ut ſecundùm naturam fluminis procumberent.

Sublicius, a, um, **zur höltzernen Brück gehörig.** *Uſus.* Pons ſublicius, **eine höltzerne Brück.**

Subligaculum, i, **Halb-Hoſen / Nieder-Kleid / Unter-Kleid.**

Sublimis, e, **hoch / erhaben.** *R. q. ſupra lineam.* *Syn.* Altus, excelſus.)(*Humilis.* *Uſus.* Sublimè ferri, ſonus naturâ in ſublime fertur. *V. Altus.*

Sublino, ere, **beſchmieren / anſchmieren.** *Uſus.* Os alicui ſublinere, verba dare, arte illudere, **einem das Maul ſchmieren und auffſperren.**

Submergo, ere, **erſäuffen / untertauchen.** *Syn.* Mergo. *V. Mergo.*

Subminiſtro, as, **beybringen / an die Hand geben.** *Syn.* Do, ſuggero. *Uſus.* Pecuniam alicui, ornamenta, adjumenta ſubminiſtrare.

Submiſsè, **demüthiglich / leißlich.** *Syn.* Remiſsè, demiſsè. *Uſus.* Summiſsè ſe gerere, alicui ſupplicare.

Submiſſio, nis, **das Niederlaſſen / Demuth / Unterwerffung.** *Syn.* Remiſſio.)(*Elatio.*

Submiſſus, a, um, **unter etwas geleget / demüthig / niederträchtig.** *Syn.* Remiſſus, ſuppreſſus, humilis, abjectus.)(*Elatus, ſe efferens.* *Uſus.* Neque ſubmiſſum, neque abjectum, neque ſe efferentem vivere oportet. *Vid. Humilis. Modeſtus.*

Submitto, ere, **unterlegen / heimlich drunter thun und ſtecken / unterwerffen.** *Syn.* Clam mitto. *Adv.* Multùm. *Uſus.* Exercitum aliquò ſummittere. 2. *Demitto, inclino.* Se alicui, faſces ſubmittere; animos ſubmittere. *V. Subjicio.*

Submitto, ere, **unterwerffen / drunter thun.** *Syn.* Demitto.)(*Extollo.* *Uſus.* Animos, faſces ſubmittere.

Submoveo. *V. Summoveo.*

Subnecto, ere, **anhängen / anfügen / anknüpffen.** * *Syn.* Annecto.

Subnitor, eris, * **unterſtützt ſeyn; auff etwas**

etwas ruhen / und ſich ſteiffen. *Syn.* Nitor. *Uſus.* Subnixus & fidens innocentiâ animus. Victoriâ ſubnixus dux. *V. Nitor. Innitor.*

Suboleo, ére, * faſt ſtincken und übel riechen. *Syn.* Præſentiſco. *Uſus.* Jam res patri ſubolet. *V. Præſentio.*

Suborno, as, * heimlich beſtellen / anlehren / einen anrichten und unterſtoſſen. *Syn.* Sollicito, inſtruo. *Uſus.* Falſum teſtem ſubornare, apponere. Negotium dare, inſtruere, parare & ſubornare aliquem ad facinus.

Subrepo, ere, * unterſchleichen / mit einſchleichen. *Uſus.* Sub tabulas ſubrepſit.

Subrideo, ére, * lächlen / ein wenig lachen. *Syn.* Aliquantùm, furtim rideo.

Subruo, ere, * niederreiſſen / zu Boden fällen / niederfällen. *Syn.* Subverto. *Uſus.* Muros ſubruere. Subruta cuniculis mœnium pars procubuit. *V. Vaſto.*

Subſcribo, ere, unterſchreiben / unterzeichnen. *Syn.* Adſcribo, accuſationem alicujus comprobo, ſubſigno. *Uſus.* Alterius ſententiæ ſubſcribere. Statuæ Scipionis ſubſcriptum: Omnes. Numerus aratorum quotannis apud magiſtratum ſubſcribitur. In aliquem ſubſcribere. *V. Conſentio.*

Subſcriptio, nis, Unterſchrifft / Unterſchreibung / Unterzeichnung. *Syn.* Adſcriptio, præſcriptio. *Epi.* Cenſoria, venalis. *Uſus.* Jugerûm ſubſcriptio ac profeſſio.

Subſcriptor, is, beſtellter Königiſcher Anwald / oder Gerichts-Verwandter. *Syn.* Adſcriptor, cauſidicus. *Uſus.* Deſcendit in judicium ſine ſubſcriptore.

Subſellium, ii, Sitz / Stuhl / Banck. *Syn.* Sedes Judicum & Senatûs. *Uſus.* Salluſtius bis ad Judicum ſubſellium attractus extremâ fortunâ ſtetit. 2. *Iudicium, forenſis exercitatio.* Se à ſubſelliis ad otium conferre. Alienus à ſubſelliis. Optimâ fide verſari in ſubſelliis.

Subſervio, ire, * Unterdienſte verrichten / beyhülfflich ſeyn. *Uſus.* Subſervire alicujus voluntatibus. *V. Servio. Adjungo.*

Subſequor, eris, darauff folgen / mitfolgen. *Syn.* Inſequor. *Uſus.* Humanitatem litterarum tuarum verbis ſubſecutus eſt. Adeſſe, inſtare, ſubſequi. *Vid. Sequor.*

Subſideo, ére, ſich ſetzen / ſich niederlaſſen. *Syn.* Conſiſto, ſubſido. *Uſus.* In ipſâ viâ, in villâ ſubſidebimus pauliſper.

Subſidiarius, a, um, * beyhülfflich / mitbehülfflich. *Uſus.* Miles, copiæ, cohortes ſubſidiariæ.

Subſidium, ii, Beyhülff / Mithülff. *Syn.* Auxilium, perfugium. *Epi* Bellisſimum, certum, firmum, miſerum, opportunum. *Uſus.* Hoc mihi ſubſidium jam inde ab adoleſcentiâ paravi, comparavi; id mihi ſubſidio ſenectutis ſervavi. Nunquam tuum ſubſidium invocavi, quin ſubſidium mitteres ſ. ſubmitteres; mihi ſubſidio proficiſcereris, ires, venires, occurreres. *Vid. Auxilium.*

Subſido, ere, ſich niederſetzen / niederlaſſen / niederſencken oder geben. *Syn.* Subſideo.

Subſigno, as, unterzeichnen / unterſchreiben. *Uſus.* Subſignare tabulas apud Prætorem.

Subſiſto, ere, * beſtehen / im Stand bleiben. *Uſus.* Auſi ſunt audaciùs ſubſiſtere hoſtes. Tanto ſumptui vix ſubſiſto.

Subſortior, iris, das Loos anderſt werffen. *Uſus.* In ejus locum, quem ſubſortiemur.

Subſortitio, nis, Wahl durchs Looß.

Subſterno, ere, unterſtreuen / unterbreiten / unterlegen. *Syn.* Conſterno. *Uſus.* Aves nidos ſuos molliſſimè ſubſternunt. 2. *Subjicio.* Deus omnia creata ſubſternebat animo.

Subſtituo, ere, an eines anderen ſtatt ſetzen oder ſtellen. *Syn.* Sufficio, conſtituo, ſubdo. *Uſus.* In mei locum quem ſubſtituent?

Subſto, as, beſtehen / ſtehen bleiben. *Uſus.* Metuo, ut ſubſtet hoſpes.

Subſtructio, nis, Untergebäu / Unterbauung. *Uſus.* Inſanæ ſubſtructionum moles.

Subſtruo, ere, * unterbauen. *Uſus.* Capitolium lapide quadratô ſubſtructum.

Subſum, es, drunter ſeyn / drunter ſtecken oder verborgen ſeyn. *Syn.* Lateo, inſum, adſum. *Uſus.* Nullam video gravem ſubeſſe cauſam. Etiamſi culpa

nulla ſubſit. Non temerè fama naſcitur, quin aliquid ſubſit. 2. *Inſto, prope abſum.* Dies Comitiorum ſubeſt, iſt vor der Thür.

Subter, unter. *Uſus.* Virtus omnia ſubter ſe habet.

Subterfugio, ere, heimlich entfliehen / unvermerckt entgehen / entwiſchen. *Syn.* Devito. *Adv.* Honeſtè. *Uſus.* Ulyſſes amentiæ ſimulatione militiam ſubterfugere voluit. *V. Vito. Declino.*

Subterraneus, a, um, * unter der Erden / unterirdiſch. *Syn.* Quod eſt ſub terra.

Subtexo, ere, * drunter weben / unten anweben. *Uſus.* Subtexit deinde fabulæ huic narrationem aliam. Cœlum fumô ſubtexitur.

Subtilis, e, fein / rein / geſchmeidig / zart / ſubtil. *Syn.* Acutus, tenuis.)(*Vulgaris.* *Adv.* Egregiè. *Uſus.* Acutiſſimum, ſpinoſum & ſubtiliſſimum dicendi genus. Subtili & preſſâ oratione utitur. Solers ſubtilisque deſcriptio partium. *V. Ingenioſus.*

Subtilitas, tis, Geſchmeidigkeit / Zärtigkeit Subtiligkeit. *Syn.* Tenuitas, gracilitas. *Epi.* Digniſſima, à cauſa remotiſſima, vix imitabilis, non immutabilis, incerta, minuta, phyſica. *Uſus.* Inimitabilis orationis ſubtilitas. *V. Ingenium.*

Subtiliter, ſäuberlich / artlich / geſchmeidig / zärtiglich. *Syn.* Acutè, acriter, tenuiter. *Uſus.* Verſutè ac ſubtiliter dicere.

Subtraho, ere, abziehen / wegziehen / entziehen. *Syn.* Subduco. *Uſus.* Materiam ſubtrahere furori oportet. De commodis alterius ſubtrahere. Subtrahere ſe de curia. Supplicio ſe ſubtrahere. *V. Aufero.*

Subucula, æ, * ein Wollen- oder Leinen-Hembd / Futter-Hembd. Genus veſtis.

Subvectio, nis, * Fuhr über Land / Zufuhr. *Uſus.* Ne ab re frumentariâ duris ſubvectionibua laboraret exercitus.

Subveho, ere, * außhin führen / zuführen. *Uſus.* Commeatus ex Apulia ſubvehebatur. Averſô flumine ſubvectus.

Subvenio, ire, zu Hülff kommen / unter die Arm greiffen / hülfflich an Handen gehen. *Syn.* Succurro, ſubſidio venio. *Adv.* Studioſè. *Uſus.* Circumvenior, niſi ſubveniatis, laboranti opitulemini. Morbo alicujus & mœrori ſubvenire, *Ve Iuvo.*

Subvolo, are, auffliegen / in die Höhe flattern. *Syn.* Evolo, avolo.

Suburbanitas, tis, Nachbarſchafft der Vorſtädten. *Uſus.* Populo R. jucunda eſt ſuburbanitas Provinciæ Siciliæ.

Suburbanus, a, um, Vorſtädter / vorſtädtiſch / der in der Vorſtadt iſt. *Uſus.* Fundus, ager, rus ſuburbanum.

Suburbanum, i, ein Hauß nahe bey der Stadt. *Syn.* Prædium vel fundus prope urbem, fundus ſuburbanus, ſuburbium. *Uſus.* Deliciarum & voluptatis causâ multi in hortis ſuis & ſuburbanis æſtatem agunt.

Suburbium, ii, Vorſtadt. *Uſus.* Terminalibus in ſuburbium ire non ſum auſus.

Succedo, ere, unten hingehen / nachfolgen / an eines Stelle kommen / eines ſtatt bekleiden oder vertretten. *Syn.* Alterius locum occupo, in alterius locum reponor, ſummittor, ſubdor. *Uſus.* Succedam ego vicarius muneri tuo; ſuſcipiam partes tuas. Vicarius meæ diligentiæ ſuccedit. 2. *Accido, evenio, procedo, cado.* Omnia ex ſententiâ, perinde ùt ſperabam, ſuccedunt, wohl von ſtatten gehen. 3. *Subeo, venio.* Tectum imbris causâ ſuccedere, unter Dach tretten. *Phraſ.* Qualis rei exitus erit, talem de te opinionem ſuſcipient. Qualis rei finis, terminus, eventus, concluſio, exitus erit, talem de te opinionem homines ſuſcipient. Ut res ſuccedet, ùt res evenerit, cadet, ceciderit, ita de te homines judicabunt. Ex eventu homines de te exiſtimabunt. Rei exitum hominum judicia conſequentur. Congruent cum exitu rei, conſentient, in utramque partem hominum de te judicia. Quod actum eſt, felicem ad exitum perducat DEUS. Actum feliciter eſſe velit Deus, quod actum eſt. Faxit Deus, ut id, quod actum eſt, felix fauſtumque ſit, proſperum habeat eventum. Faveat Deus, & quod actum eſt, probet, approbet, fortuna ſecundet. Deus bene velit ſuccedere. Succedat ex animi ſententiâ; egregiè, præclarè cadat; opti-

optimè procedat, optatum finem sortiatur, exitum habeat cum animo tuo congruentem; quem ipse vis, eventum ferat. Acta Deus fortunet, confirmet, rata esse velit. Utinam optata omnia contingant. Utinam ex hac re nihil contra voluntatem eveniat; contingant ea, quæ cupis; omnia secunda fluant; summa felicitas emanet.

Succendo, ere, anzünden / anstecken. *Syn.* Incendo, inflammo. *Usus.* Irâ succensus.

Succenseo, ére, unwillig oder ungehalten werden / sich erzürnen oder ereifern. *Syn.* Irascor. *Adv.* Justiùs, leviter, planè, vehementer. *Usus.* Dii hominibus irasci & succensere solent. *Vid. Irascor.*

Successio, nis, Nachfolge. *Syn.* Hæreditas. *Usus.* Cædis merces, in cæsi locum successio petitur.

Successor, is, Nachfolger / Nachfahr / der an eines andern statt kommet. *Syn.* Vicarius, qui submittitur. *Epi.* Conjunctissimus & amicissimus, perblandus. *Usus.* Successori provinciam tradere. Successores ferè aliquid mutant de institutis priorum.

Successus, ûs, Außgang / Außschlag / glücklicher oder unglücklicher Fortgang. *Syn.* Eventus. *Phras. Successus bonus.* Res ex animi sententiâ succedet. Eventus rei erit optimus. Optatis fortuna respondebit. Successu res, quò volumus, eò concludetur ac terminabitur. Non aliter cadet, ac volumus. Sequetur id, quod optamus. Rem consequetur exitus eventus, finis optatus. Exitum res habebit, mea quidem ùt spes fert, optatum, felicem, qualem volumus, qualem optamus. Puto fore, ut rem ex sententia geram, feliciter, prosperè conficiam; ex animi sententia, ut animus fert, expediam, conficiam; ad eum, quem volebam, exitum perducam; felici exitu concludam. Efficiam, opinor, ut res optimè succedat; ne res contra, quàm volumus, succedat; ne quid adversi contingat in re; ne sit infaustus, adversus, alius à nostris voluntatibus finis re ac terminus; ne sit alius, atque volumus, exitus, eventus, finis rei ac tempus. Spero futurum, ut in hac re meis optatis fortuna respondeat, ut cum animo meo fortuna consentiat, ut ab animo meo fortuna minimè dissentiat, ut nihil adversi fortuna objiciat. Spero futurum, ut nequaquam fortuna repugnet, resistat, obsistat, adversetur, sese opponat, suam vim objiciat, obviam eat. Futurum existimo, ut in hoc secundâ, felici, prosperâ, propitiâ, perbenigna fortunâ utar.

Successus malus. Non successit, ùt sperabam. Non cecidit, ut optabam. Præter meam sententiam evenit. Præter s. contra voluntatem accidit. Aliter ac sperabam, contra quam volebam contigit. Non ut volebam, secùs atque opinabar, aliter atque opinabar successit. Exitum res habuit alienum à sententiâ, spe, voluntate. Dissimilem voluntatis, minimè cum animô congruentem, minimè cum voluntate congruentem; ab animo meo discrepantem, abhorrentem, diversum; contra spem, adversum voluntati exitum res habuit. Optatum exitum consecuta res non est. Optatum ad exitum res non pervenit. Exitus, eventus rei voluntati non respondit. Res pro voluntate non successit; non processit ex animi sententiâ. Spes mea non eum, quem volebam, exitum consecuta. Spes me frustrata est, fefellit, decepit, delusit. Speratum eventum, exitum sortita, nacta, adepta res non est. Inanem fuisse meam spem, exitus rei declarat. Opinione sum deceptus. Falsa me spes aluit, lactavit opinio.

Succidia, æ, Seiten Speck / Speck-Seite. *Syn.* Tergum carnis porcinæ salitæ.

Succido, ere, unten ab- oder wegschneiden. * *Usus.* Frumenta, segetes succidere.

Succingo, ere, unten zugürten / untergürten / umgeben *Syn.* Munio, circumdo. *Usus.* Carthago portubus succincta. Gladiô succinctus.

Succlamo, are, zuruffen / zuschreyen. *Syn.* Acclamo. *Adv.* Frequenter.

Succresco, ere, auffwachsen / mit unterwachsen *Syn.* Succedo. *Usus.* Orator ille vestræ succrescit ætati. *Vid. Cresco*

Succumbo, ere, unterliegen / untenliegen. *Syn.* Inferior sum, vincor, cado, cedo. *Usus.* Nulli neque homini,

nec perturbationi animi, nec fortunæ ſuccumbere. Dolori, labori, ſenectuti, amori ſuccumbere. *V. Cedo Vinco.*

Succurro, ere, hinzu lauffen / zu Hülff eilen *Syn.* Subvenio, ſubſidio venio, ſubſidio curro, opem fero, ſuccedo. *Adv.* Confeſtim. *Uſus.* Ferre opem patriæ, ſuccurrere ſaluti fortunisque communibus. 2. *Occurro.* Ut, quidquid ſuccurrerit, ita ſcribam. *Vid. Auxilium.*

Succus, i, Safft / Feuchtigkeit. *R. q.* ſuggus *a* ſugendo. *Syn.* Humor purus. *Epi.* Diuturnus, humifer, incorruptus, priſtinus. *Uſus.* Stirpes ex terra ſuccum trahunt. 2. *Vis quædam, nervi, pondus.* Non retinemus, amiſimus illum veterum oratorum ſuccum. Oratio ſuccum ſuum è Philoſophia omnem ducit.

Succuſſus, ûs, Auffſchüttelung. *Syn.* Agitatio.

Sudes, is, Zaunſtecke / Palliſade.* *Uſus.* Sudes ſub aqua defixæ flumine tegebantur.

Sudo, are, ſchwitzen / ſchweißig werden. *Syn.* Sudore mano, diffluo, madeo. *Uſus.* Vides me ſudare jam dudum laborantem.

Sudor, is, Schweiß. *R. à Græc.* ὕδωρ, *aqua; vel ab* ἱδρὼς, *ſudor. Epi.* Multus, plurimus. *Uſus.* Herculis ſignum multô ſudore manavit. Medicamentum multus ſudor conſecutus eſt.

Sudum, i, ſchön und hell Wetter / Heiterung / Auffklärung. *Syn.* Serenum cœlum. *V. Serenus.*

Sueſco, ere, im Brauch haben / gewohnt ſeyn / gewohnen. *Syn.* Aſſueſco, conſueſco. *V. Aſſueſco.*

Suffero, erre, erdulten / erleiden / ertragen / ausſtehen. *Syn.* Perpetior, haurio. *Adv.* In perpetuum, omnino, viciſſim. *Uſus.* Pœnas ſufferre. *V. Fero. Patior.*

Sufficio, ere, gnug ſeyn / zulänglich ſeyn. *Syn.* Satis ſum, ſatis habeo. *Uſus.* Immenſæ gulæ ampliſſima pecunia non ſufficiebat. Nec ſcribæ ſufficere, nec tabulæ nomina capere poterant. 2. *Subſtituo.* Suffici in locum alterius. *Phraſ.* Non ſufficiebat ad tantos ſumptus, etſi opulentum patrimonium; in tot ſumptus, tot ſumptibus vix ſuppeditabat, vix ſatis erat ampla hæreditas; tot ſumptus vix illô tantô patrimoniô ſuſtinere poterat. *V. Satis.*

Suffigo, ere, auffhefften / anhefften / annaglen. *Syn.* Affigo. *Uſus.* Crucі ſuffigi.

Suffimentum, i, Rauchwerck / Räuchſel / Geräuche. *Syn.* Odores incenſi.

Suffio, ire, räuchern / berauchen / beräuchern. *Syn.* Suffumigo.

Suffio, are, unter hin blaſen / einblaſen. *Syn.* Inflo. *Uſus.* Sufflata dicendi figura.

Suffoco, are, erſtecken / erſticken machen / erwürgen. *Syn.* Strangulo, faucibus premo; animam intercludo, comprimo; vocem includo. *Uſus.* Urbem & Italiam fame ſuffocare.

Suffodio, ere, untergraben. *Uſus.* Sacella ſuffoſſa.

Suffragatio, nis, Mitſtimmung / Beyſtimmung / Beyfall / übereinſtimmung. *Epi.* Facilis pro ſalute alicujus, gratior & par, militaris; ſi minùs potens, at probata tamen; & juſta & debita, urbana. *Syn.* Voluntatum & animorum declaratio, quæ fit ſuffragiis. *Uſus.* Suffragationem Conſulatûs perdidit.

Suffragator, is, Mitſtimmer / Beyſtimmer / der Beyfall gibt. *Epi.* Communis, proprius, fucoſus, firmus. *Uſus.* Tua nobilitas ſuffragatoribus & populô eſt obſcurior.

Suffragatorius, a, um, mitſtimmend / übereinſtimmend / beyſtimmig. *Uſus.* Brevis & ſuffragatoria amicitia.

Suffragium, ii, Stimm in der Wahl / Wahl-Stimme / Beyfall. *Syn.* Punctum, tabella, vox, ſententia. *Epi.* Corruptum, vitioſum, gratuitum, liberum, occultum. *Uſus.* Ferre, inire ſuffragium de ſalute, de honore alicujus. Facta per tabulam ſuffragia. Suffragiis rem permittere. Me univerſis ſuffragiis unâ voce populus Conſulem declaravit. Tribus in ſuffragium vocare. Ite bonis Diis in ſuffragium. Redire in ſuffragium.

Suffragor, ari, einem in der Wahl ſeine Stimme geben / beyſtimmen beyfallen / Beyfall geben. *R. ex* ſub & φράζω, *loquor. Syn.* Faveo, ſuffragium fero.)(*Adverſor, refragor. Adv.* maximè. *Uſus.* Suffragari pro aliquo, lau-

laudibus alicujus. Ei meorum rempo-
rum memoriam ſuffragari videbam.

Suffugio, ere, unvermerckt entfliehen/ entkommen oder entwiſchen; heim-lich hinweg fliehen. * *Syn.* Clam au-fugio.

Suffulcio, ire, unterſtützen / unterpfäh-len. * *Uſus.* Columnam mentô ſuô ſuffulcit. *V. Fulcio.*

Suffumigo, are, berauchen/beräuchern. *Syn.* Subtus fumum excito. *Uſus.* Vul-nus ſulphure ſuffumigare.

Suffundo, ere, zugieſſen / angieſſen / drüber ſchütten / drunter gieſſen. *Syn.* Reſpergo, perfundo. *Uſus.* Ani-mus nullâ malevolentiâ ſuffuſus. San-guis cordi ſuffuſus.

Suggero, ere, zuſteuren/darreichen / an Hand oder untern Fuß geben / anra-then. *Syn.* Commemoro, ſubjicio, ſup-pedito. *Uſus.* Si memoria defecerit, tu mihi ſuggere. Suæ ſententiæ rationes ſuggerere. Quis tot rebus ſumptus ſug-geret? *V. Suppedito.*

Suggeſtum, i, ein erhöhter Ort / Can-tzel Predigt-oder Lehr-Stuhl. *Syn.* Roſtra, locus concionum, pulpitum. *Uſus.* Suggeſtum aſcendere. Cùm in communibus ſuggeſtibus conſiſtere non auderet, ex altâ turri concionari ſolebat.

Sugo, ere, ſaugen. *Syn.* Haurio. *Uſus.* Errorem cum lacte nutricis hauſimus, ſuximus.

Suillus, a, um, ſchweinen/vom Schwein ſeyend. * *Uſus.* Suilla caro.

Sulco, are, Furchen machen. * *Syn.* Sulcos facio, terram in ſulcos pro-ſcindo.

Sulcus, i, Furche/ Pflugſtrich. *Uſus.* Sul-cus altiùs impreſſus.

Sum, es, eſſe, ſeyn. *Syn.* Conſto, valeo *ad pretium relata.* *Uſus.* Frumentum tanti non eſt, quanti æſtimâſti. 2. *Dego, vivo, moror, verſor, habito.* Totos dies eſſe cum aliquô, immer bey einem ſte-cken. Multùm in publicô, Athenis ſo-let eſſe, ſich wo auffhalten. 3. *Evenio, intercedo.* Nihil mihi poſthac tecum e-rit, mit einem zu ſchaffen oder zu thun haben. Multum animo eſt cum corpore. 4. *Attinet, ſpectat, oportet.* Non eſt hoc noſtri ingenii, ſed auxilii veſtri, es ſteht bey dir in deiner Hand und Krafft. Boni viri, boni judicis eſt, es ziemet/ gebührt ihm / ligt ihm ob. Magni hoc judicii eſt, darzu gehört Verſtand. Non erat hoc ejus curate, es war nicht ſeines Amts / Gelegen-heit / Thuns. 5. *Cum Dativo variè.* Fuit ea res Scipioni vituperationi, invi-diæ, maculæ, malo, dedecori. Tua epiſtola mihi magnæ moleſtiæ fuit. 6. *Æſtimo, duco, conſto, vivo.* Eſt ani-mô maximô, gloriâ non minore. Eſſe in aliquem mirificô ſtudiô. Crudeli-tas omnibus odio eſt. Erat in magnâ gloriâ. 7. *Conſto, exiſto, cado, conſi-ſto, &c.* Cicero erat à Pompejo, hielts mit ihm. Scis me totum eſſe Pom-peji. 8. Eſt, quòd gaudeas, Urſach haben ſich zu freuen. Erit, ubi te ul-ciſcar, es wird dazu kommen. Me-liùs eſt illi, er befindet ſich beſſer. *Thraſ.* Nihil eſt illô facilius, nihil po-teſt fieri illô humanius; nemo exiſtit, nemo vivit; nemo reperitur, exſtat, in-venitur; nemo inter nos reſidet illô hu-manior, nemnem habemus illô huma-niorem.

Summa, æ, die gantze Summ und Uber-ſchlag oder Begriff. *Syn.* Caput, genus, ratio præcipua rei pecuniariæ.)(*Partes. Epi.* Carior; communis, fatalis, grandis, maxima, vera. *Uſus.* Addendo dedu-cendóque videre, quæ reliqua ſumma fiat. Subducamus ſummam. Magnam pecuniæ ſummam conficere. Aliquid de ſumma remittere. Certam ſum-mam præfinire, præſcribere. 2. *Ad ali-as res relata.* Summam cauſæ breviter exponere. Communes rerum & gene-rum ſummæ. Summa illuc pertinet, ut ſciatis. Omnia præcepta ad unam ſummam referre. In eâ re tota judicii ſumma conſiſtit. Summam reipublicæ adminiſtrare.

Ad ſummam. In ſummâ. *Syn.* Bre-viter, unô verbô, ut unô verbo rem di-cam; ne plura; ne pluribus vos teneam; ne multa; ne multis; quid multa? ne longus ſim, ne longum ſit, ne longum faciam; ſummatim, non particulatim. *Uſus.* Ad ſummam, dic M. Tulli Ad ſummam, iſta ſic abire non poſſunt.

Summatim, in einer Summ / kurtz zu-ſammen gefaßt / kürtzlich. *Syn.* Acer-vatim, breviter.)(*Particulatim. Uſus.* Summatim hæc erant dicenda.

Summè, am meiſten / im höchſten Grad.

Syn. Maximè, ſummopere. *Uſus.* Summè illud concupivi; ſummè illud a te contendo.

Summiſsè, ſummiſſio &c. ſummittere, vid. ſubmiſsè, ſubmiſſio &c. ſubmittere.

Summopere, höchſten Fleiſſes / angelegentlich allen Fleiſſes. *Syn.* Summè, maximoperè. *V. Valde.*

Summoveo, ere, hinweg rucken / entrucken / weg und au, die Seite thun. *Syn.* Submoveo.

Summus, a, um, der Höchſte / Oberſte. *Syn.* Ampliſſimus, perfectus, ſingularis, incredibilis, unicus, in quo omnia ſumma ſunt.)(*Infimus. Uſus.* Summum eſt, quô nihil ſuperius. Summus vir & ſingularis. Summa hyeme. 2. *Altior, Sublimior.* In ſummô aquæ. Summum pectoris. Baculus a ſummo inflexus. 3. *Ad ſummum, ſummum.* Hodie, aut ad ſummum cras, aufs längſte morgen. *Phraſ.* Eſt hæc ſumma tua gloria; ab humili ducta eſt ad ſummum gloria tua, nihil addi poſſe videtur ad tuam gloriam; evaſiſti in apicem gloriæ; non in ſecundis aut tertiis conſitis, ſed ad ſumma perveniſti.

Sumo, ere, nehmen / hinnehmen. *Syn.* Aſſumo, arrogo, attribuo, tribuo. *Vulg. Præſumo. Adv.* Aliquando, aliunde, crudeliſſimè, nimiùm, quaſi retro & contra priùs, communiter, graviſſimè, malè. *Uſus.* Mihi tantum non ſumo, ut te moneam, ich erkühne / unterſtehe / unterfange / unterwinde mich nicht / ich nehme mir ſo viel nicht heraus. Vide, quid mihi ſumpſerim. Hoc pro benevolentiâ noſtrâ mihi ſumpſi, ut peterem. 2. *Aſſumo.* Pro certô, pro compertô ſumere, ducere, habere, quod tamen controverſum ſit. Sumere res non conceſſas, & ex illis conficere, quod velis. 3. *Capio, eligo, aſſumo.* Authoritatem ſibi, magnam confidentiam, Regis partes ſumere. Tempus ſibi ad negotium, locum, regionem, ædes ſumere. Judicem aliquem ſumere 4. *Exigo.* Pœnas ab aliquo, ſupplicium, pecuniam ſumere. *V. Accipio.*

Sumptio, onis, das Nehmen / das Hinnehmen. *Syn.* Aſſumptio. *Uſus.* Demus tibi has ſumptiones, quas lemmata Dialectici appellant.

Sumptuarius, a, um, ausgebig / zum Ausgeben gehörig. *Uſus.* Leges, rationes ſumptuariæ.

Sumptuosè, koſtbar / koſtbarlich. *Uſus.* Sumptuoſiùs ſe & inſolentiùs jactant.

Sumptuoſus, a, um, koſtbar / koſtbarlich / theuer. *Syn.* Splendidus, magnificus, lautus. *Adv.* Magnopere. *Uſus.* Cœna ſumptuoſa. Ludi magnifici & ſumptuoſi. *V. Splendidus.*

Sumptus, üs, Koſten / Unkoſten / Aufgang. *Syn.* Impenſa, impendium. *Epi.* Annuus, exiguus non modò, verum etiam expers fructuum, infinitus, legitimus, magnus, minimus, neceſſarius, publicus, certus, effuſus, nimis magnus, perpetuus, liberalis, quotidianus, tantus tamque profuſus. *Uſus.* Adventus in us nemini ſumptum *attulit*, intulit, induxit, ſumptui fuit. Nemo in adventum meum laborem poſuit, aut ſumptum impendit; ne teruncium quidem quisquam ſumptum fecit, inſumpſit. Vide, unde nobis ſumptus neceſſarii *ſuppeditentur*, dentur, ſuggerantur; qui tot ſumptus ſuſtentare, ferre, tolerare poſſimus? Egentiſſimarum civitatum ut ſumptum *minuerem* remitterem, extenuarem, ut ſumptu miſeros levarem, nullius ipſe ſumptui peperci. *Phraſ.* Quis ita fortunæ bonis affluit atque abundat, ut ſuſtinere ſumptum poſſit. Quis ita firmus ab opibus eſt, quis opibus adeò pollet, quis tantum poſſidet divitiarum, cujus tantæ divitiæ ſunt, cui res familiaris ita copioſa eſt, cui tantum fortuna largita eſt, cui tantum de bonis ſuis fortuna impertivit ſ. communicavit, ut ſuſtinere ſumptum poſſit; ut ſufficere, reſpondere ſumptui poſſit; ut ſumptum ferre ſatis poſſit; ut, quantum poſtulat, tantum erogare, tantum facere ſumptum poſſit; cujus divitiæ ſumptui pares eſſe poſſint. Ferendo ſumptui quis ſit? Tantam impenſam quis ſuſtineat? Ita magni ſumptus fiunt, ut ferri non poſſint. Ita gravis eſt impenſa, ut debilitare atque opprimere quemvis poſſit. Non is eſt ſumptus, qui ferri poſſit. Sumptus ſupra modum, immoderatus eſt.

Suo, ere, nähen / flicken / zuſammen fügen. *Uſus.* Tegumenta corporum texta vel ſuta.

Supellex, ectilis, Haußrath. *Syn.* Inſtrumentum, ornamentum aulæ. *Epi.* Elegantior, lauta, multa, magnifica, optima & pulcherrima, oratoria, reliqua, uni-

universa. *Usus.* Multa in mancipiis, argentô, ebore, veste, pecore, tabulis pictis, vasis Corinthiis, hydriis argenteis, scyphis aureis, stragulis, multa & lauta supellex,

Super, auff/ über/ weiter. *Syn.* Supra. *Usus.* Hâc super re scribam, consulam. De eâ re satis superque dictum est.

Superabilis, e, leichtlich zu übersteigen/ leicht zu überwinden. * *Usus.* Murus facilè scalis superabilis.

Superaddo, ere, dazu thun/ weiter hinzu fügen. * *Syn.* Addo. *V. Addo.*

Superbè, hoffärtiglich / pralerisch/ aufgeblasen/ stoltziglich. *Usus.* Superbè, contumaciter, arroganter aliquem appellare.

Superbia, æ, Hoffart/ Pracht/ Pralerey/ Stoltz/ Aufgeblasenheit/ Einbildung. *Syn.* Arrogantia, contumacia, intolerantia, insolentia, fastidium animi, spiritus, elatio, tumor, inflatio. *Epi.* Inaudita, singularis. *Usus.* Secundæ res superbiam ferè afferunt, humiles animos superbiâ inflant. Fugere, deponere superbiam. *Phras.* Tuæ te efferunt divitiæ, non tuæ propriæ virtutes. Insolentia tua, arrogantia tua, superbia tua, non ex animi præstantia, non ex ingenii tui præstantia, sed ex opibus tuis manat. Istam insolentiam, istam elationem animi, istos spiritus immoderatos in te parit non ulla tua singularis aut præcipua facultas, meritorúmve conscientia, sed copiæ, divitiæ, opes. Res domestica æquô major animos tibi facit; commodorum abundantia animos tibi facit; tollit te ad istam animi intemperantiam res familiaris, non ulla tua propria bona, non artis honestæ scientia, aut virtutis ulla possessio. *V. Arrogantia.*

Superbiloquentia, æ, stoltze / prächtige/ pralerische/ hochtrabende Rede. *Syn.* Superbus & arrogans sermo.

Superbio, ire, stoltz und hoffärtig oder aufgeblasen seyn / pralen/ sich viel einbilden. *Syn.* Efferor, superbus sum.

Superbus, a, um, hoffärtig / prächtig/ stoltz/ aufgeblasen/ einbildisch/ pralerisch. *R. ex* super & eo, *qui super alios emergere vult. Vel ex Græco* ὑπερβαίνων, *superscandens.* *Syn.* Arrogans, insolens, imperiosus, elatus, inflatus, non ferendus, spe atque animis inflatus, asper, difficilis, gravis, qui fastidiô & contumaciâ effertur. *Us.* Superbiorem se præbet in hac fortunâ. Opes eum superbiorem reddunt. *Phras.* Odi homines superbos; hominum insolentium spiritus, oris s. oculorum illam contumaciam, supercilium, regios spiritus, protervitatem, fastidium, pompam, speciem, superbiam intolerandam non fero. Odi homines, qui ùt victos nos intuentur, contumaciter s. arroganter se efferunt; inhumanos, superbos, minaces & arrogantes, animis inflatos sublatosque, feroces, aliorum contemptores minimè omnium fero.

Supercilium, ii, die oberen Augbramen. *Syn.* Pars frontis ima. *Epi.* Abrasum, rasum, sublatum, depressum. *Usus.* In superciliorum motu existunt animi motus, arrogantiæ, gravitatis, severitatis. Frontis nubecula. Libidines fronte & supercilió contegere. Illa superciliorum contractio & remissio, mœstitia, hilaritas, risus.

Superficies, ei, das Auswendige eines jeden Dings/ dessen Fläche und Breite. *Syn.* Extrema & aperta corporis pars. *Usus.* Superficiem ædium æstimare. Terræ superficiem, summum terræ fastigium nondum æquabat moles.

Superfluo, ere, Uberfliessen/ überlauffen. *Syn.* Redundo, affluo, effluo, abundo. *Usus.* Is redundantes nos, & juvenili licentiâ superfluentes repressit. *Vid. Abundo.*

Superfluus, a, um, überflüßig. *Syn.* Supervacaneus, aut quod usum non habet.

Superfundo, ere, aufgiessen/ übergiessen/ überschütten. * *Us.* Tiberis superfusus agris. Superfundens se lætitia.

Superi, orum, Himmels-Geister / die himmlische Einwohner / Heilige im Himmel. *Syn.* Cælites.

Superjacio, ere, darauf werffen/ darüber werffen. * *Usus.* Superjecêre quidam augendo fidem, qui longè plures cæsos dicerent.

Superimpono, ere, oben auffegen/ darauff oder drüber legen. * *Usus.* Stipendiô etiam superimpositô.

Superincido, ere, oben auff fallen / über etwas fallen. * *Usus.* Ruinâ superincidentium virorum oppressus.

Superior, oris, Oberer/Vornehmer. *Adv.* Longè. *Syn.* Prior *tempore*. *Usus.* Quid proximâ, quid superiore nocte, annô, ætate actum sit. Suscepta in superiore vitâ flagitia eluere. 2. *Locô.* De locô superiore dicere. 3. *Ordine, dignitate.* fortuna, famaque superior. Invidet populus paribus, inferioribus, superioribus. Quantò superiores sumus, tantò nos geramus remissiùs. Contra hostem superiores fuimus.

Superlatio, onis, überflüßige Rede. *Syn.* Exuperatio. *Us.* Comparationes & superlationes.

Supero, are, weiter steigen/überwinden/erobern. *Syn.* Vinco, excello, præsto, præpondero, superior sum, superfluo. *Adv.* facilè, longè, multùm, præsertim, perfacilè. *Usus.* Etsi multi cum illo contenderent, arte, virtute, doctrinâ omnes longè superavit. 2. *Transcendo.* Fluvium, montem superare. 3. *Supersum.* Quis ditior, cui deest, an cui superat? Egenis pauca superant, quies aliis gratificentur. *Vid. Vinco. Excello.*

Superscando, ere, * übersteigen. *Us.* Murum superscandere.

Supersedeo, ere, aufhören/überhoben seyn. *Syn.* Abstineo, tempero. *Adv.* Opportunè. *Usus.* Hôc labore commodè supersedebis, der Arbeit müßig gehen/sich entheben. Hæc res non est supersedenda, *reticenda. V. Omitto.*

Superstes, itis, übrig/noch bey oder im Leben/überlebig. *Syn.* Salvus, incolumis, qui mortuo supersit. *Us.* Utinam te non solùm vitæ, sed & dignitatis meæ superstitem reliquissem!

Superstitio, onis, Aberglaub. *R. à* superstite *dicta, quòd quidam parentes, ut sibi sui liberi superstites essent, totos dies precabantur & immolabant, teste Cicerone. Syn.* Nimia religio, vana vel inanis religio.)(*Impia fraus. Epi.* Anilis, barbara, contaminata, muliebris, propinqua, tanta, maxima. *Usus.* Omnis superstitio imbecilli atque anilis animi est. Superstitio fusa per gentes oppressit omnium animos, hominum imbecillitatem occupavit. Anili superstitione imbui, obligari, conflictari. Omnibus superstitionibus obnoxius vivit. Decet esse modum quemdam religionis.

Superstitiosè, aberglaubischer Weise. *Syn.* Aniliter, sine ratione.

Superstitiosus, a, um, aberglaubisch. *Syn.* Superstitione imbutus. *Usus.* Stoici superstitiosâ solicitudine & miseriâ omnia credunt.

Supersto, are, auf etwas stehen. * *Usu.* Curribus superstitans armatus hostis.

Supersum, esse, übrig seyn/noch vorhanden seyn. *Syn* Resto. *Adv.* Omninò, nihil. *Usus.* E tantâ cæde nemo ferè superfuit. 2. *Redundo.* Orator ita motu utetur, ut nihil supersit in gestu. 3. *Excello.* Scientiâ majoribus suis nec defuit nec superfuit.

Supervacaneus, a, um, überflüßig. *Syn.* Supervacuus, usum non habens. *Usus.* Vereor, ne litteras meas supervacaneas existimes.

Supervacuus, a, um, überflüßig. *Syn.* Inanis, redundans, sine causâ, sine usu.

Supervado, ere, * drüber hingehen. *Usus.* Supervadentem munimenta victorem fugarunt.

Supervenio, ire, * überfallen/eben dazu kommen. *Syn.* Ex inopinatô venio. *Usus.* Supervenire lætitiæ alicujus.

Superus, a, um, das oben oder oberhalb ist.)(*Inferus. Usus.* Supera illa & cœlestia. Mare superum & inferum.

Supinus, a, um, rücklings/über oder hinter sich.)(*Pronus. Us.* Motus corporis supinus, pronus, obliquus.

Suppar, is, schier gleichmäßig/fast gleich. *Syn.* Ferè par vel æqualis. *Us.* Huic ætati suppares. *V. Æqualis.*

Suppeditatio, onis, Zustand/Dargebung/Darreichung. *Syn.* Affluentia, submissratio. *Usus.* Suppeditatio bonorum nullô malorum interventu.

Suppedito, are, darreichen/verleihen/dargeben. *Syn.* Subministro. *Adv.* Apertè, copiosè, largè. *Usus.* Suppeditabit nobis de thesauris suis. Alicui rerum omnium, quas natura desiderat, abundantiam & copiam suppeditare. Terra fruges fert, & ùt mater cibos suppeditat. Is locus miram varietatem & ubertatem dicendi suppeditat. 2. *Suppeto, non desum, sum satis, præstò sum, supersum.* Si ei vita suppeditavisset, grandia moliebatur. In hoç campo oratori

omnis

omnis apparatus dicendi ſuppeditat. *V. Do. Largior. Suggero.*

Suppetiæ, arum, Hülff. *Syn.* Auxilium, ſubſidium, præſidium. *Uſus.* Laboranti exercitui ſuppetias mittere. Suppetias ire, proficiſci, occurrere, venire, ferre. *V. Auxilium.*

Suppeto, ere, bey der Hand ſeyn/verhanden ſeyn. *Syn.* Suppedito, ſum, ſuperſum, adſum, præſtò ſum. *Uſus.* Vereor, ne mihi verba non ſuppetant. Mihi præter voluntatem ad remunerandum nihil ſuppetit. Illis ad largiendum ſuppetunt copiæ. Si vita ſupperet. *V. Habeo.*

Supplanto, are, mit fürgehaltenem Fuß fällen / ein Bein ſtellen und unterſchlagen. *Syn.* Pede objectô vel ſubjectô ad caſum impello.

Supplementum, i, Zuſatz / Zugab. *Syn.* Quô aliquid ſuppletur, ùt legiones imminutæ. *Uſus.* Legionum ſupplementa ſcribere. Supplementis integrare legiones, explere, reficere.

Suppleo, ere, erſetzen/erſtatten/erfüllen. *Syn.* Præſto, expleo. *Uſus.* Supplevit, explevit, quod utrique defuit. Tribum ſuam reficere & ſupplere cogitabat. Legiones ſuppletæ. Addere & ſupplere cætera tu poteris.

Supplex, icis, fußfällig und demüthiglich bittend. *R. ex* ſub & plica, *q. ſub pedes alicujus ſe plicans. Syn.* Abjectus, jacens, proſtratus ad pedes. *Uſus.* Vobis ſupplex manum tendit; ſupplex ad vos venit; ad pedes ſe abjicit, deprecatur, ſupplicem ſe veſtræ miſericordiæ profitetur. Non levabitis, num excludetis, abſterrebitis ſupplicem? *Thraſ.* Supplex vos adit, veſtram fidem obteſtatur; fractô animô atque humili pro ſalute ſuâ ſupplicat; ad veſtros ſe pedes projicit, maximô in ſqualore ad pedes veſtros volutatur; plenus lachrymarum ad veſtibula domuum veſtrarum procumbit; genibus ſe veſtris advolvit; nixus genibus, obſitus ſqualore & ſordibus, ad preces lachrymasque effuſus orat, obſecrat, miſericordiam veſtram captat. *V. Preces.*

Suppliciter, bittlicher und fußfälliger Weiſe. *Syn.* Demiſsè. *Uſus.* Blanditur, & ſuppliciter ſe inſinuat. Suppliciter ac demiſsè gratias agere.

Supplicatio, onis, Demüthige/ fußfällige Bitte/ Anflehung. *Syn.* Gratulatio Diis immortalibus, honor Diis immortalibus habitus pro victoriâ. *Epi.* Conſulatis, crebra & vehemens, prærogativa, juſtiſſima. *Uſus.* Supplicationem Diis immortalibus pro ſingulari eorum meritô decernere, facere; ſupplicatum ire, pacemque Deûm expoſcere.

Supplicium, ii, Leib- und Lebens-Straff. *Syn.* Cruciatus, pœna. *Epi.* Acerbiſſimum, commune, crudeliſſimum æternumque, dignum, divinum, extremum ſummumque, inſigne, leve, majus, maturius, medium, præſens, ſingulare, ſummum, ſupremum, acrius, exquiſitum, inuſitatum, juſtum debitumque, miſerrimum. *Uſus.* Alicui maleficiô ſupplicium conſtituere. Nova ſupplicia exquirere, invenire, excogitare. Aliquem ad ſupplicium rapere, trahere; ultimô ſuppliciô *afficere* reum; ſuppliciis improbos coërcere, conſtringere, vindicare. Suppliciô addicere damnatum; ſupplicium de reo ſumere. Conſtanter *ferre*, perferre, ſubire ſupplicium. Debitum ſupplicium *condonare* ac remittere. Omni ſuppliciô excruciatum necare. *V. Pœna.*

Supplico, are, demüthiglich und fußfällig bitten oder flehen/ zu Fuß fallen/ Fußfall thun. *Syn.* Deprecor, me ad pedes alicujus ſupplicem abjicio, manus alicui vel ad aliquem tendo. *Adv.* Diligentiùs, libentiſſime, ſubmiſsè, publicè. *Uſus.* Quot pro innocentis hujus ſalute vobis ſupplicant. *Phraſ.* Suppliciter à me petiit, ut fidem præſtarem. Suppliciter mecum egit; rogavit me, quàm ſuppliciter potuit; ſupplicavit mihi, ſupplex mihi fuit, multis & ſupplicibus me verbis oravit, ut fidem ſervarem, tuerer, ſolverem; ut in fide permanerem, ut ſtarem promiſſis, ut promiſſa perſolverem. Meam fidem imploravit. *V. Rogo. Preces.*

Supplodo, ere, zur Verachtung mit Füſſen wieder den Boden ſchlagen. *Syn.* Pede terram percutio, plaudo.

Supploſio, onis, das verächtliche Scharren mit den Füſſen. *Epi.* Crebra. *Uſus.* Pedis dextri rarâ ſupploſione.

Suppono, ere, unterlegen / einſchieben/ unterſchieben. *Syn.* Subjicio, ſubjungo. *Uſus.* In alterius locum ſuppoſitus & ſubſtitutus. *a. Subdo.* Supponere

ova anatum gallinis. Falsa testamenta supponere. Vicariam operam supponere.

Suppositio, nis, Unterlegung / Einschiebung/ das Unterschieben. * *Usus.* Pueri suppositione decepta mater.

Supporto, are, herbey tragen zuschleppen/ zuführen *Usus.* Frumentum navibus supportare.

Suppressio, nis, Diebstahl / Unterschlagung/Unterdruckung/ Vertuschung. *Epi.* Judicialis.

Supprimo, ere, unterdrucken / vertuschen / zurück behalten / unterschlagen. *Syn.* Sedo, placo.)(*Pervulgo. Usus.* Dolorem alienum solatiô aliquô tollere funditùs, vel sedare & supprimere, nec pati, ut manet longiùs. 2. *Occulto, retineo. Usus.* Retinuit pecuniam ac suppressit. *V. Occulto.*

Suprà, ob/ über. *Syn.* Ultra, *ratione loci. Usus.* Supra terram, lunam. 2. *Virtutis.* Est hoc supra hominis fortunam; supra ætatem sapit. Potentia, quæ supra leges esse velit. 3. *Ordinis.* Illa, quæ supra dixi. 4. *Virtutis, ponderis.* Amor meus in te tantus est, ut nihil possit supra. Supra ætatem, supra consuetudinem tibi omnia sunt tributa.

Supremus, a, um, der Oberst / letzte. *Syn.* Ultimus, extremus. *Usus.* Supremus vitæ dies. Supremum supplicium.

Sura, æ, die Waden am Schenckel. *Syn.* Crucis pars posterior.

Surculus, i, ein Schoß/ Zweig / Sprößling. *R. q.* surgulus *à* surgendo. *Syn.* Planta. *Usus.* Da mihi ex istâ arbore, quos seram, surculos.

Surdaster, ri, übel hörend / fast taub. *Syn.* Cui hebetiores sunt aures, qui malè audit.

Surditas, tis, Gehörloßigkeit / Taubheit. *Usus.* In surditate quidnam est mali?

Surdus, a, um, nichts hörend / taub. *Syn.* Qui sensu aurium vel audiendi caret, auribus captus. *Usus.* Surdus varietates vocum aut modos noscere non potest.

Surgo, ere, auffstehen. *R. q.* surrigo, *vel* sursum rego. *Syn.* De lectô exeo. *Usus.* Ante lucem surrexit è lectulô. 2. *Quôcunque de locô.* Cunctus Senatus consurrexit, properans de sellâ exiluit; de sellâ honorificè surrexit. *Adv.* Auspicatò, maturiùs, seriùs.

Surrigo, ere, auffrecken/ ausstrecken. * *Usus.* Aures surrigere

Surripio, ere, heimlich entwenden / verstohlens rauben. *Syn.* Clepo, furor, compilo. *Adv.* Clam, occultè, impudenter. *Usus.* Surripere è bibliothecâ libros. *Vid. Aufero. Furari.*

Surrogo, are, an eines anderen Statt oder Platz stellen und setzen. *Syn.* Subitituo.

Sursum, über sich in die Höhe.)(*Deorsum. Usus.* Idem sursum versus retroque dicatur. *Phras.* Sursum tendat animus, in cœlum suspiciat, sublimè feratur, à terrâ longissimè se efferat, supera semper petat, superiora capessat; ad cœlum feratur; humana omnia inferiora se ducat.

Sus, is, Sau / Schwein. *R. à Græc.* ὗς. *Syn.* Porcus. *Epi.* Lutulentus. *Usus.* Ut sues glande pascuntur.

Susceptio, nis, das Fürnehmen / Unterwindung. *Usus.* Laborum dolorumque susceptio.

Suscipio, ere, auff sich nehmen / vor die Hand nehmen / beginnen / unternehmen. *Syn.* Sumo, capio, recipio. *Adv.* Acerrimè, enixè, fortissimè, frustra, gratis, palam, paulisper, propriè, publicè, turpissimè. *Adv.* Suscipe, quæso, id negotium, curam, cogitationem te dignissimam, munus illud, legationis causam. Labores multos, onus, rempublicam, molestias, profectionem, propugnationem reipublicæ suscipere. Inimicitas, simultates suscipere. 2. *Cogito, admitto, committo, patro, concipio.* Magnum scelus, facinus, spem suscipere. Mentem illam voluntatemque dudum suscepi. 3. *Patior, subeo.* Luctum, squalorem, sordes, pœnam pro scelere suscipere. 4. *Habeo.* Liberos è conjuge suscipere. 5. *Obtineo.* Suscepit consuetudo communis, ut &c. 6. Suscipere alienum amicorum causâ. *V. Recipio.*

Suscito, are, erwecken/ auffwecken. *Syn.* Invenio, excito, incito, exsuscito. *Usus.* Suscitare bellum civile. *V. Excito. Expergefacio.*

Suspectus, a, um, verdächtig / der im Arg-

Argwohn und Verdacht iſt. *Syn.* Suſpicionem præbens, in quô ſubeſt ſuſpicio alicujus, ſolicitus, habens ſuſpicionem alicujus rei. *Adv.* Falſò, vehementer. *Uſus.* Doleo, me tibi nomine negligentiæ ſuſpectum eſſe. *Vid. Suſpicio.*

Suſpendium, ii, das Auffhencken an den Galgen / das Auffknüpffen. *Uſus.* Malorum remedium ſuſpendiô ac morte quærere.

Suſpendo, ere, auffhencken / auffknüpffen. *Syn.* Cervices frango. *Uſus.* Caput obnubito, arbori infelici ſuſpendito. 2. *In altum ædifico.* Opus ita ædificatum, ut ſuſpendi non poſſit. *Phraſ.* Furti nomine ſuſpenſus eſt, ſuſpendiô vitam finiit, inſertô in laqueum collô pependit.

Suſpenſio, nis, Zweiffel / Ungewißheit. *Uſus.* Animi ſuſpenſio.

Suſpenſus, a, um, angehefft / auffgehenckt; ungewiß / zweiffelhafftig / unruhig. *Syn.* Anceps, dubius, incertus, ſolicitus. *Adv.* Diutiùs, graviter, valde. *Uſus.* Metu ſuſpenſa civitas, perturbata ſeditionibus. Suſpenſum me jam diu & ſollicitum tenes. Rerum expectatione ſuſpenſi omnes & anxii. Suſpenſas aptásque à Deo habere vitæ rationes.

Suſpicio, ere, über ſich in die Höhe ſehen. *Syn.* Aſpicio.)(*Deſpicio. Uſus.* Cœlum, in cœlum ſuſpicere. 2. *Veneror, miror.* Eloquentiam virtutémque alicujus ſuſpicere.

Suſpicio, nis, Argwohn / Verdacht. *Syn.* Conjectura, ſcrupulus, metus, ſcientia incerta, opinio. *Epi.* Abſcondita, adverſaria, atrociſſima, cœca, certa, falſa, ficta, ſatis firma, indigna, maxima, minima, nimia quædam, pertenuis, propria, repentina, ridicula & abſcondita, ſimilis, ſolicita, ſubita, tanta, turpiſſima, vacua atque pura, domeſtica, honeſta, odioſa. *Uſus.* Non ſcelus modò vitandum eſt, ſed efficiendum, ne aliquibus ſceleris ſuſpicionem *moveamus*, excitemus, demus; ſuſpicioni locum & materiam demus; ſuſpicionem alicui injiciamus, faciamus, importemus. Sæpe è re leviculâ gravis ſuſpicio *naſcitur*, exoritur, magna in aliquem ſuſpicio contertur, gravi ſuſpicione perſtringitur, in gravi ſuſpicione ponitur; in ſuſpicionem ſceleris adducitur, vocatur. E minutis rebus multæ ſæpe ſuſpiciones increbreſcunt, invaleſcunt. Doleo, quòd innocens in ſuſpicionem *veneris*, cecideris, incideris; quòd aliqua atrocis facti ſuſpicio ad te pertineat, in te conſiſtat ſ. reſideat, ei ſuſpicioni affinis ſis; quòd ea ſuſpicio in te convenire poſſit. Dudum de te hanc ſuſpicionem *habeo*, hæc mihi ſuſpicio inſidet, incidit; eam ſuſpicionem duxi, traxi; hâc ſuſpicione perculſus ſum, & multa ſunt, quæ eam ſuſpicionem augeant ſ. confirment. Vide igitur, ut omnem avaritiæ ſuſpicionem *fugias*, vites, à te depelles, minuas, extenues, propulſus, dimoveas, removeas, tollas, deleas, a ſuſpicione te liberes ſ. vendices. Vir ille longè ab atroci adeò ſuſpicione *abeſt*, remotus eſt, abhorret. Deponamus eam ſuſpicionem. *Phraſ.* Multa eſt & falſa de eo ſuſpicio multorum; multi opinionem falſam accepêre; odioſæ quædam ſuſpiciones multorum animos inſedêre; multi odore quôdam ſuſpicionis afflati, malè de illo opinantur; hominibus ad ſuſpicandum ſagaciſſimis immeritò ſuſpectus eſt. *Vid. Conjectura.*

Suſpiciosè, argwöhniſch / argdenckiſch. *Syn.* Credibiliter, criminose dicere.

Suſpicioſus, a, um, argwöhnig / argdenckiſch. *Syn* Suſpicionem præbens & ſuſcipiens. *Uſus.* Te conſcientia timidum & ſuſpicioſum facit; durus & ſuſpicioſus in ſuos; eſſe ſuſpicioſum & ſemper exiſtimantem eſſe, aliquid ab amico violatum.

Suſpicor, ari, argwohnen / im Verdacht haben. *Syn.* Suſpicione aſſequor, ſuſpicione attingo, ſuſpicionem habeo, ex re aliqua ſuſpicionem duco ſ. traho. *Adv.* Difficillimè, injuriosè, leviſſimè, nihildum, obſcuriùs, planè, ſceleſtè, temerè, valdè. *Uſus.* De ejus ſcelere nihil ſuſpicari poteramus. 2. *Cogito, reputo.* In DEO nec figuram nec ſenſum ſuſpicari licet. *V. Suſpicio.*

Suſpirium, ii, Seufftzer. *Syn* Gemitus, doloris indicium. *Uſus.* Quem nemo ſine ſuſpiriô aſpicere poſſit.

Suſpiro, are, ſeufftzen / erſeufftzen. *Adv.* Familiariter, occultè. *Uſus.* Nemo eſt, quicum liberè jocari aut familiariter ſuſpirare poſſim. *V. Gemo.*

Suſtentatio, nis, Ernehrung / Erhaltung. *Syn.* Dilatio. *Uſus.* Num res moram & ſuſtentationem habeat, vide.

Suſtento, are, erdulten / erhalten / ernehren. *Syn.* Suſtineo, fulcio, nitor. *Adv.* Maximè, privatim, vix, miserè. *Uſus.* Patrimoniô ſe ſuô, amicorum liberalitate egeſtatem ſuam ſuſtentare. Alienam tenuitatem opibus, ſumptibus, officiis ſuis ſuſtentare. Ea me ſpes & conſolatio, mœrorem meum & dolorem unicè ſuſtentat. Litteris ſuſtentor & recreor. *V. Alo.*

Suſtineo, ere, auffenthalten / im Stand erhalten / leiden / dulten / ertragen. *Syn.* Suſtento, tueor, corruere non ſino, fulcio, labentem excipio, contineo. *Adv.* Arroganter, diutius, ægrè, facilè, facillimè, firmè, planè non, præcipuè, vix. *Uſus.* Rempublicam conſiliis, humeris, cervicibus ſuis, cauſam alicujus ſuâ authoritate ſuſtinere. Magnam invidiæ molem, vim hoſtium, multum malorum ſuſtinere. Se à lapſu, currum, equos incitatos, gradum ſuſtinere, *detinere*, ac *reprimere*. 2. *Occulto, contego.* Fronte ac vultu ſimulatio facillimè ſuſtinetur. Suſtinere ſe ab omni aſſenſu. *Vid. Patior. Fero.*

Suſtollo, ere, auffheben / in die Höhe heben. *Uſus.* Aliquem in equum ſuſtollere.

Suſurratio, nis, Gemürmel / Getöß / Geräuſch. *Syn.* Suſurrus. *Uſus.* De Cæſare crebri & non belli rumores, ſed ſuſurrationes veniunt.

Suſurro, are, leis reden / murmeln / brumlen / rauſchen. * *Syn.* Furtim & ſubmiſſâ voce loquor. *Uſus.* Audio jam ſuſurrari.

Suſurrus, i, Gemürmel / Gethöne / Geräuſch. *Uſus.* Suſurrô & laude infimorum hominum delectari. Suſurrus aquæ.

Sutor, is, Schuhmacher / Schuſter. * *Prov.* Ne ſutor ultra crepidam.

Sutorius, a, um, dem Schuhmacher gehörig / oder eigen. *Uſus.* Sutorium atramentum.

Suus, a, um, ſein.)(*Meus, tuus.* *Uſus.* Semper in diſputandô ſuus eſt. De ſuô addere, ſolvere, afferre.

Syllaba, æ, eine Sylbe. *Epi.* Brevis, longa, brevior, longior.

Syllabatim, den Sylben nach / von Sylbe zu Sylbe / ſylbenweiß.

Sylva, æ, ein Wald / Forſt / Gehöltze / Holtz-Wald. *R. a Græc.* ὕλη, *Dor.* ὕλα. *Epi.* Denſa & aſpera, infinita, magna, media, nobilis, publica, vindicata. *Uſus.* Multos nemora & ſylvæ commovent. 2. *Ubertas, copia, materia.* Sylvam rerum & ſententiarum comparare.

Sylveſco, ere, wild werden / zum Wald werden / verwildern. *Syn.* Quaſi in ſylvam creſco. *Uſus.* Vitis putanda eſt, ne ſylveſcat.

Sylveſter, is, e, waldigt / wild / bäuriſch. *Uſus.* Loca ſylveſtria, montuoſa. Vita inculta & ſylveſtris.

Sympathia, æ, Mitleiden / Uberein-kunfft. *Syn.* Convenientia, & conjunctio naturæ. *Uſus.* Cognatio, continuatioque naturæ, & quaſi concentus atque conſenſus.

Symphonia, æ, liebliche Zuſammenſtimmung / Harmonie. *Syn.* Concentus, cythara. *Uſus.* In conviviis ſymphoniâ canere.

Symphoniacus, i, der dazu ſtimmet / übereinſtimmig. *Syn.* Cytharœdus, fidicen.

Syngrapha, æ, Handſchrifft / Verſicherung / Verſchreibung / Quittung / Beſcheinigung. *Syn.* Chirographum, cautio. *Epi.* Firmata ſigillis, inanis. *Uſus.* Habeo à te ſyngraphan, quam feciſti, ſcripſiſti. Tanquam ex ſyngraphâ agere cum populô. Ex ſyngraphâ credere, jus dicere. Cum inanibus ſyngraphis redire.

T.

Tabella, æ, Täfelein. *Syn.* Litteræ, Codicilli. *Epi.* Cerata, grata, judicialis, vindex. *Uſus.* Tabella cerata; Judicialis tabella. Tabellis obſignatis agere cum aliquo. 2. *Voti tabula.* Quot in eo fano tabellæ pictæ eorum, qui votis vim tempeſtatum effugerint.

Tabellarius, ii, Brieff-Träger. *Syn.* Nuntius, qui litteras fert. *Epi.* Fidelis, ignotus, locuples, præpoſterus. *Uſus.* Tabellarios deprehendit, litteras in-

tercepit. Tabellarios instituere, mittere, remittere, expectare, subministrare, præbere. Tabellarios retinere, scrutari, excutere. *Phras.* Quoties fidus mihi sese tabellarius offeret, scribam ad te. Quoties fidum Tabellarium nactus ero litteras à me accipies. Quoties mihi certorum hominum facultas erit, litteras ad te dabo. Quoties erit, cui litteras rectè dem, non committam, ut desideres meas. Nullum ad te, cui fidere audeam, tabellarium proficisci patiar, quin ad te litteras dem. Nemo deinceps hinc ad te litteras non perferat.

Taberna, æ, Zech-Hauß/Wirths-Hauß/Kram-Bude oder Lade. *Syn.* Caupona. *Epi.* Instructa, ornata, libraria. *Usus.* In eandem tabernam divertimus. Tabernas operis & quæstûs quotidiani locum occlusêre. Taberna libraria, Buch-Lade.

Tabernaculum, i, Zelt/ Hütte. *Syn.* Castrense tectum. *Epi.* Militare. *Usus.* Tabernacula carbaseis intenta velis alicubi ponere, collocare. In Philosophia quasi tabernaculum vitæ suæ collocare. Tabernacula defendere.

Tabernarius, ii, Krämer. *Syn.* Caupo.

Tabes, is, Schwindsucht/ Zehrsucht/ Darre/ das Ungedeyen. *R. à δάπτω, consumo.* *Syn.* Macies. *Usus.* Tabes, cruciatus, afflictio.

Tabesco, is, ere, außdörren/ außzehren/ vom Leib oder Fleisch fallen. *Syn.* Liquefio. *Usus.* Durescit frigoribus humor, calore tabescit. 2. *Contabesco, langueo, extabesco.* Desiderio, otio, dolore tabescere; molestiis frangi, verschmachten/ vergehen.

Tabificus, a, um, verzehrend / abmergelend. *Syn.* Quod tabem inducit.

Tabula, æ, eine Tafel/ Bret. *Syn.* Asser. *Epi.* Ænea, nova, præclara, religiosa. *Usus.* Tabulam de naufragio arripere. 2. *Pictura,* Gemählde. Tabulas bene pictas in lumine bono collocare. 3. *Liber rationum, scriptura publica, monumentum litterarum,* Rechnungs-Register/ Schreib-Tafel/ Geschrifft. *Usus.* Facere, conficere tabulas. In tabulas, quodcunque commodum est, referre. Tabulas accepti proferre. Digerere, obsignare tabulas. 4. *Geographica descriptio,* Lands-Charten.

Tabulatio, nis, * Vertäfelung / Bohlenwerck. *Syn.* Ipsa tabularum constructio. *Usus.* Centones injecerunt, ne tela tabulationem perfringerent.

Tabularium, ii, Schreib-Stube. *Syn.* Locus, in quo tabulæ publicæ civitatis servabantur.

Tabulatum, i, * Bühne/ Aestrich/ Boden. *Usus.* Turrim quatuor tabulatorum constituit Cæsar.

Tabum, i, blutiges Eyter. *Syn.* Sanies.

Taceo, es, ere, schweigen / stillschweigen / verstummen. *Syn.* Sileo, reticeo, tacitum relinquo, conticeo, silentiô prætereo, supprimo. *Adv.* Arroganter, in perpetuum, insulsè, nimiùm diu, piè, perpetuò, planè, rectè, sapienter. *Usus.* Diu de his rebus tacuerat. *Phras.* Ecquid taces? quid te elinguem reddidit? ecquid lingua obmutuit? quid tibi vox interdicitur? quid taces? quid dissimulas? quid tergiversaris? quid sibi vult hæc taciturnitas tua? cur silentiô uteris tam diuturnô? cur animi sensus nemini impertiris? quid diutinum adeò silentium tenes? quid tacitâ mæstitia animos omnium defigis, consilia tua silentiô premis? quid obstinatus es ad silentium, siles, occultas, tegis consilia tua? quid linguam adeò moderaris, verbum nullum mittis, vocem & orationem pertinaciter comprimis, voci nimiùm parcis? Verbum hac de re non faciam. Sermonem hac de re nullum habebo. Abstinebo me ab hujus rei sermone, tacebo, silebo, præteribo; non faciam, ut dicam. Tacitus prætermittam. Tacitum relinquam. Silentiô involvam, præteribo, percurram, prætermittam. Prorsus hoc omittam. Abstinebo hôc sermone. Oratione meâ hoc non attingam. *V. Silentium.*

Tacitè, in geheim/ stillschweigens. *Syn.* Silentiô. *Usus.* Cum liberè loqui non valeant, tacitè rogant.

Taciturnitas, tis, Verschwiegenheit. *Syn.* Silentium. *Epi.* Annua, perpetua. *Usus.* Taciturnitas imitatur confessionem. *V Taceo.*

Taciturnus, a, um, der schweiget / verschwiegen/ still. *Syn.* Tacitus.

Tacitus, a, um, stillschweigend / verschwie-

schwiegen. *Syn.* Silens, obscurus, abditus, interior, prætermissus, compressus, sub silentio, non expressus. *Usus.* Nihil me mutum delectat, nihil tacitum. Tacitô quodam sensu sine arte aures judicant. Tacitum aliquid relinquere, prætèrire. *V. Prætereo.*

Tactio, nis, Berührung / Anrührung / das Greiffen. *Syn.* Tactus. *Usus.* Voluptas oculorum, tactionum, saporum.

Tactus, ûs, das Fühlen / Greiffen / Griff / Fühlung. *Epi.* Interior, intimus. *Us.* Tactus fusus est per totum corpus, omnesque ictus nimiosquè frigoris aut caloris appulsus sentit. Ad tactum chordæ respondent. Quæ sub tactum aut aspectum cadunt.

Tæda, æ, Fackel / Wind-Licht. *R. ex Græc.* δᾷς, δᾷδὸς. *Syn.* Fax. *Us.* Agitari & pertetreri ardentibus Furiarum tædis.

Tædet, es verdreußt / ist beschwerlich; es grauet und eckelt. *Usus.* Prorsus vitæ tædet, ita sunt omnia omnium miseriarum pleniſſima. *Thras.* Tædet jam eadem toties audire: Fastidii sum delicatissimi. Ab rebus iisdem facile fastidiô quôdam & satietate alienamur; occurrendum est satietati aurium, ne oscitent audientes, loquantur cum altero, nonnunquam etiam circulent, *caput circumferant*; rerum notissimarum pertædet sit; odio rerum vetustissimarum teneantur, capiantur; propius fastidium quàm desiderium sint; audiendi satietate expleantur.

Tædium, ii, Verdruß / Beschwerlichkeit / Mühseligkeit. *Usus.* Ejus sermo inconditus plurimum mihi tædium attulit; magnum inde tædium cæpi. Lectionis tædium varietate levare.

Talaris, e, lang / biß auff die Ferſen reichend. *Syn.* Ad talos usque demissus. *Us.* Tunica talaris.

Talarius, a, um, zum Würffeln gehörig. *Usus.* Ludus talarius, Würffel-Spiel.

Talentum, i, Talent / Art eines Gewichts. *Syn.* Talentum Atticum, quod aureis seu coronatis sexcentis valebat.

Talio, nis, Wiedergeltung / Vergeltung / Erwiederung / Wettmachung. *Syn.* Pœna talionis.

Talis, e, solcher / solcherley. *Syn.* Hujusmodi, ejusmodi, ejusdemmodi, ejusdem generis, id genus, hujus exempli, perinde ut, ita, sic. *Usus.* Ut quales sumus, tales esse videamur.

Talitèr, also / solcher Weise / auff solche Art.

Talpa, æ, Scheer-Maus / Maulwurff. *Prov.* Talpa cæcior.

Talus, i, die Ferſen; Würffel. *R. à* ταλάω. *Epi.* Rectus. *Syn.* Postremum cruris, in quo os prope calcaneum extuberat. Inde os quatuor Laterum, quô luditur. *Usus.* Talum jacere, talis præclarè ludere, mit Würffeln ſpielen. Talus tibi rectè cecidit.

Tam, so / so wohl / dergestalt. *Syn.* Æquè, adeò; tam valdè, tam maximè. *Usus.* Quid opus tam valdè affirmare. Tam tibi credo, sicut alteri nemini. Tam infinitas pecunias prodigis.

Tamen, doch / jedoch. *Syn.* Attamen, verumtamen, nihilominus, certè. *Usus.* Tamen nihilominus putabam.

Tametsi, wiewol / obschon / wann gleich. *Syn.* Etsi, quamquam, cum tamen.

Tandem, endlich / zuletzt / letztlich. *Syn.* Demum, aliquando, ad extremum, denique, ad ultimum. *Usus.* Tandem legi litteras tuas.

Tandiu, tamdiu, so lang. *Syn.* Usque eò, tantô tempore, tantisper. *Usus.* Feram tamdiu, quàm ferre potero. Tamdiu requiesco, quamdiu ad te scribo.

Tango, is, ere, berühren / anrühren / antaſten / angreiffen. *Syn.* Contingo, attingo. *Adv.* Leviter, modicè. *Usus.* Villa, quæ viam attingit. Simul ac tetigit provinciam. 2. *Indico, lèviter tracto, leviter perturbo*, bekümmern / anfechten / Sorg machen. Minæ tuæ me parum tangunt; cura me illa, religio, earum rerum memoria tetigit. 4. *Lædo, violo*, anzäpffen / hernehmen. Aliquem in convivio tangere. 5. *Contrecto, manus affero*, ulcus, rem acu tangere, es auff ein Härlein treffen / wohl errathen.

Tanquam, gleich als / eben als. *Syn.* Quasi, quodammodo, ac, juxtà ac, ut, locô,

loçô, quemadmodum. *Usus.* Istum, tanquam si consul esset, salutavi. Tanquam domi meæ. Tanquam si res mea agatur. *V. Sicut.*

Tantisper, so lang / eine kleine Zeit lang. *Syn.* Interim. *Usus.* Morare tantisper, dum defervescat hominis bilis.

Tantò, so sehr. *Usus.* Non tantò antè fugisset.

Tantoperè, so hefftig/ so sehr. *Usus.* Non hæc tantopere desiderarem.

Tantulum, gar wenig / nur ein wenig. *Usus.* Si quis tantulùm de via deflexerit.

Tantulus, a, um, sehr klein/ gar gering. *Usus.* Vix huic tantulæ Epistolæ tempus habui.

Tantùm, allein / nur. *Syn.* Tantummodò, solùm. *Usus* Non tantùm parum commodè, sed & turpiter. 2. *Tam, ita, adeo*, so viel. Tantum, quantum sat est. Id tantum abest ab officio, ut nihil sit officio magis contrarium.

Tantummodò, allein/ blosser dings/ nur. *Syn.* Modò, duntaxat.

Tantumdem, gerad/ eben so viel. *Usus.* Tantumdem populo dandum est, quantum.

Tantus, a, um, so groß. *Syn.* Tam multus, tam magnus, *& id genus alia. Usus.* Tantum studium, tam multam operam hic posui. Tanta res, tamque immensa.

Tardè, langsam / saumselig/ gemach/ zaudernd. *Syn.* Serò.)(*Ocyùs, celerius. Usus.* Litteræ ob longinquitatem tardissimè ad nos perferuntur. Vix serò, & rarò ad nos perveniunt.

Tarditas, tis, Langsamkeit / Saumseligkeit. *Syn.* Cunctatio, mora, stupor.)(*Celeritas. Epi.* Abjecta, consiserata, contraria, odiosa, mollior. *Usus.* Cursu corrigere tarditatem, consideratâ tarditate uteris. Ista legatio moram & tarditatem bello afferet. Tarditas ingenii, debilitas, stupor. Plerisque in rebus tarditas & procrastinatio odiosa est.

Tardo, as, auffschieben/ zaudern/ langsam oder saumselig seyn. *Syn.* Tardum facio, moram & tarditatem affero, moram interpono, moror, cunctor, indormio, differo. *Usus.* Venti profectionem meam tardant. Ejus animum negligentia tardabat, conscientia frænabat. Animos accusatorum tardare. Tardor, & hic commoror.

Tardus, a, um, langsam / saumselig; Zauderer. *Syn.* Longus, serus, cunctator, callipides.)(*Citus, celer, incitatus, expeditus, velox. Usus.* Homo tardus & parum efficax. Tardum & penè immobile animal. Tardus sententiis, inops verbis. Consideratus & lentus potiùs, quàm tardus. 2. *Hebes, remissus, parum efficax, obtusus*, dumm. Quis tam indocilis tam tardi ingenii?

Taurus, i, ein Stier/ Farr/ Bull-Ochs. R. ταῦρος. *Epi.* Corniger, nobilis, opimus, truculentus. *Usus.* Taurus Phalaridis.

Techna, æ, * List/ Ranck/ Fund/ Betrug/ tückischer Griff und Schlich. *Syn.* Ars, dolus, fraus artificiosa.

Tectè, verdächtig/ heimlich / verdeckt. *Syn.* Obscure.

Tectorium, ii, Dünchwerck/ Dünchung. Weissung/ Vergipsung. *Syn.* Calx seu crusta inducta parieti. *Epi.* Bellum, concinnum, novum, tantum, vetus. *Usus.* Columna, ex qua tectorium vetus deletum sit.

Tectorius a, um, zum Dünchen und Weissen oder Vergipsen dienlich. *Usus.* Exornare sepulchrum opere tectorio.

Tectum, i, Dach/ Dachwerck/ Dachung/ Hauß. *Syn.* Pars summa domus, quâ tegitur.)(*Solum. Epi.* Absolutum, sartum integrumque; tecta cælata, firma, inaurata, laqueata, magnifica, marmorea, ebore fulgentia, misera, silvestria. *Usus.* Porticus ad tectum propè pervenerat. Tectum multorum fastigiorum. Multis locis ne tectum quidem accipio, & in tabernaculo manendum est.

Tectus, a, um, verdeckt/ bedeckt. *Syn.* Obscurus, occultus.)(*Apertus. Usus.* Tectis verbis ad te scripsi. 2. *Taciturnus, fidelis*, treu und verschwiegen. Quis illô consideratior, tectior, prudentior? *Phras.* Nullum delictum diu occultum esse potest; nullum delictum diu tectum, abditum esse potest. Nullum scelus diu esse potest, quin emanet, divulgetur, pateat, in lucem prodeat. Nullum facinus celari, velari, supprimi, operiri, tegi, subticeri, comprimi, silen-

silentio involvi, latere, in occulto latere diu potest. *V. Occultus.*

Tegmen, inis, Decke. *Syn.* Tegumentum. *Epi.* Durum, latum.

Tego, is, ere, decken / verdecken / bedecken / zudecken. R. στέγω. *Syn.* Obduco, obnubo, obtendo, contego, velo, aperio, vestio, convestio, occulto.)(*Aperio. Adv.* Nimiùm, diu, perspicuè, undique. *Usus.* Suam prudentiam stultitiæ nomine tegere, suam sententiam tegere. 2. *Excuso, defendo,* beschirmen / handhaben / vertheidigen. Meam salutem tuô præsidiô & benevolentia texit. *Phras.* Tegit ille scelera tua; libidines suas tenebrico-sâ fronte & superciliô contegit, circumvestit sedulò, in operto habet; frontis integumento ad occultanda vitia utitur; insignem nequitiam frontis ac dissimulationis integumentô velat, multis simulationum involucris & quasi velis quibusdam sua scelera obtendit, bemänteln / beschönen / ein Färblein anstreichen. Non oportet rem claram celare, occulere, abscondere, tenebris involvere, tegere, occultare, contegere; efficere, ut lateat, ut in obscuro siti, ut clam sit, ne sit palam, ne aperta sit, ne pateat. Non oportet rem adeò perspicuam occultam habere, obscuram, opertam velle; velle, ut in tenebris jaceat, velle in tenebris condere. *V. Abscondo. Occulto.*

Tegula, æ, Ziegel / Dach-Ziegel / Dach-Schindel. *Usus.* Cæmentis ac tegulis se famem suam expleturos credebant.

Tellus, uris, die Erde / Erdreich / Erdboden. *Epi.* Infima, media. *Usus.* Tellus neque movetur, neque infima est.

Tegumentum, i, Decke. *Usus.* Quærere flagitiorum tegumenta, Schand-Deckel. Corporis tegumentô evolvi.

Tela, æ, das Gewebe. *Usus.* Domus telarum plena. Ea tela texitur, ea vivendi ratio inducitur in urbem. *Telam exordiri,* aliquam rem incipere & aggredi.

Telum, i, Pfeil / Geschoß. R. ἀτῆλε, *longinquè, quia longè mittitur.* *Syn.* Jaculum, hasta, gladius, hostile ferrum. *Usus.* Eò graviores habent emissiones tela, quò sunt contenta atque adacta vehementiùs. Erit id telum acerrimum ad omnes fortunæ impetus. Telum in aliquem intendere, emittere, immittere, conjicere.

Temerarius, a, um, frevelich / verwegen / unbedachtsam / unbesonnen. *Syn.* Nullius consilii, inconsideratus, præceps. *Usus.* Ea sunt turbulenta, temeraria & periculosa consilia. Cæca & temeraria cupiditas. *V. Præceps.*

Temerè, verwegen / unbedachtsamlich / freventlich. *Syn.* Inconsultè, inconsideratè, imprudenter, casu, nullâ ratione, sine judicio & modo, temeritate quadam, fortuitò, fortuitu. *Usus.* Audacter hoc dico, non temerè confirmo. *Phras.* Nil temerè aus fortuitò agit. Videt, quid agat; â reprehensione temeritatis longè abest; nunquam impetu aut temeritate, sed delectu & sapientiâ ducitur, non offert se ullis temeritatibus; minimè præceps in consiliis aut devius; nihil per incogitantiam stultè aut incautè, aut sine consilio suscipit. Nusquam in præcipitio agitur; nihil fortunæ permittit, omnia consilio.

Temeritas, tis, Verwegenheit / Unbesonnenheit / Frevel- / Unbedachtsamkeit. *Syn.* Inconsiderantia.)(*Sapientia, judicium. Epi.* Admirabilis, furiosa, inconsideratissima ac dementissima, insignis, materna, summa, tribunitia, turbulenta, turpis, vitiosa. *Usus.* Genus inconsideratissimæ & dementissimæ temeritatis. Errant, qui temeritate & casu, non consiliô agi, regi, administrari credunt omnia. *Vid. Imprudentia.*

Temetum, i, starcker hinreissender Wein. R. à τὸ μέθυ, *vinum.* *Syn.* Vinum, quod mentem tentat. *Usus.* Careant temetô mulieres.

Temo, nis, die Deichsel am Wagen.

Temperamentum, i, Maaß / Mittel-Maaß / Mässigung. *Syn.* Temperatio, ratio. *Usus.* Inventum est temperamentum, quô tenuiores ditioribus æquentur.

Temperans, tis, mäßig / behutsam / bescheiden / sittlich. *Syn.* Continens, moderatus, qui ab omni libidine se continet.)(*Libidinosus. Adv.* Latè, justè.

Usus

Usus. Vir frugi, & in omnibus vitæ partibus moderatus ac temperans, plenus pudoris, plenus officii, plenus religionis. *Phras.* Homo est ab omni cupiditate longè remotus. Homo est à cupiditate omni alienus, omnis cupiditatis expers, qui nullam cupiditatem habet. *V. Modestus.*

Temperanter, mäßiglich/ zuchtiglich/ bescheidentlich. *Usus.* Si temperantius egisset.

Temperantia, æ, Mäßigkeit/ Behutsamkeit/ Bescheidenheit. *Syn.* Modestia, moderatio, frugalitas, continentia, conformatio & moderatio temperantiæ, moderatrix omnium commotionum, inimica libidinum. *Usus.* Temperantia est rationis in libidinem aliosque non rectos animi impetus firma & moderata dominatio, in prætermittendis voluptatibus cernitur; omnium, quæ dicuntur, quæque fiunt, ordo & modus; cupiditatum moderatio rationi obediens, animi motus regit; quasi quidam ornatus vitæ, omnisque sedatio perturbationum animi & rerum modus. *V. Moderatio.*

Temperatè, mäßiglich/ bescheidentlich/ ziemlich. *Usus.* Temperatè agere.

Temperatio, onis, Mäßigung/ geschickliche Einrichtung. *Syn.* Temperamentum, moderatio, modestia. *Epi.* Modica, sapiens, superior. *Usus.* Cœli temperatio, fæcunditas terrarum; temperatio civitatis, juris. Caloris temperatione semina oriuntur. Sol mens mundi & temperatio.

Temperator, is, Ordner/ Anordner/ Anschicker. *Usus.* Temperator ille ac moderator hujus varietatis.

Temperatus, a, um, mäßig/ gemäßiget. *Syn.* Temperans, moderatus, modicus.)(*Nimis incitatus. Adv.* Utcunque. *Usus.* Temperati mores. Temperatis escis & potationibus modicis uti. Otatio temperata numeris.

Tempero, as, mäßigen/ geschicklich ordnen; Ziel und Masse/ Art und Geschick geben. R. a *tempore*, ad *temporis rationem moderari.* *Syn.* Moderor, rego, administro, temperationem facio, misceo. *Usus.* Lycurgus Rempublicam optimis institutis & legibus temperavit. Amara risu, victoriam clementiâ temperare. Ab injuria, à maleficio temperare. *V. Moderatio.*

Tempestas, tis, gut Wetter/ Witterung/ Gewitter. *Syn.* Tempus. *Epi.* Adversa, bona, calamitosa, civilis, horribilis, idonea, egregia, læta, sæva, serena, turbulenta, violenta, tetra, popularis, perfrigida. *Usus.* Quâ tempestate Græci florebant. 2. *Naturalis turbo, procella:* Sturm-Wetter/ Ungewitter. Procellæ, tempestates, naufragia, ruinæ, venti, fulmina, tonitrua, incendia, imbres, nimbi, turbines, cæteræque tempestates. Ingens, coorta, commota, concitata est tempestas. Tempestate in mare jactari, everti, abripi. 3. *transl. Ærumnæ, calamitas, tempus miserum.* schlimme/ unglückliche und elende Zeiten. Tu procella patriæ, turbo & tempestas pacis. Impendentem Reipublicæ tempestatem dudum prospexi. Hâc populi tempestate jactamur. Turbulentissimæ huic tempestati cedendum. Tempestas coorta vitanda est. Tempestate reipublicæ detineri, in portum rejici; mutatâ sedatâque hâc reipublicæ tempestate. 4. *Aeris ac temporis constitutio statusque*, bequeme Witterung und Jahrs-Zeit. Tempestatem idoneam nanciscì, habere; tempestate bonâ navigare, conscendere, solvere. Tempestatem prætermittere. *Phras. Tempestas mala.* Coorta est tempestas maxima, fluctus ejiciebantur magni; tanta vis tempestatis, imbris ac turbinis ferebatur, ut nulla unquam dies turbulentior fuerit. Undique venti erumpebant; sævi existebant turbines; tempestas fœda cum grandine dejecta cum magno fragore, tonitribus, nimbô densô omnia operuit, mare exasperavit fluctibus, omnia permiscuit. *Tempestas bona.* Cùm sudum fuerit; cum bona, certa, idonea, egregia tempestas fuerit, ad nos proficiscere.

Tempestivè, in Zeiten/ zu rechter Zeit. *Syn.* Opportunè, in tempore, maturè.

Tempestivitas, tis, rechte/ bequeme und gelegene Zeit. *Syn.* Opportunitas. *Usus.* Sua cuique parti ætatis tempestivitas est data.

Tempestivus, a, um, zeitig/ bequem und gelegen. *Syn.* Opportunus. *Usus.* Mari ad navigandum nondum tempestivò

ſolvit. Tempeſtivi fructûs maturitas. Conviviis tempeſtivis multum tempus multi tribuunt. *V. Opportunus.*

Templum, i, Kirch/ Tempel/ Gottes-Hauß. *Syn.* Fanum, delubrum, locus ſacer & religioſus, ſacrarium, Divinum domicilium, ædes ſacra, ſacer locus, ſacella, domus. *Epi.* Ampliſſimum, antiquum, ſanctum & religioſum, auguratum, auguſtiſſimum, clariſſimum, egregium, pulcherrimum, & magnificentiſſimum. Opere nobiliſſimum, religione ſanctiſſimum. *Uſus.* Sanctiſſimarum & antiquiſſimarum religionum templum. Templa publicè vota ac dedicata; inclytum divitiis & ſanctitate templum. Dignum Auguſtiſſimi Jovis domicilium.

Temporalis, e, zeitlich/ vergänglich.

Temporiùs, zeitlicher/ etwas frühzeitiger. *Syn.* Maturiùs.

Tempus, oris, Zeit. R. à *temperando, quod tempus omnia temperet.* *Syn.* Qui nunc eſt temporis ſtatus, forma, ratio, varietas, curſus, inclinatio, perturbatio. *Epi.* & *Uſ.* Nunc eſt tempus *dubium*, form idoloſum, ſuſpicioſum, turbulentum, cæcum, triſte, luctuoſum, difficile, durum, aſperum, atrox, grave, miſerum, perditum, adverſum, abſurdum, alienum. Quæ nunc eſt temporum *triſtitia*, acerbitas, calamitas, atrocitas, iniquitas, invidia, injuria. Fuit nuper tempus *quietum*, tranquillum, optatum, optimum, liberum, vacuum, commodum, oppertunum. Tempus alicui ad *colloquium dare*, conſtituere, deſignare. *Appropinquat*, venit, accedit tempus rem exequendi. Tempus eſt, ut rem exequamur. In quæ reipublicæ tempora incidimus ſ. incurrimus. Adeundi aliquem tempus ſcitè *capere*, obſervare, arripere. Ad litteras ſcribendas vix mihi tempus *ſumo*, habeo, nanciſcor; vix per negotia tempus mihi datur. In bonis litteris tempus omne *pono*, traduco, transmitto, conſumo, contero; tempus omne bonis litteris do, tranſcribo. Vide, ne opportunum tempus *prætermittas*, omittas, dimittas, remittas, intermittas; fruſtrà tempus perdas; nugis tempus eximas. *Præteriit*, abiit tempus illud beatum. Egeo tempore, tempore excludor ad ſcribendum. Nec revocari, nec recuperari amiſſum tempus poteſt. Tempori, ac neceſſitati *ſerviendum*, cedendum, parendum, aſſentiendum. Temporis causâ faciendum aliquid, politici omnes docent. 2. *Tempore*, opportunè, per tempus, in tempore, ad tempus, tempore veniſti. Ab eo tempore, ex eo tempore dèclinare cæperunt omnia. Ex tempore dicere. *Phraſ. Tempus alienum, parum opportunum.* Alienô tempore reverteris. In alienum tempus cadit reditus tuus. Tuum reditum minimè tempus poſtulat. Tuum reditum ratio temporis improbat ac diſſuadet. Non erat, cur hoc tempore redires. Minimè convenit cum tempore tua reverſio. Si temporis rationem ſpectâſſes, redeundi conſilium non cepiſſes, aut ſuſceptum abjeciſſes, improbaſſes, vituperâſſes, damnâſſes; ineptum, abſurdum, averſum à ratione, planè ſtultum judicâſſes. Non redis oportunè. Revertendi maturitas nondum erat.

Tempus miſerum: Nemo eſt, cui rectè ſit in hoc temporum miſerrimo ſtatu. Nemo eſt, cui rectè ſit in hoc tam miſero temporum ſtatu; in hac tam adverſa, dura, iniqua temporum ratione; in hac tam infelici temporum conditione; in tanta pravitate atque improbitate temporum; in tantis temporum vitiis; in his omni calamitate, omni ſcelere atque flagitiô refertis temporibus; in hac omnium rerum turbatione; in hac malorum colluvie; in hac non modò virtutum, verùm etiam doctrinarum artiumq; liberalium pernicie; his miſerrimis temporibus; his tam miſeris, infauſtis, iniquis, tam duris, improbis, perditis, tam adverſis, triſtibus temporibus; his tam alienis ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni rectè vivendi ratione ac ordine temporibus.

Tempus felix: Multi cùm ſapientes non eſſent, ſummæ tamen ſapientiæ nomen proſperis temporibus conſecuti ſunt, tulerunt, nacti ſunt. Multi cum ſapientiam haberent nullam, ſummam tamen poſſidere in proſpera fortuna; in ſecunda, læta, felici, optima fortuna; ſecundis rebus, temporibus; rebus ad voluntatem fluentibus; cùm rebus omnibus eſſet optimè; cùm omnia facillimô curſu procederent; jucundiſſimis,

mis, lætissimis, optimis temporibus crediti sunt.

Tempus breve: Breve tempus indulges, diem perexiguam præfinis. Temporis angustiis excludor, quin mandata perficiam; parvam exiguam temporis usuram concedis; in semihoræ circulum me cogis; in hac temporis exiguitate, quî tot res perficiam?

Temulentus, a, um, **trucken/ voll/ dämisch**. R. à *temetum*. *Syn.* Vinosus, ebriosus. *V. Ebrius. Vinolentus.*

Tenacitas, tis, **Thorheit/ Filtzigkeit**. *Us.* Aves quædam unguium tenacitate cibum capiunt. *V. Avaritia.*

Tenax, cis, **zäh/ filtzig/ karg**. R. à *tenendo*. *Usus*. Homo parcus & tenax.

Tendiculæ, arum, **Fallstrick/ Vogelnetz/ Vogelgarn/ Strick**. *Syn.* Laquei, retia. *Usus*. Aucupia verborum, & literarum tendiculæ. *V. Parcus.*

Tendo, is, ere, **spannen/ ausspannen/ strecken/ ausstrecken**. R. à τείνω. *Syn.* Aliquid cogito, ad aliquid aspiro. *Usus.* Hæc jam habebamus, ad reliqua acri tendebamus animô. Ad consulatum tendere. 2. *Extendo, porrigo*, **sich erstrecken/ lencken** Græcia dextram tendit Italiæ. 3. *Morior*. Insidias alicui tendere, **heimlich nachstellen**. Adversùs aliquem pertinaciter tendere. 4. *Fundo, diffundo*. Animum autem per totum corpus tetendit. 5. *Eo, contendo*. Romam, aliquò suum cursum tendere. Sententiæ in diversum tendebant.

Tenebræ, arum, **Finsternuß/ Dunckelheit/ Düsterung**. *Syn.* Obscuritas, caligo, nox.)(*Lux. Epi.* Æternæ, crassæ, diurnæ, intimæ, magnæ, opacæ, tetræ & quasi perpetuæ. *Usus*. Velut si reipublicæ offusa esset sempiterna nox, ita in tenebris jacebant, miscebantur omnia. Ex caligine & tenebris in lucem respicere cæpit respublica. Obscuram familiam è tenebris in lucem vocare. Afferre, obducere, offundere tenebras alicui rei. Latent ista crassis occultata & circumfusa tenebris. In tenebras deprimi, in tenebris jacere, velut in gurgustio habitaret. Philosophia ab animo tanquam oculis caliginem & tenebras dispellit.

Tenebris, **Nachts/ nächtlicher Weile/ im Dunckeln und Finstern**. *Syn.* Nocte, noctu.

Tenebricosus, a, um, **finster/ dunckel/ düster**. *Syn.* Obscurus. *Usus*. Sensus tenebricosus. Libidines tenebricosæ. Reipublicæ tempus tenebricosissimum. *V. Obscurus.*

Teneo, es, ere, **halten/ ergreiffen**. *Syn.* Retineo. *Adv.* Acutissimè, ægrè, copiosissimè, diligenter, diù, facilè, firmiùs, maximè, mordicùs, necessariò, omninò, bene, planè, postremò, præclarè, probè, summè, jam ante, aliquando, coram, manifestò, undique. *Usus.* Cursum suum tenere; dignitatem, morem, gravitatem, statum & instituta sua tenere. Locum urbis principem, gubernacula Imperii, summam reipublicæ Provinciam tenere. Gratiam alicujus, rei alicujus memoriam tenere. 2. *Astringo, obligo*, **verbinden**. Votô & promissô, religione, lege, jurejurandô teneri. 3. *Obtineo, Occupo*, **besitzen/ beherrschen/ inn haben/ in seiner Gewalt haben**. Qui mare tenet, rerum potitur. Civitatem servitute oppressam tenere. Causam tenuit, *obtinuit*. Dominatu unius omnia tenentur. 4. *Agnosco, assequor, intelligo*, **wissen und kundig seyn**. Probè tenebam, quid sibi Cæsar velit. Teneo voluntatem tuam. Aliquid animô tenere. 5. *Habeo*, tenere animum attentum ad aliquid. Tenere exercitum, fiduciam. 6. *Deprehendo, circumvenio*, tenetur in manifesto Crimine, **auf frischer That ergreiffen/ ertappen**. Manibus rem teneo; tenemur undique, non elabemur. 7. *Cohibeo*: **einhalten**. In tanto dolore lachrymas tamen tenui. Iram non tenui, quin erumperem. Vix risum tenui. 8. *Moveo, afficio, impello*. Desideriô, spe verecundiâ, studiô rei alicujus, morbô, odiô, ludis &c. teneri. 9. *Conservo*. Domum totam amicitiâ devinctam tenebam. 10. *Moror, maneo*, tempestas biduùm me tenuit, **auffhalten/ verweilen**. Sermone hominem in multam noctem tenui. 11. *Contineo*. Domi se, suis finibus se, aliquem in custodia tenere. Vix teneor, quin. Vix me teneo, quin.

Tener, a, um, **zart**. R. à τέρην. *Syn.* Mollis, tractabilis.)(*Durus & quasi ferreus.*

Usus.

Usus. Nihil tam tenerum, tam flexibile, quod faciliùs ducatur, quòcunque ducas, quòcunque torqueas; quod magis pro arbitrio fingeretur. Oratio mollis & tenera. Animô mihi videris esse teneriore. *V. Mollis.*

Teneritas, tis, Zärtigkeit/ Zartheit. *Syn.* Mollities.

Teneritudo, inis, * Zärte/ Zärtigkeit. *Us.* Si siccitates sunt, & terra teneritudinem habet.

Tenor, is, gleichhaltende Weiß/ Thon/ Zustimmung/ Inhalt. *Syn.* Cursus, ratio. *Usus.* Juris æquabilem tenere rationem. Is unô Tenore, ùt ajunt, in dicendo fluit.

Tentabundus, a, um, * der offt und etlich mahl versucht oder probiret. *Usus.* Ventum ad angustam rupem, ut ægrè expeditus miles tentabundus, manibusque virgulta retinens se demitteret.

Tentatio, onis, Versuchung/ Prüfung. *Syn.* Commotiuncula. *Usus.* Valetudinem tuam & à vetere morbo, & à novis tentationibus confirmatam gaudeo.

Tentator, is, * Versucher.

Tento, as, versuchen/ Versuch thun/ prüfen/ erfahren. *Syn.* Attento, experior, periclitor, conor. *Usus.* Tentare leviter aliquem, quô animô ferat aliquid. Prælio belli fortunam tentare & experiri. Aliquem donis, spe, metu, armis tentare. Morbo tentari. Manu vel pede aquæ frigus tentare. *Vulg. palpare. Phras.* Omnia tentabo; vias omnes persequar, quibus putabo ad id, quod volo, posse perveniri; ad omnia nitar; nihil erit, in quo acquiescam; odorabor, quam sagacissimè potero, omnia. Animum versabo in omnes partes, agitabo animosque tentabo omnium, sensus eorum mentesque degustabo; nihil ad summam diligentiam mihi faciam reliqui. *V. Experior.*

Tentorium, ii, Zelt/ Gezelt. *Syn.* Tabernaculum militum.

Tenuis, e, dünn/ subtil/ geringfügig. *Syn.* Exilis, parum locuples, minimi momenti, subtilis, purus.)(*Crassus, locuples. Usus.* Tenue cælum, authoritas tenuis, persona levis. In tenuissimis ac minutissimis rebus sæpè labimur. Patrimonium tenue. 2. *Pauper, vilis, obscurus, humilis.* Cui tenues opes, nullæ facultates, exiguæ amicorum copiæ. Ordinis tenuioris homo. Tenuem victum anteferre copioso. 3. *Gracilis.* Corpusculo tenui. *Phras.* Homines tenues, obscurô locô nati, inferius hominum genus, personæ obscuræ, unus de multis, animô & fortunâ imbecilliores, infimô locô nati, humili fortunâ orti, incompti, indolati, nullius nominis aut dignitatis, contempti, in obscuro vitam agentes. *V. Vilis. Abjectus.*

Tenuitas, tis, Dünne/ Dünnigkeit. *Syn.* Gracilitas. 2. *Subtilitas.* Limata quædam rerum & verborum tenuitas. 3. *Paupertas*, Dürfftigkeit. Ex meis angustiis tenuitatem illius sustento.

Tenuiter, schlechtlich/ geringfügig. *Syn.* Angustè, pressè, Philosophorum more.)(*Copiosè.* 2. *Accuratè.* Sed illæ tenuiùs, subtiliùs, & acutiùs tractantur.

Tenùs, nahe/ bis/ nach. *Us.* Aurium tenùs, verbô tenùs.

Tepefacio, is, ere, warm oder lau machen/ wärmen. *Syn.* Calefacio.

Tepesco, is, ere, laulecht oder warm werden. *Usus.* Maria agitata ventis tepescunt.

Tepidus, a, um, * laulecht/ wärmlicht. *Usus.* Tepidus vapor.

Tepor, is, Lauheit/ Lauigkeit/ mittelmässige Wärme. *Syn.* Moderatus calor.)(*Ardor. Epi.* Externus, modicus. *Usus.* Tepor excitatus.

Ter, dreymahl. Tercenti, drey hundert. Terdecies, dreyssigmal.

Terebra, æ, * Bohrer. *Syn.* Instrumentum, quô ligna perforantur.

Terebro, as, * bohren/ durchbohren.

Teres, etis, rundlecht / länglich rund; nett/ fertig/ ausbündig. *Syn.* Acer, rotundus. *Usus.* Atticorum teretes aures. Plana & teres oratio.

Tergiversatio, nis, Ausflucht / Wegerung. *Syn.* Recusatio. *Usus.* Quid ergo erat moræ & tergiversationis?

Tergiversor, aris, Ausflucht suchen/ sich weigern. *Syn.* Refugio. *Usus.* Invitum, æstuantem, & tergiversantem ad dicendum coëgi. Quid taces? quid dissimulas? quid moraris? cunctaris, tergiversaris? non est locus ad tergiversandum. *V. Nolo. Invitus.*

Tergo, is, ere, säubern/ reinigen. *Syn.* Abstergo. *Usus.* Qui tractant ista, quii tergunt.

tergunt, qui ungunt, verrunt. Quasi fuligine abitersâ.

Tergum, i, der Rucken. *Syn.* Tota posterior corporis pars. *Usus.* A tergo adoriri aliquem, vel circumvenire. Terga vertere, in fugam abire. Hostem à tergo intercluſum relinquere. Inſequitur nos à tergo ſenectus, nec opinantes aſſequitur.

Terminatio, onis, Endung/ Endigung. *Syn.* Finis, menſura, modus. *Uſus.* Verſus inventus eſt terminatione aurium. Terminatio rerum expetendarum.

Termino, as, enden/ endigen. *Syn.* Determino, concludo, claudo, definio, religionibus aliquibus definio, regionibus circumſcribo. *Uſus.* Imperium Rom. non terræ, ſed cæli regionibus terminatur. Iisdem finibus vitam & gloriam ſuam terminare. Epicurus bona voluptate terminavit.

Terminus, i, Marckſtein/ Gräntzſtein. R. τέρμων, *extremitas* *Syn.* Finis, regio. *Epi.* Certi, modici. *Uſus.* Jus ſuum nullis terminis ac finibus circumſcribere, definire. Termini, quos Socrates pepigit, conſtituit. Certos mihi fines, terminos, cancellos conſtituam, extra quos non egrediar.

Ternus, a, um, drey/ je drey/ drey und drey. *Uſus.* Terna, aut bina, aut ſingula verba dicere.

Tero, is, ere, reiben/ zerreiben. *Syn.* Mollio, conſumo. *Uſus.* Terere in nugis diſcendis omnem ætatem. Verbum vulgari ſermone tritum.

Terra, æ, die Erde/ der Erdboden/ Erdreich. *Syn.* Globus terræ, humus, tellus, ſolum, medius mundi locus. *Epi.* Altrix, anguſta, beata, colens, cuncta, effectrix, facunda, fæta, horrida, hoſtilis, immanis, immobilis, infirma, ingrata, lata, mater omnium, media, miſera, parva, ſolida, globoſa, tota, veſtita floribus, univerſa, aliena, aſpera, continens, disjuncta, extrema, mortifera. *Uſus.* Terra mater omnium, veſtita floribus, herbis, arboribus; conquirere aliquem terrâ marique, Romam terrâ petere, iter facere *vulg. per terram.* A terra ſolvere, navim ad terram deligare, religare. Ad terram aliquid abjicere, affligere. Terram aratro proſcindere, diſcindere, ſubigere. 2. *Orbis inter homines.* Hominii nihil in terris ſimile. 3. *Regio.* In terra hoſtili; ex ultimis terris profectus. Noſtra ſunt maria & terræ.

Terræmotus, ûs, Erdbiedem/Erdbeben/ Erſchütterung des Erdbodens. *Epi.* Horribilis, magnus, uſitatus. *Uſus.* Animos terreri terræmotibus, vaſtitate peſtilentiæ. Sicilia magnis terræ motibus conquaſſata eſt, contremuit; multa tecta vi terræmotibus cecidêre; multa oppida corruêre, multis locis labes facta, terræ deſedêre, flumina in contrarias partes fluxêre. Cum terræ ſæpè fremitus, ſæpè mugitus, ſæpè motus prædixerint. *Phraſ.* Horribilis terræ motus in Sicilia factus nunciatur, adeò, ut in agris tecta corruerent, multarum urbium magnæ partes proſternerentur, curſu rapidò averterentur amnes, montes lapſu ingenti proruerentur, ventis per cava terræ citatis rupti aliquot montes tumulique ſiderent.

Terrenus, a, um, irdiſch. *Syn.* Terreſtris. *Uſus.* Humor maritimus & terrenus. Terrenis & concretis corporibus ſunt interſepta. Terrenum genus principiorum.

Terreo, es, ere, einen Schrecken einjagen/ einen ſchüchtern machen/ erſchrecken. *Syn.* Terrorem affero, terrorem infero, injicio; metum affero, infero, facio. *Adv.* Minaciter, vehementiùs. *Uſus.* Non me terrent iſta, quæ ad timorem mihi proponuntur. Suæ quemque conſcientiæ, animi terrent. *Phraſ.* Ea me vox, ea res vehementer terruit animos, ſeu formidine oppreſſit; percuſſit me ea vox; id fulmen, ejus vocis terror in animis auribusque meis verſatur. Res inopinata valdè me perculit, magnum metum incuſſit, multum trepidationis fecit. Maximus terror animos agitabat; terrorem ſubita res præbuit, excivit; pavore me exanimavit; ſubitum pavorem effudit, metu territavit, in timorem dedit, animum graviter percuſſit. Magnoperè territi ſumus; novô quôdam terrore ac metu permoti, concitati, obſtupefacti, perterriti, perculſi fuimus. Lingua obmutuit, manus obtorpuit, mente debilitatâ metu concidimus, totô corpore perhorruimus; oculi, vultus, verba cecidêre; mente concidimus; nemo fuit tantâ confidentiâ, quin timido

mido ſanguis refugeret, & metu exalbeſceret. Ultimô metu perfuſi ſumus, tot terroribus oſtentatis; tot undique terricula, tanti terrores circumſtabant; perlatus eſt ad omnes terror; circumfuſô undique pavore ita obtorpuêre, ut nemo dicere, quod in rem eſſet, nec audire poſſet; nec inops modò conſilii, ſed vix mentis compos eſſet. Præſens timor adeò animos occupaverat, ut propè alienatâ mente crederentur; lymphati omnes trepidare cæperunt, omnium pectora occultô metu pervadente, vox omnes & ſanguis defecerat.

Terreſtris, è, irdiſch. *Syn.* Terrenus. *Uſ.* Terreſtre præſidium.

Terribilis, e, erſchröcklich / grauſam / greulich. *Syn.* Horribilis, horrendus. *Uſus.* Pompeji virtus terribilior Romanis, quàm exteris gentibus.

Terriculum, i, * Schreck-Bild / Scheuſal. *Syn.* Quod terrorem injicit.

Terrificus, a, um, * der Schrecken macht / ſchrecklich. *Syn.* Quod terrorem incutit.

Territorium, ii, Gebiet / Bezirck einer Landſchafft und Bottmäſſigkeit. *Syn.* Terra, ager. *Epi.* Atriale. *Uſus.* Florentis coloniæ territorium minuitur.

Terror, is, der Schrecken / entſetzliche Furcht. *Syn.* Minæ. *Epi.* Barbarus atque inanis verborum, immanis, implacabilis, militaris, nocturnus, novus, ſempiternus, ſummus, tantus, tribunitius, mirus, mediocris. *Uſus.* Is nuntius magnum terrorem nobis obtulit, attulit, intulit, incuſſit, injecit, magno terrori fuit. Terrores minasque jacere, ſpargere. *V. Terreo.*

Tertianus, a, um, dreytägig / dreytäglich / übern dritten Tag kommend. *Uſus.* Febres tertianæ.

Tertiò, zum drittenmahl / drittens. *Uſus.* Iterum ac tertiò.

Tertius, a, um, der Dritte.

Teruncius, ii, ein kleiner Pfenning. *Syn.* Nummulus. *Uſus.* Ne teruncii quidem ſumptus mei cauſâ factus eſt.

Teſſera, æ, Würffel / Loſung / Warzeichen. *Syn.* Talus. *Uſus.* Pila, teſſeræ, tali; quid enim ſors? idem quod talos jacere, quod teſſeras. Talos & teſſeras relinquere

Teſta, æ, ein Topff / irden Geſchirr / Hafen. *R. q.* à torrendo. *Epi.* Nativa, *Syn.* Concha, & fas fictile.

Teſtamentarius, ii, Verfälſcher und Bekräfftiger des Teſtaments. *Syn.* Subjector teſtamentorum.

Teſtamentarius, a, um, zum Teſtament dienlich und gehörig. *Uſus.* Lex teſtamentaria.

Teſtamentum, i, Teſtament / letzter Wille. *Syn.* Suprema voluntas; voluntatis noſtræ juſta ſententia de eo, quod poſt mortem noſtram fieri voluerimus. *Epi.* Falſum, firmiſſimum, non improbum, non inofficioſum, non inhumanum, irritum, ruptum, ratum. *Uſus.* Teſtamentum *facere*, conſcribere, componere, obſignare; teſtamento aliquid alicui relinquere. Teſtamentum falſum *ſupponere*, teſtamentum ſubjicere. Nefas eſt teſtamenta mutare, rumpere, inducere, irrita facere, voluntates mortuorum evertere. Qui factionem teſtamenti non habuerit. *V. Hæreditas.*

Teſtatus, a, um, bezeuget / bewährt / beſtärckt / bekräfftigt. *Syn.* Exploratus, ratus, indubitatus. *Uſus.* Nihil dixi, niſi notum & teſtatum. Ut res multorum oculis fieret teſtatior. Res certiſſimis monumentis teſtata.

Teſtificatio, nis, Zeugnus / Bekräfftigung / Bezeugung. *Syn.* Teſtimonium, formula teſtimonii. *Epi.* Summa, ſempiterna. *Uſus.* Manebit hujus tui facti teſtificatio ſempiterna. Chirographa, teſtificationes, indicia, quæſtiones. 2. *Affirmatio privata.* Cum ſumma teſtificatione ſuorum erga me meritorum.

Teſtificor, aris, bezeugen / Zeugnus geben und ertheilen / bewähren. *Syn.* Teſtor, atteſtor, notum facio, teſtimonium dico, teſtibus firmo. *Uſus.* Id feci teſtificandi amoris mei cauſâ. Hæc in maxima hominum frequentia teſtificabatur.

Teſtimonium, ii, Zeugnus Bekräfftigung / Bewährung / Beſtärckung; Kundſchafft. *Syn.* Judicium, jurejurando devincta authoritas. *Epi.* Acerrimum, debitum, divinum, exploratum, externum, falſum, firmum, gratum, grave, improbum, inimicum, majus, mutuum, præclarum, proprium, publicum, ſempiternum, totum,

vehemens, divinum, tacitum. *Uſ.* Teſtimonium ſecundùm fidem & religionem graviſſimè dicere, pro teſtimonio dicere, teſtimonium innocentiæ alicui tribuere, impartiri. Sunt in eam rem multa teſtimonia. Retelliere, refutare, elevare teſtimonia. Eòdem is convertit aculeos teſtimonii ſui. Cauſa ejus graviſſimorum virorum teſtimoniis communita eſt.

Teſtis, is, ein Zeug. *R.* ἀθέσαι, τίθεσαι, *deponere.* *Syn.* Teſtimonium, author, laudator, obſignator. *Uſus.* Teſtes locupletes, idoneos, religioſos, integros, incorruptos, graviſſimos, aut contrà diobolares, falſos, fictos, conjuratos, ab religione remotos, mercenarios *adhibere*, citare, proferre, edere, producere. Teſtis ac ſpectator vivus ac præſens. Teſtis Italia tota eſt. Clariſſimæ victoriæ teſtes. *Phraſ.* Ejus rei multos teſtes habeo, qui ſe non opinari, ſed ſcire; non audiviſſe, ſed vidiſſe; non interfuiſſe, ſed egiſſe dicent. Rem teſtibus planam faciam; teſtem citabo totam domum; ejus rei auctores teſtesque optimos dabo.

Teſtor, aris, bezeugen / bekräfftigen / bewähren / beſtärcken. *Syn.* Doceo, ſignifico, oſtendo, demonſtro, imploro. *Uſus.* Ejus artificium operis artificis peritiam teſtatur. 2. *Invoco, obteſtor, teſtem voco.* Deos teſtor, omnesque homines. Veſtram etiam conſcientiem imploro, teſtorque. 3. *Teſtamentô decerno.* Poſſitne quis de ſe teſtari?

Teſtudo, inis, Schild-Kröte; Gewölbe. *Syn.* Animal cruſta tectum, tardum. *Epi.* Fluviatilis. *Uſus.* Teſtudo capite brevis, cervice anguinâ, aſpectu truci. 2. *Concameratus & fornicatus locus.*

Teter, a, um, ſchändlich / ſcheußlich / greulich / garſtig. *Syn.* Fædus, flagitioſus.)(*Clarus.* *Uſus.* Quô nihil tetrius, fædius, truculentius, aſpectu terribilius, immanius reperiri poteſt. Omni diritate atque immanitate teterrima bellua.

Tetrè, ſchändlich / ſcheußlich / greulich. *Syn.* Fædiſſimè, impurè.

Texo, is, ere, weben / wircken / flechten / ſtricken. *R.* a τάσσω, *ordino.* *Syn.* Detexo, prætexo, contexo. *Uſus.* Quid araneæ texerent? 2. *Necto.* Stoici ipſi ſibi plagas texuêre. Feſtivè crimen aliquod contexere. 3. *Lucubror, compono.* Pertexe, quod orſus es.

Textilis, e, gewircket / gewebet / geflochten. *Syn.* Textus. *Uſus.* Textile ſtragulum.

Textor, is, ein Weber / Wircker.

Textrina, æ, Weber-Stuben / des Webers Werckſtatt. *Syn.* Textoris officina, textrinum.

Textum, i, * Wubb / Gewebe / Webwerck / Flechtwerck. *Uſus.* Clypei textum.

Thalamus, i, * der Ehe-Leuthen Cammer / Ehe-Bett. *Syn.* Conjugis utriusque cubiculum.

Theatralis, e, zum Schau-Spiel gehörig. *Uſus.* Theatrales, gladiatoriique conſeſſus.

Theatrum, i, Schau-Platz. *R.* à θέαλρον. *Syn.* Cavea. *Epi.* Bellum, commune, frequens, refertiſſimum celebritate, eruditiſſimum Judiciô, magnitudine ampliſſimum, vacuum. *Uſus.* Theatra tota reclamant; idquè frequenti theatrô, incredibili plauſu & clamore comprobatum eſt. Cæſaris virtutes majoribus theatris propoſitæ. Me quaſi in aliquo theatro orbis terrarum verſari credebam. *Vid. Ludi.*

Theca, æ, * ein Futteral / Truhe / Kaſte / Schachtel / Büchſe. *R.* a θήκη. *Uſus.* Theca nummaria. Thecæ vaſorum.

Theologus, i, Göttlicher Dingen wohl erfahren / Göttlicher Geheimniſſe kundig / Gotts-Gelehrter. *Syn.* Rerum divinarum peritus. *Thras.* Nulla diſciplina præſtantior eſt theologorum ſcientiâ. Theologia ſcientias omnes nobilitate vincit; ex omnibus diſciplinis nullam invenies, quæ theologiæ nobilitatem aut adæquare, aut attingere valeat. Theologia nulli ſcientiæ ſecunda, omnium prima cenſenda eſt. Nulli inferior, ſcientiis omnibus ſuperior theologia eſt. Ut olor inter anſeres, ita theologia in omnium medio ſcientiarum collocata eminet. Scientiarum omnium primas, primas partes, primum locum ſibi vendicat theologia. Theologiæ ſcientiarum omnium palmam tribuere. primas dare, de-

terre,

ferre, ſi dignitatis ac præſtantiæ ratio habeatur, neceſſe eſt.

Theorema, tis, gemüthliche Beſchauung und Nachſinnung / Betrachtung. *Syn.* Percepta appello, quæ Græci theoremata.

Theſaurus, i, ein Schatz / geſammleter Reichthum. *Uſus.* Theſaurum defodere, alicubi obruere; alicui de theſauris ſuis aliquid ſuppeditare. Theſaurus rerum omnium memoria.

Theſis, is, Satz / Vortrag. *Syn.* Propoſitum. *Epi.* Perdifficilis, politica, acuta, tenuis.

Thuribulum, i, Rauch-Faß. *Syn.* Acerra.

Thus, uris, Weyrauch. *Uſus.* Thures & odores incendere.

Tiara, æ, * ein' Haupt-Schmuck der Perſiſchen Weiber / Baret / Turbant. *Syn.* Ornamentum capitis Perſicarum mulierum.

Tibia, æ, Schienbein; *Syn.* Os cruris (2) eine Pfeiffe / Quer-Pfeiffe / Schalmey. *Syn.* Fiſtula. *Epi.* Inflata, modulata, nuptialis, tardior. *Uſus.* Tibiæ modulatè canentes. Tibiarum cantu inſtincti pugnant acriùs. Tibiam inflare. Tibia, ad tibiam canere.

Tibicen, inis, ein Pfeiffer / Schalmeyer. *Syn.* Qui tibiis canit. *Epi.* Bellus, Latinus, tardior.

Tignarius, ii, Zimmermann. *Uſus.* Faber tignarius.

Tignum, i, * Latte / Balcke. *Syn.* Trabs, quâ variè diſpoſita domus extruitur.

Timeo, es, ſich förchten / beförchten. *Syn.* Metuo, horreo, extimeſco, pertimeſco, reformido, vereor, hoc me commovet, in metu ſum, afficior timore, metus animo objicitur, mente vix conſto. *Uſus.* Id fuit levius, quàm timui. Timeo, quemadmodum res cedat. *Phraſ.* Valde timet, magnum in timorem pervenit; metu ſuſpenſus, fractus & debilitatus, horrore perfuſus. Tuta omnia reformidat; vix ſe præ formidine commovet; magnus eum metus agitat. Hæret, delirat timore; pavitat neſcio quid. Totus in metu eſt & trepidatione. Multos ita puſilli infirmique animi videas, qui ad omnes caſus extimeſcant; contremiſcant, metu contremiſcant, contremant, perterreantur, perhorreſcant, exhorreſcant, horreant, timore commoveantur, timorem ſuſcipiant, metu perturbentur ſ. afficiantur. Multos ob animi infirmitatem, imbecillitatem, tenuitatem quilibet caſus terret, deterret, perturbat, perterrefacit, perterret, metu afficit, in timorem conjicit, ad timorem impellit. Multis, quòd animi imbecillitate laborent, vel minimus caſus metum, terrorem incutit.

Vereor, ne non optimè, quod deliberavi, ſuccedat ſ. procedat. Utinam conſiliô meô reſpondeat exitus; timeo, tamen, ne non ita ſit. Timeo mei conſilii qui ſit exitus futurus. Quam feliciter mihi eventurum ſit ex conſilio meo, planè non video. Equidem adverſa metuo. Metuo, ne id conſilii cæperim, quod explicare non facilè poſſim. Meum conſilium quò ſit evaſurum, neſcio, timeo. Conſilium a me captum ut eum, quem volo exitum habeat, opto magis, quàm ſpero. Exitum conſilii mei extimeſco.

Timidè, forchtſamlich / zaghafftig / kleinmüthig. *Syn.* Ignavè, timidô animô, dubitanter, diffidenter.)(*Fidenter, animosè, fortiter.* *Uſus.* Timidè ac vercundè dicere. Timidè modicèqi. Nec timidè, nec tumidè res gerendæ.

Timiditas, tis, Forchtſamkeit / Kleinmuth / Feigheit / Zaghafftigkeit / Schüchterkeit. *Syn.* Anguſtus & parvus animus.)(*Confidentia, fortitudo.* *Epi.* Humilis, fracta, ingenua, turpis, utilis. *Uſus.* Cautio mea timiditasque in cauſis. Pudore quôdam & timiditate ingenuâ refugiſti. Timiditati & ignaviæ militum propoſita ſupplicia.

Timidus, a, um, forchtſam / feig / kleinmüthig / ſchüchtern / zaghafftig. *Syn.* Ignavus, parum animi habens, nullius animi; circumſpectans omnia; quidquid increpuerit, pertimeſcens; diffidens, imbellis, vecors, omnia circumſpiciens pericula.)(*Animoſus.* *Uſus.* Quæ timidô animô, humili, demiſſô fractôque fiunt. Timidus & cautus. *Phraſ.* Puſilli animi es. Exigui, infirmi, imbecilli animi es nimiùmque demiſſi. Infirmus ab animo es; animô jaces, langues, non viges. Jacet, languet,

guet, non viget animus tuus. Animus tibi sine animo est. Abest animus ab animo tuo. Facilè concidis, commoveris animo; roboris ac nervorum in animo tuo parum est. Animum in te requiro, desidero; umbras etiam times, trementibus labiis. Timorem prodis; nemo te meticulosior; animô es nimis timidô, ignavô, demissô; magna quâdam animi infractione, formidine, pavore timiditatem tuam ostendis. Nescio quas formidines agitando animis, ipse tibi curas & metus auges.

Timor, is, Forcht/ Feigheit / Grausen/ Kleinmuth/ Zaghafftigkeit/ Schüchterheit. *Syn.* Metus, formido.)(*Spes, animus.* *Epi.* Cæcus, domesticus, falsus, inanis, major, vetus, novus, verus. *Usus.* Fama de hostium appropinquatione civitatem maximô metu *afficit*; ingentem timorem facit, injicit, incutit; in maximum timorem cives dedit, maximo timori est. Ingenti timore *perculsa, occupata* est civitas, in maximo timore est, animi omnium ad timorem traducti; in magnum timorem venêre, se convertêre omnes. Inspecrata victoria timorem omnem *depulit*, eripuit. Timorem omnem deposuêre, abjecêre, timore vacui sunt, carent læti cives & alacres. *Phras.* Volo te metu liberare. Volo te metu levare; te à metu abducere, tibi metum eximere; tibi metum expellere, ejicere, auferre; animum tuum confirmare, constituere; ad fortitudinem revocare, animum afflictum excitare. Volo efficere, ne quis animum tuum metus perturbet, afficiat, commoveat, exagitet; ne quid timeas, ut omnem timorem deponas, ut audeas, ut forti animô sis, ut animô vigeas, ut à metu vaces; ut animus tuus, qui jacebat, exurgat, excitetur, erigatur; ut animus tuus se se colligat, atque confirmet; ut animus tuus roboris multum recipiat. Languet tuus animus, ego, ut valeat & vigeat, efficiam.

Tinea, æ, * eine Schabe / Motte. *Syn.* Vermiculus vestes librosque erodens.

Tingo, is, ere, färben. *Syn.* Coloro, imbuo.

Tinnio, ire, klingen/ klingeln. *Usus.* Expecto, quid ille tinniat.

Tinnitus, ûs, * Klang/ das Klingelu/ Klingen. *Usus.* Tinnitum ciere.

Tintinnabulum, i, * Klöcklein/ kleine Schelle.

Titillatio, nis, das Kützlen. *Syn.* Suavitas, motus. *Usus.* Non est in senibus tanta titillatio voluptatum.

Titillo, as, kützlen. *Syn.* Moveo cum aliqua voluptate, suavitate. *Usus.* Voluptas sensus titillat; cum suavitate quâdam affluit & allabitur.

Titio, nis, * ein gelöschter Brand/ erloschener Feuer-Brand. *Syn.* Lignum adustum, quod ab igne extrahitur.

Titubanter, zaghafftiglich. *Syn.* Dubitanter, inconstanter.

Titubatio, nis, das Wancken / Zweiffel. *Syn.* Hæsitatio. *Usus.* Ut ne parva quidem titubatione aut offensione impediremur.

Titubo, as, wancken / zweiffeln. *Syn.* Hæsito, nec vox nec lingua consistit. *Usus.* Erubuisse, expalluisse, titubâsse. Si quid in bello titubatum sit. *Vid. Dubito.*

Titulus, i, Titel. *Syn.* Index. *Epi.* Indignissimus, insignis. *Usus.* Me sapientis titulus delectat. Titulum consulatûs vix sustinet; Regis titulum sibi adscribere. Inscriptio & titulus libri. Honoris titulos vestros & nomina numquam sum admiratus.

Toga, æ, ein Römischer Rock in Friedens-Zeit.)(*Sagum.* *Epi.* Felix, parva, pulla, purpurea, texta, virilis, pura. *Usus.* Toga pacis est insigne & otii. Virilem togam sumere, assumere, induere.

Togatus, a, um, mit einem solchen langen Rock bekleidet. *Usus.* Quasi unus ê togatis.

Tolerabilis, e, erträglich / erleidlich. *Syn.* Vendibilis, probabilis, non contemnendus, patibilis.)(*Impatibilis.* *Usus.* Vix singulis ætatibus singuli tolerabiles Oratores. Tolerabili fœnore solvere. Tolerabilis conditio.

Tolerabiliter, leidentlich / erträglich. *Syn.* Toleranter. *Usus.* Dolores tolerabiliter ferre.

Toleranter, leidlich / erträglich. *Usus.* Toleranter dolorem pati.

Tolerantia, æ, Gedult / Erdultung / Vertragung. *Usus.* Tolerantia re-

rum humanarum, contemptio fortunæ.

Toleratio, nis, Erleidung / Vertragung/ Erdultung.

Tolero, as, erleiden / erdulden / vertragen / überstehen. *Syn.* Fero, patior, perfero, obduro, sustineo, sustento, haurio. *Usus.* Forti animô militi, hyemem, fortunam adversam tolerare. Latrociniis vitam, castaneis famem tolerare. *V. Patior.*

Tollo, is, ere, auffheben / wegschaffen / wegräumen. *Syn.* Aufero, detraho, deleo, extinguo, removeo, eximo. *Adv.* Celeriter, funditùs, obscurè. Omnino, perfacilè, rectè. *Usus.* Memoriam alicujus rei, alicujus acta funditùs delere, & tollere. Suspicionem, discordias è civitate tollere. Dubitationem mihi omnem sustulit. 2. *Laudo, extollo, attollo*, erheben / loben. Risum, cachinnum, clamorem maximum sustulêre. Phaëton in currum Patris sublatus. *V. Aufero.*

Tondeo, es, ere, scheren / abscheren. *Us.* Dionysius ne collum tonsori submitteret, tondere filias docuit.

Tonitru, der Donner / Donner-Wetter. *Syn.* Aëris sonitus. Cælestis clamor. *Usus.* Tonitrua jactusque fulminum quis non extimescit? Cælum tonitribus contremit. *V. Tempestas.*

Tono, as, donneren. *Usus.* Si fulserit, si tonuerit, si tactum fuerit aliquid de cælo.

Tonsillæ, arum, Mandlen / Hals-Drüsen. *Syn.* Glandes ad radicem linguæ.

Tonsor, is, Scherer / Barbierer.

Tonsorius, a, um, zum Scheren gehörig. *Usus.* Cultri tonsorii, Scher-Messer.

Tonstrina, æ, * Barbier-Stuben / Scher-Stube. *Syn.* Locus, in quo tonderi solet.

Topiaria, æ, die Kunst Lust-Gärten zuzurichten / Wissenschafft der Lustgärtnerey. *Syn.* Topiariam facere.

Topiarium, ii, Garten-Zierd / Lust-Garten-Werck. *Syn.* Opus ex arbore vel frutice factum, variè inflexis, detortisque ramis ad speciem, decoremque hortorum.

Topica, orum, ein Theil der Aristotelischen Logica. *Usus.* Aristotelis topica.

Toreuma, tis, erhobene oder gegrabene Arbeit / Dreher- oder Schnitz-Werck. *Syn.* Opus tornô factum. *Epi.* Nova, pretiosa. *Usus.* Pretiosa toreumata artificis manu facta.

Tori, orum, die Fleischmauen oder Musculen / der Vörder-Arm. *Syn.* Lacerti. *Usus.* O pectora! O terga! O lacertorum tori!

Tormentum, i, Pein / Folter / Quaal / Schmertzen. *R. q.* torquementum, *a* torquendo. *Syn.* Cruciatus, supplicium, equuleus. *Epi.* Acerrima, graviora, varia. *Usus.* Tormenta ad exprimendam veritatem adhibemus, nulla vis tormentorum acerrimorum prætermittitur. Vi tormentorum adducti servi. 2. *Machina bellica*, Geschütz. Tormentis muros verberare, disturbare. *V. Cruciatus.*

Tormina, um, Bauch-Grimmen / Leib-Grimmen. *Syn.* Intestinorum gravis morbus & dolor. *Usus.* Fortem se in torminibus præbere.

Torminosus, a, um, dem Grimmen unterworffen. *Usus.* Torminosi, gravedinosi.

Torno, as, drehen / drechseln. *Syn.* Polio, quasi tornô facio. *Usus.* Deus mundum ita tornavit, ut nihil possit fieri rotundius.

Torpedo, inis, Glieder-Krampff / Trägheit / Lässigkeit / Faulheit. 2. Piscis genus, torpore alios afficiens, Krampff-Fisch.

Torpeo, es, ére, erstarren. *Syn.* Obtorpeo. *Usus.* Epicurei Deum feriatum cessatione volunt torpere. *Vid. Langueo.*

Torpor, is, Trägheit / Einschlaffung und Erstarrung der Glieder / Glieder-Krampff. *Syn.* Stupor.

Torquatus, a, um, der mit einer guldenen Kette oder Hals-Schmuck gezieret ist. *Usus.* Torque hosti detracto Torquati nomen invenit Manlius.

Torqueo, es, ere, drehen / biegen / kehren / lencken. *Syn.* Flecto, intorqueo. *Adv.* Acriter, diu, vehementer, mirificè. *Us.* Terra se circa axem convertit & torquet. Aliquid ad suum commodum torquere. Opinionum vanitas torquet, ac flectit imbecillitatem animorum, quò-

cun-

cunque cæperit. Versare suam naturam, regere ad tempus huc illucque torquere. 2. *Vexo, ango,* **peinigen/martern/ quälen / foltern.** Torquent te libidines tuæ, laudes meæ. 3. *Iaculor.* Torquere hastas amentatas. *Phras.* Ni fateatur, torquebitur; in cruciatum maximum dabitur. Tormentis vehementissimis ex eo quæretur; tortores ac tormenta ipsa erant defessa; verberibus, tormentis, igni fatigabitur, omnibus intolerandis patientiæ humanæ cruciabitur, lacerabitur; metu tormentorum admotô vera fatebitur; tormentis exprimetur veritas. *V. Flecto.*

Torpidus, a, nm, * **krämpffig / starrig/ träg/ hinlässig/ eingeschläffert.** *Usus.* Somnô torpidus. Ea res stupore ac miraculô torpidos defixit. *Vid. Obstupefacio.*

Torques, is, **Hals-Ketten/Hals-Band/ Hals-Geheng oder Schmuck.** *Syn.* Monile, colli ornamentum. *Usus.* Aliquem phaleris & torque donare.

Torrens, tis, **rauschender Regen-Bach/ Gieß-Bach.** *Syn.* Fluvius imbri crescens, qui è montibus lapsus rapidè fertur. *Usus.* Cùm fertur quasi torrens oratio.

Torreo, es, **trücknen/ dörren/ dürr oder trocken machen.** *Syn.* Exuro. *Usus.* Solis ardore, succensis ignibus torreri.

Torridus, a, um, **ausgedörret / ausgetrocknet.** *Syn.* Perustus, aridus. *Usus.* Homo macie torridus.

Tortor, is, **Folterer / Peiniger / Quäler.** *Syn.* Carnifex.

Tortuosus, a, um, **schlänglicht gekrümmet/ in die Quer hin und her gebogen.** *Syn.* Flexuosus, aduncus. *Usus.* Sonus ex tortuosis locis & inclusis refertur ampliùs. 2. *Difficilis, insuavis, arduus.* Multiplex & tortuosum ingenium. Multa objecit obscura & tortuosa.

Torvè, * **scheelsichtig / sauersichtig / greulich.**

Torvus, a, um, **schillsichtig/sauersichtig/ mürrisch/ scheußlich/ gräßlich.** *Syn.* Horribilis.

Tot, **so viel.**)(*Quot. Usus.* Tot homines, tantus populus, tanta servorum examina.

Totidem, **eben so viel.** *Syn.* Par numerus. *Usus.* Hunc ego locum totidem verbis è Græco transtuli.

Toties, **so offt.**)(*Quoties.*

Totus, a, um, **gantz/ gantz und gar.** *Syn.* Omnis, cunctus, universus, omnes partes, plenus, integer, solidus.)(*Pars. Usus.* Tota Respublica, omnis Italiæ pubes, cunctus populus, universus Senatus. Totus est mihi deditus, totum se mihi tradidit. Totus ex mendaciis & fraude factus. Ex toto id non intelligo.

Trabalis, e, **zum Balcken gehörig.** *Syn.* Robustissimus, *Usus.* Beneficium trabali clavô figere decet.

Trabea, æ, **eine gewisse Kleider-Tracht und Gewand.** *Epi.* Vestimenti genus. *Usus.* Auguralis, regia trabea.

Trabeatus, a, um, **angethan mit einem königlichen oder herzlichen Gewand.** *Syn.* Trabea indutus.

Trabs, is, **ein Tram/ Balcke.** *Usus.* Abiegnæ trabes.

Tractabilis, e, **das sich handthieren läßt/ geschlacht/ gediegen / biegsam.** *Syn.* Quod sub tactum cadit. *Usus.* Corporeum & aspectabile, itemque tractabile omne necesse est, quod natum est. 2. *Lenis, mollis, facilis, flexibilis.* Virtus in amicitia lenis est, & tractabilis. Nihil illô tractabilius. *V. Lenis.*

Tractatio, nis, **Handlung / Verhandlung/ Abhandlung.** *Syn.* Usurpatio, usus, tractatus, explicatio. *Epi.* Digna, salutaris, varia. *Usus.* Qui in armorum tractatione versantur. Tractatio litterarum mihi salutaris. In usu & tractatione dicendi.

Tractatus, ûs, **Handlung/ Abhandlung/ Verhandlung.** *Syn.* Tractatio. *Usus.* Ipsarum artium tractatu delectari.

Tractim, **zugweiß/ ohn Unterlaß/ in einer langen Reihe.** *Syn.* Longô tractu.

Tracto, as, **handlen/ handthieren / tractieren / unter Händen haben.** *Syn.* Exerceo, differo, doceo, disputo. *Adv.* Accuratè, acutè, asperè, comicè, crudeliter, cupidè, diligenter, disertè, divinitùs, facilè, gravius, hilarè, honestè, honorificè, improbè, ingeniosè, insidiosè, lautè, leviter, leniter, liberaliter, minutim, modicè, nefariè, præclarè, publicè, remissè, sceleratè, studiosè, subtiliter, tenerè, commodè,

cumulatè, benè. *Usu.* Tractare & agere causas amicorum. Artem geometricam, historiam tractare. Pecuniam publicam tractare. 2. *Accipio, excipio, cum aliquo ago.* Liberaliter, insidiosè aliquem tractare. Animos tractare & permovere voluntates eloquentia. 3. *Tango*, manu tractare. 4. *Me gero.* Ita me in Republica tractabo. *Phras.* Rectè id argumentum tractabamus, persequebamur, in manibus habebamus, in eo argumento versabamur. Id argumentum versabamus, multis eam rem sermonibus jactabamus, de ea re commodè disputabamus.

Tractare bene. Præstanti ac singulari fide me tractavit, omni me comitate complexus est; leniter me clementerque, quin ornatè & cumulatè accepit; victu me cæterisque rebus liberalissimè, commodissimeque habuit; liberaliter, indulgenter me coluit; omni honestô cultu habuit; lepidè, nitidèque me accepit; honestè, comiter ad se me accepit. Nemo unquam prolixiùs, lautiùsque me habuit.

Tractare male. Subcontumeliosè me tractavit; summâ simulatione amoris me insidiosissimè tractavit; asperrimè, improbissimè me habuit. Libidinosè & crudeliter in me consuluit; servilem in modum laceravit me conviciis, pessimè me mulctavit; omnes ab eo acerbitates & contumelias pertuli; maximum apud eum infortunium inveni; malis me modis ac miseris mulctavit; indigna in me exempla edidit; nec humaniter me, nec amicè accepit.

Tractus, ûs, **Strich Landes** *Syn.* Regio. *Epi.* Celeberrimus, varius, levis, totus. *Usus.* Tractus ille Venafranus. 2. *Cursus, fluxus* tractu orationis leni & æquabili uti.

Traditio, nis, **Ubergab / Ubergebung.** *Usus.* Abalienatio est rei suæ traditio.

Trado, is, ere, **übergeben / dargeben / darreichen.** *Syn.* Do, exhibeo, dico. *Adv.* Atrociter, bene, egregiè, etiam, festivè, gratis, Græcè, honestè, subtiliùs, penitùs, expeditiùs, furtim, Latinè, verè. *Usus.* Se, sua omnia alicui in fidem, in potestatem, in deditionem, in discipliuam tradere; se quieti, voluptati, libidinibus tradere. Bellum, provinciam successori tradere. 2. *Doceo, demonstro, dico, prodo.* Artem dicendi discipulis, alicujus gesta litteris, posteris, memoriæ posterorum, monumentis litteratum tradere. Memoriæ traditum est. Ea doctrina per manus, de manu in manum tradita ad nos pervenit. *Phras.* Urbem hosti victori tradere; in possessionem urbis victorem admittere; victoris imperio ac potestati se dedere; in fidem ac potestatem victoris se committere; urbem sine ulla dimicatione hosti in manum tradere; se in deditionem permittere, animos ad deditionem flectere; divina humanaque omnia, urbem ac liberos in ditionem atquè arbitratum victori dedere. *V. Deditio.*

Traduco, is, ere, **hinüber führen.** *Syn.* Confero, converto, flecto. *Adv.* Paulisper, aliò, tranquillè, eleganter. *Usus.* Animum alicujus à metu ad spem, ab improbitate ad virtutem, ab iracundia ad sedationem traducere. 2. *Adduco*; traducere aliquem ad se. Copias, fulmen traducere. 3. *Protraho, duco.* Vitam otiosam, ætatem ludô traducere. Aliquem per ora hominum traducere. *V. Irrideo.*

Tradúctio, nis, **Veränderung / Hinbringung.** *Usus.* Tradúctio temporis.

Tradúctor, is, **Veränderer / der verändert.** *Usus.* Tradúctor ad plebem.

Tradux, cis, **ein Wein-Reb / Baum- oder Reb-Schoß zum Versetzen / Setzling.** *Syn.* Stirps vitis vel arboris, aliò tradúcta.

Tragicè, **ernstlich und greulich.** *Syn.* Sublatè, amplè.

Tragicus, a, um, **zu ernstlichen und traurigen Schau-Spielen gehörig.** *Usus.* Poëta tragicus.

Tragœdia, æ, **ein traurig und ernstlich Schau-Spiel.** R. *à τραγος, hircus, & ᾄδω, cano, quia in bacchi honorem fabula canebatur, cujus victima hircus, qui victoribus in præmium dabatur. Usus.* Tragœdiam facere, scribere, absolvere, agere. 2. *Transl.* Quantas tragœdias effecit, excitavit? Tragœdias in nugis agere.

Tragœdus, i, **Tragödien-Spieler.** *Usus.* Vox tragœdorum.

Tra-

Tragula, æ, Pfeil/Geſchoß. *Syn.* Teli genus.

Traho, is, ere, ziehen. *Syn.* Vi adduco, impello. *Adv.* Conſultò, divinitùs, ampliùs, extrinſecus, leviter. *Uſus.* Unô impulſu plures in calamitatem trahuntur. Trahere aliquem in invidiam. 2. *Accipio, ſortior.* Ex contumelia nomen traxit; rubiginem è vetuſtate trahere. Aliquid â ſocio trahere. 3. *Produco, do.* Bellum trahere; noctem variô ſermone trahere. Curæ animos in diverſa trahunt. 4. *Allicio.* Trahimur omnes laudis ſtudiô. *V. Attraho.*

Trajectio, onis, das Uberfahren/ Uberſetzen/ Uberſchiffen. *Uſus.* Maris trajectio. Verborum trajectio)(*Manſio.*

Trajicio, is, ere, überſchiffen/überfahren/ überſetzen. *Syn.* Tranſeo. *Adv.* Apertè, celeriter. *Uſus.* In Græciam trajicere. 2. *Traduco,* exercitum, Rhodanum trajeci. Si Alpes trajecerit Antonius. 3. *Tranſilio,* Murum jaculô trajecit. *V. Tranſeo.*

Trajectus, ûs, die Fahrt/ Uberfahrt/ Uberſchiffung. *Uſus.* In trajectu Albulæ amnis ſubmerſus eſt.

Tralatitius, a, um, anderſtwo hergenommen/ von andern entlehnet und abgeborget. *Syn.* Translativus, translatus. *Uſus.* Nôſti hæc tua tralatitia.

Trames, tis, krummer Fußweg übers zwerge Feld. *Syn.* Semita. *Uſus.* Egreſſus eſt non viis, ſed tramitibus.

Trano, are, hinüber ſchwimmen. *Syn.* Quaſi tranſno, trajicio.

Tranquillè, ſtill/ ruhig. *Syn.* Placatè, placidè. *Uſus.* Placatè, placidè vitam tranſigere.

Tranquillitas, tis, Stille/ Ruhigkeit. *Syn.* Placatio, ſecuritas. *Epi.* Honeſta, reliqua, ſumma, utilis, mirifica. *Uſus.* Remoti ab ambitionis ſtudiis vitam otii, quietis, tranquillitatis, ſecuritatis pleniſſimam ſectati ſunt, expetiêre, aucupati ſunt. *Phraſ.* Efficiam, ut quietam vitam ducas. Efficiam, ut otiosè vivas, quietè agas, tranquillè prorſus ut agas, ut ſumma ſit rerum tuarum tranquillitas, ſumma animi tui quies; ut tibi liceat otiosè vivere, ſ. otioſam vitam agere, peragere, ducere, traducere, vivere; facilem ut habeas & expeditum vitæ curſum, omni moleſtiâ vaces; ut otiô fruaris jucundiſſimô, commodiſſimô, uberrimô; ut otio tibi frui licear. Præſtabo tibi otium, ut quietam vitam, tranquillam, facilem; vitam alienam, vacuam ab omni cura; vitam omnium expertem perturbationum, vitam ab omni moleſtia remotam, ſejunctam, ſegregatam, disjunctam agas. Quod DEO ſit gratia, vacuus moleſtiis nunc quidem ſum, ſine periculis, ſine cura, ſine ſolicitudine. Procul abſum a moleſtiis, extra moleſtiam ſum, tranquillè ago. DEI benignitate factum eſt, ut nunc quidem omni moleſtiâ vacem, ut nullis angar curis, ut nullâ vexer ſolicitudine. DEI benignitate contigit, ut nulla meum animum paulò moleſtior, gravior, acerbior exagitet, vexet, perturbet, commoveat, afficiat, cogitatio. DEI benignitate ſtuitur animus meus tranquillitate; bene, tranquillè, commodè eſt animo meo; animô ſum ab omni moleſtiâ ſolutô, vacuô, liberô, longè ſejunctô. DEI me benignitas ab omni moleſtiâ liberavit, exemit; ab omni moleſtiâ eripuit, vindicavit, disjunxit.

Tranquillo, are, ſtillen/ beruhigen/ beſänfftigen/ zufrieden ſtellen. *Syn.* Placo. *Uſus.* Tranquillare animos perturbatos.)(*Perturbo.*

Tranquillus, a, um, ſtill/ ruhig. *Syn.* Quietus, ſecurus, ſedatus, placatus, lenis, placidus, omni perturbatione carens. *Uſus.* Tranquillô animô eſſe, conſiſtere; tranquilla & ſerena frons.)(*Turbulentus. Phraſ.* Vix credas, quam ſit tranquillus animi mei ſtatus. Non facilè putes, ægrè poſſis cogitatione aſſequi, vix aſſequâre cogitatione, haud facilè comprehendas, aſſequi vix poſſis, haud facilè conjicias ſecuritatem animi mei, æquitatem, tranquillitatem, quietem; quàm tranquillô, quietô, ab omni curâ vacuô animô ſim; quâ quiete fruar; quàm ſit animus meus omni curâ vacuus ac liber, quàm ab omni curâ procul abſit; quàm tranquillè agat, ſe ipsô fruatur; quam omni vacem perturbatione, quam ſim omnis curæ expers; quam tranquillè agam, quâ meus fruatur animus tranquillitate; quæ ſit animi mei tranquillitas; quàm parum animus meus curâ fluctuet, luctetur, agitetur, moveatur.

Trans, über/ jenſeit. *Uſus.* Cogito trans Tyberim. Trans mare fugi.)(*Citra.*

Transactor, ris, der einen Vertrag machet/ Verwalter. *Uſus.* Rerum omnium transactor & adminiſter.

Transalpinus, a, um, jenſeit des Gebirgs gelegen. *Uſus.* Nationes transalpinæ.

Tranſcendo, ere, überſteigen / erſteigen. *Syn.* Tranſeo. *Uſ.* Hoc malum tranſcendit Alpes.

Tranſcribo, ere, abſchreiben/ copeyen/ abcopiren. *Syn.* Exſcribo, deſcribo. *Uſ.* Orationes totas ſuâ manu tranſcripſit.

Tranſcurro, ere, auf jenſeits lauffen/ hinüber lauffen. *Syn.* Prolabor. *Uſus.* Alexander & Cyrus ſuum curſum transcurrerant.

Tranſenna, æ, Schranck- oder Guckfenſterlein/ vergittert Fenſter. *Syn.* Fenestra, cancelli. *Uſus.* Eam copiam quaſi per tranſennam prætereuntes ſtrictim aſpeximus.

Tranſeo, ire, durchfahren/ hinüber gehen. *Syn.* Trajicio, transmitto, tranſcendo, transgredior, prætervehor, trano, permeo, delabor, deflecto, abeo, defluo. *Adv.* Auſpicatò, breviter, deinceps facilè, leviter, ſeparatim, ſingillatim, tutò, quàm breviſſimè. *Uſus.* Flumen, mare tranſire. Ad alium ſermonem transivimus; in ſententiam alicujus, ad partes alterius, in alia omnia tranſire. Siquidem eſt peccare, quaſi tranſire lineas; legem, modum tranſire; aliquid ſilentio tranſire. *Phraſ.* Cave, ne continentiæ terminos transgrediâre; ne longiùs progrediare, quàm continentiæ ratio præſcribit; ne, quos tibi continentia terminos præſcribit, eos tranſeas, tranſilias, trajicias; eos transgrediâre, prætergrediâre, excedas, ab iis excedas.

Transfero, erre, hinüber tragen. *Syn.* Traduco, confero. *Adv.* Acutè, altiùs, apertiùs, audaciùs verba, contumeliosè, crebriùs, tragicè, commodè, deinceps, ſeparatim, indidem translatum verbum. *Uſus.* Cùm de curriculô ſtudiorum tuorum deflexiſſes, animumque aliò tranſtuliſſes. Amorem ſuum, curam, laborem, ſtudium ad aliud transferre. Culpam transferre in alium. Verba apertiùs transferre. *Phraſ.* Invidiam totam in me tranſtulit; ad me transfudit; deoneravit ſe, & invidiam totam ad me trajecit; ad me pertulit, traduxit; totam invidiæ molem in me derivavit. *V. Verto.*

Transfigo, ere, durchſtechen/ durch und durch ſtoſſen. *Syn.* Configo. *Uſus.* Haſtâ transfixus, transfoſſus, trajectus.

Transfodio, ere, durchſtechen/ durch und durch ſtoſſen. *Uſus.* Fugienti latus transfodit.

Transformo, are, vergeſtalten / eine andere Geſtalt geben. *Syn.* In aliam formam muto. *V. Muto.*

Transfuga, æ, abfällig/ abtrünnig/ Uberläuffer/ Flüchtling. *Syn.* Perfuga.

Transfugio, ere, von einem zum andern fliehen/ übergehen/ überlauffen. *Syn.* Perfugio, profugio. *Adv.* Leviſſimè. *Uſus.* Ab afflicta amicitia ad placentem transfugere & devolare.

Transfugium, ii, das Uberlauffen/ Uebergehen/ Flucht zum Feind. *Syn.* Profugium vel defectio. *Uſus.* Longiùs ab hoſte abiit, ut levibus ingeniis impeditiora eſſent transfugia.

Transfundo, ere, aus einem Geſchirr in das andere gieſſen. *Syn.* Transfero. *Adv.* Libenter. *Uſus.* Amorem omnem abjecit, atque ad hunc transfudit. Omnes meas laudes lubens ad te transfuderim. *V. Transfero.*

Transgredior, i, übergehen/ übertretten. *Syn.* Migro. *Adv.* Inauſpicatò. *Uſus.* Alpes transgredi. *V. Tranſeo.*

Transgreſſio, onis, Ubertrettung. *Syn.* Tranſitus. *Epi.* Concinna. *Uſus.* Vallum Alpium contra transgreſſionem Gallorum.

Tranſigo, ere, überein kommen/ vertragen/ eins werden/ Vergleich treffen. *Syn.* Decido; pactionem facio, conficio, facio, gero. *Adv.* Commodè. *Uſus.* Tranſigere & decidere cum aliquo de re aliquâ. Modica pecuniâ tranſiges. 2. *Rem abſolvo, perficio*; tranſigere multas res unò tempore; ſuſceptum negotium tranſigere. 3. *Ago*; vitam otiosam tranſigere. *V. Pactum.*

Tranſilio, ire, überſpringen. *Syn.* Migro, prætereo. *Uſus.* Tranſilire ante pedes poſita. *V. Tranſeo.*

Tranſitio, onis, Uberfahrt / Ubergang. *Uſ.* Tranſitio ad plebem. Nullis tranſitionibus utitur ejus oratio.

Tranſitus, ûs, Durchzug/ Durchgang. *Uſus.*

Usus. Fossæ transitum ponticulô junxit.

Translatio, onis, **Uberſetzung/ Uberbringung.** *Epi.* Pervia, paulò durior, liberalis, multa, verecunda, continua, frequentissima, mollissima, puerilis. *Usus.* Verecunda debet esse translatio.

Translator, is, **Uberſetzer/ Uberbringer.** *Us.* Translator quæsturæ.

Transmarinus, a, um, **über Meer gelegen oder hergebracht.**

Transmigro, are, **von einem Orth in das ander ziehen / wandern.** *Usus.* Suadebat Veios transmigrandum. *Vid. Migro.*

Transmissio, nis, **Uberfahrt Uberſetzung.** *Syn.* Trajectio. *Epi.* Superior. *Us.* Navigationem magnoperè timebam, memor prioris tuæ transmissionis.

Transmitto, ere, **durchlaſſen/ überfahren/ heimgeben/ übergeben.** *Syn.* Transeo, trajicio. *Usus.* Cæsar in Africam transmisit secundâ navigatione. 2. *Trado*; provinciam, bellum, negotium alteri transmittere. 3. *Consumo*; Omne suum tempus amicorum temporibus transmittendum putavit. Tempus inter libros transmittere, **Zeit zubringen.**

Transmontanus, a, um, **jenſeits des Gebirges.** *Syn.* Qui ultra montes habitat.

Transmuto, are, **verändern/ vergestalten.** *Usus.* Transmutat in certos honores fortuna. *V. Muto.*

Transnato, are, **überſchwimmen / hinüber ſchwimmen.** *Syn.* Natando flumen transeo.

Transporto, are, **überbringen / hinüber bringen / von einem Orth zum andern tragen.** *Syn.* Trajicio, transfero. *Us.* In Macedoniam tantum exercitum transportavit. *V. Transfero.*

Transtrum, i, **Ruder-Banck/ Querbanck oder Balcke.**

Transvectio, onis, **das Uberfahren/ Uberſchiffen.** *Usus.* Num te terret transvectio Acherontis?

Transveho, ere, **hinüber führen / überſchiffen.** *Syn.* Trajicio, Transeo. *Usus.* Mare transvehi.

Transverbero, are, **durchſtechen/ durchſtoſſen.** *Syn.* Transfigo. *Us.* Bestiam venabulô transverberare.

Transversus, a, um, **überzwerch.** *Syn.* Obliquus.)(*Rectus.* *Usus.* Multæ viæ transversæ. Ab hac lege mihi non licet transversum digitum, unguem discedere. Ecce tibi è transversô. Transversa ecce incurrit fortuna.

Transvolo, are, **hinüber fliegen/überfliegen.** *Usus.* Oceanum Romæ gloria transvolavit.

Trapezophorus, i, **Tiſchfuß oder Geſtell.** *Syn.* Statua sustinendæ mensæ facta.

Trecenti, æ, a, **drey hundert.**

Tredecies, **dreymal zehen/ drey zehen.**

Tremebundus, a, um, **erſchrocken / zitternd und bebend / fürchterlich.** *Usus.* Vox, manus tremebunda.

Tremefacio, ere, **erſchrecken / ſchüchter machen/ Furcht einjagen.** *Syn.* Concutio.

Tremo, ere, **zittern / vor Furcht beben.** *Syn.* Contremisco. *Adv.* Omninò. *Usus.* Qui tremunt & exalbescunt objectâ re terribili. Totô pectore, animô horreo ac tremo. Totâ mente, artubus omnibus contremisco. *V. Timeo.*

Tremor, ris, **das Zittern/ Beben.** *Usus.* Terrorem tremor & pallor & dentium crepitus consequitur. *V. Timor.*

Tremulus, a, um, **zitterend / bebend/ erſchrocken/ ſchüchter.** *Syn.* Tremens, tremebundus.

Trepidatio, onis, **das Zablen / Zittern/ Beben / Schüchterheit / Schrecken.** *Syn.* Metus, commotio, tumultus. *Vid. Timor.*

Trepido, are, **zittern/ beben/ erſchrecken/ ſchüchtern ſeyn.** *Syn.* Timeo, metuo. *V. Timeo.*

Trepidè, **mit Furcht und Zittern / mit Schrecken.** *Usus.* Nam & stativa trepidè deserta fuerunt. Trepidanter & timidè agere.

Trepidus, a, um, **erſchrocken/ vor Forcht zitterend.** *Syn.* Pavidus, metuens, timens. *Usus.* Trepida res, dubia, & ob hoc timorem inducens.

Triangulus, i, **Triangel/ Dreyeck.** *Us.* Ea triangula, ea quadrata nominant.

Tribulis, is, **Zunfft-Bruder/ Zunfft-Genoß.** *Syn.* Curialis. *Epi.* Turbulentus, vicinus. *Usus.* Apud tribules suos & vicinos plurimùm gratiâ potest.

Tribunal, alis, **Richterſtul.** *Syn.* Propriè judicis sella. *Epi.* Certum, totum, continuatum, proximum. *Usus.* Pro tribunali sedere; è tribunali sententiam pronunciare.

Tribunatus, ûs, Zunfftmeister-Amt. *Syn.* Magistratus tribunorum plebis. *Epi.* Ardens, militaris, pestifer & funestus, præclarus, tacitus, totus, turbulentissimus. *Usus.* Tribunatum petere, suscipere, seditiosè gerere.

Tribunitius, a, um, dem Zunfftmeister gehörig. *Usus.* Furor, terrores, ictus tribunitii. Tribunitia potestas.

Tribunus, i, Zunfftmeister. *Syn.* Populi defensor & custos. *Epi.* Nimium acer, vehemens, acerbus & criminosus, amentissimus, custos & defensor juris & plebis, felix, fœdissimus, fur, furiosus, horridus, improbus, inermis atque imparatus, iners, levis & non-bonus, militaris, modestus; non modò non seditiosus, sed etiam seditiosis adversarius, officiosissimus, perniciosus, similis gladiatori, sordidissimus, væsanus, verus ac fortis, vigilans & accuratus, valens, vetus. *Usus.* Ut Lacedæmone ephori regibus oppositi sunt, sic Romæ consulibus tribuni. Tribunus militum.

Tribuo, ere, geben/zueignen. *R. à* tribus: *per tribus dare. Syn.* Do, præsto, impertio. *Adv.* Castè, exiguè, infinitè, ita multa, libentissimè, liberaliter, longè, plurimùm, multùm, nunquam tantum ætati, plurimùm, purè, rectè. *Us.* Suum cuique; opem & misericordiam miseris; honorem, officium alicui tribuere. 2. *Defero, habeo honorem, confido.* Patri tuo semper plurimùm tribui. Tribue hoc valetudini tuæ. Nimium tibi ipse tribuis. 3. *Divido.* Rem universam in partes tribuere. *V. Do, Divido.*

Tribus, ûs, Zunfft. *Syn.* Curia. *Epi.* Certa, rustica, urbana. *Usus.* Tribu certâ esse. Populum in tribus dividere. Tribu moveri.

Tributarius, ii, steuerbar/ der Steuer und Schatzung gibt. *Syn.* Stipendiarius, vectigalis. *V. Vectigalis. Subditus.*

Tributim, den Zünfften nach. *Syn.* Per singulas tribus.

Tributio, nis, das Geben/Gaab/Steuer. *Syn.* Distributio. *Usus.* Æquabilis tributio.

Tributum, i, Steuer/Tribut. *Syn.* Quod à subjectis regi, reipublicæ, domino penditur. *Epi.* Acerbissimum, intolerabile. *Usus.* Tributum *imperare*, imponere, exigere. Tributum *pendere*, ferre, solvere, conficere, conferre. Gravi tributô, & collatione iniquâ opprimi. In singula capita tributum imponere. Tributò *liberare* cives, à tributis vindicare, tributorum finem afferre. *V. Vectigal.*

Tricæ, arum, Haar oder Werck/ das den Hennen an Füssen hanget; verworrene Sachen. *Syn.* Impedimenta. *Epi.* Domesticæ. *Us.* Plus biennium in aistricis moror. *V. Nugæ.*

Triceni, æ, a, je dreyßig.

Triceps, cipitis, dreyköpffig.

Tricesimus, a, um, der dreyßigste.

Tricies, dreyßigmal.

Triduum, i, drey Tag.

Triennium, ii, drey Jahr.

Triens, tis, ein Pfenning/ galt den dritten Theil eines Assis.

Trieteris, idis, dreyjährige Zeit.

Trigesimus, a, um, der dreyßigste.

Triginta, dreyßig.

Trinundinum, i, dritter Tag des Jahrmarckts/ dreytägiger Jahrmarckt.

Trinus, a, um, drey/ dreyfach-dreyerley.

Tripartitò, dreytheilig/ in drey Theil getheilt.

Tripartitus, a, um, in drey Theil getheilt/ drey theilig.

Triplex, icis, dreyfaltig/ dreyfach/ dreyerley.

Tripliciter, dreyfach.

Triplus, a, um, dreyfaltig.

Triremis, is, eine Galee mit dreyen Rudern auff einer Ziehbanck.

Triclinium, ii, ein Saal/ da drey Tisch voll sitzen können. *Syn.* Conclave, cœnaculum à tribus lectis sternendis, dictum. *Usus.* Tribus tricliniis accepti sumus valde copiosè.

Tricor, ari, unnütz Geschwätz treiben. *Syn.* Nugas ago, nugor. *Us.* Publius tecum tricatus est.

Tripudio, are, dantzen/ gumpen/ hüpffen und springen/ Freuden-sprünge thun. *Us.* Exultans ac tripudians.

Tripudium, ii, Dantz/ Freuden-Sprünge. *Epi.* Solistimum. *Usus.* Tripudium fit, cum ex offa aliquid in terram cadit.

Tripus, odis, Dreyfuß. *Usus.* Sacri tripodes.

Triquetrus, a, um, dreyeckigt. *Usus.* Trianguli formam habens.

Tristis, e, traurig/ betrübt. *Syn.* Mœstus, mœrens, dirus.)(*Remissus, secundus, hilaris, benô animô. Usus.* Tristis & conturbatus,

turbatus, jacens & demissus domum abiit. Tristis natura & recondita. Tristissimis reipublicæ temporibus. *Phras.* Quid ita tristis es? quid angeris? quid te excrucias? cur mœrore conficeris? quid tuæ miseriæ te ita discruciant, quotidianus te mœror lacerat & conficit? cur animum ita mœrori das, luctu afflictus & confectus? quid ita in lachrymis & mœrore consenescis? quid diffidens ac desperans de rebus tuis in sordibus, lamentis, luctuq; jaces? quid tristis capite demissô terram intueris? Quid ita in domo tuâ omnia deserta, horrida, muta, plena luctûs & mœroris? Quid ita frontem contrahis? quid te in hunc mœrorem rapit, conjicit?

Tristitia, æ, **Traurigkeit/ Betrübniß/ Kummer.** *Syn.* Severitas.)(*Hilaritas*, lætitia. *Epi.* Simulata versutaque. *Usf.* Aliquem ad tristitiam contorquere; lachrymis se & tristitiæ *dare*, tradere; magnam tristitiam subire; tristitiam & severitatem *mitigare*, relaxare. Absit, tollatur omnis illa superioris tristitia sermonis. Oratione aliquem à tristitiâ abducere.

Triticum, i, **Weitzen.** *Syn.* Frumentum.

Tritus, a, um, **zerrieben/ geschliffen.** *Syn.* Decantatus, contritus, pervagatus, contemptus. *Usus.* Tritum sermone & vetustate proverbium. Res trita, communis, & pervulgata. Itinere tritô incedere.

Tritus, ûs, **das Reiben.** *Usus.* Tritu & conflictu lapidis ignem elicere.

Trivium, ii, **ein Ort/ da drey Wege zusammen stossen.** *Syn.* Ubi tres viæ concurrunt. *Usus.* Arripere maledictum de trivio.

Triumphalis, e, **zum sieghafften/ triumphierlichen Einzug gehörig.** *Usus.* Porta, vehiculum, ornamentum triumphale, **Triumph u. Ehren-Pforte/ Wagen.**

Triumpho, are, **sieghafft einziehen/ triumphieren.** *Syn.* Triumphum ago, capitolium curru invehor, in capitolium cum insigni illâ laureâ invehor. *Usus.* Amplissimè atque honestissimè triumphare. Exultare lætitiâ; triumphare gaudiô. Hìc exultat oratio & triumphat. Gloriosè, palàm gaudiô triumphare.

Triumphus, i, **sieghaffter Einzug/ Triumph.** R. Θρίαμβος, *cum festa fronde incedens, qui mos erat triumphantium.* *Syn.* Corona, laurea, laurus; victoris, Ducis, vel Imperatoris pompa. *Epi.* Falsus, castellanus, justissimus & clarissimus, recens, amplissimus, certissimus & inanissimus, gratissimus atque jucundissimus, magnus, verus, justus, navalis. *Usf.* Triumphum illi meritò decrevimus. Triumphum habuit, egit, deportavit. Aliquem ad triumphum devocare. Disseres de triumphô: quid tandem habet iste currus? quid vincti ante currum Duces? quid simulacra oppidorum? quid argentum? quid aurum? quid Legati in equis & tribuni? quid clamor militum? quid tota illa pompa? quid vehi per urbem? quid si lauream insignem tibi deferamus; tecum triumphantes urbem ineamus; tuum sequentes currum ovantes, gratantesque Jovis templum adeamus?

Triumviratus, ûs, **Amt oder Gewalt der Dreyherren.** *Syn.* Triumvirûm Magistratus.

Triumvir, iri, **einer der dreyen Gewaltsherren zu Rom.** *Epi.* Capitales. *Usf.* Triumviri capitales.

Trochus, i, **ein Topff Kreusel/ Treibhorn.** *Syn.* Turbo, quô lusitant pueri. *Epi.* Frequens.

Trophæum, i, **vom Feind eroberte Waffen/ Siegszeichen.** *Syn.* Victoriæ monumentum. *Usf.* In Macedonia trophæa posuit, statuit, constituit, quæ bellicæ laudis victori æquè insignia ac monumenta sunt. Urbs trophæis ac triumphis ornata & ditata.

Tropus, i, **Wechsel-Rede.** *Syn.* Modus.

Trucidatio, onis, **Mörderey/ greuliche Hinrichtung.** *Syn.* Cædes, clades. *Usus.* De Clodianis lapidationibus, insidiis, trucidationibus.

Trucido, are, **greulich hinrichten oder tödten.** *R. truciter cædo.* *Syn.* Pluribus vulneribus concido. *Adv.* Crudelissimè. *V. Interficio.*

Truculenter, **grausamlich/ mörderischer weiß.** *Usus.* Atrociter & truculenter se gerere.

Truculentus, a, um, **grausam/ mörderisch.** *Syn.* Terribilis aspectus, nefarius, atrox, trux. *V. Crudelis.*

Trudo, ere, **mit Gewalt stossen.** *Syn.* Impello. *Usus.* Ad mortem, ad supplicium trudi se videbat.

Trulla, æ, Trinckgeſchirr. *Epi.* Excavata, gemmea.

Truncus, i, Stock. *Syn.* Stipes. *Epi.* Tantus, tutior, totus. *Uſ.* In arboribus truncus, rami, folia. 2. *Stolidus.* Qui hic truncus & ſtipes conſulatum ſuſtineat? Truncus corporis.

Trutina, æ, Waag. *Syn.* Statera. *Epi.* Popularis. *Uſus.* Aliquid populari ſtaterâ examinare.

Trux, cis, grauſam. *Syn.* Truculentus, atrox. *V. Crudelis.*

Tu, du. *Syn.* Perſona tua.

Tuba, æ, Trommete/ Poſaune. *Syn.* Buccina. *Uſus.* Tubæ ſonitum in bello non fert. Tubâ, ad tubam canere. Tubam inflare.

Tuber, eris, Geſchwulſt. *Syn.* Terræ callus, tumor.

Tubus, i, Teuchel/ Brunnen-Röhre. *Syn.* Fiſtula. *Uſus.* Ductus aquarum, quos illi tubos vocant.

Tueor, eri, behüten/ beſchützen/ bewahren. R. τηρέω, *ſervo. Syn.* Tutor, conſervo, ſervo, cuſtodio, foveo, præſideo.)(*Derelinquo. Adv.* Caſtiſſimè, commodiùs, demiſsè, diligenter, facilè, flagitiosè, fortiter, honeſtiſſimè, lautiùs, malè, maximè, meliùs, mirificè, parum, perfacilè, præclarè, privatim, prudenter, publicè, rectè, ſanctiſſimè, vigilanter, munificè & æquè, admodum. *Uſus.* Tueri munus officii, mediocritatem in omnibus rebus, ſocietatem conjunctionis humanæ. Hunc Cæſar omnibus præſidiis tuetur ac defendit. Rem familiarem, gratiam & authoritatem ſuam tueri, & conſervare. *Phraſ.* Eum, quæſo, omnibus modis tuêre; ſartum tectum, ùt ajunt, ab omniqúe incommodô, detrimentô, moleſtiâ ſincerum integrumque conſerves; in omnibus rebus tegas; eum in præſidiô ac tutelâ authoritatis tuæ latére patiaris; ejus ſalutem tuâ benevolentiä, præſidiô, cuſtodiâ tuteris; ejus capitis cuſtodiam nunquam dimittas; ſine tuâ procuratione, tuitione ſalvum eſſe non poſſe exiſtimes. *V. Defendo. Faveo. Foveo.*

Tugurium, ii, Bauren-hütte / Bauern-hauß. *Syn.* Habitatio ruſtici.

Tuitio, onis, Schirm und Schutz. *Syn.* Cuſtodia.

Tum, dazumal/ weiter. *Syn.* Tunc, parum, modò. *Uſus.* Quid tum inde. Cùm alia multa, tum hoc maximè. Tum Græcè, tum Latinè. Modò unum, tum plures video.

Tumeo, ere, geſchwellen/ auffſchwellen/ auffgeblaſen ſeyn. *Syn.* Turgeo, turgeſco, in tumore ſum. *Adv.* Penitius. *Uſus.* Sapientis animus nunquam turgeſcit, nunquam tumet; negotia tument.

Tumidus, a, um, geſchwollen/ aufgeblaſen. *Syn.* Turgidus, tumore præditus, inflatus. *Uſ.* Membrum vitiosè tumidum. Serpens inflatô collô, tumidis cervicibus. *V. Superbus.*

Tumor, is, Geſchwulſt. *Syn.* Inflatio. *Epi.* Repentinus, recens. *Uſus.* Repentinus oculorum tumor. Erat in tumore animus. Ne deſererem hunc tumorem rerum. Recedit jam animi tumor. *V. Superbia.*

Tumultuatio, onis, Aufflauff.

Tumultuarius, a, um, in Eil geſchehend/ ohne Ordnung. *Syn.* Properatus, ſubitarius. *Uſus.* Miles, Dux, exercitus, delectus tumultuarius. Sermo fortuitus & tumultuarius.

Tumultuor, ari, Einen Auffruhr anrichten/ aufwiegeln. *Syn.* Turbas facio, inquietus ſum.)(*Otioſus ſum. Uſus.* Quid tumultuaris, ſoror? quid inſanis?

Tumultuosè, mit Unruh/ ungeſtümmlich/ auffrühriſcher Weiſe. *Syn.* Magnô tumultu.

Tumultuoſus, a, um, unruhig/ auffrühriſch. *Syn.* Turbulentus. *Uſus.* Seditioſa & tumultuoſa vita, oratio.

Tumultus, ûs, Empörung/ Aufruhr/ Auflauff/ Meuterey/ Getümmel. *R. q. tumor multus. Syn.* Motus, trepidatio. *Epi.* Civilis, domeſticus, finitimus, magnus, maximus, proximus, tantus, terribilis. *Uſ.* Ea res ingentem in urbe tumultum excitavit, commovit, conflavit, fecit, civit, præbuit. Omnia terrore & tumultu ſtrepebant; variô tumultu cuncta turbabantur. Comprimere, ſedare, componere tumultum, rixas, jurgia. *V. Seditio.*

Tumulus, i, ein Bühel/ Hügel/ auffgeworffene Erde/ Grabmahl. *Syn.* Locus ex terra leniter eminens. *Epi.* Excellens. *Uſus.* Tumuli ſylveſtres. 2. *Sepulchrum.* Injectâ glebâ tumulis humatus eſt. *V. Collis.*

Tunc,

Tunc, dazumahl/ damahls/ dann/ alsdann. *Syn.* Tum, illô tempore, per id temporis.)(*Nunc. Usus.* Sed erat tunc excusatio, nunc nulla est.

Tundo, ere, stumpffen/ zerstossen/ zerschlagen. *Syn.* Cædo, pulso, verbero. *Adv.* Nihilominus, vehementissimè. *Usus.* Bacillô oculos alicui tundere. *Vid. Pulso. Verbero.*

Tunica, æ, Leib-Rock ohne Ermel. *Syn.* Vestis brevior virorum. *Epi.* Pulla, solivaga, talaris, manicata, trita. *Usus.* Cum tunicâ & palliô. Tunicam ponere.

Tunicatus, a, um, mit einem Leib-Rock bekleidet.

Turba, æ, Unordnung / Menge und Schwarm des Volcks / der Hauffe / Rotte / Schaar. *Syn.* Multitudo, conventus hominum, vulgus, seditio, vis. *Epi.* Magna, media, nocturna, nova, prætoria, similis, vana. *Usus.* Ex hac turbâ & colluvie discedam. 2. *Tumultus, vis, discrimen, perturbatio.* Ingentes turbas concitare, moliri, facere, concire. E turbis se evolvere, exsolvere. Quanta hìc sit turba, in quâ rerum omnium confusione vivamus. *V. Multi.*

Turbatè, unordentlich / verworren. *Usus.* Omnia raptim atque turbatè aguntur.

Turbator, is, Verwirrer / Verunruhiger. *Usus.* Pacis turbator.

Turbidè, mit Verwirrung/ unordentlich. *Syn.* Turbulenter, inconstanter.

Turbidus, a, um, verwirret / unordentlich. *Syn.* Impurus, sordidus. *Usus.* Aqua turbida, cadaveribus inquinata, trüb und unrein. 2. *Confusus.* Mens omni turbidô motu semper vacans. 3. *Miser, calamitosus.* Turbidis rebus, temporibus adversis. *Phras.* Nunquam illum æquè turbidum vidi; tantô animi motu perturbatus, eâ re ita est percussus, ut nihil consiliô, ratione, ordine agat, nec linguâ, nec ore consistat; ita perculsus est, color immutatus est; vultus, oratio, mens denique excidit; conscientia peccati mutum, exanimatum, ac vix vivum reliquit; animô non adest; confusus animô, nec auribus quidem & oculis satis constat; animi mirabili interturbatione, vix ei animus suppetit. Neque animô, neque linguâ satis compos, vix apud se est; ita perturbatâ atque incertâ ægritudine, animô est.

Turbo, are, verwirren/ betrüben/ unruhig oder unlustig machen. *Syn.* Obturbo, petturbo, misceo. *Usus.* Videne quid turbet. Omnia turbavit & miscuit. *Phras.* Omnia in republicâ turbantur, tument negotia; admodum turbantur cives improbi, maximas turbas efficiunt, tragœdias excitant; nunquam tam turbulentum tempus fuit; annus est domi forisque infestus; infinitâ licentiâ plurimùm turbarum concitum; nusquam res quietæ; omnia divina humanaque jura miscentur; civilibus fluctibus omnia tument; maxima turbamenta & exitia reipublicæ imminent. Is casus me mirificè turbavit, perculit; omnem animi mei statum inflammavit, incitavit, conturbavit; mentem propemodum è suâ sede & statu dimovit; multa convenêre, quæ mentem exturbarent meam, consilium eriperent.

Turbo, inis, Windsbraut / Wind- oder Wasser-Wirbel / Wirbel-Wind; Topff/ der unten eng und spitzig/ und über sich allgemach breiter und breiter wird. *Syn.* Coni figura inversa. *Epi.* Maximus, sævus. *Usus.* Turbinem versare. 2. *Ventus omnia turbans & involvens.* Aliquem tanquam turbine aliquô & tempestate everti. Tu procella patriæ, turbo & tempestas pacis.

Turbulentè, turbulenter, unordentlich/ verworren. *Syn.* Turbidè, temerè.

Turbulentus, a, um, betrübt / unruhig/ verworren/ unordentlich. *Syn.* Turbidus.)(*Tranquillus. Adv.* Necessariò. *Usu.* Turbulenta, temeraria, cœca consilia. Tempora, tempestas reipublicæ turbulentissima. Libido, temeritas, ignavia, mens turbulenta. *V. Turbidus.*

Turgeo, ere, turgesco, ere, gesteckt voll seyn/ sich auffblähen. *Syn.* Tumeo, inflatus sum. *Adv.* Penitus.

Turgidus, a, um, gesteckt voll / auffgeblähet. *Syn.* Tumidus, inflatus. *Vid. Tumidus.*

Tur-

Turgidus, a, um, ein Hauffen Reuter/ Geschwader / Schwadron. *R.* à δρόμος, *cursus*. *Syn.* Equitum ordo.

Turmalis, e, zu einer Schaar oder Rotte gehörig. *Syn.* Equestris.

Turmatim, Rottenweiß/ Hauffenweiß / Schwadronenweiß. *Syn.* Per turmas.

Turpè, häßlich/ schändlich/ greulich. *Syn.* turpiter.

Turpifico, are, verwüsten/ unflätig und häßlich machen/ schänden. *Usus.* Depravatio, ac fœditas turpificati animi.

Turpis, e, häßlich / wüst / greulich/ schändlich. *Syn.* Inhonestus, deformis, distortus, fœdus, inquinatus, infamis, flagitiosus, habens turpitudinem, nequam. *Adv.* Æquè, omninò non. *Usus.* Luxuria tum omni ætati turpis, tum senectuti est fœdissima. Id non modò turpe est, sed & sceleratum & nefarium. Turpis homo, vitâ infamis. *Phras.* Cave, quid turpe admittas, ne quid dissolutè ac turpiter agas, ne quid dedecoris admittas, aut quod fœdum fit & flagitiosum, quod crimini esse possit; vide, ne quid indecorè effæminatève facias; ne in turpem verborum obscœnitatem delabâre; ne quid in tuâ vitâ ac moribus maculæ maneat, resideat; ne probrum, majoribus labem ac infamiam tuis inferas; ne priores tuas laudes vitæ turpitudine deformes.

Turpiter, unflätiglich / wüst / schändlich/ greulich / häßlich. *Syn.* Turpè, obscœnè, nequiter, netariè. *Usus.* Timeo, ne quid turpiter faciam.

Turpitudo, inis, Häßlichkeit / Greuel/ Schand / Unehre. *Syn.* Deformitas, obscœnitas, infamia, macula, flagitium, dedecus, labes, deformatio, depravatio, fœditas. *Epi.* Accusabilis, domestica, flagitiosa atque insignis, major, maxima, nefaria, sempiterna, singularis, summa, tota, vera atque insignis, ficta, plurima. *Usus.* Nulla pars vitæ ejus summæ turpitudinis fuit expers; omni turpitudine se fœdavit, quam ille nunquam eluet. delebit. Nihil non turpitudinis subiit, omni turpitudine notatus est. Ea causa turpitudinem habet. *V. Scelus.*

Turpo, are, greulich verwüsten / häßlich und ungestalt machen/ verschänden/ schändlich zurichten. *Syn.* Fœdo. *Usus.* Jovis aram sanguine fœdavit.

Turris, is, ein Thurn. *Syn.* Celsa moles. *Epi.* Alta, altissima. *Usus.* Ex altâ turri situ & opere multùm editâ dejectus.

Turtur, is, Turtel = Taube. Avis nota.

Tussio, ire, husten. *Syn.* Tussim patior.

Tussis, is, der Husten. *Syn* Gemitus, screatus. *Usus.* Tussi, risu abstine; tussim pectore expellere.

Tutè, sicherlich / ausser und ohne Gefahr. *Syn.* Tutò, impunè.

Tutela, æ, Vormundschafft / Schutz und Schirm. *Syn.* Fides, commissio, defensio, patrocinium, clientela. *Epi.* Legitima, præclara, turpis. *Usus.* Filios suos alicujus tutelæ commendare, in tutelam alicui tradere, tutelæ subjicere. Pupillus cùm primùm in tutelam venerit, in tutelâ fuerit. Tutelâ se abdicare. Omnia hæc nostra latent in turelâ & præsidiô armorum.

Tutor, ari, schirmen / schützen / vertheidigen/ handhaben. *Syn.* Tueor. *Adv.* Accuratissimè, copiosiùs, facilè. *Usus.* Provinciam, fines armis tutari. *Vid. Tueor.*

Tutor, oris, Vormünder/ Schirmer / Beschützer. *Syn.* Defensor, patronus. *Epi.* Castus, fidelis, legitimus, verus, annuus. *Usus.* Tutorem alicui instituere. In Tutorum potestate est pupillus. Respublica orba consulis fidem tanquam legitimi Tutoris implorat. Castus tutor religionum.

Tutus, a, um, sicher / beschützt / geborgen / ausser Gefahr gesetzt. *Syn.* Metu vel periculô vacuus, tectus, cautus, septus, munitus, securus, sanctus, sacrosanctus, sartus tectus, incolumis, nihil insidiarum habens, in tutô locatus. *Adv.* Maximè, planè, prorsus. *Usus.* Tutam & tranquillam pacem trahere, vitam degere. Tutus ab inimicis, clausus, septus, munitus contra hostes. In tutô aliquid collocare, esse in tutô. Mare tutum præstare. *Vid. Securus.*

Tuus, a, um, dein. *Adv.* Planè, propriè. *Usus.* Panætius ille tuus. Tuorum curam gere.

Typus,

Typus, i, die erſte Form eines Dings / Modelwerck / Muſter oder Patron; Drucker-Buchſtaben. *Syn.* Signum, forma.

Tyrannicè, grauſamlich / tyranniſch. unbarmhertziglich. *Syn.* Superbè, crudeliter.

Tyrannicus, a, um, tyranniſch / grauſam / wütend / unbarmhertzig. *Uſus.* Leges, facta tyrannica.

Tyrannoctonus, i, der einen Tyrannen tödtet oder umbringet. *Syn.* Tyranni interfector. (Vulg. *Tyrannicida.*)

Tyrannus, i, grauſamer Wüterich / Tyrann. *Syn.* Ereptor libertatis, civitatis oppreſſor. *Epi.* Crudeliſſimus, firmus opibus & voluntate, inſanus, crudelis & inanis, glorioſus famâ, gratus beneficiô, importunus atque amens, intolerandus, libidinoſus, teter. *Uſus.* Tyrannus ſæviſſimus & violentiſſimus in ſuos. Nullâ eſt nobis ſocietas cum tyrannis, ſed potiùs ſumma diſtractio.

Tyrannis, idis, Tyranney / Grauſamkeit / Wüterey. *Uſus.* Tyrannidem occupare. Delere, evertere tyrannidem.

Tyro, nis, ein neuer ungeübter Kriegs-Mann / Lehr-Jünger / Lehrling / neuer Anfänger / Lehr-Schüler. *Syn.* Novus miles, rudis in re aliquâ, qui aliquam artem diſcit.)(*Veteranus miles, antiquus. Epi.* Egentiſſimus. *Uſus.* Apulejus uſu & exercitatione tyro. Sub me tyro Cato militabat. Orator nulla in facultate tyro, rudis hoſpes, & peregrinus eſſe debet.

Tyrocinium, ii, Lehr-Zeit / Lehr-Jahr / Probier-Jahr. *Syn.* Rudimentum. *Uſus.* Lapſus ætatis tyrociniô, poſteà ſe correxit, die Fehler und Schwachheiten der Jugend bey heranwachſenden Jahren verbeſſern.

U.

Vacatio, onis, Ruhe / Muſſe und Weile / Feyer-Stunde / Feyer-Abend / Freyheit. *Syn.* Feriæ, ceſſatio, immunitas.)(*Iudicii operam dare. Epi.* Commodo. *Uſus.* Vitam beatam in omnium rerum vacatione ponimus. Militiæ vacatio ſenibus eſt, datur. Vacatione publicorum munerum donare aliquem. Nulla Ciceroni à cauſis vacatio dabatur unquam. Sublatis omnibus vacationibus delectum habere militum. *V. Immunitas.*

Vacca, æ, eine Kuhe. *R. q.* Boacca, *bos fœmina.*

Vacillo, are, wancken / wackeln / fallen wollen. *Syn.* Nuto, labo, fluctuo, titubo, hæſito. *Uſus.* Corpore in utramque partem vacillante. Ex vino vacillare. Res tota vacillat & claudicat. Democritus nutare videtur in cauſa Deorum. Memoriâ vacillare. *Vid. Hæſito.*

Vaco, are, leer ſeyn; einem Ding obligen / beſchäfftigt ſeyn. *R. Ex Hebr.* Bakak, *evacuavit. Syn.* Nihil ago, ceſſo, otium habeo, otium eſt, otioſus ſum.)(*Sum occupatus. Uſus.* Scribes aliquid, ſi vacâris, niſi occupatus ſis, ſi otium fuerit. 2. *Otior, abſtineo.* Dii adminiſtratione rerum humanarum non vacant. 3. *Expers ſum, ſum ſine, &c. ſum liber*, frey und erledigt ſeyn / entübrigt ſeyn. A curis, negotiis, moleſtiis, culpâ vacare. Tota domus vacat ſuperior. Nullum mihi tempus à negotiis vacat. Si vacârit, adero. 4. *Operam do ſ. navo.* Philoſophiæ vacare; multam in Philoſophia operam ponere.

Vacuitas, tis, die Leerigkeit / Ledigkeit. *Syn.* Ceſſatio, quies.)(*Occupatio. Uſus.* Vacuitas à doloribus, moleſtiis, angoribus. Vacuitas doloris, ægritudinis. 2. *Quod vulgus* ſede vacante *dicit.* Scis, quam perturbationem obitus conſulis, quam cupiditatem vacuitas injiciat.

Vacuus, a, um, leer / ausgeleert; quitt / ledig und los. *Syn.* Inanis, exhauſtus, nudus, jejunus.)(*Plenus, occupatus. Uſus.* Vacuum bonis forum. Nullum tempus vacuum habes. Domus vacua. 2. *Minimè occupatus, minimè laſſus*, müſſig / unbeſchäfftigt / uneingenommen. Aures vacuas præbere alicui, kein Gehör geben. Animum vacuum ad difficiles literas afferre. Cùm vacuus fuero, ſcribam. Vacuum te nobis redde. 3. *Liber, expers, jejunus.* Animus curis vacuus. Locus a turba, à periculô vacuus. Scelere

lere vacuus & integer. Animus per ſomnum ſenſibus vacuus.

Vadimonium, ii, Vertröſtung und Bürgſchafft zum Recht/Erſcheinung vor Gericht; Tagleiſtung/ Tagſatzung. *Syn.* Sponſio ſiſtendi ſe in judicio ad certum diem, quem deſerere non liceat. *Uſus.* Vadimonium Siculi Syracuſas promittunt, faciunt, conſtituunt. Nemo erat, qui vadimonium concipere poſſet. Vadimonium mihi cum illo nullum eſt. Venit Romam, vadimonium ſiſtit, obit. Vadimonium differre, deſerere, miſſum facere.

Vado, ere, gehen/ fürter wandeln. *Ex Græc.* βάδω, *eo.* *Syn.* Eo, iter facio, ingredior. *Uſus.* Vadebam ad eum poſtridie. *V. Eo.*

Vador, ari, zum Rechten vertröſten/ einen betagen/ Rechts-Tag anſetzen. *Syn.* In jus voco, ad vadimoninm ſiſtendum voco. *Uſus.* Hic hominem non vadatur, ita ſine vadimonio diſceditur. Si me vadari vis, promitto; in jus vocas? ſequor; judicium poſtulas? non recuſo.

Vadoſus, a, um, * dadurch man waten/ gehen/ oder reiten kan; ſeicht. *Syn.* Omnis, qui frequentia habet vada, quæ tranſiri pedibus poſſunt.

Vadum, i, Waſſer-Fuhrt/ da man durchwaten/ gehen/ oder reiten kan; Seichte/ Seichtigkeit. *R. à* vado. *Syn.* Quà flumen pedibus vel equo tranſire datur. *Uſus.* Emerſit è vadis Oratio, ſcopulos prætervecta. Vadum tentare equites juſſit. Res in vado eſt, *in tuto.*

Vafer, ra, um, geſchend/ liſtig/ verſchlagen/ verſchmitzt/ argliſtig. *Syn.* Callidus veterator. *V. Aſtutus.*

Vafrè, argliſtiglich/ ſpitzfindig. *Syn.* Callidè, malitioſè.

Vagè, weitſchweiffig/ ausſchweiffig/ umſchweiffig. *Syn.* Diſperſivè. *Uſ.* Res vagè disjectæ & ſparſæ.

Vagina, æ, eine Scheide. *Syn.* Gladii theca. *Uſus.* Gladium è vagina educere, vom Leder ziehen; in vaginam recondere, den Degen einſtecken.

Vagio, ire, wimmern/ winſeln/ ſchreyen wie ein unmündiges Kind. *Syn.* Ejulo, infantum more ploro. *Uſus.* Ut ex hac ætate repuerascam & in cunis vagiam.

Vagor, aris, umſchweiffen/ hin und her ſchweiffen/ ausſchweiffen. *Syn.* Evagor, volito, paſſim volito, erro.)(*Certô locô maneo.* *Adv.* Latè, liberè, longè, paſſim more beſtiarum. *Uſus.* Homines fuſi per agros ac diſperſi beſtiarum more vagabantur. Ne vagari & errare cogatur oratio, in tam immenſo campo. Animus errore vagatur. Ejus crudelitas per omnes ætates & ordines, ejus nomen latiſſimè vagatur. *Phraſ.* Neſcio, ubi vagetur. Huc illuc viis omnibus curſat. Etiamnum urbe totâ volitat; curſu & peregrinatione lætatur; licentiſſimè errat; immenſis propè, erroribus circumagitur. Curſoris inſtar loca omnia oberrat.

Vagus, a, um, unſtet/ umher ſchweiffend. *Syn.* Errans, inconſtans, diſperſus, incertus.)(*Stabilis.* *Uſus.* Errans & vaga ſententia, vitam inopem vagamque proſequitur. Vagus & exul errat. Vaga fortuna & volubilis.

Valdè, ſehr/ faſt. *R. qſ.* validè. *Syn.* Vehementer, admodùm; mirum vel majorem in modum; egregiè, non mediocriter, perquam, ſanè quàm, impensè, magnificè, graviter; imprimis, etiam atque etiam, ita. *Uſus.* Aliquid valdè affirmare. Valdè vehementer gaudeo. Suos valdè amat, quàm paucos habet. *Phraſ.* Valdè doctus eſt, ſanè quàm eruditus; mirabiliter, incredibile quàm doctus ſit. Doctus ita, ut qui maximè, quantùm nemo unquam, ut nemo magis; inſigniter, ſatis ſuperque, bene, multùm eruditus; admirandum in modum, oppidò, nimis, magnopere, impendio literatus. Valdè te rogo, ſummâ contentione ſic, ut majori cura petere non poſſim; ſummè, majorem in modum, vehementiſſimè, quàm poſſum maximè te oro & obteſtor.

Vale, lebe wohl/ gehab dich wohl. *Syn.* Fac, operam da, cura, ut valeas.

Valens, tis, geſund/ wohl auff/ ſtarck/ rüſtig. *Syn.* Robuſtus, fortis, firmus, validus, potens.)(*Imbecillus.* *Uſus.* Robuſtus, valens, audax ſatelles fuit. Olim ita firma & valens hæc civitas.

Valens

Valens dialecticus. 2. *Sanus.* Malè valens, mox imbecillus, ſerò mortuus. *V. Robuſtus.*

Valeo, ere, können / vermögen / friſch und geſund ſeyn. *R. ex* ἄλω. *Syn.* poſſum, polleo, potens ſum; vim, vires, momentum, pondus, authoritatem habeo; alicujus momenti putor, operor, proficio, momentum affero. *Adv.* Anguſtiùs, bellè, minùs, benè, etiam atque etiam, inpoſterum, parum, maximè, meliùs, multùm, non minimùm, omnino, optimè, paululò deteriùs, planè, plurimùm, perinde, propriè, rectè. *Uſus.* Opibus, armis, potentiâ, pecuniâ, gratiâ, authoritate, ingeniô plurimùm valet. Hoc ad beatè vivendum permultum valet. Ignari, quid virtus valeret. Res multùm apud me valet. Animô valere. Multùm apud me vales. Alii velocitate, viribus alii valent. 2. *Secundæ valetudinis.* Ego valeo, ſicut ſoleo; ut melius valeam, operam dabo. Terentia bellè habet, rectiſſimè apud nos ſunt omnia, benè illi factum eſt. 3. *Benè precantis & ſalutantis in diſceſſu.* Valete, mea deſideria, valete. Sed valeant recta conſilia. *Phraſ. Valere multùm*, im Anſehen ſeyn / viel gelten. Plurimum ille apud Principem valet. Largiter apud Cæſarem poteſt. Nomen ejus apud omnes eſt ampliſſimum, plurimum poteſt. Plurimùm momenti habet ejus autoritas; magnum pondus habet ejus ſententia; eſt aliquo in numero; magna eſt ejus vis, graviſſima autoritas apud populum æquè, ac optimates.

Valere parùm, nichts gelten / in keiner Acht ſeyn. Parùm vales in Curiâ; obſolevit tua auctoritas; reſcinditur, negligitur, commutatur, quidquid tibi placuerit. Infirmantur tuæ actiones; vacillat, jacet, friget, cecidit tua autoritas; autoritatem tuam æmuli planè exterminârunt, infregerunt; nullius eſt momenti, nullius ponderis, quod tibi viſum eſt; nullâ, aut tenui es autoritate; nullus es; vanum eſt auxilium tuum.

Valetudo, inis, Geſundheit / Stärcke. *Syn.* Sanitas. *Uſus.* Uti valetudine bonâ, commodâ, integrâ; malâ, incommodâ, tenui, gravi, infirmâ, imbecilli, ægrâ, perditâ. Multùm me impedit valetudinis meæ perturbatio, gravitas, infirmitas, imbecillitas. Valetudinem priorem *amiſi*, valetudine ab negotiis impedior; labor valetudinem impedit. Valetudini vir literatus *ſerviat*, oportet; valetudini conſulat, operam det, indulgeat, parcat; valetudinis rationem habeat, valetudinem curet, diætâ ſuſtentet. Amiſſam valetudinem *recuperare*, confirmare; è valetudine afflictâ emergere, veteri languore & valetudine levari. *Phraſ.* Dum virtutem nobis ſtudemus comparare, valetudinem etiam ſuſtentare debemus. Ita ſequi virtutem debemus, ut valetudinem non in poſtremis ponamus. Valetudinis cum virtute ducenda ratio eſt; ſic ad ſtudia virtutis debemus incumbere, ne valetudo negligatur. Plurimùm virtuti, aliquid tamen valetudini tribuitur; ſpectanda virtus eſt, cum ea tamen ne deſpiciatur valetudo. Excubare virtutis in ſtudio præclarum eſt, indormire tamen valetudini, minimè debemus. Excolatur animus virtutibus, nonnihil tamen corpori ſerviatur. Virtutem quidem inprimis, deinde etiam valetudini dare operam debemus.

Valetudinem lædere. Si ad ignem accedo, valetudinis cum detrimento fit; læditur, infirmatur valetudo; damnum facit, incommodô afficitur valetudo. Igne uti ſinè valetudinis damno mihi non licet.

Valetudo bona. Valeo, bene valeo, commodè valeo, valetudine bonâ utor. Benè, ſatis bellè, ſatis commodè, rectè me habeo; mihi benè eſt. Mihi eſt, ùt volo. Quales cupio, vires poſſideo. Viribus utor bonis; roboris, virium, valetudinis habeo ſatis.

Valetudo infirma. Cicero in adoleſcentia, cùm adoleſcens eſſet, valetudine erat infirma, valetudine utebatur parum, minimè, haud ſatis, nequaquam firmâ; paulò infirmiore, imbecillâ, non optimâ, non robuſtâ, ſatis affectâ, ſatis ad morbos propenſâ; tenui valetudine erat, incommodâ, vitioſâ; parum validus erat, infirmè valebat, valetudinis vitiô laborabat, non rectè ſe habebat, non omnino valebat; minùs

nùs bellè, non optimè valebat; valetudine erat infirmior, imbecillior; viribus parum firmus; valetudinarius erat Cicero in adoleſcentia ſua; adoleſcenti Ciceroni parum validæ vires erant; valetudinis, firmitudinis, firmitatis, virium, roboris minus erat, quàm ſat eſſet. Imbecilliore valetudine eſt; infirmiore, tenuiore, quàm ut ſtudiorum onus perferre poſſit. Infirmioris, imbecillioris valetudinis eſt; minus habet virium ſ. roboris, quàm ut ſtudiorum laborem ac onus ſuſtinere poſſit; ut ſtudiorum labori ferendo eſſe poſſit. Valetudine utitur infirmâ ſ. imbecillâ, ſic, ut labor ſtudiorum eum poſſit opprimere. Eam valetudinem, eas illi vires natura negavit, quas laborioſa ſtudiorum tractatio, aſſidua literarum exercitatio, graviſſima ſtudia poſtulant, requirunt, deſiderant, exigunt. Corporis ſ. virium infirmitas, tenuitas facit, incumbere, quantum res poſcit, ut in ſtudia non queat. *V. Vires.*

Validè, kräfftig/mit Nachdruck/ſehr. *Syn.* Enixè, ſummoperè. *Uſus.* Validiſſimè ei faveo.

Validus, a, um, mächtig/kräfftig/vermögend. *Syn.* Valens. *Uſus.* Cupio te quam primùm validum videre.

Vallaris, e, * zu einem Sieg- und Ehren-Krantz gehörig wegen erſtiegenen Walls. *Uſus.* Muralibus vallaribusque inſignes coronis.

Vallis, is, ein Thal/Grund.

Vallo, are, umſchantzen/verbollwercken/mit einem Wall beveſtigen. *Syn.* Stipo, munio. *Uſus.* Portus & ſuis opibus & naturâ regionis vallatus. Hæc omnia quaſi ſepimentô quôdam amicitiæ vallanda ſunt. Legationis jus, hominum præſidio & divinô jure vallatum.

Vallus, i, * Pfahl / Rebſtecken. *Syn.* Firmior palus.

Vallum, i, Bollwerck/Schantze/Wall. *R. à βάλλω, jacio.* *Syn.* Propugnacula & munitio caſtrorum. *Uſus.* Hoſtibus vallum obducere, objicere. Caſtra foſſâ & vallô munire, cingere, circumdare. Foſſâ & vallô ſeptum tenere aliquem. *V. Munio.*

Valvæ, arum, Thür mit zweyen Flügeln / Fenſter-Laden. *R. q.* volvæ, *quod utrinque revolvantur.* *Syn.* Januæ templorum. *Epi.* Magnificentiores ex auro atque ebore, multæ & graves, perfectiores. *Uſus.* In templo Herculis valvæ clauſæ repagulis, ſubitò ſe ipſæ aperuerunt. Patent valvæ. *V. Ianua.*

Vaneſco, ere, verſchwinden. *Syn.* Evaneſco.

Vanitas, tis, Eitelkeit / Vergänglichkeit; Liederlichkeit, Leichtfertigkeit. *Syn.* Inanitas, mendacium.)(*Veritas, liberalitas.* *Epi.* Blanda, incredibilis. *Uſus.* Ut vanitati veritas cedat. Levitate, vanitate, malitiâ exclusâ. Opinionum vanitas.

Vanus, a, um, eitel/nichtig/vergänglich/liederlich. *R. Ex* ἴνυὸς. *Syn.* Futilis, inanis, levis, mendax, falſus. *Uſus.* Vana ratio. Aruſpices vanum & futile genus hominum. Vanâ ſpe ſibi illudere. *Phraſ.* Homo vanus, longè ventoſiſſimus, inania puerorum delectamenta captat; inſigni futilitate & vecordia; in quo nihil grave, cordatum; qui ſpecie capitur; pueriliter miratur omnia. *V. Inanis.*

Vapor, oris, Dunſt / auffſteigender Dampff. *Syn.* Humor marinus vel terrenus, extenuatus; expiratio, anhelitus terræ; afflatus ex terrâ. *Uſus.* Vapores ex aquis tepefactis & agris excitantur. 2. *Tepor, moderatus calor.* Terra ſemen tepefactum, vapore & complexu ſuô diffundit.

Vaporarium, ii, Bad-Stube/Dampff-Loch/Schwitz-Stube.

Vapulo, are, geſchlagen werden. *Syn.* cædor, verberor. *Uſus.* Omnium ſermonibus vapulat. *V. Verbero. Tuſſis.*

Variatio, onis, * Veränderung / Abwechſel. *Uſus.* Plebs conſules eosdem ſine ullâ variatione dixit.

Variè, vielfältiglich/mancherley. *Syn.* Diſſimiliter, diversè. *Uſus.* Ea vis variè movetur â ſideribus. Variè diſputare.

Varietas, tis, Vielfältigkeit / Manchfaltigkeit. *Syn.* Diſſimilitudo, diſparitas, mutatio, mobilitas. *Epi.* Admirabilis, inæquabilis, incredibilis, jucunda, magna ſententiarum, multa, perfecta, perſpicua, propria, ſimplex, ſuavis, ſubtilis, ſummaq; annuæ, innume-

numerabiles, non optabiles, multæ. *Usus.* Ut in corporibus magna dissimilitudo, sic animorum maximæ varietates. Varietas est propria fortunæ. Hoc sidus multas facit, generat, præbet, suppeditat varietates. Autores in magna varietate ac dissensione sunt constituti. Quid varietate, vicissitudine, commutatione aptius?

Vario, are, **verändern / abwechselen.** *Syn.* Distinguo, varietate distinguo, varietatem facio. *Usus.* Orationem variare & distinguere verborum & sententiarum insignibus. Ut variari voluptas possit. *V. Muto.*

Varius, a, um, **ungleich / mancherley / vielfältig.** *R.* Ex βάλιω, *vel* Φάλιω. *Syn.* Dissimilis, dispar, diversus, multiplex, distans, comminutabilis, disparilis, habens varietatem, varietate distinctus. In varietate constitutus, multiformis. *Usus.* Multiplices variique sermones; variæ & discrepantes voluntates. Varii mores, varia oratio, varium Poëma. *Phras.* Homo est variis moribus. Varius, commutabilis, multiplex; in magna varietate versatur, nusquam sibi constat, â se ipso dissidet.

Varices, um, **Krampff-Adern.**

Vasarium, ii, **Vorrath an Geschirren oder Gefässen / Credentz.** *Syn.* Supellex vasorum vel pecunia magistratui in provinciam abeunti, viatici nomine, attributa.

Vas, dis, **Vertröster / Bürg / Vertretter.** *Syn.* Qui pro aliquo spondet, vel obligatur, præsertim in capitali causa, qui alicujus causam omnem suscipit, & se pro illo supponit reum. *Usus.* Vadem te tyranno dabis pro amico? me pro amico vadem accipies. Alter vas factus est ejus sistendi.

Vas, sis, **ein Geschirr / Gefäß.** *Syn.* Humida continens instrumentum. *Epi.* Argenteum, aureum, grande, vinarium. Fictilia magnifica & pretiosè cælata, plurima & pulcherrima, vitiosa. *Usus.* Corpus quasi vas est animi & receptaculum. Exposuit vasa Samia, Corinthia, Delia.

Vascularius, ii, **Goldschmidt / Silberschmidt / der köstliche Geschirre macht.** *Syn.* Vasorum conficiendorum artifex. *Usus.* Cælatores vasculanios convocat.

Vastatio, onis, **Verwüstung / Verstöhrung / Verödung.** *Syn.* Vastitas, depopulatio. *Usus.* Italiam à vastatione defendit.

Vasté, **wüst / öde / verstöhrt.** *Usus.* Asperè, vastè, rusticè, hiulce loqui.

Vastitas, tis, **Wüsteney / Wüstel / Zerstöhrung / Einöde.** *Syn.* Vastatio, solitudo, ruina. *Epi.* Deserta & inculta, miserrima. *Usus.* Quæ vastitas in agris, quæ solitudo; quam deserta, inculta, relicta omnia? cùm vastitatem à templis, delubris, urbe depellerem. Bella effecerunt hanc vastitatem.

Vasto, are, **verhergen / verstöhren / verwüsten.** *Syn.* Vastitatem infero, depopulor, eripio. *Usus.* Bellô vastabitur Italia, vexabuntur urbes, tecta arde-burnt, agri exinanientur. *Phras.* Vastatur regio omnis; captam & oppressam etsi nondum exscissam & eversam rempublicam videmus. Hostes adeò effusè populationem faciunt, ut nihil bellô intactum relinquatur. Uruntur nostra & populantur; per omnem agrum populabundus hostis incedit. Nocturnis incursionibus summam vastitatem in agris nostris reddit. Fumant incensa passim tecta, cuncta bellô sunt evastata. Vastas ex pulcherrima regione solitudines facit hostis. Semirutam & spoliatam patriam habemus. Ferrô flammâque omnia pervastantur; agri nudantur, exscinduntur urbes, cædibus & incendiis horrent omnia. *V. Destruo. Exhaurio.*

Vastus, a, um, **öd / wüst / verstöhrt.** *R.* à παυστὸς, *desertus.* *Syn.* Desertus. *Usus.* Ager propter sterilitatem incultus, propter pestilentiam vastus & desertus. 2. *Immani magnitudine.* Belluæ vastæ & immanis; vastum mare transire. 3. *Incomposito, insuavis, difficilis, durus, asper.* Quidam corporis motus vasti & agrestes. Vocalium contorsiones vastam & hiantem efficiunt Orationem.

Vates, is, **ein Weissager / Prophet / Wahrsager.** *R. q.* fates, *à* fando. *Syn.* Fatidicus, mantes, divinus sacerdos *Epi.* Optimus, verus. *Usus.* Utinam falsus sim vates! Haruspices, fulguratores,

interpretes oſtentorum, augures, ſortilegi, Chaldæi, hariolatores conjectores.

Vaticinatio, onis, Weiſſagung / Wahrſagung / Prophecehung / Vorverkündigung. *Syn.* Oraculum, prædictio.)(*Ars, ſcientia. Epi.* Falſa, vera. *Uſus.* Sortes, quæ vaticinatione funduntur. Auſpicia, oracula, ſomnia, vaticinationes. *V. Divinatio.*

Vaticinor, ari, weiſſagen / prophecehen / wahrſagen / vorher verkündigen. *Syn.* Divino, futura præſentio. *Adv.* Impudenter. *Uſus.* Et vaticinantis in modum cecinit, excidium patriæ fatale prodens. Quæ tum cecinerit divinô ſpiritu inſtinctus. Hæc ego conjecturâ proſpiciens verè vaticinari poſſum : Magna nobis impendet malorum Ilias. *V. Præſagio.*

Uber, is, die Bruſt / Dutte / Euter. *Syn.* Mamma.

Uber, is, überflüßig / reichlich / völlig. *Syn.* Fœcundus, ferax, fertilis, abundans, copioſus. *Uſus.* Agrô benè cultô nihil eſt nec uſu uberius, nec ſpecie ornatius. Plenior & uberior ad dicendum. *V. Copioſus.*

Ubertas, tis, Uberfluß / Fülle / Hülle und Fülle / voll auff. *Syn.* Abundantia, copia, magnitudo. *Epi.* Maxima, ſumma agrorum, vetus. *Uſus.* Omnis ubertas, & quaſi ſylva dicendi, ſumma ubertas & copia frugum. *Vid. Copia.*

Ubi, wo. *Syn.* Quô locô. *Uſus.* Nemo eſt, quin ubivis, quam ibi, ubi eſt, eſſe malit. 2. *Poſtquam, cumprimum, ſimul ut.* Ubi galli cantum audieris, ſurgito.

Ubicunque, wo es auch ſeye. *Syn.* Quocunque in loco, ubi ubi. *Uſus.* Ubicunque gentium & terrarum fueris.

Ubique, allenthalben / aller Orten. *Uſus.* Mortales, qui ubique ſunt.

Ubivis, an allen Orten / allenthalben. *Uſus.* Nemo eſt, quin ubivis eſſe malit.

Udus, a, um, * naß. *Uſus.* Udis oculis reſpicies.

Vecordia, æ, * Unſinnigkeit / Unverſtand / Tollheit. *Uſus.* Color exanguis, fœdi oculi, prorſus in facie vultuque vecordia.

Vectigal, alis, Zoll / Brücken-Geld / Steuer / Ungeld / Fuhrlohn. *R.* à vecto *vel* veho. *Syn.* Portorium. *Epi.* Certiſſimum, domeſticum, grande, iniquum & grave, magnum præclarumque, prætorium, ſtipendiarium. Integra, magnifica populi, media, minora, publica, ridicula, ſalva, transmarina, urbana. *Uſus.* Vectigal provinciis grave impoſuimus, irrogavimus. Vectigalia acerbè exiguntur, exercentur. Vectigal conducere, redimere. Vectigal pendere, penſitare. Graviſſimis vectigalibus levare, liberare populos. Bellô affliguntur, perverturtur, conquieſcunt noſtra vectigalia. *Phraſ.* Vectigalibus præeſt. Epi. maximè commiſſa, demandata potiſſimum vectigalium cura eſt. Vectigalia præcipuô, ſummô quôdam jure tractat, exercet. Unus præcipuè vectigalium gerit ſ. ſuſtinet curam; ſcripturæ præeſt; Princeps publicanorum eſt.

Vectigalis, e, zinßbar / zollbar / ſteuerbar. *Syn.* Stipendiarius, tributarius, publicanus. *Uſus.* Is provinciam vectigalem nobis & ſtipendiariam fecit; Græcos nobis vectigales habemus. *Phraſ.* Tributum pendunt, ſolvunt, conferunt, publicè aliquid pendunt, tributarii ſunt, fructuarii, vectigales, non ſunt immunes hi agri.

Vectio, onis, die Fuhr / Führung.

Vectis, is, ein Riegel / Stoß-Riegel / Klincke. *Uſus.* Demoliri ſignum vectibus.

Vector, oris, Schiffmann / Färcher. *Syn.* Navigans, qui vehit & vehitur; vectores timidi adversâ tempeſtate. *Epi.* Ingratus, timidus & perterritus.

Vectura, æ, die Fuhr / das Führen. *Syn.* Vectio. *Epi.* Longa, difficilisque. *Uſus.* Pro vectura ſolvere. Eſt ſumma vecturæ difficultas.

Vegetus, a, um, friſch und geſund / munter / wacker / hurtig / rüſtig / muthig / freudig. *R. ab antiqu.* vegeo, *pro quo nunc* vigeo. *Syn.* Sanus, firmus, valens. *Uſus.* Vegetum ingenium in vivido pectore vigebat virebatque integris ſenſibus. Siſte te nobis vegetum in Græcia, vigentemque animis & corporibus.

Vehemens, tis, hefftig / ernſtlich. *Syn.* Acer, fortis, ferox, incenſus, immoderatus, effrænatus, nimius, ardens. *Uſus.*

Numi-

Nimium est vehemens feroxque naturâ, inexorabilis in ceteros; acri & vehementi quâdam inflammatione incitatus. Oratio vehemens & pugnax. *Phras.* Ingeniô est vehementiore; efferveſcens facilè; incitatus & violentus; naturâ immitis & efferatus; fervidiore vir animô; ingenii vitiô impotentior & asperior. Ingeniô percitô & feroci, impotens, immodicus, nimius animi. *V. Fervidus.*

Vehementer, hefftiglich/ ernstlich. *Syn.* Acriter, acerbè, asperè, impensè, valdè, longè, nimioperè, etiam atque etiam, incredibiliter.)(*Remissè. Usus.* Illud mihi vehementer displicet. *Phras.* Vehementiùs paulò agendum erit. Animô acri, contentione maximâ, omnibus nervis contendendum est; majoribus præsidiis ac copiis agendum erit. omni animi, virium, ingenii contentione; omni arte, industria, solertiâ in ea re erit elaborandum.

Vehiculum, i, Wagen/ Fuhrwagen. *Syn.* Rheda. *Epi.* Divinum & novum, triumphale. *Usus.* Ego vehiculô me ex horum latrocinio eripiam, si navis deerit.

Veho, ere, führen/ aufm Wagen führen. *Syn.* Porto. *Adv.* Malè. *Usus.* Curru, equô, navi, in navi, rhedâ per urbem vehi; fruges ex agris vehere, jumentis deportare. Commeatum ab Roma consul devehit, subvehit, convehit. *V. Currus.*

Vel, oder/ entweder. *Syn.* Ve, seu, sive, aut. *Usus.* Multorum vel periculo vel honori servire. 2. *Præcipuè, etiam cumprimis.* Vel mori satiùs est, quàm &c. Vel acerrimus oratorum.

Velamentum, i, Decke/ Decklach. *Usus.* Ramos oleæ ac velamenta alia supplicum porrigentes.

Veles, itis, Scharmützler/ der leichte Rüstung führt. *R. q.* voles *à* volando. *Syn.* Levis armatura miles, expeditus ad volandum.

Velificatio, onis, das Seglen/ Schiffung. *Usus.* Mutatâ velificatione id faciliùs assequeris.

Velificor, ari, Seglen/ mit aufgespannten Segeln fahren. *Syn.* Vela facio. *Transl.* Auram popularem capto, faveo. *Usus.* Alicujus honori cupiditatique velificari. *V. Assentor.*

Velitaris, e, * zu dem Scharmützlen und Fechten gehörig. *Syn.* Quod ad velites pertinet. *Usus.* Pugna velitaris; hasta, arma velitaria.

Velitatio, onis, * Scharmützel/ Gefecht. *Syn.* Pugna, digladiatio.

Velitor, aris, fechten/ scharmützeln. *Syn.* Pugno, contendo, certo. *Usus.* Diu mecum velitabatur.

Vellico, are, rupffen/ zupffen. *Syn.* Pervello. *Usus.* In circulis vellicant, undique rodunt, carpunt.

Vello, ere, ausreissen/ ausrupffen. *Syn.* Evello, pervello. *Usus.* Spinas vellere.

Vellus, eris. * abgeschorne Wolle. *Syn.* Lana ex ovibus detonsa.

Velo, are, verhengen/ zudecken. *Syn.* Tego, obduco. *Usus.* Pietatis nomine velare suam cupiditatem. *V. Tego.*

Velocitas, tis, Behendigkeit/ Geschwindigkeit. *Syn.* Pernicitas.)(*Tarditas. Us.* Non enim viribus, non velocitatibus aut celeritate corporum res magnæ geruntur. Alii velocitate ad cursum valent.

Velociter, behend/ geschwind/ fluchs. *Syn.* Ocyùs.)(*Tardè.*

Velox, cis, * Ringfertig/ behend/ geschwind. *Syn.* Celer. *V. Celer.*

Velum, i, Fürhang/ Segel. *Syn.* Integumentum, involucrum. *Epi.* Carbaseum, plenum. *Usus.* Multis simulationum velis natura cujusque obtegitur. An mox jubes vela faciamus, pendamus; ad id, unde aliquis flatus ostenditur, vela demus, plenis velis navigemus. An vela contrahamus, dimittamus, subducamus? Res illa velis & remis fugienda.

Velut, gleich wie/ als wie/ gleich als. *Syn.* Veluti, sicut. *Usus.* Velut in hac quæstione. *V. Sicut.*

Vena, æ, eine Blut-Ader. *R. q. vehena, à* veho *vel* veniendo. *Syn.* Vas & receptaculum sanguinis, interdum arteria. *Epi.* Cava; abditæ & ad usum aptæ, & ad ornatum decoræ metallorum, reconditæ auri, crebræ, multæque. *Usus.* Si cui venæ sic moventur, is habeat febrim. Sanguis per venas in corpus omne funditur. Venæ & arteriæ micare non desinunt. Venas incidere, è venis sanguinem mittere. 2. *Transl. pars intima, origo.* Periculum in visceribusque venisque reipublicæ inclusum. Recondi-

tæ auri & argenti venæ. Teneat Orator, oportet, venas cujusque generis, ætatis, ordinis.

Venabulum, i, Schweinſpieß / Jägerſpieß. *Syn.* Venatica haſta, telum vel ſpiculum. *Uſus.* Venabulo transverberare beſtiam.

Venalis, e, feil / das um Geld zu verkauffen. *Syn.* Ad vendendum expoſitus. *Uſus.* Proponere, habere fidem ſuam venalem, quæſtui habere rempublicam. Domi tuæ turpiſſimo quæſtui omnia erant venalia, virtus, pudor, jusjurandum.

Venalitius, a, um, der leibeigene Leuthe kaufft oder verkaufft / damit handelt. *Syn.* Venditor mancipiorum, minutus mercator.

Venaticus, a, um, das zum Klagen gehöret. *Syn.* Quod ad venandum valet. *Uſus.* Canes venatici.

Venatio, onis, Gejägd / Jagd. Condiunt curas aucupium & venatio. Prodigi venationum apparatûs. *Phraſ.* Venatione valde delector. Venatu, conſectandis feris, capiendis, ſ. obſervandis feris valdè delector. In venatione libenter exerceor.

Venatus, ûs, das Jagen / Gejägd / Jagd. *Syn.* Venatio. *Uſ.* Labor in venatu, ſudor, curſus.

Vendibilis, e, verkaufflich / feil. *Syn.* Probabilis, tolerabilis. *Uſus.* Orator, oratio ſanè vendibilis.

Vendico, are, zueignen / annaſſen / zutheilen / zuſchreiben. *Syn.* Libero, eximo. *Adv.* Quodammodò. *Uſus.* Se ex ſuſpicione ſceleris ex hominum ſermonibus vendicavit. Solutus & in libertatem vendicatus. 2. *Aſſumo.* Quisque prædæ partem ſibi vendicat. Homerum Chii ſuum vendicant.

Venditatio, onis, das Augendienen / ſchmeichleriſches zueignen. *Syn.* Oſtentatio. *Uſ.* Laudatiora, quæ ſine venditatione & ſine populo teſte fiunt.

Venditio, onis, das Verkauffen / Verkauffung. *Syn.* Abalienatio. *Epi.* Fraudulentæ, firmæ, raræ. *Uſus.* Venditio bonorum.

Vendito, are, zu kauff oder feil haben. *Syn.* Oſtento. *Adv.* Fallaciſſimè ſe, flagitiosè eloquentiam, peritiſſimè decreta ſ. imperia, palàm commentaria. *Uſus.* Venditare ſe alicui, operam polliceri. Memoriam oſtentare, venditare ingenium.

Venditor, oris, Verkauffer. *Syn.* Venalitius.)(*Mercator. Epi.* Firmior, liberalis. *Uſus.* Mercatores Provinciarum, venditores libertatis.

Vendo, ere, verkauffen. *R. contr. ex* venum & do. *Syn.* Alieno, abalieno, mancipo, do, venale habeo, venditionem facio.)(*Emo. Adv.* Gravatè, malè, nominatim vectigalia, non ita commodè, non ita magnô, præclarè, quàm optimè, rectè, palam. *Uſ.* Vendere alicui aliquid grandi pecuniâ. Parvô pretiò, quam optimè; ſub haſta vendere.

Veneficium, ii, Vergifftung / Verzauberung / Beherung. *Syn.* Venefici artificium & crimen, cantio. *Uſ.* Id veneficiis & cantionibus factum dicebat. Veneficiis remedia invenire. *V. Magus.*

Veneficus, a, um, verzaubert / vergifftet / behext. *Syn.* Qui venena ſpargit, qui cantionibus & malis artibus utitur ad ſuam libidinem explendam. *Uſ.* Venefici nomen delatum eſt. *V. Magus.*

Venenatus, a, um, vergifftet / gifftig. *Syn.* Venenum habens, venenô imbutus, ſ. infectus. *Uſ.* Vipera venenata. Telô venenatô ictus concidit.

Venenum, i, Gifft. *R. q. citò per* venas iens *Scalig. vel à Φένων, occidens. Epi.* Improbabile, inuſitatum & novum, malum; jam tum recens, ſuſpicioſum; cæteris tum incredibile, nunc verò apertum; jam omnibus manifeſtum. *Uſus.* Venenum alicui *parare*, præbere, miſcere, infundere, dare. Aliquem venenô interficere, tollere, necare, occidere. Venena ſpargere. Venenum *haurire*, ſumere, bibere, obbibere. Venenis graſſari. Venenum deprehendere. Venenum diluit, ferrumque promit.

Veneo, ire, verkauffen. *Syn.* Vendor. *Uſus.* Cur bona non venîêre. Plurimò venîêre horti. *V. Vendo.*

Venerabilis, e, * ehrwürdig / ehrenwerth. *Syn.* Cultu & veneratione dignus.

Venerabundus, a, um, ehrerbietig. *Uſus.* Venerabundi templum inîêre.

Veneratio, onis, Ehrerbietung. *Syn.* Honor, reverentia. *Epi.* Juſta. *Uſus.* Quidquid excellit, juſtam venerationem habet. *V. Reverentia.*

Venereus, a, um, geil/ hürisch. *Usus.* Voluptatibus Veneris frui. Complexu venereô jungi.

Veneror, ari, verehren/ sehr ehren. *R. à* Venere, *id est, amore & gratia. Ob pulchritudinem amoremque personæ, ætatis, officii colere. Syn.* Colo. *Adv.* Augustè, sanctè. *Usus.* Dii, quos colere, precari, venerarique solemus. Aliquem ùt DEUM, pro DEO venerari. *Vid. Colo. Revereor.*

Venia, æ, Verzeihung/ Vergebung/ Erlaubnis/ Uberſehung/ Nachlaſſung. *R. à* veniendo; *est enim veniendi & abeundi facultas. Syn.* Licentia, impunitas, culpæ remissio, condonatio erroris. *Epi.* Accommodata, bona, molesta, tenuis. *Usus.* Iis, qui errorem suum deposuerunt, qui fatentur se peccâsse, veniam petentibus, s. expoſcentibus venia danda, concedenda, tribuenda est. Dabunt mihi veniam cives mei, vel potiùs gratiam habebunt. 2. *Beneficium, favor, gratia.* Date mihi veniam exponendi, quæ volo. Bonâ vestrâ veniâ hoc dixerim. A Diis immortalibus veniam & pacem petere. *Phras.* Erravit, veniam petit. Temerè fecit, pænitet; ad clementiam vestram confugit, delicti veniam petit; ut ignoscatis, orat; ejus peccatis concedi, ignoſci æquum est. Danda est illi venia & impunitas; omnia pro infectis sunto; delicti gratia illi facienda, noxa remittenda videtur.

Venialia peccata, läßliche Sünden; geringere aus Schwachheit/ Ubereilung und Unbedacht begangene Fehler. Minora piacula, minimæ noxæ & leviora peccata, quæ magis crebra & quotidiana sunt, & pauciores quasi numeros officii prætereunt; noxarum sordes aliquas contrahere.

Venio, ire, kommen. R. à βαίνω, *Syn.* Advenio, mano. *Adv.* Ad vesperum, æqualiter, aliquando, audacter, bellè, benè, brevi, celeriùs, clàm, confestim, continuò, coràm, crebrò, diligentiùs, divinitùs, falsò, honestè, incommodè, liberè, longè, maturiùs, modestè, necessariè, nunc primùm, obviam, occultè, oportunè, optatò, palàm, paratiùs, perrarò, pervesperi, postremò, precariò, privatim, proximè, publicè, quàm primùm, rectà, seriùs, stultè, tardissimè, tutò, vesperi, ultrô. *Usus.* In amicitiam alicujus, familiaritatem, complexum, conspectum, consuetudinem venire. Nescio, quomodo in certamen cum illo, ad inimicitias, in contentionem honoris venerim. In calamitatem ingentem venit. Res ad arma, ad pugnam, ad manus veniet. Ea res in oblivionem in consuetudinem, in sermonem & vituperationem, in odium publicum, in summam gloriam veniet. Res, quæ in controversiam, in disceptationem veniunt. In suspicionem, in spem, in possessionem, in numerum oratorum venire. In discrimen, in periculum venire. Venit mihi in mentem. Si usus venerit. 2. *Pertinet, pertingit.* Magna ei hereditas venit; multæ divitiæ, fama, honor ei venêre. Ut res ceciderit, ùt venerit, ita me geram. 3. *Adversor.* Venire contra rem, existimationem, gratiam alicujus. Venire alicui adversùm. *Phras.* Speramus te ad nos venturum; putatur appropinquare adventus tuus. Contende ad nos; cùm primùm ad nos aspirâris, cùm pedem in ædibus posueris, cûm ædes nostras tetigeris, lætissimi te accipiemus. Da operam, ut advoles quàmprimùm; ut ad nos passis velis perveharis, penetres, commigres, appellas; nostras ædes attingas, accedas; præstò sis, ad nos adeas, te ad nos proripias; ad nos excurras, pergas, proficiscaris; nos convenias, conventum nostrum tibi vitandum non existimes; te nobis oportunè ostendas. Quomodo in eam mentem venisti, huc descendisti, ad istas ineptias abiisti, huc perductus s. delapsus es? quomodo ad inania hæc defluxisti, te demisisti?

Venor, ari, jagen/ dem Wild nachjagen. *Syn.* Aucupor. *Usus.* Canum mira alacritas in venando. 2. *Transl.* Modestiæ laudem in re aliquâ venari. *Vid. Venatio.*

Venter, tris, der Bauch. *R. ab* ἔντερον, *intestinum. Syn.* Alvus. *Us.* Vitium ventris & gutturis, *vulgo gulositas.*

Ventilator, oris, * Korn-Schwinger/ der das Getreid lüfftet u. wendet/ Worfeler. *Syn.* Qui frumentum ventilat.

Ventilo, are, erlüfften/ aufflüfften/ ſchwingen/ worfflen. *R. q.* ventulo, *à* ventulus. *Syn.* Incendo. *Usus.*

Ejus linguâ quasi seditionis flabellô ventilata concio. *V. Excutio.*

Ventito, are, **offt ankommen.** *Syn.* Crebrò venio.

Ventosus, a, um, **windig/ windisch.** *Syn.* Levis, inanis, vanus. *Us.* Lepidus homo, ventosissimus.

Ventriculus, i, **der Magen.** *Usus.* Cordis pars, quam ventriculum cordis appellant.

Ventus, i, **Wind.** *R. à* vento. *Aër cum impetu ventans. Syn.* Flamen, aura, flamina venti. *Epi.* Non adversus, gravis, molestus, popularis servus, subtilis, vehemens, salùtaris alicui, secundus, tempestivus. *Usus.* Mare ventorum vi, tempestate immoderatâ turbatum & agitatum. Cape flabellum, & ventum mihi facito. Meliores ventos expecto tantisper. Ventum secundum nancisci, habere. Vento se & mari dare. Nisi increbescant, reflent, adversi sint venti; nisi adversis ventis utamur, si bellè flaverint, si mites lenesq; fuerint venti, solvemus. 2. *Transl.* Rumorum ventos colligere; popularem ventum quærere, aucupari. Dux nobis & auctor opus, & horum, quos proposuit, ventorum moderator quidam & gubernator. Cæsaris nunc venti valdè secundi sunt.

Venundo, are, **verkauffen.** *Syn.* Vendo.

Venus, eris, **Liebs-Göttin / die Göttin der Liebe.** *Usus.* Sine Cerere & Libero friget Venus.

Venustas, tis. **Lieblichkeit / Holdseeligkeit / Annehmlichkeit.** *Syn.* Propriè pulchritudo muliebris præterea lepos, gratia, suavitas. *Epi.* Eximia, muliebris, prisca, prope scenica, summa. *Usus.* Agere cum dignitate & venustate. Homo afflatus omni lepóre & venustate. *V. Pulcher.*

Venustè, **lieblich/ liebreich/ schön/ annehmlich.** *Syn.* Pulchrè, bellè, aptè, commodè. *Usus.* Illud pervenustè cecidit.

Venustus, a, um, **schön / liebreich / annehmlich.** *Syn.* Lepidus, festivus. *Usus.* Gestus & motus corporis venustus. *V. Pulcher. Elegans.*

Vepres, ris, **Dornbusch/ Hecken/ Strauch.** *Syn.* Spinæ.

Ver, eris, **Frühling/ Lentz.** *R. à* Gr. ἦρ, *ex* ἔαρ. *Pars anni ab æquinoctio ad solstitium in Cancro. Syn.* Vernum tempus. *Usus.* Ver tanquam adolescentiam significat; tempus hiemi senescenti adjunctum.

Verax, cis, **warhafftig.** *Syn.* Veridicus.

Verber, ris, **Streich/ Schlag** *R. q.* ferber *à* feriendo. *Syn.* Virga, flagellum. *Usus.* Aliquem vinculis, verberibus, omni supplicio excruciatum necare. Verberibus aliquem cædere; quæstionem habere, exanimare. Verbera adhibent ad domandos equos.

Verberatio, onis, **das Schlagen.** *Syn.* Pulsatio. *Epi.* Mirifica.

Verbero, are, **schlagen.** *Syn.* Cædo, pulso, virgis, verberibus cædo, manus affero, vim & manus affero, manus infero. *Adv.* Vehementissimè. *Usus.* Verberavi te cogitatione, tacitô convitiô. Matrem verberavi. *Phras.* Graviter eum verberavit, latera illi tutudit, fustibus membra debilitavit, manus contudit, digitos confregit, hominem loris cæcídit, verberum dolore laniavit, graviter hominem pulsavit. De ejus tergo sibi satisfacere voluit. Nudari miserum jussit, verbera afferri, quibus laceraretur; verberibus fœdum in modum accepit, affecit; multùm ab eo vapulavit. *V. Cædo. Fustis, Ictus.*

Verbosè, **wortreich / schwätzhafftiger Weise.** *Syn.* Loquaciter, copiosè, multis verbis.

Verbosus, a, um, **geschwätzig/ plauderig/ wortreich.** *Syn.* Multus in verbis, loquax. *Usus.* Habes epistolam justô verbosiorem.

Verbum, i, **Wort.** *R. Varroni à* vero, *aliis à* verberatione *aëris per linguam dictum. Syn.* Nomen, vox, vocabulum. *Epi.* Ardens, consideratissimum, durum, insolens & humile, elegans aut grave, immutatum atque inflexum, inusitatum aut novatum, aut translatum, nefarium, odiosum, plenum humanitatis, priscum & inusitatum, solenne, suspiciosum, usitatum ac tritum. *Usus.* Verba adhibere usitata, trita, grandia, ampliſſima, gravia, plena, sonantia, juncta, non vulgata, delecta, splendida; dura, aspera, inusitata insolentia, prisca, inquinata, abjecta, non aperta, longè petita, odiosa, intolerabilia, inepta, scabra, rigida, desita, obsoleta. Verbum ex eo *elicere*, excutere non potui. Non est is, qui multa verba

ba *faciat* habeat, fundat, emittat; cui verba plura excidant; in verbis coagmentandis ſuperſtitioſior eſt. Verba perpetuare. Verbô aliquem *laceſſere*, violare. Credulus ſum, verba mihi dari, imponi facilè patior: In verba alicujus jurare, ſeſe totum addicere. Verbis conceptis jurare. Verbis totidem *transferre*. Verbum pro verbo reddere; ad verbum transferre, exprimere; verbum de verbo exprimere, ad verbum ediſcere. Verbi *gratiâ*, verbi causâ, verbotenùs. Verbô promittere, re negare; verbô, non re popularis. Unô verbô aliquem terrere. Verbô aliquid tranſigere. *Phraſ.* Multi verba potiùs quam ſententiam ſectantur; at non tam vocabulorum opificem, quàm rerum inquiſitorem decet eſſe ſapientem. Multi toti ſunt in verborum aucupio, & literarum tendiculis, magni ſunt architecti verborum, ſententiam negligunt. Rem ad verba deflectunt, magnificentiâ & gloriâ verborum delectantur, in magnâ ſententiarum jejunitate. Atqui rerum copia verborum copiam gignet.

Verè, wahrlich/warhafftig. *Syn.* Reverà, ſcilicet, in veritate.)(*Falsè, inaniter, fictè. Uſ.* Majores noſtri non fictè & fallaciter, ſed verè & ſapienter, populares fuêre. Verè tecum agam & liberè, uti noſtra neceſſitudo poſtulat.

Verecundè, ſchamhafftiglich/ zůchtiglich/ ehrbarlich. *Syn.* Prudenter, timidè, dubitanter.)(*Impudenter.*

Verecundia, æ, Schamhafftigkeit/ Zůchtigkeit/ Sittlichkeit/ Ehrbarkeit. *Syn.* Pudor, rubor, modeſtià, ingenuitas.)(*Impudentia. Epi.* Cuſtos virtutum omnium, dedecus fugiens, laudemque maximè conſequens, inviſa, ſtulta, virginalis. *Uſus.* Sine qua nihil rectum eſſe poteſt, nihil honeſtum; quaſi quidam ornatus vitæ. Solus homo pudoris, verecundiæ particeps. Virginali verecundiâ timidus. *Vid. Pudor.*

Verecundor, ari, ſich ſchämen / zůchtig und ehrbar ſeyn.)(*Impudens ſum. Uſus.* Cunctantem & quaſi verecundantem incitare.

Verecundus, a, um, zůchtig / ſittig/ ſchamhafftig / geſchämig. *Syn.* Pudens.)(*Petulans, inverecundus. Uſus.* Verecundus eſt, qui, ut bene audiat, erubeſcit; quem pudet impudica loqui. *Phraſ.* Juvenis eſt admodum verecundus; verborum & rerum obſcænitate vitanda ruborem ſuum & ingenuitatem præſtat. Pudorem animi & pudicitiam corporis colit. Pudore ſeptus, in loquendo mirè verecundus; adoleſcentis modeſtiſſimi pudor ab omni obſcænitate longè abhorret; incorruptis caſtiſſimisque moribus juvenis. *V. Pudicus.*

Vereor, eri, ſich ſcheuen. *Syn.* Extimeſco, nonnihil commoveor. *Uſus.* Iſtam culpam, quam vereris, ego præſtabo. Ab aliquo ſupplicium vereri. Vereor, ut tibi ſatisfaciam. 2. *Obſervo*, in Ehren halten/ Ehr und Recht beweiſen. Is patrem veretur ùt Deum. Amici non ſolùm ſe colent inter ſe, & diligent, ſed & verebuntur. *V. Timeo.*

Vergo, ere, ſich neigen/ ſich ſencken und lencken. *Syn.* Inclinatus ſum. *Uſus.* Bruti auxilium ad Italiam vergere quam Aſiam maluiſſem.

Veridicus, a, um, wahrhafftig / der die Warheit redet. *Syn.* Verax, apertus.

Veriloquium, ii, wahrhaffte Erziehrung.

Veriſimilis, e, wahrſcheinlich / der Wahrheit ähnlich. *Syn.* Similis veri, credibilis, probabilis, conſentaneus, quod maximè ſpecie veritatis movet, ad veritatem propenſiùs, vero propiùs. *Uſus.* In omni diſputatione, quid eſſet veri ſimillimum, quærimus. Veriſimile eſt, ſimile veri eſt, veriſimili ſimile, credibile eſt. Non diſcrepat, diſſentit, non procul abeſt, non alienum eſt à ratione; rationi conſentaneum eſt; eſt, cur credatur, cur verum putetur. Veriſimilitudinem, ſpeciem, formam, imaginem veri præſefert, oſtendit. *V. Probabilis.*

Veriſimilitudo, inis, Glaubwůrdigkeit/ Warſcheinligkeit. *Syn.* Probabilitas, ſimilitudo veri.

Veritas, tis, die Wahrheit. *Syn.* Verum, vera ratio, res. *Epi.* Acerba, æterna, debilitata, in profundo demerſa; ſi non jucunda, tamen grata; moleſta, perſpicua omnibus, ſempiterna, ſimplex *Uſus.* Magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem & ſolertiam facilè ſe per ſe ipſam defendit. Sunt

alii ſimplices, aperti veritatis cultores, fraudis inimici. Græci contentionis cupidiores, quàm veritatis. Veritatis ignoratione, vulgi opiniones in maximâ inconſtantiâ verſantur. Veritatis luce nihil hominis menti dulcius; Animum à pictura ad veritatem traducere, ſtudia ſua ad veritatem dirigere. Veritate adductus hæc teſtor; ad veritatem loqui, dicere. Veritas nempè in profundo demerſa in diſputatione limatur, eruitur. Obtinere, retinere veritatem. Veritate patefactâ atque omni errore ſublatô. Veritas ad liquidum explorata me convincit; à veritate *deſciſcere*, deflectere; reſiſtere & repugnare contra veritatem non audet. *Phraſ.* Veritati plus, quàm amicitiæ tribuo; majorem habeo veritatis, quàm amicitiæ rationem; locum apud me honeſtiorem veritas obtinet, quàm amicitia; apud me cedit veritati amicitia; nihil amicitiæ elargior, nihil veritati nego.

Vermiculatus, a, um, **würmicht / gewürmlet.** *Uſus.* Emblema vermiculatum.

Verna, æ, **leibeigener Hauß-Knecht.** *Syn.* Servus domi noſtræ ex ancillâ natus.

Vernaculus, a, um, **einheimiſch / einländiſch.** *Syn.* Domeſticus. *Uſus.* Quotidianæ res & vernaculæ. (Vernacula lingua, **Mutter-Sprach.**)

Vernus, a, um, **dem Frühling oder Lentzen eigen / frühjährig.** *Uſus.* Verni temporis ſuavitas, **Frühlings-Zeit / Früh-Jahr.**

Verò, **aber.** *Syn.* Autem. *Uſus.* Numeris aſtrictior Poëta, verborum verò licentiâ liberior. 2. *Certè, quidem.* Eſt verò ita. Et verò maximus ille Scipio.

Verres, is, **ein unbeſchnitten Schwein / Eber.** R *Ex ἔρρως, aper, porcus non caſtratus.* *Syn.* Porcus maſculus.

Verro, ere, **fehren.** *Syn.* Scopis pulverem ſ. ſordes aufero, ejicio.

Verruca, æ, * **eine Warze.**

Verrucoſus, a, um, **voll Warzen / warzicht.** *Syn.* Verrucis plenus.

Verſatilis, e, **leichtlich umzuwenden / gelenckig / lenckſam / geſchickt.** *Uſus.* Acies verſatilis, ingenium illi verſatile ſic pariter ad omnia fuit, ut natum ad id unum diceres, quodcunque ageret. *V. Varius.*

Verſicolor, oris, **von mancherley Farben / vielfarbig / bund / ſchäckig.** *Syn.* Dubiô, variôve colore.

Verſatus, a, um, **geübet / gelenckig / gewandt / geſchickt.** *Syn.* Tractatus, exercitatus, ſubactus. *Uſus.* Homo tum in aliis cauſis exercitatus, tum in hac ſæpius verſatus.

Verſipellis, e, **argliſtig / hinterliſtig / verſchmitzt.** R *vertens ſubinde pellem ad alium decipiendum.* *Syn.* Callidus, aſtutus, ſimulator. *V. Aſtutus.*

Verſo, are, **hin und her kehren oder wenden.** *Syn.* Converſo, volvo, tracto, converto, flecto. *Uſus.* Æſtuas dubitatione, verſat ſe in utramque partem, huc illuc. Verſare ſuam naturam & flectere ad tempus. Animum ad dolos & fallacias verſare cæpit.

Verſor, ari, **beſchäfftiget ſeyn / womit umgehen.** *Syn.* Sum, conſuesco, incumbo, laboro, do operam, inſudo, *Adv.* Abſtinenter, acriter, acutiſſimè, aſſiduè, conjunctiſſimè, callidè, copioſiùs, diutiùs, honeſtè, impudentiùs, moderatè, nimiùm, peritè, perjucundè, populariter, ſubtiliùs, temerè, caſtè, non obſcurè. *Uſus.* Diu in Sicilia verſabatur. Nobiſcum verſari diutiùs non potes; ingenia, quæ antea in re oratoria verſabantur. Res in ore vulgi verſatur. Videbis, in quo motu temporum verſemur. Juventus ejus tota in laudis cupiditate verſabatur. Respublica in diſcrimine verſatur. Ea res verſatur ante oculos. In negotiis verſor maximis; nominis tui terror in auribus animisque hoſtium verſatur. *Phraſ.* Libenter cum illo verſor. Jucundiſſimè conjunctiſſimeque cum eo vivo, aſſiduitate ejus delector, cum eo conſuetudinem & amicitiam junxi. Libenter cum illo ætatem ago, hæreo ad ejus latus, libenter cum illo tendo.

Verſura, æ, **Umkehrung / Verkehrung / Umwendung.** *Syn.* Creditoris mutatio. *Uſus.* Iniquiſſimô fœnore verſuram facere.

Verſùs, **gegen / gegen über.** *Uſus.* Aretium verſùs caſtra movit. *Phraſ.* Orientem verſùs, ad Orientem, Locus ad Ortum

Ortum converſus, ad Ortum vergens, ad Ortum pertinens ſ. ſpectans, Orienti oppoſitus.

Verſus, ûs, ein Reim / Vers. *R. à* vertendo, *oratio in numeros* verſa. *Syn.* Carmen, modus. *Epi.* Malus, pervagatiſſimus, ſeminator malorum. Alterni, delicatiſſimi, elaborati, heroici, hexametri, obſcæniſſimi, ornatiſſimi atque optimi, veteres, uſitati. *Uſus.* Multos verſus ſcripſit. Hiſtoriam Pharſalicam verſibus ſcripſit. Multi in eum verſus facti, confecti ſunt. Magnâ felicitate, variis modis atque numeris verſus fundit, texit, componit. Hominum flagitia pulcherrimis verſibus exprimit. Multos ſimul verſus unô ſpiritu pronunciat.

Verſutè, liſtig / verſchmitzt / ſpitzfündig. *Syn.* Callidè, vafrè, malitioſè, ſubdolè, ſubtiliter.

Verſutiloquus, a, um, liſtig und ſpitzfündig im Reden; der die Wort auff Schrauben ſetzen / wenden und dreheu kan.

Verſutus, a, um, verſchlagen / verſchmitzt / ſpitzfündig / liſtig / argliſtig / der ſich drehen und wenden kan. *R. à* verſando, *cujus mens facile ſe* verſat. *Syn.* Callidus, vafer, tectus, multiplex, malitioſus. *Uſus.* Acutus, verſatus, veterator; verſutum & ſolers acumen. Militia eſt verſuta & fallax nocendi ratio. *V. Simulator. Aſtutus.*

Vertens, tis, umkehrend / umwendend / umdrehend. *Syn.* Circumactus, completus. *Uſus.* Annô vertente; intra finem anni vertentis.

Vertex, cis, das obriſte eines Dinges / Gipffel / Wirbel / Scheitel. *R.* à vertendo. *Syn.* Polus. *Epi.* Celſus, extremus, ſummus, *Uſus.* Duo cinguli cæli verticibus ſubnixi. 2. *Summa pars*, montis vertex. Ab imis unguibus ad ſummum verticem.

Verto, ere, wenden / drehen / umkehren. *Syn.* Converto, vario, muto. *Uſus.* Vertere ſtylum in tabulis ſuis. Vertit hic rationem; fingit, quod probare non poteſt. Vertit ſe fortuna, fortunæ ventus. 2. *Converto, dirigo iter.* Vertit ſe Romam. Terga vertere hoſtibus. 3. *Transfero.* Vertere Platonem Latinè. 4. *Commuto.* Solum vertere exilii causâ. 5. *Tribuo, do.* Vitio crimini aliquid vertere. 6. *Recipio me, confugio.* Quò ſe verteret, non habebat. 7. *Sum.* In hoc res tota vertitur. In tua voluntate negotii ſumma vertitur. 8. *Succedo.* Id conſilium, ut tibi bene vertat, ne in perniciem tibi vertat, opto.

Vertumnus, i, ein Abgott der Veränderung. *Syn.* DEUS vertendarum rerum.

Vervex, cis, verſchnittener Hammel / Scheps. *Syn.* Mas inter oves caſtratus.

Verùm, aber. *Syn.* Sed.

Veruntamen, aber doch. *Syn.* Sed tamen. *Uſus.* Optabam, verumtamen non audebam.

Verus, a, um, wahr / wahrhafftig. *Syn.* Sincerus, ſolidus, germanus, expreſſus, enucleatus, certus, juſtus, non fucatus, inuſtus notis veritatis.)(*Adumbratus, ſimulatus, fucatus, falſus.* *Uſus.* Ea eſt juſta ſolidaque gloria, quæ virtuti venit. Perſpicere, quid in re unaquaque verum ſit; licet enim verum dicere; nonniſi verum loquitur. Quidquid dicit, velut ex Oraculo Delphico edita exiſtimes; adeò eſt veritatis diligens, ut ne jocô quidem mentiatur. Ejus Oratio verè ad veritatem accedit, nunquam à verirate deflectit.

Veſania, æ, * Tobſucht / Tollſucht / Unwitz / Aberwitz. *Uſus.* Quæ vos veſania agitat? *V. Amentia.*

Veſanus, a, um, unſinnig / thöricht / aberwitzig / alber. *Syn.* Vecors, infans, furioſus. *V. Amens. Furioſus.*

Veſcor, i, eſſen. *R. ex* ve & eſca. *Syn.* Utor, paſcor. *Uſus.* Lacte, caſeô, carne veſcor. Dii nec eſcis, nec potionibus veſcuntur. *V. Comedo.*

Veſica, æ, Blaſe / Harn-Blaſe. *R. à Φύσα vel Φύσσα.* *Syn.* Folliculus urinæ.

Veſpa, æ, Weſpe / groſſe Fliege oder Mücke. *Uſus.* Veſpas aculeis uti videmus.

Veſpera, æ, Abend / Abend-Zeit / Veſper-Zeit. *R. ex* ἕσπερος. *Syn.* Extremum diei tempus. *Epi.* Obſcurus. *Uſus.* Ad veſperum, usque ad veſperum perpotavit; non ante veſperum abibo.

Veſperi, e, auff den Abend / zur Abend-Zeit / ſpäth. *Syn.* Occidente ſole, tardè,

dè, ſole præcipitante, cum adveſperaſceret. Die præcipiti, ſub occaſum ſolis, cùm haud multum diei ſupereſt, ſerô die, ſolis occaſu, ſub occaſum ſolis, primâ veſperâ, cùm non multùm ad ſolis occaſum temporis ſupereſt, die inclinatô in veſperam.

Veſperaſcit, * es wird abend / es wird ſpat. *Uſus.* Veſperaſcente cælô.

Veſpertinus, a, um, abendlich / zur Abend-Zeit gehörig / ſpät. *Uſus.* Veſpertinô tempore.

Veſtibulum, i, Vorhoff. *Epi.* Privatum, vacuum, honeſtum. *Uſus.* In primo aditu, & veſtibulo prohibere aliquem.

Veſtigator, oris, * Nachforſcher / Nachſpührer / Nachgrübler. *Syn.* Venator.

Veſtigium, ii, Fußſtapffen / Spuhr. *R.* âve, *id eſt*, valde, & ſtigium. *Syn.* Reliquiæ, ſignum, nota, monumentum. *Epi.* Adverſa, manifeſta, nefaria, parva, preſſa, recentia. *Uſus.* Cùm pedem intulero, & in poſſeſſionem veſtigium fecero; tu extra ædes tuas, ubi veſtigium imprimas, ponas, figas, non habes. Stellæ curſûs ſui veſtigium nunquam inflectunt. Perſequi veſtigia alicujus. Conſequi aliquem veſtigiis. Num in ejus ſcriptis eloquentiæ ullum veſtigium apparet? Reliqua ſunt, extant multa antiquitatis veſtigia. Indicia & veſtigia veneni; in temporis, loci veſtigio. Pergunt hoſtem veſtigiis ſequi. Veſtigia in multas partes ferentia.

Veſtiarius, a, um, * zun Kleidern gehörig. *Uſus.* Arma veſtiaria.

Veſtimentum, i, Kleid. *Syn.* Veſtis, veſtitus. *Uſus.* Calceos & veſtimenta mutavit.

Veſtigo, are, ſpüren / nachſpüren / nachforſchen / nachgründen / nachgrübeln. *Syn.* Indago, veſtigiis, odoror. *Uſus.* Cauſas rerum veſtigare. *V. Indago. Quæro.*

Veſtio, ire, kleiden. *Syn.* Tego, obduco. *Adv.* Benè, extrinſecûs, malè, obſoletiùs. *Uſus.* DEUS animam corpore veſtivit. Reconditas ſententias eleganti Oratione veſtire, & ornare.

Veſtis, is, Kleid. *R. à Græc.* ἑσθὴς, *vel à* velando, *eſt enim velamentum pudoru.* *Syn.* Veſtitus, veſtimentum. *Epi.* familiaris, muliebris, pretioſa, purpurea, ſtragula pretioſaque. *Uſus.* Veſtem lineam conficere, reſarcire. Veſtem induere, mutare. Veſtem alicui detrahere; veſtem diſcindere.

Veſtitus, ûs, Kleidung. *Syn.* Veſtimentum, ornatus. *Epi.* Neceſſarius, obſoletior, priſtinus, virginalis. *Uſus.* Veſtitus aſper. Victus veſtitusque neceſſarius. Veſtitus orationis, montium, riparum.

Veteranus, a, um, alt und abgericht / geübt. *Syn.* Miles, qui viginti annos militäſſet.)(*Tyro.* *Uſus.* Cæſar firmiſſimum exercitum invictiſſimô genere veteranorum militum comparavit.

Veteraſco, ere, alt werden / altern / veralten. *Uſus.* Veteraſcentem eorum gloriam quis non videt?

Veterator, oris, ein alter ſchlauer Fuchs oder Betrüger. *Epi.* Magnus, & perfamiliaris alicui. *Uſus.* Homo acutus, callidus, aſtutus, magnus veterator, *V. Simulator. Aſtutus.*

Veteratoriè, liſtiglich / ſchlau / betrüglich. *Syn.* Vafrè, callidè, ſubdolè, verſutè dicere, agere.

Veteratorius, a, um, ſchlau / liſtig / verſchmitzt / betrüglich. *Syn.* Fallax, doloſus, malitioſus. *Uſus.* Nihil ab eo niſi tectum & veteratorium expectes. *Vid. Aſtutus.*

Veternoſus, a, um, * ſchläfferig / faul. *Syn.* Qui gravi ſomnô premitur. *Uſus.* Veternoſus ſenex. *V. Piger.*

Veternus, i, Schlaffſucht. *Syn.* Lethargus. *Uſus.* Veternus civitatem occupavit. *V. Somnus.*

Veto, are, verhüten / verbieten / unterſagen. *Syn.* Prohibeo, abſterreo.)(*Iubeo, cogo.* *Adv.* Aſſentatoriè, dilucidè, fraternè, planiſſimè. *Uſus.* Hoc omnes leges vetant. Vetuit eum deſperare. *Vid. Prohibeo.*

Vetulus, a, um, ältlich / altvätteriſch. *Syn.* Antiquus.)(*Novellus.* *Uſus.* Mulier vetula, & multarum nuptiarum. Equus vetulus.

Vetus, eris, alt. *R. ab* ἔτος, *annus.* *Syn.* Antiquus, priſcus, quod vetuſtatem fert.)(*Novus, recens.* *Uſus.* Credendum eſt veteribus & priſcis viris; mos, amicitia vetus. Uſitata & vetus exceptio. Vina veterrima, quæ vetuſtatem

tem ferunt. . Vetuſtate ſeneſcunt, evaneſcunt. *Phraſ.* Vetus hic mos eſt. Vetuſtus, antiquus, longævus, obſoletus, priſcus, jam diu inſtitutus, remotiſſimus à noſtra memoriâ hic mos eſt. Erat hæc in animis hominum opinio, penitùs inſederat, multi temporis, pervetus, diuturna, minimè recens erat hæc opinio. *V. Antiquus.*

Vetuſtas, tis, Alterthum. *Epi.* Excellens, infinita, plenà exemplorum, priſca, ſcenica, tolerabilis. *Uſus.* Vetuſtatis exempla oratori nota eſſe debent.

Vetuſtus, a, um, ältlich/ altvätteriſch. *Syn.* Vetus, antiquus. *Vid. Antiquus.*

Vexatio, onis, Bekümmernuß/ Anfechtung/ Trillung/ Peinigung. *Syn.* Magna & infeſta quædam jactatio & agitatio. *Epi.* Acerbiſſima, impunita. *Uſus.* Affictio eſt ægritudo cum vexatione corporis. Vexatio & direptio ſociorum.

Vexator, oris, Peiniger/ Triller/ Quäler. *Syn.* Exagitator. *Epi.* Crudelis alicujus reip. & ſceleratus. *Uſus.* Direptor & vexator urbis.

Vexillarius, ii, * Fähndrich. *Syn.* Anteſignanus. *Uſus.* Ordo ſexagenos milites, vexillarium unum habebat.

Vexillum, i, Fahne. *Syn.* Signum. *Uſus.* Vexillô opus eſt, convolabunt. Nunquam perditis civibus vexillum deerit.

Vexo, are, hin und wider treiben/ trillen/ plagen/ anfechten/ peinigen. *R.* à vecto, *malè vectare. Syn.* Agito, exagito, vexator ſum, diripio, populor, inteſtum reddo, inſulto, malè habeo, miſerum habeo. *Adv.* Contumaciter, contumelioſiſſimè, urbanè, crudeliſſimè, fædiſſimè, vehementer, vigilantiſſimè. *Uſ.* Omnia divina & humana jura vexârunt, violârunt, perturbârunt, everterunt. Uxor mea, quam vexaviſtis, quam raptaviſtis, omni crudelitate lacerâſtis. Verbis me, probris omnibus, & maledictis vexavit. Bellô vaſtabitur Italia, vexabuntur urbes, ardebunt tecta. *Phraſ.* Multis injuriis, contumaciter & inurbanè vexatus, probè preſſus ſum, liberè vix reſpirare licet. Tanta in me improbitate uſi ſunt, tot injuriis jactata eſt & exagitata æquitas, ut animum meum ægritudo planè conficiat; ita afflictor; ita fædè, crudeliter, iniquè jactor, ut animus mihi dies noctesque exedatur. Eæ injuriæ me vehementer fodiçant, lacerant, vexant, ſtimulos admovent, ignes adhibent, reſpirare non ſinunt. Pervellunt me & perpungunt, animos affigunt metu, & debilitant. Multis ſane moleſtiis conflictor; dies noctesque torqueor, ſtimulor, acerbiſſimè afflictor; eæ injuriæ quaſi morſu quôdam dolorem efficiunt, dies noctesque curis inſomniisque agitant, & excitant ſæpè ſomnô; circumventus ab inimicis præceps agor, moleſtiis afficior ſine cauſa; injuriis vexor, exagitor, jactor immeritô meô; negotium exhibetur immerenti; commiſſum à me non eſt, ut hæc tam gravia ſuſtinerem.

Via, æ, ein Weg. *R. ex Græc.* ὁδὸς, *vel q.* veha; *eſt enim ſpatium tritum, quo vehimur aliquò. Syn.* Iter, angiportus. *Epi.* Æſtuoſa & pulverulenta, aperta, ſimplex & directa, brevior; certa, neque longa; expeditior, illuſtris atque lata, immunita, inculta & ſylveſtris, militaris, occulta, popularis, præceps & lubrica, proxima ad gloriam & quaſi compendiaria, recta vivendi, ſacra, vendibilis, vitioſa. Ancipites viæ, optabiles in experiendo, jucundæ in legendo, optimæ, tritæ. *Uſus.* Veteres militarem viam magnis ſumptibus *fecêre*, ſtràvêre, concinnavêre, ſubſtruxêre. Vias repurgabant, reficiebant. Alicui per ſuum agrum viam dare. Patet tibi via per meos fundos. In longam ſe & multorum dierum viam *committere*, dare. In via eſſe, procedere, progredi. Multorum dierum viam conficere. Vide, ne de via *deflectas*, declines, è via excedas, recedas, deducaris de via; etſi exerraveris, in viam redeas. 2. *Transl. Modus, ratio, forma, inſtitutum.* Inuſitatas docendi vias indagare, tritas relinquere. Omnes vias perſequar, quibus putabo ad id, quod volo, poſſe perveniri. Viâ & arte docere, dicere, progredi. Hæc ad gloriam proxima eſt & compendiaria via. Hi non juſtitiæ, ſed litigandi vias tradunt. *Phraſ.* Viæ erant perdifficiles, ſemitæ anguſtiſſimæ; viæ latebroſæ, te-

terri-

terrimæ, æſtuoſæ, pulverulentæ; itineribus deviis proficiſcendum erat; ſumma difficultas aditûs; aſperis, contragoſis, arctis circùm locis, arduis viis intrandæ erant anguſtiæ; pleræque cavæ ſimulquè occultæ viæ, nec unquam ante humanô initæ veſtigiô aperiendæ; aſperitates viarum & anguſtiæ, ſaltibus crebris incluſæ, ſuperandæ; inexplicabiles continuis imbribus viæ ineundæ; quæ ne ſingulari quidem homini unquam patuiſſent.

Viaticum, i, Weg-Zehrung / Ritter-Zehrung / Weg-Steuer. *Syn.* Viæ impenſa, itineris ſubſidium. *Epi.* Largum & liberale, publicum. *Uſus.* Video mihi opus eſſe viaticô largô & liberali. Quærendum mihi, congerendum viaticum. Nemo mihi viaticum ſuppeditat, ſuggerit. Viaticum alicui præripere, eripere.

Viarius, a, um, Weg und Steg angehende. *Uſus.* Lex viaria, Geſetz / ſo da handelt von Verbeſſerung der Straſſen.

Viator, oris, Wanderer / Wandersmann / ein Reiſender. *Syn.* Qui iter facit. *Epi.* Prætereiens, bene veſtitus. *Uſus.* Sæpè & latronem occidit viator.

Vibro, are, ſchwingen / hin und her ſchwingen. *Syn.* Tracto, agito. *Uſus.* Haſtas, ſicas vibrare. 2. *Mico.* Oratio incitata & vibrans. Mare à ſole collucens albeſcit, & vibrat.

Vicanus, a, um, in einem Dorff wohnend. *Syn.* Qui in vico habitat.

Vicarius, a, um, eines Statt vertretend / Statthalter. *Syn.* Succeſſor, qui vicem alterius obtinet, vel in locum ſuccedit, qui pro aliquo in munere quopiam conſtitutus eſt. *Uſus.* Vicarius alienæ dominationis, alieni juris. Succedam ego vicarius tuô muneri, ſuſcipiam partes tuas. Vicarius meæ diligentiæ ſuccedes. *Phraſ.* Pontificium munus, Pontificis partes agit, ſuſtinet; Pontificem agit; vicariam operam Pontificis locô præbet; Pontificis perſonam gerit, ſuſtinet. *Vid. Loco.*

Vicatim, gaſſen-weiſe. *Syn.* Per ſingulos vicos. *Uſus.* Vicatim ſervi omnes conſcribebantur.

Vicem, Statt / Zuſtand / Stelle / Perſon. *Syn.* Fortunam, ſortem. *Uſus.* Meam & aliorum vicem pertimeſco, doleo, lugeo, anxius ſum, ulciſcor.

Vice, an ſtatt. *Syn.* Locô. *Uſus.* Sui vice me ſubſtituit. Vice versâ. Poëtæ vice nomina fingere. *V. Loco.*

Vicenus, je zwantzig. Viceſima, Steuer von zwantzig fünff. Vicies, zwantzigmahl. Viceſimus, der zwantzigſte. Vicenarius, der zwantzig begreifft.

Vicinia, æ, Nachbarſchafft. *Syn.* Vicinitas; *quod vide.*

Vicinitas, tis, Nachbarſchafft. *Syn.* Vicinia, propinquitas. *Epi.* Finitima artium ſtudiorumque, infelix, meretricia. *Uſus.* Cur in iſtam vicinitatem te conſtituiſti? mihi cum eo vicinitas, & magnus uſus eſt; propter vicinitatem totos dies ſimul ſumus. Tota vicinitas clamoribus perſonat.

Vicinus, a, um, nahe gelegen / nachbarlich / Nachbar. *R.* à vicus, *ejusdem* vici *inhabitator.* *Syn.* Propinquus, finitimus, proximè accedens. *Uſus.* Dialectica finitima & vicina Rhetoricæ. Vicina ad pariendum mulier. *Phraſ.* Eſt ille vicinus meus, proximus; ejus ædibus meæ continentes ſunt; meas ædes ejus domus attingit, tangit ſ. in meas ædes incurrit. Eſt ille mihi finitimus; propè ab mea domo; ipſa loci propinquitas amicos nos reddit; ejus ædes meis adjacent; in proxima vicinia habitat; huc viciniæ dudum commigravit. Vicinum videtur bellum; anguntur multi appropinquatione belli. In ipſis prope portis bellum habemus. Ante portas eſt bellum, velut in cervicibus habemus hoſtem, ipſa loci propinquitas ad pugnandum ſtimulat.

Viciſſim, dargegen. *Syn.* Pariter, invicem, mutuò *Uſus.* Æſtate caleſcere, hyeme viciſſim algere. Mutuari ab aliquo aliquid, & ei viciſſim reddere. Quod honeſtum, juſtum eſt, & viciſſim. *V. Immineo.*

Viciſſitudo, inis, Wechſel / Abwechslung / Veränderung. *Syn.* Vices, commutatio, varietas quædam. *Epi.* Jucunda ſtudiorum officiorumque, nocturna diurnaque, optabilis. *Uſus.* Temporum varietates, fortunæ viciſſitudines. Laborum & quietis viciſſitudine utendum eſt. Nihil remuneratione bene-

benevolentiæ, nihil viciſſitudine ſtudiorum officiorumque jucundius. *Vid. Varietas.*

Victima, æ, Sch'acht-Vieh zum Danck-Opffer / Schlacht-Opffer. *R. à* vinciendo. *Syn.* Hoſtia. *Epi.* Gratior. *Uſ.* Se pro republica victimam præbere.

Victimarius, ii, * Opffer-Knecht. *Syn.* Victimarum magiſter.

Victor, oris, Sieger / Uberwinder. *Syn.* In contentione ſuperior, palmam ferens.)(*Victus. Epi.* Beatus, invitus, ingratus, lætus, ſummus. *Uſus.* Galli victores alacritate & quaſi lætitiâ ad canendum excitantur.

Victoria, æ, Sieg / Uberwindung. *Syn.* Palma, triumphus, trophæum, res benè geſta.)(*Offenſio timor. Epi.* Acerbiſſima, bellica, civilis, crudelis & funeſta, domeſtica, externa, glorioſa, gravis turbulentaque, horribilis, innocentiſſima, naturæ inſolens & ſuperba, moleſta, navalis, præclara, recens. *Uſus.* Multa victoriam portendebant. Is caſus nobis victoriam *dedit*, peperit, detulit, tribuit. Inde victoriæ initium factum, ortum, enatum fuit; jam in manibus eſt victoria, in manibus habemus victoriam. Glorioſam victoriam *adepti* ſumus, habemus, reportavimus, conſecuti ſumus. Tandem ad nos victoria venit; tandem victoriam lætis vocibus conclamare, concelebrare licet. Victoriâ bene uti novit Cæſar. Victoriam minimè crudeliter exercuit. Fortuitus caſus propemodum è manibus *eripuit* victoriam, extorſit, ad hoſtes tranſtulit, diſtulit certè, & moratus eſt tantiſper. Victoria propè è manibus excidit.

Victus, ûs, Lebens-Mittel / Speiß und Tranck / Nahrungs-Mittel / Zehrung. *R. à* vivo. *Uſus.* Alicui victum veſtitumque neceſſarium liberaliter dare, præbere; neceſſaria ad victum ſuppeditare. Victum labore & induſtriâ quærere, comparare. Tenui victu cultuque delectari; vitam propagare, vitam ſuſtentare. Vitæ cultus ac paratus, res familiares. Victus & amictus, Hülle und Fülle. *V. Alo.*

Vicus, i, Gaſſe. *R. ex Græc.* οἶκος, *domus. Syn.* Pars urbis pluribus domibus conſtans. *Uſus.* Omnibus vicis ſtatuæ collocatæ ſunt.

Videlicet, nemlich / verſtehe. *Syn.* Scilicet, nimirum, nam, enim. *Uſus.* Tibi videlicet moleſtus eſſe nolui.

Video, ere, ſehen / ſchauen / gucken. *R. ab* εἴδω, *prop. corporis. Syn.* Cerno, conſpicio, perſpicio, provideo, aſpectu ſentio, aſpectu percipio; ſenſum videndi, vel oculorum habeo; ante oculos mihi verſatur, vel obverſatur. *Adv.* Acriùs, acutè, aſſiduè, oculis, coràm, diligenter, etiam atque etiam maturè, palàm, paulò, clàm, perſpicuè, phyſicè, planè, prudenter, rectè, ſtrictim, tantò ante. *Uſus.* Octavii ſtatuam videmus in foro. Hæc mala & vos videre, ac perſpicere poteſtis, & mihi ante oculos verſantur. 2. *Animô agnoſco, intelligo.* Hæc ego tam video animô, quàm ea, quæ oculis cernimus. Multùm ille videt. Diligentiùs nobis eſt videnduum. 3. Quid concupiſcas, tu videris. Sed video hæc poſteriùs. *Thraſ.* Omnes ad videndam rem novam occurrêre; omnis ſe multitudo ad cognoſcendum effudit; ex muris viſebant multi ſpectatores; omnes rem novam percepêre; oculis inſpicere cominùs, coràm cernere ac conſpicari geſtiebant. Ego verò quô aſpectu viderem, quomodo ferrent oculi rem patriæ adeò triſtem? Quomodo non à tantâ fæditate ſpectaculi averterem oculos? Res tam tenuis vix videri poteſt, vix in conſpectum cadit; tanta eſt tenuitas, ut aciem fugiat, ut vix aſpectabile ſit, ſenſum oculorum ut effugiat, ut aſpectu ſentiri non poſſit. Vix ſub aſpectum venit, oculis ſubjici non poteſt. *V. Intueor.*

Videor, eri, mich dünckt / mich bedünckt / es kommt mir vor; ſihet mich an / als; es ſcheint mir / als. *Syn.* Compareo, ſpeciem offero, præbeo, ſpeciem habeo, vel præmefero. *Adv.* Facillimè tales, quales ſumus; longè, ſecùs, magnopere, ſecùs, valdè, verè. *Uſus.* Sicut mihi videtur, quantùm judicare poſſum. Edic, quid tibi ea de re viſum fuerit. Ut ea non eſſe facta, ſed *videri* pronunciarent. *Vid. Puto. Opinio.*

Viduitas, tis, Wittwenſtand, *Uſus.* Triſtis viduitas, ac ſolitudo.

Viduus,

Viduus, a, um, beraubt. Subſt. Wittwer/ Wittwe. *Uſus.* Cognitor viduarum.

Vietus, a, um, welck/ verhutzelt/ verſchrumpelt/ ſchlos/ hinfällig/ ſchwach. *Syn.* Imbecillus, languidus. *Uſus.* Cor bovis exiguum, vietum, morbô aliquô contractum. Fructus vieti & caduci.

Vigeo, ere, bey Kräfften ſeyn/ wacker und friſch ſeyn. *R. ab* ὑγιὴς, *ſanus. vel q. vi ago. Syn.* Vireo, viriditatem habeo, floreo, flagro, in gratia ſum.)(*Iaceo. Adv.* Vehementiùs, diu. *Uſus.* In omni natura id vivit vigetque, quod calet. Viget animus in ſomnis. Nihil ſemper floret; diu Cæſar viguit, nunc Panſa. Multis ſæculis viguit ea philoſophia; interdum etiam objurgationes in amicis vigent. *V. Floreo.*

Vigeſimus, a, um, der Zwantzigſte. *Syn.* Viceſimus.

Vigil, is, wachend/ wacker/ munter. Subſt. Wächter. *R. à* vigeo, *ſenſu vigens. Uſus.* Clamor à vigilibus & cuſtodibus tollitur.

Vigilans, tis, munter/ wacker. *Syn.* Attentus, acer, ſolicitus. *Uſus.* Nemo hominum vigilantior, paratior, comparatior ad judicium venit. Homo vigilans, & acutus.

Vigilanter, wachtſam/ wacker. *Uſus.* Vigilanter & nervosè agere.

Vigilantia, æ, Wachtſamkeit/ Wackerheit/ Munterkeit. *Syn.* Diligentia, ſtudium, cura, providentia. *Epi.* Horribilis, mirifica, ſingularis. *Uſus.* Meâ perfeci vigilantiâ, ut tuti eſſetis. Diligentiâ, celeritate, labore, vigilantiâ opus eſt.

Vigilia, æ, Wacht. *Syn.* Lucubratio, abſtinentia à ſomno. *Epi.* Conſularis ac ſenatoria, flebilis, nocturna. *Uſus.* Cui non auditæ Demoſthenis vigiliæ? 2. *Cura, cuſtodia.* Idcirco in hac cuſtodia tanquam in ſpecula collocati ſumus, ut populum Rom. vacuum noſtris vigiliis redderemus. Illam coloniam meis præſidiis, vigiliis, cuſtodiis munivi, ſervavi. 3. *Excubiæ.* De tertia vigilia ad me venit. Diligenter pro caſtris vigilias collocare. In vigilias ire; vigilias agere, exigere, conficere. Alteri ſuam vigiliam tradere, nec tamen ſibi deeſſe.

Vigilo, are, wachen. *Syn.* Excubo, vigilias ago, in vigilia maneo.)(*Dormio. Adv.* Acriùs, multùm. *Uſus.* Vigilare & excubare ad multam noctem, de multâ nocte. *Phraſ.* Ego excubo animo, nec parrem ullam capio quietis; totas noctes pervigilo, perpetuas vigilias ſuſcipio; in ea re curæ, conſilia, cogitationes meæ omnes evigilant. Diuturnas vigilias tolero, nec me ita curæ obruent, quin animô inſomnis ſim.

Viginti, zwantzig. Vigintiviratus. Vigintiviri, Rath der Zwantziger.

Vigor, oris, * Krafft/ Vermögen/ Stärcke. *Syn.* Firmitas, robur, integritas. *Uſus.* Membrorum, juventæ vigor.

Vilis, e, ſchlecht/ gering/ verachtet/ unanſehnlich. *R. à Gr.* φαῦλος, *abjectus. Syn.* Vulgaris, contemptus, abjectus, humilis, plebejus, levis, communis, contritus, de populo unus, unus de multis, miſſorum ultimus, omnium infimus, & ſordidiſſimus homo, nullô numerô, parvus, anguſtus animus, aliquis vitâ contempta & ſordidâ.)(*Pretioſus. Uſus.* nihil tam vile, tam vulgare eſt, cujus &c. *Phraſ.* Vile illud caput, hoc auſus eſt? Illa labes & eluvies civitatis, illa è vepreto extracta nitedula, illæ plebis quisquiliæ, homo ex ergaſtulo emptus, emerſus è cæno, omnium facilè omnibus rebus infimus, de lapide emptus, homulus ex argilla & luto factus, infimus ac deſpicatiſſimus, ſordidus, vanus, levis, futilis, in honoratâ & ingloriâ vitâ, de plebe humillimus, vile & infame corpus, ſemilixa, ultimæ ſortis, poſtremus ſervorum, ſine gratia, ſine autoritate, imi vir ſubſellii, homo infra omnes ordines. Valdè miror, quòd hominis teterrimi ac ſordidiſſimi conſuetudine utaris. Mirari ſatis non poſſum, quòd ejus te hominis uſus & conſuetudo delecter, cujus infirma conditio ſit, qui ſit infimæ conditionis; humillimi, obſcuri, nullius loci, ordinis, pretii; qui ſit deſpectus, abjectus, contemptus, qui ſit terræ filius, inops, ab omni prorſus exiſtimatione, neque à ſe ipſo neque a Majoribus commendatus; qui nullâ Majorum laude, nullâ ſuâ virtute commendatus, honeſtatus, nobilitatus, inſignis. *V. Humilis. Abjectus. Tenuis.*

Vilitas, tis, Geringſchätzigkeit/ Nichtswürdigkeit/ Schlechtigkeit/ Geringfügig-

fügigkeit.)(*Caritas. Epi.* Magna, communis, nec opinata. *Usus.* Summa annonæ vilitas. *V. Humilitas.*

Villa, æ, Meyerhoff/ Bauergut/ Landgut/ Vorwerck. *Syn.* Domus extra urbem rureve ædificata. *Epi.* Aperta ac ne rudis quidem, locuples, parva, proxima, publica, vetus & non magna. *Usus.* Antiquô more parva erat villa. Tota villa locuples est, abundat porcô, hædô, agnô, gallinâ, caseô, lacte, melle. 2. *Vicus, pagus.* Esse in agro, & ali ad villam.

Villicus, i, Verwalter/ Mäyer/ Hoff-Mann/ Hof-Bauer/ Vorwercker. *Syn.* Custos villæ. *Epi.* Bonus. *Usus.* Mercari villicum tanquam Fabrum.

Villosus, a, um, * rauch/ haarig/ zottig/ filtzig. *Usus.* Veste villosâ corpus contegere.

Villus, i, Haar-Zotte oder Zopff/ Filtz. *Syn.* Pilus. *Usus.* Ovium villis vestimur.

Vimen, inis, eine Wiede/ Flecht-Reiß. *Usus.* Simulacra viminibus contexta.

Vimineus, a, um, * von Weiden oder Reisern geflochten. *Usus.* Tegumenta, crates, fasces viminei.

Vinacius, a, um, den Weinbeeren eigen. *Usus.* Acinus vinacius, Weinbeerkörnlein/ Kern im Trauben.

Vinarius, a, um, zum Wein gehörig/ weinhafft/ weinreich. *Usus.* Vas, crimen; cella vinaria, Wein-Keller.

Vincio, ire, binden/ flechten. *Syn.* Colligo, constringo.)(*Dissolvo. Usus.* Facinus est vincire civem Romanum. Tu liberos populos tyranno vinctos constrictosque tradidisti. 2. *Connecto.* Sententias quidem habet graves, sed eas nec vincire, nec explere novit. Loca occupare, vincire præsidiis.

Vinco, ere, besiegen / sich bemeistern/ überwinden *R. à* vi; *vi superare. Syn.* Supero, devinco, expugno, superior discedo, obtineo, frango, rem bene gero, victoriam reporto, subigo atque in ditionem meam redigo, præliis frango, domo, felicissimè decerto, secundum prælium facio, copias hostium fundo, superior sum. Litem, causam obtineo, præcurro, præsto, præpondero. *Adv.* Facilè, funditus, magnificè, vicissim, nimirùm etiam, turpissimè. *Usus.* Vincam opinionem tuam, expectationem omnium. Causam, sponsionem vincere. Sponsione vincere & superiorem discedere. Sapientis animus nunquam vincitur à voluptate. Cupiditate non frangitur, non metu expugnatur. *Phras.* Ab utroque victoriam victoriæque insignia reportavi, tuli, consecutus sum. Mihi manus, palmam uterque dedit, detulit. Mihi victus cessit, victorem me fassus est; utrumque facilè fregi atque abjeci, nullô negotiô retudi. Utrique antecello, longè præcurro, virtute supero. Victoria penes me stetit, ante utrumque fui. Cæsar Pompejum, cùm exercitum ipse haberet multis partibus inferiorem, præliô tamen superavit, pugnâ fregit; acie vicit, fudit, fugavitque; in fugam conjecit, convertit; victoriam obtinuit, consecutus est, adeptus est; Pompejum concidit, confecit; succubuit tamen Pompejus, victus discessit, gradu & gloriâ depulsus est; impulsa tamen Pompeji acies, perculsaque inclinavit. Pauci se ipsos vincere nôrunt; in omnibus seculis pauciores reperti sunt, qui suas cupiditates, qui se ipsos frangerent, quàm qui hostium copias vincerent; pauci, qui suos ipsi animos contunderent, iracundiam cohiberent, impetum temperarent, dolorem iramque ingenti animô comprimerent, contra libidinem animi sui rectè atque ordine omnia facerent.

Vinculum, i, ein Band. *Syn.* Nodus *Epi.* Aptissimum atque pulcherrimum; grave, non mediocre, publicum, arctissimum, domesticum, sempiternum. *Usus.* Conjunctionis, amoris, amicitiæ, necessitudinis vinculis cum aliquo conjunctus. Alicui vincula *injicere*; vinculis constringere, astringere, colligare. Aliquem in vincula abripere, conjicere. Vinculis mandare; in vinculis retinere. Vinculis innocentem *levare*, è vinculis emittere. Vincula rumpere, revellere; è vinculis corporis evolare.

Vindemia, æ, Wein-Lesung/ Wein-Ernde. *R. à* vino demendo, *cum vinum demitur. Us.* Omnes meas vindemiolas eò reservo.

Vindex, icis, Rächer. *R. à* vi *& inusit.* Dex. *qui per vim dicat, cui quid debetur. Syn.* Ultor. *Epi.* Assiduus, gravior, optimus. *Us.* Cura, carcer, vindex scelerum & temeri-

meritatis. Furiæ ſpeculatrices & vindices facinorum & ſcelerum. 2. *Cuſtos.* Brutus vindex libertatis. Cuſtos & vindex cupiditatum.

Vindicatio, onis, Rächung. *Uſus.* Vindicatio eſt, per quam contumeliam defendendo, aut ulciſcendo propulſamus à nobis.

Vindiciæ, arum, Beſchirmung bey einem Recht. *Epi.* Injuſtæ. *Uſus.* Injuſtis vindiciis ac ſacramentis alienos fundos petere.

Vindico, are, rächen/ahndē. *Syn.* Vindictam ſumo.)(*Defendo. Adv.* Acerrimè, celeriter, graviter, vehementer, ſeverè. 2. *Punio.* Facinus, maleficium, ſeditionem graviter vindicare. 3. *Tueor, aſſero, libero.* Rempublicam in libertatem vindicavit. Pecunia nos à tributis potèſt vindicare. Innocentiâ ſuâ ſe à moleſtia, à ſeveritate judicum vindicavit. Laudem noſtræ gentis propè ſeneſcentem factis illuſtribus vindicavit. *Phraſ.* Quod noſtrum erat, ipſe effecit, ut injurias noſtras in ſe ipſo vindicaret, ulciſceretur, perſequeretur; eundem & iniquum adversùs nos, & iniquitatis atque injuriarum vindicem habuimus. Supplicium nobis de ſe dedit. Quem hoſtem eundem ſuimet ultorem habuimus. Noſtram vicem ultus eſt ipſe.

Vindicta, æ, Rache. *Syn.* Libertas ſeu virgula, quâ tactos ſervos libertate donabant. *Uſus.* Nec teſtamentò, nec vindictâ liber eſt factus. *Vid. Ulciſcor. Punio.*

Vinea, eæ, Weingarten/ Weinberg. *R. à vino. Syn. Locus vitibus conſitus. Uſ* Vineam inſtituere. Vineas ordinare, conſerere, diſponere, fodere, putare, tondere, incidere, palare. 2. *Machina bellica.* Aggere, vineis, turribus oppugnare oppidum.

Vinetum, i, Wein-Gebirge/ Wein-Garte. *Syn.* Vinea. *Uſus.* Vineta & oliveta.

Vinitor, oris, Weinhacker/ Winkzer/ Weingärtner. *Syn.* Vinearum cultor.

Vinolentia, æ, Trunckenheit/Weinſucht/ Füllerey. *Syn.* Ebrietas.)(*Siccitas. Epi.* Furioſa, utilis. *Uſus.* In vinolentiam incidere.

Vinolentus, a, um, truncken/ weinſüchtig/ verſoffen. Subſt. Weinſäuffer/ Weinſchlauch). *Syn.* Ebrius, temulentus, vinô plenus.)(*Sobrius. Uſus.* Ne vinolenti quidem hæc faciunt. *Phraſ.* Homo eſt admodum vinolentus. Indies ſe vinô onerat, alienatis ferè vinô animis perpotat, vinô incaleſcit indies; invitationibus benignis & hilaritate juvenili facilè in vinum trahitur; violentiam inſitam ingenio intemperantia vini accendit; maximè in vinum, & quæ ebrietatem ſequuntur, effuſus; haud tolerabilis in eo eſt vini cupiditas; epularum comitate facilè ad largius vinum provehitur. *Vid.* Ebrius.

Vinum, i, Wein. *R. ab* οἶνος, *vel à* vi, *quia eſt potus fortis. Uſus.* Vinum *dulce*, lene, tenerum, molle, tenue, leve, fugiens, vehemens, magnæ vetuſtatis, vetuſtatem patiens. Vinum *aſperum* flaccefcens, acidum, mucidum, inveteratum, vetuſtate coaceſcens, evaneſcens. *Uſus.* Vinum meracius ſumere, alicui fundere; vinô ſe ingurgitare; vinô pollui, obrui. Heſternum vinum exhalare, edormire.

Viola, æ, Viole. *Syn.* Floris genus.

Violatio, onis, * Verletzung/ gewaltſame Vergreiffung. *Uſ.* Ob violationem templi furore corripiuntur.

Violator, oris, * Verletzer/ Vergewaltiger. *Uſus.* Ruptor fœderis humani, violatorque gentium juris.

Violenter, durch oder mit Gewalt/ gewaltſamer weiß. *Syn.* Injuriosè, per vim.

Violentia, æ, Gewalt/ Vergewaltigung. *Syn.* Vis, impetus, vis major, injuria. *Epi.* Effrœnata. *Uſus.* Si violentiæ impetu, ſi ejus furore opprimimur. *V. Vis.*

Violentus, a, um, gewaltthätig. *Syn.* Qui vim affert. *Uſus.* Alicujus furentes & violenti impetus. Homo vehemens & violentus. *Thraſ.* Tutum à vi te futurum pro certo non polliceor. Nullam fore vim, exploratè, aſſeveranter, certò promittere non audeo; eâ te curâ non libero, eximo; eam curam non adimo, aufero, ne quando tibi vis inferatur ulla; ne quam aliquando vim ſuſtineas, patiare, ſentias, experiaris, feras; vim tibi nullam factum, illatum, allatum, oblatum iri pro certo non polliceor, non affirmo;

mo; ego tibi de vi præstare nihil possum.

Violo, are, verletzen/ vergewaltigen. *R. à* vi, *vi agere, vel vim inferre. Syn.* Lædo, offendo, polluo, maculâ afficio, imminuo religionem, ex aliquo loco eripio. *Adv.* Impurissimè, indigniùs, teterrimè. *Usus.* Loca religiosa, amicitiam, parentes, leges violare. Corpus tantùm est violatum, animus insons. *V. Lædo.*

Vipera, æ, Natter/Otter. R. *q.* vivipara, *alii enim serpentes ova pariunt. Syn.* Anguis *Epi.* Venenata ac pestifera.

Viperinus, a, um, zur Natter gehörig. *Usus.* Morsu viperinô periit.

Vir, i, Mann. R. *à* viribus, *viribus integer. Syn.* Fortis homo, homo quivis. *Usus.* Is verè vir putandus est, vir optimus & homo doctissimus. Is denique vir erit, cujus animum nec prospera fortuna flatu suô efferet, nec adversa infringet. *Phras.* Vir est, cùm virtutibus, tum etiam fortunâ satis amplâ ornatus. Bonus, gravis, honestus planè vir est, nec non satis divitiis instructus. Vir est plenus officii ac satis dives. Animi bonis abundat, nec fortunæ tamen bona desiderat. Animi bona multa, nec fortunæ pauca possidet. Vir clarissimus atque spectatissimus est, & in republ. maximis gravissimisque causis cognitus, atque imprimis probatus, valde honoratus; multæ existimationis, auctoritatis; cui plurimum tribuitur, cujus est gravissima auctoritas, cujus sententia ac voluntas pondus habet. Peritus administrandæ, tractandæ reipublicæ; gnarus ac sciens, non parum versatus in publica re, omnes reipublicæ partes optimê tenens; minimè omnium rudis, peregrinus in republ. *Vir perfectus.* Virum omni laude insignem, excellentem, præstantem; omnibus, ut ajunt, numeris absolutum, participem omnium virtutum, cui nihil deest, in quo nihil desideres, quem esse singularem dicas, tam malè haberi, vexari, tam iniquè turbari vehementer doleo.

Vireo, ere, grünen/ grün seyn. *Usus.* Alia semper virent, alia hyeme nudata vernô tempore frondescunt.

Vires, ium, Kräffte/ Vermögen/ Stärcke. *Syn.* Vis, nervi, lacerti, robur, latera, facultas. *Usus.* Nolim, Resp. tibi tantas vires dedisset. Est plurimi sanguinis, habet aliquem succum, non caret maximis viribus; longiore otiô vires collegit, sumpsit. Experire ejus vires, si mulctari velis. Quidquid agas, pro viribus age. Omnibus opibus viribusque repugna. Nimiâ contentione frangentur, deficient te vires tuæ; quas amiseris, non facilè revocabis vires. *Phras.* Nondum satis virium habet, nondum sat ætatis & roboris; non admodum firmus est corporis viribus & nervis, & efficacitate; sine nervis est, non plurimùm succi habet; plerique viribus ei sunt superiores; teneræ & fragiles sunt ejus vires, in corporibus ejus animisque haud multum vigoris est; non ita validus est, ut aliorum viribus par esset. *V. Valetudo.*

Viresco, ere, * grün werden/ ausschlagen.

Virga, æ, Ruthe. R. *q.* viraga, *à viridis. Syn.* Flagellum. *Usus.* Virgis ad necem cædere, acerrimè concídere aliquem. Tergum virgis laceratum. Violata virgis corpora tribunorum.

Virgetum, i, ein Orth/ da viel Gerten oder Ruthen sind. *Syn.* Locus virgis consitus.

Virgineus, a, um, * jungfräulich. *Usus.* Pudor virgineus.

Virginalis, e, jungfräulich. *Usus.* Virginalis modestia, verecundia.

Virginitas, tis, Jungfrauschafft. *Syn.* Castitas, castimonia. *Usus.* Virginitatem suam violare parantem occídit.

Virgo, inis, Jungfrau. R. *q.* virago, *à* vir; *fœmina viripotens vel virens. Epi.* Casta ac verecunda, digna propter quam aliquid fieret, generosa & nobilis, incorrupta, vestalis, nata summô locô. *Us.* Virginem per vim violare, comprimere, vitiare.

Virgulta, orum, Gesträuch/ Gebüsch. *Syn.* Virgæ & aliæ stirpes passim enascentes. *Usus.* Via deserta, & inculta, & intercluſa frondibus, & virgultis.

Viridis, e, grün/ ausgeschlagen/ grünfarbig. R. *à* vere, *ubi omnia virent. Syn.* Habens viriditatem.

Viriditas, tis, die Grüne/ grüne Farbe; das Grünen und Blühen. *Epi.* Herbescens.. *Usus.* Laurea viriditatem suam nunquam amittens.

Virilis, e, mannbar/ beherꝛt/ männlich. *Syn.* Viri proprium. *Usus.* Fortis & virilis oratio. Pro virili parte me obligatum puto. Nonnullos interdum jacit igniculos viriles.

Viriliter, mannlich/ tapffer/ beherꝛt. *Syn.* Fortiter. *Usus.* Quod viriliter animoque magno fit, id dignum virô & decorum videatur.

Viritim, von Mann zu Mann/ Mann vor Mann. *Syn.* Per singulos viros, in singulos viros. *Usus.* Agrum viritim dividere.

Virtus, tis, die Tugend/ Tapffermüthigkeit / Krafft und Vermögen. *R. a* Vir, *viri robur. Cic. vel à* vi, *quia virtus quædam animi vis. Syn.* Mediocritas, bonitas, probitas, fortitudo, vis, vires, ars, facultas, integritas, perfecta mens, absoluta ratio.)(*Simulatio, vitium. Epi.* Admirabilis incredibilisque, afflicta, prostrata, maximè luctuosa, amabilis, bellica, clara & insignis, digna gloriâ, dura & quasi ferrea, excellens, exigua, formosa, pulchra & amabilis, generosa, gratuita, immortalis, non inhumana neque immunis, neque superba. Laudabilis ipsa, memorabilis ac divina, mirifica, perennis; perfecta naturâ, & ad summum perducta; præstabilis insignisque, præstantissima, socia vitæ, solitaria, tenera atque tractabilis. Æquales & pares, Dominæ omnium rerum; imperatoriæ, & ministræ, & comites sapientiæ; populares, regiæ, non voluntariæ, positæ in voluntate. *Usus.* Virtus est recta animi affectio, per se ipsa laudabilis, & sine qua nihil laudari potest. Nullam laborum suorum mercedem desiderat, nisi gloriam, præmium ejus amplissimum. Una altissimis fixa radicibus labefactari non potest; quâ nihil formosius, nihil pulchriùs, nihil amabilius; virtus actuosa est, ejus laus in actione consistit. Magnô virtutis amore teneor. Virtutem *consequi*, habere, virtutis compotem esse. Virtute ornari, præditum esse cuilibet licet. Homo præstanti virtute atque integritate. *Phras.* Si tuorum Majorum laudibus respondere vis, tui muneris est virtutem colere. Si majores tuos referre, imitari, si te dignum illis præbere studes, opus est, ut ad virtutem incumbas, tua studia conferas, navari à te operam virtuti oportet, debes virtutem colere; tui officii tuarum partium est, non potes non virtuti operam dare; hoc ad te pertinet, ut virtutem omni studiô & observantiâ colas.

Virtus labore constat. Magnis laboribus & vigiliis consecutus es, ut virtutem possideas; tibi labores & vigiliæ virtutem pepererunt; tuam virtutem tuis laboribus & vigiliis referre debes acceptam; ut virtute floreas, valeas, polleas, excellas, antecellas, emineas, præstes, fruaris, à laboribus tuis habes. Non hoc virtutis in te esset, si istam virtutem non haberes, teneres, possideres; nisi labores gravissimos & suscepisses, & pertulisses.

Virtutis signa. Tua virtus perspicuis testata signis excitavit eos, qui antea timore perculsi jacebant. Tua præclara facta, actiones egregiæ; tua luculenta facinora, res gestæ; ea, quæ tuæ signa virtutis ostendisti; tua virtus perspecta, præclaris factis declarata excitavit eos, qui antea timore perculsi jacebant.

Virus, i, Gifft. *Usus.* Acerbitatis virus apud aliquem evomere. *Vid. Venenum.*

Vis, vim, vi, Macht Krafft/ Vermögen/ Gewalt. *Syn.* Vires, virtus. efficacia, nervi, lori. *Epi.* Æterna animi, aptior numeris & carminibus, calamitosa, conciliatrix humanæ societatis, confusa totô mundô, contraria, egregia, quasi dux vitæ & magistra officiorum, eloquendi; domina rerum præclara & divina, fatalis, fracta, debilitata, hiemalis, imbecillis metûs, incredibilis quædam & propè singularis & divina ingenii, infinita lacrymarum, quædam innata, magna animi, magna eboris, magna & incredibilis naturæ, maxima auri & argenti, maxima ad rationem aliquam naturæ, proxima fortunæ, princeps rationis atque ordinis, perfecta rei natura & optio; non modò senior, sed æqualis, interdum levior; summa & magna, ac diligenti contemplatione dignissima; tribunitia, vetus judiciorum, universa ac propria Oratoris. *Usus.* Doloris magnitudo vim quandam nobis dedit, attulit. Tanta vis est eloquentiæ,

tantam vim habet. Omnem vim ingenii huc contulit. Quæ sit vis horum verborum &c. Ex vi nominis argumentum elicere. Omni vi te retinebo. Est hæc vis & natura amicitiæ. 2. *Violentia, injuria.* Plebem ad vim vocare, ad vim descendere. Ausus est nobis vim intentare, denunciare; vim nobis afferre, inferre, offerre, facere, adhibere; vim in eos conferre, vim contra nos suscipere. 3. *Copia, ubertas, multitudo.* Magna vis eboris, frumenti, auri. Magna vis servorum, vasorum. *Phras.* Ea res magnam vim habet ad beatè vivendum; in ea re momenta sunt maxima; id permagni momenti est & ponderis; res est admodum efficax, plurimùm habet efficientiæ & efficacitatis ad beatè vivendum. Omnia per vim gesta sunt, contra leges moresqùe Majorum; temerè, turbulentè, per furorem sunt acta; lapidibus, ferrô, facibus, vi, manu, copiis nos adorti sunt; ad vim, ad manus ventum est; vi lacessere nos & tenere cæperunt; pro se quisque manus afferebat; lapidatione & concursu actum est. Ad vim spectare res cœpit, ad crudelem superbamque violentiam animum convertêre; gladiis rem transigere voluêre. *V. Violentus.*

Viscera, erum, Eingeweid. *R. à βιώσκομαι, vivisco.* *Syn.* Intestina; intimæ, nobiliores partes corporis. *Us.* Permanat in venas & hæret, insidet in visceribus malum. Alicujus crudelitatem à jugulo & visceribus civium averto. Visceribus ærarii villas struere.

Visceratio, onis, Austheilung rohen Fleisches unter das Volck. *Syn.* Crudæ carnis distributio, quæ solenni ritu fiebat.

Viscidus & viscosus,* kleberig wie Leim.

Viscus, i, Vogel-Leim. *Usus.* In visco inhæresunt aves.

Visendus, a, um, anzusehend / anzuschauend / Besehens würdig. *Syn.* spectandus, magnificus. *Usus.* Epulum omni apparatu visendô; visendi operis signum.

Visio, onis, Gesicht / das Sehen / Erscheinung. *Syn.* Visum, spectrum, species. *Epi.* Communis veri & falsi, externa & adventitia, falsa, probabilis, fluens, inanis. *Usus.* Animi externâ & adventitiâ visione turbati. Falsâ ejus specie & visione vehementiùs commoventur homines. 2. *Aspectus, videndi actus.* Nec visio, nec auditus sine aëre fieri potest. *Phras.* Cælestis quædam visio mihi oblata est; cælestium quædam species mihi est objecta; visa quædam in somnio immissa; species aliqua viri majoris, quàm pro humano habitu, & augustioris mihi se ostentavit; in quiete divinum quoddam mihi visum affulsit, oculis obversatum est.

Visito, are, offt und fleißig besuchen / fleißig zusprechen und heimsuchen. *Usus.* Podagræ doloribus ardentem visitavit.

Viso, ere, besuchen / fleißig zusprechen / heimsuchen. *Syn.* Inviso, visito. *Usus.* Constitui ad te venire, & viserte, & cænare tecum. Visere aliquem longô intervallô. Cùm laxati curis sumus, spectare aliquid volumus, & visere.

Visum, i, Gesicht / Nacht-Gesicht / Traum / Erscheinung. *Syn.* Visio, somnium. *Epi.* Falsum, probabile, veriſimum. *Usus.* Visa somniantium. Visis nescio quibus terreri; visa dormientium pro nihilo habenda sunt. Multa visa somniorum proficiscuntur à Numine. 2. *Probabile, apparens.* Cùm visa in animos imprimantur, &c. Visis non omnibus adjungebat fidem.

Visus, ûs, das Sehen / das Gesicht. *Syn.* Videndi sensus. *Epi.* Humanus, insignis & illustris. *Usus.* Nocent visu fœminæ, quæ duplices pupillas habent.

Vita, æ, das Leben. *R. q.* vivita, *à* vivendo, *vel à βιωτὴ, vita.* *Syn.* Spiritus, animi, usura hujus lucis, vitæ curriculum, cursus vitæ hujus, spiritus cæli, curriculum vivendi, vitæ hujus lex, communis spiritus, victus, caput. *Usus.* Vita *honesta* constans, probata, suavis, jucunda, quieta, tranquilla, splendida, delicata, umbratilis, cita. *Aspera,* insuavis, amara, ambitionis labore districta, arida, horrida, agrestis, fera, sordida, vitiosa, flagitiosa. Exiguum vitæ curriculum nobis natura circumscripsit. Vita nobis à parentibus *tradita,*

data, conceſſa eſt. A Deo vitam habemus. Si vita ſuppetet, ſuppeditabit. Cùm primùm in vitam *edimur*, introimus, venimus, miſeri ſumus. Jucundam cum virtute vitam *degere*, agere, vivere, traducere, tranſigere; cum virtute vitam colere. Vitam Homerus *produxit*, perduxit, propagavit ultra centeſimum annum; diu vitâ fruitus eſt, in vita hac commoratus eſt, manſit. Tribus rebus hominum vita *tenetur*, continetur, retinetur, ſuſtentatur, cibô, potione, ſpiritu. Vitæ alicujus *parcere*, in vitâ ſervare miſerum & retinere. Vitam ad omnem virtutem *dirigere*, inſtituere; vitam ſequi honeſtam. Vitam alicujus *auferre*, adimere, eripere, exhaurire, vitâ aliquem orbare, expellere, privare; ad vitæ exitum à DEO vocari. E vita *deceſſit* dudum, diſceſſit, exceſſit, exivit, deciyit, migravit, emigravit, demigravit. Vitam cum ſummâ gloria poſuit, depoſuit, profudit, reddidit, naturæ reddidit, abjecit, edidit; vitæ ſupremum ſpiritum edidit, ſupremum diem egit, vitæ extremum diem morte confecit, vitam dimiſit lætus & alacer, vita illum defecit, cum ſanguine effluxit vita. Mortuos ad vitam revocare. Mortuis vitam reſtituere. *Phraſ.* Omnium rerum honore exceptô, prima eſſe vita chariſſima ſ. antiquiſſima eſſe debet. Secundùm honorem, poſt honorem, ſi honorem exceperis, nihil eſſe debet vitâ prius, potius, charius, antiquius; primæ partes vitæ debentur. Vitæ me tædet, quando mihi mors eum eripuit, ex quo meæ lætitiæ manabant omnes. Vitam mihi acerbam puto, acerbè vivo; moleſta, gravis, amara prorſus mihi vita eſt; ægerrimè, moleſtiſſimè, prorſus miſerè vivo, quando mihi mors eum eripuit, ex quo mea gaudia manabant omnia. Ducenda ſimul ratio eſt ſalutis & dignitatis; ſalutis ratio cum dignitatis ratione conjungenda, ſaluti pariter & honori conſulendum. Non dignitatem magis quàm ſalutem ſpectare debemus; quærenda, amanda, expetenda ſine ſalute dignitas non eſt. Decet ſtudere dignitati, ita tamen, ne ſtudium vitæ negligatur.

Vitalis, e, **lebend/lebhafft.** *Syn.* Quod vitam præſtat, ſalutaris. *Uſus.* Vis vitalis per omnem mundum pertinens. Vitalis calor, ſpiritus.

Vitatio, onis, **Meidung/Fliehung/das Meiden.** *Syn.* Fuga. *Uſus.* Vitatio periculi, lucis, urbis.

Vitellus, i, **Eyerdotter, das Gelb im Ey.** *Syn.* Ovi pars rubra.

Vitio, are, **verderben / beſchädigen.** *Uſus.* Alienam uxorem vitiare, ſchänden/ſchwächen/zu Fall bringen.

Vitiosè, **bößlich/ſchändlich/laſterhafft.** *Syn.* Vitiò. *Uſus.* Vitiosè loqui, concludere. Lex vitiosè lata.

Vitioſitas, tis, **Laſterhafftigkeit.**)(*Virtus.* *Uſus.* Malitia certi cujusdam vitii, vitioſitas omnium.

Vitioſus, a, um, **laſterhafftig / ſchändlich / böß.** *Syn.* Multis vitiis flagitiisque convictus, depravatus, corruptus, multis affectus vitiis, quod in vitio eſt, vitiosè ſe habens.)(*purus & incorruptus.* *Uſus.* Conſuetudo naturæ vitioſa & corrupta. Animi hoc eſt integri, non vitioſi. Vitioſam naturam doctrinâ edomitam & compreſſam habuit Socrates. Orator vitioſiſſimus. *Thras.* Improbi multis partibus plures ſemper fuerunt, quàm boni. Semper numerus major fuit malorum, turpium, inſolentium, ſceleratorum, improborum, conſceleratorum, vitioſorum, iniquorum, pravorum, reorum, criminoſorum, perditorum, facinoſorum, flagitioſorum, malè moratorum, malis artibus præditorum, omnibus vitiis coopertorum, iniquitate inſignium, malitiâ, ſcelere, vitiis, probris, criminibus inſignium; qui ſuum animum ad malas artes adjunxerunt; eorum, qui vitam omni vitiorum labe coinquinatam, à virtute abhorrentem tradere ſolent, quàm bonorum: Nunquam à vitiis animum, mentem, cogitationem abducis; nunquam de vitiis non cogitas. Nunquam tua mens ab improbis cogitationibus diſcedit, abducitur, avellitur. Hærent in animo tuo ſtudia vitiorum. Vitia ſemper cogitat animus tuus. *Vid. Malus. Nequam.*

Vitis, is, **Weinſtock.** *Epi.* Caduca, lætifica. *Uſus.* Ars agricolarum, quæ vites circumcidat, amputet, erigat, extollat, adminiçaletur, ut quò natura

tura ferat, eò possit ire, ut ipsæ vites, si loqui possent, ita se tractandas, tuendasque esse fateantur. Qui neque serit vitem; neque quæ sata est, diligenter colit. nam faciliùs sicut in vitibus resecantur ea, quæ se nimiùm profuderant.

Vitium, ii, Laster / Unthat / Sünd und Schand. *R. à φθόη, quod à φθέω,* vitio. *Syn.* Vitiositas, pravus actus, turpis actio, pravitas animi, labes animi, morbus animi, animi deformitas.)(*Sanitas, virtus. Epi.* Commune & pervagatum, finitimum, insigne, intolerabile, mediocre)(maximum, perspicuum & grande, proprium senectutis singulare uniuscujusq;, certissima alicujus rei. Domestica *vitia*, fraterna, occulta, paterna, perditissima, hominis stulta, iniqua, contraria. *Usus.* Homo vorago, & gurges vitiorum; omnibus vitiis *inquinatus*, cumulatus, contaminatus, coopertus; in vitium delabi, affine illud vitio est. Hæc à naturâ habet vitia. Facilè se vitiis & erroribus admiscent hominum animi. A vitiis *abstinere*, abesse. Vitia declinare, vitare, effugere, ponere; vitiô carere. 2. *Culpa.* Qui valetudinis vitiô fuerunt; qui fortunæ vitiô, non suo, sua decoxisset. 2. *Dedecus.* Summam laudem alicui vitio & culpæ dare, vertere, in vitio ponere. 4. *Ad auguria pertinens.* Augures vitiô creatum consulem, vitiô magistratum capessivisse ajunt; vitium obnunciant. 5. *Ad ædificia pertinens.* Si ædes exesæ corruerint, vel vitium fecerint. *Phras.* Multis tum animi, tum corporis vitiis laborat; nullum est in moribus naturâque vulnus; nulla pravitas, dedecus, turpitudo, quâ non laboret; Eximiâ est ingenii tarditate, stupore, debilitate linguæ, oculis perversissimis, vultu omnique motu corporis vastus & agrestis; summâ contaminatione. *Vid. Scelus. Crimen. Flagitium.*

Vito, are, meiden / vermeiden / fliehen / sich hüten. *Syn.* Devito, fugio, effugio, declino, detestor.)(*Incido, fugo, declino. Adv.* Cautè, facilè, honestè, magnoperè, summoperè, turpiter. *Usus.* Periculum, vituperationem, culpam vitare. *Phras.* Magis adulatorem quàm inimicum vitare debemus; magis, diligentiùs cavendus est adulator, quàm inimicus; cautiores esse, majore cautione uti, majorem cautionem adhibere erga adulatorem, quàm erga inimicum debemus.

Vitricus, i, Stieff-Vatter. *Syn.* Matris meæ maritus, qui me non genuit.

Vitrum, i, Glas. *Usus.* Merces fallaces chartis & linteis, & vitris delatæ.

Vitulinus, a, um, den Kälbern eigen und zugehörig. *Syn.* Ex vitulo.

Vitulus, i, ein Kalb. *Syn.* Bos junior.

Vituperabilis, e, scheltwürdig / straffbar / Scheltens werth. *Syn.* Vituperandus.

Vituperatio, is, Scheltung / Bestraffung. *Syn.* Reprehensio, ignominia. *Epi.* Major, summa, tanta, vehemens, justa, maxima. *Usus.* Alicujus factum, aliquem in vituperationem adducere. Id in vituperationem cadit, venit; subeunda erit eâ causâ magna vituperatio. *Phras.* Vituperationem effugere quis potest? Quis est, qui non labatur in tam difficili tamque lubrica rerum humanarum via. Quis est, qui non offendat? cui timenda offensio non est? cuinam effugere ac vitare offensionem licet? Quis ab offensione præstare sibi quidquam possit, in tam difficili tamque lubrica via? Sibi uni studere, servire, prospicere, consulere; se ipsum curare, de se ipso tantùm laborare, suâ tantùm unius causâ laborare, turpissimum est, maximè dedecet, indecorum inprimis est; infamiæ, dedecori, ignominiæ est, dedecus affert; infamiam, turpem famam, opinionem minimè commodam aut optabilem parit; fraudi est; vitio vertitur, tribuitur, datur, adscribitur, assignatur. *Vid. Declino.*

Vituperator, oris, Schelter / Bestraffer. *Syn.* Reprehensor. *Epi.* Invidus. *Usus.* Si in vituperatores incideris.

Vitupero, are, schelten / tadlen / mit Worten bestraffen. *R. q.* vitium paro. *Syn.* Crimini, culpæ, vitio do; culpo, deformo; de dignitate, de autoritate alicujus detraho; in maledicti vel criminis loco abjicio, maledictis alicujus gloriam dignitatemque violo. *Adv.* Acerrimè, asperiùs, graviùs, valdè, admodùm. *Usus.* Impobum no-

tari & vituperari. *Phraſ.* Doleo immerentem convitio exagitatum, jactatum, vexatum, malè acceptum. Angor animô, quòd ignominiam tuleris nullâ tuô culpâ; quòd ignominia tibi ſit illata immerenti; quòd ignominiosè ſis tractatus, ignominiâ ſis affectus nullô tuo meritô. Res palàm improbatur, exagitatur, damnatur, vituperatur, reprehenditur, accuſatur, acerbè notatur, infamiâ notatur. Sermonès ea de re minus commodi, parum honeſti, diſſipantur. *V. Vituperatio.*

Vivax, cis, * lebhafft / belebt / eines langen Lebens ſeyend. *Uſus.* Cervus vivax.

Vividus, a, um, * langlebig / eines langen Lebens / lebhafft / ſtarck und dauerhafft. *Syn.* Plenus vigoris. *Uſus.* Impetus, membra, ingenium vividum.

Vivo, ere, leben. *R. à βιόω*, vivo. *Syn.* Spiro, reſpiro, vigeo, ſum, in vita ſum, in vita commoror, inter vivos numeror; vitam ago, tráćto, dego; ætatem ago, dego; ævum ago, vitam vivo, vitâ fruor. Vitam & ſpiritum duco, vitâ & communi ſpiritu fruor, vitam colo, vita manet; vita ſuppetit, ſuppeditat; lucem intueor, vitam propago, animâ meâ exupero, vitam produco, dies in vitâ video. *Adv.* Amantiſſimè cum aliquo; amiciſſimè, animosè, audacter cum facinoroſis; calamitosè, comiter, concordiſſimè cum aliquo; congruenter naturæ, convenienter, familiariter, fideliter, honeſtiſſimè, immoderatè, improbè, impurè, intemperatè, jucundè, laudabiliter, liberè, licentiùs cum ſua domina; luxuriosè cum libidinoſis; magnificè, molliter, neceſſariò, ociosè, petulanter, prodigè. Quàm diutiſſimè, quietè, ſanctiſſimè, ſapienter, ſatis ſuperque, valde familiariter. *Uſus.* Cum aliquo conjunctiſſimè vivere. Secum eſſe; ſecum habitare, & vivere. Vivere de lucro. In horam, in diem barbarorum more vivere; in literis, in otio vivere. *Phraſ.* Dum vivam, literis ſtudebo ac virtuti. In virtutis ſtudio vitam conterere, degere omnem ætatem eſt animus; dum animus in hac cuſtodia corporis retinebitur, quantumcunque ætas mihi contigerit longinqua, dum curticulum vivendi â natura datum confecero, dum ſalvus fuero, ſpiritum duxero, vitâ & hôc communi ſpiritu fruitus fuero; quibus regionibus hoc vitæ meæ ſpatium circumſcriptum fuerit, dum ſpiravero, lucem intuitus fuero, literis ſtudebo; nec mihi tam chara ſalus erit, quam virtutis ſtudia: in literarum unô ſtudiô, quaſi tabernaculum vitæ meæ collocabo.

Vivus, a, um, lebendig. *Syn.* Spirans. *Uſus.* Me vivô non triumphabit. E vivorum numero exturbare aliquem. Vivus & videns pereo.

Vix, kaum. *Syn.* Vixdum, jam, ægrè. *Uſus.* Vix, aut ne vix quidem evades. Vix eſt rectum te huc venire.

Ulceratus, a, um, ſchwürig. *Syn.* Exulceratus.

Ulceroſus, a, um, * voller Schwären ſeyend. *Syn.* Plenus ulceribus.

Ulciſcor, i, rächen / ahnden. *R. à Græc.* ἑλκίζω, *traho, ad pœnam trahere, malum malo reddere.* *Syn.* Vindico, punio, perſequor, pœnam repeto, injurias perſequor; malè meritis refero, quod debeo; expeto, ſumo pœnas.)(*Sano.* *Uſus.* Meas injurias nondum ſum ultus. Ultus eſt Sylla hujus victoriæ crudelitatem. *Phraſ.* Nihil ſtatuo laudabilius, quàm injurias non ulciſci, quàm injuriarum rationem non ducere. Quomodo quidem ego exiſtimo; ùt arbitror, ſentio, opinor; quantum quidem aſſequi judiciô poſſum, ùt opinio eſt, ùt mea fert opinio; ùt mihi ſuadet, oſtendit ratio; niſi judiciô fallor, niſi judicii ſum expers, niſi rudis planè ſum, nihil eſt præſtantius, laudabilius, ad laudem illuſtrius, quàm injurias contemnere, nihili facere, obliviſci, eas ex memoriâ delere, minimè perſequi, non ulciſci, ultione non perſequi; referendæ injuriæ curam non ſuſcipere; de injuria perſequenda, ulciſcenda, referenda, nihil omnino cogitare, minimùm laborare; ultionem injuriarum non ſpectare, non curare. In contemnendis, obliviſcendis, ex animo evellendis, ex memoriâ delendis injuriis, oblivione voluntariâ conterendis eximiam ſitam eſſe laudem mihi perſuadeo; eam, inquam, laudem,

quâ

quâ nulla præstantior est. *Vid. Vindico.*

Ulcus, eris, Geschwär/Geschwür. *R. à Græc.* ἕλκος. *Syn.* Plaga sordida, & non recens. *Usus.* Et tu tanquam unguis in hoc ulcere.

Ullus, a, um, einer/ jemand / wer der auch sey. *Syn.* Aliquis. *Usus.* Ullum nummum nemini debeo. Si ulla erit libertas.

Ultimùm, * letztens/ zum letzten. *Syn.* postremùm, ultimò.

Ultimus, a, um, der alleräusserste / letzte. *Syn.* Postremus, extremus, summus.)(*Citimus. Usus.* Aliquid ex ultimis terris accersitum. Quicunque ab ultimo principio hujus urbis ad hoc tempus fuêre. *Phras.* Ultimus fugit, novissimus se in castra recepit; ad extremum, novissimè fugit. *Vid. Extremus.*

Ultio, onis, Rache / Ahndung. *Syn.* Vindicta.)(*Gratia. Usus.* Ultionem parare. *Phras.* Jure ultionem paro, injurias persequor; justus dolor me ad repetendas tantæ ignominiæ pœnas excitat; ultor ero injuriæ, punitor doloris mei. Quàm acerrimè maledicta illa vindicabo; omnes acerbitates perferre malo, quàm non dolorem meum justâ ultione expleam; pœnas pro injuria illata capiam; id inultum â me nunquam auferet, adeò vindictæ cupidine exarsi.

Ultor, oris, Rächer/ Ahnder. *Syn.* Vindex, punitor.)(*Prævaricator. Usus.* Injuriarum nostrarum ultor.

Ultrà, über das / noch drüber/ mehr als jemahls. *Syn.* Supra.)(*Citra. Usus.* Ultra, quàm satis sit, angeris. Oratio elegantissima, ut nihil possit ultrà. *Phras.* Non progredior ultrà; longiùs labar, nisi me retinuero; non vagabitur oratio mea longiùs; orationem nimiùm produco; fines orationis latiùs, quàm volueram, profero. In altum provehor imprudens. Cursus dictionis me longiùs extulit.

Ultrix, cis, Rächerin. *Syn.* Vindex.

Ultrò, noch darzu/ drüber; freywillig/ ungezwungen/ von selbst/ aus freyen Stücken. *Syn.* Non quæsitus, sponte. *Usus.* Omnia ei ultrò pollicitus sum.

Ultrò citroque, hin und wieder her. *Syn.* Huc & illuc, vicissim. *Usus.* Ultrò citròque cursare, navigare, commeare. Beneficia ultrò citròque data.

Ululatus, ûs, * Geheul/Geschrey. *Usus.* Victoriam conclamant, atque ululatum tollunt.

Ululo, are, heulen und schreyen. (*propr.* canum, luporum.) *Usus.* Inclinatâ & ululante via. *V. Plango.*

Umbilicus, i, der Mittel-Punct / der Nabel, *Epi.* Certus. *Usus.* Is locus, quod in media Sicilia est, umbilicus Italiæ nominatur.

Umbo, onis, * erhabener Orth mitten im Schild / Schirm-Schild. *Syn.* Media pars clypei. *Usu.* Umbonibus incussâque alâ sternuntur hostes.

Umbra, æ, Schatten. *R. à Græc.* ἀμαυρὸς, *obscurus. Epi.* Fatalis, infera, tenuis. *Us.* Umbram equitis Rom. & imaginem videtis, simulacrum pristinæ dignitatis. Umbras falsæ gloriæ consectari. Hic homo umbras timet. Umbræ & eminentiæ in pictura.

Umbraculum, i, Schattung / Schatten-Hütte / Sommer-Laube/ Sommer-Hauß / Sonnen-Schirm. *Syn.* Locus frondibus tectus. *Usus.* Ex umbraculis eruditorum & scholæ in solem & pulverem prodire.

Umbratilis, e, im Schatten sich enthaltend. *Syn.* Quod in umbra & otio versatur. *Usus.* E domestica & umbratili exercitatione medium in agmen, in pulverem, in clamorem, in castra atque aciem forensem prodire; ex litterlis aliquid in lucem aspectumque proferre. *V. Fucatus.*

Umbrosus, a, um, * schattechtig / Schatten gebend. *Syn.* Opacus, umbrifer.

Unà, miteinander/zugleich/beysammen. *Syn.* Simul, pariter, communiter. *Usus.* Si in Italia fueris, erimus unà. *Vid. Simul.*

Unanimis, e, * einmüthig / einhellig. *Usus.* Fratres, sodales unanimes. *Vid. Concors.*

Unanimitas, tis, * Gleichstimmigkeit / Einmüthigkeit/ Einhelligkeit. *Usus.* Nulla re magis quàm unanimitate regna continentur. *V. Concordia.*

Uncia, æ, Eine Untz. *R. q.* unica *ab* unus. *Syn.* Assis pars duodecima.

Uncinatus, a, um, krumm gebogen / gekrümmt. *Syn.* Aduncus.

Unctio, onis, Salbung / Schmierung / Balsamirung. *Syn.* Palæstra, luctatio.

Unctor, is, Schmierer / Salber / Balsamirer. *Syn.* Aliptes. *Epi.* Bonus.

Unctura, æ, Salbung / Schmierung / Balsamirung. *Syn.* Unctio. *Epi.* Servilis.

Uncus, i, krummer Prügel / Hacke. *Usus.* Uncus fugitivo impactus est.

Unda, æ, Fluth / Wasser-Fluth / Wasser-Wellen / Bulgen. *R. ab* fundo, *id est, commovendo. Vel ab* ὕδωρ, ὕδατος *aqua. Syn.* Fluctus. *Usus.* Undæ commitiorum. *V. Mare.*

Undè, woher. *Syn.* Ex quo, â quo. *Ratione causæ, originis,* â re, locô. *Usus.* Eloquentia, unde longè absum. Materia, unde orta sunt omnia. Quærimus, unde sit beata vita; unde omnia manant?

Undecies, eilffmahl. Undelibet, woher es auch sey. Undeviginti, neunzehen. Undequinquagesimus, der 49ste. Undevigesimus, der 19te.

Undique, allenthalben / aller Orten. *Syn.* Ex omni parte, ex omni genere. *Usus.* Undique ex omni regione terrarum concurritur. Aut undique religionem tolle, aut undequaque conserva. Ex omnibus partibus, a tergo, à fronte, â lateribus terretur. Honestas undique perfecta.

Ungo, ere, salben / schmieren / balsamiren. *Syn.* Perungo. *Usus.* Cæsar unctus occubuit. Cum is caput & os unguentô perfricaret.

Unguentarius, a, um, zum Salben und Schmieren gehörig. *Syn.* Qui unguento conficit, vel vendit.

Unguentum, i, Salbe / Schmierwerck. *Syn.* Odorum variorum permistio. *Epi.* Conditum suavitate, moderatum. *Usus.* Unguentis oblitus. Consul unguentis affluens, calamistratâ comâ.

Unguiculi, orum, kleiner Nagel an Hand oder Fuß / kleine Klaue. *Usus.* à teneris unguiculis.

Unguis, is, Nagel an Hand oder Fuß / Klaue. *Epi.* Transversus, adversus, ferus. *Usus.* Ab imis unguibus ad summum verticem. Unguibus eum discerpsêre.

Ungula, æ, Klaue / Pferds-Huf. *Epi.* Vehemens. *Usus.* Ungula equi, jumentorum.

Unicè, einig und allein. *Syn.* Singulariter. *Usus.* Unicè patriam diligit. Hunc tibi unicè commendo.

Unicus, a, um, eintzig / alleinig. *Syn.* Unus, unigena, singularis. *Usus.* Erat hoc unicum solatium in malis.

Universalis, e, allgemein. *Syn.* Universus, absolutus. *Usus.* Causa universalis.

Universè, allgemein. *Syn.* Generatim, generaliter loqui.

Universitas, tis, die gantze Gemeinde. *Syn.* Universum, mundus. *Usus.* Universitas rerum, quâ omnia continentur.

Universus, a, um, gantz / sampt und sämptlich / alle und jeder sonderlich. *Syn.* Totus, omnis, infinitus, confusus, communis, perpetuus. *Usus.* Quid potest esse extra universa. Rem universam in partes suas distribuere. Deus separatim ab universis singulos diligit.

Uniusmodi, einerley. *Syn.* Non varius.)(*multiformis. Usus.* Materia semper est uniusmodi, suique similis.

Unquam, jemahls. *Syn.* Ab omni memoria.)(*nunquam. Usus.* Omnes, qui unquam fuerunt, superat.

Unus, a, um, einer. *R. ab* εἷς, ἑνὸς. *Syn.* Solus, singularis. *Usus.* Ut esset unus è nobis. Unum sustinere pauci possunt, utrumque nemo. In unius hominis animâ positos omnes spes habemus. Ad neminem unum summa Imperii redierat. Ad unum omnes assentiunt.

Unusquisque, Ein jeder / jederman / männiglich / jedermänniglich. *Syn.* Singuli.)(*Nemo, nullus.*

Vocabulum, i, ein Wort. *R. á* vocando. *Syn.* Nomen, verbum, vox. *Epi.* Certum & proprium, suum cujusque & certum, declarans, incognitum alicui, proprium, aut additum ad nomen, aut novum, aut priscum, aut ab Oratore modificatum & inflexum quodammodò. *Usus.* Vocabulô ipsô declaratur. Quò quæque res proprio & certô vocabulô appellatur. Vocabulorum inanes opifices.

Vocalis, e, hellklingend / laut. *Usus.* Concursus vocalium.

Vocatus, ûs, Vorforderung/Einladung/ Ruffung / Beruffung. *Syn.* Accersitus. *Usus.* Drusi vocatu venimus.

Vociferatio, onis, grosses Geschrey. *Syn.* Clamor, vox effrenatior. *Usus.* Muliebris vociferatio me commoyebat. *V. Clamor.*

Vociferor, ari, überlaut schreyen. *R.* â volo, & fero. *Syn.* Clamo, clamorem edo, exclamo. *Usus.* Palàm minitari & yociferari. *V. Clamo.*

Voco, are, ruffen / auffruffen / beruffen/ einladen / vorfordern. *Syn.* Advoco. *Adv.* Exiguè, fortuitò, jamdudum, nominatim, parciùs paulò, tectè, temerè, ultrò, falsò, yulgò. *Usus.* Aliquem in jus, ad cænam yocare. Senatum yocari jussit. 2. *Invito, traho, impello.* Quâ spe me ad laudem, ad yirtutis studium yocas? Equidem â mœrore me yocas. Consules ad arma yocârunt plebem. In eundem me luctum, in longum sermonem yocayit. 3. *Adduco.* Aliquem in inyidiam, in odium, in culpam, in suspicionem, in judicium; aliquid in dubium yocare. 4. *nomino*, quamque rem suô nomine yocare. *Phras.* Cùm te yocabo, adesto; si inclamabo, accurras; si acciyero, accersiyero, ne morare; cum te citayero, adesse jussero, meô nempe accitu s, rogatu arcessituque venias; cùm te eyocayero, cùm te yoluero, ne tergiyersare. *V. Accerso.*

Volaticus, a, um, fliegend/ flüchtig / unstätt / schnell. *Syn.* Inconstans. *Usus.* Furentes ac yolatici impetus. *V. Vanus. Inconstans.*

Volatilis, e, fliegend/ was fliegen kan. *Syn.* Volucer. *Usus.* Bestiæ aquatiles, yolatiles. *V. Inconstans.*

Volatus, ûs, Flug/ das Fliegen. *Syn.* Lapsus yolucrum. *Epi.* Aërii. *Usus.* Aër yolatus avium sustinet.

Volito, are, offt und schnell fliegen. *Syn.* Vagor. *Usus.* Volitare in foro, yolitare per gentes & regna.

Volo, are, fliegen. *R.* â yi & alas. *Syn.* Pennis aëra seco. *Adv.* Latè insolentiùs, palàm, yehementer. *Usus.* Volâsse eum, non iter fecisse diceres. Volat ætas. Literæ ad Pompejum yolabant.

Volo, velle, wollen. *R.* à βούλομαι. *Syn.* Voluntas est, voluntatem habeo, voluntas mea fert, non nolo, sententia est, studeo.)(*nolo. Adv.* Etiam atque etiam, imprudenter, magnopere, maximè, nequicquam, perversè, planè ita, rectè non, sanè, valdè, yehementer. *Usus.* Volo omnes de me bene sperare. Quid sibi ista volunt? 2. *Cupio bevè*, wohl wollen. Omnium causâ, quos commendo, velle debeo. Valde ejus causâ volo. *Phras.* Voluit juvare. Hoc ferebat ejus voluntas, hoc significâsse & annuisse visus est, habuit in animo, animum induxerat, altè in animum descenderat, parabat juvare pro virili; totâ animi applicatione, animique inductione hoc deposcebat, nec ejus yoluntas inde alienari potuit; non pigrabatur; hoc totis animis, ingenti animi ardore cogitabat, yolyebat; hoc cupiebat, optabat, votum erat unicum, consilium hoc animis cogitabat. Id affectabat unicè, ut, quâqua in re posset, rempublicam fulciret. Huc mentem attulerat; hanc rationem rerum suarum ingressus fuerat, inierat; animum huc adjecerat, conyerterat; hoc unicè spectabat, ut ne reip. deesset. *V. Cupio. Desidero.*

Volones, um, * freywillige Soldaten/ Volonteurs bey den Römern.

Volubilis, e, beweglich/ unstätt / schnell. *Syn.* In orbem incitatus. *Usus.* Cælum yolubile. 2. *Concitatus.* Homo yolubilis, feryidior, & præcipiti quâdam celeritate dicendî. Vaga & yolubilis & inconstans fortuna. *V. Varius.*

Volubilitas, tis, Beweglichkeit / schnelle Bewegung. *Syn.* Volubilis motus, conversio. *Epi.* Inanis atque irridenda, magna. *Usus.* Deus cælum ad yolubilitatem rotundayit. 2. *Celeritas, incitatio, inconstantia.* Verborum, linguæ, fortunæ yolubilitas. *Vid. Inconstantia.*

Volubiliter, beweglich / gäng. *Syn.* Celeriter, incitatè orationem fundere.

Volucer, re, geschwind / fliegend/ schnell wie ein Vogel/ behend. *Syn.* Volatilis, penniger, aërius, ales. *Usus.* Volucres angues, ayes. 2. *Incertus.* O spem yolucrem! 3. *Præceps, incitatus.* Genus dicendi yolucre. O nuncium

volucrem ! Nihil tam volucre quàm maledictum.

Volumen, inis, Buch. R. q. volvimen, à volvendo. *Syn.* Liber. *Epi.* Cæleſte, maximum, plenum querelæ iniquiſſimæ, novum. *Uſus.* Evolvi volumen epiſtolarum tuarum. Epiſtolas in volumen referre, redigere. Aliquot jam volumina confecit, effecit. Omnia hæc paucis voluminibus continentur. *V. Liber.*

Voluntariè, willig / mit Willen / ungezwungen / freywillig / gern. *Syn.* Bonô & promptô animô, non concitô. *V. Volo.*

Voluntarius, a, um, ungezwungen / freywillig. *Syn.* Verus, ad arbitrium, ad libidinem.)(*Invitus, fictus, ſimulatus.* *Uſus.* Voluntaria obliyio. Sunt quidam animi motus voluntarii. Voluntarium facinus. Hominem habuit voluntarium laudatorem. *V. Libenter.*

Voluntas, tis, der Wille / das Wollen. *Syn.* Mens, animus, ſenſus, arbitrium, conſilium, propoſitum, ſententia, inſtitutum. *Epi.* Abdita & retruſa, aliena & offenſa populi, alienior ab aliquo, conjunctä inter aliquos, conſtantiſſima, depravata, eximia quædam & ſingularis, fraterna, plena humanitatis & pietatis, grata alicui & minimè nova, incredibilis & popularis populi; jucunda in malis, & grata in dolore; liberalis, obſtinatior & in iracundia obfirmatior, occulta, perpetua, præclara atque omni laude digna. Conſceleratæ ac nefariæ, diverſæ civium, juſtæ; nec officio immenſæ, nec inanes aut ambitioſæ; multæ & perpetuæ, ſummæ omnium. *Uſus.* In eâdem tecum voluntate me ſenatus adducit, in eadem tecum voluntate ſum; voluntatem eandem ſuſcepi, habeo; ad eandem voluntatem incumbo, tuis voluntatibus planè aſſentior. Nec mutabo unquam, nec abjiciam, quàm cæpi, voluntatem. Ex voluntate alterius quid facere. Ad voluntatem loqui. Aliquô ex voluntate uti. 2. *Studium, amor, benevolentia.* Civium voluntates propenſas ſibi bonis artibus *conciliare*; voluntates civium conglutinare, copulare. Voluntatem ſuam civitas univerſa ad Pompeji partes *conferebat*, aggregabat; voluntatem ſuam Pompejo profitebatur, declarabat, re præſtabat. Omnium voluntates ad Pompejum acceſsêre. *Conſerva*, retine hanc tuam erga me voluntatem; mane, commorare in hac, quam erga me habes, voluntate. At quam facilè *mutantur*, alienantur, offenduntur hominum voluntates ac ſtudia; quàm levi momentô de priſtina voluntate remittunt. Alienatæ verò populi voluntates quam lentè *recuperantur*, reconciliantur. *Phraſ.* Obſequar tuis voluntatibus, ero in tua poteſtate, ad conditiones tuas legesque volens veniam, deſcendam; totum me tibi tradidi, obtemperabo tibi & decretis tuis parebo. *Vid. Adjungo.*

Volvo, ere, weltzen / hin und her rollen. *Syn.* Verto, verſo, torqueo, in orbem torqueo. *Uſus.* Facilè ſolutèque volvere ſententias. Illi, qui volvuntur, ſtellarum curſus ſempiterni. Cœlum admirabili celeritate volvi videmus.

Volupè, * behäglich / gefällig / angenehmlich. *Syn.* Delectabile. *Uſus.* Salvum te venire mihi volupè eſt.

Voluptuarius, a, um, wollüſtig / der Wolluſt ergeben. *Syn.* Effæminatus, voluptati deditus, voluptati ſtudens.)(*Gravis, continens, ſeverus.* *Uſus.* Epicurus homo voluptuarius. *Phraſ.* Nimiùm deditus es voluptatibus, tibi voluptates placent, unam voluptatem ſpectas, omnia ad voluptatem refers; nemo tanti voluptates, quanti tu facit; præter modum, ſupra modum, pluſquam convenit, genio indulges; mollitiâ & luxu fluis, Epicureorum te vitâ delectat, Epicuris annumerandus es, Epicurei te mores delectant, Epicuri de grege porcus es, *Vid. Mollis.*

Voluptas, tis, Luſt / Wolluſt / Wollebenn. *Syn.* Jucunditas, fructus jucunditatis, lætitiæ. *Epi.* Amatoria, contraria honeſtati, non digna præſtantiâ hominis, eſca malorum, exquiſita, illecebrâ turpitudinis, imitatrix boni, incredibilis lætitiæ & penè divina, inimica virtutis, inſatiabilis, magna & perpetua, mater malorum omnium, obſcæna, ſimplex, ſumma & ſempiterna,

na, turpis ; æternæ , confœderatæ & neceſſariæ , delicatæ , flexibiles , indignæ homine docto , majores & non neceſſariæ , plurimæ & maximæ , venereæ. *Uſus.* Verbo voluptatis omnes, qui Latinè ſciunt , duas res ſubjiciunt, lætitiam in animo , commotionem ſuavem jucunditatis in corpore. Voluptate dominantes maximas virtutes jacere neceſſe eſt. Voluptas rationi inimica impedit conſilium , mentis perſtringit oculos , nec habet ullum cum virtute commercium. Ea res mihi voluptati *fuit* ingenti , maximâ me voluptate perfudit ſ. affecit ; magnam mihi voluptatem conciliavit ſ. effecit. E literarum ſtudiis ſummam voluptatem *capio*, percipio , accipio, habeo, ſumo. Summâ inde voluptate compleor , geſtio , titillor. Homo Epicureus voluptate omnia *metitur* , omnia ad voluptatem refert, totum ſe turpiſſimis voluptatibus tradit ; voluptatibus affluit , colliqueſcit , peſſumdatur ; libidinibus ſe ſuis conſtringendum præbet. *Phraſ.* Totum ſe voluptatibus permittit. Veneri & Libero tempus omne ſuum deberi arbitratur. Voluptatis illecebris delinitus , vinô languidus , confertus cibô , ſertis redimitus , unguentis oblitus , totum ſe vitiorum illecebris & cupiditatum lenociniis tradidit. Quis in voluptatibus illô inquinatior ? quis illô arctiùs voluptatibus conſtrictus tenetur ? Voluptas malorum eſca , blandiſſima domina , ſuaviſſimè ejus ſenſibus blanditur, ſuaviſſimè ad ſenſus ſ. cum quadam ſuavitate ac dulcedine affluit, & allabitur. Multi ducem ſequentes voluptatem , graviter offendunt. Multi illecti voluptate , dulcedine voluptatis , blanditiis voluptatum , infortunia ſubeunt , calamitates adeunt , in miſerias incurrunt. Voluptas ad ea , quæ minus decent , homines allicit. Voluptate tanquam dulci venenô homines pereunt ; jucundam ac dulcem voluptatum conſuetudinem triſtis admodùm & amarus conſequitur eventus. Voluptatis exitus doloris initium eſt.

Volutatio , onis , Weltzung / Umwaltzung.)(*Ingreſſus. Uſus.* Scelera tua non veſtigiis odorantes ingreſſus tuos, ſed totis volutationibus corporis & cubilibus perſecuti ſumus.

Voluto , are , offt hin und herweltzen. *Syn.* Revolvo , tracto. *Adv.* Liberè, ſtudioſè. *Uſus.* Volutare libros. 2. *Porcorum more me convolvo.* In luto, in omni genere ſcelerum ac libidinum , in omni dedecore volutari. 3. *Procido , accido.* Volutari ad pedes alicujus.

Vomer , eris , Pflug ; Schaar. *Syn.* Ferrum in extremo aratro. *Uſus.* Vomere terram perſtringere , ſcindere.

Vomica, æ, Blutgeſchwär. *Syn.* Ulcus. *Uſus.* Vomicam aperire.

Vomitio , onis, Speyung / das Speyen / Brechen.

Vomitus, us , * *Idem. Uſus. Supprimere,* inhibere, ſiſtere, extrahere; *facere*, invitare, repetere vomitum.

Vomo , ere, ſpeyen / ſich brechen oder erbrechen. *R. ab ἐμέω. Syn.* Ejicio, vomitione me purgo. *Uſus.* Convivium, in quo nemo poteſt dicere, utrum iſte plus biberit, an vomuerit, an effuderit.

Vorago, inis, grundloſes Loch / Abgrund / unergründliche Tieffe. *Syn.* Gurges , charybdis. *Epi.* Ima , immenſa , geminæ. *Uſus.* Immenſa vorago & gurges vitiorum. Habet ſecum fratrem , quem gurgitem , quam voraginem ! Quid eum non ſorbere, quid non haurire cogitatione cenſetis? *V. Helluo.*

Vorax, cis, fräſſig / gefräſſig ; ein Fraaß / Vielfraaß. *Syn.* Gurges, helluo , ganeo. *Uſus.* Quæ charybdis tam vorax , quæ tot res tam citò abſorbere potuiſſet ? *Phraſ.* Vorax eſt ; edacitatem ejus pertimeſco , in menſam vomit , de convivio ferè auferri debet, & crudus ſe poſtridie ingurgitat ; cum homine edace & inexplebili nihil res eſt ; natus eſt abdomini ſuo , non gloriæ ; homo plurimi cibi.

Voro , are , freſſen / gefräſſig ſeyn. *R. â βορὰ, fabulum. Uſus.* Alia animalia vorant , alia mandunt. Nos hic cum Varrone voramus literas.

Votivus, a, um, wünſchend. *Syn.* Quod vola

volo, fit, aut ſuſcipitur. *Uſ.* Ludi, legatio votiva.

Votum, i, Gelübde/ Wunſch. *Syn.* Voti ſponſio, quâ obligamur Deo. *Epi.* Nefarium, nocturnum. *Uſus.* Ego me maximâ voti religione obſtrictum puto; de aliquo ægro vota *facere*, ſuſcipere. Votis aliorum ſe è morte revocatum putat. Votô tenemur, votum Deo debemus. Voti damnati ſumus. Vota ſuperis ſanctè *reddenda*, ſolvenda, perſolvenda ſunt. Nuncupare vota nunquam ſolvenda. Vovere, devovere; votum vovere, nuncupare, facere, ſuſcipere; voti ſponſione ſe obligare; votô ſe devincire, obſtringere; ſuum corpus perpetuâ voti ſponſione Deo conſecrare. Servaturum ſe pudorem perpetuum votô obſtrinxit. Suam DEO caſtitatem votô dedicare; votô teneri, Gelübd thun/ auff ſich haben.

Voveo, ere, geloben/ wünſchen. *R. à* βοάω, *imploro, auxilior. Syn.* Vota ſuſcipio, facio, nuncupo. *Uſus.* Conſul ludos Neptuno vovit. Noſtri Imperatores ſua capita pro Republica voverant.

Vox, cis, Stimme. *R. â Gr.* ὄσσα. *Syn.* Sonus, verbum. *Epi.* Acerba atque inimica bonis, acuta, gravis, cita, tarda, magna, parva, mediocris, levis, aſpera, contracta, diffuſa, continenti ſpiritu, intermiſſa, fracta, ſciſſa, flexô ſonô, attenuata, inflata. Vox *mollis*, muliebris, effæminata, abſona, abſurda, agreſtis, rauca, inclinata, ululans, dura, fuſa. Vox *dulcis*, ſuavis, clara, grandior, plenior, canora, lenis. *Uſ.* Vox una eloquentiam maximè commendat, vel ſuſtinet. Curſus vocis per omnes ſonos. Vocem ex eo elicere nullam potuit. Intendas, contendas voce, oportet, ut audiâre. Vocem ad ſonum miſerabilem mutare, flectere, ſubmittere. Dolor mihi vocem ſuppreſſit, incluſit. Unâ omnium voce laudatur. Hæc te vox non percutit. *Phraſ.* Vocem nullam protulit, emiſit, miſit, profudit. Ei magnâ voce omnes gratulantur; theatrum totum vocibus percrepat gratulantium; clariſſimâ voce exclamârunt omnes; vox gratulantium in totum forum effunditur.

Urbanè, ſtädtiſch/ höflich/ ſittſamlich/ ehrbahrlich. *Uſus.* Urbanè, facetèque aliquem irridere.

Urbanitas, tis, Hofmanier/ Höfligkeit/ Sittſamkeit/ Erbarkeit. *Syn.* Sal. *Epi.* Facetoſa, priſtina, ſumma. *Uſus.* Vir noſtrorum hominum urbanitate limatus. Urbanitatis externæ color exteris Oratoribus deficit. Omnis illa vetus urbanitas exaruit. Homo importunus urbanitatem omnem depoſuit. *V. Humanitas.*

Urbanus, a, um, zur Stadt gehörig/ ſtädtiſch/ höflich/ ehrbar/ manierlich. *Syn.* Non inurbanus, facetus. *Uſus.* Homo cautus & urbanus. Urbani ſales. 2. *Ejus, qui in urbe habitat.* Manabat latiùs malum illud urbanum. Urbanarum rerum perturbatio. *V. Humanus.*

Urbs, is, Stadt. R. *ab* orbo, *quod olim* urbes *in* orbem *ſiebant.* *Syn.* Civitas. *Epi.* Adjutrix cæterorum, furtorum receptrix, omnium flagitiorum ſocia, amantiſſima, ampliſſima atque ornatiſſima, antiqua & omnibus rebus aucta, celebris quondam & copioſa; clariſſima, nobisque amiciſſima; copioſiſſima, firma & permagna, fortunatiſſima pulcherrimaque, hoſtilis & bellica. Lux orbis terrarum & arx omnium gentium, magna & gravis, maxima Græcarum artium pulcherrimaque omnium, munitiſſima; non ſolùm incolumis, ſed etiam ornata; nobilis imprimis & naturâ & ſitu ædificiorum, & pulchritudine. Oportunior ad res gerendas, nuda præſidiô, referta copiis, pulcherrima & florentiſſima potentiſſimaque; referta facinorum, refertiſſima atque ornatiſſima ſignis, una maximè & ſemper libera. *Urbes.* Inimiciſſimæ, locupletes, infeſtiſſimæ alicui imperio; maritimæ, militares, maximæ, tutiſſimæ. *Uſ.* Urbs & naturâ, & ſitu, & deſcriptione ædificiorum, & pulchritudine imprimis nobilis ac opulenta. Muris ac ſitu, foſſis, mœnibus ſepta ac valida; veluſta urbs, & copioſa eruditiſſimis hominibus, ſtudiisque liberaliſſimis affluens. Urbem conſtituere, ædificare. Urbem invadere, capere, exſcindere, evertere. Urbem relinquere, deſerere. Urbe excedere.

Urceus, ei, * Krug/ Waſſer- oder Schöpf-

Geſchirr / Trinck-Geſchirr. *Syn.* Vaſis genus. *Uſus.* Aquarii, fictiles urcei.

Uredo, inis, der Brand in den Früchten. *Syn.* Morbus, ſtirpes adurens. *Uſ.* Si uredo aut grando ſegeti nocuit.

Urgeo, ere, treiben / antreiben / zwingen / drängen / anſtrengen / hefftig zuſetzen. R. à *Græc.* ὀργάω, *incito.* *Syn.* Incumbo in aliquo, impello, premo, incito. *Adv.* Anguſtiùs, diutiùs, graviter, ruſticè, ſane, acriter, valdè. *Uſus.* Urge ſummô ſtudio, inſta, perfice, nihil remitte; interrogando urgere. *Phraſ.* Urgere te reſiſtentem non deſinam. Meô ſaltem coactu rem ſuſcipies; usque te premam, inſtabo, inſectabor, poſcam, ut enitaris, elabores, rem perficias; anniti, minari etiam, clamoribus & convitiô te impellere non deſiſtam. *V. Excito. Impello.*

Urina, æ, Urin / die Piſſe / Harn / Kammer-Lauge. *R. à Græc.* οὖρον. *Uſ.* Urinam reddere, harnen; das Waſſer laſſen / abſchlagen. *Plin. vulg.* Urinam mittere.

Urinor, ari, ſich untertauchen / ſich unters Waſſer laſſen / unterm Waſſer ſchwimmen. *Syn.* Sub aqua nato, & emergo.

Urna, æ, Waſſer-Eymer / Schöpff-Eymer. *Syn.* Hydria. *Uſus.* Urnas delere, ſubſellia evertere.

Uro, ere, brennen. *R. à Chaldæo* Ur, *ignis.* *Syn.* Aduro, comburo. *Uſus.* Corpus uri & ſecari patimur. Frigore uri ſe venatores patiuntur.

Uſitatè, gebräuchlich / gewöhnlicher weiſe oder maſſen.)(*Contra morem & uſum.* *Uſus.* Uſitatè, populariter, vulgariter loqui.

Uſitatus, a, um, gewöhnlich / gebräuchlich. *Syn.* Pervulgatus, ſolennis.)(*Inuſitatus.* *Uſus.* Si uſitatô more peccâſſet. Id non ſolum uſitatum, ſed etiam quotidianum eſt. Honor pervulgatus & uſitatus. *V. Communis.*

Uſpiam, irgends wo. *Syn.* Alicubi,)(*Nusquam.* Si Brutum uſpiam videris.

Uſquam, irgend. *Syn.* Uſpiam, alicubi. *Uſus.* Nullus uſquam noſter delectus, nullus dux. Nullus usquam conſiſtendi locus.

Uſque, biß. *Syn.* Semper. *Uſus.* Mihi quidem uſque curæ erit. 2. *Uſque ad.* Uſque ad eum finem, dum judices rejecti fuerint. Uſque ab Janiculo ad ædem Veſtæ. A manè primô ad noctem. Uſque à toga pura.

Uſque adeò, ſo gar. *Syn.* Adeò. *Uſ.* Uſque adeò ſæviit, ut.

Uſque dum, bis ſo lang. *Syn.* Donec.

Uſque eò, biß dahin. *Syn.* Adeò. *Uſus.* Uſque eô moroſi ſumus, ut &c. 2. *Tam diu, ad eum uſque finem.* Uſque eò ſe tenuit, quoad Pompejus adeſſet.

Uſquequaque, allenthalben. *Syn.* Ubique, omninò. *Uſ.* Uſquequaque ſapere oportet.

Uſucapio, ere, ihm zueignen. *Syn.* Uſu meum facio, *ex uſu amitto.* *Uſ.* Lex buſtum uſucapi vetat.

Uſucapio, onis, Uberkommung / Nutzung / Nieſſung. *Syn.* Jus eſt poſſidendi, quæſitum uſucapione temporum, lege definitum. *Uſ.* Uſucapionum & tutelarum jura.

Uſura, æ, Zinß / Wucher. *Syn.* Uſus. *Epi.* Parva, diuturna, menſtrua, plena lachrymarum. *Uſus.* Parvum exiguî temporis, unius horæ uſuram à te poſtulo. Uſuram lucis alicui eripere. 2. *Fœnus, fœnerationis fructus.* Uſuram cum fide pendere. Uſuris ſuis cavere. Aliquem uſurâ liberare. *Phraſ.* Senatus Populum uſuris liberavit; ingraveſcenti fœnore liberare. Fœnebrem rem levare aggreſſi ſunt Senatores, multis fœnebribus legibus adſtrinxerunt avaritiam.

Uſurpatio, onis, Brauchung / Gebrauchung Nutzung. *Syn.* Uſus frequens, tractatio, mentio. *Uſus.* Uſurpatione & renovatione Doctrinæ me conſolor.

Uſurpo, are, brauchen / gebrauchen. R. *q. uſu rapio.* *Syn.* In uſum adhibeo, utor. *Uſus.* Crebris ſermonibus uſurpavi vetus illud. Aliquid ex alienis bonis uſurpare. Oculis aliquid uſurpare. In ea, quam uſurpas, tranquillitate. 2. *Dico, appello, voco.* Quos fratres inter ſe appellare & uſurpare ſolemus.

Uſus, ûs, Brauch / Gebrauch / Nutz / Nutzung. *Syn.* Conſuetudo.)(*Abuſus.* *Epi.* Arrogans & intolerabilis, annuus, aſſiduus, uni rei dedicus, communis vulga-

vulgarisque, diuturnus, domesticus, forensis & publicus, frequens, magnus, familiaris, militaris; necessarius vitæ, ad aliquid; oratorius, popularis atque civilis, provincialis, quotidianus, Rhetoricus, vulgaris civitatis & forensis. *Usus.* Dicendi ratio in communi quôdam usu versatur. Ita usus obtinuit. 2. *Experientia.* Vir magnæ prudentiæ, usu & exercitatione præditus. Usum in re bellica magnum habet. Docuit nos longa vita, ususque rerum multarum. Cùm ad summam tuam prudentiam tantus usus accesserit. Omnia collocata sunt in usu quotidiano. Res longô usu comprobata. 3. *Exercitatio.* Usus frequens omnium magistrorum præcepta superat. Tractatio & usus vocis; si rerum usum percallueris &c. 4. *Utilitas.* Conciliare sibi animos, homines, & ad usus suos adjungere. Ea res magnos tibi usus afferet, dabit; magnô usu erit. Si ex usu, è re tua fuerit. Res nulli usui. Ingentes inde usus percipies, habebis; magnis usibus fruêris. Rei alicujus usum adimere alicui & auferre. Mihi hic usus est. Si usus fuerit. 5. *Amicitia, familiaritas, consuetudo.* Vetus mihi cum eo usus intercedit. Summus mihi cum parente ejus usus fuerat. Magnô usu familiaritatis cum eo conjunctus sum.

Ususfructus, ûs, Nießbrauch / Fruchtnießung. *Syn.* Jus de alienis rebus utendi fruendique salvâ earundem substantiâ. *Usus.* Bonorum suorum usumfructum alicui legare.

Usuvenio, ire, darzu kommen / zu statten oder Nutzen kommen. *Syn.* Venio usu, usu accidit, usu evenit. *Usus.* Nunc venit idem usu mihi, quod scribis. Ille mihi usuvenit in causa optimâ. *V. Evenio.*

Ut, daß / auff daß / damit. *Syn.* Quò, *finis ac propositi.* *Usus.* Reliquum est, ut tibi satisfaciam. Hæc dicis, ut me teneas. 2. *Ut est, ut nunc est, &c.* Si improbus fueris, ut est. Cælius, ut illis temporibus, ut inter barbaros satis doctus. Ille, ut erat inter suos primus. Mihi factum, & ut in tali re etiam fortuna probatur. 3. *Postquam, vel ubi, vel cùm.* Ut ab urbe discessi, nullum intermisi diem. Simul ùt me viderunt, alloquuntur; primùm ùt me salutavit, abiit. 4. *Quamvis.* Qui, ùt summa habeam cætera, temporis satis non habui. Qui, ùt nihil aliquid, hoc tamen profecit. 5. *Admirantis: Quàm, quantùm,* ùt humilis, ùt demissus erat! 6. *Cum superlativo,* seq. *ita.* Ut quisque optimus, ita modestissimus. Ut quisque senior, ita prudentior. 7. *Ut si, tanquam si, quasi, quomodo.* Tuam rem sic ago, uti si mea esset; ùt olim fiebat; ùt est consuetudo.

Utcunque, wie auch / so anhin / so gut es seyn will. *Syn.* Quomodocunque, perindè, utcunque. *Usus.* Utcunque res postulârit, ceciderit.

Utensilis, e, das man täglich brauchet / *Subst.* Haußrath. *Usus.* Et reliqua utensilia.

Uter, ra, um, welcher aus beeden. *Usus.* Utrô bonô frui velis, tua optio sit. Uter popularis est, tu an ego? potest verum esse & falsum, sed utrum sit, non est mirabile.

Uterlibet, es seye aus beyden / welcher es wolle. *Usus.* Utrumlibet elige.

Uterque, alle beyde. *Syn.* Utervis, ambo, quisque.)(Neuter, alteruter. *Usus.* Utraque sententia doctos habet authores.

Utervis, welchen von beyden man will. *Usus.* Utriusvis rei concursus.

Uterus, i, Mutter-Leib. *R. ab* ὑστέρα, *locus fœtum concipiens.* *Usus.* Quæ te belluam ex utero, non hominem fudit?

Utì, daß / auff daß / damit / wie / gleichwie. *Syn.* Ut. *Usus.* Petiit, utì te placarem.

Utilis, e, heilsamlich / nützlich / verträglich / ersprießlich. *Syn.* Fructuosus, commodus, accommodatus, frugifer, salutaris, ex usu est, quod usui est, quod utilitatem habet, quod alicui opus est, quod multas habet opportunitates, quod lucri est; quod expedit, conducit; quod maximè interest. *Adv.* Paulò minùs sententia, vehementer lex, vehementer jocus; maximè res, proximè & secundùm Deos homines hominibus, sanè libri, valdè. *Usus.* Homo ad nullam par-

tem, ad nullam rem utilis. Inutilis ſibi, aliis utiliſſimus. *Phraſ.* Erit id conſilium tibi perutile, maximum inde fructum capies, id magnum tibi fructum feret, rationibus tuis mirè conducet, magnô tuô commodô fiet, erit tibi admodùm ſalutare, nihil commodis tuis aptiùs, valebit in omnes partes plurimùm, nihil majori fructui gloriæque tibi eſſe poſſit, magnô bonô ac compendiô tibi erit, magnus ad te fructus redundabit, multum ad beatè vivendum conferet, tuis commodis vehementer inſerviet, multum in te boni derivabis, erit id tibi perfrugiferum & fructuoſum, cum ſumma ſalute & conſervatione rerum omnium conjunctum; ſerviet utilitati tuæ, mirabiles utilitates tibi præbebit, erit id ex uſu tuo, in rem tuam multum conducet. *Perge, ut capiſti, ſi è re tua eſt.* Quâ ire viâ cæpiſti, eâ perge; tene tuum inſtitutum; tene, quem cæpiſti, curſum; tuam conſuetudinem tuere ac ſerva, ſi è tuo commodo eſt; ſi ex uſu tuo eſt, ſi tibi utile eſt, ſi utilitas tua ita feret, ſi ſuadet utilitas, ſi ratio rerum tuarum ita poſtulat, ſi tibi conducit ſ. expedit; ſi bonô, utilitati, commodo, uſui, emolumento tibi eſt; ſi eſt, ut utilitatem capias; ſi eſt, ut fructum feras, percipias, colligas; ſi fructuoſum eſt. *Fuit Ciceroni eloquentia ſummo emolumento.* Ciceroni eloquentia peperit emolumentum; commoda, utilitatem, copias, fructum dedit; fructum tulit, attulit; profuit. Magnum ex eloquentia fructum Cicero conſecutus eſt. Admodùm Ciceroni fructuoſa fuit eloquentia, utilitatis eximiæ fuit; commodorum neque paucorum, neque mediocrium Ciceroni fuit eloquentia.

Utilitas, tis, Nutz / Nutzbarkeit / Erſprieß / Vortheil. *Syn.* Emolumentum, fructus, quæſtus, lucrum, opportunitas, commodum, commoditas, uſus, res, ratio. *Epi.* Communis, forenſis, domeſtica, graviſſima, magna, mediocris, minor, mirabilis, neceſſaria, pergrata, præclara, ſolida, ſumma, tanta, aliena. *Uſus.* Utilitate nihil debet eſſe homini antiquius. E literis plurimùm utilitatis capiet, percipiet. Literæ multas utilitates afferent, parient; multum habet utilitatis. Qui utilitati ſolùm ſerviunt, ad utilitatem referunt omnia. Alterius utilitatibus parére. *Thraſ.* Nullam hucuſque utilitatis meæ rationem duxi, habui, ſpectavi; nullum rationibus meis operam dedi; de utilitate minimùm laboravi; utilitatem minimè ſpectavi, curavi, quæſivi, ſecutus ſum; nullum in utilitate ſtudium poſui; in utilitate nihil induſtriæ locavi, nihil operæ conſumpſi; diligentiam commodorum meorum causâ nullam adhibui; diligentiam ad res meas nullam contuli; res meas indiligenter tractavi, adminiſtravi. Quid eſſet è re mea, in rem meam; quid ad rem meam pertineret, in rem meam faceret ſ. conveniret; quid rebus meis expediret, prodeſſet, conduceret, utile eſſet, utilitatem afferret, utilitati eſſet, emolumento eſſet, bono eſſet, fructum pareret, haud multùm hactenus curavi. *Nihil eſt majoris emolumenti*; nihil eſt uberius, conducibilius, fructuoſius, ad utilitatem præſtantius, unde plus manet utilitatis, unde plus emergat commodi, unde plus exiſtat emolumenti; è re magis, nihil magis ad rem pertinet. Nihil pluris eſt; tantùm continet utilitatis, quantùm fortaſſe nulla res prætereà; quantum haud ſcio, an ulla res præterea. Conſtitutum iter ſi ſuſceperis, valde in rem tuam erit, valde erit è re tua, tuis rationibus vehementer conducet, utilitas maxima conſequetur, in eo tibi maximè conſuletur; vehementer expediet ſ. proderit, fructuoſum erit; cum fructu, emolumento, utilitate, commodo, bono rerum tuarum erit; emolumenti, utilitaris, commodi plurimum capies; præſtantem fructum ſumes, colliges. Aſtuti id hominis eſt, ad ſuam utilitatem omnia referre, utilitatem ſuam imprimis ſequi ſ. ſpectare; ſuam utilitatem rebus cunctis anteferre, rerum omnium habere antiquiſſimam; utilitatem ſuam primam ducere, emolumentum ſuum inprimis ponere.

Utiliter, nützlich / erſprießlich / heilſamlich. *Syn.* Commodè. Cum utili-

tate.)(*Inutiliter. Usus.* Iracundia utiliter a natura data.

Utinam, wolte GOtt! *Syn.* Dii faxint; velim, ita sit; velim ita fortuna tulisset, ut &c.

Utique, ja freylich / gewißlich / allerdings. *Syn.* Omninò. *Usus.* Quid faciendum censeas, utique scribito.

Utor, i, brauchen / gebrauchen. *Syn.* Usurpo, frequenter adhibeo. *Adv.* Assiduè, benè, benignè liberalitate alicujus, cominùs gladiis, commodiùs, communiter munere, contentiùs ornamentis, cursim, difficiliùs literis, diligenter, diutiùs cibô dulci, integumentô frontis ad occultanda flagitia, familiariter, horridiùs ornamentis, intemperantiùs; liberiùs paulò, magis enim nihil; malè, multùm, moderatè necessariò, non ita multùm, optimè, plurimùm, quàm sæpissimè, salutariter, sanè, sanè multùm, studiosè, temerè, vehementiùs. *Usus.* Facultatibus ampliſſimis, honoribus, valetudine commodâ, statu fortunæ prosperô, ventis secundis uti. Patientiâ utitur incredibili. Aliquô multùm & familiariter uti. Aliquô vehementer infensô uti. Utitur patre facili; amicis optimis utitur. *Phras.* Utar operâ fratris tui in omnire; ad omnia fratre tuô utar. Fratri tuô me committam, tradam; siquid agendum erit, quidquid acciderit, fratri tuo committam, ad fratrem tuum referam, in fratrem tuum rejiciam, fratris tui consilium petam s. operam poscam; per fratrem tuum, ut agatur, operam dabo; curabo, ut frater tuus operam meis negotiis impendat, præbeat, præstet, navet, commodet, adhibeat, adjungat, tradat; laborem in negotia mea, ad negotia mea insumat, impendat, collocet; mea negotia conficiat, obeat, curet, gerat, transigat, perficiat, consummet; quid quid agendum erit, ad exitum perducat.

Utpote, als / nemlich. *Syn.* Quippe. *Usus.* Frater ejus, utpote peregrè veniens, benè accipitur.

Utrinque, zu beyden Seiten / beyderseits. *Syn.* Ab utraque parte. *Usus.* Magnæ utrinque copiæ. Non licet mihi nullius partis esse, qui utrobique magnos inimicos habeo.

Utrobique, an beyden Orten / beyder Orten. *Syn.* In utroque duorum, vel in utraque parte. *Usus.* Eadem veritas utrobique est.

Utrum, ob / oder. *Syn.* An, num, nunquid, utrumnè. *Usus.* Quæro te, utrum tibi videatur.

Utròque, auff beyden Seiten / beyderseits. *Syn.* Utrumque in locum.

Uva, æ, Traube / Wein-Trauben. *R. ab antiq.* uvor, *quia humore plena. Epi.* Maxima, peracerba gustatu. *Usus.* Uvæ à sole nitescunt.

Uvidus, a, um, * feucht. *Syn.* Humidus.

Vulgaris, e, gemein / schlecht / gering / alltäglich. *Syn.* Popularis, quotidianus, contritus, pervagatus, communis, de populo, unus de multis.)(*Excellens. Usus.* In communi vita & vulgari consuetudine minimè rudis. Res obsoleta, vulgaris & pervagata est. *V. Communis.*

Vulgariter, ins gemein / gemeinlich. *Syn.* Populariter, usitatè. *Usus.* Plebejô sermone, patriô sermone, quotidianis verbis, minimè ambitiosè loqui.

Vulgò, ins gemein / gemeiniglich. *Syn.* Passim, populariter. *Usus.* Non sunt ista vulgo disputanda. 2. *Apertè, palam*, vulgò hæc fiunt, vulgò me tibi amicum prædicant. An vulgò eveniat, an insolenter & rarò. *Vid. Ferè. Communiter.*

Vulgo, are, gemein machen / kund machen / unter die Leuth bringen / ausbringen. *Syn.* Pervulgo, divulgo. *Adv.* Valdè, passim. *Usus.* Noiebam eum librum vulgare; ita compressèram librum, ut emanaturum, in lucem proditurum non putarem; quomodo exciderit, nescio. *V. Effero.*

Vulgus, i, Pöbel / Pöfel / gemeiner Hauffe. *R. ex Græc.* ὄχλος, *promiscua hominum multitudo. Syn.* Turba, multitudo. *Epi.* Incertum. *Usus.* In vulgus dividere, tribuere pecuniam. In vulgus gratum, ignotum esse. In vulgus id exire & emanare non volo. Valet ea res plurimùm in vulgus. In vulgus commendari.

Pro-

Prudentiæ famam retinere. Illud vulgò circumfertur. Populus ac vulgus imperitorum. Expertus, quàm vanâ & levi aurâ mobile vulgus sit.

Vulneratio, onis, Verwundung. *Syn.* Sauciatio.

Vulnero, are, verwunden / wund- oder blutrünstig machen. *Syn.* Saucio, plagam vel vulnus impono, plagam facio, plagam injicio, vulneribus confacio, vulnus infligo. *Usus.* Servi multi vulnerantur. *Phras.* Atrociter vulneratus est; pugione, sicâ percussus, multis vulneribus acceptis ac debilitatô corpore, & contrucidatô se abjecit exanimatus; concisus plurimis vulneribus, extremô spiritu exanguis & confectus; corpus multis vulneribus affectum; altè in corpus descendit ferrum; gravi, mortiferô vulnere ictus cecidit. Duobus jaculis ictus fauciusque procubuit; in adversum os telô sauciatur. Altè penetravit telum, non summa cutis duntaxat perstricta est.

Vulnus, eris, eine Wunde/Wundmahl. *R. ex* ὠλὴ, *cicatrix, ulcus.* *Syn.* Plaga. *Epi.* Consulare, gravissimum, vehemens & mortiferum, voluntarium, domesticum, periculosum, recens. *Usus.* Grave alicui vulnus *inferre*, impingere. Grave vulnus *accepit*, excepit; vulneribus propè confectus interiit, & erat necesse divellere vulnus, &retractare; recruduit vulnus. 2. *Transl.* Alterius famæ grave vulnus imponere, inurere, infligere. Gravi calamitate & vulnere percuti. Antiqua reip. vulnera sanare. *Phras.* Vix sanabitur hoc vulnus; vix recreabitur ab inflicta plaga; vulnus eum in omnem vitam inutilem faciet; alligari quidem & herbis curari vulnus poterit, vix tamen futurum spero, ut ex hoc vulnere convalescat. Ejusmodi vulnus est, ùt sanari non possit, ut salus desperanda videatur, ut spes nulla salutis supersit, ut medicinæ non sit locus.

Vulpes, is, Fuchs. *Usus.* Fraus quasi vulpeculæ, vis leonis videtur.

Vulturius, ii, geyerisch / gierisch / rauberischer und frässiger Mensch/ ein Fraß/ Fresser. *Syn.* Vultur.

Vultuosus, a, um, stoltz/ hochtrabend / auffgeblasen. *Syn.* Tristis, severus, vel nimiâ vultûs ostentatione, vel imitatione, quod mimicum est & scenicum. *Usus.* Cave, ne quid ineptum sit, aut vultuosum.

Vultus, ûs, Gesicht/ Antlitz/Angesicht. *R. q.* vulutus, *à* volvenda; *vel à* volo, *q.* voltus, *faciei humanæ figura.* *Epi.* Bellissimus, hilaris, gravis, modestus, nefarius & conscelcratus, perturbatus, plenus furoris, sapiens incertusque, severior & tristior, superbissimus; ficti simulatique. *Usus.* Imago animi vultus est, indices oculi. Quot animi motus sunt, tot significationes & commutationes potest efficere. Sensum animi plerumque indicat, est tacitus quidam mentis sermo, animi janua. Num ejus vultum subire audes? Num ejus vultum ferre potes, num illi vultum tuum præbere? Fingere quidem & simulare vultum possumus. In tuis oculis, tuô ore, tuô vultu acquiesco. *Phras.* Vultu tristi ac severô frontem contrahit; obscurior est, suspensus & incertus ejus vultus; vultus ejus indignitate rerum acrior; desperatio in ejus vultu vel ira atrox eminet; ore confusô, perturbationis notas, ingens malum præfert; in facie vultuque nescio quid triste inest & asperum. Dissentit animus à vultu; non congruit, convenit animus cum vultu; vultus fallit, decipit, mentitur, fraudem facit, in fraudem inducit. Index animi verus non est vultus. Falsa vultûs imagine, ficta specie, dissimulatur animus. Veram imaginem animi vultus non præsefert. Animi sensus vultus occultat. Sensus animi cum vultu minimè congruit, minimè consentit. *V. Forma.*

Uxor, oris, Ehe- Weib / Ehe- Frau / Gemahlin. *R. q.* unxor *ab* ungendo; *aliis q.* unica soror. *Syn.* Quam in matrimonio quis habet, quæ matrimonium alicujus tenet, particeps connubii.)(*Maritus.* *Epi.* Non modò avarissima, sed etiam crudelissima, fidelissima atque optima, lectissima, mima, suô locô nata, sanctissima, probatissima, superior. *Usus.* Quintius à ducenda uxore sic abhorret, ut quidquam libero lectulo neget esse jucon-

cundius. Multos ex ea uxore habet ſ. ſuſcepit liberos. *Thraſ.* Uxor ei peperit multos filios. Ita fæcundâ uxore uſus eſt, ut filiis auctus ſit multis; ut abundaverit multitudine filiorum; complures ex ea filii nati ſunt; multos ex ea filios genuit, ſuſcepit, tulit.

Uxorius, a, um, zum Ehe-Weib gehörig. *Syn.* Quod eſt uxoris, vel ad uxorem pertinet.

X.

Xyſtus, i, Galerie / bedeckter Spatzier-Gang / Halle. *Syn.* Porticus. *Uſus.* Cum inambularem in Xyſto.

Z.

Zelotypia, æ, Eyfferſucht. *Syn.* Obtrectatio. *Uſus.* Offenſio noſtra magis ex zelotypia, quàm ab injuria nata eſt. Obtrectare verò alteri, aut illâ vitioſâ æmulatione, quæ rivalitati ſimilis eſt, æmulari, quid habet utilitatis? cùm ſit æmulantis angi alienô bonô, quod ipſe non habeat; obtrectantis autem, angi alienô bonô, quod id etiam alius habeat. *V. Æmulatio.*

FINIS.

X. XII. 94

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Wagner, Franz,

Universae Phraseologiae latinae Corpus

Augusta Vindelicorum 1718
L.lat. 935
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10586617-6
VD18 14756749-001